SCRIPTORUM
ECCLESIASTICORUM
HISTORIA LITERARIA.

VOL. II.

EX LIBRIS
FRANC·XAV
DE ZELADA

SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

HISTORIA LITERARIA,

A CHRISTO Nato usque ad SÆCULUM XIV.

Facili Methodo digesta.

Qua, de Vita illorum ac Rebus gestis, de Secta, Dogmatibus, Elogio, Stylo; de Scriptis genuinis, dubiis, suppositiis, ineditis, deperditis, Fragmentis; deque variis Operum Editionibus perspicue agitur.

ACCEDUNT

SCRIPTORES GENTILES,

Christianæ Religionis Oppugnatores; & cujusvis Sæculi BREVIARIUM.

Additur ad finem cujusque Sæculi CONCILIORUM OMNIUM, tum Generalium tum Particularium Historica Notitia.

Inseruntur suis locis VETERUM ALIQUOT OPUSCULA ET FRAGMENTA, tum Græca tum Latina, hactenus inedita.

Præmissa denique PROLEGOMENA, quibus plurima ad Antiquitatis Ecclesiasticæ studium spectantia traduntur.

AUTORE

GUILIELMO CAVE, SS.Th. Profess. Canon. Windesoriensi.

Accedunt ab aliis manibus APPENDICES DUÆ, ab ineunte Sæculo XIV. ad annum usque MDXVII. nunc in unam congestæ.

Ad calcem vero Operis EJUSDEM CAVEI DISSERTATIONES TRES, I. De Scriptoribus Ecclesiasticis incertæ Ætatis, II. De Libris & Officiis Ecclesiasticorum Græcorum, III. De Eusebii Cæsariensis Arianismo adversus Johannem Clericum, una cum *Epistola Apologetica* adversus iniquas Ejusdem Clerici criminationes.

Editio novissima, ab Autore ipsomet ante Obitum recognita & auctior facta.

VOLUMEN II.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO.

Apud JOSEPHUM POTE Bibliopolam ETONENSEM.

MDCCXLIII.

Lectori S.

QUID in hac nova Historiæ Literariæ *Editione a nobis hactenus fuerit præstitum, Præfatio, quam Volumen prius sibi præfixam gerit, jam satis admonuit. Quod superest Benevole Lector, scire te velim accessisse huic Operi Observationes & Additamenta quædam a Reverendissimo Thoma Tenison Archiepiscopo Cantuariensi conscripta; quorum Apographon pro singulari humanitate sua, ex Bibliotheca Lambethana nobiscum communicavit Vir de Republica Literaria & Ecclesia optime meritus Johannes Chapman S.T.P. &c. Cujus porro hortatu atque consilio Excerpta quædam ex Assemanni Bibliotheca Orientali, quæ ad Scriptorum quorundam in* Historia Literaria *recensitorum notitiam pleniorem faciunt, desumpta ad calcem retulimus.*

Nolim porro te nescire ipsius Cavei *Autographon, quod nos summa ubique cum fide descripsimus, Bibliothecæ Collegii Regalis Windesoriensis a Bibliopola commissum, ibidem asservari.*

Cum denique Scriptorum aliquot Ecclesiasticorum, qui in hoc Opere laudantur, novæ quædam Editiones nuper prodierint, aliæque, jampridem licet publici juris factæ, nobis tot tamque diversis curis occupatis simul in mentem manusque non venerint, ideo Operis totius quasi vestigia relegentes, ad secundi hujusce Voluminis calcem rejecimus quæcunque vel Addenda *vel* Emendanda *censuimus, quæ quidem Lectori Erudito suis, quos indigitavimus, locis inserenda relinquimus. Vale, & absolutis hisce demum Auctoris nostri laboribus fruere.*

EXCERPTA;

Partim ex Virorum quorundam Eruditissimorum Epistolis MSS. partim ex Libris in lucem editis, ad hanc novam Editionem spectantia.

JOANNES BURCHARD MENCKENIUS in Epistola * MS. ad Auctorem, Lingua Anglic. *Leipsic* data, die 2. *Maii* Anno 1707. inter Alia scribit

That you intend to put out a New Edition *of your* Historia Literaria *much correcter than That which the* Genevians *have Printed, We shall not fail to make Publick in our* Acta *by the first opportunity.*

ACTA ERUDITORUM mense *Jun.* An. 1708.

In Anglia *vir celeberrimus* Gulielmus Cave *in reconcinnanda* Historia *sua* Literaria *totus occupatur, quam multis modis auget.*

ANT. HALL S.T.P. in Epistola MS. ad Auctorem, *Oxon.* data, die 15. *Nov.* anno 1708. inter Alia ita bene precatur;

I pray God give you health and strength to go through with the New Edition *of your* Historia Literaria: *a* Work Immortal *upon many Accounts, and which my learned Friend Dr.* Mill *has often told me he could do nothing without.*

AUCTOR ipse in Epistola MS. ad Reverend. *Rodolph. Bridges, Windesor.* data, *Nov.* 11. 1708. hæc omnia liquido confirmat, dicens

I have little hopes of seeing the fruit of so many Years additional pains and labour, but I shall leave it behind me to take it's fate: Fiat voluntas Domini.

JOANNES HUDSON S.T.P. in Epistola MS. ad Auctorem, *Oxon.* data, die 28. *Feb.* anno 1708. inter Alia dicit,

A Copy of Bishop Usher's *great Work in our Publick Library is now fallen into my hands, which I thought myself obliged to acquaint you with, thinking that it may be of some use to you if you intend to do any thing more to your excellent* Historia Literaria.

JO. CHRISTOPH. WOLFIUS in Epistola MS. ad Auctorem, *Wittenbergæ* data, 3. Kal. *Maii* 1710. inter Alia ornate dicit,

Sed quid de nova Historiæ Literariæ *tua editione sperare jubes? Nonne eam propediem & in Reipublicæ Literariæ emolumentum & industriæ tuæ indefessæ ac doctrinæ prorsus eximiæ promeritam laudem afferre jubebis? Fac quæso ita, & plurimorum in Germania qui labores tuos summo æstimant pretio, desideriis satis feceris; ita Vale Vir Celeberrime, & viridem senectutem expertus, in literarum spem & solatium res tuas ex voto gerito.*

* Hæc & quæ infra citantur Epistolæ MSS. Bibliopolæ manibus commissæ, cuilibet legendæ prostant.

GOLD-

GOLDFRIDUS OLEARIUS S.T.P. in Epiſtola MS. ad Auctorem, *Leipſic.* data, 3. *Septemb.* 1710. inter Alia, procraſtinatam hancce Editionem his verbis deplorat,

Sed quid fiet demum Herculeo Operi Literariæ Hiſtoriæ, *de qua conceptas ſpes; dici non poteſt quanto cum Animi dolore Literæ tuæ depreſſerint. Non dubitem Ego, ſi ita fieri velis, vel hic vel in Belgio, Bibliopolam invenire qui ſumtus faciat, modo quibus conditionibus Ipſi Theſauros illos ſis permiſſurus exponere digneris——Vale Senex Venerande & locum aliquem mihi relinque inter tuos, qui eum mereri, quantum potero, conabor ſemper.*

JOAN. ALBERTUS FABRICIUS, in Epiſtola MS. ad Auctorem, *Hamburg.* data, 6. Kalend. *Febr.* 1712. inter Alia vovit & optat,

Utinam ætatem Tibi faceret Deus per complures adhuc annos, ut Immortale tuum Opus *nova cura a* Te *auctum & expolitum in lucem proferre ipſe poſſis, atque illo Theſauro Eccleſiam Remque Literariam donare. Ita certe vovere non deſino & mecum optant quotquot horum ſtudiorum amore ducuntur. Vale Vir præſtantiſſime* &c.

GULIEL. DAWSON D.D. in Epiſtola ad Virum Cl. Comit. *Scipionem Maſſæum Florentinum,* Lond. edit. Anno 1734. inter Alia, de ſeipſo

Quem triginta plus minus abhinc annis ſibi in conſortium adhibuit Vir celeberrimus (ὁ Μακαρίτης) Guliel. Cave *Canonicus Windeſorienſis, dum alteram editionem ſuæ* Hiſtoriæ Literariæ *moliretur, tertia fere parte auctiorem; in angulo (quod dolendum) adhuc latitantem, brevi tamen ni male auguror in bonum Rei Literariæ prodituram.*

BIBLIOTHEQUE RAISONNE'E pour les mois *d'Avril* &c. Anno 1736.

Nous aurons bien-tot une Edition complette de l'Hiſtoire des Ecrivains Eccleſiaſtiques du Docteur Cave: Scriptorum Eccleſiaſticorum Hiſtoria Literaria. *Tous les Gens des Lettres ſavent que ce Docteur mort le* 4. *d'Aout* 1713. *a laiſſé des Additions & des Corrections conſiderables pour cet Ouvrage. Meſſieurs* des Tournes, *qui en vouloient donner une nouvelle Edition, n'oublierent rien pour l'enricher de ce Supplement, & ils s'addreſſerent a quelques perſonnes qu'on leur avoit indiquées, mais ils ne purent rien obtenir* *. *Enfin Mr.* Reeves *a preſent premier Juge du Royaume & le Docteur* Jones *Chanoine de* Windſor *Executeurs Teſtamentaires du D^r.* Cave *ont conſenti que cet Ouvrage fut rendu public.*

* D. *des Tournes* Bibliopolæ Genevenſes Londinenſem hujus Operis Editionem recudi fecerunt *Genevæ* ann. 1693—1699. Iterum in unico Volumine ann. 1705. quæ quidem Editiones Auctori noſtro maxime diſplicebant: prodiit deinde editio altera ann. 1725. & illa etiam nec accurata ſatis nec perfecta.

T H E

N A M E S

O F T H E

S U B S C R I B E R S,

As received by the UNDERTAKER.

A

HIS Grace the Lord Arch-Bishop of Armaugh.
The Right Rev. the Lord Bishop of St. Asaph.
The Rev. Dr. John Audley, Fellow of Magdalen College, Oxon.
The Rev. Mr. John Alkin, Vicar of North-Mims in Hertfordshire.
Anthony Allen Esq; Master in the High Court of Chancery.
The Rev. Mr. Richard Allen, Fellow of Sidney Sussex College, Cambridge.
The Rev. Dr. Atwell, Prebend of Glocester.
All Souls College Library, Oxon.
James St. Amand Esq;
The University of St. Andrews in Scotland for their Library.
The Rev. Mr. Anstey, Fellow of Kings College, Cambridge.
The Rev. Mr. Philip Archer.
Charles Ashby Esq;
Monf. Astell of London, Marchant.
The Rev. Mr. Thomas Astley.
The Rev. Mr. Atherton.

B

The Right Rev. the Lord Bishop of Bristol and Dean of St. Pauls.
The Right Rev. the Lord Bishop of Bath and Wells.
The Right Hon. Lord Sidney Beauclerck, Member of Parliament for Windsor.
The Rev. Dr. Booth, Dean of Windsor.
The Right Hon. and Rev. Lord James Beauclerck, Canon of Windsor, Large Paper.
Edward Butler L.L.D. President of Magdalen College, and Member of Parliament for the University of Oxford.
The Rev. Mr. Barclay, Canon of Windsor.
The Rev. Mr. Burton, Fellow of Eton College.
The Rev. Dr. Barton, Canon of Christ-Church College, Oxon.
The Rev. Dr. Barnard, Dean of Rochester.
The Rev. Mr. Bentham, Fellow of Oriel College, Oxon.
The Rev. Dr. Joseph Brown, Fellow of Queens College, Oxon.
The Rev. Mr. Philip Browne, Fellow of Queens College, Oxon.
The Rev. Mr. Brooke, Fellow of Brazen-Nose College, Oxon.
The Rev. Mr. Bingham, Fellow of All-Souls College, Oxon.
Richard Banner Esq; of Aston Hall near Litchfield.
The Rev. Dr. Bigg, Warden of Winchester College,
The Rev. Dr. Bourlace of Castle-Howard in Cornwall.
Bodleian Library Oxford, Large Paper.
The Rev. Dr. Bishop of Ipswich.
Monf. Pierre Mark Berchusen.
The Rev. Mr. Beighton of Egham in Surrey.
The Rev. Mr. Baron.

The

SUBSCRIBERS.

The Rev. Mr. Bull, Rector of Brafted in Kent.
Mr. Samuel Brewfter.
The Rev. Mr. Bryan of Briftol.
Baliol College Library, Oxon.
Brazen-Nofe College Library, Oxon.

C

His Grace the Lord Arch-Bifhop of Canterbury.
The Right Rev. the Lord Bifhop of Coventry and Litchfield.
The Right Rev. the Lord Bifhop of Chichefter.
The Rev. Dr. Conybeare, Dean of Chrift Church, Oxon.
The Rev. Dr. John Chapman, Archdeacon of Sudbury.
The Rev. Dr. Cockman, Mafter of Univerfity College, Oxon.
The Rev. Dr. Crefwick, Dean of Bath and Wells.
The Rev. Mr. Clarke of Long Ditton in Surrey, Large Paper.
The Rev. Dr. Carter, Vice-Provoft of Eton College.
The Rev. Dr. Coxed, Warden of Winchefter College.
The Rev. Dr. Creffett, Dean of Hereford.
Corpus Chrifti College Library, Oxon.
The Rev. Dr. Pierre Courayer.
The Rev. Mr. John Cornelius.
The Rev. Mr. Philip Carter of Tonftall in Suffolk,
The Rev. Mr. George Cooper, B. D.
The Rev. Dr. Chenevix, Chaplain to Her Royal Highnefs the Princefs of Orange.
The Rev. Dr. George Coningsby of the City of Hereford.
Chrift Church College Library, Oxford.
Caius College Library, Cambridge.
The Rev. Mr. Ifaac Chapman of Windfor.
The Rev. Mr. George Cunningham, M. A.
The Rev. Mr. Cawley of Eafthamftead in Berks.
Mr. Crownfield Bookfeller in Cambridge.
Mr. Chandler Bookfeller in York.
The Rev. Mr. John Cookefey.
Mr. Clements, Bookfeller in Oxford.

D

The Right Rev. the Lord Bifhop of Durham.
The Hon. Mr. Juftice Denton, Judge of his Majefties Court of Common Pleas.
The Rev. Mr. Richard Dovey, Rector of St. Martins in Birmingham.
The Rev. Mr. Davies of Ruabon in Denbigh-fhire.
The Rev. Dr. Derham, Fellow of St. Johns-College, Oxon.
The Rev. Mr. John Drake, B. D.
Thomas Dunftar Efq;
Monf. Philip De la Rofelle.
Monf. Pierre De Hondt, Bookfeller at the Hague, 50. Copies.

E

The Right Rev. the Lord Bifhop of Exeter.
The Right Rev. the Lord Bifhop of Ely.
The Rev. Dr. Edgcumbe, Rector of Exeter College, Oxon.
The Rev. Mr. Ewer, Canon of Windfor.
Eton College Library.
The Rev. Mr. Eden, Archdeacon of Winchefter.
Sir Richard Ellis, Bart.
The Rev. Mr. Edwards, Vice-Principal of Magdalen Hall, Oxon.
Emanuel College Library, Cambridge.
Exeter College Library, Oxford.
Philip Everard Efq;
Mr. Peter Everard of London.
The Rev. Mr. Samuel Eftone.
Mr. George Ewins, Bookfeller in Dublin.

F

The Right Hon. William Earl Fitzwilliam, Large Paper.
The Rev. Dr. Friend, Canon of Chrift-Church, Oxon.
The Rev. Mr. Fothergill, Fellow of Queens College, Oxon.
The Rev. Mr. James Forefter, B. D.
George Felton, Efq;
The Rev. Mr. Alexander Forbes, Large Paper.
The Rev. Mr. Fox of Reading in Berks.
The Rev. Mr. De la Fontaine.
The Rev. Mr. Forfter, Fellow of Corpus Chrifti College, Oxon.
The Rev. Mr. Robert Foulkes, Fellow of Magdalen College, Cambridge.
The Rev. Mr. Stephen Fulwood.
Mr. James Fletcher, Bookfeller in Oxford.

G

The Rev. Dr. George, Provoft of Kings College, Cambridge.
The Rev. Dr. Gregory, Canon of Chrift Church, Oxon.

The Rev. Mr. Godwin, Fellow of Baliol College, Oxon.
John Glover, Efq;
The Rev. Zachary Grey L.L.D. Rector of Houghton Conqueft in Bedfordfhire.
The Rev. Dr. Greene, Prebend of Worcefter.
The Rev. Dr. Gally, Chaplain in Ordinary to His Majefty.
The Rev. Mr. Glover of Phillack in Cornwall.
The Rev. Mr. Graham.
The Rev. Mr. Brampton Gurdon of Affington in Suffolk.
The Rev. Mr. Charles Gafton.
The Rev. Mr. Grofmith, Vicar of Upton in Bucks.
The Rev. Mr. John Gardiner of Henbury in Glocefterfhire.
Monf. Cornelius Grufhen.
The Rev. Dr. Gilbert of Trinity College, Dublin.
George Goodfellow, Efq;
The Rev. Mr. John Grafton.
Mr. Benjamin Grimftone of Dublin.
The Rev. Mr. Timothy Giers of Bafhfroome in Herefordfhire.

H

The Rev. Dr. Hodges, Provoft of Oriel College, and Vice-Chancellor of the Univerfity of Oxford, 2 Copies.
The Rev. Dr. Holmes, Dean of Exeter, and Prefident of St. John's College, Oxford.
Robert Hoblyn, Efq; Member of Parliament for the City of Briftol.
The Rev. Dr. Huddesford, Prefident of Trinity College, Oxon.
The Rev. Mr. Horberry, Fellow of Magdalen College, Oxon.
The Rev. Dr. Hutchinfon, Rector of Horfham in Suffex.
The Rev. Mr. Hayter, Archdeacon of York.
Thomas Heath, Efq; of Exeter.
The Rev. Chriftopher Huffey, D.D.
The Rev. Dr. Harris, Fellow of Eton College.
The Rev. Mr. Huddleftone, Archdeacon of Bath.
The Rev. Mr. Hunt of Hertford College, Oxford, and Profeffor of Arabick.
George Heatherway, Efq;
The Rev. Mr. Hyley of Reading in Berkfhire.
Mr. Philip Hamerfley.
The Rev. Dr. Hubbard, Mafter of Catharine Hall, Cambridge.
The Rev. Mr. Huifh, Fellow of Corpus Chrifti College, Oxford.
The Rev. Mr. Haddon, Rector of Warrington in Lancafhire.
The Rev. Mr. John Hildfley.
The Rev. Mr. Hughes, Fellow of Queens College, Cambridge.
Benjamin Hynmers, Efq;
George Harrington, Efq;
The Rev. Mr. Thomas Harris, M. A.
Mr. George Hawkins of London, Bookfeller.

I

The Rev. Dr. Jones, Canon of Windfor, Executor to Dr. Cave.
The Rev. Dr. Ifham, Rector of Lincoln College, Oxford.
The Rev. Mr. Jones, Vice-Principal of Jefus College, Oxford.
The Rev. Mr. Johnfon, Fellow of Trinity College, Cambridge.
James Joye, Efq; Large Paper.
Charles Jennens, Efq;
Dr. Bernard Iniffer, 2 Copies.
Stephen Theodore Janffen, Efq;
St. John's College Library, Oxford.

K

William King, L. L. D. Principal of St. Mary Hall, Oxford.
The Rev. Dr. Kendrick, Prebend of Weftminfter.
Mr. John Kynafton of London.
Mr. Knapton of London, Bookfeller, 3 Copies.
The Rev. Mr. Key.

L

The Right Rev. the Lord Bifhop of London.
The Right Rev. the Lord Bifhop of Londonderry.
The Right Rev. the late Lord Bifhop of Landaff.
The Rev. Dr. Leigh, Mafter of Baliol College, Oxford.
The Rev. Dr. Lifle, Archdeacon of Canterbury, and Warden of Wadham College, Oxford.
John Loveday, Efq; of Caverfham in Oxfordfhire.
The Rev. Mr. Le Moyne of Everley in Wilts.

SUBSCRIBERS.

The Rev. Mr. Lewis of Mergate in Kent.
Mr. Le Hunt of London, Marchant.
The Rev. Mr. Nathaniel Lardner.
Mr. George Luffin, B. D.
Lincoln College Library, Oxford.
The Rev. Mr. Philip Lewis, M.A.
Mr. Leake, Bookſeller in Bath.

M

Richard Mead, Eſq; M.D. Large Paper.
The Rev. Mr. Murray, 2 Copies.
The Rev. Dr. Mather, Preſident of Corpus Chriſti College, Oxford.
Mr. Roger Micklethwayte.
The Hon. Thomas Maynard, Eſq;
The Rev. Dr. Martin, Canon of Windſor.
Magdalen College Library, Oxford, Large Paper.
Magdalen College Library, Cambridge.
The Rev. Mr. May.
Mr. George Mainwaring.
The Rev. Mr. Miles of Tooting in Surrey.
The Rev. Mr. Robert Morgan.
The Rev. Mr. John Mills of Baliol College, Oxford.
The Rev. Mr. William Murdin.
The Rev. Mr. Thomas Maſon.
Mr Andrew Millar of London, Bookſeller.
Mancheſter College Library.

N

The Right Rev. the Lord Biſhop of Norwich.
The Rev. Dr. Niblet, Warden of All-Souls College, Oxford.
The Rev. Dr. Newton, Principal of Hertford College, Oxford.
The Rev. Dr. Nicholas, Fellow of Magdalen College, Oxford.
The Rev. Dr. Nicolls, Prebend of Weſtminſter, and Head Maſter of Weſtminſter School.
The Rev. Mr. Richard Nairn, Dean of Battle in Suſſex.
The Rev. Mr. Nichols, Fellow of Corpus Chriſti College, Oxford.
The Rev. Dr. Naylor, Dean of Wincheſter.
The Rev. Mr. Montagu North, Fellow of Jeſus College, Cambridge.
The Rev. Mr. Sam. Nicolls, Lecturer of Aldermanbury, London.
The Rev. Mr. Newcombe.
The Rev. Mr. Neale of Wokingham in Berks.
The Rev. Mr. James Nicholſon.

O

The Right Rev. the Lord Biſhop of Oxford.
The Right Hon. Arthur Onflow, Eſq; Speaker to the Honourable Houſe of Commons.
Mr. James Offley.
The Rev. Mr. John Oakes, Rector of Handſworth in Staffordſhire.
Oriel College Library, Oxford.
The Rev. Mr. William Oſmar.
The Rev. Mr. Francis Oſgood, Rector of St. Peters Salt Fleetby, Lincolnſhire.

P

John Plumptree, Eſq; Member of Parliament for Nottingham.
Dr. Chriſtoph. Matthæus Pfaff, Cancellarius Tubingenſis.
The Rev. Dr. Thomas Pardo, Principal of Jeſus College, Oxford.
The Rev. Mr. Purnell, Warden of New College, Oxford.
The Rev. Mr. Prieſt of Wickambrook in Suffolk.
The Rev. Dr. Panting, late Maſter of Pembroke College, Oxford.
Pembroke Hall Library, Cambridge.
Peter-Houſe College Library, Cambridge.

Q

Queens College Library, Oxford.
Queens College Library, Cambridge.

R

The Right Hon. the Lord Chief Juſtice Reeve, Executor to Dr. Cave.
The Right Rev. the Lord Biſhop of Rocheſter, and Dean of Weſtminſter.
The Rev. Dr. Ratcliffe, Maſter of Pembroke College, Oxford.
The Rev. Dr. Richardſon, Maſter of Emanuel College, Cambridge.
The Rev. Mr. Ray, Fellow of Magdalen College, Cambridge.
Monſ. Henri Ruinart.
The Rev. Mr. Herbert Randolph, Rector of Deal in Kent.
Mr Rivington of London, Bookſeller.
Monſ. Rollin le fils, Bookſeller at Paris, 20 Copies.

SUBSCRIBERS.

S

The Right Rev. the Lord Biſhop of Salisbury.
The Right Hon. Samuel Sandys, Eſq; Chancellor of the Exchequer.
The Rev. Dr. Shippen, Principal of Brazen-Noſe College, Oxford, Large Paper.
Sir Philip Sidenham, Bart.
The Rev. Dr. Smith, Provoſt of Queen's College, Oxford.
The Rev. Mr. Stephen Sleech, Fellow of Eton College.
The Rev. Mr. John Sleech, Archdeacon of Cornwall.
The Rev. Dr. Shaw, Principal of St. Edmund Hall, Oxford.
The Rev. Mr. Saunders, Vice-Principal of Hertford College, Oxford.
Sir Hans Sloan, Bart.
The Rev. Dr. Snape, Canon of Windſor.
The Rev. Mr. Seed, Fellow of Queen's College, Oxford.
The Rev. Dr. Stanhope, Canon of Windſor.
The Rev. Mr. Slater.
The Rev. Mr. Southcombe of Roſe Aſh in Devonſhire.
The Rev. Mr. Sandford, Senior Fellow of Baliol College, Oxford.
The Rev. Mr. Symmonds.
James Smythe, Eſq; Large Paper.
The Rev. Mr. Henry Stephens of Winchеſter.
The Rev. Mr. Stillingfleet, Maſter of Sherburne Hoſpital.
The Rev. Dr. Stukeley, Rector of All-Saints in Stamford.
The Rev. Mr. Robert Smyth, Rector of Woodſton in Huntingdonſhire.
Mr James Shelvocke of London.
The Rev. Mr. Seaward.
Monſ. Julius Van Swetin.
Sion College Library, London.
The Rev. Mr. Charles Salmon, M.A.
Mr. Strahan of London, Bookſeller, 2 Copies.

T

The Hon. Thomas Townſhend, Eſq; Member of Parliament for the Univerſity of Cambridge.
The Rev. and Hon. Dr. Trevor, Canon of Chriſt Church, Oxford.
The Rev. Mr. Tate of Burnham in Buckinghamſhire.
The Rev. Dr. Tyrwhit, Canon of Windſor.
Trinity College Library, Oxford, Large Paper.
Trinity College Library, Cambridge.
Trinity Hall Library, Cambridge.
Tho. Teniſon, L.L.D. Chancellor of the Dioceſe of Oxford.
The Rev. Dr. Thiſtlethwayte.
The Rev. Mr. Henry Taylor.
The Rev. Dr. Twells, Prebend of St. Pauls, London.
Charles Tucker, Eſq;
The Rev. Mr. John Tovey, B. D.
The Rev. Dr. Timothy Thomas.
William Trumball, Eſq; of Eaſthampſted in Berks.
The Rev. Mr. James Thompſon, M.A.
The Rev. Mr. Henry Tennant, Fellow of Univerſity College, Oxford.
Mr. Thurlbourn, Bookſeller at Cambridge.

V

Univerſity College Library, Oxford.
The Rev. Mr. Archdeacon Viſe, Rector of St. Philips in Birmingham.
James Vere, Eſq;
Mr. Vanderhoeck of Hamburgh, Bookſeller, 3 Copies, 1 Large Paper, and 2 Small.

W

The Right Rev. the Lord Biſhop of Wincheſter.
The Right Rev. the Lord Biſhop of Worceſter.
The Rev. Dr. Dan. Waterland, Canon of Windſor, Large Paper.
Windſor College Library, Large Paper.
The Rev. Dr. David Wilkins, Prebend of Canterbury.
The Rev. Dr. Wilcox, Maſter of Clare-Hall, Cambridge.
The Rev. Mr. Walker of Tylehurſt in Berks.
Francis Withers, Eſq;
The Rev. Mr. George Williams, M. A.
The Rev. Dr. Theodore Waterland.
Mr. Roger Wittenoome.
The Rev. Mr. Waterſon of Wingfield in Berks.
The Rev. Mr. Whitehall of Endfield in Middleſex.
The Rev. Mr. Samuel Wood.
The Rev. Mr. Moſes Williams, F.R.S.

The

S U B S C R I B E R S.

The Rev. Mr. Ralph Winter, B.D.
Stephen Woodyear, Efq;
Wadham College Library, Oxford.
Worcefter College Library, Oxford.
The Rev. Mr. Samuel Woolley.
The Rev. Mr. Charles Wheatly, M.A.
The Rev. Mr. Whitwick, Fellow of Pembroke College, Oxford.
The Rev. Mr. Triftam Whitter of Exeter.
The Rev. Mr. Wood, Fellow of Univerfity College, Oxford.
Mr. Francis Woodhoufe of London.
The Rev. Mr. Whitehead of Standground in Huntingdonfhire.
The Rev. Dr. Walker, Dean of Bocking.
The Rev. Mr. Woodford of Wells.
The Rev. Mr. Williams of Aftbury in Chefhire.
Mr. Wood of London, Bookfeller, 9 Copies.

For the Satisfaction of the SUBSCRIBERS, the Account of this Impreffion is here Printed.

Small Paper.

Volume the Firft contains	Sheets	186 ½
Volume the Second	Sheets	197 ½
Total of Sheets in both Volumes		384.

	l.	s.	d.
384 Sheets, at three half pence the Sheet, comes to	2	8	0
Receiv'd by the Firft Subfcription	1	1	0
Remains due	1	7	0

Thofe Subfcribers that have already received the Firft Volume, and made the advance Payment of *Twelve Shillings* according to the Propofals, are now to pay, on the receipt of this Second Volume, only *Fifteen Shillings.*

Large Paper.

	l.	s.	d.
384 Sheets, at two pence half-penny the Sheet, comes to	4	0	0
Receiv'd by the Firft Subfcription	1	11	6
Remains due	2	8	6

Thofe Subfcribers that have already received the Firft Volume, and made the advance Payment of *One Guinea*, are now to pay only *One Pound Seven Shillings and Six-pence.*

TABELLA SÆCULORUM

In hoc secundo Volumine.

In APPENDICE.

SÆCULUM PHOTIANUM.

Conſpectus Sæculi.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

FLoreſcit hoc ævo magis magiſque ſub auſpiciis Caroli M. res literaria, ſuadente ac promovente Alcuino Anglo, Caroli præceptore, cujus conſiliis inſtitutæ ſunt Academiæ Pariſienſis, Ticinenſis, Bononienſis, Oſnobrugenſis. His proxime acceſſerunt Canonicorum collegia, & in plurimis Monaſteriis, etiam humanarum artium ſcholæ celebriores, in quibus adoleſcentes melioribus literis erudiebantur. Hujuſmodi fuere Cœnobia *Italica*, Caſſinenſe, Ferrarienſe; *Germanica*, Fuldenſe, Sangallenſe, Augienſe, Lobienſe; *Gallica*, Corbeienſe, Rhemenſe, Orbacenſe, Floriacenſe; *Anglica*, Albanenſe, Malmsburienſe, Wigornienſe, Weſtmonaſterienſe, Glaſtonienſe, &c. Quod eccleſiæ ſtatum attinet, cultus imaginum in eccleſia Orientali iterum ſublatus eſt a Leone Armenio an. 814. a Theophilo Auguſto an. 830. reſtitutus vero a Michaele III. an. 842. In Occidente etiam ſynodice damnatus, ut de Agobardo, Claudio Taurinenſi, &c. nil dicam. An. 824. Michael Balbus imperator CP. legatos miſit ad Ludovicum Pium, una cum literis quibus omnem imaginum venerationem, & veſanam ſuperſtitionem diſerte damnavit. Coacta eſt hac occaſione celebriorum totius Galliæ epiſcoporum ſynodus, in ipſa regia Pariſiis habita, in qua doctiſſimi & ſanctiſſimi præſules rejectis primo Iconoclaſtis, & tolerato hiſtorico picturarum uſu, damnant eos, qui *indebito ſuperſtitionis cultu*, *eas colunt*, *adorant*, *Sanctas nuncupant*, *& Sanctimoniam ſe per eas adſequi fatentur*; argumentis in contrarium allatis prolixe reſpondent; quæ omnia, prolatis antiquorum Patrum & Conciliorum teſtimoniis, diſerte aſtruunt. Edita ſunt Acta hujus ſynodi ex Bibliotheca Petri Pithæi, à Melchiore Goldaſto libro ſuo de cultu imaginum inſerta p. 623. Verum omnes alias controverſias tandem ſubmovit, ac pene abſorpſit cauſa Photiana. Anno 858. ejecto Ignatio, Photius in Patriarcham CP. evehitur, confirmat id ſynodus, quam Græci vocant *Occumenicam*, an. 861. Conſtantinopoli congregata. An. 869. depoſito Photio, reſtituitur Ignatius, a ſynodo vulgo *Octava* dicta: Ignatio demum mortuo, Photius ſedi ſuæ reſtitutus eſt, qui ſynodum 183. epiſcoporum congregat, quam *Octavam Oecumenicam* fuiſſe Græci volunt, in qua omnia in gratiam Photii ſtatuta ſunt. Tumultibus hiſce Orientalis eccleſiæ haud parum ſe immiſcuerunt pontifices Romani, quandoque Photii cauſæ faventiores, ut plurimum vero Ignatii, in Photium ad ravim uſque debacchantes: Unde orta immedicabilis Orientalem inter & Occidentalem eccleſiam diſſenſio, ex tribus potiſſimum cauſis nata, ut diverſos utriuſque ritus & cæremonias jam taceam. I. Ex ſolita pontificum Romanorum dominandi libidine, qui eccleſiam Orientalem Romanæ ſedis prærogativæ velificari voluerunt, quod præfracte & conſtanter negarunt Photius, Photiique ſucceſſores. II. Ex additione ad ſymbolum de proceſſione Spiritus S. in voce FILIOQUE, a Latinis facta, a Græcis damnata. Hoc ipſis objicit Photius Epiſt. encyclica, p. 51. ὥσπερ κακῶν κορωνίδα, quodque ſanctum & ſacrum ſymbolum omnibus œcumenicorum conciliorum calculis con- Sæc. IX. ab an. DCCC.

firmatum νόθοις λογισμοῖς καὶ παρεγγράπτοις λόγοις, quæ ſumma fuit ipſorum audacia, adulterare conabantur, ὢ τῶν τοῦ πονηροῦ μηχανημάτων! *O machinationes Diabolicas*, &c. ubi pluribus hac de cauſa in Latinos acerrime invehitur. Quin & non uno edito libro rem ipſam aggreſſus eſt. III. Ex cauſa Bulgarorum, quos juriſdictioni pontificiæ aſſerere voluit Nicholaus papa, reclamante Photio, & contendentibus Græcis Bulgariam fuiſſe imperii Orientalis partem, gentem a ſacerdotibus Græcis primo converſam, ſeque patriarchatui CP. ſponte ſubmiſiſſe. Quantas turbas excitaverit controverſia hæc Bulgariana, hiſtoriæ hujus ſæculi non prorſus ignaris, ſatis conſtat. Hinc rupta deinceps penitus concordia, natumque ſchiſma nullo forte ſæculo extinguendum. Ineunte hoc ſæculo penes imperatorem ſtetit aliqualis in urbem Romam & pontificem poteſtas, paulatim vero procedente tempore remiſſior facta, tandem ſub Johanne IX. papa, circa an. 875. jugum fere penitus excuſſum, Carolo Calvo jura imperatoria in Romam, ejuſque ditiones in pontificem transferente. Quin & dehinc jus delegendi imperatorem papæ ſibi vendicarunt. Fervere cœpit hoc ævo de mutatione ſupernaturali in euchariſtia facta, controverſia. Primus qui carnalem & corporalem Chriſti in ſacramento præſentiam publice proponere & audacter defendere auſus eſt, fuit Paſchaſius Rathbertus Corbeienſis, qui edito libello aſſerere non erubuit, peracta conſecratione ſubſtantiam panis & vini mutari in veram Chriſti carnem, verumque ejus ſanguinem; illam ipſam nempe carnem, quam de utero virginis tulit Dominus, quaque paſſus eſt, & reſurrexit. Huic ſe ſtatim oppoſuerunt Rabanus Maurus, Bertramus vel Ratramnus Corbeienſis, Johannes Scotus Erigena, ne de aliis dicam.

Sæc. IX ab an. DCCC.

SCRIPTORES.

Sæc. IX. ab an. DCCC. 801. Vid. vit ejus a Smaragdo fcript. regulæ ejus a Menardo præfix.

BENEDICTUS, Patria Gallus, in Septimania natus anno 751. origine tamen Gothus, Comitis Magalonenfis filius, in aula Pipini educatus, pincernæ munus fortitus eft. Sub Carolo M. etiam aliquamdiu militavit, donec anno 774. relicta vita fæculari in monafterium S. Sequani in Burgundia feceffit, cœnobii Cellarius anno 777. factus. Ne vero Abbas fieret, anno 780. in Septimaniam recedens, cellam prope fluvium Anianam fibi pofuit; in qua nonnullos annos magna rerum omnium egeftate exegit. Poft annum 793. graffantem in Septimania Fœlicis Orgelitani hærefin acerrime impugnavit. Anno 797. monafterium S. Salvatoris prope Anianam fluvium conftruxit & conftructo abbatis vice præfuit. Anno 799. cum Leidrado Lugdunenfi in Hifpaniam a Carolo M. legatus eft, ut Fœlicem ab erroribus revocaret: atque anno fequente in eofdem remiffus locos, cum Leidrado fanam illic doctrinam populo prædicaret. Ineunte fæculo nono, quo tempore præfertim claruit, multis monafteriis partim condendis, partim reformandis, autor ac dux fuit: plurimis & ipfe fucceffive præfuit. Poftquam undecim enim monafteria rexiffet, quæ longum effet enumerare, tandem anno 814. cœnobium Indenfe regendum fufcepit: in quo feptuagenarius obiit 3. Id. Februar. anno 821.

[a] SCRIPTA.

Codex Regularum, quas SS. patres monachis & virginibus fanctimonialibus fervandas præfcripfere, in tres partes diftinctus. Prima pars complectitur SS. patrum Orientalium Antonii, Ifaiæ, Serapionis, Macarii, &c. regulas ad monachos. Secunda SS. patrum Occidentalium, Benedicti, Cæfarei, Ferreoli, Columbani, &c. regulas ad eofdem. Tertia SS. patrum, Auguftini, Cæfarei, Aureliani, Leandri, &c. regulas ad virgines. Primus hunc codicem in lucem edidit Lucas Holftenius additis notis *Romæ* 1661. recufum mox *Parif.* 1664. 4°.

Concordia Regularum, in qua S. Benedicti regula cum aliorum patrum 25. regulis committitur. Evulgavit eam Hugo Menardus *Parif.* 1638. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Liber ex SS. patrum fermonibus paræneticis ad monachos confarcinatus, quem Holftenius edidit appendicis ad inftar poft codicem regularum.

Modus diverfarum Pœnitentiarum a Benedicto noftro diftinctus de regula S. Benedicti Caffinenfis, a Baluzio ad calcem capitularium Carolinorum editus, exinde apud Cointium Annal. ad an. 821. num. 36.

Epiftola ad Georgium abbatem Anianenfem, aliaque ad Nebridium archiepifcopum Narbonenfem, quæ apud Ardonem in vita Benedicti habentur [b].

[c] NICEPHORUS, Chartophylax, claruit forfan circa an. 801. ætas enim ejus admodum incerta eft. A Theodofio quodam monacho Corinthi reclufo de arduis quidem quæftionibus, feu cafibus confcientiæ, confultus, fcripfit ad eum *Solutionum epiftolas* 2. quæ exftant Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 5. p. 341. Latine vero in Bibliotheca Patr. tom. 12. Habetur Lat. in Orthodoxographis p. 74. Fragmentum epiftolæ cujufdam Nicephori noftri ad eundem Theodofium, quod aut alteri ex dictis duabus, aut aliæ ejufdem argumenti epiftolæ jam deperditæ, procemii vicem obiiffe videtur. 801.

SERGIUS, homo, ni fallor, Syrus, Manichæorum fuo tempore dux & primipilus, claruit anno 801. Pro more Manichæorum, fe Pauli difcipulum jactitavit, *Tychicum* fe appellans, immo eoufque impietatis proceffit, ut pro Paracleto fe geffit, feque a difcipulis fuis ut Spiritum Sanctum adorari paffus eft. Tandem in monte prope Argeum in Cappadocia a Tzanione Nicopolitano captus, fecuri ex manu fua extorta, inque eum impacta interfectus eft anno 812. Scripfit ad Colonienfes, Leonem Montanum, aliofque epiftolas plures, Θεοστυγεῖς, πάσης ὑπερηφανίας ϗ ἀσεβείας μεστὰς *. *Deo invifas, omnifque fuperbiæ & impietatis plenas.* Ex quibus non pauca profert Petrus Siculus Hift. Manich. p. 60, 62, &c. qui 801.

* P. Sic. Hift. Manich. p. 18.

a Conf. *Oudin.* tom. 1. fæc. 8. p. 1943. feq. *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 7. p. 168 *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l 2. vol. 1. p. 550. b Opufcula quædam *Benedicti* à *Caveo* non memorata exhibuit *Baluzius* tom. 5 Mifcell. Capitula habentur tom. 1. p. 14. fcriptorum Ord Benedict. de difciplina monaftica *Parif.* 1726. c Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 6. Art. 6. vol. 6. p. 298.

Sæc. IX. ab an. DCCC. de impietatibus ejus, flagitiis, & nefandis facinoribus plura habet.

802. [a] LUDGERUS, Thiadgrimi & Liafburgæ filius, natus est Viromi prope Doccomium in citeriori Frisia. (Vit. ap. Sur. Mart. 26. Crantz. Metrop. Sax. l. 1. c. 5. p. 12.) Ultrajectum puer adhuc missus Gregorium presbyterum præceptorem sortitus. Anno 760. in monasterio Trajectensi habitum induit monasticum. Anno 767. in Angliam transmeans diaconus ab Æthelberto archiepiscopo Eboracensi ordinatus est. Post annum Trajectum reversus est; atque anno 769. ut Alcuinum audiret, Angliam repetiit. Anno 773. ad monasterium Trajectense relicto Eboraco se rursus contulit. Anno 777. ab Albrico Trajectensi episcopo presbyter ordinatus est, & ecclesiæ pagi Ostergoæ, in quo Bonifacius martyrio coronatus fuerat, præpositus; in quadripartitum interim pro ratione quatuor anni tempestatum monasterii Trajectensis regimen cooptatus. Anno 784. Wittekindi Frisonum ducis sævitia Ostergoa expulsus, Romam profectus est, & exinde in cœnobium Cassinense secessit. Anno 787. Wittekindo ad fidem jam converso, a Carolo M. in Frisiam remissus est, & anno 796. Werthinense seu Werdense monasterium condidit, cui ipse abbatis vice præfuit. Anno 802. episcopus Mimigardevordensis, & abbas Lutosæ a Carolo M. factus est. Obiit die 26. Martii, anno 809. Scripsit *Vitam præceptoris sui S. Gregorii* Ultrajectensis Episcopi, quæ a Christophoro Browero edita *Mogunt.* 1615. habetur apud Surium 25. Augusti, & Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 2. pag. 319. *Epistolam* ad Rixfridum Ultrajectensem episcopum de vita & miraculis S. Suitberti episcopi, quæ apud Surium & Bollandum exstat Cal. Martii. Verum ista epistola Ludgero pluribus argumentis abjudicatur a Carolo Cointe Annal. Eccl. Franc. ad an. 799. num. 31. ad an. 749. num. 52. & ad an. 754. num. 78. quem consulat lector, qui plura velit.

803. ANONYMUS *Annalium Francorum* autor, claruit sub Carolo M. anno 803. Condidit Annales Francorum ab anno 794. ad annum 803. Codex MS. Cæsareus in principio mutilus est; sed ipsius Caroli tempore, & propria autoris manu exaratus. Hos Annales eruit, ediditque Cl. Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. num. 28. pag. 377.

804. [b] OLDIBERTUS sive ODELPERTUS, cognomento *Crassus*, Mediolanensium archiepiscopus circa annum 804. factus est. Pipinum Caroli M. filium hospitio accepit, & morienti pie ministravit: Bernardum in Italia regem coronavit. Obiit an. 814. Plura de eo docebit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 4. p. 106. Sententiam ejus, ut & plurium aliorum istius temporis episcoporum, de Baptismo, per epistolam rogaverat Carolus M. In cujus gratiam librum *de Baptismo* condidit Oldibertus noster. Habetur MS. in bibliothecæ Augiensis codice, unde epistolam præfatoriam, & libri capitum 22. lemmata extulit Johan. Mabillonius Analect. tom. 4. pag. 317.

NICEPHORUS, patria Constantinopolitanus, Theodori, Constantini Copronymi notarii, & ob imaginum cultum bis in exilium pulsi, ac Eudociæ filius. Ingenium a natura nactus sublime, & magnarum rerum capax, omni id disciplinarum genere diligenter excoluit. Inde Constantino Aug. ejusque matri Irenæ a secretis erat: & anno 787. in secunda synodo Nicæna imaginum venerationem strenue promovebat; verum vitæ aulicæ pertæsus, ad monasticum institutum in monasterium quoddam e regione Bosphori Thracii situm secessit. Tandem anno 806. mortuo Tarasio, ipse April. 12. ad patriarchalis dignitatis apicem evectus est. Anno 811. ad Leonem 3. pontificem Romanum pro ecclesiarum more literas dedit: quem morem Nicephorus Imp. quoad vixit, intercidit. Anno 814. exeunte Leo Armenius edicto publico imaginum cultum prohibuit. Leoni hac in re, quantum in se erat, restitit Nicephorus patriarcha; quem cum nullis monitis, nullis consiliis, flectere poterat imperator, patriarchali sede 13. Mart. anni sequentis depositum, in exilium egit. Primo ad Monasterium quod ipse condiderat, ac *Bonum* vocaverat, se contulit; mox in aliud monasterium a se itidem in Proconneso Propontidis insula exstructum deportatus est: ubi ad extremum usque obitus diem delituit, qui ipsi contigit die 2. Jun. an. 828. quamvis Latini die 13. Martii memoriam ejus celebrare soleant. De stylo ejus en Photii * judicium, ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σαφής, καλλιλεξίᾳ τε καὶ συνθήκῃ λόγου οὔτε λελυμένῃ, οὔτ' αὖ πάλιν συμπεπιεσμένῃ περιέργως κεχρημένος· ἀλλ' οἵᾳ ἂν χρήσαιτο ὁ ῥητορικὸς ὡς ἀληθῶς καὶ τέλειος ἀνήρ· τό τε γὰρ νεωτεροποιὸν ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἀρχαιότροπον καὶ ἐξησκημένον οὐ παρατρέχει· ἔτι δὲ καὶ ἡδονὴ κέκραται αὐτοῦ σὺν χάριτι τοῖς λόγοις. *Nihil stylus habet supervacuum aut obscurum; verborum delectu, orationisque compositione, neque nimis dissoluta, neque contra nimis astricta, anxie est usus; sed qualia adhiberet rhetor quivis, vel consummatissimus orator.*

Sæc. IX. ab an. DCCC.

805. Vit. Niceph. ab Ignatio Diac. conscript. Gr. Lat. ap. Henschen. ad Mart. 13. conf. Hanch. de Script. Byz. p. 223.

* Cod. 65.

a Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 819. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1.

Vitat

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Vitat enim recens ficta, neque antiquitate usque probata præterit. Jucunditas adhæc illi gratiam conciliat in dicendo. Addit denique illum plerosque, qui antecesserunt, in conscribenda historia superando obscurare, nisi quod nimia brevitate non videatur omnes venustatis partes explevisse.

[a] SCRIPTA.

Breviarium Historiæ, a cæde Mauricii usque ad an. 769. deductum. Primus id in lucem eruit, & cum versione sua & notis edidit Gr. Lat. Dionysius Petavius *Paris.* 1616. 8°. qui etiam fragmentum de Constantini Copronymi vita & exitu, quod apud Theophanem in codice Cardinalis Joüsæ reperit, Gr. Lat. addidit: & quamvis stylus Breviarii stylo dissimilis videatur, ejusdem tamen autoris, alterius licet operis Ἀποσπασμάτων censeri potest. Prodiit iterum utrumque opus Gr. Lat. Theophylacti Simocattæ historiæ subjunctum, *Paris.* 1648. fol.

Chronologia Tripartita, sive Regum, Patriarcharum, &c. Habetur Latine ab Anastasio versa, & historiæ suæ intexta, Græce vero a Scaligero primum edita ad calcem chronici Eusebiani, Gr. Lat. cum notis Jacobi Goaris, Syncelli chronico subnexa, *Paris.* 1652. fol.[b]

Epistola prolixissima ad Leonem papam, Confessionem fidei continens. Exstat Gr. Lat. a Commelino edita cum Actis synodi Ephesinæ *Heidelberg.* 1591. una cum Zonara *Paris.* 1620. denique Concil. tom. 7. p. 1205[c].

Opuscula 4. adversus Iconomachos, Lat. a Canisio edita Antiq. Lect. tom. 4. p. 253[d]. & Biblioth. Patr. tom. 14.

Canones breviculi 17. Exstant Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 195. apud Zonaram, & Concil. tom. 7. p. 1297.

Canones alii 37. Gr. Lat. cum notis apud Coteler. Monument. Eccl. Gr. tom. 3. p. 445.

Epistola interrogationes de re canonica 17. ac totidem responsiones continens. Gr. Lat. ibid. p. 453[e].

[f] Στιχομετρία, seu *Indiculus librorum, canonicorum, ecclesiasticorum, & Apocryphorum*, appositis στίχοις., seu versuum numero, quibus quilibet liber constat. Eam tamen Nicephori nostri non esse inde probat ὁ πάνυ Pearsonus *, quod etsi chronographiæ Nicephorianæ utplurimum adnexa sit, in nullo tamen codice MS. nec ullo veterum testimonio, Nicephoro diserte adjudicatur. Autoris tamen esse Nicephoro coævi vel inde patet, quod ab Anastasio Romano in linguam Latinam versa sit. Exstat Gr. ad calcem chronographiæ in omnibus editionibus.

* Vindic. Ignat. part. 1.

Ἀντιῤῥητικῶν *adversus Iconomachos libri* 3. opus spissum ac prolixum, cujus ampla satis fragmenta Gr. Lat. edidit Fr. Combefisius, Auctuar. *Paris.* 1648. viz. vindicationem testimonii S. Asterii, ex lib. 2. tom. 1. p. 267. aliud adversus Iconomachos ex libro 3. ibid. p. 277. aliud de sex synodis ex libro 2. ibid. tom. 2. p. 603[g].

[h] Hæc nos in prima hujus operis editione: cum vero omnia S. Nicephori Opp. non modo edita, sed maximam partem ἀνέκδοτα collegit, recensuit, notisque & octo dissertationibus criticis, dogmaticis & historicis illustravit, & in lucem edere jam paret Ans. Bandurius Ord. Benedict. monachus, hujusque novæ editionis conspectum in lucem emisit *Paris.* 1705. 8°. non abs re erit, pulcherrimam hanc editionem Græco-Lat. lectori ante oculos repræsentare.

In tomos duos fol. distributa est. In tom. 1. post interpretis præfationes & prolegomena, continentur *Apologeticus pro irreprehensibili & pura Christianorum fide, adv. Iconomachos* in tres partes divisus; continet capita 83. subjuncta sunt SS. patrum testimonia. *Antirrheticus* 1. *de Constantini Copron. Imp.* (quem *Mamonæ* nomine traducere solet Nicephorus) vita, moribus, doctrina & scriptis, *præcipue in libro ejus dogmatico*; constat capitibus 50. *Antirrheticus* 2. capita habet 20. *Antirrheticus* 3. continet capita 84. cum appendice, qua 75. SS. patrum testimonia continentur: *Antirrheticus contra impium Eusebium*, capitibus 76. subjunctis SS. patrum testimoniis: *Antirrheticus contra Pseudonymum Epiphanium, seu Epiphanidem* capitibus 30. quibus nonnulla SS. patrum testimonia subjiciuntur. In tom. 2. post interpretis præliminaria de synodo Nicæna 2. de SS. Patrum fragmentis ab Iconomachis prolatis, præcipue de Macario Magnete: *Antirrheticus contra eos qui divinam imaginem idolum nominare impie ausi sunt:* capita habet 11. *Antirrheticus* partibus 2. 1ma. continet refutationem decreti synodalis Iconomachorum, capp. 21. 2da. refutationem testimoniorum, quæ Iconomachi contra imagines protulerunt, capp. 20. Deinde sequuntur Nicephori Opp. antehac edita, & supra a nobis recensita: ad

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 5. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 6. vol. 6. p. 295. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 2. seq. b Conf. Fabr. Bibl. Gr. l. 5. c. 4. §. 39. vol. 6. p. 153. & l. 6. c. 10. §. 17. vol. 13. p. 520. Catalogus Episcoporum ac Patriarcharum CP. decerptus ex Chronographia hac compendaria, quæ habetur in Cod. Reg. diversa ab editis, exstat tom. 1. l. 8. *Bandurii* Imp. Orientalis. Desinit in *Ignatio* eunucho. c Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 3. §. 3. vol. 11. p. 166. seq. d Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 4. e *Theodoro Studitæ* tribuitur in codice Bibl. Coislinianæ a Montfalcon. edit. p. 325. ut refert *Fabricius* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. vol. 9. p. 237. f Exstat. ibid. p. 204. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 10. vol. 13. p. 844. g Operibus supra recensitis addas vitam *Johannis Jejunatoris*, quæ MSS. habetur in Cod. Reg. Galliæ, test. *Cangio* notis ad *Zonaram* p. 62. ut refert *Fabricius* Bibl. Gr. l. 5. c. 41. vol. 10. p. 164. h Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 14.

Sæc. IX. ab an. DCCC. calcem subnectuntur *Interpretamenta somniorum versibus Iambicis, quæ cum Astrampsychi Oneirocritico* olim edidit Rigaltius *Paris.* 1603. 4°. & Macarii Magnetis fragmenta & excerpta, cum præfatione & notis Johan. Boivinii. Hanc elegantissimam editionem propediem prodituram expectamus.

806. ANDREAS, gente Italus, patria Lucensis, Gundualdi civis Lucensis ipsius Walfridi cognati & socii filius, Palatioli in Tuscia abbas tertius, claruit circa annum 806. Scripto consignavit *vitam S. Walfridi*, Palatioli in Tuscia abbatis primi. Primus eruit Godefr. Henschenius ad diem 15. Februar. & ex eo Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 196.

806. [a] STEPHANUS Byzantinus, presbyter an monachus incertum, claruit anno 806. Condidit *vitam & martyrum S. Stephani junioris*, qui claustro in colle S. Auxentii inclusus 60. annos eo in loco exegerat [b]. Quem, cum Constantino Copronymo, in causa imaginum vitæque monasticæ, fervide nimis se opponeret, varie excruciatum, neci tradidit imperator anno 764. ut diserte Cedrenus pag. 465. licet Theophanes id referat ad ann. 757. Ab hujus morte 42. annos se vixisse testatur auctor noster, qui huc atque illuc circumiens, omnia quæ de Stephano martyre a teneris unguiculis usque ad obitum, ab ipsius parentibus, amicis, consanguineis, convivis, contubernalibus, & discipulis disci poterant, collegit, & scripto mandavit. Incipit hæc vita, Ἀγαθὸν καὶ δίκαιον, καὶ πᾶσι τοῖς εὐσεβεῖν. Vide omnino L. Allat. de Symeon. p. 80 [c]. Erat etiam Stephanus Byzantinus libri περὶ πόλεων autor [d], quem, imperante Anastasio, in compendium redegit Hermolaus grammaticus. Verum is longe antiquior fuit, & religione Gentilis.

808. [e] JOSEPHUS, Theodori Studitæ frater, & eorundem pro Iconoduliæ causa studiorum & laborum particeps, inde etiam *Confessor* dictus. Archiepiscopus Thessalonicensis ante annum 808. factus, cum fratrem imitatus seditiones Constantinopoli moveret, & Nicephoro patriarchæ communionem proterve renunciaret, anno 809. sede sua motus est, & in exilium missus. Obiit post annum 816. Exstat *Oratio in exaltationem venerandæ & vivificæ Crucis* Gr. Lat. apud Gretser. de Cruce tom. 2. p. 1200. & *Epistola ad Simeonem monachum* Lat. apud Baronium ad ann. 808. num. 22. *Iambi* contra Iconomachos ab eo compositi interierunt. Sæc. IX. ab an. DCCC.

[f] IGNATIUS, arte grammaticus, magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ diaconus & sceuophylax, Tarasii patriarchæ discipulus, demum Nicænorum metropolita. Claruit anno 810. Vixit saltem ad annum usque 828. quo Nicephoro patriarchæ funebri oratione parentavit. Scripsit *Vitam Tarasii patriarchæ*, quæ Latine exstat apud Surium & Bollandum Februar. 25 [g]. *Vitam etiam Nicephori patriarchæ*, quæ habetur Gr. Lat. apud Henschenium & Papebrochium cum notis utriusque Mart. 13. Item teste Suida *Elegos θρηνῳδίας*, *Iambos* in Thomam Entarten, *Epistolas* aliaque plura, quæ interierunt. 810.

SMARAGDUS, abbas S. Michaelis ad Mosam in diœcesi Virdunensi, Hermengaudo abbati successit post annum 805. ante annum vero 810. Non me latet quidem eum vulgo ad annum 980. detrudi, & Smaragdi nostri opera Smaragdo cuidam juniori S. Michaelis in Saxonia abbati, qui sub Othonibus Impp. floruit, ascribi. Verum præterquam quod Smaragdum nostrum doctrina enituisse, & libris condendis incubuisse constet, cum de Smaragdo Saxone nil certi pateat, præterquam etiam quod Smaragdi scripta omnia sæculi istius genium ac studia plane sapiant: manifesto liquet *Viam Regiam* a Dacherio editam Smaragdo nostro deberi, tum quod Ludovico regi, postea imperatori, nuncupetur; tum quod Codex MS. cujus meminit Holstenius in literis ad Dacherium ante Smaragdi Saxonis ætatem exaratus fuerit. Tanta autem inter *Viam Regiam*, & *Diadema Monachorum* intercedit similitudo styli, methodi, rerum, ac verborum fere; ut utrumque opus unius ejusdemque autoris fœtum esse facile pateat. Smaragdus noster anno 810. Romæ interfuit collationi inter Leonem papam & legatos Caroli M. de processione Spiritus S. habitæ, ejusque Acta literis consignavit. Anno 824. una cum Frothario episcopo Tullensi, Ismundo abbati Mediolanensi & inimicis monachis a Ludovico Imp. judex datus est. Quando obierit, non liquet. 810.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 21. b Exstat hæc vita inter Scriptor. Gr. a Bernard. Montfalcon. *Paris.* 1682. c Item contra *Chrysghonum* p. 336. d Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 4. c. 2. §. 14. vol. 3. p. 45. seq. Totum opus *Stephani* περὶ πόλεων (nam epitome tantummodo exstat) latet, ut videtur, in Bibl. Laurentina in Escuriali Regis Catholici, ut nos docet *Tho. Hearne* præfat. ad Hist. *Guil. Neubrig.* p. 43. Fragmentum libri de urbibus ex opere ipso *Stephani* integro habetur p. 281. Bibl. Coislinian conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 10. §. 45. vol. 13. p. 845. e Conf. *Oudin.* tom 2. p. 24. f Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 105. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 2. §. 8. vol. 1. p. 396. l. 5. c. 1. §. 13. vol. 5. p. 45. g Habetur Gr. MSS. in Bibl. Cæsarea teste Lambecio t. 8. p. 92. ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 32. §. 20. vol. 9. p. 145.

[a] SCRIPTA.

[a] SCRIPTA.

Commentarius (ſeu *Poſtilla*) *in evangelia & epiſtolas in divinis Officiis* per anni circulum legenda ex SS. patribus collectus. Prodiit *Argentorati* 1536. fol.

Diadema Monachorum ex ſententiis patrum contextum. Prodiit *Antverp.* 1540.

Commentarius in regulam S. Benedicti. Prodiit *Colon.* 1575.

Via Regia, capitibus diſtincta 32. a Dacherio edita tom. 5. p. 1 [b].

Epiſtola Caroli M. ad Leonem 3. papam de proceſſione Sp. S. a Smaragdo ſcripta perhibetur. Exſtat Conc. tom. 8. p. 1199.

Acta collationis Romanæ de proceſſione Sp. S. anno 810. Habentur ibid. p. 1194.

Grammatica Major, ſeu commentariorum in Donatum libri 14. Exſtant MSS. in bibliotheca Corbeienſi. Prologum videre eſt apud Le Cointe ad an. 824. num. 75.

810. [c] AMALARIUS, ſeu Amalharius, *Fortunatus* dictus, anno 810. archiepiſcopatum Trevirenſem obtinuit. Anno 811. a Carolo Imp. ad imbuendos fide Chriſtiana Saxones Tranſalbianos legatus eſt; ubi fundata eccleſia Hamburgenſi, anno ſequenti in Gallias revertitur; & ad encyclicas Caroli de baptiſmo literas ſcripto libello reſponſum dedit. Anno 813. Conſtantinopolim ad pacem cum Græcorum imperatore confirmandam miſſus eſt. Anno 814. ex Oriente reverſus, paulo poſt diem obiit. Exſtat inter Opera Alcuini *liber de ratione rituum S. Baptiſmatis* [d], Alcuino falſo inſcriptus, quippe integro octennio poſt illius mortem, & ab epiſcopo quodam, ſcriptus; quem quidem Amalarium fuiſſe ex codicis Petaviani autoritate conſtat.

811. [e] HATTO, natione Germanus, in monaſterio Augiæ majoris educatus, ejuſdemque Cœnobii abbas, tandem epiſcopus Baſileenſis, claruit anno 811. quo ad Nicephorum Græcorum imperatorem a Carolo M. una cum Hugone Turonenſi, aliiſque, legatus, cum illo pacem ſancivit, & certos limites utriuſque imperii definivit. Anno 812. una cum legatis Michaelis Imp. ad Carolum in Occidentem rediit. Obiit anno 836. ipſe tamen adhuc vivens, ſenio gravatus, Huldrico epiſcopatum tradidit. Exſtat *Capitulare* presbyteris ſuæ diœceſeos præſcriptum, docens quomodo plebem ipſis commiſſam caſte & juſte regerent, canones 25. complexum apud Dacherium Spicileg. tom. 6. p. 961 [f]. & Conc. tom. 7. p. 1522. *Liber de Viſionibus*, ſive *de vita Wettini monachi* Augienſis, prodiit, una cum viſionibus Hildegardis, & aliorum viſionariorum, *Pariſ.* 1513. fol. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 263. *Hodœporicon* ſive *Itinerarium* ab eo ſcriptum de legatione ſua CP. dudum interiit.

AMALARIUS, Metenſis diaconus, &, 812.
ut nonnulli volunt, epiſcopali infula tandem donatus, rectius vero Metenſis chorepiſcopus. Certe anno 825. Amalarius quidam incertæ ſedis epiſcopus, a ſynodo Pariſienſi ad Ludovicum Imp. Aquiſgranum miſſus eſt, ut ad eum collectiones ex patrum ſcriptis de imaginibus deferret. Utut ſit, Amalarius diaconus claruit ab ann. circiter 812. uſque ad ann. 836. & forſan diutius. Poſt annum 827. a Ludovico Imp. ad Gregorium 4. papam legatus eſt: nec de eo quid amplius liquet.

[g] SCRIPTA.

De divinis ſive eccleſiaſticis Officiis libri 4. ad Ludovicum Imp. circa ann. 827. certe poſt an. 819. ſcripti. De hoc opere ſic Boſtonus Burienſis. Scripſit Amalarius ad Ludovicum regem de officiis Eccleſ. libros 4. quorum principium [*Glorioſiſſime*] finis [*Orationes.*] Unde liquet poſtrema duo 4[i]. libri capita adjectitia eſſe; ſicut nec in indice capitulorum 4°. libro præfixo ea comparent. Inde etiam patet alterius cujuſdam eſſe aſſumentum prolixum illud Supplementum, quod edidit Mabillonius Analect. tom. 2. p. 96. & in Biblioth. Patr. tom. 14. p. 934. Hos Amalarii libros in compendium redegit Willielmus Malmsburienſis, cujus abbreviatio hodie MS. exſtat; qui in fine hanc de his libris cenſuram tulit: "Si "de compendio vis ſcire, ſignificationes "miſſæ, legas verſus Hildeberti prius Ce- "nomanenſis epiſcopi, poſtea Turonenſis "archiepiſcopi. Si ſignificationes ſacrarum "veſtium & cæterorum id genus, ſermones "Ivonis Carnotenſis epiſcopi: hi enim viri "talia videntur intellexiſſe perſpicacius, & "texuiſſe pulchrius. Cæterum de varietatibus officiorum, alium fruſtra deſiderabis quam Amalarium: fuerit fortaſſis aliquis qui ſcripſerit diſertius, nemo certe "peritius.

De ordine Antiphonarii liber, poſt annum 827. ſcriptus. Exſtat una cum quatuor libris de divinis Officiis, inter alios ejuſdem argumenti ſcriptores *Pariſ.* 1610. fol. p. 305.

a Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 168. *Long.* Bibl. ſacr. p. 966. *b* Edit. nov. tom. 1. p. 238. *c* Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 157. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 211. *d* Habetur inter *Caniſii* lectiones antiq. tom. 6. p. 366. Edit. nov. tom. 2. p. 543. *e* Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 141. *f* Edit. nov. tom. 1. p. 584. ſeq. *g* Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 158. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 209. ſeq. item Bibl. Gr. l. 6. c. 10. §. 35. vol. 13. p. 825. ſeq.

503. & in Bibliotheca Patr. tom. 14. pag. 1032.

Eclogæ in canonem Missæ, a Baluzio editæ Capitular. tom. 2. p. 1352.

Epistolæ 7. ad varios sui temporis episcopos, aliosque, a Dacherio evulgatæ Spicileg. tom. 7. p. 164 [a]. De ipso Amalario vide quæ in præfatione habet Dacherius.

Regula seu institutio Canonicorum, Ludovici Imp. (qui & librorum copiam ei ex palatio Aquisgranensi suppeditavit) jussu ex veterum patrum & conciliorum scriptis ac decretis collecta, & in usum Occidentalium ecclesiarum concinnata, in concilio Aquisgranensi anno 817. lecta, approbata, & synodica autoritate confirmata. Constat capitulis 113. quibus ipsi patres Aquisgranenses alia 32. addiderunt [b]. Habetur Concil. tom. 7. p. 1313.

813. Vit. Theod. Stud. per Michael. Monach. & Ep. Theod. ap. Baron. tom. 9. passim.

THEODORUS, *Studites* a monasterio, cui præfuit, dictus, patria Constantinopolitanus, natus est anno 759. Anno 781. in monasterium Saccudiorum in suburbano CP. situm secedens, Platonis abbatis disciplinæ se submisit. Anno 794. Platone fasces sponte deponente, monasterii præfecturam suscepit. Iconomaniæ perditissime addictus, imaginum causam nulla pietatis erga Deum, aut obsequii erga principes ratione habita strenue satagendo, maximum sibi in urbe rerum novarum cupida nomen, summam apud monachos Græcos bipedum eo tempore procacissimos, venerationem brevi comparavit. Hinc superbia inflatus, regimini ecclesiastico, ac rebus maximi momenti, illotis manibus, sese immiscere cœpit: cumque anno 795. Constantino Imp. Mariam Aug. repudiante & pellicem superinducente, Tarasius patriarcha remissius agere videretur, ipse imperatori anathematis fulmen incutere, & probris gravissimis incessere, ausus est: Tarasio quinetiam communionem renunciavit, & horrendi schismatis in ecclesia CP. excitandi fovendique monachis autor fuit. Anno igitur sequente a Constantino Imp. Thessalonicam relegatus petulantiam exilio luit. Anno 797. Constantino Imp. Irenes matris insidiis sublato, Theodorus Constantinopolim solenni pompa reducitur, ac maximam init gratiam apud scelestissimam mulierculam, cui ipse vir ad fœdissimas assentationis artes totus compositus, modis omnibus blandiri, eamque divinis propemodum elogiis evehere, non erubuit. Anno 798. monasterio Studio intra urbem sito præfectus est. Anno 806. Nicephoro ex sorte laica in patriarchatum CP. evecto, & Josepho abbate, qui illicitis Constantini nuptiis olim benedixerat, post novennium in pœnitentia exactum ad ecclesiæ communionem a synodo CP. restituto, Theodorus intemperiis iterum actus, rem utramque causatus, cœlum terra miscuit, synodum, Patriarcham & imperatorem Nicephorum, diris devovit, seditioni classicum ubique cecinit: & a patriarchæ communione se sejungens, septingentos amplius monachos secum in schisma pertraxit: quin & a Leone papa ob effrænem animi impotentiam objurgatus, literas superbiæ & irarum plenas rescripsit. De papa quid ad nos, *inquit*, hoc, an illud, agat? ubi Leonem gravissimis dicteriis insectari pergit. Tantos furiarum æstus exilio coercendos esse censuit Nicephorus Imp. atque adeo anno 809. eum, cum Josepho fratre, & Platone abbate, in insulam quandam Byzantio proximam amandavit. Anno 811. a Michaele Rangabe, postquam Nicephoro patriarchæ in gratiam redeuns morem gessisset, carceris libertatem nactus est. Anno 813. pro Iconoduliæ causa ærumnas pati, adeoque glorioso confessoris titulo ab asseclis insigniri, cœpit. Cum enim impiam Iconolatrarum superstitionem edicto publico compesceret Leo Armenius Imp. Theodorus statim monachis turbonibus stipatus, omnia susque deque movere cœpit, optimum principem calumniari, imaginum processiones in publico celebrare, hymnos Iconolatricos palam in foro ac triviis cantare, imperatori obsequium renunciare, populum subditis turbarum flabellis ad seditionem ciere. Tantum furorem solo exilio mulctavit clementissimus imperator, cumque hominis proterviam nulla ratione coerceri posse animadverteret, Mesopam prope Apollonium eum in carcerem, lenem illum quidem, nec adeo arctum, duci jussit. Hic loci positus, encyclicas quasi literas contra Leonem Imp. minarum, contumaciæ & dirarum plenas quaquaversum mittere non cessavit. Per varios igitur carceres hinc inde deportatus, tandem anno 819. Smyrnam ductus, arctiori custodiæ mancipatus est. Anno 821. a Michaele Balbo Imp. exilio solutus, ad monasterii sui præfecturam, & solitas insaniendi artes se contulit. Anno 824. cum Michael Imp. nil sævum contra Iconomachos spiraret, indignatus Theodorus, Thomæ tyranno contra imperatorem arma rebellia moventi aperte favit: eo autem in ordinem a Michaele præter spem redacto, Constantinopoli excedere necesse habuit. Postquam varia igitur loca exulis ad instar circumerrasset, in Chalcite insula tandem consedit: ubi demum anno 826. die 11. Novembr. diem supremum obiit, ætatis anno 67. Vir erat

a Edit. nov. tom. 3. p. 330. b Conf. *Fabr.* Bibl. Ecclef. ad Honor. de Scriptor. Ecclef. l. 4. c. 3.

supra

Sæc. IX. ab an. DCCC.

supra communem literatorum sortem eruditus, in quovis fere scientiarum genere non mediocriter versatus: verum immodico plane erga imaginum cultum zelo abreptus, in omnes Iconomachos, ipsos etiam imperatores ad ravim usque debacchatus est. Multa de eo, ejusque certaminibus & miraculis refert Michael monachus, qui fabulas fabulis nectere amat; ut ex iis quæ apud Baronium habentur, cuivis præjudiciis non occœcato abunde constat.

[a] OPERA.

Sermones Catechetici 134. prodierunt Latine ex versione Johannis Livineii *Antverp.* 1602. 8°. Habentur Græce MSS. inter codices Baroccianos in bibliotheca Bodleiana, & in bibliotheca Paulina Lipsiensi, (Repositor. Theolog. Ser. 3. fol. num. 31.) Sermones Theodori catechetici 220 [b].

Testamentum ad Discipulos; In eo notabit prudens lector vecordem hominis erga sanctorum imagines animum, quarum cultum in eadem fidei confessione sacratissimis fidei mysteriis accenset, & uno eodemque Spiritu se in SS. & Consubstantialem Trinitatem credere, & sacras venerandasque imagines amplecti & adorare, sanctorumque reliquias colere profitetur. Statum monasticum pro sæculi sui genio, ultra quam par est extollit. De cætero plurima pia documenta tradit omnibus, præcipue ordinis ascetici consecraneis utilissima. Latine olim transtulit Jac. Sirmondus, cujus versionem Annalibus suis inseruit Baronius ad ann. 826. prodiit etiam ex Johannis Livineii versione una cum *Sermonibus* Antverp. 1602. exinde translatum in Biblioth. Patrum tom. 14 [c]. Exstat penes me Græce ex MS. codice Lipsiensi descriptum, quod adjuncta Sirmondi versione prælo paratum hoc quidem loco edere statueram. Verum cum opus, quod præ manibus habeam, in nimiam molem excrescere viderem, satius abstinendum duxi, præsertim cum Latine locis citatis haberi possit.

Sermo in Dominicam quartam Quadragesimæ. Lat.

Fragmentum ex epistola 4. ad Naucratium, de hæresibus & schismate agens. Lat.

Fragmentum epistolæ ad Gelasium ex monasterio profugum. Habetur Lat. apud Turrian. lib. 2. de votis Monast. Opuscula hactenus enumerata reperiuntur Latine in Bibliotheca Patr. tom. 14. p. 830.

Canon seu hymnus, odis novem constans, qui canitur in erectione S. imaginum. Ex Græcorum Triodio desumptus exstat Gr. Lat. apud Baron. ad ann. 842. & Latine in Biblioth. Patrum p. 830. Verum Theodori non esse argumento est mentio ibi deprehensa imaginum restitutarum, quod post Theodori mortem demum contigit, nisi potius suspicemur hæc de imaginibus restitutis ab aliis defuncto jam Theodoro addita fuisse.

De honore & adoratione S. Imaginibus exhibenda. Prodiit una cum Damasceni orationibus de eodem argumento, Lat. *Antverp.* 1556. Gr. *Romæ* 1553.

Oratio in adorationem & exaltationem pretiosæ & vivificæ Crucis media Quadragesima habita. Exstat Gr. Lat. apud Gretser. tom. 2. de cruce p. 1405.

Encomium de vita & operibus S. Platonis confessoris. Habetur Lat. apud Surium die 16. Decembris [d].

Encomium Bartholomæi apostoli, ex versione Anastasii a Dacherio Lat. editum Spicileg. tom. 3. p. 13 [e].

Epistola ad Naucratium de digamis, habetur Gr. Lat. apud L. Allatium de Consensu lib. 3. c. 13. §. 13.

Epistola ad Gregorium filium, Gr. Lat. ibid. l. 3. c. 16. §. 10.

Fragmentum epistolæ ad Arsenium, quo objectio adv. concilium Nicænum 2. continetur. Exstat apud Baron. ad ann. 787. num. 91.

Fragmentum epistolæ ad Petrum Nicænum, Lat. ib. num. 98.

Epistola ad Stephanum secretarium, Lat. ib. ad ann. 795. num. 86.

Epistola ad Nicephorum consobrinum, Lat. ib. num. 88.

Epistola ad Stephanum lectorem, Lat. ib. ad ann. 787. num. 92.

Epistolæ 2. ad Platonem de exilio suo, Lat. ib. ad ann. 796. num. 5, 6.

Epistola panegyrica ad Irenen Aug. Lat. ib. ad ann. 801. num. 24.

Epistola ad Nicephorum Imp. de successore Tarasio patriarchæ substituendo Lat. ib. ad ann. 806. num. 4.

Epistola ad Nicephorum patriarcham, Lat. ib. num. 18.

Epistola ad fratres monasterii Saccudionis, Lat. ib. ad ann. 808. num. 4.

Quamplurimas alias ejus epistolas annalibus suis insertas Latine exhibet Baronius Annal. tom. 9. ab anno 808. ad an 826.

[f] Multa sane opuscula, homilias, episto-

a Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol 7. p. 8. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. vol. 9. p. 235. *Oudin.* tom. 2. p. 34. b Index sermonum catech exstat apud *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 5. vol. 12. p. 275. seq. c Exhibuit etiam *Tollius* Gr. cum versione *Livinii* inter Insignia Itinerar. Italic. p. 179 d Item Gr. & Lat. ex *Henschenii* versione in Act. Sanctorum tom. 1. Maii. p 366. & Gr. in Append. ad eundem tom. p. 46. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 32. § 17. vol. 9. p. 31. e Edit. nov. tom. 2. p. 123. f Conf. Catalog. Cod MSS. Bibl. Coislinianæ p. 144. 312. ubi enarrantur tituli & initia epistolarum Theodori plurimarum, quarum vix dimidia pars a Sirmondo edita est, ex iis pleræque etiam laceræ ex his codicibus suppleri possunt.

Sæc. IX ab an. DCCC. las, poemata & tractatus Theodori enumerat Michael monachus apud Baronium ad ann. 798. quæ cum neutiquam jam compareant, pro deperditis haberi possint: nisi quod spissus satis epistolarum codex penes Baronium fuerit: ex quo epistolas supradictas a Sirmondo Latine versas desumpsit, & in Annalibus suis exhibuit.

813. NAUCRATIUS, monachus Constantinopolitanus, cœnobii Studiensis alumnus, Theodori Studitæ discipulus, Iconolatra perditissimus, claruit an. 813. Ob summam in asserendo imaginum cultu pervicaciam, non una vice in carcerem conjectus est, verberibus aliisque malis affectus, de quibus apud præceptorem suum sæpius conqueritur; a quo non unas consolatorias accepit literas, quas apud Baronium reperire licet.

Τοῖς διὰ Κύριον δεδιωγμένοις καὶ πανταχοῦ διεσπαρμένοις πνευματικοῖς, ἀδελφοῖς καὶ πατράσι Ναυκράτιος ἁμαρτωλὸς εὔχεται.

ΕΩΣ μὲν τοῦ παρόντος, ἀδελφοὶ μου τιμιώτατοι καὶ πατέρες, ἀνεβαλλόμην τὸ ταπεινὸν γράμμα, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας διεξερχόμενος, καὶ καθ' ἐμαυτὸν κατέχων τὸ λυπηρὸν, καὶ δὴ τοῦτο πέπραχα διὰ πολλὰ, ἃ, ὡς οἶμαι, οὐδὲ τὴν τιμιότητα ὑμῶν ἀγνοεῖν, κἀγὼ πρὸ τῶν ἄλλων, μὴ φέρων ἄγγελος ὑμῖν θλιπτικῆς ἐπιφορᾶς γενέσθαι. λέγω δὴ τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαρίου καὶ ἀοιδίμου πατρὸς ἡμῶν. Ἐπεὶ δὲ ὡς ὁρῶ, οὐ μόνον τὰ ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ τὰ πόῤῥω δεδόνηται τῷ παραδόξῳ τοῦ ἀκούσματος, ὡς καὶ τοῖς πλείοσι δύσπιστον γενέσθαι, εἰ ἄρα γε μετέστη τῶν ἐνθένδε ὁ τοῦ κυρίου θεράπων· οὐκ οἶμαι δὲ, μὴ καὶ πρὸς ὑμᾶς καταλαβεῖν τὸ παρ' ἡμῶν αἰδοῖ ὑποσιωπώμενον, ἀναγκαίως ἐπὶ τὸ γράμμα ἦλθον, ἄρτι ὑμῖν ἐναργέστερον, καὶ μὴ βουλόμενος ἀναγγέλλων τὸ καὶ παρ' ἑτέρων προακουσθὲν, καὶ τοῦτο οὐκ ἀπολιίως, οὐδ' ἀδάκρυτι. Τίς γὰρ ἂν εἰ καὶ λιθίνην ἔχων τὴν καρδίαν οὐκ ἀποστάξειε δάκρυον θερμὸν, τὴν κοινὴν ζημίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἀναλογιζόμενος; ὁποίαν δὲ ἀδαμαντίνην ψυχὴν κεκτημένος, εἰ καὶ μὴ παντελῶς ἔξω τῶν ὅρων γεγονὼς, ὃς οὐ πληγήσεται τῷ ἀπροσδοκήτῳ τῆς ἀκοῆς, καὶ τὰ τῆς φύσεως δράσειεν; ἀλλὰ φεῦ τῆς ἐμῆς ταλαιπωρίας, εἰς οἷον τετήρημαι δύστηνον καιρὸν, καὶ ὁποῖον ἀπέκειτο μοι τῇ μοχθηρᾷ ζωῇ, θάνατον ἀναγγεῖλαι τοῦ μὴ ἑαυτῷ, ἐζηκότος, ἀλλὰ Χριστῷ; καὶ ὄντως ἀληθῶς κεκοίμηται ὁ κοινὸς Πατὴρ ἡμῶν —— ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀληθῶς καὶ μαθητὴς, καὶ μιμητὴς, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸ στόμα τῆς ἐκκλησίας, τὸ κλέος τῶν ἱερέων, τὸ τῆς πίστεως ἔρεισμα, ὁ τῶν μοναζόντων κανὼν, ὁ εὐαγγελικὸς ποιμὴν, ἡ ἀποστολικὴ καρδία, τῶν ὁμολογητῶν ὁ ἐξαίρετος, ὁ προαιρε-

An. 816. carceri adhuc mancipatus, exinde post triennium solutus est; quo tempore diem obierit, non constat. Certum est ipsum Theodoro superstitem fuisse. Scripsit ad Fratres spirituales hinc inde dispersos, *epistolam* seu tractatum potius satis prolixum, in quo de persecutionibus, quas passi sunt Εἰκονοδοῦλοι, agit, & summas Theodori Studitæ recens defuncti laudes, & longe supra humanæ sortis captum encomia, ad nauseam usque fuse prosequitur. Exstat penes me MS. hic libellus ex codice bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis descriptus. Integram epistolam (neque enim tanti est) huic loco inserere supersedebo. Initium duntaxat, & pauca quædam ineptissimi encomii specimina Gr. Lat. lectori ob oculos ponam, ex quibus de cæteris judicabit prudens lector. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Persecutionem propter Dominum sustinentibus, ac ubique dispersis, spiritalibus Fratribus Patribusque, Naucratius peccator S.

HActenus honoratissimi ac charissimi fratres ac patres humiles vilesque distuli literas, diem ex die decurrens, ac mecum ipse tristitiam retinens: id porro multis de causis feci, quas neque puto, honoranda vestra charitas ignoraverit: in primis autem, quod non ferrem molesti vobis ac acerbi casus, nuncius esse: nempe dormitionis beati ac præclari Patris nostri. At postquam, ut video, non hic tantum, sed & longius positos, nova hæc turbavit auditio; ut & plerisque difficile creditu videatur, ut vere Domini famulus ab humanis translatus sit; haud vero arbitror, ut quod ipsi ex quadam reverentia & metu subticuimus ad vos non pervenerit; necessitate ad scribendum processi; jam planius, quanquam nolens, renunciaturus, quod utique ex aliorum jam relatu audistis: nec plane sine querulis lamentationibus, ac lachrymis. Quis enim, quanquam saxeo corde, non ferventes profundat lachrymas, communem ecclesiæ Dei jacturam reputans? Quis vero usque adeo adamantinum pectus habeat, nisi omnino excessit naturæ fines, ut non inexpectata auditione percussus faciat patiaturque quod humanum est? Sed heu me miserum: in quale infelix tempus servatus sum? Quidnam vero illud afflictæ vitæ meæ erat repositum, ut ejus mortem essem annunciaturus, qui non sibi vixisset, sed Christo? Plane, vero, obdormuit Pater communis —— Ille prorsus, & discipulus Christi & imitator: os illud ecclesiæ; sacerdotum decus; fidei columen; regula monachorum; evangelicus pastor; pectus apostolicum; eximius confessor; martyr por-

Sæc. IX. ab an. DCCC. πικὸς μάρτυς, ὁ τῆς ὀρθοδοξίας ἥλιος, ὁ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος. —— ὁ μεγαλοφωνότατος τῆς ἀληθείας κήρυξ, ὁ ἀέναος τῆς διδασκαλίας βρυτήρ, ὁ μυριόνους τῇ θεοσκόπῳ κυβερνήσει, ὁ θαυμαστὸς βουληφόρος, ὁ πιστὸς οἰκονόμος τῶν τοῦ θεοῦ μυστηρίων, ὁ τῆς ἐπουρανίου Ἱερουσαλὴμ πολίτης, ὁ κεκαθαρμένος νοῦς, ἡ χρυσοειδὴς ψυχή, ἡ τῆς μετανοίας θύρα, ἡ τῶν δογμάτων πηγή, ἡ εὔηχος τοῦ πνεύματος λύρα, τὸ ἐνδιαίτημα τῆς μακαρίας καὶ ἀρχικῆς Τριάδος ---- ὁ ἐπίγειος ἄγγελος, καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ τῆς παρθενίας ναὸς καθαρώτατος, ὁ πολλοστὸς καὶ πολυειδὴς τῇ ποικιλοστρόφῳ σοφίᾳ τοῦ πνεύματος, ὁ ἐπιτεταγμένος στοχαστής, ὁ γνήσιος Χριστοῦ ὑπηρέτης, ὁ καλλιβλέφαρος ὀφθαλμὸς τοῦ Χριστοῦ σώματος, ὁ τῆς ὑπομονῆς ἀθλητής, καὶ τῆς Εἰκονομαχικῆς αἱρέσεως νικητής, τὸ τῆς δικαιοσύνης ὅπλον, ἡ τῆς ἐλεημοσύνης κρήνη, ὁ ἀκριβὴς τοῦ κυρίου νομοφύλαξ, τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν ἀρετῶν, ὁ τῷ λέγειν ἡδύς, καὶ τῇ προσηγορίᾳ εὐπρόσιτος.

proposito; sol fidei orthodoxæ; orbis doctor; — vocalissimus ille veritatis præco; jugis doctrinæ scaturigo; cui velut innumerabilis ad gubernationem in finem divini propositi esset intellectus; admirabilis consiliarius; fidelis dispensator sacramentorum Dei; civis cœlestis Jerusalem; mens purgata; aureus animus; pœnitentiæ janua; fons dogmatum; bene modulata Spiritus lyra; beatæ ac principis Trinitatis domicilium; — terrestris ille angelus, & homo cœlestis; mundissimum illud virginitatis templum; multiplex ille ac multiformis volubili sapientia Spiritus intensissimus conjector; verus Christi famulus; corporis Christi pulchro supercilio oculus; patientiæ pugil; hæresisque Iconomachorum victor; justitiæ armatura; eleemosynæ fons; diligens Domini legum custos; thesauri virtutum penu; dulcis sermone, & ad salutandum facilis. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Hæc ineptissimus encomiastes. Quæ sequuntur ejusdem fere sunt farinæ, indigna plane quæ Latine, multo magis Græce in publicum edantur. Interim siqua labra similes amant lactucas, ex hac epistola nuper a Fr. Combefis. Latine reddita [a], & a novissimis Bibliothecæ Patrum curatoribus inserta tom. 14. p. 903. famem suam explere possint.

813. AGOBARDUS, gente Gallus, natus (ut ex brevi martyrologio, ad quod paucula quædam manu sua adnotasse videtur Agobardus, nos docet Mabillonius *) anno 779. an. 782. ex Hispania in Galliam Narbonensem venit: anno 813. Leidrado archiepiscopo Lugdunensi senectute gravato coepiscopus substitutus est; eoque paulo post in monasterium Suessionense secedente an. 816. thronum Lugdunensem deinceps solus tenuit. Anno circiter 818. reperto inter scripta Fœlicis Orgelitani, qui Lugduni in errorem relapsus obiit, tractatu hæretico, eum ab omnibus reprehendendum divulgavit, editoque simul libro ad Ludovicum Imp. Fœlicianos errores & scriptum confutavit. Anno 822. conventui Attiniacensi interfuit, cum electioni Tructesindi abbatis Anianensis ac Gellonensis in Septimania ineunte anno prius adfuisset. Anno 828. Judæorum, qui edictum ab imperatore, ne mancipium Judaicum absque domini sui voluntate baptizaretur, impetrarant, insolentiam scripto multiplici repressit: habitoque anno sequente concilio Lugdunensi, Judæorum audaciam autoritate imperatoria coerceri datis ad Ludovicum e synodo literis enixe petiit. Anno 833. adversus Ludovicum imperatorem impia movebant arma filii ejus Lotharius & Pipinus; patrem captum imperio submovent, & in monasterium detrudunt. His inter alios se comitem dedit Agobardus, qui tanto ardore execrandam perduellionem fovebat, ut edita apologia omnes ingenii facundiæque nervos ad causam hanc tutandam promovendamque intendebat. Viri quidem cætera optimi factum pessimum, nulla arte, nullis rhetoricis pigmentis excusandum. Anno igitur sequente Lothario ex Galliis a patre ejecto fugæ comitem se adjungere est coactus. Anno 835. in conventu apud Theodonis villam habito, cum ad causam dicendam ter evocatus, comparere recusaret, præsulatu submovetur, nullo tamen in locum ejus subrogato. Anno 837. relicto Lotharii comitatu, in Galliam reversus, in Ludovici Imp. gratiam receptus est, & sedem suam recuperavit. Anno 840. Ludovicum ad tuendum littus orientale Rheni fluminis profectum secutus, 8. Id. Junii apud Sanctonas obiit. Acri erat ingenio, nec vulgari eruditione, quæstionum theologicarum peritissimus, disciplinæ ecclesiasticæ canonumque antiquorum consultissimus judex, vindex acerrimus. Sententiæ quam semel imbiberat tenacissimus, in eaque asserenda constans fortisque. Vere de eo Cl. Baluzius *, *Canonum in primis perpetuus & constans defensor, ut gnarus; adeo ut etiam Romanos sui temporis graviter perstringat, quod Gallicanos canones ob eam, si superis placet, causam contemnerent, quod eos neoterici Romani non commendaverint, vel quod legati Romani non interfuerint in eorum constitutione. Mirum, si vir ita compositus non incurrisset invidiam hominum ætatis suæ.* Hæc vir, doctrina, an candore clarior, haud facile dicas.

* It. Ital. Sect. 14. p. 68.

* Not. in Agobard. p. 5.

a Et edita tom. 1. Auctuarii novi Bibl. Patrum. p. 855. seq.

SCRIPTA.

[a] SCRIPTA.

Agobardi opera per aliquot retro ſæcula tenebris ſepulta jacuerunt, ſic quidem in æternum manſura, niſi Papirius Maſſonus in bibliopegi cujuſdam Lugdunenſis tabernam forte ingreſſus, exemplar eorum manuſcriptum, idque unicum, ut videtur, quod temporis injuriæ ſupererat, penes eum offendiſſet. Quod quidem ipſe bibliopegus tanti theſauri ignarus, mox dilacerandum ſibi propoſuiſſet. Codicem arripuit Maſſonus, & in lucem emiſit, ordine ſequenti.

Adverſus dogma Fœlicis, ad Ludovicum Imp.

De inſolentia Judæorum, ad Eundem. Judæi qui imperatoris gratia in Gallia præcipue Lugduni lares fixerant, inſolentius adverſus Chriſtianos ſe gerere cœperunt, horum igitur audaciam & impietatem, hoc & ſequentibus aliquot opuſculis, fortiter frangit deprimitque Agobardus.

De Judaicis ſuperſtitionibus.

Liber de baptiſmo Judaicorum Mancipiorum.

Epiſtola exhortatoria ad Nibridium epiſcopum Narbonenſem, de cavendo convictu & ſocietate Judaica.

Liber adverſus legem Gundobadi, & impia certamina quæ per eam geruntur.

Ad Bernardum epiſcopum, de privilegio & jure Sacerdotii.

De Grandine & Tonitruis liber, in quo inſulſam & execrabilem vulgi ſuperſtitionem hac in re argumentis tum ex ſacra Scriptura, tum ex natura rei petitis acriter coarguit.

Liber contra objectiones Fredigiſi abbatis, qui pravas & inſulſas quaſdam opiniones, de Chriſto Domino aliiſque nonnullis fidei capitibus venditarat.

Epiſtola ad proceres Palatii contra Præceptum impium de baptiſmo Judaicorum mancipiorum. Judæi enim partim dolo partim pecunia, plura beneficia in Chriſtianorum præjudicium a Cæſare ſibi impetrarant, atque illud inter alia, ne mancipia eorum abſque dominorum ſuorum placitis in Chriſti fidem baptizarentur; unde edicti impietatem merito redarguit.

Epiſtola ad Bartholomæum epiſcopum Narbonenſem, de quorundam inluſione ſignorum, occaſione epidemicæ cujuſdam epilepſiæ, aliorumque inſolitorum morborum tunc temporis graſſantium, quorum cauſam ex Agobardo petebat Bartholomæus Narbonenſis.

Epiſtola ad Matfredum procerem Palatii, qua miſerias iſtius temporis a Judæis in odium Chriſtianæ religionis motas, deplorat, depingit, remediumque ab imperatore petit.

Epiſtola ad Lugdunenſes, de modo regiminis eccleſiaſtici, occaſione rixarum inter eccleſiæ Lugdunenſis clericos de eccleſia adminiſtranda exortarum, nata [b].

De Picturis & Imaginibus liber [c]. Sudant hic & mire ſe torquent ſcriptores pontificii; ut Agobardum tanquam ſibi faventiorem, ſaltem non adverſantem hac in parte efficiant. Sed nullis quæſitis coloribus, nullis verborum lenociniis offuſcari poteſt, quod toties diſerte aſſerit, imagines nulla veneratione, nullo cultu eſſe proſequendas. Ingenue, ut ſolet, Papirius Maſſonus Præfat. ad Agobard. *Græcorum*, inquit, *errores de imaginibus & picturis manifeſte detegens, negat eas adorari debere; quam ſententiam omnes Catholici probamus, Gregoriique Magni teſtimonium de illis ſequimur.* Cautius paulo in notis Steph. Baluzius, qui tamen apertæ veritati non audet refragari, faceturque lubens nil aliud hac in re ſcripſiſſe Agobardum, quam quod omnes tum in Gallia ſentiebant. Multa hac de re ex Theophilo Raynaudo, & Johan. Mabillonio, (qui longis ambagibus futilique explicatione non tam difficultatem tollere, quam lenire conantur) profert Carolus Cointius ad an. 840. n. 14. de ſententia propria ne γρῦ quidem addito.

De diſpenſatione eccleſiaſticarum rerum liber, quo de collapſa eccleſiæ diſciplina in melius reformanda, præcipue adverſus ſacrilegam redituum eccleſiaſticorum a laicis direptionem, agit, eamque ex primævæ antiquitatis uſu, reguliſque & ſanctionibus eccleſiaſticis valide refellit.

Liber contra Judicium Dei, ſive *de divinis ſententiis, cum breviſſimis adnotationibus contra damnabilem opinionem putantium divini judicii veritatem igne, vel aquis, vel conflictu armorum patefieri.*

Sermo exhortatorius ad plebem, de fidei veritate, & totius boni inſtitutione.

De diviſione imperii Francorum inter filios Ludovici imperatoris, flebilis epiſtola.

De comparatione utriuſque regiminis eccleſiaſtici & politici, & in quibus eccleſiæ dignitas præfulgeat imperiorum majeſtati [d]. Huic libello ſubjungitur *Epiſtola* Gregorii 4. papæ *ad epiſcopos regni Francorum.*

Liber apologeticus pro filiis Ludovici Pii imperatoris adverſus patrem.

Cartula porrecta Lothario Auguſto in ſynodo Compendienſi, anno 833. quam ſuo nomine ſuaque manu munitam, (id quod etiam reliqui epiſcopi ſuo quiſque nomine præſti-

[a] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 142. ſeq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 77. [b] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 159. [c] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 4. [d] Habetur in tom. 2. Bibl. Max. Pontificiæ edit. a Jo. Tho. de Rocaberti *Rom.* 1695. ſeq.

terunt)

Sæc. IX. ab an. DCCC. terunt) ad approbandam Ludovici patris depositionem, Lothario imperatori obtulit.

Epistola ad Ebbonem episcopum Remensem, de spe, & timore.

De divina Psalmodia liber, quo ecclesiæ Lugdunensis in cantando morem, adversus nuperas scioli cujusdam (quem Amalarium diaconum fuisse vult Baluzius) objectiunculas erudite defendit.

De correctione Antiphonarii liber [a].

Contra quatuor libros Amalarii liber. Hunc librum ex veteri codice MS. Petri Marnæsii senatoris Gratianopolitani, facta etiam cum codice Chiffletiano collatione, primus e tenebris eruit, edìditque Baluzius.

Poemata duo, viz. *epitaphium Caroli Magni imperatoris*, & *de translatione reliquiarum SS. Martyrum Cypriani, Sperati*, &c. [b]

Prodierunt opera Agobardi cura Papirii Massoni *Paris.* 1605. 8°. Cum vero in iis edendis nimia libertate usus esset Massonus, a codice MS. eodem castigatius recensita edidit Stephanus Baluzius & notis illustravit *Paris.* 1666. 2. vol. 8°. quæ quidem pulcherrima est & accurata editio. Hanc editionem expresserunt novissimæ Biblioth. Patr. curatores tom. 14. p. 234.

814. Vide Le-Coint. ad an. 814. 817. 818. & seqq. [c] HILDUINUS, Waltoni abbati in præfectura monasterii San-Dionysiani circa ann. 814. successit, postea abbas S. Medardi prope Suessionem, & S. Germani prope Lutetiam, factus. Anno 818. archicapellanus Palatii renunciatus est. Anno 824. Lotharium Imp. Romam ad componendas civium seditiones profectum secutus, anno sequente in Galliam rediit; ac corradendis undique sanctorum reliquiis se totum dedit, missa Romam ejus rei gratia legatione duplici. Maxima interim gratia in aula apud Ludovicum Pium floruit, in regiminis fere partem ascitus: eo majori pœna dignus, quod tot vinculis obstrictus, inter conjuratos Ludovici hostes anno 830. nomen dare, & Lotharii rebellis partes sequi ausus sit. Abbatiis igitur & dignitatibus merito spoliatus, in Saxoniam relegatus est. Anno tamen sequente Hincmari precibus in gratiam receptus, abbatias San-Dionysianam & San-Germanam, uti & biennio post Suessionensem, recuperavit. Anno 835. Ludovici Imp. jussu Areopagiticis scribendis se accinxit. Obiit in monasterio Medardensi circa ann. 842. Scripsit *Areopagitica* seu *de rebus gestis, & scriptis S. Dionysii Areopagitæ*; quæ prout hodie exstant, hisce constant partibus.

Epistola nuncupatoria ad Ludovicum Imp. satis prolixa, qua de autoribus agit, ex quibus opus suum corrasit: historiæ totius fidem asserere nititur, & argumenta contraria, ut potest, diluit. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Epistola brevis præfatoria ad lectorem, qua de autoribus præcipue Græcis & Latinis, unde sua hauserit, quædam adnotat.

Vita & passio S. Dionysii, ex Græcorum & Latinorum monumentis, uti præ se fert titulus, & Hilduini fides, collecta & digesta. Verum haud tanti est Hilduini autoritas. Liquido enim constat, Hilduinum prætérquam quod putidissimas fabulas nullo habito delectu admiserit, & quæcunque de pluribus Dionysiis literis consignata reperit, unico Areopagitæ ascripserit, multa de suo, eaque haud melioris notæ, excogitasse & admiscuisse.

His accesserunt, licet post Hilduini mortem scriptæ, *epistola Hincmari Remensis*, atque alia Anastasii Bibliothecarii, de S. Dionysio Areopagita, *Revelatio quinetiam de eodem Stephano* 3. papæ olim facta: præfixo adhuc toti operi rescripto Ludovici Imp. ad Hilduinum de concinnandis Areopagiticis.

Exstant *Areopagitica* Colon. 1562. & apud Surium Octobr. 9. Cæterum scripsit etiam Hilduinus libros 4. de vita S. Dionysii oratione ligata, quos in cœnobio Gemblacensi adhuc MSS. servari testatur Miræus not. ad Sigebert. cap. 82.

[d] EGINHARDUS, natione Germanus, Carolo M. qui obiit anno 814. a secretis, imperatori suo admodum charus, ac proinde anno 806. princeps legationis Romam missus est, ut Caroli testamentum, quod de partitione regni inter filios condiderat, inter alios ipsius etiam Leonis pontificis manu subscriberetur. Anno 816. facto inter illum & Emmam conjugem mutuo consensu, ut a thori consuetudine abstinerent, fit abbas Fontanellensis: illudque regimen per septennium tenuit. Anno 817. Ludovicus Imp. Lotharium filium dignitatis imperatoriæ consortem ipsi erudiendum tradidit, ut tum de aliis, tum de moribus lapsis corrigendis, illum sedulo commoneret. Anno 819. abbas Gandensis creatus est, ac monasterium illud incendio misere deformatum primo statim aditu restituit: monachosque hinc inde dispersos revocavit. Anno 826. reliquias sanctorum in monasterii sui usum Roma impetravit: earumque translationem & miracula ipse literis consignavit. Anno 829. constructo 814. Vid. ips. Eginh. de Transl. SS. Marc. & Petr. ap. Sur. Jun. 2.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 159. b Edidit Andreas Rivinus cum Psalmis & Hymnis *Drepanii Flori* & aliorum *Lips.* 1653. 8vo. c Conf. *Oudin.* tom. 2. sec. 12. p. 1563. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 785. d Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 22. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 254. seq.

Sæc. IX. ab an. DCCC. Selingſtadii monaſterio, ipſe primus abbatis munus obiit. Anno 836. Emmam conjugem amiſit, cujus mortem acerbe deflevit; ut ex conſolatoriis Lupi Ferrarienſis ad ipſum literis clare liquet; quo vero anno ipſe obierit, nondum mihi compertum.

[a] OPERA.

Vita Caroli Magni, eleganti admodum & ſtorido ſtylo ſcripta. Prodiit ſeorſim [b] *Lipſiæ* 1616. 4°. & *Argentinæ* 1644. 4°. Inter Scriptores Germanicos Reuberi *Francofurt.* 1584. fol. pag. 1 [c]. Francicos Quercetani tom. 2. & alibi [d].

De translatione & miraculis SS. Marcellini & Petri libri 4. ſoluta, & unicus vincta, oratione conſcripti. Exſtant apud Surium die 2. Junii.

Annales rerum geſtarum Pipini regis, Caroli M. & Ludovici Pii ab anno 741. ad an. 829. Hos Eginhardo noſtro tribuunt viri extra omnem controverſiam eruditiſſimi, Petrus de Marca, Andreas du Cheſne, & Petrus Lambecius, qui in codice Viennenſi vitæ Caroli M. adjunctos invenit. Editi ſunt cura Hermanni Nevenarii una cum vita Caroli M. *Colon.* 1521. 4°. a Juſto Reubero una cum aliis *Francofurt.* 1584. fol. p. 15. a Pithæo inter Scriptores coætaneos *Francofurt.* 1594. 8°. denique a Ducheſnio Scriptorum Francic. tom. 2.

Epiſtolæ 62. a Ducheſnio editæ in Appendice ad tom. 2 [e].

Epiſtola ad Lupum abbatem Ferrarienſem, quæ inter illas Lupi tertium locum tenet.

Libellus de adoranda cruce, quem ſibi ab Eginhardo nuncupatum fuiſſe teſtatur Lupus Ferrarienſis *, interiit. (* Epiſt. 4.)

Chronicon Lauriſhamenſe, Eginhardo aſcribit Andreas Du Cheſne. Ei vero perperam tribui pluribus argumentis adverſus Ducheſnium oſtendit Carolus Cointius ad ann. 774. num. 127. &c. et ad ann. 792. num. 3.

Denique *Breviarium Chronologicum* ab orbe condito ad ann. 809. edidit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. p. 395. quod ab Eginhardo conſcriptum eſſe contendit, nudis tamen conjecturis ductus.

814. [f] HETTIUS, ſeu *Hetto*, ſive *Hectus*, poſt adminiſtratam per decennium cœnobii Mediolacenſis præfecturam, anno 814. archiepiſcopus Trevirenſis factus eſt. Anno 821. concilio apud Theodonis villam interfuit. Exſtant ab eo ſcriptæ *epiſtolæ* 2. ad Frotharium Tullenſem epiſcopum Concil. tom. 7. p. 1865. Sæc. IX. ab an. DCCC.

FROTHARIUS, ex abbate S. Apri, ante annum 817. Tullenſis epiſcopus factus, idque ſi calculum recte ponat Carolus le Cointe, anno 813. Anno 824. litem inter monachos Mediolacenſes, & Iſmundum abbatem compoſuit. Obiit poſt annum 837. Scripſit *librum Epiſtolarum* ad varios præſules, qui a Ducheſnio editus habetur Scriptorum Francic. tom. 2. p. 719. 814.

ANONYMUS *vitæ Caroli M.* autor, cœnobii Engoliſmenſis S. Eparchii (ni fallor) monachus, claruit circa annum 814. Quod tamen ex conjectura tantum trado, de autoris ætate aliter incertus. *Vitam Caroli M.* Francorum regis & imperatoris literis conſignavit, quæ ex Pithœi bibliotheca prodiit inter Scriptores 12. coætaneos pag. 230. Subjectum eſt ipſius Caroli teſtamentum, ante annum 810. ut videtur, conditum. Autor noſter haud levem operis ſui partem ex annalibus Francorum, ſub incerti autoris nomine a Pithœo publicatis, deſumpſit, iiſdem non raro verbis uſus. Eoſdem etiam plebeio licet & ruſticano ſermone compoſitos, ſe in Chronico ad annum 814. ſecutum eſſe Rhegino Prumienſis non diffitetur. Hanc vitam longe integriorem ex pervetuſto & optimæ notæ codice Vindobonenſi edi poſſe liquido oſtendit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. num. 22. pag. 343. 814.

[g] EBBO, ſive *Ebo*, natione Germanus, Ludovici Imp. collectaneus & condiſcipulus, in aula enutritus, regio fiſco inſerviit; poſtea ſacris ordinibus honeſtatus, Ludovici ſacellanus & bibliothecarius, deinde abbas San-Remigianus, ac demum an. 816. archiepiſcopus Remenſis. Anno 821. concilio apud Theodonis villam interfuit. Anno 822. Romam profectus licentiam Septentrionalibus populis evangelium prædicandi a Paſchale papa impetravit; atque anno ſequente ad Danorum uſque fines itinere ſuſcepto, multa Paganorum millia ad fidem convertit, & baptiſmate luſtravit. Exeunte anno in Galliam recurrens, ut conventui Compendienſi intereſſet mox in Septentrionem reverſus, incœpto operi diligenter incubuit. Anno 829. concilio Pariſienſi, 830. conventui Aquiſgranenſi, adfuit. Anno 833. a Ludovico Imp. ad Lo- 816. (Flodoard. H. Rem. l. 2. c. 19, 20.)

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 22. [b] *Colon.* 1521. 4to. Conf. Chron. Petri Langtoft. ab *Hearne* edit. p. 631. [c] Recuſ. *Hanov.* 1619. & denuo ſtudio *Georg. Chriſt. Johan.* Francof. 1726. fol. [d] Prod. denuo inter Scriptores Germanicos *Jo. Mich. Heineccii* & *Jo. Georg. Leuckfeldii* Francof. ad Mœnum. 1707. fol. Denique cum commentario *Jo. Frid. Beſſelii* & not. *Jo. Bollandii*, additis *Goldaſti* animadverſionibus ineditis curante *Jo. Hermanno Schminkio* Trajecti ad Rhenum 1711. 4to. [e] Et in *Jo. Weinkenſii* Eginhardo Vindicato *Francof.* 1714. fol. teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p 262. [f] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 579. [g] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 217.

tharium

Sæc. IX. ab an. DCCC. tharium filium defecit, & rebellibus epiſcopis agmen duxit, abbatiam Vedaſtinam a Lothario ſceleris mercedem nactus. Poſt Lotharii fugam abbatia ſpoliatus eſt, & ad Fuldenſe monaſterium ablegatus. Anno 835. ad ſynodum apud Theodonis villam adductus, reum ſeſe læſæ majeſtatis falſus eſt; & ſede depoſitus, in monaſterio Fuldenſi cuſtodiendus remittitur. Mutato plus una vice cuſtodiæ loco tandem anno 840. mortuo Ludovico, Lotharii juſſu in ſynodo Ingelheimenſi ſedi reſtitutus eſt; quam tamen anno ſequente Lothario a Carolo fratre Gallia fugato iterum amiſit, eam Sergii papæ ope recuperare incaſſum poſtea conatus. Sedem tamen Hildeſheimenſem anno 844. adeptus eſt. Obiit anno 851. 13. Cal. April. Exſtat *Apologeticus* in concilio Ingelheimenſi oblatus Concil. tom. 7. pag. 1763. a Dacherio primum editus Spicil. tom. 7. p. 175 [a].

816. [b] HALITGARIUS, epiſcopus Cameracenſis & Atrebatenſis anno 816. factus, anno 823. cum Ebbone Rhemenſi ad Danorum fines evangelii prædicandi ergo profectus eſt, eodemque anno menſe Novembri conventui Compendienſi interfuit. Anno 825. a ſynodo Pariſienſi ad Ludovicum Imp. miſſus eſt; ut collectionem ſententiarum ex patrum ſcriptis de imaginibus in ſynodo elaboratam deferret. Anno 828. a Ludovico Imp. ad Michaelem Balbum Conſtantinopolim fuit legatus. Anno 829. ſanctorum reliquiis onuſtus ex Oriente rediit; & concilio Pariſienſi præſens ſubſcripſit. Obiit anno 831. Scripſit *Opus de vitiis & virtutibus, remediis peccatorum, & ordine vel judiciis pœnitentiæ, ſex libris abſolutum.* Horum quinque priores ediderunt tum H. Caniſius tom. 5. part. 2. p. 227 [c]. tum Bibliothecæ Patrum curatores tom. 14. p. 906. Sextum vero, qui nil aliud eſt quam eccleſiæ Romanæ *Liber Pœnitentialis*, ab Halitgario ex eccleſiæ iſtius ſcriniis exſcriptus, primus edidit Steuartius Supplement. Caniſ. pag. 693 [d]. deinde Hugo Menardus in notis ad Gregorii Sacramentarium *Pariſ.* 1642. & Johannes Morinus in appendice ad lib. de pœnitentia p. 5. Præfationem Halitgarii in hoc pœnitentiale Romanum apud Steuartium videre eſt, ibid. p. 713.

817. [e] PASCHALIS, natione Romanus, Bonoſi filius, eccleſiæ Romanæ presbyter, & abbas monaſterii S. Stephani juxta eccleſiam B. Petri, thronum pontificalem obtinuit anno 817. die 25. Januarii. Græcorum monachorum Iconomaniam pro virili fovit; ac Theodorum imprimis eorum antesignanum ſummo honore coluit; adeo ut miſſos anno 817. a Theodoto patriarcha CP. apocriſiarios Romam ingredi prohiberet; & ſequenti anno monaſterium Romæ apud S. Praxedem profugis Græcis Iconodulis poneret. Anno 823. ipſo paſchatis die in baſilica S. Petri Lothario Imp. diadema imperiale impoſuit; eodemque anno Ebbonem archiepiſcopum Rhemenſem & Halitgarium ad Danos fide Chriſtiana imbuendos legavit. Obiit anno 824. die 11. Maii. Exſtant *epiſtolæ* 3. Conc. tom. 7. p. 502. 1689 [f]. Sæc. IX. ab an. DCCC.

[g] SEDULIUS, natione Scotus, autor *Collectaneorum* ſeu *Explanationis in epiſtolas S. Pauli*, ex patrum ſcriptis conſarcinatæ, ab Hepidanno monacho anno 818. claruiſſe dicitur, adeoque a nobis in hunc locum reponitur. Verum id haud adeo certum. Id tamen conſtat, cum poſt Bedam floruiſſe, vel ſaltem ejus fuiſſe contemporaneum: atque ita quidem erat integro pene ſæculo hoc tempore antiquior, ſi modo idem fuerit Sedulius *Britanniæ epiſcopus de genere Scotorum*, qui una cum Ferguſto Picto Scotiæ epiſcopo anno 721. concilio Romano, ſub Gregorio 2. interfuit, & ſubſcripſit. Vide quæ de eo breviter adnotavimus in Sedulio poeta, quæque fuſe diſputat Labbæus Diſſert. de Script. Eccl. tom. 2. pag. 324. Prodiit Collectaneum iſtud *Baſil.* 1528. 1534. & in Biblioth. Patrum tom. 6. p. 494. 818.

ÆGIL, ſive *Eigil*, patria Noricus, puer adhuc ante annum 759. Sturmioni abbati Fuldenſi, conſanguineo ſuo, bonis literis ac moribus inſtituendis committitur. Sub Sturmionis, ejuſque ſucceſſorum Baugulfi & Ratgarii regimine annos 59. in monaſterio Fuldenſi exigit. Anno demum 818. Ratgario abbati ob provinciam male adminiſtratam depoſito ſuffectus eſt; & in aulam a Ludovico Imp. accitus, optima ab eo monita & præcepta de cœnobio ſuo regendo percepit: quando etiam raro pietatis exemplo imperatorem precibus fatigare prius non deſtitit, quam ut Ratgarius, cujus inimicitias ipſe expertus erat graviſſimas, ab exilio revocaretur, obtinuerat. Obiit anno 822. Rabanum ſucceſſorem nactus. Scripſit *vitam Sturmionis abbatis Ful-* 818.

[a] Edit. nov. tom. 3. p. 335. [b] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8 vol. 3. p. 551. item Bibl. Gr. l. 6. c. 1. vol. 11 p 78. [c] Edit. nov. tom. 2. part. 2. p 87. [d] Item *Baſnagius* Lect Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 121. ſeq. [e] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 175. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15 vol. 5. p. 581. [f] Bulla ad *Petronacium* Ravennæ archiep. A. 819. data de privilegiis ſedis illius confirmandis habetur apud Muratorium tom. 2. Scriptorum Italic. [g] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 26.

denſis & præceptoris ſui, qui obiit circa ann. 779 [a]. Exſtat hæc vita a Chriſtophoro Browero edita *Ingolſtad.* 1616. Apud Surium ad diem 17. Decembr. & Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 226. Ægilis vitam conſcripſit Candidus, diſcipulus ejus, & monachus Fuldenſis, quæ habetur apud Mabillon. ibid.

818. [b] THEODORUS, cognomento *Graptus* [c], patria Palæſtinus, artibus liberalibus prius imbutus, juvenis adhuc monachis S. Sabæ inſtituendus a parentibus datus eſt, & in monaſterio tandem presbyteratus dignitatem ſuſcepit. Anno circiter 818. a Thoma patriarcha Hieroſolymitano Conſtantinopolim mittitur, ut imaginum cauſam tueretur. Quod quidem ille audacter ſatis molitus eſt, Leonem Armenum Imp. coram procaciter coarguens, ab imperatore eo nomine flagellis cæſus, & ad Ponti oſtia relegatus. Leone e medio ſublato, anno 821. Conſtantinopolim reverſus eſt, eandemque cauſam apud Michaelem Imp. eodem ſucceſſu ſategit, carceri mancipatus, urbe ejectus, & in Soſthenium amandatus. Anno 833. cum ineptire nondum deſiſteret, a Theophilo Imp. flagris cæſus, & in inſulam Aphuſiam deportari juſſus. Poſt biennium Conſtantinopolim accitus, cum nullis monitis, nullis argumentis cederet, variis iterum tormentis ab iracundo imperatore excruciatus, Apameam in Bithynia mittitur, ubi carceri incluſus diem ſupremum obiit. Scripto commiſit *Diſputationem de Imaginum cultu*, quam cum Leone Armeno Imp. habuit Nicephorus patriarcha CP. circa ann. 815. Edidit eam Gr. Lat. cum notis Fr. Combefiſ. Orig. CP. pag. 159. Scripſit & *epiſtolam ad Johannem Cyzicenum epiſcopum* de pœnis & tormentis ſibi fratrique a Theophilo Imp. illatis; quæ habetur Gr. Lat. apud vitæ ejus auctorem a Combefiſio editum ibid. p. 204 [d]. Exſtat *liber de Fide orthodoxa contra Iconomachos* MS. Græce in bibliotheca regia Pariſienſi cod. 134. & 195. Ex hoc Fragmentum de Euchariſtiæ ſymbolis, nobis Gr. Lat. dedit idem Combefiſius ibid. pag. 221.

Vit. Theod. Gr. Lat. ap Combef. Orig. CP. p. 191. Lat. ap. Sur. Dec. 26.

818. [e] THEOPHANES, Theodori Grapti frater germanus, ejuſdem inſtituti, dogmatis, laborum & certaminum, ne unico quidem excepto, ſocius, claruit anno 818. Multis demum poſt fratris obitum annis, ærumnarum ſuarum fructum tulit, metropolita Nicænus circa ann. 845. factus. Exſtat Gr. ab eo ſcriptus *Canon* ſeu *hymnus* 9. Odis conſtans, in Theodorum fratrem, in Menæo Græcorum Decembr. 27. & exinde addita verſione Latina apud Combefiſ. Orig. CP. p. 224.

[f] GILDAS, quem hujus nominis quartum vocat Baleus *, origine Hibernus, ortu Cambro-Britannus, profeſſione monachus, claruit anno 820. & deinceps. Scripſit *librum de Computo*, capitulis 99. conſtantem, qui in bibliotheca Cottoniana manuſcriptus ſervatur. Præfationem ad Rabanum Maurum adhuc monachum extulit Uſſerius Epiſt. Hibernic. p. 55. Alia ei tribuit Baleus, & in his *Hiſtoriam Britannicam*; quam tamen a Nennio ſcriptam fuiſſe ſuo loco luculenter oſtendimus. 820.

* Cent. 2. c. 21.

[g] CLAUDIUS, natione, non quidem Scotus, ſed Hiſpanus, Fœlicis Orgelitani epiſcopi diſcipulus, circa annum 812. vel 813. vivente adhuc Carolo M. in aula Ludovici regis presbyteri munere functus eſt; nec modo concionandi vices in ſe ſuſcepit, ſed & ſcribendis in S. Scripturas commentariis per plures annos diligenter incubuit. Circa ann. 891. a Ludovico Imp. ad eccleſiæ Taurinenſis præſulatum promovebatur. Ad munus igitur iſtud paſtorale ſubeundum ſemet accingens, omni quo potuit ſtudio rem Chriſtianam inter ſuos auxit. Cum plurimos idcirco in diœceſi ſua ſanctorum imagines illicito plane honore proſequentes deprehenderet: earum non modo cultum & venerationem diſerte damnavit (id enim fecit hoc tempore tota eccleſia Gallicana) verum eas omneſque cruces materiales e cunctis parochiæ ſuæ baſilicis, delendas, evertendas, & penitus abdicandas eſſe animoſe contendit: quod & factum eſt. Hac occaſione Theodemirus ordinis Benedictini abbas Gallicanus, quo hactenus familiariter uſus fuerat Claudius, acrem adverſus illum epiſtolam emiſit; cui reſpondit Claudius; & edita apologia, non modo ſeipſum, ſed & doctrinæ Chriſtianæ puritatem ſtrenue tutatus eſt. Quod vero refert Jonas Aurelianenſis, ipſum non modo Fœlicis Orgelitani, ſed & hæreſeos Arianæ ſectatorem fuiſſe; id ego ex invidia aut diſputationis æſtu profectum 820.

Vid. Jon. Aurel. Præf. ad libb. de cult. Imag. & l. 1. non longe ab init. Le-Coint. ad an. 821. num. 17. ad an. 828. n. 53, 54.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 63. [b] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. vol. 9. p. 196. [c] Sic dictus quod in ejus fronte verſus Iambicos inſcribi juſſerit *Theophilus* imperator, punctim cæſa cute ad carnem, ac inſperſo atramento, vid. Cangii Gloſſarium p. 266. [d] Item ab *Allatio* Exercitat. contra Creyghtonum p. 709. Exſtat etiam ſeparatim ſub nomine *Theophanis* & fratrum ejus inter MSS. codices Bibl. *Marquardi Gudii*, ut conſtat ex catalogo hujus Bibl. edit. *Kilonii* 1706. 4to. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 167. [e] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 1. vol. 10. p. 240. *Oudin.* tom. 2 p. 102. qui ex *Leone Grammatico* & *Georgio Cedreno Theophanem* & *Theodorum* Graptos collocant circa An. 840. [f] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 70. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 176. [g] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 26. ſeq. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 3. & 9. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1085. ſeq.

credi-

crediderim. Certe se illud non ex propria scientia, sed ex auditu tantum hausisse ipse Jonas profitetur. Obiit Claudius circa annum 839.

[a] SCRIPTA.

Commentarius in epistolam ad Galatas, anno 816. scriptus, ad Dructerannum abbatem Sollemniacensem. Prodiit seorsim *Paris.* 1542. 8°. & in Bibliotheca Patr. tom. 14. p. 134.

Commentariorum in Genesin libri 3. anno 814. scripti, *& in Exodum libri* 4. anno 821. scripti. An hæc opera alicubi delitescant, me plane latet. Nondum certe prodierunt.

Commentaria in Leviticum, anno 823. scripta. Ea penes se habet in MS. codice Remigiano Cl. Mabillonius, qui & præfationem & finem operis extulit Analect. tom. 1. p. 30 [b].

Commentarius in evangelium S. Matthæi ad Justum abbatem Carofensem anno 815. scriptus. Exstat MS. in bibliotheca ecclesiæ Laudunensis, teste eodem Mabillonio.

Præter epistolam ad Galatas, scripsit *Commentarios in reliquas B. Pauli epistolas*, qui MSS. habentur in bibliotheca Floriacensi. Præfationem in epistolam ad Ephesios ad Ludovicum Pium edidit Mabillonius ibid. p. 40.

Chronologia brevis juxta Hebraicam sacrorum codicum veritatem, quam Claudii nostri esse non immerito suspicatus est, qui primus in lucem protulit, Philippus Labbeus Biblioth. Nov. MSS. tom. 1. p. 309.

Apologeticus & rescriptum adversus Theodemirum abbatem de cultu Imaginum & Sanctorum, anno 828. scriptum. Ex hoc libro excerpta quædam Ludovici Imp. jussu facta, libris suis hinc inde inseruit Jonas Aurelianensis: quæ exinde in unum quasi fasciculum collecta lectori exhibuit Melchior Goldastus ad calcem Collectionis suæ *de cultu Imaginum* p. 764. Unde, quasi ex ungue leonem, prudens & pius lector de toto opere judicare potest.

820. ANONYMUS *Vitæ B. Alcuini* autor, claruit circa annum 820. Aldrico Ferrariensis monasterii adhuc abbate; qui anno 829. episcopus Senonensis factus est. Scripsit, referente Sigulfo discipulo, *vitam B. Alcuini*, nobilis Angli, patria Eboracensis, deinde in variis Galliæ monasteriis monachi & abbatis. Quam ex antiquissimo codice, & autoris ætate exarato, primus edidit, & Alcuini operibus præfixit Andreas du Chesnius, exinde Surius Maii 19. tandem Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 145. qui autorem tanquam minus accuratum, & in rebus chronologicis præcipue hallucinatum, in præfatione notat, & præclarum admodum de Beato Alcuino, ejusque vita ac scriptis, *Elogium historicum* subnexuit.

[c] ETHELWOLFUS, patria Bernicius, ex Anglo-Saxonum genere prognatus, Eadfridi postea Lindisfarnensis episcopi, & Iglaci doctoris celeberrimi discipulus, cœnobii S. Petri ad orientale Berniciorum littus monachus, claruit anno 820. Condidit carmen versibus Heroicis, de abbatibus & viris piis cœnobii S. Petri in insula Lindisfarnensi, quod Egberto istius sedis episcopo nuncupavit. Poema istud in tres libros dividit Baleus*, & ex eo Pitseus†, ipsumque autorem male ad ann. 750. referunt. Ex MS. Cod. Cantabrigiensi erutum edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 302. cap. 16. Se etiam de aliis Angliæ sanctis cecinisse diserte innuit Ethelwolfus. Qua de re silent Baleus, Pitseus, alii. 820.

* Cent 2. c. 12. p 102. † De Script. Angl. p. 145.

[d] DUNGALUS, monachus San Dionysianus Parisiensis, dignitate diaconus, claruit anno 821. Vixit usque ad annum 830. quando obierit, non liquet. Edidit circa ann. 828. *librum Responsionum adversus Claudii Taurinensis sententias de cultu Imaginum:* qui habetur in Bibliotheca Patr. tom. 14. p. 196. Scripsit & *epistolam ad Carolum M. de eclipsi Solari*, an. 810. a Dacherio editam Spicileg. tom. 10. p. 143 [e]. 821.

BERTOLDUS, Miciacensis in provincia Lugdunensi quarta monachus, vir pro captu sæculi non indoctus, claruit anno 821. Mandavit literis *vitam S. Maximini, abbatis Miciacensis*, quam, carmine præmisso, Jonæ Aurelianensi episcopo nuncupavit. Ex codicibus MSS. eruit & in Actis suis Benedictinis edidit Cl. Mabillonius sæc. 1. p. 591. 821.

[f] JONAS, episcopus Aurelianensis anno 821. factus. Anno 826. sententias patrum de imaginibus in conventu Parisiensi collectas Romam ad Eugenium papam missus detulit. Anno 829. concilio Parisiensi, 833. Senonensi, 835. apud Theodonis villam interfuit. Anno 836. monasterii Miciacensis regimen a Ludovico Imp. impetravit; atque anno sequente judex ab eo datus est seditiosis monachis Carilesianis, 821.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 29. *Le Long.* Bibl. sacr. p. 677. b *Commentaria in libros Ruth, Josbuæ & Judicum* testatur *Oudinus* se vidisse in bibl. Bonæ spei in Hannonia, vid. loc. citat. c Conf. *Oudin.* tom. 1. sæc. 8. p. 1790. d Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 7. p. 4. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 200. e Edit. nov. tom. 3. p. 324. f Conf. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 7. p. 3. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 511.

Sæc. IX. ab an. DCCC. & conventui Carisiacensi adfuit. Anno 839. Aquisgranensi placito subscripsit. An. 840. libros *de Imaginibus* Carolo regi obtulit. An. 843. obiit.

SCRIPTA.

Adversus Claudii Taurinensis apologeticum libri 3. in quibus Claudii scriptum, seu potius scripti excerptum (integrum enim librum se nunquam vidisse testatur) satis acriter excipit. Interim in toto hoc opere imaginum causam non alio animo tuetur Jonas, quam quod non sint confringendæ templisque ejiciendæ, contendens eas ad *ornatum* duntaxat, ad *memoriam* & *eruditionem fidelium*, in ecclesiis locandas esse, cultu vero aliquo neutiquam venerandas: istud *superstitiosam*, immo *perniciosam imaginum adorationem emendatione dignam* differte vocat: ut non sine ratione Baronius [*], Bellarminus, Petavius, Mabillonius, aliique, lectores suos moneant Jonam nostrum caute legendum esse, quippe qui etsi pugnavit adversus Iconoclastas, inquit Baronius, non tamen e castris ecclesiæ orthodoxæ, a qua errore pristino ex parte dissentit, militavit. Atque ita quidem sententiam ferre oportet; ubi superstitionis, non ipsius veritatis, causa agitur. Prodiit opus istud *Colon.* 1554. in Hæresiologia *Basil.* 1556. in Orthodoxogr. tom. 2. p. 1526. & in Bibliotheca Patr. edit. *Paris.* 2ᵃ. tom. 4. p. 688. Notandum enim in novissima Bibliothecæ Patrum editione hosce Jonæ libros frustra quæri.

* Ad an. 825. num. 74.

De institutione Laicorum libri 3. Matfredo Comiti Aurelianensi nuncupati, a Dacherio editi Spicileg. tom. 1. p. 1 [a].

De institutione regia liber, ab eodem editus tom. 5. p. 57 [b]. Integrum hoc opus, exceptis præfatione & duobus postremis capitibus, Actis concilii Parisiensis ann. 829. habiti inseritur.

Historia translationis S. Hucberti episcopi Tungrensis in monasterium Andaginense, quam, hortatu Walcandi Leodicensis episcopi, conscripsit. Subjicitur anonymi cujusdam Relatio de miraculis post prædictam translationem factis. Utrumque opusculum vulgavit Johan. Roberti Soc. Jes. in *historia Hucberti*. Ex qua in Acta sua transtulit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 293.

822. [c] ADALHARDUS, gente Gallus, regio stemmate ortus, Bernardi quippe Comitis, qui Pipini regis frater fuit, filius, abbas Corbeiensis, claruit anno 822. quo abbatiæ suæ restitutus est, postquam ob initam cum Bernardo rege adversus Ludovicum Pium conjurationem in Aquitaniam relegatus fuerat. Condidit *statuta Corbeiensis ecclesiæ*, quæ apud Dacherium habentur Spicileg. tom. 4. p. 1 [d]. Sæc. IX. ab an. DCCC.

[e] CANDIDUS, patrio nomine *Bruun* dictus, natione Germanus, monachus Fuldensis, Ægilis discipulus, eique, ipsomet testante, admodum charus & familiaris, claruit circa annum 822. Mandavit literis *vitam Ægilis* abbatis Fuldensis, & præceptoris sui, libris duobus, hunc ligata, illum soluta oratione contexens. Hos primus edidit Christ. Browerus in Sanctis suis, sive sideribus Germaniæ, *Mog.* 1616. Exinde Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 226. Scripsisse etiam Candidum *vitam Baugolfi* Fuldensis abbatis, num. 2. ipse nos docet. Verum an exstet hodie nondum didici. 822.

[f] EUGENIUS II. Boemundi filius, ecclesiæ Romanæ archipresbyter, & tandem pontifex anno 824. die 5. Junii ordinatus. Anno 826. concilium 63. episcoporum Romæ celebravit, in quo canones 38. de re ecclesiastica sanciti sunt. Obiit anno 827. die 27. Augusti. Exstant *Epistolæ* 2. Concil. tom. 7. p. 1542. 1869. *Decreta* 11. (quorum aliqua Eugenio 3. debentur) ibid. p. 1543. 824.

[g] FRECULFUS, ex monacho Fuldensi episcopus Lexoviensis ante ann. 824, factus; cum Romam ad Eugenium papam a Ludovico Imp. legatus est ad impetrandam collationis de Imaginibus instituendæ facultatem. Anno sequente legationis suæ rationem in conventu Parisiensi præsens reddidit. Anno 829. concilio Parisiensi, 835. apud Theodonis villam, 837. Carisiacensi, interfuit: quando & Ebbonem archiepiscopum Remensem, perduellionis damnatum custodiæ suæ commissum habuit. Anno 846. concilio Parisiensi, 849. Turonensi 4. adfuit. Obiit ante ann. 853. Scripsit *Chronicon*, in duos tomos divisum, prior, 7. libris res ab orbe condito usque ad Domini nostri nativitatem, persequitur. Posterior, 5. libros continens a Christo nato usque ad Bonifacium papam Gregorii M. successorem progreditur. Exstat hoc Chronicon *Colon.* 1539. fol. *Heidelberg.* 1597. 8°. In Biblioth. Patr. tom. 14. p. 1061. Epistola ejus ad Rabanum Maurum ejusdem Rabani commentariis in Genesin præfixa est. 824.

a Edit. nov. tom. 1. p. 258. b Edit. nov. tom. 1. p. 324. seq. c Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 1. vol. 1. p. 12. d Edit. nov. tom. 1. p. 586. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 42. f Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 175. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 371. g Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 603.

828. [a] GREGORIUS IV. Johannis filius, S. Marci Confessoris titulo presbyter, demum pontifex Romanus die 5. Januarii anno 828. postquam diu multumque reluctatus esset, consecratus. Anno 830. in Galliam profectus, ut pacem inter Ludovicum Imp. & rebelles filios conciliaret, operam lusit. Obiit anno 844. die 11. Januarii. Varia ejus donaria, monasteria etiam & basilicas ab eo constructa ad nauseam usque recenset Anastasius in vita ejus. Exstant *Epistolæ* 3. Concil. tom. 7. p. 1571. 1870. & *epistola de monasterio Floriacensi* apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 145 [b].

828. ANSEGISUS, Anastasii & Himilradæ filius, in monasterio Fontanellensi sub Gervoldo abbate, consanguineo suo educatus. In aulam dein ascitus, monasteriis S. Sixti Remensi, & S. Memmii Catalaunico, a Carolo Imp. donatus est; atque anno 807. monasterio Flaviacensi auctus, lapsam cœnobii rem brevi restituit. Exactor quinetiam operum regalium in palatio Aquisgranensi constitutus est, anno 817. abbas Luxoviensis, 823. Fontanellensis, a Ludovico Imp. factus; anno 827. quo imprimis claruit, capitularia Caroli M. congessit; anno 831. morbo gravissimo decumbens, possessiones suas monasteriis elargitus est. Obiit anno 833. 13. Cal. Augusti, in cœnobio Fontanellensi sepultus.

[c] *Capitularia Caroli M. de rebus præsertim Ecclesiasticis*, collegit, & in 4. libros digessit; quibus tamen aliquot Ludovici Pii incautus admiscuit. Prodierunt a Pithæo editi *Paris*. 1588. *Mogunt*. 1602. a Sirmondo *Paris*. 1640. & ut alias editiones taceam, a Baluzio recognita, ac notis illustrata *Paris*. 1677. 2. vol. fol. De Baluzii tamen editione observare liceat, eam cum prioribus parum convenire. Antiquis, inquit etiam Carolus Cointius*, editionibus novissimam adversari non dissimulamus. Præter innumeras enim discrepantes lectiones, in editione Baluziana desunt capitula 67, 68. 74. 79. 39. 52. libri primi; adduntur capitula 89, & 90. tertii libri, uti & capitula 76, & 77. quarti libri, quæ quidem eadem esse cum capitulis 29. & 24. dudum observavit Cointius. Quatuor Capitularium libris adnectuntur in omnibus editionibus Appendices 3. quarum prima in editionibus veteribus constat capitulis 33. in Baluziana 35. secunda in edit. vet. habet capitula 36. in Baluziana 38. tertia 10. complectitur capitula; appendicibus haud pauca etiam Lotharii, & Caroli Calvi Impp. capitula admiscentur.

* Ad ann. 827. n 7.

SERGIUS, historicus, multa ob defensum imaginum cultum passus, ideoque a Photio *Confessor* dictus, claruit anno 828. 828.
Errant toto cœlo, qui eundem fuisse volunt cum Sergio Confessore, cujus meminit Menologium Græcorum 13. Maii, qui ob imaginum defensionem excruciatus, & fortunis exutus, in exilio mortuus est sub Leone Isauro anno circiter 735. Scripsit Sergius historiam στηλιτευτικὴν adversus Iconomachos, exorsus a Michaelis Balbi rebus gestis, viz. anno 821. & deinde ad Constantini Copronymi tempora recurrens, ad octavum usque demum Michaelis annum, Christi 828. historiæ filum perduxit. Stylo usus est, judice Photio*, perspicuo atque elegantissimo, adeo inaffectato tamen, ut extempore fusus illi sermo quodammodo videretur: ut verbo dicam, sermonem qui historico ecclesiastico maxime convenit, usurpavit. Verum totius operis, utcunque egregii ac perpoliti, ne minima quidem hodie superest lacinia.

* Cod. 67.

THEOSTERICTUS, cœnobii Mediciensis in Bithynia monachus, Nicetæ abbatis, & ob cultum imaginum confessoris, discipulus, claruit anno 828. Scripsit *Magistri sui Nicetæ vitam*, sive *orationem in eum Panegyricam*, quæ habetur Latine apud Surium, Gr. Lat. apud Henschenium April. 3 [d]. 828.

[e] MICHAEL, SYNCELLUS Thomæ patriarchæ, & presbyter ecclesiæ Hierosolymitanæ, deinde Constantinopoli Monasterio τῆς χώρας præfectus, a Theodora Aug. patriarcha CP. designatus, dignitatem istam recusavit. Claruit anno 830. Multos pro imaginum causa labores & ærumnas, viventibus adhuc Theodoro Studita & Nicephoro patriarcha, tulerat; uti ex Theodori ad illum epistola apud Baronium constat: plures & majores post utriusque mortem sub Theophilo Imp. passus est circa an. 835. in carcerem conjectus, & tormentis excruciatus. Scripsit *Encomium S. Dionysii Areopagitæ*, quod exstat Gr. Lat. inter opera S. Dionysii tom. 2. p. 207 [f]. & *Encomium in Sanctos Dei Archangelos & Angelos*, quod habetur Gr. Lat. cum notis apud Combefis. Auctuar. Nov. tom. 1. p. 1525. Epi- 830.

Ad an. 835. num. 70.

a Conf. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 260. b Diploma, quo *Rabano Mauro* ejusque in Abb. Fuld. successoribus donat monasterium S. Andreæ Ap. quod vocatur *Exavilum* situm Romæ, & ejusdem Bulla qua ecclesiam Hamaburgensem in archiepiscopalem erigit, habentur in codice Diplomatico *Udalrici* Babenbergensis, cujus conspectus exhibetur Act. Erud. an. 1717. p. 30. c Conf. *Fabr*. Bibl. Gr. l. 6. c. 1. vol. 11. p. 85. item Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 294. d Græce vero ex MS. Vaticano ad Calc. tom. 1. Act. Sanctor. Aprilis p. 22. & Lat. p. 254. ut refert *Fabr*. Bibl. Gr. vol. 10. p. 547. e Conf. *Fabr*. Bibl. Gr. l. 5. c. 41. vol. 10. p. 220. *Oudin*. tom. 2. p. 42. *Du Pin*, Hist. Ecclef. vol. 7. p. 190. f Item Gr. separatim *Paris*. 1647. 4to. ap. *R. Steph*.

 stolam Thomæ Hierosolymorum patriarchæ, ad hæreticos in Armenia, a Theodoro Abucara Arabice dictatam, in Græcum sermonem transtulit, ipseque ad Armenos detulit. Continet vero solam veramque fidem, in Concilio Chalcedonensi traditam, de Christo Domino ac Deo nostro. Exstat hæc epistola Græce & Latine inter Theodori Abucaræ opuscula ad calcem Anastasii ὁδηγ. a pag. 428. usque ad p. 450. unde liquet Michaelem nostrum, Theodori Abucaræ (qui claruit anno 867.) familiarem, vitam diutius protraxisse. Ejusdem *Professio fidei*, sive *libellus de Orthodoxa fide* habetur Græce MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 40. num. 65. fol. 144. p. 2. iterumque ibid. Cod. 307. num. 15. fol. 94. Vide Lambec. Comment. lib. 3. p. 163 [a].

830. VULFINUS BOETIUS, gente Sarmata, sed literis humanioribus haud parum excultus, tandem Pictaviensis in Gallia episcopus factus est. Claruit circa annum 830. Scripsit *vitam S. Juniani*, abbatis Mariacensis in provincia Aquitanica secunda, quam Godoleno abbati Nobiliacensi dedicavit. Hanc ex codicibus MSS. S. Juniani Nobiliacensis erutam Actis suis Benedictinis inseruit Cl. Mabillonius Sæc. 1. pag. 307. In hoc libello autor, utpote a stirpe Romana penitus alienus, ut ipsius verbis utar, imperitiam suam, ingenii tarditatem, & sermonem impolitum, magna animi modestia excusat. Scripsit præterea *historiam* translationis reliquiarum S. Juniani Mariacensis in Nobiliacense monasterium. Quæ habetur apud eundem Mabillonium Sæc. 4. part. 1. p. 430.

830. [b] ANSCHARIUS, natione Germanus, novi Corbeiensis monasterii in Saxonia alumnus. Circa an. 826. ad gentes Boreales, Danos, Suecos, ad fidem convertendos adjecit animum, idque per plures annos sedulo & feliciter præstitit, inde *Danorum* & *Aquilonarium apostolus* dictus. Anno 830. (referunt id alii in annum 832. vel sequentem) Hamburga a Ludovico Imp. in metropolim erecta, Anscharius in conventu Aquisgranensi, primus Hamburgensium archiepiscopus constituitur, ad majorem honoris cumulum a Drogone antistite Metensi consecratus. Paulo post pallium Roma impetravit, ipse a Gregorio 4. sedis apostolicæ in partibus Borealibus legatus renunciatus. Post exactum Hamburgi Septennium a Barbaris fugatus, constructo apud prædium suum Ramsolense tribus ab Hamburgo milliaribus monasterio, in eo vitam egit. Anno 846. vacante sede Bremensi, isti etiam ecclesiæ præficitur, post annos demum 12. ecclesiarum Hamburgensis & Bremensis unione impetrata. Anno 864. saltem seqnenti, episcopatus sui 34. diem supremum obiit. Scripsit *Vitam S. Willihadi Bremensis episcopi* libris duobus comprehensam. Exstat apud Mabill. Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 401 [c]. Exstitit Alberti Krantzii * (qui de Anschario toto libro primo pluribus agit) tempore *Libellus* sive *Psalterium*, Psalmorum summam compendio complectens, devotionis Anscharii breve, sed clarissimum, monumentum. Scripsit item *epistolas* plures, quæ perierunt; saltem nondum viderunt lucem.

* Metrop. l. 1. c. 41. p. 75.

LUPUS, cognomento *Servatus*, natione Gallus, provincia Lugdunensi quarta natus, ordinis Benedictini monachus Ferrariensis, ab Aldrico abbate (anno circiter 829. archiepiscopo Senonensi facto) circa an. 828. ad Rabanum abbatem Fuldensem jam diaconus missus est; ut ab eo S. scripturarum cognitionem hauriret. Post octennium fere apud Fuldenses exactum, & pauxillum moræ in cœnobio Selingstadiensi apud Eginhardum abbatem, amicum integerrimum, factum, a Ludovico Imp. in aulam accitus est, & cum eo in Galliam anno 836. rediit. Anno 838. præpositus Cellæ S. Jodoci, & an. 842. 10. Kal. Decemb. in locum Odonis ob atrocia flagitia dignitate submoti, abbas Ferrariensis ab Imperatore renunciatus. Odone vero neutiquam cedente, ipsum loco pellere, jubente etiam imperatore, Lupus necesse habuit, de quo ipse prolixe agit epistola 20. ad Jonam Aurelianensem, qua calumniam sibi exinde conflatam luculenter diluit. Exeunte anno 844. coacta est episcoporum synodus apud Vernum, palatium regium: præsens aderat Lupus noster; solusque ex omnibus ad condendos hujus synodi canones electus est, qua de re ipse agit ad Hincmarum epistola 42. p. 83. Ipsi vero canones epistolarum calci subjiciuntur. Anno 853. concilio Suessionensi interfuit. Ante annum 855. legationem ad Leonem papam obiit. Post annum 861. e vivis excessit; in vivis enim tunc temporis fuisse fidem nobis facit epistola 125. ad Folcricum episcopum Tricassinum, cujus prædecessorem Prudentium non nisi anno 861. diem obiisse annales Bertinniani testantur. Plura de Lupo nostro ex epistolis ejus non incommode, nec sine lectoris fructu peti possunt. Fateor non deesse, qui Lupum Servatum a Lupo Ferrariensi diversum fuisse scribunt, 830.

a Item habetur in Catalog. Cod. MSS. Bibl. Coislinianæ a Montfalcon. edit. p. 90. b Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 292. c Item in *Philippi Cæsaris* Tria-postulatu Septentrionis edito *Coloniæ* 1642. Recus. curante *Jo. Albert. Fabricio*, Hamb. 1710. 8vo.

Trithemii

Trithemii autoritate nixi, qui Lupum Servatum presbyterum, ad quem Rabanus Maurus ſcripſit octo libros in epiſtolam ad Romanos, anno 851. obiiſſe tradit. Cæterum cum unius Trithemii teſtimonio id nitatur; neque veterum ulli duos Lupos diſerte diſtinguant; & cætera omnia noſtro Ferrarienſi mire conveniant; facile fieri potuit, ut hac in parte, in re præſertim chronologica, non minus quam in aliis, hallucinatus fuerit Trithemius: adeoque iis accedere mallem, qui unum eundemque fuiſſe volunt. Certe Cl. Baluzius tantam inter epiſtolas Lupinas, & tum *librum*, tum *collectaneum de tribus Quæſtionibus* ſtyli, phraſiſque ſimilitudinem intercedere notat, ut non ovum ovo eſſe ſimilius pronunciare non dubitavit.

[a] SCRIPTA.

Liber de tribus Quæſtionibus, viz. *de Libero Arbitrio, de Prædeſtinatione bonorum & malorum, & de ſanguinis Chriſti ſuperflua taxatione, ſeu redemptione uſque ad ſalutem impiorum.*

Collectaneum de iiſdem tribus Quæſtionibus.

Epiſtolæ 2. una ad Carolum Calvum, altera ad Hincmarum Remenſem. Hæc opuſcula ex vetuſto bibliothecæ Elnonenſis codice MS. Antoninus Grimbertus ejuſdem cœnobii monachus & bibliothecarius anno 1602. ad prælum paraverat. Verum diu ſuppreſſa, tandem ſtudio Jacobi Sirmondi ſub nomine Donati Candidi anno 1648. edita ſunt; anno 1650. alicubi in Hollandia, addita præfatione nova, recuſa: habentur etiam inter 9. ſæculi ſcriptores *de Prædeſtinatione & Gratia*, quos collegit edititque Gild. Mauguinus in ſuprema Monetarum curia præſes, tom. 1. part. 2. p. 9. Verum *librum de tribus Quæſtionibus* Lupo cuidam Servato Moguntinenſi presbytero, quem a noſtro Ferrarienſi diverſum facit, tribuit.

Liber Epiſtolarum 130. a Papirio Maſſono primum editus, *Pariſ.* 1588. 8°. (Quam editionem utpote admodum vitioſam acriter ſatis carpit Stephanus Baluzius) exinde a Ducheſnio Hiſtoricorum Franciæ tom. 3.

Vita S. Wigberti abbatis Fritiſlarienſis, ad Bunonem abbatem Hirsfeldenſen anno 836. ſcripta. Eam cum Hincmari epiſtolis edidit Johannes Buſæus, *Mogunt.* 1602. 4°.

Vita S. Maximini epiſcopi Trevirenſis, anno 839. ſcripta. Habetur apud Surium Maii 29. In præfatione ſe fabuloſa omiſſurum eſſe profitetur, ne fidem cæteris derogarent: promiſſis tamen non ſtetit; tot enim fabulas inſignes, ut recte notat Baluzius, huic libro addidit, ut mirum valde ſit virum eruditum in tam manifeſtos ſcopulos impegiſſe, niſi ſi ut conquirere fabuloſa & fictis oblectare legentium animos, procul gravitate hiſtorici crediderit, ita vulgatis traditiſque demere fidem auſus non eſt. Pluribus ibidem adverſus ſanctorum Acta fabulatorum deliriis commaculata juſta indignatione, & pro ſolito candore agit vir eruditus.

Prodierunt Lupi opera a Baluzio recognita, & cum notis edita, *Pariſ.* 1664 [b]. 8°. & exinde in Biblioth. Patr. tom. 14. p. 1.

Habentur adhuc MSS. Sermones 2. viz. *Sermo ad Anglos* ſuper incurſu Dacorum, in bibliotheca collegii S. Benedicti Cantab. cod. 284. num. 19 [c]. *Sermo in feſtivitatem S. Jodoci* in bibliotheca Lumleiana, vol. 165. An Lupi noſtri ſint, videant quibus inſpiciendi copia datur [d].

[e] ISIDORUS MERCATOR, ſeu 830.
(ut in Codd. quibuſdam MSS. juxta ſequiorum ſæculorum morem vocatur) PECCATOR, epiſtolarum decretalium conſarcinator vixiſſe videtur circa annum 830. ſub pontificum Romanorum nomine, a Clemente Romano uſque ad Deus-dedit, qui pontificatum tenuit anno 614. pluſquam 80. epiſtolas partim ab aliis compoſitas (quæ tamen paucæ ſunt) partim a ſe compilatas, adjectis aliquot epiſcoporum ſynodorumque literis in lucem protruſit. Spurias eſſe, & non tam pia fraude, quod vult Cardinalis Bona*, quam ſtupenda plane impoſtura confictas longo argumentorum agmine, & rationibus invictis ex imis antiquitatis, chronologiæ, criticeſque ſacræ fundamentis, adverſus Turrianum demonſtravit D. Blondellus in Pſeudo-Iſidoro; adeo ut aliquid hac de re addere, eſſet poſt Homerum Iliadem ſcribere. Et ita quidem eſſe, uno fere ore jam agnoſcunt cordatiores pontificii. Teſtem dabo e multis unum Steph. Baluzium, ingens eccleſiæ Gallicanæ ornamentum. *Antiquo juri, quod per ſeptingentos & amplius annos valuerat, ſucceſſit jus novum ex ſuppoſititiis ſanctiſſimorum Romanæ urbis epiſcoporum epiſtolis ab impudentiſſimo illo nebulone Pſeudo-Iſidoro prolatis compactum, & ex novellis eorum conſtitutionibus, qui poſt Caroli tempora ſedem apoſtolicam occuparunt. — Introductum igitur fuit ævo Caroli Magni favorabili videlicet, ſi unquam alias tempore, ob magnam*

* De reb. Liturg. l. 1. c. 3. §. 1.

a Conf. *Du Pin.* Hiſt Eccleſ. vol. 7. p. 13, 14. 169. ſeq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 871. ſeq. b Recuſ. ab ipſo *Baluzio* aucta & emendata *Antverp.* 1710. 8vo. c Item in Bibl. Cotton. ſub *Nerone* A. 1. n° 14. Habetur Anglo-Saxonicus a *Guil. Elſtob* Latine converſus in *Georg. Hickeſii* Diſſ. Epiſtolar. tom. 3. Theſaur. Sept. p. 99. *Oxon.* 1703. fol. d Non ſunt Lupi Ferrarienſis, ſed recentioris qui claruit an. 1009. obiit an. 1023. conf. *Wanl.* Catalog. p. 140. e Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. vol. 11. p. 13. ſeq.

Sæc. IX. ab an. DCCC. *confusionem, quæ in politiam ecclesiasticam invecta erat ex stupenda ac miserabili episcoporum reliquorumque clericorum inscitia, & vetustorum canonum ignorantia. In hac igitur rerum perturbatione, emersere famosæ illæ ac nobiles epistolæ, quæ priscis pontificibus Romanis tribuuntur. Perculerunt illæ omnium animos sua nova antiquitate, & quia sanctissimorum episcoporum nomina præferebant. Hinc suborta in animis hominum religio, fas non esse dubitare de jure quod in his sacris antiquitatis monumentis continebatur.* Hæc ille, atque plura Præfat. ad Ant. Augustin. de *Emendatione Gratiani* §. 1, 2. Eademque fere ante annotaverat Præfat. ad Reginon. de *ecclesiast. Disciplinis* §. 3, 8.

[a] Quis vero fuerit primus Isidorianæ hujusce collectionis architectus, quove tempore vixerit larvatus nebulo, non omnium eadem est sententia. Sunt qui Isidorum episcopum Hispalensem fuisse volunt, virum quidem doctum, & in antiquitate ecclesiastica non indiligenter versatum. Verum repugnat temporis ratio, cum quædam hujus farraginis partes ex scriptis Isidoro Hispalensi integro sæculo recentioribus defloratæ sint. Quin nec gente fuisse Hispanum verisimile est; etenim Hispania Saracenorum jugo tunc temporis pressa ferme penitus exularint meliores literæ; nec credere par est, Hispanum in comminiscendis tam venerandæ vetustatis monumentis, non majorem patriæ suæ curam habere voluisse, cum in tota epistolarum collectione quinque solummodo ad Hispanos datæ sint. Alii illas Riculpho præsuli Moguntino, qui obiit anno circiter 814. tribuunt. Certe hominem fuisse Germano-Francum, ex Gallo-Francorum & Longobardorum idiotismis recte notat Blondellus; ex ecclesiæ vero Moguntinæ scrinio, idque Riculphi cura primum prodiisse, diserte testantur hujus fere temporis scriptores Benedictus Levita & Hincmarus Rhemensis, quorum hic de Hispania allatas fuisse refert, impostoris, ut videtur, fraude hallucinatus. Verum ut integra collectio Riculpho tribuatur, iterum obstat temporis ratio; quippe quod in Urbani & Johannis tertii epistolis reperiuntur loca ex synodo Parisiensi anno 829. quindecim a Riculphi obitu annis habita, desumpta. Unde conjicit Cl. Blondellus epistolarem hanc congeriem Benedicto potius Levitæ tribuendam esse, qui cum anno circiter 850. tres posteriores Capitularium libros adjecerit, epistolas hasce in frustula sectas, capitularibus suis inseruit. Vero forsan propius videtur, epistolas a Riculpho vel confictas fuisse, vel collectas, postea a Benedicto Levita recognitas, auctas, & in hanc quam nunc habemus, farraginem redactas; & cum curiæ pontificiæ fuerit assertor strenuus, eo consilio opus videtur aggressus, ut sub fucatis primævæ antiquitatis testimoniis Romanæ sedis autoritatem speciosius propugnaret. Quod Isidori Mercatoris nomen sibi sumpserit impostor, nescio an proferenda sit D. Blondelli conjectura, ingeniosa utique, si satis solida, nempe fuisse Isidorum quendam gente Hispanum, Eulogii Cordubensis fratrem, qui ob motus civiles patriæ exul hoc ipso tempore Moguntiaci habitaverit, ubi mercaturam strenue exercuit: hujus, ut videtur, nomine abusus est epistolaris impostor, ut scilicet crederent imperiti epistolas de Hispaniis fuisse allatas a Mercatore nostro, qui pietatis causa profugus pretiosissimum hunc thesaurum barbaricæ libidini subductum, secum in Germaniam attulerit. Quicquid sit, mirari licet, cur ultra Deus-dedit pontificis tempora, seu annum 614. epistolas suas non produxerit compilator, quod duplici de causa mihi factum videtur; primo, ut speciosius collectæ crederentur ab Isidoro Hispalensi, qui obiit anno 636. Secundo, ne si sua propius tempora pertingeret, imposturæ larva facilius detraheretur. Denique notandum, integram Isidori collectionem præter epistolas pontificias, ordinem celebrandi concilii, apostolicorum canonum versionem, & plurimarum synodorum tum Græcarum tum Latinarum decreta continere, quæ in omnibus fere conciliorum editionibus reperiuntur.

[b] ANDREAS AGNELLUS, gente 832.
Italus, ecclesiæ Ravennatis sub Petronacio archiepiscopo presbyter, decimumque eo ordine in hac ecclesia locum tenuit. Claruit anno 832. Archiepiscopum Ravennatem illum facit Vossius *. Perperam quidem. Decepit infinitæ lectionis virum nimia festinatio, dum eum sacerdotem in ordine istius sedis decimum vocat Rubeus; quod tamen de ordine quem in ea ecclesia tenebant presbyteri, intelligendum est. Erat quidem Agnellus Ravennatum archiepiscopus, cujus, ni fallor, est epistola *de ratione fidei ad Armenium*, quam habes Biblioth. SS. Patr. edit. *Lugd.* tom. 8. p. 666. Verum is creatus est archiepiscopus ann. 558. obiit ann. 566. Noster tantum dignitate presbyter, vixit sub Petronacio, qui hanc sedem iniit ann. 817. diem obiit ann. 835. Georgium successorem nactus. Scripsit Agnellus noster *vitas archiepiscoporum*

* De Hist. Lat. l. 3. c. 4. p. 759.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 46. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 561. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 156. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 75.

Raven-

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Ravennatensium ab ipsa sedis origine ad suam usque ætatem. Volumen gravissime scriptum, inquit Rubeus *, qui Agnellum (ex quo plurima hausit) summa doctrina eruditum, summoque in omnibus rebus ingenio præditum fuisse testatur. Subdit, hoc opus in archiepiscopali bibliotheca diu latuisse, suo vero tempore fuisse sublatum, magna quidem, inquit, jactura. Tandem repertus est hic thesaurus in Biblioth. Estensi, & dissertationibus & observationibus, nec non appendice monumentorum illustratus & auctus in lucem est emissus a Benedict. Bacchinio bibliothecæ Ducis Mutinensis curatore *Mutinæ*, 1708. 4° [a].

* Hist. Raven. l. 5. p. 238.

833. [b] ANONYMUS autor *Chronici Fontanellensis*, cœnobii Fontanellensis monachus, claruit sub imperio Ludovici Pii, forsan circa annum 833. quippe qui in Ansegiso abbate desinit. Condidit ecclesiæ suæ Chronicon, in quo abbatum suorum successiones & res gestas præcipue refert. Chronicon istud edidit Lucas Dacherius Spicil. tom. 3. p. 185 [c]. Ex hoc chronico vitam Benigni abbatis deprompsit Mabillonius & in Acta sua Benedictina rejecit Sæc. 3. part. 1. p. 439. Vitam S. Hugonis Rotomagensis episcopi ibid. p. 495. Vitam S. Wandonis apud eundem part. 2. p. 130. Austrulfi ibid. p. 133.

834. [d] ERNOLDUS NIGELLUS abbas, claruit sub Ludovico Imp. circa annum 834. Ab imperatore missus est in exilium, qua de causa incertum. Ut vero exilii sui impetraret remissionem, composuit *de rebus gestis imperatoris Ludovici* libros 4. carmine elegiaco, eoque plane non ineleganti, conscriptos. Exstant MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Hist. Lat. 249. Procemium, principium & finem dedit Lambecius Comment. lib. 2. c. 5. num. 25. p. 395. qui totum opus suo tempore edere destinavit [e].

836. [f] CHRISTOPHORUS, patriarcha Alexandrinus, claruit imperante Theophilo Iconomacho, circa ann. 836. Scripsit Parænesin asceticam & parabolicam *de vita humana*, Τί ὁμοιώτῃ ὁ βίος οὗτος, καὶ εἰς ποῖον πλοῖον καταστρέφει. Incipit, Πάντας μὲν ἀγαπητοὶ, τοὺς κατὰ καιροὺς Ἀρχιερεῖς τε καὶ Ποιμενάρχας, &c. Exstat MS. Biblioth. Vindob. inter Historicos Ecclesiast. cod. 63. num. 18. fol. 121. apud Nessel. Catal. part. 5. p. 129. Immo non alius est hic sermo, quam qui Gr. Lat. sub Theophili Alexandrini nomine pridem editus est *Paris.* 1608. Confer Coteler. Not. ad Monument. tom. 2. p. 669.

806. AUTOR anonymus *Translationis S. Viti*, Novæ Corbeiæ monachus, claruit an. 836. Scripsit *historiam translationis S. Viti Lucani martyris e Gallia in Saxoniam*, cui ipse autor interfuit, & in qua de origine Corbeiæ Novæ agit. Hanc primus extulit, sed mutilam & mendis scatentem, Hen. Meibomius ad finem annalium Witichindi. Ex eo du Chesnius Script. Franc. tom. 3. Integram ex MS. Cod. Gladbacensi Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 523. Autorem bonæ notæ agnoscit Mabillonius, sed in aliquibus a vero aberrasse non diffitetur.

836. ARDO, SMARAGDUS dictus, ordinis Benedictini monachus Anianensis; claruit anno 836. Benedicti Anianensis discipulus, cui morienti adfuit, & a monachis Indensibus rogatus, *vitam* conscripsit. Obiit sexagenarius anno 843. Exstant sub Smaragdi nomine opera plura, quæ huic an alteri sint tribuenda, multa inter eruditos lis est. Interim ad nostrum omnino pertinere videtur *vita S. Benedicti Anianensis*, quippe quæ ab oculato Benedicti mortis teste conscripta fuerit. Exstat hæc vita tum apud Menardum lib. 2. observationum ad Martyrolog. Benedict. tum apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 191.

837. [g] FLORUS, *Magister* dictus, diaconus Lugdunensis; claruit anno 837. quo concilio Carisiacensi interfuit, uti se in antiquo codice MS. legisse monet Margarinus Bignæus. Eum ob præclaram eruditionem, & indefessam legendi scribendique assiduitatem, plurimum laudant Walafridus Strabo *, & Wandalbertus †: iste vero addit illum bibliothecam librorum numero & præstantia insignem congessisse. Quin & tanta apud suos doctrinæ fama excelluit, ut præ aliis omnibus ab ecclesia Lugdunensi electus sit, qui Johannis Scoti *Prædestinationis opus* refutaret; eo magis, ut clarissimo Mauguino * videtur, ad id delectus, quod in sermone quodam pridem emisso (cujus meminit Hincmarus de Prædestinat. cap. 11.) doctrinæ suæ de Præscientia, & Prædestinatione divina, præclarum specimen edidisset. Scripsit hoc opus ecclesiæ

* Carm. ad Agobard.
† Præfat. ad Martyrol.
* Dissert. Hist. c. 23. p. 156.

[a] Habetur denuo inter Rerum Italicarum Scriptores a *Muratorio* edit. tom. 2. [b] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 529. [c] Edit. nov. tom. 2. p. 263. [d] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 78. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 332. [e] Integri habentur apud *Muratorium* in tom. 2. p. 2. Scriptorum Italicorum *Mediol.* 1726. fol. Denuo apud *Jo. Burch. Menckenium* inter Script. Rerum German. *Lips.* 1728. fol. [f] Hic *Christophorus* una cum *Jobo Antiocheno* & *Basilio* Hierosol. Episc. scripsit celebrem illam epistolam ad *Theophilum* Imp. de cultu SS. imaginum, quæ habetur Gr. & Lat. in *Combefisii* Manipulo rerum CPolitanarum *Paris.* 1664. & in nova editione *Jo. Damasceni* Opp. a *Mich. le Quien* edit. tom. 1. p. 629. seq. ut nos docent *Oudin.* tom. 2. p. 66. & *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 7. §. 9. vol. 12. p. 656. ubi dedit *Christophori* Parænesin Gr. & Lat. præfixa codicis *Cæsarei* inscriptione. [g] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 138. seq.

Sæc. IX. ab an. DCCC. suæ nomine circa annum 852. Quamdiu deinceps vixerit, nondum comperi.

[a] SCRIPTA.

Commentarius in omnes S. Pauli epistolas, ex S. Augustini scriptis contextus. Habetur inter Bedæ opera, ei falso ascriptus. Flori enim nostri esse ex pluribus codicibus MSS. ad oculum demonstravit Johannes Mabillonius disquisitione hac de re scripta Analect. tom. 1. p. 12. qua etiam ostendit genuinum Bedæ commentarium aliud a vulgato opus esse, idque necdum typis editum penes se habere, a se aliquando in lucem proferendum. Alibi tamen observat in tribus bibliothecæ San-Gallensis codicibus MSS. annorum 800. hanc ipsam Bedæ expositionem sub nomine FLORI PRESBYTERI contineri. Vide quæ hac de re notavit Analect. tom. 4. p. 630.

Commentarius seu expositio in Canonem Missæ. Exstat una cum aliis quibusdam Flori opusculis in Bibliotheca Patr. tom. 15. p. 62 [b].

[c] *Poemata* 9. viz. *Paraphrases Psalmorum* 22, 26, & 27. *Hymnus trium Puerorum. Hymnus ad Michaelem Archangelum. De Cereo paschali. Epistolæ ad Moduinum episcopum Augustodunensem, ad amicum quendam, & ad Wulfinum Grammaticum*. Prodierunt ista poemata sub Drepanii Flori nomine sæpius, viz. in collectione poetarum Christianorum Fabriciana, in appendice Bigneana p. 727. & in Bibliotheca Patr. tom. 8. p. 667. Porro Drepanium Florum (qui ad annum 650. alias perperam referri solet) eundem cum Floro Magistro fuisse arguit epistola exhortatoria ad Moduinum, qui sedi Augustodunensi hoc demum sæculo præfuit.

Poemata varia, numero 6. cum notis primus edidit Johannes Mabillonius Analect. tom. 1. p. 388 [d].

[e] *Liber de prædestinatione contra Johannis Scoti erroneas definitiones*, a Floro scriptus nomine totius ecclesiæ Lugdunensis. Ejus certe esse fidem nobis faciunt Matthæus Florilegus & pervetustus codex MS. Corbeiensis, in cujus tum initio, tum fine Floro nostro diserte adjudicatur. De isto opere sic Matthæus Westmonasteriensis *. *Scripsit contra Scotum Florus, qui & ejus scripta depravando damnavit*. Qua Matthæi censura nil aliud intelligi, quam Florum Scoti sensum minus recte plerumque accepisse, optime monet Usserius †. Librum edidit Gilbertus Mauguin. *Paris*. 1650. Tom. 1. Vindiciarum gratiæ & prædestinationis p. 575. Andreæ Duvallii doctoris Sorbonici notæ calci operis subjiciuntur. Habetur in Bibliotheca Patr. ubi supra.

* Flor. Hist. ad an. 883.

† Hist. Gotefchal. c. 9.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Sermo de eadem materia, ab eodem editus ibidem p. 23.

Collectio ex lege & canonibus de Coercitione Judæorum, & autoritate judicii, & testimonio episcoporum, a Dacherio edita Spicileg. tom. 12. p. 48 [f].

Collectio ex sententiis antiquorum Patrum de electionibus & officio Episcoporum. Habetur apud Agobardum, & exinde apud Baronium in appendice ad tom. 12. Annal. p. 920.

Commentarius in epistolas Pauli ex 12. Patrum, (*viz.* Cypriani, Hilarii, Ambrosii, &c.) scriptis contextus. Exstitit MS. penes Chiffletium & Dacherium, teste Mabillonio, ubi supra p. 20.

Commentarius in Psalmos. Exstare dicitur MS. in monasterio Affligemensi in Flandria.

De Martyrologio, ejusque autore, verba fecimus ad annum 760 [g].

Porro ut Usserii verbis utar, a Floro nostro scriptum *Commentarium in Psalterium* in Hafligemiensi cœnobio (inter Bruxellam & Alostam posito) MS. exstitisse in indice manuscriptorum codicum Belgii ostendit Johannes Bunderius: unde illud in Psalmum 80. adversus Amalarium a Fabro citatum est testimonium adversus transubstantiationis dogma. Loc. cit.

THEGANUS, natione Francus, vir nobilis & doctus, Amalarii & Hettii episcoporum Trevirensium chorepiscopus & suffraganeus. Claruit anno 837. Scripsit, teste Walafrido Strabone, breviter quidem, & vere potius quam lepide, *Annales de gestis Ludovici Imp.* ab an. 813. usque ad an. 837. Hosce una cum Walafridi præfatione & capitulis primus edidit Petrus Pithæus inter Scriptores Francicos coætaneos *Francofurt*. 1594 p. 291. deinde Andreas Duchesnius Script. Francic. tomo 2. Exemplar MS. editis multo auctius in bibliotheca Viennensi asservari testis est Cl. Lambecius de Biblioth. Vindob. lib. 2. c. 5. p. 391. qui appendicem duorum annorum in editione Pithæana desideratam exhibet. 837.

[h] ALTFRIDUS Mimigardefordensis, seu ut hodie vocatur, Monasteriensis epi- 839.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 190. [b] Habetur etiam una cum opusculo adversus *Amalarium* Lugdun. Chorepisc. *de corpore Christi tripartito*, in tom. nono Monumentorum ab *Edmundo Martene* edit. [c] Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 2. p. 708. [d] Alia quædam cum Epist. 3a. ad *Moduinum* exhibentur tom. 5. Anecdotorum *Edm. Martene* edit. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 192. [e] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 16. [f] Edit. nov. tom. 1. p. 597. [g] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 145. [h] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 169. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 182.

scopus,

scopus, Gerfrido in eadem sede successit anno 839. Obiit anno 849. Condidit de *Vita S. Liudgeri* Mimigardefordensis apud Westphalos episcopi primi, libros 2. quos notis illustratos, (præmissis multis de Liudgeri ortu, baptismo, episcopatu, ætate & obitu, variis actis, ejusque scriptis & monachatu) ediderunt Bollandiani Mart. 26. tom. 3. p. 626. Exinde Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 15 [a]. Eodem etiam sæculo post an. 864. vixit anonymus monachus Werthinensis, quem Browerus Othelgrimum Liudgeri socium fuisse suspicatur, qui vitam etiam S. Liudgeri duobus libris scripsit, vel potius Alfridi opus auxit & interpolavit. Hos primus extulit Christ. Browerus in Sanctis Germaniæ. Ex eo postremæ collectionis Surianæ curatores Mart. 26. Denique Mabillonius ibid. p. 35.

840. [b] ERMANRICUS, natione Germanus, Rudolfi monachi Fuldensis discipulus, primum monachus, deinde cœnobii Elewangensis in diœcesi Augustana abbas, claruit circa annum 840. Scripsit *Vitam S. Soli*, natione Angli, monachi & confessoris in Norico, qui obiit circa annum 740. Edidit hanc vitam Canisius Antiq. Lect. tom. 4. part. 2. p. 544, 732 [c]. & exinde Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 429. Ermanrico etiam tribuunt *Vitam S. Magni* interpolatam; qua de re agit idem Mabillonius Sæc. 2. ad ann. 665 [d]. Alius a nostro erat Ermanricus, monachus Augiensis, hujus etiam temporis scriptor, quem infra ad ann. 850. referemus. Cujus epistolam, seu potius fragmentum, ex libro de Grammatica ad Grymoldum abbatem & archicapellanum, ex vetusto codice Sangallensi, autoris ætate scripto, edidit idem Mabillonius Analect. tom. 4. p. 329. Cujus subnexam adnotationem Lector consulat.

840. ANONYMUS autor *Vitæ Ludovici Pii*, circa ann. 840. vel non diu postea claruisse videtur. Scripsit *Vitam Ludovici Pii* Imp. Caroli M. Filii, quæ inter Scriptores 12. coætaneos habetur p. 336. Ad calcem bina ejusdem Ludovici præcepta, sive concessiones Hispanis factæ adjectæ sunt. Autor noster, quisquis fuerit, non pauca ex annalibus Francorum, quos primus edidit P. Pithœus, desumpsisse videtur. Ætatem simul prodit, & fidem adstruit his verbis p. 337. *Quæ scripsi usque ad tempora imperii, Adhemari nobilissimi & devotissimi monachi relatione didici, qui ei* (Ludovico) *coævus & connutritus est. Posteriora autem, quia ego interfui rebus Palatinis, quæ vidi & comperire potui, stilo contradidi.* Et pag. 414. ubi de insolito quodam cometa agit, qui in festo Paschali apparuit, imperatorem se, utpote rei astronomicæ peritum, accivisse, & de hoc portento consuluisse refert.

[e] CHRISTIANUS DRUTHMARUS, cognomento *Grammaticus*, patria Aquitanus, cœnobii Corbeiensis ex ordine Benedictino monachus. Claruisse videtur circa annum 840. saltem paulo post, quippe qui meminit Bulgarorum ad fidem Christianam conversionis, quæ anno 845. contigit. Scripsit, teste Sigeberto *, *Commentarium in evangelium S. Matthæi*, qui cura Johannis Secerii prodiit *Hagenoæ* an. 1530. In hoc Commentario non unus est locus, qui hodiernæ transubstantiationis dogma adeo valide refellit, ut Scriptores pontificii, Sixtus Senensis, Cardinalis Perronius, Bignæus, aliique pene ad ravim debacchantur; clamant Secerium hominem Lutheranum Druthmarum corrupisse, idque ex fide codicis MS. liquere. Tam effræni calumniandi libidini, ut os in æternum obstrueretur, simulque ut editioni Secerianæ fides, & integritas vindicaretur, Edmundus Albertinus * editionem *Argentoratensem*, anno 1514. triennio ante exortum Lutherum, cum privilegio imperatoris Maximiliani, & Leonis 10. insignibus primæ paginæ adpositis, Jacobi Winphelingii cura ex codicibus MSS. erutam protulit [f]; in quâ juxta editionem Hagenoensem eadem loca ad verbum reperiuntur. Necdum tamen contentionis finis. Philippus enim Labbeus * quo jam se verteret nescius, in Albertinum invehitur, quod, ubi editionem illam viderit, quave bibliotheca eam deprehenderit, non addidit; se nunquam hactenus in eam incidisse, nec mirum, cum ea diligentibus Germanis, Gesnero, Simlero, Frisio, præter Miræum aliosque recentiores fuerit ignota. Denique Albertini hominis hæretici, & a fide ac religione majorum suorum παραβάτου, fidem sibi valde suspectam esse. Quo vero in posterum omnis hac de re dubitandi, vel calumniandi ansa tollatur, monemus æquum lectorem hanc ipsam Winphelingii editionem exstare penes eximium virum Thomam Tenison ecclesiæ Anglicanæ theologum celeberrimum, in cujus proinde instructissima bibliotheca videri potest. Præter editiones memoratas habetur iste Commentarius in Biblioth. Patr. tom. 15. p. 86.

840.

* De Script. c. 72.

* De Sacram. Eucharist. l. 2. p. 863. l. 3. p. 934. Vide etiam quæ habet Cl. Westen. not. ad Orig. contr. Marc. p. 79.

* Addend. ad tom. 2. de Script. p. 752.

a Item *Leibnitzius* inter Scriptores Brunsvicenses tom. 1. *Hanoveræ* 1707. fol. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 169. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 330. c Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 165. d Hujus vitæ non *Ermanricus* autor est, sed *Theodorus* abbas primus Campedonensis S. *Magni* discipulus uti nos docet *Basnagius* in *Canis.* Antiq. Lect. edit. nov. tom. 1. p. 655. e Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 7. p. 174. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1040. f In editionibus Argentoratens. & Hagenoens. occurrit Expositio brevis in *Lucæ* initium, & in *Johannem* Epitome teste *Fabricio* Bibl. Ecclef. ad *Trithem.* c. 280. not.

Sæc. IX. ab an. DCCC. 840.

[a] GOTTESCHALCUS, *Fulgentius* etiam dictus, natione Francus, quippe in Belgica secunda, ut videtur, natus, in monasterio Augiæ divitis sub Tatone abbate melioribus literis institutus est, in quibus eousque excelluit, ut *Fulgentii* nomen inde traxisse dicitur. Postea ordinis Benedictini monachus factus Orbacensis, claruit anno 840. Vacante per Ebbonis depositionem sede Remensi, a Ricboldo Chorepiscopo presbyter ordinatus est, ægre id ferente Rothado Suessionensi episcopo, in cujus dioecesi coenobium Orbacense situm erat. Ut invidiam declinaret Gotteschalcus, peregrinandi studio ductus, anno 847. Romam se contulit, Italiam, Dalmatiam, Pannoniam peragravit, anno sequenti in patriam reversus: redeuntem hospitio comiter excepit Eberardus comes in Gallia Cisalpina, apud quem aliquandiu mansit; & jam quæ sub pectore premebat dogmata, apertius proferebat. Doctrinæ S. Augustini studiosissimus erat, & primo quidem de modo videndi Deum in futura vita quæstiones movere coepit. Qua de re frustra a Lupo Ferrariensi admonitus, de Prædestinatione, & absoluto Reprobationis decreto, de gratia Dei, aliisque huc spectantibus curiose nimis disputavit: unde graves de his dogmatibus ea tempestate controversias movit: toto fere doctorum Gallicanorum choro in diversas partes abeunte, hinc Remigio Lugdunensi, Prudentio Trecassino, Ratramno Corbeiensi, Gotteschalcum defendentibus, illinc Hincmaro Remensi, Amalario Lugdunensi, Rabano Mauro, & Johanne Scoto, acerrime oppugnantibus. Sententiam quam de gemina prædestinatione aliisque ei annexis capitulis fovebat, propriis ipsius verbis, prout apud * Hincmarum habentur hic tradam: *Ego Gotteschalcus credo & confiteor*, &c. *quod gemina est Prædestinatio, sive electorum ad requiem, sive reproborum ad mortem: quia sicut Deus incommutabilis, ante mundi constitutionem omnes electos suos incommutabiliter, per gratuitam gratiam suam prædestinavit ad vitam æternam; Similiter omnino omnes reprobos, qui in die judicii damnabuntur propter ipsorum mala merita, idem ipse incommutabilis Deus, per justum judicium suum incommutabiliter prædestinavit ad mortem merito sempiternam.* Latius hæc postea, non uno libello, non una edita confessione explicavit. Quin & durius adhuc & periculosius de his rebus locutus est, si Rabanum, Hincmarum, aliosque hujus temporis scriptores audiamus. In doctrina de libero arbitrio se cum B. Augustino penitus sentire * professus est: *Erroneas Gennadii Massiliensis opiniones*, & *infelicis Cassiani perniciosum dogma* diserte damnans. De voluntate Dei ita * loquitur, *Omnes*, inquit, *quos vult Deus salvos fieri, sine dubitatione salvantur: nec possunt salvari nisi quos vult Deus salvos fieri. Nec est quisquam, quem Deus salvari velit, & non salvetur: quia Deus noster quæcunque voluit fecit: ipsi omnes itaque salvi fiunt, quos omnes vult salvos fieri; & non salvantur quos non vult Deus salvari.* Denique de morte Christi hæc habet *, *illos omnes impios & peccatores, quos proprio fuso sanguine filius Dei redimere venit, hos omnipotens Dei bonitas ad vitam prædestinatos, irretractabiliter salvari tantummodo velit — illos omnes impios & peccatores, pro quibus idem Dei filius nec corpus assumpsit, nec orationem, ne dico sanguinem fudit, neque pro eis ullo modo crucifixus fuit, quippe quos pessimos futuros esse præscivit, quosque justissime in æterna præcipitandos tormenta præfinivit, ipsos omnino perpetim salvari penitus nolit. — Nullius reproborum perpetualiter esse voluit salvator, nullius redemptor, & nullius coronator.* Excerpta sunt hæc ex libello, quem Gotteschalcus in synodo Moguntina Rabano Mauro obtulit, qui in tractatu de Prædestinatione ad Nothingum episcopum scripto sententiam ejus nuper refutaverat. Igitur anno 848. circa Kal. Octobris habita est Moguntiæ synodus, cui plurimi Galliarum præsules, abbates, monachique celeberrimi interfuerunt: ab his damnatur Gotteschalcus, & ad Hincmarum Remensem archiepiscopum suum remissus, præstito prius juramento, se posthac in regnum Ludovici non rediturum. Anno 849. occasione placiti regii habitus est apud Carisiacum complurium episcoporum conventus; in quo instituto de Gotteschalco, ejusque causæ examine, sententia synodali decreverunt ipsum sacerdotali gradu esse deponendum, & ne latius sua dogmata spargeret, apud Altivillarensis coenobii monachos ergastulo includendum: denique juxta ordinis sui regulam durissimis verberibus castigandum: quod & eousque factum est, donec *librum*, quem *adversus Rabanum* scripserat, ipse propriis manibus flammis tradiderat. Anno 855. coacta est synodus Valentina, cui præsidebant Remigius Lugdunensis aliique plures. In hac conditi sunt in gratiam Gotteschalci canones, synodi Carisiacensis capitibus oppositi. Interim ut Gotteschalcum ad saniorem mentem revocaret nullis non modis tentavit Hincmarus, sed frustra fuit. Quippe in sententia sua vindicanda immotus perstitit Gotteschalcus: & quo speciosius innocentiam suam ostentaret, juxta impium & perversum istius

Marginal notes: * De Prædest. c. 5. p. 26. — * Ap. Hincmar. ibid. c. 21. p. 118. — Sæc. IX. ab an. DCCC. — * Ibid. c. 24. p. 149. 150. — * Ibid. c. 27. p. 211. c. 29. p. 226. — Raban. Ep. Synod. ad Hincm. Annal. Fuld & Chron. Hirsaug. ad an. 848. Annal. Bertin. an. 849.

a Conf. Oudin. tom. 2. p. 198. Du Pin. Hist. Eccles. vol 7. p. 11. seq. Fabr. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 208.

sæculi

Sæc. IX. ab an. DCCC. fæculi morem, fe *ad judicium Dei*, quod vocabant, fubeundum, paratum effe profeffus eft *: nempe fe in quatuor ferventis aquæ, olei, picifque ardentis dolia figillatim effe introiturum, fuofque adverfarios ad idem examen fubeundum audacter provocavit. Obiit anno 870. faltem non diu fupervixit: poftquam 21. annis carceris anguftias expertus effet.

* Vid Confeff. prolix. apud Ufler. p. 355.

SCRIPTA.

Confeffiones 2. *brevior una*, *altera* multo *prolixior*; has primus extulit, & *Hiftoriæ* fuæ *Gottefchalcianæ* fubjecit Rev. Ufferius *Dublin*. 1631. 4°. *Hanov*. 1662. 8°. Deinde Cl. Mauguinus, Collect. Script. 9. Sæc. tom. 1. p. 7. uterque in Gottefchalcum fatis pronus, de eo totaque ejus caufa fufe & accurate agit.

Epiftola ad Ratramnum. Habetur apud Lud. Cellotium *Hift. Gottefchalc*. pag. 415. Fragmentum metricæ ejus epiftolæ ad eundem editum eft a Sirmondo inter Hincmari opera, ad calcem libri de non Trina Deitate tom. 1. p. 555. & apud Mauguin. tom. 2. p. 58.

Libellus de Prædeftinatione Rabano Mauro anno 1648. oblatus: ex hoc fragmenta quædam nobis confervavit Hincmarus lib. de Prædeftinat. quæ hinc inde collegit & ad fua capita revocavit Mauguin tom. 1. part. 2. p. 3. & tom. 2. Differt. Hiftoric. c. 14. p. 62.

Vita S. Lamberti a Gottefchalco clerico incultius fcripta, tefte Sigeberto, cap. 125. Eam una cum tribus aliis hiftoricis homogeneis edidit Johan. Chapeavillus Rer. Leod. tom. 1. *Leod*. 1612. 4° [a]. Verum noftri non eft, fed Gotefchalci canonici Leodicenfis, qui claruit anno 770.

840. ANONYMUS autor *Vitæ S. Balthildis*, claruit circa annum 840. Scripfit *de vita & miraculis S. Balthildis reginæ*, dein monachæ Kalenfis, libellos duos. Vitam extulit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. ad annum 680. Tranflationis hiftoriam ad annum 833. Sæc. 4. part. 1. p. 448.

840. BERTRAMUS, rectius RATRAMNUS, natione, ut videtur, Gallus, in veteri monafterio Corbeienfi monachus & presbyter, tandem favente Carolo Calvo Orbacenfis in diœcefi Sueffionenfi cœnobii præpofitus. Claruit anno 840. quo circiter tempore, vel paulo ante, ad fcribendum fe accinxit. Opus enim condidit *de Virgine Dominum parturiente*, cui Pafchafius Radbertus libros duos oppofuiffe dicitur. Anno 849. fervente circa Gottefchalcum controverfia, libros fuos *de Prædeftinatione* edidit: & paulo poft decantatiffimum illum *de Euchariftia* libellum in lucem emififfe videtur. Anno 866. cum controverfia Latinos inter & Græcos glifceret, ecclefiæ Gallicanæ doctores a Nicolao papa rogati, ut Occidentalium caufam adverfus Græcos agerent; & in his fuadente Hincmaro fuas etiam partes tenuit Ratramnus nofter, quas ftrenue & nervofe obiit. In vivis adhuc erat anno 870. fi modo idem fuerit Rathramnus ille, presbyter nonagenarius, cujus Hincmarus capitulorum ad Nepotem cap. 1. mentionem facit. Vir erat pius, modeftus, & haud dubie eruditus, a doctiffimis quibufque fui fæculi viris magni habitus: quin & excepta lite euchariftica, ab ipfis fcriptoribus pontificiis fummis elogiis ornatus.

De eo paffim agunt Lupus Ferr. Hincmar. Rhem. Flodoard &c. recentior. Mauguin. Cellot. Uffer. alii.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

SCRIPTA.

[b] *De partu Virginis*, feu *de nativitate Chrifti*, liber, a Dacherio editus Spicileg. tom. 1. p. 318 [c].

[d] *De Prædeftinatione* libri 2. Exftant apud Gilb. Mauguinum in Collect. Scriptor. Gratiæ, &c. tom. 1. p. 29. & in Biblioth. Patr. tom. 15. p. 442.

[e] *Contra Græcorum errores* libri 4. ex vetuftiffimo, & qui autoris pene ætatem fert, bibliothecæ Thuaneæ codice a Luca Dacherio primum editi Spicileg. tom. 2. p. 1 [f].

[g] *De corpore & fanguine Domini* liber, in quo quam aperte, quam diferte, de re Euchariftica agit, & tranfubftantiationis dogma, prout in fcholis pontificiis explicatur, quam dilucide refellit, norunt quotquot vel prima theologiæ tyrocinia pofuerunt. Ut itaque opufculum ad Anticyras, vel ad Orcum potius, relegarent pontificii, (quippe nigro fatis carbone a cenforibus Tridentinis, Lovanienfibus, Sixto Senenfi, Bellarmino, Genebrardo, Poffevino, Gregorio de Valentia, Gretfero, &c. notatum) omnibus machinis aggreffi funt. Sunt qui autoris exiftimationem comminuere nituntur: funt qui tanquam hæreticum & novandi cupidum, monachum adverfus fuperiores fuos recalcitrantem, calumniantur; quibus manifefto fatis refragantur compofiti hominis mores, & illibata per tot fæcula fama. Alii opus effe corruptum & interpolatum clamant; adverfus quos fidem faciunt tot vetufti codices, & Ælfrici noftri, qui anno 960. floruit, homilia Pafchalis ex Ratramni libello pene ad verbum defumpta. Denique

a Exftat etiam in *Canifii* Antiq. Lect. tom. 2. p. 172. Edit. nov. tom. 2. p. 138. & ap. *Mabillonium* tom. 3. Pictor. Sanctor. Benedictin. b Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 109. *Du Pin*. Hift. Ecclef. vol. 7. p. 81. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 661. feq. c Edit. nov. tom. 1. p. 52. d Conf. *Du Pin*. Hift. Ecclef. vol. 7. p 15. e Conf. *Du Pin*. Hift. Ecclef. vol. 7. p. 111. f Edit. nov. tom. 1. p. 63. g Conf. *Du Pin*. Hift. Ecclef. vol. 7. p. 73 & 82.

Sæc. IX. ab an. DCCC. alii volunt non Ratramnum, sed Johannem Erigenam, autorem esse. Quid inde? quasi Johannes Scotus non esset & ætate & eruditione par. Verum hos facile revincit ingenua Johannis Mabillonii* confessio, qui in vetustissimo monasterii Lobiensis octingentorum annorum codice MS. tum in initio, tum in fine, se Ratramni nomen reperisse fatetur; & quidem hujusce codicis Lobiensis jam pridem mentionem fecerat Antonius Sanderus, Biblioth. Belg. MSS. part. 1. pag. 303. næ vero nugas operose agunt viri cætera graves atque eruditi, qui nuper probandum in se receperunt Ratramnum in hoc opusculo ecclesiæ Romanæ de Eucharistiæ dogmate favere, saltem non repugnare; a quo nihilominus tantopere abest quantum Oriens distat ab Occidente. Quid ferent tanto hiatu dignum hi promissores? eant per me licet novi nostri transubstantiationis Hyperaspistæ; Ratramnum in ipsum Paschasium nobis transforment, haud difficilius quippe crediderim unam eandemque personam fuisse, quam Ratramnum eandem cum Paschasio, & ecclesia Romana hodierna doctrinam hac de re tenuisse.

* Sæc. Bened. 4. part. 2. Præfat. num. 83.

Prodiit liber iste *Colon.* 1532. *Genevæ* 1541. 8°. in Micropresbytico *Basil.* 1550. p. 513. una cum Paschasio Ratberto *Colon.* 1551. 8°. inter Feuguerei opuscula *Lugd. Bat.* 1579. 8°. in Catalogo Testium veritatis, *Genevæ* 1608. fol. Latine & Gallice anno 1672 Denique ut versionum Anglicanarum plurium editiones taceam, prodiit editio Anglico Latina *Londini* 1686. 8° a. cui dissertationem patrio sermone præmisit editor, quo Ratramnum adversus omnes pontificiorum objectiones & calumnias fuse atque erudite vindicat.

Liber de Anima. Exstat MS. in bibliothecis Lambeth. collegii S. Benedicti Cantab. cod. 301. num. 4. & ecclesiæ Sarisburiensis, & penes Mabillonium.

Interiit liber a Ratramno scriptus *pro defensione hymni cujusdam vetusti*, cui versiculum istum [*Te Trina Deitas unaque poscimus*] Hincmarus expungi jusserat, *Te summa Deitas*, deinceps in ecclesia sua cantari præcipiens b.

841. HAYMO, sive *Aimo*, Alcuini discipulus, Rabani Mauri condiscipulus, & amicus conjunctissimus, primum monachus Fuldensis, deinde ab anno 839. abbas Hersfeldensis, demum anno 841. episcopus Halberstadiensis. Anno 848. synodo Moguntinæ interfuit. Obiit die 27. Martii anno 853. Sæc. IX. ab an. DCCC.

c OPERA.

Commentarius in Psalmos. Prodiit *Friburgi* 1533.

Commentarius in Esaiam. Prodiit *Colon.* 1531. 8°.

Commentarius in epistolas S. Pauli. Prodiit sub Haymonis nomine *Paris.* 1556. 8°. sub Remigii Remensis nomine *Romæ* 1598. *Mogunt.* 1614. Vide de eo plura in Remigio.

Commentariorum in Apocalypsin libri 7. Prodierunt *Colon.* 1531. De omnibus hisce commentariis notari meretur eos ex antiquioribus plerumque scriptoribus defloratos esse. Sed non videntur, inquit Usserius Biblioth. Theol. MS. p. 140. Haymonis Halberstadensis (sed alterius aliûs) nam in primo lib. cap. 1. citat dictum Ansberti Ambrosii, qui aliquot annis post eum vixit sub Arnulpho imperatore; Vide Magdeburg. Centur. 9. col. 323.

Historiæ ecclesiasticæ breviarium, sive *de Christianarum rerum memoria* libri 10. Prodiit *Colon.* 1531. 8°. *Romæ* 1564. cum Galesinii notis, deinde *Colon.* 1573. 16°. *Lugd. Bat.* 1650. 16°. correctius atque emendatius cura Joachimi Maderi *Helmstad.* 1671.

Homiliæ in Evangelia Dominicalia & de Sanctis. Prodierunt *Colon.* 1536. *Paris.* 1545. 8°.

De varietate Librorum, seu *de amore patriæ Cœlestis*, libri 3. Prodierunt *Par.* 1531.

Tractatus de corpore & sanguine Domini, a Dacherio editus Spicileg. tom. 12. p. 27 d.

ALPHONSUS III. cognomento *Magnus*, Ordoini regis Legionensis filius, clarescere cœpit ab anno 841. quo juxta Vasæum, vix 14. annos natus, patri in regno successit, & imperii Hispaniæ habenas 46. annos moderatus est; etsi alii regni ejus initium ab anno 862. ducunt, & 48. annos regnasse volunt. Tam Marti quam Mercurio natus erat, pace belloque ex æquo clarus, domi literis excultus, foris imperii sui jura contra Saracenos feliciter propugnavit. Exstat sub ejus nomine *Chronicon Hispaniæ*, ab anno 672. usque ad annum 866. Sebastiano episcopo Salmanticensi a multis tribuitur, idque præsertim fide Pelagii Ovetensis episcopi, 12. sæculi scriptoris; ac proinde sub Sebastiani nomine a Sandovalio in collectione sua Chronicorum Hispanorum editum est *Pampilone* 1615. fol. 841.

a Iterum prodiit *Lond.* 1688. edit. a *Guil. Hopkins* vide *Wood Athen. Oxon.* vol. 1. p. 76. vol. 2. p. 1074 edit. 2da. Item Lat. cum vindiciis adv. Harduin. *Paris.* 1712. 12mo. novissime Latin. & Gall. *Amstelod.* 1717. 8vo. b Epistolam de Cynocephalis ad *Rembertum* ex Cod. MSS. Bibl. *Paulinæ Lipsiensis* publici juris fecit *Oudin.* tom. 2. p. 126. c Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 173. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 543. seq. item Bibl. Eccles. ad *Trithem.* c. 257. *Long.* Bibl. sacr. p. 766. d Edit. nov. tom. 1. p. 42.

Sæc. IX. ab an. DCCC. & postea ibid. 1634. Verum Alphonso nostro strenue id vindicat Nicolaus Antonius, tum autoritate ipsius Alphonsi in epistola nuncupatoria ad Sebastianum quendam, huic chronico præmissa, tum aliis argumentis, quæ apud ipsum videri possunt Biblioth. Hisp. vet. lib. 6. c. 10. p. 362, 363. Meliorem hujus, aliorumque Hispaniæ chronicorum editionem a se expectare nos jussit Card. de Aguirre Notit. Conc. p. 163.

841. AMULO, sive *Amulus*, sive *Amularius*, gente, ut videtur, Gallus, primum diaconus Lugdunensis, deinde, defuncto Agobardo, ejusdem ecclesiæ Archiepiscopus ordinatus 18. Kal. Februarii anno 841. Consultus anno 844. a Theoboldo Lingonensi episcopo super incertis sanctorum reliquiis, superque prodigiis, quæ illarum occasione dicebantur evenire, gravem ad ipsum epistolam scripsit adversus temeritatem quorundam monachorum, quos *viles & nequam homunculos* vocat, (verbis utor Cl. Baluzii) reliquias illas venditantium. Ab Hincmari partibus adversus Gotteschalcum stetit, & in vivis erat anno 852. Si modo istoc anno contra Gotteschalcum scripserit, alias de tempore mortis nil liquet. Certe hoc circiter tempore scripsisse vel inde colligi potest, tum quod p. 169. ait Gotteschalcum *pluribus jam annis, a corpore ecclesiæ justa severitatis damnatione præcisum, atque omni bonorum contubernio, ac solatio defraudatum remansisse*; tum quod non longe ab epistolæ initio innuere videtur nondum ad se datas esse trium episcoporum, viz. Hincmari, Parduli & Rabani epistolas, quæ tamen exeunte anno 852. scriptæ sunt.

SCRIPTA.

[a] *Ad Theoboldum episcopum Lingonensem epistola*, cujus occasionem supra retulimus.

[b] *Ad Gotteschalcum epistola*, scripta, ut diximus, circa annum 852. qua quidem magno animi candore & lenitate cum miserabili hoc monacho agit; nihilominus non modo erroneas illius opiniones studiose refellit, sed & ipsum ob mores perversos & insolentes, atque obstinatam animi pervicaciam merito corripit. Primus eam in lucem extulit Sirmondus, ex eo alii, & in his Cl. Mauguinus Collect. Script. 9. sæculi tom. 2. qui in sectiones distinctam, notulisque suis illustratam exhibet, Differt. Hist. cap. 23. p. 195.

Responsio ad interrogationem cujusdam de præscientia, vel prædestinatione divina, & de libero arbitrio.

De gratia & præscientia Dei, deque prædestinatione, & libero arbitrio, de spe item ac fiducia salutis, & de sententia S. Augustini. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Sententiæ B. Augustini, ex libris ejus de præfatis rebus sumptæ, & in unam seriem distinctis capitulis ordinatæ. Notandum vero lectori tria hæc postrema opuscula in codice Trevirensi, ex quo ea desumpsit Sirmondus, anonyma fuisse, Amulonis epistolæ ad Gotteschalcum subjecta; adeo ut incertum fuerit an ei sint ascribenda. Primum, seu *responsionem*, *Flori diaconi Lugdunensis de prædestinatione sermonem* esse cum Cl. Mauguino consentit Baluzius. Secundum, initio mutilum, nil aliud esse, quam Amulonis ad Hincmarum epistolam, una cum epistola ad Gotteschalcum missam, contendit Mauguinus Differt. c. 22. p. 169. An recte satis viderint alii. Tertium, seu *Sententiarum collectionem* Amuloni nostro, sed ex conjectura tantum, tribuit, qui primus edidit, Jacob. Sirmondus.

Edidit hæc Amulonis opera cum notis Steph. Baluzius ad calcem Agobardi tom. 2. p. 135. Exinde translata sunt in Biblioth. Patrum tom. 14. p. 329.

Contra Judæos liber 1. *ad Carolum regem Lotharii imperatoris fratrem.* Hunc sub Rabani Mauri nomine una cum Fulgentii, &c. opusculis in lucem emisit P. Chiffletius *Divione* 1656. perperam omnino; cum Amuloni nostro diserte eum tribuat Trithemius*, cujus sententiam codices quidam MSS. liquido confirmant. * De Script. Eccl. c. 273.

[c] JOHANNES. patriarcha Hierosolymitanus, claruit circa ann. 842. postquam sc. imagines in ecclesia Græca demum restitutæ sedes fixas, & non movendas amplius, obtinuissent; & Iconodulia apud omnes Græcos in pretio esse cœpisset. Scripsit, seu potius Arabice scriptam Græce vertit, *S. Johannis Damasceni vitam*, fabulis & ineptiis immane quantum refertam. Exstat hæc *vita* Lat. in omnibus fere Damasceni operum editionibus & apud Surium Maii 6. Græce *Romæ* 1553. 8°. & in editione Damasceni *Basileensi* 1575. 842.

[d] GEORGIUS, *Hamartolus* dictus, natione Græcus, dignitate archimandrita. Claruit circa annum 842. ad quem *Historiam* suam perduxit. Hunc cum Georgio Syncello, superioris sæculi exeuntis scriptore, perperam confundunt viri cætera doctissimi; qua de re erudite & prolixe agit Leo Allatius Diatrib. de Georgiis eorumque scriptis p. 323. & Matth. Raderus S. J. 842.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 150. b Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 16. c Conf. *Oudin.* tom. 2. sæc. 10. p. 473. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 30. §. 11. vol. 8. p. 775. d Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 81. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 4. §. 39. vol. 6. p. 154. item vol. 10. p. 641. in Allat. Diatr. de Georgiis §. 24.

Sæc. IX ab an. DCCC. in notis ad vitam Ignatii patriarchæ CP. qui utriusque chronicon inter se accurate contulit. Scripsit Georgius noster *Chronicon ab orbe condito ad Michaelem Theophili imperatoris filium*, ex variis diversisque chronographis, & interpretibus sacris contextum; re quidem historica, quod notat idem Allatius p. 320. non admodum opulentum; sed ad firmanda fidei capita dissertationibus & SS. Patrum autoritatibus longiusculum. Pleraque sunt in eo, quæ in Cedreno, Theophane, Glyca, aliisque, iisdem pene verbis ac sententiis, paucissimis tamen exceptis, descripta. Ex hoc autem illos, velut e fonte, sua (cum posteriores sint) hausisse, nemo ambiget. Historia ad aliorum scriptorum loca obscura, & ardua explananda apprime necessaria. Exstat hoc *Chronicon* Gr. MS. in variis bibliothecis, Bavarica, regia Parisiensi, præcipue Cæsarea Vindobonensi; unde excerptum dedit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 7. p. 588. Georgii etiam nostri est *Homilia*, sive *fragmentum de inventa Cruce*, quod edidit Gretserus de cruce tom. 2. quippe ex hoc ipso chronico desumptum.

842. Vid. Græc. Menolog. & Anonym. ap. Allat. de Method. p. 361. METHODIUS, *Homologeta* seu *Confessor* dictus, natione Siculus, apud Syracusas parentibus nobilibus divitibusque ortus, domestica educatione perpolitus Constantinopolim profectus est, ibique monasticum vivendi genus amplexus, in Chio insula exstructo monasterio sedem collocavit. Post hæc Nicephori expatriarchæ CP. apud Paschalem papam, qui obiit anno 824. apocrisiarius factus. Romæ positus, adulterii falso accusatus est, & ostenso palam naturæ vitio crimen diluit. In Græciam reversus, a Michaele Balbo ob propugnatum imaginum cultum ante annum 829. in Acritam carcerem datus est. Anno 834. a Theophilo Imp. seditiones ab eo excitandas verito, secum in exercitu contra Saracenos ductus ac post reditum in tenebrosum carcerem conjectus. Anno 842. a Michaele 3. Porphyrogenneta patriarcha Constantinopolitanus factus, habita mox synodo imagines, earumque cultum, in ecclesiam Græcam postliminio reduxit: utque plebis superstitiosæ animos id genus commentis devinciret arctius, Theodori Studitæ, & Nicephori patriarchæ corpora Constantinopolim solenni pompa transferenda curavit. Obiit anno 847. die 14. Junii, ut habent Acta Johannis Anachoretæ apud Metaphrasten.

[a] SCRIPTA.

Encomium S. Dionysii Areopagitæ. Prodiit seorsim Gr. *Florent.* 1516. 8°. *Par.* 1562. 8°. Sæc. IX ab an. DCCC. Gr. Lat. inter opera Dionysii *Antv.* 1634. tom. 2. p. 242. — Quæ in hoc encomio de Dionysio habet Methodius, ea omnia ex Hilduini Areopagiticis mihi plane desumpsisse videtur: quippe qui ea Roma, ubi diu vixerat, facile impetrare poterat: præsertim cum Hilduinus quo tempore Areopagitica undique collegit, in rescripto ad Ludovicum Imp. num. 10. testetur scriptores Græcos de Dionysii obitu nihil dixisse, quia propter longinquitatem terrarum transitus ipsius in Galliam iis penitus fuit incognitus. Nihilominus non levis est inter eruditos hac de re controversia. Ex Hilduini collectaneis sua desumpsisse diserte affirmant, & longo argumentorum serie demonstrant Sirmondus, Launoius, aliique nasutiores critici, neque id præfracte negare audet Leo Allatius diatriba de Methodiorum scriptis; etsi prolatis in utramque partem argumentis, in eam sententiam propendere videtur, quæ statuit Methodium & Syncellum sua non ex Areopagiticis Hilduini, sed ex vetustioribus Græcorum monumentis deprompsisse.

Oratio in eos, qui dicunt, Quid profuit Filius Dei crucifixus? Exstat Gr. Lat. apud Gretser. de cruce tom. 2. p. 1667. Bina continet fragmenta quæ ex bibliotheca Augustana deprompsit Gretserus, qui Methodio seniori non esse tribuenda contendit, eo quod in iis mentio fit vexillorum imperialium in formam crucis commutatorum: objectionem quidem sed frigide admodum solvere conatur L. Allatius Diatr. de Methodiorum scriptis, p. 348. ubi etiam tertium de Christo passibili fragmentum ex eadem bibliotheca Græce & Latine exhibet.

Oratio de occursu Simeonis & Annæ in templo, & de Deipara.

Oratio in ramos Palmarum. Exstant hæ duæ orationes Gr. Lat. inter opera Methodii Patarensis a Combefisio edita *Par.* 1644. fol. ubi de iis dictum est.

Encomium S. Agathæ virginis & martyris. Habetur Lat. in Bibliotheca SS. Patrum concionatoria Fr. Combefisii. Græca sed mutila penes se habuit Leo Allatius de Method. pag. 365. integra Leonardus Pate collegii Græcorum alumnus, & Græcarum literarum in universitate Messanensi professor primarius; an edita sint nondum dici.

Canones Methodii pœnitentiales habentur in Balsamonis Græco canonum volumine, quod Latine versum edidit Gentianus Hervetus. Vide quæ de iis habet Baronius ad annum 842. num. 26. &c. Harmenopulus

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 1. §. 30. vol. 5. p. 259. *Oudin.* tom. 2. p. 89. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 190.

in

in Epit. Canon. Sect. 4. citat sub nomine Διατυπώσεως. Methodii Junioris patriarchæ esse contendit Arcudius, cui tamen hac in re meliori ratione ductus Leo Allatius suffragari nollet.

Scripsit item *Constitutionem de iis qui diverso modo, & diversa ætate, post abnegationem coactam, vel voluntariam, ad fidem Christianam revertuntur.* Hanc notulis illustratam Græce & Latine edidit Jac. Goar. Euchol. Græcor. p. 876. Ejusdem tres versus Iambicos ad Theodorum & Theophanem Graptos, tribus illis, quos ad ipsum miserant, responsorios, ex codice Cæsareo evulgavit Cl. Lambecius Comment. lib. 5. p. 115. Quin & exstant apud Const. Manass. Chron. Compend. Edit. Paris. pag. 100. & Cedren. sub Theophilo Hist. pag. 522. & Zonar. tom. 3. p. 121. Hi duo fratres, *Grapti* ideo dicebantur (ut hoc obiter notem) qui cum in causa imaginum coram Theophilo Imp. proterve se gererent, Iambos 12. a se conditos, eorum frontibus inuri & inscribi jussit. Habentur Iambi apud Cedren. ubi supra, p. 521. Zonar. ibid. p. 118. De hac re ita Const. Manasses loc. citat. p. 97.

> Ἔστιξε καὶ τὰ μέτωπα μέχρις αὐτῶν ὀφρύων,
> Καὶ τύπους ἐνεχάραξεν αὐτοῖς ἰαμβοπλόκους.
> Οὗτοι μὲν οὖν τὴν κέντησιν τὴν ἐπιμετωπίαν,
> Ὡς στέφος καλλιμάργαρον λιθολαμπὲς ἐφόρουν.

Etiam vultus ad ipsa usque supercilia notis deformavit; & versus Iambicos ipsis impressit; quas illi notas fronti inustas non aliter gestabant, atque coronam unionibus & gemmis exornatam. Verum de his ante omnia videnda est ipsius Theodori ad Johannem episcopum Cyzicenum epistola, quam Gr. Lat. edidit Combefisius in Theodori vita Manip. rerum CP. p. 206. Liber Methodii *de miraculis S. Nicolai* Myrhæ Lyciæ episcopi, habetur Græce MS. in Biblioth. Colbert. cod. 2493. Principium, Καλὸν ἡμᾶς, ὦ θεϊκῶν ἀσμάτων ἐρασταί. Sed diverso a patriarcha Methodio tribuit L. Allatius Diatr. de Method. p. 383.

842. WALAFRIDUS, STRABO seu STRABUS dictus, ortu Germanus, vitæ instituto monachus Benedictinus, Rabani Mauri Fuldensis discipulus, cœnobii S. Galli decanus, tandem anno 842. Augiæ majoris in diœcesi Constantiensi abbas creatus est. Obiit anno 849. Vir doctus & sapiens, & literarum scientia ante alios illustris; ut Isonis monachi Sangallensis de eo verbis utar.

[a] OPERA.

De Officiis divinis, sive de exordiis & incrementis rerum Ecclesiasticarum liber. Prodiit inter alios argumenti similis scriptores cura Jo. Cochlæi *Moguntiæ* 1549 [b]. Inter scriptores de divinis Officiis cura Melch. Hittorpii, *Paris.* 1610. p. 661. & in Bibliotheca Patr. tom. 15.

Vita & miracula S. Galli abbatis libris 2. comprehensa. Exstat apud Surium 16. Oct. Scripsit Walafridus ejusdam *vitam* carmine, quæ exstare MS. dicitur in monasterio Sangallensi.

De vita S. Othmari abbatis liber. Habetur apud Surium 16. Novembr. longe emendatior apud Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 153.

Vita S. Blaitmaci. Exstat apud Canisium Antiq. Lect. tom. 6 [c]. & Mabillon. ibid. p. 439.

Extrema S. Mammæ, sive Mamantis monachi, apud Canisium ibid.

Vita S. Leudegarii, ibid.

Visio S. Wettini metro scripta, ibid. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4.

Poemata varia [d]. Exstant apud Canisium Antiq. Lect. tom. 6. p. 542 [e]. & in Bibliotheca Patr. tom. 15. p. 181.

Sermo seu tractatus de eversione Hierosolymæ ad caput 19. S. Lucæ. Habetur apud Canisium ibid. p. 331 [f].

Glossa ordinaria interlinearis in S. Scripturam, ex antiquis patribus collecta, & ab aliis postea aucta, Straboni nostro vulgo ascribitur.

Poemata quædam Walafridi antea inedita evulgavit Baluzius Miscellan. tom. 4 [g].

[h] NITHARDUS, Angilberti (abbatis 843.
postea Centulensis, qui 12. Kal. Martii anno 814. e sæculo migravit) filius, Caroli M. ex Bertha filia nepos. Postquam multas in aula legationes, in exercitu præfecturas, obiisset, vita sæculari abrenunciata, monasticam sectatus est, abbas S. Richarii factus. Nithardi adventus ad Sylvacum, a Marcwardo abbate Prumiensi missi, meminit Lupus Ferrariensis Epist. 55. Hunc nostrum fuisse Nithardum non immerito suspicatur Cl. Baluzius, conjicitque illum in monasterio Centulensi educatum, apud Marcwardum Prumiensem aliquamdiu hospitem egisse; tandem ad suos reversum, abbatem Centulensem in diœcesi Ambianensi factum esse. Claruit anno 843. quo fere tempore opus suum condidit. Obiit, ut ferunt, anno 853. Scripsit libros 4. *de dissidio filiorum*

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 4. 166. *Oudin.* tom. 2. p. 74. b Etiam *Colon* 1568. *Romæ* 1590. conf. *Fabr.* Bibl. Eccles. ad *Sigebert.* c. 71. Schol. c Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 183. d Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 2. p. 709. & vol. 3. p. 308, 315. item Bibl. Gr. l. 6. c. 9. §. 4. vol. 13. p. 428. e Edit. nov. ubi supra. f Ibid. p. 277. g Homiliam de Genealogia Christi exhibuit *Bernard. Pezius* in tom. 2. p. 1. Thesauri Anecdotorum col. 41. *August. Vindel.* 1721. fol. expositionem 20. primorum Psalmorum *ibid.* tom. 4. p. 1. h Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 409.

Sæc. IX. ab an. DCCC. *Ludovici Pii Imp. ab anno 814. exorsus, & ad ann. 843. progressus.* Primus hos edidit Petrus Pithæus inter Scriptores coætaneos, *Parif.* 1588. 8°. *Francofurt.* 1594. 8°. p. 433. inter Scriptores deinde Francicos Duchesnius tom. 2. p. 259.

844. SERGIUS II. Sergii filius, ortu nobilis, Romanæ ecclesiæ archipresbyter, & ab anno 844. pontifex, die 27. Januarii ordinatus. Ineunte statim pontificatu Ludovicus a Lothario Imp. patre missus Romam advolavit, Romanis præcepturus, ne electum pontificem ordinare amplius auderent, antequam electionem comprobasset Imperator. Mox ipse advenit imperator, & Ludovicum filium in Longobardorum regem a pontifice ungi fecit. Obiit Sergius die 27. Januarii anno 847. Exstat unica *epistola ad episcopos Transalpinos de prælatione Drogonis Mediomatricensis*, vicarii sedis apostolicæ, Concil. tom. 7. p. 1799 [a].

844. PASCHASIUS RADBERTUS, gente Gallus, natus est anno circiter 786. prima pietatis & doctrinæ tyrocinia posuit inter monachos, qui majori monialium Suessionensium cœtui inserviebant. Adultus factus monachum induit in monasterio veteri Corbeiensi sub Adelhardo abbate. Anno 844. præfecturam cœnobii Corbeiensis obtinuit. Synodo Carisiacensi contra Gotteschalcum anno 848. interfuit. Obiit anno 851. die 26. Aprilis. Vir quidem non indoctus, sed ingenii sui viribus nimium fretus. *Primus autor*, fatente ipsomet Bellarmino [*], *qui serio & copiose scripsit de veritate corporis & sanguinis Domini in Eucharistia:* cui plane succinit, satis ingenue, Jacobus Sirmondus: *Genuinum*, inquit, *ecclesiæ catholicæ sensum ita primus explicuit, ut viam cæteris aperiat, qui de eodem argumento multa postea scripsere.* Et ita quidem se rem habere fidem faciunt ipsissima Paschasii verba; & loquendi modi hactenus per omnia sæcula inauditi. *Omnia*, inquit [*], *quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo & in terra; & quia voluit, licet in figura panis & vini, hæc sic esse, omnino nihil aliud quam caro Christi & sanguis post consecrationem credenda. Unde ipsa veritas ad discipulos. Hæc, inquit, caro mea est pro mundi vita: & ut mirabilius loquar, non alia plane quam quæ nata est de Maria, & passa in carne, & resurrexit e sepulchro. Hæc, inquam, ipsa est, & ideo Christi caro est, quæ pro mundi vita adhuc hodie offertur, & cum digne percipitur, vita utique in nobis æterna reparatur.* Ex quibus dilucide satis constat mens Paschasii, ut alia testimonia jam missa faciam. Sæc. IX. ab an. DCCC.

[*] De Script. Eccl. p. 226.

[*] De Corp. & Sang. Dom. c. 1.

[b] OPERA.

Commentariorum in evangelium S. Matthæi libri 12.

Expositionis in Psalmum 44. libri 3.

Expositionis in threnos Jeremiæ libri 5. Prodierunt seorsim *Basil.* 1502. *Colon.* 1532.

[c] *De sacramento corporis & sanguinis D. N. J. C. ad Placidum* liber, ex vulgari doctorum calculo anno 818. scriptus; nisi quod Carolus Cointius post annum 826. & speciatim circa ann. 831. scriptum acriter & pluribus contendat. Vide ipsum hac de re ad annum 818, 826, & 831. num. 38. De hoc libro lis exorta est apud eruditos, haud facile concilianda. Plures certe codices MSS. Rabano Mauro ipsum diserte tribuunt, nempe unus in bibliotheca Coll. S. Johannis, in bibliotheca Benedictina apud Cantabrigienses alter, alibique alii. Sub ejus nomine prodiit ad calcem Bertrami, *Colon.* an. 1551. Quin & ex ipso opere peti possunt, quæ Paschasii non esse suadere videantur, præcipue quæ *de tripartito Christi corpore* habet, aliis Paschasii locis haud satis congrua; e contra sunt antiqui admodum codices manuscripti, qui Paschasio Radberto luculenter vindicant. Vetustissimum, & non longe post ætatem ipsius Paschasii scriptum, se nuper penes se habuisse, coram affirmavit Cl. D. Alixius; sub Paschasii nomine, ni male memini, citatur ab Odone Cluniacensi, qui ad initium sequentis sæculi claruit: inter ejus opera a Trithemio reponitur, & a longe potiore eruditorum gente pro ejus fœtu habetur; loca vero quæ *de corpore Christi tripartito* pugnare videntur, forsan non eodem ubique sensu intelligenda sunt. Verum litem hanc dirimendi partes in me non recipio; fateor nihilominus in eam me propendere sententiam, librum Paschasio esse adjudicandum. Interim notare licet, Paschasium in hoc ipso opere non pauca tradere, quæ cum recepta ecclesiæ Romanæ de Eucharistia doctrina nequaquam conveniunt, præsertim cap. 3, 4. & 15. quibus proinde σοφὰ quædam φάρμακα adhibere necesse habuit Jacobus Sirmondus, tanti viri candore & ingenio parum digna. Prodiit seorsim cura Jo. Gastii *Hagenoæ* 1528. sub Rabani Mauri nomine *Colon.* 1551. 8°. vero autori restitutus, *Lovanii* 1561. ac demum ad fidem quatuor codicum MSS. cura Johannis Fuchtenii, *Helmstad.* 1616 [d].

[e] *De corpore & sanguine Domini ad Frudegardum*

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 175. [b] Conf. *Du Pin.* vol. 7. p. 84. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 586. seq. [c] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 69. seq. [d] Novissime in Collect. Marteneana Monument. Vet. tom. 9. p. 373. seq. [e] Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 2. p. 717. & vol. 3. p. 315. 333. Nonnullos *Paschasii* versus de hoc argumento additos præfationi ad *Gezonis* librum de Corpore & Sanguine Christi exhibuit *Muratorius* tom. 3. Anecdotorum Latinorum.

Sæc. IX. ab an. DCCC. gardum epiſtola, cui ſubnectitur, *Expoſitio* in illud, *Cœnantibus autem iis*, &c. ex commentariis in Matthæum.

Vita S. Adelhardi abbatis Corbeienſis. Habetur apud Surium & Bollandum ad diem 2. Januarii.

Paſſio SS. Ruffini & Valerii martyrum, quam ſuo ævo corruptam & depravatam comptiori ſtylo perpolivit Paſchaſius.

Opera Paſchaſii ſupra enumerata in unum collegit Jac. Sirmondus, atque edi curavit *Pariſ.* 1618. fol. exinde relata in Bibliothecam Patr. tom. 14. p. 356 [a].

Vita S. Walæ abbatis poſt Adelhardum fratrem Corbeienſis, ſub titulo, *Epitaphii Arſenii*. Eam primus edidit Jo. Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 453.

De partu Virginis libri 2. qui Ildefonſo Toletano hactenus aſcripti, & ſub ejus nomine ſæpius evulgati, Paſchaſio demum Radberto ex codicum MSS. fide a Luca Dacherio vindicati ſunt, ac ſub illius nomine editi Spicileg. tom. 12. p. 1 [b].

845. Flodoard. Hiſt. Remenſ. l. 3. per totum. [c] HINCMARUS, nobili apud Gallos loco natus, a pueritia in cœnobio S. Dionyſii prope Pariſios ſub Hilduino abbate educatus eſt; ubi tum literis tum pietate mire profecit; & cum felici & acuto ingenio præditus eſſet, non mediocrem in aula apud Ludovicum Imp. gratiam inivit. Hilduinum anno 830. in Saxoniam relegatum, ipſe, permittente epiſcopo, in exilium comitatus eſt, eique exulanti non ingratas ſuppetias tulit. Depoſito anno 835. ob perduellionis crimen, Ebbone, vacaverat jam fere decennio ſedes Remenſis, quum ineunte anno 845. in ſynodo Belvacenſi, concurrentibus tum cleri tum populi votis, favente etiam Carolo rege, Remenſis archiepiſcopus Hincmarus ordinatur; cujus electionem anno ſequenti epiſcopi in conventu Pariſienſi congregati ſuffragiis ſuis iterum confirmarunt, redditis tunc etiam a rege Carolo eccleſiæ Remenſis poſſeſſionibus, quas vacante ſede Palatini diripuerant. Anno 848. ſynodo Cariſiacenſi interfuit, & in decretis ſynodicis contra Gotteſchalcum aut hic, aut alibi factis, primas fere ubique partes tulit. Anno 853. habita eſt ſynodus Sueſſionenſis, uti ipſius ſynodi Acta teſtantur, etſi Flodoardus anno epiſcopatus Hincmariani ſeptimo habitam referat. [d] In hac ſynodo Hincmarus ordinationem ſuam iterum confirmari, & Wulfadum, cæteroſque presbyteros ab Ebbone poſt depoſitionem anno 840. ordinatos dignitate ſua ſubmoveri effecit. Anno 855. decreta in concilio Cariſiacenſi Hincmaro ſatagente ſeptennio ante lata in ſynodo Valentina caſſata ſunt. Decreta ſynodi Valentinæ anno 859. confirmarunt concilia Lingonenſe & Tullenſe; quorum capitula Carolo regi oblata, a rege data ſunt Hincmaro confutanda. Præſtitit id ille ſcripto opere inſigni. [e] Anno 860. duplici ſynodo Aquiſgranenſi adfuit, ubi Theutberga ſe cum fratre Hucberto rem habuiſſe, ſeu vi, ſeu veritate id cogente confeſſa, patres eam Lothario regi abdicandam eſſe, & publicæ pœnitentiæ addicendam decreverunt. Præclaram id Hincmaro multa agendi ſcribendique anſam ſuppeditavit. Eodem anno concilio Tullenſi 2. & ſequente Aquiſgranenſi 3. ſubſcripſit. Anno 863. aderat concilio Metenſi, in quo ratæ ſunt habitæ Lotharii regis nuptiæ cum Waldrada poſt repudiatam Theutbergam initæ. Iſtud vero concilium mox a Nicolao papa in ſynodo Romana damnatum eſt. [f] Eodem anno Hincmarus impetrata privilegiorum Remenſis eccleſiæ confirmatione, Rothadum Sueſſionenſem epiſcopum cedere renitentem habito concilio Silvanectenſi deponi, alioque in ejus locum ſubrogato, in monaſterium detrudi, fecit; cumque ſedem apoſtolicam appellaret, (exſtat *libellus Appellationis* apud Baron. ad ann. 863. num. 81. & Concil. tom. 8. p. 785.) cum iterum damnavit. Intercedente quidem Nicolao pontifice Rothadum e carcere dimiſit, Romam vero ire, quo ad judicium inſtaurandum eum mitti præceperat pontifex, neutiquam permiſit. Nec tertio, quidem a Nicolao admonitus, propoſito ſuo abſcedere voluit. Quamvis etiam quotidianæ minæ de literis excommunicatoriis Roma mittendis ei intentarentur; omnibus tamen inſuper habitis, canonum autoritate ſe tuebatur, ut ex apologetica ipſius ad Nicolaum epiſtola abunde liquet. Anno 865. in concilio Romano Rothadus ſedi ſuæ reſtitutus eſt, reſciſſo duplici Hincmari judicio. Anno 866. concilio Sueſſionenſi 3. præfuit, in quo Wulfadus, ſociique presbyteri Nicolai papæ juſſu dignitatem priſtinam recuperarunt. Anno ſequente in concilio Trecaſſino, cui præſedit, eandem cauſam accuratius expendit. [g] Anno 869. Hincmarum epiſcopum Laudunenſem, nepotem ſuum, criminum plurimorum accuſatum in ſynodo Vermerienſi, ipſe illi præ cæteris infenſus calculo ſuo damnavit. Hinc graves patruum inter & nepotem inimicitiæ, & larga magnarum

Margin notes: Concil. t. 8. p. 79. — Sæc. IX. ab an. DCCC. — Ibid. p. 137. — Loc. cit. p. 673, 674. — Ib. p. 696. — Ib. p 764. — Conc. ib. p. 808. &c. — Ib. p. 1527.

[a] In Bibl. Corbeiæ Saxonicæ inter MSS. codices exſtat Tractatus de fide, ſpe & charitate ſub nomine *Paſchaſii*, conf. *Oudin.* tom. 2. p. 107. hunc tractatum exhibuit *Bernard. Pezius* in tom 1. Part. 2. Theſauri Anecdotorum. [b] Edit. nov. tom. 1. p. 44 ſeq. [c] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 11 — 69. [d] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 27. ſeq. [e] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 46. [f] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 24. [g] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 36.

rerum materia; de quibus nos plura forsan in Hincmaro Laudunensi. Anno 882. erumpentibus in Galliam Normannis, Hincmarus desertis Remis, & ablato secum S. Remigii corpore, silvestria loca trans fluvium Matronam petiit; ubi in villa Sparnaco 10. Cal. Januar. diem clausit extremum, in S. Remigii monasterio sepultus. Non meum est de tanto viro judicium ferre, quem *reverendissimum & desideratissimum virum, & merito rectæ fidei ac sanæ professionis ab omnibus Catholicis rite venerandum* vocat, qui ipsum optime novit, Rabanus Maurus. *Nobilitatem generositatis*, inquit Lupus Ferrariensis *, *ornat eruditio salutaris, altitudinem officii commendat religio professionis.* [a] In facultatibus theologicis, concedente id ipso Baronio *, erat excultissimus, quem consuluerint plures de diversis quæstionibus; in scientia canonum eruditissimus, licet interdum nimis iis favens super apostolicæ sedis decreta eos extulerit. Et sane ecclesiæ leges & jura nemo melius intellexit, nemo animosius defendit. Tandem ad ejus opera deveniamus, multa quidem eruditione, doctrina, pietate, referta; & quæ ecclesiæ Gallicanæ historiam mire illustrant; de quibus recte Sirmondus, *in iis nullum esse quod utilitate sua careat, & in quo præstans autoris judicium cum scientiæ copia non eluceat.*

* Epist. 42. p. 82.

* Ad ann. 882. n. 17.

[b] OPERA.

Epistola ad Carolum Calvum, quam priori trium librorum contra Gotteschalcum reliquosque Prædestinatianos operi anno 856. scripto præfixerat. Opus enim ipsum interiit.

Præfatio operis posterioris.

Posterior de prædestinatione Dei & libero arbitrio dissertatio contra Gotteschalcum & cæteros prædestinatianos, anno 859. scripta.

Contra Gotteschalcum collectio ex SS. Scripturis, & Orthodoxorum dictis de una & non trina Deitate, sanctæ sc. & inseparabilis Trinitatis unitate, anno 857. facta.

De divortio Lotharii regis & reginæ Theutbergæ liber, anno 860. scriptus.

Capitula 17. *parochiæ Remensis presbyteris* data anno 852.

Capitula 27. *quibus de rebus Magistri & Decani per singulas ecclesias inquirere & episcopo renunciare debeant.*

Capitula 3. anno 12. episcopatus superaddita.

Capitula 5. *in synodo Remensi data presbyteris* anno 874.

Capitula 13. *archidiaconibus & presbyteris data* anno 877. Capitula ista omnia habentur Concil. tom. 8. p. 569.

Forma Coronationis Caroli regis anno 869. in civitate Metis ab Hincmaro factæ.

Forma Coronationis Ludovici 2. ab Hincmaro an. 877. in Compendio palatio factæ.

Forma Benedictionis ab Hincmaro apud Vermeriam anno 856. *Judithæ Caroli filiæ, cum Ethelwulpho Anglorum regi desponsata est, datæ.*

Forma Coronationis Hermintrudis reginæ uxoris Caroli regis ab Hincmaro anno 866. Suessione factæ.

Explanatio in Ferculum Solomonis ad Carolum regem, oratione soluta; pars enim metrica, quæ 446. versibus constabat, interiit.

Ad Carolum Calvum regem epistolæ 6.

Ad Ludovicum Germaniæ regem epistolæ 3,

Ad Clericos palatii, ut hominum suorum rapinas reprimant.

Ad Presbyteros parochiæ suæ, ut excommunicationem adversus deprædatores denuncient.

Ad Episcopos & Proceres provinciæ Remensis.

Ad Ludovicum Balbum regem, novi regis institutio ad rectam regni administrationem.

Ad Carolum 3. *imperatorem.*

Ad Ludovicum 3. *regem, Balbi filium, epistolæ* 2 [c].

Ad Proceres regni de institutione Carolomanni regis.

Ad Episcopos regni admonitio pro Carolomanno rege.

Ad Regem communi episcoporum nomine de coercendo raptu viduarum, puellarum, & sanctimonialium.

Ad Nicolaum papam epistolæ 4.

Ad Episcopos synodi Suessionensis epistolæ 4. *de causa Wulfadi & sociorum.*

Ad Egilonem archiepiscopum Senonensem epistolæ 3.

Ad monachos Altivillarenses de exhibenda Gotteschalco, modo eum pœniteret, clementia.

Ad Hincmarum Laudunensem epistolæ 5.

Ad episcopos provinciæ Lugdunensis de Carolomanno ejusque complicibus excommunicandis.

[d] *Opusculum* 55. *capitulorum adversus Hincmarum Laudunensem.*

Ad Rodulphum & Frotarium archiepiscopos.

Conventui episcoporum, de uxore Bosonis, quæ virum suum reliquerat.

Ad Hildegarium episcopum Meldensem de judicio aquæ frigidæ.

Ad Hildeboldum episcopum Suessionensem, cui ægrotanti & missa confessione sua absolutionem sacerdotalem postulanti absens per literas impertiit.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 54. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 169. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 13 — 69. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 791. seq. c Epist. ad Ludovicum 3. *de electione episcopi Belvacensis* habetur ap. *Baluzium* tom. 7. Miscell. p. 47. d Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1, 20. vol. 11. p. 94.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Ad Hadrianum papam, aliaque Caroli regis nomine ad eundem.

Ad Adventinum episcopum Metensem.

Ad episcopos de jure Metropolitanorum.

Ad quendam episcopum, de translationibus episcoporum.

Quæ exequi debeat episcopus, & qua cura tueri res & facultates ecclesiasticas.

Ad Johannem 8. papam epistola Caroli 2. Imp. nomine.

De presbyteris criminosis, de quibus approbatio non est.

De causa Teutfridi presbyteri.

De visione Bernoldi presbyteri.

Ad Odonem episcopum Bellovacensem.

Odacri Bellovacensis ecclesiæ invasoris excommunicatio.

Ad Johannem episcopum Cameracensem.

Godbaldi presbyteri de fœmina convicti depositio.

Fulcheri & Hardoisæ ob incestas nuptias excommunicatio.

Ad Engilgarium virum illustrem.

Ad Anastasium abbatem.

Responsio ad quorundam quæstiones, cur *in quodam scripto posuerit mysticam Nicænam synodum.*

Consilium de pœnitentia Pipini regis.

Gesta quomodo Hincmarus villam Novilliacum apud Carolum 2. Imp. impetravit.

Animadversiones in juramentum, quod edere jussus est apud Pontigonem anno 876.

Fragmentum epistolæ ad Wiligisum & monachos cæteros S. Dionysii.

Fragmentum epistolæ ad Ermingardim Augustam.

Fragmentum epistolæ ad Rotrudem aliasque monasterii S. Crucis moniales.

Fragmentum operis metrici de Ferculo Salomonis.

Opuscula ab epistolis ad Carolum Calvum inclusive enumerata, de gravissimis agunt regni & ecclesiæ negotiis, nonnunquam de quæstionibus theologicis, imprimis vero de jure ecclesiastico & canonico; tam prolixa adhuc, ut quæ ad visionem usque Bernoldi presbyteri recensentur, justorum plerumque voluminum molem exæquent.

Omnia hactenus a nobis recensita Hincmari opera Jacobus Sirmondus in unum collegit, atque edi curavit *Paris.* 1645. 2. vol. fol. Prodierunt antea quædam Hincmari opuscula cura Johan. Busæi *Mogunt.* 1620. Plura a Johanne Cordesio sunt edita *Paris.* 1615. 4°. Verum omnes longe vincit editio Sirmondiana.

Libellus accusationis prolixissimus, adversus Hincmarum nepotem in concilio Duziacensi oblatus.

Quaterniones Carolo regi pro ecclesiastica libertate tuenda oblati apud Pitsas anno 867. in causa Hincmari nepotis nondum degeneris. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Rotula oblata eidem cum Quaterniones præmissos legere differret.

Admonitio extemporalis ad regem habita, quo tempore oblata est rotula.

Epistola ad Carolum regem de eadem causa.

Quinque ista Hincmarum Laudunensem spectantia opuscula, una cum concilio Duziacensi, suisque notis eruditis, edidit Ludovicus Cellotius *Paris.* 1658. 4°. quæ quidem ad innocentiam Hincmari nostri vindicandam plurimum conferunt. Habentur etiam Concil. tom. 8. p. 1552, 1732.

Epistolæ 8. bene prolixæ ad Hincmarum Laudunensem, ex codice Vaticano descriptæ, in lucem editæ sunt, Concil. tom. 8. p. 1789 [a].

Epistola ad Carolum Calvum de ecclesiæ immunitatibus conservandis edita est a Dacherio Spicil. tom. 2. p. 822 [b].

Vita Remigii Remensis archiepiscopi. Extat apud Surium Januar. 13. Huic item *vitæ* subjungitur *Remigii encomium* ab eodem Hincmaro itidem conscriptum. Certe Hincmarum de vita & virtutibus S. Remigii scripsisse autor est Flodoardus Hist. Rem. lib. 3. c. 20. p. 224. Vide etiam quæ habet Sigebertus de Scriptor. c. 99. Scripsit etiam Hincmarus circa annum 854. carmen *de fonte vitæ*, ad Audradum episcopum [c]. Cui epistolam metricam reposuit Audradus. Hæc duo opuscula ex MS. codice Floreffiensi eruit & evulgavit Cas. Oudin, si modo is sit editor, inter veterum aliquot opuscula sacra *L. Bat.* 1692. 8°.

Denique omnium fere, quæ unquam scripserit Hincmarus, catalogum totis quindecim capitibus sigillatim recenset Flodoardus, in quibus quam plurima sunt, aut vetustate consumpta, aut in tenebris adhuc sepulta: quæ melius apud ipsum Flodoardum percurri possunt, quam ut a me huc transferantur.

SABAS, vitæ instituto monachus, quo vero loci vixerit, incertum, claruit circa an- 846.
num 846. Conscripsit *Historiam* vitæ, rerum gestarum, & miraculorum *S. Joannicii* anachoretæ & abbatis, qui ex Bithyniæ pago Marycato ad Borealem partem paludis Apollaniadis sito, anno 729. oriundus erat, & anno 846. ætatis 115. obiisse dicitur. Extat Gr. MSS. hæc *Historia* Biblioth. Vindob. Cod. Hist. 5. num. 5. fol. 32. p. 2. diversa plane ab Actis illis a Simeone Metaphraste

[a] Has epistolas iterum exhibuit *Jo. Georg. Eccardus* tom. 2. *Corporis historici Med. ævi.* [b] Edit. nov. p. 337. Alia ad eundem de autoritate vitæ *S. Dionysii* ab *Anastasio* tralatæ, habetur tom. 1. Analect. *Mabillon.* p. 59. [c] Non est *Hincmari*, sed *Audradi*, ut nos docet *Fabricius* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 386.

con-

conſcriptis, quæ Surius Novembr. 4. Latine edidit, & quorum Leo Allatius Diatr. de Script. Simeon. non ſemel meminit.

846. PRUDENS, ſive *Prudentius*, gente Hiſpanus, Trecarum in Gallia epiſcopus; claruit anno 846. quo ſynodo Pariſienſi interfuit. Anno 849. concilio Turonenſi 4. adfuit, uti & concilio Sueſſionenſi 2. anno 853. in quo Wulfadus aliique presbyteri ab Ebbone poſt ſynodicam depoſitionem ordinati munere ſuo exciderunt. Gotteſchalci partes foviſſe exinde conſtat, quod adverſus Johannis Erigenæ capitula de his ipſis quæſtionibus ſcripſerit: unde minus mirum videri debeat præſentiam ſuam eum ſubtraxiſſe, cum Hincmarus ipſum de ſtatu & compreſſione Gotteſchalci conſuleret. Qua de re conqueritur Hincmarus apud Flodoardum lib. 3. cap. 20. Obiit Prudentius anno 861.

SCRIPTA.

[a] *Tractatus de prædeſtinatione contra Johannem Scotum Erigenam ad Wenilonem archiepiſcopum Senonenſem* (qui 19. capitula ex Scoti libro excerpta ad ipſum tranſmiſerat) anno 852. ſcriptus; ſeu *liber Johannis Scoti de prædeſtinatione ex prolatis veterum Patrum teſtimoniis refutatus & correctus*. Primus hunc librum edidit Gilbertus Mauguin. Vindiciarum Gratiæ tom. 2. p. 191. ad pag. 562. ejuſdem Recapitulatio ibid. p. 563.

[b] *Collectaneum de tribus epiſtolis ad Hincmarum Remenſem & Pardulum Laudunenſem epiſcopos*, a Ludovico Cellot. editum ad calcem hiſtoriæ ſuæ Gotteſchalci, *Pariſ.* 1655. fol. *Epiſtolam*, ſeu *præfationem* ediderat Mauguinus tom. 1. part. 2. p. 6.

Tractoria epiſtola adverſus quatuor capitula conventus Cariſiacenſis, a Mauguino edita, ibid. p. 176.

Epiſtola brevis ad quendam epiſcopum fratrem ſuum, a Mabillonio edita Analect. tom. 4. p. 324.

Habentur Prudentii opuſcula in Bibliotheca Patr. tom. 15. p. 598. Confer quæ habet Cl. Uſſerius Hiſt. Gotteſchalci cap. 8. p. 130. cap. 11. p. 247 [c].

847. PARDULUS, ab anno 836. abbas Dervenſis, ab anno 840. vice-dominus eccleſiæ Remenſis, demum ab anno circiter 847. epiſcopus Laudunenſis. Anno 848. ſynodo Cariſiacenſi, 849. Pariſiacenſi, 852. Vermerienſi, 853. Sueſſionenſi, & Vermerienſi 2. interfuit. Obiit circa annum 856. Exſtat unica *epiſtola ad Hincmarum Remenſem* inter Hincmari opera tom. 2. p. 838.

RABANUS MAURUS, gente Francus, (etſi Riccobaldus Ferrarienſis, Ptolomæus Leucenſis, aliique haud pauci, Anglum fuiſſe tradunt) patria Fuldenſis, natus eſt anno 785. Alcuinum in re theologica & diſciplinis ſæcularibus præceptorem habuit; quibus probe imbutus, in cœnobio Fuldenſi monaſticam vitam profiteri cœpit. Anno 810. a Ratgario abbate ſcholæ Fuldenſi præfectus eſt; quam tanta eruditionis fama, ac nominis ſui gloria rexit, ut innumeri ex ea prodirent epiſcopi & abbates, primaria ſæculi iſtius ornamenta. Anno 815. ab Haiſtulpho archiepiſcopo Moguntiacenſi presbyteratus gradu auctus eſt. Anno 822. abbas Fuldenſis factus. Anno circiter 830. Ludovici Imp. filiis in patrem conſpirantibus, Rabanus in tam periculoſo rerum ſtatu adeo prudenter ſe geſſit, ut utrorumque benevolentiam ſibi retineret, & exoptatum pacis inter patrem & filios ſequeſtrum ageret. Annò 834. Ebbonem archiepiſcopum Remenſem læſæ majeſtatis damnatum cuſtodiæ ſuæ commiſſum habuit. Anno 835. ſanctorum reliquias a Deuſdona diacono Romano cœnobio Fuldenſi donatas magna religione ac ſolenni pompa excepit; uti & anno ſequente reliquias a Sabbatino laico Romano datas. Anno 838. monachorum Fuldenſium quaſi coloniam Erlafrido comiti dedit ad Hirſaugiam monaſterium recens ab eo fundatum deducendam; eodemque tempore quo ſtudia facilius & imperturbatius urgeret, monaſterii regendi onus in Hattonem refudit. Ipſe abbatis titulo contentus, libris legendis ſcribendiſque ſe totum dedit. Anno ſequenti monaſterio a monachis ſeditioſis ejectus eſt, cauſantibus, eum ſtudiis literariis nimis intentum rem cœnobii communem minus féliciter procurare, & monaſterii fundos negligentia ſua tantum non decoquere. Ab ingratis monachis expulſus, in aulam ſeceſſiſſe fertur, ibique uſque ad ſuſceptum epiſcopatum, fruſtra ſæpius a monachis revocatus, moram feciſſe. Utut ſit, anno 847. defuncto Otgario archiepiſcopo, Rabanus ad ſedem Moguntinam evectus eſt. Eodem anno habita Moguntiæ ſynodo, de reſarciendis eccleſiæ bonis, & privilegiis laicorum injuria direptis & conculcatis coepiſcopos conſuluit. Anno 848. collecta iterum Moguntiæ ſynodo Gotteſchalcum præſentem invicta rationum & argumentorum vi ad incitas redegit, ac refutavit, damnatumque ad Hincmarum Remenſem carceri includendum remiſit. Ejuſdem errores va-

847. Vit. Raban. a Rodulf. Presbyt. opp. ejus præfix. ver. tar. ter Mogunt lib. 4. p. 625.

a Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 15. b Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 13. c Exſtat in Regia Galliarum Bibl. cod. 4598. fol. 56. *Tractatus aſceticus, ſeu abbreviatio Pſalmorum*, teſte *Oudino*, tom. 2. p. 173.

Sæc. IX. ab an. DCCC. riis paulo post in lucem editis opuſculis ſtrenue oppugnavit. Obiit vir ſanctiſſimus anno 856. die 4. Februarii. Miſſis quæ de pietate ejus, de modeſtia, humilitate, liberalitate, aliiſque virtutibus dici poterant, erat omni ſcientiarum genere inſtructiſſimus, *cui ut abſque invidia loquar*, inquit Trithemius, *nec Italia ſimilem*, *nec Germania peperit æqualem*. Erat quidem in ipſum paulo iniquior Willielmus Malmsburienſis noſter, quod ex præfatione ejus ad abbreviationem Amalarii liquet, quam ex bibliotheca Lambethana nuper extulit D. Alix ad Johan. Pariſienſem, qua non modo ſententiam illius de Euchariſtia tanquam minus ſanam, immo periculoſam notat, ſed & libros ejus veluti parum utiles traducit; quin & inſignis cujuſdam plagii inſimulat, quaſi duos *de officiis Eccleſiaſticis* libros ex Iſidoro, Auguſtino, & Gregorii Paſtorali ad verbum tranſcripſiſſet; alia quædam opuſcula ex Iſidoro & Beda compilaſſet; *Fuit enim*, inquit, *vir ille huic vitio peculiariter aſſiduus*, *quaſi prorſus deſperaret lectores ſuos memoriam non habere*, *qua poſſent ejus furta deprehendere*; quæ tamen non tam rei veritati quam literatorum invidiæ, & peculiari in Rabani ſententiam odio ſunt aſcribenda. Erat quippe Rabanus extra controverſiam inter ſæculi ſui doctrina claros facile princeps. Nec ipſe modo eruditiſſimus, ſed ſolis inſtar doctrinæ radios undique ſparſit. Erat ſub eo Fuldenſe monaſterium publica virtutis & eruditionis ſchola. 270. monachos habebat, quos non ſolum in SS. ſcripturis, ſed etiam ſæcularibus literis erudivit. Confluxerunt etiam ad eum aliunde diſcipuli, adeo ut ex ejus ſchola prodirent, qui mox ad ſummas in eccleſia & republica dignitates evecti ſunt. In ſuorum uſum bibliothecam Fuldenſem primus condidit, libriſque ornatam reddidit; quin & ipſe tot præclara ſcripſit volumina, quæ ſola bibliothecam inſtruere poſſent: de quibus proxime agendum eſt.

[a] OPERA.

Excerptio de arte Grammatica Priſciani.

De Univerſo libri 22. ſive *Etymologiarum opus ad Ludovicum regem.*

[b] *De laudibus S.Crucis libri* 2.partim proſa, partim carmine, anno 843. conſcripti. Prodierunt ſeorſim *Phorcæ* 1501. *Auguſtæ-Vindel.* 1605.

Commentariorum in Geneſin libri 4.

In Exodum libri 4.

In Leviticum libri 7.

In Deuteronomium libri 4. Commentarii iſti omnes Freculfo Lexovienſi nuncupantur, & prodierunt ſimul *Colon.* 1532. 8°. De his vero Commentariis in Pentateuchum monendus eſt lector, quod ſoli commentarii in Geneſin Rabani noſtri proprie ſunt. Reliqui Walafrido Strabo Rabani diſcipulo potius tribuendi, qui ex iis, quæ ex præceptoris ſui ore hauſerat, proprias expoſitiones compilavit. Liquet id ex Cod. MS. in bibliotheca collegii Novi apud Oxonienſes, ubi Præfat. in Exodum hæc habentur verba; *In Geneſin commentarios edidit ipſe per ſe*, *quæ ſequuntur expoſitiones in* 4. *libros Moyſis proficiſcuntur a Strabo*, *ejus diſcipulo*, *qui magiſtri ſui dicta fideliter annotavit*. Inde, in codice MS. collegii Balionlenſis, habetur Rabanus ſuper Geneſin, ſine commentariis in reliquos Pentateuchi libros. Sæc. IX. ab an. DCCC.

In librum Judicum libri 2, *ad Humbertum epiſcopum.*

In librum Ruth liber unus [b2].

In quatuor libros Regum libri 4. *ad Hilduinum abbatem.*

In duos libros Paralipomenon libri 4. *ad Ludovicum regem.*

In librum Judith liber unus [c].

In librum Eſther liber unus ad Emmam reginam.

In Cantica quæ ad matutinas laudes per ſeptimanam dicuntur commentarius, *ad Ludovicum Germaniæ regem.*

In Proverbia Solomonis libri 3.

In librum Sapientiæ libri 3. *ad Otgarium archiepiſcopum Moguntinum*, anno 827. ſcripti.

In Eccleſiaſticum libri 10. ad eundem, eodem tempore ſcripti. Prodierunt ſeorſim *Pariſ.* 1544.

In Jeremiam prophetam comprehenſis ejus Threnis libri 30. circa annum 840. ſcripti. Commentarius iſte *in Threnos* S. Hieronymo male inſcribi ſolet. Prodierunt ſeorſim *Baſil.* 1534 [d].

In Ezekielem prophetam libri 20. *ad Lotharium Imp.*

In Maccabæorum libros duos commentarius ad Ludovicum regem.

Commentariorum in evangelium S.Matthæi libri 8. *ad Haiſtulphum archiepiſcopum.*

In 14. *S. Pauli epiſtolas libri* 30. *ad Samuelem epiſcopum*, quos rogante Lupo Ferrarienſi ex variis SS. Patrum floſculis contexuit.

Homiliæ ſuper Epiſtolas & Evangelia a natali Domini uſque ad vigilias Paſchæ numero 61. *ad Haiſtulphum archiepiſcopum*, quibus adnectuntur multæ aliæ *homiliæ de Sanctis*, *& variis virtutibus.*

Homiliæ ſuper Epiſtolas & Evangelia a vi-

a Conf. *Du Pin* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 160. ſeq. b Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. vol. 3. p. 269. b2 Tres libros in librum Joſhuæ exhibuit *Edm. Martene* in Collect. nov. Veterum Monument. tom. 9. p. 667. c Item *in Job*, ut nos docent Acta eruditorum An. 1712. p. 23, 24. d Horum librorum commemoratur codex MS. in *Itinerario Literario* p. 278. *Pariſ.* 1724.

Sæc. IX. ab an. DCCC. *giliis Pascæ usque ad 15. dominicam post Pentecosten, tam de tempore, quam de sanctis*, numero 91. *ad Lotharium Imp.*

Homilia de Evangelio, liber Generationis Jesu Christi.

De septem signis nativitatis Domini tractatus brevis.

Allegoriæ in universam S. Scripturam.

De Clericorum institutione & ceremoniis Ecclesiæ libri 3. ad Haistulfum archiepiscopum anno 819. scripti.

De sacris Ordinibus, Sacramentis divinis, & Vestimentis sacerdotalibus liber ad Thiotmarum.

De Disciplina ecclesiastica libri 3. ad Reginaldum.

Ad Bonosum abbatem libri 3. viz. de videndo Deo, de puritate Cordis, de modo Pœnitentiæ.

De quæstionibus Canonum pœnitentialium libri 3. ad Heribaldum. Prodierunt a Steuartio editi in Auctuario Canisiano *Ingolstad.* 1616. p. 635 [a].

De Vitiis & Virtutibus, de Peccatorum satisfactione & remediis sive pœnitentiis libri 3. Sex isti libri Halitgario rectius sunt adjudicandi, sub cujus etiam nomine exstant apud Canisium, & in Bibliotheca Patrum.

Pœnitentium liber unus ad Otgarium archiepiscopum, capitulis 29. constans, quem paulo post ann. 841. scripsit Rabanus. Prodiit seorsim ab Antonio Augustino cum notis editus *Venet.* 1584. 4°.

Quota generatione licitum sit matrimonium, epistola ad Humbertum episcopum.

De Consanguineorum nuptiis, & Magorum præstigiis liber unus ad Bonosum.

De Anima & Virtutibus ad Lotharium regem.

De ortu, vita, & moribus Antichristi tractatus.

Martyrologium a Canisio primum editum Antiq. Lect. tom. 6 [b]. prologus ejus una cum versibus ad Grimoldum abbatem a Mabillonio editus habetur Analect. tom. 4. p. 326.

Poemata de diversis, a Christophoro Browero cum notis edita *Moguntiæ* 1617. 4°.

Commentarius in regulam S. Benedicti, qui Smaragdo abbati debetur.

Glossæ Latino-barbaricæ de partibus humani corporis, a Goldasto editæ rerum Alamannicarum tomo 2. *Francofurt.* 1606.

De inventione Linguarum ab Hebræa usque ad Theodiscam liber, a Goldasto editus ibid.

Omnia Rabani opera hactenus enumerata, in unum collecta, & in sex tomos distributa, cura Georgii Colvenerii, Duacensis Academiæ Cancellarii, prodierunt *Colon.* 1627. fol. Sæc. IX. ab an. DCCC.

[c] *Poemata* quædam, a Baluzio evulgata Miscellan. tom. 4.

[d] *De prædestinatione Dei contra Gotteschalcum epistolæ* 3. viz. *ad Hincmarum Remensem, ad Notingum Veronensem, & ad Eberardum Comitem*, a Jacobo Sirmondo editæ *Paris.* 1647. 8° [e].

Liber de Computo, a Baluzio editus Miscellan. tom. 1. p. 1 [e2].

[f] *Liber contra Judæos*, sub Rabani nomine a Chiffletio editus *Divione* 1656. Amuloni Lugdunensi debetur [g].

Opuscula 2. unum de Chorepiscopis, alterum de reverentia Filiorum erga Parentes, a Baluzio ad calcem operum Petri de Marca edita *Paris.* 1669. fol. tom. 1. p. 285.

[h] *Epistola ad Heribaldum Autissiodorensem episcopum*, anno 853. scripta, ab eodem edita in sua Reginonis appendice *Paris.* 1671. 8°. pag. 465. Eam prius ediderat Steuartius sub titulo libri pœnitentialis.

Epistola ad Reginbaldum chorepiscopum, & opusculum de chorepiscoporum ordinationibus, edita sunt Concil. tom. 8. p. 1845.

De corpore & sanguine Domini liber, Rabano nostro perperam ascriptus, de quo hæc habet Usserius Biblioth. Theol. MS. p. 129. Rabanum de corpore & sanguine Christi scripsisse librum notat Bostonus, quod quidem ex Cuthberti Tunstalli, episcopi Dunelmensis, bibliotheca editum prodiit *Coloniæ* 1551. 8°. Verum opus illud non illius, sed Paschasii est, cujus etiam nomine editum est *Lovanii* anno 1561. Ipseque Bostonus in Paschasio Radberto monacho, scripsisse Paschasium notat, de corpore & sanguine Domini, librum unum, cujus initium, *Dilectissimo*, notasque monasteriorum assignat. 95. 156. 32. 20. 98.

OPERA INEDITA.

Commentarius in Acta Apostolorum. Exstat MS. in bibliotheca collegii Baliolensis Oxon. vol. 151.

De vita S. Mariæ Magdalenæ liber. Habetur MS. in collegio Magdalenensi Oxon. vol. 166.

Expositio de Paschate & Agno Paschali. Exstat MS. in collegio S. Benedicti Cantab. vol. 122.

a Item in *Canis.* Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 293. b Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 314. c Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. vol. 3. p. 338. d Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 10. 13. e Exstant etiam in tom. 2. *Sirmondi* operum *Paris.* & *Venet.* 1696. 1729. Epistolas ad *Notingum*, & *Eberardum* exhibuit etiam *Ughellus* tom. 3. Italiæ sacræ. e2 Habetur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 12. n. 3. f Conf. *Fabr.* de Verit. Christ. Relig. c. 5. §. 26. p. 262. g Edmundus Martene & Ursinus Durand. *Rhabano Mauro* hunc librum vindicant tom. 5. Thesauri Anecdotor. simulque monent ea quæ sub *Rhabani* nomine edidit *Chiffletius*, neutiquam illum autorem agnoscere. h Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 79.

Glossa-

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Glossarium Latino-Theotiscum in tota Biblia sacra veteris & novi Testamenti, cujus exemplar MS. venerandæ vetustatis in Germania repertum bibliothecæ Cæsareæ intulit Lambecius, uti ipse prodit Comment. lib. 2. p. 416 [a].

Et forsan alia alibi [b]; de quibus videndus catalogus, quem exhibet Serarius rerum Moguntiac. lib. 4. p. 631. Inter opera ejus quæ hodie non supersunt, gravi ecclesiæ dispendio, periit *epistola ad Egilonem abbatem Fuldensem*, qua veram & orthodoxam de Eucharistia doctrinam asseruit, & novam Paschasii sententiam refutavit: meminit hujus epistolæ autor coævus, qui in gratiam Paschasii scripsit; & in bibliotheca Thuana, San-Germana, & Victoriana MS. delitescit, teste Albertino de Sacrament. Eucharist. lib. 3. p. 924. Diserte meminit & ipse Rabanus in Pœnitentiali a Steuartio primum edito cap. 33. Sed vel temporis injuria, vel hominum iniquitate dudum evanuit.

His tamen non obstantibus, in vetusto codice Gemblacensi, inter varios de Eucharistia tractatus occurrit anonymus sub hoc titulo: *Dicta cujusdam sapientis de corpore & sanguine Domini adversus Ratbertum.* In hoc opusculo duo intendit (verbis utor Cl. Mabillonii) adversus Paschasium; unum, corpus eucharisticum non esse prorsus idem quod natum ex Virgine; alterum, Christum non toties pati quoties Missarum solennia celebrantur. Hunc libellum ex codice Gemblacensi nobis exhibet Mabillonius, Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 591. Nec alium ipse putat quam epistolam Rabani ad Egilonem abbatem, cujus in epistola ad Heribaldum Rabanus ipse meminit. Rationes, quas pro sententiæ suæ fundamento ponit, huc redeunt; primo, quod Herigerus qui hunc librum legerat, de hac quæstione loquens, duos tantum adversarios, scilicet Rabanum & Ratramnum opponat Paschasio, anonymum nostrum neutiquam prætermissurus, si alius a Rabano fuisset. Secundo, anonymi ætas cum ætate Rabani apprime congruit; scripsit quippe fervente controversia Paschasiana, eaque adhuc recens excitata de triplici Christi corpore. Tertio, Herigero fuisse non parum vetustiorem arguit, quod ex eo multa transtulit Herigerus in libellum suum. Qui proinde in codice Gemblacensi, cum anonymo nostro conjungitur. Quarto, scripsit anonymus noster ante Bulgarorum conversionem, quæ Nicolao 1. pontifice facta est; Rabanus vero istius temporis æqualis, biennio decessit ante Nicolai 1. pontificatum, sub quo Bulgaros ad fidem Christi accessisse constat. Nec obstat quod hoc opusculum vulgaribus epistolarum formulis sit destitutum; cum hæ fortasse a librariis detractæ sint, ut in aliis etiam evenit, immo etiam in ipsius Herigeri libello, qui tamen ab aliis *epistola* appellatur. Hæc pluribus diducit & confirmat tum in Adnotatione prævia, tum in Præfatione generali ad hunc tomum, Sæc. 4. num. 57, 58, 59, 60. Nihilominus sententiam suam, hisce argumentis firmatam, eruditorum judicio lubens submittit vir apprime candidus atque eruditus. Ac proinde nos rem in medio relinquimus, eruditorum judicio expendendam.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

EULOGIUS, gente Hispanus, civitate Cordubensis, dignitate presbyter, & paulo ante mortem electus archiepiscopus Toletanus. Claruit anno 847. Anno 844. Arabum sævitia domo exul factus, per varia Hispaniæ loca, præsertim religionis ergo, S. Zachariæ asceterium ad radices Pyrenæorum montium, Pampelonam, Cæsaraugustam, Toletum, peregrinatus est. Defervescente Arabum tyrannide Cordubam repetiit: & ex ea anno 851. S. Zoili martyris reliquias ad Wilisindum Pampelonæ episcopum, amicum integerrimum, dono transmisit. Eodem anno gravissima a Saracenis Cordubensibus contra Christianos mota est persecutio: in qua Eulogius martyribus fortiter astitit, ad constantiam monitis impulit, & scriptis consolatus est. Mox & ipse, Romam iter meditans, prehensus & in carcerem datus. In carcere positus scriptis elucubrandis, martyrum causæ adversus calumniatores defendendæ, ac passionibus enarrandis deprædicandisque, se totum dedit. Anno 859. cum Leocritiam virginem Mahumetanam fide Christiana imbuisset, in rabiem acti Saraceni Eulogium ad tribunal rapiunt, ubi in eum minis cedere detrectantem, ac præclaram fidei confessionem edentem, gladio animadverti jubent. Martyrium obiit vir sanctissimus 5. Id. Martii, in Basilica S. Zoili a piis Christianis sepultus.

847.

Vid. ejus epist. ad Wilisind. Memorial. l. 2. & alibi passim. & vit. per Alvar. oper. præfix.

[c] SCRIPTA.

Memoriale Sanctorum, sive *libri* 3. *de martyribus Cordubensibus*. Qui primus hos libros in lucem edidit Ambrosius Moralis, multa ex libro primo & secundo de Muhammede ejusque dogmatibus resecuit: de quo merito dudum conquestus est Thomas

[a] Hoc Glossarium ex codice Bibl. Cæsareæ habetur in *Comment. Jo. Georg. Eccardi* edit. *Wirceburg*. 1729. tom. 2. p. 977.
[b] Opusculum *de passione Domini* habetur tom. 4. p. 2. *Bern. Pezii* Thesauri Anecdotorum. [c] Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 7. p. 191. seq. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 383.

Mal-

 Malvenda lib. 1. de Antichristo c. 24. Unde in editione libri hujus Romana locus iste Malvendæ non comparet.

Apologeticus pro martyribus adversus Calumniatores.

Exhortatio ad martyrium, sive *documentum martyriale ad Floram & Mariam virgines confessores.*

Epistolæ aliquot ad Wilisindum episcopum Pampelonensem, ad Alvarum, & alios.

Opera Eulogii studio P. Poncii Leonis, & cum scholiis Ambrosii Moralis prodierunt *Compluti* 1574. & inter rerum Hispanic. Scriptores tom. 4. p. 213. denique in Bibliotheca Patr. tom. 15. p. 242.

847. [a] ALVARUS, natione Hispanus, domo Cordubensis, S. Eulogii Cordubensis socius & amicus summus: ut ex vita ejus a se conscripta patet. Claruit anno 847. Eulogio superstes, *Vitam & martyrium* literis consignavit; vita hæc habetur Eulogii operibus præfixa tum in editione Complutensi, tum in Bibliotheca Patrum, & apud Surium 11. Martii. Scripsit & *epistolas* aliquot ad Eulogium, quæ inter Eulogii epistolas locum habent, & in Bibliotheca Patr. reperiuntur tom. 15. p. 89. 303. 306. Composuit etiam librum *Scintillas Patrum* dictum, quo sententias Patrum collegit, & secundum communes virtutum vitiorumque locos digessit. Prodiit is *Basileæ*, sed mutilus & absque nomine autoris, indicante Vossio * [b].

* De Hist. Lat. l. 3. c. 4.

847. LEO IV. natione Romanus, Rodoaldi filius, in monasterio S. Martini educatus, a Gregorio 4. subdiaconus, a Sergio 2. presbyter titulo SS. quatuor Coronatorum, ordinatus, demum ad pontificale culmen evectus anno 847. die 12. Aprilis, dilata sc. ab usque mense Januario, quo obiit Sergius, ordinatione, quod sine imperiali, ut habet Anastasius, autoritate pontificem non audebant consecrare. Eodem anno, seu ut alii, anno 854. Ethelwulphum Angliæ regem Romam advenientem summo honore excepit. Integrum fere pontificatum basilicis, aliisque publicis ædificiis extruendis; civitati muris cingendæ, & adversus Saracenorum impetus communiendæ, copiis militaribus & navalibus contra eosdem barbaros conscribendis, & auxiliis undecunque conquirendis, impendit. Anno tamen 853. habita Romæ episcoporum 67. synodo, lapsos clericorum mores reformare studuit, propositis ac decreto synodico sancitis in vitæ morumque normam capitulis 42, deposito quinetiam Anastasio presbytero cardinali, eo quod parochiam suam per annos quinque contra canonum instituta deseruit, & in alienis commoratus est. Obiit an. 855. die 17. Junii. [c] Exstat *epistola ad Prudentium Tricassinum*, alia *ad episcopos Britanniæ de episcopis Simoniacis, aliisque regulis ecclesiasticis*; epistolarum adhuc *fragmenta* varia Concil. tom. 8. p. 30. *Homilia ad presbyteros & diaconos de cura Pastorali*, pia plane & elegans oratio, ac sacerdotibus utilissima, ibid. p. 33 [d].

[e] IGNATIUS, patria Constantinopolitanus, Michaelis Curopalatæ, *Rangabis* dicti, imperatoris, & Procopiæ filius. Post patrem imperio privatum, jussu Leonis Armeni exsectis virilibus, in Principes insulas quatuor decennis adhuc puer relegatus, ibi loci monachum induit, & per 30. plus minus annos egit, lector, subdiaconus, diaconus & presbyter a Basilio Pareorum episcopo procedente tempore ordinatus, & monasterio Satyri præfectus. Anno 847. defuncto Methodio, ad patriarchatum Constantinopolitanum promotus est, reclamante una cum aliis Gregorio Syracusarum episcopo: quem adeo contempserat Ignatius, ut consecrationi suæ interesse inhibuerit. Tumultuantem Gregorium habita mox synodo in ordinem redegit, ac sacerdotio indignum esse decrevit: sententiam tamen suam a Leone & Benedicto pontificibus Romanis confirmari frustra postulavit. Graviores vero Ignatius cum Barda Michaelis Imp. avunculo inimicitias expertus est; quem cum ob uxorem injuste dimissam, & consuetudinem cum nuru initam, reprehenderat, sacrisque submoverat, effusus ille in iram, initaque cum Gregorio Syracusano factione, Ignatium veluti læsæ majestatis reum anno 858. sede spoliari, & in Terebinthum insulam relegari curavit: ubi vinculis onustus & arcta custodia detentus, fame & inedia torquebatur, de loco in locum deportatus, ubique male habitus. Anno 861. Photius, qui in Ignatii locum subrogatus fuerat, coacta Constantinopoli synodo, Ignatium præsentem sede simul & gradu dejecit, mox in exilium remissum. Anno 867. Basilius arrepto imperio, Photio patriarchatum abrogavit, & Ignatium ab exilio revocatum sedi suæ reddidit: qui mox collecta synodo Photium Photianosque damnavit & deposuit. Obiit octogenarius anno 878. Exstat Latine *Epistola*

847. Vit. Ignat. per Nicet. Gr. Lat. Conc t. 8. p. 1179. Theognost. libel. de caus. Ignat. Gr. Lat. ib. p. 1244.

a Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 7. p. 192. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 201. item vol. 2. p. 55. b Scripsit item *Indiculum luminosum, epistolas* 29. *& poemata quædam*, uti nos docet *Nicolaus Antonius* Bibl. veteris Hispanæ tom. 1. p 350. seq. c Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 7. p. 175. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 761. d Est *Ratherii Veronensis* sermo synodalis, ut nos docet *Fabr.* loc. citat. & Bibl. Gr. vol. 11. p. 526. Epistola ad Episc. Provinciæ Viennensis extat MSS. in Bibl. Cotton. sub Claudio C. 6. n. 2. e Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 7. p. 85.

ad

ad Nicolaum papam anno 867. data, (cujus pars prior habetur Gr. Lat. inter Acta concilii CP. 4. act. 3.) Concil. tom. 8. p. 1009. *Sermo seu acclamatio ad synodum* CP. 4. habetur Lat. ibid. p. 1097. denique *epistola ad Hadrianum papam* Lat. ibid. p. 1171.

850. [a] ERMENRICUS, monachus Augiensis, claruit circa annum 850. Exstat, *libellus ejus ad Grimoldum archicapellanum*, in quo de viris illustribus monasterii Sangallensis agit; apud Mabillon. Analect. tom. 4. p. 329 [b].

850. [c] WANDELBERTUS, diaconus, & monachus Prumiensis ordinis Benedictini, claruit anno 850. Scripsit jussu Marquardi abbatis *librum unum de vita S. Goaris*, atque *alterum de miraculis ejusdem*, quorum narrationem ad annum usque 839. perduxit. Exstat uterque liber apud Surium 6. Julii, & Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 275. Scripsit & *Martyrologium* carmine Heroico, quod Usuardi martyrologio subjunctum prodiit cura Johannis Molani *Lovan.* 1568. & habetur inter opera Bedæ tom. 1. sub titulo *Ephemeridum Bedæ* [d]. Verum ex Cod. MS. Isaaci Vossii auctori & nitori suo restitutum edidit L. Dacherius Spicil. tom. 5. p. 305 [e].

850. [f] HILDEGARIUS, natione Gallus, primum S. Dionysii prope Parisios monachus, dein Caroli Calvi gratia Meldensis episcopus factus anno 850. Obiit an. 874. Scripsit *S. Faronis episcopi Meldensis vitam*, 131. capitula continentem; quam ex codice MS. S. Faronis in suburbio Meldensi in lucem protraxit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 606.

850. AUTOR *vitæ S. Remacli*, monachus Stabulensis, claruit imperante Lothario circa annum 850. Scripsit *de vita & miraculis S. Remacli episcopi Trajectensis*, qui obiit circa annum 664. Opus illud primus evulgavit Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 488.

850. [g] ALMANNUS, monachus Altovillarensis, claruit circa annum 850. In literas misit *vitam S. Sindulfi confessoris apud Remos*, quam ex MSS. codicibus monasteriorum S. Theodorici Remensis, & Altovillarensis, primus extulit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 1. p. 368. Præter Sindulfi vitam, memorat etiam Sigebertus * Gemblacensis ab Almanno nostro scripta, vitam *S. Nivardi archiepiscopi Remensis*, *vitam Helenæ reginæ*, & *translationem* ejusdem a Roma ad cœnobium Altovillarense. *Et quia*, inquit, *suo tempore*, *Francia a Normannis vastabatur*, *exemplo Hieremiæ prophetæ*, *desolationem Franciæ & sui cœnobii*, *quadruplici planxit alphabeto.*

* De Script. Eccl. c. 98.

[h] RUDOLPHUS, natione Germanus, 850.
cœnobii Fuldensis presbyter & monachus, vir pro sæculi quo vixit statu admodum eruditus, poeta & historicus insignis, claruit circa annum 850. Obiit 8. Idus Martii anno 875. vel sequente. Jussu Rabani Mauri abbatis sui composuit *vitam S. Liobæ virginis Bischofsheimensis in Germania abbatissæ*, quæ exstat apud Surium Sept. 28. & Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 245. Vitam etiam præceptoris sui Rabani Mauri, abbatis Fuldensis & archiepiscopi Moguntini, quæ Rabani operibus præmissa est. Habetur item apud Bollandum Febr. 4. tom. 1. p. 500. ubi multa de ipsius actis, de patria, nominibus, studiorum loco, tempore, sociis, discipulis episcopis & abbatibus, ætate & scriptis, conciliis, obitu, & veneratione a doctissimis editoribus præmittuntur. Edidit denique Johan. Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 1.

ANONYMUS *vitæ S. Anselmi* autor, 850.
monachus Nonantulensis, tum ex stylo, tum quod a Scriptore sæculi 9. citetur, circa medium hujus sæculi, anno circiter 850. si non paulo antea, claruisse judicatur. Post se reliquit *vitam S. Anselmi Nonantulani in Italia abbatis primi*, qui monasterium illud condidit anno 750. in eoque quinquaginta fere annos vixit. Primus eam eruit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 2. col. 101. Fragmenta quædam Bollandiani Mart. 3. integram ex Ughello Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 3.

AUTOR anonymus *vitæ S. Willelmi*, 850.
circa annum 850. claruisse videtur. Certe ipsum, quem autorem sane gravem vocat, non modo ante sæculum 11. vixisse conjicit Mabillonius, sed & verisimile esse, haud longe post Willelmi obitum, qui discessit circa annum 812. cujus res gestas quasi testis oculatus commemorat, claruisse. Scripsit *vitam S. Willelmi*, *ducis Gellonensis in Gallia*, monachi & confessoris, quam pri-

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 150. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 330. b *Dialogus de vita & miraculis B. Hariolphi* habetur in tom. 4. part. 3. *Bern. Pezii* Anecdotorum. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 149. d Scripsit etiam, teste *Mabillonio*, *Compositionem horologii Solaris* sub *Bedæ* nomine a *Petro Pithæo* editam ad calcem Epigrammatum *Paris.* 1590. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 521. e Edit. nov. tom. 2. p. 39. f Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 781. g Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 405. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 147. *Tillemont.* Memor. Eccles. vol. 7. ad vit. *Helen.* not. 7. h Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 197.

mus in lucem edidit Car. Stengelius *Aug. Vind.* 1611. deinde Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 70. Exhibet etiam idem Mabillonius anonymi cujusdam monachi Gellonensis libellum *de miraculis S. Willelmi* ibid. part. 2. p. 556. an vero sit ejusdem autoris, mihi haud satis constat.

853. AUTOR anonymus, monachus Prumiensis, claruit anno 853. Scripsit rei gestæ testis oculatus, *historiam translationis reliquiarum SS. Martyrum Chrysanti & Dariæ*, ex urbe Roma in Galliam. Hanc, quam nonnulli Wandalberti esse suspicantur, ex veterrimo codice Remigiano eruit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 611.

854. ÆNEAS, gente Gallus, sacri Palatii notarius, eo nomine subscripsit concilio Carisiacensi anno 849. & Suessionensi anno 853. Anno, ut videtur, 854. vel paulo post episcopus Parisiensis factus est. Anno 859. synodo Tullensi, 862. Pistensi I. 866. Suessionensi, 867. Tricassinæ, 869. Pistensi II. & Vermeriensi, interfuit. Nec diu supervixit. [a] Exstat ab eo circa an. 868. scriptus *liber adversus objectiones Græcorum*, quem Dacherius edidit Spicileg. tom. 7. p. 1 [b]. Prologum illius exhibent Conciliorum editores tom. 8. p. 476. In hoc tamen libro a se edito plurima Latinorum patrum testimonia ob frequentiam & prolixitatem se omisisse fatetur Dacherius, notatis tantum locis, ubi in SS. patrum operibus reperiuntur. Habetur ejusdem *epistola* breviuscula ad Hincmarum Remensem Concil. tom. 8. p. 1898.

855. [c] BENEDICTUS III. patria Romanus, Petri filius, a Gregorio 4. subdiaconus, a Leone 4. presbyter titulo S. Callisti, ordinatus, demum pontifex Romanus anno 855. die 1. Septembr. factus, sedem pontificiam ab Anastasio antipapa Ludovici Imp. favore subnixo ægre extorsit; postquam vestimentis pontificalibus exutus, verberibus cæsus, & in carcerem conjectus fuisset: verum ipse tandem thronum patriarchalem invicta populi Romani constantia atque animi obstinatione obtinuit. Non longe post adeptum pontificatum synodum Suessionensem Hincmarianam confirmavit. Obiit an. 858. die 10. Martii. Exstant *Epistolæ* 4. Concil. tom. 8. p. 232 [d].

855. [e] HERARDUS, gente Gallus, ab anno 855. archiepiscopus Turonensis, anno 859. in concilio Tullensi 1. Weniloni archiepiscopo Senonensi a Carolo rege perduellionis accusato datus est judex. Anno sequente concilio Tullensi 2. 862. Aquisgranensi 3. anno 866. concilio Suessionensi 3. & Vermeriensi, anno 867. Tricassino, interfuit. Obiit anno 871. Exstant *Capitula* 140. ex corpore sanctorum Canonum excerpta, & presbyteris suis anno 858. in synodo congregatis data, Concil. tom. 8. p. 627. & inter Baluzii capitularia tom. 1. p. 1283. *Commonitorium* ad Wenilonem Senonensem in synodo Tullensi datum, Concil. tom. 8. p. 695. *Annunciatio de Wulfadi causa & Hermeutrudis reginæ coronatione in concilio Suessionensi* 3. facta, Concil. tom. 8. p. 830. *Literæ de dote ecclesiæ Trojanæ* an. 867. datæ apud Baluz. in Append. tom. 2. Capit. p. 1484.

REMIGIUS, gente, ut videtur, Gallus, summus sacri palatii Lotharii imperatoris magister, seu capellæ regiæ præses; ac Lotharii deinceps favore post Amulonis mortem archiepiscopus Lugdunensis; quo tamen anno dignitatem istam obtinuerit, parum constat. Anno 855. concilio Valentino præfuit; in quo lapsam Gotteschalci causam, quam magno semper studio tutatus est, decretis synodicis in integrum restitui, & concilii Carisiacensis canones contra Gotteschalcum sexennio ante latos damnari, effecit. Anno 859. episcoporum synodo in Andemantunno Lingonum collectæ præfuit, in qua canones Valentinos comprobari, & Johannis Scoti capitula 19. damnari, curavit. Decreta ista synodica post quindecim dies Remigius una cum coepiscopis ad concilium Tullense ad Saponarias detulit, & tribus regibus Carolo Calvo ejusque nepotibus Carolo & Lothario oblatos in concilio relegi obtinuit. Hinc grave ortum est jurgium Remigium inter & Hincmarum, qui canones etiam Carisiacenses relegi effecit. Nil synodice decretum; res in aliud concilium rejecta. Remigius vero noster anno 866. Suessionensi, 869. Vermeriensi, 870. Attiniacensi, 871. Duziacensi, 873. Cabilonensi 1. 875. Cabilonensi 2. conciliis interfuit. Obiit 5. Kal. Novemb. quo vero anno mihi non satis est compertum. 855.

[f] SCRIPTA.

Liber de tribus Episcoporum epistolis, seu *responsio ecclesiæ Lugdunensis nomine facta adversus Hincmari, Rabani, & anonymi Episcopi epistolas.* Scriptus circa annum 853.

Libellus de tenenda immobiliter S. Scripturæ veritate, & SS. orthodoxorum Patrum au-

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 7. p. 111. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 69. [b] Edit. nov. tom. 1. p. 113. [c] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 527. [d] Confirmationem Privilegiorum Corbeiæ edidit *Dacherius* Spicileg. tom. 6. p. 397. Edit. nov. tom. 3. p. 343. [e] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 696. [f] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 18.

thoritate

Sæc. IX. ab an. DCCC. *toritate fideliter sectanda*, seu *Censura ecclesiæ Lugdunensis capitulis* 4. *synodi Carisiacæ opposita*, anno, ut videtur, 854. scripta.

Absolutio cujusdam quæstionis de generali per Adam damnatione & speciali per Christum ex eadem ereptione Electorum, quam eodem, quo liber de tribus epistolis, tempore scriptam esse probabile est. Opuscula ista habentur in Bibliotheca Patr. tom. 15. & apud Gilb. Mauguinum Collect. Script. de Prædestinat. & gratia tom. 1. part 2. p. 67. subjectis libro *de* 3. *quæstionibus* Andreæ Du Vallii notis.

Cæterum Remigio nostro ab Usserio ascribitur, & sub illius nomine in Bibliotheca Patr. prodiit *Commentarius in epistolas D. Pauli*, qui Haymoni vulgo, ac potiori quidem jure tribuitur. De eo monet Usserius commentarium in epistolam ad Hebræos nec Remigii nec Haymonis esse, sed Primasio deberi [a].

856. [b] HINCMARUS, gente Gallus, in agro Bononiensi natus, Hincmari Remensis ex sorore nepos; avunculo bonis literis & moribus instituendus puer adhuc datus est. Postquam annis maturuit, admovetur ad negotia, ab avunculo ad regem, a rege in Gothiam, legatus. Anno circiter 856. defuncto Pardulo in sede Laudunensi avunculi gratia suffectus est, & in ecclesia Remensi, utpote metropolitana ordinatus. Episcopus factus primo quidem Hincmaro Remensi, & ut avunculo, & ut metropolitano suo, morem gessit; eique in frequentibus synodis contra Rothadum Suessionensem habitis astitit: postea vero superbia & ambitione inflatus, nota metropolitani jura ei denegavit. Administrationem palatii, & abbatiam extra provinciam sitam, eo inconsulto accepit: ad synodos crebro evocatus venire renuit: ab avunculo aliisque episcopis excommunicatos in communionem recepit: aliorum episcoporum subditos excommunicavit. Hinc ulterius grassatus, famam avunculi carpere; ne præsentem quidem salutare vel intueri; calumniis insectari; postulare ut sua ipse scripta concremaret; illum degradatione dignum esse clamare, idque se effecturum minari; denique nihil non agere, quo avunculum divexare, & metropolitani jugum excutere posset. Nec intra hosce limites stetit effrænis audacia. Regi etiam injurius fuit, cujus ille potestatem ludibrio habuit; defectionem etiam ad Lotharium nepotem meditatus. Arrepto quinetiam civili gladio, insana sua decreta armata manu exsequi solebat; quosque sacris submoverat, bonis spoliare. Verbo dicam: impotentissimum & in ecclesia & in republica tyrannum egit, belli fax, dissidiorum præco. Tali ingenio vir præditus a turbis quiescere non potuit. Propiorem vero turbarum ansam suppeditavit villa Pauliacum, a sede Laudunensi olim abreptum, a Carolo rege Hincmaro episcopatum ineunti redditum, ab Hincmaro postea regi traditum, ut id Nortmanno cuidam aulico in beneficium daret. Prædium istud vir levissimus anno 868. a Nortmanno repetiit; reddere abnuentem excommunicavit; & armata familia sua non eo solum prædio, sed bonis omnibus direptum exuit. Nondum satiatus, Nortmannum tanquam raptorem & sacrilegum apud pontificem accusat. Hinc literas a pontifice ad Remensem metropolitanum impetrat; quibus iste Nortmannum Comitem excommunicare jubetur. Abnuit id, qui causæ injustitiam probe novit, Hincmarus Remensis. Noluit id etiam fieri Carolus rex, in Nortmanni & justitiæ partes propensior. Fremit Hincmarus Laudunensis; & avunculum simul ac regem sacrilegii & contemptæ sedis apostolicæ apud pontificem accusat. Eodem circiter tempore major accessit malorum seges. Hincmarus enim levi quadam de causa universos diœceseos suæ clericos excommunicat. Clerici Hincmarum Remensem metropolitanum appellant. Iste clericos censura solvit; & communioni ministerioque suo restituit. Exardescit statim Laudunensis: ingentes irarum moles versat: minas ubique spargit. Tantas furias synodo coercendas esse censuit Carolus rex. Anno igitur 869. res ad synodum defertur. Pistensem indicit Carolus: Hincmarum accersit. Ire abnuit præfracte Hincmarus: quin & regem multosque episcopos & magnates palam excommunicat. Ei tamen a rege atque optimatibus in colloquio Pistensi facti veniam autoritate sua impetrat avunculus; remque totam synodo judicandam committi obtinet. Indicitur synodus Vermeriæ habenda 8. Cal. Maii. Adest Hincmarus; cumque crimina sibi objecta diluere non posset, appellatione ad Romam interposita effugium quæsivit. Censuram quidem synodi ea arte evasit: ipse vero a rege veluti in carcere detentus fuit prope Silvacum in parochia Laudunensi. Anno sequente synodus frequens eadem de causa in Attiniaco palatio convenit. Adfuit Hincmarus noster, (licet, antea duplici libello, insulso uno, comptiori altero, appellationem suam confirmare frustra molitus esset) & a rege rebellionis, ab avunculo contumaciæ, a Nortmanno inju-

a *Remigii* est Altissiodorensis, ut nobis fidem facit *Jacob. Long* Bibl. sacr. p. 923. b Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 35. seq.

riæ, a clericis suis injustæ excommunicationis, a laicis subditis tyrannidis, accusatus est. Rem quidem cum rege & avunculo transegit, præstito utrique novo fidei juramento; pro reliquis causis terminandis tres episcopos ab avunculo designatos judices & ipse admisit. Mox tamen judicium detrectans, pontificem Romanum iterum appellat. Summo interim animi ardore Hadrianus papa ei apud regem & avunculum tam precibus quam minis patrocinatur. Anno 871. Carlomanni rebellia contra regem arma moventis partes non obscure sectatus est; & excommunicationi contra eum ab avunculo latæ subscribere recusavit. Eodem anno habita est synodus Duziacensis; in qua acriter a Carolo rege & Hincmaro avunculo accusatus est; & ad synodum adductus, præsens interrogatus, auditus, convictus, & quantumvis Romam appellans & recusans judices, unanimi episcoporum suffragio damnatus fuit, & sede depositus. Sede ejectus, cum novis rebus indies studeret; anno circiter 876. a Carolo Calvo, imperatore jam facto, in exilium ejectus est, vinculis constrictus, in custodiam datus, & post biennium excoecatus. Anno 878. post Caroli mortem a Johanne 8. pontifice in Galliam profecto, habito Trecis concilio excommunicatione solutus est, ad missam canendam admissus, & aliqua parte redituum ecclesiæ Laudunensis donatus. Obiit ante annum 882. superstite adhuc avunculo. Hæc fere omnia ad illustrandam hujus temporis historiam, partim ex Hincmari Remensis operibus, partim ex opusculis a Lud. Cellotio editis, non indiligenter collegimus.

[a]SCRIPTA.

Epistolæ 6. ad Hincmarum Remensem, a Jacobo Sirmondo inter opera Hincmari Remensis editæ tom. 2. p. 335. 340, 341. 351. 608. 644.

Collectio altera ex epistolis Romanorum pontificum pro appellatione sua, Hincmaro Remensi apud Gundulfi villam anno 870. missa per Wenilonem archiepiscopum. Exstat ibid. p. 355.

Schedula episcopis & per eos regi porrecta apud Pistas de appellatione a se ad sedem Romanam interposita.

Satisfactio per Odonem episcopum ad Carolum regem missa. Bina ista opuscula notis illustrata una cum aliis edidit Ludovicus Cellotius *Paris.* 1658. 4°. a Cl. Labbeo Concil. tom. 8. inserta p. 1760.

Reclamatio & proclamatio in concilio Tricassino 2. anno 878. facta. Exstat Concil. tom. 9. p. 315.

[b]ANGELOMUS, Luxoviensis in Burgundia coenobii monachus, ordinis Benedictini, claruit anno 856. 856.

SCRIPTA.

Stromata in libros 4. *Regum*, seu commentarii jussu Drogonis episcopi ex veterum patrum scriptis contexti.

Enarrationes seu stromata in Cantica Canticorum, jussu Lotharii Imp. collecta.

Prodierunt Angelomi opera *Colon.* 1530. *Romæ* 1565. & in Biblioth. Patr. tom. 15. p. 307 [c].

BERTHARIUS, natione Gallus, ex 857.
regio Francorum genere ortus in monasterio Casinensi vitam monasticam amplexus est, tantaque virtutis fama excoluit, ut post Bassatii mortem anno circiter 857. communi monachorum suffragio abbas electus sit. Duram sane provinciam nactus est, Saracenis prædonibus Italiam ferro flammaque tunc temporis devastantibus; a quorum incursu ut tutum præstaret Casinum, ipse monasterium muro cinxit; ac turribus & propugnaculis communivit: & ad montis Casini radices urbem S. Germani exstruxit. Suscepto sæpius in Galliam itinere, suppetias Italiæ contra Saracenos dari a Ludovico Imp. petiit & obtinuit: semel etiam per literas evocatum in monasterio suo hospitio excepit, & in Apuliam adversus Saracenos arma moventem secutus est. Anno 879. Romam profectus, Landulpho episcopo Capuano a civibus per seditionem ejecto autoritate sua apud Johannem 8. pontificem patrocinatus est, ne Italiæ vires mutuis dissidiis distraherentur veritus. Anno 884. Saraceni Casinum expugnarunt; & Bertharium abbatem ad altare missam facientem obtruncarunt 11. Cal. Novembr.

Chron. Casin. l. 1. c. 35. Pet. Diac. de Vir. Ill. Cas. c. 12. p. 22. Ant. Scip. Elog. Cas. p. 57.

[d]SCRIPTA.

Quæstiones in utrumque Testamentum, Conciones ad monachos in Divorum natalitiis habitæ, De Medicina libri duo, De Grammatica plures. Metro imprimis multa atque eleganter conscripsit. Ex omnibus ejus scriptis superest opus primo loco memorandum, viz. Ἀντικειμένων sive *Contrariorum in speciem locorum utriusque Testamenti libri* 2. qui sub Juliani Toletani nomine in Bibliothecis Patrum habentur; & anonymi prodierunt *Basil.* 1530. *Colon.* 1533. 8°. a non-

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 790. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 174. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 258. [c] *Angelomi Commentarius in Genesin* exstat tom. 1. part. 1. Anecdotorum a *Bernard. Pezio* edit. 1721. [d] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 652.

nullis

Sæc. IX. ab an. DCCC. nullis etiam Richardo Cluniacensi, ab aliis Salviano Massiliensi ascripti. Verum id rectius Berthario nostro vindicat Johannes Baptista Marus *, tum Leonis Ostiensis †, qui tale opus scripsisse Bertharium prodit, autoritate subnixus, tum fide codicis MS. pervetusti Longobardicis literis scripti in bibliotheca Aniciana, qui Bertharii nomen prætulit.

* Annot. ad Petr. Diac. de viris illustr. Casinenl. c. 12.
† Chronic. Casin l. 1. c. 35.

Versus de vita, obitu, ac miraculis S. Benedicti, aliique ad Angelbergam Augustam, quorum meminit Petrus Diaconus cap. 12. habentur inter Prosp. Martinengi poemata *Rom.* 1590. & apud Arnold. Wion ad Martyrol. Benedict. Martii 21.

Sermo de Luca evangelista, a Petro item Diacono memoratus, in breviario Ord. S. Benedicti habetur.

Sermonum & homiliarum liber 1. Servatur MS. in biblioth. Casin. num. 107. indicante J. B. Maro, not. ad P. Diac. c. 12. ubi etiam meminit *sermonis de S. Matthia apostolo*, nec non alterius *de S. Romano abbate*, ubinam vero delitescant non dicit.

858. [a] JOHANNES, ERIGENA & SCOTUS dictus, quem alii Anglum apud Ergene in confiniis Walliæ natum, alii Scotum ex oppido Aire oriundum, alii Hiberniam Eri seu Erin olim dictam, natalem habuisse, contendunt. Claruit anno 858. Relicta * patria in Galliam transiit; & ob ingentem eruditionis famam a Carolo Calvo summa dignatione susceptus est, inter familiares adlectus, & in rebus tam seriis quam ludicris individuus mensæ & cubilis socius factus. Anno circiter 850. fervente controversia prædestinatiana contra Gotteschalcum ipse calamum acriter strinxit, scripto de Prædestinatione libello ad Hincmarum Remensem & Pardulum Laudunensem, quem Prudentius Tricassinus & Florus Lugdunensis statim oppugnarunt. Damnato dogmate Gotteschalciano magnam tamen & ipse Johannes invidiam passus est, quam paradoxis ut plurimum dogmatibus philosophicis, immensaque apud regem gratia, sibi utplurimum conflavit. Sive istam igitur defugiens, seu ab Alfredo rege ad restaurandam in Anglia rem literariam evocatus, certe anno 877. post Caroli Calvi, Mecænatis optimi, mortem in Angliam transmeavit [b], & ab Alfredo rege in academia Oxoniensi a se sive recens fundata, seu restituta, artium liberalium, Geometriæ imprimis & Astronomiæ, studio præfectus fuisse dicitur. Post triennium nata inter academicos Oxonienses discordia Malmesburium secessit, & in celeberrimo illo cœnobio ludum literarium aperuit; ubi demum anno 883. (rejiciunt id alii in 886.) a discipulis, inflexam morum duritiem & gravitatem ægre ferentibus, stylis & graphiis confossus interiit 4. Id. Novembr. Corpus ejus, teste Matthæo Florilego, in B. Laurentii basilica humili quidem loco sepultum est. Ubi vero super ejus sepulturam divinitus cecidit radius ignis cœlestis, monachi his revelationibus admoniti, in majorem ecclesiam transtulerunt: & ad sinistram altaris partem loco magis honorabili condiderunt. Certe martyribus & sanctis post mortem annumeratus locum in martyrologio Romano per multa tenuit sæcula; donec tandem, heu infelix! ab oculatioribus pontificiis transubstantiationi contraria sensisse deprehensus, deleto nomine eximeretur. Doctrinam ejus & pietatem egregie deprædicat Anastasius Bibliothecarius in epistola ad Carolum Calvum. *Mirandum est*, inquit, *quomodo vir ille barbarus* (*qui in finibus mundi positus*, *quanto ab hominum conversatione, tanto credi potuit alterius linguæ dictione, longinquus*) *talia* (viz. Dionysii opera) *intellectu capere, in aliamque linguam transferre valuerit. Johannem innuo Scotigenam virum, quem auditu comperi per omnia sanctum. Sed hoc operatus est ille artifex spiritus, qui hunc ardentem pariter & loquentem fecit. Nisi enim ex gratia ipsius igne charitatis flagrasset; nequaquam donum linguis loquendi proculdubio suscepisset.*

* Matth. Westm. Flor. Hist. ad an 883. p. 353.

[c] SCRIPTA.

De divisione Naturæ, seu de rerum naturis libri 5. De hoc opere hæc olim notavit Rogerus Hovedenus * noster, cujus verba mutuatus est Matthæus Westmonasteriensis *, "Composuit librum, quem περὶ φυσι-"κῶν μερισμοῦ, id est, *de Naturæ divisione*, "intitulavit, propter perplexitatem qua-"rundam quæstionum solvendarum, bene "utilem: si tamen ignoscatur ei in quibus-"dam in quibus a Latinorum tramite de-"viavit, dum in Græcos acriter oculos in-"tendit; unde & hæreticus a quibusdam "putatus est. Sunt enim revera in hoc li-"bro perplurima, quæ nisi diligenter dis-"cutiantur, a fide catholica abhorrentia vi-"deantur.

* Annal. ad an. 883. fol. 234. p. 2.
* Loc. cit.

Ambigua S. Maximi, seu scholia ejus in difficiles locos S. Gregorii Nazianzeni, Latine versa. Prodierunt simul bina ista opera typis impressa *Oxon.* 1681. fol.

[d] *De prædestinatione Dei contra Gotteschalcum* liber, a Gilberto Mauguin. editus Vin-

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 234. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 82. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 397. seq. b Ex Francia in Angliam revertisse circiter an. 882. nos docet *Lelandus* Collectan. tom. 2. p. 181. c Conf. *Ælfredi* Magni vit. a Dom. *Johan Spelman.* Anglice conscript. auctiorem reddit. & annotationibus illustrat. a *Tho. Hearn.* p. 133. d Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 15.

dic. Prædestinationis & Gratiæ tom. 1. p. 103. Ex hoc libro 19. capitulorum Summulæ, quæ Lotharii Imp. jussu olim collectæ, ad Carolum fratrem per Ebbonem Gratianopolitanum episcopum missæ, in palatio Vermeriensi anno 853. traditæ, & a Prudentio Tricassino & Floro Lugdunensi postea refutatæ sunt, habentur in historia Gotteschalci Usseriana cap. 19.

Opera S. Dionysii Areopagitæ quatuor, (viz. *de cœlesti Hierarchia*, *de ecclesiastica Hierarchia*, *de divinis Nominibus*, *de mystica Theologia*) in Latinam linguam conversa, versione Carolo Calvo Imp. nuncupata. Hanc versionem nimia Græci sermonis affectatione vitiatam, adeoque Latinis haud satis esse intelligibilem, dudum observavit prædictus Florilegus. Prodierunt ex his aliqua in editione operum S. Dionysii *Colon.* 1536. Omnia vero, teste Labbeo * in bibliotheca collegii Societatis Jesu Bituricensis MSS. habentur. Præfationem versionis istius duplicem ad Carolum Calvum, metricam alteram breviorem, alteram prosaicam prolixiorem edidit Cl. Usserius in epistolarum Hibernicarum sylloge p. 57.

* Differt. de Script. Eccl. t. 1. p. 67.

[a] *Excerpta de differentiis & societatibus Græci Latinique verbi*, quæ inter Macrobii scripta feruntur, ex fusioribus Macrobii scriptis a Johanne nostro deflorata esse censent Usserius & Pithæus.

[b] *Liber de corpore & sanguine Domini* interiit, quem Caroli Calvi jussu conscripsit, Ratramni sententiæ ubique consonum, atque eo nomine a synodo Vercellensi anno 1050. damnatum ut ex Berengarii epistola ad Richardum a Dacherio * evulgata patet.

* Spicileg. t. 2. p. 510. edit. nov. t. 3. p. 400.

Cæterum multa alia Erigenæ opera recenset Baleus, quæ an unquam ab eo scripta fuerint, parum constat; minus adhuc an MSS. forsan alicubi delitescant.

858. [c] NICOLAUS, natione Romanus, Theodori Regionarii filius, a Sergio papa subdiaconus, a Leone diaconus ordinatus, Benedicto mortuo anno 858. ecclesiæ Romanæ pontifex electus est, & præsente Ludovico Imp. die 25. Martii consecratus. Anno sequente a Photio patriarcha CP. nuper facto literis interpellatus, anno 860. ad causam ejus investigandam legatos Constantinopolim misit. Anno 861. Photium, conciliumque CP. ab eo habitum, sugillare, & Ignatio palam patrocinari cœpit. Eodem anno habita synodo Lateranensi Johannem archiepiscopum Ravennatem injuriæ & rapinæ a civibus suis accusatum in judicium vocavit; & venire abnuentem communione privavit. Mox etiam a Ravennatibus exoratus, Ravennam profectus est, & Johannem diu licet tergiversatum civibus satisfacere, contumaciæque suæ pœnitentiam agere, & veniam postulare coegit; pœnitentem communioni restituit. Anno 862. acrius contra Photium insurrexit, habitaque Romæ synodo pullulantem tunc temporis Theopaschitarum hæresin damnavit. Eodem anno divortium Lotharii regis indignatus, & a Teutberga regina injuste uti credi voluit, repudiata appellatus, summa imis miscuit, nihil intentatum relinquens, quo aut Teutbergæ causam tutaretur, aut Lotharium regem a proposito abduceret; adeo ut anno sequente synodum Metensem damnaret, & Theutgadum Trevirensem ac Guntharium Coloniensem archiepiscopos a synodo ad Romam legatos excommunicaret. Eodem anno 863. collecto Romæ concilio Photium excommunicavit & damnavit; & Rothadum episcopum Suessionensem ab Hincmaro Remensi depositum sedi suæ restitui, & Romam judicandum remitti crebris literis mandavit. Anno 864. habita Romæ synodo Rodoaldum episcopum Portuensem, legatum suum tum in Oriente tum in Gallia, sede & communione submovit, aliamque synodum de causa divortii Lotharii regis terminanda frustra indixit. Anno 865. convocata Romæ synodo, Rothadum præsentem communioni restituit, sedi Suessionensi restituendum decrevit, & in Galliam synodico decreto ac literis suis communitum dimisit, anathema omnibus ei deinceps adversantibus comminatus. Acrius eodem tempore contra Michaelem Imp. & Photium exarsit, illiusque scripta flammis palam mandari jussit. Anno 866. Michaeli Bulgarorum regi fidem Christianam nuper susceptam gratulatus est, quæstionibus 106. ab eo propositis responso satisfecit, & ad fidem apud Bulgaros confirmandam Paulum Populoniensem & Formosum Portuensem episcopos legavit. Eodem anno Waldradum Teutbergæ pellicem excommunicavit. Wulfadum & socios in concilio Suessionensi depositos dignitati suæ restitui jussit; & a Photio anathemate percussus est. Obiit anno 867. die 12. Novembris. Exstant *Epistolæ* 70. Concil. tom. 8. p. 268. aliæ 24. ibid. p. 480. Fragmenta aliarum *epistolarum* 6. ibid. p. 514 [d]. *Responsa ad consulta Bulgarorum* capitulis 106. constantia, ibid. p. 516 [e]. *Decreta* seu *rescripta* de rebus variis in 22.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 3. c. 12. §. 11. p. 622. [b] Conf. *Petri de Marca* Epist. ad *Dacher.* præfix. tom. 2. Spicil. & nov. edit. tom. 3. p. 852. [c] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 86. seq. p. 176. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 306. [d] Conf. *Baluzii* Miscellan. tom. 5. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 530. seq. [e] Item apud *Baronium* Annal. tom. 10. ad an. 866. n. 7. Responsa ad Consulta *Arduici* Archiepiscopi Vesontionens. habentur apud *Dacher.* Spicil. tom. 12. p. 42. Edit. nov. tom. 1. p. 596.

titulos

Sæc. IX. ab an. DCCC.

titulos dispertita, ibid. p. 550. *Appendix epistolarum secunda* epistolas 4. complectens, ibid. p. 563. quinque alias nuper eruit Edm. de Martene Collect. Nov. Vet. Script. tom. 1. part. 1. p. 40. Cæterum Nicolai nostri epistolæ seorsim prodierunt *Romæ* 1542. fol.

Phot. in Epist. passim Nicet. in vit. Ignat. Theog. libell. de Ignat. Baron. tom. 10. ab an. 858. Hanck. de Script. Byzant. part. I. c. 18.

858. [a] PHOTIUS, ortu, ut videtur, Constantinopolitanus, Tarasii patriarchæ nepos, parentes habuit generis splendore illustres, & quos martyrium (forsan ob causam imaginum) nobilitaverat. Genere, doctrina, virtute, conspicuus, ad summas reipublicæ dignitates, quamprimum maturuit, ascendit; factus Protospatharius seu regiorum satellitum dux, Protosecretarius, & Senatus CP. princeps; adeoque imperatoris nomine ad Assyrios legatione functus. Anno 858. dejecto Ignatio, & oblato ab eo, seu sponte, seu metu, abdicationis libello, cum de successore ageretur, Photium τὸν ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ γνώσει πολλὰ φημιζόμενον, fatente Michaele monacho, causæ Photianæ aliter minime favente, magnopere reluctantem tum aulici tum clerici in patriarchatum Constantinopolitanum elevarunt, ipso Domini die natali consecratum. Certe ad hoc munus subeundum, quicquid fingant Ignatiani, se per vim quandam adactum esse ipsemet non modo in epistola ad Hadrianum papam, sed & privatis ad ipsum Bardam literis, serio conquestus est. Quo tamen non obstante, Ignatiani in æde S. Irænes congregati Photium ejusque sequaces damnarunt: Photianis mox in synodum collectis par pari rependentibus. Anno 861. habita est Constantinopoli episcoporum 318. synodus, in qua solenni sententia deponitur Ignatius; cui aderant & consenserunt legati Pontificii Rodoaldus Portuensis & Zacharias Anagninus episcopi. Etsi postea ipse Nicolaus papa consensum denegârit, pessima convicia minasque quotidie in Photium jaculatus. His accessit nova Nicolai in Photium odii ratio, causa nempe Bulgarorum, quos missis illuc anno 866. prædicatoribus sedi Romanæ arripere molitus erat. Hos interim Photius, utpote sedi suæ subditos, cui se nuper ultro subjecerant, sedi suæ strenue vindicavit. Anno 867. ad imperium evectus Basilius Macedo, Photio non leviter infensus, quod ob Michaelis Imp. cædem acriter ab eo correptus fuerat, & sacra communione submotus, revocato Ignatio, Photium throno patriarcali dejecit. Anno 869. convocato Constantinopoli concilio episcoporum 102. quod pro œcumenico 8. habent pontificii, Photium Photianosque damnant & deponunt Ignatiani;

Vid. Photii Ep. 6. p. 69.

Vide Leonem Gram. in Chronographia, & Joelem in Hist. compend.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

& ut modo quodam insolenti res ageretur, synodali sententiæ calamis non nudo atramento, sed ipso sanguine sacramentali tinctis subscripserunt. Quo facto Photius in exilium est actus, cognatis, familia, amicis, omni denique humano ministerio, & quos ipsa vita cariores habuit, libris exutus. Καινὸν τοῦτο (inquit) καὶ παράδοξον, ἡ νέα καθ' ἡμῶν ἐπινενοημένη τιμωρία, *& hoc certe novum & paradoxum, recens in me excogitatum supplicium.* Tandem Basilius veteris amicitiæ memor, cum Photio in gratiam redire cœpit, quem mortuo paulo post Ignatio, anno 878. sedi suæ restituit. Nec hoc contentus Johannem 8. Romanum pontificem illi reconciliavit. Photium proinde pontifex in communionem recepit, omnia adversus eum ejusque sequaces decreta irrita fecit; Paulum Anconitanum & Eugenium Ostiensem legatos Constantinopolim misit; ubi collecto anno 879. episcoporum 373. concilio interfuerunt. Omnia hic in Photii gratiam cesserunt, ipse pro legitimo patriarcha ab omnibus agnitus, rescissa in contrarium decreta, antiqua sedis CP. privilegia confirmata, condito etiam canone, ut omnes a Johanne pontifice Romano damnati, a Photio etiam damnarentur; a Photio damnati, a Johanne etiam anathemati subjicerentur. Hanc solummodo synodum Photianam œcumenicam 8. agnoscunt Græci [b], cujus Acta ex Johannis Becci patriarchæ CP. codice exscripta primus Gr. Lat. extulit Gulielmus Beveregius Pandect. Canonum tom. 2. Anno 886. Photius insidiarum una cum Theodoro Santabareno adversus Leonem Aug. Basilii filium initarum falso insimulatus, ab imperatore mox sede pulsus, in Harmonianorum monasterium relegatus est; ubi non diu postea obiisse videtur, in Heremiæ monasterio ad Merdosagarem sepultus. Vir, ut cætera taceam, infinitæ lectionis, stupendæ eruditionis, omnium non sui modo, sed & omnium pene sæculorum doctissimus, librorum helluo voracissimus, censor κριτικώτατος. Nemo bibliothecam ejus vel semel inspexerit, quin historicum summum, philologum instructissimum, criticum perspicacissimum, statim deprehendet. Testantur accuratam juris peritiam tot solertia ad interrogationes propositas responsa; prudentiam politicam liber *de officio Principis*, ut de rebus gestis nil dicam. Legantur ejus epistolæ; videbis ipsum philosophica, medica, mathematica, theologica, adamussim tenuisse. Verum id apud omnes in confesso est; & forte solus est Philippus Brietius *, qui Photium literis sæcularibus clarum, divinarum

Epist. 97. ad Basil. Imp. p. 137. Leo Gramm. in Chronograph. Johan. Curopal. in Compend. Zonar. Annal. tom. 3.

* Annal. ad an. 858.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 86. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 38. §. 1. vol. 9. p. 369. seq. b Sed vide *Tho. Smith.* de Græcæ Ecclesiæ hodierno statu edit. 1698. p. 157, 158.

Sæc. IX. ab an. DCCC. fuiſſe ignarum affirmavit, reclamante tota Doctorum cavea, totque ejus ſcriptis ſumma ſacrarum literarum, & rei theologicæ peritia refertiſſimis. De ingenio ejus, & ſcientia externa, audiatur unicus Nicetas David *, Photio alias non ſatis æquus. *Tandem*, inquit, *Photium patriarcham deſignant:* ἦν δὲ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγενῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιφανῶν: *Homo erat ſane minime obſcurus & ignobilis, ſed claris & illuſtribus oriundus natalibus, rerumque civilium & politicarum uſu, prudentiaque & ſcientia omnium tunc temporis clariſſimus. Grammaticæ enim literaturæ & carminis pangendi, dicendique laude, quin & philoſophiæ, & medicinæ, & omnium prope liberalium diſciplinarum externarum ſtudio cognitioneque tantopere florebat, ut ævi ſui facile princeps haberetur, immo & cum veteribus certare poſſet.* Πάντα γὰρ συνέτρεχεν ἐπ' αὐτῷ, ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδή, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα, πλέον δὲ πάντων ὁ τῆς δόξης ἔρως, δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄυπνοι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμελῶς ἐσχολακόσι. *Omnia quippe in illo concurrerant, aptitudo quædam & naturæ vis ac fœlicitas, ſtudium, opes, quibus ſibi librorum omnium maximam copiam comparabat: & quod præ cunctis, gloriæ laudiſque cupido, qua incenſus totas noctes, ut lectui aſſidue vacaret, ducebat inſomnes.* Mitto recentiorum encomia, numero & pondere infinita; meritiſſimum præ aliis elogium ipſi tribuit, qui de hujuſmodi rebus optime judicare novit, Dan. Heinſius Diſſert. de critica Veterum, p. 166. quod ne nimius ſim, huc non transferam.

*Vit. Ignati p. 1198.

ᵃ OPERA EDITA.

Μυριόβιβλον, ſive *Bibliotheca*, a Photio adhuc laico ſcripta, in qua 280. veterum opuſcula lecta, excerpta, & accurate dijudicata continentur. Nobile, ſi quod aliud, eruditæ vetuſtatis promptuarium; quo tot ſecundæ poſt naufragium tabulæ, tot aurea melioris ævi monumenta, ex parte ſaltem nobis conſervantur. Opus, in quo ingenii acumen, judicii gravitatem, legentis induſtriam, an lectionis varietatem quis magis admiretur, haud facile dixerim. Interim notari meretur, hanc quam nos habemus Bibliothecam, longe majoris operis ſolummodo partem videri, ea ſc. ſolummodo quæ, abſente Taraſio fratre, recitata fuerant, ut ipſe Photius epiſtola ad Taraſium Bibliothecæ præfixa non obſcure indicat. Legit utique & excerpſit vir eruditiſſimus infinita alia aliis temporibus præſente Taraſio recitata; unde nil mirum in hoc opere Ignatium, Papiam, Ariſtidem, Theophilum, Hegeſippum, Athenagoram, Julium Africanum, Gregorium Thaumaturgum, Dionyſium Alexandrinum, Gregorium Nazianzenum, alioſque maximi nominis Scriptores, qua ſacros, qua profanos, nullum habere locum, in alia, ut videtur, collectione recenſitos, cujus fortaſſe ἀποσπασμάτων erant eclogæ illæ Philoſtorgianæ, quas hoc demum ſæculo edidit Gothofredus. Primus hanc Bibliothecam Græce cum notis edidit David Hæſchelius *Auguſtæ-Vindel.* 1601. fol. Gr. Lat. deinde prodiit cum Hæſchelii notis, Schotti verſione & notis, *Genevæ* 1613. fol. *Rothomagi* 1653. fol. Cæterum monendus eſt lector, verſionem Latinam his editionibus affixam, etſi Andreæ Schotti nomen præferat, pravam eſſe, fallacem, & Schotti nomine prorſus indignam. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Epiſtolæ 248. una cum Auctuario 5. aliarum de rebus in jure canonico Orientalium dubiis, ex verſione & cum notis Richardi Montacutii noſtratis Gr. Lat. prodierunt *Londini* 1651. fol.

Epiſtola ad archiepiſcopum Aquileienſem invenitur Gr. Lat. in Auctuario noviſſimo Combefiſii *Pariſ.* 1672. Lat. apud Baronium ad ann. 883.

Epiſtola ad Theophanem monachum, quam Gr. Lat prolegomenis ſuis in Theophanis Ceramei homilias inſeruit Fr. Scorſus Procœm. 2. ſect. 3.

Epiſtola ad Nicolaum papam ſtatim poſt initum patriarchatum ſcripta, & confeſſionem fidei ſuæ continens. Exſtat Lat. apud Baronium ad ann. 859. num. 71.

Epiſtola ad eundem triennio poſt ſcripta, Lat. apud Baronium ad ann. 861. num. 39.

Epiſtola encyclica ad patriarchas Orientales, Lat. apud Baronium ad ann. 863. num. 41. Græce vero & Latine inter epiſtolas Photianas a Montacutio editas ſecundum locum obtinet.

Nomocanon, ſeu *Canonum eccleſiaſticorum & legum imperialium de eccleſiaſtica diſciplina conciliatio*, in titulos 14. diſtributa. Prodiit cum commentariis Theodori Balſamonis tum Græce tum Latine a Chriſtophoro Juſtello ex bibliotheca Palatina primum editus *Pariſ.* 1615. 4°. deinde ad calcem commentariorum Balſamonis *Par.* 1620. fol. poſtremo in Juſtelli junioris bibliotheca Juris Canonici *Par.* 1662. tom. 2. p. 789. Huic editioni acceſſerant prolixa Photii prolegomena hactenus inedita ex Cod. MS. bibliothecæ publicæ Oxon. a R. V. Uſſerio deſcripta.

Homilia in diem natalem B. Mariæ virginis. Exſtat Gr. Lat. in Auctuario novo Combefiſii *Pariſ.* 1648. tom. 1. p. 1583.

Deſcriptio novæ B. Virginis eccleſiæ in Palatio a Baſilio Macedone extructæ, Gr. Lat.

ᵃ Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 105. ſeq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 38. §. 6. vol. 9. p. 375 — 560.

a Cl. Lambecio eruta, & Codino subnexa *Paris.* 1655. fol. & cum notis Combefisii Originum CP. p. 296 [a].

De voluntatibus, quæ in Christo dicuntur Gnomicæ liber, exstat Latine ex versione Turriani in Auctuario Canisii Steuartiano p. 437 [b]. Habetur Græce MSS. in Bibl. Cæsarea Cod. Theol. 21. num. 1. fol. 1.

Epistola unica, & *tractatus brevis*, Gr. Lat. a Cotelerio edita sunt Monument. Eccles. Gr. tom. 2. p. 104.

De Divinitate & Incarnatione dissertationes 6. Habentur Latine ex Turriani versione apud Canisium Antiq. Lect. tom. 5. p. 183 [c].

Argumenta Photii adversus Latinos allegat & examinat Johannes Beccus Orat. 1. de unione Ecclesiæ p. 154.

Libellus de Synodis toties editus nihil aliud est, quam pars epistolæ, quam scripsit ad Michaelem Bulgariæ principem *de officio Principis* [d]; ac proinde inter epistolas Photianas a Montacutio editas primum locum obtinet. Habetur Græce in bibliotheca Cl. Vossii synopsis conciliorum Photii: verum non nostri, sed Photii Tyriorum episcopi, opus est. Ex hac synopsi fragmentum profert Usserius Differt. de Symbolis p. 23.

OPERA Ἀνέκδοτα.

Commentarius in D. Pauli epistolas, e quo sua utplurimum desumpsit Oecumenius. Exstat Græce MS. in bibliotheca publica Cantabrigiensi, Clas. 4. fig. 9. fol. Codex quidem est admodum antiquus, sed in principio & fine mutilus, certe deest integer in epistolam ad Romanos commentarius.

Quæstiones ac dubia ad Amphilochium Cyzici metropolitam de variis S. Scripturæ locis. Exstant MSS. grandi volumine, sed absque Photii nomine in Cl. Seguierii Galliæ cancellarii bibliotheca; item in bibliothecis Vaticana, Barberina, Bavarica, & forsan alibi. Hujus operis fragmenta duo edidit Combefisius, alterum ad calcem operum Amphilochii p. 226. alterum in Auctuarii tomo 1. Alia olim fragmenta protulit Turrianus: ex eodem opere desumpta esse, quæ apud autorem Catenæ in Johannem reperiuntur, non infeliciter conjicit Colomesius. *Amphilochia* dicuntur hæc quæsita, non quod ab Amphilochio scripta sunt, multo minus ex veteris illius Amphilochii Iconiensis operibus (quod putavit Combefisius) collecta; sed quod responsa sunt ad 313. dubia, quæ Amphilochius metropolita Cyzicenus, Photii amicus & familiaris, ei proposuerat. De hoc opere ita L. Allatius de consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 6. num. 4. col. 576. *Opus est varium, & multiplici eruditione plenum, Theologis & Scripturæ expositoribus maxime necessarium, eoque magis amplectendum, quod non alibi, quam in bibl. Vaticana, nunc postremum ex libris Lollianis, sub Urbano 8. invectum, quod ipse sciam, exstet.* Additque se sedula inquisitione per Italiam & extra Italiam, ubi libri MSS. asservantur, illud indagasse; tamen alicui vel de nomine quidem notum, haud invenire potuisse; capita quædam hinc inde reperiri, nusquam opus integrum. Sed falsus erat vir eruditus, & in his præcipue versatissimus, cum in quibusdam Galliæ bibliothecis, suppresso licet Photii nomine, Latinis auribus oculisque minus grato, exstare dicitur. Ex Amphilochiis cap. 37. responsionem nempe ad hanc quæstionem, *utrum humanitas Christi Divinitati unita, circumscripta sit, an incircumscripta?* Græc. Lat. profert Combefisius ad calcem operum Amphilochii p. 226. falsoque Amphilochio Iconiensi ascribit, alii alia [f]. Et nullus dubito epistolas Photii ad Amphilochium Cyzicenum, nempe epist. 137. p. 190. 162. p. 215. 163. p. 220. & forsan ad alios alias, præstantissimi hujus operis partem esse.

Liber de episcopis & metropolitis, aliisque quæstionibus contra Romanos, sive Latinos, ex scriptis synodicis & historicis collectus, & decem quæstionibus distinctus. Incipit hoc modo, Ἐρώτησις. Ἐν τίσι φαίνονται πεπραχότες οἱ Ῥωμαῖοι παραλόγως, &c. Exstat MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 19. num. 2. fol. 314. p. 2. Cod. 184. num. 9. fol. 51. Hujus operis proculdubio pars est *Interrogatio* illa & *responsio, quibus antistitibus propter hæresin damnatis, illi qui ab illis ordinati fuerant, nullum damnum passi sint*, quæ habetur ibid. Cod. Hist. 34. num. 27. fol. 358. Vide Lambec. Comment. lib. 3. pag. 195. 259. Idem opus, ni fallor, habetur Græce in bibliotheca Bodleiana inter codices Baroccianos num. 91. & cod. 196. fol. 7. p. 2.

Opus contra Latinos; ex quo fragmentum de processione Spiritus Sancti Gr. Lat. profert Cl. Usserius Differt. de Symbolis pag. 25. sed non ex ipso Photii opere immediate desumptum, verum ex Euthymii Zygabeni codice MS. Panopl. tit. 12. qui quidem locus in Latina Euthymii versione a Fr. Zino adornata consulto omissus est [g].

a Item apud *Bandurium* tom. 1. Imperii Orientalis lib. 6. b Item in Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 439. c Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 420. d Integra habetur ap. *Canis.* Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 382. e Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 38. §. 16. vol. 9. p. 562. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 201. f Quæstiones 4. exhibuit *Montfalcon.* in Catalog. MSS Bibl. Coislinian. p. 346, 347. g Sed habetur in Græca versione edit. Tergobysti in Walachia anno 1710. fol. ut notat *Fabr.* ibid. p. 561. Exstat etiam in variis MSS. Europæ, ut Cod. Baroc. 85. & 101. & in Cod. Regis Galliæ, & Collegii Jesuitar. Paris. teste eodem *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 463.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Odæ 9. exstant MS. in bibliotheca Claromontana [a].

Prophetarum liber cum expositione. Exstat MS. in bibliotheca Vaticana, uti Possevinus nos docet.

[b] *Lexicon*, volumen satis crassum, hoc tempore penes Marquardum Gudium Hamburgensem MS. asservatur. Optimus sane liber, & quem edi e re literaria esset, ut epistola ad Thomsonum olim notavit Josephus Scaliger.

Epitome Actorum Conciliorum 7. generalium. Cujus initium, Ἀναγκαῖον ἐπὶ μέλλοντας ἡμᾶς χριστιανικῶν αἱρέσεων ἐπιμιμνῆσθαι, &c. MS. ibid Cod. Theol. 19. num. 3. fol. 316. diversum, ut videtur, ab eo quod editum habemus opusculum.

[c] *Syntagma Canonum*, sive Index materiarum quæ continentur 80. canonibus illis qui dicuntur SS. Apostolorum. Principium, κανὼν ά. Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων, καὶ πόσοι χειροτονῶσι ἐπίσκοπον. Majoris operis pars videtur, a Nomocanone penitus diversa. Exstat Græce MS. ibid. Cod. Hist. 7. num. 11. fol. 17. p. 2. Cod. 56. num. 2. fol. 2. habentur canones integri, anonymi cujusdam antiqui scholiastæ Græci annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati. An vero hæc scholia Photium nostrum autorem habeant, mihi non constat. Vide Lambec. Comment. lib. 8. p. 431.

Symbolum fidei, compositum pro iis qui ordinandi sunt episcopi, Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, &c. ibid. Cod. Hist. 7. num. 73. fol. 231.

Annotatio, tractatus brevis historicus *de patriarchis, sede sua injuste pulsis*, MS. ibid. cod. 70. num. 5. fol. 21. p. 2. alterius cujusdam operis forsan ἀποσπασμάτιον.

Disputatio compendiaria de processione Spiritus S. a solo Patre, capitulatim conscripta, & ad quendam ex Latinis missa. Incipit, Τὶς ὅλως ἀνάσχοιτο τῶν ἐν Χριστιανοῖς πλαζόντων ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δύο εἰσάγειν αἴτια, Υἱοῦ μὲν καὶ Πνεύματος τὸν Πατέρα, τοῦ Πνεύματος δὲ πάλιν τὸν Υἱὸν, &c. MS. ibid. Cod. Theol. 168. num. 23. fol. 252. p. 2. Eundem etiam Tractatum recenset L. Allatius de consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 6. num. 4. col. 575. In eadem bibliotheca excerpta varia ex Photii scriptis hinc inde desumpta habentur; nempe Cod. Theol. 40. num. 63. fol. 138. p. 2. *de processione Spiritus S. ex solo Patre, non autem etiam ex Filio:* num. 81. *adversus Iconomachos & Paulicianos*; cod. 324. num. 5. fol. 166. p. 2. *de differentia inter sacras Imagines atque Idola.*

Sæc. IX ab an. DCCC.

Excerpta ex historicis & scriptoribus profanis, sciens, lubens prætermitto. Notet lector, me hoc loco in citandis illustrissimæ bibliothecæ Vindobonensis codicibus dispositionem Nesselianam ubique sequi.

[d] *Tractatus de Manichæis*, cujus priores libri Manichæismi historiam, posteriores refutationem exhibent. Opus ἀνέκδοτον penes D. Hinckelmannum, in gymnasio Hamburgensi professorem, qui, ut Lipsia ab amicis accepi, prelo illud parat, & *Lexici* etiam Photiani editionem meditatur. An vero Lexicon illud MS. in bibliotheca Mart. Gudii unquam exstitit (ut vulgari fama toties accepimus) dubitare video eruditissimos Actorum Lipsiens. Conditores ann. 1696. mense Jan. p. 38. Sed humanis ereptus est doctissimus Hinckelmannus, cum cujus morte vereor ne tractatuum Photianorum editio periit [e].

Tractatus de processione Spiritus S. a priori diversus. Principium, Ἐν πολλοῖς μὲν εἰσιν οἱ ἔλεγχοι πολυστιχεῖς ἐσπαρμένοι λόγοις, &c. Exstat MS. in codice Vaticano, olim Palatino, teste L. Allatio de consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 6. num. 4. qui tractatum luculentissimum vocat, illumque Metrophani Smyrnensi, Photio æquali, quandoque tribui dicit, ut in Metrophane infra notavimus.

Epistola Photii *ad Zachariam Armeniæ patriarcham*, qua concilii Chalcedonensis causam pluribus argumentis strenue agit, exstat MS. apud Armenos, ex qua plura hinc inde profert Clem. Galanus Conciliat. Eccles. Arm. part. 2. tom. 1. Quæst. 1. §. 4. p. 28. alia Quæst. 3. §. 2. p. 116.

In Categorias Aristotelis liber habetur MS. in Galliæ regis bibliotheca.

Scripsit etiam Photius, teste Suida *, adversus Leontium hæreticum olim episcopum Antiochenum. Verum hoc opus dudum interiisse videtur. * In voce Αἰθιοπ.

THEOGNOSTUS, monachus, patriarchæ CP. exarchus sive legatus. Claruit anno 858. Triennio post Ignatium sede patriarchali in synodo CP. depositum ægre ferens, Romam laicum indutus habitum dilapsus est, ibique res Ignatii, suasque, apud pontificem procuravit. A Michaele Imp. Constantinopolim ad judicium subeundum citatus, Nicolaum papam non solum patronum acerrimum, sed & Mecænatem liberalem nactus est; ab eo præfectura mona- 858. Ex Theogn. libell. de Ignat. Nic. Pap. Epist. & Act. Conc. CP 4 Conc. tom. 8.

[a] Photii ὕμνον in Methodium CPol. ex octoëcho, t. 2. Act. Sanctor. Junii p. 969. uti nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 137. [b] Lexicon a *Scaligero* laudatum, & quod in Anglia servatur ut in Bibl. Bodl. & ap. V. Cl. *Rogerum Gale*, teste *Tho. Hearne.* Hist. Guil. Neubrigens. p. 761. diversum est a Gudiano, & longe brevius, & Photium certius autorem habet, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 566. [c] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 10. vol. 11. p. 27. [d] Hic *Tractatus* habetur in Catalog. Cod. MSS. Bibl. Coislian. a *Montfalcon.* edit. p. 349 — 375. [e] Duos priores libros *Jo. Christoph. Wolfius* T. primo Anecdot. Gr. *Hamb.* 1722. Duos posteriores tom. 2. *Hamb.* 1723.

steriorum

Sæc. IX. ab an. DCCC. ſteriorum veteris Romæ, & *Archimandritæ* titulo donatus. Ignatio ſedi ſuæ reſtituto, Theognoſtus anno 868. Conſtantinopolim rediit, Hadriani papæ literis munitus, quibus Baſilio Imp. & Ignatio patriarchæ majorem in modum commendatus eſt. Hegumenus igitur ſive abbas monaſterii Fontis, & Sceuophylax Eccleſiæ magnæ factus eſt; atque anno 870. a rege & patriarcha ſuo ad Hadrianum remiſſus, ut cum eo utriuſque nomine de rebus eccleſiæ graviſſimis tractaret, & epiſcopis ac clericis Photianis pœnitentiæ locum concedi obtineret. Anno ſequente Conſtantinopolim re infecta rediit. Nec plura de eo conſtant. Scripſit *libellum de cauſa Ignatii*, quo miſerias & injurias Ignatio patriarchæ ab anno 858, ad 861. illatas hiſtorico ſtylo repræſentavit, & Nicolao papæ ſpectandas obtulit. Exſtat iſte libellus Gr. Lat. Concil. tom. 8. pag. 1263.

858. METROPHANES, patria Conſtantinopolitanus, matre quidem ſublæſæ famæ, quæ Methodium patriarcham ſtupri olim accuſavit, natus, factus eſt Smyrnæorum metropolita ante annum 858. quo Ignatii CP. a Barda depoſiti partes, quantum potuit, tutatus eſt; Photium tamen patriarcham admiſit. Anno ſequente, recrudeſcente iterum diſſidio, Metrophanes contumacior jam factus, in ſynodo CP. depoſitus, Ignatio carceris ſocius datur. Anno 867. depoſito Photio, ipſe ſedem ſuam recuperavit; & in concilio CP. anno 870. inter primarios Photii perſecutores enituit. Reſtituto Photio anno 878. Metrophanes eum pro patriarcha habere præfracte recuſavit; & a Johanne licet papa anno 879. Photio morem gerere admonitus ſimul ac juſſus contumaciam ſuam mordicus retinuit. Quo nomine in concilio CP. ineunte anno 880. tanquam obſtinatus ſchiſmaticus, epiſcopatu ſimul ac communione ſubmotus eſt. Scripſit *Epiſtolam ad Manuelem Patricium*, qua res a Photio ab anno 858. ad an. 870. geſtas ordine narrat. Exſtat hæc epiſtola Lat. apud Baronium ad an. 870. num. 45. Gr. Lat. una cum Actis concilii CP. 4. *Ingolſtad.* 1604. 4°. & Concil. tom. 8. p. 1385. [a] Verum præter hanc epiſtolam exſtat opus περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας, *de Spiritus Sancti diſciplina arcana, ut quemadmodum Filius ex ſolo Patre, ita & Spiritus Sanctus ex ſola, eademque cauſa procedit, dicitur tamen Filii eſſe, tanquam qui illi conſubſtantialis eſt, & ab eo mittitur.* Principium, Ἐν πολλοῖς μὲν εἰσὶν οἱ ἔλεγχοι πολυστίχοις ἐσπαρμένοι λόγοις δι' ὧν ἡ ὀφρὺς καταπατεῖται. Hoc opus Metrophani diſerte tribuunt antiquiſſimus codex MS. olim Palatinus num. 216. Vindobonenſis Theol. 249. num. 8. fol. 79. Ubi amplum hujus libri ἀποσπασμάτιον de proceſſione Spiritus S. de ſolo Patre habetur. Non deſunt interim alii codices MSS. qui illud Photio aſcribunt; utri vero adjudicandum ſit, in medio relinquit L. Allatius de conſenſ. Orient. & Occident. lib. 2. c. 6. num. 4. col. 575. In eodem codice Palatino num. 2, 3, 4. habentur ejuſdem Metrophanis *de recens exorta Manichæorum hæreſi brevis & luculenta narratio; ex diverſis contra ejuſdem Manichæos homiliis excerpta; contra Manichæorum recens prognatum errorem ſecunda editio ad Antonium metropolitam Cyzicenum.* Vide Poſſevin. in Append. p. 81 [b].

Metroph. Ep. ad Manuel. Patr. Conc CP. 2. Act. 3. pag. 1292. 4. p. 1297. 6. p. 1313.

PATRICIUS ARARSIUS, ignotæ gentis, conditionis, ætatis, ſcriptor, a me ideo in hunc locum repoſitus, quod Libelli Synodici a Pappo editi autore antiquior erat. Aliter de eo penitus ſilent tum veteres tum recentiores. Scripſit librum *Oceanum* dictum; unde inſigne fragmentum *de Meletio & Ario* profert dicti *ſynodici* autor, cap. 32. Et ſi ex ungue, quod aiunt, leonem metiri liceat, præclaram ejus orationem fuiſſe oportet. Photio longe fuiſſe antiquiorem, ſuſpicatur Sellerus. Et recte forſan. Patricius quidam Pruſcenſis epiſcopus ex oratione ejus in S. Pionium citatur a Glyca Annal. part. 1. p. 17. Quis vero fuerit, quave ætate floruit, neſcire ſe fatetur Labbeus Glycæ editor. Citatur etiam a Cedreno Compend. Hiſt. pag. 242. qui illum *martyrem* vocat, unde ipſum primis eccleſiæ ſæculis vixiſſe conjicere licet. An hic idem fuerit cum noſtro, affirmare vix audeo. Utrobique tum apud Glycam, tum apud Cedrenum habetur orationis Patricianæ fragmentum, ſed apud Cedrenum multo copioſius. 858.

[c] ADO, gente Gallus, anno 859. archiepiſcopus Viennenſis factus eſt. Anno 860. concilio Tullenſi, 873. Cabilonenſi, 875. conventui Cabilonenſi, interfuit. Obiit anno 875. & in martyrologio Romano die 16. Decembris locum habere meruit. 859.

SCRIPTA.

Martyrologium Sanctorum per anni circulum. Prodiit ad calcem martyrologii veteris Romani cum notis Heriberti Roſweydi *Antverp.* 1613. fol. *Pariſ.* 1645. fol.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 230. b Canonum Triadicorum, qui in honorem SS. Trinitatis decantati ſolebant, autor erat, ut nos docet *Allatius* de libris Eccleſ. p. 67. Expoſitio in Epiſtolam Catholicam *Johannis* citatur a *Johanne Vecco* tom 2. Græciæ Orthodoxæ p. 605. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 45. vol. 10. p. 540. c Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 149. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 42.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Breviarium Chronicorum de sex mundi ætatibus, a mundi initio ad annum 874. perductum, quæ annum enim istum sequuntur ab aliena manu adjecta sunt. Prodiit seorsim *Parif.* 1522. cum Gregorio Turonensi *Parif.* 1512. 1567. *Basil.* 1568. denique in Biblioth. Patr. tom. 16. p. 768.

Libellus de festivitatibus SS. Apostolorum ac discipulorum, sive successorum eorum. Exstat ibid. p. 823. & una cum martyrologio *Antverp.* 1613. *Parif.* 1645.

Martyrium S. Desiderii Viennensis episcopi. Habetur apud Canisium Antiq. Lect. tom. 6[a]. & Surium 11. Februarii.

Vita S. Theuderii abbatis Viennensis. Exstat apud Mabillon. Sæc. Benedict. 1. p. 678.

859. [b] ISAAC, Parduli Laudunensis episcopi diaconus, anno 849. concilio Carisiaco interfuit, & ecclesiæ Remensis diaconus Suessionensi anno 853. Demum episcopus Lingonensis factus, anno 859. concilio Tullensi, 862. Pistensi, 866. Suessionensi, 869. Vermeriensi, 875. Cabilonensi, 876. Pontigonensi, 878. Tricassino interfuit. Scripsit *Epistolam* satis prolixam *de canone Missæ* a Dacherio editam Spicileg. tom. 1. p. 345[c]. Hanc vero epistolam non esse Isaaci Lingonensis, sed Isaaci cujusdam abbatis de Stella ex ordine Cisterciensi, agnoscunt tum Baluzius, tum ipsemet Dacherius tom. 13. in indice Autorum p. 33. iterumque p. 158. ubi illum sub finem Sæc. 12. vixisse notat. Exstat ejusdem *Collectio Canonum*, Græcorum ad instar Nomocanonum, ex antiquis canonibus & imperatorum Francorum capitularibus consarcinata, continet selecta capitula ex tribus postremis Capitularium libris, sub 11. titulis comprehensa, a Sirmondo primum edita Concil. Gallic. tom. 3. a Baluzio Capitular. tom. 1. p. 1233. denique Concil. tom. 8. p. 598.

860. JOSEPH, gente, ut reor, Gallus, Turonis educatus, ubi studiis literarum incubuit sub cura Amalrici Turonensis archiepiscopi, & Pauli archiepiscopi Rotomagensis, a quo ad presbyteratus dignitatem evectus est. Quin & summis in republica muneribus honoribusque admotus. Factus est enim primum regni Aquitaniæ cancellarius, deinde a Carolo Calvo, Ludovico Balbo filio suo præceptor datus, ut ipsum melioribus literis erudiret, ejusdemque sacri palatii (ipsius verbis utar) cancellariorum ministerio functus. Claruit circa annum 860. Commisit literis *Historiam* translationis corporum SS. Ragnoberti Bajacensis episcopi & confessoris, & Zenonis ejus diaconi, & de miraculis ab iisdem patratis. Hanc historiam fabulis mire scatentem ex MS. Cod. Divionensi e latebris protraxit L. Dacherius Spicil. tom. 12. p. 600[d]. Sæc. IX. ab an. DCCC.

[e] HULDERICUS, natione Germanus, ex illustri familia Comitum de Kilburg & Dillingen natus, Hupaldi & Diapurgæ Sueviæ ducissæ filius, natus est circa ann. 817. in collegio Vanningo S. Galli, deinde sub Adalberto antistite Augustano educatus, ab isto Romam missus. Eo vero interea temporis defuncto in episcopum Augustanum renunciatus fuisset, ni ætatem immaturam causatus esset. Tandem post Hiltini mortem tum imperatoris tum canonicorum consensu ecclesiæ illius antistes factus est circa an. 860. Ecclesiam suam per 40. annos magna cum laude gubernavit; & Romano pontifici cœlibatus jugum sacerdotibus suis imponenti autoritate sua atque eruditione fortiter restitit. Obiit anno circiter 900. Scripsit *ad Nicolaum papam epistolam de continentia Clericorum*, qua illum cœlibatus legem rigide nimis urgentem ex Scriptura & ecclesiastica antiquitate libere atque acriter coarguit. Epistolam istam in lucem edidit Johannes Wolffius Memorab. Lect. tom. 1. p. 241. inter Orthodoxographa prius excusam pag. 481. & apud Fox. Act. & Monum. Eccl. tom. 2. p. 456. & ad calcem Callixt. de conjugio Clericorum[f]. Magni quidem olim ista a conjugii clericalis defensoribus habita est; adeo ut, teste Bertoldo Constantiensi *, Gregorius 7. anno 1079. coacta Romæ synodo istud Hulderici scriptum nominatim damnare necesse habuerit. Unde liquet falsos esse epistolæ hujus codices quosdam MSS. in Anglia, qui Volusiani Carthaginensis episcopi nomen præferunt, præcipue vetustum illum, Matthæo Parkero archiepiscopo Cantuar. a Jo. Balæo dono datum, quem se a Parkero accepisse testatur Jo. Foxus martyrologus noster loco citato: ubi aliam hac de re sub Volusiani etiam nomine epistolam plane elegantem adjunxit, qua clerici uxorati causam suam adversus Nicolaum papam strenue & nervose agunt. Animadvertat autem lector, alium fuisse Udalricum sive Hulricum episcopum etiam Augustanum, qui episcopatum iniit anno 924. obiit anno 973. vel paulo post; ut Germanorum annales diserte testantur. Unde nil mirum hunc cum nostro plures temere confudisse.

860. Pantal. de vir. illustr. Germ. part. 2. p. 52.

* Append. ad Herman. ad an. 1079. p. 349.

a Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 4. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 233. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 535. & *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20. vol. 11. p. 85. c Edit. nov. tom. 1. p. 449. d Edit. nov. tom. 2. p. 127. seq. e Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 896. f Exhibuit *Edv. Browne* in Append. ad Fasciculum expetend. p. 161. Separatim edidere *Jo. Frid. Mayerus* Gryphiswald. 1703. & *Sam. Schelwigius* Gedani 1706. teste *Fabr.* loco citato.

Sæc. IX. ab an. DCCC. 860. ANONYMUS *de miraculis S. Richarii* scriptor, monachus Centulensis, claruit anno 860. Condidit *de miraculis S. Richarii abbatis Centulensis, libros* 2. in quorum altero, se ea tantum referre quæ ipse viderat, diserte tradit. Hos ex codicibus MSS. Centulensi & Compendiensi edidit in lucem Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 213.

860. ANONYMUS monachus, *Vitæ S. Leutfredi* autor, claruit circa annum 860. In literas retulit *Vitam & res gestas* S.Leutfredi Madriacensis in Neustria abbatis, qui decessit circa annum 738. Exstat hæc vita apud Surium Jun. 21. & ad varios codices MSS. recognita apud Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 595.

860. [a] ISO, origine forsan Germanus, cœnobii Sancti Gallensis monachus, claruit circa annum 860. Obiit anno 871. Scripsit *de translationibus & miraculis S.Otmari libros* 2. qui exstant apud Goldastum Script. Rer. Aleman. tom. 2. & apud Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 1620. Addit Goldastus in præfatione, composuisse illum *Lexicon Latinum*, ex veteribus Glossariis collectum, quod in Biblioth. S. Galli, & Constantiæ in Biblioth. Cathedrali MS. asservatur.

863. ERMENTARIUS, cœnobii Heriensis, in insula Herio apud Pictones siti, abbas, claruit circa ann. 863. *Historiam* condidit, libris duobus, *translationis S. Filiberti abbatis*, ex monasterio Heriensi, in varia subinde loca, ob frequentes Normannorum irruptiones deportati. Quorum pene omnium Ermentarius testis erat oculatus. Hos libellos, ad MSS. codices recognitos, post Chiffletium in historia Trenorchiensi, edidit Johannes Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 537.

865. REMBERTUS, natione Germanus, novæ Corbeiæ monachus, Anscharii discipulus, cui anno 865. in sede Hammaburgensi & Bremensi successit, obiit anno 887. Commisit literis *S. Anscharii, Hammaburgensis & Bremensis archiepiscopi, Septentrionalium regionum apostoli,* cui admodum erat familiaris, *vitam*, quam post Philippum Cæsarem, & Johan. Bollandum Februar. 3. ad MSS. codices Corbeiæ veteris recognovit, & Actis suis Benedictinis inseruit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 75. Cui etiam Gualdonis monachi Corbeiensis, qui claruit anno 1050. præfationem prolixam, & operis metrici de vita Anscharii specimen subjecit, sed utrumque opus integrum pridem ediderat, notisque illustraverat P. Lambecius ad calcem Originum Hamburgens. tom. 1. *Hamburg.* 1652. 4°. [b] Sæc. IX. ab an. DCCC.

WULFADUS, ab Ebbone Remensi inter clericos cooptatus, ecclesiæ Remensis œconomus factus est, eoque nomine concilio Carisiacensi anno 849. & Suessionensi anno 853. interfuit. Anno circiter 866. Caroli Calvi Imp. favore archiepiscopatum Bituricensem adeptus est. Anno 867. synodo Tricassinæ, 869. Vermeriensi, 870. Pistensi, 871. Duziacensi adfuit. Obiit anno 875. 6. Non. Octobr. Scripsit *Epistolam pastoralem ad parochos & parochianos Diœcesens suæ*, quæ exstat apud Mabillon. Analect. tom. 4. p. 602. 866.

BASILIUS, MACEDO a patria dictus, ex illustri Arsacidarum stemmate ortus, Maictis Arsacidæ nepos, materno vero genere Constantinum M. attingens. Puer adhuc a Bulgaris in captivitatem abductus, multos in Bulgaria annos exegit. Libertatem demum nactus, Theophili sive Theophilitzis, Michaelis Imp. consanguinei, comitatui se adjecit, ab eo protostrator sibi designatus: ab imperatore mox inter stratores suos adlectus, & protostratoris, deinde accubitoris, demum patricii, dignitate auctus. Anno 867. interfecto Barda Cæsare impensiorem Michaelis Imp. favorem eo facinore meruit, ab eo officiorum magister, filius adoptivus, ac postremum ipso pentecostes die Cæsar, renunciatus. Exeunte anno Basilius Michaelem immissis sicariis e medio tollendum curavit; eoque sublato imperii fasces arripuit. Quicquid in rebus ecclesiasticis gesserit, Photium præsertim spectat; adeoque supra a nobis in Photio enarratum est. Obiit anno 886. imperii administrati 18. inter optimos principes numerandus, nisi quod pessimo facinore ad imperium grassatus sit. 867. Vid. vit. ejus per Constant. Porphyr. edit. Gr. Lat. ap. L. Allat. Symmict. part. 2. p. 1.

SCRIPTA.

Capita exhortatoria 66. ad Leonem filium, Gr. Lat. a Morellio edita *Paris.* 1584. 4°. & cum notis Barnabæ Damckii *Hamburgensis* an. 1633 [c].

Orationes aliquot, una cum Actis synodi 8æ. editæ.

Allocutiones 3. ad synodum dictam exstant Lat. Concil. tom. 8. p. 1151.

Epistolæ 2. ad Nicolaum papam, habentur

a Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 564. b Scripsit item Epistolam ad *Ratrammum* monachum Corbeiensem de *Cynocephalis*, quæ lapsu temporum excidisse videtur. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 337. c Item ex duobus Codicibus MSS. Regiæ Bibl. emendata ab *Ansel. Bandurio* in tom. 1. part. 2. Imperii Orientalis.

Sæc. IX. ab an. DCCC. apud Baronium ad ann. 867. num. 105. ad an. 871. num. 7.

Harum prior exstat Lat. Concil. tom. 8. p. 1007. pars etiam illius Gr. Lat. ibid. p. 1293.

[a] *Liber de Jure*, quem scribendum curavit Basilius, interiit. Exstant tamen fragmenta 4. de Nuptiis agentia, Gr. Lat. in Leunclavii Jure Græco Romano lib. 2. p. 86. unicum etiam de officio Patriarchali Lat. apud Baronium ad an. 886. num. 12.

[b] *Menologium Græcorum* scribendum, augendum, & imaginibus miniatis exornandum, curasse Basilium autor est Baronius *, qui & codicem jussu ejus conscriptum a se visum, lectumque esse prodit. Eum in bibliotheca Vaticana etiamnum exstare, sex tamen mensibus a Martio ad Augustum inclusive desideratis, fidem facit Leo Allatius *: qui tamen illum potius Basilio juniori, qui anno 977. imperium tenuit, ascribendum conjicit. Cæterum ne quis incuria labatur, sciendum est menologium istud non parum discrepare ab aliis Græcorum menologiis, sive eo quod Latine habetur apud Canisium, tom. 2. p. 731 [c]. sive eo quod in Menæis Græcorum insertum reperitur, seu eo denique quod in linguam Græcorum vernaculam a Maximo Marguino Cytherorum episcopo versum prodiit *Venetiis* 1529. 4°.

* Ad an. 886.

* De libris Eccl. Græc. Dissert. 1. p. 84.

867. [d] HADRIANUS, natione Romanus, Talari postea episcopi filius, a Gregorio 4. subdiaconus, ac demum presbyter titulo S. Marci ordinatus. Anno 867. thronum pontificalem sortitus est, die 14. Decembris consecratus. Magnam sibi primo limine conflavit invidiam Theutgaudo, Zacharia, & Anastasio ecclesiasticæ communioni restitutis, quos Nicolaus papa ad laicorum sortem redegerat. Anno etiam sequente Waldradam a Nicolao excommunicatam censura absolvit. His factis tantam apud Occidentales episcopos, & exules Græcos Romæ commorantes invidiam iniit, ut ab illis acriter reprehensus, ab his communionem ejus fugientibus angue pejus exosus, utrosque demississimis obsequiis & solenni Nicolai papæ encomio pacatiores reddere necesse habuerit. Eodem anno recepto ab Ignatio Photii patriarchæ CP. libello contra Nicolaum & ecclesiam Romanam, Romæ synodum habuit; ac Photium triplici anathemate percussit, librumque ejus palam comburi jussit. Eodem circiter tempore Lothario regi, quem ob adulteras Waldradæ nuptias Nicolaus antea sacris submoverat, Romam profecto communionem indulsit. Anno 869. Donatum Ostiensem, & Stephanum Nepesinum episcopos, ac Marinum diaconum, Constantinopolim legatos ad concilium celebrandum misit. Anno 870. Carolo Calvo ob occupatum & divisum cum Ludovico fratre Lotharii defuncti regnum, excommunicationem ni incepto desisteret, comminatus est; in episcopos etiam Gallos se præsentem graviter animadversurum jactitans, ni regem suum proposito abducerent. Anno 871. refricata pristina de Bulgaris controversia de Ignatio CP. graviter, incassum tamen, conquestus est. Ignatius jura patriarchatus CP. tueri certus, episcopos & presbyteros Roma in Bulgariam missos provincia ejecerat, eamque e Romanæ sedis ditione ereptam Constantinopolitanæ vindicarat. Obiit anno 872. die 25. Novembris. Exstant *Epistolæ 26.* Concil. tom. 8. p. 896. quarum tres habentur Gr. Lat. inter Acta synodi 8. *Allocutiones* 3. ad synodum Romanam anno 868. habitam, & *Capita* 5. in eo pronunciata, reperiuntur Gr. Lat. inter Acta synodi 8. actione 7. Concil. tom. 8. pag. 1342 [e].

[f] THEODORUS, ABUCARA dictus, Cariæ archiepiscopus, & a Photio patriarcha CP. ad sedem Laodicenam si non translatus, saltem designatus. Claruit anno 867. quo una cum Zacharia Chalcedonensi metropolita a Photio ad Ludovicum Occidentis imperatorem legatus est; ut librum a se contra Nicolaum papam conscriptum deferret, & Ludovicum ad excutiendum papale jugum incitaret. Verum iter vixdum inierat, cum a Basilio Macedone, qui interfecto Michaele Imp. purpuram arripuerat, revocatus est, ac domi manere jussus. Anno 869. in concilio CP. libellum pœnitentiæ obtulit, quo vim sibi a Photio illatam causatus, seque dolis & insidiis in partes Photianas pertractum fuisse præ se ferens, facti veniam postulavit & obtinuit; ab Ignatio patriarcha in communionem & concilii consessum admissus. 867.

Vide sis Nicet. in vit. Ignat. patriarchæ passim Concil. tom. 8.

SCRIPTA.

Dialogus de 5. inimicis, a quibus Christus homo factus nos liberavit. Explanatio vocum quibus utuntur philosophi, & confutatio hæresis Acephalorum. Dialogus ratiocinatione demonstrans Deum esse. Epistola continens fidem Orthodoxam juxta synodum Chalcedonensem. Solutiones breves de corpore Christi. De peccato Adami. De luctatione Christi cum

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 6. vol. 12. p. 407. 429. & 467. [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. sæc. 11. p. 530. [c] Edit. nov. tom. 3. p. 412. [d] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 179. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 529. [e] Decretum de validitate Matrimonii habetur ap. *Baluzium* tom. 5. Miscell. p. 483. [f] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. §. 4. vol. 9. p. 176. item de Verit. Christ. Relig. c. 2. §. 37. p. 119. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 110.

Diabolo.

Sæc. IX. ab an. DCCC. *Diabolo. Dialogus cum Arabe. Quæſtio ab Agareno propoſita. Diſſertatio cum Judæo. Dialogi aliquot contra Neſtorianum. Quæſtiones ab infideli propoſitæ. Contra Saracenos*[a]. *Mahometem non eſſe a Deo; quod fuerit hoſtis Dei, & a Dæmone obſeſſus. De confirmatione Chriſtianiſmi. De pane myſtico & corpore Chriſti. De Chriſto vero Deo. De una Uxore. De Filio ὁμοουσίῳ contra Saracenos.* (Hoc opuſculum Latine tantum in vulgatis habetur, Græce vero & Latine edidit Johan. Cotelerius not. in lib. 5. Conſtit. Apoſt. pag. 227.) *Quod pater ſemper generat*, &c. *Diſputatio de nomine Dei; de Deo & Deitate; & cum Neſtoriano*[b]. *Contra Jacobitam de eadem re. Quæſtio ab Origeniſta propoſita. Contra Saracenos Theopaſchitas. Dialogus cum Neſtoriano. De tempore. De Autore boni & mali; & aliarum aliquot quæſtionum ſolutiones*; quæ haud tanti ſunt, ut huc transferantur. Edita ſunt hæc omnia Gr. Lat. a Jacobo Gretſero una cum Anaſtaſii ὁδηγῷ *Ingolſtad.* 1606. 4°. & in Auctuario Duceano *Pariſ.* 1624. tom. 1. p. 367.

De Unione & Incarnatione tractatus, quem ex bibliothecæ Bodleianæ Cod. MS. primus in lucem extulit Andreas Arnoldus Gr. Lat. una cum S. Athanaſii *ſyntagmate doctrinæ ad Clericos & Laicos*, *Pariſ.* 1685. 8°[c].

869. THEODOSIUS, patriarcha Hieroſolymitanus, claruit anno 869. quo Eliam ſyncellum literis & reliquiis munitum ad Ignatium patriarcham CP. legavit; ut concilio Conſtantinopoli recens indicto ſuo nomine intereſſet. Exſtat *epiſtola ad Ignatium* Lat. Concil. tom. 8. p. 986[d].

869. MICHAEL, patriarcha Alexandrinus, claruit anno 869. quo Joſephum archidiaconum ſuum ad concilium CP. vices ſuas obiturum legavit, & *epiſtolam ad Baſilium Imp. de unitate eccleſiæ* conſcripſit. Exſtat epiſtola iſta Lat. Concil. tom. 8. p. 1111. Gr. Lat. (ſed multo brevior, forſan a Græcis concilii Actorum editoribus in compendium redacta) ibid. p. 1361[e].

869. JOSEPHUS, vitæ inſtituto monachus, & eccleſiæ Alexandrinæ archidiaconus, claruit anno 869. quo Michaelis patriarchæ vicarium in concilio CP. locum tenuit. Exſtat Lat. *oratio brevis panegyrica ad Synodum* Concil. tom. 8. p. 1114.

[f]ODO, natione Gallus, primum monachus, deinde abbas Glannafolienſis & Foſſatenſis, claruit anno 869. Hiſtoriam condidit *de tranſlatione S. Mauri abbatis in Foſſatenſe monaſterium in agro Pariſienſi*, Adelmono diacono dicatam. In qua etiam de everſione & inſtauratione monaſterii Glannafolienſis agitur. Hanc ediderunt Jacobus Brolius, Johan. Bollandus, demum Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 165. Sæc. IX. ab an. DCCC. 869.

PETRUS SICULUS, vir doctus ac nobilis, circa ann. 870. a Baſilio Imp. ad Armenos pro permutandis invicem captivis legatus, rem feliciter confecit; poſtquam apud Tibricam Armeniæ civitatem novimeſtre ſpatium exegiſſet. Agunt de eo ex recentioribus poſt Baronium & Voſſium Miræus, ejuſque exſcriptor Oudinus. Scripſit Petrus ad Bulgariæ archiepiſcopum *hiſtoriam de ortu, progreſſu, & occaſu Manichæorum*[g]; quam a Marco Velſero acceptam primus Gr. Lat. edidit Matthæus Raderus Soc. Jeſu *Ingolſtad.* 1604. 4°. Habetur etiam Lat. in Biblioth. Patr. tom. 16. 870.

[h]MICHAEL PSELLUS, vir doctiſſimus, & philoſophus ſummus, diu in Antro inſula verſatus eſt: a quo Leo Byzantius cognomento philoſophus, non tamen imperator, liberalium diſciplinarum elementa hauſit; rhetoricam puta, philoſophiam, reliquaſque ſcientias didicit. Claruit circa ann. 870. & deinceps. Cave tamen ſis, ne male confundas hunc (quod multos feciſſe conſtat) cum altero illo Michaele Pſello, Michaelis Ducæ præceptore, undecimi ſæculi ſcriptore; de quo ſuo loco. An aliquid ſcripto conſignaverit noſter, non ſatis liquet. Quoſdam tamen tractatus ab eo ſcriptos ſub recentioris Pſelli nomine latere veriſimile eſt, præcipue *Paraphraſin in pleroſque Ariſtotelis libros*, *Dialogum de operationibus Dæmonum*, *Tractatum de Dæmonibus* nondum Græce editum, aliaque quæ nec tractandi ratione, nec inveniendi acumine, neque ſtylo, juniorem Pſellum ſapiunt: de quibus conſulas Leonem Allatium in Diatriba de Pſellis, p. 12, &c. et nos de iis alibi plura. 870.

STYLIANUS, cognomento *Mapa*, Neocæſareæ in provincia Euphrateſina Metropolita, claruit anno 870. quo concilio Conſtantinopolitano 4. ſubſcripſit. Parti- 870.

[a] Gr & Lat primus exhibuit *Michael le Quien*, una cum alio *Theodori* Dialogo in tom. 1. opp. *Jo. Damaſceni* p. 466. ſeq. *Par.* 1712. [b] Conf. *Caniſ* Lect. Antiq. tom. 4 p. 281. Edit. nov. tom. 2. part. 2. p 467. [c] Exſtat etiam in *Caniſ.* Lect. Antiq. Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 474. [d] Extrema hujus Epiſtolæ clauſula habetur Gr. ap. *Harduin.* Conc. tom. 5. p 1030. Epiſtola *Theodoſii* ad *Photium* habetur Gr. Lat. ibid. tom 6. p. 272. Occurrit alia ad *Baſilium* imp. ibid. p. 287. [e] Epiſtola ad Imp. *Baſilium Leonem*, & *Alexandrum* habetur ap. *Harduin.* Conc. tom. 6. p. 259. [f] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 322. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 14. vol. 5. p. 463. [g] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 189. ad hanc hiſtoriam emendandam & illuſtrandam conf. Formul receptionis Manichæorum quam exhibet *Tollius* in Inſign. Itinerar. Italic. [h] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 5. ad *Leonis Allatii* Diatrib. p. 2. ſeq.

bus Ignatianis perdite addictus, multa sub Photio passus est, sede sua submotus, & exilio mulctatus. Photio demum sede patriarchali dejecto, anno 886. sedem recuperavit; & eodem anno, atque iterum anno 889. de recipiendis in communionem Photianis Stephanum papam per literas consuluit, multis utrobique contra Photium declamitans, ecclesiæ tamen pacem sectariis ejus pœnitentiam agentibus indulgendam esse contendens. Post annum 899. Johannem 9. pontificem de eadem causa consuluit: atque ipse interim cum Photianis communionem iniit. Exstant *epistolæ 2. ad Stephanum papam* Gr. Lat. Concil. tom. 8. p. 1397. 1410. antea a Radero una cum Actis concilii octavi Gr. Lat. editæ *Ingolstad.* 1604. 4°. Habetur Styliani cujusdam opus *de proprietatibus S. Trinitatis*, Gr. MS. in bibliotheca regia Parisiensi, teste Labbeo Nov. Biblioth. MS. p. 90[a]. an vero nostri sit Styliani, dicant nobis quibus codicem MS. inspicere datum est.

870. [b] ANASTASIUS, abbas Romanus, ecclesiæ Romanæ presbyter & bibliothecarius, claruit anno 870. Anno præcedente cum Suppone & Everhardo Comitibus a Ludovico Imp. Constantinopolim ad conciliandas inter Ludovici filiam & Basilii Macedonis primogenitum nuptias legatus fuerat: quo pervenit sub exitu concilii Pseudo-Octavi, atque ultimæ illius actioni interfuit. Mox subreptos a Romanis legatis conscio imperatore libellos pœnitentiæ a Photianis sedi Romanæ oblatos restitui impetravit: & in Occidentem reversus, Actorum conciliabuli Ignatiani exemplar secum detulit; quod postea Latine vertit. Cæterum quæ de Anastasio tradi solent, non usque adeo certa sunt. Sane eruditis inter se parum convenit, idemne fuerit Anastasius, *Cardinalis* qui dicitur, & bibliothecarius, cujus tot egregia habemus monumenta. Quo res hæc clarior apertiorque fiat, videndum primo quisnam erat Anastasius Cardinalis; deinde utrum is idem erat cum bibliothecario. Anastasii Cardinalis res gestas ex annalibus Bertinianis, Actisque synodi Romanæ sub Leone 4. habitæ, ab Holstenio primum publicatis, exinde in Labbeanam conciliorum editionem translatis, compendio describemus. Pater ei erat Arsenius, propter opes & potentiam magni apud Romanos nominis, de quo annales Bertiniani ad ann. 868. *Arsenius ad Ludovicum Imp. pergens in Beneventum infirmitate corripitur, & thesaurum suum in manus Ingelbergæ imperatricis committens, & ut dicebatur, cum Dæmonibus confabulans sine communione abiit in locum suum.* Fratrem habuit Eleutherium, multis magnisque vitiis infamem, qui Anastasii * consilio, Leonis papæ antehac uxorem, ejusque filiam, quam alii desponsatam dolo deceperat & constupraverat, interfecit. Unde anno 868. petente Leone papa, a judicibus, quos eo fine misit imperator, ad mortem damnatus est. Ipse Anastasius anno circiter 848. a Leone * 4. presbyter titulo S. Marcelli ordinatus est, *Presbyter*, inquit, *cardinis nostri, quem nos in titulo B. Marcelli, martyris atque pontificis, ordinavimus*, i. e. hæc ecclesia ei specialiter commissa est, ut in ea curanda, tanquam janua in cardine suo, continuo versaretur, inde vulgo *Cardinalis* dictus. Verum cardinem suum mox deseruit Anastasius, & relicta Roma, in regione Aquileiensi per biennium latitabat *, & ad duo etiamsi concilia vocatus, comparere noluit. Unde a Leone papa, & synodo 75. episcoporum anno 850. Decembr 16. Romæ habita, communione privatus est. Anno 853. Maii 29. Leo tunc Ravennæ agens *, in ecclesia S. Vitalis synodum habuit, ad quam Anastasium, ab ecclesia sua jam integro quinquennio absentem, iterum vocavit. Sed cum latebras adhuc studiose quæreret, quin nec ipsius imperatoris legati qui tunc aderant, se hominem invenire posse affirmarent, Leo annuente synodo anathematis sententiam in ipsum tulit. Mense Junio die 19. Romam rediit pontifex, ibique in ecclesia B. Petri sententiam in Anastasium latam publicavit *, tresque episcopos ad illum jam Clusi commorantem destinavit, qui eum ad generalem synodum Romæ Novembr. 15. habendam, tum coram, tum scriptis literis, citarent: Decembr. 8. Romæ *, in civitate nova, *Leoniana* dicta, in ecclesia B. Petri, synodus congregata est. In qua causa Anastasiana plenissime agitatur, & cum post tot synodales admonitiones, tot excommunicationes, neque ad synodum venire, neque ad ecclesiam suam post tot annorum absentiam redire voluit, proinde judicio synodali ob stultam suam audaciam merito depositus est, & omni sacerdotali honore penitus privatus. Cui sententiæ episcopi 67. presbyteri 20. diaconi 6. subscripserunt. In ecclesia ubi habitum est hoc concilium, imaginem hujus synodi pingi fecit Leo, in cujus parte dextra sententiam * quam in Anastasium in synodo Romana anno 850. tulerat, scribi jussit; in parte sinistra sententiam synodalem, quæ hoc ipso anno Maii 29. in eundem lata est. Denique super valvas argenteas, sententiam

Anast in Actis Conc. a se vers. Baron. passim tom. 10.

* Annal. ubi supra & Act. Syn. Rom. apud Holst. Collect. Rom. p. 145.

* Act. ibid. p. 102. alibi.

* Act. ibid. p. 138. & 102.

* Act. ibid. p. 103. 140.

* Ib. p. 105. 140.

* Act. ibid. p. 101, &c.

* Exstat ib. p. 138, &c.

a Habetur in Catalog. Codd. MSS. Bibl. Coislinianæ a *Montfalconio* edit. p. 88. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 250. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c 35. §. 8. vol 9. p. 337. item Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p 231. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 7. p. 189.

in

Sæc. IX. ab an. DCCC.

in hac ipsa synodo jam prolatam. Anno 855. Julii 17. Leo diem clausit extremum. Quo mortuo, Anastasius e tenebris erumpens, & sæculari potentia armatus, in ecclesiam B. Petri ausu nefario, excommunicatus licet, intravit, & venerandæ synodi picturam erasit & destruxit. Adversus quem eo quod altiora petens, inquit Adrianus papa, quod sibi toties interdictum fuerat temere usurpavit, ac vetitum locum conscendit, satis nostra ecclesia murmuravit & murmurat. Octobr. 1. in sedem pontificalem evectus est Benedictus, qui Anastasium, sacerdotalibus vestimentis expoliatum, ad laicam communionem redegit, synodique picturam, quam iste destruxerat, restauravit. Anno 858. Martii 10. moritur Benedictus, cui Mart. die 16. successit Nicolaus 1. Ipse Anastasium recepisse videtur*. Anno 867. Novembr. 12. mortuo Nicolao, post dies octo electus est Adrianus 2. qui mox in exordio ordinationis suæ (ut referunt annales Bertiniani) Anastasium Romanæ ecclesiæ bibliothecarium constituit, qui anno sequenti Adriani epistolam 11. conscripsit. Sed gratiam, quam consecutus est, non diu tenuit. Quippe anno 868. Octobr. 12. coram Adriano * apud S. Praxedem positus, & renovatis prioribus, aliisque longe gravissimis criminibus ei objectis, ipse una cum omnibus fautoribus, qui cum eo, locutione, cibo, potuve communicaverint, anathemati subjicitur, donec de omnibus quibus impetitur, coram synodo rationem reddat. His non obstantibus, in gratiam mox rediisse videtur. Anno enim sequenti (si modo idem sit qui bibliothecarius) una cum Suppone & Everhardo Comitibus, Ludovici Imp. legatis, Constantinopolim missus est, ibique concilii (ut vocatur) œcumenici 8. duabus ultimis actionibus interfuit. Anno 871. una cum Cæsario abbate, Neapolim in causa Athanasii episcopi Neapolitani ab Adriano papa delegatur, ubi clerum populumque contumacem excommunicationi subjecit. Mortuo Adriano Novembr. 25. anno 872. die Decembris 14. Johannes 8. papa ordinatus est, qui Anastasium nostrum bibliothecarii munere iterum cohonestavit, ejusque opera in scribendis epistolis usus est. Unde Johannis epistola 314. Januar. 5. anno 876. scripta, aliæque forsan ipsum autorem agnoscunt. Hujus Johannis jussu, anno circiter 877. concilii 7. œcumenici Acta, quæ ex Oriente redux secum detulerat, e Græco in Latinum sermonem transtulit, ut ex veteri codice MS. luculenter ostendit Cl. Papebrochius *. Quousque post hæc vixerit, non usque adeo constat; ad annum tamen 887. vitam protraxisse putatur.

*Ib. p. 144.

*Ib. p. 145, 146.

*Catalog. Rom Pontif. p. 141.

Notet lector posteriora hæc quæ de Anastasio retulimus, Bibliothecario certo esse tribuenda, an Cardinali sub judice lis est. Restat igitur ut paucis disquiramus, utrum Cardinalis, & Bibliothecarius, unus idemque fuerit Anastasius. Eundem censent Vossius *, Lambecius †, Sagittarius ‡, alii. Diversum faciunt Labbeus, Ciampinus, &c. Pro Vossio facit, quod uterque erat ecclesiæ Romanæ presbyter, uterque bibliothecarius, uterque eadem tempestate vixit, & iisdem pontificibus ministravit. Vossium interim ejusque sequaces erroris arguit Labbeus *, quod duos hos Anastasios perperam confuderint. Quod gratis quidem ab eo dicitur, nulla ratione reddita, adducto nullo vetustatis testimonio. Non alia litem hanc dirimendi commodior mihi videtur ratio, quam si paulisper investigemus quousque in describendis pontificum Romanorum vitis processerit Anastasius. In Nicolao 1. desiisse communis fert eruditorum sententia, quam & ipse Vossius amplectitur. Doctissimus Ciampinus, quo nemo Libri pontificalis examen accuratius instituit, postquam regulas quasdam criticas tradidisset, quibus certior de scriptoris alicujus stylo censura ferri possit, Pontificalis libri stylum sub examen revocat *, istumque diversos præter Anastasium autores habuisse ostendit. Concludit * tandem, Anastasium non nisi Gregorii 4. Sergii 2. Leonis 4. Benedicti 3. & Nicolai 1. vitas elucubrasse; cæteras, quæ Gregorium præcedunt & Nicolaum sequuntur, ab aliis autoribus confectas fuisse. Hæc si ita sint, nullus dubito diversos fuisse Anastasios nostros, hoc præcipue argumento ductus, quod tum in vita Leonis 4. tum Benedict. 3. depositionis Anastasianæ historia diserte traditur, illumque canonice fuisse depositum liquido affirmatur, idque iisdem pene verbis quæ in ipsius synodi Romanæ Actis sub Leone 4. habentur. Quod omni prorsus probabilitate caret, Anastasium Cardinalem de se referre voluisse. Et ut libere dicam, diversum videtur utriusque ingenium, mores diversi. Interim non est dissimulandum, non deesse viros impense eruditos, qui Anastasium in condendis pontificum vitis illas partes tenuisse negant. In his est Florav. Martinellus, vir multæ eruditionis, in bibliotheca Vaticana pluribus annis scriptoris munere functus, libro de Roma ex Ethnica sacra pag. 409. Cujus decem vel undecim rationes pro hac causa recenset Ciampinus *. Nec ab hac opinione abludit ὁ πάνυ Cestriensis * noster, asserens se nihil quicquam hactenus vidisse, quod Anastasium hujus libri autorem fuisse doceat, præter titulum in aliquibus MSS. & sane paucis,

Sæc. IX. ab an. DCCC.

* De Hist. Lat. lib. 2. c. 31 p. 318.
† Comment. l. 8. p. 271.
‡ Introd. in Hist. Eccl. c. 8. n. 3. p. 42.

* De Script. Eccl. tom 1. p. 63.

* Exam lib. Pont. Rom. 1688 4to. Sect 3. 4. 5. 6.
* Sect. 11. p. 105.

* Sect. 1. p. 27.
* De success. Dissert. 1. c. 12. n. 6. p. 128.

inventum. Nec bibliothecarium illum tale opus edidisse a quoquam ante sæculum 14. vel 15. perhiberi. De quo viderint eruditi. Ut ut sit, erat Anastasius bibliothecarius supra communem sui sæculi sortem eruditus, Græce pariter ac Latine doctissimus, & Constantinopoli diu versatus, Græcorum bibliothecas sedulo excusserat, & monumenta undique conquisivit, in rebus agendis experientissimus, ingenio subdolus & subtilis, ad disputandum & scribendum promptus & paratus, curiæ Romanæ, pront res ferebat, Advocatus dicam an Mancipium? In cujus gratiam omnia trahebat. Cujus causam nemo novit accuratius, agebat fortius.

[a] OPERA.

Acta concilii Constantinopolitani 4. seu Generalis Pseudo-Octavi anno 869. habiti, partim Latine scripta, partim ex Græco Latine versa, multis de suo additis. Exstant Concil. tom. 8. p. 961.

Acta concilii Nicæni 2. seu Generalis Pseudo-Septimi, anno 787. habiti, Latine versa. Exstant Concil. tom. 7. p. 29.

Historia ecclesiastica, *sive Chronographia tripartita*, ex Nicephori patriarchæ CP. Georgii Syncelli, & Theophanis confessoris chronicis maximam partem desumpta, & in Latinum sermonem conversa. Prodiit cum notis Fabroti *Paris.* 1649. fol.

Historia de vitis Romanorum pontificum, seu *Liber pontificalis* a S. Petro usque ad Nicolaum pertingens. Partem libri hujus priorem, quæ a S. Petro ad Liberium protenditur, Anastasium parentem non agno-
*Tom. 1. p. 252. scere inde probat Labbeus *, quod viderat MS. codicem optimæ notæ tempore Caroli M. exaratum; in quo vitæ illæ Damaso jam tum tribuebantur, antequam aut natus esset Anastasius, aut saltem ex primis infantiæ crepundiis emersisset. Codicem haud dissimilem in bibliotheca Cæsarea haberi testatur Lambecius Comment. lib. 2. p. 927. Verum de hoc opere pontificali abunde satis supra in Damaso egimus. Exstat historia ista in omni Conciliorum editione, quin & *Moguntiæ* edita 1602. & ad calcem Historiæ ecclesiasticæ cum Caroli Fabroti notis *Paris.* 1649. fol. [b]

Collectanea de iis, *quæ spectant ad historiam Monothelitarum*, seu farrago variorum opusculorum ab Anastasio partim conscripta, partim Latine versa, partim aliunde inserta, viz.

Anastasii Bibliothecarii epistolæ 2.

Johannis 4. *papæ apologia pro Honorio papa.*

S. Maximi epistolæ 5.

Theodori papæ epistolæ 3.

Martini papæ epistolæ 4.

Commemoratio eorum, *quæ S. Martinus passus est Constantinopoli.*

Relatio motionis factæ in S. Maximum coram principibus in secretario.

Anastasii monachi epistola ad monachos Caralitanos.

Relatio disputationis inter S. Maximum & Theodosium Cæsareensem.

Anastasii apocrisiarii epistola ad Theodosium Gangrensem.

Hypomnesticon de gestis SS. Maximi, *utriusque Anastasii*, *Martini*, &c.

Collectanea ista a Jac. Sirmondo edita prodierunt *Paris.* 1620. 8°. & exinde in Bibliotheca Patr. tom. 12. p. 831 [c].

Vita seu passio S. Demetrii martyris. Exstat apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 65.

Vita S. Dionysii Areopagitæ, ex Methodio in Latinum sermonem translata interiit, excepta præfatione, quæ habetur apud Surium ad diem 3. Octobr.

Vita S. Johannis Eleemosynarii, ex Leontio Latine versa aut interiit, aut adhuc MS. delitescit [d].

Id unicum monendum restat, quod vita Johannis 8. quam ex codice MS. protulit Papebrochius, nos docet, Anastasium præter alia, S. Petri Alexandrini archiepiscopi vitam, & passionem S. Acacii, sociorumque ejus, de Græco in Latinum transtulisse [e]. An versiones ejus hodie supersint, non comperi.

[f] EPIPHANIUS, Cypri archiepiscopus, claruit anno 870. quo circiter tempore 870.
restitutum Ignatio patriarchatum CP. per literas gratulatus est, se synodi ab eo anno superiore habitæ decreta ex animo suscipere professus. Exstat hæc *Epistola* Gr. Lat. in Prolegomenis synodi 8. Generalis, Concil. tom. 8. p. 1276.

AUTOR anonymus, S. Dionysii mo- 870.
nachus, claruit sub Carolo Calvo circa annum 870. Rogatu Samuelis monachi Dionysiani condidit *de virtutibus & miraculis*

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 252. seq. & 370. seq. b Denuo prodiit cura *Francisci Blanchini* & *Jo. Vignolii*, adjectis vitis *Hadriani* 2. & *Stephani* 6. *Rom.* 3. tom. an. 1718. 1723. 1728 fol. neque tertio hoc tomo opus absolvitur. conf. Act. Er. 1731. p. 149. Iterum auctam vitis Pontificum a *Leone* 9. ad *Johannem* 22. a Scriptoribus fere coævis scriptis edidit *Muratorius* tom. 3. Rerum Italicarum Scriptorum 1723. fol. Novissime *Johan. Vignolius* Rom. 1724. 4to. c Item in operibus *Sirmondi* junctim editis *Paris.* 1696. fol. tom. 3. d Vita *Johannis Eleemosynarii* autore *Leontio*, interprete *Anastasio*, habetur ap. *Rosweydum* lib. 1. de Vita patrum, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 28. Prologos *Anastasii* in versiones Passionum 1480. Martyrum, miraculorum *S. Basil. Cæsareens.* Passionis *S. Cyri* & *Johannis*, & vitæ *Donati* episc. apud Euriam in Syria exhibuit *Jo. Mabillon.* tom. 1. Musæi Italic. part. 2. p. 80. e Quibus addas *Hierarchiam Dionysii Areopagitæ*, ut nos docet Muratorius Rerum Italicarum tom. 3. p. 269. conf. Acta Erud. 1724. p. 378. f Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 318. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. §. 6. vol. 7. p. 429.

S. Dio-

Sæc. IX. ab an. DCCC. *S. Dionysii Areopagitæ, sociorumque ejus libros tres*, quos ex codicibus MSS. Dionysiano & Victorino extulit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 343.

870. [a] OTFRIDUS, natione Germanus, Rabani Mauri discipulus, cœnobii Wissenburgensis ex ordine Benedictino monachus claruit anno 870. Scripsit multa tam metro, quam prosa. De eo hæc Trithemius*; *Exemplo Caroli imperatoris magni, conatus est barbariem linguæ Teutonicæ ad regulas Grammaticales reducere. Quod & ex parte perfecit. Unde ea quæ patrio sermone conscripsit, non facile nostra ætate legi & intelligi possunt, etiam ab homine quantumcunque Teutonicæ linguæ perito.* Scripsit volumen *Evangeliorum*, antiquis rhythmis Theotiscis compositum, & in quinque libros divisum, quod Liudberto archiepiscopo Moguntino dedicavit [a2]. Edidit hoc opus, sed ex codice mutilo & vitioso, Flacius Illyricus *Basil.* 1571. 8° [b]. Verum longe auctior & integrior est codex MS. Cæsareus Cod. Theol. Lat. 524. ex quo præfationem Latinam bene longam, variaque ipsius operis specimina, præsertim prolixum fragmentum quod in Flaciana editione desideratur, profert, & plurima de ipso opere congessit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. num. 34. p. 415. &c. Exstant præterea in codice Cæsareo etiam Otfridi *homiliæ Theotiscæ in Evangelia*; *paraphrasis Theotisca in Cantica Isaiæ, Ezechiæ &c. in Orationem Dominicam, in Canticum Zachariæ, B. Virginis,* & *in Symbolum S. Athanasii*, de quibus videndus Lambecius ibid. p. 460. qui Psalmi primi atque Orationis Dominicæ paraphrasin, prout in ipso codice contextui intermixta est subjungit [c].

* De Script. c. 290.

871. [d] ALFREDUS, seu ÆLFRIDUS, seu ALUREDUS, *Magnus* a rebus gestis dictus, gente Anglus, Waddingtonæ in agro Bercheriensi natus anno 849. Ethelwolphi Occidentalium Saxonum regis & Osburgæ filius natu minimus. Anno ætatis duodecimo adhuc nescivit literas, sed Saxonica Poemata, quæ diu noctuque audivit, memoria fideli retinuit. Ætate provectior, tempus puerile deperditum omni studio ac diligentia redemit; adeo ut non infimum inter eruditos sæculi viros locum obtineret. Anno 871. Angliæ monarchiam obtinuit, ac per triginta ferme annos tenuit, frequentibus Danorum incursionibus exercitatus, quos multis præliis superavit, & ipse ab iis ad summas sæpe angustias redactus, ac semel regno exutus. His vero omissis ad alia veniamus. Monasteria condidit, ecclesias extruxit, scholas atque academiam Oxoniensem fundavit; in quibus procerum liberos bonis literis imbuendos præcipue curavit. Quin & ipse exemplo suo aliis prævivit, quotidie enim octo horas legendo, scribendo, dictitando, & orando transigebat: adeo ut Grammaticus, Philosophus, Rhetor, Historicus, Musicus, & Poeta, non ignobilis haberetur. Obiit vir doctissimus, sapientissimus ac piissimus princeps, 7. Cal. Novembr. anno 900. regni sui 29. ætatis 51. in civitate Wintoniensi reconditus. Vitam ejus literis mandavit Asserius Menevensis ipsius domesticus & familiaris; unde pressiorem sitim curiosus lector explere possit.

[e] SCRIPTA.

Paraphrasis Saxonica historiæ ecclesiasticæ venerabilis Bedæ, quam cum Bedæ historia edendam curavit Abrahamus Whelocus *Cantabrigiæ* 1644. fol. [f]

Leges quamplurimæ, quarum pars longe maxima ad ecclesiam spectant. Exstant Latine & Saxonice ibid. in Append. p. 158.

Testamentum ejus. Exstat apud Asserium Menevensem in vita illius p. 22 [h].

Pastorale D. Gregorii Saxonice vertit. Edita est versionis istius præfatio Saxonice, Anglice & Latine ibid. p. 25 [i]. Exstat ipsa *pastoralis* versio in bibliotheca Collegii SS. Trin. Cantabrig [k]. Exemplar vero vetustissimum & quod codex olim erat Plegmundi archiepiscopi qui floruit anno 890. cujus character elegans, perpulcher, & vetustissimus, habetur in bibliotheca Cottoniana sub Tiberio B. 11. N. 1. alius item codex ibid. sub Othone B. 2. N. 1.

Psalterium Davidis saltem ex parte Saxonice convertit. Prodiit versio una cum textu Latino a Johanne Spelmanno Henrici filio edita *Londini* 1640. 4°.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 313. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 585. seq. a2 Specimen Lectionum antiquarum Francicarum ex *Otfridi* libro Evangeliorum aliisque Germanicis monument. collectum edidit Dietericus Van Stade *Stadæ* 1708. v. Act. Erud. tom. 4. Supplem. p. 184. b Denuo *Jo. Schilterus* in Thesauri Antiquitat. Teutonic. tom. 1. *Ulm.* 1727. fol. Dedicationem Evangeliorum ad *Ludovicum* 1. Regem Franciæ Theotisc. & Lat. exhibuit *Georg Hickesius* Grammatic Franco-Theotisc. p. 105. Poema Theotiscum ad *Hartmuatum* & *Werimbertum*, una cum oratione Domin. & descriptione Cœnæ sacræ exstat *ibid.* p. 108, 109. c Sed hæ paraphrases *Notkero Labeoni* adjudicantur. vid Differt. tom. 1. Thesauri Schilteriani præmiss. d Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 310. e Conf *Alfredi* vit. per *Tho. Hearne* edit. *Oxon.* 1709. p. 210. seq. f Denuo *Johan. Smith* Lond. 1722. fol. Codex quo usus est *Whelocus* in sua hujusce operis editione habetur in bibl. Colleg. Corp Christi. item in bibl. publie. Cantab. Codex alius vetustus sed mutilus habetur in bibl. Coll Corp. Christi Oxon. conf. *Wanlei* Catal. p. 105. 114 — 153. Codex alius in bibl Cotton. sub *Othone* B. 11. n 1. g Exstant MS. ibid. B. 11. n. 10. Præfatio seu apparatus *Alfredi* ad leges suas habetur Lat. & Saxon. apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 186. Leges ipsæ ibid. p. 191. item in nov edit. Leg. Anglo-Sax. per eundem *Wilkins* Lond. 1721. fol. h Exstat MS. in bibl. D. *Simondsii D'Ewes* multo brevius quam quod in impressis codicibus habetur, ut notat *Wanleius* Catalog. p. 306. i Hanc præfationem cum *Ælfridi* testamento Latine recudi curavit *Franciscus Wise* ad calc. *Asserii* Annal. *Oxon.* 1722. 8vo. k Et in bibl. Coll. Corp. Christi Cantab. item eum præfatione ad *Werferthum* Episc. Wigorniensem inscripta, in bibl. Bodl.. Cod. *Hatton* 88. etiam in bibl. publ. Cantab. eum præfatione ad *Wulfigum* Episc. Schireburnens. uti nos docet *Wanleius* in Catalog. p. 70. 114. 153.

Sæc. IX. ab an. DCCC. *Pauli Orosii historiam*, sive *Hormestam* in Saxonicam linguam transtulit. Præfatio versionis habetur apud D. Hen. Spelmannum in Append. ad Vit. regis Ælfridi pag. 205. Ipsa vero translatio Saxonica habetur MSS. in biblioth. Cottoniana sub Tiberio B. 1. N. 1 [a].

Historiam regum West-Saxonicæ condidit, cujus fragmenta exstant Saxonice & Latine, ibid. p. 199.

[b] *Translatio Boetii per Alfredum regem West-Saxonum*, habetur in bibliotheca Cottoniana sub Othone. A. 6. N. 1. cujusnam vero operis Boetiani versio sit, an *de consolatione Philosophiæ*, an ulterius cujuspiam, me plane latet.

Interierunt penitus *Dialogi* 4. *S. Gregorii ab eo Saxonice versi* [c], aliaque plurima *opuscula*, partim translata, partim proprio Marte elaborata, quorum indiculum exhibet Baleus Cent. 2. cap. 26 [d].

872. [e] AIMOINUS, patria Gallus, ordine Benedictinus, monasterii S. Vincentii Parisiensis (quod nunc S. Germani a Pratis dicitur) monachus; claruit anno 872. uti ex vetusta quadam charta a Jac. Breullio præfat. in Aimoni *historiam* anno 1602. editam constat, quæ sic desinit; *In nomine S. & individuæ Trinitatis Gozlinus, abbas monasterii B. Vincentii martyris, ubi venerabilis Christi confessor Germanus corpore quiescit*, &c. *anno incarnationis D. N. J. C.* 872. *regni vero Caroli* 32. — *Aimoinus, notarius & monachus scripsit & subscripsit prid. Nonas Octobr.* In vivis adhuc erat anno 892. quo de miraculis S. Germani scripsit. Alius a nostro Aimoinus ille Floriacensis, qui sæculo undecimo vixit, ac libros de gestis Francorum scripsit; licet quamplurimi eos temere confundant. De utroque fuse agit Usserius Biblioth. Theol. MS. & diversos fuisse probat. Qua de re vide etiam Cl. Labbeum Dissert. de Script. tom. 1. p. 16. Exstant ab Aimoino nostro scripta,

De inventione ac translatione corporis B. Vincentii Levitæ ac martyris ex Hispania ad monasterium Castri in diœcesi Albigensi anno 855. facta, *libri* 2. ad Bernonem abbatem monasterii istius scripti, una cum epistola ejusdem 60. versibus constante ad Theotgernum monachum de eodem argumento. Primus hos edidit Jac. Breullius ad calcem historiæ Aimoini Floriacensis *Paris.* 1603. fol. Habentur etiam apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 643.

De miraculis S. Germani episcopi Parisiensis libri 2. jubente Gozlino abbate scripti. Sæc. IX. ab an. DCCC. Exstant apud Surium 25. Julii, & Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 104.

De translatione SS. martyrum Georgii Monachi, Aurelii, & Nataliæ liber.

De eorundem miraculis libri 2. Tres isti libri editi sunt a Johanne Mabillonio Sæc. Benedict. 4. tom. 2. p. 45.

JOHANNES VIII. natione Romanus, 872. Gundi filius, ecclesiæ Romanæ archidiaconus, & post Hadriani mortem anno 872. pontifex, die 14. Decembris ordinatus. Anno 873. Ludovicum Imp. Romam advenientem a juramentis Adelgiso Beneventano Duci præstitis absolvit. Anno 874. Veronam excurrit colloquium cum Ludovico Germaniæ rege initurus. Anno 875. Carolum Calvum Romam accitum inunxit, & corona imperiali redimivit. Anno 876. synodo Ticini celebrata, electionem Caroli confirmari, omnesque istius hostes anathematizari effecit. Anno 877. Saracenis Italiam, atque ipsum agrum Romanum devastantibus, suppetias a Carolo Imp. ardentissimis precibus oravit; & Neapolitanis, Beneventanis aliisque, qui cum Saracenis pacem inierant, excommunicationem, ni fœdus dissolverent, comminatus est; cujus rei gratia & ipse Trajectum prope Cajetam profectus est. Verum subsidiis ab imperatore minime suppeditatis, colla flectere, jugum subire, atque annuo tributo pacem a Saracenis redimere coactus est. Anno 878. missis Paulo Anconitano & Eugenio Ostiensi episcopis ad Constantinopolim legatis, de recuperanda Romanæ sedi Bulgaria apud Basilium Imp. & Ignatium patriarcham egit; huic anathema ni provincia cederet, interminatus. Eodem anno Roma a Lamberto Comite Spoletino direpta, ipse in Galliam suppetias impetraturus fugit, ubi habita Trecis generali episcoporum Gallicanorum synodo, omnes ecclesiæ Romanæ hostes excommunicavit, & Hincmarum Laudunensem septennio ante depositum muneri clericali restituit, atque in ipsa synodo Ludovicum Imp. coronavit. Mox in Italiam a Bosone Comite jussu imperatoris reductus, omnibus pro ecclesia Romana decertantibus, ac pugna morituris vitam æternam pollicitus est. Anno 879. audita Ludovici Imp. morte, synodum de novi imperatoris electione Romæ celebravit. Eodem anno Photium patriarcham CP.

a Et exinde descripta per *Junium* exstat in bibl. Bodleian. Oxon. Jun. 15. conf. *Wanl.* Catalog. p. 85. b Saxonic. versionem *Boethii* de consolat. Philos. edidit *Christoph. Rawlinson* Oxon. 1698. c Non ab *Alfredo*, sed, uti patet ex testimonio *Asserii*, a *Werifritho* Episc. Wigorniens. *Alfredi* jussu, cujus præfatio ad hanc versionem habetur in bibl. Bodl. *Hatton.* 100. Versio ipsa in bibl. Coll. Corp. Christi Cantab. item in bibl. Cotton. sub *Othone* C. n. 3. conf. *Wanl.* Catal. 71. 130. 212. d Monita quædam moralia *Alfredi* habentur Saxonice in bibl. Cotton. sub *Galba* A. 19. Flores Soliloquiorum *S. Augustini* per *Alfredum* Saxonice versi, ibid sub *Vitellio* A. 15. N. 1. item in bibl. Bodleian. Jun. 70. ut testatur *Wanleus* Catalog. p. 96. 218 e Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 84.

in

Sæc. IX. ab an. DCCC. in communionem recepit, ac Græcos Photio communicare detrectantes excommunicavit [a]. Aliam mense Maio synodum Romæ habuit, in qua Ansbertum Mediolanensem episcopum, quod ad priorem synodum vocatus non venisset, anathematizavit, ac sede deponendum decrevit. Anno 880. lingua Sclavonica, id est vernacula Moravis sacra peragere permisit. Anno 881. convocato Romæ episcoporum concilio Athanasium archiepiscopum Neapolitanum ob initam cum Saracenis pacem excommunicavit. Obiit anno 882. die 15. Decembris. Exstant *Epistolæ* 326. & *fragmenta* quædam Concil. tom. 9. p. 2 [b]. *Sermo in electione Caroli Calvi Imp.* seu potius in confirmatione ejusdem in synodo Romana anno 877. habitus, ibid. p. 295.

872. [c] HARTMUTUS, perperam a Canisio *Hartmannus* & *Hartmundus* appellatus, Rodulphi Burgundiæ regis consanguineus, monasterii S. Galli primum monachus, dein abbas ordine 14. post Grimoaldi mortem anno 872. electus. Anno 883. monasterii regimine sese sponte abdicavit. Exstant ab eo scripta, *Carmina aliquot & hymni*, apud Canisium Antiq. Lect. tom. 5. p. 728 [d]. *Vita S. Wiboradæ virginis & martyris, reclusæ Sangallensis*, sub ejusdem nomine habetur apud Henschenium ad 2. Maii & Mabillon. Sæc. Benedict. 5. p. 42.

Lambec. Comment. l. 2. p. 451. 1005.

875. [e] JOHANNES, ecclesiæ Romanæ diaconus, Anastasii bibliothecarii familiaris; claruit circa annum 875. Scripsit *vitam S. Gregorii M.* pontificis Romani libris 4. quos Johanni 8. papæ nuncupavit. Exstat hæc vita apud Surium 12. Martii, & in fronte omnium Gregorii M. editionum. Eundem Clementis papæ gesta Gauderici Velitrensis episcopi hortatu literis consignasse autor est Sigebertus *. Verum ista interierunt. Cæterum in bibliotheca S. Germani Parisiensis exstare MS. dicitur sub Johannis diaconi nomine *Commentarius, seu expositio brevis in Heptateuchum*, qui tamen an nostri revera sit, inter eruditos non satis convenit [f].

* De Script. c. 106.

876. [g] USUARDUS, natione Gallus, S. Germani Parisiensis monachus, & ut vulgo perhibetur, abbas S. Salvatoris. Claruit circa ann. 876. Martyrologiorum ab Hieronymo & Beda concinnatorum brevitate offensus, & Caroli Calvi Imp. jussu animatus, fusius ipse *Martyrologium ex Flori aliorumque id genus scriptis* contexuit, & Carolo Imp. dicavit. Prodiit martyrologium istud *Lovanii* 1568. 8°. cum additionibus & annotationibus Johannis Molani, & censura Johannis Hessels de Legendis quibusdam Sanctorum recusum *Antverp.* 1583. 8°. Verum in editione Antverpiensi omissa sunt, quæ pontificiis displicebant, cum integra censura Johannis Hessels, ut in Biblioth. sua Theolog. MS. p. 499. recte notavit Cl. Usserius [h]. Sæc. IX. ab an. DCCC.

[i] MICHAEL, MONACHUS a vitæ instituto dictus, ecclesiæ CP. presbyter, ac Ignatii patriarchæ syncellus; claruit anno 878. Scripsit *Encomium Ignatii patriarchæ*, quod mutilum exstat Gr. Lat. a Radero editum una cum Actis concilii 8. *Ingolstad.* 1604. 4°. & exinde Concil. tom. 8. p. 1260. Scripsit item *vitam Theodori Studitæ*, cujus excerpta quamplurima hinc inde Lat. habentur apud Baronium Annal. tom. 9 [k]. Sed & exstant hæc ejus opuscula, hactenus inedita, 1. *Encomium in Angelicorum ordinum ductores, Michaelem & Gabrielem.* Principium, Τὸ στόμα μου ἤνοιξα, καὶ εἵλκυσα πνεῦμα, φησὶν Δαυὶδ, κἀγὼ σήμερον μετ᾽ αὐτοῦ. Recenset hanc orationem L. Allat. de Script. Simeon. pag. 112. 2. *Encomium in gloriosum Christi apostolum Philippum.* Principium, Πᾶσα μὲν μαρτύρων χοροῦ πλειστὴ καὶ πανήγυρις. Idem ibid. p. 106. 3. *Vita Theodori Studitæ.* Pr. Πολλοὶ μὲν τῶν ἁγίων κατὰ διαφόρους χώρας. Idem ibid. p. 107. Fragmenta quædam habentur Latine apud Baron. ad ann. 795. num. 76. & ad ann. 797. num. 6, 7, &c. & alibi sæpius. Erat etiam Michael archimandrita, qui scripsit vitam & miracula S. Nicolai. Principium, Ὄρθρος ἡμῖν φαεινότατος, εὐσεβείας καὶ λαμπρῶν θαυμάτων περιοχή. De eo vid. eund. Allat. ibid. p. 103. Verum is a nostro forsan diversus. Scriptor, præcipue in rebus Theodori pene ad ineptias fabulosus, & cœco plane in imagines zelo & amore flagrans. Vide quæ de eo nos supra in *Theodoro Studita* obiter annotavimus. 878.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 101. *b* Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 545. item Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 117. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 180. *Johannis* hujus Epistolæ duæ, una ad *Adalgarium* Episc. *Augustodunensem*, altera ad Clerum & populum *Augustodunensem*, habentur ap. *Baluz.* Capitular. Regum Francorum tom. 2. p. 1495. seq. *Johannis* gesta excommunicationem *Gilberto* episcopo *Nemausensi* minitantis ap. eundem *Baluz.* tom. 7 Miscell. p. 349. Epistola ad Imp. *Basilium, Leonem & Alexandrum* habetur Gr. Lat. ap. *Harduin.* Concil. tom. 6. p. 233. altera ad *Photium* ibid. p. 246. alia ad tres Ecclesias Patriarchales ibid. p. 278. Commonitorium datum Legatis apostolicæ sedis ibid. p. 294 Epistola alia ad *Photium* ibid. p. 341. Alia ad *Athelredum* archiepisc. Cantuariens. exstat ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 195. *c* Conf. *Oudin.* tom. 2. sæc. 10. p. 481. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 569. *d* Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 190. *e* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 307. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol 4. p. 194. *f* Epistolam ad *Serrarium* de variis ritibus ad baptismum pertinentibus &c. Exhibuit Mabillon. Musei Italici tom. 1. part. 2. p. 69. *g* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 195. *h* Iterum ab additamentis expurgatum, castigatum & observationibus illustratum edidit *Jo. Bapt. Collesius* Antverp. 1714. fol. *i* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 45 & 334. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 41. §. 8. vol. 10. p. 230. *k* Integram Gr. & Lat. ex codice Bibl. Collegii Jesuitarum Paris. edidit *Jacobus de la Baune* S. J. in tom. 5. operum *Sirmondi* Paris. 1596. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9 p. 235.

Sæc. IX ab an. DCCC. 880. NICETAS DAVID, *Paphlago* etiam dictus, ortu Byzantinus, dignitate Philosophus, & si recte conjecturam ponit Leo Allatius*, Dadybrorum in Paphlagonia sub Metropolita Gangrensi episcopus. Claruit anno 880. Ignatio addictissimus, atque adeo in Photium ejusque causam nimis, quam par erat, iniquus.

* Ad. cal. tom. 1. Gr. Orthodoxæ.

[a] SCRIPTA.

Vita S. Ignatii patriarchæ CP. Exstat Gr. Lat. una cum Actis concilii 8. *Ingolstad.* 1604. 4°. & Concil. tom. 8. p. 1179.

Apostolorum 12. Encomia totidem.

Oratio in Marcum Evangelistam.

Oratio in nativitatem S. Mariæ.

Oratio in exaltationem S. Crucis.

Oratio in S. Gregorium Theologum.

Oratio panegyrica in S. Hyacinthum Amastrensem martyrem. Has omnes orationes (ut dubias ab eodem editas mittam) in lucem eruit, ac Gr. Lat. evulgavit Fr. Combefis. in Auctuario novissimo *Paris.* 1672.

Oratio panegyrica, seu *encomium in inclytum martyrem Eustathium, Agapium, Theopistum, & Theopistem*: Gr. Lat. hanc orationem cum notis edidit idem Combefis. in illustrium Christi martyrum triumphis *Paris.* 1660. 8°. p. 45.

Historia Apocrypha, hanc citat Nicephoras Call. H. E. lib. 14. c. 28. p. 500. ex qua non pauca in suum opus transtulisse videtur.

Liber pro synodo Chalcedonensi adversus epistolam regis Armeniæ. Exstat. Gr. Lat. apud Leonem Allatium Græc. Orthod. tom. 1. p. 663. Nicetæ cuidam juniori deberi videtur.

Commentarius in Gregorii Nazianzeni Tetrasticha & Monosticha. Prodiit Lat. *Imolæ* 1588. 8°. Græce *Venet.* 1563. 4°. sub Nicetæ nostri nomine. Nicetæ autem Serroni deberi constat.

Nicetæ etiam nostro hæc, quæ sequuntur inedita, ascribuntur. *Carmen ad S. Angelum*, cum Manuelis Moschopuli scholiis Græcis interlinearibus. Incipit; Πρώτε φάος ὢν δεύτερον θεῖον σέλας &c. *Hymnus in beatissimam Virginem Deiparam*, ejusdem Moschopuli scholiis Græcis interlinearibus, & amplissimo commentario grammatico illustratus. Principium, Ἡσαΐου πρόῤῥησις ἥκεν εἰς πέρας, &c. *Carmen ad S. Christophorum martyrem.* Principium, Σαμψὼν σίγησεν τὸ πολὺ τῆς ἰσχύος, &c. Exstant hæc omnia MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 203. num. 16. fol. 72. p. 2. Excerpta ex ejus orationibus septem; nempe *in novam Dominicam, in mediam Pentecosten, in Pentecosten, in Prophetas, de Jejunio, in secundum Christi adventum*, & *in S. Dominicam diem.* Incipiunt, Ἀπὸ τῦ εἰς τὴν νέαν κυριακὴν λόγυ, &c. ibid. Cod. Philosoph. 273. num. 3. fol. 57. Vid. Lambec. Comment. lib. 4. pag. 249. lib. 5. p. 247.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

LIBELLUS SYNODICUS, cujus autor historiam conciliorum omnium tum generalium tum provincialium brevi compendio complectitur; ac claruisse videtur circa ann. 880. Definit etiam in octava synodo œcumenica super unione Photium inter & Johannem papam Constantinopoli anno 879. habita; & partibus Ignatianis nulla veritatis, nulla frontis ratione habita favere deprehenditur. Hunc *libellum* una cum versione ac notis primus Gr. Lat. extulit Johannes Pappus Argentoratensis, *Argentorati* 1601. 4. quem proinde novissimæ suæ conciliorum editioni inseruit Ph. Labbeus [b]. 880.

ANONYMUS *gestorum S. Convoionis* autor, gente, ut videtur, Gallus, cœnobii S. Salvatoris Rotonensis in diœcesi Venetensi monachus, claruit circa annum 880. Mandavit literis, *de gestis SS. Rotonensium, Convoionis* & aliorum, *tres libros*, lectu sane dignissimos, inquit Mabillonius, multisque refertos insignibus factis. In quibus, de constructione & dotatione cœnobii Rotonensis, de vita & conversatione monachorum, Conwoionis ejusque sociorum ac discipulorum, aliisque plurimis, perspicue agitur. Hos, diu perquisitos, tandem ex MS. codice Rotonensi annorum 700. eruit idem Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 193. Quibus præmisit anonymi cujusdam, sæculi ut videtur 11. scriptoris vitam S. Conwoionis, quam tamen non magni momenti opusculum esse recte judicat. 880.

REMIGIUS, in cœnobio S. Germani Antissiodorensis monachus ordinis Benedictini; claruit anno 880. Post ann. 882. a Fulcone archiepiscopo Rhemos evocatus est, ut instituto ibi a se gymnasio literario præesset, teste Flodoardo*. Errant, qui Remigium nostrum episcopum Remensem fuisse volunt. Crassius adhuc hallucinantur, qui eum cum Remigio Lugdunensi episcopo confundunt. Sane noster episcopales infulas nunquam adeptus videtur. Certe id tacent Flodoardus & Sigebertus†, qui de eo verba faciunt. Obiit Remigius circa annum 900. 880.

* Hist. Rem. l. 4. c. 9.

† De Script. c. 123.

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 214. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 9. vol. 6. p. 431. [b] Item *Johan. Albert. Fabricius* in suæ Bibl. Gr. l. 6. c. 3. §. 8. vol. 11. p. 185. ut & *Harduinus* Concil. tom. 5. p. 1491.

a OPERA.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

[a] OPERA.

Commentarius in omnes Davidis Psalmos, ex Ambrosio, Augustino, & Cassiodoro maximam partem consarcinatus. Prodiit seorsim *Colon.* 1536[b].

Enarratio in posteriores 11. *minores Prophetas*, prodiit una cum Oecumenii in Apostolum, & Arethæ in Apocalypsin commentariis *Antverp.* 1545.

Expositio Missæ SS. patrum sententiis & autoritatibus confirmata. Habetur una cum præcedentibus opusculis in Biblioth. Patr. tom. 16. p. 883.

Commentarius in epistolas D. Pauli (qui sub Remigii Remensis, & Haymonis Halberstatensis nominibus sæpius prodiit) nostri Remigii proculdubio est. Certe cum J. B. Villalpando Remigio Remensi anno 533. mortuo vindicare, summa esset dementia. Cum in eo Gregorius M. & Beda diserte citentur, & Saracenorum (i. e. legis Mahometicæ sectatorum) non semel mentio fit. Rectius igitur Remigio nostro adjudicatur, sub cujus proinde nomine prodiit in Bibliotheca Patrum *Coloniensi* 1618. Vide quæ de eo supra diximus in Remigiis, Remensi, & Lugdunensi, quæque habent Albertinus de Sacram. Euchar. lib. 2. p. 885. & Car. Le-Cointe ad an. 533. n. 49.

880. [c] ERRICUS, sive HERRICUS, in agro Autissiodorensi natus, in vico ab ipsius nomine dicto *Hery*, ab ineunte ætate factus est monachus Autissiodorensis ordinis Benedictini, Haymonis Halberstatensis & Lupi Ferrariensis discipulus; claruit anno 880. Scripsit *Libros 6. carminum de vita S. Germani Autissiodorensis ad Carolum Calvum Imp.* Prodierunt seorsim *Par.* 1543. 8°. Scripsit item *libros 2. prosaicos de miraculis ejusdem*, quos primus edidit Labbeus Biblioth. Nov. MSS. tom. 1. *Homilias quamplurimas*, quarum aliquot in Alcuini sive Pauli Diaconi homiliario locum habent, a posteriore manu insertæ, viz. *Homilia* in illud, *Cum venerit Paracletus*, &c. In illud Lucæ, *Cum iret Jesus in Jerusalem*; & tertia in illud Matthæi, *Nemo potest duobus dominis servire*. Denique Collectaneum variorum excerptorum ad mores præcipue spectantium ex veterum scriptorum ac patrum scriptis contexuit, & Hildebaldo Autissiodorensi episcopo nuncupavit. Exstat Collectaneum istud MS. in bibliotheca S. Germani Parisiensis. Præfationem metricam ad Hildebaldum & initium operis exhibet Mabillonius Analect. tom. 1. p. 413.

[d] ABBO, *Cernuus* dictus, patria Neustrius, S. Germani a Pratis monachus; claruit circa ann. 880. ac obsidioni Lutetiæ, quæ a Normannis circa ann. 887. facta est, interfuit; ejusque *Historiam* rudi, scabro, & impolito carmine cecinit, libris tribus rem totam conficiens. Priores carminis istius libros duos edidit P. Pithæus inter Scriptores Hist. Franc. tom. 2. & exinde desumptos Aimoini historiæ subjecit Jacob. Breullius *Paris.* 1603. fol. *Tertium librum ad Clericos scriptum*, quod ad historiam nihil omnino pertineret, & supra modum ineptus esset, omittendum duxerunt. Exstant porro sub Abbonis nomine *Sermones* 5. a Luca Dacherio primum editi Spicileg. tom. 9. p. 79[e]. qui plures alios MSS. latere in præfatione nos docet, ex quibus hi solummodo selecti sunt, quippe qui ecclesiasticæ disciplinæ modum eo tempore observatum liquido ostendunt. Sæc. IX ab an. DCCC. 880.

[f] GEORGIUS, Magnæ ecclesiæ CP. cartophylax, deinde archiepiscopus Nicomediensis; claruit circa ann. 880. Photii familiaris, quem plurimis ille epistolis compellavit. Huic, ut videtur, ascribendæ sunt homiliæ, quas edidit Combefisius, ac Georgio cuidam, qui sub Heraclio floruisse dicitur, adjudicandas conjecit. Verum in eo lapsus videtur Combefisius, quod Georgium Pisidam cum Nicomediensi parum caute confuderit. 880.

SCRIPTA.

In conceptionem S. Deiparæ homiliæ 2.

In conceptionem S. Annæ matris Deiparæ homilia.

In S. Mariæ præsentationem in templo homilia.

In S. Dei genetricis ingressum in templum orationes 2.

In illud, *Stabant juxta crucem Jesu mater ejus*, &c.

In S. Mariæ assistentiam in sepulchro, & gratiarum actio pro gloriosa Resurrectione.

[g] *Oratio in SS. Cosmam & Damianum.*

Idiomela 3. viz. in festum præsentationis S. Mariæ, in S. Johannem Chrysostomum, & in Patres Nicænos.

Opuscula ista in lucem eruit & Gr. Lat. edidit Fr. Combefis. Auctuar. Nov. *Paris.* 1648. tom. 1. p. 995.

[h] HELIAS, Hierosolymorum patriarcha, seu potius Theodosii patriarchæ syn- 881.

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 330. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 174. *Long.* Bibl. sacra p. 923. [b] Habetur in *Bern. Pezii* Thesauro Anecdotorum tom. 4. p. 1. [c] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 325. [d] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 193. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 3. [e] Edit. nov. tom. 1. p. 336. [f] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 333. [g] Conf. *Tillemont.* Memor. Eccles. vol. 5. ad Persecut. *Diocles.* not. 83. [h] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 588. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 152.

Sæc. IX. ab an DCCC. cellus, cujus vices obiit in conciliis Conſtantinopolitanis, Ignatiano anno 869. & Photiano 879. Claruit præcipue anno 881. Scripſit *epiſtolam ad Gallos epiſcopos*, quæ Latine exſtat apud Dacherium Spicileg. tom. 2 [a]. *Epiſtola ejuſdem encyclica pro Malaceno epiſcopo*, habetur apud Mabillon. Analect. tom. 3. p. 434 [b].

882. [c] MARINUS, ſeu, ut aliis vocatur, MARTINUS II. natione Galleſianus, Alumbi presbyteri filius, eccleſiæ Romanæ diaconus, anno 866. a Nicolao papa in Bulgariam & Conſtantinopolim legatus eſt; atque iterum anno 869. ab Hadriano papa Conſtantinopolim miſſus conciliabulo Ignatiano interfuit; a Johanne papa epiſcopus, nullius tamen certæ ſedis, ordinatus, in partes Bulgarorum ad convertendos Gentiles, deſtinatus eſt; tertia etiam vice Conſtantinopolim miſſus, ubi Baſilii Imp. juſſu carceri incluſus eſt. Tandem mortuo Johanne, pontifex Romanus factus eſt anno 882. die 23. Decembr. Obiit die 23. Februar. anno 884. Exſtat *Conſtitutum de privilegiis monaſterio Solemniacenſi conceſſis* Concil. tom. 9. p. 366.

883. ANONYMUS *Annalium Francorum* compilator, monachus (ni male auguror) Fuldenſis, vel Moguntinus, circa ann. 883. ſaltem exeunte hoc ſæculo, claruiſſe videtur. Condidit *Annales* ſive *geſta Francorum*, ab anno 714. ad annum 883. Hos annales, ſub nomine incerti autoris, primus in lucem protraxit P. Pithæus, & inter Scriptores 12. coætaneos primum locum dedit. In collectione ſua poſtea recudit Marquardus Freherus, & appendice ab anno 883. ad annum 900. auxit, & *annalium Fuldenſium* titulum dedit; quod in cœnobio Fuldenſi ſcripti videntur. Denique Andr. du Cheſnius eos corpori ſcriptorum Franc. inſeruit. In codice MS. Vindobonenſi hi annales multo auctiores habentur, ut non uno ſpecimine nos docet Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. num. 23. p. 345. qui etiam ex codice Cæſareo notabile ſupplementum ab anno 883. uſque ad ann. 887. incluſive edidit, ubi etiam num. 37. p. 365. alterius cujuſdam autoris annales Francorum, ab anno 714. uſque ad ann. 817. ex cod. MS. literis Gothicis exarato exhibet. An vero annales noſtri ab una eademque manu ſint compilati, an poſt annum 883. reliqua adjecerit alius, non eſt facile judicare. Dicant quibus codices MSS. cum editis conferre datum ſit.

[d] STEPHANUS V. natione Romanus, de regione Via lata, Hadriani filius, eccleſiæ Romanæ presbyter titulo SS. quatuor Coronatorum, papa Romanus ordinatus die 25. Julii anno 885. Eodem anno datis ad Baſilium Imp. literis Marinum deceſſorem ſuum defendit, & ob illatas illi injurias imperatorem objurgavit, Photium conviciis proſcidit, & ſuppetias contra Saracenos ſibi dari petiit. Obiit anno 891. die 7. Auguſti. Exſtant *epiſtolæ* 3. & alterius *fragmentum*, Concil. tom. 9. p. 366. Sæc. IX. ab an. DCCC. 885.

ANONYMA quædam, gente Anglo-Saxo, ſanctimonialis Heidenheimenſis, Wunebaldi & Willibaldi conſanguinea, claruit circa annum 886. In literas retulit *vitam S. Wunebaldi abbatis Heidenheimenſis primi*, quæ habetur apud Caniſium tom. 4. part. 2. p. 516 [e]. Surium ſed mutato ſtylo Decemb. 18. Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 176. Scripſit etiam *vitam S. Willibaldi Wunebaldi fratris, epiſcopi Eiſtetenſis primi*, rudi quidem ſtylo, ſed quæ, ipſo vidente & referente, audiverat ſe ſcripſiſſe narrat. Exſtat hæc vita apud Caniſium ibid. part. 2. p. 344 [f]. Surium Jul. 7. Mabillonium ubi ſupra p. 365. 886.

[g] LEO, cognomento *Philoſophus* & *Sapiens*, ortu Conſtantinopolitanus, Baſilii Imp. ex Eudocia conjuge filius; etſi non deſint hiſtorici Byzantini, qui illum Michaelis Porphyrogennetæ ex furtivo cum Eudocia, Baſilio paulo poſt in conjugium data, concubitu fuiſſe filium, ſuſpiciones injiciant. Præceptorem habuit Photium patriarcham, magiſtrum viro principe digniſſimum. Sub eo immenſam meliorum literarum ſcientiam hauſit, philoſophiæ, hiſtoriæ, & juris peritiſſimus; præ cæteris vero aſtrologiæ judiciariæ addictiſſimus. Juvenis adhuc a Theodoro Santabareno Euchaitarum epiſcopo, quem ob peſſima facinora odio habuit, in inſidiarum ſuſpicionem apud patrem adductus, in cuſtodiam datus eſt; poſtea vero, orante ſenatu, a Baſilio liberatus, qui a cervo inter venandum percuſſus, eum hæredem ſuum & ſucceſſorem inſtituit. Anno igitur 886. mortuo Baſilio, Calendis Martiis imperii gubernacula ſuſcepit. Imperium adeptus, Photium ſede patriarchali ſtatim deturbavit, ſubſtituto ei Stephano fratre ſuo, & epiſcopos a Photio in exilium actos revocavit. Circa annum 901. cum ex tribus prioribus uxoribus nullam prolem ſuſcepiſſet, quartam nomine Zoam, cognomento *Carbonopſinam*, S. Epi- 886.

Zonar. Annal. tom. 3. p. 133. 141. Vid. Conſtant. de vit. Baſil. Mac. c. 31, 50, 53, 70.

[a] Edit. nov. tom. 3. p. 363. [b] Epiſtola ad *Photium* habetur apud *Harduin.* Conc. tom. 6. p. 304. [c] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 12. vol. 5. p. 86. [d] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 103. ſeq. [e] Edit. nov. tom 2. p. 125. [f] Edit. nov. tom. 2. p. 105. 117. [g] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 394. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 8. vol. 6. p. 363. ſeq.

Sæc. IX. ab an. DCCC. phanii Magni Agri abbatis sororem, duxit. Istas vero nuptias, utpote canonibus, & ipsius Leonis constitutioni contrarias, Nicolaus Mysticus patriarcha CP. non solum benedicere recusavit, sed & presbyterum, qui benedixit, deposuit; ipsum vero Leonem sacris interdixit: ob id, cum a sententia recedere nollet, a Leone in monasterium relegatus. Cæterum quod patriarcha CP. noluit, fecit Sergius papa, qui fatente Baronio, cum imperatore hac in parte dispensavit. Obiit Leo anno 911. Maii, vel ut alii, Julii 11. Codinus 27. annos, & 8. menses regnasse tradit. Vid. Cl. du Fresne Famil. Byzant. p. 141.

O P E R A.

In sepulturam, resurrectionem, & ascensionem Christi orationes 3.

In Pentecosten, & festum Palmarum orationes 2.

In assumptionem, & annunciationem B. Virginis orationes 2.

In decollationem S. Johannis Baptistæ, & in omnes Sanctos orationes 2.

Orationes istas 9. Gr. Lat. edidit Jac. Gretserus *Ingolstad.* 1600.

Oratio in exaltationem S. Crucis, quam una cum duabus postremo loco memoratis orationibus Gr. Lat. edidit idem Gretserus de Cruce tom. 2. p. 1219.

In nativitatem, præsentationem, & Purificationem B. Mariæ orationes 3. quas una cum septem orationibus primo loco recensitis Gr. Lat. edidit Fr. Combefisius Auctuar. Nov. tom. 1. p. 1605.

Oratio de S. Nicolao Myrensi episcopo, Gr. Lat. edita a Petro Possino *Tolosæ* 1644.

Oratio panegyrica in S. Johannem Chrysostomum. Exstat Lat. apud Surium Januar. 27. Gr. apud Savilium Opp. Chrysostom. tom. 8. p. 267.

Oratio parænetica, seu *epistola encyclica ad omnes Christi fideles hortatoria ad bene vivendum.* Latine eam edidit Baronius ad ann. 911. num. 5.

Epistola ad Omarum Saracenorum regem de fidei Christianæ mysteriis & veritate, Saracenorum autem impietate & blasphemiis. Exstat Lat. in Biblioth. Patr. tom. 17.

Canticum compunctionis ex meditatione extremi Judicii, a Jac. Pontano Latine editum *Ingolstad.* 1603. Ἑωθινὰ ejus ἰδιομέλη vid. ad calcem Octoechi Græcorum [a].

Oracula & vaticinia 17. *de futuro Constantinopolis statu.* Ex his ultimum Gr. Lat. prodiit ad calcem Constantini Manassis annalium *Basil.* 1573. 8°. priora 16. Gr. Lat. Sæc. IX. ab an. DCCC. edita sunt cum Rutgersii notis inter varias ejus lectiones *Lugd. Bat.* 1618. 4°. Omnia denique 17. Gr. Lat. habentur ad calcem Codini antiquitatum *Paris.* 1655. fol.

Dispositio ordinis, quem tenere debeant throni ecclesiarum patriarchatui CP. subjectarum, Gr. Lat. a Leunclavio edita Jur. Gr. Rom. lib. 2. p. 88.

[b] Πρόχειρον Νομικὸν, sive *delectus Legum* compendiarius, titulos 60. complectens. Titulos priores 28. exhibet Gr. Lat. Leunclavius Jur. Gr. Rom. tom. 2. p. 79. Ingens & immensi laboris opus postea molitus Leo, omnes Græcorum imperatorum leges & constitutiones in unum corpus coadunari, & in 60. libros distribui curavit, indito iis *Basilicorum* & Ἑξηκοντάβιβλος titulo. Horum Basilicorum synopsin antiquam Gr. Lat. edidit Leunclavius *Basil.* 1575. fol. Integrum opus in septem tomos divisum Gr. Lat. evulgavit Carolus Annibal Fabrotus *Paris.* 1647. fol.

Novellæ constitutiones 3. a Leone & Constantino fratre Augg. latæ, exstant Gr. Lat. ad calcem synopseos Leunclavianæ p. 32. & alibi.

Tactica, seu *de re militari opus*, Lat. a Johanne Checo editum *Basil.* 1554. 12°. Gr. Lat. a Meursio cum notis *Lugd. Bat.* 1612. 4°. deinde cum versione & notis Sexti Arcerii ibid. 1613 [c].

Cæterum octodecim plus minus Leonis Imp. *orationes* hactenus ineditas in bibliotheca Vaticana MSS. exstare prodit Baronius ad ann. 911. num. 3. ubi & indiculum earum texit [d].

WOLFHARDUS, presbyter, & monachus cœnobii Hasenrietani; claruit anno 886. Scripsit jussu Erkenwaldi episcopi Eystetensis *libros* 4. *de vita S. Walpurgæ*, seu *Waltpurgis virginis.* Ex his duo priores exstant apud Canisium Antiq. Lect. tom. 4 [e]. integri 4. immutato tamen stylo & resectis multis, apud Surium 25. Februar. illibati denique apud Bollandum 25. Februar. & Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 2. pag. 287. 886.

[f] HEREMBERTUS, sive ERCHEMPERTUS, gente Longobardus, illustri stemmate ortus, genus nempe e ducibus Beneventanis sumens, monachus & diaconus cœnobii Cassinensis; claruit anno 887. 887.

a In *Alex. Barvoetii* Catalogo MSS. bibl. Scorialensis memorantur *Leonis* Sapientis matutina poemata 11. cum notis musicis; teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 269. Odarium Catanycticum memorat *Lambecius* l. 5. p. 295. teste eodem *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 135. b Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 6. §. 6. vol. 12. p. 408. seq. & 470. c Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 369. d Liber de Aucupio manu exaratus fuit in bibl. Antonii Augustini, ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 1. p. 155. e Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 265. f Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 341. & sæc. 10. 451. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 319.

quo Romam ad Stephanum papam ab Angelario abbate Cassinensi missus est; & privilegium monasterio suo a pontifice concedi impetravit. Scripsit *Chronicon*, sive *historiam Longobardorum* fusiorem, quam ad annum usque 888. deduxit. *Epitomen* istius ab ipso, uti creditur, Heremperto concinnatam ex codice MS. Vaticano eruit, & notis illustratam edidit Antonius Caracciolus *Neapoli* 1626. 4°. una cum Lupi Protospatæ, Falconis Beneventani, & anonymi cujusdam, Chronicis[a]. Composuit item *Carmen de vita Landulphi episcopi Capuani*, *Acta translationis S. Matthæi apostoli*, *de destructione & renovatione Casinensis cœnobii*, *historiam de Ismaelitarum incursione*, de quibus vide sis Petrum Diaconum, cap. 14. & J. B. Mari in eundem notas.

888. [b] BERCARIUS sive BERTHARIUS, unde ortus, ecclesiæ Virdunensis presbyter, sub Berhardo Virdunensi episcopo educatus est, ab eo aliisque in humanis & divinis libris probe instructus. Claruit circa annum 888. In literas retulit *brevem episcoporum Virdunensium historiam*, in Dadone episcopo 31. desinens; quam typis mandavit L. Dacherius Spicil. tom. 12. p. 251[c]. qui in subsequentibus non unam hujusce historiæ continuationem addidit.

889. [d] RICULPHUS, Suessionensis episcopus, claruit anno 889. Concilio Remensi anno 900. interfuit. Exstat *Constitutio* continens 22. capitula de rebus ad ejus diœcesin pertinentibus Concil. tom. 9. p. 416. & cum opusculis Hincmari a Cordesio editis *Paris.* 1615. p. 685.

890. [e] ADREVALDUS, sive ALBERTUS, ordinis Benedictini monachus Floriacensis, claruit anno 890[f]. Scripsit *historiam translationis corporum SS. Benedicti & Scholasticæ e ruinis cœnobii Casinensis in monasterium Floriacense*. Primus eam edidit Johannes a Bosco Biblioth. Floriac. p. 1. deinde Henschenius Mar. 21. denique Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 353. Scripsit item *librum de miraculis S. Benedicti*; cui appendicis vice duo capita addidit Adelarius, & tres alios libros Aimoinus, monachi Floriacenses. Exstant integri 4. libri locis omnibus supra citatis. Vitam etiam S. Aigulfi, abbatis Lerinensis & martyris, qui circa annum 675. occisus est. Hanc in prima sua editione edidit Surius Septemb. 3. sed anonymam, & mutato stylo, nec parum contractam; germanam & integram ex Codd. MSS. Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 656. qui appendicem subjecit de translatione Reliquiarum S. Aigulfi in castrum Pruvinense, & anonymi cujusdam libellum, quo Aigulfi miracula relata sunt. Denique librum edidit *de corpore & sanguine Domini contra Johannis Scoti ineptias*, qui habetur apud Dacherium Spicileg. tom. 12. p. 30[g].

890. [h] ASSERIUS, natione Britannus, patria Menevensis, Asserii Menevensis archiepiscopi affinis & cancellarius, Johannis Scoti Erigenæ discipulus, claruit anno 890. Ab Hemydo gentis suæ regulo multum exagitatus, & ab Alfredo Angliæ monarcha evocatus, in aula ejus aliquamdiu lares fixit, ab eo cœnobiorum Ambresberiensis & Banvillensis præfectura donatus. Tandem episcopatum Schireburnensem adeptus est: & Alfredo regi autor fuit, ut academiam Oxoniensem institueret, artiumque liberalium professores annuis salariis ditaret. Obiit anno 909. Scripsit *historiam de rebus gestis Alfredi regis*[i], quæ una cum aliis Angliæ historicis prodiit *Francofort.* 1602[k]. fol. p. 1. Verum eam primus eruit M. Parkerus Archiep. Cantuar. ex codice autori coævo, & characteribus Saxonicis excudi curavit *Lond.* 1574. Tantæ, judice Twyno*, fidei atque autoritatis scriptor, ut nemini unquam suspectus fuisse dignoscatur. Sed & præter hanc Alfredi vitam, condidit *Chronicon*, seu *annales* quos a Julii Cæsaris in hanc insulam adventu, ad sæculi decimi initium deduxit. Notat Baleus* vetustum quendam autorem Asserii annalibus Paralipomenon addidisse. Et sane hodierno exemplari, post Asserii mortem anno 909. appendicula quædam ad annum 914. subnectitur. Lelando hoc opus sub nomine *Chronici S. Neoti* venit, non alia forsan ratione, quam quod in celebri hoc monasterio illud invenerit. Hos annales ex vetusto codice MS. in bibliotheca SS. Trinitatis apud Cantabrigienses, primus extulit vir Cl. Tho. Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 141. Plura ex his annalibus desumpsisse Marianum Scotum, & in chronicon suum transfudisse recte notat Nicolsonus noster Bi-

* Antiquit. Oxon. l. 2. p. 141.

* Cent. 2. c. 25. p. 125.

a Exhibuit *Georgius Eccardus* in Corporis Historici medii ævi tom 1. Item *Petrus Burmannus* tom. 9. part. 1. Thesauri Antiq. & Hist. Italiæ, Siciliæ, &c. Et *Ludov. Ant. Muratorius* tom. 2. Rerum Italicarum Scriptorum e *C. Peregrin.* editione, item tom. 5. ex editione *Caraccioli*. *b* Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 569. *c* Edit. nov. tom. 2 p. 234. seq. *d* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 152. *e* Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. p. 43. *f* Sed Ludovici Pii temporibus vixisse *Adrevaldum* probat *Ruinartus* in Apologia de Missione S. Marini p 32. ut nos docet *Fabricius* loc. citat. *g* Edit. nov. tom. 1. p. 150. Scripsit etiam libellum de Benedictionibus Patriarcharum, ut testatur *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 597. *h* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 405. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 388 *i* Non ab *Asserio* episcopo Schireburnensi sed ab *Asserio* archiepiscopo Menevensi scripta fuit hæc historia: conf. *Ælfridi* vitam ab *Hearnio* edit. Oxon. 1709. p. 136. not. *k* Recensuit *Franciscus Wise* Oxon. 1722.

blioth.

blioth. Hist. Angl. p. 122 [a]. *Homilias* etiam *aliaque* plura scripsisse a Baleo dicitur [a2].

890. GULIELMUS, ecclesiæ Romanæ bibliothecarius, claruit anno 890. & deinceps. Scripsit *vitas Romanorum pontificum a Nicolao papa*, in quo desinit Anastasius, *ad Stephanum 5. inclusive*, viz. ab anno 867. ad ann. 891. Exstant hæ vitæ cum Anastasii vitis editæ *Mogunt.* 1602. *Paris.* 1649 [b]. & in omni Conciliorum editione. Verum non desunt, & in his Baronius, qui omnes illas pontificum vitas uni eidemque autori, seu Anastasio, seu alio cuidam, tribuendas censent.

890. AUTOR anonymus *vitæ S. Remberti*, monachus, ut videtur, Corbeiensis, claruit circa annum 890. Scripsit *vitam S. Remberti Hammaburgensis in Saxonia archiepiscopi*, quam, sed mutato stylo, edidit Surius Februar. 4. integritati restitutam Philippus Cæsar in Tri-Apostolatu Septentrionali; dein Bollandiani ad Februar. 4. postremo Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 471.

890. AUTOR anonymus *vitæ S. Martini* claruisse videtur circa annum 890. Cum enim lib. 2. num. 8. non diu post Normannorum tempestatem se vixisse satis indicat, Normanni vero ab anno 887. in Gallia grassati sint, ipsum ad hoc potius tempus referendum esse existimamus; etsi sciamus Cl. Mabillonium illum sæculo 11. ascribere, nisi error sit in numero, & pro Sæc. XI.IX. sit reponendum. Quocunque demum tempore vixerit, scripsit *de vita S. Martini Vertavensis in Armorica abbatis* librum unum, & *de miraculis ejusdem* alterum. Eundem enim autorem esse, ex utriusque opusculi collatione luculenter patet. Exstant hi duo libelli ex MSS. Vertavensibus descripti apud Mabillon. Sæc. Benedict. 1. p. 371.

890. ADELHELMUS, quem nonnulli male ADELINUM vocant, Gallus an Germanus incertum, Sagiensis in Neustria episcopus, claruit circa annum 890. *Vitam & miracula S. Opportunæ virginis, Monasterioli in Neustria abbatissæ*, duobus libris complexus est. In primo vitam, in altero miracula refert. Hos se scripturum, paulo post ordinationem suam, voto se obstrinxerat, sed promissi immemor, & a Normannis in Britanniam nostram captivus deportatus, patriæque postea & sedi restitutus, votum solvit, & ad hos libros condendos se statim accinxit, ut in libri postremi præfatione, num. 2. nos docet. Habentur hi libri, sed contracto libro secundo, apud Surium April. 22. Ad Cod. MS. ecclesiæ S. Opportunæ *Paris.* recognovit & integros edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 220.

SOLOMON, gente Germanus, in Tergovia oppido ex nobili familia natus, in schola S. Galli melioribus literis sub Isone monacho institutus, Ludovici Balbi Imp. sacellanus & consiliarius, creatus est primo abbas Elvingensis, deinde Campedonensis, postea Pfeffarensis, inde Sangallensis, tandem anno 891. Constantiensis ad Rhenum episcopus. Vergente ætate Romam profectus est, a Johanne 10. papa humaniter & honorifice exceptus. Plurimas inde redeuns sanctorum Constantii & Pelagii, reliquias secum detulit, quas in monasteriis Sangallensi & Constantiensi deposuit; illic Constantii, hic Pelagii corpore reposito. Obiit anno 920. episcopatus sui 30. Exstant *Poemata* varia apud Canisium Antiq. Lect. tom. 1. in Append. p. 15 [c]. & in Bibliotheca Patr. tom. 16. p. 1300. Memorat Henricus Pantaleon * elegans Dictionarium a Solomone adhuc juvene conscriptum, sua ætate in pergameno apud Monasterium Sangallense asservatum. An hodienum exstat me latet. 891.

* De Viris illustr. Germ. part. 2. p. 105.

[d] FORMOSUS, natione Italus primo quidem Damasus episcopus Portuensis, a Nicolao papa ad Bulgaros fide Christiana erudiendos missus, a Johanne 8. depositus, a Marino restitutus. Tandem anno 891. die 19. Septembr. ecclesiæ Romanæ pontifex ordinatus est. Postquam multas injurias a Romanis civibus, quibus admodum invisus erat, sibi illatas passus esset, obiit anno 896. die 4. Aprilis; post mortem a Stephano successore sepulchro extractus, & primo in sede pontificali collocatus, deinde sacris exutus vestimentis, tribusque abscissis digitis, in Tiberim projectus; rescissis etiam, quas ipse contulerat, ordinationibus. Exstant *epistolæ* 2. Concil. tom. 9. p. 428. quarum posteriorem, episcopis Angliæ inscriptam, merum esse sæculi undecimi figmentum contendit * Papebrochius [e]. *Epistolam* aliam de monasterio Gigniacensi edidit Baluzius Miscellan. tom. 2. p. 159. Plurimas ejusdem *ad Fulconem archiepiscopum Remensem, & Carolum, ac Othonem reges, epistolas* recenset Flodoardus Hist. Remens. lib. 4. 891.

* Conat. ad Chronol. Pont. Rom. p. 156.

a Edit. nov. p. 48. a2 Vide Præfat. *Francisci Wise* ad nov. Annalium edit. b Denuo *Romæ* a *Francisco Blanchino* Rom. 1718. fol. item a *Muratorio* in tom. 3. Scriptorum Italicorum *Mediolan.* 1723. fol. novissime a *Jo. Vignolio* Rom. 1724. 4to. c Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 239. d Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 345. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 534. e Hanc exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 200.

 cap. 2, 3. ubi summaria eorum capita, atque argumenta compendio exhibet [a].

892. Zonar. Annal. tom. 3. p. 143. [b] NICOLAUS, MYSTICUS cognomento dictus, quia, ut nonnulli interpretantur, secretioris consilii senator erat, circa ann. 892. ecclesiæ Constantinopolitanæ patriarcha creatus est. Novennio exacto Leo Imp. adhuc improles quartam uxorem duxit; quo facto offensus Nicolaus, ad Leonis pedes provolutus, ut abstineret, obnixe rogavit. Ei cum assentiri nollet imperator, coacta ille synodo anno 901. imperatoris nuptias damnavit; Thomam Presbyterum, qui matrimonio isti ritu ecclesiastico benedixerat, deposuit; ipsum imperatorem sacris prohibuit: & cum nullis precibus a sententia sua dimoveri posset; anno 903. sede sua exactus, & navi impositus, ad Galacraneum monasterium relegatur; nullo nec amico, nec famulo, ne libro quidem, cujus lectione se solari posset, exilium comitante. Quanta vero mala passus sit, ipse epistola ad papam luculenter exponit. Anno 911. post Leonis mortem Alexander imperium adeptus, ejecto Euthymio, qui in Nicolai locum subrogatus fuerat, Nicolaum ab exilio revocatum sedi suæ restituit; cui deinceps annos 13. præfuit, mortuus anno 924. Exstant *epistolæ* 2. altera ad Anastasium papam, ad Johannem 10. altera, Lat Concil. tom. 9. p. 1264. *Decretum* de literis patriarchalibus gratis concedendis exstat Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 249 *Epistola* ad Simeonem Bulgariæ principem habetur Gr. Lat. apud Baronium ad an. 917. atque *aliæ* 5. ad Armenorum, Saracenorum, Longobardorum & Amalphitanorum principes, & ad episcopos extra communionem existentes, Lat. ibid. [c]

892. REGINO, natione Germanus, primo monachus Prumiensis, deinde anno 892. Faraberto abbate regimen abrenunciante unanimi monachorum consensu successor electus est. Verum præfecturam non diu tenuerat, cum monachorum quorundam æmulorum invidiæ post septennium cedere coactus est: qua de re hæc ipse in chronico suo ad annum 899. *Eodem anno Richarius Prumiensis abbas constituitur: qualiter autem erga me actum sit, idcirco in hoc loco notare distuli, ne forte injuriis provocatus, ultra quam Christiana patientia permittit, persecutionis meæ causas exaggerasse viderer.* Obiit circa annum 908. Scripsit ad Adalberonem primum Metensem episcopum *Chronicon* a Christo nato ad annum 907. libris duobus, quibus res gestas Francorum præcipue & Teutonicorum complexus est. [d] Appendix enim, quæ ab anno 907. ad ann. 972. progreditur, a recentiore quodam scriptore adjecta est. Prodiit hoc chronicon inter alios rerum Germanicarum Scriptores *Francofurt.* 1583 [e]. una cum Urspergensi *Argentorati* 1609 [f]. Scripsit adhuc Rhegino *de Disciplinis ecclesiasticis & religione Christiana* libros 2. 900. ferme capitula continentes. In primo libro agit de rebus & personis ecclesiasticis, in secundo de vita & conversatione laicorum. Aggressus est hoc opus circa annum 906. hortante Rathbodo archiepiscopo Trevirensi, in usum præsertim dioeceseos Trevirensis, ex antiquarum synodorum canonibus, pontificum Romanorum epistolis genuinis, SS. patrum sermonibus, codice Theodosiano, & imperatorum Francorum capitularibus præcipue collectum. Primus id appendice aliunde consarcinata auctum, in lucem emisit Joachimus Hildebrandus *Helmstad.* 1659. deinde Stephanus Baluzius recognitum, & appendice Helmstadiensi auctiore, novaque a se addita, notis & præfatione doctissima, & Actorum veterum appendice, ornatum edidit *Paris.* 1671. 8°.

[g] AUXILIUS, quis, vel cujus fuerit, non liquet, claruit circa annum 894. Scripsit *libros* 2. *de ordinationibus Formosi papæ*, seu *contra intestinam discordiam Romanæ ecclesiæ*, sive; ut Sigeberti * verbis utar, *de ordinationibus, exordinationibus, superordinationibus Romanorum pontificum.* Primus hos libros in lucem edidit Johannes Morinus ad calcem operis sui de SS. ordinationibus part. 2. p. 348. edit. *Paris.* 1655. & edit. *Antverp.* 1694. p. 285. 294. exinde relatos in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 1. Alium ejusdem *librum* seu *dialogum* super causa & negotio Formosi papæ exhibet Mabillonius Analect. tom. 4. p. 610 [g2]. 894.

* De Script. Eccl. c. 112.

[h] NICEPHORUS, philosophus & orator patriarchæ Constantinopolitani, claruit anno 895. Scripsit *Orationem panegyricam*, seu *vitam Antonii Caulei patriarchæ CP.* qui obiit anno 891. Exstat Latine apud Surium, & Bollandum, ad diem 12. Februarii. Habetur Græce MS. Biblioth. Vindob. Cod. Historic. 3. num. 20. fol. 95. p. 2. Nicepho- 895.

a Privilegium *Formosi* Papæ in gratiam monasterii S. Teuderii exstat in *Dacher*. Spicil. tom. 12. p. 150. edit. nov. tom. 3. p. 366. *b* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 341. *c* Synodicon de gradibus Matrimonii citat *Nic. Comnenus* p. 283. prænot. Mystagog. teste *Fabricio* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 12. vol. 10. p. 295. *d* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 406. *e* Item cum Appendice 57. an. *Francofurti* 1566. conf. Schol. ad *Sigebert. Gemblacens.* de Scriptorib. Eccles. c. 111. *f* Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20. Art. 12. vol. 11. p. 75. *g* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 153. Scripsit etiam Quæstiones 137. in Hexaemeron, teste *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 620. *g2* Edit. nov. *Paris.* 1723. fol. p. 28. *h* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 402. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 6. vol. 6. p. 300.

rum

rum noſtrum Antonio σύγχρονον facit Lambecius. Quod tamen ex ipſa vita colligi non poteſt.

895. WALDRAMNUS, epiſcopus Argentoratenſis, claruit anno 895. quo concilio Triburienſi interfuit, in cujus Actis Baltrannus Strasburgenſis epiſcopus appellatur. Obiit anno 905. Scripſit *poemata* nonnulla *ad Solomonem epiſcopum Conſtantienſem*; quæ exſtant apud Caniſium tom. 1. in Append. p. 31 [a]. & in Biblioth. Patr. tom. 16. p. 1304.

895. [b] GREGORIUS, vitæ inſtituto monachus, Baſilii junioris Aſcetæ diſcipulus, claruit circa annum 895. Scripſit *librum de vita & converſatione S. Baſilii præceptoris ſui* quam extulerunt Bollandiani ad Mart. 26. tom. 3. Latine p. 667. Græce ad calcem tomi p. 24. Habetur etiam Græc. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Hiſt. 63. num. 2. fol. 12. p. 2. Confer Lambec. lib. 4. p. 200. lib. 8. p. 360. Partem hujus vitæ Symeonis Logothetæ chronico præmiſit Combefiſius Script. poſt Theoph. p. 394.

896. STEPHANUS VI. natione Romanus, Johannis Presbyteri filius anno 896. Bonifacium, qui Formoſo papæ ſuffectus fuerat, vi & armis loco deturbans, ſedem pontificalem invaſit die 2. Maii ordinatus. Habita ſtatim Romæ ſynodo Formoſi papæ Acta reſcidit, corpus tumulo extractum mutilavit, & clericos ab eo ordinatos depoſuit. Anno 897. ipſe in carcerem detruſus, die 3. Auguſti ſtrangulatus eſt. Exſtant *epiſtolæ* 2. Concil. tom. 9. p. 476.

896. ANONYMUS *geſtorum Normannorum* auctor, gente, ut videtur, Belga, claruit circa annum 896. Scripſit *geſta Normannorum in Francia*, ab anno 837. uſque ad annum 896. Hoc opuſculum ex codice Carthuſiæ Montis Dei deſcriptum, edidit Andr. du Cheſnius inter Scriptores Normannicos pag. 1. eique excerpta varia de Danis & Normannis ſubjecit.

898. [c] JOHANNES IX. natione Romanus, Tiburtinenſis, Rampaldi filius, pontifex Romanus ordinatus eſt anno 898. die 12. Martii. Sub initium pontificatus convocata Romæ ſynodo, de electione & coronatione Berengarii & Lamberti Italiæ imperatorum egit, & ſynodi Romanæ a Stephano habitæ Acta reſcidit. Eodem anno, vel ineunte proximo, concilium 74. epiſcoporum præſente Lamberto Imp. Ravennæ celebravit; in quo Lamberto jus regium confirmavit, Stephanum 6. ac conciliabulum ejus Romanum damnavit, presbyteros ab eo depoſitos reſtituit, ab eo ordinatos depoſuit, & Formoſi papæ memoriæ debitam venerationem reddidit. Obiit an. 900. die 26. Martii. Exſtant *epiſtolæ* 4. Concil. tom. 9. p. 483.

BENEDICTUS IV. natione Romanus, Mammoli filius, pontificalem thronum 900.
obtinuit anno 900. die 6. Aprilis ordinatus. Obiit anno 904. 20. Octobr. Exſtant *epiſtolæ* 2. de Argrino Lingonenſi epiſcopo in eccleſiæ ſuæ jura reſtituendo, Conc. tom. 9. p. 511. alia de epiſcopo Malaceno apud Mabillon. Anal. tom. 3. p. 436.

CYPRIANUS, Cordubenſis in Hiſpa- 900.
nia archipresbyter, claruit ſub imperio Saracenorum, circa annum 900. Scripſit *epigrammata*, quæ ex codice MS. Toletano eruit, & editioni paravit Card. d'Aguirre, ut ex ejus Notitia diſcere licet p. 182. ſed ſupprimenda adhuc cenſuit Cardinalis. Germana Cypriani epigrammata numero ſunt non niſi 9. quorum lemmata exhibet Nic. Antonius Bibl. Hiſp. Vet. lib. 6. c. 7. p. 444. aliorum etiam 30. elenchum ſubjicit, quæ martyrologio ſuo Hiſpano hinc inde inſeruit Johannes Tamaius. Verum hæc ſpuria eſſe, & in honorem eccleſiæ Cordubenſis conficta, prolixe contendit, & ſingula fere ſolerter expendit idem Antonius.

[e] HERVEUS, ſive HERIVEUS, 900.
gente Gallus, ortu nobilis, Hucbaldi Comitis ex ſorore nepos, poſt Fulconis necem anno 900. ex aula regia ad archiepiſcopatum Remenſem provectus eſt, pridie Nonas Julii ordinatus. Eodem die concilio Remis, cui ipſe præfuit, inchoato, Fulconis deceſſoris interfectoribus anathema incuſſit. Circa annum 905. Northmannis ad fidem Chriſtianam convertendis ſedulam dedit operam. Anno 909. ſynodum provincialem Troſleii in agro Sueſſionenſi celebravit; in qua collapſam eccleſiæ diſciplinam inſtauravit; in pejora indies ruentem monaſteriorum ſtatum reſtituit; clericis mulierum conſortium interdixit; & Græcorum ſententiam de proceſſione Spiritus S. damnavit. Anno 921. habita iterum Troſleii ſynodo Erlebaldum Comitem ob injuſte arreptos eccleſiæ Remenſis fundos excommunicavit. Obiit anno 922. 6. Non. Julii, tertio poſt coronationem Roberti regis die. Scripſit *ad Widonem archiepiſcopum Rothomagenſem conſtitutum* ex ſententiis Patrum

[a] Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 239. [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 403. [c] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 15. [d] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1258. [e] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 35.

& canonibus excerptum, 23. capitula complectens, qualis pœnitentia debet injungi non baptizatis Gentilibus, & baptizatis, & rebaptizatis, & postea a Christiana fide deficientibus. Exstat Concil. tom. 9. p. 484. & in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 246. & inter Hincmari opuscula a Cordesio edita p. 697. Ejus etiam ductu & consilio condita sunt prolixa synodi Trosleiensis anno 909. habitæ *capitula* 15. quæ habentur Concil. tom. 9. p. 521.

[a] *Concilia hoc Sæculo habita.*

802. ALTINENSE in provincia Aquileiensi, a Paulino episcopo anno 802. convocatum. In quo patres Caroli M. auxilium in Johannem Venetorum ducem, ob cædem Johannis patriarchæ Gradensis factam, imploraverunt. Exstat Epistola synodalis Concil. tom. 7. p. 1187. & apud le Coint. tom. 6. p. 808.

802. AQUISGRANENSE I. anno 802. mense Octobr. sub Carolo M. habitum. In quo, de præstando imperatori ab omnibus sacramento, & de disciplina ecclesiastica clericorum & monachorum, ut clerici juxta canones, monachi juxta regulam S. Benedicti viverent, actum est. Vide quæ ex chronico Moissiacensi & Dionysiano habentur Concil. tom. 7. in Append. p. 1863. Ex capitulis a Carolo hoc tempore editis, sex ad res ecclesiasticas pertinentia excerpsit Sirmondus, ad quæ paucula etiam notavit Car. Cointius ad annum 802. tom. 6. p. 776.

803. CLOVESHOVIENSE I. anno 803. 5. Idus Octobr. sub Cenulfo rege, ab Athelardo Cantuariensi, & 12. episcopis congregatum. In quo, extincto archiepiscopatu Lichefildensi, dignitas archiepiscopalis sedi Cantuariensi restituitur. Exstant hujus synodi Acta apud Spelm. Concil. Brit. tom. 1. p. 324 [b]. Concil. tom. 7. p. 1189. Factum est etiam de libertate ecclesiarum decretum, lites itidem inter Wigorniensem & Herefordiensem episcopos compositæ sunt.

806. CONSTANTINOPOLITANUM I. anno 806. habitum. In quo Josephus, quem sacerdotio exuerat Tarasius patriarcha, functioni suæ restituitur. Vide quæ hac de re, ex Theodoro Studita, observarunt conciliorum Editores Conc. tom. 7. p. 1191.

807. SALISBURGENSE, ab Annone Salisburgensi Boioariæ metropolita, præsentibus Boioariæ episcopis, abbatibus, clericis, 7. Calend. Februar. congregatum. In quo de ratione decimarum potissimum disputatum est, decretumque quadrifariam illas, more institutoque majorum, esse dividendas; nempe partem unam episcopo, alteram clericis, tertiam pauperibus, quartam fabricis ecclesiæ esse tribuendam. Actorum summam ex vetusto codice Frisingensi describit Brunnerus lib. 6. num. 4.. Vide quæ habet le Coint. tom. 7. p. 95.

CONSTANTINOPOLITANUM II. anno 809. coactum. In quo 809.
contra Theodorum Studitam, Platonem, eorumque socios male mulctatos, pro conjugio inter Constantinum Aug. & Theodoten sententia fertur. De hoc conciliabulo consulendæ sunt Theodori epistolæ, & Conc. tom. 7. p. 1192.

AQUISGRANENSE II. anno 809. 809.
mense Novembri celebratum. In quo, quæstionem movente Johanne monacho Hierosolymitano, pro processione Spiritus S. tam a Patre quam a Filio judicatur, & Bernarius Wangionum, Asius Warmantiæ episcopi, & Adalhardus abbas Corbeiensis, legati hac de re ad Leonem pontificem missi sunt, qui quid præstiterint ipsius legationis Acta nos docent, relata in Concil. tom. 7. p. 1194. His subjecta est Caroli M. epistola de eadem re, per eosdem legatos missa. Plurima ad hanc synodum ejusque Acta, erudita lectuque digna notavit Car. Cointius Annal. tom. 7. p. 117. Meminit hujus concilii annalium Francorum autor ad annum 809. p. 20. & autor vitæ Caroli Magni p. 274. qui in eodem concilio multa de statu ecclesiarum & consecratione clericorum agitata esse refert.

ARELATENSE vulgo VI. jubente 813.
Carolo M. anno 813. 6. Idus Maias, in basilica S. Stephani, congregatum. In quo, ad restituendam collapsam ecclesiæ disciplinam, conditi sunt Canones 26. qui habentur Concil. tom. 7. p. 1231. & apud le Coint. tom. 7. p. 234.

MOGUNTINUM I. sub Carolo 813.
Magno, anno 813. 5. Id Junias, in claustro

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 114. seq. [b] Exstat MSS. in bibl. Cott. sub *Claudio* D. 2. n. 20. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. vol. 1. p. 166. 168.

S. Al-

Sæc. IX. ab an. DCCC. S. Albani, celebratum. In quo, de fide, spe, & charitate, de vita clericorum & monachorum, de litaniis, & quatuor temporibus observandis, aliisque rebus ecclesiasticis, plurima sunt saluberrime constituta. Exstant Canones 56. Conc. tom. 7. p. 1239. & apud le Coint. ad hunc annum ibid. p. 242.

813. RHEMENSE I. anno 813. mense *Maio*, sub Carolo M. a Vulfario archiepiscopo habitum. Exstant de disciplina ecclesiastica; scilicet de fidei ratione, & de oratione dominica ab unoquoque addiscenda, de vita canonicorum, regula monachorum, officio pastorum, de ratione pœnitentiæ, de 7. principalibus vitiis, aliisque Canones 44. Concil. tom. 7. p. 1253. & apud le Coint. tom. 7. p. 238.

813. TURONENSE, jussu Caroli M. anno 813. coactum. Exstant Canones 51. qui de moribus & disciplina agunt Conc. tom. 7. p. 1259. & apud le Coint. tom. 7. p. 257.

813. CABILONENSE I. Caroli M. jussu, anno 813. celebratum. In quo, inter alia, decretum est, ut juxta Caroli mandatum in majoribus monasteriis & episcopiis scholæ publicæ instituantur, in quibus ingenuorum filii artes liberales edocerentur. Exstant de disciplina ecclesiastica; nempe ut episcopi legant scripturam, canones, & Gregorii pastorale, scholas constituant, moribus sint irreprehensibiles & religiosi, fideles ad res suas ecclesiæ dandas non esse cogendos, nec circumveniendos, de peregrinationibus, earumque abusu, de discretione in perceptione eucharistiæ adhibenda, aliisque ecclesiasticis capitibus canones 66. Concil. tom. 7. p. 1270. Habet etiam le Coint. tom. 7. p. 249. Ad 5. præcedentium synodorum decreta melius observanda capitulare edidit Carolus M. quo 28. capitula continentur. Exstat Concil. ibid. p. 1287. Horum quinque postremo memoratorum conciliorum meminit autor vitæ Caroli M. p. 280. *Quorum*, inquit, *constitutiones, quæ in singulis facta sunt, coram imperatore perlectæ sunt, quas qui nosse voluerit, in ipsis civitatibus invenire poterit, quanquam & in archivo palatii exemplaria illarum habeantur.*

814. CONSTANTINOPOLITANUM III. circa annum 814. a Nicephoro patriarcha & 270. episcopis habitum. Quo Antonius Sylæi metropolita, tanquam primarius Iconomachus, & egregius Leonis Isauri in exturbandis imaginibus minister, anathemate percellitur, imagines, earumque cultus & veneratio confirmantur, & contraria sentientes facientesve excommunicationi submittuntur. Exstat Gr. Lat. historia hujus concilii in oratione sive epistola synodica episcoporum Orient. ad Theoph. Imp. a Fr. Combefisio primum edita Orig. Constantinop. pag. 110. & Concil. tom. 7. p.1290. In qua narrantur quædam de Leone Isauro magos consulente, quæ an genuina sint, an potius Græculi cujusdam Iconolatræ somnium, non immerito dubitari potest. Quid, quod tota qua patet synodica anilibus fabulis, & ineptis plane ratiociniis a capite ad calcem referta est. Subnectuntur Nicephori partriarchæ canones 17. in Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 195. primum editi.

CONSTANTINOPOLITANUM IV. eodem anno, sub Leone Armeno, deposito jam Nicephoro, & suffecto Theodoto Melisseno, habitum. Quo episcopi, quos vocant, Iconoclastæ imagines abrogandas esse decreverunt, & synodum Nicænam 2. condemnarunt. Meminerunt hujus synodi historici Græci fere omnes, præcipue Theodorus Studita in epistolis; Cujus ad hanc synodum epistola, qua se, aliosque ad synodum venire recusantes excusat, & causam imaginum tuetur, extat Lat. Conc. tom. 7. p. 1299. 814.

NOVIOMENSE, anno 814. habitum; in quo, lis exorta inter Noviomensem & Suessionensem episcopos, de utriusque diœcesis terminis, decisa est. De hac synodo agit Flodoardus Hist. Rhem. lib. 2. c. 18. 814.

AQUISGRANENSE III. an. 816. sub Ludovico Pio celebratum. In quo conditum est *opus Regularum* de canonicis & sanctimonialibus, in duos libros divisum. Prior agit de institutione canonicorum, 145. capitula complexus; posterior de institutione sanctimonialium, continetque capitula 28. Exstant Concil. tom. 7. p. 1307. Sequuntur Ludovici Pii ad Sicharium Burdigalensem, & Magnum Senonensem epistolæ 2. Chrodegangi episcopi Metensis regula, ut & alia canonicorum regula ab anonymo quodam interpolata ibid. p. 1445. Denique Ludovici Pii capitulare, post synodum Aquisgranensem editum, quo capitula 30. de disciplina ecclesiastica continentur ibid. p. 1478. Exstant etiam Hetti archiepiscopi Trevirensis epistolæ 2. ad hanc synodum pertinentes ibid. in Append. pag. 1865. Notandum est, anno sequente habitum esse Aquisgrani conventum abbatum Franciæ una cum monachis suis. In quo 816.

Sæc. IX. ab an. DCCC. de regularium institutione edita sunt capitula 80. Habentur ibid. pag. 1505. Vide quæ de hac, saltem de superiori synodo, prolixe refert autor vitæ Ludovici p. 368.

816. CELICHYTHENSE apud Anglos, anno 816. 6. Cal. Augusti, præsente Kenulpho rege, præsidente Vulfredo archiepiscopo Cantuariensi, habitum. In quo post fidei orthodoxæ professionem, de præceptis canonicis agebatur: exstant de moribus ecclesiasticorum canones 11. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p.327. & Conc. tom. 7. p. 1484 [a].

821. THEODONIS-VILLARE I. circa annum 821. a 32. episcopis, adversus clericorum percussores habitum. Exstant hanc in rem capitula 4. Concil. tom. 7. p. 1519. Sequitur eadem de re decretum Pii, in alio mox conventu apud Triburiam habito editum, & Ahythonis episcopi Basiliensis de officio presbyterorum canones 25. ibid. p. 1522. Habet etiam hujus synodi canones le Coint. tom. 7. p. 573.

822. CLOVESHOVIENSE II. an. 822. sub Beornulfo rege, præsidente Wulfredo archiepiscopo Cantuariensi, cum cæteris episcopis, abbatibus, omniumque dignitatum optimatibus, coactum. In quo, post nonnulla ad statum monasticum pertinentia, ecclesiæ Cantuariensis jura, adversus Kenulfi nuper defuncti regis injurias, vindicantur. Habentur hujus concilii Acta apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 332. qui de anno dubitat, & ad annum potius sequentem referendum judicat. Exstant itidem Conc. tom. 7. p. 1527 [b].

822. ATTINIACENSE I. in Campania ad Axonam fl. anno 822. in palatio regio habitum. In quo post Ludovici Pii pœnitentiam publice peractam, non pauca ad corrigendum ecclesiæ statum necessaria constituta. Vide quæ hac de re collegerunt conciliorum editores, ut & ipsius Ludovici capitulare Concil. tom. 7. p. 1529. Anno sequenti habita est apud Compendium synodus, contra eos qui res sacras illicite usurpant. Vide Concil. tom. 7. in Append. p. 1868.

824. PARISIENSE I. anno 824. Cal. Novembr. Ludovici Pii jussu, congregatum. Occasione legationis a Michaele Balbo ad Ludovicum missæ, & querelæ de ecclesiarum Orientalium in causa imaginum dissidio ab eo factæ, coacta est Parisiis synodus, sive solennis clarissimorum Galliæ episcoporum conventus. Quo, lecta & examinata Hadriani papæ, pro erigendis imaginibus, ad Constantinum & Irenem epistola, & prolatis plena manu veterum de imaginibus eorumque cultu testimoniis, conclusum est tandem imagines neque cum Iconomachis frangendas esse, neque cum synodo Nicæna 2. superstitioso cultu prosequendas. Acta hujus synodi, seu conventus, in libelli epistolaris formam operi Carolino mole quidem, non argumento tamen & dignitate, inferioris, ab episcopis compilata Ludovico Imp. oblata sunt, & ab eo ad pontificem missa, insertis Michaelis Balbi ad Ludovicum Pium, Eugenii papæ ad Michaelem Balbum, Ludovici Pii ad Eugenium papam, ejusque ad legatos suos Romam missos epistolis. Editus est hic libellus ex bibliotheca Pithœana *Francofurt.* 1596. deinde a Goldasto libris Carolinis subjectus ibid. 1608. 8°. p. 610. Male habuit pontificios hæc synodus, quam proinde mox refutandam in se suscepit Bellarminus, edito refutationis suæ libello, sex capita continente, in Append. ad Tract. de Cult. Imag. tom. 2. col. 825. exinde recuso Conc. tom. 7. p.1543. ipsis synodi Actis, ne veritas luce sua fulgens in oculos hominum incurreret, penitus prætermissis. Synodi hujus Parisiensis vindicias agunt, præter alios, viri clarissimi Dallæus de Imag. lib.4. cap. 6. p.491. Spanhemius Hist. Imag. Rest. sect. 9. p. 613. Quin & de hac synodo, ejusque Actis, prolixe agit Car. Cointius Annal. Eccl. tom. 7. p. 750.

CLOVESHOVIENSE III. sub Beornulfo rege, & Wulfredo archiepiscopo Cant. anno 824. 3. Cal. Novembris habitum. In quo lis inter episcopum Wigorniensem & cœnobitas Bercleenses, de hæreditate quadam exorta, dijudicatur, & alia quædam statuta sunt. Exstant Acta apud Spelm. Concil. Brit. tom. 1. p. 334. & exinde Conc. tom. 7. p. 1555 [c]. 824.

INGILENHEIMENSE I. in villa regia ad Rhenum sita, anno 826. Cal. Jun. a Ludovico Pio habitum. Actis deperditis, exstat solummodo edictum Ludovici Pii adversus rapinas, Conc. tom. 7. p. 1556. 826.

ROMANUM I. anno 826. mense Novembri, ab Eugenio II. papa, & 63. episcopis, presbyteris 17. diversisque diaconis & clericis celebratum. In quo quamplurima de vita, moribus, & muneribus episcoporum, presbyterorum, abbatum, monachorum, 826.

[a] Exstant MSS. in bibl. Cott. sub *Vespasiano* A. 14. n. 11. Habet etiam *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 169. [b] Habentur MSS. in bibl. Cott. sub *Claudio* D. 2. n. 21. Exhibuit *Wilkins* ubi supra p. 172. [c] Vid. *Wilkins* ibid. p. 175.

rum,

Sæc. IX. ab an. DCCC. rum sapienter & salubriter sancita sunt. Exstant de his, aliisque disciplinæ ecclesiasticæ capitibus canones 38. a Luc. Holstenio primum in lucem prolati Collect. Rom. part. 2. pag. 7. dein inserti Concil. tom. 8. p. 103.

828. AQUISGRANENSE IV. seu placitum, seu conventum vocaveris, anno 828. a Ludovico Pio privatim habitum. In quo, ut & sequenti anno, plurima de disciplina ecclesiastica capitula edita sunt. Exstant Concil. tom. 7. p. 1577. Vide & le Coint. Annal. tom. 8. p. 3.

829. PARISIENSE II. anno 829. 8. Id. Jun. ex omnibus provinciæ Belgicæ secundæ, Lugdunensis secundæ, tertiæ, & quartæ episcopis, ad corrigendos Christianorum mores, celebratum. Acta hujus concilii libris 3. absolvuntur. Lib. 1. de religione Christiana, cura pastorali, & ecclesiasticorum vitiis, habentur capitula 54. Lib. 2. de regum, principum, omniumque fidelium vita & moribus, deque Christianæ pietatis & charitatis officiis, capitula 13. Lib. 3. epistolam synodalem ad Ludovicum de rebus in hac synodo gestis, & constitutionum ecclesiasticarum appendicem, 27. capitula continentem, complectitur. Exstant hæc Acta Conc. tom. 7. p. 1590.

829. WORMATIENSE I. anno 829. mense Augusto, sub Ludovico Pio habitum. In quo quatuor Galliæ synodorum nuper habitarum decreta confirmantur, & alia non pauca, præcipue de divortiis, statuuntur. Confer præ aliis Hincmarum in responsione ad Interrog. 5. & quæ notarunt conciliorum editores Conc. tom. 7. p. 1669.

830. LINGONENSE I. anno 830. a provinciæ Lugdunensis episcopis collectum. In quo Petri Bezuensis donationes monasterio S. Petri confirmantur. Exstant Acta Concil. tom. 7. p. 1670.

831. NOVIOMAGENSE, anno 831. in palatio regio habitum. In quo Jesse, Ambianensis episcopus, læsæ majestatis reus, depositus est. Vide annales Fuldenses ad annum 831. & Conc. tom. 7. p. 1673.

832. PARISIENSE III. circa annum 832. habitum. In quo Ludovici Pii diploma, de ordine monastico in monasterio S. Dionysii restituto, editum est. Exstat Conc. tom. 7. p. 1674.

833. WORMATIENSE II. anno 833. a plurimis episcopis & abbatibus habitum. Sæc. IX. ab an. DCCC. In quo privilegium, ab Aldrico archiepiscopo Senonensi concessum, de cœnobio S. Remigii ad Varellias transferendo, confirmatur. Exstat privilegium & Ludovici diploma Conc. tom. 7. p. 1678. Etsi, quod recte notat Labbæus, privilegio subscripsisse reperiantur qui postea episcopi facti sunt. Unde non omnes eodem tempore subscripsisse liquido constat. De hoc privilegio, ejusque subscriptionibus, non pauca habet Car. Cointius tom. 8. p. 278.

LONDONIENSE, anno 833. 26. Maii, ab archiepiscopis Cantuariensi & Eboracensi, aliisque plurimis episcopis, & magnatibus, congregatum. In quo de cohibendis Danorum irruptionibus agitur, & Withlafii regis privilegium monasterio Croilandensi concessum confirmatur. Exstat privilegium apud Ingulf. Hist. p. 487. & Conc. tom. 7, p. 1683. Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 336 [a]. 833.

COMPENDIENSE, anno 833. habitum, In quo, ab Ebbone Rhemensi, Agobardo Lugdunensi, aliisque conjuratæ factionis episcopis, Ludovicus Pius imperio exuitur. Exstat epistola synodalis, subjecto etiam Agobardi hac de re libello, Conc. tom. 7. p. 1686. Verum hæc synagoga potius malignantium, quam legitima synodus judicanda est. 833.

PARISIENSE IV. in monasterio S. Dionysii prope Parisios, anno 834. habitum. In quo Ludovicus Pius communioni ecclesiasticæ restitutus, imperii ornamenta recepit. De his videndus præ aliis autor vitæ Ludovici, ex quo sua habent conciliorum editores Conc. tom. 7. p. 1693. 834.

ATTINIACENSE II. anno 834. mense Novembri in palatio regio habitum: in quo plura ad statum ecclesiasticum pertinentia constituta sunt. Quid vero in eo gestum sit, plenius docebit autor vitæ Ludovici ad annum 834. 834.

METENSE I. ann 835. habitum. In quo Ludovicus Imp. ab Ebbone Rhemensi injuste excommunicatus, absolvitur. De quo agit chronicon Cameracense lib. 1. cap. 41. 835.

MANTUANUM, anno 835. præsentibus Benedicto episcopo, & Leone bibliothecario, pontificis legatis, celebratum. In quo, agitata lite quæ vertebatur inter patriarchas Forojuliensem & Gradensem, cau- 835.

[a] Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 176.

ſa ſuperior evaſit Forojulienſis; epiſcopatibus Iſtriæ qui Gradenſi patriarchæ prius ſuberant, Forojulienſi attributis. De hujus concilii tempore, & epiſcopis qui illi interfuerunt, plurima congeſſit Car. Cointius Annal. tom. 8. p. 370.

835. THEODONIS-VILLARE II. anno 835. proxime ante Quadrageſimam, celebratum. In quo Ludovicus Pius reconciliatur, & Ebbo Rhemenſis ob conjurationem damnatur & deponitur. Acta hujus ſynodi exhibet Flodoardus Hiſt. Rhemenſ. lib. 2. cap. 20. p. 148. & Conc. tom. 7. p. 1695. Denique cum obſervationibus ſuis le Coint. Annal. tom. 8. p. 351.

836. AQUISGRANENSE V. anno 836. magno epiſcoporum concurſu, Ludovici Pii juſſu, congregatum. Acta hujus ſynodi duas continent partes. Prima pars, quæ tribus capitibus abſolvitur, agit de vita epiſcoporum, & habet canones 12. Secunda, de doctrina epiſcoporum canones 12. & de vita & doctrina abbatum & clericorum canones 16. Tertia de perſona regis, ejuſque filiorum & miniſtrorum, eorumque officiis, canones 25. Altera hujus ſynodi pars continet capitula ad Pipinum regem tranſmiſſa, S. Scripturæ autoritatibus & teſtimoniis confirmata, in tres libros diviſa; Primus habet capitula 38. Secundus 31. Tertius 27. Exſtant hæc omnia Concil. tom. 7. p. 1700. De his etiam agit Car. le Coint. Annal. tom. 8. p. 410.

836. STRAMIACENSE, apud Lugdunenſes, anno 836. habitum. In quo Agobardi Lugdunenſis, & Bernardi Viennenſis, qui ob conjurationem in Ludovicum auſugerant, cauſa ventilata eſt, ſed quod ad pontificem provocaſſe crederentur, in medio relicta. Vide Conc. tom. 7. p. 1768.

838. [a] KINGSTONIENSE, apud Anglos, anno 838. coram Egberto rege, ejuſque filio Athelwulfo, a Ceolnocho Cantuarienſi, cæteriſque epiſcopis & optimatibus, habitum. In quo, inter alia, prædium de Mallinges eccleſiæ Cantuarienſi reſtituitur. Vide Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 340. & quæ de tempore hujus ſynodi notavit; item Conc. tom. 7. p. 1769.

840. ENGILENHEIMENSE II. anno 840. a quibuſdam Germaniæ & Galliæ epiſcopis habitum. In quo Ebbo Rhemenſis ſedi ſuæ reſtitutus eſt. Exſtat Lotharii Imp. hac de re edictum, & ipſius Ebbonis apologeticus Conc. tom. 7. p. 1770.

AQUISGRANENSE VI. anno 842. coactum. In quo Lotharii Imp. regnum ſuum relinquentis cauſa ſub examen revocatur. Vide quæ hac de re ex Nithardi lib. 4. referunt conciliorum Editores tom. 7. p. 1781. Eodem, ut videtur, anno habita eſt ſynodus Bituricenſis, in qua Ebbonis Rhemenſis depoſitio approbata eſt. Vide quæ ex Hincmaro Rhemenſi referunt conciliorum editores tom. 7. in Append. pag. 1874. 842.

CONSTANTINOPOLITANUM V. anno 842. celebratum. In quo damnata Iconoclaſtarum cauſa, cultus imaginum reſtituitur, & Methodius in Johannis patriarchæ exauctorati locum ſubrogatur. Acta hujus ſynodi ex Theophanis presbyteri oratione exhibentur Conc. tom. 7. p. 1782. 842.

COLONIENSE I. apud Cenomannos, anno 843. habitum. Exſtant de diſciplina, partim eccleſiaſtica, partim civili, capitula 6. Conc. tom. 7. p. 1807. 843.

LAURIACENSE, apud Andegavenſes, anno 843. habitum. Exſtant capitula 4. adverſus eos, qui autoritatem, juraque eccleſiaſtica & regia contemnunt, occaſione, ut videtur, Lantberti Comitis, aliorumque qui adverſus Carolum regem hoc tempore rebellarunt, Conc. tom. 7. p. 1790. 843.

THEODONIS-VILLARE III. anno 844. menſe Octobri, in loco qui dicitur *Judicium*, collectum. Ubi Lotharius Imp. & fratres ejus Ludovicus & Carolus concordiam inter ſe inierunt. De quo, aliiſque negotiis eccleſiaſticis, exſtant capitula 6. Conc. tom. 7. p. 1800. 844.

VERNENSE, anno 844. in palatio regio habitum, præſidente Ebroino, epiſcopo Pictavenſi, ex Sirmondi conjectura tanquam ſacri palatii archicapellano. Ubi multa de diſciplina eccleſiaſtica ſancita ſunt. Exſtant canones 12. Conc. tom. 7. p. 1805 [b]. 844.

BELVACENSE, in provincia Rhemenſi, anno 845. menſe Aprili, ſub Carolo Calvo, habitum. In quo, vacante per Ebbonis depoſitionem ſede Rhemenſi, Hincmarus archiepiſcopus ordinatur. Exſtant, quæ ad diſciplinam eccleſiaſticam ſpectant, capitula 8. Conc. tom. 7. p. 1811. 845.

MELDENSE, anno 845. 15. Cal. Junias celebratum. In quo, ut jura eccleſia- 845.

[a] Habetur Orig. MSS. in Bibl. Cott. ſub *Auguſto* 2. n. 17. Exſtat etiam ibid. ſub *Claudio* D. 2. n. 22. Exhibet item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 178. [b] Item inter *Lupi Servati* opera a *Baluzio* edit. *Amverp.* 1710.

ſtica

Sæc. IX. ab an. DCCC. ſtica adverſus laicorum rapinas ſarta tecta conſervarentur, conſtituti ſunt de diſciplina eccleſiaſtica canones 80. partim ex recentiorum ſynodorum decretis collecti, partim jam conditi. Habentur una cum præfatione Conc. tom. 7. p. 1813.

847. PARISIENSE V. anno 847. 16. Cal. Martias habitum. In quo, quæ in ſynodo Meldenſi perfici non poterant abſoluta ſunt. Exſtat privilegium monaſterio Corbeienſi ab hac ſynodo conceſſum Concil. tom. 7. p. 1848. In hac etiam ſynodo, vel ut voluit Sirmondus, in altera ibidem anno ſuperiori habita, Ebbo, antehac Rhemenſis epiſcopus, ſedem Rhemenſem iterum invadere prohibitus eſt. Vide Conc. tom. 8. p. 38.

847. MOGUNTINUM II. anno 847. præſidente Rabano Mauro, pro juribus & immunitatibus eccleſiaſticis, adverſus laicorum rapinas celebratum. Exſtant, præmiſſa ad Ludovicum regem epiſtola ſynodali, diſciplinæ eccleſiaſticæ capitula 30. Conc. tom. 8. p. 39.

848. MOGUNTINUM III. anno 848. Cal. Octobr. ſub Rabano Mauro habitum. In quo Gotheſcalci monachi & presbyteri de prædeſtinatione dogmata damnantur, ipſomet Gotheſcalco ad Hincmarum Rhemenſem metropolitam ſuum remiſſo. De hac ſynodo agunt annales Francorum ad hunc annum pag. 43. his verbis. *Gotheſcalcus quidam presbyter, de prædeſtinatione Dei prave ſentiens, & tam bonos ad vitam, quam malos ad mortem perpetuam inevitabiliter a Deo prædeſtinatos eſſe affirmans, in conventu epiſcoporum rationabiliter, ut plurimis viſum eſt, convictus, & ad proprium epiſcopum Ingumarum* [Hincmarum] *Rhemis tranſmiſſus eſt, prius tamen juramento confirmans, ne in regnum Ludovici ultra rediret.* Agit etiam Hincmarus non uno loco; ad quem exſtat epiſtola ſynodalis de Gotheſcalco, a Rabano ſcripta Conc. tom. 8. p. 52.

849. [a] CARISIACENSE I. anno 849. in palatio regio, a 12. epiſcopis congregatum. In quo Gotheſcalcus iterum depoſitus, presbyteri gradu exauctoratus eſt, virgis cæſus, & in carcerem conjectus. Exſtant capitula 4. adverſus prædeſtinatianos, in hac ſynodo conſtituta, apud Hincmar. de Prædeſt. cap. 2. & exinde cum obſervationibus Labbei, &Sirmondi qui ſententiam ſynodalem in Gotheſcalcum prolatam exhibet Conc. tom. 8. p. 56. Confer etiam quæ habentur ibid. p. 98. & in Append. p. 1933. Sæc. IX ab an. DCCC.

849. PARISIENSE VI. ab aliis TURONENSE IV. dictum, anno 849. a 22. epiſcopis habitum. In quo, Nomenoio Britanniæ minoris duci, divina humanaque jura inſuper habenti, niſi reſipiſcat, patres ſynodales excommunicationem minitantur. Exſtat epiſtola ſynodalis ad Nomenoium Conc. tom. 8. p. 58. Supplementum quoddam ad hanc ſynodum, de Herimanni donatione eccleſiæ Nivernenſi facta, ejuſque a Carolo rege confirmatione, habetur ibid. in Append. p. 1928.

850. [b] TICINENSE I. anno 850. in urbe regia Ticino, ad reformandos mores eccleſiæ habitum. Exſtant hanc in rem capitula 25. una cum Ludovici Imp. de rebus ſæcularibus capitulis 5. Conc. tom. 8. p. 61.

850. BENINGDONENSE, apud Anglos, circa annum, ut videtur, 850. vel paulo ante, habitum. In quo, ad reſarciendas Danorum injurias, multa prædia & privilegia monaſterio Croylandenſi a Bertulpho rege data ſunt. Vide Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 344. Conc. tom. 8. p. 72. In ſynodo Kingesburienſi, anno ſequente habita, hæc Bertulphi regis charta quæ exſtat Conc. ibid. p. 73. confirmatur. Habentur hæc apud Spelman. ibid. p. 344 [c].

851. SUESSIONENSE I. ſive conventus eccleſiaſtico-politicus, anno 851. habitus. In quo Pipinus junior rex Aquitaniæ, regno ſpoliatus & in clericum attonſus, in monaſterium detruditur. Vide quæ hac de re habent conciliorum editores tom. 8. in Append. p. 1933.

852. CORDUBENSE, anno 852. a pluribus Hiſpaniæ epiſcopis habitum. In quo, multis Chriſtianis a Saracenis occiſis, de martyribus agitur, eorumque cultus prohibetur. Vide Eulogium Cordub. in memoriali hac occaſione ſcripto; & quæ habet Baronius ad annum 852. num. 16. Synodum hanc *impium conciliabulum* vocat Card. d'Aguirre Notit. Conc. Hiſp. ad hunc annum p. 174. vide quæ ad hoc concilium congeſſit Conc. Hiſp. tom. 3. p. 149.

852. MOGUNTINUM IV. anno 852. a Rabano Mauro, omnibuſque Franciæ Orientalis, Boioariæ, & Saxoniæ epiſcopis & abbatibus, coactum. In quo quæſtiones nonnullæ, forſan de controverſiis Gotheſcalcianis, excuſſæ & ventilatæ ſunt. Vide

a Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 12. 19. b Exſtat una cum de eo M. Velſeri admonitione ap. *Caniſ.* Lect. Antiq. tom. 5. 2. p. 674. Edit. nov. tom. 2. part. 2 p. 361. c Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 181.

 annales Francorum ad annum 852. p. 48. & Conc. tom. 8. p. 77.

853. [a] SUESSIONENSE II. anno 853. præſidente Hincmaro Rhemenſi, a quinque provinciarum epiſcopis, 8. ſeſſionibus celebratum. In quo clerici, ab Ebbone poſt depoſitionem ordinati damnantur, & Hincmari in ſede Rhemenſi ſucceſſio confirmatur. Exſtant canones 13. & Actorum in quavis ſeſſione excerpta Conc. tom. 8. p. 79. Sequuntur Caroli Calvi de rebus eccleſiaſticis capitula 12. eidem ſynodo propoſita ibid. p. 92. Canone 3. ſtatuitur Burchardum eccleſiæ Cartonenſis epiſcopum eſſe ordinandum. De quo etiam in conventu Senonenſi, eodem anno habito, actum eſt. Vide ibid. in Append. p. 1934. Sirmondi notæ in hanc ſynodum habentur ibid. in Append. p. 1943.

853. VERMERIENSE I. anno 853. in palatio regio habitum. In quo, de Herimanni epiſcopi Nivernenſis cauſa, & de monaſterio Dionyſiano actum eſt, & ſynodi Sueſſionenſis capitula confirmantur. Exſtant hujus concilii definitiones Conc. tom. 8. p. 99.

853. ROMANUM II. anno 853. a Leone 4. papa, & 67. epiſcopis, celebratum. In quo, Anaſtaſius presbyter & cardinalis, quod eccleſiam ſuam per quinque annos deſeruiſſet, nec ullis monitis reduci poterat, damnatus, & ſacerdotali honore depoſitus eſt. Exſtant capitula 42. quorum 38. ex ſynodo ſub Eugenio 2. habita deſumpta ſunt, cum additionibus, epiſtolis, aliiſque ad hanc ſynodum pertinentibus, a L. Holſtenio primum edita Collect. Rom. part. 2. p. 48. poſtea tranſlata in Conc. tom. 8. p. 113. Hujus ſynodi, ejuſque capitulorum breviarium exhibet Luitprandus, ſeu quiſquis ſit ſcriptor de vitis Romanorum pontificum in Vit. Leonis 4.

854. CONSTANTINOPOLITANUM VI. anno 854. ſub Ignatio patriarcha congregatum. In quo Gregorius Syracuſanus, cognomento *Asbeſtas*, (quem conſecrationi ſuæ intereſſe vetuerat Ignatius ob maleficia ei objecta, & quod Ignatii ad thronum patriarchalem evectionem totis viribus oppugnaverat) damnatur & deponitur. Vide Nicet. in vit. Ignat. alioſque qui de Photii & Ignatii rebus agunt.

855. [b] TICINENSE II. anno 855. habitum. In quo nonnulla ad eccleſiæ commodum, plura ad regni utilitatem, decreta ſunt. Exſtant capitula 5. Conc. tom. 8. p. 78. paulo vero fuſius & explicatius ibid. p. 146.

[c] VALENTINUM I. anno 855. 6. Id. Januar. ab 18. circiter epiſcopis habitum. In quo fervente controverſia Gotheſcalciana, editi ſunt hac de re, ut & de eccleſiæ diſciplina Canones 23. Exploſis itidem 4. capitulis, quæ in ſynodo Cariſiacenſi ſancita fuerant. Habentur hi canones Conc. tom. 8. p. 133. 855.

WINTONIENSE, an. 855. 5. Non. Novembr. præſentibus tribus Anglo-Saxonum regibus, archiepiſcopis Cantuarienſi & Eboracenſi, cæteriſque totius Angliæ epiſcopis & magnatibus celebratum. In quo celebris illa terrarum donatio, ab Æthelvulfo rege Deo & eccleſiæ facta, confirmatur. Hujus donationis exemplar recitant Ingulphus, Malmesburienſis, Weſtmonaſterienſis, & ex iis Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 348. & Conc. tom. 8. p. 243 [d]. 855.

CARISIACENSE II. anno 857. 15. Cal. Martias habitum. Ferventibus in Gallia bellis & ſeditionibus, & ad reformandos hac occaſione corruptos Chriſtianorum mores, coacta eſt hæc ſynodus. Cujus epiſtola ſynodalis, ſub nomine Caroli Calvi ad epiſcopos & comites regni miſſa, habetur apud Baron. tom. 10. ad annum 857. num. 57. & Conc. tom. 8. p. 246. 857.

MOGUNTINUM V. Cal. Octobr. anno 857. habitum. In quo, inter alia, multa de jure eccleſiaſtico ventilata ſunt. De hac ſynodo conſulendi ſunt Francorum annales, & Schafnaburgenſis in chronico ad dictum annum; ut Baronium, Serarium, & recentiores taceam. 857.

CARISIACENSE III. ad Saram fl. in Picardia anno 858. in palatio habitum. Exſtant de variis negotiis & regulis eccleſiaſticis capitula 15. Ludovico regi deſtinata Conc. tom. 8. p. 654. 858.

METENSE II. anno 858. habitum. In quo Ludovici regis capitula, de indulgentia propter ſeditiones in fratris ſui Caroli regno perpetratas, confirmantur. Exſtant capitula 12. Conc. tom. 8. p. 668. 858.

LINGONENSE II. anno 858. circa Cal. Junias præſente Carolo rege celebratum. Sancita ſunt in eo capitula 16. quæ 858.

[a] Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 27. ſeq. [b] Exſtat ap. *Caniſ.* Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 369. [c] Vide quæ habet *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 20. [d] Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 183. ſeq.

in Actis Tullensis synodi proxime sequentis habentur. Alterius etiam synodi, in territorio Lingonensi eodem anno habitæ, mentionem faciunt conciliorum Editores tom. 8. p. 673.

859. TULLENSE I. apud Saponarias anno 859. præsentibus Carolo Calvo, ejusque nepotibus Lothario & Carolo regibus, a 12. provinciarum episcopis celebratum. In quo, inter alia, prædestinatianorum & Gothescalci errores condemnati sunt. Exstant canones sive capitula 13. aliaque hujus synodi Acta & epistolæ Conc. tom. 8. p. 674. Sirmondi notas vide in Append. p. 1949.

860. AQUISGRANENSE VII. an. 860. Id. Januar. deinde & alterum ibidem, mense Februar. habitum. In utroque de causa Theutbergæ Lotharii regis uxoris adulterii accusatæ, & de divortio exinde facto, actum est. Videndi præ aliis Hincmar. lib. de divort. Lotharii & Theutberg. & annales Bertiniani ad annum 860. Exstat etiam epistola synodalis ad Nicolaum de hujus synodi gestis Conc. tom. 8. p. 697.

860. CONFLUENTINUM, in diœcesi Trevirensi, ad Mosellæ cum Rheno confluentiam, anno 860. a 12. circiter episcopis habitum. In quo pax & concordia inter Ludovicum, Carolum, & Lotharium sancita est. Acta synodi exstant Conc. tom. 8. p. 698. Sirmondi notæ ibid. in Append. p. 1951.

860. TULLENSE II. in villa Tusiaco, anno 860. 11. Cal. Novembr. Caroli & fratrum autoritate, a 14. provinciarum episcopis coactum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ canones 5. epistola synodalis adversus rerum ecclesiasticarum pervasores; & Hincmari epistola de nuptiis Stephani & filiæ Regimundi Comitis, synodi jussu scripta, Conc. tom. 8. p. 702.

861. [a] CONSTANTINOPOLITANUM VII. Michaelis Imp. jussu, anno 861. a 318. episcopis, in ecclesia SS. apostolorum, congregatum. Deposito non ita pridem Ignatio patriarcha, Bardæ Cæsari ob interdictum sibi ecclesiæ ingressum inviso, in ejus locum suffectus est Photius, vir genere nobilis, doctrina excultissimus, & splendidissimis reipublicæ muneribus functus. In hac igitur synodo Ignatii depositio, & Photii in thronum patriarchalem subrogatio confirmatur; subscribentibus Rodoaldo & Zacharia, ipsius Hadriani papæ legatis. Acta hujus synodi abolevisse Ignatianos credi par est. Consulantur interim Cedrenus p. 551. Hadriani & Photii epistolæ, & præcipue Nicetas in vita Ignatii, sed fabulis, & totis in Photium convitiorum plaustris refertissima. Hanc synodum pro œcumenica habere Græcorum plurimos ipsi pontificii diffiteri non audent. Synodus quæ prima & secunda vulgo dicitur, non alia erat quam hæc ipsa synodus, ita appellata, quod patres bis in ea convocati sunt juxta Zonaram & Balsamonem. In primo conventu Ignatius, absens licet, damnatur & deponitur, Photio in sede patriarchali confirmato. Et hic conventus 7. actionibus absolvebatur, de quibus videndus Nicetas libro citato. Verum irrumpentibus Iconoclastis, magnasque turbas & tumultus in concilio moventibus, synodus debitum hac vice finem habere non potuit. Secundo igitur convenere patres, & confirmatis quæ in priori conventu de Ignatii depositione acta fuerant, Iconoclastas damnarunt; synodique decreta ediderunt. Ac proinde Michaelem Imp. misisse ad Nicolaum papam duo volumina, quorum unum depositionis Ignatii gesta continebat, alterum autem de sanctis habebat imaginibus Acta, ex ipsius Nicolai literis ad episcopos & clerum CP. disertissime liquet. Conditi sunt in hac synodo de disciplina ecclesiastica canones 17. qui habentur Gr. Lat. cum commentariis Zonaræ Pandect. Can. tom. 1. p. 331. & Conc. tom. 8. p. 1511.

ROMANUM III. anno 861. habitum. 861. In quo Johannes Ravennatum episcopus, ob gravem quam in suos exercebat tyrannidem depositus est, & peracta postea pœnitentia restitutus. Exstant hujus synodi Acta, tribus sessionibus distincta, apud Anastasium in vit. Nicolai 1. Conc. tom. 8. p. 257 [b].

SUESSIONENSE III. anno 861. 861. præsidente Hincmaro Rhemensi habitum. In quo Rothadus Suessionensis episcopus, qui canonibus ecclesiasticis conformem se præstare recusavit, episcopali communione, donec se corrigeret, privatur. De variis synodis, placitis, &c. apud Pistas, in causa Rothadi habitis, consulat omnino lector curiosus Ph. Labbei observationem, quam habes Conc. tom. 8. p. 736. Anno sequenti, in synodo apud Suessionem habita, Judith Caroli regis filia, propter adulterium cum Balduino Comite, excommunicationis sententiæ subjicitur. In altera, ibidem mox

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 87. b Acta *ἀνέκδοτα* hujus concilii exhibuit *D. Benedictus Bacchinius* in append. ad *Agnelli* libr. Pontifical. *Mutinæ* 1708. p. 80—90.

Sæc. IX. ab an. DCCC. celebrata, Rothadus Suessionensis, haud ita pridem excommunicatus, ad sedem apostolicam appellavit. Videantur annales Bertiniani ad annum 862.

862. SENONENSE, anno 862. habitum. In quo, de deponendo Herimanno, episcopo Nivernensi, actum est. Exstat epistola synodalis ad Nicolaum papam, una cum Nicolai responso, Conc. tom. 8. in Append. p. 1934.

862. ROMANUM IV. anno 862. habitum. In quo, occasione Orientalium quorundam Romam venientium, Theopaschitarum hæresis, iterum repullulans, damnata est. Exstant hujus synodi canones 2. apud Nicolaum papam Epist. 7. Conc. tom. 8. p. 289. & ibid. p. 738.

862. AQUISGRANENSE VIII. anno 862. 3. Cal. Maii coactum. In quo Theutbergæ causa in medium iterum prolata, Lothario, ut aliud conjugium iniret, permissum est. Exstant capitula 10. aliaque ad hanc causam & synodum spectantia Conc. tom. 8. p. 739.

862. SCIRACHAVANENSE, in Scirachavan Armeniæ majoris urbe, præsente Asciut Pacratide Armenorum principe anno 862. celebratum. Scripserat ad Zachariam Armeniæ Catholicum Photius patriarcha CP. missa per Johannem Nicææ episcopum epistola, qua synodi Chalcedonensis doctrinam de incarnatione & duabus in Christo naturis pluribus argumentis confirmavit. His commotus Zacharias, episcoporum abbatumque suorum concilium convocavit, quo damnata sunt Nestorii, Eutychetis, Dioscori, Theopaschitarum, & Manichæorum dogmata, doctrina catholica de duabus naturis restituta, synodus Chalcedonensis admissa quidem, sed tectius, & per obscuras verborum ambages, cum præ metu populi mentem suam hac de re γυμνῇ κεφαλῇ non auderent explicare. Conditi sunt hanc in rem canones 15. qui Armenice cum Latina versione habentur apud Cl. Galanum Conciliat. Eccles. Armen. part. 2. tom. 1. p. 139. Ubi canonum 9. 11. 13. 14. in quibus aliquid obscuritatis latere videbatur, uberrimam explanationem addidit.

863. SILVANECTENSE I. in provincia Rhemensi, anno 863. vel circiter, a diversarum provinciarum episcopis, præsidente Hincmaro Rhemensi, collectum. In quo Rothadus Suessionensis iterum damnatus & depositus est, & in monasterium detrusus. Exstant episcoporum regni Lotharii epistolæ 2. Conc. tom. 8. p. 761. quæ hujus & sequentis synodi res gestas haud parum illustrant.

METENSE III. anno 863. mense Junio, a Galliæ & Germaniæ episcopis, præsentibus pontificis legatis, celebratum. In quo Lotharii & Theutbergæ divortium, & conjugium cum Waldradâ, judicio synodali confirmantur, & episcopi facti sui rationes scriptis comprehensas, (suadentibus id legatis pontificiis) per Guntharium Coloniensem, & Theutgaudum Trevirensem, Galliæ Belgicæ archiepiscopos, ad sedem apostolicam transmiserunt. De hac synodo agunt annales Incerti, ut & Bertiniani, & Rhegino ad annum 863. 863.

ROMANUM V. anno 863. sub Nicolao 1. Romæ in Lateranensi Palatio habitum. In quo Metensis synodi sententia damnatur, ejusque Acta irrita sunt reddita, & Guntharius & Theutgaudus, concilii Metensis antesignani, & causæ Lotharianæ assertores strenui, depositi sunt. Editis hujus concilii decretis, Metensis synodi legati mox responsum suum animose & zelo vere Germano reposuerunt, sententiam pontificis insuper habent, levitatem, temeritatem, tyrannicum furorem, divinarum legum simul & sacrorum canonum conculcationem, fraudulentiam, calliditatem, superbiam, tumidumque potentatum aperto ore ei objiciunt. Subdunt, *scies nos non tuos esse, ut te jactas & extollis, clericos, quos ut fratres & coepiscopos recognoscere, si elatio permitteret, debueras.* Utriusque partis scripta exhibent annales Francorum anno 863. p. 63. Exstant epistola synodalis & capitula 5. Conc. tom. 8. p. 767. Prolixius item hujus synodi gesta enarrant annales Bertiniani ad annum 864 [a]. Eodem anno, nempe 863. in concilio etiam Romano, Zacharias ob res in legatione Constantinopolitana male gestas deponitur, & Photio damnato Ignatius sedi suæ restituitur, cultusque imaginum adversus Iconoclastas stabilitur. De his omnibus vide Nicolai 1. epist. 7. Conc. tom. 8. p. 288, &c. Denique in Romano concilio hoc etiam anno habito, synodi Sylvanectensis Acta abrogantur, & Rothadus Suessionensis, qui oblato appellationis libello ad Nicolaum provocaverat, sedi suæ restitui jubetur. Vide Nicolai 1. epist. 25. 29. 31, 32. 38. 82. 163. & sequentes. Tria hæc concilia Romæ, anno 863. habita, annon una eademque synodus fuerint, vel potius diversi ejus- 863.

[a] Conf. Du Pin. Hist. Eccles. vol. 7. p. 89, 90.

dem

 dem synodi conventus, aliorum esto judicium [a].

862. vel 863. PISTENSE I. ad Sequanam fluvium anno 862. vel ut alii 863. si non potius anno præcedente habitum; quod quidem potius conventus politicus, quam ecclesiasticus censeri debet. Exstant capitula 4. in hoc conventu constituta Conc. tom. 8. p. 776. Exstat etiam privilegium ecclesiæ S. Martini tributum, & in hac synodo confirmatum ibid. in Append. p. 1935. Sirmondi notæ ibid. in Append. p. 1952 [b].

863. VERMERIENSE II. anno 863. 8. Cal. Novembr. præsente pontificis legato habitum. In quo monasterii S. Carilefi libertas, adversus prætensum Roberti Cenomanensis episcopi jus, asseritur & confirmatur. Videsis annales Bertin. ad annum 863.

864. ROMANUM VI. anno 864. sub Nicolao habitum. In quo Rodoaldus Portuensis, qui Lotharii pecunia corruptus in concilio Metensi legatione sua male functus fuerat, nec citatus compareret, depositus est. Vide Nicolai 1. epist. 7. & 10.

865. ROMANUM VII. anno 865. 12. Cal. Februar. celebratum. In quo Rothadus Suessionensis, ab Hincmaro pridem depositus, in pristinum honorem restitutus est. Acta hujus synodi habentur apud Anastas. in vita Nicolai 1. Concil. tom. 8. p. 263. Acta vero & epistolæ, aliaque huc spectantia ibid. p. 785.

866. SUESSIONENSE IV. anno 866. 14. Cal. Septembr. congregatum; in quo Vulfadus ejusque socii, ab Ebbone Rhemensi post depositionem olim ordinati, gradibus suis jam tandem restituti sunt. Exstant epistolæ plures, aliaque opuscula ad hanc causam & synodum pertinentia, numero 14. in unum collecta Conc. tom. 8. p. 808. Hincmari Rhemensis epistolæ 4. ad hujus synodi historiam spectantes exhibentur ibid. in Append. p. 1902.

867. TRICASSINUM I. in Campania ad Sequanam fluv. anno 867. 8. Cal. Novembr. a 20. episcopis, eisdem nempe qui superiore anno in Suessionensi convenerant, habitum. In quo de causa Vulfadi, ejusque sociorum iterum agitur. Exstant epistola ad episcopos in regno Ludovici manentes, synodica ad Nicolaum papam, qua totam Ebbonis ordinatorumque ab eo clericorum historiam accurate exponunt, denique Caroli Calvi ad eundem de eadem controversia epistola Conc. tom. 8. p. 868. Vide etiam quæ habet Flodoardus Hist. Rhemens. lib. 3. cap. 17. p. 216.

ROMANUM VIII. anno 868. sub Hadriano 2. habitum. In quo Photio anathema ter dictum est, ejusque libellus contra Nicolaum papam igni adjudicatur. Acta hujus synodi habet Anastasius in vit. Hadriani 2. Conc. tom. 8. p. 889. Græce Latine summatim exhibentur actione 7. synodi quam vocant 8. p. 1382 868.

WORMATIENSE III. anno 868. 17. Cal. Jun. celebratum. Post editam fidei confessionem, exstant disciplinæ ecclesiasticæ canones 80. qui quidem in codicibus MSS. non parum variant; ut an omnes in hac synodo sint constituti, an potius aliquot ex aliarum synodorum decretis conflati, justa oritur dubitandi ratio. Exstant Conc. tom. 8. p. 941. 868.

CARISIACENSE IV. anno 868. habitum. In quo Willebertus presbyter examinatur, & postea in episcopum Catalaunensem consecratur. Exstant synodi Acta Conc. tom. 8. in Append. p. 1939. 868.

[c] CONSTANTINOPOLITANUM, Romanis & Græculis quibusdam Λατινοφρονέσι œcumenicum, idque ut volunt, VIII. (quod tamen constanter negant genuini ecclesiæ Græcæ filii) Basilii Macedonis mandato, anno 869. 3. Nonas Octobr. ab episcopis 102. in æde S. Sophiæ congregatum. Basilius Theophili Imp. domini sui clementissimi, qui ipsum in filium & successorem arrogaverat, cæde nuper maculatus, & Photio patriarchæ, qui sacris ei hanc ob causam interdixerat, infensissimus, coacta hac synodo, Photium exauctorandum, & Ignatium ab exilio revocatum in sedem patriarchalem reponendum curavit. Hinc omni ex parte odia, convitia, crimina ὅλῳ τῷ θυλάκῳ in Photium congesta, hinc dira quæ passus est, de quibus tot querelæ in epistolis ejus sparsæ. Exstant Græc. Lat. hujus concilii Acta, in 10. actiones distincta Concil. tom. 8. p. 1179. Actis præmittuntur, Nicetæ Paphlagonis vita sive certamen Ignatii; Michaelis monachi encomium Ignatii; Theognosti monachi libellus de causa Ignatii: Nicolai papæ epistolæ aliquot. 869.

Act. I. Hadriani papæ literæ legatis suis datæ, & definitio Thomæ metropolitæ Tyrensis,

[a] Romani concilii hoc anno habiti Supplementum, seu fragmentum capita nempe a sexto ad 12um exhibens exstat in *Muratorii* Scriptor. Italic. tom. 2. p. 2. [b] Confirmatio Privilegii monasterio Anisolensi concessi una cum epistola ad *Robertum* Cenomannensium episcopum de eadem re habetur in tom. Anecotor. Martenean. p. 63. [c] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 92. seq.

Sæc. IX. ab an. DCCC. rensis, & Eliæ syncelli Hierosolomitani, antequam legati Constantinopolim venirent, pronunciata recitantur.

Act. II. Episcopi a Methodio & Ignatio ordinati, qui a partibus Photii steterant, & post hos presbyteri, diaconi, sub-diaconi, oblato supplicationis libello, ad veniam & communionem recepti & admissi sunt.

Act. III. Ancyræ & Nicææ archiepiscopi, quod libellum satisfactionis, ab Hadriano papa missum, suscipere recusarent, ad veniam non sunt admissi. Deinde Basilii, Ignatii, Hadriani epistolæ lectæ sunt.

Act. IV. Episcopi, qui legationis munere a Photio ad patriarchas olim functi fuerant, in synodum ægre intromissi, causam Photii a patriarchis receptam esse constanter affirmarunt. Verum contradicentibus aliis, ejecti sunt.

Act. V. Photius citatus, & non nisi per vim adductus, synodi judicium se non agnoscere affirmavit, & an Romanorum pontificum constitutis acquiesceret sæpius rogatus, constanter obmutuit, Christique Domini exemplo se tuebatur.

Act. VI. Lecta Nicolai papæ in Photium sententia, condemnationem ejus vehementer urgebant legati; oblatam episcopis Photianis indulgentiam constanter rejecerunt Photiani, orationem habente Zacharia episcopo Chalcedonensi, qua Ignatium juste & legitime depositum fuisse ostendit, id quod alii mox refellere conati sunt.

Act. VII. Episcopis Photianis oblatam indulgentiam iterum iterumque recusantibus, ipse Photius in synodum introductus anathemati subjicitur.

Act. VIII. Photii scripta, vel a se edita, vel in sui gratiam aliorum chirographis munita, igni coram synodo adjudicantur. In fine sessionis Iconomachi quidam in synodum intromissi damnati sunt.

Act. IX. quæ 12. die Februarii sequentis anni celebrata est, plurimi qui in Ignatium testes jurati fuissent pœnitentes, ad veniam recipiuntur, & legati, quibus contra Nicolaum falso usus est Photius, examinati sunt.

Act. X. Canones 14. qui in versione Anastasiana 27. habentur, de disciplina ecclesiastica, & causa Photiana sanciti sunt; & repetita sententia damnationis in Photium prolata, habitaque ab imperatore oratione, decreta synodalia singulorum subscriptionibus roborata sunt.

Hæc Acta Latine transtulit Anastasius Romanæ ecclesiæ bibliothecarius, qui duabus postremis hujus synodi actionibus, ipse Ludovici Imp. ex occidente legatus interfuit. Versionem ejus Græcis esse longe auctiorem, cuivis inspicienti mox liquido patebit. Qua quidem in re, an bona fide egerit Anastasius, judicent alii, qui hominis ingenium, summumque erga curiam Romanam studium & observantiam non ignorant. Versio hæc Anastasiana actis Græco-Latinis præponitur Concil. tom. 8. p. 961. Actorum calci, appendicis vice, subjiciuntur epistola synodalis encyclica de rebus in concilio gestis; Stephani papæ ad Basilium Imp. Styliani Neocæsareensis ad Stephanum, una cum Stephani responsoria, epistolæ; tractatus de Photianorum perjurio; synodica Nicolai papæ &c. adversus Photium; breviarium synodi 8. denique nonnulla ad synodum 8. Photianam pertinentia. Sæc. IX. ab an. DCCC.

VERMERIENSE III. anno 869. habitum. Orto gravi inter Hincmarum Rhemensem, ejusque nepotem Hincmarum Laudunensem, ob Northmanni cujusdam excommunicationem, dissidio, Hincmarus Laudunensis in hac synodo accusatus, ad sedem apostolicam appellavit. Vid. Hincmar. Rhem. Epist. Apologet. & Flodoard. lib. 3. cap. 22. p. 239. 869.

METENSE IV. anno 869. 5. Id. Septembr. coactum. In quo, factis ab episcopis annunciationibus & capitulis quibusdam, Carolus Calvus in Lotharii demortui sui fratris regnum, quod jure hæreditario ad Ludovicum pertinebat, coronatus est. Habentur hæ annunciationes, uti vocantur, & capitula Conc. tom. 8. p. 1532. 869.

PISTENSE II. anno 869. præsente Carolo Calvo, a diversarum urbium episcopis ad componendum regni sui statum convocatis celebratum. Exstat diploma Caroli regis in hac synodo editum Conc. tom. 8. p. 1536. quo confirmat donationem Egilis archiepiscopi Senonensis, qui villas & & ecclesias quasdam monasterio S. Petri in diœcesi Senonensi concesserat. 869.

ATTINIACENSE III. anno 870. mense Maio, a 10. provinciarum episcopis, præsidente Hincmaro Rhemensi habitum. In quo Hincmarus Laudunensis secunda jam vice accusatus, ad sedem apostolicam iterum provocavit. Conferantur ab utroque Hincmaro hac de re scripta, & annales Bertiniani ad annum 870. 870.

COLONIENSE II. anno 870. 6. Cal. Octobr. in causa disciplinæ ecclesiasticæ habitum. Ex cujus Actis nihil hodie superest. Vide Conc. tom. 8. p. 1539. 870.

DU-

Sæc. IX. ab an. DCCC.

871. [a]DUZIACENSE I. in diœcesi Rhemensi, non longe a Sedano, anno 871. mense Augusto, a quamplurimis Galliæ episcopis, celebratum. In quo Hincmarus Laudunensis, tertium accusatus, episcopali gradu dejectus est, & durissime habitus. Supersunt hujus concilii Acta & Monumenta, quinque partes complectentia. Prima continet proclamationem regis adversus Hincmarum Laudunensem episcopum, in synodo porrectam. Secunda continet libellum expostulationis Hincmari Rhemensis adversus Hincmarum Laudunensem, in synodo recitatum. Tertia, responsa episcoporum ad proclamationem regis. Quarta, Acta synodi cum Hincmaro Laudunensi episcopo canonice vocato & præsente. Quinta, synodi & Hincmari Rhemensis ad Hadrianum papam epistolas. Acta hæc ex codice MS. Alexandri Petavii senatoris eruta, notisque suis & præfatione illustrata, primus edidit Lud. Cellotius S.J. *Paris.* 1658. exinde translata in Conc. tom. 8. p. 1542. Ad pleniorem horum intelligentiam subjiciuntur, Hincmari Laudunensis vita; utriusque Hincmari opuscula varia; Hincmari Rhemensis epistolæ aliquot; & alia nonnulla huc spectantia.

873. OVETENSE, in Hispania, anno 873. 18. Cal. Julii a 17. episcopis, præsente cum multis proceribus Adelphonso cognom. *Casto* Gallæciæ rege, habitum. In quo ecclesia Ovetensis in metropolitanam erigitur, ejusque termini statuuntur. De hac synodo ejusque Actis ex Hispaniæ scriptoribus agunt conciliorum Editores tom. 9. p. 247. Hujus concilii decreta in alia synodo Ovetensi, ann. 901. habita confirmantur. Vide Conc. ibid. p. 502. Verum antiquissima hujus concilii Acta nunquam hactenus edita, ex vetusto codice ecclesiæ Ovetensis descripta, extulit vir illustrissimus Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 158 [b]. quibus alia non pauca addidit.

873. CABILONENSE II. anno 873. habitum. Exstat charta restitutionis ecclesiæ S. Laurentii canonicis S. Marcelli factæ Conc. tom. 9. p. 251.

873. COLONIENSE III. anno 873. habitum. In quo privilegia quædam, & ecclesiarum quarundam consecrationes, aliaque non magni momenti facta sunt. Quæ ad hanc synodum spectant, haberi possunt Conc. tom. 9. p. 252.

873. SILVANECTENSE II. anno 873. Caroli regis jussu, a Rhemensis & Senonensis provinciarum episcopis celebratum. In quo Carlomannus, Caroli filius, clericus, ob grassationes & perduellionem diaconi gradu dejectus est. Perierunt hujus concilii Acta. Vide tamen quæ ex Aimoino referuntur Conc. tom. 9. p. 258.

TOLOSANUM, anno 873. a Septimaniæ & Aquitaniæ episcopis habitum. In quo querela Judæorum, se a Christianis vexatos conquerentium, audita & repressa est. Vid. Conc. tom. 9. in Append. p. 1235. 873.

DUZIACENSE II. anno 874. Id. Junii, adversus incesta conjugia, & rerum ecclesiasticarum pervasiones habitum. Exstant, epistola synodalis ad episcopos Aquitaniæ, & definitio synodica de Duda monacha sacrilege corrupta, Conc. tom. 9. p. 258. 874.

CABILONENSE IV. anno 875. habitum. In quo peracta Adalgisi Æduensis episcopi ordinatione, privilegia monasterii Tornutiensis confirmantur. Exstant synodi hujus Acta Conc. tom. 9. p. 275. 875.

TICINENSE III. apud Longobardos, anno 876. mense Februario habitum. In quo imperium Carolo collatum confirmatur. Hujus concilii gesta sequentis synodi Actis inserta sunt [c]. 876.

PONTIGONENSE, in diœcesi Carnotensi anno 876. mense Junio & Julio, præsentibus Carolo Calvo, & pontificis legatis, celebratum. In quo synodi Ticinensis Acta de Caroli electione confirmantur. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ capitula 15. aliaque hujus synodi Acta ac Monumenta in unum collecta Conc. tom. 9. p. 280. Vide quæ habentur in Append. p. 1261. 876.

ROMANUM IX. anno 877. mense Februario, sub Johanne 8. papa, coactum. In quo imperium Carolo Calvo, nondum sopita de eo in Germania controversia, sententia synodali confirmatur. Exstant Acta synodalia Conc. tom. 9. p. 295. 877.

RAVENNATENSE, anno 877. mense Augusto a Johanne 8. papa, & 130. episcopis celebratum. Exstant de disciplina ecclesiastica capitula 19. a Luc. Holstenio primum edita Collect. Rom. part. 2. p. 147. inde inserta Conc. tom. 9. p. 300. His canonibus saluberrime inter alia provisum est cap. 10. ut episcopi nomina excommunica- 877.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 43. b Habet etiam *Harduinus* Conc. tom. 6. part. 1. p. 131. c Acta hujus concilii integra cum notis *Saxii* habentur ap. Muratorium tom. 2. part. 2. Scriptorum Italicorum.

torum, tam vicinis episcopis, quam suis parochianis pariter indicent, eaque ecclesiæ foribus præfigi curent; neque excommunicatum ab ecclesiastica severitate liberandum esse, donec coram provinciali synodo satisfiat: cap. 12. Quicunque se parochiæ propriæ conventui publico, ultra tres dies Dominicos voluntarie subtrahant, communione privandos esse.

877. NEUSTRIACUM, anno 877. præsidente Hincmaro Rhemensi, adversus Hugonem Lotharii regis filium illegitimum habitum. Vide Flodoard. lib. 3. Histor. Rhemens. cap. 19, 26. & Conc. tom. 9. p. 306.

878. TRICASSINUM II. an. 878. mensibus Augusto & Septembri, a Johanne papa & episcopis Gallicanis, præsente Ludovico rege, 5. Actionibus celebratum. In quo Lantbertus & Adalbertus, ob injurias in ecclesiam Romanam, anathemati subjiciuntur; rerum ecclesiasticarum pervasores excommunicantur; disciplinæ ecclesiasticæ canones & statuta sancita sunt. Exstant hujus synodi Acta, capitula, & epistolæ Conc. tom. 9. p. 307.

879. ROMANUM X. anno 879. habitum. In quo de electione novi imperatoris, post obitum Ludovici Balbi agitur, nihil tamen nisi post biennium hac in re factum est. Vide Rheginon. in Chron. Aimoin. lib. 5. cap. 39. Baron. anno 879. num. 2.

879. ROMANUM XI. anno 879. a Johanne 8. papa habitum. In quo legati a pontifice, ad Photium sedi suæ restituendum, Constantinopolim missi sunt. Exstat Commonitorium legatis datum Conc. tom. 9. p. 322. Vide etiam Johannis 8. Epist. 199.

879. [a]CONSTANTINOPOLITANUM, Græcis pene universis œcumenicum VIII[b]. ut nos vero numeramus X. Basilii Imp. jussu in æde S. Sophiæ in dextra catechumenorum magnæ ecclesiæ parte anno 879. celebratum. Aderant episcopi 383. & in his Johannis 8. papæ legati Paulus, Eugenius, & Petrus cardinalis & presbyter, omniumque patriarcharum Orientalium vicarii. Mortuo non ita pridem Ignatio, Basilius Macedo in Photium jam æquior factus, ipsum mox in solium patriarchale reposuit, coacta hac synodo; quæ Photii restitutionem ratam habuit, & omnia quæ contra illum gesta fuerant abrogavit.

Superesse adhuc MSS. hujus concilii Acta, in 7. Actiones digesta, ipsimet non diffitentur pontificii, data opera (ut videtur) suppressa. Certe habentur integra Græce MSS. in Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 72. num. 2. fol. 152. teste Nessellio Catal. part. 1. p. 154. Verum bene habet quod aurea eorum excerpta, in oratione sua de Pace ecclesiastica, nobis conservavit Johannes Beccus patriarcha CP. homo Latinis in solidum addictus. Ea ex bibliothecæ Bodleianæ Cod. MS. deprompta Græce & Latine evulgavit Cl. Beveregius noster Pandect. Can. tom. 2. p. 273. ex quibus nobiliora hujus synodi gesta perspicere licet; nempe plenam Johannis papæ cum Photio reconciliationem, missis ad illum tum literis, tum muneribus, patriarchalis dignitatis ornamentis, stola, superhumerali &c. Acta synodi, tum Romæ sub Hadriano papa, tum Constantinopoli sub Ignatio quam 8. œcumenicam vocant Latini, adversus Photium habitæ, rescissa & sub anathemate damnata; abrogatis etiam quæ a Photio contra pontifices & ecclesiam Romanam gesta sunt; privilegia sedis Constantinopolitanæ asserta, & utriusque patriarchatus, Romani & CP. jura stabilita; denique additamentum ad symbolum (FILIOQUE) damnatum, & tres canones conditi, quæ ex ipsis Actorum excerptis fusius deduci possunt: ac proinde ea quæ hodie habemus percurramus, lectorem præmonentes, præter Becciana, superesse etiam horum Actorum excerpta, ab alia, ut videtur, manu profecta, in multis quidem auctiora, magisque accurata, Actionum vero numero diversa[c]. Ex utrisque inter se collatis brevem hujus concilii historiam pro more nostro concinnabimus.

Act. I. Johannis papæ legatos, in synodum introductos, Photius patriarcha benigne excepit, & summa humanitate allocutus est. Qui proinde ei patriarchalia ornamenta, quibus ipsum donaverat papa, stolam nempe sacerdotalem, humerale, sticharium, penulam, & sandalia tradiderunt.

Act. II. Novembr. 7. celebrata, lectæ sunt Johannis papæ ad imperatores literæ[d], quibus primo loco Romanæ sedis auctoritatem mire extollit bonus papa, nec minus Photium deprædicat τὸν θαυμασιώτατον καὶ εὐλαβέστατον Ἀρχιερέα Θεοῦ, virum veteribus prærogativis coram Deo præstantem, tum sapientia scilicet & prudentia circa res divinas & humanas omnes antecellentem, tum circa alias virtutes morales & curam divinorum præceptorum irreprehensibilem operarium. Hunc igitur recipit, hunc thro-

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 102. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 555. *b* Sed vide *Tho. Smith* de Græcæ ecclesiæ hodierno statu edit. 1698. p. 157, 158. *c* Acta integra Gr. & Lat. ex Vaticano codice in lucem emisit *Jo. Harduinus* tom. 6. Conc. p. 214. *d* Habentur ap. *Harduin.* Conc. tom. 6. p. 233.

no

Sæc. IX. ab an. DCCC. no patriarchali restitui jubet (interposita nihilominus cautione, ne Photius vel illius successores jus ordinandi in Bulgaria sibi deinceps vendicent) siqui vero fuerint episcopi, vel clerici, qui ecclesiæ & Photio patriarchæ uniri renuant, hos ab omni ecclesiæ communione alienos esse pronunciat. Lecta deinde papæ ad Photium epistola [a]; qua inter alia ab eo petit, ut episcopos & clericos schismaticos, qui ei accedere parati sint, apertis ulnis recipere, dignitatibus & ecclesiis suis restituere ne dedignetur. Denique lectæ sunt patriarchæ Alexandrini ad imperatorem, reliquorum patriarcharum ad Photium epistolæ [b].

Act. III. 17. Novembr. epistola Johannis papæ ad sedis Constantinopolitanæ & Orientalium episcopos lecta est [c], qua Tarasii ex neophyto in patriarcham evecti, aliasque hujusmodi ordinationes improbat, respondente Zacharia metropolita Chalcedonensi canones aliquando hac in parte consuetudini cedere posse; quod & sententia S. Basilii, & exemplis aliquot allatis demonstrat. Mox Theodosii Hierosolymorum patriarchæ literæ synodicæ ad imperatorem recitantur [d], quibus, iis qui Photium pro legitimo patriarcha non agnoscunt, neque cum illo communicant, anathema denunciat, tota id approbante synodo, & patriarcha Antiocheno non diu post suffragium suum per literas ferente. Post hæc, lectum est commonitorium a papa missum 16. episcoporum, 7. presbyterorum, 2. diaconorum subscriptionibus munitum. Cujus capitulo 7. sancitum est, eos qui in ecclesiæ & fratrum communionem convenire nolunt, post secundam & tertiam admonitionem esse anathematizandos, & ab omni ecclesiastica communione amovendos. Capit. 8. synodum sub Hadriano contra Photium habitam abrogandam esse, neque aliis synodis annumerandam [e].

Act. IV. Decembr. 24. allatæ sunt ad Photium, per Basilium Martyropolitanum Theodosii Antiochiæ patriarchæ locum tenentem, ab Elia Hierosolymorum patriarcha recens constituto literæ, quas honore & veneratione Photio exhibita ei tradidit [f]. Quibus lectis, duo Patricii, qui a pseudoapocrisiariis quibusdam decepti a Photio diffidebant, culpam recognoscentes absoluti & recepti sunt; decretumque est synodum tum Romæ sub Hadriano, tum Constantinopoli sub Ignatio contra Photium habitam damnandam, abdicandam, & e synodorum numero expungendam esse, omnesque qui ecclesiam decipere, Photiumque non agnoscere persistunt, ecclesiæ communione esse abscindendos [g]. Et quoniam tunc instaret eucharistiæ celebrandæ tempus, monente Petro Cardinale pontificis legato, ad ostendendam quam inierant pacem & concordiam, assurgens totus patrum chorus sanctæ & divinæ liturgiæ mysteria cum Photio peregit. Sæc. IX ab an. DCCC.

Act. V. Januar. 26. cum relatum esset occidentales synodum Nicænam 2. pro causa sanctarum & venerandarum imaginum celebratam, non usquequaque recipere & approbare, statuit synodus dogmata ejus & decreta firma ac rata habenda esse, eamque inter sanctas & œcumenicas synodos septimum habere locum, & æqualia cum reliquis sortiri privilegia. Post hæc ad Metrophanis Smyrnæorum metropolitæ causam deventum est. Qui cum synodali unioni consentire nollet, destinati sunt ad illum a synodo tres metropolitæ, ut veniret & separationis suæ synodo rationem redderet. Dixit causam se habere, sed venire non posse infirma valetudiue præpeditum. Missi sunt igitur ad illum tres alii metropolitæ, qui idem pene responsum ab eo retulerunt. Unde legati pontificii ipsum ab omni ecclesiastica communione segregandum esse censuerunt. Oblata hac occasione, tres canones condidit synodus; quorum 1. statuit ut quicunque a Johanne papa excommunicentur, ubicunque fuerint, a Photio pro excommunicatis habendi sunt, & vice versa, quoscunque anathemati subjecerit Photius, eos a Johanne papa pro excommunicatis habendos esse, servatis semper Romanæ sedi, ejusque antistiti, suis privilegiis. Can. 2. Omnem episcopum qui ex pontificali ordine ad monachorum locum & ordinem descendere velit, pontificali dignitate deinceps esse exuendum. Can. 3. Nemini fas esse, vel absque causa, vel causa aliqua conficta, episcopum verberare, vel in carcerem conjicere; sin aliter ausus fuerit, anathemate percutiendum. His, aliisque decretis de Photii receptione, synodisque contra illum abrogandis, & dissidentium supplicio, deque synodi Nicenæ confirmatione, subscripserunt Romani pontificis, & patriarcharum Orientalium legati, aliique metropolitæ & episcopi, acclamationibus pro more factis.

Act. VI. Martii 10. in celebri Chrysotriclinii palatiò habitæ, interfuit una cum filiis suis Augustis Basilius Imp. qui, habita ad synodum oratione, hortatus est ut commune fidei symbolum ederent, Nicænæ & reliquis sanctis & œcumenicis synodis consonum. Quod & factum est; producto in medium Niceno symbolo, prout a synodo

a Habetur ap. *Harduin.* Conc. tom. 6. p. 246. b Exstant ibid. p. 260. c Ibid. p. 278. d Ibid. p. 287. e Ibid. p. 293. f Ibid. p. 301, 304. g Capitula 5. a legatis Romanæ sedis in hac Actione synodo proposita occurrunt ap. *Harduin.* tom 6. p. 310. seq.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

2. œcumenica explicatum & confirmatum fuerat, factoque decreto antiquam hanc fidei definitionem puram & incorruptam servandam esse; *Hanc*, inquiunt, *ex majoribus ad nostra usque tempora descendentem, tam mente, quam lingua, & amplectimur, & omnibus alta voce ubique annunciamus, nihil auferentes, nihil addentes, nihil mutantes, nihil adulterantes: ideoque siquis spuriis verbis, vel additionibus aut subtractionibus, sanctæ illius & venerabilis definitionis antiquitatem adulterare audax tentaverit, si sit in sacro ordine constitutus, omnimodæ depositioni subjiciatur; sin autem laicus, anathemati submittatur.* Quid hoc loco per additiones, mutationes, adulterationes voluerunt hujusce concilii patres, aperto ore proferre detrectârunt, ne Romano pontifici labem inurere viderentur. Interim certum est ad processionem SPIRITUS SANCTI digitum intendisse, & additamentum illud (FILIOQUE) ante paucos annos sub Nicolao 1. papa in publicum ecclesiæ symbolum receptum intellexisse. Quod quidem alibi diserte nos docet ipse Photius epist. 2. ad patriarchas Orient. p. 51. Ubi de hac quæstione ex professo agit, & post alia adversus Latinos, in eos hac de causa acrius invehitur his verbis. Ἀλλὰ γὰρ οὐχὶ μόνον εἰς ταῦτα παρανομεῖν ἐξηνέχθησαν, ἀλλὰ καὶ εἴπερ τις κακῶν ἐστι κορωνὶς, εἰς ταύτην ἀνέδραμον. Πρὸς γάρ τοι τοῖς εἰρημένοις ἀτοπήμασι, καὶ τὸ ἱερὸν καὶ ἅγιον σύμβολον, ὃ πᾶσι τοῖς συνοδικοῖς, καὶ οἰκουμενικοῖς ψηφίσμασιν, ἄμαχον ἔχει τὴν ἰσχὺν, νόθοις λογισμοῖς, καὶ παρεγγράπτοις λόγοις, καὶ θράσους ὑπερβολῇ, κιβδηλεύειν ἐπεχείρησαν. ὢ τῶν τοῦ πονηροῦ μηχανημάτων· τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνον, ἀλλά γε καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι καινολογήσαντες. *Enimvero non in istis tantum peccare sunt inducti, sed in ipsam impietatis coronidem, siqua ulla est, devenerunt. Præter enim memoratas absurditates, sanctum & sacrum symbolum, quod ab omnibus œcumenicorum conciliorum calculis confirmatur, & vim obtinet irresistibilem, sensibus spuriis, verbis adscititiis, quæ summa fuit ipsorum audacia, conabantur adulterare. O machinationes diabolicas! Spiritum sanctum novo more comminiscebantur, non de solo Patre, sed etiam Filio procedere.* Vix ovum ovo similius quam locus hic Photianus decreto synodali, adeo & res & verba inter se conveniunt, ut decretum a Photio conditum fuisse nemini dubitare licet. Etsi mollius hic loquuntur patres, paulo durius Photius, continuis Latinorum vexationibus antehac asperior factus. His factis, omnia hujus septimæ synodi Acta de Photii restitutione, omniumque quæ contra eum vel dicta vel scripta fuerant renunciatione, subscriptione sua imperator una cum filiis suis confirmavit, tota synodo acclamante, ei ejusque imperio fausta omnia & fœlicia apprecante.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Act. VII. Martii 13. lecta est fidei definitio, quæ superiori die edita fuerat, communi omnium consensu iterum recepta & confirmata, synodo exclamante, *sic sentimus, sic credimus, in hac fidei confessione confirmamur.* Post effusam dein in Photii laudes Procopii Cæsareensis orationem, Romanæ sedis legati subjunxerunt, *Siquis Photium sanctum patriarcham non existimat, nec cum eo communionem amplectitur, sit ejus portio cum Juda, neque in numero Christianorum omnino referatur,* synodo iterum exclamante, *omnes idem sentimus & arbitramur, siquis eum Dei pontificem non existimat, Dei gloriam ne videat.* Atque ita editis solitis acclamationibus, synodus tandem soluta est.

Excerptis subjicitur Johannis papæ ad Photium epistola de additamento ad symbolum [1], qua dolet malos quosdam architectos scandali & inimicitiæ inter utramque sedem semina sparsisse, testatus se sanctum symbolum sicut ab initio traditum est inviolatum conservasse, neque aliud addidisse, vel detraxisse, quin eos, qui propria insania ducti hoc primum facere ausi sunt, se tanquam Divini verbi transgressores, & theologiæ Christi Domini, apostolorum, reliquorumque patrum eversores condemnare, & una cum Juda collocare; neque interim aliquem violenter cogendum additionem illam omittere, sed potius mansuetudine & prudentia admonendos esse, ut a blasphemia recedant. Habentur etiam ad calcem, trium Photii epistolarum fragmenta: nempe ad Marinum Castellensem, Gaudericum Veletriensem, & Zachariam Anagninum episcopos. In quibus nihil memoratu dignum, præter amicitiæ significationes & symbola, continetur. Obtortis oculis hanc synodum intuentur, mille conviciis proscindunt, mille spiculis configunt, scriptores pontificii. Testis sit vel unus L. Allatius, qui peculiari opere, quod synodum Photianam inscripsit, edito *Romæ* 1662. 8°. hanc synodum refutare aggressus est, quique non modo Acta ejus corrupta & falsata, sed & ipsam synodum nullam fuisse, neque alibi uspiam nisi in Photii cerebello extitisse diserte contendit, futilibus quidem argumentis, viro ingenuo & erudito parum dignis. Eodem opere plures sub Photio synodos CP. habitas, quam vulgo solent numerari, commemorat: sed quæ vel nullæ fuerint, vel nullius nominis, & quarum vix ulla vestigia hodie supersunt.

1 Occurrit ap. *Harduin.* Conc. tom. 6. p. 341.

MAN-

Sec. IX. ab an. DCCC. 879. MANTALENSE, in territorio Viennensi, ecclesiastico-politicum, seu placitum generale, anno 879. idibus Octobris, ab Arelatensis regni episcopis & proceribus habitum. In quo regis nomen Bosoni delatum est. Habentur Acta synodi Conc. tom. 9. p. 331.

881. ROMANUM XII. anno 881. sub Johanne 8. habitum. In quo Athanasius episcopus & princeps Neapolitanus, ob fœdus cum Saracenis initum, junctaque cum eis adversus Italos arma, excommunicatus est. Vide Leon. Ostiens. lib. 5. cap. 42. & Johan. 8. epist. 251. 256.

881. MACRENSE, anno 881. 4. Non. April. apud S. Macram in diœcesis Rhemensis finibus congregatum. In quo non pauca ad disciplinam ecclesiasticam spectantia sancita sunt. Exstant capitula 8. Conc. tom. 9. p. 337.

886. NEMAUSENSE, anno 886. Novembr. 15. a Theodardo archiepiscopo Narbonensi, adversus Selvam clericum Hispanum, sedem Narbonensem, vel ut alii Tarraconensem, affectantem, habitum. Vide quæ ex Narbonensis ecclesiæ monumentis referunt conciliorum Editores tom. 9. p. 395.

887. COLONIENSE IV. anno 887. contra raptores rerum ecclesiasticarum, oppressores pauperum, & incestas nuptias celebratum. Exstant de his capitula 6. Conc. tom. 9. p. 396.

888. AGAUNENSE, anno 888. in monasterio S. Mauricii habitum. In quo episcopi & primores Rodolphum Conradi 2. filium in regem Burgundiæ elegerunt & coronarunt. Vide Rhegin. in Chron. ad annum 888. & Conc. tom. 9. p. 400.

888. MOGUNTIACENSE, anno 888. præsidente Luitberto archiepiscopo, coactum. In quo, occasione Arnulphi novi regis, & disciplinæ ecclesiasticæ propter incursiones Normannorum reformandæ, multa de utroque statuuntur. Exstant capitula 26. Conc. tom. 9. p. 401 [a].

888. METENSE V. anno 888. ex vulgari sententia, Calendis Maii habitum. Etsi illud ad annum 893. referendum potius esse censet Sirmondus. Sane tempus haud satis certum videtur. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ canones 13. Conc. tom. 9. p. 412.

WORMATIENSE IV. anno 890. a circumvicinis episcopis coactum. In quo Hermanni Coloniensis, & Adalgarii Hamburgensis de episcopatu Bremensi contendentium causa examinata est. Vide Luitprand. in vit. Stephani papæ cap. 112. p. 283. Adam. Bremens. Hist. Eccl. lib. 1. cap. 41. Flodoard. lib. 4. c. 1. p. 315. Sec. IX. ab an. DCCC. 890.

VALENTINUM II. 890. ab episcopis & primoribus regni Arelatensis habitum. In quo regis nomen Ludovico Bosonis filio delatum est. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 424. 890.

LANDAVENSE, circa annum 890. a Guriano 10. Landaviæ episcopo, congregatum. In quo Tudur rex Brechemaniæ ob homicidium & perjurium excommunicatur. Fateor hujus synodi tempus haud satis certum esse. Acta habentur apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 381. Notet lector plura concilia Landavensia circa hæc tempora, annis tamen incertis, habita fuisse, quæ ex ecclesiæ Landavensis archivis Cl. Spelmannus citato loco nobis exhibet [b]. 890.

MAGDUNENSE, in diœcesi Aurelianensi ad Ligerim fl. anno 891. habitum. In quo sancitum est ne quis in posterum abbas in cœnobio S. Petri Senonensis ordinetur, nisi quem monachi de suis elegerint. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 432. 891.

VIENNENSE, anno 892. a regni Arelatensis episcopis collectum. Exstant de disciplina & moribus ecclesiæ canones 4. Conc. tom. 9. p. 433. 892.

RHEMENSE II. anno 892. vel sequenti, præsidente Fulcone archiepiscopo, celebratum. In quo, Odone Comite, qui regnum tyrannice invaserat, rejecto, Carolus simplex filius Ludovici Balbi Francorum rex inauguratur. Vide quæ hac de re notarunt Sirmondus, Labbeus, Binnius Conc. tom. 9. p. 434. 892.

ROMANUM XIII. anno 893. Calendis Martiis sub Formoso papa, ob ingruentia undique mala, hæreses, & schismata celebratum. Vide de hac synodo Flodoard. lib. 4. cap. 2. p. 317. 893.

CABILONENSE V. anno 894. habitum. In quo Gerfredi monachi, qui Adalgarium Æduorum episcopum veneno necasse dicebatur, per corpus Domini purgatio facta est. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 437. 894.

[a] Occurrunt etiam apud *Marten* in Collect. Veterum Scriptorum ac Monumentorum tom. 1. p. 661. [b] Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 196.

Sæc. IX. ab an. DCCC. 895. TRIBURIENSE, in villa regia super Rhenum, non longe a Moguntia, anno 895. a 26. circiter episcopis habitum. In quo, inter alia, episcopatus Bremensis causa, non semel agitata, Hermanno Coloniensi adjudicata est. Exstant de variis casibus, & pro disciplinæ ecclesiasticæ reformatione capitula 58. Conc. tom. 9. p. 438.

NAMNETENSE, proxime post Triburiense Namnetensem hanc synodum subjiciunt conciliorum Editores. Verum tempus ejus plane incertum in medio relinquunt. Ad disciplinam ecclesiasticam spectant qui conditi sunt canones 20. de visitandis infirmis, de sepultura, de sacerdotibus ne ullas fœminas, etsi per canones concessas, in domibus habeant, de decimis, de pœnitentia adulterii & fornicationis, de quibusdam confraternitatibus &c. habenturque Conc. tom. 9. p. 468. (ubi Sirmondi notam vide) & cum eruditis Car. Cointii notis tom. 3. p. 426. Sunt qui referunt ad annum 658. Car. Cointius ad annum 656. verum nulla datur temporis epocha qua certo definiri queat.

897. ROMANUM XIV. anno 897. a Stephano papa habitum. In quo Formosi papæ nuper defuncti cadaver exhumatum, & per terram tractum, quasi in judicium adductum & damnatum est. Vide Synod. Roman. sub Johan. 9. cap. 1. Conc. tom. 9. p. 502. Sæc. IX. ab an. DCCC.

PORTUENSE, in pago Nemausensi anno 897. 13. Cal. Maii celebratum. In quo Magalonensis episcopus ecclesiæ S. Johannis Baptistæ parochiam quandam, quam ecclesiæ S. Andochii attribuerat, restituere jubetur. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 478. a Baluzio primum edita Conc. Gall. Narbon. p. 1. 897.

RHEMENSE III. anno 900. pridie nonas Julii habitum. In quo Fulconis archiepiscopi Rhemensis occisores anathemate damnantur. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 481. 900.

COMPOSTELLANUM, anno 900. 3. Cal. Decembr. ab 8. episcopis habitum. In quo Cæsarius abbas, Tarraconensis archiepiscopus electus & consecratus, ejus electioni repugnantibus aliis & præcipue archiepiscopo Narbonensi, ad sedem Romanam appellavit. Vide Conc. tom. 9. p. 482. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 168. 900.

Finis Noni Sæculi.

SÆCULUM

SÆCULUM OBSCURUM.

Conspectus Sæculi.

Sæc. X. ab an.DCCCC.

LUgubrem ecclesiæ Christianæ hoc sæculo statum graphice depingunt, quotquot res hujusce temporis mandarunt literis; atque aperte satis res ipsa clamat; adeo confusa, luxata, turpia, pudenda omnia. Pauci hoc sæculum ornarunt scriptores eruditi, nulla pene concilia memoratu digna; deformarunt detestanda schismata etiam in ipso Romanæ sedis sinu, turpissimæ paparum vitæ, & abominanda flagitia, in republica Christiana hactenus inaudita: unde INFOELIX, & OBSCURUM vulgo audit; fatente ac dolente ipso Baronio ad annum 900. num. 1. *Novum* (inquit) *inchoatur sæculum, quod sui asperitate, ac boni sterilitate* ferreum, *malique exundantis deformitate* plumbeum, *atque inopia scriptorum appellari consuevit* obscurum. Num. 3. ait, Cuncta, quæ passa est ecclesia sub Gentilibus imperatoribus, vel ab hæreticis sive schismaticis, aliisque quibuscunque persecutoribus, horum comparatione lusus quodammodo puerorum æstimanda esse, immo referenda in lucrum & emolumentum. Ad ann. 912. num. 14. *Quam fœdissima* (inquit) *ecclesiæ Romanæ facies, cum Romæ dominarentur potentissimæ æque ac sordidissimæ meretrices? quarum arbitrio mutarentur sedes, darentur episcopi, & quod auditu horrendum & infandum est, intruderentur in sedem Petri earum amasii pseudo-pontifices, qui non sunt nisi ad consignanda tantum tempora in catalogo Rom. pontificum scripti. Quis enim a scortis hujusmodi intrusos sine lege legitimos dicere posset Romanos fuisse pontifices?* Hæc ibi & multo plura eminentissimus & doctissimus Cardinalis; & ad finem sæculi anno millesimo, num. 22. mirandum esse ait, ipsam Romanam ecclesiam non casuram, & penitus interituram tot improbis, sceleratis, impudicis, prædonibus, invasoribus, sanguinariis & grassatoribus sedem apostolicam invadentibus, eamque depravatis moribus conspurcantibus, tam vitioso in primis ingressu, quam detestando pravorum morum exemplo. Eadem fere, sed breviter Genebrardus, ad ingressum sæculi 10. p. 552. *Infœlix dicitur hoc sæculum, exhaustum hominibus ingenio & doctrina claris, sive etiam claris principibus & pontificibus, in quo nihil fere dignum memoria posteritatis gestum sit; unde ferunt tunc repertum fuisse quoddam monstrum capite canino & cæteris membris humanis, quod statum illius temporis mirifice referret:* & paulo post. *Hoc quidem infœlix, quod per annos fere 150. pontifices circiter 50. a Johanne scilicet 8. qui Nicolao & Adriano 2. sanctis pontificibus successit, ad Leonem 9. usque, qui primus a Deo vocatus velut alter Aaron, antiquam pontificum integritatem e cœlo in sedem apostolicam revocavit, a virtute majorum prorsus defecerint,* Apotactici, Apostaticive, *potius quam* Apostolici. In his igitur malis prora & puppis erant pontifices Romani, portentosa ecclesiæ Catholicæ capita; & si in capite ita se res habuit, quænam, dices, malignitas pervasit membra? Hinc ut de Laicis nil dicam, episcoporum, sacerdotum, omnisque clericalis ordinis mores depravatissimi, collapsa disciplina, fastus, ambitio, avaritia, fraudes, perjuria, luxus, libido, totaque pene vitiorum lerna. Nec mirum, si tam corruptissimo ecclesiæ statu plures errores circa sanctorum canonizationem, campanarum baptismum, cœlibatum sacerdotum, sanctorum reliquias, visiones, apparitiones, examen per ferrum candens, aliaque superstitionum portenta ὅλῳ τῷ θυλάκῳ invehantur. *Dormiebat tunc plane* (ut Baronii verbis utar ad ann. 912. num. 14.) *alto, ut apparet, sopore Christus in navi, cum hisce flantibus validis ventis, navis ipsa fluctibus operiretur. Dormiebat, inquam, qui ista non videre dissimulans, sineret sic fieri, dum non exurgeret vindex.* Nihilominus non penitus deerant hac ipsa ætate, etiam in medio papatu qui tyrannidi pontificiæ, cœlibatus clericalis jugo, doctrinæ de Scriptura sacrisque lingua vulgari non habendis, de purgatorio, cultu imaginum, corporali in eucharistia præsentia, &c. viriliter restiterunt, de quibus catalogus testium veritatis, Mornæus, & Heideggerus in historia papatus, & quicunque ex reformatis historiam ecclesiasticam condiderunt. Quin, nec infœlici huic ævo deerant, barbararum

Sæc. X. ab an.DCCCC.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

quarundam Gentium ad Christi fidem conversiones, Normannorum, Rollone duce anno 912. sacro lavacro tincto. Ruthenorum seu Moschorum, circa ann. 969. mox Polonorum, Danorum, Hungarorum, aliorumque populorum Borealium, qui relicto Paganismo in Christi castra transierunt. Denique ad ann. 996. exeunte sæculo vulgo refertur imperii a Francis ad Germanos translatio, ordinisque electoralis institutio; rectene, an secus viderint quorum interest: affatim acerrimeque hac de re certant longo satis numero scriptores de translatione imperii, quorum lites huc non spectant.

SCRIPTORES.

901. [a] SIMEON, METAPHRASTES dictus, a scribendi, quo usus est, genere, patria erat Constantinopolitanus, nobili atque illustri genere ortus, vir ad bonas literas infœlici sæculo promovendas natus, ipse præstanti ingenio omnique politiori literatura ornatus, unde summos reipublicæ honores facile consecutus est. Factus est enim a Leone Imp. proto-secretarius, patricius, magnus, ut videtur, Logotheta seu summus, uti apud nos vocatur, cancellarius; certe Logotheta dromi, denique magister palatii, quod quidem munus inter summas aulæ CP. dignitates eminuit, renunciatus est. Claruit ineunte hoc sæculo, circa annum 901. De ætate quidem ejus mire variant eruditorum sententiæ, ab initio sæculi tertii, usque ad decimumquartum diversis temporibus eum reponentium: quod eo magis mirum videri debeat cum, missis aliunde indiciis, ipsemet ætatem suam satis aperte signet, tum alibi, tum in vita S. Theoctistæ, quam scripsisse Metaphrasten diserte tradit Michael Psellus junior. In ista enim vita non uno in loco, se sub Leone sapiente, ejusque filio Constantino vixisse testatur Metaphrastes: ubi prodit insuper se legatum a Leone Imp. ad Arabas in Cretam missum in comitatu Himerii ducis, cui in rebus bellicis consiliarii vices præstitit, Parum insulam adnavigasse, ibique cum sene quodam anachoreta colloquium habuisse, seque ab eo ad scribendam *Theoctistæ* vitam incitatum. Hinc patet (ut eos qui Metaphrastem sæculo decimo antiquiorem faciunt mittam) insignis illorum error, qui ipsum cum Simeone Logotheta juniore circa ann. 1170. claro, confundunt: quin & ipse Blondellus * in chronologicis alias satis accuratus, non minus hallucinatur, qui eum post annum 1080. obiisse putat. Longius a vero aberrant Genebrardus † & Simlerus *, qui illum ad annum 1200. referunt; pejore adhuc errore Volaterranus † ad annum 1300. detrudit; pessimo omnium Casimirus Oudin *, qui ab anno 1314. ad 1330. Metaphrastem claruisse scribit: idque se ex mente Leonis Allatii, ejusque argumentis convictum, asserere affirmat. *In opusculo isto de Simeonibus*, inquit, *excutit accuratissime omnia, quæ spectant ad scripta, atque ad ætatem nostri Simeonis Metaphrastæ; quem tandem certis argumentis alligat contra veterum omnium hujus sæculi scriptorum sententiam ad annum Christi* 1314. *cujus sententiam ob momenta rationum, quas affert, lubens amplector, Floruit itaque Metaphrastes ab anno circiter* 1314. *ad annum* 1330. Obstupui fateor, dum hæc legi, summam viri negligentiam miratus, qui pessimum errorem pejore accumulat. Neque enim anno 1314. Metaphrastes claruit: neque id dicit doctiss. Allatius, cum sole ipso clarius sit, L. Allatium tum in Diatriba de Psellis pag. 19. tum Dissertatione de Simeonum scriptis, Simeonem nostrum ad Leonis Sapientis tempora referre, idque pluribus argumentis extra omnem controversiam probatum dare. Sed ut ad Simeonis res gestas redeamus, anno 904. ipse Leonem Tripolitam Saracenorum ducem urbi Thessalonicensi a se recens expugnatæ excidium minantem sapienti & sagaci consilio emollivit, ac a proposito abduxit. Anno circiter 912. ad vitas Sanctorum literis consignandas se contulit, a Theoctista auspicatus. Quousque vitam produxerit, nondum didici; sub imperio tamen Constantini Porphyrogennetæ provectioris jam facti, scripsisse constat.

Tempus, quod a negotiis publicis vacuum habuit Metaphrastes, literarum studio impendit: præcipue vero illustrandis ecclesiæ antiquitatibus incubuit. Jubente enim Constantino Aug. vitas Sanctorum ante sua tempora scriptas undique conquisivit; conquisitas recensuit: elegantiores tanquam lectorum conspectu dignas, calculo suo approbavit, neque ulla in re mutatas divulgavit: minus elegantes vero partim niti-

Mich. Psell. Encom. in S. Metaphrastr. Gr. Lat. ap. L. Allat. de Script. Simeon. p. 221.

* Genealog. Franc. Plen. Assert. p. 126.

† Chron. l. 4. p. 651.

* Epitom. Gesn. p. 641.

† Anthrop. l. 19. p. 707.

* Supplem. p. 592.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 13. vol. 6. p. 509. seq. item l. 5. c. 42. §. 13. vol. 10. p. 297. *Oudin.* tom. 2. p. 1301. seq.

diori

diori ſtylo veſtitas, partim nova forma & methodo diſpoſitas, in ordinem redegit ac digeſſit; quaſdam etiam ex ſuperiorum traditione acceptas proprio Marte ipſe condidit. Vitarum, quas hoc modo conſcripſit, numerus in immenſum cumulum poſterorum negligentia auctus eſt, obſcuri cujuſvis, anonymique ſcriptoris narratiuncula Simeoni Metaphraſtæ mox aſcripta. Genuinas itaque Metaphraſtæ vitas ab aſcititiis diſcernendi laborem in ſe recepit eruditiſſimus Allatius, quæ & accurate præſtitit. Hujus ductum nos breviter ſequemur, notatis inſuper vitis, quæ vel Græce, vel Latine typis excuſæ prodierunt. Confer etiam quæ laudanda plane diligentia notavit M. Hanckius de ſcriptoribus Byzantinis p. 436.

[a] VITÆ GENUINÆ.

1. *Martyrium SS. Zenobii & Zenobiæ*, exſtat. apud Surium ad diem 30. Novembr.
2. *Martyrium S. Eleutherii*, Lat. 18. April.
3. *Narratio de tranſportatione reliquiarum S. Johannis Chryſoſtomi.*
4. *Martyrium Sanctorum* 10. *in Creta inſula*, Lat. 23. Decembr.
5. *Martyrium S. Anaſtaſiæ*, Lat. 25. Decembr.
6. *Vita S. Abramii*, Lat. 16. Mart.
7. *Martyrium S. Jacobi Perſæ.*
8. *Martyrium SS. Indi, Domnæ & ſociorum*, Lat. Decembr. 26.
9. *S. Epimachi*, Lat. 31. Octobr.
10. *Vita SS. Coſmæ & Damiani.*
11. *Commentarius in Danielem prophetam, & SS. tres pueros, Ananiam, Azariam, & Miſaelem.*
12. *Martyrium SS. Eulampii & Eulampiæ*, Lat. 10. Octobr.
13. *Vita S. Euphroſynes Alexandrinæ*, Lat. Jan. 1. & apud Bollandum 11. Februar.
14. *S. Andreæ Apoſtoli.*
15. *S. Georgii Cappadocis.*
16. *Martyrium S. Ignatii*, Lat. apud Surium, & Bollandum 1. Febr.
17. *S. Mennæ Ægyptii*, Lat. 11. Novemb.
18. *Vita SS. Euſtraſii, Auxentii*, &c. Lat. 13. Decembr.
19. *Martyrium S. Panteleemonis.*
20. *S. Catharinæ*, Lat. 25. Decembr.
21. *S. Blaſii epiſcopi.*
22. *Vita S. Pelagiæ Antiochenæ.*
23. *Martyrium S. Mercurii*, Lat. 24. Novembr.
24. *Aliud martyrium S. Georgii*, Lat. 23. April.
25. *SS. Probi, Jaradi, & Andronici.*
26. *SS. Anargyrorum, Coſmæ, Damiani, &c.*
27. *S. Euphemiæ*, Lat. Septembr. 16.
28. *Vita S. Anaſtaſiæ Romanæ virginis*, Lat. 28. Octobr.
29. *S. Baſilii epiſcopi Amaſeæ.*
30. *Commentarius in S. Lucam*, Lat. 18. Octobr. Gr. Lat. ad calcem commentarii Arethæ in Apocalypſin *Pariſ.* 1631. fol.
31. *Martyrium SS. Acindyni, Pegaſii*, &c. Lat. 2. Novembr.
32. *Vita S. Theoctiſtæ Lesbiæ*, Lat. 10. Novembr.
33. *Martyrium S. Petri Alexandrini.*
34. *SS. 40. martyrum*, Lat. 9. Mart.
35. *S. Demetrii.*
36. *S. Charitinæ.*
37. *SS. Acepſimæ, Joſephi, & Aithalæ*, Lat. 20. April. Gr. Lat. apud Henſchenium 22. April.
38. *Vita S. Marcelli abbatis*, Lat. 29. Decembr.
39. [b] *S. Hilarionis.*
40. *Martyrium SS. Martyrii & Marciani*, Lat. 25. Octobr.
41. *S. Arethæ & ſociorum*, Lat. 24. Oct.
42. *Vita S. Theodoræ Alexandrinæ*, Lat. 11. Septembr.
43. *S. Matthæi Apoſtoli*, Lat. 21. Sept.
44. *S. Melaniæ Romanæ*, Lat. 31. Januar.
45. *S. Pauli Homologetæ.*
46. *S. Stephani Junioris.*
47. *Abdiæ prophetæ.*
48. *S. Hieronis & ſociorum*, Lat. 7. Novembr.
49. *Martyrium S. Timothei*, Lat. 22. Januar. & apud Bollandum 24. Januar.
50. *S Julianæ.*
51. *Vita S. Johannis Chryſoſtomi*, Gr. apud Savilium Opp. Chryſoſtomi tom. 8. Lat. apud Surium 27. Januar.
52. *Martyrium S. Bonifacii Romani*, Gr. Lat. a Bigotio editum ad calcem Palladii, Lat. apud Sur. 5. Jun.
53. *Vita S. Amphilochii Iconienſis.*
54. *Narratio de miraculo facto a Michaele Archangelo apud Chonas.*
55. *Vita S. Gregorii Agrigentini*, Lat. 23. Novembr.
56. *S. Alypii Stylitæ.*
57. *S. Eugeniæ, & parentum illius*, Lat. 25. Decembr.
58. *Martyrium S. Severiani*, Lat. 9. Sept.
59. *S. Ananiæ*, Lat. 1. Octobr.
60. *S. Mamantis*, Lat. 17. Auguſti.
61. *S. Barbaræ*, Lat. 4. Decembr.
62. *SS. Sergii & Bacchi*, Lat. 7. Octobr.
63. *S. Sozontis*, Lat. 7. Septembr.
64. *S. Vari & ſociorum*, Lat. 19. Octobr.
65. *S. Theodori tyronis*, Lat. 9. Novembr.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 32. §. 20. vol. 9. p. 48. ſeq. *Oudin.* tom. 2. p. 1333. ſeq. [b] Hanc vitam illam ipſam eſſe, quam *Sophronius* Gr. vertit, ſibi perſuadit *Herbertus Roſweidus* not. in vitis Patrum p. 65.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

66. *Vita S. Spiridonis Thaumaturgi*, Lat. 12. Decembr.

67. *Cornelii Centurionis*, Lat. 13. Septemb.

68. *Martyrium SS. Carpi, Papyli, & sociorum*, Gr. Lat. apud Papebrochium 13. April. Lat. apud Sur. 13. April.

69. *S. Clementis Ancyrani*, Lat. apud Bollandum in notis ad 23. Jan. & Surium ad eundem diem.

70. *S. Artemii*, Lat. 20. Octobr.

71. *SS. Menæ, Hermogenis, & Eugraphi*, Lat. 10. Decembr.

72. *S. Nicetæ Gothi*, Lat. 15. Septembr.

73. *S. Longini Centurionis*, Lat. 15. Mart.

74. *S. Babylæ.*

75. *S. Sophiæ, & filiarum Fidei, Spei, & Charitatis*, Lat. 1. Augusti.

76. *S. Xenophontis, & filiorum Arcadii & Johannis.*

77. *De morte & assumptione B. Mariæ Virginis.*

78. *Encomium S. Basilii episcopi Amaseni.*

79. *Vita S. Eusebiæ*, Lat. 25. Januar.

80. *S. Martiniani.*

81. *S. Johannis Apostoli*, Lat. 27. Decembr. Gr. Lat. ad calcem Arethæ *Paris.* 1631. fol.

82. *Martyrium SS. Guriæ, Sammonæ, & Abibi*, Lat. 15. Novembr.

83. *Vita S. Ambrosii Mediolanensis.*

84. *Martyrium S. Anthimi episcopi Nicomediensis*, Lat. 27. April.

85. *S. Platonis*, Lat. 22. Julii.

86. *Vita S. Patapii Eremitæ*, Lat. 8. Decembr.

87. *S. Jacobi Apostoli*, 1. Maii.

88. *S. Dionysii Areopagitæ*, Lat. 9. Octob. Gr. Lat. inter opera Dionysii tom. 2.

89. *S. Thomæ Apostoli*, Lat. 21. Decemb.

90. *De tribus inventionibus capitis S. Johannis Baptistæ.*

91. *Vita Johannis propter Christum pauperis.*

92. *S. Charitonis Homologetæ*, Lat. 28. Septembr.

93. *Andreæ Cretensis*, Lat. 17. Octobr.

94. *Martyrium SS. Sebastiani & sociorum.*

95. *SS. Trophimi, Sabbatii, & Dorymedontis*, Lat. 19. Septembr.

96. *Vita S. Luciani*, Lat. 7. Jan. & apud Bollandum cum notis.

97. *S. Nicolai Myrensis episcopi.*

98. *S. Johannis Eleemosynarii*, Lat. 23. Januar. & apud Bollandum cum notis.

99. *SS. Cosmæ & Damiani.*

100. *S. Joanicii abbatis*, Lat. 4. Novemb.

101. *Martyrium S. Callistrati & sociorum.*

102. *S. Autonomi.*

103. *S. Anastasii Persæ*, Lat. 22. Jan.

104. *SS. Galactionis & Epistemes*, Lat. 5. Novembr. Sæc. X. ab an. DCCCC.

105. *S. Gregorii Armeni & sociorum*, Lat. 30. Septembr.

106. *SS. Thyrsi, Lucii*, &c. Lat. 14. Decembr.

107. *Vita S. Timothei.*

108. *S. Cyriaci Anachoretæ*, Lat. 29. Septembr [a].

109. *S. Matronæ Pergensis*, Lat. 8. Novembr.

110. *SS. Eustathii & Theopistes, & filiorum Agapii & Theopisti*, Lat. 2. Novembr.

111. *Martyrium SS. Eudoxii, Romuli, Zenonis*, &c. Lat. 5. Septembr.

112. *Vita S. Philippi Apostoli*, Lat. 1. Maii.

113. *SS. Theodori Grapti & Theophanis fratrum*, Lat. 26. Decembr. Gr. Lat. apud Combefis. Orig. CP. p. 191.

114. *S. Danielis Stylitæ*, Lat. 11. Decemb.

115. *Theophanis Sygriani*, Gr. Lat. apud Henschenium 12. Aprilis.

116. *Martyrium SS. Guriæ, Samonæ, & Abibi.*

117. *SS. Nazarii, Gervasii, Protasii, & Celsi.*

118. *Vita S. Abercii Hierapolitani*, [b] Lat. 22. Octobr.

119. *Martyrium SS. Metrodoræ, Nymphodoræ, & Menodoræ*, Lat. 10. Septembr.

120. *S. Theclæ.*

121. *Vita, res gestæ, & martyrium SS. Cypriani & Justinæ*, Lat. 26. Septembr.

122. *Vita S. Alexii.*

Vitas proxime numeratas 122. genuinos esse Simeonis Metaphrastæ fœtus argumentis tam ex stylo quam inscriptione ductis judicat Leo Allatius, easque tam editas, quam ineditas, in bibliotheca Vaticana, atque alibi MSS. Græce exstare prodit, allatis singularum sententiis initialibus, Diatrib. de Simeonum scriptis, pag. 124.

VITÆ SPURIÆ.

Præter istas alias 95. *vitas*, quæ Metaphrastis nomen in codicibus MSS. falso præ se ferunt, enumerat appositis etiam singularum initiis idem Allatius, ibid. pag. 119. Harum autem veri autores nulla diligentia investigari potuerunt.

Denique alias *Sanctorum vitas*, & *Encomia panegyrica* 444. Metaphrastis nomen in nonnullis Codd. MSS. ementitas, appositis ordine alphabetico uniuscujusque initiis, enumerat Allatius ibid. p. 80. ac veros singularum autores designat.

Notandum vero ex spuriis hisce vitis 539. plurimas a Metaphraste recenseri potuisse, forsan & aliquas manum medicam

a Exstant Gr. & Lat. inter Analecta Gr. *Paris.* 1692. 4to. b Conf. *Tillemont.* Memor. Eccles. tom. 2. p. 298. ad vit. *Papiæ* not. 6.

ex-

Sæc. X. ab an.DCCCC. expertas esse; non ideo tamen ejus censeri posse, cum aut parum, aut nihil iis addiderit. Ex illis etiam quamplurimæ post Metaphrastæ mortem conscriptæ sunt.

OPUSCULA RELIQUA[a].

Poemata 4. quæ Græce edidit Allatius de *Simeonibus* Diatrib. p. 132.

Oratio de planctu B. Mariæ, cum exanime Christi corpus amplexaretur. Exstat Gr. Lat. ibid. p. 245.

Epistolæ 9. habentur Gr. Lat. ibid. p. 254.

Orationes 24. *de moribus*, ex S. Basilii scriptis decerptæ. Prodierunt seorsim Gr. *Paris.* 1556. 8°[b]. & tam Græce quam Latine inter opera S. Basilii.

Trimetri iambici in SS. Eucharistiam habentur una cum Homerocentris *Paris.* 1609. 8°.

Preces aliquot, & *hymni*, a Metaphraste compositi exstant in Græcorum libris ritualibus & tropariis, quos sigillatim enumerat Allatius ibid. p. 131.

Denique *Orationes* ejusdem 3. & capitula γνωμικὰ 131. recenset, & MSS. exstare prodit Allatius ibid. p. 130, 132.

901. MOSES BARCEPHA, natione Syrus, patria, ut videtur, Mozalensis (quæ veterum Ninive erat) claruit circa annum 901. A pueritia literarum præcipue sacrarum studiis deditus est, a piis parentibus ad sacra munia destinatus; donec ob egregiam doctrinam & pietatem, episcopus *Beth Raman* factus est, & rerum sacrarum in *Mozat*, i. e. in partibus Babyloniæ curator. Obiit ann. 912. seu 914. Secta erat Jacobita, adeo ut ejus dogmata non sine examinatione sint perlegenda. Exstant Syriace libri 3. *de Paradiso*, ab Andrea Masio Latine redditi, & in lucem emissi *Antverp.* 1569. 8°. Habentur etiam in Biblioth. PP. tom. 17. p. 456. alibique. In libro 1. de ipsa Paradiso agit. In 2. de Paradiso mystice differit. In 3. Hæreticorum calumnias adversus suam sententiam diluit. In hisce libris plurium scriptorum meminit, quæ ipse vel perfecit, vel destinavit: nempe expositionem *in Hexaemeron* ad Ignatium fratrem, cui tanquam Colophonem commentarium de Paradiso suscepit. Constituit etiam in totum librum *Genesis* commentaria, & *in evangelium Matthæi*. Item librum *de Anima*; & *de Sectarum multitudine & differentia*. Plura de Mose nostro ejusque scriptis te docebit Masius Præf. ad libros de Paradiso[c]. Sæc. X. ab an.DCCCC.

VALERIUS, archipresbyter Asturicensis; claruit anno 902. Multas *Patrum Orientalium vitas*, longe diversas ab editis, in unum collegit volumen, quod Gothicis literis exaratum in ecclesiæ Toletanæ bibliotheca etiamnum exstare ex Rosveydi fide refert Aubertus Miræus Auctuar. de Script. Eccles. cap. 279. 902.

[d] STEPHANUS, natione Germanus, Salmensis Comitis filius, clericus Metensis, abbas Lobiensis, & demum ab anno 903. episcopus Leodicensis. Obiit anno 920. 14. Cal. Jun. Scripsit *vitam & passionem S. Lamberti*, quam primus in lucem edidit Johannes Chapeavillus tomo 1. rerum Leodicensium, *Leodii* 1612. Exstat etiam, stylo nonnihil mutato, apud Surium 17. Septembr. Scripsit adhuc Stephanus, teste Sigeberto *, *Canticum de S. Trinitate*, atque aliud *de inventione Stephani protomartyris*. Citat hæc sub nomine *historiarum de S. Trinitate*, & *de inventione S. Stephani protomartyris*, Durandus Rational. lib. 6. c. 114. & quidem periisse videntur non tam aliorum incuria, quam quod a sede Romana damnata essent, ita enim habet nota codicis MS. in biblioth. Lambethana; Ivonis nempe Carnotensis libro *de ecclesiasticis Officiis*, ubi cap. 68. hæc habet. *Officium de S. Trinitate non est authenticum.* Nam quidam *Stephanus Leodicensis officium Trinitatis sicut de inventione S. Stephani composuisse asseritur, quæ utraque ab Apostolica sede respuuntur.* Confer Cl. Tentzelium Exercit. *de Natal. Episc.* num. 11. p. 368. Quin & ad Robertum Metensem episcopum scripsit *librum capitularem*, in quo capitula, responsoria, versus, collectas, per singulas noctis & diei horas, per integrum annum digessit. Verum hoc opusculum amplius non exstat. 903.

* De Script. c. 125.

[e] JOHANNES, CAMENIATA cognomento dictus, patria Thessalonicensis, clerici cujusdam filius, ipse etiam clericus, ac vir uxoratus, ecclesiæ Thessalonicensis lector, atque ædium imperatoriarum Cubuclesius, uti ex ipsius verbis * constat. Scripsit anno 904. quo expugnata a Saracenis & direpta est Thessalonica. Ipse tunc a Saracenis captivus ductus, navi impositus, & 904.

* De Excidio Thessal. c. 30.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. vol. 6. p. 541. [b] Deinde Lat. *Simone Mailleo* interprete ibid. 1558. postea Gr. Lat. cum nova interpretatione *Stanislai Ilovii* Francof. 1598. & 1611. 8vo. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 8. p. 87. [c] Scripsit etiam Syriace interpretationem 4. Evangeliorum edit. *Viennæ Austriæ* an. 1554. Commentaria in Epist Pauli. Exstant MSS. in bibl. Bodleian. cod. 8693. e lingua Syriaca Latine versa per *Dudleium Loftusium* ibid. cod. 8695. Bibl. Hiberniæ cod. 862. Comment. in omnes Epist. Apostolicas ibid. cod. 1004. uti nos docet *Jacob. Le Long* Bibl. sacr. tom. 2. p. 868. Scripsit etiam expositionem V. & N. Test. teste *Jo. Simonio Assemanno* Bibl. Oriental. tom. 2. p. 23. Liturgiam exhibuit *Eusebius Renaudotus* inter Liturgias Orientales tom. 2. *Paris.* 1716. 4to. [d] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 52. [e] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. vol. 6. p. 851.

Sæc. X. ab an. DCCCC. de insula in insulam delatus, tandem Tarsum deductus est, ubi loci degens historiam suam condidit. Scripsit enim rogatu Gregorii cujusdam viri doctissimi, *historiam de excidio Thessalonicæ*, qua non modo miserum & lugubrem captæ urbis statum, sed & suam totiusque familiæ sortem, fuse atque eleganter exponit. Edidit hanc Gr. Lat. Leo Allatius Symmict. part. 2. p. 180.

910. ANONYMUS *vitæ S. Burchardi* autor vixisse videtur ineunte sæculo 10. circa annum 910. Scripsit *vitam Burchardi, Wirtziburgensis episcopi primi*, quam primus extulit Hen. Canisius Antiq. Lect. tom. 4. part. 2. p. 651 [a]. & ex eo Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 698. Burchardi etiam res gestas tribus libris consignavit Egilwardus, cœnobii S. Burchardi prope Wirtziburgum monachus, qui Sæc. 11. vixisse videtur, etsi non desint qui ipsum ad annum 1300. remittunt. Omisso libro primo ut qui anonymi lucubrationem superfluis verbis solum amplificet, secundum & tertium edidit idem Mabillonius ibid. p. 703.

911. CONSTANTINUS, *Porphyrogenneta* a nascendi sorte dictus, Leonis Sapientis ex Zoe, quarta ejus uxore, filius, patria Byzantinus, septennis adhuc puer patri in imperio successit anno 911. primum Alexandro patruo, deinde matre Zoe, imperium vice ipsius nondum adulti administrantibus. Anno 919. imperii habenas in se suscepit, Romano Lecapeno, cujus filiam in uxorem duxit, in imperii consortium assumpto. Anno 944. ejecto Triphone patriarcha Theophylactum Lecapeni Imp. filium in sedis CP. thronum evexit. Anno sequenti sublato Lecapeno, imperium solus tenuit, & triennio post Romanum filium suum Cæsarem renunciavit, qui tandem adultior factus, & diuturni regiminis paterni haud satis patiens, patrem, propinato ei haustu lethali, e medio sustulit. Obiit Constantinus die 9. Novembr. anno 959. imperii 49. ætatis 55. De elogio ejus audiatur Zonaras *, Ἦν δὲ Κωνσταντῖνος τὰ πρὸς Θεὸν εὐσεβὴς, καὶ λόγοις προσκείμενος, ὡς ἐστι καταμαθεῖν ἐκ συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἀλλὰ μέντοι καὶ ἐξ ἐπιστολῶν, ἃ ἐὰν μὴ πρὸς τέχνην ἠκρίβωντο τὴν ῥητορικὴν, ἀλλά γε σχήμασι ταύτης καί που ἰδέαις ποικίλλονται. *Fuit Constantinus religiosus erga Deum, & studiis literarum deditus, quod ex scriptis & epistolis ejus apparet, quæ licet ad artem oratoriam perpolita non sint, tamen rhetoricis ornamentis & figuris quibusdam scatent. Operam quoque rythmis & omnis generis versibus dedit; quod in iis scriptis cernitur, quibus obitum conjugis suæ deploravit. Ipsius etiam philosophiæ rationem habuit, quæ pene in oblivionem venerat, aliarumque disciplinarum, quas doctoribus ordinatis jam deficientes refocillavit.* Hactenus Zonaras; qui in sequentibus ejus etiam vitia non dissimulavit. Certe artes liberales omni quo potuit studio instauravit Constantinus, conquisitis undique optimis scientiarum professoribus, ipse literis, præsertim historiæ, summopere deditus. Arithmeticam enim, Musicam, Astronomiam, Geometriam, Philosophiam, Medicinam, sed præ aliis omnibus Historiam apprime calluit: neque literas humaniores duntaxat, sed & artes mechanicas diu neglectas summopere promovebat, ipseque pictoriæ ita dedit operam, ut in ea magnopere excelluerit, quod ex Luitprando notat Cl. & eruditissimus du Fresne Famil. Byzant. p. 142.

* Annal. t. 3. p. 155.

[b] SCRIPTA.

Narratio de imagine Christi ab ipso Servatore ad Abgarum Edessæ regem missa, & ab Edessa Constantinopolim deportata anno 944. Exstat Gr. Lat. a Combefisio edita Orig. CP. p. 75.

Vita Basilii Macedonis Imp. avi sui, Gr. Lat. ab Allatio in lucem emissa Symmict. part. 2. p. 1 [c].

De administrando imperio liber ad Romanum filium [d].

Tacticorum liber [e].

De Thematibus imperii Orientalis libri 2 [f].

Novellæ Constitutiones 17 [g]. Opuscula ista politica suis & variorum notis illustrata Gr. Lat. junctim edidit Johannes Meursius *Lugd. Bat.* 1617. 8°.

Pandecta historicæ & politicæ, ex universo historicorum corpore excerptæ, & in titulos 53. redactæ [h]. Hujus præclari operis, & viro principe dignissimi duo solummodo hodie supersunt tituli, nempe 27[us]. excerpta legationum continens, Græce editus a Davide Hæschelio *Augustæ Vindel.* 1603. 4°. Latine a Carolo Cantaclaro cum notis, *Pa-*

a Edit. nov. tom. 3. p. 5. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 421. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 17. vol. 6. p. 486. seq. c Iterum recensita, & nova versione ornata a *Combefisio* inter Scriptores post *Theophanem.* d Ex Cod. Palatino primus edidit cum versione & castigationibus *Jo. Meursius* Lug. Bat. 1610. testibus *Oudin.* & *Fabr.* loc. cit. Denuo *Bandurius*, suppletis in versione Latina c. 23. & 24. in tom. 1, part. 2. Imperii Orientalis. e Habetur integrum, fragmentum enim edidit *Meursius*, in Bibl. Coislinian. ut nos docet *Bandurius*, qui exhibuit in notis ad *Constantinum* ibid. tom. 2. f Librum de Thematibus Orientalis Imperii Gr. Lat. edidit *Vulcanius* Lugd. Bat. 1588. 8vo. Alterum de Thematib. Occidentalis cum Lat. versione & notis *Fred. Morellus* Paris. 1609. 8vo. ut notat *Fabr.* ubi supra. Utrumque librum edidit *Bandurius* ibid. tom. 1. g Tredecim priores cum versione & castigationibus edidit *Leunclavius* ad calc. ἐκλογῆς βασιλικῶν Basil. 1575. fol. & tom. 2. Juris. Gr. Rom. *Francof.* 1597. teste *Fabr.* Gr. vol. 12. p. 417. h Non ab ipso *Constantino* elaboratæ, sed consilio ejus & auspiciis per varios viros peritos digestæ, ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 490.

ris.

Sæc. X. ab an.DCCCC. *rif.* 1609. 8° [a]. & 50[us] Collectanea de virtutibus & vitiis ex historicis 14. vetustioribus excerpta complectens, quem notis illustratum ex codice Peiresciano Gr. Lat. edidit Henricus Valesius *Parif.* 1634. 4°.

915. JOHANNES, gente Italus, patria Capuanus, ex illustri principum Landulfi primi, & Atenulphi 2. genere natus; primum ecclesiæ patriæ archidiaconus, deinde monachis Casinensibus nomen dedit; tandem anno 915. cœnobii Casinensis abbas factus, Casinates suos a Saracenis propriis sedibus pulsos Capuam traduxit, obiit anno 934. Scripsit *de persecutionibus cœnobii Casinensis, & de miraculis inibi factis Chronicon succinctum*; quo, in condendo chronico Casinensi se usum testatur Leo Ostiensis, Præfat. fol. 2. Ineditum adhuc exstare dicitur. Sub Johannis nostri nomine (quod tamen in autographo deerat) *Chronicon postremorum Comitum Capuæ* evulgavit Camillus Peregrinus, Hist. Princip. Longobard. fol. 122. teste J. B. Maro, ad Pet. Diac. cap. 15 [b].

915. [c] JOHANNES X. Johannis filius, ecclesiæ Ravennatis presbyter, satagente Theodora scorto libidinosissimo, quacum consuevit, a Landone papa primum episcopus Bononiensis, ac mox archiepiscopus Ravennas factus est. Mortuo Landone anno 915. in pontificalem ecclesiæ Romanæ sedem procurante id eadem Theodora, elevatus est, die 13. Aprilis ordinatus, ut in
* Conc. t. 9 p. 559. vita Johannis * legimus. Eodem anno cum fœderatis Italiæ principibus in prælium contra Saracenos descendens insignem victoriam reportavit; & Berengarium Italiæ imperatorem inunxit. Anno 926. Hugonem Heriberti Comitis filium puerum quinquennem, ad archiepiscopatum Remensem patris potentia electum dato diplomate confirmavit. Anno 928. Maroziæ meretricis, Theodoræ filiæ, insidiis sede depositus, in carcerem conjectus est, ac die 2. Julii injecto super os cervicali strangulatus. Exstant *Epistolæ* 3. Concil. tom. 9. p. 574.

916. [d] HUBALDUS, sive *Hucbaldus*, cœnobii S. Amandi Elnonensis monachus O. B. Milonis [e] monachi itidem Elnonensis nepos, Bodulfi abbatis Sithivensis præceptor, a quo ad monasterium suum accitus est, & variis fundis donatus; claruit anno 916. ante multos tamen annos, regnante adhuc Carolo Calvo, non incelebris. Obiit anno 930. Sæc. X. ab an.DCCCC.

SCRIPTA.

Liber trecentorum carminum [f] *in laudem Calvitii ad Carolum Calvum Imp.* cujus singulæ voces incipiunt a litera C. prodiit mutilus *Basil.* 1516. 1546. integer a Barthio editus inter Adversaria sua *Francofurt.* 1624. p. 2175.

Vita S. Rictrudis abbatissæ Marchianensis ad Stephanum archiepiscopum Leodicensem. Exstat apud Surium (stylo nonnihil immutato) & Bollandum ad 12. Maii, & Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 937. ad codices MSS. restituta.

Vita S. Aldegondis abbatissæ Malbodiensis. Habetur apud Surium, & Bollandum ad 30. Januar. & Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 710.

Vita S. Lebwini presbyteri, ad Albricum seu Baldricum Ultrajectensem episcopum. Exstat apud Surium. 12. Novembr.

Liber de Musica, & hymni in Sanctos, quos ab eo conscriptos memorat Sigebertus *, interierunt. * De Script. c. 108.

Vita S. Brigidæ, MS. servatur in monasterio Elnonensi, teste Ant. Sandero Biblioth. Belgic. MSS. part. 1. p. 55 [g].

[h] THEODORUS, Constantini Porphyrogennetæ, pueri adhuc in paternum imperium succedentis, præceptor & ephorus, claruit anno 920. Habuit is summam in aula CP. autoritatem, donec Romani Lecapeni, patricii, & magni drungarii classis imperatoriæ, qui Imp. Constantini Porphyrogennetæ dignitatem indies magis magisque imminuere cœpit, consiliis obstans, ipse a Romano, una cum Simeone suo fratre Eunucho, in Opsicianam Asiæ minoris regionem deportatus est. Quæ pluribus persequitur Leo Grammaticus in Chronographia edit. *Parif.* p. 492. &c. Eadem sed contractius habet Cedrenus Hist. p. 614. 618. 632. edit. *Parif.* Exstant Græce MSS. *Orationes* 5. hactenus ineditæ. 1. *Encomiastica* ad magnum ecclesiæ œconomum, patriarchæ fratrem, hoc initio. Μικρόν μοι πρὸς σε τὸν μέγαν τὸ τȣ λόγȣ δῶρον τȣ Θεȣ ἄνθρωπε, &c. 2. *Objurgatoria* ad discipulos suos turbidos & inobedientes. Incipit, Πȣ ποτὲ εἰσιν οἱ τὸ αὐστηρὸν ἡμῖν ὀνειδίζοντες, οἱ τȣ λόγου διαλογίαν καλεπαιρόμενοι &c. 3. *Apologetica* satis pro- 920.

[a] Alteram partem edidit *Hæschelius*, alteram *Fulvius Ursinus* Gr. *Antverp.* 1582. cum notis. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 491. qui *Constantini* plura scripta recensuit, & Ceremonialis MSS. capita summa Gr. Lat. dedit ibid p. 599. [b] Inde sincerius recusum in *Muratorii* tom. 2. & tom. 9. Thesauri Scriptorum Italiæ *Burmanniani.* [c] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4 p. 118. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 8. p. 7 & 18. [d] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 417. [e] De hoc *Milone* conf. *Oudin.* tom. 2. p. 325. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 12. vol. 5. p. 240. [f] Non carminum sed versuum ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 840. [g] Epistolam metricam ad *Carolum Calvum*, una cum *Milonis* præfatione ad eundem Imp. in librum de laude parcitatis ex MS. Elnonensi exhibuit *Edm. Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 46. [h] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 428.

Sæc. X. ab an.DCCCC. lixa, pro Eunuchismo & Eunuchis composita, in gratiam & solatium fratris sui qui fuit Eunuchus, præfixo duplici procemio. Ipsa oratio hoc habet initium. Εὕρηκα σοὶ τῆς Εὐνουχίας συνήγορον ἄμισθον. Νῦν μὲν γὰρ &c. In hac oratione S. Basilium, ob damnatum Eunuchismum, perstringit & refellit. Confer Lambec. Comment. lib. 3. pag. 132. 4. Ad imperatorem Constantinum Porphyrogennetam, Leonis sapientis filium, partim encomiastica, partim parænetica. Principium. Δῶρόν τι καὶ ἐγὼ Βασιλεῦ τοῦτο δίδωμι, δῶρον ἐμοὶ διδόναι, καὶ σοὶ λαμβάνειν ἱλαρῶς οἰκειότατον &c. 5. *Ad discipulos.* Incipit hoc modo. Ἔδει μὲν με λέγειν ὦ παῖδες ἱλαρώτερά τι καὶ εὐφημότερα, καὶ ἀεί τι χάριεν ἐπιδείκνυσθαι λόγου πρόσωπον &c. Egregia hæc opuscula & publica luce dignissima asservantur Biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 101. Nessel. 43. num. 2. fol. 116. Eaque supplemento suo corporis historiæ Byzantinæ, quod animo conceperat, se inserturum pollicitus est Lambecius Comment. lib. 4. p. 15.

920. LEONTIUS, Byzantius chronographus, claruit circa annum 920. De nomine quidem, germanum sit an suppositium, dubitant Labbeus & Vossius, ac proinde tanquam Anonymus in lucem prodiit. Jubente Constantino Porphyrogenneta, contexuit *Chronographiæ* libros 4. quibus totidem imperatorum vitas ac res gestas exposuit; nempe Leonis Armenii, Michaelis Balbi, Theophili Michaelis filii, & Michaelis Theophili filii: exorsus a Michaele Curopalata, in quem desinit Theophanes, usque ad Basilium Macedonem, i. e. ab anno 813. ad annum usque 867. Hos libros Gr. Lat. edidit Combefisius inter Scriptores post Theophanem *Parif.* 1685. a pag. 1. ad p. 131. Sequitur in editione Combefisiana *Vita Basilii Macedonis*, nova versione ornata p. 132. quam sub nomine Constantini Porphyrogennetæ antea Gr. Lat. ediderat L. Allatius Symmict. part. 2. p. 1 [a]. Verum Constantini esse negat Labbeus, & Chronographo nostro potius adjudicandam censet, Protrept. ad Hist. Byzant. num. 28. p. 14. & meo quidem judicio rectissime [b]. Autor enim Basilium tot immensis ubique ornat præconiis, ejusque genus a tam vetusta, nobilique prosapia repetit, aliter quam istius temporis scriptores facere solent, ut a Constantini modestia alienum plane videatur, neque aliud scriptori fuisse consilium, quam ut avi laudes nimium decantando, nepoti suavius adblandiretur. De se tanquam Constantino nusquam vel levissimum indicium injicit, immo tanquam de alio ubique loquitur, præsertim num. 34. Ubi hæc habet, Νῦν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων Κωνσταντῖνος ὁ τῆς πορφύρας βλαστὸς, ὁ Λέοντος μὲν τοῦ σοφωτάτου υἱὸς, ἐκείνου δὲ υἱωνὸς, τὸ τοιοῦτον προτέρημα &c. *Nunc ætate nostra Constantinus purpuræ surculus, Leonis sapientissimi filius, illius nepos, hoc privilegium habuit.* Hæccine de se Constantinus? Apage! Neque aliud ex operis epigraphe exculpi potest, quam Constantinum scriptori demum, quisquis erat, scribendi argumentum & materiam subministrasse. In præfatione testatur autor, se si vita viresque obsecundassent, universi imperii Byzantini, ejusque imperatorum historiam scripto consignaturum. Ac proinde postea ex morbo convalescens, quatuor Basilii decessorum vitas huic operi præmisit. Addidit Combefisius p. 217. incerti autoris vitas Leonis philosophi, ejusque filiorum Alexandri & Constantini, Romani Lecapeni, Constantini, & Romani Constantini filii; quas ex aliis quas habemus, mutato nonnihil stylo, recentiorem quendam compilasse, & superioribus subjecisse non sine magna verisimilitudine conjicit Labbeus.

ODO, natione Francus, in aula Gulielmi Aquitaniæ ducis educatus. Decimo nono ætatis anno Turonis tonsus in clerum transiit, musicus & archicantor ecclesiæ Turonensis factus anno 901. ibique Grammaticæ elementa hausit; postea Lutetiam profectus, Musicam & Dialecticam a Remigio didicit; inde Turones reversus, cellæ semet inclusit, & durioribus pietatis exercitiis totus incubuit. Anno 912. Burgundiam petens, in Cœnobio Balmensi a Bernone abbate nuper fundato monasticam vitam induit, monasterii scholæ præpositus. Anno circiter 926. a Turpione episcopo Lemovicensi presbyter ordinatus. Anno 927. post Bernonis mortem abbas electus est; mox vero monachorum quorundam invidia & improbitate divexatus, fasces deposuit; & Cluniacum secedens, cœptum a se pridem monasterium perfecit [c]. Anno 936. Romam a Leone 7. papa evocatus pacem inter Albericum Romanæ civitatis principem, & Hugonem regem conciliavit. Biennio post Romam iterum profectus, Hugonem ab obsidione urbis precibus abduxit. Paulo ante mortem abbas Floriacensis designatus, a monachis rejectus est. Anno 942. Romam tertia vice religionis ergo iter suscepit. Romæ positus, 926. Vit. Odon. per Johan. discip. ap. Sur. Novembr. 18. Sæc. X. ab an.DCCCC.

a Et cum *Allatii* versione Bartoldus Nihusius 1653. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 452. b Sed Labbeum refellit *Hanckius* de Historiæ Byzant. Scriptoribus p. 473. quem sequitur *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 7. vol. 6. p. 349. c Monasterium Cluniacense fundari a pio *Gul.* duce *Burgundiæ* ex Chronico Urivallensis monasterii notat *Lelandus* Collect. tom. 1. p. 214.

acuto

acuto morbo laborare cœpit. Festinato igitur in Galliam reditu, Remis apud S. Martinum, cujus memoriam impense coluit, animam efflavit, quarto post Martini festivitatem die.

[a] SCRIPTA.

De vita S. Geraldi Comitis Aurelianensis libri 4. ad Aymonem abbatem.

Tractatus de reversione B. Martini Turonensis a Burgundia, cui præmittitur epistola ad Fulconem Comitem Andegavensem.

Tractatus, quod B. Martinus par dicitur apostolis. Tractatus isti duo una cum Salviano editi sunt *Paris.* 1511.

Sermones 4. viz. *In cathedra S. Petri, De S. Maria Magdalena, De Benedicto abbate*, & *De combustione Basilicæ S. Martini* [b].

Collationum seu occupationum libri 3.

Antiphonæ 12. *de B. Martino Turonensi.*

Versus & hymni de sacramento Corporis & Sanguinis Domini [c], *de B. Maria Magdalena, & de B. Martino.*

Opuscula hactenus enumerata edidit Andreas Duchesnius in Bibliotheca Cluniacensi *Paris.* 1614. p. 65.

Moralium in Job libri 35. ex S. Gregorii moralibus plerumque excerpti. Prodierunt cura Martini Marrier *Paris.* 1617. 8°.

Omnia Odonis opera habentur in Bibliotheca Patrum tom. 17. p. 252. 315.

Chronicon succinctum ab Odone compositum exstat MS. in bibliotheca collegii S. Benedicti Cantab. vol. 9.

Scripsit etiam Odo *librum de translatione S. Benedicti*, alterum *de contemptu Mundi*; quin & *sermones* plures, ac *hymnos*; quæ omnia interierunt [d].

Cæterum Odonis *vitam* tribus libris fuse descripsit Johannes, discipulus ejus, gente Italus; quem Romæ repertum Odo ad monasterium Cluniacense anno 942. amandavit; monasterii priorem demum constitutum. Exstat hæc *vita* apud Surium 18. Novembr. ex qua plura de Odone peti possunt.

928. [e] RATHERIUS, monachus Lobiensis, anno 928. in Italiam ad Hugonem regem profectus, ab eo episcopus Veronensis constitutus est. Anno 954. proditionis apud Hugonem falso insimulatus, sede sua & Italia ejicitur. A Brunone itaque archiepiscopo Coloniensi in patrocinium susceptus, ab eo sedi Leodiensi tunc vacanti præfectus est. Verum austeros illius mores & rigidam disciplinam ægre ferente clero Leodiensi, episcopatu cedere coactus, in Brunonis clientelam iterum se recepit. Mox Brunone satagente, pristinam sedem Veronensem obtinuit; qua tamen rursus excidit, Hugoni regi ob reprehensos acriter mores illius pravos invisus. Tertia igitur vice jam exul, in monasterium suum Lobiense secessit; ibique diem extremum obiit anno 973. vel sequenti.

SCRIPTA.

Opera ejus ex MSS. undique collegit ac edidit Lucas Dacherius Spicil. tom. 2 [f]. viz.

Volumen Perpendiculorum, seu *de contemptu Canonum partes* 2. ad Huberum Parmensem episcopum, p. 161.

Qualitatis conjectura cujusdam, seu *Apologia sui ipsius* p. 199.

Discordia inter ipsum & clericos p. 217.

Liber apologeticus p. 225.

De nuptu cujusdam illicito p. 238.

Epistolæ 5. p. 241.

Synodica ad presbyteros suos p. 256.

Itinerarium Ratherii Romam euntis p. 265.

Sermones 2. *de Quadragesima* p. 281.

Sermones 4. *de Paschate* p. 308.

Sermones 2. *de Ascensione* p. 324.

Epistola ad Patricium de corpore & sanguine Domini, habetur apud eundem tom. 12. p. 37 [g]. cui anonymi cujusdam brevem responsionem de corpore & sanguine Domini adjunxit p. 39.

Vita S. Ursmari Lobiensis, ab ipso vel scripta vel aucta. Exstat sed mutila apud Sur. 18. April [h].

Scripsit item teste Sigeberto cap. 127. *Epistolam ad Papam de ærumnis suis*; *Phrenesin de secundo suo exilio*, *Librum* cui titulus *Inefficax garritus*, item *contra hæresin Anthropomorphitarum*, *Agonisticon*, seu *Præloquiorum lib.* 6 [i]. *Confessionum lib.* 1. *Sparadorsum*, seu *de arte Grammatica*; quæ an adhuc supersint, non liquet. *Chronographia* ejus manuscripta in monasterio Gemblacensi exstare dicitur. Denique cum de reditu ad monasterium Lobiense cogitaret, misit ad abbatem librum, quem inscripsit, *Conflictum duorum*; fluctuans scilicet, utrumne reverti debeat an non, ut ex Fulcuino notat Miræus ad Sigebert. p. 149.

ODILO, gente forsan Gallus, S. Medardi apud Suessionenses monachus, claruit circa ann. 930. Condidit librum *de Trans-* 930.

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 50. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 458. seq. [b] Sermo in Festo *S. Martini* ex MS. Bigotiano habetur apud *Martene* Anecdotorum tom. 5. p. 618. [c] Versus *Odonis* nonnullos de hoc argumento addidit *Muratorius* præfationi ad *Gezonis* librum de Corpore & Sanguine Christi tom. 3. Anecdotorum Latin. [d] Scripsit etiam Comment. in *Jeremiam* Prophetam, ut habet *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 883. Liber ad *Turpinum* pontificem de pravorum perversitate exstat MS. in Bibl. Cott. sub *Tiberio* B. 3. n. 5. [e] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 20. seq. [f] Edit. nov. tom. 1. p. 345. [g] Edit. nov. tom. 1. p. 375. [h] Quibus addenda expositio in *Apocalypsin* ut testatur *Long.* Bibl. sacr. v. 2. p. 920. [i] Hos libros cum epistolis quibusdam ad *Widonem* & *Sobbonem* aliosque exhibuit *Edm. Martene* in Collect. nov. Vet. Monument. tom. 9.

Sæc. X. ab an. DCCCC. *latione* reliquiarum S. Sebastiani martyris, & Gregorii papæ in Suessionense S. Medardi monasterium, anno 826. facta, quam Ingranno, monasterii sui decano, dicavit. Libellum sed anonymum, & præfatione mutilum, extulit Bollandus Januar. 20. Integrum Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 383. Scripsit etiam Odilo noster ad Ingrannum, librum *de adventu & susceptione SS. martyrum Tiburtii, Marcellini*, &c. ex urbe Roma in monasterium Suessionense, quem habes apud eundem Mabillon. loc. citat. p. 411 [a]. Alter erat Odilo, abbas Cluniacensis, hujus etiam sæculi scriptor, de quo infra ad ann. 994.

932. [b] GERARDUS, monachus, & ut videtur S. Medardi cœnobii Suessionensis decanus sive præpositus ab anno circiter 932. In vivis adhuc erat anno 950. Scripsit *vitam S. Romani*, tum metro, tum prosa [c]. Eam, quæ stylo oratorio scripta est, luce donavit Nic. Rigaltius (teste Mabillonio, qui tamen nec annum, nec locum editionis notat.) Prologum edidit ipse Mabillonius Analect. tom. 1. p. 107 [c*].

933. [d] HIPPOLYTUS, patria Thebanus, claruit circa annum 933. certe Simeone Metaphraste, quem citat, paulo junior. Futile est quod habet Bivarius * qui Hippolytum nostrum Epiphanio antiquiorem facit. Verum nostrum cum Portuensi confundere videtur. Fuisse Simeoni Metaphrastæ saltem ætate supparem exinde constat, quod ipsum diserte citet. Quid quod eodem cum Simeone tempore & vixisse & scripsisse, non infœlici conjectura inde colligit Cl. le Moynius *, quod ex omnibus quos citat autoribus solum Metaphrastem Dominum Symeonem vocat. Ἐγὼ δὲ, inquit, *πείθομαι τοῖς λόγοις τοῦ κυρίου Συμεών..* Qui titulus apte satis ab eo tribuitur, qui scribebat jam vivente Symeone, qui cum in aula gratia & dignitate floreret, & esset magister & magnus Logotheta, honorifica ista *κυρίου* denominatione ab Hippolyto insigniri potuit. Contexuit Hippolytus *Syntagma chronicum* a Christo nato ad sua usque tempora, (ut videtur) deductum. Hujusce operis fragmentum sub Hippolyti Portuensis nomine primus protulit Niceph. Callistus Hist. Eccl. lib. 2. cap. 3. p. 135. Amplius & illustrius fragmentum de genealogia Christi ejusque in terris conversatione habetur MS. plusquam semel iterumque in bibliotheca Vindobonensi, ut de aliis bibliothecis nil dicam. Primus illud Latine edidit Johan. Sambucus *Patav.* 1556. 8°. Græce & Latine ex codice Bavarico H. Canisius Antiq. Lect. tom. 3. p. 35 [e]. paulo integrius P. Lambecius Comment. lib. 3. p. 46. novissime ex codice Vaticano Schelstratius Append. ad opus Chronol. p. 510. qui textum exhibuit Canisiano & auctiorem & sinceriorem, cum in Canisii codice non pauca fuerint inserta. Operæ pretium fecerit, siquis collatis variis editionibus & codicibus MSS. præclarum hoc fragmentum denuo evulgaret. Interim consulat lector quæ habet Cl. Lambecius Comment. lib. 3. p. 45, &c. 98, 99. lib. 4. p. 150. lib. 5. p. 109. lib. 7. p. 341. Aliud fragmentum ex codice Urbino-Vaticano ante 600. annos conscripto habet Schelstratius ibid. p. 513. In biblioth Bodleian. cod. Baroc. 142. num. 18. fol. 278. habentur excerpta e chronico Hippolyti Thebani de incarnatione Christi, & de annis quos vixit B. Virgo, de Johanne Baptista, Evangelista &c. An vero eadem prorsus cum editis, nisi inspecto codice dicere non licet. Alia Chronici hujus fragmenta ex codice regio Græce & Latine dabit Cl. Cotelerius Not. ad Patres Apost. pag. 201, 494. Hunc etiam, ut videtur, autorem habet *Indiculus de 12. Apostolis*, sub Hippolyti senioris nomine Gr. Lat. a Combefisio editus Auctuar. *Paris.* 1648. tom. 2. ut supra in Hippolyto Portuensi annotavimus. His addere licet, quæ me monuit P. Colomesius, testari nempe Sirmondum notis ad Sidonium pag. 57. in collectaneis antiquis *θεαμάτων* urbis Constantinopolitanæ (Codini excerpta intellige) quæ in multis bibliothecis occurrunt, se legisse, Constantinum Crispo filio a se interfecto, cum facti errorisque dolore ictus esset, statuam argenteam auro superfusam, capite aureo, cum hoc titulo posuisse, ΗΔΙΚΗΜΕΝΟΣ ΥΙΟΣ ΜΟΥ, *Filius meus læsus*. Cujus rei, *inquit*, vindices laudant Herodotum, atque Hippolytum Chronographos. Herodoti qui meminerit novi neminem. Hippolytum laudat Glycas in Annalibus, & Nicephorus Callisti Hist. Eccl. lib. 2. Pro *Herodoto* legendum existimat Lambecius Ἡρωδίων, quia nimirum Herodionem coætaneum autorem citat anonymus in Collect. de Antiq. Constantin. n. 202.

* Comment. ad F.l Dextr. Chron. p. 14.

* Not. ad Var. Sacr. p. 1082.

933. [f] EUTYCHIUS, Batrici filius, Arabice *Said Ibn Batrick* dictus, natione Ægyptius, ex civitate Fostat (quam veterem urbem *Metsr* fuisse tradit Geographiæ Nu-

a Suppofititium & nullius fidei esse disputat *Papebrochius* in Act. Sanct. tom. 1. Junii 2. p. 206. seq. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 450. b Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 122. c Seu potius antea prosa scriptam digessit, ut notat *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 54. c2 Edit. nov. p. 429. d Conf. *Oudin.* tom. 2. ad an. 1170. p. 1533. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 1. § 25. vol. 5. p. 212. e Edit. nov. tom. 3. p. 26. sed editionem Canisianam ex *Lambecio* & *Schelstratio* auxit *Basnagius*. f Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 4.

bienfis

 biensis autor, cui *Sharifol Edrisi* nomen erat) oriundus, medicus insignis, & ab anno 933. patriarcha Alexandrinus, sedem tenuit annos 17. menses 6. atque obiit anno 950. Accidit ejus tempore dissidium magnum, & lis continua inter ipsum & gregem suum, teste Ibn Abi Osaibea in vita ejus, quam Arabice & Latine libro Eutychiano præmisit Cl. Pocockius. Scripsit ad Isam fratrem suum Arabico sermone *Annales ab orbe condito ad annum usque* 940 [a]. ex Lege & Evangelio (ut in præfatione ait) cæterisque libris veteribus & novis collectos, quibus *Contextionis Gemmarum* titulum dedit. In his occurrunt plura notatu dignissima, quæ frustra alibi quæruntur: certe plurima anilibus fabulis simillima, quæ si non ex proprio cerebello finxerit, saltem ex futilibus ecclesiæ suæ monumentis hausit. Horum annalium ἀποσπασμάτων notis illustratum sub titulo Originum Alexandrinarum Arabice & Latine edidit Cl. Seldenus *Lond.* 1642. 4°. Integros Annales cum Seldeni præfatione notisque Arabice & Lat. in lucem protulit Doctiss. Pocockius *Oxonii* 1659. 4°. Abi Obseibea, seu Ahmed Ben Casem *in vitis Medicorum* testatur Eutychium nostrum *Syntagma compendiosum* scripsisse, *Netmolghenhar* dictum, tribus absolutum sermonibus, in quibus de notitia jejunii Christianorum, Paschatis eorum, festorum, chalifarum, patriarcharum, &c. egit. Idem fuisse hoc opus cum *Annalibus* statuit Seldenus, diversum esse tum ex libri titulo, tum ex rerum distributione colligit Hottingerus.

Præter hæc, scripsit Eutychius *librum de rebus Siciliæ*, postquam a Saracenis capta est. Exstat MS. in bibliotheca publica Cantabrigiensi *Annalium* codici subjunctus [b]. Scripsit item *disputationem inter Heterodoxos & Christianos*, Jacobitis oppositam, quæ habetur MS. uti & *Medica* quædam ejusdem *opuscula*; de quibus vide quæ habet Cl. Hottingerus Biblioth. Orient. cap. 2. p. 71. 84. & Hist. Eccles. Sæc. 10. p. 37.

936. LEO VII. gente Romanus, ad an. 936. pontifex, die 14. Februarii ordinatus. Eodem anno Odonem abbatem Cluniacensem Romam evocavit; ut lapsos monachorum mores & disciplinam ejus ope restauraret. Obiit anno 939. die 23. Augusti. Exstant *epistolæ* 3. Conc. tom. 9. p. 594 [c].

940. [d] JOSEPHUS GENESIUS, historicorum quos mediæ ætatis jactat Græcia haud postremus, claruit sub Constantino Porphyrogenneta, circa annum 940. Etsi de anno non usque adeo certus sim. Historicis Byzantinis ipsum accenset Johannes Scylitzes Curopalata in præfatione operis sui, in editione Græco-Latina Parisiensi (quæ posteriorem solummodo historiæ Scylitzianæ partem exhibet) perperam omissa, habetur vero in versione Latina quam adornavit ediditque Johan. Baptista Gabius *Venet.* anno 1570. Et quia in paucorum manibus versatur hæc editio, locum integrum hic describere, non gravabor. *Nam Daphnopates Theodorus, Nicetas Paphlago, Josephus Genesius, & Manuel Byzantius, Nicephorus Diaconus Phryx, Asianus, Leo, Theodorus qui fuit Sides præses, ejusque nepos, atque ejusdem cognominis illius ecclesiæ quæ est in Sebaste præfectus, & una cum his Demetrius Cyzici & Johannes monachus Lydus, proprio sibi quisque proposito argumento —— longe a virorum illorum quos diximus* (viz. *Georgii Syncelli & Theophanis*) *mente aberrarunt.* Cedrenus, qui Scylitzæ scrinia, etiam raro mutatis verbis, perpetuo compilare solet, in præfatione recensitis reliquis Genesium quidem & Manuelem prætermittit, quos tamen nomine τῶν λοιπῶν Βυζαντίων comprehendere videtur. [e] Contexuit Josephus noster *Historiam* seu *vitas* imperatorum Byzantinorum Leonis Armeni, Michaelis Balbi, Theophili Michaelis filii, Michaelis Theophili filii, & Basilii Macedonis, historiæ Byzantinæ partem non contemnendam, quam Constantino Porphyrogennetæ Leonis filio, cujus jussu opus illud aggressus fuerat, nuncupavit. Patet id ex dedicatione; ubi versibus Elegiacis, operi præfixis, autor Constantinum sic alloquitur.

Τὴν ἐξ ἱστορίας τελέσας βίβλον ὡς ἐκέλευσας
Αὐτοκράτορ μελέταις καὶ καμάτοις μεγάλοις,
Ἐν σοὶ δῶρον ἔθηκα ὅπως ἐγνωσμένον εἴη
Ἐκ φιλοδεσποτίας συντεθὲν ἔκ τε πόθου.

Exstat MS. in bibliothecæ collegii Paulini Lipsiensis codice, paginis 77. in folio constante, præfixo *Genesii* nomine. Apographum ejus Johan. Andreæ Bosii historiarum in Jenensi academia olim professoris manu descriptum, cum breviusculis Reinesii notis, in bibliotheca Senatus Lipsiensis asservatur [f]. Opus diu cum blattis & tineis luctatum in lucem tandem protrahere in se suscepit vir undequaque doctissimus

[a] Habentur ad an. 900. MSS. Arabice in Bibl. Cotton. sub *Caligula* A 4. [b] Latinitate donatum & beneficio *Tho. Hobart* ex Cantabrigiensi autographo primum evulgatum exhibuit *Muratorius* tom. 1. part. 2 Scriptorum Italicorum. Hujus autem *Eutychius* autor non erat, quippe mortuus an. 950 hoc autem Chronicon ad an. 963. extendit. *Jo. Bapt. Carusius*, qui inter Historicos Siculos edidit *Panormi* 1723. in præfatione liquido ostendit autorem fuisse Arabem Mahummedanæ sectæ, & ortu Siculum. [c] Epistolam ad Hugonem Francorum principem, & monasterii *S. Martini* Turonensis abbatem edidit *Dacherius* Spicil. tom. 2. p. 375. Edit. nov. tom. 3. p. 373. [d] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 23. vol. 6. p. 596. [e] Conf. *Oudin.* tom 2. p. 435. [f] Item Jenæ in bibl. publica Academiæ, teste *Fabr.* Bibl. Gr. loco citato.

Sæc. X. ab an. DCCCC. Christianus Wagnerus, ad D. Johannis pastor Lipsiensis. Apographum Bosianum cum codice Lipsiensi iterum contulit, Latina versione, notisque critico-historicis & canone chronico illustravit, & dissertationem præliminarem plane eruditissimam præmittere destinavit. Verum morte præventus (obiit enim non mediocri rei literariæ jactura, dysenteria extinctus 5. Cal. Aug. 1693.) opus incœptum absolvere non potuit. Etsi trientem laboris se jam devorasse, novissimis literis paulo ante obitum datis me monuit. De autore singularem plane sententiam fovebat, codicem MS. *Genesii* nomen falso præferre, & a recentiori manu illud additum; veros autores fuisse *Georgium* & *Theophanem*, Johannis cujusdam Diocæsareensis filios; patere hæc ex Iambis *Olympii* cujusdam, qui codicem manu sua descripsit, calci operis subnexis, quos prout ab amicis Lipsiensibus in usum meum descripti sunt, hic subjungam.

Λυϊωθος ἀνὴρ ἄεικτος ὡς ἐγω κρίνω
Γεωργίου τε φημὶ καὶ Θεοφάνους
Τῶν χρονογράφων τῆσδε τῆς βίβλου Πάτρ*
† Ἰωάνη σὺ λάβε, φίλε Δαιμόνων
Ὁ τῶν προέδρων πρῶτος ἀλλὰ καὶ θύτης
Δηϊοκαισαρείας τῆς Ἀναζάρβης
Ὀλύμπι☉. Ὀλύμπι☉.

* Πάτρ.

† Cl. Olearius qui mei causa Iambos ad codd. MSS. nuper recensuit, legit Ἰωάννης σὺ ζώτης.

Videbit lector eruditus vel prima fronte hos Iambos sanam lectionem non agnoscere, neque sensum satis commodum fundere. Quin nec dissimulat ipse Wagnerus in iis esse quæ ipse haud satis intellexerit, id tamen extra dubitationis aleam positum esse, quod Georgius & Theophanes Johannis τοῦ τῶν προέδρων πρώτου. ἀλλὰ καὶ θύτου Διοκαισαρείας filii, sint chronographi τῆσδε τῆς βίβλου. Subdit se non dubitare quin codici MS. Paulino ΓΕΩΡΓΙΟΥ nomen primitus adscriptum fuerit, postea vero cum literæ quædam hujus nominis evanuissent, nescio quis lacunas literarum expleturus ΓΕΝΕΣΙΟΥ nomen formaverit. Ego quidem (ut quod sentio, libere dicam) in sententia Wagneriana acquiescere non potui. Facile vidi Iambis saniorem lectionem restitui posse, aliumque ex iis sensum exculpendum esse. Ne vero judicio meo temere nimis adhærere viderer, consului virum in his literis summum, Edvardum Bernardum, qui Iambos hoc modo corrigendos & in hunc sensum reddendos esse censuit,[a]

Λόιωθων ἀνὴρ ἄριστ☉, ὡς ἐγὼ κρίνω,
Γεωργίῳ τε φημὶ καὶ Θεοφάνυς
Τῶν χρονογράφων, ὁ τῆσδε τῆς βίβλυ Πατὴρ
Ἰωάννη σὺ λάβε, φίλε δαιμόνων,
Ὁ τῶν προέδρων πρῶτος, ἀλλὰ καὶ θύτης
Διοκαισαρείας τῆς Ἀναζάρβης.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

Inter recentes Scriptores optimus quantum ego arbitror, Georgium, inquam [Syncellum] *& Theophanem, chronologos, est hujus libri autor* [Josephus Genesius.] *Sume ergo tibi, Johannes hoc opus, vir dilecte Deo, præsulum primus atque etiam episcopus, sive sacerdos Diocæsariæ, quæ est Anazarba.* Descripserat, ut videtur, hunc codicem Olympius in Johannis cujusdam episcopi Diocæsariensis gratiam, descriptumque subnexis versibus illi obtulit. Atque hunc verum Hexastici Iambici sensum esse, & genuinam lectionem quovis fere pignore contendam. Neque ullus dubito Cl. Wagnerum pro eo quo erat candore atque eruditione sententiam suam facile mutaturum, si modo Iambos Olympianos cum Johannis Scylitzæ loco contulisset. Verum Scylitzæ præfationem ipse non viderat, de ea admodum sollicitus, utque ejus loci copiam sibi facerem, me enixissime obtestatus. Interim impense rogandi sunt ejus amici, viri eruditione præstantissimi, cujusmodi plures nutrit Lipsiensis academia, ne præclaros eruditissimi viri labores perire sinant, eosque pene ad umbilicum perductos diutius publico invideant.

[b] FLODOARDUS, Sigeberto Flauvaldus, Culminiacensis presbyter, & canonicus Remensis, claruit anno 940. Heribertus Comes, qui jura omnia ecclesiastica deprædatus, Hugonem filium puerum septennem in archiepiscopatum Remensem ante aliquot annos promoveri fecerat, Flodoardum nostrum, utpote filii sui electioni adversantem, ecclesia Culminiacensi privavit, *una cum terra beneficii, quam tunc temporis tenebat*, ut ipsius verbis utar; nec id modo, sed cum nonnulli eum insidiarum apud Comitem insimularent, in libera custodia ipsum detinuit; post quinque menses dimissus est, eique postmodum Hugo jam adultus factus ecclesiam S. Mariæ in Colrido sitam dedit; terram, quam pater abstulerat, reddidit; aliamque in prædicta villa largitus est. Obiit anno 966. 28. Martii, ætatis suæ 73.

940.

[c] SCRIPTA.

Chronicon rerum inter Francos gestarum ab anno 919. ad annum usque 966[d]. Habetur inter Scriptores coætaneos a Pithæo editos *Paris.* 1588. 8°. & *Francofurt.* 1594. 8°. p. 109[e].

a Vide eosdem Iambos castigatos ap. *Oudin.* tom. 2. p. 437. item ap. *Fabr.* ubi supra. b Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 45. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 446. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 508. seq. d Exstat MSS. continuatione *Reginaldi* archidiaconi Andegavensis ad an. 1277. in Bibl. Cott. sub *Othone* B. 3. n. 3. e Item inter *Andreæ du Chesne* Scriptores rerum Francarum tom. 2. teste *Fabr.* loco citato.

Historiæ

Sæc. X. ab an. DCCCC.

Historiæ ecclesiæ Remensis libri 4. Prodierunt una cum appendice anonymi, antiqui tamen, autoris a Sirmondo editi *Paris.* 1611. 8°. cum notis Colvenerii *Duaci* 1617. 8°. & in Bibliotheca Patr. tom. 17. p. 500.

Johannes Bonderius *in Indice codicum MSS. per Belgicam*, ut Cl. Vossius * nos docet, refert Treviris in summo templo asservari Flodoardi presbyteri *de triumphis Italicis martyrum & confessorum libros* 15. metro scriptos. *De triumphis Christi & sanctorum Palæstinæ* metrice *libros* 3. *De triumphis Christi, & Antiochiæ gestis* metrice *libros* 2. An ita sit, viderint, quibus codices manuscriptos inspiciendi copia datur. Certe exstant in pervetusto codice Carmelitarum excalceatorum in suburbio Germanensi, versuum Heroicorum libri 14. initio quidem mutili, *de summis pontificibus a B. Petro ad Leonem* 7. quo etiam in opere sub singulis pontificibus haud pauca sanctorum elogia interjicit. Prolixam admodum hujus operis partem nempe a Gregorio 2. ad Leonem 7. Edidit Cl. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 596. Ex eodem codice, nempe lib. 14. cap. 18. *vitam S. Columbani* abbatis, edidit idem Mabillonius Sæc. 2. p. 30. ut & *S. Attalæ vitam* ibid. p. 127. Carmen etiam *de S. Bertulfo* abbate Bobiensi ibid. p. 166. Denique ex lib. 13. Carm. 8. *de S. Benedicto* multisque ejus miraculis carmen integrum protulit idem Mabillonius in Supplemento Sæc. 1. quod habetur ad calcem Sæc. 2. p. 1095. An hoc opus idem sit cum Flodoardi libris 15. *de triumphis Italicis martyrum & confessorum*, metro scriptis, qni, ut ex indice MSS[torum] Bonderiano liquet, Treviris asservantur, norunt ii, quibus utrumque opus conferre datum sit [a].

* De Hist. Lat. l. 2. c. 40.

940. [b] GREGORIUS, presbyter, forsan Cæsariensis, claruit circa annum 940. Scripsit *vitam S. Gregorii Nazianzeni*, ex ipsius Nazianzeni Iambis, quos de vita sua condidit, & orationibus ut plurimum concinnatam. Exstat Gr. Lat. operibus Nazianzeni præfixa [c]. Scripsit etiam *Orationem historicam in SS.* 318. *Patres concilii Nicæni*, & *in Constantinum Magnum*, quæ Latine habetur apud Surium 10. Jul. Gr. Lat. apud Combefis. Auctuar. Nov. tom. 2. p. 547. cum notis.

940. [d] WITIKINDUS, sive Winduchindus, gente Saxo, monachus Corbeiæ Saxonicæ ad Visurgim fluvium O. B. claruit ab anno 940. Scripsit adhuc anno 973.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

SCRIPTA.

De rebus Saxonum gestis, sive *de Henrici Aucupis & Othonis* 1. *Impp. rebus gestis libri* 3. *ad Mathildem reginam*, Othonis Augusti filiam. Prodierunt *Basil.* 1532. *Francofurt.* 1577. & inter Scriptores rerum Germanicarum ibid. 1580 [e].

Versus aliquot, qui in codice 4. Evangeliorum descripti in monasterio Corbeiensi reperti sunt, prodierunt cura Henrici Meibomii una cum libris de rebus Saxonum, notis illustrati, *Francofurt.* 1621. fol. inter alios quosdam ejusdem sæculi Scriptores [f].

Interierunt *passio Theclæ virginis* metrice, & *vita Pauli Eremitæ* tam prosa quam metro, a Witikindo scriptæ, teste Sigeberto de Script. cap. 129.

ATTO, *Secundus* dictus, Aldegarii filius, ab anno 945. episcopus Vercellensis. Obiit post annum 960. 945.

[g] SCRIPTA.

Capitulare, (seu *Canones & statuta ecclesiæ Vercellensi data*,) e conciliis, epistolisque decretalibus contextum, & in centum capita distributum.

De Pressuris ecclesiasticis opus, in tres partes divisum, quarum prima agit *de Judiciis episcoporum*, secunda *de Ordinationibus eorundem*, tertia *de Facultatibus ecclesiarum*.

Epistolæ variæ, numero 11.

Opuscula ista a codice Vaticano, admodum mendoso quidem & plurimis lacunis hiante, cura Card. Bonæ descripta, in lucem emisit Lucas Dacherius Spicil. tom. 8. p. 1 [h].

Sermones Attonis 17. de variis argumentis, & liber *Polypticus* seu *Perpendiculum* dictus de noxiis redarguendis & honestis sanciendis, in eodem codice Vaticano habebantur, sed tineis & rubigine adeo deformata, ut legi non possent.

AGAPETUS II. natione Romanus, ecclesiæ Romanæ pontifex ordinatus anno 946. die 9. Augusti. Anno 947. Hugoni, cui de sede Remensi a Gallis episcopis mota lis fuerat, episcopatum confirmavit. Eundem nihilominus anno sequente episcopi Galli in synodo Engilenheimensi damnarunt, ac throno Remensi deturbarunt: 946.

[a] Vide *Ruinarti* observationem de MSS. Carmelitarum Sangermanensi a *Fabr.* & *Du Pin.* locis citatis exhibitam. [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 442. [c] Exstat etiam e MSS. *Ducis Sabaudiæ* recensita Gr. Lat. tom. 2. Act. Sanctorum Maii p. 766. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 509. not. [d] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 478. [e] Item inter Scriptores rerum Brunsuicensium a *Guil. Leibnitio* edit. *Hanov.* 1707. [f] Denuo an. 1677. fol. in Collectione rerum Germanicarum Reineccіana, & an. 1688. inter res Germanicas a *Meibomiis* Patre & Filio collectas, ut refert *Oudin.* ubi supra. [g] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 26. [h] Edit. nov. tom. 1. p. 402. 414. 431. seq.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

quorum ſententiam ipſe Agapetus habita Romæ ſynodo anno 948. ratam habuit. Obiit anno 956. die 18. Martii. Exſtant *epiſtolæ* 2. Concil. tom. 9. p. 618. Alia ad Gerhardum archiepiſcopum Laureacenſem, qua metropolitani jura ei confirmat, habetur apud Lambecium Comment. lib. 2. p. 651,

946. LUITPRANDUS, natione Italus, domo Papienſis, ſi quidem Johan. Trithemio fides; Franciſcus vero Bivarius in cenſura Luitprandi operibus præmiſſa, conjecturis non penitus contemnendis contendit, gente fuiſſe Hiſpanum, domo Cordubenſem, ſaltem Bœticum, & una cum parentibus a Saracenis fugatum in Italia conſediſſe. Quicquid ſit, erat eccleſiæ Ticinenſis diaconus, & anno 946. a Berengario Italiæ rege ad Conſtantinum Imp. confirmandæ utrinque amicitiæ cauſa legatus eſt; & a Conſtantino perquam honorifice & humaniter exceptus, domum reverſus epiſcopatu Cremonenſi donatur, gnaviter adminiſtratæ legationis præmio: idque ſi in re obſcura conjicere fas ſit, eodem vel ſequenti ſaltem, anno. Ante annum 963. (quo vero tempore haud ſatis liquet) Berengario inviſus, incertum qua ſorte, factus, ſede ſua ejectus eſt. Inde igitur in Germaniam ſe contulit, & Francofurti lares fixit, ibique hiſtoriam ſuam condidit, in qua præcipue Berengarii Italiæ regis tyrannidem ad vivum depingit, nec mala, quæ ipſe ab illo, ejuſque conjuge Willa paſſus eſt, reticet; præſertim initio libri 3. cui *Antidoſis* ſive *Antapodoſis* titulum fecit: "Tanta enim, *inquit*, mendaciorum jacula, "tanta rapinarum diſpendia, tanta impie"tatis molimina in me, & domum meam, "cognationem & familiam gratis exercue"re, quanta nec lingua proferre, nec cala"mus prævalet ſcribere; ſit igitur eis præ"ſens pagina Antidoſis, hoc eſt retributio, "dum pro calamitatibus meis τὴν ἀσέβειαν "eorum, id eſt impietatem, præſentibus "futuriſque mortalibus denudavero. Nec "minus etiam ſanctiſſimis & fortunatis vi"ris pro collatis in me beneficiis Antidoſis "erit. Anno 963. ſynodo Romanæ interfuit, & Othoni Imp. interpretis vicem præſtitit; quæ Saxonica enim lingua locutus eſt imperator, ipſe Latine epiſcopis reddebat. Anno 968. ab Othone Conſtantinopolim ad Nicephorum Phocam legatus eſt, nuptiarum Ottonis filium inter & Annam Romani Imp. filiam, Nicephori privignam, conciliandarum ergo. Verum a Nicephoro ludibrio habitus, contumeliis affectus, & innumeris injuriis exagitatus, domum re infecta rediit: plurimas etiam injurias ab epiſcopis & præfectis Græcis illatas in itinere remetiendo paſſus: quas ipſe fuſe ſatis in hiſtoria enarrat & exagerat. Vixit adhuc anno 970. Tam rudi indoctoque ſæculo vir plane non ineruditus, Græce pariter Latineque peritus, poetica facultate inſignis, cujus ut & reliquarum artium humaniorum veſtigia in operibus ejus ubivis deprehenduntur; unde eum *luculento & alterno ſtylo* ſcripſiſſe affirmat Sigebertus de Script. c. 127.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

[a]OPERA.

Hiſtoria rerum in Europa ſuo tempore geſtarum libri 6. ad Raimundum Liberitanum in Hiſpania epiſcopum, ab Arnulpho Imp. exorſi, & in priore ſua legatione CP. deſinentes: quæ legationem enim iſtam excipiunt, ſex poſteriora libri ſexti capita, Luitprandum autorem non habent, ſed a recentiore quopiam adjecta ſunt. Libro 3. (non vero quod olim exiſtimavit Sigebertus & ex eo Trithemius toto operi) Antidoſis ſive Antapodoſis nomen dedit, cujus rationem ex ipſo autore ſupra reddidimus.

Legatio ad Nicephorum Phocam Imp. anno 968. ſuſcepta. Primus eam edidit Caniſius *Ingolſtad.* 1600. *Curioſum plane ſcriptum*, inquit Erycius Puteanus, *quamvis imperfectum* [b].

Liber de pontificum Romanorum geſtis a S. Petro uſque ad Formoſum papam, ex Anaſtaſio maximam partem excerptus. Suppoſititium eſſe opus ac Luitprando abjudicandum ſatis conſtat. Nec invita veritate conjicit * Voſſius (cui hac in parte ſuffragatur * Phil. Labbeus) id Germano cuidam, ac monacho quidem Corbeienſi vel Hirsfeldenſi, qui ſub finem ſuperioris ſæculi floruerit, aſcribendum eſſe. Prodiit una cum Anaſtaſii vitis cura Johannis Buſæi *Moguntiæ* 1602.

* De Hiſt. Lat. l. 2. c. 40.
* De Script. Eccl. tom. 2. p. 35.

Chronicon Luitprando cuidam fictitio eccleſiæ Toletanæ ſubdiacono inſcriptum, fabulis anilibus & portentoſis mendaciis refertum. Hujuſce chronici laudes mire deprædicat Fr. Bivarius, *Cenſuræ* p. 28. Notavi, *inquit*, ſingula; placuerunt omnia. Opus ait, correſpondere autori, phraſi, ſtylo, rebus ſcriptis; correſpondere eruditioni ejus omnigenæ, demum & Mecænati ſuo Regimundo; uno verbo, eſſe Dextriani chronici quaſi complementum. Et par certe utriuſque ſcriptoris fides, idem apud erudi-

a Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 29. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 859. ſeq. b Exſtat una cum Hiſt. lib. 6. apud *L. A. Muratorium* inter rerum Italicarum Scriptores vol. 2. qui & emendationes quaſdam Hiſtoriæ Luitprandianæ ad finem ſubjecit.

Sæc. X. ab an.DCCCC. tos pondus, & autoritas. Nec ipse dissimulare audet Bivarius, autorem hunc Pseudo-Turpino Remensi in rebus Caroli M. aliorumque plurium fidem præbuisse. Tanto denique hujus chronici amore captus, ut istud commentariis uberrimis illustratum se in lucem editurum promisit. Dignus plane homo nugivendulus, qui in hujuscemodi quisquiliis eventilandis operam atque oleum perderet.

Adversaria, ejusdem autoris, & farinæ. *Enitet in his*, inquit idem Bivarius, *spiritus ejusdem Luitprandi, utroque idiomate, utroque stylo semper ornatus, rerum scriptarum gravitate & raritate ubilibet gaudens: & Luitprandus nusquam Luitprando dissimilis.* Verum ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ φιλεῖ, similesque amant labra lactucas.

Opera ista in unum collecta, ac notis illustrata ediderunt Hieronymus de la Higuera, & Laur. Ramiresius *Antverp.* 1640. fol. Huic etiam editioni epistolæ quorundam præsulum Hispanorum a Juliano archi-presbytero collectæ, ejusque scholiis & Ramiresii notis illustratæ, & Higueræ Diptychon Toletanum, in quo de sedis istius episcopis fuse agitur, accesserunt.

950. ANONYMUS *historiæ Claromontensis* autor, claruit circa annum 950. Scripsit de SS. ecclesiis & monasteriis Claromontii *libellos* 2. quos primus eruit notisque illustravit Jo. Savaro regis consiliarius *Paris.* 1608. & exinde Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 2. p. 707.

950. JOHANNES, gente Italus, urbem Romam natalem habuit, Odonis Cluniacensis discipulus, a quo Roma secum abductus, monachus institutus est, deinde prior ab eo ordinatus. In tota peregrinatione comitem & socium intimum eum habuit Odo, ejusque opera ad negotia sua peragenda maxime usus est. Claruit circa annum 950. Condidit de vita præceptoris sui, S. Odonis, abbatis Cluniacensis secundi, *libros tres*. Hos post du Chesnium in bibliotheca Cluniacensi ad MS. codicem Compendiensem recognitos, edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 150. qui & prolixum, sed & eruditum elogium historicum de Odone abbate Cluniacensi præmisit [a].

956. [b] JOHANNES XII. natione Romanus, Alberici patricii filius, ipse urbis patricius & clericus, post mortem Agapeti, favente populo Romano, pontificalem sedem adeptus est anno 956. die 23. Martii ordinatus, cum decimum octavum ætatis annum nondum explevisset. Octavianus antea vocatus est, primusque fuit, (si vitæ ejus scriptori * fides sit habenda) qui pontifex factus, sibi nomen mutavit. Vir sceleribus & nequitia infamis, nil ambitioni aut libidini suæ intentatum reliquit; stupris, adulteriis, homicidiis, & tyrannide Neroni vel Caligulæ merito conferendus. Proditionis insuper, perfidiæ, & perjurii criminibus Deo invisus, & Italiæ gravis factus, in synodo Romana anno 963. ab Othone Imp. adversus quem rebellia arma moverat, nefandorum scelerum accusatus est, ac depositus, substituto ei Leone. Ipse tamen anno sequenti sede ac potentia pristina recuperatis, collecto Romæ concilio Leonem ejecit & excommunicavit. Obiit anno 964. die 12. Maii, a diabolo in temporibus percussus ac lethaliter vulneratus, dum se nocte quadam cum cujusdam viri uxore extra urbem oblectaret: uti ex Luitprandi fide narrat Baronius *. Exstat *epistola* ad Dunstanum archiepiscopum Cantuariensem *de pallio*, & *rescriptum* pro excommunicatione Isuardi & sociorum, qui ob agros ad cœnobium S. Symphoriani pertinentes injuste a se detentos a synodo in finibus Burgundiæ anno 955. anathemate icti fuerant, Concil. tom. 9. p. 641 [c].

Sæc. X. ab an.DCCCC.

* Concil. t. 9. p. 640.

* Ad an 964. num. 17.

[d] THEODORUS, cognomento DAPHNOPATES, vir summi in aula Constantinopolitana & nominis, & dignitatis, patricius, & primus a secretis, claruit circa annum 956. ut ex infra dicendis liquido patebit. Erat Theodorus non modo dignitate, sed & literis illustris. Scripsisse historiam Constantinopolitanam exinde colligo, quod ipsum historicis Byzantinis in præfatione historiæ suæ diserte accenseat Johannes Scylitzes, quod & a Cedreno etiam factum est p. 2. Sed & in theologicis haud leviter versatus. Superest ejus oratio de manu S. Johannis Baptistæ Antiochia Constantinopolim translata, quæ ita incipit. Ἰδοὺ καὶ πάλιν ἡμῖν τοῦ ἱερὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπιδήμησε πρόδρομος, τὸν αὐτοῦ χαριτῶν ἀναδιδοὺς ἀφθόνως τὰ νάματα &c. Extulit hanc orationem, sed anonymam, Latine Surius August. 29. Habetur Græce MS. Bibl. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 111. num. 5. a fol. 87. usque ad fol. 98. Meminit & L. Allatius Diatr. de Symeon. pag. 96. S. Præcursoris manus diu, magnaque cura Antiochiæ in templo D. Petri custodita fuerat; quam tandem clam surripuit Jobus quidam diaconus An- 956.

[a] Ejusdem *Johannis* Opusculum ex *Gregorii* Moralibus desloratum in quo Autor alia sua Scripta memorat, asservatur MS. in Bibl. monasterii Casinensis teste *Mabillon.* Musei Ital. tom. 1. part. 1. p. 123. [b] Conf. *Du Pin.* Hist Eccles. vol. 8. p. 10. [c] Privilegia duo Monachis Cantuar. ex MSS. *Usser.* penes *Rever.* episc. *Assavens.* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 223. Alium concessum Glaston. cœnobio ibid. p. 257. [d] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 449.

tiochenus, & urbe noctu egressus Chalcedonem detulit, ubi triremi imperatoriæ, ad hoc ipsum emissæ, impositam, illustriores senatores procedentes obviam, cum Polyeucto patriarcha, & universo clero & populo, cum cereis, facibus, & suffitibus, eam in palatium deduxerunt, anno circiter 956. referente hæc Cedreno Hist. p. 640. Mox institutum hujus *Translationis* festum; & hac occasione anno sequenti, cum anniversaria istius festi rediret solennitas, hanc orationem habuit Theodorus, uti num. 16, 17, 18, 19. ipse prolixe narrat. Hinc ætas ejus alioquin satis obscura clare deprehenditur. Exstat etiam MS. ejus *encomium in S. Paulum*, ex diversis Chrysostomi sermonibus collectum. Principium, Ἅπας μὲν ἐγκωμιῶν λόγος &c. Vide L. Allat. de Script. Symeon. p. 82. Aliud ejusdem argumenti, sed diverso plane initio ibid. p. 111. Princ. Τῆς ἐπιγραφῆς τῶν ἀποστολικῶν πράξεων. *Oratio in nativitatem pretiosi Præcursoris.* Princ. Εἰ μὲν ὁ τοῦ λόγου κῆρυξ καὶ πρόδρομος. Allat. ubi supra p. 87. qui tamen monet in Cod. Vaticano 1074. Theodorito Cyri episcopo tribui. *Vita Theodori Studitæ* habetur Græce MS. Biblioth. Augustan. cod. 66. num. 6. teste Possevino in Append. p. 69[a]. Exstant item Theodori nostri *Apanthismata* sive flosculi ex variis S. Johannis Chrysostomi operibus decerpti, & in 33. capita divisi, editi Græce in editione Saviliana tom. 7. p. 665. Græce & Latine in Parisiensi tom. 6. p. 663[a2]. Habentur MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 153. num. 1[b]. Ubi ordo eorum & numerus ab editis discrepant, & unicuique capiti partim in principio, partim in margine, literis miniatis ascriptum est ex quibus Chrysostomi operibus singula apanthismata desumpta sunt. Eadem apanthismata continet etiam codex 154. elegantissimus plane, & magna ex parte aureis literis scriptus, qui Cardinalis Bessarionis olim fuit. Addam solummodo Theodorum nostrum inter Scriptores recenseri, ex quorum sermonibus liber Græcorum ecclesiasticus, Πανηγυρικὸς dictus, contextus sit, quo diversorum autorum orationes laudativæ in varias Christi domini, & Sanctorum festivitates continentur, monente L. Allatio Differt. 1. de lib. Eccles. Græc. p. 95.

960. [c]FRIDEGODUS, natione Anglus, cœnobii S. Salvatoris Cantuariensis monachus O. B. dignitate diaconus, vir Græce simul & Latine doctus, claruit anno 960. Scripsit *vitas SS. Wilfridi, & Audoeni*, rogatus ab Odone archiepiscopo, qui utriusque corpora Cantuariam anno 956. transtulerat. Et *vitam* quidem *S. Wilfridi archiepiscopi* Eboracensis versibus heroicis poemate satis prolixo composuit[d]. Eam primus extulit Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 169. sed in fine mutilam. Quod vero desiderabatur ex bibliothecæ Cottonianæ codice postea nactus, supplementum satis amplum exhibuit Sæc. 4. part. 1. p. 722. Vitam S. Audoeni soluta oratione conscripta ab anonymo quodam, hodie habetur, quæ Fridegodo ascripta a Surio apud istum exstat ad diem 24. Augusti. Metrice quidem Audoeni vitam scripsit Fridegodus, an vero prosa, plane incertum est. Alia memorat Baleus *, viz. *de Peccatrice in Evangelio, de Hierusalem, de visione Beatorum, Contemplationes varias:* quæ periisse puto. De stylo ejus hæc notat Gulielmus Malmsburiensis *. *Scripsit versibus non ita improbandis, nisi quod Latinitatem perosus, Græcitatem amat, Græcula verba frequentat; ut merito dictis ejus aptetur illud Plautinum: hæc quidem præter Sibyllam leget nemo.*

(* Cent. 2. c. 22. — * De gest. Pontif. l. 1. fol. 114.)

[e]DUNSTANUS, gente Anglus, patria Somersetensis, Herstani & Kinedcidæ filius, Athelmi archiepiscopi Cantuariensis nepos, in cœnobio Glastoniensi educatus, & bonis literis, imprimis vero cælandi pingendique arte, imbutus. In Athelstani regis aulam Athelmi patrui gratia adductus, in famulatu regio diu vixit. Aula tandem ejectus, ad Elphegum Wintoniensem episcopum, ipsius etiam avunculum, illiusque hortatu ad monasterium Glastoniense se contulit, & cucullum induit. Abbas paulo post Glastoniensis factus. Crebrescente sanctitatis fama, ab Edwardo rege aulicis ministeriis iterum admotus est; ac sub duobus principibus Edmundo & Eldredo omnia nutu suo pro libitu rexit. Anno 955. circiter ab Edwino rege aula depulsus est, & in exilium actus. Post annuam itaque in Gallia moram, ab Edgaro rege revocatus, episcopatum Wigorniensem consecutus est. Anno 958. sedem Londinensem obtinuit, atque anno 961. ad archiepiscopatum Cantuariensem fuit evectus. Obiit anno 988. die 19. Maii. Ingens Monachismi, & cœlibatus clericorum in Anglia pro- 961.

(Antiquit. Brit. p. 70. Godw. de Præsul. Angl. p. 75.)

a Item in Bibl. Lugd. Bat. inter MSS. Gr. Isaaci Vossii ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 448. Hæc vita ea ipsa est quam Lat. versam a Jac. Sirmondo habuit *Baronius*, ac pleraque ex eadem adduxit tom. 9. Annal. Integram vero Gr. Lat. ex cod. bibl. coll. Jesuit. Paris. sub *Michaelis* monachi nomine edidit *Jac. de la Baune* in tom. 5. Opp. Sirmondi *Paris* 1596. fol. testatus in alio cod. *Theodoro Daphnopatæ* tribui, ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. §. 4. vol. 9. p. 235. a2 Etiam in Edit. *Benedict.* Opp. S. Chrysostomi tom. 12. p. 432. b Habentur etiam in bibl. Bodleian. & Augustan. teste *Oudin.* ubi supra. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 466, *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 613. d Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* A. 1. n. 1. præfigitur *Odonis* Epistola de translatione ipsius reliquiarum intra ambitum ecclesiæ Metropolitanæ. e Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 201. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 64.

pugnator:

pugnator: maximam eo nomine apud monachos gratiam iniit, qui mira de ea fabulantur. Præter alia a Baleo enumerata, quæ an hodienum supersint, non didici, scripsit in usum monachorum sanctimonialiumque nationis Anglicæ *Concordiam regularum*, capitula 12. continentem: quam appendicis ad Disceptationem suam historicam de antiquitate Ordinis Benedictini in Anglia parti 3ª. pag. 77. inseruit Clemens Reinerus, Benedictinus Anglus, *Duaci* 1626. fol.

961. [a] NICON, genere Armenus, in Ponto Polemoniaco parentibus honestissimis oriundus: puer adhuc ad Aureæ Petræ monasterium in finibus Ponti & Paphlagoniæ situm clam parentibus aufugit, ibique per plures annos institutum monasticum diligenter excoluit. Claruit circa annum 961. quando ab archimandrita suo ad gentes convertendas, plebemque Christianam ad meliorem frugem revocandam missus est. Peragratis proinde Armeniæ variisque Orientis regionibus, in Cretam insulam nuper a Saracenorum jugo liberatam devenit, quam a superstitionis Saracenicæ reliquiis purgavit, incolasque ad ecclesiam Catholicam reduxit. Anno 981. Sparta Corinthum evocatur, ut Bulgaros in Græciam irruentes precibus suis propulsaret, Obiit circa annum 998. ejus memoria in tabulis tum Græcorum, tum Latinorum 26. Novembris colitur. Res ejus gestas scripsit anno 1150. abbas quidam patria Lacedæmonius, quas Latine vertit Jac. Sirmondus [b], ex quibus plurima, præcipue de miraculis ab eo perpetratis, decerpsit Baronius ad ann. 961. 969. 981. 982. 986. 998. Scripsit librum *de pessima religione Armenorum*, qui Latine in Bibliotheca PP. haberi solet [c]. Tandem librum hunc antea Latine solummodo, nec satis fœliciter evulgatum, ex codice MS. bibliothecæ regiæ, Græce & Latine edidit Johan. Cotelerius Not. ad Patres Apostol. p. 152. Idem Cotelerius p. 237. ex eadem bibliotheca exhibet Græce & Latine opusculum bene longum *de religione Armenorum*, hoc titulo, Ἀπόταξις τῶν αἱρετικῶν Ἀρμενίων, *Renunciatio hæreticorum Armenorum, quomodo debeant anathematizari: cum ad fidem orthodoxam Romanorum redeunt, non autem baptizantur, sed unguntur.* An vero sit ejusdem Niconis mihi plane est incompertum. Biblioth. Vindob. cod. Jurid. 7. num. 16. quo excerpta quædam Miscellanea, partim theologica, partim juridica continentur, nonnulla ex epistola quadam S. Niconis exhibentur.

[d] BERNERUS, primo S. Remigii apud Rhemenses monachus, deinde cœnobii Humolariensis apud Veromanduos abbas, claruit adhuc anno 964. Condidit *vitam S. Hunegundis* virginis & sanctimonialis Humolariensis. Ejus enim esse non immerito existimat Mabillonius. Habetur apud Surium stylo politiori ornata. Verum ad codices MSS. restitutam exhibet idem Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 1018. necnon *historiam* translationis corporis ejusdem virginis Sæc. 5. p. 215. 964.

[e] JOHANNES XIII. natione Romanus, Johannis episcopi filius, episcopus Narniensis ante annum 963. quo Romam a Johanne 12. ad Othonem Imp. legatus synodo Romanæ interfuit, & diaconum a Johanne papa in stabulo ordinatum se vidisse testatus est. Anno 965. pontifex Romanus electus est, die 1. Octobr. ordinatus. Sedem haud diu tenuerat, cum a Rotfredo urbis præfecto civitate ejectus est, & in Campania carceri mancipatus. Carcere dilapsus, a Pandulpho principe Capuano hospitio est exceptus: a quo rogatus sedi Capuanæ archiepiscopatus jura largitus est. Anno circiter 969. ab Othone Imp. fuit restitutus. Anno 971. habito Romæ generali concilio, privilegia cœnobio Glastoniensi ab Edgaro rege concessa, confirmavit [f]. Obiit anno. 972. die 6. Septembr. Exstant *epistolæ* 4. Concil. tom. 9. p. 663. 965.

FULCUINUS, sive *Folquinus*, primum monachus Bertinianus, deinde Lobiensis, defuncto Alatranno, ætate adhuc juvenis monasterii Lobiensis abbas factus est anno 965. Obiit anno 990. 965.

SCRIPTA.

Chronicon de rebus gestis Abbatum Laubiensis cænobii, a Dacherio editum Spicileg. tom. 6. p. 544 [g]. cum continuatione ab alia manu ibid. p. 589.

De miraculis S. Ursmari suo tempore factis *opusculum*. Exstat apud Henschenium 18. Aprilis.

Vita Folcuini Tarvanensis episcopi, qui obiit anno 855. & in monasterio S. Bertini sepultus est. Habetur apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 622 [h].

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 462. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 6. vol. 10. p. 283. b Exstant Romæ in Bibl. Sfortiana teste *Oudino* loco citato. c Lat. etiam exhibuit *Beverigius* in notis ad Can. 56. Conc. Trullan. p. 158. d Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 46. e Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 119. f Epistola ad episcopos Britanniæ citerioris occurrit ap. *Martene* Thesaur. nov. Anecdot. tom. 3. p. 867. g Edit. nov. tom. 2. p. 730. h Scripsit etiam Homiliam super Evangelio de Zizaniis MS. Lovanii ad *B. Martyrum*, ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 474.

Sæc. X. ab an. DCCCC. 967. [a] SIMEON, magister & logotheta, claruit saltem circa annum 967. Condidit *Chronographiam*, sive *Annales* a Leone Armeno usque ad Nicephorum Phocam, quos Græc. Lat. extulit Combefisius inter Scriptores post Theophanem *Parif.* 1685. pag. 401. Hos Simeoni Metaphrastæ tribuit Cl. du Fresnius Indic. Auct. Græc. p. 61. Exstat Græce MS. in codice regio ejusdem Simeonis chronicon, ex variis chronicis & historiis collectum, ab orbe condito ad Leonem Armenum, in quo opere autor Theophanis scrinia strenue compilasse videtur. Vide du Fresn. ibid. p. 32. Codici MS. subnectuntur hi duo Iambi.

Ἀρχὴν μὲν Ἀδὰμ ἔσχεν βίβλος, καὶ τέλος
Τὸ πορφυρογέννητον εὐσεβοῖς κράτος.

Certe dubitari nequit quin utraque pars sit ejusdem Simeonis opus [b]. Ut vero Simeoni Metaphrastæ ascribatur, hic aquam mihi hærere fateor, utque credam ægre a me impetrare possum. Si enim Metaphrastes nec tunc admodum juvenis, initio hujus sæculi scribere incœpit, (quod certis fundamentis nititur) vix ad Nicephorum Phocam vitam produxisse censendus erit. De quo penes eruditos judicium esto. Illud monendum, Combefisium in animo habuisse Scriptores, qui in hoc volumine post Theophanem continentur, notis illustrare, sed morte intercedente absolvere non potuisse.

970. Vit. Abbon. per Aimoin. Monach. in Bibl. Floriac. p. 299. [c] ABBO, gente Gallus, patria Aurelianensis, Læti & Ermengardis filius, sub Willfaldo abbate in cœnobio Floriacensi educatus, & in academiis Parisiensi, Remensi, & Aurelianensi bonis literis imbutus, demum monasterii scholæ præfectus est. Ante annum 960. ab Oswaldo episcopo Wigorniensi in Angliam accitus, presbyteratus dignitate fuit honestatus, & cœnobii Ramesciensis a se nuper fundati scholæ præpositus. Post biennium multis muneribus ditatus, Floriacum repetiit; ubi post Oylboldi mortem abbas electus est. Claruit circa annum 970. Post annum 986. Romam proficiscebatur, ut privilegia monasterio suo ampliora a Johanne 15. obtineret. Post annum 996. Romam iterum petiit, ut Arnulpho Remensi archiepiscopo sede sua per injuriam spoliato apud Gregorium 5. pontificem patrocinaretur, utque monasterium Floriacense episcoporum Aurelianensium ditione autoritate pontificia eximeretur, impetravit. Anno 1004. ad monasterium Squirs, hodie Regulam dictum, in Guasconiam itinere suscepto, ut res cœnobii istius Floriacensibus pristino jure subjecti disponeret; orto inter comites suos, & monachos Guascones tumultu, lancea ventrem transforatus, obiit Idibus Novembris, inter martyres a suis repositus. Sæc. X. ab an. DCCCC.

SCRIPTA.

Epitome de vitis Pontificum, ex Anastasio Bibliothecario excerpta. Prodiit una cum Anastasio cura Johannis Busæi *Moguntiæ* 1602. 4°.

Vita S. Edmundi Anglorum Orientalium regis, & martyris, quam dum in Anglia commoratus est, a Dunstano rogatus, scripsit. Exstat apud Surium 20. Novembr. [d]

Collectio, seu epitome Canonum, a Mabillonio edita Analect. tom. 2. p. 248 [d2].

Epistola ad abbatem Fuldensem, a Baluzio edita Miscellan. tom. 1. p. 409.

Apologeticus ad Hugonem Francorum regem pro immunitatibus monasterii Floriacensis. Exstant fragmenta apud Aimoinum in vita Abbonis cap. 8. & 9.

Epistolæ 2. *ad Bernardum abbatem Bellilocensem*, quarum altera habetur integra, altera mutila, ibid. cap. 10.

Epistola ad Gregorium 5. Exstat fragmentum ibid. cap. 12.

[e] *Epistola* hexametris versibus *ad Othonem Imp.* scripta. Habetur fragmentum ibid. cap. 13.

Commentarius in Victorii canonem paschalem interiit, quo Cyclos annorum ab incarnatione Dominica ad sua usque tempora juxta veracem Evangeliorum fidem correxit Abbo, & ad annos postea circiter 1595. dilatavit [f].

Libri Dialectici & Astronomici, quos ab Abbone conscriptos esse prodit Aimoinus *, pariter interierunt [g]. * De vit. Abbon. c. 3.

Cæterum *epistolas* aliquot Abbonis in bibliotheca quadam Parisina MSS. nuper repertas esse refert Oudinus * [h]. * Supplem. p. 319.

PILGRIMUS, sive rectius Peregrinus, archiepiscopus Laureacensis in Germania ab anno 971. Obiit anno 992. Exstat *epistola ad Benedictum 7. papam*, qua illustris fidei ejus confessio continetur, Concil. tom. 9. p. 716 [i]. *Symbolum* ejus, inde excerptum, ediderunt novissimi Bibliothecæ 971.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. ad an. 1150. p. 1305. b Epitomen etiam Canonum, quæ exstat in Bibl. Canonic. *Justelli* & *Voëlli* tom. 2. p. 710. aut condidit aut scholiis illustravit. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 297. *Beveregii* præfat. ad Pandectas Canonum §. 27. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 509. d Habetur MSS. in Bibl. Cott. sub *Tiberio* B. 2 n. 1. d2 Edit. nov. p. 133. e Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. vol. 3. p. 269. f Prologum in hoc Commentario exhibuit *Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 118. g Sententia Abbonis de differentia Circuli & Sphæræ, & de cursu septem Planetarum per Zodiacum circulum habetur MSS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* A. 12. n. 2. h Prodierunt una cum Apologetico integro inter opera posthuma *Petri Pithæi* Paris. 1687. teste *Oudino* ubi supra. i Primus evulgavit *Wolfgangus Lazius* lib. 12. de rep. Romana lect. 7. c. 5. p. 1286. seq. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 874.

Patr.

Sæc. X. ab an. DCCCC. Patr. curatores tom. 17. p. 456. Integram epistolam, emendatiorem, quam antea, ex codice MS. dedit Cl. Lambecius Comment. lib. 2. c. 8. p. 641.

971. [a] NOTGERUS, seu NOTKERUS, a Sigeberto *Rogerus* dictus, gente Germanus, Sueviæ ducis filius, post Euracli mortem episcopatum Leodiensem anno 971. adeptus est. Othoni Imp. imprimis gratus. Obiit anno 1007. 4. Id. Aprilis.

SCRIPTA.

Historia episcoporum Trajectensium, seu *Leodicensium* (sedes enim Trajectensis Leodium postea translata est) ejusmodi opus scripsisse Notgerum ex epistola ad Weinfridum abbatem certo constat. Verum id quod nunc habemus Herigeri abbatis Lobiensis revera est, si modo recte conjicit Miræus *. Historiam istam edidit Johannes Chapeaville in rerum Leodic. historia *Leodii* 1612.

* Not. ad Sigebert. c. 137.

Vita S. Landoaldi ecclesiæ Romanæ presbyteri, libris duobus explicata ad Wormarum abbatem Gandensem. Exstat apud Surium ad 19. Mart.

Vita S. Remacli episcopi Trajectensis ad Weinfridum abbatem. Habetur apud Surium ad 3. Septembr. stylo horridiusculo a Surio in gratiam lectoris immutato.

De miraculis S. Remacli libri 2. qui eundem præ se ferentes autorem, vitæ Remacli subjiciuntur apud Surium ibid. in compendium tamen, omissis quamplurimis miraculis, a Surio redacti, vitandi tædii gratia. Verum Notgerum episcopum Leodiensem autorem habere non possunt, cum autor se Stabulensis monasterii incensioni (quæ anno 883. contigit) interfuisse testetur. Ad Notgerum forsan seniorem non male referri queant.

Vita S. Hadalini, nobilis Aquitani & confessoris, & monasterii Cellensis prope Dionantum conditoris, qui diem clausit extremum circa annum 690. Notgerum enim hujus vitæ autorem esse non immerito colligitur. Exstat apud Bollandum Februar. 3. tom. 1. ubi varia de Actis, tyrocinio vitæ religiosæ, & ætate, aliisque præmittuntur, p. 366. & Mabillonium Sæc. Benedict. 2. p. 1013. De variis qui fuere Notkeris ut rectius judicetur [b], notanda sunt quæ nos docet Jodocus Metzlerus monachus S. Galli, epistola ad Goldastum * anno 1599. data, ubi quatuor Notkeros recenset, episcopum Leodicensem, *Balbulum* vulgo, sed falso cognominatum, qui obiit anno 1007. vel 1008. semperque *Nodkerus* scribi solet; tres monasterii S. Galli alumnos, nempe Notgerum abbatem, *Piperis granum* dictum, cujus nulla, quod sciam, supersunt monumenta, Notgerum monachum, *Balbulum* revera dictum, qui diem clausit extremum anno 912. *Sequentiarum* autorem, qui & alia post se reliquit ingenii sui monumenta; nempe *Elucidarium* cujusdam libelli, notulis picti, qui adhuc in bibliotheca San-Gallensi asservatur; *De expositionibus S. Scripturæ* lib. 1 [c]. *Epistolarum ad diversos* lib. 1. *De vita S. Fridolini* lib. 1. *De vita S. Galli* carmine lib. 3. *De Musica & Symphonia* lib. 1. *Litanias*, *Antiphonas*, &c. [d] Tertium Notgerum, quem *Physicum* seu *Labionem* vocabant, medicum & arte pingendi insignem, generis splendore & eruditione nobilem, qui *hymnos* aliquot ecclesiasticos edidit [e], & Psalterium, librum Job, & Gregorii moralia in linguam Teutonicam primus transtulit [f], & e vivis excessit 3. Cal. Julii anno 1022. vel ut alii 1034. Hæc pluribus vir eruditus, rerumque sui monasterii callentissimus.

* Inter Epist. ad Goldast. num. 10. p. 13. Francof. 1683. 4to.

972. BENEDICTUS VI. natione Romanus, Hildebrandi filius, ab anno 972. 12. Septembr. ecclesiæ Romanæ pontifex. A Bonifacio diacono in castellum S. Angeli detrusus, ibique strangulatus, diem clausit, exeunte mense Martio, anno 974. Exstat *epistola* unica, qua episcopis Salisburgensibus vices apostolicas in Norica & Pannonia, concedit, Concil. tom. 9. p. 711.

975. [g] BENEDICTUS VII. natione Romanus, ex nobili Albericorum familia ortus, Davidis filius, primum Sutrinus episcopus, deinde ab anno 975. pontifex Romanus die 19. Decemb. ordinatus. Anno 983. habita Romæ synodo Giseleri Magdeburgensis episcopi, qui dignitatem istam malis artibus ab imperatore obtinuerat, causam dijudicavit. Obiit anno 984. die 10. Julii Exstat *epistola* ad Gallos & Germanos, qua Laureacensem ecclesiam metropolitanam esse decernit, ejusque archiepiscopo vices

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 482. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 417. seq. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 320. *Du Pin* Hist. Eccles. vol 8 p. 60. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 419. c Exstat una cum Sequentiarum libro apud *Bernard. Pezium* in limine tom 1. Anecdotorum; exhibuit etiam *Fabr.* ad calc. tom. 5. Bibl. med. & infim. Latinit. d Scripsit etiam Martyrologium, quod exstat ap. *Canisium* Antiq. Lect. tom 6. p. 761. Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 89. & libros duos de gestis *Caroli Magni*, ut notat *Oudin.* & *Fabr.* locis citatis. Habentur ap. *Canis.* Antiq. Lect. tom. 1. p 360. Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 57 e Hi Hymni a *Fabr.* loc. citat. & *Du Pin.* Hist. Eccles vol. 8. p. 60. *Notgero Balbulo* adjudicantur; exstant inter hymnos virorum illustrium Monast. *S. Galli* ap. *Canis.* Antiq. Lect. tom 5. part. 2. p. 728. seq. Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 190. f Psalterium Davidis, & cætera Cantica Biblica, Symbolum Apostolicum, Athanasianum, item Oratio Dominica in linguam Teutonicam a *Notkero Labione* traducta habentur apud *Jo. Schilterum* in tom 1. Thesaur. Antiquitat. Teutonic. a *Jo. Georgio Scherzio* edit. *Ulmæ* 1727. g Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 528.

apostolicas demandat, Concil. tom. 9. p. 718. A Lambecio primum edita est Comment. lib. 2. cap. 8. p. 645. qui & diploma Benedicti de monasterii Gemblacensis privilegiis anno 983. promulgatum exhibet ibid. p. 901.

975. LEO, diaconus, ni fallar, magnæ ecclesiæ CP. claruit circa annum 975. Scripsit *Historiam* Constantinopolitanam a morte Constantini Porphyrogennetæ, usque ad exitum Johannis Tzemiscis, i. e. ab anno 959. ad annum usque 975. Exstat hæc *historia* Græce MS. in instructissima regis Galliarum bibliotheca, historicis Byzantinis merito accensenda. Vide du Fresn. in Indice Auct. ad Glossar. Græc. col. 28. Opus, ut videtur, magni pretii, ex cujus libro 7. & 8. quædam hinc inde citat idem vir clarissimus, quique typis regiis, una cum aliis proxime edendum esse spem nobis fecit. Certe Combefisius ei inter Scriptores post Theophanem locum destinavit; & absoluto tomo primo in secundum rejecit, quem tamen morte præventus non edidit. Exstat etiam Leonis nostri *oratio* ad Basilium imperatorem Romani Junioris filium, qui una cum fratre suo Constantino Johanne, Tzemisci in imperio successit. Habetur Græce MS. inter codices Baroccianos in biblioth. Bodleian. cod. 131. fol. 306. B. incipit, Ἔδει μὲν τὸ &c.

976. [a] ANONYMUS, *Menologii Græcorum* compilator, claruit circa annum 976. quippe qui illud jussu Basilii imperatoris, non Macedonis qui anno 867. solus regnare cœpit, sed Junioris Romani imperatoris filii, qui imperium subiit anno 975. aggressus est; id quod tum ex Iambis operi præfixis liquet, in quibus

Ἄναξ ὅλης γῆς ἥλιος τῆς πορφύρας
Βασιλεὺς τὸ θρέμμα τῆς ἀλουργίδος,

vocatur, quod de Macedone dici nequit; tum quod in ipso opere Sanctorum quorundam, qui longe post Basilium Macedonem vixerunt, fit mentio. Prout jam exstat, semestre tantum hyemale complectitur, nempe a mense Septembri ad Februarium inclusive, altera anni parte vel deperdita, vel nondum eruta. Codex Græcus MS. judice L. Allatio * αὐτόγραφος est. Scriptus est in folio grandi pergameno, affabre perpolito, forma quasi quadrata, characteribus elegantissimis, capitalibus literis auro efformatis. Singularum paginarum pars superior nomina Sanctorum illius diei repræsentat; alterius dimidia scripta compendio Sanctorum gesta; altera imaginibus coloribusque non ineleganter sub oculos ponit. Miniatura excellit, prout pictoris cujusque ars, ingenium, vel studium ferebat. Plures enim erant qui imaginibus a se depictis nomina sua in margine libri expresserunt. Venerandum hoc ecclesiæ Græcæ monumentum Constantinopoli advectum in Lud. Sfortiæ possessionem cessit; postea in familiam Sfrondratorum transiit; demum a Paulo Sfrondrato cardinali, Paulo 5. pontifici donatum, ab eoque solenni inscriptione ornatum, in bibliothecam Vaticanam illatum est. Plura de hoc libro scire qui velit, adeat is L. Allatium, & qui ex Allatio sua pene omnia desumpsit F. Ughellum in præfatione. Codicem Græcum Latine reddidit Petrus Arcudius Corcyrensis. Arcudii versionem edidit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 6. p. 1049 [b]. Partem etiam æstivalem per suos menses edere cœperunt Bollandiani in Martio, Aprili, &c. Vide etiam quæ nos supra in Basilio Macedone hac de re diximus.

* De lib. Eccl. Græc. dissert. 1. p. 84.

SEVERUS, *Mok-fahi* filius, natione Ægyptius, patria Alexandrinus, secta Jacobita, Asmuninæ episcopus, claruit an. 978. 978.
Testis quippe est Georgius Homaïdius Almachinus Annal. part. 2. (quam sub titulo *Historiæ Saracenicæ* edidit Erpenius) lib. 3. p. 306. Severum fuisse tempore Ephrahæmi Syri, Jacobitarum in sede Alexandrina patriarchæ, qui sedem hanc adeptus est anno æræ S. martyrum 693. Hegiræ 367. i.e. Christi 977. & post tres annos cum dimidio e vita excessit. Contexuit Severus sermone Arabico de vitis & rebus gestis patriarcharum Alexandrinorum *tomos tres*. In quibus ecclesiæ istius originem & integram historiam per singulas quasque successiones fuse persequitur. Hos partim proprio marte condidit, partim ab aliis olim scriptos, ex monumentis in monasterio S. Macarii aliisque Scethes monasteriis, & Alexandriæ bibliothecis repertis, diligenter conquisivit, & tum sua, tum aliorum opera, ex lingua Cophtica & Græca in Arabicam transtulit, uti in præfatione ipse satis luculenter testatur. Exstitit hæc historia MS. in bibliotheca V. C. Gilberti Gaulmini Parisiensis, libellorum supplicum magistri. Abrahamo Ecchellensi in Eutychio vindicato part. 1. utramque fere facit paginam, tot ex ea loca ubique profert, cap. 1. 4. 6. 7. 10. 14. & alibi non semel. Scripsit item Severus *Tractatum* adversus Eutychii Batricidæ, patriarchæ Alexandrini annales, qui in bibliotheca Vaticana MS. hodie asservatur. Confer Ecchellens. in Indic. Auct. ad calcem Eutych. Vindic. num. 65.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 530. seq. b Gr. & Lat. nunc primum evulgavit *Annibal Albanus* 3. tom. *Urbini* 1727. fol.

Sæc. X. ab an. DCCCC. 980. [a] ETHELWERDUS, sive *Elfwardus*, seu ut ipse in fronte epistolæ ad Mahtildem consobrinam sibi titulum ponit, *Patricius Consul Fabius Quæstor Ethelwerdus*; gente Anglus, ex regio Anglorum monarcharum stemmate prognatus, Ethelredi quippe regis, Ethelwulphi filii, atnepos; claruit anno 980 [b]. Scripsit ad Mahtildem consobrinam *historiam brevem libris* 4. ab origine mundi ad Edgari regis obitum, qui contigit anno 974. in quibus postquam tempora ante Christum enumerarit potius quam descripserit, & deinde ad annum Christi 449. res gestas mira brevitate perstrinxerit, ab eo deinceps anno, quo Saxones sive Angli in Britanniam primum appulerunt, unicis Anglorum rebus enarrandis dat operam. Prodiit historia ista a nobiliss. Savilio edita inter Scriptores Anglicos, *Londini* 1596. fol. 472.

980. [c] GERARDUS, presbyter Augustanus, ecclesiæ cathedralis canonicus, & si idem fuerit, Udalrici episcopi capellanus. Claruit anno 980. Udalrico dum vixit, admodum familiaris. Mandavit literis *vitam S. Udalrici*, episcopi Augustæ-Vindelicorum, ipse pene omnium rerum gestarum testis oculatus, quam absque autoris nomine edidit nobilissimus Velserus in rebus Vindelicis p. 515. Alium etiam librum condidit *de miraculis S. Udalrici*. Restituto autoris nomine, hæc duo opuscula exhibet Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 415.

980. LANTFREDUS, sive *Lantfridus*, gente Anglus, cœnobii Wintoniensis monachus, claruit circa annum 980. Scripsit librum *de miraculis S. Swithuni*, scilicet post obitum illius, patratis. Exstat MS. in eximiæ antiquitatis & pulchritudinis codice bibliothecæ Cottonianæ sub Nerone E. 1 [d]. Epistolam præfatoriam ex alio codice Cottoniano, manu Semi-Saxonica exarato edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 322 [e].

980. [f] ADSO, ordinis Benedictini monachus, & post mortem Alberici cœnobii Dervensis abbas. Claruit anno 980. Obiit anno 992. Exstant ab eo scripta, *Vita S. Bassoli confessoris*, apud Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 67. *De translatione & miraculis ejusdem liber*, ibid. Sæc. 4. part. 2. p. 137. *Vita S. Bercarti abbatis*, ibid. Sæc. 2. p. 831. *De miraculis S. Waldeberti*, Sæc. 3. part. 2. p. 451. *Vita S. Frodoberti abbatis primi Cellensis prope Trecas*, Sæc. 2. p. 626. *Historia translationis Reliquiarum ejusdem*, Sæc. 4. part. 2. p. 243. *Vita S. Mansueti Scoti* edita *Paris.* 1636. a Fr. Bosqueto Eccles. Gallican. Histor. tom. 1. part. 2. p. 23 [g]. Tractatus *de Antichristo*, qui inter opera Augustini reperitur, Adsoni nostro a quibusdam ascribitur; alii Rabano Mauro (in cujus etiam operibus locum habet) tribuunt, Anselmo alii, Bostonus Buriensis, Balæus, &c. Probabile est tractatum istum de Anti-christo (cujuscunque tandem sit) epistolam Adsonis ad Gerbergam reginam Henrici Aucupis Germaniæ regis filiam præfixam habuisse.

[h] SUIDAS, arte grammaticus, vixisse videtur circa ann. 980. quippe qui in voce Ἀδὰμ diversas annorum æras recensens, computationem suam terminet in obitu Johannis Zemiscis Imp. qui veneno sublatus est anno 976. Si quæ sint, quæ sequiora sapiunt tempora, fortasse a recentiore manu addita sunt. Interim miraberis mecum lector, vel stupebis potius vix ferendam Miræi * oscitantiam, qui de Attico CP. hæc Suidæ verba laudans, viz. *Qui tunc Sebasteæ in philosophia excellebant, ex Eustathii schola prodierant, quem episcopum & ducem hujus loci monachorum cognovimus*; mox subinfert, *ex his Suidæ verbis videtur ætas ipsius Suidæ colligi posse; dicit enim se cognovisse Eustathium Sebasteæ episcopum, Attici magistrum, qui Atticus sub annum Christi 425. vivere desiit.* Cui enim vel puero notum non est Suidam hoc loco non de propria, sed historica, scientia agere. Condidit Suidas *Lexicon* prolixum, in quo quamplurima habet ad rem theologicam, & historiam ecclesiasticam spectantia, & non pauca veterum fragmenta, plerumque etiam ubi nomen autoris non apponitur. Et si Bonaventuræ Vulcanii judicio * standum sit, potissimam Lexici sui partem ex Agathiæ scriptis concinnavit Suidas. Prodiit Græce *Mediolani* 1499. fol. [i] *Basil.* 1544. fol. Lat. interprete Henrico Wolffio [k] *Basil.* 1581. Gr. Lat. cum versione seu potius paraphrasi Æmilii Porti Cretensis ac notis ejusdem subinde additis, *Coloniæ Allobrogum*, i. e. *Genevæ* 1619. 2. vol. fol. [l].

* Not. ad Honorium c. 51.

* In epist. Ded. Agath. præfix.

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 499. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 343. [b] *Nicholsonus* secutus *Lelandum* & *Pitseum* Ethelwerdum sæc. undecimo collocat, & obitum ejus ad an. 1090. refert. vid. Bibl. Historic. Ang. p. 48. [c] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 508. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 111. [d] Item inter MSS. Cod. Comitis *Clarendonii* in Hibernia cod. 89. Etiam prosa & carmine in MSS. Cod. *Jacobææ* Bibl. cod. 349. ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 498. [e] Scripsit etiam metrice librum de fundatione *Wentanæ* Eccles. qui intitulatur Liber fundamenti, ut refert *Thomas Rudborne* apud *Wharton.* tom. 1. p. 192. [f] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. p. 45. [g] Liber 2us de *Mansueti miraculis* exstat ap. *Martene* in Anecdotorum tom. 3. p. 1014. [h] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 4. §. 1. vol. 9. p. 620. vid. etiam *Kusteri* præfationem *Suidæ* editioni a se adornatæ præmissam. [i] Venet. 1514. [k] Non *Henrico* sed *Hieronymo Wolffio* Basil. 1564. postea recus. ibid. 1581. [l] Novissime cum notis & observationibus *Ludolphi Kusteri* Gr. & Lat. *Cantab.* 1705. 3. vol. fol. Scripsit etiam *Suidas* Etymologicum opus a Lexico plane diversum; servatur Lugd. Bat. inter libros *If. Vossii.* item in Bibl. Vaticana teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 650. & vol. 10. p. 23.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

980. [a] ROSWIDA, seu *Rosvitis*, natione Germana, in cœnobio Gandersheimensi monialis; claruit anno 980. pietate non minus quam generis nobilitate insignis, maxime vero bonarum literarum scientia illustris, quas supra communem sæculi sui sortem & sexus captum excoluit, Græce simul & Latine docta, prosa pariter ac metro pollens. Scripsit Ottonis 2. Imp. & Gerbergæ abbatissæ jussu, *Historiam seu panegyricum de gestis Ottonis* 1. carmine heroico [b]. Carmine item conscripsit *Historias sacras* 8. viz. *Passionem S. Dionysii martyris*, *passionem S. Pelagii martyris* [c], &c. Prosa vero exaravit *Comœdias sacras 6. de variis argumentis*, præcipue vero Sanctorum laudibus. Omnia isthæc opuscula collegit, & simul edidit Conradus Celtes, primus Germaniæ poeta laureatus, *Norimbergæ* 1501 [d]. Panegyricus Ottonis Imp. habetur etiam inter Scriptores Germanicos a Reubero editos.

981. [e] INGELRAMNUS, sive *Angelrannus Scholasticus*, abbas Centulensis, claruit circa annum 981. Scripsit metrice ad Fulbertum episcopum Carnotensem, *de vita & miraculis S. Richarii* abbatis Centulensis, *libros* 4. Primum integrum exhibuit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 213. Secundi & tertii argumenta tantum capitulorum; quartum, qui relationem S. Richarii ex Sithiensi monasterio in Centulense continet, edidit idem Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 563.

986. [f] JOHANNES XV. natione Romanus, Leonis presbyteri filius, ab anno 986. pontifex Romanus die 25. Aprilis ordinatus. Sub initia pontificatus a Crescentio consule Roma expulsus, & in Tusciam fugatus, a Romanis mox revocatus est metu Othonis Imp. quem de suppetiis interpellarat pontifex. Anno 989. habita Romæ synodo, Adelbertum Pragensem episcopum derelictam jam monasticæ vitæ studio gregis sui curam repetere coegit. Anno 992. Acta synodi Remensis, in qua depositus fuerat Arnulphus episcopus Remensis, damnavit; missisque anno 995. in Galliam legatis, Arnulphum sedi suæ restituit. Obiit anno 996. die 30. Aprilis. Exstant *epistolæ* 3. Concil. tom. 9. p. 731 [g].

990. [h] ÆLFRICUS, sive *Alfricus*, natione Anglus, Æthelwoldi episcopi Wintoniensis discipulus, ejusque in regimine cœnobii Abendoniensis successor (modo Baleo fides adhibeatur.) Teste vero Gulielmo Malmsburiensi *, ab Edgaro rege abbas Malmsburiensis factus est, quin & (si Johanni Capgravio fides) primus monasterii S. Albani recens instaurati ab Oswaldo episcopo Worcestrensi abbas constitutus circa annum 969. Habetur equidem apud Gul. Malmsburiensem * Edgari regis charta cœnobio Malmsburiensi concessa, qua se Ælfricum, virum in omnibus ecclesiasticum, monasterio isti præfecisse testatur anno regni sui 14. & incarnationis dominicæ 974. Quamplurimi sunt, qui illum primo episcopum Wiltoniensem (Wellensem vocat Baleus) deinde Cantuariensem archiepiscopum ab anno 995. fuisse volunt; fato functum 1006. primo Abendonæ sepultum, deinde Cantuariam translatum. Verum alium ab archiepiscopo Cantuariensi fuisse Ælfricum nostrum suadere videtur ipsius ad Wulfstanum Eboracensem epistola, qua seipsum solo abbatis titulo cohonestat; cum tamen ex Simeone Dunelmensi, Rogero Hovedeno, aliisque, liqueat, Ælfricum Cantuariensem sedem istam integro sexennio tenuisse, antequam Wulstanus ad Eboracensem promoveretur; nisi potius cum Gulielmo Malmsburiensi & Matthæo Florilego Ælfricum in sede Cantuariensi ante Siricium collocemus, & tunc quidem tempora optime convenient. Interim celandum non est, quod tradunt nonnulli historici, Wulstanum non ante annum 1002. sedem Eboracensem adeptum esse; quo posito, nullo modo fieri potest, ut Ælfricus noster inter archiepiscopos Cantuarienses locum teneat. Alius quidem fuit Wulfstanus Eboracensis archiepiscopus. Verum cum istum anno 956. ante Edgari regis tempora obiisse constet, parum is fortasse in rem nostram conferre censendus erit. Certe vexata est quæstio nec solutu facilis, unusne fuerit hoc tempore an duo Ælfrici, hic Cantuariensis archiepiscopus, ille Grammaticus librorum pene omnium qui sub Ælfrici nomine latent parens, uterque Æthelwoldi discipulus. Priorem sententiam tuentur scriptores nostri pene ad unum omnes; quam tamen cum difficultatibus quibusdam premi animadverteret ὁ πάνυ Usserius, ad conciliandas quæ oriuntur difficultates multa congessit, quæ ex bibliotheca ejus Theologica MS.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

* In vit. Aldhelmi.

* De gestis reg. Angl. l. 2. c. 8.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 502. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 2. p. 719. & vol. 3. p. 322. item Bibl Eccles. ad *Trithem.* c. 391. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 61. b Recensuit & notis illustravit *Henr. Meibomius* avus ad calc. *Witikindi* Corbeiens. Annal. *Francofurt.* 1621. fol. c Exstat emendatior tom. 5. Act. Sanctor. Junii 26. d Recudi fecit *Henr. Leonard. Schurzfleischius* Witteb. 1705. 4to. Carmen de fundatione Gandesheimensis Eccles. ineditum exhibuit *Jo. Geor. Leukfeld* ad calc. Antiquitatum Gandesheimens. *Guelpherbyti* 1709. 4to. Habetur etiam tom. 2. Scriptorum Brunsvicens. a *Leibnitio* edit. *Hanov.* 1710 fol. e Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 259. f Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 120. g Epistola *de pace conciliandа* inter *Æthelredum* regem Angliæ, & *Richardum* ducem Normanniæ occurrit apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 264. h Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 489. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 66.

com-

Sæc. X. ab an. DCCCC.

compendio exhibebimus. "Quid igitur, *inquit*, si hæc omnia in hunc modum inter "se concilientur? Ælfricus, 1°. ante an- "num 956. (quo obiit prior ille Wulfsta- "nus Eboracensis archiepiscopus, ad quem "Ælfricus, posteaquam jam in Æthelwoldi "schola literis operam dederat, epistolam "scripserit) cœnobioli alicujus abbas fa- "ctus fuit: atque hoc tempore scripsisse "potuit ad Wulfstanum & Wulfinum lite- "ras. 2°. Post annum 963. (quo Æthel- "woldus in Abendoniensi abbatia successo- "rem reliquit Ordgarum discipulum suum) "Ordgaro condiscipulo suo in Abendonien- "sis cœnobii præfectura successit. 3°. Cir- "ca annum 969. ab Oswaldo Wigorniensi "episcopo abbas S. Albani constitutus est, "(quæ quidem abbatia major est illa Aben- "doniensi.) 4°. Circa annum 974. ab Ed- "garo rege (ut chartæ illius verba habent) "famosissimi constitutus est abbas cœnobii "Malmsburiensis. 5°. Ab anno 978. ad "ann. 981. Cridiatunensis apud Devonien- "ses fuit episcopus. Nam Alfricum Cri- "diatunensem episcopum prius abbatem "Malmsburiensem fuisse, & virum doctum "habitum fuisse, librosque duos, unum de "rebus cœnobii sui, de rerum naturis al- "terum, scripsisse, testantur historici; quod "vehementer sane arguit Alfricum illum "eundem cum nostro fuisse. 6°. Ab anno "etiam 990. ad 995. Wiltoniensium fuit "episcopus post Siricium, sicut etiam De- "voniensium eodem tempore post Side- "mannum. 7°. Ab anno 995. ad 1006. "(quo obiit) post Siricium Cantuariensis "fuit archiepiscopus. Certe anno 1001. di- "plomati ab Æthelredo rege monachis Sep- "toniensibus concesso (quod apud Harps- "feildum habetur p. 197.) subscripsit Æl- "fricus Cantuariensis archiepiscopus. Ha- ctenus Cl. Usserii conjectura. Et Ælfricum quidem hoc tempore sedem archiepiscopalem tenuisse, fidem mihi facit certissimam privilegium istud Æthelredi regis ecclesiæ Christi Cantuariensi concessum, quod Saxonice & Latine edidit H. Spelmannus Concil. Brit. tom. 1. p. 507. cui proxime post Æthelredum loco subscribit Ælfricus his verbis e Saxonico Latine versis; *Ego Ælfricus ecclesiæ Christi Archiep. boni hujus regis munificentiam ligno crucis in æternum corroboravi*; sive ut in veteri exemplari Latino ibidem edito pag. 509. habetur; *Ego Ælfricus Dorobernicus archi-præsul hanc prærogativam vexillo sancto confirmavi*. Concessum est hoc privilegium juxta vetustum exemplar Latinum an. 1006. in quo falsum esse numerum ex scriptoris vitio non sine causa suspicatur Cl. Spelmannus, qui referendum potius censet ad an. 1002. Et certe cum testes inter alios exhibet Godwinum, qui sedem Roffensem adiit an. 1001. & Wolfstanum episcopum Londinensem, qui juxta fastos Savilianos obiit an. 1003. vel sequenti, i. e. Æthelredi 25. vel 26. haud alius annus dari potest. Nihilominus improbavit hanc Usserii aliorumque sententiam H. Whartonus; pluribus seu argumentis seu conjecturis contendit Ælfricum, ex episcopo Wintoniensi, Siricio in sede Cantuariensi anno 995. successisse, obiisse anno circiter 1005. Ælfricum vero Grammaticum, primo fuisse monachum, deinde abbatem, ut videtur, Wintoniensem, tandem ab anno 1023. archiepiscopum Eboracensem factum, Ælfricum *Puttam*, i. e. doctum seu sapientem dictum, diemque clausisse extremum anno 1051. ut si circa annum 952. natus sit, centenario proximus obiit. Hæc pluribus vir eruditus dissertatione de duobus Ælfricis, quam Angl. Sacr. tom. 1. p. 125. inseruit. Litem hanc meam non faciam, etsi omnibus rite expensis me in sententiam Whartonianam propendere fateor [a]. Perpendat æquus lector utrinque dicta, & judicio fruatur suo. Vir certe erat Ælfricus noster supra communem sui sæculi sortem in Theologicis, nec minus in Grammaticis (*Grammaticus* inde dictus) eruditus: tantam exinde apud populares suos famam adeptus, ut sermones ab eo scripti, vel Saxonice versi in ecclesiis publice legi juberentur; atque ex ipsius epistolis haud paucæ in vetustum ecclesiæ Anglicanæ synodicon cooptarentur. Vir prudens, pius, & religionis Christianæ zelo fervidus, ad scientiam, fidem, & pietatem Christianam ævo rudi barbaroque, promovendam natus. In contexendis sermonibus, populo diebus festis dominicisve, lingua Saxonica, prælegendis, partim ex SS. patrum scriptis decerptis, partim de suo additis, incredibilem plane posuit diligentiam. Quorum integri codices in bibliothecis nostris adhuc delitescunt. Nec minore usus est studio & labore in S. scripturæ libris in patrium sermonem transferendis. Exstat in bibliotheca Bodleiana, ne de aliis dicam, ejus Pentateuchus, cum libris Josuæ & Judicum [b]. Præfationem Geneseos Saxonice & Latine extulit Whartonus noster Auctuar. ad Hist. Dogmat. Usser. p. 380.

[a] Conf. *Wanleii* Præfat. ad Catalog. MSS. Vet. Septentr. [b] Cap. 24. priora lib. Geneseos cum epistola ad *Æthelweardum* nuncupatoria Saxon. exstant in bibl. Coll. Corp. Christi, item in Bibl. publ. Cantab. Fragmenta quædam Excerptorum ex Pentateucho in bibl. Eccles. Lincoln. teste *Wanleio* Catalog. 151. 162. 305. Cap. 37. Geneseos ad finem libri Saxon. habentur in Bibl. Cott. sub *Othone* B. 10. n. 24. Præfatio Geneseos ibid. sub *Vitellio* D. 7. n. 1. Heptateuchum cum Evangelio *Nicodemi* & Homil. de libro *Job* Saxon. edidit *Edv. Thwaits* Oxon. 1698. 8vo.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

[a]SCRIPTA.

Tractatus de veteri & novo Testamento, quo enumeratis sigillatim utriusque voluminibus, ac rebus sub utroque fœdere gestis ordine enarratis, historiam sacram usque ad Hierosolymam a Tito expugnatam deducit. Saxonice.

Homilia paschalis de corpore & sanguine D. N. Jesu Christi, quæ quovis Paschate ad populum recitari lato olim canone jussa est. In homilia ista repens tunc sensim in ecclesiam Transubstantiationis dogma Ælfricus aggreditur, ac productis argumentis quamplurimis, ex Ratramni libro maximam partem desumptis, funditus convellit, adeo ut quænam ecclesiæ Anglicanæ isto ævo de Eucharistia fides fuerit, luculentissimis exinde pateat indiciis. Certe quam diversa fuerit Ælfrici, & ecclesiæ Anglicanæ hoc tempore, ab hodiernis ecclesiæ Romanæ dogmatibus sententia uno alterove exemplo manifestum fiet. In omnibus pene scriptis theologicis diserte docet sacras scripturas a fidelibus esse legendas, discendas, earumque lectionem non minus ad animam purgandam, quam cibum naturalem ad corpus nutriendum, conducere. Hæc nos in homiliis sive sermonibus Saxonicis; hæc in compendio veteris & novi Testamenti ad Sigwerdum nobilem, alibique ubivis docet. Quin & præfatione quam versioni suæ Geneseωs præmisit, objectionem adversus sacras scripturas in sermonem popularem transferendas, ne eas prave intelligant imperiti, luculenter diluit. In dogmate de Eucharistia sententiæ pontificiæ apertum plane bellum indicit. In sermone de Sacrificio, eoque satis prolixo, qui in die Paschatis solenni coram populo recitari solebat, id pene unice agit, "ut ostendat nos "spiritualiter corpus Christi gustare, ejusque sanguinem bibere, cum vera fide sacram illam gustemus Eucharistiam; panem & vinum non posse per ullam benedictionem in Christi corpus & sanguinem mutari: vere quidem Christi corpus & sanguinem esse, non tamen corporaliter sed spiritualiter: esse quidem Eucharistiam quæ ad altare Dei consecratur commemorationem corporis Christi quod pro nobis obtulit, & sanguinis sui quem pro nobis fudit, corpus sanguinemque Christi non corporaliter sed spiritualiter; nec disputandum, qui hoc fieri posset, sed quod ita fiat nostra fide esse tenendum." Verum integrum sermonem exscribere necesse sit, si modo omnia quæ huc spectant excerpere velimus. Paschalem hunc sermonem primus Saxonice & Anglice edidit Matthæus Parkerus Archiepisc. Cantuar. *Lond.* 1567. 12°. Transtulit in Acta & Monument. tom. 2. Johan. Foxus. Recudit Gulielm. l'Isle sive de Insula *Lond.* 1638. 4°. Tandem Saxonice & Latine edidit Abr. Whelocus Not. ad Bed. Hist. Eccl. p. 462. Nec in hoc modo sermone, sed & alibi eadem iisdem pene verbis repetit, præcipue in epistola tum ad Wulfinum episcopum Schireburnensem, tum ad Wulfstanum archiepiscopum Eboracensem. Utriusque partem bene longam monumentis suis Anglico-Saxonicis l'Isleus noster inseruit; exinde Saxonice & Latine Whelocus ad Bedam p. 333.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

Epistolæ 2. altera *ad Wulfinum episcopum Schireburnensem*, altera *ad Wulfstanum archiepiscopum Eboracensem* [b]. In his multa ex homilia paschali de Eucharistia, ac spirituali solummodo corporis & sanguinis Christi præsentia repetuntur. Utraque epistola, jubente Wulfstano, ab Ælfrico postea in Latinum sermonem conversa est, & ecclesiæ Anglicanæ libris synodicis ac pœnitentialibus olim inserta; cautumque est, lata lege ecclesiastica, ut loco admonitionis spiritualis doctrinæ ab episcopo, data quavis occasione, ad clericos & presbyteros prælegerentur. Unicum de hac ad Wolfstanum epistola addam. Ex Latina hac epistola in pervetusto codice Wigorniensi, qui nunc in bibliotheca collegii Corporis Christi Cantab. asservatur, periodum hanc expunxerat sequioris cujusdam temporis monachus, utpote ecclesiæ Romanæ dogmati de Transubstantiatione e diametro repugnantem; *Non fit tamen hoc sacrificium corpus ejus, in quo passus est pro nobis; neque sanguis ejus, quem pro nobis effudit, sed spiritualiter corpus ejus efficitur & sanguis: sicut manna quod de cœlo pluit, & aqua quæ de petra fluxit. Sicut Paulus apostolus ait.* Securum se existimavit bonus monachus linguæ Saxonicæ ignarus, nescius utique in epistola Saxonica hæc eadem contineri. Quin & in codice Exoniensi, quem ecclesiæ suæ dono dedit Leofricus primus Exoniensium antistes, hæc ipsa epistola Ælfrici Latina incorrupta hodie superest, unde hanc sententiam Cl. l'Isleus restituendam curavit.

Opuscula supra enumerata ex ecclesiarum Exoniensis, Herefordiensis, ac Wigorniensis archivis eruit, & adjecta versione Anglica, Saxonice edidit (excepta unica ad Wulfstanum Eboracensem epistola, quam Latine simul ac Saxonice dedit [c]) vir spectabilis Guliel. L'isle *Lond.* 1623, 1638. 8°.

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 492. [b] Prologum ad Epist. ad *Wulfstanum* exhibuit *Wanleius* Catalog. p. 22. [c] Eandem iterum exhibuit Lat. & Saxon. *D. Wilkins* inter Leges Saxonicas editas *Lond.* 1721. p. 161;

Edita

Edita prius fuerant (tractatu primo excepto) Saxonice ſimul ac Anglice a Johanne Foxo, Actorum & Monument. Eccl. tom. 2. ad ann. 1538.

Liber pœnitentialis, eccleſiæ Wigornienſi olim a Wulfſtano epiſcopo (qui ſub Gulielmo Normanno floruit) donatus, in quo epiſtolæ iſtæ inter alios canones locum ſortiuntur; aſſervatur etiamnum in bibliotheca collegii S. Benedicti Cantab. Extat etiam tam Saxonice quam Latine in libro canonum eccleſiæ Exonienſi donato a Leofrico epiſcopo, qui ab anno 1049. ſedem iſtam tenuit. Habetur iſte liber in bibliotheca publica Oxonienſi.

Epiſtola de canonibus ad Wulfinum epiſcopum, capitulis 35. conſtans. Habetur Lat. Concil. tom. 9. p. 1003 [a].

INEDITA.

Sermonum lingua Saxonica 80. *libri* 2. quos partim a ſeipſo, partim ab aliis, Latine antea ſcriptos in plebis uſum rogantibus epiſcopis Saxonice poſtea convertit. Plures hodienum habentur collectiones ſermonum Ælfrici Saxonicorum, quæ paſſim in Anglia, partim in privatorum manibus, partim in publicis bibliothecis aſſervantur [b]. Ex his exſtant Cantabrigiæ duæ, altera in bibliotheca publica Academiæ, altera in bibliotheca S. Benedicti. Prima 60. conſtat ſermonibus, altera 24. In utraque vero habetur *Sermo paſchalis*, titulo *ſermonis de ſacrificio in die Paſchæ*. Ex Ælfrici enim ſermonibus ſelecti ſunt præ cæteris 24. qui populo publice prælegerentur, eo ordine, ut 12. priores de rebus agentes generalibus (ut *De initio creaturæ*, *De auguriis*, *De die judicii*, *De vaniloquio & negligentia*, *De avaritia*, *De falſis Diis*, &c.) quandocunque ſacerdoti viſum eſſet, legerentur. Poſteriores vero 12. propriis feſtis aſſignantur (viz *De annunciatione B. Mariæ*, *De nativitate Domini*, *De circumciſione Domini*, *De Epiphania*, *De purificatione B. Mariæ*, *Dominica prima in Quadrageſima*, *Dominica Palmarum*, *die Paſchatis*, &c.)

Epiſtola de conſuetudine Monachorum. Exſtat MS. in collegio S. Benedict. Cantab [c].

[d] *Epiſtola ad Sygefertum contra Clericorum nuptias*. Principium ejus exhibet Gul. L'iſle præfatione in Hom. Paſchal.

Canones concilii Nicæni, Saxonice verſi MSS. in Collegio dicto [e].

Chronica Saxonica maxime de eccleſia Cantuarienſi, ab Ælfrico anno ætatis ſuæ 23. Saxonice ſcripta, MSS. ibidem [f].

Paſſiones & vitæ Sanctorum, tranſlatæ ex Latino in Saxonicum ſermonem per Ælfricum. Habentur in bibliotheca Cottoniana ſub Julio E. 7. n. 1 [g].

Vita ſancti Guthlaci, Saxonice ad Ælfwaldum Orientalium Anglorum regem ſcripta, MS. ibid. ſub Veſpaſiano D. 21. n. 2 [h].

Linguæ Latinæ *Grammatica*, *Saxonico-Latina* præfixa præfatione Latina MS. exſtat alicubi [i]. Plura enim exinde loca habet Gul. L'iſle Præfat. in Homil. Paſchal. immo (quod poſtea reperi) typis excuſa prodiit (una cum gloſſario ejuſdem generis) *Oxon.* 1659 [k]. Quo non obſtante me erroris arguit Whartonus, quod in recenſendis Ælfrici ſcriptis, *Grammaticam* ejus & *Dictionarium Latino-Saxonicum* illius operibus MSS. annumeraſſem, quæ antea a Somnero evulgata fuerant. Immerito utique. Exſtare tamen MSS. in bibliotheca Cottoniana, & D. Johannis Oxon. alibique ſæpius, *Gloſſarium* Ælfrici, ab eo quod publici juris fecit Somnerus longe diverſum, norunt quotquot in his ſtudiis hoſpites non plane ſunt, & pluſquam ſemel iterumque monet Cl. Hickeſius Catal. lib. Septentrion. quem Grammaticæ ſuæ *Anglo-Saxonicæ* ſubjecit: ubi etiam de Ælfrici noſtri operibus Saxonicis, tum editis tum MSS. plura te, lector Philo-Saxo, docebit. Vapulat proinde hoc nomine Whartonus Wh. Kennetto viro ingenuo atque erudito, qui Somneri vitam patrio ſermone nuper edidit p. 76. Verum hæc obiter.

Excerpta ex Priſciano minore, ac Saxonice verſa, plura MS. Cantabrigiæ.

Dictionarium Latino-Saxonicum [l]. *Opera quædam Donati Saxonice verſa.* *S. Gregorii M. dialogi V. Saxonice verſi.*	MSS. Cantabrigiæ, & in bibliotheca Lumleiana.

a Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. vol. 1. p. 250. De *Ælfrico*, qui hos Canones ſcripſit, & de *Wulfino* ad quem ſunt ſcripti, videſis *Wilkins* ibid. p. 255. Hæc epiſtola cum duabus aliis, una de Chriſmate, altera de cœlibatu Sacerdotum, ſervatur MSS. in Bibl. Cotton. ſub *Vitellio* D. 7. n. 4. b Ut in Bibl. Bodl. & D. Jacobi Weſtmonaſter. teſte *Wanleio* Catal. p. 1. 174. c Epiſtolam nuncupatoriam exhibuit *Wanleius* ibid. p. 110. d Nona eſt Homiliarum quæ continentur in Cod. bibl. Coll. C. C. Cantab. inſignito nota S 9. & tertia in Bibl. Cott. ſub *Fauſtina* A. 9. e Item Capitula *Theodolphi* Epiſc. Aurelianenſis, ſi fides *Jo. Johnſon.* in Collect. Eccleſ. Leg. & Canon. ad an. 1004. habenda ſit. Ex MSS. Coll. dict. publici juris fecit Lat. & Saxon. *Spelman.* Conc. tom. 1. p. 585. item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 265. f *Ælfrico* minime ſunt adjudicanda, quippe quæ longe ante *Ælfricum* natum ſcripta. Vid. *Wanleii* Præfat. ad Catalog. g Præfationes Lat. & Saxon. dedit *Wanleius* ibid. p. 186. Homiliæ in feſtis diebus Sanctorum, & alii *Ælfrici* tractatus exſtant MSS. Saxon. in Bibl. Cott. ſub *Veſpaſiano* D. 14. n. 3. ſeq. Homiliam Anglo-Saxon. in die natali *S. Gregorii* Anglice verſam edidit *Eliz. Elſtob* adjuncta Lat. verſione *Gul. Elſtob* Lond. 1709. 8vo. h Per *Felicem* monachum Croylandenſem primum Lat. ſcripta fuit, & dein ab incerto autore Saxon. verſa. vid. *Oudin.* tom. 1. p. 1790. *Wanl.* Catal. p. 245. i Scil. in Bibl. C. C. C. & Publ Cantab. in Bodl. & Coll. D. Johannis Oxon. In Bibl. *Tho. Cartwright* de Ayno, *Symondſii D' Ewes*, notante Wanleio. In Bibl. Cott. ſub *Julio* A. 2. n. 2. Præfatio ibid. ſub *Vitellio* D. 7. n. 2. k Codex, quo uſus eſt *Sommerus* in editione Grammaticæ, aſſervatur in bibl. D. Jacobi Weſtmon, ut notat *Wanleius* ubi ſupra p. 182. l Dictionaria duo *Ælfrici* attribuit V. Cl. *Gul. Nicholſon*

Sæc. X. ab an. DCCCC. Eundem *Æthelwoldi præceptoris vitam* conscripsisse prodit Gul. Malmsburiensis in vita Aldhelmi MS. Verum an opus istud supersit, non constat.

Cæterum Ælfrici *Sermones* Latini injuria temporis interierunt [a]. Nec enim mirum est episcopos Lanfrancum secutos, qui Transubstantiationis dogma fere sectati sunt, nimio veritatis in iis passim deprehensæ fulgore offensos, eos ex ecclesiarum Cathedralium archivis, ubi repositi erant, sublatos suppressisse; Saxonicos interim sermones (lingua quippe ipsis ignota obvelatos) inviolatos superfuisse. Lingua enim Saxonica post invasionem Normannicam mox penitus evanuit.

990. [b] HERIGERUS, sive *Harigerus*, primum monachus, dein abbas Laubiensis. Fulcuino suffectus anno 990. Obiit anno 1007. die 31. Octobris.

SCRIPTA.

Historia, seu gesta episcoporum Leodiensium, quæ Notgero vulgo ascribitur. Exstat apud Johannem Chapeaville in rerum Leodiensium historia *Leodici* 1613.

Liber de corpore & sanguine Domini, quem anonymum edidit Ludovicus Cellotius ad calcem historiæ Gotteschalci *Parisf.* 1655. fol. [c].

De vita & miraculis S. Ursmari libri 4. carmine rudi & inculto scripti. Apud Henschenium ad diem 18. Aprilis. Primus hos libros evulgavit Ægidius Waulde an. 1628. inter alia monasterii Laubiensis monumenta.

Vita S. Berlendis virginis. Habetur apud Bollandum ad 3. Febr. & Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 14.

Vita S. Landoaldi, quæ sub Notgeri nomine exstat apud Surium ad 19. Martii. Herigero non infirmis argumentis vindicatur a Miræo Not. ad Sigebert. p. 151.

Dialogus de dissonantia Ecclesiæ, Adelboldo episcopo & Herigero interlocutoribus, exstat MS. Gemblaci, teste Miræo ibid.

Epistola ad Hugonem de quibusdam quæstionibus a Sigeberto * memorata, interiit [d].

* De Script. c. 137.

[e] OECUMENIUS, scriptor admodum incertæ ætatis, de quo altum apud veteres silentium; id modo constat post annum 800. claruisse. Adeoque hoc loco ipsum reponimus ad ann. 990. donec veram ejus ætatem expiscari liceat [f]. Magnam novi Testamenti partem ex veterum commentariis, præcipue ex Chrysostomo, qui ipsi prora ac puppis est, clare, dilucide, & concise explicavit; unde novi Testamenti *Scholiastes Græcus* vulgo haberi solet. Exstant hodie. Sæc. X. ab an. DCCCC. 990.

Enarrationes in Acta Apostolorum.

Commentarii in epistolas S. Pauli.

Commentarii in epistolam S. Jacobi, aliasque Canonicas [g].

Prodierunt Oecumenii opera Græce *Veronæ* 1532 [h]. Lat. *Venet.* 1556. 8°. Gr. Lat. *Parisf.* 1631. 2. tom. fol.

JOHANNES, gente, ut videtur, Gallus, abbas, an Gorziensis, an S. Arnulfi Mettensis tandem in medio relinquit Cl. Mabillonius. Claruit circa annum 990. In literas misit *vitam & miracula S. Glodesindis Mettensis abbatissæ*, quæ fato suo functa est circa annum 610. idque libris 2. Exstat hæc vita sed interpolata, sub nomine *Bernardi* cujusdam abbatis, vel ut alii *Arberti* monachi, apud Surium Jul. 25. Sinceriorem, stylo & autori suo restitutam, ex variis codicibus MSS. edidit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 1. p. 724. Vitam extulit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. pag. 1087. Posteriorem, seu historiam translationis & miraculorum S. Glodesindis dedit idem Sæc. 4. part. 1. p. 435. Scripsit item *Vitam S. Johannis abbatis Gorziensis*, anno 973. denati, cui morienti adstitit, quam tamen non penitus absolvit. Ediderunt hanc Bollandiani Febr. 27. & ad ipsum autographum collatam Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 363. 990.

REIMANNUS, quem alii *Ousmannum* vocant, natione Germanus, cœnobii Walciodorensis aut saltem Gorziensis monachus, claruit circa annum 990. Scripsit *vitam S. Cadroæ, abbatis Walciodorensis*, de- 990.

Bibl. Hist. Angl. p. 42. 43. quorum unum ad calc. Lexici sui Saxonico-Latino-Anglici una cum Grammatica, vel excerptis ex *Donato* edidit *Gul. Sommerus* Oxon. 1659. Alterum adhuc ineditum latitat in bibl. D. Johannis Bapt. Oxon.

a Admonitionem de Ebrietate cavenda exhibuit *Wanleius* Catalog. p. 157. qui epistolas varias, & alia opera *Ælfrici* tam Lat. quam Saxon. a *Caveo* omissa in indice Autorum recensuit. b Conf. *Oudin.* tom 2. p. 485. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 562. c Exstat MS. sub *Herigeri* nomine in Bibl. Siguiacensi Ord. Cisterc. in archiepiscopatu Rhemens. teste *Oudino* ubi supra. Sed ex fide Gottwicensis Cod. Gerberto eum restituit *Bern. Pezius*, & edidir Anecdot. tom 1. part. 2. p. 133. d Nuperrime exhibuit *Edm. Martene* in tom. 1. Anecdot. p. 112. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 518. f Posterior videtur *Theophylacto*, quem totidem verbis sæpissime citat. At *Montfalcon.* in Bibl. Coislinian. p 82. dicit *Oecumenium* citari in MS. Commentario in epistolas Pauli sæc. 10. scripto. Ita Communicator. Idem *Montfalcon.* ibid. p. 277. nos docet ex cod. 224. *Oecumenium* episcopum fuisse Triccæ in Thessalia, & opusculum exhibet quo probatur autoritate Patrum, Apocalypsin esse veram sacræ scripturæ partem. Vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 13. p. 845. g Scripsit etiam Annotationum commentarios in 4. Evangelia (quos commentario in Epist. ad Hebræos c. 6. se scripsisse testatur,) ut notat *Long.* Bibl. sacr. p. 183. h Interprete *Jo. Hentenio* Antverp. 1545. fol. Comment. in Acta Apostolorum, & in Epist. Canonicas Lat. versi a *Jo. Bern. Feliciano* prodierunt *Basil.* 1552. deinde *Venet.* 1556. 8vo. Comment. in 7. Epist. Canonicas Gr. & Lat. ex versione *Hentenii*, & cum notis *Barth. Coppen.* prod. *Francof.* 1610. 4to. Comment. in Epist. *Pauli* Lat. versi ex *Maximo Florentino* prod. *Basil.* 1553. 2. vol. 8vo. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 17. §. 18. vol. 7. p. 788.

inde

Sæc. X. ab an.DCCCC. inde *Mettensis*, quam Immoni abbati dedicavit. Exhibent hanc Bollandiani Mart. 6. & ex iis Mabillonius Sæc. Benedict. 5. pag. 487.

990. JOHANNES SMERA POLOVECIUS, natione Russus, Ulodimiri regis medicus & rhetor, claruit anno 990. Inter Scriptores ecclesiasticos locum habet, non quod plura post se reliquit opuscula, exstat enim non nisi epistola unica, sed ob singularem rei novitatem. Ulodimirus supremus Russorum princeps, religione gentilis, Helenam, sive ut alii vocant, Annam Basilii & Constantini imperatorum Orientis sororem, in uxorem duxit. Qua occasione religionem Christianam amplexus est, & Russi in Græcorum ritus transierunt. Ante vero quam hæc fierent, Ulodimirus idolorum cultui adhuc deditus, in varias quæ tum vigebant religiones inquirere cœpit, missis undiquaque hanc in rem exploratoribus. Instantibus Mahumetanis, illorum cultum velut fœdum, turpemque contemptui habuit. Latinorum rejecit, quoniam eorum cæremoniæ parum religiosæ videbantur. In Græcorum religionem, utpote Romana minus corruptam, propendebat. Quo vero tutius procederet, misit Johannem nostrum, qui varias regiones peragraret, seque de omnibus certiorem faceret. Peragrata itaque Pannonia, Servia, Bulgaria, Mysia, magnoque Græcorum imperio, Antiochia, Hierosolymis, tandem devenit in Ægyptum, & Alexandriæ diu commoratus est, sacro lavacro ibi initiatus. Ex hac urbe literas ad Ulodimirum dedit, quibus eum de variis religionis cultoribus certiorem reddidit. Inter alia, hæc habet. "Præterea vero vi-
"di etiam non paucos Christianorum con-
"ventus, apud quos jam nulla idola sunt,
"tantum mensa & scamna. Hi autem ho-
"mines sunt theologi, seu de Deo loquen-
"tes, honesti, super omnia diligentes pa-
"cem, plane velut angeli Dei. Conveniunt
"autem ad doctrinas quotidie ex mandato
"Dei, & ad preces antelucano tempore,
"rursus vero post occasum solis, aliquando
"autem tertia & nona hora diei. Hos au-
"tem hic homines ubique nominant san-
"ctum Dei novum Israeliticum populum,
"seu Israelem. Sequuntur autem hic hanc
"doctrinam & reges aliquot cum suis do-
"ctoribus, & ego ipse semper eos doctri-
"næ causa accedo. Qua de re librum eo-
"rum, cognominatum *Evangelia*, cum do-
"ctrinis apostolorum, tibi rex mitto, ut
"percipias. In sequentibus, in Græcorum mores & instituta acrius invehitur, eorumque ruinam & exitium ob idololatriam, hypocrisin, superbiam, crudelitatem, aliaque vitia prædicit.; ultimamque gentem Judaicam ad doctrinam Christi convertendam. Sæc. X. ab an.DCCCC. Claudit literas his ad Ulodimirum verbis. *Ideoque, O Rex, non licet tibi suscipere mores & religionem Græcam* (habet exemplar aliud *& Romanam.*) *Sin vero ea susceperis, ego ad te nunquam proficiscar, sed hic obdormiens judicium Filii Dei expectabo.* Scripsit hanc epistolam lingua Bulgarica, in tabulis æreis, literis ferreis. Specimen characterum in fronte editæ epistolæ exhibetur. Tabulæ in monasterio Salvatoris Præmisliensi, non procul a veteri Sambore delituerunt ad annum usque 1567. quo Andreas Kolodynsky Russorum diaconus, eas in sermonem Russicum & Polonicum transtulit. Ex Polonico, anno 1677. Latine vertit Benedictus Wissowatius. Versionem ejus in lucem protulit Sandius in Append. ad Hist. Eccles. pag. 61. Exinde Andreas Wengerscius in Append. ad Hist. Eccles. Provinc. Sclavon. p. 499. Non parvam huic epistolæ lucem affundent Micchowita Hist. Polon. lib. 2. cap. 3. fol. 990. Cromerus de Orig. & rebus gestis Polon. lib. 3. p. 31. ut alios mittam.

THOMAS HHARANITA, gente 990.
Syrus, dogmate Monothelita, Kfartabensis in diœcesi Aleppensi metropolita, claruit circa annum 990. Ut dogma Monotheleticum latius propagaret, ad Maronitas in montem Libanum profectus est. Sed frustra ei cessit labor, cum paucos invenerit qui doctrinam ejus amplecterentur; etiamsi nonnulli hac labe infecti sint. Et de Thoma hæc quidem Faustus Naironus, ut Maronitas suos a Monothelismi labe vindicaret, qua tamen eos a tempore Johannis Maronis, id est, ab exeunte sæculo 6. laborasse tradit Eutychius Batricida patriarcha Alexandrinus in annalibus, & suo jam tempore a quingentis pene annis Wilhelmus Tyrius de sacro bello lib. 22. c. 8. ut alios tum veteres, tum recentiores mittam. Adversus hos insurgit Naironus Maronita, edita pro Maronitis suis apologia in Dissert. de origine, nomine, ac religione Maronitarum pag. 36. 50. 69. & alibi sæpius. Eutychii & Wilh. Tyrii narrationem defendit vir eruditus, & in his literis summus, R. Simonius in Hist. Crit. de religione & moribus Nationum Orientalium, Gallice primum, dein & Anglice edita, cap. 14. p. m. 144. Causam hanc denuo in se suscepit, & adversus tum veteres, tum Simonium propugnare conatur Naironus in Euoplia Fidei Cathol. part. 1. p. 62. &c. Quin & pag. 79. longe ampliorem responsionem ad D. Simonium se paratam habere dicit. Sed ad Thomam redeo. Scripsit *librum de-*

cem Propositionum, quas in gratiam Monothelismi congessit & venditavit, & inter libros MSS. Abr. Ecchellensis reperitur, teste eodem Nairono in Indice Auct. quem Euopliæ suæ præmisit, ubi etiam Thomam sæculo decimo vergente ad undecimum floruisse docet.

990. [a] LETALDUS, Miciacensis apud Aurelianenses monachus, claruit circa annum 990. Scripsit librum *de miraculis S. Maximini abbatis Miciacensis*, quem ex Cod. MS. edidit Johan. Mabillonius Sect. Benedict. 1. pag. 598. qui eundem esse Letaldum cum vitæ S. Juliani Cenomannensis episcopi expolitore existimat; etsi Possevinus illum monachum Cenomannensem fuisse contendit. Exstat etiam hujus Letaldi *Delatio* corporis S. Juniani in synodum Karrofensem circa annum 838. apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 434.

990. STEPHANUS, natione Germanus, monachus forsan Coloniensis, claruit circa annum 990. Scripsit stylo tumido & inflato librum, *de S. Maurini abbatis & martyris inventione, & translatione* facta in Coloniensi monasterio S. Pantaleonis, Christiano abbati dicatum. Habetur post Surium apud Mabillon. Sæc. Bened. 5. p. 333.

990. [b] DUDO, gente Gallus, ecclesiæ S Quintini Viromandensis canonicus, dein decanus, claruit an. 990. Mandato Richardi I. Normanniæ ducis, commisit literis *de vitis & actis primorum Normanniæ ducum* libros 3. quos Adalberoni episcopo Laudunensi dedicavit. Hos ex vetusto codice MS. primus in lucem emisit Andreas du Chesnius Script. Norman. pag. 49. Scriptorem hunc a peritia, studio, & eloquentia commendant Gulielmus Gemmeticensis & Ordericus Vitalis. Verum quod recte notat Vossius *, scripsit poetica magis quam historica fide, usque adeo multas fabulas inseruit.

* De Hist. Lat. lib 2. c.41 p.356.

994. AUTOR anonymus *vitæ S. Wolfgangi*, æqualis ejus ac familiaris, claruit anno 994. Scripsit *vitam S. Wolfgangi Ratisponensis episcopi*, eodem ipso anno demortui. Stylum mutavit qui primus edidit Laur. Surius Octobr. 31. Ex Cod. MS. Einsidlensi restitutam suppeditavit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 811.

994. SISINNIUS, *Magister* dictus, post Nicolai Chrysobergis mortem, patriarcha Constantinopolitanus factus est anno 994. vel sequente. Dissidia ob quartas nuptias in ecclesia Orientali jamdiu excitata composuit. Sedem tenuit annos tres. Exstat ab eo scriptus *Tractatus de nuptiis Consobrinorum*, seu περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν δύο ἀδελφοὺς ἐξαδέλφας δύο, in Leunclavii jure Gr. Rom. lib. 3. p. 197.

[c] ODILO, gente Arvernus, ex equestri familia ortus, in vico Brivatensi apud S. Julianum clericus factus, & in cœnobio Cluniacensi monasticum indutus habitum, post Maioli præceptoris sui mortem abbas constitutus est anno 994. a Maiolo adhuc vivente successor sibi designatus. Pietate, & charitate erga pauperes insignis, immensam sibi apud Robertum Gallorum regem, & Henricum Germanorum imperatorem gratiam & autoritatem conciliavit; adeo ut ab Henrico corona sua aurea donatus fuerit, quam ille famis tempore pro alendis pauperibus una cum aliis ecclesiæ suæ ornamentis distraxit. Anno circiter 1022. ad visenda apostolorum limina, & monachos Casinenses, in Italiam excurrit. Anno 1034. archiepiscopus Lugdunensis electus, dignitatem istam repudiavit. Plurima in Galliis monasteria reformavit, multa fundavit. Ista dum inviseret, anno 1048. apud Silviniacum diem extremum obiit. Cal. Januar. ætatis suæ 87. ordinationis 56. Primus ille Festum omnium Sanctorum instituisse dicitur; cum monachis suis præcepérit, ut postridie Cal. Novembr. memoriam omnium Sanctorum celebrarent, exemplo ad alias mox ecclesias transeunte, & autoritate pontificis Romani tandem comprobato. 994.

SCRIPTA.

Vita S. Maioli abbatis decessoris sui. Habetur apud Surium 11. Maii.

Hymni 4. in eundem.

Epistolæ aliquot ad Fulbertum.

Vita S. Adheleidis Imperatricis, Othonis 1. *Imp. uxoris*, quæ obiit anno 999. Edita est a Canisio tom. 5. part. 2. p. 398 [d].

Sermones 14. de festis Domini, B. Virginis, ac Sanctorum [e].

Omnia ista opuscula simul collegit, atque edi curavit Duchesnius in bibliotheca sua Cluniacensi *Paris.* 1614. exinde relata in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 653.

Epistolæ tres, a Dacherio evulgatæ Spicileg. tom. 2. p. 386 [f].

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 513. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 801. b Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 197. c Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 447. d Edit. nov. tom. 3. p 78. Iterum a *Leibnitio* cum Canisii notis inter Scriptores rerum Brunsvicensium. e Sermonem in Nativit. Christi edidit *Christianus Daumius* 1670. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 10. §. 39. vol. 13. p. 802. Sermones duos *de nativitate B. Virginis* ex MSS. Silviniacensi & *de S. Cruce* ex MSS. Cluniacensi exhibuit *Martene* Anecdot. tom. 5. p. 622. seq. f Edit. nov. tom. 3. p. 381.

PHI-

Sæc. X. ab an. DCCCC.

995. PHILOTHEUS, patriarcha Alexandrinus, claruit sub Saracenorum imperio ann. 995. Vir corradendis opibus summopere intentus, vitæ luxuriosæ, comessationibus, potui, balnei lavacris, & cuivis vitæ delicatioris generi deditissimus; quin nec a muneribus accipiendis pro ordinum collationibus abstinebat. Mira sunt quæ ei sacrorum solemnia in ecclesia Divi Marci celebranti contigisse, deque morte ejus mox sequente narrat Chronici Orientalis compilator ad ann. Chr. 995. p. 113. Scripsit 4. volumina, quorum tituli ex Arabico translati, sequuntur. 1. *Declarator.* 2. *Rara Commentatorum, & depravationes Hæreticorum.* 3. *Detectio Arcanorum.* 4. Ipsius *vitam ac gesta* continebat. Verum hæc volumina dudum, ut videtur, perierunt. P. Possinus in Asceticis edidit Græc. Lat. S. Philothei sermonem satis prolixum *de mandatis Domini nostri Jesu Christi.* Nostri esse pro certo non sum ausus affirmare. Id modo constat, codicis MS. unde desumpsit Possinus, manum & chartam annorum plusquam quingentorum ætatem præ se tulisse

995. [a] GEBEHARDUS, Germanus, Augustæ-Vindelicorum episcopus anno circiter 995. factus est. Obiit anno 1002. Gerardi opus *de vita & miraculis S. Udalrici* recudere, & novo stylo expolire in se recepit; quod tamen imperfectum reliquit. Extat apud Marc. Velserum Rer. Vindel. p. 591. Prologum & principium habet Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 472.

996. GREGORIUS V. *Bruno* antea dictus, natione Germanus, Ottonis Marchionis Veronensis filius, Ottonis Imp. nepos, saltem consanguineus, anno 996. Othonis Imp. potentia pontifex Romanus electus est, die 17. Maii ordinatus. Ineunte statim pontificatu, a Crescentio consule urbe pulsus est, & in Hetruriam primum, deinde in Germaniam fugatus; cum tamen prius collecto Ticini episcoporum concilio, Crescentium anathemate innodasset. Paulo post ab Othone armata manu reductus, coronam imperialem isti imposuit; habitaque Romæ synodo, collapsæ ecclesiæ disciplinæ instaurandæ operam navavit, & Adelberto Pragensi ad sedem suam se conferre, intentato anathematis fulmine præcepit. Anno 998. ab Abbone Floriacensi rogatus, toti Galliæ regno excommunicationem comminatus est, ni Arnulphus Rhemorum archiepiscopus injuste olim depositus in sedem suam remitteretur. Obiit anno 999. die 18. Februarii. Exstant *epistolæ* 4. Concil. tom. 9. p. 752. & *epistola de privilegiis Abbatum Montis majoris*, apud Baluzium Miscellan. tom. 4. p. 431.

Sæc. X. ab an. DCCCC.

[b] BURCHARDUS, gente Germanus, 996.
patria Hassus, Olberti, postea abbatis Gem- Vid. vit. ejus ab Anonymo script. Decreto præfix.
blacensis discipulus, monachus Lobiensis, tandem anno 996. Franconi fratri germano in sede Wormatiensi successit. Anno 1022. concilio Selegunstadiensi interfuit. Post 30. fere annos in pastorali munere fideliter exactos diem extremum clausit anno 1005. saltem sequenti. Pluribus ante obitum annis extructa sibi cella, & vicino oratorio in sylva, duobus a Wormatia milliaribus distante, ab omni strepitu, negotiisque sæcularibus procul remota, pietati & otio literario se totum dedit. Et hoc quidem in loco hortante Brunichone præposito Wormatiensi, & collaborante magistro suo Olberto, magnum illud *Decretorum volumen* aggressus est in 20. libros distributum, quos e S. Scriptura, ex Canonibus, qui dicuntur, Apostolorum, ex Synodorum tum Orientalium, tum Occidentalium regulis, ex Romanorum pontificum decretis, sanctorum Patrum dictis, & libellis quibusdam poenitentialibus collegit; nec his contentus, splendidas ex spuriis pontificum epistolis quisquilias plena manu convasavit, quarum exempla pene innumera lectori ante oculos ponit Cl. Blondellus Prolegom. ad Pseudo-Isid. cap. 18. p. 98 [c]. prodiit hoc opus [d] *Colon.* 1548. fol. & *Paris.* 1549. 8°. & forsan alibi non semel [e].

[f] SYLVESTER II. *Gerbertus* antea 999.
dictus, natione Arvernus, patria Aurelianensis, non infimo loco natus, a puero ingenuis artibus præclare enutritus, in Philosophiæ vero & Astrologiæ studio haud vulgariter versatus. Monasticam vitam juxta D. Benedicti institutum amplexus, paulo post Roberti Galliarum regis, ejusque filii Hugonis præceptor factus est. Hac occasione cum in aula plurimum poterat, anno 991. convocata synodo Arnulphum Remorum archiepiscopum sede sua ejiciendum, seque in locum ejus subrogandum curavit. Verum a Johanne 20. papa depositus, anno 995. favente Ottone imperatore, & suffragante populo Ravennatum archiepiscopus

a Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 78. *b* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 525. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 827. & Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20. Art. 13. vol. 11. p. 80. *c* Habetur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* C. 6. n. 4. *d* Primum *Paris.* 1499. teste *Oudino* loc. cit. *e* Tractatus *Burchardi* de jure episcopali ad *Brunichonem* habetur MSS. in bibl. Monast. *S. Severini* Neapol. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 319. Epistola ad *Fridericum* archiepisc. Coloniens. habetur in Cod. Diplomat. *Udalrici* p. 262. ut nos docet *Bernard. Pez* in ejusdem codicis conspectu. Alia in *Alberti Metensis* laudem ap. *Jo. Geo. Eccardum* tom. 1. Corporis Historiarum Med. Ævi, ut refert *Fabr.* ubi supra. *f* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 43.

Sæc. X. ab an.DCCCC. constitutus est: hucusque sedis pontificiæ acerrimus oppugnator; tandem mortuo Gregorio Ottonis 3. patrocinio Romanæ ecclesiæ pontifex renunciatur, anno 999. die 2. Aprilis inthronizatus. Plurima ecclesiæ Romanæ beneficia ac territoria ab Othone Imp. donari obtinuit, multasque hæreses in ecclesia paulo ante exortas fœliciter consopivit. Obiit anno 1003. die 12. Maii. Quæ de modo ejus, per magicas nempe incantationes, ad sedem pontificiam perveniendi, de pacta pro mercede diabolo anima, eique tandem erepta, tradit Cardinalis Benno sequentis sæculi scriptor, apud ipsum Bennonem in vita Hildebrandi legi possunt.

[a] SCRIPTA.

Epistolæ 160. ab eo dum sedem adhuc Remensem teneret, scriptæ; quas edidit Papirius Massonus *Paris.* 1611. 4°. & Duchesnius Scriptor. Francic. tom. 2. p. 787. exinde relatæ sunt in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 669 [b].

Epistolæ 3. post pontificatum susceptum scriptæ. Exstant Concil. tom. 9. p. 777.

Liber de Sphæra. Sæc. X. ab an.DCCCC.

Sermo de informatione Episcoporum. Utrumque tractatum in lucem edidit Mabillonius Analect. tom. 2. p. 212 [c].

Vita S. Adelberti archiepiscopi Pragensis, ab Abrahamo Bzovio edita *Romæ*, teste Ludovico Jacob a S. Carolo Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 214 [d].

Epigramma elegantissimum in imaginem Sever. Boetii: habetur apud Baron. Append. tom. 7. p. 4.

[e] INEDITA.

De Arithmetica, seu *de Numeris* ad Constantinum monachum Floriacensem. Exstabat MS. apud Johannem Massonum Papirii fratrem.

De Geometria liber MS. in bibliotheca Farnesiana. Alia ejus opuscula commemorantur, viz. *Dialogus pulcherrimus inter ipsum & Leonem nuncium apostolicum*; *De Compositione Astrolabii liber*; *De Rhetorica lib.* 1. *Oratio in synodo Mosonii habita* anno 995. quæ an alicubi adhuc delitescant, nondum comperi [f].

Concilia hoc Sæculo habita.

901. [g] CONSTANTINOPOLITANUM I. sub Nicolao patriarcha habitum. Mortua Eudocia uxore tertia, quartam duxerat nomine Zoen Leo Sapiens imperator. Hac de re offensus Nicolaus Mysticus patriarcha, coacta synodo, nuptias tanquam illegitimas damnavit, Thomam presbyterum, qui hoc matrimonium ritu ecclesiastico consecrarat, deposuit, ipsumque imperatorem ecclesiæ sacris interesse vetuit. De his agunt Cedrenus, Zonaras, Curopalates, &c. et Procemium Unionis quod habetur Jur. Gr. Rom. tom. 1. lib. 2. p. 104. Exstant etiam Latine Nicolai patriarchæ ad Romanum pontificem de hoc argumento epistolæ 2. Concil. tom. 9. in Append. p. 1264.

901. OVETENSE in Hispania, anno 901. saltem sequenti, ab Hispaniæ episcopis, præsente Theodulpho episcopo regis Francorum legato, celebratum. Quo dignitas metropolitana, ecclesiæ Ovetensi antehac concessa, confirmata est. Decretum etiam, ut episcopi reliquique ministri sacri ecclesiasticæ disciplinæ invigilarent, eoque fine bis in anno synodos haberent; denique ut episcopi earum ecclesiarum quæ destructæ a Saracenis fuerant, Ovetum se conferentes, in eaque ecclesia Deo famulantes, stipem consequerentur. Hæc, ex historia Sampiri episcopi, nos docet Card. d'Aguirre Notit. Conc. Hispan. p. 183.

ANGLICANUM, ab Edwardo seniore, præsidente Pleigmundo archiepiscopo, ad ecclesiam Anglicanam bene ordinandam, & episcopos in sedes vacantes reponendos, ablato jam interdicto, Formosi papæ, ut volunt, jussu congregatum. Cujus proinde ad episcopos Angliæ hac de re epistola habetur [h]. Exstant synodi Acta partim ex Malmesbur. partim ex veteri codice MS. collecta, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 387. & Conc. tom. 9. p. 430. Verum Formosi, anno 896. fato functi, & 904.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 22. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 127. b Præter Epist. supra memoratas *Duchesnium* ex Cod. *Sirmondiano* tom. 2. Scriptor. Francor. *Paris.* 1636. p. 828. seq. edidisse 55. alias *Gerberti* Epist. in Bibl. PP. non repetitas *Fabr.* notat loc. citat. c Edit. nov. p. 102. seq. d Item sine nomine Autoris a *Canisio* Antiq. Lect. tom. 5. part. 2. p. 332. Edit. nov. tom. 3. p. 45. teste *Fabr.* ubi supra. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 512. f Libellum de corpore & sanguine Christi, una cum libello ad *Ottonem* 3. Imp. de rationali & ratione, uti exhibuit *Bernard. Pezius* in tom. 1. p. 2. Thesauri nov. Anecdotorum col. 133. Geometriam, & Epistolam ad *Adelboldum* Episc. Trajectensem de causa varietatis arearum in Trigono Æquilatero exhibuit idem *Pezius* tom. 3. part. 2. p. 5, 82. 84. Oratio in synodo Mosonii habita edita est in illius concilii Actis, & in Centuriis Magdeburg. tom. 3. p. 279. Exstant Acta synodi Remensis a *Gerberto* collecta, ibid. p. 246. g Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 2. h Exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 200.

Sæc. X. ab an. DCCCC. Edwardi, qui non nisi anno 901. regnare cœpit, tempora non bene conveniunt. Ad nodum hunc solvendum magnopere variant eruditorum sententiæ, & adhuc sub judice lis est. Certe vel Formosi, vel Edwardi nomen expungendum videtur, & vel Johannis 9. vel Ælfredi regis substituendum. Vide quæ notavit Spelman. loc. citat. & ex eo G. Cossartius Concil. tom. 9. p. 431 [a]. Cl. Papebrochius ut totius controversiæ fundamentum tolleret, ipsam Formosi epistolam merum esse sæculi 11. figmentum censet, occasione contentionis inter Cantuariensem & Eboracensem archiepiscopos natum. Certe interpolatam esse innuere videtur *Canteburiæ* nomen vetustiori Doroberniæ explicationis gratia additum, quod Formosi ætate necdum in usu erat. Interim dum res clarior fiat, synodum hanc juxta Malmesburiensem ad annum 904. retulimus. Huic synodo Edwardi senioris leges ecclesiasticæ Anglo-Saxonicæ apud Spelmannum subjiciuntur, antea a Lambardo editæ in Archaion. Edit. Cantab. p. 38. Addere liceat Ælfredum regem Edwardi patrem, multas leges, tum ecclesiasticas tum civiles, promulgasse. In quarum parte priore plurima habentur capitula, tam ex novo, quam ex veteri Testamento decerpta. Sequuntur quæ notæ ecclesiasticæ sunt, de jurejurando, de fide-jussione violata, de sacrarum ædium immunitate, de sacrilegio, de iis qui moniales in templis rapuerint &c. Exstant Saxonice & Latine ubi supra p. 15. & Spelm. loc. citat. p. 354 [b].

904. [c] ROMANUM I. anno 904. sub Johanne 9. celebratum. In quo Acta Stephani 6. contra Formosum habita rescinduntur & improbantur, & solius Lamberti coronatio tanquam citra vim, & legitime facta confirmatur. Exstant de his *Capitula* 12. Conc. tom. 9. p. 502. quibus alterius cujusdam synodi *Capitula* 12. subjiciuntur.

904. [d] RAVENNATENSE I. a Johanne 9. papa, & 74. episcopis, anno 904. celebratum. In quo Formosi papæ ordinatio confirmatur, synodusque a Stephano adversus illum habita damnata & combusta est. Exstant Acta & *Capitula* 10. Conc. tom. 9. p. 507. Vide tamen notam, quæ in Append. exhibetur p. 1237.

906. BARCINONENSE, anno 906. sub Arnulpho archiepiscopo Narbonensi, a 7. episcopis celebratum. In hac synodo id solum in quæstionem venit, an ecclesia Ausonensis ecclesiæ Narbonensi subjicienda sit. Vide d' Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 168. plura subjungit, sed quæ huc proprie non spectant [e]. Sæc. X. ab an. DCCCC.

ROMANUM II. anno 906. a Benedicto 4. habitum. In quo Argrinus Lingonensis episcopus sedi suæ restituitur. Vide Benedicti Epist. 1. Conc. tom. 9. p. 511. 906.

NARBONENSE I. anno 906. habitum. In quo de Ausonensis ecclesiæ libertate disceptatur. In alio, anno sequenti ibidem habito, decretum est ecclesiam Ausonensem, a tributo ecclesiæ Narbonensi pendendo, in posterum liberam esse. Agit de his P. de Marca, & ex eo conciliorum Editores tom. 9. p. 518. 906.

MAGALONENSE, apud Juncarias, anno 909. 5. Nonas Maias, præsidente Arnusto archiepiscopo Narbonensi, & 10. episcopis celebratum. In quo Sinuarius Comes cum omni familia sua anathematis vinculo liberatur. Exstat *Decretum* synodale apud Baluz. Conc. Gall. Narbon. pag. 5. & Conc. tom. 9. p. 519. 909.

[f] TROSLEIANUM I. in diœcesi Suessionensi, ab Heriveo Rhemensi archiepiscopo, ejusque suffraganeis, anno 909. 6. Cal. Jul. celebratum. In eo de disciplina ecclesiæ statuti sunt *Canones*, sive prolixa *Capitula* 15. Conc. tom. 9. p. 521. 909.

NARBONENSE II. apud Fontem-Coopertum anno 911. ab Arnusto Narbonensi habitum. In quo de Urgelitanæ & Pallariensis ecclesiæ juribus & limitibus actum est. Fuse de hac re agit Johan. Mariana lib. 8. cap. 5. Hispan. illustr. tom. 2. p. 435. 911.

TURONENSE, anno 912. de celebrando festo translationis S. Martini habitum. Actorum summam ex Odone Cluniacensi exhibent conciliorum Editores tom. 9. p. 569. 912.

CABILONENSE, anno 915. habitum. In quo villa quædam, quæ ad ecclesiam S. Clementis pertinebat, ecclesiæ suæ reddita est, & Roculfus Comes Matisconensis, res illius ecclesiæ quas invaserat restituere coactus est. Vide Conc. tom. 9. p. 578 [g]. 915.

TROSLEIANUM II. anno 921. 921.

[a] Vid. etiam *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 200. [b] Habet item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 202. [c] Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 8. p. 17. *Mabillon.* Musæi Italici part. 2. p. 87. [d] Vide quæ habet *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 8. p. 17. [e] Edidit *Baluzius* tom. 7. Miscell. p. 53. [f] Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 8. p. 35. [g] Habetur integrum in Anecdotor. *Martenian.* tom. 4. p. 72.

 præſente Carolo rege, præſidente Heriveo Rhemorum archiepiſcopo, habitum. In quo Hertebaldus Comes Caſtricenſis, qui ob terras quaſdam eccleſiæ Rhemenſi ereptas, ab Heriveo archiepiſcopo excommunicatus fuerat, poſt mortem abſolvitur. Vide Flodoard. lib. 4. Hiſt. cap. 16. p. 353. & Chron. ad annum 921. p. 112.

922. [a] CONFLUENTINUM, anno 922. ab 8. epiſcopis, præſentibus Carolo Franciæ, & Henrico Germaniæ regibus, habitum. Deperditis tribus, exſtant quæ de diſciplina agunt *Capitula* 5. Conc. tom. 9. p. 579.

923. RHEMENSE I. hoc eſt alicubi in territorio Rhemenſi, anno 923. habitum. In quo pœnitentia iis, qui bello Sueſſionico inter Robertum & Carolum interfuerunt, indicta eſt. Exſtant Acta brevicula Conc. tom. 9. p. 591.

924. TROSLEIANUM III. anno 924. habitum. In quo Iſaac Comes cum Stephano epiſcopo Cameracenſi rediit in gratiam. Vide Flodoard. lib. 4. cap. 19. fol. 354. p. 2.

926. CARILOCENSE, anno 926. habitum. In quo eccleſiis per bella & rapinas pene funditus everſis proſpectum eſt. Vide quæ ex ejuſdem eccleſiæ tabulis referuntur Conc. tom. 9. p. 582.

927. TROSLEIANUM IV. anno 927. a 6. epiſcopis, invito licet Radulfo rege, habitum. In quo Herluinus Comes, propter uxorem quam, alia vivente, duxerat pœnitentiam ſubiens, abſolvitur. Vide Flodoard. in Chron. ad ann. 927. p. 129. & in Hiſtoria Rhemenſ. lib. 4. cap. 21. fol. 356. p. 2.

927. DUISBERGENSE, anno 927. collectum. In quo illi qui Bennonem epiſcopum excœcarant, excommunicantur. Vide Flodoard. in Chron. ad ann. 928.

928. GRATELEANUM, anno circiter 928. ab Athelſtano rege Anglorum, præſentibus epiſcopis & proceribus, præſidente Wulfhelmo archiepiſcopo, habitum. In quo leges plurimæ, tum civiles, tum eccleſiaſticæ, ſtatuuntur. IX. quæ eccleſiaſtici commatis ſunt, habentur Saxonice & Latine cum priſca earundem verſione apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 396 [b]. qui hæc capitula in diverſis ſynodis, hoc circiter tempore habitis, ſed Grateleanam utplurimum ſequentibus, condita fuiſſe ſuſpicatur, quique proinde de hac ſynodo omnino conſulendus eſt. Exſtant etiam Latine Conc. tom. 9. p. 582. earumque editio auctior ibid. p. 585. Integram harum legum, tum ſacrarum, tum civilium collectionem primus in lucem protulit Lambardus noſter, & in utraque Archaionomiæ ſuæ editione Saxonice & Latine reperitur [c].

[d] ERPSFORDIENSE, anno 932. in cauſa diſciplinæ eccleſiaſticæ celebratum. Exſtant *capitula* 5. Conc. tom. 9. p. 591. Synodi cujuſdam anno 933. prope caſtellum Theodorici habitæ, cui præſiderunt Artaldus Rhemenſis & Teudolus Turonenſis antiſtites, meminit Flodoardus in Chron. ad annum 933. p. 138. quid vero in ea geſtum ſit, non refert. 932.

MACRENSE, anno 935. a 7. epiſcopis, præſide Artaldo Rhemenſi habitum. In quo rerum eccleſiaſticarum invaſores damnantur. Vide Flodoard. in Chron. ad annum 935. p. 142. 935.

RHEMENSE II. ſaltem LAUDUNENSE, anno 936. præſentibus regni principibus & epiſcopis pluſquam 20. celebratum. Quo Ludovicus Francorum rex ab Artaldo archiepiſcopo Rhemenſi ungitur & coronatur, & Rodulfus epiſcopus Laudunenſis ab eodem conſecratur. Refert hæc Flodoardus in Chron. ad annum 936. p. 142. 936.

CAMBRICUM, circa annum, ut videtur, 940. preſente Hoelo Dha totius Walliæ principe, plurimiſque epiſcopis & magnatibus, præſidente epiſcopo Menevenſi celebratum. In quo plurimæ leges eccleſiaſticæ [e] ad eccleſiam Cambro-Britannicam recte ordinandam ſancitæ ſunt [f]. Exſtant hæ leges, ex codicibus MSS. erutæ apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 408 [g]. 940.

SUESSIONENSE, anno 941. a diœceſeos Rhemenſis epiſcopis, in eccleſia SS. Criſpini & Criſpiniani habitum. In quo, dejecto Artaldo, Hugo Heriberti Comitis filius, Rhemorum archiepiſcopus conſecratus eſt. Vide Flodoard. in Chron. ad annum 941. p. 152. qui ſe eo tempore, ab 941.

a Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 62. b Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 205. c Decreta & Leges quædam *Athelſtani* exſtant MSS. in Bibl. Cotton. ſub *Claudio* D. 2. n. 6. d Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 62. e A *Blegorido* quodam ſcriptæ uti nos monet *Edv. Lhuyd* Archæol. Brit. vol. 1. p. 258. Vide ſis *Nicholſon.* Bibl. Hiſtor. Angliæ p. 33. f Exſtant MSS. *Wallice* in Bibl. Cotton. ſub *Caligula* A. 3. n. 3. ſub *Cleopatra* B. 5. n. 2. item Latine antiqua manu ſub *Veſpaſiano* E. 11. n. 1. g Habentur etiam cum præfatione ex Cod. Gulielmi Philippi Lat. & Saxon. ap. *Wilkins* tom. 1. p. 208. ſeq.

hoc

 hoc Hugone, ab exilio revocatum fuisse dicit.

944. CONSTANTINOPOLITANUM II. anno 944. congregatum. In quo, Tryphone patriarcha deposito, Theophylactus imperatoris filius in ejus locum substitutus est. Vide quæ ex Curopalate habent conciliorum Editores Conc. tom. 9. p. 617.

944. HELENENSE, in Fontanis anno 944. præside Aymerico Narbonensi archiepiscopo habitum. In quo depositi sunt episcopi Gerundensis & Urgellensis, & mox restituti. Et episcopo Helenensi primus post Narbonensem locus in synodis & ordinationibus concessus est. Vide Conc. tom. 9. p. 621. Ad annum 947. hanc synodum refert d' Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. pag. 182.

944. [a] LONDINENSE I. circa ann. 944. sub Edmundo rege a Wulstano archiepiscopo, plurimisque aliis episcopis & regni magnatibus, in festo Paschatis celebratum. Fateor hujus synodi annum certo definiri non posse; sed cum Edmundus non nisi ab anno 940. ad 946. regnaverit, hoc circiter tempore congregatam esse oportet. In qua ut rei Christianæ fides proveheretur, mutua inter omnes benevolentia foveretur, communique animarum saluti provideretur, conditæ sunt haud paucæ leges ecclesiasticæ & civiles, quæ habentur Saxonice & Latine apud Lambard. Archaion. p. 57. & cum prisca earundem versione apud Spelm. qui ecclesiasticas tantum selegit. Conc. Brit. tom. 1. p. 419 [b].

947. VIRDUNENSE, ad Mosam fl. præsidente Rotberto Trevirensi, cum plurimis aliis episcopis, anno 947. mense Novembri celebratum. In quo, contendentibus Artaldo & Hugone (qui tamen ad synodum evocatus licet venire noluit) de episcopatu Rhemensi, sedes Rhemensis Artaldo adjudicatur. Videsis Flodoard. tum in Chron. ad ann. 947. p. 168. tum in Hist. Rhemens. lib. 4. cap. 33, 34. fol. 366, &c.

948. [c] MOSOMENSE I. ad Mosam fl. in diœcesi Rhemensi anno 948. mense Januario, eadem de causa habitum. In quo sedes Rhemensis Artaldo iterum adjudicatur, communione Hugoni usque ad generalem synodum interdicta. Vide Flodoard. in Chron. ad ann. 948. p. 168. ubi plura de hac synodo habet.

948. [d] ENGILENHEIMENSE, anno 948. 7. Id. Jun. præsente Marino pontificis legato, plurimisque Germaniæ & Galliæ episcopis, Roberto Trevirensi, Frederico Moguntino, Wicfredo Coloniensi, Adaldaco Hamburgensi &c. celebratum: In quo Artaldus per vim ab Hugone dejectus, & carceri mancipatus, sedi suæ restituitur, Hugone anathemate percusso. Hugo item Comes ob rebellionem in Ludovicum, & tyrannidem in ecclesiam excommunicatur, Exstant de his Acta & *Canones* 10. una cum Artaldi ad synodum epistola Conc. tom. 9. p. 623 [e]. Acta etiam prolixe refert Flodoard. tum in Chron. ad ann. 948. p. 170. tum lib. 4. Hist. Rhemens. c. 35.

948. [f] TREVIRENSE, anno 948. a Roberto Trevirensi, Artaldo Rhemensi, Rodulfo Laudunensi, aliisque, præsente Marino legato, habitum. In quo Hugo Comes ob perduellionem iterum excommunicatus, & episcopi aliquot ab Hugone Rhemensi ordinati damnati sunt. Vide Flodoard. in Chron. ad annum 948. p. 175.

948. LONDINENSE II. anno 948. sub Edredo rege, præsentibus archiepiscopis Cantuariensi & Eboracensi, habitum. In quo quæ ad regni & ecclesiæ salutem & utilitatem spectant constituta sunt. Vide Ingulph. p. m. 497. ubi vide Edredi chartam monasterio Croylandensi concessam, & in hac synodo confirmatam. Confer Spelm. tom. 1. p. 428 [g].

949. ROMANUM III. anno 949. sub Agapeto papa habitum. In quo synodi Engilenheimensis Acta confirmantur. Vide Flodoard. in Chron. ad ann. 949.

950. LANDAVENSE I. anno 950. sub Patre episcopo Landavensi habitum. In quo Nougui rex, sacrilegii reus, satisfactione facta, pœnitentiam agit. Vide Acta apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 429. & Conc. tom. 9. p. 634 [h].

952. [i] AUGUSTANUM, anno 952. in causa disciplinæ ecclesiasticæ habitum. In quo quæ ad episcoporum, clericorum &c. munera, moresque pertinent, præcipue tractantur. Exstant *Capitula* 11. Conc. tom. 9. p. 636 [k].

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 63. [b] Occurrunt etiam ap. *Wilkins* tom. 1. p. 214. [c] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 37. [d] Vide quæ habet *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 8. p. 38. [e] Habentur etiam ap. *Canis.* Lection. Antiq. tom. 5. part. 2. p. 1057. edit. nov. tom. 3. p. 9. [f] Conf *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 39. [g] Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 217. [h] Exstant etiam ap. *Wilkins* tom. 1. p. 222. [i] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 62. [k] Habentur etiam ap. *Canis.* Lect. Antiq. tom. 5. part. 2. p. 1053. edit. nov. tom. 3. p. 11.

953. RHEMENSE III. apud *S. Theodericum*, a 5. episcopis, præsidente Artaldo archiepiscopo, anno 953. adversus Ragenaldum Comitem, rerum ecclesiasticarum pervasorem, habitum. Sed petente rege, excommunicatio ejus tunc intermissa est. Confer Flodoard. in Chron. ad ann. 953. p. 186.

955. LANDAVENSE II. anno 955. sub Patre episcopo congregatum. In quo ob diaconum coram ipso altari interfectum, judicium in homicidas fertur. Exstant Acta apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 429. & Conc. tom. 9. p. 637 [a].

955. BURGUNDICUM, anno 955. incertum quo loco habitum. In quo de excommunicatione Isuardi, qui agros ad Abbatiam S. Symphoriani pertinentes injuste detinebat, actum est. Exstat *Commonitorium* synodale de excommunicatione Isuardi Conc. tom. 9. p. 639.

959. BRANDANFORDIENSE, in agro Middlesexiensi, anno 959. sub Edgaro rege habitum. In quo Edwini regis decreta rescinduntur, ablata ecclesiæ restituuntur, & Dunstanus ab exilio revocatur. Vide Antiq. Britan. in Vit. Dunstan. p. m. 82. De tempore hujus synodi, & privilegii ecclesiæ Cantuariensi ab Edgaro concessi confer quæ notavit Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 432 [b].

962. MATRONENSE, in pago Meldensi, anno 962. mense Aprili habitum. In quo rejecto Hugone, qui mortuo jam Artaldo sedem Rhemensem iterum invadere voluit, Odalricus ejusdem urbis episcopus constituitur. Vide Flodoard. & Hugonem Flaviacensem in Chron. ad ann. 961. & ex iis conciliorum Editores tom. 9. p. 647.

963. [c] ROMANUM IV. anno 963. præsente Ottone Imp. habitum. In quo, deposito Johanne papa 12. Leo 8. ei suffectus est. Exstant hujus synodi Acta ex Luitprando desumpta Conc. tom. 9. p. 648.

963. CONSTANTINOPOLITANUM III. anno 963. sub Polyeucto patriarcha habitum. In quo Nicephori Imp. causa de secundis nuptiis, teste Curopalate, discussa & approbata est. Vide Conc. tom. 9. p. 653.

964. [d] ROMANUM V. anno 964. a Johanne 12. celebratum. In quo Leo 8. tanquam schismaticus deponitur, & Acta conciliabuli sub eo habiti reprobantur. Exstant hujus synodi Acta 3. sessionibus absoluta Conc. tom. 9. p. 653.

[e] ROMANUM VI. anno 964. sub Ottone Imp. habitum. In quo Leo 8. arrepto iterum pontificatu, Benedictum 5. papam exauctoravit, & Hamburgum relegavit. Exstant ex Luitprando hujus synodi Acta Conc. tom. 9. p. 659. 964.

RAVENNATENSE II. anno 967. præsente Ottone Imp. in causa disciplinæ ecclesiasticæ habitum. Vide quæ hac de re habet Rhegino in Chron. ad ann. 967. 967.

ROMANUM VII. anno 969. a Johanne 13. papa habitum. In quo sedes Beneventana archiepiscopatus titulo insignitur. Johannis papæ hac de re literas exhibet Ughell. Ital. Sacr. tom. 8. & Conc. tom. 9. in Append. p. 1238. 969.

ANGLICUM, anno 969. a Dunstano Cantuariensi, & omnibus pene Angliæ episcopis congregatum. In quo damnantur clerici conjugati, monachatus promovetur, Comes quidam præpotens ob incestas nuptias pœnitentiam agit, ipsique Edgaro regi ob compressam virginem claustralem septennalis pœnitentia injuncta est. Habentur hujus synodi Acta hinc inde collecta apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 479. & Conc. tom. 9. p. 698 [f]. 969.

LONDINENSE III. anno 970. vel saltem sequenti, sub Edgaro rege coactum. In quo præclara cœnobii Glastoniensi concessa privilegia confirmantur, reservata regi & hæredibus conferendi baculum pastoralem abbati electo potestate. Exstant synodi Acta apud Malmesburium Hist. lib. 2. cap. 8. fol. 31. p. 2. Edgari & Johannis papæ 13. hac de re Diplomata & Chartæ apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 484. Conc. tom. 9. p. 702 [g]. Anno sequente, in synodo Romæ a Johanne 13. habita, eadem privilegia huic cœnobio confirmantur. Vide ibid. p. 705. Semel hoc loco monuisse sufficiat, Edgarum regem anno quidem incerto, plurimas leges ecclesiasticas & civiles, frequenti senatu, ad Dei gloriam, regiæ majestatis ornamentum, ac reipublicæ utilitatem sancivisse. Et primo quidem loco stant ecclesiasticæ, de immunitatibus ecclesiæ, de censu ecclesiastico, sive primi- 970.

a Occurrunt etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 222. b Vide quæ habet *Wilkins* tom. 1. p. 224. seq. c Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 8. p. 11. d Vide quæ collegit *Du Pin*. ibid. p. 12. e Conf. *Du Pin*. ubi supra p. 13. f Exstant etiam ap *Wilkins* tom. 1. p. 247. g Exhibuit etiam *Wilkins* tom. 1. p. 256. seq.

tiis

Sæc. X. ab an. DCCCC.

tiis feminum, de decimis, de denario in domos singulas imposito, de diebus festis ac jejuniis. Sequuntur humanæ & politicæ. Tertio demum habentur canones ecclesiastici, qui ad has generaliores classes, speciales sub se canones continentes revocantur; nempe de ordinatorum vivendi formula, de confessione, de modo imponendi pœnitentiam, de satisfactione, de magnatum pœnitentia. Exstant hæc omnia Saxonice & Latine a Lambardo edita Archainom. p. 62. Edit. Cantab. & exceptis legibus politicis, apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 435. Latine Conc. tom. 9. p. 680 [a].

972. TARDANENSE, apud montem S. Mariæ anno 972. habitum. In quo Adalberonis Rhemensis decretum pro monachis in canonicorum locum in cœnobio Mosomensi substituendis confirmatum est. Exstat Adalberonis decretum & Johannis papæ epistola Conc. tom. 9. p. 705.

973. MUTINENSE, in Flaminia, seu Æmilia, anno 973. ab Honesto Ravennatum archiepiscopo, ad componendam pacem inter Petrum & Lambertum Germaniæ proceres, habitum. Exstant Acta vetusta ex autographo in Ursiana bibliotheca asservato apud Rubeum Hist. Raven. lib. 5. p. 264. & exinde Conc. tom. 9. p. 712.

973. MARZALIENSE, anno 973. ab Honesto Ravennatum archiepiscopo, & episcopis comprovincialibus habitum. In quo inter alia, compositæ episcopatus Bononiensis & Parmensis controversiæ. Exstant Acta apud Ughel. Ital. Sacr. tom. 2. & Conc. tom. 9. in Append. p. 1241.

975. CONSTANTINOPOLITANUM IV. anno 975. habitum. In quo, deposito Basilio patriarcha, Antonius Studites in ejus locum subrogatur. Vide Conc. tom. 9. p. 720.

975. RHEMENSE IV. anno 975. præsidente Stephano pontificis legato habitum. In quo Theobaldus ab Hugone Rhemensi olim ordinatus, ob ecclesiæ Ambianensis usurpationem iterum excommunicatus est. Exstat epistola synodalis ad Theobaldum Conc. tom. 9. p. 721.

975. WINTONIENSE, anno 975. præsidente Dunstano Cantuariensi coactum. In quo, facta acerrima monachos inter & clericos uxoratos contentione, lis in monachorum gratiam dirempta est, B. Virginis imagine (si Diis placet) pro Monachis loquente. Vide quæ ex historicis nostris, Malmesburiensi, Florentio Wigorniensi, & præcipue chronico Wintoniensi plena manu collegit Spelmannus Conc. Brit. tom. 1. p. 490. & ex eo conciliorum Editores tom. 9. p. 721 [b]. De incerto hujus concilii tempore, multa ut solet erudite notavit Spelmannus noster loc. supra citat.

KYRTLINGTONIENSE, in Anglia orientali, sub Edwardo confessore, a Dunstano Cantuariensi anno 977. habitum. In quo inter alia statutum est, ut homines rusticani ad ecclesiam S. Mariæ Abbandunensem religionis causa peregrinarentur. Sedente synodo diem suum morte repentina obiit Sidemannus Devoniæ episcopus, Cridiantunæ honorifice sepultus. Exstant breviuscula hujus synodi Acta (quæ non alia sunt quam ipsius chronici Saxonici verba ad annum 977. p. 124.) Saxonice & Latine apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. pag. 493 [c]. 977.

CALNIENSE, in agro Wiltoniensi, anno 978. a Dunstano Cantuariensi habitum. In quo, fervente adhuc de clericorum conjugio controversia, solario domus una cum trabibus repente delapso, solus Dunstanus salvus remansit, adeoque miraculo causam decidente, omnia in monachorum gratiam facile cesserunt. Hæc pluribus historici nostri, Malmesburiensis Hist. lib. 2. c. 9. H. Huntingdonensis Hist. lib. 5. ad ann. 978. & ex iis Spelm. tom. 1. p. 494. & Conc. tom. 9. p. 724. Eodem fere tempore habitum est Ambresbiriæ eadem de re concilium, cujus meminit Florentius Wigorn. ad ann. 977. p. 361 [d]. Exstant etiam Saxonice & Latine Leges presbyterorum Northumbrensium, numero 56. tum ad mores eorum corrigendos, tum ad ipsorum ministeria promovenda. Has ex vetusto codice MS. collegii Benedicti extulit Spelmannus noster Conc. Brit. tom. 1. p. 495 [e]. Habentur etiam Lat. Conc. tom. 9. p. 725. Hos canones non diu post hoc tempus, & in usum provinciæ Eboracensis conditos fuisse satis liquet, etsi ad nullum certum annum, nec ad ullam certam synodum revocari possunt. 978.

ROMANUM VIII. anno 983. In quo, causa Giseleri Magdeburgensis episcopi, quasi malis artibus sedem illam ab imperatore consecutus esset, examinata est. Vide Ditmar. lib. 3. In eadem, ut videtur, synodo contra Simoniacos actum est. 983.

a Conf *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 225. seq. b Item *Wilkins* ibid. p. 261. c Dedit etiam *Wilkins* ibid. p. 262. d Habetur una cum Conc. Calniensi ap. *Wilkins* ibid. p. 263. e Item *Wilkins* ibid. p. 218.

Sæc. X. ab an. DCCCC. Exstat Benedicti 6. hac de re *epistola* Conc. tom. 9. in Append. p. 1243. ubi Cossartii notam lector consulat.

988. LANDAVENSE III. anno circiter 988. sub Gucauno episcopo habitum. In quo rex Arthmail ob fratricidium anathemate percellitur. Hæc ex archivis Landavensis ecclesiæ Spelmannus Conc. Brit. tom. 1. p. 502. & exinde conciliorum Editores tom. 9. p. 732 [a].

989. ROMANUM IX. anno 989. habitum. In quo Adalbertus Pragensis episcopus, qui ob pravos populi mores munus suum deseruerat, post plures annos, pœnitentibus & petentibus Pragensibus suis, ad ecclesiam propriam remissus est. Ex Adalberti vita apud Sur. hæc tradunt conciliorum Collectores tom. 9. p. 732.

989. KARROFENSE, apud monasterium in finibus Pictorum & Biturigum situm anno 989. habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ canones 3. Conc. tom. 9. p. 733.

989. [b] RHEMENSE V. anno 989. habitum. In quo Arnulfus Rhemensis archiepiscopus electus est. Exstat epistola clericorum Rhemensium, Arnulfi libellus fidelitatis, commonitorium, & anathema in prædones Rhemorum Conc. tom. 9. p. 734.

990. NARBONENSE III. anno circiter 990. adversus bonorum ecclesiasticorum invasores habitum. Vide Conc. tom. 9. p. 742.

990. SILVANECTENSE, anno 990. a provinciæ Rhemensis episcopis habitum. In quo civitatis Rhemensis prædonibus anathema dictum est. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 736. postea vero mutatis animis episcopi in Hugonis regis partes transierunt. Vide quæ huc spectant epistolas & monumenta ibid. p. 737.

991. RHEMENSE VI. anno 991. habitum. In quo, deposito per fraudem Arnulfo proditionis falso accusato, Gerbertus Rhemorum archiepiscopus constitutus est. Exstant Acta hujus synodi Conc. tom. 9. p. 738. Sed longe prolixiora Acta, ab ipso Gerberto, ut videtur, collecta, & accurate digesta, & in 55. capita divisa, ex vetusto codice exhibent Magdeburgenses Cent. 10. c. 9. p. 246. ad historiam etiam hujus synodi illustrandam lectu digna sunt, quæ habent Baluzius & Conringius Epist. 1, 2, 3, 4: inter Epist. Conringii nuper editas, *Helmst.* 1694. 4°. Sæc. X. ab an. DCCCC.

ROMANUM X. anno 993. habitum. In quo Udalricus episcopus Augustanus in sanctorum numerum relatus est. Exstat Johannis 15. papæ pro hac canonizatione *epistola* Conc. tom. 2. p. 741. 993.

RHEMENSE VII. circa annum 994. adversus provinciæ pervasores habitum. Exstat epistola synodalis, & Gerberti epistola ad Fulconem Ambianensem Conc. tom. 9. p. 740. 994.

[c] MOSOMENSE II. anno 995. a Leone pontificis legato celebratum. In quo, lectis Johannis papæ literis, & examinata Gerberti ad sedem Rhemensem electione, a divino officio usque ad Rhemensem synodum abstinere jussus est. Exstant hujus synodi Acta Conc. tom. 9. p. 747. 995.

RHEMENSE VIII. anno 995. præsente eodem Leone legato coactum. In quo, deposito Gerberto, Arnulfus ecclesiæ Rhemensi restitui jubetur, teste appendice ad Aimoinum. Plura habet Baronius ad an. 992. 995. &c. 995.

ROMANUM XI. anno 996. sub Gregorio 5. habitum. In quo constitutum fuit, ut imperator deinceps a septem electoribus Germaniæ principibus eligatur: sola Baronii autoritate hanc synodum niti ipse Binius non diffitetur. Certe Baronius plurima ad firmandam suam sententiam congessit; pluribusque de electoribus, eorumque institutione agit (quam ad Innocentii 4. tempora refert) an. 996. num. 54. & seqq. & exinde Conc. tom. 9. p. 757. Verum rident hæc omnia, & rejiciunt scriptores Germani S. imperii defensores, & inter curiæ Romanæ fabulas reponunt. Synodum quidem Romæ hoc anno, in causa Herluini Cameracensis episcopi de bonis ecclesiæ suæ invasis conquerentis, habitam non nego. Fidem facit tum chronicon Cameracense, tum ipsius Gregorii epistola hoc anno data, quæ habetur Conc. ibid. in Append. p. 1245. Verum ne unicam quidem scriptoris umbram profert Baronius, qui hujusmodi facultatis, de imperatore a 7. principibus eligendo, ab hac synodo concessæ vel verbulo meminerit [d]. 996.

[e] RAVENNATENSE III. anno 997. sub Gerberto archiepiscopo de multis ad 997.

a Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 264. b Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 40. c Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 43. d Conf. quæ habet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 262. e Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 48.

disci-

Sæc. X. ab an. DCCCC. disciplinam ecclesiasticam spectantibus habitum. Exstant synodi hujus Acta Conc. tom. 9. p. 766.

997. TICINENSE, anno 997. a Gregorio 5. habitum. In quo in Crescentium, qui Gregorium Roma expulerat, excommunicationis sententia lata est. Vide Chron. Hildensheimens. & Glabr. Rodul. lib. 1. c. 4. & Conc. tom. 9. p. 770.

997. SANDIONYSIANUM, anno circiter 997. celebratum. In quo de decimis ecclesiæ restituendis actum est. Consulat lector quæ hac de re habet Aimoinus in vita S. Abbonis Floriacensis abbatis cap. 9. p. 320. & Conc. tom. 9. p. 770.

[a] ROMANUM XII. anno 998. a Gregorio 5. habitum. In quo Robertus rex qui Bertam consanguineam suam in uxorem duxerat, eam dimittere jubetur, & episcopi qui hoc conjugium consecrarant excommunicantur. De his aliisque disciplinæ capitibus exstant Canones 8. Conc. tom. 9. p. 772 [b]. Sæc. X. ab an. DCCCC. 998.

PICTAVENSE, anno circiter 1000. Id. Jan. habitum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ Canones 3. Conc. tom. 9. p. 781. Aliarum in Gallia synodorum, circa annum 1002. habitarum, locis non nominatis, in genere meminit Glaber Rodulfus, & quid in iis gestum sit nos docet lib. 3. Histor. cap. 3. 1000.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 48. *Baluzii* Miscellan. tom. 7. p. 69. b *Ottonis* Imp. Constitutionem in hoc Concilio, qua Episcopi & Abbates prohibentur possessiones ecclesiasticas vendere, vel cognatis donare, exhibit *Bacchinius* in Append. ad *Agnelli* librum pontificalem p. 94. seq. vid. Act. Erud. 1710. p. 332.

Finis Decimi Sæculi.

SÆCULUM HILDEBRANDINUM.

Conſpectus Sæculi.

Sæc. XI. ab an. M.

INeunte ſæculo anno 1004. iterum fervere cœpit controverſia ſacramentaria, litem movente Leutherico archiepiſcopo Senonenſi. Hanc paucis poſt annis ſuam facit Berengarius Andegavenſis, qui anno 1035. carnalem Chriſti præſentiam in Euchariſtia palam impugnavit; corpus & ſanguinem Domini modo quodam ſacramentali tantum ineſſe affirmans; pertracto in ſententiam ſuam Brunone Andegavenſi epiſcopo. Hanc ob cauſam anno 1050. in ſynodis Romana, & Vercellenſi, & Turonenſi anno 1055. damnatus eſt. Anno 1059. in ſynodo Romana ad opinionem revocandam compulſus, quod ſecunda, & tertia vice an. 1078, & 1079. factum: præſtito juramento in hæc verba: *Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem & vinum, quæ ponuntur in altari, per myſterium ſanctæ orationis, & verbo noſtri redemptoris, ſubſtantialiter converti in veram, & propriam, ac vivificam carnem & ſanguinem Jeſu Chriſti Domini noſtri; & poſt conſecrationem eſſe verum Chriſti corpus, quod naturale eſt de virgine, & quod pro ſalute mundi oblatum in cruce pependit, & quod ſedet ad dextram Patris; & verum ſanguinem Chriſti, qui de latere ejus effuſus eſt, non tantum per ſignum & virtutem ſacramenti, ſed in proprietate naturæ & veritate ſubſtantiæ, ſicut in hoc Brevi continetur, & ego legi, & vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc fidem ulterius docebo. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.* Verum poſtea pœnitentia ductus, ad priorem ſententiam rediiſſe dicitur. Acrius contendit Henricus 4. imperator cum Gregorio 7. *Hildebrando* dicto, circa inveſtituras, aliaque jura regalia. Hæc imperatori extorquet Gregorius, & partim vi, partim cenſuris eccleſiaſticis, & doctrina (quæ hinc *Hildebrandina* audit) de ſuprema ſedis apoſtolicæ in omnes, etiam reges, autoritate, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ab eo aſſerta, totiſque viribus propugnata, Romanæ cathedræ prærogativam longe ſupra imperiale faſtigium effert. Hinc tumultus undique in Henricum concitati; ipſe, ejuſque participes in ſynodo Romana ann. 1076. a Gregorio excommunicati, mox depoſito Henrico, in ejus locum ſubrogatur Rudolphus Sueviæ dux, ad quem coronam auream his verbis inſcriptam miſit Gregorius. Sæc. XI. ab an. M.

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Nec minore zelo inter pontifices Romanos, & patriarchas Conſtantinopolitanos de jure primatus litigatur. Orta etiam inter archiepiſcopos Cantuarienſem & Eboracenſem de ſedis primatu controverſia, anno 1072. in gratiam Lanfranci Cantuarienſis judicatum eſt. Ad hujus ſæculi medium refertur *Cardinalium* proprie dictorum inſtitutio: fuerant quidem antea in eccleſia Romana cardinales, in celebrioribus ſcilicet urbis eccleſiis clerici fixi & titulati, nec in aliis majoribus eccleſiis deerant cardinales. Verum hoc circiter tempore in collegium apoſtolicum, ut papæ conſiliarii, & conjudices, ſenatores urbis & orbis, veri mundi cardines eſſent, aſciti ſunt. Exinde in immenſum excreverunt cardinalium prærogativæ, donato iis ab Innocentio 4. circa annum 1243. pileo rubro, ſigno nempe, paratos eſſe debere pro libertate eccleſiaſtica, ſi opus erit, proprium ſanguinem fundere. Anno 1074. multæ concitatæ ſunt turbæ, teſte Ph. Brietio, ob clericos conjugatos a concilio Romano damnatos, quos *luxurioſos, & impuriſſimos ſacrificulos* vocat bonus Jeſuita. Status monachalis novas vires, & magna incrementa hoc ævo acquirit, ordine Monachorum Vallis umbroſæ, Carthuſianorum, & Ciſterſienſium inſtituto. Circa ſæculi exitum anno 1096. ſuadente Urbano pontifice, & approbante concilio Claromontano anno ſuperiore habito, celeberrima fit Cruce-ſignatorum (cruce nimirum, tanquam Chriſtianæ militiæ teſſera, veſtibus impoſita) ad terram ſanctam infidelium manibus eripiendam expeditio, Duce Godefrido Bullionio, qui occupatis anno 1099. Hieroſolymis, primus Hieroſolymorum rex communibus ſuffragiis declaratur; verum auro noluit coronari, vel in throno ſedere, ubi mundi Dominus ſpinis redimitus in fœno jacuiſſet; de quo vere Ph. Brietius, *Regno parto Magnus, adminiſtrato Major, ſanctiſſime relicto Maximus, ipſiſque adeo Cæſaribus & Alexandris anteferendus.*

SCRI-

SCRIPTORES.

Sæc. XI. ab an. M. 1001. AIMOINUS, gente Aquitanus, O. B. monachus Floriacensis, claruit ante 1001. juvenis adhuc monachus factus, Oylboldo cœnobii præfecturam tenente. Sub Abbone deinde & Guazlino abbatibus vitam egit; atque illum anno 1004. ad monasterium Squirs, comitatus est, ejusque neci interfuit. Anno sequenti *Abbonis vitam* literis consignavit. Vir cum eloquentia, tum multarum rerum peritia & mirabili ingenii flumine præstantissimus, ut de eo loquitur Usserius. Nec plura de eo liquent.

SCRIPTA.

Historia Francorum libri 4. ad Abbonem abbatem Floriacensem, ab excidio Trojæ ad Pipini regis inaugurationem seu annum Christi 752[a]. Quæ sequuntur enim, ac librum quintum, quartique partem posteriorem constituunt, a recentiore quodam scriptore adjecta sunt. Exstat hæc historia inter scriptores Francicos *Francofurt.* 1613. & historicos Franc. a Duchesnio editos *Paris.* 1641. tom. 3.

De miraculis S. Benedicti libri 2. ad Guazlinum abbatem. Habentur apud Johannem a Bosco in Bibliotheca Floriacensi pag. 79. Bollandum ad 21. Martii, & Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 366.

Sermo in festivitatibus S. Benedicti, cui plurima poemata, tam sui, quam aliorum inspersa leguntur. Exstat apud Jo. a Bosco in Bibl. Floriac. p. 270.

Vita S. Abbonis abbatis Floriacensis ad Herveum clericum. Exstat ibid. p. 299.

Poema Heroicum de prima fundatione Floriacensis cœnobii.

De translatione reliquiarum corporis S. Benedicti in Galliam. Utrumque opusculum edidit Duchesnius inter historicos Franc. tom. 3. posterius recudit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 359.

1001. [b] WOLSTANUS, gente Anglus, ecclesiæ Wintoniensis cantor & monachus, Ethelwoldi discipulus & alumnus, claruit circa annum 1001. *Vitam* condidit *S. Ethelwoldi Wintoniensis episcopi*, quam ex MS. codice cœnobii Uticensis eruit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 606. Autoris nomen in MS. deerat, sed ætas, geniusque autoris, & Gulielmi Malmesburiensis testimonium Wolstano nostro vendicant, ut recte notat Mabillonius [c]. Scripsit item metro *librum de vita S. Swithuni episcopi Wintoniensis*, Elfego episcopo dicatum, quem habet ibidem idem Mabillonius p. 628. Reliquorum ejus opusculorum titulos dabunt tibi Baleus & Pitseus. Sæc. XI. ab an. M.

[d] GODEHARDUS, primo quidem abbas Tegernsensis, dein episcopus Hildensheimensis, claruit circa ann. 1002. Exstant *epistolæ* 5. apud Mabillon Analect. tom. 4. p. 349. 1002.

GOZBERTUS, ab initio sæculi hujusce abbas Tegernsensis. De obitu ejus nil liquet. Exstant *epistolæ* 4. apud Mabillon. Analect. tom. 4. p. 347. 1002.

[g] FULBERTUS, ante annum 1004: abbas Ferrariensis, Wilhelmo Comiti Pictaviensi admodum gratiosus, a quo munere thesaurario S. Hilarii donatus est: Roberto etiam Francorum regi inter primos charus, ejusque (uti vulgo fertur) cancellarius. Anno 1007. episcopus Carnotensis factus est: B. Virginem immodico plane honore coluisse fertur, non solum exstructa in honorem illius splendida ecclesia Carnotensi, Canuto Anglorum rege sumptus in id suppeditante, sed hymnis in laudem ejus cantandis compositis, primus etiam Nativitatis ejus festum in Galliis celebrasse dicitur. Quæ de B. Virgine ipsum morbo decumbentem visitante, eumque proprio lacte sanante, referunt Gulielmus Malmsburiensis aliique, in hujusmodi fabulas nimium propensi, videant, cui istiusmodi nugæ in deliciis sunt. Obiit Fulbertus anno 1028. die 10. Aprilis. 1007.

[h] SCRIPTA.

Epistolæ, tum ejus, tum quorundam aliorum, numero 134.

Sermones, canones, prosæ, hymni, & aliquot versus. Fragmentum *sermonis in nativitatem B. Mariæ* habetur apud Johannem a Bosco

[a] Ad hunc ann. deducere voluit, sed substitit in fundatione Monast. Floriacensis circa an. 650. vel. 660. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 82. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 52. qui notant hanc Historiam editam fuisse sub *Ammonii* nomine a *Badio* Paris. 1514. fol. & restitutam *Aimoino* Paris. 1567. Deinde a *Jacobo Breulio* ibid. 1603. [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. sæc. 10. p. 500. [c] Habetur etiam MSS. in bibl. Cotton. sub *Tiberio* D. 4. n. 48. sub *Nerone* E. 1. n. 242. [d] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 194. [e] Conf. *Oudin.* tom 2. p. 519. [f] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 1. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 639. seq.

Sæc. XI. ab an. M. a Bosco in Bibliotheca Floriacensi p. 516. Certe hic sermo fere ad verbum habetur in tractatu de nativitate B. Mariæ Hieronymo afficto.

Vita S. Autberti episcopi Cameracensis. Exstat apud Surium 13. Decembr.[a]

Prodierunt Fulberti opera (excepta *S. Autberti vita*) cura Caroli de Villiers doctoris theologi Parisiensis *Paris.* 1608. & exinde in Bibliotheca Patrum tom. 17. p. 1. Qualem in operibus istis edendis fidem præstiterit doctor ille Parisiensis, vel unico hoc exemplo abunde patet: Fulbertus pag. 168. verba isthæc ex S. Augustino * describit. *Nisi manducaveritis*, inquit, *carnem filii hominis, & sanguinem biberitis, non habebitis vitam in vobis. Facinus vel flagitium videtur jubere. Figura ergo est, præcipiens passioni Domini esse communicandum tantum*, &c. Hic loci misellus editor, refutandis hæresibus hujus temporis (uti in editionis fronte gloriatur) intentus, post voces istas, *Figura ergo est*, glossam istam, *dicit hæreticus*, inseruerat. Tandem post emissum prælo librum, integram periodum in S. Augustini operibus legi, & exinde a Fulberto descriptam esse admonitus, binas istas voces, *dicit hæreticus*, inter errata typographica retulit, eas præter codicis, quo usus est, MS. fidem additas esse confessus.

* De Doctr. Christ. l. 3. c. 16.

Epistola Fulberti Carnotensis *de rebus ecclesiæ religiose & caute distribuendis* exstat apud Dacher. Spicileg. tom. 2. p. 827[b]. Inter opera ejus locum habet *Commentarius ad Act. cap.* 12. quem ex Cod. MS. abbatiæ Longi-pontis, inter veterum aliquot scriptorum opuscula sacra, edidit Oudinus anno 1692. Exstat item *sermo ejus de assumptione B. Virginis Mariæ*, qui inter sermones Augustini haberi solet, & in nupera Benedictinorum editione num. 208. reperitur. *Vita S. Autberti*, quam mutilam evulgavit Surius, integra MS. apud Cameracenses exstare dicitur[c].

1008. ADELBOLDUS, vir nobilis, Henrici Imp. consiliarius, & exercituum dux. Cum parum fœliciter ei succederent res bellicæ, abrenunciato sæculo, monasticum habitum in cœnobio Laubiensi induit, anno demum 1008. post Anfridi mortem episcopus Ultrajectensis factus. Obiit anno 1027. die 27. Novembris. Exstant libri 2. *de vita S. Henrici Imp.* apud Canisium tom. 6. p. 383[d]. Surium ad 14. Julii, & Gretserum in sanctis Bambergensibus *Ingolstad.* 1611. 4°. In his editionibus Adelboldi nomen operi non præfigitur: cui tamen MSS. quidam codices tribuunt; non ea vero autoritate præditi, ut rem extra omnem controversiam ponere videantur[e].

[f]DITMARUS, natione Germanus, domo nobilis, illustri Comitum Saxoniæ familia ortus, natus anno 976. patrem habuit 1008.
Sigefridum Saxoniæ Comitem, matrem Cunegundam filiam Henrici Comitis Stadensis, Ottoni magno, cujus consanguineum eum vocat Ditmarus, valde cari, adeoque torque aureo donati. Ex sacro fonte illum suscepit Hillebardus episcopus Halberstadensis; primum monachus Magdeburgensis, dein præpositus Wallibicensis, tandem episcopus Marsiburgensis factus est anno 1008. Quam dignitatem, nocte antequam hac de re nuncium accepit, ipse sibi per somnium præsagiit. Obiit Cal. Decembr. anno 1018. ætatis 42. Condidit non infimæ notæ *Chronicon*, quinque imperatorum Saxonicorum, Henrici 1. Ottonum trium, ac Henrici 2. res gestas 7. libris complexum. Edidit hoc insigne opus Reynerus Reineccius *Francofurt.* 1580. præfixa Ditmari vita ex veteri chronico desumpta, alteraque quam ipse ex Ditmari chronico contexuit. Ipsum chronicon in libros 8. divisum cum notis marginalibus, tabulis genealogicis, & indice copioso recudit J. Joac. Maderus *Helmst.* 1677. 4°[g].

[h]LUPUS, gente Anglo-Saxo, haud in- 1009.
fimi nominis apud suos episcopus; concionator eloquentissimus, & facundia populari celeberrimus, claruit anno 1009. Quo tempore, Dani Angliam misere infestarunt, templa ubique diruerunt, monasteria spoliarunt, omnia denique cæde & sanguine impleverunt. Quis fuerit Lupus noster, mecum diu multumque dubitavi, donec in tenebris erranti facem prætulit, felici & ingeniosa plane conjectura, mihique tantum non certa V. C. Wanleius noster Catal. Hist. Crit. pag. 140. nempe non alium fuisse Lupum quam Wulfstanum illum, Wigorniensem simul & Eboracensem præsulem, qui vixit initio 11. sæculi; quam sententiam paucis ego explicare & confirmare conabor.

Solenne fuisse majoribus nostris, nomina sua Saxonica Græcis Latinisve vocabulis exprimere, nemo nescit: id quod Germanis,

a Sed mutila, integram autem legi Cameraci in cœnobio *S. Autberti*, & alibi, notat *Miræus* ad *Henr. Gandavensis* cap. 1. b Edit. nov. tom. 3. p. 387. c Epistolam *de episcopis ad Bellum procedentibus* exhibuit *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 130. d Et tom. 3. part. 2. edit. nov. p. 25. Iterumque ap. *Leibnitium* tom. 1. Scriptorum Brunsvicensium. e Libellum *de ratione inveniendi crassitudinem Sphæræ* vulgavit *Bernard. Pezius* tom. 3. part. 2. Anecdot. p. 86. Vitam *S. Walburgis* Bollandini in Act. Sanctorum 25. Febr. tom. 3. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 541. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1 p. 30. f Conf *Oudin.* tom 2. p. 538. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 114. g Post mancas *Reineccii* & *Maderi* editiones, integrum ex Cod. optimo a *Papebrochio* communicato, una cum *Ditmari* vita a *Reineccio* antea vulgata, edidit *Leibnitius* tom. 1. Script. Brunsvicensium. h Conf. *Oudin*, tom. 2. sæc. 10. p. 501.

eorum posteris, hodienum usu venit: cui nota non sunt *Oecolampadii*, *Melanchthonis*, *Osiandri*, *Lycosthenis*, *Ursini*, *Pellicani*, &c. nomina? Hinc apud veteres Theotisco-Francos tot Lupi olim exstiterunt. *Servatus Lupus*, *Tricasinus*, *Ferrariensis*, *Senonensis*, *Moguntinus*, alii. Nec aliter apud Anglo-Saxones nostros Æthelwulfus monachus Dunelmensis, qui carmen suum de viris illustribus cœnobii Lindis-farnensis Egberto archiepiscopo nuncupavit; in præfatione nomen suum Saxonicum Ædelwulf apponit, in clausula vero poematis Lupum se diserte vocat. Lupus igitur noster non alius erat a Wulfstano simul Wigorniensi & Eboracensi episcopo, qui eodem tempore floruit. Fuisse simul & Wigorniensem episcopum & Eboracensem archiepiscopum, disertis verbis testantur Malmsburiensis de Gest. Pontif. lib. 3. fol. 153. & l. 4. fol. 159. Th. Stubbs de Pontif. Ebor. pag. 1700. ut Godwinum, Whartonum, fastos Savilianos, aliosque recentiores mittam. Creatus est Wulfstanus episcopus Wigorniensis juxta eosdem fastos anno 1002. Nec diu post Canuti regis gratia ad sedem Eboracensem promotus est: & utramque dignitatem simul retinuit: unde factum est, quod scite notat Wanleius, ut plures codices MSS. Lupi nomen gerentes in archivis Wigorniensibus olim repositi sint. In quibus erat *Parænesis Wulfstani archiepiscopi, ad cujuscunque conditionis homines curæ suæ commissos*. Obiit Lupus sive Wulfstanus noster anno 1023. & in ecclesia Eliensi sepultus est.

Reliquit Lupus multa & insignia ingenii sui & pietatis monumenta, nempe *Canones*, *& tractatus ecclesiasticos*, sed præcipue *homilias & sermones ad populum habitos*, quos ingenti plane numero, collegit & recensuit Cl. Wanleius tum toto opere suo, tum præsertim p. 140. & seqq. & p. 196. pag. vero 143. scripta ejus Latina exhibet quæ & hodie supersunt. Ex his omnibus nihil hactenus lucem vidit præter sermonem unum, & alterum; illum nempe *in incursu Danorum* [a], pium plane & perelegantem, quem ad populum solenni quodam jejunii & pœnitentiæ die habuit, quo ad imitationem Gildæ Britanni ut ipsemet fatetur, gentis suæ miseriam depingit, omnia quibus Anglia tunc temporis abundavit flagitiorum, genera deflet, & ad universalem pœnitentiam agendam, placandamque Divini numinis indignationem strenue & pathetice adhortatur. Hujus orationis summulam in 8. capita redactam exhibet antiquitatum Britannicarum compilator in vita Dunst. p. 189. integram vero, eamque satis prolixam Saxonice & Latine, subjectis notulis, edidit Gul. Elstobius Coll. Universitatis apud Oxoniensis socius, operique Hickesiano inseruit, Differt. Epist. p. 99. Alter sermo est *de fide Catholica* Saxonice & Latine editus a Wheloco nostro in notis ad Bedæ Hist. Eccles. lib. 5. cap. 24. p. 421. Cætera Lupi sive Wulfstani opuscula, in archivis adhuc custodiuntur, quibusnam vero in locis & bibliothecis latent MSS. Wanleius noster, in catalogo suo præstantissimo plene nos docet.

SYRUS, qua gente ortus incertum, 1010.
monachus Cluniacensis, claruit circa annum 1010. Condidit flagitante Warnerio monacho, & postea Odilone Morbacensi, *de vita S. Maioli abbatis Cluniacensis* libros tres, quos Odiloni abbati dedicavit. Post Syri obitum Aldebaldus monachus singulis libris prologum præfixit, & carmina quædam multis in locis hinc inde adjecit. Totum opus ediderunt Bollandiani Maii 11. magis integrum ex codice Lemovicensi Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 786.

ANONYMUS *vitæ S. Adalberti* au- 1010.
tor, cœnobii Alexiani apud Romanos monachus, postea Bohemi, vel Germanici alicujus monasterii alumnus, claruit circa annum 1010. Scripsit *vitam S. Adalberti episcopi & martyris*, qui ex hac vita decessit anno 997. Post Canisium [b] & Bollandianos, scriptorem hunc recudit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 846.

SAMPIRUS, gente Hispanus, Astu- 1010.
ricensis episcopus, claruit circa ann. 1010. Scripsit *Chronicon de regibus Legionensibus*, quo Sebastiani Salmanticensis, vel potius Alphonsi regis, chronicon continuavit, ab anno 866. usque ad annum 985. Immo si Antonii nos non fallit conjectura, postrema pars chronici Sebastiano vulgo tributi (qua res gestæ sub Ramiro 1. & Ordonio ejus filio continentur) Sampiro nostro tribuenda est. Eruit hoc chronicon, & una cum aliis Hispaniæ chronicis *Pampilone* edidit Sandovalius, anno 1615. 1634. Novam editionem meditatus erat illustrissimus Cardinalis d' Aguirre, ut ex ejus Notitia p. 363. discere licet. Confer quæ habet Cl. Antonius Bibl. Hisp. Vet. tom. 2. lib. 7. c. 1.

ARNOLDUS, episcopus Halbersta- 1011.
tensis, claruit circa annum 1011. Scripsit *epistolam de institutione episcopatus Bambergensis*, quæ exstat apud Baluzium Miscellan. tom. 4. p. 435.

a Exstat MSS. in Bibl. Cotton. sub *Nerone* A. 1. n. 14. *b* Lection. Antiq. edit. nov. tom. 3. p. 45.

1012. [a] BENEDICTUS VIII. Johannes antea dictus, patria Tusculanus, Gregorii Comitis Tusculani filius, primum episcopus Portuensis, deinde ab anno 1012. pontifex Romanus, die 20. Julii in cathedra collocatus. Sub initia pontificatus sede atque urbe pulsus ad Henricum regem in Saxoniam fugit: a quo Romam reductus, imposita corona ipsum imperatorem renunciavit. Anno 1019. in Germaniam ab Henrico Imp. accitus iterum profectus est, ut episcopatum Bambergensem recens institutum confirmaret, & ecclesiam consecraret. Obiit anno 1024. die 10. Julii. Johannem fratrem successorem nactus. Exstat *Epistola unica adversus invasores bonorum Cluniacensium* Concil. tom. 9. p. 810. & apud DuChesne Script. Francic. tom. 4 [b].

1012. ERCHINFRIDUS, natione Germanus, cœnobii Melicensis abbas tertius, claruit anno 1012. Scripsit *historiam martyrii & miraculorum S. Colomanni*, natione Scoti, qui in Stokerau inferioris Austriæ oppidulo anno 1012. passus est. Quam ex codice MS. Cæsareo extulit, aliaque de cœnobio Melicensi monumenta antiqua subnexuit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 8. num. 1. p. 611 [c].

1013. LEO, *Grammaticus* dictus, præfectus & dux Cibyræotarum ὁ Τζικάνδαλος, uti in nota chronographiæ ejus apposita vocatur. Sunt, qui ipsum extremis Constantini Porphyrogennetæ temporibus in aula vixisse volunt. Utut sit, eum anno 1013. scripsisse constat. Scripsit *Chronographiam* ab anno 813. quo Theophanes desiit, ad annum 1013. Exstat ea Gr. Lat. Fr. Combefisii notis illustrata, Theophani subjecta, *Paris.* 1655. fol.

1014. [d] BERNO, monachus S. Galli, deinde abbas Augiæ divitis prope Constantiam ad Rhenum, claruit anno 1014. quo coronationi Henrici 2. Imp. a Benedicto 8. papa factæ, interfuit. Obiit anno 1045. die 7. Januarii, postquam monasterio Augiensi annis 39. præfuisset. Exstat ab eo scriptus *liber de officio Missæ*, seu *de rebus ad Missæ officium pertinentibus*, seorsim *Venet.* 1572. 8°. Inter scriptores alios ejusdem commatis *Colon.* 1568. *Paris.* 1610. fol. & in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 56.

Vita S. Udalrici Augustani episcopi apud Surium Jul. 4.

Vita S. Meginradi episcopi & martyris, apud Mabillon. Sæc Benedict. 4. part. 2. p. 63.

Alia ejus scripta, quæ quidem vel supposititia, vel deperdita sunt, recenset Simlerus Biblioth. p. 100 [e].

HUGO, archidiaconus Turonensis, claruit anno 1020. Exstat *dialogus ad Fulbertum Carnotensem episcopum* apud Mabillon. Analect. tom. 2. p. 349 [f]. 1020.

OLBERTUS, gente Belga, primum monachus Lobiensis, deinde abbas Gemblacensis, & ut volunt nonnulli, primus S. Jacobi abbas Leodicensis, claruit circa annum 1020. Jubente Reginerio Hannoniæ Comite, scripsit *vitam S. Veroni confessoris*, quam scholiis suis ornatam edidit Georgius Galopinus ad S. Gislenum monachus, *Montibus* anno 1635 [g]. immo teste Bucelino in Germania sacra, scripsit de pluribus Sanctorum vitis [h]. An Olbertus noster idem fuerit cum Alberto monacho Lobiensi, ac postea abbate Gemblacensi, Burchardi Wormaciensis præceptore, (quod contendit Vossius) plura te docebit idem vir clarissimus de Hist. Lat. lib. 2. c. 41. p. 352. c. 44. p. 369. 1020.

DIEDERICUS, seu THEODORICUS, Hersfeldensis in Turingia monachus, claruit circa annum 1020. Scripsit ad Ricardum cœnobii Amarbacensis abbatem, libellum de illatione redituve corporis S. Benedicti Aurelianis ad Floriacum. Edidit hunc ex vetusto codice Floriacensi Johan. a Bosco Blibioth. Floriac. part. 1. p. 219. dein Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 350. 1020.

DROGO, natione Belga, primum pastor Gestalensis, deinde Morinorum sive Tarvannensis in Flandria episcopus, claruit anno 1024. quo sedem Tarvannensem sortitus est, quam ad annum usque 1079. tenuit, quo admodum grandævus obiit. Exstat ab eo scripta *vita S. Godolevæ* an. 1070. strangulatæ apud Surium Jul. 6. qui tamen stylum fere ubique immutavit [i]. Scripsit 1024.

a Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 528. b Privilegia quædam *Benedicti* habentur in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 60. seq. vid. *Bernard. Pezii* conspectum ejusdem codicis exhibit. Act. Eruditorum ad an. 1711. c Exstat etiam in tom. 1. Scriptor. de rebus Austriacis a *Bernard. Pezio* edit. *Lips.* 1721. d Conf. *Oudin.* ad an. 1030. tom. 2. p. 598. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 97. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 641. seq. e Tractatus *de celebrando adventu Domini*; *de quatuor temporum Jejuniis*, *prologus in Tonarium* seu *librum de Musica*, habentur in Thesauro Anecdotorum *Bern. Pezii* tom. 4. part. 2. Ipse liber *Tonarius* exstat MSS. in Bibl. Paulina Lips. testibus *Oudin.* & *Fabr.* loc. citat. f Eundem MS. memorat *Labbeus* in Bibl. MSS. p. 200. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 881. g Atque inde *Henschenius* in Act. Sanctorum tom. 3. Martii 30. p. 845. seq. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 471. h Scripsit etiam *Cantus* in honore Sanctorum, & *historiam* veteris & novi Test. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 539. *Miræum* ad *Sigebert.* c. 141. *Fabr.* loc. citat. i Duplo ampliorem edidit *Georgius Colvenerius* Duaci. & tom. 11. Bibl. PP. Colon. ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 621. Sinceriorem etiam quam *Surius*, *Johannes Bapt. Sollerius* in Act. Sanctorum tom. 2. Julii p. 402. cum notis, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 195.

Sæc. XI. ab an. M. etiam *vitam & passionem S. Oswaldi Northumbriæ in Anglia regis*, & de eodem sermones duos. Verum hæc opuscula in bibliothecis Belgicis adhuc manuscripta asservantur.

1025. [a] ALEXIUS, monasterii Studiani ecclesiarcha, dein ab anno 1025. post Eustathii mortem patriarcha Constantinopolitanus. Anno 1034. auro pariter ac metu corruptus, Michaelem Paphlagonem Romani Imp. parricidam corona imperiali induit, ac Zoen imperatricem adulteram matrimonio ei sociavit. Anno 1036. Johannis fratris imperatoris sedem patriarchalem ambientis, & conjuratorum illi episcoporum insidias astuto consilio elusit, atque irritas reddidit. Obiit anno 1043. Exstant ejus aliquot *decreta de diversis Causis ecclesiasticis*, in jure Gr. Rom. lib. 4. p. 230.

1025. WARMANNUS, natione Germanus, nobilitate insignis, Comes a Dilingen, factus postea monachus Augiensis, postremo episcopus Constantiensis, claruit anno 1025. Obiit anno 1034. Scripsit *vitam S. Pirminii abbatis & coepiscopi*. Exstat sub Othloni nomine apud Chris. Browerum in vitis sanctorum Germaniæ, & Surium Nov. 3. E contra Guil. Eisingrenius in catalogo Testium Warmanno nostro tribuit; cui etiam illam vindicat Cl. Mabillonius, Actisque suis sub Wormanni nomine inseruit Sæc. Bened. 3. part. 2. p. 136. Rationes quas profert non sunt contemnendæ, nec ægre assensum extorquere possunt. Primo Warmanni ætas cum tempore Ludolfi archiepiscopi Trevirensis, cui hæc Pirminii vita nuncupata est, recte congruit. Obiit enim Ludolfus anno 1008. Othlono monacho integro pene sæculo antiquior. Secundo, hujus vitæ conditor nonnulla de S. Bonifacio commemorat, quæ cum ipsius Othloni narratione Bonifaciana pugnant. Deinde longe gravior & maturior est Othloni scriptio de S. Bonifacio, quam hæc de S. Pirminio. Denique in antiquo codice quo usus est, nulla exstat autoris inscriptio; quin nec in originali volumine quod laudat Trithemius. Perpendat hæc æquus lector, & facile mecum in Mabillonii sententiam descendet.

1026. ELIAS, gente Syrus, Nisibensis in Mesopotamia episcopus, secta Nestorianus, claruit anno 1026. hegiræ 417. Scripsisse plura tam Syriace, quam Arabice testatur Abr. Ecchellensis; inter alia opus ad Abulhala Sahedum quod *septem Sessiones*, seu *disputationes* vocavit; in quo de variis fidei & religionis rebus cum Alvaziro Abulcasemo Arabum principe erudite disceptavit. Hujus habentur Arabice MSS. exemplaria tria; Sæc. XI. ab an. M. unum in bibliotheca Vaticana; in Barberina alterum: tertium penes se habuit Ecchellensis, qui ex Sessione 4. quædam profert Præfat. ad part. 2. Eutychii Vindicati pag. 21. Alia & Naironus ex Sessione 2. Euopl. part. 1. p. 6. *Grammaticam* ejus citat Ecchellensis, & ex ea nonnulla adducit Not. ad Catal. Hebedjesu p. 58. Nec alium puto nostrum fuisse, quam quem Eliam antiquum vocat idem Hebedjesu cap. 191. quemque Decisiones judiciorum, & Quæstiones ecclesiasticas, Institutionesque grammaticas ordinasse & confecisse dicit.

JOHANNES, *Johannelinus* a staturæ 1028. parvitate dictus, monachus Benignianus, dein cœnobii Fiscamnensis prior a Willielmo abbate constitutus, postea eodem cedente abbas anno 1028. factus. Anno 1052. abbatiam Erbrestensem ab Henrico 3. Imp. dono accepit. Obiit anno 1078. Scripsit *ad Agnetem imperatricem Henrici uxorem libellum precum* ex Patrum scriptis collectum; quem una cum prologo, non integrum tamen, edidit Mabillonius Analect. tom. 1. p. 133. Scripsit alia multa, & in his *libellum de divina Contemplatione*, cujus lacinias aliquot exhibet idem ibid. p. 151. *Orationes sive preces plurimas*, quarum 11. videre est ibid. p. 153. *Epistolas* aliquot, quarum 3. exstant ibid. p. 221. *Epistolam ad Monachos jugum excutientes* edidit nuper Edm. Martene Coll. Nov. tom. 1. part. 2. p. 19 [b]. aliamque *ad Leonem papam* 9. qua de vi sibi ab Italis illata p. 21. Scripsit præter hæc *librum de institutione Viduæ*, *De vita & moribus Virginum*, *De Eleemosynarum dispensatione*, & forsan alia plura, quæ non exstant. De eo ejusque scriptis, vide sis eruditissimas Cl. Mabillonii annotationes ibid. p. 161. 223..

WARINUS, monachus Gorziensis, & 1028. clericus Leodiensis, demum abbas Metensis. claruit eodem tempore, sc. anno 1028. aut non diu postea. Exstat *epistola* prolixa *ad Johannem Fiscamnensem de repetendo Benedicto monacho Fiscamnensi*, qui ex Judæo Christianus, ex monasterio Biscamnensi ad Metense transfugerat, apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 225.

[c] ADEMARUS, patria Cabannensis, 1030. Raimundi, Turpionis episcopi Lemovicensis abnepotis, & Aldeardis filius, primum Lemovicensis, dein S. Eparchii Engolismensis monachus, claruit anno 1030. Scripsit *chronicon a principio monarchiæ Francorum*, præcipue vero ab anno 829. usque ad an-

a Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 45. vol. 10. p. 475. b Item Anecdot. tom. 1. p. 205. Tres alias ibid. p. 153. 206. 207.
c Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 101. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 35.

num 1029. quod ex codice Thuaneo a Philippo Labbeo primum editum est Biblioth. Nov. MSS. tom. 2. p. 151. In hoc chronico etsi autor in temporibus supputandis sit parum accuratus; de rebus tamen Francicis, præcipue Aquitannicis, haud vulgaria exhibet. Scripsit etiam *commemorationem abbatum Lemovicensium, Basilicæ S. Martialis apostoli*, a Labbeo itidem in lucem prolatam ibid. p. 271. Eundem autorem habet *supplementum ad Amalarii opus de divinis Officiis*, de quo in Amalario mentionem injecimus [a].

1030. HUGO, cognomento *de Britolio*, natione Gallus, patria Belvacensis, Gilduini Comitis filius, primum monachus Cluniacensis, & clericus Carnotensis, deinde anno 1030. episcopus Lingonensis a Roberto rege renunciatus. Anno 1049. a Leone 9. in concilio Remensi ob Simoniæ crimen, & divenditum nummis presbyteratus ordinem episcopatu submotus est. Amissa dignitate in monasterium Virdunense secessit; ibique sub Waleranno abbate fratre suo consenuit. Scripsit *librum de corpore & sanguine Domini contra Berengarium*; quem primus in lucem edidit Lucas Dacherius in appendice ad Lanfranci opera *Paris.* 1647. fol. exinde relatum in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 417 [b].

1033. BRUNO, natione Germanus, dux Carinthiæ, Conradi 2. Imp. patruelis, post mortem Meinardi unanimi clericorum consensu præsul Herbipolensis factus est anno 1033. Ecclesiam suam S. Kiliano dicatam ex fundamentis restituit, & materno prædio quod in Saxonia habuit, locupletavit. Cum Henricum Imp. adversus Hungaros exercitum ducentem anno 1045. comitaretur, Possonii fortuito de alta domo cum aliis cadens interiit 6. Cal. Junii. Ut clerum suum bonis moribus informaret, ex antiquis patrum expositionibus contexuit *Commentarios in totum Psalterium, in Cantica omnia veteris & novi Testamenti, & in symbola Apostolorum, Ambrosii, atque Athanasii.* Prodierunt omnes isti Commentarii *Colon.* 1494 [c]. & in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 65.

1033. [d] EUSTATHIUS, patricius Romanus, judex, ut videtur, patriarchalis, certe juris tum Cæsarei tum ecclesiastici peritissimus, claruit, ut ex opusculi ejus fine liquet, anno 1033. Scripsit *commentarium de duobus Consobrinis*, qui duas consobrinas duxerant. Habetur Gr. Lat. in Jur. Græc. Rom. lib. 6. p. 414.

[e] BERENGARIUS, natione Gallus, 1035.
patria Turonensis, archidiaconus Andegavensis, claruit anno 1035. quo sententiam suam de Eucharistia non modo Bertrami, & Scoti, sed totius etiam veteris ecclesiæ dogmati consonam venditare cœpit: asserens nempe, panem & vinum in sacrificio Domini non vere nec essentialiter, sed figurate tantum, converti in corpus & sanguinem Dominicum. Berengarium talia docentem mox acriter exceperunt complures monachi, aliique doctrinæ carnalis propugnatores; quibus non obstantibus in sententia sua tum voce tum scripto confirmanda pergebat Berengarius. Tandem anno 1050. (ut ex Hermanno Contracto liquet, non quod habet Durandus Trournensis lib. de Corp. & Sang. Domini, anno 1053.) Leo 9. papa in synodo Romana, lecta ejus ad Lanfrancum epistola, hominem hæreseos damnavit; & ecclesiæ communione privavit: quod & eodem anno in synodo Vercellensi factum est: in qua non ipse Berengarius, sed duo ejus procuratores comparuerunt. Eodem circiter tempore Brionæ in Normannia coram Guilielmo duce, Parisiis etiam absens licet coram Henrico rege damnatus est, ut Durandus nos docet. Anno 1055. habitum est adversus eum Florentiæ concilium, eodemque anno Victor papa Hildebrandum sacellanum suum in Galliam misit, qui coacta Turonis synodo Berengarium ad Palinodiam adegit [f]. Anno 1059. in synodo Romana coram Nicolao papa pro sententia sua disputavit; eique cum nullus, referente Leone Hostiensi *, valeret obsistere, [* Chron. Cassinent. l. 3. c. 33.]
Albericus diaconus Cassinensis, vir doctissimus, ad synodum evocatur; & cum post multos verborum conflictus neuter cederet, Albericus unius hebdomadis acceptis induciis librum adversus Berengarium edidit. Ipse vero Berengarius minis territus, & injuriarum pertæsus, formula ipsi præscripta sententiam suam ejuravit; forma nempe illa notissima, quæ sic incipit, *Ego Berengarius indignus diaconus,* [g] &c. Anno 1063. Mauritius archiepiscopus Rothomagensis synodum habuit, in qua Berengarium ejusque sequaces condemnavit, fidei confessionem dogmati Berengariano oppositam condidit.

a *Ademari* acrosticon ad *Rahonem* episcopum Engolismensem exhibuit *Mabillon.* Analect. tom. 1. p. 418. b Habetur MS. in Cod. Reg. *Paris.* 1831. & Sangermianensi 588. Cangio, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 867. c *Norimberg.* 1497. 4to. & a *Johanne Cochleo* restituti *Herbopoli* 1531. *Lips.* 1533. Scripsit etiam Comment. in Pentateuchum, primum edit. notisque illustrat. a *Georg. Galopino* Duaci 1648. 4to. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 794. *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 654. d Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 21. §. 4. vol. 8. p. 190. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 622. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 7. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 570. seq. f Sed conf. *Cosini* Hist. Transubstantiationis p. 136, 137. g *Berengarii* abjuratio hæreseos de Eucharistiæ sacramento exstat in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 275. ut nos docet *Bernard. Pez.* in ejusdem codicis conspectu.

Hujus

Sæc. XI. ab an. M. Hujus synodi Acta extulit Cl. Mabillonius Analect. tom. 2. p. 479. Anno 1075. coacta est alia adversus Berengarium Pictavis synodus, præsidente Giraudo pontificis legato, ut ex chronico Maxentiano notat idem Mabillonius. Anno 1078. in festo omnium Sanctorum concilium Romæ congregavit Gregorius 7. in quo Berengarius brevem fidei confessionem edidit, quam in lucem protulit Mabill. loc. cit. p. 487. Verum ut moram paulisper traheret, inducias ad proxime futuram synodum petiit, & impetravit. Habita est itaque anno sequenti in Quadragesima altera synodus, in qua proposita ei nova confessionis formula, *Ego Berengarius corde credo*, &c. scripsit & confirmavit. Coactum id fecisse dubitari nequit. Certe ad priorem sententiam eum rediisse ex multis scriptorum ei coævorum testimoniis, Lanfranci, anonymi Chiffletiani, aliorumque, evinci potest. Et quod rem extra omnem dubitationem ponit, ipsius Berengarii tractatum MS. se legisse fatetur Mabillonius, in quo tertiam istam fidei professionem penitus rescindit, plurimisque adductis argumentis convellit, subditque quemadmodum ad subscribendum ultimæ fidei professioni inductus sit, nimirum metu mortis sibi certe imminentis; quove sensu eam asseruerit. Berengarium quidem posthæc ad sanam, ut vocat, mentem rediisse, fideique Catholicæ ad extremum usque spiritum adhæsisse, non uno argumento contendit Mabillonius. An rem usquequaque confecerit, judicent alii. Id certum est, Berengarium Roma discedentem, Turonas venisse, & in S. Cosmæ insulam civitati suburbanam secessisse, ibique assumpto habitu monachali per octennium militasse. Obiit eo loci die 6. Januarii, anno 1088. Virum fuisse liberalium artium & dialecticæ peritia insignem, morum vitæ sanctitate illustrem, ipsi non inficiantur adversarii. Illum ab humanitate, eleemosyna, modestia, castitate, zelo, abstinentia, mire laudat Gulielmus Malmsburiensis *; apud quem exstat nobile Hildeberti episcopi Cenomannensis, ipsius Berengarii discipuli, in laudem ejus epitaphium: ex quo, missis cæteris, liceat mihi pauca huc transferre.

* De gestis Reg. l. 3. fol. 63.

Quem modo miratur, semper mirabitur orbis;
Ille Berengarius non obiturus obit;
Quem sacræ fidei fastigia summa tenentem,
Jani quinta dies abstulit, ausa nefas.
Illa dies, damnosa dies, & perfida mundo,
Qua dolor & rerum summa ruina fuit.
Qua status ecclesiæ, qua spes, qua gloria cleri
Qua cultor juris, jure ruente, ruit.
Quicquid philosophi, quicquid cecinere poetæ,
Ingenio cessit, eloquioque suo.
Sanctior & major sapientia majus adorta
Implevit sacrum pectus & ora Deo.

Denique in fine;

Vir vere sapiens, & parte beatus ab omni;
Qui cælos anima, corpore ditat humum.
Post obitum vivam secum, secum requiescam:
Nec fiat melior sors mea sorte sua.

Exstant *epistolæ* 2. *ad Ascelinum & Ricardum*, una cum Ascelini literis, primum a Dacherio inter Lanfranci opera editæ, deinde Concil. tom. 9. p. 1056. *Aliam ad Ricardum abbatem* (qua orat & regem pro se precatur, & Johannem Scotum in synodo Vercellensi injustissime fuisse damnatum queritur) exhibet Dacherius Spicil. tom. 2. p. 510 [c]. *Tres ejus fidei formulas de Eucharistia* habet Mabillonius Analect. tom. 2. p. 486. MSS. *Disputationes cum Lanfranco de præsentia Christi in cœna* asservantur in bibliotheca collegii Æneonasi apud Oxonienses cod. 4. num. 1. Plura ipsum *opuscula de re Eucharistica* edidisse autor nobis est Sigebertus * [d]. *In Apocalypsin*, scripsisse testatur Bostonus Buriensis. Certe ejus *expositio Apocalypseos*, si modo ejus sit, habetur etiam hodie MS. in collegio Gonvil. & Caii Cantab. 4° [e]. Vereor autem ne Berengwidi cujusdam sit, cui exemplaria septem in diversis Angliæ bibliothecis latitantia tribuit Thomas Jamesius, cuique duo codices MSS. qui in bibliotheca Lambethana hodie exstant, eam diserte adjudicant.

* De Script. c. 154.

[f] THEODORICUS, natione Germanus, cœnobii S. Matthæi Apostoli prope Treverim ordinis Benedictini monachus, claruit circa annum 1040. Scripsit *librum de inventione S. Celsi*, per Egbertum archiepiscopum ap. Sur. ad 23. Febr. item *librum de miraculis ejusdem*, & alia nonnulla, quæ Trithemius aliique dabunt. Historia ejus de inventione & miraculis S. Celsi, mutato passim stylo, in compendium missa, habetur apud Surium tom. 7. 1040.

c Edit. nov. tom. 3. p. 400. d Epistolas duas, unam ad Eremitas quosdam, alterum de dissidio quodam inter clericos & episcopum exhibuit *Edm. Martene* Anecdot. tom. 1. p. 191. seq. Acta Conc. Romani in ejus causa ab ipso Berengario conscripta, una cum fragmentis ex ejus Epist. ad *Adelmannum*, & Rythmica oratione ab eo pœnitente composita, idem *Martene* ibid. tom. 4. p. 103. seq. e Item in Bibl. Leidensi cod. 78. & in Bibl. S. Germani a pratis teste *Le Long*. Bibl. sacr. vol. 2. p. 634. qui notat expositionem in Cantic. Canticor. exstare MSS. Oxon. Sed in Catalogo MSS. non reperit *Fabricius*. f Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 726.

Sæc. XI. ab an. M. 1040. [a] HERMANNUS, *Contractus* a membris contractis dictus, ortu nobilis, Wolferadi Comitis Veringensis, & Hiltrudis filius, in monasterio Sangallensi educatus, dein monachus Augiæ majoris, O. B. Claruit anno 1040. Omnibus ejus membris paralysi ita contractis, ut hinc inde deportaretur; studiis tamen adeo sedulo incubuit, ut æquales suos doctrina & ingenio facile superarit; quippe Latine, Græce, & Arabice doctus; theologiæ, historiæ, philosophiæ, astronomiæ, rhetoricæ, & poeticæ peritissimus. Hac ratione pulchre id quod natura in corpore negarat, virtutibus animi resarcivit, ut recte observat Hen. Pantaleon *. Obiit anno 1054. Scripsit *chronicon de Mundi ætatibus*, ab initio mundi ad annum 1054. Prodiit *Francofurt.* 1583. auctius atque emendatius ab Urstisio editum inter Scriptores German. ibid. 1585, 1670. tom. 1. p. 231 [a1]. Aliam ejusdem operis a prioribus diversam editionem dedit Canisius Antiq. Lect. tom. 1. p. 432 [a2]. Et de hoc bene notat doctissimus Ittigius lib. de Biblioth. Patr. cap. 7. p 580. Chronicon a Canisio editum a Vulgato, & ab eo quoque quod Urstisius vulgavit, diversissimum esse, & longe auctius. Exstat etiam inter Scriptores Germanicos a Pistorio editos tom. 1. p. 85. & in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 348 [b].

* De viris Illustr. Ger. par. 2. p. 113.

1040. ANONYMUS quidam, Ruyensis apud Venetenses in provincia Lugdunensi tertia cœnobii monachus, claruit circa annum 1040. Literis mandavit *vitam S. Gildæ Britanni*, cognomento *Sapientis*, Hilduti discipuli, abbatis Ruyensis, qui ad castrum quoddam in monte Reuvisii illud monasterium construxit. Primus hanc vitam ex vetustissimis Floriacensibus membranis in lucem protraxit Johan. a Bosco Biblioth. Floriac. part. 1. p. 429. Integriorem ex Cod. Ruyensi dedit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 1. p. 138.

1040. ANONYMUS *vitæ S. Hugonis* autor, monachus, ut videtur, Æduensis, claruit sæculo 11. circa annum, ni fallar, 1040. Scripsit *vitam S. Hugonis monachi Æduensis, & Enziacensis in Burgundia præpositi*, qui obiit anno circiter 930. Hanc post du Chesnium & Bollandianos April. 20. edidit Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 90.

1040. ANONYMUS *encomii de Emma* autor, S. Bertini monachus, claruit circa annum 1040. Scripsit *historiam*, seu *de encomio Emmæ Anglorum reginæ*, Ricardi 1. ducis Normannorum filiæ, Ethelredi regis conjugis, *libros* 2. quos Emmæ adhuc viventi nuncupavit. Hos ex bibliothecæ Cottonianæ codice MS. edidit Andr. du Chesnius Script. Norman. p. 161 Sæc. XI. ab an. M.

EUGESIPPUS, quisquis sit, scripsit anno 1040. Exstat *tractatus de distantiis locorum Terræ Sanctæ* apud L. Allatium Symmict. part. 1. p. 104. 1040.

[d] DOMINICUS, patria, ut videtur, Venetus, Gradensis sive Venetus, & Aquileiensis patriarcha, claruit anno 1040. & deinceps. Anno 1050. potestatem crucem ante se gestandi a Leone 9. impetravit. Anno 1073. a Gregorio 7. ad Michaelem Imp. CP. ad componendum schisma ecclesias Romanam inter & Græcam vetustum legatus est. Exstat Gr. Lat. *epistola ad Petrum patriarcham Antiochenum* a Cotelerio edita Monument. Eccl. Gr. tom. 2. p. 108. 1040.

[e] PETRUS, patriarcha Antiochenus, ætate par. Claruit anno 1040. quo anno patriarchalem dignitatem adeptus sit, non satis liquet, saltem ante annum 1053. quo professionem fidei suæ ad Leonem 9. papam misit. Exstat Gr. Lat. *epistola* responsoria satis prolixa *ad Dominicum Gradensem*, apud Cotelerium ibid. p. 112. *Epistolæ* 2. *ad Michaelem Cerularium* ibid. p. 145. Harum unam ferme integram antea ediderat Leo Allatius de consens. Eccles. Orient. & Occident. lib. 3. c. 12. §. 4. qua Antiochenus noster in Latinorum mores & dogmata, præcipue κακὸν καὶ κακῶν κάκιστον, uti vocat, additamentum illud, FILIOQUE, symbolo adjectum, acerrime invehitur. 1040.

[f] THEOPHANES, cognomento *Cerameus*, Tauromenii in Sicilia archiepiscopus, claruisse videtur circa annum 1040. De ætate ejus non una est omnium sententia. Franciscus quidem Scorsus eum inter annum 842. & 893. floruisse contendit; & nos alibi illum ad annum 870. retulimus. Sed cum ex ipsius homiliis Simeone Metaphraste, quem citat, fuisse juniorem luculentissime constet; & *homilia in diem Palmarum* in innumeris fere manuscriptis præsente rege Rogerio habita dicatur, longe majori probilitate cum Leone Allatio hoc 1040.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 102. *a1* Primum *Basileæ* edit. a *Jo. Sichardo* 1529. 1536 novissime *Ratisbonæ* curante *Burchardo Gotthelf Struvio* 1726. fol. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 706. *a2* Edit. nov. tom. 3. p. 195. *b* Hermanni libri metrici *de Virtutibus* fragmentum exstat in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 4. cujus conspectus exhibetur Act. Erud. 1717. p. 41. Ejusdem breves versus *de civitate Romana* exstant ibid. p. 5. Libellos *de mensura, & de utilitatibus Astrolabii* edidit *Bernard. Pezius* tom. 3. part. 2. Anecdot. p. 94. seq. *d* Conf *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 80. *e* Conf. *Oudin* tom. 2. p. 605. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 80, 82. *f* Conf. *Oudin.* ad ann. 1140. tom. 2, p. 1185. seq. & 1320. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 1. vol. 10. p. 231.

circiter

Sæc. XI. ab an. M. circiter tempore claruisse existimamus; & levia plane sunt, nulliusque momenti, quæ ad elevandam harum inscriptionum autoritatem commentus est Franciscus Scorsus, nec tanti sunt ut a me diligentius hoc loco excuterentur, præsertim cum cumulate id præstitit Leo Allatius de Script. Simeon. pag. 63. Esto Photii ad Theophanem epistola: non statim ille Theophanes noster censendus erit, præsertim cum non ad Theophanem Cerameum Tauromenii episcopum, sed solummodo ad Theophanem monachum scripta dicatur. Quæ περὶ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως non uno in loco habet Theophanes; ea omnia ad Rogerium Siciliæ regem commode satis referri posse pluribus demonstrat doctiss. Allatius loco laudato. Cum Theophane confessore, *Chronographiæ* conditore, pessime hunc confundit Miræus*, & ex eo Olearius*. Scripsit noster *homilias 62. in Evangelia dominicalia, & Festa totius anni*, quas cum notis & prolegomenis amplissimis Gr. Lat. edidit Fr. Scorsus *Paris.* 1644. fol. *Orationes duas in Dominica ante exaltationem Crucis*, Gr. Lat. ediderat Gretserus de Cruce tom. 2. p. 1207. In quibusdam codicibus MSS. homiliæ hæ dominicales Gregorio Carameo archiepiscopo Tauromenitano tribuuntur, nodum prolixe excutit Scorsus, tandemque statuit binominem fuisse autorem, Theophanem & Gregorium eundem Cerameum Tauromenii archiepiscopum, an satis solide, doctissimo editori litem hoc loco non movebo. Interim fatendum est, ut recte observat Sellerus, in usu fuisse apud Græcos prænomina mutare, cum habitum induerent monachalem. In concionando Theophanes noster methodo utitur ad historiam Evangelicam enucleandam apta satis & concinna, sensum literalem primum explicat, nec tamen allegoricum & moralem negligit, stylus ei non ingratus, non comptus quidem & phaleratus, sed simplex, & ad sermonis didactici normam perspicuus, sponteque fluens: nec mirum si hac inclinata linguæ Græcæ ætate, ornamenta quædam ei desint, quæ a Basilio vel Chrysostomo expectari poterant.

* Auctuar. c. 253.
* Abac. Patr. p. 450.

1043. MICHAEL CERULARIUS, ab anno 1051. juxta Freherum, rectius vero 1043. juxta Baronium & Curopalatem, patriarcha Constantinopolitanus; Latinorum ac pontificum Romanorum hostis infensissimus; quos ob fastum & ambitionem, ob jejunia sabbatorum, & azyma in sacris usurpata, ob vocem *Filioque* symbolo insertam, & arreptum totius orbis Christiani primatum, voce & scriptis exagitavit. Anno demum 1053. postquam literis conciliatricibus utrinque missis spes pacis ineundæ aliqualis illuxerat, Leo 9. papa Humbertum & Fredericum cardinales & Petrum archiepiscopum Amalphitanum ea de causa Constantinopolim legavit. Post tentatas utrinque irrito successu concordiæ ineundæ rationes, Humbertus Michaelem excommunicavit; Michael pontificis nomen diptychis exemit; aliisque patriarchis Orientalibus, ut idem facerent, autor fuit. Anno 1057. in Isacii Comneni partes propensior, Michaelem Stratioticum imperio cedere astu persuasit. Anno sequente ipse Isacio Imp. de rerum novarum studio suspicione injecta exosus esse cœpit: cumque de eo in ordinem redigendo ac sede patriarchali exuendo meditaretur Imperator, mortem opportunam obiit, anno patriarchatus 15. Exstat *Decisio synodica de Nuptiis in septimo gradu* Gr. Lat. in Jure Græc. lib. 3. p. 206. *Fragmenta aliquot de Matrimonio prohibito* ibid. lib. 4. p. 263. *Epistolæ 2. ad Petrum Antiochenum* Gr. Lat. apud Coteler. Monument. tom. 2. p. 135. Primæ huic ad Petrum Antiochenum epistolæ subjectum est opus ejus contra Latinos cujus hoc est initium, Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητος τοῦ παναγάθου Κυρίου &c. Exstat Gr. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. Lambec. 247. Nessel. 306. num. 23. fol. 64. p. 2. Vide Lambec. Comment. lib. 3. p. 160. Jur. Græc. Rom. lib. 4. p. 263. inter varia Michaelis nostri decreta de nuptiis habetur breve fragmentum *de Sacerdotis uxore adulterio polluta.* Integram vero epistolam decretalem ex Codd. Reg. Gr. Lat. edidit Cotelerius Not. ad Herm. p. 55. *Edictum synodale adversus Latinos de Pittacia*, seu de excommunicatione a Latinis legatis in ipsum, ab ipso in legatos vibrata, anno 1054. die 9. Junii factum, Gr. Lat. apud L. Allatium de libris Ecclesiast. Græcorum p. 161.

[a] NILUS, cognomento *Doxopatrius*, ecclesiæ Græcæ archimandrita, unde oriundus, incertum; si conjecturæ locus detur, putarem eum e Magna Græcia ortum esse; certe Panormi in Sicilia aliquamdiu vixisse ipse nobis testis est. Claruit anno 1043 [b]. Rogatus per literas a Rogerio Siciliæ rege, scripsit breviter *de majorum Patriarcharum sedibus*, quod postea anno nempe prædicto, fusiori opere prosecutus est, in quo de quinque thronis patriarchalibus, iisque subjectis, archiepiscopis, metropolitanis, episcopis, 1043.

[a] Conf. *Fabr.* ad *Allatii* Diatrib. de Nilis ad calc. vol. 5. Bibl. Gr. item *Oudin* tom. 2. ad an. 1140. p. 1180. [b] Toto sæculo hic errat *Caveus*, ut & in ætate *Theophanis Ceramei* assignanda: nam *Rogerius* regnare cœpit an. Christi 1130. cujus jussu *Nilus* notitiam Patriarchatuum scripsit an. Græcorum 6651. ut ipse dicit, id est, an. Christi 1143. vid. *Moynium* Var. Sacr. tom. 1. p. 211. sic, ante *Moynium*, notaverat an. 1143. *Leo Allatius* de *Nilis*. Hæc Communicator.

de sedium patriarchalium institutione, ordine, & propriis nominibus luculenter egit. Ex hac patriarchatuum notitia, multa, amplissima, ac præclara sane fragmenta exhibet Leo Allatius de Concord. Eccl. Orient. & Occident. lib. 1. c. 2, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 24. Integrum vero librum ex codice recentiore manu anno 1611. descripto Gr. Lat. in lucem emisit Stephanus Moynius Varior. Sacr. tom. 1. p. 211 [a].

1043. BOVO, gente Gallus vel Gallo-Belga, monasterii Sithivensis in Morinis abbas, claruit anno 1043. quo cœnobii sui regimen subiit, tenuitque ad annum usque 1065. Scripsit ad Widonem Rhemorum archiepiscopum *relationem de inventione & elevatione S. Bertini abbatis*; cujus corpus ob Normannorum infestationes loco secretiori reconditum fuerat. Facta est hæc translatio anno 1052. Hanc relationem ex MSS. Codd. erutam habes apud Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 153.

1044. LEO, cujas fuerit mihi hactenus est incompertum, factus est tandem Atinensis in Italia episcopus, manus ei imponente Adenulpho Capuano archiepiscopo anno 1044. Obiit anno 1072. Scripsit *libellum de inventione sive translatione corporis beatissimi Marci martyris & pontificis*, quem ex MS. codice Casinensi literis Longobardicis exarato, extulit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 6. p. 541. Exstant etiam ejus in D. Marcum *sermones aliquot*, & *charta* donationis ecclesiæ Atinensi factæ apud eundem p. 549.

1045. GLABER RADULPHUS, sive *Rodulphus*, monachus primum S. Germani Autissiodorensis, postea Cluniacensis. Claruit an. 1045. Scripsit *ad Odilonem abbatem Cluniacensem historiarum libros* 5. ab anno 900. usque ad annum 1045. tametsi de sæculo decimo perpauca habeat. Prodiit ista Francorum historia *Francofurti* 1596. & inter scriptores Francicos a Duchesnio edita *Paris.* 1641. Scripsit etiam *vitam S. Gulielmi abbatis S. Benigni Divionensis*, qui obiit anno 1031. Exstat apud Roverium in historia Reomaensis monasterii *Paris.* 1637. & Bollandum ad 1. Januarii [b]. Cæterum de Glabro Radulpho hæc habet Baronius *:

* Ad ann. 996. n. 25.

"Sed sicut in recensenda historia fidelis est, "ita in eo valde hallucinatus erravit; dum "nihil vult in aliena diœcesi posse præsumere Romanum pontificem plusquam cæteros episcopos, quibus certis limitibus "est definita diœcesis; & extra ipsam nihil penitus agere posse, vane existimavit. Sententiam hac de re suam, quam sugillat Baronius, profert Glaber historiæ suæ lib. 2. cap. 4.

DEODUINUS, sive *Theoduinus*, epi- 1045.
scopus Leodiensis, ab anno 1045. ad 1075. quo obiit. Scripsit *epistolam*, seu *libellum ad Henricum Galliæ regem de corpore & sanguine Christi adversus Berengarium ejusque sectatores*. Epistolam istam sub Durandi Leodiensis episcopi anno 1025. defuncti, nomine mutilam ediderunt Baronius ad annum 1035. & Chapeavillus in historia Rerum Leod. quin & Bibliothecæ Patr. curatores tom. 18. p. 531. Integram ac vero autori restitutam dedit Mabillonius Analect. tom. 4. p. 398 [c].

[d] CLEMENS II. *Suidgerus*, seu *Sindi*- 1046.
gerus antea dictus, natione Germanus, postquam sedem Bambergensem sexennio tenuisset, anno 1046. ab Henrico Germanorum rege ad pontificatum Romanum provectus est, die natalis Dominici inthronizatus, quo ipso die Henricum atque Agneten uxorem corona imperiali induit. Anno sequente concilium Romæ contra Simoniacos coegit; & Henricum Imp. in Germaniam secutus, diem clausit anno 1047. die 9, vel 10. Octobris, in ecclesia sua Bambergensi sepultus. Exstat *Rescriptum* in gratiam archiepiscopi Ravennatis apud Ferd. Ughellum Italiæ sacræ tom. 2. & *epistola decretalis* de sedis Salernitanæ in archiepiscopatum evectione Conc. tom. 9. p. 945 [e].

ADELMANNUS, Fulberti Carno- 1048.
tensis discipulus, Berengarii condiscipulus, ex scholastico Leodicensi, Brixiensis ab anno 1048. episcopus. Obiit circa ann. 1061. Scripsit *epistolam ad Berengarium de veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia*, quæ typis excusa, prodiit una cum aliis ejusdem argumenti opusculis cura Johannis Ulimmerii *Lovanii* 1551. 1561. & in Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 438 [f]. Scri-

a Exhibuit etiam *Emanuel Schelstrate* in Appendice tom. 2. Antiquitatis Ecclesiæ illustratæ *Rom.* 1697. fol. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 3. p. 85. not. *Nilus* hic scripsisse etiam putatur *Nomocanonem*, qui exstat in bibl. Monast. S. Basilii Romæ, ut memorat *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 217. *b* Et in *Mabillon.* Actis Sanctorum Benedict. tom. 8. p. 320. notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 190. *c* Exstat prima duntaxat litera *D. Duoduinum* significante ascripta in Cod. MS. Regio Parisiensi: & in altero *S. Audreni* Rothomagensis. Eadem exstat sine nomine autoris in Colleg. D. Benedict. Cantab. cod. 303. n. 3. & 10. teste *Oudin.* tom. 2. p. 618. *d* Conf. *Jo. Georg. Leuckfeldii* Antiquitates Halberstadenses part. 1. p. 424. *e* Privilegium quoddam exstat in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 1147. ut nos docet *Bernardus Pez.* in ejusdem Cod. conspectu. *f* Sed extrema parte mutila. Prodiit iterum in *U. G. Siberi* commentario de illustribus Alemannis *Lips.* 1710. 4to. Novissime emendatior ad calc. Sermonum Gaudentii Brixiæ episcopi cum notis Pauli Galeardi *Patav.* 1720. Scripsit etiam Rythmos de viris illustribus sui temporis. Habentur ap. *Mabillon.* Analect. tom. 1. p. 420. Item ap. *Edm. Martene* Anecdot. tom. 4. p. 114.

psit

psit etiam, teste Sigeberto*, ejusdem argumenti *epistolam ad Paulum Metensem primicerium*, qua ipsum, pariter ac Berengarium communem amicum, a sententia sua de Eucharistia revocare conatus est. Epistola ista interiisse videtur.

* De Script. c. 153.

1048. GISLEBERTUS, monachus Autissiodorensis: claruit anno 1048. Scripsit *vitam S. Romani*, quæ exstat apud Mabillon. Sæc. 1. p. 81.

1048. [a] HUGO, patria Burgundus, ortu nobilis, Dalmatii, domini Samurensis, & Aremburgis filius, natus est anno 1023. Juvenis adhuc quindecennis vitam monasticam in cœnobio Cluniacensi iniit, Odilonem abbatem præceptorem sortitus. Post aliquot annos monasterii prior, & defuncto Odilone abbas creatus est anno 1048. Anno 1058. Stephano papæ Florentiæ morienti adfuit. Anno 1074. Romam religionis ergo petiit. Obiit anno 1108. seu ut alii, 1109. 3. Cal. Maii, anno ætatis suæ 85. Exstant *epistolæ* ejus aliquot apud Dacherium Spicileg. tom. 2. p. 401 [b].

1049. [c] LEO IX. *Bruno* antea dictus, natione Germanus, Hugonis filius, Conradi Imp. consobrinus, ipse Comes Dagspurgensis, ex episcopo Tullensi pontifex Romanus ab Henrico Wormatiæ designatus anno 1048. Romæ electus anno 1049. die 2. Februarii, die 12. inthronizatus. Eodem anno habitis Romæ & Papiæ synodis Clementis 2. decretum contra Simoniacos confirmavit; in Galliam etiam ac Germaniam profectus, synodos Remensem & Moguntinam celebravit, latis in hac canonibus nonnullis, contra Simoniacos præsertim, ecclesiasticis, in illa dedicata nova S. Remigii Basilica, ejusque translatis in eam reliquiis. Anno 1050. synodos Romanam & Vercellensem contra Berengarium coegit; & in hac quidem Beneventanos etiam rebelles, & Humfredum archiepiscopum Ravennatensem excommunicavit. Anno 1051. postquam in Germaniam iter fecisset, concilio Romæ celebrato, Gregorium episcopum Vercellensem propter adulterium excommunicavit. Anno sequente in Germaniam iterum iter facit, ut pacem inter Henricum Imp. & Andream Hungariæ regem conciliaret. Anno 1053. exercitum contra Normannos ducens, ab iis prælio victus est, captus, ac mox dimissus. Anno 1054. legationem Constantinopolim ad Constantinum Monomachum misit, ut pax inter ecclesias Orientalem & Occidentalem iniretur, & ut imperatoris animum adversus Michaelem Cerularium patriarcham exacerbaret. Eodem anno diem obiit, 19. Aprilis. Exstant *epistolæ* 19. Concil. tom. 9. p. 949. quarum prima, quæ est ad Michaelem Cerularium, quaque ejus & Leonis Acridani arrogantiam, erroresque Græcorum vehementius coarguit, tractatus potius quam epistola, censenda est, utpote 41. capita complectens. Exstant ejusdem *homiliæ* seu *sermones* plurimi editi *Lovanii* 1565. *Colon.* 1568. *Antverp.* 1583 [d].

ANSELMUS, Leodicensis canonicus 1049.
& scholasticus ecclesiæ B. Lamberti, postea decanus Namurcensis; claruit anno 1049. Ab Ida abbatissa Coloniensi rogatus, scripsit *historiam episcoporum Leodicensium* ab anno 666 [e]. ad 1048. circiter, quam primus in lucem edidit una cum aliis quatuor non dissimilis argumenti scriptoribus Jo. Chapeavillus *Leodii* 1612. 4° [f].

ANONYMUS autor *vitæ S. Egwini*, 1050.
claruit circa annum 1050. certe Elfwardo Londinensi episcopo, qui obiit anno 1044. posterior. Scripsit *vitam S. Egwini Wigornensis in Anglia episcopi*, circa annum 717. denati, quam ex Bollando & Capgravio edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 330. Hujus Egwini vitam scripsit etiam Brithwaldus, ex monacho Glastoniensi Wintoniensis episcopus, qui obiit anno 1045. Non Birthwaldus ille Cantuariensis archiepiscopus Bedæ æqualis, ut Pitseus, Spelmannus, aliique volunt. Fragmentum hujus vitæ profert Fr. Godwinus de Præsul. Angliæ p. 501. & ex eo alii.

GERARDUS, monachus & æditituus 1050.
Corbeiensis, variorum monasteriorum successive abbas, primo Lauduni in Vincentiano, deinde S. Medardi Suessione, denique Sylvæ majoris in agro Burdigalensi, ubi ipse monasterium condidit, claruit circa annum 1050. Scripsit, quo tempore monasterii Corbeiensis adhuc cellerarius erat, *vitam S. Adalhardi abbatis Corbeiensis*, seu potius prolixam & confusam Paschasii Rhatberti

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 853. [b] Edit. nov. tom. 3. p. 408. 443. 526. [c] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 25. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 579. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 764. [d] Epistola *Leonis* una exstat in Cod Diplomatic. *Udalrici* p. 22. Ejusdem Bullæ duæ ibid. p. 58. 157. Privilegium ad *Hugonem* Vesonticensem archiepiscopum de contentione inter ipsum *Hugonem* & *Bertaldum* exstat MSS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* C. 6. n. 5. Bullam, qua *Richerio* abbati Casinensi concedit monasterium S. Crucis in Jerusalem exhibuit *Bern. Montfaucon.* Diar. Ital. p. 326. Bullas 4. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 170. seq. Scripsisse etiam fertur Libros 2. de gestis Abbatum Mediani monasterii. Exstant apud eundem *Martene* Anecdot. tom. 3. p. 1091. [e] Ab an. 653. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 306. [f] Exhibuit etiam *Edm. Martene* in collectione veterum Scriptorum & Monumentorum Historicorum tom. 4.

Sæc. XI. ab an. M. narrationem in compendium & meliorem ordinem redegit. Librum item *de S. Adalbardi miraculis*, cui secundum addidit sequentis sæculi monachus Corbeiensis. Tum vitam, tum libellos de miraculis ediderunt Bollandus Januar. 2. & Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 345.

1050. RICARDUS, Bellilocensis in Argonna duabus a Claromonte leucis abbas, claruisse videtur circa annum 1050. *Vitam S. Rodingi abbatis Bellilocensis* literis consignavit, quam ex MS. codice Catalaunensi edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 531.

1050. [a] NICETA PECTORATUS, seu *Stethatus* dictus, monachus & presbyter Constantinopolitanus in cœnobio Studiensi; claruit circa annum 1050. Latinorum hostis capitalis, adversus quem Humbertus, aliique ecclesiæ Romanæ legati strenue Constantinopoli disputarunt: quin & si ipsi Humberto fides sit habenda Niceta legatorum argumentis cessit, scripta sua incendit, omnesque ecclesiæ Romanæ hostes anathematizavit anno 1054. Qua quidem re vel fucum nobis faciunt boni apocrisiarii, de fama sua satis solliciti, vel id tempori serviens fecit Pectoratus, ipsum enim a Græcis ipsis defecisse nusquam, quod sciam, vel leviter agnoscunt scriptores Græci. Exstat Latine *liber adversus Latinos de Azymis, de Sabbatorum jejuniis, & nuptiis sacerdotum*, a Canisio editus, tom. 6. p. 4 [b]. & a Baronio in Append. ad tom. 11. Fragmenta quædam hujusce libri habentur Gr. Lat. apud Allatium de Missa Præsanctif. §. 2. 16. Ex ejusdem canone in S. Nicolaum quædam adducit idem Allatius libro adversus Hottinger. cap. 11. p. 208. *Tractatus ejus de Anima* meminit, & ex cap. 14. fragmentum profert idem libro de octava synodo Photiana cap. 14. p. 545. *Carmen ejus Iambicum in Symeonem juniorem* præceptorem, Græce integrum exhibet idem Diatrib. de Symeon. Script. p. 168. Ex præfatione ejus in Symeonis librum de divinis laudibus quædam adducit idem ibid. p. 152, 172. In bibliotheca Vindobonensi hæc quæ sequuntur opuscula Græce MSS. nec hactenus, quod sciam, edita reperiuntur. Liber contra ecclesiam Romanam, *de Azymis, de jejunio Sabbati, de nuptiis sacerdotum* Cod. Theol. 58. num. 7. fol. 106. *Oratio invectiva contra blasphemam Armeniorum hæresin*. Incipit, Τὴν συγχυτικὴν τῶν Σαββάτων καὶ Ἀζύμων ibid. num. 9. fol. 119. p. 2. *Capitum Asceticorum centuriæ* 3. hoc initio, Κεφάλαιον α'. Τέσσαρας εἶναι τὰς αἰτίας ἐν τριάδι πλεία τῶν ἀρετῶν, &c. ibid. cod. 104. num. 6. fol. 84. Ex centuria tertia epistolarum, *epistolæ tres de Canonibus ecclesiasticis*; nempe ad Athanasium abbatem; Athanasii responsoria; tertia iterum ipsius Nicetæ ibid. Cod. Hist. 7. num. 56. fol. 204. p. 2. Sæc. XI. ab an. M.

[c] MICHAEL PSELLUS, patria erat Constantinopolitanus, vetusta & nobili, consulari utpote ac patricia, prosapia oriundus. Quinquennis præceptori traditus adeo omni literarum genere profecit, ut summum sæculi sui decus evaderet, σοφώτατος καὶ τῶν φιλοσόφων ὕπατος, uti ipsum vocant Zonaras & Cedrenus, ut recentiorum encomia jam taceam. Claruit anno 1050. & deinceps, summisque in republica honoribus & officiis functus est. Erat enim senator CP. a Michaele Stratiotico una cum aliis principibus viris ad Isacium Comnenum legatus missus: ejusque præcipue opera in deponendo Michaele Cerulario usus est idem Comnenus: præcipue curæ ejus commissus est Michael Ducas, bonis literis, bonisque moribus imbuendus, quem proinde ad omne disciplinarum genus accurate formavit; immo ope ejus & consilio ipse Ducas anno 1071. in imperatorem evectus est. At post sexennium exauctorato Michaele Duca ipse quoque Psellus dignitatibus exutus, abrasa coma, habitum monachalem induit; & relicta urbe regia, non diu postea vitam cum morte commutasse videtur. Vir plane admirandus, & qui omnes fere sæculi sui eruditos dicendi copia, ingenii acumine, doctrinæ profunditate, longo post se intevallo reliquit. Eum veluti in ecclesiam Latinam iniquiorem, schismaticis, quos vocat, annumerat Josephus episcopus Methonensis*, ipsumque in expositione fidei ad Michaelem Ducam affirmasse Spiritum S. ex solo Patre procedere non uno in loco fatetur ipse Allatius. Scripsit pene infinita, philosophica, mathematica, medica, historica, theologica. Hic ergo Psellus, ut doctrina præstantissimus, ita omnium πολυγραφώτατος fuit. *Ausim dicere, neminem ea, vel subsequente ætate, Græce vel invenisse acrius, vel ordinasse aptius, vel locutum eloquentius, vel profundius res pertractasse. Nulla fuit scientia, quam ipse vel notis non illustraverit, vel compendio non tentaverit, vel optima methodo non expedierit*, inquit Leo Allatius Diatriba quam edidit de Psellis eorumque scriptis p. 42. quamque in recen- 1050.

* Apolog. adv. Marcum Ephes.

a Conf. Oudin. tom. 2. p. 612. Du Pin. Hist. Eccles. vol. 9. p. 77. Fabr. Bibl. Gr. l. 5. c. 32 vol. 9. p. 142. b Edit. nov. tom. 3. p. 308. c Conf. Fabr. Bibl. Gr. vol. 5. ad Leonis Allatii Diatrib. de Psellis eorumque Scriptis §. 21. p. 14. seq. Oudin. tom. 2. p. 646. seq.

sendis

ſendis Pſelli operibus, præcipue τοῖς ἀνεκδότοις, non exiguam mihi lucem prætuliſſe lubens profiteor.

OPERA TYPIS EXCUSA.

Carmina, ſeu paraphraſis metrica in Cantica Canticorum, ad Nicephorum Botoniatem Imp. Prodiit Lat. *Venet.* 1573. 4°. *Antverp.* 1615. 8°. Græce cura Jo. Meurſii, *Lugd. Bat.* 1617. 4°.

Commentarius in Cantica Canticorum ex tribus patribus, Gregorio Nyſſeno, Nilo, & Maximo, a Pſello, uti creditur, collectus. Prodiit ſæpius Lat. inter Theodoreti opera, Gr. Lat. vero in Auctuario Duceano tom. 2. p. 681.

Capita quædam de Trinitate & perſona Chriſti ad Michaelem Imp. Gr. Lat. cum notis Woegelini *Auguſtæ* 1608. 8°.

Iambi in vitia & virtutes, & anagogæ in Tantalum & Circen, & allegoria de Sphinge, Gr. Lat. *Baſil.* 1544. 8° [a].

De operatione Dæmonum dialogus, Lat. *Pariſ.* 1577. Gr. Lat. cum notis Gilberti Gaulmini, *Pariſ.* 1615. 8°. Excerpta ejus a Marſilio Ficino collecta, & Latina facta, pluries prodierunt.

Expoſitio, ſeu ſcholia in oracula Chaldaica, quæ a nonnullis Proclo Lydio aſcribitur. Prodiit Gr. Lat. a Fr. Patricio in nova Philoſophia edita *Venet.* 1593. & una cum Oraculis Sibyllinis *Pariſ.* 1599. 8°.

Brevis dogmatum Chaldaicorum declaratio, Gr. Lat. a Patricio edita *Venet.* 1593.

De facultatibus Animæ liber, Gr. Lat. cum Origenis Philocalia *Pariſ.* 1624. 4°.

Annotationes in aliquot Gregorii Nazianzeni loca, Lat. a Jac. Billio editæ cum Gregorii Nazianzeni operibus.

Oratio panegyrica in Simeonem Metaphraſtem, Lat. apud Surium 27. Novembr. Gr. Lat. apud L. Allatium de ſcriptis Simeon. p. 221 [b].

Officium pro ejus commemoratione a Pſello compoſitum, Gr. Lat. ibid. p. 236.

Synopſis Legum verſibus Iambicis & Politicis.

Carmina politica de Dogmate.

Carmina de Nomocanone.

Libellus de 7. ſacris Synodis Oecumenicis. Opuſcula iſta quatuor Gr. Lat. cum notis edidit Fr. Boſquetus *Pariſ.* 1632. 8°.

De Cibariorum facultate, utilitate, & noxa Syntagma, ex medicis libris collectum, cui pauca quædam addidit Simeon Sethus magiſter Antiochenus. Opus a Setho interpolatum ſub iſtius nomine Gr. Lat. prodiit *Baſil.* 1538. 8°.

De Podagra liber, ab anonymo quodam tempore Michaelis Palæologi conſcriptus, & ſub Pſelli nomine errone editus Græce *Pariſ.* 1558. 8°. Latine ſæpius [c].

De Lapidum virtutibus libellus, Toloſæ 1615. 8°.

Commentarii in octo libros Ariſtotelis de phyſica Auſcultatione, Lat. *Venet.* 1554. fol.

Περὶ Χρυσοποιίας, ſeu *de Auri conficiendi ratione*, ad Michaelem Cerularium patriarcham, Lat. una cum aliis ejuſdem argumenti ſcriptoribus, *Patavii* 1572. 8°.

Liber de quatuor mathematicis Scientiis, Arithmetica, Muſica, Geometria, & Aſtronomia, Gr. Lat. *Wittembergæ* 1560. & cum Xylandri annotationibus *Baſil.* 1556. Græc. *Pariſ.* 1545. Lat. ibid. 1557. *Turnoni* 1592.

Introductio in ſex Philoſophiæ modos, Gr. *Pariſ.* 1540. Lat. ibid. 1541.

De victus ratione, deque facultatibus, & ſucci qualitate elementorum libri 2. ad Conſtantinum Imperatorem, Lat. *Baſil.* 1529. 8°.

Paraphraſis in Ariſtotelis librum περὶ Ἑρμηνείας, Gr. *Venet.* 1503. fol. Lat. *Baſil.* 1542.

Compendium in quinque voces Porphyrii, & Ariſtotelis prædicamenta, Gr. *Pariſ.* 1540. Lat. *Baſil.* 1542.

OPERA INEDITA.

Liber contra Eunomium, in bibliotheca Vaticana.

Epitome librorum Moyſis, in bibl. Cæſarea Viennenſi.

Quæſtiones theologicæ cum reſponſionibus ad Michaelem Ducam, in bibl. Auguſtana.

Opuſcula quædam in paſſionem, natalem, & ſepulturam Chriſti, Paradiſum & Antichriſtum, in bibl. Viennenſi.

Explicatio in Pſalterium Davidis. Erat apud Johannem Suzium.

Encomaſticæ orationes, in Nepotem ſuum, in Nicolaum monachum, in Johannem Cruſtulam monachum, atque aliæ quamplurimæ, in bibl. Vaticana.

Epiſtolæ 33. in bibl. Bavarica.

De theologico charactere ad Pothum Veſtarcham oratio, in bibl. Vaticana.

Quæ de Dæmonibus Græci opinentur, ibid. Niſi potius idem ſit opus cum libro edito *de operatione Dæmonum*.

Doctrina omniſaria capitibus 94. *comprehenſa ad Michaelem Ducam*, ibid. [d]

Expoſitio in illud, *quod in ſolenni Chriſti aſcenſionis die dicitur; Hodie ſancta Cundura, & cras Aſcenſio*, ibid.

[a] Gr. tantum teſte *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 5. ad *Allatii* Diatrib. de *Pſellis* §. 35. [b] Exſtat MSS. inter Cod. Baroccianos Gr. bibl. Bodleian. teſte *Oudin.* qui tom. 2. p. 1658. *Pſello* juniori adjudicat. [c] Exſtat MSS. inter libros *Iſaaci Voſſii* Lugd. Bat. teſte *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 398. qui *Demetrio Pepagomeno* tribuit. [d] *Michael Pſelli Διδασκαλίαν παντοδαπὴν* exhibuit *Fabr.* Gr. Lat. Bibl. Gr. vol. 5. ad Diatrib. *Allatii* de *Pſellis* p. 70. Ænigmata tria primora Gr. ibid. vol. 10. p. 539. Opuſculum *de Conciliis* MSS. ſervari in bibl. Bavarica notat idem *Fabr.* ibid. vol. 11. p. 183.

Expositio in illud, *Domine Jesu Christe, Deus noster, miserere nostri. Amen*, ibid.

In loca difficiliora Basilii & Nazianzeni expositio, ibid.

. *De fine Sæculi*, ibid.

In inscriptiones Psalmorum, tam prosa, quam carmine, ibid.

Carmina varia, ibid.

Paraphrasis carmine Iambico in canonem S. Cosmæ Maiumæ episcopi, sancta & magna feria quinta canendum.

Multa alia theologici, philosophici, rhetorici, & mathematici commatis opuscula Pselliana, in bibliothecarum forulis adhuc delitescentia, enumerat Leo Allatius Diatriba dicta. Nos brevitati consulentes theologicos tractatus summatim attingere satis duximus.

1050. ANONYMUS *vitæ S. Ursеoli* autor, claruit circa annum 1050. etsi de ætate ejus haud satis certi sumus. Scripsit *vitam B. Petri Urseoli ducis Venetiarum & Dalmatiarum*, tandem monachi S. Michaelis de Coxano in Catalaunia, mortui circa annum 997. Hanc ex MS. Cod. Rivipollensi extulit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 874.

1051. [a] LEO, archiepiscopus Achridiæ, Bulgarorum metropolitanus, claruit eodem, quo Cerularius, tempore, eorundem studiorum ac rerum gestarum socius. Anno 1053. una cum Cerulario *epistolam acerrimam adversus Latinos* scripsit *ad Johannem Tranensem in Apulia episcopum*. Anno sequente ab Humberto legato nominatim excommunicatus est. Exstat *epistola ad Johannem Tranensem* Lat. apud Baronium ad annum 1053. Scripsit Leo & alias *epistolas* plures; ex quarum prima quædam adducit Leo Allatius de Consensu Ecclesf. Orient. & Occident. lib. 3. c. 14. §. 4. Scripsit etiam *de Tentationibus & Afflictionibus involuntariis, earumque utilitate* capita 50. Initium, κεφάλαιον α'. Ἐπὶ μὲν ἡμῖν εἰς ζωὴν καὶ διατροφὴν ὁ καρποφορούμενος ἐκ τῆς γῆς σῖτος, &c. Habentur MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex dispositione Nesseliana 167. num. 3. fol. 69. *Epistolæ* 2. contra Latinos *de jejunio Sabbati*, & *de Azymis* ibid. cod. 58. num. 8. fol. 114. Excerpta quædam contra Latinos memorantur ibid. cod. 324. num. 18.

1051. SYMEON, *Junior* Theologus, ut a Metaphraste, seu, ut alii, ut a Gregorio Nazianzeno Theologo, distinguatur, dictus, presbyter CP. S. Mamantis in Xerocerco præpositus, claruit circa annum 1051. Nicetæ Pectorati æqualis, vel potius paulo senior, quippe cujus discipulum se fuisse ipse Nicetas profitetur: unde perperam alii integro sæculo recentiorem faciunt. Parum de Symeone constat; nisi quod vergente ætate multorum criminationibus sugillatus, in judicium vocatus, & in carcerem conjectus fuerit, partim ob correptos liberius solutos imperatoris mores, partim ob dogmata quædam minus sana: qualia fovisse Symeonem non vana est suspicio.

[b] SCRIPTA.

Orationes 33. *de fide & moribus tum Christianis, tum Monasticis.*

Liber divinorum Amorum, seu de Laudibus sacris commentationes.

Capita moralia, practica & theologica 228.

Prodierunt opuscula ista Latine ex Jacobi Pontani versione, & cum Gretseri notis, *Ingolstad.* 1603 [c].

Orationes 64. præter eas a Pontano editas, ab Allatio visæ & enumeratæ, appositis uniuscujusque argumentis, & initiis Diatrib. de scriptis Simeon. p. 153.

Hymni de Laudibus divinis, seu commentationes sacræ 19. præter eas a Pontano editas, ab Allatio pari modo enumeratæ, ibid. p. 161.

Capita practica & theologica varia, ab editis diversa, ab Allatio itidem visa & recensita, ibid. p. 167.

Alia multa Simeonis nostri opera in bibliothecis, Antonii Augustini, regia Parisiensi, Altempsiana Romæ, regia S. Laurentii, & Verderiana, manuscripta haberi ex aliorum fide refert Allatius ibidem, quem consulat lector, qui ea sigillatim scire avet.

Cæterum, ut hoc obiter notem, minus ad rem attendit Casimirus Oudin; dum Symeonem nostrum cum Symeone Logotheta juniore, qui vixit circa annum 1170. temere confundit.

DAVID, natione Syrus, Maronitarum 1053.
in monte Libano archiepiscopus, claruit anno 1053. quo *epistolam* ad Arsenium episcopum Haincurensem de Melchitis, Maronitis aliisque sectis dedit. Scripsit etiam *tractatum de Orientalium sectis & opinionibus*, ex cujus cap. 1. *quædam* Arabice profert Abr. Ecchellensis Epist. ad Morin. inter Antiquit. Orient. *Lond.* 1682. p. 459. Denique anno 1059. rogantibus Josepho abbate & monachis *Constitutiones ecclesiæ Maronitarum* ex sermone Syro in Arabicum transtulit teste eodem Epist. ad Morin. ibid. p. 326. Integrum opus 17. capita comple-

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 602. seq. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 587. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 14. vol. 10. p. 299. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p. 107. c Recus. in Bibl. PP. *Lugd.* tom. 22.

ctitur,

Sæc. XI. ab an. M. ditur, quovis capite in plures sectiones divisos. Capitum & sectionum argumenta ibidem exhibentur. Ex hoc opere aliqua Latine profert idem Ecchellensis Not. ad Catal. Hebedjesu num 5.

1054. [a] JOHANNES, Μαυρόπους a nigris pedibus dictus, primum monachus, deinde Euchaitarum metropolita, claruit circa annum 1054. Quantæ existimationis vir fuit Johannes Euchaitensis, disces ex elogio, quod in codicis sui vestibulo, summo quidem artificio exaratum reperit Bustus noster, Ἀνὴρ δὲ σοφώτατος καὶ ἁγιώτατος ὢν συνέγραψε πλείους τῶν λόγων, καὶ ἐπιστολὰς, καὶ στίχους ἰαμβικοὺς, καὶ ἄλλα πολλὰ λόγου καὶ χάριτος ἄξια, καὶ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐξεπαίδευσε, πεπληρωμένος ὢν τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος χάριτος. *Vir erat sapientissimus sanctissimusque, qui plures sermones & epistolas & carmina Iambica, aliaque multa, ratione & venustate digna conscripsit, plurimosque erudivit, ipse sacrosancti Spiritus gratia repletus.* Scripsit *orationem encomiasticam* in tres sanctos patres *Basilium Magnum, Gregorium Theologum, & Johannem Chrysostomum.* Cujus initium est. Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, καὶ πάλιν ἡμῖν ἐπιφανὴς ἑορτή. Τρίτος μέν τις Μὴν &c. Exstat MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 144. num. 6. fol. 217. *Orationem* etiam (teste Leon. Allatio de Script. Simeon. p. 105.) εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου, ἤτοι τοῦ πεζοῦ, Quæ ita incipit, Παρ' ἡμῖν δ' οὖν οὐ σπάνια τὰ καλὰ, τὸ τοῦ λόγου. Hanc cum priori nescio quare confundit Cl. Nesselius Catal. part. 1. p. 224. Obiter hoc loco notare liceat Euchaitarum urbem propter honorem Theodoro martyri præstitum celebrem fuisse. Johannes enim Tzimisces qui imperare cœpit anno 970. ut huic martyri gratiam referret, ob præstitum ejus, ut putavit, ope adversus Scythas auxilium elegantissimum ei templum in hac urbe struxit, in quo martyris corpus reposuit, ipsamque urbem, veteri nomine abolito, *Theodoropolim* appellavit, teste Zonara Annal. tom. 3. p. 171. Unde & autor noster carmine in imaginem Constantini Monomachi apud Euchaitenses positam p. 47. hanc urbem τὴν μάρτυρος πόλιν τε καὶ πατρικίαν vocat. In eadem Bibliotheca Vindob. Cod. Theol. 78. juxta Nesselium num. 1. fol. 1. habentur Johannis nostri *Canones paracletici*, sive Cantica consolatoria 24. ad Christum servatorem, quorum unumquodque peculiarem suam habet acrostichidem, quæ itidem ut quælibet ode nona nomine Johannis insignita est. Ibid. fol. 77. p. 2. alia *duo Cantica* ad Christum servatorem sine acrostichide & nomine autoris. Fol. 83. p. 1. *Canon* sive Canticum ad sanctum Angelum custodem. Fol. 88. p. 1. *Canones* sive Cantica 67. ad beatissimam Virginem Deiparam, quorum unumquodque peculiarem suam habet acrostichidem, & itidem ut quælibet ode nona nomine Johannis insignitur. Fol. 315. p. 1. *Canones* sive Cantica 11. ad S. Johannem Baptistam Christi præcursorem, eodem quo priora modo condita. Ibid. cod. 103. continentur ejusdem sacra *Iambica*, præfixa vitæ ipsius epitome, numero 102. quorum inscriptiones & principia exhibet Lambecius Comment. lib. 5. p. 29. Hæc eadem esse arbitror quæ Græce elegantissimo plane charactere edidit, notisque breviusculis sed eruditis illustravit Matthæus Bustus, *Etonæ* prope Windesoram in collegio regali anno 1610. 4°. Ut mirari desinat Cl. Lambecius loc. citat. hæc poemata velut jam edita, in Meursii glossario Græco-Barbaro sexies citari, quo autem, *inquit*, tempore & loco, cujusque cura & studio editio illa in lucem prodierit, nondum potui indagare. Id quod eo magis adhuc mirandum est, quod ipse alibi Comment. lib. 3. p. 381. duarum Nazianzeni adversus Julianum invectivarum editionem Græcam a Montacutio Etonæ in lucem emissam (cui subjuncta sunt hæc Euchaitensis poemata) diserte citat. De Johannis nostri ætate, vita, & scriptis, plura habet Lambecius Comment. lib. ubi supra. De autore, imprimis de urbe Euchaitensi, M. Bustus in prolegomenis ad notas versibus Iambicis a se editis præmissas. Scripsit etiam *vitam S. Eusebiæ* apud Euchaitas in magna veneratione habitæ, item *vitam S. Dorothei junioris in Chiliocomo:* ex quibus fragmenta quædam profert Leo Allatius libro de consensu utriusque ecclesiæ in dogmate de Purgatorio p. 754.

THOROS, genere Armenus, Armenorum catholicus seu patriarcha, claruit anno 1054. Scripsit lingua Armena *commentarium in SS. Evangelia*, qui habetur in bibliotheca Vindobonensi inter codices MSS. Orientales n. 107. 8°. Vide Lambec. Comment. lib. 1. p. 175. 1054.

HUMBERTUS, monachus Tullensis, O. B. a Leone 9. papa ex Lotharingia Romam secum adductus anno 1049. & inter cardinales cooptatus. Anno 1051. monasterio Sublacensi ab eodem præfectus est. Anno 1053. Michaelis Cerularii & Leonis Achridensis epistolam ad Johannem Tranensem, ut Græcorum insidias detegeret, Latine vertit. Eodem circiter tempore epi- 1054. Dattich. Hist. Cardin. tom. 1. p. 2.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 606. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 16. §. 19. vol. 7. p. 718. seq. *Act. Sanctorum* mensis Junii tom. 1. p. 594. in quo p. 615. seq. exhibetur vita *Dorothei* junioris cum versione *Conradi Janningi* teste *Fabr.* loc. citat.

ſcopus Sylvæ Candidæ a pontifice renuntiatus videtur. Anno 1054. a Leone Conſtantinopolim legatus eſt, ut ſchiſma Orientale componeret. Exeunte anno in Occidentem re infecta rediit; & in itinere dona quæ a Conſtantino Imp. opima ſatis acceperat, Traſimundi Comitis Theatini latrocinio perdidit. Anno 1057. a Victore 2. pontifice ad monaſterium Caſſinenſe miſſus, ut de præpropera Petri abbatis electione cognoſceret, tumultuantibus monachis vitæ diſcrimen adiit. Sedato tamen tumultu Petrum abbatem dignitatem abdicare, & in locum ejus Fredericum cardinalem ſubrogari effecit. Anno 1059. Nicolai papæ & ſynodi Romanæ juſſu, abjurationis ſeu confeſſionis formulam a Berengario recitandam compoſuit. Obiit poſt annum 1064.

[a]SCRIPTA.

Liber adverſus calumnias Michaelis Cerularii, & Leonis Achridani de Azymo, & jejunio Sabbatorum, quem a Conſtantino Monomacho rogatus Conſtantinopoli ſcripſit, titulo *Diſputationis inter Romanum & Conſtantinopolitanum*.

Refutatio tractatus editi contra Latinos a Niceta Pectorato. Bina iſta opuſcula edidit Baronius in Appendice ad tom. 11.

Commemoratio eorum, quæ contra Michaelem Cerularium geſſerunt apocriſiarii apoſtolicæ ſedis anno 1054. Habetur apud Baronium ad annum dictum.

Ejuſdem & Conlegatorum *epiſtola ad omnes eccleſiæ Catholicæ filios*.

Opuſcula omnia Humberti ſupra recenſita exſtant apud Caniſ. Antiq. Lect. tom. 6. p. 114[b]. & in Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 389. 405. 415[c].

1055. [d]VICTOR, *Gebehardus* antea dictus, gente Noricus, Henrici Imp. conſiliarius, & epiſcopus Eiſtetenſis, poſt Leonis mortem ab Henrico Imp. quem ſanguine proxime attingebat, ſedi Romanæ præfectus eſt, die 13. Aprilis anno 1055. in cathedra collocatus. Anno 1056. ab Henrico in Germaniam evocatus, ei morienti aſtitit, & Henricum filium ſibi a patre commendatum in tutelam recepit. Anno ſequente in Italiam reverſus, obiit Florentiæ die 28. Julii. Exſtat *epiſtola ad Humbertum Sylvæ Candidæ epiſcopum*, qua eccleſiæ illius privilegia amplificat, Concil. tom. 9. p. 1077.

1056. WIPERTUS, ſive *Wibertus*, vel ut alii *Gilbertus*, Brunonis Tullenſis Lucrorum epiſcopi, poſtea Romani pontificis archidiaconus, claruit anno 1056. Scripſit *de vita Leonis 9. Brunonis* antea dicti, qui obiit anno 1054. *libros 2*. Hos notis ſuis ornatos edidit Jacobus Sirmondus *Pariſ.* 1615. Poſtea ad codices MSS. recognitos & auctos Actis ſuis April. 19. Bollandiani inſeruerunt. In hanc vitam notas etiam ſcripſit Cl. Barthius Adverſ. lib. 45. c. 19.

[e]STEPHANUS IX. *Junianus Fridericus Gozzelo* antea dictus, natione Lotharingus, Godefridi Lotharingiæ Ducis frater, eccleſiæ Romanæ archidiaconus, bibliothecarius, cancellarius, & cardinalis titulo S. Chryſogoni. Anno 1054. a Leone 9. Conſtantinopolim una cum Humberto legatus eſt, ubi Michaelem patriarcham depoſuit, & anathemate perculit. In Italiam reverſus ob propugnatas Godefridi fratris partes, Henrici Imp. inimicitias expertus eſt; adeo ut in monaſterio Caſſinenſi poſitis honorum inſigniis cucullum induere neceſſe haberet; ubi anno 1057. Victoris 2. potentia abbas renunciatur. Eodem anno Florentiam profectus, pontificem conſulturus, ab eo iterum cardinalis presbyter renunciatur, mox mortuo Victore pontificatum Romanum adeptus eſt, die 3. Auguſti conſecratus, adeo invitus ac reluctans, ut per vim ex hoſpitio ad baſilicam S. Petri ad vincula educendus erat. Frequentia egit concilia, in quibus haud aliud majori ſtudio egit, quam ut clericis & ſacerdotibus conjugii licentiam eriperet. Ineunte anno 1058. legationem ad Conſtantinopolim uniendarum eccleſiarum ergo adornavit, miſſis Deſiderio abbate Caſſinenſi, Stephano cardinale, aliiſque; qui in Orientem profecti operam luſerunt. Ipſe Stephanus domi reſidens de transferendo in Godefridum fratrem imperio cogitavit: idque ut facilius efficeret, ſi Papebrochio*, ejuſque codici vetuſto fides ſit habenda, habita Romæ ſynodo Henricum Imp. propter inveſtituram epiſcoporum ſibi vindicatam hæreticum declaravit, miſſoque in Germaniam Hildebrando diacono, denunciavit. Obiit Florentiæ an. 1058. die 29. Martii. Exſtant *epiſtolæ* 2. Concil. tom. 9. p. 1088. Scripſit junctim cum Humberto cardinali, *librum de corpore Domini* adverſus Michaelem Cerularium, de quo in Humberto egimus; alium iterum *de eadem re* adverſus monachum Conſtantinopolitanum, teſtante Petro Diac. cap. 17. 1057.

* Conat. ad Catal. pontif. part. 1. p. 192.

[f]PETRUS DE HONESTIS, Da- 1057.

a Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 77. ſeq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 899. b Edit. nov. tom. 3. p. 277. ſeq. c *Humberti* libros tres adverſus Simoniacos ex bibl. Laurentiana publici juris fecit *Edm. Martene* tom. 5. Theſauri Anecdotor. p. 629. ſeq. d Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 26. e *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 27. f Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 83. ſeq.

Vit. Damian. per Johan. Discip. opp. Præfix. Datich. Hist. Cardin. t. 1. p. 16.

miani a fratris, (quem patris loco semper habuit) nomine dictus, gente Italus, patria Ravennas, in monasterio S. Andreæ ad Fontem Avellanum vitam monasticam profiteri cœpit. Ob præclaram virtutis & doctrinæ famam post aliquot annos a Guidone abbate Pomposiano ad cœnobium suum accitus est, ut monachis Pomposianis virtute & doctrina exemplo præiret. Postquam ibi biennium exegisset, Avellanum reversus, monasterii Prior, ac tandem abbas renunciatus est. Abbas factus provinciam sibi commissam diligenter excoluit, monasterii ædificia ampliavit, monachos ad pietatem & bonarum literarum studium exemplo incitavit, scriptis informavit: quodque meritorum cumulum apud pontificios in immensum auget, primus omnium officium B. Virginis monachis suis recitandum præscripsit. Anno 1057. vel sequente, a Stephano papa ecclesiæ Romanæ cardinalis, & Ostiensis episcopus, invitus creatus est. Anno 1059. a Nicolao 2. pontifice Mediolanum legatur, ut Simoniam & clericorum conjugium ex ecclesia Mediolanensi eradicaret; eoque obtentu Mediolanensem Romanæ sedi subjiceret. Duram sane provinciam sortitus est Petrus. Quo in urbem adveniente tumultuabantur clerici Mediolanenses, se simoniaco crimine penitus immunes esse clamabant; impiam & intolerandam esse cœlibatus legem; ante omnia vero indignum esse Ambrosianam ecclesiam Romanæ subjacere; nullam judicandi vel disponendi vim Romano pontifici in illam sedem competere; fortiter esse conservandam autoritatis æqualitatem a progenitoribus acceptam; nec post coævam ecclesiæ libertatem subeundum esse jugum papale. Nec verbis contenti clerici, vim pararunt, & concursu facto legatum in vitæ discrimen adduxerunt. Tantas nihilominus turbarum procellas mira dexteritate compescuit Petrus, & attracto in partes Guidone archiepiscopo, clericos in ordinem redegit, rem confecit, Romæ triumphum intulit. Anno 1061. solutos clericorum Romanorum mores indigne ferens, cum, ut ipsius verbis utar, vivere nesciret cum eis, quibuscum adeo moribus dissentiret, episcopatu semet abdicavit, & in solitudinem secessit. Non diu autem quieti indulgere datum est. Anno enim sequente ab Alexandro 2. papa e solitudine Avellana abreptus, legationem in Galliam ad reformandum monasterii Cluniacensis statum obire coactus est. Anno 1063. Florentiam ab eodem legatur, ut gravissimum schisma Petrum episcopum inter, & cives monachosque Florentinos enatum componeret. Anno 1069. ad Henricum Germanorum regem, qui Bertam conjugem repudiare in animo habuit, ab Alexandro missus, scelus id qua salutaribus documentis, qua invicta animi fortitudine impediit. Anno 1072. defuncto Henrico archiepiscopo Ravennate, qui ob denegatum constanter ecclesiæ Romanæ obsequium octennio ante ab Alexandro pontifice excommunicatus fuerat, Petrus ad patriam urbem legatus est, ut cives Ravennates ecclesiæ Romanæ reconciliaret, & anathematis vinculo solveret. Re confecta Faventiam abiit; ubi febre correptus, in cœnobio S. Mariæ die 23. Februarii animam efflavit, anno ætatis suæ 66. Vir, *inquit Brietius*, plane pius, & qui religionem multorum animis ingessit, ecclesiæ vindex acerrimus, & huic præfici dignus, si in meliora tempora incidisset. Nescio an notari meretur, quod in non uno cœnobii S. Edmundi registro his verbis legitur. *Ubi* (viz. *in ecclesia a Baldwino abbate fundata*) *inter archiclericos erat Petrus Damianus, cujus pulcherrimus liber, qui dicitur* Dominus vobiscum, *usque hodie exstat.* An hic fuerat noster Damianus, disquirant alii: certe nemo, quod sciam, adventus ejus in Angliam meminit; aliter temporum ratio satis apte convenit, cum ecclesia illa Buriensis circa annum 1065. fundata erat.

Vide Petri Epist. ad Hildebrandum & Johannem in vita Damiani.

a OPERA.

Epistolarum libri 8. quorum 1. ad pontifices, 2. ad cardinales, 3. ad patriarchas & archiepiscopos, 4. ad episcopos, 5. ad clericos, 6. ad abbates & monachos, 7. ad sæculares principes, 8. ad laicos privatos. Prodierunt seorsim cum notis Constantini Cajetani Syracusani *Paris.* 1610. 4°.

Sermones juxta mensium ordinem distributi; ex quibus illos *de nativitate Domini, de S. Martino, de Rivis fluminis, de S. Stephano, de S. Andrea, & de S. Nicolao*, spurios esse notat Theophilus Raynaudus in Erotematis.

Vita S. Odilonis abbatis Cluniacensis. Exstat apud Surium & Bollandum ad 1. Januar.

Vita S. Mauri episcopi Cæsenatis, ibid. ad 20. Januarii.

Vita S. Romualdi institutoris Camaldulensium. Habetur apud Surium ad 19. Junii.

Vita S. Rodulfi episcopi Eugubini, ibid. ad 14. Octobr.

Passio SS. virginum & martyrum Floræ & Lucillæ.

a Conf. *Oudin*, tom. 2. p. 687. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 9. p. 83. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 21.

 Expo-

Sæc. XI. ab an. M. *Expositio visionum SS. martyrum Mariani & Jacobi.*

Plurimæ aliæ *Sanctorum vitæ* a Damiano conscriptæ in collectione Suriana reperiuntur; quæ tamen in epistolis ac sermonibus ejus locum habent; adeoque supra a nobis sunt enumeratæ.

Opus de fide Catholica ad Ambrosiam.

Antilogus contra Judæos.

Dialogus inter Judæum & Christianum.

Disceptatio synodalis de electione principis Romani [a].

Actus Mediolanenses.

Liber, qui appellatur *Gratissimus.*

Liber Gomorrhianus.

De Parentelæ & Cognationis gradibus, atque *alii tractatus* 52. viz. *De Eleemosyna. De horis Canonicis. Liber* qui vocatur, *Dominus vobiscum. Apologeticus de contemptu Sæculi. De perfectione Monachorum. De ordine Eremitarum, & facultatibus eremi fontis Avillani. De suæ Congregationis institutis. In episcopum monachos ad sæculum revocantem. De cœlibatu sacerdotum. Contra clericos intemperantes. De abdicatione episcopatus. Apologeticus ob dimissum episcopatum. De fuga dignitatum ecclesiasticarum. Contra clericos aulicos. De brevitate vitæ. Contra clericos Regulares proprietarios. De dignitate sacerdotii. Contra inscitiam clericorum. De communi vita canonicorum. Apologeticus monachorum adversus canonicos. De vili vestitu ecclesiasticorum. De sacramentis per improbos administratis. Contra Philargyriam. De Quadragesima, & 41. Hebræorum mansionibus. De bono suffragiorum, & variis miraculis. De variis miraculosis narrationibus. De picturis principum Apostolorum. De divina Omnipotentia. De variis sacris quæstionibus. De processione Sp. S. Contra sedentes tempore divini officii. De frænanda ira. De tempore celebrandi nuptias. De servanda fide Deo præstita. De laude flagellorum & disciplinæ. De decem Ægypti plagis & Decalogo. De sancta simplicitate. De ferenda æquanimiter correptione. De castitate. De spiritualibus deliciis. De perfecta monachi informatione. Institutio monialis. De vita eremetica. De bono religiosi status. De patientia in insectatione improborum. De jejunio sabbati. De celebrandis vigiliis. De despicienda mundi gloria. De principis officiis in coercitione improborum. De vera felicitate ac sapientia. De novissimis & Antichristo. Expositio mystica libri Geneseos* [b].

Opera Damiani in unum collecta prodierunt cum notis & observationibus Constantini Cajetani *Romæ* tom. 3. annis 1606. 1608. 1615. quartum etiam tomum orationes, carmina, & rythmos continentem promisit Cajetanus. Recusa est editio Romana *Lugduni* 1623. tom. 3. fol. atque addito tomo quarto *Paris.* 1642. 1663. In tomis hisce locum non habent Sæc. XI. ab an. M.

[c] *Liber de correctione papæ & episcopi*, qui typis excusus prodiit *Argentorati* 1562. & inter alia quædam *Francofurt.* 1614. 1621. apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 43.

Sermones 5. in orationem Dominicam, à Dacherio editi Spicileg. tom. 7. p. 120 [d]. Idem tamen Dacherius in fine præfationis tom. 8. Petro Ravennati sive Chrysologo adjudicat.

ALBERICUS, natione forsan Italus, 1057.
monachus & diaconus Casinensis, cardinalis titulo S. Quatuor Coronatorum, a Stephano 9. vel ut alii, ab Alexandro 2. creatus. Claruit anno 1057. Anno 1059. habita est Romæ adversus Berengarium synodus: ad hanc, saltem ad sequentem synodum, sub Gregorio 7. anno 1079. habitam evocatur Albericus noster, ut contra Berengarium disputandi partes in se reciperet, quem proinde & voce & scriptis oppugnavit, elucubrato vix unius hebdomadis spatio *libro de corpore Domini.* Scripsit præterea, teste Petro Diacono, *librum Dictaminum & Salutationum*; De Vir. illustr. c. 21. *hymnos in S. Nicolaum*; *de Musica dialogum*; *de virginitate S. Mariæ*; *contra Henricum Imp. de electione R. Pontificis*; *hymnos de Paschate*; *de Ascensione*; *de Cruce*; *de die Judicii*; *de pœnis inferni*; *de gaudio Paradisi*; *de assumptione B. Mariæ*; *de S. Paulo*; *de S. Apollinare*; *passionem S. Modesti, & S. Cæsarei*; *vitam S. Dominici abbatis*; *S. Scholasticæ, & homiliam in eandem*; *de die Mortis*; *de Monachis*; *de Astronomia*; *de Dialectica*; nec non *epistolas* plures. Cunctas Alberici lucubrationes MSS. haberi Florentiæ in bibliotheca Fratrum minorum S. Crucis testatur J. B. Marus ad Pet. Diac. c. 21. *Vita S. Dominici* exstat apud Bolland. tom. 2. Januar. 22. qui tamen Albericum nostrum, cum alio Alberico monacho itidem Casinensi, qui claruit anno 1123. librumque *de Visione sua* scripsit, temere confundit; quod etiam faciunt Possevinus, Arnoldus Wion, Ciaconius, alii.

GEORGIUS CEDRENUS, mo- 1057.
nachus Græcus, claruit anno 1057. Scriptor obscuræ admodum famæ, de quo nil omnino referunt, qui sequentium tempo-

a Exhibuit *Goldastus* tom. 2. Monarchiæ imperii p. 45. seq. b Tractatum *de spirituali certamine* memorat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 63. c Non in tomis opp. Damiani desideratur, sed Pars est Epistolæ 12. libri primi scriptæ ad *Alexandrum*, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 22. d Edit. nov. tom. 1. p. 215. e Conf. *Oudin.* ad an. 1130. tom. 2. p. 1130. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. ad *Allat.* Diatrib. de *Georgiis* §. 25. p. 650.

rum

rum historiam tradiderunt. Scripsit *Annales* sive *Compendium historiarum* ab orbe condito usque ad Isacii Commeni tempora, annumque Christi 1057 [a]. *Idiotam fuisse illius scripta clamant*, inquit Scaliger *. Historiæ farraginem ex pluribus congessit autoribus, quæ ipse in proœmio commemorat; e quibus tres sunt, quibus sua fere debet omnia. Ab initio mundi usque ad Diocletianum omnia fere ex Chronographia Georgii Syncelli descripsit; a Diocletiano usque ad Michaelem Curopalatem Theophanis chronicon compilavit; inde vero usque ad Isacium Commenum (in quo opus terminatur) omnia fere ad verbum ex historia Johannis Thracesii Scylitzæ descripsit. Ipse enim a Johanne, potius, quam ab eo Johannes, mutuatus videtur; propterea quod Johannis Protovestiarii cognomento Thracesii historiam ipse in proœmio memoraverit. Leo Allatius* tale de illo judicium tulit. *Opus e variis historiis, non sententiis solum, sed verbo tenus consarcinatum absolvit. Quæ si ab autoribus repeterentur, nudus ipse, æque ac cornicula illa remaneret. —— Nescio qua fronte, quæ exscripsit, pro suis divendidit, adeo ut vix unam, alteramve periodum in tam vasto volumine Cedreni propriam ac legitimam reperies: gratiæ tamen illi agendæ sunt, quod autores nobis præcipuos, & raros suo ipse furto conservavit.* De ejus historia hæc Cl. Vossius *. *In rebus Byzantinis Zonara paulo diligentior est: in iis autem, quæ Constantinopolitanos Cæsares præcedunt, cedit Zonaræ: a quo & stylo vincitur, uti etiam a Niceta, & Gregora, & aliis.* Certe Cl. Casaubono * *nullius admodum judicii scriptor, & veteris historiæ imperitissimus* audit, nec minus J. Lipsio * *Anilium sæpe fabularum scriptor, & veri incuriosus vel ignarus. Judicio legatur tamen*, inquit, *dabit quod juvet.*

* Animadv. in Euseb. Chronic.

* Diatrib. de Georg. & eorum Script. p. 334.

* De Hist. Gr. lib. 2. c. 26.

* Exercit. 2. c. 17. p. 195.

* Cent. Miscell. Epist. 61. p. 466.

[b] Primus hoc Cedreni opus notis illustratum Gr. Lat. edidit Gulielmus Xylander *Basil.* 1566. fol. postea vero longe integrius prodiit cum notis & animadversionibus Xylandri, Caroli Fabroti, Jac. Goaris, & glossario mixo barbaro *Paris.* 1647. fol.

1057. ALPHANUS, patria, ut videtur, Italus, primo cœnobii Casinensis alumnus, deinde monasterii S. Benedicti Salerni abbas, tandem anno 1057. archiepiscopus Salernitanus factus, anno 1059. sub Nicolao 2. synodo Beneventanæ interfuit, cui secundo post ipsum Nicolaum loco subscripsit, obiit an. 1086. præsulatus sui 29. Scripsit quamplurima, metro ut plurimum composita, quæ recenset Petrus Diaconus cap. 19. viz. *Passionem S. Christinæ, & hymnos de eadem: de S. Benedicto: versus S. Sabinæ: S. Christinæ: S. Petri Apostoli: in laudem monachorum Casinensium: de situ, constructione, ac renovatione ejusdem Cœnobii; de S. Mauro; hymnos de S. Matthæo: de S. Fortunato: de S. Nicolao: Confessionem metricam: de ecclesia S. Johannis Baptistæ in Casino:* Denique *epitaphia* atque poemata alia quamplurima. Hæc fere omnia edidit Ferdinand. Ughellus in calce tom. 2. Italiæ Sacræ, pag. 1085. usque ad p. 1137. alia edidit Prosper Martinengus Poem. tom. 3. *Rom.* 1589. 4°. *Versus in laudem Romualdi Causidici Salernitani, & Sigismundi monachi Casinensis* in bibliotheca Casinensi MSS. asservantur. *Passio SS. martyrum 12. fratrum Beneventanorum*, metro heroico conscripta, exstat apud Sur. Septemb. 1. quam tamen longe auctiorem, omnibusque numeris absolutam, ad Cod. MSS. fidem correctam, sese in lucem emissurum pollicetur J. B. Marus not. ad Petr. Diac. c. 19. ubi quatuor aliorum Alphani nostri opusculorum meminit, quæ in bibliotheca Casinensi jam non amplius comparent. Denique corrigit errorem Falconis in chronico, qui poemata prædicta non nostro sed juniori Alphano archiepiscopo Salernitano, qui obiit anno 1121. tribuit.

[c] NICOLAUS II. antea *Gerardus* dictus, natione Burgundus, ex episcopo Florentino pontifex Romanus post Stephani 9. mortem ab Henrico rege senex admodum designatus est, deturbato Benedicto, qui sine jussu regis & principum solis cleri suffragiis nixus sacerdotium usurpaverat. Nicolaus quidem pontifex declaratus a rege est anno 1058. die 9. Sept. inthronizatus vero Romæ die 21. Januarii anno 1059. cum & Benedictum antipapam excommunicavit: mox tamen placatior factus ad laicam communionem admisit. Eodem anno concilio Romæ celebrato, Berengarium ad Palinodiam adegit; & Henrico Germaniæ regi jus pontifices Romanos eligendi a decessoribus imperatoribus acceptum decreto synodico confirmavit, intentato contra omnes decreti violatores anathemate & diris gravissimis. In eadem synodo Petri Damiani rogatu constitutionem contra clericorum conjugium & concubinatum edidit. Obiit Florentiæ an. 1061. die 24. Jun. Exstant *epistolæ* 8. Conc. tom. 9. p. 1091 [d]. 1058.

a Cod. scriptus an. Dom. 1284. in charta bombycina habetur in bibl. *SS. Johannis & Pauli* Dominicanorum Venet. teste *Montfalcon.* Diar. Ital. p. 47. *b* Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 4. §. 40. vol. 6. p. 155. *c* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 27. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 307. *d* *Nicolai* decreta quædam exhibuit *Baluzius* tom. 7. Miscell. p. 69. Bullam confirmantem privilegia Dorcastrensis Eccl. dedit *Wilkins* tom. 1. Conc. Brit. p. 315. bullam aliam ibid. p. 319. Decretum de Romani pontificis electione exstat in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 16.

1058. DROGO, sive *Draco*, gente Belga, cœnobii Winnoci Bergensis presbyter & monachus, claruit anno 1058. Cap. 22. profectionis suæ in Daniam meminit, seque Hamburgi substitisse narrat. Male hunc cum Drogone Morinorum episcopo, a Molano confundi recte notat Mabillonius, & tamen eundem cum Molano errorem errarunt, Possevinus Appar. tom. 1. p. 487. Arnold. Wion. in Lign. Vit. lib. 2. cap. 47. p. 341. Vossius de Hist. Lat. lib. 2. cap. 45. p. 374. Sweertius Athen. Belg. p. 223. Miræus Auct. de Script. Eccl. cap. 375. p. 253. & novissime Oudinus Supplem. p. 31. Scripsit Drogo noster *librum de miraculis S. Winnoci*, quem vitæ Winnocianæ secundum & tertium vulgo vocant. Ubi cap. 18. se a Drogone episcopo Tarvennensi apertissime distinguit. Hunc ex MS. codice Compendiensi erutum nobis exhibet Cl. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 315. Scripsit quinetiam *historiam translationis S. Lewinæ virginis ac martyris Anglæ*, an. 1058. peractæ, quam ipse Rumoldo abbati Bergensi dedicavit, hactenus quod sciam ineditam. Præfationis partem profert Mabillonius, in qua iterum se a Drogone episcopo Tarvennensi alium esse disertissime ostendit.

1058. CONSTANTINUS LICHUDES, sive *Licudex*, dignitate protovestiarius, post Michaelis Cerularii obitum anno 1058. vel sequente, ad patriarchatum Constantinopolitanum provectus est. Obiit anno 1066. Exstant Gr. Lat. Decreta 2. synodalia, viz. *de Servo criminali*, & *de Sacerdote cædis reo ac deposito*, in Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 264 [a].

1059. [b] MARIANUS, *Scotus* a patria dictus, in Hibernia quippe natus anno 1028. Venerabilis Bedæ linealiter consanguineus, uti habet Matthæus Westmonasteriensis *. Anno 1052. Marianus sæculo relicto monachum induit. Anno 1058. in Germaniam profectus est, & in cœnobio S. Martini Coloniensi per triennium consedit. An. 1059. Fuldense monasterium cum Sigfrido abbate profectus, Wiccburgi presbyter ordinatus est 3. Id. Mart. ac prid. Id. Maii cœnobium Fuldense ingressus, decennium ibi loci inclusus exegit. Anno 1069. e Fuldensi reclusione ad Moguntinam jussu archiepiscopi Moguntini transiit: & in ea non sine sanctitatis opinione decessit anno Christi 1086 [c]. ætatis suæ 58. in cœnobio S. Martini sepultus. Sunt qui eum ante obitum Germaniam perlustrasse, & Reginoburgi in Bavaria mathematicas disciplinas docuisse, ac SS. scripturas interpretatum esse volunt. Scripsit *Chronicon* ab initio mundi ad annum Christi 1083 [d]. Cassiodorum imprimis secutus. Continuavit id postea ad ann. usque 1200. Dodechinus abbas S. Dysibodi. Prodiit chronicon istud continuatum tum sæpius alibi, tum inter scriptores rerum Germanicarum, ac imprimis *Francof.* 1583. fol. Codicem ejus MS. edito duplo auctiorem in bibliotheca Oxoniensi exstare testatur Brianus Twynus *. Verum additiones istæ ab aliena forsan manu profectæ sunt. Suspicionem injicit codex MS. cum alterius additionibus interfertis, quem in bibliotheca Lumleiana exstitisse fidem facit Thomas Jamesius *. De aliis Mariani scriptis, viz. *Concordia Evangelistarum* [e], *Universali Computo*, *Emendationibus Dionysiani calculi*, consulendi sunt Balæus, Waræus, aliique. *Epistolas omnes D. Pauli*, Mariani Scoti manu exaratas anno 1079. & annotationibus marginalibus ac interlinearibus ab eodem illustratas in bibliotheca Cæsarea asservari monet Lambecius Comment. lib. 2. cap. 8. p. 749 [f].

* Florileg. an. 1083.

* De antiq. Acad. Oxon. l. 1. p. 67.

* Eclog. l. 2. p. 93.

OSMUNDUS, episcopus Asturicensis, claruit anno 1059. quo Ida Eustachii Comitis Bononiensis uxor ecclesiam in honorem B. Virginis in pago Lensiensi construxit; cui ornandæ cum reliquiæ undique conquirerentur; scripsit Osmundus *ad Idam Comitissam epistolam de capillis B. Mariæ*, quæ habetur apud Mabill. Analect. tom. 1. p. 287. 1059.

ANONYMUS, gente Anglus, *Translationis S. Cuthberti* autor, ecclesiæ Dunelmensis monachus, claruit anno 1060. Scripsit *librum de translationibus & miraculis S. Cuthberti Lindisfarnensis episcopi*, quem ex codice Compendiensi, & Martio Bollandiano exhibet Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 275. 12. Posteriora capita ab anonymo quodam sequentis sæculi monacho addita fuisse censent nonnulli. Omnia vero ab una eademque manu profecta esse, nos cum Mabillonio judicamus, præsertim cum autor noster ad postremam S. Cuthberti translationem anno 1104. vitam facile producere potuit. 1060.

FOLCARDUS, cœnobii Sithivensis apud Atrebates monachus, claruit an. 1060. diuque deinceps vixit. Vir pro sorte sæculi 1060.

[a] Et ap. *Thomam Diplovatacium* in Synopsi Juris Gr. ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 282. [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 698. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 83. [c] *Marianum* anno 1059. factum esse monachum, & anno 1088. obiisse ex ipso chronico notat *Nicholson.* Bibl. Hist. Scot. p. 25. [d] Habetur MSS. in bibl. Cotton. sub *Nerone* C. 5. n. 2. [e] Exstat MSS. in bibl. Cotton. sub *Tiberio* E. 4. n. 26. [f] Commentarios in Psalmos, & Breviarium in Lucam memorat *Long.* Bibl. sacr. tom. 2. p. 847.

quo

Sæc. XI. ab an. M. quo vixit non indoctus, Gulielmo Anglorum regi, quem *Conquæstorem* vocamus, admodum familiaris, qui subacta Anglia ipsum Torneiæ præposuit, ubi 16. fere annis abbatis vices supplevit. Diu in Anglia versatus est, donec ortis illum inter & episcopum Lincolniensem simultatibus, ad monasterium suum Sithivense recessit. In literas misit primo quidem per compendium, deinde recognitos & auctos *de vita & miraculis S. Bertini abbatis Sithivensis libros duos*, quos Bovoni abbati suo inscripsit. Hos ex MSS. codicibus Bertiniano & Vedastino edidit Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 104. qui etiam librum 2. miraculorum ab autore anonymo, circa initium sæculi 10. scriptum, subjecit [a]. Recenset quidem Baleus * Folcardum quendam Dorobernensem, cœnobii Cantuariensis monachum, virum doctissimum, anno 1060. clarum, quem eundem cum nostro fuisse existimamus, quemque Aldredi Eboracensium archiepiscopi, magni sui Mecænatis jussu, *de vita & miraculis Johannis archiepiscopi Eboracensis libros duos* [b], eidem Aldredo nuncupatos, atque alia quædam scripsisse, Baleus refert. Certe Folcardum nostrum S. Oswaldi Wigorniensis episcopi, aliorumque sanctorum Angliæ historias suaviter composuisse, testis est Ordericus Vitalis, ejusdem pene temporis scriptor Hist. Eccles. lib. 2. ad annum 1118. ubi plura de Folcardo habet. Vitæ Johannis archiepiscopi Eboracensis a Fulcardo scriptæ, meminit etiam autor incertus de vita S. Johannis, Monast. Anglic. tom. 1. qui pariter ac Baleus Folcardum Cantuariensem vocat, monachum scilicet, non quod Mabillonius male habet, Cantuariensem archiepiscopum. Vitam ipsam extulit Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 433. Librum vero miraculorum, quem etiam memorat Baleus, reperire non potuit. De aliis vitæ Bertinianæ scriptoribus, anonymo quodam antiquiore, & Folquino abbate Lobiensi, actorum etiam SS. Audomari, Folquini episcopi, Winnoci & Silvini compilatore anonymo altero, denique Symone abbate Sithivensi, exeunte sæculo 12. claro, plura te docebit Cl. Mabillonius in observationibus prævis ubi supra p. 104.

* De Script. Cent. 5. p. 164.

1060. [c] METELLUS, Tegersensis seu Tegerensis in Germania monachus O. B. claruit circa annum 1060. Scripsit *Poemata nonnulla*, viz. *Quirinalia in laudem S. Quirini martyris* metris Horatianis, atque *Eclogas alias* 10. Exstant a Canisio edita in Appendice tom. 1. p. 37 [d]. Sæc. XI. ab an. M.

ANONYMUS *historiæ S. Walarici* autor claruit circa ann. 1060. *Vitam S. Walarici* dedit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. Anonymi nostri historiam relationis S. Walarici abbatis, tum prosa, tum ligata oratione scriptam, ediderunt Bollandiani in Aprili suo. Sed metricæ narrationis tantum fragmenta habent. Prosam reddidit Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 556. 1060.

GAUFERIUS, *Benedictus* etiam dictus, patria Salernitanus, monachus Casinensis, claruit anno 1060. Scripsit *homilias in Advent. & Nativit. Domini*; *in Epiphania*; *Septuagesima*; *in ramis Palmarum*; *in cœna Domini*; *passionem S. Lucii papæ* [e], *vitam S. Secundini ad Trojanum episcopum*; *Carmina* varia; viz. *in laudem Psalterii*; *de miraculo ejus qui seipsum occidit*, &c. quæ omnia MSS. habentur in bibliotheca Casinensi, num. 280. ac penes Cl. virum J. B. Marum *, qui se ea aliquando editurum promisit. *Historiam S. Secundini Trojani episcopi & confessoris*, ut & *versus* plures in ejusdem Secundini laudem, quæ ex antiquo codice Casinensi extulit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 7. p. 1363. 1060.

* Not. in Pet. Diac. c. 29.

GOZECHINUS, natione Germanus, professione scholasticus, literas apud Leodium docuit. Unde rerum humanarum, & præcipue hæresium sui temporis, pertæsus, Moguntiam concessit. Claruit circa annum 1060. Scripsit *ad Valcherum discipulum & successorem suum*, prolixam admodum *epistolam*, seu potius *tractatum*, quo, præmissa apologia, quod munus Leodicense deseruisset, mala sui temporis, præcipue quæ ex perversa Berengarii doctrina consecuta sunt, non ineleganter deplorat. Edidit hoc opusculum Joh. Mabillonius Analect. tom. 4. p. 360. 1060.

[f] ALEXANDER II. *Anselmus* antea dictus, patria Mediolanensis, Anselmi filius, episcopus Lucensis, anno 1059. a Nicolao 2. ad Mediolanenses una cum Petro Damiani legatus est. Anno 1061. pontifex Romanus electus est, die 30. Septembr. inthronizatus. Anno 1063. concilium Lateranense 100. episcoporum celebravit; in quo canones contra clericorum Simoniam 1061.

[a] Vitam *Bertini* edidit etiam *Surius* tom. 5. ad 5. diem Septembr. Scripsit quoque Folcardus *vitam S. Audomari* episc. Tarvanens. quam interpolatam retulit idem *Sur.* ad 9. Sept. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 618. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 522. [b] Habentur MSS. in bibl. Cott. sub *Faustina* B. 4. n. 8. [c] Ad an. 1160. collocant *Oudin.* tom. 2. p. 1446. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol 5. p. 219. [d] Edit. nov. tom. 3. part. 2. p. 117. seq. item a *Mabillon.* tom. 3. Act. Sanctor. Benedict testibus *Oudino* & *Fabr.* loc. citat. [e] Vitam *Lucii papæ* edidit Henschenius in Act. Sanctor. tom. 1. Martii 4. p. 204. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 73. [f] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 29.

Sæc. XI. ab an. M. & concubinatum edidit. Ipſe a Cadaloo antipapa, epiſcopo Parmenſi, Simoniæ accuſatus, anno 1064. indicto Mantuæ concilio, coram epiſcopis electionis ſuæ cauſam egit; & a Simoniæ crimine ſemet juramento purgavit. Romam reverſus, Cadaloum toto biennio in mole Hadriani obſeſſum tandem devicit, atque urbe ejecit. Anno 1065. binas ſynodos adverſus Inceſtuoſorum hæreſin a Juriſconſultis propugnatam coegit. Anno 1071. Petrum epiſcopum Anagninum ad Michaelem Ducam Imp. CP. irrito ſucceſſu legavit. Obiit anno 1073. 20. Aprilis. Exſtant *epiſtolæ* 45. & fragmenta aliquot Conc. tom. 9. p. 1115 [a].

1062. ANONYMUS, cœnobii Ratiſponenſis ad S. Emerammum monachus, quo relicto, variis quippe caſibus exagitatus, in Fuldenſe monaſterium tranſiit; claruit anno 1062. Scripſit *librum de Tentationibus ſuis, varia fortuna & ſcriptis.* Poſteriori parte, opera ſua quaque occaſione condita accurate recenſet; nempe *librum de ſpirituali Doctrina. Librum Viſionum. Librum de tribus Quæſtionibus. S. Bonifacii vitam. Quomodo legendum ſit in rebus viſibilibus. De confeſſione Actuum ſuorum. De Curſu ſpirituali*, aliaque non pauca, de quibus ipſe luculenter agit. Extulit hoc anonymi opus Mabillonius Analect. tom. 4. p. 404. qui autorem noſtrum Othlonum, Actorum S. Bonifacii compilatorem fuiſſe conjicit; verum ſententiæ ſuæ non nimium fiſus, rem tandem in medio relinquit.

1066. [b] BERTHOLDUS, natione Teutonicus, presbyter Conſtantienſis, & pœnitentiarius apoſtolicus, claruit anno 1066. Perditiſſimus Henrici 4. principis ſui hoſtis, contra quem & gladium & calamum ſtringere nequaquam dubitavit. Gregorii 7. enim partibus addictus, id muneris a pontifice accepit, ut in eccleſiæ ſinum reciperet, quotquot a Cæſareis ad pontificias partes deficerent. Ipſe etiam anno 1086. in prælio apud Oſtrofrancos commiſſo contra imperatorem dimicavit. In hiſtoria vero ſua Henricum mendaciis & calumniis nulla fidei, nulla pudoris ratione habita, peſſime inſectatur. Obiit anno circiter 1100. Scripſit *hiſtoriam ſui temporis* ab anno 1053. ad annum 1100. & *appendicem annorum* 11. viz. ab anno 1055. ad 1066. incluſive, Hermanni Contracti chronico adjecit. Utrumque opus edidit Chriſt. Urſtiſius inter ſcriptores rerum German. p. 341, 336. Scripſit & *opuſcula nonnulla pro Gregorio* 7. a Jacobo Gretſero una cum defenſione ſua pro Card. Bellarmino edita *Ingolſtad.* 1609. fol. *Tractatum* ejuſdem de vitanda excommunicatorum ſocietate evulgavit inter alia vetera pro Gregorio 7. monumenta Sebaſtianus Tenangelius *Ingolſtad.* 1612. 4°. Sæc. XI. ab an. M.

[c] GUITMUNDUS, primum ordinis Benedictini in cœnobio S. Leufredi apud Normanniam monachus, deinde Averſanus in Italia archiepiſcopus conſtitutus eſt, & ut quidam volunt, cardinalis. Etſi enim in Ludovici Dattichii hiſtoria cardinalium nomen ejus non compareat, tamen in nomenclatore cardinalium, quem ſuppreſſo ſuo nomine Ludovicus Caſtaigner epiſcopus Pictavienſis edidit *Pariſ.* 1615. inter cardinales recenſetur, pag. 8. Claruit circa annum 1066. Obiit anno 1080 [d]. Exſtant ab eo ſcripta, *De veritate corporis & ſanguinis Chriſti in Euchariſtia, libri* 3. *Confeſſio de S. Trinitate, & humanitate Chriſti, corporiſque ac ſanguinis Domini veritate* [e]. *Oratio ad Gulielmum I. Angliæ regem*, cum epiſcopatum recuſaret. Biblioth. Patr. tom. 18. p. 440. 1066.

[f] JOHANNES XIPHILINUS, patria Trapezuntius, non infimæ ſortis homo, quippe in principum ſenatorum numerum relatus. Omnibus tamen ſponte relictis, comam abraſit, & inter montis Olympi monaſteria vitam ſolitariam amplexus eſt; ubi religionis exercitiis deditus diu vixit, donec mortuo Conſtantino Lichude anno 1066. ad patriarchalem urbis Conſtantinopolitanæ ſedem promovetur. Obiit anno 1078. Exſtat Gr. Lat. *oratio in Crucem*, ſeu *in tertiam Jejuniorum hebdomadem*, apud Gretſer. de Cruce tom. 2. p. 1449. *Decreta* 2. *de Sponſalibus*, in jure Gr. Rom. lib. 3. p. 211. *Decretum de Nuptiis prohibitis*, ibid. lib. 4. p. 266. Haberi etiam dicuntur MSS. *homiliæ ejus in Evangelia dominicalia totius anni* in bibliothecis Bavarica, & Palatina, nunc in Vaticanam tranſ- 1066.

[a] Epiſtola ad *Balduinum* de ſuſcipiendo monaſterio *S. Edmundi* in tutelam Rom. Eccleſiæ habetur MSS. in bibl. Cotton. ſub *Othone* A. 18. n. 10. Duæ aliæ ad *Lanfrancum* Archiepiſc. Cantuar. ibid. ſub *Vitellio* E 4 n. 4, 5. Epiſtola ad Eccleſ. Wintonienſ. ap *Wharton*. Angl. Sacr. tom. 1. p. 321. Alia ad *Lanfranc.* ibid. p. 322. Epiſtola qua *Stigandum* Archiepiſc. Cantuar. interdicit ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 315. Alia *Wilhelmo* Regi ibid. p. 326. Alia ad *Lanfranc.* p. 328 Decretum contra Simoniacos in Conc. Lateranenſi conditum in Cod. Diplomatico *Udalrici* p. 91. Epiſtolam ad Monachos Rivipullenſes exhibuit *Aguirrius* tom. 3. Conc. Hiſpan. p. 231. Aliam ad *Aquilinum* Abbatem Monaſter *S. Johan. Pinnatenſis* in Arragonia p. 245. Conſtitutionem qua an. 1062. approbavit *Congregationem Camaldulenſium Campi Amabilis Laert. Cherubinus* tom. 1. *Bullarii* p. 51. teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 153. [b] Conſ. *Oudin* tom. 2. p. 866. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 653. [c] Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 18. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 514. [d] Vixit adhuc A. C. 1090. ut patet ex *Urbani* 2. Epiſtola ad *Guimundum* Epiſc. vid. *Fabr.* Bibl. Eccleſ. ad *Trithemium* c 322. [e] Hos libros edidit *Eraſmus* an. 1530. cum *Algero.* deinde *Johan. Ulimmerius* Lovan. 1561. teſte *Fabr.* loc. citat. [f] Conſ. *Oudin.* tom. 2. p. 684. ubi notat Homilias ejus in Matthæum exſtare in Bibl. Lugdun. Batav. inter *Iſaaci Voſſii* MSS. Cod. Gr.

 lata, quæ in lucem nondum prodierunt [a].

Communis est, quæ inter omnes fere doctos obtinet, opinio, Johannem Xiphilinum, qui Dionis Cassii historiam in Epitomen redegit, fuisse nostrum patriarcham CP. & in hanc quidem sententiam manibus pedibusque eunt Andreas Schottus*, Baronius †, ejusque abbreviatores Spondanus & Bzovius; Ludovicus de la Cerda †, Philippus Brietius ‡, Christophorus Besoldus*, & quod magis adhuc mirere, eruditiss. Johannes Gerardus Vossius, de Hist. Græc. lib. 2. c. 26. immo ipse Henricus Stephanus, qui Xiphilinum edidit, & priores editiones castigavit, vix vulgari sententiæ refragari audet. Tot tamen tantisque nominibus non obstantibus, certo certius est Johannem Epitomatorem non fuisse patriarcham, sed ejusdem nepotem. Testem profero ipsum Xiphilinum, cujus verba a nemine, quod sciam antea animadversa, alibi a me prolata, hoc etiam loco describere non gravabor. In vita enim Augusti Cæsaris rationem reddens, quare res, quas ibi recitat, a sua jam memoria remotissimas esse dicat, hæc de se verba habet: Λέγω γὰρ τοῦτο οὐχ ὅτι ὡς ὁ Δίων ὁ Προυσαεύς, ὃς ἐπὶ τοῦ Σεβήρου καὶ Ἀλεξάνδρου αὐτοκρατόρων γενόμενος, ἀλλ᾽ ὡς Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος ἀδελφόπαις ὢν Ἰωάννου τοῦ πατριάρχου. ἐπὶ δὲ Μιχαὴλ αὐτοκράτορος τοῦ Δούκα τὴν ἐπιτομὴν ταύτην συναπτόμενος. *Verum hoc ego non dico Dionis Prusæensis nomine, qui fuit imperatorum Severi & Alexandri temporibus; sed ut Johannes Xiphilinus Johannis patriarchæ fratris filius, qui tempore Michaelis Imp. filii Ducæ, hanc epitomen composui.*

* Prolegom. ad Photii Bibl.
† Ad ann. 1066.
† Adversf. Sacr. cap. 151 §. 7.
‡ Annal. ad an. 1065.
* Hist. CP. in Constant. Duc.

1068. [b] MANASSES, gente, ni fallor, Gallus, matre Adilhaide natus, quamvis sint, qui ipsum patrem Manassem Calvum Comitem de Rocceio, matrem Beatricem de Huinaco habuisse tradunt, nec eruditione, nec probitate admodum insignis, anno 1068. malis artibus sedem Remensem archiepiscopalem sibi arripuit, malis moribus plures annos tenuit. Certe objiciebantur ei Simoniaca intrusio, ecclesiæ suæ supellectilis direptio, clericorum & abbatiarum spoliatio, injustæ in plerosque excommunicationes. His accessit, quod mandata pontificis neglexisset, nec Gregorii 7. literis, de Philippo rege ob mores solutos increpando, & ni monitis cederet, excommunicando, per triennium obtemperasset. Anno igitur 1079. ab Hugone Diensi episcopo in synodo Augustodunensi ob crimina damnatus est. Ad sedem apostolicam provocavit Manasses, quo tamen non obstante, a legato in concilium Lugdunense denuo vocatus, in ordinem redactus est; & Hugoni legato apologeticum pro seipso obtulit. Exstat *epistola ad Gregorium 7.* Conc. tom. 10. p. 362. *Apologia ad Hugonem & concilium Lugdunense missa.* Hanc ex codice MS. reginæ Sueciæ nuper extulit Cl. Mabillonius Musæi Ital. part. 1. p. 119. qui præmissa Admonitione non pauca de Manasse dabit.

SIGIFRIDUS, archiepiscopus Moguntinus, claruit anno 1069. quo Henrico regi divortium a Berta conjuge molienti voce & autoritate sua in synodo Moguntina præsto fuit. Anno 1064. infelicis ad Hierosolymam & loca sancta itineris septem millibus Germanorum dux fuerat. Anno 1074. synodum Erfordiæ, aliamque anno sequente Moguntiæ convocavit, ut Presbyteros dioeceseos suæ vel ab uxoribus dissociaret, vel ab altaris ministerio submoveret. In utraque vero synodo presbyterorum argumentis devictus, & minis territus, manus dedit, atque incoepto destitit. Anno 1076. ob fidem Henrico imperatori suo præstitam a Gregorio 7. excommunicatus est. Ipse etiam anno sequente a fide defecit, & Rodulphum Sueviæ ducem imperiali corona Moguntiæ redimivit. Obiit anno 1084. Exstant *epistolæ* 3. ad Alexandrum 2. papam, Concil. tom. 9. p. 1200, 1205, 1233. *quarta* ad Hildebrandum, ibid. p. 1233 [c]. 1069.

[d] LANFRANCUS, natione Italus, patria Papiensis, ab ineunte ætate melioribus literis informatus. Relicta patria in Normanniam adolescens adhuc venit, & in Beccensi coenobio monachus factus, ad inopiam sublevandam dialecticam accepto stipendio docuit. A Gulielmo Duce ad sacra aulæ ministeria ascitus, monasterii sui prior, ac mox abbas renunciatus est. Tandem anno 1070. a Gulielmo, Angliæ rege jam facto, ad archiepiscopatus Cantuariensis dignitatem evectus est, accedente non modo clericorum Cantuariensium, sed etiam procerum aulicorum, totiusque populi consensu. Magnæ ei cum Thoma archiepiscopo Eboracensi de sedis suæ præcedentia (uti vocant) & prærogativa controversiæ. Ipse vero anno 1071. Romam pro pallio petendo profectus, & Thomæ obviam ibi factus, causam a pontifice dijudicari, & ecclesiæ Cantuariensi primorem locum confirmari, obtinuit; cumque primatum ad Lanfranci successores extendendum non 1070.

Antiq. Brittan. p. 110. Godwin. de Præsul. Angl.

[a] Item in Bibl. Julii Justiniani Venetiis, teste *Montfaucon.* Diar. Ital. c. 28. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 60.
[c] Epistolæ 10. habentur in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 75. seq. [d] Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 9. p. 12. 91. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 707.

esse contenderet Thomas, habito in Anglia anno 1072. generali concilio, Thomæ fastum is funditus contudit, & ecclesiæ suæ jura synodico decreto communiri fecit. Anno 1087. Gulielmi Rufi fraudibus & promissis expugnatus, coronam ei regiam, vivente adhuc fratre majore Roberto, præter fas jusque imposuit; eundem tamen postea ingratum expertus est. Obiit anno 1088. die 4. Junii [a].

OPERA.

Commentarias in epistolas D. Pauli. Commentarium comitatur Glossa epistolarum interlinearis, ubi Lanfrancus textum continuo emendat, quæ tamen a Dacherio multis in locis mutatur, multis subticetur. Aliud opus in epistolas (nondum repertum) scripsisse Lanfrancum indigitare videntur loca quædam a Lombardo citata, quæ in his commentariis non inveniuntur.

Libellus de corpore & sanguine Domini in Eucharistia contra Berengarium. Hunc Lanfranci libellum primus edidit Sichardus una cum Philastrio *Basil.* 1528. 8°. Edidit & Franc. Quadratus cœnobita Reccensis anno 1540. qui editionis Sichardianæ nescius, in præfatione affirmavit, se tunc illum primum edidisse [b].

Annotatiunculæ in nonnullas Johannis Cassiani collationes Patrum.

Decreta pro ordine S. Benedicti, sive *statuta monachis in Anglia Benedictinis præscripta,* a Clemente Reynero primum edita in Apostolatu Benedictinorum *Duaci* 1626. Ex iis vero nonnulla a consarcinatore quodam congesta esse censet Dacherius.

Epistolæ plurimæ partim ex codicibus pervetustis bibliothecæ Cottonianæ, & monasterii S. Stephani Cadomensis, partim ex Lanfranci vita, & Eadmeri historia, depromptæ. Multæ e Lanfranci literis perierunt [c]. Nullæ enim ante acceptas infulas scriptæ exstant.

Pericope orationis a Lanfranco in Londinensi concilio dictæ.

Libellus de celanda Confessione, quem styli disparitas Lanfranco abjudicaret, nisi alia argumenta eum autorem esse suaderent.

Prodierunt Lanfranci opera a Luca Dacherio cum notis edita, *Paris.* 1648. fol.

Sermonem ejusdem antehac ineditum evulgavit idem Dacherius, Spicileg. tom. 4. p. 227 [d].

Alia scripsit Lanfrancus, quæ interiisse videntur, puta *commentarium in Psalmos,* *historiam Ecclesiasticam,* & *vitam Gulielmi conquestoris.* Certe Eadmerus * Lanfrancum de rebus ecclesiasticis quæ suo tempore gestæ sunt, veracissimo & compendioso calamo scripsisse diserte refert.

* Hist. nov. l. 1. p. 7.

WILLERAMUS, natione Teutonicus, ordinis S. Benedicti alumnus, claruit anno 1070. Lanfranci, postea Cantuariensis archiepiscopi, æqualis; cujus zelo & industria ad diviniora studia se excitatum fuisse in præfatione profitetur. Prima studiorum tyrocinia in academia Parisiensi posuit. Redux in patriam factus est ecclesiæ Bambergensis scholasticus sive advocatus. Mutato deinde cursu vitam monasticam in Fuldensi monasterio in se suscepit; tandem abbas cœnobii S. Petri prope Mersburgum (Eberspergum nonnulli vocant) constitutus. Scripsit *geminam paraphrasin in Cantica Canticorum,* priorem versibus Latinis, posteriorem lingua Teutonica, sive veteri Francica expressam, ipso textu inter utramque posito. In hoc opere de suo nihil addidit, sed omnia de SS. Patrum expositionibus in unum compegit, & magis sensui quam verbis, tam in versibus quam in Teutonica, operam dedit, ut in præfatione ipsemet nos docet. Hanc paraphrasin primus in lucem protraxit Paulus Merula ap. Raphelengium *Lugd. Bat.* 1598. 8°. Cui editioni translationem Belgicam cum notis Latinis addidit Janus Houtenus [e]: desiderata nihilominus Willerami præfatione, quæ in pluribus Codd. MSS. habetur, & magni pretii est; impressa idcirco primum a Martino Opitio, dein a Fr. Junio, qui observationes in Willeramum edidit *Amstel.* 1655. & codici suo plures postea notas MSS. adjecit, quæ in archivis Bodleianis inter libros Junianos asservantur. Paraphrasin Willerami mire commendat Junius, autorem vocat præstantis ingenii virum, & rerum theologicarum consultissimum, qui in hac provincia administranda, & vero sensu connubialis carminis eruendo tanta dexteritate est & fide versatus, ut paucos habuit ex antiquis illis, quos se vidisse & legisse notat, pares; priorem fere neminem. Longe tamen melior & auctior est codex MS. Cæsareus, ipso Willerami ævo, & forsan propria ipsius manu scriptus. Præstantiam & discrepantiam edito non uno specimine ostendit Lambecius Comment. lib. 2. c. 8. num. 25. p. 763. 765. 1070.

[a] An. 1089. 5. Calendas Junii, ut notat *Ant. Pagi* tom. 4. Critic. Baron. p. 303. Cal. Aprilis, ut nos docet *Leland.* Collect. tom. 1. p. 263. [b] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 709. [c] Epistola ad *Alexandrum* papam habetur ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 326. Duæ aliæ p. 316, 362. Constitutiones ibid. p. 238. Epistola alia ibid. p. 368. Epistola ad *Henricum* Priorem & cæteros de Consuetudinibus sui ordinis tum festis diebus, tum aliis temporibus observandis, habetur MSS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* C. 6. n. 9. Epistolas tres exhibuit *Usserius* in Epistolis Hibernicis. [d] Edit. nov. tom. 1. p. 442. [e] Hanc Paraphrasin etiam edidit Latine *Menradus Moltherus* Haganoæ 1528. 8vo. teste *Fabr.* ad *Trithemium* c. 345. qui notat exstare etiam MSS. Vratislaviæ in Bibl. Rhedigeriana.

DU-

Sæc. XI. ab an. M. 1070. DURANDUS, monachus Fiscamnensis in Normannia, ac postea a Rogerio Comite Montgomericensi cœnobio Troarnensi a se recens fundato primus abbas datus. Claruit circa annum 1070. Scripsit *tractatum de corpore & sanguine Domini contra Berengarium*, quem primus in lucem edidit Lucas Dacherius in appendice ad Lanfranci opera, *Paris.* 1648 [a].

1070. [b] OSBERNUS, gente Anglus, ecclesiæ Cantuariensis præcentor & monachus, Lanfranco archiepiscopo familiarissimus, claruit circa annum 1070. Præter summam artis musicæ peritiam, condendis Sanctorum vitis incubuit. Scripsit quippe *vitam S. Odonis* Cantuariensis archiepiscopi, ex codice Thuaneo a Mabillonio editam Sæc. Benedict. 5. p. 287. *Vitam S. Dunstani* Cantuariensis item archiepiscopi, ibid. p. 654. *Vitam & passionem S. Elphegi* Cantuariensis archiepiscopi & martyris, quam, sed in compendium redactam, publici juris fecit Surius April. 19. integram postea Bollandiani eodem die Apr. tom. 2. ediderunt [c]. Cl. Whartonus ex bibliothecæ Lambethanæ codice MS. in lucem protulit Osberni nostri librum *de vita S. Bregwini* archiep. Cant. *De vita S. Odonis* archiep. Cant. librum 1. *De vita S. Dunstani* archiep. Cant. librum 1. *De vita S. Elphegi* archiep. Cant. & *Historiam de translatione ejusdem*, quam mutilam, & ex Harpsfeldii historia Ecclesiastica utplurimum desumptam, Bollandiani prius evulgaverant. Habentur hæc Angl. Sacr. tom. 2. p. 73. Postea vero (quod in præfatione ingenue fatetur) deprehendit Whartonus Bregwini vitam rectius Johanni Tinmuthensi tribuendam esse, qui eam ex uberiori Eadmeri opere compilavit; Odonis vero vitam Osberni non esse, sed ex fide antiqui codicis MS. in collegio Corporis Christi apud Cantabrigienses, Eadmero potius esse adjudicandam. Notandum hoc loco Osbernum duobus libris Dunstani vitam & miracula descripsisse. Priorem tantum cum posterioris prologo dedit Whartonus, eo quod liber secundus parum ad rem historicam conferre videbatur. Interim utrumque exhibent Bollandiani mense Maii tom. 4. p. 359. & Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 659. Cætera Osberni scripta, quæ an exstant adhuc nescitur, apud Baleum & Pitseum quærantur.

1070. SAMUEL, natione Afer, patria Morochianus, ex religione Judaica ad fidem Christi conversus; claruit anno 1070. Scripsit Arabice ad Rabbi Isaac *librum*, sive *epistolam de adventu Messiæ*, quem Judæi frustra adhuc expectant. Eum Latine transtulit Alphonsus Hispanus Dominicanus. Prodiit *Mantuæ* 1475. 8°. *Antverp.* 1486. *Colon.* 1536. 8°. in Orthodoxogr. p. 1586. & Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 519. Istum quidem libellum Johannes Hornbeckius * pro vero & genuino vix habet, nulla tamen suspicionis suæ ratione reddita; additque in bibliotheca Ultrajectina paulo aliter se habere, quam in excusis exemplaribus legitur. Sæc. XI. ab an. M.

* Prolegom. ad lib. de convert. Judæis lect. 5.

PETRUS, natione Gallus, cœnobii Malleacensis monachus, claruit circa annum 1070. Scripsit ad Goderammum abbatem suum *de antiquitate & commutatione in melius Malleacensis insulæ, & translatione corporis S. Rigomeri libros* 2. Hos in lucem edidit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 2. p. 222. Subjunxit anonymi cujusdam narrationem de monasterii hujus devastatione a Gaufrido de Lezeniaco anno 1225. facta, ibid. p. 258. 1070.

GUALDO, monachus Corbeiensis; claruit circa annum 1070. Scripsit metrice *vitam S. Ansgarii Hamburgensis episcopi*, quam Rambertus antea prosa expresserat. Edidit hanc Gualdonis *vitam* Petrus Lambecius rerum Hamburg. tom. 1. nomen autoris quod in codice MS. deerat, ex ipso contextu collectum addidit. Falli vero hac in re doctissimum virum contendit Johannes Hallervordius Spicileg. de historicis Lat. p. 77. autoremque eo in loco solummodo asserere, sese suasu Gualdonis libellum istum in chartam conjecisse. Cæterum vitam istam in collectionem suam transtulit Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 115 [d]. 1070.

BONIZO seu *Bonitius*, patria forsan Italus, episcopus Sutrinus, claruit anno 1070. Hic cum pontificis partes adversus Henricum Imp. strenue propugnaret, de sede Sutrina, jubente imperatore, pulsus est. Post varia exilia, carceres, & ærumnas anno 1089. ad sedem Placentinam promovetur. Demum a civibus Placentinis, qui imperatori adhærebant, captus, effossis oculis, & omnibus fere membris truncatus, misere obiit Julii 14. anno 1089. Scripsit ante initum episcopatum, *epitomen omnium operum & sententiarum S. Augustini*, in li- 1070.

a Atque inde Bibl. PP. tom. 18. p. 420. vide *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 208. b Conf. *Oudin* tom 2. p. 757. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 525. c Habetur MSS. cum vita *S. Dunstani* in bibl. Cotton. sub *Tiberio* D. 3. n. 1. & 49. Item sub *Nerone* C. 7. n. 7. & cum ejusdem translatione sub *Othone* A. 12. n. 4. 5. ubi exstat vita *S. Odonis* per *Osbernum* scripta. Exstat etiam *Elphegi* vita & translatio ibid. sub *Vitellio* D. 17. n. 1. 2. d Item *Henschenius* in Act. Sanctorum tom. 1. Februar. 3. p. 427. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 619. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 317.

Sæc. XI. ab an. M. bros 8. divisam, cui *Paradisi Augustiniani* titulum dedit, & Johanni Walberto Vallis umbrosæ abbati primo dedicavit. Exstat codex MS. in bibliotheca Vindobonensi asservatus, opus hactenus ineditum [a]. Composuit etiam Bonizo *Decretale*, sive syntagma decretorum ecclesiasticorum ex sacra Scriptura, probatisque conciliis, ut & ex pontificum Romanorum, & SS. patrum, aliorumque autorum orthodoxorum monumentis collectum, & secundum locos communes in libros 7. divisum. Procemii loco præmisit *epitomen* historiæ pontificum Romanorum a S. Petro usque ad Urbanum 2. qui Martii 12. anno 1088. electus est; hoc titulo, *Chronica Romanorum pontificum, a Bonithone Sutrino episcopo viro per omnia doctissimo.* Hoc decretum MS. in eodem codice Cæsareo continetur. De utroque opere ejusque autore pluribus agit P. Lambecius Comment. lib. 2. cap. 8. num. 85. pag. 790, &c. [b]

1070. AMATUS, Campania oriundus, monachus Casinensis, & incertæ sedis episcopus; claruit anno 1070. Scripsit metrice ad Gregorium 7. *de gestis apostolorum Petri & Pauli libros* 4. *Historiæ Normannorum lib.* 8. qui MSS. in bibliotheca Casinensi exstare dicuntur. *Versus*, quos fecit *de laude Gregorii papæ*, *de duodecim Lapidibus*, *de civitate cœlesti Hierusalem*, an hodie supersint nondum didici.

1071. ANSELMUS, patria Mantuanus, no-
Vid. Greg. 7. l. 1. Ep. 21. Baron. ad an. 1073. bili prosapia ortus, ab Alexandro 2. pontifice sibimetipsi in episcopatu Lucensi anno 1071. suffectus, & ad Henricum regem pro confirmatione impetranda missus, a quo investituram per annulum & baculum pastoralem accepit. Mox vero facti pœnitentia ductus baculum deposuit, & abdicato episcopatu, in monasterium Cluniacense secessit, donec a Gregorio 7. ad ecclesiæ regimen revocatus, anno 1073. episcopale munus repetiit. Anno 1077. a Gregorio ad Mediolanenses una cum Geraldo episcopo Ostiensi legatus est, ut eos ecclesiæ Romanæ uniret. Anno 1084. a Gregorio papa, cujus partes contra Henricum Imp. summo animi studio semper tutatus est, vices legatarias per Italiam accepit, ut omnes ab imperatore deficientes in ecclesiæ gremium Sæc. XI.
reciperet, omnibusque contra eum dimican- ab an. M.
tibus indulgentias & peccatorum remissionem impertiret. Obiit anno 1086. [c] Scripsit *libros 2. contra Guibertum antipapam & sequaces ejus pro defensione Gregorii 7. papæ* [d], & *collectanea* quædam, seu *sententias* ex variis autoribus congestas, quibus demonstratur ecclesiæ facultates non esse in potestate regis aut Cæsaris. Exstat utrumque opus apud Canisium Antiq. Lect. tom. 6. p. 202, 235 [e]. & in Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 602. 27. p. 436.

HEPIDAMNUS, ortu, ut videtur, Ger- 1072.
manus, cœnobii S. Galli in Helvetia monachus, claruit circa annum 1072. Condidit, jubente Fulrico 2. abbate suo, *vitam S. Wiboravæ*, quam libris 2. absolvit, qui in bibliotheca S. Galli MSS. asservantur [f]. Ejusdem *annales* ediderunt Goldastus & Quercetanus. Confer Vossium de Hist. Lat. lib. 3. p. 707. & qui animadversiones in eum scripsit, Christ. Sandium p. 252.

[g] CONSTANTINUS, gente Afer, 1072.
domo Carthaginensis, medicus & philosophus; claruit anno 1072. varia Orientis loca peragravit, & Babylone præsertim subsistens omni Chaldæorum, Arabum, Persarum, Saracenorum disciplina ingenium excoluit. Babylonia discedens Indiam adiit, hinc Æthiopiam petiit, tandem Ægyptum, cujusvis gentis spolia & thesauros secum referens, exactis hoc modo in variarum gentium studiis linguisque ediscendis quadraginta prope annis domum rediit, ubi insidiis ægre elapsus ad Casinense cœnobium se recepit, ibique monachum induit, & grandævus in Domino obdormivit. Partim scripsit, partim ex antiquorum medicorum libris transtulit varia, viz. *De morborum cognitione & curatione*, lib. 7. *De melancholia* lib. 2. *De animæ & spiritus* discrimine lib. 1. aliaque plura edita *Basil.* 1536. fol. Alia ibid. 1539. fol. quæ cum ad institutum nostrum parum spectant eis recensendis supersedemus; interim vide sis Pet. Diac. de Vir. illustr. Casin. c. 23. Simler. Epit. Gesner. p. 146. Vanderlinden de Script. Medic. lib. 1. p. 140.

a Epistolam dedicatoriam exhibuit *Oudin.* tom. 2. p. 738. b *Bonizonis* liber *de Sacramentis* asservatur MSS. in Bibl. Ambrosiana, ut refert *Mabillon.* Musæi Italici p. 14. In hoc libro *Bonizo* meminit alterius opusculi sui contra *Hugonem Schismaticum.* Ejusdem operis (quod comprehendit Acta primi & ex parte secundi anni Pontificatus *Urban.* 2.) ut & opusculi alterius inscripti ad amicum (quod continet res gestas sub Benedicto 9. usque ad obitum Gregorii 7.) meminit in fine Epitomes historiæ Romanorum Pontificum. conf. *Oudin.* loc. supra citat. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 717. c Sub hujus *Anselmi* nomine exstat in Barberina & aliis bibl. Collectio Canonum. vid. *Oudin.* tom. 2. p. 719. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 87. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 307. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 98. Scripsit etiam in Psalmos & Threnos *Jeremiæ*, ut referunt *Sigebertus* c. 161. & *Trithemius* c. 344. d Habentur in tom. 4. Bibl. max. Pontificiæ a *Jo. Tho. Roccaberti* edit. e Edit. nov. tom. 3. p. 369. 389. f Exhibuit *Goldastus* tom. 1. Scriptorum Allemannicorum p. 206. atque *Papebrochius* in Act. Sanctor. ad 2. diem Maii tom. 1. p. 293. ut referunt *Oudin.* tom. 2. p. 618. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 695. g Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 694. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 9. §. 4. vol. 13. p. 123.

Sæc. XI. ab an. M. 1072.

[a] SAMONA, archiepiscopus Gazensis, vixisse creditur circa annum 1072. Scripsit *libellum seu disceptationem* cum Achmede Saraceno, qua probare nititur *panem & vinum in sacramento altaris in verum corpus & sanguinem Jesu Christi commutari.* Exstat Gr. Lat. in Auctuar. Duceano tom. 2. p. 277.

1072. MICHAEL ATTALIATA, Jurisconsultus Græcus, proconsul & Judex; claruit sub Michaele Duca Imp. circa annum 1072. Scripsit *ad Michaelem Imp. Pragmaticam, sive opus de Jure*, titulos 95. complectens, *σύνοψιν ὡσανεὶ συνόψεως, Basilicorum synopseos quandam synopsin*, & accuratissimi Compendii specimen. Gr. Lat. id edidit Johannes Leunclavius in Jure Gr. Rom. tom. 2. p. 1 [b].

1073. ANONYMUS *vitæ S. Bartulfi* autor, cœnobii Blandiniensis ad Gandavum monachus, claruit anno 1073. Jussu Folcardi abbatis sui, qui anno 1070. monasterii sui gubernacula suscepit, *vitam S. Bartulfi* Renticensis in Morinis abbatis literis mandavit, vel potius vitam ab alio olim descriptam novo studio & cura perpolivit, ut in præfatione nos docet. Exstat apud Surium & Bollandum Februar. 5. & Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 45.

1073. [c] GREGORIUS VII. *Hildebrandus* prius dictus, natione Tuscus, patria Soanensis, Bonizi, fabri ferrarii filius. Pusio adhuc in officina patris, literas nesciens casu formavit ex ligni segmentis hoc dictum Davidis, *Dominabitur a mari usque ad mare*, teste Brietio ad annum 1073. Acri ingenio puer fuit. Laurentii archiepiscopi Amalphitani magicis artibus infamis, & Gregorii 6. papæ discipulus, & sub isto ecclesiæ Romanæ subdiaconus, Anno 1047. magistrum suum ab Henrico Imp. pontificatu deturbatum, & in Germaniam abductum secutus est, ac in Galliam profectus apud monachos Cluniacenses consedit, ubi Prior monasterii brevi renunciatus est. Anno 1054. post Leonis 9. mortem a clero Romano ad Henricum Imp. legatur, ut pontificem Leonis loco ab eo substitui postularet. Anno 1055. a Victore 2. in Galliam legatus concilium Lugdunense contra Simoniacos, & Turonense contra Berengarium celebravit. Anno 1058. a Stephano 10. ad Agneten imperatricem legatione fungitur. Anno 1061. ecclesiæ Romanæ jamdiu archidiaconus, ab Alexandro 2. cancellarius renunciatus est. Tandem anno 1073. ad pontificatum evehitur die 30. Junii consecratus, cum ab annis jam plus minus viginti potestatem pene supra papalem sibi arrogasset, & in sede Romana omnia nutu suo gubernasset. Vir ingentis & præferocis animi, fastu & superbia totus tumens, vera sui sæculi furia, & orbis Christiani tyrannus insolentissimus, qui nil nisi sceptra & diademata, infinitam clavium potentiam & regalia Petri somniabat. His subjici reges principesque in votis habuit; id etiam tentare primus omnium pontificum Romanorum ausus. Hinc tot anathematum fulmina, & diræ imperatorum capitibus incussæ, tot nefandæ strages & parricidia, tanta ac tam horrenda flagitia, quæ præterita deploravit ætas, & erubescit aut admiratur præsens. Pauca ex his summatim attingere contentus, præcipuas viri res gestas ordine brevissimo percurram. Anno igitur 1073. Philippo Galliæ regi anathema, regnique sui jacturam, Simoniæ crimen causatus, comminatus est. Anno 1074. frequentibus in Italia synodis habitis, clericis conjugium, seu (ut ipsius affeclæ id vocare non erubuerunt) concubinatum interdixit; ipse interim veri concubinatus cum Mathilde comitissa commissi non uno nomine suspectus, ac passim accusatus. Eodem anno Robertum Guiscardum Normannorum principem, Apuliæ & Calabriæ ducem, ob injurias S. Petri regalibus illatas excommunicat, atque armis adoritur. Missis etiam ad Solomonem Hungariæ regem literis, eum acriter corripuit, quod Hungariæ regnum, ecclesiæ Romanæ proprium, & peculiarem S. Petri ditionem, a Germanorum imperatore in feudum accipere ausus esset. Anno 1075. Henricum Imp. quod excommunicatos a Romano pontifice recepisset ac fovisset, ad causam dicendam Romam evocavit; & contra detrectantem excitatis Saxonibus rebellionem movit. Eo nomine in synodo Wormatiensi sede pontificia deponi jussus, ipse anno sequente, concilio Romæ coacto, Henricum Imp. excommunicavit, regno spoliandum decrevit, subditis obsequium ei præstare sub anathematis pœna interdixit; & Henricum Romam venire, ac pontificis pedibus se supplicem provolvere coactum, anathemate tandem solvere ægre exoratus est, regno tamen nequaquam restitui voluit. Anno 1077. Rodolpho Sueviæ duci coronem imperialem misit; & Henricum vindictam parantem iterum anathemati subjecit. Anno 1084 [d]. ab Henrico Roma

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 859. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 9. vol. 10 p. 288. *Michael. Le Quien.* ad *Damascenum* tom. 1. p. 655. [b] Exstat MSS. in Vaticanæ codicibus 640. & 856. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 12. p. 470. etiam inter Cod. Gr. Bibl. Bodleian. ut refert. *Oudin.* tom. 2. p. 861. [c] Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p 32. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 263. seq. [d] An. 1085. ut notat *Usserius* in Sylloge Veterum Epistolarum Hibernicarum p. 138.

Sæc. XI. ab an. M. fugatus est, ac Salerni exul obiit anno sequente, die 25. Maii, in ecclesia S. Matthæi ibidem sepultus. Hæc nos pauca ex tam multis, quæ de hoc decantatissimo ecclesiæ Romanæ præsule dici poterant, cujus vitam moresque etsi fucatis coloribus oblinire solerter studeant recentiores pontificii; aliter tamen hominem depingit, ut alios taceam, Benno cardinalis, Gregorii coætaneus, quem adeant curiosi: aliter plane senatus populusque Romanus, aliter totius pene Italiæ, Galliæ, & Germaniæ episcopi apud Brixiam Boiariæ urbem 7. Kal. Julii congregati. Pauca seligam; "Monachus desertor est, inquit * Senatus consultum, novis dogmatibus sacrosanctam "philosophiam adulterat, concordiam collegii scindit, sacra, profana, divina, humana commiscet, utrumque juxta polluit; "testis, judex, accusator, inimicus idem "est; maritos ab uxoribus separat; scorta, pudicis conjugibus, stupra, incestus, "adulteria, casto præfert connubio, populares adversus sacerdotes, vulgum adversus episcopos concitat; neminem initiatum rite esse docet, nisi qui ab eo sacerdotium emendicaverit, atque ab ejus aurifugis mercatus fuerit, in senatulo muliercularum de sacratissimis religionis mysteriis pertractat, supremi numinis legem, "quasi idem quoque ligavit, solvit. In decreto synodali * vocatur *falsus monachus*, *magus*, *divinaculus*, *somniorum prodigiorumque conjector*, *male de religione Christiana sentiens*, ut infinita alia jam prætermittam. [a] Exstant *epistolarum libri* 10. Concil. tom. 10. p. 6. cum duplici appendice p. 306, 410. 7. haud ita pridem eruit Edm. de Martene Coll. Nov. Vet. Script. tom. 1. part. 1. p. 57. *Expositio in 7. Psalmos pœnitentiales*, quæ sub Gregorii M. nomine circumfertur, Gregorio nostro a nonnullis ascribitur; de qua nos obiter supra in Gregorio M.

* Exst. ap. Aventin. annal. Boiar. lib. 5. p. 569.

* Ib. p 579.

Expositio super Matthæum, dum adhuc erat Hildebrandus, scripta, exstat MS. in reverendissimi archiepiscopi bibliotheca Lambethana, unde fragmentum protulit Cl. Alix. Præfat. ad Johan. Parisiensem p. 7 [a2].

1073. WILLELMUS, abbas Metensis, Gregorio 7. familiaris, cui electionem ad pontificatum data epistola gratulatus est anno 1073. monasterii etiam S. Remigii apud Remos abbas electus est; verum munus istud vir plane modestus subire refugit. Exstant *epistolæ* 7. una cum *oratione* in festo S. Augustini recitanda, apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 247.

INGULPHUS, natione Anglus, domo Londinensis, patre qui in aula Edvardi militavit, natus anno 1030. ipse Edithæ reginæ ob doctrinam charus. Bonis literis primum in gymnasio Westmonasteriensi, deinde in academia Oxoniensi sedulo incubuit, Aristotelem imprimis in philosophicis, ac Tullium in rhetoricis sibi duces adhibens. Anno 1051. Willielmo Normanniæ duci, qui ad colloquium cum Edvardo rege ineundum in Angliam transmearat, in notitiam venit, eumque in Normanniam comitatus est, ei ab epistolis ascitus, & ad summam aulæ, si non dignitatem, saltem potentiam evectus; adeo ut omnia pro nutu regeret. Anno 1064. invidiam ex tanto principis favore enatam veritus Germanis, Sigifrido Moguntino duce, loca sancta proficiscentibus comitem se adjunxit. Domum post mille viæ discrimina reversus, in cœnobium Fontanellense secessit, vitam monasticam deinceps acturus, monasterii Prior brevi factus. Anno 1076. a Willielmo rege in Angliam evocatus, Croylandensi cœnobio præfectus est. Post aliquot annos Wulketulo decessori suo anno 1075. a rege deposito, & Glastoniam relegato, regiam enixis precibus clementiam impetravit, eumque Croylandiam summo honore reduci curavit. Ipse Gulielmo regi & Lanfranco archiepiscopo semper inter primos gratus, multa monasterio suo beneficia ac privilegia concedi obtinuit, lapsum ejus statum restituit, & combusta ædificia restauravit. Obiit anno 1109. [b] Scripsit *historiam monasterii Croylandensis* ab anno 664. ad annum circiter 1091 [c]. Prodiit historia ista a nobilissimo Savilio inter 5. Scriptores Anglicos edita *Londini*, 1596. fol [d]. dein inter rerum Anglic. Scriptores *Oxon.* 1684. fol. quæ auctior longe est ac melior editio, suppletis lacunis, & integra posteriori parte addita, quæ in editione Saviliana deerat.

1076. Vid. Ingulphi Hist. p. 75.

GEORGIUS Heracleensis, episcopus an presbyter, an forte laicus, incertum; claruit circa ann. 1076. Scripsit *encomium* ad Michaelem Ducam imperatorem, quod 1076.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 732. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p. 68. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 589. seq. Literæ commendatitiæ datæ *Berengario* post Conc. Rom. exstant in *Dacher.* Spicil. tom. 2. p. 508. Edit. nov. tom. 3. p 413. Epistolæ 18. habentur in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 97. seq. ut nos docet ejusdem codicis Conspectus. *Epistola* ad *Rudolphum Anti-Cæsarem & asseclas ejus* habetur in tom. 1. *Simon. Frederic. Hahnii* Collectionis Monumentorum veterum & recentium *Brunsvigæ* 1724. 8vo. *Epistola* qua confirmat Privilegia Monaster. Rothonens. exstat ap. *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 204. Septem aliæ ibid. tom. 3 p. 871. *Epistolam* ad *Hibernos* edidit *Usserius* in Epist. Hibernicis p. 76. a2 *Henr. Wharton* in Auctario ad Hist. Dogmat. Cl. *Usserii* p. 405. juniori cuidam *Hildebrando* circa an. 1150. tribuit. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 869. *Fabr.* Bibl med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 90. c Habetur continuata per *Petrum Blæsensem* & alios, ad tempora R. *Henrici* 7. MSS. in bibl. Cotton. sub *Othone* B. 13. n. 2. d Recus. *Francof.* 1601. fol.

Flo-

Florentiæ in bibliotheca Medicea afferva-batur, tefte L. Allatio Diatr. de Georgiis p. 339.

1077. [a] LAMBERTUS, *Schafnaburgenfis* a patria dictus, anno 1058. in monafterio Hirsfeldenfi fub Meginhero abbate vitam monafticam inivit, induto idibus Martiis cucullo. Exeunte eodem anno presbyter a Lupoldo archiepifcopo Moguntino ordinatus eft, & peregrinationem Hierofolymitanam ftatim fufcepit. Qua confecta ad Hirsfeldenfes fuos rediit fub exitum anni fequentis. Scripfit anno 1077. Quando obierit, non conftat. Scripfit *hiftoriam* ab orbe condito ad annum ufque 1077. qua res geftas ante annum circiter 1050. ordine chronologico, eoque breviffimo, percurrit; deinceps vero res Germanicas ad annum 1077. fufiffime enarrat. De ftylo ejus audiatur magni Scaligeri judicium. *Equidem miror*, inquit *, *in fæculo tam barbaro tantam hominis & in loquendo puritatem, & in temporum putatione folertiam fuiffe, ut chronologis noftri temporis pudorem aliquem exprimere poffet, fi aliquem fenfum harum rerum haberent.* Scaligero concinit Barthius *; *quo*, inquit, *fcriptor nemo politius inter veteres res Germaniæ literis commifit.* Prodiit hiftoria ifta feorfim *Tubingæ* 1533. 8°. apud Piftorium *Francofurt.* 1583. fol. & inter alios fcriptores Germanicos *Argentorati* 1609. fol.

*De Emendat. Temp.

* Adverf. l. 49. c. 4.

1077. [b] THEOPHYLACTUS, patria Conftantinopolitanus, Achridiæ primariæ Bulgarorum ecclefiæ archiepifcopus, duram fane provinciam fortitus, cujus miferias ac difficultates ipfe in epiftolis fuis fæpius deflet. In vivis adhuc erat anno 1077. ante aliquot forfan annos archiepifcopus.

[c] OPERA.

Commentaria in 4. Evangelia, ex Chryfoftomi fere operibus, uti & reliqua ejus commentaria, deflorata. Prodierunt Lat. *Antverp.* 1564. 8°. Gr. *Romæ* 1542, 1568. Gr. Lat. cum variis lectionibus *Parif.* 1631. fol.

Commentaria in Acta Apoftolorum, Gr. Lat. una cum quibufdam SS. Patrum orationibus *Colon.* 1568.

Commentaria in epiftolas S. Pauli, Lat. *Romæ* 1469. *Antverp.* 1564. 8°. *Colon.* 1531. *Parif.* 1552. Gr. Lat. cura Auguftini Lynfelli antiftitis Petriburgenfis *Londini* 1636. fol.

Commentaria in 4. minores Prophetas, viz. *Habaccuc*, *Jonam*, *Nahum*, & *Hofeam*, Lat. *Parif.* 1549. 8°. Integra Theophylacti *commentaria in 12. minores Prophetas* Gr. extare dicuntur in bibliotheca Auguftana.

Epiftolæ 75. Prodierunt Græce cum notis Johannis Meurfii *Lugd. Bat.* 1617. 4°. Lat. interprete Vincentio Marinerio Valentino, *Colon.* 1622. & in Bibliotheca Patr. tom. 18.

Oratio in adorationem venerandæ Crucis medio jejuniorum tempore, Gr. Lat. apud Gretfer. de Cruce tom. 2. p. 1499.

Inftitutio regia ad Conftantinum Porphyrogennetam Michaelis Ducæ filium, Gr. Lat. a Petro Poffino edita *Parif.* 1651. 4° [d].

Fragmentum (Theophylacti alicujus incertum an noftri) *de rifu*, & *vociferationibus in feftis Sanctorum*, & *de Nicephoro confeffore*, Lat. in Biblioth. Patr. tom. 18.

Argumenta adverfus Latinos de proceffione Spiritus Sancti, habentur apud Johannem Beccum Orat. 1. de unione ecclefiarum, Græciæ orthodoxæ tom. 1. p. 215. *Colloquium* Theophylacti, cum quodam de accufationibus Latinorum, & orationem in Alexium Comnenum Imp. MSS. Græce extare in bibliotheca Bavarica refert Oudinus Supplem. p. 345.

Prodierunt omnia Theophylacti commentaria Lat. *Parif.* 1554. *Bafil.* 1570. & alibi.

[e] NICETAS, *Serron* cognomento dictus, magnæ ecclefiæ CP. diaconus & magifter, primo Serrarum in Macedonia, dein Heracleenfis archiepifcopus, Theophylacti æqualis, cujus ad eum habetur epiftola num. 9. Claruit anno 1077. Male hunc cum Niceta Davide Paphlagone in codicibus quibufdam MSS. confundi prodit Leo Allatius *. Scripfit *commentarium in Nazianzeni orationes.* Latine inter opera Nazianzeni, fed mutilum & imperfectum olim edidit Jac. Billius. Extat aliquoties Græce MS. biblioth. Vindob. Cod. Theolog. 92. 112. 145. 249. num. 1. fol. 1. 176 [f]. Ejufdem *refponfa canonica* ad interrogationes epifcopi cujufdam Conftantini, Gr. Lat. edidit Leunclavius Jur. Græc. Rom. lib. 5. p. 310. ubi fex tantum nume- 1077.

*Diatrib. de Pfellis p. 17.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 699. [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 707. [c] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 5. vol. 6. p. 284. feq. *Long.* Bibl. facr. p. 986. [d] Ex eadem verfione prodiit Lat. in Bibl. PP. Lugd. tom. 18. p. 563. item ab *Anfel. Bandurio* edit. cum *Poffini* interpretatione in Imperii Orientalis tom. 1. ad finem part. 2. [e] Conf. *Oudin* tom. 2. p. 714. *Fabr.* Bibl. Gr l. 5. c. 13. §. 7. vol. 7. p. 539. & c. 17. §. 4. p. 737. & §. 10. p. 765. *Long.* Bibl facr. p. 878. [f] Idem Billius *Nicetæ* Scholia Lat. vulgavit in quædam *Nazianzeni* carmina fub nomine *Cyri* Dadybrenfis epifc. *Parif.* 1575. 8vo. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 539. Catena in Pfalmos Gr. habetur MSS. CPoli ut nos docet *Martin. Crufius* in Turco Græciæ lib. 7. vide *Fabr.* ibid. vol. 6. p. 686. Catenam in librum Jobi *Nicetæ* noftro tribuit *Laurentius Cum-Deo.* vid. *Fabr.* ibid. vol. 7. p. 738. qui p. 765. notat Catenam in Matthæum *Nicetæ* Serrarum epifcopi nomen præferre, eumque prologi & primarum expofitionum autorem haberi.

ro habentur; at in Vindobonensi Cod. Hist. num. 12. fol. 270. novem capitula numerantur. Contexuit etiam ex variis Patrum Græcorum expositionibus *catenam in Job*, quæ a Paulo Comitolo (cui potius Olympiodoro ascribenda videtur) Latine edita est, *Venet.* 1587. 4°. a Patricio Junio Gr. Lat. *Londini* 1637. fol. Eundem autorem habere videntur catenæ, quæ exstant in Lucam, Matthæum, &c. *Commentarius* ejus in Nazianzeni tetrastica, monostica, & epigrammata, prodiit Græce sub Nicetæ Davidis Paphlagonis nomine *Venet.* 1563. 4° [a].

1077. [b] HUGO, Diensis episcopus; claruit anno 1077. quo legatus constitutus est a Gregorio 7. ad cognoscendam episcopi Dolensis in Britannia causam [c], & synodo Lingonensi præfuit, in qua Laicorum investituras damnari curavit. Anno 1080. concilio Lugdunensi præsedit. Eodem anno archiepiscopus Lugdunensis factus, concilia Avenionense & Meldense celebravit. Anno 1087. a Victore 3. excommunicatus est, ab Urbano 2. in integrum restitutus, & legatione ornatus. Anno 1094. Philippum regem ob illegitimum matrimonium in concilio Ostiensi excommunicavit. Obiit post annum 1099. Exstant *epistolæ 2. ad Gregorium 7.* Concil. tom. 10. p. 364. *Aliæ 2. ad Mathildem Comitissam*, ibid. p. 414 [d].

1080. JOHANNES, natione Italus, philosophus & dialecticus suo tempore celeberrimus, claruit anno 1080. Puer adhuc patrem in Siciliam comitatus, prima ibi eruditionis fundamenta posuit. Relicta Sicilia, in Longobardiam abiit, ibique aliquandiu commoratus, Constantinopolim demum profectus est; ubi philosophiæ & dialecticæ studiis gnaviter incubuit, Michaelem Psellum præceptorem nactus. Imperatori Michaeli Ducæ, ejusque fratribus Andronico & Constantino apprime gratus erat, qui hominis colloquio mire delectabantur, ejusque opera in logicis concertationibus usi sunt. Pulso ab urbe Michaele Psello, ei Johannes in primaria philosophiæ professione Constantinopoli successit. Quo tempore, Platonis, Aristotelis, Porphyrii, Jamblichi & Procli scripta publice explicavit, tanta de se admiratione excitata, ut φιλοσοφίας ἁπάσης διδάσκαλος, καὶ ὕπατος τῶν φιλοσόφων publice declaratus sit. Verum ingenio suo & sophisticis argutiis nimium confisus, in gravissimos errores tum in philosophia, tum theologia incidit; Pythagoricam metempsychosim, falsas de ideis Platonicis opiniones, sacrarum imaginum contemptum, aliaque hæretica dogmata ubique propugnans. De his monitus, cum ab erroribus recedere nollet, Eustratio Garidæ patriarchæ CP. in custodiam traditus est; a quo tantum abest ut ad fidem orthodoxam retraheretur, ut ipse patriarcham sophisticis cavillationibus in suos errores seduxerit. Tandem anno 1084. a judicio ecclesiastico Constantinopolitano tanquam Hæresiarcha solenniter damnatus, & anathemate percussus est: pravaque ejus doctrina in capita 11. redacta, jussit Alexius imperator Johannem hæc ipsa capita in magna ecclesia ex ambone capite nudo anathematizare, audiente universo populo, & post uniuscujusque capitis lectionem itidem clamante *anathema*. Pluribus hæc prolixe refert Anna Comnena, ipsius Alexii Imp. filia Alexiad. lib. 5. pag. 143, 144, &c. Notandum Cl. Lambecium Johannem Italum nostrum cum Johanne Philopono, qui ineunte sæculo 6. claruit, perperam confundere Comment. lib. 3. p. 165. Sed re postea animadversa, errorem ingenue revocavit lib. 4. p. 325. Scripsit Johannes noster, inter alia, *Responsa* ad 93. quæstiones philosophicas miscellaneas, sibi tum ab aliis tum præcipue ab Imp. Michaele Duca, ejusque fratre Andronico propositas, quæ hoc modo incipiunt. Α. εἰς τὸ τέχνη τῶν τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. Πολλοὶ μὲν πολλαχῶς τῶν Ἀρχαίων τὴν φιλοσοφίαν ὡρίσαντο &c. Habentur Græce MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Philosoph. juxta ordinem Lambecianum 86. num. 1. a fol. 1. usque ad fol. 147. Exstant etiam, sed quæ non sunt fori ecclesiastici, ejusdem *expositio* librorum 2, 3, 4. *Topicorum* Aristotelis ibid. num. 2. Liber *de dialectica* ad Andronicum Ducam ibid. num. 3. *Methodus synoptica rhetoricæ* ibid. num. 4 [e].

NICETAS, magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ archidiaconus & chartophylax, claruit circa annum 1080. Scripsit contra Johannis philosophi Itali capita de fide orthodoxa, *anathematismos* 11. de incarnatione Christi. Incipiunt ita; Ἀναθεματισμὸς α'. Τοῖς ὅλως ἐπιχειροῦσι νέαν τινὰ ζήτησιν, καὶ διδαχὴν τῇ ἀῤῥήτῳ ἐνσάρκῳ οἰκονομίᾳ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ ἐπάγειν &c. Exstat Græce MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex dispositione Lambec. 77. num. 74. fol. 152. p. 2. De his anathematismis notari meretur quod nos docet L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. c. 10. eos nempe recitari in ecclesia Græca, die Orthodoxiæ sacro, editosque esse in Græcorum *Triodio*, 1080.

[a] Exstat MSS. in bibl. Ambrosiana Mediolanens. teste *Montfaucon*. Diar. Italic. p. 13. [b] Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 9. p. 48. 58. 60. [c] Acta varia in hac causa ex archivis Ecclesiæ Turonensis exhibuit *Martene* in tom. 3. Anecdotor p. 858. seq. [d] Epistolæ quædam exstant in tom. 6. Miscellan. *Baluzii* p. 422. seq. [e] *Johannis Itali* Comment. MSS. in Aristotelis librum de interpretatione memorat *Labbeus* Bibl. MSS. 313.

quod

Sæc. XI. ab an. M. quod est liber ecclesiasticus a Canonibus, sive canticis sacris trium Odarum ita appellatus, qui continet officium a Septuagesima, quam illi vocant *Dominicam Publicani & Pharisæi*, usque ad sabbatum sanctum in ecclesiis eorum recitari solitum, ut nos docet idem vir doctissimus Differt. 1. de lib. Eccles. Gr. p. 69, &c. et nos alibi fusius.

1080. [a] MICROLOGUS, quem alii Bernonem abbatem Augiensem, alii Guidonem S. Crucis Avellanæ abbatem fuisse volunt, utrique perperam; quisquis tandem sub hoc nomine lateat, vixit certe post annum 1080. immo scripsit defuncto jam Gregorio 7. post annum 1085. quin & si idem cum vitæ Caroli M. autore fuerit, erat adhuc integro fere sæculo junior, utpote Frederici 1. Imp. æqualis. Scripsit librum *Micrologum* dictum, *de Ecclesiasticis observationibus, seu de Missa rite celebranda.* Exstat iste *Venet.* 1572. 8°. inter Scriptores de divinis Officiis *Paris.* 1610. fol. & in Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 469. *Vita Caroli M.* tribus libris comprehensa in plurimis bibliothecis MS. exstat; cujus autor se Micrologum scripsisse in prologo testatur: Prologum istum edidit Bollandus ad 30. Januarii [b].

1080. GUALFREDUS, natione Italus, patria Longobardus, Rodulpho in sede Senensi successit anno 1080. Concilio Vastallensi anno 1106. interfuit. Obiit an. 1127. 6. Cal. Aug. in ecclesia sua cathedrali sepultus. Scripsit plurima: nempe *sacram Gothofredi Bullionis in Orientem expeditionem* carmine Heroico, quæ in summæ ædis sacrario MS. asservatur: item *de utroque apostolico*, i. e. de Urbano secundo & Gilberto antipapa; *de Romanæ urbis laudibus*; *de annulo & baculo*; *de sacramento corporis & sanguinis Christi*; *de Christiana militia*; denique *Rationale.* Hæc nos docet Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 3. p. 626. quæ tamen an edita sint, vel ubinam exstent, non indicat.

1080. ADAMUS, *Magister* dictus, patria Misenus, ab anno 1077. ecclesiæ Bremensis canonicus, claruit anno 1080. Vir uti recte notat Ph. Brietius, *Sincerissimus, & quo vix veraciorem ullum historicum producere potest ecclesia.* Scripsit adhuc juvenis ad Liemarum archiepiscopum Bremensem *historiæ ecclesiasticæ prescrtim Bremensis libros* 4. quibus de religione Christiana per diœceses Bremensem & Hammeburgensem adeoque per totum Septentrionem, propagata, ab ingressu Willehadi ad Liemarum archiepiscopum, seu a temporibus Caroli M. ad Henricum 4. Imp. agit. His appendicis vice libellum subnexuit de situ Daniæ, & reliquarum quæ trans Daniam sunt, regionum natura, moribus, & religione. Historiam istam una cum incerti autoris historia regum Daniæ, & alterius anonymi historia archiepiscoporum Bremensium, edidit Erpoldus Lindenbrogius *Lugd. Bat.* 1595. 4° [c]. Eadem nuperrime cum notis in lucem emissa *Helmstad.* 1670. 4° [d]. Prodierat *Hafniæ* 1579. 4°. appendice destituta.

ANONYMUS *Actorum Rothomagensium* compilator, cœnobii S. Audoeni Rothomagensis monachus, claruit circa annum 1080. *Res gestas* archiepiscoporum Rothomagensium in Acta retulit. Hæc ex ipso autographo edidit Johan. Mabillonius Analect. tom. 2. p. 424. aliaque nonnulla ad sedem Rothomagensem spectantia subnexuit. 1080.

AUTOR anonymus *historiæ regum Dalmatiæ*, circa annum 1080. vixisse videtur. 1080. Scripsit sermone patrio, id est, Dalmatico, *commentariolum de regum Dalmatiæ & Croatiæ gestis*, in quo non pauca ad ecclesiam spectantia referuntur. Hunc in Craina repertum, Latinitate donavit an. 1510. Marcus Marulus patricius Spalatensis, & Dominico Papali, a quo acceperat, dedicavit. De autoris sensu nil mutavit, verba tamen aliqua quæ superflua videbantur se rescecuisse fatetur. Maruli versionem ad calcem operis de regno Dalmatiæ edidit Johan. Lucius *Amstel.* 1666. p. 303. Interim toto cœlo erravit Johan. Hallevordius Biblioth. Curios. p. 257. qui Marulum, primum hujus libri autorem, Lucium, Latinum interpretem, facit.

[e] JOHANNES SCYLITZES, a dignitate *Curopalates*, dictus, patria Thracesius, seu de Asia minori juxta mare Ægeum oriundus, dignitate protovestiarius, dein magnus drungarius vigilum, ac tandem curopalates. Claruit circa annum 1081. Scripsit *historiam rerum in Oriente gestarum* a Nicephori Logothetæ Imp. interitu ad Nicephori Botoniatæ depositionem, seu ab anno Christi 811. (quo circiter tempore de- 1081.

a Conf. *Oudin.* ad ann. 1160. tom. 2. p. 1447. *b* Edidit etiam cum argumentis capitum *Lambecius* tom. 2. p. 329. seq. *Henricus Whartonus* Auctario ad Usserium de Scripturis sacrisque vernaculis p. 395. ex *Ivonis* Carnotensis libro de officiis Ecclesiasticis MS. in bibl. Lambethana deprehendit *Ivonem* esse Micrologi autorem, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 607. *c* Recus. in Septentrionalium Scriptorum sylloge eodem *Erpoldo* curante *Francof.* 1609. & repetit, 1630. fol. *d* Hanc editionem secutus *Fabr.* recudi fecit inter Scriptores Septentrional. *Erpoldi* Hamb. 1706. fol. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 17. *e* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 745. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 8. vol. 6. p. 387.

fiit Theophanes) ad annum 1081. Posteriorem *historiæ* partem annos 24. complectentem, multis demum annis post priorem evulgatam conscripsit. Unde factum est, ut priorem partem, viz. ad annum usque 1057. integram in farraginem suam Cedrenus transtulerit, paucis admodum omissis. Reliqua historiæ portio, quæ ab anno 1057. ad 1081. progreditur, prodiit Gr. Lat. cum Fabroti & Goari notis Cedreno subjuncta *Parif.* 1648. fol. Integra historia prodiit Latine interprete Johanne Baptista Gabio *Venet.* 1570. fol[a]. Exstat ejusdem *suggestio* ad Alexium Comnenum Imp. de ambiguitate quadam in edicto de Sponsalibus recens promulgato tollenda, in Leunclavii Jure Gr. Rom. tom. 1. p. 132.

1084. JOHANNES, sancti montis Sinai monachus, claruit anno 1084. Scripsit ad Nicolaum 3. patriarcham Constantinopolitanum *quæstiones ecclesiasticas* 21. Exstant una cum Nicolai responsis, Græc. MSS. biblioth. Vindob. inter historicos Ecclesiast. Cod. 7. num. 54. fol. 201. p. 2. Incipiunt, Κεφάλαια ἐκκλησιαστικὰ πάνυ ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα, κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν ζητηθέντα παρὰ τοῦ μοναχοῦ Ἰωάννου τοῦ ἡσυχαστοῦ τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει, τῷ μακαρίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Κύρῳ Νικολάῳ. Πρώτη ἐρώτησις &c. Ejusdem, ni fallar, Johannis Monachi sunt quæstiones ecclesiasticæ ad Nicolaum patriarcham CP. quæ habentur ibid. Cod. Jurid. 11. num. 2. fol. 47. Prima quæstio sic incipit, Τολμῶν ὁ ἀνάξιος πανδύστηνος δοῦλος τῆς μεγίστης ἁγιωσύνης σου γράφω, Δέσποτα ἅγιε &c. Ejusdem forsan & *metaphrasis metrica S. Symboli*; cujus principium, Πιστεύω Θεὸν εἰς ἕνα καὶ Πατὲρ αὐτογέννεθλον &c. ibid. Cod. Theol. 128. num. 8. fol. 229. iterumque Cod. 243. num. 3. fol. 1. p. 2.

1084. NICOLAUS, *Grammaticus* dictus, ex monacho patriarcha Constatinopolitanus renunciatus est anno 1084. seu ut habet Baronius, anno 1089. A Ricciolo in chronologia reformata tom. 3. p. 21. una cum Baronio, ad annum 1089. refertur, & Nicolaus Muzalon vocatur, cum revera Nicolaus 4. patriarcha illud cognomen habuerit; ut ex antiquo patriarcharum Constantinopolitanorum catalogo Iambico recte notat Lambecius Comment. lib. 6. p. 302. Vir literarum non rudis, inquit Zonaras, haud adeo peritus tamen. Obiit an. 1111. seu ex Baronii calculo 1117. Exstant Gr. Lat. *decreta synodalia duo de Nuptiis patrui avunculive*, in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 215. Aliud *de præstatione Canonicorum*, lib. 4. p. 269. *Epistola synodalis* prolixissima ad Alexium Comnenum Imp. probans ex sacris canonibus & legibus non esse fas, ut episcopatus a metropolibus auferantur, ibid. p. 271. Exstant Gr. Lat. *responsiones* ejus *synodicæ* ad varias quæstiones a quibusdam monachis extra urbem commorantibus sibi propositas, inter Theodori Balsamonis opera edita *Parif.* 1620. p. 227. sed in fine mutilæ ex bibliothecæ Vindobonensis codicibus MSS. suppleri possunt. Vide Lambec. Comment. lib. 4. p. 187. lib. 6. part. 1. p. 52. Ejusdem, ni fallar, carmen versibus politicis *de Jejuniis & Festis totius anni*; Incipit, πολλάκις με ἠξίωσας τέκνον εὐλογημένον &c. habetur MS. biblioth. Vind. Cod. Jurid. 10. n. 17. fol. 100. p. 2. *Responsa ecclesiastica* ad Johannem monachum Sinaitam ibid. Cod. Hist. 7. num. 54. *Sanctio ecclesiastica* de oblationibus liturgicis, hoc initio, Ἡ μὲν πρώτη προσφορὰ ἐστὶν ἡ Δεσποτικὴ &c. ibid. num. 55. fol. 204.

RICEMARCHUS, gente, ut videtur, 1085.
Cambro-Britannus, Sulghimi episcopi Menevensis filius, sub patris cura & disciplina, pietate & bonis literis institutus, post Abrahamum in sede Menevensi anno 1085. successit. In tabulas retulit *vitam S. Davidis* primi Menevensis episcopi, ex vetustioribus monumentis contextam. Exstat in codice perantiquo bibliothecæ Cottonianæ, sub Vespasiano A. 14. Ricemarchi opus, quod affectato dicendi genere, & immani prolixitate laborarit, in lucem producere noluit Cl. Whartonus, ea solum exhibuisse contentus, quæ ad Gyraldi hac de re historiam additamentorum loco esse possunt. Hæc habes Angl. Sacr. tom. 2. p. 643.

[b] BENNO, natione Germanus, eccle- 1085.
siæ Romanæ archi-presbyter & cardinalis, a Clemente 3. antipapa in Gregorii 7. sententia synodali depositi locum a concilio Brixiensi anno 1080. subrogato, factus, claruit anno 1085. Clementis, Guiberti *Ravennatis* antea dicti, partibus constantissime adhæsit, Gregorio 7. hostis infensissimus: quo nomine plenis conviciorum ac calumniarum plaustris a Baronio, aliisque scriptoribus pontificiis obruitur. Anno 1098. concilio Romano inter alios cardinales subscripsit. Quid illi exinde contigerit, non liquet. Scripsit *de vita & rebus gestis Hildebrandi papæ libros* 2. Exstant apud Orthuinum Gratium in Fasciculo Rerum expetendarum [c], & apud Illyricum in catalogo Testium veritatis, p. 220. Seorsim prodierunt *Francofurti* ad Viadrum 1581. de-

[a] Præfatio, quam historiæ suæ præmisit *Scylitzes*, habetur in Catal. Cod. MSS. bibl. Coislinian. a *Monfaucon.* edit. p. 202.
[b] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 562. [c] Edit. *Colon.* 1535. recus. opera *Edw. Browne Lond.* 1690. fol.

niquc

Sæc. XI. ab an. M. nique inter varia *opuscula Anti-Gregoriana* a Melchiore Goldasto edita *Hanov.* 1611. 4°. p. 1.

1086. [a] VICTOR III. patria Beneventanus, Beneventani principis filius unicus, natus anno circiter 1027. dum vitam egit sæcularem *Dauferius* dictus, postea assumpto *Desiderii* nomine, in cœnobio Cassinensi vitam iniit monasticam, atque abbas electus est anno 1056 [b]. ætatis 30. Anno sequenti a Stephano 10. apocrisiarius ad Michaelem Stratioticum Imp. designatus est: verum pontifice paulo post e vivis sublato, ex itinere Cassinum rediit. Anno 1059. a Nicolao 2. presbyter ordinatus, & cardinalis renunciatus est. Anno 1084. Gregorium 7. Roma fugientem in monasterio suo honorifice excepit: & ab eo anno sequenti in extremis agente sibi successor designatus est. A clero itaque Romano anno 1086. die 24. Maii pontifex electus, nullis tamen rationibus adduci potuit, ut pontificatus onus susciperet: sed Cassinum secedens, integro fere anno ibi delituit; donec anno sequenti in concilio Capuano enixis episcoporum precibus expugnatus cessit, ac die 9. Maii ordinatus est. Mense Augusto synodum Beneventi habuit; ubi Guibertum antipapam anathemate percussit, excommunicatorum consortium vitari præcepit, & episcopos abbatesque qui investituras a laicis acciperent, deponi decrevit. Mense Septembri ægrotans, Cassinum se deferri jussit; ubi 16. Cal. Octobr. veneno in calice inter sacra mysteria propinato interiit. Scripsit exemplo Gregorii M. *de miraculis a S. Benedicto, aliisque monachis Cassinensibus gestis dialogorum libros* 4. in quibus haud pauca reperies adeo absurda, fabulosa, & Christianæ religionis majestate gravitateque indigna, ut quocunque demum animo scripta sint, emunctioris naris hominibus risum movebunt: certe in iis & scriptoris judicium, & rerum gestarum fidem merito desiderabis. Libri tertii finis totusque quartus, (tot enim scripsisse Victorem ipse nobis, & Petrus Diaconus autores sunt) in autographo Vaticano deerant: an alicubi adhuc delitescant non liquet; nec tanti res est ut curiosius investigemus. Tres hosce dialogorum libros ex codice Vaticano primus eruit, notisque additis *Romæ* edidit J. B. Marus. Deinde prodierunt cum ejusdem notis *Parif.* 1666. 8°. inde apud Mabill. Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 425. apud Henschenium ad 21. Martii, & in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 837. *Oratio* ejusdem *ad episcopos in synodo Beneventana habita* reperitur apud Leonem Ostiensem Chron. Cassinens. lib. 3. c. 71. & Baronium ad an. 1087 [c]. Sæc. XI. ab an. M.

[d] BRUNO, natione Germanus, domo Coloniensis, parentibus non obscuris natus, factus primo canonicus Remensis, & scholarum magister, inde anno 1086. (vel 1084. ut ex Chronico MS. Carthusian. notat Sellerus) in Carthusiæ eremum secessit, ibique ordinem Carthusianorum monachorum primus instituit, ac instituto præfuit. Quæ referunt scriptores quamplurimi de celebri quodam doctore Parisiensi, doctrina & vitæ probitate dudum claro, qui, dum cadaver in feretro jaceret, e mortuis reviviscens, & in loculo residens prima vice se justo Dei judicio accusatum, sequenti die se judicatum, tertia vero se justo Dei judicio damnatum esse clamaret, deque Brunone qui una cum aliis aderat, hac occasione territo in eremum fugiente, putidam omnino olent fabulam, tametsi olim in Breviario Romano locum habuerint. Et totum certe hujus fabulæ scenam erudite & candide, uti solet omnia, plenis testimoniorum & rationum momentis singulari libello refutavit Cl. Launoius Differt. de vera causa secessus S. Brunonis in eremum. Verum ad Brunonem nostrum redeamus. Exacto in hoc munere sexennio, ab Urbano 2. papa, qui eo olim præceptore usus fuerat, anno 1092. Romam evocatus est; ut in negotiis ecclesiasticis ipsi a consiliis esset. Verum turbarum, morumque aulicorum brevi pertæsus, anno 1095. relicta curia Romana, & repudiato archiepiscopatu Rhegiensi, quem ei Urbanus obtulerat, in Calabriæ eremum se contulit: ubi cum monachorum sodalitio per aliquot annos præfuisset, tandem ex hac vita decessit anno 1101. die 6. Octobr. post mortem inter sanctos relatus. 1086.

OPERA.

Expositio in omnes Psalmos Davidicos.

Commentarius in omnes epistolas D. Pauli. Prodiit seorsim *Parif.* 1509.

Liber de laudibus Ecclesiæ.

Liber de ornamentis Ecclesiæ.

Liber de Novis.

De aliquot præcipuis Festis Christi Salvatoris.

In solemnitates aliquot B. Virginis.

Liber sermonum de Martyribus.

Liber sermonum de Confessoribus.

Sermo de S. Michaele.

Sermo de contemptu Divitiarum. Non desunt autem, qui opuscula isthæc omnia a li-

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 69. [b] An. 1058. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 63. [c] *Cantus quosdam* de S. Mauro abbate Cassinensi, & *Epistolas ad diversos* memorat *Fabr.* ibid. [d] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 784.

bro de laudibus ecclesiæ inclusive enumerata Brunoni nostro abjudicant, & Astensi ascribenda esse contendunt.

Epistolæ 2. ex eremo Calabriæ scriptæ, altera *ad Radulfum Viridem*, ecclesiæ Remensis præpositum, altera *ad monachos suos Carthusiæ eremum in Delphinatu prope Gratianopolim incolentes*.

Prodierunt Brunonis opera a Badio Ascensio edita *Paris.* 1524. dein studio Theodori Petrei *Colon.* 1611. 3. tom. fol.

Confessio fidei exstat apud Mabillon. Analect. tom. 4. p. 400.

1087. Chron. Cassinens. l. 4. c. 33. f. 137. Ant. Scip. Elog. Cas. p. 112.

BRUNO, patria Longobardus, in villa Soleria apud Insubres ex illustri Astensium prosapia natus, Andreæ & Willæ filius, pietatis & studiorum tyrocinia in Astensi monasterio posuit, inde in Hetruriam transiens inter canonicos Senenses cooptatus est: hinc Romam venit, & coram Gregorio 7. adversus Berengarium in synodo Romana anno 1079. disputavit, episcopus Signiensis a pontifice mox designatus: cumque pontifici vehementer ea in re reniteretur, pia quadam fraude a Gregorio circumventus, onus impositum suscipere coactus est. Claruit præcipue circa annum 1087. Anno 1096. concilio Turonensi interfuit. Post plures in episcopatu transactos annos, solitudinis desiderio victus, anno 1104. Cassinum aufugit. Enixis precibus pontifici Paschali oblatis episcopum suum repetunt Signienses. Ille pontificis autoritate compulsus ad sedem suam rediit. Eodem anno legatus a pontifice missus est, primo ad Rogerium Apuliæ Comitem, deinde cum Boemundo Antiochiæ principe in Gallias, ubi concilium Turonense celebravit. Anno 1107. Cassinum reversus, ejusdem cœnobii abbas eligitur, Paschale papa electionem comprobante, atque istud ei elogium reddente, dignissimum esse cui se vita functo Christianæ reipublicæ gubernacula traderentur. Anno 1108. Paschalem ad synodum Beneventanam comitatus est. Anno 1111. pontificis jussu sese abbatis munere abdicavit: & ad Signienses suos reversus anno demum 1125. Prid. Cal. Septembr. in Domino obdormivit, episcopatus anno 44.

[a] OPERA.

Commentaria in Pentateuchum.
Commentarius in Job.
Commentarius in Psalterium [b].
Commentarius in Cantica Canticorum.
Commentarius in Apocalypsin.
Homiliæ, seu sermones 145. Eusebio Emeseno, aut Eucherio Lugdunensi, aut aliis adhuc veterum nominibus perperam ascripti.
Tractatus in Canticum Zachariæ.
Tractatus de incarnatione Domini.
Argumentum de sacrificio Azymi.
De Sacramentis, Ecclesiæ mysteriis, atque Ecclesiasticis ritibus opusculum.
Vita S. Leonis 9. papæ.
Responsio ad quæstionem, Cur corruptus ecclesiæ status?
Vita S. Petri episcopi Anagnini.
Sententiarum libri 6. viz. *De laudibus Ecclesiæ. De ornamentis Ecclesiæ. De novo Mundo. De festivitatibus Festivitatum. De laudibus B. Virginis. De Martyribus, Confessoribus*, &c. Opuscula ista inter Brunonis etiam Carthusiensis opera habentur.

Prodierunt Brunonis opera a Mauro Marchesio, monacho Cassinensi, in unum collecta, autori suo vindicata, & notis illustrata, *Venet.* 1651. 2. tom. fol. & exinde in Biblioth. Patr. tom. 20. p. 294.

Opusculum Brunonis *de consecratione Ecclesiæ & vestimentis Episcopalibus*, integrius edidit Lucas Dacherius Spicileg. tom. 12. p. 79.

ROBERTUS de TUMBALENIA, 1087.
Gallus, cœnobii in monte S. Michaelis *de periculo Maris* monachus, postea ab Odone episcopo Baiocensi monasterii S. Vigonis, juxta murum urbis Baiocensis siti, abbas constitutus est anno 1087. teste Orderico Vitali Hist. Eccles. lib. 8. p. 665. Verum patrono in carcerem conjecto, monasterii sui regimen deseruit, Romamque profectus, & a Gregorio 7. pontifice summo cum honore exceptus, reliquam vitæ partem in ecclesia Romana traduxit. Scripsit inter *reliqua peritiæ suæ monumenta*, inquit Ordericus, loco citat. *brevem & luculentam, sensuque profundam super Cantica Canticorum expositionem* [c]. Latet id opus MS. in variis bibliothecis. *Prologum* ad Ansfridum abbatem, & initium operis edidit Johan. Mabillonius Analect. tom. 1. p. 125.

[d] URBANUS II. *Otto* antea dictus, 1087.
natione Gallus, ex oppido Castellionis in archiepiscopatu Remensi, ecclesiæ Romanæ cardinalis, & episcopus Ostiensis, anno 1083. a Gregorio 7. ad Henricum Imp. in Italia agentem legatus, ab eo captus & in custodiam missus est. Anno 1084. senten-

a Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 787. b Aliud opus *in Psalterium*, ut ipse testatur in præfatione Comment. in Psalmos editi. Comment. *in librum Judicum, in Judith*, & *in Isaiam*, sed inedit. memorat *Le Long* Bibl sacr. vol. 2. p. 654. c Eadem est cum ea quæ sub nomine *Gregorii Magni* inter ejus opera edita est, teste *Oudin.* qui Compendium vitæ Roberti ex 2. MSS. Cod. una cum expositione ipsa exhibuit tom. 2. p. 769. d Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 70. seq.

Sæc. XI. tiam anathematis contra Henricum ejusque fautores in synodo Romana recens iteratam, undequaque per Germaniam promulgavit. Anno 1085. habito in Germania concilio Quintilineburgensi ex episcopis Hildebrandinis collecto, Wecilonem electum archiepiscopum Moguntinum hæreseos damnavit; quod principem a pontifice excommunicatum non regno, sed communione solummodo, excidere docuisset. Anno 1087. a Victore 3. moriente successor designatus est, & a cardinalibus electus, pontifex Romanus creatus est Terracinæ anno 1088. die 12. Martii. Anno 1089. Henricum regem, omnesque ei obsequium præstantes anathematizavit. Anno 1090. concilium Melphitanum contra clericos conjugatos celebravit. Anno 1091. habito concilio Beneventano Guibertum antipapam anathemati subjecit. Anno 1093. Henricum Imp. iterum excommunicavit; & Conradum filium arma rebellia patri inferre persuasit. Anno 1095. in concilio Placentino Berengarianos, Guibertianos, clericosque Simoniacos ac conjugatos, damnavit. Eodem anno in Galliam profectus concilium Claromontanum celebravit: in quo Philippum Galliæ regem excommunicavit; & ingentem Christianorum exercitum contra infideles loca sancta tenentes præliaturum conflavit. Anno 1096. in concilio Turonensi Philippum regem pœnitentem absolvit. Anno 1097. pro uniendis in fide Græcis cum Latinis concilium Barense indixit: in quo Anselmo Cantuariensi contra Græcos de processione Sp. S. disputandi partes dedit. Anno 1099. in synodo Romana Guibertum antipapam, & clericos concubinarios iterum anathematizavit. Obiit eodem anno, die 29. Julii. Exstant *epistolæ* 59. Conc. tom. 10. p. 422. & *aliæ* 4. ibid. p. 1839. *sermones* 2. *ad synodum Claromontanam* ibid. p. 511. atque *aliæ epistolæ* 2. apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 177 [a].

ab an. M.

1087. JOHANNES, ecclesiæ Atinensis in Italia episcopus ordinatus est anno 1087. E vivis excessit 2. Idus Septemb. anno 1099. Inter plura quæ in ecclesiæ suæ usum & ornamentum contulit, illud erat non postremum, quod ecclesiæ majoris muros ampliavit, & in iis historias veteris novique Testamenti depingi fecit. Exstat *sermo* ejus *de SS. martyribus Marco, Nicandro, & Marciano* apud Ughellum Ital. Sacr. tom. 6. p. 557. Plura scripsisse innuit Ughellus, sed quæ invidiosa vetustas devoravit.

[b] NICOLAUS, metropolita Methonensis, claruisse videtur circa annum 1090. quem tamen alii ad sequentis sæculi finem referunt: qua quidem in re nihil certi statuo. Scripsit *libellum de corpore & sanguine Christi* adversus eos qui dicunt consecratum panem & vinum non esse corpus & sanguinem Domini: in quo tamen sunt, quæ caute legenda esse monent ipsi editores pontificii. Exstat Gr. Lat. in Auctuario Duceano tom. 2. p. 272. Exstant ejusdem *tractatus* 3. *de processione Spiritus S. adversus Latinos*, MSS. in bibliotheca Vaticana; quos se legisse testatur Leo Allatius de Consensu Eccles. lib. 2. c. 10. §. 2. De tertio vero dubitare videtur, annon juniori cuidam Nicolao Methonensi tribuendus sit. Sæc. XI. ab an. M. 1090.

SYMEON, patriarcha Hierosolymitanus, claruit circa annum 1090. ad quem ipsum refert Freherus in Chronologia utriusque imperii Juri Græco-Romano præmissa. Circa hæc tempora vixisse omnino censendus est. Scripsit *tractatum de Azymis* adversus Latinos. Princip. Ἀνέγνωμεν, ὦ φιλοχριστότατοι Λατῖνοι, τὸ συστατικὸν γραμματεῖον τῆς ἀζύμου θυσίας ἡμῶν &c. Vide L. Allat. de Script. Simeon. p. 180. In hoc opusculo autor mentionem facit epistolæ, a quodam Sylvestro papa ad Clericum quendam Latinum Constantinopoli versantem scriptæ. Qui quidem Sylvester alius esse non potuit, quam vel Sylvester 2. qui ab anno 999. usque ad annum 1003. Romanam sedem tenuit, vel Sylvester 3. qui anno 1044. rejecto Benedicto, ex episcopo Sabinensi papa factus est. 1090.

JOHANNES, primum cœnobii in Oxia insula siti monachus, factus deinde patriarcha Antiochenus, claruit exeunte hoc sæculo circa annum 1090. Fuisse hoc circiter tempore hujus nominis patriarcham Antiochenum, fidem nobis faciunt Gulielmus Tyrius, Ordericus Vitalis, aliique. Scripsit *eclogas asceticas* ex variorum sanctorum patrum, aliorumque scriptorum ecclesiasticorum operibus collectas, & in duas partes divisas. Quarum prima agitur de meditatione mortis & extremi judicii; secunda de oratione, psalmodia, & sacra synaxi, excerptis quibusdam miscellaneis hinc inde insertis. Opus est ἀκέφαλον. Nihilominus in fine autor se prodit hac subnotatione, Τέλος τῆς βίβλου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας κυρίου Ἰωάννου τοῦ ἐν τῇ Ὀξείᾳ. 1090.

[a] Aliæ 4. exstant apud eundem Baluz. in Append. ad Petri de Marca Diss. 3. *Paris.* 1669. Epistolæ 16. antea ineditæ exstant etiam ap. eundem tom. 6. Miscellan. p. 37. Epistola *de Electione sua* habetur in *Edm. Martene* Collectione Veterum Scriptorum & Monumentorum tom. 1. p. 149. Privilegium *pro Canonicis S. Anthonini* Diœcesis Ruthunensis ex MS. Colbertino ibid. p 247. Bulla *pro monasterio Pictavensi* ibid. p. 269. Epistolæ 4. aliæ ibid. tom. 3. p. 878. Epistolæ 9. in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 171. [b] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 26. §. 6. vol. 8. p. 517. & l. 5. c. 42. §. 11. vol. 10. p. 294. *Oudin.* tom. 2. p. 854.

Exstat MS. opus hoc asceticum biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta ordinem Lambecianum 241. Nesselianum 276. num. 1. fol. 1. Scio Cl. Cotelerium not. ad Monument. tom. 1. p. 747. has eclogas Johanni cuidam patriarchæ Antiocheno juniori, qui itidem monachus Oxiensis fuerat, & sub medium sæculi duodecimi vixit, tribuere; verum nulla ratione reddita: cumque autorum ex quibus sua excerpserit nemo Michaele Psello, qui anno 1050. floruit, posterior deprehendatur, nostro potius adjudicandas censeo. Notet etiam lector codice Cæsareo Theol. 324. juxta Lambecium, num. 18. contineri excerpta varia ex Photii, Nicetæ Stethati, aliorumque Græcorum operibus contra Latinos de processione Spiritus sancti &c. In quibus locum suum habet Johannes patriarcha Antiochenus. An noster is fuerit, an junior de quo infra ad an. 1150. dicere non habeo.

1090. GULIELMUS *Pictaviensis*, primo quidem miles, deinde Gulielmi Ducis capellanus, demum Lexoviorum archidiaconus, claruit circa annum 1090. In Acta retulit gesta Gulielmi Normannorum Ducis & regis Anglorum. Opus, tum principio tum fine mutilum, ex bibliothecæ Cottonianæ codice antiquissimo & tantum non autographo descriptum edidit Andreas du Chesnius Script. Norman. p. 178. illudque, *librum polito sermone, & magni sensus profunditate præclarum*, vocat Ordericus Vitalis Hist. Eccles. lib. 3. p. 503 [a].

1092. [b] IVO, seu *Yvo*, gente Gallus, patria Bellovacensis, Hugone de Altylo & Hiltemburga natus, Lanfranci adhuc prioris Beccensis discipulus, deinde abbas S. Quintini Bellovacensis, demum anno 1092. ab Urbano papa episcopus Carnotensis ordinatus est. Anno sequente ab episcopis in concilio Stampensi læsæ majestatis accusatus, ob ordinationem a pontifice susceptam, appellatione ad sedem Romanam interposita censuram evasit. Anno 1095. cum Philippum regem, qui dimissa Berta uxore legitima pellicem superinduxerat, acriter objurgaret, plurimas a rege injurias passus est, bonis mulctatus, & in carcerem conjectus; mox tamen Boelli Cenomanensis episcopi intercessione liberatus. An. 1104. Rotrocum Comitem Cenomanensem excommunicare a pontifice Romano jussus, constanter renuit, neminem indicta causa excommunicandum esse contendens. Obiit anno 1115. die 23. Decembris.

OPERA.

[c] *Decretorum liber*, in 17. partes distributus, maximam partem ex Burchardi collectione desumptus. Prodiit *Basil.* 1499. 4°. *Lovanii* 1557. 8°. & cum epistolis 1561. fol.

Panormia, quæ Decretorum ecclesiasticorum quasi summa quædam est, in 8. partes divisa. Scio equidem, non deesse plures, qui hanc Panormiam Ivoni nostro abjudicant; & Hugoni cuidam Catalaunensi attribuunt; & inter alios quidem pro hac sententia strenue militat Gerardus Mastrichtius Hist. Juris Eccles. num. 267, 268, 269. Verum opus id Ivoni vindicat Doctiss. Baluzius, & vetustissimum codicem MS. S. Victoris Parisiensis Hugone Catalaunensi multo antiquiorem esse contendit; quin & Panormiam ante decretorum opus conditam fuisse, pluribus id agit præfatione ad Anton. Augustinum de emendatione Gratiani num. 21, &c. Panormia ista una cum decretorum libro excudi solet [d].

Epistolæ 287. prodierunt cum notis Francisci Jureti, & Johannis Bapt. Soucheti *Paris.* 1585. 4°. & 1610. 8°. Ex his ultima, quæ est ad Haymericum titulo libelli *de corpore Domini* in Bibliothecis Patr. haberi solet [e].

Sermones 22. *de ecclesiasticis Sacramentis ac Officiis, præcipuisque per annum Festis* [f]. Exstant inter Scriptores de divinis Officiis *Colon.* 1568 [g]. *Paris.* 1610.

Breve Chronicon de regibus Francorum a Pharamundo usque ad Philippum 1. Francorum, & Gulielmum Rufum Anglorum, reges. Quæ enim de Henrico 1. Angliæ rege habentur, ab aliena manu addita sunt.

Omnia isthæc Ivonis opera in unum collegit, & castigata edidit Johannes Baptista Souchetus, *Paris.* 1647. fol.

Epistola ad Bernerium abbatem Bonæ-vallis, atque alia quædam, edita sunt a Dacherio in Appendice ad Guiberti opera p. 664, 668.

In monasterio Elnonensi habetur Ivonis Carnotensis MSS. *tractatus de Excommunicatis, nisi renunciati fuerint, minime vitandis*, item *libellus de sacramento Dedicationis*,

a Gulielmi *versus Leoninos in Clementem* 3. edidit Usserius in Sylloge Epist. Hibernic. p. 138. *b* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 871. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 1. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 602. *c* Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20. Art. 14. vol. 11. p. 81. *d* Liber *Panormiæ* Ivonis Carnotensis, de multimoda distinctione Scripturarum sub una castorum eloquiorum facie contentarum, habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 3. n. 1. *e* Sexagesimam *de investitura Episcoporum & Abbatum* exhibuit Goldastus in Apologia pro Henrico 4. p. 183. ut notat *Fabr.* loc. citat. Epistolam unam exhibuit Muratorius Anecdotorum Latinorum tom. 3. p. 218. *f* Sermones *in celebrioribus anni Festis* 14. una cum epistolis 253. habentur MS. in bibl. Cott. sub *Claudio* A. 6. n. 2. seq. *g* Atque inde *Romæ* 1591. fol. & in Bibl. PP. *Paris.* 1624. tom. 10. teste *Fabr.* Ediderunt etiam cum epistolis P. Pithæus *Paris.* 1585. 4to. & Juretus ex *Papirii Massoni* codice an. 1610. 8vo. ut notat *Oudin.* ubi supra. *Excerpta* sive *Chronica* habentur MS. in bibl. Cott. sub *Othone* A. 14. n. 2. Exstant etiam Ivonis varii Tractatus ibid. c. 7.

&

Sæc. XI. ab an. M.

& ædificationis Ecclesiæ[a], *& de ordinatione ac dignitate sacrorum Ordinum*, monente Ant. Sandero Biblioth. Belg. MSS. part. 1. p. 33. & 51. Habentur etiam hæc posteriora opuscula in monasterio Lætiensi, teste eodem Sandero part. 2. p. 28. ubi exstant ejusdem Ivonis *libri de Sacramentalibus*, *De oratione Dominica*, *& Symbolo*, *De convenientia V. & N. Testamenti*, *De significationibus indumentorum Sacerdotalium*. An operis *decretalis*, vel *sermonum* ejus pars sint, dicant nobis, quibus inspicere contigit.

Cæterum *chronicon* istud amplum a Nino Assyriorum rege usque ad Ludovicum Pium Imp. quod sub Ivonis nomine MS. exstare prodit Vossius*, aliique, quodque sub ejusdem nomine mutilum dedit Freherus *Hanoviæ* 1611[b]. Hugoni monacho Floriacensi debetur; uti nos infra pluribus subnotabimus.

* De Hist. Lat., l. 2. c. 47.

1092. PETRUS, magnæ ecclesiæ CP. diaconus, & chartophylax, claruit anno 1092. Exstant *responsa brevia ad interrogata de diversis casibus* Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 6. p. 395.

1093. [c] ANSELMUS, patria Burgundus, Augustæ in Alpibus natus, parentes habuit genere illustres Gundulphum patrem, Hemeburgam matrem. Lanfranci fama excitatus ad Beccense monasterium properavit, atque ordinem Benedictinum ingressus est anno ætatis 27. Post Lanfrancum primum prior, deinde post quindecim annos abbas Beccensis constitutus, in utroque munere illi successit. Exactis in hac etiam provincia aliis annis quindecim, ab Hugone Comite Cestriensi in Angliam evocatur: cumque negotii cujusdam conficiendi causa apud Gulielmum Rufum tunc ægrotantem ageret, eique sana consilia præsertim de tot sedibus episcopalibus vacantibus subministraret, ipse inter alios episcopus designatus, vehementer tametsi diu reluctatus, sedi Cantuariensi a rege præfectus est, ab episcopis, qui aderant, inauguratus die 4. Decembr. anno 1093. Crebræ atque ingentes ei lites ab inito statim pontificatu ab iracundo nimis ferocique rege excitatæ sunt. Primum de pallio recipiendo disceptatum est; Anselmus id ab Urbano papa expetiit. Noluit id Gulielmus, in Guiberti partes propensior. Initis tamen utcunque induciis, & recepto Cantuariæ anno 1095. pallio; acrius paulo post erupit bellum. Anselmus regem omnia soluta animi libidine agentem, templa evertentem, ecclesias devastantem, Deo pariter ac hominibus injurium, acriter corripuit. Rex Anselmo juramentum de papa neutiquam appellando sibi præstare jussit. Neuter alteri cessit. Anselmus anno 1097. in exteras oras exul abiit; & Lugdunum secessit. Inde Romam ab Urbano pontifice accitus, ingenti honore exceptus est: & in concilio Barensi contra Græcos disputavit. Pontificem vero anathema contra Gulielmum regem expedientem precibus suis inhibuit. Anno 1100. ab Henrico rege in Angliam revocatus rediit. Redeuntem aliæ statim exceperunt controversiæ, de homagio regi præstando, & ordinandis episcopis, quos ipse Henricus, fraterque Gulielmus per annulum & baculum investierant. Utrumque fieri præcepit Henricus, recusavit Anselmus. Anno 1102. habito Londini generali concilio laicas investituras, & conjugia clericorum damnavit. Anno 1103. regis rogatu Romam profectus est, pontificem, cui rei integræ cognitio ab utraque parte commissa erat, consulturus. Paschale igitur papa pro Anselmo judicium ferente, iste in Angliam redire veritus, Lugduni sedecim mensibus consedit. Anno 1107. Henricus Adelæ sororis Comitissæ Blesensis rogatu cum Anselmo in gratiam rediit: concordia utrinque sancita, rex investitura episcoporum atque abbatum cessit. Archiepiscopus investitos antea a rege præsules ordinavit. Cantuariam igitur reversus, sedem quiete deinceps tenuit: & clericorum conjugio ecclesia Anglicana eliminando strenue incubuit. Obiit anno 1109. die 21. Aprilis, ætatis suæ 76. archiepiscopatus 19.

Antiq. Britan. p. 115 Vit. Anselm per Eadmer. ap. Sur. April. 21. p. 207. Baron. t. 11. ad an. 1093.

[d] OPERA.

Epistolarum libri 3[e].
Monologion seu soliloquium.
Prosologion seu alloquium.
Liber incerti autoris pro insipiente adversus Anselmi prosologion.
Liber contra insipientem, seu apologeticus adversus librum præcedentem.
Dialogus de Veritate.
Dialogus de libero Arbitrio.
Dialogus de casu Diaboli.
Disputatio dialectica de Grammatico.

a Asservatur etiam MSS. in bibl. Cott. sub *Domitiano* A. 12. n 3. *Vita Augustini Hipponensis* ibid. sub *Vitellio* D. 13. n. 1. *Commentarius in Psalmos* exstat MSS. in bibl. Colbertina, teste *Oudino* ubi supra p. 874. b Exstat MSS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 8. n. 22. Vidit sub nomine *Hugonis* in bibl. Igniacens. in episcopatu Rhemensi *Oudin.* qui nos docet haberi in Regia Galliarum bibl. MSS. Cod. Latino 4959. atque inde imprimi, sed mutilum an. 1638 4to. cura *Bernardi Rotendorf* c Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 92. d Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 930. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol 1. p. 296. seq. e Librum quartum *Epistolas* antea *ineditas* complectentem addiderunt Patres Benedictini in edit. nova Anselmi *Par.* 1721. fol. *Epistolæ Anselmi* integræ n. 416. habentur MSS in bibl. Cott. sub *Claudio* A. 11. *Prosologion* cum aliis tractatulis ibid. E. 1. n. 4. seq. *Tractatus de malo, & nihilo* ibid. sub *Vespasiano* E. 4. n. 16. *Epist. ad Gillebertum* Episc. Lunicensem, *aliam* ad Episcopos Hiberniæ, 2. ad *Murchardacum* Regem Hiberniæ, *aliam* ad *Malchum* Episc. Waterfordiens. cum *alia* ad *Samuelem* Episc. Dubliniensem edidit *Usserius* in Epist. Hibernicis p. 89. seq.

Sæc. XI. ab an. M. *Tractatus de sacramento Altaris, seu de corpore & sanguine Domini.*

Liber de Fide, seu de incarnatione Verbi.

De nuptiis Consanguineorum.

Libri 2. contra Gentiles, Cur Deus homo.

De processione Spiritus S. contra Græcos.

De conceptu Virginali, activo, & Peccato originali.

Fragmenta variorum Anselmi tractatuum de conceptu Virginali passivo.

De tribus Waleranni quæstionibus, ac præsertim de Fermento & Azymo.

De Sacramentorum diversitate.

Concordia Præscientiæ, Prædestinationis, & Gratiæ cum libertate.

Liber de voluntate Dei.

Meditationum libri 10. viz. *De humana Conditione, De terrore Judicii,* &c [a].

Liber de salute Animæ, Manuale dictum, S. Augustino perperam tributum [b].

Meditatio ad sororem de beneficiis Dei.

Meditatio de passione Christi.

Alloquia cœlestia, sive *Faculæ piorum affectuum, erga Deum, Christum, Deiparam, & Cœlites* complures, numero 57.

Mantissa Meditationum & Orationum in quinque partes tributa [c].

Hymni & Psalterium in commemoratione Deiparæ.

Liber de excellentia gloriosæ Virginis Mariæ, quem Bellarminus Anselmo abjudicat. Eum, pariter ac sequentem librum, Eadmero vindicat, Gabr. Gerberonius.

Liber de quatuor virtutibus B. Mariæ, ejusque sublimitate.

Passio SS. Guigneri sive Fingaris, Pialæ, & Sociorum.

Liber exhortationum ad contemptum temporalium, & desiderium æternorum.

Admonitio pro moribundo.

Parænesis ad Virginem lapsam.

Sermo sive liber de Beatitudine.

Homilia in illud, *Introivit Jesus in quoddam castellum.*

Homiliæ in aliquot Evangelia.

Carmen de contemptu Mundi, & alia Carmina [d].

OPERA SUPPOSITITIA.

Liber de similitudinibus B. Anselmo adhiberi solitis [e]. Eadmeri est.

Quædam dicta utilia, collecta ex dictis S. Anselmi.

Liber de mensuratione Crucis. In eo citatur S. Bernardus. Sæc. XI. ab an. M.

Dialogus de passione Domini.

Liber de vestimentis, & membris, & actibus Deo attributis, qui inter Hieronymi etiam & Augustini opera reperiri solet.

Elucidarium, sive *dialogus* summam totius Christianæ religionis complectens. Opus Anselmo indignum. Trithemius id Honorio Augustodunensi, Raynaudus, Balæus, Simlerus, aliique Gulielmo Coventriensi Carmelitano, codices nonnulli Guiberto Novigentino abbati vindicant [f].

De imagine Mundi libri 2. Honorio cuidam debentur, forsan Augustodunensi.

Hactenus editio *Lugdunensis* 1630. Alia sub Anselmi nomine edidit opera Johannes Piccardus *Colon.* 1612. viz. *Explanationes in S. Matthæum, in Evangelia aliquot, In Cantica Canticorum, In epistolas S. Pauli, & in Apocalypsin*, quæ aut Anselmo Laudensi, aut Herveo debentur: adeoque infra locis suis memorabuntur.

Prodierunt Anselmi opera *Norimbergæ* 1491. fol [g]. *Colon.* 1573. tom. 3. cum notis Johannis Piccardi *Colon.* 1612. tom. 4. extraneis in S. scripturam commentariis exonerata cura Theophili Raynaudi *Lugduni* 1630. tom. 3. denique ex recensione Gabrielis Gerberonis *Paris.* 1675 [h].

Epistolæ 7. Anselmi a Baluzio primum sunt editæ Miscellan. tom. 4. p. 471.

Alias *epistolas* 8. in lucem protraxit Dacherius Spicileg. tom. 9. p. 116 [i].

Tractatum *asceticum* Anselmo tribuit, ediditque Dacherius Spicil. tom. 3. p. 24 [k]. Sed potius ex conjectura, ut ipse fatetur, quam certa fide; meliori jure ibidem p. 121. exhibet Anselmi epistolam ad Lanfrancum archiepiscopum Cant. cui Monologium corrigendum vel approbandum miserat.

LAMBERTUS, natione, ut opinor, 1094. Gallus, Atrebatensium episcopus electus, sed cum Rainaldus archiepiscopus Remensis eum ordinare detrectaret, Romam profectus Lambertus ipsius Urbani papæ manibus consecratur anno 1094. 14. Cal. April. Molestias nihilominus ei creare non destitit Rainaldus; donec anno 1095. habita synodo Claromontana recitatum est privilegium, quod ecclesiæ Atrebatensi nuper concesserat pontifex, a toto mox concilio

a Prodiere separatim *Lugd.* 1609. b 14ma est *Meditationum* teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 299. c Recusæ separatim *Romæ & Veronæ* 1726. 12mo. d *Decreta*, & *Deplorationem Virginitatis male amissæ* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 36. 63. e Exstat MSS. in bibl. Cott. sub *Cleopatra* C. 11. n. 1. f Habetur MSS. ibid. sub *Cleopatra* B. 6. n. 8. In vetere Cod. MSS. monasterii B. Mariæ de Fontanis in diœcesi Turonensi *Abaëlardi* nomen præfert. vid. Anecdotorum Marteneanorum tom. 5. p. 1161. g *Paris.* 1544 1549. eodem an. recus. *Venet.* ut notat *Du Pin*, Hist. Eccles. vol 9. p. 96. h Anselmi Archiep Cant. *Theologiam* edit. a J. D' Aguirre *Salmant.* 1679. seq 3. vol. fol. iterum recus. *Rom.* 3. vol. fol. memorat. *Niceron* Hist. des Hommes illustres tom. 3. p. 228. denuo Anselmi opera cum novo Supplement. ediderunt Patres Benedict. *Paris.* 1721. fol. i Edit. nov. tom. 3. p. 433. k Edit. nov. tom. 1. p. 443. *Epistola ad Paschalem* 2. exstat ap. Wharton Angliæ sacræ tom. 2. p. 178. & in Seldeni Historia Decimarum c. 12. p. 2. *Epistolas* 8. exhibuit Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 373. 378 383. 385. 388. 389. *Tres alias* Martene Anecdotorum tom. 1. p. 273. Anselmi *Orationes* duæ *ante Communionem*, exstant ap. Mabillon. Analect. Vet. tom. 4. p. 401. edit. nov. p. 448.

collau-

Sæc. XI. ab an. M. collaudatum & confirmatum. Exstant Lamberti *epistolæ* 2. Concil. tom. 18. p. 468. ubi etiam plures ad illum, & de illo epistolæ habentur [a]. Alia ejusdem *epistola ad Paschalem papam*, data anno 1105. de absolutione Philippi Francorum regis, habetur ibid. p. 742.

1094. ANASTASIUS, gente forsan Palæstinus, seu Syrus, patria, ut videtur, Antiochenus, Cæsareæ Palæstinæ episcopus, claruit circa annum 1094. certe sub Johanne patriarcha Antiocheno, qui hunc thronum ascendit anno 1090. Ὁ νυνὶ πατριάρχης κῦρις Ἰωάννης καὶ ἁγιώτατος, *Qui nunc patriarchatum tenet sanctissimus dominus Johannes.* Scripsit Anastasius tractatum *de jejunio gloriosissimæ Deiparæ, quodque servandum sit ut legitimum.* Hunc Græce Latine edidit J.B. Cotelerius Eccl. Græc. Monument. tom. 3. p. 432. Clarissimus Lambecius de Biblioth. Vindob. lib. 8. p. 450. citat Anastasii nostri fragmentum περὶ τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων τῶν νηστειῶν. Ejusdem opusculum *de Artziburio* ad finem typici S. Sabæ habetur. Interim non dissimulat Cotelerius opusculum *de jejunio Deiparæ* in bibliotheca Regia cod. 3027. multo longius, cumque varietatibus non paucis, sub Niconis monachi Rheitensis nomine reperiri.

1095. [b] PHILIPPUS SOLITARIUS, philosophus seu monachus Christianus, claruit juxta Lambecium anno 1095. (secundum alios 1100. vel 1105.) quo *Dioptram*, sive amussim fidei & vitæ Christianæ ad Callinicum monachum versibus politicis, ac forma dialogi inter animam ac carnem, composuit, in 5. libros divisam, variisque veterum patrum testimoniis contextui passim permixtis illustratam. Opus hoc soluta oratione, & mire interpolatum, non nisi 4. libris constans, confuso etiam eorundem ordine, Latine edidit Jac. Pontanus *Ingolst.* 1604. 4°. Exstat Græce, prout ab autore conditum, in principio quidem præ vetustate mutilum Biblioth. Vindob. Cod. Theolog. 193. num. 1. fol. 1. Cui quinque Appendices subjiciuntur. Prima, continentur Philippi nostri *capita 5. historica* lectu dignissima, de fide & ceremoniis Armeniorum, Jacobitarum, Chatzitzariorum, & Romanorum seu Francorum, a Combefisio edita Gr. Lat. Auct. Biblioth. Vet. Patr. tom. 2. col. 271. Secunda, Philippi nostri *demonstratio* ex scriptura sacra, & S. Epiphanio, quod Christus in sacra cœna non legale, sed verum comederet Pascha. Tertia, Ejusdem *epistola apologetica* ad Constantinum sacerdotem, de differentia inter intercessionem, & auxilium sanctorum. Incipit, Ἐπειδήπερ ὑπῆτω τὴν εὐπλειαν ἡμῶν &c. Quarta, Ejusdem *versus politici*, quibus & tempus absolutionis *Dioptræ*, & nomen suum per numeros octo literarum ΦΙΛΙΠΠΟΣ indicat. Quinta, *Versus* Constantini & Vesti grammatici in laudem Dioptræ, & autoris ejus Philippi continentur. Alia hujus Dioptræ exemplaria MSS. ibid. habentur; nempe Cod. Theol. 167. num. 1. fol. 1. & 234. num. 1. fol. 1. De hoc opere confer quæ habet Cl. Lambecius Comment. lib. 4. p. 178. 205. lib. 5. p. 34, &c. 42, 43.

RAIMUNDUS DE AGELES, canonicus Podiensis, & Comitis Tolosani (qui itidem Podiensis episcopus) capellanus, claruit anno 1095. quo prædictum Comitem exercitum in terram sanctam ducentem secutus est. In hoc itinere dum hæreret, ad sacros ordines promotus est; & Palæstinam ingressus, lanceam Dominicam, (ipsomet teste) dum e terra effoderetur, præsens vidit: quin & in obsidione Antiochena ipse manibus tulit. Scripsit hortante Pontio Balonensi *historiam Hierosolymitanam*, qua res præcipue Comitis Tolosani auspiciis per quinquennium gestas persequitur, nempe ab eo tempore quo Sclavoniam intravit Christianorum exercitus, usque ad victoriam de Ammirato Babylonio reportatam. Quam sincera fide in hoc opere egerit, ex solenni ipsius execratione * discere possumus. *Oro igitur*, inquit, *& obsecro omnes, qui hæc audituri sunt, ut credant hæc ita fuisse. Quod si quicquam ego præter credita & visa studeo referre, vel odio alicujus apposui, apponat mihi Deus omnes inferni plagas, & deleat me de libro vitæ.* Exstat hæc *historia* in collectione Bongarsiana de gestis Dei per Francos tom. 1. p. 139. 1095. * Pag. 163.

1095. HEMMINGUS, gente Anglus, monachus & presbyter Wigorniensis, claruit circa annum 1095. Opus condidit *de ecclesiæ Wigorniensis dotatione, privilegiis, & possessionibus libris 5.* Ipsum exemplar autographum in bibliotheca Cottoniana sub Tiberio A. 13. hodie asservatur [c]; ex quo nonnulla desumpsit Gu. Dugdalius Monast. tom. 1. Brevem S. Wulstani Wigorniensis episcopi vitam H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 541.

[a] Item ap. Dacher. Spicil. tom. 5. p. 543. seq. Edit. nov. tom. 3. p. 421. seq. Gesta Lamberti *de restauratione episcopatus Atrebatensis ad antiquam dignitatem* integra exhibuit, & epistolis 144. privilegiisque 14. a Lamberto concessis, variisque, quæ ad res Atrebatenses faciunt, adauxit Baluzius tom. 5. Miscell. p. 227. seq. [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 850. [c] Ex Cod. Gravesiano cum autographo Cotton. collato edidit Tho. Hearnius *Oxon.* 1723. 8vo. calci subjunxit *Chartularii Epitomen* per Patricium Junium.

Sæc. XI. ab an. M. 1096. ALULPHUS, Gallus, Sigeri præcentoris Tornacensis filius, ex clerico cœnobii S. Martini Tornacensis monachus, claruit anno 1096. In monasterio suo cantoris officio per 47. annos perfunctus est. Paterii Gregorii M. discipuli exemplum secutus, ex omnibus Gregorii operibus, quibus vetus & novum Testamentum exposuit, servatis ipsius Gregorii verbis, opus contexuit, in quatuor partes distributum, quibus *Gregorialis* nomen indidit. Secunda pars prodiit *Parif.* anno 1516[a]. Prologum dedit Mabillonius Analect. tom. 1. p. 312. Integrum opus MS. delitescit; in quibusnam vero Galliæ bibliothecis, indicabit Caf. Oudinus Supplem. p. 737.

1096. [b] GOSTELINUS, seu *Goscelinus*, monachus O. B. primum S. Bertini in Artesia, dein S. Augustini in Cantuaria, claruit anno 1096. Scripsit *vitam S. Augustini* primi Cantuariensis archiepiscopi, duplici opusculo, fusiori altero, altero breviori. Brevius in appendice Lanfranci operum sine autoris nomine edidit Dacherius *Par.* 1648. Fusius opus evulgavit Mabillonius Sæc. Benedict. 1. p. 498. Scripsit etiam *ad Anselmum libros 2. de translatione S. Augustini*; qui MSS. penes Mabillonium habentur. Condidit præterea *vitam S. Eadgithæ*, Eadgari Anglorum regis filiæ, sanctimonialis Wintoniensis. Exstat, stylo nonnihil immutato, apud Surium Septembr. 16. & Mabillonium Sæc. Benedict. 5. p. 636. Gotselini *historiam* minorem *de vita S. Augustini Cant. Archiep.* (quam in appendice ad Lanfranci opera, sed anonymam, & integro capite mutilam, olim evulgaverat Dacherius) codice Lambethano usus, iterum edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 51. Præter ea quæ recensuimus, habentur MSS. in vetusto admodum & eleganti codice Cottoniano sub Vespasiano B. 20. *Sermo* ejus *in festivitate S. Augustini*; libri 2. ad Anselmum *de translatione S. Augustini*, anno 1091. facta; *vita S. Letardi*; *vita S. Mildredæ*; *translatio S. Mildredæ*, & *institutio monasterii ejusdem*. *Vitæ SS. Laurentii, Melliti, Justi, Honorii, Deusdedit, & Theodori* archiepiscoporum Cant. *Vita Adriani* abbatis S. Augustini; *historia de translatione ejusdem*; *libellus contra inanes S. Mildredæ usurpatores.* Reliqua ejus opuscula suppeditabunt Malmesburiensis, Baleus, Pitseus, quæ an supersint hodie mihi imcompertum est. Sæc. XI. ab an. M.

GREGORIUS *Chioniades*, vir in aula CP. ut videtur, magni nominis & dignitatis, claruit sub imperio Alexii Comneni senioris circa annum 1096. De imperio satis quidem certus sum, non item de anno. Alexius quippe diutius regnavit ab anno 1081. usque ad annum 1118. Exstant ejus *epistolæ* 16. partim ad Alexium Comnenum imperatorem τὸν μέγαν, partim ad patriarcham CP. partim ad alios dignitate illustres scriptæ. Habentur Græce MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex ordine Lambeciano 292. Nesseliano 203. num. 4. fol. 23. Unde proculdubio res Byzantinæ istius temporis non leviter illustrari possunt. 1096.

[c] HILDEBERTUS DE LAVARDINO, monachus Cluniacensis, dein Berengarii discipulus, ab anno 1097. seu ut alii, post annum 1099. episcopus Cenomanensis. Injurius illi plane est Baronius *, qui quæ de effræni Adalberti cujusdam archidiaconi impudicitia habet Ivo Carnotensis *, in Hildebertum refert. Anno circiter 1107. Hildebertus Henrici Angliæ regis, & Nomanniæ Ducis injuriis divexatus, Romam perrexit, suppetias a Paschale pontifice sibi ferri oraturus. Domum reversus, in carcerem datus est; ac variorum criminum accusatus, postulante Henrico rege, ut innocentiam suam probatione per ignem demonstratam daret. Istiusmodi vero conditionem ab Ivone monitus nequaquam subire voluit. Post annos 22. vel ut alii 29. ad archiepiscopatum Turonensem translatus, sedem istam sexennio circiter tenuit, atque obiit anno 1136. secundum alios vero 1132. 1097.

* Ad ann. 1088.

* Epist. 179.

[d] SCRIPTA.

Epistolæ 83. Epistolas 10. primus eruit Dacher. Spicileg. tom. 4. p. 244. qui etiam 15. alias addidit in Appendice tom. 13. p. 260[e].

Liber seu prosa de natali Domini.

Versus de mysterio & ordine Missæ, seu de concordia veteris & novi Sacrificii.

Sermo in illud Isaiæ 35. *Tunc aperientur oculi cæcorum.*

Sermo in illud Lucæ 12. *Cui multum datum est, multum quæretur ab eo*, &c.

a Non secunda pars, sed volumen 3um in novum Testamentum, quartum enim est de variis argumentis & in libris 16. distinguitur. Prodiit etiam eodem anno *Argentorati*, & sub *Paterii* nomine inter opera Gregorii M 1553. fol. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 204. vid. etiam *Oudin.* tom. 2. p. 957. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 959. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 222. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 993. & p. 1000. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 136. d Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 994. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 2 p. 717. & vol. 3. p. 315 seq. item Bibl med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 759. *Epistolæ* habentur MSS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* D. 19. n. 9. Ibid. exstant MSS. *Versus de ordine Missæ* cum versibus aliis. vid. Catal. p. 158. 13. n. 3. Nonnulla *Hildeberti* opera e MSS. edidit Andreas Rivinus an 1637. Ex Rivini editione *sermonem de natali Domini* vulgavit Daumius 1670. *Cygneæ*. *Epistolas* 5. & *sermones* 2. quorum alter in adventu Domini habitus, alter in concilio Carnotensi pronunciatus fuit, exhibuit Muratorius Anecdotor. Latin. tom. 3. p. 213. e Edit. nov. tom. 3. p. 453.

Ad

Ad Pastores sermo synodicus [a].

Opuscula hactenus recensita habentur in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 119.

Vita S. Hugonis abbatis Cluniacensis, præceptoris sui. Exstat in bibliotheca Cluniacensi a Duchesnio edita *Paris.* 1614. p. 413.

Vita S. Mariæ Ægyptiacæ, metro scripta. Exemplar ejus MS. exstitit penes Heribertum Rosweydum, uti & nunc in bibliotheca Paulina Lipsiensi [b].

Poema elegans, seu epitaphium in Berengarium exhibet Gul. Malmsburiensis lib. 3. de Gest. Reg. Angl. fol. 64. & ex eo Baronius ad ann. 1088.

Epistola ad Reginoldum monachum Cantuariensem, edita est a Mabillonio Analect. tom. 1. p. 293 [c].

Vita S. Radegundis reginæ exstat MS. penes eundem Mabillonium, qui prologum ejus edidit, ibid. p. 296.

Liber de Querimonia & conflictu Spiritus & Carnis, p. 421.

Liber de concordia veteris & novi Testamenti metricus, p. 441.

Orationes aliquot theologicæ, seu rythmi sacri, p. 446.

Liber elegiacus de Exilio suo, p. 453.

Liber metricus de urbe Roma, duabus constans partibus, 1. *de Roma diruta.* 2. *Roma reparata*, p. 456.

Alia Miscellanea metrica, viz. *de Sacramentis, de utraque parte Altaris, de tribus missis in natali Domini*, &c. p. 459 [d].

Opuscula ista proxime enumerata in lucem protraxit, & cum notis edidit Jacobus Hommey Augustinianus in suo Patrum supplemento *Paris.* 1684. 8° [e]. Denique varia Hildeberti nostri *poemata* & *homiliæ* inter bibliothecarum Elnonensis, Camberonensis, Parcensis codices MSS. ab Ant. Sandero bibliotheca MSS. Belgica recensentur; viderint quibus inspiciendi facultas datur. Confer etiam quæ habet Labbeus in Biblioth. Nov. MS. p. 59 [f].

1097. [g] BALDERICUS, natione Belga, Gerardi 1. qui obiit anno 1049. B. Liedberti dein, & ab anno 1076. Gerardi 2. Cameracensium & Atrebatensium episcoporum secretarius & sacellanus. Exinde canonicus & cantor ecclesiæ Morinensis. Tandem Noviomensis & Tornacensis episcopus creatus est anno 1097. Obiit in urbe Tarvanensi Prid. Cal. Junii anno 1112. Scripsit *historiam* seu *chronicon Cameracensis & Atrebatensis* ecclesiarum libris 3. quos titulo chronici Cameracensis in lucem edidit Georgius Colvenerius *Duaci* 1615. Chronicon ecclesiæ Morinensis seu Tarvanensis ab eodem conscriptum in monasterio Benedictino apud Cenomanenses MS. exstare prodit Vossius de Hist. Lat. lib. 2. c. 47 [h].

[i] PASCHALIS II. *Rainerius* seu *Ragingerius* antea dictus, natione Tuscus, ex provincia Flaminia, oppido Bleda, Crescentii & Alsatiæ filius, in monasterio Cluniacensi ad vicesimum usque ætatis annum educatus: dein Romam profectus a Gregorio papa presbyter & cardinalis titulo *S. Clementis* creatus est. Abbas monasterii SS. Laurentii & Stephani postea renunciatus. Post Urbani mortem anno 1099. ad pontificatum Romanum evectus est, die 14. Augusti ordinatus. Anno 1101. Gerardum archiepiscopum Eboracensem, aliosque Henrici Angliæ regis legatos excommunicavit, quod decreta sua de investituris laicis non admittendis callide dissimularant. Anno 1102. habito Romæ generali concilio Henricum Imp. ob rapinas & sacrilegia anathemate percellit. Anno 1106. in Galliam Cisalpinam profectus, synodum Guastaldensem celebravit; in qua laicorum investituras damnavit, & conturbatum diuturno bello ecclesiæ statum restituit. Anno sequente itinere in Galliam facto aliud contra laicas investituras concilium Trecis habuit. Anno 1111. cum principes Italiæ in fidem suam adigere ausus esset, & sepulturæ sacræ copiam Henrici 4. defuncti Imp. exuviis præfracte denegaret, ab Henrico 5. Romam suscipiendæ imperialis coronæ gratia adveniente captivus factus, Sutrium abductus est. In ordinem itaque redactus Henrico investituras solenni juramento remisit, eumque imperatorem inunxit. Post Henrici abitum celebrato concilio Lateranensi anno 1112. vim sibi adhibitam causatus concessionem suam revocavit; renovatoque anno 1116. concilio ob remissas imperatori investituras publicam 1099.

[a] *Sermo* hicce una cum tribus Hildeberti Epistolis & *Epitaphio* in Berengarium, & *descriptione Curiæ Romanæ* ex vetusto codice MSS. bibl. Norfolciensis in Collegio Greshamiensi habetur in Edv. Brown Appendice ad Fascic. rerum expetend. *Lond.* 1690. p. 1. &c. [b] Item in bibl. C.C.C. *Oxon.* ut & Cotton. sub *Vitellio* A. 12. n. 19. *Versus de 12. plagis Ægypti* habentur ibid. n. 20. [c] Exstat una cum versibus rythmicis hujusce Reginaldi ibid. sub *Vespasiano* E. 3. n. 12. seq. [d] *Martyrium S. Agnetis* carmine elegiaco occurrit L. 31. c. 13. Adversarior. a Casp. Barthio edit. 1624. *Carmen de ritibus Missæ* sub Petri Mauritii nomine edidit *Fabr.* in Bibliographia Antiquaria 1713. *Carmen de creatione Mundi, & operibus 6. dierum*, cum alio *de excidio Trojæ* exhibuit *Polycarp. Leyserus* in Historia Poetarum Medii Ævi p. 391. seq. *Versus in quasdam historias vet. Test.* præsertim libri Geneseos exstant MSS. in bibl. Cott. sub *Vespasiano* B. 13. n. 14. *Poemata* quædam *sacra* ibid. D. 5. n. 2. Item sub *Tito* D. 24. n. 6. *Versus* quidam *rythmici* ibid sub *Cleopatra* A. 8. n. 3. Varia *Poemata* Miscellanea ibid. sub *Cleopatra* C. 1. n. 2. Scripsit etiam *Carmen in urbem Romam*; cujus Fragmentum edidit Pithæus *ἀνωνύμως*, ut testatur *B. Twynus.* [e] Opera *Hildeberti* edita sunt studio Monachorum Ordin. S. Benedict. *Paris.* 1708. fol. [f] De Codicib. MSS. confer etiam *Oudin.* loc. cit. [g] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 955. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 440. [h] *Epistola*, qua confirmat bona, quæ monasterio Lehunensi sunt a Bosone Milite restituta, occurrit ap. Dacherium Spicileg. tom. 8. p. 169. Edit. nov. tom. 3. p. 463. [i] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 23. 32. 34.

egit pœnitentiam; ac privilegium ei datum damnans, ipsum simul anathematizavit. Perfidum pontificem armis persecutus est Henricus, eumque anno 1117. urbe ejecit. Iste vero ingenti Normannorum exercitu conflato rem strenue egit, plurimis in Campania oppidis expugnatis; adeo securus victoriæ, ut Henrico absolutionem supplicirer postulanti superbe denegaret. Obiit anno 1118. die 18. Januarii. [a] Exstant *epistolæ* 107. & *fragmenta* plura decretorum Concil. tom. 10. p. 622. Aliæ *epistolæ* 6. apud Baluzium Miscellan. tom. 2. *Epistola* ad Norigaudum episcopum Augustodunensem apud eundem in Append. ad Reginonem p. 651 [b].

[c] *Concilia hoc Sæculo habita.*

1005. TREMONIENSE, in villa imperiali in Westphalia, anno 1005. Non. Jul. celebratum. In quo, monente Henrico Imp. canones ad reformandam ecclesiam conditi sunt. Acta synodi perierunt. Interim vide quæ refert Ditmar. lib. 7. p. 134. qui *Magnam Synodum* vocat.

1006. FRANCOFORDIENSE, anno 1006. habitum. In quo inter alia, petente id Henrico Imp. ecclesia Bambergensis in sedem episcopalem erecta est, & Eberhardus cancellarius primus episcopus ordinatur. Exstant hujus synodi Acta Conc. tom. 9. p. 783. Vide Ditmarum, qui huic synodo interfuit, lib. 6. p. 139. Ubi humilem Imperatoris ad synodum orationem recenset.

1008. KALENSE, in palatio regio (quod nunc monialium ordinis S. Benedicti sedes est, quatuor ab urbe Parisiensi leucis) anno 1008. præsente Roberto Francorum rege celebratum. In quo inter alia, ad sublevandas monasterii S. Dionysii necessitates, privilegia quædam ei concessa sunt. Exstat Roberti regis hac de re *præceptum*, episcoporum subscriptionibus munitum Conc. tom. 9. p. 787.

1009. ÆNHAMENSE, ann. circiter 1009. (neque enim tempus certo definiri queat) ab Ælfeago Cantuar. & Wulstano Eboracensi, & universis pene Angliæ episcopis & optimatibus, die S. Pentecostes celebratum. In quo multa ad Christianam religionem & ecclesiæ politiam promovendam, nonnulla ad salutem regis, defensionemque regni & reipublicæ statuuntur. Exstant Saxonice & Latine *canones* 32. qui in codice Saxonico, *Sapientum Decreta* appellantur; subjuncta etiam prisca versione Latina apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 510. Exinde Lat. Conc. tom. 9. p. 789 [d].

BAMBERGENSE, in Franconia, ad Mœnum fl. anno 1011. præsente Henrico rege, a plusquam 30. episcopis occasione dedicationis ecclesiæ a Johanne Aquileiæ patriarcha peractæ, habitum. In quo discordiæ quædam inter episcopos compositæ sunt, & Gebehardus Ratisponensis, & Theodoricus Metensis ob res male gestas arguuntur. Interfuit Ditmarus, qui de hac synodo agit lib. 6. p. 157. 1011.

LEGIONENSE I. apud Hispanos, anno 1012. sub Alphonso 5. rege in ecclesia S. Mariæ, habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 7. Conc. tom. 9. p. 817. Verum præter hos, 48. hujus concilii *decreta*, ad bonum regni spectantia, hactenus inedita ex variis codicibus MSS. protulit Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. ad annum. 1012. p. 190. 1012.

HABAMENSE, circa annum 1012. sub Æthelredo rege habitum. Quo disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 7. constituta sunt. Exstant apud Spelm. tom. 1. p. 530. exinde Conc. tom. 9. p. 807 [e]. Memorat loco citato ex Jornallensi Spelmannus quatuor legum Æthelredi partes diversis temporibus & conciliis editas; tres vero priores non recenset, utpote nihil in rem ecclesiæ conferentes. Leges Æthelredi regis, sed omnes pene forenses, in sapientum concilio Woodstochi promulgatæ, habentur Saxonice & Latine apud Lambard. Archaionom. p. 88. 1012.

RAVENNATENSE, anno 1014. ab Arnoldo Ravennate & diversarum provinciarum episcopis habitum, adversus ea 1014.

a Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 601. item Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 582. *Epist.* 14. dedit Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 376—386. *Epist.* 4. Martene Anecdot. tom. 1. p 336. seq. Duas alias tom. 3. p. 882. b *Epistolæ* 7 exstant ap. Dacher. Spicil. tom. 3. p. 126—133. Duæ aliæ tom. 5. p. 561. 562. una tom. 6. p. 460. una tom. 13. p. 297. Edit. nov. tom. 3 p. 435—463. *Epist.* 19. habentur in Cod. Diplomatico *Udalrici* p 205. seq. Privilegia duo *circa investituras Episcoporum* ibid. p. 240. seq. & *Decretum* quoddam p. 11. *Aliæ* exstant ap. *Baluz.* Miscellan. tom. 5. & 7. teste *Fabr.* ubi supra. *Aliæ* ap. eund. in Appendice ad Petri de Marca Dissert. *Paris.* 1669. *Epist.* 6. ap. Aguirrium Conc. Hisp. tom. 3. p. 314. 330. Pars Privilegii Henrico Imp. concessi *de jurisdictione Episcopatuum & Abbatiarum* exstat in bibl. Cotton. sub *Faustina* B. 6. n. 10. quod exstat integrum ap. Guil. Malmsbur. lib 5. *de gestis regum Anglorum*; ut Cl. Usserius annotavit. c *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 109. seq. d Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 285. seq. e Item ap. *Wilkins* ibid. p. 295.

quæ

Sæc. XI. ab an. M. quæ Adalberti archiepiscopi tempore perperam gesta sunt: in quibus erant multæ malæ & illicitæ ordinationes, atque promotiones sacrorum ordinum; dedicationes ecclesiarum; monasteriorum, plebium, & capellarum invasiones, aliaque mala non pauca. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 833.

1015. ROMANUM I. anno 1015. habitum. In quo Fructuariensis cœnobii privilegium editum est. Exstat *privilegium* apud Ughel. Ital. Sacr. tom. 2. p. 996. & Conc. tom. 9. p. 814.

1017. AURELIANENSE, anno 1017. coactum. In quo Lisoius in monasterio S. Crucis clericus primarius, & Heribertus in ecclesia S. Petri cognomento *Puellaris*, scholæ præpositus, aliique qui novas de SS. Trinitate, aliisque fidei Christianæ capitibus, hæreses spargebant, damnati, & Roberti regis jussu flammis exusti sunt. Hæreseωn quarum accusabantur, hæc erat summa; deliramentum esse quicquid in veteri ac novo canone de trina unaque Deitate (ipsorum verbis utor) beata confirmat auctoritas; cœlum pariter ac terram, prout conspiciuntur, absque autore initii semper exstitisse; nec flagitia æternis suppliciis ulciscenda, nec opera pietatis & justitiæ æternis gaudiis esse remuneranda. Addit vetus autor commentarii quem edidit Dacherius Spicileg. tom. 2. hæc eos etiam docuisse; Christum de Virgine Maria non esse natum, neque pro hominibus passum, nec in sepulchro vere positum, nec a mortuis resurrexisse; in baptismo nullam esse sceleris ablutionem, neque sacramentum corporis & sanguinis Christi in consecratione sacerdotis; & siqua insana sunt Fanaticorum deliria. Integram historiam refert Glaber Rodulfus lib. 3. Hist. cap. 8. & autor commentarii, quem *Aganonem* vocant, a Dacherio editus, Spicileg. tom. 2. p. 670 [a]. & exinde Conc. tom. 9. p. 836.

1020. AIRIACENSE, in pago Autissiodorensi, anno 1020. præsente Roberto Francorum rege, a Leotherico archiepiscopo ad redintegrandam in Burgundia pacem, celebratum. Vide Conc. tom. 9. p. 836. Aderant innumeræ utriusque sexus & ætatis multitudines, ad quorum animos ad majorem devotionem accendendos plurima sanctorum corpora a fidelibus advehi cœperunt: multa in hac synodo ad utilitatem ecclesiarum disposita sunt.

1020. TICINENSE, forsan circa ann. 1020. certe Benedicti 8. tempore, neque enim ulla alia temporis nota reperiri potest, habitum. In quo de continentia & moribus, præcipue clericorum, actum est. Exstant *capitula* 7. & imperatoris de iisdem *constitutiones*, præmissa prolixa Benedicti præfatione Conc. tom. 9. p. 819. Sæc. XI. ab an. M.

WINTONIENSE I. anno 1021. sub Canuto rege habitum. Sed politicus potius quam ecclesiasticus conventus, adeoque in ipso MS. *Parliamentum* diserte dicitur. In quo nihilominus inter alia decretum est, ut monasterium S. Edmundi de Burgo ab omni jurisdictione episcopali liberum sit [b]. Vide quæ hac de re congessit Spelmannus noster, ejusque de hac synodo notam Conc. Brit. tom. 1. p. 534. & quæ exinde habent conciliorum Editores tom. 9. p. 843. Immunitates istæ postea ab Hardicanuto rege, Canuti filio, in alio concilio circa annum 1040. vel 1041. habito, cui archiepiscopi Cantuariensis & Eboracensis, cæterique suffraganei interfuerunt, confirmantur. Videsis Spelmannum ibid. p. 570. Notandum, quod semel observasse sufficiat, Canutum non in hac modo synodo, sed & aliis, tempore licet incerto, plurima in rem ecclesiæ statuisse; quippe cujus quamplures leges ecclesiasticæ, justitiæ & pietatis plenæ, ingenti plane numero in sapientum concilio, Wintoniæ in natalitiis Domini habito promulgatæ, Saxonice & Latine primo a Lambardo nostro editæ sunt Archaionom. p. 97 [c]. 1021.

SALEGUNSTADIENSE ad Mœnum, non longe a Francofurto, ann. 1022. celebratum. Exstant de moribus & disciplina ecclesiæ *capitula* 20. In quibus nimius missarum & indulgentiarum usus coercetur Conc. tom. 9. p. 844. Subjicitur *appendix* de synodi habendæ formula ibid. p. 848. 1022.

LEYRENSE, apud monasterium S. Salvatoris in regno Navarræ sub Sanctio majori rege 11. Cal. Maii anno 1022. coactum: quo privilegia a se & prædecessoribus suis huic monasterio concessa Sanctius confirmavit, & sedes episcopalis, quæ jam penes hoc monasterium erat, ad antiquam ecclesiam Pampilonensem transfertur. Quod & in synodo Pampilonensi anno sequenti factum est. Vide quæ ex Hispanis historicis referuntur Conc. Hisp. tom. 3. p. 193. 1022.

AQUISGRANENSE, anno 1022. In quo controversia inter Piligrinum Coloniensem & Durandum Leodicensem, de 1022.

a Edit. nov. tom. 1. p. 604. b Exstat ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 297. c Canuti Leges Eccles. habentur ibid. p. 299.

Sæc. XI. ab an. M. subjectione monasterii Burcitani dirimitur. Vide Conc. tom. 9. p. 853.

1023. PAMPILONENSE, in regno Navarræ, 3. Cal. Octobris anno 1023. a 7. episcopis, præsidente Pontio archiepiscopo Ovetensi celebratum: quo episcopatus Pampilonensis, qui hactenus ob incommoda quædam, Barbarorum scilicet metum, in Leyrensi cœnobio sedem suam habuerat, ecclesiæ S. Mariæ Pampilonensis restitutus est. Exstat Sanctii regis hac de re *decretum*, episcoporum aliorumque subscriptionibus munitum, una cum Card. d'Aguirre notis Conc. Hisp. tom. 3. p. 195. Ad ann. 1032. hanc synodum referunt Baronius ad istum annum, & conciliorum Editores tom. 9. p. 935.

1023. MOGUNTINUM I. anno 1023. habitum. In quo multa collapsa, restituta sunt, & Otto Comes ab Hanistein ad meliorem frugem reductus est. Vide Conc. tom. 9. p. 854. & quæ ibi ex vita S. Gothardi notata sunt.

1025. ANSANUM I. in villa, non longe a Saona fluvio, quatuor a Lugduno leucis, in ecclesia S. Romani a pluribus archiepiscopis & episcopis anno 1025. habitum. In quo post longam disceptationem judicatum est, non licuisse archiepiscopo Viennensi sine permissu episcopi Matisconensis monachos apud Cluniacum ordinare. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 859. Binas synodos, sed nullius fere momenti, subjiciunt conciliorum Editores, nempe Moguntinam anno 1028. Karrofensem alteram eodem anno, qua Manichæorum hæresis condemnata est.

1027. HELENENSE, in prato Tulugiensi comitatus Rossilionis anno circiter 1027. sub Oliba episcopo Ausonensi, vices Berengarii Helenensis episcopi tunc temporis agente, habitum. In quo de treuga (ut barbare loqui amant horum temporum scriptores) & pace actum est, atque alia quæ ad disciplinam ecclesiasticam spectant, instaurata. Acta & canones numero 10. primus in lucem protulit Steph. Baluzius ad lib. 4. de concordia cap. 14. p. 251. Exinde in Conc. tom. 9. in Append. p. 1249. translata, & in Conc. Hisp. tom. 3. p. 197.

1029. LEMOVICENSE I. ad Vigennam fl. anno 1029. habitum. In quo declaratum est S. Martialem, sedis Lemovicensis conditorem, episcopum *Apostolicum* esse nominandum. Vide Conc. tom. 9. p. 860.

BITURICENSE, in Aquitania, anno 1031. Cal. Novembr. ab Aimone Bituricensi cæterisque Aquitaniæ episcopis celebratum. In quo de Martialis Lemovicensis apostolatu, aliisque negotiis ecclesiasticis agitur. Exstant *canones* 25. Conc. tom. 9. p. 864. Sæc. XI. ab an M. 1031.

LEMOVICENSE II. anno 1031. 18. Novembr. congregatum. In quo etiam de S. Martialis apostolatu, & multis ad disciplinam exclesiasticam spectantibus actum est. Exstant integra hujus synodi Acta prolixa admodum, binis sessionibus absoluta, paucis in fine desideratis, Conc. tom. 9. p. 869. 1031.

TRIBURIENSE, prope Moguntiam anno 1031. habitum. In quo quæstio de jejunio primi mensis ventilata est, decretumque ut siquando jejunium primi mensis, in ea hebdomada qua constat caput jejunii, sicut solet, eveniret, amborum jejuniorum celebritas una officii expletione compleretur. Vide Conc. tom. 9. p. 913. 1031.

PICTAVIENSE I. anno 1032. ab Isemberto Pictaviensi, pluribusque episcopis, abbatibus, monachis, &c. coactum. In quo de fide Catholica, & de rebus ecclesiasticis per vim & fraudem ablatis agitur. Agit de hac synodo Chronicon Malleacense, & ex eo conciliorum Editores tom. 9. p. 914. Plures conventus ecclesiasticos in Gallia circa hæc tempora habitos, sed nullius fere momenti memorant ibid. p. 937, &c. 1032.

LANDAVENSE I. circa ann. 1034. a Josepho episcopo Landavensi habitum. In quo Mouric rex Gualatmoricant ob violatum Refugium SS. Dubricii &c. anathematizatur. Acta ex MS. codice ecclesiæ Landavensis eruit Spelmannus Conc. Brit. tom. 1. p. 570 [a]. 1034.

CÆSENATENSE, in Flaminia ad Sapim fl. anno 1042. habitum. In quo Johannes episcopus clericorum in commune viventium societatem instituit, iisque alendis patrimonium assignat. Exstat *charta* fundationis apud Ughel. tom. 2. & Conc. tom. 9. p. 941. 1042.

CONSTANTIENSE I. anno 1044. habitum. In quo Henricus rex pacem diu desideratam omnibus regni sui provinciis confirmavit, teste Mariano Scoto ad annum 1044. 1044.

[a] Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 310.

SU-

Sæc. XI. ab an. M. 1046. SUTRINUM I. prope Romam, anno 1046. præſente Henrico celebratum. In quo Gregorius 6. *Gratianus* dictus, pontificatu cedere coactus eſt. Agit de hac ſynodo Hermannus Contractus, & ex eo conciliorum Editores tom. 9. p. 943. Confer Baron. ad ann. 1046. num. 12.

1046. ROMANUM II. anno 1046. a Clemente 2. papa celebratum. In quo ſtatutum eſt ut Ravennati epiſcopo ſecundus a pontifice Romano locus in conciliis, abſente imperatore, tribuatur. Exſtat Clementis *epiſtola ſynodalis* apud Ughel. Ital. Sacr. tom. 2. p. 360. & Conc. tom. 9. in Append. p. 1251.

1047. [a] ROMANUM III. anno 1047. ſub Clemente 2. ad reformandum eccleſiæ ſtatum, præcipue contra Simoniacos, habitum. Sancitum eſt, ut quicunque a Simoniaco conſecratus eſſet, neſcius illum eſſe Simoniacum, quadraginta dierum pœnitentiam ageret, & ſic in accepti ordinis officio miniſtraret. Hujus ſynodi mentionem facit Petrus Damiani Epiſt. ad Hen. Ravennat. inter Opuſc. ejus num. 6. cap. 35. tom. 3.

1049. ROMANUM IV. anno 1049. ſub Leone 9. habitum. In quo ſuperioris ſynodi Romanæ adverſus Simoniacos decretum confirmatur. Statutum etiam, omnes clericos ab hæreticis redeuntes ordines quidem receptos retinere, ad altiores autem gradus non eſſe promovendos. Vide Herman. Contract. ad annum 1049. & Petr. Damian. Epiſt. ſupra citat.

1049. RHEMENSE I. anno 1049. a Leone 9. papa præſente, plurimiſque epiſcopis celebratum. In quo multa ad morum & diſciplinæ reformationem ſancita ſunt, ignavi epiſcopi arguuntur, novi in Gallia hæretici damnantur. Exſtant Acta integra una cum iis quæ tum anteceſſerunt, tum ſequuta ſunt, & *canones* 12. Conc. tom. 9. p. 1028.

1049. MOGUNTINUM II. ann. circiter 1049. a 42. epiſcopis celebratum. In quo, inter alia, Simonia & conjugia clericorum damnata ſunt. Vide quæ de hac ſynodo, ex variis Germaniæ hiſtoricis Hermanno, Adamo Bremenſi, & Lamberto Schaffnab. congerunt conciliorum Editores tom. 9. p. 1046.

1050. ROTHOMAGENSE I. anno 1050. a Malgerio archiepiſcopo, Hugone Ebroicenſi, & Roberto Conſtantienſi habitum. Ad diſciplinam eccleſiaſticam ſpectant qui conditi ſunt *canones* 19. Habentur una cum epiſtola ſynodica Conc. tom. 9. p. 1047. Sæc. XI. ab an. M.

ROMANUM V. anno 1050. a Leone 9. papa celebratum. In quo Berengarius propter dogma Euchariſticum damnatus eſt. Lanfrancus, qui interfuit, cauſam ſuam dixit, pravique rumoris maculam, quam ei inuſſerant adverſarii, abſterſit, fidem ſuam expoſuit, expoſitam ſacris teſtimoniis & argumentis confirmavit, unde mox ab omnibus abſolutionis ſententiam retulit. De hac ſynodo præcipue agit ipſe Lanfrancus in opere contra Berengarium; cujus verba proferunt conciliorum Editores tom. 9. p. 1052. Præmittitur huic ſynodo Anonymi cujuſdam, hujus fere temporis, ſcriptoris opuſculum de Berengarii hæreſiarchæ damnatione multiplici. Subjicitur Berengarii ad Lanfrancum *epiſtola*. 1050.

BRIONENSE, in Normannia, anno 1050. concurrente non levi epiſcoporum, aliorumque eruditorum numero, habitum. In quo, præſente ipſomet Berengario, doctrina hujus ventilata, excuſſa, & refutata eſt. Agit de hoc conventu potius quam ſynodo Durandus Troarnenſis lib. de Corp. & Sang. Chriſti. Vide Conc. tom. 9. p. 1054. Confer quæ ibidem notavit Gabr. Coſſartius. 1050.

VERCELLENSE, Cal. Septembr. anno 1050. aliis 1053. præſidente pontifice celebratum. In quo Johannis Scoti de Euchariſtia liber, & doctrina Berengariana damnantur, teſte Lanfranco qui & ipſe interfuit lib. adverſ. Berengar. quem ſupra citavimus. Subjiciuntur huic ſynodo Aſcelini & Berengarii literæ mutuæ poſt Vercel. Concil. datæ Conc. tom. 9. p. 1056. de tempore hujus ſynodi agit Coſſartius Not. ad hoc concilium. 1050.

PARISIENSE I. anno 1050. 17. Cal. Novemb. præſente Henrico rege habitum. In quo Berengarius iterum damnatus eſt. Meminit Durandus Troarnenſis lib. ſupra citato. Durandi Leodicenſis ad Henricum regem, & Berengarii ad Ricardum epiſtolæ exhibentur Conc. tom. 9. p. 1061. Conſulas quæ de hac ſynodo Gabr. Coſſartius ibid. notavit p. 1060. 1050.

COYACENSE, (quod diœceſis Ovetenſis in Hiſpania caſtrum erat) ſub Ferdinando 1. pro reformandis moribus eccleſiæ, anno 1050. a 9. epiſcopis celebratum. Exſtant hanc in rem *capitula* 13. Conc. tom. 9. p. 1063. 5. priora decreta eodem ſermone veteri Hiſpanico, quo con- 1050.

[a] Conf. Pagium ad an. 1047. n. 1.

cepta & expressa fuerunt a Ferdinando rege & episcopis, exhibet Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 212. qui & ipsos canones ad exemplar MS. Toletanum recognitos edidit ibid. p. 209.

1051. ROMANUM VI. anno 1051. a Leone 9. habitum. In quo Gregorius episcopus Vercellensis adulterii accusatus & depositus; deque iis qui a Simoniacis ordinati fuerant, actum est. Vide Conc. tom. 9. p. 1066. Anno superiori concilium apud Sipontum habuit Leo pontifex, quo duos archiepiscopos deposuit, quod pretio & mercede officium suum essent assequuti. Hæc ex Wiberto notant conciliorum Editores, ibid. p. 1066.

1052. LEMOVICENSE III. anno 1052. habitum. In quo Icterius in episcopum Lemovicensem electus, a metropolitano & suffraganeis ordinatur. Exstat *epistola synodalis* Conc. tom. 9. p. 1068.

1053. SANDIONYSIANUM, anno 1053. a multis episcopis & magna procerum frequentia celebratum. In quo S. Dionysii reliquiæ detectæ & recognitæ sunt. Historiam refert Rigordus in vita Philippi Aug. apud du Chesn. Hist. Franc. tom. 5. p. 18. Vide Conc. tom. 9. p. 1069.

1053. ROMANUM VII. anno 1053. habitum. In quo Gerardus Leucorum episcopus in sanctorum numerum refertur; & Aquileiensis & Foro-Juliensis diœcesium limites statuuntur. Vide Herman. Contract. ad hunc annum, p. 335.

1054. NARBONENSE I. a Gaufrido archiepiscopo & 10. episcopis 8. Cal. Septem. anno 1054. habitum. In quo ad pacem firmandam, & corrigendum ecclesiæ statum sancita sunt *capitula* 29. Habentur Conc. tom. 9. p. 1072. a Steph. Baluzio in P. de Marca opere de Concord. Sacerd. & Imp. prius edita, lib. 4. c. 14. p. 252.

1054. MOGUNTINUM III. anno 1054. habitum. In quo Gebehardus Eistetensium episcopus in pontificem electus Romam mittitur, ibique ordinatus Victoris II. nomen accepit. Vide Append. ad Herman. Contract. ad annum 1054. p. 336.

1055. FLORENTINUM I. a Victore 2. papa, præsente etiam Henrico imperatore, anno 1055. contra alienatores rerum ecclesiasticarum celebratum, qui sub anathematis pœna damnati sunt. Vide Conc. tom. 9. p. 1079. & Petri Damiani lib. 4. epist. 12. p. 356. qui *plenarium concilium* vocat.

LUGDUNENSE I. anno 1055. ab Hildebrando pontificis legato, adversus Simoniacos habitum. In quo archiepiscopus quidam Simoniæ miraculose convictus esse dicitur. Vide Baron. ad ann. 1055. & quæ aliunde notantur Conc. tom. 9. p. 1080. 1055.

TURONENSE I. anno 1055. præsente Hildebrando pontificis legato habitum. In quo Berengarius, damnata sua de Eucharistia sententia, ecclesiæ Catholicæ, seu verius Romanæ, fidem professus est [a]. Vide quæ ex Guitmundo & Lanfranco huc referunt conciliorum Editores Conc. tom. 9. p. 1081. 1055.

COLONIENSE, anno 1056. habitum. In quo, mediante Victore papa (cui Henricus imperator moriens filium suum commendaverat) Balduinus & Godefridus Flandriæ Comites cum Henrico rege adhuc puero reconciliati sunt. Vide Conc. tom. 9. p. 1082. 1056.

NARBONENSE II. apud S. Ægidium anno 1056. habitum. In quo nonnulla de ecclesiarum & monasteriorum libertate statuta sunt. Exstant *decreta* 3. Conc. tom. 9. p. 1082. quæ ex archivo archiepiscopi Narbonensis deprompsit Cl. Baluzius in Concord. Sacerd. & Imp. lib. 4. cap. 14. p. 254. 1056.

LANDAVENSE II. anno 1056. sub Hergualdo episcopo habitum. In quo familia regis, ob vim medico cuidam episcopi nepoti illatam, excommunicatur. Acta ex archivis ecclesiæ Landavensis dedit Spelmannus Conc. Brit. tom. 1. p. 625. & exinde Conc. tom. 9. p. 1083 [b]. 1056.

TOLOSANUM I. anno 1056. ab 18. episcopis, contra Simoniam, aliaque cleri & populi vitia, celebratum. Exstant hanc in rem *canones* 13. Conc. tom. 9. p. 1084. Berengarii Vice-comitis Narbonensis, adversus Guifredum, archiepiscopum Narbonensem *querimonia* huic synodo oblata, habetur ibid. in Append. p. 1254. a Baluzio primum in lucem prolata Conc. Gal. Narbon. p. 8. 1056.

[a] Non sententiam suam abjecit, sed postquam nullam præter communem ecclesiæ sententiam de Eucharistia fovere dixit, panemque ac vinum in sacrificio ecclesiæ meras tantum umbras ac figuras vacuas esse negavit, idque propriæ manus subscriptione confirmavit, dimissus est, ut nos docet *Cosinus* in Hist. Transubstantiationis p. 137. [b] Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p 314.

COM-

Sæc. XI. ab an. M. 1056. COMPOSTELLANUM, an. 1056. a Cresconio archiepiscopo ad disciplinam ecclesiasticam reformandam celebratum. Quo fine conditi sunt *de Canonicorum, Abbatum, Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum, Sanctimonialium vita*, aliisque *canones* 6. Hos primus extulit Tamaius Salazar in Martyrol. Hisp. Mart. 10. qui hanc synodum ad annum 1031. refert, ubi etiam eos exhibet Card. d' Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 199. Postea vero meliora doctus, sententiam de tempore mutavit, & ad an. 1056. cum Baronio retulit. De quo pluribus disputat ibid. p. 218. ubi hos canones ex Cod. MS. emendatos iterum exhibet.

1057. ROMANUM VIII. anno 1057. 14. Cal. Maii a Victore 2. papa in basilica Constantiniana habitum. In quo Marsorum episcopatus, in duos olim divisus, in antiquum statum, sublata illa divisione, iterum reformatus est. Vide Conc. tom. 9. p. 1087. Hæc nos docet Stephani 9. papæ epistola ad Pandulphum episcopum Marsicanum, quæ habetur ibid. p. 1089.

1059. SUTRINUM II. anno 1059. habitum. Quo Benedictus pseudo-papa, cognomento *Mincius*, depositus, omnique sacerdotali officio privatus est. Vide Conc. tom. 9. p. 1098.

1059. [a] ROMANUM IX. anno 1059. a Nicolao 2. papa & 113. episcopis celebratum. In quo Berengarius, abnegata sua sententia, ecclesiæ Romanæ doctrinam iterum amplexus est, fidemque suam juramento firmavit: plura etiam de Romani pontificis electione, de Simoniacis, aliisque disciplinæ capitibus, decreta sunt. Exstant *capitula* 13. aliaque collectanea, & in his, juramenti Berengariani formula [b], cum notis Binii Conc. tom. 9. p. 1099. Episcoporum hujus synodi subscriptiones ex codice Vaticano 1984. habentur ibid. in Append. p. 1259.

1060. TURONENSE II. anno 1060. Cal. Martias, a Stephano pontificis legato, & 10. episcopis habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 10. in quibus præcipue adversus Simoniacas conventiones cautum est, Conc. tom. 9. p. 1108.

1060. JACCITANUM, in Aragonia ad radices Pyrenæorum, a 9. episcopis præsidente Austindo archiepiscopo Auxiano anno 1060. vel juxta Card. d'Aguirrium 1063. habitum. In quo, abrogato Gothico precandi ritu, Romanus introducitur, & sedes episcopalis ab Osca ad Jaccam translata est. Hæc ex Hieronymo Surita referunt conciliorum Editores tom. 9. p. 1111. Exstat *canon* unicus, nempe *ut causæ clericorum soli episcopo & Archidiaconis discutiendæ relinquantur*, apud Card. d' Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 229. Sæc. XI. ab an. M.

BASILIENSE, anno 1061. a Longobardiæ præcipue episcopis habitum. In quo decretum est pontificem Romanum non aliunde quam ex Longobardia (quam *Paradisum Italiæ* appellabant) eligendum esse. Vide quæ ex Petro Damiano habent conciliorum Editores tom. 9. p. 1155. 1061.

OSBORIENSE, alicubi in Germania, anno 1062. in festo SS. Simonis & Judæ, autoritate S. Annonis archiepiscopi Coloniensis, præsente Henrico rege, celebratum. In quo post longam disputationem Cadalous pseudo-papa communi suffragio comdemnatur, & Alexandri electio confirmatur. Exstat prolixa illa *disputatio* synodalis inter regis advocatum & Romanæ ecclesiæ defensorem Conc. tom. 9. p. 1156. 1062.

PINNATENSE, in Aragonia, in monasterio apud S. Johannem Rupensem, anno 1062. 7. Cal. Jul. de disciplina & ordine ecclesiastico habitum. Exstant Acta apud Hieron. Blancam in Comment. rerum Aragonensium, & exinde notis Cossartii illustrata Conc. tom. 9. p. 1173. & apud Aguirrium Notit. p. 209. & cum notis variorum Conc. Hisp. tom. 3. p. 226. 1062.

ROMANUM X. anno 1063. a centum & amplius episcopis sub Alexandro 2. papa celebratum. In quo occasione Petri episcopi Florentini, hæresis & Simoniæ accusati, adversus Simoniacos agitur. Exstant hanc in rem *capitula* 11. Conc. tom. 9. p. 1173. 1063.

CABILONENSE I. anno 1063. præsente Petro Damiano, pontificis legato, & 13. episcopis, adversus Drogonem Matisconensem, qui privilegia Cluniacensia violaverat, habitum. Exstant Acta ex Cluniacensis cœnobii tabulis compendio desumpta Conc. tom. 9. p. 1177. 1063.

MANTUANUM, anno 1064. habitum. In quo Cadalous pseudo-papa iterum damnatus est, & Alexander ab objecto Simoniæ crimine purgatur. Quæ hac de re referunt historici, Nicolaus Aragonius, 1064.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p. 27. b Ab Humberto Cardinali, ut traditur, præscripta, uti nos docent *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 900. & *Cosinus* in Hist. Transubstantiationis p. 138.

Sigebertus, Otto Frisingensis, vide Conc. tom. 9. p. 1179.

1064. BARCINONENSE, anno 1064. præsente Hugone pontificis legato, congregatum. In quo legibus Gothicis abrogatis, quibus Catalauni utebantur, novæ introductæ sunt, Hispanis nihilominus ritum precandi Gothicum abolere recusantibus. Vide Conc. tom. 9. p. 1180. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 232.

1065. TULUGIENSE, aliis *Helenense*, in Tulugiensi prato comitatus Rossilionis haud procul a Perpiniano in diœcesi Helenensi sub Guifredo archiepiscopo Narbonensi, a pluribus episcopis & magnatibus circa annum 1065. celebratum. In quo ad treugam & pacem firmandam nonnulla de clericorum libertatibus, ecclesiarum immunitate & privilegiis, aliisque statuuntur. Exstant Acta & *capitula* 13. quæ ex tabulario regio Barcinonensi primus eruit Stephanus Baluzius ad lib. 4. de concordia cap. 14. p. 250. Hinc deprompserunt conciliorum Editores tom. 9. p. 1184. & Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 233. de tempore differit Gabr. Cossartius loc. citat. p. 1186. Certe non levem hac in parte litem movet Cl. Baluzius, cui non pauca sunt, quæ concilii nostri tempus dubium reddere videntur. Argumenta utrinque expendit, nec tamen sententiam definitivam proferre ausus est. Verum hoc circiter tempore habitum fuisse maxime probabile est.

1065. ROMANUM XI. anno 1065. sub Alexandro 2. papa habitum. In quo nova Incestuosorum hæresis damnatur. Mota quippe erat a jurisconsultis quibusdam quæstio, & acriter defensa de gradibus consanguinitatis, sc. quod germani fratres vel sorores inter se sint in secundo gradu, filii eorum vel filiæ in quarto, nepotes vel neptes in sexto, ac proinde propinquitatis gradus eadem ratione, qua in successionibus numerandos esse. Et hanc Incestuosorum vocabant hæresin. Exstat *decretum* synodale apud Gratianum, & Conc. tom. 9. p. 1181. Eodem anno habita altera ibidem synodo eadem hæresis secunda vice damnata est. ibid. p. 1182.

1066. WESTMONASTERIENSE I. anno 1066. præsente rege Edwardo Confessore, a Stigando Cantuariensi, & Eldredo Eboracensi, cæterisque episcopis, Comitibus &c. celebratum. In quo de monasterii S. Petri dotatione, privilegiis, & asylo actum est. Habentur hac de re variæ regis & pontificis chartæ apud. Spelman. [a] Conc. Brit. tom. 1. p. 628. & Conc. tom. 9. p. 1186. Exstant Edwardi *leges ecclesiasticæ*, incertum quo anno editæ, quas Gulielmus Conquæstor anno regni sui quarto postea confirmavit, apud Lambard. Archaionom. p. 138. Edit. Cantab. & Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 619. exinde Conc. tom. 9. p. 1020 [b].

AUSONENSE, in diœcesi Ausonensi circa annum 1068. celebratum. In quo de pace & treuga, ut vocatur, actum est, & inter alia usus purgationis per judicium aquæ frigidæ confirmatur. Exstant *constitutiones*, sive *capitula* 7. de immunitate ecclesiæ, de clericis, monachis, monialibus, & viduis, aliisque. Primus extulit Steph. Baluzius Append. ad P. de Marca Marcam Hispan. Exinde Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3, p. 239. 1068.

AUSCENSE, in Novempopulania ad Egercium fl. anno 1068. ab Hugone Candido pontificis legato celebratum. In quo inter alia decretum est, ut omnes Vasconiæ ecclesiæ, exceptis ecclesiis S. Orientii, quartam decimarum partem ecclesiis cathedralibus persolverent. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 1195. Dacher. Spicil. tom. 2. p. p. 592 [c]. 1068.

TOLOSANUM II. præsidente Hugone cardinale pontificis legato, an. 1068. de episcopatu Lectorensi in monasterium converso, ex monasterio in sedem episcopalem restaurando, habitum; quod & factum est. Aderant præter abbates episcopi 11. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 1196. 1068.

MOGUNTINUM IV. anno 1069. autoritate Sigefridi episcopi Moguntini celebratum. In quo de causa Henrici 4. regis, Bertam conjugem suam repudiare volentis actum est. Verum repugnantibus Petro Damiano pontificis legato, cunctisque qui aderant principibus, consilium imperatoris irritum factum est, qui tamen postea Bertam parum benigne tractavit. Exstat Sigefridi hac de re *epistola* ad Alexandrum papam 2. Conc. tom. 9. p. 1200. Etsi quoad Sigefridum ipsum rem plane narret Lambertus Schafnab. in Chron. ad annum 1069. 1069.

ANSANUM II. anno 1070. habitum. In quo Achardus Cabilonensis episcopus monasterium S. Laurentii monasterio S. Mar- 1070.

a Asservantur MSS. in Bibl. Cott. sub Othone A. 16. n. 18. exstant ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 316. b Item *Wilkins* ibid. p. 310. c Edit. nov. tom. 1. p. 625.

tini

Sæc. XI. ab an. M. tini in insula Barbarensi sito donat. Vide Conc. tom. 9. p. 1201.

1070. WINTONIENSE II. præsente rege & pontificis legato, anno 1070. celebratum. In quo Stigandus archiepiscopus Cantuariensis, ob perjuria, homicidia, aliaque graviora crimina, deponitur. Rem fusius narrat Ord. Vitalis Hist. Eccl. lib. 4. p. 516. & R. Hovedenus in suis Annalibus ad annum 1070. fol. 259. p. 2 [a]. ut alios mittam.

1070. WINDLESHORENSE, anno 1070. ab Hermenfredo pontificis legato, crastino Pentecostes habitum. In quo, in Anglia Normannis jam omnia tenentibus, Agelricus Australium Saxonum episcopus, nulla quod sciam objecta culpa, immo paulo post Marleburgi in custodiam datus, & abbates aliquot depositi sunt. Vide R. Hovedenum ut & Ordericum Vitalem locis supra citatis.

1071. PEDREDANUM, anno 1071. coram Willielmo 1. a Lanfranco Cantuariensi, aliisque episcopis, & regni primatibus celebratum. In quo dirempta est lis inter Wulstanum Wigorniensem & Thomam Eboracensem, qui ecclesiam Wigorniensem, ejusque prædia & possessiones sedi suæ subjicere voluit. Decretumque est, ecclesiam Wigorniensem ab omni usurpatione liberam esse, prout fundatores ejus ipsam reliquerant. Refert hæc Radulphus de Diceto Abbrev. Chron. ad ann. 1071. p. 483.

1071. MOGUNTINUM V. anno 1071. 18. Cal. Septembr. sub Sigefrido archiepiscopo coactum. In quo Carolus episcopus Constantiensis electus, Simoniæ & sacrilegii a clericis suis accusatus, non modo consecrationem obtinere non potuit, sed & depositus est. Exstant hujus synodi Acta a Lamberto Schaffnab. relata Conc. tom. 9. p. 1204. Ipsa vero Acta integra ibid. p. 1206.

1072. ANGLICANUM I. anno 1072. celebratum, Wintoniæ inchoatum, Windleshoriæ absolutum. In quo sedis Cantuariensis primatus super Eboracensem asseritur & confirmatur, & utriusque archiepiscopatus jura statuuntur. Exstant synodi Acta, & variæ Lanfranci de hac aliisque canonicis rebus epistolæ Conc. tom. 9. p. 1211. Vide etiam Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 5. qui regis Willielmi 1. *attestationem* de primatu Cantuariensis ecclesiæ, cum subscriptionibus episcoporum & abbatum, ex MS. cod. Cottoniano primus exhibuit [b].

ROTHOMAGENSE II. an. 1072. a Johanne archiepiscopo, ejusque suffraganeis in basilica B. Mariæ celebratum. In quo, facta fidei Catholicæ de SS. Trinitate confessione, editi sunt disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 24. nempe de confectione & distributione S. Chrismatis, de jejuniis, de 4. jejuniorum temporibus, &c. Habentur apud Orderic. Vital. Hist. Eccl. lib. 4. p. 529. Et Conc. tom. 9. p. 1225. Sæc. XI. ab an. M 1072.

ERPHORDIENSE I. in Thuringia a Sigefrido archiepiscopo Moguntino anno 1073. 6. Idus Martii in causa Decimationum Thuringiæ habitum. Ubi omnia fere in gratiam Henrici regis, quo jure, quave injuria acta sunt. Causam utrinque dicebant sophistæ undique acciti, ut canones in ejusce rei gratiam interpretarentur. Quin non leves armatorum copias secum habuit Henricus, quibus eos, siqui forte negotium interturbare conarentur, militari manu coerceret. Hæc nos docet Lamb. Schaffnaburgensis ad hunc annum p. 486. Confer quæ notantur Conc. tom. 9. p. 1230. Ubi etiam Sigefridi Moguntini ad Alexandrum papam & Hildebrandum archidiaconum *epistola* 2. exhibentur. 1073.

CABILONENSE II. anno 1073. habitum. Quid in eo præstitum sit, non liquet; quid vero post illud, de Hugonis episcopi Diensis electione in locum Lancelini ob Simoniam depositi, factum sit, habes Conc. tom. 10. p. 308. Confer Append. p. 1811. 1073.

ROTHOMAGENSE III. a Johanne archiepiscopo in basilica B. Mariæ anno 1074. habitum. In quo post disputationem de fide S. & individuæ Trinitatis, ad ecclesiæ disciplinam rectius ordinandam & melius custodiendam, editi sunt *canones* 14. qui habentur Conc. tom. 10. p. 310. Quibus aliarum quarundam synodorum *capitula* subjiciuntur. 1074.

ROMANUM XII. pro reformando ecclesiæ statu, sub Gregorio 7. anno 1074. in prima hebdomada Quadragesimæ celebratum. In hac synodo repressi sunt sacerdotes concubinarii; Hispaniarum ecclesiis mandatum, ut Romanum ordinem atque officium recipiant; Guischardus Normannorum princeps anathemati subjectus, ut alia prætercam. Exstant *capitula* 24. prolixa cum Gregorii papæ *apologetico* super decreta in hac synodo contra Simoniacos & incontinentes sacerdotes promulgata Conc. tom. 10. p. 314. Anno sequenti, eo- 1074.

[a] Et ex Hovedeno *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 322.

[b] Exhibuit etiam *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 324.

 dem loco, & de iisdem causis coacta est altera synodus; de qua vide ibid. p. 344.

1074. ERPHORDIENSE II. anno 1074. mense Octobri ab archiepiscopo Moguntino congregatum. In quo Romanæ synodi decretum contra clericos concubinarios jussu Gregorii papæ est promulgatum. Vide Greg. 7. Epist. 4. Lambert. Schaffnaburgensis, qui hoc tempore vixit, in Chron. p. 506. hanc synodum ad hunc annum diserte refert. Nec tacet quanto fervore & quam animosa obstinatione Romano huic decreto sese opposuerint ejusce temporis clerici, his verbis. *Adversus hoc decretum protinus vehementer infremuit tota factio clericorum, hominem* (Gregorium 7.) *plane hæreticum, & vesani dogmatis esse clamitans, qui oblitus sermonis Domini, quo ait,* Non omnes capiunt hoc verbum, qui potest capere, capiat: *& apostoli*; qui se non continet, nubat: melius est enim nubere quam uri; *violenta exactione homines vivere cogeret ritu angelorum, & dum consuetum cursum naturæ negaret, fornicationi & immunditiæ fræna laxaret: quod si pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium, quam conjugium deserere; & tunc visurum eum cui homines sorderent, unde gubernandis per ecclesiam Dei plebibus angelos comparaturus esset.* Archiepiscopus Moguntinus cum se neque persuasionibus neque minis proficere videret, blandis verbis clericorum animos frustra emollire conatus est, & tandem soluta synodo rem distulit, postquam sententiam pontificis promulgasset.

1075. MOGUNTINUM VI. anno 1075. mense Octobri sub Sigefrido archiepiscopo celebratum. Aderat inter alios Curiensis episcopus, cui papa sub interminatione gradus & ordinis sui in mandatis dederat, ut presbyteros omnes, qui intra diœcesin essent, cogeret aut impræsentiarum conjugibus renunciare, aut se in perpetuum sacri altaris ministerio abdicare. Quod dum præstare nititur, clericorum & verbis & manibus ita contusus est, ut vix vita salva e synodo evasit. Quare rei difficultate territus, nec ulterius promovere ausus, sententiæ executionem ipsi papæ reliquit. Testatur hæc Lamb. Schaffnaburgensis ad annum 1075. p. 515.

1075. ANGLICANUM II. anno 1075. vel hoc circiter tempore sub Lanfranco Cantuariensi habitum [a]. Quo statutum est, virgines & matronas, quæ ad fugiendam Normannorum libidinem ad monasteria se contulerant, velumque susceperant, non teneri quin ad sæculum, si velint, redire possint. Vide Eadmeri Hist. lib. 3. p. 57. & Conc. Brit. tom. 2. p. 7 [b]. Anglicani etiam concilii anno 1074. quo S. Wulstanus injuste depositus est, ex ejus vita apud Surium meminerunt conciliorum Editores tom. 10. p. 344.

[c] LONDINENSE I. anno 1075. in ecclesia S. Pauli, præsidente Lanfranco Cantuariensi, pro reformandis ecclesiasticis constitutionibus & moribus ecclesiæ coactum. Exstant Actorum hujus synodi exemplaria tria, partim ex Malmesburiensi, partim ex vetustis codicibus MSS. prolata, apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 7. & Conc. tom. 10. p. 346 [d]. 1075.

WORMATIENSE, anno 1076. ab episcopis Germaniæ qui ab Henrici 4. Imp. partibus stabant, collectum. Quo Gregorium 7. pontificatu amovendum esse declararunt. Exstant Acta apud Lambert. Schaffnaburg. ad annum 1076. p. 524. & Hugon. Flaviniac. eodem anno. Confer etiam Conrad. Urspergens. in Chron. ad ann. 1076. p. 169. 1076.

WINTONIENSE III. anno 1076. (quod tamen antiquitatum Britannicarum autor ad annum 1074. refert) sub Lanfranco Cantuariensi, de prohibendo clericorum conjugio, & castitate servanda habitum. Exstant *capitula plurima* disciplinæ ecclesiasticæ, in hac synodo constituta partim ex libro Saxonico Wigorniensi, partim ex MS. Cottoniano eruta, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 12. & exinde Conc. tom. 10. p. 351 [e]. Est etiam synodus Wintoniensis hoc quidem anno habita, quæ an eadem fuerit, an diversa, non constat. Mihi diversa plane videtur, cum non pauca in ea statuta esse memorentur, quæ frustra in priori quæras, ut de causa Ailrici episcopi Cicestriensis, quæ canonice in hac synodo definita, & ad certum finem perducta est, ne de aliis dicam. Diversas plane synodos, & diversis temporibus habitas, facit autor antiquitatum Britannicarum in Vit. Lanfranc. p. 112, 114. diversas itidem Spelmannus, verum utramque in eundem reponit annum. Quæ in posteriori hac synodo acta sint, recensent dictæ antiquitates Britannicæ, & ex iis Spelmannus loc. citat. 1076.

ROMANUM XIII. anno 1076. sub Gregorio 7. in ecclesia Constantiniana celebratum. In quo Henricus Imp. Sigefri- 1076.

a Habetur MS. in bibl. Cott. sub *Cleopatra* E. 1. n. 7. b Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 362. c Exstat una cum Conc. Winton. an. 1076. MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* D. 7. n. 57. d Item ap. *Wilkins* tom. 1. p. 363. seq. e Item ap. *Wilkins* ubi supra p. 365. seq.

dus

Sæc. XI. ab an. M. dus Moguntinus, Willielmus Trajectenſis, & Robertus Bambergenſis, epiſcopi, anathemati ſubjiciuntur, cæteris epiſcopis ad cauſam Romæ dicendam die ſtatuto citatis. Exſtant Acta Conc. tom. 10. p. 355.

1076. PAPIENSE, anno 1076. habitum. In quo epiſcopi Henrico adhærentes Romanæ ſynodi anathema in ipſum pontificem retorquebant. Meminit Gulielmus Bibliothecar. in vita Gregorii papæ 7.

1077. WESTMONASTERIENSE II. anno 1077. a pluribus epiſcopis & proceribus, ad cauſas cujuſlibet eccleſiæ audiendas & tractandas celebratum. Hujus concilii, ex charta Willielmi regis meminit Spelmannus Conc. Brit. tom. 2. p. 14 [a]. qui etiam Radulphum de Diceto teſtem citat.

1078. [b] PICTAVIENSE II. anno 1078. ab Hugone Dienſi epiſcopo pontificis legato habitum. In quo multa ad diſciplinam eccleſiaſticam ſpectantia ſtatuta ſunt. Exſtant *canones* 10. Conc. tom. 10. p. 367. Aliæ in Gallia ſynodi annis præcedentibus 1076, 1077. habitæ ſunt; nempe Anſana, Claromontenſis, Divionenſis, Auguſtodunenſis, ſive Æduenſis, obſcuræ quidem & nullius nominis, quæ, ſi tanti ſint, ex ipſis Actis peti poſſunt. ibid. p. 359.

1078. LONDINENSE II. anno 1078. adventus Normannorum 11. a Lanfranco Cantuarienſi habitum. In quo ſedes aliquot epiſcopales, Bathonienſis, Lincolnienſis, Sariſberienſis, Exonienſis, Ceſtrienſis, atque Ciceſtrienſis, ex oppidulis in urbes tranſlatæ ſunt. Wulſtanus etiam Wigornienſis epiſcopus, a Lanfranco ob imperitiam, revera quia Saxonici generis erat, notatus, & ſede ſua pene privatus, miraculo ſe ſervaſſe dicitur. In hoc etiam conventu, de religione Chriſtiana conſervanda actum eſt. Sed ante omnia, mores ſacerdotum parum puri, quam proxime fieri potuit, ad priſcorum patrum regulam revocati ſunt, eſtque illis in poſterum recte vivendi modus præſcriptus. Diſerte hæc refert ad hunc annum, qui unus pene hujus ſynodi Acta recenſet, Polyd. Virgilius Hiſt. lib. 9. p. 158 [c]. ut mirari liceat Spelmannum noſtrum, Conciliorumque editores, neſcio quo errore ductos, eandem ſynodum iiſdem Polydori verbis tum ad annum 1070. tum ad hunc ipſum annum retuliſſe. Depoſitionis Wulſtani, ejuſque reſtitutionis per Lanfrancum in ſynodo factæ meminit Bravonius monachus Wigornienſis in Vit. S. Wulſtani apud Sur. Januar. 19. num. 5, 6. Quod Surius quidem, neſcio unde ductus, ad annum 1074. refert, ac proinde diverſum a noſtro concilium facit. Ex MS. Cod. Cottoniano, quinque concilia ſub Lanfranco habita; nempe Londinenſe, Wintonienſia 2. Glocceſtrienſia 2. memorat Spelmannus Conc. Brit. tom. 2. p. 15. Quid vero in iis geſtum ſit nos non docet. Sæc. XI. ab an. M.

[d] ROMANUM XIV. anno 1078. ſub Gregorio 7. papa, & centum circiter epiſcopis congregatum. In quo Guibertus Ravennas, Tedaldus Mediolanenſis, aliique plures Henricianæ partis epiſcopi excommunicati ſunt. Exſtant hujus ſynodi Acta Conc. tom. 10. p. 369. 1078.

[e] ROMANUM XV. eodem anno. 3. Cal. Decembr. ſub Gregorio papa in eccleſia Conſtantiniana habitum. In quo Nicephorus Botoniates, qui, Michaele detruſo, imperium per vim ſibi arripuerat, excommunicatur, Guibertus Ravennas deponitur, & multa contra Simoniacos, concubinarios, & bonorum eccleſiaſticorum prædones decreta ſunt. Exſtant Acta & *capitula* 13. Conc. tom. 12. p. 371. Subjecta eſt Henrici imperatoris ad Gregorium *epiſtola*. 1078.

ROMANUM XVI. anno 1079. menſe Februario ſub Gregorio 7. papa habitum. In quo Berengarius, poſtquam ſententiam de Euchariſtia ſæpius mutaſſet, dogma ſuum ſub ſolenni formula iterum abnegavit [f], Brunone Aſtenſi cum eo in arenam deſcendente. Exſtant ſynodi Acta Conc. tom. 10. p. 378. 1079.

ARMORICUM, in minori Britannia, anno 1079. præſente legato apoſtolico, ad proſcribendas falſas pœnitentias, quibus peractis peccatores, uti mos erat, abſolvi ſolebant, habitum. Vide Greg. 7. lib. 7. epiſt. 10. 1079.

BURDIGALENSE, præſente Amato pontificis legato, an. 1079. vel ſequenti, habitum. In quo Berengarius fidei ſuæ rationem reddidit, teſte Chron. Malleacenſi. Vide Conc. tom. 10. p. 381. 1079.

ROMANUM XVII. anno 1080. ſub Gregorio 7. papa celebratum. In quo imperium Henrico abrogatum Rodulpho collatum eſt, ea lege ne deinceps beneficiorum inveſtituræ a laicis conferantur, vel ac- 1080.

a Item *Wilkins* Brit. Conc. tom. 1. p. 367. b Conf. *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 57. c Et exinde *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 367. d Conf. *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 42. e Conf. *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 43. f Quod tamen an unquam fecerit non adeo liquet, ut nos docet *Coſinus* in Hiſt. Tranſubſtantiationis p. 141. Acta hujuſce Concilii cum *Berengarii* recantatione ex MS. Gemblacenſi exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 103. ſeq.

Sæc. XI. ab an. M. cipiantur, missa etiam ad Rodulphum corona aurea, solenni hoc versiculo inscripta,

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho.

Exstant Acta & *constitutiones* hujus synodi Conc. tom. 10. p. 381. Vide Append. ibid. p. 1830. Ubi Rodulphi & procerum imperii *propositio* in hac synodo contra Henricum 4. Imp. exhibetur. Eodem anno habita est synodus Wirtzeburgensis, cui præsederunt duo legati pontificii in causa Henrici Imp. Cum vero res ad exitum perduci non poterat, statutum est in partibus Ultramontanis colloquium hac de re fieri; quod, ut videtur, in hoc Romano concilio factum est.

1080. MOGUTINUM VII. anno 1080. habitum. In quo episcopi Henriciani, ob imperatorem excommunicatum, Gregorio pontifici anathema dixerunt. Exstant Acta ex Hugonis Flaviniacensis chronico desumpta, & archiepiscopi Saltzebergensis ad Hermannum Mettensem *epistola* Conc. tom. 10. p. 388.

1080. BRIXIENSE, in Lumbardia, anno 1080. a 30. imperatoriæ partis episcopis congregatum. Eadem est hæc cum priore synodus, Moguntia huc translata, aucto episcoporum numero, in qua Gregorius papa deponitur, & Guibertus Ravennas in ejus locum suffectus est. Habentur hujus concilii Acta apud Conrad. Urspergensem in Chron. ad hunc annum p. 171. Et exinde Conc. tom. 10. p. 389 [a].

1080. [b] LUGDUNENSE II. anno 1080. ab Hugone Diensi, pontificis legato habitum. In quo Manasses, qui sedem Rhemensem invaserat, damnatus & depositus est. Vide Greg. 7. epist. 17. lib. 8. & Conc. tom. 10. p. 389.

1080. BURGENSE, apud Hispanos in Castella veteri ad Arlanzam fluv. a Richardo abbate Massiliensi, cardinale & pontificis legato anno 1080. celebratum. In quo (referente Johan. Mariana *) antiqui canones in usum revocantur, prohibentur sacerdotum conjugia, Romani sacrorum ritus & divinorum officiorum ordo, ita volente Gregorio 7. papa, Hispaniarum ecclesiis imperati sunt, Missali tamen Gothico seu Mozarabico, quod per tot sæcula apud Hispanos invaluerat, nondum penitus abrogato. Officium illud a Leandro Hispalensi archiepiscopo vel institutum vel auctum, & ab Isidoro fratre ejus ac successore ad umbilicum perductum esse dicitur, inde nunc huic, nunc illi vulgo tributum. *Mozarabicum*, rectius *Mixt-arabicum* dictum, eo quod Christiani, qui cum Arabibus mixti Hispaniam incolebant, illud communiter usurparunt. In hac vero synodo primum prohiberi cœpit, plene aboleri non potuit. Quippe in plurimis ecclesiis cathedralibus & monasteriis ejus usus perduravit, & inquibusdam adhuc perdurat. Exeunte circiter sæculo 15. magnus ille literarum stator Francisc. Ximenius * cardinalis & archiepiscopus Toletanus hunc ordinem longo temporis tractu depravatum instauravit, instituto Toleti tredecim sacerdotum triumque ministrorum collegio, quos *Mozarabes sodales* appellavit; quibusque id muneris demandavit, ut hoc ritu sacra quotidie celebrarent, & ad eos sex Mozarabum ecclesiarum sacerdotia (in quibus ritus Mozarabicus constanter servatus fuerat) pertinere voluit; adhibitis viris peritissimis codices MSS. diligenter excussit, & Missale descriptum typis mandavit *Toleti* an. 1500. Cujus exemplaria rarissime reperiuntur, adeoque sub hoc concilio recudi fecit illustrissimus Cardinalis d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 258. utque majorem huic rei lucem affunderet, integra 14. capita, quæ hac de re ex professo agunt, ex Hispanico Latine versa, ex Eugenii Roblesii libro Hispanico de vita & gestis Card. Ximenii, qui prodiit *Toleti* anno 1604. itemque ex Card. Bonæ Rer. Liturg. lib. 1. cap. 11. diatribam *de missa Mozarabum* adjecit. De tempore hujus synodi disputat G. Cossartius Not. ad Conc. tom. 10. in Append. p. 1816.

* De reb. Hispan. l. 9. c. 11. p. 471.

* Alv. Gomez. de reb. gest. Fr. Ximenii l. 2. p 969. V. & Chron. Hispan. ad an. 717. p. 691.

JULIOBONENSE, apud Caletes prope Sequanam in diœcesi Rothomagensi, anno 1080. in festo Petecostes sub Willielmo Anglorum rege, ab episcopis & proceribus Normanniæ celebratum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 13. Conc. tom. 10. p. 391. Et apud Orderic. Vital. Hist. Eccles. lib. 5. p. 552. 1080.

LINGONENSE, anno 1080. adversus Laicorum investituras habitum. Vide Conc. tom. 10. p. 397. Sed ut verum fatear, concilium hoc nulla certa autoritate nititur, adeoque locum & dignitatem suam ægre sustinebit. Eodem anno in synodo Santonensi cœnobium Regulæ ad Garumnam fl. renitente Raymundo episcopo Vasatensi, Floriacensibus monachis adjudicatum est. Vide Conc. loco citato. 1080.

ROMANUM XVIII. anno 1081. sub Gregorio 7. papa habitum. In quo Henricus 1081.

[a] Habentur etiam in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 132. [b] Conf. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 9. p. 60. seq. [c] Conf. etiam *Edmundum Martene* de antiquis Ecclesiæ ritibus vol. 1. p. 457.

cus imperator, illique adhærentes episcopi iterum excommuncati sunt. Vide Conc. tom. 10. p. 398 [a].

1084. ROMANUM XIX. anno 1084. sub Gregorio 7. papa habitum. In quo Henricus Imp. & Guibertus antipapa novo anathemati subjiciuntur. Vide Bertholdum ad annum 1084. p. 354. Anno superiori habita fuerat Romæ eadem de re synodus, sed in qua nihil fere actum est. Vide Conc. tom. 10. p. 401.

1085. [b] QUINTILINIBURGENSE, in celebri monasterio in Saxonia, prope Halberstadium, anno 1085. præsente pontificis legato habitum. In quo Henricianorum (quam vocant) hæresis, eorum nempe qui pro imperatorum juribus adversus papales usurpationes strenue contendebant, damnata est. Exstant Acta, &, qui disciplinæ ecclesiasticæ sunt, *canones* 7. Conc. tom. 10. p. 404. omnia ex Bertholdo Constantiensi desumpta ad ann. 1085. p. 356.

1085. [c] COMPENDIENSE, præsidente Raynaldo metropolitano Rhemensi anno 1085. habitum. In quo probata est monasterii S. Cornelii Compendiensis ad Isaram fluvium exemptio a Jurisdictione episcopi Suessionensis. Exstant hac de re Acta Conc. tom. 10. p. 406.

1085. MOGUNTINUM VIII. anno 1085. mense Maio habitum. In quo Gregorio deposito, Guibertum juste subrogatum fuisse declaratur. Vide Sigebert. in Chron. ad annum 1085. Berthold. Append. ad Herm. Contract. eodem anno p. 357. plura Conc. tom. 10. p. 409. & in Append. p. 1831. Quin & in hoc concilio omnes episcopi imperatori rebelles deponendi judicantur, teste Conrad. Urspergensi hoc anno p. 172.

1086. TOLETANUM, anno 1086. 15. Cal. Januar. maximo episcoporum, abbatum, procerumque conventu celebratum. Quo Bernardus S. Facundi abbas archipræsul Toletanus communi suffragio constitutus est, & Alphonsus 6. rex ecclesiam Toletanam, a Saracenorum tyrannide nuper liberatam, plurimis arcibus, oppidis, & municipiis liberaliter dotavit. Latius hæc Johan. Mariana lib. 9. c. 17. Et ex eo d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 287.

1087. CAPUANUM, anno 1087. habitum. Quo Victor Beneventanus papa consecratur, resumptis insignibus pontificalibus, quæ præter voluntatem electus ante resignaverat. Vide Leon. Ostiens. qui intererat, lib. 3. cap. 67. fol. 119.

BENEVENTANUM I. anno 1087. coactum. Quo Guibertus antipapa cum suis sibi adhærentibus excommunicatur, damnantur laicorum investituræ, nec cum ejusmodi episcopis, abbatibus, clericisve communicandum, qui beneficium vel dignitatem aliquam ab eis recipere præsumpserint. De hac synodo agit Leo Ostiensis lib. 3. c. 71. fol. 121. ubi ejus Acta fuse refert. 1087.

ROMANUM XX. anno 1089. sub Urbano 2. papa & 115. episcopis celebratum. Quo Gregorii 7. & Victoris 3. adversus Guidonem antipapam & Henricum Imp. res gestæ confirmantur: Guiberto antipapa a Romanis urbe pulso, ac jurejurando pollicente se sedem apostolicam non amplius invasurum. Vide Berthold. Const. ad ann. 1089. p. 363. 1089.

[d] MELFITANUM, in Apulia, anno circiter 1089. magno episcoporum numero celebratum. In quo Rogerius dux pontifici fidelitatis juramentum præstitit. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 16. & *epistola* Johannis Diaconi ad abbatem Molismensem Conc. tom. 10. p. 476. 1089.

TOLOSANUM III. anno circiter 1090. præsente Bernardo archiepiscopo Toletano, celebratum. In quo Tolosanus episcopus ab objectis criminibus purgatur; abolito cursu Mozarabico Gallicanus substituitur, & Maurorum Mosquita in ecclesiam Christianorum convertitur. Exstant Acta apud Roderic. Tolet. lib. 6. Hist. Rer. Hisp. cap. 26, 27. p. 106, 107. Conc. tom. 10. p. 479. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 292. Ubi vide quæ ibidem afferuntur, Aguirrii & aliorum notas. 1090.

NARBONENSE III. anno 1090. a Dalmatio archiepiscopo Narbonensi, de juribus Crassensis monasterii habitum. Exstant Acta in duas partes divisa, Conc. tom. 10. in Append. p. 1818. quæ primus in lucem edidit Baluzius Conc. Gal. Narbon. p. 18. 1090.

LEGIONENSE II. anno 1091. præside Renerio cardinale papæ legato habitum. In quo de missa Gothica juxta Isidori 1091.

[a] Conc. hoc anno Romæ habitum, quo sancitum *ne res divinæ ad usus sæculares oppignorentur*, habetur ap. *Baluzium* tom. 7. Miscell. p. 70. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 47. [c] Conf. *Dacher.* Spicil. tom. 2. p. 598. 601. Edit. nov. tom. 1. p. 626. seq. [d] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 72.

insti-

Sæc. XI. ab an. M. institutionem retinenda, aliisque actum est. Vide Roderic. Tolet. lib. 6. c. 30. & Johan. Marian. Hist. Hisp. lib. 10. c. 6. præcipue Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 298. ubi & suas notas addidit.

1091. [a] BENEVENTANUM II. an. 1091. 5. Calend. Aprilis congregatum. In quo in Guibertum antipapam ejusque socios excommunicationis sententia fertur. Vide Bertold. ad annum 1091. Exstant hujus synodi de disciplina ecclesiastica *canones* 4. Conc. tom. 10. p. 484.

1092. SUESSIONENSE, an. circiter 1092. præsidente Raynaldo Rhemensi archiepiscopo collectum. In quo Roscelinus dialecticus Compendiensis, P. Abailardi magister, dogma suum circa personas SS. Trinitatis ejuravit. Docuit enim Roscelinus tres in Deo personas, esse tres res ab invicem separatas, sicut sunt tres angeli, ita tamen ut una sit voluntas & potestas, Patrem & Spiritum Sanctum esse incarnatum, tresque Deos vere dici posse, si usus admitteret. Errores hosce cum in hac synodo revocasset, rediit nihilominus ad vomitum suum, & inter suos jactitare solebat homo versipellis, se non alio nomine dogmata sua abjurasse, quam quod metu mortis a populo interfici timebat. Ob hanc levitatem & apostasiam graviter ipsum corripit Ivo Carnotensis Epist. 7. p. 11. ubi in notis non contemnenda congessit Fr. Juretus p. 558. Exstant Anselmi ad Fulconem Belvacensem de Roscelino, qui illum & Lanfrancum erroris circa Trinitatem insimulaverat, Ivonis Carnotensis ad Roscelinum, & P. Abailardi ad Gaufredum Parisiensem *epistolæ* Conc. tom. 10. p. 484.

1092. RHEMENSE II. anno 1092. habitum. In quo Roberti Comitis avaritia in occupandis morientium clericorum bonis repressa est. Exstant Urbani 2. papæ ad Robertum, & cleri Flandrensis ad Raynoldum archiepiscopum *epistolæ* Conc. tom. 10. p. 488.

1092. STAMPENSE I. ad Ivennam fluv. in dioecesi Senonensi, anno 1092. a Richerio archiepiscopo Senonensi, ejusque suffraganeis aliquot adversus Ivonis Carnotensis ordinationem habitum. Gaufridum episcopum Carnotensem ob graviora crimina nuper deposuerat Urbanus 2. papa. In ejus locum clerus, populusque Carnotensis Ivonem cœnobii Belvacensis præpositum elegerunt, Urbano electionem suffragio suo comprobante. Electum consecrare noluit Richerius metropolitanus, Gaufrido plus æquo faventior. Unde necesse habuit Ivo cum suis Carnotensibus Romam proficisci, ubi ipsius Urbani manibus consecratus est, pontifice in ejus gratiam tum ad Carnotenses tum ad Richerium Senonensem literas dante, & Gaufrido, omnibusque ejus fautoribus, ni acquiescerent, anathema interminante. His non obstantibus, Richerius Ivonem recipere recusavit, literas calumniæ & malignitatis in ipsum plenas ubique sparsit, & coacta Stampis synodo una cum Parisiensi, Meldensi, & Trecassino episcopis, Ivonis ordinationem ad examen revocavit, & læsæ majestatis crimen ei objecit, quod consecrationem suam a sede apostolica recipere præsumpsisset. Quin & depositionis sententiam in Ivonem protulissent, sedique suæ Gaufridum restituissent, ni Ivo appellationem ad sedem Romanam tempestive interposuisset. Agunt de his Urbani papæ *epistolæ* 1. & 2. apud Ivonem, Ivonis Epist. 8. p. 13. 12. (ad Urban. P.) p. 25. Posterior hæc exstat etiam Conc. tom. 10. p. 480.

PARISIENSE II. anno 1092. a Manasedo Rhemensi archiepiscopo aliisque decem episcopis habitum. In quo monasterii S. Cornelii Compendiensis possessiones confirmantur. Vide Philippi Francorum regis chartam hujusce rei confirmatoriam Conc. tom. 10. p. 481 [b]. 1092.

TROJANUM, in Apulia ab episcopis 75. & abbatibus 12. 5. Idus Martii an. 1093. habitum. Exstant de nuptiis consanguineorum dissolvendis, *capitula* 2. Conc. tom. 10. p. 482. Vide quæ de synodo Trojana habentur ad ann. 1089. ibid. p. 475. Ubi Baronium, Binium, &c. de hujus synodi tempore errasse ostenditur. Decreta hujusce concilii primus extulit Steph. Baluzius ad lib. 4. P. de Marca de concordia cap. 14. p. 254. 1093.

ANGLICANUM III. anno 1093. Pridie Non. Decembr. ab omnibus pene Angliæ episcopis congregatum. In quo Anselmus Cantuariensis archiepiscopus consecratur, & de controverso primatis & metropolitani titulo agitur, *totius Angliæ* primatis titulo Cantuariensi adjudicato. Vide Matth. Par. ad ann. 1093. & Eadmer. Hist. p. 21 [c]. 1093.

ROCHINGHAMIENSE, in Anglia, conventus ecclesiastico-politicus, an. 1094. sub Willielmo 2. ab episcopis, & omni cle- 1094.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p. 72. b Item *Dacher.* Spicil tom. 2. p. 604. Edit. nov. tom. 1. p. 627. c Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 370.

ro,

ro, totaque Angliæ nobilitate habitus. In quo, quæſtio an ſalva ſedis apoſtolicæ reverentia, Anſelmus regi terreno fidem præſtare poſſet, negante id Anſelmo, excuſſa eſt. Rem geſtam prolixe narrat Eadmerus Hiſt. p. 26 [a]. Videſis Antiq. Brit. in Vit. Anſelm. p. 116, 117.

1094. CONSTANTIENSE II. an. 1094. ſub Gebehardo Archiepiſcopo habitum. In quo pro diſciplina eccleſiæ reformanda, de Simoniacis, & concubinariis, de diebus feſtis Paſchatis & Pentecoſtes, & de ſolennioribus jejuniis multa ſtatuta ſunt. Vide Bertold. qui ſynodo interfuit, ad ann. 1094. p. 371.

1094. RHEMENSE III. anno 1094. ſub Raynaldo archiepiſcopo habitum. In quo de Philippi regis cum Bertrada (ex qua Ludovicum ſuſceperat) conjugio, repudiata Berta priore uxore, actum eſt. Exſtat hac de re Ivonis ad Richerium Senonenſem epiſtola Conc. tom. 10. p. 497. qui tamen huic ſynodo non interfuit.

1094. BRIVATENSE, ad Elaverim fl. in Arvernis, præſide Hugone archiepiſcopo Lugdunenſi, & Romanæ ſedis vicario, an. 1094. habitum. In quo controverſia quædam inter Hugonem Lugdunenſem, & Rodulphum Turonenſem ventilata eſt. Vide Conc. tom. 10. p. 499.

1094. AUGUSTODUNENSE, præſente Hugone Lugdunenſi papæ legato, an. 1094. celebratum. In quo Philippus Francorum rex ob illicitas nuptias, Henricus Imp. Guibertus antipapa, item Simoniaci & incontinentes, excommunicantur. Vide quæ habent Berthold. ad hunc annum p. 372. & Chron. Virdunenſe Conc. tom. 10. p. 499.

1095. PLACENTINUM, in media Longobardia anno 1095. ab Urbano 2. papa, cum epiſcopis & abbatibus, tam Galliarum, quam Longobardiæ & Tuſciæ, circa mediam Quadrageſimam, in cauſa Praxedis repudiatæ imperatricis, item Philippi regis Francorum de uxore dimiſſa, & pellice in uxorem ducta, & Alexii Imp. CP. contra Saracenos auxilium petentis, habitum. Vide Bertold. ad annum 1095. p. 373. Ad hanc ſynodum tantus convenerat hominum numerus, ut cum nulla eccleſia eos capere poſſet, concilium primo ac tertio die in campo celebrari oportuit. In hac etiam ſynodo præter cauſas prædictas diſceptatas, Simoniacæ & ſchiſmaticæ ordinationes, præſertim in nupero ſchiſmate Guibertino factæ, reſciſſæ ſunt. Hæreſis etiam Nicolaitarum, i. e. incontinentium ſacerdotum & clericorum, item Berengariana damnantur, ſententia in Guibertum ejuſque defenſores cum ardentibus candelis iterum promulgatur; decretum ut pro chriſmate, baptiſmo, & ſepultura nihil exigatur; jejunia 4. temporum conſtituta: fuſius hæc narrante Bertoldo Conſtant. loco ſupra citat. Exſtant Acta, & diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 15. ab Holſtenio primum edita Collect. Rom. part. 2. p. 169. deinde Conc. tom. 10. p. 500.

1095. [b] CLAROMONTANUM, in Arvernis, anno 1095. 6. Cal. Decembr. præſente Urbano 2. papa celebratum. Aderant tredecim archiepiſcopi eorumque ſuffraganei, adeo ut referente Bertoldo 205. virgæ paſtorales numeratæ ſunt. In celeberrimo hoc concilio, præcedentis ſynodi decreta confirmantur, & plurima ad diſciplinam & regimen eccleſiæ ſancita ſunt. In hac etiam ſynodo anathema in Philippum Galliarum regem ob illicitum conjugium, more ſolenni denunciatum eſt. Cujus rei quoniam in hujus temporis conciliis frequens fit mentio, non abs re erit paucis hoc loco de ea agere. Philippus, voluptatibus & illicitæ Veneri ſupra modum deditus, Bertam conjugem ſuam repudiavit, & Bertradam Simeonis de Monte-forti filiam, Fulconis Comitis Andegavenſis, conſanguinei ſui uxorem, marito ereptam, pellicem habuit, ejuſque fœdis amoribus libere fruebatur. Nec hoc contentus eam in uxorem duxit, & in reginam Galliæ inungi voluit. Ob has illicitas & inceſtas nuptias, pluſquam ſemel iterumque excommunicatur; in conciliis nempe Rhemenſi anno 1094. Placentino, anno ſequenti, & in hoc Claromontano, præſente ipſomet Urbano papa. Poſtea pœnitentiam ſimulans, ab Urbano abſolutus eſt. Mortuo Urbano, Bertradam iterum ad ſe vocavit, eaque familiariter utebatur. Quocirca Paſchalis, Urbani ſucceſſor, Johannem & Benedictum cardinales in Gallias miſit; qui habito apud Pictavenſes concilio, anno 1110. excommunicationis fulmen in Philippum, ejuſque concubinam iterum vibrarunt. Tandem vere pœnitens factus pellicem dimiſit, aſſumpto apud Floriacum monachi habitu; ipſa etiam Bertrada apud Fontem Euraldi ſanctimonialium inſtitutis ſe devovente. Sed ad concilium noſtrum Claromontanum redeo. Exſtant Acta & *canones* 32. Conc. tom. 10. p. 506. Subjicitur appendicis vice, Urbani [c] *decretum*

[a] Et ex Eadmero *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 371. [b] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 73. ſeq. [c] Decreta Urbani in hoc Concilio exſtant MSS. in Bibl. Cott. ſub *Claudio* E. 5. n. 6.

Sæc. XI. ab an. M. de primatu Lugdunensi, & P. de Marca eadem de re *dissertatio*. Sequitur *appendix* altera a G. Cossartio adornata, quæ canones aliquot hujus synodi integros, reliquorum breviaria varia, aliaque huc spectantia, complectitur. Symbolam etiam suam ad celeberrimi hujus concilii elucidationem contulit Steph. Baluzius ad lib. 6. de Concord. cap. 31. p. 286.

1095. ANGLICANUM IV. anno 1095. ab universis pene Angliæ episcopis habitum. In quo, Anselmo fidem regi, nisi reservata Urbano papæ obedientia, præstare recusanti, plures Angliæ episcopi omnem subjectionem & communionem denegant. Vide Eadmer[a]. qui & ipse huic concilio interfuit, de Vit. Anselm. lib. 2. apud Sur. ad Apr. 21.

1095. LEMOVICENSE IV. præsidente Urbano 2. papa, anno 1095. coactum. In quo de expeditione Hierosolymitana agitur, & Humbaldus episcopus Lemovicensis deponitur. Exstant Acta Conc. tom. 10. p. 598.

1096. ROTHOMAGENSE IV. an. 1096. mense Februario præsidente Guilielmo archiepiscopo congregatum. In quo synodi Claromontanæ decreta relecta sunt. Exstant de pace conservanda, & disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 8. *Ut ecclesiæ res suas & consuetudines retineant, & laici partem in decimis, aliisve nullam capiant, nec servitium indebitum exigant; ut presbyterum ecclesiæ laicus non det, nec adimat, sine consensu episcopi; & ut nullus homo comam nutriat*, &c. Conc. tom. 10. p. 599.

1096. TURONENSE III. anno 1096. media Quadragesima ab Urbano 2. papa pro expeditione Hierosolymitana, aliisque tractandis indictum. Vide Bertold. ad annum 1096. p. 375. Composita est etiam controversia inter canonicos S. Martini & monachos Carmaricenses; de qua habetur Urbani epistola Conc. tom. 10. p. 602[b].

1096. SANTONENSE, anno 1096. 4. Non. Mart. ab Amato Burdegalensi habitum. In quo jejunium in omnium apostolorum vigiliis imperatum est. Vide Chron. Malleacense ad hunc annum, & Conc. tom. 10. p. 604[c].

1096. [d] NEMAUSENSE, anno 1096. mense Julio congregatum. In quo, inter alia, Sæc. XI. ab an. M.
Philippus Francorum rex absolutus est, & Anselmi Cantuariensis causa agitatur. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 16, & Actorum fragmenta quædam a Gabr. Cossartio eruta Conc. tom. 10. p. 605[e].

BARENSE, in Apulia anno 1097. celebratum. In quo, pro Græcis cum Romanis, præsertim in dogmate de processione Spiritus S. conciliandis actum est, præsente, & primas disputandi partes sustinente Anselmo Cantuariensi. Cui proinde a papa datum est, ut juxta Romanæ ecclesiæ archidiaconum (qui pro more coram papa sederet) sedem suam haberet; addito hoc elogio, *Includamus*, inquit, *hunc in orbe nostro quasi alterius orbis papam* Rem gestam narrant Eadmerus de vita Anselmi num. 39. apud Sur. April. 21. fusius Malmesburiensis de Gest. Pontif. lib. 1. fol. 126. p. 2. 1097.

GERUNDENSE, in Hispania Tarraconensi ad Sambrocam fluv. anno 1097. Id. Decembr. præside Bernardo Toletano legato pontificio congregatum. Quo nonnulla ad corroborandam ecclesiasticæ libertatis dignitatem sancita sunt, & querela canonicorum Barcinonensium adversus episcopum Gerundensem admissa & dijudicata. Hæc & hujusmodi alia notavit Baluzius Marcæ Hisp. lib. 4. exinde Conc. Hisp. tom. 3. p. 307. 1097.

HIBERNICUM, anno 1097. loco incerto habitum. In quo Murchertacus rex, ejusque clerus & populus ab Anselmo Cantuariensi, tanquam primate suo, petunt, ut oppidum Waterfordiense in episcopalem sedem erigatur: & electo Malcho, gentis suæ viro, ipsum ad Anselmum, ut consecrationem ab eo reciperet, transmiserunt, qui proinde Cantuariæ 5. Cal. Januarii ab Anselmo ordinatus est. Habetur hujus concilii *historia*, & *petitionis* libellus apud Eadmer. Hist. lib. 2. p. 36[f]. 1097.

ROMANUM XXI. anno 1098. a partis Guibertinæ episcopis habitum. In quo quidem nihil memoratu dignum, actum est. Vide quæ habet Card. Benno in Vit. Hildebrandi, & quæ inde citantur Conc. tom. 10. in appendice p. 1823. 1098.

ROMANUM XXII. anno 1098. habitum. In quo circa controversiam inter Regem & Anselmum, regi Anglorum in- 1098.

a Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 371. b Conf. *Dacher*. Spicil. tom. 6. p 22. Edit. nov. tom. 1. p. 630. c Fragmentum hujusce Concilii exhibuit *Martene* Anecdotorum tom. 4. p. 123. d Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 9. p. 75. e Item *Dacher*. Spicil. tom. 4. p. 234. & tom. 6. p. 19. & 21. Edit. nov. tom. 1. p. 628. Concordia inter Abbatem Rivipollentem & Archiepiscopum Tarraconensem in hoc Concilio inita habetur ap. *Baluzium* Miscell. tom. 7. p 74. f Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 374.

duciæ

Sæc. XI. ab an. M. induciæ usque ad festum S. Michaelis concessæ sunt. Confer Eadmerum in vita Anselmi, Malmesf. de Pontif. Angl. & Conc. tom. 10. p. 614.

1099. ROMANUM XXIII. in ecclesia B. Petri, anno 1099. celebratum. In quo Urbanus papa statuta prædecessorum suorum confirmat, Guibertum antipapam, ejusque socios excommunicat, & expeditionem Hierosolymitanam promoveri rogat. Exstant de his *canones* 18. cum notis Binii & Cossartii Conc. tom. 10. p. 615. Conferantur historici de hac synodo ibidem citati.

1099. AUDOMARENSE, in Morinis, anno 1099. prid. Id. Jul. in Basilica B. Mariæ a Manasse Rhemensi archiepiscopo, quatuorque episcopis suffraganeis de pace servanda coactum. Exstant de ecclesiarum immunitatibus *canones* 5. Conc. tom. 10. p. 618.

1099. STAMPENSE II. in Senonibus ad Ivennam fl. anno 1099. a Daimberto Senonensi archiepiscopo ejusque suffraganeis celebratum. Qua de causa convocatum sit hoc concilium, quidve in eo gestum sit, haud facile liquet, nisi quod Philippus episcopus Trecassinus graviorum quorundam criminum insimulatus, ad hanc synodum vocatus comparere noluit, quin nec legatum, nec legitimam excusationem pro se misit. Dilata nihilominus canonica sententia, induciæ usque ad Dominicam proximam ante natalem Domini ipsi concessæ sunt. Patent hæc ex Ivonis Carnotensis aliorumque ad Philippum Trecassinum epistola 79. p. 158. quæ & Conc. tom. 10. p. 716. reperitur. De tempore hujus synodi agit Cossartius ibid. in Not. p. 717.

HIEROSOLYMITANUM, anno 1099. habitum. In quo Latinis terram sanctam tenentibus, pulso Arnulfo, Theobertus Pisanus pontificis legatus in patriarcham eligitur. Vide Will. Tyrium lib. 8. cap. 11. lib. 9. c. 1, 18, 19. Sæc. XI. ab an. M. 1099.

VALENTINUM, anno 1100. pridie Calend. Octobris a Johanne & Benedicto sedis Romanæ legatis habitum. In quo Norigaudus Eduensis episcopus a sacerdotali officio suspensus est, & Hugo Flaviniacensis abbas, a monachis pulsus, restitui jussus. Vide quæ ex Hugone ipso referunt conciliorum Editores tom. 10. p. 717. 1100.

PICTAVIENSE III. anno 1100. sub Johanne & Benedicto cardinalibus Paschalis 2. papæ legatis, 14. Cal. Decembr. celebratum; hoc saltem tempore indictum, etsi diutius protractum videtur. In quo Philippus Francorum rex, ob Bertradam conjugem a se dimissam, & jam revocatam, anathemate percutitur. In hac etiam synodo Norigaudus Eduensis episcopus antea suspensus, ab episcopali & sacerdotali officio depositus est. Exstant Acta ex variis hinc inde collecta, & disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 16. Conc. tom. 10. p. 720. 1100.

ANSANUM III. in provincia Lugdunensi prope Ararim fl. anno 1100. a 4. archiepiscopis & 8. episcopis habitum. In quo de suscipiendo itinere Hierosolymitano iterum actum est; statutumque eos, qui voverant, votique executores non fuerant, a communione esse segregandos, quoadusque vota complerent. Vide Hugonem Flavin. in Chron. & Conc. tom. 10. p. 726. 1100.

Finis Sæculi Undecimi.

SÆCULUM WALDENSE.

Conspectus Sæculi.

Sæc. XII. ab an. MC.

DEfuncto anno 1106. Henrico 4. succedit filius ejus Henricus 5. qui anno 1111. Romam veniens de manu Paschalis papæ coronam accepit; cui jus in investituras concessit pontifex, & Germanis electoribus Cæsaris creandi jura confirmavit, quæ nihilominus sequenti anno habita Romæ synodo, irrita reddidit; quod & anno 1116. magis solenniter factum est. Hinc nova turbarum seges, hinc Henricus an. 1117. anathemati subjectus, donec anno 1122. injuriarum, & molestiarum pertæsus, in synodo Wormatiensi coram legatis a concilio Lateranensi 1. missis, jus investituræ ejuravit, obsequiumque pontifici reddidit. Plures expeditiones ex omni fere Occidente per totum hoc sæculum fiunt in terram sanctam, vario quidem successu, tandem infelici exitu. Anno 1163. magnas in Anglia, aliisque regis sui ditionibus adversus Henricum 2. turbas excitat Thomas Cantuariensis, & cum nullis consiliis flecti poterat, quin & regis autoritatem, regnique consuetudines pervicacia plane intoleranda impugnare pergeret, communi sententia regni finibus exterminatur: finito sexennio sedi suæ redditus a sicariis ad ipsam aram trucidatur anno 1170. Mox anno 1173. ab Alexandro 3. in martyrum, sanctorumque censum relatus. Circa annum 1160. vel ut alii, 1170. inclarescere cœperunt *Waldenses*, *Albigenses*, *Patarini*, *Pauperes de Lugduno*, seu quocunque demum alio nomine vocentur, hac occasione orti. Contigit Lugduni in magna civium corona, ut ex iis quidam subita morte correptus sit; territi sunt cæteri, sed præ aliis Petrus Waldius ex oppido Waldi in marchia Galliæ sito oriundus, qui statim bona divendidit, & pauperibus erogavit. Confluente igitur ad illum immensa multitudine, ipse aliquantulum literatus Novum Testamentum lingua populari ipsis exposuit, & sanam fidei morumque doctrinam tradidit. Aucto mox in immensum discipulorum numero, secta hæc ubique prævaluit, fatente ipso Reinerio, fuisse qui affirmarent ipsam a Sylvestri, vel potius ab ipso apostolorum tempore duravisse, nec ullam fuisse terram in qua non altas radices egerit. Quam sana, quam innoxia utplurimum fuerint illorum dogmata [a], vita, moresque, liquido ex iis patet, quæ recenset Æneas Sylvius, postea Pius 2. papa, Hist. Bohemic. cap. 35. p. 103. & Ænea antiquior Reinerius Sachonus ipse inquisitor generalis, qui claruit anno 1254. & librum adversus Waldenses scripsit, ubi capite quinto errores eorum, & blasphemias, quas vocat, sigillatim enumerat; quæ an tam execrabile nomen mereantur, legat primum, dein judicet æquus rerum æstimator. Interim cap. quarto fatetur *hanc sectam magnam habere speciem pietatis, eo quod coram hominibus juste vivant, & bene omnia de Deo credant, omnesque articulos qui in symbolo continentur, solummodo Romanam ecclesiam clerumque blasphemare.* Hinc totius mali labes, hinc omnes in eos procellarum fons & scaturigo, quod recepta nimirum ecclesiæ Romanæ dogmata reprobarent, mores corruptos, superstitiones, atque tyrannidem acriter corriperent; hinc concitati adversus illos prælati, proceres, reges, totaque pene Gallia in arma ruit. Anno 1179. sub Alexandro 3. in concilio 3. Lateranensi diserte damnati sunt, *fautoribus eorum & receptoribus* (ipsa canonis verba refero, Can. 27.) *excommunicationi subditis*, prohibito sub anathemate, *ne quis eos in domibus, vel in terra sua tenere, vel fovere, vel negotiationem cum iis exercere præsumat.* Exinde vi & armis ubique oppressi, in varias regiones se diffundere necesse habuerunt. Theologia scholastica nova methodo tradita, & juris canonici professio in ecclesiam introducuntur, sequenti sæculo latius propaganda. Anno circiter 1120. ordo Præmonstratensis sub regula D. Augustini autore S. Norbeto in diœcesi Laudunensi fundamenta sua posuit; anno 1126. Grandemontensis, conditore Stephano Arverno. Anno 1117. ordinis S. Johannis Hierosolymitani equites institutum suum strictius colere, & ad arma pro Christiana fide adversus infideles felicius tractanda, se componere cœperunt. Anno 1181. Carmelitarum ordo initium habuit, autore Americo patriarcha Antiocheno, qui monachos quosdam, ut a Saracenorum insultibus tuti essent, in monte Carmelo collocavit. Exeunte sæculo circa annum 1198. Teutonicorum ordo, qui paulo antea cœperat, a Cœlestino 3. confirmatus est, ut de ordinibus S. Jacobi, Calatravæ, SS. Trinitatis, aliisque nil dicam.

Sæc. XII. ab an. MC.

a Oratio excusatoria atque satisfactiva Waldensium regi Uladislao ad Hungariam missa habetur in Fasciculo rerum expetend. recus. studio Edv. Brown *Lond.* 1690. p. 162.

SCRI-

SCRIPTORES.

Sæc. XII. ab an. MC. 1101. [a] GILBERTUS, sive *Gislebertus*, cognomento *Crispinus*, patria, ut videtur, Normannus, in Beccensi cœnobio, una cum Anselmo, monasticam vitam egit; a quo literis institutus, tam in divina quam sæculari cognitione egregie doctus evasit. Claruit ineunte hoc sæculo circa annum 1101. Post peracta sub Anselmo studia, Romam peregrinatus est, ac inter redeundum celebrem cum Judæo quodam Moguntiacensi, viro magni inter suos nominis, disputationem de Christianæ religionis veritate instituit. Abbas demum Westmonasteriensis in Anglia factus, disputationem suam literis mandavit, & in dialogi formam redactam Anselmo (quo hortante id laboris susceperat) nuncupavit, addito ei titulo, *De fide ecclesiæ contra Judæos* [b]. Obiit an. 1117. vel ut Abbatum Westmonasteriensium historia MS. habet (notante Cl. Usserio) anno 1114. & in australi parte claustri ad pedes abbatis Vitalis sepultus est, hoc epitaphio conhonestatus.

Hic pater insignis, genus altum, virgo senexque
Gisleberte jaces, lux, via, duxque tuis.
Mitis eras, justus, prudens, fortis, moderatus;
Doctus quadrivio, nec minus in trivio.
Sic tamen ornatus, nece sexta luce Decembris
Spiramen cælo reddis, & ossa solo.

Præter *librum contra Judæos* (alium plane ab eo, qui inter Augustini opera haberi solet, hoc titulo, *Altercatio synagogæ & ecclesiæ*, quocum non raro confunditur [c]) cujus prologum edidit Johannes Piccardus *Colon.* 1612. in notis ad lib. 2. epist. 16. Anselmi, totum vero opus Gabriel Gerberon inter opera S. Anselmi *Paris.* 1675. p. 512. præter istum, inquam, librum, exstant MSS. Sæc. XII. ab an. MC. *homiliæ in cantica Solomonis* in bibliotheca S. Petri apud Cantabrigienses [d], item *in prologos S. Hieronymi super biblia*, ibid. *Contra peccata Cogitationis, locutionis, & operis*, in bibliotheca privata Gualteri Copi. Alia ejusdem opuscula memorant Balæus Cent. 2. cap. 63. Pitseus ad ann. 1117. quæ an alicubi adhuc delitescant, mihi plane incompertum est. Quod vero habent de libro epistolarum, id inde natum videtur, quod in MS. codice epistolarum D. Anselmi bibliotheca Cottoniana habetur unica, eaque satis brevis Gilleberti *ad Anselmum Cantuariensem epistola*, cujus initium, *Anselmo Dei gratia Anglorum*; quæ tamen Gilleberti est episcopi Lumicensis, cujus etiam est *libellus de statu Ecclesiæ* [e], quem iidem huic nostro attribuunt.

OTHLONUS, gente Germanus, monachus, ut vulgo volunt, Fuldensis (qui 1101. tamen non tam ex monasterio Fuldensi, quam ex aliquo alio sub S. Bonifacii patrocinio fuisse videtur) claruit ineunte sæculo 12. circa annum 1101. Condidit *vitam & res gestas S. Bonifacii episcopi Moguntini, & martyris*, quas duobus libris complexus est [f]. Primo de gestis ejus ante susceptum episcopatum agit, & conquisitis undique Caroli M. & pontificum Romanorum epistolis, illustrat & exornat. In secundo Acta S. Bonifacii post susceptum ecclesiæ Moguntinæ præsulatum, ex ipsius ad Zachariam papam, & Zachariæ ad Bonifacium epistolis, præcipue illustrat. Ediderunt hos libros Christ. Browerus; Hen. Canisius Antiq. Lect. tom. 4. p. 156 [g]. Surius Jun. 5. denique Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 28. Verum opus hoc Othlono nostro abjudicat Browerus, eo quod reclamet stylus, nec cum vitæ Pir-

a Conf. *Oudin* tom. 2. p. 928. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p 161. Etiam *Gerberonium* notis ad Anselm. l. 2. epist. 16. p. 558. seq. edit. *Paris* 1721. fol. b Exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Tito* D. 16. n. 2. editus etiam sub *Guilelmi de Campellis* nomine tom. 20. Bibl PP. edit. *Lugd.* p. 1884. ut notant *Oudin* & *Fabr.* ubi supra. c Ex MS. Cod. Monasterii B. Mariæ de Columba vulgavit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 1498. *Disputationem synagogæ & ecclesiæ* Gilberti nomen proferentem. d Super *Isaiam & Jeremiam*, conf. Long. Bibl sacr. p. 744. Scripsit etiam *de casu Diaboli*, necnon alios tractatus, ut refert *Fabr.* loc. citat. e Gilleberti episc. Lumicensis librum de *statu Ecclesiæ*, *Epist.* ad Episc. Hiberniæ *de usu Ecclesiastico*, & *Epist. ad Anselmum* exhibuit Usserius inter Epist. Hibernicas p. 77. seq. f Othloni Dialogum *de tribus Quæstionibus*, cum *præfatione in vitam S. Wolfgangi* Episc. Ratisponens. & aliis ejusdem opusculis exhibuit *Bern. Pezius* tom. 3. part. 2. Anecdotor. Col. 141. seq. Vitam ipsam dedit *Mabillon.* seq. 5. Benedictin. p. 712. Scripsit etiam Othlonus sermonem inscriptum *Quomodo legendum sit in rebus Visibilibus*, sed non exstat; *Vitas S. Nicolai Myrensis*, & *S. Magni*, quæ adhuc etiam desiderantur. *Vita S. Altonis* exstat sine Autoris nomine in Act. Sanctor. tom. 2. Febr. 9. p. 359. & in *Mabillon.* sæc. 3. 2. Benedictin. p. 217. vide *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 541. seq. *Precationem peccatoris* Theodisco idiomate dedit *Bern. Pezius* Anecdotor. tom. 1. p. 417. Opusculum de ipsius *tentationibus* &c. edidit *Mabillon.* Analector. tom. 4. p. 404. g Edit. nov. tom. 3. p. 337. Eosdem libros exhibuit *Nic. Serrarius* lib. 3. rerum Moguntinarum additis etiam notis, *Mogunt.* 1604. *Colon.* 1624. 4to. & in nova *Georg. Christiani Johannis* editione p. 205. *Francof.* 1722. fol. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 541. quem vide.

Sæc. XII. ab an. MC. minianæ, Othlono attributæ, dictione ullo modo congruat. Sed hæc ratio mihi plane nulla est. Constat enim vitam S. Pirminii non Othlono, sed Warmanno, adjudicandam esse; uti supra suo loco observavimus.

1101. RODULFUS, cognomento *Tortarius*, monachus Floriacensis, claruit ineunte sæculo 12. circa annum 1101. Scripsit *librum de miraculis S. Benedicti*, quem ex vetustissimo codice Floriacensi, absque autoris nomine in lucem protraxit Joan. a Bosco Biblioth. Floriac. part. 1. p. 149. Nomen addidit, iterumque edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 390. Eadem de re librum etiam metro edidit Rodulfus noster, qui an exstet hodie, nondum didici. Scripsit etiam metro *passionem*, *translationemque S. Mauri, martyris Africani*. Prætermissa passione, translationem sub Tortarii Floriacensis nomine extulit idem Johan. a Bosco, ubi supra p. 349. Qui nota ad finem addita, ex Rodulfo & Tortario duos monachos Floriacenses facere videtur.

1101. [a] LEO, gente Campanus, *Marsicanus* a patria forsan dictus, primum monachus, & bibliothecarius cœnobii Casinensis, dein ecclesiæ Romanæ cardinalis Diaconus a Paschali papa 2. anno 1101. creatus. Anno 1111. capto ab Henrico 5. imperatore, & in custodiam dato Paschali pontifice, ipse cum Johanne episcopo Tusculano Roma ementito habitu elapsus, Italiam percurrit, populumque obtestatus est ut arreptis armis injuriam pontifici illatam ulciscerentur. Obiit die 12. Maii, sed quo anno prorsus latet, certe post annum 1115. quo bullæ Paschalis 2. subscripsit. Scripsit *chronicon monasterii Casinensis libris* 3. a tempore S. Benedicti usque ad Desiderium abbatem, qui postea pontifex Romanus electus, Victor 2. appellatus est. Prodiit chronicon istud seorsim *Venet.* 1513. una cum Aimoini historia *Paris.* 1603. cum notis Laureti *Neapoli* 1616. 4°. cum annotationibus Augustini de Nuce, *Paris.* 1668. fol [b]. In tenebris fortasse adhuc latent alia ejus opuscula, viz. *Sermones de Paschate, & de Nativitate, historia Peregrinorum, vita S. Januarii, vita & conversatio S. Mennatis confessoris*, quam penes se MSS. servat J. B. Marus, una cum *translatione Reliquiarum*, & *exacta Miraculorum narratione* a se (ita enim pollicitus erat) suo tempore evulgandam.

Alius etiam a nostro erat hoc circiter tempore LEO, monachus, Casinensis, & ecclesiæ Romanæ cardinalis Diaconus creatus, ut volunt, anno 1105. a Paschali 2. ut alii vero, ab Urbano 2. cujus *epistolarum Regestum* fecit, & quamplures ipse exaravit *epistolas*, quæ MSS. servantur in bibliotheca Vaticana, nonnullis hinc inde editis. Hunc cum nostro Leone Ostiensi male confundunt Baronius, Possevinus, aliique. Vide Pet. Diac. de Vir. illustr. Cas. cap. 30. 31. & quæ ibidem habet ejus editor J. B. Marus.

ANONYMUS *vitæ S. Paschasii* autor, monachus Corbeiensis, claruit exeunte sæculo 11. vel ineunte 12. circa annum 1101. Edidit brevem *libellum de vita S. Paschasii Radberti, abbatis Corbeiensis*. Quem ex MS. codice Corbeiensi annorum fere quingentorum evulgavit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 567. 1101.

NALGODUS, qua gente vel urbe ortus incertum, monachus Cluniacensis, vir vitæ simplicis & honestæ, uti in operis sui titulo vocatur, claruit circa annum 1101. Scripsit *vitam S. Odonis abbatis Cluniacensis*; seu potius *Johannis Cluniacensis opus* in compendium & meliorem ordinem redegit. Hanc vitam ex codicibus MSS. eruit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 186. Condidit item *vitam S. Naioli abbatis Cluniacensis*, quam habent Bollandiani Maii 11. 1101.

[c] GUIBERTUS, sive *Gilbertus*, gente Gallus, patria Normannus, ortu nobilis, Gulielmi de Grantemeisnelle frater, primum monachus Flaviacensis, dein abbas monasterii S. Mariæ Novigenti in pago Laudunensi; claruit anno 1101. Obiit anno 1124. die 1. Augusti. 1101.

OPERA.

Tractatus quomodo sermo fieri debeat.

Moralium in Job [d] *libri* 10. *in Amos liber unus, & in Lamentationes Jeremiæ liber unus.*

Tractatus de incarnatione adversus Judæos.

Epistola prolixa de buccella Judæ data, & de veritate Dominici corporis.

De laude B. Mariæ liber.

De virginitate opusculum.

De pignoribus Sanctorum libri 3.

Gesta Dei per Francos, seu *historiæ Hierosolymitanæ libri* 9. quibus belli sacri historiam a primo Occidentalium in Palæstinam ingressu ad Balduini 1. regnum, & an-

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 770. seq. [b] Habetur etiam ap. *Muratorium* in tom. 4. Rerum Italicarum Scriptorum. [c] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1018. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 140. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 362. [d] Non in *Jobum* sed in *Genesin*, ut notant *Fabr.* & *Oudin.* loc. citat.

num

Sæc. XII. ab an. MC. num Christi 1100. pertexit. In condenda hac historia usus est, ipso fatente, operosa verborum elegantia, alia plane ab ea, quam in reliquis opusculis adhibuit. Exstat in collectione Bongarsiana gestorum Dei per Francos tom. 1. p. 467.

Vita sua, seu *Monodiarum libri* 3.

Opera Guiberti hactenus recensita [a] collegit, e MSS. eruit, & cum notis & observationibus suis, multisque additamentis primus edidit Lucas Dacherius *Paris.* 1651. fol.

Sermo prolixus in illud, *Sapientia vincit malitiam*, qui inter Bernardi opera haberi solet, a Guiberto sibimetipsi vindicatur in vita sua lib. 1. c. 16.

Commentarius Guiberti *in Abdiam prophetam*, *in Jonam*, *in Micheam lib.* 2. *in Zachariam lib.* 3. *in Joelem*, *in Naum*, *in Abaccuc*, & *in Sophoniam*, se MSS. in bibliothecis Vallis Claræ, & Igniaci ordinis Cistercensium vidisse prodit Cas. Oudinus Supplem. p. 388.

Scripsisse etiam *expositiones in Genesin*, ipse fidem facit Guibertus epistola ad Lysiardum episcopum Suessionensem historiæ Hierosolymitanæ præfixa, quæ quidem an supersint hodie, non liquet.

1101. ANONYMUS, primæ partis annalium Waverliensium conditor, genere, ut videtur, Anglo-Saxo, cœnobii de Waverly in agro Surriensi monachus. Claruit circa annum 1101. Gulielmum Normannum Victorem se vidisse, ejusque in curia se aliquando fuisse ipse nobis fidem facit, & Edgari Ætheling causam non uno loco agit. Scripsit monasterii sui *annales* ab anno 1066. quos alii ejusdem cœnobii monachi ad annum usque 1291. deduxerunt. Annales hosce ex vetusto codice Cottoniano, partim literis Saxonicis scripto, in lucem emisit Tho. Galeus Rer. Angl. tom. 2. p. 129. Commendant hunc scriptorem (priorem annalium consarcinatorem intelligo) etsi non dictionis nitor, hominis tamen antiquitas, simplicitas, veritas, & rerum quas tractat momentum haud exiguum.

1101. THEODORUS, gente forsan Syrus, primum monachus, deinde Edessenorum archiepiscopus constitutus est. Hunc sæculo 12. claruisse volunt novissimi Bibliothecæ Patrum curatores, nec sequiorem ei ætatem tribuere fas est. Etenim an. 1145. Saraceni, duce Noradino, Edessam occuparunt, cives Edessenos, eorumque archiepiscopum crudeli morte trucidarunt, & ecclesias in ipsa Dominicæ nativitatis nocte publice profanarunt. Et etiamsi post aliquot annos urbs in Latinorum potestatem devenerit; illi tamen dum res eorum in oriente integræ erant, suæ communionis homines in sede archiepiscopali collocarunt. Ad hujus igitur sæculi initium circa annum 1101. Theodorum nostrum cum Possino referimus. Exstant ab eo scripta *capitula practica* numero 102. quæ ex vetusto admodum codice eruta, Græce & Latine edidit P. Possinus in Thesauro Ascetico p. 345. Quinquaginta priora Latine tom. 22. evulgaverant, qui Lugdunensem Bibliothecæ Patrum editionem non ita pridem adornarunt. Sæc. XII. ab an. MC.

[b] ROBERTUS, natione Gallus, monachus S. Remigii in diœcesi Rhemensi O. B. Claruit anno 1101; concilio Claromontano intererat anno 1095. quo tempore primæ in terram sanctam expeditioni se immiscuit. Redux factus, Bernardi abbatis jussu conscripsit *historiæ Hierosolymitanæ libros* 9, seu ut alii numerant, *libros* 8. quibus res gestas Francorum in Oriente ab anno 1095. enarrat usque ad victoriam ab Ammiravizo reportatam circa an. 1099. Stylum utpote impolitum, ipse in præfatione operis modeste satis excusat. Prodiit historiæ istius editio correcta ducentis fere abhinc annis, nullo nec loci, nec anni indicio apposito, dein editio depravatissima *Basil.* 1533. demum inter scriptores Germ. Reuberi p. 217. & inter gesta Dei per Francos tom. 1. p. 30. 1101.

[c] HUGO, ex monacho Virdunensi, Flaviniacensis in ducatu Burgundiæ abbas; claruit anno 1101. Scripsit *chronicon Virdunense* in duas partes distributum, primam a Christo nato ad annum usque 1002. secundam ab anno 1002. ad 1102. Opus istud thesaurum undecimi præsertim sæculi incomparabilem vocat Labbeus, qui illud ex ipso autoris autographo in bibliotheca Jesuitarum Claromontanorum asservato edidit Biblioth. Nov. MSS. tom. 1. p. 75. consulto interim seclusis e priore parte quamplurimis vulgaribus & inutilibus laciniis aliunde transcriptis, quas, inquit, nemo cordatus atque industrius historiæ ecclesiasticæ indagator merito unquam jure desiderabit. 1101.

NICEPHORUS, professione monachus, de quo altum silent omnes scriptores ecclesiastici, nisi forte sub Nicephori alicujus (plures enim in historia ecclesiastica memorantur) nomine lateat. Claruit ex sen- 1101.

[a] Una cum *Tropologiarum in Oseam* lib. 3. ut narrat *Long.* Bibl. sacr. p. 756. *Epistolam* ad Norbertum edidisse Jac. Hommey in Supplemento PP. p. 489. narrat *Fabr.* ubi supra [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 861. [c] Conf. *Oudin.* tom. 2. sæc. 11. p. 886.

Sæc. XII. ab an. MC. tentia Possini, eodem quo Theodorus Edessenus tempore, circa annum 1101. Scripsit librum præclarum & valde utilem *de custodia Cordis*, quem Græc. Lat. edidit P. Possinus Thesaur. Ascet. p. 404.

1101. THEOFRIDUS, O.B. monachus, dein Epternacensis in ducatu Luxenburgico abbas 24. claruit anno 1101. Exstat ejus *vita S. Willebrordi Ultrajectensis* apud Sur. Decembr. 7. Epitaphium Sanctorum libris 4. notis Joh. Roberti adornatum. Bina hæc opera prodierunt *Luxenburg.* 1619. 4°. Scripsit etiam *sermones de cultu & veneratione Sanctorum*, qui in Bibliotheca Patrum haberi solent.

1101. RADULPHUS ARDENS, patria Pictavus, Gulielmi 4. Aquitaniæ Ducis ecclesiastes seu concionator; claruit anno 1101. Scripsit *sermones de Tempore & Sanctis*, seu *in Epistolas & Evangelia totius anni*. Prodierunt illi [a] *Paris.* 1573. tom. 2. in 8°. antea ibid. 1568. *Antverp.* 1576. 8°. *Colon.* 1604. 2. tom. 8°.

1101. JACOBUS, vitæ instituto monachus, in cœnobio, siquid video, *Coccinobapti*, claruit imperante Alexio Comneno, circa annum 1101. Exstant Græce MSS. *epistolæ* ejus 43. ad Irenem, illustrissimam Sebastocratorissam, Isacii Comneni Sebastocratoris uxorem, bibliothecæ regis Galliarum cod. 2004. Vide du Fresn. Ind. Auct. ad Glossar. Græc. p. 27. Ejusdem, ni fallor, est *oratio in nativitatem sanctissimæ Dominæ nostræ Deiparæ*, quam Roma, a L. Allatio, ad se missam Græce Latine extulit Combefisius Auct. Nov. tom. 1. p. 1247. in qua plurima ex fabuloso S. Jacobi proto-evangelio in rem suam corrogat. Hanc Allatius tribuere videtur Jacobo, qui postea Bulgarorum archiepiscopus factus est, *Proarchius* dictus, viro, suo tempore celeberrimo, & Nicephoro Blemmidæ familiari. Sed conjecturam suam dubitanter proposuit, & adhuc, inquit, hæreo. Certe nostri potius esse videtur. Possevinus Jacobi Monachi sermones Græcos MSS. recenset, *de conceptione B. Mariæ*, *de 12. tribubus Israel*, *de conceptione & generatione ejusdem*; *In ingressum in sancta sanctorum*, & *εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ* &c. Hos omnes ex uno sermone (in quo de hisce agitur) Possevinum multiplicasse contendit Combefisius. At vero L. Allatius in his rebus multo oculatior Diatr. de Script. Simeon. sequentes orationes pariter ac supradictam uni & eidem Jacobo Monacho ex monasterio Coccinobapti ascribit; nempe 1. *in vestem purpuream sacerdotibus traditam*, & in illud, *magnificavit Dominus Deus nomen suum*, & alia de semper virgine Maria; Principium, Οἱ σφόδρα τῶν ἐρωμένων αὐτοῖς ἀφιέμενοι &c. Allat. ibid. p. 101. 2. *in conceptionem sanctissimæ Deiparæ Mariæ*. Princip. Οὐρανὸς, ἡ γῆ ταῖς τῆς χάριτος μαρμαρυγαῖς ὑπερφαιδρύνεται σήμερον ibid. p. 104. 3. *de ingressu templi sanctissimæ Deiparæ*. Pr. Πολλοὶ πολλάκις τὴν πεῖραν τῶν πολυτίμων ἐνιμωμένων μαργαρίτας &c. p. 107. 4. *in nativitatem Deiparæ* supra recensitam. 5. *in annuntiationem sanctissimæ Deiparæ*. Pr. Χαίρω σήμερον τὴν ἐμὴν πανηγυρίζων χαρὰν &c. ibid. p. 114. Sæc. XII. ab an. MC.

THEODORICUS, monachus primum, dein abbas cœnobii S. Trudonis in episcopatu Leodiensi, anno 1099. 3. Cal. Februar. consecratus. Claruit anno 1101. Demum a Trudone abbatiam deponere, & in exilium ire coactus, in monasterium S. Petri Gandense secessit, ibique diem obiit anno 1107. 7. Cal. Maii. 1101.

SCRIPTA.

Vita S. Trudonis. Exstat apud Surium ad 23. Novembr.

Vita S. Bavonis Gandavensis, ibid. ad 1. Octobr. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 395.

Vita S. Landradæ virginis, apud Surium ad 8. Julii.

Vita S. Rumoldi, archiepiscopi Dubliniensis & martyris apud Surium ad 1. Julii.

Sermo de translatione S. Trudonis, presbyteri & confessoris, ibid. ad 23. Novembr. p. 515.

Vita S. Amalbergæ virginis. Exstitit MS. penes Miræum, & in cœnobio Cameræ juxta Bruxellam.

Cæterum Theodoricus *historias veteris & novi Testamenti* versu heroico scripsisse dicitur. Vide Vossium de Hist. Lat. lib. 2. c. 48.

SIGEBERTUS, patria, ut videtur, Gallo-Brabantus, monachus Gemblacensis; claruit anno 1101. In juventute adhuc in monasterio Vincentiano apud Metenses scholam aperuit, & monachos clericosque ad se venientes melioribus literis imbuit. Postea ad Gemblacum suum rediit, & libris scribendis se præcipue addixit. Et cum ferverent undique gravissimæ lites inter Henricum 4. Imper. ejusque filium Henricum 5. & Gregorium 7. ejusque succes- 1101.

[a] Primum *Lovanii* 1565. Homilias 2. *In nativitatem Christi* edidit Christian. Daumius *Cygneæ* 1670. 8vo. Scripsit etiam plurimas Epistolas, Historiam belli contra Saracenos a Godefrido Bullonio, & opus grande 14 libris distinctum, quod *Speculum Ardentis* nuncupatur, ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 882.

sores

Sæc. XII. ab an. MC. sores Urbanum 2. & Paschalem 2. papas, Sigebertus noster Henricorum causam constanter tutatus est, & a partibus imperatoris adversus injusta & violenta pontificis Romani molimina viriliter stetit; quin & curiæ Romanæ decreta de conjugii clericalis prohibitione aperte damnavit: acri subinde censura a Baronio, Bellarmino, aliisque notatus, vel convitiorum potius plaustris onustus. Obiit Sigebertus 3. Non. Oct. anno 1113. de quo hæc habet Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 674. *Cum annos religiose pieque ætate grandis apud suos exegisset, animam creatori suo reddidit. Utinam ea ætas tales multos tulisset: certe non tam mutilam haberemus illorum temporum historiam, &c.*

[a] SCRIPTA.

Chronicon ab anno 381. in quem desinit Hieronymus, usque ad annum 1112. prodiit inter scriptores Germanicos *Francofurt.* 1583. fol. p. 477. Tandem post alias omnes editiones ad MS. codicis fidem recognitum, & a Galfridi Monumetensis quisquiliis repurgatum edidit Aubertus Miræus *Antverp.* 1608. qui etiamsi suam editionem solam esse genuinam, & a nugis liberam glorietur; non desunt tamen qui eam veluti corruptam & depravatam criminentur. Sigeberti *chronicon* continuarunt alii, Anselmus Gemblacensis, &c. quos vide suis locis.

De Scriptoribus ecclesiasticis liber, aliis hujusce commatis scriptoribus adjunctus cum notis Suffridi Petri *Colon.* 1580. 8°. deinde cum scholiis Miræi in Biblioth. ejus ecclesiastica *Antverp.* 1639. fol [b].

Epistola pro ecclesiis Leodiensi & Cameracensi adversus epistolam Paschalis papæ. Habetur in Goldasti collectione Anti-Gregoriana p. 188. *Hanov.* 1611 [c].

Vita Sigeberti Francorum regis, apud. Sur. Febr. 1.

Vita S. Guiberti confessoris, monasterii Gemblac. fundatoris, apud Sur. Maii 23.

Vita S. Maclovii. Exstat apud Sur. Novembr. 15. *Vita S. Theodardi* huic adjuncta periisse videtur.

Libellus sive *chronicon de gestis abbatum Gemblacensium.* Tale opus se condidisse diserte testatur ipsemet Sigebertus. Edidit L. Dacherius Spicil. tom. 6. p. 505 [c2]. Sed Sigeberti nostri esse negat in Præfat. num. 10. An solidis satis rationibus perpendant alii; mihi certe non admodum probantur. Quæ enim post mortem Sigeberti traduntur, ab aliquo discipulorum ejus addi potuissent. Quod vero habet idem discipulus, se *in cœnobio Gemblacensi hæc descripsisse*, forsan non de opusculi conditura, sed de exscriptione intelligi possunt. Immo rem ipsam in dubio relinquit Dacherius. Sæc. XII. ab an. MC.

INEDITIA.

Sermo in laudem S. Luciæ, servatur MS. Gemblaci, teste Fr. Sweertio loc. supra citato.

Passio Thebæorum metrice lib. 3. exst. in monasterio Gemblac.

Vita S. Lamberti, item *ejusdem translatio* MS. hodie superesse dicuntur.

De jejunio 4. temporum ad Leodicenses, MS. exstare testatur Sweertius [d]. Alia a se scripta recenset ipse Sigebertus in calce libri de scriptoribus ecclesiasticis, ubi de operibus suis accurate agit; quæ aut tenebris adhuc suppressa jacent, aut penitus interierunt. Sunt autem *vita Theodorici episcopi, ejusdemque translatio*; *Passio S. Luciæ* metrice; *Apologia prophetiæ S. Luciæ*; *Gesta abbatum Gemblacensium*; *Responsum ad Hildebrandi papæ epistolam*, quam scripsit in potestatis regiæ calumniam; *Apologia ad Henricum Imper. contra eos, qui calumniantur missas conjugatorum Sacerdotum*; *ecclesiastes, literaliter, allegorice, mythologice, metro heroico descriptus.*

[e] ANSELMUS, ecclesiæ Laudunensis scholasticus & decanus; claruit circa annum 1103. magni apud suos nominis vir, plures curæ suæ commissos discipulos habuit, & in his Petrum Abailardum, qui quidem hominem fama ejus longe inferiorem se comperisse testatur "Accessi, inquit *, "ad hunc senem, cui magis longævus usus, "quam ingenium vel memoria nomen com-"paraverat. Ad quem si quis de aliqua "quæstione pulsandum accederet incertus, "redibat incertior. Mirabilis quidem erat "in oculis auscultantium, sed nullus in con-"spectu quæstionantium. Verborum usum "habebat mirabilem, sed sensu contempti-"bilem, & ratione vacuum. Cum ignem "accenderet, domum suam fumo imple-"bat, non luce illustrabat. Arbor ejus tota "in foliis aspicientibus a longe conspicua "videbatur, sed propinquantibus, & dili-"gentius intuentibus infructuosa reperie-"batur. Congestis hinc inde ex patrum scriptis sententiis, totum vetus ac novum Testamentum interlineari marginalique glossa illustravit. Exstat glossa ista interlinearis, una cum Lyrani, aliorumque additamentis sæpius edita, ex Gr. *Lugd.* 1528 [f]. 1103.

* Hist. Calamit. suar. c. 3. p. 7.

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p 942. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 149. *Fabr.* Bibl. Eccles. ad *Sigebert.* c. 171. [b] Recus. a *Jo. Alb. Fabr.* Hamburg. 1718. fol. [c] Exhibuit etiam *Edv. Browne* in Append. ad Fasciculum rerum expetendarum p. 176. [c2] Edit. nov. tom. 2. p. 759. [d] Exhjbuit *Edm. Marten.* Anecdotorum tom. 1. p. 293. 305. [e] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 936. [f] Et cum glossa ordinaria *Hugonis* a *S. Caro* Cardinalis *Basil.* 1502. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 305.

 Antverp. 1634. &c. Porro commentarios in Matthæum [a], lectiones, five explanationes in varia loca Evangeliorum, & commentarios in epistolas D. Pauli, in Apocalypsin, & in Cantica Canticorum, sub Anselmi Cantuariensis nomine edit. *Colon.* 1612. quamplurimi codices MSS. nostro huic Laudunensi adjudicant, quanquam non desunt, qui illa Gulielmo Parisiensi, ista Herveo monacho Dolensi, vindicent.

1103. GALTERUS, gente forsan Gallus, Roberti præpositi Insulani consanguineus, anno 1103. factus est episcopus Magalonensis, & legatus apostolicus. Obiit anno 1129. Exstat *epistola* ad Robertum prædictum de floribus Psalmorum a Lietberto S. Rufi abbate collectis, apud Mabillonium Analect. tom. 1. p. 289.

1105. GREGORIUS, monachus Cassinensis, a teneris unguiculis ad vitam monasticam eo in cœnobio formatus, tandem Tarracinensis in Italia episcopus a Paschali 2. creatus, claruit anno 1105. in vivis adhuc anno 1126. vir tantæ gravitatis, suavitatis & eloquentiæ, ut a nonnullis *Columna Ecclesiæ* diceretur. Scripsit *passionem* SS. Casti & Cassii, item S. virginis Restitutæ, Gerardi confessoris *vitam*, homilias *de totius anni Festivitatibus*, versus *de transitu peregrinorum* ad sepulchrum Domini, & *captione* Hierosolymitanæ urbis rogante Bernardo Valvensi editos, aliaque plura, quæ recenset Petrus Diaconus de Vir. Illustr. Cass. cap. 32. p. 55. In notis refert editor opera ejus MSS. passim in multorum manibus versari; & in bibliotheca Cassinensi haberi *historiam belli sacri*, seu *de via Hierosolymis qualiter recuperata sit*, &c. ad expugnationem Hierosolymorum & mortem Boamundi principis Antiocheni, i. e. annum 1100. perductam, Gregorio nostro a nonnullis adscriptam. Edidit hanc historiam Johan. Mabillonius Musæi Italici tom. 1. part. 2. p. 130. qui in præfatione monet non deesse, qui autorem gente Gallum vel Normannum, & quidem laicum fuisse suadere videantur: quod tamen in medio relinquit. Quisquis sit, se αὐτόπτην esse, rebusque gestis interfuisse, non uno loco testatur. Erat etiam eodem circiter tempore alter Gregorius monachus Cassinensis, Sinuessanus episcopus, quem cum nostro male confundit Possevinus, & post eum alii; cujus opuscula MSS. in bibliotheca Cassinensi asservantur. De quo agit Petrus Diac. cap. sequenti.

ÆLNOTHUS, origine Danus an Anglus, parum constat, certe potiorem vitæ partem in Dania exegit, ubi annos 24. commoratus est; monachus vero S. Augustini Cantuariensis fuit. Claruit an. 1105. Scripsit *vitam & passionem S. Canuti regis Daniæ*, ab Arnoldo Huitfeld primum editam *Hafniæ* 1602. deinde cum notis Johan. Meursii ibid. 1631. 4° [b]. 1105.

ABBAS quidam anonymus, claruit sub Philippo 1. Francorum rege anno 1105. Scripsit *translationem S. Lisardi*, & *dedicationem ecclesiæ Magdunensis*, eo ipso anno factam, cui etiam abbas noster præsens interfuit. Habetur apud Cl. Mabillon. Sæc. Benedict. 1. p. 157. Cui etiam subnexuit *miracula S. Lisardi*, scripta a quodam ecclesiæ Magdunensis canonico, qui sæculo 12. vixisse videtur. 1105.

HARIULFUS, gente, ut videtur, Belga, primum monachus Centulensis, dein ab anno 1105. cœnobii Aldenborgensis in Flandria abbas tertius: multas in causa Suessionensis monasterii contra cœnobitas Suessionenses lites exercuit, seque suosque coram pontifice strenue defendit & vicit. Decessit anno 1143. Reliquit plurima ingenii ac diligentiæ suæ monumenta. 1. *Chronicon* Centulensis abbatiæ, libris 4. contextum. *Opus* a Saxowalo quodam inchoatum, ab Hariulfo completum & perfectum. Vulgavit illud Lucas Dacherius Spicilegii tom. 4. p. 419 [c]. Ex libro secundo qui totus in hac re occupatur, *vitam* S. Angilberti abbatis Centulensis desumpsit, actisque suis inseruit Johan. Mabillonius, & egregium plane elogium historicum præmisit Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 91. 2. *Vitam* S. Arnulfi Suessionensis episcopi, qui obiit anno 1087. Hanc, stylo paulum immutato, sub nomine Lisiardi male edidit Surius August. 15. ut Vossius, Miræus, aliique pridem notarunt [d]. 3. *Vitam* S. Madelgisili confessoris & eremitæ in Pontivo, Gervino Ambianensi episcopo nuncupatam. Exstat apud Mabillonium Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 537. 4. Libellum *de miraculis S. Richarii abbatis*, post ejus relationem factis, ex MS. codice Centulensi editum a Mabillonio Sæc. Benedict. 5. p. 565. 5. *Vitam* B. Gervini 2. abbatis Aldenborgensis uti 1105.

a Hos Commentarios in Matthæum *Petro Babioni* Anglo tribuit *Raynaudus*, qui præfationem ex MS. Lugdunensi exhibet tom. 12. p. 90. Verus Commentarius *Anselmi* Laudunensis in Matthæum exstat in bibl. regia Parisiensi Cod. 3819. vid. *Oudin*. tom. 2. p. 936. b Dein *Hafniæ* 1657. 4to. Exstat præterea in Actis Sanctorum 10. Julii tom. 3 p. 127. cum notis *Jo. Bapt. Solerii*; ut refert *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 68. c Edit. nov. tom. 2. p. 291. seq. d Sub nomine *Hariulphi* habetur, cum triplici præfatione a *Surio* omissa, MS. in bibl. monasterii Ursicampi & S. Germani de Pratis, teste *Oudino* tom. 2. p. 925. *Lisiardus* appendicem de miraculis *S. Arnulphi* addidit, & inde vitam quoque sub *Lisiardi* nomine edidit Surius; ut notat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 566.

Sæc. XII. ab an. MC. Vossius & Sweertius testantur; an typis descripta sit, an adhuc inedita lateat, mihi plane est incompertum. In fine chronici habetur ipsius epitaphium a se conscriptum, & carmen ad Centulenses de chronico suo. Hæc ex autographo edidit Johan. Mabillonius Analect. tom. 1. p. 431. Quibus germana sunt, quæ in præfatione, & epilogo chronici a Dacherio edita habentur. Versus quidem infelicem poeticæ facultatis hoc tempore venam prima statim fronte produnt, nati quippe sæculo, quo musas Parnassum penitus deseruisse constat.

1105. ODO, primum scholasticus Aurelianensis, dein abbas S. Martini Tornacensis, demum episcopus Cameracensis anno circiter 1105. factus. Cum investituram episcopalem ab Henrico 4. Imp. accipere nollet, sede sua pulsus, in monasterium Aquicinctense prope Duacum secessit, ibique diem extremum obiit anno 1113. 13. Cal. Julii. Scripsit brevem *expositionem in canonem Missæ* divisam in quatuor distinctiones, quæ seorsim prodiit cum Fr. Titelmanni libro ejusdem argumenti *Antverp.* 1530 [b]. & exinde in Bibliotheca Patr. tom. 21. ubi habentur & alia ejusdem opuscula, viz. *De mysterio Dominicæ incarnationis*, *Dialogus contra Leonem Judæum*. *Liber de Peccato originali*. *De blasphemia in Spiritum Sanctum*. *Homilia in Villicum iniquitatis* [c], *Collationum liber, &c.*

1106. ODO, monachus Astensis O.B. claruit anno 1106. Scripsit ad Brunonem episcopum Signiensem *expositionem in Psalmos per contemplationem exaratam*, quæ habetur ad calcem Brunonis Signiensis operum, *Venet.* 1651 [d]. Exstant Odonis cujusdam canonici regularis *epistolæ* 7. saluberrimis vitæ spiritualis, & disciplinæ monasticæ documentis refertissimæ: quas in lucem protraxit Dacherius Spicil. tom. 2. p. 525 [e]. Hujus, an alterius Odonis sint, dicere nequeo. Certe ex Cod. MS. charactere quo usus est, autorem sæculo 12. vixisse colligit Dacherius; qui ejusdem Sermones, non minori pietate refertos, in MS. Cod. Corbeiensi latere monet.

1106. [f] PETRUS ALFONSUS, vir illustris, *Moses* antea dictus, gente, ut videtur, Hispanus, ortu Judæus, ad fidem Christi conversus, baptizatus erat (ipsomet teste in prologo) a Stephano Oscensis civitatis episcopo, anno Christi 1106. Æræ Hispanicæ 1144. mense Julio, die natali apostolorum Petri & Pauli, susceptus e sacro fonte ab Alfonso imperatore Hispanico, quem proinde patrem suum spiritualem appellat, unde & *Alfonsi* nomen traxit. Scripsit sub nomine Petri & Mosis *dialogum adversus Judæos*, in duodecim titulos seu partes distributum, qui habetur in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 172 [g].

ANONYMUS autor, qui scripsit *vitam Henrici 4. Imp.* Claruit anno 1106. 1106.
quo illustrissimus ille princeps vitam finivit. Historicus est antiquæ fidei, & elegantis ingenii, quique ob sinceram & illibatam in enarrandis Henrici rebus fidem invidiæ & persecutionis metu nomen suum occultasse videtur. Prodiit in fasciculo rerum expetendarum ab Orthuino Gratio editus, dein inter scriptores alios rerum Germanicarum a Justo Reubero evulgatos *Francofurti* 1584 [h]. Ex editione ista liber qui penes me est, erat olim summi viri Isaaci Casauboni, qui in vestibulo voluminis hæc propria manu annotavit. *Ex omnibus scriptoribus, qui hoc volumine continentur, nullus conferendus ulla ex parte cum eo, qui vitam maximi principis, Imp. Henrici 4. descripsit. Quo in libello, quid prius admirer, nescio; elegantiam sermonis illis temporibus stupendam, an sententiarum gravitatem, an pietatem, quæ patet fuisse ingens in eo autore. Quem equidem si felicioribus sæculis vixisset, putem nemini veterum, aut Latinorum, aut Græcorum, postponendum; nec illud opusculum postposuerim Taciti libello de vita Agricolæ.* Hactenus Casauboni nota MS. Contrariam prorsus de eo sententiam tulit Baronius ad an. 1106. tom. 12. p. 50.

ANONYMUS *vitæ Gundulphi* autor, 1107.
monachus Roffensis, ipsius Gundulphi æqualis & familiaris, claruit anno 1107. Commisit literis Gundulphi episcopi Roffensis *vitam*, tribus partibus absolutam, quam ex vetusto codice Cottoniano in lucem emisit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 271.

[i] TURGOTUS, natione Anglus, haud 1108.
infimi nominis familia ortus. Juvenis adhuc, una cum aliis, subacta a Normannis Anglia, pro tota Lindeseia obses datus, in arce Lincolniensi detinebatur. Corruptis auro custodibus, in Norwegiam aufugit,

b *Antverp.* 1523. *Lugd.* 1556. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 452. ubi memorat *Comment. in Psalmos, Expositionem Canonis in honorem SS. Trinitatis, & Carmina quædam* MSS. &c. c Ex MS. Pratellensis monasterii exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 859. d Et in Bibl. PP. Lugdun. tom. 20. p. 1816. seq. e Edit. nov. tom. 3. p. 529. f Conf. *Oudin.* tom. 2 p. 992. *Du Pin.* Hist Eccles. vol. 10 p. 170. g Exstat MSS. in bibl. Cotton. sub *Othone* A. 15. n. 2. *Petri* librum de Disciplina Clericali, & alium de abundantia in Sermonibus ad omnem materiam memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 711. h Item in *Urstisii* tom. 1. p. 380. seq. & a *Reinero Reineccio*, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 619. i Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 949.

Sæc. XII. ab an. MC. inde reversus ad Walkerium Dunelmensem episcopum se contulit. Ab eo, Alwyno Priori, ut in disciplina monastica instituerctur, commissus. Defuncto Alwyno, in cœnobii regimine successit anno 1087. factus etiam Gulielmi episcopi archidiaconus, decanus, vice-domnus, ejus per totam diœcesim vices egit. Expleto vicennio, petente id Alexandro Scotorum rege, ab Henrico 1. Angliæ rege factus est S. Andreæ in Scotia episcopus 3. Cal. Aug. anno 1108. Thoma Eboracensi archiepiscopo, & Ulfrico cardinale manus ei imponentibus. Obiit Dunelmi anno 1115. Condidit *historiam* ecclesiæ & episcoporum Dunelmensium a prima fundatione, ad annum usque 1097. 96. capitibus eam complexus. Exstat MS. in codice venerandæ antiquitatis, & forsan autographo, sed absque autoris nomine, in bibliotheca Cottoniana sub Faustina A. 5. Simeon Dunelmensis, ætate suppar, plagio plane intolerando, Turgoti scrinia fortiter compilavit, & resectis solummodo quæ ad Turgotum proprie spectabant, opus integrum in historiam suam securus transcripsit, suoque nomine venditavit [a]. Latine scripsisse Turgotum nemini dubium esse potest; etsi Baleus*, Pitseus†, Vossius‡, alii, ex male intellecto Hectoris Boethii loco, illum vernaculo sermone lucubrationes suas edidisse tradant. Reliquisse Turgotum commentarios *de vita Malcomi* regis Scotiæ, ejusque conjugis Margaritæ, testatur Vossius de Hist. Lat. p. 396 [b]. Quæ unde hauserit, & an hodie supersint, me ignorare fateor. De Turgoto ejusque historia, plurima eaque haud vulgaria, congessit V. C. Johan. Seldenus Præfat. ad Histor. Anglic. Scriptores 10. p. 4. & seqq.

* Cent. 2. l. 60. p. 169.
† De Script. p. 194.
‡ De Hist. Lat. lib. 2. c. 48. p. 397.

1108. ANONYMUS *historiæ Elyensis* autor, Anglus, monachus Elyensis, claruit, si in re incerta divinare liceat, circa annum 1108. Scripsit, sive potius ab antiquiore quodam Anglice scriptam, suasu Hervei episcopi Elyensis, Latine transtulit, *historiam ecclesiæ Elyensis*, sive *de operibus Æthelwoldi*. Hanc edidit Thom. Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 463. qui codicem MS. quo usus est, circa hujus sæculi initium scriptum fuisse colligit [c]. Vide plura in Thoma Elyensi.

RODULPHUS, gente Belga, in pago Monasteriensi ad Sambriam fluvium, plebeis sed piis honestisque parentibus natus est. Bonis literis in schola Leodiensi enutritus, 18. ætatis anno habitum religionis, ut tunc vocari solebat, suscepit, factus cœnobii S. Trudonis prope Leodium primum monachus, dein Prior, demum abbas constitutus est anno 1108. post longam acremque illum inter & Herimannum litem, qui dignitatem istam sibi arripere conabatur. Postea Gisleberti Comitis injuriis diu multumque vexatus, recessit aliquando, & favente Hermanno archiepiscopo Coloniensi, & plaudentibus monachorum votis cœnobii S. Pantaleonis Coloniæ abbas electus est. Ubi exacto biennio paucisque mensibus, ad regimen suum Trudonense rediit. Ibique omnia susque deque habente Gisleberto, Romam petiit, auxilium a pontifice impetraturus. Obiit Coloniæ anno 1138. Vir doctrina, artiumque liberalium, musices præcipue peritia, & elegantia supra quam ea ferebant tempora, haud proletarie instructus, ob simplicitatem, fidem, candorem in rebus describendis magnopere laudandus. Scripsit *chronicon*, sive *de gestis abbatum Trudonensium* ab an. 999. libros 13. quos e tenebris eruit L. Dacher. Spicil. tom. 7. p. 344 [d]. *Vitam S. Lietberti episcopi Cameracensis*, ab eodem editam tom. 9 [e]. *Epistolam ad Sigebertum de susceptione puerorum in Monasteriis*, quæ una cum literis Sigeberti ad Rodulphum habetur apud Mabillon. Analect. tom. 2. p. 495. Scripsisse item dicitur contra Simoniacam avaritiam libros 7. quos lucem nondum vidisse arbitror; ut *hymnos & cantus in S. Quintinum*, aliaque a se chronico suo passim recensita jam mittam, quæ forsan hodie non supersunt. Sæc. XII. ab an. MC. 1108.

PELAGIUS, natione Hispanus, Ovetensis in Hispania episcopus, claruit anno 1109. Concilio Ovetensi interfuit anno 1115. & donationi Sanciæ Infantis Petro Cluniacensi factæ, anno 1124. subscripsit, & post paucos annos diem extremum clausisse videtur. Contexuit *chronicon Hispaniæ*, exorsus præcipue ab eo tempore, quo Sampirus desiit, id est, ab ann. 982. vel ut alii 985. usque ad annum 1109. Integra, quam fecit, historiarum compilatio (plura enim aliorum chronica in unum opus congessit) 1109.

a Hanc edidit Tho. Bedford. *Lond.* 1732. cui præmisit Th. Rud disquisitionem (e cod. MS. perantiquo in bibl. publ. episcoporum Dunelmensium descriptam) in qua probatur non *Turgotum*, sed Symeon. Dunelmens. fuisse verum hujus libelli autorem. *Chronicon* de statu Lindisfarnensis & Dunelmens. ecclesiæ, ab anno 635. ad an. 1151 exstat MS. sed mutilum in bibl. Cott. sub *Vespasiano* A. 6. n. 6. item sub *Tito* A. 2. n. 1. b Hos *Commentarios* exhibuit Hieronymus Porter in Florilegio Sanctorum *Duaci* 1632. *4to.* teste Nicholsono Bibl. Hist. Scot. p. 83. *Translatio & vita* S. Margaritæ habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Tiberio* D. 3. n. 45. Exstat inter Acta Sanctor. tom. 2. ad diem 10. Junii *Theoderico* cuidam attributa, ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 950. c Historia Eliensis Insulæ & ecclesiæ ab an. 156. ad an. 1478. & deinceps, exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Nerone* A. 15. 16. Liber secundus hujusce Historiæ post S. Etheldredam una cum Chronico abbatum & Episcoporum hujusce Monasterii & Ecclesiæ, a Brithnodo abbate primo ad mortem Philippi Morgan. episcopi 23. A. C. 1433. exstat ibid. sub *Tito* A. 1. n. 1, 2. Historia hujusce Insulæ & Ecclesiæ iterum sub *Domitiano* A. 15. n. 2. d Edit. nov. tom. 2, p. 659. e Edit. nov. tom. 2, p. 138.

hunc

Sæc. XII. hunc habet titulum, *liber chronicorum ab* ab an. MC. *exordio mundi usque ad Æram* 1170. Edidit hoc chronicon una cum aliis an. 1615. Prudentius Sandovalius; alteramque editionem promisit Card. d' Aguirre Notit. Concil. p. 363. In præfatione multa continentur non usquequaque vera, unde colligit Antonius, præfationem non a Pelagio nostro, sed a quodam recentiore additam fuisse. Scripsit etiam Pelagius *commentarium de præcipuis Hispaniæ urbibus*, qui MS. adhuc superesse putatur. De his Pelagii scriptis multa erudite notat idem Antonius Biblioth. Vet. Hisp. tom. 2. lib. 7. cap. 3. p. 9. &c.

1109. STEPHANUS HARDINGUS, natione Anglus, splendida familia natus, vitam monasticam in cœnobio Sherbornensi amplexus est; inde ad peregrinandum se accingens, Scotiam, Galliam, Italiam, Romam usque peragravit. In Burgundiam denuo iter faciens, in cœnobio Molesmensi apud Lingonenses inter ordinis Benedictini monachos nomen dedit. His vero demum relictis ad ordinem Cisterciensem se recepit, & elapsis exinde annis decem abbas Cisterciensis electus est anno 1109. post 13. ordinis sui monasteria a se fundata, Cisterciensium suorum regimine se abdicavit anno 1133. obiitque anno sequenti die 17. Aprilis. Congregato generali Cisterciensium capitulo anno 1116. atque iterum anno 1119. constitutiones quasdam pro unione monasteriorum Cisterciensium inter se promulgavit, quas vocari voluit *Chartam Charitatis*. Exstat ista *Charta* in Menologio Cisterciensi *Antverp.* 1635 [a]. ad diem 5. Julii, & Annalium Cisterc. Angeli Manriquez *Lugduni* 1642. tomo 1. ad ann. 1119. Exstant ejusdem *epistolæ* 2. inter epistolas S. Bernardi ad Ludovicum Galliæ regem. *Exordium parvum Ordinis sui*, in Bibliotheca Cisterciensi a Bertrando Tissier edita *Paris.* 1660 [b]. *Sermo habitus in obitu S. Alberici*, apud Manriquez tomo 1. Annalium ad ann. 1109. *Insignis sermo habitus* anno 1113. cum S. Bernardum cum 30. sociis venientem habitu ordinis Cisterciensis induit, apud Britum lib. 1. cap. 22. monente Carolo du Visch Biblioth. Script. Cisterc. pag. 301. Eidem vulgo ascribitur, *liber Usuum, seu Rituum ordinis Cisterciensis*, *Parisiis* anno 1628. atque alibi, editus.

1110. PETRUS, *Grosolanus* seu *Chrysolanus* dictus, primum minoris cujusdam urbis præsul, deinde ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopus; claruit anno 1110. A Paschali papa ad Alexium Comnenum Imp. Constantinopolim missus, fervente controversia de processione Spiritus S. strenue adversus Græcos tum voce tum scriptis dimicavit. Domum reversus, orta illum inter & Jordanem de sede Mediolanensi lite, anno 1116. concilii Lateranensis sententia ad priorem sedem abdicato archiepiscopatu redire coactus est. Exstat *Oratio ad Alexium Comnenum de processione Spiritus S.* Lat. apud Baronium ad ann. 1116. Gr. Lat. apud L. Allatium Orthod. Gr. tom. 1. p. 379.

EUSTRATIUS, metropolita Nicænus; claruit circa annum 1110. In iis erat, qui adversus Chrysolanum stylum exacuerunt. Autor certe gravis, & aliarum scriptionum laude apud Latinos ipsos celebris, fatente Leone Allatio de Consensu lib. 2. c. 10. Tale de eo elogium fert Anna Comnena, testis contemporanea; Ἀνὴρ τά τε θεῖα σοφὸς καὶ τὰ θύραθεν αὐτῶν ἐπὶ ταῖς διαλέξεσι μᾶλλον, ἢ οἱ περὶ τὴν στοὰν καὶ ἀκαδημίαν ἐνδιατρίβοντες. *Vir in rebus divinis externisque apprime doctus, in concertationibus majorem sibi locum vendicans, quam illi qui Stoa & Academia exercitabantur.* Scripsit *adversus Chrysolanum opus de processione Spiritus S.* quod in bibliotheca Vallicellana hodie MS. servatur. Quinque alios ejusdem argumenti *tractatus*, quos ipse vidit, recenset Leo Allatius loco supra citato. Scripsit item Eustratius adversus Armeniorum hæresin *libros duos*, quibus in nonnulla fidei capita impegit. Unde necesse habuit confessionem & revocationem errorum, quos imprudenter his libris inseruerat, conscribere, quam synodo CP. anno 1117. sub Imp. Alexio Comneno celebratæ obtulit. Libri ipsi periisse videntur. Superest ipsa *confessio* seu *revocatio*, quæ hoc modo incipit. Ἐπειδὴ πρὸς Ἀρμενίους μαχόμενοι &c. Exstat MS. una cum præfatione, ab alio præmissa, biblioth. Vindob. Cod. Theol. 307. num. 16. fol. 98. Confer quæ habet Lambecius Comment. lib. 4 p. 150. & Nessellius Catal. part. 1. p. 422. Cæterum Eustratii nostri *Commentarii in posteriora Analytica Aristotelis* Græce editi sunt *Venet.* 1534 [c]. *Commentarii ejusdem in Aristotelis Ethica* Græce ibid. 1536. Lat. *Paris.* 1543 [d]. 1110.

[e] CYRUS THEODORUS PRODROMUS, (in quo titulo Cyrum nihil aliud quam Κῦρον, sive Dominum denotare 1110.

[a] Et denuo ibid. 1663. [b] Exstat etiam impressum cum notis Ignatii Firmini an. 1610. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 559. ubi scriptis a *Caveo* recensitis addit librum *exhortationum privatarum ad Monachos*. [c] Lat. ibid. 1542. 1568. fol. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 3. c. 6. §. 29. not. vol. 2. p. 151. De MSS. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 970. [d] Comment. in Ethica Aristotelis habentur MSS. in bibl. Coll. Etonensis. [e] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 4. c. 31. §. 16. vol. 4. p. 457. & l. 5. c. 6. §. 10. vol. 6. p. 799. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 973. seq.

 arbitror)

Sæc. XII. ab an. MC. arbitror) monachus, sive ut hoc tempore loqui solebant, philosophus, causæ Græcorum adversus Latinos fautor & defensor strenuus, claruit sub Alexio Comneno anno 1110. Scripsit contra Latinos *librum de processione Spiritus Sancti*, cujus hoc principium. Φανερὸν ἐστὶν, ὅτι ὥσπερ ὁ υἱὸς, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οἴεται ἐκ Πατρὸς μόνου ἔχειν ὕπαρξιν. Hunc se legisse testis nobis est L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 10. num. 2. col. 630. *Epistola* ejus ad Gregorium monasterii insulæ Oxiæ in Propontide abbatem, de exilio patriarchæ in hanc insulam, habetur MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 58. num. 14. fol. 132. hoc initio. Οἶμαι θαυμάσαι καὶ σοφὲ μου Πατὴρ καὶ Σῶτερ μέγα Γρηγόριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος ἀφ᾽ ἡμῶν &c. *Epistolæ* ejus aliquot MSS. habentur biblioth. Bodl. Cod. Baroc. 131. Scripsit item amplissimam *expositionem* in SS. Patrum, Cosmæ episcopi Maiumensis, & Johannis Damasceni canones sive cantica ecclesiastica in præcipuis solennitatibus cantari solita, quæ ita incipit. Ὁ Χριστὸς βροτὸς γενόμενος ἦγουν ἄνθρωπος θνητὸς, ὢν καὶ Θεὸς ὁ αὐτὸς &c. Exstat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. num. 1. fol. 1. usque ad fol. 191. p. 2. & cod. 269. iterumque cod. 312. & in bibliotheca Bodleiana inter codices Baroccianos num. 110 [a]. Ejusdem *Tetrasticha sacra* cum anonymi cujusdam commentario Grammaticali; incipiunt, Ἐν ἡμέραις ἓξ τὴν κτίσιν κτίζεις Λόγε &c. MSS. ibid. Cod. Jurid. 15. num. 12. fol. 184 [b]. Mitto miscellanea ejus *grammaticalia* ibid. Cod. Philosoph. 105. num. 2. Poema *astronomicum* versibus politicis ad Sebastocratorissam Irenem cod. 110. num. 24. in alium quippe censum referenda. Brevis ejus *enarratio* ad quæsita Sebastocratorissæ habetur Græce MS. in bibliotheca regia Parisiensi cod. 24.

1110. [c] NICETAS SEIDUS, scriptor Græcus, Latinorum adversarius; claruit (si in re obscura recte conjicio) circa ann. 1110. Cum Latinos dogmata ritusque suos ab ecclesiæ Romanæ antiquitate commendare animadverteret, edidit adversus eos opusculum hoc argumento, *Non simpliciter antiqua novis venerabiliora, ideoque neque nova vetus Roma, nec sedes sede.* Ex hoc opere ampla quædam, nec contemnenda fragmenta profert Leo Allatius de Consensu lib. 1. cap. 14. §. 1, 2. lib. 2. c. 1. §. 2. lib. 3. c. 12. §. 4.

1110. ANSCHERUS, Centulensis in Gallia abbas, claruit anno 1110. Scripsit *de miraculis S. Angelberti abbatis* libros tres. Partem hujus operis in lucem protulit Bollandus Februar. 18. & Hariulfo monacho Centulensi male tribuit. Integrum opus ex MSS. codicibus Centulensibus edidit, & Anschero nostro restituit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 130. qui in prolegomenis ad vitam Angelberti sententiæ suæ rationes profert, quas ibidem consulat curiosus lector. Sæc. XII. ab an. MC.

GILLE, sive *Gillebertus*, generę an gente Ostmannus? episcopus in Hibernia Lunicensis sive Lumnicensis, seu Limiricensis (vide sis Waræum * & Usserium †) claruit anno 1110. quo synodum in Hibernia celebravit, in qua limites episcopatuum Hibernicorum definivit. Anno 1115. in Anglia versatus Bernardi episcopi Menevensis ordinationi Westmonasterii peractæ interfuit. Primus per totam Hiberniam legatus apostolicus factus est; cui muneri, annis jam gravis, morbis gravatus, anno 1139. renunciavit; & paulo post obiit. Exstant *libellus de statu ecclesiæ*, & *epistolæ* 2. altera *ad episcopos & presbyteros Hiberniæ*, altera *ad Anselmum Cantuariensem*, apud Usserii epistolarum Hibernic. Syllogen. p. 77. 1110.

* Comment. de Præsul. Hibern. p. 183.
† Not. ad Ep. Hibern. p. 140.

ANONYMUS *vitæ S. Neoti* autor, cellæ S. Neoti in agro Huntingdonensi, ut videtur, monachus, claruit post Normannorum in Angliam adventum, circa annum 1110. Scripsit *vitam S. Neoti abbatis Angli*, quam ex MS. cod. Beccensi in lucem emisit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 323. 1110.

GODEFRIDUS, patria Andegavensis, nobili loco natus, prima ætate monachis Vindocinensibus se adjunxit, & post aliquot annos novitius adhuc & juvenis, ac diaconus tantum, quintus ejusdem cœnobii abbas creatus est, ab Ivone Carnotensi inauguratus. Anno 1093. in Italiam profectus, rei pecuniariæ subsidium Urbano 2. tunc Guibertinæ factionis metu latitanti, tulit. Tanto beneficio devinctus pontifex eum presbyterum ordinavit, & cardinalem titulo S. Priscæ renunciavit. Anno 1095. ab Urbano accitus concilio Claromontano interfuit; non Urbano solum, sed & Paschali etiam successori imprimis charus: quorum utrumque in monasterio suo Vindocinensi hospitio excepit. Claruit anno 1110. strenuus ecclesiæ Romanæ pugil, cujus autoritatem ut tueretur & ampliaret, Alpes duodecies transcendit, ter etiam a pontificum adversariis captivus ductus. In vivis adhuc erat anno 1129. 1110.

a Etiam in bibl. D. Mutinensis, teste *Montfaucon.* Diarii Italic. p. 32. b Ejusdem *Scholia* in posteriora Analytica Aristotelis, Romæ in Vaticana exstare jam notavit *Conradus Gesnerus*, ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 114. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 884.

SCRI-

SCRIPTA.

[a] *Epistolarum ad pontifices, cardinales, episcopos, abbates, monachos, & sæculares, libri* 5.

Opuscula numero 18.

Sermones 15. *in primariis anni festivitatibus habiti.*

Godefridi opera cura Jacobi Sirmondi notis illustrata prodierunt *Paris.* 1610 [b]. & exinde in Biblioth. Patr. tom. 21. p. 1.

1110. [c] BERENGOSUS, sive *Berengosius*, abbas S. Maximini extra muros Trevirenses, claruit circa annum 1110.

SCRIPTA.

De laude & inventione Crucis Dominicæ libri 3.

Liber de mysterio ligni Dominici, & de luce visibili & invisibili, per quam antiqui Patres meruerunt illustrari.

Sermones 5. *de Martyribus, Confessoribus, dedicatione Ecclesiæ, & veneratione Reliquiarum.*

Prodierunt opuscula ista *Colon.* 1555. 8°. & in Biblioth. Patr. tom. 12. p. 349.

1111. FRANCO, primum scholasticus Leodiensis, dein monachus, & post Fulgentii mortem abbas Affligemiensis O.B. Claruit anno 1111. Scripsit *de gratia Dei libros* 12. quos monachus adhuc inchoavit, abbas absolvit. Prodierunt hi libri typis excusi *Antverp.* 1565. *Friburgi* 1620. & cum epistola de monacho habitum rejiciente, in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 293 [d]. Cæterum Franco metrice etiam *statum futuræ Gloriæ* eleganter descripsit, teste Henrico Gandavensi *. Verum id opus interiit [e]. Scripsit etiam ad Hermannum Coloniæ archiepiscopum *librum de quadratura Circuli, aliumque de ratione computi*, jam deperditos; si modo idem cum Affligemiensi sit Franco ille Leodiensis, de quo verba facit Sigebertus cap. 164. quod quidem haud ita certo constat.

* De Script. Eccl. c. 39.

1111. RUPERTUS, *Tuitiensis* dictus, puer adhuc ab Heribrando S. Laurentii successore literis imbutus est, primum monachus S. Laurentii in Oesbrovic prope Leodicum sub Berengero sive Berengario abbate, quo vivente *commentarios de divinis Officiis* conscripsit anno 1111. A Berengario moriente Cunoni abbati Sigebergensi commendatus, cujus patrocinio a persecutione falsorum fratrum invidia tabescentium, uti ipse loquitur, liberatus, *commentarios suos in S. Scripturam* edere cœpit anno 1117. Demum ob præclaram eruditionis famam a Frederico archiepiscopo Coloniensi evocatus, Tuitiensis cœnobii, e regione Coloniæ Agrippinæ siti, abbas creatus est. Obiit anno 1135. 4. Non. Mart. Quænam illius de Eucharistia sententia fuerit, ipse explicabit Baronius *. In errorem, inquit, illum impegit incaute, quo asseruit in sacratissimo Eucharistiæ sacramento ita inesse vere ipsum integrum corpus & sanguinem Christi; ut tamen substantia ipsa panis & vini etiam integra remaneret. Qui error damnatus est in concilio Lateranensi sub Innocentio papa 4. seu ut luculentius forsan Ruperti sententiam explicat Bellarminus *. Error, inquit, Ruperti in eo situs est, quod existimavit non converti panem in corpus Christi, dum conficitur eucharistia, sed assumi a verbo divino, quemadmodum assumpta est humanitas.

* Ad ann. 1111. in fine.

* De Script. Eccles. in Ruperto.

[f] OPERA.

Commentariorum de sanctissima Trinitate & operibus ejus, libri 42. *in utrumque Testamentum*, ad Cunonem abbatem Sigebergensem, viz. *de Patris operibus libri* 3. *Filii* 30. *Spiritus S.* 9. Scripti sunt anno 1117.

Commentariorum in 12. *Prophetas minores libri* 31. ad Fredericum archiepiscopum Coloniensem. Prodierunt seorsim *Noribergæ* 1524. *Lovanii* 1551.

Commentariorum in Cantica Canticorum de incarnatione Christi & laudibus Deiparæ Virginis libri 7.

Commentarius in Job, ex Gregorii M. scriptis excerptus.

Commentariorum in Ecclesiasten libri 5. ad Gregorium.

De gloria & honore Filii Hominis super Matthæum libri 13. ad Cunonem ex abbate Sigebergensi episcopum Ratisponensem. Prodierunt seorsim *Colon.* 1533.

De glorificatione Trinitatis, & processione Spiritus S. libri 9. quibus præmittuntur *hymnus ad Sp. S. Epistola* ad Romanum pontificem, & *prologus* ad Cunonem Ratisponensem. Prodierunt una cum opere præcedente *Colon.* 1533.

Commentariorum in evangelium S. Johannis libri 14.

Commentariorum in Apocalypsin libri 12. ad Fredericum archiepiscopum Coloniensem. Prodierunt *Noribergæ* 1526.

a Epistolam ad Cluniacences *de ineunda Suffragiorum societate* vulgavit Mabillon. tom. 3. Analectorum p. 481. b Recusa in Sirmondi operum tom. 3. *Paris.* 1696. & *Venet.* 1729. c Cons. *Oudin.* tom. 2. p. 1004. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 579. d Aliam *Epistolam* ad Moniales quosdam consolatoriam memorant *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 170. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 598. Opus *de jejunio* 4. temporum, MS. Leodii ad *S. Laurentium*, aliud *de laudibus B. Virginis* MS. olim In Cœnobio 7. fontium ap. Bruxellam memorat *Oudin.* tom. 2. p. 958. e Exhibuit *Fabr.* loc. citat. f Cons. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 201.

Sæc. XII. ab an. MC. *De victoria verbi Dei libri* 13. ad Cunonem. Prodierunt seorsim *Noribergæ* 1523.

De divinis Officiis per anni circulum libri 12. ad Cunonem: quos nonnulli Valramo seu Waleramo cuidam, S. Anselmi amico, luculentissimo errore ascripserunt. Habentur inter Scriptores de divinis Officiis *Parif.* 1610. & alibi.

De incendio Tuitiensis oppidi sua ætate viso, in quo corpus D. N. J. C. a flamma circumfusa intactum remansit, liber.

De meditatione Mortis libri 2. Prodierunt una cum opusculo præcedente, & Ruperti vita, *Colon.* 1572.

Vita S. Heriberti Coloniensis archiepiscopi, qui obiit anno 1121. ad Marcwardum. Exstat apud Surium ad 16. Mart.

De passione S. Eliphii martyris liber. Habetur apud Surium ad 16. Octobr.

De voluntate Dei liber.

De omnipotentia Dei liber. Prodierunt simul bina ista opuscula *Noribergæ* 1524.

In quædam capitula regulæ S. Benedicti libri 4. ad Cunonem abbatem.

De eadem re ex historia abbatum S. Nicolai Brunwilerensium epistola.

De læsione Virginitatis, & an possit conservari corrupta, liber.

Prodierunt ista omnia Ruperti opera *Parif.* 1638. 2. tom. fol. Prodierant antea Ruperti opera *Colon.* 1533. *Antverp.* 1565. 1577. 1598. & 1602.

Dialogorum inter Christianum & Judæum libri 3. quibus *Annuli* nomen dedit: in lucem editi sunt a Gabriele Gerberonio ad calcem Anselmi operum *Parif.* 1675. pag. 524 [a].

Opus ex libris regum de glorioso rege David, libris 8. comprehensum se scripsisse memorat Rupertus in epistola ad Cunonem libris de divinis Officiis præfixa: quod quidem opus Frederici Coloniensis hortatu olim susceptum nunc interiisse videtur.

1112. JOHANNES, archiepiscopus Lugdunensis, claruit anno 1112. quo synodum episcoporum suffraganeorum indixit, & investituras laicorum damnavit. Ad hanc synodum vocati provinciæ Senonensis episcopi ire recusarant: quin & missa ad Johannem epistola non solum licitas esse laicorum investituras, sed & in præsenti ecclesiæ statu fieri debere declararant. Hos rescripta *epistola* acerbe perstrinxit Johannes, & sententiam eorum indubitatam esse hæresin contendit. Exstat epistola ista, una cum Senonensium episcoporum literis Concil. tom. 10. p. 786.

STEPHANUS I. Æduensis sive Augustodunensis episcopus creatus est anno 1113. Post annum 1129. episcopali dignitate se abdicavit, sub Petro Mauricio monachus Cluniacensis factus, eoque astante diem clausit extremum. Scripsit *librum de sacramento Altaris, & iis quæ ad illud variosque ecclesiæ ministros pertinent*, qui habetur in Biblioth. Patr. tom. 20. p. 1872 [b]. Alter erat junior Stephanus Augustodunensis, qui obiit anno 1189. Sæc. XII. ab an. MC. 1113.

BALDRICUS, patria Aurelianensis, primum monachus, dein abbas Burguliensis in Andegavis. Anno 1095. concilio Claromontano interfuit. Anno 1114. archiepiscopus Dolensis in Aremorica factus est. Obiit grandævus anno 1131. die 27. Januar. Scripsit *historiam Hierosolymitanam* libris 4. quibus Christianorum Occidentalium res gestas in Oriente ab anno 1. susceptæ peregrinationis, Christi 1095. usque ad captam Hierosolymam & Godefridi regis mortem anno 1100. veraciter descripsit & eleganter, judice Orderico Vitali *, qui plurima ex eo deprompsit. Exstat *historia ista* inter gesta Dei per Francos tom. 1. p. 81. & ejusdem carmina quædam inter historicos Francicos a Duchesnio editos tom. 4. Alia scripsit Baldricus, viz. *vitam Hugonis archiepiscopi Rothomagensis*, quæ habetur apud Arturum du Monstieur in Neustria Pia, p. 282. sed in qua multa conficta & fabulosa notat idem Monstieur cap. sequenti. Relationem ejusdem prolixam de monasterio Fiscamnensi ex codice MS. Fiscamnensi edidit idem Monstieur ibid. p. 227. *Vita S. Roberti de Arbrisellis ordinis Fontis-Eberaldi fundatoris* a Baldrico scripta habetur apud Surium & Bollandum ad 26. Februar. *Translatio itidem & miracula capitis S. Valentini martyris* apud Bolland. 14. Februarii. 1114.

* Hist. Eccl. l. 9. in fine.

Vitam B. Samsonis, episcopi Dolensis, ab eodem scripto signatam memorat Vossius de Hist. Lat. lib. 3. part. 2. cap. 6 [c]. Libellus ejus *de visitatione infirmorum* Manuscr. in bibliotheca Lambethana habetur. *Epistolam ejus de bonis monasterii S. Florentii* extulit Dacherius Spicil. tom. 7. p. 196 [d].

EARNULPHUS, natione Gallus, cœnobii Bellovacensis monachus, ubi vitam diu egit; sed cum nonnulla monachorum facinora insolentiæ plena doleret, quæ nec emendare posset ipse, nec pati vellet, de monasterio relinquendo consilium iniit. A Lanfranco etiam Cantuariensi, cui discipulus olim fuerat, admonitus, ut ad se ve- 1115.

a Habentur etiam in nov. Anselmi Edit. *Parif.* 1721. fol. b Primum editus fuit 1517. vid. *Oudin.* tom. 2. p. 1101. c Exstat ap. Mabillon. Sæc. 1. Benedictin. p. 165. Vita *S. Maglorii*, Dolensis episcopi ibid. p. 223. & vita *Maclovii*, episcopi Alectensis ibid. p. 217. ut notant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 439. & *Oudin.* tom. 2. p. 1085. d Edit. nov. tom. 3. p. 459.

niret,

niret, inquit Gulielmus Malmsburiensis *, quia ibi animam suam salvare non posset, in Angliam transmeavit. Hic factus primum monachus, deinde sub Anselmo prior Cantuariæ, ac tandem abbas Petriburgensis, demum Radulpho Cantuariam translato anno 1115. die 26. Decembr. Roffensis episcopus constitutus est. Plurima ubique pietatis suæ, munificentiæ, & probitatis monumenta reliquit. Obiit mense Martio anno 1124. ætatis 84. Scripsit *librum de rebus ecclesiæ Roffensis*, de ejus fundatione, dotatione, chartis, aliisque ad eam spectantibus [a]. Codex MS. in archivo ecclesiæ Roffensis asservatur [b]. Ex quo collectanea de rebus Roffensis ecclesiæ, notis suis illustrata edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 329. Scripsit item ad Walkelinum Wintoniensem episcopum, *epistolam de incestis Conjugiis*, quæ habetur apud L. Dacherium Spicileg. tom. 2. p. 410 [c]. Et *epistolam* seu *libellum* ad quasdam Lamberti abbatis Bertiniani quæstiones, præcipue *de corpore & sanguine Domini*. Exstat ibid. p. 431. Earnulphum nostrum egregie commendat Gulielmus Malmsburiensis *; & quod in pontificis, prælatorum, & cleri vitia acerrime invehi solebat, impense Baleus *, qui plura quidem ei opera tribuit, sed quæ Earnulphi Lexoviensis præcipue sunt; quem cum nostro male confundit. Interim Whartonus Edmundi de Hadenham, monachi Roffensis, annales Roffenses, ab anno 604. ad annum 1307. & historiæ illius continuationem ab aliis concinnatam, aliaque nonnulla ad hanc ecclesiam pertinentia Earnulphi collectaneis subnexuit.

* De gestis Pont. Angl. l. 2. in fine.

* De Gest. Pontif. l. 1. fol. 133.

* Cent. 2. l. 70. p. 184.

1115. LAURENTIUS, patria Veronensis, Petri 2. Pisanorum archiepiscopi Diaconus, claruit anno 1115. Ætatem ipse satis aperte prodit hoc disticho in fine addito.

Tunc fuit a Christo tecto velamine carnis
Centenus quintus decimus millesimus annus.

Condidit carmine Heroico *de bello Balearico* & de rebus in Majorica a Pisanis gestis, deque eorum triumpho Pisis anno 1104. habito, *libros* 8. in quibus, ut recte notat Ughellus, etsi aliquando inepto ineruditoque pede decurrit, variam tamen nobilemque rerum cognitionem secum vehit, quæ barbariem illam, quam doctissimi hujus sæculi purgatissimæ aures tantopere oderunt, detergere posse existimatur. Exstant apud Ughellum Ital. Sacr. tom. 3. p. 897.

1115. [d] BERNARDUS, gente Gallus, patria Burgundus, ortu nobilis, in Fontanensi castro juxta Divionem natus anno 1091. Tecelini Militis & Alethæ filius. Anno 1113. de sæculo relinquendo jamdiu meditatus, ad Stephanum abbatem se contulit, & inter monachos Cistercienses nomen dedit, socios instituti sui plusquam 30. secum adducens, quos ipse sæculo abrenunciare monitis induxerat. Anno 1115. cum pietate & doctrina inter monachos Cistercienses communi omnium suffragio palmam tulerit, Stephani abbatis jussu coloniam quasi monachorum ad Clarævallem in territorio Lingonensi deduxit; ibique extructo monasterio abbatis munus obiit, a Gulielmo de Campellis episcopo Catalaunensi ordinatus. Ædificato Claravallis monasterio, tuguriolum sibi extra cœnobii claustra poni præcepit; ibique loci deposita omni monasterii regendi sollicitudine, arctiori pietatis disciplina, & otio literario, totus vacabat. Anno 1127. a Matthæo episcopo Albanensi, pontificis per Galliam legato, monasterii sui limitibus ægre abstractus, concilium Trecense petiit; ubi autoritate, quam sibi pietas stupenda & eruditio rara apud omnes conciliarant, Templariorum ordinem confirmari effecit, & episcoporum hortatu regulam quandam iis observandam præscripsit. Anno 1129. in curia Romana inclarescere cœpit; ac bonorum causæ patrocinari, literisque deinceps ad pontifices datis totius fere Occidentalis ecclesiæ rebus consulere instituit. Anno 1130. Innocentii papæ causam in concilio Stampensi egit; eumque pro legitimo pontifice habendum esse magna postea animi constantia contendit; quin & ad Willelmum Aquitaniæ ducem pro eodem legationem obiit. Anno 1131. Innocentio papæ in crebris per Galliam celebratis conciliis assedit. Anno 1134. enixis precibus a civibus Mediolanensibus accitus, & ab Innocentio legatus, Mediolanum profectus est; ubi ingenti veneratione exceptus, cives ecclesiæ Romanæ reconciliavit, iisque autor fuit, ut excussis Conradi habenis Lotharium imperatorem susciperent. Longum esset enumerare singula S. Bernardi itinera & labores pro restaurandis & ampliandis ecclesiæ rebus susceptos. Ter Alpes transcendit, sæpius ad principes Christianos legationes obiit; apud omnes religionis & pietatis causa indefesso animi studio literis & voce egit. Anno 1138. Romæ moram faciens, schisma inter binos pontifices jamdiu exortum feliciter extinxit, tantumque rationum vi apud Victorem antipapam valuit; ut exutis ille vestibus pontificalibus Innocentium papam adiret, pacem peteret,

Vit. Bernard. lib. 5.

ap. Sur. August. 20. Auctor. inter Bernard. opp. Baron. tom. 12. ab an. 1113.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 146. b Ex quo descripsit ediditque Thomas Hearnius *Oxon.* 1720 8vo. c Edit. nov. tom. 3. p. 464. d Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 42. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 598.

Sæc. XII. ab an. MC. quam etiam obtinuit. Tanto beneficio devincti Romani triumphum quasi Bernardo decreverunt; eumque in Gallias properantem ingenti pompa dimiserunt, *patrem Patriæ*, & *restauratorem Ecclesiæ* publica acclamatione agnoscentes. Anno 1140. Petri Abailardi errores acriter oppugnavit, quem & viva voce & scriptis palam evulgatis confutavit. Anno circiter 1146. literis undequaque missis, & sermonibus ad principes populumque habitis ingenti militum copiæ conflandæ & in Terram sanctam Christianorum subsidio mittendæ incubuit, tanta autoritate usus, ut Conradum Romanorum imperatorem, Ludovicum Franciæ regem, Theodoricum Flandriæ Comitem, & Henricum Blesensem, aliosque Christiani orbis magnates monitis suis excitatos ipse manu propria cruce signaret. Anno 1147. Gillebertum episcopum Pictaviensem divinitatem a Deo temere separantem, aliaque absona de Trinitate figmenta propalantem, argumentis suis ad palinodiam adegit; hæresinque ejus in conciliis Autissiodorensi, Parisiensi, & Remensi damnari curavit. Eodem anno ab Alberico cardinali Ostiensi rogatus, ad Henricum Petri de Bruis discipulum, ejusque sectarios, *Petrobrusianos* dictos, in ecclesiæ Romanæ sinum reducendos se accinxit; & Tolosam, Petrobrusianorum natale solum, profectus, innumeram plebem prædicando, disputando, monendo ab Henrici partibus revocavit. In ordinem utcunque redactis Petrobrusianis, alius Bernardum excepit labor. Illiteratum quoddam tunc temporis hominum genus speciosum *Apostolicorum* titulum gravissimis erroribus obtendebant. Inter alia enim, quæ propugnabant, orthodoxa satis dogmata, ineptias de vitandis penitus juramentis, & esu carnium admiscuerunt. Hos adorsus Bernardus, alios ab erroribus retraxit, aliis os obturavit. Nec tamen ita foris perspicax Bernardus, ut cœcutiret domi. Vidit ille (& ingemuit) ecclesiæ Romanæ errores, corruptelas, & sordes; eaque, quantum poterat, castigare non dubitavit. Vergente præsertim ætate lapsam ecclesiæ disciplinam reformari serio suasit. Datis enim anno 1151. ad cardinalem Ostiensem literis, postquam degenerem ecclesiæ statum, & fœdos legati cujusdam pontificii mores deflevisset, hæc subinsit; *Legite has literas Domino meo* (pontifici): *ipse viderit, quid de tali homine faciendum sit. Ipse liberavi animam meam. Dico tamen præcipitatione, qua soleo. Bonum est ei, si purget ipse curiam suam, & si liberet conscientiam suam.* Editis quinetiam anno sequenti *libris de Consideratione*, rem eandem fusius persequitur, ac fortius urgebat. Obiit vir optimus 13. Cal. Septembr. anno 1153. ætatis suæ 63. Postquam monasteria 160. Cluniacensibus suis erexerat. Vir plane sinceræ atque infucatæ pietatis, insigni in Deum amore, ingenti adversus corruptos Christianorum mores zelo flagrans, multo melior futurus, si tempora, in quibus sors ipsi vivendi contigit, non prohibuissent. Literis humanioribus non leviter tinctus, scientia theologica instructissimus, longe supra captum sæculi, quo vixit, elegans ac eruditus. *Christiane doctus, & sancte facundus, & pie festivus*, ut Erasmi de eo verbis utar. Addam quæ de eo D. Chytræus Orat. de Ph. Melancthone p. 509. *Bernardus*, inquit, *admirabili religionis studio, & sacrarum literarum peritia, quarum verba & sententiæ dicenti se sponte offerunt, in movendis etiam affectibus piis, non segnis, nec inefficax, simul tamen festivus & jucundus est, ut Melliflui cognomen non immerito ipsi tributum videatur; cum plerique alii, illi σύγχρονοι, & recentiores scholasticæ theologiæ scriptores, frigidi & ἀπαθεῖς in dicendo, unum hoc agant, ut lectorem doceant.* Sæc. XII. ab an. MC. Ep. 290.

OPERA GENUINA.

Epistolæ 367 [a].

[b] *Sermones in Dominicas, & festa Christi, Deiparæ, & Sanctorum* per annum. Item *de dedicatione Ecclesiæ, 6. & unicus in obitu Humberti monachi.*

In Psalmum 90. *sermones* 17.

Sermones de diversis numero 111. *cum aliis sermonibus* 17. *parvis, & parabolis* 5.

Officium de S. Victore, rogatu Guidonis Aremarensis compositum.

Confessionis privatæ formula.

Jubilus Rythmicus de amore, passione, & ascensione Jesu Christi.

Sermones 86. *in priora tria capita Cantici Canticorum*, quorum priores 23. ante annum 1137. scripti sunt.

a Codex *S. Bernardi* op. MS. 13. Sæc. habetur in bibl. Camaldulensium Florent. ut refert *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 354. Catalogus Epist. *S. Bernardi* cum indice earundem habetur MS. in bibl. Monast. S. Severini, ut notat idem *Montfaucon.* ibid. p. 320. *Epist* ad Lucium P. super electionem Gulielmi ad Archiepiscopatum Eboracens. *Alia* ad Eugenium Papam super eadem re, cum duabus aliis de hæresibus Petri Abælardi exstant in bibl. Cotton sub *Othone* C. 14. n. 9. 10. 15. 16. *Alia* ad Eugenium ibid. sub *Vitellio* A. 20. n. 2. In Append. ad Symeon. Dunelmens. a *Tho. Bedford* edit. habetur *Bernardi Clarevall.* & *Guil. Rievallens.* Abbatum, ad Priorem & Conventum Dunelm. *epistola* hactenus inedita; conf. Editoris Præfat. p. 8, 9. *Epistolas* 35. & in epistolas prius editas observata quædam ex MS. & *Hymnum* de S. Malachia Episcopo Hibernio vulgaverunt *Edm. Martene* & *Urs. Durand.* tom. 1. Monument. Veterum p. 726. seq. *Epist.* 3. ad eundem Malachiam, cum altera ad Hibernienses fratres edidit *Usserius* in Epist Hibernicis p. 101. seq. b *Sermones de tempore & sanctis*, præmissa S. Bernardi vita ab Alano Autissiodorensi scripta, prodierunt a *Claudio Cantelcio* edit. 1692. *Sermonem in nativit. Christi* edidit *Christianus Daumius* 1670. *Sermones* 180. impressi proximis a reperta illa arte temporibus habentur inter *Eckardi* Cod. MSS. Quedlinburgenses.

De

Sæc. XII. ab an. MC.

De consideratione ad Eugenium papam libri 5. Prodierunt seorsim *Colon.* 1605. 8°[a].

De moribus & officio Episcoporum tractatus, qui in aliis editionibus locum inter epistolas sortitur.

Apologia de vita & moribus Religiosorum ad Gulielmum abbatem S. Theodorici.

De contemptu Mundi tractatus, seu *exhortatio de contemptu Mundi ad Clericos.*

De diligendo Deo ad Heymericum cardinalem tractatus.

De Gratia & libero Arbitrio.

De præcepto & dispensatione ad monachos Carnotenses.

De gradibus Humilitatis & Superbiæ, cum Censura seu Retractatione in illum tractatum.

De nova Militia, seu *exhortatio ad milites Templi.*

De conversione ad Clericos, seu *exhortatio de vita in melius convertenda.*

De erroribus Petri Abaillardi in synodo Senonensi damnatis ad Innocentium papam tractatus, qui in aliis editionibus est epistola 190.

Tractatus ad Hugonem de S. Victore de quibusdam Quæstionibus ab eo propositis, in aliis editionibus epistola 77.

De vita & rebus gestis S. Malachiæ Hiberniæ archiepiscopi, cum sermone de eodem.

OPERA Dubia, & Supposititia.

Sermones 48. *in Cantici Canticorum partem posteriorem.* Gilberto de Hollandia, Anglo, debentur.

Tractatus de Vita solitaria, seu *epistola ad fratres de Monte Dei Carthusianos.* Gulielmi abbatis S. Theodorici de Monte Aureo fœtus est.

Vitis mystica, seu *Tractatus* in illud, *Ego sum vitis vera.*

Meditationes piissimæ 15. in illam sententiam, *Nosce teipsum.* Conficiunt primum librum Hugonis a S. Victore de Anima.

De interiori Domo, seu *de Conscientia ædificanda, liber.* Tertius est inter Hugonis libros de Anima.

Scala Claustralium, seu *de modo orandi ad fratrem Gervasium tractatus*[b]. Habetur inter opera S. Augustini titulo *Scalæ Paradisi*, & Guigonem Carthusiæ majoris priorem, qui obiit anno 1137. autorem habet.

De amore Dei libri 3. Gulielmi abbatis S. Theodorici opus[c].

Institutio Sacerdotii, seu *de præcipuis mysteriis nostræ religionis tractatus.*

Sermones in quædam Festa, & Dominicas anni.

Sæc. XII. ab an. MC.

Sermones 11. seu potius *de* 11. *oneribus Isaiæ.* Ælredi abbatis Rievallensis in Anglia sunt.

Sermones 3. *de Nativitate.*

Sermo de S. Stephano protomartyre.

Tractatus de puero Jesu duodecenni. Ælredi ejusdem est.

Sermones 15. *de sermone Domini in cœna habito.* Ogerio cuidam abbati Cucedii ordinis Cisterciensis a Labbeo tribuuntur.

Sermones 9. viz. *De duobus discipulis euntibus in Emmaum. De excellentia sanctissimi Sacramenti*, in illud, *Panem Angelorum. De nativitate & privilegiis S. Johannis Baptistæ* (qui inter Petri Damiani opera habetur) *In parabolam de Villico iniquitatis. De B. Maria*, in illud, *Ave Maria.* In illud, *Sapientia vincit malitiam. In parabolam de decem Virginibus. De S. Andrea*, in illud, *Corde credens. In festo Nicolai.* Posteriores duo sermones inter opera Petri Damiani reperiuntur.

Sermones 4. *in Salve regina, una cum meditatione in eandem Antiphonam*[d].

Ad clerum in concilio Rhemensi congregatum.

Ad pastores in synodo congregatos.

Ad prælatos in concilio generali.

De fugienda cordis & corporis immunditia, cento ex patribus consarcinatus.

Sermones 4. viz. *De miseria humana. De septem gratiis*, seu *donis Sp. S. De duodecim portis Jerusalem. In Canticum, Magnificat.*

Sermones parvi de diversis, numero 14.

De Conscientia tractatus.

De modo bene vivendi ad sororem, capitibus 73.

Liber Sententiarum.

Soliloquium, seu *oratio ad Deum, præfixa libro de amore Dei.*

Disputatio cujusdam justi cum Deo.

Aliud soliloquium.

Formula honestæ vitæ, quam Bernardi Silvestris esse asserit Raynaudus[e].

Instructio, Quomodo possit homo in bono proficere, & placere Deo.

Varia & brevia documenta pie vivendi.

Speculum Monachorum.

Doctrina B. Bernardi.

Octo puncta perfectionis acquirendæ.

Epistola de doctrina vitæ agendæ.

Tractatus in illud, *Ad quid venisti?*

Lamentatio B. Virginis Mariæ[f].

[a] Antea vero *Romæ* 1594. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1249. Asservantur MS. in bibl. Coll. Etonensis. [b] Exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Julio* A. 9. n. 3. [c] Habentur MS. in bibl. Coll. Etonensis. [d] Bernardo Toletano Archiepiscopo asseruit *Mabillon.* opp. Bernardi edit. nov. tom. 5. p. 711. ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 881. [e] Hujus Bernardi Sylvestris *Cosmographia* Proso-metrice habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* A. 14. n. 1. [f] Habetur MS. una cum *speculo Peccatoris* & aliis tractatibus in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 1. n. 5. seq. item in bibl. S. Mariæ Florent. una cum sermone in illud, *Missus est Gabriel*, & aliis ejusdem scriptis, teste *Montfaucon*, Diar. Ital. p. 372.

ᵃ Ex quamplurimis S. Bernardi operum editionibus, quæ omnes ſuas ferme acceſſiones habuerunt, ſequentes præcipue notamus, *Venet.* 1515. 2. vol. 4°. *Pariſ.* 1517. fol. *Lugduni* 1530. fol. 1544. 1558. *Venet.* 1549. *Baſil.* 1552. 2. vol. ibid. 1566. *Antverp.* 1576. *Pariſ.* 1586. cum notis Picarti *Pariſ.* 1609. *Antverp.* 1620. (cui præter alia, quatuor opuſcula a Gretſero edita *Ingolſtad.* 1617. 4°. acceſſerunt) dein cura Jacobi Merloni Horſtii ad MSS. codices emendata, multis antea Bernardi ineditis, & extraneorum operum appendice aucta *Pariſ.* 1645. 5. tom. fol. (quam quidem editionem nos in recenſendis operibus ſecuti ſumus), denique prodierunt *Pariſ.* 1666. 2. vol. fol. & 8. vol. in 8°. Editionem iſtam adornarunt Johannes Mabillonius, ejuſque ſocii, monachi Benedictini, qui non tantum eam exactam & correctam reddere conati ſunt, quin & plures epiſtolas & tractatus e MSS. codicibus depromptos tunc primum in lucem ediderunt, obſervationes pro more ſuo doctiſſimas addidit Mabillonius. Opera ſuppoſititia a genuinis optime diſcrevit, quæ nemo unquam certius diſtinxit, vel de iis doctius judicavit. Verum hæc paulo diſtinctius ſunt explicanda. Merlonus Horſtius novam Bernardi editionem in ſe ſuſcepit, quam & abſolvit, & in lucem emiſit *Pariſ.* 1641. Sed auctiorem & accuratiorem editionem meditans, operi immortuus eſt anno 1644. Horſtianam provinciam in ſe recepit Claudius Cantelovius Benedictinus, ſed eo paulo poſt morte ſublato, in ejus locum ſuperiorum juſſu ſucceſſit Johan. Mabillonius, qui magna cura & diligentia editionem promovit, abſolvit, ediditque, 6. tomis, duobus vero voluminibus in folio, aliamque eodem tempore 8. voluminibus in 8°. *Pariſ.* 1666. & ſequenti anno. Nec his contentus Mabillonius, novam editionem iiſdem formis adornavit *Pariſ.* 1690. ſed meliore ordine, & quamplurimis acceſſionibus auctam, notæ quippe uberiores, aliaque ubique addita ſunt. Tomo 1. habentur *epiſtolæ*, in hac editione numero 444. Tom. 2. *opuſcula* ſeu *tractatus*, nempe *de Conſideratione* lib. 3. *de officio Epiſcoporum*, &c. Tom. 3. *ſermones de Tempore*, *de Sanctis*, *& de diverſis*. Tom. 4. *in Canticum Canticorum ſermones* 86. Tom. 5. Gilleberti de Hoylandia continuatio *ſermonum in Canticum Solomonis*. Tom. 6. Guerrici Igniacenſis, S. Bernardi diſcipuli, *ſermones*, aliorumque opuſcula nonnulla ᵇ.

Hymni 4. *de contemptu Mundi* habentur apud Carolum du Viſch in Bibliotheca ſcriptorum ordinis Ciſterc. p. 45. qui plurima S. Bernardi opera MSS. in lucem nondum edita recenſet ibid. p. 39, &c.

Epiſtolæ aliquot a Dacherio evulgatæ ſunt, Spicileg. tom. 3 ᵇ².

Expoſitionum moralium partes 2. Quarum prima expoſitiones 13. ſecunda 4. complectitur.

Liber de Muſica.

Parabolæ aliquot, ſed manifeſto ſpuriæ.

Tractatus brevis de corpore Domini.

Commentariorum in Cantica Canticorum continuatio. Autore abbate G. cujus nomen latet.

Epiſtola de Amore divino.

Liber metricus de laudibus Virginis, odis 18. conſtans. Secundus ſub S. Caſimiri nomine ſæpe vulgatus eſt; verum omnes Diſſertatione præmiſſa Bernardo vindicat Jac. Hommeius, qui & reliqua ſupradicta opuſcula in lucem protulit in Supplemento Patr. *Pariſ.* 1684.

ᶜ HERMANNUS, gente Germanus, 1116.
domo Colonienſis, ortu Judæus, tribu Levita, Davidis & Sephoræ filius, tandem Egberti epiſcopi Monaſterienſis ſermonibus, & Ruperti abbatis Tuitienſis colloquio expugnatus, abdicato Judaiſmo Chriſto nomen dedit. Multis eo nomine injuriis a Judæis divexatus, ordinem canonicum in cœnobio Capembergenſi tandem amplexus eſt. Claruit circa annum 1116. vel paulo poſt, Bernardo æqualis, & Ruperto Tuitienſi familiaris. Scripſit *opuſculum de Converſione ſua*, quod ex bibliotheca Paulina Lipſienſi erutum noviſſimæ Raymundi Pugionis editioni ſubjecit Benedict. Carpzovius *Lipſiæ* 1687. fol.

EUTHYMIUS ZIGABENUS, mo- 1116.
nachus Conſtantinopolitanus, claruit imperante Alexio Comneno anno 1116. Monachus erat τῆς Περιβλέπτου μονῆς, ut in inſcriptione epiſtolæ ſuæ adverſus Phundagiagitas ipſemet teſtatur. *Cœnobii illuſtris* vertit Cl. Tollius. Quod viro docto criticoque excidiſſe miror, cum vel leviter in hiſtoria Byzantina verſatis notiſſimum ſit, fuiſſe Conſtantinopoli celeberrimum monaſterium, τῆς Περιβλέπτου dictum, B. Deiparæ ſacrum, a Romano Argyro Imp. prope mare conditum, a Nicephoro Botoniata inſtauratum, qui & in illud ipſum ab Alexio Comneno detruſus eſt. Ejus apud ſcriptores Byzantinos paſſim fit mentio, nec pauca de eo congeſſit Car. du Freſn. Conſtant.

ᵃ Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1233. ſeq. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10 p. 78. *Fabr.* Bibl med. & infim. Latinit. l 2. vol. 1. p. 603. qui notitiam editionis *Mabillonianæ* novæ exhibuerunt. ᵇ Hæc editio Mabillon. repetita eſt *ibid.* 1719. 2. vol. fol. noviſſime recuſ *Veronæ* 1726. 3. vol. fol. ᵇ² Edit. nov. p. 492. 496. ᶜ Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1089. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 710.

Chriſtian.

Christian. lib. 4. cap. 2. num. 36. p. 94. Alexio Comneno familiaris erat, qui ejus singularem in scrutandis S. scripturis, rebusque theologicis peritiam miris effert laudibus; quem bis adversus ecclesiæ Græcæ hostes (Latinos opinor intelligit) feliciter disputantem se audivisse, ejus denique jussu se Panopliam aggressum esse, ipse in præfatione nos docet. Quo anno obierit, non liquet.

[a] SCRIPTA.

Orthodoxæ fidei dogmatica Panoplia adversus omnes hæreses, ex variis SS. patrum scriptis contexta, duas in partes divisa, quarum prior 11. posterior 13. titulos continet. Ex patrum scriptis has eclogas collegerant præstantissimi aliquot theologi, quibus id in mandatis dederat Alexius Imp. quas postea Euthymius noster in ordinem redactas, apte & concinne dispositas, suas in classes digessit. Patres vero, ex quorum armamentario desumpta est Panoplia ista, hi ferme sunt, Athanasius, Basilius, Nyssenus, Nazianzenus, Dionysius Areopagita, Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, S. Maximus, Anastasius Sinaita, Leontius Cyprius, Leontius Byzantinus, Damascenus, Photius. Exstat hæc *Panoplia* interprete Francisco Zino Latine *Lugduni* 1556. 8°. *Paris.* 1580. 8°. *Venet.* 1555. Græca in variis bibliothecis etiamnum supersunt [b]. Insigne ἀποσατασμάτων, titulum nempe ultimum, Gr. Lat. ex codice, olim Palatino, nunc Vaticano, cum notis edidit Fredericus Sylburgius in Saracenicis a p. 1. ad p. 54. & exinde Fronto Ducæus in Auctuario suo tom. 2. p. 292. Exstat Græce biblioth. Vindob. Cod. Theolog. 40. n. 82. Dogmaticæ hujus Panopliæ *Appendix* ἀνέκδοτος, continens Anathematismos 14. contra hæresin Massalianorum & Bogomilorum [c], & triumphus de eorundem repressione per Imp. Alexium Comnenum, & de Basilio hæresiarcha in Hippodromo CP. vivo combusto. Princip. Τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν &c. Vide quæ habet Lambec. lib. 3. p. 171, 172.

Commentaria in omnes Psalmos Davidis, & 10. S. scripturæ Cantica. Prodierunt Lat. interprete Philippo Saulio *Paris.* 1543. 8°. 1547. 8°. *Venet.* 1568 [d]. Præfationem in Psalmos admodum prolixam Gr. Lat. primus eruit Stephanus Moynius Var. Sacr. tom. 1. p. 150. qua autor de natura, origine, usu, scopo, multiplici Psalmorum genere, obscuritate, variisque versionibus Græcis accurate agit.

Commentaria in quatuor Evangelia. Prodierunt Lat. interprete Johanne Hentenio *Lovanii* 1544. 8°. *Paris.* 1547. 1560. 1602.

Commentarium ejus in Catholicas epistolas Græce exstare in bibliotheca Sambuci prodit Simlerus [e].

Cæterum Euthymii opera præter Commentarium novissime recensitum omnia habentur Latine in Bibliotheca Patr. tom. 19. p. 1. 235. 475.

Est & ab eo scriptus Ἔλεγχος καὶ θρίαμβος, *Damnatio & triumphus de impia & multiplici execrabilium Massalianorum secta*, qui & *Phundaïtæ* & *Bogomili*, nec non *Euchitæ*, *Enthusiastæ*, *Encratitæ*, & *Marcionitæ* appellantur [f]. Multiplex quidem erat Massalianorum secta, & hæreticorum pene omnium colluvies, qui Orientis ecclesias hoc præsertim tempore misere infestarunt; in plurimis convenientes, in aliquibus a se invicem abierunt. Continet opusculum præter præfationem & conclusionem *Anathematismos* 14. Unde quædam elicere licet, quæ frustra alibi quæruntur. Ita ex Anathematismo 1. discimus, primum sectæ Massalianorum autorem fuisse Petrum quendam, *Lycopetrum* dictum, eo quod lapidibus ob blasphema dogmata obruendus, sectatoribus suis promisit, se post triduum resurrecturum; cum tertio post obitum die Dæmon specie lupi ex acervo lapidum evolare visus sit. Unde & asseclæ ipsius *Lycopetriani* cognominati sunt. Ex Anathem. 2. liquet, Tychicum, unum ex symmystis & discipulis ejus, ut cæteras S. scripturas, ita præcipue universum Matthæi evangelium corrupisse, falsoque interpretatum esse, omniaque ad pravum suum sensum detorsisse. Exempla bene multa alibi dabit ipse Euthymius, nempe Panopliæ part. 2. tit. 22. contra Massalianos, & tit. 23. contra Bogomilos, ubi de eis eorumque dogmatibus copiosius agit. Ut opusculum nostrum cum Lambecio & Tollio Panopliæ appendicem faciamus, nulla causa est; alio plane modo concinnatum est. Videtur mihi potius epistola, vel quod magis existimo, oratiuncula in solenni quodam conventu habita, ut ex præfatione, & peroratione acclamatoria colligi potest. Ex codice MS. Vindobonensi hunc libellum eruit, notisque suis & Lambecianis illustratum Gr. & Lat. edidit

a Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 11. §. 7. vol. 7. p. 460. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 184. *Oudin.* tom. 2. p. 979. b Habetur MS. in bibl. Ambrosiana Mediolan. Item Lat. in bibl. Archiepiscopi Græcorum Venet. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 13. & 46. Prodiit Gr. *Tergovisti* in Walachia 1710. fol. Editor vero præ metu Turcarum omisit *caput contra Saracenos*, & *de SS. Trinitate* quædam in primis statim titulis, ut refert *Fabr.* loc. citat. c Historiam Bogomilorum, qua potissimum ex Panoplia dogmatica *Euthymii Ligabeni*, ejusque codice, Græce non edito, illorum hæresis exponitur, edidit *Johan. Christoph. Wolfius* Witemberg. 1711. 4to. d Etiam *Veronæ* 1530. fol. *Paris.* 1560. *Lugd.* 1573. 8vo. & in Bibl. Patrum Lugdunens. tom. 19. ut refert *Fabr.* ubi supra. e *Commentarios* in D. Pauli epistolas servari Romæ scribit Gesnerus vid. *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 719. f Exstat apud *Jo. Christoph. Wolf.* in Commentatione de illis sæculi 11. & 12. hæreticis edit *Witeb.* 1712.

Sæc. XII. ab an. MC. Jacobus Tollius in Antiquitatibus sacris, sub titulo *Insignium Itinerarii Italici* Ultraject. 1696. 4°. p. 106. Huic jungi debuerant sequentia. *Epistola adversus Phundagiagitas, Bogomilos, Armenios*, &c. e cœnobio ad patriam suam missa. Exstat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 193. num. 8. a fol. 186. usque ad fol. 209. iterumque Cod. 307. num. 1. a fol. 1. ad fol. 21. Inscriptionem exhibet Tollius in capite notarum suarum. Διάλεξις, seu *disputatio cum Saraceno quodam philosopho de fide, habita in urbe Cappadociæ Melitene*. Princ. Ἐρώτησις Σαρακηνοῦ· Πῶς ὁμολογεῖτε πολυθείαν, καὶ εἰσάγετε ἐν τῷ Θεῷ γέννησιν, καὶ πάλιν λέγετε πατέρα &c. ibid. cod. 252. num. 13. a fol. 43. ad 48. Confer Panopliæ part. 2. tit. 24. qui aliud opusculum videtur. *Epistola invectiva contra Armenios, Theopaschitas*. Princ. Ἐπειδήπερ Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος &c. ibid. cod. 306. num. 28. a fol. 121. usque ad 129. Adversus Armenios, & impiam eorum & adulterinam fidem late agit Euthymius Panopl. part. 2. tit. 20. p. 685. An vero hæc epistola idem sit opusculum, nisi inspecto codice MS. dicere nequeo. Interim haud parum lucis proculdubio affundit tum hisce Euthymii scriptis, tum toti Massalianorum historiæ opus illud, continens Κεφάλαια τοῦ τῶν Μασσαλιανῶν ἀσεβοῦς δόγματος, ἀναληφθέντα ἐκ τοῦ βιβλίου αὐτῶν, cujus e veteri codice MS. a se edendi spem nobis nuper fecerunt celeberrimi Actorum Lipsiensium collectores mens. Jul. 1696. p. 299. Ut vero fidem hac in re liberent suam, impense exorandi sunt, idque eo magis, quod ut ipsimet non infeliciter conjiciunt, non aliud sit βιβλίον illud, ex quo capita illa deprompta esse dicuntur, quam liber Massalianorum Ἀσκητικὸς dictus, cujus βλάσφημα καὶ αἱρετικὰ κεφάλαια damnavit œcumenica synodus Ephesina, recensente Photio cod. 52. col. 40.

1118. [a] NICEPHORUS BRYENNIUS, patria Macedo, in Orestiade civitate natus, Nicephori Bryennii, ob affectatum imperium oculis privati juxta Zonaram, filius natu maximus, juxta vero Annam Comnenam, uxorem suam, nepos. Claruit anno 1118. Annam Comnenam, Alexii Comneni Imp. filiam, uxorem duxit; ac proinde a socero suo, qui novos titulos, novasque dignitates indies procudere solebat, primo Panhypersebastus, deinde Cæsar, creatus est. Anno 1096. dum Alexius Latinis Thraciam ingressis obstaret, Nicephorus noster Constantinopolin adversus Gothofredum Bullionæum defendit. Anno 1108. pacem inter Alexium & Boemundum Antiochiæ principem conciliavit. Ægrotante anno 1118. Alexio Comneno, Bryennii nutu omnia in aula gerebantur: & certe parum abfuit, quin Annæ Comnenæ, ejusque matris Irenes consiliis, post Alexii mortem imperium obtinuerit. Anno 1137. Johannem Comnenum Imp. arma in Syriam moventem comitatus est; unde ab obsidione Antiochena æger redux factus, eodem, ut videtur, anno diem clausit. Vir erat, teste Zonara *, λόγοις προσκείμενος, *doctrina egregie instructus*, cujus illustre monumentum reliquit *historiam* a se conditam. Scripsit enim *rerum Byzantinarum historiam libris* 4. ab anno 1057. ad ann. 1081. Prodiit ea Gr. Lat. cum versione & notis Petri Possini *Paris.* 1661. fol. Notas historicas & philologicas in eosdem libros scripsit Carolus du Fresne, & ad calcem Cinnami edidit ibid. 1670. fol.

Ann. Comn. Præf. ad Alex. & l. 3. alibique passim. Zonar. Annal. t. 3. p. 223. 229. 242. Nicet. Chron. in Jo. Comn. p. 5, &c.

* Annal. l. 3.

ANNA COMNENA, patria Constantinopolitana, Alexii Comneni Imp. & Irenes filia, nata est anno 1083. Constantini Michaelis Ducæ filii conjugio primum destinata, eo mortuo, Nicephorum Bryennium maritum habuit, claruit præcipue anno 1118. matre primum, dein anno 1137. marito orbata, ex otio literario sibi doloris solatium quæsivit. [b] Scripsit anno 1148. fœmina ingenti animo, nec minori doctrina prædita, quæ immenso studio τῆς ἐν λόγοις παιδείας ἀντείχετο (uti habet Zonaras *) καὶ τὴν γλῶτταν εἶχεν ἀκριβῶς ἀττικίζουσαν, καὶ τὸν νοῦν πρὸς ὕψος θεωρημάτων ὀξύτατον· τοῦτο δὲ αὐτῇ προσεγένετο φύσεως ὀξύτητι καὶ σπουδῇ· προσετέθηκε γὰρ ταῖς βίβλοις καὶ λογίοις ἀνδράσι, καὶ οὐ παρέργως ὡμίλει αὐτοῖς. *Maximam in studiis doctrinarum operam posuit, exquisite Atticissans, ingenioque prædita acutissimo ad abstrusissimas quasque contemplationes, eam facultatem partim naturæ bonitate, partim industria consecuta. Affixa enim erat libris, & eruditorum consuetudine haud obiter utebatur.* Scripsit *historiarum libros* 15. *de rebus ab Alexio patre gestis*, quos *Alexiada* appellavit, quibus interceptum morte immatura mariti sui *opus historicum* supplevit, & Alexii res gestas ab anno 1069. usque ad obitum anno 1118. fusissime simul ac elegantissime enarrat. Prodierunt historiæ istius libri 8. priores Græce cum Hæschelii notis *Augustæ-Vindel.* 1610. 4°. omnes 15. Gr. Lat. cum Hæschelii notis, & Possini glossario *Paris.* 1651. fol. Notas historicas & philologicas in eam conscripsit Carolus du Fresne, & Cinnami historiæ subjecit *Paris.* 1670. fol [c]. 1118.

* Annal. t. 3. prope finem.

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1127. [b] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1175. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 9. vol. 6. p. 390. [c] *Alexiadis* variæ Lectiones habentur p. 521. Bibl. Coislinian. a *Montfalcon.* edit. *Paris.* 1715.

c JO-

[a] JOHANNES ZONARAS, ortu Constantinopolitanus, dignitate magnus drungarius Biglæ, & protoasecretis, claruit anno 1118. Postea ereptis ei morte repentina charissimis, conjuge sc. liberisque, vitam iniit monasticam, & ut dolorem leniret, curasque sordidas & inutiles ab animo depelleret, rebus antiquorum temporum, ecclesiæ præsertim, perscrutandis pertractandisque studiose incubuit [b].

SCRIPTA.

Annalium, seu *compendii Historiarum tom.* 3. Primo agit de rebus Judaicis ab orbe condito ad Hierosolymorum excidium. Secundo de rebus Romanis ab urbe condita ad Constantinum M. Dionem plerumque exscribens. Tertio de rebus Byzantinis a Constantino M. ad Alexii Comneni obitum, qui contigit anno Christi 1118. In rebus, præsertim sui temporis majorem curam atque industriam in eo desiderat Cl. Vossius*. De stylo, quo in condendis Annalibus usus est ipse† ita pronuntiat, vel potius excusat, *εἰ δ' ὁ χαρακτὴρ τοῦ λόγου ποικίλλεται, καὶ μὴ δι' ὅλου ὅμοιός ἐστιν ἑαυτῷ, θαυμαζέτω μηδεὶς, μηδέ τις τὸν λόγον αἰτιῶτο, ἢ τὸν τούτου πατέρα με. Dictionem esse variam, nec per omnia sui similem, nemo miretur, aut culpet orationem, aut me autorem illius. Cum enim historiam ex variis autoribus veluti stipem colligere necesse habeam, in multis illorum & dictione & compositione utendum erit. Sicubi tamen ipse de meo aliquid interjecero, ac inseruero; stylus ad illius, quem sequor, autoris formam accommodabitur; ne scriptura a sese dissidere videatur.* Annales istos notis illustratos Gr. Lat. edidit Hieronymus Wolfius *Basil.* 1557. fol. Novam editionem eamque plane elegantissimam nuper adornavit vir Cl. & ad juvandas meliores literas natus Carolus du Fresne, qui Wolfium carpit quod Zonaræ annales in tres tomos distribuerat, cum ab ipso autore in duos solummodo distributi sint, primo in Augusto Cæsare desinente, secundo deinceps ad Alexii Comneni exitum progrediente; ipse nihilominus aliam rationem iniit, toto opere in libros 18. distributo. In præfatione Zonaram ab iniquis aliorum criticorum censuris defendit, ad calcem notas historicas, & dissertationem de Hebdomo CP. adjunxit. Denique anonymi cujusdam breve chronicon ab orbe condito ad Alexium Comnenum a Petavio una cum Nicephori breviario olim editum subjecit. Prodiit hæc editio Gr. Lat. *Paris.* 1686. 2. vol. fol.

* De Hist. Gr. lib. 2. c. 27.
† Annal. t. 1. p. 3.

Commentarii in canones SS. Apostolorum. Prodierunt seorsim Lat. *Paris.* 1558.

Commentarii in canonicas aliquot Græcorum patrum epistolas. Editi sunt Gr. Lat. ad calcem Gregorii Neocæsariensis operum *Paris.* 1621. fol.

Commentarii in canones SS. Conciliorum, tam œcumenicorum, quam provincialium. Prodierunt Lat. *Mediolani* 1613.

Editi sunt simul omnes isti commentarii Gr. Lat. *Paris.* 1619. & cum Cl. Beveregii annotationibus in Pandectis canonum *Oxon.* 1672. fol. In præfatione monet se non sponte sed alterius persuasu, Manuelis forte Comneni Imperatoris, opus istud aggressum esse.

Oratio de immunditie ob Gonorrhœam, Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 5. p. 351.

Canon de S. Virgine, sive *poema adversus omnes hæreses.* Habetur, in fine mutilum, Lat. in Bibliotheca Patr. tom. 23. integrum Gr. Lat. cum notis apud Coteler. Monument. Eccl. Græc. tom. 3. p. 465. Servatur in Bibliotheca regia Parisiensi Zonaræ *κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν θεοτόκον, οὗ ἡ ἀκροστιχὶς,* ΤΣΤΑΤΟΣ ΗΧΟΣ ΤΣΤΑΤΟΝ ΠΛΕΚΕΙ ΜΕΛΟΣ.

Proœmium in tetrasticha Gregorii Nazianzeni. Prodiit Gr. *Venet.* 1563.

Tractatus de nuptiis Consobrinorum, editus Gr. Lat. a Cotelerio Monument. tom. 2. p. 433.

Epistolas ejusdem aliquot edidit Bonaventura Vulcanius in notis ad librum S. Cyrilli Alexand. adversus Anthropomorphitas *Lugd. Bat.* 1605. 4°. Integra harum epistolarum collectio continet epistolas 56. quarum seriem & argumenta describit Cl. Lambecius Comment. de Biblioth. Vindob. lib. 4. in Codd. MSS. quandoque Johanni Zonaræ quandoque Michaeli Glycæ ascribuntur, & sæpiuscule a L. Allatio quandoque sub hujus, quandoque sub illius nomine citantur, verum Glycæ potius tribuendæ videntur.

ἈΝΕΚΔΟΤΑ.

Ἐξήγησις τῶν Ἀναστίμων κανόνων τῶν τοῦ Δαμασκηνοῦ. Mentionem faciunt P. Lambecius de Bibl. Vindob. lib. 3. p. 39. L. Allat. in Catal. Opp. S. Damasc. ad calcem Symmict. p. 453. & Diatr. de Georgiorum scriptis p. 417. Fragmenta quædam edidit Gretserus de Cruce lib. 5. in init.

Oratio in adorationem Crucis, hujus meminit L. Allatius de Script. Simeon p. 95.

Vita S. Sylvestri ap. eund. p. 101.

Oratio in occursum Salvatoris ibid. p. 105.

Encomium in Sophronium Hierosolymitanum ibid. p. 101.

a Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 2. vol. 10. p. 241. *Oudin.* tom. 2. p. 983. b *Zonaram* obiisse in monte Atho annos natum 88. menses 7. monasterio S. Eliæ, ex *Petri Opmeeri* Chronographia p. 648. notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 46. simulque monet ejus *Scholia* in Canones, & *ἐξήγησιν* in Cantica & Psalmos graduum asservari MS. in bibl. Bavarica cod. 112.

Poemata de processione Spiritus S. aliaque adversus Latinos composita: hæc a Genebrardo in Latinum sermonem versa esse fidem nobis facit Johan. Pontanus Præfat. ad Cantacuzeni historiam: ea a se diligenter undique conquisita nec tamen reperta in præfatione monet Cl. du Fresne.

Lexicon MS. Græce erat penes Hen. Stephanum, ejusque usuram a Casaubono enixe petit Jos. Scaliger epist. 48. p. 171.

1118. GELASIUS II. *Johannes* antea dictus, patria Campanus, civitate Cajetanus, nobili genere ortus, in monasterio Casinensi sub Oderisio abbate bonis literis & moribus innutritus, procedente tempore ab Urbano 2. ecclesiæ Romanæ cancellarius, a Paschale 2. Diaconus cardinalis titulo S. Mariæ in Cosmedin creatur. Anno demum 1118. unanimi cardinalium suffragio pontifex electus est Romæ die 31. Januarii, & Cajetæ ordinatus die 24. Februarii. Romæ enim a Cencio Frangipane, Henrici Imp. duce, prehensus, in vincula conjectus, mox concursu populi facto liberatus, ac statim ab ipso imperatore Romam adveniente urbe ejectus, Cajetam se receperat. Imperator urbe potitus Mauritium Burdinum, archiepiscopum Bracarensem, sedi pontificali præfecit; quem statim Gelasius missis ubique literis anathematizavit. Post Henrici abitum conflato Normannorum & Capuanorum exercitu, Romam obsidione cinxit. Repulsam autem passus, in Galliam fugit; ubi anno sequente, die 29. Januarii in monasterio Cluniacensi diem obiit. Vir, inquit Johannes Stella*, sanctissimus, & omni laude dignissimus, si vitam continentissimam, si mores, si doctrinam singularem, inspicias. Nam constantem & sanctæ mentis, in procellis humanarum perturbationum vitam duxit [a]. Exstant *epistolæ 6.* Concil. tom. 10. p. 817 [b]. *Passio S. Erasmi, Romæ* 1639. 4°. *Vitam* ejus conscripsit Pandulfus Aletrinus, Hugonis de Alatro, Cardinalis presbyteri SS. Apostolorum, nepos, & ipsius Gelasii familiaris, cujus compendium exhibet Baronius in annalibus ad ann. 1118. integram dedit Papebrochius in conatu Chron. Hist. ad Catal. Pontif. part. 2. p. 9.

* Vit. Pontif. p. 165.

1118. FLORENTIUS, *Bravonius* dictus, natione Anglus, monachus Wigorniensis. Scripsit anno 1118. quo etiam obiit [c], aut saltem sequenti. Ingenium plane habuit, inquit Baleus *, ad quodcunque volebat, apertum & conspicuum, memoriam splendidam ac felicem, tam ingenue a teneris annis institutus, & ita ad bene merendum propensus, ut nullam sineret præterire diem, quin aliquam duceret lineam ad patriæ suæ splendorem. Scripsit *chronicon ab Orbe condito usque ad ann.* 1118. ex Mariano Scoto utplurimum desumptum. In disponenda temporum ratione, duplici Epocha a Christo nato usus est, una secundum Evangelium, altera secundum Dionysium Exiguum, intercedente annorum 22. inter se discrepantia. *Chronicon* istud ad annum 1141 [d]. continuavit monachus quidam Wigorniensis anonymus. Primus istud chronicon in lucem protractum edidit nobilissimus vir Gulielmus Howardus, postea comes Northamptoniensis, *Londini* 1592. 4° [e]. exinde cum Matthæo Westmonasteriensi excusum *Francofurt.* 1601. fol. Scripsit etiam *librum de regali Anglorum prosapia*, seu *regum Anglorum genealogiis*, qui habetur ad calcem chronici in editione Londinensi.

* Cent. 2. c. 66.

[f] CALLISTUS II. *Guido* antea dictus, patria Burgundus, Gulielmi Comitis filius, reges Germaniæ, Angliæ, & Franciæ consanguinitate attingens, archiepiscopus Viennensis, & sedis apostolicæ legatus ante annum 1112. quo celebrato Viennæ concilio, investituram episcopatuum & abbatiarum a laicis receptam, hæresin esse statuit, privilegium de investituris a Paschale papa Henrico Imp. nuper concessum cassavit, atque ipsum imperatorem anathemate obstrinxit. Anno 1119. post mortem Gelasii, a cardinalibus, qui in Galliam confugerant, pontifex Romanus electus est Cluniaci die 4. Februarii, & coronatus ibidem exeunte mense Martio. Mense Novembri concilium generale Remis celebravit, in quo Henricum Imp. anathematizavit, laicas investituras damnavit, & clericis uxores interdixit. Anno 1120. in Italiam profectus est, tanto ubique populi concursu, & plausu exceptus, ut in terrorem actus Burdinus antipapa Roma cederet, ac Sutrium se reciperet. Anno sequente Callistus conscripto, ope Willielmi Calabriæ & Apuliæ ducis, Normannorum exercitu Sutrium expugnavit, & captum Burdinum perpetuo 1119.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 10. p.37. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol 3. p.83. item Bibl. Eccl. ad Petrum Diaconum c. 45. b Gelasii epistola *de Burdino in sedem Romanam intruso*, exstat in Cod. Diplomat. Udalrici. vid. *Bernard. Pezii* ejusdem Cod. conspectum. Epistola ad Archiepiscopos &c. per Galliam *de Controversia inter illum & imperatorem* exstat MS. in bibl. Cott. sub *Claudio* A. 1. n. 5. c Obiit an. 1140. ut ex Chron. Mariani continuatione notat Leland. Collectan. ab *Hearne* edit. tom. 2. p. 289. d Hoc Chronicon Leland. in Coriniensi bibl. reperit deductum ad ann. 1153. ad quem ann. pertingit etiam Cod. Bodleianus, ut notat *Hearne* ad Lelandi Collectan. tom. 2. p 289. Exstat etiam MS cum continuatione ad an. 1226. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 13. n. 1. e Item Henricus Savilius cum continuatione ad an. 1163. teste *Oudino*, qui, post Baleum & Pitseum, meminit libr. *de rebus sui Cœnobii Wigorniensis*. vid. tom. 2. p. 1010. f Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 29. seq.

carcere

Sæc. XII. ab an. MC. carcere mulctavit. Anno 1122. concilium Lateranense habuit, quo Burdini ordinationes irritas fecit, & pacem cum Henrico Imp. petentibus id legatis imperatoriis ineundam decrevit. Coiit ista pax in conventu Wormatiensi, imperatore investituras episcoporum & abbatum abrenunciante, pontifice vero utrorumque electionem imperatori concedente. Obiit anno 1124. die 12. Decembris. Exstant *epistolæ* 35. Concil. tom. 10. p. 827. aliæ *epistolæ* 5. apud Baluz. Miscellan. tom. 2. p. 192 [a]. *Sermones* 4. *in S. Jacobum apostolum* habentur in Bibliotheca Patr. tom. 20. p. 1278 [b]. *Vitam* ejus a Pandulfo Aletrino conscriptam, mutilam dedit Baronius in annalibus, integram Papebrochius in Conatu, part. 2. p. 14.

1119. MANFREDUS, Italus, Gerardi Potentini episcopi discipulus, ejus in ea sede successor factus est anno 1119. Scripsit *vitam S. Gerardi* prædecessoris sui, quam ex vetusto codice ecclesiæ Potentinæ descriptam edidit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 7. p. 178.

1120. ANONYMUS *chronici universalis* autor, quisquis fuerit, claruit circa ann. 1120. Condidit *chronicon compendiarium* a creatione mundi usque ad suam ætatem, i. e. usque ad imperium Johannis Comneni Porphyrogennetæ, qui patri suo Alexio successit anno 1118. Incipit, Ἀδὰμ ὁ πρῶτος ὑπὸ Θεοῦ πλασθεὶς ἄνθρωπος &c. Desinit in hæc verba, Ἀλέξιος ὁ Κόμνενος τὸν Βοτανειάτην καθελὼν &c. Exstat Græce MS. in biblioth. Vindob. cod. 40. num. 83. fol. 252.

1120. [c] PETRUS ABELARDUS, natione
* Abel. Hist. Calam. suar. c. 1, 2, &c. Gallus *, Palatio in ingressu minoris Britanniæ prope Ligerim fluvium in diœcesi Nannetensi oppido oriundus, patrem habuit Berengarium equitem, matrem Luciam, generis vetustate nobiles, ipse natus circa annum 1080. Peracta domesticæ educationis cura, præceptores nactus est in dialectica Rosalinum, in philosophicis Gulielmum Campalensem archidiaconum Parisiensem, dein canonicum regularem, denique episcopum Catalaunensem, quocum in academia Parisiensi non una ei lis fuit; in theologicis Anselmum ecclesiæ Laudunensis decanum, ubi condiscipulos habuit Albericum Rhemensem, & Lotulphum Lombardum, gloriæ ejus æmulos & famæ perpetuos obtrectatores. Parisios reversus, & scholæ philosophicæ jam rectura florens, incidit in amorem Heloisæ * lectissimæ puellæ, Fulberti canonici Parisiensis neptis, ex qua furtivo concubitu filium suscepit, nomine Petrum Astrolabium; mox vero tam matrem quam partum legitimo matrimonio honestavit: uxore nihilominus paulo post, ut domesticorum injurias & contumelias evitaret, inter sanctimoniales in cœnobio prope Parisios Argenteolo dicto, in quo puellula olim educata fuerat, collocata. Ægre hæc omnia ferebant Heloisæ consanguinei, qui nocte quadam in Petri cubiculum irrumpentes virilia ei exsecuerunt; extemplo igitur in monasterium S. Dionysii se recepit, habitumque induit, ubi studiis, & discipulorum, quos frequentes habuit, institutioni ardenter incubuit, & hoc circiter tempore librum *de Theologia* in lucem * emisit, in quo de SS. Trinitate & Unitate divina, argute nimis & subtiliter disseruit. Hinc magni in illum clamores excitati, nec unum hæreseos impactum crimen. Hinc anno 1120. ad synodum quandam in civitate Suessionensi præsidente Conano Prænestino episcopo, pontificis tunc in Gallia legato vocatur, ubi nullius licet erroris convictus nedum habito causæ examine, librum nihilominus, idque propriis manibus, ultricibus urendum flammis tradere compulsus est. Ad monasterium Dionysianum rediens Adamum abbatem aliosque monachos sibi infensissimos expertus est, eo quod turpes illorum mores liberius coarguerat, infensiores multo, quod S. Dionysium non modo istius cœnobii, sed totius Franciæ divum tutelarem, celeberrimum illum Areopagitam Atheniensem fuisse negaret; itaque monasterium relinquens, in territorium Trecense se contulit, ubi donata terra, & consentiente episcopo, adjunctis quibusdam monachorum cellis, oratorium extruxit, quod in nomine *SS. Trinitatis* fundatum, postea ob consolationis gratiam *Paracletum*, sive *Paraclitum* appellavit. Accidit post hæc, ut hominem suum patria sibi vendicaret, quippe qui in abbatem S. Gildasii *, in Britannia Armorica, a Gilda nostrate, uti volunt, olim conditi, electus sit, verum sterile solum, & gens pene barbara, & quod pejus adhuc, tetriores mo-

Sæc. XII. ab an. MC.

* Ibid. c. 6, 7. p. 10.

* Ibid. c. 9. p. 20.

* Ibid. c. 10.

* Ubi supra c. 13. p. 32.

a Notitiam Epistolarum dedit *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 10. p. 37. Epistolas varias exhibuerunt *D' Aguirre* Concil. Hisp. tom. 3. p. 334. *Dacher.* Spicileg. tom. 3. p. 146. Edit. nov. tom. 3. p 478. seq. *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 347. 350. Decretum *de primatu Viennensi* super 7. Provincias edidit Baluz. in Append. ad Petri de Marca Dissert. 3. n. 13. Epistolæ duæ, cum bulla quadam exstant in Cod. Diplomat. Udalric. p. 266. Alia ad Henricum Imp. *de electione Episcoporum & Abbatum* regni Teutonici exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* A. 1. n 8. Duas alias Epistolas ad Episc. & regem Scotiæ *de subject. sua Eccles.* Eboracensi ex MS. Cott. sub *Cleopatra* C. 4. n. 6. 7. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 481. b Callistum etiam scripsisse *de miraculis S. Jacobi*; super *translatione* ejusdem; & *de inventione corporis Turpini* Archiepiscopi & Martyris testatur *Oudin.* tom. 1. p. 1006. His Callisti scriptis *Fabr.* addit tractatum *de contractibus illicitis.* vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 890. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1160. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 92. seq. Vit. *Abelardi* edit. *Paris.* 1720.

Sæc. XII. ab an. MC.

nachorum suorum mores, etiam hic loci, pacem & solatium denegarunt, quin eousque efferbuit monachorum odium, ut latrones conducerent qui ipsum per viam transeuntem interciperent, venenum cibis ejus miscendum curarunt, quo sumpto, ipsomet casu abstinente, socius quidam monachus mox occubuit; & quod magis horrendum, in ipso altaris sacrificio, veneno sacro calici immisso, vitæ ejus insidias struere non verebantur. Deserto itaque regimine Gildasiano, in quemnam locum se receperit, haud satis constat; ubicunque fuerit, ecce iterum procella, *iterum nubes post pluviam*, renovatur vetus hæreseos crimen, præcipue apud Bernardum Clarævallensem celeberrimi nominis tunc temporis in Gallia virum. Anno 1140. synodus Senonis * celebratur, citatur Petrus, comparet tandem Bernardus, in arenam descendit, scripta profert, erroris capitula designat. Sed cum Abelardus omnia ex adversariorum sententia agi, seque apud parum æquos judices causam dicturum esse cerneret, ad sedem apostolicam provocavit. Finita synodo, dum Romam versus iter instituit, Cluniacum venit, a Petro Mauricio abbate, *Venerabili* dicto, humaniter exceptus. Huic mentem candide exponit Abelardus *, seque totum ejus judicio submittit, ab eo in monasterium suum ascitus, eoque mediante redintegrata illum inter & S. Bernardum concordia, quin & impetrata ipsius pontificis absolutio. Tandem valetudinis causa Cabilonem secedens, in monasterio S. Marcellini ordinis Cluniacensis, non sine magna sanctitatis laude diem clausit extremum April. 21. anno 1142. ætat. 63. Defuncti corpus, prout ipse dum in vivis adhuc erat per literas rogaverat, Heloisæ conjugi traditum est, ab ea in cœnobio suo Paracletico sepultum. Duplex ei epitaphium condidit Petrus Venerabilis; posterioris solummodo clausulam hic adjiciam;

* Otho Frising. l. 1. c. 48. Gaufrid. vit. S. Bernard. l. 3. c. 5.

* Vid. epist. Petri Cluniac. inter opp. Abelardi p. 335. 337. 344.

Est satis in tumulo, Petrus hic jacet Abailardus,
Cui soli patuit scibile quicquid erat.

Erat quidem acri admodum ingenio, eruditione singulari, in philosophicis princeps, in logicis summus, ob egregiam disputandi peritiam *Dialecticus* dictus; *Dialecticarum*, inquit *, *rationum armaturam omnibus philosophiæ documentis prætuli*; in theologicis paucos habuit æquales. Errores qui ipsi objiciebantur, plures quidem erant, & si adversarii ejus sint audiendi, periculosissimi, quales sunt, *Quod Pater sit plena potentia; Filius quædam potentia; Spiritus S. nulla potentia*: neque de substantia esse Patris aut Filii: *Christum non assumpsisse carnem, ut nos a jugo Diaboli liberaret; Deum nec posse, nec debere mala impedire; non peccavisse qui Christum ignorantes crucifixerunt; nec in Christo fuisse Spiritum timoris Domini, potestatem ligandi atque solvendi apostolis tantum datam esse, non successoribus; quod propter opera nec melior nec pejor efficiatur homo; quod nec opus, nec voluntas, neque concupiscentia, neque delectatio, cum movet eam, peccatum sit; nec debemus eam velle extingui:* breviter hæc de eo Bernardus *; *Cum de Trinitate loquitur, sapit Arium; cum de gratia, sapit Pelagium; cum de persona Christi, sapit Nestorium.* Hæc, hisque plura, ei objecta sunt, quæ quidem in hominem vel mediocris ingenii, nullave religionis scientia imbutum, haud cadere poterant, quæque ipse Petrus constanter pernegavit. Ab his ipsum liberant, ejus qui supersunt libri, præcipue apologia illa, seu fidei confessio, qua mentem suam perspicue explicat, & hujusmodi objecta penitus diluit; & levissima plane sunt, & incaute potius & duriuscule, quam falso aut heterodoxe dicta, quæ in operibus ejus notant ipsi censores Parisienses. Verbo dicam: In hoc maxime pecasse videtur Abelardus, quod ad argutias dialecticas, & insolentes quosdam philosophiæ terminos, dogmata theologica, & summa quædam fidei Catholicæ mysteria revocare sit conatus. Notandum denique, plura malesana dogmata ipsi afficta, ex aliorum libris hausta esse, quos ipse pro suis nunquam agnovit.

* Hist. Calamit. suar. c. 1.

* Ad Guidon. Cardin. epist. 192. p. 1561.

[a] SCRIPTA.

Epistolæ ad Heloisam 4. quæ tractatus potius quam epistolæ censeri possunt. In penultima de origine Sanctimonialium, & religionis monasticæ erudite agit; in ultima institutionem seu regulam Heloisæ & sanctimonialibus paracliticis tradit [b].

Epistolæ aliæ ad diversos 7.

Epistola ad amicum, sive *historia calamitatum suarum*, quam eruditis notis illustravit Andreas Quercetanus.

Apologia, seu *confessio fidei.*

Expositio orationis Dominicæ.

Expositio in symbolum Apostolorum.

Expositio in symbolum Athanasii.

Solutiones problematum Heloisæ.

Adversus hæreses liber.

Commentariorum in epistolam ad Romanos libri 5.

Sermones 32. *in festis per annum legendi.*

Ad Heloisam ejusque virgines Paracletenses.

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 106. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 689. Vit. *Abelardi* tom. 1. l. 5. §. 25. [b] Hos edidit Latine Richardus Rawlinson *Lond.* 1718. 8vo. Denuo Gervasius Lat. & Gall. *Paris.* 1723. 2. vol. 12mo.

Intro-

Introductionis ad Theologiam libri 3. sive ut ipse * alibi appellat, *opusculum de fide S. Trinitatis*. Hoc opus frequenti manu tractare solebat, & in condendis suarum *Sententiarum* libris, pene semper ante oculos habuit Petrus Lombardus, fatente Johanne Cornubiensi, ipsius Lombardi discipulo, ap. Quercet. not. ad Abel. p. 1159.

* Ad Gaufrid. Parif. epist. 21. p. 334.

Hæc Abelardi opera undequaque eruit, collegit, recensuit, & præfationem apologeticam pro Petro Abelardo præmisit Fr. Amboesius eques, regis in sanctiore consistorio consiliarius, edidit vero præfixa doctorum Parisiensium censura Andreas Quercetanus, *Paris*. 1616. 4°. Huic etiam editioni plures ad Abelardum & de eo *epistolæ*, *constitutiones*, *rescripta*, & *Carmina* inseruntur.

[a] INEDITA.

Liber sententiarum Sic & Non dictus. Exstat MS. in biblioth. S. Benedict. Cantabrig. num. 390. & in biblioth. publica cod. 168.

Dialectica, seu *logica*, quam penes se MS. servavit, & seorsim se editurum promisit Andreas Quercetanus in not. p. 1160.

[b] *Expositio super epistolas Pauli*, *Psalterium*, *& in Genesin*, adhuc MSS. exstare dicuntur. Librum *Nosce teipsum* dictum, suum esse, dum adhuc in vivis erat, non semel negavit [c]. Meminit ipse *glossarum*, quas scripsit, *in Ezekielem*, quas puto periisse. *Versus ejus ad Astrolabium filium suum*, habentur MSS. in bibliotheca Cottoniana, sub Vitellio, C. 8. n. 3. Restat, ut paucula adjiciamus de HELOISA, quam Petrus primo amicam, dein conjugem, tandem in statu monastico sororem habuit. Genere erat clara, Fulberti canonici Parisiensis neptis, post connubium Argentolii primum monacha, &, ut vocant, priorissa facta, dissoluto vero hoc Sanctimonialium conventu, anno 1130. Paracletum translata, ubi cæteris ipsi adhærentibus, eam abbatissam præfecit Abelardus. Obiit marito plusquam 20. annis superstes 16. Cal. Junii anno 1163. vel 1164. fœmina plane lectissima, eximiis moribus, ingenio eleganti, nullo non disciplinarum genere exculta, Latine, Græce, & Hebraice docta. Exstant inter Abelardi opera, Heloisæ ad Petrum Abelardum *problemata* 42. *Epistola* ad Petrum abbatem Cluniacensem; ad Petrum Abelardum *epistolæ* 3. quæ admirabile ingenii acumen, & eruditionem non vulgarem liquido præ se ferunt, in quibus siqua sint, quæ immodicum erga Abelardum affectum prodant, benigna interpretatione emollienda sunt.

[d] OSBERTUS, gente Anglus, ecclesiæ Cantuariensis monachus, claruit circa 1120.
annum 1120. Scripsit *de vita & miraculis S. Dunstani Cantuariensis episcopi libros* 2. quos edidit Surius Maii 16. Ex utroque fragmenta quædam integriora nobis dedit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 701. Osbertum nostrum eundem esse cum Osberno Cantuariensi, cujus supra meminimus, nonnulli contendunt.

AUTOR anonymus *gestorum Pisanorum* quisquis tandem sit, circa ann. 1120. 1120.
claruisse videtur. Ad hunc etiam annum opus suum deduxit. Literis mandavit gesta triumphalia, per Pisanos facta, *de captione Hierusalem*, *& civitatis Majoricarum*, aliarumque civitatum, ab anno 1099. ad annum usque 1120. in quem desinit. Opusculum hoc ex vetusto Pergameno codice MS. edidit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 3. p. 851. Cui etiam breve *chronicon* Pisanum, seu potius fragmentum autoris incerti, ab anno 688. ad annum 1136. ex eodem codice subnexuit.

[e] GUIGO, sive *Guido*, patria Delphi- 1120.
nas, ordinis Carthusiani monachus, Carthusiæ majoris Prior quintus; claruit circa annum 1120. vel paulo post, certe æqualis S. Bernardi, cui familiaris erat. Obiit anno 1137. 27. Julii, ætatis suæ anno 50. monachatus 30. prioratus 27.

SCRIPTA.

[f] *Scala Claustralium*, sive *meditationes de modo orandi*, *ad fratrem Gervasium*. Habetur inter opera S. Augustini, titulo Scalæ Paradisi, inter opera etiam S. Bernardi, ei falso supposita; denique vero autori restituta in editione Bernardi *Parisiensi* 1666. & in Biblioth. Patr. tom. 22. p. 1163.

Tractatus de quadripartito exercitio Cellæ. Exstat in Biblioth. Patr. tom. 24. p. 1463.

a De MSS. Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 1169. b *Expositionem in Hexameron*, & *Christianam Theologiam* dissertatione præmissa de Abelardi *ingenio* ad nova dogmata proclivi, publici juris fecit Edm. Martene Anecdotor. tom. 5. p. 1136. qui, præter opera sub *Abaëlardi* nomine hactenus edita, reperit in veteri Cod. MSS. Monasterii B. Mariæ de Fontanis in diœcesi Turonensi *Elucidarium*, quod opus in Cod. Clarevallense Angeldi *Montis-Leonis* nomen præfert; editum est inter spuria *Anselmi* opera, vid. Anecdot. ubi supra p. 1161. c Vulgavit *Bernard. Pezius* tom. 3. part. 2. Anecdotorum Col 626. *Responsio contra calumnias* Articulorum objectorum exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Othone* C. 14. n. 17. *Rythmum de Trinitate* exhibuit Edm. Martene in Collectione Veterum Monumentorum tom. 9. p. 1092. seq. Edidit etiam sub *Hildeberti* Cenomanensis nomine Jacobus Hommey in Spicil. Patrum p. 446. *Paris*. 1684. ut notat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 694. d Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 756. Librum *de musica* a Guil. Malmesbur. laudatum memorat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 526. e Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 1132. f *Meditationum* capitula 20. edita primum *Antverp*. 1550. 1589. cum Guliel. Abbatis S. Theodorici Cluniacensis meditationibus, inde recus. in Bibl. Patrum memorat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 368. Tractatum *de laude vitæ solitariæ*, alium *de veritate & pace* memorat *Andreas du Chesne* in not. ad Bibl. *Cluniacens*. Tractatus *de veritate & pace* habetur MS. in Bibl. Carthusianorum Colon. ut refert *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 10. p. 148.

Sæc. XII. ab an. MC. *Epistolæ 3. 1. ad Haymericum cardinalem, 2. ad Hugonem S. Militiæ priorem, 3. ad Innocentium 2. papam.* Habentur in editionibus S. Bernardi operum *Parisiensibus* 1645, 1666.

Epistola ad Durbonenses fratres de suppositiis B. Hieronimi epistolis, a Mabillonio evulgata Analect. tom. 1. p. 331.

Vita S. Hugonis episcopi Gratianopolitani, apud Surium & Bollandum ad diem 1. Aprilis.

Statuta Carthusianorum prima, edita olim *Basil.* 1510.

1120. ANONYMUS *chronici Ramesiensis* autor, Anglus, celeberrimi illius cœnobii in agro Hutingdonensi siti, ut credere par est, monachus, circa annum 1120. claruisse videtur. Certe aquam mihi hic hærere fateor, & rem in incerto plane esse. Cum enim postrema operis pars desideretur, quousque pervenerit, non liquet. Verum si ex trium priorum partium proportione divinare fas sit, non ultra hunc annum se extendisse judicari queat. Quandocunque demum vixerit, scripsit *chronicon* sive *historiam de benefactoribus ecclesiæ Ramesiensis*, in quatuor partes, seu ut ipse vocat, *telas* partitam. Quarta hactenus non comparuit. Tres priores a tempore regis Edgari usque ad Normannorum in Angliam ingressum perducuntur. Has ex codice MS. scaccarii regii Westmonast. e tenebris extraxit & luci publicæ donavit Tho. Galeus Rer. Angl. Script. tom. 3. p. 382. qui Anonymum hunc dictionis puritate, & styli nitore, scriptorum nostrorum nemini inferiorem esse recte notat.

1120. GALFRIDUS, id est, *Stephanus* (ita enim diserte habet codex MS.) Urbani Landavensis episcopi frater, claruit circa annum 1120. quo translationi corporis S. Dubricii interfuit. Scripsit *vitam S. Teliavi* Landavensis episcopi, quam ex codice Cottoniano edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 662. Cui subjecit *historiolam* de primo statu Landavensis ecclesiæ, ex antiquo ecclesiæ Landavensis registro, quod in honorem Teliavi, *Teilo* appellatur, & a Galfrido nostro contextum fuisse perhibetur.

ALBERTUS, sive *Albricus*, ecclesiæ Aquensis canonicus, & custos sive æadituus. Sæc. XII. ab an. MC. 1120. Claruit anno 1120. Scripsit ex auditu & relatione aliorum, *historiam Hierosolymitanæ expeditionis sub Godefrido Bullionæo & aliis principibus, libris* 12. quibus res a Christianis in Oriente gestas accurate persequitur ab anno 1095. ad secundum Baldwini 2. annum, Christi 1120. circiter. *Historiam istam* titulo *chronici Hierosolymitani* anonymam primus edidit Reinerius Reineccius *Helmstad.* 1584. dein autori suo restitutam Bongarsius inter Gesta Dei per Francos tom. 1. p. 184 [a].

GAUTERIUS, sive *Galterius*, *Cancellarius* a dignitate dictus, gente Gallus; claruit anno 1120. Scripsit *historiam rerum a Christianis ad Antiochiam feliciter anno 1115. infeliciter anno 1119. gestarum*, quibus ipse interfuit, & captivus ductus carcerem diu tulit, cujus vi ingenium sibi hebetatum fuisse ipse * queritur. Exstat historia ista bellorum Antiochenorum inter Gesta Dei per Francos tom. 1. p. 441. 1120.

* p. 249.

HUGO, ordinis Benedictini monachus Floriacensis; claruit anno 1120. Scripsit *chronicon libris 6. ad Ivonem Carnotensem*; (cui a nonnullis perperam id tribuitur) exorsus a Nino Assyriorum rege, & in Ludovici Pii Imp. morte, anno Christi 840. desinens. Primus id cum notis edidit Bernardus Rottendorpius Monasterii 1638. mutilum tamen, priorem nempe solummodo partem ad tempora Constantini M. continens [b]. Integrum exstat in bibliotheca Cæsarea [c]. *Epilogum* ejus res gestas Ludovici Pii complectentem, exhibet Lambecius Comment. lib. 2. c. 8. p. 857. Duo hujus chronici integra exemplaria exstant MSS. in bibliotheca Lambethana. Scripsit etiam Hugo *libros 2. de regia potestate, & sacerdotali dignitate, ad Henricum Angliæ regem*, quos in lucem emisit Baluzius Miscellan. tom. 4. p. 9 [d]. 1120.

[e] MICHAEL GLYCAS, natione Siculus [f]; claruit anno 1120. Scripsit multa, variique argumenti, quæ sequuntur. 1120.

Annales quadripartiti, opus non solum historicum, sed etiam physicum & theolo-

a Nomen autoris prodidit *David Haschelius* præfat. ad Annæ Comnenæ Alexiadem, ut nos docent *Oudin.* tom. 2. p. 1063. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 102. b Antea ediderat sub *Ivonis* nomine Marquasdus Freherus in corpore historiæ Franciciæ *Hanov.* 1611. c Partem ab an. 923. ad 987. & alteram ab an. 987. ad 1034. edidit Andr. du Chesne tom. 3. Scriptor. de rebus Francor. p. 347. seq. & tom. 4. p. 142. Aliud opus historicum *Hugonis* ab exordio mundi usque ad Ludovicum Pium dedit idem *Du Chesne* ibid. tom. 3. Chronicon breve *de rebus Francorum* a Pharamundo ad Philippum Henrici filium habetur ad calc. Opp. *Ivonis* p. 305. seq. *Oudin.* ex Andr. *Du Chesne* apparatu ad Collect. Coætanor. Historicor. Franciæ triplex Chronicon *Hugoni* attribuit; vide *eundem* tom. 2. p. 1076. conf. etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 860. d *Epistolam Hugonis nuncupatoriam* ad Mathildam imperatricem in librum *de gestis modernorum regum Franciæ*, exhibuit *Edm. Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 328. *Comment. in Psalmos* MS. in Angliæ Bibl. memorat *le Long*. Bibl. sacr. vol. 2. p. 785. *Vitam S. Sacerdotis* episcopi circa an. 530. Lemovicensis dedit *Henschenius* in Actis Sanctorum tom. 2. Maii 5. p. 14. ut refert *Fabr.* ubi supra. e Conf. *Oudin.* ad an. 1450. tom. 3. p. 2521. seq. f Non Siculus sed Byzantinus, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 41. §. 8. vol. 10. p. 228. vide etiam *Mich. le Quien* tom. 1. *ad Damascen.* p. 633.

gicum;

gicum; prima parte de operibus sex dierum differit, secunda res gestas ab orbe condito ad Christum natum enarrat; tertia a Christo nato ad Constantinum M. progreditur; quarta res exinde gestas pertractat, & in Alexii Comneni morte, anno Christi 1118. definit. Prodierunt Latine ex Johannis Leunclavii versione *Basil.* 1572. 8°. dein Gr. Lat. cum versione & notis Philippi Labbei *Paris.* 1660. fol.

Disputatiunculæ 2. Lat. editæ a Jacobo Pontano una cum Philippi Solitarii *Dioptra*, *Ingolstad.* 1604. 4°[a].

Scripsit Glycas *epistolas* plures, ex quibus plurima, nec contemnenda quidem, fragmenta adducit Leo Allatius, non uno in loco, nempe *de Consensu*, lib. 3. cap. 13. §. 4. cap. 14. §. 15. cap. 16. §. 24. cap. 18. §. 8. libro *de Purgatorio*, pag. 28, 49, 789. libro *adversus Hottingerum*, cap. 18. p. 320. *de libris Eccles. Græcorum*, pag. 118, 127, 254, 324. ubi notandum aliquot ex his epistolis sub nomine Zonaræ vel Glycæ ab eo citari. *Epistolæ* 56. maximam partem theologicæ de variis S. Scripturæ controversiis Gr. MSS. in bibliotheca Vindobonensi aliquoties habentur; nempe Cod. Theol. 67. Cod. 83. num. 2. fol. 29. Cod. 155. Cod. Philosoph. 103. Ubi etiam nonnulla ejus capita philosophica asservantur. Specialem harum epistolarum recensionem exhibet Lambecius Comment. lib. 4. p. 152. &c. *Epistola* ad Alypium monachum inclusum, de assumptione B. Virginis Deiparæ, separatim exstat Cod. Theol. 265. num. 2. fol. 5.

Tractatus aliquot hactenus ineditos recenset Leo Allatius *de Consensu* lib. 2. c. 18. §. 17. nempe *librum ad Maximum Smeniotem de processione Sp. S.* (fragmentum ejus habet idem lib. 3. c. 2. §. 3.) *Ad eundem, an Christus Azymo in suprema cœna usus sit? Ad Esaiam monachum de animabus a corpore separatis?* Quædam etiam Glycæ *in S. scripturam exegetica* in bibliotheca Cæsarea Viennensi exstare prodit Possevinus Apparat. Sacr. tom. 2. p. 112[b].

1120. [c] NICETAS, civitate Byzantinus, vitæ instituto philosophus, i. e. (ni fallor) monachus; claruisse videtur circa ann. 1120. Scripsit *tractatum apologeticum pro synodo Chalcedonensi adversus Armeniæ principem.* Exstant fragmenta ejus apud Leonem Allatium de Consensu lib. 1. c. 5. §. 3. p. 72. & libro de Purgatorio p. 4. De libris Eccles. Græc. p. 314. integra vero *Refutatio* habetur Gr. Lat. Græc. Orthod. tom. 1. p. 663[d].

[e] ROBERTUS, *Retenensis* dictus, natione Anglus; claruit anno 1120. Cum prima literarum elementa in patria degustasset, in exteras regiones se contulit, & peragratis Gallia, Italia, Dalmatia, Græcia, tandem in Syriam pervenit, ubi diu inter Saracenos versatus, accuratam linguæ Arabicæ cognitionem sibi comparavit. Domum rediens, in Hispania consedit, ubi astrologiæ studiis incubuit, & Pampelonæ archidiaconus creatus est. Obiit anno 1143. *Mahometis Alcoranum in compendium* redegit, & redactum Latine vertit. Prodiit ea versio *Norimbergæ* 1543. *Basil.* 1543, 1550. fol. De hac versione censuram hanc fert Cl. Huetius *, *Ineptissima est, ut semel dicam, hæc Alcorani interpretatio, sententias misere subvertens; strigosa ad hæc nonnunquam & exilis, in nimiam statim molem assurgit, ut nemo inde Alcorani intelligentiam sibi spondere queat. Id quidem sperare possemus, si integra alterius hujus interpretis prodiisset conversio, cujus Suratta prior cum Roberti, & Hermanni interpretatione edita est, quæ an Johannis Segobiensis, alteriusne sit, aliorum esto judicium.* 1120.

* De Clar. interpret. p. 141.

[f] HUGO DE S. VICTORE, *Didascalus* a nonnullis dictus, natione, ut volunt, Saxo, rectius patria Iprensis, quod ex veteri codice Aquacinctensi probat Cl. Mabillonius Analect. tom. 1. p. 326. Verum singulari dissertatione adversus Mabillonium, Hugonem Saxoniæ asserere conatur vir de republica historica, immo literaria optime meritus Hen. Meibomius junior ad calcem tom. 3. rerum German. p. 429. Erat Hugo Canonicus, & (si Trithemio * & Pantaleoni † fides) abbas cœnobii S. Victoris Parisiensis, ordinis S. Augustini; unde *Victorini*, sive *de S. Victore*, nomen traxit. Claruit anno 1120. Vir, prout ævi sui indoles tulit, eruditus; in B. Augustini scriptis versatissimus, quem proinde in lucubrationibus suis maximopere æmulatus est, adeo ut alter *Augustinus*, & *lingua Augustini* cognominaretur. Obiit anno 1140. die 11. Februarii, ætatis suæ 44. 1120.

* De Script. Eccl. c. 363. † De Viris illustr. patr. 2. p. 171.

[g] OPERA.

De scripturis, & scriptoribus sacris prænotationes.

a Unde recusæ sunt in Bibl. Patrum. Et ante Annales *Glycæ* in edit. *Labbeana* Paris. 1660. ut notat *Fabr.* loc. citat.
b Item in bibl. Vatican. in bibl. *S. Marci* Venetiis, & bibl. Augustana cod. 116. teste *le Long.* qui refert *Quæstionum S. Scripturæ* ex diversis autoribus collectionem, Gr. exstare in bibl. Scoraliensi & Augustana. vid. Bibl. sacr. vol. 2. p. 746.
c Conf. *Oudin* tom. 2. p. 1070. d Nicetæ Byzantini Philosophi *contra Mamedem* liber, & *Epistolæ* ab Agarenis missæ, *Confutatio* ad Michaelem Theophyli filium, Imp. CPolitanum in Vaticana bibl. asservari dicuntur. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol 6. p. 675. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1160. qui memorat Roberti Chronicon Saracenorum, & epistolam ad *Petrum* Cluniacensem de sua Alcorani interpretatione. f Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1140. g Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 202. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 881. seq.

Annotationes elucidatoriæ in Pentateuchum, Judices, libros Regum, Psalmos aliquot, Threnos, Joelem, & Abdiam.

In Ecclesiasten homiliæ 19.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in totum Testamentum vetus, exceptis Prophetis & libris Sapientialibus.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in quatuor Evangelia.

Annotationes literales & quæstiones in epistolas S. Pauli, quas Hugoni abjudicatas scholastico cuidam scriptori attribuit Oudinus.

Annotationes elucidatoriæ in Dionysium Areopagitam.

Excerptionum priorum libri 10. Celebre *opus librorum 24. excerptionum*, sparsim habetur inter opera Hugonis nostri, viz. hic loci 10. priores libri (quorum etiam quatuor primi inter opera Richardi Victorini exstant in editione Rhothomagensi 1650.) libri 9. proximi usque ad 20. exclusive iidem sunt, cum *annotationibus elucidatoriis allegoriarum in totum Test. Vet.* supra recensitis, liber 20. idem cum *collectaneo homiliarum in Ecclesiasten*, libri 4. reliqui sunt iidem cum *annotationibus elucidatoriis in quatuor Evangelia.* Cæterum opus istud Excerptionum in nonnullis Codd. MSS. Richardi Victorini, in aliis Hugonis nostri, in plurimis nullius autoris, nomen præ se fert. Nec Hugonem autem, nec Richardum autorem habere potest, cum autor in libro 10. Philippi Augusti Galliæ regis (qui regnare cœpit anno 1180.) meminerit, seque sub Philippo opus suum contexuisse prodat. Huc fere redeunt, quæ de opere isto fusissime disputat Oudinus Supplem. p. 403. &c [a].

Institutiones in Decalogum.

Expositio in regulam S. Augustini.

De institutione Novitiorum [b].

De claustro Animæ libri 4. quos Hugoni de Folieto, monacho Corbeiensi, Hugonis Victorini synchrono, deberi communi omnium eruditorum sententia receptum est [c]. De hac re ita censet Usserius Bibl. Theol. p. 131. " Hujus nomine excusi sunt libri 4. " de claustro Animæ, quia tamen a phrasi " ejus, & a professione nonnihil diffident, " potius accedam illis qui Hugonis a Fo- " lieto esse censent, is enim a regula Ca- " nonica D. Augustini, ad arctiorem D. Be- " nedicti transcripsit, unde utriusque insti- " tutionis passim meminit. In Vetusto au- " tem exemplari Hugoni Priori Canonico- " rum S. Laurentii, in pago Ambianensi " ascriptos legi: quocirca mihi quidem ad- " huc sub judice lis est. Certe ipse paulo post notat librum *de claustro Animæ*, inter Hugonis Victorini opera, MS. haberi in Bibl. Colleg. Nov. Oxon. item *de conversatione Claustralium*, & *abusivis eorundem*, item Cantabrigiæ in bibl. Coll. S. Benedict. haberi Hugonem de Sancto Victore, *de ædificatione Claustri*, item *de 12. abusionibus ejusdem.*

De medicina Animæ liber.

De Nuptiis carnalibus & spiritualibus libri 2. qui cum præcedente opusculo eundem Hugonem de Folieto autorem agnoscunt.

Bestiarium, sive *de proprietatibus animalium & aliarum rerum libri* 4. quorum duo priores *de Avibus*, ejusdem sunt Folieti.

De Anima libri 4. ex quibus primus & tertius inter Bernardi, secundus inter Augustini opera habentur [d].

De fructu Carnis & Spiritus liber, ab Hugonis Victorini stylo alienus.

De vanitate Mundi libri 4 [e].

Tractatus 5. viz. *De arrha animæ. De laude charitatis. De modo orandi. De meditatione. De arcæ mysticæ descriptione.*

De arca Noë libri 4.

Sermones 100. *de variis argumentis.*

Sermo de assumptione B. Mariæ.

Didascali libri 7. quorum ultimus *de Trinitate*, sex priores *de liberalibus artibus* agunt.

De potestate & voluntate Dei libellus.

De quadruplici voluntate in Christo libellus.

De sapientia animæ Christi libellus ad Gualterum de Mauritania, Laudunensem postea episcopum [f].

De unione Corporis & spiritus libellus.

De verbi Dei efficacia libellus.

Apologia de Verbo incarnato, & *disputationes* 3. *de eodem* [g].

De perpetua virginitate B. Mariæ.

Miscellaneorum priorum liber unicus, posteriorum libri 5. Ea nonnulli non Hugoni, sed discipulo ejus cuidam, adjudicanda censent [h].

De filia Jephte tractatus.

Speculum de mysteriis Ecclesiæ.

De Canone mystici libaminis, *ejusque ordinibus libellus* [i].

[a] Vid. *Oudin.* tom. 2. p. 1146. [b] Spectare ad *Gulielmum Peraldum* monet *Oudin.* tom. 2. p. 1142. [c] Tractatus *Hugonis* cujusdam *de claustro Animæ & Corporis* MS. servatur in bibl. Monasterii Padolironens. teste *Mantfaucon.* Diar. Ital. p. 37. [d] Primus ad Guilelmum S. Theodorici abbatem pertinet, secundus ad Isaacum Stellæ abbatem, cui Patres Benedictini in edit. *Augustini* novissima ad finem Voluminis 5. restituerunt. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1154. [e] Hos libros una cum tractatu *de Arcæ mysticæ descriptione* ex fide MS. Cod. eidem *Hugoni de Folieto* tribuit *Oudin.* tom. 2. p. 1145. Tractatum *de modo orandi & meditandi* ex MS. *P. Andoesii Rothomagensis* exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 887. [f] Prologum, qui in editis hucusque deest, exhibuit *Oudin.* ubi supra p. 1145. [g] *Johanni Cornubiensi* adjudicant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 190. & *Oudin.* tom. 2. p. 1530. [h] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1153. qui *Richardo Victorino* tribuit. [i] Est *Johannis Cornubiensis*, ut testantur *Oudin.* tom. 2. p. 1531. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 191.

De

De Cæremoniis, Sacramentis, & Officiis ecclesiasticis libri 3. qui quidem una cum præcedente opusculo debentur Roberto Paululo presbytero Ambianensi, qui claruit circa ann. 1170.

Dialogus de Sacramentis legis naturalis & scriptæ.

Summa Sententiarum septem tractatibus comprehensa, quorum 1. *de fide, spe, &c.* 2. *de creatione & angelica natura.* 3. *de creatione & humana natura.* 4. *de sacramentis in genere, & præceptis divinis.* 5. *de sacramento baptismi.* 6. *de sacramentis confirmationis, eucharistiæ, pœnitentiæ, & extremæ unctionis.* 7. *de sacramento conjugii.*

De sacramentis Christianæ fidei libri 2. *Argent.* 1465. fol.

Prodierunt Hugonis Victorini opera *Paris.* 1526. 3. tom. cura Thomæ Garzonii *Venet.* 1588. 3. tom. *Colon.* 1617. *Rothomagi* 1648. 2. vol. fol.

Accessit in editione Rothomagensi præter alia quædam levioris notæ, *liber de studio legendi*, cui deerat caput ultimum. Id aliunde haustum dedit Mabillonius Analect. tom. 1. p. 324.

Epistola increpatoria ad Johannem archiepiscopum Hispalensem, qui a fide Christiana ad Arabes defecerat, exstat apud Baronium ad ann. 1136.

Scripsit adhuc Hugo noster *chronicon ad annum usque* 1128. jam deperditum. Id tamen tacito Hugonis nomine passim exscripsit autor chronici magni Belgici a Pistorio editi.

1121. EADMERUS, sive *Edmerus*, sive *Edinerus*, sive *Emundus*, natione Anglus, monachus Cantuariensis O. B. Claruit anno 1121. Anselmi archiepiscopi discipulus, omniumque ejus laborum & itinerum comes individuus, quin & vitæ suæ corrector ab Anselmo petitus, ab Urbano 2. datus. Tandem, teste Simeone Dunelmensi S. Andreæ in Scotia episcopus factus est: quod vero illum monasterii S. Albani abbatem fuisse tradunt Baleus, Pitseus, aliique eos secuti, in eo plane hallucinantur, cum Eadmerus ille cœnobiarcha Albanensis plusquam integro sæculo antiquior nostro fuerit, & circa annum 980. e vivis excesserit. Cæterum Eadmerus postquam in Scotia insulas adeptus est, cum monastici magis obsequii, quo ecclesiæ Cantuariensi devinctus erat, quam episcopalis dignitatis memor, ingentem sedis Cantuariensis autoritatem data quavis occasione jactitaret, eamque super arduis ecclesiæ Scoticæ negotiis consuli vellet, apud Alexandrum regem male audire coepit; variisque injuriis eo nomine affectus est. Harum denuo pertæsus Eadmerus, seque ecclesiæ Santandreanæ, desiderato favore regio, nullatenus prodesse posse animadvertens, annulum ac baculum pastoralem regi remisit, anno circiter 1124 [a]. episcopatu semet abdicavit, & Cantuariam reversus, in cœnobio pristino consenuit.

[b] SCRIPTA.

Historiæ novorum, sive *sui sæculi libri* 6. ab anno 1066. usque ad ann. 1122. Operis hujusce præstantiam tum a re ipsa, tum ab eximio autoris narrandi judicio, pari fide, & non contemnendo sermonis nitore, plurimum commendat ὁ πάνυ Seldenus; quorum omnium non pœnitenda specimina exhibet. "In sermone vero, inquit, nitor "ejusmodi reperitur, ut si veteres rerum "nostratium scriptores ad unum omnes di-"ligentius evolveris, hujus fuerit incompa-"rabilis. Stylum æquabilem satis, gravem, "& historico, ut ætas tulit, dignum præ "se fert, vocabula etiam fere ubique pura. "Cæteri quos terimus, sive coætaneos, sive "priores, sive recentiores, barbarie, squal-"lore, & sordium congerie præ Eadmero "plerumque deturpantur. Etiam Malms-"buriensem hic noster stylo saltem æquat, "in cæteris autem longo plane intervallo "superat. Primus hanc historiam ex bibliotheca Cottoniana in lucem emisit idem Seldenus cum notis doctissimis, & Actorum ex publicis archivis Spicilegio *Londini* 1623. fol. exinde recusa est ad calcem Anselmi operum *Paris.* 1675. fol [c].

De vita S. Anselmi archiepiscopi Cantuariensis libri 2 [d]. Habentur in editionibus operum Anselmi *Colon.* 1612. *Paris.* 1630. 1675. & ap. Sur. Febr. 21 [e].

Vita S. Wilfridi archiepiscopi Eboracensis, a Mabillonio edita Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 196.

De excellentia B. Mariæ Virginis.

De quatuor virtutibus, quæ fuerunt in B. Maria Virgine.

De beatitudine cœlestis Patriæ.

De similitudinibus S. Anselmi.

Opuscula ista quatuor, Anselmo antea inscripta, & inter opera ejus delitescentia, Eadmero vindicavit, & sub illius nomine edidit Gabriel Gerberonius ad calcem Anselmi operum *Paris.* 1675 [f].

Præter hæc exstant adhuc Eadmeri opuscula varia, viz. *Carmen de S. Edwardo rege & martyre. Epistola ad Edmerum de matre S. Edwardi. Utrum Eboracensis ecclesia pri-*

a 1121. ut refert *Leland.* Collect. tom. 2. p. 203. *b* Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 210. seq. *Wharton.* in Præfat. ad tom. 2. Angliæ sacræ p. 12. seq. *c* Denuo recus. ad calcem novæ edit. ejusdem Anselmi Opp. *Paris.* 1721. fol. *d* Exstant MSS. cum descriptione quorundam *Anselmi* miraculorum in bibl. Cott. sub *Tiberio* D. 3. n. 2. *e* Legi debet Aprilis 21. Exstat etiam in Actis Sanctorum tom. 2. Aprilis p. 866. vid. *Fabr.* loc. citat. *f* Denuo *Paris.* ut supra.

matum super Scotos habeat. De corpore S. Dunstani apud Glastonienses posito. Vita S. Wilfridi archiepiscopi [a]. *Vita S. Odonis archiepiscopi* [b]. *Vita S. Dunstani & quædam miracula ejus. De ordinatione B. Gregorii papæ. De excellentia B. Mariæ Virginis. Vita S. Oswaldi archiep. Ebor. De beatitudine perennis Vitæ. Vita S. Bregwini archiep. De conceptione S. Mariæ. Vita Petri primi abbatis cœnobii S. Augustini Cant. Sententia de memoria Sanctorum quos venerari decet. De commovendo super se manum S. Petri apostoli. De reliquiis S. Audoeni & aliorum sanctorum in ecclesia Christi Cant. De Gabriele Archangelo.* Habentur hæc omnia MSS. in codice admodum antiquo vol. 338. 4°. Coll. Corp. Christi Cant. Ex his jam edita habentur, quæ sequuntur. *Additamenta* ad vitam S. Anselmi Cantuariensis, quæ in vulgatis exemplaribus desunt; *vita* S. Bregwini archiep. Cant. *vita* S. Oswaldi archiep. Eboracensis; *vita* S. Dunstani Cantuariensis, Osberno antehac tributa. *Epistola* ad monachos Glastonienses de reliquiis S. Dunstani; *epistola* ad monachos Vigornienses de electione episcopi. Omnia hæc ex bibliotheca collegii Corporis Christi Cant. edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 179 [c].

Alia ejus scripta memorant Balæus, Pitseus, aliique, quæ huc transcribere e re minime visum est.

1122. GOLSCHERUS, ortu, ut videtur, Germanus, O. B. Sancti Matthiæ prope Treverim monachus, claruit anno 1122. Condidit stylo non indiserto *historiam Trevirensem*, sive *de gestis Trevirorum* a Christo nato ad sua usque tempora, in cujus priori parte usque ad Zachariam papam multa traduntur incerta, fabulosa multa, ipsomet non diffitente Dacherio, qui hanc historiam ex codice Compendiense eruit, typisque descripsit Spicileg. tom. 12. p. 196. sed anonymam, & a capite ad calcem mire truncatam. Golscherum quidem autorem esse in præfatione subodoratus est Dacherius; sed dubitanter loquitur, nec certe quid de eo statuere ausus est. Verum de Golschero securos nos esse jubet P. Fr. Chiffletius Dissert. de Convers. Constantini M. cap. 5. p. 100, 101. qui codicem MS. longe integriorem, & in libros & capita distinctum nactus, doluit adeo deformatum prodiisse, seque opus illud ad Codd. MSS. emaculatum, & ad autoris mentem ingeniumque restitutum, aliquando in lucem daturum esse pollicitus est. An fidem hac in parte liberaverit, non didici [d].

[e] SUGERIUS, natione, ut opinor, Gallus, S. Dionysii Parisiensis monachus, 1123.
deinde abbas, claruit anno 1123. Diaconus adhuc ex iis erat, quos Ludovicus 6. cognomento *Crassus*, Galliarum rex, ad excipiendum Gelasium 2. papam, tunc temporis in Gallias fugientem, ut suppetias adversus Henricum Imp. postularet, misit. Obiit anno 1151. vel ut alii, 1153. Scripsit *vitam Ludovici 6. Francorum regis*, ut & *Ludovici 7*. Utraque in corpore historicorum Francicorum ex Pithœi bibliotheca *Francofurt*. 1596. locum habet. Scripsit etiam *epistolas* ad diversos, Eugenium 3. Ludovicum 8. & alios Franciæ majores de gravioribus regni negotiis; de rebus in administratione cœnobii S. Dionysiani a se gestis, *librum* [f]; libellum *de consecratione Ecclesiæ* a se ædificatæ, quem ex prima editione mutilum, ex codice Victorino supplevit Johan. Mabillonius Analect. tom. 1. p. 328. denique *constitutiones* & *testamentum* [g], Hæc omnia collegit, & in lucem emisit Fr. du Chesnius Andreæ filius, Script. Hist. Francic. tom. 4. a p. 281. ad p. 546 [h].

PETRUS MAURICIUS, gente 1123.
Gallus, patria Arvernus, ex nobili dominorum de Monte Buxerio stemmate prognatus, Mauricii & Rangardæ filius; postquam militiæ gloriosam per annos aliquot navaret operam, sæculo abrenunciato, monachis Cluniacensibus se adjunxit; & post Hugonis junioris mortem, anno 1123. die assumptæ in cœlum Virginis creatus est abbas Cluniacensis, *Abbas Venerabilis* ob morum gravitatem vulgo dictus. Primo præfecturæ suæ exordio, gravissimas a Pontio, abbate olim Cluniacensi, qui ante triennium Hierosolymam profecturus munere suo sese abdicarat, abdicatum redux repetierat, passus est injurias: verum iis opportuna Pontii mors mox finem fecit. Anno 1126. Petri de Bruis dogmata voce & scriptis oppugnare cœpit. Anno 1140. Petrum

Vitam ejus prolixe describunt biblioth. Cluniacens. Oratores *Paris.* 1614.

a Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Caligula* A. 8. n. 5. Edidit Mabillon. in Actis Benedictinis sec. 3. part. 1. p. 196. & Henschenius cum notis tom. 3. Act. Sanctor. April. 24. p. 293. ut refert *Fabr.* ubi supra. b Occurrit ap. Mabillon. sec. 5. Benedictin. p. 283. sed *Osberno* ascripta. vid. *Fabr.* loc. citat. c Epistolam ad *Alexandrum* regem Scotorum exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 404. Epistola ad monachos Vigornienses hortatoria ad concordiam exstat MSS. in bibl. Cott. sub *Claudio* A. 1. n. 13. d Edidit *Leibnitius* tom. 1. Accessionum Historicarum *Lips.* 1698. Continuationem ad 1259. exhibuit *Eccardus* tom. 2. Corporis Historicorum medii ævi. Hujus Historiæ 6. priora capita, complectentia vitas SS. *Eucharii*, *Valerii*, & *Materni* sub *Golscheri* monachi Trevirensis nomine edidit *Bollandus* in Act. Sanctor tom. 2. Jan. 29. ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 1135. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1268. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 182. Hist. *Sugerii* ab autore Anonymo edit. *Par.* 1721. 12mo. f Hic liber non est ab ipso *Sugerio* scriptus, sed a *Gulielmo* Sugerii Secretario; qui etiam autor est libri *de consecratione* templi S. Dionysii a Sugerio extructi, ut nos docet autor Historiæ *Sugerii* Diss. 3. g Constitutiones & Testamentum non sunt opera diversa, sed caput tertium Constitutionum *Testamentum* exhibet. conf. loc. citat. h Epistolas Sugerii 5. exhibuit *Edm. Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 417 — 427.

Sæc. XII. ab an. MC. Abailardum apud Cluniacenses fortuito divertentem ab erroribus ad saniorem mentem revocavit; & in monasterio Cluniacensi senectuti suæ sedes ponere suscepta vita monastica persuasit. Anno 1145. ab Eugenio pontifice in Italiam evocatus est; ut Tusciæ civitates implacabili inter se bello digladiantes invicem conciliaret. Sedulo id quidem conatus est Petrus: verum obstinata Tuscorum pervicacia pia illius studia ludificata est. Anno 1150. ad procuranda ordinis Cluniacensis negotia Romam iter suscepit; ingenti honore ab Eugenio papa, & Romanis civibus exceptus. Obiit exeunte anno 1156. 8. Cal. Januarii.

[a] OPERA.

Epistolarum libri 6. Prodierunt seorsim *Paris.* 1522.

Epistola ad Petrum de S. Johanne contra eos qui dicunt, *Christum nunquam se in Evangelio aperte Deum dixisse.*

Tractatus adversus Judæorum inveteratam duritiem.

Epistola ad S. Bernardum abbatem Claræ-vallensem, de translatione Alcorani ex Arabico in Latinum, quam ipse fieri procuravit anno 1143.

Summula quædam brevis contra hæreses & sectam diabolicæ fraudis Saracenorum, sive Ismaelitarum [b].

Epistola sive tractatus adversus Petrobrusianos.

De transfiguratione D. N. J. C. sermo.

De miraculis sui temporis libri 2 [c].

Rythmi, prosæ, versus, & hymni.

Statuta congregationis Cluniacensis.

Prodierunt Petri Cluniacensis opera *Ingolstad.* 1546. in Bibliotheca Cluniacensi ab Andrea Duchesnio & Martino Marrier edita *Paris.* 1614. denique in Bibliotheca Patr. tom. 22. p. 813.

Epistolæ 2. antea ineditæ, habentur apud Mabillon. Analect. tom. 2. p. 481. *Epistolam,* qua ordinat preces pro *Rodulfo de Perrona benefactore,* edidit Dacherius Spicileg. tom. 11. p. 332 [d].

1124. [e] FULCHERIUS, Carnotensis, monachus an presbyter? Robertum Normanniæ Ducem cum exercitu in Terram sanctam proficiscentem anno 1095. secutus est. In Syriam quamprimum venit, Baldwini regis Godfridi Ducis Bullionæi fratris sacellanum egit. Claruit adhuc anno 1124. Scripsit *historiam,* quam vocavit, *gesta Francorum Hierusalem peregrinantium ab anno 1095. ad annum usque* 1124. primus qui mutilam edidit, inter Gesta Dei per Francos tom. 1. p. 381. Jacobus Bongarsius testatur se integriori codice olim usum esse; in quo ipsum opus distinctum erat in libros tres, secundo libro incipiente a Baldwino 1. rege, tertio a Baldwino 2. adeoque historiam Fulcherianam integram edidit Andreas Duchesnius Script. Franc. tom. 4. *Paris.* 1641. p. 816 [f]. De Fulcherii stylo modestam satis censuram fert Gulielmus Malmsburiensis*. *Scripsit stylo,* inquit, *non quidem agresti, sed, ut dici solet, sine nitore & palæstra; & qui alios admonere potuit, ut accuratius scriberent.* * De Gest. Reg. Angl. lib. 4.

[g] HONORIUS II. antea *Lambertus* dictus, patria Bononiensis, loco humili natus, a Paschali papa episcopus Veletrensis, & tandem cardinalis Ostiensis creatus est. 1125.
Anno 1124. deturbato Theodulpho cardinali presbytero S. Anastasiæ, qui post Callisti mortem pontifex canonice electus fuerat, ipse sedem pontificalem arripuit die 16. Decembris, a clero Romano post dies aliquot (si Baronio fides) rite confirmatus, & 28. Decembr. vel 4. Januar. anni sequentis coronatus. Anno 1125. Fredericum & Conradum imperatores Henrici 5. nepotes post avunculi mortem imperium repetentes, & Lotharium regem armis persecutos, excommunicavit: quin & Anselmum archiepiscopum Mediolanensem ob donatum Longobardiæ corona Conradum eidem sententiæ subjecit. Anno 1127. Rogerio Siciliæ Comiti ob susceptum absque sua autoritate Calabriæ & Apuliæ ducatum, bellum tulit, plenariam peccatorum remissionem omnibus in expeditione ea morituris affatim pollicitus. Anno sequente eundem Rogerium anathemate percussit; quod ducatum inconsulta sede Romana arripuisset, & episcopos Siciliæ Romam ventitare vetuisset. Obiit anno 1130. die Februar. Extant *epistolæ* 11. Concil. tom. 10. p. 908. duodecima ibid. p. 1843 [h].

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p 1196. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 10. p. 79. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p 752. *b* Exstat in Collectione nova Marteneana veterum Monumentor. tom. 9. p. 1119. *c* Habentur MS. in bibl. Cott. sub. *Vitellio* D. 13. n. 20. *d* Edit. nov. tom. 3. p. 495. Petri *epistolas* varias exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 395. & 407. seq. *Sermones* 3. ex schedis Mabillonii & MS. Cluniacensi ibid. tom. 5. p. 1419. seq. *Dispositionem* rei Familiaris Cluniacensis a *Petro* factam exhibuit Baluzius Miscell. tom. 5. *Carmen de virtute* habetur MS. in bibl. Paulina Lips. teste *B. Joach. Fellero* in Catalogo p. 299. *Nucleus de sacrificio Missæ* editus est inter libros de Catholicæ Ecclesiæ officiis ac ministeriis 1591. fol. & tom. 10. Bibl. Patrum *Paris.* 1644. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 758. Opellam de *S. Martino episc.* Petro Cluniacensi attibuit Casp. Barthius, & exhibuit Adversar. l. 14. c. 13. ut notat *Oudin.* ubi supra. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1106. *Fabr.* med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 643. *f* Denique *Casp. Barthii* notis illustratam, inter Scriptores Bongarsianos Gestorum Dei per Francos, edidit *Jo. Petrus Ludewig* tom. 3. Reliquiarum MSS. &c. p. 291. Præfationem ex MS. S. Germaniæ Paris. dedit Martene Anecdot. tom. 1. p. 364. *g* Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 10. p. 39. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8 vol. 3. p 808. *h Epistolæ* 3. exstant in Dacherii Spicil. tom. 3. p. 148. seq. tom. 12. p. 158. Edit. autem nov. tom. 3. p. 479. seq. Duæ *aliæ* in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 300. seq. *Decretum* de causa

Sæc. XII. ab an. MC. 1126. ANONYMUS chronographus, quem Lambertum Schaffnaburgensem fuisse suspicatur Maderus, claruit circa ann. 1126. Scripsit *chronicon* imperatorum, ab Henrico *Aucupe*, anno 920. usque ad Henricum 5. qui obiit anno 1126. Chronicon hoc in compendium redegit monachus quidam Hammerslevienfis, qui & alia quædam compilavit. Hanc epitomen & collectanea in antiquitatibus suis Brunsvicensibus edidit J. Jo. Maderus *Helmst*. 1678. p. 135.

1127. HERMANNUS, ex monacho ordinis S. Benedicti S. Martini Tornacensis abbas constitutus est anno 1127. quo Segardo in hoc munere successit. Verum post exactum decennium morbo gravissimo oppressus, regimini suo sponte renunciavit. Opusculum ejus *de incarnatione Domini* ex codice MS. Viconiensi edidit Cas. Oudinus, talium non indiligens scrutator, inter veterum opuscula sacra *Lugd. Batav*. 1692. Ediderat antea ad calcem operum Guiberti Lucas Dacherius ejusdem de miraculis Mariæ Laudunensis libros 3. deinde *historiam* restaurationis abbatiæ S. Martini Tornacensis, quam Romæ conscripsit Hermannus, Spicilegii sui tom. 11. p. 358 [a]. qui tamen partem posteriorem a num. 103. ab alia manu profectam esse suspicatur [b],

1127. Vit. Norbert. per Hugon. ap. Sur. Jun. 6. [c] NORBERTUS, patria Clivensis, Heriberti & Hadewigis filius, in aula Frederici archiepiscopi Coloniensis educatus, dein in aulam imperatoriam accitus est, & in monasterium demum Sigebergense secessit. Anno 1118. impetrata a Gelasio papa facultate ad prædicandi munus se contulit. Anno 1120. S. Augustini regulam servandam suscipiens, Præmonstratensium ordinem instituit: & quinquennio post Romam profectus ordinem suum ab Honorio papa confirmari obtinuit. Anno 1126. ab Antverpiensibus evocatus Tanchelinum quendam, hæresiarcham perditissimum strenue oppugnavit. Anno 1127. archiepiscopus Magdeburgensis creatus est. An. 1131. concilio Remensi interfuit. An. 1133. Innocentio papæ & Lothario regi ex Germania Romam profectis comitem se dedit. Anno sequente in patriam reversus, diem obiit. Sæc. XII. ab an. MC.
Exstat *sermo exhortatorius ad Fratres* in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 118 [c2].

1128. GILBERTUS, (sive ut in appendice ad Henricum Gandavensem cap. 2. vocatur *Sillebertus*) cognomento *Universalis*, natione Gallus, Lugdunensis canonicus, & ecclesiæ Autissiodorensis diaconus; Hervei Elyensis episcopi consanguinei sui, ut videtur, ope in Angliam evocatus, episcopus Londinensis factus est, ab archiepiscopo Cantuariensi consecratus Januar. 22. anno 1128. In itinere Romano positus, obiit trans Alpes Aug. 10. anno 1134. Gravem avaritiæ dicam ei impingit H. Huntingdonensis *, ejusdem temporis scriptor, *quod multa perquisivit, pauca largitus*. Eruditione & artibus quæ tunc vigebant scholasticis, omnes pene sui temporis post se reliquit, S. Bernardo magna familiaritate conjunctus. Scripsit adhuc diaconus *expositionem* in totum vetus Testamentum. Ex quo opere saltem supersunt, commentarius integer *in Psalterium*, & expositio *in Threnos Jeremiæ* [d], quæ se MSS. vidisse testatur Whartonus Hist. de Episc. Lond. cap. 37. p. 53. Ubinam vero delitescant non indicat. Certe testatur etiam autor appendicis ad Henricum Gandavensem Sillebertum glossa continuata Psalterium exposuisse, & alios quoque libros edidisse. Quid quod ei hanc ipsam appendicem adscribit Vossius de Hist. Lat. lib. 2. cap. 60. p. 490. Quæ unde habuerit vir diffusæ lectionis non liquet, nisi forte ut verisimiliter conjicit Andreas Bosius *, Possevini verba male intellexit, qui appendicis verba de Silleberto recitans, addit, *Append. ad Hen. de Gandavo de Script. Ecclesiast*. quæ sic accipit Vossius, ac si opus aliquod Silleberti denotarent, cum autorem designent qui de Silleberto scripserit.

* Epist. de vir. illustr. ap. Whart. Angl. sacr. t. 2. p. 698.

* Not. Script. Eccles. cap 3. n. 17. p. 26.

1128. DROGO, primo quidem monasterii Nicasiani apud Remenses prior, deinde abbas Laudunensis, denique ab Innocentio 2. Romam evocatus, Ostiensis episcopus consecratur, claruit anno 1128. quo abbatiam adeptus est. Obiit circa annum 1138.

Urbani Landavensis episcopi exhibuit Whartonus tom. 2. Angliæ sacræ p. 674. *Epistolas* 3. cum totidem bullis Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 406. seq. *Epistolæ* aliæ occurrunt ap. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 361. seq. *alia* ibid. tom. 3. p 886.

a Edit. nov. tom. 2. p. 888. *b* Idem *Hermannus* scripsit *Epistolam* ad Bartholomæum episcopum Laudunens. *de miraculis S. Mariæ Laudunensis*; prodit præmissa libris tribus *de his miraculis* inter Opp. Guiberti Novogentini cura Dacherii *Paris*. 1651. fol. Idem *Hermannus* testatur se scripsisse *vitam S. Hildefonsi*, Toletani Archiepisc. eamque libris Ejus tribus *de virginitate sua* præmisisse, ut narrat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 715. conf. etiam *Oudin* tom. 2. p 1081. *c* Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 10. p. 148. *c2* Scripsit etiam *Comment*. in multos sacræ Scripturæ libros, qui exstant MS. in bibl. Cappenbergensis Monasterii in Westphalia, item tres libros *de visionibus & revelationibus* sibi factis, necnon alia opuscula, ut nos docet *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit l. 5. vol. 5. p 413. *d* Habetur una cum *Commentario* in librum Job MS in bibl. Coll. Caii & Gonvelli Cantab. Exstat etiam in bibl. S. Albini Andegavensis Ord. Benedicti, & in bibl. S. Victoris Parisiis. Item in bibl. Cluniacensis Abbatiæ, cum *expositione* in aliquot Psalmos. Ejusdem *homiliæ* in Cantica Solomonis Cantab. in bibl. S. Petri. Ibid. quoque *commentarius* in Prologos S. Hieronymi super Biblia. *Glossam* in Isaiam & Hieremiam memorat Sanderus Bibl. Belg. part. 1. p. 238. Exstat etiam in bibl. Bodleiana cod. 1827. & bibl. Cathedralis Eccles. Turonensis cod. 32. *Joüan*. p. 6. *Glossa* in Prophetas minores, & in Matthæum, habetur MS. bibl. Claræ Vallis prope Laudunum, ut nos docent *le Long*. Bibl. sacr. vol. 2. p. 744. *Oudin*. tom. 2. p. 1014.

Scripsit

Scripſit *librum ſive ſermonem de ſacramento dominicæ Paſſionis*. Habetur in Orthodoxogr. p. 1388 [a].

1129. AUTOR chronici Aureliacenſis, cœnobii Aureliacenſis in diœceſi Arvernenſi monachus, claruit circa annum 1129. Scripſit breve *chronicon* Aureliacenſis abbatiæ, a B. Gyraldo ad Petrum de Roca abbatem, a Johan. Mabillonio erutum, notiſque illuſtratum Analect. tom. 2. p. 237.

1130. HERVEUS, gente Gallus, patria Cenomanenſis, O.B. monachus Dolenſis, claruit circa annum 1130. Scripſit *commentarium in epiſtolas D. Pauli*, quod Anſelmo falſo inſcriptum inter opera ejus habetur in editione Colonienſi 1612. *Commentarium* etiam *prægrandem in Eſaiam prophetam* ad Johannem abbatem Dolenſem, in bibliotheca Claromontana MS. aſſervatum, teſte Labbeo * [b], denique *poſtillas breves in Deuteronomium*, quas apud S. Germanum Pariſienſem exſtare prodit Oudinus *, epiſtolam encyclicam monachorum Burgidolenſium hujus Hervei vitam & ſcripta continentem edidit Dacherius Spicileg. tom. 2. p. 514 [c].

* Differt. t. 1. p. 432.

* Supplem p. 395.

1130. BENEDICTUS, Anglus, cœnobii S. Petri Gloceſtrienſis monachus, ætatem habet parum certam, etſi circa ann. 1130. claruiſſe videtur. Scripſit *vitam S. Dubricii* urbis Legionum archiepiſcopi. Exſtat in codice Cottoniano admodum antiquo ſub Veſpaſiano A. 14. Rejectis quibuſdam inſulſis hujus vitæ miraculis, reliqua evulgavit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 654.

1130. HONORIUS, Auguſtodunenſis eccleſiæ in Burgundia presbyter & ſcholaſticus, claruit anno 1130. *Solitarii* etiam nomen geſſiſſe videtur: ita enim ejus *Gemmæ animæ* annorum 500. exemplar in codice Ambroſiano *Honorii Solitarii* nomen præfert, notante Mabillonio It. Ital. p. 14. Scripſit multa, variique argumenti, quæ ſequuntur.

[c2] OPERA.

Liber de luminaribus Eccleſiæ, ſive *de Scriptoribus eccleſiaſticis*, ex Hieronymo, Gennadio, Iſidoro, & Beda fere contextus. Prodiit cum notis Suffridi Petri *Colon.* 1580. 8°. Eundem in quatuor libellos diviſit, & in Bibliotheca ſua eccleſiaſtica notis illuſtratum edidit Aubertus Miræus *Antverp.* 1639. fol [d].

Commentarii in libros tres Solomonis. Prodierunt *Colon.* 1540 [e].

Inevitabile, ſive *dialogus de Prædeſtinatione & libero Arbitrio*. Prodiit *Colon.* 1552. inter Caſſandri opera *Pariſ.* 1616. *Antverp.* 1620. 1624. 8°.

Gemma animæ, de officio Miſſæ, ejuſque cæremoniis, in quatuor partes diſtributa. Prodiit *Lipſiæ* 1514 [f]. & inter Scriptores *de divinis Officiis* Pariſ. 1610. p. 1179.

Synopſis Mundi, ſive *de imagine Mundi libri* 3. *Spiræ* 1583. Duo priores libri inter Anſelmi opera haberi ſolent [g].

Elucidarium, Anſelmo etiam ſuppoſitum, inter cujus proinde opera reperitur.

Libellus de Hæreſibus, *Baſil.* 1544 [h].

De Mundi philoſophia libri 4.

De ſolis Affectibus liber.

Series Romanorum pontificum a S. Petro ad Innocentium 2.

Opera iſta Honorii omnia junctim edita ſunt in Bibliotheca Patr. tom. 20. p. 963. 1226.

Alia quamplurima ſcripſit Honorius hactenus inedita, viz. *Libellum ſermonum* [i]. *De incontinentia ſacerdotum*. *De omnimoda hiſtoria*, &c. quæ in appendice ad librum ejus de Scriptoribus ſigillatim enumerantur.

[k] INNOCENTIUS II. *Gregorius* antea dictus, ex nobili familia Romæ natus, 1130.
Johannis filius, monachus Lateranenſis, dein abbas monaſterii SS. Nicolai & Benedicti prope locum Burranum; poſtea ab Urbano 2. Cardinalis diaconus S. Angeli renunciatus, anno 1118. Calliſtum 2. in Gallias fugientem ſecutus; ac demum poſt Honorii 2. mortem anno 1130. pontifex Romanus ab altera cardinalium parte electus

a Scripſit etiam *de creatione & redemptione hominis primi* edit. an. 1622. *de ſeptiformi gratia Sp. Sancti*, & *de officiis divinis*, ſeu horis canonicis: ut nos docent *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 171. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 196. *b* Hunc *Commentarium* publici juris fecit Bern Pezius Anecdotorum tom. 3. p. 1. Aſſervatur in bibl. Longipontis Ord. Ciſtercienſ. in Epiſcopatu Sueſſionenſi 2. vol. Lit. H. 5. & alibi, ut narrat *Oudin*. tom. 2. p. 1114. Idem *Oudin*. prodit Ejuſdem *Comment. ſuper Leviticum*, & in alias S. Scripturæ partes exſtare in variis bibl. Ciſtercienſibus. *c* Edit. nov. tom. 3. p. 461. Ediderunt etiam *Oudin*. tom. 2. p. 1114. & *Bern. Pezius* Præf. ad Anecdotor. tom 3. p. 4. *c2* Conf. *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol 10. p. 144. *d* Noviſſime cum auctario *Jo. Alb. Fabr.* Hamb. 1718. *e* In libros duos Solomonis, Proverbia & Eccleſiaſten, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 822. *f* Recuſ. in *Speculo antiquæ devotionis* Colon. 1549. deinde inter ejuſdem argumenti Scriptores *Colon.* 1568. *Rom.* 1590. & in Speculo Miſſæ *Venet.* *g* *Synopſis mundi* prodiit ſine loco & anno ſub naſcentis typographiæ initia, fol. & *Norimb.* 1491. *Baſil.* 1497. Primus liber denuo inter libros ejus ſeptem, *Baſil.* 1544. *h* Item *Helmſtadii* 1611. 4to. cum Harmenopuli Græci ſcriptoris Catalogo hæreſium & fidei profeſſione, Latine. *i* Edidit Johan. Dietembergius *Colon.* 1531. ut refert *Fabr.* ubi ſupra. *Expoſitionem* in Cantic. Canticor. edidit Andr. Schottus in Bibl. Patr. *Colon* 1618. recuſ. in aliis Biblioth. editionibus. Prologum brevem exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 363. *Hexameron, de plagis Ægypti* ſpiritualiter, *Commentarios* in Pſalmos, necnon alios tractatus edidit Bern. Pezius tom. 2. part. 1. Anecdotor. p. 71. ſeq. *Cognitio vitæ* habetur inter ſuppoſita S. Auguſtino in Append. tom. 6. Edit. nov. Amſtelod. De cæteris Honorii ſcriptis vide *Fabr.* loc. citat. *k* Conf. *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 38. ſeq.

est die 17. Febr. die 23. ordinatus. Altera interim cardinalium factio Petrum cardinalem S. Mariæ, Anacleti 2. nomine insignitum in pontificali throno collocarunt. Innocentius ab Anacleto ejectus & excommunicatus in Gallias fugit; ubi a Gallis, Anglis, & Germanis pro legitimo pontifice habetur, atque anno sequente in concilio Rhemensi confirmatur. Anno 1133. a Lothario Germaniæ rege in sedem restitutus, ei vicissim investituras remisit, atque eum imperatorem Romæ coronavit. An. 1137. Lotharium Imp. in partes trahens Rogerio Siciliæ regi bellum intulit; eique Campaniam & Apuliam eripuit. Anno 1139. celebrato Romæ mille circiter episcoporum concilio Rogerium regem, & Anacleti biennio ante defuncti asseclas excommunicavit, clericorum conjugium damnavit, aliosque canones ecclesiasticos sancivit. Eodem anno contra Rogerium exercitum ducens, re mala gesta, ipse ab hostibus captus est, & ad iniquas pacis conditiones adactus. Obiit anno 1143. die 24. Septembr. Exstant *epistolæ* 43. Concil. tom. 10. p. 946. *Aliæ* 5. ibid. p. 1843. *Epistolæ* 2. apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 198. Anacleti antipapæ *epistolæ* 38. a Christiano Lupo editæ habentur ad calcem epistolarum Ephesinarum p. 491 [a].

Petrus Diac. Chron. Casin lib. 4. c. 93.

1130. SIMEON, natione Anglus, in Academia Oxoniensi educatus, ubi philosophiam ac theologiam docuit; deinde factus O.B. monachus, & præcentor Dunelmensis; reliquias bibliothecarum, quas misere spoliarant Dani, diligenter excussit: & collecta undique materia ad scribendum se accinxit. Claruit anno 1130.

[b] SCRIPTA.

Historia ecclesiæ Dunelmensis ex majorum autoritate scripta, ab Oswaldo rege ad Gulielmi episcopi obitum, viz. ab anno 635. ad 1096 [c]. Primus historiam istam in lucem extulit Cl. Twisdenus inter 10. scriptores Anglicos *Londini* 1652. p. 1 [d]. Eam Turgoto, Priori Dunelmensi, vindicat, qui Dissertationem huic Collectaneo præmisit, Cl. Seldenus. Certe Turgoti historiam, iisdem pene verbis, paucis admodum mutatis, descripsisse videtur Simeon noster: unde bibliothecæ Cottonianæ codex MS. Turgoti nomen in fronte præfert. Habetur historiæ hujus continuatio ab anno 1096. ad 1154. ibid. p. 59. a recentiore manu addita.

Epistola ad Hugonem decanum Eboracensem de archiepiscopis Eboracensibus. Exstat ibid. p. 75. & apud Labbeum Bibl. Nov. MSS. tom. 1. p. 322 [e]. ubi integra deest præfatio.

Narratiuncula de obsidione Dunelmensi, apud Twisdenum, ubi supra, p. 79.

Historiæ de regibus Anglorum & Danorum libri 2 [f]. ab anno 731. (quo desiit Bedæ historia) ad ann. 1130. extrema sc. Henrici 1. tempora. Omnia pene ex eo desumpsit Rogerius Hovedenus. Exstat ibid. p. 85. Historiam hanc per 25. annos continuavit Johannes de Hexam, Prior Hagulstadensis, ejusdem temporis scriptor, ibidem editus.

[g] ALGERUS, primum ecclesiæ S. Bartholomæi Leodiensis diaconus & scholasticus; dein ad ecclesiam S. Lamberti ab Oberto episcopo translatus, negotiis ecclesiasticis per viginti fere annos usque ad obitum Frederici episcopi operam dedit: postremum in cœnobio Cluniacensi sub Petro Mauricio abbate institutum monasticum amplexus est. Claruit anno 1130. Scripsit *libros* 3. *de sacramento corporis & sanguinis Domini adversus Berengarium*, qui habentur in Biblioth. Patr. tom. 21. p. 251 [h]. *Libros* 3. *de Misericordia & Justitia*, quorum præfationem edidit Mabillonius Analect. tom. 1. p. 307. integri operis editionem denuo procurandum pollicitus [i]. *Librum de dignitate seu antiquitate ecclesiæ Leodiensis*, cujus unica superest memoria [k]. 1130.

a *Epistolæ* 3. habentur in Cod. Diplomatic. Udalrici. *Privileg.* de Eccles. Tyriaci ap. Baluz. Miscell. tom. 4. p. 458. *Epistol.* ad Archiep. Saltzburgensem ibid. tom. 5. p. 103. *Alia* ad Gregorium Abbatem in Baluzii Append. ad Marcam Hispanic. p. 1270. *Alia* pro Monasterio Rivipullensi ibid. p. 1277. *Epistolæ duæ* ap. Baluz. Miscell. tom. 7. p. 138. *Epistolæ tres* ap. Gabr. Pennottum in Historia Canonicor. Regularium, ut notat *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 4 p. 92. quem vide. *Epistolas* 5. exhibuit Edm. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 386. 389. tom. 3. p. 886. *Privileg.* Monasterio Pontiniacensi concessum ibid. 1228. *Epist.* 8. ap. Dacher. Spicil. tom. 2. p. 458. 481. tom. 3. p. 152. seq. tom. 5. p. 564 567. tom. 8. p. 177. Edit. nov. tom. 3. p. 484. seq. *Epistola* super provisione Canonicatus Lincolniæ cuidam nepoti suo exstat MS. in bibl. Cott. sub *Tito* A. 19. n. 33. *Epist.* ad Henr. Episc. Winton. *de facultate monast. Westmonast. querelas audiendi*, cum alia *de canonizatione* Edvardi R. a MS. bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 17. n 4. 6. Exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 418. seq. *Bulla* Episcopis Scotiæ *de subjectione sua Eccles Eboracensi* ex MS. sub *Cleopatra* C. 9. n. 4. habetur ibid. p. 480. *b* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 179. *c* Whartonus Præf. ad Angl. Sacr. vol. 1. p. 48. suspicatur Simeonem Dunelmensem *historiam*, tam *de Eccles. Dunelm.* quam *de Regum gestis*, ad ann. 1129. deduxisse. *d* Novissime edidit Thomas Bedford. *Lond.* 1732. 8vo. præmissa Tho. Rud disquisitione, in qua probatur non *Turgotum*, sed *Symeonem* fuisse verum hujus libelli autorem. *e* Habetur etiam MS. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 7. n. 53. sub *Tito* A. 19. n. 1. Item in Coll. Ben. Eborac. teste *Nicholson.* Bibl. Historic. Angl. p. 135. *f* Ex Florentio Wigorniens. ut plurimum desumpti, ut nos docet *Nicholson.* Bibl. Histor. Angliæ p. 58. Chronicon *Symeonis* ab an. 449 ad an. 1119. cum nominibus Archiepiscoporum Cantuariensium & Eboracensium, & Episcoporum Dunelmensium exstat in Bibl. Cott. sub *Caligula* A. 8. n. 2 *g* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 19. *h* Hos libros *adversus Berengarium* edidit Erasmus *Antverp.* 1536. cum præfatione quam inter Epistolas Erasmi lib. 28. 10. p. 1657. Londinenses exhibent; recudi fecit Ulimmerius *Lovanii* 1561. cum aliis de eodem argumento scriptis, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 183. *i* Hos libros antea ineditos una cum præfatione Nicolai Leodiensis vulgavit Edm. Martene Anecdotor. tom. 5. p. 1021. *k* Libellum *de libero Arbitrio* exhibuit Bern. Pezius tom. 4. part. 2. Anecdotorum.

WIL-

1130. WILLELMUS, natione Anglus, patria Somersetensis, inde *Somerset* dictus, cœnobii Malmsburiensis monachus O. B. Bibliothecarius, & præcentor, claruit circa ann. 1130. Obiit anno 1143. De eo hæc Nobiliss. Savilius *, quo nemo melius judicare poterat. *Inter vetustissimos rerum nostrarum autores, & narrationis fide & judicii maturitate principem locum tenet Gulielmus Malmsburiensis, homo, ut erant illa tempora, literate doctus, qui septingentorum plus minus annorum res tanta fide & diligentia pertexuit; ut e nostris prope solus historici munus explesse videatur.*

* Epist. ad Eliz. Regin. Collect. suæ præmissa.

[a] SCRIPTA.

Libri 5. de rebus gestis regum Anglorum, a primo Saxonum adventu ad vicesimum octavum Henrici 1. regis annum, viz. ab anno 449. ad annum 1127. ad Robertum Glocestriæ Comitem, Henrici 1. filium nothum [b].

Historiæ novellæ libri 2. ab anno 1127. ad 1143. postea additi, & eidem Roberto dicati [c].

De rebus gestis pontificum Anglorum libri 4. *a primo Augustini adventu ad suum usque tempus* [d].

Historias istas in unum collegit, atque edi curavit Nobiliss. Savilius *Londini 1596.* fol. recusas *Francofurti 1601.*

De antiquitatibus Glasconiæ opus ad Henricum episcopum Wintoniensem, Stephani regis Anglorum fratrem, a prima hujus ecclesiæ fundatione per 12. Philippi & Jacobi apostolorum, uti fertur, discipulos, ad annum usque 1226. Has antiquitates ex antiquo codice MS. SS. Trinitatis Cantabrig. protraxit in lucem Tho. Galeus, diligentissimus antiquitatum Britannicarum promus condus, Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 291 [e]. Adjecit etiam ejusdem Malmesburiensis *librum 5. de pontificibus Anglorum*, qui in MS. quo usus est codice, Anonymus reperiebatur. Refert Baleus Willelmum *vitam Aldhelmi episcopi* scripsisse. Certe hic liber nihil aliud quam vitam & res gestas Aldhelmi continet. Hoc opus se anno 1125. absolvisse in fine diserte tradit, variasque istius anni notas addit. Eodem fere tempore, eodemque codice, quo Galeus, usus, hunc librum 5. seu Aldhelmi vitam, edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 1. qui editionem suam Galeana longe integriorem esse prædicat. Hanc Aldhelmi vitam (uti ipse quidem credidit) antea ediderat Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 726. Sed quod postea compertum est, ejus tantum compendium erat, diu tamen ante Balei tempora a studioso quopiam contextum. Scripsit item Malmesburiensis *de vita S. Wulstani episcopi Wigorniensis libros* 3. sancto Bravonio vulgo tributos, quos ex antiquo codice Cottoniano erutos, nobis dedit idem Whartonus ibid. p. 239. qui plures otiosas Willelmi sententias se passim rejecisse, atque integra plerumque capitula, appositis solummodo argumentis, prætermisisse, in præfatione non diffitetur. Inter rerum Britannicarum scriptores minores, quos *Heidelbergæ 1587.* edidit Hieron. Commelinus, habetur *continuatio* historiæ ecclesiasticæ Bedæ, quæ tota ex Malmsburiensi desumpta est, exceptis libri 3. tribus postremis capitulis, ut in Præfat. ad novissimam historiæ Bedæ editionem recte notavit Cl. Chiffletius [f].

Abbreviatio ex gestis Haymonis de imperatoribus, habetur MS. in bibliotheca Baliolensi apud Oxonienses cod. 108. num. 4.

Abbreviatio librorum Amalarii de divinis Officiis Roberto quodam amico suadente facta, eidemque nuncupata. Exstat MS. in bibliotheca Lambethana N. 39, 40. Præfationem una cum duobus epilogis a Rev. Johan. Battely acceptam edidit Cl. D. Allix ad calcem præfationis ad Johan. Parisiensem, p. 82 [g].

WASELINUS, cognomento *Momalius*, S. Laurentii apud Leodienses abbas, claruit anno 1130. Obiit anno 1147. Scripsit *epistolam de continentia conjugatorum ante Communionem*, quæ a Mabillonio evulgata est Analect. tom. 1. p. 339. ubi de legibus continentiæ conjugalis, quam certis diebus præscribunt canones, plura, ut solet, erudite observat Mabillonius. 1130.

THEOBAUDUS, Bezuensis in Burgundia cœnobii monachus, claruisse videtur circa ann. 1130. Scripsit *libros* 4. *de actis, translatione, & miraculis S. Prudentii martyris*, quos primus in lucem edidit Philippus Labbeus Biblioth. Nov. MSS. tom. 2. p. 605. 1130.

[h] GRATIANUS, natione Tuscus, pa- 1131.

[a] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1088. [b] Exstant MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* C. 9. n. 2. [c] Tres libros se vidisse testatur *Leland.* Collect. tom. 3. p. 153. [d] Habetur una cum vita *Aldhelmi* MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* A. 5. n. 2. seq. [e] Cum Adami de Domersham Histor. *de rebus gestis Glastoniens.* recudi fecit Tho. Hearne *Oxon.* 1728. 8vo. Fragmenta de his Antiquitatibus exstant MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* D. 7. n. 73. Præfatio etiam ad easdem ibid. sub *Vespasiano* D. 22. [f] *Vita* S. Andreæ habetur MS. in bibl. Cott. sub *Nerone* E. 1. n. 4. *Vitas* S. Patricii, Indracti, Benigni, Dunstani, 2. libellis memorat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 155. [g] Explanatio *Lamentationum Jeremiæ* Prophetæ habetur MS. in bibl. Cott. sub *Tiberio* A. 12. n. 1. Liber *de miraculis S. Andreæ* Apost. ibid. sub *Tiberio* D. 3. n. 21. [h] Conf. *Oudin* tom. 2. p. 1202. seq. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 10. p. 843. & vol. 3. p. 840. Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20. vol. 11. p. 89. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 204. item *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 236.

 tria Clusinas, cœnobii S. Fœlicis in Bononia monachus O. B. doctissimus juris ecclesiastici interpres, inde *Magister* appellatus. Claruit ab anno 1131. Non desunt plurimi, qui Gratianum Petri Lombardi, Petrique Comestoris germanum fuisse volunt, matremque tergeminos hos fratres ex furtivo concubitu conceptos uno partu edidisse, quod quidem nullo satis gravis autoris testimonio fulcitur. Scripsit Gratianus circa annum 1151. *decretorum Canonicorum collectanea*, seu *concordantiam discordantium Canonum* [a], ex SS. patrum dictis, synodorum canonibus, spuriis Romanorum pontificum decretalibus, aliisque pseudepigraphis, collectam; & a se brevibus scholiis illustratam. Quamplurima ipsum ex Ivone & Burchardo hausisse omnibus satis notum est. Totum opus tribus partibus absolvitur. Prima complectitur *distinctiones* 101. secunda *causas* 36 [b]. quælibet causa varias sub se quæstiones, quælibet quæstio varia capitula. Causæ 33æ quæst. 3. subjicitur amplus satis *tractatus de pœnitentia*, septem distinctiones continens. Pars tertia agit *de consecratione*, in 5. distinctiones divisa; ut *de paleis*, aliisque huc spectantibus nihil dicam. Opus istud a Gratiano anno 1151. editum Eugenius 3. pontifex statim approbavit, & in academiis publice legi jussit. Varia de hoc opere ejusque usu eruditorum judicia dabit inter alios Gerardus Mastrichtius Hist. Jur. Eccles. num. 318, 319. Certe utut toties a pontificiis purgatus, in plurimis tamen controversiis a reformatorum partibus adhuc stat Gratianus: unde Romanæ ecclesiæ theologis sæpe vapulat. Ad utiliorem autem operis Gratianæi intelligentiam nihil magis confert, quam Antonii Augustini de emendatione Gratiani libri 2. presertim cum Baluzii notis editi *Paris.* 1676. 8°. Prima Gratiani decretorum editio prodiit absque vel Gratiani vel loci nomine 1472. fol. deinde *Venetiis* 1479. *Paris.* 1508 [c]. (cui primæ Gratiani nomen appositum est) ex eo tempore innumeris locis & vicibus, in omni Juris Canonici editione, præcipue *Romæ* 1580. *Paris.* 1612. fol. *Lugduni* 1661. 2. vol. 4°. Addam solum quod habet Val. Fosterus, opus hoc in æde Sancti Fœlicis fuisse compilatum, cujus memoria hodienum conservatur Bononiæ apud D. Petronium ad sacellum D. Sebastiani hac inscriptione,

Hist. Jur. Civil. l. 3. c. 7. p. 472.

D. O. M.

Gratiani Clusini Cæsarei Jur. & Pont. enucleatoris prope divini, qui monachus in martyrum Fœlicis & Naboris æde, absolutissimum ibidem opus Decretorum anno gratiæ 1151. compilavit, monumentum; quod illi carie ruderibusque obsordiverat, hic magnificentius renovatum, Johannes Franciscus Aldobrandus Bononiensis 4. dictator ære publico restauravit, anno salutis 1498. Idib. Junii Johanne Bentivolo 2. P. P. Remp. feliciter gubernante.

STEPHANUS, episcopus Parisiensis; 1132.
claruit anno 1132. quadriennio post Ludovico Crasso Francorum regi morienti astitit, ejusque confessionem excepit. Exstant *epistolæ* ejus 4. una cum plurimorum ad illum epistolis apud Dacherium Spicil. tom. 3. p. 155 [d].

MALACHIAS, gente Hibernus, *Malmedoic O Morgar* Hibernice dictus, in aquilonari Hibernorum regione natus, Imari abbatis Armachani, deinde Malchi Lismorensis episcopi discipulus. Monasterium Bangorense in Ultonia restauravit, ac restaurato præfuit; mox episcopus Comerensis, deinde anno 1134. archiepiscopus Armachanus factus est. Anno 1137. sede se sponte abdicavit, & Romam profectus, a pontifice Hiberniæ legatus renunciatur. Anno 1148. iterata vice Romam pergit, verum febri correptus, in cœnobio Claræ-vallensi obiit eodem anno die 2. Novembr. perquam familiaris S. Bernardo qui vitam ejus descripsit. Exstat *prophetia de futuris pontificibus Romanis*, cum expositione Ciacconii apud Arnoldum Wion in Ligno Vitæ lib. 2. c. 40 [e]. De aliis Malachiæ *scriptis*, vide sis Cl. Waræum lib. 1. de Script. Hibern. p. 55. qui eadem fere habet Commentario de Præsul. Hibern. p. 14. & Baleum Cent. 14. p. 239. 1134.

ODDO, S. Remigii apud Rhemos abbas; claruit anno 1135. Anno sequente ex Italia, quo profectus fuerat, rediit, & construendæ Montis-Dei Carthusiæ fundum dedit. Exstat *epistola de miraculo quodam S. Thomæ apostoli* apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 334. 1135.

ANONYMUS libri *de monasterio Gozecensi* autor claruit circa annum 1135. quo opusculo suo finem imponit. Scripsit *librum de fundatione monasterii Gozecensis* ab anno 1041. ad an. 1135. quem post Montis-Sereni chronicon edidit J. Joach. Maderus 1135.

[a] Compilatio *Decretorum* exstat MS. in bibl. Cott. sub *Claudio* A. 4. n. 3. [b] Habentur MS. ibid. sub *Vitellio* A 3. n. 3. Adduntur quædam *de consecratione & dedicatione Ecclesiarum, de matrimonio & affinitate, de Simonia*, aliisque. [c] Editionem Argentinensem an. 1471. fol. & Coloniensem eodem anno, deinde *Venet.* 1474. 1478. 1486. 1493. fol. *Basil.* 1476. cum glossis *Paris.* 1500. 4to. &c. memorat *Fabr.* loc. citat. [d] Edit. nov. tom. 3 p. 489. [e] Deinde cum notis Hieronymi Joannini Lat. & Ital. *Venet.* 1605. 4to. Recus. *Rom.* 1689. & alibi, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 21. quem vide.

Helmst.

Helmst. 1665. p. 207 [a]. Huic subjecit *libellum de fundatione cœnobii Bigaugiensis*, a tempore Henrici 3. ad ann. 1212 [b]. aliaque quædam de quorundam Germaniæ monasteriorum fundationibus subnexuit.

1136. [c] ULGERIUS, Andegavensis episcopus; claruit anno 1136. Exstat *relatio ejus ad Innocentium 2. pontificem pro monasterio Rotensi*, apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 200 [d].

1136. RINALDUS II. patria Etruscus, domo illustrissimus, Marsorum ac Barilli Comes, factus est primum monachus, dein abbas Casinensis anno 1136. & sub titulo SS. Marcellini & Petri Romanæ ecclesiæ Cardinalis factus, post 28. annos & 8. menses in cœnobii sui regimine feliciter & summa cum laude exactos, obiit Casini Idibus Junii anno 1166. Scripsit *de S. Severo abbate Casinensi hymnum* 1. *de S.Mauro abbate hymnos* 3. *de S. Placido abbate & martyre hymnos* 3. Excusi sunt cum breviario Casinensi, anno 1568. 1572. Scripsit etiam *versus de SS. Benedicto & Mauro*, & *vitam S. Severi Casinensis* lib. 1. quæ se vidisse testatur Arnoldus Wion Lign. Vit. lib. 2. c. 9. p. 193.

1136. [e] GEORGIUS, metropolita Corcyrensis; claruit circa annum 1136. Romam a Manuele Comneno Imp. ad concilium celebrandum missus est; verum infirmitate impeditus in itinere substitit, Brundusii per sex menses commoratus. Mox ab imperatore revocatus, ut synodo patriarchali Constantinopoli habitæ interesset. De eo ejusque libris adversus Latinos uberius agit Leo Allatius, tum Diatriba *de Georgiis & eorum scriptis*, p. 339. tum *de consensu*, lib. 2. cap. 11. §. 6. Scripsit enim *syntagma contra Latinos de Purgatorio igne*, cujus fragmentum adducitur ab eodem Allatio de libr. Ecclesf. Græcor. Dissert. 2. p. 134. *Commentarium etiam contra Latinos, in quo probare nixus apostolos & ecclesiam primitivam panem solummodo fermentatum eucharistiæ adhibuisse.* Utrumque opus Græce exstat in bibliotheca Barberina. Exstat *Monodia* in obitum Nectarii monasterii Casulorum abbatis Lat. apud Baron. ad annum 1180. Plures item scripsit *epistolas*, quas Latine vertit Fider. Mutius Thermularum episcopus; ex his aliquot edidit Baronius tom. 12. viz. 1176, 1178, 1179, 1180, 1188. quamplurimis suppressis, quæ proculdubio hujus sæculi historiam non parum illustrarent [f].

GUALTERUS DE MAURITANIA. An ita dictus, quod ex notissima ista Africæ regione originem duxerit, an quod parentibus Mauris, quorum ingens hoc tempore in Hispania numerus, iisque forte Christianis, natus sit, plane incertum. Laudunensis erat in Gallia episcopus, claruitque anno circiter 1136. Petro Abailardo, & Hugoni de S.Victori ætate par. Vir miti ingenio, inque reducendis eis, qui a recto veritatis tramite aberrarunt, diligentissimus. Exstant ejus *epistolæ* 5. quarum 1[a]. ad magistrum Guillelmum monachum ostendit effectus baptismi non pendere a meritis ministrantium. 2[a]. quæ encyclica est, agit de incarnationis mysterio. 3[a]. adversus Theodoricum magistrum essentiam Dei ubique adesse demonstrat. 4[a]. ad magistrum Albericum, quem negantem Christum mortem timuisse, vel contristatum fuisse, solide confutat. 5[a]. cum Petro Abailardo agit, qui malesana quædam dogmata, præcipue de SS. Trinitate, fovere videbatur. Has epistolas ex Cod. MS. S.Vincentii Laudun. edidit Dacherius Spicileg. tom. 2. p. 459 [g]. Aliam Gualteri nostri ad Hugonem de S. Victore *epistolam*, sub nomine Guillelmi de Mauritania, extulit H. Mathodius in Observat. ad opera Rob. Pulli p. 332. 1136.

PHILIPPUS, episcopus Tarentinus; claruit anno 1136. Petri Leonis antipapæ summus erat fautor, idcirco synodo Lateranensi anno 1139. habita depositus. Hinc in Galliam se contulit, & in monasterio Claræ-vallensi ab ipsius Bernardi manibus acceptum habitum monachalem induit. Anno 1150. ejusdem cœnobii Prior factus, sexennio post Conventus de Eleemosyna, Cistercensium in diœcesi Carnotensi cœnobii abbas constituitur. Tandem senio & laboribus gravatus, regimen suum sponte dimisit, & ad monasterium Claræ-vallense denuo se contulit, ubi obiit, quo vero anno mihi nondum constat. Exstant *epistolæ* 25. quas edidit Carolus du Visch ad calcem libri de Script. Ord. Cisterc. p. 336 [h]. quasque Philippi nostri esse in censura iis præfixa longa argumentorum serie probant Fr. Silvius, & prædictus Vischius. 1136.

a Partem vulgaverat *Reineccius* an. 1577. b Epitome hæc est *Chronici Pegaviensis* a Reineccio an. 1580. & Christian. Gottfrid. Holmanno an. 1719. editi, & Continuationis ejus vulgatæ a Jo. Burchardo Henckenio tom. 3. Scriptor. rerum Germanicarum, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 1167. c Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclesf. vol. 10. p. 172. d *Versus de Marbodo* exhibuit Edm Martene Anecdotorum tom. 1. p. 357. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1536. f *Epistola* duplex *ad Nectarium* præpositum monasterii Casularum exstat Conc. tom. 10. p. 1527. g Edit. nov. tom. 3. p. 529. Hæ *Epistolæ* habentur etiam in Bulæi Historia Academiæ Parisiensf. ad ann. 1120. p. 69. seq. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1201. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 340 h Item Bertrand. Tissierius in bibl. Cisterc. tom. 3. p. 238. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1254. qui non negat ex istis unam saltem aut alteram ad Philippum Bonæ Spei Abbatem pertinere.

1137. [a] PETRUS, patria Romanus, Ægidii filius, natus anno 1110. Quinquennis adhuc puer monachorum Casinensium disciplinæ commissus est, & a Girardo abbate, a quo religionis Benedictinæ habitum susceperat, per octennium eruditus. Factus est deinceps ecclesiæ Ostiensis diaconus, & cœnobii Casinensis bibliothecarius. Claruit anno 1137. quo a Lothario Imp. ad monachos Casinenses legatus est, eos ut modeste se gererent, commonefacturus. Postea a monachis Casinensibus ad Lotharium remissus, ab eo in aulam cooptatus fuit, secretis adhibitus, Romani imperii capellanus factus, Logotheta quinetiam, exceptor & auditor ejusdem constitutus. Quo anno obierit, parum constat.

SCRIPTA.

De viris illustribus monasterii Casinensis liber. Prodiit una cum supplemento Placidi Romani, itidem monachi ac diaconi Casinensis, cum notis J. Bapt. Mari, *Romæ* 1655. & in Biblioth. Patr. tom. 21. p. 347. *Paris.* 1666. 8° [b].

Liber quartus chronici Casinensis, historiam cœnobii Casinensis ab anno 1086. (quo desiit Leo Ostiensis) ad ann. 1138. continens. Prodiit typis sæpius excusus cum prioribus tribus chronici libris.

De notis literarum Romanarum ad Conradum imperatorem liber, primum editus *Venet.* 1525. dein *Hanoviæ* inter antiquæ Grammaticæ autores ab Elia Putschio editos [c].

Innumera alia a se confecta opuscula recenset Petrus cap. 68°. libri 4. chronici Casinens. viz. *Miracula Casinensium monachorum. De ortu & vita justorum monasterii Casinensis. Historiam eversionis cœnobii S. Mauri. Sermones aliquot. Astronomiæ librum. Expositionis in regulam S. Benedicti libros* 4. *Scholia in vetus Testamentum. De generibus lapidum preciosorum. Epistolas aliquot. Breviaria multa operum alienorum. Altercationem inter se & cœnobii Casinensis abbatem adversarium. Versiones aliquot librorum Græcorum. Hymnos nonnullos. Chronica bina historiæ exoticæ. Tractatus varios theologicos. Homilias. Portentorum librum. Itinerarium. Altercationem cum Constantinopolitano quodam pro ecclesia Romana habitam. De locis sanctis. Historiam destructionis & restaurationis Atinæ urbis. Historias* 14. *de vitis, passionibus, translationibus, & miraculis totidem fere Sanctorum.* Hæc & his longe plura recenset ipse Petrus, tum dicto Chronico tum libro de viris illustr. Casinensibus, cap. 47. quænam ex his supersunt, quæque, ut alia Petri nostri opuscula hactenus inedita, in bibliotheca Casinensi hodie servantur, longa serie te docebit J. B. Marus in notis. In genere sunt vel *epistolæ*, vel *sermones festivales*, vel *vitæ*, vel *scholia*, *fasti consulares*, *imperatorum*, *pontificum*, &c. Liber *de ortu, & vita justorum Casinensium*, aliaque nonnulla quæ sigillatim enumerat prædictus Marus [d].

[e] ACHARDUS, philosophus insignis, & theologus illustris, monachus Cisterciensis, & sub S. Bernardo novitiorum in cœnobio Claræ-vallensi director; quod muneris ejusdem jussu in aliis hujusce ordinis monasteriis obiit. Claruit anno 1140. Scripsit *vitam S. Geselini eremitæ*, quam in lucem protulit Arnoldus Raisius *Duaci* 1626. 12°. *Conciones* etiam aliquot breviores *ad Novitios suos* scripsisse dicitur; quæ an alicubi exstent, non liquet. 1140.

GUILHELMUS, primum monachus Claræ-vallensis sub Bernardo abbate (si Henrico Gandavensi credendum sit) dein abbas S. Theodorici prope Rhemos, ac postea S. Nicasii Remensis. Claruit anno 1140. Anno 1153 [f]. postquam abbatis munus novennio gessisset, Bernardi, unici amici mortem deflens, præfecturæ monasticæ renunciavit, & in cœnobio Signiacensi ordinem Cisterciensem induit. 1140.

OPERA.

Liber de vita solitaria ad fratres de Monte Dei [g].

Speculum Fidei.

Ænigma Fidei.

Meditationum liber [h].

De natura & dignitate Amoris divini liber, qui cum præcedente opusculo, & orationibus quibusdam, habetur in Biblioth. Patr. tom. 22. p. 1142 [i].

De contemplando Deo liber.

De natura Corporis & Animæ libri 2.

Disputatio contra Petrum Abailardum.

De erroribus Gulielmi de Conchis liber.

De sacramento Altaris tractatus.

Expositio in Cantica Canticorum, usque ad

a Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 745. b Habetur etiam in Bibl. Eccles. a *Fabr.* edit. *Hamb.* 1718. fol. item ap Bermannum in Thesauri Antiq. & Hist. Italiæ tom. 9. part. 1. & Thesaur. Scriptor. Italiæ Muratoriani tom. 6. c Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 6. p. 775. d Petri *Disciplina Casinensis* habetur inter Scriptores O. B. de disciplina Monastica p. 1. *Paris.* 1726. Historica relatio *de corpore S. Benedicti* exstat in Actis Sanctorum tom. 3. Martii p. 288. *Vita SS. Guinizonis & Januarii* exstat in Actis Sanctorum tom. 6. Maii p. 45. e Conf. Herbertum lib. 1. de miraculis Cisterciensium Monachorum cap. 5. in Bernardo Mabillonii tom. 2. p. 1140. *Paris.* 1719. f Hoc emendandum notat *Fabr.* qui refert *Guilelmum* ante an. 1153. diem obiisse. vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 498. g A Mabillonio *Guigoni* Priori Carthus. vindicatus, & sub ejus nomine exhibetur tom. 5. Opp. Bernardi edit. nov. *Paris.* p. 203. h Editus *Lovanii* 1546. *Antverp.* 1550. 1590. ut nos docet *Fabr.* loc. citat. i Itidem *Lovan.* & *Antverp.* & una cum libro *de contemplando Deo* in Bernardi opp. edit. nov. tom. 5. p. 256. seq. *Epistola* etiam *ad Galfridum & Bernardum*, habetur ibid. inter Epistolas 326.

hæc

Sæc. XII. ab an. MC. hæc verba, *Num quem diligit anima mea, vidistis?*

Commentarius in epistolam ad Romanos.

Opera Gulielmi hactenus enumerata prodierunt in Biblioth. Cistercienfi tom. 4.

De vita S. Bernardi liber, qui inter opera Bernardi haberi solet.

Commentarius in Cantica Canticorum, qui sub Antonii Democharis nomine inter Ambrosii opera reperitur in quamplurimis editionibus [a].

1140. LUCAS, montis S.Cornelii prope Leodium abbas ordinis Præmonstratensis; claruit anno 1140. Obiit anno 1157. Scripsit *ad Milonem Tarvanensem episcopum commentarium in Cantica Canticorum* ex Aponii commentario defloratum [b]. Exstat is in Biblioth. Patr. tom. 14. prodierat antea *Friburgi* 1538.

1140. GUERRICUS, S. Bernardi discipulus, ex canonico Tornacensi, & scholæ magistro, abbas monasterii Igniacensis in diœcesi Remensi ordinis Cisterciensis. Claruit anno 1140. Obiit anno 1157. die 19. Augusti. Exstant *sermones* ejus *de tempore per annum*, *Parif.* 1539 [c]. *Antverp.* 1576. ad calcem Bernardi operum *Parif.* 1645. & in Biblioth. Patr. tom. 23. p. 169.

1140. [d] PHILIPPUS HARVENGIUS, *Eleemosynarius*, ab egregia erga pauperes pietate, dictus, abbas Bonæ Spei in Hannonia ordinis Præmonstratensis. Claruit anno 1140. S. Bernardo familiariter usus est, cui tamen non raro litem movebat. Obiit post ann. 1180. Scripsit multa, quæ sequuntur.

Epistolæ 21.

Commentarius mysticus in Cantica Canticorum.

Moralitates in eadem Cantica.

De somnio Nabuchodonosoris.

De lapsu primi hominis [e].

De damnatione Solomonis.

De Clericorum dignitate, scientia, justitia, continentia, obedientia, & silentio, tractatus 6.

Vita S. Augustini Hipponensis.

Vita S. Amandi abbatis Tungrensis.

Passio SS. Cyriaci & Julittæ.

Passio S. Salvii martyris.

Vita S. Foillani. Sæc. XII. ab an. MC.

Vita S. Gisleni abbatis.

Vita S. Landelini abbatis.

Vita S. Odæ virginis.

Vita S. Waldetrudis virginis.

Passio S. Agnetis virginis.

Varia carmina, epitaphia, & logogryphi.

Opera ista eruit, atque edi curavit Nicholaus Chamart abbas cœnobii Bonæ-Spei, *Duaci* 1620. fol.

[f] ANTONIUS, *Melissa* a sermonibus dictus, monachus Græcus, vixisse videtur circa ann. 1140. certe Theophylacto, quem citat, posterior. Exstant *libri* 2. *locorum communium*, seu *sententiarum* ex patrum scriptis excerptarum, *de virtutibus & vitiis*, qui typis excusi, prodierunt Latine *Parif.* 1575, 1589. & in Bibliotheca Patr. tom. 5. edit. *Parif.* p. 878. Gr. Lat. *Tiguri* 1546. fol. a Gesnero editi, & ad calcem Stobæi *Genevæ* 1609. fol [g]. 1140.

GERARDUS a NAZARETH, patria Galilæus, Nazarethanus primum, deinde Antiochenus eremita, tandem episcopus Laodicensis. Claruit anno 1140. Scripta ejus recenset Simlerus in Biblioth. pag. 237. & qui illum exscribit, Possevinus tom. 1. p 635. viz. *De conversatione servorum Dei*, *Vitam Eliæ abbatis*, *De una Magdalena contra Græcos*, *Ad ancillas Dei in Bethania*, *Contra Salam templarium.* An edita sunt opuscula ista, libenter ab aliis edoceri vellem. 1140.

ANONYMUS *chronici Malleacensis* compilator claruit circa annum 1140. Condidit *chronicon S. Maxentii in Pictonibus*, vulgo *Malleacense* dictum, quod quædam subnexa habeat, quæ ad fundationem ac restaurationem Malleacensis cœnobii proprius pertinere videntur. Priorem partem ab orbe condito, usque ad Francum & Vassum Francorum principes, eo quod nihil aliud continet quam quæ ex Eusebio, Josepho, Orosio, aliisque consarcinata fuerant, prætermisit Ph. Labbeus. Reliqua ad annum usque 1140. evulgavit Biblioth. Nov. tom. 2. p. 191. 1140.

BERNARDUS *Morlanensis*, natione Anglus, si Pitseo * fides, ordinis Cluniacen- 1140.

* De Script. Angl. p. 205.

a Sed mendosus & mutilus, ut refert *Oudin.* a quo emendatum ad MS. Signiacense exemplar ediderunt *Benedictini* in novissima Operum *S. Ambrosii* editione. Præter hæc impressa, exstat *Collectaneorum* opus in Abbatia Signiacensi propria (ut dicitur) *Guilhelmi* manu scriptum. In eo habetur *Commentarius in Cantica Canticorum* ex verbis S. Gregorii Papæ, qui ab eodem *Oudino*, inter alia opuscula Veterum, editus est *Lugd. Batav.* 1692. 8vo. Ibid. etiam continetur opusculum *Sententiarum de fide* a Trithemio quoque memoratum. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1434. seq. b Et a versu 8. cap. 4. ubi desinit *Aponius*, continuatum, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol.4. p.831. c Repetit. ibid.1547. *Lugd.*1630. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 358. ubi memorat *Postillas super Psalterium* MS. Tornaci 2. vol. fol. *Comment. in Evangelium Mathæi*, in *Pauli*, & *in Canonicas Epistolas*, & tractatum *de languore animæ amantis.* d Epistolam, qua Alexandro 3. papæ nuper facto gratulatur edidit Dacherius Spicil. tom. 2. p. 453. Edit. nov. tom. 3. p. 527. e Non *de lapsu* sed *salute* primi hominis, ut notant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 857. & *Oudin.* tom.2. p.1443. f Conf. *Oudin.* tom. 2. sæc. 11. p. 750. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 30. §. 12. vol. 8. p 821. seq. ubi exhibuit Gr. & Lat. Antonii *locorum communium* titulos. g MSS. Gr. CPoli asservari dicuntur. vid. *Fabr.* ibid. vol. 6. p. 686.

Sæc. XII. ab an. MC. sis sub Petro venerabili abbate monachus; claruit anno 1140. Scripsit versibus dactylico-rythmicis *ad Petrum abbatem* suum *libros* 3. *de contemptu Mundi* [a]. Prodiit opus istud *Bremæ* 1597 [b]. *Rintel.* 1626. *Luneburg.* 1640. 12°. Versus ejus de mundo, & colloquium Gabrielis ac Mariæ virginis memorant Simlerus pag. 99. & ex eo Possevinus tom. 1. Pitseus loco citato.

1140. WILLIELMUS DE WYCUMBA, natione Anglus, Roberti episcopi Herefordiensis capellanus, cœnobii Lanthoniensis in Cornubia Prior quartus, claruit circa annum 1140. Verum post annos aliquot Rogero Comiti Herefordiensi, cœnobii istius patrono, ob vellicatam Milonis patris famam, & monachis suis ob nimiam austeritatem exosus factus, prioratu suo cedere compulsus est. Scripsit *de vita Roberti Betun episcopi Herefordiensis libros* 2. quos ex Lambethano eximiæ elegantiæ & antiquitatis codice, sed omissis quibusdam miraculis, extulit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 293.

1140. ANONYMUS *historiæ S. Erkenwaldi* autor, natione Anglus an Gallus incertum, Gilberti Universalis Londinensis episcopi nepos, ædis Paulinæ canonicus, claruit anno 1140. quo primæ corporis S. Erkenwaldi translationi interfuit. Contexuit *historiam de miraculis S. Erkenwaldi episcopi Londinensis*, S. Melliti discipuli, qui consecratus anno 675. obiit apud cœnobium Berchingense anno circiter 685. Exstat hæc historia MS. & penes se dum viveret habuit Cl. Whartonus. Unde vero descripserit, vel quid de ea deinceps factum sit me latet.

1140. [c] ORDERICUS VITALIS, natione Anglus, natus apud Attingesham vicum super Sabrinam fluvium situm anno 1075. 14. Cal. Mart. Odelerii Constantii Aurelianensis, qui Rogerio Comiti Scrobesburiensi a consiliis erat, filius, puer quinquennis Siwardi nobilis presbyteri disciplinæ a patre commissus est; undecennis in Normanniam ad Mainerium Uticensis cœnobii abbatem ablegatus, & ab eo inter monachos relatus. Anno 1091. a Gisleberto episcopo Luxoviensi subdiaconus ordinatus est Idibus Martii, deinde post biennium a Serlone Sagiensi episcopo diaconus, anno demum 1108. a Gulielmo archiepiscopo Rothomagensi presbyter. Claruit anno 1140. Sæc. XII. ab an. MC.
& in cœnobio Uticensi totam exegit vitam. Scripsit *historiæ ecclesiasticæ libros* 13. a Christo nato ad annum 1142. quos in lucem protractos primus edidit Andreas Duchesnius inter scriptores Normannicos *Paris.* 1619. fol. p. 321.

HUGO, natione Gallus, archiepiscopus Rotomagensis ejus nominis 3 [d]. claruit circa annum 1140. Condidit *vitam S. Adjutoris* monachi Tironensis in Pertico, qui cruce signatus fervente adversus Saracenos bello sacro in terram sanctam se contulerat, opusque suum cœnobitis monasterii Tironensis nuncupavit. Hanc vitam diu frustra quæsitam, tandem ex Cod. MS. monasterii Salmuriensis extulit Edm. de Martene Collect. Nov. tom. 1. part. 2. p. 259 [e]. 1140.

BARTHOLOMÆUS DE FUSNIACO, episcopus Laudunensis; claruit anno 1140. Biennio post ob illegitimum divortium inter Radulphum Verumanduorum Comitem & uxorem ab eo confirmatum ab Ivone Cardinale Innocentii pontificis legato ab episcopali munere suspensus est. Demum abrenunciato episcopatu monachis Cisterciensibus se adjunxit. Exstat *epistola apologetica ad synodum Remensem*, qua se dissipati ecclesiastici patrimonii crimine purgat. Concil. tom. 10. p. 1184. 1140.

[f] PETRUS, *Lombardus* a patria dictus, civitate Novariensis, *Magister Sententiarum* vulgo dictus, in schola S. Genovevæ doctor Parisiensis, & canonicus Carnotensis. Claruit anno 1141. Ex scholarum Parisiensium præside anno 1159. episcopus Parisiensis creatus est; atque obiit anno 1164. die 20. Julii. Sepultus in ecclesia S. Marcelli, ubi & epitaphium ejus hodie legitur. 1141.

> *Hic jacet Magister Petrus Lombardus Parisiensis episcopus, qui composuit librum Sententiarum, Glossas Psalmorum, & Epistolarum, cujus obitus est dies decimus tertius Cal. Aug.*

Adversus illum, tanquam hæreticum & insanum, libellum scripsit Joachimus abbas Florensis, quasi in dogmate de SS. Trinitate, quædam minus sane tradidisset. Certe

a Habentur MS. in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* A. 8. n. 2. b Primus edidit Matthias Flacius inter Poemata *de corrupto Ecclesiæ statu* Basil. 1557. Edidit etiam Eilhardus Lubinus *Rostochii* 1610. qui præmisit Bernardi libr. *de vanitate Mundi*, & *appetitu Vitæ æternæ*. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 631. *Oudin.* tom. 2. p. 1274. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1259. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 441. d Prior de Lewis, mox Abbas de Rading. ut ex lib. 1. novellæ Hist. Gul Meldunens. notat *Leland.* Collect. vol. 1. p. 150. e Tres libros *de Memoria*, cum aliis opusculis tractatus exhibuit *Edm. Martene* in Collect. nov. veterum Monumentor. tom. 9. p. 185. seq. Epistolas 3. & varios ejusdem tractatus dedit idem *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 380. 417. seq. tom. 5. p. 891. seq. *Epistolam* ad Comitem Tolosanum exhibuit *Oudin.* tom. 2. p. 1473. Item *Dacherius*, una cum libris 3. *contra Hæreticos* sui temporis, & *epistola* qua Alberico Ostiensi episcopo istud opus dedicavit, ad calc. operum Guiberti de Novigens. *Paris.* 1651. fol. conf. *Oudin.* loc. citat. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 876. f Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 192. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 1218. seq.

inter

inter alia, asseruit Christum, *secundum quod est homo, non esse aliquid;* unde ex concilio Lateranensi anno 1179. habito ad Willielmum archiepiscopum Senonensem, literas dedit Alexander * papa, ut convocatis provinciæ suæ episcopis in hanc Petri doctrinam diligenter inquireret, eamque penitus aboleri, & Christum sicut perfectum Deum, sic & perfectum hominem, ex anima & corpore consistentem, a magistris, scholaribus Parisiis in theologia studentibus edoceri curaret.

* Exstant ap. Matt Paris. Hist. Ang. p. 138.

[a] SCRIPTA.

Sententiarum libri 4. quibus theologiæ summa ex patrum scriptis collecta, & in methodum scholasticam digesta traditur. Prodierunt *Noriberg.* 1474. *Venet.* 1480. fol. & cum conclusionibus Hen. Gorichebiensis *Basil.* 1492, 1498. fol. *Norribergæ* 1478, 1499, 1528. 8°. *Basil.* 1513. *Paris.* 1564. 8°. *Lovan.* 1576. 4°. *Paris.* 1577. 8°. alibique sæpissime. In condendo hoc Sententiarum opere non leviter adjutum esse Lombardum Petri Abailardi Sententiarum libris, nobis autor est Johannes Cornubiensis, ipsius Lombardi discipulus. Addunt alii, Lombardum magistri cujusdam Bandini, obscuri & pene ignoti theologi, scrinia insigniter compilasse. Scripsit Bandinus *Sententiarum theologicarum libros* 4. qui cura Bened. Chelidonii prodierunt *Viennæ* 1519. Non ovum ovo similius, quam Bandiniano operi Lombardi sententiæ, nisi quod prolixior multo Lombardus sit. Uter alterum exscripserit, incertum, nec lis est facile dirimenda, etsi non desint, quæ Lombardum sua ex Bandino deprompsisse suadeant. Vide quæ hac de re diligenter collegit Cl. Jac. Thomasius de Plagio literario a Sect. 493. usque ad 502.

Glossæ, seu commentarius in Psalmos Davidis, Paris. 1541. fol [c].

Collectanea in omnes D. Pauli epistolas, ex Ambrosio, Hieronymo, Augustino, aliisque scriptoribus contexta, *Paris.* 1535. Prodierunt omnia ejus opera *Noriberg.* 1478. *Basil.* 1486.

1141. ARNULPHUS, ex archidiacono Sagiensi Luxoviensis in Normannia episcopus, ab anno 1141. Anno 1147. Ludovicum Galliæ regem in Palæstinam exercitum ducentem comitatus est. Anno 1160. ab Alexandro pontifice legatus apostolicus per Angliam creatus est. Anno 1163. in concilio Turonensi peroravit, & episcopos ad constanter propugnandam libertatem ecclesiasticam contra Henrici 2. Angliæ regis molimina multis hortatus est. Anno 1167. ab Henrico rege ad Thomam Becketum archiepiscopum Cantuariensem in Gallia exulantem missus est, ut diras, quas Becketus Angliæ intentavit, precibus averteret. Anno 1173. ab eodem ad Ludovicum Galliæ regem pro pace ineunda legatus est. Anno 1177. seu, ut alii, 1180. Henrico regi ob tutatas Becketi partes suspectus, in cœnobium S. Victoris prope Parisios secessit; ibique obiit anno 1182. die 31. Augusti. [d] Scripsit *conciones plures, epistolas, & epigrammata*, ab Odone Turnebo Hadriani filio primum edita *Paris.* 1585. 8°. & exinde in Biblioth. Patr. tom. 22. p. 1304. *Tractatum ejusdem adversus Gaufridum Carnotensem episcopum de schismate inter Innocentium 2. & Petrum Leonem antipapam*, edidit Dacherius Spicileg. tom. 2. p. 336 [e]. Hunc scripsit nondum episcopus, dum in Italia hæreret, & Romanarum legum studio operam dedit, quemadmodum ipse in præfatione nos docet. 13. etiam Arnulphi nostri *epistolas* edidit idem Dacherius ibid. p. 482 [f]. *Sermonem* ejus in annunciatione B. Mariæ, ut & 5. alias *epistolas* dedit idem in Appendice ad tom. 13. p. 246 [g]. *Sermo ejus in synodo Turonensi*, qua Victor antipapa, illiusque fautores excommunicati fuerunt, anno 1163. habitus reperitur in Concil. tom. 10. p. 1411. *Epistolæ* ejusdem 3. *ad Arnoldum abbatem Bonæ-vallis* inter Arnoldi opera ad calcem Cypriani *Oxon.* 1682.

Vid. Arnulph. Ep passim. Baron. ad an. 1159. 1160. & alibi.

CÆLESTINUS II. antea *Guido de* 1143.
Castello dictus, natione Tuscus, ecclesiæ Romanæ presbyter Cardinalis titulo S. Marci. Anno 1140. ab Innocentio 2. in Gallias legatus est, ubi ob patrocinium Arnoldo de Brixia hæretico concessum a S. Bernardo acriter reprehenditur. Anno 1143. pontifex Romanus electus est die 26. Septembr. Dominica proxima consecratus. Obiit anno 1144. die 9. Martii. Exstant *epistolæ* 3. Concil. tom. 10. p. 1031 [h].

LUCIUS II. *Gerardus* antea dictus, 1144.
patria Bononiensis, Alberti filius, ab Honorio II. presbyter Cardinalis titulo S. Crucis in Hierusalem, & ecclesiæ Romanæ bibliothecarius, ab Innocentio 2. cancellarius

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 777. seq. [c] *Fabr.* ubi supra memorat *Glossas in Jobum* MSS. in bibl. Savinianensis, & *Epistolas* 2. ad Philippum Archiep. Remensem MSS. in bibl. Paulina Lipsiensi. Sermonum *de diversis Solennitatibus* meminit Henricus Gandavensis c. 31. [d] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p 151. Duo insignes MSS. codices opusculorum *Arnulphi* Lexov. habentur in bibl. Bodleiana, etiam *Epistolæ, Epigrammata & Sermones* aliquot, ut notat *Oudin.* tom. 2. p 1258 [e] Edit. nov. tom. 1. p 152. [f] Edit. nov. tom. 3. p. 511. seq. [g] Edit. nov. tom. 3. p. 507. *Epistolam* ad Sugerium S. Dionysii Abbatem exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor tom. 1. p. 418. [h] *Epistolam* ad Monachos Cluniac. edidit Dacher. tom. 6. p. 461. Edit. nov. tom. 3. p. 496. *Aliam* ad Hugonem Archiep. Turonens. *Martene* Anecdot. tom. 3 p. 887.

creatus est. Anno 1127. atque iterum 1135. legationem in Germaniam obiit. Anno 1132. Benevento urbi ab Innocentio 2. præfectus, urbem contra bellicos Rogerii Siciliæ regis impetus strenue propugnavit. Anno 1144. die 10. Martii pontifex electus est, die 12. ordinatus. A Romanis civibus, qui pontificale jugum penitus excusserant, graviter divexatus, subsidiariam opem a Conrado Imp. literis humillime expetiit. Obiit anno 1145. die 13. Februarii. Exstant *epistolæ* 10. Concil. tom. 10. p. 1035. *aliæ* 2. apud Baluz. Miscell. tom. 2. p. 218 [a].

1144. THOMAS, abbas Maurigniacensis, claruit anno 1144. Exstat *epistola* ejus *unica ad S. Bernardum* apud Baluz. Miscell. tom. 4. p. 459.

1144. HIERONYMUS, patria, ut videtur, Italus, canonicus regularis ex Priore S. Fridiani Lucensis, Aretinorum episcopus factus est anno 1144. Frederici Ænobarbi causam strenue tutabatur. Scripsit *sermones dominicales* totius anni, quos Hubaldo Ostiensi episcopo, qui postea sub nomine Lucii 3. papa factus est, dedicavit. Exstant hi sermones MSS. in bibliotheca Vaticana num. 1248. monente Ferd. Ughello Ital. Sacr. tom. 1. p. 467.

1144. ANONYMUS *historiæ Dunelmensis* autor, cœnobii Dunelmensis monachus, claruit anno 1144. Turgoti de ecclesia Dunelmensi, ejusque episcopis, *historiam* ab anno 1096. ad ann. 1144. perduxit. Hanc Continuationem ex codice Cottoniano eruit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 705.

1144. AMEDEUS, gente Allobrox, in castro Costa non longe a Vienna illustri familia natus, cœnobii Cisterciensium Altecombensis monachus, deinde abbas. Anno 1144. ecclesiæ Lausanensi episcopus datus est, & a Frederico Imp. imperii cancellarius renunciatus. Obiit anno 1158. Exstant *homiliæ* 8. *de laudibus B. Mariæ Deiparæ* cura Richardi Gibboni editæ *Audomari* 1613. deinde ad calcem S. Leonis operum *Lugd.* 1633. fol [b]. ac denique in Biblioth. Patr. tom. 20. p. 1262.

1144. LAURENTIUS DE LEODIO, natione Belga, S. Laurentii apud Leodienses O. B. monachus, deinde ad S. Vitonum apud Virdunenses a Rodolfo ejus monasterii Priore deductus, claruit anno 1144. Scripsit *historiam Virdunensium episcoporum* ad sua usque tempora. Incipit a Theodorico 40. episcopo, ubi desinit anonymus Bercarii continuator, claudit 14. Alberonis episcopi 46. anno, id est, anno 1144. Extulit hoc opus Dacherius Spicil. tom. 12. p. 274 [c]. Continuavit hanc historiam anonymus ejusdem S. Vitoni monachus ab Alberone, ubi desiit Laurentius, usque ad Willermum episcopum, sub quo vivebat. Hanc etiam eruit ediditque idem Dacherius ibid. p. 333 [d].

[e] OTHO, sive *Otto*, patria Austriacus, 1144. Leopoldi marchionis Austriæ, & Agnetis filiæ Henrici 4. Imp. filius, Conradi 3. Imp. & Frederici Sueviæ Ducis frater uterinus, Leopoldi Bavariæ, & Henrici Austriæ Ducum frater germanus. Frederici Ænobarbi Imp. patruus. A Leopoldo patre collegio Neoburgi a se recens extructo præpositus est. Ipse vero deposita mox præfectura ad ediscenda uberius literarum elementa Lutetiam Parisiorum se contulit. Mox in ordinem Cisterciensem cooptatus in monasterio Burgundiæ Morimundensi primum monachum, dein abbatem egit. An. 1138. a Conrado Imp. fratre suo in Germaniam revocatus, episcopus Frisingensis in Bavaria creatus est, cancellarius insuper & scriniorum præfectus renunciatus. Claruit anno 1144. Anno 1147. Crucis signum induit, atque anno sequente Conrado exercitum in Palæstinam ducenti comitem se dedit. Post annum 1156. deposito munere episcopali in Morimundense cœnobium iterum secessit; ibique obiit anno 1158. die 21. Septembr. Errat proinde Trithemius *, qui illum anno 1260. claruisse tradit. Scripsit *chronicon rerum ab initio Mundi usque ad ann. 1146. gestarum libris 7.* quibus octavum adnexuit *de fine Mundi, Antichristi persecutione, & Mortuorum resurrectione.* Octo hosce libros primus edidit Johannes Cuspinianus *Argentinæ* 1515. Prodierunt deinceps *Basil.* 1569. & quinquaginta amplius capitibus ex MS. codice auctiores cura Christiani Urstisii inter historicos Germanos *Francofurt.* 1585. & 1670. tom. 1. p. 1. una cum continuatione ab Ottone de Blasio ad ann. 1210. deducta. Scripsit etiam Otho *libros* 2. *de gestis Frederici Barbarossæ Imp.* nepotis sui, ad calcem chronici excudi solitos. Scripsisse adhuc dicitur *historiam Austriacam*, penes Wolfgangum Lazium olim repertam, sed nondum in lucem protractam.

Vid. Car. de Visch. de Script. Cisterciens. p. 455. Ipsius Othon. Chron. passim, & Radevic. in Continuat.

* De Script. Eccl. c. 477.

ROBERTUS PULLEYNUS, aliis *Pullus*, natione Anglus, omni literarum 1144.

a *Epistolam* ad Henricum Fulgeriens. &c. dedit *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 346. *Epistolas* alias 3. ibid. tom. 3. p. 887. seq. *Bullam* ex Rymeri Fœder. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 423. b Post edit *Lugd.* 1633. editæ sunt *Paris.* 1671. fol. alias editiones memorant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 205. *Oudin.* tom. 2. p. 1432. c Edit. nov. tom. 2. p. 241. seq. d Edit. nov. tom. 2. p. 257. e Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 551. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 177.

scien-

Sæc. XII. ab an. MC.

ſcientia excultiſſimus, magnique non modo apud ſuos, ſed & apud exteros nominis; nec deſunt qui eccleſiæ Roffenſis archidiaconum fuiſſe volunt, id quod tum ex eccleſiæ Roffenſis Cartulario, tum ex Bernardi epiſtola infra laudanda certo colligit Rich. Tiliſleius * ipſe Roffenſis archidiaconus. Flagrante in Anglia civili bello ut ſtrepitus militares Muſis inimicos fugeret in Galliam ſe contulit, & in academia Pariſienſi bonarum literarum ſtudio diu gnaviter incubuit; hac occaſione in S. Bernardi amicitiam devenit *, qui miris laudibus hominem effert, utque diutius Pariſiis moraretur, datis ad Aſcelinum epiſcopum Roffenſem literis, enixe petiit. In patriam rediens Exoniam appulit, indeque *venit Oxenfordiam* (verbis utor Anonymi * cujuſdam qui Bedæ chronicon continuavit) *ibique Scripturas divinas, quæ per idem tempus in Anglia obſoluerant, præ ſcholaſticis quippe neglectæ fuerant, per quinquennium legit; omnique die dominico verbum Dei populo prædicavit, ex cujus doctrina plurimi profecerunt.* Claruit præcipue circa annum 1144. Huic enim ætati, huicque tempori ipſum conſtanter aſcribunt ſcriptores noſtrates tam editi quam manuſcripti; quicquid in contrarium dicant Galli, qui illum ad ſequentis ſæculi initium referunt, annoque 1208. ad archiepiſcopatum Rothomagenſem promoveri, anno 1209. expeditioni ad Albingenſes interfuiſſe, demum anno 1221. obiiſſe tradunt. Verum ego hiſtoricis noſtris, de rebus viriſque Anglicis, longe tutius quam exteris fidendum exiſtimo, ut de Bernardi teſtimonio nil dicam. Aut igitur ſomnia nobis narrant, aut quod probabilius duco, diverſus ſit oportet Pullus iſte de quo paſſim agunt. Interim duo e Gallis primarii viri * Lud. Caſtanæus Rupepoſæus, & Johan. Morinus noſtris ſuffragantur, & *Pulleynum* ad medium fere hujus ſæculi referunt. Ob ingentem ingenii & eruditionis famam ab Innocentio 2. pontifice tandem Romam evocatur, & anno 1144. a Cœleſtino 2. Innocentii ſucceſſore, Cardinalis tit. S. Euſebii dignitate exornatur. Addunt alii ipſum a Lucio 2. eccleſiæ Romanæ cancellarium factum eſſe: denique academiæ ſuæ memorem haud pauca diplomata & privilegia, in Oxonienſis univerſitatis tutelam ſimul ac ornamentum a pontifice impetraſſe. Quam diu vixerit incertum eſt, circa ann. 1150. deceſſiſſe ſcribit Fr. Godwinus *[a]; an recte mihi plane eſt incompertum. Scripſit *ſententiarum de Trinitate libros* 8. Exſtat codex MS. eodem quo vixit autor ſæculo, id eſt, ante annos 450. ſcriptus in bibliotheca S. Germani in ſuburbio Pariſienſi, ex quo plura protulit Johan. Morinus de Sacrament. Pœnitent. lib. 1. cap. 18. n. 5, 6, 7, 8, 9, 10. Extitiſſe etiam in privata Gualteri Copi Angli bibliotheca nos docet Jameſius noſtras Eclog. part. 2. p. 52. tandem integrum opus una cum Petro Pictavienſi edidit Hugo Mathout Benedictinus *Pariſ.* 1655. *Sermones* ejus *de communi Sanctorum* exſtare MS. in codice Puteano, teſtatur Phil. Labbeus in Nov. Biblioth. MS. p. 28. exſtant MSS. in bibliotheca Lambethana viginti circiter *ſermones*, hoc titulo, *ſermones Roberti Pullani cancellarii Romæ*, codex vetuſtiſſimus eſt, nec diu poſt autoris ætatem ſcriptus videtur. Alia a Balæo, Pitſeo, & Rupepoſæo recenſentur, quorum nudos titulos huc transferre jam non vacat.

* Animad. in Præfat. Seld. de Decim. prope fin. Anglice.

* Epiſt. 205. p. 1568.

* MS in biblioth. Bodl. fol. 275. vid. Antiquit. Oxon. l. 1. p. 49.

* Nomenclat. Card. p. 15.

* De Præſul. Angl. part. 2. p. 162.

[b] EUGENIUS III. *Bernardus* antea 1145.
dictus, patria Piſanus, abbas monaſterii S. Anaſtaſii trium Fontium ordinis Ciſtercienſis, S. Bernardi Claræ-vallenſis diſcipulus, pontifex Romanus electus eſt anno 1145. die 14. Februarii, in monaſterio Farfenſi die 18. ordinatus. Electus enim a Romanis civibus imperium pontificale exoſis (quos *Arnaldiſtas* vocarunt) ſtatim urbe ejectus fuerat. Exeunte anno urbem obtinuit, & Jordanem Romanorum patricium excommunicavit. Mox tamen iterum ab Arnaldiſtis fugatus, in Galliam ſe recepit. Anno 1148. celebrato Remis concilio Eonem Hæreticum quendam delirum, & Gilberti Porretani errores damnavit. Eodem anno Stephanum Angliæ regem anathemate percuſſit; quod Theobaldum Cantuariæ archepiſcopum ad concilium Remenſe injuſſu ſuo profectum exagitaret. Anno 1152. inita cum Romanis concordia in urbem reverſus eſt. Obiit Tibure anno 1153. die 8. Julii. Exſtant *epiſtolæ* 83. Concil. tom. 10. p. 1046. *aliæ* 5. ibid. p. 1846. *epiſtola unica* apud Baluz. Miſcellan. tom. 2. p. 222 [c].

[d] GILBERTUS PORRETANUS, 1145.
gente Aquitanus, domo Pictavienſis, claruit anno 1145. Primo ſcholæ Pariſienſis rector, & canonicus Pictavienſis, deinde ab anno 1141. urbis patriæ Pictavorum epiſcopus, philoſophus quidem, & theologus

a Idem notant *Oudin.* tom. 2. p. 1121. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 199. quos vide. *b* Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 39, 40. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p 372. *c* *Epiſtolæ* duæ epud aundem Baluz. Miſcell. tom. 7. p. 140. *Bulla* confirmans privilegia Abbatiæ Weſtmonaſter. habetur MS. Anglo-Saxonice in bibl. Cotton. ſub *Auguſto* C. 2. n. 45. *Epiſtola* alia ad Epiſcop. Dunelm. &c. ibid ſub *Othone* C. 14. n. 14. *Epiſtola* ad Stephanum R. Angliæ ibid n. 22. Hanc *Epiſt.* cum *alia* ad Matildam Reginam exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 424. *Epiſtolas* 5. necnon *Bullam* unicam *Edm. Martene* Anecdorot. tom. 1. p. 403 — 417. tom 3. p. 891. *Epiſtolas* etiam 15. idem *Martene* in Nov. Collect. Vet. Scriptor. tom. 2. p. 627. ſeq. *d* Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 113.

Sæc. XII. ab an. MC.

summus; consuetus vero, teste Ottone Frisingensi *, ex ingenii subtilis magnitudine ac rationum acumine multa præter communem hominum morem dicere. Hinc in conventu quodam clericorum suæ dioeceseos cum sermoni, quem habuit, quædam de Trinitate dogmata minus sana immisceret; a duobus archidiaconis suis, Arnoldo, & Calone, tanquam contra Catholicæ ecclesiæ doctrinam sentiens, interposita appellatione, Romam delatus est. Eugenio vero pontifice hoc ipso tempore in Gallias adveniente synodus Parisiensis fuit celebrata: in qua præsidente Eugenio papa Gilbertus hæreseos accusatus, cauta atque orthodoxa dictorum suorum interpretatione censuram evasit. Anno sequente in concilio Remensi eadem iterum agitata est causa. Rejecta Gilberti dogmata: ipse intactus mansit. Obiit anno 1154. Prid. Non. Septembr. Exstat *epistola ad Matthæum abbatem S. Florentii* apud Dacherium in appendice ad opera Guiberti p. 564 [a]. Alia autem scripsit Gilbertus, viz. *glossam super Psalterium*, quæ MS. exstat Oxonii in bibliotheca Baliolensi cod. 35 [b]. In fine libri hæc nota apponitur. *Explicit glossatura Magistri Porretani super Psalterium; quam ipse recitavit coram suo Magistro Anselmo in terra Emerderonis. Commentarium* adhuc brevem *in epistolas D. Pauli*, atque *opus de Trinitate*, quæ in bibliothecis Gallicis MSS. exstare prodit Oudinus Supplem. p. 421.

* De Gestis Freder. l. 1.

1148. GAUFREDUS, monachus Claræ-vallensis Ord. Cisterc. claruit anno 1148. quo concilio Remensi interfuit. Post multa annorum curricula a Cardinale Albanensi rogatus, scripsit ad eum *epistolam de rebus in concilio Remensi de causa Gilberti Porretani actis*; quæ habetur inter Acta concilii Remensis Concil. tom. 10. p. 1121 [c].

1148. JOHANNES BURGUNDIO, civis Pisanus, de quo plura nos supra in appendice ad Chrysostomum. Claruit anno 1148. Anno 1180. concilio Romano interfuit. Obiit anno 1194. Præter ea, quæ dicto loco commemoravimus scripta, anno 1150. e Græco in Latinum sermonem convertit *Johannis Damasceni opus de Fide orthodoxa*. Exstat ea versio in bibliotheca S. Benedicti Cantab. cod. 135. & Mertonensi Oxon. cod. 109. & Lambeth [d]. Latine etiam transtulit *Gregorii Emeseni*, seu potius *Nemesii de philosophia sive de homine libros* 8. tam ineleganter vero, judice Beato Rhenano, ut versio ista legi possit, intelligi nequeat. Ea tamen a Johanne canone Norimbergensi, & B. Rhenano incondita, qua sordebat, barbarie repurgata prodiit *Argentorati* 1512. & alibi sæpius.

Sæc. XII. ab an. MC.

[e] ANSELMUS, Havelbergensis in marchionatu Brandeburgensi episcopus, claruit circa annum 1149. Lotharii 2. imperatoris legatus sive apocrisiarius erat ad Græcorum Imp. missus, & Constantinopoli de primariis inter Græcos & Latinos controversiis adversus Græcorum sapientiores, non semel publice disputavit. Domum redux, quæ ultro citroque disputata fuerant in compendium redegit. Hinc ejus *dialogorum adversus Græcos libri* 3. satis prolixi, quos in lucem edidit Lucas Dacherius Spicil. tom. 13. p. 88 [f]. 1149.

[g] GILBERTUS FOLIOTH, natione Anglus, ex abbate Leicestrensi, ab anno 1149. episcopus Herefordiensis, deinde ab anno 1161. Londinensis. Anno 1162. mortuo Theobaldo archiepiscopo Cantuariensi, ipse sedem metropolitanam ambivit; cumque prælato ei Becketo voto excideret, canonicam obedientiam Becketo juramento spondere renuit: quin & (si Johanni Sarisburiensi * in Becketi causam nimis prono fides sit habenda) primatum Angliæ sedi Londonensi arripere tentavit, archiflaminis Londini olim positi dignitatem sibi jure hæreditario competere causatus. Velitationem istam gravior postea excepit pugna: cum biennio post Becketus totum clerum Anglicanum ab imperio regio eximere annisus est, Gilbertus vero regiis partibus summa fide & constantia adhæsit. Exeunte igitur anno ab Henrico 1149.

* Epist. inter Becketi Epist. 10. l. 3. p. 512. in his Epistolis multo plura de Gilberto nostro habentur.

a Ex MS. Grandimontensi exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 427. b Etiam MSS. 2 vol. fol. in bibl. Selincurtensi, & in bibl. Gallicis, ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1286. Commentarius in Boetium *de SS Trinitate* habetur in edit. operum Boetii *Basil.* 1570. Exstat item MS. una cum Commentario in librum Boetii *de hebdomadis*, & in librum Ejusdem *de 2. naturis & una persona Christi* in bibl. S. Victoris Parisiens. Liber *de sex principiis* habetur in Latinis editionibus Aristotelis opp. ut nos docet idem *Oudin.* loc. citat. c Epistola *de morte S. Bernardi* habetur ap. Baluz. Miscell. tom. 5. p. 453. Gaufredi *vitam* etiam *S. Bernardi* cum libro *de ejus miraculis* & *sermonem in Ejusdem obitum* edidit Mabillon. edit. nov. Bernardi tom. 6. p. 1130. 1326. Ejusdem Gaufredi *Epist.* ad Albinum *de condemnatione Gilberti Porretani*, necnon alios tractatus ibid. p. 1336. 1342. 1356. De cæteris Gaufredi scriptis vid. *Oudin.* tom. 2. p. 1494. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 20. seq. d Item in bibl. Sorbonica, ut prodit *Oudin.* tom. 2. p. 1297. qui refert quatuor *alia* Damasceni *opuscula* a Jo. Burgundione Lat. versa haberi in bibl. Merton. Oxon. Burgundio Lat. etiam transtulit *Homilias* 91. Johan. Chrysostomi *in Matthæum*; exstant MS. in bibl. S. Crucis Florentiæ, ut notat *Mabillon* Musæi Italic. p. 164. Item *Homiliæ* 88. Ejusdem Chrysostomi *in Johannem* Lat. versæ habentur MS. in bibl. S. Benedicti Cantab. vid. *Oudin.* ubi supra. Meminit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 834. *libri Vindemiæ* a Burgundione Lat. versi; & Burgundio ipse magnam partem *Geneseos* a se jam translatam fatebatur. conf. *Robert. de Monte* in Append. ad Sigeberti Chron ad an. 1181. inter Germaniæ Histor. Scriptores a *Jo. Pistorio* editos tom. 1. p. 615. e Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1428. f Edit. nov. tom. 1. p. 161. Liber *de ordine Canon. Regular.* habetur in Thesaur. Anecdot. *Bern. Pezii* tom. 4. part. 2. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 304. qui refert Anselmi *Vitas aliquot Sanctor.* & *Epistolas* plures ab *Eisingreinio* p. 97. commemorari. g Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1480.

regc

rege Romam legatus, Becketum coram Alexandro pontifice seditionis reum egit, regis sui causam strenue tutatus. Domum reversus ecclesiæ Cantuariensis reditibus colligendis & dispensandis præfectus est. Quo nomine a Becketo statim excommunicatus ad papam appellavit. Confirmata vero a pontifice censura, neutrius fulmen curæ habuit; & convocata Londini synodo utriusque sententiam irritam esse declaravit. Ante annum vero 1170. præstito juramento a legatis pontificiis anathemate absolutus est; cui mox iterum a Becketo innodatur, quod Henrici regis junioris coronationi ab archiepiscopo Eboracensi factæ interfuisset. Ab eodem aliquanto post in Angliam adveniente Henrici regis precibus absolutus; cum consilii demum de nece Becketo inferenda cum rege initi falso insimularetur, post Becketi mortem anathema pontificium iterum expertus. Ante obitum tamen absolutus diem clausit anno 1187. 18. Februarii. Adjiciam solummodo elogium, quod ei reddit abbas Ramesiensis epistola ad Alexandrum papam eo ipso tempore, quo maxime fervebant in Anglia lites, conscripta, *Venerabilis pater noster Gilebertus Londonensis episcopus, vir meritis & nomine conspicuus inter electas terræ nostræ personas quadam prærogativa virtutum insigniter elucescit. Quippe qui sæculari literatura & lege divina ad unguem institutus, singulos fere tam religionis, quam ecclesiastici ordinis & dignitatis gradus attigisse & conscendisse dignoscitur. Pastoralisque curam regiminis fideliter prudenterque dispensans, digna satis promotione de monasterio transivit ad cathedram, primo Herefordensem, dein Londonensem, utramque vita pariter & doctrina illustrans & honorans.* Scripsit *commentarium in Cantica Canticorum*, qui cura Patricii Junii prodiit *Londini* 1638. 4°. Habentur ejusdem *epistolæ* 7. inter epistolas Thomæ Becketi a Christiano Lupo editas *Bruxellis* 1682 [a].

1150. [b] HENRICUS HUNTINDONIENSIS, gente Anglus, Nicolai, presbyteri conjugati, filius, Albini Andegavii canonici Lincolniensis discipulus, ipse etiam canonicus Lincolniensis; ac demum ab Alexandro episcopo Lincolniensi, quem Romam usque comitatus fuerat, archidiaconus Huntindoniensis factus. Claruit an. 1150. Quousque vitam protraxerit, non liquet. Scripsit ad Alexandrum Lincolniensem *historiam Anglorum ab ipsis gentis primordiis usque ad Stephani regis mortem*, ann. 1154 [c]. quam libris non 8. ut quidam, nec 10. ut alii, sed 12. absolvit. Octo libri priores, qui regum Anglorum *historiam* usque ad annum 1154. complectuntur, a nobilissimo Savilio *Lond.* 1596. fol. editi sunt, recusi *Francof.* 1601. Quatuor posteriores in duobus bibliothecæ Lambethanæ codicibus MSS. asservantur. Nempe nonus agit *de sanctis Angliæ eorumque miraculis* [d]; decimus *de summitatibus rerum*; undecimus *satyras & epigrammata*; duodecimus *hymnos sacros & carmina* diversi generis complectitur. In libro decimo post præfationem *de fine Mundi*, sequitur *epistola* [e] ad Henricum regem de serie regum & imperatorum Judæorum, Assyriorum, &c. ad sua usque tempora; *alia* ad Warinum Britonem *de origine regum Britannorum*, a Bruto ad Cadwalladrum [f]; *tertia* ad Walterum *de contemptu Mundi*, sive de episcopis & viris illustribus sui temporis, anno 1145. scripta, quam ex codicibus MSS. exhibuit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 694. etsi illam Spicilegio suo antea inseruerat L. Dacherius tom. 8. p. 178 [g]. Et certe, ut recte Whartonus notat, ex unico hoc historiarum opere Baleus & Pitseus plusquam viginti quatuor diversorum librorum titulos nobis procuderunt.

[h] JOHANNES, ex monacho in Oxia insula patriarcha Antiochenus, claruit, judice Cotelerio, circa annum 1150. Exstat Gr. Lat. *oratio in donationes Monasteriorum laicis factas*, a Cotelerio edita Monument. Ecclesf. Gr. tom. 1. p. 159. 1150.

CONSTANTINUS MANASSES, natione Græcus, nec plura de eo constant. Claruit anno 1150. Scripsit *versibus* politicis *ad Irenam Manuelis Comneni Imp. fratriam, Andronici uxorem*, Σύνοψιν ἱστορικὴν, sive *Compendium historicum* ab initio mundi ad initia Alexii Comneni Imp. annum Christi 1081. Prodiit chronicon, seu compendium istud Latine ex Leunclavii versione 1150.

a Tractatum *de sacramentis Vet. Testamenti* se vidisse prodit *Leland.* de Scriptorib. c. 185. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1430. c Habetur MS. ab adventu Saxonum ad mortem Henrici 2. cum ejusdem *Computatione temporum* a tempore Phaleg. in bibl. Cott. sub *Vespasiano* A. 18. n. 1, 2. Item cum *Epistola* ad HenricumReg. *de regibus Hebræorum*, ibid. sub *Othone* D. 7. n 11, 12. d Ad verbum fere ex *Bedæ historia* translatus est, præterquam quod in fine adjiciat aliquot recentiorum Sanctorum *Vitas*, ut notat *Leland.* Collect. tom. 2. p. 304. e Has *tres Epistolas* a Caveo memoratas, in libro 8. contineri notat *Jo. Lelandus* Collect. tom. 2. p. 303. qui etiam memorat Ejusdem *Henrici* Carmen *de Herbarum virtute*, Collect. tom. 3. p. 29. Etiam Volumen *de lege Domini* ad Monachos Burgenses, p. 47. f In bibl. publ. Cantabr. asservatur. Dacherius edidit ad calcem *Guiberti de Novigento* Histor. p 736 seq. ut nos docet *Fabr* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 3. p. 625. g Edit. nov. tom. 3. p. 501. Exemplar pervetus sed mancum, exstare in bibl. Coll. Univers. Oxon. nos docet *Hearnius* p. 13. seq. ad Aluredi Beverlacensis Annales. Habetur item intitulata *Imago mundi* in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 10. n. 8. sub *Domitiano* A. 8. n. 17. sub *Cleopatra* B. 4 n. 1. Ad finem apponitur breve *Chronicon* a creatione mundi ad Henricum Imp. Conf. etiam *Oudin.* tom. 2. p. 1430. h Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 10 p. 187. *Oudin.* tom. 2. p. 842.

Sæc. XII. ab an. MC. *Basil.* 1573. 8°. Gr. Lat. cum notis Johan. Meursii *Lugd. Bat.* 1616. cum Leunclavii, Meursii, Allatii, & Fabroti notis Gr. Lat. *Paris.* 1655. fol[a].

1150. [b]CONSTANTINUS HARMENOPULUS, Sebastus, nomophylax, & judex Thessalonicensis, claruit circa annum 1150. Et ita quidem tradunt scriptores pene omnes, verum ne quid dissimulem, Philotheus patriarcha CP. in scholio quod Harmenopuli Epitomæ canonum apposuit, ipsum ad Johannis Palæologi Imp. tempora, & ad annum Christi 1345. diserte refert. Vide quæ hac de re notavit Cl. Lambecius Comment. lib. 6. p. 39, 40. Et ante Lambecium Seldenus noster de Synedriis lib. 1. cap. 10. p. 393. Interim cum communi fere scriptorum suffragio ad præsens sæculum referatur, eum hoc loco relinquimus. Et certe duo sunt quæ pro confirmanda vulgari sententia notari velim.

* Lib. de Sect. n. 19. p. m. 574.

1. Ipsummet Constantinum * affirmare Bogomilorum hæresin ἐ πρὸ πολλȣ͂ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, *non multo ante nostram ætatem* exortam esse. Quod optime anno 1150. convenit. Exorta enim est Bogomilorum hæresis tempore Alexii Comneni, qui imperare cœpit anno 1080. 2. Constantinum nostrum principum novellas non ultra initium imperii Manuelis Comneni, qui regnum suum auspicatus est anno 1143. allegare. Et credi vix potest ipsum hoc sæculo desiisse, si post duo demum sæcula vixisset. Sed litem dirimant eruditi.

SCRIPTA.

Πρόχειρον νόμων, five *promptuarium Juris Civilis.* Prodiit Græce *Paris.* 1540. 4°. Lat. *Lugd.* 1556. Gr. Lat. cum notis Johannis Merceri & Dionysii Gothofredi *Genevæ* 1587. 4°[c].

Epitome divinorum sacrorumque Canonum scholiis passim illustrata. Agit *de episcopis, presbyteris, diaconis,* &c. *de monachis & monasteriis, de laicis,* denique *de mulieribus.* Integrum opus sex absolvitur sectionibus, quavis sectione plures sub se titulos habente; ut ratione magis compendiaria & dilucidiore, quod quæritur, inveniri possit: uti in fine præfationis ipse nos docet. Exstat Gr. Lat. a Leunclavio edita in Jure Gr. Rom. tom. 1. p. 1.

Liber de Sectis hæreticis, cui subjicitur *confessio de opinionibus Hæreticorum, & de fide Orthodoxa.* Habetur Gr. Lat. ibid. pag. 547. in Auctuario Ducæano tom. 1. p. 533. & cum Theoriani legatione *Basil.* 1578. 8°. Sæc. XII. ab an. MC.

Præter scripta supra recensita alia nunc daturi sumus. *Expositio Fidei orthodoxæ.* Incipit, Πιστεύειν δεῖ τὸν ὄντως χριστιανὸν, ὡς αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐπικύρωσαν &c. Exstat Græce Latine cum Theoriani legatione, aliisque a Leunclavio editis *Basil.* 1578. p. 577. & in Jure Gr. Rom. tom. 1. p. 552. Auctuarii Ducæani tom. 1. p. 538. Sed ut verum fatear, hæc expositio nihil aliud est quam epilogus libri *de hæresibus*, seu de sectis, cui subnecti solet *narratiuncula* de tribus tomis synodicis sub Impp. Constantino Porphyrogenneta, Manuele Comneno, & Michaele Palæologo compositis, in quibus anathemate percutiuntur, quicunque contra imperatores seditionem excitant, & per vim aut insidias imperium invadere nituntur, ut & eorundem adjutores & conscii. Incipit his verbis, Τοῖς μέλλουσι ἐπιβουλαῖς, &c. Exstat Græce MS. biblioth. Vindob. inter libros Jurid. cod. 10. num. 3. fol. 184. p. 2. *Catalogus officiorum* aulæ imperatoriæ Constantinopolitanæ. Cujus principium, Τὰ ὀφφίκια τοῦ παλατίου. Α. Δεσπότης. Β. Σεβαστοκράτωρ &c. ibid. num. 7. fol. 218. p. 2. His addi potest ejus *lexicon* πολυώνυμον alphabeticum, cum in eo vocabula ecclesiastica explicantur. Incipit his verbis, Ἀρχὴ τοῦ ἄλφα, ἀγαπῶ, φιλῶ, &c. Exstat MS. biblioth. Vindob. inter libros Philosoph. ex ordine Lambec. 21. num. 3. fol. 177[d].

[e]THEODORUS, cognomento *Ptochoprodromus*, qui assumpto habitu monachico *Hilarionem* se vocavit, claruit sub imperio Manuelis Comneni circa ann. 1150. 1150. Scripsit versibus politicis & barbaris *libros* 2. utroque Manueli Comneno dedicato. In priore paupertatem suam egregie depingit & deplorat; in posteriore in Hegumenum, sive abbatem suum acrius invehitur. Exstat utrumque opus Græce MS. in Cod. regio Parisiensi 1334. Unde frequentius laudat, & quavis fere glossarii sui Græci pagina quædam depromit Car. du Fresnius; qui & in appendice voc. Κωβοσταλίτης Theodori nostri *encomium* MS. Johannis Comneni Imp. citat; alibique Ptochoprodromum nostrum, sed levi ratione ductus, eundem cum Theodoro Prodromo, non incelebri hujus sæculi poeta, facere videtur. De Theodoro Prodromo, ejusque scriptis diximus supra ad annum 1110. Theodorum Ptochoprodromum laudat Gregorius Corinthi episcopus

[a] De MSS. conf. *Oudin* tom. 2. p. 1384. [b] Ad medium sæculi quarti decimi referunt, *Oudin.* tom. 3. p. 924. & *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 6. vol. 10. p. 274. [c] Prochiri *Præfationem* Gr. Lat. exhibuit *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 12. p. 429. & notat p. 469. opusculum exstare in bibl. Vaticana 848 — 851. & Palat. 256. 369. Locus ex Protheoria *Epitomes sacror. Canonum de 7. Synod. Univers.* exhibetur ibid. vol. 11. p. 175. [d] Item in bibl. Bodleian. Cod. Baroc. 68. & 159. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 45. *Donationem* Constantini M. Silvestro Papæ factam, ab *Harmenopulo* Gr. versam, Gr. & Lat. exhibuit Jul. Cæs. Bulenger lib 2. *de imperio Romano* c. 6. p. 318. & e Bulengero *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 5. Exstat etiam MS. in bibl. Reg. Paris. in bibl. Cæsar. & Bodl. ut *ibid.* notatur. [e] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 6. §. 10. vol. 6. p. 799. *Oudin.* tom. 2. p. 973. seq.

lib.

lib. de Construct. Orat. teste L. Allatio Diatr. de Georgiis p. 309. Illud etiam monere liceat, Possevinum in Append. p. 96. in catalogo librorum MSS. Græc. in bibliotheca Fontis Bellaquei prope Paris. hæc habere; *Theodori Prodromi opera theologica, ut, de festo Domini; Quod nos sumus causa peccati, non natura; De esu carnium; De vitæ termino.* Viderint qui libros ipsos inspicere possunt.

1150. [a] ISAAC, Magnæ Armeniæ catholicus, claruit (si rem acu tetigit Combefis, qui tamen dubia admodum nititur conjectura) circa annum 1150. Exstant *orationes invectivæ 2. adversus Armenos, idem cum Eutythete, Dioscuro, &c. sapientes*; Græc. Lat. a Combefisio cum notis editæ Auctuar. Nov. tom. 2. p. 317 [b].

1150. ADALGISUS, natione, ut videtur, Gallus, cœnobii S. Theodorici Montis OR apud Remos monachus, claruit sæculo 12. circa annum 1150. Scripsit *de miraculis S. Theodorici abbatis Rhemensis*, jussu patrum ejusdem cœnobii, quibus & opus suum dedicavit. Exstat hic libellus ex ejusdem cœnobii Cod. MS. descriptus, apud Mabillonium Sæc. Bened. 1. p. 622. qui tamen miracula nonnulla, utpote minus utilia, se prætermisisse ingenue fatetur.

1150. AUTOR anonymus *vitæ S. Virgilii*, S. Eberhardi Saltzburgensis episcopi discipulus, claruit circa annum 1150. Scripsit *vitam S. Virgilii Saltzburgensis in Boioaria episcopi*, denati anno 780. quam edidit Canisius Antiq. Lect. tom. 2. p. 153. iterumque recensuit tom. 6. p. 163 [c]. & ex eo Johan. Mabillon. Sæc. Bened. 3. part. 2. p. 309.

1150. [d] AILREDUS, sive *Ealredus*, sive *Ælredus*, Anglus, an Scotus? Anglus, opinor, ortu, educatione Scotus, utpote una cum Henrico Davidis regis Scotorum filio ab ipsa pene pueritia bonis literis moribusque innutritus. Ad justam ætatem cum pervenisset, oblatum sibi episcopatum recusavit; & in Angliam reversus, in monasterio Rievallensi, vulgo *Revesby* dicto, in agro Lincolniensi, & provincia Cantuariensi inter monachos Cistercienses nomen dedit. Tandem solo virtutis nomine, inquit Lelandus, secundus ejusdem cœnobii abbas constituitur. Claruit anno 1150. Obiit anno 1166.

SCRIPTA.

Historia de vita & miraculis S. Edwardi regis & confessoris, exstat inter 10. Scriptores Anglicos a Twisdeno editos *Lond.* 1652. p. 369 [e]. Habetur MS. etiam ab eo conscripta *vita S. Edwardi regis* carmine elegiaco ad Laurentium abbatem Westmonasteriensem in Colleg. Gonvil. & Caii Cantab. 4°.

Genealogia regum Anglorum, in Collectione Twisdeniana ubi supra p. 347 [f].

De bello Standardi tempore Stephani regis anno 1138. ibid. p. 337.

Historia de sanctimoniali de Whatthun, ibid. p. 415.

Sermones de Tempore, & de Sanctis [g].

In Isaiam prophetam sermones 31.

Speculum Charitatis libris 3. cum *compendio* ejusdem.

Tractatus de puero Jesu duodecenni, in illud Luc. 2. *Cum factus esset Jesus* &c. in cujusdam discipuli sui gratiam conscriptus. Editus est a Davide Camerario lib. 3. de Scotorum fortitudine cap. 41. *Paris.* 1631.

De spirituali Amicitia libri 3.

Opuscula ista *a sermonibus de Tempore* inclusive enumerata prodierunt cura Richardi Gibboni Jesuitæ *Duaci* 1631. exinde in Bibliotheca Cisterciensi tom. 5. p. 16. & in Bibliotheca Patr. tom. 23. p. 1.

Regula ad inclusas seu moniales. Augustino perperam ascripta inter opera ejus haberi solet; sub Ælredi vero nomine habetur in collectione Regularum Holsteniana part. 3. p. 109.

Tractatus de Dominica infra octavas Epiphaniæ, & sermones 11. *de oneribus Esaiæ* inter S. Bernardi opera latere solebant.

Alia quæ aut non exstant, aut nondum edita sunt, a Baleo & Pitseo memorantur [h].

ANONYMUS libri *de S. Marculfo* autor claruit sæculo 12. forsan circa an. 1150. 1150.
Scripsit *libellum de miraculis B. Marculfi ab-*

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 185. [b] Et Lat. ex Gr. Combefisii versione, tom. 20. Bibl. Patrum Lugdun. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 173. [c] Edit. nov. tom. 3. p. 395. [d] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1487. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol 1. p 38. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 173. [e] Item ap. Capgravium & Surium, ut notat *Nicholson.* Bibl. Angl. p. 49. Asservatur MS. in bibl. Cotton. sub *Othone* A. 6. n. 4. sub *Vitellio* C. 12. n. 7. F. 3. n. 1. [f] Habetur cum *Historia de vita & morte Davidis Reg. Scotiæ*, præmissa ejusdem Davidis funebri oratione, in bibl. Cotton. sub *Julio* A. 11. n. 1. sub *Vitellio* F. 9. n. 4. & sub *Cleopatra* B. 3. n. 1. Præfatio Lamentationis pro morte R. Davidis, cum *Lamentatione* ipsa ab Ailredo scripta, exstat in Joh. de Fordun Scoti chronico l. 5. c. 35. seq. [g] *Sermones* Ailredi exstant in bibl. Claræ Vallis, ut notat *Oudin.* loc. citat. [h] *Vita S. Niniani* de Anglico in Lat. versa exstat in bibl. Cott. sub *Vitellio.* *Epistola* ad Henricum 2. Regem *de Genealogia ipsius* sub *Othone* D. 7. n 8. Liber *de* 12. *abusionibus Claustralium* sub *Cleopatra* B. 6. n. 6. Tractatum *de vinculo Perfectionis* exstare in bibl. Bodleian. nos docet Tho. Hearne ad *Leland.* Collect. tom. 5. p. 287. De cæteris Ailredi operibus MSS. conf. *Oudin.* ubi supra. *Vitam S. Margarethæ* Reg. Scotiæ, sed decurtatam habet Surius 10 Jun. Integriorem Act Sanctorum ad eandem diem. Historiam *de vita & revelationibus S. Brigidæ* memorat Nicholson Bibl. Hist. Scot. p. 82. *Homilias* aliquot & *Epistolas* habet *Leland.* Collect. tom. 3 p. 38. 88. 158. seq.

Sæc. XII. ab an. MC. *batis Nantensis & Confessoris*, in variis corporis ejus delationibus factis. Hunc, præmisso de S. Marculfo sermone, (an ejusdem autoris haud satis certum) edidit Joh. Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 514.

1150. ROBERTUS, primum monachus, deinde, ut videtur, abbas Walciodorensis, claruit circa ann. 1150. Scripsit *vitam S. Forannani episcopi & abbatis Walciodorensis*, eamque Wiboldo abbati Stabulensi dicavit. Extulerunt illam Bollandiani in mense Aprili, & Joh. Mabillon. Sæc. Benedict. 5. p. 586.

1150. STEPHANUS, gente forsan Hispanus, cœnobii Cellæ Novæ in Gallæcia monachus, claruit circa annum 1150. *Vitam & miracula S. Rudesindi Dumiensis episcopi*, circa annum 977. defuncti, *duobus libris* descripsit. Ediderunt Bollandiani Mart. 1. & exinde Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 522. ubi in observatione prævia, variantes eruditorum de horum librorum autore sententias videre est. Scripsit etiam *S. Rudesindi vitam* Ordonius, ejusdem monasterii post Stephanum prior, unde in Cod. MSS. tres libri habentur, quorum tertius Ordonii esse putatur. Vide quæ hac de re notarunt Bollandiani in Comment. prævio ad hanc vitam, & Nic. Antonius Biblioth. Vet. Hisp. lib. 7. c. 6. p. 18 [a].

1150. [b] RICHARDUS, natione Scotus, canonicus Regularis S. Victoris prope muros Parisienses, ac demum Prior, S. Bernardi, & Hugonis Victorini familiaris. Claruit anno 1150. Obiit anno 1173. 6. Id. Mart. Postquam prioratus munere novennio perfunctus esset.

[c] SCRIPTA.

De exterminatione mali & promotione boni tractatus.

De statu interioris hominis tractatus 3.

De eruditione hominis interioris libri 3.

De præparatione animi ad contemplationem liber, *Benjamin minor* dictus. Prodiit sub titulo libri, de 12. patriarchis, vel de contemplatione minori, sed absque loci nomine 1494. 8°.

De gratia Contemplationis libri 5. *Benjamin major* dicti.

Allegoriæ nonnullæ Tabernaculi fœderis. Librum hunc passim citat Alexander Alensis in Muriali MS. sub nomine *Doctoris incogniti*, apposita hac ad marginem nota, *Creditur Richardus de S. Victore.*

De Trinitate libri 6. Sæc. XII. ab an. MC.

De tribus appropriatis personis in Trinitate, ad D. Bernardum.

De incarnatione Verbi liber ad eundem.

De Emanuele libri 2. *contra Judæos.*

Tractatus Exceptionum in libros 4. *distinctus* [d].

De potestate Ligandi & Solvendi tractatus.

De meditandis Plagis quæ circa finem Mundi evenient.

De judiciaria Potestate in finali & universali Judicio.

De spiritu Blasphemiæ tractatus.

De gradibus Charitatis.

De quatuor gradibus violentæ Charitatis.

De gemino Paschate tractatus.

Declarationes nonnullarum difficultatum S. Scripturæ, ad D. Bernardum.

Quomodo Spiritus Sanctus est amor Patris & Filii.

De differentia Peccati mortalis & venialis tractatus.

De superexcellenti baptismo Christi.

Sermo in die Paschæ, atque alius de missione Spiritus S.

De comparatione Christi ad florem, & Mariæ ad virgam.

Quomodo Christus ponitur in signum populorum.

De differentia sacrificii David & Abrahæ.

De differentia sacrificii Abrahæ, & B. Mariæ virginis.

Expositio difficultatum suborientium in descriptione Tabernaculi Fœderis.

De templo Solomonis ad literam.

De concordia temporum Regum conregnantium super Judam & Israel, ad D. Bernardum.

Mysticæ annotationes variorum locorum in Psalmis Davidis.

Explanatio in Cantica Canticorum.

De visione Ezechielis.

De templo Ezechielis.

Decisio aliquot dubiorum Apostoli.

In Apocalypsin S. Johannis libri 7.

Prodierunt Richardi Victorini opera *Venet.* 1592. *Colon.* 1621. *Rothomagi* 1650. 2. tom. fol.

Scripsit etiam Richardus *explanationis mysticæ in totum Danielem librum unum*, cujus magnam partem compendio Allegoriarum in Danielem suo intexuit Godefridus Tilmannus.

AUTOR *chronici Corbeiensis*, claruit, ut videtur, circa ann. 1150. Scripsit *chronicon Corbeiense* ab anno 822. & in Wicbaldo abbate definit. Ex vetusto codice 1150.

a Vide etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 506. *b* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 203. *c* Richardi de S. Victore Opera habentur MSS in Cod. membran. in bibl. Beatæ Mariæ Florent. ut refert *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 373. *d* Hos libros non esse legitimum *Richardi* fœtum, sed alterius cujuspiam ætate posterioris, Bellarminus notat in Catalogo. conf. *Fabr.* Bibl. Eccl. ad Hen. Gandavens. c. 26. Schol.

Corbeienſi ab Henrico Meibomio avo cum notis editum, Henricus junior tom. 1. rerum Germanicarum p. 753 — 755. iterum inſeruit, qui ad calcem attexuit antiquam cœnobii Corbeienſis litaniam, quæ circa annum 890. in uſu fuiſſe judicatur.

1151. [a] ALANUS DE INSULIS, patria Gallo-Flander, civitate Inſulanus, in cœnobio Claræ-vallenſi vitam egit monaſticam, mox Ripatorii diœceſis Trecenſis cœnobii recens conditi abbas. Anno 1151. epiſcopus Autiſſiodorenſis creatus eſt, verum laborum pertæſus ſedi ſuæ renunciavit anno 1167. & ad Claræ-vallem rediens, obiit ibidem anno 1182. Scripſit compendio *vitam S. Bernardi*, quam extulit, & editioni ſuæ operum Bernardi præmiſit Johannes Mabillonius *Pariſ.* 1666 [b]. De Alano Inſulenſi juniore agemus ſuo loco.

1151. [c] GALFRIDUS, *Arthurus* cognomento dictus, patria Britannus, domo, ut videtur, Monomutenſis, certe ejuſdem eccleſiæ archidiaconus. Anno 1151. epiſcopus Aſaphenſis conſtitutus eſt. Turbatis Walliæ rebus, ut ſibi melius aliunde proſpiceret (ſi modo idem ſit Godefridus ille epiſcopus Aſaphenſis, de quo loquitur Rogerius Hovedenus *, quod plane veriſimillimum videtur) in Angliam ſeceſſit, ab Henrico rege benigne ſuſceptus, qui monaſterium Abindonienſe abbate tunc viduum ei in cuſtodiam tradidit. Anno 1175. habita Londini ſynodo eccleſiæ Aſaphenſis clerici ab archiepiſcopo Cantuarienſi petierunt, ut vel Godefridus eccleſiæ ſuæ redderetur, vel alius in ejus locum ſubrogaretur. Dilemmate illo conſtrictus Galfridus, epiſcopatum ſponte reſignavit, ſperans ſe cœnobii ſui regimen retenturum: ſed utrumque perdidit. Sedem enim Aſaphenſem accepit magiſter Adam, cœnobium Abindonienſe monacho cuidam datum eſt. De certo mortis ejus tempore non conſtat. Galfridi fidem in hiſtoricis vellicarunt plures tum veteres tum recentiores, & cenſura ſatis iniqua premunt. Multa nobis incredibilia videntur, utpote a noſtris temporibus longiſſime remota, & a ſæculi gentiſque noſtræ moribus aliena; multa, quæ etſi fabuloſa eſſe concedantur, non ſtatim ipſe tamen ex proprio ingenio confinxit, ſed ex vetuſtioribus rerum Britannicarum monumentis hauſit. Scripſit [d] ad Robertum Gloceſtriæ ducem *hiſtoriam Britanniæ libris* 12. ab ipſis gentis primordiis ad ſua uſque tempora. Prodiit hiſtoria iſta *Pariſ.* 1517. 4° [e]. & inter ſcriptores Britanniæ minores *Heidelbergæ* 1587. fol. Porro e Britannico ſermone in Latinum tranſtulit, multis tamen de ſuo additis (ſi Gulielmo Neubrigenſi fides) *antiquas Merlini Britanni prophetias* [f]. Prodiit ea verſio una cum explanationibus Alani de Inſulis *Francofurt.* 1603. 4°. *Epiſtola ad Alexandrum Lincolnienſem præſulem, una cum prophetiis Merlini* habetur MS. in bibliotheca Cottoniana ſub Cleopatra C. 10. n. 2. *Vita Merlini* verſu heroico non invenuſto, ad Robertum Lincolnienſem epiſcopum, ibid. MS. ſub *Veſpaſiano* E. 4. n. 5 [g]. Alia adhuc Galfridi ſcripta memorat Baleus *, viz. *Librum de exilio Eccleſiaſticorum*; *De corpore & ſanguine Domini*; *Carminum librum*, &c. quæ interiiſſe videntur.

* Annal par. poſt. fol. 311.

* Cent. 2. cap. 86.

ANONYMUS *hiſtoriæ Abendonienſis* autor, natione Scotus, cœnobii Abendonienſis monachus, claruit circa ann. 1152. Scripſit *hiſtoriam cœnobii Abendonienſis*, a prima ejus fundatione ad ann. 1152. eamque Florentii Wigornienſis chronico, tanquam additamentum, inſeruit. Hanc ex codice Lambethano, ad cœnobium Abendonienſe olim ſpectante, editam nobis dedit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 163. 1152.

POTHO, cœnobii Prumienſis in diœceſi Trevirenſi presbyter & monachus O.B. claruit anno 1152. Exſtant *libri* 5. *de ſtatu domus Dei*, atque unicus *de domo Sapientiæ*, editi *Hagenoæ* 1532. 8°. & in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 489. 1152.

[h] NICOLAUS, monachus Claræ-vallenſis, ordinis Ciſtercienſis, quem ſtyli elegantia S. Bernardo commendavit, ut ei ab epiſtolis eſſet; ſed cum literas ſub Bernardi nomine, ejuſque ſigillo munitas, ſuppoſuiſſe deprehenderetur, aliiſque criminibus non immunis eſſet, ex Bernardi comitatu aufugit, & in Italiam ſe contulit, ubi S. Bernardum acerrime oppugnare non erubuit. Claruit præcipue circa annum 1152. & diu poſtea vitam protraxiſſe dicitur. Scripſit *librum epiſtolarum*, qui habetur in Bi- 1152.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1386. ſeq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 89. ſeq. qui *unicum* fuiſſe *Alanum* ſentiunt. b Habetur noviſſimæ editionis S. Bernardi Opp. *Pariſ.* 1719. tom 6. p. 1252. c Conf *Oudin.* tom 2. p. 1408. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 28. ſeq. Johan. Lelandi *Codrum.* ab Hearn. edit. in Lelandi Collect. vol. 5. *Oxon.* 1715. *Vindicias* Galfridi e cod. MS. Smithiano ab Hearnio editas in Append. ad Hiſt. Gul. Neubrigenſ. vol. 1. p. 77. d Seu potius a Gualtero Calenio Archidiac. Oxenofordenſi ſcriptum, ex Gwallico ſermone in Latinum traduxit, ut notant *Nicholſon.* Bibl. Hiſt. Angl. p. 38. *Hearn.* Append. ad Præfat. Chronici Petri Langtoft. p 204. e Primum ap. J. Badium 1508. teſte *Nicholſon.* ubi ſupra. Habetur etiam MS in bibl. Cott. ſub *Nerone* D. 8. n. 1. ſub *Galba* E. 11. n. 1. ſub *Tito* A. 18. n. 5. & ſub *Cleopatra* D. 8. n. 4. f Habetur ibid. ſub *Claudio* B. 7. n. 15. g Item ſub *Tito* A. 19. n 18. Lacinias ex hac vita profert Leland. Collect. tom. 2. p. 16. h Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 327. ubi notat Nicolai *Sermones* 19 haberi inter Petri Damiani opp. tom. 2. & *alias* 7. inter Bernardi opp nov. edit. tom. 5. vol. 2.

Sæc. XII. ab an. MC. bliotheca Patr. tom. 21. p. 517. & *librum ſermonum Henrico Campaniæ Comiti* dicatum, qui reperitur in Biblioth. Ciſterc. tom. 3. p. 193. *Epiſtolas* ejus binas, antea ineditas, dedit Baluzius Miſcellan. tom. 2. p. 234.

1153. [a] ANASTASIUS IV. *Conradus* antea dictus, patria Romanus, ex regione Saburræ, Benedicti filius, canonicus regularis, & cœnobii S. Anaſtaſii in diœceſi Veliterna abbas, O. A. cardinalis & epiſcopus Sabinenſis ante annum 1130. quo Roma fugiens Innocentius papa eum urbis vicarium conſtituit. Anno 1153. die 9. Julii pontifex Romanus electus eſt, die 12. coronatus. Obiit anno ſequente, die 2. Decembr. Exſtant *epiſtolæ* 13. Concil. tom. 10. p. 1133, & 1851 [b].

1154. [c] HADRIANUS IV. *Nicolaus Breakſpeare* antea appellatus, natione Anglus, patria Hertfordienſis, Langliæ non longe a D. Albani fano natus, Roberti monachi & ſacerdotis filius. Adultus factus, in monaſterio S. Albani ſibi locum dari petiit, verum a Richardo abbate repulſam tulit. Voto excidens, in Galliam ſe contulit, & Lutetiæ ſtudiis bonarum literarum aliquamdiu incubuit. Poſtea in cœnobio S. Rufi prope Valentiam urbem inter Auguſtinianos monachos nomen dedit, brevi Prior, ac demum abbas monaſterii conſtitutus. Procedente tempore Romam pro curandis cœnobii rebus profectus, ab Eugenio 3. Cardinalis, & epiſcopus Albanenſis creatus eſt. Anno 1148. legatus apoſtolicus in Norwegiæ & Daniæ partes miſſus, eccleſiam Upſalenſem archiepiſcopali jure inſignivit. Anno 1154. die 4. Decembr. pontifex Romanus electus eſt, die 5. inthronizatus. Anno 1155. Arnaldiſtas Romanos excommunicavit, atque urbe ejecit, ipſo Arnoldo epiſcopo Brixienſi in crucem acto, & Willelmum Siciliæ regem Campaniæ fines vaſtantem anathemate percuſſit. Eodem anno Frederico Romanorum regi in Italiam advenienti occurrens, oſculum pacis ei denegavit, donec ſtratoris officium ſibi de more exhiberet; illumque Romam mox deductum corona imperiali induit. Anno 1156. a Willelmo rege in urbe Beneventana obſeſſus, iniquas pacis conditiones ſubire coactus eſt. Obiit anginæ morbo, ſeu, ut alii, muſca ſuffocatus, Anagniæ anno 1159. die 1. Septembr. poſtquam Fredericum Imp. (ſi Urſpergenſi * fides) recens excommunicarat. Moriens raro abſtinentiæ exemplo matrem eccleſiæ Cantuarienſis eleemoſynis alendam commendavit. Exſtant *epiſtolæ* 42. Concil. tom. 10. p. 1143, 1853. *Epiſtolæ* 2. apud Baluz. Miſcellan. tom. 2. p. 223 [d]. *Epiſt.* 8. ab Edm. de Martene nuper editæ Coll. Nov. Vet. Script. tom. 1. part. 1. p. 94. Sæc. XII. ab an. MC. * Chronic. p. 221.

[e] ANONYMUS *chronici Saxonici* compilator, is ſaltem qui ultimam operi manum impoſuit, claruit circa annum 1154. in quo utique deſinit. Continet rerum Britannicarum & Anglo-Saxonicarum annales, a Chriſto nato uſque ad tempora Henrici 2. opus quantivis pretii, in quo genuina Britannicæ & Saxonicæ hiſtoriæ fundamenta poſita ſunt. Ex hoc quippe fonte hortulos ſuos largiter irrigaſſe rerum noſtrarum ſcriptores, per ſe palam eſt. Quod & Florentius Wigornienſis, & Willielmus Malmesburienſis ingenue fatentur. Scriptum eſſe diverſis temporibus, nec ab uno autore, ex ſtyli diverſitate & characterum differentia, recte notavit diligentiſſimus editor. In priori operis parte uſque ad annum 731. plurima ex Bedæ hiſtoria eccleſiaſtica deſumpta ſunt. Reliqua ad Normannorum uſque adventum, ex ipſis, ut videtur, Saxonum archivis, & monaſteriorum commentariis petita. Quæ ſuperſunt a tempore Willielmi 1. addidit alius, monachus forſan Petriburgenſis, iſque teſtis oculatus, quippe qui ad ann. 1086. p. 189. ſe Willielmum Conquæſtorem vidiſſe, & nonnunquam in ejus curia fuiſſe teſtatur, idemque alibi non ſemel luculenter ſatis innuit. Primam hujus operis editionem, ſeu potius fragmenta quædam in lucem protulit Saxonice & Latine Abr. Whelochus, linguæ Arabicæ apud Cantabrigienſes olim profeſſor, eaque calci Bedæ hiſtoriæ eccleſiaſticæ ſubnexuit. Integrum opus collatis variis codicibus MSS. novaque verſione Latina, tabula geographica Saxonica, regulis generalibus de locorum nominibus, nominum tum locorum, tum virorum explicatione, aliiſque indicibus adornatum, magno, noſtræ, tum & totius gentis literariæ commodo, edidit Edmundus Gibſonus *Oxon.* 1692. 4°. Priorem hujus chronici 1154.

a Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 120. b *Epiſtola* ad Theobaldum archiep. Cantuar. MS habetur in bibl. Cott. ſub *Claudio* A. 1. n. 7. *Duæ* aliæ ap. *Edm. Martene* Anecdot. tom. 3. p. 895. c Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 115. d *Epiſtola* alia in Ejuſdem Append. ad *Marcam Hiſpan.* p. 1317. teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol 3 p 533. quem vide. Hadriani *Privilegium* Henrico 2. Regi conceſſum ad Hiberniam occupandam exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p 426. *Epiſtolam* Epiſcopis Scotiæ *de ſubjectione ſua* Eccleſ. Eboracenſi ex cod. bibl. Cott. exhibuit etiam *Wilkins* ibid. p 481. *Bullam* exhibuit Martene Anecdotor. tom. 1. p. 440. *Aliam* tom. 3. p. 1231. *Epiſtolas* etiam 8. ibid. tom. 3 p. 898. *Epiſtolam* ad Fredericum Imp. *cum reſponſione* dedit *Edv. Browne* in Append. ad Faſciculum rerum expetend. p. 237. *Aliam* ad Henr. 2. Reg. Angl. dedit *Uſſerius* in Epiſt. Hybern. Sylloge. *Alia* ejuſdem opuſcula memorat *Lud. Jacobus* Bibl. Pontif. p. 105. e Conf. *Wanlei* Catalog. p. 64. *Nicholſoni* Bibl. Hiſtor. Anglic. p. 46.

Sæc. XII. ab an. MC. partem ad annum usque 975. Ælfrico grammatico nonnulli tribuunt. Certe nota quam affixam habet codex Cantabrigiensis Ælfrici nomen præfert, ejusque ætatis anno 23. scriptum asserit. Negat id Gibsonus, cum Ælfrici annales de rebus ecclesiæ Cantuariensis præcipue agebant; quarum in hoc chronico vix levis mentio. Quisquis fuerit, hoc certe tempore vixisse videtur. Namque anno 975. de Edvardo post Edgari mortem regnum ineunte loquens, in editione Whelochiana, orat, ut eum Deus optimus maximus conservaret. In Gibsoniana, de fame agens, quæ eodem anno passim sæviit, precatur, ut *eam in posterum cœlestis adimat Angelorum Dominus, detque lætitiam cuique incolarum ex terræ frugibus.*

1154. ELIZABETHA, natione Germana, sanctimonialium prope monasterium S. Florini, cui præfuit Ecbertus Elizabethæ frater, in diœcesi Trevirensi abbatissa Schonhaugensis, O. B. revelationibus & visionibus insignis. Cœpit visiones videre anno ætatis suæ 23. Chr. 1152. teste Alexandro Alensi in Muriali MS. lib. 6. p. 685. Claruit an. 1154. Obiit die 18. Junii anno Christi 1165. ætatis suæ 36. Exstant *visionum* seu *revelationum libri* 3. & *epistolarum liber* 1. typis impressi *Colon.* 1628 [a].

1154. [b] ECBERTUS, ortu Germanus, prædictæ Elizabethæ frater, O. B. monachus & presbyter Bonnensis, deinde S. Florini Sconhaviensis abbas secundus. Claruit anno 1154. & deinceps, sorori superstes. Exstant *sermones* 13. *adversus Catharos*, cum excerpto de S. Augustino contra Manichæos in Bibliotheca Patr. tom. 23. p. 600, 631. *Vita & obitus Elizabethæ sororis* ab eo descriptus præfigitur editioni opusculorum Elizabethæ *Colon.* 1628. Scripsit etiam *epistolas* plures, ex quibus excerpta quædam habet catalogus testium veritatis p. 393. Alia memorat Simlerus, quæ apud ipsum videri possunt p. 177 [c].

1154. ANONYMUS *chronici S. Michaelis* auctor, claruit circa ann. 1154. Scripsit *chronicon S. Michaelis in periculo Maris* ab anno 506. ad annum usque 1154. Hoc una cum alio ejusdem Montis chronico ab anno 421. ad 1056. edidit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 1. p. 347.

1155. LUCAS, *Chrysoberges* cognomento dictus, ex monacho patriarcha Constantinopolitanus ab anno 1155. juxta successionem Freherianam, juxta Baronium vero ab anno 1148. Anno 1166. synodum Constantinopoli celebravit. Obiit anno sequente. Exstant Gr. Lat. *Decreta synodalia* 13. viz. *Ne fiant nuptiæ septimi gradus cognationis; De clericis se immiscentibus sæcularibus negotiis; Ne jusjurandum irregulare servetur; De infantibus captivis baptizandis; De Agarenis* &c. in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 217. Exstat Græce MS. carmen ejus Iambicum biblioth. Vindob. Cod. Theol. 203. num. 7. Excerpta ex ejus *Institutionibus Asceticis* ibid. cod. 288. num. 2. *Poema* versibus politicis, fœminæ cujusdam rogatu, priusquam fieret patriarcha, compositum, de diæta moderata respectu festorum & jejuniorum totius anni, ibid. Cod. Hist. 70. num. 14. fol. 129.

[d] BASILIUS ACHRIDENUS, 1155.
metropolita Thessalonicensis; claruit anno 1155. quo Hadriano papæ ipsum per literas sollicitante, ut abrenunciato Græcorum schismate se ecclesiæ Romanæ ditioni subjiceret, respondit, nec schismaticam esse Græcam, nec superiorem Romanam ecclesiam. Exstat *epistola ejus ad Hadrianum* (una cum literis Hadriani) Lat. apud Baronium ad annum 1155. Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 5. p. 307 [e]. *Responsio ad interrogata de quibusdam nuptiis*, Gr. Lat. ibid. p. 309. vide p. 408. ubi idem responsum, licet non iisdem prorsus verbis, habetur.

[f] ANDRONICUS, CAMATE- 1156.
RUS, præfectus urbis CP. & magnus Viglæ Drungarius, Sebastus, & ipsius imperatoris Manuelis affinis, *θαυμαστὸς ἀνὴρ*, ipso fatente Vecco, *καὶ λόγων ἰσχυῒ περιβεβλημένος οὔτι μικρόν. Vir admirandus, & egregio sermonum robore pollens.* Claruit circa annum 1156. unde nescio quid in mentem venerit Casimiro Oudino, qui eum ad annum 1330. detrudit, ipsumque contra Veccum scripsisse affirmat, cum e contra abunde satis pateat Johannem Veccum, qui anno demum 1274. claruit, adversus Andronicum nostrum scripsisse, deque eo tanquam semetipso longe antiquiore loqui. Scripsit *librum adversus Latinos* sub persona Manuelis Imp. seu potius *dialogum, interlocutoribus Manuele & cardinalibus Romanis Constantinopoli tunc commoratis de processione Spiritus S.* cui postea respondit Veccus,

a Primum *Paris.* 1500. Item in Act. Sanctor. tom. 3. Jun. 18. excerpta ampla exhibentur sic inscripta *vita S. Elizabethæ una cum epistola Virginis ad S. Hildegarden*, ex Jo. Trithemii Chronico Hirsaugiens. ad an. 1165. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 280. b Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 88. c Opusculum *de laude Crucis*, necnon alia exstant in Bern. Pezii Bibl. Ascetica, *Ratisbon.* 1725. tom. 7. p. 13. seq. *Sermo panegyricus* ad B. Virginem Deiparam exstat in edit. Bernardi opp. noviss. tom. 5. p. 700. d Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1383. de MSS. e Item ap. Allatium *de consensu* p. 658. & post *Jo. Zonaram* in Canones Concilior. 783. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 8. p. 66. f Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 7. vol. 10. p. 286. *Oudin.* tom. 2. p. 1463.

Sæc. XII. ab an. MC. item *disputationem imperatoris cum doctore Armenorum Petro*, & *libellum de duabus in Christo naturis*, atque aliis capitibus. Libri isti exstare MSS. dicuntur in bibliotheca Bavarica cod. 120.

1156. ANONYMUS, gente Anglus an Gallus incertum, *historiæ de rege Stephano* autor, claruit circa annum 1156. *Gesta Stephani Anglorum regis, & Comitis Boloniensis, libris* 2. consignavit, quos ex veteri sed imperfecto & semi-exeso exmplari edidit Andr. du Chesnius Script. Norman. p. 227.

1157. RADULPHUS NIGER, monachus Flaviacensis, seu Flaicensis in territorio Bellovacensi, O.B. claruit non sæculo decimo, inquod hactenus creditum, sed anno 1157. ut in dissertatione fusius adversus Marcesium probat Labbæus *. Scripsit *commentariorum in Leviticum libros* 20. diserte admodum atque erudite. Exstant isti in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 47 [a]. *Commentaria in Cantica Canticorum* D. Gregorio perperam inscripta, Radulpho postliminio restituit, & sub istius nomine edidit Jac. Hommey in Supplemento Patrum *Paris.* 1684 [b]. Scripsisse etiam dicitur *commentariorum in epistolas S. Pauli libros* 14. *Historiam Francorum*, breve *chronicon*, atque alia quædam, quæ nusquam exstant [c].

* Tom 2 p. 273. & in Addend. p. 799.

1157. ZACHARIAS, Chrysopolitanus (ut volunt) episcopus, sin vero Alberico monacho Trium Fontium * credendum sit, monachus Præmonstratensis apud S. Martinum Laudunensem. Claruit anno 1157. Scripsit *commentariorum in Ammonii Alexandrini* Μονοτεσσαρων, sive *Evangelicam concordiam, libros* 4. qui prodierunt *Colon.* 1535. fol. & in Biblioth. Patr. tom. 19. p. 732 [d].

* Chron. ad an. 1157.

1159. ANONYMUS *historiæ Engolismensis* autor, Engolismensis canonicus, claruit anno 1159. Scripsit *historiam pontificum & Comitum Engolismensium*, quam a tempore Ausonii primi episcopi, ad Hugonis usque obitum ad annum 1159. deduxit. Ex tribus codicibus MSS. edidit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 2. p. 249 [e].

1159. [f] ALEXANDER III. *Rolandus* antea dictus, natione Tuscus, patria Senensis, Rainutii filius, primum ecclesiæ Pisanæ canonicus, deinde Romam ab Eugenio 3. evocatus, & Cardinalis diaconus titulo SS. Cosmæ & Damiani, mox presbyter titulo S. Marci, & apostolicæ sedis cancellarius factus. Anno 1156. ab Hadriano ad Willelmum Siciliæ regem pontificis hostem legatus, pacem utcunque composuit. An. 1157. ab eodem ad Fredericum Imp. missus, ut insolentissimas deferret literas, vitæ discrimen adiit, & cum ignominia est ablegatus. Anno 1159. die 7. Sept. pontifex Romanus electus est, & ab Octaviano Cardinale, antipapa *Victore* dicto, Roma ejectus ordinatur ad Nymphas die 20. ejusdem mensis; anathematis fulmine utrinque vibrato, & in Schismata dissiliente orbe Christiano, indictum est ab imperatore pro causa dijudicanda anno 1160. concilium Pisanum. In eo communi episcoporum consensu, confirmatus Victor, reprobatus Alexander & excommunicatus. Ipse vicissim Alexander & imperatorem & concilii patres anathematizavit. Anno 1162. Italia a Frederico Imp. fugatus, in Galliam ab Henrico Angliæ, & Ludovico Galliæ, regibus invitatus, secessit; atque anno sequente concilium Turonense celebravit. Anno 1165. post Victoris mortem Romam reversus est, ab imperatore 1167. iterum ejectus: anno sequente Romam rursus obtinuit, & collecto Lateranensi concilio imperatorem iterato fulmine percussit. Anno 1177. imperatorem Venetorum ope ad iniquas pacis conditiones adegit, & censura absolvit: impositis tamen prius Cæsaris humo sese provolventis cervici pedibus, additisque illis ex psalte vocibus; *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem* [g]. Anno 1179. coacto Romæ generali concilio plenariam peccatorum remissionem hæreticorum persecutoribus concedi decrevit. Obiit anno 1181. die 25. Augusti. Exstant *epistolæ* 337. Conc. tom. 10. p. 1188. *Aliæ* 4. ibid. p. 1854. *Constitutiones* ejus quæras ibid. p. 1135. *Epistolæ* 4. apud Baluz. Miscellan. tom. 2. p. 227. *Epistolæ* 2. ibid. tom. 4. p. 466. *Epistola ad Athalaudum de Schismate istius temporis*, in Bibliotheca Patr. tom. 24. p. 1519. *Epistolæ* 6. ap. Edm. de Martene Collect. Nov. tom. 1. part. 1. p. 101 [h].

a Habentur MS. in biblioth. Colleg. Etonensis. De MSS. conf. etiam *Oudin.* tom. 2 p. 1441. qui notat Radulphi Nigri *Comment. super parabolas Solomonis* exstare etiam in biblioth. Publ. atque Aulæ Pembroch. Cantabrig. *b* Non sub Radulphi Nigri, sed *Radulphi Fontanellensis* nomine hæc *Commentar.* Jac. Hommey edidisse notat *Oudin.* tom. 2. p. 1442. qui illa *Roberto de Tumbelenia* S. Vigoris Bajocensis abbatis adjudicat. *c Chronicon* ab initio mundi ad captionem Reg. Richardi 1. de peregrinat. redeuntis, habetur MS. in bibl. Cott. sub *Cleopatra* C. 10. n. 1. & sub *Vespasiano* D. 10. n. 1. *d* De exemplaribus MSS. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1442. *e* Engolismense *Chronicon* breve ab an. Christi 814. ad 991. in *Labbei* Bibl. MSS. tom. 1. p 323. memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 305. *f* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 116. seq. & 121. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 615. seq. item Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p 154. *g* Conf. *Georg. Luckfeld* de rerum Germanic. Scriptoribus, *Francof. ad Mænum* 1707. fol. p. 175. seq. *h Epistolas* duas dedit Usserius inter Epistolas Hibern. p. 111. *Epistolam de Thom. Becket Archiep. Cant.* exhibuit Wharton. Angl. Sacr. tom. 1. p. 171. *Bullam de canonizat. Anselmi* habetur, ibid. tom. 2. *Epistola* ad Theobaldum Archiep. Cant. exstat ex cod. Cotton. in Append. Edv. Brown ad Fascicul.

GER-

Sæc. XII. ab an. MC. 1160. GERVASIUS, gente Anglus, domo Cicestricensis, dignitate presbyter; claruit anno 1160. vir suo tempore doctrina celeberrimus, magnam sibi famam etiam in academia Parisiensi excitavit, Thomam Becketum archiepiscopum amicum & patronum habuit, qui eo familiariter usus est. Scripsit inter alia *commentarios in Malachiam*, qui privatim in bibliotheca Lumleiana asservabantur, teste Jamesio Eclog. lib. 2. p. 32.

1160. [a] JOHANNES TZETZES, cujus & genus & patria incerta sunt, professione Grammaticus, claruit ipsomet * teste Michaele Psello centum annis posterior, circa annum 1160. Isaacium Tzetzem qui in Lycophronis Alexandram commentarium edidit, fratrem habuit. Scripsit versibus politicis ad Johannem Lachanam grammaticum, Zabariæ filium, historiarum variarum *Chiliades* 13. Adjecti sunt ad calcem Iambi aliquot & epistolæ quatuor. In prolixo hoc opere (quod *Alpha* vocavit autor) pauca habet ad rem Christianam & ecclesiasticam spectantia; ut inter scriptores ecclesiasticos vix locum habere mereatur. Exstant hæ *Chiliades* Græce Latine *Basil.* 1546. fol. & inter Poetas Græcos veteres *Genev.* 1614. tom. 2. p. 274. Scripsit etiam, sed quæ huc non spectant, *scholia* in Hesiodum Græc. Lat. una cum aliis *Basil.* 1543. & ex editione Dan. Heinsii *Amst.* 1603 4°. Scripsisse præterea ad Augustam in Homerum ἐξήγησιν μετάφρασιν ἡμιαμβίοις στίχοις continentem, fidem nobis facit Jo. Simlerus Biblioth. Contract. p. 423 [b]. an vero edita sit, in medio relinquit. Denique exstat poema ejus *de Allegoriis* Græc. Lat. cum notis Fr. Morelli *Paris.* 1616. 8°. Præter Chiliades historicas, quæ editæ sunt, habentur in MSS. codicibus complura ejus carmina de differentiis poetarum, de comœdia & tragœdia, de metris omnibus quæ in versibus reperiuntur, aliaque plura bibl. Reg. Paris. codd. 287. 688. 878. 902. 1129. & alibi non semel; item *epistolæ* 107. ibid. codd. 902. 1350. Vide Labb. Biblioth. Nov. MSS. 4°. part. 3. p. 100. part. 4. p. 134 [c].

* Chil. 11. vers. 719.

ODO, natione Anglus, patria Cantianus, cœnobii Cantuariensis Prior, O. B. & (si Pitseo * fides) demum monasterii de Bello abbas; claruit (non, ut Pitseus, obiit) anno 1160. Exstat *epistola ad Adamum Igniacensem quendam fratrem Novitium* (in qua absurda quædam, & tantum non blasphema habet de S. Benedicto ejusque instituto, illique tribuit, quæ de Christo in S. scriptura ἰδικῶς dicuntur) apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 349 [d]. Sæc. XII. ab an. MC. 1160.

* De Script. Angl. p. 226.

ANONYMUS *chronici Beneventani* autor, cœnobii Beneventani ex ordine Benedictino monachus, circa annum 1160. claruisse videtur, cum concessa monasterio suo privilegia ultra hoc tempus non deducit. Scripsit *chronicon Beneventani monasterii S. Sophiæ*, quo infinita privilegiorum diplomata, chartasque pleno horreo exhibet. Ex originali codice bibliothecæ Vaticanæ edidit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 8. p. 561. 1160.

ANONYMUS, natione Anglus, ecclesiæ Hagustaldensis in australibus Northumbriæ finibus, haud procul a Tina flumine sitæ, canonicus regularis, claruit circa annum 1160. Scripsit *de Sanctis ecclesiæ Hagustaldensis, eorumque miraculis librum*, seu potius prolixum sermonem, in solenni hujus ecclesiæ festivitate, ad fratres habitum. In quo de S. Wilfridi sedis Hagustaldensis antistitis primi, de Accæ ejus discipuli & successoris, deque aliorum hujus ecclesiæ sanctorum laudibus & miraculis luculenter agit. Primus ex MS. cod. bibliothecæ Bodleianæ in lucem protulit Johan. Mabillon. Sæc. Bened. 3. par. 1. p. 229. 1160.

BERTRANDUS, monachus, ut videtur, Casæ Dei in montibus Arvernorum; claruit anno 1160. Exstat *liber tripartitus de vita, conversatione, & miraculis S. Roberti abbatis, primique fundatoris Casæ Dei* apud Labbeum in Biblioth. Nov. MSS. tom. 2. p. 637. 1160.

[e] PETRUS BLÆSENSIS, a loco 1160.

Rerum expetend p 549. *Altera* in Dacherii Spicileg. tom. 5. p. 572. Edit. nov. tom. 3. p. 538. *Epistolas* 3. Galiesonius edidit *Turon.* 1694 Tractatum *de potestate Eccles.* & *epistolas* decretales Ludov. Jacobus memorat in Bibl. Pontif. p. 8. *Epistolas* varias edidit Martene Anecdotor. tom. 1. p. 455. seq. 569. 1847. tom. 3. p. 903. seq. & p. 1232. *Epistolas* longe plures dedit Wilkins Concil. Brit. tom. 1. p. 432. seq. *Epistola de variis casibus jure Canonico non decisis* exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* A. 4. n. 5. *Alia* sub *Nerone* C. 2. n. 21. *Alia* sub *Othone* A. 18. n. 14. *Alia* sub *Vitellio* E. 11. n. 7. *Alia* sub *Cleopatra* C. 4 n. 8. *Bulla* etiam ibid. E. 1. n. 17. Denique *Registrum* Epistolarum 496. exhibuit Edm. Martene tom. 2. Collect. Nov. Veter. Monumentorum. Ejusdem Alexandri 3. *constitutiones* 9. habentur ap. *Cherubinum* in Bullarii tom. 1. p. 67. Epistola *de Bernardo* an. 1174. Sanctis ascripta, in edit. Bernardi Opp. noviss. vol. 2. tom. 6. p. 1360.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1467. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 3. vol. 10. p. 245. b Pars hujus operis, nempe *Prolegomena*, & *explicationis* ipsius pars minima, asservatur MSS in Cod. Bibl. Lips. Paulinæ. vid. Act. Erudit. an. 1719. p. 307. c Halieutica *Oppiani* commentario Jo. Tzetzes illustravit. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 3. p. 627 .not. Commentarios etiam in *Lycophronis Alexandram* scripsit, vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 419 ubi exhibet Gr. Epistolam *Jo. Tzetzæ*, quæ hanc rem pæne extra dubitationem posuit. d *Epistolam* alteram ad eundem Adamum præmissam libris MSS. *Miraculor. S. Thomæ Cantuar. Archiep.* se vidisse in variis Cisterciens. Gallor. biblioth. prodit *Oudin.* tom. 2. p. 1510. De cæteris Odonis scriptis conf. *eundem* loc. citat. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 454. *Leland.* de Scriptor. Britan. c. 180. Sermones *de tempore & sanctis* habentur MS. in bibl. Colleg. Etonensis. e Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 158. seq.

Sæc. XII. ab an. MC. natali dictus, natione Gallus, ex canonico Bituricensi Bathoniensis, ac postea Londinensis in Anglia archidiaconus, & Cantuariensis archiepiscopi cancellarius, ipsiusque regis procancellarius; claruit ab an. 1160. Anno 1167. Stephano Comitis Perticensis filio in Siciliam proficiscenti itineris socium se dedit, & in Angliam postea reversus, obiisse videtur circa annum 1200. Primus omnium fuit, qui in re eucharistica *Transubstantiationis* vocabulum usurpasse dicitur.

OPERA.

Epistolæ 183 [a].
Sermones de variis Argumentis 65.
Tractatus de transfiguratione Domini [b].
Tractatus de conversione S. Pauli.
Compendium super Job, seu *explanatio in duo priora, & ultimum Jobi capita.*
Tractatus de Hierosolymitana peregrinatione acceleranda.
Instructio fidei, ad Soldanum Iconii anno 1169. ab Alexandro 3. missa.
Liber de Confessione sacramentali.
Liber de Pœnitentia, vel *satisfactione a Sacerdote injungenda.*
Canon episcopalis, seu *tractatus de institutione Episcopi.*
Invectiva contra Depravatorem.
Tractatus de amicitia Christiana, mutilus & imperfectus, qui Cassiodoro suppositus inter opera etiam ejus haberi solet [c].
Liber contra perfidiam Judæorum.
Tractatus de amicitia Christiana integer ac perfectus.
De charitate Dei, & dilectione Proximi.
Tractatus de utilitate Tribulationum.
Tractatus, quales sunt,
Tractatus de divisione & scriptoribus sacrorum Librorum.
Tractatus de Eucharistia metrice [d].

Prodierunt Petri Blæsensis opera *Paris.* 1519. cura Johannis Busæi *Mogunt.* 1600. 4°. una cum appendice ab eodem edita, ibid. 1605. 8°. demum studio Petri de Gussanvilla collecta, & notis ac variantibus lectionibus illustrata *Paris.* 1667. fol. exinde in Bibliotheca Patr. tom. 24. p. 912, 1077 [e].

Continuatio historiæ Ingulphi Croylandensis usque ad annum 1118. cum Ingulphi historia primum edita est *Oxon.* 1684. fol. p. 108. Sæc. XII. ab an. MC.

Alia a se scripta memorat Petrus *, viz. *Dialogum ad Henricum regem*; *Opus novellum de assertione Fidei*; *Librum de rebus gestis Henrici 2. Angliæ regis*; & *libellum de præstigiis Fortunæ*, quæ interiisse videntur, nisi quod opusculum postremum se MS. vidisse prodat Cas. Oudinus. * Ep. 14. & invect. contra Depravator.

JOHANNES DE HEXAM, natione Anglus, Hexamiæ in agro Northumbrorum natus, ordinis Augustiniani monachus, & cœnobii Hagulstadensis præpositus; claruit anno 1160. In vultu severus, in moribus candidus, artium & historiarum in monasterio suo prælector eximius. *Simeonis Dunelmensis historiam* per 25. annos continuavit ab anno 1130. ad ann. 1154 [f]. Exstat *continuatio* ista inter Scriptores 10. Anglicos a Twisdeno editos *Londini* 1652. p. 257. Alia Johannis scripta recenset Baleus *, viz. *Librum de signis & Cometis*; *Descriptionem Scotici belli*, & *conciones* aliquot, quæ hodie nusquam exstant. 1160. * Cent. 3. c. 31.

[g] FOLMARUS, cœnobii, ut opinor, de Petra Stillante, seu Trieffensteinii in Franconia infra Herbipolim præpositus; claruit (si fas sit in re obscura divinare) circa annum 1160. Communem ecclesiæ hoc sæculo doctrinam de corpore & sanguine Domini oppugnavit. Exstat hac de re *epistola ad Eberhardum Saltzburgensem episcopum*; item *alia* qua opinionem suam revocat, una cum aliis aliquot *ad Folmarum*, vel de illo datis, a Jac. Gretsero editis ad calcem Scriptor. coætaneorum adv. Waldens. *Ingolstad.* 1613. 4° [h]. 1160.

ADAMUS, natione Scotus, canonicus regularis ordinis Præmonstratensis; claruit circa annum 1160. Obiisse dicitur circa annum 1180. 1160.

[i] SCRIPTA.

Commentarius in regulam D. Augustini.
Tractatus de triplici tabernaculo Moysis.
Liber de triplici genere Contemplationis.
Sermones 47. varii Argumenti.

Prodierunt opuscula ista *Antverp.* 1659. fol. Prodierunt antea tractatus duo medii,

a *Epistolas 2. de captione Regis Angliæ* exhibuit Martene Anecdotor. tom. 1. p. 639. seq. *Epistola* ad Clericos de capella D. Regis, explicans *quanta sit miseria Curialium* exstat MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* A. 20. n. 3. Quædam *aliæ* etiam ibid. D. 5. n. 3. & sub *Vespasiano* E. 11. n. 3. b Exstat MS. cum tractatibus 2. proxime sequentibus, ibid. sub *Vitellio* D. 1. n. 8. seq. *Epistolæ* 135. habentur MS. in bibl. Petrina Hamburgi, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 732. c Editus est quoque separatim sub *Cassiodori* nomine *Rostoch.* 1667. ut narrat *Fabr.* Bibl. Lat. l. 3. c. 16. §. 12. p. 658. d *Miscellanea* quædam *pii argumenti* MS. exstant in bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 5. n. 9. e Sermonem *in nativit. Christi*, edidit Christianus Daumius *Cygneæ* 1670. Ex vita S. Wilsridi *Galfrido Archiep. Eboracens.* nuncupata, laciniam profert Dugdale Monast. Angl. tom. 1. p. 172. Tractatum *de testimoniis Fidei* MS. in bibl. D. Julii Justiniani Venet. memorat Montfaucon. Diar. Ital. p. 436. f Unius anni Metachronismo semper peccare notavit Pagius ad an. 1141 n. 8. & 1153. n. 12. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p 235. Hæc *Continuatio* habetur MS. in bibl. Coll. S. Benedicti Cantabr. cum *Historia* Simeonis Dunelmens. teste *Oudin.* tom. 2. p. 1425. g Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 526. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 174. h Item in Bibl. PP. Coloniensi tom. 13. p. 344. Lugdunens. tom. 21. p. 312. seq. i Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1544.

&

& sermones 14. de ordine & habitu Præmonstratensi *Parif.* 1518. fol.

Sermones alios 53. & *soliloquium de anima*, apud Cœlestinos Meduntinos MSS. exstare fidem facit Caf. Oudinus ipse Præmonstratensis, Supplem. p. 442 [a].

1160. MICHAEL, patria Thessalonicensis, magister rhetorum, & magnæ ecclesiæ protecdicus; claruit circa annum 1160. damnatus ob Bogomilorum hæresin, eam sub vitæ finem abrenunciavit. Hæresis vero ista Massalianis fere communis erat, nisi quod plurimas ineptias & deliria adjecerit; ex gr. non nisi septem S. scripturæ libros recipiendos esse [b]; abrogandum esse templorum, eucharistiæ, crucis, & orationum (excepta unica illa, *Pater noster*) usum. Imperfectum esse Catholicorum baptisma, sectæ suæ asseclas Deiparos vocari posse: inequales esse S. Trinitatis personas, ipsisque videndas crebro semetipsas exhibere. Exstat Michaelis nostri *confessio* brevis apud L. Allatium de Consensu lib. 2. cap. 12. §. ult.

1160. [c] JOHANNES, *Cinnamus* cognomento dictus, grammaticus, seu notarius Manuelis Imp. claruit an. 1160. Sub Manuele Comneno ab ipsa adolescentia militiæ nomen dedit, variisque, quod de se in præfatione testatur, tum in Europam, tum in Orientem expeditionibus interfuit. In vivis adhuc erat anno 1183. cum Andronicus Comnenus, occiso Alexio, ad imperium grassatus, Lopadium in Bithynia obsideret. Post mortem Manuelis ad scribendum animum appulit, & *historiam duorum Comnenorum*, *Johannis* & *Manuelis* filii condidit; illius quidem res gestas breviter & summatim, hujus vero fuse & prolixe enarrans, utriusque res gestas ab anno 1118. ad 1176. complexus. *Author elegans*, inquit Leo Allatius *, *si quis alius, formulis dicendi peregrinis sæpius utitur, figuris ex sophistarum penu. Periodi illi concisæ, plenæ, nisi cum compositionis novitate asperantur & obscurantur. Totum se, ut verbo extricem, ad Procopium componit. Et mirum est inter tot alios posterioris sæculi Scriptores tumultuario in dicendo scribendoque delirantes, hunc tantum sapuisse.* Nec aliter G. J. Vossius *; *Dictio ejus purior est, tersiorque, quam aliorum esse Græculorum solet: immo Xenophontis ipsius, quem in præfatione laudat, æmulus est.* Vitio ipsi vertitur, quod in laudando Manuele modum excesserit. Laudat quidem, sed intra modestiæ limites, nec adulatur; certe adulationis suspicionem a se longissime removet, dum ex insita animi indole, atque ipso naturæ ductu se ne verbum quidem ultro aut scientem, nisi vere perinde ac libere proferre posse profiteatur *. *Historiam* istam in quatuor libros divisam ex Isaaci Vossii apographo primus cum notis Gr. Lat. edidit Cornelius Tollius *Trajecti ad Rhenum* 1652. 4°. Eandem in sex libros distributam cum versione, notisque historicis & philologicis, Carolus du Fresne *Parif.* 1670. fol.

* Diatrib. de Simeon. scriptis p. 150.

* De Hist. Gr. l. 4. c. 19.

* Hist. l. 5. c. 1.

DIONYSIUS, cognomento *Bar-Salibi*, *Jacobus* primum dictus, natione Syrus, 1160.
civitate Miletinensis, professione Jacobita; claruit sæculo 12. circa annum 1160. Erat his temporibus, occasione bellorum adversus Saracenos, magna Latinorum apud Syros frequentia, unde meliores literæ iis in locis reviviscere cœperunt, plurésque doctrina præditi evasere. In his erat Dionysius noster, qui ob celebre in literis nomen ab Athanasio *Bar Catrah* patriarcha ad sedem Granisiensem hodie *Marasso* dictam promotus est; qua vero mox deserta, ad urbem natalem se contulit, ut accuratiori philosophiæ & theologiæ studio, librisque conscribendis se totum daret. Exacto hunc in modum novennio, a *Michaele Bar Susan* Athanasii successore ad archiepiscopatum Amedensem hodie *Diar Bec* evehitur: quo tempore, deposito *Jacobi* quo hactenus usus fuerat nomine, illud *Dionysii* assumpsit; cum moris fuerat hisce in locis, ut qui ad ecclesiam aliquam ordinatus esset, nomen isti ecclesiæ præfixum in se susciperet, ut nos docet Naironus Maronita Euopl. Fid. Cathol. part. 1. cap. 2. num. 21. Qui præter alia, exemplum in hac ipsa sede Amedensi dat. Obiit Dionysius anno 1171. Scripsit plurima in sermone Syro, stilo perspicuo & intelligibili; varios nempe tractatus theologicos & philosophicos *de Deo*, *de Trinitate*, *de Incarnatione*, *de Angelis*, *de Animabus*, *de Sacerdotio*, *de Elementis & Arithmetica*. Diversas item & prolixas apologias *contra Arabas & Agarenos* sive *Muhammedanos*, *contra Judæos & Nestorianos*, *contra Græcos Concilii Chalced. sectatores*: composuit annotationes *in Vet. & N. Testamentum*, *duas Liturgias* [d], cum commentario *in Liturgiam S. Jacobi fratris Domini*, & *de ritibus sacrificii Altaris*: quæ omnia nos docet Steph. Petrus Jacobitarum Antiochiæ patriarcha Epist. ad Dom. Huntingdonum, 20, 21. p. 111. Ex his nihil adhuc lucem vidit. *Comment. in* 4. *Evangelia*

a Soliloquiorum *de instructione animæ* libros 2. publici juris fecit Bernard. Pezius in tom. 1. part. 2. Thesauri novi Anecdotorum col 337. *b* Vide *Montfaucon*. Paleograph. Gr. p. 333. *c* Conf. *Oudin* tom. 2. p. 1600. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. § 9. vol. 6. p. 396. *d* Exhibuit *Renaudotius* tom. 2. Liturgiarum Orientalium p. 449.

a Cl. viro Dudleio Lofteio Syro & Latino sermone edita esse dicuntur. Videsis notam Epist. Hunting. 24. subnexam. Quicquid vero ab amicis in Anglia accipere potuit Huntingdonus, certum est hæc commentaria prælum nunquam subiisse [a]. Reliqua, opinor, in Syrorum bibliothecis latent. Commentarium in liturgia S. Jacobi penes se habuit Abrahamus Ecchellensis, aliud exemplar erat Ravennæ in bibliotheca collegii Maronitarum, quæ jam Romam translata est.

1161. FASTREDUS, abbas Claræ-vallensis; claruit anno 1161. quo synodo Tolosanæ interfuit, in qua rejecto Victore antipapa, agnitus est Alexander. Exstat *epistola* ejus *ad Omnibonum episcopum Veronensem*, qua synodi Tolosanæ acta describit, Concil. tom. 10. p. 1407 [b].

1162. JOHANNES BELETHUS, scholæ theologicæ Parisiensis rector, claruisse videtur circa annum 1162. Non desunt alii, nempe Claudius Jolly Parisiensis canonicus, & Casimirus Oudin, qui ipsum ad annum 1328. revocant: quod quidem mirum videri debeat; cum Henricus Gandavensis qui anno 1280. scripsit, eum inter primos catalogi sui scriptores recenseat. Exstat *rationale divinorum Officiorum* [c], editum *Antverp.* 1553. 1570. 8°. *Lugduni* 1583. & cum Durando ibid. 1592. 8°. p. 922 [d].

1162. [e] ARNOLDUS, sive *Ernaldus*, abbas Bonævallis O. B. in diœcesi Carnotena, inde *Carnotensis* dictus. Vixit adhuc anno 1162. Bernardi, dum in vivis adhuc erat, familiaris.

SCRIPTA.

Tractatus de septem verbis Domini in cruce prolatis. Prodiit seorsim cum scholiis Fr. Titelmanni *Antverp.* 1532. 8° [f].

Tractatus de operibus sex Dierum, cura Dionysii Perroneti editus Autissiodori 1609. 8°.

Sermo de laudibus S. Mariæ virginis. Habentur opuscula ista tria in Biblioth. Patr. tom. 22. p. 1280.

Tractatus de cardinalibus Christi operibus, qui Cypriano suppositus inter opera ejus locum habere solet.

Meditationes variæ. Omnia hactenus enumerata opera in unum collecta, & autori suo restituta prodierunt ad calcem S. Cypriani operum *Oxon.* 1682. fol.

Ex libris 5. de vita S. Bernardi, operibus istius adjungi solitis, *secundus* Arnoldum nostrum autorem habet.

Commentariolus ejusdem *in Psalmum* 44. & *opusculum de septem donis Spiritus S.* exstant MSS. penes Johan. Mabillonium [g].

Commentarius in Psalmum 132. & *tractatus de donis Spiritus S.* quos ex codicibus MSS. in lucem emisit inter Veterum opuscula sacra Cas. Oudinus, qui de posteriori opusculo notat ad dictionis Arnoldinæ elegantiam haud semper accedere. Nec pauca de aliis ejus opusculis observat.

[h] THOMAS BECKET, gente Anglus, civitate Londonensis, Gilberti mercatoris & matris natione Syræ filius, primis literarum elementis a Priore Mertonensi imbutus, primum Oxonii, dein Lutetiæ studia literaria ulterius urgebat. In Angliam reversus inter Theobaldi archiepiscopis Cantuariensis domesticos cooptatus est; ab archiepiscopo Bononiam mox amandatus, ut ibi juris canonici scientiam edisceret. Iterum reversus archidiaconatu Cantuariensi, præpositura Beverlacensi, rectoriis de Bromfield, & Monte S. Mariæ, præbendis item duabus, una Paulina, Lincolniensi altera, donatur. Mox in aulam ascitus, summus Angliæ cancellarius creatus est; & post Theobaldi mortem ad thronum Cantuariensem evectus anno 1162. ipso Pentecostes die consecratus. Summam ecclesiæ Anglicanæ dignitatem nactus vir ad miraculum usque ambitiosus & protervus, nil nisi libertates ecclesiasticas, & autoritatem sedis Romanæ somniavit; adeo ut totum clerum Anglicanum qualicunque regis potestate eximere, & pontifici subjicere omni studio eniteretur. Cum clerici enim homicidia, aliaque id genus flagitia passim committerent, rex antiquas regni consuetudines locum obtinere voluit; ut omnes cujuscunque sortis rei a judicibus regiis coercerentur ac punirentur. Thomas e contra clericos omni potestate regia liberos esse, ac soli pontifici Romano subditos contendit. Indicta tamen anno sequenti synodo Clarendunensi, ipse diu tergiversatus, tandem veritati cessit; & consuetudines regias subscriptione sua ac sigillo appenso confirmavit. Mox vero facti pœnitens homo levissimus, absolutionem 1162.

[a] Ex his *Commentar.* quædam excerpit, aliaque ejus scripta recenset Jo. Assemannus Bibl. Oriental. tom. 2. p. 32. [b] Item in tom. 3. Bibl. Patrum Cisterciensium Bertrandi Tissierii, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 448. [c] Exstat in bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 11. n. 1. & sub *Vespasiano* D. 3. n. 3. conf. etiam *Oudin.* tom 2 p. 1589 *Expositiones difficilium Prologor. & libr. Vet. & Novi Testamenti* in bibl. cœnobii Cisterciens. memorat *Le Long* Bibl. sacr. vol. 2. p. 632. [d] *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 155. memorat alias editiones. [e] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1289. [f] Edidit etiam Combefisius in Biblioth. Concionatoria, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 367. [g] Commentarius in Isaiam habetur in biblioth. Claræ-vall. ut notat *Le Long* Bibl. sacr. p. 616. [h] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 124. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 1474.

sibi

Sæc. XII. ab an. MC. sibi tanquam gravissimo scelere impedito a pontifice concedi impetravit; & fugam meditatus est. Ex fuga retractus, in concilio Northamtunensi peculii, perjurii, ac proditionis accusatus; & ab episcopis, quamvis ad papam provocaret, damnatus. A concilio dimissus, fugam iterum molitus est; & in Belgium trajiciens, exinde ad Alexandrum papam in Senonibus agentem se recepit: ubi in omnes canonum Clarendonensium observatores anathema confestim vibravit. Longum esset omnia viri procacissimi ausa nefaria commemorare; quoties ille in principis sui caput conjurarit; quoties eundem apud pontificem & exteros reges accusarit: quoties denique Angliæ regem, episcopos, Proceres & clerum excommunicarit, absolverit, absolutosque iterum anathematizarit. Ipse interim Innocentium papam & Ludovicum Galliæ regem, potentissimos patronos nactus, in Gallia & Italia securus delituit. Tandem anno 1170. pace utrinque composita in Angliam reversus sedem recuperavit. Verum cum homo inquietus turbas nectere non cessaret, regi iterum regnoque gravis factus, a satellitibus quatuor regiis, injussu tamen regio, Cantuariæ interfectus est exeunte eodem anno die 28. Decembr. anno ætatis suæ 52. Exstant *epistolarum libri 6.* a Johanne Sarisberiensi olim collecti & digesti, admixtis etiam quamplurimis aliorum ad Thomam, & de eo, *epistolis* [a]. Collectionem istam in lucem protraxit, & una cum *Quadrilogo*, seu vita Thomæ ex quatuor autoribus, viz. Hereberto ipsius clerico, Wilhelmo Cantuariensi, Alano abbate Deoche, & Johanne Sarisberiensi, olim contexta edi curavit Christianus Lupus *Bruxellis* 1682. 4°. Verum hæc epistolarum collectio in amplissima bibliotheca Cottoniana sub Claudio B. 2. n. 3. longe integrior habetur [b].

1163. GERHARDUS, natione Germanus, monachus Richenburgensis, dein cœnobii monialium Stedarburgensium præpositus factus est anno 1163. obiit anno 1209. Scripsit monasterii sui *chronicon*. In quo fundationem, incrementa, & adversitates ejus, secundum annorum seriem diligenter annotavit. Ex hoc, historiam de Henrico Leone Duce Boioariæ & Saxoniæ excerpsit, & cum notis & oratione panegyrica edidit Henricus Meibomius: quibus anonymi breve chronicon Stedarburgense ab anno 1001. ad ann. usque 1180. subjecit. Exstant hæc omnia post priorem editionem, rerum German. tom. 1. ab Hen. Meibomio juniore edit. *Helmstad.* 1688. p. 425 [c].

1163. AUTOR anonymus *chronici Edenburgensis*, natione, ut videtur, Scotus, & cœnobii S. Crucis Edinburgensis monachus, claruit circa annum 1163. Condidit *breve chronicon* ab ingressu Julii Cæsaris in Britanniam, ad annum 1163. In quo de Scotorum rebus, præcipue vero cœnobii sui, agit. Extulit ex bibliotheca Lambethana [d], & in lucem protulit, Whartonus noster Angl. Sacr. tom. 1. p. 152. Cum vero pars prior ad Augustini adventum anno 596. nihil aliud præter Bedæ historiæ ecclesiasticæ epitomen continebat, ea omnia missa fecit.

1163. [e] BONACURSUS, patria Mediolanensis, Catharorum magister & episcopus, claruit circa annum 1163. Exstat *vita Catharorum hæreticorum* ab eo conscripta, apud Dacherium Spicileg. tom. 13. p. 63 [f]. qua nefanda eorum dogmata, (si modo vere) exponit, & tum ex S. scripturis, tum SS. patrum testimoniis refutat & refellit.

1164. [g] HUGO, Francigena, monachus Salvaniensis, claruit circa annum 1164. Exstat *narratio* ejus *de conversione Pontii de Larazio* apud Baluz. Miscell. tom. 3. p. 205 [h].

1165. [i] HELMOLDUS, presbyter Lubecensis, & canonicus prope Lubecam Bosoviensis, Geroldi, postea primi Lubecensium episcopi discipulus, claruit circa annum 1165. Obiit anno 1170. Scripsit *chronicon Sclavorum* a Caroli M. temporibus usque ad ann. 1168. in quo de conversione Sclavorum seu Wandalorum ad fidem Christianam, regionumque ac populorum ad mare Balthicum situ & rebus gestis agit. Primus illud in lucem emisit præmissa Melancthonis epistola Sigismundus Schorckelius *Francof.* 1556. 4° [k]. deinde Reinerus Reineccius ibid. 1581. de-

a Habentur libris 5. collectæ in bibl. Coll. S. Benedicti Cantabr. ut notat *Oudin.* ubi supra, quem vide. *Passio S. Thomæ* exstat apud Martene Thesaur. Anecdotor tom. 3 p. 1137. b Ibid. sub *Galba* E 3. n. 6. & E. 4. n. 45. asservantur MSS. *Chartæ* 2. Thomæ Becketi. *Epistola* quædam ibid. sub *Vitellio* E. 11. n. 7. *Epistola* alia sub *Vespasiano* D. 18. n. 6. *Epistolæ* 6. sub *Tito* D. 11. 2. aliæ sub *Faustina* B. 1. n 9. 11. Chartas & Epistolas varias exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 437. seq. c Hoc *Chronicon* edidit integrum Leibnitius tom. 1. Scriptor. Brunsvicens. p. 849. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 126. d Vid. ad calcem Ivonis Carnotensis *Excerpt. de gestis Assyriorum*, non *Histor.* Hugonis Floriacensis, ut notavit Whartonus, vid. *Nicholson.* Bibl. Histor. Scot. p. 28. e Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 89. claruit circa an. 1190. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 690. f Edit. nov. tom. 1. p. 208. g Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 879. qui *Hugonem* ad an. 1174 collocat. h Epistolas 2. *ad Gaucelmum* edidit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 466. 471. i Conf *Oudin.* tom. 2. p. 1492. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p 593. conf. *Jo. Molleri* Diss. Historico-Criticam *de Helmoldo* Lubec. 1702. 4to. k Recus. ibid. 1573. Novissim. edidit Godf. Guil: Leibnitius Scriptor. Brunsvicens. tom. 2. *Hanov.* 1710. fol.

nique cum notis & observationibus Henricus Bangertus *Lubecæ* 1659. 4°.

1165. ANONYMUS autor *vitæ Caroli Magni*, sub Friderico Barbarossa, claruit circa annum 1165. Scripsit *de vita & rebus gestis Imp. Caroli Magni libros* 3. qui habentur MSS. biblioth. Vindob. Cod. Hist. Lat. 149. Integrum opus se aliquando in lucem protracturum esse promisit Cl. Lambecius. Interim trium librorum præfationes, una cum capitum cujusque libri lemmatibus, & conclusione totius historiæ, in antecessum præmisit Comment. lib. 1. cap. 5. num. 21. p. 329.

1166. [a] ALEXIUS ARISTENUS, dignitate nomophylax, & magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ œconomus, quem ὑπέρτιμον ἐκεῖνον κῦρον non uno in loco vocat Balsamon. Claruit anno 1166. quo synodo Constantinopolitanæ interfuit: & de jure canonico inibi consultus adversus Nicephorum patriarcham Hierosolymitanum concilii Trullani canonem 37[m]. protulit. Exstat *synopsis canonum* ab Aristeno nostro scholiis illustrata: synopsis quidem ipsa eo longe antiquior videtur: Aristenus vero istam interpretatus est. Edita est synopsis, Gr. Lat. sed scholiis destituta, sub Aristeni nomine a Christophoro Justello in Bibliotheca Juris Canon. tom. 2. p. 673. Synopsi scholia adjecit, notisque illustrata, utraque Gr. Lat. dedit Cl. Beveregius in Pandecte Canonum *Oxon.* 1672. fol.

1166. NIERSES *Ghelaiensis*, natione Armenus, creatus est Armeniæ Catholicus seu patriarcha anno 1166. Gregorii prædecessoris frater germanus. Orthodoxam fidei doctrinam amplexatus est, ecclesiæ pacis concordiæque summopere studiosus. Missis ad illum nunciis a Manuele Græcorum imperatore, sæpius ad Manuelem rescripsit, unaque fidei professionem de SS. Trintatis mysterio, deque Verbi incarnati οἰκονομίᾳ misit. In qua cum quædam minus sana deprehenderentur, ann. 1170. Manuel celebrem quendam theologum Theorianum in Armeniam legavit, quocum prolixam admodum disputationem per dies aliquot de duabus Christi naturis, de duplici voluntate & operatione, aliisque fidei capitibus controversis, ritibusque ecclesiasticis, habuit Nierses, ejusque tandem argumentis victus cessit, & sublato Armenorum schismate concordiam cum Græcis meditatus est. Quo fine concilium suorum convocare in animo habuit. Verum talia studia volventem mors intercepit anno 1173. Scripsit non pauca; exstat ejus cum Theoriano Græco colloquium, de quo vide quæ dicemus infra p. 240. Prolixum hunc dialogum in linguam Armenam transtulit, & cum versione Leunclaviana edidit Galanus Conciliat. Eccl. Arm. part. 1. a p. 242. usque ad p. 322. Epistolaris fidei *professio* nomine totius ecclesiæ Armenæ ad Manuelem imperatorem missa apud Armenos asservatur, unde plura profert Galanus part. 2. tom. 1. Quæst. 1. sect. 5. p. 36. Poetica facultate mire pollens condidit librum integrum *canticorum suorum*, quibus ecclesia Armena etiamnum utitur, *Venetiis* ab Armenis typis editum. *Carminis elegiaci*, quo patriæ suæ calamitates, miserumque ecclesiæ Armenæ statum eleganter depingit, specimen bene longum Armenice & Latine adducit idem Galanus part. 1. c. 10. p. 94.

[b] MICHAEL ANCHIALUS, patriarcha Constantinopolitanus ab anno circiter 1167. Vir doctus, & Balsamone judice, philosophorum summus. Latinorum autem hostis acerrimus. Sedem patriarchalem tenuit annis octo. Exstant *decreta synodalia* 5. viz. *Ne Lectores mundana officia suscipiant. Ne Clerici ex aliena diœcesi ordinentur*, &c. Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 227. Scripsit etiam *dialogum*, quem habuit cum Manuele Comneno Imp. quo tempore pontificis legati Constantinopolim pervenerunt, ecclesiarum unionem procuraturi, nihil aliud autem a Græcis exposcentes quam cessionem primatus ipsi papæ, & appellationem permitti, & illius commemorationem inter sacra fieri. Ex dialogo isto quædam profert Leo Allatius de Consensu lib. 2. c. 3. §. 2. c. 5. §. 2. c. 9. §. 3. qui etiam epistolæ cujusdam Michaelis convitiis, ut ait, & calumniis in Romanam ecclesiam refertæ meminit. Exstat adhæc Græce MS. *oratio* in imperatorem Manuelem Comnenum. Cujus principium, Εἴπε ὁ μὲν ὄρνις ὁ ἀετός. Habetur in bibliotheca Bodleiana inter codices Baroccianos cod. 131. fol. 186. 1167.

[c] HUGO, *Pictavinus* a patria dictus, abbatiæ Vizeliacensis in pago Avalensi in finibus Burgundiæ sitæ O. B. monachus, & Guilielmi abbatis notarius, claruit an. 1167. Scripsit *monasterii Vizeliacensis historiam libris* 4. idque stylo pro sorte sæculi non ineleganti. Primo libro conditorum tabulas, pontificum literas, regum diplomata, aliaque huc spectantia profert. Secundo Humberti episcopi Eduensis monasterii hujus jura ac libertates invadere conantis vexa- 1167.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 8. vol. 10. p. 287. l. 6. c. 1. §. 15. vol. 11. p. 43. *Oudin.* tom. 2. p. 1301. [b] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 44. §. 8. vol. 10. p. 227. *Oudin.* tom. 2. p. 1531. [c] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1466.

tiones

Sæc. XII ab an. MC. tiones describit. Duobus posterioribus damna & injurias a Comitibus Nivernensibus huic abbatiæ illatas copiose depingit. Opus istud jussu Pontii abbatis aggressus est anno 1156. absolvit sub Guillelmo abbate anno 1167. E codice amplissimis lacunis hinc inde dehiscente edidit L. Dacherius Spicil. tom. 3. p. 446 [a].

1170. JOHANNES, gente Anglus, patria Cornubiensis, inde *Johannes Cornubiensis* dictus, claruit anno 1170. in Gallia præceptorem habuit Petrum Lombardum, quocum multas postea lites exercuit; Romæ diu studiis incubuit, Alexandro papæ admodum charus.

SCRIPTA INEDITA.

Eulogium ad Alexandrum papam, seu *discussio super philosophia humana, & hæresibus*, habetur in biblioth. Baliolensi apud Oxon. vol. 58. num. 2 [b].

Summa, qualiter fiat sacramentum Altaris, per virtutem S. Crucis, & de septem Canonibus, vel ordinibus Missæ, Cant. in biblioth. Benedict. vol. 178. num. 6 [b2].

1170. [c] PETRUS DE RIGA, natione Gallus, ecclesiæ Rhemensis cantor & canonicus, claruit circa annum 1170. vel paulo
*Biblioth Domin. Cent. 1. ad an. 1263. post. Ambrosius de Altamura * eum ad annum 1263. refert, ipsumque ex provinciæ Franciæ moderatore ad ecclesiam Aginnensem in Aquitania sub metropolitana Burdegalensi assumptum fuisse scribit; eundem enim Petrum Rhemensem intelligi, ex scriptis liquet. Scripsit Petrus *Heptateuchum*, quem *Auroram* vocavit, *duos libros Regum*, & 4. *evangelia* metrice reddens. Quo in
*De Script. c. 22. opere, teste Henrico Gandavensi *, non solum historicum sensum, sed etiam allegoricum, in quantum potuit, breviter expressit. Exstat hæc *Aurora* MS. in bibliothecis passim [d]; ad varios collatam MSS. Codd. se editioni paratam habere nuper testatus est
* Supplem p. 475. Casim. Oudin *, quam utinam publico non invideat.

PETRUS COMESTOR, seu *Manducator* dictus, gente Gallus, patria Trecensis, S. Petri in urbe natali presbyter & decanus. Celeberrima viri fama excitati Parisienses, hominem ad se vocarunt, & academiæ Parisiensis cancellarium constituerunt. Claruit anno 1170. Tandem solitudinis & quietis amantior, ad canonicos S. Victoris in suburbio Parisiensi se contulit, & pietatis juxta ac literarum studio toto animo incubuit. Obiit ibidem sepultus, 12. Kal. Novembr. anno 1198. quod ex chartis commentariisque domesticis [e] probant canonici Victorini. Unde patet Vincentii Bellovacensis aliorumque error, qui Petrum anno 1160. obiisse scribunt. Vir erat pro sæculo, quo vixit, non indoctus, nec qui ingruentes quotidie ecclesiæ Romanæ superstitiones & tyrannidem usquequaque approbavit. Certe memoratu dignum est, quod de eo refert Gyraldus Cambrensis ipsius discipulus, in *Gemma ecclesiastica* (quæ MS. in biblioth. Lambeth. hodie servatur) distinct. 2. c. 6. his verbis. *Hoc autem Magistrum Petrum Manducatorem in audientia totius scholæ suæ, quæ tot & tantis viris literatissimis referta fuit, dicentem audivi, Quod nunquam hostis ille antiquus in aliquo articulo adeo ecclesiam Dei circumvenit, sicut in voti illius*, (sc. continentiæ sacerdotum) *emissione*.

Sæc. XII. ab an. MC. 1170.

Scripsit *ad Gulielmum archiepiscopum Senonensem in usum fratrum suorum historiæ scholasticæ libros 16* [f]. In quibus historiam sacram a principio Genesis usque ad finem Actuum apostolicorum in compendium redegit, multis incertis, si non fabulosis hinc inde interspersis; de historiis quoque Ethnicorum quædam incidentia pro ratione temporum inseruit, instar rivuli, qui secus alveum, diverticula, quæ invenerit, replens, præterfluere tamen, non cessat, ut ipse in præfatione loquitur. Prodiit primo anno 1473. *Rutlingæ* apud Guitherum Zainer: *Argentinæ* 1483 [g]. *Basil.* 1486. fol. *Lugd.* 1543. 8°. ut recentiores editiones taceam.

Servantur in cœnobio Victorensi *Ser-*

a Edit. nov. tom. 2. p. 498. seq. b Bis de hoc argumento scripsisse *Johan. Cornubiens.* notant *Oudin.* tom. 2 p. 1529. & *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 4. p. 189. Semel brevius, quod inter scripta *Hugonis Victorini* tom. 3. reperitur sub titulo *Apologiæ de Verbi incarnatione*; deinde prolixius, quod ex MSS. Cod. *S. Petri Conchensis* primus publici juris fecit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 1657. seq. Habetur etiam MSS. in Bibl. Canonic. Regular. *S. Victoris* Parisiens. b2 Legitur etiam inter opera Hugonis Victorini tom. 3. p 399. Item inter opera *Guil.* olim Abbatis S. Theodotici a Bertrando Tissiet edit. ut prodit idem *Oudin.* ubi supra. *Commentarios* in diversa Scripturæ loca memorant Pitsæus p 236. Leland. de Script Brit. c. 200. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1551. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 816. qui notant *Auroram duplicem* exstare MSS. in Bibliothecis, unam a *Petro* ipso profectam, alteram ab *Ægidio* Parisiensi interpolatam. vid. etiam *Leyserum* in Hist. Poematum medii ævi. p. 692. ubi exhibuit Petri de Riga *librum Estheris* ex 2. MSS. correctum p. 697. Ejusdem prologum *Auroræ* integrum ex MSS. p. 701. Recapitulationem utriusque Testamenti integram ex 2. MSS p 703. Excerpta ex ejusdem *Aurora*, & librum *Ruth* integrum ex MSS. ut nos docet *Fabr.* Bibl. Lat. vol 3. p. 332. d Ut in Bibl. monasterii Heilsbronnensis & in Bibl. Cotton. sub *Vespasiano* D. 5. n. 1. In hac *Aurora* continetur *poema super Maccabæos*, quod in bibl. Bodl sub *Galfridi* nomine servatur; ut refert *Oudin.* tom. 2. p 1678. e Sed recentibus & mendosis ut notat *Oudin.* tom 2. p. 1526. *Petrum* an 1178. obiisse narrant *Robertus* Autissiodorensis, & *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 1. p. 1134. f *Fabr.* notat in antiquis editionibus nullum librorum esse vestigium, sed tantum librorum historicorum historiæ distinguuntur, ut historia Geneseos per capita 115. &c. g Recus. ibid. 1502. *Paris.* 1513. 4to. *Hagenoæ* 1519 fol. *Lugd.* 1526. 4to. Novissime *Venet.* 1728. *Historia Scholastica* Rythmis Saxonicis habetur MSS. in bibl Paulina Lips. vid. Catal. p. 163. Eandem versibus rythmicis Teutonicis descriptam per Jacobum Van Mietlandt, circa an. 1271. memorat *Sanderus* in Bibl. Belg. p. 285.

mones ejus MSS. 80. quorum 50. scripsit adhuc presbyter; alios 30. jam S. Victoris canonicus, ut ex MS. Victorino nos docet Claudius Hemereus *. 44. habentur Lambethæ in bibliotheca archiepiscopali num. 176. fol. Plures Cantabrigiæ in bibliotheca Pembrochiana cod. 48. num. 1. 3. & cod. 76. num. 1. quot vero numero sint, non dicit, qui catalogum confecit, Cl. Jamesius. 114. in Longipontensi Cisterciensium monasterio exstare dicuntur. Denique varios *sermones* qui sub Petri Blæsensis nomine editi sunt, Petro nostro adjudicandos esse monet novissimus Petri Blæsensis operum editor: quam recte viderint alii [a].

* De Academ. Paris. p. 113.

1170. [b] THEORIANUS, natione Græcus, patria forsan Constantinopolitanus, Manuelis Comneni Imp. legatus ad Armenos ad disputandum pro fide orthodoxa missus anno 1170. In Armeniam ubi pervenerit, domino Nausesi Catholico imperatoris sui literas tradidit; & longam cum eo de variis fidei capitibus & consuetudinibus ecclesiasticis disputationem iniit. Tandem colloquio iste contigit exitus. Catholicus Theoriani argumentis victus manus dedit: seque episcoporum suorum synodum coacturum esse pollicitus est, atque argumenta quæ protulerat Theorianus, iis propositurum, seque in omnibus ecclesiæ Catholicæ sententiæ accessurum, proque Græcis, immo pro veritate adversus Armenos dissertaturum, denique se omnesque secum consentientes fidem orthodoxam scripto comprehensam, sua & suorum episcoporum subscriptionibus firmatam, ad Imperatorem & patriarcham CP. missurum esse. *Dialogum* istum cum Catholico Armeniorum habitum literis mandavit; in quo præcipue id agit, ut SS. patrum autoritate Eutychianos & Monophysitas refellat, & doctrinam Catholicam de duabus in Christo naturis, synodique Chalcedonensis autoritatem stabiliret. Edidit hunc Gr. Lat. Johannes Leunclavius *Basil.* 1578. 8°. exinde recusus est in Auctuario Duceano *Paris.* 1624. tom. 1. p. 439 [c].

1170. [d] EUSTATHIUS, ortu Græcus, archiepiscopus Thessalonicensis, claruit sub Comnenis, Manuele, Alexio filio, & Andronico patruele, circa annum 1170. quem proinde cum Eustathio magnæ ecclesiæ archipresbytero, qui Eulogio seu Sergio in sede CP. successit anno 1017. in chronologia sua perperam confundit Marq. Freherus. Vir erat extra controversiam eruditissimus, scriptorque celeberrimus; an vero inter Scriptores ecclesiasticos reponendus sit, non immerito dubitare licet. Etsi enim episcopus fuerit, & non infimis elogiis a Niceta Choniate plus una vice ornatus, (quod doctrina tam profanarum, quam sacrarum literarum, καὶ τὸ παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων fuerit præditus, id quod τὸ εἰκεό-τηλον ἐκεῖνο καὶ ἐξαίρετον ἦν χαρακτήρισμα) nihil tamen ecclesiastici commatis, quod sciam, ab eo editum, hodie typis mandatum legitur. Plura nihilominus supersunt MSS. Exstat Græce *expositio* doctissima & amplissima in S. Johannis Damasceni canonem, sive canticum Iambicum Pentecosticum de Spiritu Sancto. Habetur quidem canon Græce & Latine inter Damasceni opera *Paris.* 1619. Præstantissimus vero Eustathii commentarius Græce MS. reperitur Biblioth. Vindob. Cod. Theolog. juxta Lambec. 21. Nessel. 208. Ipsum procemium decem folia continet, codex integer folia 144. Confer L. Allatii Catalog. operum Jo. Damasceni Symict. part. 2. p. 453. *Oratio* in Imp. Manuelem Comnenum exstat Græce MS. in bibliotheca Bodleiana Cod. Baroc. 131. fol. 190. Ejusdem, ut videtur, *supplicatio* ad eundem imperatorem, nomine civitatis, cum siccitate laboraret, ibid. fol. 195. Pr. Τολμηρὰ μέν. Ejusdem, ut licet conjicere, *lessus* in fratris sui obitu, ibid. fol. 209. Pr. Ὁ πονηρὰς. In catalogo Barvoetiano bibliothecæ Scorialensis sub lit. Z. loc. 11. cod. 9. habetur *Eustathii Thessalonicensis archiepiscopi oratio ad Michaelem Stathmitem Saccularium & Chartophylacem, quod sæpe cum melodiis celebrare debeant memoriam S. Demetrii.* Et alibi, ejusdem *oratio ad eos, qui erant in templo S. Myroblytæ*, i. e. Demetrii, anno mundi 6702. i. e. Christi 1194. habita. Ubi & alii ejusdem Eustathii servari dicuntur. Vide Labbei Catal. Nov. Biblioth. MSS. p. 184. 186. In prædicta bibliotheca Vindob. Cod. Nessel. 134. num. 8. fol. 185. asservatur MS. B. cujusdam Eustathii metropolitæ Ἐπίσκεψις βίου Μοναχικοῦ, καὶ διόρθωσις τῶν περὶ αὐτόν. Cujus principium vetustate non parum mutilatum est. Nostri forsan est, saltem alterius a veteri illo Eustathio, Sebastiæ in Ar-

[a] De MSS. conf. *Oudin.* loc. citat. *Sermones* quos sub *Petri Blæsensis* nomine dedit Jo. Busæus, & qui habentur in Bibl. Patrum Colon. tom. 2. p. 837. esse *Petri Comnestoris* annotavit Petrus de Gussanvilla, qui opera Petri Blæsensis edidit. *Commentarios* in epistolas S. Pauli MSS servari in Bibl. Sorbonica testatur *Le Long* in Bibl. sacr. vol. 6. p. 683. *Allegoria & Medulla Bibl.* exstant in eodem vol. in bibl. Windesoriens. ex tractatu *de pœnitentia* & ex *Sermonum* volumine MSS. in bibl. Lambethana loca quædam profert *Hen. Wharton* in Auctuario ad Usserii Historiam Dogmaticam p 353. 407. Sermonem *de immaculata B. Virginis conceptione* editum esse *Antverp.* notat *Labbeus* tom. 2. de S E. p. 200. *Versus* quosdam *in laudem B. Virginis* exhibuerunt *Oudin.* & *Fabr.* ubi supra; idem *Fabr.* memorat *sermones* 68. in bibl. Rostgardiana Hafniæ. *Comment. in S. Scripturas* exstant MSS. in bibl. Colleg. Etonens. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10 p. 189. [c] Item in Bibl. Patrum Morelleana tom. 11. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 10. vol. 10. p. 288. [d] Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1539.

Sæc. XII. ab an. MC. menia episcopo, longe diversi. Alia scripsit, quæ licet huc non proprie spectant, non tamen sunt prætereunda, viz. *Commentaria in Homerum*; prodierunt Græce 4. vol. *Rom.* 1550. fol. & *Basil.* 3. vol. 1560. fol. *Comment. in Dionysii Periegesin*, seu *orbis descriptionem* Græce *Paris.* 1577. *De Ismeniæ & Ismenis amoribus libri* 6. Gr. Lat. cum notis Gaulmini *Paris.* 1647. 8°. His quidem libris lis eo præsertim nomine movetur, quod codices nonnulli Eumathium quendam autorem præferant. Vide quæ hac de re habet Cl. Vossius de Hist. Græc. lib. 4. c. 19[a].

1170. [b] SYMEON, magister & logotheta, Alexio Aristeno suppar, claruit circa annum 1170. Exstat Gr. Lat. *epitome Canonum* ab Henrico Justello edita in Bibliotheca Jur. Canon. tom. 2. p. 710. Certe hæc *synopsis canonica* tum Symeone, tum Aristeno, antiquior videtur, utrique passim ascripta; quam quidem ordine paululum mutato descripsisse, & in usum suum accommodasse videtur Symeon noster: & ut non inepte conjicit Cl. Beveregius, scholiis illustraverat, quæ dudum perierunt. Opus Symeonis magistri & Logothetæ *in Mundi opificium* ex Genesi & Chronicis per seriem collectum penes Cl. Du Fresne Du Cange, & alibi MS. exstare memorat Cas. Oudinus *. Quale vero, vel cujus sit opus, an Symeonis nostri, an logothetæ antiquioris; dicant nobis, qui codices MSS. possident.

* Supplem. p. 413.

1170. GODEFRIDUS, seu *Gotefridus*, *Viterbiensis* a patria dictus, natione Italus, dignitate presbyter, tribus imperatoribus, viz. Conrado 3. Frederico 1. Henrico 6. tum a sacris, tum a secretis. Claruit anno 1170. Quadraginta annos peregrinationi in exteras regiones impendisse dicitur: unde domum rediit variis observationibus, bibliothecarum spoliis, linguarum non Latinæ modo, sed Græcæ, Hebraicæ, Chaldaicæ cognitione refertus. Obiit anno 1186[c]. Scripsit *ad Urbanum 3. papam chronicon universale*, tum prosa, tum metro, quod ob diffusam rerum, ætatum, gentiumque historiam *Pantheon* appellavit, ab orbe condito ad annum usque 1186. Exstat hoc chronicon inter scriptores rerum German. a Johanne Pistorio editos *Francofurt.* 1584. p. 6[d]. Exstat ejusdem *speculum Regum*, seu *de genealogia omnium regum & imperatorum a Diluvii tempore ad Henricum 6.* Imp. a chronico diversum, MS. in biblioth. Cæsarea Vindobonensi, teste Lambecio Comment. de bibl. Vindob. lib. 2. c. 8. p. 774. Sæc. XII. ab an. MC.

SAXO, *Grammaticus* ob styli, quo usus est, venustatem dictus, gente Danus, patria Selandus, equestri familia ortus, cathedralis ecclesiæ Roëschildensis præpositus. Claruit anno 1170. novennio ante ab Absalone archiepiscopo Lundensi, in cujus familia plerumque degit, & sacellani vices obiit, Lutetiam ad ecclesiam S. Genovefæ missus fuerat: ut viros aliquot religiosos exinde in Daniam adduceret. Anno circiter 1177. Absalonis jussu patriis annalibus condendis semet accinxit. Obiit anno 1204. Scripsit stylo quidem venusto, & supra sæculi sortem florido ac eleganti *historiæ Danicæ libros* 16. ab ipsis gentis primordiis usque ad annum 1186. Vividum ejus atque ardens ingenium, orationem nunquam remissam aut dormitantem, tum miram verborum copiam, sententias crebras, & figurarum admirabilem varietatem vehementer laudat Erasmus *; ut satis admirari nequeam, inquit, unde illa ætate homini Dano tanta vis eloquendi suppetiverit: qua quidem omnes, quot sciam, eruditos ὁμοψήφους habet. Certe quod stylum attinet, Valerium Maximum præ cæteris ante oculos habuisse videtur: quod infinitis pene exemplis ostendit Cl. Stephanius. Prodiit historia ista, a Christiano Petri, canonico Lundensi, primum edita *Paris.* 1514. a Johanne Bebelio *Basil.* 1534. a Philippo Lonicerio & Johanne Fichardo *Francofurt.* 1576. denique longe integrior, & amplissimis prolegomenis, notisque uberioribus ornata a Stephano Johanne Stephanio *Soræ* 1644. fol. Atque utinam doctissimi editoris diligentiæ nitidiores typi accessissent. 1170.

* In Ciceroniano.

GILBERTUS DE HOYLANDIA, seu, ut nunc vocatur, *Hollandia*, natione Anglus, patria Lincolniensis, S. Bernardi discipulus, ordinis Cistercilensis monachus, demum cœnobii Swincetensis in agro Lincolniensi abbas, claruit anno 1170. Baleus enim & Pitseus dum anno 1200. claruisse volunt, serius quam par est, hominem reponunt; quippe Bernardus, quo familiariter usus est, & sub cujus regimine diu 1170.

a Ejusdem *epistolas* quasdam exstare MSS. ap. Cl. Frid. Rostgaardum refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 1. p. 432. *Epistolas ad Psellum* in Cod. Regio evolvit Cangius p. 1296. Glossarii Græci. Euthymius celebravit *fasces epistolarum*, quas ait se habuisse *Eustathii*, manu ipsius exaratas; ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 290. *b* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1366. *Symeon Logotheta* de moribus Ecclesiæ citatur a *Nic. Comneno* p. 398. Prænot. Mystagog. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 297. *c* Imo vero 1196. vel 1198. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1629. *d* Etiam 1607 ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1628. Sed primus edidit Basilius Johan. Beroldus *Basil.* 1569. fol. Prodiit etiam *Hanov.* 1613. Denuo Burchardus Gotthelf Struvius vulgavit in Repetita Pistorianæ Sylloges editione *Ratisbonæ* 1726. fol. Hujus *Chronici* partes quinque postremas Muratorius inseruit tom. 7. Scriptor. Italic. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 201.

Sæc. XII. ab an. MC. vixit, diem suum obiit anno 1153. Scripsit *sermones in Cantica Canticorum*, ab ea scilicet parte quam Bernardus morte præventus absolvere non potuit. *Subtiles quidem*, inquit Henricus Gandavensis *, *& valde spirituales, sed revera B. Bernardi eloquentiæ & sensibus impares.* Exstant hi sermones numero 48. editi *Argentorati* an. 1497. & in omnibus fere operum Bernardi editionibus, quæ ab ineunte hoc sæculo prodierunt. Quibus adjectæ sunt Gilberti nostri *epistolæ* 3. & *dissertationes* epistolares *asceticæ* 6. Alia Gilberti opuscula memorant Baleus * & Pitseus †, quæ apud ipsos reperiri possunt [a].

* De Script. Eccl. c. 12. p. 164.

* Cent. 3. c. 51. p. 246.

† De Script. p. 269.

1170. HENRICUS, Rhemensis archiepiscopus, claruit anno 1170. Exstant *epistolæ* 2. *de causa Drogonis Noviomagensis* apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 228 [b].

1170. THOMAS, gente Anglus, cœnobii Elyensis monachus, claruit circa ann. 1170. vel non diu postea. Condidit *de historia insulæ Elyensis, de vita S. Ætheldrithæ, de abbatibus, de episcopis, de translatione S. Ætheldrithæ libros tres.* Primum, sed mutilum edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 738. Secundum dedit Galeus noster, & anonymo, tanquam historiæ Elyensis librum secundum, attexuit, Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 489. qui tamen non integrum, sed solummodo ad Normannorum ingressum pertingentem adhibuit. Et eandem, opinor, ob causam totum librum tertium suppressit. Liber MS. quo usus est, tempore Henrici 3. exaratus erat. Generalem totius operis præfationem, hactenus ineditam, ex codice Cottoniano dedit H. Whartonus Præfat. ad tom. 1. Angl. Sacr. num. 48. p. 39. Ubi etiam de hoc opere variisque ejus partibus prolixe atque accurate agit. In præfatione sua generali Thomas se opus suum in tres libros partitum esse tradit. Liber primus, inquit, constat de situ insulæ, & de gloriosa regina Ætheldreda, & de succedentibus ei SS. virginibus, quibusque infortuniis insula subjacuit, usque ad ingressionem monachorum in Ely. Secundus de temporibus monachorum in Ely, & libertate loci, & quomodo ecclesia renovata fuit, & de obsidione Normannorum usque ad tempora episcoporum. Quod nunc est. Tertii libri argumentum ipse non exhibet; quin & an ipse liber adhuc superstes sit, non liquet. Habetur quidem in eodem codice Cottoniano, monente Cl. Whartono, manu quidem alia, sed satis antiqua, liber hoc titulo; *Liber tertius* in historia Elyensis insulæ, constans de duorum temporibus episcoporum, scilicet Hervei & Nigelli, quid plus vel minus utile gesserint, plene insinuans. Hic Thomæ nostri liber tertius censeri poterat. Cum vero autor post Ricardum, priorem Elyensem, qui obiit paulo ante annum 1196. opus suum composuerit, seque ex Richardi historia omnia fere desumpsisse non uno loco agnoscit, merito hac de re dubitare licet. Duas priores operis a Thoma conscripti partes, a prima ecclesiæ fundatione ad annum 1107. in compendium redegit anonymus quidam monachus Elyensis, retentis nihilominus Thomæ verbis, omnibusque scitu dignis, non sine summa cura & judicio contextis. Hanc epitomen sub Thomæ nomine edidit Whartonus ubi supra p. 591. Primam hujus epitomes partem ad annum 1970. ex primo libro desumptam, antea evulgaverat Dugdalius noster Monast. Anglic. tom. 1. p. 87.

HILDEGARDIS, gente Germana, patria Spanheimensis, Hildeberti & Mechtildæ filia, nata est anno 1098. A primis incunabulis Deo devota, habitum monialem sub Jutta abbatissa, Megenhardi Comitis Spanheimensis sorore, octennis induit: ipsa demum abbatissa facta monasterii S. Ruperti in monte ad Bingiam prope Rhenum fluvium. Claruit anno 1170. Raris animi dotibus prædita, & egregia erga Deum pietate, erga religionem zelo insignis, visionibus divinitus concessis & prophetiis inclarescere quadragenaria jam cœpit. Cujus rei fama excitati Eugenius 3. papa, & primores Galliæ Germaniæque episcopi ac abbates, & in his S. Bernardus, visiones illius propheticas anno 1148. acriori examini subjecerunt; & infucatas deprehenderunt, & in concilio Trevirensi confirmarunt. Eandem postea sententiam ratam habuerunt Anastasius 4. & Hadrianus 4. pontifices: qui datis ad illam literis & seipsos & ecclesiam Romanam precibus ejus commendarunt. Obiit Hildegardis anno 1180. die 17. Septembris. 1170.

SCRIPTA.

Scivias, seu *Visionum sive Revelationum libri* 3. Prodierunt *Paris.* 1513. fol. *Colon.* 1628 [c].

a *Le Long* Bibl. sacr. vol. 2. p. 744. memorat varia Gilberti opuscula. De MSS. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1483. b *Epistolam* ad Alexandrum 3. contra Robertum de Aria publici juris fecit Jac. Hommey p. 551. supplementi Patrum. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 675. c Item *Haganoæ* 1529. Scrutinium Theologicum *Visionum* Hildegardis edidit B. Martinus Chladenius *Witteberg.* 1716. 4to. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 773. *Oudin.* tom. 2. p. 1573. qui notant Hildegardem de Pinguia eandem esse cum visionum Autore. *Revelatio Hildegardis* exstat MSS. in bibl. Cotton. sub *Domitiano* A. 9. n. 14. *Prophetiam* contra Monachos mendicantes exhibuit *Fabr.* loc. citat.

Vita

Vita S. Roberti confessoris Bingiorum ducis [a].

Epistolæ 38 [b].

Quæstiones variæ.

Expositio regulæ S. Benedicti. Prodierunt opuscula ista *Colon.* 1566. & in Bibliotheca Patr. (non omnia tamen) tom. 23. p. 535.

Physicorum, seu *de rerum Natura libri* 4. quos Hildegardi nostræ male nonnulli tribuunt. Hildegardis enim de Pinguia opus esse nos docet Jos. Simlerus * [c]. Prodierunt *Argentinæ* 1533 [d].

* Biblioth. p. 301.

1172. [e] JOHANNES, *Sarisburiensis* a loco natali dictus, natione Anglus, patria Wiltunensis, gentis & sæculi sui decus ac ornamentum, Eugenio 3. & Hadriano 4. & Alexandro 3. pontificibus, & Theobaldo archiepiscopo Cantuariensi (cui a sacris fuit) eximie charus: Thomæ Becketo archiepiscopo familiarissimus, & ab anno 1163. totius exilii, omniumque molestiarum comes: sæpe quidem, ut Thomam desereret, regique fidelitatem, & præstandam consuetudinibus regiis obedientiam juramento promitteret, sollicitatus, in exilio manere maluit, quam conditionibus istis pacem regisque gratiam promereri. Tandem Thomæ consortium, non causam, reliquit, ab eo semper in rebus dubiis præ aliis consultus. Post exactum in exilio septennium, impetrata a pontifice venia, paceque cum rege inita, in Angliam rediit, matremque suam (cujus votis obtemperans iter susceperat) in extremis positam invenit. Anno 1172 [f]. mortuo jam Thoma in Galliam iterum profectus episcopus Carnotensis in provincia Senonensi constitutus est. Anno 1179. concilio Lateranensi interfuit. Obiit anno 1182. Plura de eo memoratu sane dignissima, ex epistolarum Thomæ Becketi collectione, non sine lectoris commodo peti possunt. Vir ætatis suæ eloquentissimus, & reconditioris cujusvis scientiæ genere instructissimus. Morum severissimus censor, & si quis alius, rigidi servator honesti: in carpendis aliorum, etiamsi regum & pontificum vitiis parem adhibuit facundiam & libertatem. Nec amicis pepercit, nec inimicis. Quin nec ipsi Thomæ, domino suo & familiari, obstinatum & pervicacem in regem clementissimum animum sæpius objicere dubitavit.

[g] OPERA.

Polycraticus, seu *de nugis Curialium & vestigiis Philosophorum libri* 8. *ad Theobaldum archiepiscopum*. In centone isto multos purpuræ pannos & fragmenta melioris notæ agnoscit Justus Lipsius *. Prodiit *Paris.* 1513. 8°. *Lugd. Bat.* 1595. 8°. *Par.* 1610. 8°. *Lugd. Bat.* 1639. 8°. & in Biblioth. Patr. tom. 23. Fœdo errore Johannem nostrum *Salisbernensem* episcopum, ejusque opus *de nugis Curialium*, *Polychronicon* vocat Johan. Tinmuthensis Hist. Aur. lib. 22. c. 88. MS. in biblioth. Lambeth. asservata.

* Not. ad 12. Annal. Taciti.

Metalogici libri 4. in quibus de omni re logica & philologica, philosophica quinetiam, acute atque erudite agit. Prodierunt cum Polycratico *Paris.* 1610. *Lugd. Bat.* 1639 [h].

Vita S. Thomæ archiepiscopi Cantuariensis. Prodiit integra cum epistolis Sarisburiensis *Paris.* 1611. 4° [i]. lacera & hiulca in Quadrilogo de vita S. Thomæ, ex quatuor autoribus Gregorii 11. jussu olim contexto, qui typis impressus est *Paris.* 1495. 4°. & cum S. Thomæ epistolis *Bruxell.* 1682. 4°.

Vita S. Anselmi archiepiscopi Cantuariensis, capitulis 18. constans, quam ex codice Lambethano nobis dedit Hen. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 149. Desumpta est hæc vita ex Eadmeri de eadem re commentario. Cujus opus Johannes in epitomen redegit, ita volente Thoma archiepiscopo Cantuariensi, qui hunc Johannis librum anno 1163. in concilio Turonensi, Alexandro papæ obtulit, non alia mente, quam ut Anselmus in Sanctorum censum potiori jure referri posset.

Epistolæ 303. Exstant in Biblioth. Patr. tom. 23.

Epistolarum aliarum liber. Prodiit *Paris.* 1611. 4°.

Epistolæ aliæ 93. Habentur in collectione epistolarum S. Thomæ a Chr. Lupo edita *Bruxellis* 1682. 4°. An vero omnes hæ epistolæ sint penitus diversæ, inquirant quibus plus otii est [k].

Commentarii in epistolas D. Pauli. Prodierunt *Amstelodami* 1646. 4° [l].

Eutheticon metricum, cujus meminit Balæus. Poema meo quidem judicio elegantissimum. Polycratico præfigitur, cui præfationis vice præludit [m].

a Vulgata a *Jo. Busæo Moguntiæ* 1602. 4to. Item ap. Surium 15 Maii, & cum notis Henschenii tom. 3. Act. Sanctorum p. 504. *Vitam S. Disibodi* ap. Surium 8. Julii, & tom. 2. Act. Sanctor. p. 588. & *Explicationem* Symboli Athanasiani, in Bibl. Patrum Lugd. & una cum cæteris scriptis *Colon.* 1566. edit. memorat *Fabr.* ubi supra. b *Epistolas* variorum ad Hildegardem, cum ejusdem ad eos responsione edidit *Edm. Martene* Collect. Veterum Scriptorum & Monumentorum tom. 2. c *Fabr.* Bibl. Eccles ad Trithem. c. 405. memorat varia alia *Hildegardis* Scripta, quem vide. d Recus. ibid. 1544. fol. Habentur MSS. in bibl. Galliarum Regia. De MSS. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1572. e Conf. *Oudin.* tom. 2 p. 1503. f Imo vero circa an. 1176. aut 1177. ut notant *Leland.* Collect. tom. 2. p. 208. & Wharton. in Præfat. ad tom. 2. Angliæ Sacræ n. 9. p. 12. g Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 157. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol 4. p. 380. h Denuo *Amstelod.* 1664. i Habetur MSS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* B. 2. n. 1. k *Epistolæ* nonnullæ exstant MS. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 17. n. 2. l Comment. *in Epistol. ad Collossenses* edit. *Cantab.* 1627. meminit Guil. Crovæus. m Edidit cum Carmine altero elegiaco *de membris conspirantibus* Andreas Rivinus *Lips.* 1655. 8vo. ut refert *Fabr.* loc. citat. qui *Carmen* posterius ad calcem voluminis dedit.

De

Sæc. XII. ab an. MC. De aliis deperditis, saltem ineditis, Johannis scriptis consule Baleum & Pitseum [a].

1172. EDVARDUS, gente Anglus, monachus, si recte conjicio, Cantuariensis, certe Thomæ archiepiscopo familiaris, claruit anno 1172. Scripsit prolixe *vitam Thomæ Becketti* archiepiscopi Cantuariensis, referens quæ partim ipse viderat, partim quæ ab intimis archiepiscopi amicis acceperat [b]. Hanc in compendium redactam extulit Surius Decembr. 29.

1172. SIMEON MACJINUS, Chalili filius, genere Syro-Arabs, claruit anno 1172. Hegiræ 569. E familia Michaelis Basjuvi fuisse refert Georgius Almachinus Hist. Saracen. lib. 3. p. m. 371. id est, si ex sequentibus Almachinum recte interpreter, ex eo loco originem ducebat; quippe pagus ille antiquitus *Basjuva* dicebatur, ibique erat Michaelis Archangeli templum, quod vicini Christiani frequentare solebant. Simeon primo notarii artem exercuit, & senatus bellici ministerio operam navabat, idque sub Josepho Saladino, a quo sustentatus fuit, & tributis quibusdam in Hagirawana donatus. Per triennium hoc munere functus, ad monasterium Johannis Cazirii in deserto Askyto, nempe in valle Habyba se contulit, ubi constructo sibi in medio monasterii loco semet inclusit, & per triginta & amplius annos vitam monasticam magna cum pietatis laude transegit. In calendario Calcasendii, scriptoris Muhammedani, a Seldeno edito de Synedr. lib. 3. cap. 15. p. 365. ad diem 14. mensis Chiac, seu Decembr. 10. occurrit festum Simeonis. Disertius vero in calendario Arabico Coptitarum ibid. p. 386. eodem die celebratur memoria monachi Symeonis martyrio coronati in diebus Musulmanorum. Hunc nostrum fuisse plane suspicor, nec ab hac conjectura abludit Hottingerus Biblioth. Orient. cap. 2. p. 68. Scripsit Arabice Simeon stylo elegantissimo opus egregium *de præcipuis religionis Christianæ mysteriis & virtutibus*; de quo ita Hottingerus loco citato. *Legi magnam partem illius scripti, cujus nitori & elegantiæ, si stylum spectes nihil posset accedere; argumenta tamen non eadem felicitate & numero penetrant.* Integrum libri titulum, & autoris in scribendo facundiæ specimina ex quibusdam loquendi formulis ibidem exhibet, ubinam vero hoc opus MS. delitescat non indicat. Sæc. XII. ab an. MC.

GULIELMUS, patria seu Gallus, seu Germanus, seu quod verisimillimum est, Syrus, & fortasse Hierosolymis natus; quin, ut quidem volunt, reges Hierosolymitanos propinquitate attigit. Anno circiter 1167. rogante rege Amalrico, archidiaconatu ecclesiæ Tyrensis a Frederico archiepiscopo donatus est, at paulo post ad imperatorem Constantinopolitanum legatus, rem feliciter gessit. Circa annum 1169. archiepiscopo suo subinfensior factus, in Occidentem suscepit iter. Reduci Baldwinus Amalrici regis filius bonis literis & moribus informandis committitur. Mox a rege sacri palatii cancellariatu cohonestatus est; atque anno demum 1174. mense Maio, archiepiscopus Tyri electus, 4. Id. Jun. consecratus. Anno 1178. ad synodum Lateranensem evocatus, Romam profectus est, atque anno sequenti concilio interfuit, cujus ipse Acta & canones a reliquis episcopis rogatus scripto commisit. Domum rediens Constantinopoli apud Manuelem Imp. septimestri spatio hæsit, & ab eo commissam sibi ad principem patriarchamque Antiochenum legationem obiit. Post annum itaque ac decem menses Tyrum reversus est. Anno 1188. capta a Saracenis Hierosolyma, & desperatis Christianorum Orientalium rebus, ipse pro subsidiis quærendis in Occidentem mittitur, & colloquio regum Angliæ & Galliæ inter Gisortium & Trie adfuit. Tandem Heraclei patriarchæ Hierosolymitani electioni strenue obnixus, dum ut sedem ei patriarchalem obstrueret, Romam versus iter iniret, ab Heraclio veneno sublatus est, quo vero anno non liquet. Scripsit *libris* 23. *historiam belli a principibus Occidentis Christianis in Palæstina, ac Oriente gesti, ab anno* 1095, *ad ann.* 1180 [c]. Satis ex hoc opere liquet, ut magni Vossii * de eo verbis utar, *Scriptorem esse modestum, prudentem, acris judicii, veri amantissimum, & pro ætate qua vixit, doctum atque elegantem.* Prodiit historia ista primum cura Philippi Poissenoti *Basil.* 1549. deinde studio Henrici Pantaleonis *Basil.* 1560 [d]. denique in collectione Bongarsiana gestorum Dei per Francos tom. 1. p. 625. Scripsit præterea *Gesta Occidentalium principum*, seu *historiam de principibus Occidentis in Oriente, eorumque gestis ab anno* 614. *ad annum* 1184. & *Acta synodi Lateranensis.* 1174.

* De Hist. Lat. lib. 2. c. 53.

a *Speculum Stultorum* exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 12. n. 3. *Pœnitentiale* cum pluribus aliis *Johannis* scriptis nondum editis memorat *Fabr.* ubi supra. b Thomas Hearne Append. ad Præfationem *Benedicti Petroburgensis* p. 37. memorat Edvardi Grime *vitam S. Thomæ* archiep. Cantuar. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 10. n. 11. c Ab an. 1048. ac præcipue ab an. 1100. usque ad an. 1184. ut nos monet. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 505. d Non an. 1560. sed 1564. subjuncta Jo. Heroldi Continuatione usque ad an. 1521. quæ edita fuerat separatim 1560. vid. *Fabr.* loc. cit. Denuo occurrit in Collectione Veterum Scriptorum & Monumentorum Marteneana tom. 5.

Sæc. XII. ab an. MC. *teranensis*. Utrumque autem opus interiisse videtur.

1175. NIERSES, gente Armenus, patria Lampronensis, Osciuni Armeniæ principis filius, inter Episcopos Armeniæ non modo generis claritudine, sed & pietate & eruditione maxime conspicuus, floruit anno 1175. Ab Armenis in sanctorum numerum relatus, ut ex eorum Menologio liquet, ubi ob humilitatem, mansuetudinem, misericordiam, pauperumque amorem, preces assiduas, reliquasque vitæ Christianæ virtutes egregie commendatur. Anno 1177. interfuit synodo Tarsensi, ejusque pars magna fuit, ubi præclaram ad istius concilii patres orationem habuit, qua eos ad schisma tollendum, & fidem Catholicam amplectendam strenue adhortatur, unionem & concordiam cum aliis ecclesiis Christianis suadet, in hæreticos & conciliabula Armena acriter invehitur, gentisque suæ calamitates describit. Exstat hæc *oratio*, magnam saltem partem Armenice & Latine apud Clem. Galanum Conciliat. Eccles. Armen. part. 1. cap. 22. p. 326. Transtulit de Græco in sermonem Armenum *historiam* S. Gregorii M. papæ (*dialogum* nempe *de vitis Patrum*) & *regulam* S. Benedicti. Scripsit *expositionem Fidei*, ex qua quædam citat idem Galanus part. 2. tom. 1. quæst. 3. §. 1. p. 101. item librum *de traditionibus SS. Patrum*, ex quo nonnulla proferuntur apud eundem tom. 2. quæst. 3. §. 7. p. 70. præcipue vero quæst. 9. §. 2. p. 198. aliaque opuscula, quibus synodi Chalcedonensis fidem viriliter propugnavit [a].

1177. BENEDICTUS, Anglus, domo Petriburgensis in academia Oxoniensi educatus, primum monachus Cantuariensis, deinde cœnobiarcha, tandem abbas Petriburgensis constitutus an. 1177. *Librum unum, alterumve de vita & miraculis Thomæ Cantuariensis* contexuit. Cujus magnam partem in opus suum transcripsit Quadrilogi compilator, præcipue libro 2. & 3. ubi ampla segmenta reperiuntur [b].

1177. HUGO ETHERIANUS, natione Tuscus, Constantinopolim sub Manuele Imp. profectus, summam sibi gratiam apud imperatorem conciliavit; cujus proinde patrocinio fultus, contra Græcos, & scriptis & voce strenue decertavit. Claruit anno 1177. quo *libros* a se contra Græcorum dogmata elimatos ad Alexandrum 3. pontificem misit, & ab eo literas collaudatorias meruit. Exstant *liber de Anima corpore exuta*, seu *de regressu Animarum*, in Orthodoxogr. p. 1309. & seorsim *Colon.* 1540. *De hæresibus, quas Græci in Latinos devolvunt*, seu *de processione Spiritus S. ex Patre & Filio, adversus errores Græcorum, libri* 3. qui cum præcedente opusculo seorsim prodierunt *Basil.* 1543. & in Bibliotheca Patr. tom. 22. p. 1176 [c].

LABORANS, ubi natus incertum, Romanæ ecclesiæ Cardinalis presbyter titulo *S. Mariæ in Porticu* creatus est anno 1179. *Canonum collectionem* elaboratissimam scripsit anno 1182. Exstat ad illum Stephani Tornacensis epistola 113[a] p. 161. confer ibi Claudii du Molinet notas [d]. 1177.

ALANUS, gente Anglus O. B. monachus Cantuariensis, deinde prior sive cœnobiarcha, postremo Teukisburiensis ad confluentiam Avonæ & Sabrinæ fluminum abbas, claruit anno 1177. Obiit an. 1201. vir tum fortuna, tum literis insignis. Scripsit *librum de vita & exilio Thomæ Cantuariensis*, qui an integer hodie supersit, non liquet: nihilominus pene totum operi suo inseruit autor Quadrilogi, qui Thomæ epistolis præfigi solet. Notari debet, quod apud Baronium, ad annum 1162. n. 21. Alanus noster abbas *Deoches* dicitur; errore forsan non aliunde orto, quam quod in codice suo Vaticano scriptum erat Ꝺ*eoches*, pro *Theoches*, seu ut hodie dicimus Teukesburiensis. Exstant etiam sed MSS. *sermonum* ejus lib. 1. *epistolarum* lib. 1. Hæc duo opuscula se MSS. vidisse refert Pitseus de Script. Angl. p. 271 [e]. 1177.

RICHARDUS, gente Anglus, primum monachus, dein sub-prior, postremo ecclesiæ Elyensis prioratum accepit anno 1177. E vivis excessit ante annum 1195. quem tamen Baleus & Pitseus ad annum 1177.

a *Biblia* Rythmica, seu *Historias* Biblicas præcipuas in rythmis Armenicis recensitas excusas circa ann. 1666. memorat *Le Long*. Bibl. sacr. p 880. b Scripsit etiam librum *de vita & rebus gestis* Reg. Henrici 2. & Richardi 1. ex quo multa exscripserunt Johan. Bromptonus & Roger. Hovedenus. Habetur MS. in bibl. Cott. sub *Julio* A. 11. n. 4. & sub *Vitellio* E. 17. n. 3. Habetur item in bibl. Harleana. E cod. MSS. hujus biblioth primus edidit Tho. Hearne *Oxon.* 1735. 2. vol. 8vo. De cæteris *Benedicti* scriptis conf. Roberti Swaphami Hist. Cœnobii Burgens. in tom. 2. p. 97. Scriptor. Hist. Anglic. a *Joh Sparkio* editorum; item Hearnii Append. ad Præfat. Benedict. Petriburg. p. 2. c Epist. ad Aimericum Antiochenum Patriarcham ex MS. Clarevallensi dedit *Edm. Martene* Anecdotor. tom 1. p. 480. Scripsit alia *in Photianos* vid. Nic. Comneni Prænotiones mystagogicas p. 336. & Allatium de Consensu p. 654. ubi notat librum *de Hæresibus* a Græcis in Græcam linguam translatum. Nonnulla *Hugonis* leguntur in Anonymi tractatu, quem Lat. edidit Steuartius, exinde recus. in nov. Canisii editione Basnagiana tom. 4. p. 29. ut prodit *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 2. p. 857. d Scripsit etiam *de justi & justitiæ rationibus* opus quadripartitum. *De vera liberalitate. Epistolam de appellationibus, alteram contra Sabellianos.* Habentur in Cod. membranaceo Basilicæ S. Petri Romæ. conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 175. *Oudin.* tom. 2 p. 1581. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 665. e Alani *Sermones* 2. exstant MSS. in Bodleian. bibl. notante *Oudin.* tom. 2. p. 1519.

Sæc. XII. ab an. MC. 1220. male referunt. Vir erat non modo sacrarum, sed & humaniorum literarum, pro sæculi sorte haud vulgariter peritus. Horis subcisivis historiis legendis, & evolvendis vetustis Anglo-Saxonum monumentis diligenter incubuit. Scripsit *ecclesiæ Elyensis historiam* ab anno 1107. ad annum 1169. Opus MS. adhuc delitescit. Ex eo epitomen contexuit monachus Elyensis, servatis ipsissimis Richardi tum verbis, tum rebus, quæ minus utilia videbantur, solummodo resectis. Ut ejus nomen jure retinere mereatur. Sub cujus proinde nomine eam ex codice Cottoniano edidit H. Whartonus tom. 1. p. 615. qui & Richardi nostri historiam de conversione abbatiæ Elyensis in episcopatum, ex historia Elyensi decerptam, ibidem addit p. 676.

1180. [a] THEODORUS BALSAMON, patria Constantinopolitanus, magnæ ecclesiæ CP. diaconus, nomophylax, & cartophylax, sive sigilli patriarchalis, ejusque archivorum custos, primus etiam Blachernarum, sive ædis B. Virginis, quam extra urbis muros ad Blachernas prope mare condidit Pulcheria Augusta, præpositus. Claruit anno 1180. Tandem patriarcha Antiochenus factus, verum occupata dudum a Latinis Antiochia, sedem suam nunquam vidit; sed Constantinopoli agens, res suas, quantum potuit, satagebat. Quin & ipsum ad thronum CP. promovendi vana & fallaci spe lactavit diu Isacius imperator; qua de re non illepidam historiam narrat Nicetas Choniates *. Vixit usque ad annum 1203. quo capta est a Latinis Constantinopolis. De obitu vero ejus nihil constat. Græcorum sui temporis citra invidiam doctissimus, juris Orientalis canonumque ecclesiasticorum, omnium quos unquam tulit ferax Græcia, peritissimus, Vere de eo Johannes Citri episcopus *; *ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνήρ, ὁ Ἀντιοχείας, τρίβων μὲν ἦν ἐς ἀκριβὲς τῶν νομικῶν καὶ κανονικῶν νομοθετημάτων, καὶ παρὰ πᾶσιν ἐν τούτοις περιᾳδόμενος. Divinus ille vir, Antiochiæ patriarcha accurate percallebat civiles & canonicas constitutiones, & ab omnibus in hisce rebus celebratus fuit.* Erat præterea ecclesiarum Orientalium adversus Latinos acerrimus propugnator, quo nomine convitia in illum pleno ore effundunt Baronius, aliique causæ pontificiæ sectarii.

* In Isacio l. 2. c. 4.

* Respons. ad Constant. Cabas.

[b] OPERA.

Commentarius in canones SS. Apostolorum, & SS. Oecumenicorum, & particularium Conciliorum, & in epistolas canonicas SS. Patrum. Agressus est hoc opus Balsamon jussu Manuelis Imp. & Michaelis Anchiali patriarchæ; absolvit vero non nisi sub Georgio Xiphilino, qui sedem patriarchalem ascendit anno circiter 1194. eo saltem sedente recensuit, illique dedicavit. Prodiit hoc opus, Gr. Lat. sed hinc inde mutilum, *Paris.* 1620. fol. longe vero auctius & integrius cum notis Gul. Beveregii in Pandecte Canonum, *Oxon.* 1672. fol.

Commentarius in Photii Nomocanonem. Prodiit Gr. Lat. a Christophoro Justello editus *Paris.* 1615. 4°. & in Biblioth. Juris Canon. tom. 2. p. 789 [c].

Collectio ecclesiasticarum Constitutionum, Paratitla a Leunclavio & aliis dicta. Exstat cum Leunclavii & Fabrotti notis in Justelli Bibliotheca Juris Canon. tom. 2. p. 1223.

Responsa ad varias quæstiones Jus Canonicum spectantes, viz. *de episcopatuum in Metropoles erectione. De electis ad ecclesias Orientales. De foro Clericorum. De jure patriarchico in Monasteria. De feriis*, aliaque plura, quæ habentur passim Gr. Lat. in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 2.

Responsa ad interrogationes Marci patriarchæ Alexandrini, Gr. Lat. ibid. lib. 5. p. 362.

Meditata, sive responsa ad varios casus, Gr. Lat. ibid. lib. 7. fere per totum.

Epistola ad Antiochenos de jejuniis, a Cotelerio Gr. Lat. edita Monument. tom. 2. p. 492.

Epistola ad Theodosium abbatem de monachis Rasophoris, seu *raso indutis*, ab eodem Gr. Lat. evulgata tom. 3. p. 473.

CLARIUS, ortu, si conjicere fas sit, Gallus, primum Floriacensis, deinde abbatiæ S. Petri Vivi Senonensis Ordin. Bened. monachus, claruit anno 1180. Condidit *chronicon Monasterii sui*, nempe S. Petri Vivi Senonensis ab anno 466. ad sua usque tempora [d]. Quod in lucem edidit, paucis in fine desideratis, L. Dacherius Spicil. tom. 2. p. 705 [e]. 1180.

HEREBERTUS DE BOSHAM, gente Anglus, patria Southsexiensis, claruit anno 1180. In academia Oxoniensi studiorum tyrocinia posuit, liberalium artium & scholasticæ theologiæ magisterium adeptus. Postea in Gallia studiis suis strenue incubuit. Thomæ Becketto, summo 1180.

a Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. §. 4. vol. 9. p. 184. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p 1606. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 191. c Habetur una cum præfatione *Ejusdem* ad Cod. Canonum in bibl. Coll. Etonensis. In bibl. Basiliensi longe amplior exstat, quam qui *Parisiis* habetur, ut notat *Blount* in Censura celebriorum autorum p. 279 ubi narrat Versionem Lat. *Expositionum in Photii Nomocanonem*, Gentiano Herveto autore, prodiisse primum *Parif.* 1651. eodemque anno alteram *Basil.* editam per *Johan. Oporinum.* *Donationem* Constantini M. Sylvestro papæ, ut aiunt, factam Gr. vertit, exhibuitque in Scholiis *ad Photii Nomocanonem* tit. 8. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 5. d Ab an. 446. ad 1120. Quæ sequuntur ad an. 1184. alterius autoris sunt, ut nos docet *Oudin.* tom. 2. p. 957. e Edit. nov. tom. 2. p. 463 — 486.

Angliæ

Sæc. XII. ab an. MC. Angliæ cancellario ab epistolis erat; cujus etiam cædi præsens adfuit. In exilium actus, Romam a pontifice vocatur, archiepiscopus Beneventanus & Romanæ ecclesiæ Cardinalis factus. Quod vero Herebertum Cardinalem & Beneventanum in Italia archiepiscopum faciant Baleus & Pitseus, & ad testimonium Steph. Langtoni lib. 4. de vita S. Thomæ provocant; vereor ne cum suo Langtono graviter hallucinati sint. Certe Ferd. Ughellus * in archiepiscopis Beneventanis id negat, & errorem refellit. Non inficiatur * Herebertum quendam natione Anglum, Compsanum in Italia archiepiscopum fuisse, diuque sedem istam tenuisse, tandemque anno 1180. vitam clausisse. Verum is alius a nostro erat. Composuit Herebertus noster *librum de vita & gestis Thomæ Cantuariensis*. An prout ab ipso scriptus est, hodie supersit, nondum didici [a]. Magnam certe ejus partem operi suo inseruit Quadrilogi autor, servatis ipsius Hereberti verbis. Exstat Quadrilogus, tum alibi, tum Becketti epistolis præmissus *Bruxel.* 1682 [b]. Alia Hereberti opuscula recenset Baleus Cen. 3. cap. 15. p. 220 [c].

* Ital. Sacr. t. 8. col. 192.

* Tom. 6. col. 999.

1180. RICHARDUS, natione Anglus, patria Northumbrius, cœnobii Hagulstadensis primum monachus dein prior. Claruit anno 1180. Obiit anno 1190. Exstant *historia de statu & episcopis Hagulstadensis ecclesiæ*, & *historia de gestis regis Stephani, & de bello Standardi* ab anno 1135. ad annum 1139. a Cl. Twisdeno editæ inter Scriptores 10. Anglicos *Londini* 1652. p. 285. alia Richardi scripta historica, viz. *gesta Henrici* 2. *Angliæ regis, & chronicon breve ab Adamo* memorant Baleus, & ex eo Vossius, quæ quidem hodie non supersunt.

1180. [d] GUALTERUS DE CASTELLIONE, quem nonnulli *Philippum Gualterum* vocant, natione Gallo-Flander, *Insulis* oriundus, claruisse videtur anno 1180. Sunt qui illum canonicorum Tornacensium præpositum; sunt qui episcopum Magalonensem fuisse volunt; alii hos duos diversos faciunt, & Gualterum Magalonensem ad sedem istam anno 1108. evectum esse asserunt, nostrum vero Insulensem ad annum 1250. vel 1255. referunt. In mira hac sententiarum discrepantia verisimillimum videtur, Gualterum nostrum circa annum 1180. vel paulo post claruisse, siquidem opus *de gestis Alexandri*, nuncupavit Gulielmo 1. Rhemensi archiepiscopo, qui electus est anno 1175. Obiit anno 1202. Præsertim etiam si verum sit, quod in Epist. 89. ad Reinesium habet Chr. Daumius, codicem suum membranaceum anno 1208. scriptum fuisse. His addas Gualterum a Matthæo Vindocinensi memorari, quem ad annum 1201. alibi retulimus, denique Johan. Sarisburiensis æqualem fuisse, ut ejus ad illum epistola testatur. Castellionensis noster, theologus erat, & poeta egregius. Scripsit, inquit Henricus Gandavensis *, *gesta Alexandri M.* libris 10. *Argentin.* anno 1513. *Ingolstad.* 1554. *Lugd.* 1558. 4°. Ejus *in Psalterium epistolas*; *Morale dogma Philosophorum*, & librum *de Mahumeto* in bibliothecis Belgicis MSS. asservari testatur Fr. Sweertius in Athen. Belg. p. 643. Ejusdem, ut opinor, Gualteri sunt libri tres *contra Judæos*, quos ex codice MS. S. Euodii de Brana eruit, ediditque Cas. Oudin. in Veterum opusculis sacris 1692. Gualteri nostri tale exstat epitaphium,

Insula me genuit, rapuit Castellio nomen;
Perstrepuit modulis Gallia tota meis.

* De Script. Eccl. c. 20. p. 165.

ELIAS III. cognomento *Ibn-Hadithio*, gente Syrus, patriarcha Antiochenus, claruit circa annum 1180. quo tempore Christiani Occidentales in terra sancta bella adversus Saracenos gerebant. Exstant Arabice MSS. *precationes*, & *conciones* sive *homiliæ festivales* in sacra Christianis tempora, in bibliotheca communi *Lugduno-Batava* inter libros quos ex Oriente advexit Jacobus Golius, cod. 27. 8°. teste catalogo Spanhemiano p. 308. Primus horum sermonum continet *explicationem festi Nativitatis*; & prodiit tum Arabice, tum Latine, sed separatim excusus; postea Arabice & Latine conjunctim edidit una cum aliis idem Golius ad calcem grammaticæ Arabicæ Erpenianæ *Lugd. Bat.* 1656. p. 249. qui stilum hujus autoris, vernaculum licet, tanquam minus accuratum notat. Integrum Golii judicium expromit Hottingerus Bibl. Orient. cap. 2. class. 1. p. 62. 1180.

LUCIUS III. *Humbaldus* antea dictus, natione Tuscus, patria Lucensis, ante annum 1167. ecclesiæ Romanæ Cardinalis, & episcopus Ostiensis. Anno 1175. atque 1181.

[a] Habetur MS. in pluribus bibliothecis, ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1516. etiam in bibl. Cotton. sub *Nerone* A. 5. n 3. & Colleg. Corp. Christi Oxon. [b] Prodiit etiam *Paris.* 1495. 4to. ut notat *Hearne* Append. ad Præfat Hist. Benedicti Petroburgens. p. 36. [c] Hereberti *Epistolas* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 58. *Glossas in Psalmos* &c. exstare MSS. in bibl. Coll. S. Trinit. refert *Oudin.* tom. 2. p. 1517. quem vide. *Comment super D. Pauli Epistolas* memorat Jo Baleus in not. MSS. adjectis Cod. impresso de Scriptoribus, vid *Tho. Hearne* in Jo. de Trokelow Annal. Edvardi 2. p. 281 [d] Conf *Oudin.* tom. 2. p. 1646. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3 p. 328. qui refert Bern. Pezium tom. 2. Anecdotor part. 2. p. 51. ex MS. Salisburgensi edidisse *Galteri*, (quem hunc Gualterum esse sibi persuadet,) tractatum *de SS. Trinitate* August. Vindel. 1721. fol.

Sæc. XII. ab an. MC iterum 1177. ab Alexandro 3. ad Fredericum Imp. legatus est. Anno 1181. pontifex Romanus creatus est die 29. Augusti, postridie coronatus. Anno sequente Willelmum Scotiæ regem a Rogero archiepiscopo Eboracensi dudum excommunicatum absolvit, regnumque interdicto liberavit. Anno 1185. cum Frederico Imp. Veronæ congressum habuit de schismaticis clericis in integrum restituendis. Obiit Veronæ eodem anno die 25. Novembr. Exstant *epistolæ* 2. & *decretum* Concil. tom. 10. p. 1735 [a].

1181. THEODOSIUS, monachus Montis S. Auxentii, asceta, deinde patriarcha CP. claruit sub Alexio Manuelis filio, & Andronico Comneno, circa annum 1181. Exstant Gr. Lat. *responsa synodalia* de nuptiis cum prius desponsata Sobrino, & de sponsalibus non sufficientibus pro perfecto matrimonio Jur. Græc. Rom. lib. 3. p. 231.

1182. JOHANNES BERARDUS, cœnobii S. Clementis Casauriensis sive Piscariensis O. B. monachus, claruit anno 1182. Contexuit *abbatiæ suæ chronicon*, res ejusdem accurato ordine ab ipsa fundatione anno 854. usque ad annum 1182. libris 3. complexum, quod publici juris fecit L. Dacherius Spicil. tom. 5. p. 361 [b]. *Historiam* fundationis hujus monasterii etiam a Johanne nostro pleniori manu descriptam antea ediderunt Du Chesn. Script. Franc. tom. 3. & Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 6. Quam idcirco hoc loco prætermisit.

1182. [c] PETRUS, natione Gallus, primum monasterii Cellensis in suburbio Trecarum dein S. Remigii apud Rhemenses abbas; denique anno 1182. Johanni Sarisberiensi in episcopatu Carnotensi suffectus. Obiit 9. Kal. Mart. anno 1187. De eo Nicolaus
* Ep. 25. Clarævallensis *; *Abbas Cellensis, vir religiosus, ac timens Deum, homo bonus, & testimonium bonum habens a bonis; vita & literatura conspicuus, nobis quoque tanta familiaritate devinctus, ut non sit unus de cæteris, sed præ cæteris unus.*

[d] OPERA.

De panibus liber ad Johannem Sarisberiensem.

Mosaici tabernaculi mysticæ expositionis libri 2.

De conscientia liber ad Alcherum monachum. Prodierunt simul opuscula ista *Paris.* 1600. 8°. Sæc. XII. ab an. MC.

Epistolarum libri 9. a Jac. Sirmondo cum notis editi *Paris.* 1613. 8° [e]. Opera hactenus enumerata habentur in Biblioth. Patr. tom. 23. p. 636.

Liber de disciplina claustrali ad Henricum Campaniæ Comitem [f].

Sermones de tempore, & de Sanctorum festivitatibus.

Prodierunt omnia Petri Cellensis opera studio monachi cujusdam Benedictini anonymi *Paris.* 1671. Duas ejus epistolas eruit ediditque L. Dacherius Spicil. tom. 2. p. 449 [g].

GAUFRIDUS, natione Gallus, Gaufredi & Luciæ filius, primum monachus Lemovicensis monasterii S. Martialis, deinde in eadem diœcesi Prior Vosiensis. Anno 1167. in vigilia S. Matthæi apostoli a Geraldo episcopo Cadurcensi apud Beneventum presbyter ordinatus est. Scripsit anno 1183. nempe *chronicon* condidit *de rebus in Gallia* præsertim gestis ab anno 996. ad annum 1184. a Labbeo in lucem emissum Biblioth. Nov. MSS. tom. 2. p. 279. 1183.

[h] ANDRONICUS COMNENUS, 1183.
Protosebastus, patria Byzantinus, patrem habuit Isacium Comnenum, primo Cæsaris, deinde Sebastocratoris dignitate ornatum, Alexii Comneni Imp. ex Irene Ducæna filium tertio genitum. Anno 1180. Manuel Comnenus moriens Alexium filium 13. annorum puerum, imperii successorem reliquit. Cui Andronicus procerum potentia fretus, deposito Alexio Comneno Protovestiario, se tutorem dedit. Mox ab Alexio, invito quidem, in imperii consortium ascitus est; nec his contentus ipsum Alexium strangulari, ipsiusque cadaver in mare projici jussit. A mense igitur Novembri anno 1183. solus imperium tenuit. Latinis erat infensissimus, quos ubique vexavit, & urbe regia, occiso per tumultum Johanne Cardinali pontificis legato expulit, supra modum etiam in suos sævitiæ deditus. Effractis quippe modestiæ & mansuetudinis repagulis, in omnia immanitatis genera irrupit. Verum dum Isaacio Angelo insidias struit, ipse populari tumultu comprehensus est mense Septembri 1185. & infinita conviciorum & contumeliarum genera, mille

a *Epistolæ quædam* exstant inter Alexandri 3. Epistolas MSS. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 13. n. 4. *Bullæ quædam* ap. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 589. 620. seq. tom. 3. p. 910. 981. *Bulla una* exstat ap. Montfaucon. Diar. Ital. p. 327. *Bullam & Epistolam* dedit Dacherius Spicil. tom. 13. p. 321. Edit. nov. tom. 3. p. 547. & in Append. ad Guiberti Novigenti opera p. 620. *Decreta* plura *Lucii* MSS. ap. Carmelitas Lugdunenses testatur Lud. Jacobus Bibl. Pontific. p. 155. b Edit. nov. tom. 2. p. 929 seq. Item *Muratorius* in Thesauro Scriptorum Italiæ tom. 2. part. 2. p. 769. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1556. d Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 156. e Deinde tom. 3. Sirmondi opp. *Paris.* 1696. & *Venet.* 1729. f Exstat apud Dacher. Spicil. tom. 3. p. 42. Edit. nov. tom. 1. p. 452. Item in Bibl. PP Lugd. una cum Sermonibus 91. p. 501. & 683. g Edit. nov. tom. 3. p. 544. Sermo *de meditatione mortis* habetur in Combefisii Bibl. Concionatoria, ad Festum commemorationis animarum. *Comment. in librum Ruth* MSS. in Bibl. Clarævallensi servatur, teste Jo. Litone, conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 748. h Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1604.

cru-

crudelitatis exempla perpessus, tandem a furibunda plebe confossus & discerptus, miseram animam exhalavit, nil aliud ad tot mala reponentem, quam κύριε ἐλέησον; & ad populum, ἵνα τί κάλαμον συντετριμμένον προσεπικλᾶτε, *quid calamum contritum infringitis?* Memoratu non indignum est, quod hac occasione refert qui hoc tempore vivebat, Nicetas Choniates, sub Andron. lib. 2. num. 12. p. 378. nempe expilatis Sacellis Palatinis, sacrum illud vasculum, quo literæ ad Abgarum ipsius Christi Domini manu scriptæ, contineri dicebantur, furto ablatum periisse. Ad Andronicum redeo. Magna ei inerant vitia; habuit & suas virtutes; in pauperes misericors & liberalis; in quæstores & magistratus avaros & rapaces atrox & inexorabilis; in victu parcus & sobrius; in templa munificus; in D. Pauli epistolas ingenti amore ferebatur; curiosas de rebus Divinis disputationes prohibuit; viros eruditos summa humanitate tractavit, muneribus auxit, & prope solium suum collocari jussit; ut fatente Niceta, sævitiam si demas, quam a barbaris inter quos diu vixerat, hausisse videtur, de eo dici potest, non minimum inter Comnenos imperatores fuisse, quin nec ulli quicquam de palma fuisse concessurum. Eloquentia erat egregia, eruditione singulari, rerum etiam theologicarum peritissimus. Testis est prolixus, quem imperante adhuc patruo suo Johanne Comneno, scripsit *dialogus contra Judæos*. Cujus argumentum in operis initio ipse exponit his verbis,

Ἡ δογματικὴ τῶνδε τῶν λόγων χάρις,
Τὴν Ἑβραϊκὴν ἐξελέγχουσα πλάνην,
Τὰς εὐσεβεῖς δείκνυσι τοῖς πιστοῖς τρίβους·
Ἔγραψα δ' αὐτὴν ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ἐκ πόθου,
Ἀδελφόπαις Ἄνακτος Αὐσόνων γένος
ΚΟΜΝΗΝΟΦΥΤΟΥΣ, ἐκ Σεβαστοκράτορος
Εἰς γῆν προσαχθείς, καὶ γλυκὺ βλέψας φάος.

Dogmatica horum sermonum gratia
Hebræorum refutans errorem
Pias fidelibus demonstrat semitas &c.

Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta ordinem Lambecianum 255. Nesselianum 108. Hunc codicem antiquum & optimæ notæ, folia 138. continentem, ex Chio insula allatum, redemit Johannes Sambucus Cæsareus medicus & Historicus, qui nota primæ paginæ apposita testatum fecit, sibi videri hunc codicem esse autographum, propria ipsius Andronici manu exaratum. Dialogum hunc Latine vertit Johan. Livineius, & in 64. capita divisit. Versionem Livincianam Auctuario suo inseruit P. Stevartius *Ingolst.* 1616. 4°. a pag. 263. usque ad p. 405 [a]. De hoc opere vide quæ habet Cl. Lambecius Comment. lib. 5. p. 169. Hunc dialogum nescio, quo lapsu nisi forsan ejusdem & nominis & dignitatis sono deceptus, Andronico Palæologo Imp. anno 1332. defuncto, tribuit Whartonus heu! quondam noster, Append. ad Andronicum. Sed constat Johan. Livineium, ipsum in errorem perduxisse, dum in præfatione versionis suæ asserit hunc dialogum anno 1327. compositum & editum fuisse. Eundem pene errorem erravit Miræus Auct. cap. 412. p. 256. & cum Miræo suo Cas. Oudinus Supplem. p. 593.

RADULPHUS DE DICETO, gente Anglus, ecclesiæ D. Pauli Londinensis decanus, crebris in exteras regiones peregrinationibus insignis, nec doctrina minus illustris, claruit anno 1183. Exstant *abbreviationes Chronicorum ab initio Mundi usque ad annum* 1198 [b]. (quamvis pars prior a condito mundo asque ad Gregorium M. papam, cum nonnisi vulgaria & e trivio petita contineret, in editis non compareat) & *imagines Historiarum ab anno* 1148. *ad annum* 1200. inter Scriptores 10. Anglicos a Twisdeno edit. *Londini* 1652. Ejusdem, ut & Johannis Lugdunensis archiepiscopi, *epistolæ* exstant MSS. in bibliotheca Cottoniana sub Faustina, A. 8. n. 25. 1183.

Præter opera ejus quæ supra recensuimus, scripsit *historiam compendiosam* de regibus Britonum a Bruto ad Cadwalladrum istius gentis ultimum, qui mortuus est anno 1189. Hanc edidit Tho. Galeus, Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 553. eique anonymum de partitione provinciæ in schieras, episcopatus, & regna, ex codice Arundeliano subjecit. Composuit etiam Radulphus indiculum *de successione archiepiscoporum Cantuariensium, & a quibus apostolicis pallia susceperunt*. Hunc ex membranis Lambethanis evulgavit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 87. sed in quo præter nudum nominum indiculum, nihil aliud continetur. Contexuit etiam *historiam de archiepiscopatibus & episcopatibus Angliæ* ab Augustini adventu ad annum 1199. In quibusdam episcopatibus ulterius protenditur. Verum additiones ab alia manu profectæ sunt, forsan Johannis Pyke, qui non unum Radulphi opus contraxit, vel interpolavit. Habetur hæc historia MS. bibliothecæ Norfolcianæ cod. 220. Ex quo historiam de

a Atque inde in Bibl. Patrum tom. 14. edit. *Colon.* & tom. 26. *Lugdun.* Habetur etiam in *Canis.* Antiq. Lection. Edit. nov. tom. 4. p. 261. b Exstant ab orbe condito ad ann. 1272. continuatæ, in bibl. Cotton. sub *Claudio* E. 3. n. 6. c Item sub *Tiberio* A. 9. n. 5. & sub *Claudio* E. 3. n. 1.

archiepiscopis Cantuariensibus a prima sedis fundatione ad annum 1200. notis suis illustratam edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 677. Reliqua de aliis sedibus insuper habuit, tum quod nihil eximium præbuerint, tum quod in historiis Radulphi editis verbatim fere suis quæque locis sint reperta. Vide Præfat. num. 23. p. 28. ubi etiam de aliis chronicis & historiis Radulpho nostro in eodem codice Norfolciano adscriptis, accurate agit. Quin & opus integrum apud se MS. exstare testis est alibi idem Whartonus de Decan. Londinens. p. 205. In indiculo librorum bibliothecæ ædis Paulinæ anno 1458. facto, exstabat *postilla* Radulphi de Diceto, *super Ecclesiasticum*, & *super librum Sapientiæ*. An vero supersit hodie, non didici [a]. Alia 13. Radulphi *opuscula*, partim historica, partim theologica enumerat Baleus, quæ quidem in lucem nondum prodierunt.

1184. PANDULPHUS, patria Pisanus, dignitate Cardinalis, claruit circa ann. 1184. Scripsit *vitam Gelasii 2. summi pontificis*, quam notis illustratam edidit Constantinus Cajetanus *Romæ* 1638. 4°. *Vitas* etiam *pontificum*, seu potius additiones ad Chronica Damasi papæ scripsisse dicitur.

1184. ANONYMUS *historiæ Selbiensis* autor, monachus Selbiensis, claruit an. 1184. Juvenis adhuc, vicesimo secundo ætatis anno, ex Prioris, cæterorumque seniorum relatione, scripsit *historiam monasterii Selbiensis in Anglia*, a prima ejus fundatione anno 1069. usque ad annum 1184. quam primus in lucem protraxit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 1. p. 594.

1185. [b] JOHANNES PHOCAS, Creta oriundus, Matthæi postea in Patmo insula μονάζοντος filius, presbyter uxoratus, unicum ex uxore filium suscepit: sese aliquando sub Manuele Comneno Imp. militasse ipse testatur. Tandem monachus factus, Hierosolymam adiit, & loca sancta invisit anno 1185. Domum redux, omnia quæ observaverat, breviter & accurate literis mandavit. Exstat *compendiaria descriptio locorum ab urbe Antiochia usque ad Hierosolymam, nec non Syriæ & Phœniciæ*, a Leone Allatio Gr. Lat. edita Symmict. part. 1. p. 1. *Colon.* 1653. 8° [c].

1185. ANONYMUS *Græcus chronologiæ Constantinopolitanæ* autor, claruit anno 1185. Contexuit *chronologiam Imperatorum Constantinopolitanorum* a Constantino M. usque ad Andronici Comneni exitum, qui anno 1185. a furibunda plebe occisus est. Incipit, ὁ μέγας Κωνςαντῖνος ἐβασίλευσεν ἔτη λϛ΄. &c. Desinit, Ἀνδρόνικος ἔτη γ΄. Exstat MS. biblioth. Vind. Cod. Med. 20. num. 6. loco quidem non suo, fol. 4. Vide Nessel. Catal. part. 3. p. 32.

[d] BALDUINUS, gente Anglus, pa- 1185.
tria Devonius, domo Exoniensis, tenuis conditionis parentibus natus, primo ludimagistrum egit, mox archidiaconus factus; verum deserto hoc munere ad Cistercienses se contulit, creatus inde abbas Fordensis; anno 1181. Wigorniensis episcopus renunciatur; post triennium, vacante jam sede Cantuariensi, & de electione contendentibus, hinc monachis, illinc episcopis suffraganeis, tandem communi suffragio, consentiente etiam rege, Balduinus electus est, & 14. Kal. Junii anno 1185. in sede archiepiscopali collocatus; adeo ut tum tempore, tum successionis ordine errat Oudinus *, qui ipsum ab anno 1171. Thomæ (* Supplem. p. 453.) Becketo in sede Cantuariensi successisse scribit [e]; Thomas enim Richardum Priorem Dovorensem successorem habuit. Monachi etsi Balduini electioni assensum dederant, in ea nihilominus neutiquam acquieverunt, quin ex collegio Canonicorum sæcularium Hackintonæ ab archiepiscopo fundando occasionem captantes, (qua de re videndi Antiquitatum Britannicarum autor p. 142. Godwinus de Præsul. Angliæ p. 115. præcipue Gervasius Dorobern. in Act. Pontif. Cant. col. 1676. & Tract. Pecul. de Discord. inter Monach. Cant. p. 1303.) perpetuum ipsi negotium facessere non destiterunt. Anno 1190. Richardus I. exercitum in Palæstinam ducens, Balduinum secum detulit, ubi anno 1191. saltem sequenti in obsidione Ptolemaidis diem clausit extremum; ingenio adeo miti, blandisque moribus, ut etiam lenitas ipsi vitio verteretur, & Urbanus papa hunc in modum ei scripsisse dicitur, *monacho ferventissimo*, *abbati calido*, *episcopo tepido*, *archiepiscopo remisso*.

SCRIPTA.

Tractatus 16. de diversis argumentis, viz. *De dilectione Dei*, *De duplici Resurrectione*, *De requie*, *De efficacia divini Eloquii*, *De salutatione angelica*, &c.

a Hanc *Postillam* memorat etiam *Leland.* Collect. tom. 3. p. 48. Ejusdem *Historia discordiæ* inter Reg. Henricum 2. & Thomam Archiep. Cantuar. exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* A. 22. n. 2. *Annales* Stephani Regis Angliæ exstant MS. in bibl. Colleg. S. Bened. Cantab. si fides habenda sit Pitseo. conf. *Nicholson.* Bibl. Hist. Angl. p. 77. Fragmentum etiam *Radulphi de Diceto* libri *Inquisitionum Manerior.* B. Pauli Londinens. memorat *Tho. Hearnius* in Rossi Historia p. 220. b Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1603. c Ex Allatii versione Lat. tom. 2. Act. Sanctorum Maii præmisit *Papebrochius.* d Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1611. e Secundus fuit a Tho. Becket, ut notat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 10. Archiepiscopatum tenuit ab an. 1184. ad 1190. conf. *Wharton.* Angl. Sacr. tom. 1. p. 112.

De

De commendatione Fidei.

De sacramento Altaris, ad Bartholomæum Exoniensem episcopum. Hæc omnia collegit edidítque Bertrand. Tissier Script. Biblioth. Cisterciens. tom. 5. anno 1662. Plura Balduini nostri opuscula MSS. delitescunt; longe plura a Baleo, Pitseo, & Carolo Vischio Biblioth. Cisterc. p. 31. memorantur [a].

1186. [b] URBANUS III. *Lambertus* antea dictus, natione Lombardus, patria Mediolanensis, ex gente Cribellorum, ex archiepiscopo Mediolanensi pontifex Romanus creatus anno 1185. die 26. Novembris, die 8. Decembr. coronatus. Anno 1186. cum Frederico Imp. de patrimonio Mathildis Comitissæ decertans, anathema ei intentavit, sed Veronensium precibus victus destitit. Eodem anno Henrico 2. Angliæ rege petente, Henrico filio Hiberniæ regnum confirmavit, & in confirmationis tesseram coronam de penna pavonis auro contextam dono ei misit. Obiit Ferrariæ anno 1187. die 20. Octobr. dolore ob res a Christianis in Oriente male gestas confectus. Exstant *epistolæ* 5. Concil. tom. 10. p. 1742 [c].

1187. GREGORIUS VIII. *Albertus* prius appellatus, patria Beneventanus ecclesiæ Romanæ presbyter Cardinalis titulo S. Laurentii, & cancellarius. Anno 1172. ab Alexandro 3. ad Henricum Angliæ regem legatus, de Becketi nece inquisivit, & celebrato apud Abrincas in Normannia concilio plurimos canones ecclesiasticos sancivit. Anno 1187. pontifex Romanus creatus est die 21. Oct. die 25. consecratus. Plenariam statim peccatorum remissionem promisit, & quinquennale jejunium indixit pro recuperanda terra sancta a Saracenis nuper Christianis erepta. Obiit Pisis eodem anno, die 17. Decembr. Exstant *epistolæ* 3. Concil. tom. 10. p. 1748 [d].

1187. CLEMENS III. *Paulinus* antea dictus, patria Romanus, Cardinalis, & episcopus Prænestinus, pontifex Romanus creatus est Pisis anno 1187. die 19. Decembr. inauguratus ibidem anno sequente die 6. Januarii. Eodem anno petente Willelmo Scotorum rege ecclesiam Scoticam archiepiscopi Eboracensis ditione exemit, & soli sedi apostolicæ deinceps subjici jussit. Obiit an. 1191. die 5. Aprilis. Exstant *epistolæ* 7 [e]. Concil. tom. 10. p. 1753.

WILHELMUS STEPHANIDES, 1190.
vulgo *Fitz-Stephens*, natione Anglus, domo Londinensis, parentibus nobilitate Normannica claris oriundus, claruit anno 1190. Studia sua tum in Anglia tum in Gallia strenue & feliciter promovebat, monachus postea Cantuariensis factus. Thomæ archiepiscopo suo in exilio constanter adhæsit, impense coluit. Condidit *opus de vita & passione & miraculis Thomæ Cantuariensis*, gentilis sui, quod magnam partem habetur in Quadrilogo, ipsius Thomæ epistolis præfixo [f]. Composuit etiam stilo non ineleganti *descriptionem nobilissimæ civitatis Londoniæ*, in qua ipse natus erat. Hanc descriptionis suæ civitatis Londinensis, quam patrio sermone adornavit, calci attexuit Johan. Stovius nostras p. 704 [g].

NEOPHYTUS, presbyter Græcus, 1190.
monachus, & inclusus; claruit anno 1190. Exstat Gr. Lat. *liber de calamitatibus Cypri ab Anglis anno 1191. captæ*, a Coterlerio editus Monument. Eccles. Gr. tom. 2. p. 457 [h].

AUTOR anonymus *chronici Rhemensis*, 1190.
claruit circa annum 1190. Scripsit *breve chronicon Rhemense* a Christo nato ad annum 1190. Habetur apud Labbeum Biblioth. Nov. tom. 1. p. 358.

ELIAS DE COXIDA, quippe Coxi- 1190.
da territorii Furnensis in Flandria oppido oriundus, monachus Cisterciensis, & cœnobii Dunensis abbas; claruit anno 1190. Eloquentia & autoritate sua plurimum apud Leopoldum Austriæ Ducem poterat; adeo ut eo mediante, plus vero pollente pecunia Anglicana, immenso nempe redemptionis pretio, Richardus Angliæ rex custodia liberatus fuerit. Obiit Elias die 16. Augusti anno 1203. Exstant *sermones* 2. satis

a *Sermones* exstant MSS. in bibl. Claræ Vallensis & Colbertina, inter quos habentur 3. adhuc inediti, vid. *Oudin.* tom. 2. p. 1611. *Epistolas* nec non alios Tractatus memorat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 10. & 120. *b* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 119. 123. *c* *Bulla* quædam occurrit tom. 1. Anecdor. Marteneor. p 627. *Epistola* una ibid. tom. 3. p. 911. *Privilegium* concessum Henrico 2. *ad Hiberniam subjiciendam* habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* E. 8. n. 24. *d* *Quarta* exstat in Baluzii Miscell. tom. 5. p. 167. *Epistolæ* quædam exstant MSS. inter Alexandri 3. Epistolas in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 13. n. 4. *e* Exstat MS. *Epistola* una in bibl. Cott. sub *Faustina* B 1 n. 20. *Bulla* ad Henricum Bituricensem Archiepisc habetur ap. *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 631. *Decreta* plura in pervetusto Cod. MS Lugdunæo Carmelitano, 3. libris distincto evolvisse se testatur *Ludov. Jacobus* in Bibl. Pontificia p 48. *f* Exstat MS. in bibl. Vatican. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1518. Exstat MS. etiam in bibl. Cotton. sub *Julio* A. 11. n. 7. ubi potius *Johanni Carnotensi* tribuendum est. Prodiit denuo inter Histor. Anglic. Scriptores a Jos. Sparke edit *Lond.* 1723. fol. *g* Hanc etiam *Tho. Hearnius* e codice MS vetusto in bibl. Bodl. edidit ad calcem vol. 8 Itinerarii Jo. Lelandi *Oxon.* 1712. Ex quo edidit, aliud Exemplar perantiquum una cum ejusdem Autoris *Vita Thomæ Becket*, vidit idem *Hearnius* inter Cod. MSS. Edv. Lhuydii Musæi Ashmol. nuper custodis. *h* Neophyti *Catenæ* in Cantica, & in Ecclesiasten MS. Græce, in bibl Bavarica, *Prologi & catenæ* in Cantica Canticorum Gr Paris. in bibl. Collegii Soc. Jesu; *Elucidationis* brevis in Apocalypsim Gr. in bibl. Colbertina meminit *Le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 876.

Sæc. XII. ab an. MC. prolixi, in generali Cistercienſium capitulo habiti, viz. in illud; *Rectorem te conſtituerunt, noli extolli:* & in illud *Johan.* 14. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit*, &c. quos extulit Carolus Viſchius Biblioth. Ciſterc. p. 90. Plures ejuſdem *conciones* olim in Dunenſi bibliotheca ſervabantur, quæ modo exciderunt.

1191. [a] CÆLESTINUS III. *Hyacinthus* antea dictus, natione Romanus, Petri Bobonis filius, ab anno 1126. eccleſiæ Romanæ Cardinalis diaconus titulo S. Mariæ in Coſmedin. Anno 1158. ab Hadriano 3. ad Fredericum Imp. miſſus, in itinere captus, & in carcerem conjectus eſt, mox tamen liberatus. Anno 1177. ab Alexandro 3. legatus, Fredericum, ejuſque magnates excommunicatione abſolvit. Anno 1191. die 12. April. pontifex electus eſt, die 14. ordinatus. Eodem anno Henrico Germaniæ regi Romam advenienti coronam imperialem impoſuit, & impoſitam calcibus incuſſis ſtatim dejecit; eo ritu ſignificans, inquit Baronius *, quod ipſe poteſtatem ejiciendi eum ab imperio haberet, ſi ille demeruerit. Eodem inſuper anno Adelfonſum Gallæciæ regem ob illicitum matrimonium cum toto regno excommunicavit; quin & Johannem Moretonii Comitem, Richardi regis fratrem, res novas in Anglia molitum anathemate percuſſit. Anno 1193. Leopoldum Auſtriæ Ducem ob captum Richardum Angliæ regem diris devovit, ſententiamque biennio poſt renovavit, quo quidem tempore Henricum etiam imperatorem eidem anathemati innodavit. Obiit anno 1198. die 8. Januarii. Exſtant *epiſtolæ* 17. Concil. tom. 10. p. 1768. *Epiſtola* unica apud Baluzium Miſcellan. tom. 2. p. 241 [b].

* Ad an. 1191.

1192. [c] STEPHANUS, natione Gallus, patria Aurelianenſis, natus eſt anno 1135. feliciter emenſo humaniorum literarum curriculo, ad theologiæ juriſque civilis ſtudium animum appulit: anno circiter 1165. Aureliæ in monaſterio S. Everſii factus eſt canonicus regularis, & poſt Roberti mortem ejuſdem cœnobii abbas, viris quibuſcunque celeberrimis, apprime charus. Anno 1177. ad monaſterii S. Genovefæ Pariſienſis regimen aſcitus eſt, quo in loco privatas inſtituit ſcholas, in quibus ſacris ordinibus olim initiandi, literis ſimul ac religione imbuerentur. Anno 1190. Philippo Auguſto expeditionem in terram ſanctam ſuſcipiente Gulielmus archiepiſcopus Rhemenſis, cui regni gubernacula rex tradiderat, Stephanum noſtrum in curæ partem vocavit, eumque mox Romam legatum ad pontificem miſit. Anno 1192. epiſcopus Tornacenſis factus eſt, a Gulielmo Rhemenſi conſecratus, renitente quidem clero, nec bene ferente Cæleſtino papa. Exacto non ſine magnæ diligentiæ & fidelitatis laude in hoc munere decennio, fractis viribus, & ætate gravis, obiit vir ſanctiſſimus Septembris 9. anno 1200 [d]. ætatis 68. Sæc. XII. ab an. MC.

SCRIPTA.

Epiſtolæ ab anno circiter 1163. uſque ad obitum ſcriptæ 238. Primus eruit J. B. Maſſonus Papyrii frater, &, una cum epiſtolis Gerberti & Johan. Sariſburienſis, edidit *Pariſ.* 1611. 4°. Has nuper recenſuit, & additis circiter 40. hactenus ineditis aſteriſco notatis in lucem iterum emiſit, notis illuſtravit, præmiſſa etiam autoris vita, Claudius du Molunet canonicus regularis *Pariſ.* 1682. 8°.

Sermones 31. in diebus feſtis utplurimum habiti, exſtant MSS. in bibliotheca Tornacenſi S. Genovefæ, alibique. Hos conſulto ſuppreſſit Molinetus, ita enim, inquit, inſipidi ac ſimplices, ne dicam pueriles, interdum apparent, ut luce publica nequaquam digni viſi ſint; quippe qui nec eruditas S. Patrum homilias, nec eorum in exponenda S. ſcriptura lucem & felicitatem, nec gravem illam moralem doctrinam puriſſimis eloquentiæ coloribus perpolitam redoleant. Plura habet in Præfat. ubi ſpecimina exhibet, & epiſtolarum calci ſermonem 1. in ſynodo habitum ſubnectit, cui reliquorum elenchum ſubtexuit.

Decretum, ſive potius *Comment. in decretum Gratiani*, habetur MS. ſpiſſo ſatis volumine in bibliotheca S. Victoris Pariſienſis. Verum cum hæc commentaria prolixiora ſint, nec niſi trita nimium & vulgaria continent, omittenda duxit Molinetus, contentus ſolummodo ſpeciminis cauſa Procemium lectori exhibere.

GEORGIUS XIPHILINUS, ex magno ſceuophylace poſt Doſithei exauto- 1193.
rationem patriarcha Conſtantinopolitanus

a Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 119. & 123. b *Privilegium* pro Monaſterio Morbacenſi, una cum *bullis* 3. habetur ap. Edm. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 633, 652. 659. ſeq. *Bulla reſponſoria* ad Epiſc. Belluacenſem pro Richardo Rege Angliæ exſtat MS in bibl. Cotton. ſub *Vitellio* D. 14. n. 10. *Privilegium* datum Eccleſ. Eboracenſi *de juribus* &c. dictam Eccleſiam contingentibus ex MS. Cott. ſub *Vitellio* A. 2. n. 31. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. vol. 1. p. 503. Habentur etiam *ibid* p. 494. ſeq. *Privilegium* Eccleſ. Cantuar. datum, & *epiſtola* decretalis, qua Scoticanam Eccleſiam Apoſtolicæ ſedi ſubjicit. *Epiſtola*, quam ediderat Baluzius, una cum *altera* ad Canonicos Urgellenſes habetur ap. Aguirrium tom. 3. p. 400 *Conſtitutiones* 3. occurrunt ap. Cherubinum tom. 1. p. 77. de aliis ineditis vid. *Ludov. Jacobum* Bibl. Pontific. p. 41. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 870. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1646. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 166. d An. 1203. ut notant *Oudin.* & *Du Pin.* ubi ſupra.

creatus

Sæc. XII. ab an. MC. creatus anno 1193. Obiit an. 1199. Exſtat Gr. Lat. *decretum de juribus Territoriorum in Jure Græc. Rom.* lib. 1. p. 283. duo ejuſdem ſynodalia ſancita *de Stauropegiis* ſe legiſſe teſtatur Leo Allatius de Georgiis & eorum ſcriptis, p. 342.

1193. DEMETRIUS TORNICIUS, natione Græcus, quis cujaſve fuerit mihi hactenus eſt incompertum; claruit hoc circiter tempore circa annum 1193. Scripſit ex perſona Iſaaci Imp. *ad epiſcopum quendam de proceſſione Spiritus S. librum*, qui in regis Galliæ bibliotheca habetur. Ejus meminit, & principium apponit Leo Allatius de Conſenſu lib. 2. c. 13. §. 4.

1194. JOHANNES, epiſcopus Lyddenſis; claruit anno 1194. Exſtat *epiſtola* ejus *ad Michaelem patriarcham Hieroſolymitanum electum* apud Baluzium Miſcellan. tom. 2. p. 242.

1195. [a] JOHANNES WALLINGFORD, natione Anglus, prope viculum qui *Stodham* dicitur, ex mediocri proſapia oriundus, *Magiſter Johannes de cella* dictus. Juvenis adhuc, in academia Pariſienſi prima ſtudiorum tyrocinia poſuit, ubi & magiſtri gradum adeptus eſt. Aſſumpto religionis habitu, ut loqui amant pontificii, ad prioratum Wallingfordienſem vocatur. Tandem mortuo Guarino, anno 1195. cœnobii S. Albani abbas factus eſt. Ubi poſtquam monaſterii ſui gubernacula 19. annos tenuiſſet, obiit anno 1214. Plura de eo, ejuſque vita, morte, rebuſque geſtis, plena manu tibi dabit Matthæus Paris in vitis abbatum S. Albani p. 103. Exſtat ſub ejus nomine *chronicon* ab anno 449. quod alius, quem Rodulphum Wendover fuiſſe conjicit Cl. editor, ad annum 42. Henrici 3. continuavit. Hoc chronicon ex codice Cottoniano, ad annum uſque 1035. edidit Tho. Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 525. An ulterius progreſſus ſit Johannes noſter, non indicat [b].

1195. GULIELMUS, *Parvus* cognomento dictus, natione Anglus, patria Eboracenſis, Bridlingtonæ natus anno 1136. Poſt peractam domeſticæ educationis curam, ad monaſterium Neuburgenſe prope ſylvam Cuculinam (inde *Neuburgenſis* ſeu *Neubrigenſis* dictus) a parentibus mittitur, ut religionis ſimul ac eruditionis elementa inde Sæc. XII. ab an. MC.
hauriret; atque ita canonicus regularis ordinis Auguſtiniani in eodem cœnobio factus eſt. Claruit anno 1195. Obiit, ut volunt nonnulli, anno 1208. ætatis 72. Stylus eſt Gulielmo ſatis Latinus, ſatis nitidus, longe purior quam quo ſcriptores noſtri coætanei uti ſolebant. Ad hiſtoriæ ejus fidem non parum facit, quod quæ tradit, aut ipſe ſuis vidit oculis, aut a viris fide dignis accepit. Scripſit *de rebus Anglicis ſui temporis libros* 5. ab anno 1066. uſque ad annum 1197 [c]. Prodiit *hiſtoria* iſta *Antverp.* 1567. 8°. *Heidelberg.* 1587. multis vero periodis, & integris 11. capitulis auctior, optimiſque Johannis Picardi notis illuſtrata *Pariſ.* 1610. 8° [d].

[e] NICOLAUS, Methonenſis in Macedonia epiſcopus, claruit circa annum 1196. 1196.
Scripſit *theologiam de S. Trinitate.* Ex quo opere fragmentum habetur biblioth. Vindob. Cod. Theol. num. 1. p. 1. Incipit hoc modo, *Τίς ὅλως ἀνάσχοιτο τῶν ἐν Χριστιανοῖς πλανώντων ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος δύο εἰσάγειν αἴτια* &c. Dubium eſt an idem ſit hic Nicolaus cum Nicolao Methonenſi, quem ſupra ad annum 1090. retulimus. Plures fuiſſe qui ſub hoc nomine latent ſcriptores, admodum probabile videtur L. Allatio de Conſenſ. lib. 2. cap. 10. §. 2. adeoque tractatum tertium *de proceſſione Spiritus S.* qui ſub Nicolai Methonenſis nomine circumfertur, Nicolao cuidam juniori, qui poſt Nicephori Blemydæ ætatem vixerit, adſcribendum cenſet. Uter fuit Nicolaus noſter, primus an ſecundus, an tertius ab utroque diverſus, non liquet. Certe cum Cl. Lambecius noſtrum ad hunc annum referat, temere loco ſuo non amovendum cenſeo, donec certiora edocti fuerimus [f].

ALEXANDER, cœnobii S. Bartholomæi de Carpineto in Italia monachus, claruit anno 1196. Efflagitantibus id fratribus ſuis monachis, condidit monaſterii ſui *chronicon libris* 6. iiſque collectanea de ejuſdem fundatione & dotatione ſubjecit. Exſtat hoc opus ex membranaceo codice monaſterii Caſæ Novæ primum in lucem editum a Ferd. Ughel. Ital. Sacr. tom. 6. p. 1231. 1196.

a Conſ. *Oudin.* tom. 3. p. 180. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 448. b Hoc *Chronicon* ad alium ejuſdem nominis, qui an. 1231. monaſticam vitam amplexus eſt, ſpectare opinatur *Oudin.* tom. 2. p. 837. Hujuſce Jo. de Wallingford *Fragmenta* quædam Aſtronomica, cum aliis ad computum Eccleſiaſt. ſpectantibus, nec non alia opuſcula exſtant MSS. in bibl. Cotton. ſub *Julio* D. 7. n. 1. 12. 16. 18. c Habetur MS. in bibl. Cotton. ſub *Veſpaſiano* B. 6. n. 6. d Noviſſime uberrimis additionibus locupletata a Tho. Hearne *Oxon.* 1719. 8vo. 3. vol. qui etiam 3. *homilias* Gulielmi antea ineditas adjunxit. Scripſit etiam Gulielmus expoſitionem *in Cantica Canticorum*, teſte *Lelando* Collect. tom. 3. p. 19. e Conſ. *Oudin.* tom. 2. ſæc 11. p. 854. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 12. vol. 10. p. 294. f *Nicolai* hujus *animadverſiones* in Procli Theologiam habentur MSS. in bibl. Bavarica. Vidit etiam *Monſfaucon.* in bibl. Ambroſiana Mediolanenſ. ut nos docet *Diar. Italic.* p. 14.

Sæc. XII. ab an. MC. 1198. JOHANNES BROMPTON, natione Anglus, monachus Cisterciensis, deinde cœnobii Jornallensis (rectius Jorvallensis) in agro Eboracensi abbas; claruisse videtur circa annum 1198. (si modo is autor fuerit chronici, & non id in usum solummodo monasterii aliunde describi fecerit, quod non contemnenda conjectura opinatur Cl. Seldenus *). Exstat sub illius nomine *chronicon ab anno 588. ad annum* 1198. inter 10. Scriptores Anglicos, p. 725.

*Differt. 10. Scriptor. præmiss. p. 38.

1198. [a] SYLVESTER GYRALDUS, *Cambrensis* a patria, *Barrius* a patre dictus, ortu utpote Cambro-Britannus, in australi Cambriæ parte, maritimisque Demetiæ finibus, non longe a Pembrochiæ urbe in castello de Mainarpu illustri genere natus, Willelmi de Barri, & Angarethæ, Resi principis Sudwalliæ neptis, filius. Adultus factus, a Davide avunculo, episcopo Menevensi, archidiaconus Brechiniensis creatus est: & ad peregrinandum se conferens, in academia Parisiensi literarum studia exoluit; atque integro triennio theologiam in Anglorum collegio prælegit. Domum reversus in Henrici 2. regis aula plurimum valuit. Anno 1185. Johanni Moretonii Comiti, Henrici filio, in Hiberniam exercitum ducenti comes datus est: & ab eo episcopatibus Wexfordiensi & Lochelienfi donatus, utrumque recusavit. Johanne sub anni exitum in Angliam redeunte, ipse aliquamdiu in Hibernia moratus est, ut gentis & rerum gestarum monumenta undique conquireret, regnique topographiam delinearet. Anno sequente in Walliam transfretavit; ibique per aliquot annos delitescens, historiæ suæ condendæ & elimandæ summo studio incubuit. Re ad umbilicum perducta, Oxonium perrexit, & contracto ingenti doctorum, scholarium, oppidanorumque cœtu historiam suam integro triduo recitavit. Lectione finita auditores convivio excepit. Postea Baldwino archiepiscopo Cantuariensi in loca sancta eunti itineris socium se adjecit. Anno 1198. episcopus Menevensis electus, mota de sede controversia, Romam anno 1200. petiit, judicem pontificem sortiturus; ubi cum exoleta dudum jura metropolitica sedi Menevensi postliminio reddi postularet, Huberti archiepiscopi Cantuariensi potentia rejectus est, & episcopali munere penitus submotus. Vixit ultra septuagesimum ætatis annum: quo vero anno obierit, non liquet. Sæc. XII. ab an. MC.

SCRIPTA.

Topographia Hiberniæ, seu *de mirabilibus Hiberniæ liber* [b].

Expugnatio Hiberniæ, seu *historia Vaticinalis de expugnata ab Anglis Hibernia*, cujus duplicem editionem adornavit Gyraldus, ac posteriorem Johanni regi dicavit [c].

Itinerarium Cambriæ libris 2. comprehensum.

Descriptio Cambriæ ad Stephanum archiepiscopum Cantuariensem. Bina ista opuscula cum notis simul edidit David Powellus *Lond.* 1585. 8° [d].

Prodierunt omnia isthæc opera inter historicos Anglic. Normannicos, *Francofurt.* 1602. fol. p. 692.

Epistola ad Gulielmum Verum Herefordensem episcopum brevis, ab Usserio edita est in Hibernic. Epist. Sylloge p. 114.

Gemma ecclesiastica exstat MS. in bibliotheca Lambethana & in illius calce epistola, quæ & vitæ & scriptorum suorum rationem reddit, digna certe quæ lucem videret.

Dialogus de ecclesia Menevensi.

Dialogus duorum, mutuique sermonis inter quærentem & solventem libris 7. uterque dialogus habetur MS. in collegio S. Benedicti Cantab. vol. 99. num. 3, 4.

Distinctionum libri 4. in quibus mirifice insectatur vitam & mores monachorum ibid. MS. sub Tiberio B. 13. n. 1.

Distinctiones sex, in quibus tractatur de moribus Wallorum, & jure Menevensis ecclesiæ, cum variis ejus laboribus initis in hac parte contra ecclesiam Cantuariensem, ibid. MS. sub Domitiano A. 5. n. 6. idem, ut videtur, opus cum dialogo de ecclesia Menevensi, cujus supra fit mentio, saltem dialogus iste hujus operis pars est.

Speculum ecclesiæ, sive *de monasticis ordinibus & ecclesiasticis religionibus variis, distinctionum libri* 4. in bibliotheca Cotto-

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1631. seq. b Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Faustina* C. 4. c Editio prima Ricardo Pictaviensium Comiti (postea Angliæ regi) dicata habetur in bibl. Lambethana. Tres complectitur libros. *Prologum libri tertii* exhibuit Usserius in Hibernic. Epist. Sylloge p. 115. *Expugnatio Hiberniæ*, *Topographia*, *Descriptio mundi* cum ejusdem ad varios *epistolis* habentur MSS. in bibl Cotton. sub *Cleopatra* D. 5. d Duplicem editionem hujus quoque operis adornasse, Gyraldum primamque Hugoni Lincolniensi dicasse notat Whartonus Angl. sacr. tom. 2. præfat. p. 22. *Itinerarium & Descriptio Cambriæ* exstant MSS. in bibl. Cott. sub *Domitiano* A. 1. n. 7. *Topographia Cambriæ* ad Robert. Archiepisc. Cantuar. ibid. sub *Vitellio* C. 10. n. 1. *Descriptio Cambriæ* ad Humbertum Archiepisc. Cantuar. ibid. sub *Nerone* D. 8. n. 8. & sub *Vitellio* E. 5. n. 1.

 niana ſub Tiberio B. 13. In hoc opere monachos acerrime perſequitur, eorumque mores parum honeſtos, fraudes, & inſcitiam mordaci ſale perfricuit. Certe monachos, ignavum & luxurioſum hominum genus odio pluſquam Vatiniano habuit Gyraldus, & data quavis occaſione falſe perſtringit; ut hanc Litaniam ſæpius ipſe repetiverit ſæpius aliis commendaverit, *a monachorum malitia libera nos, Domine*. Ex hoc opere; nempe *diſtinctione* 2. c. 23, 24. vitam Hugonis Nonant epiſcopi Coventrenſis & Lichfildenſis decerpſit & ſeparatim edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 349. Exſtant etiam Gyraldi noſtri *de vita Galfredi, Eboracenſis archiepiſcopi, libri* 2. qui in codice MS. ſine autoris nomine habentur; *Legenda S. Remigii*, ſeu *de vitis S. Remigii & epiſcoporum Lincolnienſium illi ſuccedentium*; *Epiſtola* ad Stephanum Langtonum Cant. Archiep. *de abdicatione archiepiſcopatus non facienda*; *de libris a ſe ſcriptis epiſtola* ad capitulum Herefordienſe; *de deſcriptione Walliæ liber ſecundus*; *retractationes de libris propriis*; *de rebus a ſe geſtis libri tres* [a]; *de jure & ſtatu Menevenſis eccleſiæ diſtinctiones* ſeu *dialogi* 7. Plurimas ſententias & verborum floſculos otioſos in hoc opere ſe reſecuiſſe agnoſcit editor. *Vita S. Davidis archiepiſcopi Menevenſis* [b]. Hæc omnia collegit, & ex variis codicibus MSS. luce publica donavit idem vir clariſſimus, & in evolvendis, conquirendiſque ſacris patriæ ſuæ monumentis ſtupendæ plane diligentiæ ibid. p. 373. Poſt hæc in præfatione enumerata, operum Gyraldi ineditorum, quæ propriis oculis luſtravit, catalogum contexuit. Nos de iis ſummatim agemus. Sunt autem *legenda S. Æthelberti* Orientalium Saxonum regis. Habetur in codice Cottoniano ſub Vitellio E. 7. *Walliæ mappa* ſeu *tabula chorographica* in fronte codicis Weſtmonaſt. minio depicta. *Gemma eccleſiaſtica*; prima pars agit *de Sacramentis magis neceſſariis*, ſecunda *de clericali boneſtate & continentia*; exſtat in Cod. Lambethano. *Carmen de miſeriis conditionis humanæ* ibid. Liber *carminum & epigrammatum* [c] ibid. & in Cottoniano ſub Vitellio E. 5. *Speculum eccleſiæ*, de quo ſupra, præmiſſa prolixa ad Stephanum Cantuarienſem archiepiſcopum de literaturæ defectu *epiſtola*; tres priores operis partes in recenſendis & inſectandis monachorum nequitiis abſolvuntur; quarta de ſtatu, inſtitutione, honore &c. ſedis Romanæ, aliarumque ſedium patriarchalium, & de munere paſtorali & epiſcopali agit; *Symbolum electorum*, ſeu *epiſtolæ variæ* a ſemetipſo collectæ, & tractatus alii; nempe de ſacræ ſcripturæ præſtantia & dignitate, ad Walterum Mapes Archidiac. Oxon. & quædam alia. *De principis inſtructione diſtinctiones tres*, opus prolixum, lectuque dignum; aſſervatur in codice Cottoniano ſub Julio B. 13. num. 2. Prologi librorum a ſemetipſo ſcriptorum, in unum volumen opera ſua congeſti, in biblioth. collegii SS. Trinitatis apud Cantabrigienſes habentur.

[d] ROGERUS DE HOVEDEN, natione Anglus, patria Eboracenſis, illuſtri familia ortus, Henrici 2. Angliæ regis domeſticus, poſtea primarius theologiæ profeſſor in academia Oxonienſi; claruit anno 1198. Scripſit *annalium Anglicanorum libros* 2. ab anno 731. (quo deſiit Beda) uſque ad annum 1202 [e]. Prodierunt annales iſti a Cl. Savilio inter alios hiſtoricos Anglicos editi *Lond.* 1595. fol. dein recuſi *Francofurt.* 1601. fol. 1198.

[f] INNOCENTIUS III. *Lotharius* antea appellatus, natione Campanus, patria Anagninus, Traſimundi, Comitis Signini, & Clarinæ filius, prima juventute Lutetiam miſſus, magnam ex doctrina omnifaria gloriam comparavit. Domum reverſus, canonicus Anagninus factus eſt, & mox a Clemente 3. in Cardinalium album titulo SS. Sergii & Bacchi cooptatus. Anno 1198. die 8. Januarii pontifex Romanus electus eſt, die 22. Februarii conſecratus, annos natus 37. Eodem anno Philippi Galliæ regis filium ex Maria pellice ſuſceptum legitimum haberi decrevit: Philippum Sueviæ ducem, Henrici Imp. nuper defuncti fratrem, a principibus Germanis regem Romanorum electum excommunicavit, ut coronæ imperiali inidoneum redderet, principeſque Chriſtianos ad bellum Saracenis in Aſia, hæreticis in Europa inferendum, effuſis larga manu indulgentiis excitavit. Anno 1199. Metenſibus S. ſcripturæ in linguam vernaculam converſæ lectionem interdixit; Marcobaldum Siciliæ regem excommunicavit, & Philippo Suevo imperium apoſtolica autoritate abrogavit. An. 1203. Henricum Dandulum Venetorum ducem, Comites Flandriæ, Hannoniæ, S. Pauli, alioſque principes Chriſtianos, cum toto Cruce- 1198.

a Habentur MSS. una cum *Catalogo librorum a Giraldo compoſitorum* in bibl. Cotton. ſub *Domitiano* A. 1. n. 9. Denuo cum *Dialogo de Eccleſia Menevenſi*, aliiſque Ejuſdem opuſculis ibid. ſub *Vitellio* E. 5. n. 2. b Habetur una cum *vita Æthelberti regis* ibid. ſub *Vitellio* E. 7. n. 1 2. *Vita Æthelberti* occurrit in Actis Sanctor. tom. 5. Maii. 20. c *Epigrammata* 2. exhibuit Leland. Collect. tom. 2. p. 114. d Conſ. *Nicholſon*. Bibl. Hiſt. Anglic. p. 59. e MSS. in bibl. Cott. ſub *Othone* D. 4. n. 2. f Conſ. *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol. 11. p. 11. ſeq.

signatorum exercitu ob captam Jaderam anathemate percussit. Anno 1206. Johannem Angliæ regem ob defensa constanter jura regia, totumque pariter regnum excommunicavit. Anno 1208. crucem contra Albigenses ubique prædicari jussit. Anno 1209. Ottonem 4. quem ipse Philippo Suevo olim subrogarat, Romæ imperatorem inunxit, & mox eundem imperii jura tutantem anathemati innodavit. An. 1210. Galliæ, Angliæ, Boemiæ, Siciliæ, Lusitaniæ, & Poloniæ regibus, ni ecclesiæ confestim satisfacerent, idem intentavit fulmen. Anno 1211. Ottonem Imp. Petrum Aragoniæ, & Johannem Angliæ reges diris devovit, regnumque Galliæ interdicto subjecit. Anno 1213. Portugalliæ regem, principesque Germanos Ottoni Imp. adhærentes excommunicavit. Anno 1215. generale concilium Lateranense celebravit, in quo monstrosum Transubstantiationis figmentum inter fidei articulos reposuit, & principes quoscunque Christianos hæresi vitiatos, vel ecclesiæ Romanæ immorigeros dignitate sua deponendos esse decrevit. Eodem anno SS. Dominici & Francisci instituta monastica, ineptissimis quibusdam visionibus inescatus, confirmavit. Obiit Perusii anno 1216. die 16. Julii. Plura de eo dici poterant, homine quidem non inerudito, sed immodice superbo, ingentis animi, qui dominandi libidine totus pruriebat, in imperatores, reges, & principes quoscunque arrogantia plane intolerabili. Sufficit quod de eo habet Matthæus Paris ad annum 1213. p. 245. ubi de Johanne Angliæ rege verba faciens; *Noverat*, inquit, *& multiplici didicerat experientia, quod papa super omnes mortales ambitiosus erat & superbus, pecuniæque sititor insatiabilis, & ad omnia scelera pro præmiis datis vel promissis cereus & proclivis.*

OPERA.

Sermones de Tempore & Sanctis, per totum anni curriculum. Prodierunt *Colon.* 1578. 1606. fol.

De consecratione Pontificis sermones 4.

De eleemosyna liber.

De laude charitatis.

In septem Psalmos pœnitentiales commentaria. Prodierunt *Antverpiæ* 1551. *Venet.* 1578. *Colon.* 1578. fol.

De mysteriis Missæ libri 6. Exstant seorsim *Lipsiæ* 1534. *Antverp.* 1540.

De contemptu mundi, seu *miseria hominis libri* 3. Exstant *Antverp.* 1540. 12°. *Venet.* 1538. 16°. *Parif.* 1482. 1594. 12°. *Colon.* 1681.

Encomium in Christum & ejus matrem.

Precationes de passione Christi.

De Sanctorum veneratione libri 3.

Hymnus in Christum & ejus matrem.

Conciones parœneticæ 2. *ad concilium Lateranense.* Habentur Concil. tom. 11. p. 131.

Epistolarum libri 2. in quorum primo epistolæ sunt 557. in secundo 264. *Romæ* editi 1543.

Constitutionum decretalium libri 5. Exstant *Colon.* 1606. Prodierunt Innocentii opera hactenus enumerata *Colon.* 1575. 2. tom. fol.

Epistolarum libri 11 [a]. (cum præfixo autore anonymo coævo de gestis Innocentii papæ) quos Stephanus Baluzius in unum collegit, magnam partem primus edidit, reliquam emendavit, *Parif.* 1682. 2. tom. fol. Priores duos collectionis hujusce libros edidit Gulielmus Sirletus *Romæ* 1543. qui deinceps prodierunt *Colon.* 1575. *Venet.* 1578. & a Binio in suos Conciliorum tomos translati sunt. Selectiores *epistolas*, præsertim *historicas*, ex collegii Fuxensis codice emisit, notisque illustravit Paulus du May, in Burgundiæ curia consiliarius regius, *Parif.* 1625. 8°. Quatuor libros antea ineditos ex eodem codice evulgavit Franciscus Bosquetus *Tolosæ* 1635. Verum omnes omnium curas longe superavit diligentia Baluziana, cui hoc nomine, & ob alia in rem ecclesiasticam merita, gratiam ab omnibus eruditis reddi par est. Certe quantum ad historiam ecclesiasticam hujus temporis illustrandam, & ad jus canonicum excolendum conferunt Innocentii epistolæ, nemo non videt. Plurima hanc in rem specimina annotarunt doctissimi, & quibus multum plane debet respublica literaria, Actorum Lipsiensium editores anno 1682. p. 371.

Epistola pro ecclesia Albiensi, a Baluzio primum edita Miscellan. tom. 4. p. 467 [b].

[a] Exstant libri 16. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 22. & 624. [b] *Bulla* alia exstat ap. *Baluz.* Miscell. tom. 6. p 454. *Epistolæ* 2. ap. eundem in Append. ad Petri de Marca Diss. 3. n. 16. 17. *Bullæ & constitutiones* variæ inter Rymeri Fœdera tom. 1. p. 98—211. *Bullæ & epistolæ*, quam plurimæ ap. Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 512. *Epistolas*, quasdam *ad Hispaniam spectantes* exhibuit D'Aguirrius Conc. Hisp. tom. 3. p. 403. *Epistolas* 2. Dacherius Spicileg tom. 5. p. 573. & tom. 6. p 463. Edit. nov. tom. 3. p 577. seq. Ejusdem *sententia de subjectione Ecclesiæ Dolensis ad Turonensem*, una cum 2. *epistolis* ejusdem argumenti habetur ap. Martene Anecdotor. tom. 3. p. 949. seq. *Bulla* quædam ibid p. 1243. *Epistolam de appellatione de Germania ad curiam Romanam* exhibuit Jo. Petrus Ludewig. tom. 2. Reliquiar. MSS. p 201. *Alteram* ibid. p. 208. *Epistolam decretalem pro jure regis & regni Francorum* Goldastus tom. 2. de Monarchia imperii. *Aliam de canonizatione Guil. Bituricensis* Labbeus tom. 2. Bibl. nov. MSS. p. 390. *Epistolæ* 48. *super negotio Albigensium* ap. Andriam du Chesne tom. 5 p. 706. seq. *Ordinatio expeditionis pro recuperanda terra sancta* ibid. p. 749. seq. *Epistolæ* quædam ibid. p. 792. 794. 802. 804. vid. *Fabr.* Bibl med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 95. *Bullæ & constitutiones* quædam exstant MSS. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 14. n. 8. & sub *Cleopatra* E. 1. n. 20. seq.

In

Sæc. XII. ab an. MC. *In Magiſtrum ſententiarum commentaria, Opuſcula de eruditione principum, de ſacramento Baptiſmi, De clauſtro animæ, De purgatorio*, &c. recenſet Ludovicus Jacob Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 118. quæ in variis bibliothecis MSS. adhuc deliteſcere dicuntur.

1199. [a] JOHANNES CAMATERUS, ex diacono & chartulario patriarcha Conſtantinopolitanus; claruit anno 1199. quo datis ad Innocentium papam literis, mirari ſe dicebat, quomodo eccleſiæ Romanæ univerſalis eccleſiæ titulus aſcribi poſſet. Obiit anno 1206. Exſtat Gr. Lat. *decretum de nuptiis Conſobrinorum* in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 285.

1199. GALFRIDUS, ſive *Gualterus Vineſauf*, ſeu *de Vino ſalvo*, ſtirpe Normannus, gente Anglus, claruit anno 1199. Peracto in patria ſtudiorum curriculo, ad exteras academias ſe contulit, non ignoti etiam apud Romanos nominis, quippe Innocentio 3. pontifici familiaris, cui poemata quædam dedicavit. Scripſit plurima tum ſoluta, tum ligata oratione venuſte, ac, ſupra ſæculi quo vixit ſortem, eleganter.

SCRIPTA.

De nova Poetria. Opus hexametrum Innocentio 3. nuncupatum; idem eſt cum libro *de Arte dicendi*, etſi alii diverſum faciant. Exſtat MS. in variis bibliothecis, Baliolenſi, Arundelienſi, Cottoniana, Seldeniana, ex quo proinde Præfat. ad 10. Scriptores quædam profert Cl. Seldenus [b].

Tractatus de plantatione Arborum, & conſervatione Fructuum, continens in ſe breviter omnem modum inſerendi arbores aromaticas, fructus conſervandi, vites & vina cognoſcendi, vina inverſa, ſeu deteriora reformandi, &c. Habetur MS. in biblioth. Gonvil. & Caii Cantab. cod. 74. Galfridi noſtri eſſe nemini dubitare fas eſt. Sæc. XII. ab an. MC.

Hiſtoria, ſive *Itinerarium Richardi Anglorum regis in terram ſanctam*, ab aliis Richardo canonico, vel Richardo Diviſienſi, ab aliis Roberto monacho tributum, autori ſuo nuper reſtituit doctiſſimus editor Oxonienſis, qui Galfridum noſtrum cum Gualtero Conſtantienſi ſeu Oxonienſi eundem facit. Prodiit hæc hiſtoria, ſed mutila, & anonyma in collectione Wicheriana geſtorum Dei per Francos; integra nuper inter hiſtoriæ Anglicanæ Scriptores *Oxon.* 1687. tom. 2. p. 247.

Poemata duo de glorioſo rege Richardo ibid. p. 430.

De aliis, quæ an ſuperſint incertum, Baleum & Pitſæum conſule [c].

NIGELLUS DE WIREKER, natione Anglus, eccleſiæ Cantuarienſis præcentor & monachus, claruit anno 1200. 1200.
Quem a multa lectione, nec minori judicio, ex Lelandi teſtimonio magnopere commendat Baleus *, qui plura illius opera recenſet. Scripſit inter alia carmine, & Gulielmo de Longo Campo epiſcopo Elyenſi regnique cancellario dicavit, *Brunellum*, ſive *ſpeculum Stultorum*, Coloniæ 1499. editum, 4*to* [d].

* Cent. 3. c. 50. p. 245.

ANONYMUS *Chronici Atinenſis* autor, cœnobii forſan Foſſæ Novæ monachus, circa annum 1200. vel paulo poſt clarуiſſe videtur. Scripſit *breve eccleſiæ Atinenſis chronicon* ab anno primo Julii Cæſaris incipiens; poſtea eccleſiæ ſuæ res ſuccincte quidem, ſed accurate, ad ann. uſque 1200. perſequitur. Breviculam appendicem addidit anonymus alter ad annum uſque 1356. Edidit hoc chronicon ex antiquo manuſcripto Foſſæ Novæ, Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 1. ſub calcem p. 493. 1200.

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1655. Ejuſdem *Synodicon de homicidis* citat Nic. Comnenus p. 251. prænot. myſtagog. *Epiſtola ad Innocentium* 3. exſtat Lat. inter Innocentii Epiſt lib. 2. ep. 208. tom. 1. edit. Baluzianæ p. 471. *b* De Cod. MSS. conf. *Oudin* tom. 2. p. 677. Hoc Carmen ex 4. MSS. edidit *Polycarpus Leyſerus* in Hiſt. poemarum med. ævi *Halæ Magd.* 1721. p. 861. deinde ſeparatim *Helmſtad.* 1724. 8*vo*. Idem *Leyſerus* exhibuit etiam ibid. p. 979. ejuſdem Carmen elegiacum *de ſtatu Curiæ Romanæ*. Ediderat antea *Matthias Flacius* inter alia poemata *Baſil.* 1557. 8*vo*. deinde Mabillon. tom. 4. Analect. p. 535. *c* Librum *Galfridi de arte Eloquentiæ* memorat *Leland.* Collect. tom. 2. p. 326. d Ejuſdem librum *diſtinctionum ſuper Vet. & Nov. Teſtamentum*; *Exceptiones de Warnerio Gregoriano ſuper moralia Job*; & librum *de abuſione rerum Eccleſiaſticarum* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 10. Scripſit etiam *Gloſſas in Johan.* ut nos docent notæ MSS. Johan. Bale adjectæ libro de Scriptoribus; vid. Jo. de Trokelow Annales Edvardi 2. ab Hearnio edit. p. 281. *Prologum Brunelli* integrum ex MSS. exhibuit Polycarp. Leyſerus in Hiſtoria Poetarum medii ævi p. 754. *Brunellus* exſtat MS. in bibl. Cotton. ſub *Tito* A. 20. n. 1. *Verſus* continentes monita moralia ibid. ſub *Julio* A. 7. n. 5. & cum tractatu quodam in quo invehitur contra Curiales & Officiales Clericos ibid. ſub *Cleopatra* B. 3. n. 5. 6 Ejuſdem *Carmina quædam* ibid. ſub *Veſpaſiano* D. 19. n. 1. &c.

[a] *Concilia hoc Sæculo habita.*

Sæc. XII. ab an. MC. 1102. LATERANENSE I. sub Paschali 2. papa, anno 1102. celebratum. In quo in Henricum Imp. qui non semel antehac excommunicatus ad causam dicendam Romam non venerat, ut & in archiepiscopum Capuanum a Monachis Cassinensibus sacrilegii accusatum, sententia fertur. Acta recitat Urspergensis ad annum 1102. p. 184. Ubi etiam formula Anathematismi exhibetur. Videsis item Chron. Cassin. lib. 4. cap. 40.

1102. [b] LONDINENSE I. anno 1102. sub Anselmo Cantuariensi, præsentibus Mauricio Eboracensi plurimisque aliis episcopis, in ecclesia B. Petri Westmonasteriensi habitum. In quo, præter multa disciplinæ ecclesiasticæ necessaria constituta, Guido abbas Persoræ propter Simoniam, alii alias ob causas, damnati & depositi sunt. Exstant Acta & ecclesiasticæ disciplinæ *canones* 29 [c]. seu potius canonum *breviaria*, ex Anselmi operibus excerpta apud Eadmer. Hist. lib. 3. pag. 67. Will. Malmesbur. de Gest. Pontif. lib. 1. fol. 129. p. 2. Concil. tom. 10. p. 728. Ubi Anselmi aliquot epistolæ subjiciuntur [d]. Agit præterea de hac synodo Florentius Wigorn. ad annum 1102. p. 474. Omnia in unum collecta exhibentur apud Spelm. Concil. Brit. tom. 2. p. 21. Confer Chronicon Saxonicum ad ann. 1102. p. 210.

1104. FUSSELENSE, apud S. Mariam de *Husillos* prope Palentiam, præside Richardo pontificis legato, præsente Alphonso 6. rege, a 13. episcopis anno circiter 1104. (neque enim tempus admodum certum est) celebratum. Quo de finibus regendis inter episcopos Oxomensem & Burgensem disceptatur, quædam circa divinum officium tractantur, conjugia clericorum, sed irrito conatu, prohibentur. Habentur Acta ex Sandovalio Concil. Hisp. tom. 3. p. 317. ubi eruditissimus Card. d'Aguirre de tempore hujus synodi adversus Sandovalium prolixe disputat. Anno 1110. vel ineunte sequenti habitum est concilium *Carrionense*, in quo ventilata est causa Gundisalvi Mindoniensis episcopi duos archipresbyteratus ecclesiæ Compostellanæ contra jus retinentis. Ibid. p. 318. *Legionense* anno 1114. Quid vero in eo actum sit, non liquet. Ibid. p. 319.

TRECENSE I. præsente Richardo pontificis legato, anno 1104. habitum. In quo Hubertus Silvanectensis episcopus Simoniæ accusatus jurejurando se purgavit. Vide Ivonis epistolam ad Paschalem &c. & Concil. tom. 10. p. 738. Ecclesiis aliquot privilegia concessa habentur ibid. p. 739. Sæc. XII. ab an. MC. 1104.

LATERANENSE II. anno 1104. 7. Cal. April. celebratum. In quo investiturarum in Anglia fautores excommunicantur; nempe tam regis consiliarii, qui ipsum ad hoc flagitium impellunt, quam ii qui ab eo hoc modo investiti sunt, inquit Paschalis papa, qui meminit hujus synodi epistola centesima ad Anselmum data Conc. tom. 10. p. 706. 1104.

BALGENTIACENSE I. in villa Aurelianensis diœcesis ad Ligerim fl. anno 1104. 3. Cal. August. præsidente Richardo Cardinale pontificis legato habitum. In quo, ventilata Philippi regis, qui tum aderat, causa, res tandem in medio relicta est, episcopis de regis absolutione haud bene convenientibus. Confer Ivonis ad Paschalem pontificem epist. 144. p. 249. 1104.

PARISIENSE I. anno 1105. 4. Non. Decembr. habitum. In quo Philippus & Bertrada ea lege absoluti sunt, ut tactis SS. evangeliis juraret uterque se a toro & omni familiari conversatione in posterum abstinere. Exstant Philippi ad Lambertum Atrebatensem, & Lamberti ad Paschalem papam, hac de re literæ Conc. tom. 10. p. 742. 1105.

FLORENTINUM an. 1105. a 340. episcopis celebratum. In quo Fluentius episcopus Florentinus, qui occasione prodigiorum quæ hoc tempore acciderunt Antichristum jam tum natum esse docuit, vanitatis & erroris arguitur, & post gravem increpationem & admonitionem dimissus est. Hæc ex Sabellico & Antonino referunt Conciliorum editores tom. 10. p. 743. 1105.

QUINTILINEBURGENSE, apud Northusum anno 1105. 4. Cal. Julii coactum. In quo damnantur Simonia, fornicatio, aliaque vitia; & multa pro reformandis moribus constituta sunt. Acta ha- 1105.

[a] Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 10. p. 205. seq. [b] Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 9. p. 123. [c] MSS. in bibl. Cotton. sub *Tito* A. 13. n. 9. [d] Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 382. subjuncta *Epist*. Anselmi ad *Willelmum* Archidiaconum.

bet

Sæc. XII. ab an. MC. bet anonymus quidam iſtius temporis ſcriptor apud Urſpergenſem ad annum 1105. p. 186.

1105. MOGUNTINUM, anno 1105. frequenti admodum tum epiſcoporum, tum optimatum conventu habitum. In quo, depoſito Henrico 4. (ſententiam ferentibus Romanæ ſedis legatis) filius ejus ad Imperium evehitur. Cui proinde imperialia inſignia, crux & lancea, ſceptrum, globus, & corona tribuuntur. Vide Conrad. Urſpergenſem loco citato ad hunc annum p. 188. & Otton. Friſing. Chron. lib. 7. cap. 11. p. 145.

1106. PICTAVENSE, anno 1106. præſidente Brunone pontificis legato habitum. Quo, veniente Boamundo Antiochiæ duce, & maximopere id urgente, multi ad ſuſcipiendam expeditionem Hieroſolymitanam animati ſunt. Hæc Sugerius, qui huic concilio interfuit, in vita Ludovici Craſſi cap. 9. Vide Concil. tom. 10. p. 746. Ubi alii citantur [a].

1106. GUASTALIENSE, ad Padum fl. in Lombardia anno 1106. 11. Cal. Novembr. habitum. In quo de Epiſcopis (quos vocant) ſchiſmaticis in unionem eccleſiæ recipiendis agitur, &, quod primo loco tractatum eſt, eccleſiæ totius Æmiliæ ab epiſcopi Ravennatenſis ſubjectione eximuntur; cum hæc ipſa metropolis per annos jam pene centum adverſus ſedem apoſtolicam ſe erexerat. Exſtant *capitula* 3. & Paſchalis papæ *epiſtolæ* 3. Conc. tom. 10. p. 748 [b].

1107. HIEROSOLYMITANUM I. anno 1107. habitum. In quo, depoſito Ebremaro, Daibertus patriarcha, qui ab Hieroſolymorum rege ſede ſua pulſus erat, ſedi ſuæ reſtitutus eſt. Verum Daiberto morte ſubitanea erepto, Ebremarus patriarchatui ſuo iterum inhiabat, ſed ſententia ſynodali depoſitus eſt, mox ad ſedem Cæſarienſem tranſlatus. De his agit Will. Tyrius Bell. Sacr. lib. 11. cap. 4. p. 797.

1107. FLORIACENSE, apud monaſterium diœceſis Aurelianenſis ad Ligerim fl. anno 1107. 13. Cal. April. habitum. In quo, præſente Ludovico rege, corpus S. Benedicti metallino & cupreo ſcrinio inſertum magna quidem pompa levatum eſt. Hæc chronicon Senonenſ. ad annum 1107. Vide Conc. tom. 10. p. 753.

TRECENSE II. anno 1107. circa aſcenſionem Domini præſente Paſchali papa habitum. In quo Simoniaci, Laici beneficiorum collatores, & rerum eccleſiaſticarum invaſores excommunicantur. Hæc ex Urſpergenſi, Sugerio, aliiſque referunt collectores conciliorum tom. 10. p. 754. Sæc. XII. ab an. MC. 1107.

LONDINENSE II. anno 1107. præſentibus Anſelmo Cantuarienſi, Gerardo Eboracenſi, aliiſque epiſcopis, abbatibus, pluirimiſque regni proceribus, Cal. Auguſt. in palatio regis habitum. In quo ſtatutum eſt, inveſtituras a laicis non eſſe accipiendas, annuente rege, ut ſine baculi paſtoralis, vel annuli traditione id fieret, concedente quoque Anſelmo, ut nullus in prælationem electus, pro homagio quod regi faceret, conſecratione ſuſcepti honoris privaretur. In hac etiam ſynodo obedientiam & ſubjectionem quam ſibi promiſerat, a Gerardo ad ſedem Eboracenſem jam tranſlato, exigebat Anſelmus. Annuit Gerardus, eouſque pollicitus, ſe eandem obedientiam exhibiturum, quam Herefordienſi eccleſiæ ab eo ſacrandus olim promiſerat. De hac re agunt Eadmerus *, Matth. Paris †, Hovedenus ‡, M. Weſtmonaſt. *, & hiſtoriæ Anglicanæ ſcriptores paſſim. Conſulat lector quæ habet Spelmannus tom. 2. p. 28 [c]. 1107.

* Hiſt. l. 4. p. 91.
† Ad ann. 1107. p. 63.
‡ Annal part. 1. p. 270.
* Ad ann. 1107. f. 18.

LONDINENSE III. anno 1108. præſente rege Henrico 1. ab archiepiſcopis Cantuarienſi & Eboracenſi, cæteriſque Angliæ epiſcopis & magnatibus, in feſto Pentecoſtes coactum. In quo clerici incontinentes ſeveriſſime damnantur. Exſtant de hac re *canones* 10 [d]. apud Florent. Wigorn. ad hunc annum p. 479. R. Hoveden. part. 1. fol. 270. p. 2. Eadmer. Hiſt. lib. 4. p. 95 [e]. 1108.

BENEVENTANUM I. anno 1108. menſe Octobri, a Paſchale 2. papa de inveſtitura beneficiorum a laicis non ſumenda celebratum. In quo Paſchalis excommunicationem utrique, & qui daret, & qui acciperet, interminatus eſt. Veſtimenta etiam ſæcularia & pretioſa reprehendit, iiſque uti clericos vetuit. Vide Chron. Caſſin. lib. 4. c. 35. 1108.

LONDINENSE IV. anno 1109. ſub Henrico 1. habitum. In quo cauſa Thomæ Eboracenſis, obedientiam Anſelmo Cantuarienſi præſtare recuſantis, excuſſa eſt & definita. Thomas in archiepiſcopum Ebo- 1109.

a Judicium *Brunonis* in hoc Concilio de Eccleſia Chahanniarum exſtat ap. *Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 127. b Fragmentum hujuſce Concilii ex MSS. S. *Vincentii Biſuntini* ibid. p. 127. c Conſ. *Wilkins* Conc. Brit. p. 386. d Habentur MSS. in bibl. Cotton. ſub *Vitellio* D. 7. n. 57. e Et exinde ap. *Wilkins* ibid. p. 387.

Sæc. XII. ab an. MC. racensem electus fuerat. Electum, nisi præstita prius sibi tanquam primati debita subjectione & canonica obedientia, Anselmus consecrare noluit, omnibusque Angliæ episcopis sub anathematis pœna interdixit ne ipsum ordinarent; scriptis etiam ad Paschalem papam literis, ne illum nisi hac lege consecratum pallio donaret. Legem accipere renuit Thomas, saltem per longas ambages detrectavit. Quæ omnia ex ipsius Anselmi epistolis apud Eadmerum Hist. lib. 4. p. 97. facile colligi possunt. Pendente adhuc lite, 11. Cal. Maii diem suum obiit Anselmus. Post cujus mortem, in subsequente festo Pentecostes, ut in majoribus solenniis fieri solebat, conveniebant apud regem episcopi, proceresque. Quo tempore habito concilio, causaque hac diu multumque agitata, conclusum est, rege etiam id volente, Thomam in consecratione sua canonicam obedientiam sedi Cantuariensi præstare debere. Quod & factum est 4. Cal. Julii, in ecclesia D. Pauli, Richardo Londinensi utpote collegii archiepiscopalis decano, vacante jam sede, metropolitani vices peragente. Pluribus hæc refert Eadmerus ibid. p. 103, 104 [a].

1109. LAUSDUNENSE, anno 1109. a Girardo papæ legato habitum. Exstant hujus synodi *decreta duo*, nempe de ecclesia S. Petri Trenorciensibus adversus episcopum & canonicos Nannetenses vindicata: & de capella S. Stephani monachis majoris monasterii adversus canonicos Camiliacenses adjudicata. Habentur hæc Conc. tom. 10. p. 762.

1110. LATERANENSE III. anno 1110. Non. Mart. sub Paschali 2. collectum. Exstant *disciplinæ ecclesiasticæ canones* aliquot, sive potius canonum aliquot veterum confirmationes, contra investituras laicorum, eorumve qui rerum ecclesiasticarum dispositionem sibi vendicaverint; contra res naufragorum diripientes, &c. Conc. tom. 10. p. 764.

1110. CLAROMONTANUM, anno 1110. tempore Pentecostes habitum. In quo Mauriacensis ecclesiæ persecutores (nempe Petrus decanus, aliique ejusdem cœnobii monachi, qui pertracta ad se laicorum multitudine, presbytero eruerant oculos, & armati in ipsum abbatem irrumpentes, effuso sanguine monasterium polluerant) excommunicati sunt. Exstant Richardi Albanensis *epistolæ duæ* Conc. tom. 10. p. 765. Eodem anno habita est Floriacensis synodus, in qua eadem causa iterum agitata est. Sæc. XII. ab an. MC.

HIEROSOLYMITANUM II. anno 1111. præsente Conone papæ legato celebratum. In quo Henricum Imp. ob papam ab eo captum, Cardinales male tractatos, nobiles Romanos occisos vel in custodiam datos, & ingentem populi stragem, excommunicatum fuisse tradit Urspergensis ad ann. 1116. p. 198. ubi de Actis synodi Lateranensis agit. Confer item quæ habentur Conc. tom. 10. p. 767. 1111.

[b] LATERANENSE IV. anno 1112. 5. Cal. April. sub Paschali 2. papa a centum circiter episcopis per sex integros dies celebratum. In quo privilegium illud, quod de concedendis sibi beneficiorum investituris Henricus 5. a Paschali papa per vim extorserat, revocatur; & in ipsum imperatorem anathematis sententia promulgatur. Exstant hujus synodi Acta antiqua, & multo ampliora a Binio ex variis Scriptoribus collecta Conc. tom. 10. p. 679. 1112.

VIENNENSE, ad Rhodanum fl. anno 1112. 7. Cal. Octobris præsidente Guidone pontificis legato congregatum. Quo omnis investitura rei ecclesiasticæ de manu laica hæresis esse judicatur; & Henricus Imp. ob extortas investituras synodali decreto excommunicatus est, missis ad pontificem decretis, a quo non nisi post annos quatuor confirmata sunt. Exstant Hugonis ad pontificem *epistola*, decreta & Acta Conc. tom. 10. p. 784. 1112.

ANSANUM, prope Lugdunum in Gallia, anno 1112. a Johanne archiepiscopo Ludgunensi collectum. In quo agitata vexatissima hujus temporis controversia, laicorum investituræ damnantur. Exstat Johannis & episcoporum Senonensium qui huic synodo interesse recusaverint, ad Johannem Lugdunensem *epistola*, una cum Johannis *responsoria*, Conc. tom. 10. p. 786. 1112.

WINDLESHORENSE I. anno 1114. 6. Cal. Maii ab Henrico rege, episcopis & proceribus Angliæ habitum. In quo de electione archiepiscopi Cantuariensis unice agitur. Rex Farisium abbatem Abingdoniensem ad hanc dignitatem promovere voluit; episcopi, & procerum plures aliquem ex episcopali vel clericali ordine maluerunt. Tandem communi suffragio Radulfus antistes Roffensis in archiepiscopum 1114.

[a] Et ex Eadmero *Wilkins* tom. 1. p. 390. [b] Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 10. p. 27. *Dacher*. Spicil. tom. 7. p. 209. Edit. nov. tom. 1. p. 707.

electus

Sæc. XII. ab an. MC. electus est. Vide Eadmerum, qui præsens interfuit, Hist. lib. 5. p. 109.

1114. BELLOVACENSE, in archiepiscopatu Rhemensi anno 1114. 8. Id. Decembr. a Conone papæ legato congregatum. In quo Henricus Imp. iterum anathemati subjicitur, & querela ab Ambianensibus de Godefrido episcopo, qui sedem suam deseruerat, synodo oblata est. Exstant *decreta* quædam de immunitatibus & moribus ecclesiasticis Conc. tom. 10. p. 797. Hoc eodem anno habita est ad Ceperanum non procul a ripa fl. Lyris synodus, qua vix aliud agitur, quam quod monachus Cassinensis, qui invitus in monasterium detrusus fuerat, a voto absolvitur, & Gulielmus Dux Apuliæ Calabriæque constituitur. Fusius hæc referunt chronicon Cassinense lib. 4. cap. 51. & Chron. Benevent. apud Baron. ad ann. 1114. p. 100 [a].

1114. PALENTINUM I. anno 1114. 8. Cal. Novembr. præsidente Bernardo Toletano pontificis legato convocatum. In quo subversionibus & calamitatibus, quæ Hispaniarum ecclesias tantopere vexarant, patres finem imponere sollicite satagerunt; & episcopum ad sedem Lucensem jam vacantem promoverunt. Exstant Acta aliaque huc spectantia ex historia Compostellana MS. & alio Cod. MS. apud Card. D'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 319.

1114. COMPOSTELLANUM, an. 1114. a Didaco Gelmirez ejusdem sedis episcopo pro diœcesi sua habitum. In quo multa ad disciplinam ecclesiasticam, quædam ad communem utilitatem salubriter sancita sunt. Exstant *canones 25. de Ecclesiis, de Judicibus, de calumniis Pauperum, de die Dominica, de Quadragesima, de Vicariis*, &c. quos ex codice MS. Mondexarensi, cum MS. Toletano collato publici juris fecit Card. D'Aguirre Notit. Conc. Hisp. p. 261. deinde Conc. Hisp. tom. 3. p. 322.

1115. OVETENSE, in Asturia ad Astam fl. anno 1115. die Pentecostes præside Pelagio episcopo Ovetensi magno episcoporum & magnatum numero celebratum. Exstant hujus synodi *constitutiones* sive *canones* 3. quorum postremo cavetur, *ne aliquis a dextris ecclesiæ infra 70. passus per vim extrahatur*. Adjectæ sunt ingenti agmine subscriptiones tum nobilium, tum episcoporum, quibus constitutiones hæ synodales confirmantur. Exstant omnia ex Codd. MSS. Toletanis deprompta, D'Aguirrii notis illustrata, Conc. Hisp. tom. 3. p. 324.

SUESSIONENSE I. præsente eodem Conone, iisdem de causis habitum. Sæc. XII ab an. MC. 1115.
In quo Godefridus Ambianensis e Cartusia ad sedem suam revocatur. Videsis Nicol. in Vit. Godefr. lib. 3. cap. 30. Eodem anno 1115. in synodo Rhemensi eadem decreta sunt. Contra Henricum Imp. in synodis Coloniensi & Catalaunensi, eodem anno habitis, idem actum est.

SYRIACUM, loco incerto, forsan 1115.
Hierosolymis, anno 1115. habitum, præsidente episcopo Arausicensi pontificis legato. In quo Arnulphus Hierosolymitanus patriarcha, multorum criminum vitæque maleactæ reus, synodali sententia depositus est. Nihilominus homo vafer Romam proficiscens, blandisque verbis, sed præcipue larga munerum profusione, bono Paschali fucum faciens, sedem suam recuperavit. Tradit hæc Will. Tyr. Bell. Sacr. lib. 11. cap. 26.

TRENORCIENSE, anno 1115. a 1115.
Guidone papæ legato coactum. In quo decretum est, ecclesiam S. Johannis Vesontionensis pro matrici habendam esse. Exstant Acta & *epistolæ* Conc. tom. 10. p. 803.

COLONIENSE I. anno 1116. a 1116.
Theodorico papæ legato ob promulgandam excommunicationem, quæ in Henricum Imp. Romæ lata erat, habitum. Vide Urspergens. in Chron. ad ann. 1116. Et quæ in Chronico Hirsaugiensi habet Trithemius.

[b] LATERANENSE V. anno 1116. 1116.
pridie Nonas Martii sub Paschali 2. in ecclesia Constantiniana habitum. In quo Acta concilii Lateranensis 3. de investituris, Henrico imperatori per vim concessis, confirmantur, & ecclesiæ S. Johannis Vesontionensis causa tractata est. Exstant Acta apud Urspergens. ad ann. 1116. p. 187. & Conc. tom. 10. p. 806. In hac etiam synodo causa Grosulani Mediolanensis archiepiscopi tractata est. Vide ibid. in Append. p. 1838. De hujus Grosulani electione habita est synodus Mediolanensis anno 1101. ibid. p. 1832. quem, sedem suam deserere coactum, Paschalis papa in synodo Romana anno 1103. restituit ibid. p. 1833.

ROMANUM I. anno 1116. habi- 1116.
tum. In quo monasterio Cassinensi præ Cluniacensi prærogativa adjudicata est, abbate Cassinensi hanc sibi gloriam a Romanis pontificibus concessam vendicante, ut ipse, tanquam pontificis Romani vicarius,

[a] Item *Dacher.* Spicil. tom. 2. p. 594. Edit. nov. tom. 1. p. 663. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 28.

Sæc. XII. ab an. MC. *Abbas Abbatum* appellaretur. Vide Chron. Cassinens. lib. 4. cap. 62.

1117. BENEVENTANUM II. anno 1117. habitum. In quo Mauricius Burdinus episcopus Bracarensis, postea sub nomine Gregorii 8. antipapa factus, qui Henricum Imp. Romæ absente papa coronaverat, excommunicatus est. Vide Falc. Benev. Chron. ad ann. 1117. & Petr. Bibliothecar. in vita Paschalis 2.

1118. CAPUANUM, anno 1118. habitum. In quo Henricus 4. Imp. & Mauritius Burdinus Gregorius 8. dictus, excommunicantur. Vide Urspergens. ad ann. 1118.

1118. COLONIENSE II. anno 1118. a Conone papæ legato habitum. In quo excommunicatio in Henricum imperatorem promulgatur. Ita Urspergensis ad annum 1119. p. 200. qui de synodo Viennensi & Fridesflariensi eodem anno habitis eadem refert, sed in ann. 1119. diserte reponit.

1118. TOLOSANUM I. anno 1118. coactum. In quo expeditio in Hispaniam contra Saracenos (sub quorum jugo misere gemebant hoc tempore Hispani) confirmata est. Vide Conc. tom. 10. p. 824. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 334.

1118. ROTHOMAGENSE I. anno 1118. contra rerum ecclesiasticarum invasores habitum. Multa in hoc concilio mota sunt, multa agitata, nihil fere actum est. Vide Order. Vital. ad ann. 1118. lib. 12. p. 846.

1119. TOLOSANUM II. anno 1119. 8. Id. Jun. a Callisto papa 2. celebratum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 10. de ordinationibus, hæreticis, primitiis, oblationibus, &c. Callisti *epistola* synodalis, & Acta a Catello edita Conc. tom. 10. p. 856 [a].

1119. [b] RHEMENSE I. anno 1119. 13. Cal. Novembr. a Callisto 2. papa, propter investituras ecclesiasticas, excommunicationem Henrici Imp. aliasque causas, archiepiscorum 15. episcoporum plusquam 200. abbatum, & principum diversarum provinciarum ingenti concursu celebratum. Ad hoc concilium, præter episcopos & abbates Normanniæ, quatuor ex Anglia misit rex Henricus 1. teste Eadmero Hist. lib. 5. p. 124. ad quem locum vide quæ erudite pro more congessit Seldenus noster in Not. p. 213. Huc etiam profectus est Turstanus electus archiepiscopus Eboracensis, qui, quod contra regis voluntatem, & in sedis Cantuariensis præjudicium consecrationem suam a papa acceperit, in patriam redire a rege prohibitus est; adeoque archiepiscopatu privatus cum papa Romam proficiscitur, referente chronici Saxonici compilatore ad hunc annum p. 221. Exstant de rebus in hac synodo gestis *canones* 5. & Acta hinc inde conquisita Conc. tom. 10. p. 862. Modum vero hoc concilium tenendi, quæque in eo gesta sunt præ aliis plenissime describit Order. Vitalis Hist. Eccles. lib. 12. p. 857.

ROTHOMAGENSE II. anno 1119. a Goisfredo archiepiscopo habitum. In quo presbyteris omne cum mulieribus consortium interdictum est. Et cum presbyteri huic decreto strenue reclamarent, Albertus quidam homo eloquens, qui dicere cœpit, comprehensus, & in ergastulum detrusus est. Pluribus hæc refert Order. Vit. ad ann. 1119. lib. 12. p. 866. 1119.

NEOPOLITANUM, in Palæstina anno 1120. a Guaremundo Hierosolymorum patriarcha, præsente Balduino Hierosolymorum rege, ad reformandos mores ecclesiæ habitum. Facta hujusmodi reformatione, mox mala publica cessare cœperunt, & reipublicæ status ad meliorem frugem redactus est. De hac synodo agit Will. Tyrius lib. 12. cap. 13. 1120.

SUESSIONENSE II. a Conone papæ legato anno 1120. coactum. In quo Abaelardus ob malesanam circa personas SS. Trinitatis sententiam damnatus, & librum suum propriis manibus igni tradere ab episcopis coactus, in monasterium detruditur, uti in epistola historica *de propriis calamitatibus* ipse fusius exponit. Confer quæ habet Otho Frising. de Gest. Frider. lib. 1. cap. 47. p. 433. & G. Cossartii notam Conc. tom. 10. p. 990. 1120.

ROMANUM II. anno 1122. mense Martio a Callisto 2. habitum. In quo Oderisius abbas Cassinensis consecratur, & episcopis quibusdam de monachis conquerentibus, monasterium illud ab omni jugo & servitute liberum esse decernitur, subjectione soli pontifici reservata. Vide Chron. Cassinens. lib. 4. cap. 80. 1122.

WORMATIENSE, anno 1122. magno episcoporum & optimatum numero, præsentibus pontificis legatis celebratum. In quo pax & concordia inter Henricum Imp. & pontificem Romanum circa investituras laicorum sancita est; annuente Henrico, 1122.

[a] Acta etiam habentur in Cod. Diplomatic. Udalrici p. 267. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 29.

Sæc. XII. ab an. MC. rico, ut investitura absque annuli & baculi traditione fieret. Exstat Callisti 2. privilegium Henrico concessum cum Henrici rescripto Conc. tom. 10. p. 889. Vide Anselm. Gemblacens. in chronico, & Ursperg. in Chron. ad ann. 1122.

1123. [a] LATERANENSE VI. generale I. a Callisto 2. papa anno 1123. habitum. In quo conditiones pacis inter Henricum & pontificem de investituris factæ confirmantur; imperator, eique adhærentes ab ecclesiæ censuris absolvuntur; Gregorii 8. antipapa Acta rescinduntur: ad meliorem ecclesiæ disciplinam canones conduntur, facto etiam canone, ut Christianis in terra S. militantibus auxilium mitteretur. Exstant *canones* 22. cum Baluzii notis, & Acta concilii a Binio undique congesta Conc. tom. 10. p. 891. Ex hoc aliud concilium, eodem anno de eadem re Romæ habitum, male exculpsit Baronius ad ann. 1123. cum unum idemque fuisse clarissime liquet. De hac synodo vide quæ habentur in Append. Conc. tom. 10. p. 1835.

1125. LONDINENSE V. anno 1125. præsente Johanne Cremensi pontificis legato congregatum. In quo ad corrigendos pravos ecclesiæ mores constituti sunt *canones* 17. Exstant una cum Honorii 2. epistolis aliquot ad hanc synodum pertinentibu , apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 32. & exinde Conc. tom. 10. p. 912 [b]. Canones hosce non alios fuisse quam quos antea sanxerat Anselmus, additis quibusdam aliis, neque tamen eos diu mansisse testatur chronici Saxonici autor ad hunc annum p. 229. Johannes hic Cremensis papæ legatus, qui in hac synodo legem adversus clericos concubinarios tulerat, eadem nocte post missam celebratam, cum meretrice in lecto deprehensus est. Ab hac labe eum vindicare totis viribus conatur Baronius ad annum 1125. sed frustra; cum historici nostri ad unum fere omnes id ei diserte impingant.

1127. NAMNETENSE, in Armorica sub archiepiscopo Turonensi anno 1127. mense Octobri ab Hildeberto Turonensi, & suffraganeis episcopis coactum. In quo, inter alia, incestuosæ nuptiæ damnatæ & prohibitæ sunt. Interdictum etiam ne filii Sacerdotum ordinentur, nisi prius canonici regulares aut monachi fierent. Exstat Hildeberti ad Honorium papam *epistola* synodalis una cum Honorii *responsoria*, Conc. tom. 10. p. 918.

LONDINENSE VI. anno 1127. pro reformandis ecclesiæ moribus congregatum. Acta hujus synodi describunt Matthæus Paris ad annum 1129. & Florentii Wigorniensis continuator ad annum 1127. p. 504. ubi etiam *canones* 12. exhibentur. Exstant etiam apud Spelm. Concil. Brit. tom. 2. p. 35. & Conc. tom. 10. p. 920. Ibidem p. 942. ad annum 1127 [c]. habetur concilium Londinense de prohibendis sacerdotum focariis; quod non aliud a nostro fuisse merito suspicatur G. Cossartius. Quicquid sit, certum est chronici Saxonici compilatorem, hanc synodum ad festum S. Michaelis habitam, in qua damnata sunt archidiaconorum & presbyterorum conjugia, ad annum 1129. referre, ut nisi uxores ante S. Andreæ festum dimitterent, ecclesia sua, domoque privarentur, nec unquam postea ibi suo munere fungerentur. Verum rege veniam concedente, domum reversi sunt. Neque hæc decreta ullam vim habuerunt, omnibus uxores suas, rege permittente, sicut antea retinentibus. Vide Chron. Saxon. p. 234. Sæc. XII. ab an MC. 1127.

TRECENSE III. in Campania sub archiepiscopo Senonensi anno 1128. celebratum. In quo Militum Templariorum ordo, nono institutionis suæ anno, habitum album & regulam accepit. Exstat *regula*, præmisso prologo, 72. capitula complectens Conc. tom. 10. p. 922. Confer quæ de hac synodo tradit Will. Tyrius lib. 12. c. 7 [d]. 1128.

RAVENNATENSE, anno 1128. habitum. In quo Aquileiensis & Venetiarum patriarchæ depositi sunt; qua vero de causa incertum est. Vide Baron. ad annum 1128. 1128.

PARISIENSE II. anno 1129. habitum. In quo Argentoliensis monasterii cœnobio S. Dionysii restitutio facta est. Exstant Matthæi Albanensis legati de concilii sententia, Honorii papæ, & Ludovici Crassi *epistolæ*, quibus concilii decreta confirmantur, Conc. tom. 10. p. 936. 1129.

ILERDENSE, in Hispania Tarraconensi anno 1129. 4. Cal. Aprilis præsidente Johanne Sabinensi, cardinale & pontificis legato, a 9. episcopis & pluribus abbatibus celebratum. In quo multa ad disciplinam ecclesiasticam pertinentia, præcipue de vita & honestate clericorum constituta sunt. Eruit Steph. Baluzius Marcæ Hisp. lib. 4. Exinde Conc. Hisp. tom. 3. p. 491. 1129.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclesf. vol. 10. p. 33. b Item apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 406. seq. c Item ap. *Wilkins* ibid. p. 410. d Conf. etiam notas ad Epist. 39. S. Bernardi nov. edit.

Sæc. XII. ab an. MC. 1129. PALENTINUM II. in Hispania Tarraconensi ad Arrionem fl. anno 1129. prima Quadragesimæ hebdomade præsidente Raymundo archiepiscopo Toletano celebratum. Aderat Adelphonsus 7. Hispaniarum rex, qui omnes Hispaniæ episcopos, abbates, comites, principes, & terrarum suarum potestates ad hoc concilium invitavit. Plurima in hac synodo ad communem ecclesiæ & reipublicæ usum, & ad disciplinam ecclesiasticam reformandam statuta sunt, & jus Emeritanæ ecclesiæ Compostellano archiepiscopo restitutum. Exstant *decreta* 18. *de proditoribus publicis, de concubinis clericorum ejiciendis, de monachis vagis, de excommunicatis, de adulteris & incestuosis separandis, de laicorum investituris, de obedientia regi fideliter sine dolo ab omnibus præstanda*, &c. Extulit hæc ex codice MS. Mondexarensi Card. D'Aguirre, primo Notitiæ suæ p. 283. deinde Concil. Hisp. tom. 3. p. 340 [a].

1130. ANICIENSE, seu *Podiense*, in Wallaunis, non procul a ripa Ligeris, anno 1130. habitum. In quo Petrus Leonis, sive Anacletus antipapa excommunicatus est. Vide Guigon. Carthusiensem in vita Hugonis Gratianopol. & Conc. tom. 10. p. 971. Quod & eodem anno in synodo Claromontana, ut & Stampensi factum est. Vide Otton. Frisingens. lib. 7. cap. 18. & Bernard. Abbat. in vita S. Bernardi lib. 2. cap. 1. p. 1990.

1130. IOTRENSE, in diœcesi Meldensi apud Gallos, anno 1130. habitum. In quo in Thomæ, S. Victoris Parisiensis Prioris, interfectores, (nepotes sc. Theobaldi archidiaconi Parisiensis, cui ob illicitas exactiones Thomas animose resistebat) excommunicationis sententia lata est. Exstant hac de re Stephani Parisiensis, Hugonis Gratianopolitani, & Innocentii papæ *epistolæ* Conc. tom. 10. p. 974.

1131. RHEMENSE II. anno 1131. 8. Cal. Novembr. præsente Innocentio 2. papa celebratum. In quo Anacletus antipapa excommunicatur, & Ludovicus junior, præsente patre, rex Franciæ ab ipso pontifice coronatur. Exstant Acta ex variis autoribus collecta, & ecclesiasticæ disciplinæ *canones* 17. Conc. tom. 10. p. 979 [b].

1131. LEODIENSE, anno 1131. habitum. In quo Halberstadensis episcopus pristino honori unde exciderat restituitur, & Anacletus antipapa condemnatur. Vide Otton. Frising. lib. 7. cap. 18. & Suger. in vita Ludovici Crassi, & quæ inde citantur Conc. tom. 10. p. 987. Sæc. XII. ab an. MC.

PLACENTINUM, anno 1132. adversus Anacletum antipapam ab Innocentio 2. ut titubantem ecclesiarum Cisalpinarum statum consolidaret, habitum. Vide Petr. Cluniacens. Epist. lib. 3. 1132.

PISANUM, anno 1134. ab Innocentio papa contra antipapam Anacletum indictum. In quo etiam Alexander Leodiensis episcopus Simoniæ accusatus, & comparere recusans, deponitur. Vide Bernard. Abbat. Bonæ Val. in vita S. Bernardi ubi supra cap. 2. De hac quoque synodo vide Conc. tom. 10. p. 989. & in Append. pag. 1839. 1134.

LEGIONENSE, ecclesiastico-politicum, anno 1135. in ipso die Pentecostes a quamplurimis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, & cujuscunque ordinis viris ad declarandum Alphonsum 7. Hispaniæ imperatorem, habitum. In hac synodo multa ad obsequium Dei, multa ad utilitatem regni statuta sunt. Habentur Acta ex historia MS. Adelphonsi 7. ab Aguirrio Cardinale ex bibliotheca Toletana edita Conc. Hisp. tom. 3. p. 344. Sequenti anno habita est *Burgis* Synodus, præsidente Guidone Cardinale & pontificis legato, qua plura circa ordinem divini officii sancita sunt. Vide ibid. p. 345. Eodem præsidente habitum est concilium *Vallis-Oletanum* anno 1137. Quid in eo gestum sit, nos fere latet. Vide ubi supra p. 346. Nec melioris notæ sunt, quæ de concilio *Tarraconensi* anno 1146. de *Palentino* anno 1148. referuntur ibid. p. 354. de *Vallis-Oletano* generali anno 1155. ibid. p. 364. 1135.

ANTIOCHENUM, anno 1136. pridie Cal. Decembr. ab Alberico Ostiensi, pontificis legato coactum. In quo Radulphus partis Latinorum patriarcha Antiochenus secundus, eo quod Romano pontifici parere recusaret, depositus est. Rem plenius enarrat Will. Tyrius lib. 15. c. 15, 16, 17. 1136.

HIEROSOLYMITANUM III. ab eodem pontificis legato eodem anno proxime post Pascha habitum. In quo templum Domini in monte Syon dedicatum est, & de fidei articulis in quibus a Latinis dissentirent, cum Armenorum Catholico disputatum, qui nonnulla proinde se re- 1136.

[a] Et exinde *Harduinus* Conc. in fine tom. 6. part. 2. p. 2053. [b] Hujus Concilii Decreta habentur p. 10. Cod. Diplomatic. Udalrici,

forma-

Sæc. XII. ab an. MC. formaturum promisit. Vide Wilh. Tyrium loco citat. cap. 18.

1138. LONDINENSE VII. Westmonasterii anno 1138. ab Alberico Ostiensi pontificis legato, episcopis 18. & abbatibus 30. celebratum. In quo, vacante jam sede, de archiepiscopo Cantuariensi eligendo actum est, electo paulo post Theobaldo Beccensis cœnobii abbate, & ab Alberico prædicto consecrato. Hac etiam in synodo abbas Croylandensis deponitur. Exstant Acta & *canones* ecclesiasticæ disciplinæ 17. apud Richard. Hagulstad. de gest. reg. Stephani ad annum 1138. p. 326. & exinde apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 39. & Conc. tom. 10. p. 992 [a].

1138. NORTHAMPTONIENSE I. an. 1138. 4. Id. April. in Octavis Paschatis sub Stephano Anglorum rege, a Turstano Eboracensi, pluribusque episcopis, abbatibus & proceribus collectum. In quo Robertus episcopus Exoniensis constituitur, & abbates 2. viz. Robertus Wincelcumbensis, monachus alter S. Mariæ Eboracensis, facti sunt. Tradit hæc Florentii continuator ad an. 1138. p. 519 [b].

1139. LATERANENSE VII. generale II. anno 1139. sub Innocentio 2. a mille circiter patriarchis, archiepiscopis, episcopis, &c. celebratum. In quo Arnaldus Brixiensis, Petrus de Bruis, aliique hæretici damnantur; Petrus eucharistiæ, baptismi parvulorum, precumque pro mortuis efficaciam denegavit, templa diruenda, crucesque omni cultu & veneratione spoliandas contendebat. Arnaldus præterquam quod in nonnullis cum Petro sensit, episcopis, clericis, monachisque dominia & possessiones, quas vocant temporales, adimendas esse censuit. His damnatis, Anacleti 2. sive Petri Leonis antipapæ Acta rescinduntur, multaque ad conservandam ecclesiæ disciplinam statuta sunt. Exstant Acta tum antiqua, tum a Binio adornata, & disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 30. Conc. tom. 10. p. 999 [c].

1139. WINTONIENSE I. anno 1139. 3. Cal. Septembris coactum. In quo de immunitate ecclesiastica adversus Stephanum regem, qui episcopis carceri mancipatis, eorum castella occupaverat, nullo pene effectu agitur. Acta prolixe describit Guil. Malmesf. Hist. Nov. lib. 2. fol. 103. Vide Matth. Parif. ad ann. 1139. p. 77 [d].

SENONENSE, anno 1140. præsente Ludovico juniore rege congregatum. In quo P. Abaelardus ob malesana dogmata, ejusque sectatores & defensores damnati sunt [e]. Exstant Samsonis Rhemensis, Jocelini Suessionensis &c. ad Innocentium *literæ*, Innocentii *rescriptum*, & *epistola* altera Conc. tom. 10. p. 1018. Plurimum ad hujus concilii intelligentiam conferet, si eruditus lector consulat S. Bernardi epist. 187, 188, 189. Sæc. XII. ab an. MC. 1140.

LONDINENSE VIII. circa annum 1140. vel seq. præsidente Theobaldo Cantuariensi, in media Quadragesima coactum. Cui Stephanus rex & Eustachius ejus filius, Angliæque proceres interfuerunt. In quo plures novæ appellationes ad Romanum pontificem adversus regem factæ sunt. Vide H. Huntingdon. Hist. lib. 8. fol. 226. p. 2. 1140.

CONSTANTINOPOLITANUM I. anno 1140. mense Maio, in dextris catechumeniis S. Alexii, præsidente Leone Styppiota patriarcha, præsentibus pluribus metropolitis & illustribus imperii principibus celebratum. Quo Constantini Chrysomali olim defuncti scripta, non modo nugarum & ineptiarum, sed hæresis & impietatis plena, in judicium vocata, examinata, proscripta, & condemnata sunt. Inter impia & insulsa quæ in his continebantur dogmata, hæc erant; Satanæ eos cultum præbere, qui cuicunque principi honorem & venerationem exhibent; omnem Christianum in infantia baptizatum, absque eo quod catechizatus sit, revera Christianum non esse; quemcunque intellectuali sensu intellectualiter non persentientem Deum in eo operantem voluntatem suam per Jesum Christum, incassum laborare; singulos Christianos duas habere animas, quarum una sit impeccabilis, alia peccatis obnoxia, quod si unam habuerit animam, Christianum nondum factum esse. Plura alia his non minus impia & absurda, fœdissima Enthusiasmi portenta, nos docet decretum synodicum quod Græc. Lat. exstat apud L. Allat. de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 11. num. 1. col. 644. cui uni hujus concilii notitiam acceptam referimus. 1140.

LATINIACENSE, in diœcesi Parisiensi ad Matronam fluvium anno 1142. ab Ivone papæ legato habitum. In quo inter alia, controversia inter episcopum Atreba- 1142.

a Etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 413. seq. b Et ex Florentii continuatore *Wilkins* ibid. p. 413. c Canon hujusce concilii in editis prætermissus habetur ap. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 139. d Vid. etiam *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 416. e Processum hujus Concilii adversus Abælardum expendit Autor vitæ Abælardi tom. 1. l. 5. §. 24 & 25. *Parif.* 1720.

Sæc. XII. ab an. MC. tensem, & monachos Marchianenses de abbatis electione composita est. Exstant Acta Conc. tom. 10. in Append. p. 1836.

1142. WINTONIENSE II. præsidente Theobaldo Cantuariensi pontificis legato, in causa regni Anglicani, feria 2. post Octavas Paschatis, anno 1142. habitum. In quo Willielmus Martellus dapifer, aliique regiarum partium ministri excommunicantur. Rem gestam prolixe tradit Gul. Malmesburiensis, qui & ipse interfuit lib. 2. fol. 106. p. 2 [a].

1142. HIEROSOLYMITANUM IV. anno 1142. præsidente Henrico Wintoniensi pontificis legato, a patriarcha Hierosolytano & quamplurimis regionum circumvicinarum episcopis celebratum. In quo, præsentibus etiam Armeniæ patriarcha & episcopis, Armeniorum in fide errores redarguuntur & emendantur. De hac synodo agit Willielmus Tyrius Hist. Sacr. lib. 15. cap. 18. p. 883. Vide quæ supra ad annum 1136. dicta sunt.

1142. WESTMONASTERIENSE I. anno 1142. ab Henrico Wintoniensi pontificis legato, coactum. In quo de Stephano rege, quem Matildis imperatrix captivum detinuit, actum est, Innocentio papa Henricum legatum per literas increpante, quod regem fratrem suum germanum in libertatem non reddidisset. Vide Guil. Malmes. Hist. Nov. lib. 2. fol. 108 [b].

1143. CONSTANTINOPOLITANUM II. anno 1143. mense Aug. præsidente Michaele Oxita patriarcha, a 12. metropolitis, præsentibus etiam Palatii proceribus, in Thomaite (Triclinium id erat patriarchale) congregatum. Quo Clemens Sasimorum, & Leontius Balbissæ in provincia Tyanensi pseudo-episcopi, tanquam præter canones ordinati, & Bogomilorum hæresis & impietatis rei, damnati & depositi sunt. Hæresis hæc Bogomilorum a Bogomilo quodam monacho orta, ex Manichaismo & Massalianismo conflata erat, monstrosa & absurda dogmata profundens. Omnem theologiam Christianam, & doctrinam de œconomia Christi contempserunt; ecclesias templa Dæmonum appellarunt; eucharistiæ sacrificium insuper habuerunt. In his, aliisque ejusdem furfuris, asserendis obstinati erant & pervicaces, firmiter credentes omnem sine dolore pœnam subire se posse, quasi angeli ipsos ab igne erepturi sint. De duobus his pseudo-episcopis exstat decretum synodale Græc. Lat. apud L. Allat. de Consens. lib. 2. cap. 12. num. 3. col. 671. Quoniam vero synodus de his plenius edoceri vellet, ad metropolitam Tyanensem hac de re scribendum statuit. Allatis mox Basilii metropolitæ Tyanensis literis, synodus aliud decretum edidit (quod ibidem habetur col. 674.) in hos duos pseudo-episcopos ex Bogomilorum secta latum, quo convicti sunt hæc inter alia docuisse & fecisse; neminem sæcularem, nisi monachus fiat, salvari, licet omnis virtutis viam iniverit; tondere licere homines, invitis uxoribus, ut & uxores, invitis maritis; nonnullos Christianos demortuos, insepultos & absque cantu negligere, & neque vivos eosdem in pœnitentiam admitti; effodere projicereque Christianorum reliquias, tum intra tum extra ecclesiam repositas; peccatores esse, qui fato functi sunt, & demones in defunctorum corporibus habitare; quin & Deum ipsum in quem credebant Christiani, anathematizare non verebantur; ut de aliis nil dicam. Sæc. XII. ab an. MC.

[c] LONDINENSE IX. anno 1143. adversus rerum & personarum ecclesiasticarum violatores in media Quadragesima habitum. In quo statutum est, ne qui clerico alicui violentas manus injecerit, nisi ab ipso papa coram absolvi possit. Vide Matth. Paris. ad ann. 1142. p. 79. & Hoveden. in Annal. ad eundem annum fol. 279. p. 2. Synodi ab Alexandro Lincolniensi episcopo, pontificis legato, vel hoc vel superiori anno habitæ, meminit Godwinus de Præsul. Angl. in Episc. Lincoln. p. 342. Verum de hac synodo incerta omnia. De quo videsis quæ habet Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 48. 1143.

CONSTANTINOPOLITANUM III. anno 1144. Octobr. 6. sub Michaele patriarcha, & 14. metropolitis, assidentibus etiam aliquot principibus in Thomaite habitum. Quo Nipho monachus sectæ Bogomilicæ dux, in Peribleptí monasterium amandatur, strictiori custodia coercendus, intentato ei anathematis vinculo, si latenter deinceps aut quidpiam scripserit, aut docere ausus fuerit. Decretum synodicum Græce & Lat. extulit L. Allatius de Consens. lib. 2. cap. 12. num. 3. col. 678 [d]. Februarii sequentis die 3. conditum est aliud decretum synodale, hominem dogmata sua venditare non cessantem, in locum remotiorem relegandum, ut quiete agat, & a nemine visitari, ne pestis illius in alios quoque derivetur, neminemque in posterum 1144.

[a] Et ex Gul. Malmesb. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 420. [b] Vid. etiam *Wilkins* ubi supra. [c] Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 421. [d] Conf. etiam *Wolfii* Hist. Bogomilorum edit. *Witebergæ* 1712. 4to.

cum

Sæc. XII. ab an. MC. cum eo congredi audere, aut ullo modo consuescere; aliter tanquam una cum eo sentiens reputabitur, & punietur. Exstat hoc decretum ibid. col. 681.

1146. VIZELIACUM, apud monasterium in diœcesi Augustodunensi anno 1146. in Burgundia, præsente S. Bernardo habitum. In quo nova expeditio in terram sanctam adversus Saracenos decreta est. Vide Otton. Fris. de Gest. Frid. lib. 1. cap. 36. sed præ aliis anonymum de Gest. Ludovici 7. apud du Chesn. Hist. Franc. tom. 4. Idem etiam in synodo Carnotensi eodem anno habita sancitum est. Adisis Baron. ad annum 1146. De eadem re in concilio Stampensi anno 1147. in dominica Quadragesimæ habito iterum agitur. Vide Conc. tom. 10. p. 1004.

1147. [a] PARISIENSE III. anno 1147. præsente Eugenio 3. papa coactum. In quo Gilibertus Porretanus Pictavensis episcopus, errorum circa SS. Trinitatem accusatus, sententiam suam cauta & subtili explicatione emollire conatus est. Dogmata ei objecta, præter alia minoris momenti, hæc erant; Divinam Essentiam non esse Deum; proprietates personarum non esse ipsas personas; theologicas personas in nulla propositione prædicari; denique Divinam naturam non esse incarnatam. Videatur Otto Frising. de Gest. Frid. lib. 1. cap. 50. p. 436. ubi hæc copiosius referuntur. Præcipue vero de hac synodo Otto de S. Blasio Append. ad Chron. Otton. Frising. cap. 4. p. 198. Consulas item synodum Rhemens. anno 1148.

1147. CONSTANTINOPOLITANUM IV. anno 1147. Februarii 4. in palatio Blachernarum, in causa Cosmæ patriarchæ celebratum. Interfuerunt huic synodo metropolitæ 31. Præsens erat & præsidebat Manuel Comnenus Imp. assistebant Johannes Rogerius Cæsar, summique imperii principes, senatores, & judices politici. Occasio hæc erat. Cosmas Atticus haud ita pridem creatus patriarcha, Niphonem monachum, hæresis Bogomilicæ antesignanum, a tot licet synodis damnatum, impense & insano plane affectu coluit & adamavit, hominem in sui consortium admisit, & decreta contra illum lata injustitiæ arguebat. Insolentior his factus monachus, quotidie dogmata securus circumvolvebat, & Hebræorum, quem vocabat, Deum repudiabat. Monitus de his Cosmas, hominem nihilominus mordicus propugnavit, & in intimis habuit: quin & cum imperatoris mandato ad carcerem duceretur, a satellitibus illum abducentibus avellere nitebatur, saltem una cum eo in carcerem duci poscebat. Plebe igitur, hanc ob causam, pene ad rabiem tumultuante, coacta est hæc synodus, qua coram imperatore & universa synodo palam affirmavit se Niphonem non hæreticum, sed orthodoxum existimare. Unde mox communi suffragio tanquam eadem cum Niphone sentiens condemnatur, & secundum edictorum tenorem dejicitur, & indignus archieratica dignitate judicatur. Synodale decretum metropolitarum 31. subscriptionibus roboratum, Græce & Latine extulit L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 12. num. 3. col. 683. Pluribus hæc persequitur Joh. Cinnamus Hist. lib. 2. p. 67. &c. De tempore hujus concilii non statim mihimet satisfacio. Ponit illud decretum synodicum anno mundi ϛχνβʹ 6652. id est, anno Christi 1144. Indict. 10. Ubi annus mundi & Indictio haud bene conveniunt. Indictio enim decima incidit in annum mundi 6655. Christi 1147. Cum vero anno 1144. Cosmas nondum fuerit patriarcha, mendum potius in numerum annorum mundi irrepsisse suspicor, & pro βʹ. reponendum εʹ. præsertim cum Indictio non per figuras, ut annus mundi, sed κατὰ πλάτος scribitur Ἰνδικτιῶνος δεκάτης. Penes eruditum lectorem judicium esto.

[b] RHEMENSE III. anno 1148. 11. Cal. April. media Quadragesima ab Eugegio 3. papa celebratum. In quo Giliberti Porretani de SS. Trinitate dogmata iterum excussa & damnata sunt. Exstant Giliberti *assertiones* [c], disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 18 [d]. & Acta synodi a Binio ex variis autoribus compilata Conc. tom. 10. p. 1107. 1148.

TREVIRENSE anno 1148. ab Eugenio 3. papa coactum. In quo pontifex S. Hildegardi in monte S. Ruperti abbatissæ, re prius examinata, novas suas prophetias proferendi & evulgandi facultatem concessit. Exstat Eugenii ad Hildegardem, hac de re, *epistola* Conc. tom. 10. p. 1128. Vide Trithem. in Chron. Hirsaug. ad annum 1148. 1148.

BALGENTIACENSE II. apud Gallos in diœcesi Aurelianensi anno 1151. tempore Quadragesimæ congregatum. In quo inter Ludovicum regem & Eleanoram 1151.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 113. b Conf. *Du Pin.* Hist Eccles. vol. 10. p. 113. c MSS. in Bibl. B. Mariæ Florent. ubi habetur Fides concilii hujusce a *Bernardo* Claræ-vallens. dictata, ut refert *Bern. Montfaucon.* Diar. Ital. p. 370. d Ex Cod. MSS. S. Michael. in periculo magis 17. alios canones exhibuit *Harduin.* Conc. tom. 6. part. 2. p. 1303. Item *Edm. Martene* in Anecdotor. tom. 4 p. 142. & Collectione *Rothomagi* 1700. p. 232.

Sæc. XII. ab an. MC. Ducis Aquitaniæ filiam, ob nimiam sanguinis proximitatem, testibus adhibito jurejurando examinatis, divortium factum est. Hæc Suger. lib. de Gest. Lud. 7. & Conc. tom. 10. p. 1129. Ubi adeas quæ G. Cossartius annotavit.

1152. HIBERNICUM, anno 1152. in cœnobio Mellifontis, seu potius Kenlice in Midia, præsidente Christiano episcopo Lismorensi, pontificis legato, a 24. Hiberniæ episcopis mense Martio congregatum. In quo 4. Hiberniæ archiepiscopatus, Armachanus, Dublinienfis, Casselienfis, & Tuamensis instituti sunt, cuilibet archiepiscopo certo suffraganeorum numero subjecto & assignato. Atque his quatuor archiepiscopis jam constitutis, Johannes Papiro cardinalis, legatus ab Eugenio 3. in Hiberniam missus, quatuor pallia quæ secum detulerat in hac synodo tradidit. Hæc nos docet Cl. Waræus Comment. de Præsul. Hibern. in vita Gelasii Armachani p. 15[1]. Pluribus vero hac de re agit idem Antiquit. Hibern. cap. 16. p. 83. Ubi etiam p. 87. episcoporum qui huic synodo intererant, nomina Hibernica, & sedium archiepiscopalium insignia exhibentur.

1154. [b] LONDINENSE X. anno 1154. sub Henrico 2. tempore Quadragesimali congregatum. In quo, renovata pace, leges antiquæ Anglorum Edwardi Confessoris, aliæque regni consuetudines, chartæ etiam & privilegia episcoporum, abbatiarum &c. regio sigillo confirmantur, ut ex codice monasterii Bellensis notavit Spelmannus Conc. Brit. tom. 2. p. 51.

1155. SUESSIONENSE III. anno 1155. 4. Id. Jun. coram Ludovico 7. ac Rhemensis & Senonensis provinciæ episcopis, plurimisque regni proceribus, pro pace firmanda habitum; concedente Ludovico ut omnes regni ecclesiæ, earumque universæ possessiones, agricolæ, mercatores, &c. plena securitate per decem annos fruerentur. Exstant ea de re Ludovici regis literæ Conc. tom. 10. p. 1175.

1157. CICESTRENSE, anno 1157. in festo Pentecostes habitum. In quo orta abbatem inter & episcopum Cicestrensem de juribus & privilegiis controversia, post longum examen & disceptationem, immunitates monasterii de Bello confirmantur. Exstant Acta admodum prolixa ex Chron. MS. monasterii Bellensis Conc. Brit. tom. 2. p. 52. & Conc. tom. 10. p. 1176[b2]. Sæc. XII. ab an. MC.

ARMACHANUM, seu Ardmachiæ, seu Waterfordiæ, anno circiter 1158. (rejicit Spelmannus ad annum 1171.) præsente fere totius Hiberniæ clero coactum. In quo commui consensu decretum est, ut Angli ubique per insulam servitutis vinculo mancipati, in pristinam libertatem revocentur. Historiam hujus synodi tradit Giraldus Cambrensis Hibern. expugn. cap. 18. p. 770. Eodem anno habita est etiam synodus Roscomaniæ, cujus ex annalibus Conacienfibus mentionem facit, nil vero in eo gestum recenset Spelmannus Conc. Brit. tom. 2. p. 59. 1158.

PAPIENSE, in ducatu Mediolanensi anno 1160. a Friderico Imp. magno episcoporum abbatumque numero celebratum. In quo causa sedis papalis per septem dies ventilata, deposito tandem Alexandro 3. Victori 3. antipapæ *Octaviano* antea dicto pontificatus adjudicatur. Alexander, *Rolandus* prius dictus, synodo interesse recusavit, affirmans summum pontificem a laico citari non debere, omnesque ipsius judicio subjacere, & ipsum a nemine judicari; ideoque nullum pro se legatum destinavit; sed peracto judicio synodali, cum suis Cardinalibus urbe cessit, teste Ottone de S. Blasio Append. ad Chron. Otton. Frising. cap. 13. p. 202. Exstant hujus synodi Acta, & in his epistolæ plures ad hanc causam pertinentes Conc. tom. 10. p. 1387[c]. 1160.

NAZARENUM, in Palæstina an. 1160. præsente Hierosolymorum rege habitum. In quo post causam papalem inter Alexandrum 3. & Victorem 3. diu agitatam, ægre tandem prævaluit eorum sententia, qui Alexandri legatum recipiendum esse judicabant. Exstant Acta apud Will. Tyrium lib. 18. cap. 29. & *epistola synodalis* ad Alexandrum papam Conc. tom. 10. p. 1403. 1160.

OXONIENSE, anno 1160. habitum. In quo Waldensium dogmata, duce quodam Gerardo Teutonico recens in Angliam inducta, damnantur, eorumque duces & assertores virgis coerciti urbe ejiciuntur. Exstant Acta apud Guil. Neubrigens. lib. 2. cap. 13. p. 155, &c. ubi etiam Johan. Picardi notas lector consulat. Vide Spelman. tom. 2. p. 59. & Conc. tom. 10. p. 1404[d]. 1160.

1 Et ex Waræo *Wilkins* Conc. Brit. tom 1. p. 425. *b* Habetur ap. *Wilkins* ibid. p. 426. *b2* Item ap. *Wilkins* ibid. p. 427. *c* *Epistolas* episcoporum in hoc Concilio congregatorum de electione *Victoris* exhibuit *Edm. Martene* in Collect. Veterum Scriptorum & Monumentorum tom. 1. p. 72. *Epistolam* Episcoporum in hoc Concilio congregatorum, sed mutilam, exhibuit *Goldastus* Constitut. Imperial. tom. 1. p. 273. integram dedit *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 447. *Epistola* contra Alexandrum 3. exstat MS. in bibl. Cott. sub *Faustina* B. 1. n. 2. *d* Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 438.

NOR-

Sæc. XII. ab an. MC. 1161. NORMANICUM I. apud Novum Mercatum anno 1161. habitum. In quo, rejecto Victore 3. pro Alexandro judicatur. Vide Robert. de Mont. in Append. ad Sigebert. Quod & in synodis Belvacensi & Tolosana, eodem tempore habitis, decretum est. Exstat Fastredi abbatis Claraevallensis de concilio Tolosano epistola Conc. tom. 10. p. 1407.

1161. LAUDENSE, in Longobardia, anno 1161. præsente Friderico Imp. habitum. In quo, damnato Alexandro, Victor 3. pro papa agnoscitur, & inter alia, Moguntini archiepiscopi (cui per fraudes Huberti Mediolanensis, episcopi Placentini, aliorumque plurium vita erepta fuerat) occisores eorumque conciliarii & adjutores excommunicantur. Hæc ex chronico Laudensi Conciliorum editores tom. 10. p. 1409.

1162. [a] LONDINENSE XI. anno 1162. congregato pene totius provinciæ Cantuariensis clero habitum. In quo Thomas Beckettus regis Henrici cancellarius, communibus omnium votis, defuncto Theobaldo, in archiepiscopum Cantuariensem electus est. Vide Matth. Paris ad ann. 1162. p. 98.

1162. CLEONADENSE, in Hibernia anno 1162. vel saltem sequenti, a 26. Hiberniæ episcopis, præsidente Gelasio archiepiscopo Armachano, celebratum. Quo, inter alia, decretum est, ut nullus deinceps ad theologiam publice prælegendam admitteretur, nisi qui academiæ Armachanæ alumnus fuerat. Tradunt hæc annales Ultonienses ad ann. 1020. referente Cl. Waræo Antiq. Hibern. cap. 15. p. 75. qui & eadem repetit de Præsul. Hibern. in Gelasio p. 15.

1162. MONSPELIENSE, anno 1162. ab Alexandro 3. papa congregatum. In quo Victor 3. antipapa excommunicationi subjectus est; anathemate etiam percelluntur principes sæculares, ni autoritate sua hæreticos coercerent; monachis & canonicis regularibus legum sæcularium & physicæ studium interdicitur. Vide Conc. tom. 10. p. 1410.

1163. TURONENSE, anno 1163. ab Alexandro 3. papa, Cardinalibus 17. episcopis 124. & in his Thoma Cantuariensi cum suis suffraganeis, abbatibus 414. celebratum. In quo Victor antipapa, ejusque fautores solenni anathemate damnantur. Exstant Arnulfi Lexoviensis *sermo* in hac synodo habitus, ecclesiasticæ disciplinæ *canones* 10 [b]. & Acta synodi a Binio ex variis scriptoribus excerpta Conc. tom. 10. p. 1411 [c]. Vide plura in Append. p. 1838. Sæc. XII. ab an. MC.

CLARENDONENSE, anno 1164. 8. Cal. Februarii ab episcopis & proceribus Angliæ, præsidente Johanne de Oxonia, habitum. Quo πολυθρύλητα illa *capitula* 16. *consuetudinum Anglicanarum* confirmata sunt [d]. Ad quæ fideliter observanda juramento se adstrinxerunt omnes qui aderant, & in his ipse Thomas archiepiscopus, qui tamen ea, velut leges iniquas & omnibus Christi fidelibus detestandas, obstinato animo mox damnavit & rejecit. Exstant *capitula* apud Matt. Paris ad ann. 1164. p. 100. & exinde Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 63 [e]. ubi ingens epistolarum cumulus ad Thomam ejusque causam pertinentium reperitur. Capitula, pluresque de hac re epistolæ habentur Conc. tom. 10. p. 1425. 1164.

NORTHAMPTONIENSE II. anno 1164. ab Henrico II. ejusque episcopis & optimatibus habitum. In quo Thomas Cantuariensis ob non servata capitula Clarendonensia perjurii accusatus, comdemnatus est. Rem gestam narrat Hovedenus ad annum 1165. fusius autor vitæ S. Thomæ apud Baron. anno 1164. p. 491. ut alios mittam. Vide etiam Conc. tom. 10. p. 1433 [f]. 1164.

CONSTANTINOPOLITANUM V. anno 1166. sub Luca patriarcha congregatum. Præter principes virosque illustres, interfuerunt tres patriarchæ, Lucas CP. Athanasius Antiochenus, Nicephorus Hierosolymitanus, & metropolitæ 57. Accusaverant Alemannos, tanquam de natura divina male sentientes, Demetrius Lampenus, Johannes Corcyrensis, Constantinus Bulgariæ, & Johannes Irenicus. Causa per integrum sexennium protracta, tandem ad hanc synodum delata est. Qua accusatores falsi convincuntur: proinde dignitatibus privati, & in exilium missi. Sex capita in hac synodo edita in Græcorum Triodio legi possunt. Ipsa synodi Acta supersunt MSS. correctissime & characteribus grandioribus scripta. Quibus subjiciuntur episcoporum subscriptiones, majori ex parte autographæ, vario literarum tractu, & implicatis lineolis, ut posteriori Græciæ in 1166.

[a] Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 434. [b] Ex 2. Codd. MSS. uno S. Michaelis in periculo maris, altero S. Germani a pratis 12. Canones in editis prætermissos, una cum Charta quæ ab hoc Concilio missa fuit Episcopo Magalonensi & conventui Cluniacensi vulgavit *Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 143. seq. Ex 12. Canonibus supradictis 9. dedit *Harduin.* Conc. tom. 6. part. 2. p. 1599. [c] Exstant integra ap. *Baluzium* tom. 7. Miscell. p. 90. [d] Recognitio Consuetudinum & libertatum Angliæ per *Alexandrum* 3. in hoc Conc. asservatur MS. bibl. Cotton. sub *Othone* A. 18. n. 11. [e] Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 435. [f] Item *Wilkins* ibid. p. 436.

more fuit, exaratæ, teste L. Allatio de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 12. num. 4. ut quæ de hac synodo referant Johan. Cinnamus lib. 6. & Nicetas Choniates sub Manuele Comneno jam mittam.

1166. HERBIPOLENSE, anno 1166. in festo pentecostes congregatum. In quo Paschalis 3. *Guido* antea dictus, in Victoris 3. demortui locum subrogatus, in sede pontificali confirmatur. Exstant hac de re Friderici Imp. literæ, & alterius cujusdam ad Alexandrum papam epistola Conc. tom. 10. p. 1438.

1167. ANGLICANUM, anno 1167. ab omnibus Angliæ episcopis loco incerto habitum. In quo ad declinandum Thomæ Cantuariensis in partibus transmarinis judicium, decretum est ut ad pontificem appelleretur. Hac de re exstant, tum episcoporum suffraganeorum, tum Cantuariensis ad pontificem, epistolæ Conc. tom. 10. p. 1444. Idem etiam factum est in conventu Chinonensi in Gallia ab episcopis & proceribus ditionis Anglicanæ, præsente ipsomet rege Henrico 2. hoc eodem anno habito, uti autor nobis est Johan. Sarisburiensis ad Episc. Exon. epist. 139 [a].

1168. CONSTANTINOPOLITANUM VI. circa annum 1168. vel non diu postea, in causa unionis cum Latinis sanciendæ, præsidente Michaele Anchiali patriarcha congregatum. Aderant ex Occidentis partibus Cardinales primarii, & episcopi plures, ad pacem cum Græcis conciliandam a papa missi, qui in hunc finem nihil aliud a Græcis exposcebant, quam primatum papæ tribuendum, ejus in divinis officiis commemorationem fieri, & appellationes concedendas. Spernebant has conditiones Græci, & re plane desperata, imperator, synodus, & universus senatus sanciverunt papam, & qui cum eo sentirent omnes, totali separatione abscindendos esse; tomos super hoc conficientes, in quibus immaculatam & orthodoxam fidem digesserunt. Pluribus hæc ex ipsis Græcorum scriptis ἀνεκδότοις nos docet L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 12. n. 1. col. 664.

1168. LATERANENSE VIII. anno 1168. coactum. In quo Fridericus Imp. ob intrusum in sedem apostolicam Victorem antipapam damnatur, & imperio privatur. Consulantur Johannis Sarisburiensis Epist. 60. & Epist. ad Cantiæ sub-priorem. In eadem synodo decretam esse legationem ad pellendos episcopos (quos vocant) schismaticos, & catholicos sedibus suis restituendos testatur chronicon Laudense ad annum 1168. Habentur hæc omnia Conc. tom. 10. p. 1449.

CASSILIENSE, in Hibernia anno 1172. 1172. præsidente Christiano papæ legato habitum. In quo ecclesiæ Hibernicæ status ad Anglicanæ formam componitur, multaque de matrimoniis contrahendis, de decimis solvendis, de ecclesiis debita devotione venerandis, & frequentandis statuuntur. Exstant Acta & *capitula* 3. apud R. Hoveden. part. 2. fol. 301. p. 2. Acta & integra *capitula* 8. apud Girald. Cambr. Hibern. Expugn. lib. 2. cap. 33, 34. p. 776. exinde apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 95. & Conc. tom. 10. p. 1454 [b].

ABRINCATENSE, apud Normannos in confinio Britanniæ minoris an. 1172. 1172. 5. Cal. Octobr. præsentibus pontificis legatis congregatum. In quo Henricus 2. Angliæ rex a Thomæ Cantuariensis cæde antea absolutus, secunda jam vice absolvitur, & decreta quædam per pontificis legatos de moribus ecclesiæ constituta, promulgantur. Exstant Acta & *decreta* 13. apud R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 302. p. 2. inde apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 99. & Conc. tom. 10. p. 1458.

LONDINENSE XII. anno 1175. coram Henrico 2. ab episcopis & abbatibus 1175. provinciæ Cantuariensis, præsidente Richardo archiepiscopo, die dominica ante Ascensionem Domini, Westmonasterii collectum. In quo post editos canones, controversiæ inter Richardum Cantuariensem & Rogerum Eboracensem, de cruce intra provinciam Cantuariensem ab Eboracensi portanda; item de episcopatibus Lincolniensi, Cicestriensi, Wigorniensi, & Herefordiensi, quos de jure ad sedem suam pertinere asserebat Rogerus Eboracensis, aliisque nonnullis sunt agitatæ. Super quas appellationes ad pontificem Romanum factæ sunt. Exstant Acta & disciplinæ ecclesiasticæ de continentia, sobrietate, aliisque moribus clericorum & religiosorum, de sacramentis, decimis integre persolvendis &c. *Canones* 19. apud R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 310. apud Spelman. p. 103. qui & alia ex vetust. MS. & aliunde congesta habet, & Conc. tom. 10. p. 1461 [c]. Notandum, concilium hoc aliquando *Westmonasteriense* vocari, ob urbis istius propinquitatem. Ve-

a Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 439. b Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p 471. c Occurrunt etiam ap. *Wilkins* ibid. p. 476.

rum

 rum Londini habitum fuiſſe manifeſto liquet.

1175. WINDLESHORENSE II. anno 1175. coram Henrico 2. ejuſque filio, præſentibus Richardo Cantuarienſi, aliiſque epiſcopis & proceribus, in Octavis S. Michaelis congregatum. In quo, conſentiente Henrico, Rodericus Conactæ in Hibernia rex, ſub lege Homagii & Tributi regi Angliæ integre perſolvendi, conſtitutus eſt. Agit de hac re R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 312. p. 2 [a].

1176. NORTHAMPTONIENSE III. anno 1176. præſentibus regibus Henrico patre & filio, & Willielmo rege Scotiæ celebratum. In quo de Scotiæ epiſcoporum eccleſiæ Anglicanæ, & præcipue ſedi Eboracenſi, ſubjectione actum eſt. Negantibus vero id Scotiæ epiſcopis, & Richardo Cantuarienſi hanc ſubjectionem ſedi ſuæ arrogare tentante, res tandem in medio relicta eſt. In hoc etiam concilio ſtatuta Clarendonenſia recitata novo ſacramento confirmantur. Vide R. Hoveden. ad ann. 1176. fol. 314. p. 2. & Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 111. Conc. tom. 10. p. 1469 [b].

1176. [c] LUMBARIENSE, in Gallia Narbonenſi anno 1176. coactum. In quo hæretici qui *boni homines* vocantur, propter nova & maleſana dogmata examinati & damnati ſunt. Quænam vero fuerint hæc dogmata ipſimet libere confitentur, dum ad ſingula Ludovenſis epiſcopi quæſita ingenue reſpondent. Exſtant Acta integra Conc. tom. 10. p. 1470.

1176. DUBLINIENSE, anno 1176. præſidente Viviano pontificis legato coactum. In quo jus Anglorum regis in Hiberniam, & ſummi pontificis autoritas confirmatur, tam clero, quam populo, ſub anathematis vinculo aſtrictis, ne ab hac fidelitate auſu temerario reſilire præſumant. Refert hæc Girald. Cambrenſ. Hibern. Expugn. lib. 2. cap. 17. p. 795 [d]. Adiſis R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 316. Meminit Neubrigenſis lib. 3. cap. 9. p. 302. concilii Dublinienſis generalis, ab Hiberniæ præſulibus atque abbatibus, præſidente Viviano, celebrati. In quo cum Vivianus in eccleſiis ſimplicitatis barbaræ, liberius Romanum morem agere vellet, denunciantibus præfectis regiis ut vel abſcederet, vel ſecum militaret, auro Hibernico, quod multum ſitierat, minus onuſtus in Scotiam remeavit. An eadem hæc ſynodus cum præcedente fuerit, non ſatis liquet. Conciliorum editores eam ad annum 1183. referunt.

WESTMONASTERIENSE II. anno 1176. præſidente Hugone Cardinale pontificis legato, media Quadrageſima congregatum. In quo orta inter archiepiſcopum Cantuarienſem & Eboracenſem de ſedendi præeminentia controverſia, cum hic ad legati ſiniſtram ſedere nollet, magnoque inde tumultu facto, nihil in hac ſynodo actum eſt. Tradit hæc R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 314. p. 2 [e]. 1176.

TARSENSE, Tarſi in Cilicia, quæ Armeniæ minoris pars erat anno 1177. ſub Gregorio cognomento *Degtia* patriarcha, juſſu Leonis Armeniæ regis celebratum. In omnium votis erat, efflagitante etiam Manuele Græcorum imperatore, ut Armeni, qui diu ſub ſchiſmate laboraſſent, ad Græcorum communionem redirent, & fidem Catholicam profiterentur, ſuadente id præ aliis Narſeſe Lampronenſi, & unionem hanc gnaviter promovente. Tarſi igitur coeuntes, Græcis conſenſerunt, duas eſſe in Chriſto naturas, duas voluntates atque operationes, Græcorum hac in parte confeſſionem amplexi ſunt, hæreſeos damnant Eutychetem, Severum, & Timotheum Ælurum, de Dioſcoro donec hæreticus eſſe oſtendatur judicium ſuum ſuſpendentes; Triſagii appendicem orthodoxe explicant, illamque non ad Trinitatem, vel Chriſti divinitatem, ſed ſolummodo ad Chriſtum incarnatum referunt; feſta Nativitatis dominicæ & baptiſmi ſe juxta eccleſiæ univerſalis conſuetudinem deinceps celebraturos pollicentur, vinum aqua miſcendum in Euchariſtia admittunt, denique ſacram ſynodum Chalcedonenſem recipiunt. Recte quidem hic, & ſenſu ſatis Catholico explicant patres Tarſenſes formulam *Triſagio* additam [ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς] divinitatem nempe paſſam non eſſe, ſed Chriſtum Θεάνθρωπον fuiſſe crucifixum, duabus in Chriſto naturis *inconfuſe*, *immutabiliter*, *indiviſe*, *inſeparabiliter* unitis, ac proinde quod uni naturæ proprium erat, vi κοινωνίας ἰδιωμάτων alteri tributo. Erat quidem olim, ſexto præſertim ſæculo, non modo cum Eutychianis (quos omnes rejiciebant) ſed & inter Catholicos *de uno ex Trinitate paſſo* multa lis & controverſia, quam tamen puram putam fuiſſe λογομαχίαν, ex male intellecta utriuſque partis ſententia natam, perinde ac olim Græcos inter & Latinos de voce ὑποστάσεως contendentes, & nihilominus unum idemque ſentientes, pluribus oſtendit eru- 1177.

[a] Conf *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 483. [b] Item *Wilkins* ubi ſupra. [c] Conf. *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 90. [d] Et ex Giraldo *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 483. [e] Et ex Hoveden. *Wilkins* ibid. p. 485.

ditiſſimus Noriſius Diſſert. Hiſt. de uno ex Trinitate carne paſſo cap. 6. p. 59. Sed mittenda hæc, quæ non ſunt hujus loci, & ad concilium noſtrum redeundum. Ex Actis hujus ſynodi exſtant Armenice & Latine *propoſitiones* 9. quas ad pacem conciliandam Græci poſtularunt, una cum Armenorum reſponſis & conceſſionibus, & *propoſitiones* 7. quas Armeni Græcis obtulerunt apud Clem. Galanum Conciliat. Eccleſ. Arm. cap. 22. part. 1. p. 331. *Epiſtola* etiam *ſynodalis* ad Manuelem imperatorem apud Armenos aſſervatur, cujus partem exhibet idem Galanus part. 2. tom. 1. quæſt. 1. §. 5. p. 42. Hæc patres Tarſenſes; verum interveniente paulo poſt Manuelis morte, divinum illud concordiæ opus imperfectum remanſit.

1177. VENETUM, anno 1177. celebratum. Quo Alexander papa, & Fridericus imperator reconciliantur, & Paſchalis antipapa cum ſuis quos ordinaverat deponitur. Exſtant Acta & *epiſtolæ* variæ, tum pontificis, tum epiſcoporum & principum, ad hanc ſynodum pertinentes Conc. tom. 10. p. 1481.

1177. NORTHAMPTONIENSE IV. anno 1177. in feſto S. Hilarii habitum. In quo Guidone decano de Waltham, ejuſdemque canonicis ſæcularibus jus ſuum in eandem eccleſiam, in manus archiepiſcopi reſignantibus, rex poteſtate a papa facta, canonicos regulares de diverſis domibus Angliæ deſumptos, in eadem eccleſia inſtituit. Vide R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 320 [a].

1177. WESTMONASTERIENSE III. *Pan-Anglicum* dictum, anno 1177. initio Quadrageſimæ, preſentibus Richardo Cantuarienſi plurimiſque epiſcopis, abbatibus, & regni proceribus celebratum. In quo lis & bellum inter Aldefonſum Caſtellæ, & Sanctium Navarræ reges exorta, judicio Henrici regis Angliæ compreſſa & compoſita ſunt. Pluribus hæc enarrat R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 320. p. 2 [b].

1179. LATERANENSE IX. generale III. an. 1179. 12. Cal. April. ab Alexandro III. papa, & 300. circiter epiſcopis celebratum. In his ex Anglia quatuor, ex Scotia plures, ex Hibernia ſeptem vel octo epiſcopi adfuerunt. Devicto a Cis-Alpinis copiis Friderico Imp. & faſces pontifici jam ſubmittente, extinctoque hoc modo 22. annorum ſchiſmate, ad reparandum luxatum eccleſiæ ſtatum coacta eſt hæc ſynodus. In qua primo de electione Romani pontificis agitur. Utque contra ſchiſmata in poſterum caveretur, ſtatutum eſt neminem, niſi a duabus Cardinalium partibus electum, pro pontifice Romano habendum eſſe. Epiſcopi Germaniæ aliique qui ab Imperatoris & anti-paparum partibus ſteterant, ejurato ſchiſmate reconciliati, & ad eccleſiæ communionem recepti ſunt. Waldenſes, Albingenſes, & Cathari, tanquam hæretici damnati & anathematizati. Brabantiones, Cotarellos, &c. vi & armis a ſæculari poteſtate proſequendos & exterminandos eſſe ſynodus decrevit. Exſtant de his aliiſque diſciplinæ eccleſiaſticæ capitibus *canones* 27. & Acta concilii a Binio undique collecta, Conc. tom. 10. p. 1503 [c]. Subjicitur *appendix* a Bartholomæo Laurentio, ex codice archetypo pergameno olim deſcripta & edita, in partes 48. diviſa; quarum prima ea eſt quæ ſynodi Lateranenſis canones complectitur; reliquæ parum huc ſpectant; certe nihil aliud ſunt, quam plurimorum decretorum compilatio, quæ Romani pontifices, tum ante, tum poſt hanc ſynodum promulgarunt. Habetur integra hæc Appendix ibid. p. 1535 [d].

VERONENSE, anno 1184. a Lucio 3. papa, ad reconciliandos eos qui ab antipapis ordinati fuerant, celebratum. Aderat ingens eccleſiaſticorum multitudo, pro quibus interceſſit imperator, ut in gratiam reciperentur. Annuit pontifex. Verum mutato mox concilio, in aliam ſynodum rem diſtulit. Meminit hujus ſynodi Krantzius Saxon. lib. 6. c. 47. 1184.

AQUILEIENSE, anno 1184. a Goteſrido patriarcha adverſus incendiarios, ſacrilegos, & hujuſmodi alios, coactum. Exſtat *epiſtola* ſynodalis apud Ughel. Ital. Sacr. tom. 5. p. 68. & Conc. tom. 10. in Append. p. 1829. 1184.

NORMANNICUM II. anno 1184. ſub Henrico 2. Anglorum rege, ab epiſcopis Normanniæ habitum. In quo conditæ ſunt quinque regulæ de venia peccatorum iis impertienda, qui eleemoſynam ad ſubventionem terræ ſanctæ tranſmiſerunt, facta etiam ordinatione inter Henricum, & Philippum Franciæ regem, communi epiſcoporum & Procerum concilio approbata, quantum quiſque ad hoc ſubſidium conferre debeat. Habentur hæc apud Spelm. 1184.

a Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 485. b Et ex Hoveden. *Wilkins* ibid. p. 486. c Exſtant in bibl. Cotton. ſub *Vitellio* E. 13. n. 3. d Hujus Conc. ſubſcriptiones habentur ap. *Dacher*. Spicil. tom. 12. p. 638. Edit. nov. tom. 1. p. 636. & ex Dacherio ap. *Harduin*. Conc. tom. 6. part. 2. ad calc. p. 2056.

Conc.

Sæc. XII. ab an. MC. Conc. Brit. tom. 2. p. 115. & Conc. tom. 10. p. 1739.

1186. PARISIENSE IV. anno 1186. coactum. In quo afflictæ rei Christianæ apud Palæstinos causam agente Heraclio patriarcha Hierosolymitano, expeditionem contra Turcas suscipiendam esse decretum est. Vide Rob. Gaguin. Hist. lib. 6. & ex eo Conc. tom. 10. p. 1747.

1188. GISORTIANUM, in Normannia, anno 1188. sive conventus episcoporum & procerum Anglicæ & Gallicæ ditionis, apud Gisortium habitus, In quo, facto jam fœdere inter Henricum Angliæ, & Philippum Franciæ reges, utrinque pactum est pro terra S. a Saracenis recuperanda expeditionem se suscepturos esse. Vide R. Hoveden. ad ann. 1188. fol. 365. Eodem anno conventus episcoporum Anglicæ ditionis pro subsidio terræ sanctæ præbendo habitus est. Quod & in synodo Gaintingtoniensi in agro Northamptoniensi apud Anglos eodem anno habita factum esse tradit Hovedenus loco citato. Idem & in Parisiensi, hoc eodem anno sancitum; ut & in Lanciciensi in majori Polonia, eodem tempore celebrata. De his omnibus synodis vide quæ ex variis autoribus annotarunt Conciliorum editores tom. 10. p. 1759 [a]. Ad Lanciciensem quod attinet, vide quæ de concilio Cracoviensi habentur ibid. in Append. p. 1830.

1189. PIPEWELLENSE, apud Northamptonienses anno 1189. a quamplurimis Angliæ, Galliæ, & Hiberniæ episcopis habitum. In quo lis inter Cantuariensem & Eboracensem, de primatus & ordinationis jure renovata est. Quid vero ea in re factum sit, non constat. Vide Hoveden. ad ann. 1189. fol. 375 [b].

1195. EBORACENSE, anno 1195. præsente rege, ab Huberto Cantuariensi pontificis legato, ad reformandos ecclesiæ mores habitum. Exstant Acta & *capitula* 12. de rebus sacris & ecclesiasticis, apud R. Hoveden. ad ann. 1195. fol. 429. p. 2. & Conc. tom. 10. p. 1791 [c].

1195. MONSPELIENSE, anno 1195. mense Decembri, a Michaele pontificis legato habitum. In quo post multa de variis ecclesiæ negotiis constituta, sancitum est, arma contra Saracenos in Hispaniam irrumpentes sumenda esse. Acta primus extulit Steph. Baluzius Conc. Gal. Narbon. p. 28. inde Conc. tom. 10. p. 1796.

PARISIENSE V. anno 1196. a Meliore presbytero, & Cencio subdiacono, cardinalibus, & legatis pontificiis coactum. Sæc. XII. ab an. MC. 1196.
Duxerat in uxorem Ingeburgem Canuti Danorum regis sororem Philippus Augustus rex Franciæ, quam mox prætextu consanguinitatis per censuram ecclesiasticam repudiavit. Conquerente de hac injuria Canuto habita est synodus archiepiscoporum, episcoporum, abbatumque totius regni. Verum metu regis territi rem tandem in medio reliquerunt. Quod ex Rigordo referunt Conciliorum editores tom. 10. p. 1800.

LANCICIENSE, in Polonia anno 1197. a Petro Capuano papæ legato habitum. In quo sacerdotum concubinatus & conjugium prohibita & repressa sunt. Vide Conc. tom. 10. p. 1800. 1197.

SENONENSE, anno 1198. habitum. In quo Populicanorum (Waldensium ea stirps est) quam vocant, hæresis damnata est. Hanc Robertus in chronico Autissiodorensi omnium hæreseon fæculentissimam vocat. Exstant de hac re Innocentii 3. *epistolæ* 2. & G. Cossartii *notæ* Conc. tom. 11. part. 1. p. 3. 1198.

DALMATICUM, anno 1199. a Johanne Capellano & Simone subdiacono pontificis legatis & Dalmatiæ ac Diocliæ episcopis, ad reformandam ecclesiæ disciplinam congregatum. Exstant hanc in rem *capitula* 12. Conc. tom. 11. part. 1. p. 7. 1199.

DIVIONENSE, ad Oscaram fl. in ducatu Burgundiæ anno 1199. a P. Capuano cardinale, sedis apostolicæ legato, archiepiscopis 4. episcopis 18. (ut abbates aliosque taceam) de Philippi Francorum regis illicitis nuptiis habitum. In quo, rege posteriorem conjugem dimittere recusante, pontificis sententia de sacris per Galliam interdicendis promulgata est [d]. Eodem anno & eadem de re coacta est Viennæ synodus. Vide quæ ex variis scriptoribus referunt Conciliorum editores tom. 11. part. 1. p. 11. 1199.

LONDINENSE XIII. anno 1200. ab Huberto Cantuariensi, pro reformatione ecclesiæ Anglicanæ, prohibente licet Gaufrido Essexiæ Comite summo Angliæ Justiciario, coactum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ, de sacris officiis celebrandis, de pœnitentia, excommunicatione, decimis, matrimonio, &c. *capitula* 14. apud Hoveden. 1200.

[a] Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 491. [b] Item *Wilkins* ibid. p. 492. [c] Item ap. *Wilkins* ibid. p. 501. [d] Forma interdicti a Petro Capuano in hoc concilio promulgata, e MS. Corbeiensi occurrit ap. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 147.

Sæc. XII. ab an. MC. ad ann. 1200. fol. 458. p. 2. Exinde apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 123. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 13 [a].

1200. NIGELLENSE, five *Nivigellense*, in Brabantia, anno 1200. ab Octaviano Ostiensi episcopo & cardinale pontificis legato mense Septembri congregatum. Quo interdictum Galliæ ob Philippi regis nuptias promulgatum, solutum est. Vide R. Hoveden. ad annum 1200. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 20. Habita est anno sequenti mense Martio synodus Suessionensis, in qua ejusdem matrimonii causa iterum tractata est, soluto vero concilio res tandem in medio relicta ibid. p. 22. Sæc. XII. ab an. MC.

[a] Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 505.

Finis Duodecimi Sæculi.

SÆCULUM

SÆCULUM SCHOLASTICUM.

Conſpectus Sæculi.

Sæc.XIII. ab an.MCC.

THeologia ſcholaſtica, ſuperiori ævo introducta, altas hoc ſæculo radices egit; de qua proinde, pro inſtituti noſtri ratione, paucis hoc loco agendum erit. Primis eccleſiæ ſæculis apoſtoli, virique apoſtolici doctrinam, quam a Chriſto domino puram ac ſimplicem acceperant, modo quodam facili & perſpicuo, atque ad vulgi captum quam maxime accommodato poſteris tradiderunt: nec ad perplexas & ſpinoſas diſputandi rationes unquam diverterunt: niſi fidei adverſus gentiles & hæreticos vindicandæ neceſſitas id exigebat. In catechumenis inſtruendis ὑγιαινόντων λόγων ὑποτύπωσιν, (ut verbo Paulino utar) brevem quandam fidei profitendæ formulam, primaria doctrinæ evangelicæ capita complectentem, adhibuerunt; quam ſermonibus ad catechumenos & competentes habitis uberius explicarunt. Hujuſmodi erant Cyrilli Hieroſolymitani *Catecheſes ad illuminatos*, & Gregorii Nicæni *Sermones catechetici*: aliter, in ordinariis ad populum homiliis, vel aliquem ſacræ ſcripturæ librum, vel partem ex evangelio tunc in eccleſia relectam, vel denique doctrinam aliquam moralem ſermone didactico expoſuerunt. Ubi vero vetus hæc ſimplexque eccleſiaſtica tradendi methodus paulatim in deſuetudinem abire cœpit, ſubtiliorem & ſublimiorem explicandi rationem excogitarunt: id quod ex Dionyſii Pſeudo-Areopagitæ operibus, ſeu quarto, ſeu quinto ſextove demum ſæculo natis, luculenter conſtat. Circa medium fere ſæculi 8. Johannes Damaſcenus primus inter Græcos, theologiam ad accuratiorem methodum revocavit, ejuſque dogmata in proprias claſſes diſtribuit, editis 4. *de fide orthodoxa libris*; quorum *primo*, de Deo Uno & Trino, ejuſque natura & proprietatibus; *ſecundo*, de creatione, variiſque rerum creatarum generibus; *tertio*, de incarnatione Verbi, & naturarum unione hypoſtatica, de Chriſti vita, morte, & ad inferos deſcenſu; *quarto*, de Chriſti reſurrectione & aſcenſione, de fide, & de ſacramentis, de ſanctorum reliquiis & imaginibus, de lege Dei & peccati, de ſabbato, circumciſione, de Antichriſto & de carnis reſurrectione agit. In eccleſia Latina nemo hoc ſaxum volviſſe deprehenditur ante Lanfrancum Cantuarienſem Berengarii adverſarium medio ſæculo MC. clarum; qui novam theologiæ formam antiquiori ſubſtituiſſe dicitur; quod tamen ex ejus, quæ hodie ſuperſunt, operibus ægre colligi poteſt. Ad ſequentis ſæculi initium Petrus Abailardus *Introductionis ad Theologiam libros* 3. edidit: *primo*, de fide, ſpe, charitate, & ſacramentis, præcipue de fide circa Trinitatem, agit; *ſecundo*, ea quæ Trinitatem ſpectant latius pertractat; *tertio*, de potentia, ſapientia, & Bonitate Dei, in quibus Trinitas conſiſtit, perfectius diſſerit. Hujus operis ſubſidio egregie inſtructus Petrus Lombardus circa ſæculi medium 4. *Sententiarum libros* (unde *Magiſter ſententiarum* vulgo audit) ex SS. Patrum, præcipue D. Auguſtini, ſcriptis, compilavit. Et jam novam plane faciem induere cœpit res theologica, ad formam Elencticam, dubiiſque in orbem recurrentibus inſervientem redacta, ad philoſophicum & acroamaticum dicendi genus reſtricta, in quæſtiones infinitas membratim diſcerpta, rationibus in utramque partem agitatis, curioſe nimis pene uſque ad ineptias ventilata; methodo nihilominus brevi, nec uſquequaque inconcinna, & ad ſubtilem argutamque de quæſtionibus theologicis diſputandi rationem ſatis apte compoſita. Lombardum ducem longo denſoque agmine ſecuti ſunt *Alexander Hales*, *Thomas Aquinas*, *Bonaventura*, *Albertus Magnus*, *Petrus de Tarentaſia*, *Henricus Gandavenſis*, *Udalricus de Argentina*, *Gulielmus Durantes*, *Auguſtinus Triumphus*, *Richardus de Mediavilla*, *Ægidius Columna*, *Johannes Scotus*, *Raymundus Lullius*, *Hervæus Natalis*, *Franciſcus de Mayronis*, *Johannes de Neapoli*, *Albertus Patavinus*, *Durandus a S. Porciano*, *Petrus Aureolus*, *Johannes Baſſolis*, *Johannes Baconus*, *Gulielmus Ocham*, *Adamus Goddamus*, ut ſequiores pene infinitos mittam. Et, ut in his fieri ſolet, in diverſas mox partes ac ſectas abierunt. Hinc ortæ *Nominalium & Realium*; *Thomiſtarum & Scotiſtarum*; *Sententiariorum & Quodlibetariorum* familiæ; mutuis inter ſe rixis ut plurimum pugnantes. Tandem relicta ſimplici, ac puriori veterum doctrina, in ſcholis Chriſtianis pene unice regnavit ſcholaſtica theologia; advocata in ſubſidium Ariſtotelis philoſophia; eaque non ex Græcis fontibus, ſed ex turbidis Arabum lacu-

Sæc.XIII. ab an.MCC.

nis, ex versionibus male factis, male intellectis hausta. Nihilominus late sua pomoeria protendebat; quin & in ipsam theologiam exercuit imperium; quo factum est ut loco S. Pauli per aliquot sæcula cathedram pene solus tenuit Aristoteles. Quantum ad plura Romanæ ecclesiæ placita stabilienda contulerit nova hæc scholastica Theologia, cœcus sit oportet, qui non videt. Certe non minus quam majestatis pontificiæ autoritatem longe lateque promoverit Jus Canonicum eodem fere tempore natum, iisdemque incrementis auctum. Verum de his forsan plus satis: ad alia pergamus. Anno 1204. pridie Idus Aprilis, capta a Latinis Constantinopoli, Græcorum respublica, simul & ecclesia misere dissipatur. Imperii & patriarchatus sedes Nicæam Bithyniæ transfertur, Theodoro Lascare imperii insignia arripiente. Eodem tempore Alexius Comnenus, Trapezuntem in imperii sedem elegit, Cappadociam, Paphlagoniam, Pontum & Colchidem provincias nactus; unde imperium *Trapezuntinum* natales habuit. Nec fortunatior Græcorum status ante annum 1260. quo urbe regia Latinis erepta, in sedes suas restituti sunt. Initio hujus sæculi Innocentius 3. papa furias agit, Philippum Augustum imperio privat, subditos sacramento solvit, & ni pareant diris devovet, Johannem Anglorum regem ob Steph. Langtonum in sedem Cantuariensem non admissum exautorat; regnum interdicto subjicit; cum tandem fasces submittentem in clientelam recipit; Ludovicum Philippi Francorum regis primogenitum (cui Angliæ regnum tradiderat) Johanni negotium facessere pergentem anathemate percutit. Anno 1215. habitum est Romæ concilium Lateranense, cui plusquam mille prælati interfuisse dicuntur, ab his transubstantiationis dogma disertim stabilitur; *Corpus scilicet, & sanguinem Christi in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter contineri*, TRANSUBSTANTIATIS *pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate divina.* Damnantur abbas Joachim, & Almericus Carnotensis doctor Parisiensis, (& ipse quidem post mortem exhumatus & exustus) aliaque in hæreticos & eorum fautores decernuntur, etiam subditis eorum a fidelitatis vinculo absolutis, & ditionum jure in occupantes translato; ut canones de confessione auriculari quotannis edenda, de chrismate & hostia asservandis, de immunitate ecclesiæ, de damnatis ab ecclesia Romana morte plectendis, aliosque jam missos faciam. Non desunt quidem eaque non contemnenda argumenta, quæ omnem hujus synodi decretis fidem atque autoritatem detrahunt; nec aliam autoritatis synodalis umbram habere videntur, quam quod ab Innocentio 3. condita in concilio duntaxat proposita sint, nullo patrum suffragio roborata; qua de re vide quæ post alios novissime disputavit doctissimus Du Pin de Antiq. Eccles. Disciplin. Dissert. 7. §. 4. Huic item synodo adfuit Dominicus Hispanus, ecclesiæ Osmensis canonicus regularis, non sine magno honore & reverentia a pontifice receptus, a quo etiam ordinis Prædicatorum a se recens fundati confirmationem impetravit; eo nempe consilio, ut discipuli ex hac schola prodeuntes, in Albingensibus aliisque hæreticis convertendis perpetuo laborarent. Cum vero certo scirent hæreticos nudis sermonibus ad ecclesiæ gremium haud facile esse reducendos, missi sunt adversus illos Cruce-signati; & ut omnia tam pio proposito convenirent, institutum est *Sanctæ* (quam vocant) *Inquisitionis Officium*; gravissimum illud, & ab orco petitum Christianæ religionis dedecus simul & flagellum, conscientiarum carnificina, summæque tyrannidis & crudelitatis officina, qua

> — *Siculi non invenere tyranni*
> *Majus tormentum.* —

In re igitur nimis seria severaque ineptias agit Ludovicus a Paramo, (ipse hæreticæ pravitatis inquisitor) de Orig. Officii S. Inquisit. lib. 1. tit. 2. cap. 1. & seqq. qui dum originem ab ipsis mundi incunabulis arcessit, ipsum Deum primum hæreticæ pravitatis inquisitorem, parentes protoplastos, infidelitatis, hæresis, blasphemiæ, idololatriæ reos in jus vocantem, inque eos damnationis sententiam pro tribunali ferentem, nobis sistit: &, ne quid tam lepidæ fabulæ deesset, primos parentes pœnitentiam jam agentes, vestibus pelliceis, tanquam habitello, seu sacco benedicto (quem *Sanbenito* Hispani vocant) indutos nobis exhibet: de quibus omnibus diligenter pro more, & prolixe agit. Sed jam non vacat operosas captare nugas, & *Stultus labor est ineptiarum.* Anno 1253. Robertus de Sorbona, natione Gallus, vir quidem humili loco natus, sed divitiis, & pietate conspicuus, nec literarum penitus rudis & ignarus, in usum Theologiæ magistrorum, collegium Sorbonicum Parisiis condidit; quod per omnia deinceps sæcula virorum magna judicii, eruditionis, literarum, candorisque fama præstantium hodienum floret. Anno 1254. saltem sequenti, orta inter academiam Parisiensem & monachos Dominicanos & Franciscanos lite, fratres mendicantes librum quendam novum, quem *Evangelium æternum*, seu *Evangelium Spiritus S.* vocabant a Johanne de Parma Minoritarum

Sæc.XIII. ab an.MCC. rum generali, ut ferunt, compositum, ediderunt: in quo (teste Gulielmo de S. Amore *, qui hoc ipso tempore adversus hos ipsos monachos Parisiis librum in lucem emisit) docuerunt, *Evangelio Christi perfectius, & melius, & dignius fore evangelium æternum, sive evangelium Spiritus S. quo adveniente evacuabitur evangelium Christi.* Speciatim, ut ex Eymerico aliisque constat, liber iste blasphema hæc dogmata inter alia continebat, *Evangelium æternum doctrina Christi, & toto veteri & novo Testamento præstantius esse: evangelium Christi non esse evangelium regni, ac per hoc nec ecclesiæ ædificatorium: novum testamentum, sicut & vetus esse evacuandum: nec in virtute sua nisi ad annum 1260. duraturum: deinceps omnes in statu perfectorum fore; ad instruendum homines de spiritualibus & æternis solos esse idoneos qui nudis pedibus incedunt: Christum sanctosque apostolos non fuisse perfectos in vita contemplantium; contemplativam vero vitam ab ipso Joachim abbate fructificare cœpisse, & amodo in perfectis successoribus ipsius perfectius mansuram.* Hæc ex multis paucula. Longe plura te docebunt Nicolaus Eymericus Director. Inquisit. part. 2. quæst. 9. sect. 4. Bulæus Hist. Universit. Parif. tom. 3. sect. 5. p. 330. Usser. de Christ. Eccles. Success. cap. 9. sect. 19, 20, 21, &c. Tam execrandas Blasphemias indignati theologi Parisienses, librum damnarunt, scriptis oppositis refutarunt, lectique sunt delegati, & ad papam hac de re missi, qui ægre tandem a pontifice impetrarunt, ut *evangelium æternum* damnaretur; sed secreto, &, si posset fieri, sine fratrum scandalo combureretur: adeo tenere necessarios suos, bipedum licet omnium nequissimos, & in Christianam religionem ad insaniam usque debacchantes, tractavit pontifex: qui tamen Gulielmi de S. Amore librum *de periculis novissimorum temporum* adversus hos monachos hac de re scriptum, publice tum Anagniæ, tum Parisiis flammis nuper adjudicarat. Verum de his pro instituto nostro plus satis. Nutantibus in oriente imperii Constantinopolitani viribus, & undique arctius constringentibus Muhammedanorum copiis, auxilium a Latinis speratur, eoque fine concordia Græcos inter & Latinos tentata concilio generali Lugdunensi 2. anno 1274. habito, cui 1500. præsules, abbates, aliosque prælatos interfuisse volunt. Sex sessiones habuit, tandemque unio quædam Græcorum cum Latinis præcipue in dogmate de Spiritu S. inita est: quam tamen finita mox synodo rejiciunt Græci, nequicquam contranitente, & minis, verberibus, excœcationibus, exiliis in plerosque sæviente imperatore Michaele Palæologo, frustra etiam allaborante cum sociis suis Johanne Becco, in patriarcham levato. Judæi ubique fere infames & exosi; ob avaritiam & execrabilem usuram, ob pueros, ut dicitur, circumcisos, quin & crucifixos, aliaque nefanda scelera ex pluribus Occidentis provinciis ejiciuntur; ex Anglia anno 1290. ex Gallia an. 1295. ex aliquot Germaniæ urbibus an. 1298. Denique tot expeditiones pro recuperanda terra sancta, per mutua Christianorum principum diffidia frustra hactenus susceptæ, tandem exeunte hoc sæculo penitus desinunt; iis ipsis locis quæ Dominus noster natalibus, vita, miraculis, & sanguine consecraverat, barbaris & insensissimis Christiani nominis hostibus in hæreditatem deinceps quiete relictis. Sæc.XIII. ab an.MCC.

* De peric. noviss. temp. c. 8. p. 8.

Matt. Paris ad an. 1257. p. 936.

SCRIPTORES.

1201. PEREGRINUS, ortu Gallus, cœnobii de Fontanis abbas 8. claruit anno 1201. Scripsit *historiam prælatorum & possessionum* monasterii sui ab ipsa fundatione ad sua usque tempora, cui parte 2. varia diplomata, chartas, & privilegia attexuit. Edidit hanc historiam L. Dacherius Spicileg. tom. 10. p. 367 [a].

1201. GERVASIUS, natione Anglus, Fani Servatoris O. B. monachus Cantuariensis, claruit anno 1201. Præ cæteris bonarum artium studiis ad vetustiora gentis suæ monumenta investiganda addixit animum, præcipue quæ res Britannicas & Saxonicas spectabant: ingentique eorum copia apud se collecta ad scribendum semet accinxit.

SCRIPTA.

Tractatus de combustione & reparatione Cantuariensis ecclesiæ, inter Scriptores 10. Anglicos *Londini* 1652. fol. p. 1289 [b].

Imagines de discordiis inter monachos Cantuarienses & Baldwinum archiepiscopum, ibid. p. 1303.

[a] Edit. nov. tom. 2. p. 573. [b] Exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* B. 19. n. 1. *Imaginatio* pro & contra R. Abbatem S. Augustini MS. ibid. n. 2. 3.

Chronicon rerum in Anglia gestarum ab anno 1122. ad ann. 1199. ibid. p. 1334 [a].

Acta sive *vitæ pontificum ecclesiæ Cantuariensis ab Augustino usque ad Hubertum* inclusive, ibid. p. 1629 [b].

1201. HERVARDUS, archidiaconus Leodicensis, claruit circa annum 1201. Exstat *epistola de Guiberto Gemblacensi & de scribenda vita S. Martini* apud Mabillon. Analect. tom. 2. p. 536.

1201. MATTHÆUS VINDOCINENSIS, de cujus ætate non levis est apud eruditos controversia: alii enim illum anno 1203. obiisse, alii anno 1215. floruisse volunt: nonnulli abbatem S. Dionysii Parisiensem anno 1260. electum, anno 1286. die 25. Septembr. defunctum esse contendunt. Potior videtur eorum sententia, qui ineunti huic sæculo illum accensent; quippe qui opus suum Bartholomæo Turonensi ab anno 1175. ad 1206. episcopo nuncuparit: addunt Samarthrani fratres *Galliæ Christianæ* tom. 1. p. 773. Matthæum nostrum, dum esset abbas S. Dionysii, Turonensem pontificatum recusasse. Scripsit carmine elegiaco, pro ratione sæculi non ineleganti, *Tobiadem*, seu *historiam Tobiæ senioris & junioris*; quæ typis excusa prodiit *Lugduni* 1505 [c]. cura Johannis Heroldi *Basil.* 1563. cura Johannis Heringii *Bremæ* 1642 [d].

1201. [e] JOACHIMUS, gente Calaber, monachus ordinis Cisterciensis in cœnobio Sambuccinensi diœceseos Anglonensis in Lucania, dein abbas monasterii de Curacio in Calabria, ac demum fundator & abbas primus cœnobii Florensis, atque institutor congregationis Florensis. Claruit anno 1201. Undecennio ante ob immensam prophetiæ ei divinitus concessæ famam a Richardo Angliæ rege Messanæ in Sicilia tunc agente accitus, Anti-christum in urbe Roma jam natum esse, & in sedem apostolicam mox evehendum vaticinatus est, alia ejuscemodi farinæ plura nugatus. Obiit ante annum 1215. quo liber ejus adversus quasdam Petri Lombardi opiniones in synodo Lateranensi damnatus est.

SCRIPTA.

De concordia veteris ac novi Testamenti libri 5. jussu Lucii 3. Urbani 3. & Clementis 3. pontificum elucubrati [f].

Commentaria in Jeremiam prophetam. Exstant *Venetiis* 1525. *Colon.* 1577. 8°.

Psalterium decem chordarum [g].

Commentaria in Isaiam prophetam.

Commentaria in nonnulla capita Naum, Abaccuc, Zachariæ, & Malachiæ prophetarum [h].

Prodierunt opera hactenus recensita *Venet.* 1519. 4°.

Commentarius in Apocalypsin D. Johannis excusus *Venetiis* 1519. *Coloniæ*, & alibi, testibus Labbæo & Miræo.

Vaticinia de summis Romanis pontificibus 15. tantum, prodierunt cum notis Paschalini Regiselmi *Venet.* 1589. dein cum notis Josephi Scaligeri non uno in loco [i], cum notis Johannis Adrasder *Francofurt.* 1608. auctiora apud Wolfium Memorab. Lect. tom. 1. p. 444.

In Cyrilli revelationem, in Erithream & Merlinum commentaria, atque alia quædam vaticinia [k]. Prodierunt Italice cum Anselmi Marsicani annotationibus *Venet.* 1589 [l].

Plurima alia Joachimi scripta recenset, & MSS. exstare refert, Carolus du Visch. in Bibliotheca Scriptorum Cisterc. p. 172 [m].

[n] THOMAS, ordinis Cisterciensis monachus, claruit circa annum 1201. Scripsit ad Pontium Claromontanum episcopum *commentarios in Cantica Canticorum*, typis excusos *Paris.* 1521. *Lugduni* 1571. Verus horum commentariorum autor est Thomas noster. Sunt tamen alii, quibus 1201.

a Exstat MS. a rege Stephano ad Ricardum 1. per Johan. Joscelin. exscriptum in bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 14. n. 21. & sub *Vespasiano* B. 19. n. 4. b Gervasii librum *de regimculis Britanniæ primæ, atque sedibus pontificiis in ea constitutis, ac monasteriis in eadem a nobilitate constructis* memorari a Lelando refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 152. c Recus. *Argentorat.* 1510. & denuo *Lugd.* 1538. 8vo. exhibuit etiam Leyserus in Historia poeseos medii ævi p. 766. d Matthæi *Poetriam*, seu *de doctrina versificandi* exstat MS. Oxon. in Collegio Baliolensi, & Cantab. in Colleg. Domus *S. Petri*, ejusdem scriptum aliud *de Æquivocis* inter MSS. Codd. S. Trinitatis Dublinensis cum commentario per Jo. Hemoch, memorat *Oudin.* tom. 3. p. 484. quem vide, ut & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 161. ubi notat *Tobiæ Metaphrastem* diversum fuisse a Matthæo ab an. 1260. abbate S. Dionysii. e Conf. *Fabr.* med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 107. Acta Sanctor. tom. 7. Maii. 29. p. 89. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 54. f Conf. Wolfii Lect. memorabiles tom. 1. p. 488. seq. g Prodiit *Venet.* 1527. 4to. cum hymno *de patria cœlesti, & explanatione* in Apocalypsin. h Edita una cum *Comment.* in Isaiam *Venet.* 1517 4to. *Commentaria* in Danielem *Venet.* 1519. exstant MS. una cum *Comment.* in Ezekielem in bibl. Cœnobii Dunensis Ord. Cisterc. teste *de Visch.* Bibl. Cisterc. p. 172. *Commentaria* super Prophetas ad Raynerum de Poncio, exstant MSS. in bibl. Cotton. sub *Tiberio* B. 5. n. 29. non diversa a Comment. in Isaiam huic Raynero nuncupata notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 111. *Prophetia* contra religiones tenentes ordinem Mendicantium exstant ibid. sub *Vitellio* E. 2. n. 2. i Explanatio Pauli Scaligeri Paracelso opposita, prodiit cum aliis ejus Scriptis *Colon.* 1570. 4to. unde emendandum, ubi Josephus Scaliger Joachimi vaticinia illustrasse traditur. vid. *Fabr.* ubi supra. k *Vaticinia* Ejusdem *de regibus Castellæ & Legionis* a Ferdinando 1. usque ad Philippi 5. Successorem *suum* prodierunt primum 1670. deinde cum P. Angeli notis in tom. 3. Sylloges Archimbaldinæ cui titulus, *Nouveau recueil de pieces fugitives d'Histoire, de literature* &c. *Paris.* 1717. 12mo. Oraculum B. Cyrilli cum expositione Joachimi & mutuis utriusque epistolis prodiit *Venet.* 1517. *Commentaria* in Merlinum habentur MSS. Lovanii in Cœnobio Vallis S. Martini. l Item an. 1646. 4to. m Ejusdem *Chronologiam* memorat *Fabr.* loc. citat. Opuscula quædam a Caveo non recensita memorant *Trithemius* cap. 389. & *Leland.* Collect. tom. 3. p. 63. n Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1574. ad an. 1180. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 176.

tri-

Sæc.XIII. ab an.MCC. tribuuntur: qua de re multa inter eruditos lis est; quæ si tanti sit, apud Cas. Oudinum reperiri potest, qui quidem id satis operose egit.

1201. NICOLAUS, patria Hydruntinus, a quibusdam *Magister Hydrussæ* dictus, claruit anno 1201. Cum Benedictus cardinalis ab Innocentio 3. papa ad resarciendam unionem Orientalem inter, & Occidentalem ecclesias Constantinopolim missus esset: in omnibus disputationibus, quæ tum in urbe regia, tum Thessalonicæ & Athenis habebantur, Nicolaus noster interpretis officio functus est. Scripsit Græce *tractatus varios adversus Latinos*, viz. 1°. *De processione Sp. S. in quo Hugonem Etherianum refellere conatur.* Fragmenta ejusce libri habet Leo Allatius *de Consensu* lib. 1. c. 22. §. 3. advers. Hottinger. c. 19. p. 421. 2°. *De pane fermentato a Christo in suprema cœna discipulis suis tradito:* duo fragmenta exhibet Leo Allatius *advers. Hottinger.* cap. 3. p. 13. de Consensu lib. 2. cap. 13. §. 4. 3°. *De jejunio Latinorum in sabbato, Conjugio sacerdotum, aliisque argumentis.* Citatur ab Allatio loco proxime laudato [a].

1201. NICETAS, patria Mitylenæus Maroniæ, ex magnæ ecclesiæ CP. chartophylace archiepiscopus Thessalonicensis, Latinis paulo faventior, quippe qui unionem inter ecclesias Græcam & Romanam fieri unice exoptabat. Claruit anno 1201. Scripsit *de processione Spiritus Sancti dialogorum libros 6.* in quibus Græcum & Latinum interloquentes inducit; & Hugonis Etheriani argumentis pro virili satisfacit. Fragmenta quædam ex illis profert Leo Allatius advers. Hottinger. cap. 19. p. 467. *Responsio ejusdem ad interrogata Basilii monachi* habetur Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 5. p. 345. Scripsit porro librum *de miraculis S. Demetrii martyris.* Incipit, Εἰς τὸ τῶν θαυμάτων πέλαγος καθῆναι. Exstat Græce MS. biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 131. *Expositio* primi & secundi ἤχου usque ad Odam sextam. Princip. Τῆς σῆς πόθῳ καὶ προσηκόντως. ibid. cod. 157. *Expositio canonum* sive canticorum S. Johannis Damasceni, quæ forsan eadem est cum priori, biblioth. Vindob. Cod. Theol. 238. num. 4. *Responsiones* ad interrogationes de diversis casibus ecclesiasticis, a variis antistitibus ad illum factas; habentur Gr. Lat. Jur. Græc. Rom. lib. 5. p. 346. Notet lector responsum ejus ad suggestionem Basilii Cappadocis bis ibidem haberi, nempe lib. 5. p. 345. & lib. 6. p. 410 [b]. Sæc.XIII. ab an.MCC.

JOHANNES, CITRI, *Pydnæ* olim dicti, in Macedonia episcopus, Theodoro Balsamoni ætate par, claruit circa annum 1203. Quo anno Balsamonem adhuc in vivis fuisse ex procemio responsionum ejus ad Marcum Alexandrinum liquet. Verum Leo Allatius * mendum in numero cubare contendit, quod minima literarum mutatione contingere potuit, & pro 1203. 1193. reponendum. Esto. Potuit nihilominus hucusque vitam producere. & certe Johannes noster etsi mortuo jam Balsamone scripserit, eo tamen adhuc vivente se Constantinopoli fuisse, & cum clarissimis jurisconsultis conversatum esse, ipse nobis testis est. Exstant Græc. Lat. ejus *responsa* ad plures interrogationes de variis causis & casibus, ritibus, & consuetudinibus ecclesiasticis, quas Constantinus Cabasilas Dyrrachii archiepiscopus ei solvendas proposuerat, in Jure Græco-Romano a Leunclavio edito lib. 5. p. 323 [c]. 1203.

* De consens. Occident. & Orient. l. 2. c. 13. n. 4. p. 703.

DEMETRIUS CHOMATENUS, Bulgarorum archiepiscopus, Balsamonis, & Johannis Citrensis æqualis, claruit circa annum 1203. Exstat Gr. Lat. *tractatus ejus de gradibus cognationis* Jur. Gr. Rom. lib. 5. p. 311. *Responsiones* ad Constantini Cabasilæ interrogata ibid. p. 316. Denique ad Stephanum fratrem suum germanum tractatus super hac quæstione, *An qui mulierem aliquam vitiaverit, matrimonium cum ejus consobrina contrahere potest?* ibid. p. 410 [d]. 1203.

[e] MARCUS, patriarcha Alexandrinus, claruit anno 1203. Scripsit *quæstiones* 64. circa varias causas & negotia ecclesiastica, quas Theodoro Balsamoni solvendas proposuit. Singulis responsum suum retulit Theodorus graviter atque erudite. Exstant Græc. Lat. & interrogationes & responsa in Jure Græco-Romano lib. 5. p. 362 [f]. Habentur etiam MSS. duabus quæstionibus auctiora biblioth. Vindob. Cod. Jurid. 13. n. 11. fol. 111. & inter Hist. Eccles. cod. 1203.

a Nicolai *dialogus cum Judæo* habetur MS. in bibl. regis Galliæ, teste *Fabr.* Bibl. Gr. l 5. c. 8. vol. 7. p. 100. b Nicætæ archidiaconi & chartophylacis CPol. *Anathematismos* 11. contra Jo. Italum Philosophum exstare MSS. in bibl. Vindob. notat *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 9. vol. 6. p. 435. c Scripsit etiam *de consuetudinibus & dogmatibus Latinorum*, ex quo nonnulla profert Allatius de Consensu p. 1122. seq. 1167. & contra Hottingerum p. 129. *Responsa* 100. ad Cabasilam citat Nic. Comnenus in Prænotionibus Mystagog. p. 188. 205. 219. *Responsa* ad Heronem diaconum allegat. p. 411. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 332. d Hi tractatus Demetrii Chomateni habentur MSS. in bibl. Bavaric. cod. 122. referente *Oudino* tom. 3. p. 12. *Responsa* ad Solitarium citari a Nic. Comneno p. 248. prænot. Mystagog. notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 390. e Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. §. 4. vol. 9. p. 188. f Prodierunt etiam in Jure Orientali cum versione Enimundi Bonefidii an. 1573. libro 3. Gr. p. 237. Lat. p. 263.

Sæc.XIII. ab an.MCC. 24. n. 16. fol. 289. Vide quæ habet Lambecius Comment. lib. 6. part. 1. p. 48.

1204. MICHAEL ACOMINATUS CHONIATA, natione Phryx, Nicetæ frater natu major, Athenarum metropolita, claruit anno 1204. jam tum senex. Exstat Latine *oratio funebris in mortem fratris Nicetæ*, cum operibus Nicetæ edita *Parif.* 1566. *Francofurt.* 1568. fol. & in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 180. Fragmenta exinde aliquot Gr. Lat. exhibet Leo Allatius adverf. Hottinger. p. 197. Exftat *tractatus ejus de cruce* MS. Græce *Parif.* in bibliotheca regia cod. 143. teftante Labbeo Nov. Biblioth. MS. p. 74. item *fermo Athenarum urbem multum effe diffimilem ab antiqua*, ibid. cod. 2016. vide Labb. p. 135. Hiftoriarum etiam libros aliquot condidiffe videtur, quorum pars non minima MS. habetur biblioth. Vindob. Cod. Hiftoric. 26. antiquo & optimæ notæ in folio, folia 57. continente. Ut opus hoc luce publica donarent nobiliffimæ hujus bibliothecæ curatores, maximopere orandi funt. In bibliotheca Bodleiana inter codices MSS. Baroccianos num. 131. fub nomine Michaelis metropolitæ Athenienfis habentur opufcula fequentia, viz. *Protheoria. Contra reprehendentes quod ægre adduceretur ad fpecimen ingenii fui edendum. Encomium Nicetæ Choniatæ. Oratio habita Athenis. Catechefis prima. Sermo in media Quadragefima. Sermo in fefto Palmarum* [a]. *Alloquium Nicephori prætoris. Sermo cum primum inviferet Euripum Euboicum. Epiftolæ variæ. Homilia de creatione hominis. Lamentatio demortui Adyephi. Controverfia judicialis inter animam & corpus.* Princ. Τῶν τοῦ λογικοῦ μέρους. *Epiftolæ* ad Naupacti metropolitam. *Oratio* in Ifaacium Angelum Imp. qui cœpit imperare anno 1185. Princ. Εἰ ἡ βασιλίσσα μὲν νότου. *Oratio funebris* in Neophytum monachorum Athenienfium archimandritam. Princ. Εἰ Σολομῶν ἔφη τοῦ γνωματεύων. Noftri Michaelis effe nemo dubitabit. Vide Catal. MSS. biblioth. Bodleianæ p. 15, 16 [b].

1204. NICETAS ACOMINATUS, *Choniates* a patria dictus, prædicti Michaelis frater. Novennis adhuc Conftantinopolin ad Michaelem fratrem fe contulit, ab eo moribus & doctrina inftitutus. Tandem aulæ CP. miniftris accenfetur, factus Alexii Comneni, & poftea Ifaaci Angeli fecretarius: deinde fenator CP. magnus logotheta fecretorum, infpector & judex veli, facri cubiculi præfectus. Anno 1204. capta a Latinis Conftantinopoli, ipfe cum uxore gravida liberifque in exilium abiit; & Nicæam in Bithynia profectus, ibi lares fixit. Obiit Nicææ poft annum 1206. De hiftorico ejus opere ejufmodi cenfuram tulit Lipfius *. *Jam inter infimos quoque Græcos duo funt, quos non contemno. Prior eft Nicetas Choniates. Is parum adhuc vulgo notus, fateor; fed digniffimus notitia: purum rectumque ingenium, fi aliud illo ævo. Stilus ejus operofus, Poetas & Homerum fæpe refipiens: ut res & narratio ipfa diftincta, compofita, fine vanitate, fine ineptiis, brevis, quod fatis fit, & fida. Crebra apud eum & opportuna monita: judicia non libera folum fed fana.* Scripfit Nicetas *hiftoriam de rebus geftis imperatorum fui fæculi Conftantinopolitanorum*, in libros 21. opufcula 10. diftributam. Incipit ab Alexii Comneni morte, anno Chrifti 1118. definit in Henrici Flandri introitu, anno Chrifti 1206. Prodiit hiftoria ifta Lat. *Parif.* 1566. *Francofurt.* 1568. fol. Gr. Lat. cum verfione & notis Hieronymi Wolfii *Bafil.* 1557. fol. *Genevæ* 1593. 4°. & cum Fabroti gloffario Græco-barbaro *Parif.* 1647. fol. Scripfit præterea *thefaurum orthodoxæ fidei libris* 27. quos pulcherrime defcriptos Græce in bibliotheca Bodleiana olim vidi. Ex his quinque priores vertit & Latine edidit cum notis doctiffimis Petrus Morellus *Parif.* 1580 [c]. *Genevæ* 1592. 8°. & in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 54. Fragmentum ex libro vicefimo, *de ordine* qui obfervatur ab iis qui e Saracenica fuperftitione ad Chriftianam fidem tranfeunt, habetur Gr. Lat. tacito Nicetæ nomine, inter Sylburgii Saracenica, *Heidelbergæ* 1595. 8°. p. 74 [d]. Quin & *confutationem legis Mahumeticæ*. Exftat Græce MS. in biblioth. Colbertina cod. 4753. hoc titulo. Τὰ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ νομοθετηθέντα ἐκ τῆς αὐτοῦ βίβλου, καλουμένης Κοράν, καὶ Χωνειάτου ἀπορρήσεις. Hoc diftinctum effe opus ab aliqua ejus thefauri orthodoxæ

Sæc. XIII. ab an. MCC.

* Politic. l. 1. c. 9. §. 12.

[a] E Cod. MS. bibl. Mazarinianæ Lat. vertit ediditque Combefifius in Bibl. Concionator. tom. 3. ut monet *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. vol. 6. p. 402. [b] Ibid. etiam habetur *Monodia* in Euftathium Theffalonicenfem. *Monodiam* in Nicetam fratrem in Cod. bombycino bibl. Steph. Baluzii memorat *Montfaucon.* Paleograph. p. 327. [c] Item 1561. 1579. 1610. & *Genevæ* 1629. 8vo. cum notis & indice. Et fine notis in Bibl. PP. *Colon.* 1618. tom. 12. [d] Item in Auctarii Ducæani tom. 2. *Parif.* 1624. Et in Bibl. PP. *Parif.* 1654. tom. 12. Et Lat. in Bibl. PP. *Parif.* 1575. vide *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p 418. In Catalogo MSS. Angliæ p. 150. n. 2877. memoratur Choniatæ *Thefaurus* Gr. non idem cum eo quem Petrus Morellus Lat. edidit, fed multo ftrictior. Nicetam *contra Hærefes* MS. in bibl. Bavarica memorat Gretferus tom. 2. de Cruce p. 594. exftat etiam Gr. Florentiæ in bibl. Medicea, pluteo 9. n. 24. Cod. bombycini in bibl. Steph. Baluzii, in quo *Panoplia dogmatica* Nicetæ fæc. 14. confcripta, meminit *Montfaucon.* Palæograph. p. 326. ubi locum ex tom. 19. adverf. Bogomilos, & indicem, five argumenta librorum *Thefauri* Nicetæ Gr. Lat. exhibuit. Ab eodem Montfaucon. dedit etiam *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 420. Fragmentum Gr. Lat. Nicetæ *de ftatuis æneis igni traditis poft captam a Latinis CPolin* exhibetur ibid. p. 405. Idem fragmentum exhibuit etiam Bandurius tom. 1. Imperii Orientalis. Exhibuit etiam Boivinius ad calc. vol. 2. Hift. Byzantinæ Gregoræ a fe edit. 1702. & 1705. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1710.

Sæc.XIII ab an.MCC. fidei parte existimo. Ejusdem *comparatio hyemis & æstatis, & quod hyems sit melior.* Princ. Πάλαι ποτὲ. item *epistolæ* sex exstant Græce MSS. inter codices Baroccianos bibl. Bodleianæ num. 131.

1204. [a] JOEL, chronographus Græcus; quis, cujasve fuerit, ab aliis lubens edoceri vellem. Claruit anno 1204. Scripsit χρονογραφίαν ἐν συνόψει, sive *chronographiam compendiariam* ab orbe condito usque ad Alexii Ducæ Murzuphli obitum, i.e. annum 1204. quo tempore capta est a Latinis Constantinopolis: unde historiam suam his claudit verbis. Φεῦ καὶ ταῦτα Χριστιανοὶ Χριστιανοῖς· Καὶ πῶς ἔμελλεν ἐφησυχάσαι ἡ δίκη, καὶ μὴ παραδοῦναι ἡμᾶς εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ ἐξολόθρευσιν· ὃ καὶ γέγονε· καὶ ἡ περίβλεπτος Κωνσταντίνου διὰ τὰς τοιαύτας ἀνοσιουργίας παρεδόθη τοῖς Ἰταλοῖς. *Heu nos miseros! & maxime cum simus Christiani, talia in Christianos machinamur. Et quanam ratione divinum judicium tot scelera laturum esset, & non esset nos captivitati, & internecioni traditurum. Quod & factum est; & spectatissima urbs Constantini ob similia facinora impietatesque Italis tradita est.* Eruit hanc *Chronographiam*, & addita versione sua Gr. Lat. edidit Leo Allatius, una cum Georgii Acropolitæ historia, typis regiis *Paris.* 1651. fol.

1206. GULIELMUS, natione Gallus, S. theologiæ in academia Parisiensi primum professor, factus deinde episcopus Autissiodorensis, claruit anno 1206. Scripsit *commentarium in 4. libros sententiarum*, qui prodiit *Paris.* anno 1500. fol. Libro 3. tract. 12. cap. 1. quæst. 2. & cap. 2. quæst. 1. singularem hanc opinionem defendit, meritum prius & principalius a fide, quam a charitate pendere. Quam sententiam erroribus hujus temporis hæreticorum non parum favere ipse agnoscit Bellarminus de Justif. lib. 5. cap. 15. Ab aliis potius huic operi insertam judicat Possevinus Apparat. Sacr. tom. 1. p. 698. qui etiam Gulielmum librum de divinis Officiis scripsisse nos docet.

1206. GULIELMUS DE SELIGNIACO, seu *Scilligniaco*, ab anno 1206. episcopus Autissiodorensis, postea ad sedem Parisiensem translatus, obiit apud S. Clodoaldum ad Sequanam anno 1223. die 23. Novembr. Exstat ab eo scripta *summa theologica*, quæ typis excusa prodiit *Paris.* 1500 [b]. Sæc.XIII. ab an.MCC.

[c] STEPHANUS LANGTONUS, 1206.
patria Anglus, Lutetiæ vero educatus, ubi maximam sibi ex doctrina famam ac gratiam conciliavit; adeo ut cancellarius academiæ Parisiensis, canonicus Parisiensis, & decanus Rhemensis crearetur. Romam tandem ab Innocentio 3. pontifice accersitus, inter cardinales cooptatus est; atque anno demum 1206. orta de sede Cantuariensi controversia, Huberto archiepiscopo, invitis quidem Johanne rege & monachis Cantuariensibus, suffectus, & ab ipso pontifice Viterbii consecratus die 17. Junii. Consecrato regni ingressum confestim interdicit Johannes rex. Regem idcirco excommunicari jubet papa: quod & factum est. Anno demum 1212. rex ineluctabilibus difficultatibus obstrictus pontifici morem gerit, ei coronam resignat, regnum Angliæ tanquam Romanæ sedis feudatarium ab eo recipit, Stephanum archiepiscopum in Angliam vocat, & sedi intromittit [d]. Anno circiter 1215. Stephanus a rege iterum exagitatus nefariam concivit rebellionem, proceresque Angliæ a Johanne deficere, & Ludovico Galliæ regis filio sese dedere persuasit. Anno 1218. post mortem Johannis pulsis Gallis, ipse proditionis crimen ingenti pecuniæ mulcta redimere necesse habuit. Anno 1222. in ecclesia Osneiense synodum generalem habuit, in qua de ecclesia Anglicana vitaque monastica reformanda agebatur, duoque sacerrimi nebulones (quorum alter Androgynus fuisse dicitur) qui de assumpta Christi persona, & ementitis divini corporis vulneribus gloriabantur, damnati sunt, & paulo post cruci affixi, de quo vide quæ habet Matthæus Paris, & Antiquitates Oxonienses ad annum 1222. Obiit apud prædium suum de Slindon in Sussexia an. 1228. die 9. Julii, Cantuariæ sepultus.

Vid. plura ap. Mat. Paris, & Mat. Westmon. & ex his Antiq. Britan. p. 154.

[e] SCRIPTA.

Libellus de translatione corporis B. Thomæ Cantuariensis, ad calcem epistolarum Thomæ Becket editus *Bruxellis* 1682. 4°. p. 885.

Epistola ad Johannem regem, apud Dacherium Spicileg. tom. 3. p. 170 [f].

Constitutiones 48. apud Lindvod. in Provinciali Angliæ [g].

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 85. b Ejusdem opusculum *de officiis ecclesiasticis* exstat MS. in bibl. S. Germani & S. Victoris Parisiensis teste *Oudin.* tom. 2. p. 1724. *Chartam unicam* dedit *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 844. Primus hic Gulielmus, qui *materiæ & formæ* vocabulis usus esse traditur in materia de Sacramentis, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 407. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1695. d Vid. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 542. e Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 715. *Oudin.* tom. 2. p. 1699. f Edit. nov. tom. 3. p. 568. g Habentur etiam numero 50. una cum statutis in Conc. Oxon. legendis ap. *Wilkins* Conc. Brit.. tom. 1. p. 585. *Constitutiones* quædam & *epistolæ* 4. ibid. p. 518 — 530. 567. 598. *Constitutio de modo decimandi* exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 2. n. 9.

Sæc. XIII. ab an. MCC. *Commentaria in Octateuchum*, MS. in bibliotheca S. Petri Cantab. cod. 241 [a]. Moralis ejus expositio super Exodum habebatur MS. in Cod. Naudæano, cujus meminit Labbeus Nov. MS. Biblioth. p. 22.

Commentaria in Tobiam, Judith, Esther, Esdram, & Maccabæorum libros. MS. ibid. & in collegio S. Benedicti cod. 151 [b].

Commentaria in Isaiam, MS. in collegio S. Benedicti cod. 375 [c].

Commentaria in Jeremiam, Ezechielem, Esdram, & Nehemiam, MS. ibid. cod. 145.

Commentarius in Job libris 33. MS. in bibliotheca Orialensi Oxon. cod. 12.

Tropologia sive moralia in 12. prophetas minores, MS. in bibliotheca publica Cantab. cod. 151. S. Benedicti cod. 148 [d].

Commentaria super Evangelia & Epistolas de diebus Dominicis per anni circulum: hæc una cum Commentariis *in Esaiam & Prophetas minores* exstant MS. in bibliotheca Lambethana.

Commentarius in Ecclesiasticum, MS. in bibliotheca publica Cantab. cod. 60. S. Benedicti cod. 150 [e].

Vita S. Thomæ, & passio ejus, ex variis autoribus contexta. MS. in collegio S. Benedicti Cantab. cod. 75.

Exstant hæc Langtoni opuscula MSS. in plurimis etiam aliis Angliæ bibliothecis: de quibus consulas Jamesii catalogum.

Sermones varii habentur MSS. in bibliotheca Dunensi apud Sander. biblioth. Belg. MSS. p. 183 [f].

Summa de diversis, cujus initium *De criminibus*: in biblioth. cœnobii Camberon. ibid. p. 365 [g].

De B. Maria sermones 2. MSS. in biblioth. Paulina Lipsiensi, Reposit. Theolog. *Serie* 5. 8°. N. 24. Vid. Felleri Catalog. Cod. MSS. p. 97 [h].

Quamplurima alia ejusdem opera enumerant Baleus, Pitseus & Carolus du Visch; quos adeant, qui plura velint [i].

1207. [k] HUGOLINUS, Ostiensis & Velitrensis episcopus, claruit anno 1207. Exstat *epistola ad Velitrenses*, &c. *pro conservanda pace cum Nymphanis*, apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 248.

GULIELMUS, natione Gallus, natus est anno 1177. factus primum cœnobii Andrensis in diœcesi Tarvanensi, hodie Boloniensi O. B. monachus, postea ejusdem abbas constitutus anno 1207. Hanc electionem acerrime impugnarunt abbas & monachi Karrofenses, qui jus in monasterium Andrense sibi arrogabant; adeo ut pontificem appellare necesse habuit, etiam tertia vice Romam profectus, nec nisi anno demum 1207. iterata electione confirmatus. In vivis erat anno 1234. Contexuit *abbatiæ suæ chronicon* ab ipsa fundatione anno 1082. usque ad annum 1234. in quo condendo haud mediocrem partem ex Andreæ Prioris Marcianensis opere de origine & gestis Francorum mutuatus est, quemadmodum ipse in præfatione ingenue fatetur, insertis integris sectionibus, præposito Andreæ nomine, & minio in margine distincto, ut & suis suo, ut sciret lector quænam essent Andreæ, quænam suæ in hoc opere partes. Certe optima fide ubique agit, autores a quibus sua desumpserit, candide professus. E codice Chesniano edidit hoc chronicon L. Dacherius Spicil. tom. 9. p. 338 [l]. — 1207. Vid. præf. p. 338. & epist. ad monach. p. 506.

[m] RODERICUS XIMENIUS, gente Vasco seu Navarrus, ab anno 1208. archiepiscopus Toletanus. Anno 1215. Romam profectus, concilio Lateranensi interfuit, & in consessu patrum summa eloquentiæ laude peroravit. Extrema iterum senectute Innocentium 4. pontificem Lugduni concilium celebrantem adiit, ut litem sibi a Petro Tarraconensi de primatu totius Hispaniæ intentatam illius judicio permitteret. Inter redeundum, dum in Rhodano fluvio navi deveheretur, mortem obiit anno 1245. die 9. Augusti. — 1208. Marian. Hist. l. 13. c. 5.

SCRIPTA.

Historiæ Hispanicæ libri 9. a primo Herculis in Hispaniam adventu ad ann. Christi

a *Comment. in Pentateuchum* MS. Oxon. in bibl. Coll. Trinitatis cod. 5. & in bibl. regia Galliarum cod. 4127. *Comment. in Josbuam, Judices, & Ruth*. Cantab. in bibl. S. Benedicti cod. 151. & una cum *Comment. in Leviticum* in bibl. Colbertina cod. 661. & in regia Galliarum cod. 4128. teste *Oudin*. tom. 2. p. 1698. b Item Oxon. in bibl. Coll. Exoniens. c *Comment. supra 4. lib. Regum, & Isaiam*, & varii Ejusdem *Sermones* MSS. in bibl. Claræ Vallis. ubi exstant etiam *Comment. in 7. Epistolas Canonicas*. d Exstant etiam in bibl. Coll. Trinit. Oxon. cod. 6. & Exoniens. cod. 8. & in Colbertina cod. 1754. & 4777. e Libros V. & N. Test. per capitula, uti nunc habemus; *Langtonum* distinxisse nos docent Leland. Collect. tom. 2. p. 327. & Pope Blount in Censura Autorum p. 283. f Item in bibl. S. Victoris Paris. & Vallis Lucensis Ord. Cisterc. & Paulina Lipsiensi vid. Felleri Catalog. p. 150. g *Summa Theologica* exstat MS. in bibl. S. Michael. in periculo maris Lit. T. 3. h Et in bibl. regia Galliarum cod. 4126. vid. *Oudin*. ubi supra. i Langtonus scripsit etiam *Comment. de rebus & translatione Richardi* 1. *Angliæ*, quem deflorarunt Ranulphus Higden in Polychronico, & Henr. de Knighton in libro de eventibus Angliæ. vid. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 714. Ejusdem *Chartam de donatione facta monasterio Pontiniacensi* exhibuit Martene Anecdotor. tom. 3. p. 1246. *Comment. quædam* ex historia regum Anglicanor. de rebus ad sedem Cantuariens. pertinentibus MS. in bibl. S. Benedicti Cantab. memorat Nicholson. Bibl. Historic. Anglican. p. 126. Ejusdem *Hexameron* carmine heroico, & libellum *Quæstionum* memorat Leland. de Scriptorib. c. 224. Opuscula alia Collect. tom. 3. p. 152. 160. k Non alius ab eo qui deinde *Papa Gregorius* 9. conf. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 893. l Edit. nov. tom. 2. p. 781. m Conf. *Oudin*. tom. 3. p. 184. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 11. p. 60

Sæc.XIII. ab an.MCC. 1243. ab Andrea Schotto editi Hispaniæ illustratæ tom. 2. p. 26.

Historia Ostrogothorum, ab anno Christi 453. ad ann. 555. ibid. p. 148.

Historia Hunnorum, *Vandalorum*, &c. a prima illorum origine ad ann. 585. ibid. p. 151.

Historia Arabum, ab anno Christi 570. ad ann. 1150. ibid. p. 162. sed longe auctior & accuratior ab Erpenio ad calcem historiæ Saracenicæ Elmacini *Lugd. Bat.* 1625. 4°.

Historia Romanorum, a Jano rege ad annum urbis 708. ibid. p. 194. prodierunt simul isthæc omnia *Granatæ* 1545. fol.

1208. [a] S. FRANSCISCUS, gente Italus, Assisii in Umbria natus anno 1182. Petri Bernardoni & Picæ filius. Adulta ætate mercaturæ quæstum exercuit; quin & si Walsinghamo fides sit habenda, effræni lasciviæ diu mancipatus fuit. Anno 1208. captivitate, quæ sibi contigit, & sacri codicis lectione seu virtute auctus, seu ad meliorem frugem reductus, pietatis studio sese totum dicavit, & evangelicam paupertatem professus, novum vitæ institutum excoluit. Dcin erronis ad instar totam pervagatus Italiam, ingenti pietatis & humilitatis specie omnium in se ora oculosque cœpit convertere. Pannis enim & squalore obsitus, crasso ac nodoso fune succinctus, & ad sordida quæque modo humilitatis speciem præ se ferrent, ministeria descendens, histrioniam in triviis & compitis passim agebat: nummorum insuper contactum meticulose refugiens, & jejuniis ac vigiliis corpus macerans, vir vere apostolicus haberi voluit: quin & vaticiniis temere effutitis prophetæ nomen ambiit; & humanam aspernatus sortem ex profana, nec ridicula minus, rerum a Christo in terris gestarum imitatione divini alicujus, & plusquam hominis, personam induit. Ex hujusmodi ineptiis apud alios admirationem sibi peperit; a maxima vero vulgi parte nonnisi sannis & scommatibus exceptus, plagis sæpenumero probe mulctatus est: quas quidem ille adeo non refugit, ut summo honori duceret; atque omni modo lumbifragium ambiret. Tandem anno 1215. majores concepit animos, & contractis undique discipulis, novum monachorum ordinem instituit; quos studia moresque suos sedulo æmulari voluit. Ipse Romam profectus, sodalitium seu fraternitatem suam (sic enim id appellari voluit) ab Innocentio 3. confirmari obtinuit. Anno 1219. in Orientem suscepit iter, ut loca sancta inviseret: & ante reditum cum Soldano Saracenorum congressus, eum ad fidem Christianam convertere conatus est. Obiit an. 1226. 4. Non. Octobr. post mortem inter sanctos relatus. Plura dabunt vitæ ejus scriptores, ac præcipue Lucas Waddingus Annal. Minor. tom. 1. Sæc.XIII. ab an.MCC.

OPERA.

Epistolæ 16. ad diversos, quarum nonnullæ admodum prolixæ sunt.

Admonitio ad omnes Fratres capitulis 27.

Verba ad humilitatem, obedientiam, & patientiam inducentia.

De virtutibus S. Virginis, & sanctæ cujusque animæ.

Opusculum de vera & perfecta lætitia.

Expositio in orationem Dominicam.

Laus Domini Dei altissimi.

Orationes, seu precationes 11.

Testamentum S. Francisci.

Regulæ 4. monachis & monialibus præscriptæ.

Collationes 28. de variis argumentis.

Officium passionis Dominicæ.

Canticum solis, atque alia duo de amore divino.

Apophthegmata, familiaria colloquia, prophetiæ, parabolæ & exempla, benedictiones, oracula & sententiæ communes.

Sermones 6. rationes totidem quare Deus religionem Minorum suæ concesserit ecclesiæ, & opusculum 10. perfectionum viri religiosi, & Christiani, spuria a nonnullis censentur.

Opera ista omnia collegit, atque edi curavit Johannes de la Haye *Paris.* 1641. fol [b].

ARNOLDUS, primo ecclesiæ Hildesheimensis præpositus, deinde abbas Lubecensis, claruit anno 1209. *Helmoldi chronicon* supplevit ab anno 1171. ad annum usque 1209. In rebus Sclavicis præcipue meretur fidem, notante Cl. Vossio *; in cæteris haud parum diligentiæ præstitit. Extat hæc *continuatio* cum Helmoldi chronico, præcipue Henrici Bangerti notis illustrata, *Lubecæ* 1659. 4°. In prima Helmoldi editione *Francofurt.* 1556. non nisi 9. priora capita habebantur. Alia capita aliis editionibus accesserunt. Tandem 4. ultima capita una cum epilogo ex MS. codice edita sunt inter Henrici Meibomii opuscula historica, *Helmstad.* 1660. 4°. p. 568 [c]. 1209.

* De Hist. Lat. l. 2. c. 55.

a Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l 6. vol. 2. p. 568. seq. b Denuo *Lugd.* adjunctis scriptis S. Antonii de Padua.
c Hæc Capita primus vulgavit anno 1609. Erpoldus Lindenbrogius p. 274. Scriptorum Septentrionalium. Dein integrius Henr. Meibomius senior an. 1624. in Apologia pro Othone 4. Novissime Leibnitius Scriptor. Brunsvicens. tom. 2. p. 537. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 595.

1210. GERVASIUS TILBERIENSIS, natione Anglus, patria Essexiensis, Tilberiæ ad littus Thamesinum natus, Henrici 2. Angliæ regis nepos, ab eo tandem ditionis Arelatensis in Gallia Marescallus factus: non modo regi suo, sed & Ottoni 4. Imp. apprime charus. Claruit anno 1210. Editus est a Cl. Madero an. 1673. Gervasii nostri *commentarius de imperatorum Romanorum, Gothorum, Lombardorum, Britonum, Francorum, Anglorumque regnis*, teste Christophoro Sandio *. Editionem enim hactenus non vidi. Idem proculdubio cum *Otiorum imperialium libris* 3. Immo ingentis illius operis pars solummodo est commentarius Maderianus, & quinque tantum capita partis secundæ una cum præfatione, epilogo, & summulis capitulorum totius operis complectitur. Opus integrum in tres partes seu libros divisum, & Othoni 4. Imp. dicatum, MS. asservatur tum in bibliotheca S. Benedict. Cantab. cod. 237. num. 1. tum in bibliotheca academiæ Juliæ, unde hanc partem Maderus deprompsit & evulgavit [a]. Exstat Gervasii nostri *liber de descriptione mundi ad Ottonem imperatorem* in bibliotheca Cottoniana, sub Vespasiano E. 4. n. 1. idem opinor cum libro *de mirabilibus Mundi*, qui in bibliotheca Benedictina loco citato reperitur. *Dialogus ejus de Scaccarii juribus & consuetudinibus* exstat MS. inter Archiva regni fiscalia, & in collegio Gonvilii & Caii Cantab [b]. Hunc Dialogum ex vetustissimis Codd. MSS. præcipue libris nigro & rubeo, qui in archivis Scaccarii asservantur, recensitum notis variantibus, suisque annotationibus illustratum in lucem protulit, & ad calcem historiæ suæ de Scaccario subnexuit V. Cl. Tho. Madoxius, *Lond.* 1711. fol. verum Gervasium Tilberiensem autorem esse ægre admittit, quin potius aliquanto antiquiorem esse contendit, & Differt. Epist. p. 11. diserte ascribit *Richardo de Ely* Nigelli filio, qui ex thesaurario regio an. 1189. Londinensis episcopus consecratus, diem obiit 1198. qua de re dissertatione editionis suæ præmissa copiose & luculenter agit. Alia Gervasii scripta historica, viz. *Illustrationes Galfridi, Historiam terræ sanctæ, Tricolumnium Angliæ, &c.* recensent Baleus, Pitseus, alii.

* Not. ad Voss. de Hist. Lat. p. 147.

1210. GUALTHERUS MAPES, gente Anglus, Henrici 2. regis sacellanus, ex canonico, ut volunt, Sarisburiensi Lincolniensis præcentor, tandemque archidiaconus Oxoniensis, claruit anno 1210. Pendente lite inter Galfridum Monumetensem & Hubertum archiepiscopum Romæ aderat; quo tempore Romanæ curiæ vitia & excessus accurate notavit. Vir admodum festivi ingenii: qui lapsos pontificum, cardinalium, episcoporum, clericorum, & monachorum mores mordaci sale acriter perfricuit: unde poemata sua sub fictis titulis & alieno nomine venditare solebat.

SCRIPTA.

Apocalypsis Goliæ pontificis, a Johanne Wolfio edita Memorab. Lect. tom. 1. Cent. 12. p. 430 [c].

Ad impios Prælatos liber, ibid. p. 437.

Ad malos Pastores, ibid. p. 439.

Ad Christi Sacerdotes, ibid.

Sermo ad eosdem Prælatos impios, ibid. p. 441.

De malis Romanæ curiæ, ibid. p. 442.

Alia forsan faceti hujusce poetæ *opuscula* in variis Angliæ bibliothecis delitescunt: quorum tituli apud Baleum & Pitseum reperiuntur [d].

GUNTHERUS, primo scholasticus, 1210.
dein cœnobii Parisiensis in diœcesi Basiliensi monachus ordinis Cisterciensis. Claruit anno 1210. Scripsit ex ore Martini cujusdam abbatis, qui rebus gestis interfuerat *historiam captæ a Latinis Constantinopoleos.* Eam extulit Henricus Canisius Antiq. Lect. tom. 5. p. 358 [e]. Eundem, ut videtur (neque enim id diserte statuo) Guntherum autorem habet *carmen Heroicum* sane non inelegans *de rebus a Frederico Barbarossa Imp. in Italia ac præsertim Liguria gestis, libris* 10. comprehensum, & *Ligurinum* dictum; quod inter scriptores Germanicos cum notis Jac. Spiegelii evulgavit Justus Reuberus *Francofurt.* 1584 [f]. fol. p. 275. Prodierat antea seorsim *Basil.* 1569. & cum Jac. Spiegelii notis *Argent.* 1531. fol. imo jam anno 1500. fol [g]. in hoc poemate meminit alterius a se scripti, de bello sacro, quod *Solymarium* vocat. Certe Guntherum hunc, quisquis tandem fuerit, tanquam poetam spiritus & ingenii haud vulgaris, immo ut illo ævo mirandum, pro-

a Integrum e MS. bibl. Juliæ, & cum MS. Cantab. partim collatum edidit Leibnitius ad calc. tom. 1. Scriptor. Brunsvicens. Operi subjuncta Gervasii *Epistola* ad Johannem Marcum Imp. Secretarium. Denique emendationes ex 4. Codd. MSS. Paris. & Supplementa addita tom. 2. p. 751. seq. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 158. b Item in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* A. 16. n. 1. & penes *D. West Fenton* e Templo interiori; ut refert *Hearne* Præf. ad librum nigrum Scaccarii a se edit. p. 19. c Exstat cum aliis Ejusdem Carminibus in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 12. & sub *Tito* A. 20. & sub *Vitellio* D. 8. n. 9. d Gualterus Mapes *de nugis curialium*, cum Ejusdem *Apocalypsi super vita & moribus personarum Ecclesiasticarum* habetur MS. in bibl. Bodleiana; *carmina quædam* in bibl. Coll. Benedicti Cantab. teste *Oudin.* tom. 1. p. 1645. *Rythmos* complures vulgavit Flacius in poematibus de corrupto Ecclesiæ statu *Basil.* 1546. 8vo. p. 133. 149. 152. Gualteri *rythmos de concordia rationis & fidei* publici juris fecit Leyserus *Helmstad.* 1720. 4to. *Querelam ad Papam* idem Leyserus exhibuit in Hist. Poeseos med. ævi. p. 777. seq. e Edit. nov. tom. 4. p. 5. f Recus. *Hanov.* 1619. & *Francof.* 1726. fol. g Et cura Conradi Peutingeri *Aug. Vindel.* 1507.

que

Sæc. XIII. ab an. MCC.

que barbari sæculi captu perelegantem, nobis commendant Lipsius *, Casaubonus †, Vossius ‡, Deus bone! Quales Judices! Quin & res suo ævo domi forisque fortiter & sapienter gestas, (inquit, qui hunc scriptorem edidit [a], Conr. Rittershusius) carmine supra quam sæculum suum ferat, elegante bonoque & erudito descripsit.

* Polyorchet. lib. 2. dial. 4. † in Polyb. p. 171. ‡ De Hist. Lat. lib. 2. c. 53. p. 432.

1210. ABSOLOM, primum canonicus S. Victoris Parisiensis, dein abbas Spincherbacensis in diœcesi Trevirensi. Claruit anno 1210. Hujus meminit Cæsarius Heisterbacensis Miracul. sui temporis lib. 4. cap. 89. Exstant *Sermones festivales* 51. cura Danielis Schillingi impressi *Coloniæ* 1534. fol [b].

1210. [c] ROBERTUS DE MONTE, seu *Robertus de Torinneio*, gente Normannus, abbas S. Michaelis de Monte in diœcesi Abrincensi, claruit anno 1210. uti vulgo perhibetur: quippe cum Sigeberti continuatio illi ascripta ad hunc annum deducatur. Rectius tamen alii forsan Robertum nostrum ex Priore Beccensi abbatem S. Michaelis creatum esse, atque anno demum 1186. obiisse tradunt: adeo ut a posteriore quodam scriptore Sigeberti chronicon ab anno 1158. quo desiit Robertus, ad ann. 1210. continuatum fuerit. Certe in catalogo abbatum S. Michaelis, quem exhibet Monstieur *, non alius hoc tempore occurrit Robertus.

* Neustria Pia, p. 388.

SCRIPTA.

Continuatio chronici Sigeberti Gemblacensis ab anno 1112. ad 1210. cujus non alia forsan pars genuina est, quam quæ ad annum 1158. saltem ad an. 1182. desinit. Exstat cum Sigeberti chronico edita *Antverp.* 1608. & sæpius alibi [d].

Epistola una, & prologus in abbreviationes epistolarum apostoli secundum Augustinum.

Appendix germana ad Sigebertum, antea inedita.

Tractatus de immutationibus monachorum, de abbatibus & abbatiis Normannorum, & ædificatoribus & dotatoribus eorum.

Opuscula ista omnia edidit Lucas Dacherius in appendice ad Guiberti opera *Paris.* 1651. p. 715.

Historiam monasterii S. Michaelis de Monte a Roberto conscriptam edidit idem Dacherius in Spicilegio suo.

WILLIBRANDUS AB OLDENBURG, natione Germanus, canonicus Hildesheimensis, claruit anno 1211. quo iter in Palæstinam suscepit, ut loca sancta inviseret. Domum reversus *Itinerarium terræ sanctæ* conscripsit, quod primus evulgavit Leo Allatius Symmict. part. 1. p. 122. *Coloniæ* 1653 8° [e]. 1211.

PETRUS, gente Gallus, Vallis Sarnensis in diœcesi Parisiensi (Carnotensi habet Miræus *) ex ordine Cisterciensi monachus, claruit circa annum 1212. Ad mandatum Innocentii 3. pontificis scripsit *historiam Albingensium & sacri belli* in eos an. 1209. suscepti, duce & principe Simone a Monteforti, Comite postea Tholosano, quam prædicto Innocentio nuncupavit. Hanc primus extulit Nicolaus Camuzacius Trecensis canonicus, *Trecis* 1615. Deinde in Bibliothecam Script. Cisterc. tom. 7. p. 1. a Bertr. Tissierio anno 1669. editam translata est [f]. Etiam Gallice reddita ab Arnoldo Sorbino, prodiit *Paris.* an. 1569. monente Carolo Vischio Biblioth. Script. Cisterc. p. 276. 1212.

* Auct. c. 403. p. 262.

HELINANDUS, natione Gallus, dein post vitam aliquamdiu satis dissolute actam, quod ipse ingenue fatetur, monachus ordinis Cisterciensis in cœnobio Montis Frigidi in diœcesi Bellovacensi, claruit anno 1212. Obiit anno 1227. 1212.

SCRIPTA.

Chronicon ab orbe condito ad annum 1204. libris 48 [g]. Edidit id non ita pridem in Bibliotheca sua Cisterciensi Bertrandus Tissierius [h].

De hoc Chronico notatu non indignum est quod tradit Johannes Tinmouth in historia sua nondum edita.

Chronicon ab initio mundi usque ad tempus suum in maximo quodam volumine diges-

a *Tubingæ* 1598. Denique Jo. Hildebrandus Withofius edito an. 1731. specimine emendationum ad Guntheri *Ligurinum*, spem novæ editionis fecit, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p 520. Tredecim libros *de oratione, jejunio & eleemosyna* Gunthero nostro tribuit *Oudin.* tom. 2. p. 1651. sed an ejusdem dubitat *Fabr.* b Ex his, *Sermones* 2. in Nativit. Christi edidit Daumius 1670. *Sermones* alios recudi fecit Petrus de Alva & Astorga in suo Mariali; ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1713. c Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1625. d *Chronicon* Ejusdem exstare, sed mutilum & anonymum ap. Du Chesne inter Scriptores Normannicos p. 688. idemque opus asservari MS. integrius in bibl. Bodleian. notat Hearne ad Leland. Collect. vol. 6. p. 91. 92. *Epistola* de Chronicis Eusebii continuatis per Hieronymum, Prosperum, Sigebertum; & de suis additamentis ad ann. 1182. item *Annales* Romanorum, Francorum, & Anglorum ab an. 1153. ad 1179. (sed desunt pauca folia) habentur MSS. in bibl. Cotton. sub *Domitiano* A. 8. n. 15. e Exstat Latine in MS. Cod. Branensis monasterii prope Suessionem, unde habuit bibl. Puteana: ex hac *Holstenius*; ab isto *Allatius*, monente *Fabr.* Bibl Gr. vol. 3. l. 4. c. 2. §. 18. p. 82. f Collatam cum MS. Martini Marrier monachi Parisiens. exhibuit Du Chesne tom. 5. Scriptor. Francor. p. 554. seq. ut monent *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 823. *Oudin.* tom. 3. p. 15. g *Hujus Chronici* pars prima, a creatione mundi ad tempora *Darii Nothi, & Archelai*, libris sedecim habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* B 9. n. 1. h Non integrum, sed quartam partem solam, quæ deducitur ab A. C. 636. ad an. 1204. edidisse *Tissierium* notat *Fabr.* Bibl. med. & infim Latinit. vol. 3. p. 589.

 sit: & hoc quidem opus ita dissipatum est & dispersum ut nusquam totum reperiatur; fertur enim quod idem Helynandus cuidam familiari suo Garino Sylvanectensi episcopo quosdam ejusdem operis quaternos accommodaverit, sicque per oblivionem sive negligentiam, penitus amiserit. Hactenus Johannes Tinmouth.

Sermones aliquot, ab eodem editi ibid.

Martyrium SS. Gereonis & Sociorum ejus. Exstat apud Surium ad diem 10. Octobr.

Versus Gallici de morte, qui publice legi & cantari solebant. Hos edidit Antonius Loisellius anno 1594. qui notat Helinandi stylum ubique esse ornatum valde & figuratum; orationem plenam, sententiosam, & moralem: rythmos vero ejus tam eruditos & fluidos, ut nullis antiquis aut modernis quicquam debeant. Hoc me docuit Carolus Vischius, qui plura Helinandi scripta MSS. adhuc delitescentia enumerat Biblioth. Cisterc. p. 140 [a].

1214. GAUFRIDUS, ortu Scotus an Anglus? monasterii de Coldingham in Scotia (cella erat ad cœnobium Dunelmense pertinens) sacrista, claruit anno 1214. Scripsit *historiam de statu ecclesiæ Dunelmensis* ab anno 1114. ad ann. 1214. ipse rerum gestarum utplurimum testis oculatus. Ex bibliotheca Cottoniana illam edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 718. qui & Gaufridi historiam ab aliis continuatam dedit ibid. p. 732.

1215. [b] CONRADUS A LICHTENAU, gente Germanus, ortu nobilis, anno 1202. presbyter factus, dein anno 1207. monachus ordinis Præmonstratensis, & demum abbas cœnobii Urspergensis ad Mindulam in Augustana diœcesi ab anno 1215. ad annum 1240. quo diem obiit. Ex variis aliorum historiis contexuit *chronicon a Belo Assyriorum rege ad annum Christi* 1229. *De historia Germanica optime meritus est; quippe qui de imperatoribus nostris multa studiose collegit. Præterea notationem temporis, alterum historiæ oculum, reliquis diligentius adhibuit*, inquit ea ipsa apologia, quam pro Ottone Imp. adversus Conradi nostri censuram scripsit, Henricus Meibomius *. Prodiit istud chronicon *Argentor.* 1537 [c]. 1540. 1609. fol.

* Opusc. Hist. p. 329.

[d] ALEXANDER NECKAM, gente Anglus, patria Hartfordiensis, ad fanum S. Albani natus, optimis literis domi apprime excultus, pro more sæculi Galliæ Italiæque academias petiit, & illustravit. In patriam redux in S. Albani cœnobio sibi sedem ponere voluit: sed levi de causa indignatus, Excestriam se transtulit, & in eadem ecclesia S. Augustini canonicus regularis, & ab anno 1215. abbas factus est [e]. Obiit anno 1227. Wigorniæ [f] in itinere positus, in claustro monachorum ibidem sepultus, hac inscriptione ornatus, quam ex Bostono Buriensi profert Baleus.

Eclipsim patitur sapientia, sol sepelitur:
Cui si par unus, minus esset flebile funus.
Vir bene discretus, & in omni more facetus.
Dictus erat Nequam, vitam duxit tamen æquam.

[g] SCRIPTA.

Comment. super quatuor Evangelia. Exstat MS. in biblioth. Lincolniens. Oxon. vol. 21.

Expositio super Ecclesiastem. MS. in bibl. Cottoniana sub Tiberio A. 12. n. 4.

Expositio super Cantica. MS. Oxon. in biblioth. Coll. Novi cod. 285. in biblioth. Baliolens. cod. 38. Cantabrig. in biblioth. publica cod. 122. & in Pembrochiana cod. 152 [h].

Laudes divinæ sapientiæ olim in biblioth. Lumleiana vol. 33.

De naturis rerum, in biblioth. G. Copi nobilis Angli vol. 62.

Elucidarium bibliothecæ. Incipit, *De singulis bibliothecæ libris*, teste Baleo. Exstat MS. 12°. sed absque autoris nomine, in biblioth. collegii Gonvil. & Caii Cantab. manu sat antiqua. Continet liber explicationem variorum S. scripturæ locorum difficilium, inter alia ad celebrem illum locum Johan. 6. *Siquis manducaverit*, &c. hæc habet verba notatu non indigna. *Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in æternum, hoc est, quicunque perseveraverit in unitate ecclesiastica, quæ est res sacramenti ejus, quod est corpus Domini. Panis enim dicitur caro Christi, item panis ipse Christus, qui suos hic reficit spiritualiter, refecturus eos æternaliter in gloria. Quicunque vero manducaverit ex hoc pane, qui est Christus*, id est, *delectatus fuerit in fide, in operibus, in amore Christi.*

a Tractatum *de regimine principis*, & *planctum monachi lapsi* memorat Guil. de Nangis in Chronico ad an. 1210. *Glossulæ in Exodum* MSS. exstant in bibl. Abbatiæ Morimundi. Tractatus *in Apocalypsin* in bibl. Longipontis in diœcesi Suessionens. testibus *Le Long* Bibl. sacr. vol. 2. p. 769. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 60. *Oudin.* tom. 3. p. 19. b Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 81. c Primo an. 1515. fol. Deinde Paralipomenis Casparis Hedii usque ad an. 1537. adjectis ibid. 1537. recus. *Basil.* 1569. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 1168. conf. etiam *observationes Hallenses* tom. 1. p. 307. ubi contenditur Conradum hoc *Chronicon* non contexuisse, sed tantum ab an. 1126. continuasse. d *Oudin.* tom. 3. p. 4. e Fuit Abbas Sextus Corinii seu Cirencestriæ, qua provincia ad triennium usus est; ut notat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 158. f Obiit *Kemesye*, ut ex Chron. Wigorn. notat Baleus in Marg. Cod. impressi de Scriptoribus. g Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 173. h *Commentarius in Psalmos* in bibl. Bodleian. cod. 2339. & bibl. Coll. Novi Oxon. cod. 2064. *Comment. in libros Proverbiorum*, ibid. ut refert *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 876.

Man-

Sæc.XIII. ab an.MCC. *Manducare enim sæpe pro delectari accipitur.* Nisi manducaverit sc. *interpretative enim manducat carnem Christi, qui in unitate ecclesiæ est, quæ, ut dixi, res est illius sacramenti.* Codex MS. definit his verbis, *excellentiorem esse angelica.* Alexandri nostri opus esse, summa est dementia dubitare. Locum exscripsit, atque autorem indicavit D. Whartonus. Plura alia quæ post se reliquit monumenta, eorum saltem titulos exhibent Baleus & Pitseus; ab ipsis, si nudis nominibus delectentur, ea petant studiosi [a].

1215. [b] ALANUS DE INSULIS, natione Flander, ob eximiam diffusissimamque eruditionem *Doctor Universalis* dictus, theologus Parisiensis, ejusdemque academiæ moderator. Tandem ordinis Cisterciensis Conversus, seu frater laicus factus est. Claruit anno 1215. quo adversus Almerici Carnotensis discipulos in concilio Lateranensi solertissime disputavit. De Alani nostri ætate lis est inter scriptores haud facile concilianda. In commentariis enim in Merlini prophetias pag. 198. ait se puerum fuisse, cum Theodoricus in Flandriæ Comitem electus est: quod contigit circa ann. 1128. In epitaphio ejus apud claustrum Cisterciense anno 1294. obiisse dicitur. Priori reponi posse censet Carolus Vischius commentaria in Merlinum alterius esse autoris. Esto: at quid fiet de epitaphio. Certe dicendum erit aut mendam in epitaphio cubare, aut Alanum nostrum centenarium, si non centenario majorem obiisse.

[c] SCRIPTA.

Commentarius in Cantica Canticorum ad laudem B. Virginis. Prodiit *Paris.* 1540. 8°.

Summa de arte prædicandi [d].

Pœnitentiale, Corrector dictus.

Opus de parabolis, seu *doctrinale minus.* Prodiit *Daventriæ* 1492. *Lipsiæ* 1499. fol. 1416. 4°. *Lugduni* 1536. 8°.

Liber sententiarum & dictorum memorabilium.

Anti-Claudianus, seu *de viro optimo, & in omni virtute perfecto*, libri 9. carmine. Sæc.XIII. ab an.MCC. Exstat hoc opus *Basil.* 1536. *Antverp.* 1621 [e].

De planctu naturæ contra Sodomiæ vitium [f]. Hunc librum notis suis ornasse L. Allatium ex Ghilini Theatro Liter. part. 2. p. 175. notat Sellerus noster.

Contra Albigenses & Waldenses libri 2 [g].

Sermones 11. *de variis argumentis.*

Liber de sex alis Cherubim, qui Bonaventuræ falso inscriptus inter opera ejus haberi solet.

Rythmus de Christi incarnatione, atque *alius de fragilitate humanæ naturæ.*

Omnia ista Alani opera collegit & junctim edidit Carolus Du Visch *Antverp.* 1653. fol.

Commentaria in prophetias Merlini Angli. Exstant *Francofurt.* 1608.

Dicta de lapide philosophico. Prodierunt *Lugd. Bat.* 1600.

Denique posteriores duos *libros quadripartiti operis adversus Albigenses, Waldenses, Judæos & Paganos*, in lucem emisit Carolus Vischius in Biblioth. Scriptor. Cisterc. *Colon.* 1656. 4°. p. 411. qui & quamplurima alia Alani scripta adhuc inedita recenset p. 13.

Insigne ejusdem *Opus* seu summam *Quot modis* appellatam ad Hermengaldum S. Ægidii abbatem in bibliotheca Regalis Montis ordinis Cisterciensis MS. exstare prodit Cas. Oudinus Supplem. p. 564.

[h] HONORIUS III. *Centius Sabellius* 1216. antea dictus, natione Romanus, Haymerici filius, a Cœlestino 3. diaconus cardinalis, & camerarius, ab Innocentio 3. presbyter cardinalis factus. Pontifex Romanus electus est Perusii anno 1216. die 18. Julii die 24. consecratus. Summa ei votorum ac studiorum fuit validis Crucesignatorum copiis Saracenos in Asia, & Albigenses in Gallia opprimere. Quod quidem tanto animi impetu urgebat, ut Frederico Imp. exercitum conflare, & in Orientem ducere, sub anathematis pœna semel iterumque mandarit, morasque nectentem tandem anno 1226. excommunicarit. An-

a Tractatus *de nominibus utensilium* exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Tito* D.20. n.1. Alia ejusdem opera memorat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 15. 31. 32. 57. 121. 158. 162. *b* Conf. *Fabr.* med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 89. *Oudin.* tom 2. p. 1386. *c* Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1405. *d* Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* D. 13. n. 3. *e* MS. ibid. sub *Vespasiano* A. 10. n. 1. *f* MS. ibid. sub *Vespasiano* B. 23. n. 4. & sub *Cleopatra* B. 6. n. 4. 5. Hoc una cum aliis ejusdem opusculis metricis edidit Leyserus in Hist. Poematum med. ævi p. 1012. seq. *De arte Catholicæ fidei ex rationibus naturalibus demonstrata* exhibuit Bern. Pezius Thesauri Anecdotor. tom. 1. part. 2. p. 475. *g* Hos ediderat Massonus *Paris.* 1618. 8vo. *h* Scripsit *Censuum Romanæ ecclesiæ* grande Volumen asservatur MS. in bibl. Vaticana una cum *Registro Epistolarum decretalium* in Juris Canonici libros 5. vol. fol. Ejusdem *Ordinem Romanum*, sive *librum ritualem in re divina celebranda* edidit Mabillon. tom. 2. Musei Italici p. 167. Exstat MS. Romæ in bibl. Barberina. Ex libro Censuali Acta Pontificalia de Gregorio 7. dedit Papebrochius in Act. Sanctor. tom. 6. Maii 25. p. 148. seq. *Vitam Cælestini* 3. & *Epistolam pro defensione abbatis Joachim* dedit Possevinus in Apparatu Sacro tom. 1. p. 808. *Epistolas* 5. Aguirrius Conc. Hisp. tom. 3. p. 488. *Epistola* unica occurrit apud Baluz. Miscell. tom. 7 p. 254. *Epistolæ* 19. in Andreæ du Chesne Scriptor. rerum Franc. tom. 5. p. 851. *Constitutiones* 8. ap. Cherubinum tom. 1 Bullarii p. 90. *Diplomata* 2. ap. Labbeum Bibl. Nov. MSS. tom. 1 p. 647 & tom. 2. p. 391. *Bulla* quædam in Baluzii appendice ad Marcam Hispanicam p. 1405. *Bullas* 7. dedit Wilkins Conc Brit. tom. 1. p 552.—607. *Epistolas* & *Bullas* varias Martene Anecdotor. tom. 1. p. 851.—938. *Aliam* ibid. tom 3. p. 1247. *Alias* 2. Montfaucon. Diar. Ital. p. 329. *Alias* Rymerus Fœder. tom. 1. p. 218. seq. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 809. *Oudin.* tom. 3. p. 37. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 48.

 no 1217. Carmelitarum religionem recens institutam confirmavit. Obiit anno 1227. die 18. Martii. Exstant *epistolæ 6*. Concil. tom. 11. p. 242. *Aliæ* 3. apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 252. *Aliæ* 7. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 1. ad an. 1219. &c. *Aliæ* 3. ibid. Regesto Pontif. p. 1.

1216. [a] SIMON, Tornacensis, dignitate presbyter, & magister Parisiensis, doctrina atque eruditione inter primaria academiæ Parisiensis lumina insignis; claruit circa annum 1216. Exstant ab eo scripta, *Summa quæstionum in sententias*, MS. in bibliotheca Baliolensi Oxon. cod. 58, & 188. *Institutiones in sacram paginam* MSS. in collegio Mertonensi Oxon. cod. 36. num. 2. Alia ejusdem recenset Simlerus *, *in symbolum Athanasii librum*; *in Boethium de Trinitate librum*; *lecturas scholasticas*, quæ quidem an alicubi MSS. delitescant, non liquet. *Quæstiones* ejus variæ, & *expositio in symbolum S. Athanasii* habentur in Cod. MS. S. Victoris, teste Labbeo Nov. Biblioth. MS. p. 25. Cæterum Simonem istum Anglum fuisse, patria Cornubiensem cognomine Thervaium, contendit Baleus *, eumque tandem ex nimia doctrinæ suæ fiducia contra legem divinam intumescentem, omni scientia divinitus privatum & elinguem esse factum refert, ac fusiorem insuper opusculorum ejus exhibet catalogum.

* Biblioth. p. 631.

1217. JOHANNES DE CECCANO, gente Italus, Ceccano, quod Campaniæ oppidum est, ut videtur, oriundus, Ceccani Comitibus ex pervetusta nobilissimaque Anagninensium Comitum familia prognatis, admodum familiaris, claruit circa annum 1217. Condidit *chronicon Fossæ Novæ* a Christo nato ad annum usque 1217. Ex vetusto codice MS. cœnobii Fossæ Novæ, primus in lucem extulit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 1. part. 2. p. 449 [b].

1219. ANONYMUS *annalium Wigorniensium* conditor, Anglus, monachus Wigorniensis, claruit circa ann. 1219. Ita enim ipse ad hunc annum ætatem suam innuere videtur. *Annales de rebus ecclesiæ Wigorniensis*, a Christo nato ad sua usque tempora, in literas misit; quos alii deinde ad annum 1308. continuarunt. Hos, non tamen integros, ex codice Cottoniano in lucem emisit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 467. Plurima minoris momenti rejecit, insigniora atque antea inedita exhibuisse contentus, ut ipse nos docet. Annalibus hisce *continuationem historiæ de episcopis Wigorniensibus* ab anno 1302. ad annum 1540. & *compositionem inter episcopum & monachos Wigornienses* factam anno 1224. de electione Prioris, & quædam alia subjecit.

BENIGNUS, Florentinus, Vallis Umbrosanæ monachus, postea abbas generalis, claruit circa annum 1220. obiit anno 1236. Condidit *historiam suæ Religionis*, quam *Florentiæ* anno 1600 [c]. typis excusam fuisse testis est Michael Pocciantius Catal. Script. Florent. p. 29. Subdit etiam, Benignum aliud opusculum in lucem misisse, cui titulum fecit *Claustrum animæ*; an vero editum sit, vel ubinam lateat, non indicat. 1220.

[d] JACOBUS DE VITRIACO, gente Gallus, e vico Argentolii prope Parisios ortus, in academia Parisiensi educatus, primo in oppido natali presbyterum egit. Relicto vero munere parochiali, cœnobii B. Mariæ Ogniacensis in diœcesi Namurcensi canonicus regularis factus est, inde in agrum Tolosanum profectus, valide adversus Albingenses declamavit; nec minori zelo adversus Saracenos ductus, in Palæstinam transiit, sedis Aconensis, (quæ olim Ptolemais) episcopus constitutus. Claruit anno 1220. Tandem ab Honorio 3. Romam evocatus, episcopus & cardinalis Tusculanus renuntiatur; & jam legationis pontificiæ autoritate munitus, in Galliam & vicinas regiones ad crucem prædicandam, & Albingenses profligandos missus est. Romam reversus, vitam pace transegit usque ad annum 1244. quo obiit; corpore in Brabantiam delato, & in cœnobio Ogniacensi deposito. Vide quæ de eo habet Ludovicus Dattichius Hist. Cardinal. tom. 1. p. 289. 1220.

SCRIPTA.

Historiæ Orientalis & Occidentalis libri 3 [e]. In primo res Orientis describit, mores populorum & situm regionum, historiamque a Mahumedis tempore ad ann. 1210. pertexit. Secundo res Occidentales sui temporis enarrat. Tertio ad Orientem regressus historiam suam ad annum 1218. continuat. Prodiit historia ista *Duaci* 1597. 8° [f].

a *Oudin*. tom. 3. p. 26. b Exhibuit etiam Muratorius tom. 7. Scriptor. Italicor. p. 851. c An. 1500. una cum *Claustra animæ*, ut habet Julius Niger de Scriptoribus Florentinis p. 107. d Conf. *Quetif*. de Scriptoribus Dominicanis tom. 1. p. 24. e MS. codicem horum trium librorum ex bibl. Sorbonica mutuatum Parisiis vidit *Oudin*. conf. tom 3. p 46. f Non integra, sed libri primus & secundus; prodierunt etiam in tom. 1. Reineri Reineccii *Helmstad*. 1585. 4to. Tertium lib. dedit Jac. Gretserus in Horto crucis, ut notat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 59. Præfatio in hanc *historiam* habetur ap. Canis. Antiq. Lect. tom. 6 p. 1323. Edit. nov. tom. 4. p. 27. Hujusce *historiæ* liber tertius ab edito plane diversus ex MS. Cod. Bigotiano, nunc bibl. Regiæ, una cum 4. Epist. ad Honorium 3. occurrit ap. Martene Anecdotor. tom. 3. p. 267. *Chronica* seu *descriptio terræ sanctæ* exstat MS. in bibl. D. Vallettæ Neapoli, ut refert Montfaucon, Diar. Ital. p. 305.

&

Sæc.XIII. ab an.MCC. & omisso libro secundo, in collectione Gestorum Dei per Francos Bongarsiana tom. 2. p. 1047. Et hæc quidem editio Bongarsiana Duacensi in multis auctior & emendatior est.

Epistola ad familiares suos in Lotharingia de capta Damiata apud Bongarsium ibid. p. 1146.

Epistola ad Honorium 3. papam, apud Dacherium Spicileg. tom. 8. p. 373 [a].

Conciones in Evangelia, & epistolas totius anni. Prodierunt *Antverp.* 1575. fol. Deest vero harum concionum pars quinta & sexta, quæ MS. in variis bibliothecis exstare dicitur [b].

Vita B. Mariæ Ogniacensis libris 2. Habetur apud Surium ad diem 23. Junii. Confer quæ habet Anton. Sander. Biblioth. Belg. MSS. part. 1. p. 93.

1220. ANTONIUS DE PADUA, gente Lusitanus, civitate Olyssiponensis, postea in Italiam migrans, Patavii lares fixit, & Minorum ordini a Francisco nuper instituto nomen dans, ingentem sibi apud suos existimationem peperit, primusque omnium Minorum theologiæ professoris munus obiisse dicitur. Claruit anno 1220. biennio post presbyter ordinatus, a Francisco ad monasterium Vercellense mittitur bonis adhuc literis erudiendus. Anno 1227. cum strenue ineptiendo magis magisque inclarescere cœpisset, Romam vocatus, a pontifice & cardinalibus maximo honore exceptus est. Obiit Patavii die 13. Junii anno 1231.

SCRIPTA.

Sermones Dominicales, Adventus, Quadragesimales, aliique de Tempore.

Sermones de Sanctis. Prodierunt S. Antonii sermones *Paris.* 1521. *Venet.* 1575.

Interpretatio, sive *expositio mystica in S. Scripturam.*

Concordantiarum moralium in S. biblia libri 5 [c].

Opuscula ista collegit, & cum S. Francisci operibus edidit Johannes de la Haye *Paris.* 1641. fol.

Sermones alii de Sanctis in particulari, & de diversis, quos supplementi vice evulgavit Antonius Pagi *Avenione* 1684. 8°. Sermones hos omnimodo simplices & jejunos esse recte notat Cas. Oudinus. Certe claustro monachali, quam publica eruditorum luce longe digniores.

1222. GERMANUS II. sive Junior, Anaplo Propontidis oriundus, vitæ instituto monachus, ἀνὴρ συνετὸς, καὶ ἀρετῇ καὶ λόγῳ τὸν βίον κοσμήσας, inquit Nicephorus Gregoras *, ab anno circiter 1222. patriarcha Constantinopolitanus, Niceæ lares fixit, quo translatus fuerat patriarchatus CP. quamdiu urbs regia a Latinis teneretur; sede depositus anno 1240. iterumque restitutus an. 1254. obiit eodem, saltem sequente, anno. Certe sedes patriarchalis per mortem ejus eo tempore vacavit, quo Theodorus Lascaris junior ad imperium pervenit, i. e. juxta Freherum, anno 1255.

* Hist. Rom. l. 3. p. 39.

SCRIPTA.

Oratio in Encænia venerandæ ædis B. Mariæ, & in fascias Domini nostri. Exstat Gr. Lat. apud Combefis. Orig. CP. p. 231.

Rerum ecclesiasticarum theoria, sive *expositio in Liturgiam*, Gr. Lat. in Auctuario Duceano tom. 2. p. 131 [d]. Hanc *theoriam*, prout jam edita habetur, adeo misere interpolatam esse conqueritur P. Simonius *, ut nihil in ea priscæ faciei appareat, vixque dignosci possit quid a Germano, & quid ab interpolatoribus profectum fuerit. Subdit se longe integriorem codicem (S. quidem Basilii historiæ ecclesiasticæ titulo prænotatum) nactum esse, Nicetæ Heracleensis catenæ in Johannem subjectum, eumque se aliquando publici juris facturum esse.

* Not. ad Gabr. Sever. p. 287.

Orationes 3. viz. *in encomium, nativitatem, & dormitionem B. Virginis*, Gr. Lat. ibid. p. 450. Ex his secunda, quæ est *in B. Virginis nativitatem*, & incipit εἰ μετρεῖται γῆ, nostri, ut videtur, non est; reclamant enim codices antiquissimi, stylus, & modus, & Georgio Nicomediensi, seu Chartophylaci asserunt, teste Leone Allatio Diatrib. de Georgiis & eorum scriptis, p. 313 [e].

Homiliæ 5. viz. *in decollationem S. Johannis Baptistæ, in præsentationem S. Mariæ, in ejusdem dormitionem 2. & in Dominici corporis sepulturam*, Gr. Lat. apud Combefis. Auctuar. Nov. *Paris.* 1648. tom. 1. p. 1464.

[a] Edit. nov. tom. 3. p 590. quatuor *aliæ* ap. *Martene* Anecdotor. tom. 3. p. 267. [b] Exstat MS. 6. vol. fol. in bibl. Alnensi O.Cisterc. in ditione Leodiensi, & 4. vol. Oxon. in bibl. Mertonensi, & in bibl. S. Martini Tornacensis, teste *Oudin.* tom. 3. p. 46. *Comment. super 3. libros Sententiarum* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 64. *Comment. in 4. Evangelia*, & varios alios tractatus ab aliis memorari narrat *Fabr.* loc. citat. [c] Hos 5. libros, & expositionem mysticam in S. Scripturam edidit Waddingus *Rom.* 1624. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 338. [d] Prodiit etiam Gr. ad calc. Liturgiarum Jacobi &c. *Paris.* 1560. fol. & Lat. in Bibl. PP. *Paris.* 1575. tom. 4. & 1589. tom. 6. & 1644 tom. 12. *Colon.* 1618. tom. 8. *Lugd.* 1677. tom. 13. *Venet.* etiam lucem vidisse testatur Simonius, ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 548. [e] Ex fide Codd. Maziriniani & Coisliniani Andreæ Cretensi vindicavit, & sub ejus nomine edidit Combefisius cum nova versione p. 130. Auctarii nov. Bibl. PP. 1648. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 128. qui eidem Andreæ Cretensi adjudicat *homiliam* in decollationem S. Johan. Baptistæ, & *Idiomelon* in Festum Annuntiationis.

Sæc. XIII. ab an MCC. *Idiomelon in festum Annunciationis*, Gr. Lat. ibid.

Oratio in exaltationem venerandæ Crucis, & adversus Bogomilos. Habetur Gr. Lat. apud Gretser. de Cruce tom. 2. p. 1237.

Oratio in vivificam Crucem Dominica 3ª. *jejuniorum*, ibid. p. 1413.

Oratio altera tempore medii jejunii, ibid. p. 1427.

Oratio in primam jejuniorum Dominicam, & in S. Imaginum restitutionem, ibid. p. 1224. Vixit enim istarum homiliarum autor non modo post natam Bogomilorum hæresin, sed & post schisma exortum inter Græcos & Latinos, & post bella inter Italos & Imperatores CP. orta, ut recte notat Gretserus *.

* In Annot. ibid. p. 1722.

Fragmentum quoddam *ex oratione contra hæreses ad Anthimum*, apud Canisium, & in omni fere Bibliotheca Patrum habetur.

Epistolæ 2. *ad Cyprios*, Gr. Lat. a Cotelerio editæ Monument. Eccles. Gr. tom. 2. p. 462.

Epistolæ 2. *ad Gregorium* 9. *papam & cardinales*, Lat. apud Matthæum Paris. ad annum 1237. & Concil. tom. 11. p. 318.

Decreta 3. præcipue *de monasteriis Patriarchalibus*, habentur Gr. Lat. apud Leunclav. Jur. Gr. Rom. lib. 3. p. 232 [a].

Scripsit præterea Germanus *opus de processione Spiritus S. adversus Latinos*, Patrum tam Latinorum quam Græcorum testimoniis sedulo conquisitis refertum, *Responsionem synodicam ad delegatos Fratres Minores & alios* [b]. *Opuscula de Azymis, de Purgatorio, & de tribus modis administrandi Baptisma*, teste Leone Allatio, de Consensu lib. 2. c. 14. §. 3. qui priores duos tractatus in bibliotheca Vaticana Græce MS. exstare prodit.

Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 276. num. 2. fol. 136. habetur Manuelis Ducæ Despotæ Epiri & Thessaliæ *epistola* ad Germanum nostrum, qua ipsum maximis laudibus effert, simulque rogat ut imperatorem Constantinopolitanum Johannem Ducam sibi reconciliaret, & ecclesiis sub ditione sua viduis idoneos episcopos præficeret. Num. sequenti exstat Germani *responsoria*, quæ ita incipit. Ἠτλήμεθα τῇ τῆς σῆς Ἁγιωσύνης, ἠτλήμεθα πανδυστυχέστατε διαστολῇ ἦλθεν ἀνέλπιστον &c. Num. 4. fol. 144. p. 2. ejusdem *mandatum* seu *commonitorium synodale*, traditum Christophoro metropolitæ Ancyrano, cum is ex synodo Nicæna anno 1232. celebrata, tanquam legatus patriarchalis ad Manuelem Ducam, Despotam Epiri & Thessaliæ, esset profecturus. Vide Lambec. Comment. lib. 5. p. 107, 108 [c].

[d] JORDANUS, natione Saxo, ex oppido Borterge in diœcesi Moguntina, circa annum 1220. Ordinis Dominicani monachus factus, post biennium Lombardiæ provincialis, & post Dominici mortem circa annum 1223. secundus totius Prædicatorum ordinis generalis renunciatus. Obiit circa annum 1236. Exstat *corona Virginis Mariæ*, tum alibi, tum *Placentiæ* edita 1599. 12° [e]. *Liber de origine sui Ordinis*, cum Antonii Maffei notis *Romæ* 1587. *Historia translationis corporis S. Dominici* apud Bzovii Annales ad annum 1233. num. 5. Plura recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Dominic. p. 6. Verum ubinam habeantur, vel an omnino supersint hodie, non dicit [f]. 1223.

CÆSARIUS, natione Germanus, anno 1199. cœnobii Heisterbacensis in diœcesi Coloniensi monachus factus ordinis Cisterciensis, deinde Novitiorum in eodem cœnobio magister, tandem monasterii Vallis S. Petri prope Bonnam Prior. Claruit anno 1225. Exstant *de miraculis & visionibus sui temporis*, in Germania potissimum factis *libri* seu *dialogi* 12. in quibus condendis vir nimium credulus nugas plane agit, & fabulas undecunque corradit. Prodierunt *Colon.* 1591. 8° [g]. *Vita S. Engelberti archiepiscopi Coloniensis* (qui obiit anno 1225.) ad Henricum Engelberti successorem *libris* 3. conscripta anno 1227. Prodiit seorsim cum notis Ægidii Gelenii & Auctuario *Colon.* 1631 [h]. & apud Surium ad 7. Novembr. *Homiliæ*, seu *conciones morales super omnes Dominicas & Festa totius anni*, in quatuor partes distributæ, quas sub titulo *Fasciculi Moralitatis* edidit Andreas Coppensteinius *Colon.* 1615 [i]. Verum opera, quæ scripsit Cæsarius plurima, perquam diligenter recenset ipse *epistola Fasciculo Moralitatis præmissa*, quæ exinde exhibet Carolus Vischius Biblioth. Cisterc. p. 57. an vero exstant hodie, quærant alii. 1225.

a Habetur etiam in Jure Orientali Enimundi Bonefidii lib. 2. Gr. p. 89. Lat. 156 ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 216. b Lat. vulgavit *Lucas Wadingus* in Annalibus Ordinis Minorum; habetur etiam MS. in bibl. Cæsarea, teste *Lambecio* tom. 3. p. 118. una cum Definitione Apocrisiariarum Gregorii 9. c Ejusdem *Epistolam de unitate* exhibuit Harduin Conc. tom. 7. p. 1691. De operibus ineditis vid. *Oudin.* tom. 3. p. 57. d Conf. Quetif. tom. 1. Scriptor. Dominicanor. p. 93. & 99. ubi exhibetur *prologus libri de origine sui Ordinis.* e Junioris esse scriptoris suspicantur *Oudin.* tom. 3. p. 85. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 61. f *Epistolas* 4. dedit Martene Anecdotor. tom. 1. p. 920. seq. *Oratio ad B. Dominicum* exhibetur in Breviario Dominicanorum *Venet.* 1492. *Vita S. Dominici* MS. in bibl. Paulina Lips. vid. Catalog. p. 159. *Super Priscianum majorem & minorem Glossas, De ponderibus, De lineis datis, postillas super Lucam, & super Apocalypsim* memorat *Fabr.* Bibl med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 520. Epistolas & sermones *Trithemius* c. 436. g Primum fol. sine loco & anno, deinde *Coloniæ* 1591. & 1599. & in tom. 1. Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciens. Bertrandi Tissierii. h 1633. ut notant *Oudin.* tom. 3. p. 81. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 879. quos vide. i Denuo 1628.

CON-

Sæc.XIII. ab an.MCC. 1225. **CONRADUS LAUTERBERGIUS**, Italus, Montis Sereni prope Halin Saxoniæ presbyter & monachus, claruit forſan circa annum 1225. Scripſiſſe illum *monaſterii ſui chronicon, & de rebus Miſnenſibus* clariſſime liquet. Chronicon vero Montis Sereni, ſive Lauterbergenſe edidit, ſed abſque autoris nomine J. Jo. Maderus *Helſt.* 1665. 4°[a]. In quo monaſterii ſui, veterumque Miſniæ Marchionum geſta, aliaque Romani imperii ab anno 1124. ad annum 1225. commemorantur. Non ſum neſcius ab eruditis dubitari an cum Conrado noſtro idem ſit hujus chronici conditor. Certe diverſum facit Cl. Voſſius*. Mihi ſecus videtur. Sed hac de re diſquirant alii. Interim conſulat Lector quæ in præfatione habet doctiſſimus Maderus.

* De Hiſt. Lat. lib. 3. p.690.732.

1225. **RIGORDUS**, gente Gothus, arte medicus, Philippi Galliarum regis chronographus, S. Dionyſii Pariſienſis monachus, claruit anno 1225. Scripſit *annales de rebus a Philippo Auguſto Francorum rege geſtis*, quos Ludovico 8. Philippi filio nuncupavit. Ad hujus exemplum, *libros 11. Philippidos*, ſive de geſtis Philippi Auguſti, carmine Heroico deſcripſit Gulielmus, ſive Guillermus Brito, patria Armoricus; quo vero tempore vixerit mihi nondum conſtat. Hi duo hiſtorici una cum aliis ex bibliotheca Pithœana prodierunt *Francofurti* 1596. fol. quos poſtea Andr. du Cheſnius in tomum ſuum ultimum tranſtulit.

1227. **GREGORIUS IX.** *Ugolinus* antea appellatus, natione Campanus, patria Anagninus, ex Comitibus Signinis oriundus. Innocentii 3. nepos, ab eo inter Cardinales cooptatus, anno 1227. pontifex Romanus electus eſt die 19. Martii, die 21. ordinatus. Subinitio pontificatus Frederico Imp. exercitum in Aſiam ducere ſub anathematis pœna mandavit, & moratum paululum, donec ex morbo convaleſceret, excommunicavit. Fredericus morbo liberatus haud petita prius a pontifice abſolutione, in Palæſtinam abiit. Abeuntis ditiones in Lombardia & Italia invadit Gregorius, ſibique arripit, quin & victoriarum ab imperatore in Oriente reportatarum invidia ductus, cum Templariis in necem ejus conſpiravit, ſcriptiſque ad Soldanum Saracenorum literis, eum ut Fredericum ad Jordanum fluvium improviſo opprimeret, hortatus eſt. Tantam perfidiam exhorreſcens Soldanus, literas pontificias imperatori tradidit. Fredericus in Occidentem reverſus, a Gregorio abſolvi anno 1230. ſolo armorum terrore meruit. Anno 1239. Gregorius Fredericum iterum anathematizavit, filioque Henrico ut arma contra patrem arriperet conſilium dedit. Mox tamen ab imperatore prælio devictus, æquas pacis conditiones inire coactus eſt. Abeunte vero Frederico, a pactis ſtatim reſiliit, illum excommunicavit, & ſubditos ejus a fidelitatis ſacramento ſolvit. Cum tamen res bellicæ imperatori feliciter cederent, & epiſcopi Germani papæ nullum eſſe in Germania jus clamantes, Fredericum anathemate abſolverent, Gregorius mœrore confectus, obiit anno 1241. die 21. Auguſti. Sæc.XIII. ab an.MCC.

OPERA.

Epiſtolæ 31. Concil. tom. 11. p. 310.

Fragmenta decretorum 191. ibid. p. 368.

Epiſtolæ 2. ibid. p. 2345.

Epiſtolæ 43. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 1. ad an. 1228. &c.

Epiſtolæ 97. ibid. in Regeſto Pontif. p. 3.

Decretales epiſtolæ, prodierunt *Baſil.* 1511. *Pariſ.* 1541. *Venet.* 1591. 4°. *Lugduni* 1572. 1606. *Pariſ.* 1601. fol.

Conſtitutio pro Benedictinis. Exſtat *Venet.* 1500. *Pariſ.* 1619.

Prodierunt opera ejus omnia cum Jacobi Pamelii notis *Antverp.* 1572.

Epiſtola pro canonizatione B. Elizabethæ edita eſt a Lambecio Comment. lib. 2. p. 880[b].

JOHANNES ALGRINUS, natione Gallus, domo Abbavillanus, in academia Pariſienſi prima theologiæ tyrocinia poſuit. In fine commentariorum, quos ſcripſit in Cantica, decanus Ambianenſis, & cantor de Abbatis-villa fuiſſe dicitur. Anno circiter 1225. archiepiſcopus Biſontinus factus, anno 1227. cardinalis & epiſcopus Sabinenſis. Deinde in Hiſpaniam ad prædicandam contra Saracenos crucem miſſus. Obiit 4. Cal. Octobr. anno 1236. Scripſit anno 1233. *commentarium in Cantica Canticorum*, typis impreſſum *Pariſ.* 1521. fol. *Sermones de Tempore, & de Sanctis* ab eo conſcriptos memorat Henricus Gandavenſis*, qui variis in bibliothecis MSS. exſtare dicuntur[c]. 1227.

* De Script. c. 38.

a Denuo J.B Menckenius in tom. 12. Theſaur. rerum German. & Saxon. *Lipſ.* 1728. p. 166. b *Expoſitio confeſſionis fidei Latinorum* ad Germanum CPol. exſtat Gr. Lat. ad calc. opp. S. Maximi a Combefiſio edit. *Epiſtolæ* 4. occurrunt ap. Dacher. Spicil. tom. 3 p. 171. ſeq. Edit. nov. tom. 3. p. 603. ſeq. *Epiſtolæ* 9. una cum *privilegio* Carthuſienſibus Vallis S. Georgii conceſſo ap. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 939. ſeq. *Bulla una* ap. Labb. tom. 2. Bibl. nov. MSS. p. 245. *Epiſtolæ* 2. in Append. Baluzii ad Marcam Hiſpanicam p. 1420. Quædam Ejuſdem edidit Ger. Voſſius *Romæ* 1586. 4to. vid. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 275. *Epiſtolam de canonizatione Oſmundi Sarum epiſcopi* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 561. Tres *alias* p. 621. ſeq. c Scripſit etiam *expoſitionem in Pſalterium*, exſtat MS. Pariſ. in bibl. Abb. de Rothelin, teſte *Le Long.* Bibl. ſacr. vol. 2. p. 762. De operibus MSS. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 43.

Sæc.XIII. ab an.MCC. 1228. RADULPHUS DE COGGESHAL, ordinis Cisterciensis monachus, deinde cœnobii Coggeshaliensis in agro Essexiensi abbas 6. claruit anno 1228. Vir liberalibus disciplinis egregie instructus, melioribus literis assidue intentus, adeo ut toto regiminis sui tempore vix unum a studiis severioribus diem otiosum traduxit. Scripsit, teste Baleo, *chronicon Terræ sanctæ*, quod an hodie supersit multum dubito [a]. *Additiones* item ad Radulphi Nigri chronicon de imperatorum ac regum tam Franciæ quam Angliæ factis insignioribus, a tempore captæ crucis, i. e. ab anno 1113. usque ad 11. Henrici tertii annum. Exstare adhuc MS. Radulphi nostri chronicon exinde colligo, quod in historia sua universali insigne fragmentum profert Cl. Boxhornius [b].

1228. [c] GULIELMUS, gente Gallus, patria Arvernus, vir omni literarum genere instructissimus, summus theologus non minus quam philosophus, & mathematicus: adhæc eximia morum pietate illustris. Anno 1228. Parisiensis episcopus creatus est: eodemque anno assumptis sibi doctoribus aliquot præstantissimis disputationem celeberrimam instituit: in qua definitum est neminem sine salutis dispendio duo ministeria sacra tenere posse; quorum alterum annuo censu 15. libras Parisienses valeret. Anno 1240. dogmata quorundam theologorum orthodoxæ fidei minus consona damnavit. Obiit anno 1249. 3. Cal. April.

OPERA.

De Fide liber.
De Legibus liber.
De Virtutibus liber.
De Moribus liber.
De Vitiis & Peccatis.
De Tentationibus & Resistentiis.
De Meritis liber.
De retributionibus Sanctorum.
De immortalitate Animæ.
De Rhetorica divina [d].
De Sacramentis in genere.
De Baptismo.
De Confirmatione.
De sanctissima Eucharistia.
De Pœnitentiæ sacramento.
De Ordine. Sæc.XIII. ab an.MCC.
De extrema Unctione & Sacramentalibus.
De caussis, Cur Deus Homo.
De Pœnitentia novus tractatus.
De Universo primæ partis principalis partes 3.
De Universo secundæ partis principalis partes 3.

Hactenus editio operum Gulielmi Parisiensis, cura Johannis Dominici Trajani Neapolitani adornata, *Venet.* 1591. fol.

De Trinitate & Attributis divinis tractatus.

De Anima liber.

Supplementum novi tractatus de Pœnitentia.

De pluralitate & collatione Beneficiorum ecclesiasticorum tractatus 2. Prodierunt seorsim *Argentinæ* 1507 [e].

Sermones de Tempore, & de Sanctis [f]. Prodierunt seorsim *Paris.* 1494. 8°. auctiores *Tubingæ* 1499. 4°. *Lugduni* 1567. 8°. *Colon.* 1629. 4°. multo demum auctiores *Paris.* 1638. fol.

Opera omnia Gulielmi Parisiensis hactenus enumerata in unum collegit, atque edi curavit Bartholomæus Ferronius, *Aureliæ* 1674. 2. tom. fol.

Censura detestabilium aliquot errorum contra Catholicam veritatem facta anno 1240. in Bibliothecis Patrum haberi solet.

Dialogum de 7. Sacramentis, qui sub Gulielmi Parisiensis nomine prodiit *Lipsiæ* 1512. & *Lugduni* 1567. Arverni nostri non esse, sed Gulielmi Parisiensis junioris ex ordine Prædicatorum recte notat Theoph. Raynaudus [g] *. Certe stylus ejus a nostri stylo abhorret; & in calce operis Thomam Aquinatem, & Petrum de Tarentasia, Gulielmo nostro juniores citat. * De bon & mal. libris Erotem. 10. p. 141.

Commentarium in S. Matthæi evangelium, quod inter opera S. Anselmi in editione Coloniensi habetur, Gulielmo nostro deberi contendit Oudinus *: qui & prolixa ejusdem *commentaria in Cantica Canticorum, & in Ecclesiastem*, se MSS. vidisse testatur [h]. * Supplem. p. 520.

[i] RAYMUNDUS DE PENNAFORTI, seu *de Rupe-Forti*, natione Catalaunus, patria Barcinonensis, ex antiquo 1228.

a Habetur MS. in bibl. S. Victoris Parisiensis, teste *Oudin.* tom. 3. p. 94. Hoc *Chronicon* una cum Chronico Anglicano ab an. 1066. ad 1200. & *commentariolo* de motibus Anglicanis sub Johanne Rege occurrit in Collectione Marteneana amplissima Veterum Scriptorum & Monumentorum tom. 5. b *Chronicon Radulphi* Abbatis de Coggeshal ab an. 1066. ad tempora R. Johannis exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* D. 10. n. 4. *Chronicon* eujusdam Monachi de Coggeshal ab an. 1114. ad an. 1155. de rebus Anglicis exstat ibid. n. 2.. *Speculum Curatorum Radulphi* Monachi Cisterciensis, & *expositionem* super ænigmatibus MSS. Oxonii in bibl. Baliolensi cod. 69. memorat *Oudin.* tom. 3. p. 94. *Sermones & librum* super quibusdam visionibus *Pitseus* p. 302. Hic liber super quibusdam visionibus *Fabricio* idem esse videtur ac *expositio* super ænigmatibus. vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 1117. c Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 63. d Edit. *Paris.* 1516. 8vo. & ex antiquiore editione sine loco & anno itidem in 8vo. cum S. Ephræmo de compunctione cordis, aliisque, teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 470. e Primum *Parisiis* 1490. 4to. ut monet *Fabr.* ubi supra. f *Gulielmo Peralto* ex fide codicum potius referendi; ut notat Jacob Quetif. Scriptor. O. Prædicator. tom. 1. p. 133. vide etiam *Oudin.* tom. 3. p. 102. g *Gulielmo* non ex ordine Prædicatorum, sed Aureliacensi Arverno *Bauseti* cognominato ascribunt *Oudin.* & *Fabr.* loc. citat. h Viz. in bibl. Longipontana Diœceseos Suessionensis. i Conf. *Quetifii* tom. 1. p. 106. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 67. *Oudin.* tom. 3. p. 163.

Sæc.XIII. ab an.MCC. regum Aragonum, & Comitum Barcinonensium stemmate ortus, natus anno 1175. In gymnasio Bononiensi Jus canonicum docuit, canonicus demum & archidiaconus Barcinonensis, atque ordinis Dominicani monachus factus. Claruit anno 1228. Gregorio 9. pontifici a confessione & sacris adhibitus, an. 1238. in conventu Bononiensi ordinis sui Generalis constitutus est. Exacto vero in hoc munere biennio se abdicavit, & archiepiscopatum Tarraconensem referente Ambrosio de Altamura *, a Gregorio papa oblatum, Bragensem in Lusitania, denique Barcinonensem in patria sua, constantissime recusavit. Obiit centenarius anno 1275. die 6. Januarii.

* Pag. 41.

SCRIPTA.

Summa de Casibus Pœnitentialibus, seu *summa de Pœnitentia & Matrimonio*. Prodiit [a] cum glossis Johannis de Friburgo *Romæ* 1603 [b]. In compendium redacta, *Colon.* 1502 [c].

Libri 5. Decretalium, extravagantium dictorum, ex antiquis Romanorum pontificum Decretalium collectionibus, multis hinc inde recisis, contexti, & a Gregorio 9. approbati anno 1230. Prodierunt in omni Juris pontificii collectione.

1230. ALEXANDER DE HALES, natione Anglus, patria Glocestriensis, juvenis ad academiam Parisiensem se contulit, & theologiæ scholasticæ, jurisque canonici studio operam dedit: in utroque tandem celeberrimus evasit; adeo ut *Doctor Irrefragabilis* vulgo dictus fuerit. Claruit anno 1230. Minoritarum ordinem ante octennium amplexus. Obiit Parisiis anno 1245. die 27. Augusti, inter Franciscanos suos sepultus.

OPERA.

Commentaria in Psalmos Davidis, quæ a nonnullis Bonaventuræ, ab aliis Hugoni de S. Caro adjudicantur. Prodierunt *Venet.* 1496. fol [d].

Commentaria in Apocalypsin. Prodierunt cura Johannis de la Haye *Paris.* 1647. fol.

Summa universæ Theologiæ, in 4. partes distributa. Prodiit *Basil* 1502. *Norinberg.* 1482. fol. *Venet.* 1576. *Colon.* 1622 [e].

Quæstiones, seu *commentaria in quatuor libros Sententiarum*. Prodierunt *Lugduni* 1515. Tom. 4. Alexandro vero abjudicanda videntur. Nec enim alia scripsit is commentaria in libros Sententiarum, quam *Summam theologiæ*; quæ in nonnullis Codd. MSS. istum præ se fert titulum. Sæc XIII. ab an MCC.

Summa de Virtutibus, ex qua multa in speculum suum transcripsit Vincentius. Prodiit *Paris.* 1509 [f].

Commentaria in Metaphysicam Aristotelis. Exstant *Venet.* 1572 [g].

Commentaria in Aristotelis libros 3. de Anima. Prodierunt typis impressa *Oxonii* 1481. si locum & tempus recte signat, qui Catalogum bibliothecæ Oxoniensis condidit, Vir Cl. Thomas Hyde protobibliothecarius.

Destructorium vitiorum, quod prodiit *Norembergæ* 1496. fol. & *Venet.* 1582. Alexandro Alensi constanti Codd MSS. fide ascribitur. Malunt tamen id illi abjudicare nonnulli; eo quod in fine editionis Nurembergensis legatur, opus istud compositum fuisse a quodam fabri lignarii filio, qui ob humilitatem nomen suum latere voluit. Vid. plura ad an. 1429.

Mariale extat MS. in bibliotheca Lambethana.

Cæterum commentaria Alexandri Alensis in omnes Prophetas, Evangelia, & S. Pauli epistolas, MSS. partim in bibliotheca Ambrosiana, partim in Bodleiana exstare dicuntur [h].

THOMAS, gente Dalmata, ortu Spalatensis, ipsomet teste cap. 32. natus est anno. 1200. factus primum canonicus Spalatensis, dein anno 1230. in ejusdem ecclesiæ archidiaconum a capitulo electus est, absente & vehementer reclamante Guncello archiepiscopo, cui Thomæ zelus, & justitiæ amor, moresque paululum severiores neutiquam placebant. Obiit an. 1268. in ecclesia S. Francisci in suburbio Spalatensi sepultus. Cujus inscriptionem sepulchralem exhibet Johan. Lucius in capite suarum notarum. Condidit Thomas *historiam Salonitanam*, sive pontificum Salonitanorum atque Spalatensium, cap. 51. continentem, quam ad calcem operis sui *de regno Dalmatiæ & Croatiæ* edidit Johannes Lucius Dalmata *Amstel.* 1666. fol. p. 310. qui Thomam nostrum unicum rerum Dalmaticarum sui ævi scriptorem vocat. 1230.

a Primum *Lovan.* 1480 fol. deinde *Paris.* 1500. & *Colon.* 1595. 4to. *b* Deinde *Bonon.* 1613. & *Avenion.* 1715 4to. Guil. Redonensem autorem verum habet, ut docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p 666 *c* Primum *Colon.* 1498. deinde cum casibus reservatis metro inclusis *ibid.* 1508. denuo *Paris.* 1516. vid. *Kappii* Observationes in Quetifii Scriptores Ord. Prædicator.. Prodiit denuo *Venet.* 1596. 8vo. Novissime a Lageto textu sacrorum Canonum locupletata *Lugd.* 1718. fol. *d* Item *Lips.* 1554 *Venet.* 1575. *Colon.* 1621. fol. testibus *Le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 602 *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 169. *e* Absoluta a Gulielmo de Melitona & aliis sodalibus post Alexandri mortem. vid. *Fabr.* loc. citat. *f* Alexandrum non esse hujus *Summæ* autorem contendit Quetif. tom. 1. Scriptor. Dominicanor. p. 318. *g* Adscribenda Alexandro de Alexandria, qui claruit circa an. 1313. ut testantur *Fabr.* ubi supra, & *Du Pin.* Hist Eccles. vol. 11. p. 67. quem vide, ut & *Oudin.* tom. 3. p. 129. *h* *Postillas in universa Biblia* scripsisse dicitur, & ex illis prodiisse *Comment. in Psalmos* supra memorata refert *Fabr.*

1230. PHILIPPUS GREVIUS, academiæ Parisiensis cancellarius, claruit circa annum 1230. Exstant *sermones* 330. in Psalmos Davidis, typis editi *Paris.* 1523. 8°. *Brixiæ* 1600. *Commentarius in Evangelia* MS. in collegio D. Petri Cantab. cod. 103. *Commentarius in Job* MS. in bibliotheca ecclesiæ Cathedralis Cameracensis [a].

1230. CONRADUS DE MARBURCH, natione Germanus, theologiæ magister, & prædicator insignis, ordinis Dominicani monachus, & D. Elizabethæ Thuringiæ Landgraviæ a sacris confessionibus, claruit anno 1230. Exstat *liber de vita & miraculis ejusdem Elizabethæ* (quem Gregorio 9. anno 1232. obtulit) apud Leonem Allatium in Symmictis part. 1. p. 269 [b].

1230. PETRUS DE VINEIS, vulgo Germanus, rectius fortasse Italus, & domo Capuanus, cancellarius imperatoris Frederici 2. (cujus jura adversus pontificis Romani usurpationes strenue propugnavit), claruit circa annum 1230. Anno 1239. Patavii in publico imperii conventu adversus Gregorii papæ ambitionem & tyrannidem declamavit. Anno 1245. a Frederico ad concilium Lugdunense, ut partes suas tueretur, missus est. Verum anno sequente proditionis ab invidis falso insimulatus, oculis privatus, & in carcerem Capuæ conjectus est: ubi pædore & fame cruciatus, mortem sibi ipsi conscivit anno 1249. Exstant *epistolarum historicarum libri 6. de gestis Frederici Imp. & aliis* [c], a Simeone Schardio primum editi *Basil.* 1566. 8°. dein *Ambergæ* 1609. 8°. *Dictamina M. Petri de Vineis* exstant MSS. in collegio S. Benedicti Cantab. cod. 331.

1231. MAURICIUS, patria, ni fallor, Gallus, factus est primum archidiaconus Trecensis, dein episcopus Cenomanensis, tandem cedente qui electus fuerat, Thoma de Freavilla, creatus est archiepiscopus Rothomagensis, mense Maio anno 1231. Exstant *epistolæ* 5. apud Dacherium Spicileg. tom. 2. p. 520 [d].

1234. EDMUNDUS RICH, gente Anglus, domo Abingtonensis, Edwardi Rich mercatoris & Mabeliæ filius, in collegio Universitatis apud Oxonienses, ut volunt educatus, theologus & concionator celeberrimus. Scholas ibidem propriis sumptibus instituit, in quibus plures in theologia atque philosophia gratis erudivit, inter alia Aristotelis elenchos explicuit, quos primus omnium (notante Antiquitatum Oxoniensium collectore ad annum 1226.) in hac academia enucleasse fertur. Ex ejus proinde schola haud pauci celeberrimi nominis discipuli prodierunt. Factus deinde est ecclesiæ Sarisburiensis thesaurarius, ac tandem anno 1234. rogante Gregorio papa a monachis Cantuariensibus archiepiscopus electus, die 2. Aprilis consecratus. Acer corruptelarum ecclesiam tum pessime fœdantium correptor, ac strenuus collapsæ disciplinæ restaurator. Quo nomine & ab Henrico 3. Angliæ rege, & ab Othone pontificis in Anglia legato, variis injuriis exagitatus, Romam petiit: ubi cum corruptos ecclesiæ Romanæ mores objurgare non dubitaret, pontifici invisus esse cœpit; & grandi pecunia mulctatus, in Angliam remissus est. Tot injuriis fractus Edmundus, voluntarium tandem sibi exilium indixit, & in Galliam profectus Pontiniaci consedit. Inde anno 1242. Soyseyam migravit, ubi febre & mœrore confectus obiit die 16. Novembr. a Callisto demum 3. anno circiter 1456. inter sanctos relatus [e]. Exstat *speculum ecclesiæ* in biblioth. Patr. tom. 25. p. 316. *Constitutiones* 12. apud Lindvodi provinciale Anglicum.

1235. [f] ROBERTUS, *Grosthead*, seu *Capito* dictus, natione Anglus, patria Suffolciensis, in vico Stradbrook natus; cum per tempus aliquod in academia Oxoniensi studiis incubuisset, in Parisiensem se contulit. Domum reversus, fit primo archidiaconus Lei-

a Hunc *Philippo presbytero* ascribere malunt *Oudin.* tom. 3. p. 122. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 866. *Summam theologiæ* memorat Trithemius. *Sermones de Dominicis & festis* MSS. in bibl. S. Germani Parisiensis, & in bibl. S. Victoris, & alibi, *Oudin.* tom. 3 p. 121. b Scripsisse creditur *sermones de tempore & de sanctis*, qui exstant MSS in bibl. Paulina Lipsiensi. vid. *Oudin* tom. 3. p. 129. qui *tractatum de gemmis & lapidibus pretiosis* inter MSS. Codd. ex arce Ambrosiana ad bibl Cæsaream Vindobonensem allatos, ad hunc *Conradum* pertinere opinatur. c Exstant MSS. in bibl S. Victoris Parisiensis, & in bibl. regia Galliarum, & in Colbertina, ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 109. *Formulæ epistolarum* sub nomine Imp. Frederici ad Papam, Cardinales, aliosque, a Petro conscriptæ habentur MSS. in bibl. Cotton. sub *Nerone* A. 4. n. 5. Iterum sub *Vespasiano* A. 11. Libri primi *epistolas* 33. hunc præ se titulum ferentes, *Querimonia Frederici Imp. qua se a Romano Pontifice & Cardinalibus immerito persecutum & imperio dejectum esse ostendit*, prodiisse *Hagenoæ* 1529. 8vo. refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 836. Hi sex libri *epistolarum* non paucas continent, quarum *Petrus de Vineis* nequaquam autor esse potuit; cum non solum post ipsius Petri, verum etiam post Frederici mortem a Manfredo aliisque exaratas esse constet, quarum nonnullas in Miscellaneis edidit Baluzius; ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 109. ubi *Dictamina* eadem esse cum *epistolis* judicat. Frederici 2. Imp. *epistolæ*, quas collegit Petrus de Vinea, occurrunt in Marteneana Collectione Veterum Scriptor. & Monumentor. tom. 2. Idem Petrus dicitur scripsisse tractatum *de potestate imperiali*, & libellum *de consolatione*. d Edit. nov tom. 3. p 614. e Vitam S. Edmundi, observationes prævias, & plurima quæ ad Ejusdem canonizationem spectant, exhibuit *Edm Martene* Anecdotor. tom. 3. p. 1753. seq. f Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 136. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11 p. 62. Doctor fuit sacræ Theologiæ de Oxonia; ut patet ex *sermone* suo *de Levitis* scripto propria ipsius manu. Cod. ille asservatur in bibl. Coll. Balliolensis. vid. Chron. Prioratus de Dunstable a Tho. Hearne edit. tom. 1. p. 299.

cestrensis,

cestrensis, dein anno 1235. Jun. 10. Lincolniensis episcopus ordinatus. Ut immodicam curiæ Romanæ in Anglia tyrannidem, illicitasque provisiones & reservationes, quas ægre admodum tulit, fortius comprimeret, ipse Romam profectus est, causam istam apud pontificem acturus. Summa comitate dimissus, re tamen infecta, domum rediit: unde acrem satis & mordacem epistolam hac de re rescripsit. Qua conspecta, in furorem actus est pontifex, summam in eum concepit iram, minasque eructavit. Verum repressa paululum pontificis rabie Cardinales, *Non expediret, Domine*, inquiunt, *ut aliquid durum adversus episcopum statueremus. Ut enim vera fateamur, vera sunt quæ dicit. Non possumus eum condemnare, Catholicus est, immo & sanctissimus; nobis religiosior, nobis sanctior, & excellentioris vitæ; ita ut non credatur inter omnes prælatos majorem, immo nec parem aliquem habere orbem Christianum.* Et esto quidem, quod tamen volunt nonnulli, a pontifice non fit excommunicatus, erat tamen ab eo non uno molestiarum genere vexatus. Nihilominus in redarguenda pontificis tyrannide & avaritia, immoto atque imperterrito animo perrexit. Obiit Bugdenæ die 9. Octobr. anno 1253. non fine insigni sanctitatis opinione; etsi in ecclesiæ Romanæ censum non sit relatus. De illo, præter historicos nostros hujus temporis, agit Francisc. Godwinus de Præsul. Angliæ in Episc. Lincolniens. p. 348. Vir plane erat, (ut pietatem, vitæ sanctimoniam, reliquasque virtutes Christiano præsule dignas prætermittam,) ingentis animi, acris ingenii, in re literaria, quantum ea ferebant tempora, ad summum pene apicem evectus, totum encyclopædiæ circulum emensus, in literis sacris pariter ac prophanis, in linguarum Hebrææ, Græcæ, Latinæ scientia, in astronomia, & universa philosophia adeo supra communem doctorum sortem eruditus, ut artis magicæ, & execrandi cum cacodæmone consortii apud sciolorum vulgus reus perageretur: quod in tam rudi barbaroque sæculo minime mirandum est.

[a] OPERA.

Opuscula varia, in lucem emissa *Venet.* 1514.

Compendium sphæræ mundi, Venet. 1508.

Commentarius in libros Posteriorum Aristotelis, Venet. 1504. 1537. 1552.

Epistola ad Innocentium 4. pontificem. Exstat apud Matthæum Paris ad ann. 1253. ubi etiam dissertationes ejusdem morituri lugubres adversus oppressiones ecclesiæ a Romano pontifice illatas reperiuntur [b].

Testamentum 12. patriarcharum, ab eo Latine versum [c]. Prodiit *Paris.* 1549. 12°. & in Orthodoxogr. p. 861. ac Biblioth. Patr. tom. 2.

Liber de cessatione Legalium. Prodiit *Londini* 1658. 4° [d].

Commentarius in Dionysii Areopagitæ librum de mystica Theologia. Prodiit inter opera Dionysii *Argentinæ* 1502. fol. Porro in omnia Dionysii opera, exceptis epistolis [e], commentatus est Robertus, versionemque eorum Latinam ex omnibus interpretibus simul collatis consarcinavit. Exstant & *commentarius & Versio* MSS. in collegio Corporis Christi Oxoniensi.

Sermo propositus coram papa Innocentio 4. & cardinalibus Lugduni, A. D. 1250 [f].

Sermo ad Clerum, super Sapient. 6. 26. *Rex sapiens est stabilimentum populi sui.*

Sermo alius ad Clerum, super S. Johan. 10. 11. *Ego sum pastor bonus.* Monitio & persuasio pastorum.

Alius ad Clerum contra pastores & prælatos malos, super Ezech. 34. 2, 3, 4. *Væ pastoribus Israel, qui pascebant seipsos, &c.*

Alius ad Sacerdotes in synodo de hoc verbo, *Posuit stellas in firmamento cæli*, Gen. 1. 17.

Alius in celebratione ordinum de hoc verbo, *Sint lumbi vestri præcincti*, Luc. 12. 35.

Alius de bono Judice, super Psalm. 57. 1. *Recte judicate filii hominum.*

Tractatus de prophetis veris & falsis.

Alius de Gratia & Justificatione.

Alius de Fide & ejus Articulis.

Alius de Oratione.

Alii de Superbia, Detractatione & Humilitate, &c.

Epistolæ aliquot nunc recens editæ.

Omnia hæc opuscula a Sermone coram papa inclusive hactenus inedita, in nova editione *Fasciculi rerum expetendarum & fugiendarum* tom. 2. prodierunt.

De Confessione liber, & alius de Conjugio. Exstant MSS. in bibliotheca publica Cantabrigiensi cod. 133. Exstiterunt saltem Jamesii tempore.

De cura Pastorali liber, & alius de computo Ecclesiastico. Exstant MSS. in collegio S. Benedicti Cantab. cod. 123. 227.

[a] Antonius Wood in vita Roberti Grosthead a se conscripta, quæ exstat MS. in museo Ashmoliano, de Roberti operibus diligenter agit. De MSS. conf *Oudin.* tom. 3. p. 138. [b] *Epistola ad Papam & Cardinales* contra illorum injusta decreta & mandata, exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* E. 3. n. 11. [c] Adjuvante Nicolao Græco Clerico Abbatis S. Albani. vid. Leland. Collect. tom. 2. p. 339. & Matt. Paris. ad an. 1242. Hoc *Testamentum* exhibuit Gr. una cum Latina versione Roberti Grosthead, Ernestus Grabe in Spicileg. Patrum sæc. 1. p. 145. seq. [d] Sed vix tertiam partem operis integri continere notat *Edv. Brown* in Fasciculo rerum expetend. & fugiend. tom. 2. p. 246. [e] Imo & *in Epistolas* MS. Oxon. in Coll. Lincoln. cod. 60. ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 140. [f] Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Othone* C. 14. n. 2. sub *Vitellio* C. 14. n. 1. ubi exstant Ejusdem tractatus *de Oculo morali, de modo confitendi, & de decem præceptis Dei.*

De Potestate seu cura Pastorali in bibliotheca Coll. S. Trinitatis & S. Johannis ibidem.

Universitates Pœnitentiæ, seu capitula vel constitutiones quædam de Pœnitentia: Oculus moralis; doctrina Cordis; habentur hæc tria MSS. in biblioth. S. Johannis ibidem.

Tractatus de Confessione; item de Meditatione; de articulis Fidei; de præceptis Decalogi habentur MSS. in viri cujusdam doctissimi bibliotheca privata.

De 10. *Præceptis liber. Moralitates super* 4. *Evangelia. De pœnis Purgatorii. De Pœnitentia. Scala voluptatis. Summa justitiæ. Templum Domini. De lingua & corde moraliter. De venenis moraliter. Dicta.* Exstant MSS. in bibliotheca publica Cantabrigiensi [a].

Sermones denique habentur MSS. Oxonii apud Mertonenses & Lincolnienses.

Cum vero, postquam hæc confeceram, paulo accuratiorem catalogum haud ita pridem contexuit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 344. inedita ab eo recensita, quæque se vidisse & inspexisse refert, paucis hoc loco subjungemus [b]. Sunt autem quæ sequuntur. *Epistolæ* 128. in unum volumen digestæ & indice uberi auctæ. Exstitit codex MS. antehac in biblioth. Westmonast. jam in Cottoniana, & in Coll. Corp. Christ. Cantab. Ex his 101. in lucem protulit Edovard. Brown Fascic. Rer. Expet. tom. 2. p. 307. qui & ad calcem, Roberti nostri constitutiones quasdam adjecit pag. 410. *Summa philosophiæ* a recentiori manu descripta. *Dicta* 147. cum indice, quæ quasi totidem prælectiones breves de variis theologiæ articulis & S. Scripturæ locis in scholis habitæ sunt, ibid. & in biblioth. S. Trinitat. Cantabrig. *Sermones, propositiones, & themata* fere 100. *Summa theologiæ. Commentarius in epistolam ad Galatas. Tractatus de* 7. *Sacramentis. De modo confitendi. Regulæ agriculturæ* per menses digestæ Gallice. *Tractatus breves* 72. viz. *De oculo morali, de veneno & peccato morali; Sermones* 25. *Qualiter homo factus est ad imaginem Dei; Morales expositiones in operibus sex dierum: Meditationes* 7. *in dicta seu facta quædam S. Anselmi; de libero arbitrio; de sex differentiis; quod Deus est forma prima omnium; de intelligentiis; de veritate; de veritate futurorum contingentium; de ordine emanandi causatorum a Deo; de impressione aeris; de iride & speculo; de statu causarum; de luce & colore ejusdem; de generationibus impressionum humidarum; quod motus simpliciter sit in forma prima; de motu circulari; descriptio figuræ machinæ mundi; de conceptione & excellentia B. Mariæ secundum Anselmum; meditationes* 2. *expositio prologi S. Jeronymi super bibliam; de sapientia & scientia; expositio* (prolixa admodum) *in primum caput Geneseos, seu in Exaemeron; de decem præceptis; de confessione; quomodo Christus est virga de radice Jesse; expositio in ista verba Cantic.* Unguentum effusum est nomen tuum: *expositio in ista verba Cantic.* Nigra sum, sed formosa; *de acceptione manus pro executione operis in S. scriptura; quare Spiritus S. descendit super Christum in specie columbæ: quomodo spiritus ubi vult spirat: de Levitis ex libro Numerorum; qualem episcopum esse oportet ex instructione Pauli ad Titum; de signis in sole & Luna; de die judicii; sermo de laude B. Martini; de incarnatione Christi; expositio in hæc verba Lucæ,* Exiit edictum a Cæsare; *de beatitudine pauperum in spiritu; de mutua collatione antiquorum. Constitutiones datæ Priori & Conventui de Newenham* [c]. *Tractatus de cura pastorali*, in biblioth. Lambeth. *De pœnis Purgatorii* ibid. *Tractatus* bene prolixus *de articulis fidei* Gallice ibid. *De summa justitiæ* (opus ingens) in biblioth. publ. Cantab. *Sermones & tractatus plures* Anglice ibid. *Moralitates super* 4. *Evangelia* ibid. *De lingua & corde moraliter* ibid. *Scala voluptatis* ibid. *Templum Domini* ibid. *De conjugio* ibid. *Propositionem* Roberti nostri de visitatione diœcesis suæ anno 1250. coram papa & cardinalibus factam, exhibet Whartonus ubi supra p. 347 [d].

Correctorium totius Bibliæ, liber brevis, in quo docetur quomodo plura difficiliora totius Bibliæ vocabula pronunciari debeant, quæ perperam pronunciari consueverunt, MS. in bibliotheca Eccles. Christi Cantuar. Vitam Roberti nostri carmine elegiaco, sed parum eleganti, contexuit Richardus quidam monachus Bardiniensis, quam ex codice MS. Westmonasteriensi [e] edidit idem Whartonus tom. 2. sed fabulas quasdam crassiores & inanes, nimiumque affectatas elegantias se resecuisse non diffitetur. Huic alia quædam monumenta ad Grostheadi memoriam illustrandam spectantia subjecit.

Alia plura Roberti opera MSS. recenset Jamesius in Ecloga, quam consulat lector.

a Roberti Grosthead *dicta* cum tabula; *De cessatione legalium*; *De venenis*; *Quæstio de differentia intra peccatum venale & morale*, cum aliis tractatibus asservantur MSS. in bibl. Coll. Etonensis. b Catalogus opp. Roberti Grosthead exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Othone* D. 10. c *Epistola monitoria* ad hunc Priorem &c. exstat MS. in bibl. Cott. sub *Othone* C. 15. n. 1. d Ejusdem *Speculum Concionatorum* prodiit sub nomine Gerardi Leodiensis *Neapoli* 1607. conf. Hearnii Annales de Dunstable p 299. *Additiones in libros Damasceni de orthodoxa fide*, cum aliis opusculis memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 49 51. 53. *Comment. in Job. & in secunda quadragena Psalmorum* exstant MSS. Bononiæ in bibl. Prædicatorum. *Comment. in Psalmos centum* in bibl. Coll. Etonensis. *Comment. in Apocalypsin & in Threnos Jeremiæ* post Baleum memorat le Long Bibl. sacr. vol 2. p. 754. e Habetur etiam MS. in bibl. Cott. sub *Othone* C. 16. n. 3. Historica quædam de Roberto Grosthead ibid. sub *Julio* F. 7. n. 17.

Quædam

Sæc. XIII. ab an. MCC. Quædam etiam ejus adhuc inedita penes se habet vir rever. Johannes Batteley.

1236. LUCAS, gente Hispanus, patria Legionensis, postquam varias Italiæ, Græciæ, Palæstinæ regiones peragraverat, & Gregorio 9. pontifici se plurimum commendarat; ex diacono Tudensi ejusdem ecclesiæ episcopus factus est. Claruit anno 1236. Scripsit *de altera vita, fideique controversiis adversus Albingensium errores libros* 3. quos primus in lucem emisit Johannes Mariana *Ingolstadii* 1612. 4°. exinde cum notis Marianæ, Gretseri, & Schotti in Bibliothecam Patr. relati sunt tom. 25. p. 188 [a]. Jussu quinetiam Berengariæ reginæ, diaconus adhuc *S. Isidori vitam & miracula* justo volumine descripsit. Exstat id apud Mabillon. Sæc. Benedict. 2. & Bollandum ad 4. Aprilis. Denique *S. Isidori chronicon* multis additis locupletavit, & ad ætatem suam deduxit, anno Christi 1236. desinens. Habetur id ab Andrea Schotto editum Hispaniæ illustratæ tomo 4.

1237. GODEFRIDUS, natione Germanus, monachus cœnobii S. Pantaleonis intra urbem Coloniam. Claruit anno 1237. Scripsit *annales* ab anno 1162. ad annum 1237. quos primus in lucem edidit Marquardus Freherus inter Scriptores Germanicos tom. 1. p. 239.

1238. GEORGIUS ELMACINUS, *Abnol-Amdi & Ibnol-Amda* dictus, genere Arabs, Abuliasiri Elamidi scribæ filius, claruit circa annum 1238. Anno enim Hegiræ 636. seu Christi 1238. patrem sibi morte abreptum fuisse profitetur. Christianum fuisse aperte satis suadent nomen, diligens rerum Christianarum subnotatio, ingens reverentia in citandis S. scripturæ libris adhibita, oraculorum propheticorum ad Christum Dominum applicatio luculenta; ut alia taceam, quæ ex ipso opere peti possunt. Fatendum sane est eum non raro de Muhammede, ejusque lege benigne nimis loqui: quod sane prudentiæ vel timori hominis inter Muhammedanos scribentis versantisque condonari debeat. Scripsit *historiam Saracenicam a primo Mahumetis ortu ad initium imperii Atabacæi per* 49. *imperatorum successionem*, insertis etiam passim Christianorum rebus, in Orientis ecclesiis eodem tempore potissimum gestis. Prodiit historia ista ex versione Thomæ Erpenii Latine pariter ac Arabice *Lugduni Bat.* 1625. 4°. *Historiam* suam ab ipso mundi initio exorsus fuerat Elmacinus. Prior ejus pars a mundo condito ad Mahumetis fugam exstitit MS. penes Hottingerum; qui exemplar ejusdem MS. Syriacis literis descriptum se in bibliotheca publica Cantabrigiensi vidisse testatur, Biblioth. Orient. cap. 2. p. 75. Sæc. XIII. ab an. MCC.

[b] MANUEL CHARITOPULUS, 1240. *Philosophus* dictus, post depulsum Germanum patriarchatum Constantinopolitanum tenuisse videtur ab anno 1240. modo æræ decreto illius de translatione episcoporum affixæ fides sit adhibenda. Datum enim id decretum dicitur anno Mundi 6758. qui ex Græcorum calculo in annum Christi 1250. incidit. Obiit forsan, saltem sede submotus est, ante annum 1254. Exstant Gr. Lat. *solutiones quarundam Quæstionum*, in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 238. *Decretum de translatione Episcoporum*, ibid. p. 240. *Decretum de jure Patronatus*, ibid. p. 242.

AUTOR anonymus *annalium Marganensium*, 1240. gente, si conjicere licet, Cambro-Britannus, & cœnobii de Margan in comitatu Glamorganensi, a Roberto Glocestriæ Comite olim conditi, monachus, claruit circa annum 1240. Scripsit *chronicon* sive *annales de Margan* ab anno 1066. ad annum usque 1232. etsi in fine pauca quædam desiderantur. Edidit hos annales Tho. Galeus Rer. Angl. Script. tom. 2. *Oxon.* 1687. p. 1.

RICHERIUS, gente Gallus, cœno- 1240. bii Senoniensis in Vosago diœcesis Tullensis O. B. monachus, claruit circa ann. 1240. Accidit ut Theobaldus Lotharingiæ Dux captivus apud Fridericum Germanorum imperatorem detineretur, quo tempore missus est ad illum Richerius noster, res Henrici sui abbatis procuraturus. Condidit *libris* 5. sed stylo admodum humili & impolito *abbatiæ Senoniensis chronicon*, ab ipsa fundatione ad annum circiter 1250. Quod integrum in lucem protraxit L. Dacherius Spicileg. tom. 3. p. 271 [c]. In recensendis monasterii sui rebus prolixus est & operosus, sed sæpe nimis credulus, nec in notandis temporibus satis diligens & accuratus. Ex libro primo vitam S. Gundelberti episcopi Senoniensis, S. Deodati Nivornensis, Hildulphi Trevirensis, aliorumque quorundam in Acta sua retulit Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 468.

[a] Exstant etiam inter Gretseri opera tom. 12. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 11. p. 86. Manuelis *epistola* ad 3. Monachos, Marcum, Nectarium, & Isacium exstat MS. in bibl. Cæsarea, teste Lambecio lib. 8. Comment. p. 460. *Epistola* ad Innocentium 4. habetur in bibl. Bodleian. notante *Oudin*, tom. 3. p. 177. [c] Edit. nov. tom. 2. p. 603.

1241. ANDREAS, nescio quis, presbyter certe Græcus, claruit anno 1241. Amplissimam *Catenam in Proverbia Solomonis* ex Græcorum Patrum operibus studiose collegit. Exstat Græce Biblioth. Vindob. Cod. Græc. 26. p. 42. Princ. Αἱ παροιμίαι περιέχουσι παιδεύσιν ἠθῶν καὶ παθῶν [a].

1240. [b] MATTHÆUS PARIS, gente Anglus, ordinis Benedictini monachus, anno 1217. in cœnobio S. Albani ad vetus Verulamium sito religionis suæ habitum suscepit. Claruit anno 1240. Ex egregia doctrina morumque sanctitate tantam sibi famam conciliavit, ut anno 1248. a Norwegis ad reformandos monachos Holmenses nominatim petitus, ab Innocentio papa eo demandatus sit: ubi ordinis Benedictini institutum ad pristinam puritatem revocavit. In patriam reversus, non modo a suis benigne exceptus, sed & Henrico 3. regi apprime charus fuit: a quo quanta sit gratia in mensa, in palatio, in thalamo, ubique denique, habitus, ipse non uno in loco testatur. Obiit vir vere magnus anno 1259. Inter omnes historiæ nostræ Scriptores tum fide tum prudenti liberaque rerum tractatione palmam facile præripit, quo nemo vixit unquam (judice Casaubono*) neque Papismi superstitionibus addictior, neque rapinarum horribilium, quas papæ in Anglia exercuerunt, fidelior testis & expositor. Sic Casaubonus; qui in sequentibus ineptissimas Baronii & Bellarmini conjecturas historiam Matthæi a Reformatis corruptam & interpolatam esse opinantium ex codicibus optimæ notæ MSS. invicte diluit.

*Prolegom. ad Exercitat.

SCRIPTA.

Historia major, seu *rerum Anglicarum historia a Gulielmi Conquestoris adventu ad annum 43. Henrici 3. Angliæ regis*, viz. ab anno Christi 1066. ad annum 1259. Historiæ hujus partem priorem ad annum usque 1235. Matthæus ex Rogeri de Wendover (monachi S. Albani, & Prioris Cellæ de Bealvair in agro Lincolniensi, anno 1237. defuncti) chronico, paucis excisis, nonnullis additis, verbatim fere descripsit. *Appendix* ab anno 1260. ad 1273. quæ ad calcem historiæ reperitur, Gulielmo Rishangero, S. Albani itidem monacho, & Edwardi 1. regis historico, debetur.

Vitæ duorum Offarum, Merciæ regum, cœnobii S. Albani fundatorum.

Vitæ 23. abbatum S. Albani, qui cœnobium a prima ejus fundatione ad Matthæi Parisiensis tempora rexerunt.

Additamenta ad historiam majorem, ea fere omnia complexa, quæ ad pleniorem enarrationis alicujus elucidationem in historia aut citantur, aut evocantur. Additamenta ista cum vitis præcedentibus in unum compegit Matthæus, & secundi voluminis vicem implere voluit.

Prodiit Matthæi *historia major*, *Londini* 1571. *Tiguri* 1606. & cum *vitis Offarum, abbatumque S. Albani, & additamentis*, cura Gulielmi Watsii (qui Glossarium, notas & varias lectiones apposuit) *Lond.* 1640. fol. & secunda vice 1684. fol. editio vero anni 1640. non parum præstat [c].

Historia minor, ab anno 1066. ad 1250. qua breviter & succincte percurrit, quæ in historia majore fusius enarrat: plurima tamen scitu non indigna ei admiscentur, quæ in majori historia frustra quæruntur. Exstat MS. in bibliotheca Arundeliana [d], & in collegio S. Benedicti Cantab [e].

Historia etiam ab Adamo ad initia Gulielmi Conquestoris a Matthæo Paris elaborata fuit, quam integram fere in priorem Florilegii sui partem transcripsit Matthæus Westmonasteriensis [f].

Scripsit porro *vitam S. Edmundi archiepiscopi Cantuariensis*, qui patriæ ob tyrannidem & exactiones pontificias pertæsus, in exilio Gallicano, quod sibi sponte indixerat, anno 1242. vitam cum morte commutavit. De hac vita hæc nos docet Florilegus ad annum 1253. Anno 1253. *obiit M. Richardus de Wit episcopus Cicestriæ, 4. Non. April. quondam B. Edmundi Cant. Archiep. clericus &c. Hujus autem Richardi assertionibus & Fr. Roberti Bacun O. P. certificatus, Fr. Matthæus Parisiensis memorati S. Edmundi vitam a fide dignis sibi relatam, diligenter perscripsit.* Hæc me monuit Whartonus noster [g]. Verum locus in editione, qua utor, non comparet, & forsan adhuc MS. latet.

ALBERICUS, gente forsan Gallus, 1241.
in cœnobio Trium-Fontium in Gallia monachus, claruit anno 1241. Composuit *chronicon* ab orbe condito, & perduxit non modo ad annum 626. quod habet Vossius

a Andreæ presbyteri *Catena in Esaiam* tribus distincta libris exstat MS. Oxonii in bibl. Collegii Novi, de quo cod. vide Wolfii Exercitationem de Catenis Patrum edit. *Witteberg.* 1712. p. 38. Habetur etiam in bibl. Vindobonensi, in Vol. A. C. 1241. exarato, de quo Lambecius vol. 3. p. 40. Locum ex fine libri primi affert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 17. vol. 7. p. 759. b Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 204. c Prodiit etiam *Paris.* 1644. fol. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 153. d Nunc dierum in bibl. *S. Jacobi* Westmonast. reconditur. e Abbreviatio compendiosa Chronicorum Angliæ ab an. 1066. ad an. 1255. exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* D. 6. n. 3. Videtur propria Matthæi manu descripta. Vide prologum ad an. 1251. Denuo continuata ab alio ad finem R. Henrici 3. ibid. sub *Vitellio* D. 2. n. 1. f Historia ab orbe condito ad an. 35. R. Henrici 3. viz. ad an. 1251. MS. exstat in bibl. Cotton. sub *Nerone* D. 5. n. 2. g Hæc etiam testatur Leland. de Script. Brit. c. 249.

de

de Hist. Lat. lib. 2. c. 46. p. 381. sed ad sua usque tempora; nempe ad ann. 1241. Illud ab Andrea Quercitano brevi edendum expectare nos jussit Aub. Miræus Auct. cap. 403. Verum adhuc MS. delitescit in bibliotheca Sancti Galli in Helvetia, in Regia Parisiensi, aliisque Galliæ bibliothecis, suo tempore proculdubio lucem visurum [a].

1243. [b] INNOCENTIUS IV. *Sinibaldus* antea appellatus; patria Genuensis, ex gente Fliscana & Comitibus Lavaniæ oriundus, cardinalis presbyter titulo S. Laurentii in Lucina, pontifex Romanus electus est anno 1243. die 24. Junii, die 29. consecratus. Nil antiquius habuit, quam decessorum odia adversus Fredericum Imp. internecina fovere. In Galliam igitur an. 1244. profectus concilium generale Lugduni anno sequente habendum indixit. In concilio imperatorem palam excommunicavit, imperium ei abrogavit, subditis obsequium illi præstare sub anathematis pœna interdixit, crucem contra illum ubique per orbem Christianum prædicari jussit, plenaria peccatorum remissione omnibus contra illum militantibus concessa. Anno 1246. Jacobum Aragoniæ regem totumque regnum sacris interdixit. Anno 1251. mortuo Frederico Imp. Conradum & Manfredum filios pessimo odio prosecutus est, jusque hæreditarium repetentes conflato crucesignatorum exercitu oppugnavit: cumque parum procederent arma; anathema in utrumque strinxit. Obiit anno 1254. die 7. Decembr. Tanta autoritate & veneratione pollebat (teste Fostero *) ut a multis Juris utriusque peritissimis pater & organum veritatis appellatus sit. Primus cardinalibus rubrum Galerum dignitatis insigne & ornamentum addidisse dicitur. Natalem B. Virginis octonis diebus celebrari jussit, Bononiam studio privavit, & Patavium transtulit. Exstat *commentarius in 5. libros Decretalium*, *Venet.* 1570. 1578. *Tridini* 1611. *Lugduni* 1578. fol.

* Hist. Jur. Civ. lib. 3. c. 14. p. 482.

Epistolæ 20. Concil. tom. 11. p. 598. *Epistola de translatione corporis B. Elizabeth* a Lambecio edita est Comment. lib. 2. pag. 883. *aliæ epistolæ* 46. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 1. ad ann. 1243. &c. *aliæ* 61. ibid. in Regesto Pontif. p. 55. *aliæ* 18. in Regesto appendicis tom. 1. p. 10. *Liber apologeticus de potestate ecclesiastica, & jurisdictione imperii contra Petrum de Vineis*, & alia plura opuscula MSS. in bibliotheca Vaticana, vid. Lud. Jacob a S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 121 [c].

JOHANNES DE S. GEMINIANO, ordinis Dominicani monachus, claruit circa annum 1244. quem tamen alii anno 1310. vel 1319. ascribunt. Summus theologus & concionator, Thomæ Aquinati cum primis familiaris; quem a matre & fratribus in carcere detentum, ut a religione Dominicana arceretur, astu eripuisse dicitur. A Gregorio 9. ad prædicandam intra partes Neapolitanas crucem contra Fredericum Imp. legatus est. Exstant ab eo scripta, 1244.

Summa de exemplis & rerum similitudinibus libris 10. Prodiit *Basil.* 1499. *Venet.* 1497. 4°. 1577. 1582. *Antverp.* 1583. 8°. 1599 [d]. *Lugduni* 1585. *Colon.* 1670. 4°.

Orationes Funebres. Lugduni 1510. 4°. *Paris.* 1611. 8°.

Sermones Quadragesimales. Venet. 1584. 8°. *Colon.* 1612. 8° [e].

Alia Johannis de S. Geminiano scripta recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. Cent. 1. p. 10.

[f] VINCENTIUS, *Bellovacensis* vulgo dictus, natione Gallus, patria Burgundus, ex ordine Fratrum Prædicatorum, episcopus, ut nonnulli volunt, sed minus recte, Bellovacensis; reipsa autem non alia de causa Bellovacensis nomen habuit, quam 1244.

a Conf. quæ notavit *le Long.* in Bibl. Historicorum Galliæ num. 7103. p. 355. Vide etiam *Muratorium* tom. 5. Scriptorum Italiæ. *Hoc Chronicon* publici juris fecit Godefridus Gul. Leibnitius tom. 2. Accessionum Historicarum *Lips.* 1698. Denuo Jo. Burchardus Menckenius in tom. 1. Scriptor. rerum Germanic. & Saxonic. p. 37. *Lips.* 1728. Alberici *Poetica* exstant MSS. ap. Dominicanos Colon. teste Du Visch. in Bibl. Ord. Cisterc. b Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 164. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 49. c *Literæ Innocentii* 4. de provisione Canonicatus Lincolniens. Eccles. pro nepote suo MSS. exstant in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* A. 18. n. 9. *Bullæ* 2. ibid. sub *Cleopatra* E. 1. n. 24. 25. *Bullas* 12 exhibuit Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 686 — 702. *Epist.* 13. Edm. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 1023 — 1058. *Bullas* 2. ibid. tom. 3. p. 1254. *Epistolas* 3. de canonizatione S. Edmundi Archiepisc. Cant. ibid. p. 1842. seq. *Bullas* 3. ad historiam ejusdem spectantes ibid. p. 1918. seq. *Bulla* de concessis olim Mendicantibus privilegiis habetur ap. *Oudin.* tom. 3. p. 170. *Duæ aliæ* ap. Dachet. Spicil. tom. 7. p. 231. Edit. nov. tom. 3. p. 629. *Indulgentiam* 20. *dierum accedentibus cum donariis ad Ecclesiam* S. Augustini Cantuariensem datam ex Cod. Deringiano exhibuit Tho. Hearnius Append. ad Forduni Scoti Chronicon n. 10. vol. 5. p. 1420. *Statuta* ab Eodem ad cœnobium S. Augustini Cantuariæ A. D. 1253. transmissa ex eodem Cod. ibid. n. 11. p. 1422. *Excerpta* ex Regesto anni sexti hujus pontificis dedit Baluzius Miscell. tom. 7. p. 407. seq. *Bulla*, qua religiosos arcet a functione Hierarchicarum actionum edita est a Jo. Cordesio in prolegom. ad Gul. de S. Amore opera p. 74. *Alia* de profectione in terram sanctam dat. *Lugd.* 1245. exstat in Jac. Bongarsii gestis Dei per Francos tom. 1. p. 1192. *Epistolæ* 2. ad Ludovicum 9. R. & ad prælatos Franciæ ap. Andr. du Chesne tom. 5. p. 861. seq. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 99. seq. Ejusdem *epistolas* quasdam ad Pontificum Romanorum historiam facientes dedit *Sim. Frid. Hahnius* in Collect. Monument. veterum & recentium tom. 1. *Brunsvigæ* 1724 8vo. *Bullæ* & *epistolæ* quamplurimæ habentur inter *Rymeri* Fœdera tom. 1. p. 413 — 536. d Denuo 1629. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 224. e Habentur una cum *Sermonibus de festis* in bibl. Claræ Vallis. Ejusdem *Sermones* per annum asservantur MSS. in bibl. S. Victoris Parisiensis, & in bibl. Coll. Parisiens. Navarrici, ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 727. ad an. 1310. f Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 451. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 11. p. 66.

Sæc.XIII. ab an.MCC. quod apud Bellovacos lares fixerit. Claruit anno 1244. Obiit anno 1256. vel ut alii, (rectius forsan) 1264. Scripsit *Speculum quadruplex. Historicum* tractans historias ab orbe condito ad an. 1254. Prodiit seorsim *Norimberg.* 1473. *Mogunt.* 1474. *Naturale* libris 32. *de herbis, avibus, &c. Morale* libris 3. *de affectibus animi*; *Norimberg.* 1485. *Venet.* 1493. *Doctrinale* libris 17. *de scientiis*, in quovis fere genere, *Norimberg.* 1486. Prodiit opus istud ingens & prolixum *Basil.* 1481. *Venet.* 1484. 1591. fol. *Duaci* 1624. fol [a]. Plura de Vincentio, ejusque Speculo habet Ambrosius de Altamura *; accuratiore vero judicio de utroque agit Philippus Labbeus, qui quædam alia Vincentii opuscula, viz. *Consolatorium de morte amici*, *Libros 4. de gratia Dei*, *Librum de gestis & vita B. Mariæ*, *Librum de eruditione puerorum regalium*, prodiisse *Basil.* 1481. memorat, editionem tamen a se visam non esse agnoscit.

* Biblioth. Prædicat. p. 21.

1245. [b] HUGO DE S. CARO, seu *de S. Theodorico*, patria Delphinas, in valle quadam, cui *Barchinonetæ* nomen, natus, in academia Parisiensi studio bonarum literarum incubuit, & doctoratus insignia meruit, paulo post a B. Jordano in Prædicatorum ordinem cooptatus. A Gregorio 9. Constantinopolim missus est; ut ecclesiarum unionem procuraret. Domum reversus, a fratribus Galliæ provincialis electus est. Anno 1245. ab Innocentio 4. ecclesiæ Romanæ Cardinalis titulo S. Sabinæ renunciatus est in Concilio Lugdunensi; variisque deinceps legationibus adhibitus; imprimis anno 1251. quo in Germaniam missus Conradi partes strenue oppugnavit. Postea legatum pontificium in regione Leodiensi agens, Julianæ cujusdam, superstitiosissimæ mulierculæ nugacibus visionibus excitatus, primus omnium festum Corporis Christi instituit; deinceps in tota fere Occidentali ecclesia paulatim receptum. Obiit an. 1260. die 14. Cal. April. Lugduni apud prædicatores sepultus.

OPERA.

Postillæ, seu *commentariola juxta quadruplicem sensum in totum vetus ac novum Testamentum* [c] (*commentarium tamen in Psalmos* plurimi Alexandro Halensi adjudicant) prodierunt in septem tomos divisæ *Basil.* 1504. *Paris.* 1548. *Venet.* 1600 [d]. Editioni Venetæ accessit octavus tomus novi indicis locupletissimi.

Sermones de Tempore & Sanctis. Swollis 1479. editi in 4° [e].

Speculum Sacerdotum & Ecclesiæ, Lugduni 1554.

Concordantia major Latinorum Bibliorum, pro omnibus vocibus declinabilibus in tota S. Scriptura repertis. Voces enim indeclinabiles addidit Conradus Haberstadius circa an. 1290. *Concordantia* ista pluries prodiit, & ubique fere prostat.

JOHANNES DE DEO, natione Hispanus, Decretorum doctor, & ecclesiæ Bononiensis canonicus; claruit, ut ipse in fine operis sui testatur, anno 1247. Scripsit ad episcopum & capitulum Bononiense *librum pœnitentiarium*, in quo generatim de vitiis cujuscunque status & confessione, deinde de pœnitentia & confessione prælatorum, nempe summi pontificis, cardinalium, &c. speciatim agit. Exstat MS. in bibliotheca publica Cantabrig. vol. 118. n.2. & Patavii in bibliotheca cœnobii S. Johannis Viridario Plut. 10. ad lævam. Vid. Ph. Thomasin Biblioth. Patavin. MS. p. 31 [f]. Habuit etiam penes se D. Theronius, doctor Sorbonicus, ex cujus codice amplissima sane excerpta nobis exhibuit Jac. Petyt ad calcem pœnitentialis Theodori Cantuar. *Paris.* 1677. *Summa Judicum*, & de officio advocatorum, item *casus super decretales* ab eo compositi servantur MS. in bibliotheca monasterii Dunensis, teste Sandero Biblioth. Belg. MS. part. 1. p. 177 [g]. Ejusdem, ni fallor, est *tractatus de excommunicationibus*, cum expositione metro ap. Thomasin loc. citat. 1247.

PETRUS, *Cassiodori* filius, natione Anglus, dignitate eques; claruit anno circiter 1250. Exstat *epistola ad ecclesiam Anglicanam de excutienda tyrannide Romani pontificis in Anglia*, in catalogo testium veritatis 1250.

a Indicem autorum a Vincentio in *speculo naturæ* laudatorum exhibet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 14. p. 107. Jac. Echard. in Diss. de scriptis Vincentii Bellovacensis *Paris.* 1708. *speculum morale* a Vincentio scriptum negat. *Regulam* Nosocomii Belluacensis a Vincentio & Garino Archidiacono editam dedit Dacherius Spicileg. tom. 12. p. 68. Edit. nov. tom. 1. p. 715. b Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 849. *Quetif.* tom. 1. p. 194. c Hugonem diffusius scripsisse in *Psalmos*, & *Danielem* & *Lucam* notat Henr. Gandavensis cap. 40. Scripsit etiam *postillam super Epistolas* (MS. in bibl. Coll. Etonens. cum *comment. in lib. Sapientiæ*) & *Evangelia de tempore* & *de Sanctis*, ex superioribus excerptam commentariis. Prodiit *Paris.* 1506. d Item 6. vol. fol. *Venet.* & *Basil.* 1487. *Basil.* 1498. 1504. & alibi. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 851. *Quetif.* tom. 1. p. 194. seq. *Sacra Biblia recognita & emendata* jussu Jordani Magistri Ord. Provincialis, & Hugonis nostri, ad Codd. Hebræos, Græcos & Latinos Caroli M. ætate scriptos, habentur MSS. Paris. ap. Dominicanos & in Belgio. e Item *Sermones* Dominicales super Epistolas & Evangelia *de tempore*. Argentorat. 1476. 4to. *Commentaria* in 4. libros Sententiarum habentur MSS. Cantab. in Coll. S. Benedicti, & Lipsiæ in bibl. Paulina, ut refert *Fabr.* ubi supra. Alia Hugonis scripta memorat Jac. Quetif. in Hist. Scriptorum Ord. Præd. tom. 1. p. 201. f Item in bibl. S. Victoris Parisiensis. g Et in bibl. Colbertina cod. 2426. & Paulina Lipsiensi, ubi habentur *Comment. super arbore Consanguinitatis & Casus Decretalium*; vid. catalog. impress. p. 236 244. *Tractatus de dispensationibus* exstant MS. in bibl. regia Galliæ cod. 4836 fol. 44. *Quæstiones aliquot* Juris ibid. cod. 4894. fol. 104. ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 180. De aliis Johannis scriptis conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 60.

Sæc.XIII. ab an.MCC. ritatis p. 365. & apud Goldast. Monarch. tom. 1. p. 11 [a].

1250. THEOBALDUS STAMPENSIS, natione Anglus, sacerdos secularis; claruit quidem, ex mente Dacherii anno 1108. juxta vero Baleum anno 1250. Rectius omnino, siquidem Roberti Grosthead æqualis fuerit, eique *librum de quibusdam in divina pagina titubantibus dedicavit*, uti fidem facit Baleus *. Exstant *epistolæ* 5. apud Dacherium Spicileg. tom. 3. p. 132 [b]. Interim tacere non debemus quod refert Brianus Twynus *, & ex eo nuperus historiæ Oxoniensis conditor *, Theobaldum nostrum *libellum contra Regulares* edidisse, quem Thurstano archiepiscopo Eboracensi, qui sedem hanc ab anno 1119. usque ad annum 1140. tenuit, nuncupavit. Utrum a Twyni an Balei partibus stet temporis ratio, judicet peritus lector; mihi satis est monuisse.

* Cent. 10. p. 41.

* Apol. l. 2. Sect. 275, 276.

* Ad ann. 1129. p. 48.

1250. [c] DAVID, *de Augusta* dictus, quia Augustæ Vindelicorum natus, ordinis Minorum monachus; claruit circa annum 1250. in urbe natali sepultus, quo anno non liquet. Scripsit *formulam Novitiorum de reformatione exterioris hominis, formulam interioris hominis, & speculum de 7. progressibus religiosi.* Duo priora opuscula prodierunt seorsim *Augustæ Vindel.* 1593. posterius vero sub Bonaventuræ nomine *Antverp.* 1591. Omnia Davidi, vero autori, restituta habentur in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 867 [d].

1250. [e] JOHANNES SEMECA, natione Germanus, inde *Teutonicus* etiam appellatus, Azonis discipulus, jurisconsultus consummatissimus, ecclesiæ S. Stephani Halberstatensis præpositus; claruit an. 1250. Anno 1265. Clemente 4. papa decimas a clero in redemptionem Terræ sanctæ per Germaniam & Galliam exigente, clerum expilari, Germaniam exhauriri, & corrasam iniquis artibus pecuniam in pravos usus converti indignatus, pontificis avaritiæ appellatione interposita sese fortiter opposuit. Quo nomine a Clemente excommunicatus, ac præpositura Halberstatensi exutus fuit. Obiit anno 1267 [f]. Scripsit *glossam in decretum Gratiani*, una cum decreto sæpius impressam.

MARTINUS, natione Hispanus, ecclesiæ Legionensis presbyter & canonicus, & cœnobii canonicorum S. Isidori in ea urbe abbas, claruit anno 1250. Scripsit plurima, quæ in dicto monasterio adhuc inedita servantur: nempe, *Commentarius in Apocalypsin*; *in epistolas SS. Jacobi, Petri, & Johannis*; *conciones ab Adventu usque ad festum Trinitatis*; Sermones varii, viz. *Quod fratres non habeant proprium*; *de prælatis juxta curam suorum subditorum*; *de obedientia*; *de disciplina ecclesiastica*; *qualiter juvenes ab otio fugiant*; *qualiter senes ac juvenes Deo servire debeant*; *ne monachi & canonici regis curiam frequentare præsumant*; *ne secreta principum scire appetant*; *de translatione S. Isidori*; *de Spiritu Sancto*; *de Johanne Baptista*; *de ascensione Dominica*; & alia quædam. Hæc ex Ægidii Gundesalvi D'avila theatro ecclesiæ Legionensis recenset Nic. Antonius Biblioth. vet. Hisp. lib. 7. c. 6. p. 19. Sæc.XIII. ab an.MCC. 1250.

GERTRUDIS, natione Germana, ortu nobilis, ordinis Benedictini monialis, in cœnobio Rodalsdorfensi vitam egit, ejusdem cœnobii anno 1251. abbatissa facta, anno vero sequenti monialibus in Heldelfense sacrarum virginum monasterium translatis, illuc quoque Gertrudis abiit, ubi Mechtildem sororem sociam habuit. Obiit anno 1290. Scripsit Germanice opuscula, seu *exercitia spiritualia*, quæ Latine versa, una cum sororis suæ opusculis, de quibus infra, edita sunt. 1251.

[g] ROBERTUS, *de Sorbona* a vico natali dictus, S. Ludovici Galliæ regis pœnitentiarius, saltem sacellanus, canonicus primum Suessionensis, ac dein S. Mariæ Parisiensis; claruit anno 1252. quo collegii Sorbonici in academia Parisiensi fundamenta jecit. Obiit post annum 1271. Scripsit *opuscula* 3. pia ac devota, viz. *de Conscientia*, *de Confessione*, *iter Paradisi*; quæ reperiuntur in Biblioth. Patr. tom. 25. 1252.

[h] GULIELMUS DE S. AMORE, ex oppido cognomine in comitatu Burgundiæ oriundus, doctor Parisiensis; claruit anno 1253. ordinum Prædicatorum & Minorum acerrimus castigator. Cum utrique enim spretis canonibus & regulis ecclesiasticis confessionis excipiendæ & prædicationis munus inconsultis episcopis sibi pas- 1253.

Matt. Paris. ad an 1255, 1257. Nic. Trivet. ad an. 1256. Bul. Hist. Univers. Par. t. 3. Præfat. ad opp. Gul. de S. Amor. 1632.

a Et in *Jo. Wolfii* tom. 1. Lectionum memorabilium p. 534. b Edit. nov. tom. 3. p. 445. c Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 447. d *Formula Novitiorum* exstat vol. 2. p. 826. Opp. S. Bernardi a Mabillon. edit. Ejusdem tractatus *de perfidia religiosorum* exstat MS. in bibl. Basileensi. Sanderus tom. 2. Elenchi MStorum Belgii memorat varios Ejusdem tractatus MSS. in Monasterio Viridis Vallis; vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 42. e Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 112. f An. 1243. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 418. vel an. 1246. ut narrat *Meibomius* in Chronico suo Marienthalensi tom. 3. Scriptor. Germanor. p. 261. ubi diligenter de Semeca agit. g Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 75. h Conf. *Jac. Quetif.* tom. 1. p. 335. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 225. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 138. seq. *Oudin.* tom. 3. p. 248.

Sæc.XIII. ab an.MCC. sim arriperent, & voluntariam paupertatem divitiarumque odium professi, nulli interim labori manum admoverent, sed agyrtarum ad instar circumvagati fucata pietatis specie popellum pecunia emungerent; adhæc scholas in academia juventuti aperientes, statuta tamen academica observare nollent; id ægre ferens academia Parisiensis duce Gulielmo nostro procacibus fraterculorum ausis obviam ivit, eosque proterve reluctantes schola Parisiensi ejecit. Obstrepunt fraterculi: res ad pontificem defertur. Datis ille anno 1256. literis academicos, nominatim vero Gulielmum, acriter corripit; cumque academici cœptis inhærerent, Gulielmum cum tribus aliis doctoribus gradu doctorali omnibusque beneficiis ecclesiasticis privari, ac regno ejici jussit. Tot injuriis irritatus Gulielmus, mordacem contra fraterculos libellum in lucem emisit, quo eorum præstigias & nequitias omnium oculis spectandas subjecit, & immodicam pontificis autoritatem vellicavit. Librum cum autore suo hæreseos statim accusant fraterculi, ac Romam delatum a pontifice eodem anno damnari, publicaque sententia cremari efficiunt. Nondum tamen territus conquievit Gulielmus, acri vero sale fraterculos constanter, quoad vixit, perfricuit; & nec stipem ostiatim mendicari a validis & robustis monachis apud Deum esse meritorium, nec ex temere usurpato prædicandi confessionisque audiendæ munere injuriam sacerdotibus parochialibus faciendam esse animose contendit. Quapropter ab Alexandro 4. papa anno 1257. toto Galliæ regno se subducere, & docendi scribendique munere deinceps abstinere, sub anathematis gravissimi pœna jussus est. Obiit post aliquot annos, a fraterculis post mortem inter hæreticos relatus, & calumniis convitiisque probe mactatus; memoriam vero ejus contra dicaculorum istorum ineptias egregie tutatus est Laurentius Anglicus, abbas & magister Parisiensis, qui Gulielmo de S. Amore succedaneus, fraterculos scriptis suis acriter castigavit. Vid. plura de eo in Conspectu hujus sæculi.

OPERA.

Commentarius in Psalmum primum.

Concio de Publicano & Pharisæo.

De periculis novissimorum temporum adversus mendicantes Ordines liber, ab Alexandro 4. anno 1256. damnatus [a].

Quæstio unica de quantitate Eleemosynæ, utrum liceat homini dare quicquid habet, ita ut sibi nihil retineat & mendicet. Sæc.XIII. ab an.MCC.

Quæstio unica de valido mendicante, utrum debemus dare Eleemosynam valido mendicanti, si sit pauper.

Casus & articuli, super quibus accusatus est magister Gulielmus de S. Amore a fratribus Prædicatoribus.

Collectiones catholicæ & canonicæ ad Clementem 4. summum pontificem anno 1266. delatæ [b], ad defensionem ecclesiasticæ Hierarchiæ, & ad instructionem & præparationem simplicium Christi fidelium contra pericula imminentia ecclesiæ universali per hypocritas, pseudo-prædicatores, & penetrantes domos, & otiosos, & curiosos, & girovagos.

Tabula de signis, per quæ pseudo-prædicatores discerni possunt a veris.

Sermo in die SS. apostolorum Jacobi & Philippi [c].

Prodierunt opera ista *Constantiæ ad Rhenum* (uti præ se fert titulus, revera autem Parisiis) 1632. 4°. quam quidem editionem nondum videram, cum *Cartophylacem* meum anno 1685. in lucem emisi, mox ea de re certior ab amico factus.

REINERIUS SACHONUS, patria Placentinus, philosophus & theologus peritissimus, primo Waldensium antesignanus, dein iis desertis in Prædicatorum fratrum familiam se dedit, hæreticorum inquisitor generalis factus. Claruit an. 1254. Verum cum castrum Gathense, Waldensium municipium, demolierat, eorumque plures igni adjudicarat, ex urbe Mediolanensi ejectus anno 1259. in exilio obiit. Exstat *summa de Catharis & Leonistis*, a Claudio Coufford *Paris.* 1548. edita [d]. Magnam libri partem ediderat Flaccius Illyricus in Catal. Test. Verit. p. 431. Tandem *librum integrum* Reinerii *adversus Waldenses* 10. capita complectentem (in quibus de causis hæresium, de sectis antiquorum & modernorum hæreticorum, eorumque notis, moribus, examine, & punitione agit) cum amplissimis prolegomenis & variantibus lectionibus in lucem dedit Jac. Gretserus *Ingolstad.* 1613. 4°. exinde relatus est in Bibliothecæ Patr. tom. 25. p. 262. Calci subjicitur *appendix de Hypocritis*, qui nuncupantur *Stertzer*, in qua variorum hæreticorum deliramenta continentur, quam Gret- 1254.

[a] Exstat in bibl. Cotton. sub *Vitellio* C. 14. n. 9. & cum *quæstione de quantitate Eleemosynæ* in bibl. Bodl. cod. 1969. B. 2. cod. 4 n. 6. & 1997. B. 3. cod. 12. n. 3. Hunc tractatum una cum *sermone in die SS. Jacobi & Philippi* exhibuit Edv. Browne in Append. ad Fasciculum rerum expetendarum & fugiendarum p. 43. 48. [b] Exstant MSS in bibl. Bodl. 1929. cod. 8. [c] Hunc *sermonem & concionem de Pharisæo & Publicano* edidit Wolfgangus Wissenburgius in Antilogia papæ an. 1555. ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 250. Idem *Oudin.* opinatur tractatum *contra exemptiones*, qui exstat MS sub nomine *Gul. Parisiensis* in bibl. Coll. Novi Oxon. cod. 238. & Mertonensi cod. 261. ad hunc *Gulielmum* spectare. [d] Ex 2. Cod. MSS. uno Rhothomagensi, altero Claro-Montano RR. PP. Prædicatorum exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 1759.

serus

ſerus nulla ratione proba inſtructus, Reinerii non eſſe contendit.

1254. ALEXANDER IV. ante *Raynaldus* vel *Rolandus* dictus, patria Campanus, de caſtro Gennæ in diœceſi Anagnina, ex Comitibus Signiæ oriundus, Philippi Anagnini filius, Gregorii 9. nepos, eccleſiæ Romanæ cardinalis, epiſcopus Oſtienſis & Velitrenſis. Pontifex Romanus electus eſt ipſo natali Dominico anno 1254. biduo poſt coronatus. Anno 1255. Manfredum Siciliæ & Apuliæ regem anathematizavit, regno deponendum decrevit, armis impetiit, crucemque contra eum ubique prædicari juſſit. Anno 1256. Conradinum Frederici Imp. nepotem imperatorem eligi vetuit, & electores in partes ejus propendentes excommunicavit. Eodem anno a Manfredo in anguſtias redactus, Henrico 3. Angliæ regi cum ſubſidiario exercitu die præſtituto in Siciliam advolare ſub anathematis pœna præcepit, Alphonſumque Luſitaniæ regem cum toto regno diris devovit. Anno 1258. Florentinos & Genuenſes fœdus cum Manfredo olim initum violare recuſantes anathemate percuſſit. Obiit Viterbii anno 1261. die 25. Maii. Exſtant *epiſtolæ* 3. Concil. tom. 11. p. 716. aliæ *epiſtolæ* 51. apud Waddingi Annales Minorum ad an. 1256. &c. *aliæ* 124. ibid. tom. 3. in Regeſto Pontif. p. 18. *Conſtitutio Cypria*, Concil. tom. 11. p. 2352 [a].

1254. HUMBERTUS DE ROMANIS, natione Burgundus, in vico de Romanis natus, Pariſiis dum ſtudiis incubuit, S. Dominici familiæ nomen dedit anno 1225. Anno 1254. ordinis ſui magiſter generalis factus eſt. Dignitati ceſſit anno 1263. Obiit anno 1274 [b].

OPERA.

Inſtitutionum ſpiritualium libri 6. ſive *ſpeculum religioſorum* [c]. Prodierunt *Lovanii* 1575. *Pariſ.* 1622 [d].

Expoſitio, ſeu *commentarius in regulam S. Auguſtini*. Prodiit *Comi* 1605. 8°. *Montibus* 1645. 4°.

Sermones pro omni materia 200. *Venet.* 1603. 4°.

Vitæ fratrum, ſi non ab Humberto, ſaltem a Gerardo Fracheto Lemovicenſi O.D. Humberti juſſu compoſitæ. *Lugd.* 1585. *Ingolſtad.* 1591 [e].

Epiſtola de tribus votis ſubſtantialibus religionis. Prodiit una cum ſermonibus *Hagenoæ* 1508. fol. & *Venet.* 1603. 4°.

De eruditione Concionatorum libri 2 [f]. Prodierunt *Vincentiæ* 1604. *Barcinone* 1607. 4°.

Habentur fere omnia Humberti opera in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 424, 567, 653, 665.

1255. [g] THEODORUS LASCARIS, *Junior*, *Ducas* etiam dictus, ortu Nicænus, Theodori ſenioris (qui capta a Latinis Conſtantinopoli imperii ſedem Nicæam tranſtulerat) ex Irene filia nepos, Johannis Ducæ Irenes conjugis & Theodori ſucceſſoris filius natu major, patri in imperio ſucceſſit anno 1255. Rem adverſus Bulgaros, Theſſalos, alioſque imperii hoſtes fere per triennium feliciter egit, verum infirma valetudine morbiſque fractus, habitum monachalem induit, & in Sydandronum monaſterium, ut nos docet Dorotheus Monembaſienſis* (in Magneſia id ſitum erat) ſeceſſit, ibique breve quod vitæ remanſit, tempus conſummandæ pœnitentiæ, & otio pio ac literario conſecravit. Regnavit annos 3. defunctus anno 1259. ætatis 36. Princeps omnino eruditus, meliori ſorte, ſæculoque dignus. Certe ſummum ejus tum in pietatem, tum in rem literariam ſtudium ex ipſius nummis, imperiique inſignibus luculenter conſtat, in quibus dextra crucem, ſiniſtra volumen tenens deſcribitur. Vid. Cl. & literis non minus quam dignitate illuſtrem D. du Freſne Famil. Byzant. p. 223. Scripſit jam monachus ad Johannem epiſcopum Coronenſem prolixum ſatis *tractatum adverſus Latinos de proceſſione Spiritus Sancti.* Exſtat MS. ſed mendoſe exaratus, & in fine mutilus in biblio-

* Συνοψ. Διαφορ. Ιστ. p. φπα'.

[a] Alexandri 4. *Bullæ* 2. habentur MSS. in bibl. Cotton. ſub *Cleopatra* E. 1. n. 26. 27. *Bullæ* 10. occurrunt ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 710 — 741. *Bullæ* aliæ 10. ap. *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 1060 — 1109. *Bulla* una ibid. tom. 3. p. 1254. 4. *aliæ* ad Hiſtoriam S. Edmundi Archiepiſc. Cantuar. ſpectantes p. 1923. *Commiſſio* facta Priori Pariſienſi *ſuper negotio inquiſitionis contra hæreticos exequendæ* ibid. tom. 5. p 1814. *Epiſtola* unica ap. eundem *Martene* in Collect. Veter. & Nov. Monument. tom. 7. *Epiſt.* 4. exſtant in *Dacherii* Spicileg. tom. 6. p. 485. Edit. nov. tom. 3. p. 633. *Epiſtolam* aliam exhibuit Juſtus Fontaninus ad calc. Antiquitat. Hortæ, Coloniæ Etruſcorum *Rom.* 1723. *Aliam* Baluzius in Append. ad Diſſ. 3. *Petri de Marca* n. 20. Regiſtrum *Epiſtolarum* quamplurimarum exſtat in Vaticano, teſte Ludovico Jacobo Bibl. Pontificiæ p. 10. *Conſtitutiones* 23. ap. Laertium Cherubinum tom. 1. Bullarii p. 131 *Bullæ* & *epiſtolæ* quamplurimæ ap. Rymerum Fœder. tom. 1. p. 536 — 730. [b] An. 1277. ut referunt *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 11. p. 72. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 837. *Oudin* tom. 3. p. 253. quos vide. [c] *Gulielmo Peralto* adjudicant P. de Colonia in Hiſt. literaria civitatis Lugdunenſ. *Lugd.* 1730. 4to. Jac. Quetiſ. tom. 1. p. 134. & tom. 2. p. 273. [d] Exſtant MSS. in bibl. S. Victoris & S Germani Pariſ. & cum ejuſdem *Epiſtola de tribus votis* ſub nomine proprio autoris ibid. cod. 415. ut refert *Oudin.* loc. citat. ubi ex Poſſevino notat hos libros prodiiſſe *Lugd.* 1585. & *Ingolſtad.* 1591. [e] His *vitis* Humbertus præfationem tantum ſeu prologum adjecit. Prodierunt *Duaci* 1619. & *Valentiæ Aragonum* 1657. 4to. vid *Oudin.* tom. 3. p. 493. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 549 [f] Hoc eſt opus quod anonymum Bononiæ in Bibl. Salvatoris evolvit *Mabillon.* vid. Itineris Italici p. 197. ut notatum Vignolio Marvillio tom. 1. Miſcell. Hiſt. p. 216. Non ab eo diſtincti *ſermones* 200. ſupra memorati, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 839. De cæteris Humberti ſcriptis vid. *Quetiſ.* tom. 1. p. 145. ſeq. [g] Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 234.

Sæc. XIII. ab an MCC. theca Coll. Gonv. & Caii Cantab. Titulum & prologum, quos in usum meum descripsit D. Whartonus, Græce hic subjungam.

Θεοδώρου μοναχοῦ τοῦ Λάσκαρι λόγος ἀπολογητικὸς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κοτρώνης κατὰ τῶν Ἰταλῶν, ἤγουν κατὰ τῶν Λατίνων περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου.

Ἐπειδὴ ἐρώτησιν ὑπερελάβετο ἡ βασίλεια μου πρὸς σέ, ὦ Ἱερώτατε ἐπίσκοπε Κοτρώνης, ἀπολογήσασθαι τῇ βασιλείᾳ μου, ὅπως ἡ ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία ἡ πρεσβυτέρα Ῥώμη δογματίζει, περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἀπολογίαν ἔθου πρὸς τὴν βασιλείαν μου, ὅτε ἡ ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία οὕτως* σύεται περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς οὐ μόνον ἐκ τοῦ πατρὸς ἔχει τὴν ἐκπόρευσιν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀπολογεῖται σοὶ ἡ βασιλεία μου, ὅτι, ἡ καθ᾽ ἡμᾶς ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία, καθὼς μέλλεις γνωρίσαι ἐκ τῶν κατωτέρων ῥηθησομένων ἐγγράφων μαρτυρίων καὶ ῥήσεων εὐαγγελικῶν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ μόνου ἐκπορεύεσθαι δογματίζει, ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ οὐκ ἐκπορεύεσθαι, μὲν φαμὲν διὰ τοῦ υἱοῦ δὲ χορηγεῖσθαι ἡμῖν πρὸς κάθαρσιν, καὶ ἁγιασμόν, καὶ πιστεύομεν, καὶ δοξάζομεν, ἃς δὲ χρήσεις ἀναλεξαμένη ἡ βασιλεία μου συντόμως, τῇ σῇ προστίθησιν ἱερότητι. Ἄρξεται δὲ ἐκ τῆς αὐταληθείας αὐτῆς. Καλὸν γὰρ ἐκ Θεοῦ τ᾽ ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν. Pergit deinceps illustrissimus autor varia sacræ Scripturæ loca, plurimaque SS. patrum testimonia proferre, quæ quidem acute satis urgere solet.

* Forte συνίσταται.

Præter ea quæ scripsit de processione Spiritus S. quæque duabus orationibus complexus est, plures adhuc *orationes theologicas* memorat Leo Allatius *, in quibus tractat *de Uno, & Deitate, Unum esse tria, De divinis nominibus, De sanctissima Triade, & de incarnatione Christi.* Librum ejus *de Communicatione naturali*, interprete Cl. Alberio, exstare dicit Freherus in chronologia, sed necdum vidi [a].

* De Consens. lib. 2. c. 14 §. 4. p. 722.

Tractatus ejus *de Trinitate; de Virtute; de Jejunio; Ethicorum epitome; Sapientiæ encomium; in S. Euthymium sanctosque anargyros*, &c. Exstant MS. in bibliotheca regia Parif. cod. 1031. apud Labbe Biblioth. Nov. MS. p. 96.

Sæc. XIII. ab an MCC. 1255.

NICEPHORUS BLEMMIDA, presbyter & monachus monasterii in Emathiis juvenis adhuc factus, ubi vitam egit vere asceticam & philosopho Christiano dignam; aspera victus & exercitationis ratione sese indies macerans. Templum sumptibus suis extruxit, & extructo præfuit, quod cum Marchesina, Johannis Ducæ Imp. amasia, religionis ergo frequentare vellet, Nicephorus eam e foribus præcipitem dedit. Nefas enim judicabat divinus ille vir (inquit Gregoras) nefariam illam & impudicam mulierculam profanis & conscleratis pedibus sacrum pavimentum calcare. Tandem anno 1255. mortuo Germano, Theodorus Lascaris Johannis Ducæ successor, Nicephorum nostrum, quem præceptorem habuerat, in patriarcham CP. promovere voluit. Verum oblatam ille dignitatem constanter recusavit. Quo anno obierit, non liquet. Ἀνὴρ δὲ οὗτος (ait Gregoras *) πολλαῖς περιηνθισμένος ταῖς ἀρεταῖς, καὶ πολλῇ τῇ σοφίᾳ ἐξησκημένος, ὁπόσην τε Ἑλλήνων ὑμνοῦσι παῖδες, καὶ ὁπόσην οἱ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς ἐκκλησίας προεστῶτες καὶ ῥήτορες εἰς ἡμετέραν ὠφέλειαν τεθείκασι. *Erat is multis virtutibus insignis, & sapientia varia instructus, tum ea quæ apud Gentes in pretio est, tum ea quam ecclesiæ antistites & oratores in nostram utilitatem prodiderunt.* Latinis plurimum favebat, eorumque dogmata etiam adversus suos propugnavit. Interim etiam hodie supersunt opuscula quædam, in quibus adversus sententiam Latinorum, præcipue de processione Spiritus S. fortiter disputat. Nodum istum solvere conatur Leo Allatius de Consensu lib. 2. c. 14. §. 4. dicendo vel Blemmidam nondum discussa causa hæc juvenem effutiisse, & re postea diligentius examinata revocasse, vel potius hæc fuisse schismaticorum commenta sub Nicephori nomine protrusa; cum neque rerum pondera, neque doctrinam, neque styli rationem eandem in iis, quam in cæteris ejus opusculis, observare liceat. Quam recte hæc, viderint quibus codices MSS. inspicere datum sit.

* Hist. l. 2. p. 33.

[b] SCRIPTA.

De processione Spiritus S. libri 2. alter ad Theodorum Lascarim, ad Jacobum Bulgariæ archiepiscopum alter. Editi sunt Gr. Lat. ab Oderico Raynaldo Annal. Eccles. tom. 1. in Append. & a Leone Allatio inter Orthodoxæ Græcæ Scriptores tom. 1. p. 1.

[a] *Theodori Lascaris* Imp. *Epist.* quædam MSS. habentur in bibl. B. Mariæ Florent. ut refert Bern. Montfaucon Diar. Ital. p. 366. Ejusdem *libri* primus & tertius, usque ad septimum *de theologia Christiana* exstant MSS. in bibl. Bodl. Cod. Baroc. 97. *Canon*, sive *salutatio ad sanctissimam Deiparam* memoratur a Cangio in παρακλητικῇ. Habetur Lat. ap. *Theoph. Raynaudum* tom. 7. Opp. p. 368. Gr. legitur sub finem Paracletici. Idem *Cangius* meminit *librorum* sex hujus Theodori *philosophicorum de communicatione naturali* Lat. edit. *Basil.* A. 1571. qui Græce habentur in Cod. Regio 9568. hæc notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 526. [b] Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 221.

Epistola

Sæc. XIII. ab an. MCC. *Epistola ad plurimos data*, postquam Marchesinam templo ejecerat. Exstat Gr. Lat. apud L. Allatium de Consensu lib. 2. cap. 14. §. 4 [a].

Epitome Logica & Physica. Prodiit Gr. *Augustæ Vindel.* 1605. 8°.

Encomium in Johannem Evangelistam, oratio de anima, alia de corpore; enarrationes in aliquot Psalmos, & opuscula de fide, de virtute, & de religione, in bibliotheca Bavarica & Vaticana exstare MSS. dicuntur. Oratio ejus de fide cum opusculo S. Thomæ ordinis Prædicatorum de processione Spiritus S. & excerptis de diversis quæstionibus habetur MS. in biblioth. regia Parisiensi, testante Labbeo Bibl. Nov. MSS. p. 88.

Bina sub ejusdem nomine *opuscula contra Latinorum dogma de processione Spiritus S.* se MSS. vidisse prodit Leo Allatius loco citato. De Blemmidæ opusculis vide etiam quæ habet idem Allatius not. ad Georg. Acropolit. p. 244 [b].

Supersunt item a Blemmida scripta, *Expositio in Psalterium Davidis*, cujus prolegomena hoc modo incipiunt. Ψαλτήριον κυρίως ὄργανον εἶδός ἐστι μουσικοῦ, ναῦλα παρ' Ἑβραίοις ὀνομαζόμενον &c. Ejusdem *expositio in appendicem Psalterii Davidis* varia veteris & novi Testamenti cantica sacra continentem. Exstant MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 66. num. 2. 3. fol. 218, 356. & iterum cod. 304. num. 1. fol. 1 [c]. *Doctrina de fide* ad monachos monasterii a se extructi. Cujus hoc initium. Τοῖς ὁσίοις τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ τοῦ ὄντος, καὶ ἐκλεκτοῖς φοιτηταῖς ὁ κατ' εὐδοκίαν αὐτοῦ καὶ χρηστότητος κτήτωρ &c. habetur MS. ibid. cod. 245. num. 7. fol. 299 [d]. *Oratio de SS. Trinitate* ibid. Cod. Philos. 149. num. 22. Sunt præterea sub Nicephori monachi nomine *orationes* 2. quas nostri esse non sine probabilitate conjicit Cl. Nesselius. Prima est ascetica *de custodia mentis & cordis.* Principium, Ὅσοι τῆς μεγαλοπρεποῦς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θείας ἐπιφανείας τυχεῖν ἐρωτικῶς ἔχετε &c. Habetur MS. Cod. Theol. 104. num. 2. fol. 10. p. 2. & cod. 192. num. 23. fol. 217. Posterior *de attentione*, hoc initio. Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ εἰπόντος. Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν, ibid. num. 24. fol. 220. p. 2. In eadem bibliotheca ejusdem Blemmidæ oratio *de regno* seu *imperio* [e]; opuscula plura medica de urinis & sanguine Phlebotomiæ &c. Grammatica, logica, physica, & alia quæ non sunt hujus fori, hinc inde asservantur. De quibus Lambeciani & Nesseliani catalogi consulendi sunt.

[f] ARSENIUS, *Autorianus* dictus, patria Constantinopolitanus, monasterii cujusdem Nicæni alumnus, cui etiam præfectus est. Postmodum abdicato hoc munere, privatam magis vitam in Apolloniadis asceteriis excoluit; & ut videtur, etiam in monte Atho monasticam vitam degit. Tandem circa annum 1255. Nicephoro Blemmida id muneris recusante, a Theodoro Lascare Imp. juniore imperii recens potito ad patriarchatum Constantinopolitanum evectus est. Anno 1259. Theodorus Imp. moriens, Arsenium una cum Georgio Muzalone Johanni filio tutorem dedit. Arsenius vero Muzalonis proditionem & insidias regio puero intentatas ægre ferens, partriarchatu sese abdicavit, & in monasterium secessit. Anno 1261. recuperata a Græcis, duce Michaele Palæologo, Constantinopoli, ad urbem regiam evocatus est, ut dignitatem pristinam, & cum dignitate sedem plusquam semisæculo Græcis patriarchis desideratam reciperet. Anno 1262. Michael Imp. Johannem Theodori Lascaris filium decennem, & Arsenii patriarchæ pupillum oculis privavit. Tam nefarium facinus ecclesiasticis censuris vindicavit Arsenius, ac Michaelem sacris interdixit. Irarum plenus imperator episcoporum concilium indicit, Arsenium fictis criminibus onerat, patriarchatu deponendum curat, & in Proconnesum relegat. Multos annos exilio superfuit Arsenius, quando tamen obierit, non liquet. De eo sic Gregoras *; ἦν μὲν γὰρ τὴν πρὸς ἀρετὴν φέρουσαν, καὶ κατὰ Θεὸν ἀγωγὴν ὁ ἀνὴρ οὐ πολὺ τῶν ἄκρων ἀπολειπόμενος, εἰς δὲ πραγμάτων πεῖραν καὶ πολιτικὴν διοίκησιν καὶ αὐτῶν (ὡς εἰπεῖν) τῶν ἀπὸ σκαπάνης ὀψὲ τῆς ὥρας ἀπαλλαττόντων ἀπολειπόμενος. *Nam quod ad virtutem & pietatis cultum attinebat, ille vir parum a summis aberat, sed usu rerum & imperii administratione ne cum fossore quidem conferendus.* Scripsit ad- 1255. Sæc. XIII. ab an. MCC.

* Hist. l. 4. p. 60.

a Habetur etiam ap. Odericum Raynaldum Annal. tom. 14. ad an. 1255. n. 76. b *Orationem de mysteriis* citat Nicolaus Comnenus p. 356. prænot. Mystagog. c Item in bibl. Coislinian. & ap. V. C. Scipionem Maffeum Veronæ; etiam in bibl. Colbertina cod. 2944. & Scorialensi, ut refert *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 877. d Libros 3. *Instructionis ad monachos*, & *de Imperatoris institutione* memorat Labbeus Bibl. Nov. MSS. p. 94. *Encomium in Nazianzenum, & expositionem ejus carminum* p. 111. *Isagogen in Aristotelis de cælo, & quod mundus non sit ab æterno*, aliaque ejusdem p. 114. *Pauli Latrensis vita* ab eodem scripta exstat MS. in bibl. Coislinian. p. 213. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 132. Hanc vitam habere se etiam testatur Allatius p. 244. ad Georg. Acropolitam. *Fragmentum de Geometria, & de stellis* MS. Gr. in bibl. Coll. Pembr. 106. & *in ps.* 8. ibid. *Comment.* Gr. *in Dionysii* Periegesin MSS. in bibl. Bodleian. memorat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 566. & vol. 3. p. 24. *Dissertatio de 5. vocibus* prodiit Lat. *Basil.* 1542 interprete Joach. Perioneo. *Chimia* vel περὶ χρυσοποιΐας exstat MS. in bibl. regia. vid. Labbeum Bibl. Nov. MSS. p. 129. & Petri Borelli bibl. Chemicam p. 48. e Habetur etiam in bibl. Regia & Vaticana. Ejusdem varia opuscula medica MSS. in bibl. Cæsarea. *Synopsin Geographiæ* asservari MS. in bibl. Ambrosiana Mediolan. testatur Montfaucon. Diar. Ital. p. 14. habetur etiam in bibl. Regia Taurinensi, ut narrat Scipio Maffeus in Epist. ad Apostolum Zenum. f Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 230.

 huc monachus *ſynopſin divinorum Canonum*, ex patribus ſynodorumque ſtatutis collectam, & in titulos 141. digeſtam, capitibus quibuſdam legum imperialium cuivis titulo adjectis. Exſtat Gr. Lat. ab Henrico Juſtello edita Biblioth. Jur. Canon. tom. 2. p. 749 [a]. *Teſtamentum* Arſenii Gr. Lat. extulit Cl. Cotelerius Monument. Eccleſ. Gr. tom. 2. p. 168.

1255. [b] THOMAS AQUINAS, *Doctor Angelicus*, gente Italus, ex nobiliſſimo Comitum Aquinatum, regumque Siciliæ & Aragoniæ ſanguine oriundus, natus eſt in caſtro Aquino, anno 1224. Puer adhuc quinquennis monachorum Caſinenſium diſciplinæ commiſſus eſt, ubi cum præclara ingenii ac præmaturæ indolis documenta ediſſet, ad academiam Neapolitanam miſſus eſt, ibique in dialecticis Petrum Hibernum, in humanioribus literis Martinum, præceptores ſortitus. Anno 1241. inito cum Johanne de S. Geminiano conſilio in cœnobio Neopolitano ordinis Dominicani habitum clam parentibus ſuſcepit. Re audita, obſtupuit mater ejus, nullumque non lapidem movit, ut illum a propoſito revocaret. Hujus ut inſidias eluderent ſodales Dominicani, Thomam occulto Tarracinam, inde Anagniam, tandem Romam transmiſerunt. Mater filium ubivis ſecuta, ut ad conſpectum ejus admitteretur, nequaquam a cœnobitis impetrare potuit. Illa igitur mox tribus majoribus filiis in ſubſidium vocatis, Thomam Lutetiam Pariſiorum a ſodalibus miſſum in itinere comprehendit, & in arce ſua tuto cuſtodiri fecit. Thomas carceri incluſus, SS. ſcripturarum lectioni ſe totum dedit, & repetitis matris, fratrum, & ſororis precibus, lachrymis atque obteſtationibus laceſſitus, ut a ſuſcepto vitæ inſtituto recederet, nullis blanditiis, nullis unquam minis expugnari potuit. Poſt biennium carcere per feneſtram elapſus, Neapolin, atque inde Romam petiit. Anno 1244. a Johanne Teutonici ordinis magiſtro Lutetiam ductus eſt. Lutetiæ parum moratus, Coloniam adiit, ut Albertum M. ibi loci docentem audiret. Colonia Pariſios iterum accitus eſt, ut libros Sententiarum publice interpretaretur, quod quidem cum ingenti nominis ſui fama, & mirando ſtudioſorum concurſu præſtitit. Claruit anno 1255. quo theologiæ doctor in facultate Pariſienſi eadem cum Bonaventura die creatus eſt. Ante annum 1263. in Italiam reverſus, ordinis ſui definitor in provincia Romana conſtituitur, eoque nomine anno 1263. generali totius ordinis conventui Londini habito interfuit. Munus interim ſcholaſticum nequaquam deſeruit. In primariis enim Italiæ academiis, Bononiæ, Romæ, Fundis, Fogiis in Apulia, ac Piſis theologiam publice docuit. Ultimo loco Neapoli conſedit, ubi Caroli regis ſtipendio honeſtatus, reliquum vitæ tempus docendo exegit; rerum mundanarum curæ adeo non deditus, ut ad Neapolitanum archiepiſcopatum a Clemente 4. vocatus, munus oblatum recuſaret. Anno demum 1274. a Gregorio 10. papa ad concilium Lugdunenſe 2. evocatus, ut librum adverſus Græcorum errores, jubente Urbano 4. a ſe compoſitum in concilio prælegeret, Neapoli diſceſſit; & in itinere non procul a Tarracina in cœnobio Foſſæ Novæ diem ſupremum obiit Nonis Martii, anno ætatis ſuæ 50. In extremis agens, ſumpturus * euchariſtiam, Dominum Jeſum flendo rogitabat, ut iis quæ de ipſius myſteriis, deque univerſa eccleſia S. Spiritu inſtigante ſcripſiſſet, ſi minus recte fuiſſent, veniam tribueret, eaque omnia eccleſiæ judicio ſacroſancto permiſit. De eo hæc inter alia Sixtus Senenſis *: *In ſacris ſincerioris theologiæ ſtudiis ita ſapientiſſimo Auguſtino proximus inceſſit; atque ita mentem ejus, & omnes reconditos ſenſus introſpexit, exhauſitque, ut juxta Pythagoræ metempſychoſim communi omnium doctiſſimorum adagio jactatum ſit, Auguſtini animam migraſſe in Thomam.* Thomæ quidem doctrina in ſcholis pontificiis magni ſemper ab omnibus habita eſt, non tantæ tamen autoritatis, ut ad illius normam dogmata theologica exigerentur, quin libere de quæſtionibus ab eo determinatis judicare licet, ejuſque doctrinam impugnare, quod pluribus adverſus Bzovium contendit Dermicius Thaddæi in Nitela Franciſc. Relig. p. 35. &c.

Comment. Andr. Maurocen. de Vit. B. Thomæ inter opuſc. Venet. 1625. 8vo Marac. in biblioth. Marian. Altamur. bibliotb. Domin. p. 34. Bzov. ad an. 1274. n. 19, 20.

* Volater. l. 21. p. 738.

* Biblioth. l. 4. p. 308.

[c] OPERA.

Expoſitio in Ariſtotelis libros Perihermenias & poſteriorum Analyticorum, in octo libros Phyſicorum, in tres libros de Cœlo & Mundo, in libros de Generatione & Corruptione, in quatuor libros Meteororum, in tres libros de Anima [d], *in tres libros, qui Parva Naturalia dicuntur, in duodecim libros Metaphyſicorum, cum tractatu de Ente & Eſſentia, in librum de Cauſis, in libros* 10. *Ethithorum ad Nicomachum* [e], *in octo libros Politicorum, Venet.* 1496.

[a] Hic Arſenius adhibuit etiam, ſive ipſe compoſuit *Synopſin* ejuſmodi *legum imperatoriarum* ſub titulis ſimiliter digeſtarum, quorum νομικῶν κεφαλαίων numeri ſubinde canonibus Eccleſiaſticis reſpondent. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 44. [b] Conf. Acta Sanctorum ad 7. Martii tom. 1. *Oudin.* tom. 3. p. 254. *Jac. Quetif.* de Scriptoribus Ord. Præd. tom. 1. p. 271. ſeq. [c] Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 11. p. 70. *Oudin.* tom. 3. p. 280. ſeq. [d] Conf. *Oudin.* ibid. p. 304. ubi notat *Comment.* in librum primum ad Reginaldum Thomæ Socium pertinere. [e] Prodiit *Pariſ.* 1644. fol. *Expoſitio in* 8. *libr. Politicorum* ibid. 1645. vid. *Oudin.* ibid. p. 289.

Com-

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Commentaria in 4. libros Sententiarum Magistri Petri Lombardi [a]. Prodierunt seorsim *Basil.* 1492 *Parif.* 1574. 8°. *Venet.* 1481, 1490. fol.

Quæstiones disputatæ 10. *de potentia Dei, Argent.* 1500. 16. *de Malo. De spiritualibus Creaturis. De Anima. De unione Verbi. De Virtutibus in communi. De Charitate. De Correctione fraterna. De Spe. De Virtutibus Cardinalibus.* 29. *de Veritate.*

Quæstiones quodlibeticæ 12. *Colon.* 1471, 1485, 1491. fol. *Noriberg.* 1474. *Ulmæ* 1475.

Summa Catholicæ fidei contra Gentiles in libros 4. *distributa.* Prodiit *Romæ* 1476. *Venet.* 1480. fol. Seorsim etiam cum uberrimis Francisci de Sylvestris commentariis *Lugduni* 1566. fol [b].

Expositio in librum B. Dionysii de divinis Nominibus.

[c] *Summa Theologiæ in partes* 3. *divisa; Quæstiones* 512. *articulos* 2654. continens. Prodiit seorsim *Colon.* 1604. *Duaci* 1614. *Antverp.* 1624 [d]. cum commentariis Cajetani *Bononiæ* 1514. cum commentariis Capponi, Cajetani & Javelli *Venet.* 1596. 5.vol. fol. Prodiit etiam per partes variis locis & temporibus edita, viz. pars prima *Venet.* 1477, 1484. prima secundæ *Venet.* 1483. secunda secundæ *Rom.* 1474. *Venet.* 1480. tertia pars *Venet.* 1486.

Expositio in librum B. Job.

Expositio in primam quinquagenam Psalmorum Davidis [e].

Expositio in Canticum Canticorum, quam S. Thomas morti proximus in lecto decumbens monachis Fossæ Novæ dictavit. Prodiit seorsim 1545. 8° [f].

Expositio in Esaiam prophetam.

Expositio in Jeremiam prophetam.

Expositio in Threnos Jeremiæ. Tres hasce expositiones a nonnullis Thomæ Anglico adjudicantur [g].

[h] *Expositio in Evangelium S. Matthæi.* Supposititia est, ac Petrum Scaligerum Dominicanum Veronensem episcopum autorem habet.

Expositio in Evangelium S. Johannis.

[i] *Catena aurea in* 4. *Evangelia, ad Urbanum* 4. *papam*, ex sententiis SS. patrum miro artificio contexta. Prodiit seorsim *Lugduni* 1530. 8°. *Antverp.* 1578. fol [k]. Commentarii ejus in 4. Evangelistas prodierunt 2. vol. *Noriberg.* 1474. *Venet.* 1486.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Expositio in omnes D. Pauli epistolas, Basil. 1475. & Cajetani commentariis illustrata, *Bononiæ* 1481. fol [l].

Sermones pro Dominicis diebus, & Sanctorum solennitatibus. Prodierunt seorsim *Romæ* 1571. 8°.

[m] Opuscula 73. viz. *Contra errores Græcorum. Compendium theologiæ ad Reginaldum fratrem* (quod quidem non Thomæ, sed Ulrici de Argentina fœtus esse videtur.) *Declaratio quorundam articulorum contra Græcos, Armenos, & Saracenos. De duobus præceptis Charitatis & decem legis præceptis. De articulis Fidei & sacramentis Ecclesiæ. Expositio symboli Apostolorum. Expositio orationis Dominicæ. Expositio salutationis Angelicæ. De articulis* 108. sumptis ex opere Petri de Tarentasia. *Responsio ad Johannem Vercellensem. Responsio de Articulis* 42. *ad eundem. Responsio de Articulis* 36. *ad lectorem Venetum. Responsio de Articulis* 6. *ad lectorem Bisuntinum. De differentia Verbi divini & humani. De natura & origine Verbi intellectus. De Substantiis separatis*, seu *de Angelorum natura. De vanitate intellectus. Contra pestiferam doctrinam retrahentium homines a religionis ingressu. De perfectione Vitæ spiritualis. Contra impugnantes Dei cultum & religionem adversus Gulielmum de S. Amore* [n]. *De regimine Principum libri* 4 [o]. (quos plurimi suspectos habent.) *De regimine Judæorum. De forma Absolutionis. Expositio primæ decretalis. Expositio secundæ decretalis. De Sortibus. De Astrorum judiciis. De æternitate Mundi contra murmurantes. De Fato. Tractatus logici & philosophici* 26. *De eruditione Principum libri* 7. *Officium de festo Corporis Christi*, Urbani 4. jussu compositum. *Opus de venerabili Sacramento altaris* (quod a nonnullis Alberto M. tribuitur) *De sacramento Eucharistiæ ad modum* 10. *prædicamentorum. De humanitate Jesu Christi. De dilectione Christi & proximi. De divinis moribus. De Beatitudine. De modo confitendi & puritate Conscientiæ. De officio Sacerdotis. Expositio Missæ. De emptione & venditione ad tempus. Epistola brevis ex-*

a Conf. *Oudin.* ibid. p. 304. Alium se vidisse *Comment.* in primum Sententiarum a Thoma scriptum, narrat Ptolomæus Lucensis, Episcopus Torcellanus in Chronicis suis. *b* Denuo cum Comment. Francisci Ferrariensis *Parif.* 1643. 2. vol. fol. *c* Exstat MS. in bibl. Coll. Etonensis. De hac *Summa* vid. *Oudin.* tom. 3. p. 353. & Jac. Echardi Dissert. de Scriptis Vincentii Bellovacensis *Parif.* 1708. *d* Item *Parif.* 1638. *e* Prodiit *Lugd* 1520. 8vo. *f* Item 1587. & *Parif.* 1634. 4to. teste *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 987. De hac *expositione* vid. *Oudin.* tom. 3. p. 312. *g Expositio in Esaiam & Jeremiam* prodiit *Ludg.* 1531. 8vo. *In Esaiam, Jeremiam & Threnos* Venet. 1527. fol. vid. *le Long.* loc. citat. *Hæ 6. expositiones* proxime recensitæ una cum *expositione in Genesin* prodierunt *Parif.* 1640. ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 289. *h* Conf. *Oudin.* ibid, p. 323. *Expositio* hæcce habetur MS. in bibl. D. Valletæ Neapoli, teste *Monsfaucon.* Diar. Ital. p. 304. Prodiit *Venet.* 1527. & *expositio in S. Johannem* Parif. 1520. vid. *le Long.* ubi supra. *i* Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 317. *k* Sed interpolata a manu recentiori, (ut & sequentes editiones) notante *Rich. Simon* Libr. 3. Hist. Criticæ Comment. N. Test. *l* Vid. *Oudin.* tom. 3. p. 325. De editionibus vid. quoque *le Long.* ubi supra. *m* Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 334. seq. *n* Aliud non esse opus quam *recollectionem* eorum quæ Albertus M. coram Alexandro 4. disputans, adversus librum Gulielmi protulerat, notat *Oudin.* tom. 3. p. 285. *o* Si iidem cum *Tractatu de officio Principum*, Guil. Peralto adjudicat P. de Colonia in Historia Literaria Civit. Lugdunens. Prodierunt *Lugd. Bat.* 1651. teste *Oudin.* ubi supra.

hortatoria ad quendam. De Vitiis & Virtutibus numero quaternario procedens [a]. *De Concordantiis dictum. De Usuris.* (Opuscula ista 14 proxime recensita dubiæ sunt fidei.) *Expositio in librum Boethii de Hebdomadibus. Præclaræ quæstiones super librum Boethii de Trinitate.* Ex opusculis hisce 73. prodierunt seorsim 49. 1488 [b]. quam editionem penes me habeo. Plura *Venet.* 1587. & 1596.

[c] Omnia S. Thomæ opera hactenus enumerata prodierunt in 17. tomos divisa *Romæ* 1570. *Venet.* 1594. *Antverp.* 1612 [d]. Editionibus Venetæ & Antverpiensi decimus octavus accessit tomus opera sequentia complectens.

Commentarius in Genesin. Prodiit seorsim *Lugduni* 1573. 8° [e].

Commentarius in libros Maccabæorum, Paris. 1596. 8° [f].

Commentarius in omnes epistolas Canonicas, Paris. 1543. 8°. 1550. *Lugduni* 1556. *Antverp.* 1592 [g].

Commentarius in Apocalypsin [h].

Commentarius in Danielem prophetam.

Commentarius in Boethii libros de consolatione Philosophiæ. Prodiit seorsim *Lovaniæ* 1487. fol. *Lugd.* 1514. 4° [i].

De operibus hisce una eademque ferenda est sententia, ea scilicet Thomæ Aquinati abjudicanda esse, & Thomæ Anglico maximam partem deberi.

Prima operum S. Thomæ editio prodiit tomis 17. *Venet.* 1490. *Norberg.* 1496. fol.

1255. [k] BONAVENTURA, *Johannes*, seu ut alii, *Petrus*, *Fidanza* in baptismo dictus, a Græcis vero *Eustachius* & *Eutychius*, appellatus, *Doctor Seraphicus*, gente Italus, patria Tuscus, apud Balneoregium Hetruriæ urbem honestis parentibus, patre Johanne, Ritella matre, natus anno 1221. Anno circiter 1243. fratrum Minorum ordini nomen dedit, & Alexandrum Alensem, uti perhibent, præceptorem nactus, studiis theologicis in academia Parisiensi incubuit. Tam felici id successu præstitit, ut post septennium dignus haberetur, qui Sententiarum libros publice prælegeret & explicaret. Anno 1255. doctoratus insignibus cohonestatus est. Anno sequente post Johannis Parmensis mortem totius ordinis Franciscani præfecturam seu Generalatum unanimi omnium fratrum suffragio accepit. Generalis factus, labascentem Minorum disciplinam correxit: totumque ordinem adversus Giraldum de Abbatis-villa, & Gulielmum de S. Amore egregie defendit. Immodico plane & superstitioso affectu B. Mariæ Virginis cultui mancipatus, congregato Pisis generali ordinis sui capitulo inter alia statuit, Ut fratres Minores plebem in concionibus passim hortarentur ad eam, signo campanæ, quæ post completorium pulsatur, audito, orandam & venerandam. Quin & primus omnium religiosas laicorum sodalitates sive confraternitates in orbem Christianum induxit, instituta Romæ anno 1270. confraternitate, quam vocant *Confalonis.* Anno 1272. cum post diuturnum interpontificium de pontifice eligendo inter cardinales non conveniret: Bonaventura communi omnium calculo arbiter est adhibitus, qui pontificem eligendum pro lubitu suo nominaret. Potestate igitur accepta, Theobaldum archidiaconum Leodiensem, *Gregorium* 10. postea dictum, pontificem designavit: a quo ipse vicissim anno 1274. ecclesiæ Romanæ cardinalis, & episcopus Albanensis creatus est, paulo ante concilium Lugdunense 2. cujus ille primæ sessioni intererat. Obiit Lugduni ante finitum concilium anno 1274. die 15. Julii, ætatis suæ 53. honorificentissimo funere elatus, tota nempe synodo exequias summo studio celebrante.

Vid. Wadding. Annal. Minor. ad an. 1221, 1232, 1243. 1253, 1256, 1260. 1265. 1271, 1274, & alibi.

OPERA.

Principium S. Scripturæ [l].

Expositio seu sermones 23. *in Hexaemeron* [m].

Expositio in Psalterium, in Ecclesiasten, in Sapientiam, & in Threnos Hieremiæ.

Expositio in caput 6. *S. Matthæi, & in Evangelium S. Lucæ.*

Postilla in Evangelium S. Johannis, & Collationes in eundem.

Sermones de Tempore, & de Sanctis. Swollæ 1479. fol. *Hagenoæ* 1496.

a Compendium est summæ Virtutum & Vitiorum Guil. Peralti factum a Jacobo Voragine, teste *Oudin.* tom. 3. p. 460. b Recus. ann. 1490. 1498. & 1508. ut, post Petrum Pellicanum, refert *Oudin.* tom. 3. p. 297. c Opp. S. Thomæ Aquinat. habentur MSS. Gr. in bibl. SS. Johan, & Pauli Dominicanorum Venetiis; indicante Montfaucon Diar. Ital. p. 47. *Tractatus de malo, & spiritualibus creaturis* MSS. in bibl Coll. Etonens. d Item *Lugd.* 1562. fol. *Rom.* 1568. *Venet.* 1587. *Duaci* 1608. *Paris.* 1634, 1655. & 1660. 23. vol. Vid. *Oudin.* tom. 3. p. 290. seq. e Conf. *Oudin.* ibid. p. 307. 327. Prodiit quoque *Antverp.* 1572. ut docet *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 987. f Denuo una cum *expositione in Danielem* Paris. 1536. 8vo. g Item *Paris.* 1563. sed Nich. Gorrhanum habet autorem, sub cujus nomine prodiit *Antverp.* 1617. fol. Exstat etiam sub Gorrhani nomine in bibl. S. Victoris Parisiens. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 221. & *Oudin.* tom 3. p. 330. h Prodiit *Florent.* 1549. *Venet.* 1562. i *Comment.* 5. posteriores prodierunt *Paris.* an. 1641. ut testantur *le Long.* ubi supra, & *Oudin.* tom. 3. p. 289. k Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 690. *Oudin.* tom. 3. p. 373. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 68. l Prodierat ad frontem opusculorum in editione *Argentinensi* 1495 *Venetæ* 1574. & recus. ibid. 1611. Hoc opusculum cum plerisque tractatuum sequentium Bonaventuræ abjudicat *Oudin.* tom. 3. p. 392. seq. m *Expositiones in Hexaemeron, & Psalterium* prodierunt *Rom.* 1588. 8vo. *In Ecclesiasten* Venet. 1559. 8vo. *In Sapientiam, in Threnos Jeremiæ, in caput 6. Matthæi, & in Evang. S. Lucæ* Venet. 1575. teste *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 644.

Com-

Sæc.XIII. ab an.MCC.

Commentaria in 4. libros Sententiarum, 2. vol. *Norimberg.* 1491. fol [a].

Opuſcula 13. viz. *De reductione artium ad Theologiam. Breviloquium, Centiloquium, Pharetra, Declaratio terminorum Theologiæ. Principium compendioſum in libros Sententiarum. Quatuor libri Sententiarum carmine digeſti. De quatuor Virtutibus cardinalibus. De ſeptem donis Sp. S. De tribus ternariis peccatorum. De reſurrectione ad gratiam. Diæta ſalutis* (quæ cum præcedente opuſculo ſeorſim prodiit *Pariſ.* 1523. 8°.) *De eccleſiaſtica Hierarchia.*

Opuſcula alia 17. viz. *Soliloquium. De meditatione vitæ D. N. Jeſu Chriſti* [b]. *Libellus meditationum. De ſeptem gradibus Contemplationis. De quinque feſtivitatibus pueri Jeſu. Officium de paſſione Dominica. De S. Cruce laudatio. Lignum Vitæ. Speculum de laudibus B. Mariæ*, Argent. 1476 [c]. *De corona B. Mariæ. De compaſſione ejuſdem. Philomela paſſioni Domini aptata per ſeptem horas* [d]. *De ſeptem verbis Domini in cruce. Pſalterium B. Mariæ majus* [e]. *Pſalterium B. Mariæ minus. In ſalutationem Angelicam. In ſalve Regina.*

Opuſcula alia 20. viz. *De inſtitutione vitæ Chriſtianæ. De regimine Animæ. Speculum animi. De 10. præceptis* [f]. *De gradibus virtutum. Itinerarium mentis in Deum. De ſeptem itineribus æternitatis. Stimulus divini Amoris* [g]. *Parvum bonum ſive incendium Amoris* [h]. *Amatorius. Exercitiorum ſpiritualium libellus. Faſciculariis. Epiſtola 25. memoralia complectens. Confeſſionale. De ratione confitendi. De puritate Conſcientiæ. De præparatione ſacerdotis ad Miſſam. Expoſitio Miſſæ. De ſex alis Cherubim. De ſex alis Seraphim.*

Opuſcula alia 23. viz. *De triplici ſtatu Religioſorum. Speculum diſciplinæ in uſum Novitiorum* (quod cum epiſtola memoralium ſeorſim prodiit *Antverp.* 1600. 8° [i].) *Viginti paſſus Novitiorum. In regulam Novitiorum. De proceſſu Religionis. De contemptu Sæculi. De reformatione Mentis. Alphabetum parvum boni Monachi* [k]. *De perfectione vitæ ad Sorores. Declaratio regulæ Minorum. Quæſtiones circa eandem Regulam. Quare fratres Minores prædicent. De paupertate Chriſti. Quod Chriſtus & Apoſtoli nudis pedibus incedebant. Apologia evangelicæ Paupertatis. Contra calumniatorem regulæ Franciſcanæ. Apologeticus in eos, qui ordini Minorum adverſantur. De non frequentandis Quæſtionibus* [l]. *Collationum libellus ad fratres Toloſates* (de quo ambigitur.) *De reformandis Fratribus ad miniſtros Provinciales. Compendium theologiæ* [m]. *De Eſſentia, inviſibilitate, & immenſitate Dei. De myſtica theologia.*

Prodierunt S. Bonaventuræ opera hactenus enumerata, in 8. tomos digeſta, *Romæ* 1588. fol [n].

[o] THOMAS, *Cantipratenſis* dictus, natione Brabantus, in vico Leuvis prope Bruxellam nobili genere natus, primo quidem canonicus in Cantiprato prope Cameracum; dein ad Prædicatorum caſtra tranſiens, Albertum Magnum Coloniæ docentem audivit, Thomam Aquinatem condiſcipulum nactus, claruit anno 1255. Demum ſubprior & lector in conventu fratrum ordinis ſui Lovanienſi factus, tandem epiſcopus Luſentinus conſecratus ſuffraganeam epiſcopo Cameracenſi navavit operam. Obiiſſe dicitur anno 1263. die 15. Maii. 1255.

SCRIPTA.

Bonum univerſale de Apibus, ad Humbertum ordinis Prædicatorum generalem. Prodiit *Duaci* 1597. 1605. & cum notis Georgii Colvenerii *ibid.* 1627. 8°.

Vita B. Chriſtianæ, dictæ *Mirabilis* in Haſbania. Exſtat apud Surium die 23. Junii.

Vita B. Mariæ Ogniacenſis, apud Surium ibid.

Vita B. Lutgardis monialis de Aquiria, apud Surium 16. Junii.

Vita B. Margaritæ Iprenſis, quæ obiit anno 1237. Prodiit *Duaci* 1618.

Interiit *liber operoſus de Naturis rerum* a Thoma Cantipratenſi labore quindecenni ſcriptus.

[a] Primum *Argentinæ* ante an. 1489. ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 381. ubi narrat opuſculorum Bonaventuræ pleraque prodiiſſe *Argent.* an. 1489. 1495. *Venet.* 1504. 1563. *Moguntiæ* 1609. & *ſermones* quoſdam *Baſil.* 1492. *Lugd.* & *Rom.* 1496. *Pariſ.* 1521. [b] Fragmentum *vitæ Chriſti* exſtat MS. in bibl. Cotton. ſub *Cleopatra* B. 1. n. 5. [c] Prodiit *Norimberg.* & *Argentorat.* & *Auguſtæ* 1476. ſub nomine Bonaventuræ Baduarii de Peraga, qui vixit an. 1380. vid. *Oudin.* ibid. p. 408. *Fabr.* Bibl. med & inſim. Latinit. vol. 1. p. 694. [d] Ab Andrea Schotto edita in Ludovici Granatenſis operibus tom 3. p. 741. Hæc a Jo. Baleo v. 79. p. 430. refertur ad Jo. Hovedenum. vid. *Fabr.* loc. citat. [e] Prodiit impreſſum in urbe Belnenſi Ducatus Burgundiæ an. 1521. ut refert *Oudin.* ibid p. 411. [f] Deſumptum eſſe ex Præceptorio Godſchalci Holen nos monet *Oudin.* ibid. p. 2630. [g] Habetur MS. una cum libello Meditationum in bibl. Cotton. ſub *Veſpaſiano* E. 1. n. 1. 2. Prodiit Gallice *Pariſ.* 1713. 12mo. teſte *Fabr.* ubi ſupra. [h] Exſtat MS. in bibl. Cotton. ſub *Fauſtina* A. 6. n. 14. [i] Prodiit antea cura Henrici Sedulii *Antverp.* 1591. vid *Oudin.* ibid. p. 432. qui hoc opuſculum, & tractatum *de proceſſu Religionis* Davidi Auguſtano tribuit. [k] Exſtat MS. Anglice in bibl. Cotton. ſub *Fauſtina* D. 4. n. 9. [l] Seu potius *quæſtubus.* vid. *Fabr.* Bibl. med. & inſim. Latinit. vol. 1. p. 697. [m] Genuinus fœtus eſt Hugonis Argentoratenſis, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & inſim. Latinit. vol. 3. p. 844. [n] *Epiſtola* ad Abbatem B. Mariæ Bleſenſis exſtat ap. *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 1138. Bonaventuræ opuſculum *de ortu Scientiarum* exſtat MS. in bibl. Florentina Patrum Conventualium. Opuſculum *de doctrina Cordis* prodiit ſub ejus nomine *Toleti* 1525. & alibi non ſemel, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & inſim. Latinit. vol. 1. p. 699. ubi pleraque alia opuſcula Bonaventuræ aſcripta ex Waddingo memorat. [o] Conf. vitam ejus ab Hyacintho Choquetio edit. *Duaci* 1618. in libro de Belgis illuſtribus, & *Quetif.* tom. 1. p. 250.

Sæc.XIII. ab an.MCC. 1256. [a] ALBERTUS, natione, ut opinor, Germanus, quamvis alii Italum faciant, cœnobii Stadensis in archiepiscopatu Bremensi monachus, & ab anno 1232. abbas, ordinis Benedictini. Anno 1236. Romam profectus, bullam a Gregorio pontifice impetravit; ut monasterium Stadense derelicto ordine Benedictino in Cisterciensem transiret. Cum tamen constanter renitentur monachi, Albertus molestiarum pertæsus, præfectura cœnobii semet abdicavit an. 1240. & fratribus Minoritis nomen dedit: generalis demum totius ordinis Franciscani magister factus. Claruit anno 1256. Scripsit *chronicon ab orbe condito ad annum Christi 1256.* quo tum vetustiorum temporum historia, tum vero præcipuæ res Germanicæ illustrantur. In opere sane contexendo melioris notæ autores sequitur, quorum verba ubivis fere retinet; quæque haud alibi facile reperiuntur, interserit, missis ut plurimum monachorum somniis, nugisque quas sæculi sui scriptores venditare solent. Primus istud *chronicon* e bibliotheca Ranzoviana una cum notis & appendice genealogica edidit Reinerus Reineccius *Helmstad.* 1587. 4°. recusum *Wittebergæ* 1608. 4° [b].

1258. MICHAEL CHUMNUS, primo nomophylax, postea metropolita Thessalonicensis, claruit anno 1258. Nicephoro Blemmidæ familiaris. Scripsit tractatum *de gradibus Cognationis*, quem Gr. Lat. edidit Leunclavius Jur. Græc. Rom. lib. 8. p. 519. Verum in codice MS. Vindobonensi Jurid. 13. num. 8. In fine adjuncta est appendix quædam de nuptiis prohibitis, quæ ita incipit. Τρεῖς τάξεις εἰσὶν τῶν κεκωλυμένων πρὸς γάμου κοινωνίας. Μία μὲν καὶ πρώτη, ἡ ἐκ τοῦ σωτηριώδους καὶ ἁγίου βαπτίσματος &c. Vide Nessel. Catal. part. 2. p. 30.

1260. JOHANNES GUALLENSIS seu *Wallis*, gente Anglus, ordinis Minorum monachus Wigorniensis, Oxonii philosophiam ac theologiam didicit, Parisiis docuit; *Arbor Vitæ* ob eximiam doctrinam passim appellatus. Claruit anno 1260. Quando obierit non constat. Mortuus est Lutetiæ, & apud Franciscanos sepultus. *Ea erat, ut tum ferebant tempora* (inquit de eo Lelandus * noster) *facundia, ea ingenii promptitudine, acrimonia, felicitate etiam, ut de quacunque re non dicam ornate, eloquenter, splendide, sed acute, graviter, docte potuerit disserere. Quæ virtutes si pleno copiæ cornu adsint, non video quin inter eloquentiæ flores quamvis ad miraculum varios, suum, & merito quidem vel hac nostra ætate, locum habeant.* Sæc.XIII. ab an.MCC. * Collect. MS. tom. 4. p. 232. sp. Antiq. Ox. p. 72.

SCRIPTA.

Ordinarium, sive *alphabetum vitæ religiosæ*, in tres partes divisum, viz. *Diætarium*, *Locarium*, & *Itinerarium*.

Breviloquium de Philosophiæ dignitate ejusque abusu.

Breviloquium de 4. cardinalibus Virtutibus antiquorum Philosophorum & Principum.

Compendiloquium de vitis illustrium Philosophorum.

Margarita Doctorum, seu *communes loci ad omnium generum Argumenta*, sive *summa de regimine vitæ humanæ.*

Prodierunt opuscula isthæc omnia *Lugduni* 1511. fol [c].

Collectio epistolarum decretalium Romanorum pontificum, ab Antonio Augustino una cum tribus aliis antiquis collectionibus edita *Ilerdæ* 1576. fol. recusa *Parif.* 1609.

Summa Collationum. Prodiit *Parif.* 1516. 4°. & 1561 [d].

Expositiones seu *moralitates fabularum Ovidii.* Parif. 1509.

Alia plura Johannis Wallensis opera hactenus inedita recenset Baleus Cent. 4. cap. 28.

BONAVENTURA BROCARDUS, patria Argentoratensis, monachus Montis Sion ordinis Prædicatorum, claruit anno 1260. Ambrosius de Altamura refert illum ad annum 1238. aitque eum anno 1218. habitum induisse, & in Terram sanctam ante annum 1227. missum diuturnam ibi moram fecisse. Exstat *descriptio locorum Terræ sanctæ*, Ingolstad. 1604. 4°. Colon. 1624. 8°. & alibi [e]. 1260.

a Conf. Casparis Sagittarii introductionem in Hist. Eccles. tom. 1. p. 65. Alberti Stadensis vitam per Tobiam Eccardum *Goslariæ* 1726. b Denuo inter Scriptores cum comment. Æneæ Sylvii de rebus Friderici 3. editos *Argentorati* 1685. ut referunt *Oudin.* tom. 3. p. 246. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 128. ubi notat Andream Hojerum ex cod. bibl. Helmstadiensis edidisse *Continuationem Annalium* Alberti Stadensis ab an. 1264 ad 1324 *Hafniæ* 1720. 4to. c Item *Venet.* 1496. & *Parif.* 1516. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 319. d Unum idemque esse opus cum *Margarita Doctorum* contendit *Oudin.* tom. 3. p. 495. seq. Eidem Guallensi attribuit Waddingus *tractatum de oculo morali* inter opera Raymundi Jordani, sub *Idiotæ* nomine latentis editum a Theophilo Raynaudo *Lugd.* 1641. & *Parif.* 1654. & *Italicæ* Venet. 1496. Johannis Wallensis librum *de origine, progressu & fine Mahumetis*, & *quadruplici reprobatione ejus prophetiæ* edit. *Argentorat.* 1550. & *Colon.* 1551 8vo. memorant *Oudin.* & *Fabr.* loc. citat. quos vid. de operibus *Jo. Wallensis* ineditis. e Prodiit primum *Venet.* 1519. 8vo. Deinde in Simonis Grynæi novo orbe regionum & insularum *Basil.* 1532. 1537. 1557. & separatim *Antverp.* 1536. 8vo. Denuo *Parif.* 1544. & *Witteberg.* 1554. cum Casp. Peuceri de dimensione terræ, & 1579 8vo. Hoc opus sed minus integrum exstat inter Lectiones Antiquas Canisii tom. 6. p. 295. Edit. nov. tom. 4. p. 9. Integrius ex MS. Cod. bibl. Alsveuslevianæ vulgavit Reinerus Reineccius cum Itinerario Hierosol. Bartholomæi de Salignaco *Magdeburg.* 1587. 1593. 4to. & ad calc. Eusebii atque Hieronymi de locis Hebraicis *Lugd. Bat.* 1707. fol. Jo. Clericus. Habetur etiam MS. in bibl. Paulina Lipsiens. vid. Catalog. impres. p. 314. & Coloniæ in bibl. Crucigerorum teste Vossio lib. 2. c. 60. de historicis La-

Sæc. XIII. ab an. MCC. 1260. [a] **ALBERTUS**, *Magnus* cognomento dictus, (quin & teste Jovio *, deferebat *Maximi* cognomentum gymnasiorum omnium consensus, nisi publico voto Christiana verecundia restitisset) natione Germanus, patria Suevus, domo Lavingensis, ex nobilissima Dynastarum Bolstatensium stirpe oriundus, natus est anno 1205. Juvenis adhuc Patavium a parentibus missus, ut bonis literis institueretur; anno 1221. fratribus Prædicatoribus se adjunxit, & ab ipso Jordano Dominicanorum Generali ordinis habitum suscepit. Mitto, quæ de innata animi hebetudine, & exinde orta studiorum infelicitate, de desperato doctrinæ profectu, & meditata idcirco fuga, de memoria & ingenio ei a B. Virgine, ne fugeret Albertus, divinitus concessis, & de utroque iterum triennio ante mortem ablato, & mutato derepente ex asino in philosophum, ex philosopho in asinum Alberto nugantur Dominicani. Id certo constat Albertum tantam & tam felicem in omni literarum scientia operam posuisse, ut summus sui sæculi theologus, philosophus, ac mathematicus haberetur. Tantum præsertim in mathematicis potuit, ut ab indocta plebe miranda ejus artificia obstupescente magicæ passim insimularetur. Anno 1236. mortuo Jordano generali Dominicanorum magistro, Albertus totum ordinem biennio vicarius rexit. Anno 1238. in capitulo ordinis generali Bononiæ habito ipse cum Hugone de S. Caro ad generalatum petitus est. Uterque tamen dignitate excidit. Provincialis autem ordinis sui per Germaniam factus, Coloniæ lares posuit, ibique theologiam publice prælegit, magno auditorum concursu simul ac plausu celebratus. Ex illa enim schola prodierunt Thomas Aquinas, Ambrosius Senensis, Thomas Cantipratensis, aliique longo agmine primores hujusce sæculi viri. Ineunte anno 1260. Albertus ab Alexandro 4. pontifice Ratisponensis ad Danubium episcopus renunciatus est, & quamvis invito animo, provinciam suscipere coactus. Anno vero 1263. oneris episcopalis pertæsus, dignitate sua sese abdicavit; & in monasterium Coloniense reversus senectutem suam otio literario oblectavit. Obiit anno 1280. die 15. Novembr. ætatis suæ 75. seu, ut alii volunt 87. De eo P. Jovius *, *docendo scribendoque, theologiæ philosophiæque totius locos omnes, miris celsissimi ingenii luminibus illustravit. In dicendo vero*, inquit Rhodiginus *, *Gothicum sapit & Barbarum, oratione squarrosa prorsus & illepida.*

* Elog. Doct. p. 15.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

* Ubi supra.

* Lect. Antiq. l. p. 111.

OPERA.

Opera Dialectica 8. viz. *De Prædicabilibus. De 10. Prædicamentis. De sex Principiis. De interpretatione libri 2. De Syllogismo simpliciter seu priorum Analyticorum libri 2. De Demonstratione seu posteriorum Analyticorum libri 2. Topicorum libri 8. De sophisticis Elenchis libri 2* [b].

Opera Physica & Metaphysica 28. viz. *De Physico auditu libri 8. De Cœlo & Mundo libri 4* [c]. *De Generatione & Corruptione libri 2. De Meteoris libri 4. De Mineralibus libri 5. De Anima libri 3. Metaphysicorum libri 13. Ethicorum Nicomachiorum libri 10. Politicorum libri 8. De Sensu & Sensato liber. De Memoria & Reminiscentia liber. De Somno & Vigilia liber. De motibus Animalium libri 2. De Ætate sive de juventute & senectute liber. De Spiritu & Respiratione libri 2. De Morte & Vita liber. De Nutrimento & Nutribili liber. De natura & origine Animæ liber. De unitate Intellectus contra Averroen liber. De Intellectu & intelligibili libri 2. De natura locorum liber* [d]. *De causis Proprietatum liber. De passionibus aeris liber. De Vegetalibus & Plantis libri 7. De principiis Motus progressivi liber. De processu Universitatis a Causa prima liber. Speculum astronomicum* [e] (in quo de libris licitis & illicitis pertractatur.) *De Animalibus libri 16* [f].

Commentarii in Psalmos.
Commentarii in Threnos Jeremiæ:
Commentarii in Baruch.
Commentarii in Danielem.
Commentarii in 12. Prophetas minores.
Prodierunt *Colon.* 1536.
Commentarii in 4. Evangelia [g].
Commentarii in Apocalypsin. Prodierunt *Basil.* 1506.
Sermones de Tempore.

tinis, quo exemplari usum se profitetur in Hierosolymæ descriptione Christianus Adrichomus. A Brocardo quodam ejusdem ætatis, (qui testatur se an. 1225. missum a Friderico 2. in Ægyptum) descripta *Legatio in Ægyptum* exstat MS. in bibl. Basileensi. Huic Brocardo attribuendi videntur *Annales* de gestis Friderici 1. Imp. in terra sancta, quos Wolfg. Lazium habuisse testatus est Gesnerus in append. Bibliothecæ. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 777. seq. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 11. p. 75. & *Oudin.* tom. 3. p. 588. qui memorat *summam Casuum Conscientiæ* a Brocardo nostro scriptam MS. in bibl. FF. Eremitarum Augustianorum Cremonæ, & in regia Galliarum cod. 4259. sed hanc *summam* ad alium Brocardum, qui circa sæc. 14. initia scripsit, spectare opinatur *Fabr.* ubi supra.

a Conf. *Jac. Quetif.* tom. 1. de Scriptoribus Dominicanis p. 162. seq. *Raderum* in Bavaria sancta. *b* Hæc opera Dialectica prodierunt *Venet.* 1494. 1500. *c* Exstant *Norimb.* 1493. 4to. *d* Exstant *Viennæ* 1514. *Neapol.* 1592. 4to. *e* Speculum Astronomicum alii *Rogero Bacono* malunt tribuere. Prodierat *Venet.* 1571. & *Lugd.* 1615. & antea una cum opusculis 17. præcedentibus *Venet.* 1517. *f* Exstant lib. 26. *Romæ* 1478. *Mantuæ* 1479. *Venet.* 1480. 1495. & 1519. fol. & ex libro 23. Tractatus de Falconibus, Asturibus & Accipitribus *Aug. Vindel.* 1596. 8vo. Ex libr. 9. & 10. de formatione Hominis in utero. *Antverp.* 1538. 8vo. *g* Exstant *Haganoæ* 1504. 1505. 1506. fol. 3. vol. His *Postillas* & *Commentarios* in tota Biblia addit *le Long* Bibl. sacr. vol. 6. p. 600. ubi *Postillas* etiam super *Job.* fol. in Bibl. Medicæa *Plut.* 13. cod. 10. super *Cantica, Isaiam, Jeremiam* & *Ezekielem*, & super omnes Epistolas S. Pauli, memorat.

Sæc.XIII. ab an.MCC. *Orationes super Evangelia Dominicalia totius anni.*

Sermones de Sanctis[a].

Sermones 32. de sacramento Eucharistiæ. Prodierunt Alberti sermones seorsim *Moguntiæ 1615.* 8°[b].

Liber de Muliere forti.

Commentarii in S. Dionysium Areopagitam.

Compendium theologicæ veritatis libris 7. digestum. Prodiit *Venet.* 1485. 1588. 8°[c].

Commentarius in 4. libros Sententiarum[d].

Summa Theologiæ in duas partes divisa[e].

Summa de Creaturis, in duas partes divisa, quarum prima est *de quatuor Coævis*, secunda *de Homine. Venet.* 1498. 1519.

Mariale, sive *quæstiones* 230. *super Evangelium*, quod incipit, *Missus est. Mediolani* 1489[f].

De laudibus B. Virginis libri 12. quos nasutiores critici Alberto abjudicant, & Richardo a S. Laurentio, pœnitentiario Rothomagensi, tribuunt. Prodierunt *Argent.* 1493[g]. fol. *Duaci* 1625. 4°.

Biblia Mariana, in quibus omnia fere quæ in S. scriptura continentur B. Deiparæ Virgini breviter adaptantur. Prodierunt *Colon.* 1625. 8°.

De Apprehensione & apprehensionis modis liber. Londini 1515. 8°.

Philosophia pauperum, sive *Isagoge in varios Aristotelis libros.* Venet. 1496[h].

De sacrificio Missæ liber.

De sacramento Eucharistiæ liber[i].

Paradisus animæ, sive *de Virtutibus libellus.* Colon. 1498. 4°[k].

De adhærendo Deo libellus. Prodiit seorsim una cum præcedente opusculo *Antverp.* 1581. 8°. ibid. 1602. 8°. Iterumque *ibidem* anno 1621. una cum vita illius per Petrum de Prussia compilata.

De Alchymia libellus. Prodiit seorsim *Basil.* 1561. *Ursellis* 1602. 8°.

Opera omnia Alberti Magni hactenus enumerata, collegit & in 21. tomos distributa edi curavit Petrus Jammy, ordinis Prædicatorum theologus, *Lugduni* 1651.[l].

Alium Alberti operum tomum penes editores prælo paratum fuisse fidem facit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 55.

1260. M. JUSTINUS, natione Germanus, Lippia urbe Westphaliæ oriundus, claruit circa annum 1260. Scripsit versu non ineleganti ad Simonem episcopum Paderbornensem, *chronicon Lippiense*, quod *Lippiflorium* vocavit, in quo Comitum aliquot Lippiensium res gestas exponit. Primus extulit Henricus Meibomius avus; deinde Henricus Junior in Rer. Germanic. tom. 1. p. 575. conjecit[m], qui Justinum nostrum a Justino monacho Dominicano, cui in synodo generali Bononiæ anno 1242. demandata fuit provincia S. Dominici vitam describendi, cum Vossio, alium fuisse opinatur. Sæc.XIII. ab an.MCC.

[n] GEORGIUS, *Acropolita* dictus, patria Constantinopolitanus, liberalibus disciplinis in grammaticorum scholis jam probe instructus, post annum 1228. a patre suo in Johannis Ducæ Imp. apud Nicæam agentis aulam adolescens adhuc datus est. Anno ætatis 17. ex aula dimissus, mathemata, poeticam, & rhetoricam a Theodoro Exapterygo, logicam a Nicephoro Blemmida didicit. Annos natus 21. de solis eclipsi coram Johanne Imp. cum Nicolao medico erudite disputavit. Demum magnus imperatoris logotheta factus, claruit anno 1261. Crebras pro imperatoribus CP. legationes obiit; arduisque regni negotiis adhibitus fuit: a Johanne Duca ad Michaelem Despotam pro pace confirmanda Larissam missus; ab eodem Michaeli Comneno insidiarum suspecto judex datus: a Theodoro Lascari Johannis filio, quem in logicis erudiverat, omnibus Occidentalium provinciarum præfectis præpositus, circa annum 1255. contra Michaelem Angelum Despotam a Theodoro deficientem strenue belligeratus est: donec tandem in Prilapo urbe obsessus, & post fortissimam propugnationem proditione captus fuit, & per provinciam in vinculis circumductus. Anno 1260. a Michaele Palæologo Imp. liberatus, & ad Constantinum Bulgarorum principem legatus est. Anno 1267. cum ecclesiæ rhetor juventutem ecclesiasticam bonis literis ac moribus per plures annos instituisset, oneris pertæsus, Holobolum successorem accepit. An. 1272. synodo ad judicandam Johannis Vecci patriarchæ CP. causam collecta Georgius inter politicos ecclesiasticis additos judex præsedit. Anno sequente a Michaele Imp. ad Gregorium 10. pontificem una cum aliis 1261.

a Prodierunt *Reutling.* & *Colon.* 1474. fol. *Mogunt.* 1616. *Cracov.* 1649. 4to. b Item 1477. & sine loco & anno. Hos partim sub falso Thomæ Aquinatis nomine editos esse inter ejus opera 58. notat *Natalis Alex.* tom. 7. p. 141. c Ad Hugonem Argentoratensem spectat, monente *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 844. d Prodiit *Basil.* 1506. fol. e Secunda pars prodiit *Basil.* 1507. fol. f Denuo *Colon.* 1507. 4to. g Item *Colon.* eodem anno. h Et *Brixiæ* 1493. i *Mogunt.* 1477. k *Antverp.* 1489. 1602. Editiones supra recensitas memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol 1 p. 113. seq. l Operibus Alberti in hac editione enumeratis, *Dialogos 6. de conditione Creaturæ rationalis* edit. *Ambergæ* 1705. 12mo. *De doctrina dicendi & tacendi*, Parif. 1491. *Librum aggregationum, sive secretorum de virtutibus herbarum, lapidum & animalium*, Neap. 1493. 4to. *Francofurt.* 1614. 12mo. addit *Fabr.* loc. citat. Idem *Fabr.* de Veritate Christianæ Relig. cap. 20. p. 458 memorat Alberti *opus de natura Deorum.* m Translatum hoc *Lippiflorium* lingua Saxonica an. 1487. Meibomius ex Jo. Piederitii Chronico Lippiensi annotavit, monente *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 621. n Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 10. vol. 6. p. 448. *Allat.* Diatrib. de *Georg.* vol. 10. p. 682. *Oudin*, tom. 3. p. 465.

qui-

Sæc. XIII. ab an. MCC. quibusdam legatus, pacem ecclesiasticam Græcos inter & Latinos conciliavit. Anno 1274. ad concilium Lugdunense 2. profectus, pacem nuper initam imperatoris vice juramento coram patribus suscepto confirmavit. Anno 1282. ad Johannem Bulgarorum principem missus est; ac domum reversus, obiit eodem anno. Gregorius Cyprius, patriarcha CP. encomio Georgii nostri historiæ præmisso, immodicis illum laudibus effert: quasi unus ille esset, qui omne disciplinarum pariter conjunxerat genus, & in omnibus tenebat primas, *ὡς ἂν οὐδενὶ πρὸς οὐδένα καταδέχεσθαι σύγκρισιν·* *ita ut in nullo quisquam ei conferri possit:* immo qui ipsum Aristotelem in philosophicis, Platonem in theologia atque Attica venustate pari passu sequebatur. Verum plus satis erit, si dimidiam hujus encomii partem ei largiamur. Sit licet doctus, diligens, prudens, ac fidelis scriptor: hujusmodi tamen encomia in hujus sæculi homines effundere, est omnes modestiæ & veritatis limites laudando transilire. Certe Ephræmius in chronico MS. a L. Allatio citato, vocat Acropolitam nostrum *ἄρχοντα πάντων καὶ πρόεδρον.* Condidit Georgius Acropolites *historiam* seu *chronicon Constantinopolitanum* a capta per Latinos urbe, usque ad receptam per Michaelem Palæologum, viz. ab anno 1203. ad 1261. Eam Peræ repertam & a Georgio Cantacuzeno redemptam Constantinopoli detulit Georgius Douza; Latine vertit, notisque illustratam Gr. Lat. edidit Theodorus Georgii frater *Lugd. Bat.* 1614. 8°. anno sequenti Genevenses eam Gr. Lat. sed absque notis, Laonico Chalcocondylæ subjunxerunt *Genevæ* 1615. fol. Integrior multo demum ex versione, & cum notis Leonis Allatii, subjecta ad calcem prolixa ejusdem diatriba *de Georgiis & eorum scriptis*, prodiit Gr. Lat. *Paris.* 1651. fol. Interim notandum L. Allatium duplicem hujusce chronici ἔκδοσιν, sive editionem facere: unam breviorem, quamplurimis ab aliquo resectis, & hanc ipsam esse, quam G. Douza primus edidit; aliam prolixam ac diffusam, & omnibus numeris perfectam, quam a se Latine redditam Parisienses typographi in lucem emiserunt [a]. Denique ejus *Forma de fide, de virtute, & anima*, in biblioth. Ant. Augustini habebatur; item *expositio in Gr. Nazianzeni sententias* in Palatina; 13. *ad Deum precationes*, post Constantinopolim a Græcis recuperatam usurpatæ, quarum ipse in historia sua meminit; item Orat. *de recuperata CP.* ad Michaelem Imp. de qua in fine historiæ suæ mentionem injicit. Sæc. XIII. ab an. MCC.

[b] URBANUS IV. *Jacobus Pantaleon* ante dictus, gente Gallus, in Tricassibus humili loco natus, sutoris quippe veteramentarii filius, primum canonicus Tricassinus, dein Laudunensis archidiaconus, postea Verdunensis episcopus, Alexandri 4. in Pomerania, Prussia, Livonia, universaque Germania legatus, mox patriarcha Hierosolymitanus, ac tandem anno 1261. pontifex Romanus electus Viterbii die 29. Augusti, coronatus 4. Septembris. An. 1262. Manfredum regem anathematizavit, peccatorum remissionem omnibus contra eum militantibus pollicitus. Anno 1264. festum Corporis Christi in ecclesia deinceps celebrari instituit. Obiit Perusii eodem anno die 2. Octobr. De eo hæc habet Johannes Stella. "Hic etsi humili loco natus, præ-"stanti tamen & eleganti lingua fuit; qui "aliquando lacessitus, quod vili patre ortus "esset, respondit: *Nobilem virum non nasci, sed fieri, virtutis est atque nobilitatis.* Exstant *epistolæ* 2. Concil. tom. 11. p. 817. *Metaprasis ejus in Psalmum* 50. habetur in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 335. *Epistolæ* aliæ 11. apud Waddingum Annal. Minorum ad an. 1261, &c. *Aliæ* 13. ibid. tom. 2. in Regesto Pontif. p. 86 [c]. 1261.

ANONYMUS *annalium Burtonensium* conditor, natione Anglus, cœnobii Burtonensis in agro Staffordiensi siti, ut videtur, monachus, claruit circa annum 1262. Certe Matthæum Paris æqualem habuit. Mandavit literis *monasterii sui annales* ab anno 1004. ad exitum anni 1262. In quibus multa notatu non indigna reperiuntur. In lucem protraxit Tho. Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 1. p. 245 [d]. 1162.

HENRICUS DE SEGUSIO, natione Gallus, patria Segusinus, in Subalpinis natus, ante annum 1258. Ebrodunensis in Gallia Narbonensi episcopus factus est [e]. Anno 1262. ecclesiæ Romanæ cardinalis, & episcopus Hostiensis. Gulielmum Du- 1262.

a Georgii Acropolitæ *Chronicon*, sed non liquet quædam editio sit, habetur MS. *Mediolani* in bibl. Ambrosiana, & in bibl. regis Galliæ. cod. 734. Ejusdem *de annis a condito mundo, & de Imperatoribus usque ad captam Constantinopolin* fuit in bibl. Scorialensi, & Ejusdem *Chronologia CPolitana* Neapoli ap. Carthusianos MSta, ut ex Allatio notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 158. & 452. *b* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 50. *c* *Epist.* 10. habentur in Bullario magno. *Epist.* de Canonizatione S. Richardi, Episc. Cicestrensis, cum 4. Bullis exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 743 — 762. *Epistolas* 63. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 2. *Bullæ* 2. MSS. in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* E. 1. n. 29, 30. *Descriptionem terræ sanctæ*, qua usus est Adricomius in Theatro terræ sanctæ, memorat *le Long*. Bibl. sacr. vol. 2. p. 892. *Bullæ* 17. habentur ap. *Rymer.* Fœder. vol. 1. p. 731 — 788. *d* Hi Annales in Cod. Parkeriano leguntur continuati usque ad an. 1339. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 840. Annales Burtonensis Monasterii per Wilfricum cognomento *Spot* ab 1004. ad an. 1263. exstant MS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 3. n. 1. *e* Ex Sistaricensi episcopo an. 1250. archiepiscopus Ebrodunensis; vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 671.

Sæc.XIII. ab an.MCC. randum Speculatorem inter alios discipulum habuit: tantam in utroque jure scientiam adeptus, ut *Fons & splendor Juris* denominatus sit. Obiit anno 1271. quem tamen alii ad annum 1281. vixisse volunt. Scripsit *summam utriusque Juris*, quæ vulgo dicitur *Aurea summa Hostiensis*. Prodiit ista cum annotationibus Guarini *Basil.* 1537. 1573. fol. *Lugduni* 1588. 1597. Scripsit etiam *expositionem in sex libros Decretalium*, typis impressam, *Romæ*, ut videtur, 1470. 1473. *Venet.* 1498. fol. 1581 [a].

1263. [b] BERNARDUS, gente Gallus, primum monachus, deinde abbas Lirinensis, Carolo rege familiariter usus est, qui ipsum in Italiam, in expeditione Neapolitana comitem secum abduxit. Cujus favore & commendatione munitus, ab Urbano 4. pontifice cœnobii Cassinensis abbas anno 1263. constitutus est, mox sacra purpura decoratus. In regimine suo pie, prudenter, & fortiter se gessit. Monasterio sua jura asseruit, & loca circumvicina a vi & oppressione militum vindicavit. Bis a pontifice legatus factus est, semel in Gallias, iterum Constantinopolim missus, utrobique munere feliciter functus. Tandem partim senio fractus, partim ob injurias quasdam a Carolo rege monasterio suo illatas, mœrore animi confectus e vivis excessit anno 1282. Scripsit *speculum Monachorum* Venet. 1520. 16° [c]. *Super regulam S. Benedicti lib.* 1 [d]. *Collationum beneficiorum & officiorum montis Cassini* regestum unum; *Inquisitionum jurium & bonorum in castris & villis montis Cassini* regestum alterum. Hæc omnia in bibliotheca cœnobii Cassinensis MSS. asservantur.

1265. [e] CLEMENS IV. *Guido Fulcodii*, seu *Guido Grossus* antea appellatus, gente Gallus, primum quidem advocatus insignis, & regis Franciæ consiliarius; quando & uxorem duxit, ex qua duas filias suscepit. Post uxoris mortem sæculo renunciavit; & ob morum sanctitatem primo episcopus Podiensis, dein archiepiscopus Narbonensis, tandem cardinalis ac Sabinensis episcopus factus est. Ab Urbano 4. in Angliam legatus, post Urbani mortem pontifex Romanus a cardinalibus absens electus est anno 1265. cui electioni assensum ipse præbuit Perusii die 6. Februarii, die 22. coronatus. Primo statim pontificatus ingressu rarum contemptus mundi signum edidit. Utrivis enim filiarum datis nonnisi triginta libris Turonensibus, alteram plebeio homini uxorem locavit, alteram monasterio commisit: quin & sororis filio tres canonicatus obtinenti optionem dedit; ut quem vellet, ex his retineret, duos illico dimitteret. Eodem anno Siciliæ regnum Carolo Andegavensi, Ludovici Galliæ regis fratri, Manfredo ob contumaciam scilicet abalienatum, apostolico jure donavit: crucem contra Manfredum prædicari, & pro sumptibus belli sublevandis ecclesiasticorum omnium redituum decimas persolvi jussit. Anno 1267. Conradinum regem Frederici Imp. filium jus avitum in Italia persequentem, omnesque civitates ei adhærentes anathemate percussit, & Petrum Aragoniæ regem diris devotum regno suo autoritate apostolica exuendum decrevit. Obiit Viterbii anno 1268. die 29. Novembris. Extant *epistolæ* 3. Concil. tom. 11. p. 830. [f] *Aliæ epistolæ & constitutiones* 7. apud Bzovium Annal. ad an. 1266. 1267. 1338. *aliæ epistolæ* 13. apud Waddingum Annal. Minorum ad an. 1265, &c. *aliæ* 34. ibid. tom. 2. in Regesto Pontif. p. 100. alias aliquot dabunt Albertinus de Eucharistia p. 973. Cl. Jollius inter Oiselli opuscula p. 690, 691. Plura illius scripta inedita recenset Lud. Jacobus Biblioth. Pontif. p. 48. Ceterum turpissime hallucinantur, qui ingentia *opera Juridicalia* Clementi nostro ascribunt, puta *Decisiones*, Francof. 1575. fol. *Lecturam auream super Decretales*, Lugduni 1517. Francof. 1580. fol. *De appellationibus tractatum*, Colon. 1573. *Commentariorum in Pandectas*, *Conciliorum volumina* 3. &c. Ista enim omnia debentur Guidoni cognomento papæ, consuli Delphinati, qui claruit ab anno 1427. ad 1483.

CONSTANTINUS ACROPOLITA, magnus logotheta, νέος Μεταφράστης, sive *Metaphrastes junior* dictus, in aula CP. vir summus, claruit, imperante Michaele Palæologo, circa annum 1270. Causam 1270.

a Comment. super Decretum MS. in bibl. Paulina Lipsiensi memorat *Fellerus* in Catalog. p. 227. *b* Conf. Placidi Diaconi Supplementum ad Petrum Diaconum c. 2. & notas Jo. Bapt. Mari. *c* Habetur MS. in bibl. S. Petri in urbe Hamburgens. vide *Staphorsti* Hist. Eccles. Hambur. tom. 3. p. 305. Prodiit etiam *Venet.* & *Paris.* 1507. atque inde *Coloniæ* 1520. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 588. *d* Exstat MS. Cantab. in bibl. publica cod. 196. & in Colleg. S. Benedict. cod. 85. & 252. Item in bibl. S. Germani Parisiensis cod. 670. teste *Oudin.* tom. 3. p. 475. Habetur etiam una cum Bernardi Epistola ad Hildegardem Sanctimonialem MS. in bibl. Paulina Lipsiensi, ut constat ex Catalogo impresso p. 87. n. 49. *e* Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1103. *Oudin.* tom. 3. p. 463. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 51. *f Epistolas* quamplurimas exhibuit *Edm. Martene* tom. 2. Collect Nov. Veterum Scriptorum & Monumentorum. *Epist.* 711. tom. 2. Anecdotor. *Epist.* 3. Baluzius in Append. ad Diss. 3. *Petri de Marca* n. 21. seq. *Aliæ* 3. occurrunt ap. Dacher. Spicil. tom. 6. p. 488. seq. tom. 7. p. 229. Edit. nov. tom. 3. p. 659. *Epistolæ* omnes Clementis 4. transcriptæ & collatæ ad alios MSS. Codd. exstant in bibl. S. Victoris Parisiensis. Integrum quoque Ejusdem epistolarum regestum habetur 5. vol. in bibl. Vaticana, ut narrat *Oudin.* tom. 3. p. 463. *Constitutiones* 14. dedit *Laurentius Cherubinus* tom. 1. Bullarii magni. *Bullas* 16. *Rymer.* inter Fœdera tom. 1. p. 798—842.

Græ-

Sæc.XIII. ab an.MCC. Græcorum adversus Latinos fovebat maxime, contra quos *plures de processione Spiritus S. tractatus* reliquit. Duos in scriptis Græcorum laudatos se vidisse refert L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 15. num. 14. col. 780. Unum, cujus illud Principium. Ἄνδρες Ῥωμαῖοι· alterum, cujus illud, Ἐμνήσθην καὶ ἄλλε λόγε τῶν ἀντιλεγόντων ἡμῖν. Quorum, inquit, frusta, eaque satis polita, in codicibus MSS. reperiuntur. Qua occasione, quo animo logothetæ nostri commentarium una cum propriis comburendum igni obtulit Theodorus Muzalo, in eadem dignitate successor & proto-vestiarius, plene te docebit Pachymeres lib. 7. cap. 8 [a]. Scripsit etiam Constantinus *orationem* in sanctam martyrem Theodosiam, patria Constantinopolitanam, quæ sub Leone Isauro pro cultu sacrarum imaginum Constantinopoli passa est. Cujus hoc initium, Γυναῖκα μὲν ἀνδρείαν πῦ τίς ἂν καὶ ὅπως εὕροι ὁ σοφὸς ἐπόρησε Σολομὼν, καὶ μάλα γε εἰκότως ἐπόρησε. Πρὸ γὰρ τῆς χάριτος &c. Hanc orationem etiam in suum indicem retulit L. Allatius de Script. Simeon. p. 84. qui & alibi quædam ex ea profert, advers. Hottinger. p. 200. Exstat MS. biblioth. Vindob. Cod.Theol. Lambec. 111. Nessel. 279. num. 17. fol. 217. iterumque Cod. Hist. 115. num. 2. fol. 73. p. 2. Confer Lambec. Comment. lib. 4. p. 63. Exstant & aliæ ejus historici argumenti *orationes*; nempe in *S. martyrem Neophytum*. Princip. Παραδόξων πραγμάτων δυσπαράδεκτος ἡ διήγησις, ἀλλ' ὃ τοῖς τῦ ἡμετέρου καὶ θείε πληρώματος, apud L. Allat. de Script. Simeon. p. 105. *In S. Theodorum Tyronem*. Princ. Σὺ μὲν ὦ ἀγαθὲ τῦ ὑπεραγάθου δῦλε Θεοῦ. ibid. p. 109. *In S. Johannem Damascenum*. Princ. Τῷ Ἰωάννῃ τὸν λόγον τῷ ἐκ Δαμασκῦ τὰ ἐγκώμια, ibid. p. 112. Hunc sermonem a se descriptum, Lutetiam ad Johan. Aubertum, in futurum novæ editionis Damasceni ornamentum, se MS. misisse testis est idem Allatius in Catal. Oper. S. Damasc. ad calc. Symmict. num. 28. p. 450. Ex eo quædam profert in Consens. de Purgat. p. 761.

1270. GREGORIUS BAREBRÆUS, gente Syrus, secta Jacobita, partisque suæ apud Syros archiepiscopus, claruit circa annum 1270. Natus quippe anno Æræ Alexandreæ 1538. Christianæ 1226. Magna doctrinæ fama apud suos florebat in Oriente, teste Fausto Nairono Maronita Euopl. Hist. Dogm. Fidei Cath. part. 3. p. 350. Scripsit sermone tum Syriaco tum Arabico multa, omnis scientiarum generis opera eruditissima, fatente Abr. Ecchellensi in indice Autorum ad Eutych. Vindic. num. 29. Sæc.XIII. ab an.MCC. Quæ ad notitiam meam pervenerunt, hæc sunt. *Dilucidationes*, sive tractatus *de fundamentis Ecclesiæ*, in libros decem partitus. Librum 7. cap. 2. §. 1. citat Ecchellensis ibid. part. 1. cap. 9. p. 140. & p. 175. ubi non pauca Syriace profert. *Alia* ex lib. 7. cap. 3. §. 3. allegat idem in Epist. ad L. Allatium ad calc. lib. de Synodo 8. p. 661. *Aliud* bene longum Syriace & Lat. ex lib. 8. §. 3. ibid. p. 644. *Quædam* etiam F. Naironus ex Tract. 7. cap. 3. §. 3. Euopl. part. 3. p. 316. Ex Tract. 8. cap. 4. §. 3. ibid. part. 2. p. 197. Exemplar MS. lingua Syriaca exaratum penes se habuit Abr. Ecchellensis. *Chronicon* decem libris absolutum, cujus duo exstant codices MSS. Syriaci, unus in bibliotheca Gilb. Gaulmini Parisiensis, penes Ecchellensem alter, qui plura ex hoc opere adducit Not. ad Catalog. Hebedjesu p. 59. 78. 86. quædam etiam Arabice ex lib. 6. Eutych. Vindic. part. 2. cap. 30. p. 472. *Alia* ex lib. 9. ibid. cap. 27. p. 295. *Ethica*, citata Nairono part. 1. p. 52. Denique liber *Carminum* ap. eundem Naironum part. 2. p. 116.

ABU-ISAAC BEN-ASSALUS, natione Ægyptius, patria, ut videtur, Alexandrinus, e secta Monophysitarum, claruit (teste Fausto Nairono) sæculo decimo tertio. Cum vero incertus mihi sit annus, ad annum 1270. refero, donec certiorem expiscari contigerit. Multa nec inerudita opera edidisse testantur Ecchellensis & Naironus. In his primas tenent *collectio Canonum*, & *ecclesiæ Alexandrinæ constitutiones*, duabus partibus absolutæ. In prima agitur de omnibus iis, quæ ad politiam & administrationem ecclesiasticam pertinent: in altera, quæ ad laicorum spectant regimen. Exstat MS. vetustissimum exemplar in bibliotheca collegii Maronitarum in urbe Roma. Præfationem Arabice citat Abr. Ecchellensis Eutych. Vindicat. part. 2. c. 17. p. 168. Et in Epist. L. Allat. de Synod. 8. p. 629. Scripsit itidem opus *Quæstionum ecclesiasticarum*. Ex *quæstione* 23. locum prolixum de illis Christi verbis, *Quodcunque ligaveris super terram* &c. Arabice & Latine profert idem Ecchellensis ibid. cap. 22. p. 220. De opere ejus Canonico videri potest Naironus Maronita tum in indice Euopliæ præmisso, tum operis part. 2. p. 253. ex c. 55. locum de circumcisione Coptitarum profert ibid. part. 1. p. 38. 1270.

[a] De Constantino Acropolita verba Pachimeræ perperam accipere *Allatium* de Consensu p. 780. quæ ipse rectius de patre intellexit. lib. de Georg. p. 358. notat *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 10. vol. 6. p. 448. simulque refert *Constantini orationem in martyrem Theodosiam* Gr. ex MS. Vaticano cum Dan. Cardoni versione exstare in Actis Sanctor. tom. 7. Maii p. 69. seq. Et *alteram in S. Jo. Damascenum* itidem e MS. Vaticano Gr. cum versione Jo. Francisci de Rubeis tom. 2. Maii p. 731. seq.

Sæc. XIII. ab an MCC. 1270. GILBERTUS, ſive *Guibertus*, *Wibertus* ab Henrico Gandavenſi dictus, patria Tornacenſis, ordinis Franciſcani monachus, S. theologiæ in academia Pariſienſi profeſſor, claruit anno 1270. Exſtat *tractatus de officio Epiſcopi & Eccleſiæ cæremoniis*, alius *de pace & tranquillitate Animi*, uterque in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 378. *Vita S. Eleutherii primi Tornacenſium apoſtoli*, apud Bollandum ad 20. Februarii [a]. *Sermones de Tempore, & de Sanctis*, editi *Pariſ.* 1518. 8°. Scripſit & *Hodæporicon* primæ profectionis S. Ludovici regis in Orientem, teſte Henrico Gandavenſi *; quod in Belgicis bibliothecis MS. exſtare dicitur.

* De Script. c. 54.

1270. AUTOR anonymus tractatus hiſtorici *de Epiſcoporum depoſitione*, ex codice Barocciano editi, claruit circa annum 1270. Non alium fuiſſe quam Nicephorum Calliſti, ſuſpicatus eſt in præfatione Cl. editor, hac unica ratione ductus, quod inter varia Nicephori collectanea in eodem codice repertus ſit. Verum ſententiam ſuam ſubinde mutavit. Et certum eſt alia a reliquis Nicephori excerptis manu exaratum eſſe; recteque obſervavit ipſemet editor ſucceſſionem, quam tradit patriarcharum CP. a Nicephori catalogo plurimum differre. Quiſquis ſit, ſcholæ rhetoricæ in eccleſia CP. magiſter fuiſſe videtur. Cujus erat hiſtoriam eccleſiaſticam diſcipulis ſuis ad eadem ſtudia formandis prælegere. Orto igitur Conſtantinopoli ſchiſmate, ut paci eccleſiaſticæ conſuleret, hunc libellum ex hiſtoriis eccleſiaſticis collectum dictavit. Quo, pluribus exemplis ex omni antiquitate eccleſiaſtica petitis, oſtendit epiſcopos injuſte licet, & repugnantibus canonibus, ſedibus ſuis deturbatos, pacem eccleſiæ coluiſſe, nec ſucceſſoris orthodoxi communionem unquam refugiſſe. Occaſio nuperi hujus ſchiſmatis, ut ex codice quo uſus eſt Cotelerius, liquet, hæc erat. Arſenius patriarcha anno 1266. Michaelem Palæologum, ob ſævitiam in Theodori Laſcaris filium impuberem, anathemate percuſſit. Imperator, coacta ſynodo, patriarcham deponi curavit, ſubrogato in ejus locum Germano. Quo mox recedente, ſuffectus eſt Joſephus presbyter & archimandrita. Hinc ortum ſchiſma, aliis Joſephum ſequentibus, qui *Joſephiatæ* dicti ſunt, aliis Arſenio, utpote injuſte depoſito, tenacius adhærentibus, *Arſeniatis* inde dictis. Late de hoc ſchiſmate agunt Nicephorus Gregoras, & Georg. Pachymeres. Ut vero huic ſchiſmati medicam manum admoveret autor noſter, & Arſeniatas ad pacem & concordiam revocaret, tractatum hunc hiſtoricum contexuit, & ſuis auditoribus dictavit. Hunc ex ſcriniis Baroccianis bibliothecæ Bodleianæ cod. 142. erutum, & verſione Latina, notiſque ornatum, Gr. Lat. edidit vir clariſſimus, mihique longe amiciſſimus Humphredus Hodius, titulo *Redargutionis novi ſchiſmatis Anglicani* Oxon. 1691. 4°. Eodemque pene tempore Anglice evulgavit. Librum evulgatum mox aggreſſi ſunt ex parte adverſariorum Septemviri, emiſſis totidem in illum libellis. Ex quibus præcipuos ſibi examinandos ſelegit Hodius, & editis prolixioribus vindiciis *Lond.* 1693. 4°. integram controveſiam excuſſit, & ad antiquitatis ſtateram ſcrupuloſe expendit. Nec deinceps (quod ſciam) res ulterius progreſſa eſt.

METHODIUS, monachus, ut videtur, Conſtantinopolitanus, claruit an. 1270. 1270.
Vixit eodem tempore quo anonymus ille cujus jam facta mentio, ſub Joſepho patriarcha, cum ob ejectum Arſenium, & Jophum intruſum, graviſſimum ſchiſma in eccleſia Græca erumperet; & hac ipſa occaſione ſcripſit Συλλογὴν συνοπτικὴν βιβλίων, ὅτι οὐ δεῖ λίζεσθαι τοὺς λαοὺς &c. *Syllogen compendioſam ex libris veterum, non debere populos ſejungi a ſuis præſulibus, modo illi de fide recte ſentiant*, ἢ κατά τινα ἐγκληματικὴν περίστασιν ἡ χειροτονία αὐτῶν προέβη, *licet in aliqua criminoſa circumſtantia, eorum ordinatio ſucceſſerit*. Incipit, Ἰστέον ὡς παραιτησαμένου τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀναχωρήσαντος. Scriptoris hujus notitiam debemus L. Allatio Diatr. de Methodiis p. 383. Ubinam vero deliteſcat hic tractatus nos non docet.

JOBUS, Hieromonachus, Joſephi patriarchæ diſcipulus, claruit circa ann. 1270. 1270.
Joſephus Galæſiota, patriarcha CP. quum unionem cum Latinis totis viribus impugnaret, multas ab adverſa parte calumnias, multas vexationes expertus eſt. Præceptoris igitur ſui vindicias egit Jobus noſter, ſcripſitque *apologiam* pro Joſepho patriarcha, contra primatum papæ & concordiam Græcorum cum Latinis. Exſtat opus Græce 49. foliorum 4°. biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex diſpoſitione Lambeciana 281. Neſſeliana 172.

ANONYMUS *chronici Mailroſenſis* 1270.
compilator, gente proculdubio Scotus, claruit, ſaltem is qui ultimam manum ei ad-

[a] *Hanc vitam* ediderat olim Andreas Schottus in tom. 15. Bibl. Colon. 1618. una cum 4. *ſermonibus* a Guiberto, ſub ficto nomine Eleutherii epiſcopi Tornacenſis, conſcriptis; ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 499. quem vide de MSS. & ſermonibus Guiberti ineditis. Vid. etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 169. 368.

hibuit,

Sæc.XIII. ab an.MCC. hibuit, circa annum 1270. Scripsit *chronicon monasterii Mailrosensis* in ripa Twydæ fluminis positi, ab anno 735. usque ad annum 770. Primam hujus chronici partem condidit abbas quidam de Dundrina in Galwya; quam coloniam a Mailrosa ductam fuisse conjicit Cl. editor. Reliqua monachi quidem Mailrosenses addidisse videntur. Primus extulit Thomas Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 1. *Oxon.* 1684. p. 132 [a]. Ad calcem voluminis collectanea quædam adjecit, præcipue carmina annalibus Mailrosensibus, suis locis, sed alia manu, inserta. Quæ ex codice Cottoniano olim transcripsit reverendissimus Usserius.

1270. GULIELMUS, *de Sanvico* Anglo-Cantianus, quippe Sandvico non ignobili littoris Cantiani portu, ut videtur, oriundus, ordinis Carmelitici sodalis, claruit an. 1270. *Guilhelmum de Samuco* vocat Trithemius, & natione Gallum facit, de Script. Eccles. fol. 109. & de Ord. Carm. lib. 2. p. m. 38. etiamsi in Catal. Script. Carm. huic opusculo subjuncto Syrus fuisse dicitur p. 75. Trithemium sequuti sunt Possevinus Appar. tom. 1. p. 712. (quanquam non tam ex propria, quam aliorum sententia loquitur) Ant. Alegre Paradis. Carmel. ad ann. 1280. p. 290. Vossius de Hist. Lat. lib. 2. cap. 60. p. 490. Verum potior est eorum sententia, qui Anglum fuisse volunt. Certe Carmelitæ ex Oriente primi in Angliam devenerunt circa annum 1240. & Newendenæ seu Novioduni in agro Cantiano, teste Lambardo nostro, primas sedes habuerunt, & quam frequentes erant Anglorum hoc sæculo in Terram sanctam expeditiones nemo nescit. Aub. Miræus lib. de Orig. & Increm. Ord. Carm. p. 217. Gulielmus Samucus, inquit, quem alii Gallum, alii Syrum fuisse volunt. Alibi tamen ubi suam profert sententiam, etsi Henricum Sanvicensem vocat, Anglum natione fuisse diserte dicit Auct. Script. Eccles. cap. 486. p. 273. Interim mirari licet Baleum nostrum, qui & ipse ordinis Carmelitici alumnus erat, in Centuriis suis nusquam hujus Gulielmi meminisse, nisi potius id fecerit in opere de Scriptoribus Carmelitis, quod MS. 2. vol. 4°. olim inspexi, hodieque, ni fallor, in bibliotheca D. Fr. Bernardi M. D. Londinensis asservatur. Cujas tandem fuerit, in Terram sanctam profectus est, & in monte Carmelo vitam egit eremiticam, donec nutantibus Christianorum in Palæstina fatis, & increscente indies Saracenorum potentia, relicto Carmelo in Cyprum transiit, posteaque in patriam rediit, ubi condidit *chronicon de multiplicatione ordinis Carmelitani per Syriam & Palæstinam, & de vastatione monasteriorum Terræ sanctæ, ac adventu Carmelitarum in Europam.* Editum est in Speculo Carmelitarum, seu ingenti Collectione scriptorum de rebus Carmeliticis, quam adornavit Fr. Daniel a Virgine Maria, & in lucem emisit *Antv.* 1680. tom. 4. fol. Et a diligentissimis Bollandianis in prolegomenis ad tomum 3. Maii p. 60. Alia Gulielmo nostro tribuunt Trithemius, Possevinus, &c. nempe *Decretales religiosorum lib.* 1. *Super Sententias lib.* 4. *In regulam sui Ordinis lib.* 1. quæ an supersint hodie, vel an exstiterint unquam, non didici.

RADULPHUS BOCKINGUS, gente Anglus, patria Southsexiensis, domo Cicestrensis, ordinis Dominicani monachus, claruit anno 1270. Vir tantæ probitatis & eruditionis habebatur, ut ipsum sibi in confessorem elegit Richardus Wichius Cicestrensis episcopus, qui diem extremum clausit anno 1255. ab Urbano 4. pontifice in sanctorum numero relatus. Composuit, sed stylo satis barbaro, inquit Baleus, *de vita S. Richardi Cicestrensis episcopi libros* 2. quos Isabellæ Arundeliæ Comitissæ dedicavit. Vitam hanc sed in epitomen ab anonymo quodam contractam mutato stylo extulit Surius April. 3. p. 42. Integram Bollandiani dederunt eodem die. *Sermones* etiam Radulpho nostro ascribunt Baleus & Pitseus, qui an exstent, incertum est. 1270.

ELIAS DE TRICKYNGHAM, natione Anglus, cœnobii Petriburgensis ex ordine Benedictino monachus, claruit sub Henrico 3. anno 1270. Academiam Oxoniensem nutricem habuit. In qua sub optimis præceptoribus bonis literis institutus, immane quantum profecit, ut liberales disciplinas, & linguarum elegantiam accurate tenuit, doctoratus insignia, non sine magna laude, in hac academia promeritus. Confer Baleum Cent. 4. cap. 32. p. 320. Scripsit *chronicon*, sive *temporum annales* ab anno 1126. paulo post institutam Saxonum heptarchiam, ad annum usque 1270. quo vixit autor. Exstant MSS. in fol. inter codices manu exaratos viri, dignitate an eruditione præstantioris incertum, D. Jacobi Warei. Quos ære suo redemit, & in bibliotheca Tenisoniana aliquandiu repositos, tandem in propriam bibliothecam transtulit illustrissimus Clarendoniæ Comes. Præfixa est chronico brevis computatio de sex ætatibus Mundi, quæ ita incipit. *Ab origine mundi in prima ætate sæculi secundum* 1270.

[a] Codicem, quo usus est Galeus, non genuinum esse, sed a quodam Anglo interpolatum monet *Nicholsonus* Bibl. Hist. Scotic. p. 29. & Append. N. 3. ubi exhibentur notæ Jo. Jamesoni in illud Chronicon.

Ebraicam veritatem computantur anni mille sexcenti quinquaginta sex &c.

1270. ANONYMUS *chronici Longobardici* autor, S. Justinæ apud Patavinos monachus, claruit anno 1270. Vixisse hoc tempore manifestissimum est, cum ipse de iis agere profitetur, quæ suis temporibus facta sunt. Condidit *de rebus in Longobardia, & vicina Tarvisina Marchia gestis*, ab anno 1207. usque ad annum 1270. *libros* 3. Nec rebus Italis contentus, aliarum etiam gentium historiam compendio persequitur. Hos libros ex Ramingiano exemplari in lucem protulit Christianus Urstisius Hist. Germaniæ tom. 1. p. m. 581.

1270. NICOLAUS HANAPUS, natione Gallus, in vico cognomine diœcesis Rhemensis natus, ordinis Dominicani monachus, sedis apostolicæ in Romana urbe pœnitentiarius, claruit circa ann. 1270. Dum munere suo summa cum laude fungeretur, anno 1281. a Martino papa patriarcha Hierosolymitanus renunciatur, primus etiam in Syria & Palæstina fidei censor a Nicolao 3. antea constitutus [a]. Obiit Ptolemaide anno 1288. Exstant *Biblia pauperum* capitulis 134. (Bonaventuræ falso tributa) sive *Virtutum Vitiorumque exempla* ex universo utriusque legis promptuario decerpta, *Venet.* 1537. 16°. *Tubingæ* 1533. *Paris.* 1547. 8°. *Basil.* 1555 [b].

1271. [c] GREGORIUS X. *Theobaldus* antea dictus, gente Italus, patria Placentinus, archidiaconus Leodicensis, anno 1270. Edwardo Walliæ principi in Palæstinam exercitum ducenti comitem se adjunxit: ubi dum moram faceret, pontifex Romanus a cardinalibus electus est Viterbii an. 1271. die 1. Septembr. electioni assensum præbuit die 27. Octobr. atque anno sequente, die 27. Martii Romæ coronatus est. Anno 1274. concilio Lugdunensi 2. præsedit; in quo cum ecclesia Græca pacem iniit, nullas non conditiones amplectente Michaele Imp. ut ab imperio suo adhuc nutante Occidentalium arma averteret; & Baldwino purpuram autoritate synodica abrogari obtineret. Anno 1275. in Italiam reversus, Florentinos anathemati subjecit. Obiit anno 1276. die 10. Januarii, Aretii sepultus. Exstant *Epistolæ* 9. Concil. tom. 11. p. 929. Aliæ *epistolæ* 10. apud Waddingum Annal. Minorum ad ann. 1272, &c. *Aliæ 6.* ibid. tom. 2. in Regesto Pontif. p. 116 [d].

ROBERTUS KILWARBIUS, na- 1272.
tione Anglus, postquam Oxonii studiis incubuerat, ad academiam Parisiensem se recepit, ibique gradum magisterii in artibus consecutus est; domum rediens S. Francisci sodalitio se fratrem dedit [e], ordinis sui paulo post provincialis factus. Anno 1272. a Gregorio 10. in archiepiscopum Cantuariensem promovetur, quem, ut jura sua tueri viderentur monachi Cantuarienses (etsi Gulielmum Chillinden subpriorem suum nuper elegerant) suffragiis suis legitime electum esse declararunt: ac proinde Febr. 26. consecratus est. Anno sequenti Thomæ de Cantelupo, in vesperiis comitiorum Oxoniensium gradum suscipiente, disputationis præsidem & moderatorem agere, teste Walsinghamo, archiepiscopus licet non dedignabatur. An. 1277. a Nicolao 3. Romam accersitus, episcopus Portuensis, & S. Ruffinæ cardinalis renunciatur, quo tempore archiepiscopatu se abdicavit, & Viterbium secedens, non sine suspicione veneni obiit 3. Idus Septembris anno 1280. apud Franciscanos sepultus.

SCRIPTA.

Liber de passione Christi. Exstat MS. in bibliotheca Benedictina Cantab. vol. 394.

Quæstio de Mendicitate, ibid. eod. vol.

Tabula in libros Augustini, in biblioth. S. Petri ibid. vol. 172, 173, 177 [f].

Liber de ortu omnium Scientiarum, MS. in biblioth. Dunensis monasterii in Flandria, apud Sander. Biblioth. Belg. MS. p. 188.

a Et Episcopus Aconensis. Obiit an. 1291. ut ex *Quetif.* tom. 1. p. 422. seq. notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 555. *b* De MSS. exemplaribus vid. *Oudin.* tom. 3. p. 595. Nicolai *Dieta salutis* exstat MS. in bibl. Paulina Lipsiens. ut constat ex Catalogo impresso p. 185. *Fabr.* loco citato memorat Ejusdem *Tabulam super legendam auream* Jacobi de Voragine, *Prædicationes super Evangeliis & Epistolis in Quadragesima* &c. *c* Conf. Vitam Gregorii 10. autore Antonio Maria Bonucci. *Rom.* 1711. *d* *Epistolæ* 9. habentur ap. *Rymer.* Fœder. vol. 1. p. 879. seq. Aliæ *epistolæ* 19. ibid. vol. 2. p. 4—55. *Aliæ* ap. *Martene* in tom. 2. Collect. Veterum Scriptorum, & Monumentorum. *Epistolæ* 2. de negotio Inquisitionis ap. eundem *Martene* Anecdotorum tom. 5. p. 1818. *Bulla* de decima regi Angliæ præstanda ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 24. *Epistola* alia ap. *Baluzium* in appendice ad Petri de Marca Diss. 3. num. 24. *Epistola ad Ducem & legiferos Sueciæ*, in Actis literariis Sueciæ an. 1722. p. 347. *Epistolarum Registrum* servari in bibl. Vatican. testatur *Ludovicus Jacobus* in Vir. Pontificum p. 96. ubi memorat *epistolam ad Regem Armenorum* in bibl. Cardinalis Sirleti, *Dialogum inter Saulum & Paulum* MS. in bibl. Varmiensi, & *Constitutiones Ecclesiasticas* cum glossis Domini Garsiæ J. C. in bibl. Patavina S. Johannis de Viridario ap. Canonicos Lateranenses. *Indictio* Conc. Lugd. an. 1274. & *Epistolæ ad Michael. Palæologum*, & *ad filium ejus Andronicum* exstant in Laertii Cherubini Bullario, tom. 1. p. 176. *Alia* contra eos qui defecerint ad Judæos p. 179. *Orationem pro concordia inter Guelfos & Gibellinos*, memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 277. *Revocatio de eleemosyna Ribaldorum* &c. exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Nerone* C. 2. n. 15. Gregorium 10. statuisse primum ut mortuo Pontifice Cardinales in conclavibus recluderentur, ad evitanda pericula, quæ ex diuturniori electionis dilatione oriri potuissent, notat *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 51. *e* Ordini Prædicatorum adscribunt *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 662. *Oudin.* tom 3. p. 472 *f* Libros Augustini fere omnes aliorumque Doctorum plurium per parva distinxit capitula, sententiam singulorum sub brevibus annotando, ut refert *Leland.* Collect. tom. 2. p. 404.

Series

Series errorum ab ipso in Anglia condemnatorum, ibid.

De divisione Scientiarum, Oxon. in biblioth. Balliolens. vol. 4.

De natura Relationis, ibidem.

In prosodiam Prisciani, in biblioth. Petrina Cantab. vol. 32.

In Donatum de vitiosis Sermonibus, ibidem vol. 32.

Alia apud Baleum & Pitseum quærantur [a].

1272. ADAMUS DE DOMERSHAM, Anglus, cœnobii Glastoniensis monachus, claruit anno 1272. & deinceps. Scripsit *historiam controversiæ inter episcopos Bathonienses, & monachos Glastonienses*; quam ex MS. codice extulit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 578 [b].

1272. GULIELMUS PERALDUS, sive *de Petra alta*, natione Gallus, provincia Viennensis, habitum Dominicani ordinis a Reginaldo suscepit anno 1219. Claruit anno 1272. quo (si Ambrosio Altamuræ fides) archiepiscopus Lugdunensis factus est: rectius forsan vicariam sedis Lugdunensis curam suffraganei jure obiisse censendus. Obiit anno 1275 [c]. Exstat *summa de Virtutibus & Vitiis*, Venet. 1492. 1497. 8°. *Basil.* 1497. *Lugduni* 1551. 16°. *Par.* 1629. 4°. & alibi sæpe [d]. Sunt qui *sermones de Tempore & Sanctis*, Gulielmo Parisiensi vulgo inscriptos huic adjudicant. Prodierunt sermones isti *Lugduni* 1575. & alibi [e].

1273. ANONYMUS *historiæ Lemoviceucis* autor, ejusdem ecclesiæ, ut videtur, canonicus, claruit circa annum 1273. In literas retulit *Nomina ac gesta episcoporum Lemovicensium*, a S. Martiale primo episcopo, ad Aymericum an. 1273. Opusculum hoc nobis dedit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 2. p. 265.

1276. [f] INNOCENTIUS V. ante *Petrus de Tarentasia* appellatus, natione Burgundus, Tarentasiæ prope vallem Mariennam natus, anno 1225. ordinem Dominicanum puer decennis suscepit: & in academia Parisiensi studiis theologicis incubuit; ubi tandem ob raram doctrinam cathedræ theologicæ præesse meruit. Anno 1263. in capitulo Dominicanorum generali Lugduni celebrato vicarius ordinis generalis, & Galliæ provincialis renunciatur. Anno 1271. archiepiscopus Lugdunensis creatus est, anno sequente ad ecclesiam Tarentasiensem & episcopatum Ostiensem ac Veliternum translatus, cardinalis etiam factus. Anno 1273. ecclesiæ Romanæ pœnitentiarius major constituitur, ac sequente anno concilio Lugdunensi interfuit. Anno 1276. pontifex Romanus electus est Aretii die 21. Januarii, die 23. Februarii Romæ coronatus. Florentinos a decessoribus excommunicatos ea lege adsolvit, ut Gibellinos omnes civitate ejicerent. Obiit post quinque menses die 22. Junii. Exstat *compendium Theologiæ* [g], *Paris.* 1551. 12°. *Commentarius in quatuor libros Sententiarum*, *Tolosæ* 1652. Complura alia ejusdem scripta satis crassæ molis recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 43. 444.

JOHANNES BECCUS sive *Veccus*, genere Græcus, magnæ ecclesiæ CP. chartophylax, vir sui temporis & ingenio & eruditione celeberrimus, primo quidem Michaeli Imp. unionem cum Latinis meditanti strenue adversabatur: quem adeo Imperator omni pacto lenire, inque suas partes pertrahere tum per se tum per alios conatus est. Verum cum nullis id consiliis efficere posset, hominem una cum suis in teterrimum carcerem conjecit, eique Nicephori Blemmidæ scripta misit: quibus per otium perlectis, perpensisque patrum dictis, & re tota diligentius considerata, 1276.

a Item ap. *Oudin.* tom. 3. p. 472. & *Quetif.* tom. 1. p. 376. *Mandatum de convocatione ap. nov. Templum Londini*, *Compositio facta inter eum & Decanum & Cap London. de jurisdictione sedis London. vacantis exercenda*, & Ejusdem *Constitutio de juramento advocat. & procurat. curiæ Cantuar.* habentur ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 25 — 30. b *Historiam de rebus gestis Glastoniensibus ab Henrico abbate* an. 1126. quo desiit *Guil. Malmesburiensis* ad obitum *Johan. de Tantonia* an. 1290. edidit *Tho. Hearne* Oxon. 1728. 2. vol. 8vo. Et Præf. §. 4. hunc autorem *Adamum* de Domerham appellat; quod cognomen ipsum inde tulisse narrat, quod in vico de Domerham in agro Wiltoniensi natus fuerit. Præf. p. 14. notat librum a *Whartono* sub nomine *Adami* vulgatum, esse *fragmentum* tantum, vel excerptum ex alio Scriptore, qui de rebus gestis Glastoniensibus scripsit, vel etiam Adamum in compendium redegit. c Obiit an. 1250. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 475. an. 1255. ut *Possevinus* in Apparatu sacro tom. 1. p. 710. d Prodiit primum *Colon.* 1479. Habetur in bibl. Colbertina MS. 4. vol. fol. Gulielmo de Brocia archiepiscopo Senonensi præter rem tributa, teste *Oudin.* tom. 3. p. 460. e Prodierunt sub nomine Gulielmi episcopi Parisiens. *Paris.* 1634 fol. *Tubing.* 1499. 4to. sub nomine Gulielmi Peraldi Lugdunensis Episcopi *Paris.* 1494. 4to. *Lugd.* 1567. 8vo. *Colon.* 1629. 4to. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 102. 459. qui notat nonnullos velle hos Sermones primum compositos esse a Gulielmo Parisiensi episcopo: postea autem reductos in compendium a Gulielmo Peraldo. Scripsit etiam *tractatum de proprietatibus rerum*, sæpius editum sub nomine Hugonis Victorini; *Expositionem regulæ Divi Benedicti* Gulielmo Pictaviensi falso inscriptam; *De regimine Principis* Thomæ Aquinati; *De eruditione Religiosorum* Humberto perperam tributum. vid. *Oudin.* ubi supra, *Quetif.* tom. 1. p. 134. & tom. 2. p. 334. ubi docet *tractatum de Professione monastica* in codd MSS. Peraldo tribui, licet Jo Gessen abbati Benedictino vulgo tribuatur. f Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 350. g Hugoni Argentoratensi rectius adjudicandum, ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 101. ubi memorat *Registrum Epistolarum*, *Postillas super Pentateuchum*, *Psalmos*, *Cantica*, *Lucam*, & quæ sub Nicolai de Gorram impressæ leguntur *in epistolas Pauli*, quibus *le Long* addit *postillas in epistolas Canonicas, & Apocalypsin*; *Orationes* 3. in Conc. Lugdunensi 2. an. 1274. habitas; *Virtutes agni Dei* carmine descriptas MSS. Oxon. in Colleg. Corp. Christi num. 237. cum aliis tractatibus. Ludovicus Jacobus Bibl. Pontificiæ p. 123. tradit Innocentium 5. omnia Thomæ Aquinatis opera in compendium redegisse. De MSS. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 501.

Sæc.XIII. ab an.MCC. sententiam mutavit Beccus, & pro imperatore ac Latinis adversus Græcos stetit. Unde anno 1274. juxta Freherum, deposito Josepho Galesio, ipse thronum patriarchalem Michaelis favore ascendit; & ut Nicephori Gregoræ verbis pergam, πάντα ἦν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ, καὶ γλῶττα, καὶ χεὶρ, καὶ καλαμὶς γραμματέως ὀξυγράφου, καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων. *Imperatori unus fuit omnia, & lingua, & manus, & acuti scriptoris calamus, & dicendo, & scribendo, & dogmata statuendo.* Postquam patriarchatum octennio tenuisset, mortuo Michaele Imp. ne a plebe discerperetur veritus, sede clam relicta, in Panachranti monasterium confugit anno circiter 1283. suffecto iterum Josepho. Post Josephi mortem anno circiter 1284. Georgius Cyprius patriarchatum adeptus Beccum ad Olympi montis radices relegari effecit. Cum vero de injuria sibi illata acerbe quereretur Beccus, Constantinopolim reductus causam in consistorio sacro agere jussus est. Magno id quidem acumine ac facundia præstitit; sed cum Latinorum partes acriter tueri pergeret, in Bithyniam una cum Meliteniota & Metochita ablegatus est, in castello S. Georgii custodiæ mancipandus, ubi tandem ærumnis & miseriis fractus, diem obiit. Vir erat, judice Gregora *, συνετὸς ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ λόγου καὶ παιδείας τρόφιμος· τούτοις δὲ καὶ παρὰ τῆς φύσεως συγκεκροτημένος χαρίσμασιν, ὅσοις τῶν τότε ἀνθρώπων οὐδείς· *excellenti ingenio & doctrinæ studiis ab ineunte versatus ætate, præterea tantis naturæ donis ornatus, quantis quisquam alius illius ætatis.* Ἑλληνικῆς μὲν γὰρ παιδείας ἕνεκα ἦσαν οἳ τότε περιεῖχον αὐτοῦ, φύσεως δὲ ὀξύτητι καὶ γλώττης δρόμῳ καὶ ἀσκήσει δογμάτων ἐκκλησιαστικῶν, παῖδες ἀνδρὶ παραβαλλόμενοι πάντες ἐδόκουν εἰς αὐτόν. *Nam Græcarum literarum doctrina erant qui illum superarent, sed acumine ingenii & eloquentia, & ecclesiasticorum dogmatum usu omnes, cum illo collati, pueri videbantur.*

* Hist. l. 5.

SCRIPTA.

De unione Ecclesiarum veteris & novæ Romæ liber.

De processione Spiritus S. capita 12.

Epistolæ ad Alexium Agallianum de eadem re.

Sententia synodalis.

Testamentum. Omnia isthæc opuscula Gr. Lat. edidit Leo Allatius Gr. Orthod. tom. 1. a p. 61. ad p. 379.

De omnibus suis libris & SS. Patrum consensione animadversio, ab eodem Allatio edita Gr. Orthodox. tom. 2. p. 1. Sæc.XIII. ab an.MCC.

De injustitia quam passus est throno proprio ejectus, ibid. p. 11.

Oratio apologetica de injustitia, &c. ibid. p. 36.

Apologia nullo modo nostras consuetudines destrui, si ecclesiæ acceptamus unionem, &c. ibid. p. 84.

Ad Theodorum Sugdeæ episcopum libri 3. *de processione Spiritus S.* ibid. p. 95. Hos ab Allatio acceptos Latine una cum aliis quibusdam ediderat Nihusius *Mogunt.* 1655. 8°. Tertium ex his librum Gr. & Lat. dedit idem Allatius ad calcem libri de Purgatorio, *Romæ* 1652. 8°.

Ad Constantinum libri 4. de eadem re, Gr. ibid. tom. 2. p. 149.

In tomum Cyprii, & novas ejusdem hæreses orationes extemp. 2. ibid. p. 215.

Refutationes Andronici Camateri animadversionum de processione Sp. S. ibid. p. 287 [b].

Epigraphæ, sive *præscriptiones* 13. *in dicta & sententias SS. Patrum* a se collecta *de processione Sp. S.* p. 522. Hæc omnia habentur Gr. Orthodox. tom. 2 [c]. Alia quædam Vecci scripta commemorat Allatius de Consens. lib. 2. §. 15. c. 8. an vero ex iis sint, quæ ab hactenus recensitis diversa sunt, norunt, quibus bibliothecæ Vaticanæ archiva patent.

De unione ecclesiarum veteris & novæ Romæ, scandalique ex dissidio nati absurditate, libri 2. ex quorum secundo amplissima olim excerpta, concilium CP. Photianum spectantia, collegit Matthæus Blastares, quæ Gr. Lat. edidit Gul. Beveregius Pandect. Canon. tom. 2. p. 273 [d].

[e] GEORGIUS METOCHITA, 1276.
magnæ ecclesiæ CP. diaconus, Becci Symmysta, & omnium fere quæ sub Andronico Imp. perpessus est, malorum socius; claruit anno 1276. unionem cum Latinis ineundam summopere promovebat; & cum a sententia sua neutiquam dimoveri posset, sæpius in carcerem conjectus est. Obiit exul, quo tamen anno, nondum comperi, certe Vecco superstes. *Dictio ei*, judice Allatio *, *in omnibus dura, compositio aspera, nullo fuco, nullo lenocinio mollita, sententiæ graves, argumenta ad probandum id quod voluit firma, sed elocutione & impositione nominum horrida & confragosa.* Hæc Allatius, qui eadem fere repetit Diatriba de Georgiis

* De Consens. lib. 2. c. 15. §. 9.

[a] An. 1298. ut tradit *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 43. §. 1. vol. 10. p. 340. quem vide. [b] Item de Consensu c. 15. §. 8. p. 763. Exstant etiam in notis Petri Possini ad Pachymerem tom 1. p. 541. [c] Has ediderat Petrus Arcudius in Opusculis aureis *Rom.* 1630. 1671. Habentur MSS. in bibl. Cæsarea. vid. Lambecium vol. 5. p. 150. 186. *Sententiæ*, a Vecco collectæ ex patribus, quibus ostenditur *Spiritum Sanctum ex filio procedere*, habentur ap. Bzovium in Annalibus tom. 14. ad an. 1339. item ap. Arcudium supra laudatum ibid. p. 98. [d] Excerpta ampla dat etiam Allatius de Ætatibus ordinum p. 165. seq. & de Purgatorio p. 591. *Orationem* 1. *de inauguratione sua* citatam a Nicolao Comneno p. 14. Prænot. Mystagog. cum aliis tractatibus memorat *Fabr.* ubi supra p. 343. *Epistolam de professione fidei* ad Johannem 21. papam exhibuit Allatius Latine de Consensu l. 2. c. 15. §. 5. p. 746. seq. & Odoricus Raynaldus ad an. 1277. [e] Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 514.

giis eorumque ſcriptis, pag. 345. Scripta ſunt ab eo quæ ſequuntur. *Tractatus de proceſſione Spiritus ſancti, patrumque hac in re ſententiis*, in 5. partes ſive orationes diviſus. Prima ſic incipit, Τὸ περὶ Θεοῦ λέγειν οὐχ ὅπως φορτικῶδες τοῖς καθ' ἐμέ. Secunda, Ἐν ἡμῖν καὶ τοῦτο τῶν ἐγκλημάτων, τὸ θείων ἐκγραφικῶν. Tertia, Ἐπειδὴ περὶ τάξεως τῆς ἐν τριάδι διαλαμβάνοντες τῶν θεοφρουρήτων. Quarta, Περὶ τῆς δι' ἡμῶν δημιουργίας μυζάλων ἐν μέσοις ἐκείνοις δικαστηρίοις τὸ συῤῥεῦσαν πλῆθος ἀνακυκῶν. Quinta, Ἀ μὲν οἱ περὶ τὸ λέγειν ὄντες δεινοὶ τῶν καθ' ἡμῶν ἀφρυωμένων τοῖς θείοις λόγοις ἐναπερεύγονται [a].

Ἀντίῤῥησις, ſive *reſponſio ad tria Capita*, quæ Maximus Planudes monachus publicavit. Princ. Πρὸς ἐρώτησιν ἀπροόπτως ἡμῖν φανεῖσαν χρεὼν ἀποκρίνασθαι. Ἀντίῤῥησις, ſive *reſponſio* ad ea quæ Manuel Nepos Cretenſis conſcripſit. Princ. Πρόσταξις ἡ θεόφθογγος τὰς γραφὰς ἡ ἐρευνᾶν ἐπιτρέπουσα. Hæc duo opuſcula ſive reſponſiones, Græce & Latine edidit L. Allatius Græc. Orthod. tom. 2. p. 922.

Oratio continens concordiam inter utramque eccleſiam, antiquæ Romæ & novæ ac noſtræ, initam, & quæ deinceps ſubſecuta ſunt. Princ. Οὐκ οἶδα οἱ καὶ ἄλλοτέ ποτε τοσοῦτον. *Oratio antirrhetica in Georgii Cyprii patriarchæ tomum.* Princ. Ὁ μὲν δὴ διεξοδικώτερον τῶν ἡμῶν λόγων ἔχει περανθεὶς, ὡς οἷόν τε ἀποχρώντως. *Oratio proſequens ea quæ poſt prædictas duas orationes, in eadem materia diſputata & geſta ſunt.* Princ. Ἦν ἡμῖν ἄρα προτεθειμένον τοῦ κατὰ σκοπὸν ὡς ἐνὸν ἐκτερματωθέντα. In poſtremis his opuſculis de cauſis diſſidiorum Græcos inter & Latinos agit Metochita; Gregorii Cyprii tomum refutat, & ex ſanctorum Patrum autoritate demonſtrare nititur Spiritum S. ex Patre & Filio procedere, nec ideo eſſe duas cauſas, nec duo principia, ſed unum idemque Patris & Filii principium & cauſam, effundere Spiritum S. in quantum unitur Filius Patri, & omnia Patris tranſeunt naturaliter ad Filium. Omnia hæc Metochitæ opera ſe vidiſſe teſtis nobis eſt L. Allatius, cui eorum notitiam acceptam referimus, de Conſenſ. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 15. num. 9. col. 771. Eundem cum Metochita noſtro faciunt *Theodorum Metochitam* logothetam Gretſerus & Voſſius. Verum egregie falluntur, licet eodem fere tempore vixerit Theodorus, quem in Chartophylace ad initium ſæculi 14. collocavimus, ac de eo proinde agit Whartonus ad annum 1301. Nihilominus erat etiam hoc ſæculo illuſtris, magniſque muneribus in aula CP. functus, rerum domeſticarum tunc logotheta, exeunte anno 1295. una cum Johanne Glyce legatus miſſus, non in Occidentem ad Mariam Germani Imp. ſororem, Michaeli Andronici imperatoris filio primogenito deſponſatam, ut habet Whartonus noſter, ſed in Armeniam, ad nuptias cum Maria, *Ritta* patrio nomine appellata, Leonis Armeniæ regis filia, Haithonis tunc regnantis ſorore, conciliandas, ut diſerte tradunt Pachymeres lib. 9. cap. 5, 6. & Gregoras lib. 6. p. 135. Andronico ſeniori ob intelligentiam atque doctrinam liberalem, & in negotiis obeundis dexteritatem, chariſſimus erat; factus mox logotheta ærarii generalis, poſtea magnus logotheta, dignitate ab Andronico tunc primum inſtituta, ejuſque filiam Johanni nepoti ſuo, quem Hyperſebaſtum creavit, in uxorem dedit. Conſpirante in avum ſuum Andronico juniore, & capta Conſtantinopoli, Theodorus noſter dignitatibus privatus Didymotichum maritimum Bithyniæ oppidum relegatur, ædes ejus dirutæ, opes direptæ; tandem ab exilio reverſus in Choræ monaſterio, quod ipſe ſuis ſumptibus inſtauraverat, monachi habitum induit, ubi ſenio, ſtranguria, & mœrore fractus, animam Deo reddidit anno 1332. domino ſuo Andronico, haud integro menſe ſuperſtes. In cujus funere orationem habuit Nicephorus Gregoras, ejus præcipue in aſtronomicis, diſcipulus, quam & hiſtoriæ ſuæ inſeruit lib. 10. p. 333. Vir prudens & ſolers, καὶ οὐ μόνον τῆς καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἔξω σοφίας εἰς ἄκρον ἐληλακώς, inquit Cantacuzenus * magnus domeſticus & poſtea imperator, ipſe licet ex adverſa factione; *non Chriſtianis modo ſed & externis etiam literis politiſſimus.* Scripta ejus edita vide apud Whartonum loco citato. Nondum lucem viderunt ejus *capita philoſophica & hiſtorica miſcellanea* 120. quæ habentur Gr. MSS. biblioth. Vindob. codice Philoſoph. foliis 264. in folio conſtante, juxta numeros Lambec. 87. Neſſel. 8 [b]. digniſſima proculdubio quæ artis typographicæ beneficio in eruditorum manus tranſirent. Eo-

* Hiſt. 1. c. 11. p. 37.

[a] Excerptum ſatis amplum ex lib. 5. *de proceſſione Spiritus ſancti* Gr. & Lat. edidit Allatius de Purgatorio p. 668. Excerptum ex lib. 4. agens *de epiſtola S. Maximi* Gr. & Lat. Combefiſius Auctuarii novi & Bibl. PP. tom. 2. p. 1017. Excerptum aliud ex lib. 5. idem Allatius adverſus Hottinger p. 511. Excerptum ex Oratione *de unione Eccleſiarum* ibid. p. 429. Ex Oratione *de diſſidio* ibid. p. 458. ſeq. De illis 5. libr. idem Allatius de Conſenſu p. 771. Argumentum 3 Orationum *contra Cyprium* exponit idem Allatius ibid. p. 772. A Nic. Comneno in Myſtagogicis prænotationibus citantur, *Explicatio regularum S. Nicephori patriarchæ CPol.*; *Oratio de ſacris Myſteriis*; *Ecthesis hiſtoriarum, & Orationes contra Georgium Cyprium*; *Oratio 2da pro Vecco*; *Liber de ſacra Synaxi, & Oratio contra Suſurrones*, p. 20. 165. 137. 145. 356. 361. 369. 410. [b] Item ap. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9 p. 26. ſeq. ubi tradit ex Metochitæ *libro de mala recentiorum conſuetudine* locum afferre Nic. Comnenum prænotionum Myſtagog. p. 403. ſimulque ejuſdem Hiſtoriæ ſacræ libr. 2. & CPtanæ unum habuiſſe Jo. Meurſium, & publici juris facturum ſe promiſiſſe. Idem *Fabr.* memorat Metochitæ *orationem in 3. Hierarchas Baſilium, Gregorium Naz. & Chryſoſtomum* ibid. vol. 7. p. 558. Ejuſdem *verſus quoſdam* exhibuit Boivinus in not. ad Niceph. Gregor. Hiſt. Byzantin. p. 767. Habentur etiam in bibl. Auguſt. Vindelic. & in bibl. Coiſlinian. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 217. ubi eorum indicem Gr. cum Lat. Verſione poſt Lambecium exhibet.

Sæc.XIII. ab an.MCC. rum indicem Græcum exhibet Lambecius Comment. lib. 7. p. 150, 151. & ſeqq. Exſtant ibid. codice 95. fol. 373. in fol. continente Metochitæ noſtri orationes 18. de variis materiis philoſophicis, ſed præcipue ad hiſtoriam Conſtantinopolitanam pertinentibus, ipſius Metochitæ ævo, in membrana pereleganter exaratæ; quas utinam in medium proferant qui nobiliſſimæ iſtius bibliothecæ curam gerunt. Scripſit etiam Michaelis Palæologi *epitaphium*, ut & Irenes imperatricis; quæ habentur in bibliotheca regia, cod. 800. teſte Car. du Freſn. Famil. Byzant. p. 236.

1276. CONSTANTIUS MELITENIOTA, Johannis Becci patriarchæ archidiaconus, & Metochitæ ſocius, Latinorum fautor, eodem tempore, quo Beccus & Metochita, claruit, eademque cum iis paſſus eſt. Obiit exul in quodam oppidulo Bithyniæ, & in Plata inſula tumultuario funere ſepultus. Scripſit *tractatum de eccleſiaſtica unione Latinorum & Græcorum*, & alium ſatis prolixum *de proceſſione Sp. S.* qui Gr. & Lat. a Leone Allatio editi ſunt Græc. Orthodox. tom. 2. p. 642, 765 [a].

1276. GEORGIUS MOSCHAMPER, magnæ eccleſiæ CP. cartophylax; claruit circa annum 1276. Latinis infenſiſſimus, quos palam redarguit, & ſcriptis refutavit. Pluribus ejus adverſus Latinos ſcriptis reſpondit Johannes Veccus, uti ex ipſius Vecci opuſculis liquet; ſe tamen neque Moſchamparis ſcripta, neque Vecci reſponſiones vidiſſe fatetur Leo Allatius de Conſenſ. lib. 2. cap. 15. §. 13. & Diatrib. de Georgiis eorumque ſcript. p. 349. ubi de eo, ejuſque opuſculis fuſius agit.

1276. SIMON, genere, ut videtur, Conſtantinopolitanus, ortu Cretenſis, hieromonachus, ex parte Latinorum, quin & ex ordine Prædicatorum. Claruit, quantum conjicio, circa annum 1276. & deinceps, Oloboli rhetoris amicus; quod ſi hoc tempore vixerit, vel idem cum Simone Jacumæo, primum Gyratii, mox Thebarum epiſcopo non fuit, (uti credere videtur Leo Allatius*) vel erravit Sixtus Senenſis †, quando Jacumæum anno 1400. claruiſſe ſcribit. Exſtat Gr. Lat. prolixa *epiſtola* (non tamen integra) *ad Johannem Nomophylacem de conciliis quæ proceſſionem Sp. S. a Filio definiverunt*, apud L. Allatium lib. adv. Hottinger. p. 324 [b]. Duos alios ejuſdem fere argumenti tractatus, alterum *aa Manuelem Olobolum*, alterum *ad Sophoniam*, ſe vidiſſe prodit idem Allatius de Conſenſu lib. 2. c. 15. §. 11. Sæc.XIII. ab an.MCC.

* De Conſenſ. lib. 2. c. 15. §. 11.
† Biblioth. l. 4. p. 303.

JOHANNES XXI. alias XIX. *Petrus Juliani* dictus, Ulyſiponiæ in Luſitania natus eſt, omni ſcientiarum genere clarus, medicinæ præcipue operam dedit, qua tandem abdicata, ſacros in ſe ſuſcepit ordines, factus cardinalis & epiſcopus Tuſculanus. Mortuo vero Adriano 5. Septembr. 20. 1276. pontifex Romanus renunciatur. Etiam in ſummo pontificalis dignitatis culmine a literis non abhorruit, pauperibuſque ſublevandis, præſertim ſi quos amore literarum ductos cerneret, quos ad eccleſiaſticas dignitates promovebat. Artis Aſtrologicæ & genethliacæ præceptis deluſus, vitam ſibi longam prædixerat; cum ſubito nova camera quam in palatio Viterbienſi extruxerat, in ipſum ſolum corruit, quo caſu, miſere contritus, animam egit 16. Maii anno 1278. moribundus ſæpius exclamavit, *Quid fiet de libello meo? Quis complebit libellum meum?* de libro, ſcilicet, quam de vita magis ſollicitus. De eo hæc habet Johan. Tinmuthenſis, Hiſt. Aur. MS. lib. 23. cap. 1. *Hic primo dictus eſt* Petrus Hiſpanus, *in variis negotiis ſatis famoſus, ſed poſtquam gradum apoſtolicum eſt adeptus, adeo deſipuit, ut naturali induſtria plurimum carere videretur, literatos tamen homines promovit.* 1276.

Mart. Polon. in Chron circ. fin. Siffrid. Epit. l. 2.

SCRIPTA.

Epiſtola ad Edvardum 1. *Angliæ regem de non gravanda Hibernia*, Concil. tom. 10. part. 1. p. 1030.

Epiſtola ad Francorum regem ab Oldoino ad Ciacconium edita.

Epiſtola ad Philippum Minoritam hæreſeos in Marchia Tarvicina inquiſitorem, apud Wadding. Annal. Minor. tom. 2. ad annum 1277.

Epiſtolæ 3. ibid. in Append. ſeu Regiſt. Pontif. p. 119.

Summulæ logicales, cum expoſitione Verſorii Pariſienſis, *Pariſ.* 1487. fol. *Venet.* 1572. 4°.

Parva logicalia in partes ac capita diſtincta, Venet. 1593. 4°.

Tractatus logicales 6. cum elucidariis magiſtrorum Colonienſium, *Colon.* 1503.

Theſaurus pauperum, ſeu *de medendis humani corporis morbis per experimenta*, liber empiricus ex omni genere autorum & experientia propria congeſtus, *Lugd.* 1525. cum additionibus Johan. Serapionis, *Pariſ.*

a *Verſionem Medicamentorum factam ex lingua Perſica in Græcam* a Conſtantino Meliteniota exſtare in bibl. regia Cod. MS. Gr. 2686. narrant *Oudin.* tom. 3. p. 519. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 12. p. 780. b Item in libro de ſynodo Photiana p. 453. ſeq. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 329. poſt Allat. de Simeon. p. 203. memorat ejuſdem *Iambos Gr.* 14. *ad Johannem Cantacuzenum.*

1577.

Sæc.XIII. ab an.MCC. 1577. 16°. *Francofurt.* 1576, 1578. 8°. Alia, sed medica & philosophica, tum edita, tum MSS. recenset Lud. Jacob. Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 537. Vide Vanderlinden de Script. Medicis lib. 1. p. 526 [a].

1277. ANONYMUS *annalium Wintoniensium* compilator, Anglus, monachus Wintoniensis, claruit circa annum 1277. Scripsit *ecclesiæ Wintoniensis annales* ab anno 633. ad annum 1277. Hos ex codice Cottoniano eruit Cl. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 288. In historia vero civili, quod ipsemet non invitus fatetur, plurima quæ apud historicos vulgatos vel certius, vel sine insigni differentia traduntur, & alia quædam nullius plane pretii, lectuque indigna resecuit. His annalibus successionem episcoporum Wintoniensium ab anno 1277. usque ad reformationem adjecit.

1277. [b] MARTINUS, Polonus gente, (quem tamen alii Bohemum faciunt) paterno nomine *Strempus* dictus, ex nobili, nempe Stremporum, familia oriundus, patria Carsulanus. In juventute humaniores literas apprime didicit, præsertim vero in juris Cæsarii & pontificii scientia, in historiæ & theologiæ studio excelluit. Ordinis Dominicani monachis se socium dedit, etsi Cistercienfibus post Possevinum & Iongelinum vindicare conatur, sed parum feliciter, Carolus Vischius. Tandem Romam profectus, a Nicolao 3. anno 1277. capellanus apostolicus, majorque pœnitentiarius constitutus est. Anno sequenti vacante sede Gnesnensi in Polonia, ortaque de electione controversia, Capituli, Boleslai ducis aliorumque precibus inductus pontifex Martinum nostrum in archiepiscopum Gnesnensem promovebat. Immane errat, ut in aliis, ita hac in parte Carolus Vischius *, qui ipsum archiepiscopum Consentinum in regno Neapolitano facit, plures que Martinos Polonos nobis confinxerit. Ad nostrum redeo. Dum iter in Poloniam institueret, Bononiæ in morbum incidit, ex quo brevi post extinctus est, in templo D. Dominici, ante aram majorem, secus sacellum D. Thomæ sepultus; hoc sepulchrali epitaphio ornatus, quod suo adhuc tempore se legisse testatur Abr. Bzovius ad annum 1278. n. 32. Sæc.XIII. ab an.MCC.

* Biblioth. Script. Cisterc. p. 238.

Hic jacet Frat. Martinus Polonus Ord. Præd. archiepiscopus Gnesnensis.

SCRIPTA.

Chronicon, Martinianum dictum, quod a Christo nato, primum ad annum 1271. deinde ad annum 1277. perduxit; quæ enim sequuntur usque ad annum 1285. ab alia manu accesserunt [c]. In hoc chronico res gestas imperatorum & pontificum, dispositis utrinque columnis, breviter persequitur. Nihil vero illud magis famosum reddidit, quam decantatissima illa de Joanna papissa, seu fabula, seu narratiuncula [d]. Sane fabulam esse, & Martini chronico intrusam nullus dubito, præsertim cum in plerisque vetustis codicibus MSS. desideretur. In 4. codicibus MSS. bibliothecæ Cæsareæ desiderari, in totidem etiam reperiri ingenue fatetur Cl. Lambecius *. Deerat etiam in antiquissimo codice, quem bibliothecæ Vaticanæ donavit Urbanus 8. cujus meminit Leo Allatius Confut. Fab. de Joan. Pap. n. 7. ut alios taceam; certe Martini chronicon non unam interpolationem passum esse eruditi dudum observarunt. Editum est hoc chronicon *Basil.* 1559. deinde cum notis Petri Suffridi, *Antverp.* 1574. 8°. Denique e vetustissimo MS. & ipsi scriptori, uti ferunt, pene coætaneo, summa fide & diligentia expressum, in lucem emisit Johannes Fabricius Cæsar, monachus Præmonstratensis, *Colon.* 1616. fol [e]. in qua editione historia de Joanna papissa non comparet. Exstat *tabula Martiniana decreti & decretalium* MS. in biblioth. Vindob. Lambec. Comment. lib. 2. p. 870. ut Sellerus noster notat [f].

* Comment. Bibl. Vindob. l. 2. c. 8. p. 869.

Sermonum de Tempore & de Sanctis, libri 2. *Argentorat.* 1486, 1488 [g]. Alia quædam, quæ an supersunt, incertum est, memorant Ambrof. de Altamura Biblioth. Dominican.

a Conf. etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 121. ubi memorat *epistolarum volumen* MS. in bibl. Vat. *& Sermones. Bullæ* quædam habentur ap. Rymer. Fœder. tom. 2. p. 66—78. b Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 12. vol. 5. p. 127. *Oudin.* tom. 3. p. 531. *Quetif.* tom. 1. p. 361. *Jo. Georg. Eccard.* Prolegom. ad Scriptores medii ævi tom. 1. n. 20. c Viz. a Ptolomæo Lucensi usque ad an. 1294. & a Bernardo Guidonis ad an. 1316. ut refert *Fabr.* ubi supra p. 128. Hoc *Chronicon* habetur MS. in bibl. SS. Johannis & Pauli Dominicanorum Venet. & in bibl. S. Johannis de Carbonaria, & deductum usque ad Clementem 4. in bibl. Beatæ Mariæ Florent. teste *Monsfaucon.* Diar. Ital. p. 49. 312. 373. Habetur etiam in bibl. Colleg. Etonens. & continuatum ad an. 1391. in bibl. Cotton. sub *Faustina* B. 2. n. 4. Hujus *Chronici* 3. exemplaria exstant in bibl. Paulina Lipsiens. in horum uno tota narratio de Joanna Papissa iisdem fere verbis ac in editionibus impressis, legitur. In altero his tantum verbis ejus mentio facta est: *Huic* (Leoni) *successit Joannes Mulier papa.* 3tium nullam plane Joannæ mentionem facit. Gerardus Van Mastricht in epistola scripta 1705. ad Burcard. Gotthelfum Struvium testatur in bibl. Bremensi haberi Cod. MS. antiquissimum *Chronici* ejusdem, ubi historia Joannæ Papissæ continetur; ut tradit *Oudin.* tom. 3. p. 535. seq. quem vide de aliis hujus *Chronici* Codd. MSS. d Præter *Quetif.* & *Oudin.* loc. cit. vid. *Baarlam* lib. 14. de Primatu Papæ, & *Frid. Spanheim* Diss. de Papa fœmina c. 7. e Denuo *Argentorati* 1685. ad calc. Æneæ Sylvii de rebus *Friderici* 3. & novissime cum continuatione & additamentis ab an. 1163. ad an. 1343. Tom. 1. Corporis Scriptorum medii ævi a Jo. Georg. Eccardo edit. *Lips.* 1723. fol. f Item in bibl. Coll. Etonens. & in bibl. S. Victoris Parisiensis sub variantibus titulis, ut & in aliis biblioth. de quibus vid. *Oudin.* ubi supra. Prodiit *Argentorati* 1486. *Paris.* 1585. ad calc. Decretorum Gratiani sub titulo *Margaritæ Decreti.* g Primum 1484. teste *Fabr.* ubi supra.

Sæc.XIII. ab an.MCC. Cent. 1. p. 48. Carolus Viſchius de Script. Ciſterc. p. 239.

1278. [a] JOHANNES PECKAMUS, natione Anglus, patria Suſſexienſis, ex infima ſtirpe apud Ciceſtrienſes natus; poſt peracta primæ educationis tyrocinia, ad academiam Oxonienſem amandatur, ubi rem ſuam feliciter promovebat, & Franciſcanorum ſodalitio nomen dedit, ordinis ſui demum provincialis creatus, quod tamen poſtea factum eſt. *Videns enim*, inquit Lelandus *, *id quod frequentiuſcule accidere ſolet, paucos in ſua patria illuſtres, etiam ſi merita accedunt, multos vero foris cum per literas, tum per alias virtutes plurimas clariſſimos fuiſſe, fauſto ſydere Lutetiam Pariſiorum petiit; ibi tam diu ſtudiis, quæ in Anglia recte inchoaverat, inſiſtebat, donec a doctis & haberetur & eſſet magnus philoſophus, juxta ac theologus.* Rediens in Angliam in academia Oxonii, non ſine totius academiæ applauſu atque admiratione publice prælegebat. Verum non diu apud ſuos manſit; Pariſios enim accerſitus, ut hanc etiam academiam ornaret, illuc profectus eſt. Deſerta Lutetia, Lugdunum ſe contulit, quo juris civilis & pontificii ſtudio opportunius vacaret. In hac eccleſia canonicatum nactus eſt, quem nunquam poſtea dimittere voluit, ſed uſque ad mortem tenuit. Augeſcente indies hominis fama Italiam petiit, tandem Romam, pontifici totique curiæ Romanæ gratus, adeo ut in ipſo pontificis palatio cauſarum auditor conſtitueretur. Interim accidit ut Robertus Killwarbeius archiepiſcopus Cantuarienſis munere ſuo ſe abdicaret, dignitatem mox in Peckamum noſtrum contulit pontifex, qui proinde die 6. Martii anno 1278. Romæ conſecratus eſt. In Angliam reverſus vix cathedram occuparat, cum per literas ingentem 4000. marcarum ſummam ab eo exegit papa, minatus ni ſolveret, ipſum in eccleſia ſua cathedrali, quavis die dominica ſolennibus cæremoniis excommunicandum eſſe. Omni quo potuit modo ictum declinare conatus eſt Peckamus: fruſtra; ſolvere enim coactus eſt. Multa ei lis cum Giffardo archiepiſcopo Eboracenſi interceſſit, qui in provincia Cantuarienſi crucem auream in ſublime ante ſe geſtari permiſit. Indignatus Cantuarienſis, omni cum Eboracenſi ejuſque ſociis commercio per totam provinciam ſub anathematis fulmine interdixit. Adeo ut hoſpitio, omnibuſque neceſſariis deſtitutus Eboracenſis, crucem deponere neceſſe habuit. Obiit Peckamus circa annum 1291. admodum locuples, conſtructo ditiſſimo Collegio, & conſanguineis adeo ditatis, ut eorum poſteros, inquit Godwinus *, noſtra ætas viderit equeſtri dignitate florentes, & divitiis affluentes in magna potentia ac autoritate vivere.

* Collect. t. 4. p. 232. Antiq. Ox. p. 73.

* De Præſul. Angl. p. 142.

SCRIPTA.

Collectanea Bibliorum, Pariſ. 1514. Colon. 1541.

Conſtitutiones 47. de variis argumentis, viz. *De ſumma Trinitate, & fide Catholica*; *De ſacra Unctione*; *De Sacramentis iterandis*, &c. quæ apud Lindwodum in Provinciali habentur.

Perſpectiva communis edita cum figuris, per L. Gauricum (teſte Pitſeo) emendata & diſtincta [b].

INEDITA.

De ſancta Trinitate liber, quem in bibliotheca Lumleiana olim exſtitiſſe nobis autor eſt Jameſius [c].

Collationes de omnibus Dominicis per annum, MSS. in bibliotheca Pembrochiana Cantab. cod. 175. n. 1.

Meditatio de corpore Chriſti, MS. in biblioth. S. Benedict. Cantab. cod. 392. n. 34. ubi hæc nota additur, *in hoc habetur opus Alcuini Angli, Bedæ diſcipuli, opus rarum.*

Diſputationes S. Thomæ & Peckami, MSS. in biblioth. Mertonenſi Oxon. cod. 12.

Tractatus de myſtica interpretatione numerorum in ſacra Scriptura habetur MS. in biblioth. Lincolnienſ. Oxon. cod. 16. n. 9. Verum an Johannis noſtri ſit, dubitare licet, tum quod a Baleo inter Peckami opera non recenſeatur, tum quod in codice Lincolnienſi autor ex ordine Prædicatorum fuiſſe dicitur. Alia plura memorant Baleus & Pitſeus, quæ an ſuperſint, non conſtat [d].

[e] ROGERUS BACONUS, *Doctor* 1278.
mirabilis vulgo dictus, gente Anglus, patria Somerſetenſis, Ilceſtriæ (quæ Ptolemæo *Iſcalis* eſt) ſplendida ſatis familia natus. Oxonii poſitus immenſos in grammatica ac logica, dein & in tota philoſophia progreſſus fecit, Edmundum Richium poſtea archiepiſcopum Cantuarienſem, & Ricardum Fiſacrium præceptores nactus. His ſubſidiis inſtructus (ut Anglis tunc in more

a Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 573. b Habetur MS. Cantab. in bibl. S. Petri cod. 28. *Conſtitutiones, ordinationes & epiſtolas* varias exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 33—175. *Rymerus* inter Fœdera tom. 2. p. 1075. dedit *aliam*. c Prodiit a Franciſco Titelmanno illuſtratus *Antverp.* 1530. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 330. d Alia etiam *Fabr.* loc. citat. & *Lelandus* Collect. tom. 3. *Apologia contra obloquentes mendicitati* exſtat MS. in bibl. S. Victoris Pariſienſis Lit. CC. 17. *Canticum pauperum* in bibl. Cott. ſub *Veſpaſiano* D. 13. n. 9. *Verba dicta Chriſto* in bibl. Vaticana; & *formula confitendi* in bibl. Convent. Mediolani. e Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 190. ad an. 1240.

poſitum

positum erat) Lutetiam advolabat, ubi linguarum cognitionem, historiæ, jurisprudentiæ, mathematicæ & medicinæ scientiam, denique summam rerum theologicarum peritiam addidit, & doctoratus insignia reportavit. In patriam reversus, Oxonii studiorum simul ac vitæ sedes posuit, & suadente, ut videtur, Roberto Lincolniensi habitum Franciscanum in se suscepit. Claruit præcipue circa annum 1278. quin & jam ante plures annos inclarescere cœperat, etiam anno 1259. coram Henrico 3. Oxonii tunc agente, concionem habuit, qua regem ob Pictavienses aliosque exteros, quorum consiliis pene unice agebatur, non modo in aulam admissos, sed & summis reipublicæ muneribus adhibitos, libere coarguebat. Verum studiis philosophicis immersus, abditarum rerum disquisitioni se totum dedit, reconditos naturæ recessus penetravit, curiosa quæque rimatus est, latentes rerum causas indagavit, & mirabiles quosdam effectus longe supra communem hominum captum, protulit; adhibitis ad id machinis, non sine summa ingenii solertia excogitatis. Hinc toties illi impactum *Magi* nomen, toties objectum clandestini cum malignis spiritibus consortii crimen, idque non apud plebem modo, sed & apud pontificem Clementem 4. cujus rescriptum ad Rogerum nostrum habes ap. Wadding. ad annum 1266. n. 15. an vero ad hanc calumniam spectat, haud satis liquet. Id certum est Baconum anno sequenti, Johannem Londinensem discipulum suum cum libellis apologeticis [a] & instrumentis mathematicis a se compositis, Romam misisse. * Anno 1278. renovata est adversus illum criminatio apud Hieronymum de Esculo ordinis Minorum generalem, in Gallia tunc agentem, qui Baconi doctrinam condemnavit, suisque, ne libros ejus legerent, interdixit, ipsumque autorem carceri mancipandum decrevit. Certe aliquo saltem tempore in carcere conjectum esse, idque mandante ipsomet pontifice Nicolao 4. fere omnes consentiunt, an vero ibidem ad mortem usque duraverit, mihi plane ignotum est. Obiit vir profundissima scientia, acutissimo ingenio, sæculo major, an. 1284. ætatis circiter 78. in templo Franciscanorum apud Oxonienses sepultus.

* Vid. Wadding ad an. 1278 n. 26.

[b] SCRIPTA EDITA.

Epistolæ notis illustratæ, *Hamburg.* 1618. 8° [c].

Specula mathematica & perspectiva, Francofurt. 1614. 4°.

De retardandis Senectutis accidentibus, & Sensibus confirmandis, Oxon. 1590. 8°.

Speculum Alchemiæ, Norimberg. 1581. 4°. Basil. 1561. Ursellis 1602. 8°.

Scripta de arte Chemiæ, seu *sanioris medicinæ de arte Chemiæ liber*, cum illis opusculis *Francofurt.* 1603, 1620. 8°.

De mirabili potestate Artis & Naturæ, & nullitate Magiæ, Paris. 1542. 4°. Basil. 1593. 8°. Hamburg. 1608, 1618. 8°. & cum notis in vol. 5. *Theatri Chemici*, Argentor. 1622. 8°. etiam Gallice *Paris.* 1612. 8°.

INEDITA.

Compendium studii Theologici lib. 5. Extitit cum aliis ejus opusculis, teste Jamesio, MS. 2. vol. in bibliotheca Lumleiana cod. 251.

Grammatica, MS. in Colleg. S. Petri Cantab. cod. 3. *Liber de situ orbis*, in biblioth. Benedictina, cod. 192 [d]. *Geomantia* in biblioth. Lumleiana, cod. 132. *Rogerina Major* [e] & *Minor* MS. Cantabrig. in archivis n. 24. & apud G. Copum cod. 3. *Liber de utilitate Scientiarum*, quo agit de quatuor veritatis offendiculis. Exstat MS. in bibliotheca Cottoniana, sub Julio, D. 5. n. 4. *De Speculis comburentibus*, ibid. sub Tiberio, B. 9. n. 5. *De impedimentis Sapientiæ*; in quo tractatu agitur etiam de grammaticis Græcæ linguæ rudimentis, ibid. MS. sub Galba, A. 8. n. 1 [f]. Infinitus essem, si singula recenserem, quæ enumerant Baleus Cent. 4. c. 55. Pitseus ætat. 13. p. 367. quæ cum grammatica, philosophica, mathematica ut plurimum sint, eorum titulos huc transferre parum refert. Fuse de Bacono nostro præ aliis agit diligentissimus Antiquitatum Oxoniensium collector p. 136. & seqq. Paucula etiam in genere de scriptis ejus notat, a me hoc loco compendio exhibenda. I. Suspicari licet, librorum, quos pertexuit, omnium, ne titulos quidem superesse, eorum quoque qui supersunt exemplaria, non sine summa difficultate esse conquirenda. Ea enim quæ MSS. latent, possessorum aut

[a] Excerpta dedit *Leland.* Collect. tom. 2 p. 333: [b] Conf. *Leland* de Scriptoribus Britannicis. *Oudin.* tom. 3. p. 191. [c] *Epist. ad Clementem* 4. exstat MS in bibl. Bodl. *Digb.* 218. *Alia* ad Eundem *de laude sacræ Scripturæ* in bibl. Lambethana Ex his insignia Excerpta produxit *Humfr. Hody* de Bibliorum textibus originalibus. p. 419. seq. [d] Rogeri Baconi *Geographiam* opus a libro *de situ orbis* diversum memorat *Tho. Hearne* Chron. de Dunstable p. 838. [e] Hoc opus edidit Samuel Jeb. *Oxon.* 1733. fol. [f] Ibid. habetur *Epistola de Elixere Alchymistico*, cum tractatulis Ejusdem quibusdam aliis Tractatus *de Sapientia* ibid. sub *Julio* F. 7. n. 42. *Summa ad Clementem* 4. *de Sapientiæ principalibus radicibus, floribus & fructibus*; Ejusdem *Operis majoris* pars quinta, & *Opus minus* exstant ibid. sub *Tiberio* C. 5. *Tractatus* in quarta parte Mathematicæ *de situ orbis*, ibid. sub *Othone* D. 1. n 6. *Calendarium* extractum a tabulis Toletanis an. 1297. cum figuris Saracenicis. ibid. sub *Vespasiano* A. 2 n. 1. Ex libro *de impedimentis Sapientiæ* excerpta dedit *Leland.* Collect. tom. 2. p. 335. qui ibid. tom. 3. p. 19. 24. varios Ejusdem tractatus memorat.

Sæc.XIII. ab an.MCC. invidia, aut ignorantia supprimuntur. II. Quæ in scholarium passim teruntur manibus Baconi opera multis in locis deficiunt, aut etiam redundant, quod & de illis ipsis dicendum, quæ perfecta existimantur; incertum an id monachorum incuria, an de industria factum sit. III. Librorum quorum ille vulgo pro autore habetur, aliquot, aliis scriptoribus tribuuntur, e.g. *Liber de fluxu & refluxu maris Britannici*, Gualtero Burleio; *Liber de utilitate Astronomiæ* Gulielmo Botonero, *Rogerina Major* & *Minor* innominato cuidam autori adjudicantur. IV. Nec eorum omnium censendus est autor, quæ ipsi addicuntur. Sic *tractatus super Psalterium, & vita S. Edmundi archiep. Cantuariensis*, quæ Rogero nostro tribuit Lelandus, ad Robertum Baconum revera spectant; cui etiam *Syncatagoremata* ascripta sunt. Sic etiam *tractatus de Magnete* a plerisque Petro Peregrino tributus est.

1178. [a] RAYMUNDUS MARTINI, sive *Des Martins*, gente Catalaunus, domo Subiratensis, (Barcinonensem alii perperam fuisse volunt) ex ordine Prædicatorum monachus celeberrimus. Claruit anno 1278. linguarum Orientalium callentissimus, ut viam faciliorem Judæorum & Saracenorum (qui frequentes tunc temporis in Hispania erant) conversioni sterneret, suadente Raymundo de Penna-forti ordinis sui magistro generali, scripsit *Pugionem fidei*, in tres partes divisum, quo ex imis Judaicæ gentis monumentis causam adversus Judæos & Mauros feliciter egit; ex hoc opere suo pene omnia deprompsit Porchetus Salvaticus, libro *Victoria adversus Judæos* dicto, ut ex Porcheto Petrus Galatinus de Arcanis Catholicæ veritatis lib. 12. in hoc vero differunt, quod Porchetus mutuum grato animo agnoscit, Galatinus portentoso quidem plagio Raymundi, seu potius Porcheti scrinia egregie compilavit, nulla vel hujus, vel illius mentione facta. Tandem ipsum Raymundi opus cum doctissimis observationibus Jacobi de Voisin presbyteri & exsenatoris Burdegalensis in lucem prodiit *Paris.* 1651. fol. & cum introductione Benedicti Carpzovii, addito etiam appendicis vice Hermanni e Judæo Christiani opusculo, *Lipsiæ* 1687. fol[b]. Hunc librum Raymundus Græce pariter ac Latine edidit, qui MS. exstat in conventu S. Dominici de Neapoli, si quidem Ambrosio de Altamura fides sit habenda, Biblioth. Dominic. ad annum 1283. Scripsit etiam *Capistrum Judæorum*[c], & *Summas contra Alcoranum Saracenorum*, quæ tamen interiisse videntur. Sæc XIII. ab an MCC.

HENRICUS, cognomento *Goethals*, 1280. sive *Bonicollius*, gente Flander, *Gandavensis* a patria dictus, Mudam prope Gandavum vicum natalem nactus, unde & *Henricus Mudanus* a plerisque vocatur. Claruit anno 1280. diu in collegio Sorbonico philosophiam & theologiam docuit, tanta cum laude, ut totius academiæ Parisiensis suffragio *Doctor solennis* appellari meruit. Factus tandem ecclesiæ Tornacensis archidiaconus, obiit Tornaci ipso SS. Petri & Pauli festo, anno 1293.

SCRIPTA.

Summa Theologiæ, seu *quæstiones ordinariæ* a Badio Ascensio editæ *Paris.* 1520.

Quodlibeta theologica in libros 4. *Sententiarum*, Paris. 1518. fol. & 2. vol. fol. *Venet.* 1615.

De Viris illustribus, seu *de Scriptoribus ecclesiasticis liber*, ex quo desiit Sigebertus Gemblacensis, ad sua usque tempora deductus, una cum aliis ejusdem argumenti scriptoribus, cum notis Petri Suffridi editus *Colon.* 1580. 8°. & cum scholiis Auberti Miræi in Biblioth. Ecclesiast. *Antverp.* 1639. fol[d].

Habentur MSS. *liber de Virginitate servanda*, *de Pænitentia liber*; *Quodlibeta de variis materiis ordine Alphabetico digesta*; *Quodlibetum de mercimoniis & negotiationibus*; *sermones varii*; *vita S. Eleutherii Tornacensium episcopi*; de quibus, ut & *commentariis quibusdam in Aristotelem*, vide sis Valerium Andream in Bibliotheca Belgica, & Fr. Swert. in Athen. Belg. p. 328.

UDALRICUS, seu *Ulricus* de Ar- 1280. gentina, natione Germanus, patria Argentinensis, Alberti Magni auditor & discipulus, monachus Dominicanus. Claruit anno 1280. Parisiis literarum fama insignis, ubi magisterii gradum nondum adeptus morte præmatura ereptus est. *Compendium Theologiæ*, quod inter Thomæ Aquinatis opera habetur, potiori jure Udalrico nostro ab aliis tribuitur. Scripsit item *de foro Conscientiæ, & de casibus Juris*; *Comment. in 4. libros Sententiarum*; item *summam Theologiæ, & de Anima*; ut *Comment. in metaphysica & meteora Aristotelis* taceam, de quibus agunt de Altamura, Miræus, Simlerus pag. 675. Verum an edita sint, nos non docent.

a Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 12. vol. 5. p. 133. *Oudin.* tom. 3. p. 546. *Jacob Quetif.* Scriptor. Dominican. tom. 1. p. 396. b R. Esdræ Edzardi notas ad Raymundi *pugionem* exhibet Jo. Christoph. Wolfius tom. 4. Bibl. Hebr. p. 572. seq. c Asservatur MS. Bononiæ teste *Fabr.* ubi supra. *Disputationem* inter R. Nachmanidem, Paulum quendam & Raymundum nostrum edidit Jo. Christ. Wagenseilius in *Telis igneis Satanæ*. d Denuo cum Trithemio aliisque auctuariis recudi curavit Jo. Albert. Fabr. *Hamb.* 1718. fol.

ANO-

Sæc. XIII. ab an. MCC. 1280. ANONYMUS *chronici Arabici* compilator, claruit anno 1280. Scripsit *chronicon ab exorto Mahumede*, i. e. ab anno Christi 622. usque ad annum Hegiræ 658. sive Epochæ Christianæ 1280. ex Arabicis & Christianis autoribus collectum. Exstat MS. in fol. in bibliotheca Vindob. inter codices MSS. Orientales num. 32. Codicem notis suis marginalibus Latinis exornavit Sebastianus Tengnagelius, qui bibliothecæ Cæsareæ præfectus fuerat merito dignissimus, vir quovis doctrinæ genere optime instructus, in literis Orientalibus summus. Scriptoribus ecclesiasticis a me accensetur chronographus Arabs, quod de rebus Christianorum agit, magnamque operis sui partem ex scriptoribus Christianis compilavit.

1280. GEORGIUS PACHYMERES, origine Constantinopolitanus, ortu Nicænus, anno 1242. natus est. (Vid. Pachym. Histor. in init.) Tum sacris, tum sæcularibus literis egregie eruditus in cleri Constantinopolitani numerum cooptatus est, mox honoribus auctus, factus nempe patriarchæ Constantinopolitani protecdicus, seu causarum forensium judex, & hieromnemon, qui patriarchæ adstans ordinationis, euchologii, aliorumque quæ ad patriarcham immediate spectabant officia curabat; dicæophylax etiam imperialis constitutus, eam quidem judicii & integritatis famam obtinuit, ut anno 1267. ab imperatore & synodo Constantinopolitana, ad examinandam Arsenii patriarchatu ob læsæ majestatis crimen submoti causam, una cum tribus aliis judex datus sit, missusque hoc fine in insulam quandam ubi exul tunc temporis degebat Arsenius. Judices non modo patriarcham absolverunt, sed & imperatoris gratiam simul ac munificentiam ei conciliarunt. Totam hujusce rei historiam ipse nobis fuse enarrat Pachymeres lib. 4. cap. 15, 16. Anno 1273. cum Michael Palæologus imperator unionem cum ecclesia Latina meditaretur, ut ab hæresis labe Latinos absolveret, libellum hunc in finem conscriptum ad patriarcham misit, cui aliud volumen opponendum curavit patriarcha, in quo componendo Georgium nostrum primas partes tenuisse ipse non diffitetur lib. 5. c. 14. Erat enim ecclesiæ Romanæ dogmatum acris admodum oppugnator. Claruit præcipue circa annum 1280. Vitam egit diuturnam, quam, si calculum recte ponat Cl. Lambecius *, protraxit ad ann. circiter 1340. obiitque fere centenarius; certe post annum 1308. obiisse constat. Vir non infimi inter Græcos sui temporis subsellii, sacra pariter ac profana eruditione satis celebris. *Stylus*, judice L. Allatio, *accuratus*, *ad antiquum succum & sanguinem efformatus*, *& præter historiæ captum tumidior*, *& perplexa nominum connexione ambiguus*, *& obscurus*; *pro illo tamen ævo quo debacchari sapere erat*, *mollis ac prudens*. Autor, dum veritatis sectator videri cupit, (inquit idem Allatius) in ecclesiasticos, & præcipue Latini nominis fautores, Græcis suis nimis propensior linguam acuit.

* Indic. 3. Comment. de biblioth. Vind. l. 3. subnex.

SCRIPTA.

Historia rerum Constantinopolitanarum sub Michaele & Andronico Palæologis ab anno 1258. usque ad annum 1308. per 49. annos gestarum, lib. 13. Singulorum librorum excerpta quædam breviuscula, ad calcem Nicephori Gregoræ Lat. edidit Hieron. Wolfius *Basil.* 1562 [a]. Fragmenta quædam Nicephori Breviario Græce subjunxit Dion. Petavius *Paris.* 1616. 8°. tandem integra historia, cum versione, glossario, notis & chronologia Petri Possini Græc. Lat. prodiit, tom. 2. Prior quidem *Romæ* 1666. posterior ibidem 1669. fol.

Paraphrasis in opera S. Dionysii Areopagitæ inter Dionysii opera locum habet, Græce *Paris.* 1561. 8° [b]. Gr. Lat. *ibid.* 1615. fol. *Antverp.* 1633. *Paris.* 1644. fol.

Libellus de processione Spiritus S. quem in lucem extulit Leo Allatius Gr. Lat. Græc. Orthodox. tom. 1. p. 390.

Epitome Logices Aristotelis Græce *Paris.* 1548. Latine *Basil.* 1560. Gr. Lat. *Oxon.* 1666. 8°.

Scripsit infinita pene in rhetoricis monumenta, quæ in regis Galliæ bibliotheca asservantur, quorum prolixum satis indicem exhibet Leo Allatius in Diatriba supra citata [c].

a Recus. *Paris.* 1567. *Francof.* 1568. fol. Hæc *Historia*, licet fine mutila habetur in bibl. Veneta S. Marci *Scamno* 21. num. 13. & Scoriaci in bibl. Regis Catholici, teste Allatio. Montfaucon. in Bibl. Coisliniana. p. 209. memorat Cod. MS. cui addita versio Latina libri primi, diversa ab edita Possiniana, & Scholia. Idemque in Palæographia Græca p 79. meminit MSti Regii Cod. Paris. exarati an. 1448. vid. *Fabr.* not. ad Allatii Diatrib. de Georgiis, Bibl. Gr vol. 10. p 710. b Non cum Dionysii operibus sed separatim prodiit *Paris.* 1561. deinde 1562. vid. *Fabr.* ibid. p. 708 c Scripsit Pachymeres *Paraphrasin*, seu *Epitomen in totam Aristotelis philosophiam*. Exstat Gr. MS. in variis bibl. ut in Cosliniana teste *Monsfaucon.* p. 222. & in Vindobonensi, vide *Fabr.* Bibl. Gr vol. 6. p. 468. *Versus*, quos Pachymeres ipse huic Epitomæ præfixit, exhibent Allatius de Georgiis p. 371. & *Fabr.* ibid. p. 467. Hæc *Epitome* prodiit Lat. *Basil.* 1560. cum Synesii Orationibus. Ex hac prodiit (1) *Epitome Logices* a Caveo memorata, sed primum Lat. *Paris.* 1547. (2) *Libellus de lineis insecabilibus*, sæpe in Aristotelis operibus editus, sed ab H. Stephano & Camotio *Georgio Pachymeræ* in suis Aristotelis editionibus restitutus, sub cujus deinde nomine in Sylburgiana & Græco-Latinis cum versione Jac. Schegkii comparuit. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2 p 149. Ejusdem tractatum *de Harmonia & Musica* ex Cod. Colberteo 3946. (ni fallitur) in Anglia editum memorat Cangius in Indice Autorum Glossario med. & infim. Græcitat. subjuncto col. 26. Eundem Gr. in bibl. Caroli de Montchal ex fide Labbei memorat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 269. Gr. etiam *Edv. Bernhard.* in Catalogo Veterum Mathematicorum vol. 14. quem Tho. Smith subjecit calci Epistolarum Huntintoniarum *Lond.* 1704. *Descriptio Augustæi atrii Templi S. Sophiæ* habetur tom. 1.

Sæc. XIII. ab an MCC. 1280. [a] MECHTILDIS, natione Germana, ex nobili & splendida familia orta, instituti Benedictini monialis, in Helfendensi monasterio vitam egit. Claruit anno 1280. obiit ante annum 1290. Scripsit *Revelationem*, seu *spiritualis Gratiæ libros* 5. qui una cum aliis ejusdem farinæ opusculis editi sunt *Paris.* 1513. Seorsim *Colon.* 1536. & alibi non semel. Notandum, hos libros Germanice primum conscriptos postea in Latinum sermonem conversos esse.

Alias editiones quæ tum Latine, tum Italice prodierunt te docebit Possevinus Apparat. tom. 2. p. 100.

1281. MARTINUS IV. *Simon de Bria* antea dictus, gente Gallus, patria Monpisius, canonicus Turonensis, ab Urbano 4. ad dignitatem cardinalitiam titulo S. Cæciliæ presbyteri promotus, ab eo deinde in Galliam missus, per plures annos legati pontificii munus gessit. Mortuo Nicolao 3. anno 1281. 22. Februarii Viterbii in pontificem electus est, qui tamen relicto Viterbio in urbe veteri consecrari voluit, quod & 23. Martii factum est. Carolum Siciliæ regem ad se venientem humaniter excepit, strenue fovit, eique dignitatem senatoriam in urbe Roma, qua exciderat, restituit. Michaelem Palæologum imperatorem, quod pactis de unione cum Latinis resarcienda non stetisset, & Petrum Arragoniæ regem Siciliæ regnum occupantem, Caroloque reddere recusantem anathemati subjecit. Obiit Perusii, quo, ob tumultus Guelfos inter & Gibellinos exortos, se contulerat, 28. Martii, anno 1285. *Acta* hujus pontificis, a Jordano quodam autore coævo conscripta, in lucem protulit Dan. Papebrochius Catal. Pontif. part. 2. p. 61. Exstant Martini *epistolæ* 5. Concil. tom. 11. part. 1. p. 1143. *Sententia prolixa in Petrum Arragoniæ regem*, ibid. p. 1187 [b]. *Epistolæ* 3. apud Wading. ad an. 1281. 1285. *Aliæ* 10. ibid. in Appendice p. 151.

1282. [c] ANDRONICUS PALÆOLOGUS COMNENUS, Michaelis Palæologi imperatoris filius, vivo adhuc parente, coronatus est; quo, exeunte anno 1282. mortuo, solus regnavit. Tentatam Græcos inter & Latinos concordiam abrupit; Sæc. XIII. ab an. MCC. ecclesiæ Græcæ ritus & dogmata strenue tutatus, extrema senectute confectus, ab Andronico nepote imperio privatus est, & monachicum indutus habitum, & assumpto *Antonii* nomine, biennio post obiit anno 1332. Exstat ejus *expositio* ordinis Metropoleων patriarchali throno CP. subjectarum, simul & thronorum episcopalium qui unicuique metropoli subjecti sunt. Hanc Græce & Latine edidit Jac. Goar. Append. ad G. Codini Curopalatæ lib. de Offic. CP. *Paris.* 1648. p. 400. Habetur vero integrior Cod. Vindob. Hist. 24. n. 2. fol. 11. cod. 34. n. 16. fol. 313. iterumque n. 35. cod. 97. n. 12. fol. 297 [d].

ANONYMUS *chronici Danici* autor, 1282.
claruit circa annum 1028. Condidit *chronicon Danorum*, & præcipue *Sialandiæ*, exorsus ab anno 1028. quo martyrium subiit Olavus Normannorum rex, ad annum usque 1282. perduxit, quando ipsemet floruisse videtur. Continet plura non modo de reipublicæ statu, sed & de rebus ecclesiasticis lectu digna, nec ita passim obvia. Edidit hoc opusculum ex Cod. MS. Hafniensi Arnas Magnæus, Islandus, *Lipsiæ* 1695. 8°. qui & vetustiorum quorundam scriptorum in hoc chronicon notas & additamenta ex Cod. MS. adjecit, additis etiam, ubi opus erat, notulis propriis, ut locis obscurioribus lucem qualemcunque affunderet [e].

GUIDO BAIFIUS, patria Regien- 1283.
sis, civis & archidiaconus Bononiensis, & juris-consultus eximius. Claruit an. 1283. Scripsit *Commentariorum*, *Rosarii* titulo, *libros* 3. & *in Decretal. lib.* 5. Prodierunt cum notis Nicolai Superantii & Petri Tretii, *Venet.* 1580 [f].

BONAVENTURA BROCAR- 1283.
DUS, Germanus, patria Argentoratensis, ex ordine Prædicatorum monachus, claruit anno 1283. quo in Palæstinam profectus est, eamque suis oculis lustravit. Edidit descriptionem Terræ Sanctæ; meliori fide dignus, quod scripsit αὐτόπτης, & non contemnendam diligentiam ubique prodit.

lib. 6. Imperii Orientalis a Bandurio edit. 1711. *Responsionem ad Calumnias Georgii Cyprii* allegat. Nic. Comnenus p. 257. Prænot. Mystagog. Ejusdem *suggestionem de officio Diaconi Patriarchalis* p. 398. vid. *Fabr.* not. ad Allatium de Georgiis ad calc. Bibl. Gr. vol. 10. p. 718.

a Hanc Mechtildem *Fabr.* cum Trithemio in Chron. Spanheimiensi ad an. 1154. collocat. vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 193. *b* Item ap. Dacher. Spicil. tom. 2. p. 649. seq. Edit. nov. tom. 3. p. 684. seq. *Epistola* ejusdem argumenti ap. *Andream du Chesne* tom. 5. Rer. Francorum p. 874. *Bullæ* 2. cum *epist.* una ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 66. 69. 97 *Epistola* una ap. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 1172. *Bullæ* 29. exstant inter *Rymeri* Fœdera vol. 2. p. 166 — 281. *c* Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 719. *d* Hanc *expositionem* ad Codini calc. edidisse Junium p. 219. & illius exemplo Gretserum p. 117. refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 479. Ejusdem *scriptum contra Jo. Veccum* MS. in bibl. Bavarica memorat *Oudin.* loc. citat. *e* Prodiit primum inter Erpoldi Lindenbrogii Scriptores septentrionales *Lugd. Bat.* 1595. 4to. recus. cura Jo. Alb. Fabricii *Hamb.* 1706. fol. *f* Guidonem etiam nonnulla Johan. Teutonici *glossis in Decretum* addidisse, & *in 6tum librum Decretalium* glossas compilasse. Eundem etiam Bononiæ Canones circa an. 1280. interpretatum esse refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 377.

Sæc.XIII. ab an MCC. Opus, sed valde mutilum sub nomine *Burchardi de Monte Sion* edidit Hen. Canisius Antiq. Lect. tom. 6. p. 297 [a]. Integrum ex codice MS. protulit Reinerus Reineccius *Magdeburg*. 1587. 4° [b]. Aliud Brocardi nostri opus *de legatione in Ægyptum* MS. in bibliotheca Basiliensi exstare dicitur [c].

1284. GREGORIUS ABULPHARAIUS, *Ibn-Hakima* dictus, Aaronis medici Malatiensis, vulgo *Ibn-Kopb* vocati, filius, ipse professione medicus, secta Jacobita, seu Melchita. Scripsit circa ann. Hegiræ 683. æræ Christianæ 1284. quo historiam suam terminavit. In variis sui operis exemplaribus, (notante Cl. Hottingero *) sequentibus elogiis ornatur: *Dominus noster Pater Sanctus, eximius doctrina, & eruditione insignis, doctorum rex, excellentium excellentissimus, temporum suorum exemplar, sæculi phœnix, sapientum gloria, doctor divina ope suffultus — Corona virorum virtute præstantium, dubiorum in theologicis occultorum* ἐπιλύτης, *Christianorum princeps primarius, sectæ Jacobiticæ medulla, Mar Gregorius dominus pater, unicum ævi decus, & sæculi phœnix.* Quin & ab ipsis scriptoribus Muhammedanis egregie commendatur, tanquam vir multæ lectionis variisque scientiis instructus, & penitus imbutus, præcipue autem medicinæ gloria sæculo suo clarus, adeo ut ad eum e plagis occidentalibus frequentes contenderent; a quo multos etiam Moselmannorum eximie doctorum plura didicisse fatentur. Quod vero addunt ipsum morti vicinum a fide Christiana descivisse, calumniam esse ex Christianorum odio conflatam, & ut tantæ famæ virum sibimet ipsis arrogarent, nemini dubium esse potest. Condidit *compendium Dynastiarum* 10. Dynastiis absolutum, ex variis variarum gentium monumentis depromptum, quod Arabice & Latine edidit Cl. Pocockius noster, *Oxon*. 1663. 4°.

* Bibl. Orient. cap. 2. p. 81.

1284. JOHANNES, metropolita Ephesinus, claruit sub Andronico Palæologo seniore anno 1284. Gregorio Cyprio patriarchæ CP. nuper creato acerrimum se adversarium præstitit (de quo late agit Georg. Pachymeres historiæ suæ lib. 2. cap. 3, 6. & seqq.) Scripsit librum *contra Schismaticos* ex sacra Scriptura, & apostolicis atque synodicis constitutionibus, ut & sanctorum patrum operibus collectum. Operis scopum inscriptionis verba delineabunt. Λόγος συντεθεὶς ἐκ &c. ἀποδεικνὺς ὅτι ὀρθοδοξούσης τῆς ἐκκλησίας ἀλόγως ταύτης διΐστανται οἱ νῦν ταύτης ἀποσχιζόμενοι, καὶ ὡς, εἰ μὴ ταύτῃ ἑνωθεῖεν, μεγάλην ἕξουσι τὴν καταδίκην ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως &c. Exstat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. Lambec. 283. Nessel. 58. num. 1. fol. 1. Sæc.XIII. ab an.MCC.

[d] GREGORIUS, *Georgius* antea vocatus, Latinis parentibus in Cypro natus, ac proinde inter Romanæ ecclesiæ cultores ad vicesimum usque ætatis annum educatus, ab iis lectoris gradum consecutus est. Postea Constantinopolim se contulit, ubi versis velis ad Græcorum mores & dogmata se composuit, habitum monasticum induit, quin & clero palatino ascriptus est. Anno 1284. mortuo Josepho patriarcha Gregorius noster, suffragante, & non sine aliqua difficultate id satagente imperatore, in patriarchale solium evehitur, in quo munere Veccum non modo oppugnavit, sed & vehementer persecutus est. Laborabat hac tempestate Arseniatarum, & Josephitarum factionibus ecclesia Constantinopolitana; unde nil mirum si in Gregorium malevoli conspirabant. Accusatur quod Latinorum instituta probaret, blasphemiæ, & impietatis insimulatur. Insurgunt in illum episcopi, clientem deserit imperator; his igitur malis undique divexatus, circa annum 1289. patriarchatu cessit, & primum in monasterium S. Deiparæ Hodegorum dictæ se contulit; deinde in D. Andreæ monasterium secessit, ubi paulo post moritur, postquam sedem patriarchalem per quinquennium tenuisset. De eo tale fert elogium Ephremius CP. in chronico apud L. Allat. de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 15. num. 12. col. 776. 1284. Niceph. Greg. Hist. l.6. p.116.

Σοφός τις ἀνὴρ Γρηγόριος Κυπρόθεν,
Λόγων σοφῶν μαίευμα, μυστῶν ἑστία,
Εἰς πατριαρχῶν ἀνεβιβάσθη θρόνον &c.
Αὐτὸν δὲ μαθήμασιν ἐνδὺς καὶ πόνοις
Ἀφῖκτο πρὸς μέγα τι σοφίας βάθος.

Sapiens quidam vir ex Cypro
Sermonum sapientum alumnus, musarum sacrarium,
In thronum patriarchalem evehitur &c.
Ubi disciplinæ & laboribus deditus
In magnum sapientiæ culmen pervenit.

Acris erat Latinorum adversarius; de quo nihilominus L. Allatius, *Vir fuit acerrimi ingenii, facundus, eloquens, & pene dixerim omni eruditione imbutus.* Nicephorus Gre-

[a] Edit. nov. tom. 4. p. 9. [b] Conf. *Oudin*. tom. 3. p. 588. *Quetif*. tom. 1. p. 393. Vide etiam quæ de Brocardo supra ad an. 1260. subnotavimus. *Staphorstius* tom. 3. Historiæ Ecclesiæ Hamburgens. p. 353. observavit locum cap. 7. in quo anni 1283. mentio, in nonnullis excusis & MSS. non legi, sicut nec locum illum, in quo provocatur ad Conc. Lugdunense an. 1273. vid. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 774. [c] Hoc opus *Fabr*. ibid. p. 777. tribuit potius superiori Brocardo, qui testatur se an. 1225. missum a Friderico 2. in Ægyptum ad Saladinum, regem Babyloniæ. [d] Conf. *Oudin*. tom. 3. p. 556.

Sæc. XIII. ab an. MCC. goras loco citato. Ἀνὴρ ἐν λόγοις ἐπίσημος ὃς τὸν ἐν ταῖς γραφαῖς εὐγενῆ τῆς Ἑλλάδος ῥυθμὸν, καὶ τὴν ἀττικίζουσαν γλῶσσαν, &c. *Insigni vir facundia, qui elegantes Græcæ literaturæ numeros, & Atticam illam linguam longo jam tempore oblivionis gurgite demersam, ingenii dexteritate ac singulari studio in lucem produxit, ac velut ab inferis revocavit.* Scripsisse plura adversus Latinos præcipue contra Beccum sive Veccum, summum Latinorum fautorem, testantur Nicephorus Gregoras libro 6. Pachymeres lib. 8. c. 1. præcipue *Tomum synodicum*, quem propter fidei dogmata in in eo sincere tradita, *Columnam Orthodoxiæ* nuncupavit. *Sermones* ejus *contra blasphemias Vecci* MSS. in bibliotheca imperiali Viennensi, (teste Gesnero in Epitome) asservantur. Vide quæ habet L. Allatius de Consens. lib. 2. cap. 15. n. 12 [a]. *Encomia* ejus varia, præcipue in S. Georgium, & Dionysium Areopagitam habentur MS. in biblioth. regis Galliæ, cod. 16. 1922. & alibi. Vide Labbeum Nov. Biblioth. MS. p. 73, 74 [b].

Supersunt biblioth. Vindob. Cod. Hist. 101. *Epistolæ* ejus partim scriptæ antequam patriarchatum iniit, partim postea, 191. (203 [c]. habet L. Allatius) quantivis certe pretii, quibus historia hujus temporis egregie illustrari possit. Harum omnium inscriptiones Græcas una cum earundem initiis exhibet Cl. Lambecius Comment. lib. 8. p. 511. Habentur hæ epistolæ iterum Cod. Philosoph. 195. num. 6. ubi etiam num. 3. Gregorii nostri fabulæ reperiuntur. Quænam vero sint hæ fabulæ non liquet. *Orationes* ejus & *epistolas* inter libros Vulcanianos Gr. MSS. fol. asservari in bibliotheca Lugduno-Batava, testis est catalogus Spanhemianus p. 413. Sequitur in Vindobonensi codice historico fol. 146. Gregorii nostri *Decretum synodale*: cujus initium. Ἀπόφασις. Ἡ μετριότης ἡμῶν σὺν ἅμα τῇ περὶ αὐτὴν ἱερωτάτῃ τῶν ἀρχιερέων ὁμηγύρει &c. Subjiciuntur nonnulla huc spectantia, de quibus vide Lambec. loc. citat. p. 522. Exstat etiam ejus *Dissertatio antirrhetica* contra Johannis Vecci blasphema dogmata, quam composuit atque edidit priusquam in patriarcham CP. electus est. Incipit. Οὐκ ἔγωγε θαυμάζω φιλότης, εἴ τις ἄγροικος ὢν &c. habetur MS. ubi supra Cod. Theol. 245. n. 5. fol. 99. *Epistola* ad quendam schismaticum ibid. cod. 255. *Oratio in sanctum magnum martyrem Georgium*, hoc initio. Ἔθος τοῦτο τοῖς λόγοις ἀγωνιζομένων σχεδὸν ἑκάστῳ &c. MS. ibid. Cod. Hist. 104. num. 6. fol. 91. Orationem hanc Latine ediderunt Bollandiani April. 23. p. 123. Græce deinde in Append. tom. 3. ejusdem mensis p. 25. *Oratio in S. martyrem Marinam.* Princ. Καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἄρα, ἧς ὁ Χριστὸς κεφαλὴ &c. ibid. fol. 104. p. 2. Utramque orationem recenset L. Allatius de Script. Symeon. p. 87. 97. *Encomium in Georgium Logothetam Acropolitam.* Habuit MS. penes se Dousa, ex quo fragmentum Georgio Acropolitæ subnexuit. *Encomium in S. Dionysium Areopagitam.* Princ. Ἡ μὲν πρόθεσις τῷ λόγῳ δίκαια, ἡ δὲ ἐπιχείρησις τολμηρά &c. Exstat in bibliotheca Vallicellana & Cod. Pal. 374 [d]. *Descriptio & encomium urbis CP.* Exstitit penes Bonavent. Vulcanium teste Theod. Dousa Not. ad Chron. Georg. Logoth [e]. *Vita & res gestæ & peculiaris miraculorum narratio S. & Deiferi Patris nostri Lazari, qui in Galesio monte vitam asceticam excoluit, descripta a sanctissimo patriarcha Domino Gregorio*, quem non alium a Gregorio nostro Cyprio esse recte conjicit Cl. Allatius, qui hanc vitam MS. penes se habuit, & scriptionem esse satis elegantem, accuratam, & raram testatur. *Encomium in mare*, sive in universam aquarum naturam. Græce una cum Aristotelis libro de Mundo edidit Bonavent. Vulcanius *Lugd. Bat.* 1591. 8°. *Proverbia in unum collecta & ordine Alphabetico digesta*, Græc. cum Mich. Apostolii parœmiis *Lugd. Bat.* 1619. 4°. *Sententiæ Græcæ* seorsim excusæ *Colon.* 1536. 8°. Longe plura de Georgio nostro habet Allatius Diatr. de Georgiis p. 420. Nec lectori abs re erit consulere Georg. Pachymer. Hist. lib. 2. cap. 6, 7, 8, 9, 10. & alibi sæpius.

HONORIUS IV. *Jacobus de Sabello* 1285.
prius dictus, patria Romanus, ex illustri Savellorum familia ortus, & ut nonnulli volunt S. Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis. Martino 4. in pontificatu successit, Perusii 4. Nonas Aprilis anno 1285. electus, Romæ 20. Maii coronatus. Anathematis fulmen a prædecessore in Petrum Arragoniæ regem vibratum renovavit; Ladeslaum Hungariæ regem in fide Christi nutantem excommunicari & deponi mandavit; ordinem Carmelitarum a pluribus oppugnatum confirmavit, novisque privilegiis munivit. Podagra, & chiragra adeo afflictus erat, ut non nisi instrumentis ad id affabre compositis suffultus sacra celebrare potuit, tandem continuis doloribus attritus, in monte Aventino debitum naturæ persolvit, April. 3. anno 1287. in Vaticano sepultus. Exstant *epistolæ* 2. apud Bzovium, ad annum

[a] Ejusdem *tomum contra Veccum*, ejusque *Apologiam & confessionem* exhibuit Bandurius in Imperii Orientalis tom. 2. p. 942. seq. Ejusdem *Epistola ad Imperatorem Andronicum Ducam* Angelum Comnenum Palæologum habetur ibid p. 961. [b] *Encomium in Georgium Martyrem* exstat in tom. 3. Act. Sanctor. April. p. 25. & Lat. p. 123. [c] In bibl Leydensi haberi ejusdem *Epistolas* prope 300. ex Diario Belgico an. 1718. mense Septembri notat. *Fabr.* ad Allatii Diatrib. de Georgiis Bibl. Gr. vol. 10. p. 809. [d] Item in bibl. Vatican. & Regis Galliæ. [e] Exstat hodie inter alias Gregorii Cyprii *orationes* in bibl. Lugd. Bat.

Sæc.XIII. ab an.MCC. 1285, 1286. *Epiſt.* 4. apud Wading. tom. 2. ad eoſdem annos. 15. *aliæ* ibid. in Append. p. 558. *Epiſtolarum volumen* MS. in bibliotheca Vaticana; *Teſtamentum* item in Barberina aſſervatum memorat Lud. Jacob. Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 113 [a].

1286. GEORGIUS GELESIOTA, Gregorii patriarchæ auditor & familiaris, claruit ſub Andronico Palæologo ſeniore circa annum 1286. Exſtat *oratio funebris in Theodorum Xanthopulum*, cujus ſi non diſcipulus fuerat, certe amicus integerrimus. Princ. Ἄνδρες οἵτε βασιλείοις ἤθεσι, ϗ παιδεύμασιν ἐντεθραμμένοι. Confer L. Allat. Diatr. de Georgiis p. 383 [b].

1286. ANONYMUS *annalium Menevenſium* compilator, eccleſiæ Menevenſis canonicus, claruit circa annum 1286. Condidit *annales eccleſiæ Menevenſis* ab orbe condito ad annum 1286. Exſtant in codice Cottoniano ſub Domitiano A. 1. Omiſſis aliis Wallenſium rebus, ea ſolum excerpſit, ediditque Whartonus noſter, quæ eccleſiæ Menevenſis hiſtoriam tradiderunt, ab an. 438. quo Saxones in Angliam advenerunt, ad annum uſque 1286. Angl. Sacr. tom. 2. p. 648. Neſcio an ejuſdem canonici ſit brevis *vita Davidis ſecundi*, Menevenſium epiſcopi, qui deceſſit anno 1176. quam poſt annales prædictos habes ibid. p. 652.

1286. GULIELMUS DURANTES, *Speculator* dictus, natione Gallus, patria Narbonenſis, in Podiomiſſione, quod Provinciæ oppidum eſt, (teſte Miræo *) nobili genere natus. Adoleſcens adhuc juris civilis & canonici ſtudio operam dedit, qua quidem in re Bernardum Compoſtellanum, & Henricum Seguſianum, poſtea cardinalem Hoſtienſem, duces & magiſtros habuit: prima ſtudiorum tyrocinia Bononiæ poſuit, ubi doctoratus lauream adeptus, primum ibi, deinde Mutinæ publice docuit; adeoque in exercitatione forenſi excelluit, ut *Pater Practicæ* vocaretur. A Clemente 4. gentili ſuo capellanus, & palatii apoſtolici auditor generalis conſtitutus eſt; factus etiam canonicus Bellovacenſis, Narbonenſis, & decanus Carnotenſis. Anno 1274. a Gregorio 10. ad 2. concilium Lugdunenſe generale miſſus eſt, in quo pontificis procuratorem egit, ejuſque nomine plures conſtitutiones promulgavit. A Nicolao 3. Beati Petri patrimonio præficitur, rectoris & comitis Patrimonii titulo inſignitus: nec Marti minus quam Mercurio natus in Italiæ ditionibus Romanæ ſedi ſubditis Dux militiæ generalis conſtituitur; & non una vice bellis adverſus Romandiolæ, Flaminiæ, & Forolivii civitates contra ſedem apoſtolicam rebellantes præfectus, rem ſuam bene & feliciter geſſit. Anno 1286. factus eſt Mimatenſis in Gallia Aquitanica epiſcopus; & cum poſtea Bonifacius 8. archiepiſcopatum Ravennatenſem ei obtulit, conſtanti animo recuſavit. Anno 1296. a Bonifacio ad Saracenorum Sultanum legatus, Nicotiæ, quæ Cypri metropolis eſt, pridie Nonas Julii diem obiit. Corpus Romam relatum in æde Minervæ in capella Omnium Sanctorum, magno cum honore ſepelitur. Pluribus de Gulielmo noſtro agunt Simon Maiolus in vita Durandi, commentario ejus in Concil. *Lugdun.* 1569. præmiſſa; Fichardus in vitis Juris-conſultorum; Amb. de Altamura Biblioth. Dominic. p. 72. & in Append. p. 462 [c]. Eruditionem aſſecutus eſt pro tempore, quo vixit, haud vulgarem, eximiam theologiæ ac ſacrarum literarum ſcientiam, præcipue accuratam juris peritiam. Ejus de re ſacramentaria celebris hæc fertur * ſententia.

* Auct. c. 410.

* Forster. Hiſt. Jur. Civ. lib. 3. c. 17. p. 485.

VERBUM AUDIMUS,
MOTUM SENTIMUS,
MODUM NESCIMUS,
PRÆSENTIAM CREDIMUS.

SCRIPTA.

Speculum juris in tria volumina diſtinctum, ſcriptum anno 1261. & cardinali Othobono dedicatum. Prodiit *Baſil.* 1574. *Francofurt.* 1592 [d].

Repertorium juris ex ſpeculo fere decerptum, quocum prodiit *Francofurt.* 1592. *Lugdun.* 1516. 1551. excuſum eſt etiam *Venet.* 1496.

Rationale divinorum officiorum in libros 8. diſtributum, anno 1286. abſolutum. Vide lib. 8. cap. 9. Exſtat cum ſpeculo & repertorio *Lugdun.* 1516. 1551. Seorſim *Mogunt.* 1459. *Rutling.* 1473. *Venet.* 1485. *Argent.* 1486. *Baſil.* 1488. *Norimberg.* 1493. fol. *Venet.* 1519. *Lugdun.* 1565. 1568. 1584. 1592. 8°. *Antverp.* 1570 [e].

Commentarius in canones concilii Lugdunenſis, prodiit cum vita ejus a Simone Maiolo editus *Fani* 1569. 4°.

Breviarium Gloſſarum & textuum Juris Ca-

a *Bullas duas* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 120 — 124. *Alias* 17. *Rymerus* Fœder. vol. 2. p. 295 — 342. b Georgius Geleſiota & Georgius Oenæota Paraphraſi clariore donarunt *Orationem* Nicephori Blemmydæ *de imperio*, quæ exſtat in Bibl. Cæſarea; ut poſt Lambecium vol. 7. p. 225. notat *Fabr.* ad Allarii Diatriben de Georgiis Bibl. Gr. vol. 10 p. 739. c Conf. etiam *Jac. Echardum* de Scriptoribus Dominicanis p. 480. d Item *Bononiæ* 1474. *Lugd.* 1516. 1531. 1551. *Venet.* 1576. *Lugd* 1577. *Francof.* 1612. 1668. fol. e *Norimb.* 1480. *Argentorat.* 1484. 1493. *Lugd.* 1551. *Venet.* 1572. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 206. qui memorat Gulielmi *Pontificale*, & *ſtatuta* pro Cleri ſui Mimatenſis inſtructione.

Sæc.XIII. ab an.MCC. *nonici*, Paris. 1519. 8°. Scripsit item *in decretales Gregorii 9. Nicolai 3. & in Gratiani decretum*; verum aut hi commentarii perierunt, aut cum blattis & tineis in tenebris adhuc luctantur.

Alius a nostro fuit (quod pridem notavit Phil. Thomasinus *) Gulielmus Durantus episcopus etiam Mimatensis, nostri nempe nepos & in sede successor, qui concilio Viennensi sub Clemente 5. anno 1311. interfuit, in quo libellum edidit *de reformatione Ecclesiæ* [a]. Exstat *Paris.* 1545. *Lugdun.* 1635. 4°. & cum quibusdam Clemangis, & P. de Alliaco opusculis *Paris.* 1671. 8°.

* Biblioth. Patavin. MS. p.14.

1288. ANONYMUS *chronici Brunswicensis* autor, natione Germanus, claruit circa annum 1288. Scripsit *chronicon Ducum Brunswicensium*, a temporibus Ludolphi Saxoniæ ducis ad annum usque 1288. se enim Edwardi 1. Angliæ regis tempore vixisse refert. Edidit illud una cum aliis antiquitates Brunswicenses spectantibus J. Joac. Maderus *Helmst.* 1678. 4°.

1288. NICOLAUS IV. *Hieronymus* antea dictus, patria Picenus, domo Asculanus, patrem Arminilaum Tineum, honestæ conditionis virum, habuit, ex monacho Franciscano factus est episcopus Prænestinus, & S. Sabinæ presbyter cardinalis: post Honorii mortem creatus est ecclesiæ Romanæ pontifex, electus 22. coronatus 25. Februarii anno 1288. Coortis Romæ seditionibus Reate profectus est, rebus vero mox sedatis Romam rediit, pacemque inter Arragoniæ & Neapolis reges conciliavit. De religione Christiana inter barbaros propaganda admodum erat sollicitus; eodem quo factus est pontifex anno, nuncios a rege quodam Tartarorum, ejusque regina accepit, quorum conversioni congratulatus est. Quin & magnum Tartariæ Chamum ad fidem Christi amplectendam hortari non destitit. Anno sequenti de eadem re ad Armenos eorumque regem, nec non ad Æthiopiæ imperatorem scripsit. Causam Christianorum in Syria apud principes Christianos vehementer sollicitavit. Quin & ad tuendam Ptolemaida multos milites ipse proprio ære transmisit. Obiit Romæ 14. Aprilis, anno 1292. ad S. Mariam majorem sepultus. Epitaphium rudi & inconcinno carmine scriptum habet Wading. ad annum 1292. n. 6. Sixtus vero Quintus adhuc cardinalis longe magnificentius Mausoleum ei condidit, & nobiliori inscriptione honestavit, quæ itidem loco citato habetur. Hæc de eo Johannes Stella: *Vir quidem literarum divinarum humanarumque egregie doctus; ac præter doctrinam multæ bonitatis ac integritatis pontifex fuit, omnes pariter amando: qui non plura affinibus aut cognatis se debere, aut conferre quam aliis bonis arbitrabatur: & propterea ex omni fere religione viros optimos & doctos cardinales creavit, & urbem Romanam pulcherrimis ædificiis exornavit.*

SCRIPTA.

[b] *Constitutio pro Benedictinis*, Par. 1519. 8°.

Epistolæ, quarum tria volumina in bibliotheca Vaticana asservari dicuntur. Ex his 18. exhibet Bzovius ad ann. 1288. 1292. quamplurimas Wadingus ad ann. 1288. & sequentibus annis. In Appendice vero ad tom. 2. p. 168. alias 68. evulgavit [c].

Commentaria in aliquot libros S. Scripturæ; in Magistrum Sententiarum lib. 4. Sermones de Sanctis & de Tempore; Constitutiones ecclesiasticæ adversus hæreticos [d], & alia quædam a Lud. Jacob. Biblioth. Pontif. p. 165. memorantur, verum an edita sint, imo an supersint hodie, non didici.

THEODERICUS DE APOLDIA, patria Thuringus, Erfordii natus, inter monachos Dominicanos educatus est, iisque se sociavit. Claruit anno 1289. jam sexagenario major. Scripsit *de vita & rebus gestis S. Elizabethæ, Andreæ regis Hungarorum filiæ, & Ludovici Langravii Thuringiæ viduæ libros* 8. Exstant apud Canis. Antiq. Lect. part. 2. p. 147 [e]. Hos quidem Cl. Vossius * alio Theodorico Thuringo nostri coætaneo tribuendos censet: sed cum nullum pro sententia sua argumentum profert, nostro non abjudicandos existimo. Condidit etiam *de vita S. Dominici ordinis Fundatoris libros* 7. quos Surius ad Augusti. 5. sed stylo passim correcto edidit. 1289.

* De Hist. Lat. lib. 2. c. 6. 62.

a Seu *de rebus in eo gestis*. Hoc opus idem esse cum libro *de modo celebrandi generalis Concilii* composito a Duranto & concilio Viennensi oblato opinatur *Oudin.* tom. 3. p. 727. vid. etiam *Spondanum* ad an. 1311. n. 3. ubi refert exstare MS. in bibl. Vaticana cod. 1477. illudque integrum se vidisse in bibl. Colleg. Fux. Tolos. b Habetur cum 5. aliis Nicolai *Constitutionibus* in Bullario Cherubini tom. 1. p. 185. c Paucas quasdam edidit etiam Raynaldus. vid. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 5. p. 309. d Aliam *contra Judæos* memorat *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 52. *Epistolam* Episcopo Attrebatensi exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 1253. *Alias* idem *Martene* Collect. nov. Scriptorum & Monumen. veterum tom. 2. *Bullæ* 2. exstant ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 173. 180. *Statutum de divisione Fructuum* &c. *Ecclesiæ inter Papam & Cardinales* MS. in bibl. Cotton. sub *Nerone* C. 2. n. 13. *Bullæ* variæ exstant ap. *Rymer.* Fœder. vol. 2. p. 355—533. e Edit. nov. tom. 4. p. 116. Variæ *Lectiones* & Supplementa ad hanc vitam ex duobus Codd. bibl. Paulin. Lips. habentur ap. *Menckenium* in tom. 2. Scriptor. Rerum German. & Saxon. p. 1987. Hanc etiam *vitam* in fine auctiorem, & continentem appendicem 6. capitum, quæ in Codd. MSS. quibus usus est Canisius, defuit, exstare in bibl. Cæsarea narrat *Lambecius* Comment. bibl. Cæsar. Vindob. c. 8. p. 879. Tractatus Theodorici *de beatifica visione Dei per essentiam, De Iride, & Calendarium* metricum exstant MSS. in bibl. Paulina Lipsiensi. vid. Catalog. impress. p. 331.

AU-

Sæc. XIII. ab an. MCC.

1290. **AUGUSTINUS TRIUMPHUS**, patria Anconitanus, ordinis Augustiniani eremita, claruit anno 1290. Junior adhuc anno 1274. concilio Lugdunensi interfuit. Vixit aliquamdiu in academia Parisiensi, plures vero annos Venetiis in S. Mariæ de Nazareth ordinis sui loco, ubi nonnulla in laudem B. Virginis opuscula elucubravit, præcipue vero Neapoli lares habuit, Carolo & Roberto regibus apprime charus. Obiit ibidem anno 1328. ætatis 85.

SCRIPTA.

Summa de Potestate ecclesiastica, ad Johannem 22. papam, *Augustæ Vind.* 1473. fol. *Romæ* 1479. 4°. 1582. fol[a].

Commentarius in orationem Dominicam; *Salutationem Angelicam*; *& Canticum B. Virginis*, Romæ 1590. 1592. 4°.

In Canticum Deiparæ seorsim ibid. 1603. In Orat. Domin. eod. loc. 1587[b].

Milleloquium ex scriptis S. Augustini, quod imperfectum reliquit Triumphus, absolvit Bartholomæus Urbinas, ejusdem ordinis theologus. Prodiit *Lugduni* 1555. & forsan alibi.

INEDITA.

Super Sententias lib. 4. *De Spiritu S. contra Græcos*; *De Cantico spirituali*, sive *de* 10. *Chordis*; *De introitu terræ Promissionis*; *De cognitione & potentiis animæ*; *Theoremata de resurrectione mortuorum*; *Expositio in Ezechielem*; *& in omnes novi Testamenti libros, quibusdam etiam duplici expositione addita*; *Sermones Dominicales*; item *de Sanctis ad Clerum*; *Tabula* seu *index super moralia S. Gregorii*; hæc, ut & *commentaria quædam in Aristotelem* recenset, quibusque in locis delitescunt ostendit, Joseph. Pamphilus, episcopus Signinus, Chron. Eremit. S. August. p. 46. ubi etiam refert, omnia Augustini nostri opera civium Anconitanorum sumptibus ab archetypis transcripta, Romæ in bibl. Vaticana magnis & pulcherrimis voluminibus asservari.

1290. [c]**JOHANNES DE PARISIIS**, sive ortu, sive educatione Parisiensis, inter ordinis Dominicani monachos, & theologos Parisienses maxime enituit. Claruit anno 1290. Orta inter Bonifacium 8. & Philippum Pulchrum Francorum regem discordia, regis sui causam in se suscepit, & jura regia adversus pontificem strenue tuebatur; conventus Dominicanos concionando, scholas theologicas prælegendo egregie ornavit: sed dum novam quandam propositionem de modo corporis Christi in Eucharistia ventilaret, nempe, possibile hoc esse, per assumptionem substantiæ panis, vel paneitatis in Verbo, idque magis esse rationabile, & veritati sacramenti congruum, mox magistros Parisienses in se vehementer irritavit; præcipue Gulielmum Parisiensem, Ægidium Bituricensem, Bertrandum Aurelianensem, & Gulielmum Albianensem episcopos, qui hominem in examen vocarunt, & cum dogma suum retractare nollet, condito facultatis theologicæ decreto, sententiam ejus damnarunt, eique tum prædicandi, tum prælegendi munere sub excommunicationis pœna interdixerunt. Ægre hæc ferens Johannes noster, a decreto Parisiensi ad sedem apostolicam provocavit: causam igitur acturus Romam perrexit, ubi paulo post, vitam cum morte commutavit anno circiter 1304. Confer quæ ex continuatione chronici Guil. de Nangis, aliisque de eo notavit D. Allixius præfatione mox citanda p. 54.

SCRIPTA.

Tractatus de regia Potestate & papali, in gratiam regis sui adversus Bonifacium papam scriptus. Prodiit cum aliquot Dominicanorum opusculis *Par.* 1506. 4°. & apud Goldast. Monarch. tom. 2. p. 107[d].

Determinatio de modo existendi corpus Christi in sacramento Altaris, alio, quam sit ille quem tenet ecclesia. Hanc nuper ex MS. codice S. Victoris Parisf. eruit, & præmissa prolixa, sed & erudita plane dissertatione historica, de dogmate Transubstantiationis edidit vir Cl. D. P. Allix. *Lond.* 1686. 8°.

Correctorium doctrinæ S. Thomæ, Ægidio Columnæ tributum ejusque nomine evulgatum, *Venet.* 1501. *Colon.* 1624. 8°[e].

Determinatio de secta Christiana per testimonia Gentilium; *aliaque de confessionibus Fratrum*: Habentur MS. (uti fidem nobis facit Jamesius) in bibliotheca Lincolniensi apud Oxoniensf. cod. 16. n. 1, 2. Scripsisse etiam dicitur *de Unitate esse & Essentiæ in Deo*; *De adventu Christi*, seu *contra Antichristum*[f]; *Apologeticum contra Henricum*

a Exempla quædam an. 1584. alia 1585. præferunt. b *In Canticum Deiparæ, salutationem Angelicam, & super Missus est Angelus*, post editiones Romanas recudi fecit Petrus de Alva & Astorga in Bibl. Mariana, *Madrit.* 1648. fol. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 403. Plura memorant *Oudin.* tom. 3. p. 598. *Philippus Elsius* Encomiastici Augustiniani p. 89. qui p. 102. refert Augustini tractatum *de cognitione animæ, ejusque potentiis* prodiisse *Bononiæ* 1503. c Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 634. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 50. *Jacob. Quetif.* tom. 1. p. 500. d Habetur MS. in bibl. Victorina, item in bibl. S. Germani de Pratis, & in Colbertina, ut narrat *Oudin.* p. 636. e Exstat MS. Oxon. in bibl. Mertonensi cod. 10. Vid. *Oudin.* tom. 3. p. 639. f Exstat MS. in bibl. S. Germani Parisiensis cod. 602. item in bibl. Sangermanensi. Scripsit etiam *super primum Sententiarum*, & *Lecturam in universos 4. libros*, & *Quodlibeta*, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 323. *Sermones*, Lutetiæ dictos, quorum 1us est *in adventu Domini*, 2us *in dominica 2da Quadragesimæ*, 3us *in dominica post Pascha*, exstare in bibl. Colbertina cod. 3725. testatur *Baluzius* in Vitis Pap. Avenionensf. p. 576. quem vide.

Gandavensem; *& philosophica* quædam, quæ an adhuc supersint, non comperi.

Plures erant hoc circiter tempore Johannes Parisienses, & in his Johannes Parisius Anglus, S. Victoris Parisiensis canonicus regularis, cujus *Memoriale* seu *Flores historiarum* exstant MSS. tum alibi tum bibliotheca Cantab. Benedictina cod. 20. Ex his plura se in chronicum suum Belgicum transtulisse fatetur Miræus Auctuar. cap. 403 [a].

1290. RADULPHUS DE COLUMNA, canonicus Carnotensis [b]. Claruit an. 1290. Scripsit ad Lambertum de Castello *tractatum de translatione imperii a Græcis ad Latinos*, qui habetur apud Goldastum, Monarch. tom. 2. p. 88 [c]. neque de illo plura quæ dicam habeo.

1290. [d] JACOBUS DE VORAGINE, rectius *de Viragine*, urbe Ligurum maritima oriundus, S. Dominici familiæ nomen dedit, ejusque in Lombardia Provincialis, deinde totius ordinis Generalis, denique archiepiscopus Genuensis factus, a cardinale Ursino episcopo Hostiensi (vacante tum sede Romana) consecratus. Imperatoris partibus favisse dicitur, unde cum die Cinerum Bonifacius 8. sententiam illam pro more in eum ad pedes suos provolutum proferre debuisset, *Cinis es, & in cinerem reverteris*, conjectis in oculos cineribus, hæc ei dixisse fertur, *Gibellinus es, & cum Gibellinis tuis ad nihilum reverteris*. Et ita quidem habent Blondus & Philippus Bergomas, quorum tamen fides hac in parte vacillare videtur, cum potius Porcheto successori tribuendum sit. Claruit anno 1290. Obiit anno 1298. etsi sint qui vitam ejus ad annum usque 1314. protrahant. Vir quidem in Deum devotus, in pauperes munificus, in quos integros fere episcopatus sui redditus distribuit, pius magis quam doctus, etsi Augustini opera sedulo legebat, ejusque pene omnia memoria tenuisse dicitur. In rebus historicis, præsertim quæ de vitis Sanctorum congessit, nimium credulus, & in fabulis undique convasandis ad ludibrium ineptus.

SCRIPTA.

Historia Lombardica, seu *Legenda aurea de vitis Sanctorum*. Legenda quidem *aurea ab homine oris ferrei, cordis plumbei* scripta, ut acute de ea Ludovicus Vives *. *Quid fœdius* (ita pergit) *dici potest illo libro? quam pudendum est nobis Christianis, non esse præstantissimos nostrorum divorum actus verius & accuratius memoriæ mandatos, sive ad cognitionem*, &c. Vivem secutus est Melchior Canus *; *in illo*, inquit, *miraculorum monstra sæpius quam vera miracula legas. Hanc* [legendam auream] *homo scripsit ferrei oris, plumbei cordis, animi certe parum severi ac prudentis*. Idem plane judicium tulit Cl. Espencæus, idque pro concione publica, adeo ut sententiam suam publice recantare coactus sit. Opus quidem historiis Christianis accensendum, an potius ad fabulas Romanenses ablegandum? a cordatioribus etiam pontificiis (ut videmus) non sine gravi stomacho damnatum. Certe nugis nugacissimis, fictis, ineptissimisque narrationibus refertissimum, quæ non sine immenso Christianæ religionis scandalo legi, multo magis defendi possunt. Prodiit hæc historia *Norimberg*. 1478. 1493. *Davent*. 1479. 1483. *Venet*. 1483. *Basil*. 1486. *Argentinæ* 1496. *Lugduni* 1510. *Argentinæ* 1518 [e]. In editione quæ penes me est, *Argentinæ* 1496. Jacobi nostri legenda desinit in capite 176. Quæ sequuntur usque ad finem libri capita 38. continentia, ab aliis addita sunt. Hæc legenda etiam abbreviata prodiit *Venet*. 1478. fol.

* De caus. corrupt art. l. 2. p. 91.

* Loc. commun. l. 11. c. 6. p. 658. Vid. Thuan. ad an. 1555. p. 89.

Quadragesimale Venet. 1575. 1579. 1602. 4°.

Sermones de planctu B. Mariæ Virginis, ibid. 1602.

Sermones pulcherrimi de tempore per totum anni circulum, Venet. 1544. 4°.

Sermones de Sanctis per anni totius orbitam, Papiæ 1500. Venet. 1602. 4° [f].

Mariale aureum, de laudibus Matris Dei, alphabetico ordine digestum, & in 160. sermones distributum, *Venet*. 1497. *Paris*. 1503. *Mogunt*. 1616. 4°.

Chronicon Januensis civitatis, ejusque Pastorum a fundatione usque ad annum 1213 [g].

Librum de opusculis S. Augustini; *Defensionem sui ordinis contra impugnatores, quod non viverent secundum Apostolicam regulam* [h]; item *summam Vitiorum & Virtutum* memorat, sed an exstent, non dicit Amb. de Al-

a Ex his excerpta quædam dedit etiam *Andreas du Chesne* tom. 1. Scriptor. Rerum Francicarum p. 128. seq. b A *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 706. & *Oudin*. tom. 3. p. 755. *Landulphus* vocatur, idem qui etiam *Landulphus* sagax. c Item in Sylloge Simonis Schardii de jurisdictione & autoritate imperiali p. 284 — 297. fol. *Basil*. 1566. *Argent*. 1618. teste *Fabr*. ubi supra. Scripsit etiam *commentarios in 4. libros Sententiarum*, qui exstant MSS. in bibl. Basiliensi, & S. Antonii Patavini, & in aliis Italiæ bibliothecis. *Breviarium historiale* ab orbe condito ad ann. Christi 1320. prodiit *Pictavis* 1479. *Fabr*. loc. citat. suspicatur idem esse opus cum temporum Pontificum Romanorum historia, quod Johanni 22. ab eo dicatum scribit lib. 22. Volaterranus. *Tractatum brevem de Pontificali officio* ad eundem Johannem MS. in bibl. Colbertina, teste *Oudin*. ubi supra. *Historiæ miscellæ*, quæ sub Pauli Longobardi nomine prodiit, Landulphus noster 8. posteriores libros a 15. ad 24. adjecit, ut refert *Fabr*. ubi supra. d Conf. *Oudin*. tom. 3. p. 612. seq. *Quetif*. tom. 1. p. 454 seq. e De Editionibus & Versionibus vid. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 51. f *Sermones* seu *vitæ Sanctorum* divisæ pro singulis mensibus a Jac. Voragine habentur MSS. in bibl. B. Mariæ Florent. teste *Montfaucon*. Diar. Ital. p. 372 Hi 5. *sermones* prodierunt sæpe *Venet*. & *Paris*. g Habetur ap. *Muratorium* tom. 9. Scriptor. Italicor. De Codd. MSS. vide *Oudin*. tom. 3. p. 615. h *Venet*. 1504. 8vo.

tamura

 tamura ad annum 1290 [a]. Denique *ſacroſanƈta Biblia in linguam Italicam* primus tranſtuliſſe, annoque 1270. evulgaſſe dicitur [b]. Inter ſcripta ejus a nonnullis recenſetur opus *Catholicon* diƈtum ſeu grammatica & diƈtionarium, *Venet.* 1483 [c]. an reƈte, judicent qui viderint [d].

1290. GULIELMUS MAIOR, vulgo *le Maire*, natione Gallus, eccleſiæ Andegavenſis pœnitentiarius, & ab anno 1290. ejuſdem eccleſiæ epiſcopus, anno 1311. concilio Viennenſi generali ſub Clemente 5. celebrato, in quo de extirpandis Templariis agebatur, interfuit & ſubſcripſit. Obiit anno 1314. Scripſit *epiſcopatus ſui geſta*, a tempore quo factus eſt epiſcopus uſque ad annum 1313. a Dacherio primum in lucem prolata, Spicileg. tom. 10. p. 247 [e]. Quo in opere multa egregia profert, epiſtolas, & diplomata inſerit, quæ ad libertates & jura eccleſiæ Andegavenſis, atque ad diſciplinam ſpeƈtant eccleſiaſticam. *Statuta* ejus *ſynodalia* edidit idem Dacherius tom. 11. p. 201 [f].

1290. RICHARDUS DE MEDIAVILLA, ſeu MIDDLETON, *Doƈtor ſolidus & copioſus*, *fundatiſſimus* etiam & *autoratus* diƈtus, natione Anglus, ordinis Minoritarum theologus; quod vero illum archiepiſcopum Remenſem fuiſſe ſcribit Marianus, parum apud eruditos fidei meretur. Claruit anno 1290. Poſtquam in academia Oxonienſi philoſophiæ, juriſprudentiæ, præcipue theologiæ ſcholaſticæ haud vulgarem ſcientiam aſſecutus eſſet, juxta morem apud Anglos his temporibus receptum, Lutetiam ſe tranſtulit, ubi celebre ſibi nomen comparavit. Anno 1282. Petrus Johannes Olivi * Minorita accuſatus eſt, quod ſcripſiſſet nonnulla hæreſi & erroribus plena; revera nulla alia de cauſa quam quod molles & collapſos ſuorum mores publice corripuiſſet; quod tam ſuperioris quam inferioris ordinis fratres molliter viventes, quin & delicatulos nimis eccleſiæ prælatos magno zelo tam voce quam ſcriptis laceſſiviſſet. Hinc clamores in illum & tumultus excitati, cauſæque ejus examen anno ſequenti a Bonagratia ordinis generali, Richardo noſtro theologiæ tunc baccalaureo, & quibuſdam aliis commiſſum eſt. Verbo dicam. Propoſitiones quaſdam ex ejus ſcriptis excerptas tanquam periculoſas & male ſonantes cenſura notarunt; quin & mortuus jam pro hæretico damnatus eſt, ejuſque libri prohibiti. Addit Baleus cadaver ejus effoſſum eſſe, & Clementis papæ juſſu combuſtum. Petri hujus vindicias adverſus Bzovium fuſe agit Dermicius Thaddei, ipſe Minorita, Nitela Franciſc. Relig. p. 331, &c. Verum redeo. Richardus noſter in patriam reverſus, reliquum vitæ tempus Oxonii in publico docendi munere, non ſine ſumma eruditionis fama, tranſegit. Obiit circa annum 1300.

* Vid. Wading. ad an. 1282. n. 2. 1283. n. 1. 1297. n. 23, &c.

SCRIPTA.

Quæſtionum in Magiſtrum Sententiarum lib. 4. Venet. 1509 [g]. Brixiæ 1591.

Quodlibeta theologica 80. quæſtiones continentia, commentariis ejus in ſententias ſubjeƈta.

De commentariis in Evangelia & Epiſtolas Pauli; *lib. de conceptione Mariæ*; *traƈt. contra Petrum Johannis*, aliiſque Baleus Cent. 4. p. 359. Pitſeus de Script. Angl. p. 386. videri poſſunt [h].

GUIDO, natione Burgundus, villa de Mimo, in diœceſi Eduenſi, nobili genere oriundus, ad vitam monaſticam in cœnobio Autiſſiodorenſi ſub Johanne Joſnual abbate conſanguineo ſuo formatus, (ut ex appendice opuſculo ejus ſubnexa liquet,) in academiis Aurelianenſi & Pariſienſi, theologiæ & juri canonico per novennium non indiligentem operam navavit. Claruit anno 1290. Domum reverſus varia obivit munera, factus eleemoſynarius in monaſterio in Puſeia, ejuſdemque vice-prior, decanus de Recognito, deinde cœnobii Autiſſiodorenſis prior. Anno 1277. mortuo Johanne, in monaſterii ſui abbatem eleƈtus eſt. Sed coorta mox factione alterius partis monachi Johannem quendam de Thyengiis Anglum abbatem ſibi aſciverunt. Diu hæc duravit lis, Guidone bis Romam proficiſcente, nec niſi poſt oƈtennium in Guidonis noſtri gratiam definita eſt. Anno 1309. regimine ſuo ſe abdicavit, & in cellam quandam privatam ſecedens, obiit 6. Kal. Martii anno 1313. poſtquam monaſterium ſuum per integros ferme 24. annos gubernaſſet. Plura te docebit Aymo de Bordis, ejuſdem 1290.

a Abbreviatio eſt *Summæ* Guil. Peraldi *de Virtutibus & Vitiis*: exſtat MS. in bibl. S. Benigni Divionenſis cod. 178. prodiit *Baſil.* 1497. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 616. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 476. b De hac verſione, Jacobi de Voragine ſilentium cum ad an. 1292. Hiſtoriæ Genuenſis ſua fuſius opera recenſet, ſcrupulum movet; præterea nec Richardus Simon. in bibl. Galliæ. vid. lib. 2. Hiſt. Crit. N. T. p. 17. & 443. nec Muratorius in bibl. Italiæ exemplar verſionis Bibliorum a Jacobo compoſitæ reperire potuit; vid. *le Long.* Bibl. ſacr. vol. 1. p. 353. c Item *Mogunt* 1460. vid. *Hearn* Hiſt. Walteri Hemingford p. 372. 373. d Illud *Catholicon* opus eſt Jo. Januenſis de Balbis, vid *Oudin.* tom. 3. p. 579. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 437. Idem *Fabr.* ibid. vol. 4. p. 51. memorat Jacobi *expoſitionem in ſymbolum Athanaſianum*, & *tabulam ſuper hiſtorias ſacræ Scripturæ* habentem diſtinƈtiones 60. & capitula 309. MS. in bibl. publ. Cantab. & in bibl. Domus S. Petri, & Aulæ Pembrochianæ. Item Oxon. in bibl. Bodleian. & Mertonenſ. vid. *le Long.* Bibl. ſacr. vol. 2. p. 791. e Edit. nov. tom. 2. p. 159. ſeq. f Edit. nov. tom. 1. p. 725. g Recuſ. ibid. 1589. h His opuſculis *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 11. p. 78. addit traƈtatum *de ordine Judiciorum.*

Sæc.XIII. ab an.MCC. cœnobii monachus, ea quam modo citavimus appendice. Scripsit Guido *de gestis abbatum S. Germani Autissiodorensis*, ab anno 1189. usque ad annum 1277. Primus in lucem protraxit Philip. Labbeus Biblioth. Nov. MS. tom. 1. p. 570.

1290. CONRADUS, natione Germanus, monachus Dominicanus, suique ordinis provincialis. Claruit circa annum 1290. Scripsit *de Rosario beatissimæ Virginis* [a]. Prodiit *Colon.* 1603. 12°. Huic etiam *legendam de vita, obitu, & miraculis S. Dominici* ex omnibus qui ante se scripserant compilatam tribuit de Altamura p. 65 [b]. quæ an edita sit, quærant alii.

1290. [c] HENRICUS, aliis *Amandus Suso*, natione Suevus, ex nobili Comitum Montensium genere natus, ordinis Prædicatorum theologus insignis, lector Constantiensis. Claruit circa annum 1290. Exeunte hoc sæculo obiisse videtur, vel, ut alii, an. 1306. Sunt quidem iique non infimi nominis viri qui obitum ejus ad annum 1365. vel 1366. referunt, quod nullo pacto stare potest, siquidem verum sit quod nobis tradidit Amb. de Altamura *, Susonem nostrum, una cum D. Thoma Aquinate (qui in Divorum censum relatus est anno 1323.) summo pontifici propositum fuisse, ut in Sanctorum numerum cooptaretur. Corpus ejus in conventu Ulmensi provinciæ Alemanniæ ante altare S. Petri conditum est.

* Biblioth. Domin. p. 77.

SCRIPTA.

Horologium sapientiæ, Venet. 1492. 1539. Neapoli 1658. 12°. & alibi sæpius [d].

Meditationes 100. de passione Domini cum totidem petitionibus ad eundem [e].

Liber de novem rupibus.

Sermones de Tempore, de Sanctis; & Quadragesimale.

Dialogus veritatis.

Epistolæ variæ, eruditione, sanctitate, spirituque refertæ. Opuscula hæc Laurentius Surius ex lingua Germanica in Latinam traduxit [f], & *Coloniæ* edidit 1588. 8°.

Officium quotidianum de æterna Sapientia, pluries editum, annis tamen & locis mihi non compertis, nisi forsan *Paris.* 1578. 8° [g]. Sæc.XIII. ab an.MCC.

MANUEL PHILE, patria Ephesinus, illustri ac splendida familia natus, claruit sub Michaele & Andronico Palæologis circa annum 1290. Poetica facultate plurimum excelluit. Supersunt ejus quæ sequuntur. *In B. Deiparam & Johannem Chrysostomum Tetrasticha duo.* Princ. Ἁγνὴ κόρη ζῆς &c. Exstant Græc. MSS. biblioth. Vindob. Cod. Hist. 88. num. 3. fol. 244. Hæc Johanni Philæ tribuit Lambecius, eidem nempe cujus meminit Cantacuzenus * claro genere prognati, qui Christianæ philosophiæ desiderio, excussis negotiis omnibus, domi res suas agebat, vitamque sobriam ac justam studiose excolebat. Verum fallitur Lambecius. Codex enim MS. non Johannem, sed simpliciter *Philem*, nominat. Quo nomine noster venire solet. Etsi non negaverim Manuelem Johannis vel patrem fuisse vel gentilem. *Tetrastica in Psalterium.* Princ. Τοῦ κιθαρῳδοῦ μὴ παιόντος ἐνθάδε &c. Græce MS. ibid. Cod. Theol. 325. num. 15. *Hypotheses*, seu epigrammata Iambica in S. Gregorii Nazianzeni orationes ibid. cod. 74. num. 2, 3, &c. *Versus Iambici sepulchrales*, sed in fine mutili, in Phracrassem, a L. Allatio Græc. editi de Conc. Florent. p. 702 [h]. *Carmen* elegans & prolixum in obitum Pachymeræ, apud Eund. Diatr. de Georgiis p. 373. Ex ejus *Canone in S. Nicolaum* quædam citat idem lib. contr. Hotting. p. 179. *Carmen ad Deum.* Princ. Τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν πνεῦμα. Gr. Lat. edidit Cotelerius ad calcem Monument. tom. 3. p. 520 [i]. Editi sunt, sed qui huc parum spectant, versus Iambici *de Animalium proprietate*, ad Michaelem Palæologum Imp. *Heidelberg.* apud Commelin. an. 1596. Meminit etiam Simlerus editionis Venetæ [k] cum Arsenii Monembaziæ archiepiscopi præfatione ad Carolum 5. Ejus Ἠθοποιΐα *dramatica*, variique versus & epigrammata habentur MSS. biblioth. Bodleian. cod. 264. p. 436. 1290.

* Hist. l. 4. c. 32. p. 839.

REMIGIUS, patria Florentinus, Thomæ Aquinatis discipulus, Clari Hieronymei ex ordine Prædicatorum monachus, claruit 1290.

a *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1155. notat scriptorem *libelli de Rosario B. Virginis* longe junioris esse ætatis. b Sed vid. *Quetif.* tom. 1. p. 471. c Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 653. seq. *Oudin.* tom. 3. p. 1064. ad an. 1360. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 3. p. 683. ubi Henricum *Ulmæ* an. 1365. obiisse refert. d *Prologum* ex Cod. Colbertino primus vulgavit *Quetif.* ubi supra p. 654. seq. e Prodierunt cum Exercitiis S. Gertrudis *Paris.* 1578. Ad eas *Prologum* e Cod. Regio Parisiensi edidit idem *Quetif.* ibid. p. 658. seq. f *Epistolam ad Moribundum* exhibuit Bzovius ad an. 1337. n. 15: Non omnia hæc opuscula ex lingua Germanica traduxit Surius; *Horologium* enim scripsit Latine autor, quod multis annis ante Surium habetur MS. in bibl. veteribus. vid. *Oudin.* ubi supra. g *Luxemburgi* 1605. h Item a *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 542. i Exhibuit etiam *Fabr.* ubi supra vol. 7. p. 711. k An. 1530. Deinde cum versione Bursinanni, & Joach. Camerarii Auctario *Lips.* 1575. recus. *Heidelberg.* 1596. conf. *Fabr.* ibid. p. 696. qui notat plura capita in editis deesse, quæ e MS. Bodleiano licebit supplere, & plura etiam in editionibus ipsis castigare. Supplementa quædam, ex bibl. Bodleiana, & alia Philes hactenus inedita exhibuit ibid p. 697. seq, Ejusdem *Iambi* 32. ad Imperatorem quibus securitatem sibi postulat, cum delatus esset propter ea quæ in *Chronographia* scripserat, prodierunt *Basil.* 1536. cum poematibus Cyri Theodori Prodromi. Ejusdem *Poema historicum* de *Michaelis Glabæ rebus gestis* exhibuit Boivinus in tom. 4. Nicephori Gregoræ historiæ *Paris.* 1702. Denique Jo. Christ. Wolfius Philes versus Iambos *de animalium proprietate* exhibuit ex MSS. emendatos, variaque Ejus *carmina* anecdota, atque ἠθοποιΐαν δραματικὴν in vol. 5. aut 6. Analectorum Græcorum. De exemplaribus MSS. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 840.

anno

Sæc.XIII. ab an.MCC. anno 1290. Obiit anno 1309. In academia Parisiensi Magistrum sententiarum non sine magna sui nominis fama, interpretatus est, a Benedicto 11. magisterii corona & annulo insignitus, ordinisque sui procurator generalis renunciatus. Scripsit non pauca, viz. *Quæstionum theologicarum* methodo alphabetica dispositarum lib. 1. *Quodlibetorum* tractatus 17. *Opus* philosophicum & metaphysicum *de modis rerum*. Ingens volumen sermonum *de Sanctis*, & aliud *de Tempore*. Quæ omnia in bibliotheca S. Mariæ Novæ Florentiæ hodie MSS. asservantur. Videsis Mich. Pocciantium Catal. Scriptor. Florent. p. 155. & Altamuræ Biblioth. Dominic. Cent. 2. p. 87.

1290. JOHANNES CASTOR, seu *Fiber*, patrio sermone Bever dictus, natione Anglus, ex ordine S. Benedicti collegii Westmonasteriensis monachus, claruit sub Edwardo 1. circa annum 1290. Vir acri ingenio, a teneris unguiculis melioribus literis institutus, pro sorte sæculi eruditus, antiquitatis cultor eximius, indagandis gentis suæ monumentis pene unice intentus. Contexuit *chronicon ab Ænea, sive a Bruti in hanc insulam adventu usque ad Henricum 3. Angliæ regem*, id est, ad ann. 1216. quod tamen ad ann. 1306. sive Edwardi 1. obitum perduxisse tradit Baleus. Verum codici MS. potius hac in re fidendum est. Exstat hoc chronicon MS. in biblioth. Cottoniana sub Vitellio lit. E. cod. 17. num. 4 [a]. Vide Catalogum jam editum p. 101. col. 1. Meminit Johannis nostri Westmonasteriensis annalium scriptoris Lelandus Comment. in Cygn. Cant. in voce Bermundi insula p. 13. Ejus eruditionem, peritiam, & naturalem in scribenda historia ordinem egregie commendat Baleus *, quodque non perfunctorie, sed prolixe & cum judicio, pensitatis singulorum vel virtutibus vel vitiis, principum & aliorum virorum illustrium facta narret. Scripsit item librum *de rebus Westmonasteriensibus*, teste eodem Baleo, qui Polydorum Virgilium nonnulla ex hoc opere, suppresso autoris nomine, sumpsisse suspicatur. Certe Polydorus * ubi de Westmonasterii situ agit, meminit codicis antiquissimi, sed sine nomine autoris, ex quo refert locum illum aquis olim fuisse circumdatum, & spinarum insulam appellatum. Sed vereor ne hoc Castoris opus tempus edax rerum dudum devoraverit.

*Cent. 4. c. 80. p. 361.

*Hist. Angl. l. 2. p. 41.

1292. BARTHOLOMÆUS DE COTTON, gente Anglus, monachus Norwicensis, claruit anno 1292. Mandavit literis *historiam Anglicanam*, in tres libros divisam. In primo de rebus Britannicis agit; in secundo de regibus Saxonum & Normannorum ad annum usque 1298. in tertio de archiepiscopis & episcopis Angliæ ab anno 1125. ad annum 1292. plurima ex Malmesburiensi suffuratus. Exstat codex MS. in bibliotheca Cottoniana sub Nerone C. 5. sed in eo primus liber desideratur. Ex secundo, omnia ecclesiam Norwicensem spectantia, & sub *Annalium Norwicensium* titulo, edidit: ex tertio integram episcoporum Norwicensium historiam desumpsit Hen. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 395. Quibus, anonymi monachi Norwicensis continuationem historiæ de episcopis Norwicensibus ab anno 1299. ad ann. 1446. & successionem episcoporum Norwicensium ab anno 1446. ad reformationis tempora addidit.

SOZOMENUS, gente Italus, Florentiæ si non natus, saltem educatus, presbyter Pistoriensis, claruit anno 1292. Scripsit ad Vespasianum librarium, urbisque Florentinæ civem, *Chronicon ab orbe condito ad sua usque tempora*. Exstat ineditum duobus magnis voluminibus, in bibliotheca abbatiæ Fesulanæ canonicorum regularium, primo a Florentia lapide [b]. De hoc opere plura habet Johan. Mabillonius Itin. Ital. p. 174. Sunt qui autorem serius vixisse & ad sæculum 16. pervenisse existimant. Verum superiora sæcula, inquit Mabillonius, quibus nondum politior literatura restitui cœpta erat, stylus autoris sapit, ipsique literarum characteres. 1292.

GREGORIUS, genere Armenus, Siside, quæ Ciliciæ urbs erat, ut videtur, oriundus, inde *Sisensis* dictus, evectus est ad patriarchalem Armeniæ thronum circa annum 1293. Obiit anno circiter 1305. Erat quidem fide Catholicus, sed in Romanam ecclesiam quam in Græcos longe propensior. Hanc observantiam & reverentiam non unis ad ipsum literis excolere & fovere studuit Bonifacius 8. papa, hortans, *ut Armenorum clerum, populumque in fide quam docet, tenet, prædicat Romana ecclesia, & per se, & per alios informaret, utque purgato omni vetustatis errore, in fide sint stabiles, in opere efficaces*. Certe non mediocrem in Armenia messem hoc tempore habuerunt Romanæ ecclesiæ operarii, adeo ut ipse Hayton Armeniæ rex deposito sceptro S. Francisci habitum induerit, & inter fra- 1293.

a Item in bibl. D. Sim. D'Ewes, ut nos docet *Nicholsonus* Biblioth. Historica Anglicana p. 63. & in bibl. Harleana teste *Tho. Hearne* App. ad Petri Langtoft Chronicon p. 222. b Prima pars asservatur Patavii MS. in bibl. nationis Germanicæ, ut narrat *Oudin*. tom. 3. p. 795. Specimen hujus *historiæ* ab an. 1362. ad an. 1410. e MS. Cod. Jo. Bapt. Restæ exhibuit *Muratorius* in tom. 16. Scriptorum Italicorum, qui Sozomenum 1387. natum, & circa 1457. denatum probat.

Sæc.XIII. ab an.MCC. tres Minores fit cœnobita. Interea studium suum erga Romanam ecclesiam gnaviter prosequitur Gregorius, utque fœlicius succederet, scripsit *prolixam epistolam* seu tractatum ad Haytonem exregem, quo Armenorum errores refert, & tum antiquorum patrum, tum domesticis scriptorum suorum testimoniis studiose refellit, deque synodo hac fine cogenda deliberat, quam tamen mors ejus paulo post intercepit. Exstat hæc *epistola* Armenice & Latine apud Clem. Galanum Conciliat. Eccles. Arm. part. 1. cap. 27. p. 435 [a]. Miris laudibus eam efferunt concilii Sisensis anno 1307. habiti patres ibid. p. 467. quam postea *tanquam veracem & apostolicum canonem, atque legitimam constitutionem ab omnibus Armeniorum ecclesiis recipi, atque observari jubent.* Nec aliter de eo loquuntur Armeni antistites, qui in concilio Adanensi anno 1316. convenerunt, ibid. cap. 29. p. 505. Concinnavit etiam Gregorius noster *Cantica sacra* in ecclesiæ Armenæ usum, pluresque S. martyrum historias ex Romana, Græca, & Syriaca in Armenorum linguam transtulit, teste anonymo, qui historiam patriarcharum Armeniæ scripsit, a Galano editam, cap. 27. p. 419.

1294. [b] BONIFACIUS VIII. antea *Benedictus Cajetanus* vocatus, natione Campanus, patria Anagninus, SS. Sylvestri & Martini in Montibus presbyter cardinalis, in locum Cœlestini 5. (cujus simplicitate, dolo perquam insigni abusus fuerat, dum voce ficta noctu quasi cœlitus demissa ei pontificatum deponere persuasit) Neapoli semet in pontificem eligi curavit, Decemb. 24. anno 1294. Coronatus Romæ Januarii 23. anno 1295. In ejus solenni inauguratione duo mala omina * acciderunt, quæ turbulentum hominis ingenium moresque feroces prænunciare videbantur. Primum, quod dum procederet ad coronationem, supervenerint densissimæ tenebræ, ortaque vehementissima tempestas cereos ac lampades in ecclesia extinxerit: alterum, quod dum templo egrederetur, orta in populo seditione, amplius 40. homines occisi sint. Primo pontificatus anno clericos a sæcularibus tributis exemit, Urbevetanos loca quædam, quæ ipse ecclesiæ vindicavit, restituere recusantes anathemate perculit, sacrisque omnibus interdixit. Occasione abbatiæ Apameensis in Gallia, arcta quæ ei cum Philippo Francorum rege necessitudo intercessit, pene collapsa est; levis quidem dissensio, sed quæ post paucos annos accedentibus aliis causis in majorem erupit flammam. Anno 1296. clericos in Gallia criminibus infames, vel emendari vel deponi curavit, stricta etiam in clericorum dissolutorum fautores excommunicationis censura, Jacobum & Petrum cardinales Columnenses, tanquam Cœlestini partibus addictos, & Gibellinorum factioni faventiores, sibique clam insidiantes, habito Romæ episcoporum conventu purpura exutos, & muneribus omnibus spoliatos anathemati subjecit; annoque sequenti urbem Prænestinam, in pœnam violatæ a Columnensibus majestatis dirui præcepit. Anno 1297. Jacobo Arragoniæ regi, ut in Fredericum fratrem, jus suum in Siciliæ regnum mordicus tuentem, arma moveret, superciliose mandavit: & post triennium cum nec Fredericus, nec Siciliæ proceres arma deponerent, ipsos diris devovit, totum Siciliæ regnum interdicto subdidit. Et cum pontificibus Romanis solenne erat, ob delicta principum, regnis eorum sacris officiis, & sacramentis interdicere, anno 1298. constitutionem declaratoriam emisit, quomodo tempore interdicti tam clerici quam sæculares sese habere debeant. Anno 1300. annum sacrum sive jubileum Christianum Romæ anno quovis centesimo celebrandum primus instituit, quo confluente immensa hominum multitudine, prima quidem die, (siquidem vera nobis referat post Crantzium Uspergensis chronici continuator *) vestimentis pontificiis indutus populo benedixit. Sequenti die imperiali habitu & corona ornatus in publicum prodiit; districto gladio sibi prælato, sedensque alto loco, *Ecce*, inquit, *duo gladii hic! Vides, O Petre*, (inquiunt, ad tam immanem arrogantiam obstupescentes, qui hæc referunt historici) *Successorem tuum, & Tu salutifer Christe, cerne tuum vicarium: vide quoad ascendit superbia servi servorum tuorum.* Anno 1303. crescente indies discordia ipsum inter & Philippum Galliæ regem [c], qui suis nuper interdixerat ne ad curiam Romanam libere irent, vel pecuniam illuc mitterent, habita synodo anathematis fulmen in Philippum vibravit, subditos a fidelitatis juramento absolvit, regnumque Alberto imperatori subjecit. Sed facta mox cum quibusdam factionis Gibellinæ cardinalibus conspiratione, missi sunt trecenti equites, qui pontificem tunc Anagniæ agentem captivum tenent; verum a civibus Anagninis ejus causa arma arripientibus, post triduum custodia liberatur. Romam rediens trigesimo quinto post die animi mœrore confectus misere obiit, Octob. 11. anno 1303. Vir supra modum ambitiosus & ar-

* Wading. ad an. 1294. n. 8. Spondan. ad an. 1295.

* P. 252.

a Item Latine in eadem Historia (omissis Armenicis) vulgata *Colon.* 1686. p. 404. b Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12 p. 1.
c De his Contentionibus vid. Adriani Bailleti Hist. discordiarum inter Bonifacium & Philippum Galliæ regem *Paris.* 1718.

rogans,

 rogans, inquit vitæ ejus Scriptor Johannes Stella, *Vir certe callidus, ingratissimusque, pro arbitrio animi potius ad terrorem, quam ad amorem omnia agens, ab omnibus arrogantissimus & improbus adjudicatus.* Quam impotenti insolentique dominandi, & promovendæ majestatis pontificiæ libidine teneretur, testis est vel unica illa decretalis clausula * Tit. de Majorit. & Obedient. *Porro subesse Romano pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis.* Certe ob immodicam ambitionem, fastum, fraudes, tyrannidem, de eo in proverbium abiit, *Intravit ut vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut Canis.*

* Extravag. Commun. lib. I. tit. 8. c. 1.

SCRIPTA.

Epistolæ: Habentur 2. Conciliorum. tom. 11. part. 2. p. 1398. *Epistolæ & constitutiones* 24. apud Bzovium ad annum 1294. & seqq. annis. 4. apud Wading. ad ann. 1296, 1297. 47. ibid. in Regest. Pontif. 22. apud eundem tom. 3. p. 1 [a].

Rescriptum de indulgentiis anni Jubilæi, Julii Rosæ scholiis illustratum.

Constitutio de privilegiis doctorum, & studentium Almæ urbis, habetur in Collectione Constitut. Apost. *Romæ* 1579. p. 2.

Decretalium liber sextus, seu *Juris pontificii codex*, quem a tribus doctissimis viris, ex quibusdam novis decretis a se editis compilari, & in gymnasiis publice legi mandavit, licet adhuc in Gallia receptus non sit; prodiit *Paris.* 1503. 1541. *Venet.* 1591. 8°. cum Glossis *Lugduni* 1581. fol. *Francofurt.* 1586. 8°. & in quavis fere juris canonici editione. Paucula quædam inedita enumerat Lud. Jacob. Biblioth. Pontif. p. 32. quæ apud ipsum quærantur.

1296. RICOLDUS, quem alii *Richardum* vocant, de Monte Crucis, natione Italus, patria Florentinus, ordinis Benedictini monachus, claruit anno 1296. Peregrinandi studio ductus, varias Orientis regiones peragravit, multa a Muhammedanis passus, linguas Syriacam & Arabicam accurate didicit. Religionis Muhammedanæ & ecclesiarum Orientalium statum diligenter perquisivit. Tandem a pontifice Romano ad dubia quædam fidei solvenda revocatus Florentiæ Octobr. 31. anno 1309. ad sedes beatorum transiit. Muhammedis Alcoranum dum adhuc in Asia versaretur, ex lingua Arabica Latine transtulit, eique commentarium opposuit, stylo quidem impolito, & prout infelix sæculi sors tulit, pene barbaro. In hoc commentario, quem *Alcorani improbationem* inscripsit, errores & deliria Saracenorum, modumque quo adversus illos sit disputandum, præcipue exponit. Ricoldi commentarium Demetrius Cydonius Thessalonicensis postea Græce transtulit. Extat hæc Græca versio Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 261. num. 2. fol. 119. p. 1. Demetrii versionem Bartholomæus Picenus de Monte arduo, pure magis atque eleganter, Latine reddidit, & Ferdinando regi Arragoniæ nuncupavit. Utramque versionem Græcam & Latinam una cum Alcorano edidit Johan. Oporinus *Basil.* 1550 [b]. Latine prodiit *Paris.* 1511. 4° [c]. *Hispali* 1520. *Venet.* 1607. 4°. Scripsit etiam Ricoldus *librum ad nationes Orientales*, in quo de differentiis inter Hebræos, Gentiles, & Muhammedanos agit. Asservari hodie MS. Florentiæ in bibliotheca S. Mariæ Novellæ testantur Michael Poccianti Catal. Script. Florent. p. 156. & Altamura Biblioth. Dominic. p. 86. ad ann. 1306.

ÆGIDIUS DE COLUMNA, *Doctor fundatissimus* vocatus, patria Romanus, ex splendida & illustri stirpe, nobili quippe Columnensium familia, oriundus. In urbe patria prima studiorum tyrocinia posuit, quæ postea aliis in locis summopere excoluit. In philosophicis, ac theologicis Thomam Aquinatem præceptorem habuit, in cujus doctrina tantos fecit progressus, eique tam mordicus adhærebat, ut ejus sanctique Bonaventuræ defensionem adversus Gulielmum S. Theologiæ professorem Oxoniensem in se susceperit, editis hunc in finem geminis libellis, quorum alterum *D. Thomæ Reprehensorium*, alterum *D. Bonaventuræ Defensorium* nuncupavit. Ordinis Augustiniani fratribus Eremitis se socium dedit, quo vitæ instituto haud vulgarem sibi nominis famam doctrina morumque gravitate conciliavit. A variis academiis, virisque principibus expetitus, in Galliam concessit, a Philippo Audace ad Philippum filium, cognomento *Pulchrum*, bonis literis ac moribus imbuendum evocatus: unde in 1296.

a *Epistolas* 2. exhibuit *Edm. Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 1286. seq. *Epistola ad Regem Majoricarum* habetur ap. *Dacher.* Spicileg. tom. 7. p. 232. Edit. nov. tom. 3. p. 694. *Bullæ* tres MSS. habentur in bibl. Cotton. sub *Julio* D. 2. n. 23. seq. *Alia* ibid. sub *Othone* A. 18. n. 16. *Literæ & res gestæ inter Bonifacium & Philippum regem Franciæ*, cum Cleri Gallicani supplicatione de appellationis jure &c. exstant ibid. sub *Nerone* A. 9. n. 1. *Responsio facta D. Carolo R. Siciliæ super Successione dicti regni* ibid. C. 2. n. 6. *Infeudatio de regno Sardiniæ & Corsicæ facta Jacobo R. Arragoniæ* ibid. n. 8. *Constitutio de non solvendis collectis* habetur ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 222. *Mandatum directum regi Angliæ pro regno Scotiæ* ibid. 257. *Bulla, qua Oxonienses Ordinarii cujuslibet potestate exemit* ibid. p. 271. *Bulla, qua an.* 1296. *Jacobum* 2. *R. Arragoniæ exercitus Christiani ducem constituit*, ap. *Aguirr.* Conc. Hisp. tom. 3. p. 535. seq. *Bullæ* 11. inter Fœder. *Rymeri* vol. 2. p. 667—707. *Aliæ* quamplurimæ ibid. p. 791—938. *Constitutiones* 10. in Bullario magno Laertii Cherubini tom. 1. p. 198. b Habetur etiam in *Theodori Bibliandri* Syntagmate Scriptorum Anti-Muhammedanorum *Basil.* 1543. Recusa *Romæ* 1606. 8vo. Memoratur in Catalogo Bibl. Barberinæ p. 322. ut refert *Fabr.* de Veritate Christianæ Relig. c. 5. §. 2. p. 122. c Primum an. 1490. teste *Fabr.* ibid. p. 736.

academia Parisiensi philosophiam & theologiam per plures annos summa cum laude docuit. Anno 1292. plenis ordinis sui comitiis Romæ habitis, ejusdem ordinis prior generalis communi suffragio renunciatus est; quo tamen munere post triennium sponte se abdicavit. Anno 1296 [a]. a Bonifacio 8. (cui admodum carus erat, cujusque electionem ad pontificatum edita apologia *de Renunciatione Papæ* tutatus est) Bituricensium archiepiscopus & Aquitaniæ primas constituitur; satagente id etiam Philippo rege, tum ob celeberrimam viri famam, tum quod ipsum olim præceptorem habuerat. Cardinalitia etiam infula ornatum esse plerique tradunt; intercedente vero pontificis morte, in vulgus minime renunciatum: & quo minus id præstiterit Clemens, Bonifacii successor, in causa erant Philippus, Galliæque proceres, Ægidii commentario in gratiam Bonifacii scripto, haud leviter offensi. Sunt tamen, qui cardinalem fuisse præfracte negant. Argumenta in utramque partem expendit, & pro cardinalatu ejus sententiam fert doctissimus Lud. Dattichius Hist. Cardin. tom. 1. p. 372. Obiit Avenione 11. Kal. Jan. anno 1316. ætatis 69. moriens supremis tabulis vasa & ornamenta ad Dei cultum spectantia, ordinis sui ecclesiis, Romanæ, & Bituricensi; libros vero suos monasterio Parisiensi legavit. Corpus Parisios translatum, in æde Augustinianorum conditum est, lapidi sepulchrali hoc inscripto epitaphio:

> *Hic jacet aula morum, vitæ munditia, archiphilosophiæ Aristotelis perspicacissimus commentator, clavis & doctor sacræ theologiæ, lux in lucem reducens dubia, frater Ægidius de Roma ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini, archiepiscopus Bituricensis, qui obiit anno Domini 1316. die 22. mensis Decembris.*

Egregias ei laudes tribuit Abr. Bzovius ad annum 1316. num. 16. quas an usquequaque meruerit, non disquiro. Erat certe pro sæculo quo vixit, non indoctus, in philosophia Aristotelica, & theologia scholastica præcipue exercitatus; unde & *Theologorum Princeps* appellatus est: quin & jam an. 1287. in comitiis generalibus Florentiæ congregatis, eremitæ Augustiniani decreverunt fratris Ægidii doctrinam (*quæ mundum*, ut ipsorum verbis utar, *universum illustrat*) ab omnibus ordinis sui lectoribus & studentibus esse recipiendam, & inviolabiliter observandam. Stylo minus eleganti, id quod ipsemet fatetur Bzovius, neque ex Ciceroniano ornatu usus est, tum quod usus ejus scholæ talis esset, tum quod meminisset illius vulgaris, *ornari res ipsa negat, contenta doceri*; tum quod optime sciret, res ex sua natura intellectu difficiles, non posse verborum lenociniis explicari. Scripsit quamplurima, tum philosophica, tum theologica, magnam partem adhuc tenebris sepulta, alia variis locis, formis, annisque edita; typis excusorum indicem se editurum promisit Ph. Labbeus *, verum an promissis steterit, nondum comperi. Nos qualem assequi potuimus catalogum hoc loco teximus.

* De Script. t. 1. p. 13.

SCRIPTA.

Quæstio in utramque partem disputata, de Potestate regia & Pontificia, occasione dissidii inter Philippum Pulchrum, & Bonifacium papam nata; præmittitur Bonifacii epistola, una cum Philippi responso. Edidit hæc Melchior Goldastus Monarch. tom. 2. p. 95.

Defensorium, seu *correctorium librorum S. Thomæ contra Gulielmi Lamerensis Thomæ-Mastigis corruptorium, una cum aliis*, Venet. 1501. & cura H. Strevesdorfii, *Colon.* 1624. 8°. Hoc quidem opus nonnulli Johanni Parisiensi tribuunt, ut supra notavimus. Certe nihil obstat quo minus ambo librum de eodem argumento, eodemque titulo edere potuerint.

Elucubrationes in 4. libros Sententiarum Lombardi, Basil. 1513. *Comment. & quæstiones in 3. librum Sententiarum* prodierunt *Romæ* 1623.

De Peccato originali, Oxon. 1479. 4°.

De subjecto Theologiæ, una cum aliis opusculis, *Venet.* 1501.

Theoremata de sacramento Corporis Christi. Hoc opusculum ejus esse negare videtur Bellarminus de Script. p. 359.

De regimine Principum, Romæ 1482. Venet. 1598 [b].

De Esse & Essentia; *de mensura & cognitione Angelorum*, Venet. 1598. una cum *Comment.* ejus *in priora Analyt. Aristotelis.*

Quæstiones in 2. librum Sententiarum, cum *Comment.* Angeli Rocchæ, 2. tom. *Venet.* 1581.

Tractatus de erroribus Philosophorum, ibid. eodem anno.

Quæstiones Metaphysicæ & Quodlibeticæ, *Venet.* 1501.

Comment. in Aristotelis libros de anima ad Edwardum Angliæ regem, ibid.

[a] An. 1294. ut referunt *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 54. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 51. [b] *Hic tractatus* Hebraice versus habetur MSS. in bibl. Leidensi inter Cod. Warnerianos n. 11 fol. teste *Wolfio* tom. 3. Bibl. Hebr. p. 1206. Tertiam partem hujus operis sub titulo *libelli de re militari veterum, ad mores præsertim medii ævi* 3. capitibus constantem, ex Cod. bibl. Obrechtanæ evulgavit D. *Simon. Fred. Hahnius* Collect. Monumentor. veterum & recentium ineditorum tom. 1. *Brunsuigæ* 1724. 8vo.

Expo-

Expositio super libros Elenchorum Aristotelis, una cum Aug. de Biella *Tract. de medio demonstrationis in defensionem Ægidii*, Venet. 1500.

Versio & expositio in Rhetoricam Aristotelis, cum *declaratione Alpharabii*, Venet. 1515.

Comment. in Physica Aristotelis, Venet. 1520.

Comment. in lib. de Generatione & Corruptione, 1526.

Comment. in Alpharabium de Causis, Venet. 1550.

Commentationes physicæ & metaphysicæ, Ursellis 1614. 8°.

Commentarius in lib. 1. Sententiarum, Venet. 1571. fol.

Comment. in Hexaemeron lib. 2. Venet. 1521. 4°.

Plura alia theologica impressa esse affirmat Bellarminus loc. citat. viz. *In Cantica Canticorum lectiones 19. Lect. in epistolam ad Romanos. Exposit. in caput, Firmiter; & in caput, Marthæ; in orationem Dominicam, & salutationem Angelicam*, de hac tamen expositione subdubitat. *De renunciatione Papæ; De Clerico minus sufficienter ad Subdiaconatum promoto; Quomodo Reges possint bona regni ecclesiis elargiri; Tractat. contra exemptos; De Divina influentia in beatos; De laudibus divinæ Sapientiæ; De defectu malorum culpæ; De Prædestinatione, Præscientia, Paradiso, & Inferno; De materia Cœli; De formatione Corporis humani; De motu Angelorum.* Quibusnam vero in locis hæc omnia impressa sunt, utinam nobis Bellarminus indicasset. Præter hæc, plurima alia Ægidii opuscula recenset, variisque in bibliothecis delitescere dicit Joseph Pamphilus Chronic. Ordin. Eremit. S. August. pag. 42. &c [a]. Denique monemus lectorem non deesse, qui omnia Ægidii Romani opera Ægidio Corboliensi medico Gallo ascribunt; qua de re utpote veri perquam absimili, & futili prorsus opinione, conqueritur Theoph. Raynaudus de bonis & malis libris part. 1. Erotem. 10. p. 122.

1296. [b] ARMANDUS DE BELLOVISU, natione Italus, patria Bononiensis, ordinis Dominicani monachus, sacri palatii apostolici magister. Claruit circa annum 1296. alii multo recentiorem faciunt, & ad annum 1496. revocant. Ambrosius de Altamura tres Armandos de Bellovisu nobis sistit; primum Bononiensem nostrum, secundum Hispanum, anno 1235. clarum, mortuum circa annum 1340. Verum sibi parum constans eadem fere opera utrique tribuit; denique tertium natione etiam Hispanum, monachum Barcinonensem, & in academia Bononiensi apud Dominicanos regentem, qui claruit anno 1530. cuique *tractatum de conceptione B. Virginis* ascribit. Verum Nicolaus Antonius in nupera sua Scriptorum Hispaniæ bibliotheca de ullo hujus nominis scriptore penitus silet. Fateor me veram Armandi ætatem ignorare. Exstant ab eo scripta, *postilla in Psalmos, meditationes, preces*, Mogunt. 1503. *Sermones* Brixiæ 1610. 4° [c]. *Explicatio terminorum difficilium tam in philosophia, quam theologia*, Venet. 1586. Wittemberg. 1623. 8° [d].

ENGELBERTUS, natione Teutonicus, ordinis Benedictini monachus, & ab 1297.
anno 1297. Admontensis cœnobii in Styria abbas etiam anno 1273. clarus, ut paulo serius quam par erat, Possevinus illum ad annum 1340. referat. Exstat *liber* ejus *de ortu, progressu, & fine imperii Romani*, cui philosophica quædam hinc inde immiscuit; a Gaspare Bruschio editus, *Basil.* 1553. 8°. & cum aliis scriptoribus homogeneis, Joach. Clutenii cura, *Offenbachii* 1610. 8°. & in Biblioth. Patrum tom. 25. p. 362.

Carmen heroicum, seu *panegyris in coronationem Rodulphi Habspurgensis*, anno 1273. scripta, in quavis fere historicorum Germanicorum collectione reperitur [e].

THOMAS WICKE, sive *Wiccius*, 1299.
gente Anglus, monachus Augustinianus [f], sive ordinis sancti Augustini, in cœnobio Osneiensi canonicus regularis. Claruit an-

[a] *Orationem ad regem Galliæ Philippum Pulchrum* exstare ap. *Bulæum* Latine tom. 3. p 475. & Gallice p. 477. nos docet *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 1. p. 52. [b] Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 583. *Oudin.* tom. 3. p. 858. ad an. 1330. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 354. qui notant Armandum non Bononiensem fuisse, sed Gallum e Provincia. vid. etiam Baluzii notas ad Papas Avenionenses tom. 1. p. 759. [c] *Parif.* 1519. 4to. *Lugd.* 1525. 8vo. [d] Item *Basil.* 1491. *Venet.* 1584. *Argent.* 1605. Scripsit etiam *de transcendentibus, de prædicamentis, & intentionibus secundis*, teste *Lalando* Collect. tom. 3. p. 18. *Collationes pro festivitatibus Sanctorum* MSS. in bibl. Colbertina Cod. 1288. prodierunt *Parif.* 1519. 4to. vid. *Oudin.* ut & *Fabr.* loc. citat. ubi memorat *Comment. in Thomæ Aquinatis de ente & essentia. Responsiones* Armandi Magistri sacri palatii ad 19. Articulos a Papa missos, & *epistola de visione Beatifica* exstant in bibl publica Cantab. teste *Jamesio* in Ecloga Oxonio-Cantabrig. p. 64. [e] Engelberti tractatus *de gratiis & virtutibus B. Mariæ* asservatur MS. in bibl. Paulina; ut constat ex Catalogo p. 140. n. 5. Hunc tractatum cum epistola Ejusdem *de studiis & scriptis suis*, & *libro de causis longævitatis hominum ante diluvium* exhibuit *Bern. Pezius* tom. 1. part. 1. Thesauri Anecdotorum novissimi col. 429. seq. Tractatum *de libero arbitrio* ibid. tom. 4. part. 2. col. 121. *Speculum virtutum* edidit idem *Pezius* tom. 3. Bibl. Asceticæ. Item *de Providentia* ibid. tom. 6. p. 51. Tractatum *de passione Domini* ibid. tom. 7. p. 67. seq. *De statu defunctorum* ibid. tom. 9. p. 113. Simulque monet Ejusdem *lib. 7. de regimine Principis*; tractatum *de summo bono hominis*; *Dialogum concupiscentiæ & rationis*, & *libellum de quæstione utrum Sapientiæ competat ducere uxorem* nuper prodiisse Ratisbonæ. *Commentarium in Psalmum* 118. memorat *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 712. De cæteris Engelberti scriptis conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 49. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 291. [f] *Oudin.* tom. 3. p. 945. *Wickium* ad an. 1340. collocat, negatque ejus Chronicon desinere ad obitum Edvardi 1. ex fide MS. cod hujus Chronici, quod exstat ad an. 1347. deductum, in bibl. Cotton. sub *Tiberio* A. 9 n. 6. Habetur etiam sed imperfectum, nempe ad an. 1289. ibid. sub *Tito* A. 14.

no 1299. Bonis artibus a pueritia imbutus, & academiæ Oxoniensis vicinitate fretus, haud mediocrem sibi famam in literis comparavit; præcipue historiæ patriæ illustrandæ studio addixit animum. Scripsit *chronicon Angliæ* ab adventu Conquestoris, id est, ab anno 1066. ad suam usque senectutem, & Edwardi 1. obitum, anno 1304. In quo opere Gulielmum Novoburgensem sibi imitandum proposuit. Hos annales nuper e tenebris eruit vir doctissimus, & de re literaria bene meritus T. G. ediditque inter *historiæ Anglicanæ Scriptores* tom. 2. *Oxon.* 1687. fol. Condidit item Wiccius *librum de abbatibus Osneiensibus* a cœnobii fundatione, id est, ab anno 1129. usque ad annum 1290. Exstitit Balei tempore, qui meminit etiam poematum ejus *de commendatione Vini*, & *increpatione Gulæ*; an vero adhuc supersint, mihi est incompertum.

---

[a] *Concilia hoc Sæculo habita.*

1201. PARISIENSE I. anno 1201. præsidente pontificis legato habitum. In quo Euraudus Miles, in rebus sæculi vir admodum versutus, hæresis Bulgarorum reus, damnatus est, ea propter publice exustus. Vide Concil. tom. 11. part. 1. p. 24.

1201. MELDENSE, in Gallia Lugdunensi anno 1201. a Johanne Casemarii abbate, sedis Romanæ legato convocatum. Quo pro pace inter Johannem Angliæ, & Philippum Francorum regem constituenda, archiepiscopi, episcopi, & abbates qui aderant, diu multumque laborarunt. Tandem cum res ad nullum exitum perduci poterat, ad sedis Romanæ judicium appellatum est. Exstant Innocentii 3. ad episcopos Galliæ *literæ*, & Johannis legati ad Innocentium hac de re *responsoriæ* Conc. tom. 11. part. 1. p. 27.

1206. LAMBETHENSE I. in Anglia ad Thamesim fl. anno 1206. habitum. In quo Stephani Langtoni archiepiscopi *Constitutiones provinciales* editæ sunt. Exstant constitutiones tres de modo dandi mortuarium, de potationibus & earum pœnis, deque missa bis in die celebranda Conc. tom. 11. part. 1. p. 30 [b].

1206. RADINGENSE I. in agro Bercheriensi apud Anglos, anno 1206. a Johan. Ferentino, pontificis legato, habitum. Quid in hac synodo factum sit tacet Mat. Paris anno 1206. p. 214. addit vero Johannem, Anglia perlustrata, magnam pecuniæ summam congessisse, & sarcinulis magna cautela dispositis, festinum ad mare pervenisse, & Angliam a tergo salutasse. Certe nihil momenti actum esse satis innuere videtur M. Westmonasteriensis, qui eadem iisdem fere verbis habet ad hunc annum p. 63. hoc insuper addens; legatum post corrasam magnam pecuniæ summam, concilium celebrasse, ne nil aliud fecisse videretur.

1207. NARBONENSE I. in provincia scilicet Narbonensi, sed incerto loco, anno 1207. habitum. In quo de modo convertendi Albigenses agebatur. Rem narrat Vincent. Bellovac. Specul. Hist. lib. 29. cap. 93. & exinde Conc. tom. 11. part. 1. p. 32.

1209. MONTILIENSE, in provincia Narbonensi, anno 1209. 7. Id. Septembr. præsidente Milone sedis apostolicæ legato congregatum. In quo Raymundus Comes Tolosanus, summus Albigensium fautor, pœnitentiæ subjicitur, seque ecclesiæ mandatis pariturum solenni juramento semet astringit. Exstant hujus synodi Acta Conc. tom. 11. part. 1. p. 35. Ubi formula juramenti, præcepta a legato Raymundo data, aliaque plura huc spectantia exhibentur.

1209. AVENIONENSE I. (urbs est ad Rhodanum fl. proprium Romanæ sedis in Gallia dominium) anno 1209. 8. Id. Septembr. ab Hugone episcopo Rhegiensi, & Milone pontificis notario, papæ legatis celebratum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ ad corrigendos hominum mores hoc tempore misere his præsertim partibus corruptos condita *capitula* 21. Conc. tom. 11. part. 1. p. 41. Et ap. Dacher. Spicil. tom. 2. p. 609 [c].

1209. PARISIENSE II. anno 1209. habitum. In quo Almaricus Carnotensis ejusque sectatores, ob novos quosdam articulos invectos damnantur [d]. Ipse Almericus dialectica peritia insignis, asserebat inter alia, quemlibet Christianum teneri credere se esse membrum Christi, nec sine hac fide

a Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 11. p. 89. seq. b Asservantur MSS. in bibl. Cotton. sub *Othone* 16. n. 14 publici juris fecit *Wilkins* Conc. Brit. tom 1. p. 530. c Edit. nov. tom. 1. p. 703. d Articulos exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 163. una cum Epist. Philip. R. Francorum super modo captionis & retentionis clericorum, & decreto Petri de Corbolio Senonens. Archiepisc. super hæreticis comburendis.

aliquem

Sæc.XIII ab an.MCC. aliquem salvari posse, non minus quam si non crederet Christum esse natum & passum. Pomæria dilatarunt ejus discipuli, affirmantes, potestatem Patris viguisse, quamdiu duravit lex Mosaica; veniente Christo viguisse novam legem: hac finita, tempus Spiritus Sancti incepisse, cessare jam confessionem & sacramenta, & unumquemque tantum per gratiam Spiritus Sancti interius sine actu aliquo exteriori inspiratum salvari posse. In hac etiam synodo quidam Aristotelis libri, seu physici, seu metaphysici, aliique novi quorundam theologorum hoc tempore publicati, prohibiti & exusti sunt. Exstant synodi Acta Conc. tom. 11. part. 1. p. 49.

1210. AVENIONENSE II. anno 1210. præsente Milone legato, habitum. In quo cives Tolosani quæ de expulsione hæreticorum polliciti fuerant, adimplere recusantes, excommunicati sunt, Comite etiam Tolosano anathemate percusso, teste Petro de valle Sarnensi, Conc. tom. 11. part. 1. p. 53.

1210. TOLOSANUM I. in villa S. Ægidii, anno 1210. ab Hugone & Theodisio legatis pontificiis coactum. In quo Raymundus Comes Tolosanus, ejusque fautores iterum excommunicantur. Plura de hac re habet Petrus de valle Sarnensi. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 54. In conventu Narbonensi eodem anno habito, de ejusdem Comitis causa iterum tractatum est.

1210. ARELATENSE I. eodem anno, & de eadem re, a Theodisio pontificis legato celebratum. In quo conditiones reconciliationis Raymundo Comiti Tolosano factæ, ab eo rejectæ sunt. Exstant *conditiones* propositæ Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2329.

1210. ROMANUM I. anno 1210. sub Innocentio 3. papa habitum [a]. In quo Otto 4. Imp. nuper coronatus, dum varia Italiæ & Siciliæ loca imperio asserere conatur, dignitate imperiali privatur. Cui mox Germamaniæ electores Fridericum Siciliæ regem subrogarunt. De hac re agunt chronographi passim, Urspergensis, Palmerius, Nauclerus, Trithemius, alii. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 56.

1212. PARISIENSE III. anno 1212. a Roberto de Corceone pontificis legato celebratum. In quo plurima ad restituendam ecclesiæ disciplinam constituta sunt. Exstant *canones* in 4. partes divisi. Prima ad clericos sæculares, complectitur *canones* 20. Sæc.XIII. ab an.MCC. Secunda ad viros regulares, *canones* 27. Tertia ad moniales, 21. Quarta ad archiepiscopum & episcopos, 21. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 57.

VAURENSE, in Occitania sub archiepiscopo Tolosano ad Acutum fl. an. 1213. congregatum. In quo Petri Aragonum regis Raymundum Tolosanum protegentis, ipsiusque Raymundi causa prolixe examinata, res tota ad ipsius pontificis cognitionem ultimo refertur. Exstant hujus concilii Acta prolixa ex Petro de valle Sarnensi utplurimum desumpta Conc. tom. 11. part. 1. p. 81. confer etiam Concil. Hisp. tom. 3. p. 480. Eodem anno habita est synodus ad Murellum castrum apud Goronam fl. prope Tolosam situm, ad placandum Petrum Aragoniæ regem, qui arma jam movere cœperat. Exstat *epistola* synodalis ibid. p. 99. Quin & anno 1212. mense Novembri habitus est episcoporum procerumque conventus Apamiensis ad Simonis Montfortii ditionem bonis moribus ac legibus temperandam; de quo Conc. ibid. p. 80. 1213.

DUNSTAPLIENSE, in Anglia anno 1214. a Stephano archiepiscopo Cantuariensi ejusque suffraganeis coactum. In quo, legato pontificio episcopos minus idoneos ad sedes vacantes promovente, nec huic rei remedium adhibere volente, Stephanus Cantuariensis, & cæteri episcopi in synodo congregati, interposita appellatione, ad pontificem provocarunt. Vide Mat. Paris. ad ann. 1214. p. 247 [b]. 1214.

LONDINENSE I. anno 1214. a Nicolao Tusculano pontificis legato coactum. In quo Johannes rex Angliæ (quem Innocentius pontifex, quod Stephanum Langtonum ad sedem Cantuariensem electum suscipere nollet, regno exuerat, executione Philippo Francorum regi demandata) submissione pontifici facta, ab interdicto & depositione absolutus est. Vide Mat. Paris. loc. citat. p. 249 [c]. 1214.

MONSPELIENSE I. a Petro Beneventano pontificis legato anno 1214. vel ut alii, 1215. congregatum. In quo Raymundi Tolosani ditio Simeoni Montis fortis Comiti concessa est. Exstant Acta & disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 46. apud Petr. de valle Sarnensi in Hist. Albigens. & Concil. tom. 11. part. 1. p. 103. *Epistola* legati apostolici de hac synodo convocanda habetur Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 231. Hujus concilii *canones* edidit Petrus 1214.

a Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Othone* A. 11. b Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 544. c Item *Wilkins* loc. cit.

Gariellus in ſerie epiſcoporum Magalonenſium, ſed mutilos & mendoſos, quos proinde ex vetere codice MS. Andegavenſi extulit Steph. Baluzius Concil. Gall. Narb. p. 40. ſed aliter plane diviſos & diſpoſitos quam in editione Labbeana habentur. Quod & in Appendice ipſi monent Conciliorum editores.

1215. LATERANENSE IV. generale, anno 1215. Cal. Novembr. ſub Innocentio 3. papa celebratum. Aderant, præter cujuſcunque pene regionis oratores regios, & abſentium procuratores fere infinitos, epiſcopi 412. & in his patriarchæ 2. Conſtantinopolitanus nempe & Hieroſolymitanus, ſed Latinus uterque, primates & metropolitani 71. abbates & priores pluſquam 800. Et primo quidem fides catholica adverſus varias hæreſes explicatur; damnantur Albigenſium, Almarici, aliorumque errores, deque iis coercendis, puniendis, & per vim ſæcularem exterminandis ſtatutum eſt. Damnatus eſt Joachimi abbatis de unitate SS. Trinitatis contra P. Lombardum liber; pleraque de Græcis ad eccleſiæ Romanæ fidem revertentibus, deque diverſis diſciplinæ eccleſiaſticæ capitibus ſancita. Denique haud pauca privilegia pro recuperanda Terra Sancta militantibus conceſſa, adhibito etiam conſilio de ordine Dominicanorum inſtituendo, ipſomet Dominico jam tum præſente. Exſtant Acta hujus concilii & *canones* 70. Græce ſimul & Latine editi, & alia quædam quæ ad hanc ſynodum pertinent, Conc. tom. 11. part. 1. p. 117 [a].

1216. MELODUNENSE I. in Bria ſub archiepiſcopo Senonenſi anno 1216. a Petro archiepiſcopo, occaſione Ludovici Philippi Francorum regis filii, qui Angliam, prohibente papa, ingenti exercitu invaſerat, habitum. Exſtant diſciplinæ eccleſiaſticæ conſtitutiones ſive *capitula* 7. Conc. tom. 11. part. 1. p. 241.

1222. OXONIENSE, anno 1222. a Stephano Cantuarienſi pro reformanda eccleſia Anglicana congregatum. Exſtant diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 49. Concil. Brit. tom. 2. p. 181. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 271 [b]. In hoc concilio impoſtor quidam qui quinque crucifixionis vulnera, lateri, manibus, pedibuſque impreſſa habebat, aliuſque nebulo Hermophroditus ejus fautor, publice convicti, & errores confeſſi puniti ſunt. Hæc refert Mat. Weſtmonaſt. ad an. 1222. p. 85. Vide quæ hac de re ex MS. Vaticano habet Bzovius ad hunc ann. num. 20.

SARISBURIENSE, eodem anno a Richardo epiſcopo cum clero ſuo poſt 1222.
ſynodum Oxonienſem habitum. Exſtant conſtitutiones ſynodalium de diſciplina eccleſiaſtica *capitula* 87. Concil. Brit. tom. 2. p. 137. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 247. Habentur etiam apud Spelmannum p. 161 [c]. Richardi Dunelmenſis conſtitutiones ſynodales, ſed quæ, mutato tantum quorundam capitulorum ordine, & reſectis 13. poſtremis capitulis, eædem omnino ſunt: ac proinde ab iis acceptas, & in ſynodo Dunelmenſi confirmatas eſſe conſtat.

PARISIENSE IV. anno 1223. a Con- 1223.
rado Portuenſi epiſcopo papæ legato habitum. Albigenſibus Bartholomæum quendam antipapam in finibus Bulgarorum ſibi conſtituentibus, epiſcopi in hac ſynodo congregati hanc rem examinaſſe videntur. Vide M. Paris ad annum 1223. Exſtat *epiſtola* ſynodalis ad archiepiſcopum Rotomagenſem Conc. tom. 11. part. 1. p. 288. Anno ſequenti eodem loco habita eſt altera ſynodus in cauſa Raymundi Comitis Toloſani, ut & Monſpelienſis in eadem cauſa. Anno etiam 1225. tres ſynodi præcipue de regni negotiis Pariſiis coactæ ſunt. De his omnibus vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 289, 290.

MONSPELIENSE II. anno 1224. 1224.
habitum. In quo Raymundus Toloſanus, aliique, de obedientia Romanæ eccleſiæ præſtanda, deque injuriis reſarciendis juramentum dederunt. Exſtant juramenti formula & Amalrici Montis-fortis ad ſynodum literæ, ne pacem cum Raymundo faciant Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2333. Ediderat antea Steph. Baluzius Conc. Gall. Narbon. p. 58.

MOLODUNENSE II. anno 1225. 1225.
in octavis omnium Sanctorum habitum. In quo de fori eccleſiaſtici juriſdictione & aliis nonnullis; de pace item inter reges Angliæ & Franciæ, necnon de negotio Albigenſium, actum eſt. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 290.

BITURICENSE I. anno 1225. prid. 1225.
Cal. Decembr. in feſto S. Andreæ congregatum. In quo de Raymundo Comite Toloſano ditioni ſuæ reſtituendo agitur. Exſtant Acta in chronico Turonenſi MS. & exinde Conc. tom. 11. part. 1. p. 291. Plenius multo de hoc concilio agit Matt. Paris ad annum 1226.

a MSS. habentur in bibl. Cotton. ſub *Vitellio* A. 2. n. 5. Exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 585.

b Habentur MSS. in bibl. Cotton. ſub *Othone* A. 16. n. 8. ſub *Vitellio* A. 2. n. 7.

c Item ap. *Wilkins* ibid. tom. 1. p. 572. 599.

GER-

Sæc.XIII. GERMANICUM Moguntiæ, ut vi-
ab an. MCC. detur, anno 1225. 4. Id. Decembr. a Con-
1225. rado Portuensi pontificis legato contra simoniacos & concubinarios clericos habitum. Exstant de his aliisque *capitula* 14. Binii & Cossartii notis illustrata Conc. tom. 11. part. 1. p. 295.

1226. PARISIENSE V. anno 1226. a legato pontificio contra Albigenses per crucesignatos exterminandos coactum. Altera etiam synodus seu conventus, eodem anno, & de eadem re ibidem habitus est. Vide quæ ex Turonensi chronico habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 300. Unde etiam discimus, concilium Cremonæ ab imperatore eodem tempore fuisse congregatum de hæreticorum per Italiam extirpatione. Sed Italis illum recipere recusantibus, res in fumum abiit.

1226. FUXENSE, in diœcesi Apamiensi anno 1226. habitum. In quo Comes Fuxensis pœnitentiam præ se ferens, ab hæresi, uti vocatur, excommunicatione, omnibusque sceleribus eatenus perpetratis absolvitur. Hæc annales Fuxenses Conc. tom. 11. part. 1. p. 302. Hoc ipso anno concilium Leodii habuit legatus pontificius, quo episcopi Monasteriensis & Osnabrugensis, Friderici (a quo S. Engelbertus interfectus fuerat) fratres, suspensi sunt, & ad Romani pontificis judicium remissi ibid. p. 301.

1226. WESTMONASTERIENSE, anno 1226. præsente Ottone pontificis legato coactum. In quo, Honorio 3. papa duarum præbendarum obventiones per literas petente, synodus re examinata, & tacite notata Romanorum avaritia, eam in medio reliquit, omnibus affirmantibus hæc universum orbem Christianum respicere, & cum constiterit quomodo erga tales exactiones se habuerint alia regna, tum demum se in obsequiis suis fore promptiores. Exstant hujus synodi Acta apud Mat. Paris ad annum 1226. p. 328. 331 [a]. Anno 1240. habitus est Northamptoniæ præsente pontificis legato episcoporum abbatumque conventus. In quo de nova quadam pecuniæ exactione omnibus sæculis inaudita & execrabili, (Matthæi Paris verbis utor) per Petrum Rubeum pontificis quæstorem ad hanc ipsam rem in Angliam missum excogitata, querelam instituunt, & post varias hinc inde disceptationes, modeste rejiciunt. Rem gestam prolixe enarrat idem Matthæus ad annum 1240. p. 533. &c [b].

NARBONENSE II. anno 1227. Sæc.XIII.
tempore Quadragesimæ a Petro archiepi- ab an. MCC.
scopo Narbonensi habitum. Exstant disci- 1227.
plinæ ecclesiasticæ *capitula* 20. de excommunicatis, perjuris, Judæis coercendis, condendis testamentis, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 304.

ROMANUM II. anno 1228. sub Gre- 1228.
gorio 9. papa congregatum. In quo Fridericus imp. ob votum de expeditione in Terram Sanctam suscipienda non solutum, in cœna Domini anathemate perculsus est. Exstat hac de re Gregorii 9. ad episcopos Apuliæ *epistola* Conc. tom. 11. part. 1. p. 413.

BASSEGIENSE, sive conventus ec- 1228.
clesiastico-politicus, anno 1228. Bassegiæ inchoatus, Meldis continuatus, Parisiis absolutus. In quo Raymundus Comes Tolosanus, in gratiam ecclesiæ & Ludovici regis receptus est. Exstant horum conventuum Acta Conc. tom. 11. part. 1. p. 414. Verum cum Raymundus pacta sua non recte observaverit, in conventu Melodunensi, anno 1232. habito, hac de re cum eo expostulatum est. Vide ibid. p. 448.

TOLOSANUM II. anno 1229. men- 1229.
se Novembri, præsidente Romano S. Angeli cardinale pontificis legato, de inquirendis hæreticis, de libris S. scripturæ a laicis non habendis, de libertatibus ecclesiarum, deque aliis ecclesiasticæ disciplinæ capitibus coactum. Exstant *capitula* 45. Conc. tom. 11. part. 1. p. 427. Et apud Dacher. Spicil. tom. 2. p. 621 [c].

TURIASONENSE apud Hispanos, 1229.
in villa quadam Aragoniæ, ab episcopis 12. præside Johanne cardinale pontificis legato, anno 1229. 3. Cal. Maii de dissolvendo Jacobi regis & Eleonoræ matrimonio congregatum. Decreverunt patres matrimonium bona quidem fide initum fuisse, sed ob propinquitatem cognationis solvendum esse, servata nihilominus Alphonso filio, quem ex Eleonora susceperat Ferdinandus, legitima in regnum successione. De hac re agunt scriptores Hispani. Quos vide apud Spondanum ad annum 1229. & Card. d' Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. ad ann. 1229. p. 492.

TARRACONENSE. Plura erant 1230.
circa hæc tempora concilia Tarraconensia, & seqq.
quibus levi digito simul ac semel defungemur, neque enim tanti sunt, ut iis enarrandis sigillatim immoremur. I. Tarraco-

a Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 620. b Et ex Matthæo *Wilkins* ibid. tom. 1. p. 679. c Edit. nov. tom. 1. p. 710: item in Collectione Veterum Script. & Monument. Marteneana tom. 7. p. 106.

nense anno 1230. habitum. Quid vero in eo gestum sit nescitur. II. anno 1239. 14. Cal. Maii, de clericis negotiis sæcularibus se non immiscendis, & de sepultura ecclesiastica incendiariis & raptoribus non concedenda; nec quis duas canonicas seu præbendas in diversis ecclesiis obtineat. III. anno 1240. de cruce archiepiscopi Toletani per provinciam Tarraconensem non portanda. IV. anno 1242. contra Valdenses hæreticos. Vide ad hunc annum. V. eodem anno, quo statutum, ut episcopi & eorum officiales justitiam gratis reddant, ut nullus sacerdos plures missas in uno die celebret, præterquam in natali Domini. VI. anno 1244. VII. anno 1246. VIII. anno 1247. IX. anno 1248. X. anno 1253. de excommunicatis absolvendis. XI. anno 1279. ad procurandam Raymundi de Penna-forti canonizationem. De his omnibus, nullius pene momenti, & quorum vix memoria superest, breviter agunt Baluzius Marcæ Hispanicæ lib. 4. & Aguirrius Conc. Hisp. tom. 3. p. 495. 496. 498. 502. 504. 505. 523.

1231. GONTERIENSE I. anno 1231. a Turonensi archiepiscopo ejusque suffraganeis, apud Castrum Gonterii habitum. Exstant de disciplina ecclesiastica nempe *de Matrimoniis clandestinis*, *de causis matrimonialibus*, *de modo instituendi Rectores ecclesiarum*, *de residentia Rectorum*, *procurationibus*, &c. *canones* 37. Conc. tom. 11. part. 1. p. 439.

1232. [a] RHEMENSE I. apud S. Quintinum anno 1232. habitum. In quo Milonis Belvacensis jura a rege ablata ei asseruntur, & vindicantur. Vide Spondan. ad annum 1231. Alia concilia de hac re eodem circiter tempore habita sunt. De quibus vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 445. In conventu etiam Melodunensi hoc anno de pace male observata cum Comite Tolosano expostulatum est, ut supra observavimus.

1233. BITERRENSE I. anno 1233. a Valthero pontificis legato celebratum. Exstant quæ ad disciplinam ecclesiæ spectant *de hæreticis*, *eorumque fautoribus singulis Dominicis excommunicandis*, *de S. ordinibus suscipiendis*, *de patronis ecclesiarum*, &c. *capitula* 26. Conc. tom. 11. part. 1. p. 452.

1233. NYMPHÆENSE, in Bithynia, anno 1233. mense April. coactum. In quo de concordia Græcorum cum Latinis, præsertim in dogmate de processione Spiritus S. frustra actum est. Exstant utrinque scripta, *confessiones* nempe *fidei*, & *epistola synodalis* Conc. tom. 11. part. 1. p. 461. *Confessio* Græcorum habetur etiam Græce part. 2. in Append. p. 2336 [b].

MOGUNTINUM I. a Conrado Moguntino archiepiscopo anno 1233. coactum. In quo Stadingorum (qui variorum & detestandorum criminum accusati fuerunt) hæresis non ita pridem in Germania orta damnata est. Vide quæ ex Append. ad Schaffnab. ad annum 1232. notant editores Conciliorum tom. 11. part. 1. p. 478. 1233.

ARELATENSE II. anno 1234. 6. Id. Julii a Johanne archiepiscopo & suffraganeis suis congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de statutis Concilii Lateran.* 4. *diligenter observandis*, *de episcopis per se & alios prædicantibus*, *de Hæreticis*, &c. *Canones* 24. Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2340. 1234.

SPOLETANUM, aliis ROMANUM, anno 1234. habitum. In quo pro expeditione in Terram S. suscipienda, pecunia ex indulgentiis undique corradenda concessa est. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 481. 1234.

NARBONENSE III. anno 1235. a P. Amelio, archiepiscopo & trium provinciarum episcopis collectum. In quo, jubente pontifice, fratribus Prædicantibus, hæreticæ pravitatis inquisitoribus constitutis, consilia & præcepta data sunt quomodo in munere obeundo adversus hæreticos se gerere debeant. Exstant in hunc finem *capitula* 29. Conc. tom. 11. part. 1. p. 487. 1235.

MOGUNTINUM II. anno 1235. habitum. In quo absoluti Stigandi hæretici; & qui Conradum Marspurgensem interfecerant, ad sedem apostolicam, nulla inflicta poena, remissi. Exstant hac de re Gregorii 9. *epistolæ* 2. Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2345. 1235.

RHEMENSE II. apud S. Quintinum anno 1235. habitum. In quo episcopi pro variis negotiis ad ecclesiæ Rhemensis jura & libertates pertinentibus regem facta supplicatione interpellarunt. Exstant Acta & *supplicatio* Conc. tom. 11. part. 1. p. 501 [c]. Eodem anno aliud Rhemense concilium ab 1235.

[a] Epistolæ & attestationes hujus Synodi de causa Bellovacensi, ex apographo P. Sirmondi occurrunt ap. *Harduin.* Conc. tom. 7. p. 199. [b] Acta hujus Concilii ex Cod. MSS. 250. & amplius annorum in Gymnasio Navarræo servata integra & genuina habentur ad finem tom. 1. Scriptorum Ordinis Prædicatorum edit. a Jacobo Quetif. & Jacobo Echard. *Paris.* 1719. fol. [c] Additio ad hoc concilium ex apographo P. Sirmondi habetur ap. *Harduin.* tom. 7. p. 260.

Sæc.XIII. ab in.MCC. iisdem episcopis & de eadem re *Compendii* habitum est. Vide ibid. p. 503.

1236. TURONENSE I. anno 1236. a Juhello archiepiscopo coactum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ *de Cruce-signatis enormis delicti reis*; *de Advocatis*, *Notariis*, *Sortilegiis*, *falsis Testibus*, *de conversis*, *Hospitalitate*, &c. *capitula* 14. Conc. tom. 11. part. 1. p. 503.

1237. LONDINENSE II. anno 1237. ab Ottone papæ legato congregatum. In quo pro reformanda ecclesia Anglicana edita sunt Decreta sive *capitula* 31. nempe *de Ecclesiarum dedicatione*, *de Sacramentis*, *Sacerdotibus*, *Clericis*, &c. Exstant hujus synodi Acta & decreta apud Matt. Paris. ad annum 1237. p. 446. Exinde apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 218. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 530 [a]. Supersunt etiam episcopi cujusdam anonymi constitutiones synodales circa hæc tempora editæ, *de Baptismo*, *Confirmatione*, *Sacramento Altaris*, *aliisque Sacramentis*, *de statu Monachorum & Regularium*, *de Decimis*, *Excommunicatione*, *Archidiaconis*, *Cruce-signatis*, *& de Ebrietate & Sobrietate*, &c. habentur apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 230. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 544 [b].

1238. CAMPINIACENSE, apud Gallos, anno 1238. a Gerardo archiepiscopo Burdigalensi & suffraganeis suis congregatum. Exstant de disciplina ecclesiastica, viz. *de Excommunicatis*, *de Vicariis non constituendis*, *de causis Matrimonialibus*, *de vestibus Regularium*, *de vita & honestate Monachorum*, &c. *capitula* 38. Conc. tom. 11. part. 1. p. 557.

1239. TURONENSE II. anno 1239. a Juhello archiepiscopo & suffraganeis suis coactum. De disciplina ecclesiastica agunt quæ constituta sunt *capitula* 13. viz. *quod in qualibet parochia sint tres*, *qui de scandalis requisiti*, *dicant veritatem*; *de vestibus Sacerdotum*; *de Excommunicatione*, &c. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 566.

1239. RHEMENSE III. apud S. Quintinum anno 1239. ab Henrico archiepiscopo & suffraganeis suis, pro clericorum & canonicorum libertatibus vindicandis habitum. Exstant Acta & decreta Conc. tom. 11. part. 1. p. 568. Anno sequenti synodum *Meldensem* coegit Jacobus Prænestinus cardinalis & legatus, in qua archiepiscopos & episcopos obtestatus est, ut Romam cum ipso irent, adversus Fridericum imperatorem apud papam acturi ibid. p. 571.

WIGORNIENSE, anno 1240. a Waltero episcopo habitum. Exstant ex MS. Cod. Cottoniano, de disciplina & moribus ecclesiæ, *de ornamentis Ecclesiarum*; *de consecratione Cœmeterii*; *de Baptismo*, *Confirmatione*, *Matrimonio*, &c. constitutiones sive *capitula* 59. apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 240. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 573 [c]. Sæc.XIII. ab in.MCC. 1240.

GUIDONENSE, ad Meduanam fluv. in Cenomania, anno 1242. a Juhello archiepiscopo & suffraganeis apud Vallum Guidonis habitum. Acta perierunt: exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de statu regularium*, *de jurisdictione Archidiaconorum*, *Archipresbyterorum*, *& Decanorum*, &c. *capitula* 9. Conc. tom. 11. part. 1. p. 590. 1242.

TARRACONENSE I. præsidente archiepiscopo Tarraconensi, præsente Raymundo de Penna-forti, Domini papæ pœnitentiario, anno 1242. congregatum. In quo contra Waldenses hæreticos, in Aragoniam irrumpentes, eorumque occultatores, fautores, & defensores actum est, præscripta formula in illos inquirendi, puniendi, & ubi redierint ad ecclesiam recipiendi. Exstant hujus synodi Acta Conc. tom. 11. part. 1. p. 592. Conc. Hisp. tom. 3. p. 496. & apud Bzovium ad hunc annum. Anno etiam 1244. altera synodus Tarraconensis habita videtur, cujus supersunt fragmenta quædam nondum edita. 1242.

OTHONIENSE, in Dania, anno 1245. adversus bonorum ecclesiasticorum prædatores, & contemptores ceremoniarum congregatum. Vide Jo. Pottan. Hist. Dan. lib. 7. 1245.

LUGDUNENSE I. generale I. anno 1245. 4. Cal. Julii, præsente Innocentio 4. papa, in templo maximo celebratum. Interfuerunt præter abbates, & inferioris ordinis viros ecclesiasticos, cardinales plurimi, & episcopi 140. Aderat & Latinorum imperator Constantinopolitanus cum suis Latinis patriarchis Constantinopolitano & Antiocheno. In hoc concilio pontifex novum anathematis fulmen in Fridericum imperatorem vibravit, omnique honore & dignitate imperiali exauctoravit; concilii etiam Lateranensis decreta de bello contra Turcas in Palæstina gerendo renovata sunt; multa de subsidio imperatori CP. mittendo, de Tartaris coercendis, de Cruce-signatis, sunt constituta. Ut de ecclesiastica disciplina nil dicam. Exstant hujus synodi Acta, *capitula* 17. & alia 9. & *epistolæ* plures ad hoc concilium spectantes, Conc. tom. 11. part. 1. p. 633. 671. In hac syno- 1245.

a Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 647. b *Wilkins* ibid. p. 656. c *Wilkins* ibid. p. 665.

Sæc.XIII. ab an.MCC. do galerus rubrus, dignitatis cardinalitiæ insigne, primum, ni fallor, institutus est.

1246. ILERDENSE, anno 1246. præsidente Petro Ablatio archiepiscopo Tarraconensi, præsente etiam magna procerum caterva habitum. Quo Arragoniæ rex ob causam Berengarii episcopi Gerundensis (cui linguam præscindi jusserat) & Violantis reginæ, quam repudiaverat, excommunicatus (omni ejus regno interdicto subjacente) ea lege absolutus est, ut monasterium Benefacianum jam antea inchoatum ad umbilicum perduceret, & reditibus dotaret. Quod & factum est, & monachi Cistercienses in eo collocati. Baluzius Marcæ Hisp. lib. 4. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 503.

1246. LANCICIENSE I. in Polonia, anno 1246. habitum. In quo Conradi ducis Mazoviensis ob bona ecclesiæ spoliata excommunicatio confirmatur. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 675. & notam de tempore, quam subnexuit Cossartius.

1246. BITERRENSE II. anno 1246. 13. Cal. Jul. a Guillelmo archiepiscopo Narbonensi cum suis suffraganeis habitum. De disciplina ecclesiastica nempe *de Hæreticis iisque a laicis perquirendis*; *de divino Officio in ruralibus Ecclesiis*; *de Judæis*, &c. exstant *capitula* 46. ejusdemque synodi consilium, *qualiter sit in inquisitione procedendum contra hæreticos* 37. capita complexum Conc. tom. 11. part. 1. p. 677.

1248. SCHENINGENSE, apud Ostrogothos in Suecia, anno 1248. a Gulielmo papæ legato habitum. In quo sacerdotum (qui ecclesiæ Græcæ morem ductis uxoribus his in partibus sequebantur) conjugia damnata & prohibita sunt. Vide Johan. Magn. in Hist. Goth. lib. 19. cap. 15.

1248. VALENTINUM, in Gallia, anno 1248. a duobus cardinalibus, & quatuor provinciarum episcopis, pro fide, pace, ac libertate ecclesiæ celebratum. *Capitula* quæ edita sunt, solummodo ad ecclesiæ disciplinam spectant, numero 23. habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 696.

1248. URATISLAVIENSE I. ad Viadrum fl. in Silesia, anno 1248. præsidente Jacobo archidiacono Leodiensi pontificis legato habitum. In quo quinta redituum ecclesiasticorum pars ad relevandas sedis apostolicæ angustias, pontifici ad triennium concessa est. Vide Matth. Michov. Hist. lib. 3. cap. 51. & exinde Conc. tom. 11. part. 1. p. 702.

INSULANUM I. ad villam comitatus Vindaschini in Provincia, anno 1251. a Johanne archiepiscopo, & provinciæ Arelatensis episcopis habitum. De disciplina ecclesiastica, viz. *de inquisitione Hæreticorum*; *de Decimis*; *de clandestinis Matrimoniis*, &c. agunt *canones* 13. qui exstant Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2349. Sæc.XIII. ab an.MCC. 1251.

EBORACENSE, circa annum, ut videtur, 1252. a Waltero archiepiscopo coactum. In quo controversiæ quædam inter sacerdotes hujus provinciæ eorumque parochianos de ornamentis ecclesiæ exortæ, terminatæ & decisæ sunt. Exstat decretum apud Spelman. tom. 2. p. 290. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 705. Huic synodo utrobique ejusdem Walteri Gray constitutiones provinciales anno 1250. editæ præmittuntur [a]. 1252.

SENONENSE II. anno 1252. a Gilone archiepiscopo Senonensi habitum. In quo monetur Theobaldus Navarræ rex, ut bonis ecclesiæ quæ invaserat, cederet. Exstat ipsa monitio Conc. tom. 11. part. 1. p. 706. 1252.

RAVENNATENSE I. anno 1253. exeunte mense Aprili a Philippo archiepiscopo una cum suffraganeis suis contra rerum ecclesiasticarum invasores coactum. Acta exstant apud Rubeum, Hist. Raven. lib. 6. ad an. 1253. 1253.

SALMURIENSE I. anno 1253. a Petro Turonensi archiepiscopo coactum. Actis deperditis exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de celebratione Divinorum officiorum*; *de custodia Sacramentorum*; *de Archidiaconis*, *Archipresbyteris*, & *Decanis ruralibus*, *ad ordines promovendis*; *de Procurationibus*; *de commendis Ecclesiarum*, &c. *capitula* 33. Conc. tom. 11. part. 1. p. 707. 1253.

GONTERIENSE II. apud Castrum Gonterii a Petro archiepiscopo & suffraganeis suis, anno 1253. congregatum. Exstat tantummodo canon unicus *de abusoribus Literarum apostolicarum* Conc. tom. 11. part. 1. p. 715. 1253.

ALBIENSE (urbs est episcopalis sub archiepiscopo Bituricensi) anno 1254. ab episcopo Avenionensi pontificis legato plurimisque Narbonensis, Bituricensis, & Burdegalensis provinciarum episcopis habitum. Exstant de hæreticis eorumque casibus variis, & de disciplina ecclesiæ *capitula* 71. Conc. tom. 11. part. 1. p. 720 [b]. 1254.

[a] Exstant ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 698. [b] Item ap. *Dacher* Spicileg. tom. 2. p. 630. Edit. nov. tom. 1. p 719.

Sæc.XIII. ab an.MCC. 1255. BURDEGALENSE I. anno 1255. a Gerardo archiepiscopo pro disciplina ecclesiastica congregatum. Exstant *capitula* 30. *de Clericis habentibus Ecclesias*; *de Quæstoribus*; *de Presbyteris alterius diœcesis*; *de Decimis & Primitiis*; *de Statutis confratriarum*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 739 [a].

1255. COPRINIACENSE I. (idem quod Campinacense) in diœcesi Burdigalensi anno circiter 1255. a Geraldo archiepiscopo habitum. Exstant, sed ex aliorum conciliorum canonibus utplurimum desumptæ, constitutiones synodales 39. *de alienis Parochiis*; *de injectoribus manuum in Clericos*; *de Excommunicatis*; *de concubinis Sacerdotum*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 746.

1255. BITERRENSE III. in Gallia Narbonensi, anno 1255. 8. Id. Maii habitum. In quo subsidium ad expugnandos hæreticos in Castro de Querbus obsessos, seneschallo regio concessum est. Exstant Acta Conc. Gall. Narbon. p. 64. & exinde Conc. tom. 11. part. 1. p. 753.

1255. DUNELMENSE I. in Anglia Boreali, anno circiter 1255. a Waltero episcopo coactum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ 51. ex Cod. MS. Dunelmensi apud Spelman. *Constitutiones* in hac synodo editæ, Concil. Brit. tom. 2. p. 293. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 760 [b].

1255. NORWICENSE, anno 1255. a Waltero episcopo Norwicensi habitum, de libera dispositione primorum fructuum. Exstat constitutio hac de re facta ex Cod. MS. apud Spelm. Concil. Brit. tom. 2. p. 301. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 768 [c].

1257. DANICUM, anno 1257. coactum. In quo episcoporum libertati & securitati contra laicorum injurias prospectum est. Exstant hac de re constitutiones synodales 4. Conc. tom. 11. part. 1. p. 772. Eodem anno synodum Lancicienscm coegit Fulco Gnesnensis episcopus ad presbyteros duos, quos in carcerem conjecerat Boleslaus Silesiæ Dux, e captivitate liberandos. Vide Cromer. lib. 9. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 773.

1258. [d] MERTONENSE I. anno 1258. in festo S. Bartholomæi, præsidente Bonifacio archiepiscopo habitum, "ad quassandam scilicet Decimam totius ecclesiæ Anglicanæ, "per Alexandrum papam concessam, ut verba se habent vet. MS. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 304. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 773.

ROFFIACENSE, in diœcesi Pictavensi anno 1258. 12. Cal. Sept. præsidente Giraldo Burdigalensi archiepiscopo congregatum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ *capitula* 10. Conc. tom. 11. part. 1. p. 774. Sæc.XIII. ab an.MCC. 1258.

MONSPELIENSE III. anno 1258. 8. Id. Sept. a Jacobo archiepiscopo Narbonensi cum suffraganeis suis coactum. Exstant de disciplina ecclesiastica *capitula* 8. Conc. tom. 11. part. 1. p. 778. Et apud Dacher. Spicil. tom. 11. p. 645 [e]. 1258.

SCOTICUM, seu PERTHENSE, anno 1259. præsente rege Alexandro, Perthi habitum. In quo edita sunt statuta provincialia, quæ suo etiam tempore in ecclesia observata fuisse testatur Hector Boethius Hist. lib. 13. fol. 284. Vide Spelman. tom. 2. p. 304. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 782. Quænam vero fuerint hæc statuta, nos latet. 1259.

COLONIENSE I. anno 1260. a Conrado archiepiscopo congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ, *de manifesta cohabitatione Clericorum & Mulierum*; *de Clericorum negotiatione*; *de insufficientia scientiæ, quæ est illiteratura Clericorum*; *de Clericis Simoniacis*, &c. *capitula* 14. Conc. tom. 11. part. 1. p. 783. Subjiciuntur ejusdem Conradi de monachis & eorum conversatione statuta 28. ibid. p. 792. 1260.

ARELATENSE III. anno 1260. a Florentino archiepiscopo cum suffraganeis suis collectum. Damnata canone 1. Joachimi abbatis ejusque sectatorum doctrina, exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de baptizandis parvulis in necessitate*; *de confirmationis Sacramento non nisi jejunis, & a jejunis tribuendo*; *ut in Ecclesiis semper resideant saltem Vicarii*, &c. *canones* 17. Conc. tom. 11. part. 2. p. 2359. 1260.

PARISIENSE VI. anno 1260. dominica in passione de propitiando Deo adversus Tartarorum & Saracenorum irruptiones habitum. Unde sancitum est, orationes esse multiplicandas, processiones faciendas, blasphemias in Deum puniendas, peccata & superfluitates cibariorum ac vestium reprimendas. De hac re vid. Guil. Mangiac. in Vit. Ludovic. Conc. tom. 11. part. 1. p. 793. 1260.

COPRINIACENSE II. anno 1260. a Petro Burdigalensi archiepiscopo, pro disciplina ecclesiastica coactum. Exstant constitutiones sive *capitula* 19. *de vigiliis* 1260.

[a] Epistolam hujusce Conc. ad Alexandr. 4. exhibuit *Martene* in Collect. Nov. Vet. Script. & Monum. tom. 7. [b] Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 704. [c] Et *Wilkins* ibid. p. 708. [d] Vide *Wilkins* ibid. p. 736. [e] Edit. nov. tom. 1. p. 706 714.

Sæc XIII. ab an. MCC *in Ecclesiis vel Cœmeteriis non faciendis; de Commendis Ecclesiarum vacantium; de jure Patronatus; de Decimis; de Sepulturis*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 799.

1261. LAMBETHENSE II. anno 1261. a Bonifacio Cantuariensi congregatum. In quo ad avertendas Tartarorum in populum Christianum irruptiones, solennes processiones & supplicationes apud Deum factæ sunt. Exstant de variis casibus constitutiones plures ex vet. cod. MS. Cotton. Conc. Brit. tom. 2. p. 305. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 803 [a]. Notet lector, Tartarorum occasione diversa concilia hoc tempore habita fuisse, & in his Britannica duo, Londinense & Beverlacense; quorum cum supersint neque Acta neque constituta, vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 815 [b].

1262. COPRINIACENSE III. anno 1262. a P. Burdigalensi archiepiscopo habitum. Exstant quæ disciplinæ sunt ecclesiasticæ, *de locis in quibus res vel personæ Ecclesiasticæ captæ detinentur; de illis qui impediunt jurisdictionem Ecclesiasticam; de Excommunicatis compellendis*, &c. *capitula* 7. Conc. tom. 11. part. 1. p. 821.

1263. BURDEGALENSE II. anno 1263. a Petro archiepiscopo habitum. Exstant *capitula* 7. de variis casibus ecclesiasticis, excommunicatione, sepultura, confirmatione, absolutione infirmi excommunicati, &c. in synodo, ut videtur, constituta Conc. tom. 11. part. 1. p. 823.

1263. PARISIENSE VII. anno 1263. in octava B. Martini coactum. In quo ad ferendum Terræ sanctæ subsidium, bonorum ecclesiasticorum centesima in quinquennium concessa est. Exstat de hac re *declaratio synodalis* Conc. tom. 11. part. 1. p. 824.

1264. NANNETENSE, anno 1264. a Vincentio Turonensi habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *ne Prælati vel Patroni se obligent ad Beneficium non vacans; ne Clerici sint Venatores; de Residentiis faciendis, & Beneficiorum pluralitate*, &c. *capitula* 9. Conc. tom. 11. part. 1. p. 826.

1264. PARISIENSE VIII. anno 1264. in crastino S. Bartholomæi, præsente Ludovico Francorum rege & Simone S. Cæciliæ cardinale papæ legato coactum. In quo adversus juramenta turpia, quibus in Dei nomen facta est blasphemia, rex edictum promulgavit. Vid. Gaufred. in Vit. Ludovici cap. 33. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 828. & G. Cossartii notam ibid.

BONONIENSE, in Gallia an. 1264. Sæc. XIII. ab an. MCC. 1264.
a Guidone episcopo Sabinensi, cardinale, & pontificis legato congregatum. In quo Angli, quod conditionibus pacis a Ludovico Francorum rege judicatis stare recusarent, autoritate Urbani 4. papæ interdicto & anathemati subjiciuntur, fulminis vibrati executione episcopis quibusdam ex Anglia huc evocatis commissa. Tradit hæc autor appendicis ad Matt. Paris p. 997.

LONDINENSE III. anno 1265. præsente Ottobono S. Adriani cardinale, Clementis 4. papæ legato habitum. In quo excommunicationis a pontifice in regis adversarios latæ, cujus in synodo Bononiensi anno superiori fit mentio, sententia promulgatur. Vide Mat. Westmonast. ad ann. 1265. fol. 160. 1265.

COLONIENSE II. anno 1266. ab Engilberto archiepiscopo coactum. Ad disciplinam ecclesiæ pertinent capitula 45. in hac synodo sancita, quæ habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 836. In quibus personarum ecclesiasticarum jura, immunitates, & privilegia primas tenent. 1266.

NORTHAMPTONIENSE, anno 1267. præsente Ottobono legato habitum. In quo episcopi (& in his Johannes Wintoniensis, Walterus Wigorniensis, Henricus Londinensis, & Stephanus Cicestrensis) & clerici qui pro Simone Comite adversus regem steterant excommunicantur, & decima bonorum ecclesiasticorum regi in septem annos concessa. Vide Append. ad Matth. Paris ad annum 2267. p. 1001 [c]. 1267.

ARELATENSE IV. anno 1267. a Bertrando de S. Martino archiepiscopo & præsulibus Arelatensis provinciæ celebratum. Editi sunt in hac synodo disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 22. quorum quatuor priores desiderantur. Reliqui agunt *de Censuris observandis; de Calicibus non vendendis aut pignorandis; de casibus Episcopo vel Papæ reservatis*, &c. Exstant Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2368. 1267.

URATISLAVIENSE II. an. 1267. in festo purificationis Mariæ a Guidone cardinale papæ legato congregatum. In quo, prædicata anni Jubilæi gratia, & cruce contra Saracenos, subsidium pro recuperanda Terra Sancta concessum est. Vide M. Michov. lib. 3. cap. 57. 1267.

VIENNENSE, anno 1267. 4. Id. Maii a Guidone pontificis legato convocatum. Exstant ad reformandam ecclesiæ discipli- 1267.

[a] Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 746. [b] Item *Wilkins* ibid. p. 755. [c] Vide etiam *Wilkins* ibid p. 762.

nam

 nam necessaria *capitula* 19. *de vita & honestate Clericorum*; *de modo Visitandi*; *de pluralitate Beneficiorum*; *de Decimis contra laicos*; *de Usurariis*; *de Judæis*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 858 [a].

1268. LONDINENSE IV. anno 1268. 9. Cal. Maii ab Ottobono cardinale legato pontificio, & universis pene Angliæ, Walliæ, Scotiæ, & Hiberniæ episcopis celebratum. In quo multa ad reformandam & conservandam ecclesiæ disciplinam saluberrima statuerunt. Exstant constitutiones sive *capitula* 54. nempe *de Baptismo*; *de Sacramentis gratis administrandis*; *de consecratione Ecclesiarum*; *de Clericorum habitu & moribus*; *de Vicariorum residentia & institutione*; *aliisque plurimis disciplinæ Ecclesiasticæ capitibus*, Concil. Brit. tom. 2. p. 263. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 866 [b]. *Magnum Concilium* vocat Matt. Westmonasteriensis fol. 165. Ad annum 1248. refertur in collectione Spelmanniana typographi proculdubio lapsu pro 1268. Ut causa non erat, cur hunc errorem tanquam lapsum graviorem corrigeret G. Cossartius.

1268. GUNTERIENSE III. ad Castrum Gunterii anno 1268. a Vincentio Turonensi archiepiscopo congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de invadentibus & occupantibus bona Ecclesiastica*; *de impedientibus jurisdictionem Ecclesiasticam*; *sepultura Ecclesiastica deprivandos, qui Excommunicationis sententiam ultra annum sustinerent*; *de vestimentis Archidiaconorum, & Decanorum* &c. *capitula* 8. Conc. tom. 11. part. 1. p. 909.

1269. ANDEGAVENSE I. anno 1269. die Martis post quindenam nativitatis S. Johannis Baptistæ habitum. Exstant *canones* 2. *de Donationibus non prohibendis*, & *de advocatis Ecclesiasticis* Conc. tom. 11. part. 1. p. 911.

1269. SENONENSE III. anno 1269. die sabbati ante festum SS. Simonis & Judæ, ab archiepiscopo Senonensi congregatum. Exstant pro disciplina ecclesiastica *de Clericis focarias tenentibus*; *de Usurariis* &c. *capitula* 6. Conc. tom. 11. part. 1. p. 912.

1270. RAVENNENSE, anno 1270. 4. Cal. Maii a Philippi archiepiscopi vicario in sacrario D. Vitalis habitum. In quo Henuerardi episcopi, & sedis Cæsenatis invasores excommunicantur, neque absolvi possunt, nisi satisfacerent. Vide Hieron. Rubeum Hist. Raven. lib. 6. ad annum 1270. p. 443.

COMPENDIENSE, apud Gallos in dioecesi Suessionensi, anno 1270. a Johanne archiepiscopo Rhemensi coactum. Exstant constitutiones aliquot *de iis qui capiunt bona Ecclesiastica*; Conc. tom. 11. part. 1. p. 917. 1270.

AVENIONENSE III. anno 1270. a Bertrando archiepiscopo habitum. Exstant de disciplina nempe *de alienationibus bonorum Ecclesiasticorum revocandis*; *de pecunia legata ad arbitrium Executorum in causas pias dividenda*; *de Clerico, qui Episcopum, præpositum* &c. *graviter læserit*, &c. *capitula* 8. Conc. tom. 11. part. 1. p. 920. 1270.

RHEMENSE IV. apud S. Quintinum, ab ejusdem provinciæ episcopis, vacante tunc sede, anno 1271. congregatum. Interturbarunt aliquandiu hunc conventum canonici Rhemenses, vetantes suffraganeos se inconsultis in synodum coire, verum dissidium mox compositum est. Exstant de privilegiis ecclesiasticis capitula 5. Conc. tom. 11. part. 1. p. 922. 1271.

REDONENSE, ad Vicinoniam fl. in ducatu Britanniæ anno 1273. coactum. De disciplina ecclesiastica agunt sc. *de violentia Episcopis, Abbatibus* &c. *non inferenda*; *de hospitalitate ex bonis Ecclesiæ*; *quæ sint bona ecclesiastica*, &c. *capitula* 7. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 933. 1273.

LUGDUNENSE II. *generale* II. a Gregorio 10. papa, anno 1274. die 7. Maii celebratum. Aderant cardinales, metropolitani, & episcopi 500. Michaelis Imp. CP. & episcoporum aliquot Græcorum legati, Jacobus Arragonum rex, & complures regum & principum oratores, ut abbates, aliosque taceam. Inchoata jam synodo, & expositis concilii convocandi causis, primo loco decimæ redituum ecclesiasticorum, in subsidium belli sacri, ulterius adhuc promovendi, concessæ sunt. Deinde lectis Græcorum in synodo literis, de concordia Græcos inter & Latinos, præsertim in articulo de processione Spiritus S. actum est. Græci enim rerum suarum necessitate adacti, præcipue Michaele imperatore id summopere urgente, auxilium a Latinis ad sustentandum nutantem imperii sui statum implorare, eoque fine cum Romana ecclesia consentire, saltem consentire videri, necesse habuerunt. Hinc qualis qualis unio ac concordia utrinque in hac synodo sancita; 1274.

a Item ap. *Canis.* Lection. Antiq. nov. Edit. tom. 4. p 82. Habet etiam e MSS. emendata *Lambecius* tom. 2. Bibl. Vindob. p. 61. & ex editione *Lambecii* Harduin. Conc. tom. 7. p. 579. Decreta etiam Hungarorum, quæ de Guidone cardinali susceperunt, ex eodem p. 586. b Habentur etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 1.

Sæc. XIII. ab an. MCC. quam tamen Græci mox non sine stomacho respuebant. Recepti sunt etiam Tartarorum legati de pace cum Christianis ineunda acturi. Multa de disciplina & regimine ecclesiæ, præcipue de modo, loco, & tempore pontificis eligendi, sunt constituta. Exstant Acta hujus synodi, constitutiones synodales 31. plures Gregorii pontificis epistolæ, Michaelis imperatoris, & Græcorum literæ, Conc. tom. 11. part. 1. p. 937.

1274. SALTZBURGENSE I. in Bavaria anno 1274. pro recipiendis Lugdunensis synodi constitutionibus, aliisque de causis congregatum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ *capitula* 24. *de capitulis provincialibus Abbatum ac aliorum Prælatorum*; *de pluribus Beneficiis Clericorum*; *de vagis Scholaribus*; *de episcopis puerorum*; *de Advocatis Ecclesiarum*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 998 [a].

1276. DUNELMENSE II. anno 1276. a Roberto episcopo Dunelmensi habitum. Exstant ex vet. cod. MS. Eccles. Dunelm. *de Decimis* constitutiones synodales 6. Conc. Brit. tom. 2. p. 316. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1008 [b].

1276. SALMURIENSE II. in Andibus ad Ligerim fl. anno 1276. congregatum. Exstant de disciplina ecclesiastica *de luminaribus in Ecclesia*; *de pluralitate Beneficiorum*; *de vita & honestate Clericorum & Monachorum*, &c. *canones* 14. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1011.

1276. BITURICENSE II. a Simone cardinale, sedis apostolicæ legato, anno 1276. Id. Sept. congregatum. De regimine & disciplina agunt constitutiones in hac synodo promulgatæ. Habentur *capitula* 16. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1017.

1276. TRIBURIENSE, anno 1276. præsentibus Sigehardo patriarcha Aquileiensi, & Altmanno episcopo Pataviensi, pontificis legatis, convocatum. Aderant præter episcopos, Sueviæ & Saxoniæ principes, laicique plures. Vehementer agitata est in hac synodo Henrici imperatoris causa. Hi cum a papa excommunicatus fuisset, nec cum eo, nec cum quoquam qui cum eo communionem coluissent, communicare volebant. Nullam non conditionem promisit Henricus, modo imperatoris titulum retineret. Sed rejecti sunt ejus ad synodum legati, rejectæ semel iterumque omnes ejus supplicationes, ipsumque pro vere excommunicato habendum esse unanimi voce declararunt. Prolixe hæc refert Lamb. Schaffnaburgensis ad ann. 1276. p. 531.

CONSTANTINOPOLITANUM I. anno 1277. a Johanne Becco patriarcha coactum. In quo Beccus Latinis mirum quantum addictus, Romanæ ecclesiæ fidem professus est, & pontificis Romani primatum recognovit. Exstat Lat. *epistola* synodalis ad Johannem papam Conc. tom. 11. part. 1. p. 1033. Eodem anno habita altera est synodus *Constantinopolitana*, in qua schismatici (ut vocantur) qui concordiam cum Romanis initam respuebant, excommunicati sunt. Exstat *epistola* synodalis encyclica Conc. tom. 11. part. 1. p. 1037. Verum sciendum est, genuinos ecclesiæ Græcæ filios has synodos parum curare, earumque decreta penitus rejicere. Sæc. XIII. ab an. MCC. 1277.

LANGESIENSE, apud *Langez*, oppidum in Turonibus, anno circiter 1278. a Johanne Turonensi archiepiscopo cum suffraganeis suis coactum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de procurationibus post synodum præstandis*; *de Matrimoniis clandestinis*; *de filiis Presbyterorum*; *de Excommunicatis ultra annum*, &c. *canones* 16. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1038. 1278.

AUDOMARO-PONTANUM, in Gallia Belgica anno 1279. a Gulielmo archiepiscopo Rothomagensi cum suffraganeis suis ad Pontum Audomari coactum. Exstant de rebus ecclesiasticis *capitula* 24. una cum *Appendice* additionum Conc. tom. 11. part. 1. p. 1041. 1279.

AVENIONENSE IV. anno 1279. 16. Cal. Jun. a Bertrando archiepiscopo Arelatensi & suffraganeis suis congregatum. Exstant de ecclesiastica disciplina *capitula* 15. quibus alia ejusdem synodi statuta subjiciuntur Conc. tom. 11. part. 1. p. 1050. 1279.

AUSENSE, apud Augustam Ausciorum (quæ urbs archiepiscopalis est in Novempopulania) anno 1279. habitum. In quo de ecclesiæ Vasatensis juribus defendendis adversus senescallum Vasconiæ agitur. Exstat *epistola* synodalis ad Edwardum Angliæ regem, Aquitaniæ ducem, Conc. tom. 11. part. 2. p. 2375. 1279.

BITERRENSE IV. anno 1279. a Petro Narbonensi archiepiscopo cum suffraganeis suis congregatum. In quo de mittendis ad regni comitia legatis, qui libertates ecclesiasticas defenderent actum est. Exstant Petri archiepiscopi Narbonensis *epistolæ* 2. apud Baluz. Conc. Gall. Narbon. p. 81. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1062. 1279.

REDINGENSE II. apud Anglos in agro 1279.

[a] Item ap. *Canis.* Lection. Antiq. tom. 4. p. 87. [b] *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 28.

Sæc. XIII ab an. MCC. agro Bercherienſi, anno 1279. a Johanne Peckham archiepiſcopo Cantuarienſi celebratum. Exſtant ex vet. cod. MSS. Cotton. de diſciplina eccleſiaſtica *conſtitutiones* 5. quibus ejuſdem ordinationes de domibus religioſis ſubnexæ ſunt apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 320. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1062 [a].

1279. BUDENSE, apud Budam Hungariæ ad Danubium metropolim anno 1279. a Philippo pontificis legato coactum. Synodum hanc Ladiſlaus Hungariæ rex armorum terrore aliquantiſper diſturbaverat, poſtea pœnitentia ductus, culpam ſuam per literas recognovit. Exſtant Acta & diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 69. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1073.

1279. ANDEGAVENSE II. anno 1279. a Johanne, vel, ut alii, Jodoco archiepiſcopo Turonenſi habitum. Exſtant diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 5. quæ ad jura & libertates eccleſiaſticorum pene unice ſpectant. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1074.

1279. TARRACONENSE II. an. 1279. 7. Id. Decembr. coactum. In quo epiſcopi Nicolaum papam obnixe rogarunt, ut Raymundus de Penna-forti ſanctorum numero adſcriberetur. Ita ex Hieronymo Surita Bzovius ad ann. 1279. & Card. d'Aguirre Conc. Hiſp. tom. 3. p. 523.

1280. COLONIENSE III. anno 1280. a Sifrido archiepiſcopo congregatum. In quo ad reformandum corruptum eccleſiæ hoc tempore ſtatum, edita ſunt diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 18. *de vita, honeſtate & officio Clericorum; de cohabitatoribus Mulierum, & Concubinariis; de ſtatu Clauſtralium & Religioſorum; de Sacramentis*, &c. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 1107.

1280. LAMBETHENSE III. anno 1280. a Johanne Cantuarienſi archiepiſcopo habitum. In quo Othonis & Ottoboni, ſedis apoſtolicæ in Anglia legatorum, conſtitutiones tanquam leges eccleſiaſticas, perpetuo in poſterum obſervandas eſſe decretum eſt; ſtatuto etiam addito, ut quiſquis eccleſiam cum cura animarum retineret, ad ordinem ſacerdotalem infra annum promoveretur. Exſtant hac de re Acta ex cod. MS. Bodleiano apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 327. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1124 [b].

1280. BITERRENSE V. anno 1280. ad conſultandum de rebus eccleſiarum Narbonenſium congregatum. Quid in eo factum ſit, vel an aliquod omnino ſit ſtatutum, nobis non conſtat. Exſtant *epiſtolæ* 2. quibus procuratores ſynodales conſtituti ſunt, apud Baluz. Conc. Gall. Narbon. p. 84. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1124. Sæc. XIII. ab an. MCC.

CONSTANTINOPOLITANUM II. anno 1280. præſidente Johanne Vecco patriarcha coactum. In quo de loco quodam Gregorii Nyſſeni de proceſſione Spiritus Sancti tum a Patre, tum a Filio, quem magnæ eccleſiæ referendarius *Eſcammatiſmenus* dictus, corruperat, eraſa illa [ἐκ τοῦ υἱοῦ] particula, fatente id tandem ipſomet referendario, actum eſt. Exſtat Græc. Lat. integra ſententia ſynodalis Conc. tom. 11. part. 1. p. 1125. 1280.

SANTONENSE I. in Gallia ſub archiepiſcopatu Burdegalenſi, anno 1280. præſidente G. de Bricio congregatum. Exſtant quæ diſciplinæ eccleſiaſticæ ſunt *capitula* 15. *de nominibus Rectorum Eccleſiarum; de ſacris Fontibus; de S. Chriſmate; de numero Patronorum; de corpore Chriſti ad infirmos deferendo*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1134. 1280.

PICTAVENSE I. anno 1280. a Gualtero epiſcopo Pictavenſi coactum. De diſciplina agunt *capitula* 11. nempe *de juriſdictione Archipresbyterorum; de officio Subcapellanorum; de his qui abſolvere non poſſunt; de purgatione*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1138. 1280.

SALTZBURGENSE I. an. 1281. a Friderico archiepiſcopo ſedis apoſtolicæ legato habitum. Exſtant diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 18. *de diſpenſatione & Prælatorum ratione facienda; de jejunio religioſorum; deque eorundem habitu & diſcurſu; de immoderatis ſumptibus viſitatorum*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1151. 1281.

LAMBETHENSE IV. anno 1281. a Johanne Peckham archiepiſcopo Cantuarienſi, & ſuis ſuffraganeis congregatum. In quo Othonis & Ottoboni conſtitutiones iterum confirmantur. Exſtant eccleſiaſticæ diſciplinæ *de ſacramento Euchariſtiæ, & reliquis Eccleſiæ ſacramentis; de annalibus celebrandis & anniverſariis; de Hoſpitalitate tuenda; de filiis Presbyterorum; de Clericis plura Beneficia occupantibus* &c. *capitula* 28. ex vet. cod. MS. Cotton. apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 328. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1156 [c]. 1281.

a Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 33. *Revocationes proviſionum hujus Concilii* habentur *ibid.* p. 40. b Item apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 42. Habentur etiam MSS. in bibl. Cotton. ſub *Vitellio* A. 2. n. 8. c Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 51.

Sæc.XIII. ab an. MCC. 1282. AVENIONENSE V. anno circiter 1282. a Bertrando archiepiscopo Arelatensi & ejusdem provinciæ episcopis congregatum. Exstant de disciplina ecclesiastica *capitula* 11. *contra Usurarios*; *de precibus pro Ecclesia faciendis*; *de bonis Ecclesiasticis non alienandis*; *de Procuratoribus*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1174.

1282. SANTONENSE II. anno 1282. a Gaufrido de S. Bricio coactum. Exstant de disciplina ecclesiastica, nempe *de sepultura Excommunicatorum*; *de sepeliendis Excommunicatis per Capitulum absolutis*; *de Testamentis*, &c. *capitula* 5. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1180.

1282. TURONENSE III. anno 1282. a Johanne archiepiscopo cum suis suffraganeis collectum. *Capitula* 13. quæ exstant, ad ecclesiæ disciplinam spectant, sc. *de vexatoribus*; *de incitantibus ad lites*; *ut Clerici & Religiosi tabernas non frequentent*; *de processionibus faciendis*, &c. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 1183.

1284. NEMAUSENSE, in Occitania sub archiepiscopatu Narbonensi anno circiter 1284. a Bertrando episcopo coactum. Exstant prolixa *capitula* 14. quæ *de Sacramentis*, *de vita & honestate Clericorum*, aliisque disciplinæ capitibus, una cum constitutionibus quibusdam particularibus agunt. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1200.

1284. PICTAVENSE II. anno 1284. præsidente Gualtero episcopo congregatum. Exstant quæ disciplinæ ecclesiasticæ sunt, *de Divinis, præsentibus Excommunicatis, non celebrandis*; *de Decimis*; *de Sacramentis a Sacerdote potestatem non habente non accipiendis*, &c. *capitula* 5. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1234.

1285. CONSTANTINOPOLITANUM III. in Triclinio Alexiaco circa annum 1285. ni valde fallor congregatum. Præsens adfuit Andronicus Palæologus Imp. & qui circa eum magnates omnes, & quotquot e senatoribus conspicui. Et in his præcipue Theodorus Musalo magnus logotheta, vir in rebus theologicis admodum exercitatus, quique primas disputandi partes in hac synodo sustinuit. Aderant patriarchæ duo, Gregorius Cyprius Constantinopolitanus, & Athanasius Alexandrinus, ingens episcoporum cœtus, ut de monachis, laicisque melioris notæ nil dicam. Occasionem synodo dedit vexata Græcos inter & Latinos quæstio de processione Spiritus Sancti; ansam immediatam controversa Johan. Damasceni sententia, qui lib. 1. *de fide orthodoxa* cap. 15. de Patre semonem habens, ita subinfert, καὶ προβολεὺς διὰ λόγου ἐκφαντορικοῦ πνεύματος, *& productor per verbum explanantis Spiritus*. Ex hoc loco Veccus haud ita pridem patriarcha, & qui cum eo ex parte Latinorum stabant, concludebant Spiritum a Patre simul & a Filio procedere. Responderunt Græci aliud vocula *ex*, aliud *per*, significari. Quin nec deerant qui totum illud caput Damasceni esse negabant. Ad dirimendam igitur litem coacta est hæc synodus. Adductus ex carcere Veccus, quem plures socii sequebantur, ubi prolixa habita disputatione, controversia plene excussa & ventilata est. Cum vero nullis argumentis convinci, nullis modis flecti potuit obstinatus Vecci animus, iterum in carcerem amandatus est, & Gregorius patriarcha paulo post tomum synodicum de hac re edidit. Exstant hujus concilii Acta Gr. Lat. apud Pachymerem Hist. lib. 7. & exinde apud L. Allat. de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 2. num. 2. vide Niceph. Greg. Hist. Rom. lib. 6. p. 121.

LANCICIENSE II. anno 1285. præsidente Jacobo Gneznensi archiepiscopo habitum. In quo Henricus 4. Wratislaviæ dux, ejusque socii ac satellites, ob violatas ecclesiæ libertates, bona scilicet ecclesiastica, decimasque per totam diœcesim ecclesiæ ereptas, & in usum suum conversas, excommunicantur. Plura habet Hieron. Michov. lib. 3. cap. 62. 1285.

RAVENNATENSE II. anno 1286. sub Bonifacio archiepiscopo coactum. Ad causam ecclesiæ reformandam constituta sunt *capitula* 9. nempe *de joculatoribus & histrionibus non recipiendis*; *de pauperibus alendis & vestiendis*; *de decimis* &c. quæ habentur Conc. tom. 11. part. 2. p. 1238. 1286.

BITURICENSE III. anno 1286. a Simone de *Bello loco* archiepiscopo cum suffraganeis suis 15. Cal. Octobr. congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 35. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1247. Vide quæ de hac synodo habentur in Append. p. 2521 [a]. 1286.

EXONIENSE, apud Anglos in agro Devoniensi, a Petro Quivil episcopo anno 1287. coactum. Exstant *de Sacramentis*; *de Ecclesiis & Oratoriis construendis*; *de Cœmeteriis*; *de immunitate Ecclesiarum*; *de vita & moribus Clericorum*; *de residentia Presbyterorum*; *& pluralitate Beneficiorum* &c. 1287.

[a] Conf. *Edm. Martene* Anecdot. tom. 4. p. 199.

con-

constitutiones prolixæ sive *capitula* 55. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 350. & exinde Conc. tom. 11. part. 2. p. 1264[a]. Subnectitur *summula sive modus exigendi confessiones, pœnitentiasque injungendi*, in eadem synodo editus, ibid. p. 1312[b].

1287. RHEMENSE V. anno 1287. a Petro archiepiscopo congregatum. In quo, exorta inter episcopos & monachos de jure audiendi confessiones & pœnitentias injungendi controversia, tota lis ad sedis apostolicæ decisionem remissa est. Exstat *epistola* synodalis Conc. tom. 11. part. 2. p. 1317.

1287. HERBIPOLENSE, in Franconia, anno 1287. a Johanne Tusculano pontificis legato, præsente Rudolpho Imp. multisque Germaniæ proceribus, celebratum. Exstant de moribus clericorum & ecclesiastica disciplina *capitula* 42. *de honesta vita*; *de vitandis tabernis ac ludis*; *de colloquio cum monialibus, vel de inordinato joco*; *de Clericis concubinariis*, &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1319.

1287. MEDIOLANENSE I. anno 1287. sub Ottone archiepiscopo habitum. Exstant disciplinæ *capitula* 10. summatim recensita apud Bzov. ad ann. 1287. & Conc. tom. 11. part. 2. p. 1333.

1288. INSULANUM II. anno 1288. a Rostagno archiepiscopo & provinciæ Arelatensis episcopis celebratum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 18. nempe *de Excommunicatione*; *de parvulis in necessitate baptizandis*; *de iis qui Clericum ceperint*; *de iis qui tradunt toxica in mortem, vel abortum*, &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1335. De variis concilio huic conjungi solitis, videsis G. Cossartii not. ibid. p. 1345.

1289. CICESTRENSE I. an. 1289. a Gilberto episcopo coactum. Exstant de disciplina ecclesiæ, scilicet *de vita & honestate Sacerdotum*; *de corruptoribus Sanctimonialium*; *de concubinis Presbyterorum & Clericorum*; *de sepulturis* &c. *capitula* 41. ex vetusto codice MS. apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 404. qui & varias præcedentium constitutionum lectiones ex antiquo cod. MS. subjecit[c]. Vide Conc. tom. 11. part. 2. p. 1346.

1290. NUGAROLIENSE, in diœcesi Auscensi, sive Auxitana, anno 1290. præsidente Amaneo archiepiscopo ab Auscitaniæ episcopis congregatum. Exstant *de bonis & immunitatibus Ecclesiæ* aliisque capitibus canones seu constitutiones 12. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1353. Vide Append. p. 2444.

1291. SALTZBURGENSE III. an. 1291. habitum. In quo *de Hospitalariis, Templariis, & Teutonicis*, in unum ordinem coadunandis actum est. Exstant *de contractibus Matrimonialibus*, *de Clericis officialibus*, *de secta vagorum Scholarium*, constitutiones 3. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1359.

1291. LONDINENSE V. anno 1291. celebratum. In quo Judæi, quorum ingens erat in Anglia multitudo, & nefanda facinora, decreto publico Anglia decedere coacti sunt. Eodem in conventu rex ad expeditionem in Terram Sanctam religionis causa suscipiendam, subsidium a sacerdotibus, virisque ecclesiasticis petiit; iterato etiam jure statuit, ne cuivis liceret prædia monachis dare, aut iis aliisve sacerdotibus possessiones emere. Sed superveniente mox Bernardo pontificis legato, rex hanc legem revocavit. Refert hæc Ab. Bzovius ad annum 1291. num. 1[d].

1291. MEDIOLANENSE II. Novembr. 27. in ecclesia S. Teclæ, anno 1291. sub Ottone archiepiscopo habitum. In quo post multa ad disciplinam ecclesiasticam revocandam constituta, suppetiæ ad Terram Sanctam recuperandam decretæ sunt. Vide quæ ex Bern. Corii Hist. Mediol. habet Bzovius ad ann. 1291. num. 2.

1292. CICESTRENSE II. anno 1292. a Gilberto episcopo habitum. Exstant quæ disciplinæ ecclesiasticæ sunt, viz. *de animalibus in Cœmeteriis ad pascendum non ponendis*, *de sepulturis in Ecclesiis, & Cancellis non faciendis*, &c. *capitula* 7. ex vetusto codice MS. una cum variantibus lectionibus ex codice altero apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 410[e]. Habentur constitutiones Conc. tom. 11. part. 2. p. 1361.

1294. SALMURIENSE III. anno 1294. congregatum. Exstant de disciplina *capitula* 5. *contra vestium superfluitatem*; *de absolutione Excommunicatorum in morte*; *contra redimentes peccata per pecunias* &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1395.

1296. LONDINENSE VI. anno 1296. a Roberto Cantuariensi & suffraganeis suis in ecclesia S. Pauli collectum. In quo, ex occasione duorum causidicorum, duorumque fratrum ex ordine Prædicantium, qui causam regiam in clerum, non obstante prohibitione pontificia, defendere se paratos

a Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 129. b Ap. *Wilkins* ibid. p. 161. c Item ap. *Wilkins* ibid. p. 169. d Ex Bzovio *Wilkins* ibid. p. 180. e Item ap. *Wilkins* ibid. p. 183. 184.

esse affirmabant, excommunicationis sententia in bonorum ecclesiasticorum invasores, & infringentes *Chartam Magnam* &c. lata & promulgata est [a]. Anno sequenti archiepiscopus sententiam excommunicationis per ecclesias ubique solenniter publicandam, una cum literis ad Robertum Londinensem misit, datis apud Ottford. 6. Id. Jul. 1298. unde forsan M. Westmonasteriensis p. 200. synodum hoc anno habitam fuisse refert. Habentur hæ Roberti Cantuariensis literæ ex cod. MS. Cottoniano, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 428. Vide Conc. tom. 11. part. 2. p. 1421.

1298. SANTONENSE III. anno 1298. a Guidone episcopo habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 7. *de vita & honestate Curatorum Sacerdotum*; *de iis, qui Ecclesias dant ad firmam*; *de residentia Rectorum in Ecclesiis suis*, &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1425.

1299. ROTHOMAGENSE, anno 1299. ab archiepiscopo Rothomagensi & suffraganeis suis coactum. Ad disciplinam ecclesiasticam pertinent *capitula* 7. *de vita & honestate Clericorum beneficiatorum*; *ut placita diebus festis non teneantur*; *ut Clerici in factis personalibus justitiæ sæculari se non subjiciant*, &c. quæ habentur Conc. tom. 11. part. 2. p. 1427.

1299. BITERRENSE VI. anno 1299. 4. Cal. Novembr. congregatum. In quo de controversia inter archiepiscopum & vice-Comitem Narbonensem exorta actum est. Exstat *epistola* synodica ad Philippum 4. Francorum regem, adversus vice-Comitem ejusdem urbis, apud Baluz. Conc. Gall. Narbon. p. 87. & Conc. tom. 11. part. 2. p. 1430 [b].

1300. MELEDUNENSE III. ad Sequanam fl. in diœcesi Senonensi, anno 1300. 12. Cal. Febr. a Stephano Senonensi & suffraganeis suis congregatum. In quo *de Judicibus a Pontifice constituendis*, *de jurisdictione Ecclesiastica*, *de Hæreticis*, *Excommunicatis*, aliisque agitur. Exstant de his *constitutiones* 6. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1431.

MERTONENSE II. anno 1300. a Roberto Cantuariensi coactum [c]. Exstant ex bibliotheca Cottoniana, constitutiones *de Decimis & nutrimentis Animalium*; *de Mortuariis*; *de Ornamentis*, *aliisque in Ecclesia servatis*; *deque bono regimine Curiæ suæ Cantuariensis*, Concil. Brit. tom. 2. p. 431. & Conc. tom. 11. part. 2. p. 1435. 1300.

COLONIENSE IV. anno circiter 1300. a Wichboldo archiepiscopo congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 22. *de ætate & qualitate Præficiendorum Ecclesiis parochialibus*; *de Apostatis*, *discursoribus & vagis Clericis*; *de testamentis Clericorum & Laicorum*; *de manifestis Usurariis*, &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1440. 1300.

BAIOCENSE, in inferiori Normannia non procul a mari, anno circiter 1300. habitum. In quo ad mores & munera ecclesiasticorum, & ad disciplinam ecclesiæ rectius ordinandam edita sunt *capitula* 113. Habentur Conc. tom. 11. part. 2. p. 1450. 1300.

AUSCITANUM, anno 1300. congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 13. nempe *de libertate Electionum*; *de illis qui occupant bona Defunctorum*; *de bonis vacantium Ecclesiarum*, *ut nullus Patronus a præsentato per ipsum, aliquid extorqueat*; *de temporibus ordinandi*; *de ætate requisita in Curato*, *Beneficium scilicet Ecclesiasticum nemini 25. annis minori esse conferendum*, *secus si factum fuerit, ipso jure irritum esse*; aliaque nonnulla disciplinæ capita constituta sunt, quæ habentur Conc. tom. 11. part. 2. p. 1468. De tempore hujus synodi G. Cossartii notam lector consulat, qui & locum ubi habita fuerit se nescire ingenue profitetur. 1300.

a Habetur ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom 2. p. 240. b *Hujus Concilii Constitutiones* ex archivis civitatis Carcassonensis exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 225. c In prioratu Mertonensi in comitatu Surriæ ut notat *Wilkins*, qui Conc. Brit. tom. 2. p. 278. has Constitutiones exhibuit.

Finis Sæculi Decimi tertii.

In reconcinnanda hac nova Editione Historiæ Literariæ, hos Scriptores Anonymos expungit Cl. Autor.

Ann. 650. AUTOR *vitæ S. Maximini*, monachus erat, ut videtur Miciacensis, quem ex cap. 15. sæculo 7. claruisse conjicit Mabillonius. Ac proinde nos ad medium hujus sæculi retulimus. Scripsit *vitam S. Maximini* Miciacensis apud Aurelianenses abbatis, quam ex codicibus MSS. extulit Joh. Mabillon. Sæc. Benedict. part. 1. p. 580.

846. ANONYMUS autor *translationis S. Gregonii* claruit anno 846. Scripsit, qui rei gestæ interfuit, autor noster *historiam translationis Reliquiarum cujusdam Gregonii* martyris, in Majus Monasterium in Gallia, quam ediderunt Bollandiani in mense Martio. Inde desumpsit Mabillonius Sæc. Bened. 4. part. 1. p. 591.

850. AUTOR *vitæ S. Chlodulfi*, circa annum 850. claruisse videtur, etsi nulla certa temporis nota ejus ætas signari potest. Literis consignavit *vitam S. Chlodulfi* Mettensis episcopi, anno 696. demortui, quam ex MS. Cod. Chesniano publici juris fecit Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 2. p. 1043.

850. AUTOR *vitæ S. Marculfi* vixit, si quis conjecturæ locus dandus sit, circa medium hujus sæculi, anno 850. certe ante Caroli Simplicis ætatem, ut recte notat Mabillonius. Scripsit is, quisquis fuit, *vitam S. Marculfi* abbatis Nantuensis, (locus is erat apud Baiocenses, in provincia Lugdunensi secunda, ubi ipse Marculfus monasterium condidit.) Exstat hæc Vita, sed stylo paulum immutato, apud Sur. Maii 1. Sed ex Codd. MSS. stylo suo restitutam edidit Mabillonius Act. Bened. Sæc. 1. p. 128.

860. ANONYMUS *vitæ S. Harlindis* autor, claruit post medium sæculum 9. circa annum 860. etsi de vera ejus ætate haud adeo securi sumus. Scripsit *vitam SS. Harlindis*, ejusque *sororis Reinulæ*, Eikensium in Belgio abbatissarum, quam post Bollandum edidit Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 654.

890. ANONYMUS, S. Vincentii in suburbio Parisiensi monachus, claruit, judice Mabillonio, sæculo 9. Ego certe illum in ann. 890. reponendum censeo, eo quod meminit hujus monasterii, secunda vice a Normannis direpti & incensi quod anno 886. contigit. Scripsit *vitam S. Drochtovei*, abbatis Basilicæ S. Vincentii in suburbio Parisiaco, quæ modo S. Germani dicitur. Hanc ex MS. Cod. ejusdem monasterii edidit Mabillonius Sæc. Bened. 1. p. 252.

AUTOR anonymus *vitæ S. Vodoali*, monachus Suessionensis, claruit circa annum 901. saltem superiore sæculo exeunte. Scripsit *vitam S. Vodoali*, cognomento *Benedicti*, confessoris, qui decessit circa annum 700. Quam subinde decurtatam edidit Jo. Bollandus Februar. 5. Integram ex codice B. Mariæ Parthenonis, annorum circiter septingentorum, dedit Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 544. 901.

AUTOR *vitæ S. Gisleni*, claruit circa annum 910. Scripsit *vitam S. Gisleni* confessoris, qui cellam in Hannonia condidit, obiitque circa annum 681. Quo quidem in opere, prioris Anonymi hac de re scrinia autor noster compilavit. Edita est hæc vita a Johan. Mabillonio Sæc. Bened. 2. p. 788. qui ex Raineri Cellensis monachi, an. 1030. clari, libro de miraculis S. Gisleni non pauca subjecit. 910.

AUTOR *vitæ S. Basoli*, cœnobii S. Basoli monachus, claruit circa ann. 920. Scripsit *vitam S. Basoli* confessoris, denati anno circiter 620. quam ex Cod. MS. Altivillarensi in lucem protraxit Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 2. p. 640. 920.

ANONYMUS *vitæ S. Aicaidri* autor, monachus Gemmeticensis, claruit circa annum 920. Exstat ab eo scripta *S. Aicaidri* abbatis Gemmeticensis *Vita*, ex codicibus MSS. eruta, apud Joh. Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 952. 920.

ANONYMUS *vitæ S. Mederici* autor, claruit post sæculum 9. quo vero anno non satis liquet, ac proinde ad annum 950. cum ponimus, donec certiora indagare possimus. Scripsit *vitam S. Mederici* Æduensis apud Parisios abbatis, quam ex MSS. codicibus biblioth. SS. Germani & Victoris Paris. in lucem protraxit Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 8. 950.

AUTOR *vitæ S. Theofredi*, monachus, ut videtur, Calmeliacensis, quo tempore claruit haud satis liquet; ætas enim ejus parum certa. Cl. Mabillonius ipsum ante sæculum 11. vixisse conjicit, non alia ratione ductus, quam quod interdictum, quo fœminis 950.

minis in ecclesiam monasterii negabatur ingressus, suo adhuc tempore viguisse ait. Atqui ritus iste in paucis monasteriis perseveravit ultra sæculum 10. Quisquis sit, scripsit *vitam S. Theofredi* abbatis Calmeliacensis, & martyris in Gallia an. 708. quam ex MS. codice ejusdem monasterii in lucem dedit Jo. Mabillonius Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 477.

950. AUTOR *vitæ S. Ebbonis* claruit ex Cl. Mabillonii conjectura sæculo 10. certe post Normannorum in Gallia procellas, adeoque illum ad medium hujus sæculi retulimus. Scripsit *vitam S. Ebbonis*, Senonensis in Gallia episcopi, defuncti anno 742. quam ex MS. codice S. Petri apud Senonas eruit Jo. Mabillonius Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 647.

950. ANONYMUS autor *translationis S. Gorgonii*, cœnobii Gorziensis ad amnem cognominem haud procul a Mosella fl. siti monachus, claruit circa annum 950. Scripsit *historiam translationis S. Gorgonii* martyris in monasterium Gorziense, quam ex Cod. MS. Rhemensi edidit Jo. Mabillonius Sæc. Bened. 3. part. 2. p. 204.

950. ANONYMUS *vitæ S. Altonis* autor, Altimonasteriensis in diœcesi Frisingensi in Boioaria superiore monachus, claruit eodem circiter tempore, certe hoc sæculo, ut ex ipsius opusculo liquet. Scripsit *vitam S. Altonis*, ortu Scoti, seu Hiberni, cœnobii Altimonasteriensis conditoris & abbatis primi, circa annum 770. defuncti. Exstat apud Bollandum Februar. 9. & Mabillon. Sæc. Bened. 3. part. 2. p. 217.

950. ANONYMUS *vitæ S. Deicoli* scriptor, monachus Lutrensis, claruit circa annum 950. *Vitam S. Deicoli* monasterii Lutrensis in diœcesi Byzantina abbatis primi, anno circiter 625. defuncti, literis mandavit, Werdolfo abbati dedicatam, Hanc primus edidit Jo. Bollandus ad Januar. 18. deinde ad Codd. MSS. recognitam Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 2. p. 103.

950. AUTOR anonymus *vitæ S. Radbodi*, istius pene temporis scriptor, claruit circa annum 950. Commisit literis *vitam S. Radbodi* episcopi Trajectensis ad Rhenum, anno 918. defuncti. In qua condenda, se sua ab illis, qui rebus gestis interfuere, accepisse numer. 5. profitetur. Exstat, sed mutato stylo, pressius descripta, apud Surium, Novembr. 29. Exinde apud Mabillonium Sæc. Bened. 5. p. 25.

AUTOR libri *de miraculis S. Columbani*, cœnobii Bobiensis in Alpibus Cottiis, non longe a flumine Trebia siti monachus, claruit circa annum 950. ut ex iis quæ de temporibus Berengarii Imp. occisi an. 924. & Hugonis [qui ex Provinciæ comite factus est Italiæ rex anno 926. ex rege monachus anno 945.] refert cap. 7, 8, 9. manifesto liquet. Composuit librum *de miraculis S. Columbani* abbatis Luxoviensis, quem ex codicibus MSS. eruit, Actisque suis inseruit Jo. Mabillonius Sæc. Bened. 2. p. 40. 950.

ANONYMUS *vitæ S. Martini* autor vixit sæculo 10. exeunte, circa annum 990. Scripsit *vitam S. Martini* abbatis Vertavensis, stylo quidem humili, ut ingenue agnoscit, & rustico, sed historiæ veritate sinceriter suffragante. Hanc ex MS. codice monasterii Silvæ Majoris erutam, in Actis suis edidit una cum libello *de miraculis & translatione ejusdem abbatis* Johan. Mabillonius Sæc. 1. p. 681. 990.

ANONYMUS *vitæ S. Gerardi* autor, monachus Broniensis, circa annum 1001. saltem superiori sæculo exeunte claruisse videtur. Scripsit *vitam S. Gerardi* abbatis Broniensis, quam partim a testibus oculatis, partim ab anonymo priore hausit, & Guntero abbati suo dedicavit. Exstat, sed mutato stylo apud Surium Octobr. 3. Genuinam ex codicibus MSS. repræsentavit Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 5. p. 248. 1001.

ANONYMUS *vitæ S. Adalberonis* autor, monachus & abbas a S. Adalberone constitutus, claruit circa annum 1005. Scripsit *vitam B. Adalberonis* Mettensis episcopi, qui hoc ipso anno obiit. Hanc ex vetusto codice MS. edidit Ph. Labbeus Bibl. Nov. tom. 1. p. 670. 1005.

ANONYMUS *Vitæ S. Winnoci* autor, claruit circa annum 1030. Rogatu monachorum Bergensium scripsit, vel ab alio rudiore stylo scriptam expolivit *vitam S. Winnoci* abbatis Woromholtensis in Flandria primi. Extat apud Surium Novembr. 6. & Mabillonium Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 301. qui *genealogiam S. Winnoci* in codice Vedastino vitæ huic præfixam præmisit. 1030.

FINIS.

APPENDIX

APPENDIX

AD

HISTORIAM LITERARIAM

Ab anno MCCC. ad annum MDXVII.

APPENDIX

AD

HISTORIAM LITERARIAM

CLARISSIMI VIRI

GULIELMI CAVE;

IN QUA

DE

SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS,

Ab anno MCCC. ad annum MDXVII.

Pari Methodo agitur;

Ex Duabus in Unam conflata;

ALTERA nempe

HENRICI WHARTON,

ALTERA

ROBERTI GERII,

QUI ETIAM

CONCILIA

SÆCULORUM XIV. & XV. recensuit.

OXONII.

Apud JOSEPHUM POTE Bibliopolam ETONENSEM.

MDCCXLIII.

Notet Lector, in his Appendicibus, quæ sunt Cl. Henrici Whartoni, literis H. W. *quæ vero Cl. Roberti Gerii, literis* R. G. *ad marginem appositis annotari.*

SÆCULUM WICKLEVIANUM.

Conspectus Sæculi.

HAUD infelicius à Christo nato, si decimum excipias, Sæculum experta est Ecclesia: Neglectum meliorum literarum studium, conculcata pietas; & hinc effreni Ordinum Mendicantium intemperie, illinc futilibus controversiis, discissus Christianus Orbis. Ab Ecclesiâ jamdiu exularat castioris Theologiæ studium, & salebrosis Scholarum nugis locum cesserat. Istas quinetiam è Clero pauci excoluerunt. Sacerdotibus enim sæcularibus Juris Canonici ac Civilis scientia imprimis in votis fuit; quâ ad summas Ecclesiæ dignitates compendio perveniri posset. Soli ferè Mendicantium Ordini rerum divinarum studium excolendi gloria relicta est. Isti verò immensam exinde apud vulgus autoritatem obtinuisse nequaquam contenti, in Academiarum Cathedras avidi involarunt, & antiqua Sæcularium munera ruptis Disciplinæ Ecclesiasticæ repagulis sibimetipsis arripuerunt. Hinc natum ferale Sæcularium & Fraterculorum odium. Illi temere à Mendicantibus usurpata concionandi confessionesq; excipiendi munera ægerrimè tulerunt, isti perfectiorem vitæ statum plebi credulæ ostentantes, Sæcularium ordinem Ecclesiæ gravem atq; inutilem esse prædicarunt. Summo utrinque partium studio ea lis toto fere Sæculo agitata est, hinc Clero pro veritatis causâ & antiquis privilegiis decertante, illinc Mendicantibus sedis Romanæ favore munitis, cujus ipsi asseclæ fuerunt ut plurimùm juratissimi. Neque ipsis tamen Mendicantibus adamussim inter se convenit. Sub initium enim Sæculi exortus est Petrus Joannes de Olivâ, Ordinis Franciscani, qui divinitus semet inspiratum jactitans, docuit Spiritualem statum nuper Orbi Christiano à Francisco invectum esse; cui Novi Testamenti leges utpote minus perfectæ, cedere debeant; Christi & Apostolorum Evangelium nullum ad perfectionem ducere, adeóque abolendum esse, introductâ Francisci Regulâ; eliminandum Cleri Sæcularis ordinem, atque ordini cuidam Religioso Ecclesiæ regimen committendum; Evangelicam paupertatem tam religiosè ab omnibus colendam esse, ut neque proprium aliquid, neque in communi possidere liceat. Hujusmodi ferè dogmatibus in vulgus effusis, Petrus Joannes ingentem Franciscanorum turbam in partes suas traxit; quibus *Spiritualium* nomen inditum fuit. Spiritualibus acerrimè se opposuit Joannes xxii. aliique sequentes Pontifices; qui dogmata illorum damnarunt, & sectariis anathema dixerunt. Verùm parùm id curârunt Michael Cæsenas, Occamus, cæterique Spirituales; qui innumeras Pontificum Bullis hæreses inesse palàm prædicarunt. Spretâ Bullarum autoritate, Pontifices rem Fidei Inquisitoribus ferro ac flammis agendam commiserunt. Isti *Spirituales*, qui *Begvardi*, *Begvini* & *Fratricelli* jamdudum appellari cœperant, rogo passim addixerunt, nonnunquam & copiis militaribus oppugnarunt; sectam autem contumacem adeò expugnare non poterant; ut ad inchoatam usque Reformationem reliquiæ ejus non contemnendæ superessent. Hactenus de Mendicantium jurgiis. Ineunte Sæculo Clemens V. sedem Pontificiam Avenionem transtulerat, ut Philippo Pulchro Galliæ Regi, cujus autoritate Papatum adeptus fuerat, gratiam rependeret. Eâdem fere de causâ habitum est Concilium Viennense anno 1311. quod quidem indixit Clemens, ut fidem de condemnandis Bonifacii VIII. hæresibus Philippo datam eâ ratione eluderet. In hoc Concilio sublatus est Equitum Templariorum Ordo, ipsi flammis damnati, illorumque bona Equitibus Hospitalariis donata; confirmatum Corporis Christi Festum, & declarata S. Francisci Regula. Ablatâ enim Concilio libertate, omnia pro libidine decrevit Papa, Patrum suffragia nec rogans nec expectans. Cæterum sedis Romanæ translatione haud parùm imminuta est majestas Pontificia; quæ ab illo tempore sensim labascere cœpit, & Regibus terrori esse desiit: Postquam Ludovicus Bavarus Imp. anathema sibi à Joanne xxii. incussum tam fœliciter diflâsset; & doctissimorum virorum calamos

Eymeric. Direct. Inquisit. par. 2. qu. 15.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. mos in subsidium vocando, Principes alios docuisset, quâ potissimùm ratione Pontificum fulmina repellenda essent. Longè graviorem autem plagam tulit sedis Romanæ autoritas à diuturno schismate, quod post Gregorii xi. obitum anno 1378. inchoatum quinquaginta plus minus annis perduravit: Schisma adeò difficile, ut è quanam parte staret veritas scitu ferè impossibile esse non ignobiles istius ævi Scriptores conquerantur. Diviso autem inter plures Papatu, factum est, ut singulis nihil non concedere, quo sequacium suorum favorem demererentur, ac tandem Concilii Generalis arbitrio fasces Pontificios demittere necesse fuerit. Post medium Sæculi Wiclesus Ecclesiæ Romanæ errores voce ac scriptis strenuè impugnavit; adscitisque sibi innumeris per Angliam, Bohemiam exterasque gentes discipulis, doctrinam suam longè lateque propagavit. Quod ad Græcos attinet; illi quicquid otii ab intestinis seditionibus superfuit, futilibus de lanâ caprinâ controversiis impenderunt. Adulto enim Sæculo quæstio inter Barlaamitas ac Palamitas de lumine Thaboritico exorta est; quæ Synodis, anathematismis, ac libellis mordacibus agitata est tanto utrinque animorum æstu; ac si de primariis fidei articulis certandum esset, totiúsque religionis prora ac puppis in ejusmodi nugis staret. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

SCRIPTORES.

SCRIPTORES.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. 1301. H. W.[a]

JOANNES DUNS, cognomento SCOTUS, *Doctor Subtilis* dictus, natione Anglus, Dunstone in Parochiâ Emildonensi propè Alnwicum in Northumbriâ natus, secundum alios verò gente Scotus, ex vico Duns, octo mille passibus ab Angliâ distante, oriundus; ex Waddingi denique aliorumque sententiâ Hibernus, utpote Duni in Ultoniâ natus. Illum enim genti suæ tam Scoti quàm Hiberni præfractè vendicant, nullâ tamen ratione fulti. Præterquam enim, quod omnes, qui de illo mentionem injiciunt, ante Sæculum xvi. Scriptores, & in his Bartholomæus Albicius *, cum Anglis annumerent; asservantur etiamnum nonnulli operum ejus Codices MSS. paulò post ætatem suam exarati, in quibus nomen, patria, ac locus natalis ascripta reperiuntur. Juvenis adhuc Minoritis Novocastrensibus nomen dedit; & ab iis Oxonium missus, in Collegio Mertonensi, cujus demum Socius fuit, penitiorem literarum cognitionem hausit; in Theologiâ Scholasticâ omnium sui ævi facilè princeps, in Jure Civili pariter ac Canonico versatissimus; Logices, Physices, Metaphysices, Mathematicæ, Astronomiæ callentissimus. Claruit anno 1301. quo circiter tempore evocato ex Academiâ Oxoniensi ad Parisiensem Gulielmo Varrone, illius Præceptore, in Cathedram Theologicam suffectus est; quam tantâ sui nominis gloriâ moderabatur, ut triginta plusquam Scholarium millia ejus audiendi gratiâ Oxonium undique confluxisse perhibeantur. Post prælectas Oxonii Sententias, anno circiter 1304. à Symmystis suis Franciscanis Lutetiam accitus, primùm Baccalaureatûs, dein Doctoratûs insignibus cohonestatus, demum à suis in Comitiis Tolosanis anno 1307. Regens creatus est; & in Academiâ Parisiensi Scholas Theologicas regendas suscepit. Quo primùm tempore inauditum antea in Ecclesiâ dogma de Immaculatâ Beatæ Virginis Conceptione propalare cœpit, idque solenni habitâ disputatione ducentis ordine prolatis argumentis demonstratum ivit. Tantum sanè apud Academicos Parisienses potuit Viri doctissimi fama; ut in sententiam ejus manibus pedibusque transirent; Festum Immaculatæ conceptionis instituerent; neve quis, nisi ejusdem opinionis sectarius, ad gradus Scholasticos admitteretur, edicto caverent[b]. Anno 1308. Scotus à Gondisalvo Minoritarum Generali Coloniam se transferre jussus, Lutetiâ discessit; & ab universâ civitate Coloniensi obviàm procedente solenni Pompâ receptus est. In conventu autem Franciscanorum brevi post apoplexiâ correptus, & festinato nimis, ut volunt, funere elatus, obiit eodem anno die viii. Novembris, ætatis suæ 43. seu, ut alii habent, 34. Innumera ferè ingenii sui monumenta reliquit; in quibus SS. Thomæ & Bonaventuræ definitiones accuratè discutiens, & ad limam revocans, in plerisque diversam, in nonnullis contrariam, init viam. Hinc natæ *Thomistarum* & *Scotistarum* sive *Realium* Sectæ; quæ Scholarum subsellia assiduis jurgiis & rixosis clamoribus per plura Sæcula impleverunt; & etiamnum, ubi ejusmodi tricis, ne dicam nugis, locus datur, implent.

* Conformit. S. Francisc.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

OPERA.

Grammatica Speculativa, à nonnullis Alberto de Saxoniâ Augustiniano falsò ascripta.

Quæstiones uberrimæ in universam Logicam, cum Mauricii à Portu Hibernici, Archiepiscopi Tuamensis Expositione. Prodierunt seorsim *Venet.* 1512, 1600. 8°.[c]

Commentaria in viii libros Physicorum Aristotelis, à Waddingo Joanni nostro abjudicata. Prodierunt seorsim *Venet.* 1504. 4°. 1597. Editio *Lugdunensis* Francisci de Pitigianis Aretini annotationes apposuit.

Quæstiones in libros Aristotelis de Animâ imperfectæ, cum Scholiis & supplemento Hugonis Cavelli Pseudo-Archiepiscopi Armachani.

Tractatus de rerum Principio.

Tractatus de primo Principio, cum Scholiis Cavelli & Mauricii.

a Conf. *Francisci Devlini* Ord. Minor. Strict. Observ. Philosophiam Scoto-Aristotelicam. Tom. 1. *Norimb.* 1710. 4.
b Vide *Dupin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 52 *Natal. Alex.* sec. 13 & 14. Tom. 7. p. 150. Edit. in Folio. c Primum 1504. deinde 1597. notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 3. p. 410.

Tractatus

Sæc. XIV. ab an. MCCC. *Tractatus Theorematum* xxiii. cum eorundem Scholiis.

Collationes xxiii. *Physico-Theologicæ*, cum Scholiis Cavelli.

Collationes aliæ iv.

Tractatus imperfectus de cognitione Dei.

Quæstiones Miscellaneæ de Formalitatibus imperfectæ. Prodierunt *Venet.* 1514. *Parif.* 1584. 8°.

Meteorologicorum libri iv. in quibus citatur Thomas Bradwardinus Scoto junior.

Expositio in Metaphysicam Aristotelis, cum Notis Cavelli. Prodiit *Parif.* 1520. & cum notis Mauricii *Venet.* 1501.

Conclusiones Metaphysicæ, cum notis Cavelli.

Quæstiones in Metaphysicam, cum notis Mauricii & Cavelli. Extant *Venet.* 1407, 1501.

Quodlibeta & Commentaria in libros iv. *Sententiarum*, cum notis Cavelli, Lycheti, Joannis Poncii, & Antonii Hiquæi. Opus ingens ac subtilissimum, *Anglicanum*, & *Oxoniense* vulgò dictum, quòd Oxonii elucubratum fuerit. Prodiit seorsim *Venet.* 1514, 1597. *Antverp.* 1620. & alibi [a].

Reportatorum [b] *Parisiensium libri* iv. (qui quasi compendium rude sunt *Operis Anglicani)* cum notis Cavelli & Waddingi. Prodierant seorsim *Parif.* 1519. *Venet.* 1597. *Parif.* 1600. 8°. [c]

Quæstiones Quodlibetales xxi. seu, ut alii dividunt, xliii. cum notis Cavelli & Lycheti. Prodierunt *Parif.* 1519.

Opera isthæc Scoti omnia collegit, notis ferè perpetuis illustravit, & in xii. Tomos distributa edidit Lucas Waddingus *Lugduni* 1639. f. Plurima ejus Opera olim imprimenda curaverant Angli Franciscani, *Patavii* 1474.

Alia ejus Opera, & in his *Commentaria in Genesin, Evangelia, & Epistolas Pauli, Sermones de Tempore & Sanctis*; & *Tractatum de Perfectione statuum* enumerant Trithemius, Baleus *, & Waddingus †; quæ nondum lucem aspexerunt.

* Cent. iv. cap. 82.
† De Scriptor. Ord. Minor. p. 203.

1301. H. W. ANDREAS NOVOCASTRENSIS, gente Anglus, Ordinis Dominicani Monachus, & Theologiæ Doctor [d], claruit anno 1301. Extat ab eo scriptus *Commentarius in librum primum Sententiarum*, *Parif.* 1514. f. *Commentarium in Boethii librum de Consolatione Philosophiæ* ab eo scriptum esse prodit Baleus cent. x. p. 44.

[e] RAYNERIUS, gente Italus, Patriâ Pisanus, Ordinis Dominicani Monachus, Theologus ac Jurisconsultus consummatissimus, Scriptor incertæ admodum ætatis, quippe quem alii ad annum 1333. ad annum 1410. alii referunt. Nos cum Trithemio eum circa annum 1301. deponimus, donec certior lux affulgeat. Extat *Pantheologia*, seu *Summa universæ Theologiæ*, Alphabeticè disposita; quam multis additis, multis detruncatis, & stylo ubique immutato edidit Jacobus Florentinus Minorita *Norimbergæ* 1473. Corruptam istam editionem expresserunt *Veneti* 1486. *Lugdunenses* 1519. f. *Brixienses* 1580. 2 vol. 4°. *Parisienses* haud ita pridem 3 vol. f. Sæc. XIV. ab an. MCCC. 1301. H. W.

[f] THEODORUS METOCHITA, natione Græcus, Magnus Logotheta Dromi, atque ipsi Andronico Imp. affinitate junctus; Joannis quippe Panhypersebasti, Andronici nepotis, socer. Exeunte Sæculo postremo unà cum Joanne Glycâ in Occidentem legatus, Mariam Germani Imperatoris sororem Michaeli Imp. Andronici primogenito desponsatam Constantinopolin adduxerat. Claruit anno 1301. Anno circiter 1314. Logotheta generalis factus, omnia apud Imperatorem poterat; ac res Imperii pro lubitu, summâ tamen fide ac diligentiâ, moderatus est. Anno circiter 1328. Andronicus Senior ab Andronico Juniore, rebelli Nepote, bello victus est; captaque urbs Constantinopolis. Metochites itaque, qui invictâ semper fide avi partes propugnârat, Didymotichum, maritimum Bithyniæ oppidum, relegatus est: & magnificæ ipsius ædes, direptis priùs opibus, à furente plebe solo æquatæ. Post aliquantulum temporis, Turcis Bithyniam populantibus, Constantinopolin reductus est, & in monasterio Choræ, quod à Justiniano Imp. olim fundatum, & ruinis pessundatum, ipse instaurârat, degere permissus; gravi tamen interdicto, Andronici Senioris, quem animâ cariorem habuit, colloquio vel qualicunque literarum commercio privatus. Obiit anno 1332. die xiii. Martii, xxx. post Andronici mortem diebus: à Nicephoro Gregorâ, discipulo & amico summo, funebri oratione laudatus. Vir, judice Gregorâ ‡, Τῶν ὑφ' ἡλίῳ σοφώτατος, 1301. H. W.

‡ Hist. l. 8. 7. p. 190.

a *Quodlibeta & Comment. in 3 priores libros sententiarum* prodierunt *Brixiæ* 1517. b *Reportatorum*, seu potius *Repetitorum*, ut notat *Fabr.* Bibl. med & inf. Lat. Vol. 3. p. 410. c Denuo cum Scholiis *Cavelli* & apologia pro *Jo. Scoto* adversus Abr. Bzovium *Antwerp.* 1620. fol. & cum *Hugonis Magnesii* apologia pro Scoto & Cavello, *Colon.* 1635. *Collationes* 35. & *alias* 4. noviter additas his Quæstionibus subjunctas in edit. *Antwerp.* & *Colon.* memorat *Fabr.* loc. citat. d Non Anglus sed de Novo Castro in Lotharingia ad Mosam; nec Ordinis Dominicani sed Ordin. Minorum Franciæ Provincialis Conf. *Fabr* Bib. med. & infim. Latinit. Vol. 1. p. 249. & *Oudin.* Tom. 3. p. 699. ubi notat Comment. in 1. lib. sententiarum extare MS. Bononiæ in bibl. S. Salvatoris. e Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 680. f Conf. *Hist. literar.* ad Georg. Metochitam, ann. 1276.

qui

Sæc.XIV. ab an.MCCC.

qui φύσεως εὐμοιρίᾳ πρὸς λόγους, καὶ καρτερίᾳ πρὸς πόνους, καὶ μνήμης ὑγιείᾳ καὶ καθαρότητι, σοφίας ἁπάσης εἰς τὸ ἀκρότατον ἤλασεν.——Βιβλιοθήκη γὰρ ἦν ἔμψυχος οὗτος, καὶ τῶν ζητουμένων πρόχειρος εὐπορία. Οὕτω πάντας μακρῷ τῷ μέτρῳ παρέδραμεν, ὅσοι ποτὲ λόγων ἥψαντο. *Vir omnium, quos ſol intuetur, doctiſſimus; qui facundia naturali & tolerantia laborum, & memoriæ præſtantia ſummum omnis eruditionis faſtigium conſcenderat.—— Viva Bibliotheca; & eorum, quæ ſcire velles, oraculum. Tanto intervallo omnes eos ſuperabat, qui unquam in ſtudiis verſati ſunt.* Immani prorſus errore hunc cum Georgio Metochite, Becci ſocio, confundit Cl. Voſſius *, atque adeo inſigni parachroniſmo Beccum & Meliteniotem Theodoro Metochitæ exilii comites adjungit.

* De Hiſt. Græc. l. 2. c. 29.

SCRIPTA.

Compendium Hiſtoriæ Romanæ a Julio Cæſare ad Conſtantinum Magnum, a Joanne Meurſio cum verſione ſua ac notis editum Gr. Lat. *Lugduni Bat.* 1618. 4°. Sed non aliam eſſe hanc *Hiſtoriam* quam *Glycæ Annalium librum tertium* demonſtrat Theophilus Raynaudus *, cui proinde non immerito vapulat Meurſius.

* De bon. & mal. lib. p.156.

Paraphraſis in octo libros Phyſicorum, & parva Naturalia Ariſtotelis; quæ a Gentiano Herveto Latine verſa prodiit *Baſil.* 1559. 4° [a].

Hiſtoriæ Sacræ libri 2. & *Hiſtoriæ C.P. liber unicus*, exſtiterunt Græce MSS. penes Meurſium.

Capita cxx. *Philoſophica & Hiſtorica*, MSS. in biblioth. Auguſtana * [b]. Alia alibi.

* Index MSS. Bibl. Aug. p.74.

1301. H. W.

[c] RAYMUNDUS LULLIUS, ſeu LULLUS, gente Catalaunus, Raymundi Lulli & matris ex illuſtri Herilium familia filius, in inſula Majorica apud Baleares in vico S. Michaelis natus anno 1236. Claruit anno 1301. Juvenis mercaturam coluit ſpe quæſtus; ſeu, ut alii habent, in Majorcæ regis aula militavit, Seneſchallus Jacobo regi factus; libidine & inſanis amoribus infamis; donec tandem inopinato quodam caſu ad meliorem frugem converteretur. Aula igitur relicta, quadrageſimo ætatis anno fratribus Minoritis ſe adjunxit, totus pietatem ſpirare cœpit, ingenti deſiderio Mahumetanos ad fidem Chriſti convertendi flagravit; ideoque literarum ſtudiis, quæ olim flocci fecerat, diligenter incubuit. Penitiora imprimis medicinæ ac chemiæ arcana perſcrutari & ediſcere in votis habuit: licet Waddingus *, & cum eo alii, totum artis chemicæ ſtudium, non ad noſtrum, ſed ad juniorem quendam Raymundum de Terraga, & Neophytum dictum e Judæis ad Chriſtianos converſum, ſpectare contendant. Utut ſit, Lullus primis Latinæ linguæ elementis Lutetiæ imbutus; & ab emptitio quodam ſervo Mahumetano (a quo mox perfide vulneratus ſummum vitæ diſcrimen adiit) Arabicum ſermonem edoctus, innumeris fere libris, Hiſpana, Latina, & Arabica lingua evulgandis animum adjecit. Dein in montem ſecedens, precibus & contemplationi per ſeptem menſes totus vacavit; ibique novum ſcientiæ lumen divinitus infuſum accepiſſe dicitur. Mox Romam ad Honorium 4. profectus ut cœnobia, in quibus ſtudia linguarum orientalium vigerent, ab eo ubique terrarum erigi juberentur, poſtulavit anno circiter 1287. Ejuſdem rei promovendæ gratia Pariſios, Montem Peſſulanum & Genuam ordine petiit; ac ubique locorum artem ſuam Generalem, quam Inventivam appellavit, ſummo ſtudio edocuit. Anno ſequente, ut eandem ſibi Romæ prælegere liceret, fruſtra poſtulavit. Genuam igitur reverſus, ad meditatum diu opus Evangelii inter Mahumetanos prædicandi ſe accinxit. Tunetum itaque in Africa trajiciens, diſputatione cum Saracenis inita grave capitis periculum adiit, ſacerdotis cujuſdam Arabis precibus ægre liberatus, lege tamen lata, ut in Africam reverſo mors irrogaretur. Ex Africa Neapolim venit; ibique artem ſuam uſque ad annum 1290. prælegit. Poſtmodo ut Romæ eam doceret, a Bonifacio 8. petens repulſam tulit. Mox Genuam profectus, multos exaravit libros; Majorcam, Regem inviſit; Lutetiam, artem ſuam iterum prælegit; rurſus Majorcam, cum Judæis & Saracenis diſputavit; Cyprum, Jacobitas & Neſtorianos voce oppugnavit, ac propinatum ab iis venenum ægre evaſit. Genuam ac Pariſios reverſus, artem ſuam edocuit; de eadem vero Romæ docenda Clementem 5. interpellans, rejectus eſt. Dein Lugdunum, mox Majorcam concedens, inde in Africam ad Bungi regiam transfretavit; ac fidem Chriſti prædicare cœpit. A Saracenis vero lapidibus appetitus, & ab Alfalcino eorum Sacerdote rationem fidei ſuæ poſtulatus, cum philoſophicis argumentis eam demonſtratum iret, in ſqualidum carcerem conjectus eſt. Tandem Ge-

Sæc.XIV. ab an MCCC. * Annal. Minor. Tom.iii.

[a] Recuſ. Lat. *Ravennæ* 1614. 4to. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. l.5. c.33. §.4. vol 9. p.216. quem vide. [b] Habentur etiam Gr. in bibl. Cæſarea teſte Lambecio Vol 7. p. 149. ſeq. & inter Cod. Bibl. Coſlilianæ p. 222. *Horum Capitum titulos* Gr. & Lat. exhibuit *Fabr.* ubi ſupra. p. 218. ſeq. qui nos docet ejuſdem Theodori extare ineditas *γνωμικὰς σημειώσεις*, ac *Mathematica*, & *Comment* in *Ptolomæi magnam Syntaxim*, quæ aſſervari in Hiſpania commemorantur. Boivinus in notis ad Gregoræ Hiſtoriam Byzantinam retulit *verſus* quoſdam Theodori Metochitæ; vid. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol.6. p.323. [c] Conf. *Nicol. Antonium* in Bibl. Vet. Hiſpanæ Tom.2. p 81. *Jo.Bapt.Solerium* in Act. ſanctorum Tom 3. Junii 30. p.633. *Fabr.* Bibl. med. & inf Latin. Vol.4. p. 865. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. Vol. 12. p. 52. *Jacob. Quetif.* Tom. 1. p. 711. (qui p. 714. exhibet tres Gregorii XI. adverſus Lullum decreta) & *Diſſertationes* hiſtoricas de cultu *Lulli* edit. 1700.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. nuensium mercatorum precibus liberatus, ex Africa solvit; & amissa naufragio tota librorum supellectile, Pisam appulit. Nonnulli tamen iter istud Bugiense in annum 1313. circiter rejiciunt. Dein recuperandæ Terræ Sanctæ animum adjiciens, bellum sacrum strenue apud omnes hortari cœpit; ejusque suscipiendi seu animo seu prætextu ingentem nummorum vim a matronis Italis corrasit. Avenionem itaque ad Clementem 5. profectus, ut sacrum bellum decerneretur, petiit. A Pontifice ludibrio habitus, Lutetiam secessit; artique suæ edocendæ incubuit usque ad concilium Viennense anno 1311. Apud concilii enim Patres omni modo sategit; ut studia linguarum ubique extruerentur, ut ex omnibus ordinibus militaribus unicus conflaretur, ut sacrum bellum indiceretur, ut Averrois scripta damnarentur; nil tamen obtinuit. A concilio rejectus, ad reges Christianos se contulit; quos ad sacrum bellum suscipiendum sollicitare non desiit. Aulas itaque regias Galliæ & Hispaniarum circumvagatus, tandem in Angliam devenit, ibique artem chemicam exercuit. Parum tamen fidei meretur, quod Joannes Imperialis *, ipse etiam dubitabundus, ex aliorum autoritate refert, *pilas quasdam æneas hujus opera in auri substantiam versas ad hæc usque tempora in Regis Britanni atrio asservari.* Verum iter istud Anglicum, multis argumentis in medium prolatis, dubium reddit Lucas Waddingus *. Anno circiter 1314. Raymundus derelicta uxore (uxoratus enim fuit) tertiarium Franciscanorum ordinem suscepit; & immenso martyrii desiderio æstuans, pro Christo occumbere certum habuit. Aliquantulum igitur in Sicilia & Majorca commoratus, in Africam denuo trajecit; ubi postquam nonnullos ad fidem Christi perduxisset, Tuneti, seu, ut alii, Bugiæ, in carcerem conjectus, & gravissimis vulneribus ac tormentis a Saracenis excruciatus est. Semianimis a Genuensibus mercatoribus eductus, & in navem delatus, in conspectu patriæ insulæ animam efflavit die xxix. Junii anno 1315. ætatis suæ 80. Ingens de eo apud scriptores est controversia. Alii enim, & in his Bzovius, eum hæreticis, histrionibus, & circumforaneis nugivendulis annumerant; insanum chemiæ studium, atque auri conficiendi sitim exprobrant; & quingentos fere errores ex libris ejus desumptos a Gregorio 9. Avenione anno 1372. anathemate notatos esse produnt. Alii e contra eum in sanctorum & martyrum album reponunt: pietatem, zelum & doctrinam deprædicant: totam illam librorum chemicorum & medicorum farraginem Raymundo Neophyto deberi volunt; Lullium denique adeò in ejusmodi nugis non ineptiisse, ut in scriptis genuinis alchymistarum stultitiam sæpissime irrideat, contendunt. Hujusmodi fere argumentis Lullii partes operose tutatur, qui de illo, ejusque peregrinationibus, morte, arte, doctrina, libris, fusissime agit, Lucas Waddingus Annal. Minor. ad an. 1275, 1287, 1290, 1293, 1295. præsertim vero ad an. 1315. fere per totum. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

* Mus. Hist. p. 13.

* Annal. Min. Tom. iii. ad ann. 1315. num. 3.

SCRIPTA.

Probatio Articulorum Fidei & Legis Christianæ. Colon. 1509.

Liber Natalis Pueri Jesu, anno 1310. scriptus. *Paris.* 1499.

Liber Blanquerna dictus, *de quinque statibus Personarum*, viz. de uxoratis, religiosis, prælatis, cardinalibus, & pontificibus. In linguam Valentinam conversus prodiit *Valentiæ* 1521.

Liber de orationibus & contemplationibus intellectus. Ibid.

De Meditationibus totius anni, seu *de Amico & Amato.* Paris. 1505.

De laudibus B. Virginis Mariæ, seu *Ars Inventionum.* Paris. 1499.

Clericus, seu *Liber pro Clericis.* Ibid.

Philosophia amoris, anno 1298. scripta. *Paris.* 1516.

Liber Proverbiorum. Ibid.

Commentaria in Primordiale Evangelium Joannis, seu in 1. caput Joannis, *Ambianis* 1511.

Arbor Scientiæ. Venet. 1514. Lugduni 1515.

De Demonstratione per æquiparantiam liber, anno 1304. scriptus. *Valentiæ* 1510.

De substantia & accidente liber, quo Trinitatem probandam sumit: anno 1313. scriptus. *Valentiæ* 1520.

Disputatio Raymundi Lulli & Homerii Saraceni, primo Bugiæ habita sermone Arabico, dein Latine a Lullo conversa anno 1308. *Valentiæ* 1510.

Disputatio quinque hominum Sapientum, anno 1294. scripta. *Valentiæ* 1520.

Quæstiones super iv. *libros Sententiarum*, anno 1298. scriptæ. *Lugduni* 1491. Panormi 1507.

Quæstiones Magistri Thomæ Atrebatensis solutæ secundum artem, anno 1299. scriptæ. Ibid.

De Anima rationali liber, anno 1294. scriptus. *Compluti* 1519.

Logica parva. Compluti 1518. & cum Commentariis Antonii Belver. *Majoricæ* 1584.

Logica nova, anno 1503. scripta. *Valentiæ* 1519.

Ars brevis, quæ dicitur, *Ars universalis magna*, anno 1307. scripta; pluribusque opusculis, quibus totidem sunt tituli, comprehensa.

Sæc.XIV. ab an.MCCC. prehensa. Prodiit *Argentinæ* 1617. 8°. *Valentiæ* 1515. fol. *Francofurt.* 1596.

Practica Compendiosa Artis. Lugduni 1525. 4°.

Ars generalis ultima, anno 1308. finita. *Majoricæ* 1645.

Liber Correlativorum innatorum, anno 1309. scriptus. *Valentiæ* 1512.

Ars inventiva veritatis. Valentiæ 1525.

Tabula generalis ad omnes Scientias applicabilis, anno 1293. concinnata. *Ibid.*

Ars Expositiva, seu *Lectura* super duos præcedentes libros. *Ibid.*

Liber de ascensu & descensu intellectus, anno 1304. scriptus. *Valentiæ* 1519.

Dialogus de immaculata B. Virginis Conceptione. Prodiit Hispanice & Latine *Bruxellis.*

Testamentum duobus libris universam artem chymicam complectens, anno 1332. scriptum. Prodiit *Colon.* 1566, 1573. 8°.

De Secretis Naturæ, seu *quinta essentia libellus,* cum *Epistola ad Robertum Regem de lapide Philosophorum.* Augustæ-Vindel. 1518. 4°. Venet. 1514, 1521. 4°. Argentinæ 1541. 8°. Colon. 1567. 8°.

Secreta Secretorum Lullii & Hermetis Philosophorum. Colon. 1592. 8°.

Clavicula & Apertorium Alchymiæ, item *Magia naturalis.* Noriberg. 1546. 4°. Colon. 1579. 4°.

Codicillus, seu *Compendium artis Chymicæ.* Colon. 1572. 8°. Rothomagi 1651. 8°.

Apertorium de veri lapidis compositione. Basil. 1561. fol. Argentorati 1613. 8°.

Ars intellectiva super lapidem Philosophorum, & Practica lapidis. Ibid.

Compendium animæ transmutationis Theoria & Practica, atque alia varia Opuscula. *Basil.* 1561. *Argentinæ* 1613. *Francofurt.* 1550. 4°.

Liber de Mercuriis, anno 1333. conscriptus, *ibid.* & seorsim *Colon.* 1567. 8°.

Praxis universalis magni Operis, inter alia opuscula Chymica *Basil.* 1561. *Argent.* 1613. *Ursellis* 1602. 8°.

Repertorium, ad intelligendum Testamentum, Codicillum, aliosque Raymundi libros perutile. *Ibid.*

Varii Tractatus Chymici. Basil. 1572. 1610. 8°.

Ars operativa Medica. Basil. 1597. 8°.

Epistolæ Medicæ. Noribergæ 1625. 4°.

De conservatione vitæ Tractatus, cum *libro Secretorum.* Argentorati 1616. 8° [a].

Cæterum plura quam quatuor voluminum millia conscripsisse Raymundus dicitur. Operum tamen ejus excusorum nullus quod sciam catalogum contexuit accuratum. In indiculo nostro desunt certo certius quamplurima; quin & fortasse theologica pleraque quæ maxime notari meruerunt. Scripsit enim Lullius *Psalterium,* seu *Librum de centum nominibus Dei*; *Tractatum de Confessione*; *Libros de Contemplatione plures: De centum signis & dignitatibus Dei*; *Expositiones binas Orationis Dominicæ*; *Tractatus de Oratione complures*; *De Conscientia, De consolatione eremitica*; *Artem Prædicandi majorem ac minorem*; *De 4. sensibus S. Scripturæ: Librum 52. sermonum contra omnes incredulos*; *De Antichristo*; *De Articulis fidei*; *De Deo ignoto & mundo ignoto*; *De Trinitate in Unitate,* sive *de essentia Dei*; *De Spiritu S. contra Græcos*; *Adversus Judeos*; *De modo convertendi Infideles*; *Libros de Attributis sive Proprietatibus Dei quamplurimos*; *De Prædestinatione & Libero Arbitrio*; *De natura Angelica*; *De Invocatione Dæmonum librum* (qui tamen potius Raymundo Neophyto debetur) *De septem donis Sp. S. & eorum effectibus* (MS. in bibliotheca Mertonensi Oxon. cod. 170.) atque alia fere innumera; quæ longo ordine recenset Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. minor. p. 296.

GULIELMUS DE NANGIACO, 1301. H. W. seu *de Nangis,* natione Gallus, ordinis Benedictini monachus in cœnobio S. Dionysii Parisiensi, claruit anno 1301. Scripsit *Historiam* ab orbe condito ad annum 1301. juxta annorum seriem: quam ad annum 1368. continuarunt bini ejusdem cœnobii monachi. Fragmentum ejus ab anno 977. ad 990. edidit P. Pithæus inter Scriptores coætaneos *Francofurt.* 1594. p. 207. Integram dedit Dacherius Spicileg. Tom. xi. p. 405. [b]. Scripsit adhuc Gulielmus *Chronicum Regum Franciæ* ad annum usque 1301. a Pithæo inter alios Scriptores Francicos evulgatum *Francofurt.* 1596. quin & *Gesta S. Ludovici* Francorum regis, filiorumque ejus Philippi Audacis ac Roberti. Prodierunt *ibidem* a Pithæo edita, & apud Andr. Quercetanum Hist. Franc. Tom. 5.

GULIELMUS MANDAGOTUS, 1301. H. W. gente Gallus, ex archidiacono Nemausensi & Uticensi pontificis Romani capellanus, & Ecclesiæ Tolosanæ præpositus. Anno 1295. Ebredunensis archiepiscopus a Bonifacio 8. creatus est. Claruit anno 1301. Anno 1312. ecclesiæ Romanæ cardinalis & episcopus Prænestinus a Clemente 5. die 14. Decemb. renunciatus est. Obiit Avenione anno 1321. seu, ut alii, 1324. Præter operam quam Bonifacii 8. jussu *sexto Decreta-*

a *Epistolam ad regem Francorum* exhibuit Edm. Martene Anecdot. tom. 1. p. 1316. b Edit. nov. Tom. 3. p. 1.

 lium libro condendo navavit, ſcripſit *Tractatum de Electionibus novorum Prælatorum*, qui typis excuſus prodiit *Colon.* 1573. 8°. cum additionibus Boerii [a].

1301. H. W. HENRICUS STERO, natione Germanus, cœnobii Altaichenſis inferioris monachus ordinis Benedictini, Hermanni abbatis capellanus, ac demum, ut nonnulli volunt, abbas Piburgenſis, claruit anno 1301. Scripſit *Annales* ab anno primo Frederici Barbaroſſæ Imp. ad primum Rodulphi Habſpurgenſis, ſeu ab anno Chriſti 1152. ad 1273. Annales iſtos primus edidit Marquardus Freherus inter alios ſcriptores Germanicos; auctiores dedit Henricus Caniſius Antiq. Lect. Tom. 1. p. 229 [b]. Scripſit etiam Stero *Hiſtoriam de rebus geſtis Rudolfi Habſpurgenſis, Adolfi Naſſovii, & Alberti Auſtriaci Impp.* ab anno 1266. ad an. 1300. quam Ulricus & Conradus Wellingi fratres, monachi cœnobii Auguſtani SS. Udalrici & Afræ O. B. ad annum 1335. continuarunt. Extat *Hiſtoria* iſta cum Wellingorum *Continuatione* apud Freherum Scriptor. German. *Francofurt.* 1600. Tom. 1. p. 384.

1301. H. W. [c] DINUS MUGELLANUS, gente Italus, e Mugello agri Florentini vico oriundus, Juris utriuſque conſultiſſimus, & apud Bononienſes Profeſſor primarius, claruit anno 1301. A Bonifacio 8. cardinalatus pollicitatione Romam accitus, ſedulam illi in condendo ſexto Decretalium libro operam præſtitit. Pontificis tamen perfidia mercede excidit. Cardinalitiæ dignitatis conſequendæ ſpe dejectus, ex nimio animi mœrore obiiſſe dicitur anno 1303. non quidem adhuc ſine veneni ſuſpicione.

SCRIPTA.

Commentarius in Regulas Juris Pontificii. Colon. 1569, 1594. 8°. & cum additionibus Nicolai Boerii. *Colon.* 1617. 8°.

Commentarius in Titulum Inſtitutionum de Actionibus. Lugduni 1568. Francofurt. 1568. 8°.

Tractatus de Præſcriptionibus ſecundum annorum, menſium, & dierum numerum. Colon. 1568. 8°. 1576. 8°. Venet. 1584. Colon. 1594. 8°.

De Gloſſis contrariis Juris Civilis. Francofurt. 1596. Venet. 1584.

De Succeſſione ab Inteſtato, & *de Intereſſe.* Colon. 1590. Venet. 1584.

Commentarius in librum ſextum Decretalium, Bonifacii 8. juſſu elucubratus, *Conſilia*, aliaque jus utrumque ſpectantia nondum typis prodiiſſe videntur.

JACOBUS DE BENEDICTIS, 1301. H. W.
Jacoponus ob ingentem ſui contemptum dictus, natione Italus, patria Tudertinus, nobili loco natus. Relicto ſæculo, familiæ Franciſcanæ ſe adjunxit; & eximia vitæ ſanctitate (prout iſta ferebant tempora) ſpectabilis, claruit anno 1301. Præ cæteris autem pietatis officiis mirabili ſui ipſius contemptu enituit. Franciſci enim patriarchæ veſtigiis quam proxime inſiſtendum ratus, ludibrium ſibimet inferendum ſummopere ambivit; id maxime meritorium, & ſupremum perfectionis Chriſtianæ gradum eſſe arbitratus. Nec voto quidem excidit. Dum arrepto enim ſibi munere Prophetico inconditas Revelationes in vulgus jactaret, & Bonifacii pontificis (cui nondum ad papatum evecto familiaris fuerat) mores factaque redargueret, ludibrium tulit, a Bonifacio in vincula conjectus in urbe Præneſtina. Utut novum illud pietatis oſtentandæ artificium iſtiuſmodi titulum tumulo ejus inſcriptum meruit.

OSSA B. JACOPONI DE BENEDICTIS,
TUDERTINI FR. ORDINIS MINORUM,
QUI STULTUS PROPTER CHRISTUM,
NOVA MUNDUM ARTE DELUSIT,
ET COELUM RAPUIT.
OBDORMIVIT IN DOMINO
DIE XXV. DECEMBRIS, ANNO MCCCVI.

Scripſit lingua rudi Italica *Rythmos & Poemata multa*, quibus craſſiora verba, Tudertina, Calabra, Sicula, Neopolitana, data opera immiſcuit; ut lectoribus riſum, ſibi ludibrium moveret. Franciſcus Freſatus Minorita iſta in ſeptem libros diſtribuit, notiſque illuſtrata edi curavit *Romæ* 1558. auctiora *Venet.* 1617. 4°. Ejuſdem *Rythmus ad B. Virg. Mariam prope crucem Chriſti Patientis ſtantem*, qui incipit, *Stabat Mater doloroſa*, in Officio B. Virginis habetur. *Sententiæ & Monita Salutaria*, apud Matthæum Raderum in Viridario Sanctorum. *Canticum de Contemptu Mundi*, cui initium, *Cur Mundus militat ſub vana gloria?* Omnibus ſatis notum. Denique *Prophetia* MS. in bibliotheca Vaticana.

JACOBUS CAJETANUS de Stephaniſcis, natione Italus, patria Anagninus, Ord. Fr. Min. Bonifacii Papæ 8. ex fratre nepos, claruit anno 1301. Bonifacii patrui 1301. R. G.

[a] Denuo 1601. ſed primum *Venet.* an. 1584. in Tractatu Tractatuum Juris tom. 15. p. 407. Habetur MS. Oxon. in bibl. Coll. Novi, & Cantab. in bibl. Domus S. Petri, denique in Victorina Pariſienſi. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 3. p. 455. *Oudin.* Tom. 3. p. 691. [b] Integros exhibuit Jac. Baſnagius in Lect. Caniſianar. edit. nov. tom. 4. p. 172. [c] Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 2. p. 91.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. ſui favore in S.Cardinalium collegium titulo *S. Georgii ad velum aureum* card. diaconus cooptatus, res Romanas conſilio & prudentia non parum adauxit; obiit anno 1343. *De ratione, inſtitutione, & celebratione anni jubilæi*, opus exaravit: extat Julii Roſei ſcholiis adornatum Biblioth. Patr. tom. 25. p.936. Accedunt duo carmina verſu heroico. *Vitam* etiam Cœleſtini Papæ 5. & *Hiſtoriam* coronationis Bonifacii 8. literis conſignavit; opus in tres partes diſtinctum verſibus heroicis non invenuſtis confecit, præmiſſis epiſtola & præfatione ſermone libero. Initium operis, *Alma Petri ſedes jamdudum languida vultu.* Habetur MS. Pariſ. in *Codice Naudæano 6.* Vide Labb. Catal. Bibl. MSS. p.236. [a].

1301. R. G. DANTES ALIGERIUS, natione Italus, patria Florentinus, nobili proſapia oriundus, claruit anno 1301. In lucem editus eſt anno 1265. Ab ipſis prope incunabulis muſas coluit, & politiori literaturæ animum adjecit: anno 1301. a Guelphis potentioribus inter Gibellinos, ex iis unus, oppreſſus, abſens damnatus & in exilium actus, Bononiam primum ſe contulit, deinde Pariſios, Veronæ poſtea a Cane Scaligero hoſpitio exceptus, ubique ſtudiis gravioribus operam dedit; Ravennæ demum conſedit, ubi & fatalem diem obiit anno 1321. ætatis ſuæ 56. ibique honorifice tumulatus. Jura Imperialia adverſus Pontificum Rom. uſurpationes erudito plane opere defendit, quod *Monarchiam* inſcripſit. Opus iſtud tribus libris abſolutum primus in lucem emiſit inter varios auctores *de Imperiali Juriſdictione & Poteſtate Eccleſiaſtica* Simon Schardius, *Baſil.* 1566. *Argent.* 1609. *fol.* Separatim edidit Joan. Operinus typographus *Baſilienſ.* 1559. 8°. Dantem iſtum alium a Dante poeta immerito ſuſpicatus. Notandum eſt dictum opus in Ind. Expurgat. prohiberi, & poematum (quæ plurima patrio ſermone magna ingenii ubertate cecinit) loca nonnulla, quibus monachorum inertiam & luxuriam perſtrinxit, unde Romæ hæreſis cenſuram vix aut ne vix quidem evitavit: ſcripſit etiam *de Vulgari Eloquentia* libros duos a Jac. Corbonello editos *Pariſ.* 1577. 8°. [b].

GERVASIUS RICOBOLDUS, natione Italus, patria Ferrarienſis, eccleſiæ Ravennenſis canonicus, claruit anno 1301. Ad inſtantiam Michaelis eccleſiæ Ravenn. archidiaconi ſcripſit *Chronicon totius Orbis*, quod *Pomarium* inſcripſit, in ſex libros digeſtum. Primus ab orbe condito ad Abraham natum: ſecundus a nativitate Abrahæ ad Romam conditam: tertius ab urbe condita ad natalem Chriſti progreditur: quartus hiſtoriam Cæſarum Romanorum complectitur: quintus orbis terrarum deſcriptionem continet: ſextus ſucceſſiones & geſta Pontificum Romanorum exponit uſque ad annum 1300. quo tempore vixit; cui ſubjungitur ſeries patriarcharum quatuor illuſtrium ſedium Antioch. Hieroſol. Alexandr. & Ravennenſ. omiſſis C.P. eo quod ab Apoſtolorum temporibus originem non duxerint. In hiſtoria patriarcharum Ravennenſ. Andr. Agnelli *de Archiepiſc. Ravenn. Commentarios* deſcripſit: extabat Chronicon prædictum MS. apud celeberr. Bataviæ Hiſtoriographum Petr. Scriverium, qui editionem ejus cum Sigeberto, Rheginone, aliiſque chronologis diu meditatus eſt, nec tamen perfecit; habetur etiamnum in Bibl. Reginæ Chriſtinæ ex Gallia deportatum [c]. Porro auctorem noſtrum opus ſuum in compendium redegiſſe, brevemque ipſius epitomen, quæ in bibl. Vaticana MS. reperitur, confeciſſe teſtatur Hieron. Rubeus Hiſt. Ravenn. lib. 6. ad ann. 1291. Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1301. R. G.

JOANNES FRIBURGENSIS, a nonnullis *Joannes de Vriburgo dictus*, cognomento *Runſic*, natione Germanus, Friburgo in Briſgoia oriundus, ex ordine fratrum Prædicatorum, ac tandem epiſcopus Oſſunenſis in Hungaria, claruit anno 1302. In concionibus adeo potens, ut dum ſemel apud Bononiam in uſuram inveheretur, cives tumultu facto uſurarios urbe ejicerent. Obiit anno 1314. poſtquam abdicato epiſcopatu vitam otioſam apud Dominicanos ſuos aliquamdiu exegiſſet. 1302. H. W.

SCRIPTA.

Summa Prædicatorum. Prodiit *Reutlingæ* 1487.

a *Vitam Cæleſtini* 5. Libr. 3. de *canonizatione Ejuſdem*, & *Hiſtoriam coronationis Bonifacii* edidit Papebrochius in Act. ſanctor. tom. 4. Maii 19. p 437. ſeq. *Ordinarium Romanæ Eccleſiæ* huic autori veriſimili conjectura aſcriptum exhibuit Mabillon. Muſ. Italic. tom. 2. p. 243. ſeq. De cæteris ejuſdem ſcriptis vid. *G. Joſephum Eggs* in Purpura docta tom. 1. p. 257. ſeq. b Scripſit etiam Drama Satyricum *de Cœlo, purgatorio & inferno*, & *Epiſtolam* ad Canem Scaligerum in Muſæo Minervæ Venetæ, editam tom. 3. p. 220. *Venet.* 1700. fol. Extant libr. 2. *de vulgari eloquentia* ibid. tom. 1. p. 36. & *Quæſtio de natura elementorum aquæ & terræ*, edit. *Venet.* 1508. 4to. Codex *Dantis d'Aligeri* autori pene æqualis aſſervatur MS. in bibl. D. Mutinenſis, teſte Montfaucon. Diar. Ital. p. 33. Ejus *Poemata Italica* prodierunt *Venet.* 1564. fol. ut narrat Blount in Cenſura autorum. p. 298. c Item in bibl. publ. Leidenſi, & in bibl. Altfordinæ Academiæ teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit Vol. 3. p. 156. Servatur etiam in bibl. Guelpherbytana inter codd. Scriverianos. Exinde pars *hujus Chronici* a Carolo magno ad an. 1298. ut & alia pars de Romanis pontificibus a Petro ad Bonifacium 8. & ab alio autore ad Johannem 23. continuata, habetur inter Eccardi Scriptores medii ævi p. 1150. *Compilationem Chronologicam ab orbe condito* ad an. 1312. Ricobaldo aſſertam adjecit *Eccard.* p. 1225. Partem hujus *Chronici* de imperatoribus a Carolo magno ad an. 1298. una cum *compilatione Chronologica* caſtigatiorem & auctiorem ope MS. cod. Eſtenſis exhibuit etiam Muratorius tom. 9. Scriptor. Italicor.

 Summa major, seu *Confeſſariorum*, in 4. partes diſtributa. *Lugduni* 1518. [a].

Gloſſæ in Summam Raymundi Pennæfortis de Pœnitentia & Matrimonio. Prodierunt una cum Summa *Romæ* 1603. 4°.

Commentaria ejus *in libros Sententiarum*, *Gloſſas in Decretum*, *Epiſtolas*, atque alia quædam memorat Ambroſius de Altamura Biblioth. Prædicat. p.95. 468.

1302. R. G. PETRUS CASSIODORUS, Caſſiodori filius, natione utrum Italus an Anglus non ſatis conſtat; equeſtri familia natus, optimiſque artibus & diſciplinis excultus, claruit anno 1302. Hic immanis Tyrannidis, avaritiæ, & exactionum Papalium pertæſus, cogitationes ſuas literis mandavit, & *Epiſtolam Monitoriam* ad Anglorum eccleſiam miſit, ne amplius Rom. pontificum jugo colla ſubderet: extat epiſtola ſupradicta apud Fl. Illyric. *Catal. Teſt. Verit.* p.1595. & inter tractatus *de Monarchia Imp. Rom.* a Goldaſto editos, tom.1. p.11. [b].

1303. H. W. PTOLOMÆUS LUCENSIS, gente Italus, ex civitate Luca, S. Thomæ Aquinatis diſcipulus, ordinis Prædicatorum monachus, claruit anno 1303. Tandem Joanni 22. pontifici a ſacris confeſſionibus fuit; atque anno 1318. epiſcopus Torcellenſis in ditione Veneta creatus, obiit anno 1321. Scripſit *Annales* rerum tum ſacrarum tum civilium ab anno 1060. ad annum 1303. geſtarum: item *Chronicon Pontificum atque Imperatorum*. Prodiit utrumque opus *Lugduni* 1619. *Annales* habentur in Bibl. Patrum tom.25. p.949. Scripſit etiam ad Gulielmum Petri Godivum, poſtea cardinalem, *Hiſtoriam Eccleſiaſticam* libris 24. quæ aſſervatur MS. in bibliothecis Vaticana, Barberina, Colbertina, & Navarrenſi. Habetur excerptum ejus *de Genealogia Roberti Guiſcardi* tom.3. Hiſpaniæ illuſtratæ. Aliud *de Genealogia & Poſteritate Caroli Siciliæ Regis* in Collectaneo Hiſt. Franc. tom.5. p.893. [c].

1303. R. G. PTOLOMÆUS LUCENSIS, Luca Italiæ urbe oriundus, ordinis S. Dominici monachus, claruit anno 1303. ad hunc quippe annum annales produxit. Præter annales, *Hiſtoriam etiam Eccleſiaſticam* adornavit, Guil. Petri de Baiona S. Ciciliæ cardin. presb. nuncupatam, ad Clementis papæ 5. mortem productam: huic anonymus quidam appendicem adjecit: utrumque opus, & hiſtoriam & appendicem in ſuis Annal. eccleſ. paſſim laudat H. Spondanus: utriuſque etiam partem edidit Steph. Baluzius, Clementis Papæ 5. vitam a Ptolomæo, Joannis 22. Benedicti 12. Clementis 6. Innocentii 6. Gregorii 11. paparum vitas a Continuatore conſcriptas. *Vit. Pap. Aven.* Tom.1. p.23. 173. 235. 299. 357. 477. Integra extat MS. in biblioth. Colleg. Fuxenſ. Toloſæ. Porro *Concionem* habuit Mantuæ Ptolomæus noſter, in qua Chriſtum non in utero Virginis, verum juxta cor ipſius ex tribus ſanguinis guttis conceptum retulit. Contra quem Bapt. Mantuanus *tractatum de parte corporis, in qua conceptus eſt Chriſtus* edidit, qui inter opera ejus habetur.

RADULPHUS de BALDOCK, 1304. R. G.
natione Anglus, theologus & hiſtoricus ſui temporis non vulgaris: claruit ſub Edvardis 1. & 2. Angliæ regibus, anno 1304. In eccleſia D. Pauli Londinenſis varia progreſſu temporis munia obiit, archidiaconus Middleſexiæ primo, deinde anno 1294. decanus, tandem anno 1304. a canonicis epiſcopus electus, a Clemente papa 5. confirmatus, & anno 1306. Lugduni a Cardinale Albanenſi conſecratus eſt: domi reverſus ab Edvardo 1. rege ſummus regni cancellarius renunciatus: verum rege mortuo munus iſtud cito depoſuit, & eccleſiæ ſuæ regimini in poſterum totus vacavit. Obiit anno 1313. & in *Novo Opere*, cui extruendo nec curis nec ſumptibus pepercerat, ſepulturæ locum habuit. In hiſtoriis evolvendis, & antiquitatibus patriis indagandis operam non inutilem poſuit. *Chronicon* a prima gentis origine ad ſua uſque tempora perductum poſt ſe reliquit; quod *Hiſtoriam Anglicam* inſcripſit: opus hoc nunquam typis excuſum eſt: utrum exemplar ejus MS. alicubi nunc extet, incertum eſt: Lelandum iſtud Londini aliquando vidiſſe ex ipſius teſtimonio refert Balæus *, deperditum cenſet Whartonus †. Certe a reverendiſſ. Uſſerio Armachano in illuſtri ſuo opere *de Britann. Eccleſ. Antiquit.* non ſemel laudatur, p.21. 27.73. qui tamen opus integrum forſan non vidit, cum teſtimonia quæ profert, ex Lelandi collectaniis in bibl. Bodleiana MSS. haurire potuit. *Statuta* etiam, & *Conſuetudines Eccleſiæ ſuæ* in unum volumen decanus congeſſit, quod anno 1559. extitiſſe in archivis, ex *Monaſt. Angl.* Tom. 3. p. 365. advertere licet.

* Cent. IV. n.95. p.377.
† De Epiſc. Londinenſ. p.110.

EBERARDUS, natione Germanus, 1305. H. W.
cœnobii Altahenſis monachus ordinis Benedictini, eccleſiæ Ratiſponenſis archidiaco-

a Primum *Reutlingæ* 1487. Habetur MS. in bibl. C. Victoris Pariſienſis item in bibl. Pariſienſi Choletana, & Claræ-vallis Ord. Ciſterc. Scripſiſſe etiam videtur *Chronicon* ab orbe condito ad an. Chriſti 1361. Conf. *Oudin.* Tom.3. p.732. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol.2. p.612. *Quetif.* Tom.1. p.523. ſeq. & p.113. b Item in Jo. Wolfii Tom.1. Lectionum memorabilium p.534. c *Genealogia Roberti Guiſcardi*, & aliorum Siciliæ Principum exſtat, in tom.5. Theſauri Antiq. & Hiſt. Siciliæ Burmannian.

nus,

Sæc.XIV.ab an.MCCC. nus, claruit anno 1305. Scripsit *Annales de Ducibus Austriæ, Bavariæ, & Sueviæ* ab anno 1273. (quo desiit Henricus Stero) ad an. 1305. Steronis interim annales continuare præ se ferens, ejusdem historiam de Rodulpho Imp. egregie compilavit. Extant *Annales* Eberhardi apud Canisium Antiq. Lect. tom.1. p.307. [a].

1305. H. W. [b] CLEMENS V. *Bertrandus Gotto* antea appellatus, natione Vasco, ex vico Villendraut in diœcesi Burdegalensi oriundus, Bertrandi filius, ex milite clericus, primum episcopus Convenarum, dein anno 1299. archiepiscopus Burdegalensis a Bonifacio 8. creatus, tandem anno 1305. pontifex Romanus absens electus est Perusii die 5. Junii, coronatus Lugduni die 14. Novembr. Pontificatum adeptus, sedem ab urbe Roma in Galliam transtulit; modo Lugduni, modo Burdegalis, potissimum vero Avenione commoratus: & in grati animi tesseram regno Galliæ nullum ex Bonifacii 8. Bulla, *Unam Sanctam Catholicam Ecclesiam*, præjudicium esse factum declaravit. Anno 1307. Andronicum Græcorum Imp. ob schismatis crimen excommunicavit: initoque cum Angliæ ac Galliæ regibus consilio, omnes una eademque nocte comprehendi, & in carcerem mitti fecit Templarios; quorum opulenti reditus invidiam iis excitarant; & idololatriæ blasphemiæque criminationes induxerant. Anno 1309. Venetos ob occupatam Ferrariam anathemate percussit, & personas ac res eorum occupare volentibus donavit. Eandem paulo post censuram Florentinis & Lucensibus irrogavit. Anno 1311. mense Novembri, habito Viennæ generali concilio Franciscanorum ordinem confirmavit; & Templarios hæreseos damnari, proscribi, ac bonis exui effecit. Hinc ad supplicia passim rapti flammis interierunt Templarii [c]: bona eorum Hospitalariis data. Anno 1313. Henricum 7. Imp. qui Romam ad coronam accipiendam profectus, cardinalibus pontificis vicariis fidelitatis sacramentum præstare denegarat, & jura sua armis recuperatum ivit, e medio tollendum curavit; venenata hostia a Bernardo Politiano Dominicano confessore suo, ad id subornato, ei dum Florentiam obsideret, tradita. Obiit Clemens Roccæ-Mauri super Rhodanum anno 1314. Sæc.XIV.ab an.MCCC. die 20. Aprilis. Extant, *Epistolæ & Decreta* 18. Concil. Tom.11. p.1499. *Aliæ* 16. apud Bzovium Annal. ad an.1307, &c. *aliæ* 11. apud Waddingum Annal. minor. tom.3. ad an. 1306, &c. *aliæ* 46. ibid. in Regesto Pontif. p.28. *Constitutiones Clementinæ, seu Decretalium liber septimus*, Clementis 5. jussu ex variis sui & concilii Viennensis constitutionibus collectus in libros 5. distributus, & post mortem ejus a Joanne 22. anno 1317. divulgatus [d]. Prodiit *Paris.* 1517. 12°. ibid. 1541. *Rothomagi* 1519. 12°. *Venet.* 1591. 8°. *Lugduni* 1584. fol. *Francofurt.* 1586. 8°. Denique *Epistolarum Regesti volumina* 9. in bibliotheca Vaticana MSS. asservata. [e].

[f] THOMAS JORSIUS, sive JOYCE, 1305. H. W. Anglicus, & Gualensis dictus, gente Anglus, patria Londinensis, origine forsan Cambro-Britannus, Alberti M. discipulus, ordinis Dominicani monachus, doctoratus laurea insignitus, theologiam Parisiis, Londini atque alibi docuit: postea Dominicanorum in Anglia per septennium Provincialis; & Edwardo regi a confessionibus, & secretis consiliis ascitus. Claruit anno 1305. quo cardinalis & episcopus Sabinensis a Clemente 5. renunciatus est die 18. Decembr. dignitatem istam grandi pecuniæ summa mercatus, si Balæo fides. Non desunt equidem, & in his Trithemius & Oudinus, qui Thomam nostrum ad ann. 1400. referunt. Quin & lepido prorsus commento Ambrosius de Altamura, ut scriptorum Dominicanorum catalogum per fas & nefas augeat, eum data opera in quatuor scriptores dissecat, ac per totidem sæculi hujusce partes distribuit: quos licet ipse diversos fuisse credi velit, unum tamen eundemque esse ex scriptis iis attributis prima fronte patet. Anno demum 1311. Thomas noster a Clemente ad Henricum 7. Imp. legatus, Lugduni in itinere obiit [g]. Corpus Oxonium delatum apud Dominicanos sepultum est. Non levem sane Thomæ nostro Anglico propinquitas nominis cum Thoma Angelico injuriam fecit: quum factum exinde fuerit, ut Anglici operum pars longe maxima Angelico ascribantur, & inter opera ejus collocentur; viz. *Commentaria in*

a Edit. nov. Tom.4. p.216. b Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol.1. p.1105. *Oudin.* Tom.3. p.678. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p 10—21. c De ordine Templariorum, & violenta eorum extinctione conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom.2. p.329. *Rymeri* Fœderum tom.3. & Scriptores a *Fabr.* recensitos Bibl. Gr. Vol. 11. p.650. d Editusque *Basil.* 1476. quæ editio exstat in bibl. Templi S. Petri Hamburg. e *Bullæ* 6. habentur ap. Wilkins ubi supra p.284. seq. *Aliæ* ibid. p.304. *Aliæ* 14. p.424.—442. *Declaratio super regulam fratrum minorum* habetur MS. in bibl. Cott. sub *Nerone* A.13. n.6. Quatuor *Constitutiones* ap. Laurentium Cherubinum in Bullarii tom.1. p.212. *Epistolas* quam plurimas edidit Baluzius tom.2. Paparum Avenionensium, ubi de Clemente 5. accurate agit. *Epistolam* ad Jacobum regem Aragonum Aguirrius Conc. Hisp. tom.3. p 546. Ejusdem *Sermones ad Populum* memorat Ludovicus Jacobus in Bibl Pontific. p.54. *Bullæ & Epistolæ* quam plurimæ occurrunt ap. Rymer. Fœd. tom. 2. p.975. seq. *Aliæ* ibid. tom. 3. p.4—440. f Conf. *Oudin.* tom.3. p.683. g Ann. 1310. *Gratianopoli*, ut ex Bernardo Guidonis notant Du Pin. Hist. Eccles. Vol.12. p.51. Baluzius in vit. Papar. Avenionens.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *Genesin* [a], *in Isaiam, in Jeremiam, in Danielem, in libros Maccabæorum, in Threnos, in Epistolas Canonicas, in Apocalypsin, & in Boethium de Consolatione Philosophiæ*, ac *summa totius Logicæ Aristotelis*; quæ Thomæ Anglico deberi censentur, uti loco suo supra monuimus. Cæterum sub Thomæ nostri nomine extat *Opus aureum in 27. Psalmos* [b], Venet. 1611. fol. *Interpretatio Metamorphoseos Ovidianæ secundum sensum moralem*, Paris. 1509. *Commentarius in Octateuchum*, MS. in biblioth. Collegii Novi Oxon. cod. 90. Magdalenensi cod. 47. Mertonensi cod. 200. *Commentarius super duos nocturnos Psalmorum*, MS. in bibl. Exoniensi Oxon. cod. 25. Pembrochiana Cantab. cod. 46. *De quatuor Prædicabilibus ad omne genus humanum*, MS. in bibl. S. Petri Cantab. cod. 87. *De theoria prædicandi*, MS. ibid. cod. 99. & in bibl. Lincolniensi Oxon. cod. 20. *De instantibus & momentis*, & *de videndo faciem Dei post Resurrectionem*, MSS. in bibl. publica Cantab. cod. 179. *Articuli Hæreticales contra eum, & Responsa*, MSS. ibid. *Commentarius in libros D. Augustini de Civitate Dei*, MS. in bibl. Mertonensi Oxon. cod. 169. Baliolensi cod. 70. qui quidem excusus est, *Tolosæ* 1488.

1305. H. W. [c] GULIELMUS PARISIENSIS, gente Gallus, ordinis Prædicatorum monachus, & generalis fidei per Galliam censor anno 1305. a Clemente 5. constitutus. Anno 1308. ejusdem pontificis jussu Templariorum causam & crimina una cum aliis Prædicatoribus recognovit. Istum, ut videtur, Gulielmum autorem habent *Dialogi 7. de Sacramentis*, Gulielmo Arverno Parisiensi falso tributi, & sub ejus nomine *Lipsiæ* 1512. *Paris.* 1587. editi: de quibus paulo fusius supra egimus [d].

1305. H. W. PHILIPPUS EYSTETENSIS, natione Germanus, patria Alsatus, S. theologiæ doctor, abbas cœnobii Cisterciensium Parisiensis, claruit anno 1305. quo Romam ab Alberto Austriaco Imp. missus, episcopus Eystetensis sive Aichstadianus ordine 39. a Clemente 5. creatus est. Obiit anno 1322. die 25. Februarii. Scripsit rogatu Annæ, Hungariæ reginæ, Alberti Imp. filiæ, *Vitam S. Walpurgis*, abbatissæ Heidenheimensis; quam ex fusioribus Wolfhardi commentariis fere contexuit. Extat apud Canisium antiq. Lect. Tom. 4. p. 560. [e].

Sæc.XIV.ab an.MCCC. PHILIPPUS EYSTETENSIS ex abbate Parisiensi episcopus Eystetensis, 1305. R. G.
claruit anno 1305. Præter vitam S. Walpurgæ supra memoratam, quamque recusam nuper ediderunt Bollandiani, Tom. 5. *Commentarium de Ecclesiæ Eystetensis Divis tutelaribus*, SS. Richardo, Willibaldo, Wunebaldo, & Walpurga concinnavit: opus istud, uti & vitam S. Walpurgæ prædictam, cum observationum suarum libris 2. & catalogo episcoporum Eystetensium a se adornato, in lucem emisit Jac. Gretserus *Ingolst.* 1617. 4°. [f].

[g] SIFFRIDUS, natione Germanus, 1307. H. W.
Misnensis ecclesiæ in Saxonia presbyter, claruit anno 1307. quem cum Sifrido, ordinis Prædicatorum, episcopo Cyrenensi, & archiepiscopi Moguntini suffraganeo circa an. 1470. nonnulli perperam confundunt. Scripsit Siffridus noster *Chronicon* ab orbe condito ad annum 1307. quod omissa priore parte ad annum usque Christi 457. & resectis in reliqua plurimis periochis inutilibus, evulgavit Georgius Fabricius Chemnicensis, & historiæ suæ Saxonicæ calci subjunxit, *Lipsiæ* 1569. *Jenæ* 1598. *fol.* inde a Pistorio inter scriptores suos Germanicos collocatum, *Francofurt.* 1583. Tom. 1. [h].

HAITONUS, sive AITONUS, 1307. H. W.
gente Armenus, Haitonis Armeniæ regis nepos, & exiguæ cujusdam provinciæ in Georgia regulus, postquam factis sub Aitone patruo stipendiis sacræ militiæ egregiam operam navasset; & diuturnum Saracenis Palæstinam tenentibus bellum intulisset; deposito cingulo cucullum induit, ordinis Præmonstratensis monachus in Cypro factus anno circiter 1290. uti ipse indicat historiæ suæ cap. 46. Illum sane familiæ Dominicanæ intulit Ambrosius Altamura *; quo * Biblioth. Ord. Præd. p. 87.
nomine illum furti, injuriæ, quin & mortalis peccati reum agit Cas. Oudinus, ipse ordinis Præmonstratensis socius. Haitonus, accepto Antonii nomine, vitam deinceps otiosam egit, pietate non minus, quam olim natalibus insignis. Claruit anno 1307. quo Pictavii agens, Clementis 5. pontificis jussu historiam de Tartaris eorumque moribus ac gestis dictavit, rebus a se fortiter gestis nequaquam dissimulatis. Historiam ab illo Gallice dictatam ejusdem pontificis mandato Latine transtulit Nicolaus Falconius Pictaviensis, stylo, prout ætas, ista tulit,

[a] Extant *Venet.* in bibl. SS. Joannis & Pauli. *Commentarios in Psalmos 37. priores*, in bibl. *Claromontis* ap. Dominicanos. *Moralitates super Exodum, Leviticum, Numeros, Deuteronomium, Josue, Judices, Ruth, Job, Isaiam, Ecclesiasten*, Parisiis in bibl. Augustinianorum ad Pontem novum, & in biblioth. Coll. Novi Oxon. memorat Longus Bibl. sacr. vol. 2. p. 988. [b] In *7 Psalmos*, refert Du Pin Hist. Eccl. vol. 12. p. 51. [c] Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 518. & Tom. 2. p. 169. [d] *Hi Dialogi* rectius tribuuntur Gulielmo Bauseti episcopo Parisiensi, ut nos docent *Fabr.* Bibl. med. & inf. Lat. vol. 3. p. 472. *Oudin.* tom 3. p. 732. [e] Edit. nov. tom. 4. p. 238. [f] Habetur etiam inter Gretseri opera. tom. 10. Hujus Philippi tractatus *de postulando Deum*, cum alio in *Psalmum* 4. & super *Oratione Dominica*, & cum *Homilia* super Evangelium *Intravit Jesus in castellum*, asservatur MS. in bibl. Heilbronnensi; vid. Jo. Lud. Hockeri Catalogum illius Bibl. p. 10. seq. [g] Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 667. [h] Epitomen hujus *Chronici* exhibuit quoque Burchard. Gotthef. Struvius. inter Germanicos scriptores. tom. 3. *Jen.* 1726.

minime

Sæc.XIV.ab an.MCCC. minime eleganti usus. Operi titulum indidit, *Itinerarium & flos Historiarum Orientis*, cujus calci adnectitur *Passagium Terræ Sanctæ* [a]. Prodiit *Hagenoæ* 1529. 4°. Inter novi orbis Scriptores *Basil.* 1532 [b]. fol. a Reinero Reineccio editum *Helmstad.* 1585. Italice autem *Venet.* 1553.

1307. R. G. EDMUNDUS de HADENHAM, natione Anglus, cœnobii Roffensis in agro Cantiano monachus, claruit anno 1307. Scripsit *Annales* ab orbe condito ad annum Christi 1307. quos auctor quidam anonymus usque ad annum 1377. pressiori stylo continuavit; annales prædicti, exceptis iis quæ Roffensem ecclesiam spectant, ab historia quæ sub *Matthæi Westmonasteriensis* nomine olim vulgata est non omnino discrepant; unde ut alter alterum exscribat necesse est. *Additamenta Roffensia*, utpote antehac inedita, ex codice MS. Cottoniano sub Nerone D.II. extulit Whartonus, ac luci publicæ donavit *Angl. Sacr.* Tom. 1. p. 341.

1308. H. W. ANTONIUS ANDREAS, gente Hispanus, patria Aragonius, *Doctor Dulcifluus* appellatus, Joannis Duns Scoti discipulus, ordinis Minoritarum sodalis, claruit anno 1308. obiisse dicitur anno 1320.

SCRIPTA.

Commentaria in 4. libros Magistri Sententiarum. Prodierunt cura Constantini cardinalis Sarnani *Venet.* 1578, 1584.

Super librum 6. Principiorum Gilberti Porretani. Venet. 1512, 1517.

Quæstiones super 12. libros Metaphysicorum. Paris. 1495. Venet. 1513. fol. 1523. Istas Joanni Duns Scoto codices ac Scriptores nonnulli adjudicant.

Tria Principia rerum naturalium. Venet. 1517.

Commentaria in Artem veterem Aristotelis, viz. in Isagogen Porphyrii, prædicamenta, & post-prædicamenta Aristotelis.

In libros Perihermenias Aristotelis.

In librum divisionum Boethii. Prodierunt opera ista postremum recensita, *Venet.* 1480, 1509. fol. *Lucæ* 1517. fol.

Quæstiones in Artem veterem, & in Divisiones Boethii. Venet. 1517.

Quæstiones Mercuriales, seu *Commentarius super Regulas Juris.* Rothomagi 1509. 4°.

Atque alia forsan, quibus immorari operæ haud pretium erit. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

NICOLAUS TRIVETHUS, seu Trivettus [c], natione Anglus, patria Norfolciensis, illustri genere ortus, Thomæ Triveti, equitis aurati & justiciarii regii filius, Londini a pueritia inter Dominicanos versatus, eorumque instituta sectatus. Jacta Londini doctrinæ fundamenta, Oxonium profectus, ad culmen perduxit; doctoratus pileo ibi insignitus. Postea Lutetiam pergens, majorem sibi & scientiam & famam peperit. Demum Londinum reversus, Dominicanorum cœnobii præses seu prior electus est. Claruit anno 1310. Obiit fere septuagenarius anno 1328. apud Dominicanos sepultus. 1310. H. W.

SCRIPTA.

Chronicon, seu *Annales Angliæ* ab anno 1136. ad 1307. [d]. a Luca Dacherio editum Spicileg. Tom. 8. p. 439. [e].

Commentaria in S. Augustini libros de Civitate Dei, in quibus elucubrandis Thomam Anglicum socium & adjutorem habuit. Prodierunt sub utriusque nomine *Tholosæ* 1488. *Venet.* 1489.

De gestis Imperatorum, Apostolorum & Regum MS. in bibl. Magdalenensi Oxon. cod. 138. [f].

Commentaria in Boethium de Consolatione MS. in bibl. publica Cantab. cod. 236.

Flores super S. Augustini Regulam, MS. in bibl. Lumleiana cod. 291.

Ordo Missæ, seu *Speculum Sacerdotale*, MS. in bibl. Mertonensi Oxon. cod. 147. num. 1. Eundem esse arbitror, quem in biblioth. archiepiscopi Cantuariensis Lambethana MS. inspexi, Tractatum *de Officio Missæ*, in fol. autore Triveto. Ex literis enim initialibus capitulorum ejus iste titulus conficitur. *Frater Nicolaus Trivet de Ordine Fratrum Prædicatorum hunc Tractatum compilavit ad honorem Dei.*

Plurima alia Theologica, Historica, Philologica, recensent Baleus, Pitseus, Altamura, quos vide. [g].

[h] MALACHIAS, gente Hibernus, ordinis Minorum monachus, theologus Oxoniensis, Edwardo 2. Angliæ regi a sacris concionibus, claruit anno 1310. & si recte con- 1310. H. W.

[a] Exstare MS. in bibl. Mertonensi Oxon. cod. 58. & in bibl. Colbertina cod. 3810. & S. Victoris Parisiensis Lit. A.A.A.g. narrat *Oudin.* Tom. 3. p. 628. Ejusdem *comment. in Apocalypsim Joannis* memorat. le Long. Bibl. sacr. Vol. 2. p. 762. [b] Et 1555. tum *Berolini* 1671. cum Paulo Veneto & aliis, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 1. p. 87. [c] Seu *Tripos*, vid. *Lelandi* Collect. Tom 2. p. 326. [d] *Annales* regum *Angliæ* fratris *Ricardi Trivet* (ita inscribuntur) a rege Stephano ad an. 1307. habentur MSS. in bibl. Cott. sub *Othone* D. 8. n. 27. *Chronicon* ab an. 1287. ad 1322. quod differt ab *Annalib.* ibid. sub *Nerone* D 10. n. 3. [e] Edit. nov. Tom. 3. p. 143. Has *Annales* castigatiores cum continuatione ad an. 1336. edidit Tho. Hall. Oxon. 1719. 1722. 2 Vol. 8vo. Habentur MSS. Autographæ in bibl. Wintoniensi, vide Appar. ad Langtofti Chron. a Tho. Hearne. edit. p. 204. [f] Item Mertonensi lingua Gallica, ut testantur *Nicholson* Bibl. Hist. Angl. p. 64. & *Oudin.* Tom. 3. p. 692. quem vide de MSS. [g] Vide sis etiam *Oudin* loc. citat. *Quetif.* Tom. 1. p. 564. le *Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 994 *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 5. p. 390. ubi memorat *Chronicon* generale ab orbe condito ad natum Christum, & *aliud* Gallice a nato Christo ad Henrici 2. tempora, & *Catalogum* regum Anglo-Saxonum durante Heptarchia, nondum edita. [h] Conf. *Mich. Mattairii* Annal. Typographic. Tom. 2. p. 312.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. jicit Waræus *, postea Neapolim migravit. *Vir inter insigniores sui Ordinis proceres numeratus* (inquit Balæus †) *magnam ab eruditione laudem domi forisque sibi comparavit.* Extat *Liber de Veneno Peccatorum mortalium, deque remediis ipsorum*, Prælo Henrici Stephani emissus *Paris.* 1518. [a]. *Concionum volumen*, quod ab eo conscriptum memorat Baleus, nondum tenebris emersit.

* De Script. Hibern. l. 1. p 65.
† Cent. 14. p. 242.

1310. R. G. THEOLEPTUS, Philadelphiæ archiepiscopus, forsan primus; (eam quippe in metropolim nuper evexerat Andronicus Imp. decimumque ei locum tribuit) claruit anno 1310. Vir egregiis animi dotibus instructus, omnibusque quæ præsulem decent virtutibus ornatus: pietate, prudentia, fortitudine conspicuus; Αὐτὸς μὲν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἥκων καὶ πολιτείας ἀκρίβειαν μοναδικῆς οὐ μόνον κατωρθωκώς, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἱκανῶς ἔχων διδάξαι· ἔτι δὲ καὶ φρονήσεως εὖ ἔχων καὶ παιδείας τῆς ἔξωθεν οὐκ ὀλίγον μεταλαβών. *Ipse ad culmen virtutis ascenderat, nec solum omnes vitæ Anachoreticæ numeros adeptus erat, sed aliis quoque ad eandem disciplinam idoneum se magistrum præbere poterat: adde quod vir prudens & in externis doctrinarum studiis versatus non mediocriter.* Cantacuz. hist. lib. 1. c. 14. Hujus opera multum usus est Andronicus avus Imp. ab eo ad nepotem pacis ineundæ gratia legatus missus; & utriusque suffragiis unus ex arbitris qui intestina dissidia compescerent, & res Romanas pacatas darent, cooptatus est: urbem suam diu obsessam prudentia & animi fortitudine conservavit; quamdiu obsidioni isti (quæ circa annum 1322. acciderat) superfuerit, non satis liquet. Extant (hujus ut videtur) *Canones sive Cantica Ecclesiastica Catanyctica & Paracletica* quatuor: unum *ad animam suam* de resurrectione & judicio extremo. Pr. Ἀποκαμὼν (f. Ἀπαυγ.) φροντίδας βιωτικάς. Latine edidit Pontanus in Append. ad Simeonis Theologi opuscula a se versa, *Ingolst.* 1603. [b]. Alterum *ad Dominum nostrum Jes. Christ.* Tertium & quartum *ad B. Virginem Deiparam.* Habentur Græce MSS. in Bibl. Vindob. *Cod. Theol.* secundum dispositionem Nesselianam (cujus numeros me ubique secutum semel monuisse sufficiat) 231. n. 9. a fol. 37. p. 1. ad fol. 51. p. 1. In eodem Codice immediate sequuntur *Precationes tres ad B. Virginem Deiparam.* & altera ad *S. Angelum custodem*, quas nostri Theolepti meditationes esse a veri similitudine non abhorret.

1311. H. W. GULIELMUS DURANTUS, gente Gallus, Durandi Speculatoris nepos, & in sede Mimatensi successor, episcopus ejus nominis 4. Sub fœlicibus patrui auspiciis egregiam bonis literis operam navarat, & insignem admodum theologiæ, philosophiæ, præsertim vero juris pontificii scientiam retulerat: ecclesiæ Mimatensis canonicus ac tandem archidiaconus ab eodem factus. Defuncto patruo, Bonifacii 8. pontificis mandato successor illi datus est anno 1296. atque anno sequente, consentiente canonicorum Mimatensium capitulo decrevit neminem inter canonicos adsciscendum, cujus affines aut consanguinei ad tertiam usque generationem ecclesiam Mimatensem quomodolibet divexassent. Claruit anno 1311. quo Clementis 5. pontificis concilium propediem celebraturi mandato tractatum de modo celebrandi generalis concilii, & corruptelis in ecclesiæ reformandis conscripsit, & in concilio Viennensi recitavit. Anno 1312. expulsis ex urbe Mimatensi Judæis, dirutisque illorum ædibus, collegium Omnium Sanctorum ibidem extruxit. Anno 1316. a Philippo rege ad Robertum Flandriæ comitem pacis componendæ ergo legatus est. Obiit circa annum 1328. Extat *Tractatus de modo celebrandi Generalis Concilii*, quo omnia singulorum ecclesiæ ordinum vitia depingit, inprimis autem pudendam sacerdotum ac monachorum ignaviam, sordes, ac luxuriam ubertim insectatur, citamque corruptis illorum moribus medelam adhiberi monet. Primus illum edidit Philippus Probus, J.C. Bituricensis *Paris.* 1545. sub Durandi Speculatoris nomine. Speculatorem enim cum nepote suo cognomine plurimi perperam confundunt. Prodiit exinde authori vero restitutus *Paris.* 1635. 4°. & inter alia quædam haud dissimilis argumenti *Paris.* 1671. 8°.

1311. R. G. GULIELMUS DURANTUS, Jun. episcopus Mimatensis ejus nominis quartus, quem cum patruo ejusdem cognominis ac in eadem sede prædecessore, male confundit Spondanus ad annum 1311. quo tempore claruit. Scripsit *Historiam sive Relationem rerum* in concilio Viennensi tractatarum quibus ipse interfuit. Extat MS. in bibl. Vaticana 4177. & in Colleg. Fux. Tolosæ. Historiam hanc idem prorsus opus cum notissimo ipsius tractatu *de modo celebrandi Generalis Concilii* suspicatur Cas. Oudin. Suppl. p. 580. [c]. Utut sit, inde breviarium excerpsit Bzovius ad ann. 1311. qui ex eodem codice Vaticano pium admodum & eruditum sermonem, de articulis a Clemente papa 5. propositis, in eodem concilio habitum protulit, qui tum ex materia tum ex scribendi genere nostri Duranti fœtus genuinus me-

[a] Habetur MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* c. 14. n. 6. [b] Atque inde in supplemento Bibl. PP. Morelliano T. 1. p 861. & in Bibl. PP. Coloniens. T. 11. & Lugdunens. T. 22. [c] Conf. Ejusdem Comment. in Scriptor. Eccles. Tom. 3. p. 727.

rito

Sæc.XIV.ab an.MCCC. rito censeatur. Extat apud Bzovium loco citato.

1311. R. G. [a] THEODULUS MONACHUS, qui alio nomine Thomas Magister dicitur, natione Græcus, patria, si L. Allatio fides, Thessalonicensis, claruit sub Andronico Palæologo avo, Theodoro Metochitæ familiaris, Niphoni patriarchæ charus, anno 1311. ex variis ejus appellationibus varia eum munera obiisse, & quod Græcis istius ævi solenne fuit, a forensibus negotiis ad Monasticam ἡσυχίαν transiisse, utriusque item status culmen attigisse, ac rhetorum magistrum, cœnobii abbatem aliquando fuisse, conjectari fas est: extat ejus *Oratio Encomiastica* in S. Gregorium Theologum Nazianzenum. Habetur MS. in bibl. Vindob. cod. Jurid. 12. n. 10. *Orationes gratulatoriæ quatuor*; *prima* ad Angelum sub Andronico seniore Imp. magnum stratopedarcham; *secunda*, ad Theodorum Metochitam magnum logothetam; *tertia*, ad Niphonem patriarcham nuper renunciatum; *quarta*, ad regem Cypri. *Epistolæ* septem; opera hactenus numerata cum sua versione edidit *Laur. Normannus*, Upsaliæ 1693. 4°. *Dictionum* Atticarum Sylloge Græce prodiit *Romæ* 1517, 1525. *Parif.* 1532. 8°. sub nomine *Thomæ Magistri* edita: cura Nic. Blancardi nuper recusa, ac indice auctorum locupletata, *Franequer.* 1690. 8°. [b]. Idem opus extat MS. Theodulo Magistro ascriptum in bibl. Regia Parif. Cod. 1853. In eodem Cod. habentur ejusdem Theoduli *Declamationes* aliquot, *Epistolæ* & *Orationes*, testante Cl. du Cangio Ind. Auct. ad Glossar. Græc. quæ utrum ab iis a Normanno editis diversæ sint, merito dubitandum est, cum ex iis una sit in *Tryphonem* Patr. CP. pro quo *Niphonem* substituendum esse temporis ratio omnino postulat: nec fraudandus est Theodulus noster *Oratione* in Joannem Baptistam & præcursorem, quam Abbas scripsit, cujus meminit L. Allatius de *Simeon.* p. 82. Pr. Ἀλλ' ἔμοιγε τοῖς σοῖς ἐπιβαλεῖν ἐγκωμίοις, ὦ Χριστοῦ βαπτιστὰ, πόῤῥωθεν πειρωμένῳ. Hujus etiam censendæ sunt *Declamationes* nonnullæ; *Oratio* ad Thessalonicenses de pace & concordia. Pr. Οὔ μοι δοκῶ τῶν πάντων οὐδὲν. *Oratio* in legatione habita ad Imp. Andronicum Palæologum. *Ad Philosophum* Josephum de iis quæ in expeditione Italorum & Persarum gesta sunt. *Sermo* in S. Euthymium Thaumaturgum episcopum Madytarum. *Encomium* maris & universæ aquarum naturæ, Sæc.XIV.ab an.MCCC.
& quædam alia, quæ una cum iis nuper editis a nobis supra memoratis Græce habentur MS. in bibl. Residentiæ Soc. Jesu Constantinop. Varia etiam ejus opuscula Græca in quadam Italiæ bibliotheca latitare narrat Simlerus, *viz.* Ad *Athenienses* in Olynthiis; *de Navigatione* e Thessalonica Byzantium, & rursus Byzantio Thessalonicam, *de Regno*, *de republ.* &c. *Epistolæ* etiam nonnullæ MSS. in cod. Regio Parif. 185. habentur. [c]. *Scholia* ejus in *Aristophanem*, *Euripidem* & *Pindarum*, quorum etiam *vitas* conscripsit, uti & *Grammatica*, & istiusmodi alia, partim impressa, partim MSS. non sunt hujus loci.

MARINUS SANUTUS, seu *Sanudo*, cognomento *Torsellus*, patricius Venetus, Marci filius; in parochia Severi, civitate Rivoalti, Venetiis natus; familiaris & domicellus Richardi cardinalis diaconi S. Eustachii. Germani cujusdam artificis opera usus, organa illa pneumatica, quæ hodie usurpantur, Italice *Torsellos* dicta, primus omnium in ecclesiam induxit: inde datum ei *Torselli* nomen. [d]. Claruit anno 1312. Negotio Terræ Sanctæ ab infantia intentus, totam fere ætatem in exteris regionibus perlustrandis exegit, Sallustii in hoc diligentiam æmulatus, ut opus, quod meditatus est, accuratius daret. Quinquies enim ultra mare transfretavit, in Cyprum, Armeniam, Alexandriam, Rhodum, Palæstinam. Absoluto opere in aulis imperatoris, pontificis, regis Galliæ, aliorumque principum multum diuque versatus est. Obiit post annum 1329. Scripsit *Secreta Fidelium Crucis super Terræ Sanctæ recuperatione & conservatione*, libris 3. quorum primo Saracenos debilitandi & in ordinem redigendi media proponit: secundo ordinem quem Christiani duces in sacro bello gerendo observare debeant, describit: tertio modum conservandi & tenendi Terram Sanctam semel recuperatam exhibet; ejusque historiam a primis incolis ad sua usque tempora deducit, addita chorographica ejus ac locorum vicinorum descriptione, mappis aliquot, seu tabulis geographicis illustrata. Opus istud inchoavit Marinus anno 1306. Joanni 22. pontifici obtulit anno 1322. Prodiit id a Jacobo Bongarsio editum *Hanoviæ* 1611. fol. inter Gesta Dei per Francos, quorum tomum secundum fere integrum conficit. Calci 1312. H. W.

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 4. c. 34. §. 10. Vol 4. p. 526. *Oudin.* Tom. 3. p. 721. [b] Illi editioni anno 1698. adjectæ sunt animadversiones Lamberti Bosii; ut refert *Fabr.* loc. citat. [c] Excerpta quædam ex scriptis *Theoduli* Rhetoris exhibuit Boivinus Tom. 4. Hist. Nicephori Gregoræ Byzantin: Ibid. inter Elogia Tom. 1. præmissa habetur Græce *epistola* scholastici Theoduli Magistri ad Gregoram. [d] *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 5. p. 88. notat Whartonum hæc habuisse a Bongarsio, cujus hæc sunt verba —— "*In æde S. Raphaelis Venetiis*, ait Santovinus l. 6. Descriptionis Venetiarum, *instrumenti musici* "*cujusdam formam extare: ei nomen* Rigabello: *cujus in Ecclesiis usus fuerit ante organa illa pneumatica, quæ hodie usurpantur.* Rigabello "*successisse aliud quod* Torsello *dictum sit cujus usum induxisset homo Germanus. Hunc, quum favore Marini sustentaretur, causam cognomini* "*dedisse ut* Torsellus *inde diceretur. Instrumenta illa qualia fuerint, nec nos scimus.*"

Sæc. XIV. ab an. MCCC. adnectuntur *Epistolæ* Marini 22. ad Joannem Papam, Andronicum Imp. CP. variosque cardinales ac antistites; quibus illos ad expeditionem in Terram Sanctam suscipiendam ut plurimum cohortatur.

1312. H. W. ALEXANDER de S. ELPIDIO, gente Italus, ex oppido cognomine in Umbria oriundus, S. Theologiæ doctor, e provincia Picena ordinis Augustiniani eremita, claruit anno 1312. quo post Jacobi Ortani obitum ordinis sui Prior generalis in comitiis Viterbiensibus electus est. Anno 1315. in conventu ordinis sui Patavii habito magistratus illi in aliud triennium prorogatus est, quin & anno 1318. in comitiis Ariminensibus tertia, Taurisinis anno 1321. quarta, Montepessulanis anno 1324. quinta vice generalis constitutus fuit. Anno 1325. Ravennæ archiepiscopus creatus est [a]. Quando obierit, incertum est. Scripsit Joannis 22. pontificis jussu *Tractatum de Jurisdictione Imperii & auctoritate summi Pontificis*, in duos libros distributum, qui typis excusus prodiit *Lugduni* 1498. *Arimini* 1624 [b]. Ejusdem *De Paupertate Evangelica, & Ecclesiastica unitate libros*, & *Commentaria in Aristotelis scripta quædam* MSS. in conventu eremitarum Augustinianorum Bononiensi asservata memorat Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p.46.

1312. H. W. VITALIS E FURNO, gente Aquitanus, domo Vasatensis, S. Theologiæ professor, ordinis Minoritarum sodalis, & provinciæ Aquitaniæ præfectus, claruit anno 1312. quo cardinalis SS. Sylvestri & Martini a Clemente 5. renunciatus est. Sub Joanne 22. Michaelis Cæsenatis fratrumque spiritualium sententiam de paupertate Christi & Apostolorum scripto oppugnavit: quo imprimis labore meruit, ut episcopus cardinalis Albanus a pontifice crearetur. Obiit Avenione die 16. Augusti anno 1327. apud consodales suos sepultus.

SCRIPTA.

Speculum Morale totius S. Scripturæ, quo cuncta fere utriusque Testamenti loca mystico sensu explicantur. Prodiit *Lugduni* 1513. 4°. *Venetiis* 1594, 1600. Opus istud anno 1305. ab authore elucubratum est.

Commentaria in Proverbia Solomonis.

Expositio in quatuor Evangelia.

Commentaria in Apocalypsin. Prodierunt isthæc Opera *Venetiis* cura cardinalis Sarnani [c]. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

De tuenda sanitate & remediis morborum digressio. Typis excusa prodiit *Moguntiæ* [d].

Commentaria in 4. libros Sententiarum. MSS. in biblioth. Vaticana.

Alia quædam illius scripta recenset Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p.331.

[e] HERVÆUS NATALIS, natione Brito Armoricus, in academia Parisiensi theologiæ doctor regens, ordinis prædicatorum primum in conventu montis Relaxi prope Parisios monachus, dein in Provinciæ provincia moderator, postea vicarius generalis, ac demum in comitiis totius ordinis Lugduni anno 1318. habitis, generalis creatus. Claruit anno 1312. Obiit Narbone anno 1323. die 10. Augusti. 1312. H. W.

SCRIPTA.

Commentaria in 4. libros Sententiarum. Prodierunt *Venetiis* 1505. 4. vol. fol. *Paris.* 1647.

Quodlibeta majora 4. Venet. 1486.

Quodlibeta minora 24. Venet. 1513.

Tractatus de Potestate Papæ. Paris. 1647. cum Commentariis [f].

Defensorium contra impugnantes Fratres Prædicatores, quod vivant secundum Apostolicam vitam. Venet. 1516. 8°. [g].

Tractatus de Verbo. De Voluntate. Quæstiones de peccato originali. De æternitate Mundi. De cognitione primi Principii. De Beatitudine Quæstiones 5. De Virtutibus moralibus. De ordine secundæ intentionis ad primam. De secundis intentionibus Tractatus 2. De paupertate Christi & Apostolorum. Tractatus de Sacramentis. De utraque Potestate Papali & Regali. De materia Cœli Quæstiones 9. De Relationibus Quæstiones 5. De unitate formarum Quæstiones 18. De unitate formæ in homine. De motu Angeli. Opuscula ista proxime recensita prodierunt simul *Venet.* 1513. fol.

Commentarius in Epistolas S. Pauli, qui sub Anselmi nomine circumfertur, & Hervæo nostro a quamplurimis ascribitur, Hervæo Dolensi debetur: uti supra suo loco notatum est.

Summa Logicæ Aristotelis, quæ inter Aquinatis opera habetur, a nonnullis Hervæo Natali adjudicatur.

[a] Illi ecclesiæ tunc præerat Aymericus; neque *Alexandri* inter Præsules Ravennatenses mentio ap. Ughellum Tom. 2. p.388. ut notant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol.1. p.168. *Oudin.* Tom. 3. p.880. [b] Recus. in Tom. 2. Bibl. Pontificiæ a Jo. Thoma Rocaberti edit. *Rom.* 1695. fol. Habetur MS. Cantab. in bibl. Coll. Emanuelis. Denique in bibl. Galliarum Regia cod. 4160. extat MS. sub *Alexandri de S. Elpidio* nomine *Commentarius in Evang. S. Joannis* cum compendio brevissimo D. Augustini de Civitate Dei, teste *Oudin.* loc. citat. [c] Habentur MSS. Bononiæ ap. patres Dominicanos ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol.2. p.679. ubi memorat *Quodlibeta Theologica*, & *Commentarios Concionatorios* præcipue in Quadragesima, & *Sermonem de Conceptione B. Mariæ Virginis*, qui, teste *Oudin.* Tom.3. p.743. extat MS. in bibl. Colbertina cod. 3971. [d] Ad Vitalem nostro antiquiorem spectare probat Baluzius p 679. Papar. Avenionens. ex capite 298. ut nos docet *Fabr.* ubi supra. [e] Conf. *Quetif.* Tom.1. p.533. [f] Primum seorsim *Paris.* 1500. & 1506. [g] Autorem habet *Jacobum de Voragine*, ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol.3. p.727.

[a] HUGO

Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1313. H. W. [a] HUGO PRATENSIS, seu de Prato Florido, gente Italus, Pratis prope Florentiam natus, ordinis Dominicani monachus, ecclesiastes celebratissimus, claruit anno 1313. obiit anno 1322. Extant *Sermones Dominicales super Evangelia & Epistolas totius anni*, Lugduni 1528. 4°. [b] *Sermones de Sanctis totius anni* ibid. 1528. 8°. [c]. *Quadragesimales Sermones*, Venet. 1578. 8°. 1584. 8°.

1315. H. W. PORCHETUS SALVATICUS, natione Italus, patria Genuensis, ex illustri Salvaticorum gente natus, ordinis Carthusiani monachus, incertæ admodum ætatis scriptor, cujus nullus, quod sciam, ante Augustinum Justinianum meminit. Neque ipsemet Justinianus, qui scripta ejus in lucem protraxit, ætatem illius indicavit. Illum equidem ad annum 1512. in Cartophylace suo retulerat Vir Cl. Gul. Cave, non alia tamen, uti ipse mihi coram agenti affirmavit, ratione motus, quam quod liber ejus contra Judæos paucis post annis prælo exierit. Sane parum credibile videtur, Petrum Galatinum, cujus opus anno 1518. in lucem primum prodiit, Porcheti scripta adeo insigniter expilare aut potuisse aut ausum esse; modo ipse Porchetus pauculis antea annis scripserit, forsan & in vivis adhuc esset, qui ingrati hominis plagium detegeret: præsertim cum ante sæculi 15. exitum Galatinus opus suum concinnasse videatur. Quin & Augustinus Justinianus, utcunque certam Porcheti ætatem nequaquam indicet, de eo tanquam superioris ævi scriptore verba facit. Miræus *, nescio qua autoritate motus, illum anno 1315. vixisse prodit. Certe veri non absimilis iste calculus videtur, modo scriptoris alicujus vetustioris authoritas accederet. Ipse Porchetus haud vulgari linguæ Hebraicæ scientia instructus, & in Hebræorum scriptis versatissimus, scripsit insigne opus adversus Judæos, cui *Victoriæ* titulum dedit, *ad Judaicam perfidiam subvertendam & ut præstantius veritas fulgeat fidei Christianæ*, uti ipse in præfatione loquitur [d]. In opere isthoc condendo quamplurima ex Raymundi Martini *Pugione fidei* exscripsit, adeo autem non ingratus, ut *ab illo se sumpsisse hujus libelli materiam in plerisque compilandis* libenter agnoscat. Illud demum tenebris eductum Augustinus Justinianus, episcopus Nebiensis, & ipse rerum Hebraicarum peritissimus, recognovit, auxit, & *Paris.* 1520. fol. in lucem dedit: præmissa ad Gulielmum Parvum, episcopum Trecensem, epistola nuncupatoria, qua locis ex Hebræorum monumentis a Raymundo & Porcheto prolatis fidem facit, se maximam illorum partem in iisdem libris, quos ferme omnes sibi comparaverat, legisse testatus. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

* De Scriptor. Sæculi XVI. p. 13.

FRANCISCUS MAYRONIUS, natione Gallus, Dignæ in Provincia natus, *Doctor Illuminatus* & *Acutus* dictus, Joannis Duns Scoti discipulus, ordinis Minorum sodalis, in academia Parisiensi theologiæ baccalaureus, Roberto Siciliæ regi admodum charus, claruit anno 1315. quo circiter tempore Actum Sorbonicum primus omnium academiæ invexit; quo singulis diebus veneris, æstivo tempore, ab ortu Solis ad occasum sine ulla requie, sine ullo pastu aut potu, sine ullo Præsidis auxilio ab unico quodam respondente contra multos opponentes disputatur. Anno 1323. Joannis 22. literarum ad cancellarium Parisiensem beneficio doctoratus seu magisterii pileo donatus est, & theologiam docendi potestatem accepit. Obiit Placentiæ anno 1325. a pontificiis quibusdam recentioribus acriter vellicatus; quod in 4. Sentent. libr. dist. 19. qu. 2. supereffluentem Christi ac sanctorum meritorum thesaurum in dubium revocaverit. 1315. H. W.

OPERA.

Commentaria in 4. libros Sententiarum. [e].
De Formalitatibus liber.
Quodlibeta varia.
De primo Principio.
De expositione divinorum nominum.
De univocatione entis. Prodierunt Opera ista *Venet.* 1520, 1556, 1567. fol. Prodierunt antea, exceptis Commentariis & Quodlibetis, *ibid.* 1517.
Sermones Quadragesimales, Venet. 1491.
Sermones de Sanctis, Venet. 1493. Basil. 1598. [f]
De Paupertate Christi & Apostolorum.
De virtutibus & vitiis capitalibus.
De articulis fidei.
De Baptismo.
De Humilitate.
De Indulgentiis.
De Corpore Christi.
De Angelis.
De Suffragiis defunctorum:
De Pœnitentia.

a Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 551. b Primum 1484. fol. sine loci nota, & cum *Sermonibus de Sanctis* Lugd. 1511. 4to. *Paris.* 1542. 8vo. & *Antverp.* 1617. 8vo. c Prodierunt separatim *Heidelb.* 1485. vid. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latin. Vol. 3. p. 874. Hugonis *Sermones super symbolum Apostolorum, Orationem Dominicam*, & *Salutationem Angelicam* MSS. asservatos Rhegii in Italia ap. bibl. Fratrum Prædicatorum, Ejusdem *Sermones in Orationem Dominicam* MSS. etiam in bibl. S. Germani de Pratis cod. 563. & scriptum codicem in Monasterio Gemeticensi an. 1470. memorat. *Oudin.* Tom. 3. p. 736. d Conf. B. Carpzovii Prolegomen. ad Raymundum, & Wolfii Bibl. Hebræam Tom. 2. p 1124. seq ubi integra præfatio. e Prodierunt *Venet.* 1504. 1520. & 1507. cum *Quodlibetis*; ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit Vol. 2 p. 588. qui memorat *Commens in primum libr. Sententiarum* edit. *Basil.* 1489. f Habentur MSS. in archivo Servitarum Florentiæ una cum vita B. Philippi Benitii teste *Fabr.* loc. citat.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. *De Jejunio.*
De ultimo judicio.
De septem donis Sp. S.
Super Pater noster, & Magnificat. Prodierunt opera ista a concionibus inclusive enumerata *Basil.* 1498.

De decem Præceptis Explicatio, Paris. 1619.

Commentaria ejus in *Genesin* MSS. in bibliotheca Minoritarum Leodiensium [a]; & *Reportata in quartum Sententiarum* [b], *de Virtutibus & Vitiis capitalibus: Quæstiones* 1500. *de variis locis S. Scripturæ, & dubiis theologicis:* ac demum *Interrogationes circa varias difficilesque materias*; MSS. penes se asservata esse prodit Lucas Waddingus; qui & alia plura Francisci opera nondum in lucem edita recenset, de Scriptor. Ord. Minor. p. 124. [c].

Theologicæ veritates in S. Augustinum de Civitate Dei. Extant cum Thomæ Anglici commentariis in eundem *Tolosæ* 1488. *Venet.* 1489.

Commentarii super Universalia & Prædicamenta Aristotelis.

Commentarii in 8. libros Physicorum ejusdem. Prodierunt una cum præcedente opere & Formalitatibus, *Venet.* 1517.

1315. H. W. [d] UBERTINUS, DE CASSALIS, & *de Ilia* appellatus, natione Italus, patria Casalensis, ordinis Minoritarum monachus, claruit anno 1315. Exorta gravi inter Franciscanos de lana caprina controversia, & exinde schismate, hinc *Spiritualibus*, Christum & apostolos nil nec proprium nec in communi habuisse contendentibus, illinc fraterculis *de communitate* dictis eos nil quidem proprium, aliquid tamen in communi possedisse asserentibus, Ubertinus *Spiritualibus* se ducem præbuit: quorum partes animose tutatus est, donec anno 1312. Joannem papam adversarium sortitus causa cecidit. Indignatione igitur commotus, ut sibi cum suis separatim vivere liceret, a pontifice postulavit. Repulsam passus, turbas molitus est. Graviorem idcirco procellam veritus, anno 1317. relictis Minoritis ad Benedictinos transeundi potestatem petiit & obtinuit; assignato sibi, in quod secederet, monasterio S. Petri Gemblacensi in Brabantia. Tandem vero ad Carthusianos secessisse dicitur. Anno 1321. a Joanne pontifice de vexatissima illa circa paupertatem Christi quæstione consultus, Christum aliquid proprium aut in communi modo mundano possedisse hæreticam esse sententiam, eum vero aliquid in communi modo spirituali habuisse satis orthodoxe dici posse definivit. Mire pontifici & cardinalibus placuit Ubertini sententia, & rem acu tetigisse visa est. Sæc. XIV. ab an. MCCC.
Extat *Responsio circa quæstionem de Paupertate Christi & Apostolorum* coram Joanne 22. apud Avenionem in consistorio facta, contractior apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 3. ad an. 1321. integrior una cum *articulis* a fratre Bonagratia adversus eum adductis, apud Baluz. Miscellan. Tom. 1. p. 293, 307. Opus prolixum *Arbor Vitæ Crucifixæ* inscriptum, typis excusum est *Venet.* 1485. 4°. [e]. *Opus de septem statibus Ecclesiæ*, Venet. 1516. 4°.

Cæterum non desunt, qui librorum 4. de Imitatione Christi tres priores Ubertino nostro deberi censeant.

[f] JOANNES DE NEAPOLI, 1315. H. W.
gente Italus, civitate Neapolitanus, ex nobilissima stirpe Sicola oriundus, ordinis Prædicatorum theologus, S. Thomæ Aquinatis studiosus lector & strenuus assertor, academiæ Parisiensis *Doctor solemnis*, claruit anno 1315. In studio S. Dominici Neapolitano, regentis officio functus, cathedram magistralem multis annis summa cum laude moderatus est. Obiit post annum 1323. Exstant *Quæstiones variæ Philosophicæ & Theologicæ*, numero 42. Parisiis disputatæ, a Dominico Gravina in lucem editæ *Neapoli* 1618. fol. Alia ejus scripta, viz. *super 4. libros Sententiarum. Quodlibeta* 13. *Sermones de Tempore, de Sanctis, de Mortuis*, &c. memorat Ambrosius de Altamura Biblioth. prædicat. p. 105.

[g] JOANNES XXII. antea *Jacobus* 1316. H. W.
Ossa seu *Deusa* appellatus, gente Gallus, patria Aquitanus, civitate Cadurcensis, Arnoldi de Ossa, sutoris veteramentarii filius, ex Caroli Siciliæ regis cancellario, Roberti vicecancellario, primum episcopus Foroliviensis, dein archiepiscopus Avenionensis, mox cardinalis episcopus Portuensis, ac demum pontifex Romanus Lugduni electus anno 1316. die 7. Augusti, coronatus ibidem 5. Septembr. quum prius cardinalibus, qui sedem Romanam a Clemente 5. Avenionem translatam ægre tulerunt, jurejurando confirmasset, se nunquam equum vel mulam conscensurum, quin Romam accederet. Anno 1317. Ludovicum episcopum Tolosanum, 1320. Thomam episcopum Herefordiensem, 1323. Thomam Aquinatem sanctorum catalogo intulit. Sub initio pontificatus a Ludovico Bavaro & Frederico Austriaco, quos discordes electores in imperatoriam dignitatem simul evexerant, de co-

a Ejusdem *Postillarum annotationes in totam S. Scripturam* memorat le Long. Bibl. Sacr. Vol 2. p. 730. b Usque ad distinctionem 43. c De operibus nondum editis conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 744. d Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 61. e Habetur MS. in bibl. Academiæ Ultrajectensis teste *Oudin.* Tom. 3. p. 748. quem vide. f Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 567. g Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 21—29. *Baluzium* in PP. Avenionensibus Tom. 1.

rona

Sæc.XIV ab an.MCCC. rona imperii accipienda interpellatus, utrumque rejecit; anno vero 1320. cum Ludovicus jus suum armis repeteret, Fredericum confirmavit, & illum Ludovici armis opposuit. Victo Frederico, Ludovicum publico scripto citavit, ut Avenione se sisteret, facti sui rationem redditurus, interea vero imperium deponeret. Renuit id imperator, & ad concilium provocat. Indigne id fert Joannes, & Ludovicum anno 1323. excommunicat, imperio deponit, & electoribus alium eligere præcepit. Imperatoris quinetiam hyperaspistas fidissimos, Matthæum vicecomitem Mediolanensem, & Marsilium Patavinum anathemati subjecit. Ludovicus a Romanis, qui pontificis reditum frustra postularant, accersitus Italiam intrat anno 1327. Romæ coronam imperialem accipit, habitoque cardinalium concilio Joannem citat: comparere renuentem tanquam antichristum, sathanam, & hæresiarcham damnat, pontificatu deturbat, & imagine ejus coram combusta anno 1328. Nicolaum 5. antea Petrum Corbarium dictum, antipapam constituit. Securus interim Avenione delitescit Joannes, & Ludovici minas & molitiones ridet; ac Pisanorum auxilio usus, anno 1333. antipapam in ordinem redegit.[a] Sed ut ad alia transeamus, acris Joanni cum Franciscanis duplici nomine mota est controversia. Isti enim Christum & apostolos nihil aut proprium aut in communi possedisse, Christumque nudum in cruce pependisse docuerunt: ac rerum quarumcunque non dominium, sed usum solummodo, ad se pariter ac Christianos quoslibet perfectos spectare gloriati sunt, contrariam sententiam hæreseos insimulantes. Joannes, qui pecuniam anima cariorem habuit, ejusque immensam vim in loculis coacervatam mortuus reliquit, Dominicanos in partes advocans, utrumque Minoritarum articulum tanquam vanum, stultum, & hæreticum damnavit, Christum corona, purpura, splendidaque veste indutum in cruce pependisse, rerumque usum a dominio separari non posse definivit: Franciscanos sibi adversantes excommunicavit; & *Fratricellos* vocans, ex iis complures flammis combussit. Nugæ hæ: verum majoris momenti doctrina ista, quam anno circiter 1331. aperte docuit & prædicavit Joannes, damnavit Sorbona, refutarunt tanquam hæresin gravissimam plurimi: nempe animas defunctorum fidelium ad beatam visionem Dei ante resurrectionem non admitti. Obiit Joannes Avenione anno 1334. die 4. Decembr. Sæc.XIV ab an.MCCC.

SCRIPTA.

Epistola 6. Concil. Tom. 11. p. 1629.

Epistolæ aliæ 63. apud Bzovium Annal. ad an. 1317. &c.

Epistolæ aliæ 75. apud Waddingum Annal. Minor. ad an. 1317. &c.

Epistolæ aliæ 296. ibid. Tom. 3. in Regesto Pontif. p. 52. [b].

Constitutiones 22. *Apostolicæ*, quas *Extravagantes* appellari voluit. Istæ quidem nec ab ipso Joanne, nec ab ullo alio pontifice, vulgatæ aut probatæ sunt, sed privata auctoritate collectæ anno circiter 1340. Prodierunt *Rothomagi* 1519. 12°. *Francofurt.* 1586. 8°. *Venet.* 1591. 8°. cum Glossis *Lugduni* 1584. fol.

Acta Inquisitionis adversus Petrum de Palude, & *Epistola unica*, qua Fr. Michaeli Minoritæ committit causam quorundam Minoritarum male de fide sentientium; apud Baluz. Miscellan. Tom. 1. p. 165.

Epistolarum Regestum in 5. partes divisum. MS. in bibl. Vaticana, Barberina, &c. Singularum epistolarum argumenta & initia habentur Concil. Tom. 11. p. 1643.

Sermones 2. in illud, *Mementote Operum Patrum quæ fecerunt in generationibus suis.* MSS. in bibl. publica Cantab. Cod. 179. num. 1, 2.

Retractatio quæstionis, num animæ Sanctorum non fruantur Dei visione ante Judicium extremum, Extat apud Joan. Villanum Hist. Florent. lib. 2. c. 19. monente L. J. a S. Carolo Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 139. [c].

Libellus de Contemptu Mundi, an typis prodiit nondum comperi. Lucubrationes Spirituales in hunc libellum meditatum esse Patricium Fattorium Turritanum testatur Leo Allatius in Apibus Urban. p. 209.

Ars Metallorum transmutatoria. Ex Latino in Gallicum sermonem conversa prodiit *Lugduni* 1557. 8°.

JOANNES PAPA XXII. Jacobus Deusa antea dictus, non cauponis aut sutoris filius uti vulgo traditur, verum *de Militari progenie*, i. e. ex veteri nobilitate ortus, uti ex Alberto Argentin. probat Baluzius: episcopus primo Forojuliensis, mox archiepiscopus Avenionensis, deinde cardinalis episcopus Portuensis, ac tandem tertio post mortem Clementis V. anno summus 1316. R. G.

a Joannis 22. processus varios adversus Ludovicum & ejus asseclas, integros ex MS. Episcopi Montispessulani exhibuit Edm. Martene Anecdotor. Tom. 2. p. 640. seq. b *Epistolas quasdam.* Joannis 22. dedit Baluzius in append. ad 3. Dis. Petri de Marca. n. 25. seq. *Epistolæ* quædam extant MSS. in bibl. Coll. S. Trinitatis Dublin. teste *Oudin.* Tom. 3. p. 788. *Epistolas, Bullas* & *decreta* 421. ordine temporis digessit, & ubi singula exstent annotavit Staphorstius Tom. 3. Hist. Eccles. Hamburgensis p. 142—171. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 123. qui lectorem remittit ad Baluzii Misc. Tom. 1. p. 165. 195. & Tom. 6. p. 445. & PP. Avenionenl. Tom. 2. p. 298. seq. *Epistolam* ad archiepisc. Biturisens. exhibuit Harduin. Conc. Tom. 7. p. 1421. c Item ap. Baluzium Tom. 1. Papar. Avenionens. p. 183. Conf. etiam Ed. Browne Tom. 2. Fasciculi rerum expetendarum p. 454. *Epistolam* Cancellario Parisiensi de Petro Aureolo dedit *Oudin.* Tom. 3. p. 855.

Sæc XIV. ab an. MCCC. pontifex renunciatus anno 1316. Vir *non multum magnus in statura, sed in scientia magnus, & bonæ vitæ testimonium habens*, sic Joannes Parisiensis in *Vita* ejus. Operibus ejus a Cl. Whartono recensitis annumerare liceat, *Articulos contra Monachos*. Basil. 1555. 8°. *Bullas* & *Epistolas* 19. a Baluzio, in Actorum veterum collectione editas, Vit. PP. Aven. Tom. 2. *Responsionem* ad Michaelem de Cæsena hæreticum super proprio, vel communi, vel speciali in facto Minorum. Extat MS. in bibl. Bodleian. cum tractatu Michaelis, cod. 1669. n. 17. secundum ordinem catalogi novissime editi. *Volumen Sermonum* ex ore ejus exceptorum per Fr. Raimundum MS. in bibl. regis Gallorum, cod. 4163. *Sermonum* fragmenta plurima apud Occamum in *Compendio* reperiuntur. *Revocatio* sententiæ suæ de beatitudine sanctorum quam hortatu amicorum jamjam moriturus protulit epistolari forma vulgata inter epistolas Joannis P. Conc. Tom. 11. part. 2. editas primum locum occupat. Habetur etiam apud Petrum Herentalium in fine ejus vitæ, a Baluzio editæ.[a]

1316. H. W. ALBERTUS PATAVINUS, natione Italus, Eremita Augustinianus, Ægidii Romani discipulus; in academia Parisiensi doctoratus gradum assecutus, SS. Scripturas publice, ac magna discipulorum frequentia interpretatus est. Claruit anno 1316. Obiit Lutetiæ anno 1328. seu, ut alii, 1323. ætatis suæ 46. in conventu Augustinianorum sepultus. Erecta ei est post mortem in prætorio Patavino supra fores septentrionales marmorea statua, hoc elogio aureis literis insculpto. Super statuam. *Alberto Eremitarum patri singularissimo, vitæ continentissimæ, patria Patavino, studiorum alumno, & reipublicæ Christianæ summo splendori.* Sub statua. *Albertus liberalium artium ac urbis nostræ splendor, in Ordine Eremitarum regulam professus, continentissimæ vitæ fuit: is claruit ingenio, sub celeberrimo Egidio Romano ejusdem Ordinis literis apprime imbutus; sumpta Parisiis infula magistrali, tam clarus evasit, ut Paulum Apostolum, Moysem, Evangelia, ac librum Sententiarum expositione splendidissima reseraverit: idemque ante omnes suæ ætatis viros facundissimus prædicator; immortali memoriæ hic optimo jure datur.* Scripsit quam plurima; ex quibus typis impressi prodierunt *Sermones de Tempore, de Sanctis, & Quadragesimales*, Paris. 1544, 1550. 8°. Venet. 1584.[b] MSS. extant *Commentaria in Pentateuchum, in Evangelia quatuor, in Epistolas D. Pauli, in Magistrum Sententiarum*, Patavii etiamnum asservata, teste Josepho Pamphilo Chron. Ord. Eremit. S. Aug. p. 45. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

MICHAEL CÆSENAS, natione Italus, S. Theologiæ doctor, ordinis Minoritarum socius, provinciæ Bononiensis alumnus, ordinis sui generalis electus est in comitiis Neapolitanis anno 1316. pridie Cal. Junii; statimque ad restaurandam Franciscanorum disciplinam strenue se accinxit. Anno 1322. fervente inter pontificem & Minoritas controversia de paupertate Christi, & usu ac dominio rerum, capitulum generale ordinis sui Perusii celebravit, & Minoritarum sententiam hæreseos nota, quam insusserat Joannes papa, immunem esse declaravit. Gliscente acrius lite, Michael Ludovici imp. partibus se adjunxit: quo nomine Avenionem a pontifice ad dicendam causam anno 1327. evocatus, in custodiam datus est. Anno sequenti ex Petri Corbarii Minoritæ subrogatione in antipapam toti Minoritarum ordini iniquior factus pontifex, Michaelem hæreseos ob definitionem Perusinam accusat, judices assignat, causam agi jubet. Michael a pontificis sententia appellat; & eventum veritus, Avenione clam fugit. Fugientem excommunicat Joannes, ac gradu deponit, commissa Bertrando cardinali Franciscanorum præfectura. Michael ad concilium provocat, & Ludovicum Imp. Nicolaum papam, Occamum, potioremque sui ordinis partem sibi adjungens, rem suam fortiter agit, & pontificis minas ridet. Anno 1329. Bertrandus convocatis Franciscanis pontificis sequacibus apud Lutetiam mense Junio Michaelem generalatu ordinis submovit, & Gerardum Odonis loco ejus substituit. Michael nihilominus imperatoris favore subnixus nequaquam cessit; Joannem autem hæreseos palam accusavit. Quapropter ipse anno 1330. a pontifice diris iterum devotus est; & a Gerardo in conventu Franciscanorum Perpinianensi anno 1331. hæreseos damnatus. Obiit Monachii in Bavaria anno 1343. in vigilia S. Andreæ, generalatus titulo ad extremum usque spiritum mordicus retento. Extant *Tractatus* 3. *contra varios errores & hæreses Joannis* 22. *papæ*, præcipue vero *de utili dominio bonorum Ecclesiasticorum, & abdicatione rerum* 1316. H. W.

a *Bullas, constitutiones & epistolas* varias edidit Wilkins Conc. Brit. Tom. 2. p. 402—570. *Epistolam de Canonizatione S. Thomæ* episcopi Herefordiens. ibid. p. 651. *Bullas* 2. Edm. Martene Anecdot. Tom. 1. p. 1349. *Sententiam adversus errores Joannis de Polliaco* ibid. p. 1368. *Epistolam* unam. ibid. p. 1384. *Damnatio Marsilii de Padua, & Joannis de Janduno* habetur ap M. Antonium de Dominis VII. 7. 7. de Repub. Ecclesiastic. vid. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. vol. 4 p. 122. ubi notat *Articulos contra monachos* prodiisse *Basil.* 1585. 8vo. De operib. MSS. vide *Oudin.* tom. 3. p. 750. *Bullæ & constitutiones* variæ exstant ap. Rymer. Fœder. tom. 3. p. 594. ad finem. *Aliæ* ibid. tom. 4. p. 16. 19. 27. 41. 48. 63. 81. 315. 516. 563. 606. b *Sermones in Evangel. Dominicalia* Venet. 1476. teste *Du Pin* Hist. Eccl. vol. 12. p. 56. *In Evangelia Dominicalia & Sanctos.* Paris. 1550. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 124. qui *Commentarii de Paradiso terrestri*, necnon *librorum de prædestinatione & reprobatione* Alberto nostro attributorum meminit.

temporalium

 temporalium in perfectione status monachorum & clericorum, apud Goldastum Monarch. Tom.2. p.1236. *Epistola* apud Waddingum annal. Minor. ad an.1317. *aliæ* 2. ad an.1322. *Literæ* ejus ac *Protestationes contra Joannem* 22. prodierunt *Lugduni* 1495. Porro *Commentarios in Ezechielem Prophetam, In* 4. *libros Sententiarum*; & *Sermones de Tempore, ac de Sanctis* a Michaele elucubratos esse refert Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p.259.[a]

1316. R. G. JOANNES GLYCYS patria Byzantinus, logotheta dromi ac demum patriarcha CP. claruit imperante Andronico Palæologo avo anno 1316. Vir erat optimis disciplinis imbutus, præcipue autem eloquentia ac præclara loquendi dulcedine conspicuus, Atticismi ac purioris sermonis cultor, degenerem & pene barbaram sui ævi loquelam castigare & polire sollicitus; in ista dicendi arte Niceph. Gregoram discipulum habuit: Niphone patriarcha ob sacrilegium aliaque flagitia exauctorato, in ejus locum sufficitur Joannes, annoque 1316. thronum patriarchalem capessit, uxore in monasterium secedente. Anno 1320. morbis fractus & laborum pertæsus, relicto patriarchatu, in Cyriotissæ cœnobium se contulit; eo nomine imprimis a Gregora laudatus, quod vir minime avarus, non magnam opum vim corraserat, sed exiguam pecuniæ summam sibi conservans, eam in Monasterii usus impendit: testamentum brevi post condidit, non diu superfuturus. Scripsit *Historiam* sive *Narrationem luculentam legationis suæ ad Armeniam*, quam non mediocribus laudibus extollit Niceph. Greg. Hist. Rom. lib.6. p.135. eam autem interiisse verisimile est. *Testamentum* ejus miram animi pietatem spirans habetur apud eundem ibid. lib. 8. p. 202. Tractatum *de brevitate vitæ* velut editum memorat Cl. Cangius. Ind. Auct. ad Gloss. Græc. quo vero anno & tempore non refert; *opera quædam Grammatica* habentur MSS. in bibl. reg. Gall. cod. 1720. 1911. 2088.[b]

1317. H. W. ASTESANUS, sive Astensis, gente Italus, ex Asta Subalpinorum urbe oriundus, ordinis Minoritarum sodalis, provinciæ Januensis alumnus, claruit anno 1317. Obiit circa an. 1330. Scripsit, hortante Joanne Cajetano Ursino cardinale S. Theodori, *Summam de Casibus Conscientiæ*, vulgo *Astesanam* dictam, libris 8. quæ cura Bellati & Gometii prodiit *Norimbergæ* 1482. Postea a Bartholomæo de Bellatis Feltrensi & Gometio Ulyssipponensi, Minoritis, recognita & in lucem edita, *Venet.* 1519. fol[c]. Ex hac *Canones Pœnitentiales* excerpsit, & notis illustratos una cum aliis edidit Antonius Augustinus, *Venet.* 1584. 4°.

[d] JACOBUS DE LAUSANNA, 1317. H. W. natione Gallus, ordinis Prædicatorum sodalis, & academiæ Parisiensis theologus, claruit anno 1317. quo licentiatus gradum accepit, pileo doctorali paulo post donatus. Postquam theologiam Lutetiæ diu publice docuisset, ordinis sui provincialis per Galliam totam constitutus est, sedi tandem Lausannensi regendæ admotus[e]. Innumera fere conscripsit, inprimis vero plures S. Scripturæ libros Commentariis fusissimis illustravit. Ex his in lucem prodiit ingens *Moralitatum* opus, in 12. libros distributum, *Lemovicis* 1528[f]. Sermones de *Tempore, Sanctis & Quadragesima*, prælo bis exierunt, ab Alphonso de Castro postrema vice evulgati; præclarum illi in præfatione elogium posuit Alphonsus; id vero præsertim notat Jacobum in parabolis admodum frequentem esse, ut salvatorem ipsum, qui parabolice ad Judæos verba facere solebat, data opera imitari videatur. Cætera illius scripta dabunt Possevinus Apparat. Tom. 1. p.787. & Altamura Biblioth. Prædicat. p.112.

BERTRANDUS DE TURRE, 1319. H. W. patria Aquitanus, Camboli in Cadurcensi diœcesi natus, *Doctor Famosus* vulgo appellatus, ordinis Franciscani socius, & provinciæ Aquitaniæ minister. Claruit anno 1319. quo ad archiepiscopatum Salernitanum evectus est. Anno sequente inter cardinales cooptatus, episcopatum Tusculanum demum obtinuit. Plurimas ante & post susceptum galerum pro pontificibus Romanis legationes obiit; atque anno 1328. totius ordinis Franciscani administrator a Joanne 22. constitutus fuit; usque dum Michael Cæsenas in ordinem redigeretur, aut dignitate submoveretur. Factum id a Bertrando anno sequente; cum habitis Lutetiæ Franciscanorum papæ sequacium comitiis Cæsenati fasces abrogati sunt. Obiit Bertrandus circa an. 1334. Scripsit *Sermones Epistolares*, seu in

a *Epistola* habetur MS. in bibl. Bodl. Cod.1969. in MSS. Codd. Tho. Bodleii, lit.B.2. Cod.4. n.17. teste *Oudin.* Tom.3. p.788. Conf. etiam *Dupin.* Hist. Eccles. Vol.12. p.61. b Ejusdem *Synodicon, ne reciplatur ad judicium excommunicatus* citatur a Nic. Comneno prænot. Mystagog. p.285. In Cod. Regio Paris.3229. extant *opuscula* 2. viz. *patriarchatus abdicatio*, & *commonitorium ad Imp. Michaelem Palæologum*, teste Boivino not. ad Gregoram p.767. vid. *Fabr* Bibl. Gr. Vol. 10. p.472. c Waddingum editiones etiam Venetas A. 1468. & 1480. commemorare notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit Vol. 1. p. 381. d Conf. *Quetif.* Tom.1. p.547. e Ambigitur, an ille unquam Lausannensis episcopus fuerit, cujus mentio nulla in episcopis Lausannensibus quos Samarthani fratres Tom.2. Galliæ Christianæ referunt, ut notat *Oudin.* Tom.3. p.739. quem vide. f *Postilla in Danielem* extat MS. in bibl. Augustinianorum Paris. ad pontem novum; *Lectura in Matthæum & Joannem* fol. in bibl. Sorbonæ Cod.1010. teste *le Long.* Bibl. sacr. Vol.2. p.791.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. epistolas inter Missam habendam legi solitas: impressos *Argentinæ* 1501. *Sermones de Tempore ab Adventu usque ad Pascha; Sermones de Sanctis, Dominicales, Quadragesimales, & Feriales*[a]: *Commentaria in 4. libros Sententiarum: in Evangelia & Epistolas totius anni*; MSS. in bibliotheca Vaticana, teste Waddingo *: ut *Tractatum de paupertate Christi & Apostolorum*, & *Collationes Theologicas*, missa faciam.

* De Script. ord. Minor. p 60.

1320. H. W. [b] DURANDUS A S. PORCIANO, natione Gallus, in oppido, quod a S. Portiano abbate dicitur, Arvernorum Boiis proximo natus, *Doctor Resolutissimus* dictus; ordinis Prædicatorum theologus eximius, claruit anno 1320. septennio ante doctor Parisiis renunciatus. In Italiam postea profectus, S. Palatii apostolici magister anno 1323. a Joanne 22. constitutus est; atque ibi sacras literas aliquamdiu explicuit. Anno 1326. die 13. Januar. Meldensis episcopus a pontifice creatus est, anno sequente ad sedem Aniciensem seu Podiensem provectus[c]. Obiit anno 1333. die 13. Septembr. Meldis in ecclesia principe sepultus. Extant *Commentaria super libros 4. Sententiarum*, (quæ juvenis inchoavit, senex absolvit) non una vice edita, præcipue vero, *Venet.* 1571. fol. *Liber de Origine Jurisdictionum, seu de Ecclesiastica Jurisdictione* & *Tractatus de legibus*, typis evulgati *Paris.* 1506.[d] Plura alia ejusdem scripta adhuc inedita recenset Altamura Biblioth. Prædicat. p. 109. Nugas agunt, qui nostrum cum Durandis Troarnensi, Leodiensi, & Speculatore confundunt, atque illi *Epistolam* Deoduini ad Henricum regem *de Corpore Domini* contra Brunonem ascribunt.

1320. H. W. THOMAS MORUS, seu *de la Moor*, gente Anglus, eques auratus, & Edwardi 2. Angliæ regis famulus. Sub istius auspiciis ac ductu contra Scotos stipendia fecit; causamque ejus postea throno injuria depulsi summa, qua potuit, fide ac constantia tutatus est. Claruit anno 1320. Scripsit *Edwardi 2. Vitam ac Res gestas* ab anno 1307. quo regimen suum auspicatus est, ad annum 1326. quo a nefariis parricidis interemptus fuit. Gallice Historiam suam Morus conscripsit; quam idcirco postulante illo Latine vertit Gualterus Baker canonicus Osneiensis. Extat Latine inter Scriptores Anglicos Normannicos a Gul. Camdeno auspiciis reverendissimi præsulis Matthæi Parkeri archiepiscopi Cantuariensis editos *Londini* 1574. fol. *Francofurt.* 1602. fol.[e]

NICOLAUS DE LYRA, seu *Lyranus*, Trithemio & Baleo Anglus, rectius vero Normannus, Lyræ in diœcesi Ebroicensi natus, *Doctor Planus & utilis* dictus. Parentes Judæos habuit, atque inter Rabbinos Judaicos prima literarum fundamenta posuit. Postea ad fidem Christianam conversus[f], Minoritarum habitum in cœnobio Vernoliensi ad custodiam Normannicam spectante anno circiter 1292. induit. Theologiæ magister in academia Parisiensi creatus, claruit anno 1320. Postquam aliquot in conventu Vernoliensi annos exegisset, ad academiam Parisiensem se contulit; & in magno Franciscanorum conventu per plures annos S. Scripturam interpretatus est; quam demum integram, arduum ac difficile opus aggressus, duplici commentario, literali altero, altero morali, illustravit. Anno 1325. a Joanna Franciæ regina inter alios viros celeberrimos designatus est, qui testamentum suum executioni demandaret. Obiit anno 1340. die 23. Octobr.[g] 1320. H. W.

SCRIPTA.

Postillæ perpetuæ, seu *brevia Commentaria in universa Biblia libris* 85. Opus arduum & eruditum, anno 1293. inchoatum, anno 1330. absolutum. Post imperfectas aliquot & minus accuratas editiones *Basil.* 1508. *Lugduni* 1529. 6 vol. fol. & alibi, prodiit castigatius cura Fr. Feuardentii, Jo. Dadrei, & Jacobi de Cuilly, *Lugduni* 1590. dein in bibliis glossatis *Duaci* 1617. *Antverp.* 1634. in bibliis maximis *Paris.* 1660.[h]

Postillæ majores, seu *Enarrationes in Epistolas & Evangelia Dominicalia totius anni*. Venet. 1516[i], 1588. 8°.

Tractatus de idoneo ministrante & susci-

a Bertrandi *Sermonum* duo Vol. habentur MSS. in bibl. Cardinalis de Bouillon, etiam tria in bibl. Sorbonica teste *Du Pin* Hist. Eccles. Vol. 12. p 63. De MSS. conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 791. & *Remarques Critiques sur les Essais de literature.* Paris. 1703. p 71. seq. Antonium Senensem an. 1575. edidisse *Lovanii* Bertrandi *Sermonem* habitum Avenione *in die cinerum* an. 1327. ex Baluzii vit. PP. Avenionens. not. col. 745. nos docet *Oudin.* ubi supra. b Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 586. c Anno 1318. ut notant *Oudin.* & *Du Pin* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 63. d Et *Lugd.* 1595. teste *Du Pin* loc citat. De MSS. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 792. qui etiam memorat Durandi tractatum *de Statu animarum Sanctarum postquam resolutæ sunt a Corpore.* e Habetur MS. Lat. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 5. n 34. At scripsit non tantum *vitam Edvardi* 2. sed etiam *Edvardi primi.* Extat MS. in bibl. Bodl. Cod. 2535. in MSS. codicibus ipsius Tho. Bodleii lit. F. 11 Cod. 40. n. 16. teste *Oudin.* Tom. 3. p 799. Opus *de afflictorum consolatione* memorat Tho. Hearnius in Jo. de Trokelow Annal Edvardi 2. p. 281. f Conf. *Jo. Christoph. Wolfium* Bibl. Hebr. Tom. 1. p. 912. & Tom. 3. p 838. & *Mich. Henr. Reinhardum* in Pentade conatuum Sacrorum. p 149. seq. g Epitaphium ejus genuinum exhibent *Wolfius* Bibl. Hebr. Tom. 3. p. 837. & *Fabr.* una cum Ejusdem elogio, Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p 350. 356. h Eædem Saxonice *Lubec* 1494 fol. *Postillæ in Psalmos* separatim edit. *Paris* 1483. 4to. sine loci nota 1497. fol. *Paris.* 1500. *Lugd* 1509. 1520. & Gallice 2 Vol. *Paris.* 4to. & Germanice; *Glossæ in Apocalypsin* Italice redditæ edit. circa an. 1480. Moralitates in 4 Evangelia exstant MSS. in bibl. Templi Petrini urbis Hamburgensis; *Liber Differentiarum Nov. & Vet. Test.* una cum explicatione nominum Hebræorum MS. in bibl Ducali Urbani testibus *le Long* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 879. & *Fabr.* ubi supra. *Repertorium*, sive *Index* in Nicolaum Lyranum super Biblia habetur MS. in bibl. Coll. Etonensis. Prodiit *Memmingæ* 1490. fol. teste *Fabr.* loc. citat. i Primum *Venet.* 1500.

picente

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *piente SS. Altaris Sacramentum.* Prodiit una cum S.Thomæ libello ejusdem argumenti in Germania in 4°. absque loci vel temporis mentione facta.

Disputatio contra perfidiam Judæorum, quæ una cum ejusdem *Præceptorio Lugduni* & *Parisiis* edita fuisse a Miræo dicitur. Certe prodiit *Venetiis* 1483. ad calcem Postillarum in omnes utriusque Testamenti libros.

Tractatus contra Judæum quendam, ex ipsis Evangelii verbis Christum ejusque doctrinam impugnantem. Prodiit una cum præcedente opusculo ad calcem Postillæ. *Lugduni* 1529.

Contemplatio de vita & gestis S. Francisci, a Luca Waddingo una cum opusculis S. Francisci edita *Antverp.*1623. 4°.

Alia aliquot Lyrani scripta enumerat Bellarminus de Script.Eccles.p.369. plura Baleus Cent. 5. cap. 12. nonnulla Waddingus de Script. Ord. Minor. p.266. qui loca, quibus tractatus illius quidam MSS. asservantur, indicat.

1320. R. G. NICOLAUS de LYRA, ex sodalitio S. Francisci, ordinis sui per totam Burgundiam provincialis, claruit anno 1320. Lucubrationibus ejus a Cl. Whartono numeratis accenseantur sequentes; *Tractatus* de differentia nostræ translationis ab Hebraica litera in Vetere Testamento [a]. *Præceptorium*, sive expositio in Decalogum legis divinæ. Utrumque opus in ipsis fere artis typographicæ incunabulis literis Gothicis editum, absque anni notatione, illud Rothomagi, hoc Lutetiæ [b]. *Tractatus* de animæ claustro. Extat MS. in biblioth. Bodl. class. *Laud.* C.11. 3. *De visione* divinæ essentiæ ab animabus a corpore separatis, inter alia opuscula MS. in biblioth. Colleg. Merton. Oxon. n.187. & cum aliis ejusdem operibus in cod. Colbertino 149. *Probatio* adventus Christi per Scripturas a Judæis receptas; prodiit *Francof.* in 8*vo*. cum aliis nonnullis contra Hebræos tractatibus. Humilis *Confessio* cum gratiarum actione post peractum ejus opus biblicum a Waddingo profertur Bibl. Minor. p.265. uberior autem & castigatior ex cod. MS. Colbert. 2184. a Baluzio, Not. ad Vit. PP. Aven. Tom.1. col.808. [c]

1320. H. W. ALBERTINUS MUSSATUS, natione Italus, patria Patavinus, poeta & historicus pro ratione ævi sui non incelebris, obiit exul Clodii anno 1329. in urbe vero patria sepultus. Scripsit *Libros* 16. *de Gestis Henrici* 7. Germanorum imperatoris, *Priapeia*, *Ecelinum*, *Librum de Fato*, atque alia quædam, quæ cum notis & emendationibus Laurentii Pignorii, Osii ac Villani prodierunt excusa *Venet.*1635. fol. [d]

ANDREAS HORNE, natione Anglus, patria, ni male conjecerit Baleus *, Glocestrensis, juris municipalis Anglicani studiosissimus. Claruit anno 1320. Ætatem quidem ejus sibi incompertam esse Baleus agnoscit; neque aliud de illo tradit, quam quod in historia versatissimus, comparatis hinc inde historiarum floribus, *Claudiocestriæ Chronicon* condiderit. Chronicon quidem jampridem periit. Aliud autem, quod Baleum penitus fugit, superest opusculum; unde autoris ætas certo definiri queat. Scripsit enim Audreas juris forensis Anglicani *Summam*, quam *Speculum Justiciariorum* appellari voluit, lingua Gallicana; quæ in foro Anglicano more vetusto usurpari solet. Ex illo patet autorem id sub Edwardo 2. rege, ante annum tamen 1324. conscripsisse. Obiit post annum 1343. quo abbatis Walthamensis causam in foro egit; uti testimonium ex archivis forensibus depromptum atque operi præmissum demonstrat. Vir sacrarum literarum non minus quam jurisprudentiæ callentissimus, nullas in foro Anglicano leges usurpari voluit; nisi quæ S. Scripturæ & juri naturali consentaneæ essent; adeoque postrema operis parte consuetudines Anglicas utrivis contrarias sigillatim enumerat & aboleri suadet. Prodiit *Speculum Justiciariorum* Gallice *Londini* 1642. 8°. Anglice conversum *Londini* 1646. 8°. Cæterum non immerito in catalogo nostro locum obtinet Andreas; non solum quod S. Scripturam unicam jurisprudentiæ normam ponat; sed & illustre ecclesiæ Anglicanæ fidei de libris Scripturæ canonicis testimonium exhibuerit: quod quidem, cum liber exteris ignotus, nostratibus etiam (si jurisconsultos excipias) parum notus sit, integrum apponere lectori non ingratum fore arbitror. Postquam igitur universam legem forensem in S. Scriptura fundatam esse præfatus fuisset; totamque Scripturam in vetus ac novum testamentum distribuisset; 1320. H. W. Cent. 12. c. 41.

[a] De hoc tractatu vide Rich. Simon in Censura Bibl. Eccles. Dupinianæ Tom.1. p.254: [b] Item *Colon.*1498. 8vo. In MS. Cod. Bibl. Quedlinburgensis, atque a Trithemio aliisque, *Henrico de Vrimaria* ascribitur, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol.3. p.691. [c] Scripsit etiam librum *de corpore Christi*; *Comment. in 4. libros Sententiarum*, & *Quodlibeta Theologica*. *Sermones de Sanctis & Tempore* habentur MSS. in bibl. Minorum Toleti una cum tractatu de *Visione Divinæ essentiæ* lit. 10. n. 109. Conf. *Fabr.* ubi supra. Opera Lyrani MSS. memorantur reperta in Abbatia S. Faronis Meldensis, in quorum Vol. 2di fine adscribitur annus 1330. vid. Marteneanum Itinerarium literarium 2dum *Paris.*1724. [d] Scripsit etiam *de gestis Italicorum* post Henrici 7mi mortem libros 12. necnon *Ludovicum Bavarum* ad filium. Hæc opuscula cum cæteris *Albertini* operibus recudi fecit Burmannus in Thesauro Italiæ *Lugd.Batav.* 1722. fol. Tom.6. part.2. Denuo Muratorius (exceptis poematibus ab historia alienoribus) in Tom.10. Sciptorum Italicorum: Ejusdem *librum de lite naturæ & fortunæ*, & lib.3. carmine heroico *de bello Patavino* memorat *Fabr.*Bibl. med. & infim. Latin. Vol.1. p.101.

 22. veteris testamenti libros ex mente Hebræorum recenset; ac dein subjungit *: Et oultre ceux sont autre liures en le viel Testament, tout soit ne soient elles authorises Canon, sicome, Tobie, Judeth, Maccabes, Ecclesiasticus. *Et præter istos alii sunt Veteris Testamenti libri; quamvis authoritate divina careant, neque in Canonem recipiantur: ex. gr. Tobias, Judith, Maccabæorum libri, Ecclesiasticus.*

* In Præfat. p.4.

1320. R. G. [a] NICEPHORUS CHUMNUS, qui & Nathanael aliquando nominatur, natione Græcus, patria, ni fallor, Byzantinus, professione monachus, & in aula CP. sub Andronico Palæologo sen. imp. rerum potens, Canaclei præfectus primo & custos annuli imperatorii; postea magnus stratopedarcha: cum Andronicus nepos avum bello oppetiit, urbis Thessalonicæ præfecturam habuit, seniori semper fidus. Claruit anno 1320. ob prudentiam & in rebus agendis peritiam opibus & honoribus auctum narrant Gregoras * & Cantacuzenus †, ac præclaris eum elogiis ornant. Quamdiu vixit incertum est: ex ejus lucubrationibus nullæ adhuc lucem aspexerunt: sunt autem hujusmodi. *Confutatio* dogmatis de processione Sp. S. Hujus meminit Allatius, & in bibl. regis Gallorum Gr. MS. extare refert, de Consens. lib.2. c.18. §.18. p.870. in ista quidem regis Christianiss. bibliotheca cod. 1751. (in initio pauca desunt folia) habentur Græce varii ejus *Tractatus Theologici*, *Philosophici*, *Ethici*, *Chrysobulla* & *Epistolæ* numero 172. teste Labbæo Catal. Bibl. MSS. p.89. ea autem speciatim recenset *ibid.* p.295. Quæ res theologicas aut historiam eccles. propius spectant, cæteris omissis, recensebimus. *Sermo* in Christi transfigurationem n.10. *Sanctio*, natalis Domini feriam non uno tantum die, sed per totum mensem celebrari debere, n.11. *Symbuleuticus* de justitia ad Thessalonicenses, & urbis encomium, n.12. *Ex Imperatoris* decreto, ut judices jurejurando obligentur ad munus sancte obeundum, n.13. *Encomium* ad imperatorem, n.14. *Querela* adversus Niphonem ob male administratam patriarchatus sui provinciam, n.15. *Oratio* funebris in Theoleptum metropolitam Philadelphiæ [b], n.16. *Confutatio* Latinorum dogmatis de processione Sp.S. n.17. *Ad Episcopum* Philadelphiæ de miraculo in Cana, n.18. *Ad eundem* de petitione Elisæi ab Helia, n.19. *Ad Filiam* imperatricem de ipsius viduitate, n.20. *Ad Imperatorem* de obitu despotæ & filii ejus, n.21. *Consolatio* in calamitate amici, n.22. *De charitate* erga proximum, & omnia relinquenda ut Christum sequamur, & de benedictione paterna quam surripuit Jacob suadente Matre, n.23. Porro opuscula ejus varia & epistolas in eadem bibl. Cod.1754. & in alio codice Colbertino epistolas aliquot superesse testatur Cl. du Cangius. Ind.ad Gloss.Gr. p.30. Opus ejus de *oratione*, *judicio* & *operatione*, quid ex iis amplecti, quid fugere liceat, in biblioth. Vaticana MS. extare fidem faciunt Simlerus, & Possevinus in Apparat. Sacro.

* Hist Rom. lib 7. p 168.
† Hist lib.1. c.14 p.45.

LANDOLFUS de COLUMNA, patria Romanus, canonicus Carnotensis, claruit anno 1320. Literis consignavit chronicon ab orbe condito ad sua usque tempora, Joanni papæ 22. nuncupatum, quod *Breviarium Historiale* appellavit. Hujus operis partem, viz. *Elogia Philippi* pulchri Galliæ regis ejusque filiorum Ludovici Hutini, & Philippi Longi in lucem emisit Phil. Labbæus Biblioth. MSS. Tom.1. pag.659. Integrum extat MS. in biblioth. Puteana Paris. Cod.242. prodiit etiam typis alicubi impressum circa primordia Typographiæ, certe ante annum 1500. 8vo. [c] *Pontificum* etiam Romanorum historiam, a B. Petro ad Joannem Anglicum dictum, Landolphum elucubrasse affirmat Raphael Volaterranus *, utrum vero sit opus a priori diversum dubitare licet. Extat Radulphi de *Columna* (qui & Pandulphus & Landulfus dicitur) de translatione imperii tractatus in Sylloge *Schardiana* p.284. seorsim edit. *Basil.* 1566. 8vo. an idem sit auctor, adhuc dubito. 1320. R. G.

* Comment. Urb. l.22.

ODORICUS FOROJULIENSIS, a nonnullis Oldoricus dictus, natione Italus, e portu Naono (Forojulii id oppidum est) oriundus, frater Ord. Min. claruit sub Joanne papa 22. anno 1320. Obiit Utini 14. die Januar. anno 1331. Cum varias orbis Orientalis regiones pervagasset, & inter infideles diu versatus majorem Asiæ partem ad Indos usque perlustrasset; historiam suæ peregrinationis contexuit; quæ aliquando *Itinerarium*, aliquando *de Mirabilibus Mundi* nominatur: extat MS. in biblioth. Colleg. Corp. Chr. Cantab. & in biblioth. Bodleian. inter Cod. Digbeianos. [d] In lucem protulit una cum auctoris vita ad 14. die Januar. Bollandus Tom.1. Alterius hujus auctoris operis meminit Waddingus *de variis ritibus & conditionibus hujus mundi* inscripti, quod idem esse cum priore testatur Vossius *. Chronicon ejus sæpius in suis Annalibus laudat idem Waddingus, quod MS. habuit & plu- 1320. R. G.

* De Hist. Lat. lib. 2. c.64. p.510.

a Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L.5. c.5. Vol.6 p.344. *Oudin.* Tom.3. p.604. b Hanc *Orationem* allegat Boivinus in not. ad Gregoram p.759. *Alia* Ejusdem p.751. 753. 761. 763. c Viz. *Pictavis* an.1479. *Historiæ Miscellæ*, quæ sub nomine Pauli Diaconi prodiit, *pars*, nempe a libro 16. ad 24. *huic Landulpho* debetur; ut nos docent *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol 4. p.707. *Oudin.* Tom.3. p.755. quos vide. d Item in bibl. Cott. sub *Othone* D.1. n.9.

rima

Sæc.XIV. ab an.MCCC. rima inde excerpsit; verum indiciis ex ipso opere petitis quod MS. in biblioth. Colbertina cod. 5496. repertum perlegerat Cl. Baluzius, Odoricum ejus auctorem non esse manifesto deprehendit: vid. Baluz. not. ad vit. Pap. Avenion. Tom. 1. p. 1411. & seq. cæterum *Sermones* varios & *Epistolas* ei tribuunt Simlerus & Possevinus.

1321. H. W. PETRUS AUREOLUS, gente Gallus, Vermeriæ seu Verberiæ ad Isaram fluvium natus, *Doctor Facundus* appellatus, ordinem Minoritarum ingressus, Michaelis Cæsenatis electioni in Generalem anno 1316. in comitiis Neapolitanis strenue obstitit. Anno 1318. licentiam publice docendi in academia Parisiensi mandato pontificio accepit, magisterii apice donatus. In magistrum itaque sententiarum legit, donec anno 1321. 3. cal. Martii, ad archiepiscopatum Aquensem in Gallia eveheretur.[a] Obiit die 27. April. sed quo anno, non constat: certe post annum 1345. quo *Breviarium Bibliorum* scripsit. Errant profecto qui eum cardinalium albo inscribunt: nec minus forsan, qui Joannis Duns Scoti discipulum fuisse volunt.

SCRIPTA.

Commentaria in libros 4. Sententiarum, quorum quæ in primum, edita sunt cura card. Sarnani *Romæ* 1595. fol. quæ in 2*m* 3*m* & 4*m* libros, prodierunt *ibid.* 1605. fol.

Quodlibeta varia, cum tomo 2°. Comment. *Romæ* 1605.

Breviarium Bibliorum, seu *Epitome universæ S. Scripturæ juxta literalem sensum.* Prodiit *Venet.* 1507. *Argentinæ.* 1514. *Paris.* 1565. *Venet.* 1571. cura Stephani Novelleti *Paris.* 1585.[b]

Tractatus de immaculata Conceptione B. Virginis, qui *Tholosæ* 1514. prodiisse dicitur.

Librum ejusdem, qui inscribitur, *Rosæ Distinctiones: Sermones de Tempore*, & *Tractatum de paupertate & usu paupere rerum*, MSS. in conventu Sagiensi Normannico extare refert Lucas Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 276.

1322. R. G. JOANNES BASSOLIS, natione, ut fertur, Scotus, *Doctor Ordinatissimus* dictus, ordinis Minoritarum socius, Joannis Duns Scoti discipulus, illi præ cæteris ob ingenium dilectus, adeo ut eo unico præsente Scotus sufficiens auditorium adesse diceret. Anno 1313. Rhemis, 1322. quo præcipue claruit, Mechliniæ in magistrum sententiarum prælegit. Quando obierit, non liquet.

Extant *Commentaria seu Lectura in 4. libros* Sæc.XIV. ab an.MCCC.
Sententiarum, cura Orontii Finei Delphinatis edita *Paris.* 1517. f. *Miscellanea* ejusdem *Philosophica & Medica*, prodierunt *ibidem.*

JOANNES PARISIENSIS, gente 1322.
Anglus, S. Victoris Parisiensis canonicus re- R. G.
gularis Augustinianus, claruit anno 1322. Rebus historicis operam impendens, veterum pariter ac recentiorum monumenta sedulo excussit, & quicquid memoratu dignum reperit, in ordinem redegit; inde historiam concinnavit ad annum 1322. diductam, quam *Memoriale historiarum* inscripsit, hujus cum laude meminit & testimonium exinde profert Cl. Launoius, *Dissert. de Brunone* pag. 79, 80. alia quædam de Gallica regione, & origine regnorum & gentium regionis ejusdem, protulit vir de re historica optime meritus Andr. Du Chesnius *Collect. vet. Hist. Franc. Script.* Tom. 1. p. 128. inde etiam, ni fallor, in lucem protraxit *Clementis 5.* & *Joannis 22.* PP. vitas Cl. Baluzius, Vit. Pap. Aven. Tom. 1. p. 1, 113. Opus integrum extat MS. apud Anglos, in bibl. publica Cantabr. cod. 239. & Colleg. Corp. Christ. cod. 20. apud Gallos in bibl. regia, S. Victoris Parisiens. & collegii Navarrici ibidem.

BERNARDUS GUIDO, gente 1323.
Gallus, patria Lemovicensis, ex vico Roeria H. W.
prope Rupem-Apis oriundus, humili loco natus est anno 1261. Anno 1280. Prædicatorum ordini se adjunxit, anno 1294. ex lectore cœnobii Albiensis Prior factus, anno 1297. Carcassonæ, 1299. Castrensis, 1303. Lemovicensis Prior constitutus. Anno 1305. inquisitor contra Albigenses Tolosanos renunciatus est, ordinis sui procurator in curia Romana anno 1312. electus. Quadriennio post a Joanne 22. pro pace inter civitates concilianda & confirmanda in Italiam missus est. Anno 1323. Tudensem episcopatum in Gallæcia diuturnæ militiæ præmium tulit; anno sequenti ad sedem Lodovensem in Gallia Narbonensi translatus. Obiit anno 1331. die 13. Novembr. apud Dominicanos Lemovicenses sepultus.

SCRIPTA.

De Fundatione Ordinum Grandimontensis & Artigiæ, & Monasterii S. Augustini Lemovicensis Historia brevis ad annum 1313. deducta. Extat apud Labbæum Biblioth. Nov. MSS. Tom. 2. p. 275.

Gesta Comitum Tholosanorum, a Catello edita *Tolosæ* 1623. fol.

[a] Petrum Aureolum nunquam fuisse ordinis Minoritarum, aut archiepiscopum Aquensem contendit *Oudin.* Tom. 3. p. 847. [b] Prodiit etiam *Paris.* 1508. 1610. 1613. *Rothomagi* 1596. 1649. *Lovan.* 1647. Ejusdem *Compendium Sacræ Theologiæ* in 8. libros partitum, & *de* 10. *Præceptis*, memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 722. De MSS. conf. *Oudin.* loc. citat.

Vita S. Fulchranni Episcopi Lodovensis. Habetur apud Bollandum ad 13. Februar.

Vita S. Glodesindis virginis, a Bernardo quodam Abbate, forsan nostro, conscripta. Habetur apud Surium ad 25. Julii.

Speculum Sanctorale ad Joannem 22. in quo de Christi, sanctorumque omnium ac martyrum vitis agitur libris, seu potius voluminibus 4. Extat MS. in bibliotheca Prædicatorum Avenionensium. *Epistolam* ejus *nuncupatoriam & Præfationem* dedit Labbæus ibid. p. 513. qui nomina & gesta episcoporum Lemovicensium, a S. Martiali usque ad an. 1273. inde excerpta exhibet p. 265. *Historiam de S. Thoma Cantuariensi*, p. 515. Aliquot *Sanctorum Vitas* sparsim alibi. Inde etiam excerptas edidit Fr. Bosquetus *Clementis* 5. *& Joannis* 22. *Pontificum Vitas*: alias alii.

Speculum Historicum Romanorum Pontificum atque Imperatorum & Regum Galliæ usque ad an. 1322. Berengarii Generalis sui jussu conscriptum, & Joanni 22. dicatum. Extat MS. in biblioth. Colbertina & apud Prædicatores Avenionenses.

Acta omnium generalium Capitulorum Dominicani Ordinis ab ordine condito ad sua usque tempora, Aymerici Generalis jussu collecta & digesta. Habentur MSS. apud Dominicanos Tolosanos.

Practica Inquisitionis. MS. ibidem. [a]

Tractatus brevis de temporibus & annis generalium & particularium Conciliorum. Tractatus de Officio Missæ, De Præceptis Decalogi, De Apostolis & 72. Discipulis. De Episcopis Tolosanis. Dicta SS. Patrum & Doctorum de peccato originali. De Articulis fidei & Sacramentis Ecclesiæ, atque alia quædam, MSS. in biblioth. Colbertina, teste Cl. Oudino Supplem. p. 595. [b]

1323. R. C. BERNARDUS GUIDONIS, patria Lemovicensis, ex ordine Prædicatorum, ab omnibus historiæ ecclesiasticæ studiosis, præcipue autem ab iis ejusdem regionis ac ordinis, optime meritus; claruit anno 1323. Plurima eximii hujus historici opera recensuit Cl. Whartonus, pauca supersunt nobis paulo accuratius annotanda. Certum est Guidonem nostrum duplex chronicon Rom. pontificum elaborasse, unum breviusculum, quod *Præcedens Catalogus Pontif. Rom.* sive *Flores Chronicorum* appellatur. Extat MS. in biblioth. Carmelitarum Excalceatorum Claromont. in Arverna n. 49. teste Labbæo *. Alterum fusius & prolixius quod habetur in biblioth. Colbertina, cod. 735. duplex autem hujus chronici extat editio, prior Berengario ord. magistro nuncupatur, ac definit in an. 1321. posterior Joanni papæ 22. dicatur, ac ad ann. 1330. diducitur, ulterius forsan producenda, nisi auctoris jam septuagenarii mors prævenisset. Utriusque specimen nobis exhibet Steph. Baluzius in opere posthumo, Vit. Pap. Aven. Tom. 1. ubi inter Clementis papæ 5. vitas, quæ ordine *tertia* est, col. 55. breviori, *quarta* col. 61. prolixiori stylo conscripta, utraque nostrum Guidonem auctorem vendicant; eodem modo & *secunda* Joannis papæ 22. brevior col. 133. *tertia* fusior col. 151. Guidonis opera scripta, nisi quod posteriori additamentum breve post mortem Guidonis ab incerto quodam subjunctum est. Hoc Pontif. Rom. chronico multum usus est in annal. ecclesiast. condendis Rev. Apamiarum Antistes H. Spondanus. Extatque MS. in biblioth. Prædicatorum Tolosæ *. Uti & *Sanctoriale* quinque prægrandibus voluminibus, quorum secundo *Vita* nostri Guidonis (an a se scripta non liquet) præfigitur. Ibidem etiam habetur *Tractatus* de Magistris in theologia ex ordine Prædicatorum. Opera ejus historica plurima habentur MSS. in biblioth. Coll. S. Trinit. Cantab. *Descriptio Galliarum*, pars chronici Guidoniani, a du Chesnio edita est Script. Franc. Tom. 1. p. 22. *Sanctorum Lemovicensium historia* ex *Sanctoriali* desumpta a Labbæo in lucem protracta, Bibl. MSS. Tom. 1. p. 629. & seq. qui vitam Guidonis exhibet, *ibid.* Tom. 2. p. 512. Inde etiam petita est *Vita* S. Thomæ Aquinatis, quam Bollandiani ediderunt, ad diem 7. Martii. *Sermones* ejus *de tempore & sanctis*, extant MSS. in bibl. Bodleian. Class. *Laud.* H. 24. iterumque Class. *Bodlei.* C. 6. 4. Scripsit etiam additiones ad librum Stephani de Salagnaco de exordiis ord. Prædicatorum, teste Baluzio Not. ad Vit. Pap. Aven. Tom. 1. col. 579. [c]

* Catalog. Bibl. MSS. p. 208.

* Spondan. Annal. Eccles. ad ann. 1330. n. 7.

[d] MARSILIUS PATAVINUS, MENANDRINUS dictus, natione Italus, civitate Paduanus, in Aurelianensi academia jurisprudentiæ elementis imbutus, uti de seipso prodit *, philosophus & jurisconsultus sui temporis celeberrimus, Ludovici Bavari Imp. consiliarius, claruit anno 1324. quo majestatem imperatoriam a pontificia tyrannide conculcatam indignatus, insigne illud opus, *Defensorem Pacis*, evulgavit; in quo imperatorem pontifici adeo non subesse, ut pontifex imperatori non solum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus quoad externam ecclesiæ disciplinam moderandam subjici debeat, acute & erudite probat; aulæ Romanæ fastum, ambitionem & 1324. H. W.

* Defens. pacis. l. 2. c. 18.

[a] Edidit Philippus Limborgius ad calc. Historiæ Inquisitionis *Amstel.* 1692. [b] Et Comment. de Scriptor. Eccles. Tom. 3. p. 807. De cæteris Bernardi operibus vide etiam *Quetif.* Tom. 1. p. 578. [c] Scripsit etiam *Casus, qui in celebratione Missæ accidere possunt*, excus. circa initia nascentis Typographiæ sine anno & loco 8vo. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 597. [d] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 60. & 113.

luxuriam

Sæc.XIV.ab an.MCCC. luxuriam luculenter depingit; pontifici Romano ne minimam quidem supra reliquos episcopos potestatis aut præeminentiæ prærogativam jure divino competere fuse demonstrat. Tanta Marsilii fiducia in rabiem actus Joannes 22. anno 1327. prolixum edidit decretum, quo eum diris devovet, ipsiusque argumenta utcunque vellicat. Unde nil mirum eum in Indice librorum Romano authoribus damnatis adhuc accenseri. Obiit Marsilius apud Montemaltum anno 1328. medio Septembri. Extant *Defensor Pacis*, seu *de re Imperatoria & Pontificia adversus usurpatam Romani Pontificis jurisdictionem libri* 3. Basil. 1522. fol. *Francofurt.* 1612, 1623. *8vo.* & apud Goldastum Monarch. Tom.2. p.154. *De Jurisdictione Imperiali in causis Matrimonialibus*, ibid. p.1383. *De Translatione Imperii Tractatus*, ibid. p.147. & in Antilogia papæ a Weissemburgio edita *Basil.* 1555. 8°. quam in appendice suo ad Fasciculum rerum expetendarum recudi fecit vir doctissimus mihique amicissimus Edoardus Brown *Londini* 1690. fol. p.55.[a]

1325. H. W. PETRUS BERTRANDUS, gente Gallus, Annonæensis oppidi in Vivariensi ditione civis, Matthæi Bertrandi filius, Gulielmi Noviomensis episcopi frater, juris pontificii ac Cæsarei in academiis Avenionensi, Monspessulana, Aurelianensi, & Parisiensi professor, consiliarius regius, & Joannæ Francorum reginæ cancellarius, ex decano Aniciensis ecclesiæ primum episcopus Nivernensis, dein anno 1325. Æduensis sive Augustodunensis factus est. Anno 1329. cum Gulielmo archiepiscopo Senonensi, cæterisque prælatis, pro immunitate ecclesiastica adversus Petrum Cunerium advocatum regium coram Philippo Valesio rege strenue decertavit. Anno 1331. die 20. Decembr. ecclesiæ Romanæ cardinalis titulo S. Clementis a Joanne 22. renunciatus est. Anno 1341. collegium Augustodunense ære suo fundavit. Obiit Avenione anno 1349. die 24. Junii. Extat *Libellus de Jurisdictione Ecclesiastica*, seu *Acta disputationis* adversus Petrum de Cugneriis pro ecclesiæ Gallicanæ libertate, seorsim *Paris.* 1495. 4°[b]. apud Goldastum Monarch. Tom.2. p.1361. *Tractatus de origine & usu Jurisdictionum*, seu *de spirituali & temporali Jurisdictione*, inter alios tractatus juris editus *Venet.* 1584. Tom. 12. p.408. Utrumque opus habetur in Bibl. Patr. Tom.26.[c]

1326. H. W. PETRUS DE DUSBURG, patria, ut videtur, Dusburgensis, ordinis Teutonici frater & sacerdos, claruit anno 1326. quo historiam suam semet absolvisse testatur in epistola nuncupatoria ad Wernerum de Orselen Teutonicorum equitum magistrum, qui electus anno 1325. occisus est anno 1330. Turpissime igitur hallucinatur Oudinus, qui Petrum ad annum 1425. refert. Scripsit Petrus *Chronicon Prussiæ*, sive *Historiam Ordinis Teutonici* a prima ejus institutione anno 1190. usque ad annum 1326. ab incerto quodam authore ad annum 1435. continuatam. Primus eam e tenebris eruit, notis illustravit, dissertationibus 19. de antiquitatibus Prussicis auxit, & in lucem emisit Christophorus Hartnochius *Jenæ* 1679. 4°.

[d] ANDRONICUS, patria Constantinopolitanus, ex imperatoria Comnenorum prosapia oriundus, claruit circa an. 1327. 1327. H. W. Extat *Dialogus adversus Judæos* Latine ex Joannis Livineii versione in Stevartii Auctuario ad Canisium *Ingolstad.* 1616. 4°[e]. & in Biblioth. Patr. Tom. 26. p.38. Eundem Andronicum autorem habere videntur, *Dialogus adversus Latinos de Processione Sp. S. Disputatio Imperatoris cum Doctore Armeniorum Petro de duabus in Christo naturis, & aliis Capitibus, & Scriptum contra Joannem Veccum*; quæ MSS. in bibliotheca Bavarica Cod.120. asservantur, teste Possevino in Catalogo p.62.

JOANNES BACONUS, seu Baconthorpius, natione Anglus, ex Baconthorpa 1329. H. W. vili pago agri Nordovolgiensis oriundus, *Doctor Resolutus* dictus. Ineunte ætate Carmelitis cœnobii Nigeriensis seu Blacneiensis prope Walsinghamiam se adjunxit; & ab iis Oxonium primum dein Lutetiam missus, juris utriusque & S. Theologiæ laureas adeptus est, tantam insuper famam consecutus, ut Averroistarum princeps vulgo haberetur. Domum reversus, post aliquot annos Provincialis Carmelitarum in Anglia ordine duodecimus in conventu fratrum generali Londini habito anno 1329. electus est. Post quadriennium Romam evocatus, ut super gravissimis de matrimonio quæstionibus sententiam proferret, cum nimium authoritati pontificiæ circa enervandas dispensationibus leges de matrimonio divinas inter disputandum tribuisset; sibilis exceptus est. Erroris admonitus Baconus, rei veritatem diligentius investigavit; vitium agnovit; palinodiam modeste cecinit; pontificem in gradibus consanguinitatis lege divina prohibitis

a Extat etiam in Simonis Schardii Syntagmate de jurisdictione imperiali *Basil.* 1566. *Francofurt.* 1618. fol. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol.5. p.103. b Denuo *ibid.* 1589. 1594. 1610. c Ejusdem *Responsorum* libros, & *Præfationem ad scrinium Juris* editam a Frizonio in Gallia purpurata p.326. memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol.5. p.729. *Lecturas in Decretales* & *Apparatum in textum Decretalium & in Clementinas* extare MSS. in bibl. Colbertina Cod.241. 242. 446. refert *Oudin.* Tom. 3. p. 868. d Conf. *Oudin.* Tom. 2. p. 1604. ad an. 1180. & Tom.3. p. 719. *Du Pin.* Vol.12. p.88. e Lect. Antiq. edit. nov. Tom. 4. p.261.

Sæc XIV. ab an MCCC. dispensare non posse contendit; & sophisticen tanquam perniciosissimam fidei Christianæ pestem deinceps detestari cœpit. Obiit anno 1346. Londini sepultus.

SCRIPTA.

Commentaria, seu Quæstiones super 4. *libros Sententiarum.* Prodierunt *Mediolani* 1510, 1611. & cura Joannis Chrysostomi Marascæ *Cremonæ* 1618. Tom. 2. bis *Parisiis*, semel *Venetiis.*

Compendium Legis Christi, & Quodlibeta. Venetiis edita, sed quo anno, nondum comperi. *Quodlibeta* prodierunt una cum Commentariis in Sententias *Cremonæ* 1618. & antea *Venet.* 1527.

Tractatus 2. *de Regula Ordinis Carmelitani, & Compendium*[a] *Historiarum ac Jurium pro defensione ejusdem Ordinis*, nescio an adhuc in lucem exierint.

Ineditorum Baconi operum longum satis catalogum texit Baleus, ex eo Pitseus, aliique. In his maxime notari merentur. *Commentaria in omnes utriusque Testamenti libros*[b], *in S. Augustinum de Civitate Dei. Tractatus varii adversus Judæos. Tractatus adversus Joannem Pontificem de Beatorum visione. Sermones varii*, &c.[a1]

1329. H. W. GERARDUS ODONIS, natione Gallus, patria Ruthenensis, de Castro Rodulphi oriundus, *Doctor Moralis* dictus. Ordinis Minoritarum sodalis, ac demum anno 1329. minister generalis, in comitiis Parisiensibus Michaeli Cæsenati substitutus. Factum id favore Joannis 22. pontificis, cui perquam familiaris fuit. Ut plurimas enim legationes, in Siciliam binas, unicam in Angliam, atque alteram in Bosnam Croatiæ, illi a pontifice commissas taceam: Pseudopatriarcha Antiochenus, & perpetuus ecclesiæ Catanensis in Sicilia administrator ab illo demum constitutus est. Obiit Catanæ anno 1349. Extant *Commentarii in libros* 10. *Ethicorum Aristotelis*, Venet. 1500. *Officium de stigmatibus S. Francisci*, a Franciscanis hodienum recitatum. *Tractatus de figuris Bibliorum*, MS. in Cœnobio Mirapicensi[c]. *Quæstiones* 2. *Philosophicæ de Lumine, & divisibilitate materiæ*, MSS. in biblioth. Vaticana: *Commentaria in libros* 4. *Sententiarum; & in varios S. Scripturæ libros*; atque alia quædam, teste Waddingo, Biblioth. Ord. Minor. p. 145.

1329. H. W. JOANNES CANON, aliis *Canonicus* appellatus, gente Anglus, ordinis Franciscani socius, rei theologicæ peritissimus, nec juris pontificii ignarus. Claruit anno 1329. Positis Oxonii primis theologiæ rudimentis, Lutetiam se contulit, ut conterraneum suum Joannem Duns Scotum magna gloria ibi docentem audiret. Pileum magistralem adeptus, Parisiis theologiam aliquamdiu, in Angliam vero redux, Oxonii usque ad obitum prælegit. Scripsit *Commentaria in Magistrum Sententiarum; Lecturas Magistrales; Quæstiones disputatas; & in Aristotelis Physica libros* 8. Prodierunt *Venet.* 1492. & Francisci Montis Feretri philosophiæ apud Minoritas Venetos professoris cura *ibid.* 1516.

1330. H. W. GULIELMUS OCHAM, sive OCCAM, gente Anglus, in vico cognomine agri Surreiensis natus, *Doctor Singularis, & Venerabilis Inceptor* appellatus, ordinis Minoritarum, *inter maxima & portentosa ingenia referendus*, inquit Jacobus Gaddius *, Joannis Duns Scoti discipulus, postea tamen ejusdem acerrimus impugnator, adeo ut diversam ab eo sectam, *Nominalium* dictam, seu institueret, seu restauraret. Claruit anno 1330. diu tamen antea scriptis celebris. Ineunte enim sæculo cathedram theologicam in academia Parisiensi tenuit; & Philippi Pulchri Galliæ regis partes adversus Bonifacium papam edito de potestate ecclesiastica & sæculari libro egregie propugnavit. Minoritarum in Anglia Provincialis factus, anno 1322. Conventui ordinis sui generali Perusii habito interfuit; ubi unanimi Franciscanorum suffragio definitum est, Christum & apostolos nil aut proprium aut in communi possedisse asserere hæreticum non esse (prout credi voluit Joannes papa) sed sanum & orthodoxum. Eandem doctrinam soluto conventu ubivis locorum, & inprimis Bononiæ prædicavit Occamus; donec anno sequente a Joanne pontifice sub anathematis pœna ad silentium adigeretur. In Galliam igitur secedens, ibi securus delituit usque ad annum circiter 1328. quo calamum adversus pontificem pro Ludovico Bavaro imp. strinxit; Petri Corbarii antipapæ partes fovit; Joannis 22. ambitionem & tyrannidem scriptis acriter oppugnavit; & imperatorem nulli, nisi Deo, in temporalibus subesse palam edocuit. His nominibus anathematis fulmine a Joanne anno 1330. percussus, ad Ludovicum Bavarum imp. confugit; a quo benignissime acceptus, & secretioribus consiliis adhibitus, in aula illius consenuit; partesque ejus, quoad vixit; non

* De Script. non Eccl. Tom. 2. p. 122.

a Habetur MS. in bibl. Paulina Lipsiensi ut constat ex Catalogo. p. 420. a1 De MSS. conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 908.
b Scripsit etiam *Comment. super Ecclesiasten* & *Sapientiam*, item in *Epistolas D. Pauli ad Romanos, ad Corinthios, ad Galatas, ad Hebræos*; conf. *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 622. *Tractatum de perfectione justitiæ, & super libros Ethicorum.* memorat Leland Collect. Tom. 3. p. 53. c Vidit etiam *Oudin.* MS. in regia Galliarum bibl. Cod. 4523. fol. 1. ut refert Tom. 3. p. 891. *Postillas in librum Sapientiæ* MSS. Patavii in bibl. S. Antonii teste Thomasino. p. 64. memorant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 123. *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 742.

minus

Sæc.XIV.ab an.MCCC. minus erudite quam conſtanter egit; adeo ut imperatorem ſic affari ſoleret: *Tu me defendas gladio; & ego te defendam calamo.* Obiiſſe fertur anno 1347. die 10. Aprilis, Monachii in conventu ordinis ſui ſepultus. Waddingus vero eum ante annum 1350. non deceſſiſſe, & Capuæ potius tumulatum eſſe contendit.

ª OPERA.

Quæſtiones ſuper 4. libros Sententiarum, & in Centiloquium Theologicum. Prodierunt *Lugduni* 1495. fol.

Expoſitio aurea ſuper totam Artem veterem, viz. in Porphyrii Prædicabilia, in Ariſtotelis Prædicamenta, & in libros duos περὶ ἑρμηνείας. Prodiit ſtudio Marci Beneventani *Bononiæ* 1496. fol.

Summa totius Logicæ. Venet. 1508. 4°. 1591. 4°. Oxon. 1675. 8°.

Major Summa Logicæ. Venet. 1532.

Quæſtiones in libros 8. Phyſicorum. Argentinæ 1491. 1506.

Philoſophia Naturalis, ſeu Summulæ in librum Phyſicorum. Venet. 1506. 4°. *Romæ* 1637. 4°. a Bonaventura Teulo Veliterno evulgatæ.

Diſputatio de poteſtate eccleſiaſtica & ſæculari, ſub forma *Dialogi inter Clericum & Militem.* Pariſ. 1598. & apud Goldaſtum Monarch. Tom. 1. p. 13.

De Jurisdictione Imperatoris in cauſis Matrimonialibus Tractatus, anno 1342. ſcriptus. *Ibid.* p. 21.

Quæſtionum 8. deciſiones ſuper poteſtate & dignitate Summi Pontificis. Lugduni 1496. & apud Goldaſtum Tom. 2. p. 313.

Centiloquium Theologicum, omnem ferme Theologiam ſpeculativam ſub centum concluſionibus ſubtiliſſime complectens. Lugduni 1496.

Dialogus inter Magiſtrum & Diſcipulum, in tres partes diſtributus. Prima pars conſtat libris 7. & agit de poteſtate definiendi, quænam ſint aſſertiones catholicæ, quænam hæreticæ; de puniendis hæreticis, de infallibilitate papæ, de poteſtate concilii generalis, &c. Secunda dividitur in duos tractatus, & oppugnat Joannis 22. hæreſim de beatorum animabus ad viſionem Dei ante reſurrectionem non admiſſis. Tertia dividitur in tractatus 9. quorum quilibet in plures libros ſubdividitur. Agit de primatu pontificis Romani, an a Chriſto inſtitutus, an orbi Chriſtiano conveniat; de autoritate concilii generalis, ſuperioritate imperatoris, de fidei articulis definiendis, poteſtatis eccleſiaſticæ & ſæcularis limitibus.

Compendium errorum Joannis 22. in quo errores & hæreſes 77. a pontifice edoctos & prædicatos fuiſſe Occhamus contendit. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

Opus nonaginta dierum, de utili dominio rerum Eccleſiaſticarum, & abdicatione bonorum temporalium in perfectione ſtatus Monachorum & Clericorum adverſus errores Joannis Papæ: quo Joannis 22. conſtitutiones adverſus Michaelem Cæſenatem & Franciſcanos latas impugnat, rationes ejus diluit, Minoritarum ſententiam de paupertate Chriſti & uſu ac dominio rerum fuſe confirmat. Prodierunt ſimul opera iſta tria *Lugduni* 1495. & habentur apud Goldaſtum Monarch. Tom. 2. p. 398.

Quodlibeta 7. Pariſ. 1487. Argentorati 1491.

Tractatus de Sacramento Altaris. Prodiit una cum *Quodlibetis,* Pariſ. 1487. Venet. 1516. Pariſ. 1513. 8°.

De corpore Chriſti liber. Argentorati 1491. Iſtud enim opuſculum Lucas Waddingus * a ſuperiore diſtinxit. Ego tamen unum idemque eſſe opus ſubdubitarem. Viderint id, qui utraſque editiones nacti fuerint, eruditi.

* De Script. Ord. Minor. p. 155.

Tractatus, quod Benedictus 12. Papa nonnullas Hæreſes Joannis 22. amplexus eſt & defendit.

Epiſtola ad Fratres Minores in Capitulo apud Aſſiſium congregatos an. 1334. Utrumque opuſculum extat MS. in biblioth. Colbertina, teſte Oudino Suppl. p. 607. Alia plura illius ſcripta enumerat Baleus & Waddingus *, quæ nondum viderunt lucem.

* De Script. Ord. Minor. p. 155.

GULIELMUS OCCAM, Anglus Minorita, *Doctor Invincibilis* dictus, claruit an. 1330. Operibus a Cl. Whartono congeſtis accenſeri meruit *Epiſtola Defenſoria* ſui & fratrum Minorum nomine contra errores Joan. P. 22. ſcripta, in qua 10. errores papæ circa paupertatem Chriſti & apoſtolorum, tres circa juſtorum beatitudinem ac pœnas impiorum quamprimum vita exceſſerint, notandos & corrigendos ſuſcepit. Hanc ex apographo G. Craſhavi (quam tamen prius editam ſuſpicatur) prelo ſubjecit Ed. Brown eccleſiæ Sundrigienſis in agro Cantiano rector digniſſimus, Append. ad Faſcic. rerum expet. p. 439. Opus nonaginta dierum, de poteſtate papæ, errorum Joan. papæ 22. Dialogum inter magiſtrum & diſcipulum, juſſu Beſſarionis cardinalis in compendium redegit Henricus de Zœmeren S.T.P. decanus Antverpienſ. ac in lucem edidit *Lovan.* 1481. fol. Notandum eſt tertiam partem dialogi inter magiſtrum & diſcipulum, in 9. capita diſtribui, quorum tria priora ſolummodo in editis comparent, re- 1330. R. G.

ª Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. Vol. 11. p. 58. De MSS. conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 904.

 liquis suppressis, eo quod *amariora erant quam ut in vulgi conspectum prodirent*, uti Jo. Bapt. Ascensius in epistola nuncupatoria ad Joan. Trithemium Spanheimens. editioni Lugdunensi præfixa an. 1444. *De Hæreticis* scripsisse dicitur Occamus, verum non est opus a priori distinctum, sed unicum ejusdem capitulum ab auctore eo nomine insignitum [a].

1330. H. W. [b] PETRUS PALUDANUS, natione Burgundus, Gerardi Varembonii Toparchæ in Bressia filius, ordinis Dominicanorum monachus, theologiæ & juris canonici scientia insignis, S. Thomæ doctrinæ pugil fortissimus. Anno 1314. licentiatus dignitatem in academia Parisiensi meruit. Anno 1325. a Joanna Franciæ regina testamento suo procurando inter alios præfectus est. Claruit anno 1330. quo circiter tempore patriarcha Hierosolymitanus constitutus est. Obiit anno 1342. die ultimo Januarii Parisiis, seu, ut alii, in insula Cypro, Parisios post mortem deportatus.

O P E R A.

Commentaria in 3m. & 4m. libros Magistri Sententiarum. Prodierunt *Paris.* 1530. 2 Tom. fol [c]. Prodierat antea commentarius in 4*m.* librum *ibid.* 1518. Lacunas in commentariis hisce antea deprehensas ex MSS. codicibus supplevit Vincentius Harlemius.

Thesaurus novus, seu Sermones de Tempore per totum annum, in tres partes divisi, hyemalem, æstivalem, & quadragesimalem. *Antverp.* 1571. *Venet.* 1584. 8°. *Colon.* 1608. 8°.

Tractatus de causa immediata Ecclesiasticæ potestatis, in sex partes divisus, viz. de potestate S. Petri, apostolorum, discipulorum, papæ, episcoporum, curatorum, cum decisione articuli cujusdam circa materiam confessionum. Prodiit *Paris.* 1506.

Quod Fratres Prædicatores possunt habere possessiones & reditus, *Tractatus*, impressus alicubi in 8°.

Commentaria in universos S. Scripturæ libros. Extant MSS. in conventu Dominicanorum Parisiensi.

Commentaria in primum & secundum librum Sententiarum extiterunt MSS. penes Damianum Zenarium typographum Venetum, qui editionem eorum meditabatur.

Tractatus de paupertate Christi & Apostolorum contra Michaelem de Cæsena, MS. in bibliotheca Colbertina.

Opera omnia Paludani *Parisiis* impressa fuisse cura Mag. fratris Joannis Primarii regentis Parisiensis prodit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 110 [d].

GUIDO DE PERPINIANO, seu *de Terrena*, gente Catalaunus, ex Ruscinonensi comitatu oriundus, ordinis B. Mariæ de monte Carmelo monachus, lauream doctoratus in academia Parisiensi meruit, inde *Doctor Parisiensis* vulgo appellatus. Anno 1318. ordinis sui Generalis numero decimus tertius Burdegalis electus est, & inquisitor generalis fidei a pontifice renunciatus. Anno 1321. Majoricensis episcopus in insulis Balearibus a Joanne pontifice factus est, postea ad Elnensem sedem translatus. Claruit anno 1330. Obiit Avenione die 21. Augusti, apud Carmelitanos suos Perpinianenses sepultus, sed quo anno incertum: licet id hoc ipso anno 1330. contigisse velit Antonius Alegre * [e]. Extant *Summa de Hæresibus omnibus & earum confutationibus* ad Gaucellinum cardinalem Albanensem, edita *Paris.* 1528. fol. *Colon.* 1631. *Concordia 4. Evangelistarum cum perpetuis Commentariis*, Colon. 1631. una cum præcedente opere impressa [f]. *Commentarium* ejusdem *in Decretum Gratiani* MS. in biblioth. regis Galliæ extare memorat Baluzius *, *Tractatum de perfectione Vitæ* MS. in biblioth. Colbertina Oudinus p. 597 [g]. 1330. H. W.

* Paradis. Carmelit. ætas 14. c. 18.

* Not. in Gratian. p. 642.

ADAMUS GODDAMUS, sive *Woddheam*, natione Anglus, inde ἀγγλικὸς sæpe *Anglicus* dictus, patria, ut videtur, Norvicensis, (maximam enim vitæ partem Norwici degit) ordinis Minoritarum socius, S. Theologiæ doctor, & professor Oxoniensis, Gulielmi Occami discipulus, claruit anno 1330. Obiit anno 1358. Babwellæ prope Burgum S. Edmundi sepultus. Scripsit *Commentaria in 4. libros Petri Lombardi Magistri Sententiarum*, quæ typis excusa prodierunt *Paris.* 1512. Alia plura recenset Ba- 1330. H. W.

[a] Ejusdem tractatus *de invisibilibus, de quantitate corporis Christi, & de prædestinatione Sanctorum* memorat Leland Collect. Tom. 3. p. 15. [b] Conf. *Quetif* Tom. 1. p. 603 & Acta inquisitionis a Joanne papa contra Petrum Paludanum institutæ, ap. Baluzium. Miscel. Tom. 1. p. 163. seq. [c] Prodierant antea *Paris.* 1514. 1517. ut refert *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 68. [d] Scripsit etiam *Directorium Terræ Sanctæ*; habetur MS. sed Anonymum inter MSS. codices magni conventus Parisiensis Prædicatorum; item in bibl. Coll. Magdalen. Oxon. Cod. 43. n. 1. *Tabulam Alphabeticam* super legendas Sanctorum Jacobi de Voragine, *Commentaria in universa Biblia*, & *alia* Ejusdem scripta memorant *Oudin.* Tom. 3. p. 904. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 571. [e] Obiisse an. 1342. referunt *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol 12. p 62. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 390. [f] Hi 2. Tractatus denuo recus. 1655. [g] Extat etiam cum *Commentario in Decretum Gratiani* in bibl. Vaticana teste *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 3. p. 390. Ejusdem *Constitutiones Synodales Ecclesiæ Helenensis* ab an. 1335. ad an. 1375. edidit Aguirrius in Conc. Hispan. Tom. 3. p. 592. seq. Exhibuit etiam Baluzius in Append. ad Marcam Hispanicam p. 1454. ut refert *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 62. *Commentaria* in 8. libr. Ethicorum Aristotelis MSS. in regia Galliarum biblioth. & Tractatum *de paupertate Christi & Apostolorum* memorat *Oudin.* Tom. 3. p. 863. *Comment.* in 8. libros Physicorum Aristotelis, MSS. Romæ in cœnobio Carmelitarum S. Mariæ Transpontinæ cum aliis ejusdem operibus memorat *Fabr.* loc. citat.

leus

Sæc.XIV.ab an.MCCC. leus Cent. 5. cap. 98. quæ adhuc inedita delitescunt [a].

1330. H. W. GUALTERUS HEMINGFORDUS [b], gente Anglus, Gisburnensis cœnobii prope Cliviam in agro Eboracensi canonicus regularis ordinis Augustiniani. Claruit anno 1330. Obiit Gisburnæ anno 1347. in cœnobio suo sepultus. Scripsit *Historiam de Gestis Regum Angliæ a Gulielmo Bastardo ad Edwardi 2. Regis tempora*, viz. ab anno 1066. ad annum 1308. si Baleo * ac Vossio † fides. Curtiore exemplari usus est Cl. Galeus, qui in annotatiuncula *Historiæ* isti ab ipso nuper evulgatæ præfixa nonnisi ad annum 1300. historiam a Gualtero productam esse meminit. Aliud autem ejusdem exemplar MS. vidi Cantabrigiæ in Collegio Corporis Christi, quod ad annum usque 1313. progreditur, & in his verbis definit, *Terra siluit & quievit.* Ibidem MS. extat ejusdem *Historia Edwardi* 2. quæ tamen, ni male memini, haud aliud est quam postrema historiæ prædictæ pars, quæ ad annum 1313. progressa res primo Edwardi 2. sexennio gestas enarrat. Cæterum historiæ illius partem priorem, viz. ab anno 1066. ad 1273. inter Historiæ Anglicanæ Scriptores quinque *Oxoniæ* 1687. fol. evulgandam curavit Cl. Galeus; reliquam se propediem editurum pollicitus. Præter annales istos, habentur MSS. in bibliotheca Cottoniana * *Gesta Edwardi* 3. a Gualtero nostro conscripta [c]; verum ut priores duntaxat Edwardi 3. annos attingant necesse est, cum triginta circiter ante regem annis Gualterus obierit.

* Cent. 5. cap. 71.
† De Hist. Lat. l. 2. c. 65.
* Sub effigie Neronis D. 2. num 19.

1330. H. W. [d] LUDOLPHUS SAXO, a quibusdam Landulphus dictus natione Saxo, post peractos in professione Dominicana 26. vel 30. annos, Carthusianis in Moguntino cænobio nomen dedit, postea Prior Carthusianorum Argentinensium factus, claruit anno 1330. Scriptor vere pius, & supra sæculi sui sortem elegans. Quo annô obierit incertum.

SCRIPTA.

Vita Domini nostri Jesu Christi, ex quatnor Evangeliis, aliisque scriptoribus ecclesiasticis conflata, cum commentariis precibusque ad singula capita insertis. Prodiit *Argentinæ* 1483. *Paris.* 1509. *Venet.* 1536, 1564, 1572, 1578. (cui editioni accessit *Vita S. Annæ & B. Joachimi B. Virginis parentum*) Paris. 1589 [e]. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

Commentaria in Psalmos Davidicos, juxta spiritualem præcipue sensum, ex Hieronymi, Augustini, Cassiodori, & Petri Lombardi sententiis accurata. Prodierunt *Paris.* 1506. *Venet.* 1521. *Paris.* 1528. *Lugduni* 1540.

[f] MONALDUS, natione Dalmata, civitate Justinopolitanus, ordine Minorita, ac tandem archiepiscopus Beneventanus vulgo habitus [f], alius a Monaldo Anconitano Minorita, qui Arzengæ a Saracenis martyrio coronatus est anno 1288. vel 1289. die 2. Martii. Verum ab utroque diversum fuisse Monaldum scriptorem demonstrat Arturus du Montier in Martyrologio Franciscano. Claruit Monaldus noster anno 1330. Obiit circa an. 1332. die 9. Novembris. Nec plura de eo constant. Extat *Summa Casuum Conscientiæ, Aurea*, & *Monaldina* dicta, edita *Lugduni* 1516. 8°. Scripsisse etiam dicitur *Summam Juris Canonici* (MS. in bibliotheca Vaticana [g].) *Quæstiones in 4. libros Sententiarum* [h], & *Sermones varios*; quæ nondum in lucem prodierunt. 1330. H. W.

[i] BARTHOLOMÆUS a S. CONCORDIA, natione Italus, civitate Pisanus, ordinis Prædicatorum monachus, claruit anno 1331. Obiit anno 1347. caute distinguendus a Bartholomæo Albicio Minorita, patria similiter Pisano, de quo plura infra. Extat *Summa Casuum Conscientiæ, Pisanella* seu *Magistruccia* dicta, quam anno 1338. absolvit [k]; & *Sermones Quadragesimales*; *Lugduni* simul edita 1519. 8°. 1331. H. W.

JOANNES CALECA, natione Thrax, patria Aprius, (unde & Apreni cognomen suscepit) presbyter Byzantinus, magno Domestico primum, deinde Andronico imp. a sacris; ac tandem patriarcha CP. ejus nominis 13. claruit anno 1331. Qui ad annum 1341. detrudunt non sunt audiendi; Esaias enim patriarcha, in cujus demortui locum Joannes suffectus est, Andronico avo 1331. R. G.

[a] Ejusdem *Commeni. in Cantic. Canticor.* memorat Leland Collect. Tom. 3. p. 50. *Librum contra Richardum Wetherssetum* Fabr. Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 28. *Postillas in Ecclesiasticum* Waddingus. [b] *Hemingburgus* vocatur a Lelando qui notat eundem exorditum esse Historiam a Guil. magno, & usque ad tempora Joh. Regis fidem Guil. Parvi sequi, e cujus opere suppresso autoris nomine, eum multa fere ad verbum desumpsisse vid. Collect. Tom. 2. p. 314. [c] Gualteri Hemingfordi *Historiam de rebus gestis Edvardi* 1. 2. & 3. usque ad an. 1346. edidit Tho Hearnius 2 Vol. 8vo. *Oxon.* 1731. In Append. ad Præf. n. 9. occurrunt notæ in eam partem Hemingfordi quam Galeus edidit. [d] Conf. *Quetif.* de Scriptis Dominicanorum Tom. 1. p. 568. [e] De editionibus vide *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol. 4. p. 846. [f] Alium ab episcopo Beneventano esse volunt *Oudin.* Tom. 3 p. 872. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latin. Vol 5 p. 259. [g] Habetur etiam MS. in Italia ap. Cæsenates, & in Belgio in bibl. Eccles. Cameracensis & in bibl. Paulina Lipsiensi & Victorina Parisiensi. Idem opus est cum *Summa Casuum* testibus *Oudino* Tom 3. p. 872. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 259. [h] Extant MSS. Paravii in bibl. S. Antonii de Padua ut notat idem *Oudin.* loc. citat. [i] Conf *Jac. Quetif.* Tom. 1. p. 623. [k] Habetur MS. in bibl. Templi Petrini urbis Hamburgensis, ut ex Staphorstii Hist. Eccles. Hamburgens. Tom. 3. p. 292. notat *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 1. p. 473. ubi præter editionem Lugdunens. recenset alias antiquiores. Idem *Fabr.* memorat Ejusdem *Tractatum de documentis Antiquorum* edit. *Tarvisii* 1601. 8vo. & ex Italica versione *Florentiæ* 1662. *Chronicon*, aliaque inedita.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. adhuc superstite diem obiit. Anno 1347. quod in Barlaami castra transfugisset, synodali sententia deturbatur, ob rerum novarum studium Didymotichum relegatur, Constantinopoli demum reversus e vivis excessit. Dum ex clero imperatoris fuit, multa cum laude munus istud sustinuit, variasque pro more singulis anni dominicis in evangelia conciones habuit, quarum nonnullæ adhuc supersunt; quæ ad nostram notitiam pervenerunt sic se habent: *Sermo* die dominica ante exaltationem crucis, a Gretsero editus *de Cruce* Tom.2. p.1363. cujus meminit L. Allatius *de Symeon.* p.87. postremam ejus partem ex Ziphilini in adorationem sermone a Gretser. itidem excuso *ibid.*. 1449. excripsit. *Homiliæ duæ*, quarum *prima* in evangelium dominicæ post nativitatem Christi, hoc modo incipit. Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, ἰδοὺ Ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ, &c. τοὺς Μάγους ὁ Θεὸς πρῶτον δι' ἀστέρος εἰς τὴν πίστιν ἐχειραγώγησε.. *2da.* in evangelium dominicæ ante Epiph. Pr. Ἀρχὴ τοῦ Εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὡς γέγραπται ἐν τοῖς Προφήταις. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν Ἄγγελόν μου. κ. λ.— Τὸν ὕστερον καὶ τὸν πλεῖστον τῶν προφητῶν Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον. Extant Gr. MSS. in Bibl.Vindob. Cod. Theol. 48. num. 5. *Homiliæ* 56. in evangelia dominicalia [a], quarum prima sic incipit. Κυριακὴ τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. Ὁμιλία εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς παραβολῆς τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. (harum septima sub Philothei nomine a Gretsero edita *de Cruce*, Tom.2. p.1477.) MS. ibid. Cod.61. num.1. ad fol. 169. In eadem bibliotheca Cod. Theol. 282. qui foliis 157. in *4to.* constat, habentur ejus *Homiliæ* viginti unæ in evangelia dominicalia (non omnes a superioribus diversæ) quarum prima inscribitur, ac incipit his verbis. Ἀρχὴ σὺν Θεῷ ἁγίῳ τοῦ διδασκαλίου κυριακῇ τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου εἰς τὸ Εὐαγγέλιον λόγος διδασκαλικός. Ἡ εἰς τὸν τελώνην καὶ Φαρισαῖον παραβολὴ καὶ ὑπόθεσις ὥσπερ γυμνασία τις καὶ παράκινησις. *Commentarium in* 4. evangelia scripsisse refert Possevinus, verum opus istud nihil aliud censeo, quam volumen *sermonum* in evangelia dominicalia supra memoratum.

1332. H. W. THOMAS WALLEIS, *Gualensis & Anglicus* dictus, natione quippe Anglus, patria, ut videtur, Cambro-Britannus, theologus Oxoniensis, ordinis Prædicatorum monachus, claruit anno 1332. quo Avenione coram tota aula pontificia in solennitate S. Joannis evangelistæ concionem habens, doctrinam de immediata Dei visione fortiter asseruit, & Joannem 22. præsentem hæreseos accusavit. A pontifice igitur carceri mancipatus, mox Galliæ regis & academiæ Parisiensis precibus eductus est. Alius noster a Thoma Jorgio Anglico, cardinali Sabinensi, qui obiit anno 1311. cujus tamen scripta ita cum nostri scriptis confundi solent, ut quænam ad Jorgium, quænam ad nostrum spectant nullo modo dignosci queat. Id tantum certum, utrique simul omnia deberi non posse, quod quidem vult Altamura. Magna tamen pars operum Jorgio ascriptorum Wallensem hunc nostrum authorem habere non immerito censeri queant. Certe ad hunc spectant *Articuli Hæreticales, & Libellus de theoria prædicandi* ad Theobaldum de Ursinis archiepiscopum Panormitanum. Amplum satis Thomæ Wallensis operum catalogum texit Baleus Cent.5. cap.35. & ex eo Pitseus ætat.14. p.429 [b].

RICHARDUS BURIENSIS, cognomento *Aungervillus*, natione Anglus, patria Suffolciensis, in Burgo S. Edmundi natus, Richardi Angervilli, equitis aurati filius. In academia Oxoniensi educatus, doctrina adeo insignis evasit, ut dignus haberetur, qui regendæ Edwardi Walliæ principis, postea Angliæ regis, juventuti præficeretur. Discipulum ab Isabella matre in Galliam abductum secutus, quæstoris ei munere in Vasconiæ partibus fungebatur. Edwardo demum anno 1326. rerum potito, summas aulæ dignitates obtinuit, primum coferarius, dein thesaurarius garderobæ, ac mox privati sigilli custos constitutus, bis etiam ante annum 1333. ad pontificem legatus. Ineunte anno 1333. decanus Wellensis, exeunte anno episcopus Dunelmensis renunciatus est, die 19. Decembr. ab Adamo episcopo Wintoniensi Chertseiæ consecratus. Anno sequenti magnus Angliæ cancellarius, post biennium thesaurarius factus est. Obiit Auklandiæ, anno 1345. die 24. Aprilis, ætatis suæ 59. Vir plane doctissimus, (*ardentis ingenii virum* appellat Petrarcha, qui * præclaram ejus mentionem fecit) munificentissimus, morumque sanctimonia celeberrimus, inprimis vero immenso erga literas & literatos studio insignis, quos tanto amore prosecutus est, ut unicus eruditorum sui sæculi Mæcenas merito haberetur; & primarios Angliæ præsules, doctoresque familia sua emitteret. Fundata Oxonii bibliotheca pulcherrima, scripsit anno

Right margin: Sæc.XIV ab an.MCCC. — 1333. H. W. — * Epist. familiar. lib. 3. ep. 1.

a Ejusdem *Homiliæ 60. in Evangelia anniversaria* habentur MSS. in bibl. Coislinian. teste Montfaucon. p.402. seq.
b Conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 906. Ejusdem Wallensis *Communiloquium & Comment. super Exod. Levitic. Numer. Deuteron. Josue, Judic. Ruth, Isai. & Psalterium,* memorat Leland. Collect. Tom.3. p.12. 30. 48. *Comment. in Psalmos* 25. priores (qui perperam Tho. Jorgio tribuuntur) edit. *Rom.* 1611. & *Comment. in Genesin, Isaiam, Hieremiam, Danielem, libros Macchabæorum, Threnos, in Epistolas Canonicas, & in Apocalypsin* sub nomine S. Tho. Aquinatis edit. *Paris.* 1641. ad Thomam Wallensem pertinere notat *le Long.* Bibl. Sacr. Vol.2. p.988.

Sæc.XIV ab an.MCCC. 1344. *Philobiblon* seu *librum de amore librorum & Bibliothecarum institutione*, qui typis excusus prodiit *Spiræ* 1483. *Parif.* 1500. 4°. *Oxon.* a Cl. Jamesio editus 1599. 4°. & cum epistolis philologicis a Goldasto editis *Francofurt.* 1610. 8°. p.400 [a].

1333. H. W. NICEPHORUS CALLISTUS, Callisti Xanthopuli filius, claruit anno 1333. monachus fuisse videtur, & in S. Sophiæ asceterio vitam egisse. Se certe prope insignem bibliothecam in S. Sophiæ templo repositam per plures annos studiis incubuisse ipse testatur *. Annum ætatis necdum tricesimum sextum egressus, *Historiam Ecclesiasticam* ex Eusebii, Socratis, Sozomeni, Theodoreti, Euagrii, aliorumque scriptorum ecclesiasticorum monumentis contexere cœpit; quam quidem ordine non incommodo, & stylo pro ratione ævi non invenusto condidit, fabulis vero putidissimis & quisquiliis ubique fere intertextis eam adeo vitiavit; ut judice Casaubono, *non pluris, quam folia farfari, facienda sit.* Libris 23. constitit opus istud, & historiam a Christo nato ad Leonis Philosophi mortem anno 911. deduxit, Andronico seniori Palæologo Imp. nuncupatum. Extant hodienum libri priores 18. qui a nato Christo usque ad Phocæ Imp. interitum anno æræ Dionysianæ 610. progrediuntur. Unicum historiæ hujusce, quod in orbe Christiano supererat, exemplar a Turco quodam milite ex Matthiæ Corvini Hungariæ regis bibliotheca Budensi ereptum in foro CP. vœniit: a Christiano quodam redemptum post multas vicissitudines in bibliothecam Cæsaream Vindobonensem devenit; ubi nunc asservatur. Versionem ejus Latinam elucubravit Joannes Langius, typis excusam *Basil.* 1553. *Antwerp.* 1560. *Parif.* 1562. adjectis Langii scholiis *ibid.* 1573. *Francofurt.* 1588 [b]. Prodiit demum Græco-Latine cura Frontonis Ducæi *Parif.* 1630. 2. vol. fol. Cæterum Nicephori *Catalogum metricum Imperatorum Constantinopolitanorum*, & *Seriem Patriarcharum CP.* oratione soluta fusius conscriptam evulgavit Phil. Labbeus in Protreptico de scriptoribus Byzantinis *Parif.* 1648. p. 34 [c]. Prodiit ejusdem *Synopsis totius Scripturæ Iambicis trimetris digesta*, una cum *Oratione ad Deum deprecatoria* Græce *Basil.* 1536. 8°.

* Hist.Eccl. l. 1. p. 67.

NICEPHORUS, CALLISTI filius, cognomine Xanthopulus, historicus Græcus, claruit anno 1327. Lucubrationes ejus nonnullas recensuit Cl. Whartonus, supersunt aliæ non prætereundæ. *Oratio* de origine, structura & miraculis templi B. Virgini Deiparæ sacri ad *Fontem*. Pr. Εἶπα πηγῆς μὲν ἡδὺ, ϗ ψυχρὸν πιεῖν περιβαλλομένης τὸ ῥεῖθρον· Hujus operis ipse mentionem injicit Hist. Eccles. lib.15. Tom.2. p.630. Habetur Gr. MS. in Bibl. Vindob. Cod. Hist. 103. n.2. a fol.17. p.1. ad fol.144. p.1. & in bibl. Vaticana teste Lambecio, unde & ejus notitiam habuit L. Allatius; vide Diatrib. de Symeon. p.88. Porro Nicephorus noster, *Odis* & *Hymnis*, aliisque *Officiis Ecclesiasticis*, necnon *Catalogis Imperatorum*, *Patriarcharum*, *SS. Patrum*, &c. versibus politicis condendis calamum exercuit, quorum nonnulla typis excusa, quædam inedita delitescunt, de quibus consulendus omnino L. Allatius de libris Ecclesiast. Græcorum Dissert.1. p.70. Dissert.2. p.115. & seq [d]. Sæc.XIV. ab an MCCC. 1327. R. G.

ROBERTUS de GRAYSTANES, gente Anglus, cœnobii Dunelmensis monachus, & Subprior, S. etiam Theol. professor, claruit anno 1333. Multos in isto monasterio annos transegerat a fratribus dilectus, & in locum Ludovici episc. Dunelm. anno 1333. mortui communibus capituli suffragiis sufficitur, ab archiepisc. Eborac. consecratus 14. die Novemb. spe tamen excidit, nec dignitate quam rite adeptus est frui licuit; ex papali quippe provisione, & mandato regio, Richardus de Bury, seposito nostro Roberto, contra jus fasque thronum episcopalem capessit: injuriæ iste non diu supervixit. *Historiam* Dunelmensis ecclesiæ ab anonymo quodam inchoatam, & opera Gaufridi de Coldingham ad annum 1214. deductam, ad annum 1336. continuavit: priorem historiæ suæ partem ad an. usque 1285. ex annal. eccles. Dunelm. fere integram descripsisse, posteriorem prolixiori methodo conceptam eum proprio marte lucubrasse notat Cl. Whartonus, qui resectis inutilibus reliqua omnia ex MS. cod. Cotton. descripta, inter ecclesiæ Dunelm. historicos edidit *Anglia Sacra* Tom.1. p.732. quibus etiam Wilhelmi de Chambro continuationem ad ann.1559. productam subjecit. *ib.* p.765. 1333. R. G.

a *Philobiblon* compositum esse a Rob. Holcot nos docet Leland. Itinerarii Vol.3. p 64. b Denuo ibid.1561. fol. *Parif.* 1566. 2. Vol. 8vo c Bini Nicephori Catalogi viz. *Imp & Patriarchar. C.Politanor. versibus Iambis*, & alia *Ejusdem* carmina habentur in Labbei Protreptico Hist. Byz. p. 34. 35. sed *Seriem Patriarcharum C.Politanor.* oratione soluta fusius conscriptam nusquam reperit *Fabr.* ut ipse narrat. Bibl Gr. Vol. 6. p. 132. *Enarratio de Episcopis Byzantii, & Patriarchis C.Politan.* habetur ap. Anselm. Bandurium. Imp Oriental. Tom. 1. l. 8. d *Catalogum SS. Patrum Ecclesiæ* integrum exhibuit *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 6. p.133. & *Catalogum brevem Hymnographorum* ibid. L. 5. c. 41. Vol.10. p.136. Ejusdem *Synxaria in præcipua Triodii festa* in linguam Græcam vulgarem conversa a Matthæo Cigula Cyprio, & Maximo Margunio Cytherorum episcopo prodiisse *Venet.* 1607. 1637. 1648. 410. monet *Fabr.* ibid. Vol 6. p.134. Ejusdem *excidium Hierosolymitanum* versibus Iambicis 158. cum metaphrasi Latina Fed. Morelli editum ad calc. Poetarum Græcorum Christianorum *Parif.* 1609. 8vo. memorat idem *Fabr.* Bibl. Gr Vol. 7. p. 717. Ejusdem *Rhetorica* extare MS. in Cod. Regis Galliæ 3271. narrat Montfaucon. Palæographiæ Gr. p.70. *Homilias* in Cod. Colbertino 5108. ibid. p. 91. *Comment. in Psalmos* in Bibl. regia Cod. 2407. memorat *le Long* Bibl. facr. Vol.2. p. 877. De MSS. Codd. vid. *Oudin.* Tom.3. p.710. seq.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. MATTHÆUS BLASTARES,
1335. H. W. jurisperitus Græcus & hieromonachus, sive monachus sacerdos, claruit anno 1335. quo *Alphabeticum Canonum Syntagma* compilavit. Prodiit *Syntagma* istud, seu *Synopsis alphabetica rerum, quæ in sacris Canonibus comprehenduntur*, a Cl. Beveregio Gr. Lat. cum notis editum in Pandectis canonum *Oxon.* 1672. Tom. 2. part. 2. p. 1 [a]. Extat ejusdem *Opusculum de Causis seu Quæstionibus Matrimonii*, Gr. Lat. in Leunclavii Jure Gr. Rom. l. 8. p. 478. *Græca* etiam *versio Donationis Constantini M.* ab eodem elucubrata prodiit alicubi in 4°. una cum Balsamonis versione [b]. Blastarem nostrum adversus Arcudium defendit J. B. Catumsyritus, & ipse Italo-Græcus, lib. de Sacrament. Concord. p. 131. Antequam vero lectorem dimittam, liceat mihi errorem notare viri eruditi, Ludovici Ellies du Pin, qui in Bibliotheca nova scriptorum ecclesiasticorum, Gallico idiomate nuper edita *, Blastaris *Syntagma Canonum* typis nondum excusum esse affirmat.

* Paris. 1686. 8° p. 87. tom. 1.

1335. R. G. MATTHÆUS BLASTARES, hieromonachus, juris canonici peritissimus, claruit anno 1335. Præter opera a Cl. Whartono recensita, insuper conscripsit *Carmina duo* versibus politicis de officiis magnæ ecclesiæ & aulæ CP. Prodierunt Græce & Latine a Goaro edita, in notis ad Geo. Codini librum de Officiis, &c. *Paris.* 1648. verum ex Cod. mendoso & mutilo; extant integriora Gr. MS. in biblioth. Vindob. Cod. Hist. 24. n. 6. iterumque ibid. Cod. 34. n. 2. ubi etiam habetur explicatio Catalogi Officiorum, &c. a Matthæo nostro adornata, n. 9. *Synopsis* nomocanonis S. Joannis Nesteutæ sive Jejunatoris patriarchæ CP. Pr. Πρόλογος. Ἀλλὰ γὰρ κατὰ τὸν Νηστευτὴν θεῖον Ἰωάννην. Gr. MS. ibid. n. 2. & Cod. 34. n. 3. *Ex Joannis* episc. Citri responsis canonicis ad Constant. Cabasilam cap. 32. a Matthæo nostro collecta & disposita. Tit. Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων, κ. λ. Ματθαῖος ἔγνω ταυτὶ συνταχθῆναι. Pr. Κεφάλαιον α΄. Τὰ ἀντιμίνσια τῆς ἁγιαστικῆς μετέχοντα δυνάμεως. Gr. MS. ibid. n. 14. & Cod. 34. n. 6. In eadem etiam celeberr. bibliotheca habetur MS. *Appendix ad Syntagma* Juris Canonici Alphabet. a Cl. Beveregio editum. *Synopsin Nomocanonis S. Joan. Nesteutæ*; *Nicetæ Heracl. Responsiones ad interrogat. Episc. Constantini*; *Nicephori Patr. CP. Canones*; *Joannis Citri responsa canonica*; *Catalogum Officiorum M. Eccl. CP. Ordinem Thronorum Eccles. Patriarchatui CP. subjectorum a Leone Imp. Glossarium juridicum Latino-Græcum.* Pr. Ἀδνχμιον. *S. Cyrilli Anathemat.* 12. *contra Nestorium*; *Catalogos duos Officiorum*, &c. complectens. Cod. Hist. 58. n. 2. iterumque 90. n. 1. Tractatus ejus *de appositione cocti frumenti in officio pro mortuis.* Pr. Ἡ θεοειδὴς τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἱεραρχία. Habetur Gr. MS. in biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 63. Opus ejus *contra Latinos*; & aliud *contra Judæos*; & *de usu caldæ in Eucharistia, aliisque capitulis cum Latinis controversis.* Gr. MSS. ibid. Cod. 3379.

[c] BENEDICTUS XII. antea *Jacobus* 1335. H. W.
Furnerius appellatus, Savarduni ad Aurigam amnem prope Pirenæos in provincia Tolosana natus, Gulielmi molitoris filius, theologiæ doctor Parisiensis, vitam monasticam apud Cistercienses professus in Bolbona monasterio diœcesis Mirapicensis, dein abbas Montis Frigidi in diœcesi Narbonensi, hinc episcopus Apamiensis, & Mirapicensis, postea presbyter cardinalis titulo S. Priscæ ab avunculo suo Joanne 22. anno 1327. creatus, & post mortem ejus pontifex Romanus Avenione electus anno 1334. die 20. Decembris, inauguratus anno 1335. die 8. Januarii. ineunte pontificatu quinquaginta quinque hæreseos, uti vocavit, capita de paupertate Christi & perfectione status monachi & clerici a Franciscanis propagata damnavit. Anno 1336. beatorum animas ad visionem Dei statim post obitum admitti definivit, damnata Joannis decessoris sententia. Anno 1337. Joannem Boemiæ regem ob violatam immunitatem ecclesiasticam excommunicavit: & Ludovico Bavaro imp. absolutionem enixe sæpius petenti non solum denegavit, sed & Joannis 22. censuras roboravit. Vice-Comites quinetiam, aliosque civitatum & provinciarum præfectos ab imperatoribus in Italia constitutos, excusso principis jugo suam unumquemque provinciam sibi arripere, & propriis deinceps auspiciis gubernare suadet atque efficit. Senatum denique populumque Romanum hortatus est, ut senatoriam dignitatem, quam imperatorio nomine ac vice hactenus gesserant, suis tandem auspiciis & ecclesiæ administrarent. Tot injuriis commotus imperator anno 1338. Francofurti conventum habuit præsente Edwardo 3. Angliæ rege, ubi ex communi principum & episcoporum consilio diploma edidit; in quo papam cum suis pharisæos, perditissimos antichristos, in templo Dei instar Dei sedentes appellavit. Obiit Benedictus Avenione anno 1342. die 25. Aprilis.

[a] Codex ejus Vossianus extat MS. Leidæ in publ. biblioth. Locum ex hoc *Syntagmate*, de septima & octava Synodo exhibuit *Fabr.* Bibl. Gr. L. 6. c. 3. Vol. 11. p. 177. Locum ex ejusdem præfatione historiam juris veteris Romano-Græci breviter perstringentem, *ibid.* Libr. 6. c. 6. Vol. 12. p. 367. [b] Edita est a Marquardo Frehero A. 1610. 4to. Exstat etiam in *Syntagmate* p. 117. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 45. Vol. 10. p. 493. Ejusdem *Canonum Collectio* habetur MS. in bibl. Julii Justiniani Venet. teste Montfaucon. Diar. Italic. p. 435. De MSS. Codd. vid. quoque *Oudin.* Tom. 3. p. 828. [c] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 39—47.

Extant

Sæc.XIV ab an.MCCC. Extant *Epistolæ* seu *Constitutiones* 3. satis prolixæ, Concil. Tom. 11. p. 1793. *aliæ* 5. apud Bzovium ad an. 1336. &c. *aliæ* 29. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 3. ad an. 1335. &c. *aliæ* 42. ibid. in Regesto Pontificio p. 241. *Epistola de pravis moribus Clericorum Narbonensium*, apud Baluz. Miscell. Tom. 2. p. 263. *Extravagantium & Constitutionum* libri 2. editi *Parif.* 1517. 4to. ex iis nonnulla in Collectione Romana 1579. prodierunt. *Constitutio de reformatione Benedictinorum* Parif. 1519. 8vo. *Epistola ad Abbatem Cistercienfem* apud Vifchium Bibliotheca Cisterc. p. 37. *Vita S. Joannis Gualberti*, ordinis Vallis Umbrofæ fundatoris, quæ habetur apud Surium ad 12. Julii, eidem a Ludovico Jacob a S. Carolo * ascribitur. Extant denique *Tractatus aliquot de statu animarum ante generale judicium*, *Sermones per omnes anni festivitates*, & *Registrum Epistolarum ac Constitutionum* Tom. 9. comprehensum, MSS. in biblioth. Vaticana [a].

* Biblioth. Pontif. l. 1. p. 24.

1335. H. W. SIMON FIDATUS DE CASSIA, gente Italus, a Cassia natali in Hernicis vico cognomen traxit, ordinis S. Augustini eremita, vitæ sanctitate & concionandi facundia insignis. Claruit anno 1335. Ædificato Florentiæ ad montem S. Caii ante quiquennium cœnobio S. Catharinæ, nobilissimis matronis & virginibus, sanctimonialibus ordinis sui, id replevit; & ad mortem usque gubernavit. Obiit anno 1348. die 2. Febr. *Vir* (judice doctissimo cardinali Bona *) *admodum pius & fervens*; *cujus est insigne Opus de Gestis Domini*. Extant enim libri 15. *Enarrationum Evangelicæ Veritatis*, seu de *Gestis Domini Salvatoris* ad Thomam Corsinium Florentinum jurifconsultum, editi *Colon.* 1540. fol [b]. *Liber de B. Virgine*, Basil. 1517. Scripsit etiam *Librum de speculo Crucis*, *Librum Epistolarum ad diversos*, & alia tam vernaculo, quam Latino fermone; quorum indiculum exhibet Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. S. Aug. p. 51.

* Notitia Auctorum lib. de divin. Psalmod. præmissi.

1336. H. W. JOANNES ANDREAS, natione Italus, patria Mugellanus, Joannis presbyteri filius, a quo pariter ac Bonifacio Bergamensi literis institutus, Bononiam venit, ibique operam juri pontificio tam fœlicem navavit, ut jurisconsultorum sui sæculi celeberrimus haberetur. Martini de Sulmannis discipulus. Claruit anno 1336. Postquam Bononiæ 45. annis docuisset, obiit ex peste in eadem urbe anno 1348. die 7. Julii. Filium habuit Bonicontum, jurifconfultum eximium; qui postquam scriptis nonnullis egregiam sibi famam peperisset, immatura morte extinctus ante patrem obiit. Sæc.XIV ab an.MCCC.

SCRIPTA.

Novellæ, seu Commentaria in 5. libros Decretalium. Prodierunt *Venet.* 1581.

Glossæ Mercuriales in fextum librum & in Clementinas, ibidem, & *Lugduni* 1572.

Quæstiones Feudales, uti & de Matrimoniis, & Interdictis locorum. Venet. 1584.

Arbor Consanguinitatis, Affinitatis, & Cognationis tum spiritualis tum legalis. Basil. 1517 [c].

Additiones ad Speculum Gulielmi Durandi Episcopi Mimatensis, & *Liber de laudibus S. Hieronymi*, eidem ascribuntur: quæ quidem nondum, ut opinor, in lucem prodierunt.

GULIELMUS DE BALDENSEL, eques auratus Hierofolymitanus, claruit anno 1337. quo rogatu Talayrandi, Comitis Petracoriensis, S. R. E. cardinalis, scripsit *Historiam itineris in Terram Sanctam a se susceptі*. Extat *Hodœporicon* istud, una cum *Epistola* ad Petrum abbatem aulæ regiæ ordinis Cisterciensis in diœcesi Pragensi, apud Canisium Antiq. Lect. Tom. 5. par. 2. p. 96 [d]. 1337. H. W.

ARNALDUS CESCOMES, archiepiscopus Tarraconensis, claruit anno 1337. Scripsit *Epistolas duas de Saracenis ab Hispania pellendis*; quæ habentur apud Baluz. Miscellan. Tom. 2. p. 267. 1337. H. W.

GUALTERUS BURLÆUS, gente Anglus, *Doctor Planus & Perspicuus* dictus, sacerdos sæcularis, ex nonnullorum tamen sententia, ordinis Franciscani socius, Collegii Mertonensis in academia Oxoniensi alumnus, postea Lutetiam profectus, magisterii dignitatem non sine summa doctrinæ laude consecutus est. Joannem Duns Sco- 1337. H. W.

a *Epistola ad Philippum Francorum regem* habetur ap. Martene Anecdotor. Tom. 1. p 1388. *Alia ad Petrum archiepisc. Tyronens.* ibid. Tom 3 p. 986. *Alia ad Robertum Siciliæ regem* ap. Allatium de Consensu Eccles. Oriental. & Occidental. p. 787. *Bullæ & Constitutiones* quædam ap. Wilkins Conc. Brit Tom. 2. p. 578—629. *Constitutiones* 7. in Laurentii Cherubini Bullario Tom. 1. Ejusdem *Statuta Benedictina* ad calc. Chronici Cassinensis edidit Brolius. *Instrumentum donationis factæ Cardinalibus* A. 1334. *de medietate omnium censuum, Visitationum, & Denariorum* S. Petri MS. in bibl. Cott. sub *Nerone* C. 2. n. 14. *Literæ* 3. *ad Edvardum regem* 3 ibid. sub *Othone* D. 11. n. 11, 12. *aliæ ad eundem* sub *Tito* A. 19. n. 20. 22. *Constitutiones super procurationibus Visitantium* ibid. sub *Vitellio* A 2. n. 17. *Constitutiones de reformatione Canonicorum Regularium Ord. S. Augustini* sub *Othone* A. 16 n 11. *Constitutiones* super *Monachos nigros* sub *Faustina* A. 6. n. 2. *Comment. in Psalmos* ineditos, & *expositionem in Matthæum* MS. 4 Vol. in bibl. Monasterii Claræv allensis memorat *le Long* Bibl. sacr. Vol 2. p. 728. Extant ap. Odoricum Raynaldum in Annalibus Ecclesiasticis ejusdem *Lucubrationes* quædam theologicæ. *Bullæ* quædam ap. Rymer. Fœder. Tom. 4. p. 633. 672 678. 732. *Aliæ* ibid Tom. 5. p 88. 128. 146. 173. 196. *Registrum* ejusdem Epistolarum & constitutionum in 10. tomos divisum, & *Sermones super omnes anni festivitates* MSS. in bibl. Vaticana. Denique *Novum Formularium Pœnitentiarum* ab eodem reformatum ex bibl. regia Parisiensi editum a Baluzio ad calc. Capitularium, & a Cointio Tom. 7. Annal. Francor. ad an. 821. memorant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 532. *Oudin.* Tom. 3. p 892. quos vide: b Prodierunt etiam ibid. 1533. & *Basil.* 1517. & Italice *Florentiæ* 1496. ut narrat *le Long*. Bibl. sacr. Vol. 2. p. 963. c *Summam* de *Sponsal. & Matrimon.* editam in Vol. 6to. Tractatus Tractatuum memorat *Du Pin* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 69. d Edit. nov. Tom. 4. p. 332.

Sæc.XIV. ab an.MCCC. tum & Oxonii & Parisiis docentem audivit: ejus tamen doctrinam Oxonium redux acerrime impugnavit. Ob insignem doctrinæ famam invictissimo principi Edwardo 3. præceptor datus. Claruit, seu, ut alii, obiit anno 1337. Certe eo adhuc anno libris scribendis incubuit, annos natus 62. Scripsit *Commentarios in Sententias*, & *Philosophica* innumera; ex quibus aliquot lucem viderunt, viz. *Expositio in libros Ethicorum Aristotelis*, Venet. 1521. *Quæstiones in Physica Aristotelis*, Venet. 1501. *In Isagogen Porphyrii, Gilbertum Porretanum, & Artem veterem*, Venet. 1497. 1509. *De intentione & remissione Formarum*, Venet. 1519. *Commentaria in libros Posteriorum Aristotelis*, Oxon. 1517. 4°. Venet. 1552. 1504. 1537. *Tractatus de Materia & Forma, & de Relativis*, Oxon. 1500. 4°. *De Vitis Philosophorum*, --- 1472. 4° [a]. Cætera dabit Baleus Cent. 5. cap. 42. Pitseus, p. 435.

1338. H. W. JOANNES DE JANDUNO, sive de Gandavo [b], patria quippe Gandavensis, doctor Perusinus, theologus & philosophus non ignobilis, Ludovici imp. partes adversus Joannem 22. pontificem strenue tutatus est: quo nomine una cum Marsilio Patavino a pontifice excommunicatus est. Claruit anno 1338. quo *Libellum pro superioritate Imperatoris* conscripsit. Extat *Tractatus* iste seu *Informatio de Nullitate processuum Joannis 22. Papæ contra Ludovicum Imp. pro superioritate Imperatoris in Temporalibus*, apud Goldastum Monarch. Tom. 1. p. 18 [c]. *Quodlibetum* ejusdem a Marsilio Ficino evulgatum, & *Commentaria in libros Sententiarum* se legisse testatur Goldastus *. Ego sane editionis locum & tempus nulla diligentia reperire potui. Extant præterea philosophica pleraque, viz. *Quæstiones in Physica Aristotelis*, Venet. 1501, 1544. Florentiæ 1485. *Commentaria in Metaphysica ejusdem*, Venet. 1525. *Quæstiones in tres libros de Anima*, Vincentiæ 1486. Venet. 1497, 1561. *in libros de Cœlo & Mundo, & in Averroem de Substantia Orbis*, Venet. 1488, 1501. & alia forsan, quæ minoris momenti sunt.

* Præfat. ad Tom. I.

1338. R. G. SIMON de CREMONA, natione Italus, ord. Fr. eremit. Aug. monachus, & apud Venetos pro sæculo concionator eximius, claruit anno 1338. Scripsit *Postillas* sive *Sermones* super epistolis Dominicalibus, in lucem emissos *Reutling.* 1484. Scripsit etiam *Sermones* super evangelia festorum totius anni, qui MSS. servantur in biblioth. Fratr. Augustin. Patav. [d]. *Quadragesimale*, extat MS. in biblioth. SS. Joan. & Paul. Venetiis. *Quæstiones & Expositiones Sententiarum*: *Quæstiones* de sanguine Christi, & de *Indulgentiis* huic attribuit Possevinus; utrum autem alicubi extent, incertum est. Sæc.XIV. ab an.MCCC.

ARNALDUS de VERDALA, nobili & antiqua familia apud Carcassonenses ortus, juris utriusque professor, canonicus primo & officialis Mirapicensis, & contra Albigenses inquisitor; dein ecclesiæ S. Pauli de Fenaldesio diœcesis Alectensis decanus; ac per totam provinciam Narbonensem jurium, rerum, ac personarum reformator a Benedicto papa 12. constitutus; a quo legatus ad Ludovicum Bavarum, pacis ineundæ causa, missus, rei pulchre peractæ præmium cathedram Magalonensem obtinuit. Claruit anno 1339. quo ad dictum episcopatum evectus est. Concilio Biterrensi an. 1351. interfuit, sequente vitam cum morte commutavit, Monspelii mortuus, Magalonæ sepultus. *Historiam* brevem sive commentarium de episcopis Magalonensibus conscripsit, in qua sex supra viginti decessorum suorum pontificum seriem, & acta accurate pertexuit, inquit Petr. Gariel. Historiam dictam primus in lucem protulit Ph. Labbeus biblioth. MSS. Tom. 1. p. 793. eandem fusioribus suis commentariis hic illic interspersit P. Gariellus, quos de præsulibus Magalonens. & Monspeliens. conscripsit edit. 2. tom. *Tolosæ* 1665. fol. 1339. R. G.

[e] BARLAAM, gente Calaber, ex urbe Seminaria oriundus, ordinis S. Basilii monachus, vir omni literarum scientia excultissimus, λόγου τε ἰσχύς, καὶ τὰ νοηθέντα ἐξηγήσασθαι ἱκανώτατος, καὶ τὰ Εὐκλείδου καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος ἐκμελετήσας, καὶ διαβόητος περὶ ταῦτα ὤν, inquit Cantacuzenus *. Inter Latinos primum educatus, cum Latinis contra Græcos sensit. Postea ad Græcorum castra transeuns, Latinos scriptis fortiter oppugnavit, Græcis tamen interim gravissimæ litis ansam dedit. Thessalonicam enim primo delatus in Græcorum monachorum, eorum præsertim, qui se ἡσυχαστὰς nuncupabant, mores, instituta, & dogmata inquirere cœpit; cumque quædam minus orthodoxa ab iis foveri deprehendisset, Constantinopolim accurrit, a Joanne Cantacuzeno hospitio excipitur, 1340. H. W.

* Hist. l. 2. c. 39.

a Et *Norimb.* 1477. item sine nomine autoris *Argentin.* 1516. 4to. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 840.
b Non erat Gandavensis neque Doctor Perusinus, monente *Oudin.* Tom 3. p. 883. c Hunc *tractatum* Goldastus ipse in Diss. de autoribus tomo illi præmissa negat hujusce scriptoris esse. Inter MSS. Codices bibl. Colbertinæ Cod. 506. extare *tractatum de potestate Ecclesiastica*, ad Joannem de Janduno pertinentem, monet *Oudin.* Tom. 3. p. 884. simulque narrat Joannem una cum Marsilio de Padua opus, *Defensorem pacis* dictum, evulgavisse, editum 3. lib. Tom. 2. Monarchiæ Goldasti p. 154. d Ejusdem *enarrationes in epistolas Pauli* memorat Eisengrenius p. 151. catalogi testium veritatis; ut refert le Long. Bibl. sacr. Vol. 2. p. 963. e Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 815. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 83. seq.

monachos

Sæc.XIV. ab an.MCCC. monachos hæreseos apud Joannem patriarcham accusat, Gregorium Acyndynum sibi parastatem acciet. Monachi Gregorium Palamam ducem sortiti rem suam strenue agunt, & hæreseos crimen in Barlaamum rejiciunt. Barlaamus interim plurimis contra Latinos scriptis editis Andronici imp. favorem demeretur; & monasterii S. Salvatoris CP. abbas constituitur. Synodus tandem indicitur, anno circiter 1337. scriptis & argumentis utrinque concurritur. Palamas lumen in monte Thabor Christo circumfusum, increatum aliquid, & naturale ac coæternum Dei lumen fuisse contendit; Barlaamus e contra lumen illud neque ex divina essentia emanasse, nec divinam essentiam fuisse asseruit; & præterea corporeos oculos per nullam diviniorem potentiam adeo elevari posse, ut deitatem conspiciant. Synodus nil in utramque partem definivit; Barlaami tamen procacitatem & in disputando petulantiam acri satis censura notavit: Palamæ autem non minus quam Barlaamo silentium indixit. Barlaamus injuriam sibi factam clamat; & imperatoris favore subnixus, adversarios impugnare nequaquam cessat. Anno 1339. ab Alexio imp. ut videtur, legatus, suscepto Avenionem itinere, coram Joanne pontifice in consistorio cardinalium multis peroravit, ut synodum generalem pro disceptandis utrinque controversiis indici suaderet. Surdis ille cecinit. Pontifex pacem noluit, nisi ecclesia Græca penitus succumberet. Constantinopolim igitur reversus Barlaamus, ad consueta se contulit studia. Claruit anno 1340. Anno sequente mortuo Andronico imp. & Palamitis, qui Cantacuzenum in partes traxerant, omnia pro lubitu agentibus, Constantinopoli sese clam subduxit, sæpius, & in frequentibus synodis, post abitum damnatus & excommunicatus. Ipse interim in Occidente positus, ad Latinorum partes defecit, & Græcorum dogmata scriptis acriter oppugnavit, episcopus Gyracensis sive Hieracensis in regno Neapolitano brevi post constitutus. Quo anno obierit, non constat. Nugas agunt, qui cum ob rerum gestarum ignorantiam contraria Barlaami scripta conciliare nequeant, eum in binos scriptores, alterum monachum Græcum, alterum episcopum Hieracensem, dissecant.

SCRIPTA.

Liber contra Primatum Papæ, a Joanne Luido primum Gr. Lat. editus *Oxonii* 1592. 4°. prodiit dein cum Salmasii adhuc pueri notis *Hanov.* 1608. 8°. ab eo tandem ætate provectiori libri de primatu Papæ calci subnexus *Lugd. Bat.* 1645. 4°. Sæc.XIV. ab an.MCCC.

Λογιςικῆς, sive Arithmeticæ Algebraicæ libri 6. Gr. Lat. *Argentinæ* 1572. 8°. *Paris.* 1600. 4°.

Epistolæ 3. *ad amicos in Græcia constitutos de Primatu Ecclesiæ Romanæ*. Lat. apud Bzovium ad an. 1331. §. 13 [a].

Epistola ad Alexium Calochetum pro Latinis ante episcopatum scripta, ibid. ad an. 1330. §. 59.

Responsio ad Demetrii Thessalonicensis Epistolam de Processione Sp. S. ibid. ad an. 1332. §. 5.

Probatio per Scripturas, quod Spiritus S. procedat a Filio. ibid. ad an 1333. §. 2.

Orationes pro unione Græcorum cum Ecclesia Romana ad Benedictum 12. papam Avenione habitæ, ibid. ad an. 1339. §. 25 [b].

Ethicæ secundum Stoicos libri 2. Prodierunt una cum epistolis & orationibus prædictis, Lat. apud Canisium Tom. 6. p. 4 [c]. & in Bibliotheca Patr. Tom. 26.

Tractatus ejusdem 18. *de Processione Sp. S. adversus Latinos*, duos *de unione Ecclesiarum*, ac totidem *de Primatu Papæ* se perlegisse testatur Leo Allatius de Consensu, l. 2. c. 17. §. 1.

BARLAAM, gente Calaber, instituto monachus, versatilis ingenii vir, inter Latinos enutritus ad Græcos confugit, & contra Latinos calamum strinxit; unde & cœnobii S. Salvatoris abbas constituitur: postea ad Latinos regressus, ac eorum partes tutatus, episcopus Hieracensis renunciatur. Præter ea quæ a Cl. Whartono recensentur, plura ingenii sui monumenta post se reliquit. Extant nempe *Demonstrationes* duæ ad legatos papæ, de processione Sp. S. ex solo Patre. Pr. Ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ. Habentur Gr. MSS. Bibl. Vindob. Cod. Theol. 101. n. 6. iterumque in cap. 12. divisa Cod. Hist. 123. n. 2. a fol. 97. ad fol. 123. Ex his singulis capitibus totidem libros in recensione Allatiana de Conf. L. 2. c. 17. Sect. 1. col. 825, 826. fieri suspicari fas est. *Dialogus* contra legatos papæ de processione Sp. S. Pr. Λατῖνος· ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς μία εἰσὶν ἀρχὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐπεὶ &c. ibid. Cod. Theol. 101. n. 7. Vide L. Allat. ibid. *Epistola* ad Nicolaum archiepisc. de primatu papæ. Pr. Μὴ τοῦτο οἴου σεβάσμιε πάτερ, ὅτι οὐ πάντως τῶν ὀρθῶν ἐκπεσόντος δογμάτων, &c. ibid. n. 8. L. Allat. ibid. *Dissertationes duæ* contra S. Thomam Aquinatem de S. Trinitate. Pr. Θωμᾶς μὲν οὐδένα τρόπον διαφορᾶς ἐν τῇ τριάδι οἴεται, &c. ibid. n. 9. L. Allat. ibid. 1340. R. G.

a Barlaami *Epistolæ de unione Romanæ Ecclesiæ & processione Sp. S.* habentur in Tom. 5. Bibl. max. Pontificiæ Jo. Thomæ de Roccaberti *Rom.* 1698. b Item ap. Odoricum Raynaldum ad an. eundem. n. 19. c Edit. nov. Tom. 4. p. 369. & 405.

 Differtationes tres contra legatos papæ de processione Sp. S. Pr. Ὁ μάλιστα τῶν ὑμετέρων θαυμάζω τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἐπ' οὐδεμιᾶς ἀκινήτου ἐννοίας ὁρῶ ὑμᾶς ἱδρυμένους, ἀλλ' ἀπήκτως, &c. ibid. Vide itidem Allat. ibid. *Responsio* ad archiepiscopi Bosphorani argumenta de processione Sp. S. Pr. Φὴς ὅτι Πατρὸς καὶ υἱοῦ θέλημα ἕν, &c. ibid. n. 11. Iterum adisis Allat. ibid. *Oratio* contra Latinos ex variis variarum orationum S. Gregorii Nazianz. & S. Basilii M. fragmentis coagmentata. Pr. Ἐπειδὴ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀπερίεργον τῆς θείας ἡμῶν ἀπιμάστευτης πίστεως, &c. ibid. n. 12. Allat. ibid. *Epistolæ* quinque. *Prima*, ad amicos in Græcia de unione S. Rom. ecclesiæ. *Secunda*, ad eosdem de primatu eccles. Rom. & de processione Sp. S. *Tertia*, ad Demetrium Thessalonicens. responsoria, ac ad unionem eccles. Rom. hortans. Hujus fragmentum habetur apud Allat. adversus Hottinger. p. 125. aliud p. 285. *Quarta*, ad Alexium Calochetum, in qua ostendit non obedientes Rom. eccles. esse non solum schismaticos verum etiam hæreticos. *Quinta*, in qua probat per S. Script. Sp. S. ex Filio esse quemadmodum ex Patre. Harum meminit L. Allat. de Consens. lib. 2. c. 17. sect. 3. col. 839, 840. Utrum vero eædem sint cum iis quas in bibl. Vaticana extare narrat Spondanus, ad ann. 1332. n. 5. quarum etiam nonnullas edidit Bzovius ad ann. 1330. nisi inspectis Codd. dici non potest. *Compendiosæ* ejus exercitationis ethicæ secundum doctrinam Stoicorum, ex eorum scriptis collectæ meminit idem Spondanus, ibid. *Epistolæ* ejus ad Nilum inclusum, quem judicem inter se & Palamam constituit, meminit L. Allatius Diatr. de Georgiis, p. 342. uti & *Commentariorum* ad Lapitham Cyprium, *tractatus* etiam de lunari defectu comprehendendo ex mathematica constructione Ptolomæi. Pr. Ἀναγκαῖον ἡγησάμην ἐκθέσθαι σοι, ibidem. Porro multa eum opera mathematica elucubrasse testantur Vossius & Sempilius [a].

1340. H. W. MAXIMUS PLANUDES, monachus Græcus, vir utraque lingua eruditus, & omnifaria doctrina exsultus, Andronico imp. seniori apprime charus, a quo ante annum 1327. una cum Leone Orphanotropho Aquileiam legatus est, ut Venetos Græcis subiratos placaret. Claruit anno 1340. Scripsit adhuc anno 1353. Doctrinam ejus atque eruditionem ipsi deprædicant adversarii. Sic enim illum jam diu defunctum alloquitur Bessario cardinalis, οὐ γὰρ ἂν ἐγὼ σοῦ ἀνδρῶν ἄριστε καὶ σοφώτατε καταγνοίην, οὕτω πᾶσαν ἐξησκημένου παιδείαν, οὕτω ἢ διαβεβηκότος ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ θεωρίᾳ, καὶ διὰ πάντων μὲν μαθημάτων ὁδεύσαντος, εὐδοκιμήσαντος δ' ἐν ἅπασι, πρὸς δὲ τῇ Ἑλλάδι καὶ τὴν Λατίνων γλῶτταν εἰς ἄκρον ἐξησκημένου. *Non enim de te, vir optime atque sapientissime, male sentirem; qui in omni disciplinarum exercitatione versatus es,* &c.

SCRIPTA.

De processione spiritus sancti contra Latinos liber seu capita. Prodiit Gr. Lat. una cum responsionibus Bessarionis, & notis a Petro Arcudio inter opuscula aurea edita *Romæ* 1630. 4°. p. 614.

Oratio in sepulturam Christi, & B. Virginis Lamentationem, ab Axonio Latine edita *Paris.* 1639. Quædam illius Græce exhibet L. Allatius de lib. ecclesiast. Græc. Dissert. 2. p. 257.

Homilia ἀκέφαλος *in SS. Petrum & Paulum*, quam sub Gregorii Nysseni nomine Gr. Lat. separatim edidit Gretserus *Ingolstad.* 1620. a Cl. Lambecio * autoritate codicum MSS. Planudi adjudicatur. * Comment. l. 4. p. 56.

[b] *Epigrammatum Græcorum libri 7.* qui Gr. prodierunt *Paris.* 1566. 4°. Gr. Lat. per Lubinum — 1603. 4°. & cum scholiis variorum *Francofurti* 1600. Planudem nostrum autorem, seu potius collectorem, habere vulgo censentur.

S. Augustini de Trinitate libri 15. a Planude *Græce versi.* Versionis istius capita nonnulla Græce edita sunt *Romæ* 1630. Gr. Lat. per Leunclavium *Basil.* 1578. 8°. Integra extat MS. in bibliotheca Cæsarea Vindobonensi, teste Lambecio Comment. l. 4. p. 159.

Dionysii Catonis præcepta moralia, & disticha, ab eodem *Græce translata, & expositione interlineari illustrata*, prodierunt *Augustæ Vindel.* 1523. 8°. *Lugd Bat.* 1598. 8°.

Scholia in Diophanti priores duos libros, a Gul. Xylandro una cum Diophanto edita *Basil.* 1575.

Æsopi Fabulatoris Vita & Apologia, Gr. *Venet.* 1521. & innumeris aliis in locis.

Epistolæ 122. *Comparatio veris & hyemis, Oratio in S. Martyrem Diomedem, & Argumentationes* 3. *contra Latinos de Processione Sp. S.* extant Gr. MSS. in bibliotheca Cæsarea, teste Lambecio Comment. l. 4. p. 57, 328. Cætera ejus scripta enumerat Simlerus p. 498 [c].

[a] Ejusdem *Demonstrationes ad 2dum librum Elementorum Euclidis* editas *Argentorat.* 1564. & *Logisticen* ibid. 1572. 8vo. & denuo cum versione & scholiis Jo. Chamberi *Paris* 1600. 4to. memorat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 4. p. 18. Ejusdem *refutationem trium capitulorum*, quæ addita sunt ad harmoniam Ptolomæi MS in bibl. regia Parisiensi *ibid* Vol. 3. p. 451. Volumen *ad historiam Eccles. illorum temporum maxime necessarium* editum *Walachiæ* ibid. Vol. 10 p. 516. & plura alia ejusdem scripta commemorat. p. 428. [b] De hisce libris & eorum editionibus conf. *Fabr.* Bibl Gr. Vol. 2. p. 693. seq. [c] Aristotelis lib. 2. *de Plantis* Gr. a Maximo Planude (ut suspicatur Julius Cæsar Scaliger) translatos memorat *Fabr.* ibid. Vol 2. p. 135. Ejusdem *expositionem* ineditam in Theophrasti Characteres, a Gesnero memoratam præfat. ad Joh. Stobæum. ibid. p. 241. Ejusdem *Technologiam in imagines Porticus Neapolitani* MS. in bibl. Vaticana & Gudiana *ibid.* Vol. 4. p. 48.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *Dialogus* ejus *de Grammatica*, & *Tractatus de Syntaxi* extant MSS. in bibl. Augustana. Vid. Indicem ejus p.25 [a].

1340. H. W. [b] GREGORIUS ACINDYNUS, monachus Græcus, Barlaami sectator, Palamæ & monachorum Hesychistarum, quin & Latinorum hostis acerrimus. Claruit anno 1340. Triennio circiter ante Barlaamo contra Palamam in synodo CP. agenti astiterat, & una cum eo gravem synodi censuram expertus est Ipse nihilo-ninus, inquieti ingenii vir, Palamitas hæreseos palam accusare non dubitavit. Quapropter a Josepho patriarcha in judicium vocatus anno 1341. in synodo CP. silentium sub anathematis pœna observare jussus est. Anno 1347. Cantacuzeno rerum potito, & Isidoro ad patriarchatum CP. evecto, in frequentibus synodis damnatus & excommunicatus, vitam deinceps obscuram & otiosam egit. Extat *Carmen Iambicum de hæresibus Gregorii Palamæ*, Gr. apud L. Allatium Græc. Orthod. Tom.1. a pag. 756. ad 770. Fragmenta 2. Gr.Lat. apud eundem de Consensu l.2. c.16. §. 3. Habentur etiam Græce MSS. in bibliotheca Bavarica Acindyni libri 2. (sed mutili) *de essentia & operatione Dei* adversus Palamam, Gregoram, & Philotheum: quorum capitum periochas Jac. Gretserus suis in Cantacuzeni Historiam notis inseruit, indeque Bzovius Annalibus suis ad an. 1337. § 8. Integrum opus demum edidit Gretserus, *Ingolstad.* 1616. 4°. [c]

1340. H. W. NILUS CABASILAS, archiepiscopus Thessalonicensis, causæ Græcorum propugnator strenuus. Claruit anno 1340. Extant *Libri* 2. alter *de causis divisionum in Ecclesia*, alter *de primatu Papæ*, editi Græce *Londini* in 4°. sed absque anni vel typographi nota, Gr.Lat. *Basil.* 1544. 4°. [d]. *Francofurti* 1555. 8°. cum notis Salmasii *Hanov.* 1608. 8°. & ad calcem operis sui de primatu papæ *Lugd. Bat.* 1645. 4°. In postremis hisce duabus editionibus accesserunt loca nonnulla ad idem argumentum spectantia, ex variis Nili scriptis excerpta. Cæterum scripsisse Nilus dicitur *Libros* 49. *de processione Sp. S. adversus Latinos.* Plurima ejus contra ecclesiam Latinam opuscula manuscripta recenset Leo Allatius Differt. de Nilis cap.14. p.49.

NILUS CABASILAS [e], archiepiscopus Thessalonicensis, Latinorum hostis infensissimus, claruit anno 1340. Scriptis adversus Latinos, præcipue *de processione Spiritus S.* tantam apud suos existimationem obtinuit, ut in Synodo C.Politana paulo ante concilium Florentinum congregata, cum patres Græci, quibus modis disputationem contra Latinos sustentare possint, deliberarent, Cabasilæ opera diligentius evolvenda, & ex eis notatu digniora excerpenda uno ore decreverint. Pauciora quidem ex istis lucem publicam viderunt, ea recensuit Cl.Whartonus. Inedita plura adhuc in bibliothecarum claustris latitant, ea quorum notitia ad nos pervenerit, referre molestum non erit. *De Igne Purgatorio* libellus, cum opere de *Primatu Papæ* Gr. Lat. editus, nisi forte Marco Ephesio potiori jure ascribendus. *Responsio perspicua & compendiaria adversus Latinos* velut *Enchiridion* quoddam cum illis disputandi. Pr. Τῶν ἐν τῇ Θεολογίᾳ δογμάτων τὰ μὲν ἐστι ῥητῶς κείμενα. Extat Græce MS. in Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 101. num. 4. & in regia Parif. Cod. 1377. Latina ejus versio a Fl. Illyrico adornata olim in lucem prodiit teste Simlero. *Liber de Processione Spiritus S.* Opus permagnum in varias partes distributum. Prima pars *Capita* seu *Argumenta Latinorum* 49. pro processione Spiritus S. ex Patre & Filio complectitur. Pr. Λατίνων κεφάλαιον ά. Πρῶτον μὲν ἀρχαῖα τίς ἐστι δόξα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας· Secunda, *Refutationem* eorundem capitum *generalem* in dissertationes 5. divisam continet: singularum principium exhibet L. Allatius *dissert. de Nilis*, p. 49. Tertia, *Refutationem* eorundem 49. capitum *specialem*, in totidem solutiones unicuique capiti singulatim subjunctas divisam comprehendit. Pr. Πάντας μᾶλλον ἢ τὰ τοιαῦτα γράψειτ' ἂν ἀληθῆ. Ex his 49. capitibus tot libros numerat L. Allatius [*]. Habetur Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. 101. n. 4. & in Basileensi, uti & apud Venetos in bibl. SS. Joannis & Pauli, licet Thomasinus in favorem Latinorum scriptum dicat, eo forsan hallucinatus quod argumenta Latinorum in isto opere primum locum occupant. *Epistola* ad sororis suæ filium Nicolaum Cabasilam de *Oratione ejus Encomiastica in S.Demetrium Martyrem.* Pr. Ἡ δὴ αἰτία δήλη, δι' ἣν καὶ ὧδε τέτακται [f], MS.

(Right margin: Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1340. R. G.)

[*] De Consens. lib. 2. c. 18. § 8.

[a] Item in bibl. Bodleian. in Cod. Barocc. 125. & bibl. regia Parif & Seguiriana; vid. Catalog. Bibl. Coislinian. p. 21. & Labbei Bibl. novam MSS. p 105. ubi Planudis *Syntaxin* ex Harmenopulo & Christodulo commemorat. Donati *Grammatica parva* a Planude Græce versa in bibl. Bodleian. Cod. 71. ut narrat *Fabr* Bibl. Gr. Vol 7. p. 47. Ejusdem *Grammatica* MS. Florentiæ in bibl. S. Mariæ, & *Ovidii Metamorphoseon* Græc. versio ibid. teste Montfaucono Diar. Ital. p. 369. 370. Ejusdem *de curatione Morborum capita* 130. MS. in bibl. Bavarica Cod. 138. teste *Fabr.* Bibl Gr. Vol. 13. p.327. De cæteris Planudis scriptis conf. *Fabr.* Bibl Gr. Vol.10. L. 5. c. 45. p. 533. seq. *Oudin.* Tom. 3. p. 760 [b] Conf *Du Pin* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 85—88. [c] Librum 3. *adversus errores Palamæ* citat Nic. Comnenus p. 188. prænot. Mystagog. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 44 §. 32. Vol. 10. p. 463. [d] Hanc editionem Græco-Latinam extare non credit *Fabr.* Vid. Bibl. Gr. Vol. 5. in Allatii Diatrib. de Nilis p. 60 not. ubi tractatum de *primatu Papæ* memorat Lat. redditum a Bonav. Vulcanio, & e MS. bibl. Vaticanæ editum *Lugd. Bat.* 1595. 8vo. Habetur etiam hic tractatus Lat. ap. Goldastum in Monarchiæ S Romani imperii Vol. 1mo. p 30. [e] Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 917. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 88. [f] Principium hujus epistolæ non est ab hisce verbis, sed verba librarii sunt, quibus rationem manifestam esse ait quare in Cod. illo Cæsareo orationibus Cabasilæ Nili epistola subjungatur. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 5. ad Diatrib. Allatii p. 61.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *ibid.* Cod. Theol. 262. n. 8. *Epiſtola alia Theologica* ad eundem. Pr. Περὶ ἐννοίας τῶν συγγραμμάτων τοῦ. MS. in bibl. Vatic. Cod. 632. *Epiſtolæ nonnullæ* ad Nic. Cabaſil. ejuſque *Reſponſoriæ*, habentur etiam MSS. in bibl. reg. Gall. Cod. 1759. *Epiſtolæ* ad Demetrium Chryſoloram, Demetrium & Prochorum Cydonios fratres, extant MSS. in eodem codice Vaticano. Opus contra Barlaamitas & Acindynianos extat MS. in bibl. Vallicell. teſte Poſſevino *. Porro Operum Nili Theſſalon. Volumen magnum majori folio habetur Gr. MS. in biblioth. Lugduno-Batava in arca Bonav. Vulcanii. num. 2.

* Append. ad Apparat. Sacr. p. 21.

1340. H. W. RICHARDUS HAMPOLUS, a nonnullis *Pampolitanus* male appellatus, vero cognomine *Rollus* gente Anglus, patria Eboracenſis, theologiæ doctor, ordinis S. Auguſtini eremita, prope cœnobium ſanctimonialium Hampolenſe, quatuor milliaribus a Doncaſtro in agro Eboracenſi diſſitum vitam egit eremiticam. Claruit anno 1340. Obiit anno 1349. in feſto S. Michaelis, in monaſterio Hampolenſi ſepultus. Sancti titulum apud populares ſuos poſt obitum ſortitus videtur. Habetur enim MS. in bibliotheca Cottoniana * officium S. Richardi Hampolæ eremitæ; in quo de vita & miraculis ejus agitur.

* Sub effigie Tiberii A. 15.

SCRIPTA.

De emendatione peccatoris, & de regula bene vivendi liber [a]. Prodiit *Pariſ.* 1510. 4°.

Enarratio compendioſa & pia in Pſalterium.

Enarratio in Cantica Vet. Teſtamenti in Eccleſiaſticis Officiis uſurpata.

Commentarius ſpecialis in Pſalmum 20.

Commentarius in Orationem Dominicam, Symbolum Apoſtolicum, & Symbolum Athanaſii.

Commentarii in nonnulla loca Cantici Canticorum.

Commentarius brevis in Threnos Jeremiæ.

Enarratio brevis in aliquot capita Jobi.

Alia quædam Opuſcula ſacra, quæ una cum ſupra recenſitis omnibus prodierunt *Colon.* 1536. fol. & in Bibliotheca Patr. Tom. 26. p. 609. *Annotationes* ejus *in Apocalypſin*, & *Tractatus de vita activa & contemplativa*, extant MSS. in biblioth. Cottoniana loc. cit.

Stimulus Conſcientiæ, opus verſu Anglico concinnatum & in 7. partes diſtributum. Prima agit de natura humana, 2a de mundo, 3a de morte, 4a de purgatorio, 5a de die judicii, 6a de pœnis inferni, 7a de gaudiis cœli. Id MS. vidi in biblioth. archiepiſcopi Cantuarienſis Lambethana in 4°. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

Pſalterium illum in linguam Anglicanam tranſtuliſſe [b], & in verſum illum Davidis [ne auferas de ore meo verbum veritatis uſquequaque] judicium ſuum de neceſſitate Scripturarum vernacularum propoſuiſſe ex MS. quodam codice teſtatur RR. Uſſerius in Hiſtoriæ Dogmaticæ Controverſiarum Specimine MS.

Cætera, quæ nondum ſunt edita, a Baleo & Pitſeo longo agmine recenſentur, manuſcripta a Jameſio Eclog. par. 2. p. 35. [c]

ROBERTUS HOLKOT, gente Anglus, Northamptoniæ natus, ordinis Dominicani monachus, theologiæ doctor & profeſſor in academia Oxonienſi. Claruit anno 1340. Obiit in urbe patria anno 1349. peſte extinctus, dum Eccleſiaſtici libro explicando incumberet. 1340. H. W.

SCRIPTA.

Commentaria, ſeu *Quæſtiones in 4. libros Magiſtri Sententiarum.* Prodierunt *Lugduni* 1497. fol. 1510. 4°. 1518.

Moralitates pulchræ Hiſtoriarum in uſum Prædicatorum, quibus annectitur *Tabula aurea D. Thomæ ſuper Evangelia & Epiſtolas totius anni.* Venet. 1505. Pariſ. 1510. 8°.

Lectiones 213. *in librum Sapientiæ Solomonis*, quas nonnulli Reginaldo de Alna ordinis Ciſtercienſis adjudicant [d]. Extant *Spiræ* 1483. *Reuthlingæ* 1489. *Venet.* 1509, 1586. fol [e].

Lectura in Canticum Canticorum, & in ſeptem priora Eccleſiaſtici Capita. Venet. 1509.

Commentarius in Proverbia Solomonis, quem quidem alii Thomæ Gualenſi aſcribunt. Prodiit *Pariſ.* 1515 [f].

Tractatus de imputabilitate peccati, Conferentiæ quædam ſuper ſententias, & aliæ aliquot *Quæſtiones.* Lugduni 1497. fol. 1518.

Commentarius in 12. *Prophetas Minores.* Extat MS. in bibliotheca Baliolenſi *Oxon.* cod. 25.

Quodlibeta, MSS. in bibliotheca Pembrochiana Cantab. cod. 108.

Allegoriæ utriuſque Teſtamenti, MSS. in Bibl. S. Petri Cantab. cod. 174.

a Habetur MS. in bibl. Cott. ſub *Fauſtina* A. 5. n. 9. b Vide Hiſtoriam variar. verſionum V. & N. Teſtament. in linguam Anglic. a *Joh. Lewis* Anglice editam 1739. 8vo. p. 12. ſeq. c Ejuſdem *Speculum vitæ & alia opera rythmica*, 12. *Capitula & Comment. in 7. Pſalmos pœnitentiales, Paraphraſis in 10. præcepta, Vita B. Virginis* &c. extant MSS. in bibl. Bodleiana. De MSS. cod. conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 927. d Hos refellit *Jac. Quetif.* de Scriptorib. Dominican. Tom. 1. p. 629. e Noviſſime *Colon.* 1689. de Cod. MS. bibl. in Templo S. Petri Hamburg. vid. Staphorſtii Tom. 3. Hiſt. Eccleſ. Hamb. p. 265. Aſſervantur etiam MS in bibl. Coll. Etonenſis. f Primum *Pariſ.* 1510. poſtea *Lavingiæ* 1519. 8vo. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 799. quem vide de editionibus Holcoti operum. Holcotus etiam ſcripſit *Tractatum de ſtudio S. Scripturæ* edit. *Reutling.* 1489. fol. *Venet.* 1483. 1500. 1509. 1515. 1586. *Comment. in Eccleſiaſten* MS. in bibl. Paulina Lipſienſi. *Concordantias Anglicanas*, MS. a Sandero memoratas in Bibl. Belgic. part. 2. p. 50. & *Philobiblion* ſub nomine Richardi de Bury ſæpius evulgatum. conf. *le Long.* Bibl. ſacr. Vol. 2. p. 781. *Fabr.* loc. citat. *Hearn.* in Append. 2. ad Lelandi Collect. p. 299.

Sermones

Sermones per totum annum, MSS. ibid. cod. 107.

Alia Holcoti opera inedita dabit Altamura Biblioth. Prædic. p. 126. & in Append. p. 479. Baleus Cent. 5. cap. 84. Pitſeus æt. 14. p. 463.

1340. H. W. PHILIPPUS DE MONTE CALERIO, ſeu *de Janua*, regione Subalpina oriundus; ordinis Minorum monachus, in conventu Toloſano primum profeſſus, dein vero lector conventus Sacri Loci Paduæ. Claruit anno 1340. Extant *Conciones Dominicales totius anni*, quæ a Janſelmo Canova ordinis Minorum cuſtode Cumano, Philippi conſodale in compendium redactæ editæ ſunt *Lugduni* 1510. *Quadrageſimale, Conciones de Euchariſtia, & Sermones de Sanctis*: quæ quidem omnia cum Concionibus Dominicalibus prodierunt *Lugduni* 1515. *Poſtilla ſuper Evangelia Dominicalia* ab anno 1330. conſcripta habetur MS. in bibliotheca Pembrochiana Cantabr. cod. 51 [a].

1340. H. W. HENRICUS DE URIMARIA, ſeu *Frimaria*, natione Germanus, patria Thuringus, ordinis Auguſtiniani eremita, ſacræ ſcripturæ & philoſophiæ Ariſtotelicæ ſtudioſiſſimus, & in academia Pariſienſi theologiæ doctor. Claruit anno 1340. Effuſam ejus erga pauperes benevolentiam, erga Deum pietatem inſigni elogio cohoneſtant ex Jordano Joſ. Pamphilus * & Poſſevinus †; qui charitatis quidem ſuæ egregium proferunt indicium: pietatem vero ejuſcemodi depingunt, ut enthuſiaſticum aliquid traxiſſe non poſſimus non ſuſpicari. Utcunque vero uterque multorum illi in vita & in morte miraculorum gloriam affingit. Obiit grandævus, poſtquam immanes renum ac veſicæ dolores biennio tuliſſet.

* Chron. Ord. Erem. p. 40.

† Apparat. Tom. 1. p. 733.

SCRIPTA.

Additiones ad libros Sententiarum. Prodierunt una cum Ægidii Romani commentariis *Colon.* 1513.

De quadruplici inſtinctu liber. Venet. 1498 [b]. alteri cuidam Henrico ordinis Dominicani male inſcriptus.

Sermones de Paſſione Domini & de Sanctis. Hagenoæ 1513. & cum præcedente libro *Pariſ.* 1514.

Præceptorium, quod ſub Nicolai Lyrani nomine ſæpius excuſum prodiit; iſti a nonnullis adjudicatur.

Alia ejus opera MSS. quamplurima enumerant Joſ. Pamphilus, & ex eo Ant. Poſſevinus locis citatis.

[c] LUPOLDUS BEBEMBURGIUS, ſive *Babenbergius*, a nonnullis Ludolphus & Liutolfus dictus, natione Germanus, ex nobili familia de Bebemburche, juris utriuſque profeſſor, & in academia Bononienſi Joannis Andreæ auditor, ex canonico Moguntino, Herbipolenſi, & Babenburgenſi epiſcopus Bambergenſis factus eſt anno circiter 1340. Sic Trithemius & Pantaleon *. Sunt tamen qui epiſcopalem apicem Lupoldo prorſus denegant. Extat *Liber* ad Rudolfum Saxoniæ ducem *de zelo veterum regum Galliæ & Germaniæ principum*, in Bibliotheca Patr. Tom. 26. p. 88. item *Liber de Juribus Regni & Imperii* ad Baldvinum Trevirenſem archiepiſcopum, *Argentinæ* 1508. 4°. Prodiit uterque ſimul tractatus *Pariſ.* 1540. *Colon.* 1564. 8°. *Baſil.* 1497, 1566. *Argentin.* 1603, 1609. 1340. H. W.

* De viris illuſt. Germ. par. 2. p. 328.

ALVARUS PELAGIUS, ſeu inverſo ordine *Pelagius Alvarus*, natione Hiſpanus, patria Gallæcus, natalibus non infimis ſolum, ſed & pudendis, ex Compoſtellanæ diœceſeos clerico, & decretorum doctore Bononienſi, Minoritarum ſodalis anno 1304. in generali capitulo Aſſiſii habito factus. Dein Piſis operam theologiæ dedit; & Lutetiam profectus, Joannem Duns Scotum docentem audivit. Anno circiter 1329. Joannis 22. pontificis partes adverſus Michaelem Cæſenatem tutatus, pœnitentiarius apoſtolicus renunciatur. Anno 1332. 16. cal. Julii Coronenſis in Achaia, ante annum 1340. Silvenſis in Luſitania epiſcopus conſtitutus eſt. Quando obierit, parum conſtat. Extant *de Planctu Eccleſiæ* ad Petrum Gomeſium Franciſcanorum generalem libri 2. quos ante decennium conſcriptos Alvarus Compoſtellæ correxit anno 1340 [d]. Prodierunt *Ulmæ* 1474. *Lugduni* 1517. *Venet.* 1560 [e]. *Summa Theologiæ*, Ulmæ 1474 [f]. *Collyrium Fidei adverſus Hæreſes*, MS. in bibliothecis Vaticana & Colbertina. *Sermo prolixus de viſione animarum* coram Joanne 22. pontifice habitus, quo Joannis ſententiam tuetur, MS. in bibliotheca Toletana. Alia ejus ſcripta recenſet Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 15 [g]. 1340. H. W.

a Item in Publ Bibl Cod. 48. & Oxon. in bibl. Coll. Nov. Cod. 32. teſte *Oudin.* Tom. 3. p. 896. Scripſit etiam *Comment. in Geneſin*, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim Latin. Vol. 5. p. 264. b Denuo *Antverpiæ* 1652. 8vo. cum vita Ejuſdem præmiſſa, teſte *Oudin.* Tom. 3. p. 911. quem vide de MSS. codd Ejuſdem *Confeſſionale* extat MS in Bibl. Patavina teſte Tomaſino p. 75. Ejuſdem *liber de perfectione hominis interioris*, excerptus ex collationibus Jo Caſſiani, habetur MS. in Bibl Heilſbronnenſi. *Argumenta* cap. 24. notavit Ludovicus Hockerus in ejuſdem Bibl. notitia. c Conſ. *Oudin.* Tom 3 p. 878. d Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. Vol. 12. p. 58. e Habentur etiam ap. Jo Tho. Roccaberti in Bibl. Pontificiæ maximæ Tom 3. f Non eſſe opus a *planctu Eccleſiæ* diverſum notat *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 1. p. 202. g Item Nich. Antonius L. 9. Bibl. Vet. Hiſpan. c. 4. p. 102.

Sæc.XIV.ab an.MCCC.

1340. R. G. BERNARDUS PARENTINUS, ord. Prædicatorum, provinciæ Tolosanæ, (errat Pocciantius, qui Florentinum asserit) philosophus ac theologus eximius, claruit anno 1340. Scripsit lectiones eruditas super totum officium missæ: opus istud *Lilium Missæ*, (pro quo *librum* missæ, exscriptoris forsan incuria, habet Possevinus) compellavit. Extat MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 2627. Typis impressum per Lud. Vassorium emendatum *Paris.* 1517, 1531. 8*vo*. *Sermones*, & opuscula varia ei tribuunt Pocciantius & Simlerus.

1340. R. G. GEORGIUS LAPITHA, gente Cyprius, nobili & antiqua ortus familia, prope fl. Lapitham, unde nomen adeptus, sedem habuit; claruit anno 1340. præter utriusque linguæ scientiam, philosophiæ arcana perscrutatus est, in sacris etiam scripturis perdiscendis assiduus, quibus Latinorum dogmata fœliciter propulsavit, avitæ fidei tenacissimus: cum Barlaamo monacho, & Nicephoro Gregora literarum commercium habuit, unde & ætas dilucide innotescit. Scripsit *Versus* morales & politicos: *Morales* numero 319. extant Gr. MSS. Venetiis in biblioth. S. Antonii, teste Gesnero. *Politici* (opus tumultuarium) Græce habentur MSS. in biblioth. regis Gallorum, Cod. 2256. iterum Cod. 3337. titulus & principium sic se habent. Στίχοι πολιτικοὶ αὐτοσχέδιοι, εἰς κοινὴν ἀκοὴν τοῦ σοφωτάτου κυρίου Γεωργίου Λαπίθου τοῦ Κυπρίου. Γνῶθι σαυτόν, ὦ βέλτιστε, τίς τε καὶ ποῦ τυγχάνεις. Opus divisum per titulos, juxta varia rerum argumenta [a].

1342. R. G. ADAMUS MUREMUTHENSIS, gente Anglus, ecclesiæ D. Pauli apud Londinenses canonicus, vir erat in jure civili probe institutus, & in rebus agendis exercitatus; legationes plurimas, tum archiepiscoporum Cantuariensium, tum regis Edvardi nomine obiit, ad majora regni & ecclesiæ negotia adscitus. Anno 1327. a conventu Cantuariensi, sede vacante, spiritualis jurisdictionis custos per diœcesin Exoniensem episcopo eo tempore orbatam statuitur. Claruit anno 1342. quamdiu autem superfuit incertum est; res gestas sui temporis, quibus ipse interfuit, & quarum pars magna fuit, literis commisit, res Romanas & Gallicas Anglicanis intertexens. Duplex *Chronicon* elucubrasse dicitur; primum ab anno 1302. usque ad an. 1343. Alterum (modo ab eodem auctore, quod non usque adeo certum est, profectum) ad annum 1380. productum, neutrum typis vulgatum [b], a celeberrimo Antiquitat. Britannic. auctore (cui prima pars solummodo innotuisse videtur) & Nic. Harpsfeldio sæpius laudatum. *Continuatio Chronicorum* dicitur, & in bibl. Cotton. MS. extat, Claudius E. 8. 27. ad ann. 1340. ibid. Nero. D. 10. 4. ibid. Galba. A. 1. 1. Et in Coll. S. M. Magd. Oxon.

JOANNES CANTACUZENUS, patria Byzantinus, illustrissima Cantacuzenorum prosapia oriundus, patrem habuit præfectum Peloponnesi, quem 21. annos natum puer adhuc amisit, matrem Theodoram Palæologinam lectissimam fœminam, cui Michael 1. Palæologus imp. avunculus erat magnus. Postquam juventutem literis & militaris disciplinæ scientia haud vulgariter imbuisset, rebus imperii summis tractandis admotus, in aula & urbe enitere cœpit. Uxorem duxit Irenem Andronici Asanis, magni ducis, filiam, Andronici senioris imp. ex sorore neptim; & ex ea liberos sex, tres mares, totidem fœminas suscepit. Principio ab Andronico seniore imp. sacro cubiculo præfectus, cum Andronici junioris, quocum singularem ab unguiculis amicitiam coluerat, partibus deprehenderetur addictus circa an. 1320. imperatoris gratiam amisit: & ab Andronico juniore magnus domesticus, ac Thraciæ præfectus constitutus est. Arreptis tandem imperii fascibus anno circiter 1328. & exautorato avo, Andronicus junior Cantacuzenum honoribus atque opibus cumulavit; toti militiæ præfecit; imperii collegam sibi expetivit, sed reluctantem non obtinuit; nil unquam eo inconsulto aut refragante egit; moriens denique anno 1341. Joannis Palæologi filii sui, pueri novennis, simul ac imperii tutelam ei commisit. Strenue non minus quam fideliter provinciam sibi demandatam obiit Cantacuzenus; donec dissidia excitantibus Anna imperatrice, Joannis imp. matre, Joanne Patriarcha, aliisque proceribus CPP. exeunte eodem anno aula in Macedoniam secesserit, perduellis statim ab Anna renunciatus. Ingens procerum ac militum numerus ad Cantacuzenum confestim accurrunt; eumque, diu reluctantem, purpuram Didymotichi induere compellunt. Anno sequente die 21. Maii, a Lazaro patriarcha Hierosolymitano imperator Hadrianopoli solenni pompa coronatur. Bello per quinquennium gesto, Cantacuzenus victor evasit, captaque ineunte anno 1347. Constantinopoli, Joanni Palæologo non iniquas pacis leges dedit; ut uterque imperium, dispari tamen, donec ad maturam ætatem perveniret Joannes, jure retineret, deinceps pari. Die 13. Maii ab Isidoro patriarcha CP. quem Joanni subro- 1342. H. W.

[a] Ejusdem *Epistolas* exhibuit Boivinus inter Elogia Tom. 1 Historiæ Gregoræ præmissa. [b] Edidit Ant. Hall *Oxon.* 1722. 8vo. una cum Anonymo Nic. Triveti. Annalium continuatore.

garat,

Sæc.XIV.ab an.MCCC. garat, imperator coronatus est; & post dies aliquot Helenam filiam Joanni imp. cui olim desponsata fuerat, uxorem dedit. Parvo sane tempore concordia inter imperii collegas illibata mansit. Suspicionibus in inimicitias utrinque exacerbatis, iterum ad arma deventum est. Victor Joannes Constantinopolim anno 1355. in potestatem redegit. Quarto post die Cantacuzenus, qui abdicationem imperii dudum cogitaverat, & bellum civile diutius protrahere noluit, cui nondum ita attritæ erant vires, ut nulla resistendi copia daretur, in monasterio Manganensi prope Constantinopolim sese ultro ac lubens inclusit; mutato Joannis in Joasaphi seu Josaphati nomen, comam totondit, & monachalem vestem induit; bellum usque adeo detestatus, ut Matthæum filium Peloponnesi Despotam cum Joanne Palæologo armis de imperio certantem autoritate paterna incœptis abduceret, & suscepto in Peloponnesum itinere Joanni conciliaret. Ad monasterium redux, pietatis & literarum studio se totum dedit, & historia rerum a se gestarum conscribenda infœlicem senectutem oblectavit. Quot annis depositæ purpuræ superfuerit, parum liquet; plures tamen superfuisse constat. Sunt qui ad annum usque 1374. eum pervenisse volunt [a]. Scripsit hortante Nilo, & assumpto sibi Christoduli nomine fictitio, eleganti non minus quam diffuso stylo *Historiam rerum ab Andronicis duobus Imp. & seipso gestarum*, ab anno 1320. ad an. 1357. libris 4. præmissa historiarum operi *Genealogia* imperatorum Andronicos antecedentium ab anno 1195. ad 1320. Vere de illo eruditissimus cardinalis Bona *, *Eximius Historicus, sed res suas nimium extollens.* Suimet ipsius enim gesta magnifice utplurimum depingit; & in proprias laudes aliquoties excurrere non erubescit. Prodiit historia ista Latine ex Jac. Pontani versione una cum ipsius & Gretseri notis *Ingolstad.* 1603. fol. Gr. Lat. cum utriusque notis *Paris.* 1645. 3. Tom. fol [b]. Extant ejusdem *Orationes* 3. *& Apologiæ seu Assertiones* 4. *pro fide Christiana adversus Saracenos & Alcoranum*, Gr. Lat. cura Rodolphi Gualteri editæ *Basil.* 1543. fol. & cum Alcorano *ibid.* 1555 [c]. Habentur etiam illius Ἀντιῤῥητικά, seu *Contradictiones adversus Prochorum Cydonium*, MSS. in bibliotheca Vaticana.

* Notitia Autor. lib. de Divin. Psalmod. præmiss.

1342. R. G. JOANNES CANTACUZENUS imperator CP. claruit anno 1342. patriæ religionis tum auctoritate, tum scriptis propugnator strenuus, scripsit *Capita* quædam contra Paulum Latini ritus patriarcham, quorum excerpta nonnulla Græce habentur MSS. in bibl. Vind. Cod. Theol. 210. n. 18. a fol. 359. p. 1. ad fol. 388. p. 1. Pr. Ὅτι κατ' οὐσίαν ὁ Θεὸς ἐπίσης ἐστὶ καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις καὶ ἀψύχοις καὶ οὐ τοῖς μὲν μᾶλλον κ.λ. *Epistolæ* sex de S. Trinitate & de lumine in monte Thabor ad Paulum archiep. & ejusdem Pauli duæ epistolæ ad Cantacuz. imp. MSS. Oxon. Baroc. 193. item in bibl. Reg. Gall. Cod. 1435. idem forsan opus: *Contra Monachum* Isaacum Argyrum *capita*, ex quibus excerpta nonnulla similiter habentur *ibid.* codice eodem n. 19. Pr. Περὶ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων, ἐπεὶ τῶν θείων ἐνεργειῶν τοῦ παναγίου πνεύματος, ἅπερ οἱ ἀντιλέγοντες τῇ Ἐκκλησίᾳ κτίσματα φασὶ εἶναι, αὐτίκα τούτων ὁ μέγας Βασίλειος, integra habentur Gr. MSS. in bibl. Reg. Gall. Cod. 692. *Edictum* etiam, quo confirmavit tomum Synodicum excommunicationis & exauctorationis Joannis Calecæ patr. CP. tanquam hæretici, utpote errorum Barlaami & Acindyni sectatoris, cujus excommunicat. ipse Cantacuz. meminit in Hist. sua Byzant. lib. 4. cap. 3. 24. extat una cum ipso tomo MS. in bibl. Vindob. Cod. Jurid. 7. n. 12, 13. cum hac inscriptione. Εὐνουστάτοις καὶ πιστοτάτοις τῇ βασιλείᾳ μου οἰκήτορσιν ἅπασι τῆς θεοδοξοπάτου, θεοφυλάκτου καὶ θεομεγαλύντου Κωνσταντινουπόλεως, οἵ τε κληρικοὶ μονάζοντες, καὶ ὅσοι τῆς πολιτείας, καὶ ὁ κοινὸς ἅπας λαός τὰ κινηθέντα παρὰ τοῦ Βαρλαὰμ ἐκείνου κατὰ τῆς εὐσεβείας καὶ ὅπως. κ.λ. Nessel. p. 20. *Paraphrasis* Ethicorum Aristotelis ad Nicomachum Gr. MS. Venetiis in bibl. SS. Joannis & Pauli. *Epistolæ* cujusdam ad Mænam meminit Allat. de Sim. p. 179. *Contra Judæos* libros nonnullos concinnavit, teste Simlero, qui eos brevi prodituros sperare frustra nos jussit. Extant ejusdem argumenti libri novem Gr. MSS. in bibl. Reg. Gallorum Cod. 281. item in bibl. L. Bat. ex legato Warneriano n. 20 [d]. Porro notandum est Cl Whartonum in numero *Orationum* contra Saracenos cespitasse, *tres* duntaxat numerantem, quum *quatuor* scripserit imperator, totidemque in lucem emisit cum versione sua Cl. editor. Duo etiam opuscula scripsit contra *Prochorum Cydonium*: 1. *Responsiones* ad dicta Prochori, de essentia & operatione Divina. Pr. Περὶ μὲν οὖν τῶν τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ εἰδῶν κατὰ τὴν ἐν προοιμίοις ἐπαγγελίαν. 2. *Antirrhetica* ad dicta Patrum allata a Prochoro Cy- Sæc.XIV.ab an.MCCC.

[a] Jo. Cantacuzenum ætatem produxisse usque ad A.C. 1411. 20. Nov. Lambecius ad Codinum p. 210. observat ex nota Demetrii cujusdam Leontarii; conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 12. Vol. 6 p. 470. [b] Habetur MS in bibl. Bavarica Cod. 184. Vaticana & Regia Galliæ; ut narrat *Oudin.* Tom. 3. p 978. In bibl. S. Salvatoris Bononiensis extat MS. Christoduli *historia* Impp. CPP. (Præit Nili ad Christodulum Epistola, sequitur responsio Christoduli.) In Musæo Germano Venet. Ejusdem *tractatus contra Mahummedem*, teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 40. & 408. [c] Extant MS. in bibl. Bavarica Cod 189. teste *eodem.* loc. citat. quem vide de MSS. Codd. [d] Extant etiam in bibl. Leidensi; ut constat ex Catalogo ejusdem Bibl. impresso 1716.

 donio.

Sæc. XIV. ab an MCCC. donio. Pr. Ὅλως μὲν οὐκ ἔδει, ὦ Πρόχορε, οὕτως ἀπολεγήσασθαι με πρὸς τὰ λεγόμενα, habentur, ex fide L. Allatii, * MS. in bibl. Vatican. Codd. 673, 674. & 1222 [a].

* Diatrib. de Nilis. p. 46.

1342. H. W. [b] CLEMENS VI. *Petrus Rogerius* antea appellatus, natione Gallus, patria Lemovicensis, ex oppido Monstrio, seu, ut alii, Monte Malo oriundus, Gulielmi filius, primum monachus, dein abbas cœnobii Casæ Dei in Arvernis ordinis Benedictini; postea Lutetiam studiorum theologicorum ergo profectus, Joanni 22. pontifici innotuit, a quo prior S. Basilii Nemausensis, abbas Fiscanensis in Normannia, episcopus Atrebatensis, archiepiscopus Senonensis, ac dein anno 1330. Rothomagensis successive factus est, a Benedicto 12. presbyter cardinalis titulo SS. Nerei & Achillei anno 1337. renunciatus. Post mortem Benedicti anno 1342. die 7. Maii pontifex Romanus Avenione electus est, die 19. coronatus. Ineunte pontificatu, ut Romanos diuturna pontificum absentia irritatos demulceret, jubilæum ab anno centenario ad quinquagesimum reduxit: & Ludovicum imp. jus in Italia armis persequentem hæreticum esse declaravit, & anathemate devinxit. Sæpius a Ludovico postea de absolutione interpellatus, nulla alia lege eam concedere voluit; nisi Ludovicus Occamum dederet, acta contra pontifices cassaret; edicto sanciret imperium esse sedis Romanæ beneficium, sese hæreticum esse confiteretur, imperium deponeret nec nisi papa volente resumeret. Tam iniquas conditiones recusantem Ludovicum anno 1346. iterato anathemati innodavit; & electoribus alium sibi imperatorem brevi eligere præcepit, ni malint a pontifice sibi regem dari. Anno 1348. Avenionem civitatem a Joanna Neapolis & Siciliæ regina emit; eamque paulo post excommunicavit. Obiit Avenione anno 1352. die 6. Decembr. Extat *Epistola Encyclica adversus Hæreticos flagellantes* Concil. Tom. 11. p. 1876. *alia de Episcopatu Ostiensi* apud Baluz. Miscellan. Tom. 4. p. 508 [c]. *aliæ* 10. apud Bzovium ad an. 1342. &c. *aliæ* 30. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 3. ad an. 1342. &c. *aliæ* 212. ibid. in Regesto Pontif. p. 263. *aliæ* 17. apud eundem Tom. 4. ad an. 1351, 1352. *aliæ* 39. ibid. in Regesto Pontif. p. 1. *Epistolarum & Decretalium* ejus volumina plura exstant MSS. in bibliotheca Vaticana, *Propositiones* ejus adhuc archiepiscopi Rothomagensis coram papa & cardinalibus in consistorio factæ MSS. in bibliotheca Pembrochiana Cantab. cod. 89. num. 1. Cætera dabit Lud. Jacob a S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 55. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

CLEMENS, Papa 6. *Petrus Rogerii* antea dictus, natione Aquitanus, ex ordine Benedicti, claruit anno 1342. anno 1291. lucem aspexit, decennis habitum monasticum induit anno 1301. Per varios in academia Parisiensi & in ecclesia honoris gradus, ad summum dignitatis fastigium ascendit, Vir *magnæ Divinitatis Scientiæ, atque fons Sermocinorum*; uti Append. ad Ptolomæum Lucens. Auctor. in Vita ejus, col. 300. Scripta ejus nonnulla numeravit H. Whartonus, pauca supersunt nobis indicanda. *Oratio* habita in canonizatione S. Ivonis, a Surio edita, Tom. 3. a Bollandianis recusa, mense Maii, Tom. 4. *Responsio* ad argumenta Petri de Cugneriis advocati regii, quibus jurisdictionem ecclesiasticam impugnavit, edita inter Acta istius disputationis, *Paris.* 1495. 4*to.* postea in Bibl. PP. translata. *Epistolæ* 45. a Cl. Baluzio editæ in collectione Actorum veterum. Vit. PP. Aven. Tom. 2. *Concio* funebris in obitum card. Neapoleonis; eam laudat Steph. Baluzius, & fragmenta quædam exinde profert, ibid. Tom. 1. in notis, col. 600, 601. *Oratio* coram Joanne P. 22. de expeditione Philippi Francorum R. in Terram Sanctam; hujus etiam meminit, & lacinias quasdam descripsit idem Baluzius, ibid. col. 787. *Sermonum* volumen MS. in biblioth. rev. archiepisc. Rhemensis. *Tractatus* de paupertate Christi & Apostolorum MS. penes Baluzium. Adversus Mich. de Cæsena an censendus sit hæreticus, teste Waddingo [d]. 1342. R. G.

BARTHOLOMÆUS DE URBINO, gente Italus, patria Urbinas, Augustini Triumphi discipulus, ordinis Eremitarum Augustinianorum sodalis, Parisiis ac Bononiæ in scholis theologicis versatus, inter clarissimos sæculi sui scriptores nomen tulit. Claruit anno 1343. quo circiter tempore episcopus Urbinas a Clemente 6. papa constitutus est [e]. Autoritatis enim pontificiæ, quam scripto adversus Ludovici imp. sequaces propugnavit, pugil fortissimus summam apud pontifices Romanos gratiam meruit. 1343. H. W.

[a] Et in bibl. Regis Galliæ Cod. 1999. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 30, 31. *Oudin.* Tom. 3. p. 928. [c] *Declaratio de Monachis nigris* ap. Eundem, Miscellan. Tom. 5. p. 152. *Epist. de Jubilæis anno quoque quinquagesimo celebrandis* ap. Aguirrium Conc. Hisp. Tom. 3. p. 612. *Bullam contra monetarum adulteratores* dedit Dacher. Spicil. Tom. 11. p. 392. Edit. nov. Tom. 3. p. 730. *Epist.* 29. T. 4. p. 271. alia Tom. 7. p. 242. Hæ *Epist.* cum 3 aliis, Ed. nov. T. 3. p. 723. seq. *Bullam contra Monetarum adulteratores* eandem esse cum ea quam sub *Clementis* 5. nomine vulgavit Baluzius T. 2. Paparum Avenionensium p. 136. notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 1168. *Privilegium episcopo Lincolniensi concessum* cum 3. *bullis* exhibuit Wilkins Conc. Brit. Tom. 2. p. 745-751. seq. *Bullam* unam Martene Anecdot. Tom. 1. p. 1392. *Epist. ad Warnerum* idem Martene Collect. nov. amplissima Veterum Monumentor. Tom. 9. p. 1445. *Constitutiones* 5. habentur ap. Laertium Cherubinum Tom. 1. Bullarii p. 278. [d] *Epistola* ad regem Edvardum 3. MS. in bibl. Cott. sub Tiberio A. 10. n. 8. *Bullæ & epistolæ* quædam ap. Rymer. Fœder. Tom. 5. p. 350—744. [e] Factus est Episcopus Urbinas an. 1347. ut notant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 484. *Oudin.* Tom. 3. p. 965.

Obiit

 Obiit anno 1350. Augustini & Ambrosii operum assiduus lector, utriusque sententias maxime insignes excerpsit, & in alphabeti ordinem digestis *Milleloquii* nomen indidit. Prodiit *Milleloquium S. Augustini* (ab Augustino quidem præceptore ejus inchoatum, a Bartholomæo absolutum) *Lugduni* 1555 [a]. *Milleloquium S. Ambrosii*, Lugduni 1556. *Tractatus contra errores qui inventi fuerunt tempore Ludovici Ducis Bavariæ*, MS. habetur in conventu Augustinianorum Romano. Erroris illum Occamum, Marsilium, aliosque justi principum in temporalibus suprematus assertores notare arbitror. Scripsit adhuc *Tractatum de quatuor donis. De bello spirituali libros* 2. *Expositionem Evangeliorum Quadragesimalium, & Compendium libri Ægidii Romani de regimine principum*; quæ nondum, quod sciam, tenebris emerserunt.

1345. H. W. [b] NICEPHORUS GREGORAS, seu potius Gregoræ filius, patria Byzantinus, anno circiter 1295. natus, juvenis adhuc Joanne Glyca patriarcha familiarissime utebatur, & ab eo eloquentiæ scientiam hausit. Provectior factus Theodori Metochitæ amicitiam coluit, astronomiam ab eo didicit, eique filii ad instar charus fuit. Annos 27. natus Andronici imp. gratiam ambire cœpit; habitaque in laudem ejus oratione panegyrica, chartophylax ecclesiasticus creatus est. Anno 1325. ab imperatore ad Cralen Triballorum seu Serviorum principem legatus, multis difficultatibus ac periculis superatis, rem tandem fœliciter gessit. Anno 1327. Andronico seniore a nepote suo devicto, Gregoras qui avi partibus constanter adhæserat, in calamitatis partem venit; atque ei post quinquennium morienti adfuit, mortuo parentavit. Theodorum etiam Metochitam post paucos dies defunctum funebri oratione laudavit. Mortuo seniore, in junioris Andronici aula versatus est. Anno 1334. legatis Joannis 22. pontificis Constantinopolim appellentibus, & colloquium de religione postulantibus, Gregoras qui ob eximiam doctrinam disputatoribus theologis adjungendus erat, disputationem omni modo declinandam esse suasit & obtinuit. Anno circiter 1338. Barlaamum lites in ecclesia Græca ferentem autoritate sua oppugnavit. Anno 1341. Andronicum juniorem imp. defunctum e rostris inter exequias laudavit. Claruit anno 1345. quo circiter tempore ad historiam condendam se accinxit; & Gregorii Acindyni partes adversus Palamam fortiter tutatus est. Habita itaque a Callistrato patriarcha synodo una cum reliquis Acindynistis damnatus, & ad silentium sub anathematis pœna adactus est. Sententiam ille indignatus, in Christi monasterium secessit; & emissis ubique procacibus scriptis imperatorem ac patriarcham injuriæ, ecclesiam Græcam corruptelæ, monachos ignaviæ, luxuriæ & hæreseos accusare non desiit. Quapropter a Cantacuzeno imp. in monasterio Christi manere jussus, qualecunque colloquii ac literarum commercium interdictum habuit. Anno 1355. Cantacuzenus, imperio deposito, controversias theologicas, & Gregoræ criminationes synodi judicio subjecit; & præsentem hominem calumniæ & mendacii convicit. Quamdiu certamini huic superfuerit Gregoras, non constat.

SCRIPTA.

Historiæ Byzantinæ libri 11. a capta per Latinos Constantinopoli usque ad Andronici junioris obitum, seu ab anno 1204. ad 1341. De ea tale fert judicium Lipsius *. Scripsit *Historiam pariter ac Nicetas Choniates, sed nequaquam pari castigatione aut industria, & vitia plura traxit sui ævi. Superfluit aut evagatur; & res orationesque proprias miscet indecore, immo inepte: judicia tamen ejus crebra, & plerumque recta: causæ eventuum curiose positæ: pietas inculcata, & multa opportune ad primam illam causam relegata, id est, ad Deum. Sane providentiam & fatum non alius scriptor asseruit magis.* Magnam sibi ac Andronico juniori imp. injuriam a Gregora factam esse, veritatemque rerum gestarum mendaciis plerunque ac calumniis offuscatam esse acerbe satis conqueritur Cantacuzenus. Certe cœco affectu eum in Andronici senioris passim abreptum esse partes nullus non agnoscit, *multaque* illum *de se parum decore locutum esse* jure merito notat Cl. Card. Bona *. Ea quæ a Michaele Palæologo usque ad Catelanorum ab Andronico seniore defectionem libris 4°, 5°, 6°, & 7°. scripsit, ex Georgii Pachymeris historia in compendium redacta fere mutuatum esse Gregoram observat Wolfius. Prodiit Gregoræ *Historia* Lat. interprete Hieronymo Wolfio, *Paris.* 1567. fol. *Francofurti* 1568, 1587. fol. Gr. Lat. cum Wolfii notis *Basil.* 1562. fol [c]. *Genevæ* 1615. fol. Fragmenta quædam, quæ in editis exemplaribus libro octavo deerant, Gr. Lat. ad calcem Breviarii Nicephori patriarchæ CP. edidit Dion. Petavius *Paris.* 1616. 8°.

Oratio in obitum Theodori Metochitæ, prodiit Gr. Lat. ad calcem Metochitæ

* Politic. l. 1. c. 9. §. 12.

* Notitia Auctorum lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

a Denuo *Paris.* 1645. *Milleloquium S. Augustini & S. Ambrosii* extant MSS. in bibl. Paulin. Lips. ut constat ex Catalogo p. 137, 138. b Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 768. *Martinum Hanckium* de Nicephori Gregoræ vita, item Ejusdem vitam in editione Boiviniana operum Gregoræ præmissam. c Denuo, ut putat Hanckius de Byzantinarum rerum scriptoribus p. 599. (immutatis primo & ultimo foliis, sed retentis iisdem, quas editio Basiliensis habet, etiam mendis typographicis) *Coloniæ Planicianæ* 1616. f. Novissime hanc *historiam* longe auctiorem & præstantiorem edidit Jo. Boivinius *Paris.* an. 1702. 1705.

Lugd. Bat. 1618. ad calcem Glycæ *Parif.* 1660.

Commentarius feu *Scholia in Synefium de Infomniis*. Prodierunt cum Synefii operibus Gr. *Parif.* 1553. Gr. Lat. *ibid.* 1613.

Paffio Cordati Corinthii, aliorumque Martyrum Achæorum, Gr. Lat. ab Henfchenio & Papebrochio cum notis edita inter Acta Sanctorum, Martii 10.

Difputatio contra Palamam præfente Imperatore Joanne Palæologo habita. MS. in bibliotheca Auguftana. Vid. Indicem ejus anno 1675. editum, p. 41.

Technologia Grammatica, atque Orationes 2. MS. ibidem, p. 64.

Contra Synodum, quæ pro Palama contra Barlaamum & Acindynum fententiam tulit, libri 10. quorum excerpta exftare MSS. in bibliotheca Vaticana notat Gefnerus.

Demonftratio de emendando tempore Pafchatis. MS. in biblioth. Bavarica. Summa ejus habetur libro 8°. Hiftoriæ. Alia ejus opufcula manufcripta quamplurima ex bibliotheca Vaticana recenfet Ant. Poffevinus ad calcem Apparat. facr. p. 13. Tractatum illius *de Conftructione Globi* in biblioth. regis noftri MS. vidi.

1345. R. G. NICEPHORUS GREGORAS, Byzantinus, philofophus & hiftoricus infignis, artis etiam oratoriæ peritiffimus, Andronico avo imperatori inter paucos charus, claruit anno 1345. Auctoris hujus πλυγραφωτάτε fcripta edita accurate quidem recenfuit Cl. Whartonus, nonnulla etiam inedita; quibus apponantur fequentia. In bibliotheca Cæfarea Vindob. Cod. Theol. 174. foliis 306. conftanti plurima habentur Gregoræ opufcula, non omnia quidem theologica, fingula tamen recenfebimus fervato codicis ordine, viz. *Dialogus* de ftatu primi hominis ante lapfum, mortalis fuerit an immortalis, ad fol. 15. principium de induftria erafum eft n. 1. *Epiftolæ* variæ, quarum prima infcribitur τῷ Γαβρᾷ. Pr. Χθὲς τὴν τε̃ Θεοῦ βίβλον ἀνέχων ἐπὶ τῶν χειρῶν fol. 15. p. 1. n. 2. *Oratio* ad imp. Andronicum Palæolog. Sen. qua gratias illi agit ob fingularem humanitatem fibi ægrotanti exhibitam. Pr. Ἐμοὶ μὲν πόῤῥωθεν σκοπε̃μένῳ, μέγιςε βασιλεῦ, τὸ τῶν σῶν ἀρετῶν πλάγος. fol. 58. p. 1. n. 3. *Differtatio* de prærogativa B. Virginis fuper Seraphim ab hymnographo quodam celebrata. Pr. οὐκ ἀπεικὸς οἴμαι δοκεῖν, fol. 66. p. 1. n. 4. *Prologus* in narrationem de Sufanna. Pr. Οὐκ ἔμελλεν οἴμαι ἐδὲ τὸ τῶν γυναικῶν φῦλον χωρὶς ἀποδείγματος, fol. 69. p. 1. n. 5. *Variæ Precationes Sacræ* ad Chriftum & B. Virg. fol. 70. p. 1. n. 6. *Differtatio* contra fimulatores fapientiæ, vel quod philofophi, tam Ariftotelis quam Platonis fectatores, a vera fapientia fint alieni. Pr. Μέγα μὲν ἀνθρώποις σοφία. fol. 74. p. 1. n. 7. cui fubnectitur *Epiftola* ad fupremum philofophorum, cujus titulus & principium Τῷ Ὑπάτῳ τῶν φιλοσόφων. Εἰ σὺ μὲν ὁ ὕπατος ἐν ἀνθρώποις ἥρως, de ifto dignitatis titulo confulat lector curiofus Cl. Cangium in Gloffar. Græc. v. ὕπατος, ubi multorum nomina, qui dictum officium fubierunt, recenfentur. *Defcriptio* refurrectionis Chrifti. Pr. Πάνυ μοι δοκεῖ τῶν ἀπιστοτάτων εἶναι, παῖδας τῶν Ἑλλήνων φιλοτιμεῖσθαι τῆς κακοδαίμονος αὐτῶν πλάνης. fol. 82. p. 1. n. 8. *Prologus* encomiafticus in Homerum, & narratio errorum Ulyffis cum explicatione morali. Pr. Ποιηταὶ μὲν καὶ Ῥήτορες, καὶ ὅσοι τὸν φιλόσοφον εἵλοντο βίον. fol. 86. p. 1. n. 9. *Oratio* funebris in obitum Calliergi. Pr. Ὦ Θετταλῶν πόλις τινὰ κατὰ Ῥωμαίων κοινὴ πρότερον, καὶ νῦν δὲ κατ' ἐμοῦ τὴν ἔχθραν ἀνῃρημένη. fol. 126. p. 2. n. 10. *Oratio* parænetica extemporanea ad imperatricem fuper obitum Theolepti epifc. Philadelphienfis. Pr. Βασίλισσα, τὸ μέγα ἐν γυναιξὶ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα· Βασίλισσα, τὸ ἱερὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ θεῖον κειμήλιον. fol. 131. p. 2. n. 11. *Epiftolæ tres*, prima infcribitur τῷ Κρήτης. Pr. Ἡ μὲν δὴ βίβλος. fol. 136. p. 1. n. 13. *Oratio* funebris ad imperatricem fuper obitu fratris ipfius Joannis Chumni. Pr. Ἀθληταὶ μὲν καὶ πύκται καὶ σταδιοδρόμοι. fol. 146. p. 1. n. 15. *Precatio* ad Chriftum in ingreffu in urbem Ephefinam. Pr. Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ἡ ἀκατάλυτος ἐξουσία. fol. 150. p. 2. n. 16. *Excerpta* ex 12. minorum & 4. majorum prophetarum vaticiniis cum explicatione. Pr. Πάντων μὲν ἐγὼ θείων λόγων ἀνδρῶν. fol. 152. p. 1. n. 17. *Collectio* infignium quorundam locorum ex libro Jobi cum explicatione. Pr. Καὶ ἐγένετο ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἰδὲ ἦλθον οἱ Ἄγγελοι τε̃ Θεοῦ παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ Κυρίε. fol. 246. p. 1. n. 18. *Epiftolæ* tres fol. 278. n. 19. hactenus codex ifte celeberrimus. Porro in eadem Cæfar. bibl. extat Gr. MS. *Oratio* in S. Theophanonem Leonis Sapientis imper. conjugem. Pr. Πολλοί μοι πολλάκις τῇ ἀρετῇ καὶ συνίσασι διαφερόντως προσίασιν ἄλλοτε ἄλλοι παραινοῦντες καὶ συμβουλεύοντες. Cod. Theol. 279. n. 7. Hujus meminit L. Allatius de Symeon. p. 107. & fragm. inde profert Diatriba de Nilis, p. 26. *Oratio* de B. Virginis nativitate, præfentatione in templo, & educatione. Pr. Ἀκούω Μωσέα τὸν μέγαν, τὸ ξένον ἐκεῖνο θαῦμα τῆς βάτε πάλαι περιεργάζεσθαι θέλοντα. ibid. Cod. Hift. 104. n. 1. vide Allat. de Symeon. p. 82. *Oratio* in Annunciationem B. Virginis. Pr. Ἐμοὶ δὲ τὸν ζωγράφον πολλάκις ἐκεῖνες ἐπῄει θαυμάσαι, καὶ τῶν ἀνδριαντοποιῶν. ibid. n. 2. vide Allat. ibid. p. 88. *Oratio* encomiaftica prolixa & perelegans in imp. Conftantinum M. digniffima (Neffelii verbis utor) ut Supplemento Corporis Hift. Byzantinæ aliquando inferatur. ibid. n. 3. *Vita* Antonii Patr. CP. Cauleæ dicti. Pr. Εἰ δὲ καὶ θνητὴν φύσιν ὁ χρόνος, καὶ πάντων ἐςὶ πατὴρ, ὅπου φθορὰ καὶ γένεσις βόσκει. Allat.

Sæc.XIV. ab an.MCCC. Allat. de Symeon. p. 87. *Oratio* encomiastica in magnum martyrem Mercurium. Pr. Καὶ κυβερνήτης μὲν πρὸς ἄνεμον παραπετόμενος βίον. ibid. p. 97. De vita, moribus, & conflictu sancti patris Michaelis Syncelli *Oratio*. Pr. Νόμος οὗτος ἤνθησε πάλαι παρ᾽ Ἕλλησι, καὶ μέγα τῷ χρόνῳ τὸ κράτος εἰλήφει. ibid. p. 100. meminit etiam alibi *. *Dialogus* contra Barlaamum, cui *Florentii* & περὶ σοφίας nomen dedit, plurimorum doctorum rogatu scriptus, in quo sub fictis nominibus Barlaami historia late exponitur, uti ipse nos docet. Hist. Rom. lib. 11. p. 390. Pr. Πόθεν ἡμῖν ὁ καλὸς Φλωρέντιος διὰ χρόνου καταίρει εἰς τὸ τῶν Κερκυραίων ἐπίνειον. Gr. MS. in bibl. reg. Gall. cod. 2259. *Dogmatici* quatuor adversus Palamam cum ejusdem historia, ibid. Cod. 1752. *Epitome* disputationis habitæ in palatio inter Greg. Palamam & Niceph. Gregoram ibid. Codd. 1379. 1408. *Historiæ* Romanæ pars altera sex libris comprehensa. ibid. Cod. 2079. *Encomium* patriæ. Pr. Ὅτι μὲν οὐδὲν. MS. *Oxon.* Cod. Baroc. 116. Quædam etiam *Astronomica* & *Grammatica*. *Epistolæ* etiam & *Orationes* hic illic in bibliothecis, Vaticana, regia Parisiensi, Bavarica, MSS. delitescunt. *Epistolas* ad amicos, speciatim ad Georg. Lapitham Cyprium, contra ecclesiam CP. veluti lapsam & hæreticam, scripsisse testatur Jo. Cantacuz. Hist. lib. 4. c. 24. *Vitam* denique Joannis Heracleensis metropolitani avunculi sui scriptis consignavit, teste seipso. Hist. Rom. lib. 9. p. 301. Restat unica adhuc *Epistola* nobis memoranda typis excusa, ad Theodulum monachum; inter Theoduli opuscula Gr. Lat. a Cl. Normanno edita *Upsal.* 1693. *4to* [a].

* Differt. de Nilis, p. 26.

1345. H. W. THOMAS DE ARGENTINA, natione Germanus, patria Argentoratensis, unde nomen traxit, theologus Parisiensis, ordinis S. Augustini eremita, claruit anno 1345. quo prior generalis ordinis in triennium more consueto in conventu Parisiis habito electus est 5. id. Julii. Anno 1348. in capitulo Papiensi, atque iterum 1351. in Basileensi magistratus ei in alia triennia prorogatus est, uti & in conventu Perusino anno 1354. Obiit Viennæ anno 1357. Extant *Commentaria in 4. libros Magistri Sententiarum*, Argentinæ 1490. Venet. 1564. Genuæ 1585. & alibi edita. Cæterum alius a nostro fuit Thomas de Argentina, ordinis Prædicatorum; qui claruit anno 1495. & scripsit *Sermones*, *Meditationes*, *Epistolas*, & *Quæstiones*: de quibus Trithemius & Simlerus. Ea quidem nondum edita fuisse arbitror. Sæc. XIV. ab an.MCCC.

THEOPHANES, natione Græcus, archiepiscopus Nicænus, claruit anno 1347. Gregorii Acindyni æqualis. Scripsit insigne Opus *adversus Judæos*, in duos tomos divisum, & *Concordiam Veteris ac Novi Testamenti* adversus eosdem: quibus fidei Christianæ veritatem fuse astruit, & Messiam jamdiu advenisse invicte probat. Accuratam simul ac prolixam utriusque operis analysin exhibet Possevinus Apparat. Tom. 2. p. 470 [b]. Habentur MSS. in collegio societatis Jesu Romano a Fr. Turriano donata. Ejusdem *Poemata* quædam a Gonsalvo Poncio Latine versa sunt atque evulgata *Romæ* 1590. 8vo [c]. *Epistola doctrinalis ad Sacerdotes suæ provinciæ, quodnam sit Sacerdotis munus, & officium ostendens*; atque *altera ad Nicænos de Christiani munere*, ubi Acindynistarum æque ac Judæorum consortium fugiendum esse docet, asservantur MSS. in biblioth. Vaticana teste Possevino Append. ad Apparat. Sacr. p. 16. 1347. H. W.

RICHARDUS FITZ-RALPH, seu Richardus Radulphus, gente Hibernus, patria Dundalkensis, aliis tamen Anglus, theologiæ professor in academia Oxoniensi, Joannis Baconthorpii discipulus, Edvardo 3. Angliæ regi summo in precio habitus, a quo primum decanus Lychefeldensis, dein anno 1333. cancellarius Oxoniensis constitutus est. Anno 1347. archiepiscopus Armachanus in Hibernia a Clemente 6. papa jure provisionis renunciatus est, Exoniæ a Joanne Grandisono episcopo 8. id. Jul. consecratus. Capitales & ante & post susceptum episcopatum cum fraterculis Mendicantibus inimicitiæ intercesserunt; quorum vanam ac superbam paupertatem Oxonii in lecturis theologicis false vellicare solebat, episcopus vero factus acriori calamo confixit. Quin & in Angliam anno 1356. trajiciens, habitis Londini concionibus, novem contra eos conclusiones evulgavit. Fraterculi eum hæreseos apud pontificem confestim accusant, & Ave- 1347. H. W.

a Scripsit etiam Gregoras varios tractatus Philosophicos, qui extant MSS. in bibl. Bodleian. Cod. Baroc. 48. Ejusdem *περὶ παραδρομῆς* cum aliis opusculis in bibl. Vossiana, teste *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 2. p. 571. Ejusdem in *Harmonica Ptolomæi* memorat idem *Fabr.* ibid. p. 269. & Vol. 3. p. 451. notat libri 3ii capita 3. postrema non esse Ptolomæi, sed a Gregora addita. De cæteris Gregoræ operibus conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 768. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 6. Vol. 6. p. 300. seq. b Item *Oudin.* Tom. 3. p. 1132. & *Fabr.* de veritate Christianæ Religionis c. 2. §. 42. p. 125. qui ibid. p. 128. notat *Excerpta* ex his libris extare in bibl. Cæsar. Vindob. Cod. MS. Philosophico Græco 68. n. 8. & ex libro 8vo. locum afferre Allatium p. 599. libri de processione Spiritus Sancti; & alia ex libro 6to p. 187. seq. contra Hottingerum. c Gonsalvus Poncius non solum Theophanis *poemata* sed etiam *epistolas* edidit *Rom.* 1590. ut nos monet *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 42. Vol. 10. p. 241. ubi memorat Ejusdem *hymnum in annunciationem Deiparæ* vulgatum ab Aldo cum Prudentio, Prospero &c. sine anni nota; & recusum in Bibl. PP. in supplemento Bigneano *Paris.* 1579. & in Tom. 8. ann. 1589. & 1654. & *Colon.* 1618. Tom. 8. Varii ejusdem tractatus extant MSS. in bibl. Bodleian. Cod. Baroc. 193. Ejusdem *libri 6. contra Judæos* in bibl. reg. Parisiens. Cod. 788. & 1806. Item *Disputatio cum Barlaamita, & cum Theotimo* qui ab opinione Barlaamitana recesserat ibid. codd. 1408. & 1379. conf. *Oudin.* ubi supra.

nionem citari curant. Illuc profectus, per triennium hæsit; ibique nondum finita lite decessit anno 1360. 16. cal. Decembris.

SCRIPTA.[a]

Sermones 4. ad Crucem Londoniensem anno 1356. habiti, atque alii de laudibus S. Deiparæ.

Summa, seu libri 19. adversus errores Armenorum. Parif.1612.

Defensio Curatorum adversus Fratres Mendicantes, seu oratio coram papa & cardinalibus Avenione anno 1357. habita. Prodiit *Parif.*1496, 1625. 8°. 1633. & cum Rogerii de Conway defensione Mendicantium adversus Armachanum apud Goldastum Monarch. Tom.2. p.1392[b]. Prodierunt omnia simul ista opuscula cura Joannis Sudoris *Parif.*1511.

Sermonum Liber. MS. extitit penes Cl. Waræum *, & in bibliotheca Collegii Novi Oxon. vol. 82. Codex Waræanus penes Cl. Tenisonum nunc asservatur, continetque innumeros fere sermones de Tempore & Sanctis, ab anno 1345. ad 1351. habitos. Voluminis calci adnectuntur, præter orationem præcedentem, *Propositio* ex parte regis Angliæ in consistorio pro gratia jubilæi Anglis obtinenda anno 1344. mense Augusto. *Propositio* ex parte prælatorum & omnium curatorum totius ecclesiæ coram papa in consistorio anno 1350. die 5. Julii adversus ordines Mendicantes. *Responsio* ad objectiones Mendicantium. *Informationes & motiva* Domini Armachani super declaratione de illa Extravagante Joannina, *Vas Electionis.*

* Comment. de Præsul. Hibern. p.21.

Commentarius in Sententias. MS. in bibl. Orielensi Oxon. vol. 6.

Novum Christi Testamentum Hibernice conversum ab Armachano in quodam ecclesiæ suæ muro paulo ante mortem occultatum, ac tandem anno 1530. repertum esse memorat Baleus *, qui versionem ab ipsomet Armachano confectam esse non male conjicit. Integrum enim bibliorum codicem ab eodem Hibernice conversum in Hibernia sæculo postremo superfuisse fidem facit Joannes Foxus *. Plurimaque hujusmodi bibliorum fragmenta in Hibernia passim extare prodit dignissimus Armachani successor Cl.Usserius in Historiæ Dogmaticæ Controversiarum inter orthodoxos & pontificios specimine MS. quod reverendissimi in Christo patris ac Domini, Gulielmi archiepiscopi Cantuariensis favore penes me asservatur.

* Cent.14. cap. 97.

* Martyrolog.Anglic. Tom. 1. p. 381.

Plura alia recenset Waræus *, & Baleus †. Manuscripta, quæ extant, dabit Jamesius Eclog. par. 2. p. 9[c].

* De Script. Hibern. l.1. c. 10.

† Cent. 5. cap. 94. Cent. 14. cap. 97.

THOMAS CHESTERFIELD alias CHESTERTON, ecclesiæ Lichfeldiensis apud Anglos canonicus, claruit an.1347. Seriem episcoporum Conventrensium & Lichfeldiensium contexuit, & historiam ecclesiæ a prima ejus fundatione sub Oswio Merciorum & Northanumbranorum rege anno 1156. ad sua tempora perduxit. Eam ex codice Cottoniano cum quatuor MSS. collatam in lucem produxit Cl.Whartonus Angl. Sacr. Tom. 1. p. 423. cui additamenta quædam & continuationem ab anno 1347. ad annum 1559. cura Guilielmi Whitlock (qui & ipse etiam canonicus fuit Lichfeldiensis) concinnata subjunxit editor; varias etiam lectiones oræ cujusvis paginæ applicuit; & suas annotationes ad imum adjecit. 1347. R. G.

JOANNES THORESBEIUS, gente Anglus, archiepiscopus Eboracensis, claruit sub Edvardo 2. rege, anno 1347. literarum tyrocinia in inclyta academia Oxoniensi posuit, jurique civili & theologiæ operam dedit, in quibus tantos fecit progressus, ut in summos tum ecclesiæ tum reipublicæ honores aditum sibi patefecit; primo episcopus Menevensis anno 1347. deinde Wigorniensis factus, ac summus regni cancellarius anno 1349. demum metropolitanus Eboracensis ac Angliæ primas anno 1352. S. R. E. etiam cardinalis titulo S. Sabinæ ab Urbano papa 5. constitutus, si Baleo fides: cum amplissimo cancellariatus munere septem annos fideliter functus esset, quo majorem provinciæ curam gereret, rebusque ecclesiæ unice vacaret anno 1356. loco cessit, & sigillum regi ægre annuenti resignavit: omnes deinde optimi antistitis partes implevit, clerum contra importunos fratrum Mendicantium insultus strenue propugnavit, rixas inter cives Eboracenses & monachos B. Mariæ suo consilio sedavit; litesque inter sedem Cantuariensem & Eboracensem, circa crucem gestandam, toties vexatas, composuit denuo, ac penitus extinxit. Cumque ecclesiæ metropoliticæ annos supra 24. præfuisset, corpus sepulturæ, animam Domino reddidit anno 1373. Scripta alia Latina, alia vernacula lingua exarata edidit. *Pastorale*, sive injunctiones clericis sibi subjectis, Angl. MS. in biblioth. Lambethana; excerpta nonnulla exhibet Cl. Whartonus ad Usserii Hist. Dogmat. de SS. 1347. R. G.

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 70. qui commemorat Richardi *tractatum* MS. *de audientia confessionum*, & 2. *alios* penes Baluzium, *unum* de mendicitate & privilegiis fratrum; *alterum* de solutione objectionum Rogerii de Conway. b Exhibuit etiam Edv. Brown in Append. ad rerum expetendarum &c. fasciculum p. 466. c *Tractatum de paupertate Christi* memorat *Leland.* Collect. Tom.3. p. 54. *Dialogum de rebus ad Sacram Scripturam pertinentibus* Oxon. MS. in bibl. Coll.Lincolniens. Cod.1396. & *libros 4. in Evangelia* memorat le Long. Bibl. sacr. Vol. 2. p.928. De opp. MSS. vid. *Oudin.* Tom.3. p.1030.

Script.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Script. Append. p. 430. *De vulgi institutione* Commentarium, lingua vernacula scriptum; MS. penes Godwinum fuit. Contra monachos Mendicantes *Processum* Latine, vide Baleum Cent. 6. p. 493 [a].

1348. H. W. JOANNES HONSEMIUS, aliis HOXSEMIUS, natione Belga, Hutgardiæ in provincia Leodiensi natus, philosophiæ & jurisprudentiæ scientias, quas in academiis Gallicis hauserat, in patria publice professus est, ecclesiæ Leodiensis S. Lamberti canonicus & scholasticus factus. Claruit anno 1348. pro tuenda ecclesiæ suæ ditione ad pontificem Romanum, Galliæ regem, & Brabantiæ ducem sæpius legatus. *Historiam & res gestas episcoporum Leodicensium*, ab Ægidio Aureæ Vallis monacho Cisterciensi superioris sæculi literis consignatam, ipse ab anno 1247. quo desiit Ægidius, ad annum 1348. produxit. Utriusque historiam inter ejusdem argumenti scriptores alios evulgavit Joannes Chapeavillus *Leodii* 1613.

1348. H. W. THOMAS BRADWARDINUS, natione Anglus, Hatfeldiæ in agro Suffolciensi (sic Godvinus *) Hartfeldiæ in diœcesi Cicestriensi (sic Baleus †, cui potius assentirem) natus, *Doctor Profundus* appellatus, Oxonii in collegio Mertonensi educatus, ubi procuratoris munere anno 1325. fungebatur, postea theologiæ doctoratu insignitus. In aulam a Joanne Stratfordo archiepiscopo Cantuariensi accitus Edvardi 3. regis confessionibus præfectus est, canonicatu Lincolniensi, & cancellariatu ecclesiæ cathedralis Paulinæ Londinensis donatus. Confessionibus regiis admotus, regem per Galliam arma victricia circumferentem secutus est; vitæ sanctimonia & puritate adeo ubique conspicuus; ut non defuerint, qui insignes Edvardi victorias hujus potius precibus ac pietati, quam militum fortitudini & ducis solertiæ acceptas referant. Anno 1348. mortuo Stratfordo archiepiscopus Cantuariensis a capitulo Cantuariensi electus est; rege tamen ac pontifice Joannem Uffordum præponentibus, dignitate quidem tunc temporis excidit: Uffordo vero mense Junio ante consecrationem defuncto, a capitulo iterum electus est, a rege simul ac pontifice confirmatus, & a Bertrando cardinale Avenione consecratus. In Angliam redux, vix quadraginta diebus consecrationi suæ superstes Londini obiit, Cantuariæ nondum inthronizatus.

* Com. de Præsul. Angl. par. 1. p. 160.
† Cent. 5. cap. 87.

SCRIPTA.

De Causa Dei & de veritate Causarum contra Pelagium libri 3. quos ex prælectionibus Oxonii habitis Mertonensium suorum rogatu cancellarius jam Londinensis digessit. Prodierunt cura Cl. Henrici Savilii *Londini* 1618. fol [b].

Geometrica Speculativa, Paris. 1530. *Arithmetica Speculativa*, Paris. 1502. utraque simul, *Paris.* 1512.

Tractatus Proportionum. Venet. 1505.

Plura alia Bradwardini opera inedita recenset Baleus Cent. 5. cap. 87. & Altamura Biblioth. Prædicat. p. 133, 489 [c]. qui eum Dominicanum fuisse somniat.

JOANNES VITODURANUS, 1348. R. G. monachus ordinis fratrum Minorum in cœnobio S. Montis prope Vitodurum, claruit anno 1348. Ut rerum suo tempore gestarum notitia ad seros usque nepotes pertingeret, *Chronicon* sive *Historiam* suorum temporum conscripsit, quod ab anno 1215. ad 1348. produxit. Opus supradictum laudat ex Goldasto reverendiss. Usserius de Christ. Eccles. Success. c. 7. p. 190. eoque usi sunt in historiis suis condendis H. Bullingerus & Jo. Simlerus, idem citat Jo. H. Hottingerus Dissert. de methodo legendi Hist. Helvet. passim. Extat MS. in bibl. S. Galli in Helvetia ipsum αὐτόγραφον [d].

DAVIDES MONACHUS, natione 1348. R. G. Græcus, patria, ni fallor, Thessalonicensis, circa ann. 1348. claruisse videtur, quando contentio inter Barlaamum, cui Acindynus astipulatus est, & monachos Thessalonicences maxime fervescebat, quæ consilio CP. ann. 1350. habito, consopita est; scripsit *Compendiariam & perspicuam declarationem hæreseus Barlaami & Acindyni*: cujus titulus & principium τοῦ τιμιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυροῦ Δαβὶδ σύντομος καὶ σαφὴς δήλωσις περὶ τῆς τοῦ Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου αἱρέσεως. Ὁ Βαρλαὰμ ἑλληνικοῖς προσκείμενος δόγμασιν, ἐνόμιζε μηδὲν ἄλλο φῶς εἶναι θεῖον, &c. Extat Græce MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 210. num. 16. uti & in bibliotheca Augustana, * Subsel. 2. n. 23. Hujus excerpta quædam breviuscula habentur apud L. Allat. de Consens. l. 2. c. 17. Sect. 2. col. 838. ampliora apud Gretserum in Annotat. ad Cantacuzen. pag. 928, 929. Notandum est in biblioth. regis Gallorum, Cod. 692. extare opus MS. Davidis cujusdam Dishypati de blasphemiis Barlaami & Acindyni ad Nicolaum Cabasilam, cujus meminit

* Reiseri Index MSS. Bibl. August. p. 27.

a *Instituiones* A. D. 1357. super terrarum conservatione, Gallice extant MSS. in bibl. Cott. sub Vitellio A. 2. n. 41. b Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 70. *Sententias* 36. *Bradwardini* totidem contrariis ab eo ad calc. operis oppositas exhibuit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 1. p. 732. c De Codd MSS. conf. etiam *Jac. Echard* de Scriptoribus Dominicanis Tom. 1. p. 744. *Oudin.* Tom. 3. p. 939. d Hujus *Chronici* priorem partem desinentem in obitu Rudolphi Habsburgici sive in an. 1292. vulgavit Leibnitius in Accessionum historicarum Tom. 1. *Lips.* 1698. 4to. Integrum ex Cod. S. Galli exhibuit Jo. Georg. Eccardus in Tom. 1. Corporis Scriptorum medii ævi. *Lips.* 1723. fol.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Cl. Cangius Gloff. Med. Lat. v. *Dissipatus*: eundem esse auctorem, idem prorsus opus, verisimillimum est.

1350. H. W. FRANCISCUS PETRARCHA, gente Italus, Aretii in Tuscia, vel, ut alii habent, Ancisæ agri Florentini, majorum Petrarchæ sedis, patre Florentino exule natus anno 1304. die 20. Julii. Avenione & Carpentorati in Gallia liberalibus disciplinis institutus est, Dante Aligerio præceptore usus. Juris studio per quinquennium Montispessulani, per triennium Bononiæ incubuit. Anno 1327. sublato e vivis patre, qui ad juris scientiam excolendam illum fere invitum adegerat, Bononia Avenionem rediit. A Joanne cardinale Columna inter domesticos ascitus Galliam & Italiam peragravit. Mox amœnam quandam Galliæ vallem, quam incolæ Clausam vocant, decimo quinto lapide ab Avenione remotam, studiis suis sedem delegit. Sede privata delitescens, fama tamen nequaquam delituit vir ingenio, eloquentia, facultate poetica, & ignota tot sæculis Latinæ linguæ elegantia sæculi sui princeps: nec minus pius quam doctus, qui solutos ævi sui, & inprimis aulæ Romanæ, mores acri calamo flagellavit. Nondum annos 36. natus, Romam & Lutetiam uno eodemque die ad lauream accipiendam evocatus est. Romam profectus, anno 1341. die resurrectionis dominicæ, id. April. in capitolio adstante senatu ingentique procerum Romanorum & advenarum caterva ab Urso senatore laurea redimitus est: Clausam repetiturus ecclesiæ Parmensis archidiaconatum donum accepit. Latibulo demum Gallico egressus, ac plura loca circumvagatus, jam senex Patavinum canonicum egit. Cardinalis etiam a Benedicto 12 creandus, nisi sororis suæ, virginis elegantissimæ, stuprum pontifici denegasset: sint licet, qui Petrarchæ nullam fuisse sororem contendant. Claruit anno 1350. Summis orbis Christiani principibus, qui ab eloquenti Petrarchæ Musa celebrari certatim ambiebant, præcharissimus, Arquatæ in agro Patavino consenuit, ibique tandem apoplexia correptus obiit anno 1374. die 14. Julii septuagenario unico die minor; insigni pompa elatus, & magnifico sepulchro conditus. Unicum de eo Erasmi elogium apponam. *Reflorescentis*, inquit *, *eloquentiæ Princeps apud Italos videtur fuisse Franciscus Petrarcha, sua ætate celebris ac magnus: nunc vix est in manibus: ingenium ardens, magna rerum cognitio, nec mediocris eloquendi vis. Est tamen in eo ubi desideres linguæ Latinæ peritiam, & tota dictio resipit sæculi prioris horrorem.*

* Ciceronian.

[a] OPERA.

De Vita Solitaria libri 2 [b]:

De Remediis utriusque fortunæ libri 2. quos, antequam castrentur, legi prohibet Index Romanus. Prodierunt seorsim *Lugduni* 1577. 8° [c].

De otio Religiosorum libri 2.

De vera sapientia Dialogorum libri 2.

De contemptu mundi sive Secretorum Dialogi 3 [d].

Psalmi Pœnitentiales 7.

De republica optime administranda liber.

De officio & virtutibus Imperatoris liber [e].

Rerum memorandarum libri 4 [f]:

Epitome vitarum virorum illustrium. Prodiit cum præcedente opere *Basil.* 1563.

De pacificanda Italia exhortatio.

Ad veteres Rom. reip. defensores oratio.

De libertate capessenda hortatoria.

De obedientia & fide uxoria.

De Avaritia vitanda Oratio.

Itinerarium Syriacum.

De rebus familiaribus Epistolarum libri 8.

Epistolarum ad quosdam ex veteribus illustriorum liber.

De rebus senilibus & familiaribus Epistolarum libri 16.

Epistolarum variarum liber [g]. Ex epistolis Petrarchæ, 15. quæ de juribus imperii Romani contra Papam agunt, habentur apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1345. & seorsim prodierunt *Argentinæ* 1555. 4°.

De sui ipsius & aliorum ignorantia liber. Prodiit seorsim *Genevæ* 1609. 12°.

Apologia contra Gallum.

Invectivarum contra Medicum quendam libri 4.

De laurea sumenda consolatoriæ Epistolæ libris 5.

Bucolicorum Eclogæ 12. Basil. 1546. 8°.

Africa, sive de Bello Punico libri 9. Venet. 1570. 4°.

Epistolarum metricarum libri 3.

Testamentum [h].

Poemata plurima lingua Thusca, quæ ob amorem Lauræ juvenis adhuc lusit. *Venet.* 1515, 1545. 4°. 1553. 4°. 1596. 8° [i].

Prodierunt omnia Petrarchæ Opera in 4.

a Petrarchæ operum codd. aliquot habentur MSS. in bibl. B. Mariæ Florent. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 373.
b Prodierunt *Mediolani* fol. 1498. teste *Blount* in Censura Autorum p. 306. c *Francofurt.* 1546. fol. *Genevæ* 1613. 120. *Roterd.* 1649. d Prodierunt *Regii Lepidi* 1501. 4to. sub titulo *de secreto curarum conflictu.* e Recusus una cum libro *de republica* &c *Bernæ* 1602 8vo. f Prodierunt *Bernæ* 1604. 4to. & Gallice *Lugd.* 1531. 8vo. *Carmen in monstrum bicorpor* his libris in edit. opp. *Venet* 1501. subjectum exhibuit *Fabr.* Bibl. med. & infim Latin. Vol. 5. p. 679 quem vide. g Hæ collectiones *Epistolarum* Petrarchæ recusæ junctim *Genev.* 1609. 120. *Epistolæ* ejusdem aliquot habentur inter Codd. Quedlinburgenses, ut nos docet *Tobias Eckardus* in Notitia bibl. Quedlinburgens. h Habetur subjunctum novissimæ editioni carminum Petrarchæ Hetruscorum *Patav.* 1722 8vo. quam vide de editionibus carminum Petrarchæ, ut & Nic. Franc. Haym. in notitia librorum rariorum linguæ Italicæ *Lond.* 1726. 8vo. p. 124 & 212. i Primum *Venet.* 1473. *Poemata* Italica antea inedita prodierunt cum emendationibus Federici Ubaldini *Rom.* 1642. vid. *Blount* ubi supra.

tomos

Sæc.XIV.ab an.MCCC. tomos distincta *Basil.* 1554, 1581. Prodierunt antea ex iis multa *ibid.* 1496. fol [a].

Itinerarium ad sepulchrum Domini. MS. in bibliotheca Collegii Novi Oxon. cod. 181. num. 3. *Tractatus de Florentia*, MS. in bibl. Magdalenensi Oxon. cod. 152. *De Gualtero Marchione & Grysilda ejus uxore* liber, MS. in bibl. S. Benedicti Cantab. cod. 4. 85.

Liber de Vitis Cæsarum & Pontificum Romanorum usque ad sua tempora, atque alius *de Herculum numero*, habentur MSS. in bibl. Vaticana. Prior prodiit Italice *Venet.* 1534. 8° [b].

Liber de Casibus virorum illustrium, & Epistolarum familiarium libri 15. nondum editi, extant MSS. in bibl. Colbertina, teste Oudino Supplem. p. 620.

Ars Punctuandi, MS. in bibl. Augustana *.

Plura de Petrarcha, ejusque scriptis, lectorem affatim edocebit Jac. Philippus Thomasinus, episcopus Æmoniensis, in Petrarcha redivivo, *Patavii* secunda vice edito 1650 [c].

* Index MSS Bibl. August. p. 50.

1350. H. W. JOANNES BECANUS, sive *de* BEKA, natione Belga, ecclesiæ Ultrajectinæ canonicus, claruit anno 1350. Scripsit, ad Gulielmum Hollandiæ comitem, *Chronicon Ecclesiæ & Episcoporum Ultrajectensium, Comitumque Hollandiæ*, a temporibus S. Willibrordi, primi episcopi, usque ad annum 1346. Continuavit id ad annum 1524. Gulielmus Hedam, decanus Harlemensis, & præpositus Arnhemiensis. Prodiit cum Hedami continuatione, & Bernardi Furmerii notis, *Franekeræ* 1611. 4° [d]. sed multis mendis scatet hæc editio. Auctior ac longe emendatior est, quæ cum Arnoldi Buchellii notis historicis, & duplici Appendice Lamb. Hortensii & Suffridi Petri, prodiit *Ultrajecti* 1643. fol.

1350. H. W. ALBERICUS DE ROSATE, sive *Roxiati*, a patria *Bergomensis* vulgo appellatus, juris pontificii doctor. Claruit anno 1350. Extat *Commentarius in librum sextum Decretalium, & de statutis libri* 4. inter Tractatus illustrium Jurisconsultorum *Venet.* 1584. item *Dictionarium Juris Civilis & Canonici*, Venet. 1573, 1601.

1350. H. W. NICOLAUS CABASILAS, Nili Cabasilæ Thessalonicensis, aliorumque duorum archiepiscoporum ex sorore nepos, primum quidem Sacellii curator; quo munere perfungens, missus est a Joanne patriarcha CP. anno circiter 1346. ad Cantacuzenum imp. ut imperium deponere ei persuaderet. Sæc.XIV.ab an.MCCC. Anno 1347. a Cantacuzeno Constantinopolim recens expugnatam ingresso ad Annam imperatricem in palatium legatus est; ut pacis conditiones ei a victore latas proponeret. Mortuo demum Nilo patruo, ei in sede Thessalonicensi successit. Claruit anno 1350. Scriptor sane doctissimus, Latinorum vero hostis acerrimus. De tempore obitus silent Autores.

SCRIPTA.

Liturgiæ Expositio, seu *Compendiosa interpretatio in Divinum Officium.* Extat Gr. Lat. in Auctuario Patrum *Paris.* 1624. Tom. 2. p. 200. Latine prodierat *Venet.* 1545 [e]. *Antverp.* 1560.

De Vita in Christo libri 6. in quibus præcipue agitur de vi & virtute trium sacramentorum, baptismi, confirmationis & eucharistiæ. Latine eos vertit, & cum Philippi Solitarii Dioptra, & Gretseri notis edidit Jac. Pontanus *Ingolstad.* 1604. 4°.

Oratio contra Fœneratores, Lat. a Pontano edita *ibidem.* Prodiit eadem Græce, mutila *Augustæ-Vindel.* integra cum Oratione S. Epiphanii in sepulturam Christi, *Samoscii* 1604. 4°.

Habentur omnia Nicolai opera hactenus recensita Latine in Bibl. Patrum Tom. 26.

Encomium S. Theodoræ viduæ, Gr. Lat. apud Henschenium April. 5.

Commentarius in librum tertium magnæ Constructionis Ptolomæi. Prodiit *Basil.* 1530. fol.

Schemata quædam Astrologica, habentur MSS. in bibl. Augustana *.

Observationum in visionem 4. *animalium Ezechielis liber*, extat Gr. MS. in biblioth. Vaticana.

* Index MSS Bibl. August. p. 89.

Librum Nicolai *de Processione Sp. S. adversus Latinos*, aliumque ejusdem argumenti *contra Thomam Aquinatem* memorat Leo Allatius de Consensu, l. 2. c. 18. §. 9. qui plura alia ejusdem opuscula MSS. recenset Differt. de Nilis p. 55.

1350. R. G. NICOLAUS CABASILAS CHAMAETAS, archiepiscopus Thessalonicensis, quem nonnulli cum Nilo avunculo suo & in eadem sede decessore male confundunt, claruit anno 1350. Vir extra invidiæ aleam doctus, plurimos ingenii sui fœtus edidit, quibus immortale apud posteros nomen obtinuit; cum tamen Latinorum placita multo acumine expugnaverit, ex scriptis ejus pauca admodum in lucem prodierunt,

a Denuo *Venet.* 1501. & *Lugd.* 1601. b *Veronæ* 1476. *Florent.* 1478. fol. *Venet.* 1534. *Mirandulæ* 1624. 4to. *Genev.* 1625. 4to. c De MSS. Codd. conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 947. d Hoc *Chronicon* ad an. 1574. continuatum a Suffrido Petri, prodiisse *Franek.* 1611. scribit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 153. *Chronicorum Hollandiæ lib.* 10. præmissis Jo. Beck aliorumque prologis, habentur MSS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 6. n. 2. e Imo 1548. 8vo teste *Fabr.* ad Allatii Diatrib. de Nilis ad calc. Vol. 5. Bibl. Gr. p. 72. Conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 982. & *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 89.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

plura tenebris damnata in bibliothecarum claustris adhuc constringuntur; suntque hujusmodi. *De Vita in Christo* libri septem: horum sex a Pontano Latine editi; de septimo altum silentium: septimus autem una cum sex prioribus eo ipso ordine quo editi sunt, extat Gr. MSS. in biblioth. Cæsarea Vind. Cod. Theol. 262. n. 29. a fol 244. p. 1. ad fol. 341. p. 1. titulus & principium septimi sic se habent. Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ζ. ὁποῖος γίνεται ὁ μεμυημένος τὴν ἀπὸ τῶν μυστηρίων χάριν φυλάξας τῇ παρ᾽ ἑαυτοῦ σπουδῇ. Ἐπεὶ δὲ εἴρηται πῶς γινόμενος ὁ μυηθεὶς καὶ τίνα τὴν ὁδὸν ἐλθών. Septem etiam libri in biblioth. regis Gallorum, Cod. 1759. extare dicuntur. Ex 4. prioribus fragmenta quædam Græce profert L. Allatius adversus Creighton, pag. 422, 423, 424, 531. & Petr. Arcudius de Concordia passim. *Expositio* in visionem proph. Ezechielis de quatuor animalibus. Pr. Πᾶσα προφητεία καὶ θεωρία καὶ ὅρασις. *Expositio* in visionem alteram ejusdem proph. de ossibus aridis. Pr. Τὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν. Extant Gr. MSS. in bibl. Vind. Cod. Theol. 210. n. 5, 6. a fol. 104. p. 1. ad fol. 117. p. 2. iterumque ibid. Cod. 262. n. 9, 10. ubi etiam habetur *Expositio* tertia in Ezech. proph. visionem. Pr. Πᾶσα προφητεία καὶ ὅρασις εἰκόνες εἰσὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας, num. 11 [a]. *Precatio* ad Christum τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Υἱὸν καὶ Λόγον. Pr. Ὑμνοῦμέν σε, εὐλογοῦμέν σε, δοξολογοῦμέν σε, ibid. Cod. 262. num. 19. *Responsio* ad interrogationem, *Quis sit finis Incarnationis Dominicæ?* Pr. Εἰ καὶ φιλόχρυσοι καὶ φιλόϋλοι ἄνθρωποι. MS. ibid. Cod. 315. num. 22. habetur etiam in biblioth. Vaticana. *Expositio* verborum S. Gregorii Nazianz. Ὦ τῆς καινῆς μίξεως, ὦ τῆς παραδόξου κράσεως (quæ habentur oratione 38. Tom. 1. operum Gr. Lat. edit. *Parif.* p. 620.) Pr. Ἐρωτᾷς ὦ φίλων ἄριστε, τί ἐστιν ἐκεῖνο ὅ φησιν ὁ ἐν θεολογίᾳ μέγας Γρηγόριος, Ὦ τῆς καινῆς, κ. λ.---Καὶ βούλει μαθεῖν τίς ἡ τῶν ῥημάτων τούτων δύναμις· ἰδοὺ σοι. MS. ibid. n. 23. *Explicatio* duplex sacrarum vestium in divina Liturgia usitatarum habetur, ibid. Cod. Hist. Eccl. 34. n. 36. videtur esse appendix quædam ad opus Liturgicum, verum in editis non comparet. Orationes variæ. *In Christi* salutares passiones. Pr. Ἄκουε, οὐρανὲ, καὶ ὁ τῶν Ἀγγέλων ἅπας κύκλος. Gr. MS. ibid. Cod. Theol. 210. n. 3. & iterum Cod. 262. n. 4. hujus meminit L. Allat. de Simeon, p. 82. & fragm. exinde profert adversus Creighton, p. 425. *Oratio* in Ascensionem Christi. Pr. Αἱ χάριτες μὲν ἀπὸ τῶν προτέρων χρόνων ἐξ οὐρανοῦ. MS. ibid. n. 4. item Cod. 262. n. 5. Allat. de Simeon, p. 82. *In nativitatem* B. Mariæ Virginis. Pr. Καὶ πρῶτα μὲν τὸν Θεὸν ἐνταῦθα καλῶμεν. MS. ibid. n. 7.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

iterum Cod. 262. n. 1. uti & bibl. regis Gallorum Cod. 1759. Allat. ibid. p. 97. *In annunciationem* B. Mariæ Virginis. Pr. Εἴπω δεῖ χαίρειν ἀνθρώπων καὶ σκιρτᾷν. MS. ibid. n. 8. iterumque Cod. 262. n. 3. & in Codd. reg. Parif. 1379. 1759. Allat. ibid. p. 88. *In obitum & assumptionem* B. Mariæ Virginis. Pr. Τοῦ νῦν ἀγῶνος ὡς οὐδὲν ἂν γένοιτο μεῖζον. MS. ibid. Cod. 262. n. 6. & in reg. Parif. Cod. 1379. In *S. Martyrem Demetrium*. Pr. Πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων, οὐ μενοῦν οὐδὲ συνιδεῖν ῥᾴδιον. MS. ibid. n. 7. & in reg. Parif. Cod. 1759. Allat. ibid. p. 107. fragmentum hujus *Orationis* Græce apud eundem adversus Hottinger, p. 203. Ad eundem *Demetrium Allocutio*. Pr. Οὐδὲν οἶμαι τῶν ἁπάντων, ὦ Μαρτύρων ἀκρότης. MS. ibid. n. 15. & in reg. Parif. Cod. 1759. In *S. Andream* jun. qui Martyrium consummavit Hierosolymis. Pr. Ἐγὼ δὲ σοῦ πῶς ἂν εἴποις ἐρῶν ὦ Χριστοῦ μάρτυς Ἀνδρέα. MS. ibid. n. 12. & in reg. Parif. Cod. eodem. In *S. Nicolaum* episcopum Myrensem Myroblytum. Pr. Ἐπεὶ γὰρ πάντα ἀπήντησεν ἡμῖν παρὰ σοῦ ὦ ποθουμένων ἄριστε. MS. ibid. n. 2. In *tres SS. Patres, Basilium M. Gregorium Theologum, & Joannem Chrysostomum*. Pr. Οἶμαί γε τῶν εὐνομωτάτων καὶ δικαιοτάτων εἶναι, τὴν γινομένην τοῖς πατράσι πᾶσιν νέμειν τιμήν. MS. ibid. n. 14. Eximios hosce tres Patres ex recentioribus Græcis alii etiam suis orationibus junctim collaudarunt, e. g. Joannes Euchaitarum metropolita, Philotheus patriarcha CP. Matthæus Camariota, Theodorus Metochita, & forsan alii; unde mirari liceat quid Phil. Labbæo, viro doctissimo & in his studiis satis exercitato, in mentem venerit, *orationem* prædictam Cabasilæ abjudicare, & Philotheo ascribere, de Scriptor. Eccl. Tom. 2. p. 115. cum ista Philothei a Pontano primum Gr. Lat. edita ab hac omnino diversa sit. *Oratio* Encomiastica in Imperatorem. Pr. Ἄτοπόν τι νομίζω καὶ τῆς μεγίστης ἀγνωμοσύνης. MS. ibid. n. 30. & reg. Parif. Cod. 1759. *Oratio* Encomiastica ad imperatricem Annam Palæologinam. Pr. Νόμος μὲν ἅπασιν Ἕλλησιν ἔκειτο, ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν ἄγειν Ἀθήναζε. MS. ibid. n. 33. *Oratio* ad imperatricem de usura, ab edita prorsus alia; Pr. Πολλαχόθεν ἐπιδειξαμένη τῶν ἔργων ὦ μεγίστη βασίλισσα, τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου. MS. ibid. n. 24. *Oratio* ad Athenienses de Ara apud ipsos Misericordiæ. Pr. Ἥκω νῦν ὦ Ἀθηναῖοι συμβουλεύσων ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων ὑμῖν. MS. ibid. n. 25. *Libellus* de magistratuum civilium iniquis ausis circa res sacras. Pr. Τοὺς μὲν πονηροὺς τῶν ἀρχόντων, MS. ibid. Cod. Theol. 262. n. 22. a fol. 344. ad fol. 369. & in bibl. reg. Parif. Cod. 1759. *Interpretationes* in Acta Conciliorum & SS. Patrum Canones.

[a] *Expositio in 4. Evangelia* Græce exstat MS. in biblioth. Michael. Cantacuzeni, ut refert Ant. du Verdier. conf. *le Long*. Bibl. facr. Vol. 2. p. 660.

Extant

Sæc.XIV.ab an.MCCC. Extant Gr. MSS. in bibl. reg. Gall. Cod. 940. cum Balsamone, Zonara, &c. *Protheoria* operis cujusdam avunculi sui Nili Cabasilæ adversus Latinos, a L. Allat. edita Differt. de Nilis, pag. 50, 51. *Epitaphium* avunculi sui supra memorati tumulo inscriptum, versibus heroicis conceptum, cum duodecim aliis eodem carmine, Gr. MS. Bibl. Vindob. Cod. Theol. 262. n. 29. *Canon* Iambicus cum scholiis in Fest. Theophaniæ: alter in S. Pentecosten: horum meminit Allat. de Nilis, p. 56. Philosophica demum nonnulla; contra Scepticos, contra Niceph. Greg. de Rhetorica; de Syllogismis, &c. *Epistolæ* numero sedecim, quibus, si in lucem prodirent, historiam Byzantinam illustratam iri confidimus, extant MSS. in uberrima ista Cæsarea bibliotheca, Cod. 262. toties memorato [a].

1350. H. W. [b] JOANNES THAULERUS, natione Germanus, ordinis Dominicani in conventu Coloniensi monachus. Vixit circa an. 1350. & Argentorati pariter ac Coloniæ concionibus inclaruit. Scripsit vernaculo sermone opuscula complura, pietati & devotioni inservientia: difficillimis sententiarum ambagibus & obscuro stylo, recepto mysticorum theologorum more, usus. Scriptorum illius præcipua ex Germano idiomate in Latinum vertit Laurentius Surius, atque edidit ordine sequenti.

Conciones de Tempore.

Conciones de Sanctis. Utræque simul prodierunt *Lugduni* 1557 [c].

De veris virtutibus, & institutionibus divinis, seorsim *Colon.* 1587.

Epistolæ piæ.

Prophetiæ de plagis nostri temporis.

Cantica spiritualia animæ Deum amantis.

De novem rupibus, sive gradibus Christianæ perfectionis.

Speculum lucidissimum, & exemplar D. N. Jesu Christi.

Convivium M. Echardi jucundum & pium.

Colloquium Theologi & Mendici.

Oratio fidelis præparatoria ad mortem.

Præparationes 5. *notabiles ad mortem fœlicem.*

De 10. *cæcitatibus, &* 14. *divini amoris radicibus libellus.*

Quæ quidem omnia, exceptis Sermonibus, non tam Thauleri sunt opera, quam ex Thauleri aliorumque scriptis contexta. Utcunque sub Thauleri nomine prodierunt, *Colon.* 1548. 8°. 1603. 4°. 1572.

ROGERUS CONNOVIUS, seu de *Conway*, gente Anglus, patria Cambro-Britannus, ex Connovio antiquissimo oppido littorali originem & cognomen sortitus. Juvenis adhuc in familiam Franciscanam adscitus, ad academiam Oxoniensem a consodalibus Minoritis missus est. Theologiam ac philosophiam scholasticam probe edoctus, infulas doctorales & egregiam eruditionis famam retulit. Quo nomine primarius Theologiæ professor, ac demum totius Angliæ minister provincialis a suis constitutus est. Claruit anno 1350. Ingens tunc temporis inter clerum sæcularem atque ordines Mendicantes exardescebat controversia de confessionibus audiendis, aliisque pastoris muneribus obeundis, quæ Mendicantes conculcata canonum autoritate sibi passim arripuerunt. Cleri causam egit Richardus archiepiscopus Armachanus. Pro Mendicantibus in arenam descendit Rogerus noster, qui *de Confessionibus per Regulares audiendis contra informationes Armachani librum* edidit. Prodiit is una cum Armachani opere *Paris.* 1496, 1511. & apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1392 [d]. Ejusdem *Quæstiones* 3. *de Christi paupertate & dominio temporali* MSS. penes Waddingum extiterunt. Reliqua illius scripta enumerant Baleus Cent. 6. cap. 7. & Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 312. Cæterum Rogerus Londini obiit anno 1360. in cœnobio Minoritarum sepultus. Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1350. H. W.

JOANNES BOCCACIUS, gente Italus, patria Florentinus, claruit anno 1350. 1350. R. G. Fr. Petrarchæ auditor & æmulus: Certaldum ad Arni ripam oppidum natale habuit, in lucem editus anno 1314. Ingenio erat prompto & facundo, ab ipsis prope incunabulis assiduus musarum cultor & pedissequa; inde ei lepores, inde venustates, inde tot veneres & cupidines, quibus scatent undique & luxuriant ejus lucubrationes; severioribus etiam studiis & politiori literaturæ animum adjecit. Renascentes in Italia bonas literas inter alios sui temporis fovit, sermonem vernaculum unicus perpolivit: annorum tandem ac famæ satur ex hac vita migravit anno 1375. ætatis 62. in templo maximo Certaldi honorifice tumulatus. Multos ingenii fœtus edidit: extant *de Genealogia Deorum* libri 15. Hugonis Hierosol. & Cypri regis mandato scripti; prodiit hoc opus *Venet.* 1473, 1497. fol. *Vincent.* 1487. & cum notis Jac. Mycilli *Basil.* 1532. *De*

a *Excerpta* ex Nili Cabasilæ scriptis quædam anecdota vulgavit Boivinus Tom. 4. Hist. Byzantin. Gregoræ edit. *Paris.* 1702. Ejusdem *Orationes quædam* habentur MSS. in Bibl. Chiggia Romæ, teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 238. b Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 678. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 437. c Et *Venet.* 1556. d Habetur etiam MS. Oxon. in bibl. Coll. Corporis Christi cod. 182. n. 2. & Cantab. in bibl. Coll. S. Benedicti cod. 290. n. 4. & in bibl. publica cod. 140. n. 5. teste *Oudin.* Tom. 3. p. 1034.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *Claris Mulieribus* liber, Joannæ Siciliæ regis filiæ gratia susceptus, *Lovanii* 1487. fol. *Bernæ Helvetiorum* 1539 [a]. *De casibus virorum illustrium*, Paris. * * *. fol. Aug. Vind. 1544. *Historia Constantinopoleus*. Tres posteriores tractatus habentur MSS. in bibl. Lugduno-Batava, n. 24. *Historiæ Romanæ compendium*, Col.Agrip. 1534. 8°. *De montium, sylvarum, fontium, lacuum, fluviorum, stagnorum, & marium nominibus*, Basil. 1532. *Vita Dantis Aligerii* poetæ Florentini, Italico sermone scripta, *Florent.* 1576. 8vo. *Romæ* 1644. *Decamero*, dialogus festivus Italice etiam scriptus, anno 1348. peste undique grassante, *Venet.* 1549. *Florent.* 1527. 4°. plures id genus *Novellas* confinxit: fertur etiam de *Hæresibus Bohemorum*, & de *Bellis Florentinorum* historias contexuisse [b], utrum autem extent non reperi.

1352. H. W. [c] INNOCENTIUS VI. *Stephanus* antea appellatus, gente Gallus, patria Lemovicensis, Alberti filius, juris utriusque doctor, primum causarum auditor in Palatio apostolico, dein Noviodunensis, postea Claromontanus episcopus, pœnitentiarius major, & cardinalis episcopus Ostiensis, demum anno 1352. pontifex Romanus Avenione electus die 18. coronatus 30. Decembr. Anno 1355. Carolum 4. imp. Italiam cum exercitu ingressum Romæ a cardinalibus coronari permisit, ea tamen lege, ut urbem pedes intraret, datoque juramento promitteret, Italiam sese mox deserturum, nec rediturum deinceps donec a pontifice accersiretur, Conditiones non aspernatus est vecors imperator, juramentum præstitit, & ambitioni pontificiæ imperii majestatem submisit. Anno 1359. Innocentius primus omnium pontificum a Romanis impetravit, ut sibi senatorem ipsis præficere liceret. Obiit Avenione anno 1362. die 12. Septembr. Villanovæ apud Carthusianos sepultus. Extant *Epistolæ* 2. de celebrandis festis S. Augustini & S. Edwardi regis in Anglia, Concil. Tom. 11. p. 1930. *aliæ* 23. apud Bzovium ad an. 1353. &c. *aliæ* 30. apud Waddingum Annal. Minor. ad an. 1353. &c. *aliæ* 80. ibid. in Regesto Pontif. p. 27. *Epistolaram volumina* 15. aliis 19. in bibliotheca Vaticana MSS. asservari dicuntur [d].

[e] GREGORIUS PALAMAS, genere Asianus, in aula imperatoria educatus; Sæc.XIV ab an.MCCC. postquam maturuit, spretis palatii honoribus, divenditisque & in pauperes distributis 1354. H. W. facultatibus, cum duobus fratribus ad montem Atho se contulit, ubi decennium plusquam monasticæ vitæ impendit; quin & aliud decennium in Berrhææ Scete exegit. Morbo tandem debilitatus, ut vires repararet, Thessalonicam petiit, eo circiter tempore, quo Barlaamus monachos lacessere incœpit. Monachis ducem atque advocatum sese præbuit Palamas, Barlaamum hæreseos & calumniæ accusat, ipse διθεΐας ab altero insimulatus. Res ad synodum defertur. Utrique silentium imponitur. Mox tamen rerum summa ad Cantacuzenum delata, Palamas qui eo familiarissime utebatur, Barlaamum crebris synodis condemnari, neutiquam vero sententiam propriam de lumine Thaboritico confirmari obtinuit. Anno circiter 1347. fervente inter Cantacuzenum & Palæologum impp. bello Joannes patriarcha Palamæ, quem throno suo insidiari suspicatus est, Cantacuzenum anathematizare jussit; recusantem communione ejecit, & carceri inclusit. Capta a Cantacuzeno Constantinopoli Palamas ab Anna imperatrice carcere eductus est, & ad victorem legatus, ut iras ejus adversus Palæologorum gentem monitis leniret. Joanne patriarcha ejecto, ac statim defuncto, ipse a Cantacuzeno patriarcha designatur, episcopis tamen Isidorum potius optantibus, dignitate excidit: quo quidem tempore a clericis quibusdam CPP. Joannis Patriarchæ sectariis confectus videtur tomus ille qui apud Leonem Allatium de Consensu, l. 2. c. 16. §. 4. Gr. Lat. legitur, quo Isidorus pariter ac Palamas anathematizantur [f]. Postea archiepiscopus Thessalonicensis ab Isidoro patriarcha Cantacuzeni imp. jussu consecratus est, circa annum (si recte conjicio) 1354. sed a præfectis urbis non admissus, sedem nunquam obtinuit. In Lemnum igitur secedens, pingui otio imperatoris beneficio fruebatur. Paulo post a Cantacuzeno & Callisto patriarcha evocatus contra Barlaamitas & Acindynistas in synodo CP. strenue disputavit; & utrosque synodica sententia damnari efecit. Quando obierit non liquet. Vir,

a Habetur MS. Oxon. in bibl. Magdalen. Cod. 61. & Lincolniensi, Cod. 79. una cum tractatu *de casibus Virorum illustrium*, qui exstat etiam *ibid.* in bibl Collegii Novi Cod. 111. Liber ejusdem *de viris illustribus* exstat MS. Parisiis tum ap. Abbatiam S. Victoris, tum in bibl. Regia & Colbertina, teste *Oudin.* Tom. 3. p. 1069. b *Historia de bellis Florentinorum*, una cum *Historia de bellis imperatorum*, habetur in bibl. Lugd. Batava Cod. 24. teste *Oudin.* Tom. 3. p. 1069. De editionibus opp. Boccacii conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 681. c Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 31. d Registrum Epistolas 250. continens, exhibuit *Edm. Martene* Tom. 2. Anecdotor. p. 843. seq. *Epistolas* 2. Baluzius Tom. 2. Papar. Avenionens. p. 752. quem vide. *Declaratio super statutis Benedicti* 12. *de monachis nigris* habetur ap. Baluz. Tom. 7. Misc. p. 155. *Bullas* 4. cum compositione inter archiepisc. Cantuariens. & Eboracens. *de bajulatione crucis confirmata* edidit Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 29—36. & 80. *Bullam de festo Lanceæ & clavorum crucis Domini* edidit Jo. Henr. Von Seelen in Dissert. de hoc festo *Flensburg.* 1715. *Sermones* aliquot, *Decreta* Ecclesiastica & *institutiones* pro Forolivienlibus memorat Lud. Jacobus p. 125. *Bullæ* quædam extant *Rymer.* Fœder. Tom. 6. p. 18—357. e Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 84—87. f Multos tomos in causa Palamæ promulgatos memorat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 44. Vol. 10. p. 454.

Sæc. XIV ab an. MCCC. teste Cantacuzeno *, τῶν ἄλλων, ἐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τὰ τοῖς θεολόγοις περὶ θεοῦ δεδογμένα ἐξηκριβωκέναι διαφέρων, *qui non in dicendo solum eximius, sed etiam Theologicis literis præ aliis eruditissimus fuit.*

* Hist. l. 2. c. 40.

SCRIPTA.

Orationes demonstrativæ 2. de processione Spiritus Sancti contra Latinos. Prodierunt Gr. Londini absque anni notatione in 4°.

Refutatio Expositionum seu Epigrapharum Joannis Vecci. Extat Gr. Lat. apud P. Arcudium inter opuscula aurea *Romæ* 1630. 4° [a].

Prosopopœia, sive *Orationes 2. judiciales mentis corpus accusantis, & corporis sese defendentis, una cum Judicum sententia.* Prodiit Græce a Turnebo edita *Parif.* 1553. 4°.

Orationes 2. in Transfigurationem Dominicam. Habentur una cum Prosopopœia Latine in Bibliotheca Patr. Tom. 26.

Consideratio plenior in Transfigurationem Domini, & *Epistolæ*. MSS. Gr. in biblioth. Augustana. *Expositio Fidei Orthodoxæ:* MS. ibidem. Index Bibl. August. p. 27.

1354. R. G. GREGORIUS PALAMAS, ortu Asianus, ex monacho archiepiscopus Thessalonicensis, claruit anno 1354. Extant, præter eas a Cl. Whartono memoratas, quæ sequuntur lucubrationes. *Orationes* duæ in Transfigurationam Domini, Græce & Latine a Combefisio cum ejusdem notis editæ Auct. Novis. *Parif.* 1672. fol. *Orationes* duæ de ingressu B. Mariæ in Templum, quarum prior sic incipit. Εἰ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γιώσκεται, καὶ τὸ καλὸν δένδρον. Posterior hoc modo. Ἐπὶ τῶν μειζόνων, ἢ κατὰ ἀνθρωπίνην δύναμιν. Utriusque meminit L. Allatius de Simeon, pag. 87. 92. Extant Græce MSS. in biblioth. Vaticana. *Oratio* de Dominica Incarnatione. Pr. Ὁ ἐξ Θεοῦ προαιώνιος καὶ ἀπερίληπτος καὶ παντοκράτωρ λόγος. Allat. de Simeon. p. 103. De *Passionibus* & *Virtutibus*, & de iis quæ per otium cogitatio parit, ad Xenam monacham: *Homiliæ in Demetrium Martyrem; de mutua concordia; in Publicanum; in Prodigum; de secundo Adventu Domini; de Misericordia & Beneficentia*, &c. habentur Græce MSS. in biblioth. reg. Gall. Cod. 615. Volumen *Sermonum* in folio Gr. MS. extat in biblioth. Bodleiana, Cod. 637. *Hypotheses Theologicæ* capitulis 16; de *doctrina Acindyni* ad Athanasium Cyzicorum archiep. liber; *confutationum Acindyni* libri 7. *Iambi* adversus *Acindyni Carmina*; *Epistolæ* item plurimæ ultro citroque datæ habentur Græce MSS. in biblioth. reg. Parisiensi, Cod. 1408. *Capitula* 55. *Physica, Theologica, Ethica, Practica* adversus Barlaamum, Gr. MSS. *ibid.* Cod. 1213. *Homilia* de præmiis bonorum & suppliciis malorum, Dominica πρὸς τῆς τῶν προπατέρων (quæ est *Dominica ante Christi Nativitatem*) recitari solita, Græce MS. *ibid.* Cod. 1379. *Expositio* sive *Confessio* orthodoxæ fidei Græce MS. in bibliotheca Augustana Subsell. 2. Cod. 23. *Disputatio* inter Gr. Palamam & Man. Chrysoloram de processione Spiritus Sancti, extabat Græce MS. apud S. Antonium Venetiis, teste Possevino. *Epistola* cujusdam Gregorii nostri ad Thessalonicenses de laboribus suis, & *Disputationis* adversus Infideles & Atheos Chionas meminit eruditiss. Combefisius in notis ad orationes a se editas [b].

GEORGIUS LECAPENUS, instituto, ut videtur, monachus, diu in Thessalia vixit, Gregorio Palamæ familiaris: claruit circa an. 1354. Extat liber *de constructione verborum* Græce, *Venet.* 1526. 8° [c]. & eodem anno eademque forma *Florentiæ*. Scripsit etiam *Epistolas* plures, MSS. in biblioth. Bavarica ac regis Galliæ, item *de Artificio grammatico, de verborum significationibus*, MS. in biblioth. Augustana. *Historiam, Carmina Iambica*, Libanii *Epistolas elegantiores* numero 264. selegit, & in unum volumen redegit, de quibus omnibus vide quæ habet Cl. L. Allatius Diatr. de Georgiis & eorum scriptis, p. 363 [c]. 1354. H. W. Index MSS. Bibl. August. p. 64.

CALLISTUS, montis Atho monachus, cœnobii Iberorum sodalis; fervente adhuc inter Palæologum & Cantacuzenum bello, a monachis legatus est Constantinopolim, ut pacem suaderet, ubi ab Anna Imperatrice & Joanne patriarcha male habitus est. Anno circiter 1354 [d]. patriarcha Constantinopolitanus a Cantacuzeno imp. renunciatus est. M. Freherus quidem in Chronologia sua patriarchatum a Callisto inchoatum ad annum 1360. refert: verum errore manifesto. Præterquam enim quod Callistus a Cantacuzeno adhuc imperii clavum tenente patriarcha constitutus sit, obiit ille post exactum ab exauthoratione Cantacuzeni (quæ contigit anno 1355.) annum integrum, sedem CP. biennio circiter moderatus. Ineunte, ut videtur, anno 1355. a Cantacuzeno imp. ut Matthæum filium imperiali co- 1354. H. W. Cantacuz. Hist. L. 4. c. 16, 50.

a Item 1671. b De cæteris Palamæ operibus MSS. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 456. *Oudin.* Tom. 3. p. 843. *Hypotheses* & *Argumenta* operum omnium ejusdem habentur MS. in bibl. Coislinian. vid. Catal. ejusdem bibl. a *Montfaucon.* edit. p. 155—177. Excerpta quædam ex Gregorii Palamæ scriptis exhibuit *Boivinus* in notis Tom. 4ti. Hist. Byzantin. Nicephori Gregoræ, p. 764. 776. 787. 788. seq. c Ejusdem Lecapeni *Schedas Grammaticas* ineditas laudat Meursius in Glossario Græcobarbaro voce σχέμματα. Ejusdem *de figuris Homericis*, & *canonismata in Homerum* MS. memorat *Labbeus* Bibl. nov. MSS. p. 104. Ejusdem *Grammatica Alphabetica* in bibl. Bodleian. Cod. Baroccian. 103. *Fabr.* Bibl. Gr, Vol 7. p. 44. d Immo vero an. 1349. vel 1350. notante *Oudino* Tom. 3. p. 1006. quem vide.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. rona indueret, rogatus, obsequium denegavit, & in Xamantis monasterium secessit: cumque ad munus patriarchale redire renuisset, patriarchatu submotus est, substituto Philotheo. Joanne Palæologo paulo post rerum potito, sedi suæ restitutus est; atque anno sequente ad Elizabetham Cralis Serviæ principis viduam pacis confirmandæ gratia legatus; ubi apud Pheras Serviorum metropolim diem supremum obiit. Extat Gr. Lat. *Homilia in exaltationem pretiosæ & vivificæ crucis*, apud Gretser. de Cruce Tom. 2. p. 1347. Idem Freherus meminit alterius Callisti patriarchæ CP. ad an. 1406. Hujus an superioris sit ista Homilia, viderint eruditi; uti & *Oratio in Dormitionem Deiparæ*, atque *alia in Decollationem S. Joannis Baptistæ*; quæ Gr. MSS. extant in bibliotheca Cæsarea, teste Lambecio Comment. l. 4. p. 62. Junioris Callisti esse videtur *Opus de Vita Monastica*, quod habetur Græce MS. in bibliotheca Barbarina, teste Allatio de Consensu l. 2. c. 18. §. 13 [a].

1354. R. G. MATTHÆUS CANTACUZENUS, Joannis Cantacuzeni imp. CP. & Irenes filius, tanto patre non indignus, eisdem animi dotibus instructus, eisdem artibus & disciplinis imbutus, eisdem virtutibus ornatus, eandem etiam fortunam expertus, claruit anno 1354. Andronici junioris filiam Joannis Palæologi sororem in matrimonium duxit; deinde dissidiis inter fratres exortis, patris hortatu partem regiminis suscepit, a Philotheo patriarcha coronatus anno 1354. Proximo anno certis conditionibus imperio renunciat, postea repetit; armis utrinque certatum est; tandem vel prælio victus, vel turbis fatigatus in montem Atho secessit, habitumque monasticum induit; quamdiu vixit incertum est. In illustrandis S. Scripturis egregiam plane operam navavit; in *Cantica Canticorum Commentarium* lucubravit, in *Sapientiam Solomonis* aliquid meditasse a quibusdam dicitur, & *Monita quædam solitaria* vel dictasse vel collegisse. Opus in *Cantica* versione sua ac notis illustratum Gr. Lat. edidit Vincent. Riccardus, *Romæ* 1624. fol [b]. unde mirari subit, adeo celebrem auctorem, adeo insigne opus in ipsa urbe prelo egressum, ab iis qui de scriptoribus ecclesiasticis agunt, Possevino, Bellarmino, Miræo, ipsoque etiam Oudino, qui *de Scriptoribus omissis* ex professo *Supplementum* texuit, neglectum penitus & prætermissum. Sæc.XIV ab an.MCCC.

PETRUS DE COLUMBARIO, 1355. H. W.
a nonnullis dictus *Petrus Bertrandus junior*, ecclesiæ Romanæ cardinalis, episcopus Ostiensis & Velitrensis. Claruit anno 1355. quo missus est ab Avenione Romam ab Innocentio 6. pontifice, ut Carolum 4. imperatorem inungeret & coronaret; quod quidem fecit ipso die paschatis ejusdem anni. Extat *Historia* itineris istius, & ad Avenionem reditus, titulo *Itineris Romani*, apud Labbeum Biblioth. Nov. MSS. Tom. 1. p. 354 [c].

HENRICUS DE ERFORDIA [d], 1355. R. G.
Saxo-Germanus, ex ord. Præd. cœnobii S. Pauli apud Mindenses monachus, theologus eximius, scholæ Erfordiensis in primordiis ejus grande decus & ornamentum, claruit anno 1355. Scripsit *Chronicon generale* ab orbe condito ad annum 1355. quod *de factis memorabilibus* inscripsit; hujus partem aliquam Magni Chronici Belgici auctor operi suo inseruit. Idem laudat reverendiss. Usserius, ac Æterni Evangelii errores exinde profert Graviss. Quæst. c. 9. p. 279. ut & Fl. Illyricus Catal. Test. p. 1720. Opus etiam *de Ente* composuit, in decem partes distributum, cui titulus *Catena Aurea*, in cujus prologo alias suas lucubrationes recenset, viz. *De Conceptione B. Virginis*; *De Ornatu Clerici*; *De Casibus Conscientiæ* [e]; *Sermones*, &c. de quibus consulendus Possevinus Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 697. qui opus prædictum Neapoli in biblioth. Fr. Dominic. MS. extare fidem facit. Notabit Lector eodem loco & tempore Joannem de Erfordia ord. Min. floruisse, virum juris peritia insignem, ac scriptis clarum, quorum catalogum exhibent Simlerus & Possevinus, utrum vero jam extant mihi incompertum est.

JOANNES PALÆOLOGUS, 1355. R. G.
Andronici junioris imp. CP. filius natu maximus, hæres & in imperio successor, claruit anno 1355. Patre anno 1341. mortuo, puer novennis sub tutela Annæ matris, & Joan. Cantacuzeni M. domestici imperium capessit: anno 1342. a Joanne patriarcha corona imperiali exornatur: anno 1347. Helenam Cantacuzeni filiam thalami, ipsumque Cantacuzenum imperii consortem accipit: anno 1355. Cantacuzeno abdicante solus do-

a Inter opera Callisti patriarchæ CP. *Oudin.* T. 3. p. 1006. reponit Conc. CP. ipso præside an. 1351. habitum in Blachernis. Extat MS. in bibl. Cæsarea Cod. MS. Theologico Græco 266. n. 15. ut habet *Lambecius* Comment. L. 5. p. 202. b Opus *in Cantica* Græce exstat MS. in bibl. Bodleian. cod. 294. & inter MSS. codd. Oliveri Cromwelli n. 115. p. 1. seq. *Comment. in Sapientiam Solomonis* Gr. MS. in bibl. Pathmos insulæ, ut constat ex Catalogo ad calc. Apparatus sacri Possevini p. 42. conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 1010. c *Testamentum* ejus habetur inter probationes historiæ Cardinalium Gallorum a Frizonio in Gallia purpurata. Plura de hoc Petro Baluzius ad Papas Avenionens. Tom. 1. p. 870. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 730. d Non in urbe Erfordia, quæ est in Thuringia, sed de Hervordia in Westphalia. vid. *Oudin.* T. 3. p. 973. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 658. e Tractatus *de conceptione B. Virginis*; *de ornatu Clerici*; *de casibus Conscientiæ*, rectius Joanni de Erfordia adjudicantur; conf. *Leibnitium* Præf. ad Tom. 3. Scriptor. Brunsvic. p. 21. seq.

minatur:

minatur: anno 1384. rejecto Andronico primogenito, Manuelem filium natu minorem sibi in imperio socium constituit: & tandem languoribus exesus sexagenarius Byzantii obiit anno 1391. Extat hujus nomine *Professio Fidei*, ecclesiæ Græcæ confessioni opposita, Romanæ in omnibus consentanea, coram Paulo patr. CP. Latini ritus, Nicolao episc. Arenopolitano, aliisque Urbani papæ 5. legatis 18. die Octobr. anno 1369. Romæ habita. Hanc ex archivis Vaticanis deprompsit Bzovius, ac Græce & Latine edidit in Annal. Ecclesiast. Eandem L. Allatius profert libro de Consens. lib. 2. c. 17. §. 6. col. 843. ejus meminit Spondanus, ac uno ore omnes scriptores pontificii, & de ecclesia Græca triumphum agunt. Utrum autem genuina sit, an supposititia inter eruditos non convenit. *Epistola* quædam Joannis Palæologi ad patriarcham Alexandriæ in bibliotheca Vaticana MS. habetur; utrum nostri sit, an potius Joannis junioris, qui sequente sæculo imperium tenuit, Concil. Ferrariensi & Florentino interfuit, nisi inspecto codice certum aliquid statuere non licet.

1356. NICOLAUS EYMERICUS, gente Catalaunus, patria Gerundensis, ordinis Prædicatorum, inquisitor generalis religionis per totam regis Aragoniæ ditionem ab Innocentio 6. pontifice anno 1356. constitutus est. Anno 1371. capellanus, & summus causarum judex a Gregorio 11. Avenione creatus. Anno 1375. multa Raymundi Lulli dogmata ab eodem pontifice hæreseos damnari effecit. Obiit Gerundæ in conventu S. Dominici die 4. Januarii an. 1399. Extat *Directorium Inquisitorum* in tres partes divisum, cum commentariis Francisci Pegnæ editum, *Venet.* 1595. f. *Romæ* 1578, 1587[a]. *Barcinone* antea anno 1503. excusum. Complura alia Eymerici scripta adhuc inedita, enumerat Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 142. Oudinus Supplem. p. 667[b].
H. W.

1357. DEMETRIUS CYDONIUS, sive Cydo, patria Byzantinus, Raph. Volaterrano Thessalonicensis, Cantacuzeni imp. aulicus inter primos conspicuus, & præ aliis charus, quippe rerum privatarum comes, & secretarum consiliarius. Cum Cantacuzenus biennio circiter ante purpuram depositam secessum & vitam monasticam meditaretur, Demetrius & Nicolaus Cabasilas rem eandem in animo habuerunt, uterque σοφίας μὲν εἰς ἄκρον τῆς ἔξωθεν ἐπειλημμένοι, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἔργοις φιλοσοφοῦντες, καὶ τὸν σώφρονα βίον, ἔτι τοῦ ἐκ τοῦ γάμου κακῶν ἀπηλλαγμένον ᾑρημένοι. Claruit noster anno 1357. monasterium una cum Cantacuzeno imp. ingressus. Deserta patria, Mediolani Latinis literis, & theologiæ operam dedit. Tandem erogatis in pauperes bonis, in cœnobio quodam Cretensi vitam traduxit, & cum morte commutavit.
H. W.
Cantacuz. Hist. l. 4. c. 16.

SCRIPTA[c].

De execrandis dogmatibus Gregorii Palamæ liber, in quo omnes illius hæreses ex scriptis ejus excerptas recenset.

De Processione Spiritus S. liber in capita 13. distributus. Prodiit uterque a Petro Arcudio inter Opuscula Aurea Gr. Lat. cum notis editus *Romæ* 1630.

Oratio deliberativa ad Græcos de non reddenda Callipoli[d]. Gr. Lat. cum notis apud Combefis. Auctuar. Nov. Tom. 2. p. 1221.

Oratio deliberativa ad eosdem de non reddenda Callipoli, postulante Amurate Turcorum Rege. Gr. Lat. ibid. p. 1283[e].

Oratio pia de morte contemnenda, quæ sub Cydonii cujusdam nomine Gr. Lat. una cum Hermiæ Διασυρμῷ prodiit *Basil.* 1552. & inter alia ejusdem argumenti opuscula, *ibid.* 1559. cum Wolfii scholiis 1577, 1586. Demetrii nostri esse non male censeri possit. Habentur enim MSS. in biblioth. Augustana orationes Demetrii Cydonii plures de eodem argumento.
Index MSS. Bibl. Augus. p. 81.

Epistola ad Barlaamum contra Processionem Sp. S. ex Filio. Extat Lat. apud Canisium Tom. 6. p. 4[f]. & in Bibliotheca Patr. Tom. 26.

Richardi sive Ricoldi, monachi Dominicani, *Confutatio Alcorani*, a Demetrio Græce versa, prodiit una cum Alcorano *Basil.* 1543, 1555. fol[g].

Liber de Contemptu Mundi, S. Thomæ Aquinatis summa adversus Gentes, & summæ Theologicæ partes prima ac secunda, quin & *S. Anselmi Cantuariensis liber de Processione Spiritus S. & Epistola de tribus quæstionibus ad Valerianum Numburgensem episcopum, Græce versa*; *De Processione Spiritus S. libri* 2. alter Apologeticus pro S. Thoma adversus Nicolai Cabasilæ Elenchos, alter ad amicum quendam, qui id ab eo perquisierat, *Liber de Vita, doctrina, & miraculis D. Thomæ*, aliaque plura opuscula a Leone Allatio de Consensu l. 2. c. 18. §. 5. R. Volaterran. Comment. l. 15. p. 537. Possevin. Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 418. atque aliis memorantur.

a Et 1597. Item *Venet.* 1607. Habetur MS. in bibl. S. Salvatoris Bononiæ ut refert *Montfaucon.* Diar. Ital p. 410. b Item *Quetif.* Tom. 1. p. 709. & Tom. 2. p. 9. *Oudin.* Tom. 3. p. 1025. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p 407. *le Long.* Bibl. Sacr. Vol. 2. p. 719. c Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 91. *Oudin.* Tom. 3. p. 995. d *Oratio* hæcce ap. Combefis. intitulatur *pro subsidio Latinorum.* e Ex versione *Combefisii* habetur utraque Oratio Bibl. PP. T. 26. p. 515. seq. f Edit. nov. Tom. 4. p. 369. g Recus. *Rom.* 1606. 8vo. Alcoranum ipsum in Græcam linguam transtulisse fertur Demetrius, ap. Gesnerum in append. Bibl. edita *Tiguri* 1555. fol. ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 389.

Sæc XIV. ab an MCCC. 1357. H. W. RANULPHUS HIGDENUS, seu *Hikeden*, vulgo CESTRIENSIS dictus, natione Anglus, in occidentali insulæ regione natus, ordinis Benedictini monachus in cœnobio Cestriensi, claruit anno 1357. Obiit grandævus anno 1363. sexagesimo quarto monachatus sui anno. Cum ingentem historicorum, præsertim vero Anglicorum, supellectilem congessisset, ipse historiæ ab orbe condito scribendæ animum adjecit. Illam itaque ex variis historicis eleganter admodum concinnavit, integras ac prolixas illorum lacinias intexens, appositis tamen singulorum, a quibus sunt acceptæ nominibus, adjunctaque ab Abrahami temporibus marginali annorum supputatione; adeo ut vix aliam quam compilatoris gloriam meruerit, nisi quod libro ultimo multa e suo penu inseruerit. Compilatoris tamen munus tam egregie præstitit, ut pauci admodum e nostratibus historici fide, gravitate, ac judicio cum eo sint conferendi. Operi suo *Polychronici* nomen indidit [a]; totumque in septem libros juxta numerum ætatum mundi, ac dierum quibus orbis creatus est, distribuit. Primus liber nonnisi topographicam orbis descriptionem exhibet. Secundus ab orbe condito ad captivitatem Judæorum Babylonicam progreditur. Tertius a transmigratione Babylonica ad Christi adventum. Quartus a Christo nato ad Saxonum in Angliam adventum. Quintus a Saxonum appulsu ad adventum Danorum. Sextus ad irruptionem Normannorum. Septimus ad sua usque tempora, annum vero 1357. Quod si nonnulli codices historiam ulterius producant, quales mihi nonnunquam in manus inciderunt, id ab aliena manu accessisse censendum est; ipse enim Ranulphus in præfatione totius operis se ad istum annum historiam deducturum esse pollicetur; & in illo definit versio operis Anglicana paulo post Ranulphi obitum confecta. Ex quamplurimis, quos vidi, historiæ istius codicibus MSS. longe pulcherrimus est, qui in collegio Gonvilii & Caii (cujus ipsemet alumnus fui) asservatur. Ranulphi Polychronicon jussu nobilis viri Thomæ de Barkeley Anglice vertit Joannes de Trevisa, sacerdos Cornubiensis, ac Vicarius de Barkely; qui & multis aliis scriptis, inprimis vero integra utriusque Testamenti versione Anglica, inclaruit. Polychronici versioni ipse nonnulla, apposita tamen semper distinctionis nota, de suo intexuit, præsertim contra monastici ordinis petulantiam ac superstitiones quas sæpius exagitare solet. Versionem ad finem perduxit, uti ex nota calci adnexa patet anno 1387. die 8°. Aprilis: adeo ut palam lapsus sit seu incuria seu errato typographico Caxtonus, qui in fine versionis a se typis impressæ adnotavit eam finitam esse anno 1357. Illam enim immutato paululum Anglicæ linguæ Archaismo, & a seipso ad annum usque 1460. Edwardi 4. regis primum, continuatam typis impressam evulgavit *Londini* 1482. fol. Gulielmus Caxtonus [b], qui sub Edwardo rege dicto claruit, primusque omnium artem typographicam Angliæ intulit [c]. Ipsamet autem Joannis de Trevisæ versio, a Caxtono nondum perpolita extat MS. in instructissima RR. viri Tho. Tenisoni, theologi nostratis doctissimi, bibliotheca. Cæterum præter Polychronicon supra memoratum, Ranulphus, quem alii Radulphum vocant, noster conscripsit *Distinctiones Theologiæ*; *Speculum Curatorum*, quod MS. extat in biblioth. Collegii Baliolensis Oxon. cod. 69. *Expositionem super Job*, *In Cantica Canticorum*, *Sermones per annum*, atque alia quædam, quæ a Baleo * recensentur. Ut id etiam obiter notem, Joannis Trevisæ versionem Bibliorum Anglicam, quam Domini sui Thomæ de Barkeley mandato confecit, etiamnum MS. extare veri non est absimile. Cl. enim Jamesius * tria versionis totius Bibliæ Anglicanæ longe ante Wiclefum confectæ exemplaria MSS. in Oxoniensis academiæ bibliothecis asservari prodit.

Sæc.XIV. ab an.MCCC.

* Cent. 6. cap. 12.

* Corruptio Patrum par. 2. c. 24.

RANULPHUS HIGDENUS, natione Anglus, monachus Cestriensis ord. Benedict. claruit anno 1357. *Historiam* universalem ex aliorum chronicis contexuit, quam a creatione mundi exorsus ad sua tempora diduxit, posita ubique in margine annorum supputatione, eamque *Polychronicon* appellavit. Opus in septem libros divisum; horum sex priores, viz. ad Normannorum tempora, in quantum res Britannicas & Hibernicas complexi sunt, iis omnibus quæ ad exterarum gentium res gestas pertinebant prætermissis, ex Codd. MSS. primus Latine edidit doctiss. Galeus, eccles. metrop. Eboracens. nunc decanus dignissimus, Hist. Angl. Script. Tom. 3. Opus integrum in variis Angliæ bibliothecis MS. asservatur. Extat ejus *Ars componendi Sermones*, MS. in biblioth. Bodleian. cod. 2752. 1357. R. G.

a *Polychronicon* e Rogero Cestrensi contextum fuisse colligunt eruditi e Cod. Harleyanis; ut nos docet *Hearn.* præf. ad Annales Cambdeni p. 118. vid. etiam *Nicholson.* Bibl. Histor. Anglican. p. 64. *Historia Polychronica* Ranulphi Cestrensis extat MS in bibl. Cott. sub *Nerone* D. 8. n. 12. *Chronica compendiosa de regibus Angliæ* tantum, a Noe, conscripta a Ranulpho Higden. ibid. sub *Tiberio* E. 8. n. 76. b Vide vitam ejusdem Gul. Caxtoni a *Joan Lewis* Anglice editam *Lond.* 1738. 8vo. p. 57. seq. c Fridericum Corsellim primum omnium artem typographicam Angliæ intulisse, eumque typis impressisse Hieronymi seu Rufini expositionem *in Symbolum Apostolorum* Oxon. 1468. 4to. Caxtonum autem primum omnium libros Anglicos impressisse nos docet *Hearne* in Roperi vita Tho. Mori p. 255. etiam Historia Gualt. Hemingford, p. 732. Hist. Guil. Neubrigens. p. 744. Vide etiam vitam G. Caxtoni ut supra p. 20. seq.

Speculum

Sæc. XIV. ab an. MCCC. *Speculum Curatorum*, MS. in biblioth Colleg. Baliol. Oxon. sub lit. L. cod. 10. Plura ejus opera recenset Baleus Cent. 6. p. 462. & ex eo Pitseus, p. 516.

1357. R. G. DEMETRIUS CYDONIUS, qui & *Nipho Hieromonachus* dicitur, patria Thessalonicensis, claruit anno 1357. Scripta ejus edita supra p. 57. numerantur, verum in nonnullis supplendus est Whartonus, in paucis etiam corrigendus: nimium enim festinans utramque Demetrii *Deliberativam* a Combefisio editam, *de non reddenda Callipoli* inscriptam refert, cum in altera solum de eo agatur, in altera *de petendo a Latinis subsidio* unice disceptetur. Extat præterea *Lamentatio calamitatum Thessalonicensium*, quas concives sui in fatali illo urbis excidio passi sunt, cum Latina versione Combefisii inter Scriptores post Theophanem typis Luparæis edit. 1685. fol. pag. 385. Opera inedita hæc sunt, *Commentarius de processione Spiritus S.* pro Latinis contra Græcos, rogatu cujusdam amici compositus, & in capita 41. divisus, ab eo quem P. Arcudius edidit omnino diversus. Pr. Προοίμιον· Ἐπὶ πολλῶν τῆς σῆς φιλομαθίας καὶ φιλαλήθους. Hujus meminit L. Allatius de Consensu, lib. 2. c. 18. §. 5. col. 857. habetur MS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 260. a fol. 1. ad fol. 210. *Apologia pro S. Thoma Aquinate*, contra Nilum Cabasilam archiep. Thessalon. Pr. Ἡ μὲν κατὰ Λατίνων προθυμία τοῦ ἀνδρὸς τούτου μεγάλη καὶ θαυμαστή. MS. ibid. a fol. 210. ad fol. 268. vide Allat. ibid. *Epistola* ad amicum quendam, communicationem proxime præcedentis libri a se petentem. Pr. Τὴν μὲν οὖσαν αἰτίαν εἰ βούλει μαθεῖν οὐ μὴ μέχρι νῦν ἐλθεῖν. MS. ibid. uti & Cod. Theol. 210. n. 9. & 262. n. 32. ex quibus ad Nil. Cabasilam scriptam esse manifesto liquet. *Epistolæ* tredecim [a], quarum prima ad Manuelem Palæologum imp. Pr. Σὺ καὶ ἄρχειν οἶδας, καὶ ὑπακούειν ἐπίστασαι. MSS. ibid. eas omnes dignissimas censet Cl. Lambecius, ut supplemento corporis Hist. Byzantinæ posthac inserantur. Habentur in bibl. reg. Parisiensi. *Epistolæ* duæ ad Philotheum patr. scriptæ, Græce MSS. Cod. 1334. Aliæ plures, cum variis opusculis, partim editis, partim ineditis, ibid. Cod. 1759 [b]. *Oratio in Pentecosten*, & in *Spiritum S.* Pr. Οἱ μετὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγωνιστὰς εἰσιόντες, ἂν μὴ πολὺ τοὺς φθάσαντας. Allat. de Consensu, ibid. de Simeon. p. 101. *Oratio in Annunciationem B. Virginis*, hac inscriptione, Δημητρίου τοῦ Κυδώνη λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, οὐ μὴν ἐπ' ἐκκλησίᾳ ἀναγινωσκόμενος, διὰ τὸ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀποδοκιμασθῆναι. Pr. Ὅσοι τῶν πλεόνων βούλονται τοῖς βασιλεῦσι χάριν ἐκτίνειν, ὧν εὐεργετοῦνται. Extat MS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 262. n. 17. & cum eadem censura in Cod. regio Paris. supra memorato, uti testatur Combefisius *. Hujus etiam meminit Allat. de Simeon. p. 103. In bibl. Bodleian. Cod. Baroc. 90. habentur Græce MSS. *Apologia pro S. Thoma*, & *Oratio* novissime recensita. *Sermo* item *in Laurentium*. Pr. Οἱ σώφρονες τῶν ἐραστῶν. *Homilia* quædam. Pr. Τοῖς ὑπὲρ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν. *Solutio argumentorum quorundam circa Incarnationem Christi.* Pr. Τὰ δὲ ἀνωτέρω πρὸς τοῦτο. Et *Epistolæ* novem. Præter opera supradicta proprio marte laborata, aliorum etiam lucubrationes e Latino sermone in Græcum vertit Demetrius. *Anselmi Cantuariensis librum de Processione Spiritus S. Ejusdem Epistolam ad Walerannum de tribus Quæstionibus, ac præsertim de fermento & azymo*; utriusque meminit L. Allatius de Consensu loco supra laudato. Ex *Augustini Sermonibus* capita quædam, & *D. Tho. Aquin: contra Gentes*, qui *Venetiis* extat. MS [c].

* In notis ad Orat Deliberat. col. 1282.

GREGORIUS DE ARIMINO, 1357. H. W.
gente Italus, civitate Ariminensis, doctor theologiæ Parisiensis, ordinis Augustiniani eremita & post Thomæ de Argentina mortem prior generalis, in comitiis Montispessulani habitis anno 1357. die 24. Maii electus. Obiit Viennæ anno sequente, communem cum Thoma Argentinensi tumulum sortitus. Extant *Commentaria in libros primum & secundum Sententiarum*, Valentiæ 1500. Venetiis 1503. edita. *Additiones in scriptum ejus super Sententias*, Venet. 1522. *Commentaria in Epistolas S. Pauli, & S. Jacobi Canonicam*, & *Liber de Usuris*, Arimini 1522. *Librum de Formis*, *Tractatum de moribus Venetorum*, & alium *de conditionibus Florentinorum*, memorat Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 58. Sermones de Tempore & Sanctis accensent Simlerus, aliique.

ALPHONSUS VARGAS, natione 1358. H. W.
Hispanus, patria Toletanus, ordinis Augustiniani eremita, philosophiam ac theologiam in academia Parisiensi per decennium professus, primo Ussamensis, dein Pacensis episcopus, tandem archiepiscopus Hispalensis factus est. Claruit anno 1358. Obiit Hispali anno 1359. die 13. Octobr. seu, ut alii volunt, anno 1366. die 26. Decembr.

a Ex his 13. *novem* dari ad Manuelem Palæologum Imp. & hasce novem haberi in bibl. Bodleian. Cod. Barocc. 90. notat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c 43. §. 7. Vol. 10. p. 386. b *Epistolas* 2. unam ad Nicephorum Gregoram, alteram ad Philotheum patriarcham CP. edidit *Boivinus* Gr. & Lat. ante Tom. primum Hist. Nicephori Gregoræ *Paris.* 1702. *Alias* 30. servat Bibl. Coisliniana. c Ejusdem *Summæ Theologiæ* part. 1. & 2. MSS. in bibl. Vatican. memorat *Fabr.* ubi supra p. 389. *Chronographiæ Sacræ Compendium, & Genealogiam Sacram Christi Salvatoris nostri* MS. arbore Successionum expressam, Gr. in fol. patente. in bibl. Scorialens. & Florentiæ in bibl. S. Laurentii plut. 20. Cod. 56. memorat *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 698.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. Extant *Commentaria in librum primum Magistri Sententiarum*, (discipulis dictata Lutetiæ anno 1345.) *Venetiis* 1490. excusa [a]. *Quæstiones in Aristotelis libros tres de Anima*, Vincentiæ 1608. Venet. 1566.

1358. R. G. LEVOLDUS NORTHOVIUS, natione Germanus, patria Westphalus, in agro Marcano familia equestri natus, claruit anno 1358. In academia Erfordiensi tyrocinium literarum posuit, inde in aulam ascitus Engelberti Comitis filios erudiendos suscepit. Anno 1308. ætatis trigesimo, severioribus theologiæ studiis in academia Avenionensi, ubi Clemens papa 5. sedem tunc temporis fixerat, animum serio applicuit, deinde in patriam reversus, & sacris ordinibus initiatus, munus sacerdotale per multos annos cum laude sustinuit, animamque literis humanioribus subinde relaxans, eximiam in historia & antiquitatibus (præsertim patriis) scientiam nactus est: hisce dotibus instructus, hortatu Engelberti patroni sui ad archiepiscopatum Coloniens. nuper evecti, ad historiam scribendam octogesimo ætatis anno se accinxit: Extant ejus *Origines Marcanæ*, sive *Chronicon Comitum de Marca & Altena*, a prima origine usque ad annum 1358. Opus istud cum anonymi continuatione ad annum 1390. ex duobus MSS. codicibus primus in lucem edidit, & notis brevibus illustravit H. Meibomius senior, typis Wechelianis impressum *Hanov.* 1613. fol. Idem recudi fecit H. Meibomius filius inter Rerum Germanic. Scriptores, *Helmstad.* 1688. fol. Tom. 1. p. 373. *Catalogum* etiam *Archiepiscoporum Coloniensium*, a Materno primo episcopo anno 94. usque ad Wilhelmum de Genepe anno 1399. adornavit. Prodiit cura ejusdem Meibomii jun. Rerum German. Script. Tom. 2. p. 4.

1360. H. W. NILUS, metropolita Rhodius, Latinorum hostis acerrimus, Gregorii Palamæ sectarius, vixit forsan (neque enim certam ejus ætatem indagare potui) circa an. 1360. Barlaamo & Acindyno si non ætate par, saltem non diu posterior: definit enim in Synodo CP. ab Isidoro patriarcha habita, (quam quidem Nonam appellat) quæ Barlaamum condemnavit. An idem sit Nilus, qui juxta Freheri chronologiam anno 1378. factus est patriarcha CP. dicere non habeo. Ex parte eorum stetit, qui Barlaamitas damnarunt tanquam mentientes, modisque omnibus insanientes, καὶ ἀσεβοῦντας μᾶλλον τῶν ἄλλων αἱρετικῶν; uti ipse loquitur. Extat tum Græce tum Latine *Enarratio Synoptica de Sanctis & Oecumenicis Synodis* 9. a Justello patre edita ad calcem Nomocanonis Photiani *Paris.* 1615. 4°. a Justello filio in Bibliotheca Juris Canonici *ibid.* 1661. fol. Tom. 2. p. 1155 [b]. *Oratio ejusdem in sanctam Matronam* ex insula Chio oriundam Gr. Lat. a Leone Allatio evulgata est. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

THOMAS STUBBS, sive STOBÆUS, natione Anglus, patria Eboracensis, ordinis Dominicani monachus, S. Theologiæ doctor. Claruit anno 1360. Obiit post annum 1373. Scripsit *Vitas* seu *Chronicon Archiepiscoporum Eboracensium*, a S. Paulino ad Joannis Thoresbeii obitum, seu a prima sedis fundatione usque ad annum 1373 [c]. Extat istud Chronicon inter 10. Scriptores Angliæ a Cl. Twisdeno editos *Londini* 1652. f. p. 1685. Quamplurima ejusdem scripta theologica, adhuc inedita, recensent Baleus Cent. 6. c. 36. Pitseus æt. 14. p. 512. Altamura Biblioth. Prædicat. p. 125. 1360. H. W.

[d] JOANNES WICLEFUS, natione Anglus, in septentrionali insulæ parte natus, Oxonii in Collegio Mertonensi educatus, cujus primum scholaris, dein socius fuit [e], Collegii Cantuariensis ac Baliolensis præfecturæ tandem admotus; philosophus insignis, theologus omnibus numeris consummatissimus; nec minus vitæ sanctimonia & morum castitate, quam doctrina eximius. Theologiam scholasticam ad unguem edoctus, inprimis vero Occami, Lincolniensis, atque Armachani studiosus lector; postquam doctoratus insignia tulisset, theologiam in academia Oxoniensi publice professus est; demum ecclesiæ de Lutterworth in provincia Lecestrensi rector factus. Claruit anno 1360. quo circiter tempore ingravescentes ævi superstitiones, immanem, ecclesiæ tamen jamdiu inolitam, Romani pontificis tyrannidem, erronea fidei dogmata in scholis passim recepta, & turpissimam vitiorum labem ab omnibus admissam, a plerisque etiam defensam, voce ac scriptis acriter oppugnare cœpit, præsertim vero regiæ potestatis atque ordinis ecclesiastici jura contra immanes pontificis Romani & fratrum Mendicantium usurpationes constanter pariter ac erudite propugnavit. Eo impudentiæ enim tunc temporis devenerat arrogantia 1360. H. W.

a In reliquos libros Comment. si vera est fama, Romæ ap Augustinianos S. Mariæ de Populo exstare narrat *Nic. Antonius* Tom. 2 Bibl. veteris Hispanæ p. 113. b Item ab Harduino Conc. Tom. 5. p. 1479. Locum de Synodo 6ta, 7ma, 8va, 9na. Gr. Lat. exhibet *Fabr.* Bibl. Gr. L. 6. c. 3. §. 6. Vol. 11. p. 179. Ibid. p. 48. mentio habetur ejusdem Nili *Explanationis Canonum Synodicorum* ab hac Synoptica ennaratione diversæ. Ejusdem *de versibus Anacreonticis* MS. in Cod. Regio 901. & 1727. memorat *Labbeus* in Nov. Bibl. MSS. p. 110. In Bibl. Regia Escuriali asservatur, ut ex indice illius MS constat, Nili Metropolitæ Rhodii Diasoreni, *de lapidibus, de confectione unguenti Mosaici, de generatione artificiosa, de an. bisexto* teste Allario in Diatr. de Nilis, c. 16. c Habetur in bibl. Cott. sub *Tito* A. 19. n. 41. & a S. Paulino ad Christoph. Baynebrigg. ibid. sub *Vitellio* E. 14. n. 8. d Conf. vitam Joan. Wiclefi a *Jo. Lewis* Anglice edit. *Lond.* 1720. 8vo. e Wiclefum nec fuisse socium istius domus, nec annum probationis in eadem habuisse narrat *Leland.* Collect. Tom. 3. p. 55.

pontificia,

pontificia, ut regi in ecclesiasticis rebus nulla, in sæcularibus nonnisi dimidiata, authoritas conservaretur; plusque emolumenti ex Anglia reciperet curia Romana quam regia. Receptam autem ecclesiæ disciplinam omniaque cleri jura penitus everterunt importuna fraterculorum Mendicantium colluvies, qui ecclesias circumvagati in presbyterorum parochialium munera involarunt, & episcopali regimini, pristinisve ecclesiæ canonibus subjici noluerunt. Tam insanam pontificis & fraterculorum ambitionem ac tyrannidem summa, qua pollebat, facundia oppugnavit Wiclefus; & utramque ex ecclesia eliminandam esse docuit.. Adhæc Christianæ fidei dogmata nativa atque infucata sui simplicitate induta plebi tradidit; & fabularum & nugarum loco, quibus hactenus fere sæculis postremis inescati fuerant Christiani rudiores, S. Scripturæ oracula passim prædicavit, linguaque vernacula populo legenda dedit. Haud mirum itaque, si ingentem exinde apud bonos gratiam, apud malos invidiam inierit. Edwardus 3. ac Richardus 2. Angliæ reges illum sibi charissimum habuerunt; quorum ille Wiclefum in exteras regiones legatum misit, iste sacris domesticis admovit; uterque autem in tutandis regiæ potestatis juribus doctrinam ejus ac consilium in subsidium vocarunt. Sane Wiclefi autoritate ac favore apud summos regni proceres factum est; ut plures atque acriores adversus pontificis Romani usurpationes ac fratrum Mendicantium petulantiam leges sub hisce duobus regibus sancitæ fuerint, quam a Gulielmi Normanni temporibus ad excussum usque penitus sub Henrico 8. papale jugum. Nec minus apud plebem quam supremos regni ordines potuit Wiclefus; adeo ut *Discipulos ejus multiplicatos esse nimis, & implevisse ubique orbem regni*; quin & *in tantum in suis laboriosis dogmatibus prævaluisse, quod mediam partem populi, aut majorem partem suæ sectæ adquisierunt*, conqueratur Henricus Knyghton * Historicus coævus. Fusius id persequitur Walsinghamus †; qui villas ac civitates ipsamque academiam Oxoniensem doctrina ejus infectas esse dolet. *Longe lateque*, inquit, *per patrias populum maculando suam prædicationem dilatavit, ita ut pene majores Provinciarum eorum sequerentur errorem.—— Visus est absorbere Jordanem, & omnes Christianos mergere in Abyssum. Dixit publice & prædicavit, rectoribus ecclesiarum non valentibus eum prohibere ob favorem popularem, qui libentissime eum audiebant, & se periculo male-bant exponere, antequam vel prohiberetur prædicare.* Quin & ipsemet Wiclefus in Confessionis de Sacramento Altaris Anglicæ calce refert plus tertiam cleri partem e partibus suis stare, doctrinamque suam summo capitis discrimine tueri paratos esse. Mitto propensum Oxoniensis academiæ in Wiclefum animum; adeo ut libri ipsius ad concilii usque Constantiensis tempora in Scholis publicis & Collegiis communi decreto legerentur, ac singulis academiæ gremialibus pervolvendi more recepto traderentur. Authoritatem suam in Anglia labefactari ægre tulerunt pontifices Romani; larvam sibi ereptam & detecta commenta dolebant fraterculi; quin & ipsum pietatis ac veritatis incrementum malis invidiam commovit; adeo ut innumera undequaque mala in Wiclefi caput cusa esse neutiquam mirum videatur. Primo itaque Collegii Cantuariensis apud Oxonienses præfectura illum Simon Langhamus archiepiscopus Cantuariensis ac cardinalis anno circiter 1367. injuria submovit. Wiclefus collegii præfectus secundum statuta a Simone Islip archiepiscopo ejus fundatore paucis antea annis data a sociis sæcularibus rite electus fuerat. Id ægre tulerunt monachi quidam turbones, qui Collegio pedem nuper intulerant, & gregalem e suis quendam in præfecturam sufficere summo studio contenderant. Procaces monachos Wiclefus & socii sæculares Collegio ejecerunt. Monachorum causam suscepit Langhamus; & Wiclefum præfectura cedere mandavit, substituto in locum ejus Henrico Wodehull monacho. Nolente id Wiclefo, Collegii reditus sequestravit. Wiclefus & socii ad Urbanum 5. pontificem provocant. Is rem Andruyno cardinali judicandam commisit. Iste tandem sententiam tulit, solos monachos sæcularibus exclusis Collegium possidere debere, Wiclefum sociosque expellendos esse, facta prius monachis injuriarum compensatione. Cardinalis sententiam data anno 1370. bulla ratam habuit Urbanus papa. Integer litis istius (uti vocant) processus in bibliothecæ archiepiscopalis Lambethanæ archivis MS. asservatur. Hactenus Wiclefum cuniculis aggressi sunt adversarii. Sub extremis autem Edwardi regis, senio jam debilis ac fere deliri, temporibus, synodum Londini habuit Simon Sudburius archiepiscopus Cantuariensis anno 1377. mense Februario, ut a Wiclefo doctrinæ suæ rationem; forsan & pœnas, exigeret. Adfuit Wiclefus, causamque egit intrepide, & Joannis Lancastriæ ducis, partibus suis addictissimi, aliorumque procerum, qui præsentes illi astiterunt, subsidio episcoporum ictus ac insidias salvus evasit. Post Edwardi mortem, allatis in Angliam quas ad episcopos contra Wiclefum dederat Gregorius 11. papa, literis [a], nova synodus coacta

* De Event. Angliæ l. 5. p. 2663.

† Hist. p. 305, 281, 256, 304.

Vid Hussi Replic. adv. Angl. Jo. Stokes inter Opp. ejus Tom. 1. f. 109, 110.

a Extant ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 116.

Append. * Q

Sæc.XIV.ab an.MCCC. coacta est Lambethæ mense Junio ejusdem anni; quæ tamen procerum populique minis deterrita sententiam definitivam contra Wiclesum præsentem ferre ausa non est. Ipse veritatis causam in foro, in academiis & in templis, voce, scriptis, ac concionibus tutari pergebat.

Tandem vero turbatis regni rebus, & Joanne Lancastrensi ab aula recedente, episcopi crebris Gregorii papæ literis incitati, postquam Richardum 2. imbellem regem, in partes traxissent, Wiclefi doctrinam melioribus auspiciis eradicatum ibant [a]. Habita itaque anno 1382. Londini Synodo, articulos seu dogmata ab illo propugnata 9. hæreseos, 14. erroris damnarunt: sectarios ejus aut ad Palinodiam adegerunt, aut in carcerem conjectos bonis mulctarunt, in ipsum denique acrius animadvertendum esse decreverunt. Neque enim se præsentem sistere voluit Wiclesus, de insidiis sibi a præsulibus in itinere positis certior ab amicis redditus. Absentis tamen causam egerunt academiæ Oxoniensis cancellarius, procuratores bini, ac senatus pars longe major; qui missa ad synodum epistola publico academiæ sigillo munita præclarum doctrinæ ejus, pietatis ac fidei orthodoxæ elogium reddiderunt [b], post latam a synodo sententiam solita concionandi ac scribendi munia Lutterworthæ adhuc obiit Wiclesus, neque unquam ante mortem intermisit; seu recrudescente Richardi regis favore factum, seu viri famæ nominisque autoritati datum id sit, seu denique aliquali dogmatis palinodia inimicorum rabiem eluserit Wiclesus. Habetur etenim apud Knyghtonum * Declaratio ejus brevis de sacramento altaris vernaculo sermone, quam terrore mortis adactum synodo illum obtulisse refert historicus. Ista tamen transubstantiationis dogmati revera usque adeo non favet, ut contrariam sententiam haud obscure doceat. Sunt etiam, qui Wiclesum in Bohemiam secessisse, inventaque ibi ampla simul ac fœcunda discipulorum messe, doctrinam suam longe lateque propagasse volunt. Verum id parum certum. Istud demum est certissimum, Wiclesum Lutterworthæ ex paralysi, qua integro fere biennio laboraverat, anno 1387 [c]. die ultimo Decembris in pace obiisse, in ecclesia sua parochiali sepultum. Vir erat, quo majorem non tulit postremis hisce sæculis Christianus orbis; quique non minus supra laudem quam invidiam positus videtur. Omnifaria rerum theologicarum scientia instructissimus, legum municipalium impendiò peritus, rara morum gravitate præditus, inprimis vero immenso erga Deum zelo, erga proximum charitate flagrans. Hinc nata puritatis pristinæ in ecclesiam reducendæ cupido; quam tamen limites usque adeo egredi non permisit, ut omnia disciplinæ ecclesiasticæ jura illibata conservare religioni haberet. Eximiam ejus pietatem ne pessimi quidem adversarii in dubium unquam vocare sunt ausi; præclaram certe doctrinam abunde testati sunt ex iis quamplurimi. *Potens erat*, inquit Knyghtonus *, *& validus in disputationibus super cæteros, & in argumentis nulli credebatur secundus:* quique primus illi in scholastica certamina venit, Joannes Kylynghamus Carmelita, *modeste tamen egit* (si Waldeno * fides) *admiratus in eo doctrinæ excellentiam.* Sane in omnibus fere, quæ hodienum extant, sui scriptis accuratam theologiæ notitiam & elimatum judicium prodit Wiclesus. Presse ubique & acute disputat, egregiam spirat pietatem, sacram autem scripturam summa perspicuitate ac solertia interpretari solet. Nil in eo puerile aut otiosum (scriptoribus istius ævi solenne vitium) deprehendi potest; omnia gravia, subacta, atque elimata. Is denique est, cui nihil ad consummatam eruditionem defuit, nisi sæculum fœlicius. Dissimulari tamen non potest, diversa sæpe ac contraria nonnunquam dogmata in illius libris reperiri posse: quod Wiclefo adeo non detrahit, ut in laudem illi potius cedere debent. Neque enim præfervido quodam animi impetu abreptus, sed maturo judicio ac ratione ductus ecclesiæ Romanæ errores oppugnavit; quos unico ictu eum non detexisse nil mirum est. Ut alios enim articulos taceam, in expositionibus orationis Dominicæ, symboli Apostolici, & decalogi, quas perlegi, MSS. Purgatorium sæpenumero admittit; (in tractatu autem de spirituali prælio MS. dilucide ac prolixe docet) preces sanctis offerri, ut ipsi pro nobis Deum interpellent, monet; septem sacramenta enumerat; animasque in purgatorio positas ecclesiæ militantis precibus juvari prædicat. Istiusmodi tamen opiniones illum postmodum abrenunciasse constat. Certe septem sacramentorum doctrinam Wiclefistas improbasse fidem facit Æneas Sylvius *: quo nomine etiam a concilio Constantiensi damnatus fuit. Purgatorium a Wiclefistis e medio sublatum esse, precesque pro mortuis ludibrio habitas idem refert: quin & Waldensis * Wiclesum sanctos invocare prohibuisse narrat: ut quamplurima e scriptis ejus a Cl. Jamesio prolata adversus purgatorium ac preces pro mortuis testimonia impræsentiarum mittam. Cæterum accuratam dogmatum Wiclevianorum cum hodi-

Marginal notes: Sæc.XIV.ab an.MCCC. — * L. 5. p.2547. — * L. 5. p.2564. — * Zizan. fascic. MS. ap. Baleum Cent. 6. cap. 4. — * Hist. Bohem. — * Tom. 3. p. 124.

a Mandatum Archiepisc. Cantuar. contra Wiclefi dogmata, extat ap. *Wilkins* T.3. p.123. Processus contra eum, *ibid* p.160. 170. Epist. Archiepisc. contra eum, *ibid.* p. 168. 350. *b* Habetur *ibid.* p. 302. *c* An. 1384. ut notat *Leland.* Collect. Tom. 2. p. 409.

erna

Sæc.XIV.ab an.MCCC. erna ecclesiæ Anglicanæ doctrina concordiam fuse demonstravit prolixa Wiclefi apologia Anglico sermone edita *Oxonii* 1608. 4°. vir doctissimus Th. Jamesius; qui Parsoni aliorumque, absurdas opiniones Wiclefo summa injuria affuentium, calumnias invicte diluit. Post clarissimi confessoris obitum in sanctissimos ejus manes maxima insania debacchati sunt pontificii. Conclusiones 18. ex trialogo ejus desumptas, habita Londini anno 1396. synodo, hæreseos damnavit Thomas Arundelius archiepiscopus Cantuariensis, librosque illius omnes comburi jussit [a]. Sint licet argumenta, quæ synodum istam ad annum 1410. referendam esse suadeant, non contemnenda. Inprimis vero cancellarii totiusque academiæ Oxoniensis testimonium solenni decreto anno 1406. Wiclefo redditum; quod ad calcem operum Joannis Hussi reperitur. Postquam enim præclarum probitatis ac pietatis elogium illi reddidisset, *fortemque fidei athletam singulos mendicitate spontanea Christi religionem blasphemantes S. Scripturæ sententiis catholice expugnantem* appellasset; hæc subinfert. *Nec fuerat prædictus Doctor pro hæretica pravitate convictus, aut per nostros prælatos post ejus humationem traditus incendiis. Absit enim, quod nostri prælati tantæ probitatis virum pro hæretico condemnassent; qui in Logicalibus, Philosophicis, & Theologicis, ac moralibus, & speculativis inter omnes nostræ universitatis, ut credimus, scripserat sine pari.* Conclusiones ejusdem 45. partim hæreseos, partem erroris damnavit concilium Constantiense; libros flammis comburi, ossaque sepulchro educta ignibus cremari decrevit. Decretum concilii ex mandato Martini 5. exequutus est Richardus Flemyng Lincolniensis episcopus anno 1428. Acrius tandem in Wiclefi memoriam nuper invectus est Varillasius, historiographus Gallus; qui pristinas calumnias renovavit, novas subinde excogitavit; & utrasque in historia sua hæresis in lucem dedit. Verum tam insulse ut plurimum calumniatur historicus ille mendacissimus, adeo omnem rerum gestarum chronologiam perturbavit, tam crassos pariter ac ineptos errores admisit; ut putidissimum impostorem ubique prodat, & risu potius quam refutatione excipi mereatur.

Innumera fere Wiclefus Latino pariter ac vulgari idiomate conscripsit, non vulgari sane eruditione recondita; si Waldenum ipsum, hostem Wiclefi juratissimum, testem adhibeamus: qui in epistola quadam ad Martinum 5. se Wiclefi assertionum acumen, autoritatum copiam, rationum vehementiam supra modum obstupuisse profitetur. Ducenta plus- Sæc.XIV.ab an.MCCC. quam illius operum volumina, pulcherrime conscripta, bullis aureis tegumentisque pretiosis ornata, a Subincone Lepore, archiepiscopo Pragensi, paulo ante concilium Constantiense publice concremata esse narrat Æneas Sylvius *. Haud minorem opusculorum numerum, quorum partem longe maximam ipse oculis usurparat, recenset Baleus Cent. 6. cap. 1. Omnia Wiclefi scripta in Anglia adhuc delitescere, & ex Bibliothecis nostris qua publicis qua privatis in lucem erui posse, lubenter crederem. Plurima ipsemet vidi, partim impressa, partim manuscripta; quorum indiculum proxime subnectam.

* Hist. Bohem. c. 35.

[b] SCRIPTA.

Dialogorum libri 4. *quorum primus Divinitatem & Ideas tractat; Secundus Universarum creationem complectitur; Tertius de virtutibus vitiisque ipsis contrariis copiosissime loquitur; Quartus Romanæ Ecclesiæ Sacramenta, ejus pestiferam votationem, Antichristi regnum, Fratrum fraudulentam originem atque eorum hypocrisin, variaque nostro ævo scitu dignissima perstringit.* Prodierunt hi Dialogi, isthoc titulo insigniti, liquidis satis characteribus alicubi in Germania impressi anno 1525. 4°. foliis 175. Habetur exemplar unicum in biblioth. Collegii SS. Trinitatis apud Cantabrigienses.

Ostiolum Wiclefi, seu Tractatus Anglicus de Sacramento Altaris, quo Transubstantionem petitis tam e philosophia quam Scriptura argumentis nervose oppugnat. *Norimbergæ* 1546. 8°. *Oxonii* 1612. 4°. Hallucinatus autem est, quisquis libelli titulo apposuit, eum anno 1395. scriptum esse. Ante septennium enim obierat Wiclefus.

Tractatus 2. adversus Fratres Mendicantes. Istorum prior est Supplicatio ad Richardum 2. & regni Ordines, ut fraterculos ultra jus fasque omne sese efferentes in ordinem redigant. Posterior quinquaginta fraterculorum errores ac crimina totidem capitulis impugnat [c]. Prodierunt Anglice a Cl. Jamesio editi *Oxonii* 1608. 4°.

Aphorismi seu Articuli Wicleviani, a Joanne Foxo in lucem editi *Argentinæ* 1554. 8°. Istos quidem nondum vidi.

Conclusiones 19. e scriptis ejns excerptæ, & a Gregorio 11. damnatæ, extant Concil. Tom. 11. p. 2041 [d]. *Conclusiones* 24. in Synodo Londinensi anno 1382. damnatæ, ibid. p. 2053 [e]. *Conclusiones* 18. ex Trialogo ejus desumptæ, & in Synodo Londinensi anno 1396. damnatæ, ibid. p. 2080 [f]. *Articuli* 45. in concilio Constantiensi anno 1415. dam-

a Epist. Universitat. Oxon. ad Archiepisc. Cantuar. cum conclusionibus hæreticis & erroneis ex libris Ejus extractis missa, habetur ap. *Wilkins* Tom. 3. p. 339. b Conf *Oudin.* Tom. 3. p. 1038. c Horum Capitulorum 37. habentur MSS. Anglice in bibl. Cott. sub Tito D. 1. d Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom: 3. p. 123. e *Ibid.* p. 157. f *Ibid.* p. 229.

Sæc. XIV. ab an MCCC. nati, ibid. p. 45. Conclusiones & Articuli omnes prædicti habentur in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. fol. p. 95. 133 [a].

Prologus ad integram Bibliorum versionem Anglicam ab ipso adornatam. Anglice *Londini* 1550. 8°.

Anglica totius S. Scripturæ versio, quam ex vulgata Hieronymi versione concinnavit anno 1383. prout Codex MS. in Collegio Emanuelis Cantab. asservatus in fronte ascriptum habet [b]. Habetur etenim ista Versio MS. in Bibliotheca dicti Collegii pulcherrime exarata, uti & in bibliotheca Cottoniana sub effigie Claudii E. 2. & in Bibliotheca Regis nostri Jacobæa, ut & in Lambethana & Collegii Sionensis Londinatis. Porro extat MS. in biblioth. publica academiæ Cantab. Versio N. Testamenti, eodem autore, Class. 3. num 4 [c]. cui præfigitur prolixa admodum *Introductio de autoritate atque usu S. Scripturæ.* Sub istius initium enumeratis ex Judæorum ac Reformatorum sententia libris Scripturæ Canonicis, *reliquos omnes Apocryphos esse & autoritate fidei carere asserit.*

Expositio in omnes Epistolas Dominicales totius anni, Anglice, qua dogmata ac corruptelas Pontificiorum acerrime impugnat. MS. ibid. Class. 4. fig. 10. 8°.

Commentarius in Epistolas & Evangelia Dominicalia totius anni, habetur MS. in principio tamen ac fine mutilus, in Collegio D. Joannis Cantab. C. 8. fol.

Tractatus varii contra Clericos & alios status, Anglice. MS. in Colleg. Corporis Christi Cantab. num. 362. 40. Codicis margini nota isthæc inscribitur. In isto volumine habentur collecti Tractatus omnes mordaces de erroribus ac corruptionibus; quæ suo ævo Joannes Wiclefus deprehendit, præsertim autem in Clero, in Monachis, & in mundi ordinibus. *Quæstiones* ejusdem *variæ contra clerum* Anglice extant MSS. in Bibliotheca Lambethana in 12°.

Tractatus Prolixus de actubus animæ. MS. ibid. volumina Miscellanea lit. K. fol. a p. 47. ad 88.

Determinatio contra Joannem Kylingham Carmelitam. MS. ibid. a p. 419. ad 426.

Determinatio contra Monachum quendam de Civili Dominio, Latine, qua adversus Monachum probat resignationem coronæ & vectigalis solvendi sponsionem a Joanne Angliæ rege pontifici Romano olim factam in præjudicium regni Angliæ cedere non debere, neque regem impræsentiarum obligare. MS. in biblioth. Lambethana in 8°.

Commentarius in Psalmos, aliosque S. Scripturæ ac Liturgiæ Ecclesiasticæ Hymnos. MS. in Collegio S. Trinitatis Cantab. fol. Commentarius in priores 89. Psalmos habetur MS. in biblioth. Lambethana. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Harmonia Evangelica, a Clemente presbytero Lanthoniensi (claruit is anno 1170. & prolixum in septem Canonicas Epistolas Commentarium scripsit, MS. in bibliotheca Lambethana asservatum) Latino Sermone contexta, a Wiclefo *Anglice conversa*, MS. penes Richardum Chiswell Bibliopolam Londinensem, 4°.

Commentarius in selecta S. Scripturæ loca, Anglice. MS. 4°. apud eundem.

Pauper Rusticus, seu Miscellanei Tractatus varii, Anglice, qui pauperes sine multorum librorum ope totam Christianam religionem edocent, viz. *Expositio Symboli Apostolici, Decalogi, & Orationis Dominicæ, Parœneses variæ homines ad desiderium cœleste excitantes, Consilium Christi, De Patientia bona, De tentatione, Diploma Cœli, De Spirituali prælio, De nomine Jesu, De amore Jesu, De vera mansuetudine, De effectu humanæ voluntatis, De vita activa & contemplativa, Speculum Castitatis*; quod putidissimis fabulis repletum Wiclefo cumprimis indignum videtur. Habetur iste Codex Miscellaneus MS. penes eruditissimum mihique amicissimum virum M. Joannem Laughton academiæ Cantabrigiensis Protobibliothecarium, 12°. quin & in bibliotheca Cantabrigiensi publica 12°. & in Collegio D. Joannis, ubi Codex MS. *Catechismi Wicleviani* titulum præfert.

Alia Miscellaneorum Collectio, viz. *Expositio Decalogi*, priore multo brevior, *De 7. peccatis mortalibus, De 7. sensibus corporeis ac totidem facultatibus animæ, De 7. virtutibus spiritualibus, De 7. donis Spiritus S. De 7. Sacramentis, De 12. impedimentis orationis, De natura fidei, De diversis gradibus charitatis, Expositio Orationis Dominicæ*, a præcedente diversa & in errores Pontificios oppugnando longe acrior, *Speculum Peccatorum, Diploma Cœli* (quod quidem unicum præcedenti Collectioni commune habet) *Tres Sagittæ.* Extat ista Collectio MS. 12°. penes RR. Virum mihique multis nominibus suspiciendum, Th. Tenisonum, Theologum nostratem. Ne vero plures ac diversos ejusdem argumenti Tractatus Wiclefo ascriptos miremur; plures illum Decalogi Expositiones ac Dialogi editiones evulgasse prodit, qui in scriptis ejus versatissimus fuit Joannes Hussus *. Tertiam adhuc Miscellaneorum Wiclefi collectionem vidi MS. in biblioth. Lambethana; in qua præter Tractatus supra memoratos habentur Opuscula, *De desi-*

* Replic. contra Anglic. Jo. Stokes inter opp. ejus Tom. 1. fol. 108.

a Edit. nov. *Lond.* p. 191. b Hanc versionem nuperrime edidit *Joan. Lewis* Lond. 1731. fol. Vide etiam *le Long* Bibl. sacr. Tom. 1. c. 6. part. 2. §. 4. p. 424. Hujus versionis exemplar an. 1345. exaratum penes se habuit *Thomas Hearne*; ut ipse narrat præfat. ad Hemingfordi vitam Edvardi 1. & 2. p. 20. Vide etiam p. 70. 72. c Item in bibl. Coll. Windesoriensis.

derio

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *derio Jesu, de spirituali & carnali amore, Equestris apparatus & armatura cœli.* Forsan & aliæ alibi habentur [a].

Præter hosce, quos ipse vidi, Codices MSS. alios a se visos sæpenumero citat Jamesius in Apologia Wiclefi supra laudata, viz. *Librum de veritate S. Scripturæ*; *Tractatum alium de 7. peccatis mortalibus*; *Libellum Miscellaneum*; *De Civili Dominio* (MS. in bibliotheca publica Oxoniensi) *De Blasphemia*; *Confessiones binas de Sacramento Altaris*, Latinam alteram, alteram Anglicam; *Sermones 3. in Domini Sermonem in monte habitum*; *De vita Sacerdotum*; *De Regula S. Francisci*; *De Fundamentis Legum Angliæ Commentarium* vernaculo Sermone; *Expositionem* denique *Decalogi Latinam*; Wiclefi *Opus magnum de decem præceptis*, una cum *Trialogo* ejus, & 23. *aliis tractatibus* se ex Hibernia fugientem reliquisse memorat Baleus. Plurima *Trialogi* excerpta exhibet Gul. Wodefordus in illius, quam elucubravit, Refutatione.

Habentur adhuc MSS. in biblioth. Cottoniana *Postillæ Wiclefi super Dominicarum & Feriarum Evangeliis*, sub effigie Claudii D. 8. *Sermo in Festo omnium Sanctorum*, *Tractatus de modo orandi*, *Alius de virtutibus ac vitiis*, sub effigie Titi D. 19. n. 25. Anglice omnia.

Tractatus de Incarnatione Verbi extabat MS. in bibliotheca Lumleiana, Cod. 297 [b]. *Speculum Secularium Dominorum* MS. in biblioth. Regis Westmonasteriensi.

Opus de Abominatione in Loco Sancto asservatur MS. in bibl. Cæsarea Vindobonensi, teste Lambecio Comment. l. 2. p. 777 [c].

1360. H. W. JOANNES CALDERINUS, patria Bononiensis, jurisconsultus celeberrimus, a Joanne Andrea post Boniconti obitum in filium adoptatus, claruit anno 1360. Obiit Bononiæ, apud Dominicanos sepultus. Extat *Tabula continens authoritates & sententias Bibliorum*, prout in Decretalibus citantur, ordine alphabetico disposita, *Spiræ* 1481. *Consilia* sive *Responsa Juris*, Venet. 1582. & admixtis Gasparis filii Consiliis, *Lugduni* 1536. *Repetitiones variæ in Jure Civili*, Lugduni 1587. *Tractatus de Interdicto Ecclesiastico*, Venet. 1584. *Commentaria ejusdem in libros Decretalium*, *Decisiones*, aliaque plura scripta Jus utrumque spectantia, recenset Simlerus Biblioth. p. 350.

PETRUS BERCHORIUS, gente Gallus, patria Pictaviensis, ordinis Benedictini monachus, prior Monasterii S. Eligii Parisiensis, claruit anno 1360. Obiit anno 1362. in cœnobio suo sepultus. Scripsit ad Joannem de Pratis, episcopum Prænestinum, *Dictionarium morale Biblicum*, alphabetice dispositum, in quo dictiones præcipuas ad instar locorum communium tractat, & ad mores accommodat [d]: item *Reductorium morale utriusque Testamenti libris* 14. in quo tota fere Scriptura tropologice exponitur, intermixtis plerunque Allegoriis: denique *Inductorium morale*, in tres partes divisum: Prodierunt simul tria isthæc Opera *Basil.* 1515. *Paris.* 1521. 4. vol. fol. *Venet.* 1583. 1589. 3. vol. fol. *Colon.* 1620. 3. Tom. fol [e]. Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1360. H. W.

JOANNES SAPIENS, CYPARISSIOTA cognomento dictus, natione Græcus, de cujus ætate haud bene constat. Mihi tamen circa an. 1360. vixisse videtur, certe Gregorio Palamæ suppar. Extat *Expositio materiaria eorum, quæ de Deo a Theologis dicuntur*, in 10. Decades distributa; qua quidem *abdita continentur mysteria mysticæ & symbolicæ Theologiæ*, censente Card. Bona *. Prodiit Latine a Fr. Turriano edita *Romæ* 1581. 4°. & in Bibliotheca Patr. Tom. 21. p. 377. Habentur ejusdem *Sermones 2. Palamicarum Transgressionum*, Græc. Lat. apud Combefisius Auctuar. Noviss. *Paris.* 1672 [f]. 1360. H. W.

* Notitia Auctor.

MANUEL CALECA, seu Calecas, natione Græcus, ordinis, uti volunt, Dominicani monachus, claruit anno, non 1250. quod plures volunt, sed 1360. quippe qui contra Palamitas scripserit. Fucum itaque Lectori facit Petrus Galesinius *, dum Calecam concilio Lugdunensi 2. anno 1274. interfuisse scribit; non magis hac in re audiendus, quam cum Michaelem imp. CP. eidem concilio adfuisse prodit. 1360. H. W.

* Vit. S. Bonaventi.

SCRIPTA.

Libri 4. adversus Græcorum errores de Processione Spiritus Sancti: quos Ambrosius Camaldulensis jussu Martini 5. pontificis Latine vertit, versos edidit Petrus Stevartius cum notis *Ingolstad.* 1608. 1616. 4°. exinde recusos in Biblioth. Patr. Tom. 26.

Liber de essentia & operatione Dei adversus

a Tractatum *de rebus Sophisticis & Dialecticis* memorat Lelandus Collect. Tom. 3. p. 17. etiam *de legibus*, & *de veneno* ibid. p. 54. *de universalibus*, & *de paupertate Christi contra Ecclesiasticos* p. 50. b In eodem Cod. Ejusdem *Confessio de corpore Christi*. In eadem bibl. Cod. 104. *Controversia inter eundem & Monachos*. c In eadem bibl. extant ejus *Lectiones in Apocalypsin* MSS. 4to. ut narrat *Oudin*. T. 3. p. 1042. In bibl. Laurentiana Florentiæ Wiclefi Opera quædam MSS. vidit *Mabillon*. ut ipse narrat Mus. Italic. p. 169. d Prodiit *Colon.* 1477. & *Norimb.* 1489. e Recus. ibid. 1631. 1650. & denuo 1712. fol. *Fabricius* narrat in operibus Berchorii junctim editis non plura reperiri quam *Reductorium* (quod prodiit primum *Argentorat.* 1473. fol.) lib. 34 continens, partem adam *Reductorii* in lib. 14. divisam, & *Repertorium*; *Inductorium* autem *Morale* nondum fuisse editum, vide *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 727. seq. ubi notatur Berchorii *Breviarium Historiarum Bibliæ* extare MS. in bibl. Sangermanensi Cod. 687. *Doctrinale Metricum* ejusdem Berchorii cum commentariis extat MS. in bibl. S. Victoris Parisiens. *Comment. Moral.* in libros 15. Metamorphoseωn Ovidii MS. in bibl. S. Germani de Pratis, teste *Oudino* T. 3. p. 1064. f Hi duo *Sermones* sunt tantum excerpti ex ejusdem Opere longe majoris molis, quod extat Græce MS. in Regia Galliarum bibl. de quo vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 1063.

 Palamitas, illorumque Pseudo-Synodum, sub Joanne Cantacuzeno habitam.

De principiis Fidei Christianæ secundum traditionem S. Scripturæ & Doctorum Catholicorum liber in 10. capita distributus. Utrumque Opusculum Gr. Lat. in lucem extulit Fr. Combefisius Auctuar. Noviss. *Paris.* 1672. fol [a].

De SS. Trinitate Tractatum Calecæ opulentissimum a se visum esse testatur L. Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 4.

1360. R. G. MANUEL CALECA, natione forsan Græcus, claruit Gregorio Palama junior, circa annum 1360. Scripta quod attinet, præter ea quæ congessit Cl. Whartonus, supersunt nonnulla nobis etiam memoranda. Extant *Orationes* duæ, in *Circumcisionem Domini* una. Pr. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι. In *S. Stephanum* altera. Pr. Ὥσπερ ὁ ἥλιος πανταχοῦ μὲν τῆς γῆς τὰς ἀκτῖνας. Harum notitiam conservavit L. Allatius de Simeon. pagg. 112, 115. Ejusdem *Orationes Theologicas* memorat, quarum etiam sextam laudat, & lacinias duas exinde profert idem Allatius adv. Creighton, pagg. 435, 436. Idem fragmentum satis amplum ex libro quarto contra Græcos, qui nativo sermone nondum prodiit, Græce exhibet in Tractat. de Purgatorio, a pag. 12. ad pag. 20. aliud ibid. p. 311. nonnulla lib. de Consens. coll. 1332, 1333, 1360. Opus Græcum integrum extat MS. in biblioth. regia Parisiensi, Cod. 901. Grammatica etiam Græca MS. habetur ibid. Cod. 1992.

1360. H. W. BARTHOLOMÆUS DE GLANVILLA, *Anglicus* a patria cognomento dictus, ex illustrissimo Comitum Sudovolgiorum sanguine oriundus, ordinis Franciscani monachus. Claruit anno 1360. Præclara rei theologicæ ac philosophicæ, quas Oxonii, Lutetiæ ac demum Romæ summo studio coluerat, notitia instructus, S. Scripturæ allegoriis atque ænigmatibus, quæ sub naturalium rerum proprietatibus & figuris plerunque obvelantur, explicandis animum adjecit; & ex centum plus minus scriptoribus, quorum ipse post præfationem nomina recenset, prolixum concinnavit *Opus de Proprietatibus rerum*, in libros 19. distributum: quorum primus de Deo, secundus de Angelis bonis ac malis, tertius de anima rationali, quartus de substantia corporea, reliqui de cæteris rebus creatis agunt. Prodiit *Argentinæ* 1488. 1505. 4°. *Norembergæ* 1492. & titulo *Allegoriarum ac Tropologiarum in utrumque Testamentum* Paris. 1574 [b]. Libris hisce 19. accedere solet vicesimus *de rerum accidentibus*, viz. *De numeris, mensuris, ponderibus & sonis*, & in editione *Parisiensi* 1574. *Liber de proprietatibus Apum*. Ejusdem *Sermonum liber* prodiit *Argentinæ* 1491. *Librum contra Laurentium Vallam* MS. in Collegio Baliolensi [c], & *Practicæ librum* MS. in bibliotheca publica Oxonii, atque alia quædam memorat Pitseus p. 495. & ex illo Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 50. *Postillas Scripturarum* ab eodem concinnatas esse prodit Baleus Cent. 6. cap. 15. Vidi equidem in bibliotheca regis nostri Westmonasteriensi Postillas MSS. in evangelia SS. Matthæi & Marci binis codicibus, quorum alter nonnisi Postillam in Matthæum apposito authoris nomine, alter Postillas in utrumque evangelium tacito authore, continebant. Eidem vero authori utrumque codicem deberi communis, quæ in utroque habebatur, in Matthæum Postilla demonstravit. Istæ tametsi Joannis cujusdam de Glanvilla nomen præ se ferrent, Bartholomæo forsan nostro non immerito ascribi possent. Neque enim ullus, quod sciam, scriptor Joannis de Glanvilla meminit; & autorum nomina in codicibus MSS. perperam collocari haud adeo insuetum est; ut ætatem codicis MS. Bartholomæi ævo, quantum conjectari licuit, optime convenientem taceam. Utut sit, binas, quas exinde descripsi de eucharistia lacinias apponere lectori forsan non ingratum erit. In postilla itaque in S. Matthæum autor ad illa verba, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, istiusmodi glossam dedit: *Mystice hoc ad corpus, illud ad sanguinem Christi refertur.* In Postilla autem in S. Marcum, ad eadem verba, hæc habet. *Jesus accepit panem, sc. figurans corpus suum in pane, quod est ecclesia: præsensque accipitur in fide, benedicitur in numero, frangitur in passionibus, datur exemplis, sumitur doctrinis.*

JOANNES RUYSBROKIUS, 1360. H. W. gente Belga, in vico cognomine ad Sennam fluvium inter Bruxellam & Hallas natus, *Doctor Divinus* dictus, & a Dionysio Carthusiano alter Dionysius Areopagita appellatus, ecclesiæ majoris Bruxellensis presbyter, & ecclesiæ S. Gudulæ vicarius; postea canonicorum regularium ordinis S. Augustini cœnobii Viridis-Vallis in sylva Sonia tertio a Bruxella lapide recens fundati primus prior

a Unde recus. Lat. in Tom. 26. Bibl. PP. p. 321. & 345. Opus *de principiis fidei* &c. in 2. divisum libros Latina versione donaverat Jacobus Pontanus. Idem opus Græce legisse se testatur Allatius ex MS. Mediolani in monasterio S. Ambrosii; ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 16. Vol. 10. p. 422. Conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 1060. b Denuo *Francof.* 1601. & antea *Colon.* 1470. vide vitam Gul. Caxtoni a *J. Lewis.* edit. p. 6. seq. Habetur MS. in variis biblioth. de quibus vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 970. c Barthol. Glanvil. cum Barthol. Facio confusum suspicatur Vossius de Histor. Latin. L. 3. c. 2. Nam Facius *Orationem invectivam* composuit *adversus Vallam*, & Valla ann. circiter 50. claruit post Barthol. de Glanvilla, nempe temporibus Eugenii 4ti. teste eodem Vossio.

anno

Sæc.XIV.ab an.MCCC. anno ætatis suæ sexagesimo constitutus est. Claruit anno 1360. Obiit die 2. Decembr. anno 1381. ætatis suæ 88. hæreseos post mortem a Joanne Gersono accusatus, a Surio defensus. Scripsit idiomate materno opuscula complura, pietatem & amorem Dei redolentia, mystica theologia & obscuro satis stylo usus, Pseudo-Dionysium Areopagitam utrinque æmulatus. Istorum præcipua quævis Latio donavit, atque ordine sequenti edi curavit Laurentius Surius.

Summa totius vitæ spiritualis.
Speculum salutis æternæ.
Commentaria in Tabernaculum Mosis, & ad id pertinentia, interprete Jordano.
Tractatus de præcipuis quibusdam virtutibus.
De fide & judicio Libellus.
De quatuor tentationibus.
De septem custodiis scholæ spiritualis, sive seris.
De septem gradibus Amoris, interprete Gerardo Magno.
De nuptiis spiritualibus libri 3. interprete Gulielmo Jordano.
De calculo, sive, *perfectione filiorum Dei*, interprete Gul. Jordano.
Regnum amantium Deum.
De vera contemplatione Opus insigne.
Epistolæ 7. *utilissimæ.*
Cantiones 2. *spirituales.*
Samuel, sive, *de alta contemplatione.*
Oratio brevis. Prodierunt Opuscula isthæc omnia *Colon.* 1552. fol. 1609. 4° [a].

1360. R. G. JOANNES DE FORDUN, gente Scoto Britannus, patria Mernensis, vico sui nominis oriundus, historicus insignis, claruit anno 1360. Alius quippe omnino est a Joanne de Fordham cœnobii Fordensis abbate, qui Joanni Anglorum R. ab auriculari confessione fuit, & circa annum 1210. floruit [b], ut recte notavit Cl. Editor. Multum debet Joanni nostro patria sua, multum recentiores Scotorum Historici ob Historiam suam tanto sudore laboratam, quam *Scoti-Chronicon* inscripsit [c]. In isto opere, Sæc.XIV.ab an.MCCC. in quinque libros diviso, suæ Gentis Historiam a prima origine usque ad media tempora Edoardi 3. viz. annum 1360. summa fide conscripsit: idem interpolavit & continuavit Magnus Mac-Ullac Forduni discipulus. *Continuatio* extat MS. in biblioth. regia Westmonast. *Historia* prodiit cura Cl. Tho. Gale, ex Cod. MS. quem olim possidebat Hector Boethius, inter 15. Scriptores Rer. Angl. *Oxon.* 1691. fol [d].

NICOLAUS ORESMIUS, sive 1361. H. W. OREM, gente Gallus, patria Normannus, theologorum, philosophorum, & mathematicorum in academia Parisiensi coryphæus; a Joanne itaque Galliæ rege delectus, qui Carolum filium, sapientem postea dictum, bonis literis moribusque informaret. Post adeptam doctoratus lauream, Navarrense Gymnasium anno 1356. regendum suscepit; ubi theologiam ex officio docuit; & Caroli regis jussu Gallicæ S. Bibliorum versioni incubuit. Anno 1361. quo præcipue claruit, regiæ Palatii capellæ Thesaurarius, & decanus Rothomagensis factus, præfectura Navarrensi cessit. Anno 1363. Orationem coram Urbano 5. & cardinalibus Avenione acrem habuit; qua auditoribus suis totique clero exitium haud ita procul imminere contestatus est, & prædictionis suæ argumenta ex eorum sceleribus desumpta palam exposuit. Anno 1370. Caroli regis mandatis obsecutus, veterum scriptis Gallice vertendis operam dedit; & septennio circiter expleto episcopatum Lexoviensem mercedem accepit. Obiit circa an. 1384.

SCRIPTA.

Sermo in illud Isaiæ, Juxta est salus mea, &c. coram Urbano 5. & cardinalibus habitus, a Flacio Illyrico editus habetur in Catalogo Testium Veritatis, p. 512. a Solomone Gesnero seorsim recusus *Wittebergæ* 1604 [e].

De mutatione monetæ Liber. Extat in Bibliotheca Patrum Tom. 26. p. 226 [f].

a Et 1692. Ex Surii Latinis Germanice versa opera Ruysbrokii prodierunt *Offenbaci ad Mœnum* 1701. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 4. p. 369. seq. b Hic Joannes de Fordham scripsit *Joannis Regis vitam*, (teste Nicholson Bibl. Hist. Anglic. p. 78.) etiam *Homilias in Cantic. Canticor.* (incepit a loco in quo desierat Gilbertus de Hollandia viz. a C. 5. ad 10.) *in Jeremiam, at Threnos Jeremiæ, de contemptu mundi, & vitam Walfrici Coadunensis Presbyteri*, ut refert Leland. de Scriptoribus Britan. c 206 Collect. Tom. 3. p. 150. *Vita Walfrici* habetur in bibl. Cott. sub *Faustina* B. 4. n. 4. c Exstat MS. in bibl. Cott. sub *Vitell.* E 11. n 1. sed imperfectum, neque ab una eademque manu scriptum; vid. Hearnii Præfat. ad Forduni Chron. p. 211. De Cod. MSS. conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1091. d Novissime hoc opus edidit idem Thomas Hearne *Oxon.* 1722. 5 vol. 8vo. qui Præfat. p 16. notat e Cod. MS. Galeano, longe plura quam 5. libros *Fordunum* literis consignasse & ad an. 1385. sive Richardi 2. nonum (quo regnante & se vixisse *Fordunus* ipse testatus est, vid. p. 965.) *Historiam* deduxisse. Idem Hearne Præfat. p 57. nos docet Mac-Ullae hujus operis fuisse tantum exscriptorem: idemque interpolasse Walterum Bowerum, & ab anno 1385. (quo *Fordun.* opus suum clausit) ad Richardi 2. interitum continuasse. Boweri interpolationem & continuationem *Hearne* Forduni operi subjunxit, & præfatiunculam Ejusdem, & prologum exhibuit in Append. Vol 5ti p. 1393 & 1403. e Habetur etiam ap. Edv. Brown in append. ad Fasciculum rerum expetendar. & fugiendarum p. 487. item in Tom. 1. Lectionum memorabilium Jo. Wolfii p. 648. Prodiit etiam separatim *Wittebergæ* 1604. f Et Tom 9 Bibl PP. *Paris* 1589. & *Colon.* T. 14. item in append. opp. Jo. Gersonis. Denuo cura Joan. a Fuchte *Helmstad.* 1622. 4to. & in Dav. Thomani ab Hagelstein Actis publicis monetariis Tom. 1. p. 247. *August.* 1692. fol. *Epistolæ Luciferi* ad Prælatos Ecclesiæ, edit. a Flacio *Magdeb.* 1549. 8vo. & in Jo. Wolfii Lect. memorabil. Tom. 1. p. 654. *Tractatus de Antichristo* edit. ab Edm. Martene Tom. 9. Monumentor. p. 1274. meminit *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 5. p. 370. quem vide, ut & *Oudin.* Tom. 3. p. 1111.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *Tractatus de Sphæra*, Gallice editus *Parif.* 1546.

Politica, atque Ethica Aristotelis, libri aliquot Ciceronis, & Petrarchæ de remediis utriusque fortunæ liber, ab eo Gallice versi, & *Lutetiæ* 1486. 1488. 1534. excusi in censum venire haud merentur.

Quamplurima alia Oresmii scripta, & in his *Sermones* 115. in bibliothecis Navarrensi, Vaticana, & Augustinianorum Parisiensium MSS. asservata recenset Jo. Launoius Hist. Gymnas. Navarr. Tom. 2. p. 458.

1362. H. W. [a] URBANUS V. paterno nomine *Gulielmus Grisant* appellatus, natione Gallus, patria Lemovicensis, juris canonici doctor, & ordinis Benedictini monachus, cœnobii S. Victoris apud Massiliam abbas, sedis apostolicæ in regno Siciliæ & Neapolis legatus, pontifex Romanus Avenione absens electus est anno 1362. die 23. Septembr. electionem ratam habuit die 27. Octobr. Avenione inthronizatus die 31. ejusdem, consecratus & coronatus die 6. Novembris. Sub initia pontificatus excommunicato Bernabove vice-comite Mediolanensi res Italiæ turbatas pro lubitu composuit. Anno 1364. Petrum Castellæ regem anathemate percussit; regno ejici mandavit; Henricum, fratrem Petri naturalem, legitimum haberi, & Petri loco regem esse jussit. Mox levi quadam offensa irritatus Petrum Arragoniæ regem diris devovit, & Sardiniæ ac Corsicæ regno mulctandum decrevit. Anno 1367. Romam iter suscepit; rebusque in Italia ex animi sententia compositis, ubique triumphavit. Anno 1378. Carolum 4. imp. post peractas sibi stratoris vices Romæ excepit. Anno sequente Joannem Palæologum imp. CP. vana subsidii contra Turcas impetrandi spe lactatum Romam accersivit, stratoris munere dignatus est, & in quascunque obsequii fideique formulas jurantem anno 1370. dimisit. Obiit eodem anno, Avenionem prius redux, die 19. Decembr. Massiliæ apud S. Victorem sepultus. Extant *Epistolæ* 3. Concil. Tom. xi. p. 1957, 2033. *Constitutio contra pluralitatem beneficiorum*, ibid. p. 1936. *Epistolæ aliæ* 8. de unione ecclesiarum Græcæ & Romanæ, apud Bzovium ad an. 1365 &c [b]. *aliæ* 60. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 4. ad an. 1363, &c. *aliæ* 57. ibid. in Regesto Pontif. p. 71. *Versus de Agno Dei*, apud Victorellum, addition. ad Ciacconium de Vitis Pontif. *Romæ* 1630. *Epistolarum* Sæc.XIV.ab an.MCCC.
Volumen, MS. in bibliotheca Vaticana. *Expositionem ejus in Apocalypsin* MS. ex Hibernia fugiens post se reliquit Baleus.

HAINRICUS, natione Germanus, 1362.
monachus Rebdorfiensis, claruit anno 1362. H. W.
Scripsit *Annales* rerum ab imperatoribus Adolfo, Alberto, Frederico 3. Ludovico Bavaro, & Carolo 4. gestarum, ab anno 1295. ad an. 1363. Annales istos in lucem edidit Marquardus Freherus inter Historicos Germaniæ *Francofurt.* 1600. Tom. 1. p. 411.

AMALRICUS AUGERII, patria 1362.
Biterrensis, (non Bononiensis uti conjicit R. G.
Vossius) ex ordine S. August. monachus, ac monasterii B. Mariæ de Aspirano, diœcesis Helenensis, prior, claruit anno 1362. *Chronicon Pontificale* ex 209. scriptoribus collectum ordine alphabetico contexuit, ac Urbano papæ 5. nuncupavit: pontificum neminem post Joannem 22. in isto opere memorat, nec ipsius Joannis ultra sextum pontificatus annum res gestas persequitur. Hunc passim laudat celeberr. Annal. Continuator *, * Spondan. ad an. 1310. n. 4.
ac præclaris ornat elogiis, *quo neminem fideliorem aut accuratiorem Chronographum eo tempore reperiri asserit. Chronici* supradicti partem, *Vitas*, viz. Clementis 5. & Joannis 22. PP. e tenebris produxit, & notis uberrimis illustratam edidit Cl. Baluzius, Vit. Pap. Aven. Tom. 1. col. 95. 185 [c]. Opus integrum extabat MS. apud P. Scriverium, teste G. Vossio, de Hist. Lat. lib. 3 c. 1. p. 531. Scripsisse etiam *Historiam belli contra Albigenses* testatur Sandæus not. & animadv. in Voss. Hist. Lat. p. 202.

PHILOTHEUS, natione Græcus, vi- 1362.
tam Monasticam ab ipsis fere incunabulis H. W.
summa virtute ac pietate excoluit, postea moderator sacræ Lauræ in monte Atho, & ante annum 1354. metropolita Heracleensis constitutus est. Ineunte, ut videtur, anno 1355. Didymotichum a Cantacuzeno imp. legatus est; ut pacem inter Matthæum filium & Palæologum generum conciliaret. Eodem anno, deposito Callisto, patriarcha Constantinopolitanus electus pacem inter Cantacuzenum & Palæologum summo animi studio promovit. Palæologo mox Constantinopolis urbis potito, Callisto patriarchatum cessit, & populi metu in latebras sese

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 32. *Baluzium* de vitis Papar. Avenionens. Tom. 1. p 413. 974 seq. b *Bullam Unionis utriusque Ecclesiæ* Gr. & Lat. habetur ap. Allatium l. 2. de Consens. Eccles. Occident. & Oriental. p 843. *Bullam*, qua sancitum est ut Casinenses psalterio Gallicano uterentur, exhibuit *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 331. ubi profert lacinias Bullæ, qua Urbanus edicit sexagesimam redituum innumeris pene Monasteriis solvendam, pro restauratione Eccles. & Monasterii Casinensis terræ motu prostrati. *Constitutio contra pluralitatem beneficiorum* extat MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 14. n. 13. *Eandem* cum 7. aliis *bullis* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. T. 3. p. 62—89. *Epistolas* 2. dedit *Martene* Anecdotor. T. 1. p. 1489. 1492. *Bullas* quasdam *Rymer.* inter Fœder. T. 6. p. 420—663. c Aliam hujus Chronici partem viz. *Acta Gregorii* 5. & *Clementis* 2di, exhibuit Leibnitius Tom. 1. Scriptor. Brunsvicens. p. 576. & 578. Opus integrum edidit Georg. Eccardus Tom. 2. Corporis Historici medii ævi.

dedit.

Sæc.XIV. ab an.MCCC. dedit. Anno sequente Callisto e vivis sublato, sedi CP. a Joanne imp. iterum restitutus est, summoque deinceps favore cohonestatus. Claruit anno 1362. Obiit, postquam patriarchatum quindecim annis administrasset, anno circiter 1371. Vir, judice Cantacuzeno *, καὶ βίῳ καὶ λόγῳ τοῖς ὁρῶσι ἀξιόχρεως ὢν πρὸς αἰδῶ; *ob vitæ sanctitatem & eloquentiam venerabilis.*

* Hist. l. 4. c. 32.

SCRIPTA.

Liturgia & Ordo instituendi Diaconum. Extat Lat. in Bibliotheca Patr. Tom. 26. p. 200 [a].

Sermo Encomiasticus in tres Hierarchas, Basilium, Gregorium Theologum, & Joannem Chrysostomum. Lat. ibid. Gr.Lat. a Jac. Pontano una cum Dioptra Philippi Solitarii editus *Ingolstad.* 1604. 4°. & a Frontone Ducæo in Auctuario Patrum *Paris.* 1624. Tom. 2. p. 313 [b].

Oratio de Cruce. Gr.Lat. apud Gretser. de Cruce Tom. 2. p. 1255.

Oratio in tertiam jejuniorum Dominicam. Gr. Lat. ibid. p. 1477.

Refutatio Anathematismorum ab Harmenopulo scriptorum. Extat Gr.Lat. apud Leunclavium Jur. Gr. Rom. l. 4. p. 288.

De divina substantia, operatione, potentia, & lumine in monte Thabor libri 15. pro Gregorio Palama, contra libros 10. Nicephori Gregoræ [c]. Extant MSS. in bibliothecis Bavarica & Vaticana. Fragmentum eorum Latine exhibet Bzovius ad an. 1337. bina Græce L. Allatius, alterum lib. de Purgatorio p. 770. alterum lib. de libris Eccles. Græc. p. 218.

Sermones dogmatici adversus Barlaamitas & Acindynistas habentur MSS. in biblioth. Augustana *. Annon idem cum præcedente opus constituant, videant eruditi.

* Index Bibl. August. p. 27.

Confessio fidei. MS. ibidem.

Homiliæ in Evangelia & Sanctos totius anni. MSS. in biblioth. Bavarica.

Homilia in omnes Sanctos. MS. in bibl. Cæsarea.

Compendium de œconomia hominis Christi, & Encomium S. Demetrii. MSS. in bibliotheca Vaticana.

1362. R. G. PHILOTHEUS, cognomento *Coccinus*, patria Græcus, primo monachus Sinaita, deinde præpositus monasterii in monte Atho, postea Heracleæ metropolita, ac tandem patriarcha CP. claruit anno 1362. Hunc miris laudibus extollit, prudentiamque ejus ac eruditionem, pietatem ac sanctimoniam, quavis data occasione, in historia sua deprædicat Joan. Cantacuzenus imp. Sæc.XIV. ab an.MCCC. Scripta quod attinet, edita pleraque recensuit Cl. Whartonus, & nonnulla inedita; accuratiorem eorum notitiam adhibere liceat. *Ordo Sacri Ministerii* a Philotheo institutus, prodiit Græce & Latine cura Jac. Goari Euch____olog. sive Ritual. Græcor. *Paris.* 1647. fol. p. 1. *Doctrina* collecta ex Joan. Chrysostomo, & aliis patribus super Evangelium de Publicano & Pharisæo. Pr. Ἡ εἰς τὸν τελώνην καὶ τὸν Φαρισαῖον παραβολὴ ἐν ὑποθέσεις, ὥσπερ γυμνασία τις. Extat Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 47. n. 7. *Capita Ascetica decem,* quorum quinque priora & pars sexti ob defectum unius vel duorum foliorum desunt; reliqua habentur MS. ibid. Cod. Theol. 179. n. 13. In eadem biblioth. Cod. Theol. 192. n. 13. reperiuntur MSS. *Capita Ascetica* 40. nisi quod unius itidem folii defectu quinque priora desint; sextum sic incipit. Ὅταν ἐν ἕξει τινὶ γινώμεθα ἐγκρατείας. Integra ut videtur extant in Cod. Reg. Parisiensi 853. Horum meminit Possevinus, alterius cujusdam Philothei opus existimans, conjectura autem aberravit vir eruditus. *Oratio Ascetica, quod custodia cordis observentur etiam præcepta Christi.* Pr. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἡ τοῦ Πατρὸς τοῦ αἰδίου σοφία καὶ δύναμις φησίν· Ὁ ἀγαπῶν με. MS. in eodem Codice Vindob. n. 14. *Sermonum quorundam Asceticorum Fragmenta* MSS. habentur ibid. Cod. Theol. 305. n. 20. *Oratio in omnes sanctos.* Pr. Καὶ τὸ λόγοις μὲν ἄλλως τὰ τῶν ἁγίων ἑκάστου διεξιέναι, καὶ θαύματα καὶ ἀγῶνας ἐκείνων. Hujus meminit L. Allatius de Simeon. p. 97. extat MS. Vindob. Cod. Theol. 279. n. 4. & in Vaticana. Notet Lector *Compendium de Oeconomia Christi* hujus Orationis partem esse, non integrum tractatum. *Oratio in S. Anysiam.* MS. in bibl. Vaticana, teste Possevino. *Oratio in S. Demetrium Martyrem & Myroblytam.* Pr. Δημήτριος ἡμῖν τοῦτο συλλόγου καὶ τῶν λόγων ἀφορμὴ πρόκειται σήμερον. MS. in Bibl. Vind. Cod. Theol. 201. n. 1. *Orationes tres* ad Helenam Imperatricem, *de Beatitudinibus Evangelicis.* Pr. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. MS. ibid. n. 2. *Epistola* ad Petriotam Barlaami sectatorem, *Quod uti S. Trinitas unus sit Deus, sic etiam una sit Deitas, & de Divina Operatione.* Pr. Χθὲς καὶ προτρίτα μοι τὶς τῶν συνήθων ἀγγελίαν ἧκε κομίζων. MS. ibid. n. 4. & in Cod. Reg. Paris. 1752. *Dissertatio* ad M. Domesticum Palæologum

a Et Gr. & Lat. cum notis Jac. Goari in limine Euchologii Vulgat. *Paris.* 1647. sub titulo Διάταξις ἱεροδιακονίας &c. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 470. b Et Lat. Tom. 26. Bibl. PP. *Lugd.* p. 217. Gr. & Lat. Tom. 12. Bibl. PP. *Paris.* c Inter Elogia Tom. 1°. Historiæ Nicephori Gregoræ præmissa Boivinus locum exhibet ex Philothei Antirrhetico 12. Excerpta etiam ex Antirrhet. 12. dedit idem Boivinus in notis ad Gregoram p. 786. & ex Antirrhet. 1°. p. 792. 798. Denique quædam falso Nicephoro Gregoræ ascripta, ut Somnium propheticum ex ejusdem Antirrhetico 12. vitæ Gregoræ inseruit, teste *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 6. p. 322. seq.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *de Deitate*, occasione sumpta ex scriptis *Antirrheticis D.Basilii adv. Eunomium*. MS. ibid n. 5. Ad eundem M. Domesticum *Dissertatio de divina Christi transfiguratione in monte Thabor, & de Lumine quod ibi Discipulis apparuit*. Pr. Ἐπεὶ ἢ τῆς λέξεως καθ' ἡμῶν συκοφαντίας τι ἢ καινοτομίας. MS. ibid. n. 6. De *Præceptis Domini*. MS. in bibl. Regis Gallorum, Cod. 853. iterumque ibid. 932. in quo, dictum opus excipiunt *Theoremata Ethica, Physica, Theologica*, atque excerpta e variis Auctoribus, nostri Philothei ut videtur, labore congesta. Vide Labb. Catal. MSS. pagg. 92. 95. *Orationes* sive *libri tres* contra Niceph. Gregoram *de lumine in monte Thabor*. *Libri alii* 12. contra ea quæ idem Nicephorus *in Dialogis* scripserat *de Divina essentia & operatione*. Hi 15. MSS. extant in biblioth. Bodleiana, Cod. 711. Regia Paris. Cod. 80. Bavarica Cod. 111. & in Vaticana. *Sermones Dogmatici* duo adversus Barlaamum & Acindynum de Divinitate, & Divino Lumine synodo oblati. Habentur MSS. in bibl. Regis Gallorum, Cod. 1752. & in Augustana, Subsell. 2. Cod. 23. Hos in Indice Auct. Græc. editorum recenset Cl. du Cangius, quo autem loco aut tempore lucem aspexerunt non indicat, nec ullam omnino editionis notitiam aliunde expiscari licuit. Scripsit denuo Philotheus *Canones* & *Acoluthias*, hoc est, *Cantica & Officia Ecclesiastica*, quorum nonnulla supersunt. *Canon* sive *Canticum Ecclesiast.* in S. Georgium Martyrem. Pr. Ἀναςάσεως ἡμέραν κατιδόντες λαμπράν. *Acoluthia*, sive *Officium Ecclesiast.* in Greg. Palamam archiepiscopum Thessalonicens. una cum inserto *Synaxario* Vitæ ipsius, *Dominica* τῆς ὀρθοδοξίας, i. e. *Secunda jejuniorum* cani solita. Pr. Ποίοις εὐφημιῶν ᾄσμασιν. Extant MSS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 187. In eadem biblioth. Cod. 201. n. 3. habentur Græce MSS. *Cantica duo Ecclesiastica* in eundem Palamam *Thaumaturgi* nomine insignitum, una cum *Acoluthia* in ejus memoriam. *Primum Canticum* sic incipit, Εὐφραίνου ἐν κυρίῳ πόλις Θεσσαλονίκη. *Secundum* hoc modo, Χαίροις τῆς εὐσεβείας φωστήρ. *Acoluthia* his verbis concipitur, Πάτερ ἱερὲ Γρηγόριε, σὺ τὸν Θεὸν ἐκ παιδὸς ἀγαπήσας ἔξέφυγες ὑλικὴν προσπάθειαν. De his in Gr. Palamam officiis consulatur L. Allatius de Lib. Eccles. Græc. Dissert. 2. a pag. 193. ad pag. 219. Fragmenta quædam ex istis profert idem Allatius adv. Hottinger. p. 215 [a]. Scripsit etiam *Tractatum Astronomico-Theologicum de significatione circumvolutionis Syderum*, cujus non nisi titulus & paucula initialia verba supersunt MSS. in Bibl. Vind. Cod. Theol. 305. n. 11.

BERNARDUS, DAPIFER cognomento dictus, Molicensis in Austria monachus, claruit anno 1362. Scripsit *Historiam de B. Gothalmo*, S. Colomanni Cellario, quam primus in lucem edidit Cl. Lambecius Comment. de Bibl. Vindob. Tom. 2. p. 618 [b]. Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1362. H. W.

JOANNES MILICIUS vel MILITZIUS, natione Bohemus, obscuris quidem natalibus ortus, verum pietate & eruditione illustris, claruit anno 1362. Ecclesiæ Pragensis archidiaconatum eo animo deposuit, ut sacris concionibus unice vacaret: hujus sermonibus ductæ (diu enim in ista urbe prædicatoris munus sustinuit) mulieres meritoriæ, desertis lupanaribus, castitatem & sanctimoniam excoluerunt, ipsumque lupanar Caroli imp. jussu in claustrum conversum est. Nihil prius in votis habuit Milicius noster, quam ut degeneres sæculi sui mores in melius efformaret, fideique & disciplinæ corruptelas detegeret simul & sanaret. Adventum etiam Antichristi non tam prædixit, quam monstravit, unde apud inquisitores hæresis delatus, ad sedem Romanam provocavit: paucis post diebus quam Romam pervenerat, morbo correptus ipso D. Petri die Festo anno 1374. animam pie exhalavit. Hunc laudat M. Flaccius Illyr. Catal. Test. Verit. col. 1795—6. Lucubrationes recensuit Bohusl. Balbinus, qui Vitam ejus ab Anonymo scriptam ex Cod. MS. Trebonensi descripsit, & publici juris fecit, Miscel. Hist. Bohem. Decad. 1. l. 2. p. 43. Extant ex fide Balbini *Conciones Quadragesimales* MSS. in biblioth. S. Clementis Pragæ, sub litera N. 206. iterumque 216. *Prothemata de B. Virgine* MSS. ibid. 301. *Postilla in Evangelia*, in duos Tomos distributa; prior habetur MS. ibid. 404. & in biblioth. Trebonensis Cœnobii sub lit. F. Cod. 2. posterior in eadem Trebonens. biblioth. lit. M. *Sermones de Tempore & de Sanctis* MSS. ibid. lit. O. *Opuscula* denique MSS. in bibl. S. Clementis, lit. O. Cod. 216. 1362. R. G.

S. BRIGITTA, gente Sueca, regio sanguine prognata, Birgeri & Sigridis filia, Wulfonis Nericiæ principis uxor, pietatis ac virtutis studio ab unguiculis innutrita, nec visionum divinarum ab ipsis, uti fertur, incunabulis ignara, vitam monasticam conjugatæ præoptare cœpit. Postquam igitur maritum secum in Hispaniam ad S. Jacobum religionis ergo peregrinari induxisset; reducem primum perpetuam vovere continentiam, dein monasterium ingredi persuasit. Annuit ille, septem tamen liberis ab uxore prius susceptis, Cistercienfibus nomen dedit, 1363. H. W.

a Ejusdem Palamæ defuncti laudes Panegyrica oratione celebravit. Pr. Γρηγόριος μὲν ὁ μέγας πανηγύρεως ὑπόθεσις. Bibl. Coislinian. p. 167. De cæteris *Philothei* scriptis conf. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 469. *Oudin.* Tom. 3. p. 1048. b Et post Lambecium *Bern. Pezius* in Tom. 1. Scriptorum de rebus Austriacis p. 109.

&

Sæc.XIV.ab an.MCCC. & in monasterio Alvastra haud ita diu post vita decessit. Brigitta conjugio soluta pietati excolendæ sese totam dedit; novum ordinem monasticum, quem S. Salvatoris vocant, instituit; & visionibus crebris inclaruit anno circiter 1363. Postquam biennium in cellis prope Alvastram monasterium sitis commorata esset, divinitus admonita Romæ, propter condonationes & indulgentias, quas promeruere sancti, a pontifice dispensatas, compendio veniri ad coelum, illuc iter ante annum 1350. suscepit; & loca sancta visitando plures contrivit annos. Tandem post lustrata sanctorum apud Neapolim & Siciliam monumenta, Hierosolymam proficisci divina visione jussa est: post annum redeuns, morbo in itinere correpta est; & Romam deducta, brevi post animam coelo reddidit anno 1373. die 23. Julii, primum apud monasterium S. Laurentii deposita, dein anno sequente ad coenobium Wasthenæ translata. Eam in Sanctarum album retulit Bonifacius 9. anno 1391. Canonizationem confirmavit concilium Constantiense anno 1415.

SCRIPTA.

Revelationum libri 8. Prologum iis præmisit Matthias de Suecia, canonicus Lincopensis, qui glossas in universam S. Scripturam [a] eximias concinnasse dicitur. Revelationes autem Alphonsus episcopus Gyennensis in ordinem redegisse ac in libros distribuisse Christo jubente fertur.

Regula S. Salvatoris data divinitus ab ore Jesu Christi devotæ sponsæ suæ B. Brigittæ, capitibus 31. comprehensa.

Sermo Angelicus de excellentia B. Mariæ Virginis, quem Angelus Brigittæ coram adstans dictavit.

Orationes 4. divinitus revelatæ.

Revelationes Extravagantes, quas in prima Revelationum Collectione prætermissas Petrus Alvastri prior collegit ac seorsim disposuit.

Prodierunt S. Brigittæ Opera *Lubecæ* 1492. *Norimbergæ* 1521. *Romæ* 1557. fol. (quam quidem editionem nos secuti sumus) *Antverpiæ* 1611. fol. cura Joannis cardinalis de Turrecremata recognita, & Gonsalvi Duranti notis illustrata, *Romæ* & *Coloniæ* 1628. Tom. 2. fol. *Monachii* 1680. fol.

Orationes 15. *de Passione Domini* typis excusæ — 1530. 8° [b].

Cæterum tacendum non est, quod Autor Vitæ ejus prodit apud Surium *, illam nimirum S. Scripturam Gothico idiomate sibi describendam curasse; ne divina oracula vulgari lingua perlegendi facultas deesset.

* Julii 23.

[c] JOANNES DE LIGNANO, natione Italus, patria Mediolanensis, Bononiæ per multos annos studiis incubuit, unde & Bononiensis a quibusdam dicitur, claruit anno 1365. ad annum 1400. detrudit Oudinus, male. Ob eximiam in utroque jure peritiam, legum & philosophiæ summus capitaneus vulgo audit. Ad Gregorium 11. legatus missus anno 1377. Vicarius ejus generalis in civitate Bononiæ constituitur, ibique anno 1383. naturæ debitum persolvit. Varia scripsit; *Juridici* potissimum argumenti, nonnulla etiam *Theologici*. *De pluralitate Beneficiorum* Urbani P. 5. jussu, *Paris.* 1512. *De horis Canonicis*; *de censuris Ecclesiasticis* [d]; *de Ecclesiastico interdicto*; *de Amicitia* [e]; *de Bello & Duello*: opera hactenus numerata edita habentur inter *Tractatus Tractatuum* Lugduni 1549. Tom. 15, 16, 17. & inter *Tractat. Univers. Juris.* Venet. 1584. Tom. 12. 14, 15. Opusculum autem *de Duello*, prout in impressis extat, postremam solummodo tractatus *de Bello* partem esse docet Baluzius, qui integer habetur MS. in Bibl. Colbertina, Cod. 978. *Epistola* ad Petrum de Luna card. qua cum cæterosque cardinales ab electione novi pontificis adversus Urbanum 6. dehortatur, extat MS. ibid. Cod. 811. hujus partem edidit Odoric. Raynaldus ad annum 1378. *Oratio* ad Phil. Caraffam cardinalem designatum, cum ei pileum rubrum Urbani P. 6. nomine tradidit, MS. ibid. Cod. 814. Pro electione Urbani P. 6. tractatus quem *de fletu Ecclesiæ* inscripsit, Jacobo de Seva a nonnullis tributus; opus in duas partes dispescitur, prioris fragmenta quædam edidit Raynaldus ad eundem annum, posteriorem integram ad finem Tomi 17. Annal. Eccles. Utraque pars habetur MS. ibid. Cod. 813. ubi & tertius tractatus pro Urbano sub titulo *Novarum Allegationum* reperitur, qui posterioris partis Appendix quædam censeri debet, teste Baluzio not. ad Vit. PP. Aven. col. 1404. *De Pace*, seu, *de Pace Animæ* tractatus. MS. ibid. Cod. 685. *Commentarii in libros Decretalium*, in biblioth. majoris Ecclesiæ Bononiens. MSS. asservantur. In *Clementinas* etiam eum commentasse testatur Zabarella. *Lecturæ* habentur MSS. in biblioth. Regis Anglorum in ædibus Jacobæis, Cod. 682. Denique lucubrationum ejus volumina 5. ex- 1365. R. G.

[a] S. Biblia a Matthia, jussu *Brigettæ*, etiam Suecice verti narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 765. *De Revelationibus Brigettæ*, conf. etiam D. Martini Chladenii dissertationem, edit. *Witeb.* 1715. 4to. Et *Oudin.* T. 3. p. 1098. [b] *Beatæ Virginis Officium* a Brigitta compositum, & ex Latino versum Anglice prodiit *Lond.* ante annum 1500. ut refert *Henr. Whartonus* in Auctario ad Usserium de Scripturis Sacrisque Vernaculis, p. 447. [c] Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1072. [d] Hi tres tractatus exstant MSS. in bibl. Basileensi, teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 276. [e] Hic tractatus exstat MS. in bibl. Domus S. Petri Cantab. inscriptus *de Pace & Amicitia.*

Sæc.XIV.ab an MCCC. tant MSS. in biblioth. Ecclesiæ Cathedral. Patav. teste Thomasino.

1366. R. G. JOANNES TINMUTHENSIS, qui aliquando *Joannes Peccator* nominatur, gente Anglus, Tinmuthæ in Northanumbranorum finibus ad ostium Tini fl. villæ non ignobilis vicarius, & ord. Benedict. ad S. Albanum monachus, claruit anno 1366. Cum ecclesiarum archiva, & monasteriorum bibliothecas perscrutasset, veterumque Scrinia evolvisset, ad historiam ecclesiasticam illustrandam animum adjecit; virtutemque & pietatem per priorum exempla posteris commendare satagens, plurimorum sanctorum vitas literis mandavit. Hujus *Historia aurea* circa annum 1360. scripta, extat MS. in biblioth. Lambethana tribus prægrandibus voluminibus comprehensa; opus a reverendiss. nostro Usserio sæpius laudatum, necnon D. H. Spelmanno, D. G. Dugdalo, H. Whartono, ut alios taceam. Habetur etiam MS. cum Supplemento in bibl. Coll. Corp. Christi apud Cantabrigienses *Sanctilogium*, id est, Vitæ Sanctorum, utriusque sexus pietatis laude celebrium: de hac lucubratione non racemos quosdam, sed plenam quod aiunt vindemiam reportavit Joan. Capgravius in Catal. Sanctorum Angliæ, cujus operis non tam auctor quam exscriptor audire meruit. Ex Tinmuthensis Sanctilogio *Vitam S. Paterni Venetensis Episcopi*, edidit Bollandus. *S. Bregwini archiep. Cantuar.* Osberno perperam ascriptam Whartonus noster, Angl. Sacr. Tom. 2. p. 75. Exigua ejus pars sex sanctorum vitas complexa habetur MS. ad calcem tertii volum. Hist. Aureæ in biblioth. Lambeth. Integrum, ni fallor, opus, Vitas 157. continens, MS. in biblioth. Cotton. Tiberius, E. 1. quibus subnectuntur *Orationes*, *Antiphonæ*, aliaque *incidentia*. Vid. Catal. MSS. Cotton. p. 28, 29. Alia opera Theologica ex Bostono Buriensi recenset Baleus, nempe *Commentarium* in *Genesin*, *Exodum*, &c. quæ nullibi quod sciam extant. Vide Baleum Cent. 6. p. 467.

1366. R. G. WILHELMUS ab HAZENBURG, natione Bohemus, Arnesti archiepisc. Pragensis discipulus, eique summa amicitia junctus, claruit anno 1366. Hic amplissima familia natus ad ecclesiæ Wissehradensis decanatum (quæ dignitas eo tempore primis par erat) promotus, Cæsarei legati ad pontifices munus obiit: in istis legationibus librorum cupidus, plurimos optimæ notæ codices corrasit, & bibliothecam pretiosissimis libris refertam post se reliquit, quam Carolus 4. imp. post obitum ejus ingenti pretio emptam universitati Carolinæ donavit. Scriptis consignavit *Vitam Arnesti archiepiscopi Pragensis*, quam ex Cod. MS. bibl. Colleg. Crumloviensis Soc. Jesu, primus eruit, ac *Miscellaneis suis Historicis regni Bohemiæ* inseruit Boh. Balbinus, Decad. 1. lib. 4. p. 80. Arnesti *Aspirationes* & *Vota quædam* subjunxit Cl. Editor. *ibid.* p. 89. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

S. CATHARINA, natione Itala, patria Senensis, Jacobi & Lappæ filia, nata est 1347. Octavum ætatis annum ingressa, perpetuæ virginitatis voto se obstrinxit, totam Christo dicavit, & Dominicanæ religioni animum adjecit: Prædicatorum habitu paulo post induta. Mitto, quæ de miraculis & frequentibus visionibus, de familiari oculorum & oris commercio, quin & nuptiis cum Christo Deo O. M. initis, fabulantur monachi nugacissimi. Utcunque vero sanctissimæ virginis famam portentosis ineptiis, ne dicam blasphemiis, sine fronte, sine corde assutis onerent, & inficiant gerrones putidissimi; ipsa certe meliori fato digna, sincera erga Deum pietate, illibata vitæ castimonia, & flagranti in pauperes charitate, in ecclesiam zelo, claruit circa annum 1367. Ante annum 1376. Avenionem profecta, Gregorium 11. pontificem Florentinis iratum precibus suis placavit; & jubente mox pontifice, quem crebris antea literis de reditu ad urbem Romam tandem suscipiendo sollicitarat, in cardinalium consessu contra pontificis Romani a sede sua episcopali absentiam adeo efficaciter disseruit, ut vasis conclamatis, omnes Avenionem derelinquendam censerent. Anno 1376. Gregorium papam in Italiam secuta, post illius mortem Urbani 6. partibus contra Clementem papam pertinaciter adhæsit. Obiit prid. Cal. Maii an. 1380. ætatis suæ 33. a Pio 2. pontifice anno 1461. inter Sanctos relata. 1367. H. W.

SCRIPTA.

Dialogi de Providentia Dei, sex Tractatibus comprehensi. Prodierunt *Ingolstad.* 1583. *Colon.* 1601. *Venet.* 1611. 8°.

Epistolæ 364. graves & pietatis plenæ ad varios Pontifices, Cardinales, Reges, Principes, & alios, lingua vernacula conscriptæ. Prodierunt Italice *Venet.* 1506. fol. Gallice *Paris.* 1644. 4°.

Oratio in Annunciationem Deiparæ, *atque aliæ plures*, a Raymundo de Vineis Capuano, O.D. Catharinæ confessario, ex Italico in Latinum sermonem conversæ. Extant *Ingolstad.* 1583.

Divina Doctrina data per Personam æterni Patris intellectui loquentis, in plures Tractatus & Orationes divisa: quam Latine vertit, vel forsan sub Catharinæ nomine conscripsit idem Raymundus. Prodiit *Colon.* 1553. fol [a].

a Omnia opera *S. Catharinæ* non sine auctario junctim, excusa sunt Italice *Senis* 1707. 1713. seq. 4to. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 1011.

Cæ-

Cæterum haud alia eſſe, quam fumoſi cerebri deliria, decantatas Catharinæ pariter ac Brigittæ revelationes, nullus, cui ſanum ſinciput, facile dubitabit. Utcunque enim Brigittæ revelationes a cardinalibus Romanis, quibus illas Gregorius 11. an. 1377. Urbanus 6. an. 1379. examinandas commiſerant, & a Bonifacio 9. in bulla * canonizationis ejus, ac tandem a concilio Baſileenſi approbatæ fuerint, & a Spiritu S. proceſſiſſe affirmentur; Catharinæ autem donum propheticum & divinæ revelationes a Pio 2. in bulla * canonizationis ejus, & ab eccleſia Romana in Breviario † celebrentur; mira verborum ſimplicitas, inanis ſententiarum ſtrepitus, incondita garrulitas, abſurda dogmata, peſſimuſque, quo ubique ſcatent, enthuſiaſmus, impoſturam manifeſto produnt. Quid quod ſibi invicem repugnent, & immaculata B. Virginis Conceptio Brigettæ, maculata Catharinæ revelata fuerit? Verum nos effrænem mulierculārum intemperiem parum moramur. Viderit, cuja ſola refert, eccleſia Romana.

* Inter Brigittæ Opp. Rom. 1557. p. 10.

* Ap. Bzov. Annal. ad an. 1370. n. 20.

† April. 30.

1368. H. W. PHILIPPUS RIBOTUS, natione Hiſpanus, patria Catalaunus, ordinis Carmelitani in cœnobio Gerundenſi monachus, ac demum ordinis ſui in Catalaunia provincialis, claruit anno 1368. Obiit Petrelatæ in cœnobio ſuo anno 1391. Scripſit *Speculum Carmelitarum*, ſeu libros 10. de inſtitutione, progreſſu, privilegiis, & rebus geſtis ordinis ſui. Prodiit *Venet.* 1507. fol. *Antverp.* 1680. fol. Riboti *Sermones* & *Epiſtolas* typis olim excuſos eſſe fidem facit Poſſevinus *: editionum tamen annos & loca nullatenus invenire potui. Habetur MS. in biblioth. Lambethana in fol. Riboti *Speculum Carmelitarum*, quod calci ſubjectam habet integram verſionem Anglicam antiquam ſatis. Iſtam Thomæ Scropo ſive Bradlæo, epiſcopo Dromorenſi (circa annum 1434.) deberi mihi demonſtravit vir doctiſſimus, Joannes Batteleius, archidiaconus Cantuarienſis.

* Apparat. Sacr. Tom. 2. p. 280.

1368. H. W. L. COLUCCIUS PIERUS SALUTATUS DE STIGNANO, patria Florentinus, omni literarum humaniorum genere excultiſſimus, & poſt Petrarcham poeta laureatus. Claruit anno 1368. ab Urbano 5. & Gregorio 11. pontificibus ob doctrinæ & prudentiæ famam a ſecretis aſcitus; & a republica Florentina ad idem poſtea munus & cancellariatus dignitatem evocatus, Galeatio Mediolanenſium duci, qui Florentinis bellum intulerat, tam ſtrenue repugnavit, ut Galeatius plus ſibi obeſſe Coluccii ſcripta quam mille Florentinorum equites agnoſceret. Obiit Coluccius Florentiæ 4. id. Maii, anno 1406. Extant *Epiſtolæ* 3. apud Baluzium Miſcellan. Tom. 4. p. 510. Scripſit vero præter has Coluccius *Libros* 2. *de vera Religione* [a]. *Diſputationem de præſtantia Juriſprudentiæ ſupra Medicinam* [b]. *Librum de Fortuna & Fato* in tractatus 5. diviſum. *Epiſtolarum librum*, & opuſculum *Loculum noctis* inſcriptum quæ in bibliothecis Florentinis MSS. adhuc aſſervari teſtatur Michael Poccianctus in Catalogo Script. Florentin. p. 42. Epiſtolæ ejus habentur MSS. in bibliotheca Cottoniana ſub effig. Caligulæ A. 16 [c].

PHILIPPUS DE LEIDIS, patria Hollandus, Lugduni Batavorum ex equeſtri familia oriundus, juris utriuſque lauream doctoralem Aureliæ accepit, canonicum vero Pariſiis anno circiter 1369. publice profeſſus eſt, eccleſiæ S. Mariæ Condatenſis canonicatu donatus. Tandem a Gulielmo Bavaro Hollandiæ Comite in patriam revocatus, ipſi a ſacris domeſticis & conſiliis ſecretioribus admotus eſt. Mox Arnoldi Hornani Ultrajectenſis epiſcopi vicarius conſtitutus, Romam principis ſui juſſu itinere ſuſcepto, canonicatus Ultrajectenſem & Leidenſem tulit a Gregorio 11. pontifice cui perquam charus fuit. Obiit Trajecti anno 1386. die 8. Junii, in urbe patria ſepultus. Scripſit *Tractatum de Reipublicæ cura & ſorte principantium*, a Joanne Severino editum *Lugd. Bat.* 1516. fol. & *Lecturam in librum* 3. *Decretalium*. Omnia Philippi opera a Joanne Franconio erudita præfatione illuſtrata & in lucem edita fuiſſe fidem facit Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 644. editionis tamen nec annum nec locum indicat [d]. 1369. H. W.

GERARDUS MAGNUS, patria lingua *Groot* dictus, natione Belga, civitate Daventrienſis, Lutetiæ ſtudiis Theologicis tanto ſucceſſu incubuit, ut anno ætatis 18. ad magiſterium promoveretur. Domum re- 1307. H. W.

a Habentur MSS. in bibl. Monaſterii Vallumbroſani, conſ. *Mabillon* Itin. Italic. p. 183. *b* Prodiit *Venet.* 1542. 8vo. *c* *Epiſtola* nomine *multitudinis Fidelium* ad Cardinales Ultramontanos, exſtat apud Raynaldum, Tom. 17. ad ann. 1378. *Aliam* de cauſa Schiſmatis Pontific. Avenionenſ. dedit Martene Theſaur. Anecdot. Tom 2. p 1155. *Epiſtolas* duas cum *Epitaphio* in Lapum de Caſtellione Florentinum MS. in biblioth. Cæſarea memorat Lambecius Tom 2. p. 939 *Orationem* etiam *de defendenda civitate Bonon. contra ducem Mediolan.* ibid. p 941. *Epitaphium* in Nicolaum Capucchium cardinal haberi apud Ciacconium Tom. 2 p. 510. & in Biblioth. Germannica Tom. 1. p. 136. nos docet *Fabr* Bibl med & infim. Latin. Vol 1. p 1122. quem vide de cæteris ejuſdem ſcriptis. Idem *Fabr.* ibid. p. 798. exhibuit Coluccii *Epiſtolam* ad Innocentium Papam. Opuſculum *de fato & fortuna* exſtat MS. in bibl. publ. Cantabr. Cod. 1469 & in bibl. Colleg. S Benedict. Cod. 192. n. 1. vide *Oudin.* Tom. 3. p. 1116. *d* Ejus opera non ſine Auctario recudi *Amſtelod.* 1701. 4to. nos docet *Oudin.* Tom. 3. p. 1153.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. versus canonicus Ultrajectinus & Aquisgranensis creatus est. Demum ad Joannem Rusbrochium priorem Viridis-Vallis visendum & audiendum profectus, canonicorum regularium ibi loci degentium vitæ genus adamare cœpit. Abdicato itaque utroque canonicatu, clericos seu fratres vitæ communis, Daventriæ in patria, Emsteinii prope Dordracum, Windesemii prope Suollam, aliisque in locis plurimis instituit; qui juventutem bonis literis moribusque instituerent. Claruit anno 1370. Obiit anno 1384. die 20. Augusti, ætatis suæ 44. Extant opuscula 3. viz. *Protestatio de veridica Prædicatione*; *Conclusa & Proposita*; *Tractatus de studio sacrorum librorum*; cum operibus Thomæ a Kempis edi solita. Viginti plus minus alia Gerardi opuscula, in bibliothecis Belgicis MSS. asservata, enumerant Miræus Auctuar. c. 444. & Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 280. ut de Rusbrochii scriptis a Gerardo Latine versis nil dicam.

1370. H. W. PHILOTHEUS ACHILLINUS, natione Gallus, & Caroli 5. regis consiliarius, claruit anno 1370. Quisnam vero sub ementita Philothei Achillini nomine delitescat, incertum est. Goldastus non inani prorsus conjectura ductus suspicatur Philippum fuisse Mæserium seu de Mazeriis, equitem, qui primum Cypri regni cancellarius, dein Gregorii 11. papæ consiliarius, ac postremo Caroli 5. Francorum regis domesticus & τὰ πάντα fuit; ac viginti quinque ante obitum annis aula derelicta in Cœlestinorum Parisiensium monasterium secessit, ibique vitam pio simul ac literato otio exegit, a Carolo tamen adhuc de rebus regni sui gravissimis assiduo consultus. Quisquis demum fuerit; scripsit Philotheus adversus iniquam pontificis Romani ambitionem & tyrannidem opus insigne, *Somnium Viridarii* dictum, seu *Libros 2. de potestate Regia & Sacerdotali, Dialogi inter Clericum & Militem forma* compositos. Prodiit opus istud, sed valde mendosum, *Paris.* 1516. integrum vero & emendatum, apud Goldastum Monarch. Tom. 1. p. 58. Cæterum Philippus ille Mazerius scripsit *Vitam S. Thomæ Cretensis Archiepiscopi, seu Petri Thomasii*, qui obiit ineunte anno 1366. libris 2. Extat hæc Vita apud Bollandum ad diem 29. Januarii [a].

1370. H. W. GALLUS, natione Germanus, aulæ regiæ cœnobii (juxta Pragam Bohemiæ metropolim) ordinis Cisterciensis abbas, quem ob sacrarum literarum peritiam, diffusam veterum lectionem, profundam rerum divinarum contemplationem, ingenii acumen & morum sanctitatem, insigni elogio deprædicat Trithemius * claruit anno 1370. Scripsit ad fratrum suorum instructionem prolixum satis opus *Malogranatum* dictum, forma dialogi inter patrem & filium. Opus in tres libros distribuitur, quorum primus agit de statu incipientium, secundus de statu proficientium, tertius de statu perfectorum. Prodiit in Germania, tacito tamen loci nomine, excusum 1481. 4°. atque iterum 1487. fol [b]. Porro *Sermonum ad Fratres librum* ab illo conscriptum memorant, quotquot de eo verba faciunt, authores. Sæc.XIV.ab an.MCCC. * De Script. f. 140.

GREGORIUS XI. *Petrus Bellifortis* antea vocatus, natione Gallus, patria Lemovicensis, Gulielmi Comitis Belfortii filius, Clementis 6. ex Joanna Rogeria sorore nepos. Annum ætatis agens 17. cardinalis diaconus titulo S. Mariæ Novæ ab avunculo creatus est, & ad Baldum tunc temporis Perusii legentem missus, ut juris scientia institueretur. Anno ætatis 35. Christi 1370. pontifex Romanus electus est, die 30. Decembr. consecratus & coronatus die 5. Januarii anno sequenti. Anno 1375. Joannam Siciliæ & Neapolis reginam, quod intercessioni suæ proditoris cujusdam crimen non condonasset, anathemate percussit. Anno sequente Florentinos in ecclesiæ libertatem injurios summo excommunicationis genere, seu anathemate maranatha devinxit. Isti nihilominus pontificis fulmina flocci facientes, proposita capitis pœna clericos officia ecclesiastica exequi coegerunt. Eodem anno Gregorius sedem pontificiam ab Avevione Romam postliminio retulit, incredibili lætitia & triumpho a Romanis exceptus. Obiit Romæ anno 1378. die 27. Martii. Extant *Epistolæ* 5. Concil. Tom. 11. p. 2037. *aliæ* 10. apud Bzovium ad an. 1372, &c. *aliæ* 97. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 4. ad an. 1371, &c. *aliæ* 112. ibid. in Regesto Pontif. p. 103 [c]. 1370. H. W.

[d] JORDANUS de QUEDLINBORCH, natione Germanus, patria Saxo, (unde & a nonnullis Joannis *de Saxonia* dicitur, verum a Joanne de Saxonia qui circa annum 1223. floruit omnino alter) ex instituto S. Augustini monachus, & lector Magdeburgensis, claruit anno 1370. a Trithemio ad ann. 1410. perperam dimissus, quippe qui 1370. R. G.

[a] Scripsit etiam *Officium præsentationis B Mariæ Virginis*, de quo Spondanus ad A. 1372. n. 9. p. 579. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 4. conf. etiam *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 61. [b] Prodiit etiam *Colon.* 1476. fol. & 1481. Idem scripsit *Resolutiones dubiorum & difficultatum* quæ a statu religioso quempiam avocare possent, teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3 p 42. [c] *Constitutiones* ejusdem in Laertii Cherubini Bullario Tom. 1. p. 283. seq. *Testamentum* exhibuit *Dacherius* Spicileg. Tom. 6. p. 675. Edit nov. Tom. 3. p. 738. *Epistolas* 3. ibid. Tom. 6. p. 298. & Tom. 9. p. 289. Edit nov. Tom. 3. p. 737. *Plures* extant ap. Baluz. Papar. Avenionens. Tom. 2. p. 775.—811. *Bullæ & Epistolæ* quædam ap. Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 90. 97. 119. *aliæ* ap. Rymer. Fœder. Tom. 6. p. 684—759. & Tom. 7. 29—115. [d] Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1131.

anno

Sæc. XIV. ab an. MCCC. anno 1380. diem extremum clausit. Opera vigiliis suis lucubrata nonnulla typis excusa lucem viderunt, nonnulla manu exarata in bibliothecis adhuc delitescunt. Sunt autem hujusmodi, Opus *Sermonum de Sanctis*, prodiit *Paris.* 1500. 4°. 1521. Opus *Postillarum & Sermonum super Evangel. Dominical.* Argent. 1483 [a]. extat MS. in biblioth. Trajectina, 2. vol. *De Vitis Fratrum Ordinis sui*, libri 4. duo priores habentur MSS. *ibid.* Prodierunt integri notis August. Sabothii ejusd. Ord. illustrati, *Leodii* 1625. 8° [b]. *Vita S. Monicæ D. Augustini matris*, ex ipsius Augustini libris concinnata, eam edidit Bollandus ad diem 4. Martii. *De quatuor Communionibus, locali, spirituali, temporali, proportionali*, quæ necessariæ sunt eis qui monasticam vitam profitentur: Antonius Massa edidit *Paris.* In Italicum sermonem transtulit Aug. Fivizenus, ac *Romæ* 1586. edendum curavit. *Collectaneum*, seu *Speculum Augustinianorum* ex Aur. Augustini operibus collectum, & Fratr. suis eremitis August. Paris. nuncupatum. Pr. *Quia juxta dictum Sapientis.* Extat MS. in biblioth. Cœnobii Fr. Augustin. ad Pontem novum Paris.

1370. R. G. JOANNES de HILDESHEIM, natione Germanus, patria Westphalus, ex ord. Carmelit. monachus, Petri Thomæ istius ord. generalis discipulus, cujus subsidio in bonis literis excolendis Avenione usus est, claruit anno 1370. Extat ejus opere laborata *Historia de translatione trium Regum* [Magorum] ad Florentium episcop. Monasteriensem, *Coloniæ* edita. *Speculum fontis Vitæ*, MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 1143. *De Ordine Carmelitarum Dialogus* inter Directorem & Detractorem, MS. *ibid.* Cod. 3429. Plura alia ejus scripta memorat Trithemius, viz. *Chronicon Historiarum*; *De Monstris in Ecclesia: De Antichristo*; *contra Judæos*; *Sermones* insuper, & *Epistolas*, quibus etiam *Carmina* addit Possevinus.

1372. H. W. BARTHOLOMÆUS ALBICIUS, gente Italus, patria Pisanus, ex Rivano in Tuscia oriundus, ordinis Minorum monachus, claruit anno 1372. Anno 1399. ad capitulum generale ordinis sui Assisii habitum profectus, librum suum de conformitatibus obtulit, quem concordi omnium suffragio probatum retulit, & in laboris præmium integro, quo utebatur olim S. Franciscus, habitu donatus est. Obiit grandævus in conventu Pisano die 10. Decembr. anno 1401. Extant *Conformitates S. Francisci cum vita D. N. Jesu Christi*, Mediolani 1510. fol [c]. emendatæ & auctæ a Jeremia Brucchio ordinis Franciscani, *Bononiæ* 1590. fol. *Conformitates B. Mariæ Virginis cum D. N. Jesu Christo*, seu Libri 6. de vita & laudibus B. Mariæ Virginis, *Venet.* 1596. fol. *Sermones Quadragesimales de Contemptu Mundi, sive de triplici Mundo*, anno 1397. scripti, *Mediolani* 1488. 4°. *Venet.* 1503. *Sermones alii Quadragesimales*, qui casuum conscientiæ resolutionem fere spectant, *Lugduni* 1519. 8°. *Vita B. Gerardi Laici* anno 1343. defuncti; quam ab Albicio anno 1347. conscriptam MS. penes se habuit L. Waddingus*. Alia quædam a Bartholomæo elucubrata memorat idem de Scriptor. Ord. Minor. p. 48.

* Annal. Minor. ad an. 1343. num. 33.

ISAACUS ARGYRUS, Monachus Græcus, claruit anno 1373. quo Nicephorum Gregoram secutus, *Computum* suum edidit, Andronico urbis Æni præfecto inscriptum, Gr. Lat. a Jacobo Christmanno primum evulgatum *Heidelberg.* 1611. 4°. Deinde versione sua ac notis illustratum edidit Dion. Petavius de Doctrina Temp. Tom. 3. p. 359. omisso tamen epilogo, qui in Christmanni editione habetur. *Computus alter*, qui ejusdem quoque Argyri fuisse videtur, ab eodem Petavio editus est ex bibliotheca regis Galliæ, *ibid.* p. 384. 1373. H. W.

ISAACUS ARGYRUS, natione Græcus, instituto monachus, Barlaami discipulus & hyperaspistes, uti ex Simeone Thessalon. notavit H. Whartonus; claruit anno 1373. ob singularem in disciplinis mathematicis peritiam præcipue insignis. Scripsit, ex fide Sixti Senensis * & Possevini †, *Homiliam* in verba illa Domini, *Hæc mando vobis, ut diligatis*, &c. *Encomium in Demetrium Martyrem*; ubinam vero loci asservantur non comperi: Extat nostri Isaaci *de regimine Novitiorum liber.* Pr. Αὕτη ἐστιν ἡ σώφρων, MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 5. & cujusdam Isaaci anachoretæ (forte nostri) tractatus *De Monastica Politia*; *De Virtutibus & Vitiis*; & *Expugnatio Superbiæ*, MSS. *ibid.* Cod. 290. *Computus duplex* nativo sermone lucem vidit, quorum alterius *excerptum* notis suis doctissimis illustratum Latine 1373. R. G.

* Bibl. Sanct. l. 4. p. 270.
† Apparat. Sac. Tom. 1. p. 976.

[a] Item *Rom.* 1587. ut refert Vossius de Histor. Latin. L. 2. c. 57. Scripsit etiam *Apologiam Ordinis sui*, diversam ut videtur a *Speculo Augustinianorum*; *Vitam S. Augustini.* a Jacobo Hommey editam Spicil. Patrum p. 569. seq. Pars *æstivalis postillæ Evangeliorum Dominicalium* exstat MS in bibl. S. Petri Hamburg. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4 p. 518. Ejusdem opera fere omnia habentur MSS. in bibl. publ. Ultrajectina. conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1132. 1275. [b] Et editi cum *Sermonibus* Jacobi de Voragine *de tempore* Moguntiæ 1477. [c] Dein 1513. fol. Excerpta ex illis Germanice edidit Erasmus Albertus *Witeb.* 1542 4to. 1543. 8vo. Recus. Gallice *Genev.* 1578. & Lat. *Daventriæ* 1651. & Belgice *Dordraci* 1589. Excerpta quoque dedit Jo. Wolfius Lat. Tom. 1. in Lect. Memorabil. p. 627. & Luc. Osiander Germanice *Tubingæ* 1591. 4to. vid *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 131. *Oudin.* Tom. 3. p. 1175. & Jo. Georg. Schelhornii Amœnitates literarias Tom. 2. p. 549. & Tom. 3. p. 160.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. exhibuit Jos. Scaliger cum Hippolyti *Canone Paschali* Gr. Lat. *Lug. Bat.* 1595. 4°. p. 25 [a]. Alia ejus *Opera Mathematica* laudat idem vir eruditiss. Isagog. Chronolog. Canon. passim; quæ, uti & *Poetica* nonnulla in variis Europæ bibliothecis, Vaticana, Cæsarea, Bodleiana, regis Paris. (ut privatas omittam) MSS. sparsim delitescunt: de quibus (quoniam non sunt hujus loci) consulantur Ger. Vossius, Possevinus, & librorum MSS. Catalogi [b].

1375. R. G. MATTHÆUS de CRACOVIA, gente Polonus [c], theologiæ magister in gymnasio Pragensi, & in eadem urbe presbyter, verum a popularibus suis male habitus loco cedere coactus est; claruit anno 1375. Tractatum edidit *de celebratione Missæ*, Henrico episcopo Warmiensi nuncupatum, qui sub titulo *Conflictus Rationis & Conscientiæ de sumendo vel abstinendo a Corpore Jesu Christi*; MS. habetur in bibl. Colleg. Caio-Gonvil. apud Cantabrigienses, Cod. 828. n. 3. & in Trajectina [d]. In eo disputatur *utrum expediat & deceat Sacerdotes continuare Missas vel Laicos frequentes communicare*, quo titulo prodiit excusum *Menningæ* 1494. 4°. Alia ejus opera theologica, *De Prædestinatione* [e]; *De Contractibus*; *Sermones*, &c. recensent Trithemius, Simlerus, & Possevinus [f].

1377. H. W. BONAVENTURA BADUARIUS a PERAGA, gente Italus, civitate Patavinus, illustri genere ortus. Theologiæ doctor in academia Parisiensi, postquam ibi plures annos studiis impendisset, creatus, ordinis Augustiniani eremita, ordinis sui generalis in comitiis Veronensibus anno 1377. electus est. Presbyter cardinalis titulo S. Cæciliæ ab Urbano 6. pontifice anno 1378. mense Septembri renunciatus, varias pro sede Romana legationes obiit. Tandem dum iniquis Francisci Carrariensis Patavinorum reguli ausis quanta animi poterat constantia obsisteret, immissis ab eo sicariis Romæ occisus est anno 1386. seu ut alii, anno 1389. secundum alios 1396. ex aliorum sententia 1399. Extant *Speculum B. Mariæ*, Augustæ 1476. *Tomi* 4. *in libros* 4. *Sententiarum*, alicubi in Germania excusi [g]; *Meditationes in vitam Christi*, itidem impressæ [h], testibus Miræo *, & Jos. Pamphilo †. *Commentaria* adhuc *in Canonicas SS. Jacobi & Joannis Epistolas, & Sermones de Tempore, de Sanctis, & ad Clerum*, scripsisse Baduarium prodit Jos. Pamphilus loc. cit [h 1]. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

* Auctuar. cap. 432. † Chron. Ord. Erem. p. 67.

MATTHÆUS, FLORILEGUS vulgo dictus, Westmonasteriensis monachus ordinis Benedictini, claruit anno 1377. Scripsit *Historiarum Flores*, seu annales ab orbe condito ad annum 1307. ex Matthæo Paris. quoad partem priorem fere descriptos. Extant Flores isti in duos libros distributi, cura reverendissimi Matthæi Parkeri editi *Londini* 1567. fol. recusi *Francofurt.* 1601. fol. Annales hosce usque ad annum 1377. produxisse Florilegum, quin & *Chronica Monasteriorum Westmonasteriensis, & S. Edmundi* contexuisse, fidem facit Baleus Cent. 6. cap. 31 [i]. Nondum vero continuatio ista, multo minus Chronica lucem aspexerunt. 1377. H. W.

[k] URBANUS VI. *Bartholomæus* antea appellatus, gente Italus, patria Neapolitanus, archiepiscopus Barensis, dum post mortem Gregorii 11. cardinalibus in conclavi coactis sedulo famularetur, & concordiam suaderet, pontifex Romanus inopinato electus est Romæ anno 1378. die 8. Aprilis, coronatus die 18. ipso Paschatis festo: dissentientibus tamen acriter cardinalibus Gallis, qui cum numero prævalerent, Gallum pontificem præoptabant; atque adeo Romæ recedentes Robertum cardinalem, Comitem Gebennensem, papam Fundis mense Septembri elegerunt, eique Clementis 7. nomen indiderunt. Hinc natum grave & diuturnum in orbe Christiano schisma [l]; quod militum gladios illo ævo, scriptorum calamos nostro etiam exercet. Nec enim de vero pontifice inter pontificios convenit: sed prout olim ecclesiarum occidentalium regimen inter Urbanum & Clementem, eo- 1378. H. W.

a Et in opere de Emendatione temporum L. 4. p. 327 *Lugd. Bat.* 1598. & *Genev.* 1629. *b* Conf. etiam *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 176. *c* Non Polonum, sed Germanum fuisse, & genere Pomeranum docent Jo. Petrus Ludewig. Tom. 2. Scriptor. Bamberg p. 499. & Bern. Pezius præf. ad Tom. 1. Anecdotor. p. 4. ubi *Sermonem* ejus *de emendatione morum & cleri* in synodo Archiepiscopali A. 1384. habitum, memorat. Praga pulsum, in Parisiensi Gymnasio literas docuisse, narrat Trithemius c. 654. de Script. Eccles. *d* Item in bibl. Paulina Lipsiensi, ut constat ex Catalogo p. 418. Ibid. habetur ejusdem *Sermo de novem peccatis alienis* vid. p. 195. *e* Exstat MS. in bibl. Ultrajectina sub titulo *Rationalis Divinorum Officiorum* Vid. *Oudin.* T. 3. p. 1110. *f* Libellus *de squaloribus Romanæ Curiæ* prodiit *Basil.* 1551. Habetur etiam in Append. ad Fasciculum rerum expetendar. & fugiendar. p. 584. *Collationes 2. factæ coram Papa* 1401. exstant in lib primo Miscellan. a Raymundo Duellio edit. *Aug. Vindel.* 1723. *Sermones* MSS. in bibl. Cæsarea memorat *Lambecius* Bibl. Vindob. Tom. 2. p. 776. quem vide. *g* Viz. *Norimb.* 1491. *h Norimb.* 1472. *h 1 Sermones de tempore &c.* prodierunt *Swollæ* 1479. & *Hagenoæ* 1496. fol. Ejusdem parva opuscula *Colon* 1486. *Venet.* 1477. *Argentin.* 1499. *Norimb.* 1499. ut narrat *Oudin.* Tom. 3. p. 1167. Scripsit etiam *Sermonarium Scholasticum in Evangelia totius anni, & vitas Sanctorum, & Ternarium* sive *trinum bonum conscientiæ*, ut post Ellium notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 701. *i* Sed fallitur, non diu enim ultra An. 1306. videtur Matthæus ætatem protulisse, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin Vol. 5. p. 166 vid. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 700. ad an. 1300. *Nicholson*; Bibl. Histor. Angliæ p. 66. *Flores Historiarum* habentur MSS. in bibl. Coll Etonensis & in bibl. Cott. sub *Claudio* E. 8. n. 26. *Ibid.* sub *Othone* B. 13. n. 2. exstant Chronica ab an. Ch. 1067. ad an. 1307. in quibus eadem quoad magnam partem habentur ac ap. Florilegum; alia vero fusius enarrantur. *k* Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 33—37. *l* Acta varia hujus Schismatis evulgavit *Martene* Anecdotor. Tom. 2. p. 1074. seq.

rumque successores divisum extitit; sic & nunc ferme authores popularium suorum studiis obsecuti, in partes dissiliunt. Urbanus Romæ, Clemens Avenione sedit. Illi Italia, Germania, & Pannonia; huic reliquus orbis occidentalis cessit. Obiit Urbanus, postquam gravia cum Clemente antipapa armis non minus temporalibus quam spiritualibus bella integro decennio gessisset, captivitatem plus una vice passus, & assiduis periculis jactatus, Romæ anno 1389. die 15. Octobris. Extant *Epistolæ* 4. Concil. Tom. 11. p. 2045. *Constitutio in violatores libertatis Ecclesiasticæ*, apud Bzovium ad an. 1383. *Epistolæ aliæ* 3. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 4. in Regesto Pontif. p. 165. 171. 176. ubi Clementis 7. epistolæ 20. reperiuntur. *Bullam ejus de fide Hæreticis non servanda*, ex bibliotheca Cottoniana edidit Richardus Crackanthorpius noster Apol. pro Eccles. Anglican. adversus Spalatensem. Porro Urbani *Formulæ precum*, una cum *Indulgentiis* ab eo concessis, vulgari idiomate prodierunt *Dilingæ* 1567. *Constitutiones quædam Ecclesiasticæ* in Collectione *Romæ* 1579. edita. *Literæ* seu *Bullæ* plures Apostolicæ in Laertii Cherubini Bullario Magno *Romæ* 1617. 1638[a].

1378. H. W. ALBERTUS DE ARGENTINA, gente Germanus, civitate Argentoratensis, magister seu doctor, & fortassis presbyter, episcopi Argentinensis familiaris, a quo Avenionem legatus fuit, ut se pontifici excusaret, & Ludovici imp. decretum contra ambitionem pontificiam deferret. Claruit anno 1378. Scripsit *Chronicon* ab initiis Rodulphi Habspurgensis imp. ad Caroli 4. mortem, seu ab anno Christi 1270. ad 1378. Mutilum id edidit Cuspinianus cum Consulibus Romanis, *Basil.* 1553. 1569. (quæ quidem editio in Indice Expurgatorio nominatim prohibetur, quin & integrum Alberti Chronicon legi interdicitur, antequam pro inquisitorum arbitrio expurgetur) integrum Christianus Urstisius inter Scriptores Germanicos, *Francofurt.* 1585. 1670. Tom. 2. p. 97. Scripsit etiam Albertus *Vitam Bertholdi a Buchecke*, episcopi Argentinensis, & Spirensis ab anno 1328. ad 1353. Eam ad Chronici calcem edidit Urstisius *ibid.* p. 167.

1378. R. G. NILUS PATRIARCHA, primo monachus, deinde post mortem Macarii qui Philotheum excepit, ad thronum patriarchalem CP. evectus anno 1378. Hunc viginti annos ecclesiæ præfuisse vulgo traditur, verum ex accuratiori patriarcharum serie a Labbeo edita satis certum est eum non nisi octo annos cathedram adornasse, annoque 1386. mortem obiisse. Hujus meminit Simeon Thessalonicensis, Dial. contra Hæres. Σοφωτάτου Νείλου τοῦ μετ' αὐτὸν [Φιλόθεον] τῆς Κωνσταντίνου ἀρχιερατεύσαντος ἐκκλησίας. Extat ejus *Oratio Supplex ad Deum contra Barbarorum incursionem, bellum intestinum, famem, pestem, & mortem subitam*, a nonnullis Nilo Ascetæ perperam tributa; hanc in linguam Latinam transtulit, & versionem istam absque contextu Græco edidit Joan. Sambucus, *Patav.* 1555. 4°. Habetur Græce MS. in bibl. Vindob. Cod. Hist. 55. n. 3.

1378. R. G. [b] JOANNES FABRI, natione Gallus, patria non Duacensis uti vulgo scribitur, sed Parisiensis, in ea enim urbe *se natum, nutritum, & in Jure Canonico Doctoratum adeptum* ipse testatur; ex abbate S. Vedasti Atrebatens. episcopus Carnotens. factus, & Ludovici ducis Andium Siciliæ R. cancellarius, claruit anno 1378. obiit anno 1390. Scripsit ex fide Steph. Baluzii tractatum de schismate adversus Joannem de Lignano quem *de Planctu bonorum* inscripsit, forma dialogi inter doctorem Bononiensem & Parisiensem. Extat MS. in biblioth. Colbert. Cod. 812. 814. *Expositionem rerum in Gallia gestarum*, circa annum 1378. Comiti Flandriæ traditam; hujus meminit Baluzius not. ad Vit. PP. Aven. col. 1261. eamque in tomo 4. Historiæ Universitat. Paris. editam esse testatur. *Oratio ejus ad Gregorium P.* 11. *Caroli* 5. *Francorum R. nomine*, extat MS. ibid. Cod. 822. *Diarium* denique *historicum*, quo res gestas omnes quibus interfuerit, singulis diebus prout gestæ sunt, ab anno 1381. ad annum 1388. ordine descripsit, habetur MS. ibid. Cod. 587. patrio, ut videtur, sermone consignatum. Hoc Diario multum usus est Baluzius in notis suis, uti ipse fatetur col. 1405. Notandum est quæstionem istam de *Schismate* doctissimos quosque istius sæculi viros exercuisse, quorum alii Urbani 6. alii Clementis 7. partes secuti sunt: unde in immensum adeo excrevit ista controversia, ut 32. volumina ultro citroque scripta in archivis Vaticanis adhuc dum MSS. habeantur, uti Alf. Ciacconius testatur.

1380. H. W. GULIELMUS THORN, natione Anglus, cœnobii S. Augustini Cantuariensis monachus Benedictinus, claruit circa ann. 1380. Scripsit *Chronicon de Gestis Abbatum S. Augustini Cantuariensium*, ab ipso S. Au-

a *Privilegia concessa* Regi Castellæ &c. contra antipapam bellum gerenti. *Bullæ* 2. & *Constitutio* ab Urbano facta dum obsessus fuit in Castro Luceriæ, habentur MSS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* F. 2. n. 1. 7. 30. *Bullam* unicam exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 2. p. 617. 11. *alias* ibid. Tom. 3. p. 126—198. *Epistolam* unicam dedit Martene in Collect. Nov. Vet. Monumentor. Tom. 9. p. 1445. *Epistolam de Canonizanda Brigitta* Ericus Benzelius in Diar. Vastenensi edidit *Upsal.* 1721. *Bullas & Epistolas* varias Rymer. ap. Fœder. Tom. 7. p. 215—632. b *Conf. Oudin.* Tom. 3. p. 1197.

 gustini in Britanniam ingressu usque ad an. 1397. summa quidem fide ac diligentia ubivis usus; priorem vero Chronici partem usque ad annum 1272. ex Thomæ Spotti historia [a], pauculis quibusdam resectis mutuatus. Prodiit istud Chronicon inter Scriptores 10. Historiæ Anglicanæ *Londini* 1652. fol. p. 1757 [b]. Alia quædam scripsisse dicitur Gulielmus, viz. *Historiam Regum Cantianorum; Vitas quorundam Sanctorum, & Chronica de Comitatibus, Episcopatibus, & Abbatiis per totam Angliam:* quæ quidem nondum typis edita sunt. Extat opus postremum MS. in bibliotheca S. Benedicti Cantab. cod. 67.

1380. H. W. BALDUS UBALDUS, gente Italus, domo Perusinus, ex illustri Ubaldorum familia oriundus, Petri de Ubaldis, doctoris Perusini filius, juris utriusque doctor, Bartoli de Saxoferrato auditor, primum in civitate patria, dein a Galeacio Vicecomite Mediolanensi evocatus, Ticini maximo auditorum concursu & applausu jus utrumque docuit. Claruit anno 1380. quo circiter tempore de electione pontificum Urbani 6. & Clementis 7. schismatica a summis reipublicæ Christianæ viris consultus, pro Urbano sententiam tulit. Tandem a canicula sua, quam alebat, in labio leviter morsus, quarto deinceps mense rabiem concepit, ac diem obiit anno ætatis suæ 76. Christi 1400. die 28. Aprilis, seu, ut alii, anno 1423. mense Julio. Habitu S. Francisci amictus (ratus id plurimum ad animæ salutem conducere) sepeliri voluit. Factum id Ticini in conventu fratrum Minorum.

S C R I P T A.

Commentarius in libros Decretalium. Venetiis 1595.

Consiliorum volumina 5. Francofurt. 1589. *sextum* Venet. 1600.

Commentarius in Codicem, Feuda, Digestum novum ac vetus, &c. *Lugduni* 1545.

Alia plura Baldi opera jus civile spectantia innumeris fere in locis typis impressa prodierunt. Omnia compendio enumerat Boissardus Icon. illustr. vir. Par. 1. p. 102 [c].

1380. R. G. STEPHANUS BYRCHINGTONUS, gente Anglus, patria Cantianus, vico de Byrchinton in insula Taneto oriundus, cœnobii Cantuariensis ex ordine Benedicti monachus, claruit anno 1380. *Archiepiscoporum Cantuariensium Seriem & Vitas* ab Augustino Romano anno 597. ad Wilhelm. Courtney, ann. 1381. contexuit. Opus istud Antiquitat. Britannic. auctor sæpius laudat, præsertim in Vita Joannis Stratford, ubi integras exscribit paginas, uberius quam quo Whartonus usus est exemplar nactus, unde duplicem sui operis editionem, arctiorem unam quæ in anno 1368. desinit, auctiorem alteram ad ann. 1382. deductam, Stephanum nostrum adornasse suspicatur idem vir eruditus, qui breviorem istam ex codice Lambethano descriptam publici juris fecit Angl. Sacr. Tom. 1. p. 1. cui etiam *Simonis Sudburii Vitam* ex Wilh. Chartami *Speculo Parvulorum* in eadem biblioth. MS. subjunxit, *ibid.* p. 49. In eodem codice habentur MSS. *De Regibus Angliæ; De Pontificibus Romanis;* & *De Imperatoribus Romanis Commentarii;* quos Byrchingtono nostro pari fiducia ascribit; ac episcoporum Eliens. Catalogum a Pitsæo memoratum ei abjudicat Cl. editor, qui & erroris Pitsæani fundamentum felici conjectura detexit. Præfat. ad Tom. 1. Angl. Sacr. p. 20.

HENRICUS de HUECTA, sive *de Oita,* (unus enim idemque est, duos licet fecerit Simlerus & ex eo Possevinus,) natione Germanus, ex ord. Carmelit. in academia Viennensi professor, Henrici de Hassia æqualis ac coadjutor, claruit anno 1380. Ob propositiones quasdam curiæ Romanæ placitis parum congruas hæresis notam vix evitavit, a Joanne tamen Gersono M. Franciæ cancellario multum laudatus. Extat hujus *Tractatus de Contractibus,* inter Gersonis opera sæpius impressus, seorsim autem prodiit *Par. f.* 1506. 4° [d]. *Propositiones & earum Explicationes,* vidit Fl. Illyricus, quarum portiunculas nonnullas exhibet Catal. Test. Verit. col. 1800. Scripsit porro ex fide Trithemii & Pantaleonis, *super* 4. *libr. Sententiarum; De Conceptione B. Mariæ; Sermones,* &c. 1380. R. G.

MICHAEL ANGRIANUS, seu Aignanus [e], gente Italus, patria Bononiensis, sint licet, qui ex Lombardia oriundum velint, ordinem certe Carmelitanum in cœnobio Bononiensi professus est, theologiæ laurea in academia Parisiensi postea insignitus. Claruit anno 1381. quo totius ordinis sui generalis numero decimus nonus in capitulo Veronensi constitutus est. Vicarii generalis munus illi antea demandarat Urbanus 6. pontifex. Summum ordinis sui magistratum quinquennio administravit. Obiit Bononiæ anno 1416. calendis Decembribus, 1381. H. W.

a Chronicon Thomæ Spotti edidit Thomas Hearnius *Oxon.* 1719. 8vo. b Habetur MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* D. 11. n. 9. c Conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 1234. & *Ludovicum Jacobillum* in Bibl. Umbriæ. d Extat cum aliis ejusdem opusculis in bibl. Paulina Lipsiensi vid. Catalog. p. 342. 361. 370. e Rectius de Hygnanis, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 222. quem vid. de editionibus *Commentariorum in Psalmos.*

ex

Sæc. XIV. ab an. MCCC. ex Sixti Senenſis autem calculo anno 1396. in conventu Carmelitano ante ſummum altare ſepultus. Scripſit *Commentariorum in Pſalmos libros* 5. quibus univerſum Pſalterium methodo ſcholaſtica, non infelici tamen, explicat. Prodiit opus iſtud ſub *Incogniti* authoris nomine *Compluti* 1524. *Lugduni* 1588. *Lugduni* 1602. fol. Authori demum ſuo reſtitutum *Venet.* 1603. *Lugduni* 1652. 1673. *Commentarium ejus in libros Sententiarum* excuſum eſſe *Mediolani* prodit Simlerus Biblioth. p. 503. qui plura alia Michaelis ſcripta, & in his inſigne opus *de puriſſima Conceptione Virginis Mariæ*, recenſet; alia Antonius Alegre Paradiſ. Carmelit. p. 316[a].

1381. H. W. RAYMUNDUS JORDANUS, qui diu ſuppreſſo ſuo, ſub *Idiotæ* nomine latuit, & ſæculi octavi aut noni antiquitatem præ ſe tulit; canonicus erat regularis ordinis Auguſtiniani, primo Uticenſis ſive Uzecienſis in Gallia Narbonenſi præpoſitus, dein Cellenſis in diœceſi Bituricenſi abbas. Claruit ab anno 1381.

OPERA.

Contemplationum libri 6. de miſerabili curſu vitæ præſentis; de innocentia perdita; de converſione per 12. menſes anni ſpiritalis producentis 12. fructus Spiritus; de conflictu aſſiduo inter animam & carnem; de ſeptem donis Sp. S. contra ſeptem peccata mortalia; quod Spiritus S. eſt adjutor animæ, & de variis ejus erga hominem officiis; De octo beatitudinibus; De Amore; De vera Patientia; De Morte; De B. Maria Virgine. Prodierunt Contemplationes iſtæ *Pariſ.* 1519. 4°. & alibi.

Tractatio plena de B. Virgine.

De ſtatu religioſo libri 3.

Opus de Oculo Spirituali: ſeu *Oculus Myſticus.* Prodiit mutilum tamen, ſub Raymundi nomine a Raynaudo editum *Lugduni* 1641. Verum id Joanni Guallenſi deberi Waddingus demonſtravit. Prodierat antea ſub nomine cujuſdam magiſtri P. Lacepieræ integrum *Venet.* 1496. Italice a Theophilo Romano Ord. Erem. Auguſt. converſum.

Regulæ Chriſtianam vitam complectentes.

Paraphraſis in Pſalmum 15. quam una cum præcedente opuſculo Joanni Pico Mirandulano deberi conjicit Labbeus.

Opera iſta omnia, in quavis fere Bibliothecæ Patrum editione ſub Idiotæ nomine haberi ſolita, Raymundo vindicavit[b], additiſque caſtigationibus ſuis edi curavit Theophil. Raynaudus *Pariſ.* 1654. 4°. Sæc. XIV. ab an. MCC.

JOANNES TAMBACUS, natione Teutonicus, patria Argentinenſis, ordinis fratrum Prædicatorum in cœnobio Argentinenſi monachus, dein ſtudii Pragenſis primus rector, ac demum ſacri palatii magiſter ab Urbano 5. papa anno 1366. creatus. Claruit anno 1384. Obiit octogenario major, quo tamen anno, non liquet. Extat *Speculum Patientiæ*, ſeu *de Conſolatione Theologiæ libri* 15. Pariſ. 1493. Colon. 1502. Norimbergæ 1509. & alibi pluries[c]. Opus ejuſdem *De Culpa & Gratia* MS. habetur apud Dominicanos majoris conventus Pariſienſis. Alia plura Tambaci ſcripta recenſet Altamura Biblioth. Prædicat. p. 129. de quibus nil conſtat. 1384. H. W.

MARSILIUS AB INGEN, ſeu Inghenius, gente Germanus, Trithemio tamen & Baleo Anglus, academiæ Pariſienſis doctor, canonicus & theſaurarius eccleſiæ S. Andreæ Colonienſis, Gymnaſii Heidelbergenſis fundator, primuſque ejuſdem doctor ac rector. Claruit anno 1384. Obiit anno 1394. 13. cal. Septembris, Heidelbergæ in eccleſia S. Petri ſepultus. Scripſit *Commentaria in 4. libros Magiſtri Sententiarum*, quæ typis impreſſa prodierunt *Argentorati* 1501. Alia ejuſdem ſcripta enumerat Baleus Cent. 7. cap. 5. quæ in tenebris adhuc deliteſcunt. 1384. H. W.

EMANUEL II. Palæologus, Joannis 5. Palæologi imp. filius natu tertius, imperium rara erga patrem pietate meruit. Cum Joannes enim pater anno circiter 1380. præfecto Conſtantinopoli Andronico filio natu maximo, in occidentem proficiſceretur, ut ſubſidia a Chriſtianis principibus adverſus ingraveſcentes Turcarum vires conquireret: & inter redeundum Venetiis a mercatoribus ob uſurariam pecuniam nondum exſolutam detineretur; Andronicus de imperio ſecurus patris captivitatem in ſinu riſit: Emanuel vero corraſis e præfectura ſua Theſſalonicenſi pecuniis, Venetias properavit, & expunctis mercatorum tabulis patrem redemit. Andronici ſcelere incarceratus, Emanuelis pietate liberatus Joannes imp. illum cum Joanne filio exhæredavit, iſtum imperii ſucceſſorem ſibi mortuo deſignavit, ſocium ſibi vivo aſcivit anno circiter 1384. Andronicus ejuſmodi ignominia in rabiem 1384. H. W.

a *Lecturam in Pſalmos Pœnitentiales, Comment. in Michæam, & in 4. Evangeliſtas*, & alia Michaelis Scripta memorat Lud. Jacobus in bibl. Carmelitana ut referunt *Fabr.* loc. citat. *Le Long.* Bibl. ſacr. Vol. 2. p. 620. b Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1180. c Impreſſi proximis a reperta illa arte temporibus exſtant inter Tob. Eckardi Cod. MSS. Quedlimb. p. 52. *Regimen Eccleſiæ*, una cum *libris de Conſolatione* MSS. memorat Sanderus in Bibl. Belg. p. 247. *Exhortatio ad Carolum* 4. Romanorum & Bohemiæ regem, extat MS. in bibl. Cæſarea, teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 436. qui alia ejuſdem Scripta recenſet. vid. etiam *Quetif.* Tom. 1. p. 667. ſeq. *Oudin.* Tom. 3. p. 1048.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. actus ad Bajazetem Turcarum regem confugit; & copiis illius auxiliaribus adjutus Constantinopolim expugnat, patrem fratremque carceri mancipat, & imperium invadit. Exacto in carcere triennio Joannes & Emanuel filius salvi evadunt, & Bajazetis tyranni, Andronico jamdudum infensioris facti, favore & auxiliis usi, imperium recuperant; & Andronicum in carcerem perpetuum abducendum Turcis committunt. Anno 1391. defuncto Joanne patre, Emanuel solus deinceps regnare cœpit: cumque imperii majestatem adversus Bajazetis ferociam constanter tueretur, decennalem statim regiæ urbis obsidionem passus est. Ipse urbis cura defensioneque Joanni Andronici fratris filio commissa, in occidentem paterno exemplo subsidia a Latinis impetraturus navigat; paterno etiam infortunio usus. Postquam enim Italiam, Galliam, Angliam, Germaniam, & Pannoniam peragrasset; Constantinopolim demum re infecta rediit. Desperatis fere rebus Constantinopolitanis aliunde eluxit salus. Tamerlane enim Tartarorum principe ad suppetias Emanueli ferendas cum ingenti exercitu advolante, Bajazetes anno 1401. obsidionem solvit: & commisso anno sequenti cum Tartaris prælio vincitur, ac captivus abducitur. Emanuel extincto tyranno perpetuam cum Mahometo ejus filio pacem iniit: & imperium deinceps securus tenuit. Obiit, uti volunt, anno 1418. rectius vero 1425. postquam senio debilis imperii lampadem Joanni filio anno 1419. tradidisset.

SCRIPTA.

Præcepta 100. *Educationis Regiæ ad Joannem filium.*

Orationes 7. de virtutibus ac vitiis, & bonarum literarum studio, ad eundem.

Oratio propitii principis ad benevolos subditos in ætatis flore constitutos.

Preces ad Deum matutinæ (prolixæ satis) 2.

Capita Compunctionis seu Confessionis ad Deum, metrice.

Imago Veris in Auleo textili Operis Phrygii.

Oratio ficta Tamerlanis ad Bajazetem a se captum.

Psalmus Eucharisticus ad Deum pro captivitate Bajazetis.

Prodierunt opuscula ista omnia cura Joannis Leunclavii Gr.Lat. *Basil.* 1578. 4°.

Oratio funebris admodum prolixa in fratrem Theodorum Palæologum Despotam Gr. Lat. a Combefisio cum notis edita Auctuar. Noviss. *Paris.* 1648. Tom. 2. p. 1045[a].

EMANUEL PALÆOLOGUS, Sæc.XIV ab an.MCCC.
Manuel Imperator vulgo dictus. Joannis 1384.
Palæologi F. Andronici junioris N. claruit R. G.
anno 1384. a patre in imperii consortium adscitus, ab anno 1391. solus regnavit. Plurima eruditionis ac pietatis suæ monumenta post se reliquit. Edita e Cl. Whartono memorantur; quæ typis nondum commissa in bibliothecis etiamnum latent, quorum notitia ad nos pervenit, recensebimus. *Oratio in Dormitionem Deiparæ.* Pr. Ὦ Θεοῦ μῆτερ, καλὸν γὰρ οἶμαι καὶ μάλα χαρίεν. Hujus meminit L. Allat. de Simeon, p.114. *Oratio de peccato, de non desperando, & de Divina Providentia.* Pr. Ὁ λόγος οὗτος ὁ τῆς ὁσίας ἡμῖν τὸν βίον ἄριστα διαζωγραφήσας. Allat. *ibid.* p. 102. *Sermo Apologeticus* ad Latinum quendam Parisiis agentem, qui in figura syllogismi ad eum scripserat, *de Processione Spiritus S.* capitibus 157. constans. Pr. Κρεῖττον ἂν ἦν σοι πυθέσθαι ἃ σοι πρὸς ἡμᾶς εἴρηται. Hujus etiam meminit Allatius de Consens. lib. 2. c. 18. §. 3. col. 854. Eundem in biblioth. Vaticana MS. extare, uti & *Epistolas* nonnullas testatur Simlerus. *Dialogus cum Matre sua de Nuptiis.* Pr. Βασιλεύς· Ὦ μῆτερ, εἴ πω ἄλλως εἶχον δεξιῆς περὶ τοῦ πράγματος. Extat MS. in bibl. Vindob. Cod. Philos. 98. n. 6. in eodem codice, uti & in Cod. 42. varia habentur nostri Manuelis opera, *Preces*, *Cantica*, & *Canones*, utrum ab editis diversa, cum editio ista a Leunclavio adornata non sit in promptu, dicere non possum. *Dialogus cum nobili quodam Persa*, ut fingit, *super Religione Christiana, ac præcipuis fidei mysteriis, deque Mahometismi impietate*; opus egregium in 26. *dialogos* partitum habetur MS. in biblioth. reg. Gall. Cod. 1385[b]. In eadem bibliotheca Cod. 1843. reperitur *Onirocriticum* hactenus ineditum, teste du Cangio. *Canones Vitæ Spiritualis*; *Poemata in S. Demetrium, & alios Cælites, & Encomium Theodoræ Thessalonicensis*, Manuelis nostri opere laborata se legisse testatur Geo. Phranzes Hist. Byzant. l. 2. c. 5. p. 114.

JACOBUS de THERAMO[c], na- 1384.
tione ut videtur Italus, canonicus Aprutinus, R. G.
& archidiaconus Aversanus, claruit anno 1384. Scripsit *de Romani Pontificis Monarchia*, librum quem *Monarchiale* appellavit, opus ex Car. Molinæi judicio blasphemum uti refert Simlerus: *De Redemptione generis Humani* tractatum, in duas partes, ut videtur, distributum, quarum una *Disputatio est inter Ecclesiam Christi & Synagogam Satanæ*, & *Consolatio Peccatorum* dicitur; extat MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 775.

a Habetur etiam Lat. in Tom. 26. Bibl. PP. Lugd. p. 491. b Item in Bibl. Ambrosiana Mediolanens. vid. Montfaucon. Diar. Ital. p. 14. *Orationem in Jesu Christi Nativitatem.* Pr. Οἶδ' ἂν ἐν ἄλλῳ γένοιτο χεῖρον, memorat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 9. p. 86.
c Idem qui Jacobus de Ancharano. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 7.

Sæc. XIV ab an. MCCC. 1819. aliiſque [a]: altera eſt *Tractatus judicialis*, ſive *Actio Cauſidica inter Deum & Diabolum*, & *Belial* prænotatur. MS. in bibl. Colleg. Baliol. apud Oxonienſes. *De Remediis Converſorum*, lib. 12. MS. in bibliotheca Bodleian. Cod. 2668. In Clementinas etiam ſcripſiſſe dicitur: *Commentarius* ejus in quatuor libr. *Sententiarum* in publicum prodiit, *Auguſt. Vindel.* 1472. *De Prophetiis* ejus legimus in articulis contra J. Huſſum in concilio Conſtant. prolatis. Vide Conc. Tom. 12. col. 133.

1385. H. W. JOANNES DE BURGO, natione Anglus, theologiæ doctor, academiæ Cantabrigienſis cancellarius, necnon eccleſiæ de Colingham in agro Nottinghamienſi rector, claruit anno 1385. quo *Pupillam Oculi* compilavit. Scripſit enim librum, cui titulus, *Pupilla Oculi, omnibus Sacerdotibus, tam Curatis quam non Curatis, ſumme neceſſaria; in qua tractatur de ſeptem Sacramentorum adminiſtratione, de decem præceptis Decalogi, & de reliquis Eccleſiaſticorum officiis, quæ oportet ſacerdotem rite inſtitutum non ignorare.* Prodiit *Pariſ.* 1510 [b]. *Argentinæ* 1514. *Rothomagi* 1516. 4°. Quanti olim habebatur liber iſte, ex innumeris fere, quæ Cantabrigiæ in bibliothecis publicis aſſervantur, exemplaribus ejus MSS. patet adeo ut tam inſignem ſcriptorem Balei diligentiam penitus fugiſſe haud ſatis mirari poſſim.

1389. H. W. MANUEL CHRYSOLORAS, origine Romanus, patria Byzantinus, nobiliſſima proſapia oriundus, claruit anno 1389. quo circiter tempore in occidentem a Joanne Palæologo ſeniore imp. legatus, ut ſubſidia adverſus Turcas a Chriſtianis regibus poſtularet; poſtquam apud Angliæ regem, alioſque principes munus ſibi demandatum ſumma diligentia, irrito tamen ſucceſſu, obiiſſet, in Italia conſedit: ubi Græcarum literarum ſtudium ſeptingentis pluſquam annis in occidente neglectum, quin & ignotum fere, primus omnium reſuſcitavit; ac primum Venetiis, mox Florentiæ, poſtea Romæ, tandem Ticini docuit; Leonardum Brunum Aretinum, Franciſcos Barbarum, Philelphum, & Poggium, Baptiſtam Guarinum, alioſque primarios ſæculi viros diſcipulos nactus. Anno circiter 1397. ab Emanuele imp. in occidentem profecto Florentia evocatus, Mediolanum ſe contulit. Poſt Emanuelis vero abitum ad ſolita docendi munia ſe recepit. Anno 1414. Conſtantiam petiit, concilii generalis ſpectator cupidus: ubi anno ſequenti die 15. Aprilis vitam finivit, apud Dominicanos Conſtantienſes ſepultus. Epitaphium ei poſuit Æneas Sylvius, poeta laureatus, quod ſic incipit; Sæc. XIV ab an. MCCC.

Ille ego, qui Latium priſcas imitarier artes,
Exploſis docui ſermonum ambagibus, & qui
Eloquium magni Demoſthenis & Ciceronis
In lucem retuli, Chryſoloras nomine notus,
Hic ſum poſt vitam, & peregrina in ſede
quieſco, &c.

Extant, *Epiſtolæ* 3. *de Comparatione Veteris & Novæ Romæ*, prima admodum prolixa ad Joannem Palæologum imp. ſecunda ad Joannem Chryſoloram, tertia ad Demetrium Chryſoloram, multo breviores. Prodierunt Græce, prima etiam Gr. Lat. interprete Petro Lambecio, ad calcem Codini de Antiquitatibus CPP. *Pariſ.* 1655. fol. *Quæſtiones* ejuſdem *Grammaticales* prodierunt Græce alicubi in 8° [c].

MANUEL CHRYSOLORAS, patria Byzantinus, eximius Græcarum literarum in Italia inſtaurator, claruit an. 1389. 1389. R. G. Præter epiſtolas a Whartono recenſitas, nonnulla etiam argumenti theologici conſcripſit, ac, veluti animum cum cœlo mutaſſet, Latinorum dogmata non ſolum amplexus eſt, verum etiam ſcriptis propugnavit. Extat ejus *de Proceſſione Spiritus S.* contra Græcos tractatus, brevis quidem, ſed ex Allatii ſententia ſatis acutus & ſolidus. Pr. Ῥωμαίοις γράφων ὁ μακάριος Παῦλος περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος φησίν· Hujus meminit L. Allatius adv. Creighton, p. 4. Habetur MS. Pariſ. in Cod. Naudæano, 32. *Epiſtolæ* ejus nonnullæ extant MSS. in biblioth. Vindob. Cod. Philoſ. 245. n. 6. Plures in biblioth. publ. Lugduno-Batava, n. 45. S. Gregorii Magni *Miſſam* ex lingua Latina in Græcam tranſtulit, uti nos docet L. Allatius de Georgiis, p. 362. Extat MS. in biblioth. Barberina, Cod. 75. Hoc tempore claruit & Joannes Chryſoloras, vir dicendi ac diſputandi peritus, Barlaami monachi partes tutatus, a Greg. Palama profligatus. Vide Phranz. Chron. Byzant. l. 1. c. 12. p. 56. Huic fortaſſe tribuenda eſt *Diſputatio*, cujus meminit Poſſevinus Append. p. 49. inter Græc. MSS. Manuel. Eugenici.

[d] BONIFACIUS IX. *Petrus Thomacellus* antea appellatus, patria Neopolitanus, ab Urbano 6. primum acolythus & protonotarius apoſtolicus, deinde diaconus 1389. H. W.

[a] Prodiit an. 1482. Denuo cum Bartoli de Saxo-ferrato *Proceſſu Satanæ contra B. Virginem*, Hanov. 1611. 8vo. [b] Recuſ. 1518. De Codd. MSS. vid. *Oudin*, qui poſt Pitſeum hujus Burgenſis *librum homiliarum* memorat. [c] *Venet.* 1512. 1517. 8vo. *Florent.* 1516. 8vo. *Argentor.* 1516. 4to. *Pariſ.* 1547. 4to. Gr. & Lat. *Pariſ.* 1539. 8vo. teſte *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 7. §. 15. Vol. 7. p. 38. Extant MSS. in bibl. Bodleiana ut monet *Oudin.* Tom. 3. p. 1232. Ejuſdem quædam habentur MSS. in bibl. Chiggia Rom. teſte *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 238. [d] Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. Vol. 10. p. 37—42.

cardinalis S. Georgii in Velabro, postremo presbyter cardinalis titulo S. Anastasiæ constitutus. Post Urbani mortem pontifex Romanus electus est anno 1389. die 2. Novembris, consecratus die 11. coronatus die 14. ejusdem mensis, ætatis suæ anno 34. seu, ut alii, 45. Anno 1390. anathema Carolo Siciliæ regi, totique ejus posteritati ab Urbano decessore incussum abrogavit: & festum annunciationis B. Virginis ab Urbano paulo ante mortem institutum confirmavit. Anno 1391. vir nummi, quo affines ditaret, cupidissimus, annatarum onus ecclesiæ primus invexit, ut primi anni fructus beneficiorum ecclesiasticorum, primitiarum Judaicarum ad instar, ærario apostolico solverentur, sanciens. Anno 1394. seditionibus nuperis in urbe sedatis, ut sibi magistratus pro lubitu constituere, vectigalia imponere, ac rem militarem disponere liceret, obtinuit, adeoque *primus omnium Romanorum Pontificum*, inquit Bzovius *, *omnem populi Romani vim sustulisse, ac tandem Urbis summum imperium obtinuisse visus est*. Anno 1400. ex Assisio, ubi multis annis moram fecerat, Romam ingressus jubilæum celebravit. Obiit anno 1404. die 1. Octobris. Extant *Epistolæ & Constitutiones* 4. apud Bzovium ad an. 1390, 1391, 1403. *aliæ* 6. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 4. ad an. 1392, 1394, 1399. *aliæ* 42. ibid. in Regesto Pontif. p. 177. *aliæ* plures apud eundem Tom. 4 [a].

* Ad an. 1394. num. 1.

1390. H. W. JOSEPHUS, ALSHAHER BILTABIB dictus, Al-marchum Al-mashiki Altagi filius, natione Ægyptius, civitate Alexandrinus, præpositus ecclesiæ catholicæ B. Virginis anno 1390. constitutus, presbyter anno 1398. ordinatus. Iste omnes fere canones in ecclesia Græca receptos Arabico sermone paraphrastice interpretatus est. Extat integra *versio* MS. in biblioth. Bodleiana. Ex ea excerptos *priorum 4. Conciliorum Generalium Canones* Arabice & Latine evulgavit Cl. Beveregius in Pandectis Canonum *Oxon.* 1672. Tom. 2. p. 681.

1390. H. W. PETRUS HERENTALIUS, seu *de Herentalis*, gente Belga, patria Brabantus, ex oppido cognomine originem duxit, canonicus ac prior cœnobii Floreffiensis ordinis Præmonstratensis, claruit anno 1390. Obiit post annum 1436. modo calculos recte ponat Simlerus *, qui *Catenam* illius in Psalmos isto circiter anno concinnatam prodit. Ex variis enim patrum ac doctorum commentariis prolixam *Psalmorum Expositionem* Petrus composuit, quæ typis excusa prodiit *Colon.* 1487. fol [b]. *Reutlingæ* 1498. *Rothomagi* 1504. 4°. *Colon.* 1554. *Commentarium* ejusdem *in 4. Evangelia fusissimum*, uti & *Chronicon ab orbe condito ad annum* 1385. se MSS. in bibliotheca Floreffiensi vidisse testatur Oudinus Suppl. p. 657. Chronicon habetur etiam in biblioth. Colbertina Cod. 751. Alia quædam illius scripta recenset Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 621 [c].

* Bibliot. h. p. 558.

1385. R. G. PETRUS HERENTALIUS, patria Brabantus, ex ord. Præmonstrat. cœnobii Floreffiensis Prior, claruit anno 1385. Scripsit *Compendium Chronicorum*, ab orbe condito ad an. 1395. Joanni episcopo Leodiensi nuncupatum, quod MS. extat in biblioth. Floreffiensi, & in Colbertina, Cod. 751. Ex hoc opere, ut videtur, *Vitas Pontificum Rom.* 7. descripsit, viz. Joannis 22. Benedicti 12. Clementis 6. Innocentii 6. Urbani 5. Gregorii 11. Clementis 7. ac notis suis uberrimis locupletatas publicæ luci donavit Steph. Baluzius Vit. PP. Aven. Tom. 1. col. 179. 237. 309. 361. 413. 483. 539.

1390. H. W. RADULPHUS DE RIVO, natione Belga, patria Brabantus, domo Bredanus, decanus Tungrensis, antiquarum ecclesiæ consuetudinum peritissimus simul ac tenacissimus, claruit anno 1390. Obiit Romæ anno 1401. die 2. Novembris, seu, ut alii, anno 1403. die 10. Aprilis. Extat *Calendarium Ecclesiasticum*, seu *de Canonum observantia Propositiones* 23. seorsim editæ *Lovanii* 1568. & in Bibliotheca Patr. recusæ Tom. 26. p. 289. *Historia de rebus gestis trium Pontificum Leodiensium*, Engelberti a Marka, Joannis de Arkel & Arnoldi de Horn, ab anno 1347. ad an. 1386. quam primus in lucem edidit Joannes Chapeaville Rerum Leod. Hist. *Leodii* 1616. 4°. Tom. 3. p. 1.

1390. H. W. GERARDUS, ZUTPHANIENSIS a civitate patria dictus, unus e primis clericis regularibus ordinis S. Hieronymi, seu fratribus vitæ communis a Gerardo magno apud Daventrienses institutis, pietate eximia, & rara doctrina insignis, claruit anno 1390. Obiit die 4. Decembris, anno 1398.

a Ejus *Constitutiones* 5. extant in Bullario magno Cherubini T. 1. p. 293. *Epistola pro Ecclesia Parisiensi* apud Harduin. Conc. Tom. 7. p. 1912. *Aliæ* 5. ap. Dacher. Spicileg. Tom. 6. p. 49—118. Edit. nov. Tom 1. p. 766. *Epistola ad Episcopum Strengnensem* in Diario Vazstanensi ab Erico Benzelio edit. 1721. *Regulæ* quædam MSS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* F. 2. n. 26. *Bullæ* quædam ap. Wilkins Conc. Brit. Tom. 2. p. 618. seq. & Tom. 3. p. 224. 246. *Bullam degradationis Wenceslai Imp.* apud Goldastum Constitut. Imperial. Tom. 1. exstare scribit Hendreichius. *Decretum pro confirmanda Friderici 2. & Caroli 4. constitutione de libertate Ecclesiastica* apud Goldastum exstat Tom. 1. p. 376. & Tom. 2. p. 95. ut refert *Fabr.* Bibl med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 708. *Bullæ* quædam habentur ap. Rymer. Fœder. Tom. 7. p. 658—844. & Tom. 8. p. 67—237. b Primum 1483. c De MSS. vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 1219. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 3. p. 699. memorat *Comment. in 7. Psalmos Pœnitentiales*, atque in 15. *Cantica graduum*.

ætatis

Sæc XIV. ab an. MCCC. ætatis suæ 31. Extant opuscula 2. Ascetica, alterum *De Reformatione interiori, seu virium Animæ*; alterum *De Spiritualibus Ascensionibus*, Parisiis & Coloniæ 1539. sæpius inter opera Thomæ a Kempis, & in Bibliotheca Patr. Tom. 26. p. 234.

1390. H. W. * Annal. Minor. WILHELMUS WODFORDUS, aliis *Wilfordus*, natione Anglus, Waddingo *, tamen (cui scriptores Anglicos suis conterraneis annumerare solenne est) Hibernus, ac civitate Waterfordiensis, ordinis Franciscani monachus, claruit anno 1390. Sexennio post in synodo Londinensi a Thoma Arondelio archiepiscopo Cantuariensi, totoque clero Anglicano, delectus est; qui Joannis Wiclefi Trialogum scripto refutaret. Obiit, uti vulgo fertur, Colcestriæ anno 1397. Sin autem verum sit quod vult Waddingus *, Wodefordum nempe opusculum de religione anno 1433. scriptum Juliano cardinali nuncupasse; necesse est illum diu supervixisse. Extat *Liber ad Thomam Archiepiscopum Cantuariensem adversus Articulos 18. ex Wiclefi Trialogo excerptos*, & in concilio Londinensi anno 1396. (ex communi scriptorum calculo) damnatos: in Fasciculo Rerum expetendarum *Colon.* 1535. fol. p. 96. *Determinatio contra Hæreses Jo. Wiclefi*, MS. in bibliotheca Coll. Novi Oxon. cod. 87. Mertonensi cod. 222. *Defensorium contra Armachanum in libello de mendicitate Christi*, MS. in biblioth. Magdalenensi Oxon. cod. 62. *Extractio errorum Armachani*, MS. in bibl. Coll. Novi Oxon. cod. 168. *Super causis condemnationis Articulorum Joannis Wiclefi*, MS. in bibl. Mertonensi cod. 210. (quod quidem opus nequaquam diversum a primo videtur.) *De Sacramento Altaris*, MS. in bibl. Exoniensi Oxon. cod. 11. *Summam ejus de virtutibus*, quam perfecit Walterus Prior a medio usque in finem, MS. vidi in Coll. Gonvil. & Caii apud Cantab. fol [a]. Alia adhuc plurima recensent Baleus Cent. 7. c. 3. & Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 158.

(* Annal. Minor. Tom. 4. ad an. 1395. § 2.)

1390. H. W. JOANNES BROMIARDUS, gente Anglus, patria Herefordiensis, ordinis Prædicatorum monachus, theologus ac jurisconsultus summus, doctor Oxoniensis, ac demum professor S. Theologiæ Cantabrigiensis, Wiclefum in synodo Londinensi anno 1382. acriter oppugnavit. Claruit anno 1390. sint licet, qui ad annum 1290. errore manifesto eum referant. Obiisse dicitur post annum 1419. Extat *Summa Prædicatorum* in duas partes distributa, qua præcipuos disciplinæ ecclesiasticæ locos & sensus ordine alphabetico explicat, *Norimbergæ* 1485. *Venet.* 1586. 4° [b]. *Dicta de missarum celebratione*, MSS. in bibliotheca Mertonensi Oxon. cod. 210. *Exhortationes*, MSS. in biblioth. publica Cantab. cod. 208. *Tractatus Juris Civilis & Canonici ad moralem sensum applicati secundum ordinem Alphabeti*, MS. in biblioth. Pembrochiana Cantab. cod. 122. in biblioth. Coll. Novi Oxon. cod. 140. & in bibliotheca Lambethana [c]. Alia enumerant Baleus Cent. 7. cap. 4. Altamura Biblioth. Prædicat. p. 63.

BENEDICTUS XIII. *Petrus de Luna* antea nominatus, natione Hispanus, nobilissimo inter Aragonios loco natus. 1394. H. W.
Diaconus cardinalis S. Mariæ in Cosmedin a Gregorio 11. creatus, post mortem illius Clementis 7. partibus adhæsit, ab isto in Hispaniam anno 1381. legatus. Post Clementis mortem pontifex Romanus Avenione electus est anno 1394. die 28. Septembr. consecratus & coronatus 11. Octobr. accepto prius juramento se, cedente Bonifacio 9. pontificatu cessurum. De pace in ecclesiam revocanda a Christianis principibus & episcopis sæpe interpellatus nullas non tricas nexuit, & astutias commentus est, ut sibi pontificatum conservaret, aliis fucum faceret. A Carolo igitur Galliæ rege anno 1398. Avenione obsessus, captus, & in custodiam datus est. Anno 1403. carcere elapsus ad consuetas fallendi artes rediit, papatum abdicare se paratum esse nunquam non professus, eundem tamen interim retinere per fas & nefas contendens. Anno 1408. die 5. Junii a concilio Pisano depositus, in Catalauniam aufugit, atque anno 1408. conciliabulum asseclarum suorum Perpiniani coegit: & mox Barcinone positus pontifices æmulos, eorumque sequaces, ac patres Pisanos diris devovit, & concilii Pisani acta abrogavit. Anno 1417. die 26. Julii, concilii Constantiensis decreto papatu simul ac communione submotus est. Ipse nihilominus ab omnibus desertus, ad extremum usque spiritum titulum male usurpatum pertinax retinuit [d]. Obiit Paniscolæ, regni Valentini arce, anno 1423. die 23. Maii. Extant *Epistolæ* 5. Concil. Tom. 11. p. 2086, 2113, 2157, 2268. *Bulla*, qua reges ac principes omnes ab obedientia sua recedentes anathematizat, & principatibus exuendos

a De operibus MSS. conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1171. *b* Prodiit primum sine loco & anno fol. deinde *Norimb.* 1518. *Lugd.* 1522. 4to. *Antverp.* 1614. fol. Habetur MS. in bibl. Orielensi Oxon. & Cantab. in bibl. Domus S. Petri teste *Oudin.* Tom. 3. p. 1220. *c* Prodiit primum sine loco & an. deinde *Paris.* 1500. 4to. ut refert *Fabr.* qui memorat *Opus distinctionum Theologicarum* a Lelando c. 380. laudatum, & *Librum contra Wiclefistas* vid. Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 1. p. 779. *Quetif.* Tom. 1. p. 701. *d* Acta varia de hoc Schismate exhibuit *Martene* Anecdotor. Tom. 2. p. 1073. Conf. etiam *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 38—47.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. decernit, Concil. Tom. 12. p. 1812. *Responsio ad Sigismundum Imp.* apud Bzovium ad an. 1415. num. 19. *Edictum contra Judæos*, ibid. num. 35. *aliæ plures Epistolæ* apud Theodoricum a Niem. *Liber de potestate summi Pontificis & Concilii.* MS. in bibl. Vaticana. *Vitæ humanæ adversus omnes casus Consolationum liber* Hispanice evulgatus [a].

1395. H. W. HENRICUS KNIGHTON, natione Anglus, canonicus regularis monasterii Leicestrensis, claruit circa annum 1395. melioris notæ historicus; quo non alius res Anglicas majori fide ac diligentia persecutus est. Scripsit *Chronicon de Eventibus Angliæ libris 5.* ab anno circiter 950. ad an. 1395. quorum primo res a Saxonicis regibus usque ad an. 1066. gestas breviter percurrit: tres sequentes, qui ad annum usque 1377. pertingunt, ex Ranulphi Higdeni Cestrensis Polychronico fere verbatim exscripsit. Literis præterea commisit *Historiam Depositionis Richardi* 2. Angliæ regis anno 1399. factæ. Extat utrumque opus inter Scriptores 10. Historiæ Anglicanæ a Cl. Twisdeno editos *Lond.* 1652. p. 2311, 2743.

1395. R. G. MATTHÆUS PATRIARCHA [b], metropolita primo Cyzicenus, deinde patriarcha CP. renunciatus anno 1395. a Genebrardo, Onuphrio, & Frehero omissus, inter Callistum 2. (qui Antonio ejus nominis quarto successit, tres solummodo menses throno potitus) & Euthymium reponendus: hujus patriarchæ mentionem facit Sylvester Sgyropulus Hist. Concil. Florent. sect. 2. c. 7. p. 5. obiit anno 1408. Extat ejus *Testamentum*, sive *ultima voluntas* & *Doctrina*, i. e. fidei confessio. Gr. MS. in bibl. Vindob. Cod. Hist. 55. n. 1. a fol. 1. ad fol. 43. *Hypotyposis*, sive *Informatio ad seipsum, & ad Episcopos sibi subjectos, & ad Clerum Magnæ Ecclesiæ* CP. anno Christi 1398. scripta, habetur Græce MS. *ibid.* n. 2.

1395. R. G. [c] CALLISTUS II. patriarcha Constantinopolitanus, primo cœnobii Xanthopulorum apud Byzantinos monachus, deinde anno 1395. patriarcha renunciatus, post tres menses fato cessit: ad annum 1406. perperam reponit L. Allatius. Scripsit adhuc monachus, adjuvante ejus operam fratre quodam Ignatio, tractatum *de Vita Monastica* in capita 100. diductum, cui titulus, *Methodus & Regula exquisita, testimoniis Patrum comprobata, de iis qui eligunt vitam quietam & Monasticam, & de Vitæ instituto* &c. Pr. Ἔδει μὲν ἡμᾶς κατὰ τοὺς θείους φάναι χρησμοὺς θεοδιδάκτους. Hujus auctoris & operis meminit Symeon. Thessalonicens. Dialog. contra Hæreses. Habetur Græce MS. in biblioth. Barberina. Vide Allatium contra Creighton, p. 665.

1396. H. W. [d] PETRUS DE ALLIACO, natione Gallus, Compendii ad Isaram fluvium tenuissimæ sortis parentibus anno 1350. natus, liberalibus disciplinis probe institutus, collegium Navarrense in academia Parisiensi anno 1372. ingressus est; inter sodales candidatorum theologiæ, quos Bursarios appellant, receptus. Anno 1375. Magistri sententias in collegio suo prælegere, & ad populum in ecclesia concionari cœpit: & ad synodum Ambianensem evocatus, subdiaconus adhuc ad presbyteros concionem habuit. Anno 1380. 3. id. April. doctoris insignia retulit; atque anno sequente habita coram Andegavensi duce oratione, concilio generali ad tollendum schisma opus esse academiæ Parisiensis nomine declaravit, canonicus Noviodunensis eodem anno factus. Anno 1384. collegio Navarrensi præfectus est; ubi Joannem Gersonem, Nicolaum Clemangium, aliosque doctissimos viros, discipulos habuit. Anno circiter 1387. coram Clemente 7. pontifice apud Avenionem sedente facultatis theologicæ Parisiensis causam oravit adversus Joannem Montesonum, Dominicanum, quem sententiam suam de maculato B. Virginis conceptu publice docentem nuper damnarant. Anno 1389. academiæ Parisiensis cancellarius renunciatus est; & Carolo 6. regi a sacris largitionibus, & confessionibus adhibitus. Anno 1394. capellæ regiæ apud Parisios thesaurarius constituitur. Eodem anno a Carolo rege ad Benedictum 13. qui Clementi 7. successerat, missus est, de schismate tollendo in medium consulturus. Anno 1395. Aniciensis seu Vellavensis, 1396. Cameracensis episcopus renunciatur. Anno 1305. Genuæ versatus, habita coram Benedicto pontifice concione, ei, ut festum Trinitatis celebrandum decerneret, persuasit: quod quidem a paucis antea ecclesiis celebratum fuerat; deinceps vero duce & autore Cameracensi ubique observari cœpit. Anno 1409. concilio Pisano interfuit. Anno 1411. 7. id. Junias a Joanne 23. papa in cardinalium cœtum titulo S. Chrysogoni allectus est; & post triennium in Germaniam legatus. Exeunte anno

a *Bullæ* 2. occurrunt in Baluzii Append. ad 3. Diss. Petri de Marca n. 34. 35. *Epist.* 5. ap. Dacher. Spicileg. Tom. 6. p. 120. Edit. nov. Tom. 1. p. 787. *Bullæ* quædam ibid. p. 178. Edit. nov. Tom. 1. p. 803. *Bulla* una ap. Martene Anecdot. Tom. 2. p. 1134. *Epist. ad Archiepisc. Cantuar.* apud Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 290. de cæteris Ejusdem scriptis conf. Baluz. ad Papas Avenionens. Tom. 1. p. 1182. qui p. 1192. testatur in bibl. Colbertina extare *Disputationem* Rabbi Schem Tob, Judæi Hispani cum Petro de Luna habitam de Messia. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 532. b Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 2209. c Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1230. d Conf. *Launoium* in Historia Gymnasii Navarræi p. 467. *L'Enfant* in Historia Conc. Pisani Tom. 2. p. 56.

1314.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1314. Constantiense profectus est concilium; cujus tertiæ sessioni præfuit, & per integrum triennium pars magna fuit. Exeunte anno 1417. quo finita est synodus, crebras ad patres conciones habuit. Obiit anno 1425. Cameraci in ecclesia cathedrali sepultus; *Aquila Franciæ*, & *malleus a veritate aberrautium indefessus* appellari solitus.

OPERA.

Commentarii breves in libros 4. *Sententiarum.* Seorsim — 1500. 4°[a].

Quatuor Principia in quatuor libros Sententiarum.

Recommendatio S. Scripturæ[b].

Principium in cursum Bibliorum, præcipue in Evangelium S. Marci.

Quæstio Vesperiarum, Utrum Petri Ecclesia lege reguletur.

Quæstio de resumpta, Utrum Petri Ecclesia Rege gubernetur, lege reguletur, fide confirmetur, & jure dominetur.

Speculum Considerationis 12. capitibus contentum.

Compendium Contemplationis in tres tractatus divisum.

De 4. *gradibus scalæ spiritualis* ex dictis B. Bernardi.

Epitome quadruplicis exercitii spiritualis.

De Oratione Dominica Tractatus 2.

Salutationis Angelicæ Expositio devota.

Verbum abbreviatum super libros Psalmorum.

Meditationes 2. *in Psalmum* 30. *In te Domine speravi.*

Meditatio in Psalmum, Judica me Deus.

Meditationes in 7. *Psalmos Pœnitentiales.* Habentur una cum tribus prioribus Meditationibus inter Orthodoxographa p. 1085.

Meditationes in Cantica, Magnificat, Benedictus, & Nunc dimittis.

Expositio in Cantica Canticorum Solomonis.

Duodecim honores S. Josephi sponsi Virginis. Prodierunt simul opuscula ista 17. a Speculo considerationis inclusive enumerata *Duaci* 1634. 8°.

Tractatus de anima. Prodiit seorsim *Paris.* 1494. 8°. 1505.

Sermones varii argumenti 20.

Modus, seu forma eligendi summum Pontificem. Prodierunt simul opera omnia adhuc recensita *Argentinæ* 1490.

Quæstiones in Sphæram Mundi Joannis de Sacro-Bosco. Paris. 1498. Venet. 1508[c].

Libellus de emendatione Ecclesiæ. Concilii Constantiensis Patribus anno 1415. oblatus. Prodiit in Fasciculo rerum expetend. *Colon.* 1535. p. 203[d]. & apud Wolfium Lect. Memorab. Tom. 1. p. 756[e]. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

De Ecclesiæ & Cardinalium authoritate Libellus. Extat inter Gersonis opera *Paris.* 1606. Tom. 1. p. 895.

Liber de Concordia Astrologiæ & Theologiæ. Habetur in appendice operum Gersonis.

Tractatus super libros Meteororum Aristotelis de impressionibus aeris, ac de iis, quæ in 1ª, 2ª, & 3ª *regionibus aeris fiunt.* Argentinæ 1504. Viennæ 1509.

Sacramentale, Lovanii 1487.

Vita S. Petri de Morono, pontificis Romani, dicti Cœlestini 5. Prodiit seorsim a Dionysio Fabro Priore Parisiensium Cœlestinorum in lucem edita *Paris.* 1539. 4°. & habetur apud Surium die 19. Maii[f].

Tractatus de Imagine Mundi.

Epilogus Mappæ Mundi.

De Legibus & Sectis.

De Correctione Calendarii.

De vero Cyclo Lunæ.

Cosmographiæ Tractatus 2.

Vigintiloquium de Concordantia Astronomicæ veritatis cum Theologia.

De Concordia Astronomicæ veritatis & narrationis Historicæ.

Tractatus Elucidarius Astronomicæ Concordiæ cum Theologia & Historia.

Apologeticæ Defensiones 2. *Astronomicæ veritatis,* Coloniæ anno 1418. scriptæ.

Tractatus de Concordia discordantium Astronomorum. Prodierunt simul opuscula ista a Tractatu de imagine mundi inclusive alicubi in folio, non expressis loci, temporis, aut typographi nomine.

Prodierunt etiam alicubi *Liber de Concilio Generali*; *Liber Quæstionum in Hexaemeron*; *Conceptus & exponibilia*; *Tractatus de Interdicto*; *Tractatus de permutatione Beneficiorum*; & *Responsio contra Fr. Matthæi Conclusiones pro secta Flagellantium.* Verum editionum tempora & locos invenire non potui.

Cæterum plurima Cameracensis opuscula inedita MSS. asservantur; viz. *Quæstio utrum hæreticum sit pro docendi licentia pecuniam dare vel recipere*; *Quæstio de reprehensione Petri a Paulo facta*; *Tractatus* 2. *de falsis Prophetis*; *Tractatus* 3. *contra Fratrem Joannem de Montesono*; *Sermones aliquot*; & alia in bibliotheca Collegii Navarrensis, a

a Primum *Argentin.* 1490. una cum aliis ejusdem scriptis. b *Recommendatio S. Scripturæ*, *Principium in cursum Bibliorum*, *Quæstio Vesperiarum* & *Quæstio de resumpta*, habentur apud Edv. Brown. in Append. ad Fasciculum rerum expetend. & fugiend p 508. Exstant etiam una cum tribus *Epistolis*, & aliis ejusdem tractatibus in editione Dupiniana opp. Jo Gersonis *Amstel.* 1706 T. 1 & 2. c *Compluti* etiam 1520. d Edit. nov ab Edv. Brown p 406. e Et cum tractatu *de Squaloribus Curiæ Romanæ* Basil 1551. 8vo. & in Hermanni ab Hardt. Tom 1. Conc. Constant. part. 8. p. 409. f Et ap. Papebrochium Tom. 4. Maii p. 485 seq. *Tractatum de difficultate reformationis in Concilio Universali* scriptum 1410. edidit Hermannus ab Hardt. Tom. 1. Conc. Constant. part. 6. p. 255. atque inde Du Pin. in editione sua operum Gersonis Tom. 2. p. 867.

 Launoio sigillatim enumerata Hist. Gymnas. Navar. Tom. 2. p. 479.

1398. H. W. ANTONIUS DE BUTRIO, gente Italus, patria Bononiensis, juris utriusque doctor, & in academiis Bononiensi ac Ferrariensi professor, Joannis de Imola & Geminiani magister. Claruit anno 1398. Obiit Bononiæ anno 1408. Non. Octobr. (si Forstero fides) ad S.Michaelem in monte sepultus. *Hist. Jur. Civil.* Habetur tamen in bibliotheca Augustana Codex MS. secundam lecturæ ejus super 2. Decretalium partem complectens, qui lecturam istam anno 1439. scriptam esse præ se fert. *Index MSS. Bibl. August. p. 58.* Quam parum autem inscriptionibus hisce codicum MSS. tribuendum sit, vel exinde constat, quod in eadem bibliotheca codex MS. habeatur, qui Zabarellæ super Clementinas lecturam anno 1436. compositam esse prodit; *pag. 59.* cum tamen authorem anno 1417. obiisse certo certius constet. Extat Antonii *Commentarius in quinque libros Decretalium*, Venet. 1578. Tom. 7. *Commentarius in sextum Decretalium librum*, Venet. 1575. *Consilia sive Responsa Juris*, Venet. 1582. *Tractatus de jure Patronatus*, Francofurt. 1581. *Repertoria duo*, alterum juris canonici, juris civilis alterum, plus una vice edita: & alia quædam, quæ ad hunc locum minus spectant [a].

1400. H. W. NICOLAUS DE GORHAM, quem nonnulli Gallum fuisse volunt, rectius vero natione Anglus, in vico cognomine provinciæ Hartfordiensis natus, Oxonii in Collegio Mertonensi bonis literis innutritus, & magisterii gradu cohonestatus. Tandem Dominicanis se adjunxit; & Lutetiam profectus, doctrina ac pietate inclaruit, ordinis sui provincialis in Gallia factus. Eundem tamen Franciscanis Waddingus * annumerat. ** De Script. Ord Minor. p. 264.* Vixit forsan exeunte hoc sæculo, circa annum 1400. Alii illum ad an. 1350. alii etiam ad an. 1296. referunt; & Philippo cuidam Galliarum regi a sacris confessionibus fuisse produnt.

OPERA.

Commentaria in 4. Evangelistas. Prodierunt *Colon.* 1537 [b].

Commentaria in Acta Apostolorum.

Commentaria in omnes Epistolas S. Pauli. Hagenoæ 1502. Paris. 1521. fol [c].

Commentaria in Epistolas Canonicas. Sub Thomæ Wallensis nomine sæpius edita.

Commentaria in Apocalypsin.

Sermones de Tempore & Sanctis per totius anni circulum. Prodierunt una cum Comment. in Epist. S. Pauli *Hagenoæ* & *Parisiis*.

Omnia Gorrami opera collegit, & in duos tomos distributa edi curavit Joannes Keerberg *Antverp.* 1617. & 1620. 2. vol. fol.

Commentaria Thomæ Wallensis in Boethii Consolationem Philosophiæ in nonnullis Cod. MSS. Gorramo ascribuntur.

Reliqua Gorrami opera inedita recensent Baleus Cent. 7. c. 22. Altamura Biblioth. Prædicat. p. 71. & Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 519 [d].

JACOBUS MAGNI gente Hispanus, patria Toletanus, ordinis Augustiniani eremita, insigni S. Scripturæ peritia, & assidua veterum theologorum lectione egregium sibi nomen tulit. 1400. H. W. Claruit anno 1400. postquam Patavii theologiam ac philosophiam publice professus esset; Carolo 7. Francorum regi a secretis confessionibus adscitus, archiepiscopatum Burdegalensem sibi oblatum repudiavit. Obiit Lutetiæ apud Augustinianos sepultus. Scripsit insigne *Opus de Sermone & Inquisitione divinæ sapientiæ*, cui *Sophologium* nomen dedit, libris 10. distinctum, quod ex veterum philosophorum, poetarum atque oratorum scriptis ab ipso consarcinatum esse in præfatione prodit. Prodiit id characteribus vetustissimis impressum *Lugduni* 1495. 8°. & cum Joannis de S. Geminiano opere de Similitudinibus & Exemplis, *Lugduni* 1585. fol [e]. Alia illum elucubrasse, & in his *Quæstiones in libros Aristotelis de Anima* luculentas, & *utriusque Philosophiæ tam naturalis quam supernaturalis Compendium* ad Michaelem episcopum Autisiodorensem, prodit Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 73.

NILUS DAMYLA, patria Italus, 1400. H. W. Hieromonachus, in monasterio Hieræ Petræ Carcasinorum in Creta insula, claruit anno 1400. Latinorum hostis infensissimus. Scripsit *Opus de Ordine in divina Triade, & de Processione Spiritus S.* MS. in biblioth. Vaticana. Fragmentum ejus Gr. Lat. exhibet L. Allatius lib. adv. Hottinger. c. 19. p. 441. *Collectanea* insuper elucubravit ad Maximum monachum *ex sacris literis, adversus eos, qui contradicunt S. Spiritum non ex Patre procedere, sed ex Patre & Filio*; & *Tractatus* 2. alterum *de Damaso Papa & fide antiquæ Romæ*, alterum *de Synodis duabus Photianis*: MSS.

a Antonii opera impressa sunt *Venet.* 1532. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p 325. b Primum *Colon.* 1472. *Hagenoæ* 1502. *Antverp.* 1617. 2 vol. *Lugd.* 1693. *Comment. in Lucam* una cum *Comment. in Epistolas ad Tim. Tit. Philemonem & Hebræos* exstant MSS. in bibl. Coll. Etonensis. c *Colon.* 1478. *Antverp.* 1617. *Lugd.* 1693. Auctorem habent Petrum Tarentasium ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 221. d Vid. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 1222. *Quetif.* Tom 1. p. 438. e Primum *Paris.* 1477. fol. vid *Oudin.* Tom. 3. p. 2291. Denuo *Paris.* 1507. 410. teste *Fabr.* qui librum *Bonorum morum* ibid. impressum memorat; vid. Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 31.

in

Sæc.XIV.ab an.MCCC. in bibliotheca Regis Galliæ. Ex postremo tractatu fragmentum Gr. Lat. profert L. Allatius lib. de Synodo Photiana c. 9. p. 179. aliud lib. de Consensu l. 2. c. 18. §. 10. aliud e penultimo tractatu habet in Addendis p. 1375. aliud ex secundo opere, *ibid.* l. 2. c. 18. §. 7. Alia fragmenta vid. apud eundem de Consensu l. 2. c. 9. §. 5. & l. 3. c. 2. §. 3.

1400. H. W. MAXIMUS, monachus Græcus, Damylæ σύγχρονος, quem literis tentavit, sententiæ autem suæ adversarium sensit, claruit circa annum 1400. Scripsit acriter pro Latinorum dogmate adversus Græcos, missis undequaque, inprimis vero ad Constantinopolitanos, hac de re *Epistolis.* Ejus scripta haud adhuc superesse arbitror [a].

1400. H. W. FRANCISCUS XIMENIUS, natione Hispanus, patria Catalaunus, domo Gerundensis, episcopus Elnensis, & pseudopatriarcha Hierosolymitanus. Claruit circa annum 1400. Scripsit *Librum insignem de Natura Angelica*, Compluti 1527. excusum. *Tractatum de Scala Dei*, Barcinone 1501. *Pastorale pro instructione Episcoporum & Supernorum*, Barcinone 1495. fol. *De Vita Christiana libros* 4. Valentiæ 1484. Granatæ 1496. Alia ejus opera quamplurima, lingua patria conscripta, in bibliotheca cœnobii S. Mariæ de Jesu prope Barcinonem MSS. asservari testatur Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 140 [b].

1400. H. W. FRANCISCUS ZABARELLA, seu *de Zabarellis*, gente Italus, domo Patavinus, juris utriusque doctor, quod a Joanne Lignano, Baldo, & Saliceto acceptum tum in Gymnasio patrio tum Florentiæ docuit, Nicolai abbatis Panormitani magister. Tantam apud concives Patavinos egregia nominis fama ac vitæ probitate authoritatem iniit, ut extincta Carrariensium familia, illi patriæ civitatis claves deferendi, deditionisque Venetis faciendæ provinciam committerent. Ecclesiæ cathedralis Patavinæ jamdiu archipresbyter, tandem episcopus a canonicis electus est: concivium vero suorum voluntati morem gerens, oblatam dignitatem refugit; & ab iis vicissim opulentissimam S. Mariæ de Pratalea abbatiam pietatis erga patriam insignis præmium tulit. Claruit anno 1400. episcopus Florentinus a populo electus, dignitate tamen usque ad annum 1411. caruit: cum a Joanne 23. papa in cardinalium cœtum titulo SS. Cosinæ & Damiani cooptatus, sedem etiam suam ab eo confirmatam retulit. Post biennium a pontifice ad Sigismundum imp. mittitur de concilio generali indicendo & schismatibus tollendis acturus. Sæc.XIV.ab an.MCCC. Concilium utriusque consensu Constantiæ convocatur: ad convocatum anno 1414. legatur Zabarella pontificis obiturus vices: quas summa prudentia, fide, ac diligentia triennio fere administravit; Hieronymum Pragensem capitis damnatum in carcere invisere & ad palinodiam hortari non dedignatus. Obiit Constantiæ die 6. Novembr. anno 1417. ætatis suæ 78. honorifice admodum elatus; tota synodo, ipsoque imperatore, funeris pompam cohonestantibus, & Poggio Florentino laudes illius e suggesto recitante. Corpus postea Patavium translatum est, & illustri a civibus ornatum epitaphio, quod apud J. Phil. Thomasinum * videre est. * Illustr. viror. elog. p. 16.

SCRIPTA.

Commentarius in 5. libros Decretalium, & Clementinas. Prodiit *Venet.* 1602.

Commentarius in Clementinas seorsim prodiit *Venet.* 1481. Tom. 4.

Consilia Juris. Venet. 1581.

Variæ Legum Repetitiones. Venet. 1587.

De Schismatibus authoritate Imperatoris tollendis Liber, inter alia quædam editus *Basil.* 1557. *Argentinæ* 1609. 1618. Illum Indices Romani, antequam expurgetur, legi prohibent.

Alia illius scripta enumerat Thomasinus *, * Ibid. p. 9. viz. *Commentarios in Naturalem & Moralem Philosophiam*; *Tractatum de Horis Canonicis*; *Historiam sui temporis*; *De Fœlicitate libros* 3. *Commentaria in Vetus & Novum Testamentum*; *Opuscula de Artibus liberalibus*; *De Natura rerum diversarum*; *Acta in Conciliis Pisano & Constantiensi. Volumen Orationum, & Epistolarum:* quæ quidem nondum in lucem prodiisse puto.

SIMON JACUMÆUS, alias SACUMÆUS, Constantinopolitanus dictus, 1400. R. G. forte quod e Byzantio genus duxerat; in insula Creta natus. ex ord. Prædicat. & per totam Græciam inquisitor generalis a Rom. pontif. constitutus; Gyracii primo episcopus, mox Thebarum metropolita, claruit anno 1400. In S. Scripturis Nov. Test. ex Græca lingua in Hebræam & Latinam convertendis laudabilem operam posuit, quas tribus columnis ita disposuit, ut verbum verbo apte responderet, uti Sixtus Senensis tradit. Præter dictum opus, scripsit etiam *de Processione Spiritus S.* pro Latinis adversus Græcos tractatus tres: quorum primum Manueli Olobelo inscripsit. Pr. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον φιλανθρωπότατον ὄν. Secundum Sophoniæ.

a Hujus *de processione Spiritus S.* Oratio ad Cretenses habetur Gr. & Lat. ap. Allatium in Græcia Orthodoxa Tom. 2. p. 1074. seq. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 8. p. 770. b Eundem scripsisse *de vitis Sanctorum* sub titulo *Flos Sanctorum*, refert *Oudin.* Tom. 3. p. 2226.

Sæc XIV. ab an. MCCC. phoniæ. Pr. Μέμνημαι ὡς ἔτι ἡ μεγάλη ἁγιωσύνη σου ἀπέστελλε. Tertium Joanni Nomophylaci. Pr. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωνεῖ. Scripsit etiam in Joannem Cantacuzenum Carmina quædam. Pr. Ὅπλοις κραταιοῖς ἑλκύσας ζωγῶ ξίφη. Horum omnium notitiam debemus doctissimo Allatio de Simeon. pagg. 202, 203. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Concilia hoc Sæculo habita[a].

1301. COMPENDIENSE I. a Roberto de Courtenay Rhemensi archiepiscopo mense Novembr. ann. 1301. convocatum, in quo septem capitula disciplinam ecclesiasticam & clericorum immunitates, viz. *ne sæcularibus potestatibus subditi sint*, præcipue spectantia ordinantur. Extant Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1472. vide Spondani Annales Eccles. ad ann. 1301. §. 9.

1302. PENNAFIDELENSE, (Vaccæorum Hispaniæ Tarraconensis id oppidum est) ab episcopis Provinciæ Toletanæ sub Gonsalvo archiepiscopo (non autem Ægidio uti codex MS. quo usus est Cl. Cossartius, & ex scriptoribus Hispanis nonnulli) ipsis Calend. Aprilis anno 1302. congregatum, in quo *Clerici ad horas Canonicas recitandas, concubinas dimittendas, Eucharistiam morientibus ministrandam, Confessionum arcana omnino celanda ordinantur*; *dies Festus in honorem B. Ildephonsi instituitur*; aliaque *de decimis, de immunitatibus Ecclesiarum* &c. decernuntur. Extant constitutiones ecclesiasticæ 15. Conc. Tom. 11. Append. col 1444. & apud Card. d'Aguirre Conc. Hisp. Tom. 3. p. 538. Anno sequente habita est synodus apud Oscam urbem in Aragonia, in qua privilegium Ramiri Aragonum R. & Sanctii ejus filii, ad reparationem ecclesiæ Oscensis a barbaris expugnatæ, publice recitatur. Vide d'Aguirr. ibid. p. 543.

1302. ROMANUM, a Bonifacio papa 8. 3. Cal. Novembr. anno 1302. coactum. Huic concilio præsules & clerum Gallicanum adesse jubet pontifex, quo eos in partes suas attraheret, ac Philippo regi, quem inimicissimum habuit, infensos daret. Eis autem non comparentibus, (regio nempe edicto eos regno exire vetuit Philippus) nihil omnino in hac synodo actum est, sed æstus omnis in fumum abiit. Vide Bernardum Guidonis, Spondani Annales, Ludovici de Bail. Collect. Conc. Tom. 2. p. 449. & Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1476. præcipue autem G. Cossartii notas ibid. col. 1477. & in Append. ibid. col. 2444.

1303. PARISIENSE I. [Conventus Ecclesiastico-politicus] a Philippo 6. cognomine Pulchro Galliarum rege, ad jura regni sui adversus iniquas Bonifacii papæ 8. usurpationes tutanda, die 10. Aprilis anno 1303. congregatum: cui prælati, barones, abbates, urbium item syndici & procuratores &c. regis mandato interfuere; qui regem suum a pontificis injuriis vindicandum, ipsum Bonifacium *Simoniæ, Usuræ, Homicidii, Hæresis* demum postulandum, eaque de causa *excommunicandum, exauctorandum*, & *de sede Papali deturbandum* uno ore (assentientibus etiam ipsis præsulibus, reliquoque clero) decreverunt: Extant Acta celeberrimæ hujus congregationis ex MS. Chronico S. Dionysii Paris. Gallice scripto desumpta apud Bochel. Decret. Eccles. Gall. pagg. 321. 322. Articuli 10. contra Bonifacium in hoc conventu lati proferuntur ibid. Epistolæ præsulum Gallican. ad Bonifacium pars potior habetur Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1475. Consulat Lector curiosus Goldast. de Monarch. Tom. 3. de Marca de Concord. l. 4. c. 16. n. 6, 7. p. 260. & alibi passim. *Acta inter Bonifacium &c. & Philippum* Paris. edita 1613. 4°. eadem fusius a Cl. Puteanis fratribus adornata. Gall. *Paris.* 1655. fol.

NUGAROLIENSE I. (Armeniacorum id oppidum est ad Garumnam fl.) ab 1303.
Auscitanæ provinciæ episcopis, Amanæo metropolitano præside, 4. Non. Decembr. anno 1303. celebratum, in quo multa ad disciplinam ecclesiasticam spectantia peraguntur. Extant contra *Clericos peregrinos sacra facientes*; *judices temporales sese causis Ecclesiæ admiscentes*: *decimarum detentores*: *concubinarios, usurarios, adulteros* &c. Canones 19. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1478.

COMPENDIENSE II. pridie Non. 1303.
Januarii anno 1303. juxta Romanos autem (apud quos annus a calend. Januar. incipit) 1304. a Roberto de Courtenay Rhemensi archiepiscopo cum suffraganeis celebratum. In quo actum est *de sepultura excommunicatis neganda*; *contra matrimonia clandestina*, & *contra luxum Clericorum*. Extant disciplinæ ecclesiasticæ capitula 5. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1493. &c.

RAVENNENSE I. ab episcopis pro- 1307.

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 92. seq.

vinciæ

Sæc.XIV.ab an.MCCC. vinciæ Ravennatis, Raynaldo archiepiscopo præside, ad puriorem divini numinis cultum anno 1307. celebratum. Hujus meminit Rubeus Hist. Ravenn. l. 6.

1307. SISENSE in Cilicia Armeniæ Minoris metropoli, jussu Gregorii patriarchæ, & Leonis Armeniæ regis, in magna ecclesia S.Sophiæ a 56. patribus, præsentibus etiam Leone rege, ejusque patre Haitano, cum cæteris principibus ac magnatibus Armeniæ, anno 1307. congregatum. In hac Synodo, (quæ ad ecclesiæ Armenæ cum Romana conciliationem, quam diu meditaverat rex, solummodo coacta est,) epistola Gregorii patriarchæ nuper mortui, qua dogmata & ritus ecclesiæ Romanæ probanda suscepit, lecta est & approbata, ac tanquam verus ac apostolicus canon & legitima constitutio, ab omnibus Armeniorum ecclesiis recipi & observari, in membranis insuper transcribi, & in ærario ecclesiæ inter pretiosa Domini κειμήλια asservari ordinatur: & concordia cum ecclesia Romana, tum in festorum celebratione, tum in aliis omnibus rectis constitutionibus stabilitur. Acta hujus synodi ex Cod. MS. Armeno, qui olim in ecclesia patriarchali Ciliciæ servabatur, primus extraxit, & cum versione sua Latina edidit Clemens Galanus, in notis ad Conciliat. Eccl. Arm. cum Rom. cap. 28. p. 455.

1308. AUSCITANUM ab Amaneo archiepiscopo cum suffraganeis sexto Cal. Decembr. anno 1308. congregatum. In quo nonnulla ad mores monachorum corrigendos, jura ecclesiastica vindicanda, constitutiones demum prius stabilitas resuscitandas, firmandasque decernuntur. Extant canones 6. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1500.

1309. POSONIENSE diœcesis Strigoniensis in regno Hungariæ ad Danubium fl. Gentili cardinale legato pontificio præsidente, mense Novembr. anno 1309. coactum. Extant disciplinæ ecclesiasticæ *de non offendendis Prælatis*; *de non occupandis bonis Ecclesiasticis*; *de pœna concubinariorum* &c. canones 9. Conc. Tom. 11. Append. col. 2453. Extat etiam eorundem confirmatio per Clementem papam 6. anno 1346. facta *ibid.* col. 2463.

1309. LONDINENSE I. a Roberto de Winchelsey metropolitano Cantuariensi cum suis suffraganeis Clementis papæ 5. mandato in ecclesia D. Pauli 24. die Novembr. anno 1309. coactum. Concilium generale hoc ipso anno (quod tamen in biennium distulit) in causa Templariorum convocare destinaverat pontifex, literisque 2. Idus Aug. 1307. datis per Germaniam, Galliam, Angliam, &c. missis, synodos provinciales singulis ditionibus in antecessum haberi, & de statu tum ecclesiæ generali, tum dicti ordinis, multis criminibus infamis, speciali consultum iri mandavit: vi hujus præcepti congregantur præsules, quid vero egerint, cum Acta non compareant [a], plane incertum est. Extant bullæ papales duæ, quarum una concilio generali futuro interesse, altera synodum interim celebrare jubetur antistes Cantuariensis, in utraque facinora Templariorum ad nauseam usque repetuntur: Has cum certificatorio episcopi Londinens. super citatione concilii in lucem protraxit H. Spelman Conc. Brit. Tom. 2. p. 458. exinde Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1502 [b]. quibus merito adjiciatur litera archipræsulis Cantuar. ad suffraganeos suos, quando dictas bullas una cum articulis inquisitionis in equites S. Templi num. 87. eis transmisit, quam ex Cod. MS. biblioth. Bodleian. publici juris fecit insignis antiquitatum indigator D. Guil. Dugdale Monast. Angl. Tom. 2. p. 559 [c]. Monendus est lector, Robertum Cantuariensem constitutionem quandam *de juramento & obedientia Rectoribus & Vicariis, in eorum Ecclesiis celebrantium, faciendis*, anno 1305. edidisse: quæ una cum forma juramenti habetur apud Spelmann. *ibid.* Tom. 2. p. 436 [d]. anno etiam 1310. synodum alteram Londini convocasse; in qua generalis concilii Viennensis circa Templarios decreta recipiuntur ac approbantur. Vide Antiq. Britan. Eccles. p. 210.

SALTZBURGENSE II. a Conrado archiepiscopo cum suis suffraganeis anno 1310. celebratum. In quo, ad petitionem Clementis papæ 5. decimæ duorum annorum sedi apostolicæ solvendæ a clero concordibus votis decernuntur: eodem anno aliam synodum habuit antistes Salisburgensis, apostolicæ sedis legatus, cui 6. præsules assederunt, in qua severitas legum & constitutionum quarundam priorum mitigatur; & statutis quibusdam pœnalibus modus ponitur. Utriusque Acta habentur Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1513, 1514. 1310.

COLONIENSE I. ab Henrico Coloniensis ecclesiæ archiepiscopo, sacri imperii per Italiam archi-cancellario, cum episcopis suffraganeis, Coloniæ in ædibus archiepisc. 7. Idus Martii ann. 1310. celebratum. In 1310.

a Acta hujus Concilii ex Reg. Eccles. Cantuar. fol. 34. seq. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 2. p. 312. b Item *Wilkins* ibid. p. 304. seq. c Hæc litera occurrit, apud *Wilkins* ibid. p. 308. Articuli Inquisitionis, & Acta contra Templarios *ibid.* p. 331. seq. d Item apud *Wilkins* ibid. p. 280.

hac Synodo, quæ ex speciali Clementis papæ 5. mandato congregata est, statuta majorum (viz. sub Conrado & Suffrido archiepiscopis Coloniensibus) *contra concubinarios* edita redintegrantur, & sub gravioribus pœnis stabiliuntur; plurima item in *Castitatem Clericorum*, & præcipue *Monialium* de novo decernuntur: cautum est etiam, ut *non nisi sacris Ordinibus initiati*, & *legitime ordinati in Ecclesiis ministrent*; *nec ante vigesimum quintum ætatis annum sacri Ordines conferantur*; & *ad vitandos errores qui ex diversis computandi modis sæpius exorti sunt*, in hoc concilio statutum est, *ut Annus Domini a Salvatoris nostri Nativitate initium sumat*: verum non est instituti nostri singula percurrere, pauca hæc delibasse sufficiat. Extant quæ disciplinam spectant capitula 29. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1517.

1310. RAVENNENSE II. a Raynaldo archiepiscopo cum suffraganeis ann. 1310. habitum. In quo de Templariorum negotio Clementis papæ 5. ut videtur, hortatu actum est, & nonnulla in morum reformationem decreta. Eodem anno idem Raynaldus aliud concilium, Bononiæ prius indictum postea in Ravennam ordinatum, eadem de causa celebravit, vide Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1533. Enimvero plures hoc tempore synodos, per varias Hispaniæ, Germaniæ, Angliæ, præcipue autem Galliæ provincias, ad inquirendum in mores equitum S. Templi congregatas memorant historici: quarum aliquot hoc loco notabimus. *Salmanticensem* ab Hispaniæ præsulibus Gonsalvo archiepiscopo Toletano præside, ann. 1310. Eodem anno *Parisiensem* a Philippo metropolitano, cæterisque provinciæ Senonensis præsulibus. *Moguntinam* eodem etiam anno a Petro archiepiscopo cum suffraganeis, in qua, præter ea quæ in Templariorum causa acta sunt, statuta quædam provincialia ex antiquioribus conciliis in compendium redacta, & de novo stabilita, vide Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1533, 1534. *Bituricensem* ab Ægidio de Roma archiepiscopo anno 1311. a concilio Viennensi nuper reverso, quid autem in ea actum sit, non liquet.

1311. VIENNENSE œcumenicum XV. uti numerant pontificii, a Clemente papa 5. cum patriarchis Alexandrino & Antiocheno ritus Latini, & 114. (vel ut alii 300.) & amplius episcopis, Viennæ Allobrogum ad Rhodanum fl. anno 1311. coactum, Calend. Octob. inchoatum, septimo Maii sequentis finitum. Hoc concilium, (cujus historicorum istius temporis nemo non meminit) tribus de causis congregatum, totidemque sessionibus absolutum dicitur: Prima, ut Templariorum multorum flagitiorum infamia laborantium causa exploretur: Secunda, ut Terra Sancta a Saracenis occupata recuperetur; Tertia, ut ecclesiastici ordinis fiat reformatio, & disciplinæ vigor renovetur: Prima itaque sessione 16. die Octobr. de recuperatione Terræ Sanctæ actum est; eumque in finem, ut crux per universum orbem prædicaretur, decretum: Secunda sessione 3. die Aprilis 1312. præsente Philippo Gallorum rege (cui negotium istud valde arrisit) cum fratre, & tribus filiis, sententia Clementis papæ adversus Templarios, quam 22. die Martii proxime lapsi in consistorio clam condiderat, publice lecta est, & patrum suffragiis comprobata: sessione Tertia, 6. die Maii, constitutiones variæ circa fidem & mores, (a successore suo Joanne 22. cum reliquis Clementis constitutionibus, sub *Clementinarum* nomine, quarto abhinc anno publicandæ) decernuntur; quarum illæ quibus contra *Beguardos* & *Beguinas*, *Fratricellos*, & *Dulcinistas* actum est, eæque quibus linguas *Hebræam*, *Arabicam*, & *Chaldæam* in academiis Oxon. Paris. aliisque publice edoceri (Raymundo Lullo, ut perhibetur, id, ad conversionem infidelium & Muhammedanorum, potissimum suadente) decretum est; & constitutio de festo Corp. Christi feria quinta post octavam Pentecostes quotannis celebrando, maximi ponderis videntur, nobisque imprimis memorandæ. Extat Clementis papæ 5. Sententia de extinctione Templariorum in concilio lata, qua ob paucorum crimen in omnes istius ordinis equites desævit, ipsumque ordinem penitus delevit, quod *tametsi jure non poterat, per viam tamen provisionis seu ordinationis Apostolicæ irrefragabili sanctione sustulit*, bona eorum omnia ac reditus (iis qui in regno Hispaniæ, a Mauris diu agitatæ, positi erant exceptis) ordini S. Joannis Hierosolymitani annecti, & in perpetuum uniri ordinavit. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1557. cum multis epistolis huc spectantibus[a]: constitutiones inter Clementinas editæ habentur; varias earum editiones vide supra ad an. 1305. sub Clemente 5.[b].

RAVENNENSE III. a Raynaldo archiepisc. cum 4. suffraganeis & 6. episco- 1311.

[a] De causa Templariorum vid. Petrum Puteanum *Paris.* 1652. 4to. cujus Historia eorundem condemnationis recusa Germanice versa *Francof.* 1665. 4to. & Gallice *Amstelod.* 1713. 12mo. Vide etiam Nic. Gurtleram in Hist. Templariorum *Amst.* 1691. & 1703 8vo. B. Ægidium Strauchium in singularibus Dissertationibus *Witeb.* 1669. Jo. Christ. Wichmanshausen *ibid.* 1687. D. Christianum Thomasium *Halæ Saxon.* 1705. Henr. Boeclerum Tom. 3. Diss. p. 455. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 12. seq. Natal. Alex. sec. 13, 14. Diss 10. Tom. 7. p. 506. Rymeri Fœder. Tom. 3. Wilkins Conc. Brit. Tom. 2. p. 326—500. [b] Acta hujus Concilii extant MSS. in Cod. Vaticano, Cod. 4177. ut ex fratribus Samarthanis notat *Oudin.* Tom. 3. p. 727.

porum

Sæc.XIV ab an.MCCC. porum absentium procuratoribus, in choro majoris ecclesiæ Ravenn. 21. die mensis Junii, anno 1311. coactum. Extant *de Exequiis Episcoporum*; *de Anniversariis Episc. de Anniversariis Patronorum Ecclesiarum*; *de Reliquiis SS. de Sacramentis Eccles.* aliisque disciplinæ capitulis canones 32. Conc.Tom. 11. Part. 2. col. 1569.

1312. TARRACONENSE a Guilielmo metropolitano cum 5. episcopis suffraganeis primo die Augusti, anno 1312. habitum. In quo super vita, moribus, & instituto Templariorum inquisitione facta, innocentia eorum palam innotuit; decretumque est, ut congrua iis habitatio, & proventus ex reditibus sui ordinis daretur, modo episcopo loci subjecti sint; & ne quis eos in posterum defamare præsumat. Extat apud illustr. card. d'Aguirr. Conc. Hisp. Tom. 3. p. 546. Eodem anno concilium provinciale apud Salmanticam, jussu Clementis papæ 5. celebravit archiepiscopus Compostellanus, in quo nona decimarum pars in utilitatem academiæ Salmanticensis, & doctorum stipendia decernitur. *ibid.* p. 547.

1312. PARISIENSE II. a Philippo Senonensium archiepiscopo cum suffraganeis ad initium mensis Maii, anno 1312. habitum. Extant ad vigorem ecclesiasticæ disciplinæ renovandum, & abusus quosdam reformandos, *contra detentores Clericorum*, & *citationes generales* capitula 3. apud Lud. de Bail. Collect. Conc. Tom. 2. p. 606. & Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1602.

1313. NICOSIENSE I. a Petro de Plana episcopo Ruthenensi, Romani pontificis ad ecclesias orientales legato, qui postea patriarcha Hierosolymitanus renunciatus est, die 15. Junii, anno 1313. in majori ecclesia Nicosiensi, in insula Cypro, coactum. Extant disciplinæ ecclesiasticæ capitula 42. ad clericorum mores in melius formandos, & cultum divinum majori cum reverentia præstandum. Conc.Tom.11. Append. col. 2418.

1314. RAVENNENSE IV. a Raynaldo archiepisc. cum 5. episcopis suffraganeis & 3. vicariis in ecclesia B.Nicolai Castri Argentæ, ecclesiæ & diœcesis Ravennat. 10. die mensis Octobr. ann. 1314. pontificia sede tunc temporis vacante, congregatum. Extant ad divini cultus honestamentum, vitæ puritatem, morum reformationem, bona ecclesiastica ab invasoribus conservanda, canones 20. (quorum aliquibus præsules Bononienses, jurum suorum plus æquo tenaces, assensum suum denegarunt) Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1603. vide G. Cossartii observationem *ibid.* col. 1617.

SALMURIENSE a Gaufrido Turonensi archiepiscopo, cum suffraganeis & abbatibus, ad montem Garganum tertio die Octobr. anno 1315. coactum. Extant in tutelam sacrarum possessionum, *contra perturbatores jurisdictionis Ecclesiasticæ*, & *contra Archidiaconos qui ab examinandis pecunias exigunt* canones 4. Conc.Tom. 11. Part. 2. col. 1617. Sæc. XIV ab an. MCC. 1315.

NUGAROLIENSE II. ab Auscitanæ provinciæ præsulibus Guilielmo archiepiscopo præside, anno 1315. congregatum. In hac synodo nonnulla ad pacem & fructum ecclesiæ, & abusuum quorundam correctionem ordinantur. Extant disciplinæ capitula 5. *contra Dominos temporales occupantes Ecclesias vacantes: Ne Clerici a judicibus sæcularibus compellantur: Ne capitali supplicio afficiendis pœnitentia denegetur* &c. vide Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1620. 1315.

SILVANECTENSE I. in provincia Rhemensi, a Roberto archiepiscopo cum suis suffraganeis, & aliarum sedium prælatis, anno 1315. habitum. Ubi actum est de crimine, quo Petrus de Latiniaco episcopus Catalaunensis, & summus regni cancellarius impetebatur, scilicet quod Philippi regis & Joannis de Castello decessoris sui necem procuraverat: Hic, sigillis ablatis, in carcere detentus, ac bonis omnibus spoliatus, e custodia educi petit, quo liberius juxta canones conscientiam elueret; cui patres consenserunt; deinde Parisios synodus transfertur, ibique causa rite perpensa dictus Petrus absolvitur, ac in sedem suam restituitur, vide Nang. Continuat. ad annum 1315. Spondanum ad annum eundem, qui hæc omnia in concilio Senonensi acta narrat. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1623. Advertendum est Robertum archiepiscopum aliud concilium apud Silvanectum ann. 1317. celebrasse. In quo contra invadentes bona ecclesiastica actum est. Nimirum *a divinis cessandum esse in ea Parochia, ubi bonorum quæ ad Monasteria, aut Xenodochia pertinebant, invasores habitarent: ipsos Invasores si intra octo dies non satisfecerint, arctioribus censuris cogendos esse: excommunicatorum nomina singulis diebus Dominicis a Parochis e suggestu pronuncianda.* Extat de rebus istis epistola synodalis die 27. Martii, anno 1317. data. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1625. 1315.

WESTMONASTERIENSE a Waltero archiepiscopo Cantuariensi cum cæteris Angliæ episcopis anno 1316. celebratum. In hoc concilio multa circa *Personarum & Rerum Ecclesiasticarum immunitatem tuendam, disciplinæ vigorem renovandum, provisiones Papales moderandas, Legatorum alio-* 1316.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *rumque Curiæ Romanæ Asseclarum exactiones cohibendas, Scotorum audaciam reprimendam,* ac tandem *subsidium regi bellis implicito gratuito offerendum* clero proposuit archiepiscopus, quorum memoriam celeberrimus Antiq. Britan. Eccl. compilator * conservavit: eodem ut videtur concilio, sub hoc tempus certissime, de gravaminibus ecclesiæ (præcipue quod causæ ecclesiasticæ ad judices sæculares per regias prohibitiones sæpius dimoverentur) ac eorum remediis consulitur; ubi articuli isti, qui sub nomine *Articulorum Cleri* usque adhuc innotescunt, ac inter jura municipalia edi solent, conditi sunt; quos brevi post tempore regi, Lincolniæ comitia regni celebranti, suppliciter obtulerunt prælati, ac responsionem singulis accommodam habuerunt. Extant *Articuli* isti & *Responsiones* regio diplomate muniti una cum *Epistola* regis ad justiciarios de iisdem fideliter observandis apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 483. Conc. Tom. 11. Append. col. 2463 [a].

* p. 215. Edit. Hanov.

1317. RAVENNENSE V. a Raynaldo archiepiscopo cum ejusdem provinciæ episcopis, ad ecclesiasticam disciplinam, vitio sæculi tum temporis plurimum labefactatam, instaurandam, Bononiæ (unde etiam *Bononiense* a quibusdam appellatur) anno 1317. habitum. In quo constitutiones in superioribus synodis, tam per ipsum Raynaldum, quam Bonifacium prædecessorem suum, ac Latinum sedis apostolicæ legatum editæ, lectæ sunt, & plures de novo constitutæ: Extant *de custodia vacantium Ecclesiarum: de vita & honestate Clericorum: de certo numero Canonicorum in Ecclesiis Cathedralibus statuendo: de Salariis Notariorum & Sigilliferorum,* &c. capitula 24. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1655.

1318. CÆSAR AUGUSTANUM a Petro de Luna primo istius urbis archiepiscopo, adsistentibus 4. suffraganeis, 13. die Decembr. anno 1318. celebratum. In quo erectio dictæ sedis in metropolin solenniter publicata est. Extat apud card. d'Aguirr. Conc. Hisp. Tom. 3. p. 555. eodem anno synodus, ab Eximeno de Luna archiepiscopo Tarraconensi nuper electo, Tarracone congregatar. *ibid.*

1319. TOLOSANUM a Joanne primo istius sedis archiepiscopo; mense Junii, an. 1319. Tolosæ, quam ex episcopali in metropolitanam nuper evexerat Joannes 22. papa, congregatum. Hujus synodi Acta Joannes quidam Aurelianensis archiepisc. Tolosanus collegisse dicitur; utrum vero alicubi extent, incertus sum. Vide Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1680.

NICOSIENSE II. a Joanne archiepiscopo, ad disciplinam ecclesiæ instaurandam, & mores clericorum corrigendos, 7. die Aprilis, anno 1320. celebratum. In eo, *ut beneficiati per se quotidie officium celebrent; de habitu eorum tum intra tum extra Ecclesiam; de missa pro defunctis celebranda;* aliisque ejusdem commatis decretum est. Extant constitutiones 19. Conc. Tom. 11. Append. col. 2424. Habentur & aliæ ecclesiasticæ constitutiones 10. *de Mortalibus; de Missa nuptiali* &c. ab eodem Joanne diversis temporibus prolatæ *ibid.* col. 2428. 1320.

SENONENSE a Guilielmo archiepiscopo cum suffraganeis, die Jovis post Pentecosten, tertio, *viz.* Idus Junii anno 1320. celebratum. Extant ad disciplinam ecclesiasticam spectantia capitula 4. *de jejunando in Vigilia Festi Corp. Christi; de cessatione a divinis quando Clericus a Judice laico detinetur; de vita & honestate Clericorum; de professione Monachorum.* Conc. Tom. 11. col. 1680. 1320.

ADANENSE, (urbs erat Ciliciæ in Armenia minori) a Constantino Armenorum patriarcha, 17. præsulibus, 5. magistris sive abbatibus, rogatu Oscini regis, circa annum 1320. vel paulo post congregatum. Præsentibus etiam rege Oscino, cum fratre suo Alinah, & proceribus, magnatibusque, cum multis sacerdotibus, ac viris religiosis. In hac synodo Acta synodi Sisensis renovantur, & concordia cum ecclesia Romana tam in fide, quam in ritibus stabilitur. Extant Acta *Armenice & Latine* a Galano edita. Conc. Eccl. Armen. Tom. 1. cap. 29. pag. 474. Confer epistolam Joannis Chernacensis ad fratres unitos, quæ habetur *ibid.* p. 513. 1320.

LONDINENSE II. a Waltero Cantuariensi metropolitano cum suffraganeis mense Decembr. anno 1321. Londini habitum. Extant, ad regimen ecclesiasticum melius ordinandum, *de Testamentis; de visitatione Archidiaconorum; de inductionibus & institutionibus;* & *pro regulatione Apparitorum,* canones sive capitula 8. item *Præceptum* Edwardi regis 2. archiepiscopo, cæterisque præsulibus datum, ne quid in concilio, quod in regis vel regni præjudicium cedat, statuatur, apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 488. & Conc. Tom. 11. Append. col. 2468 [b]. 1321.

[a] Extant etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 2. p. 460. [b] Ex Cod. bibl. Cott. sub *Vitellio* A. 2. n. 16. occurrunt etiam, sed *Johanni Stratford* attributi, ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 2. p. 675.

VAL-

Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1322. VALLISOLETANUM, a plurimis Hispaniæ præsulibus, Guilermo episcopo Sabinensi (unde Sabinense concilium a Binio appellatur) pontificis in Hispaniam legato præsidente, apud Vallem-Oleti diœcesis Palentinæ, 2. die Aug. anno 1322. celebratum: Extant disciplinæ ecclesiasticæ canones 27. *quibus corruptelis & incommodis ingruentibus remedium adhibetur*. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1682. & cum MS. in Colleg. Ildephonsi Complutens. collati, apud d'Aguirre, Conc. Hisp. Tom. 3. p. 556.

1322. COLONIENSE II. ab Henrico archiepiscopo Coloniensi, sacri imperii per Italiam archicancellario, cum sedis suæ suffraganeis, & ecclesiæ cathedralis capitulo, pridie Calend. Novembr. anno 1322. in ipsis ædibus archiepisc. celebratum. In quo statuta quædam synodalia, ab Engelberto decessore suo circa annum 1266. decreta, approbantur, rata habentur; & per totam provinciam ut provincialia statuta & decreta observari ordinantur. Extat hujus synodi decretum Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1707.

1323. PARISIENSE III. a Guilielmo de Meloduno archiepiscopo Senonensi, cum suffraganeis, cæterisque istius provinciæ personis ecclesiasticis, circa finem mensis Februar. anno 1323. Parisiis congregatum. Extant de disciplina ecclesiastica, ejusdem fere commatis cum iis, quæ in superiori hujus provinciæ concilio, anno 1320. Senonis celebrato acta erant, decretis, capitula 4. apud Lud. le Bail. Tom. 2. pag. 607. cum Cod. MS. collata. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1711.

1323. TOLETANUM I. a Joanne archiepiscopo 18. die Maii anno 1323. congregatum; in quo de fide & moribus consultum est. Extat *Instructio compendiosa in* 14. *Articulis fidei*, 7. *Sacramentis*, *præceptis Decalogi*, *Theologicis virtutibus*, *& vitiis capitalibus*, cum disciplinæ capitulis 17. *de officio Archipresbyteri & Ordinarii*, *de vita & honestate Clericorum*, *de decimis*, &c. apud eminentiss. card. d'Aguirr. qui primus ex MS. Mondexarensi in lucem protulit. Conc. Hisp. Tom. 3. p. 569. Concilium alterum apud Toletum 21. die Novembr. an. 1324. idem Joannes archiepisc. celebravit; in quo concilii Vallisoletani decreta renovantur, & quædam alia disciplinam & clericorum mores spectantia ordinantur. Extant constitutiones ecclesiasticæ 8. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1712. & cum MS. Mondexarensi collatæ apud d'Aguirr. Conc. Hisp. Tom. 3. p. 576. Idem Joannes Toletanus concilium provinciale, Complutense dict. apud Alcalam tenuit 3. idus Decembr. anno 1325. in *Append.* quo tres prioris synodi constitutiones, ad clericorum mores pertinentes, lucidius proponuntur & explicantur. *ibid.* p. 578. Eodem loco concilium provinciale, ann. 1333. celebravit hujus successor Simon de Luna, cujus memoriam, cum Acta non compareant, conservavit illustr. card. d'Aguirr. Conc. Hisp. Tom. 3. p. 584. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

AVENIONENSE I. a trium provinciarum Arelatensis, Aquensis, & Ebrodunensis præsulibus, præsidentibus tribus dictarum sedium metropolitanis, adsistentibus episcopis suffraganeis 11. & absentium vices gerentibus 8. in monasterio de S.Rufo prope Avenionem, 18. die mensis Junii anno 1326. coactum, in quo plurima in morum & disciplinæ reformationem, clericorum privilegia ac immunitates, nonnulla etiam circa *indulgentias*, & *res matrimoniales*, & *testamentarias* statuuntur. Extant hujus synodi canones 59. quos Pet. Gassendus publici juris primus fecit, ac ad calcem Historiæ Ecclesiæ Diniensis edidit; cum altero MS. codice collatos collectioni suæ inseruerunt novissimi Conciliorum editores, Tom. 11. Part. 2. col. 1717. & notam minime prætereundam adjecerunt, *ibid.* Append. p. 2476. Ad hunc locum Joannes papa 22. concilium, vel eodem anno, vel ad initium sequentis, contra Nicolaum 5. antipapam, qui eum in conciliabulo quodam Italico hæreticum declaraverat, convocavit: vide Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1774. 1326.

MARCIACENSE Auscitanæ diœcesis, a Guilielmo de Flavacourt Auscitano archiepiscopo cum suffraganeis, die octavo Decembr. an. 1326. habitum. Extant quæ disciplinam spectant & morum correctionem; *de ætate & qualitate ordinandorum*; *de literis dimissoriis*; *de officio Archidiaconi*; *de officio Legati*; *de officio Ordinarii*; *de perjuriis*, *exceptionibus*, *appellationibus*, &c. canones 56. nisi quod (uti monuit Cossartius) horum nonnulli ad alias synodos potius referendi sint, Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1747. Concilium Marciacense alterum, in causa Anesancii episcopi Adurensis a perduellionibus occisi, idem Guilielmus Auscitanus anno 1329. celebravit. In quo sicarii, qui dictum parricidium patrarunt, ab ecclesiæ consortio amoventur, & quicunque eos hospitio exciperent, anathemate percelluntur. Vide Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1782. 1326.

SYLVANECTENSE II. a Guilielmo de Bria Rhemensi archiepiscopo, cum 6. suffraganeis, 2. vicariis, ecclesiarum cathedralium deputatis, die 11. Aprilis, an. 1326. congregatum. In quo ordo tenendi concilii provincialis, per Rhemensem provin- 1326.

Sæc.XIV ab an.MCCC. ciam in posterum observandus stabilitur, & jurisdictio ecclesiastica confirmatur. Extant *de Beneficiatis*; *de decimis, etiam ab ecclesiasticis, persolvendis*; *ne excommunicati sint testes*; *contra clandestina matrimonia*, &c. canones 7. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1768.

1326. COMPLUTENSE I. a Joanne archiepiscopo Toletano Hispaniarum primate regnique Castellæ cancellario, cum 3. istius provinciæ episcopis, totidemque episcoporum vicariis, in ipsius metropolitani palatio apud Alcalam de Henares, 25. die Junii, anno 1326. coactum. In quo ecclesiarum singularum immunitatibus asservatis, metropolitanæ imprimis jura proteguntur. Extant canones 2. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1771. & cum codice MS. Mondexarensi collati Conc. Hisp. Tom. 3. p. 579. Idem Joannes archiepiscopus hoc anno provinciale concilium apud Toletum 11. die mensis Febr. congregari jussit, cui Joannes Vincentius archidiaconus Arelatens. archiepiscopi vicarius generalis præsedit; in quo circa disciplinam canones 3. *de foro competenti*; *de dolo & contumacia*; *de vita & honestate Clericorum* ordinantur. *Ibid.* p. 580.

1327. ROFFIACENSE diœcesis Pictaviensis ab Arnoldo Burdegalensi archiepiscopo cum suffraganeis 14. die Januar. anno 1327. celebratum; in quo clericorum privilegia ac immunitates a foro ac judicibus sæcularibus strenue asseruntur. Extant capitula 2. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1773.

1328. LONDINENSE III. a Simone Mepham antistite Cantuariensi cum suffraganeis in ecclesia D. Pauli, die quinto Febr. anno 1328. habitum. In quo ii omnes, qui cædis Waltheri de Stapleton, Exoniensis nuper episcopi, & summi regni thesaurarii, (quem, exorto tumultu, cives Londinenses ausu nefario captivum duxerant, & securi percusserant) opera, ope, vel consilio rei fuerant, ab ecclesiæ consortio sententia synodali exterminantur. Decreta superiorum quarundam synodorum redintegrantur, quædam etiam *de cessatione a servilibus operibus, in diebus Parasceves, Animarum, & Conceptionis*; *de Testamentis*; *de Bannis matrimonialibus*, &c. decernuntur, & Oxoniense *de Appellationibus* decretum rescinditur. Extant constitutiones ecclesiasticæ 9. apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 493. & Conc. Tom. 11. Append. col 2476 [a].

1329. COMPENDIENSE III. a Guilielmo de Bria Rhemensi archiepiscopo cum 3. episcopis suffraganeis, & cæterorum istius provinciæ præsulum vicariis, apud Compendium die 17. mensis Septembr. anno 1329. congregatum. Extant in tutelam jurisdictionis, immunitatum, privilegiorum, ac bonorum ecclesiæ, canones 7. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1775. Hanc synodum apud Silvanectum congregari, & 5. præsules ei interesse narrat Guil. Marlot. Hist. Metrop. Rhem. Tom. 2. lib. 4. p. 617. Sæc.XIV ab an.MCCC.

PARISIENSE IV. ex speciali Philippi Valesii Gallorum regis mandato, ut utriusque fori, ecclesiastici scilicet & sæcularis, termini & limites distinguantur, 7. die Decembr. anno 1329. congregatum: Huic conventui non pure synodico præfuit Philippus rex, interfuerunt archiepisc. 5. episcopi 15. barones item & optimates regni, & regis consiliarii. In eo de potestate ecclesiastica & civili quæstio fusius agitata est. Petro de Cugneriis regni cancellario prætorum partes tutante, Petro Rogerii Senonense electo, & Petro Bertrando episcopo Eduensi pro prælatis respondentibus; utrinque querelæ, utrinque gravamina proferuntur: tandem episcopis se corrigenda correcturos, & contra officialium suorum abusus remedia opportuna adhibituros spondentibus, rex, cui in animo non erat consuetudines ecclesiæ impugnare, se eorum curam habiturum, ac in suis juribus & libertatibus defensurum profitetur: Extant Acta seorsim edita *Paris.* 1495. deinde in Bibliotheca PP. recusa. Vide Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1777. 1329.

LAMBETHENSE I. a Simone Mepham archiepiscopo Cantuariensi, in ædibus suis Lambethanis circa annum 1330. habitum. Extant disciplinæ ecclesiasticæ ad res sacramentales præcipue spectantia, viz. *de Ornamentis & Officio Altaris*; *de Confessionibus audiendis, &c.* capitula 10. apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 497. & Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1784 [b]. 1330.

MAGHFELDENSE I. a Simone Mepham archiepiscopo Cantuariensi, apud Maghfeld vicum quendam regnorum in agro Sussexiensi, 16. Cal. Aug. anno 1332. coactum. In quo diei imprimis Dominicæ ac aliorum festorum observantia stabilitur. Extat *Constitutio* in qua *Dies festi, qui pio animi affectu per totum annum observari debent, enumerantur*, apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 500 [c]. Notet lector in collectione Spelman. constitutioni prædictæ duos alios canones *de Presbyteris Stipenda-* 1332.

[a] Habentur MSS. in bibl. Cott. sub *Othone* 16. n. 15. sub *Vitellio* A. 2. n. 10. & 12. exinde dedit *Wilkins* Conc. Brit. T. 2. p. 552. [b] Extant MSS. in bibl. Cotton. sub *Othone* A. 16. n. 20. Exhibuit *Wilkins* ibid. p. 512. [c] Ex Cod. Cotton. sub *Othone* A. 16. n. 23. exhibuit *Wilkins* ibid. p. 560.

riis,

 riis, & *de decimis* adhærere, quibus autem loco & tempore ſanciti ſint, non conſtat: ſimul etiam ediderunt noviſſimi conciliorum editores. Tom. 11. Part. 2. col. 1789.

1335. SALMANTICENSE a Joanne archiepiſcopo Compoſtellano, & 8. ejuſdem provinciæ præſulibus, 24. die menſis Maii, anno 1335. celebratum. In quo *de vita & honeſtate Clericorum, de reliquiis & veneratione Sanctorum; de Judæis & Saracenis; de uſuris, ſortilegis*, &c. plurima ordinantur: cautum eſt inſuper ſub pœna *majoris excommunicationis, nequis Præſules ad Concilium euntes aut redeuntes aliquo modo laceſſat, aut interturbet*. Extant conſtitutiones eccleſiaſticæ 17. apud d'Aguirr. Conc. Hiſp. Tom. 3. p. 584. Eodem anno Guido epiſcopus Helenenſis conſtitutiones quaſdam ſynodales promulgavit, quas illuſtr. d'Aguirr. publici juris fecit. *Ibid.* p. 592.

1336. ROTHOMAGENSE a Petro archiepiſcopo cum epiſcopis ſuffraganeis, abbatibus, prioribus, & eccleſiarum cathedral. procurat. in prioratu B. Mariæ de Prato prope Rothomagum die 11. Septembris anno 1335. congregatum. In quo *de divinis officiis religioſe celebrandis: de vita & honeſtate Clericorum, Monachorum: de publicandis aliarum Synodorum decretis:* aliiſque diſciplinæ capitibus actum eſt. Extant conſtitutiones eccleſiaſticæ 13. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1835.

1336. BITURICENSE a Fulcrando archiepiſcopo & 3. iſtius provinciæ præſulibus circa medium Octobr. anno 1336. Bituricis, ut videtur, celebratum. In quo plurima ad diſciplinam eccleſiaſticam ordinantur. Conſtitutiones nonnullæ provinciales, quæ tempore & deſuetudine pene exoleverant, reſuſcitantur, aliæ *contra violantes Eccleſiaſticam juriſdictionem, contra turbatores pacis & libertatis Eccleſiæ* de novo ordinantur. Extant canones 14. Conc. Tom. 11. Append. col. 2522.

1336. ANDEGAVENSE I. a Petro Turonenſi archiepiſcopo cum ſuffraganeis, abbatibus, &c. apud Caſtrum Gonterii diœceſis Andegavenſis 20. die Novembr. anno 1336. habitum. In quo eccleſiarum jura & privilegia ſtrenue propugnantur: Extant *contra eos qui juriſdictionem Eccleſiaſticam impediunt; qui ſpiritualem poteſtatem uſurpant; qui a clericis pedagia exigunt, bona Eccleſiaſtica invadunt aut detinent*, &c. decreta gravioribus pœnis munita 12. capitulis comprehenſa. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1842. Cautum eſt inſuper ut hujuſce concilii decreta ſex vicibus per ſingulos annos in eccleſiis publicentur, & *lingua materna* exponantur.

AVENIONENSE II. a trium provinciarum, Arelatenſis, Ebrodunenſis & Aquenſis præſulibus, ipſis præſidentibus, adſiſtentibus epiſcopis ſuffraganeis 17. & abſentium vicariis 2. in monaſterio S. Ruffi 3. die Septembr. anno 1337. congregatum. In quo de eccleſiæ regimine & morum reformatione conſultum eſt. Extant canones 69. (quorum 51. in priori concilio anno 1326. ordinati renovantur, reliqui 18. jam primum ordinantur) Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1852. integrius paulo apud Baluzium (additis 4. aliis capitulis) cum ejuſdem notis. Conc. Gall. Narb. p. 341. 1337.

TOLETANUM II. ab Ægidio archiepiſcopo cæteriſque ejuſdem provinciæ epiſcopis vel per ſe, vel per vicarios, ipſo metropolitano præſide 19. die Maii anno 1339. congregatum. Extant conſtitutiones in hac ſynodo vel editæ, vel renovatæ 5. *de literatis ad clericatum promovendis: de ſtudio Theologiæ & juris Canonici in Eccleſiis Cathedralibus accendendo*, &c. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1869. & apud d'Aguirr. Conc. Hiſp. Tom. 3. p. 609. 1339.

NICOSIENSE III. ab Helia archiepiſcopo cum ſuffraganeis tam Græcis quam Latinis, præſentibus etiam Maronitarum & Armenorum in Inſula Cypro præſulibus, Neſtorianorum item & Jacobitarum rectoribus, cum cleri & populi maxima frequentia, in aula archiepiſcopali 17. die Januarii anno 1340. congregatum. In hac ſynodo *brevis expoſitio fidei de Trinitate, Eccleſia, S. Scriptura, ſeptem Sacramentis, Romanæ Sedis prærogativa uti in Eccleſia Rom. prædicatur*, prolata eſt, cui omnes ſubſcripſerunt. Dein *ad cultum Divinum* ac *Ordinis Clericalis honeſtatem* conſtitutiones nonnullæ ordinantur. Extant *Profeſſio* fidei prædicta, & diſciplinæ eccleſiaſticæ capitula 8. *de decimis integre ſolvendis; de Matrimoniis clandeſtinis*, &c. Conc. Tom. 11. Append. col. 2432. 1340.

CONSTANTINOPOLITANUM I. quod Oecumenicum nonum numerant Græci, ſub Andronico jun. imperatore, & Joanne 13. patriarcha (Iſidorum perperam dicit Nilus in Synopſi) in templo S. Sophiæ paulo ante obitum imperatoris coactum. Præſentibus etiam (ſi eidem Nilo, quem in nonnullis lapſum eſſe conſtat, fides ſit habenda) Lazaro patriarcha Hieroſolymitano, patriarcharum Alexandrini & Antiocheni legatis, cum plurimis epiſcopis ac proceribus. Graves hoc tempore in oriente tumultus excitarat Barlaam monachus e Latinis 1341.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. tinis profugus, monachos Theſſalonicenſes, ob futiles quaſdam & inanes quæſtiunculas, *de Dei operatione & eſſentia*, *& de lumine in monte Thabor*, graviter laceſſens, quorum cauſam egit Greg. Palamas [a]. Ad has rixas ſedandas imperator patres congregat: qui monachis faventiores Barlaamum damnant, Palamæ ſilentium indicunt. Vide Niceph. Gregoram Hiſt. Rom. lib. 11. Extant Acta & decreta ex Nili Rhodii Synoptica narratione ad calcem Photii Nomocanonis a Juſtello editi: exinde in ſua Dogmata Theolog. lib. 1. cap. 12. tranſtulit Dionyſ. Petavius, ac demum noviſſimæ editionis concil. curatores, Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1873. Paucis poſt diebus, imperatore jam mortuo, Joannes patriarcha alterum concilium Conſtantinopoli convocavit, cui M. Domeſticus interfuit; in quo de iiſdem quæſtionibus inter Greg. Acindynum Barlaami diſcipulum, & Palaman prædictum acriter dimicatum eſt: Palamæ tandem ceſſit victoria. Acyndinus uti & Barlaamus cujus errores concoxerat, hæreſis damnantur, & niſi reſipiſcant, eccleſiæ communione privari communibus patrum & ſenatorum ſuffragiis judicantur: Decrevit item ſynodus, ſiquis in poſterum contra Palamam, monachoſve cum illo ſentientes inſurgeret, eadem excommunicationis ſententia innodaretur: In hanc rem confectus eſt tomus, cui ipſe Joannes patriarcha, omneſque epiſcopi qui coram aderant, ſubſcripſerunt; & poſtea ex abſentibus nonnulli ſuis ſubſcriptionibus munierunt. Vide Joan. Cantacuz. Hiſt. lib. 2. c. 40. p. 337. Conſule etiam Jac. Gretſeri annotationes, *ibid.* p. 929. qui ſe tomum ſupra memoratum in Cod. MS. biblioth. Auguſtanæ vidiſſe ac perlegiſſe teſtatur. Confer etiam L. Allat. de Conſenſ. Eccleſ. lib. 2. cap. 17. ſect. 2 [b].

1341. ANGLICANUM a Joanne Stratford archiepiſcopo Cantuarienſi, cum ejuſdem provinciæ epiſcopis anno, ut videtur, 1341. congregatum. Extat unica ſaluberrima conſtitutio *adverſus Clericorum avaritiam*, qui in beneficia nondum vacantia ſe intrudere, & eadem per fas & nefas occupare moliebantur, apud Cl. Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 549. & Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1873 [c]. notandum eſt Joannem arch. regulas quaſdam & ordinationes pro regimine curiæ ſuæ Cantuarienſis *de Arcubus* vocatæ, anno 1342. Lambethæ edidiſſe; quibus exceſſus quoſdam & abuſus in dicta curia tollere, & multa circa *Officialem* ſive *Decanum*, (quo officio ipſe olim multa cum laude functus eſt) *Advocatos*, *Procuratores*, *Notarios*, *Promotores*, &c. ordinando, omnia in meliorem ſtatum redigere ſategit. Extant in eam rem ſtatuta ſive regulæ 59. apud Spelman. *ibid.* p. 550 [d].

LONDINENSE IV. a Joanne Stratford archiepiſcopo Cantuarienſi, & ſuffraganeis in templo D. Pauli Londinenſi, 10. die Octobr. anno 1342. coactum. In hac ſynodo multa in præſidium & munimen inferioris ſubſellii clericorum adverſus ſuperiorum injurias, & immodicas exactiones decernuntur. Extant capitula 12. quorum ultimum eſt ipſiſſima ſuperioris anni conſtitutio, apud H. Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 572. & Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1876 [e]. Aliud etiam concilium in eccleſia D. Pauli Londinenſ. Joannes archiepiſcopus, 20. die Martii eodem anno ſecundum computum Anglicanum, juxta Romanum 1343. cui 11. epiſcopi ſuffraganei interfuerunt, celebravit. Anglicanum editorem eo nomine erroris ſuſpectum habet G. Coſſartius, quod duas provinciales ſynodos eodem anno haberi retulit; verum immerito; archiepiſcopus enim qui, rege abſente, reip. curam geſſerat, & civilibus negotiis implicitus, res eccleſiæ pluſquam par erat prætereierat, reverſo jam rege, ſæculi curis ſolutus, ad eccleſiæ regimen animum ſerio adjunxit, & ut omnes corruptelas radicitus evelleret, frequentiores ſynodos congregavit; quid, quod Joannem archiepiſcopum duas ſynodos in eccleſia Paulina Londini hoc anno habuiſſe, inque iis æquiſſimas multas conſtitutiones tuliſſe diſerte teſtatur integerrimus Antiquit. Britan. Auctor. p. 236. Extant diſciplinæ eccleſiaſticæ capitula *de pace Eccleſiæ & Regni*; *de habitu & honeſtate Clericorum*; *de Teſtamentis*, &c. in hac ſynodo ordinata 17. apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 581. & Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1886 [f]. 1342.

NOVIOMENSE ſive Noviodunenſe, 1344. (Noviodunum Sueſſionum oppidum eſt juxta Aiſiam fl.) a Joanne de Vienna archiepiſcopo Rhemenſi, cum 6. ejuſdem provinciæ epiſcopis, & reliquorum vicariis, eccleſiarumque cathedralium procuratoribus, 26. Julii anno 1344. celebratum. Extant qui mores, & diſciplinam, & eccleſiæ libertates ſpectant in hac ſynodo ſanciti canones 17. *de impedientibus juriſdictionem Eccleſiaſticam*; *de citationibus Eccleſiaſticis*; *ne perſonæ Ec-*

a De Palama conf. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 454 ſeq. b De conciliis habitis in controverſia Palamitica, tomiſque adverſus Palamam editis adeundus Boivinus in notis ad Nicephorum Gregoram, p. 790. ut monet *Fabr.* ad Allatii Diſſert. 2. Bibl. Gr. Vol. 5. ſubjunct. p. 137. c Ex MS. in bibl. Cott. ſub *Vitellio* A. 2. n. 15. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 2. p. 675. d Item ap. *Wilkins* ibid. p. 681. e Aſſervantur MSS. in bibl. Cotton. ſub *Othone* A. 16. n. 16. ſub *Vitellio* A. 2. n. 14. exinde exhibuit *Wilkins* ibid. p. 696. f Ex bibl. Cott. ſub *Othone* A. 16. n. 17. edidit *Wilkins* ibid. p. 702.

cleſiaſticæ

Sæc.XIV.ab an.MCCC. *clesiasticæ diffidationes faciant*, &c. Conc. Tom.11. Part. 2. col. 1899 [a].

1346. PARISIENSE V. a Guilielmo archiepiscopo Senonensi præside, adsistentibus 5. suffraganeis, duobus vicariis, cæterisque istius provinciæ personis ecclesiasticis, quotquot commode interesse poterant, 14. die Martii, anno 1346. celebratum. In hac synodo constitutiones provinciales in anteactis conciliis stabilitæ renovantur, & quo magis populo innotescant, debitumque iis obsequium persolvatur, eas in omnibus *Synodis*, *Curiis*, *Conventibus*, & *Capitulis* legi & promulgari decretum est. Extant quibus vigor disciplinæ jam labefactatæ resuscitatur, non tam de novo conditi, quam ex prioribus selecti & nova forma pro ratione loci & temporis præstituti, canones 13. apud L. Dacher. Spicileg. Tom. 5. exinde Conc. Tom.11. Part. 2. col. 1908.

1347. CONSTANTINOPOLITANUM II. Anna imperatrice, & Joanne Palæologo filio suo quindenni præsidentibus, & quamplurimis episcopis præsentibus, (iis solum exclusis qui Cantacuzeno aperte faverant) in palatio regio, 7. die Februarii anno 1347. coactum. In hac synodo, sessione prima, Joannes Patriarcha, eo quod Barlaami dogmata complexus a majorum fide declinasset, aliosque in pessimos errores impellere fategisset, junctis suffragiis exauctoratur, cui sententiæ episcopi etiam absentes suffragantur: sessione secunda, in qua Joannes Cantacuz. imp. qui jam summa rerum potitus est præsedit, adsuit etiam Lazarus patriarcha Hierosolymitanus, sententia contra patriarcham prius edita repetitur & confirmatur, & tomus synodicus conficitur, in quo Acindynus ejusque sequaces damnantur: Palamas e contra ejusque socii recte sentire declarantur: Joannes Patriarcha throno deturbatur, & Isidorus annuente etiam Cantacuzen. imp. in ejus locum sufficitur. Hujus synodi *Historia* & *Acta* leguntur apud Cantacuz. Hist. lib. 3. cap. 98, 99. lib. 4. cap. 3. Tomus synodicus habetur MS. in Biblioth. Cæsarea Vindob. Cod. Jurid. 7. num. 12. Tertio abhinc anno, dissentionibus istis nondum sopitis, aliud concilium apud regium palatium in Blachernis Constantinop. sub Joanne Cantacuzen. imp. & Callisto patriarcha anno 1350. habitum est: Ad hoc concilium vocati utriusque partis præsules, frequentes coeunt; intersunt etiam proceres & primariæ dignitatis viri: per quatuor continuos dies acriter disputatum est, hinc Palama archiepiscopo tunc temporis Thessalonicensi, inde duobus metropolitanis Ephesi & Gani, cum Niceph. Gregora, & Dexio quodam strenue dimicantibus; huc tandem res rediit; Ephesi & Gani archipræsules sedibus suis movendos; Barlaamum & Acindynum (non vita functos uti Spondanus *, sed) velut membra tanta putredine corrupta ut sanari non possent, a reliquo corpore divellendos; eos omnes qui erroribus valedictis ecclesiæ dogmata amplecti vellent, absque omni præteritorum exprobratione recipiendos; qui secus fecerint ecclesiæ consortio privandos, decretum est: quæ omnia in tomum rediguntur, cui primus subscripsit Joan. Cantacuzenus imp. huic proximus Joannes Palæologus junior Augustus, deinde Callistus Patriarcha, cæterique præsules: Extant hujus synodi Acta a Fr. Combefisio Græce & Latine edita cum ejusdem notis Auct. Noviss. *Paris.* 1672. fol.

Sæc.XIV.ab an.MCCC.

*Ad annum 1350. s.20.

TOLETANUM III. ab Ægidio archiepiscopo tribusque episcopis suffraganeis 1347.
in reformationem morum & abusuum correctionem, præcipue adversus Simoniam, die 24. Aprilis, anno 1347. apud Complutum congregatum. Unde a card. d'Aguirr. Complutense audit. Extant canones 4. Conc. Tom.11. Part. 2. col. 1916. & apud d'Aguirr. Conc. Hisp. Tom.3. p. 614.

BITERRENSE in Gallia Narbonensi 1351.
ad Orobim fl. Petro de Judicia archiepiscopo Narbonensi præside, præsentibus 4. ejusdem Provinciæ suffraganeis, necnon episcoporum absentium procuratoribus, abbatibus, prioribus, &c. 7. die Novembr. anno 1351. congregatum. Extat *Decretum Synodale*, quo prioritas sedendi unicuique juxta promotionis antiquitatem ordinatur: habentur etiam *Literæ* archiepiscopi ad suffraganeos, quibus eos ad concilium convocat; & disciplinæ ecclesiasticæ canones 8. *de inclinatione capitis ad nomen Jesu: de reverentia Christi Corpori cum ægrotis deferendo adhibenda:* ut *pro Papa, Rege, & Prælatis oretur* &c. hæc omnia a Cl. Baluzio ex Cod. MS. in fine mutilo ecclesiæ Helenensis deprompta, notisque suis illustrata, inter Conc. Gall. Narbonens. p. 91. edita habentur. Inde Conc. Tom.11. Part. 2. col. 1922. Notabit lector defectum canonis octavi ex Conc. Avenionens. anno 1337. can.11. suppleri posse. Prætereundum non est Petrum Gariellum in serie Præsulum Magalonens. 5. episcopos huic concilio interesse, & 9. constitutiones in eo ordinatas ex fide Actorum MSS. referre [b].

[a] Mandatum Officialis Rhemensis, & Ordinatio Archiepisc. Rhemens. de observatione hujusce Conc. habentur ap. Harduin. Conc. Tom. 7. p. 1676. [b] Hoc Conc. integrum & perfectum ex MSS. episcopi Biterrensis & D. Marchionis Daubais dedit *Edm. Martene* Anecdotor. Tom. 4. p. 327.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. 1351. LAMBETHENSE II. a Simone Islip Cantuariensi antistite cum suffraganeis quotquot comitiis regni intererant, & absentium vicariis mense Febr. anno 1351. apud Lambeth congregatum. In quo regis procerumque votis concessum est, ut *Clerici capitalium criminum convicti Episcopalibus carceribus perpetuo manciparentur, ac tenui victu sustententur.* Extat constitutio synodalis apud H. Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 597. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1928 [a].

1355. TOLETANUM IV. a Blasio archiepisc. prima die mensis Octobr. anno 1355. celebratum. In quo de constitutionum synodicarum vi & obligatione consultum est, easque ad pœnam tantum non item ad culpam obligare decernitur. Extant in eam rem constitutiones 2. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1931.

1362. MAGHFELDENSE II. a Simone Islip Cantuariensi metropolitano aliisque episcopis circa medium mensis Julii an. 1362. apud Maghfeld habitum. In quo dies festi numerantur, & quomodo observari debent, instituitur. Extat *Epistola Decretalis* Simonis archiepiscopi ad episcopum Londinensem, qua constitutionem synodalem promulgari mandat, apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 609. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1933. Vide constitutionem Simonis Mepham archiepiscopi Cantuariensis ejusdem prorsus tenoris superius memoratam anno 1332.

1362. LAMBETHENSE III. a Simone Islip archiepiscopo Cantuariensi cæterisque istius provinciæ præsulibus ad refrænandam clericorum avaritiam & luxuriam mense Novembr. anno 1362. coactum. Extat qua *Presbyterorum stipendia præfiniuntur, & ex una diœcesi in alteram absque literis dimissoriis* emigratio prohibetur, constitutio unica apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 610. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1935 [b].

1365. ANDEGAVENSE II. sub Simone Turonensi metropolitano, assidentibus 7. suffraganeis in ecclesia Andegavensi 12. die mensis Mart. anno 1365. congregatum. In quo canones 34. ad corrigendos in foro ecclesiastico abusus, & mores clericorum reformandos, immunitatesque ecclesiæ sartas tectas conservandas decernuntur. Extant Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1939.

1367. EBORACENSE a Joanne Thoresby archiepiscopo Eboracensi cum suffraganeis in palatio de Thorp juxta Eboracum, circa finem mensis Septembr. anno, ut videtur, 1367. habitum. In quo nonnulla ad *Ecclesiarum venustatem*, *Clericorum honestatem*, *abusuum quorundam in solvendis Decimis, & matrimonio contrahendo* correctionem, & *contra nutrices parvulos suffocantes* &c. saluberrime decernuntur. Extant constitutiones ecclesiasticæ 10. apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 602. & Conc. Tom. 11. Part. 2. Append. col. 2482 [c]. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

VAURENSE, a Binio *Lavaurense* dict. a trium provinciarum episcopis, Narbonensis, Tolosani, & Auscensis sive Auxitani, licentia Urbani papæ 5. prius habita, apud Vaurum Galliæ Narbonensis oppidum ad Aculum fl. Petro de Judicia archiepiscopo Narbonensi præside, primo die Junii anno 1368. coactum. In hac synodo plurima ecclesiasticam disciplinam spectantia, ex anteriorum synodorum constitutionibus potissimum desumpta, stabiliuntur. Extant decretorum Capitula 133. (quorum primum prolixissimum ad laicorum institutionem spectat, & *doctrinam de fide* ubi & articulorum fidei expositio habetur: *de septem Sacramentis: de virtutibus Theologicis & Moralibus: de donis S. Spiritus: de eleëmosynis corporalibus & spiritualibus: de vitiis capitalibus: de 10. præceptis Decalogi*, comprehendit, & laicos in omnibus istis instruendos ordinat, (Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 1969. & ap. Baluzium cum suis notis, Conc. Gall. Narbon. p. 124. Præmittuntur *Epistolæ* Urbani papæ 5. duæ, Narbonensis item archiepiscopi *Literæ* Gaucelinum Magalonensem cæterosque suffraganeos ad dictum concilium convocantes, cum quorundam *Responsoriis*: subjicitur *forma indulgentiæ* a patribus in hac synodo congregatis, omnibus in Christo fidelibus, qui ad ecclesiam cathedralem Vaurensem reparandam, ornandamve sumptus impenderint, concessæ: Agmen claudit Urbani 5. *Epistola* ad archiepiscopos trium provinciarum, qui concilio Vaurensi interfuerunt, *contra fraudulentas donationes* eodem anno 2. Non. Octobr. Viterbii data. 1368.

NARBONENSE ex mandato Gregorii papæ 11. a 6. provinciæ Narbonensis præsulibus, Petro metropolitano præside, in ecclesia cathedrali Narbonæ 15. die Aprilis, anno 1374. coactum. Huic concilio prælati exempti cujuscunque ordinis (solis Carthusiensibus exceptis) non obstantibus quibuscunque privilegiis (salvo tamen jure in posterum) interesse jubentur. Extant in hanc rem *Bullæ* pontificiæ tres, & *Epistola* 1374.

a Item apud *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 13. b Ex MS. in bibl. Cotton. sub *Othon* A. 16. n. 21. exhibuit *Wilkins* ibid. p. 50. c Item *Wilkins* ibid. p. 68. seq.

Petri

Sæc.XIV.ab an.MCCC. Petri Narbonensis, qua suffraganeos ad concilium convocat, disciplinæ item ecclesiasticæ capitula 28. quorum quatuor priora *de Synodis celebrandis*; his proxima *de festis Apostolis*, & *Excommunicatis*: intermedia ad *bona Ecclesiastica tutanda*, *Clericorum immunitates & possessiones conservandas*, *eorumque & populi mores reformandos*: postrema denique circa *Indulgentias* & *Synodalium Constitutionum robur ac firmitudinem*, ex superiorum conventuum decretis potissimum desumpta ordinantur, apud Baluzium Conc. Gall. Narb. p. 301. & Conc. Tom. 11. Append. col. 2497.

1375. UNIEJOVIENSE ab episcopis Poloniæ sub præsidio Jaroslai archiepiscopi Gnesnensis anno 1375. celebratum. In quo, præter ea quæ ad disciplinæ ecclesiasticæ reformationem ordinata sunt, subsidium ex cujuslibet sacerdotii proventibus ad sumptus belli Turcici suppeditandos decernitur. Hujus memoriam conservavit Simon Starovolscius in Epitome Conciliorum. Vide Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 2043.

1378. GLOCESTRIENSE a Simone de Sudbury Cantuariensi metropolita cum suffraganeis in monasterio apostolorum BB. Petri & Pauli Glocestriæ 16. die Novembr. anno 1378. congregatum. In quo constitutio *de stipendiis Presbyterorum* a Simone de Islip archiepisc. Cantuariens. prius stabilita laxatur, ac mitior de novo instituitur. Vide H.Spelman. Conc. Brit. p. 626. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 2051 [a]. Notabit lector, eundem Simonem hoc etiam anno synodum Londini convocasse, inque ea nonnulla contra Joannem Wicklyff ejusque sequaces constituisse, & quatuor canones (a Lindewoodo nostro forte an publicatos) condidisse, multa etiam de curia sua in Arcubus reformasse, uti fidem facit Antiquitat. Britann. Auctor, p. 258.

1379. COMPLUTENSE II. ab Hispaniæ præsulibus, Petro Tenorio archiepiscopo Toletano præside, anno 1379. congregatum. In quo Urbano 6. Romæ, Clemente 7. Avinioni sedem pontificiam occupante, & utroque seipsum verum & legitimum S. Petri successorem indigitante, utri eorum adhærendum sit deliberant patres, nihil tamen statuentes in medio relinquunt. Vide card. d'Aguirr. Conc. Hisp. Tom. 3. p. 618. Eadem de causa eodem etiam anno conventus episcoporum habitus est apud oppidum de Illescas, Petro Toletano iterum præside, præsente etiam Henrico rege: uti etiam apud Toletum alter, cui legati ab Urbano, Sæc.XIV.ab an.MCCC. aliique in causa Clementis a rege Galliæ missi interfuerunt, necnon apud Burgos: & sequente anno ad *Medinam Campestrem*, in quibus nihil omnino de ardua ista quæstione toties disceptata decretum est, prudentioribus ad generalis concilii arbitrium rejiciendam judicantibus: anno autem 1381. 13. Cal. Jun. concilium Salmanticæ celebratur, Petro de Luna cardinale & Clementis 7. legato præside, in quo Urbanus rejicitur, & Clemens papa salutatur. Quod & anno 1387. in conventu episcoporum & procerum apud Navarram, alioque apud Barcinonem similiter factum est, unde per totam fere Hispaniam Clemens obtinuit. Vide card. d'Aguirr. Conc. Hisp. Tom. 3. p. 618, 619, 620.

LONDINENSE IV. Guilielmo de Courtenay archiepiscopo Cantuariensi præside, præsentibus etiam 6. episcopis, 23. theologiæ professoribus, 13. in jure civili & canonico doctoribus, in causa Joannis Wicklyff, errorumque ejus, uti vocantur, in prioratu fratrum prædicatorum Londini 22. die Maii, anno 1382. celebratum. In hac synodo decem Wicklyffi conclusiones ut hæreticæ, quatuordecim aliæ ut erroneæ & determinationi ecclesiæ repugnantes damnantur [b]. Nicolaus Hereford, Philippus Rippington & Joannes Ashton Wicklyffo assentientes hæretici judicantur, & ab ecclesiæ consortio pelluntur. Extant hujus synodi *Acta*, *Conclusiones*, *Interrogationes*, & *Responsiones*, aliaque huc pertinentia apud H. Spelman. Conc. Brit. p. 629. & seq. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 2052 [c]. quibus *literæ* regiæ archiepiscopo & episcopis, eos qui hæresin prædicarent carceribus compingendi potestatem conferentes, subjunguntur. 1382.

SALTZBURGENSE II. a Piligrino de Pucheim archiepiscopo Salisburgensi, cum suffraganeis, aliisque prælatis, in palatio archiepiscopi, mense Januar. anno 1386. habitum. In quo nonnulla *de modo dicendi horas Canonicas*: *de absolutionibus*: *de indulgentiis*: *contra mendicantes*, *usurarios*, *beneficiorum occupatores*; aliaque ad morum correctionem, vitæ honestatem, & disciplinam ecclesiasticam pertinentia decernuntur. Extant capitula 17. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 2061. 1386.

PALENTINUM hortatu Joannis regis Castellæ ac nonnullorum istius regni præsulum, sub præsidio Petri de Luna S.R.E. cardinalis & in Hispania legati pontificii in 1388.

a Item *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 135. b Vid. Wicklyffi vitam a Jo. Lewis editam *Lond.* 1720. c Et ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 157. seq.

Sæc.XIV.ab an.MCCC. ecclesia fratrum minorum Palentini, 4. die Octobr. anno 1388. celebratum. Extant constitutiones ecclesiasticæ 7. *de officio Ordinarii; de cohabitatione Clericorum & Mulierum; de Judæis & Saracenis*, &c. Conc.Tom. 11. Part. 2. col. 2068.

1391. LONDINENSE V. a Wilhelmo de Courtenay Cantuariensi archiepiscopo cum suffraganeis, anno 1391. Londini coactum. In quo constitutio quædam Roberti Winchelsey metropolitæ Cantuariensis contra presbyteros stipendiarios, quæ in desuetudinem abierat, instauratur. Extat in hanc rem *Epistola Synodalis* apud Spelman. Conc. Brit. p. 640. Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 2077 [a].

1394. PARISIENSE VI. Caroli 6. Francorum regis jussu, a quamplurimis Galliæ archiepiscopis & episcopis, præsentibus etiam consiliariis regiis, & regni cancellario, ad extinguendum schisma, & unionis methodum excogitandam, 2. die Februar. anno 1394. in regali palatio Parisin. coactum. Huic synodo præfuit, omnium calculis cooptatus, Simon Cramaudi patriarcha Alexandrinus, ecclesiæ Carcassonensis administrator. Interfuere patriarcha Hierosolymitanus, archiepiscopi 7. episcopi 47. abbates 10. cum decanis, prioribus, S. Theologiæ & utriusque juris professoribus, aliisque viris prudentibus, & in rebus agendis peritis; de via unionis tractatur, singulis juramenti vinculo obstrictis, quod sibi potissimum visum est libere enunciare. Cum autem tria unionis media proponerentur, primum per concilium generale, secundum per compromissum, tertium per cessionem, in hoc tanquam maxime idoneum potioribus suffragiis consenserunt, deinde de modo istiusmodi cessionem ex utraque parte obtinendi deliberant patres; legatis instructiones parant, & quæcunque in optatum finem conducere possint, sedulo perquirunt & decernunt. Extant Acta compendiose scripta apud Spondanum ad hunc annum; fusiori stylo narrata ex MS. Hist. Caroli 6. Francorum regis edidit Luc. Dacherius, Spicileg. Tom. 6. inde Conc. Tom. 11. Append. p. 2511. Eadem de causa habita est Parisiis altera synodus anno sequente, & anno 1398. demum tertia, in quibus via cessionis unicum schismatis remedium ponitur; & decretum Subtractionis qua pecuniæ, subsidia, provisiones, beneficia, ac omnis generis emolumenta a Benedicto dum cessioni assensum dederit subtrahuntur, multis hinc inde agitatis, tandem promulgatur. Vide Spondani Annal. ad ann. 1398. num. 5, 6. & seq. Sæc.XIV.ab an.MCCC.

[b] LONDINENSE VI. a Thoma Arundel archiepiscopo Cantuariensi cum suffraganeis, 19. die Febr. anno 1396. congregatum. In hac synodo præter lites inter theologos & juristas Oxonienses, ex bullis & privilegiis papalibus, ut videtur, ortas, synodali auctoritate compressas (de quibus consulat Lector Hist. & Antiq. Oxon. p. 197.) octodecim articuli ex Joannis Wicklyffi Trialogo, vel potius (uti Historicus Oxon. ibid. p. 199.) ex libris quibusdam sub forma Trialogorum, more Wicklyffiano, conscriptis, per doctores Oxonienses jussu regis desumpti, erroris damnantur. Hujus synodi meminit Antiquitat. Britann. Auctor, p. 271. & statuta quædam, pro curia in Arcubus etiam reformanda, illic ordinata asserit, quorum nonnulla habentur apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 656 & seq [c]. Extant Articuli supradicti Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 2080. & cum tractatu prolixo Wilhelmi Woodfordi Ord. Min. contra præfatos articulos mandato Thomæ Cantuariensis scripto, Fascic. Rerum Expetend. pag. 190. Edit. Noviss [d]. Concilium aliud Londinense in ecclesia Paulina anno 1399. habuit idem Thomas archipræsul: in quo rex Henricus & clerus mutua gratiæ & benevolentiæ officia sibi invicem præstiterunt; rex ad libertates ecclesiasticas defendendas animi sui promptitudinem per nuncios testatur, precesque eorum assiduas, pro sua regnique salute, expetit; archiepiscopus, se regi gratitudine æque ac officio devinctos, debitumque ei obsequium semper præstituros synodi nomine respondit; ac vicissim regem obsecrat, ut regia sua auctoritate provisiones papales, & præventiones legibus interdictas, subditis suis exosas merito & injurias, præcipue autem academiis & literarum studiis exitiosas abrogaret, cui benignum etiam responsum tulit: vide Antiq. Britan. p. 273. & Conc. Tom. 11. Part. 2. col. 2081 [e]. 1396.

a Et ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 213. b Conf. *Wilkins* ibid. p. 227. c Item ap. *Wilkins* ibid. p. 233. d De Wodfordo & articulis hisce Wicklyffi & Jo. Hussi conf. L. 1. Comment. Jo. Foxii. *Basil.* 1559. e Conf. *Wilkins* Tom. 3. p. 238.

Finis decimi quarti Sæculi.

SÆC-

SÆCULUM SYNODALE.

Conſpectus Sæculi.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

POST incultam tot ſæculorum barbariem, & tam diuturnum literarum ſqualorem, tandem advenit exoptatum illud ſæculum, quo doctrina fugatis ignorantiæ tenebris quaſi ab inferis emergeret, & bonarum artium linguarumque ſtudium orbi Chriſtiano poſtliminio redderetur. Duplici fere id cauſæ acceptum referri debet, captæ a Turcis Conſtantinopoli, & inventæ arti typographicæ. Expugnata enim anno 1453. Græcorum metropoli, doctiſſimi quique gentis iſtius viri paupertate & barbarici jugi duritie coacti, in occidentales partes, præſertim vero Italiam ſeſe contulerunt; & non ſolum Græcæ linguæ ſed & omnis fere melioris literaturæ ſcientiam Latio ſecum invexerunt; ſaltem Latinis, ut aliquid ſupra nodoſam ſcholarum diſciplinam ſapere contenderent, incitamento fuerunt. Dein paucis antea annis reperta ars typographica, ſeu Batavis ſeu Germanis id laudis debeatur, antiqua eruditorum monumenta in lucem protraxit, recentiora mira celeritate propalavit. Iſte literarum ſtatus: Sin res eccleſiaſticas ſpectemus, haud ullum a quarto uſque ſæculum ſynodorum feracius inveniemus. Ut minoris enim notæ concilia & conciliabula taceam, anno 1409. ut diuturnum pontificum Romanorum ſchiſma e medio tolleretur, habita eſt ſynodus Piſana, quæ Benedictum 13. & Gregorium 12. papatu ſubmovendos decrevit, & Alexandrum 5. ſedi Romanæ præfecit. Cum vero id ſchiſma adeo non extingueret, ut adaugeret potius, & triumviratus pontificius eccleſiæ intolerabilis videretur, concilium Conſtantienſe anno 1313. curante Sigiſmundo imp. coactum eſt, cujus autoritate, cum quiſnam e tribus verus eſſet pontifex dignoſci non poſſet, ſingulis faſces abrogati ſunt, illorumque loco Martinus 5. ad pontificatum evectus. Summa enim conſtantia concilii iſtius patres ſynodi œcumenicæ ſuperioritatem ſupra papam aſtruxerunt, ne hiſcere quidem auſis, qui interfuerunt, pontificibus Romanis; eamque decreto ſolenni, tanquam indubitatum fidei articulum, confirmarunt. Nondum tamen finitum ſchiſma: papatum ad extremum uſque vitæ actum mordicus retinuit Benedictus 13. Gravioris momenti, quæ concilio Conſtantienſi cum Huſſitis fuit, controverſia. Iſti veritatis & primævæ fidei tenaces eucharistiam Chriſtianis ſub utraque ſpecie adminiſtrandam eſſe prædicarunt; ſaltem, ut ipſis utraque ſpecies concederetur, poſtulabant. Huſſum data fide publica Conſtantiam advocarunt patres, advenientem violata fide ad rogum damnarunt; utque ora Huſſitis æternum occluderent, ſeſſione 13. decreverunt, *quod licet Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis diſcipulis adminiſtraverit ſub utraque ſpecie panis & vini venerabile ſacramentum, tamen hoc non obſtante*, calix laicis auferendus eſſet. Definitam Conſtantiæ ſuperioritatem concilii, ſynodus œcumenica Baſileenſis anno 1431. roboravit ac fortiſſime aſſeruit. Illam indixerat Eugenius 4. papa, ut Sigiſmundo imp. & concilii Conſtantienſis decreto de frequentibus ſynodis habendis, morem gereret: verum quamprimum Baſileenſes ſuperioritatem concilii ſupra papam aſſerere animadverteret, ſynodum diſſolvi ac Bononiam transferri juſſit. Pontificis audaciæ conſtanter refragarunt concilii patres; & papatu illum, ni mandatum revocaret, ſubmovendum eſſe decreverunt. Poſt innumeras tergiverſationes Eugenius, pontificum a concilio Conſtantienſi haud ita pridem depoſitorum exemplum veritus, faſtum demiſit; & ſynodi juſſis obſecutus, Acta illius omnia confirmavit. Sublato autem e vivis, cujus autoritatem maxime reveritus eſt, Sigiſmundo imp. ad conſuetas fallendi artes rediit, & concilium Ferrariæ anno 1438. celebravit, Florentiam anno ſequente tranſlatum; ut haberet, quod Baſileenſium decretis opponeret. Huc vana auxilii contra Turcos impetrandi ſpe allectus Joannes imperator CP. epiſcoporum Græcorum turbam adduxit. Diſputatum eſt aliquamdiu de proceſſione Sp. S. de primatu papæ, de purgatorio, aliiſque religionis capitibus; tandem unionis formula excogitatur, cui aut imperatoris minis adducti, aut pontificis auro corrupti, ſubſcripſerunt e Græcis quamplurimi. Concilium interim Baſileenſe ſeſſiones ſuas producit; & depoſito Eugenio, dignitatem pontificiam Fœlici 5. donat. Cæterum nullum non ex ſupra memoratis concilium œcumenici titulum atque autoritatem

Sæc. XV. ab an.MCCCC. ritatem sibi vendicavit; singula a sede Romana aliquoties confirmari meruerunt, & indubiam definitionibus suis fidem a Christianis omnibus adhiberi jubent. Quin ex frequenti ac diuturna conciliorum isto sæculo habitorum sessione, & acerrima, quæ secuta est de singulorum autoritate, controversia, factum non male censeri posset, quod conciliorum generalium infalibilitas, a paucis antea recepta, fere universalem in ecclesia Romana fidem obtinuerit. Exeunte sæculo Pragmatica S.Ludovici Sanctio, quæ anno 1268. condita fuerat, in usum revocata est: qua sedes pontificia intra Gallias gravem potestatis jacturam fecit. Conciliorum enim Constantiensis ac Basileensis decreta ecclesia Gallicana religiose sibi observanda sumpsit; nec ultra limites a canonibus ecclesiasticis positos autoritatem pontificiam evagari passa est. Concilium interim Florentinum, quod nihil non pontificum libidini permisit, in Italia aliisque occidentis partibus obtinuit; ita tamen ut augescente indies bonarum literarum & antiquæ theologiæ studio, recepta olim apostolicæ plenitudinis opinio paulatim evanesceret; & omnipotentiæ pontificiæ moles nutaret. Sæc. XV ab an.MCCCC.

SCRIPTORES.

1401. II. W. [a] JOANNES HUSSUS, gente Bohemus, in pago Hussenitz cognominato natus, in academia Pragensi bonis literis institutus, ubi artium liberalium baccalaureus anno 1393. magister philosophiæ anno 1395. sacerdos & concionator Templi Bethlehemitici anno 1400. creatus est. Claruit anno 1401. Vir, ipsis fatentibus adversariis doctrina illustris, pietate conspicuus. Dum sacrarum literarum & castioris theologiæ studia depositis præjudiciis ac sincero veritatis zelo urgeret, & Wiclefi si non sermones præsens audiret, saltem scripta diligenter pervolveret; fœdissimos nec diutius tolerandos ecclesiæ Romanæ errores & corruptelas facile agnovit: agnitos qua concionando qua scribendo fortissime oppugnavit: studiorum ac laboris socium & parastatem nactus HIERONYMUM PRAGENSEM, gente pariter Bohemum, in urbe Praga natum, Lutetiæ Parisiorum & in præcipuis Galliæ ac Germaniæ academiis studiis theologicis innutritum, & ob raram ac divinam plane in concionando eloquentiam apud populares suos celeberrimum. Utriusque doctrinam arrectis auribus exceperunt Bohemi; conciones turmatim frequentarunt; & errores inolitos agnoverunt simul & oderunt. Frigescente itaque apud Bohemos indulgentiarum mercatura, actum de religione clamabant pontificii; ni Joannis & Hieronymi ausis propere obviaretur. In utrumque igitur insurgit Subinco Lepus, archiepiscopus Pragensis anno circiter 1408. synodum cogit, academicos accersit, Wiclefi dogmata & sectatores damnat, librosque comburit, Joanni & Hieronymo concionandi munus interdicit; atque urbe mox excedere compellit. Subincone vero paulo post e vivis sublato, ad consueta redeunt docendi munia. Annis sequentibus ad Gregorium 12. & Joannem 23. pontifices hæreseos delatus Hussus majus discrimen adit. Pontifices rem totam cardinali Columnæ committunt. Ille Joanni diem dicit, qua Romæ se judicandum sisteret. Mittit iste procuratores suos qui innocentiam firmissimis rationibus probent: mittit & Wenceslaus rex legatos qui Joannis causam tuerentur. Nullam defensionem admisit cardinalis; verum Joannem contumacem esse hæreticum pronunciavit. Anno 1413. increbrescentibus inter Bohemos ob religionis causam seditionibus, Hussus a Wenceslao rege ex civitate Praga ejectus, apud vicanos concionari cœpit, donec sedatis paululum turbis, redeundi copia daretur. Anno 1414. inchoato Constantiensi concilio Hussus Sigismundi imp. literis, quibus saluti suæ publica imperii fide cautum est, Germanice simul ac Latine scriptis munitus, a nobilibus aliquot Bohemis die 3. Novembris Constantiam deducitur, acceptis prius in itinere pontificis & concilii literis, quas salvi conductus vocant. Nil tamen fidei tam solenni religione datæ authoritas & reverentia potuit, quo minus, Hussus reclamantibus Sigismundo & Germanis, vicessimo sexto post ingressum die in fœdissimum carcerem daretur. Integris sex mensibus variis carceribus, inediis & tormentis exagitatus, tandem in concilio hæreseos absens & inauditus damnatur præcipue ob euchariatiam in utraque specie administratam. Verum cum id inique admodum ferret Sigismundus imp. disputandi ac semet defendendi copia Husso

[a] Conf. Jacobi L'Enfantii Hist. Conc. Pisani Tom. 2. l. 8. Item Hist. Belli Hussitici ab eodem L'Enfantio edit. Amstelod. 1731.

conceditur.

 conceditur. Die igitur quinto atque iterum septimo Junii iste in medium adducitur, & certamen instituitur. Verum omnia strepitu & clamoribus aguntur. Hussus conviciis & vociferationibus obrutus ne verbum quidem facere permittitur, nisi palinodiam agere vellet. Constanter id recusat ille, & in carcerem amandatur. Die 6. Julii carcere iterum eductus concilio sistitur, hæreseos damnatur, flammis addicitur, vestibus sacerdotalibus exuitur, gradibus academicis deprivatur, & papyracea corona cacodæmonibus depicta redimitus, ad supplicium perducitur [a]. Summa ille animi constantia & fortitudine mortem oppetiit, vivicomburio extinctus in patenti prato extra muros urbis. Mense Aprili ejusdem anni Hieronymus Constantiam venerat, accepta prius a concilio tuto veniendi, non tamen redeundi (id commenti enim boni patres scelestissimæ perfidiæ prætexebant) potestate, & in carcerem datus, dirisque tormentis excruciatus fuerat. Post Hussi mortem abjurationis formulam sibi datam ex scripto recitare supplicii terrore adactus fuit. In carcerem nihilominus remissus turpissimæ ignaviæ pœnitentia duci cœpit; & excusso veterno veritatem iterum profiteri non dubitavit. Anno igitur 1416. die 25. Maii in templum cathedrale adductus tanta animi præsentia & invicto argumentorum robore disseruit, ut adversarios suos ad silentium adegerit. Ad rogum itaque damnatus 3. Cal. Junii par Husso certamen obiit, parem triumphum reportavit.

OPERA.

Explicatio Symboli, Decalogi, & Orationis Dominicæ.

Tractatus de peccato mortali, de Matrimonio, de cognitione & dilectione Dei, de tribus hostibus hominis & septem peccatis mortalibus, de Sacramento corporis & sanguinis Domini, Constantiæ in carcere conscripti.

De sanguine Christi sub specie vini a Laicis sumendo Quæstio.

De sufficientia legis Christi ad regendam Ecclesiam.

Sermo de fidei suæ elucidatione.

Sermo in illud, Pax huic domui, & alius de pace.

Epistolæ 68. Hussi aliorumque sub tempus concilii Constantiensis scriptæ.

Narratio de initiis & progressu certaminum Joannis Hussi cum factione Pontificia.

Appellatio ab Archiepiscopo Pragensi ad Papam contra combustionem librorum Wiclefi.

Epistolæ scriptæ quo tempore Hussus per excommunicationem Praga abierat.

Replica contra Anglicum Joannem Stokes Wiclefi calumniatorem.

Defensio quorundam articulorum Joannis Wiclefi.

De ablatione bonorum temporalium a Clericis. Habetur apud Goldastum Monarch. Tom. 1. p. 232.

De Decimis.

Replica contra occultum adversarium.

Replica contra Prædicatorem Plenensem.

Quæstio de arguendo Clero pro Concione.

De quinque Officiis Sacerdotis.

Determinatio Quæstionis cum suo Tractatulo de sanguine Christi glorificato.

Tractatus de Corpore Christi.

Tractatus de tribus dubiis factis in Holomutz.

Quæstio de Credere.

De libris Hæreticorum legendis.

Actus pro defensione libri Joannis Wiclefi de Trinitate.

Quæstio de Indulgentiis; sive de Cruciata Papæ Joannis 23.

Contra Bullam a Joanne 23. *editam de erectione Crucis contra Ladislaum Apuliæ Regem.*

Opusculum de sex erroribus, compilatum & parietibus Bethlehemiticis inscriptum.

Tractatus de Ecclesia, pronunciatus publice in civitate Pragensi.

Responsio ad scripta M. Stephani Paletz Theologiæ Doctoris.

Responsio ad scripta M. Stanislai de Znoyma T. D.

Refutatio scripti octo Doctorum Theologiæ:

Liber de Antichristo, & membrorum ejus Anatomia [b].

Liber de regno, populo, vita, & moribus Antichristi.

De Sacerdotum & Monachorum abhorrenda abominatione in Ecclesia Christi [c].

De abolendis sectis & traditionibus hominum.

De pernicie traditionum humanarum.

De Unitate Ecclesiæ, & Schismate. Prodiit seorsim *Basil.* 1520.

De Evangelica perfectione.

De mysterio iniquitatis fragmentum.

De Revelatione Christi & Antichristi fragmentum.

Alia quædam Fragmenta. Opuscula ista a Libro de Antichristo inclusive recensita prodierunt simul *Argentorati* cum appendice Othonis Brunfeldii.

Historia gestorum Christi ex quatuor Evangelistis in unum collecta, & secundum tres annos prædicationis ejus digesta.

a Excerpta quædam Jo. Hussi condemnationem concernantia, & Historiam Conc. Constantiensis illustrantia dedit Jo. Georg. Eccard. Tom. 2. Corporis Historici medii ævi. b Editus una *cum libro de regno* &c. ab Othone Brunsfeldio *Basil.* 1524. 8vo. c Etiam hujus libri capita priora 45. Brunsfeldius ediderat. Cætera a 45. ad 87. in operum Hussi editionibus accessere. Quæ deinceps in 10. Tom. sequuntur, eadem omnia vulgata a Brunsfeldio, vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 907.

Conciones Synodicæ.

Sermones 28.

Explicatio in 7. priora Capita primæ Epistolæ S. Pauli ad Corinthios.

Commentarii in Epistolas 7. Canonicas.

Enarratio Psalmi 109. & novem sequentium Psalmorum.

De Corpore Christi in Sacramento Altaris, quod non creetur, neque incipiat esse, contra crassos Papistarum errores.

De Adoratione, & contra Imaginum adorationem.

Carmen de Cœna Domini.

Opera ista omnia una cum plurimis monumentis historicis, literis & tractatibus aliorum, bullis pontificiis, &c. historiam Hussi, Hieronymi, & Wiclefi spectantibus prodierunt *Norimbergæ* 1558. 2. Tom. fol [a].

Epistolæ ejus cum præfatione M. Lutheri excusæ sunt *Wittembergæ* 1537. 8°.

Commentarius in Apocalypsin, sine autoris nomine editus *Wittembergæ* 1528.

Responsiones Hieronymi Pragensis ad Articulos in causa fidei habentur Concil. Tom. 12. p. 1551.

1401. R. G. ISIDORUS, natione Græcus, metropolita Thessalonicensis, circa annum 1401. claruisse jure optimo censendus est; quippe qui Gabrieli in ista sede antecessit, quem Simeon sequutus sex menses ante captam Thessalonicam anno 1430. obiit: Si ergo singulis decem annorum præposituram ponamus, Isidorus sub hoc tempus thronum archiepiscopalem adornasse putabitur. Vide Synodicon Thessalonicense apud Allatium de Simeon, p. 187. Exstant hujus, ut videtur, labore concinnati *in integrum B. Lucæ Evangelium Commentarii*, quos in biblioth. Vaticana Græce MSS. asservari ex Sixto Senensi * & Possevino † accepimus. Huic etiam, ni fallor, tribuendæ sunt *Orationes variæ*, ab eruditiss. Allatio in Diatrib. de Simeon. memoratæ, quales sunt, *Oratio in salutarem secundum carnem & divinam Generationem Christi.* Pr. Ἄρρητα τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ὑπὲρ ὑμῶν, p. 83. *In Dormitionem B. Deiparæ.* Pr. Εἰ γὰρ οὐρανοῦ κάλλος, καὶ αὐγὴν ἡλίου φαιδράν, p. 87. *In Annunciationem B. Deiparæ.* Pr. Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ. καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, p. 94. *In Sancta Sanctorum.* Pr. Καθάπερ τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ, εἰς τότε, p. 97. *In Nativitatem B. Deiparæ.* Pr. Μωσῆς ἐκεῖνος ὢ θάλασσα μὲν ὑπεχώρει, γῆ γὰρ παραδόξως, p. 100. *In Festum Luminum*, i. e. S. Epiphaniæ. Pr. Νῦν ἡμέρα φωταυγὴς καὶ σωτήριος, νῦν ἡλιολαμπής, p. 100 [b].

* Biblioth. Sanct. l. 4. p. 271.
† Apparat. Sac. Tom. 1. p. 982. Tom. 2. Append. p. 11.

AYMERICUS de PEYRACO, natione Gallus, ord. Benedict. monachus, decretorum doctor, ac tandem abbas Moyssiacensis, claruit anno 1401. Scripsit *de gestis Caroli M.* volumen, Joanni duci Bituricensi nuncupatum. Exstat MS. in biblioth. regia Paris. Cod. 1343. Scriptis etiam consignavit *Chronicon universale* ultra annum 1400. productum. MS. habetur in biblioth. Colbertin. Cod. 2835. & *Vitam Urbani Papæ 5.* quæ utrum sit præcedentis chronici pars, an opus ab eo diversum haud satis liquet, ut ut sit, eam notis suis locupletatam edidit Cl. Baluzius, Vit. PP. Aven. Tom. 1. col. 415. 1401. R. G.

PAULUS, ANGLICUS a natione dictus, decretorum doctor, claruit anno 1404. quo opusculum suum elucubravit, decimo quinto Bonifacii 9. anno, uti ipse in fine diserte testatur: adeo ut menda typographica in numero 1444. lateat, necesse sit, qui in oram libelli apud Goldastum irrepsit. Scripsit Paulus *Aureum Speculum*, seu dialogum inter Petrum & Paulum, in tres partes divisum. Operis sui scopum ac materiam ipse his verbis in præfatione depingit. *Primo, errores gravissimos Curiæ Romanæ detegam circa provisiones beneficiorum, & indulgentiarum concessiones, detectasque eliminando cum Simoniacis & eorum participibus condemnabo. Secundo, scripta minus Catholice scribentium quædam, quæ tantæ destructioni ecclesiasticæ causam præstasse videbantur aut occasionem, tanquam hæretica clarissime reprobabo: & ibi fundamentum enervabo illius destructionis de Symoniacis quia prohibitis, & de prohibitis quia Simoniacis; quæ multos etiam communiter peritos videntur ponere in errorem. Tertio, totam Romanam Curiam erroneam, & in statu damnationis laborantem, ex verissimis fundamentis declarabo, necnon omnes qui a jure communi per exorbitantes gratias beneficia Ecclesiastica sunt adepti, Papæ plenitudinem potestatis pertractando. Et secundum hoc tres erunt partes, quas Lectori suadeo toto studio perlegere.* Exstat *speculum* istud *aureum* apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1527 [c]. 1404. H. W.

[d] JOANNES CHARLIERIUS DE GERSON, gente Gallus, a vico cognomine, diœceseos Rhemensis in Campania oriundus, *Doctor Christianissimus* appellatus, natus est anno 1363. 19. Cal. Januar. Arnulphi & Elizabethæ filius, anno 1377. Lutetiam Parisiorum a parentibus missus, artistarum socius in Collegio Navar- 1404. H. W.

a Denuo recus. *ibid.* 1715. 2 Vol. fol. præmissa præfatione Martini Lutheri quam ille Epistolis Hussi 1537. editis præfixerat. b Ejus *Homilias quatuor in Deiparam* vulgavit sed Latine tantum cum notis Hippolytus Maraccius in Mariali S. Isidori *Rom.* 1651. 8vo. Unam ex illis *in Festum præsentationis* itidem Lat. Combefisius in Bibl. Concionatoria, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 9. p. 259. *Epistola ejusdem ad Matthæum Phacrasem* Serrarum episcopum MS. Gr. in bibl. Vatican. haberi narrat idem *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 542. c Et in Edv. Brown. Append. ad Fasciculum rerum expetendar. & fugiendar. p. 63. d Vid. vitam Gersonis in Tom. 1. part. 4. Hist. Conc. Constant. ab Hermanno ab Hardt. edit. p. 26. seq.

rensi factus est. Anno 1382. in theologorum societatem receptus, postquam Petrum Alliacum septennio, Ægidium Campanensem triennio docentes audivisset, anno 1392. collegii magister designatus est. Exin paucis post annis cancellarii Parisiensis munus obtinuit, quod quidem tanta prudentia & honore gessit, ut *Cancellarius κατ' ἐξοχὴν* hodienum appellari soleat. Claruit anno 1404. Hallucinantur plane, qui Joannem nostrum ordinis Cœlestinorum monachum, eorundemque deinceps Lugdunensis cœnobii priorem fuisse volunt: in hoc lapsi, quod noster fratres duos Joannem & Nicolaum Cœlestinis ascriptos habuerit. Anno 1407. Joannis Parvi, qui Ludovici Aurelianensis ducis interfectionem licitam esse affirmarat, assertiones concionibus ac scriptis oppugnavit, & a facultate Parisiensi acri censura notari effecit. Anno 1408. in concilio Parisiensi, quod ob causam schismatis tollendi coegerat Carolus rex, utrique papæ, Benedicto 13. & Gregorio 12. obedientiam denegari, donec alter alterutri cederet, persuasit; & apud Benedictum Tarasconæ semel atque iterum, & tertio Massiliæ concionibus egit, ut pontificatu deposito pacem ecclesiæ daret. Anno 1409. depositis in concilio Pisano Benedicto ac Gregorio, & electo Alexandro 5. cum adeo non finiretur, ut adaugeretur, schisma; Gerso eandem pacis rationem, quam Benedicto antea suaserat, ab Alexandro iniri voluit. Verum uterque arreptum semel pontificatum mordicus retinuit. Anno 1413. exorta gravi inter Parisienses seditione, Gerso cum tumultuanti populo obviam iret, ad necem vel carcerem quæsitus est. Fuga ille sibi consuluit, & inter superiores ædis S. Mariæ fornices per aliquot dies delituit; domo interim a plebe expilata & supellectile direpta. Anno 1414. regis Gallorum & Senonensis provinciæ legatus ad concilium Constantiense mittitur: ubi nullum non movit lapidem, ut schisma tolleretur; ecclesiæ pax simul & puritas restitueretur, resectis erroribus, & detersis maculis; totus denique Christianus orbis & in capite & in membris instauraretur: cumque exoptatæ reformationi pontifices obesse compererit, commentarium *de Auferibilitate Papæ ab Ecclesia* conscripsit, a concilii quidem patribus approbatum, minime tamen executioni mandatum. Sane tantam sibi Gerso eximia doctrinæ & pietatis fama autoritatem in synodo conciliavit, ut in omnibus doctorum virorum congressibus principatum facile teneret; & unanimi patrum jussu concilii decreta ac definitiones componeret. Quin & Zabarella cardinalis haud aliud, quod Hussitis opponeret, præter Gersonis autoritatem habuit. *Cancellarium*, inquit, *Parisiensem dicitis vobis suspectum existere; qui tamen usque adeo superexcellens Doctor est, qualis in tota Christianitate vix reperiri queat.* Dum ecclesiæ vero emendandæ sedulo incumberet Gerso, ingens ei cordolium pepererunt Burgundiones. A concilio enim postularunt, ut assertionum Joannis Parvi censura a facultate Parisiensi ante octennium lata, pro qua Gerso strenue decertaverat, examini denuo subjiceretur. Factum id, repugnante Gersone atque aliis, qui a partibus ejus stabant; resque selectis judicibus a concilio commissa. Censuram Parisiensem illi abrogant. Gerso ad concilium provocat. Judicum sententiam patres confirmant. Pessime id Gersoni cessit. Post concilium enim anno 1418. solutum nequaquam illi liberum fuit Lutetiam reverti, ut cancellarii munere defungeretur. Urbem enim nuper occuparat Joannes Burgundiæ dux, qui Aurelianensem ducem immissis olim sicariis interficiendum curarat. Gerso itaque ut adversariorum rabiem effugeret, per montosa Bavariæ loca, ac varias Helvetiæ plagas Lugdunum se recepit; ubi asylum illi apud archiepiscopum & Joannem fratrem Cœlestinorum priorem paratum fuit. Reliquum ibi vitæ tempus libris conscribendis, & parvulis in æde D. Pauli catechizandis impendit, cumque mortem sibi imminere persentisceret, adductis in ecclesiam parvulis suis discipulis Deum pro se orare quotidie, & orando exclamare jussit, *Deus meus, Creator meus, miserere pauperrimi famuli tui Joannis Gersonis.* Obiit vir sæculi sui princeps, subita inter orandum morte extinctus, anno 1429. 4. Idus Julii, in Basilica S. Pauli sepultus, ubi verba hæc, *Pœnitemini & credite Evangelio*, ab illo inter concionandum sæpissime usurpata, epitaphium tumulo suo inscriptum habuit.

[a]OPERA.

Liber de laude Scriptorum ad Cœlestinos, anno 1423. scriptus.

Monotessaron, *seu Harmonia ex quatuor Evangeliis*.

De potestate Ecclesiastica, seu *de origine Juris & Legum* liber Constantiæ tempore concilii scriptus [b].

Sermo pro viagio Regis Romanorum ad Petrum de Luna, anno 1415. habitus.

Libellus de auferibilitate Papæ ab Ecclesia.

Sententia de modo habendi se tempore Schismatis.

De statu Ecclesiæ in V. & N. Testamento Tractatus, Gersoni ascriptus.

[a] Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. Vol. 13. p. 60. seq. Opera Gersonis habentur MSS. in biblioth. B. Mariæ Florentiæ, teste *Montfaucon*. Diar. Ital. p. 373. [b] Hunc tractatum cum variis ejusdem scriptis exhibuit Goldastus in Monarchia imperii.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

De Unitate Ecclesiastica liber, anno circiter 1408. scriptus.

De statibus Ecclesiasticis.

De modo vivendi omnium fidelium. Prodiit *Antverp.* 1511. 4°.

Sermo de tribulationibus ex defectuoso Ecclesiasticorum regimine adhuc Ecclesiæ perventuris, & de signis earundem, in concilio Constantiensi habitus.

Declaratio compendiosa defectuum virorum Ecclesiasticorum.

De Schismate Tractatus 2.

Tractatus de Concilio generali unius Obedientiæ.

Decretum Concilii Constantiensis super frequentatione Conciliorum Universalium, anno 1417. editum.

Sermo de Prælatorum Officio, in die Circumcisionis Domini Tarascone coram Benedicto papa habitus.

Considerationes 4. de Pace & Unitate Ecclesiæ, coram eodem ibidem prædicatæ.

Epistola ad Ducem Aurelianensem pro Unione Ecclesiæ.

Epistola ad Petrum Cameracensem Episcopum.

Sermo factus in die Ascensionis coram Alexandro 5. Papa.

Sermo habitus Massiliæ coram Benedicto 13. anno 1403. die 9. Novembris, *pro pace & unione Ecclesiæ.*

Propositio facta Parisiis anno 1408. ex parte Universitatis Parisiensis coram Anglis Episcopis euntibus ad Concilium Pisanum.

Trilogus in materia Schismatis.

Epistola Regis Franciæ justificativa substractionis a Petro de Luna anno 1407.

Sermo coram Constantiensi Concilio an. 1417. *habitus, in illud, Nuptiæ factæ sunt in Cana.*

Tractatus de nuptiis Christi & Ecclesiæ, in quo solvit quæstiones motas in præcedenti sermone.

Sermones & Tractatus 4. de erroribus circa Præceptum, Non occides.

Sermo in festo Purificationis de potestate ordinaria Episcoporum.

Sermo in Concilio Constantiensi anno 1415. habitus, postquam Joannes 23. recessit a Concilio [a].

Propositio ex parte Regis Franciæ contra propositionem quam Atrebatensis Episcopus ex parte Ducis Burgundiæ fecit pro condemnatione Conclusionum M. Joannis Parvi.

Declaratio veritatum, quæ credendæ sunt ex necessitate salutis.

Propositiones corollariæ de eadem materia in Concilio Const. editæ.

Tractatus de Protestatione circa materiam fidei contra Hæreses diversas, in concilio Const. anno 1415. recitatus.

Considerationes & signa 12. quibus aliquis convinci solet de hæresi.

Quomodo, & an liceat in causis fidei a summo Pontifice appellare, & judicium ejus declinare.

Duo Libelli Articulorum Theologicorum & Scholasticorum contra errores & pertinacem hæresin Petri de Luna.

Discussio illius assertionis, Sententia Pastoris, etiam injusta, timenda est.

Epistola de susceptione humanitatis Christi allegorica & tropologica.

Epistola contra Jo. Rusbrochii librum de ornatu spiritualium nuptiarum.

Epistola, qua Joannis de Schoenhavia Defensio ejusdem libri refutatur.

Lectiones 2. in Evangelium S. Marci.

Propositiones de sensu literali S. Scripturæ, & de causis errantium.

Tractatus contra hæresin de Communione Laicorum sub utraque specie, in concilio Const. anno 1417. editus.

Tractatus de probatione Spirituum, in concilio Const. anno 1415. editus.

Tractatus de examinatione doctrinarum, anno 1424. scriptus.

Epistola laudans mellifluam & igneam S. Bonaventuræ doctrinam.

Epistola ad Oswaldum Carthusiensem.

Epistola ad studentes Navarrenses, quid & qualiter studere debeat novus Theologiæ auditor.

Epistola ad eosdem de regenda disciplina.

Responsiva ad Carthusianum quærentem, an liceat pro exercitio spirituali Conventum & prolixitatem Divini Officii deserere.

Admonitio de caute legendis quorundam libris propter errores occultos.

De distinctione verarum Visionum a falsis.

Trilogium Astrologiæ moralizatæ, ad Delphinum regis filium anno 1419. scriptum.

Contra superstitiosam dierum observationem. Prodiit una cum præcedente opusculo *Lugduni* 1519.

De sculptura & fabricatione idololatrica imaginum Astrologicarum contra Medicum Monspeliensem. Prodiit cum prioribus *ibid.*

De erroribus circa artem Magicam.

Propositiones in Concilio Const. factæ contra assertiones Fr. Matthæi Grabon Dominicani de statu perfectionis Religionis Christianæ & Religiosorum.

Tractatus contra Sectam Flagellantium in concilio Const. anno 1417. editus. Prodiit una cum præcedente opusculo & tractatu de defectibus clericorum, *Erfordiæ* 1616.

[a] Hunc Sermonem cum aliis ejusdem opusculis exhibuit Hermannus ab Hardt in Hist. Conc. Constantiens. Tom. 1. part. 4. & part. 5. Tom. 2. part. 11. c. 1. part. 17. part. 19. Tom. 3. part. 3. part. 4. part. 7. part. 8. c. 3. part. 10. Tom. 4. p. 490. Tom. 6. part. 3.

Epistola de eadem Secta ad M. Vincentium Dominicanum.

Tractatus contra Proprietarios Regulæ B. Augustini, Gersoni ascriptus.

Regulæ Morales.

Compendium Theologiæ, Gersoni ascriptum.

Opusculum tripartitum, de Præceptis Decalogi, de Confessione, & de arte moriendi; a Gersone Gallice scriptum, & a semidocto quodam Latine versum. Melius sane fatum meruit opus istud decantatissimum, quod tantam apud Gallos existimationem obtinuit, ut synodorum 17. decreto a presbyteris & curatis in exponendo decalogo, excipiendis confessionibus, & visitandis ægrotis adhiberi jubeatur: quin & in ecclesiarum 20. libros rituales transferatur. Synodorum decreta, & ecclesiarum nomina sigillatim recenset Launoius Hist. Gymnas. Navarr. part. 2. l. 2. c. 1. p. 510.

Tractatus de differentia peccatorum venialium & mortalium. Gallice a Gersone scriptus, & alio quodam Latio donatus.

De arte audiendi Confessiones.

De confessione mollitiei.

De remediis contra recidivum peccati.

Responsio de statuto Ordinis Cartusiensium, quod Confessarii non absolvant a mortali certo, sed confitentem remittant ad Superiorem suum.

Avisamentum per modum confessionis in religionibus non lapsis audiendæ.

De modo excommunicationum & irregularitatum, & absolutionis ab iisdem.

Notabile de forma absolutionis a peccatis.

Aliud notabile de primis motibus & consensu.

Opusculum super absolutione Confessionis Sacramentalis.

De forma absolvendi defunctos Cartusiensibus usitata.

De potestate absolvendi & peccatorum reservatione.

Epistola ad Episcopum quendam super moderata casuum reservatione.

Dialogus de potestate ligandi & solvendi.

Propositiones 8. de eadem materia.

Tractatus de cordis induratione.

Tractatus de Indulgentiis.

De Suffragiis quæ fiunt pro vivis & defunctis.

Resolutiones 50. totidem Quæstionum seu Casuum Conscientiæ.

De duplici peccato veniali.

De correctione proximi.

De parvulis ad Christum trahendis.

De contractibus, venditione & emptione liber anno 1420. scriptus.

Tractatus de Simonia.

Propositiones 12. de eadem re.

De sollicitudine Ecclesiasticorum, seu de intentione dantis & accipientis temporalia pro suffragiis & officiis Ecclesiasticis.

Considerationes 12. pro volentibus condere Testamentum.

Epistola super testamento librorum suorum, anno 1428. scripta.

Epistola, qua postulat a Carthusianis, ut suffragia quæ illi pollicebantur post obitum, sic anticipent, quatenus a Deo impetret, ut in gratia Dei moriatur.

Testamentum Gersonis per formam orationis quotidianæ.

Poemata varia de nativitate, patria, vita, studiis, & Testamento Gersonis.

Epistola consolatoria ad Joannem fratrem super morte Nicolai fratris.

De præparatione ad Missam, & pollutione nocturna.

De pollutione diurna.

Dialogus de cœlibatu & castitate Ecclesiasticorum, anno 1423. scriptus.

Carmen de pulchritudine corporis, quæ multis fuit occasio ruinæ.

Contra impugnantes Ordinem Carthusiensium, quod pauca inter eos reperiuntur miracula, tractatus Gersoni suppositus, qui Bonifacium Ferrerium Carthusianum, S. Vincentii Ferrerii ordinis Prædicatorum fratrem, autorem habet.

De indispensabili carnis abstinentia Carthusianorum.

An liceat gravatum debitis admittere ad vovendam Religionem.

De temperantia in cibis, potu, & vestibus Prælatorum.

Carmen contra Superbiam, & aliud de voluntaria paupertate.

Sermo de vita Clericorum, ad Clerum habitus.

Sermones 4. in Cœna Domini.

Sermo de Christi Resurrectione in die Paschæ.

Sermo de officio Pastorum, in concilio Remensi anno 1408. habitus.

Tractatus de visitatione prælatorum, & cura Curatorum.

Sermones 14. quorum ille de conceptione Virginis dubius est.

Carmen ut crescant Lilia Galliæ.

De onere & difficultate officii Cancellariatus, & cur eo se abdicare voluerit.

Recommendatio Licentiandorum in Decretis.

Tractatus de Nobilitate.

De considerationibus, quas debet habere Princeps.

Dialogus inter Francum & Anglum, de bello Galliæ ab Anglis injuste illato.

Opusculum de Puella Aurelianensi, Gersoni ascriptum.

De consolatione Theologiæ libri 4. metro & prosa.

Dialogus Apologeticus pro condemnatione Propositionum M. Joannis Parvi.

Varia Poemata.

Josephina, seu Vita B. Josephi, conjugis B. Mariæ, carmine decantata.

Poematia aliquot de Diva Virgine.
Sermo de Nativitate Virginis Mariæ.
Prosa in Circumcisione Domini.
Centilogium de Conceptibus.
Liber de Vita spirituali animæ ad Episcopum Cameracensem.
Centilogium de impulsibus.
Considerationes de mystica Theologia, Lugduni anno 1424. scriptæ.
Carmen de purificatione sensuum inferiorum.
Opusculum Epistolare de Religionis perfectione, anno 1422. scriptum.
De Consiliis Evangelicis, & statu perfectionis.
Dialogus de perfectione cordis, anno 1423. scriptus.
De Meditatione cordis. Augustæ-Vindel. 1488. 4°.
De simplificatione & mundificatione cordis.
De directione seu rectitudine cordis.
De illuminatione cordis, seu de una pretiosa Margarita.
De oculo, ejus objecto & actione.
De remediis contra pusillanimitatem & scrupulositatem Tractatus ab ipso Gallice conscriptus, ab alio Latine versus.
De diversis Diaboli tentationibus Tractatus, Gallice pariter scriptus.
Tractatus contra Professum inobedientem, anno 1426. scriptus.
Tractatus de zelo & fervore Novitiatus.
Documentum notabile de Sacramento Altaris. Augustæ-Vindel. 1488. 4°.
Instructio pro devotis simplicibus, Gallice primum a Gersone composita.
Epistolæ 8. ad diversos varii argumenti.
Tractatus de Passionibus Animæ, anno 1409. scriptus.
Carmen, Vitam esse somnium, ad Petrum de Alliaco Cameracensem.
Tractatus de monte contemplationis, Gallice primum conscriptus.
Epistolæ 3. quibus se aliquamdiu ægrotasse significat.
De mendicitate spirituali partes 2.
Epistola ad sorores suas, docens de quibus per singulos dies cogitare debent.
Appellatio Peccatoris a divina justitia ad divinam misericordiam.
Tractatus de Oratione, & valore ejus.
Expositio Orationis Dominicæ.
Tractatus de triplici Cantico, sensuali, morali, & rationali.
Varia Poematia.
Collectorium, seu Tractatus 12. super Magnificat.
Anagogicum, de verbo & hymno, Gloria in excelsis Deo, Patri, & Filio, & Sp. S.
Epithalamium mysticum Theologi & Theologiæ versibus decantatum.
Tractatus super Cantica Canticorum, triduo ante mortem absolutus.

De elevatione mentis ad Deum, seu Alphabetum divini amoris, Gersoni ascriptum.
Expositio & meditatio super septem Psalmos Pænitentiales.
Donatus moralizatus.
Sermones 10. varii argumenti.
Consilium, ut posthabitis recentioribus Auctoribus antiqui legantur.
Epistolæ 2. Consolatoriæ ad Petrum Episcopum Cameracensem.
Indiculus aliquorum Doctorum, qui de Contemplatione locuti sunt.
De officio Prælatorum, durante præsertim subtractione.
Propositiones utiles pro Exterminatione Schismatis.
Arbor de origine Juris & Legum.
Epistola ad Canonicum Remensem de distinctione visionum.
Explicatio quorundam terminorum ad S. Scripturam & Theologiam intelligendam necessariorum.
Tractatus de passionibus animæ.
De distinctione peccatorum, ex Alberto.
Additamentum ad Tractatum de Schismate.
Epistola de S. Dionysio ad Abbatem S. Dionysii, anno 1408. scripta.
Acta super diuturnitate Schismatis, & de Schismate tollendo.
Lectiones 2. in illud S. Marci, Pænitemini & credite Evangelio.
An liceat Christiano initia rerum observare ex cælestium siderum respectu.
Epistolæ 2. de Festo B. Josephi celebrando.
Officium sacrum in Festo B. Josephi dicendum.
Supplementum Sermonis de Purificatione B. Mariæ in Concilio Constantiensi.
Tractatus de illuminatione cordis.
Propositiones 3. super esu carnium Religiosorum S. Benedicti, anno 1428. scriptæ.
Opusculum contra eos, qui dicunt, Quo die quis Missam audivit, non subitanea morte periturum.
Instructiones ad Præceptorem Delphini, anno 1429. datæ.
Sermo de reddendo debito, in synodo Lugdunensi anno 1422. habitus.
Opusculum contra quendam docentem, Puerulos etiam non baptizatos ante rationis usum innocentes esse.
De signis bonis & malis peccatorum.
Contra eos, qui beatitudinibus, & actibus Hierarchicis privatorum devotorum orationes præferunt, tractatus anno 1428. scriptus.
Sermo de Sp. S. in feria 2. Pentecostes anno 1403. habitus.
Schedula de regimine cujusdam Reclusi in monte Valeriani.
Protestatio facta in Comitiis Facultatis Theologicæ contra Schismata.
Epistola Brugis anno 1400. scripta, qua deflet

deflet statum Ecclesiæ tempore Schismatis.

Propositiones aliquot pro reformatione disciplinæ Facultatis Theologicæ.

Epistola ad Provincialem Ordinis Cœlestinorum, explicans quid, & quot modis crux Christi feratur.

Centilogium de causa finali.

Propositiones 50. *de modis significandi.*

Propositiones 50. *de concordia Metaphysicæ cum Logica*, anno 1426. scriptæ.

Sermones 46. a Joanne Brisgoico Theologo ex ore Gersonis Gallice concionantis excepti, & in Latinum sermonem versi.

Tractatus de Consolatione in mortem amicorum.

Tractatus de Consolatione in mortem parentum.

Solennis Oratio coram Carolo 6. *Rege habitus, de vita Principis naturali, spirituali, & politica.*

Considerationes 10. *contra Adulatores Principum.*

Propositiones pro Pace coram Rege anno 1408. factæ.

Sermo ad Regem pro justitia.

Expositio Passionis Domini, e Gallico in Latinum versa.

Tractatus contra Romantium de Rosa.

Conclusiones 5. *contra ludum stultorum.*

Exhortatio de celebrando Festo B. Josephi ad Ducem Bituriæ anno 1413. facta.

Meditationes devotæ in Ascensionem Domini.

Ratio qua quis potest spiritualiter peregrinari Romam in anno Jubilæi.

Remedia refrænandæ linguæ.

Quomodo puer Jesus concipi, nasci, & educari possit in unoquoque nostrum.

Speculum bonæ vitæ.

Sermo coram Rege in commendationem Hospitalis Parisiensis.

Considerationes 6. *contra peccatum blasphemiæ.*

Querela defunctorum in igne purgatorio detentorum.

Moralis admonitio pro Sanctimonialibus.

Perfectiones 15. *necessariæ volenti Deo servire.*

Dialogus sex Magistrorum de Tribulatione.

Opusculum contra nimis strictam & scrupulosam conscientiam.

Considerationes 12. *ut homo exaudiatur a Deo.*

Tractatus contra fœdam tentationem, aut spiritum blasphemiæ.

Colloquium quinque sensuum & conscientiæ [a].

Prodierunt Gersonis opera cura Joannis Geileri *Argentinæ* 1488. 3. Tom. & 1499 4. Tom [b]. *Colon.* 1483. vol. 4. fol. *Basil.* 1518. 4. Tom. *Paris.* 1521. auctiora *Paris.* 1606. 4. Tom. quam quidem editionem nos in Indiculo nostro ordine repræsentavimus.

Cæterum non desunt, qui *libros* 4. *de Imitatione Christi* Gersoni nostro adjudicent: sed de iis nos plura inferius.

HERMANNUS de PETRA, gente Belga, domo Stutdorpæus, vel ut alii Sandorpius, ord. Carthusiani monachus, & sanctarum sui ord. Virginum domus S. Annæ, prope Brugas, per triginta annos rector, claruit anno 1405. obiit anno 1412. vel ut nonnulli 1428. Scripsit *Sermones quinquaginta in Orationem Dominicam*, stylo usus scholastico inquit Sixtus Senensis; in lucem prodierunt *Aldenardæ* 1480. *Lovanii* 1484. fol. Alia ejus opera theologica, *de regimine Monialium; de immaculata Conceptione B. Virginis; Sermones de Tempore, & de Sanctis*, enumerant Simlerus * & Fr. Sweertius †, ast ubinam loci reperiantur non indicant. 1405. R. G.

* Bibl. p. 339. † Athen. Belg p. 143.

GREGORIUS XII. *Angelus Corarius* antea appellatus, patriarcha CP. titulo tenus, & ab Innocentio 7. presbyter cardinalis titulo S. Marci renunciatus, pontifex Romanus electus est Romæ anno 1406. die 30. Novembr. coronatus die 5. Decembr. anno ætatis suæ 80. ea tamen lege, ut pontificatum adeptus Benedictum antipapam ad sese invicem papatu abdicandos literis invitaret. Fecit id quidem ille: nec conditionem recusavit Benedictus. Nil tamen utrinque actum. Aliud in fronte, aliud in corde gerunt boni pontifices; atque alter alteri suaviter colludunt. Indicto igitur anno 1409. a cardinalibus concilio Pisano [c] uterque deponitur, & electus Alexander 5. sedi Romanæ præficitur. Gregorius ad concilium vocatus, respondet, non cardinalium sed ipsius esse concilium convocare; atque adeo judicium ipsorum ridet & declinat. Idem facit & Benedictus. Alexandro electo, ille Ariminum, iste in Cataloniam fugit. Uterque novos cardinales creat, & pro vero pontifice haberi contendit. Gregorius insuper collecto Foro-juliensi concilio patres Pisanos, Alexandrum, Benedictum, eorumque sequaces anathemate percussit. Anno demum 1415. cum apud omnes jamdudum vilesceret, in concilio Constantiensi per procuratorem suum Carolum Malatestam die 4. Junii papatu semet abdicavit: cardinalis Tusculanus & perpetuus Piceni legatus deinceps factus. Obiit 1406. H. W.

a *Librum Aureum de professione Monachorum* Gersoni ascribit Bern. Pezius, & Tom. 1. part. 2. Anecdotor. p. 565. vulgavit. b Huic editioni Appendicem Jacob. Wimphelingius adjecit, quam edidit *Argentinæ* 1502. Prodierunt item *Spiræ* 1499. fol. Novissime *Amstelod.* (licet titulus *Antverpiam* præfert) 1706. a Dupinio edit. Hanc editionem accurate recenset *Oudin.* Tom. 3. p. 2269. c Conf. *Jac. L'Enfant.* Hist. Conc. Pisani, Tom. 1. l. 2. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 13. p. 7. 18.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Recineti anno 1417. die 4. Julii, in cathedrali ecclesia sepultus. Exstat *Epistola ad Petrum de Luna Antipapam* Concil. Tom. 11. p. 2084 [a]. *Responsio ad appellationem Cardinalium, qui ab illo desciverant*, ibid. p. 2261. *Epistolæ aliæ 5.* ibid. p. 2273, 2286. *aliæ Epistolæ sive Bullæ* 3. Concil. Tom. 12. p. 105. *aliæ Epistolæ & Responsiones 5.* apud Bzovium ad an. 1406, 1408, 1409. *aliæ* plures apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 5. & Theodoricum a Niem. l. 2, 3, & 4.

1406. H. W. * Cent. 7. c. 34.

JOANNES LATTEBURIUS (Lathberium minus recte vocat Baleus *) natione Anglus, ordinis Franciscani in conventu Redingensi monachus, in academia Oxoniensi sacris literis innutritus, eximium inter istius ævi theologos locum tulit. Claruit anno 1406. quo commentarium in threnos ad umbilicum perduxit. Scripsit enim *Librum Moralium super Threnos Jeremiæ*, operosum & prolixum valde, capitibus 115. Prodiit iste typis excusus anno 1482. fol. Alia ejusdem scripta recenset Baleus, viz. *Distinctiones Theologiæ*, & *Alphabetum Morale*, MSS. in Collegio S. Petri Cantabr. *Commentarios in Jeremiam, in Acta Apostolorum, & in Psalmos, Lectiones Scripturarum*, & *Conciones varias*; quæ quidem interiisse videntur, certe nondum in lucem prodierunt.

1408. H. W.

RICHARDUS ULLERSTON, natione Anglus, in ducatu Lancastrensi natus, uti ipsemet in præfatione ad tractatum de officio militari prodit, sacræ theologiæ apud Oxonienses professor, Richardum Cortenay, Henrici Walliæ principis clericum & consanguineum, præceptorem habuit. Roberto Halamo, episcopo Sarisburiensi & ecclesiæ Romanæ cardinali, summa familiaritate junctus. Claruit anno 1408. quo ab Halamo provocatus tractatum de reformatione ecclesiæ Oxonii edidit. Diuturni enim schismatis tædium, & increbrescens concilii generalis quam citissime habendi fama complures excitarat præsules, gravissimarum, quæ in ecclesia jamdiu obtinuerant, corruptelarum conscios, & reformationis tandem aliquando instituendæ cupientissimos; ut abusus vitiaque, quæ maxime reformari meruerunt, scriptis mandarent concilio mox proponenda. In his eluxit Robertus cardinalis, qui conciliis Pisano, & Constantiensi interfuit, & opus reformationis tantopere exoptatum promovere certus, Richardo nostro id operæ dedit; ut elucubrato ea de re commentario abusus maxime tollendos notaret. Summa fide ac prudentia provinciam sibi demandatam Richardus obiit; utpote haud vulgariter literatus; & ingenti disciplinæ ecclesiasticæ denuo instaurandæ desiderio tactus. In concinnando isthoc opere Roberti Lincolniensis ductum præ aliis secutus est; quem studiorum ac theologiæ magistrum sibi adhibuisse videtur: certe in scriptis ejus versatissimus fuit, illumque tantopere admiratus est; ut *pro tempore suo lucem & lucernam hujus mundi fuisse* prædicarit. Exstat iste commentarius titulo *Petitionum quoad Reformationem Ecclesiæ Militantis*, MS. Cantabrigiæ in bibliotheca SS. Trinitatis in fol. dignissimus qui lucem aliquando videat; præsertim cum inter tot istius ævi de corrupto ecclesiæ statu tractatus, nullus adhuc in lucem prodierit ab Anglo conscriptus authore, nisi quem adversarii hæreticum fuisse clament. Nos itaque prologum, quo totius operis ratio luculenta redditur, & excerpta quædam, ex codice MS. prædicto descripta, in lectoris gratiam hic loci subjiciemus.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Petit. quoad Reform. Eccles. Art. 6.

Incipit Præfatio in Tractatum, qui intitulatur, Petitiones Ricardi quoad reformationem Ecclesiæ militantis.

Reverendo in Christo Patri ac Domino suo Roberto Sarum episcopo suus supplex orator & servus, & ad familiaritatem acceptatus, Richardus Ullerston, sacræ paginæ professor minimus, reverentias & honores debitas tanto patri. Venerandissime pater, quum a tempore jam transacto perpendens zelum vestrum non remissum sed prægrandem ad ecclesiæ unitatem, sciens iterum quod ex voto vestro erat, quod exilitas mea inter cæteros ad unitatem ecclesiæ contendentes aliquid operis impertiret; quatinus cum vidua paupercula minutum offerens laudem reportem pro voto, de quanto locupletiores in scripturis per me oblatis sint ad proficiendum in ista materia animati. Hinc est quod in hac materia quædam scribere destinavi; quibus effectualiter executis crederem certe per Dei gratiam, quod ecclesia jam vacillans esset ad stabilem unitatem reformata. Nam & sub ista figura videtur mihi procedendum, videlicet quod concionatoris more in persona ecclesiæ Anglicanæ, seu pocius universalis ecclesiæ, proponam, quæ mihi videntur proponenda, tanquam in medium me provincialiter exponemus coram concilio generali. Quapropter & 16. articulos mihi proposui tangendos per modum peticionum generali synodo dirigendos; rationes, quare debeant adimpleri,

Legendum forsan & tanquam, & delenda vox me.

[a] Exstat MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* F. 2. n. 4. *Epistolas* 2. edidit Hermannus ab Hardt Conc. Constant. Tom. 2. p. 463. 467. *Aliam* ibid. Tom. 4. p. 551. *Constitutiones* 3. habentur in Cherubini Bullario Tom. 1. p. 303. *Bullæ* quædam ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 284—332. & p. 544. *Duæ aliæ* ap. *Martene* Anecdotor. Tom. 2. p. 1284. *Alia* p. 1339.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. adimpleri, subnectens, canonica auctoritate, ut æstimo, roboratas; quatinus non habito respectu ad petentem, sed ad ecclesiæ, cujus formam induo, rationem, rationi pareant; quæ ejus veritati innititur, qui non potest fallere neque falli; executionique demandare satagant, quæ tam vivax ratio postulavit, juxta votum scribentis, immo pocius juxta nutum ipsius ad scribendum impellentis: quatinus per hoc ecclesia jam militans ad solidam unitatem reformetur. Verum quia non pro certo constat, quid vel ecclesia universalis vel Anglicana quoad per me petenda diffiniet; hinc est, quod si visum fuerit dominacioni vestræ, censui præsens opusculum taliter nominare: *Petitiones Richardi quoad reformationem Ecclesiæ militantis.* In quibus quidem petitionibus sic procedam; scilicet quod primus articulus erit de summi pontificis ordinata electione: secundus erit de symoniæ declinatione: tertius vero erit de legis Christi exaltatione. Sed quartus erit contra anormalam ecclesiarum appropriationem. Et quintus propter ydoneorum perfectionem. Sextus contra exemptiones. Septimus contra dispensationes. Octavus contra beneficiorum pluralitates. Nonus contra appellationes. Decimus contra privilegiorum abusiones. Undecimus contra apostasiam clericorum sese secularibus negociis immiscentium. Duodecimus contra prærogativam cantorum & officialium in curiis dominorum residentium. Tertius decimus contra extorsiones universaliter. Quartus decimus erit contra superfluum & nimis sumptuosum & inordinatum apparatum in clericis & eorum familia. Quintus decimus erit pro cultu divino fructuosius ampliando. Et sextus decimus erit pro pace inter regna Christiana summo opere procuranda.

Sub calcem Articuli secundi hæc habet. Ista quidem tanto dixerim pro eo, quod nulla gens sub cœlo fidelis est adeo notata de execranda & insatiabili avaricia; quemadmodum est Romana curia. Adeo quod ubique terrarum in vulgatum proverbium vertitur; videlicet quod, curia Romana non quærit ovem sine lana.

Artic. 3. Tertium petimus, quod Christi vicarius hic in terris nullam aliam legem tantum reputet, tantum exaltet, tantum promoveat, quemadmodum legem Christi. Probatur hujus peticionis rationabilitas per hoc, quod aliter ipse non esset verus Christi vicarius, nec etiam Christus optimus legislator: quod profecto audire abhorrent omnium Christianorum aures. Christus enim non perfecit penitus, ut autoritas evangelii sui esse desineret, aut quod legem majoris auctoritatis statueret, aut quod ejus evangelium in minorem honorem esset per aliqua facta successorum; cum ab initio promulgatum eis fuerat. Ex quo sequitur, quod Domini præcepto quisque ad hunc finem laboraret; quod magis timerent Christiani ejusce transgressionem, quam cujuslibet alterius ordinationis seu statuti. Cujus oppositum tam diu experti sunt Christiani; quod modo si contingat de legibus loqui, statim de legibus humanis intelligimus, & nequaquam de evangelio; quod certe modo in ecclesia non plus reputatur, quam versus Cathonis, aut Senecæ proverbia; nisi forte hoc solum dictum Petro & suis successoribus, Quodcunque ligaveris supra terram, &c. Quod utinam quod verbo allegantes, non tamen ex toto intelligentes, non allegarent in contumeliam legis Christi. Adeo quod processum est & deventum est modo ad veritatem vaticinii Ysaiæ: populus iste ore suo & labiis suis glorificat me; cor autem ejus longe est a me, & timuerunt me mandato hominum & doctrinis.

Artic. 13. Nec valet hic consuetudinem contra bonos mores allegare, præsertim cum malum, quo diutinius, eo pejus.—— Aliter enim tota congeries peccatorum posset faciliter excusari, dicendo, quod sic consuevit fieri, & sic fecerunt boni viri, & rursum quod talia memoriam hominum transierunt, non interim impetita; & iterum quod nonnulli, qui videbantur aliqui esse in ecclesia, talia tam scriptis quam factis approbarunt: & absit, quod omnes talia facientes essent in perdicionis periculo. Verum multiplicare inconvenientia non est solvere. Et ut volunt philosophi cum scriptura; nullum violentum æternum. Non superest aliud pro salute, nisi quod emendemus in melius, quæ vel scienter vel ignoranter peccavimus in præmissis.

Habetur in eodem Codice MS. ejusdem autoris *Tractatus de Officio militari*, præceptoris sui Richardi Cortenay precibus conscriptus, & Henrico Walliæ principi, postea invictissimo Angliæ regi, nuncupatus. Alia adhuc Ullerstoni scripta enumerat Baleus *, * Cent. 7. c. 85. viz. *Defensorium dotationis Ecclesiæ* a Constantino factæ: *Commentarios in Psalterium*; *Super Cantica Ecclesiæ*; *Lectiones Ordinarias*: & insigne opus *de Symbolo Ecclesiæ* anno 1409. elucubratum; quod Joannes Stanberius episcopus Herefordensis anno 1463. in lucem revocatum commentariis illustrasse dicitur.

THEODORICUS DE NIEM, seu *Niemus*, natione Germanus, pontificum Romanorum scriba ab anno usque 1372. saltem a Gregorii 11. obitu, Ecclesiæ Lu- 1408. H. W.

* Germania sacr.

censis clericus; sique Gaspari Bruschio & Gabrieli Bucelmo * fides, ab anno 1390. Verdensis episcopus, eaque sede post paucos annos resignata Cameracensis episcopus a Bonifacio 9. constitutus. Claruit anno 1408. Scripsit *Historiam de schismate sui temporis gravissimo inter Papas & Antipapas libris* 3. a Gregorii 11. morte ad Alexandri 5. electionem, seu ab anno Christi 1378. ad 1410. admixta etiam passim luculenta satis rerum civilium historia [a]. Prodiit *Norimbergæ* 1532. *Basil.* 1560. Libris hisce tribus quartum addidit Theodoricus, in tractatus 6. divisum, cui *Nemus Unionis* nomen dedit. In eo agit de modis tollendi schismatis a regibus Christianis usurpatis, de technis a Gregorio 12. & Benedicto 13. ut omnia pacis consilia profligarent, adhibitis, deque utriusque depositione in concilio Pisano: quin monumenta, epistolas atque bullas pontificum, cardinalium, & aliorum rem præ manibus spectantia passim profert, & historiæ suæ admiscet. Prodierunt integri 4. libri *Basil.* 1566. fol. *Norimbergæ* 1592. *Argentorati* 1608. 8°. & cum Francisci Zabarellæ & Joannis Marii Belgæ commentariis de eodem schismate, *ibid.* 1629. 8°. Exstat ejusdem *Historia de Vita Joannis* 23. *papæ*, sub Joannis Niemii nomine ab Henrico Meibomio edita *Francofurti* 1620 [b]. 4°. *Privilegia & jura Imperii circa Investituras Episcopatuum & Abbatiarum, restituta a Papis Imperatoribus Romanis*, inter alia quædam typis impressa *Basil.* 1557. *Argentorati* 1609. 1618. *Exhortatio ad Rupertum Regem Romanorum*, ut a diuturno somno excitatus, pontificum schisma ex ecclesia extirpet, & imperii jura reformet; apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1381.

1409. H. W. THOMAS NETTERUS, WALDENSIS a natali loco appellatus, natione Anglus, ex vico Walden in agro Essexiensi oriundus, Joannis Netteri & Mathildis filius, Oxonii bonis literis institutus, & magisterii pileo donatus; Londini Carmelitanam religionem ingressus est; claruit anno 1409. quo ab Henrico 4. Angliæ rege ad concilium Pisanum legatus est; ubi pro schismate tollendo strenue disseruit: & adversus Gregorii & Benedicti antipaparum partes fortiter disputavit. Domum reversus, ordinis sui prior provincialis numero vicesimus tertius anno 1414. creatus est; & contra Wiclevistas summo animi fervore decertavit: tanto sane partium studio abreptus, ut Henricum 5. regem socordiæ in puniendis hæreticis acriter pro concione increpare non vereretur. Hinc tanquam unicus fidei pugil spectatus, Henrico regi a sacris confessionibus adhibitus est; & ad concilium Constantiense anno 1415. missus; ut adversus Hussitas declamaret. Anno 1419. ad Uladislaum Poloniæ regem, & Michaelem Teutonici ordinis magistrum pacis componendæ gratia legatus est. Inter legationem istam obeundam, Witoldum Lithuaniæ ducem, ferocissimum totius orbis tyrannum, ad fidem Christianam convertit. Dein Henricum 5. victricia per Galliam arma circumferentem secutus, anno 1422. ultimos invictissimi principis spiritus vitales in sinum ipsius efflatos excepit. Henrico 6. regi a confessionibus pariter & secretis adscitus, atque illum in Galliam, ut coronam regni Lutetiæ indueret, profectum anno 1430. comitatus, Rothomagi in Normannia obiit die 3. Novembris, in conventu Carmelitarum suorum honorifice sepultus. Innumera fere scripsit, e quibus unicum typis excusum habetur *Doctrinale Antiquitatum fidei Ecclesiæ Catholicæ*, adversus Wiclevistas & Hussitas, opus ingens ac prolixum, in tres tomos distributum, ac Martino 5. pontifici nuncupatum. Primo tomo de Deo, Christo, Petro, ecclesia, & religiosis; secundo de sacramentis; tertio de sacramentalibus agit. Prodiit apud Badium Ascensium *Paris.* 1532. fol. dein *Salmanticæ* 1556. fol. ac brevibus Jo. Bapt. Rubei Elucidationibus illustratum *Venet.* 1571. fol. & alibi [c]. Reliqua Waldensis opera recenset Baleus Cent. 7. cap. 84. *Fasciculus Zizaniorum* ejus MS. penes Baleum exstitit; qui fragmenta quædam illius in opere de scriptoribus Anglicis repræsentat. Aliud ejusdem exemplar MS. penes Cl. Usserium fuit, uti ipsemet in Historiæ Dogmaticæ Controversiarum Specimine MS. fidem facit [d].

ALEXANDER Papa 5 [e]. *Petrus Philareti* antea dictus, natione Græcus, patria Cretensis, ex ordine Fr. minorum, claruit anno 1409. Ut bonarum literarum, quarum fundamenta in Italia posuerat, apicem pertingeret, academias Oxoniensem & Pa- 1409. R. G.

[a] Duos libros priores in multis locis pleniores, in pluribus variantes ab editis habere se testatus est Henr. Meibomius Tom. 1. Scriptor. Rerum Germanicorum p. 3. Ex primo libro excerpta *de Gestis Ottonis Tarentini, ducis Brunsvicensis*, dedit Leibnitius Tom. 2. Scriptor. Brunsvicens. p. 50. seq. Ex libro tertio excerpta *de potestate Pontificis & Imperatoris* &c. Goldastus Tom. 2. de Monarchia Imperii p. 1376. seq. Ejusdem *de necessitate Reformationis Ecclesiæ in capite & membris*, Hermannus ab Hardt Conc. Constantiens. Tom. 1. part. 7. *Vitas Pontificum Romanorum a Nicolao 4to. ad Urbanum* 5. una cum Continuatione Anonymi ad 1418. Jo. Georg. Eccardus Tom. 1. Corporis Scriptor. medii ævi. p. 1461. seq. [b] Denuo ab Henr. Meibomio Nepote Scriptor. rerum Germanic. Tom. 1. *Helmstad.* 1688. [c] Excerpta quædam ex hujus opusculi Tom. 1. Art. 1. a Cap. 1. usque ad Cap. 7. & Art. 3. a Cap. 29. usque ad Cap. 53. exhibuit Jo. Tho. de Roccaberti Tom. 20. Bibl. max. Pontificiæ. [d] De opp. MSS. conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 2216. [e] Conf. *Jac. L'Enfantii* Historiam Conc. Pisani Tom. 1. L. 3. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 13. p. 6, 8.

risiensem

Sæc. XV. ab an. MCCCC. risiensem profectus est; unde doctoratu insignitus in Italiam rediit, & Joanni duci Mediolanensi a consiliis primo, deinde ejus opera episcopus Vicentinus renunciatur: ad sedem Novariensem postea translatus, inde in archiepiscopum Mediolanensem evectus: ab Innocentio papa 7. pileo rubro anno 1404. adornatus, cujus nomine uti & Gregorii papæ 12. successoris ejus varias legationes obiit; ac demum a cardinalibus utriusque obedientiæ in consilio Pisano congregatis summus pontifex electus anno 1409. ibique inauguratus, verum dignitate ista diu frui non licuit, undecimo enim post adeptum pontificatum mense debitum naturæ persolvit, Bononiæ 5. non. Maii 1410. Vir stupendæ in egenos munificentiæ, adeo ut *Episcopum se divitem*, *Cardinalem pauperem*, *Papam mendicum* affirmare perhibetur. *Epistola* ejus ad Hugonem Eterianum exstat in Bibl. PP. anno 1589. Parisiis edita; in posterioribus editionibus prætermissa. Scripsit præterea *in libros Sententiarum Commentarios*. Habentur MSS. in bibl. regis Gallorum, cod. 685 [a]. *Quodlibeta* & *Sermones* varios.

1410. H. W. SIMEON, natione Græcus, ex monacho archiepiscopus Thessalonicensis, claruit anno 1410. Calisti patriarchæ CP. qui circa ann. 1406. thronum tenuit, æqualis: crasso tamen satis errore Possevinus & Miræus eum ante annos sexcentos floruisse asserunt. Acerrimus Græcæ ecclesiæ adversus Latinos, reipublicæ adversus Turcos vindex & assertor, illos scriptis oppugnavit, horum impetus summa animi præsentia sustentavit. Obsessa enim anno 1428. ab Amurathe tyranno Thessalonica, nullis nec præmiis nec minis induci poterat, ut Græcos ejectis Latinis in Turcorum deditionem concedere permitteret. Obiit anno 1429. mense Septembri, sex mensibus ante Thessalonicam ab Amurathe iterum expugnatam. Laudes ejus ubertim prosequitur Eugenius Nomophylax in Synodico Dominica Orthodoxiæ in ecclesia Thessalonicensi recitari solita, ὡς τοῦ τῆς ἐκτὸς τε καὶ τῆς πνευματικῆς σοφίας πλήρους ὑπερφυῶς γενομένου, κἀν τῇ ἀσκητικῇ εἴτ᾽ οὖν ἀγγελικῇ ἀγωγῇ τε καὶ πολιτείᾳ διαπρέψαντος, καὶ ταύτην εἰς ἄκρον κατορθωκότος, &c. *qui externæ & spiritualis sapientiæ super humanum captum repletus, in Ascetico, sive potius Angelico instituto, & vitæ ratione excelluit, eamque cum summa virtute & laude perfectissime egit*, &c. Exstat *Commentarius de divino Templo, de ejus Ministris, de sacris eorum Vestibus, de Sacro-sancta Mystagogia sive Missa, ad pios quosdam Cretenses:* a Jacobo Pontano Latine versus atque evulgatus *Ingolstad.* 1603. 4°. inde in Bibliothecam Patrum translatus Tom. 22. Verum Pontanus fraude apud pontificios non infrequenti usus, plurima commentarii loca resciderat, plura mutilarat; adeoque nil mirum, si Græca suppresserit. Græcum igitur textum adjuncta versione Latina fideliori in Rituali suo Græcorum *Paris.* 1647. fol. p. 212. dedit vir candidioris animi Jacobus Goar; qui *nimium*, uti vocat, Pontani *zelum* castigat; & Simeonem nostrum, modo ecclesiæ Romanæ conjunctus fuisset, antiquis patribus annumerandum esse non diffitetur. Scripsit adhuc Simeon *Ecclesiasticum Dialogum adversus omnes Hæreses*, de sola D. N. Jesu Christi fide, sacris sacrificiis, & mysteriis omnibus ecclesiæ, ex S. Scripturis & patribus collectum; qui Græce MS. habetur in bibliothecis Vaticana & Cæsarea; *pius & doctus*, judice Allatio *, *dignusque qui aliquando lucem videat, sed manuductus a Catholico.* En hominis cautelam. Utinam dent tamen, modo catholico isti non adsit Pontani zelus. Insignem ex isto opere Dissertationem seu *Dialogum de Pœnitentia* excerpsit, & Gr. Lat. edidit Jo. Morinus Append. ad Lib. de Pœnitent. p. 125. Quamplurima ejusdem fragmenta habet Turrianus Annotat. in Constitut. Apostolicas: Petrus Arcudius Lib. de Concordia Eccles. Orient. & Occident. Allatius de Synodo Photiana p. 164. advers. Hottinger. p. 18, 110, 135, 278. Lib. de Consensu l. 2. c. 3. §. 4 [b]. Exstant præterea ejusdem *Responsiones* 85. *ad Interrogata Gabrielis Metropolitæ Pentapolitani*, MSS. in biblioth. Vaticana. Insigne earum fragmentum Gr. Lat. exhibet idem Allatius Lib. advers. Hottinger. p. 78. *Liber de Sacerdotio ad Monachum quendam. Expositio compendiosa Symboli Orthodoxæ & inculpatæ nostræ Fidei Christianorum. Expositio necessaria sententiarum S. Symboli, unde collectæ sunt, & adversus quos dictatæ. Capita* 12. *quæ solam Christianorum fidem seu Articulos omnes Fidei continent, & quod Symbolum Apostolicum eos contineat, deque Virtutibus comprehensivis. Libellus de iis circa quæ Latini innovant.* MSS. in biblioth. Vaticana. Prolixum Simeonis opus MS. Græce penes doctissimum virum H. Covellum S.T.P. ecclesiæ Eboracensis cancellarium asservari audio. Istius operis pars satis exigua est, qui primo memoratus est loco, Commentarius. Quænam alia e supra recensitis opuscula in eodem locum obtineant, nondum accepi.

* Diatrib. de Simeon. script. p. 193.

a Item in bibl. S. Antonii Patavina. Et Oxon. in bibl. Coll. Baliol. Item in 1. & 2. *Sententiarum* in bibl. Cardinalis Bessarionis Venetæ. Scripsit etiam *conclusiones* a se habitas in Conc. Pisano. Exstant MSS. Cantab. in bibl. Coll. Emanuelis, teste *Oudin.* Tom. 3. p. 1140. *Bullas* quasdam ex Alexandri 5. Regesto publicavit *Raynaldus* ad an. 1409. n. 85. 89. & ad an. 1410. n. 7. & 16. *Bullam* unicam dedit Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 331. b Item De Ætate Ordinum, p. 42. seq. De Libris Ecclesiasticis, p. 7. De Purgatorio, p. 100. 110.

Append. * F f SIMEON

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1418. R. G. SIMEON archiepiſcopus Theſſalonicenſis, vitæ monaſticæ cultor & laudator, in antiquorum patrum ſcriptis non mediocriter verſatus, & rituum eccleſiaſticorum eximie peritus, claruit anno 1418. humanis exceſſit paulo ante captam metropolim ſuam anno 1430. Lucubrationes ejus variæ ſuperſunt. *Dialogus Eccleſiaſticus adverſus omnes hæreſes, & de ſola Domini & Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti fide, ſacris item ſacrificiis, & myſteriis omnibus Eccleſiæ, nihil proprium habens, verum ex SS. Scripturis & Patribus collectus & prout vires ferebant compoſitus, & ſingulis quovis tempore interrogantibus Reſponſionem ſubminiſtrans.* Pr. Ἐν Χριστῷ τῷ μονογενεῖ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρί. Exſtat Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 218. in capite pauca deſunt, habetur integer in Vaticana. *Commentarius Synopticus divini & ſacri Symboli Orthodoxæ & inculpabilis noſtræ Chriſtianæ fidei.* Pr. Περὶ τοῦ ἱερωτάτου Συμβόλου τῆς ἀληθοῦς καὶ μόνης τῶν χριστιανῶν ἡμῶν πίστεως. MS. *ibid.* n. 6. & in Bodleian. Cod. 294. *Expoſitio perquam neceſſaria verborum Sacri Symboli fidei Chriſtianæ, unde collecta, & adverſus quos coagmentata ſint.* Pr. Καλὸν ἐκθέσθαι καὶ ὅθεν τὸ ἱερώτατον παρὰ τῶν θείων Πατέρων συνετέθη Σύμβολον. MS. *ibid.* n. 4. & in Bodleian. ubi ſupra. *Explicatio 12. Capitum ſive Articulorum ſolam veram Chriſtianorum fidem quantum fieri poteſt continentium, & divino Symbolo comprehenſorum, & de Virtutibus complexivis.* Pr. Ἡ ἀληθὴς καὶ μόνη τῶν χριστιανῶν ἡμῶν πίστις ὑπὲρ νοῦν οὖσα καὶ λόγον. MS. *ibid.* n. 5. *Reſponſiones ad Quæſtiones quaſdam Epiſcopi* (Gabrielis Pentapolitani) *interrogantis eum.* Pr. Προοίμιον· Ἔδει μὲν τὰς τοιαύτας τῶν ἐρωτήσεων ὑψηλοτέρας οὔσας καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. MS. *ibid.* n. 2. & in Bodleian. Codd. 85, 91, 294[a]. *De Sacerdotio ad pium quendam Monachum, ſacra Diaconia inſignitum, cum ipſe Archiepiſcopus adhuc exiſteret in Ordine tantum Presbyterorum,* Pr. Ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὲ καὶ γνησιώτατε ἀδελφὲ, τὴν ὀφειλὴν τῆς ἀγάπης πᾶσι κατὰ τὴν ἐντολήν. MS. *ibid.* n. 3. opera hactenus memorata una cum tractatu *ad pios Cretenſes de Templo,* &c. a doctiſſ. Goaro edita, ſimul prodierunt Græce impreſſi *Jaſſii* in *Moldavia* 1683. fol[b]. *De ſeptem Eccleſiæ Sacramentis Dialogus inter Clericum interrogantem, & Archiepiſcopum reſpondentem.* Pr. Κεφάλαιον ά. Κληρικός· Παρακαλοῦμεν, ἐπειδὴ τὴν ἀληθῆ τῆς πίστεως γνῶσιν ἐδεξάμεθα. Habetur MS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 106. qui conſtat foliis 158. in folio. *Precationes Sacræ,* Prima, *contra hoſtium Gentilium incurſionem.* Pr. Πάτερ, Υἱὲ, καὶ Πνεῦμα ἅγιον. Secunda, *in Encæniis Templi B. Deiparæ non manu facti.* Pr. Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Tertia, *ad B. Virginem in ſolenni ſupplicatione.* Pr. Ἀγιωτέρα τῶν Ἀγγέλων, ἐνδοξοτέρα. Quarta, *ad B. Virginem cujuſlibet neceſſitatis cauſa.* Pr. Κεχαριτωμένη, εὐλογημένη, ὑπὲρ πᾶσαν τετιμημένη. Quinta, *tempore terræ motus, ſiccitatis,* &c. Pr. Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Παντοκράτωρ ὁ Θεός. Sexta, *ad Spiritum S. in Feſto Pentecoſtes.* Pr. Ἀγαθὲ καὶ ἀγαθότητος πηγὴ, ἅγιε καὶ ἁγιασμοῦ. Exſtant Græce MSS. *ibid.* Cod. Theol. 218. n. 7. *Accurata dijudicatio legitimarum & illegitimarum Nuptiarum,* excerpta ex *libro Juridico* Chartophylacis Theod. Balſamonis. Pr. Τρεῖς εἰσιν ὅροι τῶν κεκωλυμένων γάμων. MS. *ibid.* n. 8. *Monita de Vita Aſcetica,* horum *Excerpta* inter id genus alia Græce MSS. *ibid.* Cod. Theol. 288. n. 2. *Epiſtola adhortatoria ad viam ſalutis, miſſa omnibus ubique per Provinciam ſuam Eccleſiis.* Exſtat Græce MS. in biblioth Bodleian. Cod. 294. In eodem codice, præter varios ex iſtis quos ſupra recenſuimus tractatus, reperiuntur *Formulæ literarum dimiſſoriarum* ἀπολυτηρίων & συγχωρητικῶν. Huic tandem aſſerit L. Allatius *de iis circa quæ Latini innovant* opus. Pr. Πρῶτον μὲν τὸ περὶ τὴν πίστιν ἀποσφαλῆναι, de Conſenſ. lib. 2. c. 18. §. 13. col. 863. Vide eundem de Simeon. p. 185. & ſeq. ubi de Simeone noſtro fuſe admodum & erudite diſſerit vir doctiſſimus.

PETRUS ANCHARANUS, ſive *de Ancharano,* gente Italus, patria Bononienſis, ex illuſtri Farneſiorum familia oriundus, juriſconſultus celeberrimus, nec infimæ ſortis philoſophus: Baldi auditor, claruiſſe dicitur anno 1410. quanquam ad annum uſque 1487. vixiſſe a nonnullis perhibeatur. Id tamen parum credibile; codex quippe MS. lecturæ ejus ſuper Clementinis & Reſcriptis, qui in bibliotheca Auguſtana aſſervatur, eam Bononiæ anno 1397. conſcriptam eſſe præ ſe fert: necnon alius codex MS. lecturæ illius ſuper ſecundo decretalium libro, ibidem repertus, iſtam Venetiis an. 1392. completam eſſe prodit. Obiit Bononiæ, in templo S. Benedicti ſepultus; ubi epitaphium tumulo ejus inſcriptum, inter alia, bina iſta habet diſticha: 1410. ✠ W. Index MSS. Bibl. Auguſt. p. 58.

Canonis hic ſpeculum, Civilis & Anchora Juris
Hic jacet: æternas mens tenet alta domos.
Quis ſuperavit eum virtute micante? quis iſto
Conſiliis hominum clarior ante fuit?

Exſtant ab eo ſcripta, *Commentaria in Decretales & Clementinas,* Lugduni 1549, 1553. fol. Bononiæ 1581. fol. *Conſilia,* ſive *Juris Reſponſa,* Venet. 1568, 1585, 1589,

a Nonnulla ex his profert Allatius lib. de purgatorio, p. 31. 149. 214. & contra Hottinger. p. 78. b Indicem argumentorum dedit *Fabricius* Bibl. Gr. L. 6. c. 11. Vol. 14. p. 52. ſeq.

1599.

 1599. *Selectæ Quæstiones omnium præstantissimorum Jurisconsultorum, in tres Tomos digestæ*, Francofurt. 1581.

1410. H. W. BOSTONUS BURIENSIS, natione Anglus, ordinis Benedictini monachus in cœnobio S. Edmundi Buriensi. Vir industrius simul ac eruditus, claruit anno 1410. Quo melius rem literariam promoveret; universa fere Angliæ monasteria & collegia perlustravit, bibliothecas rimatus est, libros conquisivit, scriptores ordine alphabetico digessit, ætatem eorum ac vitam adjecit, quibusque in bibliothecis monumenta illorum invenirentur, notavit. Extitit *Catalogus iste Scriptorum Ecclesiæ* (sic enim opus suum appellari voluit) MS. olim penes Cl. Usserium, nunc vero penes doctissimum virum Thomam Gale, S. Theol. Professf. qui illum suo tempore, ita vovemus, publici juris faciet; saltem ex illo Lelandum nostrum a se edendum [a] illustrabit. Scripsisse præterea Bostonum *Speculum Cœnobitarum* [a1], *& Monasterii sui Chronicon*, author est Baleus *: quæ quidem interiisse videntur.

* Cent. 7. c. 48.

1410. H. W. [b] JOANNES XXIII. seu ut alii numerant, XXIV. *Balthasar Cossa* antea appellatus, patria Neapolitanus, juvenis juri civili & pontificio Bononiæ operam dedit, doctoratus gradu insignitus. Dein Romam profectus a Bonifacio 9. inter cubicularios ascitus est, mox archidiaconus Bononiensis, postea prothonotarius apostolicus, inde diaconus cardinalis S. Eustachii, & legatus Flaminiæ constitutus; Bononiam, magnamque Flaminiæ partem in ecclesiæ potestatem redegit. Anno 1409. concilio Pisano interfuit. Anno 1410. veneno prius Alexandro 5. decessori propinato, & corruptis partim largitionibus partim armorum terrore cardinalibus, pontifex Romanus electus est Bononiæ die 17. Maii, coronatus die 25. Ineunte pontificatu Ladislaum Neapolis regem anathematizavit, & Cruciatam contra illum prædicari jussit, plenam peccatorum remissionem omnibus pro sede Romana militantibus abunde pollicitus. Anno 1413. a Sigismundo imp. intentato defectionis metu coactus concilium generale Constantiæ habendum indixit; & pontificatu se cessurum, modo Benedictus & Gregorius antipapæ idem facerent, spospondit. Ipse anno sequente 5. Cal. Novembr. Constantiam ingressus, paucis post diebus concilio initium dedit. De papatu vero abdicando a concilii patribus interpellatus, moras nectit; & graviora veritus, mense Martio anni 1415. abjectis insignibus pontificiis, ex urbe Constantia clam noctu fugit, & Schafusam, Austriæ ducis oppidum se subducit. Fuga elapsus [c], quadraginta criminum, & in his hæreseos, negatæ scilicet animarum immortalitatis, atheismi, simoniæ, homicidii, veneficii, aleæ, adulterii, sodomiæ, stupri, in concilio reus agitur; & ad comparendum frustra sæpius citatus, convincitur ac damnatur; adeoque die 14. Maii synodali decreto pontificatu deponitur. Mox Helvetiorum ope ex fuga retractus, & Manhemii in carcerem datus, papatu semet abdicare, & concilii acta confirmare coactus est. Lecta itaque in synodo cessionis schedula, majori solennitate sententia depositionis die 31. Maii ab episcopo Atrebatensi pronunciata est. Joannes dein Ludovico Bavariæ duci custodiendus committitur, & in castro Hedelbergensi carceri triennali mancipatur. Tandem anno 1418. liberatus, obiit Florentiæ anno sequente die 22. Decembris. Exstat *Bulla convocationis Concilii Constantiensis* Concil. Tom. 12. p. 11. *Sponsio de abdicando Papatu*, ibid. p. 16. *Epistolæ* quædam apud Binium in Concilio Constant. Tom. 7. *Epistolæ* 2. apud Bzovium ad an. 1413, 1414 [d].

HENRICUS de BALMA, sive *de Palma*, natione Gallus, patria Bugiensis, ord. Fr. Minorum monachus, claruit anno 1410. a Genebrardo ad an. 1363. fœdo lapsu reductus. Erat quippe S. Coletæ virgini a confessionibus, quæ non nisi an. 1380. nata est, & nostri Henrici consilio potissimum usa ordinis sui circa annum 1420. reformationem aggressa est. Vir erat *magnæ perfectionis*, ut card. Bonæ verbis utar; & *morum integritate præstantissimus*, ut de eo Spondanus. Scripsit *de Mystica Theologia* tractatum, Bonaventuræ communiter inscriptum, & inter ejus opera non semel editum. Composuit etiam *Meditationes quasdam pias, ante & post celebrationem Missæ, & in cæteris actionibus quotidianis usurpandas*, utrum vero lucem aspexerint, subdubito [e]. 1410. R. G.

JOANNES GROSSIUS, seu *Grossus*, natione Gallus, patria Tolosanus, ordinis Carmelitani monachus, claruit anno 1411. H. W.

[a] Edidit Ant. Hall *Oxon.* 1709. [a1] Edit. ab Ant. Hall ad calc. Triveti Annal. *ibid.* [b] Conf. Hist. Conc. Pisani Tom. 2. L. 8. *Du Pin.* Hist. Eccl. Vol. 13. p. 9, 10. seq. [c] Conf. Hermanni ab Hardt Hist. Conc. Constant. Tom. 2. part. 10. 14. 15. Tom. 4. p. 59.—83. 196. 183. 228—292. Tom. 5. p. 162. [d] Librum ejus *de varietate fortunæ*, carmine scriptum memorat Ludovicus Jacobus, p. 140. *Bulla contra Wicliffum* inter Gersonis opera Tom. 5. Edit. Nov. p. 615. *Epistolæ* 2. ap. Martene Anecdotor. Tom. 2. p. 1432. *Bulla cum Archiepisc. Cantuar. certificatorio pro concilio generali Constantiensi* apud Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 366. *Bullæ* aliæ MSS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* D. 13. n. 14. E. 10. n. 2. *Constitutiones & Diplomata* varia habentur in Hermanni ab Hardt Conc. Constantiens. Tom. 1. part. 21. Tom. 2. part. 9. & 10. Tom. 4. pag. 45—53. 102. 114. 219—259. Tom. 5. p. 162. Tom. 6. p. 9. *Epistolæ* ap. Rymer. Fœder. Tom. 8. p. 718. Tom. 9. p. 49. [e] De MSS. operibus vide *Oudin.* Tom. 3. p. 2241.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1411. quo ordinis sui generalis numero vicesimus secundus in conventu Bononiensi creatus est; atque eo nomine consilio Pisano eodem anno interfuit. Annis antea 22. ejusdem ordinis generalis a Carmelitis quotquot Gregorio 7. antipapæ adhæserunt, in capitulo Perpinianensi electus fuerat. Ut collapsam Carmelitarum disciplinam restauraret, tria ordinis comitia generalia, Balneolense anno 1416. Montepessulanum anno 1420. & Apameense anno 1425. celebravit. Anno demum 1424. senio jam gravis, præfectura cessit, postquam decem cœnobiis ac binis provinciis ordinem auxisset, eodemque anno vita excessit [a]. Scripsit *Viridarium Ordinis Carmelitani* libris 3. quibus ordinis sui institutionem, progressum, & illustres seu doctrina, seu pietate viros, fuse describit. Prodiit una cum Philippi Riboti Speculo, aliisque ejusdem argumenti scriptoribus a Baptista Cathaneo editis *Venet.* 1507. fol. & in Speculo Carmelitarum quod Daniel a Virgine Maria Carmelita edendum curavit *Antverp.* 1680. 4. Tom. fol.

1412. H. W. [b] HIERONYMUS a S. FIDE, natione, ut videtur, Hispanus, ex Judæo Christianus, Benedicti 13. papæ medicus, claruit anno 1412. Scripsit *librum de refellendis Judæorum erroribus*, aliumque *adversus Talmuth Judaicum:* ex quorum recitatione quinque amplius Judæorum millia ad fidem Christianam dicuntur conversa. Prodiit uterque sub titulo *Hebræo-mastigis* Francofurti 1602. 8°. & habetur in Bibliotheca Patr. Tom. 26. p. 528 [c]. Posterior tractatus prodierat antea *Tiguri* 1552.

1414. H. W. [d] VINCENTIUS FERRERIUS, natione Hispanus, provincia Valentinus, ordinis Dominicani monachus, Benedicto 13. a sacris confessionibus, & sacri Palatii magister, claruit anno 1414. concionator ævi sui celeberrimus, qui triginta annorum spatio Hispaniam, Italiam, & Galliam concionando perlustratus, maximam sibi eloquentiæ & sanctitatis famam, auditoribus pietatis & pœnitentiæ fructum peperit. Mira de eo fabulantur Dominicani, & pontificii, quibuscunque minus est aut cordis aut frontis: illum nempe cœcis visum, claudis gressum, mortuis vitam reddidisse, omne genus morborum verbo sanasse, 35000. Judæos & 8000. Saracenos ad fidem Christianam convertisse; & centum millia hominum perditorum ad meliorem frugem reduxisse: quin & patrio, id est, Cathalaunico idiomate ubivis gentium concionantem ab omnibus, cujuscunque fuerint nationis, auditoribus intellectum esse. Anno 1418. concilio Constantiensi interfuit: quum electo a concilii patribus Martino 5. a Benedicto 13. a cujus partibus hactenus steterat, defecit: eumque deinceps in concionibus acriter oppugnavit. Obiit anno 1419. die 5. Aprilis in urbe Venetensi apud Armoricos Britones, in sanctorum album a Callisto 3. anno 1455. ascriptus.

OPERA.

Tractatus de vita spirituali, sive *de interiori homine*. Prodiit *Magdeburgi* 1493. *Venet.* 1500. & sæpius cum meditationibus S. Augustini & S. Bernardi.

Tractatus consolatorius in fidei mutationibus.

Epistola ad Benedictum 13. *Antipapam.*

Epistola ad Joannem de Podio Nucis Ord. Prædicat. Generalem.

Fragmentum Epistolæ ad Bonifacium Carthusianorum Generalem.

Fragmentum Epistolæ ad Joannem Gersonem.

Epistolæ 2. *ad Infantem Martinum* Petri 4. Aragoniæ regis filium, postea regem: ex Hispanico in Latinum sermonem ab Antistio conversæ.

Epistola ad Ferdinandum 1. *Aragoniæ Regem.*

Opuscula ista omnia collegit, & scholiis illustrata edidit Vincentius Justinianus Antistius *Valentiæ* 1591.

Conciones de Tempore, & de Sanctis, a Vincentii discipulis, ut videtur, collectæ, & in tres tomos digestæ. *Ulmæ* 1475. *Colon.* 1485. *Argentinæ* 1493. 1503. *Lugduni* 1527. 8°. *Venet.* 1606. 8°.

Commentarius in Orationem Dominicam. Prodiit una cum concionibus *Antverp.* 1573. 8°. *Lugduni* 1523. 4°.

Liber de Fine Mundi, seu *de ruina vitæ spiritualis, Ecclesiasticæ dignitatis, & fidei Catholicæ, ac de duplici Antichristi adventu*; Neapoli in 4°. excusus, & Germanice alicubi 1582. 4° [e].

[f] HERMANNUS de LERBEKE, natione Germanus, ordinis Prædicatorum in cœnobio S. Pauli apud Mindenses sodalis, claruit anno 1414. Scripsit historiam seu *Chronicon Comitum Schawenburgensium* ab Adolpho Comitum istorum primo ad Othonis Schawenburgensis obitum, seu ab an. 1006. ad annum 1414. Primus id in lucem eruit, 1414. H. W.

[a] Ab aliis vixisse traditur ad an. 1437. [b] Conf. *L'Enfantii* Hist. Conc. Pisani Tom. 2. L. 6. §. 26. [c] Prodiit antea sine loco & anno tempore nascentis typographiæ fol. vide *Schelhornii* Amœnitat. Literar. Tom. 3. p. 141. [d] Conf. *L'Enfantii* Hist. Conc. Pisani Tom. 2. L. 6. §. 25. [e] Vincentii Ferrerii opera edidit Caspar Echard *Aug. Vindel.* 1729. 2 Vol. fol. [f] Conf. *Quetif.* de Scriptis Dominicanor. Tom. 1. p. 751.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. ac notis illustratum evulgavit Henricus Meibomius *Francofurti* 1620. 4° [a].

1414. R. G. THEODORICUS URIAS, natione Germanus, patria Saxo, inter præcipuos sui temporis theologos numerandus, claruit anno 1414. Scripsit *Historiam Concilii Constantiensis*, cui ipse interfuit, eamque Sigismundo imp. nuncupavit. Opus istud partim ligato, partim soluto sermone conscriptum, in quatuor libros distributum *de consolatione Ecclesiæ* inscripsit; idque sub auspiciis sereniss. ducis Brunsvicensis inter alia ad dictum concilium pertinentia brevi in lucem proditurum eruditiss. Act. Lipsi. editores indicarunt *, quod ut maturius fiat, in votis est omnium quibus veritas est cordi [b].

* Anno 1695. p. 557.

1415. H. W. JOANNES CAPREOLUS [c], gente Gallus, ex oppido Ratinensi diœceseos Tolosanæ oriundus, ordinis Prædicatorum monachus, & in academia Tolosana theologiæ professor, doctrinæ D. Thomæ vindex acerrimus. Claruit anno 1415. Interfuisse dicitur concilio Basileensi anno 1431. Quando obierit, incertum. Exstant *Commentaria in 4. libros Magistri Sententiarum*, Venet. 1484, 1514, 1588 [d]. *Defensiones Theologicæ S. Thomæ Aquinatis*, ibid. 1483. fol. si forsan a præcedente opus sit diversum. Elogium ei posuit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 158.

1415. H. W. PAULUS CARTHAGENA a S. MARIA, natione Hispanus, *Burgensis* a patria dictus, aliis tamen ex oppido S. Mariæ ortus, secta Judæus, & gentilium suorum nobilitate, doctrina, opibus facile princeps; postea vero ad fidem Christianam lectione operum D. Thomæ conversus, primum Trevigni archidiaconus, dein Carthaginensis episcopus, mox Burgensis creatus est; Scrinio regio præfectus, regnorum Castellæ & Legionis archicancellarius, ac demum patriarcha Aquileiæ constitutus. Claruit anno 1415. Tres ante fidem acceptam filios susceperat, Alfonsum, Gonsalvum, & Alvarum Garsiam, quorum illum sui in sede Burgensi successorem, istum Placentinum episcopum, hunc familiæ propagatorem post se reliquit. Obiisse fertur anno 1435. die 29. Augusti. Exstant *Additiones notabiles ad Postillas Nicolai de Lyra in totam Scripturam*, una cum Postillis Lyrani *Lugduni* 1590. & alibi sæpius impressæ. *Scrutinium Scripturarum libris* 2. quod anno Christi 1434 [e]. ætatis suæ 81. absolvit. Prodiit *Mantuæ* 1474. fol. *Burgis* 1591. fol. *Quæstiones* 12. *de Nomine Tetragrammato*, cum notis Jo. Drusii *Franekeræ* 1604. 8° [f].

1416. H. W. [g] NICOLAUS de CLEMANGIIS, Nicolai filius, gente Gallus, in vico Clemange provinciæ Catalaunensis natus, *Doctor Theologus* a recentioribus dictus. Avunculum habuit Petrum Clemangium, medicum celeberrimum, fratrem Stephanum, collegii Navarrensis provisorem. Ipse duodecimo ætatis anno Lutetiam missus, in collegium Navarrense receptus est: ubi præceptores habuit Petrum Nongentinum, Gerardum Machetum, postea Castrensem episcopum, & Joannem Gersonem. Præclaros itaque in theologia profectus fecit: eloquentiæ vero ac poeseos studio præ aliis incubuit. Anno circiter 1393. ab academia Parisiensi rector creatus est, & scribendis epistolis adhibitus. Comparata sibi per epistolas elegantissimo stilo exaratas fama, a Benedicto 13. in curiam Avenionensem evocatus est, & a secretis sibi adesse jussus. Paulo post ecclesiæ Lingonensis thesaurariam dignitatem obtinuit. Anno circiter 1408. cum Benedictus 13. Galliæ regno, quod edicto regio obedientiam ei nuper subtraxerat, sacra interdixisset; Clemangius in scripti interdicti suspicionem lapsus immerito (tribus enim ante promulgatum anathema mensibus curia Romana egressus, Genuam se receperat) maximum famæ & fortunæ discrimen subiit. In Vallis itaque Profundæ monasterium apud Carthusianos, ac dein Fontem in Bosco secedens, principis iram deprecari, ac crimina missis quaquaversum literis diluere necesse habuit. Dissipatis calumniis, ad Lingones suos se contulit, thesaurariatus munus obiturus. Anno 1415. a Benedicto 13. ut in aulam suam rediret, multis rogatus, otium ac turiolum suum, quo tunc apud Fontem delituit, curiæ pontificiæ honoribus præposuit. Sub id temporis abdicata dignitate Lingonensi, Baiocensis ecclesiæ cantor constituitur. Errant, qui archidiaconum Baiocensem fuisse volunt. Claruit an. 1416. summis sæculi viris, Gersoni, Alliaco, Ferrerio, aliisque familiaris ac charus. Obiit ante annum 1440. in sacello collegii Navarrensis sub lampade coram altari magno e

[a] Recudi fecit Henr. Meibomius nepos Tom. 1. Rerum Germanicar. p. 495. Scripsit etiam Hermannus *Chronicon Episc. Mindensium usque ad Ottonem Episcopum*, qui obiit 1398. *productum*. Edidit illud Leibnitius Tom. 2. Script. Brunsvic. p. 157. Vid. Kappii Observationes in Quetifii & Echardi Script. Dominicanor. p. 750. seq. [b] Exhibuit Hermannus ab Hardt Tom. 1. Conc. Constant. [c] Conf. *Quetif* Tom. 1. p. 796. [d] Et 1519. [e] Wolfius Bibl. Hebr. Tom. 1. p. 963. habet an. 1434. & nos monet hunc librum exstare MS. in Bibl. Erfurtensi Lutheran. conf. etiam Tom. 3. p. 897. seq. & p. 950. [f] Denuo in Hadriani Relandi decade Exercitationum philologicarum de vera pronunciatione nominis JEHOVA. *Trajecti ad Rhen.* 1707. [g] Conf. Hermann. ab Hardt. Tom. 1. Hist. Conc. Constantiens. part. 2. p. 71. Launoium parte 2. Hist. Gymnasii Navarrens. p. 558.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

tholo pendente sepultus; & breviculum istud epitaphium sepulchro inscriptum habet; *Qui lampas fuit Ecclesiæ, sub lampade jacet.* Vir certe sincera animi pietate præditus, ac stylo supra sæculi sui sortem eleganti usus: intrepidus principum malorum censor & objurgator; qui pontificum schismata, ambitionem & vitia, ecclesiasticorum sordes & avaritiam, monachorum ignaviam, luxuriam, & libidinem; omnium denique ordinum mores solutos acri calamo flagellat.

OPERA.

Liber de corrupto Ecclesiæ statu, anno circiter 1414. scriptus. Prodiit seorsim cura Joannis Fuchtenii *Helmstadii* 1620 [a].

Deploratio calamitatis Ecclesiasticæ per Schisma nefandissimum, cum exhortatione Pontificum ad ejus extirpationem, heroicis versibus descripta.

Liber de lapsu & reparatione justitiæ, ad Philippum Burgundiæ ducem, anno 1421. scriptus. Prodiit *Viennæ* 1481. 4° [b].

Disputatio cum quodam Parisiensi Scholastico de Concilio Generali, anno 1409. scripta. *Viennæ* 1482. 4° [c].

Collatio duplex ad eundem Scholasticum de eadem materia [d].

Liber de Annatis non solvendis, seu Responsio Gallicanæ nationis Cardinalibus appellantibus ab ejusdem voto, conclusione, & deliberatione Constantiæ factis de Annatis amplius non solvendis. Librum istum Clemangio prima fronte abjudicat styli barbaries: prodiit tamen sub Clemangii nomine, una cum duobus præcedentibus opusculis, in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. fol. p. 189 [e].

Tractatus in Parabolam de filio prodigo [f].

De fructu Eremi liber, circa an. 1413. elucubratus.

De fructu seu prosperitate rerum adversarum liber, eodem circiter tempore conscriptus.

De novis festivitatibus non instituendis liber, anno 1413. scriptus [g].

De Præsulibus Simoniacis liber, anno circiter 1411. scriptus.

Oratio ad Galliæ Principes, qua eos a bello civili dehortatur.

Epistola ad Gerardum Machetum, quod tam corpore e Babylone sit fugiendum, quam mente.

Epistolæ 3. ad Gregorium 12. scriptæ nomine Benedicti 13. pro extirpatione schismatis, & unione ecclesiæ.

Scripta quædam nomine Universitatis Parisiensis.

Epistolæ 137 [h].

Fragmentum descriptionis vitæ Tyrannicæ cum detestatione ac reprehensione, versibus heroicis comprehensæ.

Liber de Antichristo, & ortu ejus, vita, moribus, & operibus.

Opera ista Clemangii omnia in unum collegit, analectis & glossario Latino-barbaro illustravit, atque edi curavit Jo. Martinus Lydius *Lugd. Batavorum* 1613. 4°. Opuscula Clemangii aliquot prodierant antea *Paris.* 1521. a Margarino Bignæo etiam in prima Bibliothecæ Patrum editione repræsentata.

Liber de Studio Theologiæ, a Dacherio primum in lucem editus Spicileg. Tom. 7 [i]. a Clemangio anno circiter 1409. scriptus.

Epistolæ aliquot antea ineditæ habentur apud eundem Tom. 6 [k].

Carmen de Vitæ rusticæ fælicitate, exstat apud Phil. Camerarium Meditat. Historic. Tom. 3 [l].

Opuscula quædam Clemangii MSS. viz. *Descriptionem rei mirabilis, quæ in Galliis accidisse ferebatur; Epistolas 9. nomine Universitatis Parisiensis scriptas; Sermonem de SS. Innocentibus; Orationes seu Preces 10. Commentarios in Isaiam usque ad sexagesimum caput; Descriptionem metricam urbis Genuæ; Epistolas alias 12. Exhortationem ad resistendum Mahometanis:* in bibliothecis Galliæ privatis exstare prodit Launoius *. *Epistolæ* ejusdem MSS. aliquot exstant in bibliotheca Lambethana, & penes Cl. virum Joannem Battely, S. Theol. Profess. archidiaconum Cantuariensem [m].

* Hist. Gymnas. Navarr. part. 2. p. 576.

1416. H. W.

JOSEPHUS, natione Græcus, Ephesi archiepiscopus, ac tandem anno 1416. patriarcha Constantinopolitanus in synodo CP. electus. Alii quidem & in his Freherus *, patriarchatum a Josepho anno 1424. susceptum esse volunt. Verum rem extra du-

* Chronolog. ante Leunclavii jus Græc. Rom.

a Primum *Rom.* cura Eubali Cordati 1519. 4to. Denuo *Witteb.* 1601. 4to. & inscriptus *Speculum Ecclesiæ Pontificiæ* Lond. 1606. 8vo. Habetur iterum sub titulo *De ruina Ecclesiæ* in Herm. ab Hardt. Hist. Conc. Constant. Tom. 1. part. 3. & in Jac. L'Enfantii Hist. ejusdem Conc. p. 632. Denique in Append. ad Fasciculum rerum expetend. & fugiend. ab Edv. Brown edit. p. 555. b *Paris.* 1512. 1519. 4to. c *Paris.* 1512. cum scripto præcedente; & 1617. 8vo. cum aliis opusculis ejusdem argumenti. Habetur etiam in Fasciculo rerum expetendar. & fugiendar. nov. edit. p. 393. d Exstat cum opusculo superiore in Herm. ab Hardt Tom. 1. Hist. Conc. Constant. part. 2. p. 45. seq. e Edit. nov. p. 377. Prodierat *Viennæ* 1482. 4to. *Paris.* 1519. 4to. Denique exhibetur in Herm. ab Hardt Tom. 1. Conc. Constant. parte 13. f Hic cum tractatibus 4. proxime sequentibus prodiit *Paris.* 1521. & una cum iisdem exstat in Bibl. PP. Tom. 8. p. 557. *Paris.* 1575. g Separatim edidit Herm. ab Hardt. *Helmstad.* 1703. 4to. h Ex his *Epistolas* 1. 2. 102. & 112. ex cod. integriore A. 1480. exarato in Bibl. Wolffenbuttelensi, exhibuit Hermann. ab Hardt Tom. 1. Hist. Conc. Constant. part. 2. p. 4. 21. 32. 39. i Edit. nov. Tom. 1. p. 473. k Edit. nov. Tom. 1. p. 787. l Item in Casparis Dornavii Amphitheatro Sapientiæ Socraticæ Tom. 1. p. 788. Hæc de Clemangii scriptis norat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 1093. Tres Codd. MSS. Epistolarum & Operum Nic. Clemangii exstare in Bibl. Regis Galliæ monet *Oudin.* Tom. 3. p. 2323. m Locus de Eugenii 4. practica, ut Conc. Basileense Rex Francorum dissolveret, ex Clemangio habetur in Fasciculo rerum expetendar. & fugiendar. edit. nov. p. 322.

bium

Sæc. XV ab an. MCCCC. bium posuit Sguropulus *; qui Josephum in
* Hist. Conc. Flor. concilio Florentino, exactis 23. in munere patriarchali annis ac 20. diebus, obiisse narrat. Difficilem, si quis alius, provinciam nactus est Josephus; & ipse tanto oneri subeundo, seu naturæ indolem, seu ingenii vires spectes, longe impar. Sic enim res Græcorum a Turcis attritæ ea ætate ferebant, ut Latinorum amicitiam & suppetias quovis modo ambire, & ecclesiæ libertatem reipublicæ saluti postponere, iis necesse fuerit. De unione Græcos inter & Latinos ineunda jamdiu agitatum fuerat, ac rebus CPP. indies in deterius vergentibus, Joannes imp. incœptum facinus festinato urgebat. Principio quidem Josephus ecclesiæ suæ dignitatem constanter asseruit, & iter a Græcis episcopis ad occidentale concilium suscipiendum maxime improbavit, id in Græcorum opprobrium cessurum esse prædicans; utque concilium Constantinopoli potius indiceretur, atque illuc evocarentur Latini, multis suasit. Mox vero imperatoris blanditiis expugnatus cessit; missisque anno 1435. ad concilium Basileense legatis synodi istius Acta rata habuit; atque iterum anno 1436. missa bulla plumbea se ad unionem inter ecclesias resarciendam in occidentem venire paratum esse præ se tulit; & concilii generalis ea de re habendi locum ac tempus definiri postulavit. Post biennium imminuta Eugenii pontificis fraudibus concilii Basileensis autoritate, ad Eugenii partes sese contulerunt Græci, & concilium ab illo Ferrariæ indictum adire decreverunt. Itineris ducem sese dedit Josephus, haud adeo tamen de tuenda Græcorum fide, quam de conservanda patriarchatus CP. dignitate sollicitus. Innumeras enim cæremonias ventosus homo excogitarat, ut in primo cum Eugenio pontifice congressu sese illi parem ac nequaquam inferiorem esse demonstraret. Incassum vero. Et Græcorum enim infortunium & Latinorum fastus infœlicem patriarcham se demittere coegerunt. Disputatione de dubiis fidei articulis utrinque inita, ipse unionem quavis lege consarcinandam esse arbitratus est; atque adeo cedendum esse Latinis, etiamsi veritas penes Græcos staret, ut eo modo auxilium contra Turcos obtinerent, palam prædicare non erubuit.
Sguropol. Hist. Conc. Flor. §. 8. c. 12. *Si ex viginti quatuor enim*, inquit, *religionis capitibus unum tantum Latinorum libidini demus; reliqua viginti tria unius defectum supplere satis valebunt.* Re ad exitum spectante, ipse gravi morbo decubuit, & patrum sententias de rebus definiendis audire voluit. Illas ei clam perlegit Bessarion, sed fide pessima curtatas ac pro lubitu mutatas. Istiusmodi artificio pariter ac innata animi levitate inductus, Latinorum dogmatibus subscripsit, aliosque autoritate sua episcopos ad subscribendum impulit. Cum vero Latinos a fidei articulis ad vellicandam ecclesiæ Græcæ disciplinam procedere videret, subscriptionis datæ gravi pœnitentia ductus est; & post octiduum mœrore simul ac morbo confectus obiit die 10. Junii anno 1439. Exstant Lat. *Epistola ad Concilium Basileense*, Concil. Tom. 12. p. 545. *Bulla plumbea ad idem*, ibid. p. 571. Gr. Lat. *Oratio ad Synodum CP.* iter in occidentem suscipiendum dissuadens, apud Sguropulum Hist. Concil. Florent. Sect. 2. cap. 18. *Alia ejusdem argumenti Oratio*, ibid. cap. 24. *Oratio exhortatoria* ad Græcos episcopos Italiam secum profecturos, ut constanter se gerant, ibid. Sect. 3. cap. 16 [a].

MARTINUS V. aliis 3. *Odo Columna* 1417.
antea dictus, patria Romanus, ex illustris- H. W.
sima Columnensium sanguine oriundus, juris pontificii studiis Perusii innutritus, ab Urbano 6. referendarius, ab Innocentio 7. diaconus cardinalis S. Georgii in Velabro factus, anno 1414. ad concilium Constantiense profectus, rebus gestis inter primos enituit. Anno 1417. depositis tribus antipapis, & electione novi pontificis cardinalibus in concilio præsentibus, & triginta delegatis ex quinque nationibus pari numero selectis commissa, ipse unanimi omnium consensu papa electus est die 11. Novembr. S. Martini memoriæ sacro [b]. Presbyter ordinatus die 12. episcopus die 13. pontificia corona indutus die 21. Pontifex creatus, nil antiquius habuit, quam concilium solvere, & toties promissam ac tantopere a Sigismundo imp. & principibus Christianis efflagitatam ecclesiæ reformationem eludere. Factum id rem in futurum concilium, quod propediem se coacturum spopondit, rejiciendo. Utcunque igitur reclamantibus imperatore & episcopis Germanis anno sequente die 22. Aprilis concilium claudit, & Italiæ turbas præsentia sua componendas causatus, 17. Cal. Junii Constantia discedit. Anno 1420. Cruciatam contra Bohemos Hussi sectatores indixit, plenam peccatorum remissionem vexilla sacræ militiæ sequentibus largitus. Anno 1423. mense Augusto concilium generale Senis coegit; cum vero mentio de ecclesia reformanda in synodo injiceretur; eam in se fabam cudi probe sciens, concilium propere abrupit, & in annum septimum Basileæ habendum rejecit. Anno 1429. Alphonsi Aragoniæ regis auxilio usus, Ægidium Sancii Munionis Bene-

a Ejusdem *decretum unionis cum Romana Ecclesia* habetur in Actis Conc. Florentini Sessione 25. Tom. 9. Harduin. p. 405.
b Narratio de Martini 5. electione exstat ap. Baluz. Miscell. Tom. 7. p. 97.

Sec. XV. ab an. MCCCC. dicto 13. ante quinquennium a cardinalibus schismaticis titulo Clementis 8. suffectum, papatu semet abdicare, & cardinales illius sequaces in partes suas concedere adegit: adeoque tandem aliquando schismati gravissimo in ecclesia Romana per 51. annos grassato finem imposuit. Obiit die 20. Februarii, anno 1431. ætatis suæ 63. Exstant *Epistolæ*, *Bullæ*, & *Constitutiones* 15. Concil. Tom. 12. p. 252, &c. *Aliæ Epistolæ & Constitutiones* 17. apud Bzovium ad an. 1419. &c. *Aliæ* plures in Magno Bullario Laertii Cherubini Tom. 1 [a]. *Sermo de Translatione B. Monicæ S. Augustini matris ab Ostia ad Romam*, in Historia Augustiniana *Tolosæ* 1641. *Approbatio Regulæ Monachorum Hieronymianæ*, inter Hieronymi opera Tom. 4. *Leges pro Cardinalibus*, in vita ejus a Contelorio edita.

1418. H. W. GOBELINUS PERSONA, natione Germanus, in antiqua Saxonia, quæ nunc Westphalia dicitur, anno 1358. natus. Postquam Italiam fere universam lustrarat, & in curia Romana diu hæserat; anno 1386. sacerdotio initiatus est, triennio post rector capellæ S. Trinitatis in urbe Paderbornensi factus. Cum vero adversus edictum quoddam ab urbis consulibus latum, pontificiis & imperatoriis sanctionibus contrarium pro concione declamare non dubitaret, loco suo excidit, & episcopi vicarius seu officialis constitutus est. Monachorum paulo post ordinis Benedictini invidiam expertus, & veneno tentatus, Paderborna relicta, Bilefeldam se contulit; ubi ecclesiæ cathedralis decanus brevi renunciatus est. Claruit anno 1418. Tandem negotiorum pertæsus, cucullam induit; & sexagenario major e vivis excessit. Scripsit *Chronicon* ab orbe condito usque ad annum Christi 1418. *Cosmodromium* dictum; quod ante annum 1404. inchoatum anno demum 1418. absolvit. Prodiit cum notis & appendice Henrici Meibomii *Francof.* 1599. fol. Eidem tribuunt Molanus & Surius *Vitam S. Meinulphi*, Paderbornensis diaconi, & confessoris, quem ex fonte sacro suscepit Carolus Magnus. Eam interpolatam, ac stylo immutato deformem dedit Surius ad 5. Octobr. sinceram, omissa tamen miraculorum farragine, Christophorus Browerus *Moguntiæ* 1616 [b].

HENRICUS DE HASSIA, seu de Langenstein, natione Germanus, S. Theologiæ licentiatus in academia Parisiensi, ordinis Carthusiani monachus, & cœnobii S. Mariæ in Geldria prope Arnheimium prior; & si recte conjicit Trithemius, ecclesiæ Wormatiensis canonicus, Viennam tandem evocatus, ut academicis theologiam prælegeret. Claruit anno 1418. Obiit anno 1428. Scriptor prolixus admodum & operosus; qui cum plures annos Genesi pro cathedra explicandæ impendisset, vix quartum libri caput attigit, ac totidem complevit volumina [c]. Sec. XV. ab an. MCCCC. 1418. H. W.

SCRIPTA.

Regulæ ad discernendum mortale peccatum a veniali. Prodierunt una cum Antonini opere de eruditione confessorum *Memmingæ* 1483 [d].

Liber de Contractibus, & ordine Censuum. Habetur in appendice operum Joannis Gersonis.

Secreta Secretorum. Daventriæ 1501. edita.

De Animæ conditionibus Soliloquium. Exstat apud Orthodoxogr. Tom. 2. p. 1607 [e].

Contra disceptationes & contrarias prædicationes Fratrum Mendicantium super Conceptione Mariæ Virginis, & contra maculam S. Bernhardo mendaciter impositam. Mediolani 1480 [f].

Tractatus de Confessione, *De Nobilitate Animæ*, *De Oratione Dominica*, & *Angelica Salutatione*, *Epistola Invectiva contra æmulos Cleri*, *De mundi contemptu*, *Animæ Speculum*, *De eruditione Sacerdotum*, MSS. in Bibliotheca Augustana. * Index Bibl. Augustl. p. 42, 46, 49, 16.

Alia plura Henrici opera, adhuc inedita, recensent Trithemius de Script. Eccles. p. 146. Bellarminus, p. 381. Simlerus, p. 278.

HENRICUS DE HASSIA, natione Germanus, ord. Carthus. monachus, S. Theologiæ professor, & in academia Viennensi Henrici Huectæ socius & coadjutor, claruit anno 1418. Lucubrationibus ejus a Cl. Whartono memoratis accenseantur nonnullæ. Exstat tractatus super *Oratione Dominica* & *Angelica Salutatione*, uti & operis prænotati *Sacerdotum secreta circa Missam*, vetus quædam editio absque ulla loci vel temporis 1418. R. G.

a *Epistolas* 11. exhibuit Jo. Pet. Ludowig in Reliquiis monumentor. veteris ævi, Tom. 5. p. 403 seq. *Bullas & Constitutiones* varias Hermann. ab Hardt Hist. Conc. Constant. Tom. 1. part. 21. 23. 25. Tom. 2. part. 21. Tom. 4. p. 1500. 1518. 1536. seq. 1559. 1568. *Bullam* unam exhibuit Baluzius in Append. ad 3. Diss. Petri de Marca n. 36. *Epistolas* 2. Martene Anecdotor. Tom. 1. p. 1758. 1779. *Bullas & Epistolas* plures Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 390—547. *Bullæ* quædam *adversus Bohemos* emissæ habentur in Append. ad Fasciculum rerum expetend. & fugiend. edit. nov. p. 611. *Bullæ & Epistolæ* quædam exstant MSS. in bibl. Cotton. sub *Tiberio* B. 6. & *Vitellio* D. 13. n. 17. *Testamentum & Ceremoniale Curiæ Romanæ* MSS. in bibl. Vatican. memorat Lud. Jacob. in Vit. Pontific. p. 161. *Bullas & Epistolas* varias exhibuit Rymerus inter Fœdera Vol. 9. p. 522—618. & p. 766. & 921. b *Versus* de Urbano 6. de Ruperto Paderbornensi episcopo, & quibusdam ejus prædecessoribus ab eodem scriptos memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 3 p 192. c Conf. Bernardi Pezii Diss. Isagog. ad Tom. 2. Anecdotor. p. 74. *Oudin.* Tom. 3. p. 1252. Hermann. ab Hardt. prolegomen. ad Tom. 2. Hist. Conc. Constantiens. p. 10. d Item inter Gersonis opera, cui rectius attribui notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 648. quem vide. e Prodierat antea cum præfatione Jac. Wimphelingii A. 1507. 410. f Henrico de Hassia seniori adjudicat *Oudin.* Tom. 3. p. 1255.

temporis nota. *De discretione Spirituum* tractatus prodiit Corn. Dielmanni cura *Antwerp.* 1652. 8°. *De vitiis & erroribus Spiritualium* liber, forma epistolari conceptus, & Joanni episcopo Wormatiensi nuncupatus, Jacobo Gruytrodio Carthusiano obstetricante lucem vidit, qui operi suo *de erroribus Christianorum* insertum dedit, uti Fl. Illyricus diserte refert. Catal. Test. Verit. col. 1801. *In Decem præcepta* Commentarius in fol. *In Orationem Dominicam: & de modo celebrandi & recipiendi Sacramentum Eucharistiæ*, in 4to. MSS. habentur in bibl. Trajectensi. *De moribus & vita Canonicorum Regularium. De vitio proprietatis personarum Religiosarum*; uterque MS. in bibl. Basiliensi. *De reductione effectuum in causas: de concatenatione Causarum*, MSS. in bibl. Bodleiana, Cod. 1146. In eadem bibliotheca, Cod. 1667. exstat Henrici de Asia *super Genesin* Commentarius, nostri Henrici opus esse hariolari liceat, qui cum professoris Viennensis munus sustinuit, in Genesin plures annos prælectiones habuit. Tres demum *Epistolæ* MSS. in Colleg. Merton. apud Oxoniens. reperiuntur [a].

1418. R. G. ANTONIUS RAMPELOGUS, seu *de Rampigollis*, natione Italus, patria Genuensis, ordin. Eremit. August. frater; S. Theologiæ doctor, disputationibus contra Hussitas in concilio Constantiensi acute actis inclaruit anno 1418. quamdiu vixit incertum est. Scripsit ad juvenes ordinis sui in cœnobio Neapolitano studentes super varios Vet. Testamenti locos opusculum, quod *Figuras Bibliæ inscripsit, rude & trito eloquio scriptum* refert * Sixtus Senensis, in *quo sacras Historias exponens singulas ad morales Virtutes accommodavit*; graviorem in istud censuram strinxit Ant. Possevinus *, quam merito judicent alii: in Indd. etiam Expurgatoriis prohibetur nisi corrigatur: in lucem prodiit *Paris.* 1506. 8vo. 1511. 4to. *Colon.* 1505. 1617. 12mo. *Argentorat.* 1516. *Lugdun.* 1558. 1570. *Dictionarium Pauperum, & speculum Salvationis humanæ*, prodiit cum præcedente, *Paris.* 1497. 8vo. *Aureum* etiam *Bibliorum Repertorium* exaravit, continens *Locos communes* de *titulis Theologicis*, secundum ordinem alphabeti, quod olim alicubi in Germania impressum, in 4to. testatur Gesnerus. Exstat Antonii cujusdam Ampilogii Eremitæ opus *Biblia aurea* dictum, sive *Loci communes ex Bibliis*, impressum *Coloniæ* 1628. 8vo. quod idem prorsus opus cum superiori, variato paululum ex literæ initialis absentia auctoris cognomine, suspicamur [b].

* Biblioth. Sanct. L. 4. p. 158.

* Apparat. facr. Tom. 1. p. 104.

AUGUSTINUS DE ROMA, de 1419. H. W.
Favaronibus cognominatus, gente Italus, patria Romanus, ordinis Augustiniani Eremita, & ab anno 1419. prior generalis, in comitiis Astensibus 12. Cal. Septembr. electus. Postquam ordinem suum duodecim annis rexisset, ad episcopatum Cæsenatem anno 1431. assumptus est, tandem Nazarenus in ditione Neapolitana archiepiscopus factus. Obiit anno 1443. seu, ut alii, 1445. Pratis in Tuscia apud Augustinianos sepultus. Multa scripsit; e quibus nulla typis impressa reperire potui. Prælum tamen aliquando subiisse conjicerem *Librum de Sacramento unitatis Christi & Ecclesiæ, Librum de Christo capite & ejus inclyto principatu; ac Librum de Charitate Christi circa electos, & de ejus infinito amore:* eo quod in Indice Romano, teste Bellarmino *, prohibeantur. Eosdem antea Augustini libros tanquam non sanam & erroneam in fide doctrinam continentes damnavit & reprobavit concilium Basileense †. *Commentaria* Augustini nostri *in omnes D. Pauli Epistolas, in Epistolas Canonicas, & in Apocalypsin*; sese apud Eremitas Patavinos manuscripta vidisse prodit Possevinus *. Reliqua ejus scripta enumerant Possevinus loc. cit. & Josephus Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 79.

* De Script. Eccles. p. 388.

† Seff. 22.

* Apparat. facr. p. 135.

JOSEPHUS BRYENNIUS, pa- 1420. H. W.
tria Constantinopolitanus, vitæ instituto monachus, concionibus ad populum habendis præfectus, claruit anno 1420. quem in Oratione 8ª. de Trinitate ab Allatio citata ipse designat. Multa scripsit adversus Latinos: præsertim vero adversus dogma eorum de processione Spiritus S. *Orationes* 18. quas ipse περὶ τῆς ὑπερθέου τριάδος, *de divinissima Trinitate* inscripsit, MSS. in bibl. Vaticana asservatas [c]. Singularum titulos, argumenta, initia, & loca, in quibus sunt habitæ, ordine recenset L. Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 14. qui & Fragmenta 3. ex iis Gr. Lat. adducit ibid. alia ibid. c. 5. §. 3. c. 15. §. 7. l. 3. c. 2. §. 3. lib. adversus Hottinger, p. 315, 318. *Orationes* ejusdem duas *de futuro Judicio & sempiterna beatitudine* idem citat Allatius, & excerptas exinde lacinias Gr. Lat. exhibet lib. de libris Ecclesiast. Græcor. p. 136. 143. 339. lib. de Purgatorio, p. 79. 141. 713. Ejusdem *Dialogi* 3. *de Processione Spiritus S. Disputatio de Orthodoxa Ecclesia; atque alia de Fide*, habentur MSS. in Bibliotheca Ambrosiana.

a Ejusdem *Consilium pacis, sive de Unione ac reformatione Ecclesiæ in concilio Universali quærenda* edidit & Henrico de Hassia restituit Herm. ab Hardt Tom. 2. Hist. Conc. Constantiens. part. 1. Idem opus Du Pin. recudi fecit in append. ad Tom. 2. Gersonis operum p. 809. Varia ejusdem opera haberi MSS. in bibl. regia Galliarum & Paulina Lipsiensi monet *Oudin.* Tom. 3. p. 1259. b *Sermones, Quadragesimale, Casus Conscientiæ* post Elssium memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 342. c Item C. Poli, ut ex Gerlachi Epistola notat Crusius in Turco-Græciæ lib. 7. p. 498.

Sæc. XV. ab an.MCCCC. 1420. R. G. JOSEPHUS BRYENNIUS, monachus Byzantinus, & concionibus ad populum habendis præfectus, claruit anno 1420. Scriptis alibi memoratis accenseri meruerunt *Orationes duæ in Annunciationem B. Virginis Deiparæ*, quarum prima sic incipit, Εἰς δόξαν τῆς παναγίας Τριάδος. Χθὲς εὐαγγελισμοί. Hujus meminit L. Allatius Differt. de Simeon, p. 88. Altera his verbis, Θεὸς ὁ τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν ἐπιστάμενος. Allat. *ibid.* p. 96. *Oratio in illud*, Stabant juxta crucem, &c. & *in S. Deiparam*. Pr. Ἡ τόδε τὸ πᾶν ἀῤῥήτοις λόγοις ἁρμονίας ἁρμοσαμένη. Allat. *ibid.* p. 95. *Gratiarum Actio in S. Deiparam*. Pr. Θεῷ τῷ παντοδυνάμῳ πλούσιον ἡμῖν λόγον χορηγοῦντος. Allat. *ibid.* p. 96. Fragmentum hujus profert idem de Consens. lib. 2. c. 3. sect. 3. col. 529. *Oratio in S. Parasceven*. Pr. Συμφυὴς τῷ κόσμῳ καὶ σύγχρονος. Allat. *ibid.* p. 110. Scripsit etiam *Orationem in Transfigurationem Domini*, quam idem vir doctissimus laudat de Consens. l. 2. c. 17. sect. 2. col. 837. Et *Orationem de Domini Crucifixione*, ab eodem laudatam, Differt. de libris Eccl. Græc. p. 311. Exstat demum *de Divina Energia*, & *de Lumine in monte Thabor*, opus, cum ejusmodi aliis, Græce MSS. in bibl. Regis Gallorum, Cod. 507 [a].

1420. H. W. LEONARDUS BRUNUS ARETINUS, natione Italus, Aretium urbem, unde cognomen traxit, natalem habuit; humaniorum literarum studio ab ipsis incunabulis innutritus, Latini sermonis elegantia, venustate dictionis & ingenii acumine inter clarissimos sæculi sui historicos, oratores & philosophos nomen tulit. Græcæ autem linguæ scientiam ab Emanuele Chrysolora acceptam primus omnium Latinorum erexit & restituit. Ingentem eruditionis famam apud Italos adeptus, ab Innocentio 7. pontifice in aulam Romanam accersitus & epistolis scribendis admotus fuit anno circiter 1404. eodem etiam munere apud tres sequentes pontifices Gregorium 12. Alexandrum 5. & Joannem 23. perfunctus. Tandem in Hetruriam a Senatu Florentino revocatus, summus civitatis cancellarius concordi patrum suffragio constitutus est. Claruit anno 1420. Pingui otio donatus, historiis, aliisque quibus de re literaria præclare meruit, lucubrationibus conscribendis animum appulit; nec minus tamen divitiis coacervandis intentus, quo nomine turpissimæ avaritiæ ab historicis notatur, & abunde vapulat. Obiit Florentiæ, dierum & gloriæ satur 7. Id. Martii anno 1443. ætatis suæ 74 [b]. Sæc. XV. ab an.MCCCC. In templo S. Crucis sepultus, magnificum nactus est sepulchrum, nec minus gloriosam inscriptionem, hisce verbis conceptam: *postquam Leonardus e vita migravit, Historia luget, Eloquentia muta est;ferturque Musas tum Græcas tum Latinas lachrymas tenere non potuisse.* Sane eloquentiæ uberrimique ingenii laudem nullus Aretino facile denegabit; atque adeo Æneas Sylvius * illum *Hetruriæ splendorem, quo nemo post Lactantium Ciceroni proximior fuit, vocat: virumque doctissimum atque omnium eloquentissimum* fuisse prædicat Poggius Florentinus *. Interim tamen dissimulari non potest, illum plurimis consummati scriptoris dotibus destitui; utque Erasmi * de eo verbis utar, *Facilitate dictionis ac perspicuitate satis accedit ad Ciceronem, sed nervis aliisque virtutibus aliquot destituitur: alicubi vix tuetur Romani sermonis castimoniam, alioqui vir doctus juxta ac probus.* His adde, qua major viro erudito inuri non potest labes, plagii literarii crimine teneri Aretinum. Gothicam enim Procopii historiam Latine versam, suppresso veri autoris nomine, sibi inscriptam evulgavit. Pessime Aretino id furti cessit. Paucis enim post obitum illius annis historiam Procopio postliminio vendicavit Christophorus Persona; & detecto plagio Aretini pudendo fraudem ejus orbi erudito deridendam propinavit.

* Epist. 52.

* Invect. adv. Philelp. 2.

* Ciceronian.

S C R I P T A.

Contra hypocritas Libellus. Prodiit in Fasciculo Rerum Expet. *Colon.* 1535. fol. 154 [c].

Historiæ Florentinæ libri 12. quibus fuse enarratis exteris Florentinorum bellis, intestinas seditiones, concivium offensam veritus, plerumque tacet. Prodierunt a Sixto Brunone editi *Argentinæ* 1610 [d].

De Bello Italico adversus Gothos libri 4. quos Procopio subfuratus est. *Basil.* 1531. *Paris.* 1534. 8°. *Bellovisus* 1607. 4° [e].

De Bello Punico libri 3. quibus illa quæ in Livio, ob amissam Historiæ Decadem secundam, desiderantur, supplere præ se fert. Omnia autem fere ex Polybio desumpsit; utcunque se nudum interpretem egisse vir ingratus in præfatione neget. Prodierunt *Augustæ-Vindel.* 1537. & sub Polybii nomine a Badio Ascensio *Parisiis* editi [f].

a *Orationem* Ejusdem *contra Judæos* laudat Nic. Comnenus, p. 106. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 525. Ejusdem *Homiliæ* habentur MSS. in bibl. Julii Justiniani Venetiis teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 435. b Anno 1444. ætatis suæ 75. narrante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 797. c Edit. nov. p. 307. Denuo *Lugduni* 1679. 12mo. cum Poggii Dialogo ejusdem argumenti. Habetur etiam MS. cum *Oratione* die Johannis Bapt. habita, & Ejusdem *Historia*, Italice in bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 8. n. 4. 5. 18. Iterum cum *Isagog.* & *Oratione in nebulonem maledicum* ibid: sub *Cleopatra* n. 4 5. 8. d Et cum versione Italica Donati Acciajuoli *Venet.* 1473. fol. *Florent.* 1492. *Venet.* 1560. fol. & alibi. Conf. *Fabr.* ubi supra p. 801. e Habentur MSS. cum *Epistolis* in bibl. B. Mariæ Florent. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 373. f Ejusdem *de primo Punico bello* MS. servari in Musæo Tarvisiano Venetiis narrat idem *Montfaucon.* ibid. p. 76.

Epistolarum

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Epistolarum libri 8. Argentinæ 1521[a]. Basil. 1535. 8°.

Dialogus de moribus. Paris. 1516.

Versio 10. *librorum Ethicorum Aristotelis. ibid.* Græca fœliciter admodum vertit Aretinus, quippe qui non solum stylum luculentum satis adhibeat, sed & Græci sermonis sensum sine ulla fere unquam verborum paraphrasi summa fide reddat.

Commentarius de rebus suo tempore in Italia gestis, a schismatis Romani superiore sæculo inchoati exordiis ad annum usque 1440.

Commentarius de rebus Græcis, a Callicratidæ & Thrasybuli temporibus ad Epaminondæ obitum, ad Angelum Acciolum equitem Florentinum. Prodiit uterque Commentarius una cum Historia Florentina *Argentinæ* 1610. posterior *Lugduni* 1539[b].

Commentarius in libros Aristotelis Oeconomicos, & *Introductio in ejusdem Moralia*. Venet. 1550.

Historia de crudeli amoris exitu Guisguardi & Tancredi Salernitanorum principis filiæ. Exstat inter Æneæ Sylvii Epistolas num. 410.

Libellus de disputationum exercitationisque studiorum usu. Basil. 1536. Paris. 1642. 8°.

Cætera Aretini scripta, & in his *versiones* Scriptorum Græcorum, Aristotelis puta, Platonis, Plutarchi, Demosthenis, Æschinis, &c. quamplurimas recenset Simlerus Biblioth. p. 449. Boissardus Icon. part. 1. p. 125. Historica quædam Vossius de Hist. Lat. l. 3. c. 5[c].

1420. H. W. [d] JOANNES FRANCISCUS POGGIUS, BRANDOLINUS dictus, patria Florentinus, ex Terranova agri Aretini oppido oriundus, linguarum & humaniorum literarum scientia probe excultus, Græce ab Emanuele Chrysolora edoctus, octo pontificum Romanorum secretarius seu scriniorum præfectus, claruit anno 1420. In concilio Constantiensi partes non infimas egit, ibique defunctum Zabarellam cardinalem funebri oratione anno 1417. laudavit. Post Nicolai 5. mortem anno 1455. postquam quinquaginta annos in curia Romana militasset, quadraginta fere secretarii munus obiisset; annos jam natus 72. Florentiam evocatus est, ut reipublicæ patriæ a secretis esset. Obiit grandævus anno 1459. Florentiæ sepultus. Vir sane non ineruditus, sed rixosi, si quis alius, & lascivi ingenii. *Illi naturæ satis erat*, judice Erasmo *, *artis & eruditionis non ita multum*; *interim impuro sermonis fluxu usus, si Laurentio Vallæ credimus*. Graviorem longe Poggii censuram alibi profert Erasmus †, qui postquam effrænem ejus in Laurentium Vallam, ipsomet centuplo doctiorem, iracundiam castigasset, hæc subinfit; *Poggius rabula adeo indoctus, ut etiamsi vacaret obscœnitate, tamen indignus esset qui legeretur; adeo autem obscœnus, ut etiamsi doctissimus fuisset, tamen esset a bonis viris rejiciendus*.

* Ciceronian.

† Epist. l. 4. Ep. 7.

OPERA.

Descriptio ruinarum Urbis Romæ[e].

Descriptio obitus & supplicii Hieronymi Pragensis ad Leonardum Aretinum. Prodiit in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. p. 152[f]. & inter Hussi opera *Norimbergæ* 1588.

Oratio funebris in Franciscum Zabarellam Cardinalem.

Oratio funebris in Nicolaum Albergatum Cardinalem anno 1443. defunctum. Habetur inter alios Scriptores Vitæ Albergati *Colon.* 1618. 4°.

Oratio funebris in Laurentium Medicæum principem Florentinum.

Oratio de vita Nicolai Nicoli civis Florentini.

Facetiarum liber, qui spurcitiis & fœdissimis obscœnitatibus totus scatet, ad flammas, vel ad orcum potius relegandus. Prodiit mutilus *Tubingæ* 1550. 8°. integer *Norimbergæ* 1485. fol. *Venetiis* 1523. 8°.

De situ regionis Indiæ liber.

De officio Principis ad Julium 2.

De varietate fortunæ ad Nicolaum 5. *libri* 4[g].

De authoritate & potestate Pontificis & Concilii.

De nobilitate liber.

De miseria conditionis humanæ.

Historia Florentina libris 8[h].

a *Fabr.* ex editione Basileensi recudi fecit *Hamburg.* 1724. 8vo. vid. loc. cit. ubi memorat Cod. MS. penes Joachimum Negelinum, qui non modo editas illas epistolas pluribus locis emendatiores, sed etiam epistolas adhuc *ineditas* 52. exhibebat. *Epistolam ad Kyriacum Anconitanum* edidit Baluzius Miscell. Tom. 6. p. 538. *Epistolam ad Dominam Baptistam de Malatestis*, edidit Jo. Alex Brassicanus *Argent.* 1521. 8vo. *Orationem in Funere Nanni Strozæ Equitis Florentini* editam in Baluzii Miscellan. Tom. 3. p. 226. memorat *Oudin.* Tom. 3. p. 2390. b Prior etiam *Venetiis* 1475. 1485. novissime *Francf.* 1732. 4to. & in Tom. 19. Scriptor. Italic. Muratorianor. Exstat etiam Italica versio Donati Acciajuoli *Venet.* 1561. fol. cui Franc. Sansovinus continuationem adjunxit usque ad an. 1560. conf. *Fabr.* ubi supra. Posteriorem recudi fecit Gronovius in Tom. 7. Thesauri Antiquitat. Græc. c *Invectiva in Carolum de Malatestis propter statuam Virgilii eversam* habetur in Jo. Georg. Schelhornii amœnitat. Literar. Tom. 3. *Vitas Aristotelis & Ciceronis* asservatas MSS. in bibl. Regia Paris. n. 2156. *Tractatum de republica Florentinorum* MS. penes Leonem Allatium memorat Blunt. Censur. Autorum. p. 320. d Conf. Poggiana a Jacobo L'Iufantio edit. *Amstelod.* 1720. 8vo. item Jo. Bapt. Recanatum in observationib. criticis ad Poggiana *Venet.* 1721. 8vo. e Habetur in Tom. 1. Novi Thesauri Antiquitatum Alb. Heur. de Sallengre edit. *Hagæ Comitis* 1716. fol. f Edit. nov. p. 307. Exhibuit etiam una cum *Epistola ad Guarinum de invento Quintiliano & Ascanio Pediano* & aliis ejusdem tractatibus Infantius in Poggianis *Amstel.* 1720. g Prodierunt cum Epistolis 57. antea ineditis *Paris.* 1723. 4to. h Prodiit notis & Autoris Vita illustrata a Jo. Bapt. Recanato *Venet.* 1715. 4to. atque inde recusa in Thesauro Scriptor. Italiæ Burmanniano Tom. 8. & Muratoriano Tom. 20. una cum *Epistola ad Joannem quendam* antea inedita. Idem Muratorius monet in Bibl. Ambrosiana servari ingens volumen *Epistolarum Poggii* quoad maximam partem hactenus anecdotarum. Prodierat hæc Historia in Italicum sermonem versa *Venet.* 1476. fol. *Florent.* 1492. fol. & emendatior *ibid.* 1498. 4to. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 897. *Oudin.* Tom. 3. p. 2383.

Sæc. XV. ab an MCCCC. *Disceptatio, utrum præstantior sit Medicus an Jurisperitus.*

Epistolarum volumen [a].

Invectivarum in Laurentium Vallam libri 2.

Invectivæ 2. pro Nicolao Nicholo in Franciscum Philelphum.

Orationes complures.

Prodierunt Poggii opera *Argentinæ* 1511. & 1513. fol. *Basil.* 1538. fol.

De infœlicitate Principum libellus, ab Elia Ehingero editus *Francofurt.* 1629. 8°.

Oratio in funere Leonardi Aretini, apud Baluz. Miscellan. Tom. 3. p. 248 [b].

Vita Dominici Capranicæ Cardinalis, ibid. p. 263 [c].

Dialogus adversus Hypocrisim, quem e bibliotheca Florentina in lucem extulit, atque una cum Leonardi Aretini oratione adversus hypocritas edendum curavit Hieronymus Sincerus Lotharingus *Lugduni* 1679. 8°. recusum in Append. ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1688. fol.

Latine adhuc transtulit Xenophontis Cyropædiam, & Diodori Siculi Historiam. Utraque *versio* typis excusa prodiit. Ut de Quintiliano, Asconio, Valerio Flacco, & Silio Italico ab eo in lucem protractis nihil dicam.

1420. H. W. MACARIUS MACRES, natione Græcus, Montis Atho hieromonachus, Georgii Phranzæ amicus cum primis familiarissimus; quo satagente, Constantinopolim profectus, regii monasterii Pantocratoris Hegumenus constitutus est, post Protosyncellus magnus renunciatus. Claruit anno 1420. Latinorum hostis infensissimus, quo nomine a patriarcha CP. qui cum Latinis tunc sensit, inter hæreticos habitus, multis exagitatus est malis. Ante annum 1430. a Joanne Palæologo imp. ad Martinum 5. pontificem Romanum una cum Marco Jagro, Magno Duce, legatus, anno 1431. inter redeundum die 7. Januarii e vivis excessit: ἀνὴρ ἄριστος κατά γε λόγον καὶ ἀρετὴν καὶ σύνεσιν, si Phranzam audiamus, *Vir & eloquentia, & virtute animi, & intelligentia longe præstantissimus.* Scripsit *Opus de Processione Spiritus S. a Filio, id dogmatis neque necessarium esse, sed innovationem fidei, probare annisus.* Totidem id verbis memorat, & in decem capita divisum esse prodit Leo Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 10.

MACARIUS MACRES, Græcus, hieromonachus, & magnus Protosyncellus, claruit anno 1420. Scripsit contra Latinos *de Processione Spiritus Sancti* tractatum; cujus argumentum ex titulo deprehendimus, qui his verbis concipitur, Ὅτι τὸ λέγειν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, οὔτε ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἀλλὰ καινοτομία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Pr. Τὰ θεῖα τῶν χριστιανῶν δόγματα καὶ ἡ πίστις. Habetur Græce MS. in biblioth. Bodleiana, Cod. 720. n. 17. Vide Allatium de Consens. l. 2. c. 18. sect. 11. col. 815. Macarii cujusdam Hieromonachi alibi meminit Allatius, & ex ejus *Canonum Collectione* Metaphrastæ encomium profert, de Simeon, p. 35. Exstat etiam Macarii hieromonachi *Epistola* ad Simeonem hieromonachum, (forte an Thessalonicensem) Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Philos. 225. n. 13. utrum nostri, an alterius, viderint ii quibus MSS. Codices inspiciendi copia concessa est. Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1420. R. G.

NICOLAUS DINCKELSPULIUS, natione Germanus, patria Suevus, Gymnasii Viennensis rector, claruit anno 1420. Superfuit anno 1431. quo ab academia Viennensi delegatus concilio Basileensi interfuit. Exstant *Liber de Præceptis Decalogi*; *Expositio in Orationem Dominicam*; *Tractatus de octo Beatitudinibus*; *Confessionale*; *Liber de tribus partibus Pœnitentiæ*; *De octo vitiis capitalibus*; *De peccatis linguæ*; *& alia*, Argentorati 1516. edita. *Tractatus de Donis Spiritus S. De quinque sensibus, De Gratitudine & Ingratitudine, De Communione Sacramentali*, exstant MSS. in bibl. Augustana. Plura adhuc Nicolai scripta enumerat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 518. quique Simlerum tacito nomine solet exscribere, Possevinus Apparat. Sacr. Tom. 2. p. 147 [d]. 1420. H. W.

THEODORICUS ENGELHUSIUS, natione Germanus, ecclesiæ Hildesheimensis canonicus, claruit anno 1420. Scripsit *Chronicon Chronicorum*, seu Chronicon Universale rerum in ecclesia & republica gestarum ab orbe condito ad annum 1420. Primus id e tenebris eruit, & publici juris fecit Joachimus Joannes Maderus *Helmstadii* 1671 [e]. 1420. H. W.

THOMAS HASELBACHIUS, natione Germanus, S. Theologiæ in academia Viennensi professor, claruit anno 1420. 1420. R. G.

a Habentur cum Aretini Epistolis in bibl. B. Mariæ Florent. ut testatur Montfaucon. Diar. Ital. p. 373. *Epistola ad Scipionem Ferrariensem, quis sit anteferendus Scipio Cæsari, an Cæsar Scipioni*, habetur MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 8. n. 7. b Recus. Tom. 8. Thesauri Scriptor. Italiæ Burmanniani, & ante Aretini Epistolas a *Fabricio* prælo iterum datas *Hamb.* 1724. c Non est Poggii patris sed filii Jo. Baptistæ fœtus, ut nos docent *Oudin.* Tom. 3. p. 2386. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latin. Vol. 5. p. 903. d *Orationem* in exordio Concilii Constantiensis *ad Imp. Sigismundum* habitam, exhibuit Hermann. ab Hardt. in Hist. Conc. Constantiens. Tom. 2. p. 182. *Quæstio Magistralis de hæresibus ac veritatibus catholicis* exstat MS. in bibl. Cæsarea. *Commentarii in 4. libros Sententiarum & varii Sermones* in bibl. Paulina Lipsiensi, conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 2302. e Habetur etiam emendatum, & ab autore continuatum ad an. 1433. in Tom. 2. Scriptor. Brunsvicensium a Leibnitio edit. p. 977. seq. Idem Engelhusius scripsit etiam *Comment. in Psalmos, & Vocabularium, & Chronicon Erfordiense*, quod e MSto bibl. S. Crucis Hanoveranæ descriptum edidit Jo. Burchard. Menckenius Tom. 2. Scriptor. Rerum Germanicarum p. 561. seq. Ejusdem *Genealogiam brevem Ducum Brunsvicensium* exhibuit Leibnitius ubi supra p. 20. Indicem Scriptorum, quibus Engelhusius in chronico est usus dedit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p. 301.

Viro

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Viro & sacris & profanis literis, pro captu sæculi, satis fœliciter instructo, solum judicium defuisse videtur, *cujus doctrinam laudarem, nisi duos & viginti annos Esaiæ primum capitulum legisset, neque adhuc ad calcem venisset*, inquit Æneas Sylvius *, qui cum eo commercium literarum habuit. In concilio Basileensi non infimum locum obtinuit. Scripsit *Sermones Dominicales super Epistolas* D. Pauli, qui prodierunt anno 1478. impressi nulla habita loci mentione. *Sermones de Confessione* & *de Sanctis*, exstant MSS. in bibl. Augustana. [a] *Chronicon ejus* a Cuspiniano laudatum narrat Simlerus, qui *Enarrationum in Isaiam Prophetam* libros 24. *super Sententias* lib. 4. & alia ejus opera enumerat, Bibl. Gesner. p. 795.

* Epist. 165. p. 718. edit. Basil.

1422. H. W. GULIELMUS LINDWOOD, gente Anglus, rara juris pontificii scientia celebratissimus, primum quidem aulæ Gonvilii in academia Cantabrigiensi alumnus; postea vero Oxonium transeuns, doctoratus insignia ibi loci tulit. Rebus agendis admotus, tantam brevi nominis famam conciliavit, ut ab Henrico Chichleio archiepiscopo Cantuariensi decanus de arcubus, sive summus sedis metropolitanæ cancellarius; ab Henrico 5. rege privati sigilli custos constitueretur. Claruit anno 1422. quo missus a rege ad Hispaniæ & Lusitaniæ reges legationem obiit. In Galliam exeunte anno reversus, regem apud Saltum Vincennarum nuper defunctum deprehendit; & dolore animi compulsus, aula recedit, in Angliam redit, & ad scribendum se accingit, post annum 1434. episcopus Menevensis factus. Obiit anno 1446. apud canonicos ecclesiæ S. Stephani Westmonasteriensis sepultus. Quod enim habet Pitseus *, eum anno 1423. e vita decessisse; mendam typographicam in numero cubare suspicarer. Præterquam enim quod Lindvodus se hoc ipso anno Provinciale suum inchoasse, annoque demum 1430 [b]. ad finem perduxisse in præfatione asserat; ipse Pitseus id non obscure probat, dum Lindvodum scribit tantam processu temporis apud Henricum 6. gratiam iniisse, ut sedi Menevensi ab eo præficeretur. Scripsit *Provinciale seu Constitutiones Angliæ libris* 5. ad Henricum Chichleium, Mecœnatem suum; in quibus constitutiones archiepiscoporum Cantuariensium 14. a Stephano Langtono ad Henricum Chichleium inclusive collegit, & fusissimis commentariis explicatas dedit. Prodiit Badii Ascensii typis impressum *Paris.* 1505. fol [c]. dein *Londini* 1557. 8°. *Oxon.* 1679. fol. & recisis annotationibus, quæ ad Jus Canonicum minus spectabant, cura Roberti Sharrock L.L.D. *Oxon.* 1663. 8°. Eidem ascribit Pitseus *Catalogum quorundam Archiepiscoporum Cantuariensium*, non alia forsan ratione, quam quod una cum Provinciali *Londini* 1557. prodierit. Certe non alia de causa Lindvodo adjudicavit *Collectionem Constitutionum Othonis & Othoboni*, & amplissima in eos *Commentaria*, quæ Joanni de Athona qui exeunte sæculo 13. floruit, deberi omnes norunt, quam quod in omnibus editionibus Provinciali subnecti soleant. *Summam* adhuc *Causarum*, & *Commentarium in Psalmos quosdam* scripsisse Lindvodus dicitur: quæ nondum in lucem prodierunt. Cæterum taceri non debet Lindvodum ad concilium Basileense ab Henrico 6. rege legatum, insignem regio nomine concilii patribus obtulisse *Appellationem* contra pontificum Romanorum fastum & arrogantiam, regemque nullum in terris sibi in temporalibus superiorem agnoscere prædicasse. Appellationem istam ab omnibus conciliorum editoribus hucusque summa fraude omissam conqueritur Jamesius Tractatu de Corruptione Patr. p. 201 [d].

* De Script. Angl. p. 610.

JOANNES CANANUS, natione Græcus, historicus Byzantinus, claruit anno 1422. Scripsit *Historiam Obsidionis Urbis Constantinopolitanæ*, ab Amurate 2. Turcorum rege anno 1422. die 10. Junii inchoatæ, die 24. Augusti solutæ. Exstat Historia ista Gr. Lat. interprete Leone Allatio, ad calcem Georgii Acropolitæ *Paris.* 1651. fol. 1422. H. W.

[e] GEORGIUS PHRANZA, patria Byzantinus, natus est anno 1401. die 30. Augusti, non ignobili genere ortus, utpote Gregorio Palæologo Mamonæ, magno Monembasiæ duci, affinitate junctus. Utrosque parentes peste extinctos anno 1417. amisit. Ipse anno sequenti, die 17. Martii, inter cubicularios ab Emanuele imp. cooptatus est. Claruit anno 1424. quo pacis ineundæ gratia ad Amuratem Turcorum regem cum duobus aliis legatis missus rem bene gessit. Anno 1425. Manuelis imp. cui ante biennium ab epistolis adhibitus fuerat, fato jam vicini testamentum literis consignavit, & inter curatores locum obtinuit; paulo post a Manuele morituro Joanni imp. filio de meliore nota commendatus. Post 1424. H. W.

a *Chronicon* vulgavit Hieronymus Pezius Tom. 2. Scriptor. Austriacor. p. 682. qui *Tractatum de 7. vitiis capitalibus* MS. in Monasterio Cremifanensi in Austria memorat. Ejusdem *Orationem Viennæ in Comitiis An.* 1460. *habitam* sibi ad manus esse testatur Jos. Reichenau in Conspectu historiæ Universitatis Viennensis, edito *Viennæ* 1722. p. 188. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 573. b Ann. 1433. Conf. præfat. ad edit. 1501. c Prodiit primum ante an. 1501. Deinde *Paris.* Badii Ascensii typis 1501. Denuo *ibid.* 1506. d Hæc Appellatio asservatur MS. in bibl. Bodleian. Cod. 1667. in MSS. Codd. Latin. Kenelmi Digbæi Cod. 66. ut narrat *Oudin.* Tom. 3. p. 2335. quem vide de Codd. MSS. *Provincialis.* e Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 22. Vol. 6. p. 591. seq.

Sæc. XV. ab an.MCCCC. Manuelis mortem a Constantino Palæologo despota inter cubicularios & amicos charissimos, ægre id concedente Joanne imp. fratre, ascitus, eum in Peloponnesi præfecturam mense Novembri secutus est. Anno 1428. moto inter Constantinum despotam, & Carolum dynastam bello, Phranza copiis militaribus præfectus, Glarentzam urbem expugnavit. Anno sequenti dum Constantino Patras obsidenti consiliarius adesset; & ex subita præsidiariorum eruptione periclitantem corpore suo tegeret, in duram admodum captivitatem a Patrensibus abductus est: mox, pactis utrinque induciis, liberatus. Bello iterum resuscitato, egregiam ille Constantino operam præstitit, in prælio fortis, in consilio prudens: sæpe turmis militaribus præfectus; sæpe ad exteros principes barbaros pariter ac Christianos legatus; plus una vice ab inimicis captus, & pretio venditus. Anno 1431. expugnatis a Constantino Patris præfuit. Anno 1432. ad Joannem imp. missus, protovestiarii dignitatem tulit. Anno 1436. Constantinum Peloponnesi regimine cedentem ad urbem regiam comitatus est. Anno 1438. Helenam Alexii Palæologi filiam, sibi uxorem duxit; multiplici prole auctus. Anno 1440. Constantino Peloponnesum repetenti comitem se dedit; ab eo rebus maximis præ aliis adhibitus, Selybriæ urbis, & Spartanæ provinciæ præfectura donatus, & octennio sequenti plusquam totidem legationibus insignitus. Anno 1448. Constantino post Joannis fratris obitum ad imperium evecto, majori deinceps dignitate augeri cœpit. Postquam enim Trapezuntem & Iberiam legatus, Iberiæ regis filiam Constantino imp. desponsarat; Byzantium reversus, magnus logotheta renunciatus est. Anno 1453. die 29. Maii, expugnata a Turcis Constantinopoli, Phranza in servitutem raptus est, venditus, & Spartam in Peloponnesum abductus; uxore pariter liberisque venditis atque alio deportatis. Anno exeunte libertatem nactus, ad Thomam Peloponnesi despotam, Constantini imp. fratrem se recepit; a quo inter domesticos allectus, & Certeza oppido donatus fuit. Anno 1455. uxorem e servitute redemit; & ad Venetos legationem obiit. Anno 1460. attritis bello intestino fratrum Palæologorum opibus, & Turcis Peloponnesum longe lateque devastantibus, Phranza Thomam despotam in monasterium quoddam Macedoniæ confugientem secutus, rerum eventum ibi loci positus expectavit. In potestatem a Turcis redacta Peloponneso, anno 1466. Græciæ longum vale dixit: & postquam Italia peragrata Viterbium, Romam, Anconam, & Venetias inviserat, Corcyræ sub exitum anni consedit: ubi deposito Georgii, & assumpto Gregorii nomine, vitam monasticam induit; & ad historiam sui temporis scribendam se accinxit. Eam demum absolvit anno 1477. die 29. Martii. Quamdiu absolutæ superfuerit, non liquet. Scripsit *Historiam rerum Byzantinarum* ab anno 1260. usque ad an. 1476. libris 4. res ante se natum gestas leviter delibans, deinceps vero historiam grandiori tela pertexens. Latine eam convertit, amputatis digressionibus crebris in tres libros contraxit, & adjectis ubique notis Theophylacto Simocattæ subjunctam edidit Jacobus Pontanus *Ingolstad.* 1604. 4°.

GEORGIUS PHRANZA, patria CPolitanus, dignitate protovestiarius, claruit anno 1424. Capta urbe, rebusque Græcorum pessundatis, ille liberis orbatus, & ingruentibus undique miseriis fractus in Cretam secessit, & valedicto sæculo, assumptoque Gregorii nomine, vitam monasticam amplexus est. *Auctor non contemnendus, sed usu rerum conspicuus,* ut de eo Allatius adv. Hotting. p. 493. Præter *Historiam Byzantinam,* quam a se Latine versam amputatis nonnullis edidit Pontanus, quæ Græce MS. habetur in bibliothecis Bavarica, regia Scorialensi, & Ambrosiana Mediolan. scripsit etiam aliud *Chronicon* brevius & succinctius, quod alterius operis compendium videtur; incipit ab an. 1402. ad an. 1477. diductum. MS. erat penes L. Allatium, uti ipse refert, contra Creighton, p. 117. & de Georgiis, p. 426. Scripsit etiam *Expositionem Symboli,* Simeonis Thessalonicensis fortassis exemplo ductus: hujus ipse meminit in historia sua, lib. 3. c. 24. 1424. R. G.

JOANNES DE IMOLA, patria Bononiensis, parentibus qui ab Imola Bononiam olim transmigrarant, natus; Baldi senis auditor. Juris utriusque doctor in urbe patria non incelebris. Claruit anno 1425. Obiit Bononiæ anno 1436. die 18. Februarii, in peristylio templi S. Benedicti sepultus. Extant *Commentaria in tres libros Decretalium, in sextum Decretalium, & in Clementinas,* Venetiis edita anno 1575: 2. vol. fol. & juris canonici professoribus satis nota. *Commentarius in primam & secundam Infortiati, Digestique novi partes,* Bononiæ 1580. *Consiliorum volumen,* Venet. 1581. Alia alibi. 1425. H. W.

JULIANUS CÆSARINUS, patria Romanus, illustri loco natus, juris utriusque doctor, & in academiis Italicis professor, egregiæ doctrinæ fama aditum sibi ad summos curiæ Romanæ honores fecit, protonotarius apostolicus, referendarius, Rotæ auditor, & cameræ apostolicæ clericus ordine 1426. H. W.

Sæc. XV. ab an. MCCCC

ordine constitutus. Tandem cardinalis diaconus titulo S. Angeli anno 1426. die 24. Maii, seu, ut alii habent, 1430. a Martino 5. renunciatus est: mox presbyter cardinalis titulo S. Sabinæ, & episcopus Grossetanus, ac Tusculanus creatus. Purpuram adeptus, ad Hussitas debellandos in Germaniam cum exercitu legatus est. Verum ab Hussitis prope cæsus & in fugam conjectus ludibrium retulit. Anno 1431. ab Eugenio 4. Basileam missus, pontificis vices tenuit, & concilio generali ibi loci inchoato præfuit. Cum vero patres superioritatem concilii supra papam fortiter assererent, Eugenius data ad Julianum exeunte anno epistola, illi concilium dissolvere jubet. Noluit id Julianus, rescriptisque ad Eugenium duabus epistolis eum acerrime objurgavit, gravissimisque argumentis a consilio abducere conatus. Pontificem *causam schismatis & infinitorum malorum, ni consilium mutaverit, futurum esse* obtestatus est: summa quinetiam constantia atque eruditionis fama concilii autoritatem tutatus est, & præsidis locum tenuit; donec anno circiter 1438. vela flecteret; & in Eugenii partes transitione facta, contra Marcum Ephesium in concilio Florentino strenue disputaret. Soluta synodo Florentina, ad Uladislaum Hungariæ ac Poloniæ regem legatus, pacem a Christianis cum Amurathe Turcorum rege sanctissime nuper initam summa perfidia violari suasit & obtinuit, regemque a juramenti vinculo absolvit. Pessime Christianæ reipublicæ illa cessit perfidia. Commisso enim apud Varnam anno 1444. prælio Uladislaus occubuit, Christianorum copiæ deletæ sunt; ipseque Julianus, qui prælata cruce Christianis in pugnam præivit, vulneribus confectus interiit, anno ætatis suæ 46. Exstant *Epistolæ 2. ad Eugenium Papam*, quibus illum a synodi Basileensis dissolvendi consilio abducere conatur, in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. p. 27 [a]. *Oratio habita in Concilio Basileensi nomine Ecclesiæ Catholicæ ad convertendum Bohemos*, admodum prolixa habetur Concil. Tom. 12. p. 894. ubi plures alias in eodem concilio habitas orationes sparsim reperire est. Acta disputationis in concilio Florentino contra Græcos in concilii istius historia inveniuntur [b]. Alius a nostro fuit Julianus cardinalis, cujus exstat *Tractatus de Translatione Imperii* MS. in bibliotheca Augustana;

Index MSS. Bibl. August. p. 47.

modo verum sit, quod præ se fert titulus, autorem ejus Nicolai 5. pontificis legatum fuisse [c].

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1426. H. W.

BERNARDINUS, SENENSIS a patria dictus, ex nobili Albizeschorum familia oriundus, patre Senensi in Massana Hetruriæ oppido natus est anno 1380. die 8. Septembr. Tolli & Neræ filius. Matrem tremulus, patrem septennis amisit. Anno 1392. Senas a propinquis accitus, Onuphrium in grammaticis, Joannem Spoletanum in philosophicis præceptores habuit. Anno 1496. confraternitati Disciplinatorum B. Mariæ Virginis se adjunxit: & in domo hospitali de la Scala, cui præfuit Tobia consobrina, sedes posuit; crebris corporis flagellationibus, urtica & cilicio carni in remedium libidinis adhibitis, præ aliis insignis. Anno 1400. sævissima per Italiam grassante peste, sedulam fovendis ægrotis, qui ad hospitale de la Scala turmatim confluxerunt, operam navando egregiam sibi pietatis ac charitatis famam comparavit. Anno 1404. Franciscanorum religioni nomen dedit; & post brevem in cœnobio Senensi moram factam, otium sectatus, ad conventum Columbarii urbe procul in medio nemore situm se contulit. Sacerdotio posthac initiatus, concionibus admodum inclarescere cœpit. Hierosolymam dein ab ordinis sui generali missus, locis sanctis guardiani vice præfuit; totiusque Terræ Sanctæ commissarium egit. In Italiam reversus, summa nominis fama, ac populi plausu urbes concionando peragravit. In sermonibus id præcipue egit; ut auditores ad eximiam Jesu Christi nominis reverentiam excitaret. Nomen itaque sacrosanctum istud in centro solis circino circumscripti depictum circumgestare solitus, id inter concionandum sæpe ostentavit, populumque ad nominis adorationem multis hortatus est. Exinde autem rerum novarum studii suspectus, apud Martinum 5. pontificem hæreseos accusatur: & Romam accitus, crimen quidem diluit, more tamen usurpato deinceps abstinere jussus est. Claruit anno 1426. Ab Eugenio 4. pontifice episcopus Ferrariensis, Senensis, & Urbinas ordine designatus, & a populo avide expetitus, dignitates oblatas constanter recusavit. Fratribus vero de Observantia (quos ipse anno circiter 1412. instituerat) Cismontanis præfectus, trecenta amplius monasteria aut collapsa restauravit, aut e fundamentis erexit. Obiit Aquilæ in Vestinis die 20. Maii anno 1444. ætatis suæ 64. a Nicolao 5. inter sanctos ascriptus anno 1450. Mira plane atque innumera de eo nugantur fabulatores pontificii, morbos quoscunque ver-

a Edit. Nov. p. 54. Ejusdem *Oratio* ad Legatos Bohemorum ad Conc. Basileens. vocatorum habetur *ibid.* p. 314. b *Disputationes aliæ* occurrunt in Actis Conciliorum Basileensis & Ferrariensis. *Orationes 2. de bello Turcis inferendo* habentur in Nich. Reusneri Turcicis Tom. 3. part 2. p. 106. 110. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 570. c *Fabr.* loc. citat. pro Nicolao 5. legendum *Eugenio* 5. suspicatur, neque enim alium sub Nicolao 5. Cardinalem Julianum reperias, & Cæsarinus jam in vivis esse desierat.

Sæc. XV. ab an.MCCCC. bulo diſſlatos, mortuos reliquiarum ejus beneficio vitæ reſtitutos, Græcæ linguæ ſcientiam ei penitus rudi, coram Græcis tamen concionari auſo, divinitus inſpiratam, Chriſtumque ac B.Deiparam ſupra ſermocinantis caput videri ſolitos, aliaque id genus portenta; quæ ſtupent bardi, rident ſani.

OPERA.

Quadrageſimale de Religione Chriſtiana, in plures tractatus diviſum.

Quadrageſimale de Evangelio æterno, quod plures tractatus complectitur, & in his inſignem *de uſuris*.

Adventualia 2. *viz. de vita Chriſti, & de Inſpirationibus*.

Quadrageſimale duplex, unum *de Pugna ſpirituali*, alterum *Seraphim dictum*, ſeu *de Amore*.

Sermones de Quatuor noviſſimis, & alii *Extraordinarii* dicti, numero 25.

Tractatus de Confeſſione.

De Speculo peccatorum.

De Præceptis Regulæ Minorum.

De Præceptis Religioſi.

Epiſtola ad Fratres Familiæ Ultramontanæ.

De Aſpirationibus quotidianis ad Deum.

Dialogus de Obedientia.

Sermones de Chriſto Domino, auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, Deipara Virgine, de Tempore, & de Sanctis. Sermones de Feſtivitatibus glorioſæ Virginis per annum prodierunt *Norimbergæ* 1493.

Commentarii in Apocalypſin B. Joannis Evangeliſtæ.

Prodierunt S.Bernardini opera cura Petri Rodulfii, epiſcopi Senogallenſis, *Venet.* 1591. 4. Tom. in 4°. auctiora vero ſtudio Joannis de la Haye, Franciſcani, *Pariſ.* 1636. Tom. 5. fol.

1428. H. W. NICOLAUS TUDESCHUS, *Panormitanus* vulgo dictus, gente Siculus, patria Catanenſis, ordinis Benedictini monachus, & cœnobii S. Agathæ abbas, Monacenſis abbas Trithemio atque aliis dictus; dein archiepiſcopus Panormitanus, claruit anno 1428. Juriſconſultus ſui ſæculi longe celeberrimus, adeo ut ob eximiam juris utriuſque ſcientiam Lucerna juris communi voce appellaretur. Franciſci Zabarellæ & Antonii Butrii diſcipulus. Poſtquam jus canonicum in gymnaſio Senenſi, & ab anno 1425. Parmæ aliquamdiu docuiſſet; Romam evocatus, cauſarum Rotæ auditor conſtitutus eſt. Anno 1431. ab Aragoniæ rege ad concilium Baſileenſe legatus, dicendi copia, verborum gravitate, recondita juris canonici ſcientia, Sæc. XV. ab an.MCCCC. & nominis authoritate principem inter omnes locum tenuit. Concilii cauſam edito contra Eugenium papam commentario fortiſſime tutatus eſt; ejuſque ſuperioritatem ſupra pontificem Romanum invictis argumentis aſtruit; Eugenium tamen concilii authoritatem detrectantem, & conciliabulum Ferrariæ celebrantem, hæreſeos eo nomine damnari noluit: quin patres anathema pontifici communi ſuffragio parantes conſilio abduxit; & presbyteris atque abbatibus non loca ſolum, ſed & definitivas ſententias in ſynodo ambientibus ſpem decollavit; atque antiquam epiſcoporum prærogativam fortiter aſſeruit. Anno circiter 1440. cardinalitiam purpuram a Fœlice 5. papa virtutis ac laborum præmium accepit. Obiit peſte correptus anno 1445. ſeu, ut alii habent, 1443.

OPERA.

Commentaria fuſiſſima in quinque libros Decretalium. Prodierunt *Venet.* 1492. *Lugduni* 1586. in tres priores libros, *ibid.* 1524.

Commentaria in Clementinas, & earum Gloſſas [a].

Conſilia numero 118 [b].

Quæſtiones ſubtiliſſimæ 7. Prodierunt una cum Conſiliis *Lugduni* 1584, 1586.

Repetitio in caput, Per tuas, *de Arbitris.*

Practica in omnibus fere curiis obſervari ſolita.

Theſaurus ſingularium in Jure Canonico deciſionum.

Tractatus de Superioritate Concilii ſupra Papam, ſeu *Defenſio Concilii Baſileenſis adverſus Eugenium Papam* [c]. Ejuſmodi librum a Panormitano conſcriptum eſſe Bellarmino * parum credibile videtur, qui contrarium plane rationibus quibuſdam ſtramineis innixus innuit, ſeque illum in variis Panormitani operum editionibus fruſtra quæſiviſſe aſſerit. Verum invita hæc omnia veritate, forſan & conſcientia. Librum enim antiquis characteribus anno circiter 1500. excuſum ad calcem reliquorum Panormitani operum penes ſe haberi mihimet indicavit præſul omni laude major, reverendus in Chriſto pater ac Dominus Gulielmus epiſcopus Aſaphenſis.

* De Script. Eccl. p. 288.

Prodierunt Panormitani opera *Lugduni* 1547. 5. vol. fol. *Venetiis* 1592. 8 Tom. fol. *ibid.* 1617. 9. Tom. fol.

JOANNES GRITSCH, natione Germanus, patria Baſileenſis, ord. Fr. Minorum, claruit anno 1428. Tyrocinum literarum in patria academia poſuit; exteras 1428. R. G.

a Prodierunt *Pariſ.* 1516. 8vo. b 225. ut fidem facit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 5. p. 394. c A Gerbaſio verſus Gallice editusque *Pariſ.* 1697.

etiam

Sec. XV. ab an. MCCCC. etiam studiorum gratia invisit; cumque optimis quibusque disciplinis animum excoluisset, sermonis nitorem & elegantiam insuper adhibuit. Quo tempore concilium Basileæ congregatum est, sacris concionibus sui ordinis præfectus eximiæ eruditionis & eloquentiæ famam deportavit. Exstat ejus *Quadragesimale per totum anni spatium inserviens, cum thematum Evangelicorum & Epistolicorum introductionibus*, impressum *Reutlingæ* 1476 [a]. *Viennæ* 1477. 1581. fol.

1429. H. W. ALEXANDER CARPENTARIUS, natione Anglus, claruit anno 1429. quo *Destructorium vitiorum* condere incœpit. Isti enim debetur opus illud, quod *Venetiis* 1582. 4°. *Norimbergæ* 1496. & alibi sæpius, sine authoris cognomine, Alexandro Anglo inscriptum, prodiit. Sic enim ad calcem codicis MS. in biblioth. Baliolensi Oxon. notatum legitur. *Auferens angustias tenebrarum cujusdam fabri lignarii filius hæc notabilia supradicta ex SS. Doctorum sententiis, & S. Scripturæ documentis collegit; & ad honorem Dei scribere ad Ecclesiæ utilitatem decrevit*, &c. Codex vero in fronte Alexandri nostri nomen fert. Hæc αὐτόπτης Cl. Usserius in bibliotheca sua theologica MS. prodit. Porro Destructorium istud habetur etiam MS. sub Alexandri nostri nomine in biblioth. S. Petri Cantab. cod. 115.

1430. H. W. RAYMUNDUS DE SABUNDE, sive SEBEYDE, gente Hispanus, artium & medicinæ doctor, in facultate etiam philosophica, quin & theologica insignis. Plurimam sibi in gymnasio Tolosano (quod regendum demum susceperit) docendo & scribendo famam consecutus est. Claruit anno 1430. Exstat *Theologia naturalis, de Homine & Creaturis*, seu *Thesaurus divinarum Considerationum*, quem Tolosæ inchoavit anno 1434. ad finem perduxit anno 1436. impressus *Daventriæ* — fol. *Argentinæ* 1496. *Paris.* 1509. *Lugduni* 1540. 8°. *Francf.* 1631. 8°. *Venet.* 1581. 8° [b]. Prologus in Indice Romano Clementis 8. prohibetur. Nec mirum quidem. Omnes enim veritates revelatas in S. Scriptura contineri, atque unico illo medio Christianis a Deo propositas esse clare docet. Habetur etiam ejusdem dialogus *Viola Animæ* inscriptus, qui Raimundum & Dominicum Seminiverbium de hominis natura, de cognitione sui, Dei, & proximi, deque omni debito, quo Deo & proximo obstringimur, colloquentes repræsentat; nec aliud fere est quam liber de theologia naturali ab ipsomet autore in dialogi formam redactus. Prodiit iste dialogus *Coloniæ* 1501. 4°. *Lugd.* 1568. 12°. Sec. XV. ab an. MCCCC.

DEMETRIUS CHRYSOLORAS, natione Græcus, domo, ut videtur, Thessalonicensis, summus philosophus ac astronomus, Emanueli imp. admodum charus; a quo aliquando, dum prandenti adstaret, rogatus, referente Sguropulo *, num ex astrorum scientia certo aliquid futurum pronunciare posset; respondit se ex siderum concursu reperisse septimum Palæologum initurum concordiam cum Latinis, & unionem ecclesiarum maxime perniciosam, & Christianis omnibus detestandam. Cumque id imperator in Joannem consobrinum suum rejiceret, Demetrius Joannem filium ab astris destinari affirmavit. Claruit circa annum 1430. Scripsit adversus Latinos *Orationem Synopticam ex iis, quæ Nilus Thessalonicensis disseruit: Dialogum, quod fas non sit Orthodoxis alios Orthodoxos de re reliqua accusare; Dialogum denique contra Orationem, quam scripsit Demetrius Cydonius adversus Nilum Cabasilam Thessalonicensem.* Postremi istius Dialogi fragmentum Gr. Lat. exhibet Allatius lib. advers. Hottinger. p. 49. Singula Demetrii opuscula MSS. asservantur in bibl. Vaticana. 1430. H. W.

* Hist. Concil Florent. Sect. 3. c. 8.

DEMETRIUS CHRYSOLORAS, natione Græcus, patria Thessalonicensis, adolescens adhuc ob raram indolem, & egregias animi dotes Joan. Cantacuzeno jam monacho primum innotuit, & ab eo Manueli imp. velut summis rebus idoneus, & præcipue in arduis sagax, commendatus CPolim. abiit, reliquum vitæ spatium in aula transacturus, variis legationibus functus, & ad difficiliora regni negotia admotus, claruit anno 1398. Scripta quorum nulla lucem adhuc aspexerunt sunt hujusmodi. *Encomium in S. Demetrium Martyrem.* Pr. Δημήτριος τὶ γλυκὺ πρᾶγμα, καὶ θαυμαστὸν ὄνομα. Hujus meminit L. Allatius de Simeon, p. 85. & contra Creighton, p. 6. *Contra Demetrium Cydonium pro Nicolao Cabasila de Processione Spiritus S. dialogus.* Pr. Μέγας μὲν ὁ τῶν ὁμοφύλων καθ' ἡμῶν πόλεμος. Allat. *ibid.* *Dialogus alter contra Latinos.* Pr. Τί δὲ τὸ κατηγορεῖν ὦ Θεοδόσιε καὶ τίνες οἱ τούτῳ χρώμενοι. Allat. *ibid.* horum alteruter, ut videtur, habetur Græce MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 720. n. 1. Ubi & *Refutatio Epistolæ* ad ipsum missæ per legatos papæ *de Processione Spiritus S.* n. 2. *Tractatus ex libris Nili Thessalonicensis* contra Latinos *de Processione Spiritus S.* Pr. Ἀρχαία δόξα τῇ 1398. R. G.

a Non *Reutlingæ*, sed *Ulmæ* 1476. *Basil.* 1477. 1484. 1490. fol. *Lugd.* 1492. *Paris.* 1512. ut narrant *Oudin.* Tom. 3. p. 2379. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 314. qui etiam memorant Ejusdem *Sermones de tempore & de sanctis.* Lugd. 1493. b Ac denique curante Jo. Comenio *Amstelod.* 1661. 8vo. teste *Fabr.* Bibl. Eccles. ad Trithemium, c. 765.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. ἐκκλησία. Allatius *ibid.* Exstat & in bibl. Bodleian. Cod. 3377. *Tractatus contra Latinos* Græce MS. *Epistola* ad Barlaamum *de Processione Spiritus S.* Latine exstat ex ipsius Barlaami, ut videtur, versione, una cum ipsius *Responsoria* in Biblioth. Patrum Coloniens. edita. *Epistola ad Antonium Asculanum* dubitantem quomodo, cum ens sit præstantius non-ente, Dominus noster dixerit de Juda *melius ei esset si natus non fuisset.* Pr. Ἀπορῦντί σοι ὡς ἐπειδὴ τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος κρεῖττον. Utriusque meminit Allatius, *ibid.* p. 6, 7. *Disputatio coram Manuele Imp.* inter eum & Antonium eundem *de eisdem Christi verbis*, exstat Latine ex versione Geor. Trombæ *Florent.* 1618. 4°. *Epistolæ* centum ad Manuelem Palæolog. imp. quarum prima sic incipit, Ἄριστε βασιλεῦ. Habentur MSS. in biblioth. Bodleian. Cod. 125. *Homiliæ de Transfiguratione Christi*; *de Sepultura*; *de Resurrectione*; *de Annunciatione* (in capite mutila); *In Dormitionem Deiparæ*; *In nativitatem Domini*: Exstant MSS. in Bibl. Scorialensi. *Epigramma Funebre in Obitum Theodori Despotæ.* Exstat Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Philos. 98. n. 7. Orationi Manuelis subjunctum. Ad hunc codicem *Epistola ad Asculanum* supra memorata cum septem aliis opusculis olim pertinuit, ut ex indice ejusdem apparet. In eadem Bibl. Cod. Philos. 347. habentur *Erotemata Grammaticæ* Demetrio ascripta, Manueli forsan potiori jure adjudicanda.

1430. H. W. MACARIUS, gente pariter Græcus, metropolita Ancyranus, claruisse videtur circa annum 1430. vel paulo ante; in Latinos acriter invectus. Exstat opus ineditum *contra pravas Latinorum opiniones*, & in fine etiam contra Barlaamum, Acindynum, eorumque asseclas, capitibus 120. constans. Memorat id, atque acriter perstringit Leo Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 15.

1430. R. G. MACARIUS ANCYRANUS, metropolita, claruit circa annum 1430. *Auctor*, ex sententia Allatii, *si quis alius, nugax, & qui mera deliramenta loquitur.* Verum ex fragmentis, quæ idem Allatius satis frequentia profert, longe aliud judicium tum de auctore, tum de opere ferre non erubescimus; quippe qui contra Romani pontificis primatum, multa de patriarchis, metropolitis, & episcopis, multa de ordinationibus, appellationibus, aliisque juris ecclesiastici capitulis, de sexta synodo rebusque in ea gestis erudite sane & accurate disputat. Vide Allat. de Consens. lib. 1. c. 1. §. 2. c. 2. §. 8. c. 8. §. 2. c. 14. §. 3. c. 18. §. 2. c. 20. Sæc. XV ab an. MCCCC.
§. 8, 9, 18. c. 27. §. 2. Ex ungue leonem. Integrum opus contra Latinos asservatur Græce MS. in biblioth. Cæsarea Vind. Cod. Theol. 107. Codex est chartaceus, mediocriter antiquus, in folio, constatque foliis 123. Ex eodem opere eclogas, sive excerpta quædam collegit Mathusalah monachus. Pr. Α'. Τίς ἡ τοῦ ἐκπορεύεσθαι δύναμις; καὶ γράφει ὁ χρυσορρήμων. Habentur Græce MSS. *ibid.* Cod. Philos. 224. n. 10. Vide Lambecii Comment. lib. 5. p. 223 [a].

ESAIAS, patria Cyprius, Latinorum 1430. H. W.
amicus & sectarius, claruit, si recte conjiciam, (neque enim certam ejus ætatem hactenus investigare potuerim) circa an. 1430. Certe Nicolai Sclengiæ æqualis, cujus librum de processione Sp. S. adversus Latinos datis ad illum literis oppugnavit; quibus ipsum ineptiarum atque impietatis arguit; Spiritum S. vero a Filio æque ac Patre procedere multis argumentis probare contendit. Exstat *Epistola ista* Gr. Lat. apud Leonem Allatium de Consensu, l. 2. c. 18. §. 16. & Græc. Orthod. Tom. 1. p. 396.

JOANNES, ANAGNOSTA Thes- 1430. H. W.
salonicensis, urbi patriæ ab Amurate 2. Turcorum principe anno 1430. expugnatæ præsens adfuit, laborum & calamitatum particeps. Ipse victoris pollicitationibus e fuga revocatus, pristinas in urbe sedes inter alios concives incolere perrexit. A tyranno vero post biennium reverso bonis exutus instituti consilii pœnitentiam egit. Scripsit *Narrationem de Extremo Excidio Thessalonicensi*, cui *Monodiam* sive *Threnum Prosaicum* subtexuit. Utraque Græc. Lat. ab Allatio edita est Symmict. Part. 2. p. 318. 374.

[b] PETRUS JEREMIÆ, natione 1430. H. W.
Siculus, domo Panormitanus, ordinis Dominicani monachus, concionator in primis facundus, claruit circa an. 1430. Bononiæ primum inter prædicatores cooptatus, postea insulam patriam repetiit, ac monasteria sui ordinis plura authoritate sua reformavit. Bononiam demum regressus, obiit (uti ex epitaphio liquet) anno 1452. 5. Non. Martii, juxta Altamuram vero anno 1434.

SCRIPTA.

Sermones de Tempore, & de Sanctis per totum annum.
Expositio Orationis Dominicæ.
Expositio decem Præceptorum.
Tractatus de Passione Domini.
Tractatus de Fide.

[a] Macarium Ancyranum MS. *de Jo. Damasceno* memorat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 30. §. 11. Vol. 8. p. 821. [b] Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 810.

Prodierunt

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Prodierunt opera Petri Hieremiæ modo recensita *Hagenoæ* 1514 [a]. Alia quædam recenset Altamura Biblioth. Prædicat. p. 173. quæ nondum in lucem edita videntur.

1430. H. W. NICOLAUS AUXIMANUS PICENS, gente Italus, patria Picenus, ordinis Minoritarum sodalis, Bernardino Senensi familiaris, claruit anno 1430. Vir pius, nec indoctus quidem. Multa pro ordine suo gessit, variaque obiit munera; inprimis vero vicariatu provinciæ S. Angeli, & locorum Terræ Sanctæ præfectura fungebatur. Hierosolymis redux, obiit in cœnobio Aræ-cœli. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, Venetiis 1484. excusam; *Supplementum ad Summam Pisanellam*, Mediolani 1444. Venet. 1469. 4°. *Interrogatorium Confessorum*, Venet. 1489. 8°. *Commentarii in Regulam Fratrum Minorum*, *Juris Canonici Epitome*, *Sermonum liber*, & *Quadragesimale*; quæ ab eodem conscripta esse refert Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 263. Nondum in lucem prodiisse videntur.

1430. R. G. HIERONYMUS CAMALDULENSIS, patria Bohemus, domo Pragensis, unde & *Pragensis* cognomen adeptus est, ord. Camaldulensis eremita, claruit anno 1430. Vir pius, *Sacris Literis apprime eruditus, vitæ munditia & facundia singulari clarus* *, cum annos supra viginti in eremo Camaldulensi pœnitentiam egisset, patria deserta in Poloniam proficiscitur, inde fidei Christianæ propagandæ gratia Lithuaniam pergit; ibique miseros populos ethnicismo & idolorum cultu insanientes ad veram sapientiam reducit; tandem ab iis male tractatus, & regno exire jussus in Germaniam ac Italiam regressus est. Concilio Basileensi anno 1431. interfuit, ac Venetiis anno 1440. obiit. Scripsit *de Vita S. Romualdi Abbatis* prolixum admodum sermonem, quem Bollandiani typis mandarunt, *Febr.* Tom. 2. p. 124. Plura ejus scripta recensent Possevinus †, & Boh. Balbinus *. *Sermones Dominicales, de Sanctis, & Quadragesimales*; *contra errores Græcorum*; *contra Hæreticos*; *de Corpore Domini*; *Orationem in Conciliis*: quæ nihil aliud esse videtur, quam *Oratio de statu Religionis in regno Bohemiæ*, quam rogatu Jul. Card. in Concilio Basileensi habuit.

* Æneas Sylv. Hist. de Europ. c. 26. p. 417.

† Apparat. sacr. Tom. 1. p. 746.

* Misc. Bohem. Dec. 1. 4. p. 179.

1430. R. G. NICOLAUS SCLENGIA, natione Græcus, patria forsan Cyprius, Latinorum hostis infensissimus, claruit, Esaiæ Cyprio æqualis, circa annum 1430. Scripsit contra Latinos *de Processione Spiritus S.* & in dogmatis sui propugnaculum varia ex S. Scripturis & patribus testimonia congessit. Opus istud examinavit Esaias, & scripta epistola Nicolaum ad disputandum provocat. Nicolaus rescribit. Exstat rescriptum, sive *Epistola Responsoria* ad Esaiam. Pr. *Τί δέ σοι καὶ περὶ τῆς ἀῤῥήτου τοῦ παναγίου πνεύματος ἐκπορεύσεως ἀποκελθείην ἐγώ.* Græce MS. in bibl. Reg. Parisiens. Cod. 1818.

JOANNES NIDER, natione Germanus, patria Suevus, ordinis Prædicatorum theologus summus, domus Prædicatorum Basileensium prior, hæreticæ pravitatis inquisitor, & gymnasii Viennensis rector. Claruit anno 1431. quo ab academia Viennensi ad concilium Basileense missus, disputationibus adversus Hussitas institutis sibi famam aucupatus est. Ineunte anno 1432. a concilio ad Bohemos legatus, ut eos data salutis cautione & reformationis spe ad synodum invitaret, operam lusit. Nondum enim illis memoria exciderat Hussi vivicomburium, & concilii Constantiensis perjurium. Obiit Nider Norembergæ anno 1438 [b]. 1431. H. W.

SCRIPTA.

Consolatorium timoratæ Conscientiæ. Prodiit *Romæ* 1604. 8°. *Parisiis* 1494. 16°. antea impressum.

Formicarius, seu *Dialogus ad vitam Christianam exemplo conditionum Formicæ incitativus*, historiis Germaniæ refertissimus. *Paris.* 1519. 4°. *Duaci* 1602. 8° [c].

Præceptorium, seu tractatus de decem præceptis. *Paris.* 1507. 4°. 1515. 4°. *Duaci* 1612. 8° [d].

Alphabetum divini Amoris. Habetur inter opera Gersonis *Paris.* 1606. fol [e].

De modo bene vivendi liber, sub nomine D. Bernardi ad sororem, editus *Paris.* 1494. 16°. *Romæ* 1604. 8°.

De Reformatione Religiosorum libri 3. Antverp. 1611. 8° [f].

De Contractibus Mercatorum liber. Habetur in Collectione Tractatuum Juris, *Venet.* 1584 [g]. Tom. 6. p. 279. & inter alia opuscula *Lugduni* 1593. p. 615.

Sermones totius anni de Tempore & Sanctis

a Denuo 1552 8vo. item *Brixiæ* 1502. & *Lugd.* 1512. 4to. notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 5. p. 771. ubi Ejusdem *Repertorium* seu *Dictionarium morale* memorat. b Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 792. seq. qui ait Niderum fuisse superstitem ultra an. 1440. c Post duas Editiones veteres sine loco & anno fol. recusus est *Argent.* 1517. 4to. Denuo sub titulo librorum 5. *de visionibus & revelationibus.* Helmstad. cura Hermann. ad Hardt 1691. 8vo. Prodiit etiam Gallice *Bruxellis* 1656. 4to. Libellus 5us *de maleficiis* &c. sæpius recusus in Malleo Maleficarum, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 4. p. 314. d Antea *Argent.* 1476. *Paris.* 1482. 4to. *Norimberg* 1496. e Et in novissima editione Dupiniana Tom. 3. Prodiit antea *Paris.* 1516. 8vo. sed *Nidero* restitutum. f Antea *Paris.* 1512. 8vo. Hujus libri geminum exemplar MS. unum in fol. scriptum A. 1473 & alterum in 4to. in biblioth. Julia asservari refert Hardt. in præf. ad Nideri libros 5. *de visionibus* edit. *Helmstad.* 1691. g Prodierat *Paris.* 1514.

cum Quadragesimali. Prodierunt alicubi in 8° [a].

Epistolæ 2. ineunte anno 1432. *ad Bohemos* scriptæ. Habentur Concil. Tom. 12. p. 848. *alia ad Concilium Basileense*, ibid. p. 969.

Alia plura Nideri opera inedita recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 170.

1431. H. W. [b] EUGENIUS IV. *Gabriel Condelmerius* antea nominatus, patria Venetus, illustri sanguine oriundus, Gregorii 12. ex sorore nepos, Angeli Condelmerii filius. Adolescens adhuc canonicis Cœlestini habitus congregationis S.Georgii in Alga nomen dedit. Excitata sanctitatis opinione, Romam ab avunculo accitus est, & episcopus Senensis, clericus cameræ, thesaurarius, ac presbyter cardinalis titulo S.Clementis, ordine constitutus. Sub Martino 5. Piceni primum, dein Bononiæ legatus, rem utrobique bene gessit. Post Martini obitum pontifex Romanus electus est anno 1431. 2. Nonas Martii, coronatus die 11. ejusdem mensis. Ineunte pontificatu, *cum divina humanaque omnia perturbaret*, inquit Joannes Stella *, populum Romanum ad arma concitavit, qui tumultu facto Eugenium cucullo arrepto urbe se proripere compellunt, fugientem telis & sagittis insequuntur, magistratus pontificios loco submovent, suos subrogant, & libertatem sub Bonifacio 9. deperditam asserunt. Eugenius urbe ejectus, Florentiam concedit. Interea temporis concilium Basileense a Martino 5. anno præcedenti indictum die 23. Julii a Juliano cardinale S.Angeli, Eugenii legato, inchoatur: & sessione secunda mense Martio anni sequentis habita, papam concilio subesse, reformandam esse ecclesiam tam in capite quam membris, nec concilium sine consensu proprio dissolvi aut alio transferri posse decernit. Ægerrime id fert Eugenius, legatum revocat, & concilium Bononiam transferri jubet. Concilium authoritatem suam strenue vindicat, pontificis edictum irritum esse, temerarium, atque in ecclesiæ scandalum cedere declarat; ipsum in concilio intra tres menses comparere jubet, ni concilii decreto in ordinem redigi malit: diem tamen illi sæpius ampliat usque ad initium anni 1434. cum Eugenius patrum minis territus, concilio cedit, acta illius omnia confirmat, edicta sua revocat, & legatos, qui in omnibus concilio morem gerant, remittit. Post triennium vero Græcis in occidentem adventuris, ut unionem cum Latinis sancirent, de conventus loco decertatur. Eugenius concilium Ferrariam moveri mandat. Patres e contra Basileenses Eugenium simoniæ, perjurii, aliorumque criminum reum agunt, & Basileæ se judicandum sistere jubent; parere nolentem sessione 28. die 1. Octobr. anni 1437. contumacem declarant; anno sequente sessione 31. ab authoritate pontificia suspendunt, anno 1439. sessione 34. penitus deprivant: conciliorum Ferrariensis & Florentini Acta irrita ac schismatica esse decernunt; & exeunte anno die 17. Novembr. sessione 39. Amadeum Sabaudiæ comitem, sibi pontificem titulo Fœlicis 5. eligunt. Eugenius interim in Basileensium capita haud parce fulminat; & allectis in Italiam Græcis concilium suum celebrare pergit. Inchoatum id Ferrariæ anno 1438. & serpente ibi lue epidemica Florentiam sub initium anni sequentis translatum. Acriter Græcos inter & Latinos aliquamdiu disputatur, tandem tamen utrinque convenit. Joannes enim Palæologus imp. CP. ad incitas a Turcis jamdudum redactus, in concilio præsens, subsidia sibi adversus barbaros ferri paciscitur; cætera de rebus fidei & ecclesiæ suæ libertate parum sollicitus, episcopos Græcos in Latinorum partes cedere authoritate sua compellit. Utcunque igitur reclamantibus Marco Ephesino, atque aliis antiquæ fidei tenacibus, communi suffragio definitur, purgatorium esse, papam ecclesiæ caput esse, Spiritum S. a Patre & Filio procedere, azyma in eucharistia celebranda usurpari posse. Re confecta concilium solvitur; Palæologus imp. inanibus promissis, episcopi Græci dolore & ignominia onusti domum redeunt. Eugenius vero Romam se confert, & in Fœlicem ac Basileenses tonat: nec illi minus acriter anathema in Eugenium rejiciunt. Convitiis, quin & armis, res utrinque agitur: donec tandem anno 1442. die 17. Cal. Junii patres Basileenses, indicto prius Lugduni post triennium concilio, synodum claudunt, a Nicolao 5. papa anno demum 1449. confirmatam. Obiit Eugenius die 18. Februarii, anno 1447. ætatis suæ 64: Exstant *Epistolæ & Bullæ* 24. Concil. Tom. 12. p. 469. 931 &c. *aliæ Epistolæ* 33. (quarum aliquæ Gr. Lat.) Concil. Tom. 13. p. 21. &c. *aliæ* 10. apud Bzovium Annal. Tom. 4. *aliæ* plures apud Waddin-

* Vit. Pontif. Basil. 1557.

[a] Post veterem editionem sine loco & anno *Paris.* 1500. 8vo. Ejusdem *Manuale Confessorum* prodiit *Paris.* 1473. fol. 1489. 4to. 1513. 8vo. *De lepra Morali in 13. cap. Levitici.* Paris. 1473. fol. 1489. 4to. 1495. 12mo. 1514 8vo. & *Lovan.* 1475. *Dispositorium Moriendi* editum 4to. Asservari in bibl. Sereniss. Principis Rudolphi Augusti, animadvertit Hardtius in præf. supra memorata. [b] Conf. vitam ejus a Coetaneo scriptam ap. *Baluz.* Miscell. Tom. 7. p. 506. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 13. p. 28. 50. 52.

gum

Sæc. XV. ab an. MCCCC. gum Annal. Minor. Tom. 5. & in Bullario Laertii Cherubini *Romæ* 1617, 1638 [a].

1431. H. W. LAURENTIUS JUSTINIANUS, patria Venetus, dignitate Patricius, Bernardi Juſtiniani & Quirinæ filius, canonicus regularis ordinis S. Auguſtini, congregationis S. Georgii in Alga. Triginta annis in regulari vita exactis, Venetiarum epiſcopus ab Eugenio 4. anno circiter 1431. ſeu ut alii habent 1435. conſtitutus eſt; poſtquam nullas non preces, nullas non artes, ut onus impoſitum excuteret, adhibuiſſet. Vir infucata erga Deum pietate, prodiga in pauperes charitate, & ingenti religionis zelo, merito celebrandus. Anno 1450. patriarchæ titulo ac dignitate a Nicolao 5. pontifice auctus eſt, primuſque apicem patriarchalem urbi patriæ intulit. Obiit die 8. Januarii, anno Chriſti 1455. ætatis ſuæ 74. a Clemente 7. anno 1524. in ſanctorum album relatus.

OPERA.

Lignum vitæ, anno 1419. ſcriptum.
De Diſciplina & ſpirituali perfectione.
De caſto connubio Verbi & Animæ.
Faſciculus amoris.
De triumphali agone Chriſti.
De interiori Conflictu.
De complanctu Chriſtianæ perfectionis.
Sermones de Feſtis Chriſti, Deiparæ, & Sanctorum.
De vita ſolitaria Opus.
De contemptu mundi. Opera omnia, hactenus enumerata, a Juſtiniano ante ſuſceptas infulas epiſcopales ordine ſunt conſcripta. Quæ ſequuntur, poſt admiſſum præſulatum ſunt elucubrata.
De ſpirituali interitu animæ liber.
De ejuſdem Reſurrectione Spirituali, quæ per mediatorem Dei & hominum Chriſtum Jeſum fit gratia ipſius multipliciter operante, libri 2.
De regimine & inſtitutione Prælatorum.
De obedientia.
De humilitate.
De gradibus perfectionis.
Epiſtolæ variæ.
Prodierunt omnia Laurentii Juſtiniani opera *Lugduni* 1568. fol. *Venet.* 1606. fol [b].

1432. H. W. ANDREAS DE PETRA, Coloſſarum, ſeu, ut Sguropulo paſſim audit, Rhodi archiepiſcopus; inter Græcos natus, educatus, & epiſcopali dignitate inſignitus, tandem ad Latinos defecit. Claruit anno 1432. quo ad concilium Baſileenſe ab Eugenio papa legatus, patres, ut Eugenio morem gererent, & ſchiſma ab eccleſia averruncarent, prolixa oratione die 22. Auguſti habita perſuadere conatus eſt. Mox a concilio legatus ad Græcos concordiæ ineundæ gratia deſignatus eſt. Ipſe munus iſtud olim obierat; an vero provinciam ſibi recens concreditam adierit, haud ſatis patet. Anno 1438. contra Marcum Epheſium & Beſſarionem de proceſſione Sp. S. in concilio Ferrarienſi ſtrenue diſputavit. Exſtat *Oratio in Synodo Baſileenſi habita* Concil. Tom. 12. p. 872. & apud Bzovium ad an. 1432. §. 37. *Aſſertiones in Concilio Ferrarienſi adverſus Græcos propoſitæ*, ibid. ad an. 1438. §. 8.

ANDREAS de PETRA, *Rhodius* dictus, archiepiſc. Coloſſenſis, Græcus tranſfuga, claruit an. 1432. Scriptis a Whartono recenſitis adjiciantur pauca [c]. *Opus Antirrheticum in Marci Epheſii Epiſtolam* quandam ad Georgium Presbyterum (Scholarium ſcilicet) forma dialogi, ut videtur, conceptum, in defenſionem dogmatis & rituum Latinorum, quæ Marcus improbaverat. Hujus operis meminit L. Allatius contra Creighton, p. 162. Vide eundem de libr. Eccl. Græc. p. 196. *Apologia demonſtrativa*, ex commentariis B. Thomæ (Aquinatis) ad Beſſarionem archiepiſc. Nicænum, *De Divina Eſſentia & Energia.* Exſtat Græce MS. in bibliotheca Vatican. & in Regia Pariſienſ. Cod. 1290. 1432. R. G.

JOANNES, Archiepiſcopus Tarentinus, claruit anno 1432. quo ipſe pariter ab Eugenio ad concilium Baſileenſe miſſus, pro pontifice in ſynodo peroravit. Anno 1434. pace inter Eugenium & concilium reſarcita, ab illo iterum legatus eſt, ut cum aliis concilio ſua vice præeſſet. Anno 1438. derelictis Baſileenſibus, ad Eugenium ſe contulit, & concilio Ferrarienſi interfuit. Exſtat *Oratio in Synodo Baſileenſi habita* Concil. Tom. 12. p. 884. & apud Bzovium ad annum 1432. §. 51. 1432. H. W.

ÆGIDIUS CARLERIUS, natione Belga, ortu Cameracenſis, collegii Navarrenſis in academia Pariſienſi ſocius, & theologiæ profeſſor. Poſtquam prælectionibus in ſententiarum libros, & concionibus ad populum non vulgarem ſibi nominis famam 1433. H. W.

a *Bulla adverſus Proſperum de Columna* habetur ap. Baluz. Miſcell. Tom. 7. p. 513. *Epiſtolæ* quædam ap. Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 545—521. *Epiſtolæ* 2. ap Martene Anecdotor. Tom. 1. p. 1780. ſeq. *Bulla* cum *Reſponſione ad libellum contra Conc. Baſil.* exſtat in bibl. Cotton ſub *Caligula* A. 1. n. 5. Alia *de unione Armenorum cum Romana Eccleſia in Conc. Florentino* ibid. ſub *Galba* A. 1. n. 2. *Alia* ibid. ſub *Vitellio* E. 12. n. 24. *Bullam*, qua negat ſe Ducem Burgundiæ a Juramentis Henrico 6. regi Angliæ præſtitis abſolviſſe, exhibuit *Rymerus* inter Fœdera Vol. 10. p. 620. b Item *Baſil.* 1560. *Colon.* 1616. *Lugd.* 1628. fol. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 4. p. 616. c Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 803.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. comparasset, anno 1431. 5. Id. Octobr. ecclesiæ Cameracensis decanus creatus est. Claruit anno 1433. quo concilio Basileensi adfuit, & in reducendis ad ecclesiam Hussitis strenuam navavit operam. Pragam enim a concilio legatus nullum non laborem impendit, ut Bohemos in ecclesiæ sinum revocaret, saltem ad concilium adduceret. Basileam reversus, contra Nicolaum Taboritam, Hussitarum pugilem in synodo per quatriduum disputavit. Obiit grandævus anno 1473. die 23. Novembris.

SCRIPTA.

Sporta Fragmentorum, in qua habentur tractatus, *De conservatione bonorum Ecclesiæ*; *Defensorium Ecclesiæ*; *De perpetua virginitate B. Mariæ*; *Contra Iconomachos*; *Pro Cœlibatu, præsertim Ecclesiasticorum.*

Sportula Fragmentorum, quæ continet tractatus, *De electione Judæ proditoris*; *De Hierarchia Ecclesiastica*; *De reditibus ad vitam*; *De Decimis*; *De Indulgentiis*; *De integritate Confessionis*; *De non esu carnium apud Benedictinos*; *Contra consummati sæculi calculatores*; *De clausura Religiosarum Ordinis S. Dominici.*

Prodierunt Sporta atque Sportula istæ, titulo *Diversarum Casuum Consultationum*, Bruxellis 1478. 2. vol. fol.

Oratio, qua respondit per dies quatuor in Concilio Basileensi ad articulum secundum Bohemorum, de corrigendis peccatis publicis, quem proposuit per biduum Nicolaus Taborita. Exstat Concil. Tom. 12. pag. 1159. usque ad pag. 1248. apud Bzovium ad an. 1433. & apud Canisium Antiq. Lect. Tom. 3. pag. 289 [a].

Commentarii in 4. libros Sententiarum, *Sermones* 43. & *Tractatus de rebus diversis quamplurimi*, MSS. in bibliotheca Collegii Navarrensis asservantur. Singulorum titulos & argumenta exhibet Launoius Hist. Gymnas. Navarr. part. 2. c. 4. p. 581 [b].

1433. H. W. [c] JOANNES RAGUSÆUS, seu *de Ragusio*, natione Dalmata, ordinis Prædicatorum monachus, & procurator generalis. Quo nomine ad concilium Basileense legatus, ineunte anno 1433. adversus Joannem de Rogkyzana, Hussitarum advocatum, integro octiduo disseruit. Anno sequenti a concilio Constantinopolim missus est, ut Græcos pacis & subsidii spe ad synodum invitaret. Anno 1438. derelictis patrum Basileensium partibus, in Eugenii pontificis castra transiit, & concilio Ferrariensi interfuit. Anno 1440. episcopatu Argentinensi, seu ut alii habent, Argensi, a pontifice ante Sæc. XV. ab an. MCCCC. biennium donatus, Constantinopolim ad Joannem imp. legatus est. Sunt qui Ragusæum in cardinalium numerum titulo S. Sixti postea cooptatum fuisse tradunt. Exstat *Oratio* [d] *qua respondit per octo dies in Concilio Basileensi ad Articulum primum Bohemorum, de Communione sub utraque specie, a Joanne Rogkyzana propositum*; Concil. Tom. 12. p. 1013. usque ad p. 1159. apud Bzovium ad annum 1433. §. 99. & Canisium Antiq. Lect. Tom. 3. part. 2. p. 1 [e].

GERARDUS LANDRIANUS, 1433. H. W.
episcopus Laudensis, claruit anno 1433. quo circiter tempore a concilio Basileensi ad Henricum 6. Angliæ regem legatus, in consessu ordinum Angliæ orationem ad regem habuit; & oratores ac episcopos reliquorum regnorum exemplo ex Anglia ad concilium mitti, pacemque afflictis Galliæ rebus concedi multis rogavit. Exstat *Oratio ista* Concil. Tom. 12. p. 867.

JORDANUS BRIXIUS, natione 1433. H. W.
Gallus, dignitate miles, professione jurisconsultus, consistorii regii advocatus, & provinciæ Galliarum judex major, claruit anno 1433. Scripsit *Tractatum pro Eugenio 4. Pontifice adversus Concilium Basileense*; quem primus in lucem edidit Baluzius Miscellan. Tom. 3. p. 303.

HENRICUS DE KALTEISEN, 1433. H. W.
natione Germanus, patria Confluentinus, *Frigidum Ferrum* vulgari cognomento dictus. In patria urbe educatus, Dominicanis se adjunxit, & doctoratus laurea in academia Coloniensi insignitus, cruciatæ contra Bohemos prædicandæ provinciam sibi a pontifice demandatam suscepit. Anno 1433. in concilio Basileensi contra Udalricum Hussitarum patronum integro triduo disputavit. Anno 1440. sacri Palatii magister creatus est, & hæreticæ pravitatis per totam Germaniam inquisitor constitutus; cum prius inquisitor fidei apud Colonienses fuisset. Anuo 1452. 3. Cal. Mart. duarum in Norvegia provinciarum, Nydrosiensis & Cæsariensis, archiepiscopus a Nicolao 5. papa consecratus est. Obiit anno 1465. 6. Cal. Octobris, in conventu Confluentino sepultus. Exstat *Oratio, qua in Concilio Basileensi per tres dies refutavit tertium Articulum Bohemorum, de libera prædicatione verbi Dei, quem proposuit per biduum Udalricus Presbyter Orphanorum:* Concil. Tom. 12. p. 1249. usque ad p. 1364. apud Bzovium ad an. 1433.

[a] Nov. Edit. Tom. 4. p. 566. [b] *Narrationem de morte Juliani Cæsarini Cardinalis* edidit Baluzius Miscell. Tom. 3. p. 301. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 51. Ejusdem *Scutum veritatis* exstare MS. Lovanii in Valle Martiniana narrat Miræus in Auctario de Scriptor. Eccles. c. 464. [c] Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 798. [d] *Oratio* Ejus *altera de Communione puerorum* exstat MS. in Bibl. Cæsar. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 352. [e] Edit. nov. Tom. 4. p. 467.

§. 254.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. §. 254. & Canisium Antiq. Lect. Tom. 4. part. 2. p. 1 [a]. Reliqua ejus scripta, adhuc inedita, recensent Trithemius fol. 173. & Altamura p. 187 [b].

1433. H. W. JOANNES DE POLEMAR, archidiaconus Barcinonensis, apostolici Palatii auditor, juris pontificii doctor in Gymnasio Viennensi, a Juliano cardinale anno 1431. ad concilium Basileense inchoandum præmissus, in synodo deinceps præclare rem gessit. Præcipue vero in colloquiis de concordia ineunda cum Hussitis anno 1433. institutis inclaruit. Ineunte enim anno a concilio Pragam ad Bohemos legatus, crebras de pace apud ordines regni orationes habuit; eosque oratores suos ac theologos ad synodum mittere persuasit. Basileam deductis Hussitis, & disputatione utrinque inita, ipse Petri Rayne, Angli, qui ultimus omnium pro Bohemis perorarat, argumenta triduana dissertatione oppugnavit. Mox ad Bohemos, qui Basilea proditionis metu propere excesserant, remissus, pacem exoptatam concilii jussu composuit, & Hussitis postulata concessit. Utrinque enim convenit, ut eucharistia sub utraque specie laicis daretur; ut enormia crimina acri censura ab ecclesiasticis afficerentur; ut presbyteris Dei verbum libere prædicare liceret; utque sacerdotes rerum civilium dominio sese amplius non immiscerent. Exstat Polemarii *Oratio*, qua in concilio Basileensi per tres dies refutavit quartum articulum Bohemorum, *de civili dominio Clericorum*, quem proposuit per triduum Petrus Rayne Anglus: Concil. Tom. 12. p. 1364. usque ad p. 1419. apud Bzovium ad an. 1433. §. 338. & Canisium Antiq. Lect. Tom. 4. part. 2. p. 229 [c]. *Liber de abstinentia carnium*, *Sermones*, & *Quæstiones*, a Trithemio memorata, adhuc latent.

1434. H. W. ALPHONSUS TOSTATUS, gente Hispanus, in oppido Madrigali apud Vaccæos natus, prima ætate in academia Salmanticensi bonis literis operam dedit, dein in collegium Bartholomæi ad Laurum Salmanticense adscitus, sacros presbyteratus ordines suscepit. Annos nondum 22. natus, totum literarum, qua late patet, stadium tam fœlici cursu permensus fuerat, ut nulla humanæ scientiæ materia ipsi inaccessa videretur. Triplici itaque stipendio e publico conductus, nullas fere non artes liberales in academia Salmanticensi docuit. Claruit anno 1434. quo circiter tempore concilio Basileensi interfuisse dicitur. Episcopus demum Abulensis factus, regi a secretioribus consiliis adhibitus, & major Hispaniarum referendarius creatus. Obiit gloriæ magis quam dierum satur, anno Christi 1454. quadragenario haud major, in ecclesia Abulensi sepultus; atque istiusmodi elogio ab Hispanis donatus; *Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne.* Vir sane stupendæ memoriæ, incredibilis diligentiæ ac rari plane judicii; qui non modo intima theologiæ adyta penetrarat; sed & reconditiorem exterarum disciplinarum, philosophiæ, mathematicæ, geographiæ, historiæ, ac juris utriusque scientiam toto, quod aiunt, pectore exceperat. Nec tamen pietate minus ac religionis zelo, quam doctrina insignis; jejuniis, vigiliis, & orationibus perquam deditus; adeo ut defuncti memoria apud populares suos eximia veneratione coleretur. Diligentiam vero quod attinet, & indefessum legendi scribendique studium: certe omnium non sui modo, sed cunctorum sæculorum πολυγραφώτατος fuit: qui 22. annorum spatio plura scripsit, quam integra fere ætate aliquis attente perlegere possit; ut in hoc decantato illi Didymo Alexandrino conferri soleat: quem admiranda etiam memoriæ fœlicitate ita exæquavit, ut nil unquam semel perlectum oblitus feratur. Sane ut immensa, quæ typis excusa circumferuntur, taceam volumina, quadringenti plusquam illius libri, dum ex Hispaniis in Italiam prælo destinati adveherentur, naufragio interiisse dicuntur. Ne tantas tamen dotes labe aliqua immunes censeamus, nonnulli in eo debitam erga SS. Trinitatis mysterium venerationem, plures majorem erga patres reverentiam, omnes styli nitorem atque elegantiam desiderant; ut pontificiorum criminationes mittam, qui illum nimio placita sua a card. Turrecremata impugnata, & ab Eugenio pontifice notata, defendendi studio abreptum ipsam papalem authoritatem haud obscure impugnasse conqueruntur.

OPERA.

Commentariorum in Genesin liber, anno 1436. scriptus, cui præmittitur *Commentarius in Epistolam S. Hieronymi ad Paulinum, & in Præfationem ejusdem in Pentateuchum.*

Commentariorum in Exodum libri 2.

In Leviticum liber.

In Numeros libri 2.

In Deuteronomium liber.

In Josue libri 2.

In Judices & Ruth liber.

In primum librum Regum libri 2.

In tres sequentes libros Regum libri totidem, quorum ultimus scriptus est anno 1440.

In libros Paralipomenon libri 2.

Commentariorum in Evangelium S. Matthæi libri

a Edit. nov. Tom. 4. p. 618. b Et longe plura *Oudin.* Tom. 1. p. 819. c Edit. nov. Tom. 4. p. 710.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *libri* 7. anno 1449. ad umbilicum perducti.

Defensorium trium Conclusionum, anno 1445. scriptum.

Liber de quinque figuratis Paradoxis. Prodiit seorsim *Duaci* 1621. 8°.

Libellus de Sanctissima Trinitate.

Tractatus in illud, Ecce Virgo concipiet, &c.

Contra Sacerdotes publicos concubinarios.

De statu Animarum post mortem.

De optima Politia.

Prodierunt omnia ista Tostati opera Francisci Ximenii cardinalis sumptibus *Venet.* 1530 [a]. (quæ quidem editio in Indice Romanensium Expurgatorio iniquam satis censuram passa est, atque adeo præ aliis sincera est habenda) *ibid.* 1596. & *Colon.* 1612. Tom. 27. fol. quorum ultimi duo Tomi nonnisi indicem complectuntur, studio Francisci Fontani, canonici Complutensis, compilatum.

Censura Colloquii Ratisbonensis. Prodiit alicubi 1608. 4°.

Commentarius sive Expositio in libros Chronicorum Eusebii, in 5. partes distributa, quam patria lingua conscripsit Tostatus. Prodiit Hispanice *Salamanticæ* 1506.

Quæstiones 14. quarum quatuor priores universam fere S. Scripturam compendio repræsentat; reliquæ de stirpe ac successione Deorum Gentilium agunt. Prodierunt Hispanico idiomate excusæ *Antverp.* 1551.

Cæterum Tostatus universos S. Scripturæ libros *Commentariis* explicavit; atque innumera diversi argumenti opuscula conscripsit. Horum, quotquot oblivioni supersunt, titulos exhibet Ant. Possevinus Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 47.

1434. H. W. JOANNES, titulo tenus patriarcha Antiochenus, claruit anno 1434. quo Basileæ positus *Tractatum de superioritate Concilii supra Papam* composuit; in quo id præcipue agit, ut concilii superioritatem argumentis e jure canonico prolatis astruat. Postquam libellum suum in conventu fratrum Minorum publice recitasset, concilii patribus legendum obtulit. Exstat ille Concil. Tom. 12. p. 912 [b].

1434. H. W. ISAIAS, & ipse etiam titulo tenus patriarcha Hierosolymitanus, forsan aliquis ex Minoritis, qui missionem tunc temporis in partibus orientalibus obierunt, cui Armenorum ecclesiæ Romanæ conciliandorum cura commissa est, & augustus iste titulus a pontifice collatus. Neque enim onus ei impositum, nec submissa verborum humilitas, qua pontificem affatur, vero patriarchæ conveniunt. Claruit anno 1434. sub cujus exitum data ex urbe Constantinopoli epistola brevicula, Armenorum unionem sibi curæ fore promisit. Exstat *Epistola* ista Concil. Tom. 13. p. 539. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

NICOLAUS PLOVIUS, aliis *Plonius*, interdum & *Blonius* dictus, gente Polonus, decretorum doctor, capellanus ac tandem episcopus Posnaniensis, claruit anno 1434. Lucubrationes ejus variæ supersunt, diversis locis & temporibus editæ. *Sermones de Tempore & Sanctis*, Argentorat. 1498. *Tractatus Sacerdotalis de Sacramentis & Divinis Officiis*, Paris. 1514. 4°. *De Excommunicationibus; de Horis Canonicis dicendis; de interdicto Ecclesiastico; de Irregularitate; de Sacramentis, & eorum administratione: de sacrificio Missæ.* Hi sex tractatus prodierunt *Argentorat.* 1493. & inter Tractat. Tractatuum juris, *Venet.* 1584. Tom. 14, 15. Opus *de Sacramentis, & Censuris Ecclesiasticis*, editum *Paris.* 1551. 8°. Tho. Aquinatis *Confessionale* subjunctum habet, uti & *Lugduni* 1565. *Paris.* 1586. 1434. R. G.

MARCUS EUGENICUS, natione Græcus, primum quidem ludo aperto pueris edocendis & orationibus conscribendis operam dedit; dein parata a Joanne imp. in occidentem profectione, ob raram doctrinam atque eloquentiam electus qui pro Græcorum dogmatibus contra Latinos inter primipilares decertaret. Archiepiscopatu Ephesino post Josephi metropolitæ obitum donatus est anno circiter 1436. Anno 1438. a Joanne imp. ad concilium Ferrariense ductus, principem inter Græcos post patriarcham CP. locum tenuit, tum ob doctrinæ famam, tum quod patriarcharum Antiocheni & Hierosolymitani vices sibi demandatas obiret. Sub initium concilii gravissimam imperatoris iram subiit; eo quod vocem FILIOQUE e symbolo expungi, & azyma in eucharistia non amplius usurpari, a Latinis oblato libello postulans, Eugenii pontificis animum exacerbasset. Instituta utrinque disputatione Marco communi omnium suffragio primæ partes a Græcis sunt demandatæ; ut aciem instrueret, copias educeret, & adversariorum ictus repelleret simul ac repensaret. Provinciam ille sibi demandatam intrepida animi constantia & immenso fervore egit; Latinorum utpote hostis juratissimus, & effræni erga ecclesiæ Græcæ dignitatem zelo ductus. Primo quidem certamine longe infra conceptam de se opinionem, & Juliani cardinalis, Latinorum antesignani, acumen subsedit; scholasticis quippe disputandi formulis in occidente receptis 1436. H. W.

[a] Antea *Hispali* 1491. ut refert Le Long Bibl. Sacr. Vol. 2. p. 992. qui ejusdem librum *de situ & descriptione terræ sanctæ* memorat. [b] *Schedulam* Ejus exhibuit Bzovius ad an. 1415. n. 37. & Hermann. ab Hardt. in Conc. Constantiens. Hist. Tom. 2. p. 296.

insuetus;

Sæc. XV. an. MCCCC. insuetus; & causæ, quam agebat, (de processione enim Sp. S. agebatur) veritate destitutus. Postea vero Bessarionem sibi parastatam nactus, tanta dicendi copia, tam invicto argumentandi acumine disseruit; ut omnes in sui stuporem raperet: tam immoderato interim animi ardore usus, ut Latini, quos hæreticos vocare nequaquam dubitavit, eum insanire ficto rumore in vulgus differerent; & ab ipso Bessarione, laboris socio, Cacodæmonis titulo notaretur. Re demum ad exitum spectante, & episcopis Græcis pontifici morem gerere, & concilii decretis subscribere a Palæologo imp. jussis, solus omnium constanter recusavit; neque ullis minis, ullis promissis adduci potuit, ut ecclesiæ Græcæ libertatem proderet. Post concilium igitur solutum Constantinopolim reversus, divinis fere honoribus a populo exceptus est: & Latinos scriptis oppugnare pergens, ut unio tanto rerum apparatu, tanto strepitu composita, in nihilum recideret, effecit.

SCRIPTA.

Epistola de Synodo Florentina ad omnes Christianos, quos multis hortatur, ne synodum Florentinam suscipiant; Græcorum subscriptiones partim pretio partim terrore a Latinis surreptas esse docens. Exstat Gr. Lat. una cum Josephi Methonensis Responsione, Concil. Tom. 13. p. 677.

Epistola circularis ad omnes ubicunque terrarum degentes, de eadem re. Exstat Gr. Lat. cum Gregorii Protosyncelli Responsione, *ibid.* p. 740.

Tractatus, quod Divina Dona sanctificantur non solum a verbis Dominicis, verum etiam a consequentibus oratione & benedictione Sacerdotis, virtute Sp. S. Habetur Græce inter Liturgias *Paris.* 1560. p. 138 [a].

Professio Fidei. Fragmentum ejus Gr. Lat. exhibet Leo Allatius de Consensu, l. 3. c. 3. §. 4.

Epistola ad Joannem Palæologum Imp. cujus laciniam dabit idem lib. de synodo octava c. 14. p. 544.

Ecphrasis animam agentis. Excerptum ejus habet idem *ibid.*

Capita Syllogistica contra Latinos de Processione Spiritus S.

Epistola ad Georgium Scholarium contra ritus & sacrificia Romanæ Ecclesiæ. Habetur MS. uti & quatuor præcedentia opuscula, in biblioth. Vaticana. *Orationes de Purgatorio* Ferrariæ ad cardinales habitæ; *Responsiones ad Quæstiones Cardinalium & de consecratione Corporis Dominici. Solutio duarum quæstionum a Rege propositarum. Epistola ad Orthodoxos, Epilogus adversus Latinos,* Ὁμολογία τῆς ὀρθῆς πίστεως Florentiæ facta, & alia quædam in Bibliotheca Regis Galliæ MS. Gr. asservantur. Teste Ph. Labbeo Nov. Biblioth. MSS. p. 2. §. 2. p. 88 [b]. Sæc. XV. an. MCCCC.

MARCUS EUGENICUS, metropolita Ephesinus, Græcorum in synodo Florentina pugil indefessus, fideique orientalis strenuus propugnator, claruit anno 1436. Disputationibus contra Latinos famam late propagavit, scriptis immortale sibi nomen peperit, quorum plurima congessit H. Whartonus, sunt autem alia a nobis minime prætereunda. *Capita 68. contra hæresin Acindynistarum* de distinctione divinæ *Essentiæ & Operationis* [c]. Pr. Κεφάλαιον ά. Εἰ ταυτὸν ἐστὶ Θεοῦ οὐσία καὶ ἐνέργεια, τὸ ἐκ τῆς οὐσίας. Habentur Græce MSS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 171. *De Processione Spiritus S. contra Latinos.* Pr. Καινή τις ἐστιν ὡς ἀληθῶς καὶ ἀλόγιστος ὡς οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τῷ ἁγίῳ Συμβόλῳ. MS. *ibid.* Cod. Theol. 202. Hunc tractatum nostro Ephesio, etsi auctoris nomen subticeatur, Cl. Tengnagelius asseruit. Fragmentum operis cujusdam (forte superioris) *de Processione Spiritus S.* Pr. Εἰ δὲ καὶ τὸν μέγαν Κύριλλον συνηγορεῖν. MS. *ibid.* Cod. Theol. 222. n. 6. *Capita Syllogistica* adversus Latinos *de Processione Spiritus S.* Pr. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον. MS. *ibid.* Cod. Philos. 224. n. 6. *Alia Capita Syllogistica de Processione*, &c. memorat Allatius. Pr. Ἐρώμεθα τοὺς Λατίνους, quæ in biblioth. Vaticana, cum *Responsione* Geo Scholarii & Bessarionis Græce MSS. asservantur. Vide Allat. de Consens. lib. 3. c. 3. §. 4. col. 935. Exstant etiam in Bodleian. Cod. 720. *Responsio ad Latinorum assertiones de Igne Purgatorio*, Ferrariæ anno 1431. habita. Pr. Ἐπειδὴ μετ' ἀγάπης ἀποκρίνασθαι πρὸς τὰ παρ' ὑμῶν εἰρημένα. *Responsio secunda ad Latinorum assertiones de Purgatorio.* Pr. Ἐπειδὴ σαφέστερον ἡμᾶς ἀπαιτεῖτε καὶ καθαρώτερον ἐπὶ τοῖς ἐρωτημένοις. Utraque habetur Græce MS. in biblioth. Cæsarea, Cod. Philos. 224. n. 3, 4. In eodem codice reperiuntur & *aliæ quædam Quæstiones Theologicæ*, Græce MSS. Pr. Ἡ τοῦ Υἱοῦ προσηγορία δύο ταῦτα σημαίνει. *Cantica duo in SS. Trinitatem & Incarnationem Domini*, quorum primum sic incipit, Μέγα τὸ εὐσεβὲς κήρυγμα· necnon *Canones Octo in S. Virginem Deiparam*, quorum primus hoc modo incipit, Ἀρχόμενος σήμερον τοῦ πλευτικοῦ. Exstant Græce MSS. *ibid.* Cod. Theol. 187. *In Orationem Dominicam Commentarius*, Græce MS. *ibid.* Cod. Philos. 195. n. 13. *Confessio Fidei* in concilio Florentino.

1436. R. C.

[a] Item Lat. in Liturgicis Claudii de Sainctes *Antverp.* 1562. 8vo. p. 82. referente *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 45. Vol. 10. p. 530. [b] Scripsit etiam Marcus *expositionem in quosdam Canones* Jo. Damasceni teste eodem *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 30. §. 11. Vol. 8. p. 821. [c] Liber Monachi *Marci adversus Barlaamum & Acindynum* habetur MS. in Cod. 238. Bibl. Coislinianæ. Vid. Catalog. ejusdem Bibl. a Montfaucon. edit. p. 404.

Sæc. XV. ab an MCCCC. rentino. Pr. Ἐγὼ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι δόγμασιν ἐντραφεὶς εὐσεβέσιν, MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 114. iterumque *ibid.* Cod. 3377. Hujus meminit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 3. §. 4. col. 934. & contra Creighton, p. 162. *De hominis imbecillitate* tractatus, Græce MS. in bibl. Augustana. *Epistola* ad Georg. Scholarium, qua mutatam animi sententiam, & in Latinos lapsum plorat. Habetur Græce MS. in biblioth. Bodleian. & Regia Paris. eamque velut ἀνέκδοτον laudat Cl. Ds. du Cangius, Gloss. Med. Græc. col. 1281. sub Verb. ῥάμπλιον. Eandem autem ex Cod. MS. Ambrosiano descriptam cum versione sua Græce & Latine edidit doctissimus Allatius, contra Creighton, p. 88. *Epistola* altera ad Geor. Scholarium. Pr. Τὴν γραφὴν τοῦ δεξάμενος. Hujus uti & *Responsionis* quam paravit Andreas Colossensis notitiam debemus industriæ L. Allatii de Georgiis, p. 396[a]. *Expositio Officii Ecclesiastici* Græce typis mandata est *Jassii* in *Moldavia* 1683. fol. Simeonis Thessalonicensis operibus subnexa. Fortasse Expositio ista non differt a Paraphrasi in Pentecostarium a Marco nostro adornata, cujus mentionem habet L. Allatius de Libr. Eccl. Græc. Dissert. 2. p. 280. Piorum quorundam Cretensium rogatu scripsit Sermonem annua S. Eliæ celebritate in Officio legendum. Pr. Ἔδει μὲν ἀληθῶς ἡμῖν οὐρανοδρόμου τοῦ λόγου συνεπαρθῆναι. Hujus testem habemus Greg. Protosyncellum, Apologia adv. M. Ephesii Epistolam, Conc. Tom. 13. c. 805. Tractatus denique *de Purgatorio*, a Bon. Vulcanio primum, dein a Cl. Salmasio typis subjectus, Nilo Thessalonicensi ab Allatio * ascriptus, nostrum Ephesium auctorem habuisse videtur, uti ex Sixto Senensi †, & Mart Crusio didicimus, quod & reverend. Usserius Armachanus observavit. Erat & Marco frater nomine Joannes; de quo nonnulla Cl. Whartonus infra ad an. 1438. Hujus, ut videtur, opera Simeonis archiepiscopi elogium in synodico Thessalonicensi conscriptum est. Vide Allatium de Simeon. p. 187.

* Differt. de Nilis, p. 45.
† Biblioth. Sanct. l. 6. Annot. 159. p. 516.
* Turco-Græc. p. 186.

1436. H. W. BESSARION, gente Græcus, patria Trapezuntinus, ordinis S. Basilii monachus, anno circiter 1436. Monasterio post 21. annos inibi exactos eductus, & ad honores eadem de causa, ob quam Marcus Eugenicus, evectus est, archiepiscopus Nicænus constitutus. Anno 1438. ad concilia Ferrariense & Florentinum profectus, latum eloquentiæ & doctrinæ explicandæ campum nactus est. Marco in disputando socius datus, præclare rem gessit; Latinorum argumenta acute dissolvit, & Græcorum causam nervose admodum tutatus est. Famæ sibi exinde comparatæ (neque enim aliud versipellis homo egit) fatur, mollius deinceps pedem Latinis commisit; ita ut in istorum partes pedetentim propendere, & pontificis gratiam aucupari, manifestis indiciis deprehenderetur; acriter a Marco eo nomine increpitus, & spurius, atque ecclesiæ patriæ proditor appellatus. Sub concilii finem detracto velo ad Latinos penitus defecit; eorum causam strenue promovit; & Josepho patriarchæ CP. moribundo concilii definitiones subscriptione sua confirmare persuasit. Soluto concilio, in Græciam reversus, patriarcha CP. a Joanne imp. & Latinorum sectatoribus designatus est; verum Græcis, quotquot Florentiæ fidem non decoxerant, avitam religionem mordicus retinentibus, & Latinorum amicos cane & angue pejus detestatis, dignitate patriarchali cedere necesse habuit. In Italiam itaque se recipiens, divitiis simul ac honoribus ab Eugenio pontifice cumulatus est, & inter cardinales cooptatus. A Nicolao 5. Eugenii successore episcopus Tusculanus, & legatus Bononiæ constitutus est: quam quidem provinciam tanta prudentia quinquennio administravit, ut perpetuus patronus ac protector a Dominicanis pariter ac Franciscanis sodalibus designaretur. Post Nicolai mortem anno 1455. parum abfuit quin summus pontifex a cardinalibus eligeretur. Post annum 1458. Pio 2. papæ belli contra Turcos suscipiendi author fuit; & ad Fredericum imp. ac Germaniæ principes, & Venetorum Rempublicam legatione perfunctus, omnes flagrantissimis precibus ad sacrum bellum concitavit. Apud illos quidem surdis cecinit, his vero facundo sermone id animi addidit, ut exercitum haud contemnendum conscriberent. Verum Pii mors repentina tantos belli apparatus difflavit. Anno circiter 1464. a Paulo pontifice in Isidori cardinalis, titularis patriarchæ CP. defuncti, locum suffectus est, & post Pauli obitum anno 1471. omnium votis ad papatum expetitus, fatali quodam casu dignitate excidit. A Sixto pontifice in Galliam legatus, sub reditu Taurini morbum, Ravennæ mortem incurrit, anno 1472. ætatis suæ 77. Romæ in Basilica SS. Apostolorum sepultus. Vir, judice Chalcocondyla *, ξυνιέναι τι τῇ ἀπὸ φύσεως, πολλῶν δὴ τῶν ἐς τοῦτο εὐδοκιμούντων Ἑλλήνων μακρῷ γενόμενος, κρίνειν τι ἐφ᾽ ὧ, τι ἂν γένοιτο, κράτιστος δοκῶν γενέσθαι, τὰ δὲ ἐς σοφίαν, τῶν Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, οὐδενὸς δεύτερος, quin & non modo omni literarum genere excultissimus, sed & summus literatorum Mecænas; adeo ut familia ejus artium liberalium officina videre-

* Hist. l. 6.

a Extrema Marci Ephesii morituri *verba ad Scholarium* quibus ipsi Græcæ Ecclesiæ defensionem commendat, una cum Scholarii responsione edidit Renaudotus ex Cod. Reg. 2963. Gr. & Lat. p. 70. seq. ad Scholarii homilias de Eucharistia.

tur;

Sæc. XV. ab an. MCCCC. tur; & ipse Græcis libris magno sumptu in Italiam transvectis bibliothecam locupletissimam Venetiis erigeret; cui Marcum Ant. Sabellicum Roma lauto stipendio accitum præfecit; eamque moriens Venetæ Reipublicæ dono dedit.

SCRIPTA.

Liber de Sacramento Eucharistiæ, & quibus verbis Corpus Christi conficiatur: Exstat Lat. in Bibliotheca Patr. Tom. 26. Gr. Lat. Inter SS. Patrum Liturgias *Paris.* 1560 [a].

Oratio dogmatica in Synodo Florentina habita de causis schismatis. Habetur Gr. Lat. Concil. Tom. 13. p. 391.

Alia Oratio de Unione ineunda, sessione prima concilii Ferrariensis habita. Gr. Lat. *ibid.* p. 36 [b].

Epistola prolixissima ad Alexium Lascarin Philanthropenum, Antidotus dicta, de successu synodi Florentinæ & processione Sp. S. Exstat Lat. Concil. Tom. 13. p. 1228.

Epistola alia ad eundem de Processione Spiritus S.

Apologia pro Vecco, seu *Confutatio Confutationum Palamæ*.

Epistola generalis ad omnes, qui sedi Patriarchali CP. subsunt. Quam ipse postea Bessario Latine vertit [c].

Responsio ad quatuor argumenta Maximi Planudis de Processione Sp. S. ex solo Patre. Opuscula ista quatuor edita sunt Gr. Lat. a Petro Arcudio in aurea sua Opusculorum Theologicorum collectione, quam *Romæ* emisit anno 1630. 4°.

Epistola ad Pædagogum filiorum Thomæ Palæologi, quomodo pecunia iis a pontifice assignata per singulos menses distribuenda sit; & dicti filii in omni pietate & obedientia erga sedem Romanam instituendi. Græce edidit Jac. Pontanus in notis suis ad G. Phranzæ Historiam *Ingolstad.* 1604. 4°. Gr. Lat. cum notis Jo. Meursius *Lugd. Bat.* 1613. 8° [d].

Epistola ad Senatum Venetum de Bibliotheca sua, quam iis in æde S. Marci locandam donaverat. Habetur Lat. inter Epistolas Philologicas a Melch. Goldasto editas *Francofurt.* 1610. p. 500 [e].

Oratio, sive Consilium de bello movendo contra Turcos. Prodiit *Islebii* 1603.

Monodia in obitum Manuelis Palæologi Imp. Lat. apud Bzovium ad an. 1472. §. 56.

In calumniatorem Platonis libri 4.

Correctio librorum Platonis de Legibus.

De natura & arte contra Trapezuntium. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Translatio 14. librorum Metaphysicorum Aristotelis, & unius Metaphysicorum Theophrasti. Prodierunt simul opera ista philosophica *Venet.* 1503. 1516.

BESSARION, natione Græcus, domo Trapezuntinus, episcopus Nicænus, & S. R. E. cardinalis, ac tandem post captam CPolim titulo tenus patriarcha CPolitanus, claruit anno 1436. Varia eruditionis suæ monumenta post se reliquit; horum multa numeravit Cl. Whartonus, supersunt plura nobis indicanda. *Epistola* ad Geo. Gemisti Plethonis filios, *de obitu & laudibus* patris. Pr. Πέπεισμαι τὸν κοινὸν πατέρα. Exstat MS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 243. iterumque Cod. 256. n. 9. Græce & Latine ex versione sua edidit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 3. §. 6. & de Georgiis, p. 392. *Epigramma in proprium Sepulchrum*, Græce MS. *ibid.* edidit Ant. Sanderus Elog. Card. *Lovan.* 1626. *In Theodoram Constantini Imp. Conjugem* Iambi sepulchrales, eos Græce & Latine edidit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 4. §. 4. *Apologia pro Latinis de Processione Spiritus S.* sive *Refutatio Capitum Marci Ephesii contra Latinos*, quam quidem apologiam Gennadius incepit, verum morte occupatus, ut dicitur, perficere non potuit, Bessarion autem rogatu Gregorii patriarchæ CP. absolvit. Pr. Ὁ Λατίνων τε καὶ Γραικῶν πρὸς ἀλλήλους. Hujus meminit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 3. §. 1. Exstat MS. *ibid.* Cod. Theol. 256. n. 6. Eandem vidit ac legit P. Arcudius in MS. codice ex Creta allato in bibl. Gasp. Viviani episc. Anagnini, uti ipse refert de Concord. lib. 2. c. 15. *Professio fidei Christianæ in Synodo Florentina prolata*; in 21. articulos divisa. Pr. Α. Πιστεύομεν ὅτι ἐστὶ Θεὸς δημιουργὸς πάντων ὅσα εἰσί· Β. Ὅτι ὁ Θεὸς οὔτε σῶμά ἐστιν, οὔτε σῶμα ἔχει. MS. *ibid.* Cod. Theol. 292. *Epistola* ad Geor. Gemistum Plethonem *de quatuor quæstionibus Philosophiæ Platonicæ*, viz. περὶ τοῦ αὐτοκράτου· περὶ τοῦ μεθεκτοῦ καὶ ἀμεθέκτου· περὶ τῆς τῶν ὄντων συνωνυμίας καὶ ὁμωνυμίας· & περὶ τῆς εἱμαρμένης. Pr. Κοινῆς πᾶσιν ἐνστασαρμένης ἐννοίας. Habetur MS. cum *duplici* Plethonis *Responsione*, Græc *ibid.* Cod. Philos. 74. n. 2. *Epistola* ad Theodorum Gazam *de Georg. Trapezuntii libro* pro *Aristotele* contra *Platonem*. Pr. Οὐκ ἐθαύμαζον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἠδόμην. MS. *ibid.* n. 5. Vide Allat. de Georgiis, p. 378. *Epistolæ aliæ* Manuel. Chrysoloræ epistolis conjunctæ, Græce MSS. *ibid.* Cod.

1436. R. G.

a Non prodiit cum Liturgiis Patrum *Paris.* 1560. nam nec Gr. nec Lat. ibi habetur Bessarionis Scriptum, sed tantum Scriptum Marci Ephesii, quod Bessario oppugnavit, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 9. Vol. 10. p. 404. b *Oratio de Unione Eccles. Latina cum Græca* habetur MS. in bibl. D. Julii Justiniani Venet. teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 435. c Exstat Lat. ex Bessarionis versione ap. Odoricum Raynaldum ad an. 1463. n. 58. seq. d Et ex Meursii versione a *Labbeo* in editione regia. Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 12. Vol. 6. p. 241. e Et cum Herm. Conringii præfatione *Lips.* 1674. *Epistola ejusdem argumenti* exstat ap. Petrum Justinianum Hist. Venet. Lib. 8. Indicem librorum, qui omnes fere MSti sunt, dedit Thomasinus in Catalogo MSS. Bibl. Venetarum edito *Utini.* 1650. 4to. p. 35. ut monet *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 405.

Sæc. XV. ab an. MCCCC

Philos. 245. *Epistolæ* ipsius Græco-barbaræ ad Palæologos meminit Habertus, notis ad Euchelog. p. 155[a]. *Tractatus ejus de Primatu Papæ*, cum laude meminit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 6. §. 1. col. 966. & de Georgiis, p. 403. In isto autem opere Gennadii patriarchæ librum ejusdem argumenti eum defloraſſe autumat vir doctiſſimus. *De S. Joannis Evangelistæ obitu*, contra Geo. Trapezuntium scripsisse Bessarionem testatur Allatius, *ibid.* p. 379. *Sanctorum etiam Patrum, tum Orientalium, tum Occidentalium sententias, quæ de Processione Spiritus S. etiam ex Filio agebant*, in unum fasciculum collegit, & ad Alexium Lascarim misit, uti ipse in *Epistola ad eundem* diserte refert, quam quidem epistolam ut obiter hoc notem, a se versam Latine primus edidit Abramus Cretensis cum concilio Florentino, *Romæ* 1526. fol. *Physicæ demonstrationes de Deo, & Epistolæ nonnullæ* ad Geo. Gemistum extant Græce MSS. in bibl. Bodleian. Cod. 2290. *Epistolæ & Sermones* Græce MSS. in biblioth. Regia Scorialens. *Oratio funebris in Cleopam Palæologinam Imp.* Græce MSS. in biblioth. Regia Paris. Cod. 2209. *Epistolæ tres*, 1. Ad Andronicum Callistum philosophum. 2. Ad Michaelem apostolium. 3. Ad Plethonem; Græce MSS. *ibid.* Cod. 24. Exstant demum nonnulla opera *Physica* & *Mathematica*, quibus non est immorandum.

1436. R. G.

EDMUNDUS DINTERUS, natione Belga, patria Brabantus, claruit anno 1436. In aulico strepitu & splendore vir ad maxima quæque idoneus multos annos transegit, Antonio 1. ejusque filiis Joanni 4. & Philippo 1. ac demum Philippo *Bono* dicto Brabantiæ ducibus a secretioribus consiliis: Otii tandem appetens aulæ valedixit, & sacris mysteriis insignitus canonicatum in ecclesia D. Petri Lovaniens. obtinuit, ubi Deo & musis vacavit. Obiit Bruxellis anno 1448. Literis consignavit *Chronicon Brabantiæ*, quod manu exaratum olim fuit penes Joan. Miræum episcopum Antverpiens. teste ipsius ex fratre Nepote Aubert. Miræo ejusdem ecclesiæ decano. Elog. Belg. p. 195. Idem MS. apud Casparum Geuartium latuit, unde & brevi in lucem proditurum sperare nos jussit Fr. Sweertius *. *Seriem* etiam *Genealogicam Ducum Burgundiæ, Brabantiæ*, &c. congessit, a Geor. Neomago cum Philippi ducis vita a se adornata *Francofurti* editam. *Historiam* denique *Vitæ & Obitus Philippi a Burgundia Episcopi Ultrajectini*, quæ prodiit *Argentorat.* 1519. Duæ posteriores lucubrationes habentur in Germ. rerum Script. a Frehero editas *Hanov.* 1611. Tom. 3. fol.

* Athen. Belg. p. 229.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1438. H. W.

GEORGIUS SCHOLARIUS, natione Græcus, ϗ παρ' Ἕλλησι τὰ εἰς σοφίαν εὐδοκιμῶν, inquit Chalcocondylas *, *inter Græcos doctissimus*, Marci Ephesii summus sectator & amicus, Latinorum hostis virulentissimus, claruit anno 1438. Tandem vitam monasticam amplexus, deposito Georgii, Gennadii nomen assumpsit, & monasterii cujusdam in monte Atho præfecturam suscepit. Hactenus res patet. In reliquis hæret aqua. Eodem enim tempore in oriente floruit Georgius quidam Scholarius, qui Joanni imp. inter familiares habitus, concilio Florentino interfuit, ac tandem capta Constantinopoli laicus adhuc in thronum patriarchalem CP. evectus est; cui post quinquennium renuncians, in monasterium se recepit, assumpto Gennadii nomine, multaque pro Latinis scripsit. An unus idemque cum priore Georgius iste fuerit, vel quænam cuique partes sint assignandæ haud satis patet. In eam it sententiam Matthæus Caryophilus, Iconiensis episcopus *, ut existimet duos fuisse Scholarios, alterum Latinorum amicum, qui concilio Florentino adfuit, & ante captam Constantinopolim laicus obiit; alterum eorundem hostem, qui captæ urbis patriarchatum obtinuit. Verum sententia ista multis nominibus damnanda venit. Pluribus eam oppugnat, aliamque a se confictam profert * Leo Allatius; Georgium nempe Marci amicum, morbo impeditum esse, quo minus concilio interesset, & ante captam urbem defunctum, Græcorum causam ad extremum usque spiritum fovisse: Georgium e contra patriarcham concilio adfuisse, & cum Latinis semper sensisse. Multa sane argumenta congerit Allatius; quæ tamen, ut id pace tanti viri dixerim, rem extra omnem controversiam nequaquam ponunt. Hallucinatur quidem Caryophilus; sed quid si unicum illo sæculo floruisse Scholarium dicamus; qui primum patriæ ecclesiam constanter propugnans, postea ad Latinos defecerit, & thronum patriarchalem conscenderit. Certe disertis id affirmant verbis Phranza * (scriptor coævus, & in Græcorum republica versatissimus; sola cujus autoritas mille argumentis præponderare debet) historia civilis CP. Manuel Malaxus *, aliique; ut de Latinis taceam. Sane mutasse sententiam Scholarium haud adeo mirantur, qui versipelle Græcorum ingenium norunt; præterquam quod Scholarium, quisquis ille demum fuerit, qui concilio Florentino interfuit, Latinis adeo non accessisse, ut Marci Ephesii æmulus subscriptionem constantissime denegarit; totidem verbis prodant Phranza, & Rhacendyta apud Plusiadenum, ut Chalcocondylam impræsentia-

* Hist. l. 6.

* Præfat. ad f. Cap Concil. Florent.

* De Consensu, l. 3. c. 5. 6. & Diatrib. de Georgiis p. 394.

* Hist. l. 1. c. 19.

* Hist. Eccl.

a Epistola ad Ludovicum II. habetur ap. *Dacher.* Spicil. Tom. 4. p. 401. Edit. nov. Tom. 3. p. 842.

rum

Sæc. XV. ab an. MCCCC. rum mittam. Utut ſit, id doctiſſimi Allatii autoritati, & aliquali ſaltem argumentorum veriſimilitudini damus; ut Scholarium biſecemus, & Patriarcham infra ſuo loco exhibeamus. Scripſit Scholarius, Latinorum adverſarius, ſyntagma, Ὀρθοδόξου καταφύγιον dictum, *adverſus Synodum Florentinam*, in partes ſeu libros 8. diſtributum. Prodiit Græce *Londini* in 4°. ſed abſque anni nota, editum [a]. *Epiſtolas* ejuſdem aliquot ad Notaram, magnum ducem & imperatoris generum, MSS. citat, & exinde fragmenta profert Allatius de Conſenſu, l. 3. c. 5. ſect. 3. Diatrib. de Georgiis, p. 397, 398. & ſingularum initia exhibet *ibid.* p. 409. Orationem etiam *De inani, irrationali, & incompoſita circa fidem, permiſſione Dei, attentata novitate*, idem ſe MS. legiſſe prodit de Conſenſu, c. 6. §. 4.

1438. H. W. JOANNES EUGENICUS, magnus eccleſiæ patriarchalis C P. nomophylax, Marci Epheſii frater germanus; cui in oppugnandis Latinis opem ſubſidiariam, in concilio Florentino anno 1438. præſens, tulit: cumque moras de die in diem a pontifice Romano necti animadverteret; & ſubtimidum imperatoris ſui animum odio haberet, fugam molitus eſt, Marcum etiam fratrem in conſilii partem trahens. Verum e fuga retractus, inceptum facinus pudore luit. Scripſit *Antirrheticum adverſus Synodum Florentinam*; cujus fragmenta quædam Gr. Lat. exhibet L. Allatius lib. de Purgatorio, p. 61, 220, 241, 265 [b].

1438. H. W. ISIDORUS, RUTHENUS a ſede ſua epiſcopali dictus, gente Græcus, patria, ut videtur, Theſſalonicenſis, ordinis S. Baſilii monachus, & monaſterii S. Demetrii apud Conſtantinopolim abbas. Anno circiter 1435. a Joanne imp. ad concilium Baſileenſe una cum Demetrio Palæologo, magno duce, legatus, imperatorem ſuum cum epiſcopis Græcis, rejecto Eugenio papa, ad concilium profecturos eſſe pactus eſt; modo ipſi patres conventa ſervarent; & in unionis teſſeram miſſam Baſileæ celebravit. Paulo poſt reditum, metropolita Kiovienſis, totiuſque Ruſſiæ patriarcha creatus eſt. Anno 1438. Dorothei etiam patriarchæ Antiocheni una cum Marco Epheſio vicem obeuns, concilio Florentino interfuit; & pro Græcis adverſus Latinos erudite aliquamdiu diſputavit. Poſtea vero vela flectens in Latinorum partes manibus pedibuſque tranſivit: adeo ut ſub finem concilii, Beſſarionem ſectarium nactus, anathema Marco Epheſio ſubſcribere recuſanti a concilio incutiendum eſſe acriter, fruſtra tamen, contenderet. Sæc. XV. ab an. MCCCC. Falluntur itaque Gemiſtus & Amyrutzius, qui Iſidorum decretis ſynodi Florentinæ neutiquam conſenſiſſe volunt. Soluto concilio, in Italia ſubſtitit: atque anno 1439. ab Eugenio papa presbyter cardinalis titulo S. Petri & Marcellini, renunciatus eſt. Mox in Ruſſiam reverſus, a Ruſſis unionem cum eccleſia Romana initam exoſis captus, bonis exutus, & in carcerem conjectus, fuga ægre demum evaſit. Dein a Nicolao 5. titulari Conſtantinopolis patriarchatu inſignitus, & in orientem legatus, miſerrimæ urbis regiæ cladi anno 1453. adfuit. Turcorum manibus aſtu quodam elapſus, Italiam repetiit; & epiſcopus Sabinenſis, ac cardinalium collegii decanus conſtitutus, obiit demum Romæ an. 1463. ' Scripſit *Epiſtolam lugubrem de capta a Turcis Conſtantinopoli*, ex Pera anno (non 1452. quod error eſt numeri, ſed) 1453. datam; quæ habetur inter epiſtolas Turcicas a Reuſnero editas l. 4. p. 104 [c].

GEORGIUS GEMISTUS, PLETHO 1438. H. W.
ob Platonis amorem, ut nonnulli volunt, cognominatus, genere Conſtantinopolitanus, qui tamen in Peloponneſo ut plurimum vitam degit, philoſophus nobiliſſimus, ὁ σοφὸς a Sguropulo paſſim appellatus, quo poſt Platonem & Ariſtotelem σοφώτερον οὐκ ἔφυσεν ἡ Ἑλλὰς, adeo ut Platonis anima in Gemiſti corpus tranſmigraſſe videretur, inquit Beſſario cardinalis in epiſtola * ad Demetrium & Andronicum Gemiſti filios. (* Ap. Allat. de Conſenſ. l. 3. c. 3. §. 6.) Acer Latinorum adverſarius, adeo ut ab imperatore circa an. 1426. de propoſito ſuo concilium occidentale adeundi interrogatus; id omnino improbaret, in eccleſiæ Græcæ dedecus & ſervitutem rem ceſſuram eſſe vaticinatus. Anno tamen 1438. concilium Florentinum a Græcis adductus eſt; ut haberent, quem ſcholaſticis Latinorum argutiis opponerent. Nec ſane ille conceptam de ſe opinionem fefellit: nodoſa Latinorum argumenta acumine ſingulari diluit; & Græcorum cauſam ſummo pariter verborum robore atque eloquentia egit; tanto etiam zelo, invictaque animi conſtantia uſus, ut poſthabito imperatoris Latinorumque favore, partes ſuſceptas neutiquam deſereret; nec ad finem uſque concilii diſputandi ardorem remitteret. Obiit centenarius in Græciam redux, quo vero anno non liquet. Μέγα κλέος Ἑλλάδι πάσῃ γέγονεν ἐκεῖνος ἀνὴρ, inquit Beſſarion *, (* Loc. cit.) μέγας αὐτῇ κόσμος εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσεται. *Magnum iſte vir Græciæ decus fuit: magno illi in poſterum ornamento erit.* Philoſophiæ antiquæ, inprimis Platonicæ,

[a] An. 1624. editore Nicodemo Metaxa, poſtea epiſcopo Cephalenienſi ut notat *Tho. Smith.* Miſcellan. Vol. 2. p. 33.
[b] Habetur MS. in biblioth. Bavarica, teſte *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 522. [c] Item ap. *Dacher.* Spicil. Tom. 8. p. 286. Edit. nov. Tom. 3 p. 793. Et ap. *Odoricum Raynaldum* ad an 1453. n. 6.

admodum deditus fuit; illam maximo semper studio excoluit; & de reconditioribus ejus mysteriis scripta quamplurima in lucem edidit. Hinc arrepta occasione, magis tamen famæ invidia motus, Georgius Trapezuntius * eum a Christiana fide tandem ad ethnicismum penitus descivisse, precesque Soli extrema ætate obtulisse calumniatur. Doctrinæ autem famam illi adeo non audet denegare; ut *Platone non minorem eloquentia, non inferiorem scientia* fuisse libenter agnoscat.

* Compa- rat. Platon. & Aristot. cap. ult.

SCRIPTA.

De Processione Spiritus S. Demonstratio, Sp. S. ex Patre solo procedere neque inde aliquod absurdum sequi: in qua Græcorum sententiam philosophicis ut plurimum rationibus demonstrare satagit.

Aliud de eodem argumento Opus uberius, & rationibus abundantius. Utrumque MS. a se visum esse prodit L. Allatius de Consensu l. 3. c. 3. §. 6. Habetur quinetiam MS. in bibl. Augustana.

Index MSS. Bibl. Au- gust. p. 90.

Libri 2. de gestis Græcorum post pugnam ad Mantineam. Prodierunt Lat. ex Marci Ant. Antimachi versione *Basil.* 1540. Græce ad calcem Xenophontis *Venet.* 1503. ex Aldi officina, & *Basil.* 1557 [a].

De rebus Peloponnesiacis constituendis Orationes 2. Gr. Lat. *Antverp.* 1575. fol [b].

De virtutibus Libellus, Gr. *ibid.* 1572. fol. Gr. Lat. *Basil.* 1552. 8°. *Antverp.* 1575. fol. *Jenæ* 1590. 8°.

De differentia Philosophiæ Aristotelis & Platonis. Græce *Paris.* 1541. 8°. Lat. *Basil.* 1574 [c].

Scholia in Zoroastris Oracula, Gr. Lat. *Paris.* 1538, 1599. 8° [d]. Inedita, quæ præcipue sunt historica, rhetorica, philosophica, longa serie recenset Leo Allatius Diatr. de Georgiis eorumque scriptis, p. 385, &c. quæ ab eo petat lector curiosus. Tractatus illius *de Fato*, &c. exstat MS. in bibliotheca Augustana. *Thessaliæ Descriptionem chorographicam* ejusdem (quæ quidem Allatii notitiam fugit) in bibliotheca regis nostri MS. vidi [e].

Index MSS. Bibl. Au- gust. p. 85, 90.

1438. R. G. GEORGIUS GEMISTUS PLETHO, natione Græcus, patria Byzantinus, philosophus omnibus numeris absolutus, Platonis discipulus & propugnator; *non tantum iis qui nunc vivunt, sed ipsi etiam Aristoteli, omnibusque veteribus, si eorum ætate fuisset, venerandus*, ita de eo Mich. Apostolius; claruit anno 1438. Scripta quod attinet, etsi paucissima ex istis theologici sint fori, cum tamen abditissima philosophiæ castioris mysteria explicent, omnique eruditionis genere sint refertissima, catalogum eorum, iis solum quæ a Cl. Whartono memorantur prætermissis, conficere non gravabimur, eundem lectori φιλοβίβλῳ haud ingratum fore arbitrantes. *Protheoria*, sive Præmeditatio in Manuelis Palæologi imp. orationem funebrem, quam in obitum fratris sui Theodori Despotæ adornavit. Hanc dictæ orationi præfixam Græce & Latine edidit vir de Græcis literis optime meritus Fr. Combefisius, Bibl. PP. Auctar. Tom. 2. p. 1037. *Orationes* duæ funebres, una in *obitum Cleopes* Theodori Despotæ supradicti uxoris, in qua *de animi immortalitate* agitur. Pr. Σόλων μὲν ὁ σοφὸς πρὸς τοὺς σφίσι τι αὐτοῖς. Altera in *Hypomenem*, Irenem scil. Manuelis imp. conjugem, quæ valedicto sæculo *Hypomenes* nomen assumpsit. Pr. Τῇ τῶν ἡμετέρων βασιλέων. Utraque habetur Græce MS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 256. n. 2. Bodleiana, Cod. 33, 114. & Regia Paris. Cod. 2016. *Oratio* funebris in *Helenam* Palæologinam, exstat Græce MS. in biblioth. Vaticana, ex fide L. Allatii *, & in Augustana. *Responsio* ad Georgii Scholarii pro Aristotele contra Platonem objectiones. Pr. Σχολάριος· Ἐπεὶ τὸ βιβλίον τῶν κατ' Ἀριστοτέλους βλασφημιῶν καὶ ἐς ἡμᾶς ὀψὲ προσῆλθεν. Πλήθων· Ἐγὼ μὲν οὐκ ὀψὲ ὥς γε σὺ φῄς. MS. in bibl. Vindob. Cod. Philos. 74. n. 1. Bodleian. Cod. 114. Regia Paris. Cod. 1281. Opus istud pulcherrime descriptum, a Nicolao Alemanno dono acceptum, Gottardi Voegilini, typographi ni fallor Basileensis, precibus victus L. Allatius ei imprimendum tradidit, utrum unquam prelo exierit non comperi. *Epistolæ* duo *Responsoriæ* ad quatuor *Quæstiones* a Bessarione propositas. Prima sic incipit. Οὐ πάντα οἴεσθαι χρὴ τοὺς ἄνδρας τούτους. Altera hoc modo; Ἐπειδὴ καὶ μαρτυριῶν δέῃ πρὸς τὰ προγεγραμμένα σοι. Utramque manu exaratam habuit Allatius; utraque jam exstat MS. in bibl. Vindob. ubi supra. n. 3. *Collectio summaria Zoroastræorum & Platonicorum Dogmatum.* Pr. Ἐκεῖνα μάλιστ' ἂν δέοι κεφάλαια εἰδέναι. MS. *ibid.* n. 6. iterumque Cod. 312. n. 2 [f]. In eadem locupletissima bibliotheca Cod. Philos. 140. n. 6. habentur Græce MSS. *Methodus Astronomica* cum subjunctis *Canonibus* eo pertinentibus, & *introductione in Genethlialogiam*; item *Canon Chronologicus* a Nabonassaro usque ad suam ætatem, n. 7. in fine autem imperfectus. Scripsit præterea Gemistus *de Legibus* libros

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

* Diatr. de Georg. p. 386.

a Prodierunt etiam ex *Zachariæ Orthi* versione *Rostoch.* 1575 8vo. & Hispanice versi *Valladolit* 1604. 4to. b Item *Basil.* 1577. 8vo. *Epistola* alia ad Manuel. Palæolog. Imp. *de rebus Peloponnesiacis* exstat inedita in bibl. Cæsarea teste Lambecio Vol. 7. p. 167. c Item *Venet.* Gr. Lat. 1540. 8vo. d Recus. in novissima Oraculorum Sybillinorum editione Græco-Latina *Amstelod.* 1689. 4to. e Exstat etiam in Bibl. Cæsarea Lambec Vol. 7. p. 165. Ex libro nono Strabonis excerptam notat Labbeus Bibl. Nov. MSS. p. 120. f Ex Augustano Cod. edidit Valentinus Hermannus Thryllitius *Witeberg.* 1719. 4to.

tres,

Sæc. XV. ab an. MCCCC. tres, *totius Antiquitatis & Theologiæ Philosophorum promos condos, dignosque* L. Allatio judice, *qui in omnium manibus terantur*, a Gennadio patriarcha CP. velut blaſphemos, & ethnicisſmi labe fœdatos flammis damnatos. Ex his non niſi pars primi ſupereſt, cujus ſex capita habentur MSS. in Biblioth. Barberina, decem in Cæſarea Vindob. Cod. Philoſ. 312 [a]. Pr. Τάδε συγγέγραπται περὶ νόμων. Vide Lambecii Comment. lib. 7. Hujuſce operis ſegmenta varia ſub variis titulis diſpoſita hic illic in bibliothecarum clauſtris conſtricta tenentur, viz. *Demonſtrationes Phyſicæ de Deo.* Pr. Πᾶν τὸ ὂν ἐνεργείᾳ ἐξ ἀνάγκης ἔχει. *De Fato.* Pr. Πότερα ἢ ἄελστα τι καὶ εἱμαρται ἅπαντα. *De Inſomniis.* Pr. Πόσοις τρόποις τὰ ἐν ὕπνοις φαινόμενα. *De ortu & progenie Deorum: de Menſium ac Annorum ordine, Dierumque recenſione:* poſtremum reperitur in bibl. Regia Scorialenſi, quæ ipſum antecedunt tria in Cæſarea Vindob. Scripſit item Pletho *de Incarnatione Filii Dei* tractatum, & *de Proceſſione Spiritus S. contra Latinos* duplicem; quorum primus ſic incipit, Τὸ ὑπὲρ Λατίνων βιβλίον τὸ ἐς ἡμᾶς ἧκον, exſtatque MS. in bibl. Bodleian. Cod. 114. & in Auguſtana. Alter hoc modo, Βιβλίον τόγε εἰς ἡμᾶς ἧκον. Hujus meminit L. Allatius de Conſenſu, lib. 3. c. 3. ſect. 6. col. 937. & brevem exinde laciniam profert, *ibid.* col. 908. Aſſervantur MSS. *Monodiæ* variæ in bibl. Bodleian. Cod. 33. *Epiſtolæ* in bibl. regis Gallorum: *Excerpta* quam plurima *Hiſtorica, Geographica, Philoſophica* ex Diodoro Siculo, Appiano Alexand. Plutarcho, Xenophonte, Æliano, Procopio, Ptolomæo, Strabone, &c. habentur Græce MSS. in bibl. Vindob. Bodleian. & Regia Pariſ. Denique Gemiſti opera Græce calamo exarata Neapoli in bibl. Auguſtin. *Cœnobii S. Joannis de Carbonaria* ſe vidiſſe affirmat Cl. Mabillonius, Iter. Ital. p. 110.

1438. H. W. [b] SILVESTER SGUROPULUS, ſeu ut ipſe in concilii actis ſubſcribit, *Syropulus*, patria Græcus, diaconus CP. magnus eccleſiarcha, & dicæophylax; & unus e quinque crucigeris patriarchæ CP. ſeu ex iis, qui, e tota Græcia delecti, ut patriarchæ in rebus eccleſiaſticis a ſanctioribus eſſent conſiliis, crucis figuram ornamenti & diſtinctionis honorariæ ergo veſtibus adſutam geſtabant. Claruit anno 1438. quo patriarcham ſuum ad concilia Ferrarienſe & Florentinum ſecutus, rebus omnibus geſtis aut accitus eſt, aut ſe immiſcuit. Summus Latinorum hoſtis, & acerrimus Græcæ libertatis vindex: inter ſex tamen pugiles delectus qui pro Græcorum dogmatibus adverſus Latinos decertarent, munus arduum ſubire noluit; ſeque diſputantium numero eximi obtinuit. Ipſe nihilominus tam præfracto zelo eccleſiæ ſuæ cauſam nutantem data quavis occaſione ſuſtentavit, ut imperatoris, patriarchæ, & Beſſarionis iram experiretur. Sub concilii exitum ſubſcribere juſſus, innumeras nexuit moras, diuque tergiverſatus eſt; donec imperatoriis minis territus, morem geſſerit, ſe vi coactum & invitum ſubſcribere prius proteſtatus. Domum reverſus, cum ob ſubſcriptionem Florentinam ſe ab omnibus odio haberi animadverteret; magiſtratum abdicavit; & negotiis eccleſiaſticis renuncians, ad res in concilio geſtas ſcripto conſignandas ſe contulit. Exſtat *Hiſtoria Unionis non veræ inter Græcos & Latinos*, ſeu *Concilii Florentini*, a doctiſſimo viro, Roberto Creyghtono, poſtea epiſcopo Bathonienſi ac Wellenſi, in lucem protracta, & cum notis edita Græc. Lat. *Hagæ-Comitis* 1660. fol.

CATHARINA BONONIENSIS, 1438. H. W.
natione Itala, patria Bononienſis, ſint licet qui Veronæ natam, Ferrariæ educatam affirment; ex honeſta Vigrorum familia, patre Joanne Ferrarienſi, matre Benevenuta Bononienſi, originem duxit. In ordinem S. Claræ, quem Ferrariæ profeſſa eſt, adſcita, Bononiam tranſlata eſt; ut recens exſtructo ejuſdum inſtituti Corporis Chriſti monaſterio præeſſet. Claruit anno 1438. quo revelationes ſuas ſcripto conſignavit. Vana etenim pietatis ſpecie deluſa, revelationes ſibi divinitus factas eſſe, crebraſque mentis illuminationes cœlitus indulgeri ſomniavit. Obiit anno 1463. die 9. Martii. Innumeris fere illius, quæ circumferuntur, revelationibus haud pauciora poſt obitum ejus miracula pontificii affinxerunt. Eam divino officio coli permiſit Clemens 7. papa; martyrologio tabuliſque eccleſiaſticis intulit Clemens 8. Quin & de canonizatione ejus conſilium ſæpe initum fuit. Exſtat *Liber de Revelationibus ſibi factis* Bononiæ 1511, 1536. Venet. 1583. Præter iſtum, *Roſarium metricum de myſteriis Paſſionis Chriſti Domini, & de Vita B. Mariæ Virginis*, Latine; & *Libellum de ſeptem armis neceſſariis ad pugnam ſpiritualem*, Italice; ab eadem conſcripta memorat Waddingus *. Neſcio, an in lucem prodierint.

* De Script. Ord. Minor. p. 88.

1439. H. W. [c] JOANNES de TURRECREMATA, gente Hiſpanus, ab oppido natali Torquemado vulgari idiomate dicto, diœceſeos Pa-

a Ibid. etiam habetur *Index capitum libri 3ii omnium*, hoc eſt a capite 29. totius operis ad 43. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 749. Ejuſdem operis caput ſextum eſt Gabrieli Naudæo Pentadis Quæſtion. iatro-philologicar. 5. de fato & fatali vitæ termino p. 160. Hæc notat *Fabr.* loc. citat. & monet Ejuſdem *Sermones in Conc. Florentino habitos* referri a Silveſtro Sguropulo in hiſtoria illius concilii, p. 155, 197. b Conſ. *Oudin.* Tom. 3. p. 2418. *Thomæ Smith.* Miſcellan. edit. 1690. p. 63: c Conſ. *Quetif.* Tom. 1. p. 837.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. linguæ peritiam in concilio Ferrarienſ. & Florentino interpres patrum ſuffragiis cooptatus, munus ſibi demandatum magna cum laude præſtitit, claruit anno 1439. Exſtant ejus orationes, ſeu potius interlocutiones in concilio habitæ, in Actis Conc. Diſſertatio Juliani cardinalis de iſta quæſtione, *Utrum liceat Symbolo Fidei aliquid addere*, in eodem concilio prolata, noſtri Nicolai opera ex Latino in Græcum ſermonem verſa habetur MS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 190. n. 26. Scripſit *de Origine & rebus geſtis Turcorum* librum Æneæ Sylvio nuncupatum, cujus ipſe meminit Æneas * (* De Aſia, c. 2, p. 307.) prodiit *Baſileæ* 1556. fol [a]. Epiſtolam quandam MS. ad Andronicum Calliſtum philoſophum memorat Phil. Labbeus, Bibl. MSS. Cat. p. 101. Plutarchi opus *de civilibus præceptis*, & Onoſandri *de optimo Imperatore* in linguam Latinam traduxit. Verſiones iſtæ lucem viderunt *Baſileæ* & alibi [b].

1440. H. W. JOANNES DE LYDGATE, gente Anglus, patria Suffolcienſis, ordinis Benedictini in cœnobio Burienſi monachus. Poſt perluſtratas exterarum ſimul ac patriæ regionum academias, humaniores literas in cœnobio ſuo profeſſus eſt, & edocendis magnatum liberis operam dedit. Anglicorum ſuo tempore poetarum princeps, multa patrio idiomate poemata componendo, multa ex Gallica & Italica linguis vertendo, maximam ſibi famam apud populares ſuos conſecutus eſt. Ingenium variis metrorum generibus exercuit: & elegantiæ ſermonis invigilans, Anglicam linguam inculta, qua olim ſquallebat, barbarie haud parum defæcavit. Claruit ſexagenarius anno 1440. & Buriæ tandem defunctus, inter cœnobitas ſuos ſepulchrum tenuit. Exſtant Anglice *Libri* 9. *de Caſibus virorum illuſtrium* ab Adamo uſque ad Joannem Franciæ regem ab Anglis in Pictavia captum, ſeu ad annum Chriſti 1356. quos ex Joanne Boccatio, aliiſque tranſtulit, *Londini* 1527, 1554. *Hiſtoria Belli Thebani* carmine Anglico conſcripta, *Londini* ad calcem Chauceri operum 1687. fol. *Poemation de bono conſilio*, ibidem p. 569. Habentur MSS. in biblioth. Lambethana opuſcula ejuſdem varia verſu Anglico conſcripta, viz. *Quomodo audienda ſit Miſſa. Litaniæ, Bonum Conſilium, Oratio ad B. Virginem. Alia ad Deum oratio & Vita B. Virginis Mariæ libris* 4. *Vita S. Edmundi* regis ac martyris, carmine Anglico, MS. penes reverendiſſimum primatem, archiepiſcopum Cantuarienſem. *Liber de ſaltu Machabræ*, Londini 1554. *Vita & res geſtæ Hectoris*, Londini 1614. *Liber metricus in laudem B. Virginis Mariæ* [c]: atque alia quædam typis Anglicis excuſa. Multa etiam Latine ſcripſit, hiſtorica, theologica, moralia. Omnium utriuſque linguæ opuſculorum indiculum exhibet Baleus Cent. 8. cap. 7. illiuſque pro more exſcriptor Pitſeus, p. 632 [d]. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

GEORGIUS, TRAPEZUNTINUS quidem origine, in inſula tamen Creta natus anno 1396. Poſt hauſtam domi præclaram literarum ſcientiam Romam profectus eſt; & aperto ludo, Græcæ linguæ artiumque liberalium ſcientiam ſumma cum laude docuit. Singulari doctrinæ fama excitatus Eugenius pontifex eum in aulam evocavit, ſibique ab epiſtolis admovit. Claruit anno 1440. Poſt Eugenii mortem Alphonſus rex eum Neapolim accerſivit & lauto admodum ſtipendio honeſtavit. Anno 1465. e Creta Conſtantinopolim adnavigans, Andreæ Chii ob Chriſtianæ fidei confeſſionem a Turcis nuper interfecti martyrium a nautis Byzantinis ſibi narratum accepit; & poſt biennium Romam redux literis mandavit. Ingraveſcente ætate, acuto morbo afflictus, poſtquam convaluit, literarum omnium adeo oblitus fuiſſe dicitur; ut nec ſcribere, nec legere potuiſſet. Quod tamen alii ex ſummo animi dolore illi contigiſſe ſcribunt. Cum ingenii enim ſui monumenta, multorum annorum vigiliis elaborata, lautum aliquod præmium ſe accepturum ratus, pontifici obtuliſſet; miſellam centum ducatorum mercedem retulit. Spei igitur fruſtratæ dolore & avaritiæ papalis indignatione extra ſe poſitus Trapezuntius deinceps deliraſſe dicitur, & pecuniam in Tyberis alveum abjeciſſe, addita exclamatione, *Periere labores, pereat & ingrata merces*. Obiit nonagenarius anno 1486. Filium reliquit Andream Trapezuntium; qui patris defenſionem adverſus Theodorum Gazam conſcripſit. 1440. H. W.

SCRIPTA.

Epiſtola ad Joannem Palæologum Romanorum Imp. qua eum hortatur, ut ſpretis Baſileenſium promiſſis, Florentiam adnaviget. Prodiit Gr. Lat. cum Simocatta & Phranza a Jacobo Pontano edita *Ingolſtad.* 1604. 4°.

Liber de Proceſſione Sp. S. contra Græcos ad Joannem Cubocleſium.

Epiſtola ad Hieromonachos Cretenſes & Sacerdotes de eadem re; & de una ſancta & catholica eccleſia. Habetur utrumque opuſculum Gr. Lat. apud L. Allat. Græc. Orthod. Tom. 1. p. 469.

Expoſitio in illud, Si volo eum manere, &c. qua probare nititur S. Joannem nondum

a Et *Lovanii* 1553. 8vo. b *Conſolationem* ad Jac. Anton. Marcellum *de obitu Valerii filii*; & *Orationem* Neapoli An. 1433. ad regem Arragonum Alphonſum habitam memorat *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 5. p. 335. c Habetur MS. in bibl. Cott. vid. Catalog. p. 158. n. 8. d Conf. etiam vitam Gul. Caxtoni a Joan. Lewis Anglice edit. *Lond.* 1737. pag. 103.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. obiisse. Prodiit Lat. *Basil.* 1543. 8°. & in Orthodoxogr. p. 1231.

Martyrium Andreæ Chiensis, anno 1465. a Turcis ob constantem fidei Christianæ professionem morte multati. Exstat Lat. apud Surium Maii 22.

De 8. partibus Orationis Compendium. Prodiit *Augustæ* 1537. 8°.

Dialectica brevis, Colon. 1530. & Joannis Noviomagi ac Bartholomæi Latomi Scholiis illustrata, *ibid.* 1544. 8°[a].

Comparatio Platonis & Aristotelis. Venet. 1523. 8°.

Rhetoricorum libri 5. Venet. 1523. *Basil.* 1522. 4°. *Paris.* 1538. 8°[b].

Cur Astrologorum judicia ut plurimum sint falsa. Paris. 1549. 8°. & cum Commentario in Centiloquium Ptolomæi *Colon.* 1544. 8°.

Interpretatio in Ciceronis Orationem pro Ligario. Paris. 1520. *in aliquot alias Ciceronis Orationes*, Basil. 1553. *in Centiloquium Ptolomæi*, Basil. 1550[c].

Cæterum Trapezuntius e Græco in Latinum sermonem *transtulit S. Cyrilli Commentarios in Evangelium S. Joannis*[d], *& de Trinitate libros* 14. inter Cyrilli opera sæpius editos, & seorsim *Paris.* 1514. fol[e]. *Plures Homilias Chrysostomi in Matthæum*; *Gregorii Nysseni de vita Mosis librum*, inter opera Nysseni *Viennæ* 1527. *Basil.* 1562. *Basilii libros contra Eunomium*, inter opera Basilii *Antverp.* 1570. *Eusebii de Præparatione Evangelica libros* 14. Tarvisii 1480. fol[f]. *Rhetoricorum Aristotelis libros* 3. inter Aristotelis opera *Basil.* 1538. *Venet.* 1560. *Almagesti Ptolomæi libros* 13. *Basil.* apud Henricum Petri in fol[g]. Quæ vero inter Damasceni opera *Basil.* 1548. sub Trapezuntii nomine prodiit Historiæ SS. Barlaami & Josaphati versio, antiquioris revera interpretis cujusdam fœtus est. Pessima autem fide in versionibus conficiendis usus est Trapezuntius, multa de suo addere, nonnulla detruncare, plurima in aliam sententiam mutare, solitus.

Tractatum ejusdem *de Eleemosyna*, *de veritate fidei Christianæ*, &c. MSS. memorat Leo Allatius Diatrib. de Georgiis, p. 395, &c.

1440. R. G. MICHAEL APOSTOLIUS, natione Græcus, patria Byzantinus, Geo. Gemisti Plethonis familiaris, philosophiæ Platonicæ sectator, claruit anno 1440. Græcorum rebus afflictis, & jamjam collapsuris, in Italiam aufugit, a Bessarione card. inter alios suæ gentis eruditos, hospitio aliquandiu exceptus, donec gratia ejus excidens sedem mutare necesse habuit, & ex Italia in Cretam insulam migravit, ubi libris exscribendis & pueris instituendis victum sibi quæritabat. In defensionem Platonis contra Theodorum Gazam calamum strinxit, Geo. Gemisto succenturiatus. Dictum opus sic incipit. Ἔδει Πλήθωνα, ὥσπερ αὐτῷ Ἀριστοτέλης λέγων. & exstat Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Philos. 85. n. 1. & in Bodleiana, Cod. 165. Dialogus *Menexenus* dictus de *SS. Trinitate*, utrum Judæi & Turcæ rectius *simpliciter Unum* credant Deum, an Christiani Deum *Trin-Unum*. Interlocutores *Menexenus* Cydonius, *Diophanes* Gortynius, & *Laonicus* Byzantius. Pr. Διοφ. Ποῖ δὴ καὶ πόθεν, ὦ φίλε Μενέξενε; Μενεξ. Ἐκ Κυδωνίας εἰς Γορτύνην. Exstat MS. *ibid.* n. 2. *Oratio* consultoria ad socerum sibi irascentem, cum ad secundas transiret nuptias. Pr. Ἐν ἄλλοις τῶν ἀναγκαίων ἤδη σχολάζοντα. MS. *ibid.* n. 3. & in Bodleiana, Cod. 76. *Appellatio* ad Constantinum Palæologum ultimum CP. imp. qua continetur suspectæ religionis ipsius confessio: in hac formula fidei processionem Spiritus S. ex *solo Patre* confitetur, uti monet Cl. Lambecius[h]. Pr. Πολλῶν ὄντων, θειότατε βασιλεῦ, ἃ τὸ χρῆμα τοῦτο τὴν βασιλείαν κοσμεῖ. MS. *ibid.* n. 4. *Oratio* ad magistrum suum Joannem Argyropulum cum ipse CPoli publice docere inciperet. Pr. Τοῖς εὐγνώμοσι τῶν ἀνθρώπων τοὺς σφῶν αὐτῶν εὐεργέτας. MS. *ibid.* n. 5. *Epistolæ* 45. quarum prima ad Geor. Gemistum Plethonem. Pr. Ἔτι με καὶ πρότερον ἄλλο. Reliquæ ad Manuel. Chrysoloram, Laon. Chalcocondylam, Joan. Argyropulum, Mich. Marullum, Joan. Chrysoloram, Bessarionem card. Petrum Calliergen, aliosque plures eadem ætate florentes viros doctos, quas omnes publica luce dignissimas censet P. Lambecius, quod historiæ illorum temporum illustrandæ multum inservirent, habentur MSS. *ibid.* n. 6. Multa ex operibus supra recensitis asservantur Græce MSS. in bibl. Bavarica; plura in Vaticana in codice autographo ex biblioth. Heidelberg. allato, ubi Epistolæ 65. numerantur. *Oratio Panegyrica* ad Fredericum 3. imp. rogatu Aristonymi Byzantini circa annum 1457. scripta, Græce & Latine a Frehero edita, Rerum Germ. Script. Tom. 2. *Francof.* 1602. fol[i]. *Oratio funebris* in laudem Bessarionis card. Græce MS. fuit penes P. Pantinum, inde ad Andr. Schottum devenit: habetur etiam in biblioth. Bavarica, eadem cum *Versibus* quibusdam *Heroicis*,

a Item cum Noviomagi Scholiis prodierat 1537. b Antea *Venet.* 1478. fol. *Basil.* 1520. 1538. 4to. *Paris.* 1532. 8vo. *Lugdun.* 1547. 8vo. *Venet.* 1560. 4to. c Item *Lugdun.* 1554. *Paris.* 1561. d Sed omissis libris 5, 6, 7, 8. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 8. p. 561. e Et 1520. f Primum *Venet.* 1470. recus. *ibid.* 1472. & 1497. & *Paris.* 1534. g Primum *Venet.* 1515. deinde 1518. Hinc *Basil.* 1541. fol. & 1555. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 723. seq. Idem *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 7. p. 45. Trapezuntii *Grammatica* MSS. Cod. Reg. Paris. 1644. memorat. h Erasmus Schmidius in not. ad Jo. 15. 26 p. 735. mentionem facit *Orationis* Apostolii scriptæ circa an. 1440. qua processionem Spiritus Sancti a Patre & Filio astruit, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 41. §. 8. Vol. 10. p. 224. i Item *Argentorat.* 1717. curante Burch. Gotthelf. Struvio.

Elegiacis,

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *Elegiacis*, *Iambicis in præcipua Festa Dominicalia & Sanctorum*, MS. in Codice Naudæano 165. *Monodia funeralis* ad Andream Calergen MS. in biblioth. Regia Parisiensi. *Disceptatio* adversus eos qui occidentales orientalibus superiores esse contendebant, quoad philosophiam, & in declarando modo generationis Christi, & Processionis Spiritus S. Græce MS. in bibl. Bodleian. Cod. 76. *Versus Politici* Græci in laudem Batrachomyomachiæ Homericæ MSS. erant penes archiepisc. Toletanum. Denique in *Parœmiis* sive *Proverbiis Græcorum* colligendis & ordinandis operam satis fœliciter impendit. Opus ordine alphabetico dispositum Gasparo Osimensi episcopo nuncupavit. Hujus breve compendium Græce edidit Hervagius, *Basil.* 1538. *8vo.* Integrum cum versione Latina, & notis amplissimis, prodiit cura P. Pantini, & Andr. Schotti, *Lug. Batav.* 1619. *4to* [a].

1440. H. W. JOSEPHUS, episcopus Methonensis, gente, saltem secta, Latinus, ὁ Ῥωμαίων Ἐπίσκοπος apud Methonenses, teste Sguropulo*, licet patriarchæ CP. Methonen, dum Italiam anno 1436. navigaret, appellenti assentatus, se a Græcorum partibus stare finxerit. Claruit anno 1440. Scripsit *Apologeticum libellum pro Synodo Florentina adversus Marcum Ephesium.* Exstat Græc. Lat. Concil. Tom. 13. p. 677. In libello isto Josephus se pro quinque capitibus synodi Florentinæ *Apologiam* scripsisse memorat. Verum ista nusquam hodie comparet.

* Hist. Concil. Florent. Sect. 5. c. 4.

1440. H. W. JOANNES, Jacobitarum in Ægypto patriarcha, claruit anno 1440. quo receptis ab Eugenio papa literis & munusculis, epistolam pontifici rescripsit ineptissimis assentationibus, orientalium more, refertam; & Andream S. Antonii abbatem Romam legavit. Exstat *Epistola* ista Latine Concil. Tom. 13. p. 1201.

1440. H. W. NICODEMUS, gente Æthiops, & abbas Æthiopum monachorum Hierosolymis ad sepulchrum Domini degentium, claruit anno 1440. quo ab Eugenio pontifice de obsequio sedi Romanæ præstando interpellatus, epistolam excogitatissimis blanditiis cumulatam misso oratore ad pontificem destinavit: se tamen rem tanti momenti inconsulto rege suo facere non posse præ se tulit. Exstat Latine *Epistola* ista Concil. Tom. 13. p. 1214.

[b] JANNOTIUS MANETTUS, natione Italus, patria Florentinus, claruit anno 1440. anno 1396. natus, a prima pueritia studiis literarum deditus, veram sapientiam, desertis scholasticorum lacunis, ex ipsis fontibus haurire concupivit: Manuelem Chrysoloram in Græcis literis magistrum habuit, linguæ etiam Hebrææ (quod in isto ævo rari admodum exempli erat) cognitionem assequutus: in senatorium ordinem a concivibus suis cooptatus est, & equestri dignitate a Nicolao papa 5. cui inter primos charus erat honestatus; varias etiam tum Reip. tum pontif. Rom. nomine legationes obiit; & postquam tres supra sexaginta annos magno cum honore & auctoritate transegisset, Neapoli debitum naturæ persolvit anno 1459. Eo nomine inter scriptores ecclesiasticos præcipue memorandus, quod *Psalterium Davidis* [c], & *Veteris Testamenti* partem ex Hebræo, *Novum Testam.* integrum ex Græco sermone in Latinum transtulit. Scripsit autem præclarum opus *contra Judæos & Gentes* in decem libros distributum, quod *Pisauri* MS. asservatur. Orationes varias pro re nata legatus habuit, quarum nonnullæ lucem aspexerunt: *Oratio* ad Alphonsum Aragoniæ R. *de laudibus Pacis*, anno 1443. *Alia* ad eundem in nuptiis Ferdinandi unici sui filii, anno 1445. habita. *Oratio Gratulatoria* ad Nicolaum papam 5. *in creatione sua*, anno 1447. *Altera* ad Fridericum imp. quo tempore ingressus est *Florentiam*, anno 1451. Omnes a Marq. Frehero editæ. Germ. Rer. Script. Tom. 3. *Hanov.* 1611. fol. *Vitam Nicolai P. 5.* scriptis consignavit, hujus meminit Bapt. Poggius in *Vita Card. Firmani* apud Baluzium, Miscell. Tom. 3. p. 264. Exstat MS. in bibl. Vaticana. *Vitam Franc. Petrarchæ:* eam edidit Jac. Ph. Thomasinus Petrarch. Rediviv. *Patavii* 1650. 4°. Opera hactenus numerata, una cum *Vitis Socratis*, *Dantis*, &c. *Historia* item *Pistoriensis* [d]; *de illustribus longævis* liber; *de Sæcularibus & Pontificalibus pompis*, MSS. asservantur Pisauri in Biblioth. Seren. Ducis. Horum postremum, cum *laudatione Genuensium* reperitur MS. in bibl. Colleg. Novi apud Oxoniens. Apud eosdem in bibl. Colleg. Lincoln. MS. exstat *Oratio funebris* in Leonard. Aretinum. *De Dignitate & Excellentia Hominis* opus prodiit cura Alex. Brassicani, *Basil.* 1532. 8°. Verum in Indd. Expurg. ** prohibetur nisi repurgetur. Plura alia ejus

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1440. R. G.

** Madrit. 1612. p. 65.

[a] Alterum opus *Ionia* dictum sententiis & apophtegmatibus virorum sapientum consitum nondum lucem vidit. Conf. *Fabr.* ubi supra p. 223. Idem *Fabr.* Bibl Gr. Vol. 7. p 42. narrat Allatium Apostolii opus *de figuris Grammaticis* edere voluisse.
[b] Conf. vitam Jannotii a Muratorio exhibitam Tom 20. rerum Italicarum, & a Burmanno Tom. 9. part. 8. Thesauri Italiæ.
[c] *Psalmos quinquaginta* ut referunt *Oudin.* Tom. 3. p. 2455. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 67. Sed *Psalterium* secundum Hebraicam veritatem una cum *Evangeliorum & Epistolarum translatione* ex Græco per eundem, exstare in Bibl. Ducis Urbini, quæ nunc partem constituit bibl. Vaticanæ, testatur Catalogus Posserinianus, conf. *Hodium* de Text. Original. & versionibus Bibl. p. 440. [d] Hæc historia ab urbe condita usque ad an. 1446. habetur ap. Muratorium rerum Italicarum, Tom. 19.

 opera numerat Possevinus *, quem consulat lector curiosus.

* Apparat. sacr. Tom. 1. p. 796.

1440. H. W. GREGORIUS MELISSENUS, *Mammas* dictus, natione Græcus, hieromonachus, ecclesiæ CP. pœnitentiarius, & Joanni imp. a sacris confessionibus. Anno 1438. ad concilium Florentinum profectus est, vicarias patriarchæ Alexandrini partes gerens. Ac primum quidem adeo contra Latinos excanduit; ut ne Christum quidem Dominum in eorum templis adorare vellet. Postea vero pontificis auro corruptus, quod nec ipse dissimulavit *, maximus unionis procudendæ artifex evasit; protosyncellus seu primicerius ab imperatore, apud quem flagranti gratia pollebat, in concilio renunciatus. Anno 1440. deposito Metrophane patriarcha CP. qui Bessarioni anno præcedente substitutus, ob subscriptionem Florentinam a patriarchis orientalibus collecta synodo anathematizatus fuerat; Gregorius ad thronum patriarchalem evectus est: postquam triginta annos in vita monastica exegisset. Me quidem nequaquam latet virum minime ineruditum * contendere, Metrophanem ante captam urbem sede motum non esse, nec Gregorium patriarchatum unquam obtinuisse. Verum Phranzæ * authoritas mille conjecturis hac in re prævalet; qui disertis verbis & Metrophanis depositionem & Gregorii evectionem tradit. Addit Phranza Gregorium post annos aliquot patriarchatum abdicasse, & Constantinopoli anno 1451. exulis instar, discessisse. Quo se contulerit, haud ita patet. Sunt qui Romam petiisse, ibique tandem sepultum miraculis inclaruisse volunt. Sane Gregorium patriarchatui non tam cessisse, quam a Græcis, tanquam ecclesiæ in concilio Florentino proditorem, ejectum esse suadet Nicolai pontificis epistola ad Constantinum imp. qua suppetias oranti præcipit; ut Gregorium ad sedem suam revocet, illique reverentiam pontificali authoritati debitam a populo exhiberi efficiat, nec tanquam abjectum sacerdotem ludibrio esse permittat. Exstant a Gregorio scripta, *Apologia pro Synodo Florentina* adversus Marci Ephesii epistolam encyclicam, seu refutatio istius, Gr. Lat. Concil. Tom. 13. p. 739. *Oratio seu Epistola ad Alexium Comnenum Imp. Trapezuntinum de Processione Sp. S.* demonstrans, additione illa ad symbolum, FILIOQUE, nil innovatum esse: Gr. Lat. apud L. Allatium Græc. Orthod. Tom. 1. p. 419. *Alia pro defensione Synodi Florentinæ Opuscula* se scripsisse memorat Gregorius; quæ nondum in lucem prodierunt.

* Vid. Sguropulum Sect. 8. cap. 6.

* Robert. Creyghtonus Præfat. ad Sguropulum.

* Hist. l. 3.

1440. R. G. GREGORIUS MELISSENUS, hieromonachus, & magnæ ecclesiæ CP. protosyncellus, ac tandem patriarcha, claruit anno 1440. Ex *Epistola* ejus ad imperatorem Trapezuntinum ab Allatio edita, manifesto cognitum & compertum habemus Gregorium nostrum mortuo Ephesio superstitem fuisse, ex monacho episcopum factum, cumque triginta annos cathedram episcopalem adornasset, in thronum patriarchalem invitum & frustra renitentem suffectum, eum denique, quod ad Latinos transierat, & conc. Florentini decretis assensum dederit, exauctoratum patria cessisse, Romamque profugisse diserte testatur G. Trapez. *Epistola ad Cretens.* p. 578. Præter *Apologiam* in Marci Ephesii *Epistolam ad omnes Fideles*, quam Jo. Matthæus Caryophilus Latine vertit, & ad finem Tom. 2. *Actorum Conc. Florent.* una cum Josephi Methonensis adv. *eundem Ephesium libello* Græce & Latine primus edidit *Romæ* per Paulinum, in 4°. Exstat altera *Apologia* in M. Ephesii *fidei professionem.* Pr. Ὁ τῆς Ἐφεσίων πόλεως Ἀρχιερεὺς κῦρις Μαρκός. Hujus exemplar MS. penes se habuit L. Allatius, unde & eam inter alia, quæ *Græciæ Orthodoxæ* Tomum tertium conficerent, se aliquando editurum promisit vir eruditus contra Creighton, p. 145. Fragmenta nonnulla in medium produxit, *ibid.* pagg. 280, 285, 309. Hujus Apologiæ meminit etiam P. Arcudius de Concordia, lib. 2. cap. 15. *Tertiam* etiam *Apologiam* edidit, *pro definitione Concilii Florentini*, cujus ipse mentionem facit in Apologia primo memorata. Conc. Tom. 13. col. 807. utrum vero jam supersit, affirmare non licet.

THOMAS WALSINGHAMUS, 1440. H. W. natione Anglus, patria Norfolciensis, oppido cognomine non incelebri oriundus, ordinis Benedictini monachus in cœnobio S. Albani, cui præcentoris munus gessit. Claruit anno 1440. Scripsit *de Rebus Anglicis Historias binas*, breviorem unam, prolixiorem alteram. Illa ab anno 1273. initium sumens, usque ad an. 1422. progreditur. Ista, cui titulus est *Hypodigma Neustriæ* ab irruptione Normannorum anno 1066. usque ad sextum Henrici 5. regis annum, Christi vero 1417. res gestas ordine enarrat. Utraque a Cl. Cambdeno inter Scriptores Anglicos Normannicos editæ sunt *Londini* 1574. fol. recusæ *Francofurt.* 1602. fol. Præter istæc scripsit Walsinghamus *Auctuarium Polychronici Ranulphi Higdeni*; quod quidem (si Baleo * fides) *habet rarissimas Historias, & a nullo alio scriptas.* Exordium ducit ista continuatio ab an. 1342. & ad annum 1417. pertingit. Unicum ejus exemplar MS. vidi, in biblioth. Collegii Gonvilii & Caii, quod tamen

* Cent. 7. cap. 58.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. tamen in fine mutilum ultra annum 1398. non progreditur. Denique *Henrici* 5 [a]. *Angliæ Regis*, cujus temporibus vixit, *Gesta* literis consignasse dicitur.

1440. H. W. JOANNES DE ANANIA, *Archidiaconus* vulgo dictus, gente Italus, civitate Bononiensis, juris pontificii doctor celeberrimus, patriæ urbis archidiaconus & professor. Claruit anno 1440. Obiit anno 1455. Exstant *Commentaria in Decretalium libros* Mediolan. 1492. 1497. Lugduni 1546. & alibi. *Quæstiones Juridicæ* Lugd. 1572. *Consiliorum volumen*, Lugd. 1540. *Tractatus de Jure Patronatus*. Francofurt. 1581.

1440. H. W. JOANNES CAPISTRANUS, natione Italus, Aprutii prope Aquilam Marsorum urbem natus, ex nobili Chiolorum stirpe oriundus, annum 1385. natalem habuit. Bernardini Senensis discipulus & necessarius; Minoritarum regularis observantiæ in conventu Florentino sodalis, atque ordinis sui in partibus Cismontanis bis vicarius generalis. Maximam sibi concionibus, & eximia vitæ sanctimonia famam concivit: adeo ut quatuor pontificibus summis, Martino 5. Eugenio 4. Nicolao 5. & Callisto 3. gratissimus haberetur. Claruit anno 1440. inquisitor fidei, & legatus Apostolicæ sedis primum in Italiam, dein in Germaniam missus, de re pontificia præclare meruit. Per civitates enim & oppida circumforanei ad instar agyrtæ oberrans, in foris & triviis conciones ad plebem habuit; quibus sacram adversus sedis Romanæ adversarios militiam capessere persuasit. Apud Germanos vero exterasque nationes, Italici idiomatis ignaros, inconditis gesticulationibus verborum loco usus, auditorum animos miris modis deliniisse dicitur. Conflato itaque Cruciatorum, quos vocant, exercitui se ducem præbuit; & ad hæreticos ferro flammaque exscindendos perrexit. In Campania etenim octoginta sex fratricellorum oppidula combussit. Dein in Germaniam transeuns, Hussitis grave intulit bellum, & effrænis asseclarum suorum zeli beneficio ut plurimum potiora tulit. Profligatis Bohemis, communi deinceps Christianæ reipublicæ bono operam dedit. Conscriptis enim plusquam centum millibus cruciatorum, Tauruno, munitissimæ Hungariæ urbi, a Mahomete Turcorum imperatore obsessæ, anno 1456. suppetias tulit: ubi non solum milites verbis atque orationibus animavit; sed ipse etiam crucem vexilli loco Christianis præferens, in prima acie fortissime rem gessit; & insignem Turcorum stragem edidit. Obiit Willaci in diœcesi Quinqueecclesiensi die 3. Octobris, anno 1456. ætatis suæ 71. a Gregorio 15. beatorum numero ascriptus. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

SCRIPTA.

Tractatus de Papæ & Concilii sive Ecclesiæ authoritate, adversus concilium Basileense. Exstat inter Tractatus juris *Venetiis* editos 1584. Tom. 13. part. 1. p. 32.

Speculum Clericorum, seu Sermo ad Clerum in Tridentina Synodo Diœcesana anno 1439. habitus. Prodiit seorsim cum præcedenti tractatu *Venet.* 1580. 4°.

De instructione seu *directione simplicium Sacerdotum*.

Defensorium Tertii Ordinis a S. Francisco instituti. Tres istos tractatus imprimi curavit Antonius Amicius Aprutius *Venetiis* 1580.

Speculum Conscientiæ. Habetur inter Tractatus juris Tom. 1. p. 323.

Tractatus de Canone Pœnitentiali: ibidem Tom. 14. p. 395.

Tractatus de Excommunicatione: ibid. p. 388.

De Matrimonio, per modum Consilii: ibid. Tom. 9. p. 77.

Repetitiones aliquot in Jure Civili, Venet, 1587.

De Judicio universali, & Antichristo, ac Bello spirituali, Venet. 1578.

De usuris & Contractibus, Venet. 1583.

Alia plura scripsit Capistranus, adhuc inedita; quorum Indiculum exhibet Possevinus Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 833. & Bellarminus de Script. Eccl. p. 391. præ aliis vero Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 196 [b].

LAURENTIUS VALLA, patricius Romanus, anno circiter 1415. natus, S. Theologiæ doctor, & ecclesiæ S. Joannis Lateranensis canonicus. Claruit anno 1440. Vir omni humanioris literaturæ genere probe subactus; acris vero ac supra modum mordacis ingenii; qui omnibus minus Latine loquentibus dicam scripsit: nec theologos sui sæculi vanis dogmatibus & ineptis argutiis deditos acuto calamo perstringere dubitavit. Censoria istiusmodi libertate innumeros sibi inimicos conciliavit; & in his Joannem Fr. Poggium, quocum ferale bellum scriptis commisit. Roma tandem seu sponte, seu pontificis jussu digressus anno circiter 1443. Neapolim se contulit ad Alphonsum 5. Aragoniæ regem; cui quinquagenario Latinæ linguæ elementa tradidit. 1440. H. W.

a Henrici 6. secundum Nicholsonum Bibl. Historic. Anglic. p. 83. Walsinghami *super sententias* memorat *Leland*. Collect. Tom. 3. p. 54. b Alia ejusdem opuscula habentur MSS. in bibl. Paulina Lipsiensi. vid. Catalog. ejusdem Bibl. a Fellero Vulgat. p. 133. 230. 318. 394. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 914. narrat Jo. Antonium Sessam Panormitanum prælo parata habuisse Capistrani opera omnia, notis illustrata & in Tom. 17. digesta in Fol.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Tantum tamen patronum nactus vix rogum, cui a fidei inquisitoribus addicebatur, evitare potuit. Cum plurimas enim ecclesiæ Romanæ traditiones erroris damnare non vereretur; ab aulæ pontificiæ asseclis ad flammas rogatus est. Id supplicii quidem Alphonsi precibus evasit Valla; scopis tamen in foro cæsus crimen suum luere coactus est. Romam denuo reversus, quorundam amicorum ope pontificem sibi propitium reddidit; & accepta docendi potestate, lauto insuper stipendio donatus est. Obiit anno 1465. Calend. Sextil. ætatis suæ 50 [a]. De tanto critico judicium ferat Erasmus * ὁ κριτικώτατος. *Et quis tam exigui*, inquit, *animi est, cujus pectus tantis invidiæ angustiis concluditur; ut Vallam non & magnifice laudet, & amet quam maxime: qui tanta industria, tanto studio, tantis sudoribus barbarorum ineptias refellit, literas pene sepultas ab interitu vindicavit, prisco eloquentiæ splendori reddidit Italiam: doctis etiam id præstitit, ut posthac circumspectius loqui cogantur.*

* Lib 7. Ep. 3.

OPERA.

Elegantiarum linguæ Latinæ libri 6. Lugduni 1544. 8°. Cantabrigiæ 1687. 8°.

Libellus de reciprocatione Sui & Suus. ibid.

Antidoti in Poggium Florentinum libri 4.

Apologus & actus scenicus in eundem.

Alius in eundem Liber.

In Antonium Raudensem Annotationum libellus. Venet. 1481. fol.

Epistola Apologetica ad Alphonsum Regem, adversus Titum Livium de duobus Tarquiniis.

Invectivarum sive Recriminationum in Benedictum Morandum Bononiensem libri 2.

In Bartholomæum Facium Ligurem, & Antonium Panormitanum Recriminationum libri 4.

In Bartoli de insigniis & armis libellum ad Candidum Decembrem Epistola.

De Dialectica libri 3. Paris. 1530. Venet. 1499. fol.

De ementita Constantini donatione Declamatio ad Papam. Prodiit in Fasciculo rerum Expetend. *Colon.* 1535. fol. 66 [b]. & inter Scriptores de Potestate imperiali, &c. a Simone Schardio editos *Basil.* 1566. fol. *Argentorati* 1618. fol. seorsim vero *Lugd. Bat.* 1620. 4°.

Apologia pro se & contra calumniatores ad Eugenium Papam.

Annotationes in Novum Testamentum ex diversorum utriusque linguæ codicum collatione. *Paris.* 1505. *Basil.* 1541. & cum notis Jacobi Revii *Amstelod.* 1631. 8°.

De voluptate & vero bono libri 3. Basil. 1519. 4°. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

De Libero Arbitrio ad Garsiam Episcopum Ilerdensem.

Prodierunt omnia Vallæ opera, hactenus enumerata, Henrici Petri typis excusa *Basil.* 1540. fol.

De mysterio Eucharistiæ Sermo. Argentinæ 1490. 4°.

De gestis Ferdinandi Castellæ & Aragoniæ Regis libri 3. ab anno 1410. ad annum 1415. Prodierunt *Romæ* 1520. fol. *Uratislaviæ* 1546 8°. inter scriptores Hispanicos a Roberto Belo editos *Francof.* 1579. fol. Tom. 1. ab Andrea Schotto editos *ibid.* 1603. fol. Tom. 1. p. 727.

Mitto *Commentaria in Sallustium, Emendationes in Livium, Commentaria in Quintiliani Institutiones, Versiones Homeri Iliadis, Herodoti & Thucydidis Historiarum, & Æsopi Fabularum Latinas*, aliaque ejusmodi, una plus vice prælo emissa.

Vita Aristidis ab eo conscripta MS. habetur in biblioth. Augustana.

FLAVIUS BLONDUS, seu rectius inverso ordine *Blondus Flavius*, gente Italus patria Foroliviensis, natus est an. 1388. Humaniorum literarum studio, prout Italorum istius ævi ingenia ferebant, operam non infœlicem navavit. Romam profectus, cardinalium quorundam favore in aulam pontificiam accitus fuit, & Eugenio 4. ab epistolis scribendis admotus, & ab eo ad Venetos una cum Recanatensi episcopo mox legatus. Claruit anno 1440. sequentium etiam pontificum secretarius usque ad Pium 2. sub quo Romæ pauper admodum, ut philosophum decuit, diem obiit anno 1463. die 4. Junii, ætatis suæ 75. relictis quinque filiis de meliori nota literatis; quos ex Margania, illustris inter Romanos sanguinis fœmina, susceperat. Talem de eo censuram fert Joannes Gobelinus *. *Procul Blondus ab eloquentia prisca fuit; neque satis diligenter, quæ scripsit, examinavit: non quam vera, sed quam multa scriberet, curam habuit.*

1440. H. W.

* Comment. Pii 2. Pont. l. 11.

SCRIPTA.

Historiarum Decades 3. (quarum tamen ultima libros 11. complectitur) de rebus in occidente gestis ab imperii Romani inclinatione usque ad ætatem suam, seu ab anno Christi 410. usque ad an. 1440 [c]. Historiam istam (quod in Blondi laudem haud parum cedit) in compendium redegit Pius 2. pontifex. Prodiit seorsim una cum abbreviatione Pii *Venet.* 1484. fol.

a An. 1457. æt. 51. ut narrat *Hodius* de textu Bibliorum p. 441. b Edit. nov. p. 132. Donatio hæc est *Joannis Diaconi* somnium & deliramentum, quod confinxit in gratiam Hadriani 2. & jussu Johannis 8. pont. quod annotavit in margine Goldastus p. 167. *Replicationis suæ pro Imperio contra Gretserum*, vid. præfat. in Fascicul. rerum expet. & fugiend. p. 25. c Habentur MSS. in bibl. B. Mariæ Florent. teste Montfaucon. Ital. Diar. p. 373.

Romæ

Romæ instauratæ libri 3. ad Eugenium papam; quibus qualis suo tempore esset Roma, post crebras devastationes restituta, describit.

Italiæ illustratæ libri 8. quibus Italiæ in 18. provincias divisæ urbes & regiones, resque sequioris ævi maxime notabiles commemorat.

De Venetorum origine & gestis liber, a jactis reipublicæ fundamentis usque ad captam a Saracenis Ptolemaidem, seu ab anno Christi 456. ad 1291 [a].

Romæ triumphantis libri 10. quibus de veterum Romanorum rebus, religione, reipublicæ administratione, militia, moribus, & triumphis agit.

Prodierunt omnia Blondi opera *Basil.* 1559. fol.

1440. H. W. AMBROSIUS CAMALDULENSIS, gente Italus, patriam habuit Porticum Flaminiæ oppidum non procul a Florentia situm. Decimum quartum ætatis annum agens, monachorum Camaldulensium, qui eremum quandam inter Apenninos montes incoluerunt, ordini initiatus est. Vir pro sæculi sui captu eruditissimus, quodque illa ætate paucis contigit, utriusque linguæ peritus. In Græcis Emanuelem Chrysoloram Venetiis docentem audivit; tantoque studio Græcarum literarum scientiam excoluit, ut a Sguropulo † inter omnes Latinos τῆς ἑλληνικῆς παιδείας εἰδημονέστερος haberetur. Tandem ordinis sui abbas generalis constitutus [b], claruit anno 1440. Eugenio 4. & Nicolao 5. summis pontificibus inprimis charus; a quibus ad cardinalitiam purpuram sæpe designatus, dignitate seu sponte seu fatali quadam sorte excidit. Ab Eugenio ad concilium Basileense legatus, partes pontificias egregie propugnavit, nec minus sedulam in conciliis Ferrariensi & Florentino operam navavit: in quibus contra Græcorum dogmata acriter disseruit; & coram imperatore & episcopis Græcis plus una vice Græce peroravit. Ex concilio Ferrariensi Florentiam ab Eugenio missus, ut concilium illhuc transferre liceret, a Florentina republica obtinuit: quin & eleemosynæ papali dispensandæ præfectus est, qui nummulos esurientibus apud concilium Græcis minutatim erogaret. Pacta tandem utcunque inter Græcos & Latinos concordia, spectatæ Ambrosii eruditioni datum est, ut unionis ineundæ formulam componeret: ἀνὴρ ποικίλος μὲν καὶ πανοῦργος, ut de eo Sguropulus *, πρόσχημα δὲ προκείμενος εὐλαβείας, οὐκ ἄμοιρος τι τῆς τῶν ἑλληνικῶν λόγων παιδείας, καὶ τῷ Παπᾳ πιστότατος. *Vir veteratorius & callidus, insignis sanctitatis simulator, nec linguæ nec disciplinarum Græcarum penitus ignarus, & Papæ fidelissimus.* Obiit valde grandævus, non sine sanctitatis opinione in eremo sua Camaldulensi, vel, ut alii habent, Constantiæ. Vitam ejus fusissime descripsit Augustinus Florentinus historiarum Camaldulensium libro 3. a pag. 321. usque ad finem. Errat vero Labbeus *, cum Augustinum tribus libris vitam illius descripsisse ait. Scripsit quidem Augustinus de historia Camaldulensi libros tres: Ambrosii vero vita solummodo in appendice ad librum tertium continetur.

† Hist. Conc. Flor. Sect. 10. c. 2.

* Sect. 7. c. 2.

* Dissert. Tom. 1. p. 45.

SCRIPTA.

Hodæporicon, seu descriptio itineris Eugenii papæ auctoritate anno 1431. a se per Italiam suscepti, ut corruptos Monachorum & Virginum claustralium mores emendaret. Prodiit cura Nicolai Bartholini *Florentiæ* [c] ac *Lucæ* 1681. 4°.

Unionis formula inter Ecclesias Græcam & Romanam, seu *Definitio Synodi Florentinæ*. Exstat Gr. Lat. Concil. Tom. 13. p. 510.

Palladii Vita S. Chrysostomi, e Græco sermone in Latinum *versa*. Prodiit Versio *Venet.* 1533. & alibi.

Joannis Moschi Pratum spirituale. Lugduni 1617. & cum Græco textu in Auctuario Duceano Tom. 2. p. 1057.

Joannis Scholastici Climax. Venet. 1531.

Mannelis Calecæ libri 4. *contra errores Græcorum*. Ingolstad. 1608.

S. Ephræmi Syri Sermones 19. Argentinæ 1509 [d]. Exstant in biblioth. Cæsarea *Sermones* 21. *S. Ephræmi* ab Ambrosio olim *Latine versi*, & Cosmo Medici (summo ipsius Mæcenati) nuncupati. *Præfationem ad Cosmum*, sane elegantissimam, exhibet Lambecius Comment. de Bibl. Vindob. Tom. 1. p. 119. Non versionem solum, sed præfationem etiam, tacito Ambrosii nomine, expilavit Gerardus Vossius Tungrensis.

Alia multa veterum Patrum scripta Latio donavit Ambrosius, & in his *S. Dionysii Areopagitæ opus de Cœlesti Hierarchia*; *S. Basilii librum de Virginitate*; *S. Athanasii contra Gentes*; *S. Chrysostomi libros tres ad Stagirium Monachum* [e], *Homilias in Matthæum*, & 18. *alia opuscula diversi argumenti*; *Vitas Monachorum*, & *S. Gregorii Nazianzeni*; atque alia plura; quæ quidem fere

a Prodiit primum *Veronæ* 1481. fol. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 680. qui alia Blondi opera nondum edita in Diario Eruditorum Italiæ Tom. 12. p. 376. memorari refert; Vide etiam Thesaur. Ital. Burmann. Vol. 1.
b Ab an. scil. 1431. 26. Octobr. ad an. 1439. 21. Octobr. ut testatur *Fabr.* Bibl. Eccles. ad Trithem. c. 769.
c Primum 1678. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 221.
d Habetur MS. in Bibl. SS. Joannis & Pauli Dominicor. Venet. teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 49.
e Præfationes in hos libros, & in alia Græca Scripta ab Ambrosio Latine versa una cum Ambrosii vita, & ejusdem *Epistola ad Bruniam de obitu Nicolai Florentini, & præfatione ad Cosmum Medicum*, & 20. libr. *Epistolarum* Ambrosii, exhibuit Martene Tom. 3. Veterum Monumentorum *Parif.* 1724.

Sæc. XV. ab an MCCCC. omnia diversis locis ac temporibus in lucem prodierunt.

Cæterum non contemnenda etiam ingenii sui monumenta proprio marte Ambrosius composuit, viz. *Epistolarum libros* 16. MSS. in bibliotheca S. Marci Florentina; *Chronicon Montis Cassini* [a]; *Commentariorum de rebus a se, dum generalis esset Camaldulensium, gestis libros* 2. *Vitas Sanctorum aliquot*; *Tractatum de Sacramento admirabili Corporis Christi*; *Tractatum contra Græcos de Processione Sp. S. Orationes nonnullas ad Conciliorum Ferrariensis & Florentini Patres habitas*; quodque nec Bellarminus, nec Pocciancius enumeravit, *Opus contra vituperatores Monasticæ vitæ*, MS. in bibliotheca S. Justinæ Patavina asservatum, teste J. Tomasino lib. de Biblioth. Patavinis, p. 46.

1440. R. G. MICHAEL BALSAMON, natione Græcus, patria forte Byzantinus, magnæ ecclesiæ CPolitanæ magnus chartophylax & archidiaconus, claruit anno 1440. Hic inter alios crucigeros Josephum patriarcham ad concilium Florentinum comitatus, Latinorum artes & versutias detexit, & fictam unionem irrisit; synodali autem definitioni, imperatoris voluntati obsequens, renitente licet & reluctante animo, subscripsit: domum reversus scripsit ad Joannem Palæologum imp. *Anaphoram Cleri CPolitani*, quare qui ex Italia advenerant, unionem in synodo probatam dissolverent: eam memorat & sugillat L. Allatius de Consens. lib. 3. cap. 2. & nonnulla fragmenta in lucem profert, *ibid.* col. 918, 922, 924, 927.

1440. R. G. JOANNES SEGOVIENSIS, natione Hispanus, ex urbe natali cognomen adeptus, S. Theologiæ in academia Salmanticensi professor, & canonicus Toletanus, claruit anno 1440. Academiæ suæ nomine concilio Basileensi interfuit, ejusque pars magna fuit; pro concilio adversus pontificem strenue & audacter egit; contra Græcos nervose & dilucide peroravit, & (ex fide
* Cent. 8. p. 590. Balæi *) in Bohemorum gratiam disseruit, pro utraque sacramenti specie laicis ministranda dimicans. Hunc Æneas Sylvius ut *Theologiæ peritissimum* & *summa scientia virum, moribus & doctrina illustrem, cujus virtutem & summam bonitam adversarii vel inviti venerabantur*, deprædicat, variisque, quavis data occasione, præconiis ornat: a Fœlice 4. vulgo 5. antipapa sacra purpura insignitus est Joannes noster 4. Idus Octobr. 1440. verum, abdicante Fœlice, dignitate ista exutus, & ecclesiæ Cæsareensis præposituræ a Nicolao P. 5. admotus, vitæ monasticæ secessum potiorem habuit, & in parvo quodam cœnobio vitam fefellit. *Concordantias Biblicas vocum indeclinabilium collegit, & ordine Alphabetico disposuit*, a Joan. Frobenio primo Basileæ an. 1476. præmissa dedicatione Sebast. Brant, seorsim impressas. Postea *Majoribus Concordantiis* insertas, & variis in locis excusas. Scripsit præterea Tractatum de immaculata B. Virg. Deiparæ conceptione; prodiit *Bruxel.* 1664. fol [b]. *Acta Concilii Basileensis* [c] scriptis commisit; ea in duobus maximis Codd. membranaceis exarata, apud Basileenses magna diligentia custodita, reperit Augustinus Patricius Senensis, & ex eis *historiam suam Synodi Basil. summarie atque integra fide* descripsit, *nihil omnino rerum publicarum prætermittens*. Vide Conc. Tom. 13. col. 1612. *De auctoritate Episcoporum in Concilio generali.* MS. *ibid.* superioris, ut videtur, appendix. *Orationem* similis plane argumenti, in concilio Basileensi habitam, integram exhibet Ænæas Sylvius, Comment. Basil. Syn. lib. 1. p. 34. Porro Joannem nostrum *Mahumetis Alcoranum* ex *Arabico* in *Latinum* Sermonem vertisse [d], ac *ineptias ejus veris ac vivis rationibus & argumentis* explosisse testatur idem Sylvius *. Alter a nostro est Joannes Se- * Europ. c. 42 p. 440.
gobiensis Ord. Præd. & integro fere sæculo junior, cujus exstat opus *de Prædicatione Evangelica*, in libr. 4. divisum, in quo de concionatoris officio prolixe agit. Prodiit *Compluti* 1573. *Brixiæ* 1586. 4to.

FRANCISCUS de PLATEA, natione Italus, patria Cremonensis, ord. Fratr. Minorum monachus, claruit an. 1442. Scripsit *Summam Mysteriorum Christianæ fidei*; *Sermonum* librum; *De restitutionibus* [e]; *de Censuris Ecclesiasticis* [f], & *de Usuris*. Ex his lucubrationibus tres posteriores habentur inter *Tractat. Tractatuum juris*, Venet. 1584. Tom. 14. Opera omnia junctim edita prodierunt *Patavii* 1473. fol. *Paris.* 1476 [g]. Sub idem tempus floruit Joannes de Platea J.C. Bononiensis, cujus *Commentarii in Institut.* & *tres libros Cod.* prodierunt *Lugdun.* 1528. 8vo. & alibi. 1442. R. G.

MEFFRETHUS, natione Germanus, ecclesiæ Misnensis presbyter, claruit anno 1443. quo *Hortulum* suum se inchoasse testatur, Joanne episcopo diœceseos Misnen- 1443. H. W.

a Non composuit sed recognovit. vid. *Fabr.* ubi supra. b Habetur MS. in bibl. Paulin. Lipsiens. vid. Catalog. p. 336. c Ex his Actis locum *de Sanctitate Ecclesiæ & Generalis Concilii auctoritate*, affert Hardtius prolegom. ad Tom. 6. Conc. Constantiens. p. 7. locum alium *de admissione Præsidentium Papæ*, ibid. p. 8. & tertium *de justificatione Conc. Basileens. & sententiæ ipsius contra Gabrielem olim Eugenium lata*, p. 14. seq. d Item in Hispanum. vid. *Nic. Antonium* Tom. 2. Bibl. Vet. Hispan. p. 154. n. 257. Titulus operis, quo explosit ineptias Alcorani est: *de mittendo gladio Spiritus Sancti in Saracenos*, constat Considerationibus 38. quorum argumenta exhibet idem Antonius p. 151. seq. e Prod. *Venet.* 1494. f Prod. *Patavii* 1473. g Ejusdem *de actu Matrimoniali*, quando possit fieri sine peccato. MS. in bibl. Paulina Lips. Vid. Catalog. p. 174.

sis

Sæc. XV. ab an. MCCCC. sis clavum tenente. Scripsit *Hortulum Reginæ*, seu sermones de Sanctis, & dominicales per totum annum in partes æstivalem & hyemalem distributos. Prodierunt *Norimbergæ* 1487. fol. *Basileæ* 1488 [a]. 2. vol. fol. Utramque editionem in bibliotheca Lambethana inspexi. Cæterum Meffrethus antiquos doctores secutus, in sermonibus de conceptione B. Virginis eam originali labe immunem non fuisse ausus est docere. Ægre id tulerunt operis sui editores; atque adeo in priore editione brevis typographi admonitio, in posteriore prolixa Fr. Joannis de Lapide Carthusiani, doctoris Parisiensis, concionibus istis præmittitur præmonitio; qua Meffrethi sententia & assertiones refutantur, & hæreseos arguuntur. Sententiam enim de maculata B. Virginis conceptione antiquitus quidem obtinuisse non diffitetur Carthusianus; verum post evulgatam ab academia Parisiensi, a concilio Basileensi, & a Sixto 4. pontifice definitionem contrariam, puram putam esse hæresim a catholicis omnibus repudiandam strenue contendit.

1444. H. W. [b] REGINALDUS PAVO, Anglice *Peacock*, natione Anglus, patria Cambrobritannus, in collegio Orialensi apud Oxonienses educatus, doctoratus insignia tandem accepit. Vir summa rei theologicæ peritia ac morum probitate conspicuus; quo nomine magno illi pietatis ac melioris literaturæ Mecænati Humphredo Glocestriæ duci facile in notitiam devenit. Illius favore episcopatum Asaphensem obtinuit anno 1444. ad Cicestrensem translatus anno 1450. Summo animi studio Wiclevistis, quos vulgo *Lollardos* vocarunt, in ecclesiæ Romanæ sinum reducendis incubuit; cui operi ad extremam usque ætatem intentus, plurimos tam vernaculo quam Latino sermone libros edidit. Haud ita tamen partibus pontificiis addictus quin gravissimos in ecclesia Romana tunc passim receptos errores ac superstitiones agnosceret & insectaretur. Lollardis quinetiam adeo non iniquus, ut vivicomburium illis a clero Anglicano sæpe inflictum vehementer improbaret, mitioribus argumentis & ratione sola controversiam dirimendam esse ratus. Ecclesiæ representativæ, seu papæ, seu concilii generalis, infallibilitatem, quæquidem post habita isto ævo concilia Constantiense & Basileense in scholis passim venditari cœperat, acriter scriptis oppugnavit; ecclesiamque fidei articulos definientem & errare posse & revera sæpius errasse contendit. Alias adhuc opiniones vir supra communem sæculi sui sortem eruditus ab egregia antiquitatis cognitione hauserat, quæ tunc temporis quidem parum notæ, ab omnibus vero jam receptæ, hæreseos suspicionem illi apud indoctos atque æmulos præsules moverunt. Sæc. XV. ab an. MCCCC. Post Humphredi itaque ducis interitum ad synodum Lambethanam anno 1457. citatus, a Thoma Bourchiero archiepiscopo Cantuariensi, episcopis Wintoniensi, Lincolniensi, Roffensi, ac viginti quatuor inferioris subsellii theologis hæreseos accusatus est, errorcsque aliquot partim ex scriptis ejus collectos, partim inimicorum fraude confictos, abrenunciare jussus. Palinodiam egit in templo D. Pauli Londinensi die 4. Decembris ejusdem anni. Quid illi exinde contigerit; parum constat. Tradunt nonnulli eum in carcere nece clandestina sublatum esse, alii in ædibus episcopalibus ad mortem usque incarceratum, plures vero in cœnobium quoddam secessisse, dato illi ex reditibus episcopalibus exiguo admodum stipendio. Utcunque parvo illum tempore dignitati suæ superfuisse, inter omnes convenit. Næ vero ludibrium debent nuperi Indicis * Librorum prohibitorum & expurgandorum Hispanici authores qui Peacocum nostrum Cicestriensem pseudo-episcopum vocant, & professorem Oxoniensem Lutheranum fuisse somniant. Certe non alius istius ævi scriptor ecclesiæ Romanæ causam majori acumine atque eruditione contra Wiclevistas egit; utcunque is fuerit, qui pessimas morum ac disciplinæ corruptelas in ecclesiam invectas esse dissimulare nollet; & crassiusculas, quæ tunc passim vigebant, superstitiones improbaret.

* Madrit. 1667. fol. p. 865.

SCRIPTA.

De Fide libri 2. forma dialogi inter patrem & filium, Anglice conscripti, quorum priore fidem argumentis duntaxat probabilibus, non demonstrativis, niti probat; posteriore S. Scripturam unicam esse fidei regulam acute satis disputat. Liber iste posterior, una cum excerptis ex priore nonnullis, prolixa editoris præfatione illustratus, in lucem emissus est *Londini* 1688. 4°. Integrum exstat opus MS. in collegio SS. Trinitatis Cantab. Paucis admodum ante obitum atque actam Palinodiam annis opus istud Peacocus composuit [c]. Siquidem non solum *Repressoris* (quem anno 1449. evulgavit) a se antehac conscripti inibi mentionem facit; verum etiam complures, quos sese conscripturum esse in *Repressore* promi-

[a] Denuo *Monachii* 1615. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 197. [b] Conf. Hearnii præfationem ad Walteri Hemingford Historiam §. 24. Item Append. ad Vol. 1. num. 10. p. 151. & quæ excerpsit idem Hearnius ex Historia & Antiquitatibus Universitatis Oxoniensis L. 1. p. 220. Vitam R. Peacock se scripsisse monet Cl. Joan. Lewis de Mergate in comit. Cantabr. vide etiam Ejusdem Lewis Histor. variar. versionum Vet. & N. Testamenti, p. 68. 8vo. [c] De Peacockii erroribus & abjuratione vide Joannis Wherhamstede narrationem antea ineditam ad calc. Walteri Hemingford Hist. Vol. 2. p. 480—494.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. ferat, libros veluti jamdiu in lucem editos commemorat.

Repressor nimiæ Cleri reprehensionis, opus inprimis prolixum, ac summo, ut videtur, studio elimatum; quo recepta ecclesiæ Romanæ dogmata ac ritus adversus Wiclevistarum objectiones author vulgari idiomate fuse astruit. Integrum opus in 5. partes distribuitur; quarum prima impugnatos a Wiclevistis ritus generali argumento propugnat; reliquæ singulos ordine tuentur. Prima itaque parte palmariam Wiclevistarum, qui nil sive dogmatum sive cæremoniarum, nisi a S. Scriptura expresse approbatum, recipi voluerunt, objectionem aggreditur: idque inprimis probandum sumit; nequaquam in id nobis datam esse S. Scripturam, ut illa, quæ naturalis ingenii viribus dignosci possent, revelaret; adeoque innumera Christianis omnibus necessario facienda ac credenda esse, de quibus ne verbum quidem habet S. Scriptura; immo potiorem fidei atque officii Christiani partem e ratione naturali petendam esse. Christianam enim religionem (si Sacramenta excipias) nihil penitus addidisse legi morali; adeoque totam (si Sacramenta demas) non in S. Scriptura, sed in ratione naturali primario fundari. Hinc sequi; quod legis & rationis naturalis dictatis obtemperandum esset; etiamsi Christus & Apostoli aliquid ipsis contrarium prædicaverint. S. autem Scripturam unicam esse veritatum revelatarum normam ac mensuram, tanquam indubitatum & ab omnibus receptum dogma ubivis supponit; quin & sexcentis fere locis luculenter asserit. Parte secunda imaginum usum, & peregrinationes religionis causa susceptas defendit; acute quidem satis, neque inerudite; adeo invita tamen veritate, ut absurdas sæpenumero sententias tueri necesse habeat. Ut alia enim ejuscemodi taceam; Judæorum & Gentilium idololatriæ originem & naturam explicans, tantum paulo ante Christum natum philosophiæ indies augescentis beneficio veritatis jubar eluxisse prædicat *; ut omnes a Christo nato Gentiles (si pauculos obscuri nominis excipias) idolatriæ crimine penitus immunes fuerint. Inter agendam vero imaginum causam cultum iis exhiberi neutiquam probat; idque duntaxat licere contendit, ut commemorativa Dei beneficiorumque ejus ac Sanctorum, nequaquam repræsentativa, signa in ecclesiis asserventur. Parte tertia fundos atque ampla patrimonia possidere sacerdotibus Christianis licere probat; & ministrantis culpam jus ministerio debitum non auferre, neque laicis decimas illi debitas subtrahendi potestatem conferre, contra Lollardos asserit. Constantini interim donationem, quam Sylvestro papæ olim factam esse pontificii crassiores fabulantur, uberrimis validisque argumentis impugnat *. Parte quarta diversos sacerdotii gradus in ecclesia necessario admittendos esse & a Christo institutos fuisse demonstrat contra Lollardos, qui paritatem omnium sacerdotum præoptarunt; neque alios, præter presbyteros ac diaconos, ordines admitti voluerunt. Capite quarto, Petri, ejusque successorum, pontificum Romanorum, primatum astruit: & sequentibus, leges ab ecclesiæ præsulibus circa res indifferentes recte condi, & homines ad easdem servandas licite cogi posse disputat. Nimiam tamen rituum ac cæremoniarum farraginem in ecclesiam jamdiu invectam esse non illubenter agnoscit; & innumera, quæ exinde orta sunt, mala dolet; quin & librum ea de re se scripturum esse vovet *, utque voto Deus annuat, precatur. Parte ultima singulares & a vulgo Christiano discretas religiosorum ordinum vivendi formulas, peculiarem habitum, magnifica ædificia, aliasque consuetudines tuetur: & capite tertio, varias hæreticorum sectas, quæ antiquam ecclesiam divexarunt, earumque dogmata recensens, postremo loco Waldenses & Wiclevistas apponit. Hactenus sex ecclesiæ consuetudines a Lollardis impugnatas defenderat. Quinque aliæ pari modo propugnandæ restabant; viz. 1. Preces sanctis oblatæ & communicatio meritorum a sacerdotibus & monachis passim venditata. 2. Nimia vasum pretiosorum in ecclesiis asservatorum multitudo, quæ divendi & in egenos distribui melius possent; & honor imaginibus ac reliquiis sanctorum datus. 3. Assiduus Sacramentorum usus, maxime vero divinus, qui Eucharistiæ elementis exhibetur, cultus. 4. Juramentorum usus a clero usurpatus & aliis impositus. 5. Pœnarum capitalium & belli usus ab ecclesia approbatus. Quum vero capita ista aliis in libris fuse pertractarat; amplius de iis differere hic loci noluit. Integrum opus MS. pervolvi in bibliotheca publica Cantab. Class. 4. fig. 3. in fol. E quamplurimis, quæ notari meruerunt, locis bina præ aliis selegi; alterum de canonicis S. Scripturæ libris, de sacerdotum nuptiis alterum, quæ Latine versa in lectorum gratiam subjicerem.

Par. 1. c. 19. *Porro in sui defensionem Historiam Susannæ adversarii producere non debent, Danielis 13. cap. Iste enim locus & Historia non est S. Scripturæ portio, sed apocrypha. Verus autem Danielis liber, quantus quantus est S. Scriptura, in duodecimo capite terminatur, uti Hieronymus interpres testatur.* Atque iterum part. 2. cap. 17. cum sententiæ de Idololatriæ origine ab ipso prolatæ Hæreticus objiceret locum Sapientiæ 14. authorem istius libri hallucinatum esse

* Part. 2. c. 17.

* Part. 3. c. 12, 13.

* Part. 4. c. 9.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. esse affirmat; ac dein subdit: *Iste locus Sapientiæ 14. falsus est; utque ita credam, integrum mihi est. Liber enim Sapientiæ non est S. Scripturæ liber; nudaque affirmatio ejusce libri Sapientiæ authoris Scriptorisve, cui nomen erat Philo, nequaquam parem meretur fidem, neque tantum habet ponderis, quantum S. Scriptura, atque argumenta superius a me hac de re prolata.——Atque ita quidem mihi videtur fidem 14. capiti Sapientiæ neutiquam in hac re adhibendam esse. Si cui rudioris ingenii mirum videatur, dictum Sapientiæ librum tam eximium in bibliis hodierno tempore locum obtinere, quin & pari, atque alios S. Scripturæ libros, solennitate in bibliis collocari; illi sic respondeo. Sub Ecclesiæ primordiis paulo post Christi passionem scripta homines ad sanctitatem incitantia, rara admodum & pauca erant; si libris ejusdem argumenti ab illo tempore conscriptis conferantur. Postmodum, cum Christiani maximo piorum librorum studio afficerentur, copia autem destituerentur; ob devotionem & aviditatem, qua spirituales doctrinas homines tunc temporis exceperunt, in biblia sua descripserunt & Philonis librum, qui Sapientia appellatur; & Jesu filii Sirach librum, qui vocatur Ecclesiasticus; aliosque plures, ob magnam devotionem, qua Christiani tantæ piorum librorum caritatis tempore in ejuscemodi libros ferebantur; quamvis satis norint dictos hosce libros e S. Scriptura non esse; quod & Hieronymus aliique clarius testantur libros istos S. Scripturæ partem non esse. Prisca vero ista devotio dictos libros in bibliis collocandi ab omni tempore, quo biblia a privatis descripta passim habebantur, in hunc usque diem non cessavit. Exinde tamen istorum librorum authoritas non altius, quam olim, attollitur; nec exempli gratia eo usque exinde ampliari potest; ut argumentis nuda illorum affirmatione majoribus præponenda sit.*

Part. 3. cap. 15. *Quamcunque actionem Apostolus aliquis aut Scriptura ejus in morali sacerdotis conversatione usurpari perhibet; istam actionem a sacerdote frequentari rationi non repugnat. Aliter enim Apostolus & Scriptura ejus quiddam rationi contrarium perhiberet; quod nequaquam concedendum est. Ita vero res habet, ut a sacerdote aut alio quolibet Christiano omnia ciborum genera, quantum sufficit, actis Deo gratiis, accipi Scriptura satis approbet; uti patet ex* 1. Tim. cap. 4. *Pari modo ista actio, ut sacerdos ex omnibus virginibus sibi uxorem pro lubitu eligat & accipiat (modo nuptias statim post primæ uxoris obitum non ineat) utque liberos gignat, possessiones teneat, familiam habeat, liberos alat & educet, uxorem, possessiones & liberos gubernet, atque illis prospiciat; ista inquam actio a Paulo, ac pari argumento a cæteris Apostolis, comprobatur. De Paulo res patet ex eo, quod scriptum est* 1. Cor. 7. cap. *in initio, ubi ad omnes generaliter Corinthi Christianos, atque adeo ad sacerdotes non minus quam alios verba facit:* 1. Tim. 3. cap. & Tit. 1. cap. *si eo sensu accipiantur, quo Pauli temporibus, & a Pauli ævo ad hunc usque diem per universam Græciam, intellecta sunt; uti Ecclesiæ istius praxis demonstrat: quin & secundum intellectum, quem verbis illis apposuit Ecclesia Occidentalis a Petri ac Pauli diebus ad Augustini usque tempus; uti sacerdotum in Ecclesia Occidentali consuetudo Augustini ævo recepta demonstrat; una cum Historia Tripartita ubi de Concilio Nicæno verba facit; atque ipso Augustino, qui sacerdotum suo tempore uxoratorum mentionem fecit. Negari tamen non potest, Paulum Timotheo Ep.* 1. *cap.* 5. *consilium dedisse, ut semetipsum castum servaret.* Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Cæterum operis istius conscripti tempus ex eodem certissime definiri potest. Parte etiam 5. cap. 6. annos ab inchoato inter Anglos & Gallos bello 34. effluxisse sæpius dicit; adeo ut anno 1449. scriptum esse necesse sit.

Præter libros supra recensitos scripsit Peacocus alios a semetipso in iisdem memoratos, viz. *Justam Doctorum æstimationem* Latine, *Justam S. Scripturæ æstimationem* tribus partibus comprehensam Anglice: *De Religione Christiana; De matrimonio, de implendis* 4. *Tabulis Tractatum*, cujus tertia pars *de usura* egit. *De extensione* 4. *Tabularum; De Sacerdotio; De Christianæ fidei regula; Librum de fide*, atque alium *de Sacramentis*, Latine: *Donatum in religionem Christianam ducturum; Donati sequacem* seu Appendicem: *Provocatorem Christianorum; De Evangelicis Consiliis; Demonstrationem Christianæ fidei; De Baptismo; De Eucharistia; Præconem: De signis in Ecclesia*, seu *de cultu; De Doctrina; De Ecclesia* Latine. Porro part. 3. *Repressoris* cap. 12. sese librum *de fabulis Legendarum* scripturum esse in se recipit. Part. 4. cap. 2. libros *de Baptismo*, & *Pænitentia*, Latine; Part. 1. cap. 2. *Logicam* lingua vulgari in Laicorum usum: ac demum Part. 5. cap. 6. se *Lectionum* e cathedra academica habitarum volumen editurum esse pollicetur.

Alios adhuc recenset Baleus *. Puta, *Defensorem, Declaratorium, Symbolum, ad Godhardum Minoritam, Epistolam*, (quam MS. in privata Gualteri Copi bibliotheca extitisse prodit Jamesius *) *Divinum Officium, Enchiridion, De Providentia Dei, De libertate Evangelii, De sæcularium potestate, De æqualitate ministrorum, De legibus & doctrinis hominum, De communione sub utraque specie, Contra mendicitatem impiam, De sua Palinodia.* Verum præter opera bina primo loco recensita vix alia exstare putem. Edidit

* Cent. 8. cap. 19.

* Eclog. Oxon. Cantab. part. 2.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. dit quidem Joannes Foxus, una cum articulis seu aphorismis Wiclevianis, collectanea quædam ex Peacoci scriptis *Argentinæ* 1554. 8°. Libellum autem istum mihi nondum videre contigit.

1444. H. W. [a] LEONARDUS DE UTINO, aliis *Bellunensis*, nonnullis *Micensis* dictus, gente Italus, ordinis Prædicatorum socius, gymnasii Bononiensis regens ac professor, Eugenio 4. pontifici a sacris concionibus, & Dominicanorum in Lombardia provincialis, claruit anno 1444. Nec plura de eo constant.

SCRIPTA.

Sermones floridi de Dominicis, & quibusdam Festis, quos Florentiæ prædicavit anno 1435. & Venetiis. Prodierunt *Lugduni* 1496. *ibid.* 1516. 2. Tom. 4° [b]. Iidem forsan sunt *Sermones Aurei*, Utinæ 1466. nescio annon & *Sermones Quadragesimales & Dominicales*, Ulmæ 1478. Lugduni 1496. excusi.

Sermones de Sanctis, qui sub ipsa artis typographicæ incunabula excusi prodierunt anno 1446 [c]. absque loci mentione, *Ulmæ* 1475. *Spiræ* 1479. *Lugduni* 1495. 4°.

Tractatus de locis communibus Concionatorum. Ulmæ 1478.

De Legibus Opus satis crassæ molis. Prodiit *Venet.* 1473. fol [d].

1444. H. W. PETRUS DE PILICHDORF, natione, ut videtur, Germanus, S. Theologiæ professor, claruit, si ex nota ad finem libri apposita conjicere liceat, anno 1444. Scripsit *Librum contra Sectam Waldensium*, qui cum Reinerii Sachoni opere ejusdem argumenti a Gretsero editus est *Ingolstad.* 1613. p. 201. ubi & pars *Tractatus contra pauperes de Lugduno* reperitur, p. 279. Habetur utrumque opusculum in Bibliotheca Patr. Tom. 25 [e].

1444. H. W. ANTONINUS, vero nomine *Antonius*, ob pusillam vero staturam *Antoninus* dictus, gente Italus, patria Florentinus, Nicolai & Thomasiæ filius, natus est anno 1389. Prima ætate juri canonico Fœsulis operam dedit. Sedecennis Prædicatorum ordini se adjunxit; & in conventu Cortonensi cucullum induit, Laurentium Ripafractam præceptorem sortitus. Adultior factus, cum doctrinæ & pietatis fama enitere cœperit, cœnobiis Dominicanorum Cortonensi, Romano, S. Petri Neapolitano, Sæc. XV. ab an. MCCCC. S. Marci Florentino, Senensi, Cajetano, Suessano, & Fœsulano ordine præfectus est. Plures Reipublicæ Florentinæ nomine legationes adhuc fraterculus ad diversos principes, maxime vero ad Martinum 5. & Eugenium pontifices, obiit. Tandem vicarius generalis congregationis Neapolitanæ constitutus, anno demum 1446. 4. Id. Februar. Archiepiscopus Neapolitanus ab Eugenio papa invitus admodum renunciatus est. Anno 1447. atque iterum 1455. Romam a populo Neapolitano legatus est; ut Nicolao 5. & Callisto 3. ad pontificatum evectis fausta precaretur. Obiit die 2. Maii anno 1459. ætatis suæ 70. in ecclesia S. Marci ingenti pompa sepultus. Pius enim 2. papa Florentiæ tunc præsens funeris curandi onus in se suscepit; omnibusque cadaver ejus, antequam terræ mandaretur, osculatis plenariam septem annorum ac totidem quadragenarum indulgentiam concessit. Neque enim sine insigni sanctitatis fama decessit Antoninus: quin mira de illius pietate, vigiliis, humilitate, ac charitate narrant vitæ ejus scriptores; miracula vero sine fine sine fronte accumulant. Tantam quinetiam vivus adhuc de se excitaverat sanctimoniæ opinionem Antoninus; ut Nicolaus 5. papa de eo dicere soleret, Antoninum non minus vivum, quam Bernardinum Senensem mortuum in sanctorum album referri meruisse. Id tandem in votis habuit Leo 10. sed morte præreptus rem Hadriano successori absolvendam reliquit; qui Antoninum calendario intulit anno 1523. Pietatis certe famam Antonino denegare haud æquum erit: id tamen dicere veritas cogit, eum nullius judicii scriptorem fuisse, qui aniles ac putidissimas fabulas undequaque convasare solet.

SCRIPTA.

Summa Historialis, seu *Chronicon Tripartitum*, a mundo condito usque ad annum 1459. ex pluribus historicis (quos ipse in præfatione recenset) consarcinatum. Prima pars ab orbe condito ad Constantinum M. secunda exinde ad annum 1313. tertia exin ad sua usque tempora producitur [f]. Prodiit *Venet.* 1481. *Norimbergæ* 1484. *Basil.* 1491. & cum notis P. Maturi *Lugd.* 1586. 3. Tom. f.

Summa Theologica, in 4. partes distributa. Prodiit *Memmingæ* 1483. *Argentinæ* 1496. 4. vol. fol. *Venet.* 1591.

a Conf. *Jac. Quetif.* Tom. 1. p. 803. b *Ulmæ*. 1478. *Vincentiæ* 1479. & sine loco 1494. *Norimb.* 1479. c Absoluti An. 1446. non illo anno excusi, ut notat Olearius in Abaco Patrologico, sed an. 1466. *Utinæ*, & 1473. & 1476. sine loco, *Venet.* 1475. *Norimb.* 1478. *Sermones Quadragesimales* de legibus animæ fidelis, simplicis, & devotæ *Paris.* 1477. *Ulm.* 1478. *Norimb.* 1478. *Venet.* 1473. *Lugd.* 1496. & 1501. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 787. qui memorat Ejusdem tractatum *de sanguine Christi in triduo mortis effuso, an fuerit Divinitati unitus* edit. *Venet.* 1617. *De inchoatione formarum* &c. d In Textus Roffensis Hist. a Tho. Hearne edit. habetur Leonard. Utini *Dissertatio*, Anglice conscripta, *de Antiquit. Univers. Oxon.* e Et inter Gretseri Opera, Tom. 12. part. 2. f Prima pars ad an. Christi 310. secunda an. 1198. tertia ad an. 1459. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 313. ubi varias Editiones operum Antonini a Whartono omissas recenset.

Summa

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *Summa Confessionalis*, Argentinæ 1492, 1499. 4°. Parif. 1516. 8°. Lugduni 1564. 8°. Venet. 1572. 16°.

Annotationes de Donatione Constantini M. Habentur inter alios aliorum tractatus *Colon.* 1535.

Trialogus de Discipulis Emmaunticis, una cum autoris vita, ante annum 1500. alicubi typis impressus.

De Virtutibus liber, Noribergæ 1472.

Tractatus de Excommunicatione, *De Interdicto Ecclesiastico*, *De Irregularitate*, *De Suspensione*, & *De Usuris*, reperiuntur inter Tractatus juris *Venetiis* 1584. editos.

Opera Antonini inedita dabunt Altamura Biblioth. Prædicat. p. 183. & Michael Pocciancius Catalog. Script. Florentin. p. 13.

1444. R. G. JACOBUS BRACELLIUS, natione Italus, patria Genuensis, historicus sui temporis gravissimus, claruit Laurentio Vallæ & Barthol. Facio æqualis, circa ann. 1444. *Senatus Genuensis scriba, eundem honoris locum a Nicolao P. 5. ultro delatum repudiavit, mediocritate sua contentus* *. Inter alios istius sæculi viros eruditos Alphonsum Aragoniæ & Neapolis R. Mecænatem habuit, sub cujus auspiciis varia opera casto & venusto sermone conscripsit: quorum nonnulla lucem aspexerunt. *De Bello inter Hispanos & Genuenses* ab anno 1412. ad annum 1444. libri 5. prodierunt *Hagenoæ* 1530. *Oræ Ligusticæ descriptio* ad Blondum Flavium; *de illustribus Genuensibus* ad Ludovic. Pisanum Ord. Prædicat. *liber*; *Epistolarum liber*: opera hactenus numerata junctim impressa, *Paris. ap. Bad. Asceus.* 1520. 4*to*. & Barthol. Gorla curante *Romæ* 1579, 1583. 4*to*. Opera historica ab Andr. Schotto inter Scriptores Italos edita, *Ital. Illustrat.* Francof. 1600. fol [a]. *De præcipuis Urbis Genuensis familiis* libellus ad Henricum de Merla Caroli 7. Francorum R. legatum: eum edidit doctiss. Mabillonius, Iter Ital. p. 227. & seq.

* Foliet. Clar. Ligur. Elog. p. 203.

1445. R. G. THOMAS RUDBURN, natione Anglus, ecclesiæ S. Swithuni Wintoniensis ord. Benedict. monachus, *Junior* dictus, ut a Tho. Rudburn episcopo Menevensi, qui nostro paulo antiquior sub hujus sæculi initium floruit, & *de rebus Anglicanis Chronicon* contexuit, distingueretur: claruit anno 1445. Scripsit hortatu Fr. Wintoniens. *Historiam brevem de fundatione, incrementis*, atque *Episcopis Eccles. Winton.* a Lucio R. ad tempora Henrici 6. Anglorum R. ab Usserio Armachano sub titulo *Historiolæ Wintoniensis* sæpius laudatam: eam historiæ majoris *Epitomen* appellare maluit H. Whartonus; habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Galba* A. 15. Scripsit præterea *duplex Chronicon*. Horum unum (quod *Breviarum Chronicorum* inscripsit) successionem & res gestas regum Britonum & Saxonum strictim complectitur, res civiles succincte narrans, ecclesiasticis penitus prætermissis: Exstat MS. *ibid.* sub *Nerone* A. 17. Alterum stilo uberiore, & diligentia longe subtiliori compositum, in quinque minimum libros distinctum, habetur MS. in bibl. Lambethana, & colleg. Corp. Christi apud Cantab. verum, quod plurimum dolendum est, uterque codex tam in capite quam in calce mutilus est. Opus istud historiam Wintoniens. *minorem*, hoc *majorem* appellat Whartonus; qui eam, Rudburno Menevensi a Vossio perperam tributam, suo auctori restituit; quæ ab initio ac fine deerant ex epitome prædicta supplevit, insigniores ejus a *minori* diversitates notavit, & resectis iis, quæ aliunde petita in lucem dudum prodierunt, edendam curavit, Angl. Sacr. Tom. 1. p. 179. *Minoris* etiam *Præfationem* & Anonymi cujusdam monachi Winton. *Annales* ab anno 633. ad annum 1277. subjunxit, *ibid.* pag. 287, 288.

NICOLAUS V. *Thomas Sarzanus* antea dictus, patria Genuensis, vel ex Platinæ mente, Lucensis, humili loco natus, Bartholomæi chirurgici filius, bonarum literarum studio Nicolai Albergati cardinalis beneficio Bononiæ incubuit. Dein in curiam Romanam accitus, postquam in disputationibus Ferrariæ & Florentiæ habitis doctrinæ ac prudentiæ famam sibi conciliasset; ab Eugenio pontifice in Germaniam legatus est, ut Fredericum imp. & imperii principes a concilii Basileensis partibus ad Romanæ sedis obsequium revocaret. Fecit id Thomas, & partim disertis orationibus, partim effusis reformationis propediem secuturæ promissionibus Germanorum animos flexit, & schisma sustulit. Romam anno 1446. reversus, cardinalitium galerum, & episcopatum Bononiensem laboris mercedem tulit. Anno 1447. post Eugenii mortem pontifex Romanus electus est die 6. coronatus die 19. Martii. Anno 1449. Fœlicem antipapam a concilio Basileensi Eugenio deposito ante decennium subrogatum, Frederici imp. potentia atque armis usus, papatu semet abdicare coegit. Abdicanti locum in cardinalium consessu dedit; & perpetuum Germaniæ legatum constituit. Cæterum civilibus Italiæ bellis se immiscens, rebus 1447. H. W.

[a] Bracellii opera historica supra memorata necnon *Diploma miræ Antiq.* denuo prodiere in Thesauri Antiq. Italiæ Tom. 1. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 727. memorat *Epistolas* Bracellii *Paris.* edit. 1520. nonnullas etiam ad calc. Æneæ de Immortalitate animorum, Latine versi ab Ambrosio Camaldulensi, *Genuæ* 1645. 4to.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. ecclesiasticis parum vacavit. Obiit an. 1455. die 24. Martii. Summus literarum ac literatorum patronus; qui quidem omnes fere sæculi sui viros doctrina insignes stipendiis ditavit; innumera fere veterum scriptorum monumenta toto orbe conquisita sumptu suo exscribi & in bibl. Vaticana reponi fecit; primusque omnium artes liberales e Græcia in Italiam liberalitate sua postliminio invexisse visus est. Exstant *Epistolæ 6.* & *Avisamenta Oratoribus suis data pro extinguendo Schismate*, Concil. Tom. 13. p. 1321. *aliæ plures Epistolæ* apud Bzovium ad an. 1447, &c. Waddingum Annal. Minor. Tom. 5. & in Bullario Romano [a].

1448. H. W. MAPHÆUS VEGIUS, gente Italus, patria Laudensis, Martini 5. pontificis datarius, seu libellorum supplicum magister, canonicus Romanus, poeta atque orator insignis, claruit anno 1448. Obiit an. 1458. apud Augustinianos sepultus in sacello S. Monicæ, cujus corpus ex ostiis Tiberinis Romam transferendum olim curarat. Vir amœniorum literarum scientia, poesi præsertim, insignis; qui, Jovio * judice, *heroico spiritu Maronem feliciter æmulatus omnes fere a mille annis illustres Poetas, nec excepto quidem Petrarcha laureato, præclara cum laude superavit.*

* Elog. Vir. illustr.

SCRIPTA.

De perseverantia in religione libri 7.

De educatione liberorum, & claris eorum moribus libri 6. prodierunt seorsim *Basil.* 1541 [b].

Disputatio Terræ, Solis, & Auri de Præstantia disceptantium.

Dialogus de miseria & felicitate. Prodierunt simul omnia ista opuscula *Paris.* 1511.

Dialogus Philalethes dictus, sive Veritas invisa & exulans. Lipsiæ 1499 [c].

Antonias, seu de vita S. Antonii Anachoretæ libri 4. versu scripti. *Antverp.* 1559.

De quatuor hominis novissimis Tractatus [d].

Paraphrasis in 7. Psalmos Pœnitentiales versu Elegiaco.

Opera omnia Vegii hactenus recensita habentur in Bibl. Patrum Tom. 26. p. 632.

Officium Ecclesiasticum S. Monicæ. Exstat inter Officia Ecclesiæ Romanæ.

Liber de significatione verborum in Jure Civili. Vicentiæ 1477.

Æneidos Virgilianæ liber decimus tertius, cum Virgilio sæpius excusus [e]. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

NICOLAUS, CUSANUS, a vico natali Cusa ad Mosellæ ripas in Trevirensi diœcesi sito, dictus, pauperculi cujusdam piscatoris filius, S. Theologiæ & decretorum doctor. Primum quidem, ut nonnulli volunt, canonicorum regularium juxta Pennotum sodalis, & monasterii Wotobergensis præpositus; dein archidiaconus Leodiensis, & decanus S. Florini Constantiensis. Ab anno 1431. concilii Basileensis authoritatem fortiter propugnavit, editoque opere *De Concordantia catholica* papam concilio inferiorem esse demonstratum ivit; neque ipsas Pseudo-Isidori decretales, quibus tot retro sæculis orbi Christiano fucum fecerant pontifices, convellere ac falsi arguere veritus. Postmodum vero ad Eugenii partes anno circiter 1437. deficiens, a pontifice in Germaniam legatus est; ut confessiones quorumcunque audiendo, & a casibus majori etiam pœnitentiario reservatis absolvendo, nummis Germanos emungeret. Anno 1441. nuncius apostolicus ad conventum imperii Moguntinum missus est, ut imperatorem ac principes a concilii Basileensis obsequio abstraheret; pari in Galliam legatione haud ita diu post perfunctus. Anno 1448. die 20. Decembris cardinalitiam dignitatem titulo S. Petri ad Vincula a Nicolao 5. obtinuit; mox ad Germaniam remissus, ut monasteria reformaret, imperii principes ad bellum contra Turcas suscipiendum cieret, & jubilæum Romæ brevi celebrandum prædicaret. Exin episcopus Brixinensis in comitatu Tirolensi a Nicolao constitutus, diuturnam cum Sigismundo Austriæ duce rixam iniit. Noluit enim Sigismundus cardinales episcopatus in ditione sua jure commendatitio possidere. Cusanus ad Callistum pontificem, qui Nicolao successerat, provocat. Papa Sigismundum excommunicat; & regioni ejus sacra interdicit. Cusanus anno circiter 1459. Brixinum proficiscitur; & a Sigismundo obsessus captusque, grandi auri pondere soluto & remissis ecclesiæ suæ privilegiis libertatem redemit. Sigismundum quidem Pius papa iterato anathemate ulciscitur: Cusanus tamen sede sua privatus Italiam repetere necesse habet. Obiit Tuderti in Umbria pridie Idus Augusti anno 1464. 1448. H. W.

a *Bullam* unam exhibuit Dacherius Spicil. Tom. 2. p. 576. *Alias* ibid. Tom. 4. p. 334—374. & Tom. 7. p. 249—258. Edit. nov. Tom. 3. p. 767—794. *Epistolam ad Constantin. Palæologum Imp. CPolitan.* cum versione Gr. Theodori Gazæ, Petrus Arcudius in Opusculis aureis; *Aliam* ad Canonicos Belnenses, & *Orationem habitam ad Cardinales post Eugenii 4ti funus* memorat Lud. Jacobus Bibl. Pontific. p. 167. Privilegium Majori Monasterio S. Martini Turon. datum edidit Dacherius ad Guibertum Novigentium p. 593. *Epistolam* unam Martene Anecdotor. Tom. 1. p. 1829. *Aliam* Collect. nov. veterum Monumentorum Tom. 8. p. 988. *Bullam de electione sua* Wilkins Brit. Conc. Tom. 3. p. 554. *Bullam de indulgentia*, Rymer. T. 11. p. 271. b Antea *Mediolan.* 1491. 4to. Exstant MSS. una cum *disputatione Solis* &c. in bibl. Coll. Etonens. c Prodiit etiam *Argentorat.* cum quibusdam Luciani dialogis 1515. 4to. & cum præfat. Udalrici Fabri 1516. 4to. d Prodiit cum libris *de educatione liberorum* Basil. e Præter hæc *Vitam S. Bernardini Senensis* edit. in Act. Sanctor. 20. Maii Tom. 5. p. 287. *Poemata & Epigrammata* edita cum aliis a Franchin. Gafurio An. 1521. memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 43. qui librum *de significatione verborum* alterius Maphæi esse sibi persuadet.

ætatis

ætatis suæ 63. Corpus Romam delatum apud S. Petrum ad Vincula depositum fuit. Vir erat censente card. Bona * *profundæ scientiæ & subtilissima exercitatione limatæ.* Eruditionem quidem ejus nullus facile negabit; constantiam omnes desiderant.

* Notitia Autor. Lib. de Divin. Psalmod. præmiss.

OPERA.

De docta ignorantia libri 3.
Apologia doctæ ignorantiæ.
De Conjecturis libri 2.
De filiatione Dei.
De Genesi.
Idiotæ libri 4 [a].
De visione Dei.
De ludo globi libri 2.
De Fortuna.
Compendium seu directio veritatis.
De Possest, sive de Principio rerum omnium *Trialogus.*
De Beryllo.
De dato Patris luminum.
De quærendo Deum.
De veneratione sapientiæ.
De apice Theoriæ.
De Deo abscondito.
De Annunciatione.
Excitationum libri 10.
De æqualitate.
De Catholica Concordantia libri 3 [b]. Ex opere isto excerptus est *Tractatus de Donatione Constantini M.* qui in Fasciculo Rerum Expetendarum prodiit *Colon.* 1535. p. 79 [c].
Epistolarum liber.
De pace fidei.
Cribrationum Alcorani libri 3: Prodierunt una cum Alcorano *Basil.* 1550. fol. & inter alia adversus Alcoranum opera *ibid.* 1543. f.
De novissimo die [d].
De Geometricis transmutationibus.
De Arithmeticis complementis.
De Mathematicis complementis.
De Quadratura circuli.
De Sinibus & chordis.
De una recti curvique mensura [e].
Complementum Theologicum.
De Mathematica perfectione.
Reparatio Kalendarii.
Correctio Tabularum Alphonsi.
Prodierunt omnia Cusani opera *Parisi.* 1514. *Basil.* 1565. 3. Tom. fol.
Dialogus de Staticis experimentis. Argentinæ 1550. 4°.

1448. R. G. ERICUS OLAI, natione Suecus, S. Theologiæ in academia Upsalensi doctor, & ecclesiæ metropolitanæ in eadem urbe decanus, claruit Joanni Benedicto archiepiscopo coætaneus anno 1448. *Historiam Suecicam & Gothicam* conscripsit, in sex libros distributam, ab Erico rege *Sapiente* dicto, qui circa æræ Christianæ initium sceptrum tenuit, ad Caroli Canuti tempora, qui anno orbis redempti 1448. solium conscendit: prodiit opus istud a Joan. Messenio editum & illustratum *Stocholm.* 1620. 4*to.* inter alias Sueciæ antiquitates cura Joan. Locceni recusum, *Holmiæ* 1654. 8*vo.*

BARTHOLOMÆUS RIMBORTINUS LAPACIUS, natione Italus, patria Florentinus, illustri genere ortus, ord. Prædicat. monachus, claruit an. 1448. ab Eugenio 4. & Nicolao 5. PP. variis beneficiis locupletatus, variis titulis & honoribus auctus; sacri palatii magister, per regiones Hungaricas hæresium censor, ac orator evangelicus constitutus est. Episcopus Argolicensis primo, postea Cortinensis, & demum Coronensis evasit anno 1449. Nec dignitatibus impar, tantam enim ex disputationibus contra Græcos in concilio Florentino eruditionis famam consequutus est, ut, concilio peracto, qui Constantinopolim ad unionem suadendam, & disputationum certamina cum contra sentientibus subeunda mitteretur, idoneus judicatus est: reversus, & ætate jam ingravescente laborum pertæsus, omnibus suis dignitatibus se sponte exuit, sibique & Deo vacans, vitæ reliquum in otio transegit: obiit 24. Maii, 1466. Scripsit *de sensibilibus deliciis Paradisi* opus, ex Joanne de Tambaco potissimum desumptum, & prolixioris istius operis quasi compendium. Prodiit *Paris.* 1514. 8*vo.* Exstat *Commentarius in Psalmum quinquagesimum; de Incarnatione; de effusione sanguinis Christi in Cruce*, ad Pium P. 2. & alia plura MSS. in biblioth. S. Mariæ Novellæ Florentiæ, quæ singulatim recensent Ambr. Altamura *, & Mic. Pocciancius †. 1448. R. G.

* Biblioth. Prædic. p. 188, 189. † Catal. Script. Florent. p. 23.

MATTHÆUS PALMERIUS, natione Italus, patria Florentinus; poeta, orator, & historicus insignis. Claruit anno 1449. quousque chronicon suum perduxit. In concilio tamen Florentino partes non infimas tulit. Dantis Aligerii æmulus librum *De Angelis* Italico versu conscripsit; in quo cum de rebus divinis parum caute locutus deprehenderetur, in hæresis Arianæ suspicionem incidit; cumque errores suos 1449. H. W.

a Liber 4tus prodiit *Argentorati* 1550. 4to. ad calc. Vitruvii, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 1240. quem vide de scriptis quibusdam Cusani a Whartono non memoratis. b Sæpius recusi in Simonis Schardii Syntagmate de imperiali jurisdictione & potestate ecclesiastica *Basil.* 1559. *Argentor.* 1609. & 1618. Vid. *Fabr.* loc. citat. c Edit. nov. p. 157. d Prodiit sæpius separatim, & cum Gallica versione *Amstelod.* 1700. 12mo. e Prodiit cum tribus superioribus scriptis *Norimberg.* 1533. ad calc. Joan. Regiomontani de triangulis omnimodis. *Summa dictorum* Nicolai de Cusa. *Francof.* 1442. 24. Junii &c. *contra olim Panormitanum, & defensores Schismatis* Basileæ facti exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Caligula* A. 1. n. 4.

Sæc. XV. ab an.MCCCC.

revocare nollet, temeritatem capite luit, apud Cornam civitatem flammis exustus: quod tamen alii factum negant. Scripsit *Chronicon* ab orbe condito usque ad annum 1449. quod cum Eusebii & Prosperi chronicis subjungi soleat; non nisi mutilum hactenus lucem vidit, ea sc. pars, quæ Prosperi chronicon ab anno 444. quo ipse desiit, ad annum 1449. continuet. Integrum interim Palmerii chronicon penes Laurentium Pignorium Patavinum MS. extitisse fidem facit Vossius * [a]. Prodiit chronicon dictum una cum Eusebii & aliorum chronicis *Basil.* 1536. & alibi. Exstat etiam *Vita Nicolai Acciaioli* ab eodem Italice conscripta, *Firenze* 1588. 4to [b]. Alia quædam ab eo, partim Latino, partim patrio sermone elucubrata commemorat Mich. Pocciancius *, viz. *Libros* 4. *de Vita civili ad Alexandrum de Alexandris* [c], *Historiam Pisanam* [d], *Epistolas & Orationes complures, & Poema de Angelis*: quæ quidem, quod sciam, nondum prælum subierunt.

* De Histor. Lat. l. 3. c. 7.

* Catalog. Scriptor. Florentin. p. 124.

1450. H. W. JOANNES CAPGRAVIUS, gente Anglus, patria Cantianus, ordinis Augustiniani in cœnobio Cantuariensi monachus, & post adeptum Oxonii doctoratus gradum, provincialis; Humfredo Glocestriæ duci a sacris confessionibus, ac summe familiaris. Claruit anno 1450. & inter theologos ævi sui Anglos principem locum tenuit, in solutos ecclesiasticorum mores acriter detonare solitus. Obiit Linnæ apud Nordovolgios die 12. Augusti, anno 1464. Edvardo 4. rerum potito, & apud Augustinianos suos sepultus est. Sic quidem Baleus & Josephus Pamphilus. Pitseus vero, cui suffragantur Vossius & Miræus, illum sub Richardo demum tertio, anno 1484. obiisse prodit. Scripsit *Catalogum* sive *Legendam Sanctorum Angliæ*, quæ typis excusa prodiit *Londini* 1516. fol [e]. Historiam istam expilasse dicitur Capgravius ex ingenti ac pulchro admodum volumine ejusdem argumenti; quod in bibliotheca Cottoniana * MS. asservatur. Alia etiam quamplurima partim historica, partim theologica, ingenii sui monumenta plane non contemnenda, post se reliquit. Inprimis vero in totam S. Scripturam commentatus esse dicitur. Amplum satis scriptorum illius catalogum texit Baleus Cent. 8. cap. 1. & ex eo Pitseus, p. 672. ac Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 83. Ex his exstant MSS. *Commentarius in Genesin*, in biblioth. Orialensi Oxon. Cod. 20. *In Acta Apostolorum*, in bibl. Baliolensi Oxon. Cod. 171. *De Symbolo*, ibid. Cod. 172. *Historiam de inclytis Henricis omnibus*, regibus, imperatoribus, scriptoribus, aliisque, ad Henricum 6. Angliæ regem, MS. in bibliotheca Colleg. S. Benedict. seu Corp. Christi Cantab. n. 296. vidi. Habetur eadem, tacito tamen Capgravii nomine, in biblioth. Cottoniana sub effigie *Tiberii* A. vol. 8. Exstat ibidem MS. sub effigie *Vitellii* D. 15. num. 4. *Vita S. Gilberti autoris Ordinis Sempringhamii* Anglice a Capgravio scripta [f].

* Sub Effig. Tiberii E. 1. & Othonis D. 5. n. 9.

THOMAS a KEMPIS [g], cognomento *Hammerlein* sive *Malleolus*, ex oppidulo 1450. H. W.
cognomine Kempis sive Campis diœceseos Coloniensis oriundus, Joannis & Gertrudis filius, natus est circa an. 1380. Tredecennis puer Daventriam studiorum ergo a parentibus missus est; ubi Florentium, fratrum clericorum præfectum, præceptorem sortitus est. Post septennium anno 1399. monasterium canonicorum regularium S. Augustini congregationis Windesimensis in monte S. Agnetis prope Swollensem civitatem situm petiit: ubi post exactum sub fratre germano Joanne monasterii priore tyrocinii quinquennium anno 1406. habitum induit, post aliquot annos monasterii procurator & superior factus. Claruit anno 1450. Obiit grandævus anno 1471. ætatis suæ 92. Vir, si quis alius, pius & devotus; quem tamen nonnullibi, quasi extra se raptum, enthusiastam agere, & tantum non delirare dissimulari nequit. De eo sanctorum cœtui inferendo in ecclesia Romana modo cogitari innuit Papebrochius *, qui corpus ejus non sine prodigiis anno 1672. die 13. Augusti repertum esse narrat; & *ut religioso cultu eum aliquando venerari liceat*, sperandum esse subdit.

* Conat. Chronolog. ad Catalog. Pontif. par. 2. p. 83.

OPERA.

Sermones 30. *ad Novitios Regulares.*

Sermones 9. *ad Fratres.*

Utilissimæ Conciones & Meditationes seu Orationes de Passione Domini, numero 36.

[h] *De Imitatione Christi libri* 4. Opus non

a Habetur etiam MS. cum prooemio ad Petrum Mediceum Cosinæ filium in bibl. B Mariæ Florent. teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 373. b Prodiit in Tom. 13. Thesauri rerum Italicarum Muratoriani. c Prodiere *Florent.* 1529. 8vo. & Gallice versi *Paris.* 1557. 8vo. d Habetur in Thesauro Scriptorum Italiæ Burmanniano Tom. 8. part 2. & in Muratoriano Tom. 19. e Anglice versa a Caxtono primum prod. 1483. vid. Vitam G. Caxtoni *Lond.* 1737. p. 93. f *Manipulum doctrinæ Christianæ, vitas S. Augustini & Humfredi Glocestriæ Ducis*, nec non *Chronicon* ex Jo. Tinmuthensi aliisque collectum ab orbe condito ad Edvardum 4. & alios tractatus memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 1. p. 912. *Vita Henrici le Spencer Episcopi Norwicensis*, desumpta ex hac historia habetur ap. Wharton. Angl. Sacr. Tom. 2. p. 359. Scripsit etiam tractatum *de viris illustribus Ord. S. Augustini*, ut nos docet Nicholson. Bibl. Hist. Anglican. p. 148. g In MS. Cod. antiquo, quem penes se habuit Clariss. Dodwellus, *Thomas Kemper* appellabatur. vid. p. 123. Libri Nigri Scaccarii ab Hearnio editi. h Sub nomine *Joan. Gersonis* MS. in bibl. B. Mariæ Florent. vidit Montfaucon. Diar. Ital. p. 373. sed de authore librorum de imitatione Christi, vid. Tom. 1. Bibl. Critic. a Dn. de Sainsoure edit. *Amstelod.* 1708. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 647. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 13. p. 142. Marteni & Durandi Itinerarium Literarium Tom. 1. p. 146. & 262. item Tom. 2. p. 199. & 205. Eusebii Amort. plenam & succinctam informationem de statu controversiæ de autore libelli de imitatione Christi.

tam

Sæc. XV. ab an. MCCCC. tam mole, quam usu & fama magnum: cujus admirandum, venustum tamen, dictionum zelum, sententiarum pondus, & igneas pietatis scintillas multi multis deprædicarunt. Mihi satis erit insigne Magni Bellarmini * elogium apponere. *Ego certe*, inquit, *ab adolescentia, & usque in senectam hoc opusculum sæpissime volvi & revolvi: & semper mihi novum apparuit, & nunc etiam mirifice cordi meo sapit.* Libri dignitatem nullus non agnoscit: de authore vero ferali odio invicem digladiantur scriptores. Ego sane memet hisce turbis non immisceo, nec nostrum est tantas componere lites. Aliorum tamen sententias breviter notare lectori non ingratum fore arbitror. Commune fere itaque codicum pariter ac typographorum suffragium Thomæ nostro Kempensi opus istud adjudicat. Receptæ isti sententiæ favet codex ipsa Thomæ manu descriptus, qui ejusmodi notam in calce repræsentat. *Finitus & completus anno Domini* 1441. *per manus Fratris Thomæ Kemp. in monte S. Agnet. prope Zuoll.* His accedit styli similitudo, & spectata Kempensis pietas. Verum ineluctabiles e contra difficultates militant. Præterquam enim quod notula dicti codicis calci subjecta Thomam operis haud tam autorem quam descriptorem arguat; quodque Bonaventura * ex hoc autore partem capitis ultimi libri ad verbum citaverit, & illa devoti cujusdam libelli de imitatione Christi verba esse dixerit: asservatur in cœnobio Gerardimontensi codex sine apposito autoris nomine ante annum 1400. scriptus: aliusque adhuc antiquior codex, cui Joannis de Gersen, sive de Gessen, abbatis Vercellensis (claruit iste ab anno 1230. ad 1245.) nomen præfigitur, in monasterio Aronensi asservari dicitur, cujus meminit Bellarminus *, alias in Kempensem pronus: quin & editionis Venetæ an. 1501. curatores, cum Joannis abbatis nomen præfixerint, ad codicem ipsa abbatis manu scriptum provocant. Posterior quidem difficultas (modo istiusmodi codices revera existent) nequaquam expugnari potest. Priorem autem enervarunt Kempensis sectarii; dum collationes supra memoratas Bonaventuræ perperam ascribi contendant, ista inprimis ratione nixi, quod Ubertinus de Casalis Bonaventura junior, in illis citatus reperiatur. Hinc ab ineunte usque sæculo ingens inter Benedictinos, & Canonicos regulares, a quorum partibus stant Jesuitæ, nata est controversia: illi pro Joanne, isti pro Thoma, utrique ut tanti operis conscripti meritum ordini suo arripiant, tanquam pro aris & focis pugnant. Pro Benedictinis in arenam descendit Constantinus Caetanus; pro Canonicis Heribertus Rosveydus, & Henricus Sommalius. His utrinque successerunt ingens gladiatorum numerus, qui apologiis, vindiciis, refutationibus rem egerunt. Nec intra modestiæ fines certamen stetit, conviciis quin & fraude res utrinque agitur: illi abrasos & immutatos codicum MSS. titulos conqueruntur; isti effossum Thomæ operum indiculum rident. Haud tamen ita sors fœcundæ istius controversiæ tulit; ut intra Thomam Kempensem & Joannem Vercellensem claudatur. Fuere enim, qui, cum Joannem de Gersen, obscurum Scriptorem, parum norint, nominis affinitate decepti, opusculum istud Joanni Gersoni, cancellario Parisiensi, adjudicarunt. Verum ea sententia dudum apud eruditos exulavit. Aliam init viam nuperus conjecturæ, *Romæ* anno 1667. editæ, autor: qui expensis utrinque argumentis, non unum sed plures operis istius autores fuisse opinatur; ita ut Thomæ quidem Kempensi compilatoris gloriam relinquat; quartum vero librum Joanni Gersoni indubitanter ascribat; de reliquis autem tribus dubitet, sintne ascribendi Joanni Vercellensi, an Ubertino de Ilia Casalensi, an Petro Corbariensi: (qui pontificatum Romanum, assumpto Nicolai 5. nomine, anno 1328. usurpavit, & post biennium abdicavit:) & allato demum Mariani cujusdam Florentini (quem anno 1430 floruisse putat) testimonio, in Petri partes propendet. Argumenta vero ejus diluit, ac Marianum integro sæculo juniorem esse demonstrat Daniel Papebrochius in Conatu suo Chron. Hist. ad Catal. Pontif. part. 2. p. 82. Hactenus de autore operis de imitatione Christi, restat ut editiones aliquot subnectam. Prodiit igitur innumeris fere vicibus excusum, & in omnes fere linguas conversum, Anglice, Germanice, Gallice, Italice, Hispanice, Bohemice, Hungarice, Arabice, Turcice, Græce autem *Augustæ-Vindel.* 1615. Latine — 1485. 8°. *Venet.* 1501. *Antverp.* 1569. 12°. cum Heriberti Rosveydi Vindiciis, *Antverp.* 1621. 8°. *ibid.* 1664. 24°. *Amstelod.* 1679. 12°. *Paris.* 1640. fol [a].

* De Scriptor. Eccl. p. 387.

* Collat. 7. ad Fratres Tolosates.

* De Scriptor. Eccl. p. 386.

Soliloquium animæ.
Hortulus Rosarum.
Vallis liliorum.
De tribus Tabernaculis.
De disciplina Claustralium.
De fideli Dispensatore.
Hospitale pauperum.
Dialogus Novitiorum.
Spiritualia Exercitia Religiosorum duplicia.

a Conf. *Fabr.* ubi supra p. 636. In Christophori Augusti Heumanni Poecile Tom. 1. Lib. 1. Epist. 6. hic libellus partim emendatur, partim illustratur. Asservatur MS inter Tob. Eckardi Cod. MSS. Quedlinburgenses.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Doctrina Juvenum.

De vera cordis compunctione.

De solitudine & silentio.

De recognitione propriæ fragilitatis.

Epitaphium seu Enchiridion Monachorum.

Manuale parvulorum.

De elevatione mentis ad inquirendum summum bonum.

Alphabetum parvum Monachi in schola Christi, seu *Alphabetum Religiosorum.* Prodiit Bonaventuræ ascriptum *Argentinæ* 1495. Trithemius, Possevinus, Sweertius, & editiones nonnullæ id Kempensi ascribunt. Kempensis causam agit Rosveydus, Bonaventuræ Waddingus *, qui tamen opusculum prologo simul ac epilogo a Kempensi auctum esse non illubens concedit.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 76.

Consolatio pauperum & infirmorum.

Orationes plurimæ admodum piæ atque devotæ.

De mortificatione sui ipsius.

De Humilitate.

De Vita bona & pacifica.

Vita boni Monachi rythmice.

Hymni & Cantica valde pia & spiritualia, numero 20.

De Vita Christi ac de Beneficiis ejus Meditationes in 4. partes distributæ. Prodierunt seorsim *Colon.* 1626. 8°.

Vita S. Lidwinæ seu *Lidewigis Virginis*, quæ diem obiit anno 1433.

Vitæ Ven. Magg. Gerardi Magni, & D. Florentii; qui ordinem fratrum Clericorum instituerunt.

Vitæ Discipulorum utriusque, D. *Joannis Gronde*, D. *Joannis Brincherincke*, D. *Luberti Berneri*, D. *Henrici Brune*, D. *Gerardi Zutphaniensis*, D. *Aurelii Burensis*, D. *Jacobi de Viana*, *Joannis Cacabi vulgo Ceteloci*, & *Arnoldi Schoonhove.*

Epistolæ 6. admodum utiles & religiosæ.

Prodierunt Thomæ Kempensis opera *Noribergæ* 1494. fol. *Paris.* 1520. 1570. fol. *Venet.* 1565. 1569. *Antverp.* 1574. 1580. 8°. cura Henrici Sommalii in tres tomos digesta *Antverp.* 1607. 4°. 1615. 8°. *Duaci* 1635. 8°.

Chronicon Monasterii S. Agnetis, a Rosveydo editum *Antverp.* 1615. 1622. 8°.

1450. H. W. ANTONIUS DE ROSELLIS, natione Tuscus, patria Aretinus, utriusque juris doctor & in gymnasio Patavino interpres, Eugenii 4. pontificis orator ad concilium Basileense missus, postea vero Frederico 3. imp. a secretis consiliis. Claruit anno 1450. Obiit senectute vegeta Patavii 1467. Scripsit insigne opus, *Monarchiam* dictum, de potestate imperatoris & papæ, in 5. partes divisum, quod sub Eugenio papa ante annum 1440. elucubratum, sub Frederico imp. post annum 1457. auxit & recensivit. In quo adductis ex S. Scriptura, patrum scriptis, ratione, & utroque jure argumentis probare nititur pontificem Romanum in temporalibus non præesse; neque ullam gladii civilis authoritatem, quin nec ullam supra reliquos episcopos superioritatem habere. Prodiit opus istud *Venet.* 1483. 1587. & habetur apud Goldastum Monarch. Tom. 1. a p. 252. usque ad p. 556. in Indice Romanensium Expurgatorio legi prohibitum. Exstat ejusdem *Consilium Matrimoniale* inter alios juris tractatus *Francofurt.* 1580. p. 121.

DIONYSIUS a RICKEL, cognomento *de Leewis*, natione Belga, in oppidulo Ryckel, quod Hasbaniæ municipium est in diœcesi Leodicensi, honestis parentibus natus, *Doctor Ecstaticus* dictus. In academia Coloniensi bonis literis innutritus, & magister artium creatus, anno ætatis suæ 21. Carthusianis cœnobii Ruremundensis monachis nomen dedit. Claruit anno 1450. cardinalis Cusani amicus & necessarius summus. Obiit anno 1471. die 12. Martii, ætatis suæ 69. seu, ut alii habent 77. *Vir in divinis Scripturis*, inquit Trithemius *, *studiosissimus*; *& continua exercitatione peritus: sæcularis quoque Philosophiæ non ignarus*; *ingenio subtilis, sermone scholasticus*; *vita & conversatione singulariter devotus*; *adeo ut etiam divinis revelationibus dignus haberetur. Tot ac tanta scripsit*; *ut numero opusculorum præter Augustinum apud Latinos parem habuerit neminem.* 1450. H. W.

* De Script. Eccl. p. 175.

OPERA.

Commentarii in universos S. Scripturæ libros. Prodierunt *Colon.* 1533. 7. vol. fol. (in Evangelia *Venet.* 1569. *Lugduni* 1579 [a].)

Enarratio in Hymnos aliquot veteres Ecclesiasticos. Ibid. ad calcem Commentariorum.

Commentarius in libros 4. Magistri Sententiarum. Venet. 1584. Colon. 1535.

Commentarius in S. Dionysii Areopagitæ opera. Colon. 1536. fol.

Summa Fidei Orthodoxæ. Antverp. 1569. Venet. 1572. 2. Tom. 16°.

Dialogion de Fide Catholica libris 8. Venet. 1568.

De doctrina & regulis vitæ Christianæ libri 2. Colon. 1577.

Monopanton, seu Liber ex omnibus Epistolis S. Pauli secundum argumenta digestus. *Lugduni* 1547. 16°. *Paris.* 1551, 1631. 8°.

Liber de 4. hominis Novissimis, viz. de morte, judicio, inferni pœnis, & gaudiis

[a] Conf. Rich. Simon. 3. 34. Historiæ Criticæ Nov. Testamenti p. 407. seq. Le Long. Bibl. sacr. Vol. 2. p. 828.

cœli:

Sæc. XV. ab an. MCCCC. cœli: in quo docet animas purgatorii haud certas esse de ipsorum salute: quo nomine Pontificiis vapulat: & in Indice Expurgatorio gravi censura notatur. *Delphis* 1487. 4° [a].

Colloquium de particulari judicio Animarum. Prodiit una cum præcedente opere *Colon.* 1591. 1598.

Paraphrastica redditio aliquot Operum Cassiani. Colon. 1640.

Enarrationes in Joannis Scholastici Climacem. ibid.

Inflammatorium divini amoris. Colon. 1605.

De arcta via salutis & contemptu mundi Tractatus.

Speculum amatorum mundi.

De gravitate & enormitate peccati.

De Conversione peccatoris Speculum. Bisuntii 1488. 4°.

De fonte Lucis & semita Vitæ.

Devotum Præcordiale.

Dialogus Patroni ad Canonicum. Prodierunt simul opuscula ista septem *Lovanii* 1577.

Speculum beatæ vitæ, & humanæ vitæ. Noribergæ 1495. 4°.

Scalæ Religiosorum Pentateuchus. Antverp. 1556. 16°.

Contra Alcoranum & Sectam Mahometicam libri 5. Colon. 1533. 8°.

De instituendo Bello contra Turcos, de Generali Concilio celebrando, & contra vitia Superstitionum. ibid.

De vita Sacerdotali recte instituenda. —— 1614. 8°. Antverp. 1532.

De omnium Ordinum ac statuum Institutione, Prolapsione, & Reformatione. Colon. 1559.

Sermones de Tempore, & de Sanctis. Colon. —— fol.

Indiculus Operum a se scriptorum, apud Bzovium ad an. 1471. §. 22.

Revelationes ipsi a Domino factæ, ibid. §. 23, &c.

Hactenus Dionysii Carthusiani opera, quæ ad notitiam nostram pervenerunt. Prolixum satis scriptorum ejus catalogum a seipso concinnatum compendio exhibet Trithemius de Script. Eccles. p. 176. Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 171. Possevinus Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 476. longe ampliorem vero Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 215 [b].

1450. H. W. JOANNES CANALES, gente Italus, ordinis Franciscani monachus in Conventu Ferrariensi, S. Theologiæ doctor, sacrarum juxta ac profanarum literarum scientia, inprimis vero elimata philosophiæ Platonicæ notitia, insignis. Claruit anno 1450. Borsoni primo Ferrariensium duci perquam acceptus; a quo ad plurimos Italiæ principes ablegatus res maximi momenti gessit. Scripsit libros, *De Cœlesti vita, De natura animæ, ejusque immortalitate, De Paradiso, & animæ fælicitate, De Inferno, & animæ cruciatu.* Prodierunt simul *Venet.* 1494. fol.

GULIELMUS VORILONGUS, natione Gallus, ordinis Minoritarum sodalis, conventus Dinani alumnus, claruit anno 1450. Tanta eruditionis fama, ut cum acerrima inter Franciscanos & Dominicanos controversia de sanguine Christi jamdiu mota vigeret, Romam accitus fuerit, qui ordinis sui partes coram Pio 2. pontifice tueretur. Obiit Romæ anno 1464. ad Aramcæli sepultus. Exstant ab illo scripta, *Commentarius in 4. libros Sententiarum.* Lugduni 1484. Paris. 1503. Venet. 1519. & *Vade mecum*, seu *Repertorium propositionum, quæ sunt contra Scotum, sive Collectaneum quæstionum 4. librorum Sententiarum.* Argentinæ 1501. 1450. H. W.

JOANNES, PLUSIADENUS cognomento dictus, sacerdotum primarius, sive archipresbyter, claruit post synodum Florentinam, circa annum, ut videtur 1450. Eundem cum Josepho Methonensi esse suspicatur Allatius lib. de Consens. l. 3. c. 3. §. 3. eo quod Josephi libellus pro synodo Florentina adversus Marcum Ephesium in codice MS. Bibliothecæ Ambrosianæ Joannis Plusiadeni nomen in fronte gerat: idque pene pro certo habet Epilog. ad Græc. Orthod. Tom. 1. Sane Græcis sequioris ævi mutato vitæ instituto nomen etiam commutare adeo non infrequens erat; ut idem qui ante episcopatum Joannes, post susceptas infulas Josephus fuisse non incommode censeri possit. Verum si is, quem de episcopo Methonensi ex Sguropulo supra adduximus, locus de Josepho accipiendus sit (quod quidem videtur) iste Latinus erit, & a Joanne nostro longe alius. Scripsit Plusiadenus *Dialogum* sive *Disceptationem pro Synodo Florentina*; quam Gr. Lat. edidit Leo Allatius inter Scriptores Græciæ Orthod. Tom. 1. p. 583 [c]. 1450. H. W.

HILARIO, monachus Græcus, La- 1450. H. W.

[a] Prodiit etiam lingua Hispanica *Madrit.* 1630. Italica 1583. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 2. p. 96.
[b] Conf. etiam Elenchum scriptorum Dionysii a seipso concinnatum, qui exstat in Theodori Petreii Bibl. Carthusian. p. 50. seq.
[c] Sub nomine Josephi Plusiadeni, episcopi Methonensis exstare *Conciones in dies Quadragesimales jejunii* testatur Allatius p. 933. de Consensu. Hujus Josephi *Apologeticus pro Synodo Florentina adversus Marcum Ephesium* habetur cum Caryophili versione ad calc. Actorum illius Synodi Conc. Tom. 13. p. 677. *Apologeticum adhuc contra Marcum Ephesium* citat Nic. Comnenus Prænot. Mystagog. p. 292. 306. & 397. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 19. Vol. 10. p. 425.

tinorum pariter sectarius, claruit circa an. 1450. Scripsit, post synodum Florentinam, *Dialecticam Orationem de pane mystico Græcorum, & Latinorum azymo:* quam Gr. inter Varia sua Divina emisit Jo. Meursius *Lugd. Bat.* 1619. 4*to*. Gr. Lat. Leo Allatius Græc. Orthod. Tom. 1. p. 655.

1450. H. W. JOANNES ARGYROPULUS, patria Byzantinus, claruit anno 1450. & deinceps. Capta a Turcis Constantinopoli, patria exul in Italiam transiit: & ob raram, qua enituit, eruditionem apud Cosmum Medicem, Florentiæ principem summo in honore fuit; adeo ut Petro filio & Laurentio nepoti præceptor datus, parentis loco haberetur; & juventuti Florentinæ Græcas literas enarraret. Peste demum Hetruriam devastante, Romam concessit; & Aristotelem publice explicando, amplum satis sibi stipendium concivit. Obiit vergente sæculo septuagenarius. Vir præter immodicam ingluviem & bibacitatem, quibus perquam male audit, nimia sui opinione inflatus, & alieni contemptor meriti: adeo ut Ciceronem Græcas nescivisse literas illoto ore jactitare auderet. Præter *versiones Latinas* & *Enarrationes librorum Aristotelis*, quæ typis sæpius commissæ sunt; scripsit ad Cosmum ducem *librum de Processione Spiritus S. & Concilii Florentini decreto*; a Leone Allatio Gr. Lat. editum Græc. Orthod. Tom. 1. p. 400. *Ejusdem Monodia de Joanne Imp. CP. Consolatio ad Imperatorem CP. Liber de Regno, & Comparatio inter Principes antiqui & novi Imperii*, exstant MSS. in bibl. Regis Galliarum [a].

1450. R. G. PETRUS CANDIDUS DECEMBER, natione Italus, patria Mediolanensis, Viglebano istius ditionis oppido oriundus, claruit anno 1450. Mediolani Græcas & Latinas literas aliquantisper docuit, postea sub Nicolao P. 5. magister brevium constitutus Romam petiit, eo autem mortuo, in patriam reversus reliquum vitæ spatium sub Francisci Sfortiæ ducis clientela transegit, ibique mortuus, & honorifice tumulatus, arca marmorea inclusus. Scriptis consignavit *Vitam Philippi Mariæ Vicecomitis* Mediolani ducis 3. *Vitam* etiam *Francisci Sfortiæ* Mecænatis sui Mediolan. ducis 4. Posterior exstat MS. in bibl. Regis Gallorum; altera typis alicubi excusa in lucem prodiit. *De genitura hominis* libellum scripsit, *Romæ* impressum. *Epistolarum* libri octo MSS. habentur in bibl. Cœnobii Fr. August. S. Salvatoris Bononiens. quibus præmittitur *Epistola* ad Bartholomæum Capreum archiepisc. Mediolanensem, cujus hortatu Epistolas suas in unum corpus collegerat: ita testatur Mabillonius It. Ital. p. 197. Opus ejus *de origine fidei*, & *Dialogus de Ignorantia Vitæ*, MSS. asservantur in bibl. Lugduno-Batava, inter MSS. Latin. n. 21. fol. Appiani Alexandrini historiam *de civilibus Romanorum bellis*, suasu Alphonsi Aragoniæ R. in Latinum sermonem vertit, verum ex isto opere laudem non magnam meruit, prodiit autem ista versio *Romæ* 1472. *Venet.* 1477. 1492. Comparationem Alexandrini M. & Julii Cæsaris ex Plutarchi Græca, & Alexandri res gestas ex Q. Curtii Latina in linguam Italicam traduxit [b].

BARTHOLOMÆUS FACIUS, 1450. R. G.
natione Italus, patria Genuensis, domo Spedianus, claruit sub Nicolao papa 5. an. 1450. Vir utriusque linguæ peritus, & gloriæ supra modum appetens, unde inter eum & Laurentium Vallam æmulatio & simultas intercessit: in historiis conscribendis, Jul. Cæsaris dictionem imitatus, majorem elegantiam quam fidem adhibuit. Exstant varia ejus opera. *De humanæ vitæ fælicitate* liber, sive, *de summi boni fruitione*, ad Alphonsum Aragoniæ R. prodiit *Antverp.* 1556. 8*vo*. *De excellentia & præstantia Hominis*, ad Nicolaum P. 5. utrumque opus *Præfatione* & *Notis* adornatum edidit Marq. Freherus, *Hanov.* 1611. 4*to*. *De rebus gestis Alphonsi Regis Neapolitani*, lib. 10. eos in lucem protraxit Jo. Mich. Brutus *Lugdun.* 1560. 4*to* [c]. Prodierunt iterum cum Guicciardini *Historia* a Cœl. Sec. Curione ex Ital. in Lat. sermonem versa. *Basil.* 1566. fol. *De bello Veneto Clodiano*, Lugd. 1578. 8*vo* [d]. *De origine belli inter Gallos & Britannos*. Exstat MS. in biblioth. Carmelit. Excalceat. Claromontens. teste Labbæo [e] *. *De rebus Siculis* liber, MS. in bibl. Regia Paris. *De differentiis verborum Latinorum*, MS. ibid. *Orationis invectivæ in Laur. Vallam*, in Italia editæ, meminit Simlerus. Fertur etiam scripsisse *de viris sui ævi illustribus*; Arrianum *de gestis Alexandri M.* & *de rebus Indicis*, Latinum fecit [f].

* Bibl. MSS. Catal. p. 209.

a Orationem Argyropuli *quam pro Synodo Florentina* citat Nic. Comnenus, p. 361. Prænot. Mystagog. *Solutiones quæstionum quas proposuerunt Philosophi & Medici quidam ex Cypro insula, Orationem ad Papam Nicolaum* 5. MSS in bibl Regia, & *Poemata Græca Ecclesiastica*, cum notis musicis recentis Græciæ MSS. in bibl. Scorialensi memorat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. 9. 21. Vol. 10. p 426.
b Oratio in funere Nicolai Picinini versa Italice habetur Tom. 22. Scriptor. Italiæ a Muratorio edit. *Mediolan.* 1732. Ejusdem opus *de dignitatibus Romanorum* memorat Leland. Collect. Tom. 3. p. 62.
c Recus. 1562. 1566. Novissime exhibuit Burmannus in Tom. 9. part. 3. Thesauri Antiquitat. & Hist. Italiæ. Septem priores libri prodierunt antea *Mantuæ* 1563. 4to.
d Antea *ibid.* 1568 exhibuit etiam Burmannus in Thesauro Italiæ Tom. 5 part. 4.
e Edidit Franc. Dionysius Camusatus additionibus ad Bibl. Alphonsi Ciacconii p. 883.
f Prodiit *Pisauri* 1508. *Basil.* 1539. 4to. *Lugd.* 1552. 12mo. *Bernæ* 1554. 8vo. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p. 428. ubi memorat *Epitomen Historiarum & Chronicon Mundi.* Venet. 1533. 8vo. Ejusdem tractatum *de immortalitate animæ* contra Vallam memorat Leonardus Albertus in Descript. Italiæ.

BENE-

Sæc XV. ab an. MCCCC. 1450. R. G. BENEDICTUS de ACCOLTIS, natione Italus, patria Florentinus, domo Aretinus, claruit anno 1450. anno 1415. in lucem editus, quando obiit non reperi. *Bellum a Christianis contra Barbaros pro Christi Sepulchro & Judæa recuperandis gestum*, quatuor libris descripsit, impressum *Basil.* 1544. 8*vo*. & Tho. Dempsteri notis auctum, *Florent.* 1623. 4*to* [a]. Erat & alter Benedictus de Accoltis, ipse etiam Aretinus, nostro paulo recentior, archiepiscopus Ravennat. & S. R. E. cardinalis, quem inter præcipuos sæculi sui poetas memorat Lil. Gyraldus *. Hujus lucubrationes poeticæ, epigrammata, elegiæ, &c. inter 5. poetarum Etruscorum carmina impressæ sunt *Florent.* 1562. 8*vo* [b].

* De Poet. nostr. temp. Dial. 2. p. 413.

1453. H. W. MATTHÆUS CAMARIOTA, patria Constantinopolitanus, aliis Thessalonicensis, sacerdotis cujusdam Græci, qui in clade CP. occubuit, filius; philosophus & rhetor eximius; claruit Constantinopoli anno 1453. quo captæ urbi præsens interfuit. Exstat prolixæ *Epistolæ de capta Constantinopoli* portio insignis, (a Theodoro Zygomala in Epistolam suam de Constantinopolitanis periculis & cladibus transcripta) Græc. Lat. apud Crucii Turcogræciam lib. 1. p. 76. Ejusdem *Epitomen in Hermogenem*, & *Rhetoricæ librum*, MSS. exstare memorat Jos. Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 491. *Synopsis ejus Rhetorica* habetur MS. in biblioth. Augustana [c]. Scripsit etiam *Commentarios in Synesii Epistolas* qui olim penes Johannem Zygomalum erant, teste Crucio ap. Turcogræc. p. 187. *Encomium in tres Hierarchas, Basilium, Gregorium & Chrysostomum:* habetur Græce in biblioth. Regis Galliæ, & forsan alibi. Matthæo adhuc nostro deberi videntur tractatus duo, qui in bibliotheca Augustana Græce manuscripti exstant *, his titulis insigniti: *Matthæi Monachi & Presbyteri Thessalonicensis de Divina Gratia & Lumine adversus eos qui creaturam dixere*; & *Ejusdem Tractatus de iis qui spuria & aliena docent in Ecclesiis*. Prior, forsan & posterior, tractatus Barlaamitas oppugnavit; qui Lumen Thaboriticum increatum aliquid esse negarunt.

* Index lib. MSS. Bibl. August. p. 27.

1453. R. G. MATTHÆUS CAMARIOTA, patria forte Byzantinus, Manuelis rhetoris præceptor, claruit, cladi Constantinopolitanæ superstes, anno 1453. Hujus *Orationes* nonnullæ *de Sacro Officio Pastorali*, habenter Græce MSS. in bibliotheca Cæsarea Vindob. Cod. Philos. 195. n. 14. *Tres Canones Iambici*, sive *Hymni*, primus *in Festo Purificationis*. Pr. Ἄβυσσεν ὑγρὰν ὡς τρίβων. Secundus *in Festo Exaltationis Crucis*. Pr. Σέσωκε τὸ πρὶν λαόν. Tertius *in Festo Paschatis*. Pr. Χέρσον θαλασσόδμητον. Exstant Græce MSS. in bibl. Bodleiana, Cod. 48. *Canon Iambicus de Christo & ejus Cruce*, MS. in biblioth. Regis Gallorum, ex fide Simleri, ab antedictis haud diversus: in eadem bibl. Parisiensi varia nostri Matthæi opera, cum Theodori Lascaris operibus connexa MSS. reperiri testatur Cl. Labbeus *. *Synopsin Rhetorices*, quæ in bibliothecis August. Paris. Bodleian. aliis MS. asservatur, in lucem emisit ad finem superioris sæculi vir doctissimus, & ad juvandas bonas literas natus, Dav. Hœschelius Gr. *Augustæ Vind.* 1595. 4*to*. præmissa *Epistola* Maximi Margunii cui dictum opus acceptum habuit [d].

* Catal. MSS. p. 335.

DUCAS, cujus prænomen latet, patria Byzantius, ex imperatoria Ducarum familia oriundus, Michaelis Ducæ nepos, claruit anno 1453. Post expugnatam a Turcis Constantinopolim, Lesbum insulam concessit, & in Dorini Gateluzi, principis Lesbii, Christiani quidem, Turcorum vero tributarii, aula militavit. Anno 1455. a Gateluzo ad Hamzam Turcicæ classis ducem, ut munera deferret, missus, pacem & amicitiam a Barbaro Lesbiis impetravit. Eodem anno a Dominico Gateluzo Dorini nuper demortui successore Adrianopolim legatus est, ut tributa Mahometi Turcorum imp. numeraret. Annis sequentibus alias binas ad Turcorum tyrannum legationes obiit; ac Lesbo a Turcis anno 1462. summa perfidia expugnatæ superfuit. Scripsit *Historiam Byzantinam* de postremis imperii Constantinopolitani rebus gestis, ab Andronici Palæologi junioris morte usque ad captam a Turcis Lesbum insulam, seu ab anno Christi 1341. ad 1462. præmissis etiam annorum summis ab orbe condito usque ad Andronici obitum. Prodiit Historia ista Gr. Lat. cum versione ac notis Ismaelis Bullialdi, *Paris.* 1649. fol. 1453. H. W.

a Primum *Francofurt.* a Roberto Wintero in Collectaneo Variorum p. 1171. Gallice. Novissime recus. Lat. ex recensione Henr. Hoffnideri *Groningæ* 1731. 8vo. Scripsit etiam *Dialogum de Præstantia Virorum sui ævi*, impressum *Parmæ* 1689. *Augustæ Vindel.* 1691. 8vo. Vid *Oudin.* Tom. 3. p. 2582. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 8. Ejusdem Epistolas & Tractatus plures in Archivis Florentiæ MSS. asservantur. b Et in carminibus Poetarum illustrium Italiæ Tom. 1. *Florent.* 1719. 8vo. 5. Ejusdem *Epistolæ* exstant in volumine Epistolarum clarorum virorum. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol. 1. p. 550. *Oudin.* Tom. 3. p 1147. ad an. 1370. memorat Benedictum quendam de Accoltis, qui scripsit tractatum *de exceptione imperatoria in Italiam recte instituenda, & feliciter conficienda* MS. in bibl. Cæsarea Cod. 138. sed de Accoltis vid. Diar. Eruditor. Italiæ Tom. 2. p. 329. Arisii Cremonam literatam Tom. 2. p. 63. c Ab hac Epitome diversa est Synopsis Hermogenis adhuc inedita. *Epitomen* etiam *progymnasmatum* MS. memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 109. Ejusdem libri 2. *contra Gemistum Plethonem de fato* prodierunt Gr. Lat. *Lugd. Bat.* 1722. 8vo. Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 4. c. 31. §. 19. Vol. 4. p. 475. Et De veritate Christianæ Relig. c. 16. §. 4. p. 399. d Hanc Synopsin recudi fecit Jo. Scheferus *Hamb.* 1675. 8vo, in Lectionum Academicarum libro, qui liber denuo prodiit *Upsal.* 1697. intitulatus *Scheferi Miscellanea*.

Sec. XV. ab an. MCCCC. 1453. H. W.

GEORGIUS SCHOLARIUS, qui & GENNADIUS, natione Græcus, patria forsan Constantinopolitanus, omni literaturæ genere haud vulgariter institutus; Matthæi Camariotæ, si Maximo Margunio fides, discipulus; vir (judice Card. Bona *) *lingua nitidus & ingenio acer*. Pluribus ante synodum Florentinam annis in Didascalorum collegia Constantinopoli conscriptus, haud levem apud Joannem imp. gratiam iniit; secretioribus consistorii imperialis consiliis, omnibusque de unione cum Latinis ineunda senatus episcoporum consultis adhibitus. Anno 1438. in Italiam ab imperatore ductus qualnam in concilio Florentino partes egerit, haud satis patet. Circumferuntur quidem sub illius nomine orationes aliquot ad synodum Florentinam; quæ Latinorum partibus non solum favent, sed data etiam opera eas propugnant. Verum istas a maleferiato quodam Latino confictas & Gennadii nomini suppositas esse contendunt Rivetus * & Creyghtonus † [a]. Sane effusa ecclesiæ Romanæ adulatio, & Græcæ contemptus, quibus scatent orationes istæ, longe infra spectatam Scholarii prudentiam & gravitatem subsidunt. Quin nec imbellem prorsus Chalcocondylæ authoritatem, qua pugnavit Rivetus, Allatius reddidit. Sic enim Chalcocondylas *. Eugenius papa (paulo post solutam synodum Florentinam) Constantinopolim misit viros quosdam doctos εἰς διάλεξιν ἀφιξομένους τοῖς τῶν Ἑλλήνων σοφοῖς, οἳ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ξύνοδον κατὰ τὴν Ἰταλίαν, Μάρκῳ τε τῷ Ἐφέσου ἀρχιερεῖ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν τιθεμένῳ τῷ τῶν Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν, καὶ Σχολαρίῳ τῷ τινι παρ' Ἕλλησι τὰ ἐς σοφίαν εὐδοκιμοῦντι· οὐ μέντοι ἤνυετο αὐτοῖς οὐδέν, &c. Quamvis, inquam, Rivetus interpretis Latini errore deceptus, verba ista: οὐδὲ τὴν ἀρχὴν τιθεμένῳ τῷ τῶν Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν, quasi de Scholario pariter ac Marco dicta male acceperit: quod tantundem tamen est, priorem periodum, τοῖς Ἑλλήνων σοφοῖς, οἳ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ξύνοδον κατὰ τὴν Ἰταλίαν, Scholario non minus quam Marco apponendam esse ne ipse quidem Allatius negabit. His adde Phranzæ, & Rhacendytæ authoritatem, qui Scholarium in synodo Florentina Latinis neutiquam accessisse affirmant; & argumenta, quæ unicum fuisse Georgium Scholarium suadent: certe optima nobis aderit orationes istas si non abjiciendi, saltem de iis dubitandi ratio. Utut sit, Scholarium cum Latinis postea sensisse satis superque constat. Anno 1453. capta a Turcis Constantinopoli, in thronum patriarchalem urbis tunc vacantem, laicus adhuc, a Mahomete imp. evectus est; & insusitatis plane honoribus cumulatus. Illum sub primis patriarchatus auspiciis a palatio ad patriarchalem domum pedes deduxit tyrannus; & de rebus sacris differentem non illubenter postea audivit. Quinquennium ille sedi CP. mutato Georgii in Gennadium nomine præfuit; cum reginis pertæsus, seu quod pertinax Græcorum adversus Latinos odium doleret; seu quod de Mahomete ad fidem Christianam perducendo amplius sperare desisteret; onus deposuit, patriarchatu semet abdicavit; & in monasterium concessit: anno circiter 1460. fato defunctus.

* Notitia Author. lib. de Divin. Psalmod. præmiss.

* Critic. Sacr. l. 4. c. 19.

† Præfat. ad Sguropulum.

* Hist. l. 6.

Sec. XV. ab an. MCCCC.

SCRIPTA.

Epistola seu Oratio adhortatoria de unione cum Latinis ineunda ad Episcopos Orientales in Synodo Florentina: in ipso cujus exordio non leve plane τῆς νοθείας argumentum prima fronte patet. Author enim sibi veniam præfatur, quod huic negotio sese non vocatus immiscere audeat: cum ex Sguropulo sole clarius constet Scholarium, etiam antequam a Constantinopoli solveretur, omnibus imperatoris ac episcoporum de unione pangenda consultationibus admotum fuisse.

Orationes aliæ 3. admodum prolixæ, *ad omnes Synodi Florentinæ Patres*. Exstant Orationes istæ 4. Gr. Lat. interprete Matthæo Caryophilo, ad calcem Actorum Concilii Florentini, Concil. Tom. 13. p. 544.

Expositio, seu *Apologia pro sancta & Oecumenica Synodo Florentina*, & *Defensio quinque Capitum in Concilio contra Græcos definitorum*, viz. de processione Sp. S. de sacrificio in azymo, de purgatorio, de fruitione sanctorum, & de primatu papæ. Genuinum esse Gennadii opus negant, sententiamque suam multis argumentis confirmant Petrus Arcudius & Matthæus Caryophilus, ambo partibus Pontificiis addictissimi [a]. Rationes istorum aggreditur, & Gennadio opus prolixe vindicat Leo Allatius de Consensu, l. 3. c. 6. §. 2. Prodiit Lat. *Dilingæ* 1581. 8°. Gr. *Romæ* 1577 [b]. & lingua Græcorum vulgari cum versione Latina *Romæ* 1628. 4°.

Oratio ad Joannem Imp. in Synodo Florentina, cum sententiam ejus de unione exquireret imperator. Habetur Gr. Lat. Concil. Tom. 13. p. 478.

Oratio brevicula ad eundem Constantinopoli facta, cum de unione ab illo consuleretur. Græc. Lat. apud Sguropulum Sect. 3. cap. 6.

Confessio, seu *Sermocinatio habita cum Mahomete Turcorum Imp. de recta Christianorum fide:* quam in Mahometis gratiam lingua Turcarabica donavit Achmetes Berrhoeæ prætor. Exstat Græce, Latine, & Turcarabice in Crusii Turco-Græcia lib. 2. p. 110.

a Vid. Smith. Miscell. Vol. 2. p. 27. b Exstat etiam in Bibl. PP. *Lugd.* Tom. 26. p. 560.

Gr.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Gr. Lat. apud D. Chytræum Orat. de statu Ecclesiarum in Græcia, &c. *Francof.* 1583. 8°. p. 173.

Libellus de Articulis fidei ad eundem Mahometem, seu *Dialogus de via salutis humanæ*, interrogante Turco & patriarcha respondente. Habetur Gr. Lat. in Hæresiologia *Basil.* 1556. p. 797 [a]. & seorsim a Fuchtenio editus *Helmstadii* 1611. 8°.

Tractatus de Prædestinatione ad Josephum Monachum Thessalonicensem. Græce a D. Hæschelio editus *Augustæ-Vindel.* 1593. 4°. Gr. Lat. a Fred. Morello post appendicem operum S. Basilii *Paris.* 1618. demum a Carolo Libertino Soc. Jesu, nova versione & commentariis illustratus Gr. Lat. *Uratislaviæ* 1681. 4°.

Oratio in unum in natura, & trinum in Personis Deum. Gr. Lat. ab Aldo Manutio excusa una cum Damasceni & aliorum Hymnis *Venet.* 1501. 4°.

Exstant omnia ista Gennadii opera (præter Orationes binas ad Joannem Imp.) Latine in Bibliotheca Patrum Tom. 26.

Expositio literarum in sepulchro Constantini M. excusarum de excidio Urbis CP. & Turcorum imperio. Habetur Græce ad calcem Chronici Dorothei Monembasiæ metropolitæ, & Synopseos Historiarum Matthæi Cigalæ, utriusque excusi *Venet.* 1637. 4° [b].

Scripsit præterea Gennadius *Responsionem ad argumenta Marci Ephesii de Processione Sp. S.* quam quidem imperfectam ab illo morte prærepto relictam alius quis absolvit: (Bessarion is cardinalis fuit, si Caryophilo fides) & *Responsionem ad argumentum Græcorum.* Utrumque opus MS. exstare memorat Leo Allatius de Consensu, l. 3. c. 6. §. 5. qui & alia quædam a Gennadio conscripta, & MSS. etiamnum variis in bibliothecis asservata memorat Diatrib. de Georgiis, p. 400. &c. puta *Librum de Anima*; *De inani, absurda, & incomposita innovatione fidei*; *Canonem in Gregorium Palamam archiepiscopum Thessalonicensem*, &c [c]. ut multa e Latino in Græcum sermonem ab eodem conversa taceam.

1453. R. G. GEORGIUS SCHOLARIUS, qui relicto sæculo GENNADII nomen assumpsit, primus post captam urbem patriarcha CP. claruit anno 1453. Utrum unicus, an duo fuerint hoc tempore Georgii Scholarii, inter eruditos disceptatur. Duos fuisse magno molimine contendit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 5. & Diatrib. de Georgiis, p. 395. fusius adhuc & copiosius contra Creighton, integra Exercitatione 7. Tanto tamen verborum apparatu rem haud integram & indubiam reliquit, quin ab eo dissentiant recentiores, inter quos, ut alios taceam, præcipue eminent Cl. Ds. Ducangius, & R. Simonius Parisiensis [d]. Hisce litibus immisceri nec est otium mihi, nec animus: verum si quod sentio libere loqui liceat, non video quin quicquid de Georg. Scholario vel Gennadio tradiderint ejusdem ævi scriptores, in unum eundemque apte satis quadrare, & de unico satis commode intelligi possit. Qui a Joanne Palæologo imp. ob eximias animi dotes magni habitus, ejus mandato in Italiam descendit; concilio Florentino interfuit *; & quo labanti patriæ suppetias fœlicius impetraret, in Latinorum partes abiit †; & unionis negotium aliquandiu promovit; utrum ex animi sui sententia id egerit, an simulato ut suorum commodis inserviret, judicent alii. Decreto enim synodico nec subscripsit, nec suffragatus est; verum imperatore reliquisque contribulibus suis Florentiæ relictis, ipse cum Demetrio Despota, qui ab istiusmodi unione alienissimus semper fuit, & Geo. Gemisto Plethone, concilio nondum finito, Venetias clam abiit *; unde in patriam reversus, acerrimum se patriæ religionis vindicem, & Latinorum hostem infensissimum præstitit: Marco Antistiti Ephesino, qui unioni nunquam consensit se socium adhibuit, eique fideliter adhæsit †: Acta Synodi descripsit, & occidentalium dolos & technas exposuit: cumque ad vitandas quibus impetebatur molestias in monasterium Pantocratoris secesserat, eum velut oraculum quoddam in omnibus dubiis & ambiguis rebus consulere solebat plebs universa, eumque velut unicum religionis columen & præsidium suspiciebat *: in isto cœnobio usque ad urbis excidium delituit †: primusque post captam urbem, suffragante clero, patriarcha designatur, in Gregorii sponte exulantis locum suffectus, & *Gennadii* nomen usque retinuit *: in isto dignitatis fastigio positus, frequentes cum Machomete imp. sermones habuit, & de variis religionis Christianæ capitibus cum eo disseruit †, unde eruditionis non vulgaris & infucatæ pietatis laudem apud infidelem obtinuit: cum quinque annos & amplius in patriarchatu transegerat *, laborum jam pertæsus, in publico principum, episcoporum, & cleri-

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

* S. Sgur. Hist. Conc. Flor. §. 3. c. 6.
Duc. Hist. Byzant. c. 31.
† M. Ephesii Epist. apud Allat. contra Creight. p. 88.
* S. Sgur. Conc. Flor. §. 9. c. 11.
† Leon. Chalcond. de rebus Turcicis, lib. 6. p. m. 195.
* Duc. Hist. Byzant. c. 36.
† Ducas, ibid. c. 37.
* Man. Malax. apud Crusin. Turc. Græc. lib. 2. p. 107.
† Ibid. p. 109.
* Ib. p. 120.

[a] Non Gr. & Lat. sed Lat. solum. Prodiit autem Gr. & Lat. *Viennæ* 1530. 8o. Denuo *Cygneæ* 1677. 8vo. a Christiano Daumio edit. una cum Hieron. Theologi Græci *Dialogo de Trinitate*. Item Lat. in Bibl. PP. *Lugd.* an. 1677. Tom. 26. p 556. Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c 5. § 28. Vol. 6. p. 681. ubi notat etiam in Fuchtenii editione tantum capita 12. exstare, adeoque 8. postrema deesse. [b] Item Gr. & Lat. ap. Bandurium libro 7mo. Antiquitatum CPol. quæ Vol. 1. Imperii Orientalis exhibentur. [c] Scholia Gennadii in quædam Nazianzeni MSS. memorat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 13. §. 7. Vol. 7. p. 540. [d] Item Vir Cl. Thomas Smith. vid. Miscell. Vol. 2. p. 31. vid. etiam Frid. Spanhemii Exercitat. Histor. Theologic. de Dissensione Eccles. Græcæ a Romana part. 1. §. 9. & 10. item *Oudin.* Tom. 3. p. 2470. seq. & Eusebii Renaudoti Diss. de Gennadio CPol. ejusdem Homiliis de SS. Eucharistia præmiss. *Paris.* 1709. 4to. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 2, Vol. 10. p. 343.

corum consessu honoribus se exuit, & ad vitam monasticam rediens in cœnobium Præcursoris in monte Menœcæi prope Serras situm se contulit, ibique dum vixit studiis vacavit; quando obiit incertum est: multa & varia edidit ingenii sui monumenta, philosophica, theologica, dogmatica, scholastica, eristica: quorum aliqua typis impressa lucem aspexerunt, a Cl. Whartono, uno aut altero excepto, memorata, plura adhuc MSS. bibliothecarum claustris constricta delitescunt. *Epistola Apologetica pro Basilio M.* prodiit Græce & Latine cum notis Fr. Morelli, *Paris.* 1618. 8*vo*. *Responsio dogmatica ad quosdam de sanctissimo SS. Eucharistiæ mysterio eum interrogantes*, Græce non ita pridem edita *Bucarestæ* in *Ungroblachia*, fol. operibus nonnullis Meletii Syrigi, & Dosithei Hierosol. subjuncta. *Præfationem* ad *Syntagma* [a] quod Ὀρθόδοξυ καταφύγιον appellatur, quæ in editis deerat, qua opus istud vero auctori vindicatur, *Georgio sc. Scholario primo post exidium urbis CP. Patriarchæ*, (quod, ut id obiter notem, palmarium L. Allatii argumentum funditus evertit) ex codice Regio Paris. in lucem protulit R. Simon in appendice ad opusculum patrio sermone scriptum, *Fides Ecclesiæ Orientalis* prænotatum, *Paris.* 1687. 12°. editum p. 224. *Excerptum* quoddam ex aliquo nostri Gennadii opere *de Sacramentis* [b], modo genuinum sit, quod merito dubitamus, Græce exhibet idem vir doctissimus, *ibid.* p. 256. Porro in eadem celeberrima Regis Gallorum bibliotheca MSS. habentur duo volumina contra Latinos, ex biblioth. sereniss. Florentiæ ducis allata & n. 2956, 2957. signata; quorum primo *Syntagma* supradictum *Londini* editum continetur. Altero *de Processione Spiritus Sancti* tractatus, *ad eos qui in ista re a nobis dissentiunt* scriptus, & *Joanni Comneno Trapezuntis R.* nuncupatus, qui propterea *Liber secundus* dicitur. Opus in quatuor sectiones dividitur, quælibet sectio in plura capita. Pr. Τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον ἡμῖν ἐπὶ ταῖς μελέταις. habetur etiam in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 56. iterumque *ibid.* Cod. 237. Ejusdem operis *Eclogæ* a Mathusala quodam sancti montis Sinai monacho excerptæ exstant *ibid.* Cod. Philos. 224. n. 11. Dictum opus laudat, brevemque laciniam inde profert L. Allatius de Consens. lib. 2. cap. 15. sect. 12. col. 778. prolixiorem alteram de Synodo Phot. p. 199. *De Dissidio inter Græcos & Latinos circa Processum Sp. S.* Pr. Τὸ θεῖον. reperitur MS. in bibl. Bodl. cod. 92. *Historia Conc. Ferrariensis & Florentini*; sive, *de rebus Florentiæ gestis in Synodo Octava.* Pr. Ἡ εἰς τὴν Φεῤῥάραν εἰσέλευσις σὺν Θεῷ· Μετὰ τὸ σάββατον τῆς τυροφάγου. MS. in bibl. Vindob. Cod. Hist. 75. qui foliis constat 200. in 4*to*. *Necessaria Doctrina de peccatis mortalibus & venialibus.* Pr. Ὁ μὲν ἀκριβέστερος περὶ τῶν θανατίμων καὶ συγγνωστῶν ἁμαρτιῶν λόγος. MS. *ibid.* Cod. Theol. 287. n. 1. & in Cod. Reg. Paris. 1765. *Epistola* ad monachum quendam montis Sinai de controversiis quibusdam ad patriarcham Hierosolym. aliosque pertinentibus. Pr. Τιμιώτατε ἐν μοναχοῖς κ. λ. — Αἱ γραφαὶ τῆς σῆς εὐλαβείας. MS. *ibid.* Cod. Theol. 264. n. 3. In eodem codice exstat & altera *Epistola* ejusdem fere argumenti ad Joachimum hieromonachum Sinaitam. Pr. Ἐπειδὴ ἦλθεν ἡμᾶς τοῦτο, *Sermo Funebris* in filium, Græce MSS. *ibid.* Cod. Philos. 192. n. 1. *Ad Constantinum Imp. super obitu Matris Consolatoria.* Pr. Ἡ μακαρία. *De animarum postquam a corporibus solutæ sunt dispositione*, ad Sabbatium monachum. Pr. Ὁσιώτατε. *Epistola* ad Joannem quendam dum in monasterio Præcursoris ad montem Menœcæum ageret. Pr. Ἥδιστα μέν. Ad Joan. archiep. Thessalon. vicarium *de Purgatorio.* Pr. Αὐτοσχεδιάζω. *De tempore & modo subsistentiæ animæ rationalis tractatus*, amici cujusdam rogatu in monte Menœcæo scriptus. Pr. Ἐπειδή. *De Simoniaca hæresi*, cum præmissa ad imperatorem *Epistola Nuncupatoria.* Pr. Ταῦτα ἐκ τῶν ἁγίων. *Oratio extemporanea* in funere Theodori Sophiani nepotis sui in monasterio Batopedii sepulti. Pr. Ἀλλὰ ζῶν ἴσως. *In Festo Decollationis venerandi Prophetæ Præcursoris & Baptistæ.* Pr. Ὁ μὲν μακάριος. *In Adventum Domini nostri Jesu Christi secundum carnem.* Pr. Οἱ λαμπρότατοι. *De Uno in Trinitate Deo nostro, rerum omnium Conditore, & contra Atheos & Polytheos.* Pr. Οἶσθα μέν. *In Festo Assumptionis B. Virginis Deiparæ*, scripta & lecta in templo Pammacaristæ, (quod excisa urbe, & templo S. Sophiæ a Turcis occupato, patriarchæ domicilium fuit.) Pr. Ἡ μὲν οὖν ἔτους. *Homilia in Parabolam Prodigi & de Pœnitentia.* Pr. Ὁ τῶν φαρισαίων. *Homilia de mysterio corporis Domini nostri Jesu Christi.* Pr. Ἐπειδή [c]. Hæc in titulo una ex iis esse dicitur quas *in infausto Palatio habuit diebus Parasceves Quadragesimæ*, istud enim muneris obiit Gennadius noster: singulis sextis feriis in Triclinio imp. præsentibus regiis conciliariis & urbis primoribus verbum Dei exposuit, unde & Διδάσκαλος sæpissime audit. *Altera Homilia in parabolam Pharisæi & Publican.* Pr. Τὸν τῆς ὑπερηφανίας κρημνόν. *Errorum Judaicorum redargutio perspicua*, ex S. Scripturis & Christianæ veritatis traditione,

[a] *Syntagma* ipsum prodiit *Lond.* 1624. una cum aliis Scriptis Græcorum Nili, Gregorii, Palamæ &c. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 784. conf. etiam Smith. Miscell. Vol. 2. p. 33. [b] Gennadii *Homilias de Sacrament. Eucharistiæ* edidit Euseb. Renaudotus *Paris.* 1709. 4to. [c] Ex Cod. Monasterii Brundusini edidit Gr. & Lat. Renaudotus *Paris.* 1709. 4to. Genuinum esse Gennadii fœtum negat Tho. Smith. Miscell. Vol. 2. p. 48.

forma

Sæc. XV. ab an. MCCCC. forma *Dialogi Christianum* inter & *Judæum* conscripta. Pr. Βέλει διαλεχθῶμεν. *Vaticinia lucidiora ex Prophetarum scriptis collecta, quæ ad D. N. J. Christum spectant*; superioris operis videtur esse appendix. Horum omnium a *Consolatoria* inclusive notitiam debemus illustr. D. Ducangio, qui ex Codice MS. V. C. Eusebii Renaudoti titulos & voces initiales descripsit Gloss. Græc. voce Γράμματιον [a]. *Epistolæ* quædam selectiores, & *Oratio Funebris* in Theodorum Despotam, ex volumine epistolarum αὐτογράφῳ, post captam urbem reperto descriptæ, exstant Græce MSS. in biblioth. Regia Parisiensi, Cod. 2955. *Monodia* in B. Patrem Marcum Eugenicum archipræsulem Ephesinum, Græce MS. *ibid.* Cod. 2958 [b]. *De primo Dei cultu* tractatus, sive *Lex Evangelica*, in cœnobio Præcursoris, postquam patriarchatum abdicasset, scripta, Græce MS. *ibid.* Cod. 2959. *De Divina Providentia*, sive *Prædestinatione Sermones tres*, Josepho Monacho inscripti, MSS. eodem Codice. In eadem locupletissima bibliotheca, Cod. 1765. Præter varias ex supradictis lucubrationes, reperiuntur MSS. *Paraphrasis Hymni* Synesii *in Natalem Domini*; *De suo in Monasterium secessu* ad Constantinum imp. *In Festum ingressus B. Virginis* in Sancta Sanctorum: *Epistolicus Sermo* Demetrio Despotæ in Peloponneso: *Commentaria* de novo Latinorum fidei dogmate: *Chronologia*: *Excerpta* ex Theodoreti orationibus *Græcarum Passionum*: *De Providentia Dei* sermo quartus: *Apologia* pro suo ad Theodorum Brennum silentio: *Quæstiones & Responsiones de Divinitate Christi*: *De secundo Adventu Domini, & Resurrectione Corporum*: *De negatione Petri, & galli cantu*: *De hora qua crucifixus est Dominus*: *De Arboribus in Paradiso*: *Nomenclatura* partium corporis humani: Vide Labbei Catal. MSS. p. 296. In eadem bibliotheca exstat MS. *De Nobilissimo Melissenorum genere* collectio ex variis historicis facta jussu Joan. Palæologi imp. *Epistolas* novem ad Notaram magnum ducem se legisse testatur Allatius, & singularum initium exhibet Diatrib. de Georgiis, p. 409. harum etiam meminit alibi *. Exstat MS. Canon. in Gregorium Palamam. Pr. Ἡ δεῖ σοὶ λάμψασα χάρις τοῦ πνεύματος. Hunc laudat idem Allatius adv. Hottinger. p. 209. *Oratio in Transfigurationem Domini*. Pr. Εἴπερ ἄλλην τινὰ τῶν ἱερῶν. habetur MS. in bibl. Bodleian. Cod. 92. *Oratio in Annunciationem B. Deiparæ*, hanc Græce MS. asservari in biblioth. Regia Scorialensi, testatur Possevinus *: eandem, referente Labbeo †, in Latinum sermonem transtulit Jac. Pontanus, verum versio ista necdum lucem vidit. Denique *Oratio in Nativitatem Domini*. Pr. Καὶ πᾶσι μὲν τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων. Reperitur MS. ex fide Allatii, in Bibliotheca Palatina. Opera philosophica, uti & versiones, quas non paucas confecit, missa facimus. *Dialogum* cum Turca, Græce & Latine primus edidit Joannes Brassicanus, *Viennæ* 1530. Confessio fidei, quam notis suis illustratam edidit Joannes Wegelinus *Augustæ* 1608. novissime prodiit cura Christoph. Daumii, *Cygneæ* 1667. 8vo [c].

* Contra Creighton, p. 99.

* Appar. sacr. Tom. 1. p. 653.
† Bibl MSS. Catal. p. 35.

1453. R. G. LEONARDUS JUSTINIANUS, ex insula Chio oriundus, unde *Chiensis* nomen vulgo obtinuit, archiepiscopus Mitylenus, claruit anno 1453. a Nicolao papa 5. una cum Isidoro card. Sabinens. ad Constantinum Palæologum imp CPolitanum legatus missus, regiæ urbis excidium præsens vidit, ipse etiam postea hostium rabiem expertus, a quibus captus, & ultimo supplicio suffectus est. Scripsit *Epistolam* ad Nicolaum P. 5. in quo *luculentam captæ a Turcis Constantinopoleos narrationem* instituit: prodiit cum Mich. Rottingi præfatione, *Norimberg.* 1544. *Basil.* 1556. 8vo. & inter *Rerum Turcic. Script.* a Lonicero editos, *Francof.* 1578. Tom. 2. p. 84. Tractatus *de vera Nobilitate* contra Car. Poggium apologeticus, prodiit una cum Leonardi *Vita* a Mich. Justiniano conscripta, *Abellini* 1657. 4to [d].

1455. H. W. CALLISTUS III. *Alphonsus Borgia* antea vocatus, gente Hispanus, patria Catalaunus, Joannis filius. In gymnasio Ilerdensi bonis literis institutus, juris utriusque doctoratum meruit. Mox Alphonso Aragoniæ regi a secretis & epistolis accitus, anno 1429. episcopus Valentinus a Martino 5. pontifice, ab Eugenio 4. cardinalis titulo SS. quatuor Coronatorum anno circiter 1440. creatus est. Anno 1455. pontifex Romanus electus est die 8. coronatus die 20. Aprilis, decrepita jam ætate gravis. Pontificatu inito, Turcis statim bellum indixit, missis ubique legatis Christianos principes excitavit, indulgentias amplissimas militaturis concessit: & ut Christianos animaret

[a] De Gennadii operibus MSS. in bibl. Regia Paris. vid. Renaudoti Diss. præmiss. Gennadii Homiliis de SS. Eucharistia *Paris.* 1709. [b] *Monodia* in S. Macarium μακρῷ dictum habetur MS. Neapoli in bibl. S. Joannis de Carbonaria, teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 309 [c] Gennadii *Epistola ad Joan. Basilicum*, exstat MS. in Bibl. Coislinian. p. 177. *Liber de Primatu Papæ* habetur Tom. 13. Bibl. Max. Pontificiæ a Jo. Tho. Roccaberti edit. Ejusdem *Grammatica* asservatur MS. in bibl. Ambrosian. Mediolan. teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 17. [d] Ejusdem *Epistolæ* quædam, & *Oratio in funere Caroli Zeni*, prodierunt *Venet.* 1492. *Hæc Oratio* habetur etiam in Marteneana nova Collect. Veterum Scriptorum Tom. 3. item ap. Muratorium in Tom. 19. Scriptor. Italicorum. Versio *vitarum Cimonis & Luculli* in antiquis Latinis vitarum Plutarchi editionibus. Versio *vitæ S. Nicolai* Myrensis episcopi prodiit cum Aldi Poetis Christianis *Venet.* 1502. & ap. Surium 10. Decembr. & Georg. Wicelium in Hagiologio. Ejusdem *Liber Philologicus* habetur MS. in bibl. Tarvisian. Venet. ut testatur Montfaucon. Diar. Ital. p. 76.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. festum transfigurationis D. N. Jesu Christi instituit ac celebrari jussit. Ipse armatis triremibus 13. Turcorum oras devastavit; & moriens centum & quinquaginta millia nummorum aureorum sacro bello impendenda legavit. Obiit anno 1458. die 6. Augusti. Exstant *Epistolæ* 3. Concil. Tom. 13. p. 1391 [a]. *aliæ* 9. inter Æneæ Sylvii epistolas: & *Officium Transfigurationis* inter alia ecclesiæ Romanæ officia.

1455. R. G. THOMAS DORNIBERG, natione Germanus, patria Suevus, domo Memmingensis, decretorum doctor, & consulatus Spirensis advocatus, claruit anno 1455. an. 1479. superstes quo Moguntiæ ad inquisitionem Joannis de Wessalia adfuit. Scripsit *Compendium Theologicæ Veritatis*, in septem libellos distinctum [b], quorum primus *de Natura Divinitatis*, secundus *de Operibus Conditoris*, tertius *de Corruptela Peccati*, quartus *de Humanitate Christi*, quintus *de Sanctificatione Gratiarum*, sextus *de Virtute Sacramentorum*, septimus *de ultimis Temporibus, & de Pœnis malorum & Præmiis beatorum*: prodiit in lucem anno 1473. *Areola* ex suavissimis, salutiferisque floribus gloriosi confessoris B. Hieronymi adfabre contexta, impressa *Romæ* 1472. fol.

1456. H. W. NICOLAUS DE ORBELLIS, seu *Dorbellus*, natione Gallus, patria Andegavensis, ordinis Minoritarum provinciæ Turonensis sodalis; theologiæ & philosophiæ scholasticæ in gymnasio Pictaviensi professor. Scoti vindex fortissimus, claruit sub Callisto 3. circa annum 1456. De obitu ejus nil constat.

SCRIPTA.

Commentarius seu *Compendium in 4. libros Sententiarum*, secundum doctrinam Joannis Scoti, *Hagenoæ* 1503. 4°. *Paris.* 1511, 1517. 8°. 1520. 8°.

Sermones in omnes Epistolas Quadragesimales, Lugduni 1491.

De scientia Mathematica liber, Bononiæ 1483.

Commentariorum in libros Physicorum Aristotelis libri 8. *De Cœlo & Mundo libri* 2. *De Generatione & Corruptione libri* 2. *In libros Meteororum libri* 3. *in libros Metaphysicorum libri* 12. *in libros Ethicorum libri* 10. Prodierunt una cum præcedenti opusculo *Basil.* 1503.

Commentarius in libros Aristotelis de Anima, Basil. 1542. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Logica, seu *Commentarius in aliquot ejusdem libros*, Venet. 1516 [c].

Super Formula Petri Hispani libri 7. Venet. 1516. 4°.

Expositio Logicæ secundum Scoti subtilis doctrinam, Parmæ 1482.

Physicam, & *Ethicam* secundum ejusdem opinionem se in juventutis usum compilasse prodit ipsemet Dorbellus præfat. in Comment. super libros Sententiarum.

GULIELMUS HOUPELANDUS, gente Gallus, Bononiæ in Morinis natus, theologiæ magisterio in academia Parisiensi donatus est anno 1457. Dein Parisiis archipresbyter S. Severini parochiam regendam suscepit, mox ecclesiæ B. Mariæ canonicus, & archidiaconus Briensis. Tandem facultatis theologicæ decanus, obiit anno 1492. die 2. Augusti. Scripsit *Librum de Immortalitate Animæ, & statu ejus post mortem*, variis antiquorum patrum, sive philosophorum, sive poetarum, & doctorum catholicorum, & sanctorum virorum sententiis refertissimum. Prodiit iste *Paris.* 1499. 8° [d]. 1457. H. W.

JACOBUS DE PARADISO, natione, ut videtur, Germanus, ordinis Carthusiani monachus, doctor Erfordiensis. Claruit anno 1457. Scripsit multa; ex quibus impressa prodierunt, *Collectum de septem statibus Ecclesiæ in Apocalypsi mystice descriptis, & de autoritate Ecclesiæ, & de ejus reformatione* in Antilogia papæ *Basil.* 1555. 8°. p. 462. apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1567. & in Appendice ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1688. fol. *Tractatus* 3. viz. *de arte curandi vitia, de planctu peccatoris, & de statu ac officio Ecclesiasticarum Personarum*, Amstelodami 1617. *Tractatus de Animabus a corpore exutis*, Basil.— 4°. *Liber de veritate dicenda aut tacenda*, Basil. — fol. teste Simlero Biblioth Tigurin. p. 321 [e]. 1457. H. W.

THOMAS CHAUNDLERUS, (Joannem falso appellat Baleus, & post eum alii) gente Anglus, patria Somersetensis, domo Fontanensis, claruit anno 1457. Vir non minus prudentia rerum conspicuus, quam eruditionis laude spectabilis, varia tum in academia, tum in ecclesia munia obivit, varias adeptus est dignitates. Col- 1457. R. G.

[a] Item apud Dacherium Spicileg. Tom. 4. p. 381. Edit. nov. Tom. 3. p. 796. *Constitutiones* 4. habentur ap. Cherubinum in Bullarii Tom. 1. p. 379. *Epistolæ* 2. MSS. in Bibl. Cotton. sub *Cleopatra* C. 4. n. 6, 7. [b] Seu potius *Indicem in libr.* 7. *Compendii Theologicæ Veritatis.* Compendium enim ipsum auctorem longe antiquiorem habet, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p. 183. [c] Antea *Parmæ* 1483. [d] Item 1491. & 1504. vide etiam Rud. Antonii Fabricii trigam observationum literariarum *Helmst.* 1731. 4to. [e] Ejusdem Tractatus varii habentur MSS. in bibl. Quedlinburg. ut testatur Tob. Eckard. in Notitia MSS. Quedlinburg. p. 50. seq. Item in bibl. Paulin. Lipsiens. Vid. Catalog. p. 192. seq. Tractatum *de causis multarum Passionum* exhibuit Pezius Tom. 7. Bibl. Asceticæ, qui longe plura hujus scriptotis servat, quæ editurum in se recepit; ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 19. quem vide.

legii

Sæc. XV. ab an. MCCCC. legii Wintonienſis primo, deinde Novi Collegii apud Oxonienſes cuſtos; academiæ crebro commiſſarius, tandem & cancellarius, quod munus 11. vicibus ſuſtinuit: eccleſiæ parochialis de Hardwyck in comitatu Buckinghamienſi rector; cathedralis Wellenſis, & metropoliticæ Eboracenſis cancellarius; capellæ regiæ & Herefordenſis decanus: ingraveſcente ætate dignitatibus omnibus ſe exuit, & vitæ reliquum in otio & quiete traduxit, annoque 1479. placidam mortem obiit. Scripſit *Chronicam brevem de ortu, vita & geſtis Rev. Patris Wilhelmi de Wickham* Collegii Novi fundatoris, epiſcopi Wintonienſis, eam ex Codice MS. Cottoniano deſcriptam edidit Cl. Whartonus, Angl. Sacr. Tom. 2. p. 355. *Allocutionum opus de laudibus ejuſdem Wickami* forma Dialogi, cujus interloquutores *Paneſtius* & *Ferrandus*, conſcriptum. Hujus partem aliqualem, quæ laudes Thomæ de Beckington epiſcopi Wellenſis complectitur, in lucem produxit idem vir eruditus, *ibid.* p. 357. Opus integrum habetur in bibl. Cotton. ſub *Tito* A. 24. Oxonii item penes Novi Collegii cuſtodem, pulcherrimis characteribus exaratum, auroque & variis colorum pigmentis decoratum. Varia hujus Chaundleri opera MSS. habentur in bibl. Collegii SS. Trinitatis apud Cantabrigienſes, utrum omnia quæ ei aſcribunt Baleus & Pitſeus, dixerint ii qui Cod. MS. inſpexerunt. *Epiſtolas* denique nonnullas inter *Epiſtolas* Beckingtoni ſe reperiſſe aſſerit H. Whartonus Præfat. ad Angl. Sacr. Tom. 2. p. 18 [a].

1458. H. W. PIUS II. *Æneas Sylvius* antea dictus, gente Italus, ortu Senenſis, ex illuſtri Piccolominæorum proſapia oriundus, Sylvii & Victoriæ filius, Corſiniani natus eſt anno 1405. In oppido natali Grammaticam didicit; rei interim familiaris anguſtiis adeo conſtrictus, ut omnia ruris officia ob inopiam ſubire ſit coactus. Anno 1423. amicorum ſubſidio uſus, gymnaſium Senenſe ſe contulit: ubi poetas inprimis & oratores audivit & perlegit; ac poemata tam Latina quam Hetruſca lingua brevi edidit. Dein juri civili operam dedit: anno vero 1431. exorto inter cives gravi bello patria receſſit; & in Dominici Caprannicæ cardinalis comitatu concilium Baſileenſe profectus eſt: & apud patres ſummo in honore ob raram doctrinam habitus; ipſe viciſſim concilii partes integro decennio voce ac ſcriptis ſtrenue propugnavit. Scriba enim ſynodi conſtitutus, clericus ceremoniarum, literarum abbreviator, & unus ex duodecimviris (qui magiſtratus illic quaſi cenſorius habebatur) ſæpe in concilio peroravit; ſæpe inter collatores beneficiorum præfuit: crebras legationes obiit, Tridentum ſemel miſſus, Conſtantiam ſecundo, Frankfordiam ſemel, in Sabaudiam iterum, Argentinam tertio: ubi crimen admiſit, quod ipſe adeo non deflet, ut datis ad patrem literis * tantum non jactitet. Anno circiter 1337. flagrante inter Eugenium & Baſileenſes aperto ſchiſmate, & pontifice rem fulminibus ac deprivationibus agente, cum alii metu clam dilaberentur, alii palam deficerent, Æneas ſynodo conſtanter adhærendum eſſe ratus eſt. *Nos*, inquit *, *cum nihil haberemus, quod nobis auferri poſſet, perſeverandum putavimus: ne partem, quæ verior nobis apparebat, relinquentes, detrimentum animæ faceremus.* Anno 1439. a Fœlice papa ſecretis admotus eſt; & paulo poſt ad Fredericum imp. legatus, laurea poetica ab imperatore donari, & inter amicos acciri meruit. Anno 1442. a Frederico Baſilea accitus, in aulam imperatoriam tranſiit; & prothonotarius ſeu ſecretarius imperii factus, & in ſenatorium ordinem cooptatus; necdum tamen Baſileenſes damnare auſus eſt; nec Eugenii partibus penitus acceſſit, ſed *neutralibus* adhæſit. Senſim vero in Eugenii partes tranſeunte Frederico, ipſe etiam Æneas ſententiam pedetentim mutavit; & poſtquam in conventu Ratiſponenſi, ubi de ſchiſmate tollendo agebatur, Cæſareas vices tenuiſſet, duplicique ad Eugenium legatione perfunctus eſſet; tandem a Thoma Sarzano, apoſtolico in Germania legato perſuaſus, ipſe Eugenio collum ſubmiſit; & exeunte anno 1446. vel ineunte 1447. a Frederico Romam miſſus, nationis Germanicæ obedientiam apoſtolicæ ſedi detulit. Poſt Eugenii obitum, a cardinalibus delectus eſt, qui durante interpontificio conclavi præeſſet. Epiſcopatu Tergeſtino a Nicolao papa donatus, Germaniam repetiit; & ab imperatore inter conſiliarios allectus, graviſſima imperii negotia procuravit. Poſt quadriennium epiſcopatu Senenſi auctus, anno 1452. Fredericum Romam, ut coronam imperialem ſuſciperet, profectum ſecutus, legatus Bohemiæ omniumque Auſtriæ regionum inter redeundum conſtitutus eſt. Anno circiter 1456. in Italiam ab imperatore miſſus, ut de bello Turcis inferendo cum pontifice aliiſque principibus conſuleret, cardinalitiam purpuram a Calliſto 3. retulit. Poſt Calliſti mortem, anno 1458. pontifex Romanus electus eſt die 19. Auguſti, coronatus die 3. Septembris. Multa de eo ſpes concepta fuerat, ductis ab eruditione illius, & uberrimis promiſſionibus argumentis, eccleſiam

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

* Lib. 1. Epiſt. 15.

* Bulla retractat.

a Scripſit etiam *de ſtatu humanæ naturæ*, *Orationes de laudibus Fontanenſis & Badivenſis urbis*, & *aliam*, qua reſpondet Orationi primæ Corn. Vitellii, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 1035.

denuo auspiciis ipsius reformandam fore. Verum ille spem conceptam plurimum fefellit; edita Retractationis Bulla, ea quæ in concilio contra Eugenium papam egerat, revocavit; regesque & principes inobedientes aperta vi ad apostolicæ sedis obsequium redacturum esse palam præ se tulit; concilium papæ subesse debere declaravit; emissaque bulla a pontifice ad concilium appellari sub anathematis pœna prohibuit; utque Platinæ & Stellæ de eo verbis utar; *Non Reges, non Duces, non populos, non tyrannos, in se aut Ecclesiasticum quempiam delinquentes, bello, censuris, interdictis, execrationibus persequi prius destitit, quam eos ad sanitatem rediisse cognoverit.* Extrema fere pontificatus tempora bello contra Turcos indies ad majora grassentes parando impendit; cumque ingentem cruciatorum militumque subsidiariorum exercitum conflasset; & Anconæ classi imponendum deduxisset; lenta febre ibi correptus obiit anno 1464. die 14. Augusti. Romam relatus, in Vaticano sepultus est.

OPERA.

Bulla Retractationum omnium ab eo olim contra Eugenium Papam in Concilio Basileensi gestorum. Exstat Concil. Tom. 13. p. 1407.

Commentariorum de gestis Concilii Basileensis libri 2. Prodierunt in Fasciculo Rerum Expetendarum *Colon.* 1535 [a]. seorsim *Basil.* 1577. 8°.

De Coronatione Fœlicis 5. Pontificis Maximi liber [b].

De ortu, regione, ac gestis Bohemorum, seu historia Bohemica a prima gentis origine usque ad ann. 1458. Prodiit seorsim *Romæ* 1475. fol. *Basil.* 1532. 1575. *Hanov.* 1602. fol. *Salingiaci* 1528. *Ambergæ* 1593. 4°.

Abbreviationum Flavii Blondi Historiarum ab inclinatione Imperii usque ad tempora Joannis 23. papæ libri 20. Habentur una cum Blondi historia *Venet.* 1484. seorsim *Basil.* 1533.

Cosmographiæ, seu *Historiarum de mundo universo, liber primus*, in quo de Asia minori agit, *Paris.* 1534. 8° [c]. *Colon.* 1573.

Europa, seu *Cosmographiæ liber secundus*, in quo sui temporis varias historias complectitur, *Paris.* 1543. 8°. *Colon.* 1573. 8°. & apud Freherum Script. German. *Hanov.* 1602. Tom. 2. p. 37.

In Antonii Panormitæ Poetæ de dictis ac factis memorabilibus Alphonsi Aragonum Regis libros 4. Commentaria, Hanov. 1611. 4°. Wittebergæ 1585. 4°. cum commentariis Jacobi Spiegelii: & *Rostochii* 1590. 4°. studio Davidis Chytræi.

In Triumphum Alphonsi Regis.

In Alphonsum Aragoniæ Regem Oratio.

[d] *Epistolarum liber*, continens Epistolas 414. ante pontificatum fere adeptum scriptas; quarum nonnullæ justi tractatus haberi possunt; & inter opuscula sigillatim a plurimis recensentur, viz. Epistola 103. quæ est *Triplicis problematis resolutio.* 108. *Somnium de Fortuna.* 111. *De Poeticæ laudibus.* 114. *Historia de Euryalo & Lucretia se amantibus* (prodiit seorsim *Lovanii* 1479. 4° [e].) 130. *Dialogus contra Taboritas & Bohemos de sacra communione sub una specie*, anno 1451. scriptus. 131. *Oratio de clade CP. & bello contra Turcas suscipiendo*, 162. *De clade universalis Ecclesiæ.* 165. *Descriptio Urbis Viennensis.* 166. *De Curialium miseriis*, 187. *De rebus a se gestis.* 188. *De Papæ officio & ejus Officialibus.* 369. *Excusatio contra murmur gravaminis nationis Germanicæ*, 395. *Retractatio libelli de duobus se amantibus.* 396. *De fide Christianorum ad Mahometem Turcorum Regem, & de vanitate sectæ Mahometicæ.* 397. *Oratio Pii Papæ 2. in Concilio Mantuano anno 1459. habita.* 397. *Bulla de profectione in Turcas.* 398. *Oratio ad Callistum Papam offerendo obedientiam Imperatoris.* 399. *Oratio coram Frederico Imp. in Consessu cardinalium habita ad eum inducendum ad bellum contra Turcas*, 410. *De crudeli amoris exitu Guisguardi & Sigismundæ Tancredi Principis Salernitanorum filiæ, Tractatus*, ex vulgari in Latinam linguam ab Ænea Sylvio conversus. 411. *De vindicta illatæ violentiæ, quam de se extorsit Lucretia Speculum Romanæ pudicitiæ.* Prodierunt omnes simul Æneæ Sylvii Epistolæ, numero 432. *Noribergæ* 1481 [f]. & *Lugd.* 1497. Epistolæ & Orationes *Lovanii* 1483.

In Salvatoris nostri Passionem Carmen Sapphicum.

De Liberorum educatione ad Ladislaum Hungariæ & Bohemiæ Regem.

De Grammatica ad eundem.

De arte Rhetorica & Epistolarum partibus ad Archiepiscopum Trevirensem.

Descriptio de ritu, situ, moribus, & conditione Germaniæ ad Antonium S. Chrysogoni Cardinalem, Romæ 1584.

Prodierunt omnia ista Pii 2. opera ex Officina Henrico-petrina *Basil.* 1571. fol.

Tractatus de ortu & autoritate Imperii Romani ad Fredericum Imp. Habetur apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1558.

Responsio ad Orationem Oratorum Galliæ in

[a] Item in Edit. nov. p. 1. [b] Habetur *ibid.* p. 52. [c] Cosmographiæ liber primus & secundus junctim prodierunt *Paris.* 1534. [d] Epistolas varias exhibuit Dacherius Spicileg. Tom. 4. p. 460. seq. Tom. 7. p. 305. 311. seq. Tom. 8. p. 325. Edit. nov. Tom. 3. p. 788. 806. 822. seq. [e] Simon. Frid. Hahnius Germanice vulgavit Tom. 1. Collect. Monumentor. Brunsvic. 1724. 8vo. [f] Item 1486, 1496. 4to. cum *Oratione Mantuana* & *descriptione Viennensi.* ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 881.

Conventu Mantuano. Exstat apud Dacherium Spicileg. Tom. 8 [a]. & Concil. Tom. 13. p. 1773.

Alia ad eosdem Responsio sive Oratio. Concil. Tom. 13. p. 1765 [b].

Bulla contra Appellationes a sede Apostolica ad Concilium, & Decreta 2. de bello Turcis inferendo, in eodem concilio promulgata. Inveniuntur *ibid*. p. 1801.

Ilias contra Venereos ex Homero, Latine Londini 1509. cum *Præfatione* in laudem Homeri.

De pravis mulieribus libellus, Argentorati 1507.

Constitutiones Ecclesiasticæ variæ, quæ habentur in Collectione *Romæ* 1579. edita.

Sermo primus, dum esset Pastor factus, ad populum, MS. in biblioth. Augustana.

Historiam de rebus a se gestis, quæ sub Joannis Gobelini, secretarii sui, nomine prodiit, scripsisse creditur. Plura alia Pii 2. opuscula adhuc inedita recenset Ludovicus Jacob. a S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 187. quem vide sis.

Scripsisse *Dialogum adversus falsam donationem Constantini Imp.* produnt Hieronymus, Occalus Catalanus, Joannes Felinus, & Balbus episcopus, a Labbeo citati Differt. de Script. Eccl. Tom. 2. p. 228.

1458. R. G. PIUS PAPA II. *Æneas Sylvius* antea dictus, patria Italus, apud Corsinianum agri Senensis oppidum natus, claruit anno 1458. Vir *literis, eloquentia, dexteritate & prudentia nulli secundus, adeoque scribendo delectatus, ut nec perpeti morbi articulari dolore, nec multitudine negotiorum oppressus, ab eo cessare potuerit*, uti de eo Spondanus *. Operibus ejus supra recensitis accenseri meruit *Historia rerum Friderici 3. Imperatoris*, qua non solum Friderici res gestas, sed quæ per totam Europam memoratu digna in id tempus congruerent, complecti instituit, verum opus non absolvit, nec ultra motus Hungaricos produxit. Hanc ex codice MS. optimæ notæ edendam, notisque illustrandam in se suscepit vir doctissimus Jo. Hen. Boeclerus, & universalem historiam a se contextam subjungere decrevit, sed consilium ejus mors abrupit. Boeclero mortuo, labor iste Cl. Kulpisio cessit, qui dictum opus cum *specimine Annotationum Boeclerianarum, variis Diplomatibus, Documentis*, &c. a Boeclero maximam partem congestis, præmissa prolixa *Præfatione*, & rarioribus nonnullis qui *res Germanicas* illustrare possint *Scriptoribus* subjunctis, edendum curavit *Argentorat*. 1685. fol. *Orationes quædam* Sylvii quibus bellum contra Turcas promovere studuit, prodierunt *Islebii* 1603. 4*to*. *Epistolæ* & *Opuscula* Romæ 1475. 4*to*. Lugd. 1581. Antverp. 1640. 4*to* [c]. *Historia rerum ubique gestarum*, Venet. 1477. *Opera omnia* junctim edita, *Basil*. 1551. fol [d].

* Annal. Eccles. ad ann. 1458. §. 9. 13.

JOANNES GOBELINUS, vicarius Bonnensis, & Pio 2. pontifici a secretis. 1458. H. W. Claruit anno 1458. Veteranus, ut videtur, curiæ Romanæ aulicus: Martinum enim 5. Eugenium 4. Nicolaum 5. Callistum 3. se vidisse testatur. Pio papæ superfuit. Exstant sub illius nomine *Commentariorum* de rebus a Pio 2. papa, seu potius de rebus omnibus sub Pii pontificatu ab anno 1458. ad 1464. tota Europa gestis libri 12. Quisnam istorum autor fuerit, haud satis inter eruditos convenit. Multi in eam propendent sententiam, ipsum Pium eos sub alieno nomine edidisse. Pium sane autorem fuisse parum dubito. Mihi potior tamen videtur sententia, historiam istam a Pio morte abrepto imperfectam fuisse relictam; & a Joanne Gobelino suppletam, revisam, ac publici juris factam. Hæc enim Platina de Pio habet. *Scripsit etiam rerum sui temporis in Italia gestarum libros 12. quod opus nondum absolutum cum vita finivit, vetuitque publicari, nisi emendaretur*. Quisquis demum fuerit, author ab origine domus Piccolominææ exordium sumit; & fidem sibi hisce verbis præfatur: *Tu vero, qui hæc aliquando legeris, ita demum boni consule, ut mentienti nihil ignoscas*. Prodiit cura Francisci Bandini Piccolominæi, archiepiscopi Senensis, *Romæ* 1584. 4*to*. & 1589. cum commentariis Jacobi Piccolominæi *Francofurt*. 1614. fol.

ALPHONSUS SPINA, natione 1459. H. W. Hispanus, ex Judæo Christianus, ordinis

[a] Edit. nov. Tom. 3. p. 807. [b] Item apud Dacher. Spicileg. Tom. 9. p. 310. Edit. nov. Tom. 3. p. 811. [c] Epistolæ 3. Pii 2di exstant apud Dacher. Spicileg. Edit. nov. Tom. 3. p. 822. 824. [d] Denuo *Helmstad*. fol. Ann. 1699. 1700. In hac editione habetur liber *de statu Europæ sub Friderico* 3. quem ediderat Freherus Tom. 2. Rerum Germanicarum. Ejusdem *Historiam Gothicam* antea ineditam vulgavit Raym. Duellius *Francofurt*. & *Lipf*. 1730. fol. Eandem tanquam primum editam, post Duellium, Jo. Car Newenus *ibid*. eodem anno 4to. *Pentalogum de rebus Ecclesiæ & Imperii* in lucem emisit Bern. Pezius Tom. 4. part. 3. Anecdotor. *Libellus de doctrina Wiclyffi, Jo. Husli, & Hieron. Pragensis*, habetur in Fasciculo rerum expetendar. & fugiendar. Edit nov. p. 296. *Oratio de morte Eugenii 4. & Creatione Nicolai 5.* apud Baluz. Miscellan. Tom. 7. p. 525. *Oratio pro autoritate Romani Pontificis an.* 1542. *Viennæ habita*, ap Muratorium Anecdot. Latinor. Tom. 2. p. 121. Opera quædam Æneæ nondum edita enumerantur, *ibid*. p. 185. *Oratio de compactatis Bohemorum* An. 1456. Romæ habita *ibid*. Tom. 3. *Duo libelli contra Hussitas* exstant MSS. in bibl. Quedlinburgens. teste Tobia Eckardo in Notitia ejusdem Bibl. *Præfationem ad Historiam de Pyramo & Thisbe* edidit Leyserus in Historia Poetarum medii ævi, p. 2086. Historia ipsa Æneæ Sylvio tributa habetur MS. in Bibl. Thoruniensi, ut notat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 5. p. 882. *Historiam Austriacam* MS. sed imperfectam, manu ipsius Æneæ exaratam, in bibl. Cæsarea memorat Lambecius Tom. 2 p. 473.—972. *Indulgentia pugnantibus contra Turcas concessa* habetur ap. Wilkins Brit. Conc. Tom. 3. p. 587. *Literæ & Bullæ* 3. ap. Rymer. Fœder. Tom. 11. p 419. 482. 488.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. Franciſcani monachus, & academiæ Salmanticenſis rector. Claruit anno 1459. Fidei inquiſitoris munus obiiſſe ipſe fidem facit; cum Alfonſum Debeiar, ſacerdotem Valliſoletanum a ſe hæreſeos ad Petrum epiſcopum Palentinum delatum eſſe, & ad palinodiam adactum referat *; non alia ſane de ratione, quam quod peccatorum confeſſiones ſacerdoti parochiali potius quam religioſis Mendicantibus faciendas eſſe prædicaret. Tandem epiſcopatum Orinopolitanum Alfonſus noſter obtinuiſſe dicitur. Prodiit ſuppreſſo autoris nomine *Fortalitium Fidei contra Judæos, Saracenos, aliosque Chriſtianæ fidei inimicos*, Norimbergæ 1494. 4°. & Gulielmi Totani, ordinis Prædicatorum, cura *Lugduni* 1511 [a]. Editionis Norimbergenſis titulus id per quendam doctorem eximium ordinis Minorum an. 1459. in partibus occidentis conſcriptum eſſe prodit. Ipſemet vero autor * ſeſe operi condendo in villa Vallis Oletanæ anno 1458. incubuiſſe narrat. Autoris demum nomen indicavit Joannes Mariana †, qui Alvari Lunæ, Fontidoniæ reguli, a Caſtellæ rege anno 1453. capite plexi ſupplicium enarrans, morienti adfuiſſe refert Alfonſum Spinam, *is qui Fortalitium Fidei edidit, ſplendido titulo, voce barbara, eruditum opus, & divinarum rerum cognitione præſtans.* Hallucinantur itaque qui Thomæ patriarchæ Barbarienſi opus iſtud tribuunt; nec minus, qui Gulielmo Totano id aſcribunt, non alia forſan ratione fulti, quam quod id Totanus prælo iterum excudendum curaverit. Ejuſmodi ſane opus eſt, & communi eruditorum notitia adeo non indignum, ut ſcopum ac materiam ejus ſummatim exhibere lectori non ingratum fore arbitrer. Integram enim religionis, qualis tunc temporis in eccleſia Romana obtinuit, hiſtoriam ſubminiſtrat; quibus argumentis eccleſiæ dogmata, ſeu Romanæ adſcititia, ſeu Chriſtianæ genuina, hæretici ac Judæi impugnarint, inquiſitores aſſeruerint, docet; quænam dogmata inter neceſſarios fidei articulos locum obtinere cenſerentur, indicat; qualiſque eſſet fidei Romanæ ſtatera, antequam craſſiora dogmata nuperorum methodiſtarum fraude fucum induerent, demonſtrat. Primo itaque libro agit de ſpiritualibus fidelium Chriſtianorum, maxime vero prædicatorum, armis; de optima concionandi methodo, cujus unicum, pariter ac totius fidei fundamentum S. Scripturas ponit *: de nobilitate & præſtantia fidei catholicæ; quam Judaica lege antiquiorem, nobiliorem, atque utiliorem eſſe fuſe probat; & prolatis Veteris Teſtamenti de futuro Meſſia oraculis, omnia in Chriſto adamuſſim impleta eſſe demonſtrat. Aliis tamen, quæ adferre ſolent Chriſtiani, argumentis putidiſſimas admiſcet nugas, & ex ipſo Jeſu nomine, quod decantatum illud Tetragrammaton, & Judæis ante Chriſtum natum penitus incognitum fuiſſe ſomniat, centena fere argumenta excudit, ſtraminea ſane, ipſiſque farfari foliis inaniora; quæ tamen demonſtrativa eſſe jactitat. Neve parum nugacem exiſtimes, ſe 22. *Sermones* de miris nominis *Jeſu* proprietatibus compoſuiſſe teſtatur. Libro ſecundo hæreticos aggreditur; & de hæreſeos definitione, natura ac origine multa præfatus, hæreſes 14. ſæculo demum ſuo repullulantes enumerat atque ordine oppugnat. Ex his pars fere media circa confeſſionem & abſolutionem ſacerdotalem verſatur. Decima indulgentias epiſcoporum inutiles eſſe docet. Undecima orationes pro defunctis *ab exiſtentibus in mortali peccato factas* prodeſſe negat. Duodecima purgatorium tollit. Integra ubique hæreticorum argumenta in medium adducuntur; quibus frigidiuſculas ſolutiones Alphonſus ſubnectere ſolet. De confeſſionis ſacerdotalis neceſſitate verba faciens, eam tempore Ambroſii nondum in eccleſia receptam eſſe agnoſcit; illorumque ſententiam, qui confeſſiones excipiendi munus clero parochiali potius quam ordinibus Mendicantibus competere cenſuerunt, tanquam hæreſin graviſſimam impugnat. De purgatorio diſputans, id a Chriſti exemplo probare nititur. Animam enim ejus a corpore ſolutam in purgatorio uſque ad reſurrectionem triduo incarceratam fuiſſe contendit; quodque purgatorium ſubter terra ſitum ſit, incolaſque animas pœna ſenſus excruciet, certiſſimum eſſe fidei articulum docet. Ultimo loco de hæreſis pœna, & inquiſitionis faciendæ ratione agit; ac tandem propoſita iſtiuſmodi quæſtione, *An in aliquo caſu Hæretici ſint tolerandi?* decernit quod in pœna hæreſis tria ſpectari poſſint; gravitas criminis, eccleſiæ corrigentis charitas, & fidelium utilitas. Quoad primum, hæretici quamprimum deprehenſi ſunt, *magis interficiendi eſſent, quam incendiarii aut falſarii.* Quoad ſecundum, *non ſtatim traduntur exterminio*, ſed ſervato ordine correctionis fraternæ ſemel aut iterum admonentur. Sin monita reſpuant; nequaquam diutius tolerandi ſunt. Quoad tertium, ſi hæretici errorem ſuum palam defendant, & in conventicula ſecedant; *tunc abſque alia dilatione vel inquiſitione exterminandi ſunt.* Tertio libro Judæorum argumenta contra fidem Chriſtianam exhibet. Horum plurima genuinis Chriſtianæ religionis articulis adverſantur; fortiora autem contra peculiares

* Fortalit. Fidei, l. 2. Conſid. 6. Hær. 5. fol. 61.

* Loc. cit.

† De rebus Hiſpan. Tom. 2. l. 21. c. 13. p. 313.

* Conſid. 1. fol. 4.

a Primum ſine loci nota 1487. & *Norimb.* 1487. Denuo cura Totani *Lugd.* 1511. 1524. 1629. 4to. Vid. *Fabr.* de Veritate Chriſtianæ Relig. p. 574.

eccleſiæ

Sæc. XV. ab an. MCCCC. ecclesiæ Romanæ articulos militant. Vicesimo quarto enim argumento *contendit Judæus probare, quod Christiani sunt ydolatræ; quia adorant sacramentum altaris, & propter veuerationem imaginum. Dicunt enim Judæi, quod Christiani sunt pessimi ydolatræ, adorantes Christum purum hominem tanquam Deum; & quod pejus est, hostiam de frumento ab eis formatam & coctam adorant sicut Deum, quod est derisibile; & postea comedunt, quod est horribile. Adorant etiam imagines opera manuum hominum. Illud autem est contra legem Dei*, Deut. 6. &c. Consideratione sexta quamplurima impossibilia in Christiana lege doceri Judæus contendit. *Decimum impossibile est, quod in sacramento altaris est verum corpus Christi; cum locutus sit Christus signative, & non realiter, dicens, hoc est corpus meum.* 11. *Impossibile est, quod corpus Christi sit in sacramento altaris per miraculum, cum ad oculum non apparet.* 12. *Impossibile est, quod corpus Christi incipiat esse in altari; quia nec per motum localem nec per conversionem alterius in ipsum.* 13. *Impossibile est, quod corpus Christi sit integrum, & quod caro & sanguis maneat in locis separatis sub speciebus panis & vini.* 14. *Impossibile est, quod corpus Christi in tam parva hostia contineatur, cum majus in minori non capiatur.* 15. *Impossibile est, quod unicum corpus Christi sit simul in diversis altaribus; cum non possit unum corpus simul esse in diversis locis.* 16. *Impossibile est, quod caro Christi & sanguis sint sub speciebus panis & vini; cum sit impossibile duo corpora simul esse in eodem loco; sc. substantiam panis & vini cum carne & sanguine Christi; cum illa accidentia, ut dicunt, non sint per se, nec in aere, nec iu carne & sanguine Christi, sed subjective in substantia panis & vini.* 17. *Impossibile est, quod in sacramento altaris sit corpus Christi incorruptibile; cum possit putrefieri & a muribus comedi.* 18. *Impossibile est, quod corpus Christi sit in sacramento; cum illud frangatur in partes; nonnisi substantia autem frangi possit.* 19. *Impossibile est quod istud sacramentum sumatur & non consumatur.* 20. *Impossibile est, quod qui manducat partem hostiæ istius sacramenti, manducet totum Christum; cum omnis pars minor sit toto.* 21. *Impossibile est, quod aliquando accidit, quod una pars istius sacramenti maneat in altari, & altera cadat iu terram & pedibus conculcetur. Id autem de Deo dici est impossibile; cum Deus non possit cadere nec pedibus conculcari.* 22. *Impossibile est, quod si esset Deus ille Christus vester, qui est in sacramento, cum cadit in terram, elevaret se, & non demitteret etiam se a malis & immundis sacerdotibus tractari.* 23. *Impossibile est, quod in illo sacramento sit verus Deus, ideo quod descendat in stomachum & ad loca digestionis, cum sumitur.* 24. *Impossibile est, quod in illo sacramento sit verum corpus Christi per miraculum quotidie.* Fuse Judæus singula impossibilia totidem capitulis persequitur; quibus ficulnam aliquam responsionem Alfonsus utplurimum adnectit: non raro autem contrarias Judæorum ac hæreticorum responsiones apponit; quibus ipse ne verbulum quidem solet subjungere. Reliquus iste liber de Judæorum sævitia atque odio in Christianos, de variis eorundem fatuitatibus, infortuniis, excidio Hierosolymitano, Judæorum e provinciis Christianis expulsione, pœnis, futura conversione, & antichristi adventu agit. Quartus liber Mahometi originem, vitam, sectam, & nugacem doctrinam depingit, variisque argumentis impugnat; & instituta fidei Christianæ ac Mahometicæ collatione utriusque concordiam ac discordiam demonstrat. Octava consideratione Saracenus contra fidem Christianam disputare fingitur: & inter alia, nonum argumentum *contra imagines, quæ habentur in ecclesiis*, profert. *Saraceni enim cum Judæis insultantes contra nos, dicunt hæc nobis non licere, quod facimus contra divinum præceptum*, Exod. 20. Deut. 28. & Levit. 26. *Deridént etiam Christianos, quod effigiant Deum*, &c. Reliquo libro de Mahometanorum ac Christianorum bellis a Mahometi morte ad sua usque tempora historiam contexuit. Quintus liber, frivolum satis argumentum nactus, de dæmonum essentia, ordine, differentia, regimine, ferali contra fidem Christianam odio, præstigiis, potestate, habitatione, & tormentis agit. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

JACOBUS PICCOLOMINÆUS, gente Italus, patria Lucensis, Caroli & Leonardi Aretinorum in poeseos ac eloquentiæ studio discipulus. Postquam animum literis probe excoluisset, Romam venit, & cardinali Firmano ab epistolis inserviit, Nicolao 5. thronum pontificalem tenente. Post obitum Nicolai Callisto 3. a secretis fuit; eodemque munere apud Pium 2. gentilem suum perfunctus est, cui inprimis dilectus & familiaris erat. Claruit anno 1460. quo episcopus Papiensis a Pio creatus est; & vigesimo post mense in cardinalium numerum titulo S. Chrysogoni allectus. Anno 1487. presbyter cardinalis esse desiit, & episcopus Tusculanus audire cœpit. Obiit apud Cryptas Laurentianas lacus Vulsiniensis 3. Id. Septembr. anno 1489. ætatis suæ 57. Romæ apud Augustinianos sepultus. Scripsit *Commentariorum de rebus toto Orbe per quinquennium gestis libros 7.* Eos exorditur a Pii 2. contra Turcos profecturi ad Anconam itinere; & in Joannis Carvagiali, cardinalis S. Angeli morte finit; adeoque ab anno 1464. ad 1469. deducit. Prodierunt una cum Gobelini Commentariis *Francofurti* 1460. H. W.

1614.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1614. fol. Exstant ejusdem *Epistolæ* 782. ab anno 1462. ad an. 1489. exaratæ. Editæ sunt *Mediolani* 1521. Prodiit vero utrumque simul opus *Mediolani* 1506. fol. & *Francofurti* 1614. fol. Ex Commentariorum illius libro sexto edita habetur *Historica narratio de Hussitis, & Georgio Pogiebrachio Bohemiæ Rege*, Hanoviæ 1602 [a].

1460. H. W. ANDRÆAS BARBATIUS, seu *Barbatias*, alias *Andreas de Bartholomæo*, gente Siculus, civitate Mastanensis, juris utriusque professor, Joannis de Imola discipulus, & in arte sua celeberrimus; adeo ut *Monarcha Legum* passim appellaretur. Claruit anno 1460. Decrepita ætate jus Bononiæ edocere cœpit; ubi cum procaci receptas opiniones convellendi studio abriperetur, *Deliri Senis* nomen meruit. Obiit Bononiæ apud S. Petronium sepultus.

SCRIPTA.

Lectura in Clementinas, Paris. 1517.

Commentaria in tres priores libros Decretalium, Venet. 1511.

Consiliorum volumina 4. Venet. 1516 [b].

Additiones ad Baldum Ubaldum in Codicem Digestorum, Feuda, & Infortiatum, Lugduni 1545.

De præstantia Cardinalium Tractatus ad Cardinalem Bessarionem. Exstat in Tractatu Tractatuum *Venet.* 1584. Tom. 13. part. 2. p. 63.

Tractatus de Cardinalibus & Legatis a latere, ibid. p. 131.

Tractatus de Testibus, ibid.

Repetitiones variæ, Papiæ 1496. Lugduni 1553. Venet. 1587.

1460. H. W. GREGORIUS DE HEIMBURG, natione Germanus, juris utriusque doctor, & Ænea Sylvio * judice, *inter Germanos scientia juris ac facundia facile princeps*; authoritatis pontificiæ, si quis unquam alius, hostis juratissimus. In concilio Basileensi præsens, papæ primatum viriliter oppugnavit: summamque cum Ænea Sylvio amicitiam contraxit. Mox Noribergam a civibus accitus, Syndicatus munere per triginta annos summa cum laude perfungebatur. Anno 1460. Sigismundo Austriæ duci a pontifice recens excommunicato advocati vices obiit: illiusque nomine ad proximum concilium generale appellavit: nec his contentus ipsam Romanam sedem e fundamentis convellere, editisque libellis, *Synagogam, Babylonem & Meretricem Babylonicam* appellare non veretur. Hinc in rabiem actus Pius pontifex, veteris amicitiæ obliviscitur, & exeunte anno Gregorium diris devovet: scriptaque ad Norimbergenses epistola, ipsum civitate ejici, bonaque ejus in fiscum redigi jubet. Gregorius a pontifice ad concilium appellat; & in Bohemiam se recipiens, Pii minas ridet. Postea a Dithero archiepiscopo Moguntino in Germaniam revocatus, diem in pace obiit; illudque Paulinum * tumulo suo inscribi jussit, *Non judicabit me humana dies.*

* Comment. in dict. & fact. Alfonsi reg. l. 3. sect. 5.

* 1. Cor. 4. 3.

SCRIPTA.

Admonitio de injustis usurpationibus Paparum Romanorum ad Imperatorem, Reges, & Principes Christianos; sive *Confutatio Primatus Papæ.* Exstat apud Goldastum Monarch. Tom. 1. p. 557.

Appellatio Sigismundi Ducis ab excommunicatione Pii 2. Papæ ad Concilium Generale & liberum, cum scholiis in Pii 2. Breve de excommunicatione Sigismundi, & sui: seu *Sigismundi Ducis processus contra papam.* Tom. 2. p. 1576.

Appellatio ad Concilium Generale a Bulla Pii 2. Papæ contra se emissa. ibid. p. 1592.

Apologia contra detractationes & blasphemias Theodori Lælii Feltrensis Episcopi. ibid. p. 1604 [c].

Invectiva in Nicolaum Cusanum Cardinalem Papalis plenitudinis defensorem. ibid. p. 1626.

Prodierunt seorsim opuscula ista *Francofurt.* 1608. 4°. tria priora in Antilogia papæ *Basil.* 1555. 8°. & in Appendice ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1690. fol. p. 114.

THEODORUS LÆLIUS, natione Italus, referendarius apostolicus, & episcopus Feltrensis, seu Tarvisinus. Claruit anno 1460. Ad cardinalitiam dignitatem a Paulo 2. designatus, Romæ obiit an. 1464. antequam purpuram acciperet; in ecclesia S. Mariæ Novæ sepultus. Scripsit *Replicam*, seu *Confutationem Appellationis Gregorii Heimburg a Pii 2. Bulla contra se emissa ad Concilium generale*, conviciis & dicteriis refertissimam. Exstat illa apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1595. & inter Heimburgii opuscula *Francofurt.* 1608. 4°. *Orationes* ejusdem *duas pro Pio* 2. alteram ad Venetiarum ducem, alteram ad Francorum regem, MSS. in Biblioth. card. Sirleti olim asservatas memorat Ludovicus Jacob. a S. Carolo Biblioth. Pontif. part. 2. p. 443. 1460. H. W.

a Ex iisdem Commentariis quoque petitur *narratio de Leodii excidio* An. 1468. edita Tom. 2. Scriptorum de rebus Germanicis, necnon *altera de Friderici profectione votiva in Italiam.* An. 1469. *ibid.* p. 284. seq. *Testamentum ejus* exhibuit Bzovius ad an. 1479. n. 33. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol. 4. p. 40. ubi ejusdem opera pleraque inedita enumerat. b Ne credamus Consiliorum Vol. 4. a Barbatio digesta esse, vel lucem vidisse 1516. Venet. nos monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol. 1. p. 238. c Habetur MS. cum Invectiva Theodori Lælii in bibl. Paulina Lipsiens. ut constat ex Catalog. p. 316.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1460. H. W. HENRICUS GORCOMIUS, sive *Gorichemius*, natione Belga, patria Hollandus, de vico natali cognomen traxit, theologus & philosophus insignis, academiæ Coloniensis vice-cancellarius, claruit an. 1460. Exstat *Tractatus de superstitiosis quibusdam Casibus seu Cæremoniis Ecclesiasticis*, Coloniæ 1503. 4°. Lugduni 1621. 8°. *Opus de celebritate Festorum*, ibid. *Conclusiones & Concordantiæ Bibliorum ac Canonum in libros Magistri Sententiarum*, additis summariis, & erroribus Magistri Parisiis & in Anglia damnatis, *Colon.* 1502. *Basil.* 1513. *Venet.* 1506 [a]. *Commentarius in libros Aristotelis de Cœlo & Mundo*, typis Quentelii anno 1501. *Quæstiones Metaphysicæ de Ente & Essentia*, ibid. 1502. Plurima ejusdem opuscula inedita recensent Valerius Andreas Biblioth. Belgic. p. 353. & Fr. Sweertius Athen. Belg. p. 328. Denique Petri Lombardi, & Aquinatis Sententias, additis titulis & conclusionibus, Gorcomius edi curavit *Basil.* 1492. fol. *Argentinæ* 1489.

1460. H. W. GEORGIUS, aliis GREGORIUS, HERMONYMUS sive *Charytonimus*, Spartiata monachus, post expugnatam Constantinopolim in Galliam se recepit, & in academia Parisiensi Græcas literas publice docuit annuo stipendio eo nomine donatus, claruit anno 1460. præcipue vero sub Sixto 4. pontifice, cui admodum familiaris erat, ab eo in Angliam anno 1476. legatus, ut archiepiscopum Eboracensem ab Edwardo rege carceri inclusum intercessione sua liberaret. Exstat Gennadii Scholarii libellus *de vita salutis hominum*, ab eo Latine versus in Hæresiolog. *Basil.* 1556. fol. p. 797. *Mahometis vita* ab illo Lat. reddita una cum aliis *Basil.* 1541. 8°. *Demonstratio, Christum esse Filium Dei, & Deum*, Gr. Lat. cum Cyrilli, Damasceni, & Pselli opusculis *August. Vind.* 1608. 8°. *Monodia in obitum Georgii Gemisti* in bibl. Augustana MS. asservatur. Vid. Indicem Codicum MSS. Bibliothecæ istius p. 90.

1460. R. G. JOANNES AQUILANUS, natione Italus, patria Neapolitanus, Aquila urbe, unde nomen obtinuit, oriundus, ordinis Dominicani monachus, theologus & concionator insignis, claruit anno 1460. Exstant hujus *Sermones Quadragesimales*, quos *Vitiorum limam* inscripsit, editi *Venetiis* 1497 [b], 1576. 8*vo*. Per id tempus fuit, & PETRUS cognomine AQUILANUS, Fr. ordinis Minorum, Joannis Duns Scoti sectator & Discipulus, unde & *Scotellus* vulgo audit, *Doctor sufficiens* etiam dictus: hujus exstant *Quæstiones in 4. libros Sententiarum*, Spiræ primum editæ 1480. postea Constantii Sarnani card. cura recusæ, *Venet.* 1584. 1600. 4*to*. & *Scotellus*, ubi non tantum ad Scoti subtilitates, sed etiam ad D. Thomæ, reliquorumque scholasticorum doctrinam sternitur via, *Paris.* 1585.

1460. R. G. AUGUSTINUS DATHUS, natione Italus, patria Senensis, philosophus & orator insignis, claruit Æneæ Sylvio suppar anno 1460. Anno 1420. natus, & a prima pueritia bonis literis innutritus, tantos sub Fr. Philelpho præceptore suo progressus fecit, ut adolescens admodum doctissimis istius seculi viris accenseri meruit; vigesimo secundo ætatis anno Urbinum accersitus Fredericum de Monte-Ferrato erudiendum suscepit, postea in Sicilia publice docuit, inde a Nicolao papa 5. Romam accitus ut ei ab epistolis esset, istius officii munus detrectavit, ac in patriam urbem reversus gymnasium illic aperuit, ubi ad summos honores aditum sibi patefecit; annum vero agens quinquagesimum nonum, pestilentia correptus ad plures abiit, 8. Id. April. anno 1479. Varias lucubrationes edidit, quæ in unum volumen collectæ hoc ordine disponuntur. *De immortalitate Animorum*, tractatus decem, opus imperfectum. *Orationum* libri septem; ex quibus quæ nostri sunt instituti recensebimus. In primo *Præfatio in D. Hieronymi libros contra Jovinianum* hæreticum. *Invocatio Dei* in principio alicujus libri, præcipue lascivi: *De laudibus legalis Sapientiæ: de sui-ipsius cognitione: de laudibus Christianorum Theologiæ: de laudibus Virtutis: de hominis dignitate & præstantia: de recto hominis fine: ad Discipulos, quod Animus sit colendus ut ager: de Amicitia: de Pace: de humana fœlicitate: de medio vitæ statu* quo summa consistit tranquillitas: *de contemptu rerum humanarum.* In secundo, *de laudibus D. Hieronymi: de Passione Domini: de laudibus D. Bernardini Senensis*, quæ Bernardini operibus præfixa prodiit *Paris.* 1636. fol. *De laudibus Catharinæ Senensis: Callisti Martyris: Andreæ Apostoli: SS. Eucharistiæ: Orationes in celebritate Epiphaniorum, quando dies Festi totius anni convocato in Templum Christiano populo indicantur: de laudibus B. Mariæ Virginis: de Assumptione B. Virginis: de Salvatoris adventu: Oratiunculæ ad Deum* in honorem Bernardini Senensis: *Oratio qua optimum esse asserit, ut totius vel verbi, vel operis, & a Deo nobis origo sumatur, & in Deum con-*

[a] Primum *Argentorat.* 1489. *Basil.* 1492. *Colon.* 1513. Ejusdem *Libellus de puella Aurelianensi* habetur inter Jo. Gersonis opera Tom. 4. Edit. nov. p. 859. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 3. p. 643. [b] Denuo 1501. 1508. vid. *Quetif.* Tom. 1. p. 856. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 141.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *summatio referatur: Invocatio ad Deum*, in principio alicujus operis peragendi: *Laudes Divorum Augustini, Nicolai, Margaritæ, Theodoræ.* In tertio, *De præclara Reip. institutione: de laudibus Justitiæ: Canonicus* in collegium Patrum ascitus *gratias agit: de laudibus Pii Senensis summi Pontificis.* Reliquæ orationes humaniores sunt; quæ septimo libro continentur lingua Thusca scriptæ. *Epistolarum* libri tres. *Historia Senensis*, in tres libros distincta: *Historia Plumbinensis: Stromatum* opus in duos tractatus divisum; in hoc opere variæ res philosophicæ & criticæ dilucide explicantur. Sermo *de Voluptate: de Vita beata: de septem Virtutibus*, fide, spe, charitate, prudentia, temperantia, justitia, fortitudine: *de Sacramentis Panis & Aquæ: de Sacrorum connubiis.* Opera omnia Augustini Dathi collegit Nicolaus filius, & eorum editionem molitus est, *Præfationem* ad libros *de immortalitate animarum* præfixit, & *Epistolam Nuncupatoriam* ad Pium papam 3. verum morte præventus quod conceperat non perfecit: eo mortuo ad Hieronymum Nicolai nepotem cura ista devoluta est; cujus opera in lucem prodierunt, Joanni Picolominæo Pii papæ 3. nepoti nuncupata, *Senæ* 1503. recusa *Venet.* 1516. fol.

1460. H. W. GEORGIUS CODINUS, natione Græcus, *Curopalates* dictus; id vero an officii sui, an familiæ nomen, prorsus incertum est. Nec incerta minus illius ætas; Miræus illum ad annum 1081. refert, crasso sane errore; cum Codinus * Andronici Palæologi junioris, & Joannis Cantacuzeni impp. diserte meminerit. Propius veritatem attigit Gretserus, qui Codinum Cantacuzeno imp. supparem facit. Iste tamen integro saltem sæculo aberravit. Post expugnatam enim a Turcis Constantinopolim scripsit Codinus; quippe qui urbem sub Constantino Palæologo imp. ab impiis Agarenis anno mundi 6961. (viz. Christi 1453.) captam esse; atque imperatorem gloriosa morte occubuisse narrat †. Anno igitur 1453. superior non fuit; neque, ut videtur, inferior multo; adeoque circa annum 1460. jure deponi possit.

* De Offic. CP. cap. 2.

† Lib. de Impp. CPP.

SCRIPTA.

De Curiæ & Ecclesiæ Constantinopolitanæ Officiis & Officialibus liber. Prodiit Gr. Lat. cum versione & notis Fr. Junii (qui sub Hebraicis Nadabi Agmoni vocabulis nomen occultare voluit) *Francofurt.* 1588. 8°. dein auctior ab eodem editus *Heidelberg.* 1596. 8°. Gr. Lat. interprete Gretsero, cum tribus observationum & emendationum libris *Paris.* 1625. fol. denique cum iisdem & Jac. Goari notis amplissimis *Paris.* 1648. fol.

De Originibus Constantinopolitanis liber, ex antiquo quodam Chronico [a] excerptus, Gr. Lat. primus evulgavit Georgius Douza *Heidelberg.* 1596. 8°. cum Joannis Meursii notis recusum *Genevæ* 1607. 8°. Versione emendata & notis doctissimis superadditis Cl. Lambecius denuo edi curavit *Paris.* 1655. fol.

De forma Urbis Constantinopolitanæ libellus. Prodiit Gr. Lat. una cum præcedente opusculo, & eruditissimis Lambecii animadversionibus, *Paris.* 1655. fol.

Liber de signis, statuis, & aliis spectatu dignis Constantinopolis. Prodiit Græc. Lat. mutilus cum versione Douzæ, & Meursii notis, *Genevæ* 1607. 8°. integer cum Lambecii versione & animadversionibus, *Paris.* 1655. fol.

Liber de ædificiis Constantinopolitanis. Habetur Gr. Lat. ex Lambecii versione, ejusdemque notis illustratus, inter priora opuscula *Paris.* 1655. fol.

Liber de structura Templi S. Sophiæ CP. Gr. Lat. cum Meursii notis *Genevæ* 1607. 8°. cum Lambecii animadversionibus, *Paris.* 1655. fol.

Liber de Imperatoribus Constantinopolitanis, seu de annis ab orbe condito usque ad Imperium Constantini M. & de iis qui in ipsa regnarant, usque dum ab Agarenis capta est. Prodiit Gr. Lat. cum versione & notis Cl. Lambecii *Paris.* 1655. fol. Gregorii Papæ, *Dialogi* dicti, *Missam* in linguam Græcam convertit, quam Græce edidit Morellus *Paris.* 1595 [b]. Gr. Lat. Fr. Duceus in Auctuar. Tom. 2. p. 125. Auctiorem multo, & perfectiorem haberi in bibl. Barberina Cod. 75. Emmanueli tamen Chrysoloræ tributam, monet Leo Allatius Diatrib. de Georgiis & eorum scriptis p. 362.

GEORGIUS AMYRUTZA, natione Græcus, patria Trapezuntinus, Logotheta & protovestiarius, ob eximiam rerum scientiam *Philosophus* dictus, claruit anno 1461. Hic capta a Turcis Trapezunte urbe, ob corporis venustatem & jaculandi peritiam, præcipue autem propter affinitatem cum Bassa quodam, cujus erat consobrinus, a Machomete perquam humaniter tractatus est, Constantinopolim ductus inter primores regni locum habuit: hisce illecebris devictus, repudiata fide Christiana, Muhammedanismi errores amplexus est, tandem autem morte repentina, dum alea ludebat, perfidiæ pœnas luit. Scripsit adhuc Chri- 1461. R. G.

[a] Scilicet *Hesychii* illustris. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 15. Vol. 6. p. 480. quem vide. [b] Non Græce tantum, sed Græce & Latine; ut monet *Fabr.* loc. citat. De MSS. Codd. vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 2600.

stianus

stianus *ad Demetrium Nauplii Ducem de iis quæ contigerunt in Synodo Florentina*, contra unionem. Pr. Μαθηπῶντί σοι, ὦ πολυτίμητε Δοὺξ Δημήτριε, τὸ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου τέλος. Hujus operis meminit L. Allatius de Consens. col. 1379. Varia etiam fragmenta exinde profert, *ibid.* lib. 3. c. 1. §. 4. & c. 2. §. 2. & inter Addenda, *ibid.* col. 1373. 1375. Exstat ejus *Dialogus de Fide in Christum* cum rege Turcarum, Græce MS. in bibl. Regis Gallorum, teste Labbeo bibl. MSS. Catal. p. 334. & *Epistola* ad Bessarionem cardinalem.

1463. R. G. JOANNES ANTONIUS CAMPANUS, natione Italus, Cavellis pago perobscuro apud Campanos (unde nomen habuit) obscuris etiam natalibus ortus, claruit anno 1463. Hunc mater agrestis labore fessa sub lauro enixa peperit; puerum, ad custodiendas oves a patre destinatum, sacerdos quidam in famulitium suum suscepit, literis Latinis instituit, cumque animum ei discendi avidum, ingenium ad omnia promptum & expeditum animadvertisset, eum ut studiis acrius incumberet, Neapolim perduxit: Illic Laur. Vallam publice profitentem audivit; inde Perusium profectus, scholæ publicæ præfecturam suscepit, civitate etiam donatus & amplissimo stipendio auctus: inter eum & Æneam Sylvium magna intercessit familiaritas; hujus favore episcopus Crotoniensis primo, deinde Aprutinensis sive Teramensis salutatur: a Paulo P. 2. ad bellum contra Turcas excitandum legatus in Germaniam ad colloquium Ratisponense anno 1471. missus, archipresbyteratum in ecclesia D. Eustachii legationis præmium obtinuit: a Sixto P. 4. variis etiam dignitatibus auctus, verum gratia ejus excidens Romaque discedere coactus, Neapolim primo, deinde Teramum, ac tandem Senas secessit, ubi quinquagenarius (a Vossio * mendose quadragenarius) fatis cessit, Idib. Quintil. anno 1477. *Vir multa laude dignus, ignobili licet genere procreatus, neque enim in soluta oratione suorum temporum cuiquam cessit, nec vero carmine minus præstitit*, ita de eo Lil. Gyraldus †. Scripta plurima post se reliquit. Quæ ad res ecclesiasticas pertinent, hæc sunt; *Oratio Cineritia: & De gerendo Magistratu tractatus*, in 3. libros divisus; utrumque opus a Joan. Costerio editum, *Lovan.* 1548. *8vo.* & in Bibliotheca Patrum, Tom. 26. *Orationes* sive *Consilia duo* de movendo bello contra Turcas, inter alia ejusdem argumenti prodierunt, *Isleb.* 1603. *4to*[a]. *Vita Pii Papæ* 2. inter alias virorum doctorum vitas *Francofurt.* 1536. a Fichardo edita, & dein Æneæ Sylvii operibus præfixa *Basileæ*. *Andreæ Brachii Perusini historia*, 6. libris comprehensa, *Basil.* 1545. *8vo.* eam Bononiæ in cœnobii S. Salvatoris MS. vidit Cl. Mabillon *[b]. *Epistolarum* libri novem, *Franc.* 1602[c]. Ex quibus nonnullæ inter Jacobi Picolominæi epistolas prodierunt, *Mediolan.* 1521. fol. nonnullas edidit Melch. Goldastus *Politica Imp. Francof.* 1614. *Epistolæ familiares*, Lovan. 1513. *4to.* *Orationes in funere Callisti Papæ* 3. *In funere Card. Saxoferratensis: In exequiis Pii Papæ* 2. *De Spiritu S. de Circumcisione: de laudibus S. Stephani: de laudibus S. Thomæ Aquinatis.* Lucubrationes omnes supra recensitas, una cum reliquis operibus *Philologicis*, *Politicis*, *Poeticis*, quæ ex instituti nostri ratione silentio præterimus, Jacobi Antiquarii hortatu edidit Michael Fernus civis Mediolanensis, præmissa Antonii Vita a se scripta, *Romæ* 1495. fol[d].

* De Hist. Lat. lib. 3. c. 7. p. 183.

† De Poet. n. temp. Dialog. 1. p. 386.

* Iter. Ital. p. 196.

ÆGIDIUS de ROYA, natione Gallus, S. Theologiæ in academia Paris. profess. cœnobii Montis Regalis abbas, claruit an. 1463. Obiit an. 1478. Sub hujus nomine circumferuntur *Annales Belgici* ab an. 792. ad annum 1480. producti: ab Andr. Schotto primum ex Codd. MSS. eruti, cura autem Fr. Sweertii in lucem prolati, *Francof.* 1620. fol. Verum istud opus non unici auctoris fœtus est. Prima pars ab an. 792. ad an. 1414. *Joannem Brandonem* cœnobii Dunensis ord. Cistert. monachum auctorem vendicat, qui opus historicum *Chronodromon* dictum, triplici volumine concinnavit, & anno 1428. obiit: id ab anno 1414. ad annum 1431. continuavit *Barthol. de Beka.* Utriusque opus in *Compendium* redegit, *Supplementum* 32. annorum adjecit, ac ad annum 1463. produxit Ægidius noster; ac Imberto Abbati opus integrum *Chronicon Dunense* dictum nuncupavit; cui *Præfationem* præmisit, & 6. annorum *Appendicem* subjunxit *Adrianus Butius* ejusdem cœnobii monachus, qui anno 1488. obiit[e]. 1463. R. G.

Vid. Sandii not & animadvert. in Voss. de H. L.

HENRICUS WOLTHERUS, natione ut videtur Saxo-Germanus, ecclesiæ cathedralis S. Anscharii Bremensis canonicus, claruit anno 1463. Scriptis consignavit *Chronicon Archiepiscopatus Bremensis*, in 1463. R. G.

a Item in Reusneri Collect. de bello Turcico *Lips.* 1595. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 902. b Exhibuit Muratorius Tom. 21. Scriptor. Italicor. c Recudi fecit Jo. Burchard. Menckenius *Lips* 1707. cum vita autoris præmissa, & Campani *Censuris in Quintilianum, Suetonium* &c. & ejusdem *Carminum lib.* 8. ad calc. subjectis. *Epistolas* quasdam cum Textoris Epistolis Christ. Daumius edidit *Lips.* 1657. *Epistolæ aliæ* habentur in Freheri Tom. 2. Scriptor. Germanicor. d Item *Venet* 1501. & 1518. fol. quæ editio posterior fuit in bibl. Theodori Hasæi; ut, ex ejus Catalog. *Bremæ* edit. 1732. 8vo. p. 714. notat *Fabr.* ubi supra. e Adrianum Butium hoc *Chronicon* ab an. 1463. continuasse ad an 1480. notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 62.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. quo successionem & res gestas episcoporum & archiepiscoporum Bremens. & Hamburgens. a S. Willehado primo istius ecclesiæ a Carolo M. nuper fundatæ episcopo, usque ad Henricum de Suartzborg qui Gerardo de Hoya anno 1463. mortuo successit, summatim exposuit. Dictum *Chronicon* ex ipso *αὐτογράφῳ* in archivis illustr. comitis Oldenburgici hodienum asservato H. Meibomii avi labore descriptum, imprimendum curavit H. Meibomius nepos inter Rer. Germ. Script. Tom. 2. *Helmstadt.* 1688. fol.

1464. H. W. PAULUS II. *Petrus Barbus* antea dictus, patria Venetus, Nicolai & Polyxenæ filius, Eugenii 4. ex sorore nepos. Mercaturæ exercendæ innutritus, postquam avunculus thronum pontificalem adeptus est, literarum studio se dedit, præceptore usus Jacobo Ricionio: & mox ab Eugenio in aulam accitus, archidiaconus Bononiæ, episcopus Cerviæ, protonotarius Apostolicus, & cardinalis titulo S. Marci, ordine creatus est. Anno 1464. pontifex Romanus electus est die 31. Augusti, coronatus die 9. Septembr. pontificatu suscepto nil antiquius habuit, quam Pii decessoris acta abrogare, & amicos injuriis afficere, authoritatemque pontificiam armis & insidiis augere. Anno 1466. Georgium Pogebrachium, Bohemiæ regem, Hussitis addictum, lata in consistorio sententia hæreseos damnavit, anathemate percussit, regno exuendum decrevit; idque Frederico imp. ac illo munus oblatum renuente, Matthiæ Hungariæ regi authoritate apostolica donavit: quin & legato in Bohemiam Laurentio Roverella, episcopo Ferrariensi, Georgii subditos ad rebellionem movendam incitavit. Primus omnium galeri coccinei usum cardinalibus proprium fecit. Obiit apoplexia correptus an. 1471. die 26. Julii, ætatis suæ 53. Exstant *Epistolæ* 2. Concil. Tom. 13. p. 1434[a]. *aliæ* plures in Collectione *Romæ* 1579. edita, & in Cherubini Bullario magno *ibid.* 1638.

1465. R. G. JOANNES DLUGOSSUS, a quibusdam *Duglossus*, vulgo *Longinus* dictus, gente Polonus, ex canonico Cracoviensi archiepiscopus Leopoliensis, claruit anno 1465. *Vir nobilis*, inquit Herburtus *, *de gente Vienavia, virtute & constantia summa, eruditione & facundia (ut illis temporibus) non vulgari, & industria ac dexteritate in rebus gerendis singulari præditus:* *fidem* etiam ejus & *diligentiam* in historia perscribenda alibi † deprædicat, *verborum cultum & sententiarum gravitatem* in eo desiderat. Exstat hujus labore conscripta, *Historia Polonica in tres partes digesta*, edita *Dobromili* 1615. fol[b]. Catalogum omnium episcoporum per omnes universi Poloniæ regni cathedras ab ipsa cujusvis fundatione ad sua usque tempora contexuit. Operis hujus exemplar MS. autographum a Mart. Cromero acceptum habuit Thomas Treterus canonicus Wormatiensis, ex quo *Vitas Episcoporum Posnaniensium* a Jordano primo antistite ad Urielem de Gorka præsulem quadragesimum quintum, i. e. ab anno 1466. ad annum 1479. cum *Appendice* sua edidit Treterus, *Brunsberg.* 1604. 4*to*. *Vita S. Stanislai Episcopi Cracoviensis*, a Surio in compendium redacta, & mutato stylo edita Tom. 3. integrior a Bollandianis, mense Maii, nostrum Joannem auctorem vendicat.

* Hist. Polon. lib. 17. c. 10. p. m. 332.

† Præfat. ad Hist. Pol.

1465. R. G. DOMINICUS de DOMINICIS, natione Italus, patria Venetus, episcopus primo Torcellanus, dein Brixiensis, & referendarius apostolicus, claruit anno 1465. Prudentia sua, ac in rebus agendis peritia trium pontificum Pii 2. Pauli 2. & Sixti 4. gratiam demeruit, variasque eorum nomine legationes obiit, decessit Brixiæ anno 1478. Exstat ejus *Tractatus de sanguine Christi, & de filiatione Joannis Evangelistæ ad B. Virginem*, Venet. 1557. 8*vo*. *De Cardinalium legitima creatione* ad Calixtum P. 3. Opus istud ex MS. primum edidisse M. Antonium de Dominis testatur Jo. Conrad. Dietericius, quo autem loco vel tempore non indicat, nec ulla uspiam ejus vestigia indagare potui. *De Reformatione Curiæ Romanæ* ad Pium P. 2[c]. Hujus operis pars esse videtur Tractatus ineditus, cujus meminit Labbæus hoc titulo, *Summa secundum quam Archiepiscoporum & Episcoporum Notarii debeant officium exercere*, Biblioth. MS. p. 53.

1465. R. G. JACOBUS ZENUS, natione Italus, patria Venetus, patriciæ dignitatis vir, episcopus tandem Patavinus[d], claruit anno 1465. Vir utriusque Palladis artibus instructus, & tam militia quam literis illustriss. obiit anno 1476. Literis consignavit *Vitam*

a Item ap. Dacher. Spicil. Tom. 4. p. 417. Edit. nov. Tom. 3. p. 824. 834. *Epistola ad Episc. Leodiensem* habetur ap. Lunigium Tom. 2. Spicil. Eccles. p. 526. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 610. *Constitutio unica* ap. Wilkins Tom. 3. p. 605. *Bulla in qua Hussitas & alios Hæreticos* excommunicavit MS. in bibl. Cotton. sub *Julio* F. 7. n. 41. *Dispensatio quædam* ap. Rymer. Fœder. Tom. 11. p. 639. b Non Historia tota sed 6. priores libri prodierunt *Dobromili* 1615. Libros sequentes a 7mo ad 12um una cum 6. prioribus primus vulgavit Henr. L. B. ab Huyssen *Lips.* 1711. fol. *Liber* 13*us* & *ultimus*, additis quibusdam aliis Historiæ Pol. Scriptoribus, prodiit *Lips.* eodem anno, cura Jo. Gottlieb Krauste. vid. *Oudin.* Tom 3. p. 2635. *Act. Erudit.* An. 1712 p. 302 *Supplem.* Tom. 5. p. 423 *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p. 121. qui notat Treterum editorem vitarum Episcoporum Posnaniensium fuisse Canonicum, non Wormatiensem, sed Varmiensem; simulque alia *Dlugossi* scripta hactenus inedita recenset. c Ex hoc tractatu loca quædam affert Joan. Wolfius Tom 2. Lect. Memorabil. p. 891. De scriptis ineditis conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 2570. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol 2. p. 156. d Ab an. 1447. Episcopus Feltrensis, & Bellunensis, & ab an. 1460. Episcopus Patavinus. vid. Muratorium Tom. 19. Scriptorum Italicorum, ubi exhibetur *Vita Caroli Zeni* a Jacobo scripta.

Nicolai

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *Nicolai Albergati Episcopi Bononiensis*, quam cum duplici ejusdem præsulis vita, illam a Poggio Florentino, istam a Carolo Sigonio adornatam prelo subjecit Geo. Carnefelt. *Colon.* 1618. *4to* [a]. Scripsit etiam *de gestis summorum Pontificum*, opus elegantissimum judice Trithemio. *Orationes* quasdam *de humana miseria, de Christi Corpore*, memorat Simlerus, quæ lucem nondum quod sciam aspexerunt.

1466. H. W. RODERICUS SANCIUS DE AREVALO, natione Hispanus, illustri loco natus, postquam juris studio in academia Salmanticensi per decennium insudasset, utriusque juris & artium professor, creatus est. Dein Henrici 4. Castellæ regis sacellanus, auditor, & consiliarius, referendarius apostolicus, episcopus primum Ovatensis, dein Palentinus, demum Caligurritanus; claruit anno 1466. Castro S. Angeli in urbe Roma a Paulo 2. pontifice præfectus. Scripsit, jubente Henrico rege, *Historiam Hispanicam libris* 4. a prima gentis origine usque ad annum 1469. De eo simul ac Luca Tudensi & Roderico Ximenio, tale fert judicium Alfonsus Garsias Matamorus *, *Cum non ad voluptatem aurium, sed ad memoriam, & judicium Posteritatis scripserint, cum a deliciis longissime, tum ab ineptiis & mendacio procul absuerunt.* Prodiit Historia ista in Italia seorsim excusa, dein *Francofurti* 1603. Hispaniæ Illustratæ Tom. 1. p. 121 [b]. Extant ejusdem *Tractatus* 3. *de Appellatione a Sententia Papæ, de Synodis Generalibus, de remediis afflictæ Ecclesiæ militantis adversus Turcas*, MSS. Patavii in biblioth. S. Joannis in Viridario, indicante Tomasino lib. de Biblioth. Patavinis, p. 12. Num editi sint, me latet. Ejusdem etiam *Epistolam lugubrem simul & consolatoriam de expugnatione insulæ Nigropontis per Turcas*, memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 609. Cæterum *Romæ* 1468. fol. *Paris.* 1475. fol. & *Bisuntii* 1488. 8°. typis excusum prodiit Roderici nostri *Speculum Humanæ Vitæ*, in duos libros divisum. Primus agit de omni statu vitæ temporalis; secundus de statu & vita spirituali, ecclesiastica & regulari. Opus Paulo 2. pontifici inscribitur, omnibusque omnium vitæ ordinum ac conditionum commodis & incommodis sigillatim enarrandis insumitur.

Vid. Prolog. ad Speculum humanæ vitæ.

* Lib. de Acad. & doct. viris Hispan.

1467. H. W. ALEXANDER DE IMOLA, TARTAGNUS cognomento dictus, gente Italus, Imolæ seu Forocornelii natus, juris utriusque consultus celeberrimus, Joannis de Imola & Joannis Ananiensis discipulus; Papiæ, Ferrariæ, & Bononiæ per triginta fere annos juris scientiam publice professus est. Claruit anno 1467. tanta eruditionis fama eximius; ut quicunque illum docentem non audiverat, vix inter doctos Italiæ jurisconsultos illo ævo numerari posset. Obiit anno 1487. ætatis suæ 54. professionis 30. Bononiæ apud S. Dominicum sepultus. Exstant *Commentaria in sextum Decretalium, & Clementinas*: & *Consiliorum libri* 7. Venet. 1571. 1597. fol. *Commentaria in Digestum vetus, Codicem, Digestum novum, & Infortiatum*, Lugduni 1558. *Additiones ad Baldum Ubaldum in Codicem, Digestum, & Infortiatum*, Lugduni 1545.

1468. H. W. HENRICUS HARPHIUS, natione Belga, ex vico De Herp, seu De Erp, Campiniæ Brabanticæ, ordinis Minoritarum regularis observantiæ theologus & provincialis, ac demum, conventus Mechliniensis guardianus. Claruit anno 1468. Obiit Mechliniæ anno 1478. in medio chori apud Franciscanos suos sepultus; *Mysticæ Theologiæ Magister doctus, methodicus, singularis*, ut card. Bonæ * verbis utar.

* Notitia Author. lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

SCRIPTA.

De Theologia mystica, tum speculativa, tum affectiva libri 3. quorum primus vocatur *Epithalamium*, secundus *Directorium aureum contemplativorum*, tertius *Eden sive Paradisus contemplativorum*. Prodierunt *Colon.* 1538 [c]. 1555. erroribus & fæcibus sedis apostolicæ jussu repurgati cura Petri Pauli Philippi, Ord. Prædicat. *Romæ* 1585. *Brixiæ* 1601. & *Colon.* 1611. 4°. In Indice enim Romano cavetur, ne deinceps imprimantur, nisi secundum exemplar Romanum anni 1585. adulterati. Pars secunda Germanice ab Harphio conscripta fuerat. Eam itaque Latine vertit & introductione præmissa illustravit Petrus Blomovenna Carthusianus Leydensis.

Speculum aureum in 10. *præcepta Decalogi*. Noribergæ 1481. *Basil.* 1496. *Argentinæ* 1520. 4° [d].

Speculum perfectionis, Venet. 1524.

Collationes 3. *de perfectione vitæ*, sive *Compendium Directorii*, Colon. 1536 [e].

Sermones de Tempore & Sanctis, Hagonoæ 1509. fol.

Liber de tribus Pænitentiæ partibus, ibid.

Tractatus de triplici adventu Christi, ibid [f].

Cæterum Harphius opera sua Belgico fere sermone elucubravit, ab aliis postea in Latinum translata.

a Exstat etiam cum Henschenii notis Tom. 2. Act. Sanctor. Maii 9. b Atque etiam in Collectione antiquiori eorundem Scriptorum *ibid.* 3 Vol. fol. an. 1575. & 1579. Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 2662. c Primum 1529. d Antea *ibid.* 1486. e Antea *Antverp.* 1513. f Antea *Spiræ* 1484. una cum 2. tractatibus proxime præcedentibus. Scripsit etiam *de passione Domini; de effusione cordis; de modo fructuose recitandi Rosarium*. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 645.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1468. H. W. LAONICUS CHALCOCONDYLAS, seu *Chalcondylas*, (sunt qui inverso nomine pro Laonico Nicolaum vocant) natione Græcus, patria Atheniensis, illustri genere oriundus. Claruit anno circiter 1468. Vitam produxisse dicitur ad annum usque 1490. Scripsit *Historiam de origine & rebus gestis Turcarum libris* 10. ab Ottomanno Orthogulis filio usque ad adultum Mahometis 2. regnum, seu ab anno Christi 1300. ad 1463. Prodiit Latine ex versione Conradi Clauseri *Parif.* 1550. *Basil.* 1556, 1562 [a]. Græc. Lat. *Genevæ* 1615. fol. *Parif.* 1650. fol.

1468. H. W. JACOBUS PEREZIUS, gente Hispanus, patria Valentinus, domo Aiorensis, ex ordinis Augustiniani eremita episcopus Christopolitanus seu Chrysopolitanus anno 1468. calendis Octobris creatus, & suffraganeus Roderici Borgiæ, cardinalis Valentini, episcopi Portuensis & Carthaginensis. Obiit anno 1491. in ecclesia S. Augustini sepultus.

SCRIPTA.

Commentaria in omnes Psalmos Davidis Allegorica & Anagogica.

Expositio in Cantica Officialia, viz. Benedictus, Magnificat, Nunc dimittis, Gloria in Excelsis, Te Deum, & Quicunque vult: ad Rodericum Borgiam cardinalem.

Tractatus contra Judæos de Christo reparatore generis humani. Prodierunt opera ista *Parif.* apud Ascensium. *Lugduni* 1512. *Venet.* 1568. 4°.

Expositio in Cantica Canticorum.

Quæstionis finalis discussio, Utrum solus Christus sit metrum & mensura, & largitor omnium bonorum, & reparator humanæ naturæ. Prodiit una cum expositione præcedenti, *Parif.* apud Ascensium 1498. *Lugduni* 1513.

1468. R. G. ALBERTUS CRUMMEDICKIUS, natione Germanus, patria Holsatus, militari genere ortus, ex canonico episcopus Lubecensis, claruit anno 1468. Hujus opera multum usus est Christianus Danorum R. & multiplices ei legationes mandavit, quibus honorifice obeundis omnes ecclesiæ proventus impendit, suaque abliguriit bona: septuagesimum ætatis annum supergressus obiit anno 1489. Dum antecessorum memoriam ab interitu vindicat, suam æternitati consecrat scripto *Episcoporum Lubecensium Chronico*, a prima fundatione ad annum 1465. quo Arnoldus decessor suus mortem oppetiit. Dictum opus cum anonymi continuatione ad annum 1505. e MSS. eruit H. Meibomius junior, & inter Rerum Germanic. Scriptores, Tom. 2. edidit *Helmstad.* 1688. fol. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

JOANNES BEETZIUS, natione Germanus, ord. Fr. Carmelitarum in cœnobio Thenensi monachus, S. Theologiæ apud Lovanienses professor, claruit anno 1468. obiit 16. Cal. August. anno 1476. Scripsit *Præceptorium divinæ legis*, sive *Expositionem Decalogi*, opus prolixum in lib. 10. partitum editum *Lovanii* 1486. fol. *Scholasticam Epistolæ B. Pauli ad Romanos Expositionem*; hujus meminit Sixtus Senensis *. Plura videsis apud Trithemium. 1468. R. G.

* Bibl. Sanct. l. 4.

PETRUS NATALIS, seu *de Natalibus*, patria Venetus ex parocho SS. Apostolorum in diœcesi Castellanensi episcopus Equilinus Gradensis provinciæ. Claruit anno 1470. Superfuit anno 1482. quo Catalogo suo ultimam manum adhibuit. Scripsit *Historiam*, sive *Catalogum Martyrum & Sanctorum*, quo vitas, miracula & passiones eorundem enarrat; brevitatis quidem ac veritatis Jacobo de Voragine studiosior, haud majori tamen judicio usus. Præterquam enim quod a communi Martyrologorum vitio, effræni fabulandi libidine, immunis non sit; Priscillianum hæresiarcham, ejusque sectatorem Latrocinianum martyribus annumeravit: ut alios mittam. Prodiit iste Catalogus *Argentinæ* 1502. *Lugduni* 1542 [b]. Ejusdem *Catalogus Venetorum Senatorum & gestorum eorum* prodiit *Vicentiæ* 1493 [c]. 1470. H. W.

GABRIEL BARLETTA, gente Italus, patria Apulus, ex oppido Barulo natales & nomen traxit, ordinis Dominicani theologus insignis. Claruit anno 1470. Scripsit adhuc post annum 1480. Hydrunti enim a Turcis capti meminit. Exstant *Sermonum Tomi* 2. quorum prior Sermones quadragesimales, alter Sermones de tempore Adventus, Ascensionis, Pentecostes, & de nonnullis sanctis continet.—1470. *Venet.* 1571, 1585. 8°. Notandum vero est, quod Leander Albertus a Miræo * citatus prodit: sc. Conciones istas ab homine quodam imperito, sibi in adolescentia noto, fabricatas fuisse, qui ut splendorem operi ineptissimo quæreret, falso Gabrielis Barlettæ nomen prætexuit. Cæterum alius a nostro, ætate tamen par, fuit Gabriel Bareletus, ordinis quidem Dominicani theologus & concionator insignis, patria vero Aquinas, ab Ambrosio de Altamura † ad annum 1486. relatus. Hujus exstant *Sermones per annum*, 1470. H. W.

* De Script. Sæculi 16. cap. 23.

† Biblioth. Prædicat. p. 210.

a Et *Francofurt.* 1568. ad calc. editorum Lat. Zonaræ &c. sed non prodiit Lat. ex Clauseri versione *Parif.* 1550. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 14. Vol. 6. p. 476. b Primum *Vicentiæ* 1493. Item *Lugd.* 1508. 1514. & *Venet.* 1516. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 282. c Habetur MS in bibl. Coll. Etonensis.

Ha-

Hagenoæ 1518. (in qua editione appellatur *Stephanus*) Venet. 1577. 8*vo*.

1470. R. G. JOANNES HEROLDUS[a], a nonnullis *Herlotus*, a Possevino pessima corruptione *Berolis* dictus, natione Germanus, patria si recte conjicio, Basileensis, ord. Dominicani monachus, theologus & concionator eximius, claruit anno 1470. Vir singulari animi modestia *Discipuli* nomen induit. Sub hoc nomine, suppresso suo & pene exoleto, varia feruntur scripta theologica. *De eruditione Christi fidelium* tractatus, seu *Loci Communes*, in quibus continetur explicatio *Decalogi*, *Orationis Dominicæ*, *Angelicæ Salutationis*, *Symboli Apostolorum*, &c. prodiit *Argent.* 1490. fol. *Hagen.* 1521. 4*to*. *Sermones de Tempore*, *de Sanctis*, *Quadragesimales*, *Promptuarium* seu *Speculum Exemplorum*, Norimberg. 1514. Colon. 1518. Venet. 1599[b]. 4*to*. *Sermones* super epistolas Dominicales ex sermonibus Guil. Lugdunens. & ex dictis S. Thomæ, J. Nideri, & aliorum collecti 1488. fol. Opera omnia junctim edita *Moguntiæ* 1612. 3. Vol. 4*to*.

1470. R. G. JOANNES GOCHIUS, cognomine PUPPERUS, natione Belga, Mechliniæ in Brabantia natus, presbyter & monialium in eadem urbe confessor, claruit Wesselo Groningensi familiaris anno 1470. Obiit ex fide Balei anno 1475. quanquam eum ad annum 1480. referat Fr. Sweertius. *Vir singulari eruditione, ac suo tempore nulli secundus*, *libertatis Christianæ propugnator acerrimus*, *interpres legis Evangelicæ diligentissimus*, ut de eo Corn. Scribonius Graphæus in præfatione ad Gochii opusculum. Scriptis suis Scholasticorum placita oppugnavit, Mendicantium mores acriter perstrinxit, unde rarius in lucem emissa sunt opera ejus, eaque manca & imperfecte edita, & omnia in Indd. Romanis prohibita. Prodierunt olim hæc opera *alicubi in Germania* impressa in 4*to*. viz. *Tractatus de Gratia*; *Tractatus de fide*; *de S. Scripturæ dignitate*; *Apologeticum ad Fratr. quendam Dominicum de Scholasticorum scriptis*, *votis*, & *obligationibus*; *Dialogus de quatuor erroribus circa Evangelistarum legem*. *Opus de libertate Christiana*, edidit Corn. Graphæus, *Antverp.* 1521. 4*to*. Plura videsis apud Flac. Illyricum, Catal. Test. Verit. col. 1909. ut Simlerum & Sweertium taceam.

1470. R. G. ERTWINUS ERDMANNUS, natione Germanus, patria Westphalus, civitatis Osnaburgensis consul, & apud Fridericum 3. imp. orator, claruit anno 1470. obiit extrema ætate 30. die Maii, an. 1505. Scripsit hortatu D. Conradi, comitis de Deipholt, & episcopi Osnaburgensis sui nominis quarti *Chronicon* sive *Seriem Successionalem Episcoporum Osnaburgensium*, a prima ecclesiæ sub Carolo M. fundatione ad annum 1453. quo dictus Conradus ad præsulatum evectus est. Opus istud ex avi sui scriniis depromptum publici juris fecit H. Meibomius junior, Germ. Rerum Script. Tom. 2. *Helmstad.* 1688. fol.

SIXTUS IV. *Franciscus a Ruvere* antea vocatus, natione Italus, patria Ligur, civitate Savonensis, ex nobilissima gente Ruverea oriundus, Leonardi & Lucinæ filius, natus est anno 1414. Novennis puer Franciscanis nomen dedit; & cœnobium ingressus, Joannem Pinarolium præceptorem in Grammaticis sortitus est. Adultior factus, Cherii dialecticam, Bononiæ philosophiam & theologiam didicit. Patavii demum magisterii gradu cohonestatus, in primariis Italiæ academiis theologiam & philosophiam prælegit. Eruditionis & eloquentiæ famam non vulgarem adeptus, a familia Franciscana primum Jacobo Sarguellæ ministro generali, senectute gravato, adjutor datus est; dein Liguriæ provincialis, mox ordinis sui in Romana curia procurator, & totius Italiæ vicarius generalis, demum cedente Sarguella minister generalis in capitulo Perusino constitutus. Anno 1467. presbyter cardinalis titulo S. Petri ad Vincula a Paulo 2. renunciatus est. Post Pauli obitum anno 1471. pontifex Romanus electus est die 9. coronatus die 25. Augusti. Anno 1476. festum immaculatæ B. Virginis conceptionis instituit: & post biennium confirmata Rosarii sodalitate, 11000. annorum indulgentiam omnibus B. Virginem brevicula quadam salutatione compellantibus concessit. Vid. Breviarium *Venet.* 1522. excusum; & Hippolytum Maraccium lib. de Pontif. Marianis, *Romæ* 1642. cap. 76. Anno 1478. Laurentium Medicem & Florentinos ob Franciscum Salvianum, archiepiscopum Pisanum, scelestissimum perduellem, merita pœna mulctatum, excommunicavit & armis persecutus est. Paulo post Venetorum potentiam in Italia crescere ægre ferens, totam rempublicam sacris interdixit: & Helvetios, misso vexillo sacro, ad bellum iis inferendum concitavit, plenariam peccatorum remissionem omnibus sub vexillo isto mili- 1471. H. W.

a Conf. *Quetif.* Tom. 1. p. 763. b Primum sine anno & loco, dein *Norimb.* 1480. *Basil.* 1482. *Spiræ* 1483. *Daventriæ* 1485. *Paris.* 1519. 4to. *Lugd.* 1520. 4to. *Speculum exemplorum* prodiit etiam seorsim distinctionibus 10. distinctum primum *Daventriæ* 1481. tum postea *Colon.* 1485. *Argentorat.* 1489. 1490. fol. *Hagenoæ* 1512. & 1519 fol. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p. 111. *Oudin.* Tom. 3. p. 2654.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. taturis pollicitus. Anno 1483. promulgata bulla Franciscanos & Dominicanos ob controversiam de B. Virginis conceptione motam hæreseos notam sibimet invicem inurentes, ab istiusmodi contumeliis in posterum abstinere sub anathematis pœna mandavit. Obiit anno 1484. die 12. Augusti. Vir quidem & ipse supra communem pontificum sortem eruditus, quique bibliothecam Vaticanam advectis ex Europa undequaque libris instituit; moribus tamen fœdissimis infamis, & libidinibus tam impuris mancipatus, ut eas prodere scriptores pudeat. Certe primus omnium publicis lupanaribus Romæ aditum & licentiam fecit; & ex annuo scortorum vectigali apostolicum ærarium ditavit. Exstant *Decreta* 3. Concil. Tom. 13. p. 1442. *aliæ Epistolæ & Decreta* 16. apud Bzovium ad an. 1472, &c. *Passagium pro Expeditione in Terram Sanctam*, apud Freher. Script. German. Tom. 2. p. 161. *Epistola ad Carolum Burgundum*, apud Baluz. Miscellan. Tom. 4. p. 527. *Bullæ & Constitutiones* quamplurimæ in Bullariis & Constitutionibus Romanis. Cæterum scripsit Sixtus, dum inter cardinales adhuc subsisteret, *Librum de Christi Sanguine*; *& de potentia Dei Commentaria contra errores cujusdam Carmelitæ Bononiensis, affirmantis Deum sua omnipotentia damnatum hominem salvare non posse*. Uterque tractatus prodiit *Romæ* 1471. Ejusdem *Explicatio* in Nicolai Richardi tractatum super declaratione indulgentiarum pro animabus in purgatorio concessarum, una cum dicto Nicolai opere excusa est — 1487. *Tractatus de futuris Contingentibus*, & *de Conceptione Beatissimæ Virginis*, in Italicis bibliothecis MSS. asservari memorant Lucas Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 317. & Lud. Jacob. a S. Carolo, Biblioth. Pontif. p. 203 [a].

1471. R. G. BERNARDUS JUSTINIANUS, natione Italus, patria Venetus, dignitate Patricius, instituto monachus ord. Carthus. claruit anno 1471. quo civitatis suæ nomine ad Sixtum P. 4. legatus missus est: anno 1495. diem extremum clausit. Literis consignavit *Vitam Laurentii Justiniani* primi Venetiarum patriarchæ, patrui sui, a Surio ad diem 8. Jan. editam, ipsius etiam Laurentii operibus præfixam, *Basil.* 1560. *Lugd.* 1568 [b]. *De Origine Venetiarum, rebusque a Venetis gestis*, adjecta *B. Marci Evangelistæ Vita*. Prodiit *Venet.* 1534. fol [c]. *Orationes variæ* inter alias in lucem emissæ, *Venet.* 1495. fol. Sæc. XV. ab an. MCCCC.
1559. 4*to*. *Hanov.* 1613. 8*vo*. *Historiam* etiam *Gothicam* adornasse fertur Bernardus noster. Vide Gerh. Vossium de Hist. Lat.

MARTINUS, MAGISTER cognomento dictus, natione Gallus, patria Tu- 1473. H. W.
ronensis, infimo loco natus, utpote lanii cujusdam filius. In collegium Navarrense receptus, anno 1469. baccalaureatus, anno 1473. magisterii gradum magna cum laude tulit. Postea in collegium S. Barbaræ secedens, id non modo gubernavit, sed & incrementis non contemnendis auxit; tantaque celebritate philosophiam moralem prælegit; ut paulo ante mortem accersiretur, qui Ludovico 11. regi a sacris confessionibus & eleemosynis adesset. Obiit quinquagenarius anno 1482. Exstant *Liber*, seu *Quæstiones Morales de Fortitudine*, Parif. 1489. fol. *Liber de Temperantia*, Paris. 1490. *Expositio perutilis & necessaria super libro Prædicabilium Porphyrii*, Paris. 1499. *Tractatus Consequentiarum in vera divinaque Nominalium via*, Paris. apud Antonium Denidelum. *Quæstio de Fato*, præfixa compendio Alberti M. in octo Physicorum libros, *Paris.* apud Dionysium Roccum [d].

RUDOLPHUS AGRICOLA, gente 1474. H. W.
Friso, in pago Baflon juxta Groningam natus anno circiter 1442. Postquam Groningæ prima literarum fundamenta fœliciter posuisset, ad academiam Lovaniensem se contulit; ubi in gymnasio Falconensi philosophiæ artiumque liberalium studio incubuit. Laurea donatus philosophica, in Galliam secessit, ut politioris literaturæ scientiam, quam inprimis ambiit, ad summum perfectionis culmen perduceret. Relicta Gallia, Italiam petiit; ut Theodorum Gazam Græcas literas Ferrariæ magna nominis gloria enarrantem audiret. Voti compos factus, Hebraicæ etiam linguæ scientiam sæculo isti fere ignotam adjecit. Tot tantisque animi dotibus instructus, in patriam rediit: & Reipublicæ Groningensis syndicum aliquot annis egit. Claruit anno 1474. A civibus suis ob negotia publica procuranda legatus, in Maximiliani Cæsaris aula semestri spatio hæsit: ubi patriæ suæ causam fœliciter procuravit, communi tamen magnorum virorum fato, minime gratos expertus est cives. Domum reversus, cum ab Antverpiensibus aliisque ad scholas regen-

a *Damnatio propositionum Petri de Osma de Romanæ Ecclesiæ Sacramentis* occurrit ap. Harduin. Conc. Tom. 9. p. 1498. *Bullæ* 3. ap. Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 609. *Bullæ* 2. ap. Rymer. Fœd. Tom. 11. p. 748, 750. b Prodierat antea *Venet.* 1475. 4to. exstat etiam in Actis Sanctorum Tom. 1. Januar. p. 551. c Primum autem 1492. fol. Recudi etiam fecit Burmannus in Tom. 5. Thesauri Scriptor. Italiæ *Lugd. Bat.* 1722. fol. d Scripsit etiam *Expositiones in Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Antiphonam Salve Regina* falso Anselmo Lucensi tributas, prodierunt *Paris.* 1521. Ejusdem *Summæ quæstionum Theologicarum* habentur MS. in bibl. S. Victoris Paris. Ejusdem *Tractatum de quatuor virtutibus Cardinalibus*; & alium *de Rhetorica* memorat Guaguinus. *Librum de Justitia* Cranstonus præf. quæstionum libro Martini *de fortitudine* additatum. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 125. *Oudin.* Tom. 3. p. 2641.

das

Sæc. XV. ab an. MCCCC. das amplo stipendio deposceretur; a necessario suo, cui Græcas literas olim prælegerat, Joanne Dalburgio præsule Wormatiensi anno 1482. evocatus, in illius comitatu reliquam vitam exegit, modo Wormatiæ, modo Heidelbergæ degens. Utrobique literas humaniores publice edocuit, quin & gymnasii Heidelbergensis præfecturam gessit. Illam ipsi contulerat Philippus princeps Palatinus, qui Agricolam non solum liberali stipendio ornavit, sed & de rebus maximi momenti consuluit. Integro triennio academiæ Heidelbergensi totique Germaniæ ad meliorum literarum studium facem prætulit; ipse præter accuratam trium linguarum notitiam, omni scientiarum genere excultissimus; philosophus summus, rhetor disertus, theologus insignis, musicæ, picturæ, aliarumque artium molliorum studiosissimus. Obiit Heidelbergæ, immatura morte præreptus, dum Dionysii Areopagitæ libris Latine vertendis incumberet, die 28. Octobris, anno 1485. ætatis suæ 42. apud Minoritas in Franciscani habitu (sic enim voluerat) sepultus. Tumulum ei posuit Hermolaus Barbarus: justa persolvit Joannes Reuchlinus. De Agricolæ stylo sententiam ferat Erasmus *. *Vir divini pectoris*, inquit, *eruditionis reconditæ*, *stylo minime vulgari*, *solidus*, *nervosus*, *elaboratus*, *compositus*; *sed qui nonnihil resipiat & Quintilianum in eloquendo*, *& Isocratem in orationis structura*, *utroque tamen sublimior*, *Quintiliano etiam fusior ac dilucidior. Et huic tamen ad summam laudem cum alia quædam obstitere*; *tum præcipue regionis ac temporis infælicitas.---In Italia summus esse poterat*, *nisi Germaniam prætulisset.* Taceo magnificum illius encomium, quod in Adagio, *quid cani cum balneo?* ei reddidit Erasmus; cum non tam critici censoris, quam panegyristæ partes isto in loco vir maximus egisse videatur. Fuse illic in Agricolæ laudes excurrit; nihil illo unquam Cisalpinum orbem produxisse omnibus literariis dotibus absolutius asserit, consummatam ejus eloquentiam, diffusam linguarum peritiam, atque elimatam philosophiæ scientiam prædicat; maximum denique Italiæ pariter ac Germaniæ ornamentum fuisse testatur. Tam insigne Rudolphi elogium ægre tulerunt inquisitores librorum pontificii; adeo ut in editione Erasmi Adagiorum Manutiana nusquam appareat. Neque enim dissimulari potest Rodulphum nostrum manifestas ecclesiæ Romanæ corruptelas tam scriptis quam sermonibus acriter satis sæpe impugnasse.

* Ciceronian.

OPERA.

De Inventione Dialectica libri 3. Prodierunt seorsim cum scholiis Joannis Matth. Phrissemii *Paris.* 1538.

Append. *De universalibus Quæstiones aliquot singulares.* Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Propædeumatum dialecticæ inventionis Opusculum.

Scholia in Orationem Ciceronis pro lege Manilia.

Apthonii Sophistæ Progymnasmata, *ab Agricola Latine conversa.*

Prisciani Cæsariensis Præexercitamenta ex Hermogene translata.

Commentariola in aliquot L. Ann. Senecæ Declamationes. Basil. 1529. 8°.

Oratio de nativitate Domini.

Oratio in laudem Philosophiæ & reliquarum artium, Ferrariæ anno 1476. habita.

Oratio gratulatoria ad Innocentium 8. *Pontificem.*

Epistola de studio formando, anno 1484. scripta. *Heidelberg.* 1621. 8°.

Epistolæ aliæ 7.

Parænesis Isocratis ad Demonicum, *Ejusdem de regno libellus*, *Luciani libellus de non credendis delationibus*, *Ejusdem Micyllus sive Gallus*, *Platonis Axiochus de contemnenda morte*, ab Agricola Latino sermone donati.

Carmina & Epitaphia. Antverp. 1511. 4°.

Prodierunt omnia ista Agricolæ opera, in duos tomos digesta, cura Alardi Amstelredami *Colon.* 1539. fol.

Commentaria in Boethii libros de Consolatione Philosophiæ. Colon. 1535. Basil. 1570.

Oratio in laudem Matthiæ Richili, typis Jo. Soteri 1529. 8°.

Alia quædam conscripsit Rodolphus, puta, *Epitomen Historicam* jussu Philippi principis Palatini, *Vitam Francisci Petrarchæ*, *Carmen de S. Anna*, &c. quæ nondum in lucem edita videntur.

BARTHOLOMÆUS PLATINA, 1474. H. W.
paterno nomine *Sacchus* dictus (alii *Baptistam* vocant; Bartholomæum autem, qui illum probe novit, Richardus Flemyngus *) gente Italus, patria Cremonensis, nonnullis tamen Veronensis, ex vico patrio cognomen duxit. Humili loco & obscuris parentibus natus, juventutem militiæ dedit. Annis provectior, operam literis non infœlicem præstitit, claruit anno 1474. Calixto 3. imperante in urbem venit, & a Bessarione cardinale inter domesticos adscitus est. Mox a Pio 2. pontifice abbreviator apostolicus factus, non exigui sane pretii sacerdotia dono accepit. Post Pii mortem a Paulo 2. loco motus est, & bonis omnibus spoliatus, non alio nomine, quam quod apud Pium in honore fuisset. Ægre admodum id tulit Platina, & Palatium continuis viginti diebus obsidens, cum ad pontificis colloquium neutiquam admitteretur; missa epistola se ad reges principesque dilapsurum minabatur, eosque adhortaturum, ut concilium ipsi indi-

* Lucubrat. Tiburt. l. 1.

indicerent, in quo facti rationem reddere cogeretur. Platinæ petulantiam carcere duriſſimo & compedibus caſtigavit Paulus; exacto in carcere quadrimeſtri ſpatio, Pauli Gonzagæ cardinalis Mantuani precibus liberatus, in cardinalis clientelam tranſiit. Poſt triennium Paulus illum iterum comprehendi jubet, læſæ majeſtatis reum agit, negantem equuleo imponit, & graviſſimis tormentis excruciat: cum vero nulla arte, nulla ſævitia criminis confeſſionem extorquere poſſet; miſellum hominem hæreſeos accuſavit; ideo ſcilicet quod de immortalitate animæ diſputare ſoleret, & Platonis aliorumque philoſophorum ſcripta tereret. Beſſarionis demum & Gonzagæ cardinalium precibus fatigatus pontifex Platinam carcere poſt annuam moram eduxit; & biennio ſequenti dignitatis reſtituendæ vana ſpe lactavit. Paulo e vivis ſublato ſuffectus eſt Sixtus 4. qui Platinæ innocentiam ſimul ac doctrinam probe ſciens, eum inter contubernales allegit, opibus auxit, ædibus in Quirinali donavit, & biblioth. Vaticanæ præfecit. Obiit ille Romæ, peſte extinctus, anno 1481. ætatis ſuæ 60. in templo S. Mariæ Majoris ſepultus. Vir ſane non ineruditus, quique, judice Eraſmo *, *in hiſtoria valiturus erat, ſi nactus fuiſſet argumentum fælicius. In optimo cive, & Panegyrico nonnihil accedit ad Ciceronis imaginem, ſed tanto intervallo, ut hoc nomen non promereatur eruditorum calculis: alioqui vir doctus, facundus, & ni fallor, bonus.* Illuſtre illi elogium poſuit Richardus Flemyngus in Lucubrationibus Tiburtinis, lib. 1. In pontificum autem vitis deſcribendis *parum veracem* eſſe notat Card. Bona in Notit. Autor. lib. de Divina Pſalmod. præmiſſa.

* Ciceronian.

SCRIPTA.

Hiſtoria de Vitis Pontificum Romanorum a Chriſto nato ad Pauli 2. obitum, ſeu ad annum 1471. Sixto 4. pontifici nuncupata. Prodiit *Baſil.* 1479 [a]. *Noribergæ* 1481. 1532. fol. cum Onuphrii Panvinii Continuatione uſque ad an. 1565. *Lovanii* 1572. *Colon.* 1574. fol. 1600. & 1611. 4°.

De naturis rerum liber.

Epiſtolarum ad diverſos liber.

De honeſta voluptate & valetudine libri 10. Bononiæ 1498. 4° [b].

De falſo & vero bono Dialogi 3.

Contra amores Dialogus.

Dialogus de vera Nobilitate.

Dialogi 2. de optimo cive.

Panegyricus in laudem Beſſarionis Cardinalis Nicæni.

Oratio ad Paulum 2. Papam de pace Italiæ componenda, & bello Turcis indicendo.

Prodierunt omnia iſta Platinæ opera *Colon.* 1529 [c]. *Lovanii* 1572. *Colon.* 1574. fol.

Dialogus de floſculis linguæ Latinæ. Venet. 1480. 4° [d].

De ratione victus, & modo vivendi, ſeu *de tuenda valetudine:* item *de Natura rerum, & Arte coquendi* ſive *popinæ ſcientia libri* 10 [e]. Colon. 1529. 8°. Pariſ. 1530. 8°. Baſil. 1541. 4°.

Hiſtoriarum de rebus Urbis Mantuæ, & familia Gonzagarum libros 3. Platina conſcripſit. Horum editionem meditatum eſſe Joannem Oporinum, typographum Baſileenſem teſtis eſt Simlerus *. An præſtiterit, haud invenio.

* Bibl. Tigur. p. 85.

BARTHOLOMÆUS PLATINA, natione Italus, patria Cremonenſis, bibliothecæ Vaticanæ ſub Sixto P. 4. præfectus, claruit anno 1474. In hiſtoriis conſcribendis ſoli veritati litans omnem verborum ornatum inſuper habuit. *Hiſtoriam inclytæ urbis Mantuæ, & sereniſſ. familiæ Gonzageæ ſumma fide* contexuit: opus in libr. 6. diviſum ex MS. Codice Vindobonenſi deſcripſit, & neceſſariis additionibus illuſtratum, in lucem emiſit vir Cl. Petrus Lambecius. *Viennæ Auſtr.* 1675. 4to [f]. *Indicem Archivi Arcis S. Angeli* concinnavit, cujus exemplar vidit reverend. P. Joan. Mabillon *. *Hiſtoria PP. Rom.* prodiit *Venet.* 1518. fol. *L. Bat.* 1645. 12mo [g]. 1474. R. G.

* Iter. Ital. p. 66.

[h] PETRUS NIGER, natione Germanus, ord. Fr. Præd. monachus, claruit an. 1475. Theologiam quam ſcholaſticam appellant juvenis amplexus eſt, Thomæ Aquinatis caſtra ſequutus; verum ætate maturior iſtiuſmodi quiſquilias poſthabuit, & rerum divinarum ſcientiam ex ipſis S. Scripturæ γνησίοις fontibus haurire cupiens, eo animo iter in Hiſpaniam ſuſcepit, ut Hebraicam linguam penitus addiſceret. In patriam regreſſus ſcripſit, contra Judæos, *De conditionibus veri Meſſiæ,* ad epiſcopum Ratiſponenſem, & *de Judæorum perfidia* opus *Eſlingæ* editum 1475. fol [i]. Exſtat etiam *Clypeus Thomiſtarum* Matthiæ Corvino Hungariæ R. dicatus, impreſſus *Venetiis* 1481 [k]. 1475. R. G.

a Et eodem anno *Rom. Venet. Colon.* *b* Item *Forojulii* 1480. 4to. *c* Iterum *ibid.* 1537. & 1574. *d* Et *Mediolan.* 1481. 12mo. una cum *Dialogo de Amore.* *e* Iidem ac libri 10. ſupra memorati *de honeſta Voluptate & valetudine.* *f* Recudi fecit Burmannus in Tom. 4. Theſauri Scriptor. Italiæ. *g* Item *Col. Agrip.* 1626. teſte Tho. Hearnio ad Petri Langtofti Chronic. p. 322. Ejuſdem *vitam Nerei Capponii* exhibuit una cum *Hiſtoria urbis Mantuæ* Muratorius Tom. 20. Scriptorum Italiæ. *Libri 3. de bono Principe* prodierunt *Francoſ.* 1608. 8vo. *Genuæ* 1637. *Inventarium Bibliothecæ Sixti* 4. exſtat in Burch. Gottelph. Struvii Tom. 1. Act. literar. faſciculo 4. *Tractatum de laudibus Pacis,* & alterum *de laudibus Belli* MSS. memorant Auctores Diarii eruditor. Italiæ Tom. 13. p. 437. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 891. *h* Conf. Wolfii Bibl. Hebr. Tom. 1. p. 1037. & 1110. *i* Recuſ. *Norimb.* 1477. & *Germanice* ibid. eodem anno. *k* Iterum *ibid.* 1504. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol. 5. p. 406. *Quetif.* Tom. 1. p. 855.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

1475. R. G. AMBROSIUS CORIOLANUS, qui & *Coranus* dicitur, patria Romanus, ordinis Fratr. Eremit. S. Augustini prior generalis, (fallitur doctiss. Vossius qui Dominicanum * asserit) claruit anno 1475. Multum de ordine suo, multum de patria scriptis commentariis meruit, quibus utriusque famam apud posteros consecravit. Scripsit super *Regula D. Augustini Commentarios*; *ipsius Augustini Vitam*; *de laudibus S. Augustini*, orationes tres; *Defensorium Ordinis S. Augustini*; *Responsorium ad maledicta Canonici Regularis Congregationis Frisonariæ*. Hæc omnia simul prodierunt *Romæ* 1481. fol. Exstat *de Conceptione B. Mariæ Virginis Oratio*, coram Sixto papa 4. alicubi edita. Multa alia erudita condidit opuscula, *Chronicon de Viris illustribus & Scriptoribus sui Ordinis*; *de laudibus urbis Romæ*; *B. Christinæ Spoletanæ Vitam*; *de veritate fidei Christianæ Orationem*; ac alia de quibus consulendus Possevinus, Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 64.

* Hist. Lat. lib. 3. c. 8. p. 605.

1476. H. W. JOANNES DE CIRCYO[a], natione Gallus, patria Divionensis, ordinis Cisterciensis monachus, ex abbate Balernensi ad Cistercii præfecturam anno 1476. assumptus: Innocentio 8. pontifici ob singulares animi dotes eximie charus. Acriter contra commendas monasteriorum disputavit in synodo Aurelianensi anno 1477. Turonensi 1478. & in Romana curia coram Innocentio papa, a quo multa ordini suo privilegia impetravit. Anno 1503. senio gravatus dignitati suæ renunciavit, & exeunte eodem anno diem clausit. Exstant *Compendium Sanctorum Ordinis Cisterciensis*; & *Collectio Privilegiorum a diversis Pontificibus, Regibus, & Principibus* eidem ordini concessorum; simul impressa *Divione* 1491. Prodiit posterius opus iterum *Antverp.* 1630. Illi adjungitur *Exhortatio ad Monachos Ordinis Cisterciensis*; quam transtulit Carolus du Visch in Bibliothecam suam Scriptor. Ord. Cisterc. p. 201.

1476. H. W. [b]M. JOANNES WESSELUS HERMANNI, qui & BASILIUS, cognomento *Gansfortius*, gente Friso, civitate Groningensis, Rodolphi Agricolæ conterraneus & amicus summus, ob eximiam pietatem & doctrinam *Lux mundi* vulgo dictus: juratissimus pontificiæ autoritatis & superstitionis adversarius. Post hausta domi prima literarum fundamenta, ad Lutetiam & celeberrimas totius Europæ academias se contulit; & nativa ingenii fœlicitate pariter ac immani diligentia summum literarum apicem conscendisse visus est: rhetor, poeta, philosophus, & theologus insignis; Hebraice, Græce, & Latine peritus. Claruit anno 1476. theologiæ laurea insignitus, Parisiis, Coloniæ, Heidelbergæ, Romæ, & præsertim Basileæ (ubi Reuchlinum discipulum habuit) frequenti auditorio docuit; pontificis autoritatem, & spurias ecclesiæ Romanæ traditiones, neutiquam locorum oppugnare veritus: quodque proletarios tunc temporis theologos non minus pupugit, Aristotelis dogmata philosophica, in ecclesiæ non minus quam Scholarum usum jamdiu recepta, palam oppugnavit, Platonicam philosophiam veriorem ac Christianæ fidei propiorem esse ratus. Ad hæc D. Thomæ autoritatem sæpe in disputando flocci fecit, solique scripturæ fidem indubiam adhibendam esse prædicavit. Habentur sane in Fasciculo Rerum Expetendarum * (*Moguntiæ* prius anno 1479. excusa) paradoxa aliquot, uti tunc videbantur, illius dogmata, ex ipsius ore apud Wormatiam concionantis a Thomistis quibusdam excerpta; quibus infallibilem ecclesiæ doctoribus in explicanda S. Scriptura aut tradendis fidei articulis autoritatem esse negat: divinam festorum ac jejuniorum institutionem in dubium vocat, Romam peregrinantes stultitiæ insimulat, & mandata ecclesiæ non ligare ad peccatum docet; ut alios minoris momenti articulos taceam. Tam immanes errores gravi pœna plectendos esse censuerunt inquisitores, Gerardus Eltenius & Jacobus Sprengerus, ordinis Prædicatorum [c]. His suadentibus, ac pene cogentibus, archiepiscopus Moguntinus epistola ad academiarum Heidelbergensis & Coloniensis doctores anno 1479. data jussit, ut Wesseli dogmata hæreseos suspecta e libris ejus excerperent & examini subjicerent. Factum id solenni apparatu, multique e scriptis illius excerpti errores in medium sunt prolati: de regula fidei, nihil enim credendum esse voluit, quod in S. Scriptura non habeatur; de sacramento eucharistiæ, in quo substantiam panis manere credidit; de indulgentiis, quas parum approbavit; de concilii generalis autoritate, quam fallibilem esse docuit; de processione Spiritus S. quam Filio æque ac Patri deberi negavit; deque aliis theologiæ placitis quamplurimis. Hosce primum tuebatur Wesselus; cum vero ignem ab inquisitoribus intentari sentiret, ad palinodiam descendit. Maxime id displicuit theologis non obscuri nominis quibusdam academicis; qui cum tanto viro tam

* Fol. 163. Edit. nov. p. 325.

a Rectius de Circya; ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 184. b Conf. Georg. Henrici Gœzii Commentationem Theologico-Historicam de Joanne Wesselo *Lubec.* 1719. 4to. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 491. seq. c *Examen 6. dictum contra Wesselum* per hos Inquisitores habetur in nov. edit. Fasciculi rerum expetendar. & fugiendar. p. 327. seq.

præcipitanter actum esse doluerunt, nimis acrem & inanem Thomistarum simultatem insimulabant; *immo non verebantur asserere multos articulos ejus & majorem partem posse sustineri.* Ingravescente ætate Wesselus domum repetiit; & in patria civitate sacras literas exposuit: donec senectute nimia gravatus in conventum Spiritualium Virginum Groningensem secesserit, & deinceps privato otio ac precibus totus vacaverit. Obiit septuagenario major anno 1489. apud Franciscanos sepultus.

Examen ejus prope fin. in Fasciculo, fol. 166.

OPERA.

De Dei providentia liber.

De causis Incarnationis, & de magnitudine ac amaritudine Dominicæ Passionis libri 2. Prodierunt *Antverp.* — 8°.

Tractatus de dignitate Ecclesiastica, de vera & recta obedientia, & quantum obligent subditos mandata & statuta Prælatorum. Exstat apud Goldastum Monarch. Tom. 1. p. 563.

De Sacramento Pœnitentiæ, & quæ sint claves Ecclesiæ.

De potestate ligandi & solvendi.

Quæ sit vera communio Sanctorum.

De thesauro Ecclesiæ, & de participatione ac dispensatione ejus Propositiones 32. Habentur apud Goldastum *ibid.* p. 573.

De fraternitatibus, &c.

De purgatorio, & statu animarum post hanc vitam.

Tractatus contra potestatem Pontificis Romani in Indulgentiis. Exstat apud Goldastum *ibid.* p. 576 [a].

Epistolæ plures.

Opuscula Wesseli omnia, adhuc recensita, edita sunt, titulo *Farraginis rerum Theologicarum*, Basil. 1523. fol. & cura M. Lutheri *Basil.* 1525. 4°. Auctiora accurante Petro Pappo *Groningæ* anno 1614. Denique cura Theodori Strackii *Marpurgi* 1617 [b].

De moribus veterum Hæreticorum liber. Lipsiæ 1537.

Alia quædam scripsit Wesselus, viz. *De audienda Missa librum, De Justificatione per Christum librum*, &c. quæ an typis adhuc excusa fuerint, nondum comperi. Cæterum omnia ejus scripta in Indicibus Romanis prohibentur; ipseque autoribus damnatis annumeratur.

1477. H. W. ROBERTUS FLEMYNGUS, natione Anglus, illustri loco natus, Richardi Flemyngi, Lincolniensis episcopi, consanguineus. Positis Oxonii in collegio Lincolniensi, quod Richardus episcopus recens fundaverat, primis literaturæ fundamentis, in Italiam se contulit, & Baptistam Guarinum Veronensem Ferrariæ docentem audivit; utriusque linguæ elegantiarum, inprimis vero poetices, studiosus. Romam delatus, protonotarii apostolici dignitatem obtinuit. Claruit anno 1477. In patriam demum redux, Lincolniensis ecclesiæ decanus constitutus est. Obiit Lincolniæ, in sacello prope Richardum consanguineum sepultus. Dum in Italia adhuc ageret, & Tiburti in secessu anno 1477. moram faceret, scripsit heroico carmine magnificum Sixti 4. pontificis encomium libris 2. quibus *Lucubrationum Tiburtinarum* titulum dedit. Priore libro Sixti prosapiam, vitam, res gestas ac virtutes celebrat; posteriore calumnias illi affictas diluit, & illustre parentelæ ejus elogium ponit; ubique autem pudenda adulatione usus immensis laudibus pontificem immerentem cumulat; vix alio nomine notandus. Haud adeo fœlicem enim nactus est venam; versusque scabros satis atque impolitos dedit. Prodiit *Romæ* eodem, ut videtur, anno excusum in 8°. Unicum ejus exemplar vidi penes R. V. Gul. Cave. Alia ejus scripta, & in his *Dictionarium Græco-latinum* memorat Baleus Cent. 8. cap. 21.

PETRUS RANZANUS, patria Siculus, domo Panormitanus, Ord. Præd. monachus, Ferdinandi regis orator ad Matthiam Hungariæ R. claruit anno 1478. quo ad ecclesiæ Lucerensis præsulatum evectus est: obiit admodum senex anno 1492. Scripsit *Annales temporum de omnium pene Gentium rebus*, in libr. 6. distributos [c], quorum ultimus, *de rebus Hungaricis* in indiculos 36. divisus, & Matthiæ R. dicatus, solus superest. Eum cum *Appendice* a se adornata, primus edidit vir Cl. Joannes Sambucus, *Viennæ Austriæ*, 1558. fol. Eundem inter Hungaric. rerum Script. recudi fecit Jac. Bongarsius, *Francof.* 1600. fol. In celeberrima dicti Sambuci bibliotheca nonnullas Ranzani *Orationes* MSS. asservari refert Simlerus. *Vitam & res gestas B. Vincentii Ferrerii* a Calixto papa 3. in Divorum numerum relati in Collectione sua edidit L. Surius ad 5. d. Aprilis [d]. *De urbis Panormitanæ antiquitate* opusculum. Hujus meminit Fazellus *. *De laudibus Lucerinæ civitatis*, aliaque plura adhuc inedita, ab Ambr. Altamura * recensentur. 1478. R. G.

* De rebus Sicul. Dec. 1. lib. 8. p. 145. 173.
* Bibl. Dom. p. 214.

a Antea cum præfatione Lutheri & Jo. Arnoldi Bergellani *Witteberg.* 1522. *b* Aliam Wesseli Scriptorum Syllogen sine loco & anno, 4to. memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 496. *c* Hoc opus ad an. 1448. deductum in 8. Vol. & libros non 6. sed 61. distributum MS. in bibl. Cœnobii S. Dominici Panormi vidit Antonius Mongitor; conf. ejusdem Mongitoris Tom. 1. Bibl. Siculæ p. 155. seq. Et Quetif. Tom. 1. p. 876. *d* Sed innovatam & interpolatam. Qualem in Surio reperit, Lusitanus edidit in Collect. Vitarum SS. Ordinis. Sed Henschenius & Papebrochius in Act. SS. Tom. 1. April. ad diem 5. p. 482. qualem Ranzanus edidit. De operibus nondum editis præter Mongitorem & Quetif. vide etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 808. seq.

JOANNES

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

1479. H. W. JOANNES RAULINUS, patria Tullensis, præclaris & opulentis parentibus natus. In collegio Navarrensi academiæ Parisiensis bonarum literarum studiis innutritus, anno 1479. theologiæ lauream accepit. Anno 1481. Gulielmo Castrofortio in collegii Navarrensis regimine suffectus; quod quidem summa probitatis & prudentiæ opinione administravit. Anno circiter 1497. abdicato magistratu, Cluniacensibus monachis se adjunxit; & inter istos non minus pietate, quam olim inter academicos doctrina eluxit. Anno 1501. ordinis Benedictini reformandi provinciam sibi a cardinali Ambasiano legato commissam obiit. In vivis esse desiit Lutetiæ in Cluniacensi collegio 8. Id. Febr. anno 1514. ætatis suæ 71.

SCRIPTA.

Sermones de Adventu Domini. Prodierunt *Paris.* 1516. *ibid.* 1519. 8°. *Venet.* 1584. 4°.

Sermones Quadragesimales in duas partes distributi. *Paris.* 1523. *Venet.* 1584.

Sermones de Festivitatibus Sanctorum totius anni, in duas itidem partes digesti. *Paris.* 1524.

Itinerarium Paradisi, seu Sermones de Pœnitentia. *Paris.* 1524.

Doctrinale de triplici morte, *Naturali*, *Culpæ*, & *Gehennæ*, Paris. 1520. & cum Itinerario Paradisi *Venet.* 1585. 4°.

Sermones 14. *de Eucharistia.* Paris. apud Joannem Parvum.

Volumen Epistolarum 55. quibus accesserunt *Collatio in Festo S. Ludovici per thema, Domine, in virtute tua lætabitur Rex*; & *Collatio habita in Conventu Cluniacensi de perfecta Religione S. Benedicti*. Paris. 1520. 4°.

Oratio de Reformatione Cleri ad Capitulum generale. Basil. 1498 [a].

Prodierunt opera Raulini theologica *Antverp.* 1612. 6. vol. 4°. Sermones *Paris.* 1642. 2. vol. 8°.

Commentarius in omnes Logicos libros Aristotelis. *Paris.* 1500.

AUGUSTINUS PATRICIUS,
1480. H. W. gente Italus, ecclesiæ Senensis canonicus, Francisci Piccolominæi cardinalis Senensis secretarius, claruit anno 1480. Novennio ante cardinalem Senensem a Paulo II. ad conventum Germanorum Ratisponensem pro subsidiis contra Turcas postulandis missum comitatus fuerat: & Romam reversus, rerum in conventu gestarum historiam literis consignarat. Scripsit etiam isto anno 1480. jussu domini sui, *Historiam Conciliorum Basileensis & Florentini*, præsertim vero illius, ex codicibus duobus in ecclesia Basileensi, ut ipse refert, asservatis, maxima parte exscriptam. Habetur Historia ista Concil. Tom. 13. p. 1488. usque ad p. 1616. Extat etiam *Historia Conventus Ratisponensis* inter Scriptores Germanicos a Frehero editos *Francofurt.* 1602. Tom. 2. p. 143 [b].

MATTHÆUS MARESCHALCUS DE BAPPENHEIM, natione 1480. H. W.
Germanus, nobilissima familia oriundus, Udalrici Mareschalci, Castellani ducis Bavariæ, & Annæ a Schwabsperp filius, literarum studio in academiis exteris plurimos annos impendit, & utriusque juris doctoratum meruit. Domum reversus, canonicatu ecclesiæ Augustanæ, aliisque beneficiis ecclesiasticis cumulatus est. Claruit anno 1480. Exstat *Chronicon Australe* dictum, quod res tota Europa gestas ab anno 852. ad 1327. brevissime secundum annorum seriem percurrit, apud Freherum Scrip. German. Tom. 1. p. 311. Ejusdem chronici pars plenior, quæ res gestas ab anno 1276. ad 1303. uberius enarrat ibid. p. 327 [c]. *Chronicon Augustanum* ab anno 973. ad annum 1104. ibid. p. 343. *Chronicon Elwangense* ab anno 1095. ad annum 1477. ibid. p. 453. Cæterum chronica ista omnia nonnisi excerpta sunt ex amplioribus chronicis (Australi, Augustensi & Elwangensi) a Matthæo descripta.

GABRIEL BIEL, patria Helvetus, 1480. H. W.
aliis tamen Spirensis, *Collector* dictus, S. Theologiæ doctor, & in academia Tubingensi professor publicus, ab Eberhardo comite Wirtembergensi, qui academiam istam anno 1477. fundavit, evocatus, ut theologiam & philosophiam accepto stipendio edoceret. Claruit anno 1480. Eberhardo principi admodum charus, & summo in pretio habitus. Postquam plures annos cathedram Tubingensem rexisset; clericorum vitæ communis ordinem suscepit, obiitque juxta nonnullos anno 1495. sint licet, qui illum usque ad annum 1520. vitam produxisse ve-

a Legitur etiam ad calc. B. D. Jo. Georgii Dorschei Parallelorum Monastico-Academicorum *Argentorat.* 1644. 12. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 4. p. 353. b Ejusdem *Descriptio adventus Friderici* 3. *Imp. ad Paulum* 2. habetur ap. Raynaldum ad an. 1469. Integriorem una cum *vita Fabiani Bencii* a Patricio scripta exhibuit Mabillonius Musei Italici Tom. 1. p. 251. seq. *Historia Conventus Ratisponensis* prodiit etiam inter Jacobi Piccolominæi Epistolas *Mediolan.* 1506. *Pontificale Romanum*, cura Patricii correctum & recensitum prodiit *Romæ* 1479. 1485. 1487. *Lugd.* 1511. Scripsit etiam *Ceremoniale Romanum*, a Christophoro Marcello Archiepiscopo Corcyrensi, suppresso auctoris nomine, editum. Vid. Commentar. Mabillonii in Ord. Rom. p. 567. in Tom. 2. Musei Italici, ubi in appendice Ord. Rom. p. 584. Patricii *Epistola dedicatoria ad Innocentium* 8. exhibetur. c Integrum & locis parallelis aliorum veterum Historicorum illustratum edidit Burch. Gottelf. Struvius in sua Scriptor. Germ. Freheri editione Tom. 1. p. 431. seq. *Chronicon Augustanum* exstat. ibid. p. 493. seq. *Chronicon Elwangense* ibid. p. 675. seq. Ejusdem *tractatus de antiquitate & initio civitatis Episcopatus Augustani*; & *de origine & familia Dominorum de Calatin.* prodierunt *Aug. Vind.* 1553. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 5. p. 152.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. lint; quod minus quidem verisimile videtur, cum Trithemius illum anno 1494. provecta jam ætate apud Tubingenses egisse prodat.

SCRIPTA.

Commentaria in libros 4. Magistri Sententiarum. Prodierunt *Basil.* 1512. *Brixiæ* 1574. 3. vol. 4°.

Expositio Canonis Missæ, quæ revera est Eggelingi Brunsvicensis, paucis a Bielio omissis, nonnullis additis aut mutatis: quod quidem ipse in calce operis ingenue satis agnoscit. Prodiit *Lugduni* 1542. *Venet.* 1576. *Brixiæ* 1580. *Bergomi* 1594 [a].

Sermones de Tempore, Deipara, & Sanctis per totum annum — 1499. fol. *Brixiæ* 1583. 4°. *Basil.* 1519.

Sermones medicinales contra pestem & mortis timorem.

Defensorium obedientiæ pontificis, ad ecclesiam Romanam.

Historia Dominicæ passionis. Prodiit una cum Defensorio & Sermonibus cunctis, *Hagenoæ* 1519 [b].

Tractatus de Monetarum potestate simul & utilitate. Norimbergæ 1542. 4° [c]. *Colon.* 1574. *Lugduni* 1605. 4°.

Epitome scripti Gulielmi de Occam, & Collectorium circa 4. libros Sententiarum, in academia Tubingensi editum [d]. Vide Indicem MSS. bibl. Augustanæ p. 102.

1480. H. W. HERMOLAUS BARBARUS, patricius Venetus, natus est anno 1454. die 21. Maii, Francisci Barbari, viri eruditissimi, qui summo proximum in patria civitate locum tenebat, filius: vir ad bonarum literarum gloriam in Italia resuscitandam natus, Græce & Latine impense doctus, & utriusque linguæ elegantiarum scientissimus; *vere magnus ac divinus homo*, inquit Erasmus *, *qui raræ literaturæ castissimos mores adjunxit; nec minus vitæ innocentia, quam doctrinæ præstantia enituit.* Claruit anno 1480. quadriennio ante scribere exorsus. A republica Veneta ad Romanum pontificem legatus, ab Innocentio 8. anno 1491. patriarcha Aquileiensis inscio senatu constitutus est. Cum vero legati reipublicæ, qui Romæ apud pontificem agebant, lege patria vetarentur, ne inconsulto senatu sacerdotium acciperent, aut in clerum transirent, ausum id contra civitatis leges graviter tulerunt Veneti; datisque ad illum literis mandarunt, ut mora omni sublata patriarchatum abdicaret; aliter patrem suum magistratu submovendum, bonaque ejus fisco addicenda fore. Frustra tergiversatus est Hermolaus, civiumque iracundiam mora leniri posse speravit. Pater magistratu exuitur, & incassum tentatis rebus omnibus dolore animi absumitur. Ipse Hermolaus bonis spoliatur, civum albo eximitur, & perpetuo exilio mulctatur. Tam infoelici fortunæ ictu oppressus, meliori certe fato dignus, vir doctissimus inopem Romæ vitam traduxit, misella Alexandri pontificis sportula aliquamdiu sustentatus; donec anno 1494. morbo plebeio extinctus interiit, anno ætatis suæ 39. funeris etiam honore defraudatus. Erasmi de eo judicium supra audivimus. Verum jejunum id nimis si ejusdem elogio, quod alibi occurrit, conferatur. In Adagio enim, *Quid cani cum balneo?* hæc de Hermolao habet. *Is vir erat, qui non solum Italiam suam, verum etiam omne sæculum hoc nostrum illustrarit: cujus tanta est apud omnes eruditos authoritas, ut impudentissimum sit ab illo dissentire: tam insignis in restituendis literis utilitas, ut a literis omnibus alienissimus, aut certe ingratissimus habeatur, apud quem Hermolai memoria non sit sacrosancta.*

* Ciceronian.

SCRIPTA.

Oratio gratulatoria ad Fredericum Imp. Brugis 1486. 4°. Basil. 1520. 4° [e].

Compendium scientiæ naturalis. Lausannæ 1579. 8° [f].

Castigationes Plinianæ ad Alexandrum 6. Romæ 1492. f. & castigatiores *ibid.* 1493. f. *Venet.* 1497 [g].

Orationes, Prælectiones, &c. Par. 1494. 4°.

Epistolæ variæ, & Præfationes inter Angeli Politiani epistolas. *Basil.* 1553. lib. 1, 9, & 12.

Versiones Latinæ aliquot Aristotelis librorum. Basil. 1533 [h].

Castigationes in Pomponium Melam; Corollarium ad Dioscoridis quinque libros priores de materia Medica; Versiones Latinæ Dioscoridis librorum, Themistii Orationum, & aliquot Plutarchi Opusculorum, variis locis ac temporibus in lucem prodierunt.

Cæterum præter isthæc supra recensita scripsit Hermolaus *De Cœlibatu libros* 2. *Contra barbaros Philosophos librum, De re uxoria Poema, Quæstiones Geometricas, Convenientiam astrorum & medicinæ, Præcepta historiæ conscribendæ ad M. Ant. Sabellicum, Orationes & Epistolas multiplices, Carminum plusquam* 12000. *librum, Compendium Galeni, Versiones Græcorum aliquot librorum, & in his Responsionis Gennadii Patriarchæ CP. de fide*

a De editionibus hujusce operis conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 3. b Non *Hagenoæ* sed *Basil.* prodiit etiam separatim *Moguntiæ* 1539. 4to. c Eodem anno *Reutlingæ*. Item cum Dav. Thomani Act. publicis monetariis *Aug. Vind.* 1692. d Prodiit *Tubingæ* 1502. fol. 2. Vol. *Brixiæ* 1574. 4to. 3. Vol. *Basil.* 1512. 1588. & *Lugd.* 1514. fol. e Item Tom. 2. Freheri Scriptor. Germanic. f Primum *Venet.* 1545. g Item *Mediolan.* 1494. *Cremonæ* 1495. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 459. ubi plura de Hermolai Scriptis. h Item. *Venet.* 1544. 4to.

Catho-

Sæc.XV. ab an.MCCCC. *Catholica ad Mahometem Turcarum Imp.* Omnium illius operum editionem factam esse memorat Simlerus *: quæ tamen a me nulla diligentia inveniri potuit.

* Biblioth. Tigurin. p. 118.

Concionum sacrarum volumen extare dicitur MS. Patavii apud Augustinianos Eremitas.

1480. H. W. BAPTISTA SALVIS, sive *de Salis*, natione Italus, patria Ligur, ordinis Franciscani socius, provinciæ Januensis alumnus. Claruit anno 1480. Obiit post annum 1494. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, quæ ab authore nomen ducens, *Baptistiana* appellari solet. Prodiit *Parif.* 1499.

1480. H. W. PACIFICUS, gente Italus, patria Novariensis, ordinis Minorum frater. Claruit anno 1480. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, ab authoris nomine *Pacificam* dictam; quam Fr. Tarvisinus Carmelita Italice vertit, versamque edi curavit *Venet.* 1574. 1580.

1480. H W. ANGELUS DE CLAVASIO, natione Italus, patria Ligur, ex oppidulo cognomine oriundus, ordinis Minoritarum sodalis, & familiæ Observantium vicarius generalis. Theologus & jurisconsultus insignis, claruit anno 1480. Sixto 4. aliisque Romanis pontificibus gratissimus; a quibus nuncii apostolici titulo insignitus pro corradenda contra Turcas pecunia subsidiaria legatus est. Obiit Cunii in cœnobio S. Mariæ de Angelis anno 1495. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, *Angelicam* vulgo dictam; quæ post vitiosas aliquot editiones, ipsomet authore curante, typis excusa prodiit *Venet.* 1490 [a]. emendatior *ibid.* 1569. 1578. 1582. *Argentinæ* 1513. *Norimbergæ* 1498. 1588. f. Alia quædam composuit, viz. *Tractatum de Restitutionibus*; Tractatum inscriptum, *Arcam fidei*, &c. quæ prælo exierunt *Compluti* 1562. 4°.

1480. H. W. [b]BAPTISTA TROVAMALA, aliis *Novamala* dictus, patria itidem Ligur, & ordinis Franciscani monachus, claruit Lovanii ab anno 1480. Scripsit, *ad utilitatem simplicium Confessorum Summam Casuum Conscientiæ*, quæ *Rosella* dici solet, secundum alphabeti ordinem digestam. Prodiit ista *Venet.* 1499. 4°. *Parif.* 1515. 8°. *Argentinæ* 1516. fol [c].

1480. H. W. BERNARDINUS AQUILANUS, natione Italus, Fossa Aprutii oppido oriundus, ordinis Minoritarum sodalis, & in curia Romana procurator; juris utriusque pariter ac sacrarum literarum peritissimus: quo nomine in curiam Romanam accitus, concionatoris munere fungebatur. Claruit anno 1480. Obiit anno 1503. in conventu S. Juliani prope civitatem Aquilanam, ætatis suæ 83. Anno demum 1515. reliquiæ ejus exinde translatæ ad cœnobium S. Angeli intra Fossam & Ocram; ubi subtus altare conditæ insigni veneratione hodienum coluntur. Extant ab illo scripta, *Funerale*, Venet. 1572. *Tractatus de nubere volentium doctrina*, inter Tractatus Juris *Venet.* 1584. Tom. 9. *Admonitiones vitæ Spiritualis*, (anno 1491. elucubratæ) Italice, *Venet.* 1572. *Historia brevis de Cœnobiis & illustribus viris provinciæ S. Bernardini*; *Quodlibetum Scholasticum*; *Quadragesimales*; *Centuria* [d] *in memoriam Passionis Christi*; *Peregrinus*, seu de Christo sub peregrini specie discipulis Emmauntem proficiscentibus apparente: *Sermonum libri aliquot*; *Vita S. Bernardini Senensis, & S. Philippi Aquilani*, Italice. Ex his pleraque MSS. asservantur in cœnobio S. Angeli prædicto; teste Waddingo de Scriptor. Ord. Minor. p. 54.

ANTONIUS DE BALOCHO, aliis *Antonius de Vercellis* dictus, gente Italus, Balocho diœcesis Vercellensis pago natus, ordinis Franciscani socius, e familia Regularis Observantiæ, ac provinciæ Genuensis. Claruit anno 1480. Prædicator tota Italia celeberrimus. Scripsit *Quadragesimale de 12. excellentiis Christianæ fidei*; Venet. 1492. & Lugduni 1504. excusum. *Tractatum de Virtutibus*, Hagenoæ 1513. 4°. *Quadragesimale* alterum de æternis fructibus Spiritus Sancti; in 17. tractatus distributum. Singulorum titulos exhibet, totumque opus penes se MS. extitisse prodit Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 29. 1480. H. W.

BERNARDINUS TOMITANUS, natione Italus, patria Feltrensis, *Parvus* a brevi statura cognomento dictus, ordinis Minoritarum, Sixto 4. & Innocentio 8. pontificibus Romanis acceptissimus, quibus operam in rebus gravissimis obeundis locavit. Claruit anno 1480. Vir rara morum castitate, & eximia concionandi facundia apud conterraneos suos celebratissimus. Innumera fere miracula illi affinxerunt historici e Minoritis sequiores; quin & coævus illi Bernardinus de Bustis *, 1480. H. W.

* Rosar. par. 1. Ser. 3.

a Iterum 1492. Prodiit etiam *Argentorat.* 1489. 1495. 1513. *Alosti Flandror.* 1490. ut refert *Fabr.* Bibl. Eccles. ad Trithem. c. 895. Habetur etiam in Tom. 3. Bibl. Pontif. Max. a Jo. Tho. Roccaberti edit. b Hic Baptista rectius cum superiore idem eademque *summa* habetur a Labbeo Tom. 1. de Scriptor. Eccles. p. 174. c Prodiit etiam *Rom.* 1479. *Augustæ* 1484. *Norimb.* 1488. *Venet.* 1495. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 455. d Rectius *Centurio* notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 581.

Sæc.XV. ab an.MCCCC. plures in aere Angelos, quam in terra homines illi Vincentiæ concionanti astitisse refert. Verum ista ad popellum. Certius id pietatis indicium, quod Christianos intolerandis Judæorum usuris afflictos dolens, Montem Pietatis multis in locis erigi curaverit; ut verporum nummulariorum tyrannidi occurreret. Obiit Ticini die 28. Septembris anno 1494. summa veneratione a vicina plebe etiamnum cultus. Scripsit *Tractatulum de modo confitendi*, Brixiæ 1542. 12°. editum: & *Conciones quasdam Italicas de Perfectione Vitæ Christianæ*, Venet. 1532. 8°.

1480. H. W. BERNARDINUS DE BUSTIS, gente Italus, oppido cognomine in ducatu Mediolanensi oriundus familiæ Franciscanæ sodalis; rei theologicæ, philosophicæ ac jurisprudentiæ scientia, pro ratione ævi, haud vulgariter instructus, Michaelis de Carcano discipulus; claruit anno 1480. quo Officium de immaculata conceptione B. Virginis, quod ipse concinnarat, a Sixto 4. papa diplomate apostolico confirmari obtinuit. Vir præclara eloquentiæ fama, & præstanti concionandi arte inter primarios ordinis sui proceres numerandus: adeo ut cum recepto illa ætate apud Italos more illustriores e Minoritis concionatores a celebrioribus Italiæ civitatibus missa ad generalem legatione quotannis deposcerentur, Bernardinus singulis fere ab eo, quo primum florere cœpit, tempore annis ad totidem principes aut insignes urbes eum a generale deposcentes destinatus fuerit. Qualicunque vero dicendi genere enituit; certe judicio parum valuit, ad inanes superstitiones & nugas pronus. Ut effrænem enim ejus B. Mariæ sine fronte sine corde assentandi libidinem taceam; ut insanas laudes, ne dicam blasphemias, quibus lectori nauseam, beatissimæ Virgini injuriam facit, mittam; tanta in nudum Jesu nomen, quod novo Bernardini Senensis commento divino honore nuper in Italia coli cœperat, devotione ferebatur; ut id die anniversario rituque solenni per universam Ecclesiam celebrari ardentissimis precibus ab Innocentio 8. postularet. Obiit post annum 1500.

SCRIPTA.

Mariale, seu sermones de B. Virgine Maria, ejusque excellentiis, non solum per singulas ejus festivitates, verum etiam per omnia totius anni sabbata. Prodiit *Mediolani* 1494. 4°. *Argentinæ* 1496 [a].

Quadragesimale. Argentinæ 1496.

Rosarium Sermonum per Quadragesimam, cunctosque totius anni tam Dominicales, quam festos dies; necnon de unaquaque materia prædicabili. Prodiit in duos tomos distributum *Hagenoæ* 1500. *Lugduni* 1507. 1525. 4°. & cum Mariali *Brixiæ* 1588. Tom. 3. Sæc.XV. ab an.MCCCC.

Pro defensione Montium Pietatis Tractatus 2. ad Bernardinum de Carvaialo cardinalem, anno 1497. scripti. *Mediolani* 1503. fol [b].

Officium de Conceptione B. Virginis.

Officium nominis Jesu. Utrumque a Minoritis hodienum recitatur; istud die 14. Januarii, illud die 8. Decembris.

ROBERTUS CARACCIOLUS, 1480. H. W.
natione Italus, Licii in regno Neapolitano natus, illinc *Robertus de Licio* cognominatus, ordinis Minorum socius, ac demum ordine episcopus, Aquinas, Liciensis, atque (ut nonnulli volunt) Aquilanus in Marsorum provincia. Claruit anno 1480. Summa apud plurimos pontifices & universam Italorum gentem gratia florebat; id honoris rara concionandi ubertate ac fœlicitate nactus, qua tantopere excellere credebatur; ut recepto apud omnes elogio *Secundus Paulus* appellaretur. Egregius sane (prout ea ferebant tempora) concionator, & ingenti plane zelo actus; qui lachrymas auditoribus suis pro lubitu excutere potuisse fertur; quique solutos sæculi mores, ac præsertim plusquam regiam pontificum & cardinalium pompam, acri calamo flagellavit. Obiit anno 1495. postquam quinquaginta annos concionatoris munus obiisset, in ecclesia conventualium Liciensi sepultus, atque istiusmodi disticho medio sepulchri inciso collaudatus:

Ille Robertus hic est Christi, quo præsule vatum
Nemo post Paulum clarior orbe fuit.

SCRIPTA.

Sermones de Christo, B. Virgine, ac Sanctis. Prodierunt *Venetiis* 1489, & 1490.

Sermones de Tempore, & de laudibus Sanctorum. Neapoli 1489. *Basil.* 1490.

Quadragesimale de Peccatis Basil. 1475. Venet. 1488. 8°. Licii 1490.

Quadragesimale de Pœnitentia. Venet. 1472. 4°. Argentinæ 1497. fol.

Sermones de Annunciatione Virginis Mariæ, de Prædestinatorum & Damnatorum numero, de catenis peccatorum, de spe bona, de Judicio pestilentiæ. Prodierunt isti una cum præcedente opere secunda vice excuso *ibidem.*

Sermones de Adventu, & Quadragesima. Venet. 1496. 8°.

Sermones de timore Judiciorum Dei, de im-

a Item *Hagenoæ* 1506. & 1519. fol. b Item cum Rosario *Hagenoæ*, & inter opera *Brixiæ* 1588.

mortalitate

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *mortalitate animæ, de æterna beatitudine.* Excusi sunt apud Gregorium Arivabenium *Venetiis* in 4°.

Sermones per Solennitates totius anni, Domini Sabaoth, & Beatissimæ Virginis Venet. 1471. 1496.

De hominis formatione liber. Noribergæ 1470.

Sermones de amore divinorum Officiorum, ad Joannem Aragonium Ferdinandi regis Siciliæ filium quibus mystice exponuntur verba S. Joannis: *Vidi alterum Angelum volantem,* &c. Neapoli 1473.

Speculum Fidei Christianæ. Venet. 1555.

Prodierunt pleraque ex antedictis opera uno volumine, *Lugduni* 1503. tribus tomis, *Venet.* 1490.

1480. H. W. MICHAEL DE MEDIOLANO, gente Italus, patria Mediolanensis, ordinis Franciscani Regularis Observantiæ insignis concionator. Claruit anno 1480. Eundem fuisse, ac *Michaelem de Carcano,* non male conjicit Waddingus *. Certe uterque Mediolanum patriam habuit: uterque in familia Franciscana militavit; & utrique eadem fere opera ascribuntur.

* De Script. Ord. Minor. p. 261.

SCRIPTA.

Confessionale, seu methodus confitendi. *Venet.* 1513. 8°.

Quadragesimale de quatuor capitalibus vitiis, Gula, Ira, Invidia, Acedia. Venet. 1476. 4°.

Quadragesimale alterum duplicatum de Pœnitentia & ejus partibus. Venet. 1492. 4°.

Sermones de Adventu. Venet. 1487. 4°.

Sermones II. *more scholastico in Decalogum* [a].

Sermones de Sanctis.

Sermones de Tempore.

Sermones de Pœnitentia ad dies Quadragesimæ.

De Peccatis generatim.

De tribus præcipuis peccatis, Superbia, Avaritia, Luxuria.

De quatuor reliquis peccatis capitalibus, & earum filiabus.

De fide Christiana liber.

Prodierunt ista a Sermonibus in Decalogum inclusive enumerata opuscula, Michaeli de Carcano inscripta, *Basil.* 1470.

1480. H. W. STEPHANUS BRULIFER, natione Gallus, patria Armoricus, domo Macloviensis, ordinis Minoritarum, doctor Parisiensis, Gulielmi Vorilongi discipulus, theologiæ scholasticæ juxta Scoti sententiam apud Moguntinos & Metenses professor. Claruit anno 1480. Obiit in conventu Bernonis provinciæ Britanniæ, post annum, uti videtur, 1500. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

SCRIPTA.

Reportata in 4. libros Sententiarum S. Bonaventuræ. Prodierunt seorsim *Basil.* 1501. *Venet.* 1504. *Paris.* 1507.

Liber de sanctissima Trinitate, quo pictores insulsis imaginibus S. Trinitatem depingentes acriter castigat.

Sermones de paupertate Christi & Apostolorum. Parif. 1500.

Apologeticus adversus quendam episcopum Minoritam, Fratres Regularis Observantiæ damnantem, quod alio se nomine appellarint, quam regula expresserit.

Tractatus de timore servili, & de donis Dei.

Tractatus de Formalitatibus ad mentem Scoti. Prodierunt tres isti tractatus *Venet.* 1516. fol.

Declaratio identitatum & distinctionum rerum secundum Scotum. Basil. 1507. 8°. ad calcem *Reportatorum.*

Concio de valore Missarum, in synodo Moguntina habita.

Prodierunt Bruliferi opera *Paris.* 1499. atque *ibid.* 1500. 8°.

ANDREAS, primum quidem ordinis Prædicatorum frater, dein Craynensis, sive Carnensis archiepiscopus, & ecclesiæ Romanæ presbyter cardinalis titulo S. Sixti; vir insigni facundia, & eximia vitæ sanctitate merito celebrandus. Claruit an. 1480: Immenso pietatis & religionis Christianæ zelo ductus, cum corruptam ecclesiæ Romanæ doctrinam, & corruptiores ecclesiasticorum, præsertim vero Sixti pontificis, mores diutius ferendos non esse arbitraretur; & utrique malo remedium adhiberi e re Christiana fore censeret; crebris precibus & adhortationibus apud Sixtum papam privatim, & in publico cardinalium consessu egit; ut tamdiu desiderata reformatio tandem aliquando inchoaretur. A pontifice & cardinalibus sibilo & sannis exceptus, alio se vertit; acceptaque (uti præ se tulit) a Frederico Imp. potestate, Basileam urbem se contulit; & in ecclesia cathedrali anno 1482. die 25. Martii, concilium generale ibi loci quam citissime habendum indixit, *ad fidei catholicæ* (ut ipsius verbis utar) *reformationem, morum correctionem, scelerum vitiorumque extirpationem, & pacem universalem in populo Christiano procurandam.* Infremuit Sixtus re audita, datisque ad Basileenses literis Andream compedibus vinctum sibi mitti jussit. Iste a pontifice ad 1480. H. W.

[a] Prodiit una cum *Quadragesimali* Venet. 1492. sed de editionibus operum Michaelis. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 225.

Sæc. XV. ab an MCCCC. concilium provocat, & concilii indictionem renovat. Sixtus legato in Helvetiam Angelo episcopo Suesanensi Andream sub anathematis pœna tradi mandat; & detractantes Basileenses diris devovet: cumque anathema parum curarent Helvetii, Jodocum præsulem Sedunensem ad Fredericum Imp. mittit, qui Cæsarem invitum perquam ac diu renuentem, eo tandem deduxit, ut Basileensibus Andream custodiæ mancipare sub perduellionis pœna præceperit. Factum id exeunte anno 1482. & Andreas, mensibus aliquot in carcere exactis, tandem clandestinis insidiis strangulatus interiit.

SCRIPTA.

Epistola encyclica, qua instituti sui de concilio convocando rationem reddit, miserum ecclesiæ statum, & papæ apostasiam describit, resque in concilio tractandas proponit.

Appellatio a Papali sententia, qua acriter in Sixtum 4. invehitur, pessima illius scelera depingit, & exaggerat; totamque pontificiam authoritatem ab imis fundamentis convellit.

Responsio ad epistolam Henrici institoris Dominicani, Appellationis suæ refutatoriam, qua pontificum authoritatem prolixe impugnat; crassamque totius ordinis Prædicatorum inscitiam & hypocrisin detegit & perstringit.

Exhortatio de reformandis moribus & ecclesia ad omnes Christianos.

Epistola ad Fredericum Imp. qua illum enixe rogat, ut incœptis suis opituletur.

Oratio defensoria ad Antonium Gratiam-Dei, judicem Cæsareanum.

Epistola ad Casparum episcopum Basileensem, qua eum, ut instituto suo obsecundet, multis hortatur.

Opuscula ista omnia collegit, & scholiis illustravit, qui Andreæ secretarii & procuratoris vice præsto fuit, Petrus Numagen, Trevirensis, notarius & sacellanus ecclesiæ Tigurinæ, addita *Gestorum Andreæ historia breviculа*. Collectionem istam ex bibliotheca ecclesiæ Tigurinæ in lucem protraxit Joannes Henr. Hottingerus, & Historiæ suæ Ecclesiasticæ inseruit Sæc. 15. *Tiguri* 1654. 8°. Append. ad Sect. 1. a pag. 355. ad p. 605.

1480. H. W. Jo. Fr. Picus Mirand. in Vita ejus. [a] HIERONYMUS SAVONAROLA, natione Italus, patria Ferrariensis, origine tamen Patavinus, nobili familia oriundus, Hieronymi Savonarolæ & Helenæ Bonacorsiæ filius, natus anno 1452. 11. Cal. Octobr. A teneris unguiculis pietatis artiumque liberalium studio summa diligentia incubuit; ita ut adolescens adhuc præclarum inter eruditos nomen obtineret. Anno 1474. Bononiam inconsultis parentibus profectus, Dominicanæ familiæ se adjunxit; & impositam sibi philosophiæ ac metaphysicæ perdocendæ provinciam suscepit. Postea sacro muneri initiatus, crebris ad populum concionibus in solutos sæculi mores detonare cœpit; tanta eloquentia, tam felici successu usus, ut auditorum animos quo vellet persuasos flecteret, & perditissimis quibuscunque homuncionibus pietatis & religionis zelum incuteret, tanto passim populi confluxu celebratus, ut amplissima templa auditorum multitudinem nequaquam caperent. Claruit anno 1480. Vir ad religionem promovendam natus, qui summa vitæ austeritate & illibata morum sanctimonia omnium in se admirationem rapuit: & certissimis quibusdam rerum futurarum prædictionibus *, divini fere hominis opinionem sibi conciliavit. Tanta pietatis & eloquentiæ fama instructus, mirum sane, quam immanem apud Italos authoritatem sibi comparaverit; adeo ut tota Italia a dicentis ore pendere videretur. Frequentibus ille concionibus oppidatim habitis, in id solum incubuit; ut deploratam ævi malitiam castigaret; collapsam pontificum incuria religionem restitueret; pietatem, charitatem, & justitiam in Christianorum animos revocaret; solutosque omnium mores corrigeret. Imprimis vero id curæ habuit; ut pontificum, ecclesiasticorum, & principuum qualiumcunque vitia detegeret, & acri satyra flagellaret. Anno 1483. Florentiam se contulit; tantamque concionibus disertis, propheticis prædictionibus, & morum gravitate potestatem sibi brevi conciliavit; ut in republica Florentina omnia deinceps pro nutu ageret. Anno 1494. a Florentinis ad Carolum Galliæ regem victricia per Italiam arma circumferentem legatus, victoris iram authoritate sua compescuit, & civibus pacem impetravit. Jamque curiæ Romanæ, totique ecclesiasticorum ordini invisus esse cœperat Hieronymus, tam quod ecclesiam reformandam, & Babylone (Romam innuens) excedendum esse clamaret; quam quod singulorum vitia palam notare & acerbe perstringere neutiquam vereretur. Præsertim vero Alexandrum 6. pontificem, monstrum illud vitiorum, & Christianæ religionis propudium, in rabiem egerat, scelera illius detegendo, & pro concionibus exaggerando. Anno igitur 1498. Alexander submissis Dominicanis quibusdam fraterculis, qui Hieronymi concionibus adversarentur, primores aliquot in partes trahit, & inimicam factionem suscitari curat. Isti Hieronymum, a pontifice prius anathe-

* Vid. Philip. Comminæum Hist. l. 8. c. 2.

[a] Conf. *Quetif.* tom. 1.

mate

Sæc. XV. ab an. MCCCC. mate percussum, armata manu in templo invadunt, ferro & flammis sibi aditum patefaciunt: ab Hieronymianis tamen post acre certamen repelluntur. Mox vero a senatu, data fide publica, ut incolumis ad cœnobium reverteretur, accersitus, paruit; & ecclesia egressus, summa perfidia carceri mancipatus est; sævissimisque tormentis excruciatus, ut prophetias suas falsas esse confiteri cogeretur. Cessit tormentis Hieronymus, & nimia doloris vehementia animo abalienatus, morem gessit. Quamprimum Hieronymum in vincula ductum esse novit Alexander papa, Romam eum mitti postulavit; cum vero id a Florentinis obtinere non posset, binos illi fidei inquisitores judices dedit, & Florentiam legavit. Isti Hieronymum tormentis jam seminecem hæreseos reum agunt; habitoque judicio tumultuario, mortem in crastinum indicunt. Summa animi fortitudine eam oppetiit Hieronymus, in foro Florentino strangulatus & flammis combustus die 23. Maii anno 1498. ætatis suæ 46. Defuncti memoriam ingenti honore sectatores sui coluerunt, cumque inter martyres reposuerunt. Quod ad crimen certe illi impactum attinet; illi hæresis fuit (ut Florentinorum ad Alexandrum 6. epistolæ verba adhibeam) *docere omnes justitiam, hortari cives æquali quodam jure uti; insidias omnium in rempublicam detegere, nec pati contra jus civitatis plura aliquem sibi occupare: docere parentes optimam filiorum educationem & eruditionem, ut digni Christiano nomine evadant; persuadere mulieribus, deposito omni ornatu, sequi Christum, pueros nihil magis nosse quam gesta Christi & sanctorum*: aliaque hujusmodi agere, quæ bonorum amorem, malorum odium facile permovere possent. Magno utrinque animorum æstu anno circiter 1556. sub Pauli 4. pontificatu decertatum est in curia Romana de comprobandis aut prohibendis Hieronymi scriptis. Vicit tandem Dominicanorum sedulitas, & pro Hieronymo sententiam ferri obtinuit; ita tamen, ut pauci aliquot qui in Indicem prius relati fuerant, libri ex illo nequaquam eximerentur: non quidem hæretici aut erronei habendi, sed inter *suspensos* (sic enim loqui voluerunt judices) reponendi.

SCRIPTA.

Triumphus Crucis, seu *de fidei Christianæ veritate libri* 4. anno 1497. scripti, & *Florentiæ* editi, dein *Venet.* 1517. *Paris.* 1524. 8°. *Venet.* 1540[a]. *Lugd. Bat.* 1633. 8°. Hos libros MSS. editis longe auctiores penes se habuit Joan. Cordesius Lemovicensis, teste Illustr. Grotio in Apolog. Rivet. discussione. Libri 4. cap. 7. loco motum in Collectione sua scriptorum contra Mahometanos edidit Theodorus Bibliander *Basil.* 1543. fol. titulo *Commentatiuncula Mahumetanorum sectam omni ratione carere demonstrantis.* Sæc. XV. ab an. MCCCC.

De simplicitate vitæ Christianæ libri 5. Florentiæ 1496. Venet. 1507. 8°. Colon. 1550. Paris. 1511. 8°. Lugd. Bat. 1633. 12°. Gratianopoli 1677. 12°[b].

Contra Astrologiam divinatricem libri 3. ex Joannis Pici Mirandulani disputationibus collecti. Italice ab Hieronymo conscriptos Latine vertit, & scholiis illustravit Thomas Boninsignius *Florentiæ* 1581. 8°. *Venet.* 1586. Italice prodierunt *Florentiæ* 1495.

Expositio quadruplex in orationem Dominicam. Lugduni 1536. Ingolstad. 1543. 16°. Venet. 1538. Lugd. Bat. 1633. 12°. Gratianopoli 1669. 12°.

Alia *orationis Dominicæ expositio*, quæ singulis petitionibus singulas orationes subnexas habet, sub Hieronymi nomine impressa est *Paris.* 1538. 16°. *Gratianopoli* 1669. 12°. Verum an genuinus sit Hieronymi fœtus jure merito dubitari queat.

Expositio salutationis Angelicæ, Ave Maria, Italice, *Venet.* 1558. 8°.

De Humilitate tractatus, Italice, *Venet.* 1538. 8°. *Paris.* 1617. 12°.

De amore Christi liber, Italice, *Florentiæ* 1529. 4°. *Venet.* 1588. 8°. *Paris.* 1617.

De Vita viduali liber, Italice, cum priore *Florentiæ* 1495. 4°. *Paris.* 1617. 12°.

Lamentatio Christi sponsæ adversus Pseudapostolos, sive *Exhortatio ad fideles, ut precentur Dominum pro renovatione Ecclesiæ.* Venet. 1537. & cum vita Savonarolæ *Paris.* 1674. 8°. Tom. 1. p. 381.

Dialogi 7. Spiritus & Animæ interlocutorum, quibus titulus, *Solatium itineris mei*, Genuæ 1536. 12°. Venet. 1537. 16°. Lugd. Bat. cura Joannis Balesdenii 1633. 12°. & Gratianopoli 1668. 12°.

Dialogi alii 3. Rationis & Sensus interlocutorum, quibus idem est titulus, *Solatium itineris mei*, Venet. 1537. 16°.

De Oratione libri 2. Italice, *Venet.* 1538. 8°. *ibid.* 1547. 8°.

Regulæ 10. *orandi tribulationis tempore*, Italice, *ibid.*

Regulæ bene vivendi, ad discipulos suos, Italice, *ibid.*

Regulæ vivendi Christiane, in carcere anno 1498. Italice conscriptæ, & *Florentiæ* 1498. 4°. editæ.

Expositio Decalogi, Italice *Florentiæ* 1495. 4°. *Venet.* 1538. 1547. 8°.

[a] Eodem anno *Basil.* & *Gratianopoli* 1666. 12mo. Italice vertit ipse Autor & Florentiæ vulgavit 4to. Vid. *Fabr.* de Veritate Christianæ Relig. c. 30. p. 542. [b] Item 1615. 8vo. teste Tho. Pope Blunt in Censura Autorum p. 346.

Sæc XV. ab an. MCCCC.

De sacrificio Missæ & mysteriis ejus, Italice, *ibid.* & *Paris.* 1617. 12°.

Epistola de frequenti Communione, Italice, *Florentiæ* 1496. 4°.

De beneficiis Christi in Christianos collatis per Crucis mysterium & signaculum. Paris. 1610. 24°.

De modo bene vivendi & tendendi in Deum, Italice, *Venet.* 1538. 1547. 8°.

Epistola ad Nicolaum Patrem de suscepto a se Dominicanorum habitu, Italice, *Venet.* 1547. 8°. & cum Vita ejus *Paris.* 1674. 8°. Tom. 2. p. 70.

De perfectione Status religiosi, Italice, *Florentiæ* 1495. 4°. *Venet.* 1538. 1548.

Regulæ de discreto & ordinato modo vivendi in Religione, Italice, *Venet.* 1538. 1547.

Epistolæ plures ad Fratres suos Congregationis S. Marci, Italice, ibid.

De Lectione spirituali, epistola ad Sorores tertii ordinis S. Dominici, Italice, *ibid.*

Oratio, quam morti addictus ad sacrum Christi corpus habuit, Italice, *Florentiæ* 1498. 4°.

Tractatus graduum ascendendi ad perfectionem Vitæ spiritualis, an. 1497. scriptus, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet.* 1537. 16°. Italice, *ibid.* 1538. 1547. 8°.

Regulæ 7. Religiosis omnibus observandæ, Latine, *Venet.* 1537. 16°. Italice, *ibid.* 1537. 1548. 8°.

Oratio, seu *meditatio in Psalmum, Diligam te Domine*, Venet. 1537. 16°.

Tractatus de mysterio Crucis, & Officium ejusdem, Venet. 1537. 16°.

Expositio, seu *meditatio in Psalmum* 30. *In te Domine speravi:* quam paulo ante mortem composuit. *Venet.* 1507. 8°.

Meditatio in Psalmum, Miserere mei Deus: quam inter vincula itidem & carceris angustias dictavit. Exstat cum præcedente Meditatione, & Triumpho Crucis, *Venet.* 1540.

Meditatio in Psalmum 30. *In te Domine speravi.*

Meditatio in Psalmum 79. *Qui regis Israel, intende*, Lugd. 1633 [a].

Habentur Meditationes cum Expos. in Orat. Domini. *Lugduni* 1536.

Expositio sive *Meditationes in plures Psalmos.* 1524. 8°.

Meditationes quædam. Paris. 1538. 16°.

Manuale Confessionum, item *Recollectorium Rudimentorum Theologiæ.* Venet. 1543. 8°.

Eruditorium Confessorum, Paris. 1517. 8°. Venet. 1543. 8°. Lugd. Bat. 1640.

Sermones 30. *de Tempore & Sanctis*, anno 1495. habiti, Italice, *Florentiæ* 1496. 4°. *Venet.* 1517, 1520. 4°. 1539. 8°. Concio tertia in Indice Romano prohibetur.

Conciones Quadragesimales 48. anno 1496. habitæ, Italice, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet.* 1514, 1519. 4°. 1539, 1543. 8°. Concio 12. in Indice Romano expurgari jubetur. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Conciones 29. *in Ruth & Michæam*, eodem anno habitæ, Italice, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet.* 1513, 1520. 4°. 1540. 8°. Latine *Salmanticæ* 1556. 4°. Concionem tertiam damnavit Index Romanus. Concio 28. *Tractatus de arte bene moriendi* a nonnullis inscribitur.

Conciones 49. *in Ezechielem, & unicus in Psalm.* 7. anno 1497. habitæ, Italice, *Venet.* 1517, 1520. 4°. 1541. 8°. Ex his Conciones 21. 32. & 40. in Indice Romano notantur.

Conciones 22. *in Exodum & Psalmos*, anno 1498. habitæ, Italice, *Florentiæ* 1498. 4°. *Venet.* 1520. 4°. 1540. 8°. Istæ præ aliis omnibus concionibus ecclesiæ & aulæ Romanæ corruptelas exagitant; adeoque ex iis conciones 1, 2, 3, 6, 10, 12, & 20. in Indice Romano legi prohibentur.

Conciones 13. *per Adventum, & aliæ* 46. *per Quadragesimam, super arcam Noe.* Venet. 1536. 8°. a Bernardino Stagnino de Tridino Latine editæ.

Conciones 23. *super Aggæum Prophetam & Psalmos*, anno 1494. habitæ, Italice, *Venet.* 1544. 8°.

Conciones 47. *in Job, per Quadragesimam* anno 1495. habitæ, Italice, *Venet.* 1545. 8°. Ex his concionem 14. Index Romanus expurgari jubet.

Epistolæ quædam Apologeticæ, Florentiæ anno 1497. scriptæ, Italice, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet.* 1537, 1548. 8°.

Epistola ad quendam N. Fratrem, adversus sententiam excommunicationis contra se nuper injuste latam, Italice & Latine, *Florentiæ* 1497. 4°.

Sermones 40. *in Amos, &* 20. *in Zachariam Prophetam*, ab Hieronymi prædicantis (ut & reliqui fere omnes Sermones) ore excepti, & ab aliis Latine versi, *Venet.* 1514, 1519. 4°.

Sermo in vigilia nativitatis Domini, Italice, *Paris.* 1517. 8°. *Ingolstad.* 1556. *Gratianopoli* 1669. 12°.

Alia ejusdem argumenti, Italice, *Venet.* 1548. 8°.

Sermones 25. *in Psalmum* 72. *Quam bonus Deus Israel*, anno 1493. habiti, Italice, *Venet.* 1528. 4°. 1544. 8°.

Sermones quamplurimi in Psalmos, Italice, *Venet.* 1500. 4. vol. 4°. *ibid.* 1517. 4°.

De amore divino concio, in illud Thren. 1. *Ego vir videns.* *Senis* 1543. 8°.

Sermones 19. *in primam epistolam S. Jo-*

[a] *Commentarii in Psalmos* 50, 70, 57. prodierunt *Tubing.* 1621. 12*mo.* Denuo *Lugd. Bat.* 1633. 12*mo.* una *cum Expositione in Orationem Dominicam.* vid. *Blunt.* in Censura Autorum p. 346.

annis

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *annis, aliosque Scripturæ locos*, Italice, *Venet.* 1556.

Oraculum seu prophetia de renovatione Ecclesiæ, Italice, *Venet.* 1560. 8°.

Meditationes seu Conciones in Cantica & alia Scripturæ loca. Venet. 1556. 8°.

Conciones breviculæ 9. in Threnos Jeremiæ. ibid.

Brevis Expositio in librum Esther. ibid.

Compendium totius Philosophiæ, tam naturalis, quam moralis, libris 15. *Venet.* 1542. 8°. *Wittembergæ* 1596. 8°.

Opus de divisione, ordine, & utilitate omnium Scientiarum, libris 4. Ex his liber quartus de re poetica agit.

Compendium Logices, libris 10. Prodierunt tria ista opuscula una cum Compendio Philosophiæ, *Venet.* 1542. 8°.

Margarita Philosophica, seu *rationalis & moralis Philosophiæ Principia*, ab Orontio Finæo aucta & castigata. *Basil.* 1535. 4°.

Apologiæ, sive *Epistolæ 3. ad Alexandrum 6. papam*, anno 1497. datæ. Exstant apud Bzovium ad an. 1497. *Sermo prolixus Apologeticus* Florentiæ in festo Annunciationis habitus, *ibid.* ad an. 1495. §. 24.

De Veritate Prophetica libri seu Dialogi 9. qui in Indice Romano prohibentur, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet.* 1548. 8°.

Compendium Revelationum. Prodiit *Parif.* 1496. 4°. & una cum vita Savonarolæ *Parif.* 1674. 8°. Tom. 1. p. 216.

Apologeticus Fratrum Congregationis S. Marci Florentiæ Ordinis Prædicatorum, a seipso institutæ adversus Alexandrum 6. papam. *Ibid.* Tom. 2. p. 74. *Tolosæ* 1612. 12°. antea excusus.

Sermo Apologeticus in illud Psalmi 7. Domine Deus meus in te speravi, Florentiæ anno 1497. in die Ascensionis Domini habitus, Italice, *ibid.* p. 157.

Epistolæ plures, ibid. sparsim.

Epistolæ Spirituales & Asceticæ, quas in unum volumen collegit, ex Etrusca lingua Latine convertit, atque una cum Savonarolæ vita, *ibid.* Tom. 2. mantissæ vice edendas curavit Jacobus Quetif. Ord. Prædicat.

Plura adhuc ab Hieronymo conscripta memorat Jo. Fr. Picus, Comes Mirandulanus, in Vita * ejus, viz. *Commentationes in Hexaemeron, & alia plura Genefeos loca* ; *In partem Levitici* ; *In Psalterium Davidicum* ; *In Solomonis Cantica* ; *In Hieremiæ Threnos* ; *Interpretationem Evangeliorum imperfectam* ; *Conclusiones perbreves in Decreta Pontificia* ; *Admonitionem ad Sacerdotes & Clericos* ; His accenset Bzovius *, *Librum de regimine Reipublicæ Florentinæ* ; Ambrosius de Altamura *, *Libros de Cambiis, De Usuris, De Simonia, De defensione proximi, De furto notabili* ; & *Commentaria in 7. Psalmos Pœnitentiales.* Ex his forsan aliqua in lucem prodierunt ; quorum editiones me plane fugiunt. Cæterum de Hieronymi vita, rebus gestis, supplicio, innocentia, doctrina, ac scriptis fusissime egit nuperus vitæ ejus editor, *Parif.* 1674. 2. Tom. 8°. seu Jacobus Quetif, seu quisquam alius is fuerit ; vir certe minime indoctus, cui nos in texendo Hieronymi operum catalogo plurimum debemus.

* Cap. 13.

* Ad an. 1497. §. 19.

* Biblioth. Prædicat. p. 216.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

1480. H. W. [a]MARSILIUS FICINUS, gente Italus, patria Florentinus, Ficini Chirurgici filius, natus est anno 1433. die 19. Octobr. Literis excultus sumptu Laurentii Medicis Florentinorum principis, Lucam Gyminianensem, & Commodum præceptores habuit. Post decursa fœliciter literarum stadia, cum in omni philosophiæ genere versatissimus, theologus ac medicus celeberrimus, Græce vero ac Latine peritissimus haberetur ; summa apud Laurentium & Cosmum Medices gratia valuit ; & ab iis honestis ædibus, sacerdotio, ecclesiæ cathedralis Florentinæ canonicatu, annuisque stipendiis donatus est. Tantorum Mecænatum favore otium nactus ad juvandam rem literariam se accinxit ; cumque alii Aristotelis volumina certatim verterent, ipse Platonis scripta Latine transferenda suscepit ; Platonicam philosophiam ingenti studio excoluit, primusque omnium in occidente instauravit. *Platonicorum Princeps*, inquit Card. Bona *, *qui fere solus ex Platonicis inoffenso pede percurri potest.* Claruit anno 1480. Rei philosophicæ nimium deditus, religionis & pietatis curam posthabuisse dicitur ; donec Savonarolæ Florentiam advenientis eloquentiam admiratus, concionibus ejus audiendis animum adjecit ; dumque flosculis rhetoricis inhiavit, pietatis igniculos recepit. Reliquam dein vitam religionis officiis impendit ; & pro Savonarola eruditissimam apologiam scripsit. Obiit in villa Coregiana prope Florentiam anno 1499. in templo S. Mariæ sepultus. Statim post obitum Michaeli Mercato Miniatensi se visendum, prout vivus promiserat, obtulisse ; quæque antea de animarum immortalitate differuerat, expertum jam confirmasse, ex proborum (uti ipse ait) & eruditissimorum testium fide narrat Baronius ad an. 411. prope finem.

* Notitia Author. lib. de Divin. Psalmod. præmiss.

OPERA.

De Religione Christiana, & fidei pietate liber, ad Laurentium Medicem. *Parif.* 1559.

[a] Conf. Jo. Georgii Schelhornii Amœnitates Literarias Vol. 1. p. 19. seq.

8°. cum notis Ludov. Crocii, *Bremæ* 1617. 8° [a].

De immortalitate animarum ac æterna fælicitate libri 18. *Theologiæ Platonicæ*, ad eundem [b].

In Epistolas S. Pauli Commentarius, & Ascensus in tertium cælum ad Paulum intelligendum. Quicquid vero tituli opus istud in fronte gerat, nonnisi epistolam ad Romanos explicatam dat.

Conciones habitæ ad Fratres, viz. *De quinque panibus. De duobus Discipulis euntibus ad Emmaus. In illud, Si consurrexistis. De Passione Domini. De laboribus & ærumnis D. Pauli. De stella Magorum. De Cantico Simeonis ac vera fidelium pace. De creatione rerum.*

De vita libri 3. ad Laurentium Medicem, quorum primus agit de studiosorum sanitate tuenda, secundus de vita producenda, tertius de vita cœlitus comparanda. *Venet.* 1584. 4°.

Apologia, in qua de medicina, astrologia, vita mundi, & de Magis Christum salutantibus agitur. *Venet.* 1498.

Quod necessaria sit ad vitam securitas, tranquillitasque animi.

Antidotus Epidimiarum, tutelam bonæ valetudinis continens, a Ficino Italice conscripta, ab Hieronymo Riccio Latine versa.

Epistolarum libri 12. in quibus varii tractatus habentur, viz. *Dialogus inter Deum & animam. De divino furore. De Fælicitate. Oratio ad Deum Theologica. Quæstiones* 5. *de Mente. Compendium Platonicæ Theologiæ. Dialogus inter Paulum & Animam, quod ad Deum non ascendatur sine Deo, Exhortatio ad bellum contra Barbaros. De Officiis. Oratio de laudibus Philosophiæ. Oratio de laudibus Medicinæ. De Philosophia Platonica. De Vita Platonis Philosophi. Apologia de moribus Platonis. Disputatio contra judicia Astrologorum. De institutione Principis. Oratio Christiani gregis ad Pastorem Sixtum* 4. *Pontificem. Oraculum Alfonsi Regis ad Ferdinandum Regem. Orphica comparatio Solis ad Deum atque declaratio idearum. Philosophica principis institutio. De Christianæ legis divinitate. De Platonicorum contemplationibus. Oratio de Charitate habita ad Populum. De adoratione Divinæ virtutis. Apologia de voluptate. Excerpta ex Proclo in Rempublicam Platonis. Apologia in librum suum de Sole & Lumine. Oratio ad Carolum Gallorum Regem. De providentia, vaticiniis, remediisque malorum.* Prodierunt Ficini Epistolæ seorsim *Norimbergæ* 1497. 4°. *Venet.* 1495. fol.

De Sole liber allegoricus & anagogicus. Venet. 1498.

De Lumine liber. ibid.

De Voluptate liber.

Dionysii Areopagitæ translatio cum suis argumentis.

In Platonem Epitomæ seu Argumenta, Commentaria, Collectanea, & Annotationes.

In Plotini libros 54. *in sex Enneadas distributos Argumenta*, quibus totam ejus philosophiam summatim complectitur.

Expositio in Theophrastum de sensu, phantasia, & intellectu.

Mercurii Trismegisti Pæmander, & Asclepius, Latine versi.

Athenagoræ Atheniensis De Resurrectione Excerpta.

Jamblichus de Mysteriis Ægyptiorum, Chaldæorum, atque Assyriorum.

Procli in Alcibiadem Platonicum de anima ac dæmone Excerpta.

Proclus de sacrificio, & Magia. Venet. 1497.

Porphyrius de Occasionibus, sive causis ad intelligibilia nos ducentibus.

Ex Porphyrii lib. 4. *de Abstinentia Excerpta.*

Ex Psello de Dæmonibus.

Alcinous de doctrina Platonis. Venet. 1497.

Speusippus de definitionibus Platonis.

Xenocratis de Morte libri 2.

Synesius de somniis.

Pythagoræ aurea verba & symbola.

Prodierunt Marsilii Ficini opera, *Venet.* 1516. *Basil.* 1561. 1576. 2. Tom. fol. *Paris.* 1641. 2. Tom. fol. *Excerpta ex variis Authoribus*, Venet. 1497. fol. *Versio Operum Platonis*, Venet. 1491. Lugd. 1590. Francofurt. 1602. *Versio Operum Plotini*, Basil. 1580. Scripta ejus paucula, adhuc inedita, enumerat Michael Pocciancius Catal. Scriptor. Florentin. p. 123.

WERNERUS ROLLWINCK DE 1480.
LAER, patria Westphalus, ex oppidulo H. W.
diœceseos Monasteriensis oriundus, ordinis Carthusianorum monachus in cœnobio S. Barbaræ Coloniensi. Claruit anno 1480. Obiit anno 1502. ætatis suæ 77. conversionis 55.

OPERA.

Fasciculus Temporum, omnia antiquorum chronica complectens, per sex ætates digestus, ab orbe condito ad sua usque tempora. Triplicem operis istius editionem dedit Wernerus. Prima in an. 1470. desiit [c].

[a] Conf. *Fabr.* de veritate Christianæ Relig. c. 30. p. 540. qui memorat Italicam versionem ab autore ipso adornatam *Florent.* 1568. 8vo. [b] Prodierunt *Florent.* 1482. fol. [c] Nulla hujusmodi editio exstare videtur. Prima enim hujus operis editio usque ad an. 1474. pertingit, & prodiit primum sine auctoris nomine subtitulo *Chronici Chronicorum* Lubecæ 1475. Ad calc. subjicitur *Calendarium* seu *Martyrologium* a Wernero compositum. Vid. quæ habet *Oudin.* Tom. 3. p. 2739. Exemplum impressum *Venet.* 1485. memorat Tho. Hearn. in Guil. Neubrigens. Hist. p. 940.

Exemplar

Exemplar ejus MS. penes Vossium * extitit. Secunda ad annum 1474. pertigit: & exinde appendix seu continuatio Joannis Linturii, Hostensis in Voitlandia pastoris, initium sumit, & usque ad annum 1514. progreditur. Prodiit editio ista *Lovanii* 1476. Tertia editio ad Hydruntum a Turcis expugnatum, sive annum 1480. deducitur; & *Augustæ* 1481. prodiit [a], atque una cum Linturii appendice habetur inter Scriptores Germanicos Pistorii *Francofurt.* 1584. Tom. 2. p. 580.

* De Hist. Lat. lib. 3. c. 6.

De Westphaliæ situ & laudibus, & Westphalorum seu antiquorum Saxonum moribus, &c. liber, ab Orthuino Gratio editus — 1514. recusus *Colon.* 1602. 8° [b].

Paradisus Conscientiæ, & Quæstiones 12. *pro S. Theologiæ studiosis.* Colon. 1475. 4°.

De Sacramento Eucharistiæ, & fructu Missarum. Colon. 1535.

Sermo prolixus de S. Benedicto, typis impressus ante annum 1494. teste Trithemio: quo vero anno aut loco, me latet.

Alia plura conscripsit Wernerus, viz. *Calendarium ac Martyrologium, Librum de origine Frisonum, Opus grande super omnes Epistolas S. Pauli, Libros 7. de Vita S. Pauli. Librum de regimine principum*, &c. quorum Indiculum satis longum, ab ipso Wernero acceptum, exhibet Trithemius lib. de Viris Illustr. Germaniæ.

1480. R. G. JOANNES GERBRANDUS de LEYDIS, patria Batavus, domo Leidensis, ord. Carmelitarum in cœnobio Harlemensi Prior, claruit anno 1480. inter suos consenuit, & anno 1504. diem extremum clausit. Scripsit varia quibus nomen suum ab interitu vindicavit. *Chronicon Hollandiæ Comitum & Episcoporum Ultrajectensium*, in 32. libros partitum, atque ad ann. 1480. diductum. Dictum opus e tenebris produxit, & inter alios rerum Belgicarum scriptores, edidit Fr. Sweertius, *Francof.* 1620. fol. *Chronicon Egmundanum*, sive *Annales regalium Abbatum Egmundensium.* Istud ex duobus MSS. exemplaribus inter se collatis descriptum, & notis suis uberioribus illustratum edidit Antonius Matthæus Leidensis, cui etiam aliorum nonnulla subjunxit, *Lugd. Bat.* 1692. 4°. *Historiam sui Ordinis* decem libris contexuit, quæ MS. apud Cl. Miræum delituit. *Sermones de tempore; de Sanctis; Quadragesimales; de Passione Domini*, & alia opuscula theologica, nullibi quod sciam comparentia, memorat Simlerus: vide etiam Possevin. Apparat. Sacr. & Sweertii Athen. Belg.

MATTHIAS PALMERIUS, gente Italus, civitate Pisanus, Simlero tamen Vincentinus, claruit anno 1481. Matthæi Palmerii Florentini Chronicon continuavit ab anno 1449. (quo desiit iste) usque ad annum 1481. Prodiit sæpius ista *Continuatio*, Matthæi Chronico subnecti solita. Latine etiam vertit, satis infœliciter quidem, Aristeæ Historiam de 72. Interpretibus. *Versio* typis excusa est *Basil.* 1536. 1551 [c]. 1481. H. W.

JOANNES TRITHEMIUS, sive *Trittenhemius*, natione Germanus, in vico cognomine ad Mosellam fluvium non longe a Treviris natus an. 1462. die 1. Februarii, parentibus quidem honestis, mediocris tamen fortunæ. Joannis de Monte & Elizabethæ de Longovico filius. In academiis Trevirensi & Heidelbergensi bonis literis institutus, anno ætatis suæ 22. die Purificationis B. Virginis, ordinis Benedictini monachus in S. Martini cœnobio Spanheimensi factus est. Juvenis adhuc & novitius tantam sibi apud sodales rara eruditione & pietate eximia autoritatem conciliavit; philosophus, mathematicus, poeta, historicus & theologus insignis; ut altero conversionis suæ anno Christi 1483. communi monachorum suffragio abbas eligeretur. Hanc provinciam non sine summa laude per 22. annos administravit; cum Nicolai Remitii prioris (uti vocant) sui, aliorumque quorundam monachorum (quos *Cynonotorum* nomine in epistolis suis passim traducit) factione diu multumque vexatus, eo quod Philippi principis Palatini partes adversus Hassonum Comitem tueretur, monasterio suo exivit April. 1. 1505. & apud Joachimum Marchionem Brandeburgensem, Coloniæ Agrippinæ tunc agentem, aliquantisper substitit, quocum etiam in Marchiam Brandeburgensem profectus est, ubique ab eo clementer & perquam honorifice exceptus. Post interstitium 18. mensium, vigente adhuc monachorum factione, regimini Spanheimensi renunciavit, & Laurentii Herbipolensis antistitis literis evocatus, cœnobio S. Jacobi Majoris in suburbano Herbipolensi Octob. 15. 1506. præfectus est: ubi otio abundans, & ditioris turbulentiorisque monasterii curis vacuus, totum deinceps ad literas prosequendas animum appulit, usque ab obitum, qui ipsi contigit Decembr. 13. an. 1518. vel ut alii, 1519 [d]. ætat. an. 57. Homo quidem impense eruditus, quique inter sui sæculi doctrina claros paucos habuit æquales, vix ullum superiorem. Nec vulgares modo trivit semitas, sed & intima 1483. H. W.

[a] Et Belgice *Ultrajecti* 1480. [b] Edidit primum Autor ipse 4to. sine anni nota, teste Leibnitio, qui recudi fecit Tom. 3. Collect. de Scriptor. rerum Brunsvicens. [c] Prodiit primum in Bibliis Latinis *Rom.* 1472. *Norimb.* 1475. fol. *Paris.* 1511. 4to. Deinde seorsim *Colon.* 1578. 8vo. Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 3. c. 12. §. 2. Vol. 3. p. 317. & Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 170. [d] 1516. notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 452.

reconditioris eruditionis penetralia reseravit, & forsan curiose nimis rimatus est: unde, ipsomet conquerente *, vulgo pro mago habebatur; nec deerant, qui ipsum suscitasse mortuos, evocasse ab inferis dæmones, prædixisse futura, fures latronesque carminibus ligasse clamitarent. Ficta quidem hæc, & ementita, se tamen libros magorum plerosque legisse non diffitetur, quod & Steganographiæ opus abunde testatur. Nec sibi solum musisque cecinit, sed & plures discipulos in cœnobio suo melioribus literis instituit, adeo ut ad illum confluerent non solum ex Germania tota viri doctissimi atque spectabiles multi, sed ex Italia quoque & tripartita Gallia plures, ut ipse nos docet *. In monasterii Spanheimensis usum simul & ornamentum egregiam plane bibliothecam plusquam 2000. melioris notæ codicum MSS. in quavis facultate, & quavis fere lingua, Hebraica, Græca, Latina, Chaldaica, Arabica, Indiana, Ruthenica, Tartarica (ut alias taceam) ingenti ære erexit. De hac bibliotheca pluribus ipse agit, tum alibi, tum præsertim lib. 1. epist. 32. lib. 2. epist. 46. Quin & proprio marte scripsit, quæ vel sola ad mediocrem bibliothecam sufficere possint, quorum proinde catalogum hic exhibemus.

* Lib. 2. Epist. 42. p. 303.

* Lib. 2. Epist. 3. p. 195.

OPERA.

Chronologia mystica de secundis, sive Intelligentiis orbes post Deum moventibus ad Maximilianum Imp. *Colon.* 1567. 8° [a].

Compendium, sive *Breviarium primi Voluminis Chronicorum de origine gentis & Regum Francorum* per annos 1189. a Marcomiro (viz. anno ante Christum 433.) usque ad Pipinum regem. Opus cum primis fabulosum, & ex mendacissimis scriptoribus collectum. Alia etiam duo volumina scripserat Trithemius, quibus historiam Francorum a Pipino ad 29[m] Maximiliani Cæsaris annum, Christi 1514. pertexuit. Prodiit istius primi voluminis compendium *Paris.* 1539. fol [b].

De origine gentis Francorum liber, ex putidissimis spurii Hunibaldi figmentis consarcinatus. Prodiit una cum præcedente opere *Basil.* 1547. & habetur apud Schardium Rerum German. Tom. 1. p. 170 [c].

Chronicon successionis Ducum Bavariæ, & Comitum Palatinorum. Francof. 1544, 1549. 4°.

Catalogus illustrium virorum Germaniam suis ingentiis & lucubrationibus omnifariam exornantium, ad Jacobum Wimphelingium.

Catalogus Scriptorum Ecclesiasticorum, septennali labore compositus, & anno demum 1404. tertio emendatus ac completus. In eo scriptorum 1470. circiter vitæ breviter describuntur, elogia texuntur, & scripta enumerantur. Prodiit *Moguntiæ* 1494. cum anonymi cujusdam appendice *Paris.* 1512. 4°. cum insigni Balthazaris Werlini appendice *Colon.* 1531, 1546. 4°. *Basil.* 1594 [d].

Chronicon Cœnobii Hirsaugiensis in diœcesi Spirensi, ab anno 830. ad annum 1370. a Trithemio emendatum & auctum. Id rursus Trithemius anno 1514. ad incudem revocavit & ita demum adauxit, ut quadruplum primæ editionis conficeret. Nonnisi prior tamen editio typis excusa in lucem prodiit (*Basil.* 1559. fol. & alibi evulgata.) Ex posteriore amplum satis excerptum, quod vitam & res gestas Frederici Comitis Palatini Victoriosi dicti complectitur, seorsim edidit Marquardus Freherus *Heidelbergæ* 1602. 4°.

Chronicon Monasterii S. Martini Spanheimensis in diœcesi Moguntina, ab anno 1044. ad 1511. ad annum usque 1526. continuatum ab anonymo quodam, qui Trithemii etiam opus non raro interpolavit.

Epistolæ familiares ab excessu de cœnobio Spanheimensi scriptæ & historiis istius sæculi refertæ, libris 2. quorum primus epistolas 79. secundus 61. continet. *Hagenoæ* 1536. 4°.

Opera Trithemii historica, sc. omnia hactenus enumerata, edi curavit Marquardus Freherus *Francofurt.* 1601. 2. Tom. fol [e].

Chronicon Monasterii S. Jacobi Majoris in diœcesi Herbipolitana [f].

De Viris illustribus Ordinis S. Benedicti libri 4. Prodierunt seorsim *Colon.* 1575. 4°.

Commentarius in Regulam S. Benedicti. Valencenis 1608. 8°.

Sermonum vel Exhortationum ad Monachos libri 2. Argentinæ 1486. fol. Antverp. 1574. 8°. Florentiæ 1577. 4° [g].

De triplici regione Claustralium.

Modus & forma quotidiani exercitii Monachorum.

Compendium Spiritualis exercitii.

De Religiosorum tentationibus libri 2.

De vitio proprietatis Monachorum liber.

De laude Scriptorum manualium.

De vitæ Sacerdotalis institutione.

De vanitate & miseria humanæ vitæ.

Liber Penthicus, seu lugubris, de statu & ruina Ordinis S. Benedicti. Florent. 1577. 4°.

a Item 1545. & cum libris Polygraphiæ, *Argentorat.* 1600. *b* Primum *Mogunt.* 1515. fol. Item in Simonis Schardii Tom. 1. Scriptor. Rerum Germanicar. *Basil.* 1574. p. 301. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 3. p. 903. & Vol. 4. p. 456. *c* Exstat etiam inter Jo. Petr. Ludewig. Scriptores Wirtzburgenses p. 1011. *Halæ Sax.* 1713. teste *Fabr.* ubi supra. *d* Item cura Jo. Busæi *Mogunt.* 1602. 1606. Denuo *Hamb.* curante Jo. Alb. Fabr. in Bibl. Eccles. 1718. fol. *e* *Epistolam ad Petrum* Abbatem monasterii in Amorbach, quæ in hac editione desideratur, dedit Lambecius Bibl. Vindob. Tom. 3. p. 342. *f* Habetur inter Jo. Petri Ludewig. Scriptores rerum Herbipolitanar. p. 993. *g* Item ap. Jo. Knoblouch. 1516. fol. Vid. Schelhornii Amœnitates Literar. Tom. 7. p. 282. Denuo *Mediolan.* 1644. 4to. Item *Florentiæ* 1577. 4to. ut ex Labbeo. notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 460. Exstant etiam MSS. inter codd. Is. Vossii in bibl. Leidensi.

Orationes

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *Orationes in annuo Abbatum Bursfeldensis Congregationis conventu habitæ.*

Epistolarum ad familiares liber.

Modus & forma celebrandi Capitulum Provinciale in Provincia Moguntina.

De visitatione Monachorum liber.

Constitutiones Provincialium Capitulorum per provinciam Moguntinam & diœcesin Bambergensem celebratorum.

De Miraculis B. Mariæ Virginis in Ecclesia nova prope Dittelbach, Franciæ Orientalis oppidum, libri 2.

De Miraculis in Urticeto juxta Heilbrunnam, Wurtzburgensis diœceseos oppidum, ad Invocationem B. Virginis factis, libri 3.

Opera omnia a Chronico Monasterii S. Jacobi inclusive recensita collegit atque evulgavit Joannes Busæus *Moguntiæ* 1604. fol.

Antipalus maleficiorum libris 4.

Curiositas Regia, seu Quæstiones 8. theologicæ a Maximiliano Imp. propositæ, & a Trithemio solutæ *Oppenheimii* 1515. *Francofurt.* 1550. 8°. *Duaci* 1621. 8° [a].

De laudibus Ordinis Fratrum Carmelitarum. Florentiæ 1593. 4°. Lugduni 1639 [b].

De laudibus S. Annæ, matris B. Mariæ Virginis [c].

Cursus Horarum, Officiique divini pro festo S. Annæ, & S. Joachim.

Orationes & Sequentiæ variæ in honorem Christi & Sanctorum.

Catalogus Græcorum Codicum in Bibliotheca Trithemiana Spanheimensi.

Opera proxime annumerata ab Antipalo Maleficiorum inclusive simul edidit titulo *Paralipomenon Trithemii* idem Busæus *Moguntiæ* 1605. 8°. *Colon.* 1624. 8°.

Vita S. Maximini archiepiscopi Trevirensis. Habetur apud Surium die 16. Novembris [d].

Vita S. Maximi episcopi Moguntini. Exstat *ibid.* die 18. Novembr.

Epistola ad Petrum Abbatem Amerbachiensem, antea inedita, habetur apud Lambecium Comment. de Bibl. Vindob. Tom. 3. Append. p. 342.

Polygraphiæ libri 6. ad Maximilianum Cæsarem, quibus infinitos scribendi, animique nostri arcana quavis fere lingua tute enunciandi modos miranda subtilitate accurate explicat. Prodierunt una cum clave suo —— 1518. fol. *Colon.* 1571. 8° [e].

Steganographia, seu de ratione occulte scribendi. Prodiit cum Clave suo *Francof.* 1606. 4°. *magnum* (uti ipse vocat) *& nimis arduum opus*, quod octo libris absolvere aggressus est. Duos priores jam an. 1505. ad finem perduxerat, reliquos diutius suppressit, rationes vero cur ita fecerit, ipse nobis enarrat, Lib. 2. Epist. 43. p. 303. Librum istum multi aperte damnant, & magiæ accusant. Alii illum scriptis propugnarunt, & in his Jo. Caramuel Lobkovitz, qui Vindicias Steganographiæ Trithemianæ edidit *Colon.* 1635. 4°. & illustrissimus princeps, Augustus Brunsvicensium dux, qui in Systemate suo Cryptographiæ (quod sub ficto Gustavi Seleni nomine *Luneburgæ* 1624. fol. evulgavit) opus istud ab omni suspicionis magicæ labe purgare nititur.

Tractatus de Providentia Dei [f]. Altorfii 1611. 8°.

Historia Belli Bavarici anno 1504. gesti [g]. Exstat in Collectione Scriptorum German. Freheriana Tom. 3. p. 97.

Tractatus Chymicus. Prodiit — 1611. 8° [h]. *Argentinæ* 1613. 8°. *Liber de Veneficis*, Germanice excusus *Ingolstad.* 1555. 4°.

Alia quamplurima Trithemii opera, nondum typis impressa, longo satis agmine recenset Jos. Simlerus Biblioth. Tigur. p. 421. & Hieronymus Ghilinus in Theatro virorum literatorum, p. 13. De libris vero propriis, quo tempore, qua occasione scriptis ad annum usque 1506. exeuntem, deque iis, quæ deinceps scribere meditatus erat, accurate agit ipse Trithemius Epistol. lib. 2. ep. 50.

JOANNES TRITHEMIUS, natione Germanus, patria Mosellanus, ord. Benedict. cœnobii Spanheimensis primo, dein Herbipolensis abbas, claruit an. 1483. 1483. R. G.

Scripsit *Annales Hirsaugienses*, *historiam Franciæ & Germaniæ*, *gesta Imperatorum*, *Regum, Principum, & illustrium virorum, tomis duobus complectentes:* Opus secundis curis auctum, ac ad annum 1513. productum, a viris doctis diu exoptatum nunc primum integrum prodiit, ex MS. codice bibliothecæ Sangallensis, qui ex ipso αὐτογράφῳ nunc flammis absumpto fideliter descriptus est, cura istius ædis monachorum, & typis ejusdem monasterii 1690. fol. Huic operi lucubrationum suarum indicem subnotavit auctor, ex quarum numero habentur ineditæ quæ sequuntur. *Vita S. Irminæ Virginis Dagoberti R. filiæ*, abbatissæ Tre-

a Ex his Quæstio 5ta & 6ta prodierunt *Ingolstad.* 1616. 5ta etiam in Malleo Maleficarum. b Hoc opus dividitur in 2. libr. Liber unus exstat etiam *Colon.* 1614. & in Alegrii Paradiso Carmelitici decoris. Uterque *Florentiæ* 1593. & inter Jo. Bapt. Mantuani Opp. Tom. 4. p. 250 seq. *Antverp.* 1570. c Prodiit *Lips.* 1494. 4to. & addita *Legenda S. Annæ* 1512. 4to. d *Vita Maximini Trevirensis* non reperitur ap. Surium die 18. Novembr. sed die 29. Maii a Lupo Servato scripta. e Et 1571. Deinde cum libello *de 7. Secundeis sive Intelligentiis* &c. *Argentorat.* 1600. f Octava est Quæstionum Theologicarum Trithemio a Maximiliano propositarum. g Excerptum est ex Chronico Cœnobii Hirsaugiensis. h Item 1595. cum Riplæi Axiomatibus Philosoph. Habetur MS. constans 18. capitibus inter Libros If. Vossii in bibl. Leydensi. Ejusdem *vita S. Rabani Mauri* exstat in Act. Sanctor. Tom. 1 Febr. 4. *Nepiachus, seu libellus de studiis & scriptis propriis* in Tom. 2. Corporis Historici med. ævi, a Georg. Eccardo edit. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 455. seq.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. virensis: *Laudes S. Andreæ Apostoli*; *S. Josephi Nutricii Domini*; *S. Benedicti Abbatis*; *Monologion* hominis devoti ad animam suam; *Laudes Vitæ Monasticæ*; *laudes & utilitates studii & lectionis scripturæ sacræ*; *Quæstiones in Evangelium S. Joannis*; *Quæstiones in Psalmos*; *de miseria Prælatorum claustralium*, lib. 2. *Naturalium Quæstionum*, lib. 20. *Itinerarium vitæ suæ*, ad Jacobum Trithemium fratrem suum, lib. 2. *contra peculium Monialium*; *de computo Ecclesiastico*: Hæc ex suo indice sumpta; his jungatur *Rhabani Mauri Vita*, & ex Moguntia in Saxoniam *translatio*, præter *Rosaria*, *Precationes*, & *Officia Ecclesiastica*, quæ brevitatis causa præterimus: nec tamen pigebit celebriores operum quorundam editiones in prima parte prætermissas in lectoris φιλοβιβλου gratiam supplementi vice hic demum adnotare: *de Luminaribus Germaniæ* opus cum additionibus Jac. Wimphelingii prodiit *Mogunt.* 1494. *Laudes Ordinis Carmelitarum*, lib. 2. *Colon.* 1643. 8°. cum Aub. Miræo, & Joan. de Carthagena. *Contra maleficos, & omnes artes & superstitiones ab Ecclesia prohibitas* libellus prodiit *Ingolst.* 1555. 4°. *Steganographia*, opus in Indd. Romanis prohibitum, *Darmstad.* 1621. 4°. *Veterum Sophorum sigilla & imaginationes Magicæ*, ex MS. Trithemii erutæ.——1612. 8°.

1483. H. W. [a] AUGUSTINUS PATRICIUS, alius ab Augustino Patricio Senensi de quo supra, primo sub Innocentio 8. ceremoniarum magister, dein ab an. 1483. episcopus Poientinus. Scripsit ad Bartholomæum Paganuccium *Vitam Fabiani Bencii Politianensis* S. Canonum professoris, *Descriptionem adventus Frederici 3. Imp. ad Paulum Papam 2.* Hæc duo opuscula primus eruit, & in lucem dedit Joan. Mabillonius Musæi Ital. Tom. 1. part. 2. p. 251. qui & aliud ejusdem Augustini opus *de Ritibus Ecclesiæ Romanæ* penes se habere testatur, quod in Collectione Ritualium Romanorum a se propediem in lucem edenda publici juris se facturum pollicetur.

1483. H. W. JACOBUS GRUYTRODIUS, natione Germanus, ordinis Carthusiani monachus, & cœnobii SS. Apostolorum prope Leodium prior. Vir *in divinis Scripturis*, inquit Trithemius, *studiosus & eruditus, vita & conversatione devotus, ingenio præstans, & dulcis eloquio.* Claruit anno 1483. Obiit anno 1492. prid. Id. Februarias. Scripsit *Speculum Quintuplex, Prælatorum, Subditorum, Sacerdotum, Sæcularium hominum, & Senum*: quod Dionysio Carthusiano falso inscriptum prodiit. Multa alia Gruytrodii opuscula enumerat Trithemius de Scriptor. Eccl. p. 179. plura adhuc Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 316.

JACOBUS GRUYTRODIUS, 1460. R. G. *Carthusianus* vulgo dictus, istius ordinis in cœnobio SS. Apostolorum juxta Leodium prior, claruit anno 1460. qua de causa eum ad annum 1483. depulerit H. Whartonus non video, cum eum ex hac vita anno 1472. migrasse, Friderico 3. imperium, Sixto 4. ecclesiam moderante, diserte narrant Jo. Trithemius *, & Fr. Sweertius †: Varia condidit opuscula, quibus veram pietatem & vitæ sanctimoniam colere studuit & propagare: e quibus nonnulla sub ipsis artis typographicæ primordiis prelo egressa nobis sunt minime prætereunda, tametsi nec locum, nec annum impressionis indicare possumus. *Quodlibetum statuum humanorum*, ut de *Papa* & ejus *Curia*, *de statu Sæcularium, Regum ac Nobilium, Judicum, Divitum, Mercatorum*; *de arte curandi Vitia*: *de erroribus Modernorum Christianorum*: *de abusionibus Clericorum*. Prodierunt & hæc opuscula, *Divini amoris Pharetra*: *Jesu Christi ad animum fidelem Alloquia*: *Jesu Christi & Peccatoris Colloquium*, Colon. 1577. 12°. De hoc auctore, & scriptis ejus consulatur Fl. Illyricus Catal. Test. Verit. col. 1905, 1906.

* De Scriptor. Eccl. p. 150.
† Athen. Belg. p. 565.

FELIX FABRI, natione Germanus, 1483. R. G. patria Tigurinus, ex nobili Schmidiorum familia oriundus, ord. S. Dominic. monachus, cœnobii Ulmensis lector & prædicator, claruit anno 1483. Bernardum Breitenbachium ecclesiæ Moguntinæ decanum iter in Terram Sanctam hoc anno aggressum comitatus, Hierosolymam, montem Sinai, aliosque orientalis plagæ locos visitavit, & proximo anno reversus *Historiam itineris*, sive *peregrinationis suæ Hierosolym.* scriptis mandavit [b]: utrum hæc sit diversa ab Historia ista quæ sub Breitenbachii nomine edita est, *Mogunt.* 1486. *Spiræ* 1490. 1502. fol. an idem prorsus opus junctis utriusque laboribus concinnatum, incertus sum; hoc certissime constat Felicem nostrum in rebus historicis describendis stilum exercuisse, & *Historiam Suevorum* contexuisse, a Goldasto editam inter Suevicarum Rerum Scriptores, *Francof.* 1605. 4°.

SIGISMUNDUS GOSSENPROT 1483. R. G.

[a] Vid. Augustinum Patricium de quo supra. [b] Prodiit Germanice a Jac. Eysengrenio 1560. *Peregrinationem* aliam ineditam, ipsius Fabri manu exaratam, fuisse apud Heinzelium, Patricium Augustanum notat Goldastus teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2 p. 413. Ejusdem *Historia Suevica* exstat inter Scriptores Rerum Suevicarum *Francof.* 1605. teste *Oudin.* Tom. 3. p. 2734. vid. etiam *Quetif.* Tom. 1. p. 871.

vel

Sæc. XV. ab an. MCCCC. vel GROSSENBROT, natione Germanus, cœnobii SS. Udalrici & Afræ apud Augustanos monachus, eaque forsan de causa *Religiosi* cognomen vulgo sortitus, claruit anno 1483. Scripsit *de rebus Augustanis Ecclesiasticis Chronicon.* MS. extabat in bibliotheca Wolfg. Lazii, inde ni fallor descriptum in lucem protulit, & Tom. 3. German. Script. edidit Joan. Pistorius, *Francof.* 1607. fol. In isto opere concinnando Udalricum quendam commonachum adjutorem habuisse ex Gesnero refert Cl. Gerh. Vossius *.

* Hist. Lat. lib. 3. c. 6. p. 571.

1484. H. W. INNOCENTIUS VIII. *Joannes Baptista Cibo* antea appellatus, patria Genuensis, origine tamen Græcus, Aaronis proregis Neapolitani filius, in Alfonsi & Ferdinandi regum Neapolitanorum, & Philippi Calandrini, cardinalis Bononiensis, contubernio educatus; a Paulo 2. pontifice episcopus primum Savonensis, mox Melfitensis, dein Datarius, ac demum an. 1473. presbyter cardinalis titulo S. Balbinæ constitutus. Anno 1484. pontifex Romanus electus est die 29. Augusti, coronatus die 12. Septembris. Anno 1485. Venetos a Sixto decessore anathematizatos absolvit & in ecclesiam recepit. Anno 1487. atque iterum 1489. Ferdinando Neapolis regi, tributum a Sixto pontifici relaxatum ecclesiæ reddere recusanti, anathema incussit, regno deponi jussit, subditosque obsequii vinculum abrogavit. Anno 1491. Norwegis, ut sine vino sacram synaxin celebrare possent, indulsit. Obiit sexagenarius anno 1492. die 25. Julii. Exstat *Epistola ad Henricum 7. Angliæ Regem de Clericis in sæculare forum non trahendis.* Concil. Tom. 13. p. 1467. *Epistolæ & Constitutiones* 8. apud Bzovium ad an. 1484. &c. *plures* in Bullariis, aliisque constitutionum pontif. collectionibus; *nonnullæ* inter Angeli Politiani epistolas. *Epistolarum volumen*, MS. in biblioth. Cæsarea. *Regulæ*, MSS. in bibliotheca Cœlestinorum Avenionensium [a].

1484. H. W. JOANNES PICUS, Mirandulæ & Concordiæ princeps, *Phœnix* dictus, natione Italus, patria Mirandulanus, Joannis Francisci Pici Comitis Mirandulani & Juliæ filius, natus est anno 1463. puer adhuc, summis animi corporisque dotibus ad miraculum usque ornatus, dum sub ferula ageret non infimum inter poetas & oratores locum obtinuit. Decimo quarto ætatis anno, juris pontificii discendi causa Bononiam se contulit. Id cum biennio degustasset, decretalium squalorem atque nugas exosus, juvenis ad majora natus, altiora meditari cœpit; & rerum abditissimarum speculationi, ac philosophiæ tum humanæ tum divinæ studio se totum dedit. Perlustratis igitur primariis Galliæ & Italiæ academiis, eruditissimos utriusque philosophiæ professores ubivis conquisivit; philosophorum fere omnium scripta pervolvit, remque suam tam indefesso animi studio agebat; ut theologus simul ac philosophus omnibus numeris absolutus, imberbis adhuc juvenis haberetur. Quod ad molliores vero literas attinet, is sane erat, qui sermonis elegantia, facetiis, & gratia, eloquentiæ viribus, disputandi subtilitate, & diffusa linguarum scientia omnibus sui sæculi viris palmam præripuit. Accuratæ enim linguarum Græcæ & Latinæ notitiæ Hebræam, Chaldaicam, & Arabicam adjecerat dialectos, Italiæ antea ne fama quidem auditas. Claruit anno 1484. Septennio in academiis pervisendis exacto, gloriæ ac famæ cupidus Romam perrexit: ubi publice disputandas proposuit nongentas quæstiones de rebus dialecticis, metaphysicis, & mathematicis, ex reconditis Latinorum & Græcorum scriniis, perobscura Hebræorum Cabala, & abditissimis veterum philosophorum mysteriis petitas. Quæstiones istas in scholis & compitis ubique locorum per Europam totam affigi curavit, se itineris insuper impensas omnibus eruditis Romam disputandi ergo advolantibus soluturum pollicitus. Tanti certaminis & triumphi gloriam Mirandulano abstulit malesferiatorum quorundam invidia; qui universa theologiæ ac philosophiæ mysteria juveni patere, & in vulgus disceptari ægre ferentes, quæstiones ejus strophis primum ac cuniculis aggressi sunt: mox tredecim ex iis seligentes erroris & hæreseos accusarunt. Mirandulanus edita statim apologia, quæstionum veritatem propugnavit, & adversariorum calumnias diluit. Innocentius tamen papa, nescio quo livore ductus, libelli quæstionum lectione interdixit, spemque omnem disputationis penitus sustulit. Provectior ætate factus Mirandulanus ingentem illum disputandi pruritum odio habere cœpit: & misso philosophiæ, artiumque externarum cultu, castiori theologiæ totus incubuit; sacros codices diligenter pervolvit; versiones Latinam & Græcam cum Hebraicis fontibus sedulo contulit; Christianæ religionis veritatem adversus Judæos & Muhammedanos tutandam Sæc. XV. ab an. MCCCC.

[a] *Bulla adversus hæresin maleficarum* habetur in Malleo Maleficarum. *Breve ad Ludovicum de Ambosia* ap. Baluz. Misc. Tom. 7. p. 158. *Privilegium Congregationi Gallicanæ Canonicorum Regularium S. Rufi*, in Gabrielis Pennotti Historia Canonicorum c. 56. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 104. *Bullæ 6. cum indulgentia contribuentibus ad bellum contra infideles concessa* apud Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 617—635. *Epistola ad Academiam Parisiensem* ap. Dacher. Spicil. Tom. 6. p. 171. Edit. nov. Tom. 1. p. 801. *Bullæ 7.* ap. Rymer. Fœder. Tom. 12. p. 294—341. & p. 541.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. suscepit; præsertim vero impiam non minus quam ineptam astrologorum gentem aggressus funditus debellavit. Anno 1491. deposito principatus Mirandulani & Concordiensis regimine, maximam thesauri partem in pauperes distribuit; & in peramœnam agri Ferrariensis villam secedens, Deo & musis solus vacavit, pietate & effusa in egenos charitate non minus illustris, quam doctrina olim conspicuus. Quin & paulo ante mortem tanto Christi & religionis amore exarsit, ut reliquas opes pauperibus elargiri, & solo crucifixo munitus, nudatis pedibus orbem peragrare, & per urbes, per oppida, per vicos Christianam fidem prædicare in animo haberet. Obiit Florentiæ (ubi Marsilii Ficini, & Angeli Politiani consuetudine delectatus, moram agere solebat) gravissima febre correptus, 15. Cal. Decemb. anno 1494. ætatis suæ 32. in templo S. Marci sepultus in habitu fratrum Prædicatorum, quem suscepturum pridem voverat, & induerat. Vir plane portentosi ingenii, & pro ætate eruditionis laude nulli secundus. Audiamus epitaphium tumulo ejus inscriptum.

Joannes jacet hic Mirandula; cætera norunt
Et Tagus, & Ganges, forsan & Antipodes.

* Ciceronian. *Indoles plane divina,* (inquit Erasmus *) *& ingenium ad omnia factum: sed hujus quoque dictionem nonnihil vitiavit linguarum ac philosophiæ atque etiam theologiæ cura.*

OPERA.

Heptaplus, seu in Hexameron libri 7.

Quæstiones 900. *Romæ ad disputandum propositæ.* Romæ 1486. fol. Norimbergæ 1532. Colon 1619. 8° [a].

Apologia adversus Quæstionum suarum calumniatores.

De ente & uno Opus.

De Hominis dignitate [b].

Regulæ seu Præcepta 12. *ad Christianæ vitæ institutionem.*

Commentarius in Psalmum 15. *Conserva me Domine.*

De Christi regno, & vanitate hujus mundi.

Expositio in Orationem Dominicam.

Epistolarum aurearum & familiarium liber, a Christophoro Cellario cum notis editus *Jenæ* 1682. 8°.

In Apologiam Disputationum libri 12.

In Platonis Convivium libri 3.

Elegia ad Florentiam, in laudem Hieronymi Benivenii [c].

Prodierunt omnia Pici opera *Venet.* 1498. *Argentinæ* 1504. *Basil.* 1573 [d]. *Mirandulæ* 1596. *Basil.* 1601. fol. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Alia Pici scripta enumerat Joannes Fr. Picus, Comes Mirandulanus, nepos atque hæres ejus, in vita illius, viz. *Librum de veritate translationis Hieronymi adversus Hebræorum calumnias. Defensionem 70. Interpretum, quantum ad Psalmos attinet, adversus eosdem. Libellum de vera temporum supputatione. Commentaria in Novum Testamentum. Opus adversus septem Ecclesiæ hostes*, (sc. Atheos, Ethnicos, Judæos, Muhammedanos, Christianos hæreticos, Christianos impios at orthodoxos, Christianos impios simul & hæreticos.) *Libros* 12. *adversus divinatricem Astrologiam. Ptolomæi Centiloquii versionem & refutationem. Opera contra omnes Hæreticos, De curatione morborum, De concordia Platonis & Aristotelis, Poemata Latina & Hetrusca lingua*, &c. quæ nondum in lucem prodierunt.

PETRUS BRUTUS, natione Italus, patria Venetus, episcopus Catharensis, claruit anno 1485. Hebraicæ linguæ peritiam assequutus, contra Judæos calamum strinxit: fidem Christianam ex S. Scripturis luculenter exposuit, & labefactatis adversariorum argumentis feliciter propugnavit: Exstat *pro fide Christiana* adversus Judæos opus celeberrimum senatui Vicentino nuncupatum, *Victoria pro Christianis* dictum. Prodiit *Vincentiæ* 1489. fol. 1485. R. G.

CAROLUS FERNANDUS, seu *Phernandus*, gente Belga, civitate Brugensis, ab ipsis quidem vitæ primordiis cœcus, haud vulgariter tamen doctus; orator, philosophus, poeta, & concionator insignis: publicus humaniorum literarum in academia Parisiensi professor. Claruit anno 1486. Postea cucullum induit, & in Vincentiano apud Cœnomannos cœnobio quod Casalinum dicitur, monachis Benedictinis se adjunxit. Obiit anno 1496. 1486. H. W.

SCRIPTA.

De animi tranquilitate libri 2.

De immaculata B. Virginis Conceptione libri 2. adversus Vincentium de Castro Novo Ord. Prædicat.

Collationum Monasticarum libri 4.

Speculum Disciplinæ Monasticæ.

De observatione Regulæ Benedictinæ.

Prodierunt opuscula ista quinque typis Badianis impressa, priora tria *Paris.* 1512. quartum *ibid.* 1515. quintum 1516.

a Ex his *Conclusiones Cabalisticæ* 71. illustratæ ab Arch Angelo de Burgo Novo, prodierunt *Basil.* 1603. 8vo. De 76. libris Cabalisticis quibus usus est Picus, vid. *Fabr.* Pseudepigraphum Vet. Testam. Tom. 1. p. 1155. Et *Jac. Gaffarelli* Catalog. horum librorum præmiss. Wolfii Bibl. Hebr. Tom. 1. b Prodiit *Basil.* 1537. 8vo. c Exstat in *Gruteri* deliciis Poetarum Italorum Tom. 2. p. 101. Ibid. p. 339. habetur Ejusdem *Elegia Deprecatoria ad Deum.* d Primum 1557.

Præter

Præter ista scripsisse dicitur Fernandus *Epistolarum libros* 2. *Orationum & Epigrammatum libros* 3. *Laudes Ordinis Carmelitarum*, *Odarum in laudem Christi libros* 4. *Elegias de contemptu mundi*, *Orationem de S. Catharina*, *& Orationem de Conceptione ad Carthusianos*: quæ MSS. adhuc delitescunt.

1486. K. G. PHILIPPUS CALLIMACHUS EXPERIENS, natione Italus, patria Florentinus, oppido Sangeminiano oriundus, claruit anno 1486. Romæ sub Pio P. 2. inter alios viros doctos, honeste & cum laude vixit. Paulo autem secundo ad pontificatum evecto conjurationis suspectus Roma pulsus est, & ad Casimirum Poloniæ R. perfugiens, ab eo amice fuit exceptus, liberisque ejus præceptor datus, ad maxima regni negotia post admotus, & secretarii officio honestatus, nec prius aula quam vita exiit. Obiit Cracoviæ 4. Cal. Novembr. anno 1496. Scripsit *Historiam de rebus gestis Attilæ Hunnorum R.* seorsim editam *Hagenoæ* 1513[a]. & cum Bonfinio *de reb. Hungar.* recusam, *Francof.* 1581. fol[b]. *De rebus gestis Uladislai Poloniæ R.* separatim *August. Vind.* 1519. 4°. & inter *Hungar. rer. scriptores*, Francof. 1600. fol[c]. *De clade Varnensi*, a Lonicero editum, *Chron. Turcic.* Tom. 2. *Francof.* 1578. fol[d]. *Oratio* sive *Consilium de bello suscipiendo contra Turcas*, Isleb. 1603. *Historia de iis quæ a Venetis tentata sunt ad movendos Persas & Tartaros contra Turcas.* Opus istud, cum superiore, & Callimachi Vita a Jo. M. Bruto adornata, prodiit inter *Persic. rer. script.* Franc. 1601. fol[e]. Unica ejus *Epistola ad Ang. Politianum* inter Politiani epistolas reperitur.

1488. H. W. ÆLIUS ANTONIUS NEBRISSENSIS, vernacula lingua *de Lebrixa* dictus, natione Hispanus, ex cognomine oppido in æstuariis Bœtis fluvii sito oriundus, natus est anno 1444. Joannis Martinez de Cala, & Catharinæ de Xarana filius. Postquam in patria grammatices & dialectices elementa hauserat; Salmanticam missus, Apollonium in mathematicis, Paschalem de Aranda in physicis, Petrum Oxomensem in ethicis quinquennio audivit. Anno 1463. in Italiam profectus, cunctas fere academias lustravit; insigniores artium professores frequentavit; & uberrimum theologiæ, juris utriusque, medicinæ, linguarum Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ notitiam consecutus est. Anno 1473. ab Alphonso Fonseca, episcopo Hispalensi, in patriam revocatus, primus omnium humaniorum literarum scientiam postliminio intulit Hispaniæ; quæ mille circiter annis Vandalorum & Arabum armis oppressa Latinæ linguæ splendore & elegantia caruerat. Antonius in episcopi familiam allectus, ludum literarium Hispali aperuit, & triennio rexit. Anno circiter 1476. post patroni sui obitum, Salmanticam se contulit; & duplici stipendio honestatus, duas cathedras (quod nemini antea contigit) grammaticæ alteram, alteram poeticæ, regendas suscepit. In hoc stadio literario, barbariei, qua tot sæculis squaluerant Hispanorum ingenia, expugnandæ totus incubuit; duram sane provinciam nactus. Morosæ enim scholasticorum genti una cum sermonis vitiis inoleverat & vitiorum amor. Acriter illi adversus Antonium decertarunt, rerum novarum dicam illi inscripserunt, & tantum non hæreseos accusarunt. Isti scilicet erant, quos Antonio, antiquas sermonis sordes repurganti, victoriæ erat instar, persuadere, ut sanari vellent. Claruit anno 1488. quo liberali stipendio invitatus, in Joannis Stunicæ, summi Alcantarensis militiæ præfecti, familiam transiit: ubi otium opportunum nactus, dictionarium suum, aliaque ad grammaticam illustrandam facientia scripta confecit. Primario interim professore Salmanticensi e vivis sublato, Antonius defuncto suffectus est, & Salmanticam repetiit. Anno 1504. a Ferdinando rege, cui summo in honore fuit, in aulam accersitus est; ut rerum ab ipso gestarum historiam scripto consignaret. Anno circiter 1508. egregiam Ximenio cardinali trilinguem bibliorum editionem molienti operam præstitit. Anno 1513. nescio qua ignominia ab ingratis academicis affectus, Salmantica recessit, & in Ximenii clientelam se dedit. Ab eo lauto stipendio donatus, & primus academiæ Complutensis professor factus, ibi loci rem literariam scriptis & prælectionibus pro virili auxit. Obiit Compluti, apoplexia extinctus, die 2. Julii, anno 1522. ætatis suæ 77. *Magnus Hispaniæ Aristarchus, præclarus Orator, multæ & variæ lectionis, cœlestis necnon ingenii & eminentis doctrinæ vir, Romanæ togæ gloria*: uti illum vocat Alphonsus Matamorus *; qui tamen alibi † agnoscit Historiam, quam de gestis a Ferdinando rege conscripsit, Antonium tenui ac dejecto quidem stylo, parumque diligenter prosecutum esse.

* Apologetic.
† Lib. de eruditis Hispaniæ viris & Academiis.

OPERA.

Paraphrasis in Sedulii Poema de miraculis Christi. Prodiit *Compluti* 1524[f]. 4°.

a Primum sine anno & loco, atque inde *Hagenoæ* 1531. 4to. *Basil.* 1541. 8vo. b Denuo *Hanov.* 1606. & *Colon.* 1690. c Item *Cracoviæ* 1582. 4to. Et ad calc. Martini Cromeri Hist. Polonicæ. *Colon.* 1589. d Et *Basil.* 1556. *Orationem de Contributione Cleri ad bellum contra Turcas* edit. *Cracoviæ* 1584. 4to. & opuscula quædam inedita memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 892. Conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 2686. e Item *Hagenoæ* 1533. & *Isleb.* 1603. f Et *Basil.* 1541. 8vo. cum Juvenco.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *Annotationes in Hymnos & Psychomachiam Aurelii Prudentii.* Lucronii 1512. 4°. Antverp. 1540. 8°. Hanov. 1613. 8°.

Quinquagenæ locorum S. Scripturæ non vulgariter enarratorum, sive Critica Responsio ad totidem Quæstiones Biblicas. *Basil.* 1543. 8°. *Paris.* 1520. 4°. *Antverp.* 1600. 8°. & inter Criticos Sacros *Londini* 1660. Tom. 13. p. 1165. *Duas alias Quinquagenas* scripserat Antonius: Verum istas extorsit, & æternis tenebris damnavit fidei inquisitorum injuria.

Scholia in Segmenta ex Epistolis SS. Pauli, Jacobi, Petri, & Joannis, necnon & Prophetis, quæ in re divina leguntur per anni circulum. Granatæ 1545.

Annotationes in Orationes, quæ in universali Ecclesia decantantur per totum annum. Editæ sunt alicubi 1549.

Expositio in Hymnos in Ecclesia decantatos. Prodiit una cum duobus præcedentibus operibus *Granatæ* 1541. 4°.

Homiliæ diversorum Authorum in Evangelia, quæ diebus Dominicis leguntur, ex collatione variorum exemplarium castigatæ, & addita expositione illustratæ. *Ibid.* & *Granatæ* 1549.

Acta Sanctorum, seu Vitæ nonnullæ, olim descriptæ, cum additionibus marginalibus. *Lucronii* 1527.

Homiliæ 3. *de vinea spirituali nostræ mentis & sapientiæ.* Habentur inter Orthodoxogr. p. 1934.

De rebus a Ferdinando & Elizabetha Hispaniarum Regibus usque ad annum 1509. *gestis Historiarum Decades* 2. quibus præmittitur *Geographica* quædam *Hispaniarum descriptio.* Sunt qui Historiam istam a Ferdinando quodam Pulgare Hispanice compositam esse volunt, & Antonio nonnisi versionis Latinæ gloriam relinquunt. Utut sit, interierunt hodie prioris decadis tres postremi libri, posterioris pars quarti & sex sequentes. Quod superest, prodiit *Granatæ* 1545. fol. *Francofurt.* 1579. fol. & Hispaniæ Illustr. Tom. 1. p. 786.

De Bello Navarrensi, a Ferdinando rege contra Joannem Navarræ regem anno 1512. gesto Historiarum libri 2. Prodierunt ubique ad calcem præcedentis Historiæ.

Lexicon Juris Civilis contra quosdam insignes Accursii errores. *Antverp.* 1527. 8°. *Lugduni* 1537. *Paris.* 1594. *Venet.* 1606. 8° [a].

Lexicon artis Medicamentariæ. Compluti 1518.

Dictionarium quadruplex, viz. Latino-Hispanicum, & Hispanico-Latinum. Nominum propriorum, & Latino-Hispanico-Theologicum. *Compluti* 1532. fol. *Antverp.* 1572. *Granatæ* 1554. 1585. *Antiquariæ* 1600. *Hispali* 1612. *Lugduni* 1655 [b]. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Introductiones in Latinam Grammaticam, seu Commentariorum de sermone Latino libri 5. *Barcinone* 1523. fol. *Compluti* 1524. *Lugduni* 1541. *Antiquariæ* 1601. 8°.

Repetitio seu Prælectio de vi & potestate literarum. *Salmanticæ* 1507.

Repetitio de Accentu Latino. Hispali 1513. 4°.

Lexicon seu *Vocabularium parvum*, in quo reperire est vocabula scholasticis maxime necessaria. *Barcinone* 1523. fol.

Repetitiones 3. viz. *De Mensuris, De Ponderibus, & De Numeris.* Prodierunt simul *Compluti* 1529.

De Digitorum supputatione. Granatæ 1535.

Introductorium in Cosmographiæ libros. Paris.---- 4°.

Collationes Antiquitatum. Hispali editæ.

Ecphrases in Virgilii Opera. Granatæ 1546. 4°.

Annotationes in Auli Persii Satyras. Lucronii 1529. 8° [c].

De profectione Regum ad Compostellam Carmen.

Salutationes aliquæ ad patriam metricæ.

Epithalamium in nuptiis Alphonsi & Elizabethæ, Lusitaniæ Principum.

Vafre dicta Philosophorum carminibus Latinis reddita.

Prodierunt simul Poemata ista *Granatæ* 1534. 4°. & cum notis *Antiquariæ* 1577.

Alia quædam Nebrissensis opera, philologica fere aut grammatica, recenset Nicolaus Antonius Biblioth. Hispan. Tom. 1. p. 107. quæ & typis nondum impressa sunt, & ad hunc locum minus spectant.

AURELIUS BRANDOLINUS, 1488. H. W.
Lippus cognomento dictus, patria Florentinus, theologus disertus, musicæ & rhetoricæ peritissimus, poeta vero consummatissimus, adeo promptus & facilis in pangendis versibus, ut quicquid dicturus erat, versus vel invito excideret. Claruit anno 1488. A Matthia Corvino rege in Hungariam accitus, rhetoricam Budæ & Strigonii per plures annos docuit. In Italiam redux, ordini Eremitarum Augustiniano nomen dedit, in monasterio Florentino habitum indutus; & sacris demum ordinibus initiatus, inter clarissimos sæculi sui concionatores nomen tulit. Obiit Romæ, peste correptus, anno 1498.

SCRIPTA.

Paradoxa Christiana libris 2 [d].

De ratione scribendi libri 3. Colon. 1573. 8°.

a Item 1549. & *Venet.* denuo 1612. b Denuo *Lugd.* 1683. c Et *Paris.* 1527. 8vo. d Item *Rom.* 1531. & *Colon.* 1573.

De

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *De humanæ vitæ conditione & toleranda corporis ægritudine Dialogus* ad Matthiam Corvinum Hungariæ regem [a].

Prodierunt simul tria ista opera *Basil.* 1498. 1543.

Carmina de morte Platinæ. Habentur in calce operum Platinæ.

Nondum tenebris exierunt, *Historiæ omnes Vet. Testamenti elegantiore stylo redditæ, Historiæ Sanctorum multæ, Utrumque Testamentum metro enarratum, Commentaria in Epistolas S. Pauli, & Orationes plurimæ:* quæ Brandolinus scripsisse dicitur.

1488. H. W. PETRUS SCHOTTUS, gente Germanus, patria Argentoratensis, anno circiter 1459. præclaris parentibus natus. A Joanne Mullero Grammatica primisque literarum elementis imbutus, Lutetiam una cum præceptore suo se contulit; ubi plures annos moratus nil in omni scientiarum genere intentatum reliquit. Postquam ibi maximam nominis sui famam apud eruditos omnes excitasset, & baccalaureatus gradum tulisset: patriam repetiit. Salutatis obiter amicis, Bononiam se contulit; & poeticæ, rhetoricæ, ac Græcarum literarum studio se dedit, in his præceptorem nactus Antonium Britoniensem. Jus vero canonicum pariter ac civile inprimis coluit; & utriusque doctoratum meruit. Claruit anno 1488. In patriam redux, ecclesiæ S. Petri canonicus constitutus fuit. Obiit medio ætatis cursu fatis immaturis abreptus anno 1491. ætatis suæ 31. teste Trithemio *. Exstant *Vitæ SS. Joannum Baptistæ, Evangelistæ, & Chrysostomi*, carmine elegiaco; & *Laudes Joannis Gersonis* metro itidem descriptæ: item *Epistolæ aliquot*, & *Quæstiones variæ de rebus ad conscientiam pertinentibus.* Argentinæ 1498.

* De Script. p. 190.

1489. H. W. ARNOLDUS BOSTIUS, seu *Boschus*, natione Germanus, ordinis Carmelitani monachus in monasterio Gandavensi, claruit anno 1489. Trithemio, Hermolao Barbaro, Gaguino, aliisque reipublicæ literariæ primoribus admodum familiaris. Obiit Gandavi prid. Non. April. anno 1499. Exstant *Libri 2. de Viris illustribus Ordinis Carthusiani*, Colon. 1609. 8°. Cætera illius scripta recenset Trithemius de Script. Eccl. p. 204. & in his *Librum tertium de illustribus Ordinis Carmelitani Viris*, quem Mechliniæ MS. asservari prodit Miræus Auctuar. cap. 494. Certe penes Baleum olim fuit; necnon alius ejusdem autoris *De Patronatu Mariæ* [b].

Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1489. H. W. HENRICUS BEBELIUS, natione Germanus, Justingæ in Suevia natus, infimæ quidem sortis parentibus, honestis tamen. Vir omni melioris literaturæ genere apprime instructus; quique politioris doctrinæ studium & Latinæ linguæ eloquentiam Germaniæ inter primos intulit. Poeticen vero maxime excoluit, tam uberem carminis venam nactus, ut a Maximiliano Cæsare laurea poetica donaretur. Claruit anno 1489. In Tubingensem academiam anno 1497. evocatus, poetas, historicos atque oratores priscos publice explicandos suscepit. Obiit post annum 1506 [c].

SCRIPTA.

Facetiarum libri 3. in quibus nonnulla pietati & honestis auribus injuria notari possunt. *Argentinæ* 1603. 8°. & cum aliorum facetiis *Francofurt.* 1590. 8°.

Oratio ad Maximilianum 1. *Cæsarem de ejus & Germaniæ laudibus.* Exstat inter Scriptores rerum Germanicarum a Schardio editos Tom. 1. p. 95.

Demonstratio Germanos esse αὐτόχθονας. ibid. p. 105.

Apologia pro defensione Imperatorum contra Leonardum Justinianum & alios, qui nomen Imperatorum extenuant, ejusque coronationem rident. ibid. p. 109.

Tractatus, quod Imperator Christianorum jure Christianissimus sit dicendus. ibid. p. 116.

De laude, antiquitate, imperio, victoriis, rebusque gestis veterum Germanorum. ibid. p. 117.

Epitome laudum Suevorum, & Ulrici principis Wirtemburgici. ibid. p. 135.

Apophthegmata aliquot Imperatorum Romanorum, per Æneam Sylvium & Bebelium nostrum consignata, prodierunt inter alia quædam collectanea *Francofurt.* 1602. fol. p. 175.

Ecloga triumphalis de victoria Maximiliani Imp. contra Bohemos. ibid. p. 251.

Ars condendorum Carminum, & Racemationes in carmine observandæ. Tubingæ 1515.

Institutio puerorum, ibid.

Triumphus Veneris, ibid.

Commentarius de Epistolis conscribendis.

De abusione linguæ Latinæ apud Germanos, & de proprietatibus ejusdem liber.

Vocabularium optimarum dictionum.

De Magistratibus Romanorum.

De nominibus artificum, & morborum corporis humani Græcis ac Latinis.

De nominibus Sanctorum cum eorum interpretatione.

Quarundam Quæstionum expositiones.

a Prodiit *Viennæ* 1541. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 743. b Habetur MS. Colon. teste *Fabr.* Bibl: med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 365. qui memorat ejusdem *contra Vincentium Novo-Castrensem pro Conceptione immaculata; De 4. novissimis; Epistolas*, & *Carmina.* c Nempe an. 1514. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 1. p. 491.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

De pagis Suevorum & Neccaro fluvio.
Apologia cum Commentariis.
Retractationes.
Instructio bene scribendi.
De nominibus officiorum apud Principes.
De accentibus Hebraicis. Opuscula omnia a Commentario de Conscribendis Epistolis inclusive enumerata, uno volumine impressa sunt *Argentinæ* 1513.

De Proditione Ducis Mediolanensis, *De mendaciis quorundam Historicorum*, atque alia quædam, quæ ex Simlero peti possunt.

1489. H. W. GAUFRIDUS BOUSARDUS, natione Gallus, nobili apud Cænomannos loco ortus, anno 1456. in collegium Navarrense receptus, philosophiam & humaniores artes excoluit. Earundem scientiam haud vulgarem consecutus, cathedræ philosophicæ apud Navarrenses præfectus est. Anno 1478. studiis theologicis, abdicata philosophiæ cura, se totum dedit; atque anno 1489. quo demum claruit, doctoratus insignia suscepit. Anno circiter 1510. Romam profectus, & Roma Bononiam, coram Julio 2. pontifice de nomine Jesu concionem habuit. Anno 1511. synodo Pisanæ adfuit; & concilii jussu Cajetani librum de Auctoritate Papæ & Concilii, Parisios secum retulit, ut responsionem a theologis Gallis procudi obtineret. Eodem anno academiæ Parisiensis cancellarius, & paulo post theologorum decanus creatus est. Anno 1518. cancellariatum Parisiensem Auximensi apud Cænomannos ecclesia permutavit. Obiit Cænomannis anno 1520. ætatis suæ 81. in templo S. Vincentii sepultus.

SCRIPTA.

Opus de Continentia Sacerdotum sub hac quæstione: Ut Papa possit dispensare cum Sacerdote ut uxorem ducat? Prodiit *Paris.* 1505. 8°.

De divinissimo Missæ Sacrificio compendiosa & brevis Expositio. Paris. 1511. 1520. 4°.

Nova & fructuosa Interpretatio in 7. Psalmos Pœnitentiales. Paris. 1519. 8°.

Oratio pia & prolixa ad Christum, qua omnia vitæ suæ gesta enarrat. Præfigitur Interpretationi in Psalmos Pœnitentiales; & habetur etiam apud Launoium Hist. Gymnas. Navarr. part. 2. p. 627.

1489. H. W. DONATUS BOSSIUS, gente Italus, patria Mediolanensis, natus anno 1436. Claruit anno 1489. Scripsit *Chronicon*, seu *Conditionum & mutationum humanarum Historiam* ab initio mundi ad sua usque tempora; item *Chronicon de Episcopis & Archiepiscopis Mediolanensibus* ad annum usque 1489. Prodiit utrumque simul Chronicon *Mediolani* 1492. fol. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

ANTONIUS GISLANDIUS, natione Italus, Javeno Lombardiæ oppido natus, ord. Præd. monachus, & per provinciam Taurinensem hæreticæ pravitatis inquisitor, claruit anno 1489. Scripsit *Resolutiones dubiorum Evangelicorum*, opus in duos tomos distributum, quorum prior seorsim prodiit *Lugd.* 1510. 8°. uterque conjunctim *ibid.* 1542. 8°. *Venet.* 1574. 4°. In hoc opere evangelia quadruplici sensu exponit, & decem millia quæstionum solvit. Ab hoc haud diversum arbitror *Opus aureum super Evangelia totius anni, secundum usum Romanæ Curiæ & Ordinis Fr. Præd.* impressum *Venet.* 1598. 1606. 4° [a]. 1489. R. G.

MARCUS ANTONIUS COCCIUS SABELLICUS, natione Italus, patria Æquicolensis, seu ut alii habent, ad vicum Varronis in via Valeria natus, patrem habuit fabrum ferrarium, bonis literis excultus, ludum literarium primum apud Tiburtinos aperuit: dein altiora meditatus Romam transiit; & in Pomponii Læti amicitiam ac sodalitium receptus uberiorem eloquentiæ Latinæ scientiam hausit: & solenni pompa in Quirinali monte laurea coronatus, Sabellici nomen tulit. Claruit anno 1490. Roma digressus, Utini prope Aquileiam nobiles pueros literis instituit; mox vero duplicato stipendio a Vicentinis evocatus, ut juventuti urbanæ præesset, illuc se transtulit. Augescente indies doctrinæ fama, a senatu Veneto accitus est, ut reipublicæ res gestas literis mandaret, & liberales artes publice edoceret; trecentorum aureorum salario donatus, & a cardinale Bessarione bibliothecæ ab ipso apud S. Marcum fundatæ præfectus. Obiit septuagenarius anno 1506. 14. Cal. Maias, lue Gallica confectus, quam ex impuri scorti amore delirus senex contraxerat. *Vir natura facundus, nec artis expers*, inquit Erasmus *, *quique non infæliciter rhetoricatur interdum: in historia sat splendide versatus, sed in hac tantum, quæ suum dicendi genus desiderat.* 1490. H. W.

* Ciceronian. p. 374.

OPERA.

Rapsodiæ Historiarum ab orbe condito usque ad annum 1504. *Enneades* 11. Binæ enim priores editiones — 1470. fol. *Venet.* 1498. ultimam Sabellici manum non subierunt.

De rebus gestis Venetorum ab urbe condita ad annum circiter 1487. Historiarum libri 33. *Venet.* 1487. fol.

Exemplorum libri 10. Prodierunt seorsim *Basil.* 1533. 8°.

[a] Conf. *Quetif.* Tom. 2. p. 13. De editionibus conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p 331.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *De Aquileiæ antiquitate libri 6* [a].
De Venetæ urbis situ libri 3.
De Venetis magistratibus liber.
De Officio Scribæ Dialogus [b].
De Præturis Officio liber.
De Latinæ linguæ reparatione Dialogus.
Epistolarum familiarium libri 12.
Orationes 12.
Poemata varia.

Prodierunt omnia Sabellici opera hactenus recensita *Basil.* 1560. Tom. 4. fol. omnia ab Exemplorum libris exclusive enumerata *Venet.* 1505.

Annotationes in Horatium, Basil. 1580. *in Suetonium*, Venet. 1490. fol. Parif. 1610. *in Plinium*, Francofurt. 1602. 8°. Venet. 1508. *in Livium*, ibid. & Parif. 1573. *Oratio in Livium de laudibus Historiæ*, ibid. *Annotationes in Valerium Maximum*, *Lucanum*, *Papinium*, *Catullum*, *Ciceronem*, & *Valerium Flaccum*, a Badio una cum annotationibus in Plinium, Livium, & Suetonium impressæ sunt simul *Parisiis* fol.

1490. H. W. PONTICUS VIRUNNIUS, seu *Virumnius*, natione Italus, patria Tarvisinus [c], claruit anno 1490. quo circiter tempore in gratiam Badoeræ, clarissimæ Venetorum familiæ, quæ ex Britannis originem duxerat, sex priores Galfridi Monumetensis de rebus Anglicis Historiæ libros, resectis fabulosis, in epitomen redegit. Prodiit ista *Epitome*, qua a Bruti tempora ad Arturum regem, annum vero Christi 528. res Britannicæ libris 6. enarrantur, *Augustæ* 1534. 8°. *Londini* 1585. 8°. & inter Rerum Britannicarum Scriptores ab Hieronymo Commelino editos *Lugd.* 1587. fol. p. 93 [d]. Scripsit adhuc Ponticus *Commentaria* in Virgilium, Ovidii Metamorphosin, Statii Achilleida [e], Claudianum, & Joannis Sacrobosci Sphæram; *De obscuris autorum locis & corruptis nominibus libros 3. De miseria literarum libros 2. Elegiarum & Epigrammatum librum*; ut *Versiones* Græcorum aliquot scriptorum Latinas, aliaque *Opuscula* a Simlero p. 585. enumerata taceam.

1490. H. W. BONIFACIUS SIMONETA, gente Italus, civitate Mediolanensis, ortu nobilis, Joannis Simonetæ historici patruus, ordinis Cisterciensis monachus, ac demum abbas monasterii S. Stephani de Cornu in regione Placentina. Claruit anno 1490. Scripsit ad Carolum 8. Galliæ regem, *Commentarios de Persecutionibus Christianis, & Pontificum historia* a S.Petro usque ad Innocentium 8. Commentarios hosce continuo narrationis filo non contexuit; sed nova plane methodo epistolarum libris 6. comprehendit. His orationes nonnullæ inseruntur; singulisque epistolis, numero 279. anatomica, medica, geographica, astronomica, ac mathematica admisceri solent. Prodiit opus istud *Mediolani* 1492. & Hieronymi Emseri cura *Basil.* 1509. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

PETRUS APOLLONIUS COLLATIUS, presbyter Novariensis, claruit, ex Vossii * sententia, (quæ quidem potior videtur) circa annum 1490. a Bignæo vero, Miræo, aliisque ad septimi sæculi finem refertur. Eundem esse conjicit Vossius cum Apollonio Collatio, Fastorum conditore, quem inter autores vergentis istius sæculi recenset Cæsar Scaliger †; & *frigidiusculum fuisse Poetam, & cum discedit ab elegiaco, etiam infælicem*, prodit. Scripsit Apollonius noster carmine heroico *Libros 4. de Excidio Hierosolymorum* a Tito expugnatorum. Prodierunt isti, cura Joannis Gagnæi *Lutetiæ* 1516. emendatiores studio Adriani Vander-Burchii *Antverpiæ* ex officina Christophori Plantini, in Appendice Poetarum Christianorum Bigneana. p. 731. & in Bibliotheca Patrum Tom. 12 [f]. Exstat etiam MS. penes reverend. patrem * Mabillonium (quod inter alia a Cl. Magliabecchio dono acceperat) Apollonii nostri *Carmen Heroicum de Davide & Golia* ad Laurentium Medicem, ex quo hoc ipsum tempore floruisse luce clarius est. 1490. H. W.

* De Hist. Lat. lib. 3. part. 2. c. 10.

† Poetic. l. 6.

* Iter. Ital. p. 194.

PETRUS APOLLONIUS COLLATIUS, patria Florentinus, presbyter Novariensis, claruit an. 1490. *Carmen* ejus *Heroicum de Davide & Golia*, cujus ex Mabillonio meminit H. Whartonus, uti & *Carmen Epicum*, *Christi Crucifixi ad Judæos querela* prænotatum, *Elegias* quasdam, *Epigrammata*, &c. nuper edidit Laz. Aug. Catta J. C. Novariensis *Mediolan.* 1692. 8° [g]. *Fastos* ejus laudat Vossius Hist. Pelag. lib. 2. part. 3. p. 245. & versus aliquot de *Nativitate gloriosæ Virginis* exinde profert, *ibid.* 1490. R. G.

JOANNES CAROLUS, natione Italus, patria Florentinus, ord. Prædicat. in 1490. R. G.

a Habentur una cum ejusdem *Carmine*, in quo continetur urbis agrique Vicentini descriptio in Thesauro Antiq. Siciliæ Burmanniano Tom. 6. Part. 4. b Hæc tria opuscula, ut & ejusdem *Genethliacon*, & *Oraculum*, habentur *ibid.* Tom. 5. c Non Tarvisinus, sed Bellunensis, ut monet *Fabr.* Bibl. Eccles. in additionibus ad Trithem. p. 234. Vid. etiam Virunnii Vitam ab Andrea Ubaldo scriptam *Bonon* 1655. d Prodiit primum 1508. ad cujus editionis calcem leguntur, ex Rhegio Ligustico Ponticus Virunnius impensa & torcularibus suis 1508 6. Cal. Aprilis. Prodiit etiam *Heidelb* 1542. e Et Sylvas vid. *Fabr.* ubi supra. f Sed primum *Mediolan.* 1481. 4to. Deinde *Parif.* 1540. Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. Vol. 1. p. 724. g *Carmen de Davide & Golia* separatim recudi fecit Jo. Henr. Acker *Rudolstadii* 1714. 4to. Inter Epigrammata a Magliabecchio Mabillonio dono data exstabant *Epitaphia* Pauli 2. & Sixti 4. in Cattæ editione frustra quærenda. Conf. *Fabr.* ubi supra, & Vol. 3. p. 326.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. cœnobio S. Mariæ Novellæ monachus, claruit anno 1490. humanis excessit Cal. Febr. anno 1503[a]. ætatis 75. Vitas virorum aliquot illustrium, qui in illo conventu floruerunt, pio animi affectu, & pari eloquentia conscripsit, viz. Joannis Salernitani primi istius domus fundatoris, Aldobrandini Calvacanti episcop. Urbevetani, Simonis Santerelli archiep. Pisani, Angeli Acciaioli antistitis Florentini, Alexii Strozzæ, Guidonis Regiolani, & Joannis Dominici Ragusini card[b]. Opus Christoph. Landino Ang. Politiani præceptori nuncupatum exstat MS. in biblioth. S. Mariæ Novellæ apud Florentinos: inde ut arbitror singulas descripsit, & operi suo de Viris illustribus Prædicatorum sparsim inseruit Leander Albertus, quod prodiit *Bononiæ* 1517. fol. In eadem biblioth. servantur & alia ejus opera MSS. *Librum dierum Lucensium*, forma dialogi conceptum, & illorum temporum deplorationes continentem memorat Cl. Mabillon*.

* Iter. Ital. p. 162.

Tractatus *super Psalmos Pœnitentiales*; *Orationum* & *Concionum* volumen; *De dignitate Monasterii S. Mariæ Novellæ*; ac alia opera recensent Ant. Possevinus & Ambr. de Altamura, in Biblioth. Dominicana[c].

1490. R. G. MATTHÆUS BOSSUS, natione Italus, patria Veronensis, B. Augustini canonicus regularis in monasterio Fesulano, & ut quibusdam videtur ejusdem cœnobii abbas, claruit Ang. Politiano, & Pico Mirandulano æqualis, anno 1490. Laurentio Medices summo eruditorum virorum fautori fuit a sacris confessionibus, & Joanni filio ejus cardinali (qui postea papa renunciatus Leo 10. dictus est) perquam dilectus: Hunc Sixtus papa 4. ad sacras Insubriæ & Liguriæ virgines ordinandas, reformandasque misit, & operæ pulchre navatæ præmium sacras ei infulas obtulit, verum dignitatem istam tranquillo otio posthabuit homo minime ambitiosus; & 75. ætatis anno salutis humanæ 1502. privatus obiit. Varia post se reliquit ingenii sui monumenta, diversis locis & temporibus edita. *Dialogus de veris & salutaribus animi gaudiis*, tribus libris distinctus prodiit *Bonon.* 1491. *De instituendo sapientia animo*, sive *de vero sapientiæ cultu*, lib. 8. *Bonon.* 1495. 4°. *De tolerandis adversis, dialogi duo*; *De gerendo Magistratu, justitiaque colenda*, opusculum; *De immoderato mulierum cultu cohortatio.* Opera hactenus numerata junctim prodierunt, *Argent.* 1509. 4°. *Orationes variæ*; *Epistolarum* libri tres, primus sub titulo *Recuperationum Fesulanarum* prodiit *Bonon.* 1483[d]. Secundus *Epistolas familiares* complexus typis excusus est *Mantuæ* 1498. fol. Sæc. XV. ab an. MCCCC. Tertius cum sermonibus quibusdam subjunctis, *Venet.* 1502. 4°. Opera omnia Julii Ambrosini ejusdem congregat. canonici cura collecta, recognita, & expolita prodierunt *Bononiæ* 1627. fol.

CONRADUS SUMMENHART, natione Germanus, patria Suevus, domo Calviensis, S. Theologiæ professor, & scholæ Tubingensis, sub primordia ejus, ingens decus & ornamentum, claruit anno 1490. Natus anno 1465. denatus 1511. pestifera lue in monasterio de Schuteren extinctus. Exstat *Tractatus bipartitus, quod Deus homo fieri voluerit, quodque Messias in Lege & Prophetis promissus, non solum Homo, sed etiam Deus esse debuerit*, editus *Tubingæ* 1494. *De duodecim abusibus Monasticis*, oratio ad patres Benedictin. in capitulo Hirsaugiensi, *ibid.* 1498. *Septi-partitum opus de Contractibus pro foro Conscientiæ & Theologico.* Hagenoæ 1515. fol. Venet. 1580. fol. *De decimis defensivis.* Argent. 1490. fol. *In quatuor libros Sententiarum Conclusiones*, an editæ sint nondum comperi, præter Commentaria in universam Aristotelis Physicam *Basil.* 1517. edita; & id genus alia. 1490. R. G.

JOANNES TUROCIUS, sive, de THWROCZ, patria Pannonius, claruit anno 1490. Opus historicum de rebus Hungaricis conscripsit ab Attila primo rege, usque ad coronationem Matthiæ Corvini, quæ anno 1464. contigit, nisi quod 40. annorum series ab anno 1342. ad annum 1382. *Joannis de Kikulleri* opera digesta sit; eam Historiæ suæ, habita temporis ratione, verbo tenus inseruit Turocius, & dicto Matthiæ R. dicavit. Prodiit *Chronicon* ex utriusque laboribus concinnatum, 3. libr. dispositum, *Augustæ* typis Erhardi Radholt anno 1488. inter *Hungaric. rer. Script.* a Jac. Bongarsio editos recusum *Francof.* 1600. fol. 1490. R. G.

ALBERTUS BARO de BONSTETEN, natione Germanus, Maximiliano imp. 1. a sacris, & eremitarum in Helvetia decanus, claruit anno 1491. Literis commisit *Vitam Nicolai Tolentini Ord. Eremit.* monachi, qui complures annos cibi expers vixisse creditur, eam edidit L. Surius ad 10. diem Septembr. Exstat & historia ejus labore concinnata, quam *Austriacam* inscripsit, & Carolo 8. Galliæ R. nuncupavit, MS. in biblioth. Cæsarea Vindob. Hujus meminit eruditiss. Pet. Lambecius Com- 1491. R. G.

a Anno 1500. narrante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 979. *b* Occurrit etiam in Act. Sanctorum. 10. Junii. *c* De aliis ineditis vid. etiam *Quetif.* Tom. 1. p. 899. *d* Recuperationes Fesulanæ prodierunt *Bonon.* 1483. *Venet.* 1502. Continent Epistolas 465. una cum 6. Sermonibus. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol. 1. p. 722. Vid. & *Oudin.* Tom. 3. p. 2717.

men-

Sæc. XV. ab an. MCCCC. mentar. Tom. 2. p. 4. eamque se editurum pollicitus est, sed morte præventus non præstitit: idem in rei literariæ commodum in se suscepit digniss. ejus successor Dan. Nessellius edita sciagraphia, *Vindob.* 1692.

1492. H. W. ALEXANDER VI. *Rodericus*, sive, *Theodoricus Borgia* antea dictus, natione Hispanus, patria Valentinus, ex nobilissima Borgiarum familia oriundus, Callisti 3. ex fratre nepos, a Callisto patruo ecclesiæ Romanæ cardinalis, archidiaconus, & vicecancellarius creatus, tandem episcopus Portuensis, & sacri collegii decanus evasit. Post Innocentii 8. obitum anno 1492. pontifex Romanus electus est die 11. Augusti, coronatus die 26. id dignitatis mercatus, partim pecunia, partim opimis sacerdotiis, officiis, quin & sedis Romanæ fundis & castellis, inter primores cardinales distributis. In rebus ecclesiasticis nil memoratu dignum gessit: alia prorsus ille curæ habuit; ut divenditis passim, nulla juris, nulla pudoris ratione habita, dispensationibus pecuniam undequaque corraderet. Hinc Ludovico Galliæ regi anno 1498. potestatem fecit Joannam uxorem dimittendi, nullo alio nomine, quam quod sterilis & invenusta esset. Id vero inprimis egit, omnique cura molitus est, ut sæcularem principatum Cæsari Borgiæ, filio notho, per fas & nefas compararet, Petrique patrimonium in Borgiæ hæreditatem commutaret. Sane incœpto isti nec pater nec filius defuit. Iste conscripto paterna ope exercitu Flaminiæ & Umbriæ regulos civitatibus suis summa injuria ejecit: ille filium utriusque provinciæ ducem, & ecclesiasticæ ditionis principem autoritate apostolica creavit. Verum sacrilegis ausis fata obstitere. Obiit enim Alexander anno 1503. die 18. Augusti, fatali pincernæ errore veneno extinctus, quod opulentioribus ipse aliquot cardinalibus, quorum divitiis inhiabat, ad cœnam vocatis propinandum paraverat. Mores ejus fœdissimos, immensam ambitionem, avaritiam turpissimam, detestandam sævitiam, nefandam libidinem, & incœstos cum Lucretia filia concubitus ubertim depingunt historici istius ævi, Guicciardinus *, Ciacconius, aliique; ut Brietium † aliosque e recentioribus taceam; adeo ut criminibus hisce illum eximere frustra laboret Bzovius *. Exstat *Bulla super Canonizatione Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis*, Concil. Tom. 13. p. 1476. *Epistolæ & Constitutiones Ecclesiasticæ* 21. apud Bzovium ad an. 1493, &c [a]. plures in Collectione Romana, & Bullario Laertii Cherubini. *Epistolæ aliquot ad Franciscum Ximenium Archiepiscopum Toletanum* in Vita Ximenii. *Clypeus defensionis fidei S. Romanæ Ecclesiæ*, Argentorati 1497. editus. *Liber de Cardinalium excellentia & officio Vicecancellarii, & Glossa in Regulas Cancellariæ* ad Innocentium 8. MSS. olim in biblioth. card. Sirleti. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

[* De rebus Ital. lib. 1. † Annal. ad an. 1452, 1495, 1503. * Annal. Tom. 18.]

BERNARDUS DE CARAVAIAL, gente Hispanus, antiqua & nobili familia ex urbe Cazeres in provincia Extramaduræ prognatus; Asturicensis, Pacensis, Carthaginensis, ac Seguntinus episcopus, & Ferdinandi Hispaniæ regis ad Innocentium 8. orator, demum cardinalis ab Alexandro 6. factus, claruit anno 1492. Anno 1511. cum Julius pontifex fidem cardinalibus olim datam de habendo concilio œcumenico turpissime violaret, Bernardus adjunctis sibi aliis quibusdam cardinalibus concilium generale Pisis habendum indixit, & Calendis Septembribus celebravit. Eapropter a Julio depositus dignitate cardinalitia excidit. A Leone 10. restitutus, decani vices in sacro cardinalium collegio tulit, & episcopatum Tusculanum obtinuit, patriarchatu Hierosolymitano titulo tenus antea cohonestatus. Obiit Romæ in monasterio S. Crucis Hierosolymitanæ die 13. Decembris anno 1523. Exstat *Oratio ad Cardinales* anno 1492. habita de eligendo summo pontifice, *Romæ* 1492. excusa. Alia ejusdem commemorat Nicolaus Antonius Biblioth. Hispan. Tom. 1. p. 168. viz. *Orationem ad Sixtum* 4. *& Cardinales in die Circumcisionis Dominicæ* anno 1484. *Homiliam in Exaltationem S. Crucis* coram Maximiliano imp. Mechliniæ anno 1508. recitatam; *Sermonem ad Cardinales in commemoratione victoriæ Bazensis*; *Epistolam consolatoriam ad Ferdinandum Regem in obitu Serenissimi Principis Joannis*; *Orationem nomine Catholicorum Regum ad Alexandrum 6.* Singula ista opuscula edita in lucem esse fidem facit Antonius; sed nec locum nec tempus editionis indicat. 1492. H. W.

JOANNES de LAPIDE, natione Germanus, doctor theologiæ Parisiensis & ord. Carthus. monachus, claruit anno 1492. 1492. R. G.

a Item ap. Raynaldum Tom. 19. p. 421. & ad an. 1501. n. 36, 37. &c. *Bulla de jure Lusitanorum & Hispanorum in novum orbem, & de ductu Meridiani utriusque regis jura dividentis,* occurrit in Leibnitii Cod. Juris Gentium Diplomatico Tom. 1. *Constitutio de baptismo Ruthenorum non iterando* ap. Harduin. Conc. Tom. 9. p. 1546. Ediderat antea Odericus Raynaldus ex Sigismundo de Herberstein. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 11. p. 688. *Epistolæ* 2. *& Bulla fundationis Academiæ Valentinæ* An. 1500. ap. Aguirrium Tom. 3. Conc. Hispan. p. 689. *Epistola* 6. ap. Dacher. Spicil. Tom. 6. p. 485. Edit. nov. Tom. 3. p. 633. *Bulla super Canonizatione Anselmi,* cum 8. aliis ap. Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 640. seq. *Bulla* unica exstat MSS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 5. n. 30. *Alexandri 6. pactum cum Carolo* 8. exhibuit Martene in Itinerarii Literarii Tom. 2. *Paris.* 1724. *Bullas* aliquot Rymer. Fœder. Vol. 12. p. 563. ad finem. *Bullam* aliam Tom. 13. p. 60.

Sæc.XV. ab an.MCCCC. Tyrocinium literarum in academia Parisiensi posuit, inde ad Basileensem se contulit, & posthabito ecclesiæ cathedralis canonicatu cucullum induit, domumque Carthusianam ingressus, vitam tranquillam & devotam degit. Scripsit *Resolutorium dubiorum circa celebrationem Missarum occurrentium.* Prodiit primo *Basileæ* 1492. 8°. postea variis locis, & non uno titulo impressum. *Daventr.* 1493. *Lipsiæ* 1499. *Colon.* 1501. 1506. 4°. *Antverp.* 1511. 4°. *Venet.* 1516. *Constantiæ* 1596. 12°. *Paris.* 1598. *Patav.* 1599. *De Ascensione Domini*; *De Conceptione immaculatæ Virginis*, utrumque inter Sermones Meffrethi editum. *De Qualitate & Officio Sacerdotis*, sive de iis quæ ad dignum sacerdotem exiguntur. Exstat MS. in bibl. Basileensi. *Summaria Passionis Domini*, *Sermones*, & alia opuscula memorat Possevinus, quæ utrum alicubi reperiantur incertum est. *Commentarii* in Aristotelem, & Gilb. Porretanum de Sex principiis prodierunt *Basileæ* typis Amerbachianis.

1492. R. G. HARTMANNUS SCHEDELIUS, natione Germanus, domo Norimbergensis, philosophiæ & medicinæ professor, claruit anno 1492. Inter ecclesiasticos scriptores locum meruit *Chronico* quod scripsit *Universali*, per sex ætates mundi distributo, & res ecclesiasticas non minus quam civilia negotia complectente. In hoc opere seriem pontificum, Cæsarum, regum, aliarumque rerum memorabilium ab initio mundi ad annum 1492. succincte descripsit; id in publicum emisit *Norimberg.* 1493. fol. ea de causa *Chronicon Norimbergense* vulgo dictum: idem opus recusum prodiit *Augusst. Vind.* 1497. Commentarius de Sarmatia ex hoc Chronico, ut videtur, sumptus inter Polon. rerum Scriptores a Pistorio editos comparet *Basil.* 1582. fol. Edidit præterea consilium *de Peste*, & alia in *Medicina*, quæ non sunt hujus loci.

1494. H. W. HIERONYMUS DONATUS, patricius Venetus, claruit anno 1494. Cretæ insulæ aliquandiu præfectus, summisque in patria sua honoribus cumulatus, a republica Veneta ad Julium 2. pontificem anno 1510. legatus pacem afflictæ civitati impetravit; ac paulo post Romæ diem supremum obiit, annos circiter 53. natus. Scripsit *Apologeticum ad Græcos de Principatu Romanæ sedis*, excusum *Romæ* [a] 1525. & in Apparatu ad Concilia Labbeano Tom. 2. part. 2. p. 27. Græce tractatum istum, dum in Creta ageret, conscripsit, ac postea, dum quartum Romæ legationis munere fungeretur, Latinum fecit. Scripsit adhuc *Epistolas varias*; quarum aliquot habentur in secundo & quinto libro epistolarum Angeli Politiani. E Græco vero in Latinum sermonem convertit S. Dionysii Areopagitæ librum de Divinis Nominibus, & Epistolis; S. Joannis Damasceni tractatum de Immaculatis Mysteriis; & Alexandri Aphrodisæi opus de Anima. *Tractatus*, quem *de Processione Sp. S.* conscripsit; *Liber de Terræ motu Insulæ Cretæ*; *& Oratio ad Lusitaniæ Regem* nondum, quod scio, in lucem prodierunt [b]: cum tamen Philippus Donatus, Hieronymi nostri filius in epistola ad Clementem 7. nuncupatoria, Apologetico de principatu Romanæ sedis præfixa, scribat sese patris librum de Processione Spiritus S. adversus Græcos quinto antehac anno Leoni 10. dicavisse.

1494. H. W. NICOLAUS BARIANUS, natione Italus, patria Placentinus, ordinis Augustini eremita monachus, theologiæ & juris pontificii consultissimus. Claruit an. 1494. Nata inter Augustinianos & Minoritas de præcedentiæ jure controversia, ipse gregalium suorum causam summa doctrina egit, & penes istos a jurisconsultis pronunciari obtinuit. Argumenta postmodum sua scripto commisit, & titulo *Causæ Vitalianæ de præcedentia Eremitarum & Minorum*, typis excudi fecit *Cremonæ* 1500. Scripsit etiam *Librum de Monte impietatis*, Cremonæ 1496. editum, & ad calcem libri de Montibus Pietatis Romanensibus, qui *Lipsiæ* prodiit anno 1670. & *Quadragesimale Quodlibeticum* 77. *Quæstionum Prædicabilium*, Bononiæ 1501. 4°. impressum.

1494. H. W. ROBERTUS GAGUINUS, gente Belga, ex vico Callina in Artesiæ finibus ad Lisam fluvium oriundus. Ineunte adhuc ætate monasterium Niepense apud Morinos ingressus, ordini SS. Trinitatis de Redemptione Captivorum nomen dedit. Lutetiam dein studiorum ergo missus, in D. Mathurini cœnobio apud sodales suos moram egit; & utriusque juris lauream accepit; anno demum 1473. totius ordinis sui generalis factus. Claruit anno 1494. Prudentiæ non minus, quam doctrinæ fama insignis, multas in Italia, Germania, ac Britannia pro Carolo 8. & Ludovico 12. Galliæ regibus, legationes obiit: isti inprimis charus, a quo ingenti pecuniæ vi donatus est, & bibliothecæ regiæ præfectus. Obiit Lutetiæ anno 1501 [c]. 11. Cal. Junias, apud Mathurinos

a *Venet.* secundum *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p. 175. b In Bibl. Barberina servatur ejusdem *Oratio* ad Julium 2dum nomine Reipublicæ Venetæ, typis exscripta 4to. Vid. *Fabr.* loc. citat. c Imo vero 1502. vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 2611. *Fabr.* Bibl. Eccles. ad Trithem. c. 914.

suos

suos sepultus. Vir minime indoctus; & in historia, rhetorica ac poetica haud vulgariter versatus: in quo tamen fidem in enarrandis rebus patriis, & gentilium suorum laudibus deprædicandis omnes desiderant. De stylo ejus hæc habet Erasmus *. *Robertus Gaguinus non ita pridem habitus fuit magni nominis, dictione tamen quam scriptis vendibilior; verum suo sæculo; nunc vix inter Latine loquentes reciperetur.*

* Ciceronian.

SCRIPTA.

Annales rerum Gallicarum libris 11. ab anno Christi 300. usque ad an. 1500. Prodierunt *Paris.* 1511. & cum supplemento Huberti Vellerii usque ad ann. 1520. *Francofurti* 1577, 1580 [a].

Liber de immaculata B. Mariæ Virginis Conceptione contra Vincentium de Novo-Castro Dominicanum. *Paris.* 1598 [b].

Alia Decertatio metro scripta de eadem re contra eundem ad Arnoldum Bostium Carmelitam. Prodiit alicubi in 4°.

Poemata de Passione S. Richardi Martyris, De variis in Ecclesia Ordinibus, De miseria humanæ conditionis, Dialogus in desides & ignavos, Paris. 1598. cum libro de Conceptione B. Mariæ.

De arte metrorum libri 3. Phorcæ 1505 [c].

Ejusdem Orationes, & *Epistolas* se typis excusas legisse testatur Labbeus *: atque *Ordinis sui Chronicon* ab eo conscriptum memorat Trithemius †: ut versiones & opuscula vernaculo idiomate ab illo elucubrata taceam.

* Dissert. Tom. 1. p. 298.
† De Script. Eccl. p. 199.

1494. H. W. FELINUS SANDEUS, natione Italus, patria Ferrariensis, ex nobilissima Sandeorum familia oriundus, juris utriusque doctor, claruit anno 1494. Nondum vicesimum ætatis annum egressus Pisis Decretalium libros ab anno 1464. ad 1481. summa eruditionis laude publice prælegit. Dein ob insignem juris scientiam Romam ab Innocentio 8. evocatus, rotæ judicio præfectus est, ac die 4. Maii anno 1495. episcopus Hadrianensis & Pinnensis constitutus, mox referendarius apostolicus, ac demum Nicolai Saudomnini Lucensis episcopi coadjutor factus, cui e vivis sublato anno 1499. in sede successit: episcopatu statim submotus a Juliano Roboreo tunc cardinale, postea vero Julio 2. pontifice; sed in integrum restitutus anno 1501. ibidem obiit mense Octobri anno 1503.

OPERA.

Commentarius in 5. libros Decretalium. Venet. 1498. Tom. 2. Lugduni 1549. 2. vol. fol. Ibid. 1587 [d].

Consilia, De Constitutionibus, De Rescriptis, De Officio Ordinarii, De Majoritate & Obedientia, De Treuga & Pace, De Lite contestata, De Probationibus, De Testibus, De Testibus cognatis, De Fide instrumentorum, De Præsumptionibus, De Jurejurando, De Exceptionibus, De Præscriptionibus, De Sententia & re judicata, De Appellationibus, De Accusationibus & inquisitionibus. Venet. 1582. Lugduni 1587 [e].

Additiones in Decretum.

Additiones ad initiatum ab Abbate Panormitano Opus.

De jure Patronatus Tractatus.

De Indulgentia plenaria Sermo, in illud, *Hodie mecum eris in Paradiso*, inter alios tractatus *Venet.* 1584.

Historiarum Epitome de Regibus Siciliæ & Apuliæ, nominatim de Alphonso Aragoniæ rege. *Hanoviæ* 1611. 4° [f].

Quomodo puniatur conatus, quando literæ Apostolicæ vocant Patronis Ecclesiarum [g].

Prodierunt omnia Felini Sandei opera, *Basileæ* ab Episcopiis aliquot voluminibus impressa, & *Venet.* 1570.

JOANNES GEILERUS, *Kaysersbergius* sive *Cæsarisbergius* a loco natali dictus; patria enim Alsatus in Monte Cæsaris oppido imperiali natus est anno 1445. die 16. Martii; Joannis Geileri & Annæ Zuberæ filius. Post prima literarum tyrocinia, ad Friburgensem academiam missus, magisterii lauream adeptus est. Mox sacris initiatus, Basileam se contulit, ut theologiæ studio vacaret. Exacto ibi quinquennio, doctoratus insignia obtinuit. Cum insignem igitur consummatæ rerum theologicarum scientiæ famam retulisset; Friburgum primo, mox Herbipolim accitus est, ut concionandi munus obiret. Anno demum circiter 1478. ampliori stipendio, & importunis civium precibus invitatus, Argentoratum concessit; ubi per triginta tres annos in primario templo summa facundia, & auditorum concursu pariter ac plausu concionatus est. Claruit anno 1494. Effusa in egenos liberalitate, in peregrinos hospitalitate, & invicto pietatis zelo insignis, summam sibi apud Germanos authoritatem conciliavit: Maximiliano insuper Cæsari admodum charus; a quo persæpe in aulam evocatus, maximoque honore habitus fuit. Episcopis vero & monachis parum gratus, quorum pudendam literarum inscitiam, & deploratam morum corruptelam acriter ille scriptis & 1494. H. W.

a De Annalium editionibus conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 6. ubi de aliis ejusdem scriptis. Conf. etiam *Essais de Literature* Tom. 2. p. 182. b Item 1617. 8vo. c Item *Paris.* 1498. 4to. d Antea *ibid.* 1519. denuo *Venet.* 1570. e Item *ibid.* 1553. f Et cum Freheri præfatione ac notis recus. in Thesauro Antiquitat. Siciliæ Burmanneano Tom. 9. part. 5. g Exstat inter ejusdem Consilia.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. sermonibus corripuit. Obiit anno 1510. die 10. Martii, Argentorati in majori templo prope suggestum sepultus.

SCRIPTA.

Liber Sermonum, quibus admiscentur integri tractatus, *De arbore humana*, *De arbore Crucifixi*, *De 12. Sp. S. donis*, *De morte gratiæ*, *De 23. mortis conditionibus*, *De dispositione ad fœlicem mortem*, Argentinæ 1514, 1518.

Navicula fatuorum, Argentinæ 1510[a].

Orationes variæ ad Clerum.

Navicula Pœnitentiæ.

Peregrinatio.

Expositio Orationis Dominicæ.

Fragmenta Passionis.

De communicandis his, qui ultimo supplicio afficiuntur.

De amovendis Concubinis, etiamsi uterque continere decreverit.

Quod pueri non sint instigandi ad Religiones, in quibus Regula non servatur.

Contra statutum, quo Testamentum facere cives prohibentur.

De septem peccatis mortalibus.

Epistolæ plures.

Tropi, sive *Sales*.

Opera Geileri omnia adhuc enumerata variis annis, viz. 1509, 1510, 1518. *Argentinæ* apud Joannem Gruningerum excusa fuisse fidem facit Possevinus Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 880.

Oratio in Synodo Argentinensi habita. Argentinæ 1482.

Sermones plurimi de Jubilæo, anno 1500. habiti, in illud Levitici 25. *Anno Jubilæi redibunt omnes ad possessiones suas.* Argentinæ 1513. apud Matthiam Schurerium.

Conciones in Evangelia Germanice, *Argentinæ* 1515[b].

1494. H. W. [c] JOANNES REUCHLINUS, *Capnio* dictus, natione Germanus, patria Suevus, apud Phorcen marchionatus Badensis oppidum natus anno 1454. 5. Cal. Januarii. In ætate tenera pueris symphoniacis, qui in ecclesia oppidi natalis meruerunt, allectus; cum voce admodum valeret, in marchionis Badensis aulam accitus fuit: ubi grammaticam edoctus, cum coætaneos adolescentes ingenii viribus ac præclara indole longe anteverteret, juveni marchioni Badensi comes datus est, cumque illo ad academiam Parisiensem missus. Hic loci præter haud vulgarem, quam nactus est, Latinæ linguæ ac logicæ scientiam, Græcas literas a Georgio Hermonymo Spartiata accepit. Sæc. XV. ab an. MCCCC. Eodem præceptore usus, & literulas pulchre pingendi artem addidicit; qua deinceps peculium sibi comparavit, & multorum benevolentiam meruit. Anno 1474. Basileam se contulit; ubi magistri philosophici dignitate auctus, Græcam simul ac Latinam linguam edocere cœpit. Juris Cæsarei studium ibidem auspicatus, Aureliæ demum ad finem perduxit, & doctoratus insignia anno 1481. accepit. In Germaniam redux, ab Eberhardo comite Wirtembergensi in aulam accitus, Romam primum in comitatu ejus ductus est, & post reditum ad Fredericum imp. legatus. Legationem in aula obeunti medicus quidam Judæus Jehiel Loans Hebraicæ linguæ elementa tradidit; quam Romam postea legatus Capnio ab Abdia quodam accuratius edidicit; cui pro singulis horis singulos aureos minerval dedit. Romam missus fuerat a Philippo comite Palatino; in cujus aulam concesserat, postquam turbatis rebus Wirtembergensibus Tubinga exulare coactus esset. Compositis domi rebus, Tubingam rediit, & inter quatuorviros provinciæ Suevicæ judices allectus, linguæ Hebrææ in orbe Christiano propalandæ otium suum dicavit. Claruit præcipue ab anno 1494. quo Catalogum suum scripsit Trithemius. Divinarum juxta ac humanarum literarum peritissimus; inprimis accuratissima linguarum Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, & Chaldaicæ scientia instructus, primus in Germania Hebraicas & Græcas literas, Latinasque elegantias resuscitavit. Factum id frementibus monachis, & theologis scholasticis, qui ex revocatis linguarum scientia & elegantiæ studio nodosæ suæ ac barbaræ theologiæ ruinam facile augurati sunt. Duce igitur Joanne Hocstrato ord. Præd. academiæ Coloniensis decano, in Reuchlinum insurgunt, hæreseos accusant, scripta ejus comburunt, Judæis illum plus justo favere clamant; habitique cum poetis ethnicis commercii, tanquam capitalis delicti reum agunt. Neque intra hosce fines stetit injuria: pontifices Romanos adeunt, & importunis clamoribus postulant; ut Reuchlinus diris, libri ejus flammis devoveantur; literæque Hebraicæ e republica Christiana eliminentur. Istius enim linguæ studium a Christianis coli ægre tulerunt inquisitores; & ab imperatore edictum summa astutia impetraverant, ut omnes Judæorum libri, præter sacra biblia, flammis comburerentur: eo sane consilio ut ipsi grandem pecuniæ vim a Judæis libros

[a] Item *ibid.* 1513. Conf. *Fabr.* Bibl. Eccles. ad Trithem. c. 918. [b] De ejusdem *Formicario* & *Homiliis* an. 1494. habitis vid. Harmanni ab Hardt. autographa Lutheri & aliorum Tom. 1. p. 46. & Tom. 2. p. 66. Idem Kaiserburgius collegit & recensuit opera Jo. Gersonis, & edidit *Argentorat.* 1488. 3. vol. fol. [c] Conf. Reuchlini vitam a Jo. Henr. Maio scriptam *Durlaci* 1687. 8vo. Item Herm. ab Hardt, qui *Helmstad.* an. 1712. & 1713. memoriam sæcularem suscitatorum per Reuchlinum studiorum Hebraicorum recoluit.

suos

Sæc. XV. ab an. MCCCC. suos quam libenter redimentibus corrogarent. Imperator Reuchlinum ea de re consuluit: iste mitiorem tulit sententiam, ac Judæorum libros fidem Christianam oppugnantes comburi, reliquos conservari voluit. Hinc natum est acre inquisitorum omniumque monachorum odium. Cucullati gregis malitiam & petulantiam acerrimis satyris (neque enim graviori stylo refutari meruerunt ineptissimi tenebriones) ultus est Reuchlinus, inprimis vero edito Obscurorum Virorum Epistolarum volumine, admirabili lepore ac facetiis condito, quibus ad excitandum risum rudis & ridiculus monachorum & scholasticorum Latine scribentium stylus exprimitur. Liber iste avide ab omnibus exceptus & evulgatus mirum quam pupugit cucullatorum animos; Hocstratum vero adeo sauciavit; ut tanquam lethali percussus dolore interierit. Reliqui conjurationis socii a Leone 10. papa demissis tandem precibus obtinuerunt, ut epistolæ istæ apostolico edicto legi divendive vetarentur. Edictum lepido commento elusit Reuchlinus. Secundum enim ejusdem farinæ epistolarum volumen, priori tamen longe aculeatius, tanquam ex titulo minime interdictum, imprimi curavit. Verum istud leve admodum jurgium præ capitali illa, quam supra memoravi, controversia. Delegatis ista primum a pontifice judicibus commissa est; qui cum penes Reuchlinum sententiam ferrent, monachi ad pontificem appellarunt. Reuchlino suppetias tulerunt Erasmus & Huttenus; quos eo nomine variis calumniis, nugacibus picturis, & futilibus argumentis monachi incessebant. Mota demum in Germania Lutherum inter & indulgentiarum præcones lite, contentio illa graviori locum dedit, ac paulatim conquievit. Hisce turbis levatus Reuchlinus Græcas pariter & Hebræas literas in academia Ingolstadiensi extrema ætate docuit, donec morbo icterico oppressus rei literariæ curam abdicare necesse haberet. Obiit Stutgardiæ prid. Cal. Sextil. anno 1521. ætatis suæ 67. *Dignus profecto*, inquit Trithemius *, *qui solis literis, non etiam perstrepenti curiæ populari incumberet. Nullum enim nobis non modo Italia, sed nec sæculum nostrum, huic tanto viro parem objiceret.*

* De Script. Eccl. f. 201.

OPERA.

De Arte Cabalistica libri 3. ad Leonem 10. Prodierunt seorsim *Hagenoæ* 1517. inter Scriptores de arte Cabalistica *Basil.* 1550. & cum Petri Galatini Arcanis Cathol. Ver. *Francofurt.* 1612. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

De Verbo mirifico libri 3. ad episcopum Vangionum Camerarium Dalburgi dialogi forma conscripti; quibus philosophiæ Græcæ, Hebraicæ, & Christianæ secreta reserantur. *Venet.* 1486. fol. *Spiræ* 1494. fol. *Lugduni* 1552. 8°. & cum præcedenti opere *Basil.* 1587. Utrumque opus in Indicibus Romanis prohibetur.

Psalmorum 7. Pœnitentialium versio ex Hebræo facta, & in eosdem Commentariolus. Tubingæ 1512. 8°.

De Arte Concionandi Libellus, cum aliis ejusdem argumenti libris excusus *Basil.* 1540. *Londini* 1570. 8°.

Defensio contra calumniatores suos, Coloniæ edita.

Dialogus an Judæorum Talmud sit supprimendum? Colon. 1518. 4° [a].

Breviloquium, seu Dictionarium singulas voces Latinas breviter explicans per ordinem alphabeti, fratrum Amerbachiorum precibus concinnatum, & ab iis impressum, *Basil.* 1480.

Lexicon Hebraicum, & *in Hebræorum Grammaticam Commentarius.* Basil. 1537, 1554. fol.

Linguæ Hebraicæ Rudimenta. Phorcæ 1506.

De Accentibus & Orthographia Linguæ Hebraicæ libri 3. ad Hadrianum cardinalem. *Hagenoæ* 1518. 4°.

Tabulæ 20. *Institutionum in Linguam Sanctam, & Exegesis dictionum in Psalmos 6.* Basil. 1554.

Obscurorum Virorum ad Ortuinum Gratium Epistolarum libri 2. Francofurt 1624. 8°. Illustrium Virorum ad Reuchlinum Epistolæ prodierunt libris 2. tacito loco atque anno, in 4°.

Progymnasmata Iambis trimetris scripta, quæ cum commentario Georgii Simleri edita sunt *Phorcæ* 1508. 4°.

Oratio de Palatini & nobilissimæ familiæ Ducum Bavariæ reverentia erga Ecclesiam, coram pontifice habita, typis Aldinis excusa est.

Cæterum Reuchlinus plurima alia conscripsit opuscula, plura Græcorum patrum scripta Latine vertit. Singula dabit Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 352. *Epitomen historicam rerum Assyriarum, Persicarum, Græcarum, & Romanarum*, ab eodem in gratiam Philippi principis Palatini scriptam memorat Vossius de Hist. Lat. l. 3. c. 10.

a Reuchlini *Consilium Cæsari Maximiliano datum pro libris Judæorum non abolendis* an. 1510. Germanice. *Defensionem ejusdem Consilii* Moguntiæ, Spiræ, Romæ 1513. *Acta judiciorum inter Jac. Hochstrat & Reuchlinum*, exhibuit Herm. ab Hardt in Historia Literaria Reformationis, part. 2. *Francofurt. & Lipſ.* 1717. fol. De controversia Reuchlini cum Coloniensib. de Judæorum Scriptis vid. etiam Acta Historiam Reformationis illustrantia a Valentino Ernesto Loeschero edita, Tom. 1. c. 30. *Lipsiæ* 1720. 4to. Item Reuchlini Vitam a Maio scriptam, p. 248. seq. ubi p. 390. exstat ejusdem *Epistola ad Jac. Wimphelingium* quæ inter edita non legitur. *Ibid.* alia ejusdem scripta passim memorantur.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

1494. H. W. JACOBUS WIMPHELINGIUS, natione itidem Germanus, patria Alſatus, civitate Sletſtatenſis, natus eſt anno 1449. In ſchola patria Seleſtadienſi bonis literis inſtitutus, ad academias Friburgenſem, Baſileenſem, Erfordienſem, ac Heidelbergenſem ordine ſe contulit; ut theologiæ ac juris pontificii ſcientiam hauriret; utriuſque demum licentiatus academico more factus. Inter diſertiſſimos iſtius ævi concionatores habitus, Spiram anno 1494. evocatus eſt, ut eccleſiaſtæ munere ibi fungeretur. Fecit id annis aliquot, non ſine inſigni pietatis & eruditionis laude. Demum ſæculi pertæſus, dignitati ſuæ eccleſiaſticæ renunciavit: & Heidelbergam profectus, in gymnaſio urbis literario ſacros autores, ac in his Hieronymum, enarrandos ſuſcepit: quoque magis humani generis commodis inſerviret, pædagogum agere non gravatus eſt; plurimoſque optimæ ſpei adoleſcentes, & in his Jacobum Sturmium Argentinenſem, literis boniſque moribus informavit. Ipſe meliori literatura inſtructus, cum monachorum inſcitiam & arrogantiam ægre ferret, dictiſque mordacibus convelleret, hæreſeos a monachis Auguſtinianis apud Julium 2. papam delatus eſt; quod alicubi ſcripſiſſet S. Auguſtinum non fuiſſe monachum, aut certe non talem, quales jam habentur Auguſtinenſes, neque ordinis ab eo dicti hodiernum habitum tuliſſe. Pontifex re audita Wimphelingium ſui ipſius voce ab importunis monachorum clamoribus abſolvit, & calumniatoribus ſilentium indixit. Poſt inchoatam a Luthero reformationem, ſchiſma eccleſiæ invectum dolens, a gymnaſio Heidelbergenſi receſſit; & Seleſtadii in ædibus Magdalenæ ſororis vitam deinceps otioſam egit. Obiit pene octogenarius anno 1528. die 17. Novembr [a].

SCRIPTA.

Epitome Imperatorum, ac rerum in Germania geſtarum. Baſil. 1532. una cum Witichindi Hiſtoria, & inter Scriptores German. Schardii Tom. 1. p. 170.

Liber de vita & moribus Epiſcoporum Argentinenſium, aliorumque Principum & Prælatorum. Argentinæ 1512, 1661.

Adoleſcentia. Opus anno 1500. ſcriptum, quo præcepta ad mores ingenue formandos traduntur. *Argentinæ* 1514.

Oratio, ſive *Conſilium de bello movendo contra Turcas.* Iſlebii 1603.

De Germanicæ nationis gravaminibus contra Sedem & Curiam Romanam ad Maximilianum imp. Habetur apud Freherum Script. German. Tom. 2. p. 373. non integer tamen.

Replica ſuper eodem argumento contra Æneæ Sylvii Tractatum. ibid. p. 381.

Sermo ad juvenes, qui ſacris initiantur. Baſil. apud Hervagium excuſus.

Libellus Grammaticalis. Argentinæ 1497. 4°.

Rhetorica pro pueris. Argent. 1515.

Philippica, ſeu *Dialogi 6. pro inſtitutione filiorum Philippi Electoris Palatini.* Argent. 1498.

De Nuncio Angelico Carmen Heroicum, aliud ad Philippum Comitem Palatinum, & Elegia ad Ludovicum ejus primogenitum; excuſa anno 1494. & 1499.

Soliloquium pro pace Chriſtianorum. Opus metricum ad Bertholdum archiepiſcopum Moguntinum *de triplice candore. In laudem D. Mariæ liber. De laudibus Spirenſis Eccleſiæ liber. De Spiritu S. Oratio. Ad Regem Franciæ Oratio. De arte Poetica liber. Poemata varia. De Hymnorum & Sequentiarum autoribus Tractatus.* Opuſcula iſta typis impreſſa exſtare fidem facit Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 326.

Ad Rempublicam Argentinenſem libri 2. quorum priore Argentinam cæteraſque Rheni civitates nunquam Galliæ fuiſſe ſubjectas probat: ſecundo reip. inſtituendæ præcepta tradit. *Argentinæ* — 4°.

Oratio de Annunciatione Dominica. Argentinæ itidem excuſa.

Scripta Wimphelingii inedita recenſet Simlerus loc. cit.

OLIVERIUS MAILLARDUS, patria Armoricus, aliis tamen Pariſienſis, ordinis Minorum Regularis Obſervantiæ provincialis, ac demum vicarius generalis; apud Pariſienſes & Nannetenſes, & in aula Gallica ac Burgundica concionator non incelebris. Claruit anno 1494. Obiit Toloſæ anno 1502. 1494. H. W.

SCRIPTA.

Contemplatio in Salutationem Evangelicam prolixa. *Pariſ.* 1507.

Quadrageſimalia 2 [b].

Sermones de Adventu, Pariſiis anno 1494. *habiti.* Pariſ. 1506 [c].

Sermones de Tempore. Lugduni 1498. 4°.

Sermones de Sanctis, & communi Sanctorum. Lugd. 1507. Argentinæ 1514 [d].

De peccati ſtipendio, & gratiæ præmio [e].

Prodierunt Maillardi opera, una cum *Pulcherrimis Juris quæſtionibus*, ad quemlibet ſermonem & tractatum additis, ipſomet curante, *Lugduni* 1499. recuſa *Argentinæ* apud Joannem Parvum.

[a] An. 1518. teſte *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. Vol. 13. p. 380. quem vide. [b] *Pariſ.* 1498. 8vo. [c] Item *Pariſ.* 1507. & 1515. [d] Et *Argentorat.* 1506. [e] *Lugd.* 1498. una cum *Sermone in S. Amman.*

Sæc. XV. ab an. MCCCC 1494. H. W. [a] MICHAEL FRANCISCUS, gente Gallo-Flander, patria Insulensis, ordinis Dominicani monachus, & theologiæ doctor Coloniensis, Philippo I. Austriaco a sacris confessionibus, concionibus, & consiliis, episcopus Salubriensis paulo antea obitum creatus. Claruit anno 1494. Obiit Insulis in patria sua anno 1502. Rosarii B. Virginis cultor, si quis alius, superstitiosissimus, pluribus scriptis confraternitatis suæ merita deprædicavit; & Beatissimæ Virginis majestatem supra jus fasque extulit.

SCRIPTA.

Quodlibeticæ decisiones de 7. Doloribus B. Mariæ Matris Dei. Antverpiæ typis Theodori Alostensis [b].

Quodlibeticæ decisiones de Confraternitate Sanctissimi Rosarii B. Mariæ. Prodierunt una cum præcedente opere *Colon.* 1476. *Paris.* 1518. 8°.

Confraternitas Dolorum B. Mariæ, a Philippo Austriaco erecta. *Antverpiæ* typis Theodori Alostensis.

Clavis Cellarii divinæ & humanæ sapientiæ, a Gulielmo Oonselio Dominicano edita.

De Abusibus Aulicorum, seu *de Vanitate sequentium Curiam* liber. MS. apud Dominicanos Insulenses, teste Miræo *. (*De Script. Sæc. 16. cap. 8.)

Commentarius in Antiphonam, Salve Regina: qui quidem an typis adhuc excusus fuerit, nondum comperi [c].

1494. R. G. NICOLAUS BARIANUS, natione Italus, patria Placentinus, ord. Eremit. S. Augustini Regularis Observantiæ Mediolan. doctor decretorum, claruit an. 1494. In defensionem ordinis sui opus edidit, quod *Causam Vitalianam & præcedentiam Eremitarum & Minorum* inscripsit. Prodiit *Cremonæ* 1500. Exstat & *Quadragesimale quodlibeticum septuaginta septem quæstionum prædicabilium*, impressum *Bononiæ* 1501. 4°. *De Montibus Pietatis*, libellus ad Georgium card. Albanensem, *Cremon.* 1496. *Lipsiæ* 1670. 4°.

1494. R. G. JACOBUS PHILIPPUS FORESTUS, natione Italus, ab oppido suo natali *Bergomas* vulgo dictus, Eremita Augustinianus, claruit anno 1494. in lucem editus est anno 1434. in sodalitium admissus anno 1451. lucis usura privatus anno 1508. vel ut alii 1515 [d]. Scripsit opus historicum quod *Supplementum Chronicorum* inscripsit, in 16. libr. divisum, cujus duplex exstat editio: prior ab initio mundi ad annum 1485. prodiit *Brixiæ* 1485. *Venet.* 1486. 1490. fol [e]. Posterior ad annum 1503. producta prodiit [f] *Venet* 1506. Integrum opus repurgatum, Sæc. XV. ab an. MCCCC.
& Bern. Bindoni appendice 32. annorum auctum, prelo exiit *Paris.* 1535. *Venet.* 1547. fol. *De claris Mulieribus Christianis Commentarius*, Beatrici Aragoniæ & Bohemiæ reginæ inscriptus, prodiit *Ferrariæ* 1497. fol. *Paris.* 1521. fol. *Interrogatorium* sive *Confessionale*, Antverp. 1513. 8° [g]. Commentarium in D. Lucæ evangelium adornasse dicitur; utrum exstet non comperi.

ANTONIUS BONFINIUS, natione Italus, patria Apulus, domo Asculanus, & Recinetensis, Græcis Latinisque literis apprime excultus. Claruit an. 1495. 1495. H. W.
Summo apud Matthiam Corvinum Hungariæ regem honore habitus, hortatu ejus res Hungaricas scripto consignandas suscepit. Fecit id, stylo non ineleganti usus; ac *Rerum Hungaricarum Historiam* ab ipsis gentis primordiis usque ad annum 1495. libris 45. in quatuor decades cum dimidia distributis complexus, ad Ladislaum Hungariæ regem anno 1495. dono misit. Prodierunt tres priores decades cura Martini Brenneri *Basil.* 1543. integra Historia cum additionibus & emendationibus Joannis Sambuci *Basil.* 1568. fol. *Francofurt.* 1581. fol. *Hanov.* 1606. fol. Ejusdem *Symposium Beatricis*, seu Dialogi 3. de virginitate & fide conjugali ex Sambuci bibliotheca prodierunt *Basil.* 1572. 8°. recusi — 1621. 8°. Cæterum Græcorum libros a Bonfinio Latine versos enumerat Simlerus Bibl. Tigurin. p. 48. Ex his *Hermogenis de rhetorica libri*, & *Aphthonii Sophistæ Progymnasmata* typis impressa sunt *Lugduni* 1538.

JOANNES JOVIANUS PONTANUS, gente Italus, Cereto Umbriæ oppido oriundus. 1495. H. W.
Patre, quem non ignobilem habuit, a seditiosis civibus interempto, Neapolin juvenis & egenus profugit: ubi Antonii Panormitani, regiorum scriniorum magistri, ope, in Ferdinandi regis aulam simul ac favorem receptus, Alphonso juniori, filio regis primogenito, præceptor datus est: ac mortuo demum Panormitano, in locum ejus suffectus epistolis conscribendis præfuit. Claruit anno 1495. Inter primores sæculi historicos, poetas, & oratores habitus, mordaci tamen stylo & subagresti supercilio plurimorum odium & invidiam concitavit. Hinc nata forsan calumnia, quæ ipso adhuc vivente in vulgus sparsa erat, illum volumina quædam Ciceronis, in vetusta monasterii Cassinatis bibliotheca reperta, paulum immutata nomine suo evulgasse.

a Conf. *Echard.* Tom. 2. p. 7. b An. 1494. 4to. c Scripsit etiam *Determinationem de tempore adventus Antichristi*, Colon. 1478. 4to. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Lat. Vol 5. p. 226. d Obiit an. 1518. ætat. 85. vid. Labbeum de Script. Eccl. Tom. 1. p. 492. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 38. e Item *Venet.* 1483. & 1492. f Prodiit ab auctore ipso ætat. 69. recognita *Venet.* 1503. g Prodierat antea 1506. 1508. 8vo.

Obiit mense Augusto, anno 1503. ætatis suæ 78. Neapoli in conditorio sepultus; quod sibi, uxori, ac liberis construxerat. De stylo ejus & ingenio hæc habet Erasmus *. *Non sum vel tam hebes, vel tam invidus, ut non fatear Pontanum multis egregiis ingenii dotibus virum fuisse summum. Ac me quoque rapit placido quodam orationis lapsu: verborum dulce quiddam resonantium amœno tinnitu demulcet aures: demum splendore quodam perstringit dignitas ac majestas orationis.----Locos vero communes sic tractat, ut ægre possis agnoscere Christianus fuerit necne.----Vir extra controversiam in literis inter præcipuos numerandus.*

* Ciceronian.

OPERA.

De Obedientia libri 5.

De Fortitudine libri 2.

De Principis Officiis ad Alphonsum Calabriæ ducem.

De Liberalitate.

De Beneficentia.

De Magnificentia.

De Splendore, & splendidi hominis supellectile, ornamentis, &c.

De Conniventia.

De Prudentia libri 5.

De Magnanimitate libri 2.

De Fortuna libri 3.

De Immanitate & partibus ejus liber.

De Aspiratione libri 2.

Dialogi aliquot, Charon, Antonius, Actius, (seu de historia) *Ægidius*, qui in 10. colloquia distribuitur.

Colloquia 11. titulo *Asini*, contra ingratum quendam.

De Sermone libri 6.

De Bello Neapolitano, quod Ferdinandus rex Neapolitanus contra Joannem Andegavensem ducem gessit, Historiarum libri 6. Prodierunt *Hagenoæ* 1530. *Dordraci* 1618. 8° [a].

Centum Ptolomæi sententiæ in Latinum sermonem conversæ, & commentariis illustratæ.

Opera ista omnia in tres tomos digesta prælo dedit Cratander *Basil.* 1538. 3. Tom. 8°.

Poemata, viz. *De Stellis libri* 5. *Meteororum liber. De hortis Hesperidum*, seu *de cultu malorum citreorum libri* 6. *Lepidina*, seu *Pastorales Pompæ* 7. *Eclogæ Bucolicæ* 3. *Amorum libri* 2. *De amore conjugali libri* 3. *Tumulorum libri* 2. *De divinis laudibus liber. Hendecasyllaborum seu Bajarum libri* 2. (una cum Tumulis, *Argentinæ* 1515.) *Iambi de obitu Lucii filii. Versus Lyrici de rebus variis. Eridani libri* 2. Prodierunt Poemata seorsim ab Aldo excusa *Venet.* 1513. 8°. 1533. 8°.

Dialogus, quatenus credendum sit Astrologiæ. Colon. 1544.

Prodierunt omnia Pontani opera *Venet.* 1519. 2. vol. 4°. ex Aldi officina, & *Basil.* 1556. 4. vol. 8°.

NICOLAUS SIMONIS, natione Batavus seu Hollandus, patria Harlemensis, ordinis Carmelitani in cœnobio Harlemensi monachus, ac demum in inferiori Germania provincialis, primariusque theologiæ inter gregales suos interpres. Claruit anno 1495. Obiit Harlemii grandævus anno 1511. 1495. H. W.

SCRIPTA.

Sermones de Tempore & Sanctis, quos *Vade Mecum* inscripsit. Typis alicubi excusos fuisse arbitror: locum vero & annum nondum comperi.

Repetitiones & Disputationes. Venet. 1497. Prodierat seorsim disputatio, qua maxime inclaruit, unica, *ibid.* 1487.

Commentarius in librum 2. *Decretalium.* Mediolani 1505. 1510.

De potestate Papæ, Imperatoris, & Concilii libri 4. Mediolani ad calcem operis præcedentis editi.

Plurima ejusdem opuscula, tam historica quam theologica, nondum in lucem protracta, recensent Simlerus Bibl. Tigurin. p. 525. Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 582. & Ant. Alegrius Paradis. Carmelit. Decor. Sæc. 16. cap. 350.

JACOBUS SPRENGERUS, natione Germanus, domo, ut videtur, Coloniensis, ordinis Dominicani monachus, ac demum prior provincialis. Claruit anno 1495. Post reportatam magisterii lauream, hæreticæ pravitatis inquisitor generalis una cum Henrico Institore ejusdem ordinis theologo ab Innocentio 8. seu, ut alii volunt, Sixto 4. per Germaniam constitutus est. Scripsit a collega adjutus opus insigne contra maleficas mulieres, tribus libris distinctum: quod *Malleum Maleficarum* inscripsit. Prodiit istud *Venet.* 1576. 8°. *Francof.* 1580. 8°. *Lugduni* 1620. 8° [b]. Volumen autem, quod *de Institutione, Approbatione, Miraculis & Indulgentiis SS. Rosarii B. Virginis*, composuit, adhuc ineditum videtur. Cæterum Henricus ille Institoris librum conscripsit *de Potestate Papæ* contra Monarchiam Antonii Roselli JC. Patavini, *Venetiis* 1499. editum, atque alia nonnulla nondum vulgata [c]; quæ recenset Ambr. de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 215. 1495. H. W.

[a] Denuo in Tom. 3. part. 3. Thesauri Antiquitat. & Hist. Italiæ Burmanniani. [b] Prodiit etiam *Lugd.* 1584. *Norimb.* 1494. 4to. *Colon.* 1520 8vo. & *Francof.* cum additionibus 2. Tom. 1582. [c] Scripsit etiam *Clypeum Rom. Ecclesiæ* fol. sine anno & loco. Tractatus varios junctim editos *Norimb.* 1496. 4to. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 664 seq. Item *Quetif.* Tom. 1. p. 897.

Sæc. XV. ab an. MCCCC.

1495. R. G. PETRUS DORLANDUS, natione Germanus, ord. Carthus. monachus, & cœnobii Zelemensis prope Diest in Brabantia prior, claruit anno 1495. Annum agens 53. fatis cessit 25. die August. an. 1507. Multa scripsit, quorum pars minima in lucem edita est. Exstat *Corona de viris illustribus Ordinis Carthusiani*, sive *Chronicon Carthusianum*, quod notis suis illustratum & auctum typis commisit Theodorus Petreius ejusdem Ord. monachus, *Colon.* 1608. 8°. *Explicatio mystica habitus Carthusiensis*; *De vitio Proprietatis Monachorum*; utrumque opus editum *Lovan.* 1514. 8°. *Vita & res gestæ B. Annæ*, lib. 5. prodiit *Antverp.* 1617. *Viola Animæ*, lib. 6. *De Passione Christi* dialogus; utrumque impressum refert Simlerus [a]. *De tribus Carthusianorum votis*; *De duabus viis*, dialogus; *Collationes de militia Spirituali*; *De Sacerdotum dignitate*, MSS. asservari in biblioth. cœnobii Carthusian. apud Coloniens. affirmat Fr. Sweertius Athen. Belg. qui reliqua nostri auctoris opera inedita, ad monachos sibi subjectos in pietate erudiendos, præcipue ordinata, longo agmine recenset *ibid.* p. 613, 614.

1495. R. G. GODESCALCHUS HOLEN, natione Germanus, ord. Eremit. Augustin. frater, claruit sub Maximiliano imp. 1. circa annum 1495. Memoriam apud posteros conservavit prolixo in decalogum commentario: prodiit *Divinæ legis Præceptorium*, Colon. 1481 [b]. fol. Norimb. 1497. fol. 1521. 4°. *Sermones* ejus *Dominicales in Epistolas D. Pauli*, excusi sunt *Hagenoæ* 1520 [c].

1496. H. W. VINCENTIUS BANDELLUS, gente Italus, patria Lombardus, ex Castro Novo diœceseos Terdonensis oriundus: ordinis Dominicani socius, & apud illos in academia Bononiensi theologiæ professor, ac scholæ academicæ sæpius regens, demum ordinis sui bis prior Bononiensis, ac toties vicarius generalis congregationis Lombardiæ, seu prior Mediolanensis. Claruit anno 1496. Tandem in capitulo generali Romæ anno 1501. habito totius ordinis generalis electus est. Obiit septuagenarius in conventu Montis Alti in Calabria anno 1506. Neapoli apud S. Dominicum sepultus.

SCRIPTA.

De Conceptione B. Virginis in peccato originali libri 3. quibus D. Thomæ sententia de Conceptione ex SS. Patrum & theologorum scholasticorum autoritate comprobatur. *Bononiæ* 1481. *Mediolani* 1575.

Declaratio super Constitutiones Ordinis sui ex Actis capitulorum generalium collecta. *Mediolani* 1505. 4°.

Expositio in Constitutiones Sanctimonialium Ordinis Dominicani.

Regula & Privilegia Fratrum & Sororum.

De Pœnitentia Ordinis S. Dominici.

Instructio Officialium Fratrum Ordinis sui.

Formularium Electionum & Confirmationum Priorum.

Modus celebrandi Generalia & Provincialia Capitula.

Opuscula ista omnia (dempto illo de Conceptione) simul edita sunt *Lugduni* 1515.

1496. H. W. JOANNES PALÆONYDORUS, seu *Veteraquinas*, natione Batavus, apud Aquas Veteres, Ultrajectinæ ditionis oppidum, natus; ordinis Carmelitani in conventu Machliniensi monachus, & S. Theologiæ doctor. Claruit anno 1496. Obiit anno 1507. ætatis suæ 74. Habentur ab illo scripta, *Fasciculus Temporum tripartitus*, seu *Liber*, uti ipse inscripsit, *trimerestus anaphoricus panegyricus* de origine, statu & progressu ordinis sui Carmelitani typis *Moguntinis* impressus [d]: *Manuale ejusdem Ordinis*, Moguntiæ una cum Fasciculo editum: *Propugnaculum Carmelitarum*, seu de antiquitate & sanctimonia eremitarum montis Carmeli liber, *Venetiis* 1570. 4°. excusus. Scripta inedita recensent Simlerus Bibl. Tigurin. p. 402. Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 389. Ant. de Alegre Paradis. Carmel. p. 370. *Epistolæ* ejus plures penes Baleum extiterunt.

1496. H. W. JOANNES BLÆRUS, gente Brabantus, patria Diesthemius, prior cœnobii S. Jacobi ordinis Benedictini intra muros urbis Leodicensis. Claruit anno 1496. Scripsit *Historiam Revelationis* B. Julianæ sanctimoniali Leodicensi anno 1230. divinitus factæ de institutione festi Corporis Christi. Prodiit illa in Magno Speculo Exemplorum *Duaci* 1603. & habetur apud Bzovium Annal. Eccl. ad an 1230. num. 16.

1496. R. G. MICHAEL LOCHMAYER, natione Germanus, canonicus Passaviensis in Bohemia, non Patavienſis, ut Simlerus & Possevinus; S. theol. & juris canonici professor, claruit an. 1496. Scripsit *Parochiale Curatorum*, opus in decem capita distribu-

a Prodierunt *Toleti* 1506. 4to. *Colon.* 1500. 4to. *Antverp* 1533. 1543. *Lugd.* 1568. & omisso Dialogo de passione Christi *Colon.* 1700. 12mo. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 2. p. 181. quem vide de operibus Dorlandi ineditis. b Denuo 1484. ap. Jo. Guldenschaeft. teste *Oudin.* Tom. 3. p. 2630. c Holenum etiam *de Sacramento Pœnitentiæ* commentatum esse notat Elssius in Encomiastico Augustiniano p. 244. d An. 1497. Habetur MS. in bibl. Cott. sub *Vitel.* D. 4. n. 3. Item *pro Trithemio adversus Wigandum* memorat Vossius de Historicis Latin. lib. 2. cap. 6.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. tum, quo *Officium Curati* circa sacramentalia late exponit, & jus ad *decimas*, *oblationes*, aliosque proventus aperte vindicat, prodiit *Lipsiæ* 1497. *Hagenoæ* 1498. *Paris.* 1513 [a]. *Promptuarium Sermonum in Evangelia Festivalia totius anni; necnon in Ecclesiarum Dedicationes, & primæ Missæ celebrationem*, prodiit cum sermonibus *Pauli de Waan*, sub idem tempus ejusdem ecclesiæ canonici, *Hagenoæ* 1497. 1512. 1516. 4° [b]. *Mogunt.* 1616. 8°.

1498. R. G. BAPTISTA de SALIS vel ROSELLIS, natione Italus, patria Genuensis, ordinis fr. Minorum monachus, claruit anno 1498. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, quæ ab auctore nomen sortita, *Summa Rosella*, communius *Baptistiniana* appellatur [c]. Prodiit *Romæ* 1497. *August.* 1484. *Norimb.* 1488. fol [d].

1500. H. W. JOANNES NAUCLERUS, seu *Vergehaus* [e], natione Germanus, patria Suevus, nobili loco natus, Joannis Vergehaus, equestris dignitatis viri, & Ludovici comitis Wirtembergensis aulici, filius; juris utriusque doctor, & canonici professor in academia Tubingensi: cujus rector primus ab Everardo comite Wirtembergensi, fundatore, anno 1477. constitutus est; istius olim adolescentiæ regendæ præfectus fuerat, pessima tamen indoctorum aulicorum invidia impeditus, quo minus principem curæ suæ commissum Latinæ linguæ elementis imbueret. Ab aula ad ecclesiam se receperat Nauclerus, & ecclesiæ collegiatæ apud Stutgardianos anno circiter 1460. præpositus, ab Ulrico comite Wirtembergensi ad Carolum Burgundiæ ducem post septennium legatus fuerat. Postquam supremum academiæ magistratum aliquandiu obiisset, ecclesiæ Tubingensis præfecturam accepit. Claruit anno 1500. Utramque provinciam eximia sane laude obiit; plurimosque magni nominis viros, & in his Joannem Reuchlinum, e schola Tubingensi literis haud vulgariter imbutos emisit. Scripsit *Chronicon Universale* succincte comprehendens res memorabiles sæculorum omnium ac gentium ab orbe condito usque ad annum 1500. Prodiit primum *Tubingæ* 1515. dein (a Philippo Melancthone auctum & perpolitum) una cum Nicolai Baselii monachi Hirsaugiensis appendice ad annum 1514. aliaque Conradi Tigermanni & Bartholomæi Laurentis, res gestas ab anno 1515. ad 1544. cursim memorante, *Colon.* 1544. fol. dein cum Laurentii Surii appendice ab anno 1501. ad 1564. *Colon.* 1564. 3. vol. fol. denique *ibid.* 1579. fol [f]. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

AUGUSTINUS, gente Italus, civitate Ticinensis, saltem canonicus regularis Ticinensis, congregationis Lateranensis. Claruit anno 1500. Obiit post annum 1520. 1500. H. W.

SCRIPTA.

Vita B. Monicæ, S. Augustini matris.

Elucidarium Christianarum Religionum, sive religiosorum ordinum: in quo fuse agitur de ordine Augustinianorum, de S. Augustini vita, moribus, & doctrina, quodque eremitæ Augustiniani canonicis regularibus sint posteriores.

Regula Sanctissimi Patris Augustini: in qua continetur & *S. Guarini*, episcopi Prænestini ac cardinalis, *Vita*. Istam a Regula divulsam reperire est apud Surium ad 6. Februarii.

Prodierunt opera ista tria *Brixiæ* 1511.

Porro scripsit Augustinus noster *Compendium Speculi Crucis*, *Expositionem in Psalm. Deus in nomine tuo salvum me fac*, & *Tractatum de docta ignorantia:* quæ quidem an Brixiæ una cum præmissis operibus evulgata fuerint, haud satis scio. Utut sit, *Mediolani* 1603. excusa prodierunt.

Cæterum *Chronicon Magnum*, ab illo compositum, adhuc ineditum delitescit.

MANUEL, natione Græcus, patria Peloponnesius, Matthiæ Camariotæ discipulus, magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ rhetor; ὁ σοφώτατος καὶ θεολογικώτατος Manueli Malaxo * dictus. Claruit anno 1500. quo calamum contra Latinos strinxit. Scripsit enim *Apologiam*, seu *Refutationem* 10. capitum Fr. Francisci Ord. Prædicat. de processione Sp. S. de azymo, de purgatorio, de primatu papæ, &c. Fragmenta quædam exinde profert Leo Allatius lib. de Purgatorio p. 82, 165, 772, 939. Integrum fere tractatum (paucis siquidem in fine desideratis) Gr. Lat. in lucem extulit vir. Cl. Steph. le Moyne inter Varia Sacra, p. 270. Scripsit adhuc Manuel *Librum contra Plethonis Opusculum de Processione Spiritus S.* quo reprehendit Plethonem, quod non ex principiis theologicis sed ex doctrina gentilium argumenta sua de processione Sp. S. duxerit. Fragmentum exhibet L. Allatius de Consensu, lib. 3. c. 3 §. 6. aliud in Diatrib. de Georgiis, p. 389. 1500. H. W. * Hist. Eccl.

GULIELMUS PEPINUS, natione Gallus, patria Ebroicensis, ord. Prædicat. 1500. R. G.

a Et *Basil.* 1514. b Item 1500. vide Tob. Eckardi, Notitiam MSS. Bibl. Quedlinburgens. p. 54. c Vid. Notitiam MSS. Bibl. Quedlinburgens. p. 22. d Item *Paris.* 1499. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol. 1. p 455. e Appellatur *Vergenhans* in Vita Reuchlini a Maio edita. p. 229. f Et sine supplementis *Colon.* 1614. fol. Ejusdem *libros* 3. *de Simonia* an. 1500. 4to. editos memorat Miræus, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 4. p. 312.

monachus,

Sæc. XV. ab an. MCCCC. monachus, concionator eximius, claruit anno 1500. Exstant ejus *Sermones Quadragesimales*, impressi *Parif.* 1532. 1589. 8°. *Lugduni* 1541. *Venet.* 1569. emendatius *ibid.* 1575. *Speculum aureum super septem Psalmos Pœnitentiales*, Parif. 8° [a]. Venet. 1573. *Sermones Dominicales ex Epistolis & Evangeliis totius anni*, Venet. 1588. 1591. 8°. *Sermones de imitatione Sanctorum*, Venet. 1589. 1594. 8°. Opusculum super *Confiteor* Venet. 1589. Parif. 1624. 8° [b]. *Rosarium Aureum B. Virginis*, Venet. 1591. 8°. *Expositio in Exodum*, Parif. 1534. 8°. *Sermones* 40. *de destructione Ninives*, 2. partibus. *Parif.* 1618. 8°. Opera omnia supra memorata, cum *Compendiosa relatione vitæ Fr. Lud. Bertrandi*, a Paulo papa 5. in sanctorum numerum relati, in unum corpus collecta simul prodierunt *Colon.* 1609, 1610. 4°. *Antverp.* 1656. 9. vol. 4°. Commentarium in *Genesin* adornasse fertur, nondum ut videtur typis excusum [c].

1500. R. G. CLAUDIUS SEISELIUS, patria Sabaudus, Ludovico Galliæ R. a supplicibus libellis, ex episcopo Massiliensi archiepisc. Taurinensis, claruit anno 1500. decessit anno 1520. Scripsit in tria priora D. Lucæ capita *de triplici statu viatoris*, ad Leonem papam 10. volumen ingens, impressum *Taurini* 1518. fol. Hujus ut videtur pars, viz. *Moralis explicatio Evangelii*, Missus est Angelus, antea lucem aspexit, *Parif.* 1514. in 4°. edita. *Disputationes adversus errores & sectam Valdensium*, Parif. 1520. 4°. *De Divina Providentia* tractatus, cum priore, *Parif.* 1520, 1637. 4° [d]. nonnulla opera *historica* condidit patrio sermone, & *jus feudale* commentariis adornavit.

1500. R. G. PETRUS BURRUS, natione Belga, patria Brugensis, canonicus Ambianus, poeta castus nec invenustus, claruit anno 1500. anno 1432. natus, 1507. denatus. Scripsit *Pæanas quinque Festorum B. Virginis*, edit. *Parif.* 1499. 4°. *Hymnos de omnibus Sanctis*, quos Jod. Badius Ascentius suis commentariis illustratos edidit, *Parif.* 1528. 4°. Cecinit etiam odas in adventum Domini, in nativitatem, circumcisionem, cæterosque dies Domino & B. Virg. Mariæ festos, uti & elegias, epigrammata, &c. de quibus prolixe satis Trithemii continuator & Fr. Sweertius.

JOANNES PINUS, natione Gallus, patria Tholosanus, Rivorum episcopus, claruit anno 1500. Literis consignavit *Vitam Catharinæ Senensis*, inter *Fœminas illustr.* editam *Parif.* 1521. fol. *Vita Philippi Beroaldi Bononiensis*, prodiit cum priori *Bonon.* 1505. 4°. *De Rochi Narbonensis Vita, & Allobrogicæ narrationis*, lib. 2. simul prodierunt, *Parif.* 1516. 4°. *De Vita & laudibus Codri Urcei* libellus, prodiit operibus Urcei præmissus, *Bonon.* 1502. & alibi. *De Vita Aulica*, edit. *Tolosæ*----4°. Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1500. R. G.

PAULUS CORTESIUS, natione ut videtur Italus, protonotarius apostolicus, claruit anno 1500. Scripsit *in quatuor libros Sententiarum* Disputationes seorsim editas, *Parif.* 1513. fol. nonnullis Hieron. Savanarolæ opusculis conjunctas, *Basil.* 1540. fol. *De Cardinalatu*, lib. 10. *Cortes.* 1510. fol. *De Sacrarum literarum, omniumque disciplinarum scientia*, Basil. ap. Henric. Petri. Struxit insuper lib. 6. *de Principe*, quorum ipse meminit in Præfat. sua ad Sentent. 1500. R. G.

HENRICUS AQUILONIPOLENSIS, natione Germanus, patria Saxo, historicus & poeta non incelebris, claruit Wittebergæ anno 1500. Scripsit opus metricum, *Adolpheida* dictum, in quo *Comitum Schaumburgensium*, & *Civitatis Hamburgensis* historiam exposuit: aliud item carmen in quo *Urbis Lubecensis* primordia descripsit: Utrumque majori fide quam elegantia scriptum, ab Hen. Meibomio avo e Codd. MSS. erutum, & *Francof.* 1620. 4°. editum, recudi fecit H. Meibomius nepos. Script. German. Tom. 1. *Helmstad.* 1688. fol. *De vita & laudibus S. Augustini* carmen panxisse fertur [e]. 1500. R. G.

CAROLUS BOVILLUS, natione Gallus, patria Veromanduus, domo Samarobrinus, ecclesiæ Noviomensis canonicus, claruit sub annum 1500. Vir nullis non disciplinis instructus, nullis non artibus perpolitus, grammaticus, orator, philosophus, mathematicus, theologus, in singulis summus. Edidit *Quæstionum Theologicarum, De creatione Angelorum, de voluptate Paradisi, de Diluviis*, aliisque ex utroque testamento petitis, libros 7. *Parif.* 1504, 1513. *Basil.* 1515. fol [f]. *In Primordiale Evangelium D. Joannis* commentarium, prodiit *Parif.* 1511. 1500. R. G.

a 1519. & 1539. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 475. *Le Long.* Bibl. Sacr. Vol. 2. p. 897. b Item 1530. 8vo. Vid. Echard. Bibl. Dominican. p. 87. c Prodiit 2. Vol. 8vo. *Parif.* 1528. *Venet.* 1573. 4to. *Duaci* 1634. *Colon.* 1649. Vid. *Le Long* loc. citat d Prodiit etiam *ibid.* 1518. 4to. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol 1. p. 1091. ubi memorat ejusdem *Speculum Feudorum* Basil. 1566. 8vo. *Additiones ad Bartholum* &c. inter varios Repetionum juris scriptores, junctim editos *Lugd.* 1553. fol. Historiam Ludovici 12. Gallice *Parif.* 1508 8vo. *De Republica Gallorum* Parif. 1519. 1540. 1548. *Legem Salicam Gallorum* Parif. 1540. 1557. 8vo. *Victoriam Ludovici* 12. *contra Venetos & prælium Agnadellense* Parif. 1510. 4to. & varios tractatus in linguam Gallicam translatos. e Item *Epigrammata quædam*, & soluta oratione *Sophologiam*; ut refert autor Centuriæ Scriptorum a Madero editæ. f *Quæstionum Theologicarum Libri* 7. centenis singuli quæstionibus prodierunt *Parif.* 1513. fol. *Theologicarum Conclusionum libri* 10. Parif. 1504. 1513. 4to. Venet. 1515. fol. *De raptu Pauli* prodiit inter Quæstiones Theologicas 1513. auctior 1531. 8vo. cum Dissertatione *de Prophetica Visione*. *Physicorum Elementorum libri* 10.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. & subjunctis quibusdam *Epistolis*, necnon *Raym. Lullii vita*, ibid. 1514. 4°. Tractatus *de laude Hierosolymorum* in Psal. 147. *de laude gentium* in Psal. 117. *de concertatione & area peccati*, simul impressi *Lugduni* 1531. 8°. Fertur & in Psalmos 71, 118. & in *Orationem Dominicam* commentasse. Dialogi 4. *De animæ immortalitate* 1. *de resurrectione* 2. *de mundi excidio* 1. una excusi *Paris.* 1551. 4°. *De raptu D. Pauli*; *de prophetica visione*; *de voto*; *de libero arbitrio*; *de differentia Orationis* junctim prodierunt *Paris.* 1589. 8°. *Proverbia*, aliaque opera *Critica* & *Mathematica* missa facimus. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

Concilia hoc Sæculo habita.

1405. PRAGENSE a Sbinkone archiepiscopo in causa schismatis ex gemino ecclesiæ capite orti anno 1405. celebratum. Exstant literæ Innocentii papæ 7. ad archipræsulem præfatum, quibus concilium provinciale contra schismaticos (eos qui Benedicto papæ 13. adhærebant) congregare mandat ap. Raynald. Annal. Eccles.

1408. OXONIENSE a Thoma Arundel Cantuariensi anstite cum cæteris istius provinciæ episcopis anno 1408. coactum [a]. In quo contra doctrinæ Wickliffianæ seminatores cautum est, ne quis pro suggesto ad populum ageret nisi facultate ab episcopo prius impetrata, & ut collegiorum singulorum per academiam Oxoniensem custodes in scholarium suorum, cujuscunque gradus fuerint, fidem diligenter inquirant, inque suspectos monitis &, si opus sit, censuris procedant. Exstat Decretum Synodale Articulos 13. complectens apud Spelman Conc. Brit. Tom. 2. p. 662. & Conc. Tom. 11. part. 2. col. 2089 [b]. Proximo anno aliud concilium provinciale in ecclesia cathedrali D. Pauli Londinens. celebravit archiepiscopus. In quo de alterutri papæ hoc schismatis tempore adhærendo disceptatur [c], & decretum Oxoniense contra Lollardos (quo nomine Wickliffi sequaces indigitantur) confirmatur: Hujus synodi meminit Tho. Walsingham Hist. Angl. p. 377. edit. Francof. Exstat commissio episcopo Londinensi ad publicandum dictum decretum apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 668 [d]. Notandum est Thomam Cantuariensem synodos provinciales singulis fere annis in ecclesia D. Pauli Londin. celebrasse, in quibus contra doctrinæ Wickliffianæ fautores cujuscunque ordinis aut dignitatis crudeliter sævitum est [e]. In harum altera festivitas S. Georgii martyris duplex festum constituitur, in altera ne S. Scripturæ in linguam Anglicanam verterentur cautum est. Vide Walsingham, *ibid.* p. 382. Antiquit. Britan. p. 274, 275.

RHEMENSE, a Guidone de Roya archiepiscopo Remensi cum suffraganeis, 28. die Aprilis anno 1408. celebratum. In hac synodo (ad 22. Julii superioris anni convocata, ac episcopis non comparentibus in 8. die Novembr. ejusdem anni, ac demum ad dictum 28. April. prorogata) varia *de SS. Trinitate & Fide Catholica*; *de Sacramentalibus*; *de habitu & conversatione Clericorum*; *de Monachorum & Monialium Reformatione*; *contra Officialium exactiones*; *de Schismatis extinctione* decernuntur, & scholæ Parisiensis privilegia ab urbis prætore violata statuminantur. Hujus memoriam conservavit Cl. Marlotus, Hist. Rhemens. Tom. 2. lib. 4. p. 688. Vide etiam Jo. Gerson. Opera, Tom. 2. 1408.

[f] PERPINIANUM a Benedicto papa 13. quo cardinalibus ad concilium generale apud Pisas celebrandum coeuntibus fraudem faceret, & in sui gratiam tanquam legitimi Christi vicarii synodicam declarationem obtineret Cal. Novembr. an. 1408. congregatum. In hoc conciliabulo prælatis inter se dissentientibus per 7. sessiones nihil actum est: sessione octava & ultima Cal. Febr. anni sequentis a præsulibus 18. qui soli supererant, se verum ecclesiæ pontificem, ægre & non nisi pacta papatus in schismatis extinctionem renunciatione, impetravit Benedictus: Exstant Acta ex Niemo & Raynaldo, Conc. Tom. 11. part. 2. 1408.

Paris. 1510. fol. Libellus *de constitutione & utilitate artium humanarum* Paris. 4to. *Proverbia & Sententiæ* cum Gallica versione & Latino commentario *Paris.* 1531. 1557. 1587. 8vo. *Suppputatio 7. ætatum mundi*, sive *Chronicon breve* Samarobrinæ 1520. *Responsiones ad novem quæsita Nicolai Paxii Balearici* Paris. 1521. In Ejusdem operibus ap. Henr. Stephanum avum editis *Paris.* 1510. fol. exstant, *Liber de intellectu angelico & humano*. *De sensilibus*. *De nihilo*. Hoc Bovilli opusculum exstat recusum cum Martini Schoockii Tractatione philosophica, & Jo. Passeratii carmine de Nihilo *Groning.* 1661. 8vo. *Commentarius* in Jac. Fabri Stapulensis introductionem artis oppositorum. *De generatione*. *De Sapiente*. *De numeris*. *Epistolæ* 20. *De perfectis numeris*, & quædam opuscula Mathematica. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 1. p. 923. seq. ubi exhibetur Bovilli *Epistola* Philippo Noserio. Ejusdem *Dialogos* 2. *de SS. Trinitate* inter Christianum & Judæum *Paris.* 1513. memorat idem *Fabr.* de Veritate Christianæ Religionis, c. 31. p. 577. *a* Vide Historiam versionum V. & N. Testam. in ling. Anglic. a Jo. Lewis editam *Lond.* 1739. 8vo. p. 40. *b* Item apud *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 314. *c* Vid *Wilkins*, ibid. p. 311. *d* Conf. *Wilkins*, ibid. p. 320. *e* Conf. *Wilkins* ibid. p. 324. seq. *f* Historia hujus Concilii exhibetur in Libro tertio Tom. 1. Hist. Concilii Pisani a Jacobo L'Enfantio edit. *Amstel.* 1724.

col.

Sæc. XV. ab an. MCCCC. col. 2108. Vide d'Aguirre Conc. Hispan. Tom. 3. p. 637. Fœlicius ei cessit in concilio Salmanticensi anno 1410. habito, in quo jus ejus ad papatum strenue asseritur, & ipse summus ecclesiæ pontifex concordibus votis declaratur: librum synodalem edidit Gundisalvus episcopus Salmanticensis. Vide card. d'Aguirre *ibid.* p. 645. Nec sibi defuit Gregorius papa 12. quippe qui concilium ad Austriam urbem diœcesis Aquileiensis in festo Pentecostes anno 1409. congregavit; in quo verus ecclesiæ pastor, & unicus Christi vicarius a paucis qui aderant episcopis declaratur. Exstat *Sententia Synodalis* cum tribus Gregorii *Epistolis.* Conc. Tom. 11. part. 2. col. 2102.

1409. PISANUM, Oecumenicum, a cardinalibus utriusque obedientiæ, in id velut unicum schismatis remedium consentientibus, 25. die Martii anno 1409. convocatum. Hoc concilium, cui præter principum legatos, 180. præsules, 300. abbates, 120. magistri in theologia, 300. juris utriusque doctores, & tantum non omnium Europæ academiarum procuratores interfuerunt, 24. sessionibus absolutum est [a]: Non est nostri quid in singulis gestum sit minutatim referre, potiora selegisse sufficiat, reliqua ex ipsis Actis peti possunt. Sess. prima constituuntur universalis ecclesiæ nomine procuratores, qui contra Benedictum & Gregorium de papatu contendentes agant; hi synodali auctoritate freti eos ad comparendum citant, non comparentes contumaciæ postulant. Sess. tertia 30. Martii, decretum contumaciæ contra duos contendentes, quod legitime bis citati non comparuerint, promulgatur; & cardinales eis adhærentes ad concilium vocantur. Sess. x, xi, xii. 22, 23, 30. Maii, articuli 37. contra contendentes publice lecti, & per testes idoneos probati, a synodo notorii & manifesti declarantur. Sess. xv. 5. Junii, sententia definitiva qua Petrus de Luna, & Angelus de Corario [a1] *schismatici, hæretici, perjuri, & contumaces, & secundum S. Canones ab imperio amoti, & ab Ecclesia præcisi,* omnesque fideles ab obedientia eorum absoluti, ac tandem omnes sententiæ & censuræ ab eorum alterutro intra anni spatium prolatæ, irritæ, cassæ, & plane nullæ declarantur, publice lecta est & approbata, & præsentium subscriptionibus munita. Sess. xix. 15. Junii, cardinales 24. ad novum pontificem ex synodi decreto eligendum conclave intrant, (eis etiam qui tempore schismatis per contendentes creati erant ad suffragiorum jus admissis, ex peculiari indulgentia pro hac vice a synodo sess. 17. concessa,) & 26. ejusdem mensis D. Petrum de Candia cardinalem Mediolanens. eligunt, qui papa renunciatus Alexandri 5. nomen sumit. Sess. xx. primo Julii, Alexander papa 5. concilio præsidet, omnes cardinalium processus & sententias a tertio die Maii anno 1408. confirmat; duas cardinalium factiones in unum collegium restituit; privilegia quædam eis qui synodo intererant concedit, & opus reformationis in se suscipit. Sess. xxi, xxii, xxiii. 10. 27. Julii, 7. Aug. omnes processus a tempore schismatis abolentur; censuræ cassantur; promotiones, consecrationes, ordinationes, modo alias canonicæ sint, ratæ habentur; Petro de Luna aut Angelo Corario hæreseos & schismatis nuper damnatis adhærentes, velut hæreticæ pravitatis fautores judicantur: concilium generale intra triennium celebrandum, provinciales interim synodi super negotio reformationis velut in antecessum ubique congregandæ ordinantur. Exstant Acta primo edita *Paris.* 1612. 4°. integriora apud Richerium Hist. Conc. General. lib. 2. c. 2. cum Sev. Binnii notis, Conc. Tom. 11. part. 2. col. 2117. ampliora ex L. Dacherii Spicileg. Tom. 6. *ibid.* col. 2140 [b]. *Articuli* contra contendentes cum probationibus ex Raynaldo, *ibid.* col. 2249. *Epistola* denique, & alia nonnulla huc spectantia, *ibid.* col. 2256. & seq [c].

ROMANUM a Joanne papa 23. ex decreto concilii Pisani, absoluto jam triennio, anno 1412. congregatum. In quo Joan. Wickliffi scripta (*Dialogus*, scilicet, *Trialogus*, alia) tanquam hæretica reprobantur, & igni cremanda judicantur. Exstat decretum synodale sexto die Januar. anni sequentis datum, Conc. Tom. 11. part. 2. col. 2322. 1412.

CONSTANTIENSE, Oecumenicum ex decreto concilii Pisani a Joanne papa 23. rogatu Sigismundi Romanorum & Bohemiæ R. Calend. Novembr. anno 1414. congregatum. In quo de diuturno illo schismate extinguendo, de ecclesia tum in capite tum in membris reformanda, de Wickliffianis denique & Bohemis supprimendis nova prorsus methodo actum est. Præsulibus quippe per nationes distributis & seorsim consulentibus; & cardinalibus in suo collegio negotia separatim tractantibus, ni- 1414.

a Procuratorium Tho. Arundel archiep. Cant. ad interessendum Conc. Pisano, exstat ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 313. a1 Processus contra Petrum de Luna & Angelum Corrarium contendentes de pontificatu, exstat MS. in Bibl. D. Julii Justiniani, teste Monsfauc. Diar. Ital. p. 436. b Singulæ hujus Concilii Sessiones habentur Libro tertio Tomi secundi Conc. ejusdem a L'Enfantio edit. *Ibid.* Librum inter tertium & quartum p. 330—349. exstat hujusce Conc. responsio ad Rupertum regem Romanorum Concilium non probantem. Conf. etiam quæ exhibuit Herman Vander Hart. Tom. 2. Conc. Constantiens. p. 62—159. c Item in Collect. Martene an. Vet. Scriptor. Tom. 7. p. 426.

hil quicquam concilio definiendum proponebatur, nisi quod per cardinales & episcopos nationum in singulis suis conventibus discussum prius & conclusum fuisset. Huic concilio ultra tres annos duraturo Sigismundus rex, principes, principumque legati, præsules, abbates, S. theologiæ, & utriusque juris doctores, magna sane frequentia interfuerunt, sessionibus 45. ecclesiæ negotia tractaturi [a].

I. Ac primo quidem de tricipite schismate extinguendo deliberant patres, ac a Joanne initium sumunt; cui Sess.II.2.Mart. 1415. Schedulam resignationis offerunt; quam ipse palam in synodo legit, & ad eam observandam sacramenti religione se obstringit, paucis post diebus clam fugiturus. Sess.III.25.Mart. concilium Constantiense rite convocatum esse, nec nisi schismate extirpato, & ecclesia in fide & moribus, in capite & membris reformata, dissolvi posse, aut alio transferri, nec episcopis a concilio nondum finito discedere licere, contra eos qui ex absentia papæ concilium dissolutum iri affirmarunt, decretum est. Sess. IV, V. 30. Mart. 6. April. concilium immediate a Christo potestatem habere, cui omnes cujuscunque dignitatis etiam papalis obedire tenentur, qui secus fecerint pœnis coercendos; Joannem papatui renunciare, & definitionibus concilii stare teneri, discessum ejus a concilio illicitum esse, ni redierit contra eum ut hæreticum & schismaticum procedendum, conclusum est. Sess. XII. 29. Maii Joannes papa aliquoties ad concilium citatus oblato ei salvo conductu, quod non comparuerit contumax declaratus, & quod ecclesiam male administrasset, vita damnabili & nefandis moribus exemplum malæ vitæ populo præbuisset, beneficia ecclesiastica simoniace distribuisset, bonaque & jura ecclesiæ dilapidasset, suspensionis sententia prius innodatus, synodali decreto jam tandem deponitur, ac omnes fideles ab ejus obedientia absolvuntur. Cautum est insuper, ne quis absque synodi consensu, nec ex contendentibus aliquis omnino, in papam eligeretur. Huic sententiæ se subjecit Joannes, & decreto confirmato papatum deposuit. Sess. XIV. 4. Jul. Legati Gregorii P. 12. quæ a synodo hactenus gesta sunt approbatis omnibus & confirmatis, ejus nomine papatui renunciant: ex quo cardinales suæ creationis a synodo recepti sunt, & duæ obedientiæ in unum corpus coaluere. Restat Benedictus, ad quem legati, (quorum primus Sigismundus rex,) Sess. XVI. 11. Julii ordinantur: frustra: subdole agit Benedictus & fraudes nectit: principes ejus fautores eum deserunt, synodus contra eum procedit, & Sess. 37. 26. Julii, 1417. *sententia depositionis* in eum velut *perjurum*, *universalis Ecclesiæ scandalizatorem*, *inveterati schismatis fautorem*, &c. decernitur. Sess.41. 8. Nov. cum in antecedentibus sessionibus de concilio generali post quinquennium a fine hujus concilii, altero post septennium, & deinceps singulis decenniis habendo, & formula fidei a papa, prius quam publicetur ejus electio, profitenda; de ecclesia tum in capite, tum in membris a futuro pontifice reformanda, deque modo eligendi conclusum esset; cardinales & quinque nationum delegati ad suffragiorum jus pro hac vice admissi conclave intrant, & tertio post die 11. Nov. festo D. Martini Odonem cardinalem de Columna, qui Martini 5. nomen ea de causa assumpsit, in summum pontificem eligunt: qui Sess. 44. 19. April. Papiam urbem Italiæ de consensu patrum proximi concilii locum designat, & Sess. 45. 22. Apr. plenariam omnibus qui concilio interfuerant indulgentiam concedit, concilium jamjam soluturus.

II. Quod reformationem attinet, in ea satis segnes erant boni patres, totum istud negotium, nisi quod 18. capita præcipue reformanda indicassent, ad Martinum P. noviter electum remiserunt; qui, ne nihil agere videretur, constitutiones quasdam *de exemptionibus*, *de unionibus*, &c. Sess. 43. edidit, reliquis quæ maximi erant momenti penitus prætermissis.

III. Studio autem vehementiori in causa hæreseos, quam vocant, actum est. Inani prorsus furore in Joan.Wickliff triginta jam annis demortuum Sess. 8. 4. Maii 1415. sævitum est, cujus doctrina *hæretica*, *erronea*, *scandalosa* declaratur; scripta omnia prohibentur; memoria velut notorii hæretici absque pœnitentia defuncti diro anathemate confossa; ossa denique exhumanda & projicienda decernuntur [b]. Pari ferocia contra Jo.Hussum procedit synodus, quem, rupta salvi conductus fide, non auditum, nedum convictum carceri primo mancipavit; deinde 30. in eum articulis formatis hæreticum denunciavit; scripta ejus omnia cremari, ipsumque degradari & comburi, reluctante licet & frustra renitente Sigismundo Sess. 13. 15 Junii ordinavit. Hujus sententiæ atrocitate permotus Hieron. de Praga, ipse etiam, ut Wickliffi & Hussi sectator, hæreseos postulatus, metuque percul-

a Procuratorium Henr. Chicheley archiep. Cantuar. ad comparendum pro eo in Conc. Constantiensi, exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 369. b Articuli Wickliffi per hoc Concilium damnati, una cum rationibus & reprobationibus eorundem articulorum habentur in Fasciculo rerum expetend. Edit. nov. p. 266. seq. Sententia damnationis doctrinæ Wickliffi & articulorum 54. cum sententia lata contra Jo. Huss. habetur *ibid.* p. 299. seq.

sus, se suaque dogmata synodo subjecit, & retractationis schedulam propria manu scriptam, & viva voce prolatam Seff. 19. 23. Sept. synodo tradidit. Postea vero poenitentia ductus, abjurationem suam detestatus, Hussi virtutes deprædicans, magno ingenii acumine, nec minori animi constantia dogmata sua proferens & propugnans, a synodo Seff. 21. 30. Maii 1416. ut hæreticus damnatur, & potestati sæculari traditus vivicomburium patitur. Denique contra horum fautores & asseclas, decretum est Seff. 13. circa S. eucharistiæ sacramentum, quod *licet Christus sub utraque specie instituerit, eundemque administrandi modum Ecclesia Primitiva retinuerit, his tamen* NON OBSTANTIBUS, *consuetudo Ecclesiæ, qua sub specie panis tantummodo a Laicis suscipitur, est observanda.* Quædam alia obiter in hac synodo gesta, *Disceptationem* Anglos inter & Hispanos de loci prærogativa, Anglis a concilio haud ægre concessa & decreto confirmata; *Petitiones* Polonorum circa libellum cujusdam Joan. Falconberg equitis; *Carolinæ* confirmationem, &c. brevitatis gratia præterimus. Exstant Acta compendiose relata, seorsim edita, *Hagenoæ*, 1500. 4°. cum notis Binii Conc. Tom. 12. in initio [a]; quibus subjunguntur Martini P. 5. bulla de erroribus, uti vocantur, Wickliffi, &c. *ibid.* col. 259. & methodus in publica sessione conciliorum general. observanda, *ibid.* col. 284. *Epistolæ* variæ, decreta, processus, aliaque huc spectantia *Appendicis* vicem obtinent, *ibid.* col. 1434. De decretis quartæ & quintæ sess. hujusce synodi, quibus potestas concilii generalis super papam stabilitur, consulat lector Edm. Richer. Hist. Conc. Gen. lib. 2. c. 3. Natal. Alexandr. Hist. Eccles. Sæc. 15. *Dissertat.* 3, 4. Em. Schelstrat. Acta Constant. Conc. *Antv.* 1683. 4°. & ejusdem *Tractat. de sensu & auctorit. Constant. Conc.* contra Maimburg, *Rom.* 1686. 4°. Accuratissima harum rerum cognitio ex *literaria Reformationis historia*, quam sub auspiciis seren. ducis Brunsvicensis edendam avide expectamus, promptam ei & propitiam Lucinam precantes, expetenda erit [b].

1414. LONDINENSE, ab Henrico Chicheley Cantuariensi antistite cum suffraganeis, in ecclesia D. Pauli circa festum S. Michaelis anno 1414. coactum. In quo, oratores pro parte cleri Anglicani ad concilium generale Constantiæ celebrandum progressuri eliguntur, & quædam ad privilegia monachorum minuenda, & exemptiones cohibendas ringentibus frustra fratribus decernuntur. Vide Walsingham Hist. Angl. p. 387. Notandum est Henricum archiepiscopum singulis fere annis synodos Londini congregasse; harum una anno 1415. de festis S. Georgii M. SS. Davidis & Ceddæ episcoporum, & S. Winifredæ V. actum est. Exstat constitutio synodalis apud Spelman. Conc. Brit. p. 669. & Conc. Tom. 12. col. 295 [c]. Altera anno 1416. nonnulla in jurisdictionis ecclesiasticæ male administratæ correctionem, & hæreseon quas vocant exstirpationem ordinantur. Exstant disciplinæ capitula 3. Conc. *ibid.* col. 299 [d]. Tertia, an. 1417. in studiosorum gratiam decretum est, ut beneficiorum ecclesiasticorum patroni ea vacantia his, qui graduum dignitatibus ab academiis donati sunt, deinceps conferant, gradus & professionis ratione juxta beneficiorum census & valores habita. Constitutio habetur apud Spelman. *ibid* [e]. Consule etiam Antiquit. Britan. p. 278. & seq. ubi plures at levis momenti synodi sub Henrici Cantuariensis præsidentia memorantur.

SALISBURGENSE ab Everhardo archiepiscopo, cum suffraganeis 5. & absentium procuratoribus, circa annum 1420. congregatum. In quo varia disciplinæ capitula, a decessoribus suis in superioribus synodis stabilita, renovantur, & multa alia in morum reformationem de novo ordinantur. Exstant constitutiones *de Summa Trinitate & fide Catholica*; *de officio Archidiaconi, Vicarii*, &c. 34. Conc. Tom. 12. col. 308. quibus subjunguntur canones 59. ex prioribus constitutionibus excerpti, & a Joanne ecclesiæ Salisburgensis archidiacono promulgati, *ibid.* col. 328. 1420.

PRAGENSE II. a Conrado archiepiscopo reliquoque ex parte reformatorum in regno Bohemiæ clero, Hussitis vulgo appellato, ad amoliendam, qua injuste laborabant, hæreseos infamiam 7. Julii anno 1421. congregatum. In quo 22. articuli fidei Christianæ veterum formulis consoni, *de Sacra Scriptura*; *de Ecclesiæ Primitivæ Symbolis*; *de Sacramento Eucharistiæ*; *de* 1421.

[a] Et cum additionibus ex variis MSS. præmissa præfatione Conc. Basileensis, qua hujusce concilii Acta jussit colligi, apud Harduin. Conc. Tom. 8. p. 210. seq. [b] Nonnulla de hoc Concilio & de conclusionibus Wickliffi & earum condemnatione, asservantur MSS. in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* E. 11. n. 23. Historiam hujus Concilii, haustam ex genuinis & antiquis Codd. MSS. edidit. Herm. Vander Hardt 6. Tom. *Francof.* & *Lips.* 1697—1700. Historiam hujus Concilii, edidit etiam Jacobus L'Enfant Gallice *Amstel.* 1714. Prodiit iterum Gallice nova Historia Conc. Constantiensis, adjectis compluribus monumentis nondum editis, per Bourgeoin du Chastenet. *Paris.* 1718. 4to. Conf. quæ habet *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 11. p. 662. seq. qui notat servari Francof. in bibl. Uffenbachiana, Apographum Actorum Concilii Constantiensis Collectorum a Joan. Andrea Monacho Ratisbonensi, plurima Hardtio haud visa complectens. [c] Conf. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 376. [d] Item ap. *Wilkins* ibid. p. 378. [e] Item ap. *Wilkins* ibid. p. 381. & 401.

Sæc. XV. ab an.MCCCC. *morum Cleri reformatione*, &c. solenni decreto promulgantur. Dicti *Articuli* habentur in Historia Hussitica Cochlæi, lib. 5. apud Dubravium Hist. Bohem. lib. 25. Videsis Boh. Balbini Miscel. Hist. Bohem. Decad. 1. lib. 6.

1423. COLONIENSE I. a Theodorico archiepiscopo, & suffraganeis 5. 20. die Martii anno 1423. celebratum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *Capitula 7. contra fornicarios* seu *concubinarios Clericos*; *contra Sæculares qui in libertatis Ecclesiasticæ derogationem præsumant*, &c. Conc. Tom. 12. col. 360. His subnectuntur constitutiones 5. de disciplina, 22. April. ejusdem anni a Theodorica synodice ordinatæ.

1423. PAPIENSE alias SENENSE dictum, œcumenicum, a Martino P. 5. ex decreto concilii Constantiensis ad urbem Papiensem mense Maii anno 1423. coactum; inde pestilentia grassante ex præsulum, qui paucissimi aderant, sententia Senas translatum, ibique Calend. Novembr. inchoatum; præsidentibus 4. sedis pontificiæ legatis. In quo contra Hussitas hæreseos damnatos, eorumque fautores; contra Benedictum 13. ejusque in schismate successores aspere satis & importune actum est: de Græcis etiam reducendis consultum; cum autem ad ecclesiastici status reformationem deventum est, a Martino P. bellorum inter principes Christianos grassantium obtentu soluta est synodus, & civitas Basileensis concilio septimo post anno celebrando constituta est. Exstant Acta *Paris.* 1612. in 4°. edita, & apud Richer. Hist. Conc. Gen. lib. 3. c. 1. & cum additionibus nonnullis ex Raynaldo, Conc. Tom. 12. col. 365.

1425. HAFNIENSE Petro Luckio Lundensi archiepiscopo præside, assidentibus suffraganeis 6. cum abbatibus & clero provinciæ Lundensis, 11. die Januar. anno 1425. ad disciplinæ instaurationem, & morum correctionem celebratum. Exstat *Epistola* synodalis varia monita salubria, & purioris disciplinæ capitula continens. Conc. Tom. 12. col. 380.

1429. PARISIENSE a Joanne de Nantone archiepiscopo Senonensi, assistentibus suffraganeis 4. abbatibus, prioribus, aliisque viris doctis ex academia Parisiensi, primo die Martii anno 1429. coactum. In quo varia ad vitæ honestatem, morum probitatem, & cultus divini puritatem ordinantur. Exstant *Constitutiones* synodales 41. quarum aliæ *reformationem divini officii* spectant, aliæ *mores Prælatorum, Abbatum, Abbatissarum, & personarum Regularium*, aliæ *habitum & vitam Clericorum*, aliæ denique *Secularium correctionem*, Conc. Tom. 12. col. 392. Sæc. XV. ab an.MCCCC.

DERTUSANUM a Petro de Fuxo cardinale Martini 5. legato, ad profligandum schisma in Hispaniam misso, præside; præsentibus Alfonso Aragoniæ rege, regina, prælatis, abbatibus, aliisque præcipuis ecclesiasticis regnorum Aragoniæ, Valentiæ, & principatus Cataloniæ plusquam 200. 19. Septemb. anno 1429. congregatum. In quo schismate per cessionem Clementis 8. antipapæ jam penitus extincto, & Paniscolensibus ad unionem & obedientiam reductis; de ecclesiastici status reformatione consultum est. Exstant Acta (quibus Clementis 8. bulla resignationis, & octo Alphonsi R. diplomata immunitates ecclesiæ propugnantia subnectuntur) & constitutiones 20. *de vita & honestate Clericorum*; *contra Concubinarios*; *ut nullus non idoneus ad S. Ordines promoveatur*; *de modo instruendi populum circa fidem*, &c. Conc. Tom. 12. col. 406. & apud d'Aguirre. Conc. Hispan. Tom. 3. p. 648. 1429.

BASILEENSE, œcumenicum, ex decreto concilii Constantiensis a synodo Senensi confirmato, præsulibus ad locum & tempus in eadem præstituta coëuntibus, Martino 5. & post ejus obitum Eugenio 4. PP. consentientibus, & Julianum S. Angeli cardinalem sui nomine legatum & concilii præsidem constituentibus, Sigismundo imp. ejusdem patrocinium suscepturo, an. 1431. congregatum; 23. Julii inchoatum, undecimo abhinc anno ad civitatem Lausanensem prorogandum. 1431.

Prima Sessione 14. Decembr. habita, conciliorum Constantiensis & Senensis decreta, Martini & Eugenii PP. bulla, quibus fundamentis innixa est hujus concilii auctoritas, leguntur; causæ propter quas coactum est indicantur; & modus agendi in singulis sessionibus ordinatur: tribus autem de causis celebrata est hæc synodus, 1. de fide illibata conservanda, 2. de pace inter principes Christianos concilianda, 3. de ecclesia in capite & membris reformanda.

I. In negotio fidei. Legatio ad Bohemos instituitur, qua eos oblato salvo conductu ad concilium vocant. Bohemi oratores suos, fide a concilio & Sigismundo imp. data, Basileam mittunt: qui benigne primum a synodo recepti, quatuor postulant; 1. Ut eucharistia per Bohemiæ & Moraviæ ditiones sub utraque specie ministretur. 2. Ut omnia peccata mortalia præsertim publica per eos quorum interest cohibeantur. 3. Ut verbum Dei a sacerdotibus libere & fideliter prædicetur. 4. Ut clerus ab omni temporali dominio abstinere cogatur; si hæc concessa

cessa sint, se ad ecclesiam Romanam redire, & cum ea in posterum uniri velle profitentes: super his postulatis in privatis congregationibus multum disputatum est, in concilio nihil actum, nisi quod Sess. 30. 23. Decembr. 1437. *Eucharistiam sub una specie a laicis suscipiendam; Christum integrum esse sub alterutra specie; & Consuetudinem Ecclesiæ pro lege habendam*, decretum sit. De Græcis etiam reducendis legationes & literæ ultro citroque datæ, quibus de generali utriusque ecclesiæ concilio habendo, de commeatu & subsidio Græcis ministrando, de salvo conductu, aliisque præcurrentibus conclusum est. Verum conatus istos infregit Eugenius P. Græcos Florentiam alliciens. His adjicere liceat decreta contra Judæos Sess. 19. renovata, & libellum quendam Augustini de Roma archiepisc. Nazareni, ob propositiones quasdam temerarias, erroneas & hæreticas, *de humana natura Christi*, &c. in eo contentas, damnatum, salva auctoris persona, Sess. 20. & tandem veritates duas Sess. 33. 16. Maii 1439. promulgatas; primam *de potestate Generalis Concilii super Papam*; secundam *de non dissolvendo aut transferendo in alium locum Concilio, absque duarum partium consensu*, quibus veritatibus pertinaciter repugnans *hæreticus* declaratur. Nec prætereunda videtur hujusce synodi *de immaculata B. Virginis Conceptione* definitio [a], & *Festi* ejusdem quotannis 6. Id. Decembr. cum indulgentiarum solennitate celebrandi *Institutio*, Sess. 36. 17. Septemb. 1439. ordinata. II. In negotio pacis; ad principes discordes legatos suos ordinavit synodus, quibus mediantibus, concordia inter regem Franciæ & ducem Burgundiæ inita est; reliquos synodi conatus diffidia eam inter & Eugenium *de summa potestate* orta frustrarunt; uti & reformationis negotio multum restiterunt. III. Nonnullæ autem saluberrimæ constitutiones in disciplinæ collapsæ instaurationem, vitæque & morum correctionem, ab hoc consessu variis temporibus effluxerunt. *De Electione summi Pontificis*, cum *formula Fidei* a nuper electo profitenda; *de numero & qualitate Cardinalium*, &c. Sess. 23. *De Episcopis eligendis*, ut sint *ætate legitima, moribus graves, literarum scientia præditi*, &c. *contra Reservationes*, &c. Sess. 12. *Contra Concubinarios; de Excommunicatione; de Interdictione; de Annatis non solvendis*, &c. Sess. 20, 21 [b]. In jurisdictionis antiquæ renovationem *contra Papales usurpationes*, & *frivolas Appellationes*, Sess. 31. & denique quo malis ingruentibus tempestiva adhibeantur remedia, ut *Synodi Episcopales per singulas Diœceses bis aut ad minus semel annuatim*, provinciales *tertio quoque* anno celebrentur, Sess. 15. Hæc sunt primordia reformationis a synodo tentata, ulterius ut videtur progressura nisi de auctoritate sua litigandum esset, cui vindicandæ multum insudarunt patres. Sess. 2. decretum Constantiense *de potestate Concilii super Papam* confirmatur. Sess. 3, 4. papæ non licere *Concilium dissolvere, aut alio transferre, nisi cum consensu duarum partium; nec Cardinales a Concilio avocare, aut novos nisi in Concilio creare* conclusum est. Sess. 6, 7, 8. anno 1432. *Unicam esse Ecclesiam, Unicum Generale Concilium Basileæ congregatum* declaratur; *nemini licere sub pœna excommunicationis Bononiam aut quemcunque alium in locum pro celebratione Concilii se conferre; si sedes vacaverit durante Concilio Papam extra Concilium non esse eligendum; contra Eugenium procedendum esse, ni Bullam dissolutionis revocaverit, nec ei licere de Beneficiis eorum qui Concilio adhærent disponere*, decretum est. Sess. 10, 11, 12. anno 1433. *Eugenius* ad concilium *citatur*; non comparens *contumaciæ* postulatur: nisi *dissolutionis* bullam revocet, & intra terminum præscriptum coram concilio se sistat, deponendus judicatur. Sess. 14, 16, 17. anno 1434. Eugenii *Literæ* ad concilium quibus *id legitime continuatum, seque id omni favore prosequuturum* declarat; *omnia in eo hactenus gesta, & in tribus Causis prædictis deinceps gerenda approbat; omniaque a se in præjudicium Concilii facta aut attentata cassat*, publice lectæ, ratæ, & gratæ habentur [c]. Legati autem qui eas pertulerunt, non nisi sub certis conditionibus, *absque omni jurisdictione coactiva*, & juramento ad decreta concilii Constant. observanda prius præstito, ad præsidentiam admissi. Sess. 26, 27, 28, 29. anno 1437. varia *Accusationum* capita, *Citationes & Processus* in Eugenium ad synodum venire præfracte recusantem formantur. Sess. 34. 25. Jun. 1439. Eugenius in præcedentibus sessionibus *contumax* declaratus, & ab omni jurisdictione *suspensus*, ut *pacis Ecclesiæ turbator, simoniacus, perjurus, hæreticus*, &c: *deponitur*. Sess. 40. 26. Febr. 1440. Amadeus Sabaudiæ dux, superiori sessione in pontificem electus, juramentum ex decreto synodi præstitit, & Fœlicis nomen suscepit, cui ut *unico vero & indubitato Ecclesiæ Rom. Pastori ab omnibus Christi fidelibus de necessitate salutis obediendum esse* decrevit synodus.

[a] Exemplar hujusce definitionis cum Concilii Basil. decreto ad Clerum Quedlinburgensem exhibuit Tobias Eckhard. in append. ad notitiam Bibl. Quedlinburg. p. 86. [b] Constitutio Conc. Basil. super Annatis habetur in Fasciculo rerum expetend. edit. nov. p. 388. [c] Eugenii Epistola ad Concilium exstat ap. Martene Anecdot. Tom. 4. p. 371. Oratio Philippi archiepisc. Turonens. habita in hoc Concilio, *ibid.* p. 363. Literæ hujus Concilii ad Johannem abbatem Bonæ Vallis ap. Ruthenos, *ibid.* p. 379.

Seſſ. 45. 16. Maii 1442. Fœlix papa 5. concilii præſes civitatem Lugdunenſem pro concilio intra triennium celebrando nominavit: concilium autem Baſileenſe non diſſolutum, ſed vel Baſileæ continuandum vel ad civitatem Lauſanenſem transferendum decretum eſt. Exſtant *Acta* cum Binii notis, Conc. Tom. 12. col. 459[a]. quibus præmittuntur *Petitiones* & *Articuli Bohemorum*[b]. Subjunguntur *Bulla* Nicolai P. 5. Eugenii ſucceſſoris, acta & geſta concilii Baſileenſis confirmans: *Epiſtolæ* variæ ſynodales: *Actionum*, *Decretorum*, aliarumque rerum huc ſpectantium *Farrago* ſive *Appendix*; & *Orationes* contra Bohemos 4. Concilii *Baſileenſis & Florentini Acta*, ab Auguſtino Patricio compendioſe relata, habentur Conc. Tom. 13. col. 1488. Vide Æneæ Sylvii *de Geſtis Concilii Baſileenſis* libros 2. & Richer. Hiſt. Conc. Gen. lib. 3. a cap. 2. ad 6. incluſive.

1438. BITURICENSE a Gallicanæ eccleſiæ præſulibus, præſidente Carolo 7. Francorum R. præſentibus Ludovico delphino, aliiſque regni primoribus, Avarici Biturigum Aquitaniæ metropoli an. 1438. celebratum. In quo concilium Baſileenſe, repudiato Ferrarienſi, ab eccleſia Gallicana approbatur; & conſtitutiones ejus *de poteſtate Concilii* ſuſcipiuntur; eaque occaſione, PRAGMATICA SANCTIO pro jure regio contra uſurpationes papales ab ordinibus regni in conciliis generalibus anno ſequente confirmanda ſtabilitur. Vide Gaguin. Hiſt. Gall. lib. 10. Exſtat *Pragmatica Sanctio*, Pariſ. 1554. 2. vol. 8°. a Pinſonio edita & illuſtrata, *ibid.* 1666.

1438. FERRARIENSE ſive FLORENTINUM, ab Eugenio 4. P. quo patrum Baſileenſium conatus peſſundaret, & Græcos ſpe ſuppetiarum a Latinis faſcinatos in partes ſuas attraheret, Ferrariæ congregatum & 6. Octobris anno 1438. inchoatum; Florentiam poſtea transferendum: huic præſedit Eugenius papa, cardinalibus & prælatis Latinis ſtipatus; quibus non pauci ex Baſilea, repudiato concilio, acceſſerunt: Joannes Græcorum imperator, Demetrius deſpota, Joſephus patriarcha CP. cum patriarcharum orientalium vicariis, metropolitanis, monaſteriorum hegumenis, & proceribus eccleſiaſticis ad unionem in fide & ritibus inter Græcos & Latinos ſtabiliendam interfuerunt. De quatuor articulis in hac ſynodo controverſum eſt. 1. *De Proceſſione Spiritus S.* 2. *De pane Azymo in Sacramento Altaris.* 3. *De Purgatorio.* 4. *De Primatu Papæ*; quorum primo ad concilium reſervato, reliqua privatis congregationibus diſcutienda amandantur; & ne forte rixoſæ de rebus controverſis in concilio diſputationes (cum in tanta frequentia nullus ſit altercandi modus) unionis negotium impedirent, inter utroſque convenit ut ex alterutra parte decem qui diſputandi munus ſuſtinerent eligerentur: a parte Græcorum ex metropolitanis Epheſius (unus inſtar omnium) Monembaſianus, Nicænus, Lacedæmoniæ, & Anchiali; e proceribus eccleſiaſticis M. chartophylax M. eccleſiarcha; monaſteriorum præfecti, Pantocratoris & Calei, & Moſes hieromonachus. A parte Latinorum, duo cardinales, Julianus & Firmanus, Andreas Rhodi, Joannes Hiſpanus, & ſex alii. *In Congregationibus*, inter Julianum card. & Joannem Hiſpanum ex parte Latinorum, Marcum Epheſium & archiep. Nicænum ex parte Grecorum, *de Purgatorio* diſputatum eſt, teſtimoniis ex S. Scriptura & doctorum ſcriptis utrinque allatis. *In Concilio* controverſia *de Additamento* ad ſymbolum per 11. continuas ſeſſiones a 6. die Octobris ad 18. Novembris incluſive agitata, necdum determinata, in medio relinquitur; petentibus Latinis ut in alteram partem quæſtionis tranſeant, & relicta de Additamento controverſia, ipſum dogma de proceſſione *ex Filio* diſceptetur; deinde concilium Florentiam urbem transfertur. Seſſ. 1. Florent. alias 13. 26. Febr. 1439. Marcus Epheſius eccleſiæ Græcæ fidem de proceſſione *ex ſolo Patre* tuendam ſuſcipit. Seſſ. 2, 3. Latini occidentalium patrum teſtimonia in ſuæ fidei propugnaculum proferunt, & reſponſum petunt: deinde id mandante imperatore a diſputando ceſſatum eſt, & ad media unionis perveſtiganda proceditur: id negotii ſubit imperator, & ſive ex propenſiori animi affectu, ſive ex ſuppetiarum ſpe, & immani res Græcas provehendi deſiderio, ei acriter inſtat & invigilat. Hic primo patriarcham in conſortium operis adducit, dein antiſtites ſumma rerum penuria laborantes vel muneribus vel minis ſibi obſequentes dat, dempto a principibus eccleſiaſticis patriæ fidei tenacioribus ſuffragandi jure: tandem impellente imperatore; Roſſeno, Nicæno, & protoſyncello ſuadentibus, 2. Junii in Latinorum caſtra itur: dogma de proceſſione

[a] Quibus in bibliothecis hæc Acta lateant docet Itinerarium Literarium *Pariſ.* 1724. Tom. 2. p. 74. 79. 196. 223. 226.
[b] Locus de vocatione Bohemorum ad Conc. Baſileenſ. una cum Julianii Cardin. oratione ad illorum legatos, & petitionibus Bohemorum in Concilio propoſitis, habetur in Faſcicul. rerum expetendar. & fugiendar. Edit. nov. Tom.—p. 311. ſeq. Epiſtolæ quædam ad epiſcopos Germaniæ, ad abbates &c. diœceſis Baſileenſis, & ad regem Poloniæ, ap. Martene Collect. Nov. Veterum Scriptor. & Monumentor. Tom. 8. p. 35. Epiſtola miſſa Hæreticis in Bohemia, alia miſſa in Angliam MSS. in bibl. Cott. ſub *Veſpaſ.* D. 9. n. 3, 4. Hiſtoriam hujus Concilii edidit Jacobus L'Enfantius *Amſtel.* 1731. 2. Tom. 4to. Conſ. etiam *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 11. p. 673. ſeq.

ex

Sæc. XV. ab an. MCCCC. *ex Filio*, Ephesio frustra obnitente, plerisque non sine gemitu & lachrymis assentientibus, recipiendum decernitur; deinde *Additamentum* ad symbolum legitime & justis de causis factum esse: utrique ecclesiæ consuetudinem suam circa panem eucharisticum ἄζυμον vel ἔνζυμον servandam esse: doctrinam purgatorii & primatus papæ tenendam esse, ab imperatore cum consiliariis, synodo inconsulta, conclusum est. Tomus deinde conficitur quinto die Julii palam ab omnibus subscriptione confirmandus, & postero die solenni celebritate promulgandus. Hujusce synodi historiam & Acta a Sylvestro Syropulo M. ecclesiarcha & dicæophylace qui præsens interfuit summa fide relata, & ex publicis Græcorum commentariis descripta habemus, cum interpretatione & notis R. Creighton Græc. Lat. edita *Hagæ-Com.* 1660. fol. Nec dissimulandum est, Acta ab his paululum discrepantia, suppressis Latinorum dolis, a Theodoro Xanthopulo (si recte conjicit Allatius *) Græce conscripta, *Romæ* primum edita, 1577. fol. deinde adjectis Scholarii & aliorum operibus Græce & Latine ex interpretatione Matt. Caryophili *ibidem* recusa 2. vol. 4°. inde in Conc. Tom. 13. relata. Dum hæc geruntur, Florentiam appellant Armenorum legati, ad unionem cum Latinis in fide & ritibus transigendam missi. Quibus auditis, de symbolo Athanasiano & Constantinopolitano cum additione vocis *Filioque*, & de concilii Chalcedonensis decretis suscipiendis; de septem sacramentis juxta formam in ecclesia Romana usitatam ministrandis; de nonnullis festis diebus observandis; de consensu cum ecclesia Romana in *Purgatorio*, *Papæ primatu*, aliisque doctrinæ capitibus determinatum est. Exstat *Decretum Synodale* 22. Novembr. anno 1439. sancitum, Conc. Tom. 13. col. 529. Pactam etiam in hac synodo cum Jacobinis, cum Mesopotamiæ & Syriæ incolis, cum Chaldæis denique & Maronitis concordiam memorant historici, & *Decreta* cum *Formula fidei* ab iis gentibus profitenda reperiuntur, *ibid.* col. 1204. 1222. Verum hæc Romæ in Basilica Lateranensi ad quam Eugenius P. ex Florentia synodum transtulerat acta sunt. Consule hujus concilii Acta ab Horatio Justiniano collecta & Latine edita Conc. Tom. 13. col. 825. & Augustini Patricii historiam compendiariam supra laudatam, *ibid.* col. 1488 [a].

* In Creighton. Exercit. 5. p 73.

CANTUARIENSE I. ab Henrico archiepiscopo, cum suffraganeis Calend. Novembris an. 1439. habitum. In quo clerus de severitate legum *Præmunire* conquestus, earum abrogationem suppliciter petiit, decima regi concessa, & majoribus adjumentis uberrime promissis; de *augmentatione* item exilium vicariarum, & moderandis advocatorum exactionibus actum est. Exstat in hanc rem *Constitutio* synodalis ap. Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 689. & Conc. Tom. 13. col. 1282 [b]. Porro hac synodo sedente exequias pro Sigismundo Augusto defuncto honorifice celebratas narrat Nic. Harpsfield Hist. Eccl. Angl. p. 621. Sæc. XV. ab an. MCCCC. 1439.

FRISINGENSE a Nicodemo de Scala, qui pulso Joanne Grienenwaldero sedem occupaverat, cum decano & capitulo ecclesiæ cathedralis, reliquoque diœcesis Frisingensis clero, in aula episcopali 2. die Septembris anno 1440. congregatum. Exstant quæ ad disciplinam ecclesiasticam spectant *Canones* 26. *de Clericis peregrinis & ignotis*; *de judiciis*; *de Clericis non residentibus*, &c. Conc. Tom. 13. col. 1283. 1440.

ROTHOMAGENSE a Radulpho Roussellio archiepiscopo cum suffraganeis, ecclesiarum cathedralium procuratoribus, abbatibus, prioribus, &c. in capella manerii archiepiscopalis 15. Decembris anno 1445. celebratum. Exstant in rectæ fidei propugnaculum, & vitæ sanctimoniam, *Constitutiones* 40. contra *Blasphemos, & temere jurantes*; *contra magicos libellos, & Dæmonum invocatores*; *contra Superstitiones noviter usurpatas*, &c. Conc. Tom. 13. col. 1303. 1445.

TURONENSE rectius ANDEGAVENSE, Joanne archiepiscopo præside, præsentibus suffraganeis 4. & absentium vicariis, in refectorio ecclesiæ Andegavensis Cal. Julii anno 1448. coactum. In quo disciplinæ ecclesiasticæ *Capitula* 17. *de clandestinis Matrimoniis*; *de non temerandis ecclesiis*; *de ludis prohibitis*, &c. ordinantur. Horum compendium protulit Possevinus in Apparat. Sacr. Tom. 2. integra ex J. Sirmondi apographo descripta habentur, Conc. Tom. 13. col. 1352. 1448.

CONSTANTINOPOLITANUM, præsentibus tribus patriarchis, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, Constan- 1450.

[a] Acta hujus Conc. Græce descripta ex MS. Cod. 1247. Regiæ Galliarum bibl. a Claudio Serrario anno 1642. exstant in bibl. Lugduno-Batava. Item in bibl. Bodleian. exstat MS. brevis narratio Actorum in Conc. Florentino inter Græcos & Latinos, teste *Oudin.* Tom. 3. p. 2422. Quædam de hoc Conc. & speciatim Decretum Originale Unionis Ecclesiæ Græcæ & Latinæ in hocce Conc. datum pridie Nonas Julii an. 1439. & a Johanne Palæologo Imp. solo ex parte Græcorum, & ab Eugenio 4. P. Cardinalibus &c. ab altera parte signata, Gr. & Lat. habentur in bibl. Cott. sub *Cleopatra* 3. n. 2. Græcorum confessionem de verbis consecrationis & transubstantiatione a Bessarione in hoc Concilio propositam exhibuit Mabillon. Musæi Italici Tom. 1. p. 243. [b] Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 535.

tino Palæologo imperante, in templo S. Sophiæ circa annum 1450. celebratum. In quo Gregorius patriarcha CP. de throno deturbatur, & Athanaſius in ejus locum ſufficitur: ſynodo Florentina rejecta, ab unione cum Latinis ſeceſſum eſt; additionem ſymbolo ſupervacaneam eſſe, cum quod a ſeptem ſynodis comprobatum ſit correctione non indigeat; & papam reliquis patriarchis ordine non dignitate præcedere, declaratum eſt: denique trium patriarcharum ſynodus an. 1443. congregata, (cujus decretum contra Metrophanem patriarcham, alioſque Henoticos habetur apud Allatium de Conſenſu, lib. 3. c. 4.) ab hoc conſeſſu approbatur. Exſtant *Acta* partim Græce partim Latine Conc. Tom. 13. col. 1365. & ap. Allatium ibid. inter Addenda, col. 1380. & ſeq. ubi multa congeſſit vir eruditus quibus ea νοθείας ſuſpecta daret: verum non ſunt tanti ut lectori ſcrupulum injiciant, aut nobis ad alia properantibus aliquid negotii faceſſant.

1452. COLONIENSE Nicolao Cuſano cardinale legato per Germaniam pontificio præſide, Theodorico archiepiſcopo adſiſtente & comprobante, præſentibus comprovincialium vicariis, abbatibus, decanis, &c. tertio die Martii anno 1452. habitum. In quo varia ad mores clericorum & monachorum corrigendos, & in diſciplinæ indies labaſcentis inſtaurationem ordinantur, conſtitutiones denique a ſuperioribus ſynodis editæ renovantur. Exſtant *Decreta*, Conc. Tom. 13. col. 1378.

1455. SUESSIONENSE a Joanne Juvenale de Urſinis metropolita Rhemenſi, cum ſuffraganeis 4. licentia a Carolo R. ſecundum Pragmaticam prius impetrata, menſe Julii anno 1455. (ad annum ſequentem dimittunt noviſſimi conciliorum editores) coactum. In quo abuſus, qui bellis flagrantibus in eccleſiam irrepſerant, tolluntur, cultui divino ſuus decor reſtituitur, aliaque ad fidei puritatem & vitæ honeſtatem decernuntur. Exſtat *Decretum* ſynodale Conc. Tom. 13. col. 1396. Conſule Guil. Marlot. Hiſt. Rhemenſ. lib. 4. cap. 40. p. 732.

1461. SENONENSE, a Ludovico archiepiſcopo cum ſuffraganeis 3. decanis, abbatibus, & reliquo iſtius provinciæ clero, menſe Martii anno 1461. celebratum, (in Actis ann. 1460. numeratur more Gallicano) In quo quatuor tractanda proponuntur, 1. *De Dei reverentia & cultu.* 2. *De correctione morum virorum Eccleſiaſticorum.* 3. *De fideli adminiſtratione & bonorum temporalium conſervatione, & fideli diſtributione.* 4. *De oppreſſionibus & gravaminibus Eccleſiæ:* & ſuper ſingulis variæ conſtitutiones ordinantur. Exſtant *Capitula* prolixa 26. ab altero concilio ſub Triſtando archiepiſcopo anno 1485. demum habito comprobata, & ejus Actis inſerta. Conc. Tom. 13. Append. col. 1723.

CANTUARIENSE II. a Thoma Bourchier archiepiſcopo cum ſuffraganeis, in eccleſia cathedrali D. Pauli Londinenſ. ſexto Julii anno 1463. coactum. In quo de debita reverentia eccleſiis & locis ſanctis habenda, & de veſtitu clericorum actum eſt. Exſtant *Conſtitutiones* 2. ap. Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 698. inde Conc. Tom. 13. col. 1419 [a]. Plures ſynodos ſub Thoma archiepiſcopo Londini habitas memorat Antiquitat. Britan. Auctor, & multa in negotio reformationis ab iis decreta notat; quem vide p. 293, 294 [b]. 1463.

EBORACENSE, a Georgio Nevile archiepiſcopo, cum ſuffraganeis, prælatis, & clero iſtius provinciæ, in eccleſia metropolitana, 26. die Aprilis anno 1466. ad fidei munimen, morum reformationem, & eccleſiaſticæ libertatis defenſionem congregatum. In quo decretum eſt *ut quilibet Sacerdos quater in anno populo exponat* 14. *Articulos Fidei*; 10. *mandata Decalogi*; 2. *præcepta Evangelii*; 7. *opera Miſericordiæ*; 7. *peccata Capitalia*; 7. *virtutes principales*; & 7. *gratiæ Sacramenta*; & multa alia ad corrigendos abuſus ordinantur: Exſtant *Capitula* 10. quibus ſubjunguntur *Conſtitutiones* 5. a Joanne Kemp archiepiſcopo & S.R.E. cardinale in ſynodo provinciali prius ſtabilitæ in hac ſynodo renovatæ apud Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. & Conc. Tom. 13. col. 1421 [c]. 1466.

MADRITENSE, ab Hiſpaniæ epiſcopis & prælatis, Roderico de Borgia cardinale & Sixti P. 4. in Hiſpaniam legato præſide, ſub initium anni 1473. coactum. In quo contra *ignorantiam*, *avaritiam*, & *luxuriam* clericorum actum eſt. Et remedia tempeſtiva ſingulis adhibentur. Hujus ſynodi ex Mariana meminit H. Spondanus ad an. 1473. 7, 8. Vide d'Aguirre Conc. Hiſpan. Tom. 3. pag. 671. 1473.

TOLETANUM ab Alphonſo Carrillo archiepiſcopo, cum ſuffraganeis, & comprovincialibus, in oppido de Aranda Oxomenſis diœceſis, unde & ARAN- 1473.

a Habentur etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 585. b Conſ. etiam *Wilkins* ibid. p. 577. ſeq. c Exſtant MSS. in bibl. Cott. ſub *Vitellio* A. 2. n. 48. Exinde exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. p. 599.

DENSE

Sæc. XV. ab an. MCCCC. DENSE a quibusdam appellatur, 5. die Decembris anno 1473. In quo *ne cura Ecclesiarum aut dignitates ullis crederentur qui Latine nescirent*; *ne Clerici concubinas teneant*; *contra duella & homicidia*, &c. decretum est. Exstant *Canones* 29. Conc. Tom. 13. col. 1448. & apud d'Aguirr. Conc. Hisp. Tom. 3. p. 672.

1486. LONDINENSE II. a Joanne Morton archiepiscopo, cum episcopis suffraganeis, & provinciæ Cantuariensis clero, in ecclesia D. Pauli Londin. 13. die Feb. anno 1486. congregatum: In quo contra ineptias quorundam concionatorum canina eloquentia in episcopos absentes latrantium, contra mollitiem & luxuriam cleri Londinensis, & de exequiis episcoporum defunctorum actum est. Vide Spelman. Conc. Brit. Tom. 2. p. 712. Consule Antiquit. Brit. 297, 298[a]. Sæc. XV. ab an. MCCCC.

[a] Item *Wilkins* Conc. Brit. Tom 3. p. 618.

Finis decimi quinti Sæculi.

SÆCULUM REFORMATUM.

Conſpectus Sæculi.

Sæc. XVI. ab an. MD.

SUB initium ſæculi Julius 2. vir projectiſſimi in omne ſcelus animi, ad pontificatum evectus, inter habendam electionem data fide ſe concilium generale intra biennium coacturum eſſe ſanctiſſime in ſe recepit. Papatum adeptus de fide liberanda parum ſollicitus, nonniſi copiis militaribus conſcribendis, opprimendæ urbium Italicarum libertati, & ampliandis eccleſiaſticæ ditionis pomæriis, animum adjecit; repudiatis ſummo faſtu cardinalium, quibus ſynodus in votis fuit, precibus. Viri intemperiem tandem caſtigavit Ludovicus 12. Galliæ rex, qui a pontifice bello laceſſitus, concilium Turonenſe anno 1510. haberi juſſit. Plura adverſus authoritatem pontificiam moliri auſa eſt iſta ſynodus; & in his Chriſti vicarium plus nimis ferocientem armis jure oppugnari poſſe, Pragmaticam Sanctionem in uſum eſſe revocandam, & legatos ad Julium, qui de concilio indicendo eum compellarent, mittendos eſſe, decrevit. Concilium indicere Julius præfracte recuſavit; adeoque cardinales quamplurimi Ludovici regis & Maximiliani imp. patrocinio fulti concilium Piſis anno 1511. celebrarunt. Inchoata ſynodo Julium adeſſe jubent, nefariæ perfidiæ & violatæ fidei reum agunt, nil *in Chriſtiana republica deterius, nil pernicioſius expectari poſſe, quam ipſum Chriſti Vicarium* prædicant, ac prolato in medium longo criminum Julianorum indiculo, ipſum dignitate papali ſuſpendendum decernunt. Julius interim, ne cauſæ ſuæ deeſſet, ex adverſo concilium Romæ in eccleſia Lateranenſi anno 1512. celebrari curat; patreſque Piſanos hæreſeos damnari & diris devoveri efficit. Gallicis armis parum proſpere in Italia cedentibus, brevi poſt tempore diſſoluta eſt ſynodus Piſana; & præclara Leoni 10. qui Julio concilii Lateranenſis ſeſſioni 5. intermortuo anno 1513. ſucceſſerat, triumphandi materia relicta eſt. Concilium ille diutius produxit, reſque pro lubitu geſſit; ſynodum Piſanam iterato anathematizari, Pragmaticam Sanctionem aboleri, pontificis ſupra concilium ſuperioritatem definiri, & adverſa conciliorum Conſtantienſis ac Baſileenſis decreta caſſari effecit. Rebus Gallicis in deterius vergentibus, Franciſcus cum Leone papa famoſam *Concordatam* anno 1515. iniit; & clerum Gallicanum ſe *Conventui Piſano renunciare & Concilio Lateranenſi adhærere* ſolenni decreto proteſtari adegit; quamvis hodie eccleſia Gallicana concilium Lateranenſe repudiet, & œcumenicorum numero eximat. Sane iſti concilio vix ſexaginta epiſcopi interfuerunt; iſti etiam maximam partem Itali, viliſſima ſedis Romanæ mancipia. Anno 1517. Tetzelius, aliique ordinis Dominicani gregales, venales indulgentias per Germaniam circumtulerunt; a Leone papa immiſſi, qui credula plebe pecuniam emungerent. Horum audaciæ ſeſe obvium dedit Lutherus, & in impias Dominicanorum conciones invectus, inſigniores eccleſiæ Romanæ errores paulatim aggreſſus eſt; atque adeo tamdiu exoptatam, toties fruſtra tentatam reformationem fœliciter auſpicatus eſt; quæ ſumma alacritate & applauſu a maximis ſæculi viris excepta, per potiorem eccleſiæ occidentalis partem brevi diffuſa eſt; incaſſum frementibus inferis & ringente ſede Romana.

Sæc. XVI. ab an. MD.

SCRI-

SCRIPTORES.

Sæc. XVI. ab an. MD. 1501. H. W.

JOANNES LUDOVICUS VIVES, gente Hispanus, patria Valentinus; domi grammaticæ, Lutetiæ dialecticæ operam dedit, tam infœlicem sane, ut præceptores sophistarum ac scholasticorum nugis & incultæ barbariei perdite addictos nactus, humaniores literas adeo non hauriret, ut etiam scriptis oppugnaret. Invecto enim Hispaniæ ab Antonio Nebrissensi politioris literaturæ studio, cum doctores scholastici, quibus rudis ille sermonis squalor in deliciis erat, tam laudabili incœpto manibus pedibusque obviam irent, Ludovicus noster theologo cuidam Valentino Antonium impugnanti manum commodasse dicitur. Tandem vero Lovanii Græcis Latinisque literis supra vulgarem sortem eruditus, cœno emersit; quoque magis a recta eruditionis semita deflexerat, eo acriore animi contentione utriusque linguæ elegantiis restaurandis incubuit. Claruit anno 1501. In academia Lovaniensi publico, ut videtur, stipendio conductus, liberales scientias juventuti academicæ prælegit; ubi adolescentem nobilissimum Gulielmum Croium, paulo post ad sedem Toletanam evectum, discipulum habuit. Interea temporis magnus ille doctrinæ & antiquæ theologiæ instaurator Erasmus, rem præclaram ausus, veterum patrum Latinorum scripta e situ diuturno excutienda, mendis & sordibus repurganda, ac in lucem edenda susceperat. Ab isto in consilii partem vocatus Vives, celeberrimum S. Augustini opus de Civitate Dei recognoscendum, & commentariis elucidandum suscepit. Quanto id successu præstiterit, norunt eruditi; norunt quotquot bonas literas curæ habent. Opus suum anno 1522. absolutum, data ex Lovanio epistola Henrico 8. Angliæ regi inscripsit. Regi eo nomine gratissimus, mox in aulam Anglicam accitus est; ut Mariæ principis, filiæ regis unicæ, institutioni præesset. Eo munere aliquot annis perfunctus, tandem ob improbatum Henrici divortium, aula regnoque excedere necesse habuit: quin & iram regiam expertus est, in custodia libera per sex menses detentus, atque ægre demum liberatus. Hinc in Belgium secessione facta, Brugis deinceps sedes posuit; & uxore ducta proli suscipiendæ ac libris scribendis operam dedit. Obiit Brugis anno 1537. seu, ut alii, 1541. *Vir in omni disciplinarum genere exercitatissimus,* inquit Jovius, *& de bonis literis optime meritus—quo decedente doctior nemo in Hispania superfuit. Equidem nec ingenium* (hæc Erasmus *) *nec eruditionem, nec memoriam in illo desidero. Adest illi parata sententiarum ac verborum copia; quumque fuerit initio duriusculus, indies magis ac magis in illo maturescit eloquentia: quem si nec vita nec studium destituerit, bona spes est fore, ut inter Ciceronianos numeretur.* Sæc. XVI. ab an. MD.

* Ciceronian.

OPERA.[a]

De ratione studii puerilis Epistolæ 2. Prodierunt seorsim *Lugduni* 1532. *Basil.* 1557. *Tiguri* 1562.

Exercitatio linguæ Latinæ, seu *Dialogi.* Colon. 1494. 4°. Norimbergæ 1571. 8°. 1622. 12°. Venet. 1580. 8°. 1612. 8°.

De conscribendis Epistolis libellus. Colon. 1536. 1573. 8°.

De Ratione dicendi libri 3. Basil. 1537.

De Consultatione liber, cum præmisso opere, *ibid.*

Declamationes 6. de præsenti statu Europæ, & bello Turcico. Basil. 1538.

Pompeius fugiens.

Fabula de Homine.

Liber in Pseudo-Dialecticos.

Prælectiones 4. *in Varia.*

Ædes legum.

Isocratis Orationes 2. *viz. Areopagitica & Nicocles*, Latine versæ. *Basil.* 1538.

De Corruptis Artibus, & tradendis Disciplinis, libri 20. Antverp. 1531. Colon. 1532. Lugduni 1551. 8°.

Prælectio in Georgica Virgilii, & in Suetonium quædam.

Interpretatio Allegorica in Bucolica Virgilii. Mediolani 1539. 8°.

De initiis, sectis, & laudibus Philosophiæ liber.

Anima Senis, seu prælectio in Ciceronis librum de Senectute.

De Somno & vigilia, seu prælectio in Somnium Scipionis. *Basil.* 1521.

Introductio ad Sapientiam.

Satellitium animi, sive symbola, principum institutioni potissimum designata. Prodiit cum præcedente opusculo *Lugd.* 1532. *Basil.* 1537. *Lugd.* 1556. 8°. *Lipsiæ* 1600. 8°.

Genethliacon Jesu Christi, seu de tempore quo natus est Christus.

[a] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 13. p. 360.

Sec. XVI. ab an. MD. *De Virtute fucata.*

Clypei Christi descriptio.

Jesu Christi Triumphus.

Virginis Deiparæ Oratio.

In Psalmos Pœnitentiales 7. Meditationes totidem.

De Passione Christi Meditatio in Psalmum 37.

Exercitationes animi in Deum. Basil. 1543. 16°.

Commentarius in Orationem Dominicam. ibid.

Precationes & Meditationes quotidianæ ac generales. ibid.

De Sudore Jesu Christi sacrum diurnum.

Concio de nostro & Christi sudore.

De Veritate Fidei Christianæ libri 5. quod quidem opus ultimo omnium loco conscripsit. Prodiit *Basil.* 1544. 8°. *Colon.* 1564.

De Anima & Vita libri 3. Lugduni 1538, 1555. 8°.

De Officio Mariti Liber. Brugis 1528. 8°.

De Institutione Fœminæ Christianæ libri 5. jussu Catharinæ Anglorum reginæ compositi. Prodierunt *Basil.* 1538.

De concordia & discordia in humano genere libri 4. ad Carolum 5. Imp. *Antverp.* 1529. 8°. *Lugduni* 1532. 8°.

De Purificatione Liber. ibid.

De Christianorum vita miserrima sub Turca. ibid.

De Subventione Pauperum, sive de humanis necessitatibus Libri 2. *Paris.* 1530. *Lugduni* 1532.

De Communione rerum, ad Germanos inferiores.

De Europæ dissidiis, & Bello Turcico, Dialogus. Basil. 1538.

Epistolæ variæ. Harum selectiores editæ sunt *Antverpiæ* 1571, 1572. 8°. 1577. Nonnullæ antea ineditæ habentur inter Erasmi Epistolas, *Londini* 1642. fol. in calce voluminis secundi.

Prodierunt opera Vivis omnia supra enumerata *Basil.* 1555. 2. Tom. fol. Prodierant antea opuscula varia *ibid.* 1519. 4°.

Commentarius in S. Augustini libros de Civitate Dei. Haberi solet inter S. Augustini opera Tom. 5. seorsim vero *Basil.* 1522. *Paris.* 1555. Notari vero non indignum est, in editione S. Augustini, quam curarunt Lovanienses, opus istud a censoribus Romanis vitiatum esse, plurimosque illius locos, pontificiis minus gratos, eximi.

Descriptio Temporum & rerum Romanarum, sub Joannis Warsenii nomine *Lovanii* 1534. edita, eidem a nonnullis tribuitur.

Opuscula aliquot inedita recenset Nic. Antonius Biblioth. Hispan. Tom. 1. p. 555.

1501. H. W. JOANNES LUDOVICUS VIVALDUS, patria Pedemontanus, e Monte Regali Liguriæ oppido oriundus, ordinis Prædicatorum theologus, claruit an. 1501. Demum a cardinali de Valle in consistorio Romano anno 1519. episcopus Arborensis in Sclavonia sub metropolitano Jadrensi designatus, calumniam ab æmulis quibusdam passus est; quasi vero neophytus esset, & infideli sanguine prognatus. Re cardinali de S. Cruce commissa, postquam illum Christianis parentibus ortum esse compertum fuisset, sedem suam episcopalem adeundi & pro munere gubernandi potestatem tulit. Scripsit librum insignem, quod *Opus Regale* inscripsit. In eo opuscula sequentia continentur. Sec. XVI. ab an. MD.

Epistola de repellendis tristitiæ causis.

De officio pietatis erga defunctos.

Tractatus de pugna partis sensitivæ cum intellectiva.

Epistola ad Uladislaum Bohemiæ & Hungariæ Regem.

Liber de laudibus trium Liliorum insignium regis Galliæ.

Tractatus de cognitione electorum & reproborum.

De 12. persecutionibus Ecclesiæ Dei.

De Magnificentia gloriæ Solomonis, numne salvus an damnatus fuerit.

De causa contritionis liber. Prodiit *Lugduni* 1512.

De veritate contritionis liber alter. Paris. 1519, 1530, 1564.

Prodierunt Vivaldi opuscula theologica *Papiæ* 1507. *Lugduni* 1548.

BAPTISTA MANTUANUS, 1501. H. W.
Spagnolus seu *Hispaniolus* cognomento dictus, gente Italus, patria Mantuanus, ex Hispano Celtibero patre, matre Itala, furtivo concubitu (si Jovio * fides) natus est anno 1448. die 17. Aprilis. Ordinis Carmelitani in conventu Mantuano monachus. Poeta eximius, & theologus non incelebris; quippe qui penitiori Latinæ linguæ scientiæ Hebraicas literas adjecerat; & poeticam venam rebus lascivis aut profanis impendere piaculum duxit. Claruit anno 1501. Postquam sexies a congregatione sua vicarius generalis electus fuisset; demum an. 1513. Romæ in frequentissimo Carmelitarum capitulo totius ordinis generalis constitutus est. Post triennium vero, se tanto oneri imparem sentiens, dignitati suæ ultroneus cessit; ut Deo ac sacris studiis facilius vacaret. Pauxillo sane tempore id illi contigit. Obiit Mantuæ 11. Cal. Aprilis anno 1516. ætatis suæ 68. Mortuo Fredericus Mantuæ princeps statuam marmoream, laurea coronatam, in arcu triumphali juxta Virgilii Maronis simulachrum posuit. Vir certe & ingenio & dicendi ubertate plurimum pollens; quique poeta optimus haberi posset; nisi

* Elog. Doct. Virorum c. 61.

Sæc. XVI. ab an. MD. nisi in illa incidisset tempora, quibus nullus mediocribus poetis locus erat. Carminum utcunque numero nulli inferior; utpote qui plusquam quinquagies quinquies millenos versus a se scriptos reliquerit. Hos quidem duriuscula censura *scabiosos* esse, & *ita ruri natos, ut nihil sapiant urbanum*, judicat Scaliger *. Mitius paulo Lilius Gyraldus †. *Juvenis*, inquit, *laudabilior poeta fuit. Cum vero ei defedit calor ille & fervor juvenilis, tanquam amnis sine obice extra ripas sordide defluens, coerceri non potuit. Vix enim ea legere possumus, quæ longius ille ætate provectus carmina scripsit.* Sane Mantuanus id infortunii habuit; ut in extremo fere vitæ actu criticorum ictus scripta sua confodientium edita defensione repellere cogeretur.

* Poetic. l. 6.
† Dialog. de Poetis sæc. sui.

OPERA.

Psalmi 7. Bononiæ anno 1482. editi, cum civitas gravi peste premeretur.

Apologeticus in laudem Poescos & Poetarum contra castigatores operum suorum.

De horum temporum calamitatibus, seu de 7. peccatis mortalibus, *Bononiæ* 1478. 4°. *Paris.* 1505. 4°.

Bucolicorum libri 3. sive *adolescentiæ*.

Eclogæ 10 [a].

Contra Poetas impudice scribentes. Paris. 1505. 4°.

Epigrammatum ad Falconem liber.

De morte contemnenda Carmen [b].

Næniæ aliquot, seu consolationes in mortem Collæ Asculani, Petri Nebularii Carmelitæ, Frederici Hispanioli, Joannis Soreth Carmelitarum generalis, Alexandri Cortesii, & filii Joannis Sebadini.

Exhortatio ad Principes Christianos, de armis contra infideles semper capiendis.

Uter sit præstantior, Orator, an Poeta?

De suscepto Magisterio Theologico Carmen.

Contra Amorem Carmen, atque aliud de natura Amoris.

De vita S. Blasii Episcopi & Martyris libri 2.

De vita B. Nicolai Tolentini libri 3.

De Bello Veneto liber.

Exhortatio ad Insubres.

Angelariorum libri 6. ad Gonsalvum Ferrandum Agelarium.

De Cupidine marmoreo dormiente Carmen.

Parthenice Heroidum & virginum sanctissimarum, viz. de D. Maria libri 3. de S. Catharina libri 3. de SS. Margareta, Agatha, Lucia, Apollonia, & Cæcilia libri singuli. *Bononiæ* 1487. 4°. *Daventræ* 1497. 4°. *Venet.* 1499.

De vita B. Dionysii Areopagitæ libri 3.

De vita S. Georgii liber.

De vita B. Ludovici Morbioli Bononiensis liber.

In laudem B. Joannis Baptistæ Carmen.

In B. Albertum Carmelitam Siculum Carmen.

Fastorum libri 12. secundum 12. anni menses digesti. *Argentinæ* 1520. 4° [c].

Vitæ suæ Epitome ad posteritatem.

Alphonsus, seu de Granata a Ferdinando & Isabella Hispaniæ regibus anno 1492. expugnata libri 6.

Trophæum Gonzagæ, seu de Gallis ex Italia pulsis libri 5.

De fortuna Francisci Gonzagæ Carmen.

Carmen Panegyricum in Robertum Sanseverinatem. Venet. 1499.

Somnium Romanum de eodem.

Carmen Panegyricum in Brixiam civitatem.

In Villam Jo. Bapt. Refrigerii Carmen.

De Quercu Julia Carmen.

Sylvarum libri 4.

Contra detractores Dialogus.

Contra calumniatores Epistola.

Tractatus de parte corporis B. Mariæ, in qua conceptus est Jesus Christus.

Redemptoris mundi matris Ecclesiæ Lauretanæ Historia.

De variis interpretationibus S. Scripturæ.

Apologia pro Carmelitis.

Pro Jo. Trithemii libro de laudibus Ordinis Carmelitarum.

Pro ejusdem libro de Viris illustribus ejusdem Ordinis.

De Patientia libri 3. Paris. 1498. 4°. ibid. 1505. 4°.

De Vita Beata Dialogus jocundissimus.

Prodierunt omnia Baptistæ Mantuani opera, studio Laurentii Cuperi Bruxellensium Carmelitarum prioris, *Antverp.* 1576. 4. Tom. 8° [d]. plurima *Colon.* 1565. fere omnia *Paris.* 1513.

PETRUS MARTYR ANGLERIUS, natione Italus, domo Mediolanensis, apud lacum tamen Verbanum in Gallia Cisalpina natus, protonotarius apostolicus, claruit anno 1501. patriæ discordiam atque intestina bella detestatus, anno 1487. Tendillæ Comitem, Hispaniæ regis legatum, in Hispaniam secutus est; & a Ferdinando rege in aulam accitus, variis dignitatibus auctus, rebusque gravissimis admotus fuit. Prior enim archiepiscopatus Granatensis constitutus, & secretis rerum Indicarum consiliis adhibitus, exeunte anno 1501. ad Campso-

1501. H. W.

[a] Prodierunt cum notis excusæ *Colon.* 1688. 12mo. Vid. Basnagii Bellovallii Hist. Opp. Eruditorum an. 1688. Octobr. p. 194. [b] Habetur una cum *Voto ad B. Virginem & carmine in Divum Albertum* MS. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 4 n. 4. [c] *Carmen* ex libro 8vo. occurrit in Vol. 2di Tom. 6. opp. S. Bernardi a Mabillon. edit. [d] Scripta quædam Mantuani a Trithemio memorantur c. 912. quæ in editione Antverpiensi frustra quæres. Editionis Parisiens. Ascensianæ *Poematum* Mantuani 1513. 3. Vol. fol. notitiam distinctam exhibet Gesnerus in Bibl. p. 128. seq.

nem Gaurum Ægypti Sultanum a catholicis regibus legatus est. Obiit post ann. 1525. Historica conscripsit plurima; in quibus, judice Gomecio * [* De reb. gest. Fr. Ximenii, l. 1.], *styli ruditatem rerum a se traditarum fide egregie compensat.*

SCRIPTA.

De navigatione Oceani, seu de insulis a Christophoro Columbo nuper inventis, libri 30. anno 1502. scripti. Prodierunt seorsim *Paris.* 1587. 8° [a].

De Legatione sua Babylonica libri 3. Editi sunt una cum præmisso opere *Basil.* 1533. *Colon.* 1574. 8° [b].

Epistolarum libri 38. quibus integra fere rerum in Europa per totidem annos (ab anno sc. 1488. ad 1525.) gestarum historia epistolis 813. comprehensa exhibetur. Prodiit opus istud *Compluti* 1530. *Amstelodami* 1670. fol.

1501. H. W. FRANCISCUS GEORGIUS, patria Venetus, ordinis Minorum sodalis; Platonicæ philosophiæ & Talmudicis commentis impense deditus, plurimos erravit errores, quos cum Origene fere communes habuit. Ex his maxime notari meretur sententia ejus de paradiso terrestri; cujus integram historiam, Philonem & Origenem secutus, in allegoricum sensum detorquet. Claruit anno 1501. Obiit anno 1510 [c]. Scripsit *Problematum in S. Scripturam Tom.* 6. Venetiis 1536. Paris. 1574. 4°. editos: & *Cantica* 3. *de Harmonia mundi*, Venet. 1525. Parisiis 1545. fol. impressa.

1501. H. W. ANTONIUS TROMBETA, nonnullis *Tubeta* dictus, natione Italus, patria Patavinus, ordinis Minoritarum, provinciæ S. Antonii minister, & in academia Patavina metaphysicæ professor, eximius Scoti sectator. Illam quidem provinciam annis 22. istam 42. gessit. Claruit anno 1501. Inter legendam Patavii metaphysicam, monasterio S. Leonardi de Mathemauro ordinis S. Benedicti, commendæ titulo, a Julio 2. pontifice donatus est. Summa in docendo, scribendo, ac disputando assiduitate, totius fere curiæ Romanæ, maxime vero Petri Bembi cardinalis doctissimi, favorem ac necessitudinem obtinuit. Tandem archiepiscopus Athenarum titularis, ac dein episcopus Urbinas factus, a Julio 2. ad concilium Lateranense evocatus est. Obiit in urbe patria anno 1518. ætatis suæ 82. in æde D. Antonii sepultus. Scripsit *Expositiones in Isagogicas Formalitates ad Scoti Theologiam*; quas Antonius Syrrectus, Minorita, paulo ante evulgarat. Prodierunt Syrrecti Formalitates *Paris.* 1588. 1605. Trombetæ expositio ad calcem earundem *Venet.* 1518. Cæterum *Quæstiones in Metaphysicam, & Tractatus de futuris contingentibus:* quæ scripsisse Trombetam author est Waddingus * [* De Scriptor. Ord. Minor. p. 38.], nondum uti arbitror, prælo exierunt. Ejusdem vero *Tractatus contra Averroistas de Animarum humanarum purificatione* typis excusus est *Venet.* 1498. fol.

1501. H. W. BONIFACIUS DE CEVA, gente Italus, patria Ligur, marchionis de Ceva filius, Saxoniæ ducum consanguineus, juris utriusque doctor. Post navatam diu foro operam, ordini Franciscano se adjunxit, & in conventu Rubei Montis Provinciæ S. Bonaventuræ habitum suscepit. Claruit anno 1501. Ob insignem, qua polluit, prudentiam, rerumque agendarum dexteritatem, pacis sequester inter tumultuantes Galliæ principes plus semel adhibitus est. A consodalibus vero suis provinciæ Franciæ minister & commissarius, & provinciarum Turonensis ac S. Bonaventuræ, & magni conventus Parisiensis reformator factus, singulas novis ab ipsomet editis *Constitutionibus* ad meliorem disciplinam revocavit. Obiit Lutetiæ anno 1512. Aprilis die 12. Scripsit, præter *Constitutiones* prædictas Minoritis satis notas, opus haud exigui laboris, quod inscripsit, *Viaticæ Excursiones, de variis hominum vitiis*, ad Joannem episcopum Taurinensem. Prodiit *Paris.* 1518. *Tractatum de Perfectione Christiana.* Paris. 1517. *Quadragesimale, & Sermones Paschales*, ibid. *Tractatum de scientia, & arte bene moriendi, & Responsionem ad quandam Apologiam contra se factam:* de quibus Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 85.

1501. H. W. ANTONIUS BONITUS, natione Italus, patria Cuccharanus, ordinis Minoritarum socius, & provinciæ Terræ Laboris præfectus, claruit anno 1501. Reginæ Joannæ matri, & Joannæ filiæ de Aragonia operam diuturnam in sacello palatii regendo præstitit. Dein regi Ferdinando ab eleemosynis ascitus, ecclesiam Montis Marani regendam suscepit, ad Acernensem denuo translatus: tanta ubique erga pauperes benevolentia usus, ut *Pater Pauperum* vulgo appellaretur. Obiit circa annum 1510. Exstat *Elucidarium de Conceptione immaculata Virginis gloriosæ:* typis impressum *Neapoli* 1507. *Manuale*, autem, quod scripsit,

a Et 1536. inscripti *Decades* 8. *de rebus Oceanicis & orbe novo.* b Prodierant antea *Hispali* 1500. fol. cum rerum Oceanicarum prima Decade & Carminibus quibusdam. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 5. p. 789. c Præter rem hoc traditum Whartono; nam *Harmoniam* suam dicasse Clementi 7. qui an. 1525. & *Problemata* Paulo 3. qui an. 1534. papatum gerere cœpit, testatur *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 98.

omnium

Sæc. XVI. ab an. MD. *omnium fere definitionum & discrepationum casuum conscientiæ*, nondum prælo editum videtur.

1501. H. W. JOANNES DE ARGAMANES, gente Hispanus, ordinis Franciscani, provinciæ S. Jacobi. Claruit anno 1501. Scripsit *Speculum Fratrum Minorum*, quo gravissimas, quæ in Minoritarum regula deprehendi possent, difficultates explicat. Prodiit in Enchiridio seu Manuali Fratrum Minorum anno 1535. Italice *Tarvisii* 1593. Ejusdem *Tractatus de valore Indulgentiarum*, excusus est *Hispali* 1548. 1622. *Clypeus sacrarum Monialium* exstat in Enchiridio Fratrum Minorum.

1501. H. W. PELBARTUS OSVALDUS, natione Hungarus, civitate Temeswariensis, ordinis Minoritarum concionator eximius. Claruit an. 1501. Scripsit volumen satis crassum, cui titulum dedit, *Aureum S. Theologiæ Rosarium, juxta quatuor Sententiarum libros quadripartitum; ex doctrina Doctoris Subtilis, & D. Bonaventuræ, atque aliorum sacrorum Doctorum.* Quartum ex hisce quatuor librum a Pelbarto morte prærepto nondum absolutum supplevit Osvaldus a Lasco, Pelbarti discipulus. Prodiit integrum opus *Hagenoæ* 1504. 1508. 2. vol. fol. *Venetiis* 1586. 1589. Tom. 4. *Brixiæ* 1594[a]. Exstant præterea ab eodem conscripta, *Sermones de Tempore Dominicales, ac de Sanctis*, Paris. apud Franciscum Regnant: *Quadragesimale triplex*, viz. de pœnitentia, vitiis, & præceptis decalogi; & *Stellarium* B. Virginis. Unicum opus ex hisce tribus confici solet; quod *Pomærium Sermonum* inscriptum, prodiit *Hagenoæ* 1475. 1498. *Venet.* 1586. 4°. Quinetiam ejusdem *Stellarium Coronæ gloriosissimæ Virginis* impressum est *Venet.* 1587. *Commentaria in Psalmos*, Hagenoæ 1504[b].

1501. H. W. JOANNES MEDER, natione Germanus, ordinis Franciscani Regularis Observantiæ theologus, nec ignobilis apud Basileenses concionator. Claruit anno 1501. Scripsit *Parabolam filii Prodigi*, seu integrum sermonum totius anni volumen de eadem parabola, quibus pœnitentiæ originem, progressum & effectus fuse explicat. Prodiit *Basileæ* 1510. *Paris.* 1511. 8°.

1501. H. W. MAURITIUS DE PORTU FILDÆUS, patria lingua *Ophihilla* dictus, gente Hibernus, *Flos Mundi* vulgo appellatus, ordinis Franciscani socius, inter fratres conventuales in Italia ab unguiculis fere atque adeo quadraginta plus minus annis versatus. Claruit anno 1501. In academiam Patavinam evocatus theologiam diu prælegit. Tandem vero a Julio 2. pontifice archiepiscopus Tuamensis renunciatus, concilio Lateranensi anno 1512. interfuit; primisque duabus sessionibus subscripsit. In patriam redux, maxima a conterraneis suis veneratione exceptus est; non solum ob ingentem eruditionis & pietatis famam, verum etiam ob plenarias indulgentias concedendi facultatem, quam a pontifice adeptus Hiberniæ secum intulit. Obiit Gallovidiæ ante quinquagesimum ætatis annum 8. Cal. Junii anno 1513. seu, ut alii volunt, 1514. Vir in rebus theologicis ac philosophicis juxta doctrinam Scoti, si quis alius, versatissimus; quibus excolendis totam fere vitam impendit.

SCRIPTA.

Theoremata de mente Scoti. Prodierunt *Venet.* 1514. 8°.

Annotationes in ejusdem Quæstiones in Porphyrium, Universamque Logicam. Venet. 1500. fol.

Castigationes in libros 4: *Sententiarum scripti Oxoniensis.* Lugduni 1520.

Reportata ejusdem recognita. Paris. 1518.

Epitomata in Formalitates Scoti. Paris. —— 8°.

Notæ & Postillæ in universa fere Scoti opera. Habentur in postrema Scoti operum editione Lugdunensi.

Dictionarium S. Scripturæ: quod quidem ultra literam E. non progreditur. Prodiit *Venet.* 1603[c].

Enchiridion fidei. Venet. 1591. 4°.

Liber distinctionum, MS. in bibliothecis fratrum Conventualium Ravennæ & Assisii.

Alia nonnulla ejusdem opera recenset Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 256.

NICOLAUS DIONYSII, aliis *de Nyse* dictus, natione Gallus, ordinis Minoritarum theologus non obscuri nominis, conventus Rothomagensis præpositus, provinciæ Franciæ vicarius, mox minister provincialis. Claruit anno 1501. Obiit Rothomagi anno 1509. die 18. Maii, in aula capitulari ante altare sepultus. 1501. H. W.

SCRIPTA.

Resolutio Theologorum, seu *Commentarii*

a *Pomærium Sermonum de tempore* prodiit *Hagenoæ* 1498. 1502. fol. *Paris.* 1517. *Pomærium de Sanctis* in 2. partes divisum, *ibid.* & *Lugd.* 1514. fol. *Quadragesimale triplex*, Hagenoæ 1475. 1499. 1502. Paris. 1517. Venet. 1586. *Stellarium B. Virginis*, Hagenoæ 1508. & Paris. 8vo. 2. Vol. b Una cum libro hymnorum, libro soliloquiorum, Canticisque Vet. & Nov. Test. & Symb. Athanasiano conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 663. c *Dictionarium & Librum distinctionum* Mauritio Anglo antiquiori attribuit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 173. ubi notat *Enchiridion fidei* prodiisse An. 1509.

Sæc. XVI. ab an. MD. *in 4. libros Sententiarum.* Venet. 1568, 1574.

Summa, sive Gemma Prædicantium, seu *Sermones plures.* Prodierunt *Basil.* 1508. *Brixiæ* 1585.

Sermones æstivi & hyemales.

Sermones de Adventu duplices.

Sermones de Quadragesima. Prodierunt omnes isti postremum recensiti sermones *Rothomagi* 1508. *Argentinæ* 1510.

Sermones de Tempore a Dominica 2da. post Pascha usque ad Adventum. Parif. 1510.

Speculum mortalium, seu *de quatuor novissimis.* Parif. 1518.

1502. H. W. JACOBUS ALMAINUS, gente Gallus, patria Senonensis, theologus magni inter scholasticos nominis, doctrinæ Scoti, Occami, & Bielis addictissimus, collegii Navarrensis in academia Parisiensi alumnus, & Joannis Majoris auditor. Claruit anno 1502. Quamprimum artium magisterium tulisset, dialecticam & philosophiam naturalem publice docuit, suasque de utraque disciplina lucubrationes ab anno 1505. ad 1508. typis dedit. Anno 1508. in theologico Navarræ sodalitio locum obtinuit; atque anno demum 1511. lauream theologicam tulit. Anno sequenti Sententias in collegio suo prælegit, & commentariis illustravit. Eodem circiter tempore a facultate theologica electus est, qui Thomæ Cajetani librum de pontificis supra concilium auctoritate, a concilio Pisano ad Parisienses transmissum, edita responsione refutaret. Summo id acumine ac doctrina præstitit; librumque suum, in frequentissimo omnium theologorum conventu recitatum, cunctorum suffragiis comprobatum retulit. Obiit anno 1515. immatura morte abreptus.

OPERA.[a]

Moralia, in quibus quatuor habentur tractatus, viz. *De actuum & habituum essentia eorumque impedimentis; De tribus virtutibus Theologicis, Fide, Spe, & Charitate; De humanis virtutibus; De earundem virtutum oppositis.* Prodierunt simul *Parif.* 1510. 1512[b].

Quæstio in Vesperiis habita de Dominio naturali, civili, & ecclesiastico. Habetur *ibid.* & inter Gersonis opera Tom. 1. p. 688[c].

Lectura in 4. Librum Sententiarum imperfecta, seu de pœnitentia & matrimonio, a distinctione 14. ad 37. Exstat *ibid.*

Lectura in 3. Librum Sententiarum completa. Prodiit *ibid.* & seorsim *Lugduni* 1527. 8°[d].

Expositio in Quæstiones seu Decisiones Gulielmi Occami de Potestate Ecclesiastica & seculari. Habetur apud Goldastum Monarch. Tom. 1. p. 588. inter Gersonis opera Tom. 1. p. 751[e]. seorsim vero *Parif.* 1526. 8°[f]. & cum libris præmissis *ibid.* 1512.

Liber de autoritate Ecclesiæ & Conciliorum adversus Thomam de Vio Cajetanum. Extat apud Gersonem Tom. 1. p. 705[g]. & seorsim *Colon.* 1514.

Dictata super Sententias M. Roberti Holkot de actibus fidei & intellectus, de actibus fidei, & de libertate voluntatis. Parif. 1512. & 1526. 8°.

Embammata Physicalia. Parif. 1505.

Tractatus 5. Consequentiarum. Parif. 1508.

Prodierunt opera Almaini (nescio tamen, annon omnia) *Parif.* 1516.

FINUS HADRIANUS, natione Italus, domo Ferrariensis, scripturarum (ut vocant) ducalis fisci magister; vivebat senex anno 1503. uti in prooemio operis sui testatur. Scripsit *Flagellum adversus Judæos,* in libros 9. distributum: quod typis excusum prodiit *Venet.* 1538. 4°[h]. 1503. H. W.

[i] ALBERTUS CRANTZIUS, gente Germanus, ex honesta familia Hamburgi natus, juris canonici & theologiæ doctor, postquam multas academias invisisset, anno circiter 1490. creatus. Anno 1482. academiæ Rostochianæ rector factus theologiam & jus canonicum ibi aliquamdiu docuit. Postea in urbem patriam reversus, Hamburgensis ecclesiæ canonicus creatus est; & professoris theologici munere honestatus, tandem canonicorum collegii decanus evasit. Claruit anno 1504. ecclesiæ quidem reformationem, pristinamque puritatem summis apprecatus est votis: Luthero tamen opus exoptatum aggredienti, quasi desperans, dicere solebat: *Frater, frater, abi in cellam, & dicito; Miserere mei Deus.* Obiit Hamburgi anno 1517. 7. Id. Decembris, in cœmiterio templi majoris sepultus. 1504. H. W.

SCRIPTA.

Metropolis, seu historia ecclesiastica de ecclesiis in Germania, maxime vero Saxo-

a Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 13. p. 254. b Rursus 1526. emendata a Jo. Majore. c Edit. nov. Tom. 2. p. 962. d Prodiit *Parif.* 1516. 4to. e Edit. nov. Tom. 2. p. 1013. f Et *Colon.* 1514. g Edit. nov. Tom. 2. p. 976. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 4. p. 3. h Hoc opus nondum absolutum reliquit defunctus An. 1517. ætatis 86. Prodiit etiam *Venet.* 1569. & *Ferrariæ* 1573. 4to. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p 498. sed hanc editionem non exstare, sed nasci ex dedicatione editioni *Venetæ* 1538. a Daniele Fino auctoris filio, data *Ferrariæ* an. 1537. notat Wolfius Bibl. Hebr. Tom. 2. p. 1025. qui ibid p. 1130. autoris ipsius procemium, & indicem argumentorum in singulis libris tractatorum exhibuit. i Conf. Crantzii vitam scriptam a B. D. Nic. Wilkins Germanice edit. 1722. & 1729. cui ex MS. subjunctum Crantzii *Defensorium Ecclesiæ.* In eadem vita de Crantzii scriptis diligenter agitur.

nia,

nia, Caroli M. ætate fundatis vel instauratis, ab anno Christi 780. usque ad an. 1504. libris 12. comprehensa. Prodiit *Basil.* 1548. *Colon.* 1574. 8°. *Francofurti* 1576. 1590.

Historiæ Saxonicæ libri 13. Colon. 1520. Francofurt. 1575.

Historiæ Vandalicæ libri 14. Francofurt. 1575.

Chronicon aliarum gentium Septentrionalium, viz. Daniæ, Sueciæ, & Norwegiæ. *Argentinæ* 1546. & cum additione per. J. Wolfium *Francofurt.* 1575. Singulas hasce historias a Caroli M. ætate orditur Crantzius, & in anno 1504. finit. Omnia ista Crantzii opera, antequam expurgentur, legi interdicunt Indices Romani.

De Officio Missæ libellus, Rostochii 1505. excusus [a].

1505. H. W. JOANNES STELLA, civitate Venetus, D. Mariæ Formosæ sacerdos, scripsit anno 1505. Quando obierit, parum constat. Scripsit, veteri stylo ac simplicitate usus, *Commentarium de Vita ac moribus Pontificum Romanorum* a S. Petro usque ad secundum Julii 2. annum, qui Christi fuit 1505. Interim multa se, novissimis præsertim temporibus, quæ literis tuto committi non possent, prætermisisse ipse in epistola ad Antonium Sutrianum, patriarcham Venetum, non diffitetur. Sane ipso tacente illum novissimis pontificibus, & in his Alexandro 6. & Julio 2. omnium non solum pontificum sed & virorum pessimis, turpissime adblandiri quivis facile agnoscet. Prodiit opus istud *Venet.* 1507. dein *Basil.* 1570. Postremo —— 1650. 24°. Scripsit adhuc Stella librum *Augustalem* dictum *de Imperatoribus Romanis.* Prodiit iste *Venet.* 1503 [b].

1506. H. W. DAMIANUS CRASSUS, natione Italus, ex Ripola, oppido in Subalpinis supra Augustam Taurinorum sito, oriundus; ordinis Dominicani monachus, ac demum in Lombardia provincialis; S. interim theologiæ magister, collegio S. Thomæ in academia Ticinensi regens datus est. Claruit anno 1506. Obiit anno 1516. Scripsit *Commentarium* satis prolixum in *Job*; atque anno 1506. edendum curavit cum aliis aliquot tractatibus; in quibus locum habet *Liber Quæstionum de S. Joanne Evangelista.* Dum collegio enim D. Thomæ præesset Damianus, disputando asseruit propositionem istam, S. Joannem fuisse consanguineum Christi, consanguineum Dei; & multas alias, contra Joannem de Cassivis Ord. Minor. Istas postea in librum digestas luce publica donavit.

FRANCISCUS XIMENIUS, gente Hispanus, Cisneris, municipio regni Legionensis non ignobili, natus, ex illustrissima Cisneriorum familia ortum duxit. Patrem habuit Alphonsum Ximenium Cisnerium, matrem Mariam. Gonzalus a Sacro Fonte dictus, Francisci postea nomen cum cucullo induit. Sacerdotio ab incunabulis destinatus, summa cura literis institutus est. Compluti grammaticam, Salmanticæ philosophiam, theologiam, ac jus utrumque didicit. Hinc Romam ad causas actitandas profectus, audita patris morte, in patriam rediit; expectativis, quas vocant, pontificis literis munitus. His fretus archipresbyteratum Uzedæ oppidi, tunc forte vacuum occupavit; ab Alphonso Carillo archiepiscopo Toletano eo nomine captus, & in vinculis diu detentus. Tandem liberatus archipresbyteratum suum capellania (quam appellant) maxima ecclesiæ Seguntinæ commutavit. Seguntiæ positus, adscito sibi Hebræo præceptore, linguarum Hebraicæ ac Chaldaicæ elementa hausit; & Joanni Lupo Medinensi instituendæ academiæ autor fuit. Egregia viri fama permotus Petrus Gonsalvus Mendozius cardinalis, episcopus Seguntinus, vicariam universæ diœceseos administrationem illi detulit, & sacerdotiis eum opimis auxit. Pauxillo dehinc tempore elapso, rerum mundanarum pertæsus, & secessum meditatus, sacerdotia & dignitates abdicavit; & in cœnobio Toletano monachis Franciscanis se adjunxit. Loci tamen celebritate offensus, secretiorem adhuc secessum cogitat; & enixis precibus impetravit, ut in angustam quandam perpaucorum sodalium domunculam, Castanetum dictam, amandaretur; paulo post haud dissimili Salzedæ monasteriolo præfectus. Anno 1492. Isabellæ reginæ a sacris confessionibus admotus est; & gregalium suorum provincialis per utramque Castellam factus. Anno 1495. Mendozio cardinali, archiepiscopo Toletano successor datus est; atque adeo sedis suæ jure totius Hispaniæ primas & archicancellarius evasit. Anno 1500. academiæ Complutensis fundamenta posuit. Claruit anno 1506. Quadriennio ante præclarum illud opus, accuratam SS. Bibliorum editionem triplici lingua Compluti adorna- 1506. H. W.

a Et eodem an. *Hamburgi.* Scripsit etiam *Libellum Visitatorium* An. 1508. 1518. qui calamo exaratus est in quorundam manibus. *Ordinem Missæ secundum ritum Eccles. Hamburgens.* Argentorat. 1509. fol. *Formulas precum* obvias in cursu de Domina *Rostochii* 1522. 12mo. & in Tom. 4. Memor. Hamburg p. 127. *Consilium de ordine & privilegiis Creditorum in bonis suorum Debitorum* in Laurentii Kirchovii Tom. 4to. *Responsorum juris per J.Ctos Germaniæ*, Francof. 1578. fol. *Institutiones Logicas*, Lips. 1517. 4to. & in varia Aristotelis scripta *Commentaria* MSS. in bibl. Paulina Lipsiens. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 105. b Insigne factum Sylvestri 2. in Comment. hocce memoratum habetur in Fasciculo rerum expetendar. & fugiendar. edit. nov. Vol.— p. 88.

Sæc. XVI. ab an. MD. tam exorsus fuerat: accitis undequaque maximo sumptu, præcipue vero ex bibliotheca Vaticana, quam emendatissimis codicibus MSS. & ingenti stipendio conductis viris eruditissimis, Alphonso Zamora, Alphonso medico Complutensi, & Paulo Coronello rerum Hebraicarum peritissimis, Demetrio Cretensi, Antonio Nebrissensi, Lopide Astuniga, & Ferdinando Pintiano Græcarum Latinarumque literarum consultissimis. Duravit opera egregio isti incœpto data quindecim plus minus annos; adeo ut editio finem pene cum Ximenii morte tulerit; postquam illi quinquaginta millibus aureorum, & amplius, constitisset. Eodem circiter tempore Mozarabum liturgiam, quæ in universa ecclesia Toletano ab Isidori temporibus, & post expugnatum a Mauris Toletum in sex ecclesiis, quas Christianis Barbari permiserant, usurpata fuerat; post recuperatam vero ab Alfonso 6. sub finem undecimi sæculi urbem in desuetudinem paulatim abierat; sex illis ecclesiis postliminio intulit; atque anno 1504. Melchiori Gurrizio Genuensi Toleti imprimendam dedit. Anno 1506. turbatis post Isabellæ reginæ mortem Castellæ rebus, Ximenius Joannæ reginæ tunc delirantis custos, Carolique pueri protector ab optimatibus Castellanis unanimi suffragio electus est. Anno 1507. dignitate cardinalitia a Julio 2. pontifice donatus fuit; inquisitor fidei generalis per universum Castellæ regnum mox constitutus. Post Ferdinandi demum regis mortem, ab anno 1515. universam Hispaniam, absente Carolo, vicaria autoritate biennio rexit. Obiit vir vere magnus, & literis juvandis natus, Pintiæ 6. Id. Novembr. anno 1517. ætatis suæ 80. circiter. Toleti in ecclesia primaria sepultus. Magnificam, uti supra diximus, SS. Bibliorum editionem, sumptu quin & dictamine proprio, a viris doctissimis adornari fecit. In ea Veteris Testamenti libri tribus columnis per singulas paginas sunt distincti. Istarum prima textum Hebraicum, secunda vulgarem Latinum, tertia Græcum 70. interpretum, Latina etiam versione interlineari addita illustratum, exhibent. His, in Pentateuchi libris, in margine inferiori subjicitur Chaldaica paraphrasis, cui etiam translatio Latina κατὰ πόδας facta apponitur. In libris non canonicis (canonem enim scripturarum ex Hebræorum mente instituit Ximenius) præter Græcam τῶν ό. versionem habentur duæ Latinæ, vulgaris altera, altera interlinearis de verbo ad verbum. In Novi Testamenti libris præter Græcum textum quam emendatissimum unica habetur vulgaris versio Latina. Accessit volumine postremo Hebræorum, Chaldæorum, & Græcorum vocabulorum onomasticon copiosissimum. Prodiit opus istud pulcherrimum, Leoni 10. pontifici nuncupatum, *Compluti* excusum sex voluminibus in folio: quorum postremum anno 1515. prælo exiit. Cæterum *Epistolarum* a Ximenio scriptarum volumen in ecclesiæ Toletanæ archivis MS. exstare prodit Alvarus Gomecius *, qui & pauculas aliquot in vita ejus repræsentat.

* De Vita Ximenii, l. 4.

ALPHONSUS ZAMORA, natione Hispanus, ortu tamen Judæus, Judæis parentibus in urbe Zamora natus est. Hebraicis literis ac mysteriis eruditissimus, publicas inter Judæos, antequam fidem Christianam susciperet, scholas moderatus. Demum baptismo initiatus, claruit anno 1506. Ob insignem rerum Hebraicarum peritiam amplissimo stipendio a cardinali Ximenio invitatus, nobilissimæ illi Bibliorum Complutensium editioni adornandæ quindecennem fere operam locavit. 1506. H. W.

SCRIPTA.

Vocabularium Chaldaicum atque Hebraicum Vet. Testamenti.

Interpretationes Hebræorum, Chaldæorum, & Græcorum nominum utriusque Testamenti.

Catalogus eorum, quæ in utroque Testamento aliter scripta sunt vitio Scriptorum, quam in Hebræo & Græco, & in quibusdam Bibliis antiquis.

Introductiones Artis Grammaticæ Hebraicæ.

Opera isthæc postremum Bibliorum Complutensium volumen conficiunt; in quibus conscribendis Alphonsus noster partes primas, in sequentibus solas tulit.

Introductiones Artis Grammaticæ Hebraicæ; seu Grammatica alia priori *brevior*, *facilior*, & *lucidior*, (uti ipse in præfatione loquitur) ad Alphonsum Fonsecam, præsulem Toletanum, Ximenii successorem.

Vocabularium breve omnium fere primitivorum Hebraicorum.

Brevis Tractatus de Orthographia Hebraica, seu *de Punctis*.

Epistola ex Hispania *ad Hebræos* Romæ degentes missa *ad reprehendendum eos in sua pertinacia*. Exstat Hebraice & cum versione Latina interlineari.

Opuscula ista quatuor proxime enumerata prodierunt simul *Compluti* 1526. 4°.

Compendium universorum Legis veteris præceptorum----4°.

ANTONIUS DE BURGOS, Hispanus, civitate Salmanticensis, juris utriusque doctor Bononiensis, & S. Clementis Hispanorum collegii, ab Ægidio cardinali Albornozio exstructi, sodalis; jus pontificium in academia Bononiensi per 20. annos honesta satis conditione professus est. Claruit anno 1507. Eximiam doctrinæ & probitatis 1507. H. W.

Sæc. XVI. ab an. MD. bitatis famam adeptus, a Leone 10. in curiam Romanam accitus, utriusque signaturæ referendarius factus est; & pontificibus dehinc Romanis in rebus gravissimis procurandis operam usque ad obitum dedit. Romæ e vivis excessit septuagenarius anno 1525. die 10. Decembris. Exstant, *Commentarius super utili & quotidiano Titulo de Emptione & Venditione in Decretalibus.* Ticini 1511 [a]. Parmæ 1574. Venet. 1575. 8°. Lugduni 1575. fol. *Commentarii in alios Decretalium Titulos binos*, viz. de Constitutionibus, & de Rescriptis, cum priore excusi: & *Variæ Repetitiones in Jure Civili*, Venetiis 1587. editæ.

1507. H. W. BERNARDUS BASINUS, Hispanus, theologiæ doctor Parisiensis, ecclesiæ Cæsaraugustanæ canonicus, claruit anno 1507. ab anno tamen inde 1491. non incelebris, cum Romæ in templo S. Mariæ supra Minervam die S. Thomæ Aquinatis coram 19. cardinalibus summa cum laude peroravit. Scripsit *Librum de Artibus magicis, & magorum maleficiis*; qui typis impressus prodiit *Paris.* 1506. 8°. *Francof.* 1580. 8°. & Tomi 2. pars 1^mᵃ. *Lugduni* 1620. 8°.

1508. H. W. [b] PHILIPPUS DECIUS, gente Italus, patria Mediolanensis, Tristani de Dexio filius; anno ætatis decimo septimo Ticinum missus, Lancelotum fratrem, Jasonem Maynum, & Joannem Puteum jus utrumque docentes audivit. Dein Lancelotum fratrem a Florentinis Pisas evocatum secutus, Baldo Novello, Philippo Corneo, & Hieronymo Zanetino discipulum se dedit. Anno ætatis 22. doctoratus insignia meruit; & institutionum prælectionem sibi a Pisanis demandatam accepit. Claruit anno 1508. Munus professorium tanto acumine, eloquentia, & dicendi ubertate exornavit; ut auditores ad cathedram suam confertim traheret, aliorumque professorum invidiam excitaret. Hinc Bartholomæus Socinus, juris Cæsarei in eodem gymnasio professor, cum se discipulis viduatum doleret; aut semetipsum aut Philippum munere suo dimitti petiit. Pisani itaque Philippo juris pontificii professionem injungunt, & Felino Sandeo comitem dant. Amplioris triumphi materiam id Philippo dedit. Felinus enim extemplo cathedram suam auditorum frequentia spoliatam indignatus, & Philippi consortio sese imparem sentiens, Romam se contulit; & calumniis effecit, ut Philippus se docendi munere abdicare cogeretur. Is, Pisis relictis, Senensibus operam obtulit; a quibus libentissime exceptus est. Paulo post turbata re Senensi, Sæc. XVI. ab an. MD. Pisas revocatus, jus canonicum docuit, dein Ticinum transiit, opimis stipendiis a Gallo præside invitatus. Dum cathedram Ticinensem regeret, a concilio Pisano anno 1511. sententiam rogatus de synodi indicendæ jure (quod ad unicam spectare sedem Romanam Julius papa contendit) pro concilii authoritate contra pontificem scripsit. Ejectis itaque e Ticino Gallis, Matthæus cardinalis Sedunensis unicam Philippi domum militibus deripiendam dedit. Iste in Galliam se recepit; ubi jus pontificium apud Bituricenses biennio ferme edocuit. Tandem a Florentinis mille quingentorum aureorum stipendio in Italiam revocatus, pristinam dignitatem ac provinciam Pisis obtinuit. Postremo Senis professus est; ubi unica filia Patricio Senensi collocata octogenario major obiit anno 1535. die 12. Octobris; Pisas delatus, & in monumento, quod sibi vivus posuerat, reconditus.

SCRIPTA.

Consilium pro Ecclesiæ authoritate supra Papam in causa synodi Pisanæ anno 1511. habitum. Exstat apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1667.

Sermo de eadem materia pro justificatione Concilii Pisani. Habetur *ibid.* p. 1677. & cum præcedente opusculo apud Richerium Hist. Concil. General. lib. 4. part. 1. cap. 2. p. 167.

Consilium de Reprobatione Instrumenti. Venet. 1546. Spiræ 1590. 8°.

Commentarius in Decretalia, Digestum vetus, & Codicem. Lugduni 1551. fol.

Commentarius de Regulis Juris. Colon. 1569. fol. 1619. 8°.

Additiones in Baldum Ubaldum ad Codicem, Digestum, & Infortiatum. Lugd. 1545.

Consiliorum Tomi 2. purgati per N. Ant. Gravatium. *Venet.* 1581 [c].

THOMAS RADINUS, TODISCHUS 1510. H. W. dictus, natione Italus, civitate Placentinus, ordinis Dominicani theologus subtilissimus, poeta, philosophus, & orator eximius, quodque magis adhuc mirandum, tot tantasque scientias sine præceptoris ope adeptus. Claruit anno 1510. Scripsit ad Maximilianum imp. *Librum de Pulchritudine Animæ*, quem *Callipsychiam* nominavit, *Mediolani* 1511. editum: alium, cui titulus, *Abyssus Sideralis*, Paris. 1514. 4°. *Orationem contra Lutherum*, Lipsiæ 1520. 4°. & *alteram contra Melanchthonem*, Romæ 1522. 4°.

[a] Primum *Papiæ* 1471. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 1. p. 324. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 13. p. 428. [c] *Consiliorum* libri 4. cum Car. Molinæi additionibus *Lugd.* 1566. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 2. p. 53.

Sæc. XVI. ab an. MD. 1511. H. W. CYPRIANUS BENETUS, seu *Benedictus*, gente Hispanus, patria Aragonius, ordinis Dominicani sodalis, & theologiæ doctor Parisiensis. Claruit an. 1511. tam doctrina quam pietate insignis. Obiit post annum 1522.

SCRIPTA.[a]

Tractatus de prima Orbis sede.
De Concilio.
De Ecclesiastica potestate.
De Pontificis Maximi authoritate.

Quatuor isti tractatus, Julio 2. & Leoni 10. papis nuncupati, in lucem prodierunt *Romæ* 1512. 4°[b].

Dialogus de excellentia & utilitate Theologiæ.

De Caroli Hispaniarum Regis præeminentia, de clementia, &c. Prodiit cum dialogo præmisso *Romæ* 1518. 4°.

Oratio Hortatoria vehemens ad Hadrianum 6. Papam ad accelerandum iter. Prodiit alicubi in 4°.

Tractatum de non mutando Paschate sub Cypriani Veneti doctoris nomine excusum memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 152. qui & Venetum istum eundem cum Beneto nostro fuisse, non male forsan, conjicit.

1512. H. W. MARCUS VIGERIUS, natione Italus, patria Ligur, domo Savonensis, ordinis Minoritarum monachus, præceptorem habuit Franciscum Roboreum civem ac sodalem suum, qui postea ad sedem pontificalem Sixti 4. nomine evectus est. Postquam theologiam Patavii & in Sapientiæ Romanæ gymnasio diu prælegisset, episcopus Senogalliensis factus est, dein inter ecclesiæ Romanæ cardinales allectus, & episcopatu Prænestino auctus. Claruit anno 1512. quo concilio Lateranensi a Julio 2. pontifice evocatus interfuit. Obiit septuagenarius anno 1516. Calendis Junii. Extant ab eo scripta *Decachordum Christianum de præcipuis Incarnati Verbi mysteriis*, Fani 1507. Antverp. 1616. *Lucubratio de excellentia Instrumentorum Dominicæ Passionis*, Romæ 1512. Utrumque simul opus prodiit *Hagenoæ* 1517. *Paris.* 1517[c]. Tomus alter *de Vita, Passione, Morte, Resurrectione, & Instrumentis Passionis D.N. Jesu Christi.* Iste una cum præmissis operibus impressus est *Duaci* 1607. 2. Tom. *Apologiam* adhuc pro Julio papa adversus Pisanum conciliabulum ab eo conscriptam esse prodit Possevinus Apparat. Sacr. Tom. 2. p. 62. *Dialogum etiam de tollendis abusibus Ecclesiæ* ab eodem compositum memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 475. Sæc. XVI. ab an. MD.

JOANNES AVENTINUS, *Turmarius* cognomento dictus, gente Boius, ex Abusina seu Abensperge, superioris Bavariæ oppidulo, oriundus; natus est anno 1466[d]. Patrem nactus Joannem Turmaier, ejusdem oppidi pandocheum. Post finita literarum tyrocinia, Ingolstadium a parentibus missus est; ut philosophiam artesque liberales edisceret. Dein Lutetiam migravit, ubi post annos plures in omni studiorum genere exactos artium magisterium consecutus est. Claruit anno 1512. Philologus, mathematicus, & historicus insignis. In Germaniam redux, Viennam petiit; ubi libros oratorios & poeticos auditoribus selectis diu prælegit. Dein Cracoviam profectus, Græcas literas publice professus est. Mox in patriam revocatus, an. 1509. Somnium Scipionis, & Rhetoricam Ciceronis ad Herennium summa cum laude Ingolstadii enarrare incœpit. Anno 1512. Monacum accitus, Ludovico & Ernesto Bavariæ principibus præceptor datus est; & post annos aliquot Ernesto in Italiam peregrinanti comitem se dedit. Præceptoris officio defunctus, annalibus Boiorum conscribendis se accinxit, Bavariæ principibus sumptus liberalitate maxima suppeditantibus. Post perlustratas itaque universas totius provinciæ bibliothecas, & monasteriorum tabularia, modo in patria sua, modo Ratisponæ apud amicum integerrimum Erasmum Brimsium consedit; atque operi incœpto diligenter incubuit. Anno 1533. ducta ante triennium uxore, Ingolstadii sedes posuit, a nobilissimo viro Leonardo Eckio accersitus, ut Oswaldum filium bonis literis institueret. Sub finem anni dum Ingolstadio Ratisponam vehiculo iter faceret, gravissimo correptus morbo Ratisponæ decubuit; & ingravescente indies morbo diem obiit 5. Id. Januar. anno 1534. ætatis suæ 68. Ratisponæ in æde S. Haymerami sepultus. 1512. H. W.

SCRIPTA.

Annales Boiorum libris 7 ab ipsis gentis primordiis ad annum Christi 1460. Prodierunt *Ingolstad.* 1554[e]. fol. & a Nicolao Cisnero recogniti atque aucti *Basil.* 1580[f]. fol. Verum primas obtinet editio Ingolstadiensis.

[a] Conf Jac. Echard. Tom. 2. de Scriptor. Dominicanis p. 49. & 824. [b] Exhibuit etiam Jo. Tho. Roccaberti Tom. 7. Bibl. Max. Pontificiæ. [c] Et *Duaci* 1607. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 75. [d] 1474. ut docet Parnassus Boicus ex Aventini autographo. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 1. p. 387. [e] Edit. ab Hieronymo Zieglero post Aventini mortem. [f] Recus. *ibid.* 1615. 1627. Novissime prodierunt curante Hieron. Gundlingio *Lips.* 1710. fol. *Paralipomena* ad Annales, nec in Gundlingiano Aventino obvia, ex Bibl. Publ. Jenensi edidit Struvius in Fasciculo MSS. *Jenæ* 1713. 8vo. Epitome horum Annalium edita Germanice *Norimb.* 1522. fol. Germanicam versionem Annalium absolvit ipse Aventinus An. 1533. quam *Chronicon* inscripsit. Prodiit cum præfatione Simonis Schardii *Francof.* 1566. fol. & restituta a Cisnero libri 1. lacuna 1580. & *Francof.* 1622,

 sis. Annales istos, antequam expurgentur, legi prohibent Indices Romani.

Rudimenta Grammaticæ, de octo partibus orationis & constructione, de Græcorum declinatione, &c. *Augustæ-Vindel.* 1519 [a].

Explicatio veterum consuetudinis numerandi per digitos manusque. Ratisponæ 1532 [b].

Opera inedita enumerant Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 339. quique illum exscripsit, Boissardus Icon. illust. virorum part. 2. p. 224.

1512. R. G. JOANNES AVENTINUS, gente Boius, ab oppido natali nomen sortitus. Præter opera a Cl. Whartono memorata, scriptis commisit *Annales Schirenses* editos *Biponti* 1600. 4° [c]. *De Origine Saracenorum, & bellis adversus Christianos gestis*, opus a Ph. Lonicero in lucem prolatum Chronic. Turc. Tom. 1. *Francof.* 1578. fol [d]. Ex *Annalium Boiorum* (qui hoc sæculo prodierunt *Basil.* 1615. *Francof.* 1627. fol.) lib. primo, *Danicarum Antiquitatum* sermones 16. selegit, notisque suis illustratos edidit Joan. Lyscander. *Hafniæ* 1642. 4° [e].

1512. H. W. ALEXIUS, episcopus in Italia Melfitanus, claruit anno 1512. quo Julii 2. pontificis jussu concionem ad concilii Lateranensis patres, sessionem tertiam 3. Nonas Decembr. celebraturos, habuit, *de ratione Synodorum habendarum optima, & concordiæ necessitate.* Exstat ista, una cum *Epistola*, qua Julium muneris peracti certiorem facit, Concil. Tom. 14. p. 83.

1513. H. W. JOANNES MARIA DE MONTE, archiepiscopus Sipontinus, claruit an. 1513. quo concilio Lateranensi adsuit; & ante inchoatam die 16. Februarii sessionem quintam ad patres e suggesto concionatus est. Exstat iste *Sermo*, de institutione conciliorum, Julii pontificis laudibus, & restituenda justitia, unitate ac pace, agens, Concil. Tom. 14. p. 122.

1513. H. W. LEO X. *Joannes Medices* antea appellatus, patria Florentinus, ex amplissima Mediceorum familia oriundus, Laurentii Medices & Claricis Ursinæ filius; Angelum Politianum, & Bernardum Michelotium præceptores nactus, Græcis simul ac Latinis literis institutus est. Eum infantem fere adhuc in Laurentii patris gratiam Ludovicus 11. Galliæ rex insigni archiepiscopatu donavit; puerum tredecennem Innocentius 8. papa in cardinalium cœtum titulo S. Mariæ in Dominica cooptavit. Mediceis a Carolo 8. Galliæ rege oppressis, & rerum Florentinarum summa dejectis, ipse Roma pulsus inter exteras gentes diu exulavit. Anno circiter 1503. Romam reversus, magnam apud Julium papam gratiam iniit; & legatus Bononiæ constitutus, anno 1512. in prælio apud Ravennam a Gallis captus est; & Mediolanum ductus concilium Pisanum illuc a cardinalibus translatum præsentia ac constantia sua turbavit & labefactavit. Mox Gallorum manibus astu quodam elapsus, in provinciam suam se recepit. Anno 1513. ætatis suæ 37. pontifex Romanus a junioribus cardinalibus electus est die 11. coronatus die 19. Martii. Concilium Lateranense a Julio decessore anno superiore inchoatum integro quadriennio continuavit; ut haberet, quod concilio Pisano opponeret; & unde orbi Christiano reformationem votis calidissimis exoptanti fucum faceret. Omnia hic ad pontificis nutum gesta; abrogata synodorum Basileensis & Constantiensis decreta, prostrata funditus conciliorum majestas, & in supremum authoritatis culmen evecta sedes pontificia. Maxime vero sessione 11. anno 1516. habita Pragmatica Sanctio, a S. Ludovico Galliæ rege olim lata, totius concilii suffragiis, tanquam schismatica, nefaria, & authoritati papali injuria, damnata & abolita est: quamvis a concilio Basileensi approbatam esse Sanctionem, omniaque in eo contenta, ipsi patres totidem verbis agnoscant. In eadem revocatæ Sanctionis bulla definitum est, illum in ecclesia esse non posse, qui Romani pontificis cathedram deserit; Christum S. Petri successores ita vicarios suos instituisse, ut qui illis non obedierit, morte moriatur; quodque maximi momenti erat, pontificem Romanum pro tempore existentem, tanquam auctoritatem super omnia concilia habentem, tam conciliorum indicendorum, quam transferendorum ac dissolvendorum plenum jus & potestatem habere; idque ex S. Scripturæ testimonio, dictis SS. patrum, canonum decretis, propriaque conciliorum confessione manifesto constare. Cæterum Leo, purus putus, si quis unquam, atheus, cui vitam genialiter agere unica erat reli- Sæc. XVI. ab an. MD.

a *Lips.* 1519. & 1522. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 396. b Et ad calc. Annalium edit. Gundlingianæ *Lips.* 1710. c Et cum Conradi Chronico Originis Monasterii ejusdem *Aug. Vindel.* 1616. 4to. & cum notis Stephani abbatis Schirensis *Ingolst.* 1623. fol. & denuo cum eodem Conrado, Stephanique notis, & continuatione Georg. Christiani Joannis *Argentorat.* 1716. 4to. d Item separatim *Biponti* 1597. 4to. e Scripsit etiam *de Antiquitatibus ac Monumentis Utinensibus, sive Otingensibus.* Norimb. 1518. 4to. & in Jo. Petr. Ludewig. Scriptoribus Bambergensibus *Francof.* 1718. fol. Tom. 2. & Germanice cum Auctario Martini Eysingreinii *Ingolstad.* 1571. 8vo. Libellum *de origine urbis Ratisbonæ*, & alium *de Veterum Romanorum disciplina Militari, atque de expeditionibus Christianorum Saracenicis* MS. in bibl. Senatus Lipsiens. *Epistolas* quasdam in bibl. Gothani Ducis, e quibus 2. publicavit W. E. Tentzelius in bibl. Curiosa edit. 1704. p. 446. *Epistola* ad Joachimum Vadianum exstat ap. Gesner. Bibl. p. 385. & in Goldasti Centuria Epistolarum Philologicarum *Francof.* 1710. & antea *Lips.* 1674. De cæteris Aventini scriptis cons. *Fabr.* ubi supra p. 393.

 gio;

 gio, sub initio pontificatus, postquam bellum contra Ludovicum 12. Galliæ regem, a decessore suo excommunicatum, parum prospere succedere animadverteret; rupto summa perfidia fœdere cum Maximiliano Cæsare & Helvetiis olim inito, in Galli partes transiit; istique imperium Constantinopolitanum authoritate apostolica dono dedit. Anno circiter 1515. Tetzelium monachum Dominicanum in Germaniam, alios alibi, amandavit, immensam pecuniæ vim ex indulgentiarum venditione corrasuros. Factum id impietate atque impudentia summa; dum effrontes indulgentiarum propolæ (teste episcopo coævo ac pontificio *) passim prædicarent, tum vivos tum mortuos per plenarias indulgentias passim absque omni delectu ab universis pœnis pariter ac culpa solvi, statimque salvari;---*usque adeo ut si contingeret peccatorem plenas venias assecutum mori, mox in cœlum evolaret absque alia satisfactione temporali seu purgatoria.* Obiit Leo non sine veneni suspicione anno 1521. die 1. Decembris. Exstant *Epistolæ & Constitutiones* 33. Concil. Tom. 14. p. 129. &c. *aliæ* 58. apud Bzovium Annal. Eccl. ad an. 1513. &c. (ex his vero 44. habentur apud Bembum) *aliæ* plures in Laertii Cherubini Bullario magno; denique *Epistolarum libri* 16. a Petro Bembo (qui ipsi ab epistolis fuit) nomine illius scripti, *Basil.* 1566. 8°. editi [a].

* Onus Eccles. Colon. 1531. fol. cap. 15.

1513. H. W. SIMON BENIGNIUS, Modrusiæ in Croatia episcopus, claruit anno 1513. quo concilii Lateranensis patribus sessionem sextam die 27. Aprilis celebraturis verba fecit de schismatibus sæculi postremi, promissa toties (ut ipsius verbis utar) ecclesiæ reformatione, & bello Turcis inferendo. Exstat iste *Sermo*, una cum *Epistola* ad Bernardinum de Frangepanibus dedicatoria, Concil. Tom. 14. p. 144.

1513. H. W. BALTHASAR DEL RIO, gente Hispanus, civitate Palentinus, scholasticus apud Gallæcos Mindoniensis, archidiaconus Cesenatensis, Leonis 10. cubicularius, protonotarius apostolicus, & cardinalis Alborensis secretarius; claruit an. 1513. quo concilii Lateranensis sessionem septimam sermone de expeditione contra Turcas ineunda recitato, in illud Matthæi 17. *Nihil impossibile erit vobis*, die 17. Junii auspicatus est. Habetur ille *Sermo*, præfixa *Epistola* ad Ferdinandum Hispaniarum regem nuncupatoria, Concil. Tom. 14. p. 165. & seorsim excusa *Romæ* 1513. 4°.

JOANNES BAPTISTA GARGHA, natione Italus, patria Senensis, eques Hierosolymitanus, claruit anno 1513. quando ad synodi Lateranensis patres sessionem octavam die 17. Decembris habituros e sacris rostris peroravit, de bello contra Turcas suscipiendo, & subsidiis Rhodo insulæ ferendis. Exstat *Oratio* ista, cum *Epistola* ad Fabricium Carretum Hierosolymitani Ordinis magistrum præmissa, Concil. Tom. 14. p. 195. 1513. H. W.

ANTONIUS PUCCIUS, domo Romanus, cameræ apostolicæ clericus, patris sui eo in munere successor, claruit anno 1514. cum Leonis 10. jussu concilii Lateranensis sessioni nonæ die 5. Maii celebratæ sermone de ecclesiæ majestate ac privilegiis, paceque ac pietate in Christianam rempublicam reducendis habito prælusit. Turpissime vero Leoni papæ, in synodo tunc præsenti, adulatur; cui verba Psalm. 72. 2. *Omnes reges terræ adorabunt eum, & servient ei*, tribuere non erubescit. Exstat ille *Sermo*, cum *Epistola* ad Leonem pontificem, Concil. Tom. 14. p. 231. 1514. H. W.

STEPHANUS, Torcellanus in ditione Veneta episcopus, & archiepiscopus Patracensis, claruit anno 1515. quo coram pontifice & episcopis concilii Lateranensis sessionem decimam die 4. Maii habituris de necessaria ac desideratissima totius ecclesiæ reformatione, & apostolicæ sedis autoritate, septuagenarius concionatus est. Immani sane erga pontificem adulatione usus, cui datam esse omnem potestatem in cœlo & in terra prædicat, ita ut ipse toti imperaret mundo, & soli Deo unice obediret; tantamque obedientiam a subditis exigeret, quantam ipse Deo præstaret. Habetur ille *Sermo*, Concil. Tom. 14. p. 261. 1515. H. W.

[b] PETRUS GALATINUS, patria, ut videtur, Italus, saltem in conventu Barensi provinciæ Apulæ vitam egit, ex Judæo Christianus, ordinis Franciscani monachus, artium ac theologiæ doctor; L. Puccii SS. Quatuor Coronatorum cardinalis necessarius, ac demum pœnitentiarius apostolicus. Claruit anno 1516. Obiit post ann. 1532. 1516. H. W.

a Concordata inter Leonem 10. & Franciscum regem Galliæ dedit Leibnitius in Cod. Diplomatico Tom. 2. p. 158. *Epistolam ejusdem ad Erasm. Roterodam. de versione N. Testamenti* exhibuit Hodius de Textibus originalibus Bibliorum, p. 458. *Oratio de bello suscipiendo contra Turcas* exstat in Nic. Reusneri Vol. 2. Orationum Turcicarum, p. 152. *Lips.* 1596. 4to. *Bulla* unica in Baluzii Append. ad Mariam Hispanicam, p. 1492. *Bullæ* 2. ap. Labbeum Tom. 2. Bibl. nov. MSS. p. 395. 402. *Epist.* 3. ap. Marq. Freher. Tom. 3. Scriptor. Germanic. p. 161. Ejusdem *Epistolæ & Decreta* quædam in Kappii Collectione Scriptorum ad Controversias inter Lutherum & Tetzelium spectantium p. 457. seq. *Bullas* aliquot exhibuit Rymer. inter Fœder. Vol. 13. p. 349---621. b Conf. *Wolfii* Bibl. Hebr. Tom. 1. p. 971. & Tom. 3. p. 923.

Rerum

Rerum Hebraicarum satis peritus, Maximiliani imp. & Leonis papæ hortatu, ut Judæorum ineptias Talmudicas & Cabalisticas, Christianæ autem fidei veritatem demonstraret; & Joannis Reuchlini famam a theologis scholasticis vellicatam tueretur; dialogi inter Galatinum, Capnionem, & Hocstratum habiti forma composuit *Opus de Arcanis Catholicæ Veritatis*, in libros 12. digestum: quod quidem pene integrum, panculis de suo additis, portentoso plagio (ut a Joanne Morino * merito vocatur) ex Raymundi Martini *Pugione*, saltem Porcheti Salvatici *Victoria*, compilavit, iisdem fere verbis, sententiis, versionibus, exemplis, & auctorum locis ubique servatis; Porcheto tamen, unde sua plena manu transcripserat, ne semel quidem nominato. Prodiit Galatini opus primum *Orthonæ-maris* 1518. multis tamen antehac annis inchoatum) *Basil.* 1550. fol. *ibid.* 1561[a]. *Paris.* 1602. *Francofurt.* 1612. fol. 1672. fol. Alia adhuc scripsit Galatinus, puta *Summam Theologiæ*; *Commentarium in Apocalypsin* fusissimum; *Tractatum de recta S. Scripturæ interpretatione*; *Opus singulare de Ecclesia instituta, destituta & restituta*; *Tractatum de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento*; *De anima intellectiva*; *De homine*; *De septem Ecclesiæ temporibus & statibus*; *De cognoscendis pestilentibus hominibus*; *De Angelico Pastore*; *Expositionem cujusdam vaticinii Romani subobscuri*; *De vaticiniis Methodii, S. Cataldi, & B. Cyrilli*; *De optimi principis Diademate*. Ista ex autographo Vaticano descripta MSS. penes se extitisse testatur Waddingus *; qui eadem in lucem se daturum esse recepit, datam autem fidem nunquam præstitit.

* Exercit. Bibl. 1. c. 2. p. 16.

* De Script. Ord. Minor. p. 280.

1517. H. W. [b] MARTINUS LUTHERUS, natione Germanus, patria Saxo, Islebii Mansfeldensis ditionis oppidi natus est an. 1483. die 10. Novembris. Patrem habuit Joannem Lutherum, qui Mansfeldiæ magistratum aliquando gessit, matrem Margaretam Lindemannam. Anno ætatis decimo quarto Magdeburgum, anno sequente Isenacum missus est; ut posita domi literarum tyrocinia penitiori scientia cumularet. Exacto apud Isenacum quadriennio, anno 1501. academiam Erfordiensem se contulit; ubi magisterii philosophici gradu anno 1503. honestatus, philosophiam docere cœpit. Mox vero parentum consilio ingenium ad omnia factum ad jurisprudentiæ studium deflexit. Anno 1504. violenta condiscipuli cujusdam morte territus, ordinis Augustiniani monachis in cœnobio Erfordiensi, insciis amicis, nomen dedit; & S. Scripturæ lectioni (hic loci enim in obscuro quodam bibliothecæ angulo Latinos bibliorum codices ei primum videre contigit) & pervolvendis S. Augustini ac scholasticorum scriptis sedulo incubuit. Anno 1507. cucullum induit; & sacris initiatus, missam cantare incœpit. Anno 1508. ab Erfordia ad academiam Wittebergensem a Joanne Staupicio traductus est: ubi logicam & physicam Aristotelis triennio explicavit. Anno 1512. Romam conventus sui nomine legatus, corruptos aulæ Romanæ mores vidit & ingemuit. Wittebergam reversus, anno 1513. theologiæ doctor creatus est, Frederico Saxoniæ duce, qui concionibus illius admodum delectabatur, sumptus suppeditante. Lauream adeptus, Græcæ Hebrææque linguarum studio se dedit; & Epistolam ad Romanos e cathedra enarrandam suscipiens, justificationis dogma in scholis & concionibus passim receptum refutavit. Claruit anno 1517. quo, favente numine, religioni reformandæ se ducem & antesignanum præbuit. Tunc primum enim immani Tecelii ac sociorum indulgentias venales per Germaniam circumferentium audacia, & impiis dogmatibus offensus, propositiones suas contra indulgentias pontificias templo Wittembergensi affixit. Furiunt Tecelius & æruscatores socii, Lutherum hæreseos damnant, & ad flammas rogant. Inde nata Luthero ansa uberius & accuratius controversiam tractandi. Tanta tamen id modestia præstitit, ut silentium simul promitteret, modo id adversariis indiceretur; scriptaque sua episcopi, & provincialis sui, quin & Leonis papæ censuræ submitteret; nec aliud postularet, quam ut alia prædicandi forma indulgentiarum præconibus imponeretur. Densa interim inimicorum acies in Lutherum insurgunt, Joannes Eckius, Sylvester Prierias, Jacobus Hocstratus, aliique qui illum convitiis & calumniis proscindunt; pontificem, ut in eum flammis animadverteret, exhortati. Ægerrime id tulit Lutherus, vir fervidioris animi, & minime ad injurias ferendas natus; majoraque ausus ipsam oppugnare sedem pontificiam non dubitavit. Certiora enim indies edoctus vir S. Scripturæ & SS. Patrum studiosissimus, ecclesiæ Romanæ errores magis magisque agnovit, agnitosque scriptis editis refutare non desiit. Anno 1518. ab Augustinianis suis ad capitulum Heidelbergense citatus, eo profectus est; habitaque disputatione dogmatum suorum veritatem demonstravit. Exeunte anno Augustam petiit, ut coram Cajetano legato, cui rem dijudicandam pontifex commiserat, causam ageret. Caje-

[a] Item 1591. [b] Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 13. p. 1. seq. *Fabr.* Centifolium Lutheranum & Acta Historiam reformationis Evangelicæ illustrantia a Valentin. Ernest. Loeschero edit. *Lips.* 1720.

tanus ei sententiam suam revocare jubet. Ille meliora e S. Scriptura edoceri petit; seque nihil pertinaciter adserere, & in omnibus ecclesiæ judicio stare paratum esse professus, ad papam provocat. Domum reversus, ne turbas in ecclesia aut republica excitaret, secessum cogitavit, & in Gallias abitum molitus est. Verum explorato consilio a Frederico principe Wittebergæ manere jussus est; & a pontifice ad concilium generale appellavit. Anno 1519. Lipsiam profectus, prolixam cum Jo. Eckio de pontificis autoritate, purgatorio, & indulgentiis disputationem instituit. Anno 1520. a Leone papa damnatus & anathemate percussus, internecinum ab eo tempore bellum autoritati pontificiæ indixit, publice statim Wittembergæ combustis jure pontificio, & Leonis bulla [a]. Anno 1521. a Carolo imp. ad comitia Wormatiensia data fide publica evocatus, invicta animi constantia fidem a se literis proditam confessus est; nec ut libros suos damnaret, ullis minis adduci potuit. Mox a Cæsare proscriptus, Frederici principis jussu in arce Wartenburgensi integro ferme anno delituit. Anno 1522. latibulo egressus Wittebergam inscio Frederico se contulit; & religionis causam deinceps palam egit. Anno 1524. cucullum monasticum deposuit; missamque in ecclesia cathedrali Wittembergensi abrogari obtinuit. Anno 1525. Catharinam Boram, virginem nobilem, antea monialem, uxorem duxit; nuptiis forsan haud opportunis, quas tamen numen multiplici prole ratas fecit. Anno 1529. satagente Philippo Hassiæ Landgravio colloquium Marpurgi habuit cum theologis Zuinglii & Carolostadii sequacibus de pace ineunda. Verum laudabili principis voto obstitit nimia utrorumque theologorum pertinacia. Anno 1534. biblia sacra Germanice a se olim per partes versa editaque, absoluta demum & in unum compacta corpus, typis commisit. Obiit, vir vere maximus, Islebii in solo natali, quo a Comitibus Mansfeldicis dissidii componendi causa accitus venerat, anno 1546. die 18. Februarii, anno ætatis suæ climacterico, Wittembergæ honorifice sepultus. Ingenium nactus est a natura sagax, acre, præfervidum, ad magna quævis aggredienda factum, vir, si quis alius, invicti atque imperterriti animi. Quoties veritatis agebatur causa, nec amorem cujusvis curabat nec odium; pontificis fulmina, imperatoris edicta, non minus quam plebis convicia insuper habuit, & fortiter contempsit. Interim haud iverim inficias, Lutherum affectibus liberius quam par erat, sæpius indulsisse, atque etiam in majorum gentium principes impotenti animo strinxisse calamum. Verum *quisque suos patimur manes*. In re literaria non segniter desudavit, ipse, prout ea ferebant tempora, haud mediocriter eruditus. In indagandis S. Scripturæ sensibus studium præcipue posuit, ejusque bene magnam partem commentariis explicavit. Theologiam a multis retro sæculis corruptam ad pristinam integritatem pro virili revocavit. Qua quidem in re si minus forsan alicubi orthodoxus videatur, vitio non tam ipsi, quam temporis, quo vixit, conditioni vertendum est, nec mirum, si maculas quasdam contraheret, qui Augiæ stabulum repurgare aggreditur. Primævæ antiquitatis normam ante oculos habuit, & certe (ut in epistola * ad cardinalem Albertum, recte olim notavit Erasmus) multa in libris Lutheri damnantur ut hæretica, quæ in Bernardi Augustinique libris ut orthodoxa, immo ut pia leguntur; additque, Lutherum multa imprudenter magis quam impie scripsisse. Nec præteriri debet quod in Lutheri vita refert M. Adamus *, Erasmum pontificis oratoribus ipsum ad Lutherum oppugnandum incitantibus respondisse, *Major est Lutherus, quam ut in illum scribam: imo tantus, ut ex Lutheri unica pagella perlecta plus erudiar, quam ex Thoma toto.* Stylo usus est sane duriusculo, rari quippe adhuc erant Erasmi, Politiani, Longolii, Bembi, Sadoleti, qui cum Cicerone, Livio, Terentio familiariter versabantur. Utcumque vero incompta & inelaborata sit, genuinam certe pietatem, & ingentem ubique zelum spirat vivida Lutheri dictio, nec tam verba, quam res fundere videtur. Multa, variique argumenti, conscripsit Lutherus; quæ, diversis annis Wittembergæ typis excusa prodierunt, in 7. Tomos digesta. Horum indiculum nos lectori propediem sistimus.

* Epist. l. 12. Ep. 10.

* P. 115.

OPERA. [b]

Tomus I. *Wittembergæ* 1582. fol. continens scripta ab anno 1517. ad annum 1520.

Decem Præcepta ante controversiam de indulgentiis motam Wittembergæ prædicata.

Propositiones de Pœnitentia & Indulgentiis, & quædam aliæ disputationes initio causæ propositæ, 1517.

Conciones 12. *de Indulgentiis, de Pœnitentia*, &c.

Epistola ad Albertum Cardinalem & Archiepisc. Moguntinum [c].

Epistola ad Hieronymum Episcopum Brandeburgensem.

[a] *Bulla Leonis de potestatibus super lectione librorum Lutheri*, cum aliis scriptis ad hanc controversiam pertinentibus habetur apud Wilkins Conc. Brit. Tom. 3. p. 689. seq. [b] Conf. Loescheri supra laudati Acta Reformationis, cap. 10. [c] *Hæc Epistola* cum aliis Lutheri scriptis exstat in Kappii Collectione Scriptorum ad indulgentias Pontificias, & controversias inter Lutherum & Tetzelium motas pertinentium. *Lips.* 1721.

Epistola

Sæc. XVI. ab an. MD.

Epistola ad Joannem Staupicium Augustinianorum Vicarium.
Epistola ad Leonem Pontificem Resolutionibus præmissa. 1518.
Resolutiones Disputationum de virtute Indulgentiarum.
Probationes Conclusionum, quas disputavit in Capitulo Heidelbergensi.
Asterisci adversus Obeliscos Eccii.
Responsio ad Dialogum Sylvestris Prieriatis.
Protestatio Lutheri brevis.
Epistola ad Lectorem contra Jac. Hocstratenum.
Quod Justus etiam inter bene operandum peccet.
Instructio pro confessione peccatorum abbreviandа.
Epistola ad pium Lectorem.
Acta Lutheri apud Legatum Apostolicum Cajetanum Augustæ.
Epistolæ ad Melanchthonem.
Epistolæ 2. ad Cajetanum Cardinalem.
Appellatio prima a Cajetano ad Papam.
Epistola ad Fredericum Saxoniæ Electorem.
Appellatio secunda a Papa ad Concilium.
Acta Lutheri cum Carolo Miltitio. 1519.
Epistola ad Leonem Papam.
Epistola ad Monachos Jutterbocenses.
Defensio contra criminationes Eccii.
Disputatio Lipsica.
Sermo Lipsiæ prædicatus.
Resolutiones super propositionibus suis Lipsiæ disputatis.
Epistola Resolutionibus præmissa.
Additio ad Ægocerotem Emiseranum.
Epistola ad Eccium.
Defensio contra malignum Eccii judicium.
Articuli hæretici Joannis Eccii.
Disputationes ab anno 1519. ad 1545.
Loci doctrinæ Christianæ præcipui.

Tomus II. *Wittebergæ* 1546. continens scripta ab anno 1520. ad annum 1527.
Epistola ad Leonem 10.
De Libertate Christiana liber.
Tessaradecas consolatoria ad Fredericum Electorem.
Confitendi ratio.
Responsio ad schedulam inhibitionis.
Responsio ad condemnationem doctrinæ suæ per quosdam Magistros Lovanienses & Colonienses.
Epistola ad Carolum Imp.
Protestatio.
Epistola ad Cardinalem Moguntinum.
Epistola ad Episcopum Mersburgensem.
Appellatio a Papa ad Concilium.
De Captivitate Babylonica.
Adversus Antichristi Bullam.
Assertio Articulorum suorum per Bullam damnatorum.
Acta exustionis Antichristianorum Decretalium.
Responsio ad librum Catharini. 1521.
Epistola ad Fredericum Elect. de Conventu Wormatiensi.
Acta in Conventu Wormatiensi.
Epistola ad Carolum Imp. & alia ad Principes Imperii.
Responsio extemporalis ad articulos.
Ludus Lutheri a stolida Sorbona damnati.
Defensio ad Fredericum Electorem.
Confutatio rationis Latomianæ.
De abroganda Missa privata.
De Votis Monasticis. 1522.
Epistola ad I. Brismannum.
Epistola ad Capitonem.
Epistola ad Senatum Pragensem.
Adversus falso nominatum Ordinem Episcoporum.
Epistola ad Fredericum Electorem.
Contra Henricum Angliæ Regem.
Contra calumniatores Edicti Cæsarei. 1523.
De instituendis Ministris Ecclesiæ.
Quod Ecclesiæ sit potestas judicandi de quavis doctrina.
De doctrinis hominum vitandis.
Refutatio quarundam sententiarum quæ pro confutatione doctrinarum humanarum allegantur.
Formula Missæ pro Ecclesia Wittembergensi.
De piis cæremoniis in Ecclesia servandis.
De abominatione Missæ privatæ. 1525.
Amen.
Interpretatio Monachovituli. 1523.
Exemplum Theologiæ & doctrinæ Papisticæ. 1523.
Adversus armatum virum Cochlæum. 1523.
Judicium de Erasmo. 1524.
De servo arbitrio ad Erasmum. 1526 [a].
Epistola de Erasmo.
Epistola ad Georgium Ducem Saxoniæ.
Epistola ad Henricum Regem Angliæ. 1525.
Responsio ad titulum maledici scripti Regis Angliæ. 1525.
Disputationes aliquot [b].

Cæterum in binis hisce Lutheri operum tomis habentur & aliorum epistolæ, tractatus, disputationes, & narrationes multæ, quæ res a Luthero integro ab incœpta reformatione decennio gestas scriptasve spectant; inprimis vero Melanchthonis, Ulrici de Hutten, Ambdorffii, & Frederici Electoris e Lutheranis; Caroli vero imp. Leonis papæ, Cajetani, & Eccii e pontificiis.

Tomus III. *Wittebergæ* 1549.
Præfatio in Vet. Testamentum, anno 1524. scripta [c].

a Prodiit *Argent.* 1707. 4to. b *Epistola* ad Magistratum Meinningensem habentur in Tom. 6. Amœnitatum Literariarum *Duæ aliæ* in Bibl. Quedlinburgensi, teste Tobia Eckard. in Append. ad Notitiam ejusdem Bibl. p. 89. c Conf. Geor. Palmium in libro de codd. V. & N. Test. quibus Lutherus in versione sua Germanica usus est, p. 45.

Quomodo libri Mosis sint legendi. 1524 [a].

Enarratio precationis, qua benedicitur populo Num. *6.* 1532.

Deuteronomium ex Hebræo castigatum cum Annotationibus. 1524 [b].

Enarratio ultimorum verborum Davidis. 1543.

Operationes in Psalmos 22. *priores.*

Argumenta Psalmorum omnium [c].

Prælectiones in 15. *Psalmos Graduum.* 1540 [d].

Tomus IV. *Witteberga* 1574.

Annotationes sive Commentaria in Ecclesiasten. 1526. 1532 [e].

Commentaria in Cantica Canticorum. 1538 [f].

Scholia in Esaiam. 1534.

Argumenta bina in Ezechielem [g].

Annotationes in Danielem. 1530.

Annotationes in 12. *Minores Prophetas* (exceptis Haggeo & Zacharia) 1526. 1534. 1536. 1542. 1545 [h],

Argumentum Concionum Prophetæ Haggei. 1526.

Tomus V. *Witteberga* 1554.

Annotationes in aliquot Capita Matthæi. 1528. 1528 [i].

Commentarius in Magnificat.

Præfatio methodica totius Scripturæ in Epistolam ad Romanos.

Exegesis in Caput 7. *Primæ Epistolæ ad Corinthios* [k].

Sermo de Matrimonio. 1524.

Duorum Thematum de Matrimonio Analytica. 1524.

Enarratio in caput 15. *Epistolæ* 1. *ad Corinthios.* 1534.

Enarratio in caput 18. *S. Joannis.* 1539.

Commentarius prior in Epistolam ad Galatas. 1521.

Commentarius posterior in Epistolam ad Galatas. 1536 [l].

Enarrationes in duas Epistolas S. Petri. 1524.

Enarratio in Epistolam S. Judæ. 1524 [m].

Commentarius in Zachariam Proph. 1528.

De bonis operibus Libellus. 1535.

Catechismus major. 1529.

Catechismus minor. 1529.

Tomus VI. *Witteberga* 1557.

Enarrationes in 5, 6, & 7. *Capita S. Matthæi.* 1532.

Enarratio Orationis Dominicæ. 1520.

Enchiridion parvum Precationem. 1535.

Brevis Expositio Decalogi. 1535.

Explicatio Symboli Apostolici. 1535.

Brevis Explicatio Orationis Dominicæ.

Simplex orandi modus. 1534.

Tria Symbola Christianæ fidei Annotationibus illustrata. 1538.

Notæ veræ Ecclesiæ. 1539.

Precatio contra Turcam. 1541.

De Jesu Christo vero Judæo & semine Abrahæ. 1523.

De Judæis, & eorum mendaciis. 1543. Prodiit *Francofurti* eodem anno.

Epistola contra Sabbatharios. 1538.

De Missa privata, & unctione Sacerdotum. 1533.

Conciunculæ quædam cuidam amico præscriptæ.

Sermones 16. *de variis rebus.*

Homiliæ de Baptismo. 1535.

Defensio verborum Cœnæ Dominicæ contra Sacramentarios. 1527.

De usura taxanda Commonefactio. 1540.

De constituendis Scholis. 1524.

Adversus Papatum Romanum a Satana fundatum. 1545.

Farrago Epistolarum. 1534.

Enarratiuncula Psalmi 36 [n].

Commentarius in Psalmum 118.

Supputatio annorum Mundi. 1541.

Tomus VII. *Witteberga.* 1580.

Commentarius in Genesin. 1544 [o].

Editionem istam Wittebergensem adornavit Justus Jonas: alia prodiit *Jenæ* 1564. 4. Tom. fol. & *ibidem* 1612. 7. Vol. fol. Cæterum longe plura Lutheri scripta enumerat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 484. ejusque pro more exscriptor Boissardus Icon. Illustr. Vir. part. 3. p. 210. qui singula Lutheri opuscula juxta temporis ordinem, quo scripta vel edita sint, recensent: uterque tamen parum accurate: nos itaque certiores temporis notas aliunde ut plurimum apposuimus. Denique innumera fere, quæ Germanice edidit Lutherus, quæque cum vernaculis operum Latinorum versionibus in unum collecta prodierunt *Wittebergæ* 1551. 12. Vol. fol. scripta [p], utpote ad rem nostram parum spectantia, hic loci missa facere consultum duximus.

a Hæc 2. opuscula cum *Enarrationibus in libr. Geneseos* prodiere *Norimb.* 3. Vol. fol. teste *Le Long.* Bibl Sacr. Vol. 2. p 837. b *Annotationes in Deuteronomium* etiam *Basil.* 1523. 8vo. c Hæc tria opuscula etiam *Witteberg.* 1521. d Una cum *Orationibus in* 32. *Psalmos priores* Argentorat. 1540. & 1582. & Anglice per Tho. Potter. *Lond.* 8vo. 1577. e Eædem Gallice *Genevæ* 1557. 8vo. Anglice *Lond.* 1573. 8vo. f Et cum *Brevibus Enarrationibus Isaiæ* Witteb. 1532. 8vo. Tubingæ 1546. g *Argumenta in Ezekielem* & *Annotationes in Danielem* Hagenoæ 1527. Francof. 1540. h Hæ *Annotationes*, & *Eædem in Joelem & Jonam* Gallice *Genev.* 1558. 8vo. i Una cum *Comment. in Zachariam* & *Argumento Concionum Haggei.* k Hæc 3. proxime recensita una cum *Enarratione in cap.* 15. *Epist.* 1. *ad Corinthios, in cap.* 18. *S. Joannis,* & *Commentar. priore in Epist. ad Galatas* item *Witteberg.* 1520. 4to. & *Basil.* 1523. 8vo. l Item *Francofurt.* 1563. 8vo. Gallice *Genev.* 1560. 4to. Anglice *Lond.* 1588. 8vo. m *Enarrationes in Epist. S. Petri & Judæ* Anglice per Tho. Newton. *Lond.* 1581. *Comment. in Epist. primam S Joannis* ex Bibl. Wittebergens. *Lips.* 1708. 8vo. n *Enarratiuncula Psalmorum* 36. 45. 51. Argentorat. 1599. 8vo. & Helmstadii 1701. 4to. *Enarratio in Psal.* 101. *Comment. in Psal.* 118. una cum *Annotationib. in Ecclesiasten* Witteb. 1532. Halæ Suevorum 1536. Francofurt. 1548. o *Conciones in Genesin* ex Germanico idiomate translatæ in Latinum *Hagenoæ* 1527. 8vo. *Witteberg.* 1555. fol. vid. *Le Long.* loc. citat. p Jo. Franc. Buddeus edidit Supplementum Epistolar. Mart. Lutheri contin. 260. Litteras, *Halæ* 1703. 4to.

FINIS.

GULIELMI

GULIELMI CAVE

SS. THEOLOGIÆ PROFESSORIS,

CANONICI WINDESORIENSIS,

DISSERTATIONES TRES,

I. De Scriptoribus Ecclesiasticis incertæ ætatis.

II. De Libris & Officiis Ecclesiasticis Græcorum.

III. De Eusebii Cæsariensis Arianismo, adversus JOHANNEM CLERICUM.

His nunc primum accedit

EPISTOLA APOLOGETICA

ADVERSUS

Iniquas Ejusdem CLERICI Criminationes.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO.

MDCCXLIII.

DISSERTATIO PRIMA.

De Scriptoribus Ecclesiasticis incertæ Ætatis.

RЕcensuimus hactenus per omnia ecclesiæ Christianæ sæcula, viros doctrina scriptisque illustres, quorum tempora vel aliqua probabili conjectura signari poterant. Nondum tamen laborum finis. Plures sunt, nec contemnendi scriptores, quorum ætas penitus ignoratur, nec ulla vestigia deprehendi queant. Hos etiam in censum referri, e re forsan lectoris erit, non quidem omnes (id enim infiniti esset operis, tædioque pleni) sed paucos, selectos, nec ita passim obvios. Quos proinde ordine Alphabetico dispositos, hic subjungam; lectorem præmonens, scriptores aliquot incertæ ætatis, sed Photio antiquiores me Hist. Lit. vol. 1. præcipue ad finem sæculi 5. inseruisse, in hac collectione non repetendos.

[a] AGAPIUS, scriptor satis obscurus, cujus utpote præter Photium, nullus (quod sciam) veterum meminerit. Secta fuit Manichæus, & forte primarius. Si quid video, non alius erat quam Agapius ille, Manetis discipulus, qui librum confecit *Heptalogum* dictum, de quo agit Petrus Siculus Hist. Manich. pag. 30. Obstare forsan quis dicet quod habet Photius, quasi Eunomii hæresiarchæ æqualis fuerit, inque eum calamum strinxerit. Sed primo non id expresse affirmat Photius, sed tantum ita sibi videri, Agapium Eunomii *κακοδοξίαν* oppugnasse. Unde liquet ipsum Eunomii non nominatim meminisse. Verum esto: Eunomii errores perstrinxerit Agapius. Hoc etiam fieri potuit, modo ætate paulo grandiorem fuisse supponamus. Insaniæ suæ virus non ante annum 277. propinare cœpit Manes, & plures postea annos in vivis erat, ac proinde ad exitum vergente hoc sæculo Agapium sibi discipulum adscivit. Eunomius, imperante Constantio, hæresim suam in vulgus sparsit. Quid obstat igitur quo minus Agapius eo usque, immo ad Constantii exitum vitam producere potuit? præsertim cum Cyrillus Hierosolymitanus *, qui regnante etiam Constantio vixit, diserte testetur, suo adhuc tempore superfuisse, qui ipsum Manetem suis oculis conspexerat. Quin & ætate Epiphanii, qui scripsit anno 374. erant, qui cum Herma Manetis discipulo colloquuti fuerant, sibique de illo plura narraverant, teste ipsomet Epiphanio Hæres. 66. num. 12. p. 629. Perpendat lector; nihil enim hac in parte pro certo statuo. Scripsit Agapius noster opus in 23. libellos distinctum, & alia præterea *Capita* 102. Quæ omnia Uraniæ cuidam, sectæ suæ mulierculæ, studiique sociæ, nuncupavit. In his operibus insana & plane portentosa dogmata venditavit; Esse principium malum per se subsistens, Deo ab æterno oppositum, quod pro re nata naturam, materiam, Satanam, diabolum, mundi principem, sæculi hujus deum, aliisque sexcentis nominibus appellavit; homines necessario atque invitos peccare; corpus deterioris esse partis, animam divinæ particulam auræ, ejusdemque cum Deo naturæ; arborem illam Paradisi Christum fuisse; Trinitatem consubstantialem se fateri; Christi etiam corpus & sanguinem, quin & Christum crucifixum, immo ipsam crucem, baptismum, sepulturam, atque resurrectionem ejus, mortuorum adeo omnium resurrectionem & judicium, se honorare ac prædicare. Sed fictis hæc ac fucatis vocabulis, ad decipiendum accommodatis, & ad absurdos plane & abominandos, ineptos & incongruos sensus, ab eo detortis. De sole & luna, veluti de diis disseruit, ejusdemque cum Deo esse naturæ prædicavit, hymnis celebrans, cultumque illis & majestatem tribuens. Abstinentiam a carnibus atque a re uxoria, tanquam a rebus detestandis, & a vino, velut ebrietatis causa, simulavit. Vetus Testamentum irrisit, ejusque dicta, factaque omnia malo illi & cum Deo pugnanti principio ascripsit. Ex evangelio, epistolisque Paulinis, dicta quædam divulsit, quæ ad impietatem suam stabiliendam detorquere molitus est. Actis quæ vocantur XII. Apostolorum, & maxime Andreæ usus est. Quæ quidem a Manichæis conficta fuisse tradunt veteres. Testes etiam adhibuit Platonem aliosque gentiles, quos per-

* Catech. 6. p. 341.

a Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 38. §. 9. Art. 179. vol. 9. p. 456.

perinde ac Christum servatorem, *Divinos ac sacros* appellavit. In his exponendis, dictione & phrasi interdum quidem non contemnenda usus est; in quibusdam rursus vilis erat, nihilque a trivialibus differens. Philosophica misere permiscuit & confudit, ad verum rectumque depravandum non parum strenuus, in dicendo solers, ad inveniendum atque excogitandum simplex omnino ac stolidus. Plura de eo ejusque dogmatibus dabit Photius cod. 179. col. 401. quem adeant qui talium curiosi sunt. Certe qui Photium cum *formula receptionis Manichæorum*, quam primo edidit Cotelerius, deinde Tollius, diligenter conferet, non parum lucis insanis hisce Agapii dogmatibus accenfebit.

ALEXANDER. I. ALEXANDER *Lycopolita*, natione Ægyptius, Lyco urbe Thebaidis oriundus. Duæ erant hujus nominis urbes, utraque in Ægypto sita, una in nomo *Lycopolite* dicto, in nomo *Sebennyte*, altera. Utra fuerit Alexandri patria, parum refert. Erat quidem primum cultu gentilis, deinde ad Manichæos in Ægyptum recens delatos se contulit. Tandem ejurata hæresi, ad Catholicorum castra transiit. Et cum ex eorum grege fuerat, opiniones probe novit, scripsitque librum πρὸς τὰς Μανιχαίου δόξας, *de Manichæorum placitis*, quo interiorem eorum sensum accurate exponit, & malesana hujus sectæ dogmata rationibus e medio philosophiæ petitis solide refellit. Stylus ei duriusculus, durior exscribentium vitio factus; nec parum difficilem reddit ipsius argumenti perplexitas. Ætas autoris etsi certo definiri nequit, antiquissimum tamen esse, & quarti sæculi scriptorem, nec forsan ab ipsius Manetis temporibus longe remotum suspicari fas est. Ait se relationem hujusce opinionis ἀπὸ γνωρίμων τοῦ ἀνδρὸς, *ab iis qui cum homine familiariter conversati fuerint*, accepisse. In his erant, quos proxime nominaverat, Papus & Thomas, dogmatis Manichaici doctores. Thomas non alius videtur quam Thomas iste Manetis discipulus, cujus meminerunt Epiphanius Hæref. 66. num. 5, 12, 31. & Petrus Siculus Hist. Manichæorum, p. 31. & *Formula receptionis Manichæorum*, tum a Cotelerio, tum a Tollio edita; quem Manes in Syriam & Palæstinam misit, quique *Evangelium* Manichæorum condidit, in decreto Pseudo-Gelasiano inter apocrypha damnatum. Papum eundem esse conjicerem cum Agapio, legis Manichaicæ interprete & explanatore ab ipsomet autore constituto, qui Heptalogum Manichaicum commentus est, cujus etiam Petrus Siculus loco citato mentionem facit, de quo nos supra. Sed obstat, quod in prædicta *formula* Papus & Agapius inter Manetis discipulos distincte recensentur. His adde, Alexandrum, Cyrilli Hierosolymitani, Epiphanii, aliorumve qui de Manichæis agunt, nusquam meminisse, ipsis, ut videtur, antiquiorem. Extulit Gr. Lat. hunc Alexandri librum ex apographo Bigotiano Fr. Combefisius Auct. Novis. *Paris.* 1672. part. 2. p. 3. Habetur etiam Lat. Biblioth. PP. noviss. tom. 27. Johannes quidem Sambucus nota codici MS. apposita, Alexandrum ad Heraclii imperatoris tempora, circa annum 640. refert, qua vero ratione vel autoritate ductus id asseruerit, me plane latet, nec omnino illud probare possum. Confer Lambec. Comment. lib. 4. p. 210. II. ALEXANDER monachus, gente forsan Cyprius, cujus vero nec patria certo constat, nec tempus; Michaele tamen Glyca antiquiorem fuisse certissimum est, cum ab eo citetur. Supersunt ejus orationes duæ. Prior encomiastica *in sanctum apostolum Barnabam*, in templo S. Barnabæ, præsente episcopo, habita [a], a Surio Latine edita Junii 11 [b]. Exstat etiam Gr. MS. Vide L. Allat. de Script. Symeon. p. 99. Posterior historica *de inventione venerandæ & vivificæ Crucis* [c], ad quosdam sanctos patres, qui ab eo quæsiverant, in quo sit vera theologia, & de divina dispensatione sincera confessio. Hanc, notis illustratam, Gr. Lat. edidit Gretserus de Cruce, tom. 2. Exstat Græce MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 333. sub Alexandri Ascetæ nomine sermo *de exitu animarum, & Angelorum circa eas ministerio*. Verum nihil aliud est, quam Macarii Alexandrini sermo *de exitu animæ Justorum & Peccatorum*, quem nos Græc. Lat. edidimus Hist. Liter. vol. 1. p. 258. Edidit etiam superiori anno Gr. ac Latine ex bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis Cod. MS. in suis Antiq. sacris Jac. Tollius, p. 192. Nescius utique (saltem se nescire simulavit) eundem sermonem a me ante annos octo, ex eodem codice Lipsiensi editum fuisse.

ALEXIUS Niceæ metropolita, composuit *Cantica ecclesiastica in S. Demetrium martyrem*. Incipiunt, Τὴν γλῶτταν μου τράνωσον, &c. Habentur biblioth. Vind. Cod. Theol. 187. fol. 6. Erat etiam Alexius Comnenus cognomento *Spanea* [d], cujus Διδασκαλία παραινετικὴ *Venetiis* a Christophero Zaneto Græce edita est, nulla anni (quo impressæ sunt hæ parænefes) mentione facta. Verum hic autor recentioris ævi fuisse videtur.

a Conf. *Tillemont.* Memor. Eccles. tom. 1. ad vit. Barnabæ not. 3. *Combefisii* Bibl. Concionatorium tom. 7. p. 1. b Item Gr. Lat. in Actis Sanctorum Junii 11. c Conf. *Hendreichii* Pandect. p. 109. d Alexii Comneni Imp. sæc. 11. exeunte versus politicos ad ἀνεψιὸν suum *Alexium Spaneam* memorat Labbeus in Bibl. nov. MSS p. 132. Hinc constat de tempore quo vixit *Alexius Spanea* ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 392.

A M-

[a] AMMONAS, abbas, cujusnam vero cœnobii incertum. Scripsit *Capita ascetica* 17. quæ sic incipiunt. Τήρει σεαυτὸν ἀκριβῶς ἀγαπητὲ, &c. Habentur Gr. MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 179. fol. 36. Ex his quædam excerpsit in Eclogis suis asceticis Johannes patriarcha, qui claruit circa annum 1090. Ibid. Cod. Theol. 293. fol. 19. habentur ex abbatis Ammonii institutionibus asceticis *capita* 22. Princ. Τέσσαρα πράγματά εἰσιν, &c. An nostri sint dicant alii. Labbeus Biblioth. Nov. MSS. p. 91. recenset Ammonæ abbatis opusculum *de* 4. *illis, quorum si vel unum quis habeat, nec pœnitentiam agere potest, nec Deus ejus orationem exaudit.* An quid affine cum prædictis capitulis contineat, norunt qui Cod. MS. inspexerunt.

[b] ANASTASIUS, episcopus Nicænus, scripsit Græce responsionem ad orthodoxorum aliquorum Christianorum interrogationes, *de diversis capitibus Ecclesiasticis*, quam Latine vertit & versionem suam *Parisiis* edidit Gentianus Hervetus, inde in Biblioth. SS. PP. Bignæanam, omissa tamen Herveti præfatione translatam; de autoris ætate nihil certi constat, nisi quod in hoc opere, citat canonem sextæ synodi, S. Maximum item monachum, Johannem Olimachum, & Nicephorum Constantinopolitanum, qui contra Iconomachos scripsit: unde manifestum est, illum post sæculum nonum floruisse.

ANCYRIANUS, chronographus, non quasi civis Ancyranus, ab Ancyra Galatiæ oppido ita dictus (quod sibi voluisse videtur Lambecius) sed nomen proprium est, non patronymicum, ut recte notat Combefisius. Scripsit *opus historicum*, sive *chronographicum*; quo, inter alia, meminit imaginum Metrophanis, Alexandri, & Pauli, Byzantii episcoporum, quæ tabulis ligneis incisæ, super magnam columnam Porphyreticam ad orientem collocatæ erant, quasque Ariani rerum potiti, una cum imagine Deiparæ, ipsiusque pueri Jesu postea igni tradiderunt. Citat hoc opus Codinus de Origin. CP. p. 37. edit. *Paris.* & Demonstrationum Chronogr. autor p. 5. Operis titulus juxta Demonstratorem erat *Decalogus*, ἐν τῇ δεκαλόγῳ αὐτοῦ, inquit: quo tamen nihil aliud intellexisse præter librum decimum, diserte ostendit Codinus, qui ait, ipsum ἐν τῷ δεκάτῳ λόγῳ αὐτοῦ, *in decimo operis sui libro* hæc tradidisse. Semel monuisse satis erit, plures chronographos & historicos, tum a Codino, tum a Demonstratore Combefisiano memorari, Anastasium, Herodotum, Hippolytum, Marcellum Lectorem, Milichium, Plutarchum Justino Imp. ab epistolis, & Philippum Eparchum, de quibus haud aliud præter nuda nomina, nobis occurrit. In his est Papias, ex cujus commentariis quædam profert anonymus Combefisianus, p. 22. quemque post Anastasii imperatoris tempora vixisse constat. Ut mirum videri debeat, adeo hallucinari potuisse Cl. Combefisium, ut eundem cum Papia faceret, cujus meminit Nicephorus, lib. 1. c. 1. p. 35. cum manifestum sit, Nicephorum loqui de Papia Hierapolitano, apostolorum fere discipulo, a Papia de quo anonymus, & vetustate, & argumenti diversitate longissime alieno.

ANDREAS, presbyter, si conjicere licet, Constantinopolitanus, contexuit amplissimam *catenam*, sive commentarium, tum in *Proverbia Solomonis*, tum in *Isaiam Prophetam*, ex variorum SS. Patrum aliorumque veterum scriptorum ecclesiasticorum operibus collectum. Princ. Αἱ παροιμίαι περιέχουσι παίδευσιν ἠθῶν καὶ παθῶν ἐπανόρθωσιν, &c. Exstat Græc. MS. utraque hæc catena biblioth. Vindob. Cod. Theol. 24. & codicem integrum foliorum 329. occupat. Ex fine libri, collectoris nomen patet. Ipse codex anno 1241. exaratus est [c].

ANDRONICUS DUCAS, Sigurus, scripsit carmen *de Trinitate*, versibus hexametris; item in *Gregorium Nazianzenum.* Habentur biblioth. Bodleian. cod. 294. num. 22, 23. Plures erant ex nobilissima & imperatoria Ducarum familia Andronici. Quis noster fuerit, an Andronicus ille Ducas, qui vixit anno 1041. a Michaele imperatore in Orientem missus ut Manichæos & Paulicianos ad pietatem & veram religionem traduceret, an alius quis multo recentior, ab aliis potius edoceri vellem, quam propriam protrudere conjecturam.

APHRODISIANUS, gente Persa, quo vero vitæ instituto fuerit, laicus an clericus, presbyter an episcopus, altum est apud veteres silentium. Condidit *historiam de nativitate, moribus, forma & vestitu B. Virginis Deiparæ*, cujus fragmentum habetur biblioth. Vindob. Cod. Theol. 315. num. 24. fol. 110. p. 1, 2. & aliud, ut videtur, cod. 58. num. 20. fol. 137. Meminit hujus Aphrodisiani Epiphanius presbyter & mo-

a Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 24. vol. 8. p. 343. b Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 35. §. 4. Art. 3. vol. 9. p. 324. & §. 5. p. 330. c Catena in Isaiam tribus distincta libris exstat etiam MS. in bibl. Collegii Novi Oxon. teste *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 17. §. 8. vol. 7. p. 759. ubi laciniam quandam ex calce libri primi exhibet.

nachus in vita S. Deiparæ, qui tamen historiam ejus magni facere non videtur. Vide L. Allat. de Script. Symeon. p. 106. & quæ habet Lambecius Comment. lib. 4. p. 132. Aphrodisianum philosophum *de incarnatione Domini* latere MS. in codice regio Parif. 1045. testis est Ph. Labbeus Biblioth. Nov. MSS. p. 75. Erat & Aphrodisianus Persa, quem eundem cum nostro fuisse suspicor, qui locorum Orientis descriptionem Græce olim composuit. Hujus meminit anonymus Ravennas, sæculi circiter septimi scriptor; cujus geographiam paucis abhinc annis eruit & illustravit Plac. Porcheron Benedictinus, lib. 2. cap. 12. p. 61. his verbis. *Quas provincias multi descripserunt philosophi, ex quibus ego legi Arsatium & Aphroditianum, Persas, qui lingua Græca Orientem descripserunt.*

ARCADIUS, Constantiæ Cypri archiepiscopus, vixit saltem ante sæculum 8. Condidit *vitam S. Symeonis Stylitæ junioris, Thaumastoritæ* dicti, quod in monte prope Antiochiam, qui Θαυμαστὸς dicebatur, columnam per plures annos, sub imperio Justini senioris, inhabitaverit. Ampla ex hac vita fragmenta in concilii Niceni 2. Act. 4. p. 265. proferuntur, sed absque autoris nomine. Autorem vero esse Arcadium nostrum, diserte nos docet Johan. Damascenus de Imagin. Orat. 3. p. 781 [a].

ARCHIPPUS, eremita, & ecclesiæ quæ in urbe Chonis erat, paromonarius, sive custos, is nempe quem Latini *Mansionarium* vocant, contexuit narrationem *de miraculo S. Michaelis archangeli*, in urbe Chonis patrato. Princ. Ἀρχὴ τῶν θαυμάτων καὶ δωρεῶν, καὶ χαρισμάτων τῶν δοθέντων ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ, &c. Vide L. Allatium Diatr. de Script. Symeon. p. 94. Alibi, nempe p. 113. Περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, titulum habet [b].

ARISTARCHUS, chronographus Christianus satis vetustus, forte Atheniensis, scripsit *epistolam*, seu *historicum commentarium ad Onesiphorum Primicerium, de Athenarum situ, & gestis ibidem Apostolorum temporibus*. Quo, præcipue Dionysii Areopagitæ, prosapiam, doctrinam, conversationem, ætatem, ordinationem, prædicationem, episcopi in locum ejus subrogationem, illius denique Romam adventum, descripsit & narravit. Hanc epistolam penes se habuisse Hilduinus * S. Dionysii Parisiensis abbas, eamque ad Ludovicum Imp. misisse testatur. Verum ut libere dicam, mihi hac in parte suspecta omnia. Aristarchi, ejusve epistolæ nullus meminit Eusebius, non Hieronymus, Gennadius, Photius, non qui opera Areopagitica primi in lucem protulerunt, non qui se iis statim opposuerunt, non Symeon Metaphrastes, qui omnia bibliothecarum scrinia diligenter excussit, & id genus omnia, vera falsave, ubique corrasit & conquisivit. Imposuisse videntur Hilduino, homini nimium credulo & superstitioso, Methodius patriarcha, postea CP. Romæ tunc apocrisiarius, & Græcorum alii, homines ad cudendas fabulas nati, certe artifices peritissimi. Aristarchus & Onesiphorus, quos nobis exhibet bonus Hilduinus, forte non alii sunt, quam quorum in epistolis suis toties meminit D. Paulus. Græcis quippe fabulatoribus nihil familiarius erat, quam omnes, quorum nomina in epistolis Paulinis reperiuntur, in 72. discipulos Christi convertere, & ex iis totidem episcopos vel scriptores ecclesiasticos efformare. Quæ fabulandi licentia ortum forsan, certe incrementum, duxit a Pseudo-Dorotheo Tyri, ut volunt, episcopo. De quo, ejusque *synopsi*, suo loco affatim diximus.

* In Areopagitic. Epist. ad Ludovic. num. 3. ap. Sur. Octob. 9. p. 118. Vide Epist. ad omnes Cath. ibid. n. 2 p. 120.

BARNABAS, monachus & anachoreta, omnibus qui de scriptoribus ecclesiasticis agunt, hactenus ignotus, scripsit *expositionem incarnationis Christi, per Interrogationes & Responsiones*. Opus est maximam partem historicum, & ad illustrandam Christi vitam haud parum conferet. Exstat Græce MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 153. num. 10. a fol. 294. usque ad fol. 297. Confer quæ habet Lambecius Comment. lib. 4. p. 164.

[c] BARTHOLOMÆUS, gente, ni fallor, Syrus, civis, certe monachus, Edessenus; quin non raro se simpliciter Edessenum vocat; ætatis admodum incertæ scriptor, cujus ne levissima quidem, quod sciam, habetur mentio, cujusque in toto suo opere nec vola, nec vestigium; vir non inelegantis ingenii, non contemnendæ eruditionis, in scriptis & ritibus Chaldæorum, Arabum, Muhammedanorum versatissimus. Scripsit *elenchum* seu *confutationem Hagareni*, qua non sine magno ingenii acumine & mordaci sale, Alcorani ineptias & Muhammedis ortum, vitam, mores, ritus, & dogmata, eleganter exponit. Opus hoc ἀκέφαλον Gr. Lat. extulit Steph. le Moinius, & inter Varia sua sacra locum dedit *Lugd. Bat.* 1685. p. 302. subnectitur ibid. p. 429.

[a] Ejusdem *Orationem in Georgium Martyrem* MS. in Bibl. Coislin. p. 211. memorat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 80. Ejus *Synodicam* in synodo 6. A. 680. detulit Theodorus Trimithuntis Episcopus; ut refert *Fabr.* ibid. vol. 10. p. 489. [b] Exstat Lat. ap. Surium 29. Sept. & Lipoman. tom. 6. ad 5. Sept. item MS. Gr. Lambec. vol. 4. p. 129. & vol. 8. p. 236. 287. 379. ut notat *Fabr.* ibid. vol. 9. p. 57. [c] Conf. *Oudin.* tom. 1. sæc. 8. p. 1783.

tracta-

tractatus alter Gr. Lat. *contra Muhammedem*, an ejusdem autoris, non liquet. Sunt quæ id suadere videantur, materiæ affinitas, autoris ingenium, accurata rerum Muhammedanarum peritia. Nec desunt quæ assensum plane retrahunt, præcipue haud levis in utroque discrepantia. Bartholomæus in recensendis Muhammedis uxoribus & liberis, cum anonymo, nec nominibus, nec numero, convenit. Monacho Nestoriano, primario Muhammedis in condendo Alcorano ἱστοριογράφῳ nomen apud Bartholomæum est *Pachuras*, apud anonymum *Baira*, ut alia jam mittam. Utut sit, utrumque opus jucunditate & utilitate sua se magnopere commendat.

BASILIUS. Ad hanc classem revocantur, I. Basilius S. Lauræ prope Hierosolyma abbas, cujus exstat tractatus hoc titulo, *Ascetæ non esse captandos honores, aut honoraria.* Princ. Τιμὰς κἂν μηδὲν προσέχῃ, &c. habetur Gr. MS. biblioth. Bodleian. cod. 163. II. Basilius Maleinus, S. Lauræ archipresbyter & monachus. Scripsit sermonem περὶ ἀσκητικῆς ὑποτυπώσεως, seu *de vita ascetica*, qui asservatur Gr. MS. in bibliotheca regia Parisiensi, cod. 2502. ab Antonio Eparcho, uti arbitror, accepto. Cujus quippe meminit in indice librorum suorum, quem regi Galliarum obtulit. Vide le Moyn. Var. Sacr. tom. 1. p. 518 [a]. III. Basilius Philippensis, cujus habetur sermo *in præsentationem B. Virginis in templo* biblioth. Bodleian. Cod. MS. 3383. num. 18. IV. Basilius Thessalonicensis metropolita, cujus exstat *responsio* ad quæstionem a Magno Dyrrachii sacellario propositam de conjugio duorum fratrum cum amita consobrini. Jur. Gr. Rom. lib. 6. p. 408 [b].

BRUTIUS, ortu, ut videtur, Romanus, apud quos erat domus seu familia *Bruttiana*. Eundem cum Brutio Præsente, qui cum imperatore Antonino consulatum gessit, cujusque filia imperatoris filio nupta fuit, aut saltem ejus gentilem quendam fuisse, non male conjicit Jos. Scaliger. Condidit, Græce an Latine incertum, *Chronographiam*, seu *historiam rerum Romanarum ad sua usque tempora.* Christianum fuisse aperte satis testantur, quæ de persecutione sub Domitiano ex eo referunt Eusebius, & Hieronymus in Chronico ad annum 2112. plurimos nempe Christianorum sub Domitiano fecisse martyrium, interque eos Fl. Domitillam, Fl. Clementis consulis ex sorore neptem, in insulam Pontiam relegatam, quia se Christianam testata sit, ὡς ὁ Βρέττιος ἱστορεῖ. Eadem pene de hac persecutione ex eo citat Joh. Malala Chronogr. lib. 10. p. 340. qui ipsum aliquando Bottium, aliquando Buttium vocat. Verum non alium a nostro esse, extra omne dubium ponit, qui Malalæ vestigia premere solet, chronici Alexandrini, sive Paschalis compilator, cui Βρύττιος dicitur.

CASSIANUS, historicus antiquus, παλαιὸς ἱστορικός, quemadmodum a Christoph. Angelo dicitur, *de statu hodierno Græcorum*, cap. 25. p. 23. ubi agit de iis, qui moriuntur, excommunicationis vinculo non soluti, & ex Cassiani historia fabulosam quandam narratiunculam hac de re refert, aitque ipsum ejusmodi excommunicatum suo adhuc tempore τυμπανιαῖον vocasse. Cum παλαιὸν legerem, suspicatus sum non alium hunc esse quam Julium Cassianum, cujus ἐξηγητικὰ non semel laudat Clemens Alexandrinus, præsertim cum Gesnerus & Simlerus tradant ipsum annales, temporum rationes, conscripsisse. Verum primo, unde unde sua hauserit Gesnerus, nusquam constat veterem illum Cassianum annales historicos edidisse. Deinde nec credi par est illum vocabulo τυμπανιαῖος usum esse, cum sequiores demum Græci eo sensu usurpare solent. Rem igitur in medio relinquo, doctioribus, si tanti sit, excutiendam.

CHRISTODORUS, patria Thebanus, dignitate illustris, scripsit de miraculis SS. Cosmæ & Damiani, quos Græci Ἀναργύρους vocare solent. Condidit item poema *de aucupio.* Vide Suidam in Χριστόδωρ. Eodem loco meminit Suidas alterius Christodori, Panisci filii, ex Copto, ube Ægypti, oriundi, heroici poetæ, qui sub Anastasio imperatore floruit. Scripsit *Isaurica libris 6.* quibus gentis istius expugnationem ab Anastasio factam prosecutus est. Eodem etiam metri genere τὰ πάτρια *Constantinopolitana*, lib. 12. consignavit, *Thessalonicensia*, lib. 25. *Naclensia*, urbis nempe ad Heliopolim, *Miletensia*, *Trallicnsia*, *Aphrodisiadensia*, aliaque multa [c]. Quousque vero res ecclesiasticæ his immixtæ fuerint, cum scripta ipsa dudum perierint, dicere non audeo.

CHRISTOPHORUS Patricius, patria Mitylenæus, condidit *poema Iambicum*, sanctorum historiam, per totum anni circulum, breviter exponens, a Septembri usque ad finem Augusti. Exstitit olim Græce MS. in bibliotheca Palatina, quæ nunc in

[a] Latine exstat in Bibl. PP interprete Jac. Pontano conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 19. §. 4. vol. 8. p. 65. not. [b] Hujusce Basilii *responsio* ad Epist. Hadriani 4. papæ exstat in Jur. Græc. Rom. p. 307. & ap. Allat. de consensu p. 658. & post Jo. Zonaram in Canones Concil. p. 783. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 19. §. 4. vol. 8. p. 66. [c] Scripsit etiam descriptionem Statuarum in Gymnasio Zeuxippi. Habetur in libro 5. Anthologiæ Epigrammatum Græcorum, ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. l. 3. c. 24 §. 10. vol. 2. p. 601. Et exinde lib. 7. vol. 1. Imperii Orientalis a Bandurio editi.

Vaticanam transiit, cod. 383. num. 7. apud Possevin. in Append. p. 94. Nec aliud est Menologium, quod semel iterumque citat Meursius in Glossar. verb. Ἰνδικ. p. 192. & p. 238. in voc. Κεντηρίων. Eodem Cod. Palat. num. 2. Patricii Ὁμηρόκεντρα, sive *Centones Homerici de Christo*, ab Eudocia Augusta absoluti, continentur. Verum ille *Pelagius* dictus est, & sub Zenone floruit, a nostro longe diversus. Ibid. cod. 326. Patricio presbytero tribuuntur.

CLEMENS, chronographus vetustus, a Johan. Malala sæpiuscule laudatur, qui tamen ipsum in rebus post Tiberii tempora gestis, nusquam citare solet. Eundem cum Clemente Στρωματεῖ facit reverendæ memoriæ antistes, Fellus Oxoniensis, & forsan non male, etsi ejus sententiam non defendo. Ad sæculum 8. rejicit Cl. Hodius. Qua de re diximus in *Io. Malala* ad annum 601. mihi certe non alius est quam Clemens ille historicus, cujus meminit Suidas *, qui scripsit Romanorum reges & imperatores, & de figuris Isauraticis ad Hieronymum, & alia quædam. Quando vero floruerit, vel quousque Romanorum regum & imperatorum historiam perduxerit, Suidas in medio relinquit. De quo fusius egimus suo loco.

* In. voc. Κλημ.

CONSTANTINUS. I. CONSTANTINUS, magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ diaconus & chartophylax. Exstat Gr. MS. oratio encomiastica *in omnes sanctos Martyres*. Princ. Αἱ μὲν χορεῖαι πανηγύρεις, ὅσαι τὸ φῶς τῆς περὶ ἡμᾶς οἰκονομίας. Vide L. Allat. de Script. Symeon. p. 81. Ex hac oratione plura proferunt concilii Nicæni 2. patres Act. 5. p. 373. Unde ipsum ante sæculum 8. claruisse liquet, ac proinde alium esse a Constantino magnæ ecclesiæ chartophylace, qui tempore concilii 2. Nicæni vixit, quemque Irene imperatrix legatum ad Abimelech Arabum præfectum misit. De quo Theophanes ad annum 790. p. 399. II. CONSTANTINUS Tii, Paphlagoniæ urbis maritimæ, inter Psyllium & Amastrida sitæ, episcopus. Scripsit *sermonem de inventione reliquiarum S. Euphemiæ*. Princ. Ἥκω τι ὑπόπτυγμα φέρων, &c. Latine edidit Surius Julii 11. Exstat MS. biblioth. Bodleian. cod. 3383. num. 22.

[a] COSMAS Vestitor; Βεστήτωρ apud recentiores Græcos nomen erat dignitatis & officii, tum in palatio, tum in ecclesia, eorum nempe qui a vestibus erant vel imperatori, vel patriarchæ. Ita apud Codinum cap. 2. inter ordines officialium Palatinorum 62. locum habet *Vestiarius*, ejusque insignia notantur ibid. cap. 4. num. 64. Cosmæ nostri orationes habentur tres. 1. *In SS. Joachim & Annam*, Deiparæ parentes; Princ. Ἠχθεὶς τῆς θεοτόκου γενεθλιακὴ πανήγυρις τῆς κοσμικῆς χαρᾶς. Exstat MS. biblioth. Augustan. num. 6. Vide Possevin. in Append. p. 68. & L. Allat. de Symeon. p. 95. Partem hujus orationis Gr. Lat. exhibet Cotelerius Not. in Constitut. Apost. p. 203. 2. *In Prophetam & Archi-sacerdotem Zachariam*. Princ. Μύστα τῶν ἀρρήτων ἱερουργημάτων Ζαχαρία. MS. biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 234. num. 1. 3. *In translationem reliquiarum S. Johannis Chrysostomi*. Pr. Ἥκει πάντως ἡμῖν ὦ φιλόχριστοι πανήγυρις, &c. Descriptam penes se habuit Cl. Savilius, sed supprimere maluit, indignam utique quæ ederetur.

DANIEL, monachus Raithenus, conscripsit *historiam vitæ Johannis Climaci, montis Sinæ abbatis*, cujus *scalæ Paradisi* vita hæc præmitti solet, & in bibliothecis MS. passim occurrit. Vide L. Allat. de Symeon. p. 112. Exstat hæc vita Latine apud Surium die Mart. 30. Habetur biblioth. Vindob. Cod. Hist. 62. num. 18. fol. 119. Danielis Abbatis narratio a Johanne Diacono quodam accepta, de puero aliquo Hebræo, a pueris Christianis per ludum baptizato. An ad nostrum spectet quærant alii.

DEMETRIUS. I. DEMETRIUS GEMISTUS, magnæ ecclesiæ CP. diaconus & protonotarius, scripsit *ordinem Liturgiæ patriarchalis*, quomodo celebratur in magna ecclesia. In quo explicantur ritus ordinationum, quo tempore, & qua ratione, unaquæque perficitur. Exstat Gr. MS. in bibliotheca tum Vaticana, tum regia Parisiensi. Gr. & Lat. extulit, doctissimisque observationibus illustravit If. Habertus in pontificali Græcorum *Paris.* 1643. fol. II. DEMETRIUS, metropolita Cyzicenus. Scripsit *historiam de hæresi Jacobitarum*, & ejusdem *sectæ Chatzitzariorum*, qui in Armenia sunt, a voce Χάτζυς dicti, quæ lingua Armena crucem significat, eo quod rejectis omnibus imaginibus crucem solam adorare & colere dicuntur. De quibus adisis Niceph. lib. 18. cap. 54. p. 884. Hunc libellum, sed ἀνωνύμως, Græce & Latine extulit Combefisius Auct. Nov. tom. 2. p. 261 [b]. sed in notis ex codice Palatino vero autori restituit. Sub cujus etiam nomine in bibliotheca Scorialensi exstare dicitur, teste Possevino Append. p. 100. Habetur etiam Jur. Gr. Rom. lib. 6. p. 397. Demetrii Syncelli metropolitæ

a Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 400. b Lat. exstat tom. 12. Bibl. PP. Lugdun. p. 813. ut notat *Fabr* Bibl. Gr. l. 5. c. 43. & 8. vol. 10. p. 395. Ejusdem *responsum* de eo qui uxorem occiderat, citat Nic. Comnenus p. 278. Prænot. Mystagog.. Ejusdem *scintillæ*, sive *loci communes* ex S. Scriptura Ambrosio, Augustino, aliisque patribus collectæ prodierunt Colon. forma minore, vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 396. 589.

litæ Cyziceni (nostri ut videtur) *declamatio de Nuptiis prohibitis*, cui scholion in margine apponitur, quo denotatur ὡς λίαν ἀναγκαῖον τοῦτο καὶ χρήσιμον, *Opusculum valde necessarium & utile*. Demetrius etiam Cyzicenus tum a Johanne Scylitza Curopalate, tum a Georgio Cedreno in præfatione inter historicos Byzantinos memoratur. Nostrum vero designari, affirmare non audeo. Denique Demetrii Cyziceni sub Michaele Paphlagone meminit Cedrenus Hist. p. 223, 740. An vero scriptoribus ecclesiasticis accensendus fuerit, non constat.

ELIAS *Ecdicus*, sive defensor ecclesiæ, cujus inter alia, munus erat pauperum & infirmorum curam gerere, ne a potentioribus opprimerentur. In magna ecclesia ex decreto Heraclii Imp. numero erant decem, & ut plurimum ex presbyterorum ordine habebantur. Habuerunt & Latinorum ecclesiæ & monasteria suos advocatos & defensores, de quibus post alios fuse agit Altaserra Ascet. lib. 2. c. 17. p. 126. Scripsit Elias noster *capita ascetica* 244. Princ. Ἔξεστι παντὶ χριστιανῷ τῷ ὀρθῶς πιστεύοντι εἰς Θεὸν μὴ ἀμεριμνεῖν, &c. Ex his 123. Latine edidit Jac. Pontanus ad calcem oper. Symeonis junioris theologi, inserta deinde Biblioth. Patr. tom. 22. Exstant integra Græc. MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 192. num. 3. fol. 22. & cod. 274. num. 1. fol. 1. ubi in fine codicis notatur, quod hæc capita πηγὴ ναύσα dicta sint. Erat & alter Elias, professione monachus, cujus habetur MS. sermo πανηγυρικὸς *in Christi nativitatem, & in SS. Patres*. Princ. Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἀπέλαμψε μοὶ τὸ πολυπόθητον φῶς. Recenset hanc orationem Leo Allatius de Script. Symeon. p. 101.

EPHRAIM, Chersonis (quæ Ponti urbs erat maritima ad Mæotidem paludem sita, forte non alia quam quæ Chersonesus vulgo dicitur) archiepiscopus, & (si codicibus quibusdam MSS. fides sit habenda) martyr, qui imperante Trajano Chersonem relegatus, ibidem martyrium subiisse dicitur. Scripsit *homiliam* de miraculo quodam quod a S. Clemente in puero factum est. Bis meminit hujus orationis L. Allatius de Script. Symeon. p. 93, 96. Edidit vero Gr. Lat. Johan. Cotelerius, & operum S. Clementis calci subjecit p. 837. A Surio prius Latine edita erat Novembr. 23. Scripsit item Ephræmius tractatum *de miraculis S. Clementis*, qui ita incipit, Ἐξελθόντες Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου τῆς Γαλιλαίας. Memorat illum idem Allatius ibid. p. 90. Quem tamen se reperire non potuisse nos monet Cl. Cotelerius.

[a] EPIPHANIUS. I. EPIPHANIUS HAGIOPOLITA, sive monachus Hierosolymitanus; concinnavit ad modum descriptionis situs orbis enarrationem Syriæ, urbis sanctæ, & sacrorum ibi locorum. Hunc libellum primus Græce & Lat. edidit, sed misere & infeliciter, Fredericus Morellus; ad codicem Vaticanum restitutum, & correcta versione, Gr. Lat. in lucem emisit Leo Allatius Symmict. part. 1. p. 48. II. EPIPHANIUS, monachus & presbyter; descripsit vitam & tempora S. Deiparæ. Quo in opere gloriatur se omnes qui in eadem arena laborarant, multis parasangis superasse, multa se examinasse, καὶ τὰ εὔπιστα, καὶ βέβαια, καὶ ἀληθῆ ex Eusebii historia ecclesiastica, reliquisque scriptoribus & doctoribus collegisse, apposito cujusque nomine in fronte, ne fides sibi denegaretur. Incipit, Περὶ τῆς κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας πολλοὶ διεξῆλθον τῶν πάλαι διδασκάλων. Partem aliquam hujus libri Græce Latine exhibet L. Allatius de Symeon. p. 106 [b]. Contexuit etiam Epiphanius noster vitam, res gestas, & exitum, S. Apostoli Andreæ: Pr. Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἀνεγράψαντο βίους. Vide Allat. ibid. p. 90.

ESAIAS abbas, cujusnam vero monasterii, mihi adhuc est incompertum. Scripsit de religiosa exercitatione & quiete *capitula* 19. quæ Græc. & Lat. edidit P. Possinus Thes. Ascet. p. 315. Exstant Gr. MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 179. num. 23. fol. 148. Isaiæ presbyteri & anachoretæ capita tria ascetica de Novitiis & Monocellitis, & de iis qui habitare volunt in cœnobio. Sed an nostri sint, non immerito dubitare licet.

EUBION; quis fuerit, quave tempestate vixerit, nondum didici. Scripsit *expositionem in Prophetas*, cujus fragmentum Gr. MS. habetur cap. 36. inter Testimonia veterum, quorum collectio sub nomine Damasceni, in bibliotheca collegii Claromontani Jesuitarum adservatur, teste Ph. Labbeo Conspect. Oper. Damasc. p. 50.

[d] EUODIUS, monachus, quisquis erat, scriptis consignavit *Martyrium sanctorum & illustrium* 42. *Christi Martyrum*. Princ. Φαιδρὰ μὲν τῆς παρούσης ἑορτῆς ὑπόθεσις. Indicium facit L. Allatius de Script. Symeon. p. 113.

[a] Conf. *Oudin.* ad an. 956. tom. 2. p 454. Bandurius in conspectu Chronologico historiæ CP. tom. 1 Imperii Orientalis præmisso, scribit hunc Epiphanium factum Patriarcham CP. an. 956. sedem ad an. 969. occupasse, ac *Polyeuctum* dictum. [b] Epiphanii monachi & presbyteri *Character B. Virginis & Domini nostri*, una cum tractatu *de dissidio 4. Evangelistarum circa resurrectionem Christi* exstat in Bibl. Bodleian. cod. 142. n. 20. 21. [c] Ejusdem *præcepta* 68 *pro Tironibus* Lat. edidit. Luc. Holstenius in Cod regularum *Rom.* 1667 4to. *Sermones* 29. interpretatus est Petrus Franciscus Zinus Veronensis, edidítque *Ven.* 1574. 8vo. Inde recusi in Bibl. PP. Lat. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 8. p. 363. [d] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 1. §. 32. Art. 11. vol. 5. p. 275.

Alia etiam post se reliquit. Certe ex scriptis Euodii monachi, quædam de Muhammede, fabulisque ab eo confictis profert Euthymius Zigabenus Panopl. Dogmat. part. 2. tit. 24. Ut saltem Euthymio antiquiorem fuisse constat.

EUSEBIUS, episcopus, vel, ut alii, archiepiscopus, Alexandrinus, quem eundem cum Eusebio diacono Alexandrino, Laodicææ in Syria episcopo, qui claruit anno 259. faciunt, Bellarminus, Possevinus, &c. Alii longe juniorem fuisse volunt. Aquam mihi hac in parte hærere fateor. Macarius Alexandrinus qui vixit anno 404. scripsit quæstiones ad quendam magnum Eusebium, archiepiscopum Alexandrinum, ut suo loco notavimus; & tamen in toto episcoporum Alexandrinorum catalogo, nullus nobis occurrit Eusebius. Quid si igitur cum Turriano illum Alexandriæ in Asia episcopum fuisse statuamus? Quicquid sit, plures sub ejus nomine orationes, a Leone Allatio, aliisque recensentur. 1. *In adventum Johannis εἰς τὸν Ἅδην*. Princ. Ἀναγκαῖον ἐστὶ πάλιν σήμερον τὸ περὶ τοῦ λόγου. Vide L. Allat. Diatr. de Script. Symeon. p. 82. 2. *In resurrectionem Domini*. Princ. Ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὁ κύριος, ibid. 3. *In proditionem Judæ*, Pr. Δεῦρο λοιπὸν γέ μου καὶ περὶ τῆς προδοσίας, ibid. p. 84. 4. *In assumptionem Domini*. Pr. Ἐπειδὴ χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν, ibid. p. 91. 5. *De baptismo Domini*. Pr. Ἐπειδὴ χθὲς τῆς γενέσεως τοῦ κυρίου, ibid. 6. *In secundum Domini adventum*. Pr. Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου, ibid. p. 99. 7. *De eleemosyna, & in divitem & Lazarum*, habetur Gr. MS. in Cod. Colbert. 2493. Vide du Fresn. Ind. Auct. p. 26. 8. *De jejunio Quadragesimali*. Pr. Παραγενομένης τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς τῶν ἁγίων νηστειῶν, προσελθὼν ὁ Ἀλέξανδρος τῷ μακαρίῳ Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας λέγει. Exstat biblioth. Vindob. Cod. Theol. 247. num. 15. fol. 124. 9. *De memoria Sanctorum, die quodam festo, coram Alexandro habita*. Pr. Δέομαί σου τίμιε ἐπίσκοπε, &c. ibid. num. 21. fol. 169[a]. 10. *Encomium diei Dominicæ*. Pr. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ καθεζομένου. &c. ibid. Cod. Hist. 63. num. 4. fol. 39. iterumque, ut videtur, cod. 67. num. 14. & biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 263[b]. Est etiam Eusebius monachus, qui scripsit *vitam S. Philippi presbyteri Argyriensis*, quam ediderunt Bollandiani Maii. tom. 3. p. 1.

GEORGIUS. Varii sub hoc nomine scriptores recensendi veniunt. I. GEORGIUS ARISTINUS, historicus, isque non recens. Scripsit, ut videtur, *historiam quandam ecclesiasticam*, quam citat Josephus Methonensis * episcopus, & ex eo probat additamentum (*Filioque*) jam a secunda synodo, tempore Damasi papæ, symbolo fuisse appositum. Verum an supersit hodie, non didici. II. GEORGIUS CHUMNUS, Byzantinus, patria Cretensis, urbe Candacensis; contexuit *historiam rhythmicam veteris Testamenti*, versibus Græco-barbaris, ab orbe condito, usque ad imperium Davidis & Solomonis. Princ. Δέομαι τρισυπόστατε κύριε, καὶ πατέρα τὴν χάριν σου μ' ἀπόστειλε. &c. Exstat Græc. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 244. num. 2. fol. 2. & in biblioth. Johan. Susi CP. in charta bibacina cum figuris, teste Possevino in Append. p. 49. Recentioris Græciæ hic scriptor est, ut ex stylo liquet. III. GEORGIUS GRAMMATICUS, non Chæro-boscus ille, qui *Grammaticalia* scripsit, & longe antiquior erat. Nostri habentur orationes encomiasticæ 2. *in S. Barbaram virginem & martyrem*. Prior sic incipit, Ἔστι μὲν τοῖς οὐκ ἀξίοις ἐπισφαλὲς τῶν ὑπὲρ ἀξίαν ἐφάπτεσθαι. Posterior ita, Ἐπειδὴ ἡ τῆς μάρτυρος πανσέβαστος μνήμη, &c. Has se vidisse tum in bibliotheca Barberina, tum Messanensi, refert L. Allatius Diatr. de Georgiis, p. 322. qui & pleraque Georgii nostri Anacreontica carmina suavissima, varii nec inelegantis argumenti, penes se editioni parata habuisse testatur, quorum argumenta ibi recitat. IV. GEORGIUS HAGIOPOLITA, id est, ut ego interpretor, Hierosolymitanus, in codice MS. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν, titulum gerit. Exstat ejus oratio encomiastica εἰς τοὺς ἀσωμάτους, *in substantias incorporeas, & quarum similia in divinis literis absconduntur, deque fandis atque infandis*. Princ. Καὶ πάλαι τῷ θείῳ Δαυὶδ περὶ ἡμῶν πάντων προκεκλάδηται. Hanc Latinam fecit L. Allatius, teste ipsomet de Georgiis, p. 316. In hac oratione autor dum de Angelis eorumque ministeriis agit, multa nova, incompta, & parum Catholica ex ingenio suo effundit. Specimina exhibet Allatius loc. citat. V. GEORGIUS, patria Mityleneus, quem nonnulli male Methymnensem vocant. Scripsit *orationem in sanctam & salutiferam D. N. Jesu Christi passionem*, quam Gr. Lat. cum notis extulit Gretserus *. Edita sunt Georgii Patricii, patria Mitylenei, *Epigrammata* varia in laudem operum S. Dionysii Areopagitæ. Quæ an nostri sint, quærant alii. Confer Allat. de Georg. p. 322. VI. GEORGIUS, aliis *Gregorius* dictus, cognomento *Pardus*, metropolita Corinthi, scripsit, uti ferunt, *exposi-*

* Respons. ad Marc. Ephes. Conc. tom. 13. p. 635. 639.

* De Cruce, t. 2. p. 619.

[a] Eadem est Oratio quam sub Eusebii episcopi nomine pridem Lat. ex Caroli Fabiani interpretatione vulgavit Tho. Galletus, unde inserta est supplemento Bibl. Patrum edit. *Morel.* 1639. tom. 1. p. 826. & Bibl Patrum *Lugd.* tom. 27. p 470.
[b] Ex Collatione Cod. Vaticani & Bodleiani edidit Lat. vertit, & notis illustravit Gul. Janus *Lips* 1720. 4to. & Autorem sub finem sæc. 4. vixisse probabilibus argumentis judicat. Harum Orationum fragmenta quædam adducit Jo. Damascenus in Parallelis, & Turrianus in Defensione epistolarum pontificum, ut nos docet *Colomesius* in Paralipom. ad Chartophylac. Ecclesiast p. 5.

tionem

tionem in Johan. cap. 21. *de Thoma contrectante Dominum*, postquam a mortuis resurrexerit. Plura etiam opuscula ei tribuunt Gesnerus, Simlerus, & Possevinus, quæ tamen omnia huc redeunt; nempe Georgium nostrum scripsisse *expositionem in canones* sive *cantica ecclesiastica Festorum Dominicorum totius anni*, & in his *in festum dominicæ antepaschalis*, id est, *in contrectationem Thomæ*, *in dormitionem Deiparæ*, &c. Exstat Gr. MS. hæc expositio sub Gregorii nomine biblioth. Vindob. Cod. Theol. 128. num. 1. fol. 1. Pluribus hac de re agit L. Allat. de Georg. p. 416. ubi etiam Frisium & Possevinum miræ ἀβλεψίας & negligentiæ arguit. Ex his, expositiones in canones Johannis Damasceni selegit, & in novam operum Damasceni editionem paravit idem Allatius. Vide ejus Catalog. operum S. Damasceni, ad finem Symmict. p. 450. Gregorii nostri rhetorica & grammaticalia continentur biblioth. Vindob. Cod. Philosoph. 6. num. 1. Id amplius monendum, codicem MS. quo hæ expositiones continentur, anno 1225. exaratum fuisse. VII. Georgius Choniades, presbyter; scripsit ad reverendum monachum Theodulum schemata & scholia in librum Johan. Damasceni, *fontem Scientiæ* dictum. Princ. Τὰ ἑωθινὰ ζητοῦσι κεφάλαια. Misit hæc scholia L. Allatius ad Johan. Aubertum Parisiensem, cum novam operum Damasceni editionem meditaretur. Vide ejus Symmict. p. 449. & de Georg. p. 341. VIII. Georgius Eparchus, sive Africæ vicarius, scripsit *libellum ad moniales Alexandriæ* quæ ab ecclesia Catholica defecerunt. Exstare Gr. MS. hoc opusculum in bibliotheca Vaticana nos docet Possevinus in Append. p. 9. Verum editum est Græc. Lat. inter opera S. Maximi, tom. 2. p. 339. ubi ἐκ προσώπου Γεωργίου τοῦ πανευφήμου ἐπάρχου Ἀφρικῆς esse dicitur, & ut videtur, ipsius Maximi est. IX. Georgius, monachus, & magnæ ecclesiæ chartophylax, composuit *encomium in S. Deiparæ redditionem in Templo, & dedicationem Deo factam secundum historiam.* Princ. Φαιδρὸν τὸ τῆς παρούσης ἑορτῆς τὸ σύνθημα. Meminit sæpe citatus, sæpe citandus L. Allatius Diatr. de Symeon. p. 113. X. Georgius, monachus; conscripsit *vitas recentiorum Imperatorum*, a Leone Armenio usque ad Constantinum Porphyrogennetam, qui vitam suam clausit an. 959. Decembr. 9. an vero eo tempore vixerit Georgius, mihi non constat. Eruit has vitas, & Gr. Lat. edidit Fr. Combefisius inter Scriptores post Theophanem *Paris.* 1685. p. 499.

GREGORIUS, natione Bulgarus, monachus, & cœnobii in Oxia, Propontidis insula, præpositus; scripsit *epistolas duas*, *unam* ad Cæsarem Alexium Porphyrogennetam, Phœbenæ filium; *alteram* consolatoriam ad dominam Theodoram Porphyrogennetam, *de obitu Despotæ Anemæs.* Habentur Gr. MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 58. num. 13. fol. 128. II. Gregorius, monachus Sinaita; composuit *capita 35. de quiete Ascetica, sive Monastica.* Incipiunt, Ἰδοὺ κατὰ τὴν κέλευσίν σου, &c. Habentur MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 201. num. 7. fol. 167. Hujus operis, ut opinor, pars sunt, ejusdem capita ascetica 7. quæ reperiuntur ibid. cod. 192. num. 28. fol. 241.

HEGEMONIUS, scriptor pene ignotus, cujus unus, quod sciam, meminit Heraclianus episcopus Chalcedonensis apud Photium cod. 85. col. 204. ubi scriptores recensens, qui Manetis impietatem refutarunt, ait, Hegemonium Archelai cum Manete disputationem perscripsisse. Ipsummet Archelaum Acta disputationis suæ literis consignasse norunt, quotquot Cyrillum Hierosolymitanum, Epiphanium, Socratem, aliosque legerint. Quin & ipsorum Actorum fragmentum non contemnendum Latine superest. Hegemonium vero quis nobis dabit? Ut suspicari fas sit, Archelaum fuisse autorem, Hegemonium postea interpretem. Refert quidem Hieronymus* Archelaum librum disputationis suæ Syro sermone composuisse, qui deinde in Græcum translatus est. Unde conceptis pene verbis jurare ausim, non alium hujusce versionis autorem fuisse quam Hegemonium nostrum [a], nec aliam eam, quam qua Cyrillus, Epiphanius, aliique olim usi sunt. Quo vero tempore vixerit Hegemonius, vel an ipsius Archelai æqualis, nullo indicio investigari potest.

* De Script. c. 72. p. 23.

HERON, philosophus & confessor, condidit opus aliquod historicum, vel chronographicum. Hujus scriptoris notitiam uni Cyrillo Scythopolitano debemus, qui in vita S. Sabæ* cap. 77. p. 354. hæc habet, Κατὰ τοὺς συγγραφέντας χρόνους ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Ἱππολύτου τε τοῦ παλαιοῦ καὶ γνωρίμου τῶν Ἀποστόλων, καὶ Ἐπιφανίου, τοῦ τῆς Κυπρίων ἀρχιερέως, καὶ Ἥρωνος τοῦ φιλοσόφου καὶ ὁμολογητοῦ. *Juxta tempora conscripta à sanctis nostris patribus, Hyppolito illo antiquo Apostolorum familiari, Epiphanio Cypriorum archipræsule, seu archiepiscopo, & Herone philosopho & con-*

* Ap. Cotel. Monument. t. 3.

a *Hegemonium*, non solum quæ ab Archelao jam edita fuerant, Gr. vertisse, verum etiam meliori ordine digessisse, & exordio, epiloge, aliisque nonnullis locupletasse opinatur Cl. Zacagnius in præfat. ad Monumenta vetera p. 4. *Hegemonium* Archelai Disputationem non Gr. vertisse, sed perscripsisse putat Assemannus, qui nisus autoritate Photii Bibl. Orient. tom. 1. p. 559. sic habet, *Archelaus disputationem fecit, & Hegemonius literis consignavit.*

feſſore. Eadem ibid. tom. 2. habet in vita Euthymii, cap. 109. p. 293. Si dum Heronem ultimo loco ponit, ullam temporis rationem habuerit Cyrillus, veriſimile eſt illum, ſæculo 4. præcipiti, ſaltem ſequenti floruiſſe. Verum de ipſo autore quis nobis divinabit? In tam profundo veterum ſilentio, pluſquam Delio natatore opus eſt. Inter Ægypti epiſcopos, qui ſynodo Sardicenſi interfuerunt, ſaltem ſubſcripſerunt, erat Hero quidam, ut ex epiſtolæ ſynodicæ ſubſcriptionibus liquet, apud Athan. Apol. 2. p. 597. Verum hunc ſcriptorem fuiſſe quis fidem faciet? Erat Hero Thebaidis epiſcopus, verum is non confeſſor, ſed apoſtata, qui ſub Juliano Antiochiæ fidem Chriſti abnegavit, teſte Theophane Chronograph. p. 43. Erat & tertius Hero, hoc circiter tempore, orator Athenienſis, Procli philoſophi Platonici magiſter, ἀνὴρ θεοσεβὴς κ̀ πλείαν παρασκευὴν ἠσκηκώς; cujus multa hiſtorica memorat Suidas. Verum is an Chriſtianus fuerit merito dubitare licet. Forte non contemnenda erit ingenioſa utique Cl. Cotelerii conjectura, non alium hunc fuiſſe, quam Maximum, philoſophum Cynicum, *Heronem* dictum, Gregorii Nazianzeni, ex amico adverſarium, parentibus martyrio claris ortum, ipſumque ſub perſecutione Ariana Oaſin in exilium miſſum, quem proinde Gregorius, ſub Heronis philoſophi & confeſſoris titulo, deprædicat, ut ex oratione 23. liquet. Certe ſcripſit Maximus inſignem *de fide adverſus Arianos librum*, Gratiano imperatori Mediolani oblatum, teſte Hieronymo *. Potuit & alia ſcribere, hiſtorica vel chronologica; & cum quæ adverſus Nazianzenum geſſerat, Maximi nomen minus gratum reddidiſſent, cumque a ſecundo concilio generali nominatim damnatus fuerat, ſub veteri Heronis nomine latere maluit. Sed nullus conjectandi finis eſt.

* De Script. c. 127.

HYPERECHIUS, presbyter & abbas, quo loco vel tempore vixerit, non comperi. Certum eſt, vixiſſe ante Pelagium Romanæ eccleſiæ diaconum, qui pontifex factus eſt anno 555. quique *librum de vitis Patrum* Latine tranſtulit, a Roſweydo una cum aliis editum, in quo tres Hyperechii noſtri regulæ totidem verbis hodie reperiuntur. Et certe monachorum qui quarto, quintove ſæculo floruerint, æqualis eſſe videtur. Exſtat ejus παραίνεσις Ἀσκητῶν, ſive *exhortatio ad Monachos*, 159. *capitula*, ſive regulas breviores complectens. Has Græc. Lat. extulit Fr. Combefiſius Auct. Noviſſ. *Pariſ.* 1672. p. 315. Latine habentur Biblioth. Patr. tom. 27. Inter apophthegmata Patrum quæ Gr. Lat. evulgavit Cotelerius Monument. tom. 1. p. 701. inveniuntur Hyperechii noſtri ſententiæ 8. quæ in hiſce capitulis, totidem fere apicibus continentur.

JOHANNES, quo nomine occurrit, I. JOHANNES, Chalcedonenſis metropolita. Exſtant Gr. MSS. ejus *quæſita & reſponſa varia circa res Eccleſiaſticas*, e Marco Alexandrino aliiſque, collecta. Princ. Εἰ χρὴ μετὰ τ̃ κοντακίων, &c. biblioth. Bodleian. cod. 263. *Demonſtratio ejus in ſynodum, quæ πενθέκτη, ſive quiniſexta dicitur, & in canones ipſius*, aſſervabatur in bibliotheca Conſtant. Barini CP. teſte Poſſevino Append. p. 46. II. JOHANNES, cognomento *Eugenicus*, magnæ eccleſiæ CP. diaconus ac rhetor. Hujus exſtant opuſcula duo, *vita S. Joſephi hymnographi*, ſive *melodi*. Vide L. Allat. de Symeon. p. 97. Hanc ediderunt Bollandiani April. 3. *Oratio encomiaſtica in S. Martyrem Jacobum Perſam*. Princ. Εἶτα πεπονηκὼς μέν τις κ̀ κάμνων τῷ σώματι, ἰατρῷ τινὶ προσελθὼν, &c. Subjuncta eſt MS. anthologio eccleſiaſtico Græcorum menſis Novembris biblioth. Vindob. Cod. Theol. 186. III. [a] JOHANNES GEOMETRA, quis fuerit, nondum comperi. Opuſcula ejus plura exſtant, partim edita, partim MSS. & ſunt quæ ſequuntur. *Paradiſus*, ſive *hortus Epigrammatum* 99. *Tetraſtica* moralia & divina, SS. hominum ſententiis referta, complectens, quæ præfixis ſingulorum argumentis, Græce pariter ac Latine extulit Frederic. Morellus, *Pariſ.* 1595. 8° [b]. *Hymni* quatuor prolixi verſibus heroicis & elegiacis in B. Deiparam; editi ſunt in corpore poetarum Græcorum veterum Gr. Lat. *Genev.* 1614. p. 746. *Oratio in paſſionem Chriſti*. Princ. Ἧκε δὲ λοιπὸν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῶν ἄθλων ὁ λόγος, apud L. Allat. de Symeon. p. 94. *Oratio* ἐξόδιος *in dormitionem glorioſæ Deiparæ*. Princ. Θαῤῥεῖν μὲν τὸν λόγον ἐπ' ὀλίγον καὶ ἦν. ibid. p. 95. Hanc orationem ſe non tantum ex Evangeliis & Prophetis, ſed ex patribus atque etiam apocryphis collegiſſe ipſe nos docet. *Sermo proſphoneticus*, ſive gratulatorius *ad S. Deiparam*. Princ. Χαίρετε τοῦτο μοι τὸ βραχὺ κ̀ μέγα τοῦ λόγου προοίμιον. ibid. p. 114 [c]. In indice librorum Gr. MSS. Antonii Eparchii Corcyrenſis ap. le Moyn. Var. Sacr. tom. 1. occurrunt ſequentia Geometræ opuſcula,

a Conf. *Oudin.* ad an. 1050. tom. 2. p. 615. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 16. §. 18. vol. 7. p. 715. not. b Recuſus eſt hic novus *Paradiſus* Gr. & Lat. cum aliis quibuſdam *Geometræ* hymnis in Auctuario Ducæano tom. 2. *Pariſ.* 1624. & in tom. 14 Bibl. Patrum edit. *Pariſ.* 1644. 1654. fol. ut refert idem *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 26. ubi *Paradiſi* primum tetraſtichon exhibet. c Exſtat MSS. in Bibl. Coiſlinian. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 115. Ejuſdem *Epigramma* Græcam *in S. crucem* edidit Allatius inter Excerpta Rhet. & Sophiſtar. In Bibl. Auguſt. Imperat. ſervatur *Syntagma MS. expoſitionum* Johannis Geometræ & aliorum autorum Græcor. in Hermogenis artem oratoriam, vid. ibid. vol. 4. p. 413.. 432.

num. 5.

num. 5. *Hymnus* in sanctissimam Deiparam versibus Heroico-elegiacis. Adduntur *salutationes* in 4. sectiones divisæ, sicut & alii versus in festa & celebriores solennitates num. 32. *Confessio* Christiana, versibus heroico-elegiacis, num. 33. *Hymnus* in S. Deiparam secundum libros alphabeti, num. 32. *Oratio* ad S. Deiparam, versibus iambicis; & alia ejusdem *oratio* versibus heroico-elegiacis. Ubi alia carmina occurrunt *de Imaginibus*, aliique etiam versus *de variis argumentis utilissimis*. In Cod. Vindob. Theol. 89. num. 32. habetur anonymi cujusdam epigramma in Johannem Geometram hymnorum scriptorem, quod incipit, Κυδίμ' Ἰωάννη. IV. JOHANNES Nicææ metropolita: vixit ante sæculum 11. laudatus utique semel iterumque ab Anastasio Cæsariensi lib. *de jejunio Deiparæ*, qui claruit circa ann. 1094. Scripsit ad Zachariam Majoris Armeniæ Catholicum, (eundem forsan, qui Photii æqualis erat) librum *de nativitate Domini*, quo ex epistola Cyrilli Hierosolymitani ad Julium Romanum, nova plane atque fabulosa de Christi die natali refert. Tractatum hunc Gr. Lat. publici juris fecit, notisque illustravit Fr. Combefisius Auct. Nov. tom. 2. p. 297. Confer quæ habet Cotelerius Not. ad Patr. Apost. p. 233, &c. V. JOHANNES SAITA, patria Cretensis, domo Cydoniates. Duo tantum ejus opera (quod sciam) hodie supersunt. 1. Disputatio, *de Sacramento & Azymo, inter Græcos & Latinos*, Gr. MS. biblioth. Bodleian. cod. 720. num. 7. 2. *Dialogi duo amplissimi contra Judæos*. Prior in capita 12. posterior in duo solummodo capita divisus. Incipiunt, Φορτικὴ λίαν καὶ δυσχερὴς τυγχάνει γὰρ οὖσα ἡ τῶν Χριστιανῶν πρὸς Ἑβραίους διάλεξις. In his dialogis omnes Judæorum cavillationes & contradictiones contra fidem Christianam prolixe & solide refellit. Exstat integrum hoc syntagma 213. foliorum in 4°. Gr. MS. bibl. Vindob. Cod. Theol. 223. Et mirum plane videri debeat tam egregium opus lucem publicam hactenus non vidisse. VI. JOHANNES STAURATIUS chartophylax Thessalonicensis, scripsit orationem *de miraculis S. Demetrii proconsulis*, qui imperatoris Maximiani jussu, Thessalonicæ lanceis confossus, martyrium consummavit. Princ. Ὁ λόγος μυρόβρυτα Δημητρίου τὰ θαύματα. Habetur MS. bibl. Vindob. Cod. Theol. 284. num. 7. fol. 90. & bibl. Bodleian. cod. 3383. num. 12[a]. sed &, ni male memini, edita est. VII. JOHANNES, metropolita Claudiæ (Noricorum ni fallor, ea urbs est) scripsit epistolam, Latinis oppositam, *de azymis & suffocatis, aliisque*. Princ. Ἐπειδή σοι μαθεῖν ἔρως τιμιώτατε πάτερ παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς. Nugacem esse autorem, & pleraque ad verbum ex Nicolao Hydruntino exscripsisse contendit L. Allatius de Consens. Orient. lib. 2. cap. 18. num. 18. col. 871. Verum Leonis censuræ, hac in parte, plena fides non est adhibenda. VIII. JOHANNES, magnæ ecclesiæ diaconus. Superest Gr. MS. ejus hoc titulo tractatus; Τίς ὁ σκοπὸς τῷ Θεῷ τῆς πρώτης τοῦ ἀνθρώπου πλάσεως, καὶ τῆς δευτέρας ἀναπλάσεως διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Vide L. Allat. Diatr. de Psellis p. 40. Quis fuerit, vel an plura scripserit, nondum didici. IX. JOHANNES, monachus & diaconus, in opusculi sui titulo S. Basilii Magni discipulus, & τέκνον ὑπακοῆς, *filius obedientiæ* dicitur. Nugæ hæc, & gerræ Siculæ. Dictio, methodus, & multa quæ tractat, sæculum a S. Basilio longe remotum arguunt. Disciplina & ordo pœnitentiæ ab eo præscriptus, alius plane est ab eo qui in canonicis Basilii scriptis reperitur. De patribus loquitur, qui Basilium sequuti sunt, & pœnitentiæ tempora ab eo definita diminuerunt. Sua a Basilii temporibus ipse satis aperte distinguit. Contexuit quisquis erat, *Canonarium*, quo sigillatim explicat pravos animi affectus, morbosque & pœnitentias his convenientes, necnon quæ de communione, cibo, potu, & oratione, observanda sunt, clementer admodum definit. Stylus ei scaber & difficilis, & qui, ut recte notat Morinus, cacosynthetis & asperis hyperbatis abundat. Cum eloquens videri vult, battologus est, & κακόζηλος. Præclare videtur sibi dixisse, cum inutilem epithetorum congeriem struxit. Ex codice Vaticano extulit hoc opusculum canonicum, & Gr. Lat. edidit Johan. Morinus ad calcem operis de Pœnitent. p. 401. X. Scripsit etiam JOHANNES quidam monachus *commentarium* seu *historiam S. & gloriosi martyris Arthemii*, quam ex Philostorgii historia ecclesiastica, aliisque studiose collegit. Princ. Τὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος διηγεῖσθαι μέλλων ἀνδραγαθήματα. Confer L. Allat. de Symeon. p. 110. Verum hic (licet etiam monachus dicatur) cum priori idem non est. Non desunt qui Johanni Damasceno attribuunt, ut alibi notavimus. Vide eundem Allatium in catalogo operum Damasceni, ad calcem Symmict. p. 452. XI. JOHANNES, patriarcha Hierosolymitanus; ecclesiæ Orientalis causam adversus Latinorum ritus & dogmata strenue tutabatur. Quis fuerit hic Johannes non usque adeo constat. Erat Johannes monachus Hierosolymitanus, qui in synodo Aquisgranensi anno 809. quæstionem de processione Spiritus S. movebat, cujus meminimus in isthoc concilio. An is postea in patriarcham evectus? Erat & Johannes Hierosolymorum

[a] Item bibl. Coislinian. p. 211. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 72. Prodiit Lat. tom. 12. Bibl. PP. edit. *Lugd.* p. 817. Vide *Fabr.* ibid. vol. 13. p. 806. Johannis *scholia ad Canones Synodorum* memorat *Fabr.* ibid. vol. 11. p. 48.

lymorum episcopus quem Theophanes collocat ad ann. 692. Alius, quem anno circiter 800. benedictionis causa, claves sepulchri Dominici, ac loci Calvariæ, claves etiam civitatis, ac montis Oliveti cum vexillo per duos monachos Carolo Magno misisse testantur annales Francorum in vita Caroli M. Erat denique Johannes patriarcha, qui Johannis Damasceni vitam scripsisse dicitur. An hic autor noster? Plane incerta omnia. Immo nondum natæ, nondum saltem adoleverant, quæ inter ecclesiam Orientalem & Occidentalem postea intercedebant controversiæ. Scripsit Johannes noster *disputationem de Azymis*, quam in urbe Hierosolymitana, cum philosopho quodam Latino habuit. Incipit, Τὸν πολύπουν φασὶν γὰρ παραγγέλλουσιν μὴ χαίρειν τῷ πόντῳ τοῦ Βορρᾶ, &c. Exstat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 166. num. 6. fol. 144. Ex hoc opere quædam profert L. Allatius contra Hottinger. p. 74, 97. qui mentionem etiam facit alterius colloquii cum Latino *de Azymis*. Princ. Παρὰ τοῖς παρ' ὑμῶν Εὐαγγελίοις, ὁ ἔλαβεν ὁ Χριστὸς εἰς θυσίαν τοῦ πάσχα, &c. ibid. p. 526. Scripsit item orationem *de processione Spiritus S.* Princ. Γέγονεν ἐν Ἐφέσῳ μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Θεοδοσίου, &c. Quin & oratione de Azymis se alia quoque adversus Latinos edidisse testatur. Unde suspicari licet ipsum sæculo 12. vel 13. floruisse. Johannes ille patriarcha, qui ex Arabico vitam Damasceni Græce condidit, circa annum 840. claruisse putatur. Quo vero tempore vixerit, ex ipsa vita colligi nequit. Id modo constat, ipsum diu post Damascenum floruisse.

LEO, cujus neque patriam, nec tempus, nec vitæ genus, expiscari licet. Composuit collectionem præcipuarum veteris Testamenti prædictionum de Christo, quæ ita incipit, Ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς Ἱερεμίου, οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτὸν, &c. habetur Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 252. num. 10. fol. 33. II. LEO magister, proconsul, patricius, & a secretis in aula Constantinopolitana, vir in operibus SS. patrum versatissimus; ex quibus, & præcipue ex scriptis Theodoriti, contexuit epitomen *expositionis* in Pentateuchum Mosaicum, in librum Josuæ, Judicum, Ruth, & 4. libros Regum. Princ. Οὐ προεπιτυχεῖν θεολογίαν ὁ Μωσῆς διὰ τὴν νηπιότητα αὐτῶν, &c. Extat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 28. Eodem modo epitomen *expositionis* variorum patrum in evangelium S. Matthæi, S. Lucæ, & in epistolam S. Jacobi, concinnavit. Princ. Πῶς νοητέον, τὸ μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ &c. habetur MS. ibid. cod. 324. num. 2. fol. 146 [a].

LEONTIUS, presbyter & præpositus monasterii S. Sabæ in urbe Roma, in Acta retulit *vitam & miracula S. Gregorii Agrigentinorum in Sicilia episcopi*, qui nondum episcopus concilio 5. œcumenico interfuit, & sub Mauritio imperatore præcipue claruit, de quo frequenter agit Gregorius M. in epistolis suis. Princ. Φοβερὸν καὶ ἀκατάληπτον θαῦμα καὶ τῇ οἰκουμένῃ ὠφέλιμον. Exstat hæc vita Gr. MS. in codice Colbertino 1677. Vitam hujus Gregorii anonymam Latine extulit Surius ad Novembr. 23. sed a nostra diversam, saltem a metaphraste insigniter interpolatam. Plures sunt Leontii inter scriptores ecclesiasticos, de quibus suo loco dictum est. Interim liceat mihi hac occasione corrigere errorem Bern. Mallincrotii, qui in Paralipomenis * ad Vossium de Hist. Græc. Leontium quendam Magnesianum historicis Græcis accenset, idque autoritate Alemanni in Not. ad Procopii Anecdota adstruit. Leontius is erat Magnesiæ in Asia episcopus, qui conciliabulo Ephesino, anno 449. & synodo Chalcedonensi 451. interfuit. Verum longe fallitur Mallincrotius. Nihil quippe aliud dicit Alemannus quam Leontium referre, fuisse 27. Ephesi episcopos, a S. Timotheo usque ad Marciani imperium. Id quod in concilio Chalcedonensi Act. 11. col. 699. diserte tradit ipsemet Leontius. Historicam vero episcoporum Ephesinorum successionem in opere a se composito Leontium scripto tradidisse, nemo ante Mallincrotium unquam somniavit.

* Pag. 38.

[b] MACARIUS, cognomento *Chrysocephalus*, vetusta & illustri familia oriundus. Philadelphiæ archiepiscopus factus est, cujus neque ætatem, neque res gestas, omni adhibita diligentia, indagare potui. Erat quidem Macarius Philadelphiensis episcopus, Philothei patriarchæ CP. æqualis, unus ex tribus imperatori propositis, ex quibus patriarcha eligeretur, de quo Cantacuzenus lib. 4. cap. 37. p. 859. Verum Chrysocephalum de quo agimus, hunc fuisse non audeo affirmare. Erat Macarius noster πολυγραφὸς, in scriptis SS. patrum admodum versatus, etsi nihil, quod sciam, hactenus lucem viderit, præter unicam orationem *in exaltationem S. Crucis*, quam immenso operi suo de Cruce p. 1289. Græc. Lat. inseruit Gretserus. Sed plurima latent MSS. quæ ex L. Allatio (cui tot recentioris Græciæ scriptorum notitiam debemus) & aliunde,

a Epitome *expositionis in 4. Evangelistas, in Epistolas canonicas*, & *in Acta Apostolorum* exstat MSS. in bibl. Monasterii Pathmos insulæ, ut refert *le Long*. Bibl. sacr. vol. 2. p. 826. b Conf. *Oudin*, tom. 3. p. 606. *Fabr*. Bibl. Gr. l. 5. c. 17. vol. 7. p. 771.

breviter

breviter recensebimus. Sunt igitur orationes 14. in festa ecclesiæ [a], nempe, 1. *In 9. ordines Angelorum & in S. Michaelem.* Princ. Ἀρίστη μὲν καὶ ἡ τῶν ὁρωμένων εὐπρέπεια. 2. *In magnos Angelorum principes Michaelem & Gabrielem.* Princ. Ἤδη μὲν τῷ οὐρανίους δυνάμεις φίλτρῳ. 3. *In venerandum festum occursus sive* ὑπαπαντῆς. Pr. Φαιδρὰ τῆς ἑορτῆς τὰ προπύλαια. 4. *In solennitatem* Ὀρθοδοξίας. Pr. Τίς ὁ ἦχος τῶν ἑορταζόντων. 5. *In Dominicam tertiam jejuniorum, qua peragitur adoratio crucis.* Pr. Μεγάλη μὲν ἡ παροῦσα ἡμέρα. 6. *In festum Palmarum.* Pr. Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών. 7. *In S. & gloriosam Christi resurrectionem.* Pr. Χαρᾶς ὑπόθεσις ἡ παροῦσα πανήγυρις. 8. *In mulieres unguenta ferentes, & in Joseph ab Aramathea,* &c. Pr. Τῆς παρούσης ἡμέρας τὰ Εὐαγγέλια. 9. *In ascensionem Domini Deique nostri J. C.* Pr. Μεγάλη τῆς ἡμέρας ἡ δύναμις. 10. *In S. Apostolum & Evangelistam Johannem Theologum, & Theologiam Evangelicam per eum nobis traditam.* Pr. Ἀποστολικὴν ἐπιδημίαν εὐφημῆσαι προθέμενος. 11. *In Johannis Baptistæ præcursoris nativitatem.* Pr. Ἰωάννῃ τῇ φωνῇ τοῦ λόγου τοὺς λόγους ἀνατίθημι. 12. *In Christi transfigurationem.* Pr. Θεὸς κύριος ἐπ' ὄρους ἐπέφανεν. 13. *In Johannis præcursoris decollationem.* Pr. Πάλιν Ἰωάννης ὁ μέγας ὁ πρόδρομος τοῦ λόγου φωνή. 14. *In exaltationem Crucis.* Pr. Ἐμοὶ μὲν χαριέστατον ἁπάντων. Quæ ea est quam fine mutilam edidit Gretserus. Has omnes orationes MSS. penes se habuisse profitetur L. Allatius de Concil. Florent. advers. Creyghton. p. 681. alibique eas enumerat Diatr. de Script. Symeon. p. 83, 88, 94, 96, 97, 99, 105, 111, 113, 114. Scripsit etiam Macarius brevem, sed accuratam *expositionem* in canones Apostolorum & Conciliorum, quam dum Chii moraretur, se legisse testis est idem Allatius advers. Creyght. p. 680. Legit etiam ejusdem Macarii *magnum Alphabetum* in Lucæ evangelium, sermonibus & libris 24. comprehensum, totidem nempe quot sunt Alphabeti literæ, ut appareat Christum esse Α. & Ω. *Principium* & *Finem*. Ex SS. patribus Chrysostomo, Nazianzeno, Basilio, Athanasio, Cyrillo, &c. collectum est. Magnam procemii partem profert Allatius ibid. p. 682. Ex hoc procemio liquet ipsum eodem modo *expositionem* in Genesin concinnasse, in duos tomos divisam, quorum primum *Cosmogeniam*, secundum *Patriarchas* nominavit. Sed omnem ejus diligentiam superavit absoluta ejus in sanctum Matthæi evangelium elucidatio ex veterum commentariis compilata, tribus voluminibus comprehensa, quorum quodlibet 20. libris conflatur. Vasti hujus operis pars prima in 20. sermones distributa habetur Gr. MS. biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 156. Vide Catalog. MSS. p. 20. ubi sermonum tituli Græce exhibentur [b]. Denique ne hoc etiam omittam, Matthæi cujusdam Chrysocephali *carmina Iambica*, & ejusdem, an alterius, Chrysocephali tractatum de vitæ humanæ termino, Pr. Οἱ λέγοντες ὅτι ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ, &c. recenset Allatius ubi supra, p. 684.

MARCUS, Hieromonachus, monasterii S. Sabæ præpositus, scripsit *sermonem in vitam & miracula S. Gregorii Agregentinorum episcopi.* Pr. Σοφὸν καὶ ἀκατάληπτον χρῆμα καὶ τῇ οἰκουμένῃ ὠφέλιμον. apud Allat. de Symeon. p. 109. Confer quæ habentur supra in Leontio. Composuit item *Declarationem dubiorum in Typico occurrentium* [c], divisam in capita 95. editam in Typico Græcorum *Venet.* 1643. fol. Habentur biblioth. Vindob. Cod. Theol. 175. num. 2. Marci monachi (nostri ut videtur) versus *Iambici* in Psalterium, qui ita incipiunt, Ἡ Δαβιτικὴ τῶν μελισμάτων χάρις, &c. item cod. 203. num. 5. fol. 34. Marci cujusdam epistola ad patriarcham CP. *de Constantia*, adversus persecutionem orthodoxæ fidei. Verum nostri esse affirmare non audeo.

[d] MATTHÆUS. I. MATTHÆUS *Angelus*, *Paranetus* dictus, dignitate quæstor, ecclesiæ suæ causam contra Latinos strenue tutabatur. De tempore quo vixerit, incerta omnia. Recentissimum & patria Rhodium facit, & paulo ante concilium Florentinum claruisse affirmat, Johan. Sambucus, sed levi ratione fultus. Multo antiquior mihi videtur, nec alius forsan quam *Paranetus* ille protovestiarius, cujus meminit Pachymeres, lib. 5. cap. 17. & 21. anno 1273. ab imperatore Michaele Palæologo una cum 4. aliis legatis ad resarciendam ecclesiæ concordiam, Romam ad Gregorium 10. missus. Hoc modo Thomæ Aquinati, contra quem toties calamum strinxit, ætate par erit. Ut ut sit, scripsit plurima quæ sequuntur. 1. *Antithesis* contra Thomam Aquinatem *de processione Spiritus sancti*; Pr. Προοίμιον τῆς ἀντιθέσεως, &c. 2. Contra eundem *de igne Purgatorio*; Πῶς ἐστιν ὁ ἐκδικὸς τόπος ἔνθα αἱ ψυχαὶ καθαίρονται πρὶν, &c. 3. *Dissertatio* contra Latinos *de primatu Papæ.* 4. *Refutatio sex capitum* a Latinis editorum in defensionem processionis Spiritus S. ex Patre & Filio. 5. *Demonstratio* in quot

a Harum *Orationum* 1. 2. 3. 4. 5. 6. 10. 11. 12. 13. exstant in bibl. Coislinian. a *Montfaucon.* edit. p. 181. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 497. b Procemium ad Comment. in Matthæum, & titulos sermonum 20. uti & locum ex procemio in Evangelium Lucæ exhibuit Gr. & Lat. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 773. seq. c *Oudin.* tom. 2. p. 584. narrat Marcum Hieromonachum, qui ab an. 1010. vel 1020. floruit, non tantum scripsisse *Comment. in Typicum S. Sabæ dictum*, sed composuisse etiam hoc *Typicum*, quod S. Sabæ falso nomine inscripsit, ut hujus autoritate monachos S. Lauræ ad observantiam Quadragesimæ SS. Apostolorum compelleret. d Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 522.

absurditates Latini necessario incidant, dum Spiritum S. etiam a Filio procedere asserunt. 6. *Dissertatio* de aliis 22. absurdis erroribus Latinorum. 7. *Dissertatio* contra Latinos, *de primatu Papæ*. 8. *Dissertatio* contra Latinos, *de Azymis*. Omnia hæc opuscula continentur Græce MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 102. Verum in indice codici præmisso 22. opuscula enumerantur. Integra, ni fallat catalogus, opuscula 20. habentur MSS. inter libros Seldenianos biblioth. Bodleian. cod. 3378. II. MATTHÆUS, patria Jatrus, (Propontidis ea insula erat) professione hieromonachus, vel ut ipsius verbo utar, Μοναχὸς θύτης, *Monachus sacrificulus*. Vixit saltem sæculo 12. vel potius sequenti, cum dignitatum quarundam vocabulis utatur, quæ vix ante hæc tempora nata sunt. Contexuit versibus politicis *Catalogum officiorum* magnæ ecclesiæ CP. & ad eundem modum *Catalogum officiorum* aulæ imperatoriæ CP. Hæc duo opuscula, quæ in codice quodam MS. Matthæo Blastaræ tribuuntur, (vide du Fresn. in Indic. Græc. p. 55.) Græce & Lat. cum notis edidit Jac. Goarus cum Georgio Codino de Officiis CP. *Paris.* 1648. p. 8. & 38. Ejusdem plane, ut opinor, sunt *quæstiones & causæ matrimoniales*, quæ integrum pene Juris Græco-Romani librum 8. a p. 478. usque ad p. 519. occupant. Exstat MS. in bibliotheca Vaticana Matthæi hieromonachi ἐξήγησις, seu expositio *in divinos Canones*, & *de Paschate* apud Possevin. in Append. p. 12. & in bibliotheca Fontis-Bellei prope Paris. *contra Judæos* libri 5. ibid. p. 96. & biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 33. num. 1. Scripsit etiam hieromonachus noster tractatum *de Azymis*, quem citat Leo Allatius de Conc. Florent. p. 434. iterumque p. 331. In biblioth. Vindob. Cod. Philosoph. 199. num. 2. habetur Gr. MS. Matthæi cujusdam tractatus theologicus *de SS. Trinitate*; nostri vero an sit, dicant alii. III. MATTHÆUS, Ioniæ & Asiatidis terræ episcopus. Exstat ejus *epistola* ad magnum magnæ ecclesiæ CP. chartophylacem, quæ ita incipit, Φθόνος τῆς πόλεως ἐξιόντης, &c. Habetur Græc. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 174. num. 14. a fol. 138. ad 145.

MAXIMUS monachus, cujusnam vero cœnobii non liquet, scripsit ad Nicephorum magnæ ecclesiæ CP. chartophylacem, *Quæstiones sacras miscellaneas*, seu περὶ διαφόρων κεφαλαίων. Exstant Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Jurid. 11. num. 3. a fol. 51. usque ad fol. 58.

MICHAEL, Synodorum in Phrygia episcopus, scripsit expositionem maximorum miraculorum SS. Archangelorum. Pr. Πολλαὶ καὶ μεγάλαι τῆς ἀσωμάτου, καὶ μεγαλοπρεποῦς Ἀρχαγγελικῆς σου. Vide L. Allatium de Symeon. p. 107.

NECTARIUS, hieromonachus, scripsit carmine librum *de Abbatibus*, qui ante eum claruerunt. Exstat Græce MS. in codice regio Parisiensi 2198. ut fidem nobis facit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. MSS. p. 235. neque de eo aliquid amplius novi.

[a] NICEPHORUS URANUS, magister Antiochiæ, in literas misit *vitam S. Symeonis junioris Stylitæ*, qui monasterii in monte Θαυμαστῷ prope Antiochiam præpositus erat. Ediderunt Bollandiani ad diem Maii 24.

NICETAS, ecclesiæ Nicænæ chartophylax, librum scripsit *de Schismate inter ecclesiam Græcam & Romanam*, quibus nempe temporibus, & quibus de causis ecclesia Romana a Græca secesserit. Exstat Græce MS. Cod. regio Parisiensi 334. indicante du Fresnio in indice autorum, quem glossario Græco subjecit, p. 30 [b]. Idem ante du Fresnium pridem memoraverat Labbeus Bibl. Nov. MSS. p. 89. qui subdit, in Sfortiana bibliotheca titulum fuisse, Nicetam *de Azymis & Sabbatorum jejunio, & nuptiis Sacerdotum*. Ex opere de Schismate quædam profert L. Allatius, de Synodo Phot. p. 203. II. NICETAS, rhetor & philosophus; an idem sit qui *Nicetas David* Paphlago, *Philosophus* etiam dictus, qui claruit anno 880. nondum didici. Sub ejus nomine plures orationes, hactenus quod sciam, ineditas recenset L. Allatius Diatr. de Script. Symeon. quæ sequuntur. 1. *In gloriosam martyrem Pantieleemonem*, p. 96. Pr. Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ φησὶν ὁ μέγας. 2. *De certamine & de inventione & translatione reliquiarum S. Stephani protomartyris*, ibid. p. 102. Pr. Ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Σωτὴρ πάντων [c]. 3. *Encomium in magnum Nicholaum Myrobleptem & Thaumaturgum*, ibid. Pr. Ὁ μὲν θεοπάτωρ Δαυὶδ τὸ ἀεθλὲς καὶ μιτρώον. Hæc oratio Nicetæ rhetori Paphlagoni inscribitur. 4. *In S. & illustrem apostolum Jacobum*, ibid. p. 108. Pr. Πρώην μὲν ἡμᾶς ἡ ζῶσα τῆς ἀληθινῆς θεολογίας πηγή [d]. 5. *In Timotheum apostolum*, ibid. p. 111. Pr. Τί δὲ Τιμόθεος. Τοῦτο γὰρ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους. 6. *In SS. & gloriosos* 12. *Apostolos*, ibid. Pr. Τί καλὴ ἐκκλησίας ἡ τάξις, τί τερπνὴ τῶν ἐπ' αὐτῆς. 7. *Encomium in S. martyrem Theodorum*, ibid. Pr.

a Conf. Ordin. sæc. 7. tom. 1. p. 1580. b Habetur item in Bibl. Medicea pluteo 7. n. 19. teste *Fabr* Bibl. Gr. vol. 6. p. 432. c Exstat Lat. tom. 6. Lipomanni ad 11. Augusti vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 144. d Exstat Lat. tom. 27. bibl. PP. Lugd. p. 391. Gr. & Lat. in Auctario novissimo Combefisii tom. 1. p. 347. vid. *Fabr.* ibid. p. 84.

Tí

Τί λαμπρὰ καὶ διαυγὴς ἡ τ̃ ἡμέρας χάρις. Hæc oratio Nicetæ episcopi Paphlagoniæ nomen gerit. 8. *In SS. & Thaumaturgos ἀναργύρους Cosmam & Damianum*, ibid. p. 114. Pr. Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου κύριε τῶν δυνάμεων. 9. *In SS. & illustres martyres Cyricum & Julittam*, ibid. p. 115. Pr. Ὥσπερ οὐκ ἔστι συνεχόμενον τῷ κυρίῳ ἰουδαίων. III. NICETAS SCUTARIOTA, cujus exstant homiliæ tres. 1. *In Dominica Orthodoxiæ habita.* Pr. Καὶ οἱ διά τινες κλίμακος ἐπί τινα ὑψηλοτάτην περιωπὴν ἀνατρέχειν βουλόμενοι, &c. 2. In illud S. Johannis, cap. 12. *Jesus ergo ante sex dies Paschæ venit*, &c. Pr. Ὁ μὲν νοῦς τῶν προκειμένων ἡμῖν εἰς ἐξήγησιν εὐαγγελικῶν ῥημάτων τὴν σήμερον, &c. 3. In principium evangelii S. Johannis. Pr. Τοῦ πνεύματος ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται, &c. habentur Gr. MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 61. num. 2. fol. 169. Scripsit etiam Scutariota *scholia*, sive annotationes in Nicetæ Choniatæ Thesaurum Orthodoxum. Vide libros 5. quos Latine in lucem emisit Petrus Morellus, ubi hinc inde reperiuntur. *Epistolæ* etiam ejus MSS. in codice Reg. Paris. 594. asservantur, teste Labbeo Bibl. Nov. MSS. p. 101 [a].

PANTALEON, magnæ ecclesiæ CP. diaconus & chartophylax. Ætas ejus mihi quidem parum certa. Sunt qui illum ad medium sæculi 13. referunt, eique ascribunt tractatum *contra Græcorum errores de processione Spiritus S.* &c. editum Constantinopoli in ædibus fratrum Prædicatorum anno 1252. Verum qui tractatum istum primus in lucem emisit, P. Stuartius in Auctuario suo, p. 555. anonymum edidit. Ediderunt & sub anonymi titulo novissimi Bibliothecæ Patrum curatores, tom. 27. Etsi tomo præcedente in monitione ad lectorem, ubi de Manuele Caleca agunt, Pantaleonem autorem perhibent. Vidit id vir his literis haud leviter imbutus, Johan. Ciampinus *, nihilominus tanquam anonymum constanter citare pergit. Exstant utcunque ejus orationes 2. *in gloriosam Domini nostri transfigurationem*, quas Gr. Lat. edidit Combefisius Auct. Nov. tom. 1. col. 1759. qui secundam priori elegantiorem, & forte non ejusdem esse autoris judicat. Narrationes *de miraculis S. Michaelis* habentur Græce MSS. in codice regio Parisiensi 1473. Vide etiam Allat. de Symeon. p. 99. & p. 103. Latine ediderunt Surius, Lippomannus, alii. Pantaleonis orationem *in exaltationem sanctæ Crucis*, Græc. Lat. edidit Gretserus de Cruce tom. 2. col. 1233 [b]. Verum hic monasterii Byzantinorum presbyter esse dicitur. Sed id, ut recte alibi notat Combefisius, inde accidere potuit, quod ex diacono CP. presbyter monasterii factus sit. In catalogo Jac. Marmoretæ CP. Pantaleonis diaconi orationes panegyricæ totius anni, sive 12. mensium, in festos & dominicos dies exstare dicuntur. Vide Possevini Append. p. 48. Quædam etiam Pantaleonis nostri opuscula habentur Latine Biblioth. Patr. edit. noviss. tom. 12.

* De Azym. & Ferm. c. 1. p. 14.

PERDICCAS, protonotarius Ephesinus, scripsit versibus politicis, *expositionem spectaculorum Dominicorum*, & memorabilium quæ Hierosolymis videntur. Hanc primus edidit Fredericus Morellus Parisiensis; accuratius vero Græce & Latine L. Allatius Symmict. part. 1. p. 65. qui & anonymum quendam, qui *de locis Hierosolymitanis* prosa scripsit, Græce & Latine subnexuit.

PETRUS. I. PETRUS *Damascenus*, vitæ instituto monachus [c]. Exstant ejus non pauca inedita; *Tractatus* 4. sive *eclogæ* ex variis scriptoribus. 1. *Sylloge miscellanea.* 2. *Excerpta* ex Chrysostomo *de Humilitate*, &c. 3. *De mandatis divinis.* 4. *De tribus facultatibus Animæ*, biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 133. *Tractatus de septem operationibus quibus mens ad Deum elevatur.* Pr. Φύγε τοὺς ἀνθρώπους καὶ σώζου. ibid. cod. 213. Ex libro quodam ejus ascetico excerpta varia. Pr. Ἀρχὴ μὲν παντὸς ἀγαθοῦ ἡ ἐκ Θεοῦ διδομένη φυσικὴ γνῶσις, &c. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 289. num. 20. fol. 45. Ex libro ejus quodam λόγοι ψυχοφιλεῖς, *sermones animæ utiles.* Pr. Τρίτη ἐστὶν ἀγρυπνία σύμμετρος τὸ ἥμισυ εἰς ψαλμῳδίαν, &c. Ubi in titulo S. Petrus Damascenus dicitur, ibid. cod. 200. num. 2. fol. 69. Confer Lambec. Comment. lib. 4. p. 200. *Alphabetum* ejus in codice Colberteo 4506. MS. asservari testis est du Fresnius in Ind. Auct. Græc. p. 31. quid vero continet, non indicat. II. PETRUS, Argivorum episcopus contexuit orationem *in S. & gloriosos Anargyros & Thaumaturgos Cosmum & Damianum.* Pr. Ἀστέρες μὲν αἰσθητοὶ τῷ στερεώματι προδεικνύμενοι πρὸς θέαμα κινοῦσι μέγα, indicante L. Allatio de Symeon. p. 83.

PHILO, rhetor & philosophus, scripsit *historiam ecclesiasticam*, quam laudat Anastasius Sinaita initio *Demonstrationis histo-*

a Ut & *de arte Rhetorica* ibid. p. 109. b Græce obvia etiam hæc Homilia in tom. 7. Chrysostomi editionis Savilianæ p. 661. Habetur MS. in bibl. Bodleian. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 230. Scripsit etiam Pantaleon *Homiliam* in sacra lumina. Exstat Gr. & Lat. in Micropresbytico p. 587. *Basil.* 1550. fol. & in Orthodoxographis utrisque an. 1555. & 1569. & in Auctuario Ducæano Bibl. PP. tom. 2. *Paris.* 1624. & in Bibl. PP. Morelliana tom. 12. & Latine in cæteris PP. editionibus, ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 423. c Vixit an. 1157. ut notat *Lequinius* Jo. Damasceni opp. tom. 1. ad Epist. Petri Mansur.

rica de magna & angelica summi sacerdotis dignitate, his verbis; Ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ Φίλωνος τοῦ φιλοσόφου εὗρον, τί τοιοῦτον, ὅτι πρ, &c. Ubi ex ea profert historiolam de presbytero quodam ab episcopo suo excommunicato, qui postea martyrium passus, capsula inclusus, & in ecclesia positus, quiescere non potuit, donec a proprio episcopo (ut per somnium monuerat) anathematis vinculo solutus fuerat. Exstat hic Anastasii libellus ἀνέκδοτος biblioth. Vindob. Cod. Theol. 184. num. 20. fol. 118. Bodleian. Cod. Baroc. 185. num. 2. & alibi non semel. Hujus Philonis, ejusve historiæ meminit nemo ante Anastasium, nemo postea, unicum si excipias Michaelem Glycam, part. 4. Annal. in Leone Isaurico, edit. *Paris.* p. 282. qui tamen ipsum Philonis opus proculdubio non vidit, sed integram quam habet narratiunculam, seu mavis fabulam ex oratione Anastasiana, tacito licet nomine, ad verbum exscripsit. Erat ergo Philo, Anastasio, qui claruit anno 561. antiquior, & tamen vixit postquam cessaverant Gentilium persecutiones, ut initio fragmenti ipse satis innuere videtur; ac proinde sæculo quarto, quintove vixisse necesse est. De autore ipso quis fuerit, difficilis est disquisitio; ut Delio natatore opus sit. Οὐ μάντις εἰ ϛ τεῖφανῆ γνῶναι σαφῶς. Interim divinare fas est. Inter episcopos qui anno 347. synodi Sardicensis epistolæ subscripserunt, apud Athan. Apol. 2. p. 596. erant Philones duo, uterque in Ægypto episcopus. Verum hos in scriptorum numero ponendos esse, quis fidem faciet? Autor Prædestin. de Hæres. cap. 30. p. 31. ubi de Alogis agit, meminit Philonis episcopi, qui hæreticos istos sæpe profligavit. Verum si vixerit is, quo tempore orti sunt Alogi, nostro longe antiquior erat, nec ullam plane fidem meretur iste anonymus, quem nomina propria non raro pro libitu fingere, haud levis suspicio est. In indice librorum MSS. quem regi Galliæ obtulit Anton. Eparchus Corcyrensis, num. 14. occurrit opusculum Philonis philosophi, περὶ μετανοίας; ut & deflorationes variarum enarrationum de creatione mundi. An ex Philone Hebræo excepta sint, norunt qui codicem ipsum inspicere possunt. Erat & Philo monachus, cujus exstat meditatio ascetica *contra pulchritudinem Mulierum*, quæ ita incipit; Εἶδον κάλλος γυναικὸς βασανίζον μου τὴν διάνοιαν, &c. Habetur Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 325. num. 15. Verum is longe recentior mihi videtur. In re omnium obscurissima, de qua altum silent omnes scriptores ecclesiastici, liceat mihi, bona cum lectoris venia, conjecturam meam hoc loco proponere. Quid ni igitur dicamus autorem nostrum alium non fuisse quam Philonem, Carpasii urbis in Cypro episcopum, ab Epiphanio ordinatum, cui etiam episcopatus sui curam commisit, cum & Romam & Constantinopolim proficisceretur. De quo, ejusque *in Cantica* commentario, diximus alibi ad annum 401. Præter hunc, Philonem alium inter scriptores ecclesiasticos, hisce præsertim sæculis, frustra quæras. Conjecturæ nostræ haud parum favet, quod de Philone Carpasiote diserte dicat Polybius Rhinocurorum episcopus, posterioris partis vitæ Epiphanianæ scriptor, cap. 49. fuisse ipsum κληρικὸν ἀπὸ ῥητόρων, *Clericum ex ordine rhetorum desumptum*, quorum quidem erat antiquitates sacras & ecclesiasticas excutere & pertractare. Quo rectius hæc intelligantur, observandum erit, rhetores non modo apud forum, & in rostris declamitasse, sed & dignitatem quandam & officium ecclesiasticum constituisse. Erat enim in quavis fere majori ecclesia rhetorum schola, ex reditibus istius ecclesiæ sustentata, qua juniores clerici ad futuras sacri ordinis functiones promovendi sacris literis & disciplinis ecclesiasticis erudiebantur; Ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας, i. e. juventutis ecclesiasticæ magister, ut de Manuele Holobolo Pachymeres, lib. 5. cap. 12. qui etiam Georgio Acropolitæ in hoc munere successit, cui illud ab imperatore impetravit Germanus patriarcha, eo nomine in collegium cleri cooptato; cujus proinde curæ commissi sunt adolescentes ecclesiastici, disciplinis liberalibus, sacrisque studiis, in ludo isto literario operam daturi, uti expresse nos docet idem Pachymeres, lib. 4. cap. 14. Inter officiales magnæ ecclesiæ CP. apud Codin. cap. 1. 25tum locum obtinet Rhetor. Et Georgius ὁ Ῥήτωρ τῆς Μητροπόλεως Αἴνου, καὶ ἔκδικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας memoratus Cl. Hodio præmonit. ad Malal. Certe vix aliud nomen in scriptis ecclesiasticis, quam illud Rhetoris frequentius occurrit. Qui huic scholæ præfuit Ῥήτωρ τῶν Ῥητόρων, διδάσκαλος & μαΐστωρ τῶν Ῥητόρων, & ὁ μέγας Ῥήτωρ dictus est: cujus non unum exemplum dabit Du-Fresnius in voce Ῥήτωρ. Et Cod. Baroc. 131. anonymus orationis encomiasticæ autor Ῥήτωρ τῶν Ῥητόρων καὶ διδάσκαλος τῶν διδασκάλων appellatur. Et dignitas quidem erat satis splendida. Hinc τὸν λαμπρὸν ῥήτορα vocat Matth. Iatrus de Offic. p. 8. & de Michaele Thessalonicensi Nicet. Choniat. in Manuel. lib. 7. num. 5. τὸν ῥητορικὸν θρόνον κοσμῶν, *qui rhetoris thronum ornavit*. Jam vero rhetorum munus erat, teste Codino cap. citat. εἰς τὸ ἑρμηνεύειν τὰς γραφὰς, *scripturas interpretari*. Unde Michael Thessalonicensis in Testamento suo apud Allat. de Consens. lib. 2. cap. 12. num. 15. se μαΐστορα τῶν Ῥητόρων, διδάσκαλον τῶν Εὐαγγελίων, *magistrum Rhetorum, Evangeliorum doctorem* nominat. In autoris incerti explicatione officiorum magnæ ecclesiæ,

clesiæ, quæ ad calcem Codini, edit. *Parif.* p. 315. exhibetur, doctoris (τοῦ διδασκάλου) munus est *Evangelium & Pfalterium explicare*, κρατῶν καὶ τὰ σχολεῖα τῆς ἐπισκοπῆς, *curamque habere fcholarum quæ in epifcopio funt*; ut nil mirum fi *Doctor* & *Rhetor* haud raro conjungantur. Post facras literas, ecclesiasticas præcipue, explicabant rhetores, & vel historiam ecclesiasticam proprio marte condiderunt, vel ab aliis fcriptam, in epitomen redigebant, & quæ exinde excerpebant, difcipulis & auditoribus fuis, ore tenus tradere folebant. Hinc notare fas est, omnes pene fcriptores qui rhetorum nomine nobis veniunt, historiis ecclesiasticis illustrandis, ut plurimum incubuiffe. Hinc natum forfan Socrati historiæ ecclesiasticæ fcribendæ studium, qui in fchola rhetorica Troili fophistæ educatus videtur. Zacharias rhetor, qui claruit anno 491. fcripfit historiam ecclesiasticam, de qua Euagrius lib. 3. c. 7. & alibi fæpius. Johannes rhetor Antiochenus, historiographus, claruit anno 526. cujus meminit Euagrius lib. 4. c. 5. & alibi non femel. Nicetas rhetor, cujus tot habemus hodie vitas & encomia Apostolorum & SS. Patrum partim edita, partim MSS. Johannes magnæ ecclesiæ diaconus & rhetor, vitæ Josephi hymnographi conditor. Istiufmodi rhetor fuiffe videtur Nicephorus Callisti, cujus historia ecclesiastica, & ex historiis ecclesiasticis excerpta pene infinita fuperfunt hodie, qui a teneris unguiculis in ecclesia S.Sophiæ CP. educatus erat, victum & domicilium per multos annos ibi confecutus. Ubi ex infinitis quæ eo in loco repofita erant voluminibus & commentariis Collectanea fua ecclesiastica collegit & digeffit, uti ipfe nobis autor est, Præfat. Hist. Eccleſ. p. 37. Ex his liquet rhetoris fuiffe historias ecclesiasticas evolvere, tractare, excerpere, prælegere; difcipulorum ex ore dictantis magistri excipere, & in commentarios referre. Inde ea quæ in fcriptis veterum, tum facrorum, tum profanorum toties occurrit formula, ἀπὸ φωνῆς. Leontii Byzantini historia fectarum ἀπὸ φωνῆς Θεοδώρου; vita S.Epiphanii ἀπὸ φωνῆς Ἰωάννου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ. Eclogæ Philostorgianæ ἀπὸ φωνῆς Φωτίου τοῦ πατριάρχου; Excerpta historiæ ecclesiasticæ Theodori lectoris ἀπὸ φωνῆς Νικηφόρου Καλλίστου; ex Eusebii historia ecclesiastica ἀπὸ φωνῆς ejufdem Nicephori; breviarium historiæ ecclesiasticæ Theodoriti ἀπὸ φωνῆς ejufdem; vita S. Patapii ἀπὸ φωνῆς Andreæ Cretenfis archiepifcopi; & mille istiufmodi exempla quæ codices MSS. curiofo lectori fuppeditabunt. Cum igitur (ut rem in pauca contraham) Philo Carpafiotes in ecclesia Constantienfi rhetoris obibat munus, verifimile est ipfum pro muneris fui ratione historiam hanc ecclesiasticam condidiffe. Quod vero philofophus vocatur, quid mirum? cum vox ista non monachos modo, & arctioris vitæ cultores denotare cœpit, fed & omnes, præfertim in clero constitutos, qui ad reconditiorum literarum studium animum appulerunt. Hinc Nicetas rhetor & philofophus, & ne tritis nimium immoremur, Michael Pfellus qua erat eruditionis fama, ὁ τῶν φιλοσόφων ὕπατος, *Philofophorum princeps* vulgo dicebatur. Habuit vero & palatium fuos philofophos, fuos rhetores; philofophos, qui divinarum, humanarumque legum cognitione instructi, imperatori, data quavis occafione, affisterent; rhetores, qui imperatoris vice, dicendi facultate pro re nata uterentur. Hinc apud anonymum de officiis, quem ex Cod. Mazar. edidit Goarus ad Codin. p. 42. φιλοσόφων ὕπατος, & ῥητόρων πρῶτος inter ordines palatinos locum habent. Hac de re fatis obfcura dicenda habui, meliora, certiorave docentibus aures faciles ac benevolas lubens commodaturus. Rem forfan facilius expediret Leonis Allatii liber de Philonibus, fi toties promiffus in lucem publicam prodiiffet.

PHILOTHEUS; quifquis fuerit, *Sancti* nomine infignitus, fcripfit fermonem περὶ τῶν ἐντολῶν, *de mandatis Domini nostri Jefu Christi*, quem Græc. Lat. extulit P. Poffinus in Thefauro Afcet. *Parif.* 1684. p. 326. Sufpicari quis poffit, hunc fuiffe Philotheum illum patriarcham CP. qui claruit an. 1350. Verum præter alia quæ notat Poffinus, reclamat ipfe codex MS. unde defumptus est hic fermo, qui annorum faltem quingentorum ætatem præ fe fert.

PROCOPIUS, diaconus & chartophylax, fcripfit *encomium divinorum archangelorum Michaelis & Gabrielis.* Pr. Ἀγγελικῆς πανηγύρεως ἡ σεβασφορεστάτη κυρία παροῦσα συναθροίζει. Vide L. Allat. de Symeon. p. 87. *Encomium in S. apostolum & evangelistam Johannem.* Pr. Ἀπόστολος ὁ τὴν φαιδρὰν ταύτην συγκροτήσας πανήγυριν. Exstat MS. Cod. Baroc. 240. *Encomium in S. apostolum & evangelistam Marcum.* Pr. Πάλιν ἀποστολικὴ καταστράπτει πανήγυρις, &c. L. Allat. ibid. p. 104 [a]. Hæc Procopii opufcula ediderunt Bollandiani Apr. 25. *Sermo in celebrationem S. & venerabilium imaginum* affervatur Græce MS. in bibliotheca V. C. Eufebii Renaudoti. Me-

[a] Habetur etiam Lat. in Bibl. Concionatoria Combefifii tom. 6. & Græce e MS. Vaticano cum Latina verfione Jo. Francifci Albani Urbinatis in Act. Sanctor. tom. 3. April. p. 345. & Lat. p. 350. Gr. etiam & Lat. ante Catenam in Marcum editam a Poffino *Rom.* 1673. fol. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 109.

minit Cl. du Fresnius in Indic. Auct. Græc. MSS. p. 32.

STEPHANUS, Ephesius, an forte Stephanus ille episcopus Ephesinus qui anno 351. Concilio Chalcedonensi interfuit, & ex codice canonum ecclesiæ universæ nonnulla relegit Act. 11. vel quis alius longe recentior. Certe in titulo codicis Palatini Stephanus *Episcopus Ephesinus* dicitur. Verum cum fallax & lubrica sæpe sit inscriptionum, quæ in codicibus MSS. occurrunt, fides, cumque plures esse poterant Stephani ecclesiæ Ephesinæ episcopi, hunc Stephanum illum in synodo Chalcedonensi celebrem fuisse, asserere non sum ausus. Habetur ejus *Canonica Synopsis*, qua canones SS. apostolorum, conciliorum Nicæni & Ancyrani, &c. in epitomen contrahuntur [a]. Pr. Ἀποστόλων κανόνες εἰσὶν ὀγδοήκοντα πέντε, &c. Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 283. num. 2. fol. 52. & in bibliotheca Palatina, jam in Vaticanam translata, cod. 28. num. 31. iterumque cod. 200. teste Possevino in Append. p. 74.

SYMEON. I. SYMEON, cœnobii cujusdam in Mesopotamia abbas, scripsit orationem *de continua meditatione mortis*. Pr. Ἀγωνίσατε ἀδελφοὶ μετὰ πάσης φόβου καὶ ἀνάγκην ἔχωμεν ἀναστῆναι ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐξόδου ἡμῶν, τῆς ἐκ τοῦ βίου τούτου. Habetur Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 305. num. 3. a fol. 105. usque ad fol. 124. Nomine Symeonis Stylitæ inserta est Lat. Biblioth. Patr. tom. 7. Confer L. Allatium de Symeon. p. 24. II. SYMEON, hieromonachus, *Scholarius* dictus, contexuit *Syntagma Canonum pœnitentialium*, ex canonibus SS. Apostolorum & 7. conciliorum œcumenicorum, ut & synodorum particularium, & SS. Patrum & præcipue ex S. Basilii & Johannis Nesteutæ scriptis collectum, & facilioris inventionis causa, ordine Alphabetico dispositum. Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 206. num. 5. a fol. 46. usque ad fol. 173. Habetur ibid. cod. 128. num. 3. fragmentum historicum *de baptismate SS. Apostolorum.* Pr. Ἐρευνήσαντες φιλοπονήτως πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἐβαπτίσθησαν Ἀπόστολοι, &c. Verum ex Sophronii patriarchæ Hierosolymitani commentariis desumptum est, uti ipse autor ingenue fatetur. III. SYMEON STUDITA, monasterii nempe a Theodoro Constantinopoli hoc nomine erecti monachus. Composuit *Troparia* in festis & jejuniis ecclesiæ recitanda. Eorum aliqua in libris ritualibus MSS. Cryptoferratensis monasterii se legisse testis est L. Allatius, & sex eorum initia exhibet de Script. Symeon. p. 23. IV. SYMEON, Euchaitarum episcopus; exstant ejus Gr. MSS. ad Johannem monachum & enclistum *epistolæ duæ*. Prior in bibliotheca regia Parisiensi, & olim inter codices theologicos Antonii Augustini. Posteriorem tanquam valde piam commendat L. Allatius de Script. Symeon. p. 179. ubi utriusque initium habetur. V. SYMEON, humilis monachus [b], scripsit *encomium in Symeonem senem* qui Christum ulnis in templo susceperat. Pr. Τὴν περὶ τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμολόγων τιμὴν μεγάλου τινός. Hanc orationem se legisse testatur L. Allatius de Symeon. p. 180. vide p. 110.

THEODORUS. Sub hoc nomine, in censum nostrum referendi, I. THEODORUS, Antidorum episcopus, autor satis antiquus, ut fidem nobis facit L. Allatius. Scripsit *expositionem* τῆς λειτουργίας, quam frequenter citat idem Allatius, & exinde plura profert *de Purgat.* p. 108. lib. contra Hotting. p. 11. 120. 132. *de Concil. Florent.* contra Creyght. p. 519. & forsan alibi. II. THEODORUS, urbis Paphi in insula Cypro episcopus. *Vitam* condidit *S. Spyridonis*, Trimethuntis in Cypro episcopi. Pr. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος φησὶν Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής, &c. habetur Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Hist. 31. num. 10. a fol. 136. usque ad fol. 161. & Colbert. Cod. 462. Confer quæ habet Lambecius Comment. lib. 8. p. 310. III. THEODORUS, presbyter, cujusnam vero ecclesiæ, vel quo tempore vixerit, haud satis liquet. Constat nihilominus, ipsum claruisse post annum 520. quando controversia de operibus Dionysii Areopagitæ orta est, & ante Photii tempora. Scripsit *librum*, quo ostendit germanum esse quod sub nomine S. Dionysii habetur opus, & argumenta in contrarium allata, pro virili dissolvere conabatur. Argumenta ducta erant 1. A silentio SS. Patrum qui Dionysium secuti sunt. 2. A silentio Eusebii, qui dum aliorum Patrum opera recenset, Dionysiacorum nullam facit mentionem. 3. A traditionum quarum meminit Dionysius incrementis, quæ tamen postea, & non nisi diuturno temporis spatio sensim in ecclesia invaluerunt. 4. Ab epistola Ignatii a Dionysio citata, post mortem tamen Dionysii, & paulo ante ipsius Ignatii martyrium scripta. Hæc ex eo opere argumenta refert Photius cod. 1. Theodori vero solutiones reticet, vel quod non recensuit, vel quod excerpta ex codice Photiano exciderunt. IV. THEODORUS, Trimethuntis in Cypro episcopus. Exstat MS. *sermo* de vita, exilio

[a] Conf. *Fabr.* Bibl. Gr, l. 6. vol. 11. p. 26. [b] Eundem cum Simeone S. Mamantis opinatur Combefisius. Vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 141.

&

& ærumnis S. Johannis Chrysostomi. Pr. Ἀγαπητοὶ ἀψευδῆς ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου ἐπηγγειλάμενος. Adi sis L. Allatium de Symeon. p. 81 [a]. V. THEODORUS, Alaniæ (urbs est, ni fallor, non longe a Byzantio posita) episcopus. Exstat MS. *sermo* ejus extemporaneus *in Dei & Salvatoris nostri J. Christi sepulturam*. Pr. Ἀναβάλλεται μὲν ὁ Ἰησοῦς καὶ φῶς ὡς ἱμάτιον ἡνίκα τοῖς μαθηταῖς ἀστράπτων ἐπὶ τὸ ὄρος Θαβώρ. Hæc nos docet L. Allatius de Symeon. p. 82. VI. THEODORUS, metropolita Cyzicenus; *sermonem* habet *in S. martyrem Blasium*. Pr. Βλάσιον τὸν μέγαν ἐν ἱεράρχαις καὶ μάρτυσι, πῶς ἂν ἀξίως θαυμάσωμεν. Testis est L. Allatius de Symeon. p. 84. VII. THEODORUS, Petrarum vel Petræorum (urbs erat Galileæ inferioris) episcopus, in literas misit *vitam* & *conversationem S. Patris Theodosii*, totius eremi prope Hierosolyma archimandritæ. Pr. Ἡ τρισυπόστατος καὶ ἀδιαίρετος μία οὐσία. Exstare MS. testatur L. Allatius de Symeon. p. 95. & ex ea quædam profert ibid. p. 7 [b]. VIII. THEODORUS SCUTARIOTA, scripsit *vitam S. Pauli Apostoli*. Exstat MS. teste L. Allatio de Symeon. p. 106. hoc initio; Παῦλος ὁ ἀπόστολος Ἑβραῖος μὲν ἦν τὸ γένος [c]. IX. THEODORUS, patria Smyrneus, ὕπατος φιλοσόφων, *philosophorum princeps*, scripsit *in defensionem ecclesiæ Græcæ* adversus dogmata Latinorum, ex quo proinde excerpta de processione Spiritus S. de Azymis, &c. una cum aliis habentur biblioth. Vindob. Cod. Theol. 324. num. 9. a fol. 238. usque ad fol. 262. Ejusdem *epitome* eorum quæ de natura & principiis naturalibus ab antiquis tradita sunt, in 4. τμήματα, sive segmenta digesta. Pr. Ὅσα περὶ φύσεως καὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν φύσει συνεστώτων. Opusculum hactenus ineditum. Denique Theodorum Sidetam, aliumque Theodorum ecclesiæ Sebastenæ præpositum inter historicos Byzantinos nominatim reponunt Johannes Scylitzes, & Georg. Cedrenus in præfationibus ad suas historias.

[d] THEOPHILUS, chronographus Christianus, quem ubique fere citat Malala, cujus calculum, tanquam longe accuratiorem, commendat. An idem sit cum Theophilo Antiocheno (quod voluit olim antistes Oxoniensis) controversia est haud facile solvenda. De qua aliquid diximus in Johan. Malala.

TIMOTHEUS, alter chronographus una cum Theophilo Malalæ passim laudatus, præcipue vero ut Domini nostri nativitatem in sextum mundi millennarium incidisse probaret. Meminit etiam idem Malala Timothei cujusdam gente Persæ, qui ante susceptum baptismum apud Persas *Bastagarius*, sive *Bajulus* fuerat. Ex quo plura refert de Manichæis, eorumque episcopo Indarazaro, Persarum regis jussu occisis, præsente & spectante Christianorum episcopo; de facultatibus eorum publicatis; libris igni traditis; ecclesiis catholicis addictis; promulgato etiam edicto, ut si per imperium Persicum Manichæus inveniretur, igne absumeretur. Sub Justiniani imperio hæc contigisse narrat Timotheus, & ex eo Malala lib. 18. p. 178. De quibus tamen nulla alibi habetur mentio.

ZOZIMAS, monasterii cujusdam in Palæstina, ut videtur, abbas, sive archimandrita. Multis contendit Possinus eundem fuisse cum celebri illo Zozima, qui disciplinæ monasticæ in quodam Palæstinæ cœnobio a puero traditus, ultra 53. annos in vita ascetica perseveravit, & Mariæ Ægyptiacæ anno 432. defunctæ, funus curavit, ductis pro sententia sua argumentis, a loco, tempore, & utriusque genio & moribus. Verum an tanti sint, ut eruditos in partes suas pertrahant, haud operæ pretium erit pluribus excutere. Exstant ejus Διαλογισμοὶ, seu *Alloquia ascetica*, 14. capitulis comprehensa, ex ejus ore, a quodam illius discipulo, excepta. Edita sunt Gr. Lat. in Possini Thes. Ascet. p. 279. Magni hoc opusculum facit Possinus *propter efflorescentem in illo genuinam indolem vere Asceticorum sensuum, & quendam suavissime fragantem ex uberi, qua penitus imbuitur unctione Spiritus, heroicæ sanctimoniæ odorem*, ut ejus verba sunt. Notat præterea Johan. Moschum, *Prati spiritualis* consarcinatorem, multa ex his alloquiis, immo integra quandoque capita, exscripsisse.

[a] Quædam ex eo profert Bigotius præf. ad Palladium. Habetur MS. in bibl. Coslin. p. 195. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 558. & vol. 9. p. 66. [b] Hujusce Theodori *Canonicon*, sive scriptum quo Canonibus Synodicis lucem attulit, citat Nic. Comnenus Papadopili p. 398. prænot. Mystagog. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 230. [c] Etiam *Scholia* ad Nicetæ Choniatæ Thesaurum scripsit & 2. ultimos libros adjecit. *Monodiam* quoque Michaelis scripsisse videtur. Vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 419. & 433. [d] A Theophilo Antiocheno diversum opinatur *Fabr.* quia Malala & Chronici Paschalis autor ex eo afferunt quæ in libris ad Autolicum non leguntur; vid. Bibl. Gr. vol. 5. p. 96.

DISSERTATIO SECUNDA.

De Libris & Officiis Ecclesiasticis Græcorum.

De Libris ecclesiasticis Græcorum acturo, liceat mihi L. Allatii, viri in his literis summi, verbis præfari. "Græcorum ecclesiastici libri, plures nec unius generis sunt, in eamque jam excreverunt molem, ut attentius introspicienti haud fieri posse videatur, ut per annum, ab homine ad id studiosius incumbente, nec aliis negotiis implicito, recitentur, tantum abest ut cantu etiam & per intervalla temporum respirante, commode accenseantur. Illius etenim gentis religio increbrescens unicuique de novo, dummodo sanctorum res pertractantur, accessionem facere & ingentia duplicare volumina permisit. Hinc maximam librorum copiam majorem fecit, & novis semper additis, molem in immensum adauxit." Hæc vir in rebus gentis suæ egregie instructus, Græcorum sui temporis longe doctissimus, qui duplicem proinde *Dissertationem* hac de re instituit, ad Gabr. Naudæum unam, ad Johan. Aubertum alteram edit. *Paris.* 1645. 4° [a]. Verum cum Allatio divinorum officiorum potiores solummodo & usitatiores libros, idque modo satis prolixo percensere placuit, nos minutiores etiam libellos, sæpe & particulares magni alicujus operis vel officii formulas & διατάξεις in censum nostrum referemus, idque summatim & paucis; lectores qui plura desiderant, ad lexicographos ecclesiasticos, aliosque qui de his latius scripserunt, remittentes. Neque enim doctis hæc scribimus, sed in juniorum φιλαρχαίων gratiam, qui libris ad hunc usum commodis, destituti sunt. Quo vero meliori ordine res agatur, observationes & collectanea nostra, methodo alphabetica disponemus. Sic itaque exordimur.

'ΑΓΙΑΣΜΟ'Σ. De vulgaribus hujus vocis significationibus jam non agitur. Notat hoc loco solennem aquæ benedictionem, juxta quam apud Græcos peragi solet. Cujus duplicem habemus ordinem seu διάταξιν in Euchologio. Prima dicitur Ἀκολυθία τῦ μεγάλυ ἁγιασμῦ τῶν θείων Θεοφανίων, & semel tantum in anno usurpatur, in festo nempe *Theophaniorum*, quando aqua solenni ritu consecratur. Exstat apud Goarum in Euchologio, p. 453. Ex quo etiam discimus duplicem hoc tempore aquæ fieri benedictionem; primam in festi pervigilio, ex qua bibitur, populus aspergitur, domus lustrantur; alteram, quæ ipso die festo inter Missarum solennia facta est, quæ proinde sanctior habetur, majorique cura asservatur, & pœnitentibus nondum in ecclesiæ communionem plene receptis propinari solet. Hoc etiam ritu memoriam baptismatis Christi, hoc die olim peracti renovabant, cujus baptismo, aquarum omnium naturam adeo usque sanctificatam fuisse crediderunt veteres, ut aquæ profunda hac nocte haustæ, domumque portatæ, non in unum modo, sed quandoque in plures annos incorruptæ servabantur, diserte id testante Chrysostomo Homil. de Baptism. Christi, tom. 1. p. 278. Altera dicta est Ἀκολυθία τῦ μικρῦ ἁγιασμῦ, & recitatur in communi aquæ benedictione, non modo in Theophaniis, sed & singulis mensibus, vel urgente quavis necessitate, a sacerdote fieri potest. Habetur ibid. p. 441. Utrumque officium in notis suis præclare illustrat eruditissimus Goarus. Videsis Codin. de Offic. CP. cap. 14. num. 26. 27. &c. p. 79. ubi ἁγιασμὸν, sive aquæ benedictionem describit, quæ cujusvis mensis initio (exceptis solummodo Septembris die 14. & Januarii 6.) coram imperatore in palatio fieri solebat.

'ΑΓΙΟΠΟΛΙΤΙΚΟ'Ν ΣΤΙ'ΧΗΡΟΝ, *Hymnus* sive canticum longiusculum, ab Andrea monacho, Cretensi archiepiscopo, qui ἁγιοπολίτης κατ' ἐξοχὴν dictus est, compositum; cujus & alia cantica libris Græcorum passim reperiuntur. Ex codice Barberino meminit hujus στιχηρῦ Goarus not. ad Euchol. p. 202. Balsamoni dicitur Ἀκολυθία τῦ ἁγιοπολίτυ, qui & Ψαλτωδημάτων ἁγιοπολιτικῶν meminit.

Α'ΙΝΟΙ, *Laudes*; memorantur in Officio τῦ Ὄρθρυ, p. 54. ita nempe apud Græcos, explicante Goaro, dicuntur Psalmi Davidici 148. 149. 150. propter repetitam in iis vocem Αἰνεῖτε, & in ecclesiasticis eorum libris passim occurrunt.

[a] Utramque Jo. Albert. Fabricius recudi fecit *Hamb.* 1722. 4to.

'ΑΚΑ-

'ΑΚΆΘΙΣΤΟΣ, *Hymnus* in laudem B. Virginis, ob urbem a Persarum, Barbarorumque furore, illius, ut ferunt, ope ter servatam conditus, idque hac primum occasione. Obsessa urbe regia, imperante Heraclio, ex una parte a numeroso exercitu sub Sarbaro Chosroæ Persarum regis duce, ex altera a Chagano Scytha, Sergius patriarcha imaginem Deiparæ Virginis non manufactam ulnis suis gestans, cum toto populo supplicationes incessanter fecit; quo facto Heraclius mox insignem de hostibus victoriam reportavit. Unde populus totam noctem absque ulla intermissione hymnum pro gratiarum actione Deiparæ decantavit. Idem postea sub Constantino Pogonato, & tertium sub Leone Isauro, infestantibus Agarenis, factum. Hinc festum institutum, hinc hymnus sabbato quintæ hebdomadis quadragesimæ in perpetuum decantandus, 'Ακάθιστος, quasi sessione carens, dictus (inquit Triodium hac die) διότι ὀρθοστάδην τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τὸν ὕμνον τῇ τοῦ λόγου μητρὶ ἐμελψαν. *Quod totus populus tota nocte stando hymnum Deiparæ concinuerit, quodque, cum in omnibus aliis ædibus ex more sedere liceat, in istis divinæ Matris erecti omnes stantes auscultamus.* Narrat Codinus de Offic. CP. cap. 12. §. 10. p. 71. ex quatuor vigiliis quæ quotannis in palatio celebrari solebant, secundam fuisse τοῦ 'Ακαθίστου. Exstat hoc officium in Horologio Græcorum *Venet.* 1535. aliisque annis non semel edito. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 231. num. 8. a fol. 24. usque ad 37. hoc initio, Βουλὴν προαιώνιον ἀποκαλύπτων σοι κόρη Γαβριὴλ ἐφέστηκε, &c. Hymni hujus originem, & integram triplicis liberationis urbis CP. historiam accurate describit anonymus autor Orat. Histor. in festum τοῦ 'Ακαθίστου, quam Gr. Lat. edidit Combefisius Auct. Nov. tom. 2. p. 805.

'ΑΜΑΡΤΩΛΩ͂Ν ΣΩΤΗΡΙ'Α. Liber ecclesiasticus, ab Agapio Cretensi apud montem Athum monacho, viro in scriptis tum Græcorum, tum Latinorum, non inerudito, lingua vulgari, ex diversis Græcorum Latinorumque operibus, tribus partibus absolutus, quo pia documenta. variique sermones Ethici continentur. Parte tertia in laudes B. Virginis se effundit, deque miraculis vel ab ea, vel ejus nomine patratis copiose agit. Editum est ab ipsomet autore hoc opus *Venet.* apud Ant. Julian. anno 1641. 4°.

"ΑΜΩΜΟΣ. Ita dictus est Psalmus 118. eo quod ab his verbis incipit, Μακάριοι οἱ ἄμωμοι, & in sabbato τοῦ ἀπολυσίμου. seu sabbato secundæ hebdomadis jejuniorum cani solet. Ejus passim mentio fit in libris Græcorum ritualibus, in Euchologio non semel. Vide p. 53. 483. 561. Confer etiam Meursii Glossar. & Suiceri Thesaurum in hac voce.

'ΑΝΑΒΑΘΜΟΊ, *Psalmi graduales*, seu *Cantica graduum* apud Hebræos, Græcos, & Latinos, satis nota. In divinis Græcorum officiis, certis quibusdam temporibus suum etiam habent locum. Vide quæ hac de re congessit du Fresnius in glossariis suis, tum Græco, tum Latino; quæque commentatores, tam veteres quam recentiores ad hos psalmos notare solent.

'ΑΝΑΓΝΩ'ΣΕΙΣ, *Lectiones*, seu ut Latini potius dicerent, *Lectionarius*: in quo libro partes seu segmina ex veteris Testamenti libris excerpta, variisque anni diebus, pro dierum festorum solennitate, in ecclesia recitari solita, continentur, in unum volumen redacta, ut facilius & commodius præ manibus habeantur. Prostat liber MS. passim in monasteriis Græcorum, & potissimum in bibliotheca Vaticana & Barberina, num. 16. & 17. monente L. Allatio, Differt. 1. p. 53. & Diatr. de Georg. p. 417. qui tamen notat hunc librum diversum esse ab aliis lectionibus prolixioribus, quas non ex sacris literis, sed ex sanctorum Patrum opusculis desumptas, iidem Græci inter divina sua officia recitant.

'ΑΝΘΟΛΟ'ΓΙΟΝ. Latine dicas *Florilegium*, opus in duodecim menses divisum, quo continentur officia quæ per totum annum in Domini nostri Jesu Christi, B. Virginis Deiparæ, & reliquorum celebrium Sanctorum solennitatibus solent decantari, ut & communia officia in unum pluresve prophetas, apostolos, martyres, pontifices, confessores, & alios. Contextum est hoc opus ad modum, qui in Menæis observatur, & maximam partem, ex iis desumptum; in hoc vero differt, quod in Menæis omnia fere sanctorum festa sua habent quæque officia, i. e. hymnos, preces, & lectiones; in hoc præcipua tantum, quandoque & nulla; ita verbi gratia a prima Septembris die usque ad septimam, nulla pro diebus festis officia reperiuntur, quæ tamen in Menæo satis frequentia continentur. In Menæis integra festorum officia exhibentur; in Anthologio plura memorantur tantum, verbaque illorum initialia solummodo ponuntur. Denique p. 288. habentur plures orationes cuilibet sanctæ & magnæ hebdomadis diei convenientes, & lectiones ex Evangeliis depromptæ, festo Paschali propriæ. In duo volumina dispertitur. Primum continet sex menses, a prima die mensis Septembris, usque ad finem Februarii; secundum sex æstivales, a Martio scilicet ad Augustum. Ultimum

mum in codice Cæſareo obtinent locum canones aliquot paracletici Johannis Euchaitenſis. Quorum unumquodque peculiarem ſuam habet Acroſtichidem, quæ itidem ut quælibet ode nona nomine Johannis inſignita eſt. Opus immenſum, novis ſubinde additionibus auctum. Inde in poſtremarum editionum titulis πλουσιώτερον dicitur, aliaque quædam neceſſaria officia & interpretationes continere notatur, quæ in prioribus Anthologiis deſiderabantur. Hinc poſteriorum correctorum libidinem hac in parte acrius carpit L. Allatius, p. 89. qui talem de hoc opere cenſuram fert. *Liber, ut verum fatear, lucri cauſa excogitatus, fere enim nihil in eo eſt, ſi recentiora quædam addita excipias, quæ eradi tanquam noxia operæ pretium fuerit, quod non in Menæis & Paracletice, aliiſque libris, & commodius & accuratius digeſtum ſit.* Habetur Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 309. juxta Neſſel. 146. Suum etiam Anthologium habuit Allatius, a ſe ſæpius citatum, nec in aliis illuſtrioribus Europæ bibliothecis deeſſe videtur. Editum eſt hoc opus *Venetiis* anno 1621. deinde typis *Pinelli*, accurante Theophylacto Tzanphurnaro hieromonacho *ibid.* 1639. Huic editioni ſubnectitur Πασχάλιον, ſive *Calendarium Paſchale*, 50. annorum, nempe ab anno 1642. uſque ad finem ann. 1692. In quo id obiter notare licet, Græcos in celebrando Paſchatis die eandem cum eccleſia Anglicana rationem tenere; ita exempli cauſa anno 1685. Paſcha eorum, ſicut & noſtrum, incidebat in diem Aprilis 19. Variant nihilominus in cyclo lunari; ſic nempe eodem ipſo anno, cyclus lunaris, ſive *aureus*, ut vocatur, *numerus*, nobis erat 14. Græcis vero 11 [a].

'ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΝΕΟΝ, ſive *Florilegium novum*, ex omnibus pene divinorum officiorum voluminibus, in presbyterorum & monachorum Græcorum uſum & ſublevamen excerptum, laborem in ſe recipiente, idque juſſu Antonii Sanctorii cardinalis, nationis Græcorum protectoris, Antonio Arcudio Corcyrenſi. In hoc breviario, rubricæ generales exhibentur, Pſalterium cum canticis, horologium, officium feriale, officium 'Αναστασίμου ὀκτωήχου, corporis Chriſti, ordo defunctorum, pentecoſtarium, lectiones ſanctorum communium, ſimplicium, propriaque ipſorum ſynaxaria, Domini ſolennitatum, B. Virginis, cæterorumque inſignium, tum duplicium, tum ſemi-duplicium, feſtorum dierum integra per annum officia, aliaque non pauca. Edidit hoc opus Arcudius *Rom.* 1598. 4°. Acrius hoc opus perſtringit L. Allatius, p. 105. quaſi in eo componendo, compilator ſe intra ſanctorum patrum terminos non continuiſſet, & plus ſapere viſus eſt, quam ipſe divinus Spiritus voluit, cum vetera immutat, integra obtruncat, perfecta immiſcet, & de ſuo addit incompta atque inſulſa, neque cum Græcis ipſis communia. *Quo pacto ſtomachum*, inquit, *ſapientibus movit, & opus alias laudabile dehoneſtavit.*

'ΑΝΤΙΦΩΝΑ. Senſu primo, maximeque proprio, hæc vox notat canticum eccleſiaſticum alternum, cum pſalmi aut hymni ab utraque parte chori alternatim canuntur. Habet vero & ſtrictiorem ſignificationem; ſumitur enim pro officio eccleſiaſtico, ex variis pſalmis diverſorum verſuum, qui magis ſolennitatis myſterium exprimunt, collecto. Et hæc Antiphona pro magna anni parte, in diebus Dominicis recitantur. Dividuntur in primum & ſecundum Antiphonum; de quibus L. Allatius Diſſert. 1. p. 15. hæc nos docet. In primo poſt ſingulos verſus recitatur, ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου Σῶτερ σῶσον ἡμᾶς, *precibus Deiparæ ſalvator ſalva nos*: in ſecundo pro ſolennitatum diverſitate verſui adnectitur formula ſolennitatem exprimens, ut in die Paſchatis dicitur, Σῶσον ἡμᾶς, υἱὲ Θεοῦ ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι ἀλληλούια. *Salva nos, fili Dei, qui a mortuis reſurrexiſti, canentes tibi alleluia*: In Pentecoſtes, Σῶσον ἡμᾶς, υἱὲ Θεοῦ παράκλητε ἀγαθὲ ψάλλοντάς σοι ἀλληλούια, *Salva nos, fili Dei paraclete bone, canentes tibi alleluïa*: & ſic de aliis terminatis verſiculis idem reperitur. In nunc & ſemper dicitur illud, Ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀθάνατος ὑπάρχων, *Unigenitus filius, & ſermo Dei, immortalis exiſtens*, &c. Poſtmodum tertia ſtatio excipit, quæ & tertium Antiphonum vocatur; verſiculi pſalmorum cum tropario proprio ſolennitatis, cujus vicem, cum typica dicuntur, beatitudines occupant, in quarum poſtremis, tertiæ, ſextæque odæ troparia, ſive paracletices, recitantur. De his Antiphonis vide etiam quæ habet Goarus ad Euchołog. p. 123.

'ΑΠΟΔΕΙΠΝΟΝ, Latine dicas *Completorium*, officium ſcilicet eccleſiaſticum, quod poſt ſumptam cœnam decantatur. Vocatur τῶν ἀποδείπνων ἀκολουθία. Duplex hac de re apud Græcos officium occurrit. Primum μέγα dictum, quod per totam Quadrageſimam pſallitur. Et præſertim canuntur 12. Pſalmi, ἀπὸ τοῦ ὕψωσε κύριε, uſque ad κύριε ἐξάκουσον. Quod quidem in monaſteriis fieri ſolet. Sacerdotes vero ſæculares & monachi iter facientes, hos Pſalmos omittunt. Alterum μικρὸν dicitur, & per reliquum anni

[a] Denique Anthologion excuſum eſt 1697. in Hungara Walachia teſte *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 437.

tempus

tempus celebratur. Utrumque officium in Græcorum Horologio reperitur. Confer Meursium, Suicerum, & du Fresn. in voce ἀπόδειπνον.

'ΑΠΟ'ΣΤΟΛΟΣ, seu, ut in Euchologio Goariano, p. 233. vocatur Ἀποστολικὸν βιβλίον, quod potior majorque illius pars ex epistolis apostoli Pauli concinnatur. Continet quippe lectiones ex epistolis canonicis apostolorum, præsertim sancti Pauli, desumptas. Hinc in ordinatione lectoris pontifex tradit ei τὸν ἀπόστολον, Euchol. p. 236. & in Liturgia Chrysost. p. 68. Lector profert Τὸ προκείμενον ἀποστόλου καὶ τῆς ἡμέρας, *propositum apostoli & diei*; mox, καὶ τοῦ ἀποστόλου πληρωθέντος, *& lectione apostoli completa sacerdos exclamat*, &c. Hic liber tempore S. Sabæ jam in usu fuit, teste Cyrillo Scythopolitano in vita ejus, num. 75. apud Cotel. Monum. tom. 3. p. 351. Lector qui epistolas S. Pauli apostoli publice in ecclesia legit, πρωταποστολάριος vocatur, cujus meminit Codinus de Offic. CP. cap. 6. num. 14. p. 44. Editus est hic liber *Venet.* 1641. hoc titulo, Ἀπόστολος σὺν Θεῷ ἁγίῳ [a]. De Πραξαπόστολῳ agemus suo loco.

'ΑΠΟΣΤΟΛΟΕΥΑ'ΓΓΕΛΟΝ, liber complectens lectiones apostolicas simul & evangelia, quæ in sacris liturgiis, singulis diebus aut festis, præsertim dominicalibus, iisque quæ B. Virginis martyrumque honori dedicata sunt, leguntur. Agit de hoc libro Euchologium non uno loco. Exstant Ἀποστολοευάγγελα totius anni, juxta 12. menses disposita, certis quibusdam diebus recitanda, summatim exposita in Euchologio, p. 904. Ubi etiam habentur Ἀποστολοευάγγελα in mulieres martyres, in moniales, in moniales simul & martyres, & 11. matutina evangelia τὰ ἀναστάσιμα, seu *memoriam resurrectionis habentia*.

ΒΑΙ'Α, sive Κυριακὴ τῶν βαΐων, *Dominica in Palmis*, qua populus inter matutinas laudes decantandas, palmas manibus gestare solent ad imitationem turbæ Hierosolymitanæ, Christum Hierosolyma ingredientem præeuntis, palmasque manibus ferentis. Exstat in Euchologia, p. 744. Εὐχὴ εἰς τὸ δοῦναι τὰ βαΐα τῇ βαϊοφόρῳ, *oratio ad palmas ipso palmarum die distribuendas*. Et ipsum festum τῶν βαΐων ἑορτή, sive ἡ βαϊοφόρος ἡμέρα vulgo dicitur. De festo palmarum vide quæ habet Codinus de Offic. CP. cap. 10. p. 66. quæque ad illud caput notavit Gretserus, p. 238.

ΒΑ'ΠΤΙΣΜΑ. Ritus & ceremonias describere, quibus Baptismus apud Græcos peragi solet, non est hujus loci. In Euchologio huc pertinent quæ sequuntur officia. I. Εὐχὴ εἰς τὸ κατασφραγίσαι παιδίον, *Oratio ad cruce signandum puerum suscipientem nomen octava die nativitatis suæ*, p. 321. Officium hoc Baptismo præambulum est, & catechumenatus vicem supplere videtur, cum catechumeni olim nomen suum ecclesiæ dare tenebantur. II. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, *Officium S. Baptismatis*, p. 350. Cujus officii varia exemplaria ex codicibus MSS. exhibet Goarus. Integrum baptismum apud Græcos celebrandi ritum ex Euchologio Latine exhibet, scholiisque suis illustrat P. Arcudius de Concord. Sacram. lib. 1. cap. 17. p. 57. III. Εὐχὴ τῶν ἁγίων βαπτισμάτων εἰς ἀποθνῆσκον νήπιον, *Oratio S. baptismatis in puerum letho proximum*, p. 370. cum nempe urget vel morbus, vel instantis mortis necessitas, ut baptismus contractiori formula peragatur. IV. Εὐχὴ εἰς τὸ ἀπολοῦσαι νεοφώτιστον τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, *Oratio ad abluendum recens illuminatum octava die*, sive *ablutio post baptismum*, p. 371. Moris quippe erat in ecclesia ab omnibus retroactis sæculis, ut octava post baptismum die Neophyti vestes candidas deposituri in ecclesiam convenirent. Cui postea accessit ablutio sive abstersio, ne forte aquæ baptismalis, vel chrismatis aliquid excidens deperdatur.

ΒΑΣΙ'ΛΕΙΟΙ. Hoc nomine in scriptis ecclesiasticis Græcorum veniunt quatuor libri; nempe Samuelis 2. Regum 2. qui in sacro veteris instrumenti canone habentur. De quibus vide Constitut. Apost. lib. 1. cap. 5, 6.

ΒΙ'ΒΛΟΣ ΚΑΝΟ'ΝΩΝ, *Codex Canonum*, quo usa est ecclesia universa, continens priorum 4. conciliorum generalium, ut & Ancyrani, Neocæsariensis, Gangrensis, Antiocheni, Laodiceni canones continuata numerorum serie dispositos, qui sibimet invicem hoc ordine succedunt. Concilii Nicæni (primo quidem loco positi, διὰ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου αὐθεντίαν, ut ipsius codicis verba sunt, *propter synodi œcumenicæ autoritatem*) canones 20. Ancyrani 25. Neocæsariensis 14. Gangrensis 20. Antiocheni 25. Laodiceni 59. Constantinopolitani primi 7. Ephesini 8. Chalcedonensis 29. omnes numero 207. Hinc in Actis conciliorum, præsertim Ephesini & Chalcedonensis (ut de scriptoribus ecclesiasticis nil dicam) toties occurrit formula, fieri aliquid παρὰ τὴν τῶν κανόνων ἀκολουθίαν, damnari quempiam διὰ τὴν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἀκολουθίαν, & κατὰ τὴν τῶν κανόνων τάξιν· quia nempe codex canonum, quo tunc usi sunt, continuata numerorum

[a] Prodierat antea *Venet.* 1633. Vid. *Fabr.* ad Allatii Diss. Bibl. Gr. vol. 5. subnex. p. 34.

serie

serie & consequentia decurrebat. Prima hujus codicis mentio occurrit in Actis concilii Chalcedonensis, cujus canones ei demum accesserunt; ita Act. 11. ἀπὸ τοῦ βιβλίου recitantur canones 95. & 96. qui concilii Antiocheni sunt 16. & 17. Act. 13. ex eodem codice legitur canon 4. qui inter Nicænæ synodi canones quartum habet locum. Et Act. 4. sumpto libro, Aetius archidiaconus & primicerius magnæ ecclesiæ legit ex eo canones 83. & 84. qui quidem concilii Antiocheni sunt 4. & 5. In codice encyclico epistola synodica 41.* (quæ est episcoporum Pisidiæ ad Leonem Imp.) Timotheum ejusque asseclas ex ecclesia Dei ejiciendos judicant *secundum consequentiam regularem*. Quænam vero hæc fuerit, nos docent quæ sequuntur; *sicut* (inquiunt) *tertia & octogesima regula de talibus aperte decernit, cujus initium est, si quis episcopus a synodo depositus, aut presbyter*, &c. Jam vero 83. codicis nostri regula est synodi Antiochenæ canon 4. qui eodem modo incipit. De codicis hujus origine, variisque incrementis non pauca diximus in observationibus nostris ad concilium Chalcedonense anno 451. p. 486. 487. hic non repetenda. Primus hunc codicem e tenebris eruit, & versione notisque adornatum Gr. Lat. edidit Christoph. Justellus *Par.* 1610. 8°. Transtulit deinde in Bibliothecam suam Juris Canonici Henricus Christophori F. tom. 1. p. 1. anno 1661. Recudit demum præmissa historica relatione de collectionibus canonum G. Th. Maierus *Helmst.* 1663. 4°. Alius ab hoc est *Codex ecclesiæ Orientalis*, vel idem potius a sextæ synodi patribus anno 681. insigniter auctus, de quo etiam diximus loco citat. Hunc ex codice MS. ecclesiæ Pictaviensis Græce extulit Johan. Tilius, postea Meldensis episcopus, *Paris.* 1540. 8°. In posteriori hoc codice locum habent canones Sardinenses, qui in codice ecclesiæ universæ desiderantur. Ut ἀβλεψίαν suam egregie prodiderit cardinalis Perronius* dum Christoph. Justellum sublestæ fidei in edendo codice canonum ecclesiæ universæ arguere voluit, quod hos canones suppresserit. Nescius utique alium esse ecclesiæ *Universæ*, alium ecclesiæ *Orientalis* codicem. Quo nomine jure vapulat Henrico Christophori filio in Præfat. generali ad Biblioth. Juris Canonici veteris [a]. Convenit pene inter omnes veteribus in more fuisse positum, ut quoties in synodum coirent, de rebus vel fidei, vel disciplinæ acturi, cum duplici jure judicandum esset, divino nempe & canonico, in medio consessus super tabulam collocatus sit a dextra parte codex Evangeliorum, e sinistra codex canonum. Et de codice quidem Evangeliorum disertissime affirmat Cyrillus Alexandrinus*, ubi de synodo Ephesina agens, ἔκειτο γὰρ ἐν ἁγίῳ θρόνῳ τὸ σεπτὸν εὐαγγέλιον, μονονουχὶ καὶ ἐπιβοῶν τοῖς ἁγίοις ἱερουργοῖς· κρίμα δίκαιον κρίνατε. *Venerandum enim Evangelium in sancto throno collocatum erat, illud tantum non sanctorum sacerdotum auribus insonans; Justum judicium judicate.* Et plena sunt Conciliorum Acta; immo ipsis oculis id demonstrant picturæ veteres, quæ etiam hodie supersunt. E multis unicum exemplum dabo. Bethlehemi in ecclesia Dominicæ nativitatis, inter alia monumenta, ex utraque parietum parte, meridionali & aquilonari, infra fenestras ecclesiæ in sex quadratis spatiis ex musivo opere totidem sunt arcus figurati, sive fornices, quæ totidem conciliorum memoriam exhibent. Pars meridionalis sex continet concilia œcumenica, Nicænum, Constantinopolitanum 1. Ephesinum, Chalcedonense, Constantinopolitanum 2. Constantinopolitanum 3. Aquilonaris totidem provincialia, viz. Ancyranum, Antiochenum contra Paulum Samosatenum, Sardicense, Gangrense, Laodicenum, & Carthaginense sub Cypriano contra Novatum. Unaquæque fornix suam habet inscriptionem Græcam, quæ istam synodum breviter describit. In medio arcus visitur pluteus, cujus in medio collocatur codex, quo librum Evangeliorum denotari nemo, opinor, facile denegabit. Venerandum hoc antiquitatis monumentum ab Emanuele Comneno, ut ex inscriptione liquet, absolutum, anno 1626. descripsit Nic. Quaresmius Elucid. Terr. sanctæ tom. 2. lib. 6. cap. 13. Inscriptiones Græcas, & parietis aquilonaris delineationem ex oriente sibi transmissam, & æri eleganter incisam exhibet vir illustris pariter ac eruditus Johan. Ciampinus lib. de sacris ædificiis Constantini M. cap. 24. p. 150. qui & alibi de hoc more ex veterum monumentis agit, nempe in elegantissimo opere de vet. Monument. Musiv. cap. 16. p. 133. & cap. 25. p. 236. Vide etiam cap. 22. p. 201. Et de codice Evangeliorum hactenus. De codice Canonum non adeo clara sunt veterum testimonia, etsi admodum probabile est, & tantum non certum; cum in Actis conciliorum legimus præsto semper fuisse ad manum, & data canones relegendi occasione, a diacono in manus sumi solere sine ulla introductionis mentione. His adde quod in supramemorati operis Bethlemitici quadrato sexto, quod synodi Carthaginensis

*Conc. tom. 4. col. 298.

* Resp. ad M. Brit. reg. l. 1. c. 53.

* Apologet. ad Theod. Imp. tom. 6. p. 251.

a Quod Caveus monet *de Justello.* — Eum in edendo codice Canonum Ecclesiæ universæ fraudis non arguendum, contra inspectionem codicis Bodleiani militat, ex quo quædam cultro resecuit Justellus, plurima omisit, quæ descripta penes se habet, olim forsan edenda, Jo. Georgius Janus polyhistor Wittebergensis. Hæc Pfaffius in Disquisitione de Liturgiis, & Libris Ecclesi. p. 22.

memo-

memoriam conservat, sub duplici arcu bini repræsentantur suggestus, codice utrique superimposito. An hic codicem Evangeliorum, alter Canonum codicem denotat, lectori erudito perpendendum relinquimus. Certe a magna verisimilitudine non abhorret. Suum denique synodicon habet ecclesia Æthiopica, quæ Græcorum ritus ecclesiasticos ut plurimum sequitur. Præter enim librum, quem Synodum vocant, Apostolorum constitutiones & canones, sed a nostris tum rebus, tum verbis, necnon ordine & numero valde discrepantes, complectentem; habent Habessini & codicem conciliorum, nempe Ancyrani, Neocæsariensis, Nicæni, Gangrensis, Antiocheni, Laodicencensis, & Sardicensis canones continentem; de quo plura te docebit, lector, vir in his literis sine pari, Job Ludolfus Hist. Æthiop. lib. 3. cap. 4. Plenius Comment. Æthiop. lib. 3. cap. 4. num. 30. p. 301.

ΓΕΡΟΝΤΙΚΌΝ. Opus est in quo dicta & facta vetustiorum Ἀσκητῶν congesta sunt. Frequens Gerontici apud scriptores Græcos mentio. Cujusmodi opera primum in Ægypto contexta sunt. Qualia apophthegmata ἁγίων γερόντων a Cotelerio Gr. Lat in lucem emissa Monument. tom. 1. p. 341. *Excerpta* ex Palladii historia Lausiaca tom. 3. p. 158. Παράδεισος, sive *Ægyptiorum monachorum historia* ibid. p. 171. Johan. Moschi Pratum spirituale Biblioth. PP. Gr. Lat. tom. 2. ut alia prætermittam. Plura MSS. delitescunt. Ex quibus quædam in ecclesia publice leguntur, id quod de Johannis Climaci (qui & ipse cap. 56. βιβλίον γεροντικὸν memorat) opere satis constat, ut infra notabimus. De hoc Climaci opere vide quæ diximus Hist. Lit. vol. 1. p. 534.

ΔΙΑΚΟΝΙΚΌΝ. Hæc vox non unam apud scriptores ecclesiasticos significationem obtinet. Sumitur quandoque pro ea ecclesiæ parte, in qua dum sacra fiunt, diaconi consistere solebant; nempe in solea, & ad Bematis cancellos; aliquando pro æde ecclesiæ adjuncta, in qua vasa sacra & vestes reponebantur, quorum curam habebant diaconi, de quo non pauca congessit Gothofredus ad Philostorgii lib. 7. cap. 3. p. 276. quandoque pro collecta, seu ea precum publicarum parte, quam diaconi pronunciabant. Hoc vero loco librum denotat ecclesiasticum, quo omnia, inquit L. Allatius, quæ ad diaconi munus obeundum requiruntur, in agenda re divina & singulis officiis uno veluti fasce continentur. De eo videtur intelligendus esse Johannes Euchaitarum [a] episcopus cum carmina εἰς τὸ βιβλίον τῆς Διακονίας τοῦ τροπαιοφόρου scripsit. Vide Allat. Dissert. 1. p. 97.

ΔΙΔΑΧΑΊ. Conciones. Homiliæ ecclesiasticæ, quæ vetustioribus Διδασκαλίαι vocabantur, recentioribus Græcis Διδαχαὶ dicta sunt; conciones nempe in præcipua anni festa, quæ fere semper in procemium & duas στάσεις distinguuntur. Cujusmodi, inquit Du-Fresnius in verb. Διδαχαὶ, erant, Alexii Rharturi presbyteri & chartophylacis Corcyræ editæ *Venet.* anno 1560. quo & vixit: & aliæ nescio cujus anonymi in Cod. Colbert. 4634. An vero hujusmodi conciones a privatis doctoribus compositæ, in publicis ecclesiæ cœtibus recitatæ sunt, non constat.

ΔΙΠΛΟΚΑΤΗΧΟΎΜΕΝΟΝ. Cantici ecclesiastici species erat; iterata forte precatio pro catechumenis, inquit Cl. Du-Fresnius, qui ad conjecturam suam firmandam, locum unum alterumve ex horologio MS. in officio quadragesimæ profert Append. ad Gloss. Græc. col. 59.

ΔΊΠΤΥΧΑ. Nota satis est & vox & res. Duplices erant tabulæ, quarum una patriarcharum, pontificum, episcoporum, qui majoribus ecclesiis præsidebant, & in vivis erant, nomina inscribebantur; in altera mortuorum, eorum nempe qui in pace & communione ecclesiæ diem suum obierant, quæque ex his tabulis inter sacrorum solennia a diacono ad altare recitari solebant. Episcopi alicujus nomen his tabulis inditum communionis erat tessera & indicium. Ubi vero alicui denegatur, nomen ejus e publicis ecclesiæ tabulis erasum est. Mos satis antiquus, & quarto saltem sæculo, si non retroactis temporibus usurpatus. Verum non modo episcoporum, sed & aliorum sanctitate illustrium, præcipue imperatorum orthodoxorum nomina hisce tabulis inscripta fuerunt, & ex iisdem recitata Quin & conciliorum œcumenicorum; ut fidem nobis facit Justiniani Imp. epistola ad Epiphanium * patriarcham CP. & nos etiam ad concilium Chalcedonense notavimus, ubi de codice canonum ecclesiæ universæ egimus. Plena est harum tabularum in scriptoribus ecclesiasticis, plena in conciliorum monumentis, ubique mentio. De Diptychis agunt Durantus de ritibus ecclesiæ lib. 2. c. 43. num. 8, 9. p. 717. Habertus Pontif. Græc. p. 156. Goar. ad Eucholog. p. 143. Mastrichtius Schediasm. de Susceptor. in Baptismo, & Hist Jur. Eccles.

* Cod. de summ. Trinit. l. 7. prope fin.

[a] Imo Euchaitorum, ita enim potius quam Euchaitarum scribendum esse notat Lambecius, teste *Fabr.* ad Allatii Diss. 1. vol. 5. Bibl. Gr. subjunct. p. 72.

num. 2. p. 7. præfertim vero lexicographi ecclefiaftici, Du Frefnius in gloffario tum Græco col. 314. tum Lat. col. 107. &c. Meurfius & Suicerus in voce Δίπτυχα [a].

'ΕΓΚΑΙ'ΝΙΑ. *Encænia*, feu ædium facrarum dedicationes. Ad hanc claffem pertinere videntur hæc Euchologii officia. I. Τάξις γινομένη ἐπὶ θεμελίῳ ἐκκλησίας, *ordo obfervari folitus in fundamento ecclefiæ ponendo*. II. Ἀκολουθία τοῦ σταυροπηγίου, *officium circa crucis defixionem* p. 609. III. Τάξις γινομένη ἐν τοῖς ἐγκαινίοις, *ordo in encæniis*, hoc eft, in S. templi dedicatione fervandus p. 832, 844, 845. IV. Τάξις γινομένη ἐπὶ σαλευθείσης ἁγίας τραπέζης, *ordo fervandus fi mota fuerit facra menfa* p. 614. Sunt & alia officia, & orationes, quæ ad hanc claffem pertinere videntur; nempe *officium in confecratione patinæ & calicis novi* p. 852. *Oratio in aperiendo, five reconciliando templo, a Gentilibus, vel ab hæreticis profanato* p. 620. *In reconciliatione ecclefiæ in qua hominem violenter mori contigerit* p. 621. & hujufmodi alia.

ΕἹΡΜΟΛΟΓΙΟΝ, liber ecclefiafticus, quo omnes Octoëchi Εἱρμοὶ five cantus initiales Chrifti & Deiparæ feftivitatum, totiufque anni continentur. Εἱρμὸς appellatur, inquit Zonaras in canones Anaftafimos Damafceni, ὡς ἀκολουθίαν τινὰ καὶ τάξιν μέλους, καὶ ἁρμονίας διδοὺς τοῖς μεθ' αὐτὸν τροπαρίοις, *quod feriem quandam & connexionem & ordinem cantus, & confonantiæ tribuat confequentibus poft fe tropariis*. Hermus itaque, explicante L. Allatio Differt. 1. p. 98. eft hymnus, five troparium a quo reliquorum tropariorum quæ in ea ode canuntur, confequentia & feries ducitur. Canon nempe eft & regula modulationis fubfequentium tropariorum. Editum eft hujufmodi hermologium *Venet.* anno 1603. 8°. Noviffimum, ni fallor, prodiit ibid. anno 1643. Ad finem habetur tabula 7. conciliorum œcumenicorum, index graduum prohibitæ affinitatis, 7. peccatorum mortalium, 7. gratiarum, 7. myfteriorum feu facramentorum, & 4. naturalium virtutum tum animæ, tum corporis. Habetur MS. tum alibi, tum biblioth. Vindob. Cod. Theol. 285. num. 3. fol. 264. Exftare in bibliotheca Barberina Εἱρμολόγιον totius anni, quemadmodum in Monte Sancto cani confuevit, a Jofaphato Cucuzele hieromonacho notis muficis adornatum, teftis eft idem Allatius, p. 99. Dicitur hic Cucuzeles, ὁ νέος, nempe ut a feniore diftinguatur. Erat is magifter Johannes Cucuzeles, qui contexuit τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, *feriem univerfi officii ecclefiaftici*, quam antiquis notis muficis adornavit. Exftat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 185. continetque folia 341. 4°. atque ita incipit, Δεῦτε προσκυνήσωμεν, &c.

ΕἸΣΟΔΙΚΟ'Ν. Officium eft quod peragitur quando Evangelia, vel dona facra folenni procedendi ritu, a facerdote ad altare deferuntur. Duplex vero apud Græcos, notante Goaro ad Euchölog. p. 124. eft εἴσοδος. Prima μικρὰ, quæ & in euchologio Allatiano in confecratione epifcopi ἡ πρώτη εἴσοδος τῆς θείας ἱερουργίας dicitur, libri nempe Evangeliorum, quem ante faciem elevatum defert diaconus, in facrarium introductio. In liturgia Chryfoftomiana, p. 67. hoc modo defcribitur; facerdos acceptum facrum evangelium tradit diacono, atque ita porta feptentrionalis partis egreffi veniunt ad confuetum locum, καὶ ποιοῦσι τὴν μικρὰν εἴσοδον, *& ingreffum minorem peragunt*. Habetur ibidem εὐχὴ τῆς εἰσόδου, quæ μυστικῶς feu *fecreto* recitanda eft. Εἴσοδος μεγάλη, feu *ingreffus major* eft, quando facra dona pompa magis folenni & augufto apparatu, altari inferuntur. De quo vide quæ prolixe notavit Goarus, ibid. p. 131.

'ΕΝΝΑΤΑ, quæ *Novendiaria* reddi poffunt: Officium, quod pro defuncto, nono poft obitum die, pfalmis, aliifque precibus & lectionibus peragitur; quod & tertio & quadragefimo die, factum eft. Meminit autor Conftitut. Apoft. lib. 8. cap. 42. col. 506. Ubi etiam τρίτα τῶν κεκοιμημένων, καὶ τεσσαρακοστὰ & ἐνιαύσια recenfet. Vide quæ ex Juftiniani Novella, Niceph. Gregora, aliifque notat du Frefn. col. 387.

'ΕΞΑ'ΨΑΛΜΟΣ, a numero Pfalmorum quibus componitur, dictus, fex quippe Pfalmos continet; nempe 3. 37. 62. 87. 102. 142. qui utplurimum in matutinis, quandoque etiam & ἐν τοῖς ἀποδείπνοις canuntur. Εἰς δὲ τὸ ἀπόδειπνον ψάλλωμεν τὸ κατὰ συνήθες, ἑξάψαλμον, (ut habetur in Menæo in *Apodeipno*) *canimus confuetum hexapfalmum*. De hexapfalmo, trifapfalmo, aliifque Pfalterii partibus, in officium aliquot peculiare redactis, plura te docebit, lector, L. Allatius Differt. 1. p. 57. Confer etiam du Frefn. Gloff. Gr. col. 401.

'ΕΞΟΔΙΑΣΤΙΚΟ'Ν, *Exequiæ*. Ad hunc titulum fequentia Euchologii officia revocanda funt. I. Ἀκολουθία εἰς ψυχορραγοῦντα, *officium agentis animam*, p. 737. cum nempe ægroto pene inftat mortis articulus. II. Ἀκολουθία ἐξοδιαστική, *officium exequiarum*, p. 525. cui fubjunctæ funt orationes plures ex aliis

[a] Item Henr. Dodwellus in Diff. Cyprianica 5. & Montefalconius in Palæographia Græca l. 1. c. 4.

MSS.

MSS. circa defunctum usurpandæ. III. Ἀκολουθία ἐξοδιαστικὴ τῶν μοναχῶν, *officium funeris monachorum*, p. 544. IV. *In sacerdotem vita functum*, p. 561. Quin & viri sæculares, mulieres & pueri vita functi sua etiam habent funeris officia.

ἙΣΠΕΡΙΝΟ'Σ ὝΜΝΟΣ, sive *Hymnus vespertinus*, sole jam occidente, cum lumina inferrentur, in ecclesia cantari solitus. Incipit, φῶς ἱλαρὸν ἁγίας δόξης ἀθανάτου πατρὸς οὐρανίου, &c. Occurrit passim in codicibus MSS. librisque Græcorum ritualibus, nec semel typis impressus. Constit. Apost. lib. 8. cap. 36. habetur προσφώνησις ἐπιλύχνιος; & cap. sequenti Εὐχαριστία ἐπιλύχνιος. Verum utraque formula a nostra diversa. Sed lib. 7. cap. 49. occurrit προσευχὴ ἑσπερινὸς, eadem pene & verbis & sensu. Antiquissimum certe hunc hymnum suo tempore fuisse luculenter testatur Basilius, seque illum διὰ τὴν τοῦ χρόνου ἀρχαιότητα in testimonium adducere, lib. de Spir. S. cap. 29. p. 359. Non sum nescius Græcos plerosque, & recentiores pene omnes hymnum hunc Athenogeni ad martyrium jam properanti, cujus ibidem meminit Basilius, tribuere. Quisquis vero Basilii locum serio perpenderit, facile videbit, hymnum Athenogenis a nostro aperte distingui. Ac proinde quæ hac de re dicta sunt Hist. Lit. vol. 1. p. 94. de vulgari sententia intelligenda sunt. Basilius quippe quis fuerit τῆς ἐπιλυχνίου εὐχαριστίας, hymni scilicet vespertini autor, se nescire diserte profitetur; de hymno vero matutino nihil habet. Interim hymnum quendam quo Spiritus S. divinitas confirmabatur, scripsisse Athenogenem loco citato expresse tradit. In vetusto quodam codice MS. Ὕμνος τοῦ λυχνικοῦ appellatur, quia in officio Lucernarii principem locum habet. Vide quæ diximus in verbo Λυχνικόν. Addam solummodo quod ante me notarunt Usserius & Fr. Ducæus, gentiles olim talem quandam formulam usurpasse. Certe teste Varrone de Ling. Lat. lib. 5. p. 46. Græci cum lumen adfertur, religiose solebant dicere, φῶς ἀγαθόν. Quid mirum igitur si haberent Christiani quod gentilibus opponerent, suum nempe φῶς ἱλαρὸν, in laudem Domini nostri, qui ἀπαύγασμα τῆς δόξης Dei patris ab apostolo dicitur.

ΕΥ'ΑΓΓΕ'ΛΙΟΝ. Codex in quo descripta sunt Evangelia, non quidem continuata historiæ Evangelicæ serie, sed in certa τμήματα, sive περικοπὰς divisa, quæ proprias lectiones constituant, ad usum singulorum dierum & festivitatum, modo unius, modo alterius Evangelistæ, textu, quandoque etiam plurimis in locis ut opus fuerit, interposito, non ita tamen ut seriem Evangelicam prorsus interrumpant. Exceptis enim solennitatibus, quæ peculiare sibi poscunt Evangelium, in reliquis anni diebus ita dispertiuntur, ut unius prius Evangelistæ textum in tmemata dividant, & diebus applicent, donec finiat; postmodum alterius continuent, donec omnia ad exitum perduxerint, & diebus Dominicis, a scriptore Evangelii nomen imponant. Dicunt enim Ἡ πρώτη κυριακὴ τοῦ Ματθαίου, ἡ δευτέρα τοῦ Ματθαίου, & sic de aliis. Ubi codex Evangelistarum tetrabiblos sit, τετραευαγγέλιον nuncupatur. Pluribus hæc persequitur L. Allatius, Diss. 1. p. 34, &c. pluribus Meursius in voce εὐαγγέλια, pluribus du Fresnius Gloss. Gr. col. 441 [a]. qui & varia Evangelia memorat; nempe ἑωθινὰ, quæ diebus Dominicis in matutinis leguntur; ἑωθινὰ ἀναστάσιμα, numero 11. certis diebus ac hebdomadibus lecta; ἰδιακὰ, quod in festis sanctorum, secundum menses aliquot, legantur; denique μικρὰ εὐαγγέλια, quæ a mulieribus vice φυλακτηρίων gestari solebant. Quod & suo jam tempore factum esse testatur simul & reprehendit Isidorus Pelusiota; lib. 2. epist. 150. ad Epimachum, p. 178. Diaconus qui Evangelium legit in sacra liturgia εὐαγγελιστὴς vocatur, qui antequam lectionem suam ad altare incipiat, ut ex liturgia Chrysostomiana liquet, conversus ad sacerdotem benedictionem ejus impetrat his verbis, Εὐλόγησον δέσποτα τὸν εὐαγγελιστὴν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου, καὶ εὐαγγελιστοῦ τοῦδε, *benedic, Domine, evangelistam S. Apostoli & Evangelistæ N.* Editum est hoc θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον (hunc enim habet titulum) primum ab Emmanuele Glyzonio *Venet.* anno, ni fallor, 1599. postea cura Theophylacti hieromonachi apud Johan. Pet. Pinellum, *ibid.* 1645 [b]. Præmittitur præfatio, sive epistola dedicatoria ad sanctissimum, doctissimumque Gabrielem Philadelphiæ metropolitam, & ad Severum Monembasiæ episcopum, & D. Raphaelis patriarchæ τοποτηρητῇ, data Julii 24. 1614. Vitæ 4. Evangelistarum ex Sophronio Hieronymi interprete, & Dorothei synopsi, desumptæ, cuilibet Evangelistæ, suo loco præfixæ sunt.

ΕΥ'ΑΓΓΕΛΙΣΤΑ'ΡΙΟΝ, libellus quasi appendicis vice Evangelio subnexus. In eo continentur Evangelistarum continuatio, unde incipiant, & unde finiant, canones 35. in quibus semper invenitur Dominicarum totius anni Evangelium matutinum, & quis tonus canitur singulis Dominicis, aliaque

a Conf. etiam *Tentzelium* in Diss. de ritu lectionum sacrarum. b Prodiit etiam Evangeliorum codex Ejusmodi *Venet.* 1624. fol. quæ editio exstat Romæ in bibl. Barberina, teste *Fabr.* ad Allatii Diatrib. Bibl. Gr. vol. 5. subjunct p. 23.

ad inveniendum diem S. Paſchatis neceſſaria, Paſchalium perpetuum, ab Emmanuele Glyzonio compoſitum. Claudunt libellum canones evangelici Euſebii Cæſarienſis, cum ejuſdem ad Carpianum epiſtola. Prodiit una cum Evangelio *Venet.* 1599. & 1645.

ΕΥ'ΧΕ'ΛΑΙΟΝ. Orationes in S. oleo, ſeu extrema unctione adminiſtranda, recitandæ. Exſtat officium in Euchologio, p. 408. hoc titulo, Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐλαίου ψαλλομένη ὑπὸ ζ. ἱερέων συναχθέντων ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν οἴκῳ, *Officium S. olei decantatum a ſeptem ſacerdotibus congregatis in eccleſia, vel domi*; in eccleſia, ſi ægrotantis permittant vires; domi, ſi graviter afflictus & proſtratus ſit. Cur ad hoc officium celebrandum ſeptem requirantur ſacerdotes, varias rationes a numero ſeptenario petitas reddere conatur Simeon Theſſalonicenſis, leves quidem illas, nec tanti ut excutiantur.

ΕΥ'ΧΟΛΟ'ΓΙΟΝ, ſive *Rituale Græcorum*, continens ritus & ordines divinæ liturgiæ, variorum officiorum eccleſiaſticorum, tum matutinorum, tum veſpertinorum, formulas ordinationum, ſacramentorum, baptiſmatis, &c. cum benedictionibus & orationibus, cuilibet perſonæ, ſtatui, vel tempori, congruis, præter integras Baſilii, Chryſoſtomi, & Præſanctificatorum liturgias. Exſtat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 327. juxta Neſſel. 286. num. 2. a fol. 29. uſque ad fol. 308. Omnium antiquiſſimum videtur illud in bibliotheca Barberina aſſervatum, in charta pergamena, quadratis literis, ante nongentos & plures annos, accuratiſſime deſcriptam. Editum eſt a Græcis *Venetiis* non ſemel, nempe ann. 1544. 1550. 1570. 1571. 1600. 1602. 1629. 1638. 1642[a]. Hujus poſtremæ editionis curam in ſe ſuſcepit Theophylactus hieromonachus, qui illam ſe recognoviſſe, a mendis quæ in priores irrepſerant, repurgaſſe, nonnulliſque orationibus auxiſſe gloriatur. Verum omnium diligentiam longe ſuperavit Jacobus Goar. Pariſinus, ordinis Prædicatorum monachus, qui conquiſitis undique codicibus tum editis, tum manuſcriptis, omnes hujus Euchologii formulas & διατάξεις recenſuit & digeſſit, variantes lectiones collegit, non paucas orationes, & integra officia ex MSS. Euchologiis addidit, verſionem Latinam adornavit, notis eruditis, figuris æneis, & onomaſtico illuſtravit[b]. Prodiit inſigne hoc opus Græce & Latine *Pariſ.* 1645. fol. Ex majori Euchologio deſumptum eſt in uſum ſacerdotum, σύνταγμα τινῶν ἀναγκαίων ἀκολουθιῶν καθ᾽ ἑκάστην ἀνηκόντων τῷ ἱερεῖ, *neceſſariorum quorundam officiorum ad ſacerdotem pertinentium, & ex Euchologio deſumptorum collectio.* In hac collectione continentur officium veſpertinum, & τοῦ ὄρθρου, ſive *laudum*, Ἀποστολοευαγγέλια, ſive *Epiſtolæ* & *Evangelia* in varias commemorationes ſanctorum, ordo τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, pro parva benedictione, ordo communis invocationis, in ſponſalibus, ἀκολουθία τοῦ στεφανώματος, ſeu in coronatione ſponſorum, in bigamum, preces in puerperam primo partus die, preces pro obſignando puero octavo die poſt partum, preces in puerperam quadrageſimo die, ordo ſacri baptiſmatis, & alia quædam quotidiani uſus. Editum eſt hoc ſyntagma eleganter rubricatum, curante Emanuele Glyzonio, *Venetiis* apud Franciſc. Julianum anno 1595. 4°.

ἙΩΘΙΝΟ'Σ, Hymnus matutinus, qui in officio matutino quotidie legi, diebus vero Dominicis & majoribus eccleſiæ feſtis, modulatione quadam cani ſolet. Incipit, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Αἰνοῦμέν σε, &c. Deſinit; Ὅτι σὺ εἶ μόνος ἅγιος, σὺ εἶ μόνος κύριος, &c. In Benedictino apud Cantabrigienſes codice circa annum 884. exarato, *Hymnus Angelicus* dictus eſt, quod initium ducat a cœleſti illa δοξολογίᾳ, quam Chriſto jam nato, ſacer Angelorum chorus cecinerunt, Luc. 2. 13, 14. Laudes Dei inter ſacrorum ſolennia hymnis celebrare moris erat, non apud Judæos modo & Gentiles, ſed & in eccleſia Chriſtiana, præeunte cum diſcipulis ſuis Domino noſtro, Matt. 26. 30. Dominum ſecuti ſunt apoſtoli; Κατὰ τὸ μεσονύκτιον orantes, hymnos canebant Deo, Act. 16. 25. Idem in eccleſia apoſtolica 1 Corinth. 14. 26. Coloſ. 3. 16. Idem & ab ævi apoſtolici Chriſtianis factum. Hinc Lucianus, vel quiſquis ſit iſtius dialogi Philopatr. conditor, autor certe coævus, Chriſtianos introducit, ἐπὶ παννύχους ὑμνῳδίας ἀγρυπνοῦντας, *ad hymnos tota nocte decantandos vigilantes*, tom. 2. p. 1010. His hymnis Chriſti divinitatem præcipue celebrabant, ut Domini noſtri honorem adverſus gentilium blaſphemias animoſius vindicarent. De Chriſtianis ſui temporis Plinius ad Trajanum, lib. 10. epiſt. 97. *Affirmabant hanc fuiſſe ſummam vel culpæ ſuæ, vel erroris, quod eſſent ſoliti ſtato die, ante lucem convenire, carmenque Chriſto quaſi Deo, dicere ſecum invicem.* Nec aliter ſcriptor antiquus contra Artemonis hæreſin apud Euſeb. lib. 5. cap. 28. p. 126. *Pſalmi & Cantica fratrum a fidelibus*, ἀπ᾽ ἀρχῆς con-

[a] Imo & 1526. 1553. 1616. 1622. 4to. Ruſſice vertit Petrus Mogilas metropolita Kijovienſis & edidit 1646. [b] Hanc editionem ex MS. Cod. Cæſareo valde poſſe ſuppleri notat Lambecius l. 5. p. 287. *Euchologion* MS. Cryptæ Ferratæ laudat Rich. Simon tom. 3. Bibl. Criticæ Gallice edit. p. 226.

ſcripta

scripta τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν ὑμνοῦσι Θεολογοῦντες, *Christum verbum Dei concelebrant Divinitatem ei tribuendo.* Quin & de Paulo Samosateno notant patres Antiocheni Epist. Synod. ibid. lib. 7. c. 3. p. 281. ipsum Psalmos in honorem Domini Jesu Christi cani solitos abolevisse. Ex horum numero fuisse hymnum nostrum matutinum non sine ratione conjicit Usserius noster de Symb. p. 34. nec temere dubitari potest a primis fere rei Christianæ incunabulis usurpari fuisse solitum. Constitut. Apost. lib. 7. cap. 48. habetur προσευχῇ ἑωθινῇ, quæ a formula hodierna parum differt. Usu fuisse receptissimum Athanasii tempore ipse nos docet, & sacratis virginibus quovis mane usurpandum commendat, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, &c. ὑμνοῦμέν σε, εὐλογοῦμέν σε, προσκυνοῦμέν σε, καὶ τὰ ἑξῆς, de Virgin. p. 833. Immo hymni antiquitatem haud parum arguit ipse codex MS. in quo descriptus reperitur, ante annos ferme 1300. exaratus, codex nempe SS. bibliorum Alexandrinus in regia nostra bibliotheca asservatus, ubi vol. 3. fol. 569. post odas quæ sequuntur Psalmos, sub titulo ὕμνος ἑωθινὸς eadem manu descriptus legitur. Vide Bibl. Polyglot. tom. 6. not. ad 72. Interp. p. 140. In eodem codice subjuncta est & oda alia στιχηρῶς, eodem modo & manu scripta, quæ ita incipit, Καθ' ἑκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε, &c. Huic cur *Hymni vespertini* titulum præfixerit Usserius, haud satis constat, cum ex ipso hymno luce clarius liquet matutinum fuisse. Siquis hymnum nostrum ad codices MSS. accurate & magna plane diligentia recognitum videre cupiat, adeat is Smithi nostri collectanea de Cyrillo Lucario, patriarcha CP. *Londini* 1686. p. 144. 145. *Lond.* 1707. p. 138. 139. &c. Denique notare fas sit, hunc hymnum ab ecclesia nostra Anglicana receptum, ad veteris ecclesiæ morem in communi Euchologio locum habere, & in officio S. Eucharistiæ publice recitari.

ΘΕΟΤΟΚΑ'ΡΙΟΝ, *Theotocia*; Odæ sunt, sive cantica officiis ecclesiasticis hinc inde interspersa, quæ Græci pro suo in Deiparam affectu, in ejus honorem solent decantare. Θεοτοκάριον liber est, quo *Theotocia* continentur. Mentio fit in indice bibliothecæ monasterii S. Trinitatis insulæ Chalces apud du Fresn. alibi (quod sciam) apud scriptores Græcos raro occurrit. Interim est etiam Græcis liber ecclesiasticus, Θεοτοκάριον dictus, in laudem B. Virginis Mariæ, ab Agapio monacho Cretensi compositus, qui illum ex variis libris qui in Monte Sancto asservantur, collegisse dicitur. Exstat *Venet.* 1643. 4°.

ΘΗΣΑΥΡΟ'Σ, *Thesaurus.* Liber ecclesiasticus, lingua vulgari scriptus, continens homilias seu conciones in festa anni, aliaque pietatis officia. Claudit opus orationis Dominicæ explicatio. Autorem habet Damascenum monachum, *Studitam* dictum, subdiaconum Thessalonicensem. Prodiit *Venet.* ann. 1628. 8°. & 1642. 4°.

ΘΗΣΑΥΡΟ'Σ ΝΕ'ΟΣ, *Thesaurus novus.* Quo Homiliæ 19. varii, sed theologici & ecclesiastici argumenti continentur. Exstat *Venet.* 1621. novis vero curis & figuris adornatus, ann. 1646. 4°. Theophylacti hierodiaconi Tzanfurnari, ni fallor, opus est.

ΚΑΛΕΝΤΑ'ΡΙΟΝ, *Kalendarium*, sive Ephemeris ecclesiastica in usum totius anni, juxta 12. menses, ab initio Septembris, usque ad finem Augusti, a Græcis digesta, qua festa ecclesiæ, stata jejuniorum tempora, & id genus alia, notari solebant. Confecta esse hujusmodi calendaria, liquet vel ex biblioth. Vindob. Cod. Hist. Eccles. 97. num. 13. ubi habetur præpositi cujusdam monachalis epistola ad sapientem senem ascetam de quæstionibus variis monasticis, ad jejuniorum præcipue & festorum annuorum observationem pertinentibus, una cum ejusdem senis responso; cui integrum calendarium ecclesiasticum in fine insertum est.

ΚΑΝΩ'Ν. Varia significat hæc vox apud scriptores ecclesiasticos. Missis aliis, designat hoc loco διάταξιν, seu officium ecclesiasticum, idque non uno sensu. Primo itaque ut canones synodicos taceam, κανὼν est regula monastica, severioris vitæ cultoribus præscripta, ad quam, vitam moresque suos componerent, κανὼν τῆς μοναχικῆς πολιτείας, Cyrillo Scythopolitano in Vit. Johan. Solitarii, num. 3. & num. 17. τὸν κοινὸν κανόνα τῶν ἀδελφῶν, *communem fratrum regulam* vocat. Verum hæc notiora sunt, quam ut iis explicandis immoremur. II. Κανὼν est hymnus ecclesiasticus, in officio aliquo pro more & ex regula decantari solitus. Unde κανόνες notant hymnos, qui post Psalmos Davidicos, preces, aliaque troparia, antequam finiantur divina officia, recitantur. A materia de qua agunt, varia sortiuntur nomina. Alii ἀναστάσιμοι dicuntur, qui de Christi resurrectione; σταυρώσιμοι, qui de cruce; νεκρώσιμοι, qui de mortuis; τριαδικοὶ, qui de Trinitate; δογματικοὶ, qui de dogmatibus agunt, &c. De quibus consulendus du Fresnius suis locis. Adisis etiam Meursii Glossarium, p. 215. & qui Meursium exscribit, Suicerum Thes. Eccles. in verb. κανών. In ecclesiasticis Græcorum libris nullibi non occurrunt hujusmodi canones. In iis celeberrimus est μέγας κανών, ab Andrea Cretensi archiepiscopo conditus, qui, collecta uni-

universa veteris & novi Testamenti historia, canticum composuit, cohortans omnes, ut quæ videant in historia esse bona & laudabilia, pro viribus sectentur, mala fugiant & execrentur. Integer hic canon in Græcorum Triodio, alibique reperitur. Ubi ἡ τοῦ μεγάλου κανόνος ἀκολουθία memoratur feria 5. magnæ hebdomadis recitanda. Et *magnus* ibi dicitur hic canon, quia cum reliqui canones triginta & paulo plura troparia habeant, hic ad 250. progrediatur. Infiniti pene sunt horum canonum autores. In iis agmen ducunt Methodius Patarensis, Cosmas, Johannes Damascenus, Theophanes, Josephus, & Theodorus Studita, Photius Patriarcha, Symeon Logotheta, Johannes Euchaitensis, &c. quorum nomina apud L. Allatium legi possunt, Dissert. 1. p. 81. Et notari meretur, quod ex Typici cap. 7. observat, in Menæo, ubi memoria alicujus sancti variorum poetarum canonibus celebratur, si canon aderit Cosmæ, eum aliis anteponendum; si Johannis, nempe Damasceni, & aliorum, eum qui Johannis est, anteponi; si Theophanis & aliorum, Theophanis anteponi; ille enim ante alios honorandus est. III. Κανὼν liber pœnitentialis est, in quo peccantium ἐπιτίμια constituta sunt. Hinc sacerdotes pœnitentes κανονίζειν dicuntur, cum peccata ipsorum ad canonum rigorem examinant, pœnamque canonibus præscriptam, iis imponunt. Eodem etiam sensu Κανονικὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ inscribitur.

ΚΛΙ'ΜΑΞ. Denotat lectiones in ecclesia recitari solitas, desumptas ex opere Johannis Scholastici, quod Κλίμακα, seu *Scalam Paradisi* inscripsit, ipse inde *Climacus* dictus. Hinc in Triodio & Typico ἀνάγνωσις εἰς τὸν Κλίμακα frequentius occurrit. Vide quæ supra in Γεροντικῷ diximus, quæque infra in Πατερικῷ dicemus.

ΚΟΝΤΑ'ΚΙΟΝ. Sensu ecclesiastico brevis hymnus, a voce κοντὸς, sive *parvus* dictus, eo quod paucis laudes alicujus sancti vel festi, complectatur. Et varia sunt κοντάκια pro variis sanctorum festis. Ingrediuntur Psaltæ, καὶ πολυχρονίζουσι ψάλλοντες καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ κοντάκιον, ἡ παρθένος σήμερον ὑπερούσιον τίκτει, καὶ πάλιν τὸ, πολυχρόνιον, *& multos annos cantando precantur, psallentes postea* Contacium *illud*, Virgo hodie supersubstantialem parit; *iterumque canticum longævitatis repetunt*, inquit Codinus de Offic. cap. 7. num. 13. p. 56. Primum horum Contaciorum autorem fuisse Romanum diaconum Emesenum, qui circa annum 500. sub Anastasio Dicoro vixit, testatur Synaxarium. Unde & in rubrica Menæi Romanus ὁ τῶν κονδακίων ποιητὴς dicitur, qui primus scilicet κοντάκια composuit, idque ex institutione B. Virginis (ut fabulantur Græci) in festo nativitatis Christi, Romano per somnium apparentis, chartæque volumen illi tradentis, cum mandato ut illud deglutiret, unde expergefactus, & in ambonem conscendens, Contacium illud (cujus supra ex Codino meminimus) cecinit. Inter cantores erat ὁ ἄρχων τῶν κοντακίων, cujus munus erat Contacia cantanda inchoare.

ΛΑΥΣΑΙΚΟ'Ν. Liber continens lectiones ex Palladii historia Lausiaca de vitis patrum collectas, quæ statis diebus in ecclesia prælegebantur. Liquet id ex Typico S. Sabæ, cap. 8. Ἐν ἑκάστῃ αὐτῶν ἀναγνώσεις δ', δύο εἰς τὸν ἅγιον Ἐφραίμ, καὶ δύο εἰς τὸ Λαυσαϊκὸν, καὶ εἰς τὰς ὥρας τὸν Κλίμακα. Alia in eundem sensum habentur in Triodio, feria 2. hebd. 1. jejun. quæ apud du Fresn. col. 794. reperiri possunt.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ'Ν, sive Λειτουργίαι. Liber in quo liturgiarum celebrandarum series describitur, & tres liturgiæ, Basilii, Chrysostomi, & τῶν προηγιασμένων, sive *Præsanctificatorum* continentur. Proclus archiepiscopus CP. (si modo ejus sit tractatus, de quo justa est suspicandi causa) originem liturgiarum ad ipsa Apostolorum tempora refert, aitque * Clementem, dictantibus apostolis primum edidisse. Quod & a Jacobo, Hierosolymorum antistite factum est [a]. Verum remittente, post aliquot sæcula, Christianæ pietatis fervore, cum longius productæ liturgiæ tædio afficerentur Christianorum animi, Basilius magnus, ut legentium pariter ac audientium, commodo consuleret, in minorem formam redegit. Nihilominus cum adhuc prolixitate nimia laboraret, Chrysostomus resectis plurimis, breviorem reddidit. Liturgia προηγιασμένων quando recitatur, corpus Christi non conficitur, sed confectum antea, divinis laudibus decantatis, absumitur. Et hujus liturgiæ autorem faciunt Gregorium papam, *Dialogum* dictum [b]. De hac fuse agit L. Allatius Dissert. 1. p. 20. fusius dissertatione singulari de Missa Præsanctificatorum, quam operis sui de ecclesiæ Orient. & Occident. consentione calci subjecit [c]. Tres, quas recensuimus, liturgiæ, in Græcorum Eucho-

* Fragm. περὶ παραδ. τ. θείας λειτουργ. p. 156.

[a] Renaudotius Diss. Collectioni Liturg. Oriental. præfix. notat *Liturgias Apostolorum* non ita nominatas fuisse, quod ab iis conscriptæ essent, quorum nomina præferunt, sed quod eis in ecclesiis (Jacobi scil. Hierosolymitana, Marci Alexandrina, & sic de cæteris) ab antiquissimis temporibus fuerint celebratæ, quæ Jacobum, Marcum, &c. primum habuerunt episcopum. [b] Hanc Liturgiam Germano patriarchæ CP. rectius ascribendum censet Thomas Smith de Eccles. Gr. statu hodierno *Traject. ad Rhen.* 1698. p. 88. [c] De hac Missa consulendus etiam Beveregius ad Can. 52. Trull.

logio ſemper continentur. In celebrandis his tribus liturgiis, Græci hunc ſervant ordinem. Baſilii liturgia, ut ex procemio liquet, decies per totum annum canitur; nempe vigilia nativitatis Dominicæ, feſto S. Baſilii, vigilia Luminum, in S. Quadrageſimæ Dominicis, Dominica Palmarum excepta, ſancta & magna feria 5. & magno Sabbato. Præſanctificatorum, exceptis prædictis [a], omnes ſacræ quadrageſimæ dies occupat. Quod reliquum eſt totius anni, Chryſoſtomi liturgia ſibi vindicat. Præter has, habent Græci & alias liturgias; nempe B. Petri, Marci, Jacobi, & Clementis, ſed quas in communem eccleſiæ uſum non recipiunt. Sola Jacobi liturgia in eccleſia Hieroſolymitana ſemel in anno recitari dicitur. Prodierunt liturgiæ SS. patrum Jacobi apoſtoli, Baſilii M. & Chryſoſtomi, a Morellio editæ, Gr. Lat. *Pariſ.* 1560. fol. Jacobi, Marci, Baſilii, Chryſoſtomi, Præſanctificatorum, S. Petri, S. Gregorii, *Dialogi* dicti, in Fr. Ducæi Auct. Biblioth. PP. Græco-Lat. tom. 2. p. 1624. Baſilii liturgia, præterquam quod in omnibus operum ejus editionibus reperitur, habetur ſeparatim Græce *Venet.* 1601. 4°. Chryſoſtomi per Demetrium Ducam Græc. Lat. *Venet.* 1528. 4°. 1644. 4°. Ad calcem habetur ἀκολουθία die S. Styliani Paphlagonis, h. e. Novembr. 26. celebrari ſolita, una cum aliis officiis eccleſiaſticis, quorum index præmiſſus eſt.

ΛΥΧΝΙΚΟ'Ν, *Lucernarium.* Eam notat officii veſpertini partem, qui recitatur cum lucernæ accenduntur. Inter ἑσπερινὸν & λυχνικὸν (ut recte notat Goarus *) non modicum diſcrimen intercedit. Ἑσπερινὸν namque totum veſpertinum officium eſt; τὸ λυχνικὸν prima tantum ejus pars, preces ſcilicet, cum tempus inſtat lucernæ, Deo offerendæ. In Euchologio Allatiano ap. Goar. p. 641. mentio fit τοῦ λυχνικοῦ ὕμνου. Neque nudiuſtertius natus eſt officium hoc eccleſiaſticum recitandi mos. Τὰς ἐν τοῖς λυχναψίαις εὐχὰς memorat Socrates *, quæ in Achaia & Theſſalia, ut & Hieroſolymis, & a Novatianis Conſtantinopolis fieri ſolebant. Baſilius de Spiritu S. ait, τὴν χάριν τοῦ ἑσπερινοῦ φωτὸς nequaquam cum ſilentio ſuſcipi, ſed mox ut apparuerit, ſe εὐχαριστεῖν. Officium integrum Lucernarii habetur in Euchologio Goariano, p. 35. Non opus eſt ut hoc loco agam de luminaribus olim in eccleſia accendi ſolitis. Cumulate id præſtiterunt alii, Baron. ad ann. 58. num. 70, 71, 72, 73, 74, 75. Caſalius de Vet. S Chriſt. Ritib. cap. 42. p. 184. Durantus de Rit. Eccleſ. Cath. lib. 1. cap. 8. p. 72. Ciampinus de S. Ædific. Conſt. M. cap. 10. p. 184. qui bina candelabra marmorea in baſilica S. Conſtantiæ exquiſite elaborata exhibet tab. 29. fig. 3. & 4. ibid. p. 130. Ad hæc lumina concinnanda ſumptus faciebant, quandoque & fundos donabant veteres. In antiqua inſcriptione Eugenii Notarii ap. Aringhium Rom. Subterran tom. 1. lib. 2. c. 10. p. 340. mentio fit reddituum quorundam ex hortis Tranſtiberinis *Ad Luminaria noſtra.* Verum cum *noſtra* dicantur, forſan ad Luminaria, quæ in defunctorum anniverſariis de more accendebantur, referenda ſunt, ut non inſcite conjicit P. Aringhius. Hujuſmodi donationes φωταψίας vocant recentiores Græci.

* Ad Euchol. p. 53.

* L. 5. c. 22. p. 287.

ΜΑΡΤΥΡΙΚΟ'Ν. Troparium in honorem martyrum compoſitum; ᾆσμα τῶν μαρτύρων, ut Symeoni Theſſalonicenſi de Sacr. Ord. cap. 4. p. 136. dicitur. Exſtant hujuſmodi Troparia μαρτυρικὰ, tum alibi ſæpius, tum in liturgia Præſanctificatorum in Eucholog. p. 188. Quæri poteſt, cum tempore Quadrageſimali, exceptis ſabbatis & dominicis, S. martyrum commemorationes facere expreſſe vetat ſynodi Laodicenæ Canon 51. cur ſingulis quadrageſimæ diebus hiſce tropariis πανεύφημων μαρτύρων memoria celebretur? rationem reddere conatur Goarus p. p. 206. quem vide.

ΜΕΤΑ'ΝΟΙΑ, *Pœnitentia.* De qua hæc, inter alia, officia in Euchologio continentur. 1. Εὐχὴ ἐπὶ μετανοούντων, *oratio ſuper pœnitentes*, p. 673. 2. Ἀκολουθία τῶν ἐξομολογουμένων,

[a] Exceptis Sabbatis, Dominicis, & feſto Annunciationis, vid. Smith. de Eccl Gr. ſtatu p. 89. & Pfaffium Diſſ. de Liturgiis ad calc. Inſtitut. Hiſt. Eccl. p 11. SS. Chryſoſtomi, Baſilii, & Præſanctificatorum Liturgias cum Græcorum Euchologio, Jac. Goarus verſione & notis illuſtravit, variaſque lectiones ſubjunxit *Pariſ* 1647. Prodierunt etiam Gr. *Rom.* 1601. *Venet.* 1626. 4to. S Baſilii Liturgiæ codex mille annorum exſtat in bibl. Barberina, teſte *Montfaucon* Diar. Ital. p. 210. Ex veteri Latina verſione edidit Jo. Cochleus in Speculo antiquæ devotionis circa Miſſam, *Mogunt* 1549. Vertit etiam Gentian. Hervetus *Venet.* 1548. *Antverp.* 1562. 8vo. Sed hanc *Liturgiam* in ulla Baſilii editione reperiri (ut narrat Caveus) negat *Fabr.* vid. Bibl. Gr. vol. 8. p. 90. & not. ad Diſſert. Allatii de libris Eccleſ. Græcor. Bibl. Gr. vol. 5. ſubjunct. p. 11. Liturgiarum SS. Baſilii & Gregorii Theologi codicis Copti Arabici in bibl. regis Chriſtianiſſimi meminit Montfaucon; ſimulque monet Copticam verſionem, ab ea quæ Græce exſtat, omnino eſſe diverſam, Palæogr. Græc. p. 314. Hoc idem de *Liturgiis* Jacobi, Marci, & Chryſoſtomi Copticis Syriaciſque notat Pfaffius, ubi ſupra p. 9. not. Liturgia S. Jacobi prodiit ſeparatim *Colon.* 1648. teſte *Pfaffio* ibid. p. 4. not. Hæc Liturgia Commentario illuſtratur a Dionyſio Barſalibi, exſtat in bibl. Vat. inter Codd. Echellenſ. num. 36. Totum opus in cap 20. dividitur, quorum ſynopſin exhibet Aſſemannus Bibl. Orient. tom. 2. p. 177. Liturgiam S. Marci cum Clemente Rom. de ritu Miſſæ edidit Cardinalis Sirletus *Pariſ.* 1583. Hanc Liturgiam eandem eſſe atque eam, quæ Coptice exſtat ſub nomine Cyrilli (unde Liturgia quæ Cyrilli dicitur, a quibuſdam Marci appellatur) notat Monfaucon. loc. citat. Liturgiæ SS Jacobi, Marci, & Petri prodiere in Bibl. PP. Pariſienſ. Colonienſ. & Lugdunenſ. itemque *Antverp.* 1562. Studio Claudii de Saintes, qui exhibuit etiam Latinam verſionem Liturgiarum SS. Baſilii & Chryſoſtomi. Liturgiam Petri vulgavit Jo. a Sancto Andrea *Pariſ.* 1595. Noviſſime omnes e Syriaco idiomate tranſlatæ occurrunt apud Renaudot. in Collect. Liturg. Oriental. Conf. *Fabr.* not. ad Diſſ. 1. Allatii Bibl. Gr. vol. 5. ſubjunct. p. 11.

μένων, *officium eorum qui peccata confitentur*, p. 674. 679. 3. Εὐχὴ ἐπὶ τῶν ἐπιτιμίων λυομένων, *oratio pro iis qui imposita pœnitentia liberantur*, p. 666. 4. Ἀκολουθία εἰς λύσιν ἀφορισμοῦ ἱερέως, *officium ad excommunicationem sacerdotalem tollendam*, p. 667. 668. Ubi & multæ ejusdem commatis orationes habentur; quas longum nimis esset recensere.

ΜΗΝΑΊΟΝ. Immensum est opus in 12. menses, totidemque βιβλία, sive volumina divisum, quovis mense suum sibi μηναῖον vendicante. In quo sancti omnes, quorum memoria eo mense colitur, ad proprios dies revocati recensentur, singulorum officium, una cum rubricis miniatis literis expressis, tropariis, missis, canonibus, lectionibus, aliisque recitandis subnectitur, vitæ & res gestæ compendio descriptæ plerumque exhibentur, quandoque & imagines præfiguntur. Ubi vero Sanctus aliquis peculiare officium non habeat, is saltem vel prosa, vel carmine commemoratur. In solennioribus, majoribusque festis, propria officia singulis quas vocant, horis destinantur. Ita exempli causa in festo natalis Domini Decembr. 25. hora prima, tertia, sexta, & nona suam habet quæque ἀκολουθίαν. Eodem modo fit in festo Theophaniorum Januar. 6. ne de aliis dicam. Nec sanctorum solum, & solennitatum dominicalium, sed & aliarum quoque rerum memorabilium celebritas hisce in libris locum obtinet. Sic Januar. 23. sancta & œcumenica sexta synodus peculiare sibi habet officium. Et ejusdem mensis die 26. magni illius terræ-motus qui sub extremum Theodosii junioris imperium, per tres integros dies Canstantinopoli duravit, memoria celebratur. Invocationem sanctorum in ecclesia Græca hodie vigere notum est quam quod notissimum, cujus non raro hic deprehenduntur vestigia. In Septembr. 1. in festo Symeonis Stylitæ, octo vel novem oratiunculæ hac, similive formula clauduntur, Συμεὼν ὅσιε πρέσβευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν, *Sancte Symeon, intercede ut salventur animæ nostræ*. Editum est vastum hoc Menæorum opus *Venetiis* apud Pinellos aliosque in fol. non uno & eodem tempore, sed variis diversisque annis. Mensis September, a quo annum suum Græci solent inchoare, prodiit *Venet*. cura Nicephori Paschalæi hieromonachi, anno 1628. iterumque curante Theophylacto Tzanfurnaro hierodiacono anno 1648. hoc titulo, Βιβλίον τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν· & sic in reliquis. October cura Nicephori, anno 1628. Theophylacti 1648. November curante Nicephoro anno 1626. Theophylacto 1649. December anno 1602. cura Theophylacti 1628. Januarius cura Matthæi Galatiani Cyprii hieromonachi, anno 1603. Theophylacti 1629. Februarius cura Nicephori Paschalæi anno 1626. Theophylacti 1643. Martius cura Theophanis Zenacii hieromonachi, anno 1625. Theophylacti 1642. Aprilis curante Theophylacto anno 1638. Maius cura Nicephori anno 1625. Theophylacti 1642. Junius curante Nicephoro anno 1626. Theophane Zenacio 1645. Julius cura Nicephori anno 1624. Theophylacti 1642. Augustus curante Nicephoro anno 1625. Theophylacto 1642.

[a] ΜΗΝΟΛΌΓΙΟΝ. Diversum plane a Menæo opus, utpote in quo, ad instar Martyrologii Latinorum, Acta vel passiones Sanctorum qualibet cujusvis mensis die summatim exponuntur, brevis saltem eorum commemoratio habetur. Variant apud Græcos sua Menologia, pro loco & tempore aucta & immutata, neque eadem prorsus, nec diversa tamen. Exstat Menologium a Cardinale Sirleto Latine versum, a Canisio editum Antiq. Lect. tom. 5 [b]. Aliud habetur Menæis hinc inde insertum. Verum omnium antiquissimum & augustissimum est Menologium illud Basilii Imp. studio & jussu descriptum, & ut videtur, autographum, cujus codex vetustissimus & rarissimus, a Paulo Sfondrato Cardinali, dono datus, in bibliothecam Vaticanam hodie translatus est [c]. De quo post Allatium & Ughellum, nos etiam quædam notavimus Sæc. 10. ad ann. 976. Exstat Gr. MS. ab initio Septembris, usque ad finem Augusti, biblioth. Vindob. Cod. Theol. 195. & cod. 247. num. 4. fol. 16 [d]. Menologium ex Menæis erutum, & in linguam Græcam vernaculam a se versum edidit Maximus Margunius Cytherorum episcopus, *Venet*. apud Ant. Pinel. anno 1592. 4° [e].

a Conf. Bollandi Prolegom. ad tom. 2. Januarii p. 54. & Zachariæ Grapii Diss. *Rostochii* 1697. de Menæis & Menologiis Græcorum. *b* Edit. nov. tom. 3. p. 412. *c* Hujusmodi Menologium MS. in bibl. Cæsarea, Nessel. 1. p. 347. Conf. quod Genebrardus Lat. præfixit Commentario in Psalmos. Menologium metricum Gr. Lat singulis versibus hexametris cum alio Ruthenico iconibus expresso Papebrochius præmisit tom. 1. Act. Sanctor. Maii. Idem memorat Menologium Slavo-Russicum, alterumque verbo tenus translatum e variis MSS. excus. *Mosquæ* 1679. vid. tom. 1. Act. Sanctor. Junii p. 135. 758. quin & Menologium quod exhibet Possevinus in Apparatu Sacro voce *Rutheni*. Menologium 10. aut 11. Sæc. Membran. habetur MS Gr in bibl. monasterii S. Basilii Rom. teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 216. Hæc notat *Fabr*. ad Allatii Diss. t. vol. 5. Bibl. Gr. subjunct. p. 61. Ibid. p 62. idem *Fabr*. memorat Menologium aliud excus. *Venet*. 1535. quod Latino Calendario permixtum cum Nicephori CPol. Chronologia edidit Ant. Contius *Paris*. 1573. 4to. Menologii Basiliani 6. postremi menses, Martius, Aprilis, &c. Gr. exstant MSS. in monasterio Cryptæ-ferratæ in Latio, ex quo Synaxaria Martii, Aprilis, & Maii ad calc. tomi primi cujusque horum mensium Gr. dedere Henschenius & Papebrochius teste *Fabr*. ibid. p 63. *d* Sed in his Codd. nihil de Menologio Græcorum agitur, ut monet *Oudin*. tom. 2. p. 533. quem vide. *e* Menologium Marguniamum Lat. vertere cœpit Matth. Raderus, ut post Bollandum refert *Fabr*. ubi supra.

ΜΥ'ΡΟΝ,

ΜΥ'ΡΟΝ, vel *τὸ μύρον τοῦ χρίσματος, unguentum Chrismatis*, a solo patriarcha vel episcopo, ex materia preciosa, & sanctiori plane apparatu, feria quinta sanctæ & magnæ hebdomadis conficiendum, in multis actionibus sacris, præcipue in confirmatione baptismali usurpandum, idque ex præscripto canonis 48. concilii Laodiceni, quo jubetur, illuminatos post baptisma *χρίσματι ἐπουρανίῳ, supercœlesti Chrismate* esse inungendos, adeoque regni Dei participes fieri. Confirmatio quippe apud Græcos semper cum baptismo conjungitur. Unde & *σφραγὶς κυρίου, τέλειον φυλακτήριον, καὶ τελειότατος σφραγὶς* veteribus dicitur, & *signaculo Domini consummari* non semel apud Cyprianum occurrit. Exstat in Euchologio p. 628. *Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου μύρου, sancti unguenti officium*; quo scilicet ritu, & quibus precibus conficitur, & p. 637. præscribitur materia ex qua componitur, & ordo qui in faciendo & præparando hoc unguento servandus est; quin & vasculum quo continetur, *ἅγιον τοῦ μεγάλου μύρου* alibi vocatur.

ΝΙΠΤΗ'Ρ, *Pedilavium*, feria quinta magnæ hebdomadis celebratum, ad exemplum Domini nostri, discipulorum suorum pedes manu propria lavantis, institutum. In hoc ritu peragendo patriarcha, vel pontifex, & in monasteriis abbas, Christi personam gerit, 12. monachi, aliive pauperes duodecim apostolorum vices sustinent, eorumque nomina sibimet assumere creduntur. In his semper locum habent ostiarius & oeconomus, ille primum, hic ultimum locum obtinet. Ostiarius Judam proditorem repræsentat, risu & convitiis oneratus; œconomus Petri apostoli locum tenet, ejusque reluctationem imitatur. Habetur in Euchologia p. 745. Ἀκολουθία τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ Νιπτῆρος, *Officium divini & sacri Lavipedii.* Et Theophili Alexandrini sermo *εἰς νιπτῆρα*, feria quinta majoris hebdomadis laudatur a du Fresnio Gloss. Gr. col. 999. Quin & solennis hic lavandi ritus regibus & principibus etiam hodie in more est. Modum, quo imperator CP. 12. pauperum pedes hac die lavare solebat, accurate describit Codinus de Offic. CP. cap. 12. p. 69. De toto hoc more lavandi pedes singularem librum edidit Gretserus, quem *ποδονιπτῆρον*, seu *pedilavium* inscripsit, *Ingolst.* 1610. 4°. cui integrum ex Euchologio officium inseruit.

ΝΟΜΟΚΑΝΩ'Ν. Liber ecclesiasticus, quo canones & decreta conciliorum in suas classes disposita & digesta, cum legibus & novellis imperatorum constitutionibus componuntur. Primus, quod sciam, qui talem Nomocanonem nobis dedit, fuit Johannes Scholasticus, anno 564. patriarcha Constantinopolitanus factus. Cujus Nomocanonem in 50. titulos distributum, Gr. Lat. ediderunt Justellus & Voellus Biblioth. Juris Canon. tom. 2. p. 603. Post Johannem, Nomocanonem in 14. titulos dispertitum contexuit Photius, Johannis post aliquot demum sæcula, in sede Constantinopolitana successor. Hunc Balsamonis commentariis illustratum, ex codice Palatino primus edidit Christoph. Justellus tum Græce, tum Latine, *Paris.* 1615. 4°. Prodiit post annos quinque ad calcem commentariorum Balsamonis *Paris.* 1620. fol. Denique, a Justello f. & Voello recognitus, locum habuit in Biblioth. Jur. Canon. tom. 2. p. 789. Anonymi etiam cujusdam Nomocanonem, sed ex constitutionibus apostolorum & 7. conciliorum œcumenicorum decretis præcipue consarcinatum, Gr. Lat. edidit Cotelerius Monument. tom. 2. p. 68 [a]. qui tamen, notante eodem Cotelerio, imperfecta, incondita, & insulsa recentioris Græciæ farrago est. Nomocanonem quandoque apud Græcos pro libro pœnitentiali usurpari, supra in voce *Κανὼν* observavimus.

ΟἿΚΟΣ. Hymni genus, in Dei, vel sancti alicujus, laudem, ita constructum, ut quasi compagem, ædificium, fabricamque virtutum ejus & gloriæ videatur componere; & ideo *κοντακίῳ* opponitur, ut eo amplius & diffusius. Hæc ex Ligaridio nos docet Goarus ad Euchlog. p. 57, 541. Et *κοντακίου*, & *οἴκου* meminit Euchologium in Officio laudum p. 54.

'ΟΚΤΩ'ΗΧΟΣ, seu *Octotonus*. Liber quo octo toni a Johanne Damasceno compositi præcipue continentur. De hoc opere liceat mihi Leonis Allatii verba huc transferre. "Cum Græcorum musica proprios tonos "(ipsi vocant *ἤχους sonos*) quatuor habeat, "primum, secundum, tertium, & quartum, "quatuor item obliquos, *πλάγιον τοῦ πρώτου*, "obliquum primi, obliquum secundi, obliquum tertii, gravis aliis est, & obliquum "quarti, canones omnes sive troparia & "quæcunque aliæ cantiones in hoc libro "contentæ, ita dispositæ sunt, ut quæ primo tono concinuntur, omnia simul primum sibi locum occupent, quæ secundo "secundum, quæ tertio tertium, & sic de "singulis, donec ad obliquum quarti perveniatur, qui inter tonos ultimus, ultimum "quoque sibi locum vendicat, & cantiones "eo modulatæ ac commensuratæ, ultimo

[a] *Nomocanon* Doxopatris jussu Johan. Comneni Imp. edit. exstat MS. in Cod. 12. Sæculi Membran. in bibl. monasterii S. Basilii Rom. ut nos docet Bern. Montfaucon. Diar. Ital. p. 216.

" quoque loco reponantur. Continet tantum troparia & canones, qui a primis vesperis Dominicæ ad finem usque missæ canuntur. Et octo Dominicis pro tonorum numero finitur. Singuli toni tres habent canones. Primum ἀναστάσιμον, qui in resurrectionis dominicæ, secundum σταυροαναστάσιμον, qui in crucis & resurrectionis, tertium in Mariæ virginis, laudibus celebrandis, versantur. Et hæc in Octoechis antiquis habebantur. In recentioribus modo additur pro singulis tonis canon, qui in μεσονυκτὶς vel μεσονυκτικοῦ, mediæ scilicet noctis officio cani suevit, & quod de Trinitate pertrectat, *Triadicus* dicitur. Et canones hi dierum dominicorum numerum non excedunt, cum octo etiam illi sint. Hæc vir doctissimus Dissert.1. p. 64. ubi pluribus hac de re agit. Confer etiam quæ notat Goarus ad Euchology. p. 206. Exstat Octoechus Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 116. anno Christi 1391. exarato; item cod. 146. cum amplissimo commentario Johannis Zonaræ ibid. cod. 215. cum antiquis notis musicis ibid. cod. 330 [a]. Primum, ni fallor, prodiit Græce *Venet.* 1523, 1584, 1602, 1610, 1624. 8°. & alias forsan non semel.

ὈΠΙΣΘΑΜΒΩΝΟΣ ΕΥΧΗ'. *Oratio*, quæ retro ambonem, in media ecclesia recitatur, cum post dimissionem, a diacono pronunciatam, sacerdos e cancellis egressus, populo facta oratione benedicit, ad exemplum scilicet Domini nostri, qui priusquam in cœlos ascenderet, discipulis suis benedixit. Habetur hæc oratio, extra tribunal alta voce a sacerdote proferenda, Liturg. S. Chrysost. p. 85.

ὌΡΘΡΟΣ. Continet laudes Græcorum matutinas, prout a μεσονυκτικοῖς distinguuntur, quæ profunda semper nocte decantari solent. Exstat Ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου, sive Officium laudum, a die lucescente auspicandum, in Euchologio p. 48.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟ'Ν. Liber qui variorum autorum orationes encomiasticas, in varias, Christi, aliorumque sanctorum, solennitates complectitur. Ex quo in diebus festis sanctorum, concurrente populo ad celebrandam eorum memoriam, orationes laudativæ festo propriæ, publice leguntur. In autoribus qui hoc opus constituunt, agmen ducunt Athanasius Alexandrinus, Cyrillus Hierosolymitanus, Basilius Magnus, Gregorius Nazianzenus & Nyssenus, Amphilochius, Epiphanius, Chrysostomus, Ephræm Syrus, Cyrillus Alexandrinus, ut alios mittam; MS. passim apud Græcos reperitur, in variis tamen ecclesiis varius; adeo ut quibusdam in locis in immensam excreverit molem, & 12. volumina complectatur, eaque satis ingentia, pro mensium numero disposita, teste L. Allatio p. 94.

ΠΑΡΑ'ΔΕΙΣΟΣ. Liber ecclesiasticus, vitas quorundam sanctorum complexus, quas ex Symeonis Metaphrastæ scriptis excerpsit Agapius monachus Cretensis, & in linguam vulgarem seu Græco-barbaram transtulit. Continet vitas 24. sanctorum, nempe Joasaphati, Theclæ protomartyris, Gregorii Thaumaturgi, Ambrosii, &c. Prodiit hic liber *Venet.* anno 1641. 4°. Idem est liber, ni fallor, sed paulo auctior redditus, ἐκλόγιον dictus, continens selectas 40. sanctorum vitas, ab eodem Agapio apud montem Athum monacho, viro in scriptis tum Græcorum, tum Latinorum non inerudito, lingua vulgari ex diversis Græcorum, Latinorumque operibus editas anno 1644. 4°. Exstat Gr. MS. tum in codice regio, tum Colbertino liber 55. senum hoc titulo, βίβλος τῶν ἁγίων γερόντων, ἥτις λέγεται παράδεισος. Vid. du Fresn. in Ind. Auct. MS. col. 31.

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ'. Fere nihil aliud est quam Damasceni Octoechus, a Græcis subsequentibus temporibus admodum auctus, unde & Ὀκτώηχος νέα vocatur, & Josephum autorem habuisse dicitur. Παρακλητικὸς appellatur hic liber, partim quod sit consolatorius, cum omnia quæ in eo sunt, maxime spectare videntur, ut peccatorem consolentur, partim quod sit invocatorius, cum totus sit in Deo, sanctisque exorandis, divinoque sibi auxilio, variis supplicationibus impetrando. Non in hoc, ut in aliis libris ecclesiasticis, certa certis diebus decreta sunt officia, canones, seu troparia, quibus finitis, reponuntur, sed Paracleticus semper præ manu est, & omnibus diebus aliquid in eo invenitur, quod sive in missa, sive in vesperis, sive in matutino, sive in aliis officiis recitatur. Quando enim in aliis officiis propria desiderantur, ad hunc lector remittitur, uti Cl. Allatius nos docet p. 68. qui alibi plurima in hoc libro criminatur, nempe quod quædam de B. Virginis partu contumeliose dicantur, plurima B. Virgini contra jus & æquum tribuantur, quod affirmetur Johannem præcursorem post mortem in infernis Christum prædicasse, ac nunciasse prope jam esse salutem ac vitam; Dominum nostrum descensu suo ad inferos, omnes ab orbe condito homines a pœnis illis & potestate dæmonis liberasse, & ad vitam vendicasse, peccatorum remissionem

[a] Occurrit etiam MS. in bibl. Regis Christianissimi. Prodiit & *Venet.* 1543. teste *Fabr.* ad Allatii Diss. ad calc. Bibl. Gr. vol. 5. p. 47.

dedisse

dedisse iis, qui crediderunt, incredulis denegasse, Deum angelos ante hunc mundum aspectabilem creasse. Singula prolixe persequitur vir eruditus Differt. 2. p. 283. Prodiit Paracletice *Venet.* anno 1610. deinde opera Nicephori Paschalei ibid. apud Ant. Pinel. ann. 1625. & curante Theophylacto hieromonacho, ibid. 1640. hoc titulo, *Παρακλητικὴ σὺν Θεῷ ἁγίῳ, περιέχουσα τὴν πρέπουσαν αὐτῇ ἀκολουθίαν.*

ΠΑΣΧΑ'ΛΙΟΝ. Cyclus paschalis, quo festum Paschatis, & aliæ, quæ ex eo pendebant, solennitates, designari solebant. In his enim Cyclis non modo Paschatis diem, sed & annos vel mundi, vel Diocletiani, aliaque festa præcipua & jejunia describebant. Habentur hujusmodi Paschalia in libris ecclesiasticis Græcorum, quorum ex Horologio edito *Venet.* an. 1535. specimen nobis exhibet du Fresnius, Gloss. Græc. col. 1128.

ΠΑΤΕΡΙΚΟ'Ν. Liber continens vitas SS. patrum, in ecclesia pro more legi solitus. *Ad mensam toto tempore* Πατερικὰ *leguntur*, inquit Typicum S. Sabæ, cap. 8. De Copronymo Cedrenus, *quotquot reperiri poterant* Πατερικὰ βιβλία, *vel reliquiæ Sanctorum, combussit.* Nihil frequentius hujusmodi Patericis in bibliothecis MSS. ubi Apophthegmata & Acta SS. patrum, ordine alphabetico secundum ipsorum nomina recensentur. Tale opus Gr. Lat. edidit P. Possinus in Thesaur. Ascet. p. 228. & Zozimæ abbatis Alloquia, ibid. p. 279. Fragmenta quædam ascetica miscellanea, ἐκ τοῦ Πατερικοῦ, sive *ex opere de vitis Patrum*, habentur Gr. biblioth. Vindob. Cod. Theol 173. num. 19. fol. 316. Confer quæ in Gerontico, Climace, & Lausaico, notavimus.

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑ'ΡΙΟΝ. Liber, quo officium ab ipso die Paschatis, usque ad octavam Pentecostes, nempe ad Dominicam omnium Sanctorum continetur. Hunc habet titulum. *Πεντηκοστάριον, περιέχον πᾶσαν τὴν αὐτῷ πρέπουσαν καὶ ἀναγκαίαν ἀκολουθίαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ζωηφόρου μεγάλης κυριακῆς τῆς ἐγέρσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μέχρι τῆς αὐτῆς ἑορτῆς τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* Editum est præter alias vices, apud Jacob. Leoncinum, *Venet.* anno 1579 [a]. 4°. 1618. & cura Theophylacti hieromonachi, ibid. 1642. Multa in hoc libro carpit, & virgula censoria notat L. Allatius, Differt. 2. p. 229. nempe quod plura a novissimis editoribus sint addita, præcipue ex additamentis Nicephori Callisti, & Nicolai Malacci Nauplii archipresbyteri, qui multa troparia de suo addidit, & horas in vigilia Pentecostes consarcinavit, veteraque antiquorum patrum monumenta novis suis deliramentis inspersit, quod repugnantibus synodorum decretis, pseudepigrapha & apocrypha in lectiones & divina officia sint introducta, quod affirmet humanum genus omne ab inferni cavernis ereptum, a Christo apud inferos prædicante, in cœlos fuisse asportatum. Integrum hoc spatium septem hebdomadum quæ Pascha subsequuntur, & Græcis & Latinis *Pentecoste* vulgo audit. Exstat in Euchologio, p. 753. *Ἀκολουθία τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς, officium sanctæ Pentecostes*, in ipsa Dominica sanctæ Pentecostes, sub vesperam præcipue, multis precibus & genuflexionibus celebrandum.

ΠΙ'ΝΑΞ. Canonem aliquando denotat, sive tabulas pœnitentiales, in quibus peccantium qualitates, pœnitentium pœnæ describuntur. Et ita quidem in officio super pœnitentes Euch«log. p. 680. ὁ *ἐπιτιμῶν* sive pœnitentiarius postquam minutatim de singulis peccatis interrogaverit, jubetur *πιάσειν τὸν* Πίνακα, *Indicem* (pœnitentialem) *assumere*, & quale sit peccatum inquirere, & cum hoc libro conferre, ut quale sit peccatum cognoscat. De aliis hujus vocis significationibus consulantur lexicographi, Suidas, Hesychius, Suicerus, &c.

ΠΡΑΞΑΠΟ'ΣΤΟΛΟΣ. Liber ex Actibus apostolorum & epistolis, tum Paulinis, tum canonicis, & Apocalypsi, compositus, textu in plures partes diviso, & diebus singulis & festis diebus accommodato, ita ut completo libro, ea quoque omnia terminentur. In ecclesiis Græcorum, hoc ordine, legi solet; nempe a Dominica Paschatis, usque ad Dominicam Sanctorum omnium. Pro lectione magni Vespertini, Actus apostolorum tantummodo leguntur. In reliquis Dominicis totius anni, septem catholicæ & 14. S. Pauli epistolæ & Johannis Apocalypsis. Confer L. Allat. Differt. 1. pag. 47. Exstat *πραξαπόστολος* MS. cui insertum est Menologium seu commemoratio sacrarum solennitatum & præcipuorum festorum totius anni secundum 12. menses, biblioth. Vindob. Cod. Theol. 195. & cod. 308. Editus etiam sub nomine Apostoli, *Venet.* 1633.

ΠΡΟΟΙΜΙΑΚΟ'Σ. Psalmus est 103. *Proœmialis* dictus, non quod toti Psalterio præfigatur, sed quod ab eo divina officia inchoentur. Meminit ejus, officium de mysteriis Præsanctificatorum Euchołog. p. 187.

ΠΡΟΨΑ'ΛΜΑΤΑ. Preces quæ in ecclesia

[a] Prodierat antea *Venet.* 1568. ut narrat *Fabr.* ad Allatii Diss. 1. Bibl. Gr. vol. 5. subjunct. p. 56.

ante Psalmos, a psaltis, lectoribus, subdiaconis, & plebe, concinuntur. Vide quæ ex Niconis Pandecte MS. huc notavit du Fresnius Gloss. Græc. col. 1262.

'ΡΟΓΑ'ΔΙΑ. Libri, seu Acrostica, in quibus non tantum virorum nomina, ordine quo procedere deberent, pro cujusque officii dignitate dum vocarentur, & eorum nomina a nomenclatore ederentur, ut est apud Luitprandum, lib. 6. cap. 5. sed quantitas etiam Rogæ seu donativi, quod *Presbyterium* Anastasio dicitur, descripta, &c. ut sciret unusquisque quid accipere deberet, cum ejusmodi Rogæ a patriarcha, vel ab imperatore, distribuebantur. Hæc du Fresnius Gloss. Græc. col. 1303. qui locum hanc in rem profert ex Balsamone de incenso patriarchæ die catecheseως, p. 474.

ΣΤΕΦΑ'ΝΩΜΑ, sive Στέφανα τοῦ γάμου. *Coronæ nuptiales.* Coronas pro nuptiis usurpari, apud scriptores, tum sacros, tum profanos, notius est quam ut probari debeat. De his hæc officia in Euchologio continentur. 1. 'Ακολουθία γινομένη ἐπὶ μνηστείας ἤγουν τοῦ ἀῤῥαβῶνος, *ordo servari solitus in sponsalibus celebrandis, videlicet nuptiarum subarrhatione*, p. 380. 2. 'Ακολουθία τοῦ στεφανώματος, *officium coronationis nuptiarum*, p. 385. 3. Εὐχὴ ἐπὶ λύσιν στεφάνων τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, *oratio cum solvuntur coronæ octava die*, p. 399. Græci enim, per octo dies, nuptias celebrare solent. Notatque Goarus cujuslibet sacramenti, vel insignis beneficii, acceptationem, per septem alios dies, Græcos, hac etiam ætate, memoriæ commendare. 4. 'Ακολουθία εἰς διγάμους, *officium in bigamos*, p. 403. Bigamos, etsi non penitus damnaret vetus ecclesia, acri tamen censura notavit, & non nisi post peracta jejunia & orationes, ad S. eucharistiæ communionem admittere solebat. Verum mitius cum iis egit sequioris ecclesiæ indulgentia. Ad hanc nuptiarum classem forte revocari possunt variæ orationes circa mulieres puerperas, & abortivum facientes, quæ a p. 316. usque ad 330. reperiuntur.

ΣΤΙΧΗΡΟ'Ν, Versus paulo longior, ab hymnographo ecclesiastico conscriptus. De quo vide Goarum ad Euchologium p. 32. 206. Ubi inter στίχοι & στιχηρὸν non modicum discrimen esse notat. Στίχος versiculus est ex S. scriptura, & maxime Psalmis Davidicis, depromptus. Στιχηρὸν versum prolixiorem, ab hymnographo compositum, denotat. Et sunt utplurimum Psalmi Davidici conglobati, prolixiori sententia, ad longiusculorum periodorum normam, in unum conflati. Habetur in bibliotheca Colbertina, teste du Fresnio, col. 1451. codex MS. n. 837. in quo describuntur Stichera una cum notis musicis, quæ canuntur singulis annis, in festis. In cujus fine στιχηρὰ ἀναπλικά, προσόμια κατ' ἀλφάβητον, &c. describuntur.

ΣΤΟΙΧΕΡΑ'ΡΙΟΝ. Liber in quo describuntur Sticharia, seu vestes strictiores, quibus viri ecclesiastici, antistites, presbyteri, diaconi, subdiaconi etiam & monachi, indui solebant. Habetur hujusmodi Sticherarion MS. in bibliotheca regia, cod. 2037. incipiens a mense Septembri, a quo annus Græcorum principium ducit.

ΣΥΝΑΞΑ'ΡΙΑ. Sunt vitæ sanctorum in compendium redactæ, & succincta expositio solennitatis de qua agitur, ex Menæis, & prolixioribus Græcorum libris ecclesiasticis, in angustiores terminos contracta. Unde natum illis Synaxariorum nomen. In contexendis hujusmodi Synaxariis principem locum habuit Nicephorus Callisti, qui Synaxaria composuit in præcipuas Triodii festivitates, quæ illarum causas reddunt, unde originem habuerint, & quamnam ob causam hoc tempore ita se habeant, & a divinis patribus sic dispositæ sint, cum nonnullis circumstantiis particularibus. Ordiuntur a Dominica Publicani & Pharisæi, finiunt in solennitatem omnium Sanctorum, ut ex ipsius operis titulo liquet. Menæis [a], Triodio, & Pentecostario, passim inserta sunt hæc Synaxaria. Quæ Triodio inseruit Nicephorus, varias in se hæreses continere, & digna animadversione ecclesiastica esse ostendit L. Allatius, Dissert. 2. Quin & Gennadius de Azymo, cap. 2. tanquam ambitioso studio, & impetu perniciosi schismatis, composita, damnat, nec in ecclesia CP. legi solere affirmat. Nihilominus hæc Nicephori Synaxaria a Matthæo Cigula Cyprio, & a Maximo, Cytherorum episcopo, in linguam Græcam vulgarem conversa sunt, seorsim edita *Venet.* 1637, 1648. 4° [b].

ΣΧΗΜΑΤΟΛΟ'ΓΙΟΝ. Continens τὴν πᾶσαν ἀκολουθίαν, sive totum ordinem sumendi habitus monastici. Edidit varia quæ huc spectant officia, in Euchologio suo Cl. Goarus. Habetur 1. 'Ακολουθία εἰς ἀρχάριον ῥασοφοροῦντα, *officium in novitium habitum monasticum suscipientem*, p. 468. ubi notæ & variantia exemplaria exhibentur. 2. 'Ακολουθία

[a] In hoc diversa *Synaxaria* a Menæis, quod omissis cæteris partibus Officii ad Sanctos spectantis, solas eorum Synaxes sive festivitates indicent cum brevi unius cujusque elogio notat *Fabr.* ex Actis Sanctor. tom. 1. Junii p. 16. [b] Sed primum *Venet.* 1607. Synaxaria plura alia vetustiora in Bib. MSS. exstant, Cangio, Lambecio, aliisque memorata, de quibus vid. *Fabr.* ad Allatii Diss. 1. p. 68.

τοῦ

τῦ μικρῦ σχήματος ἤτοι τῦ μανδύου, *officium parvi habitus, id est, mandiæ*, p. 473. Et quod mulieribus simili veste consecrandis peculiare est, ibid. p. 496. 3. Ἀκολουθία τῦ μεγάλυ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος, *officium magni & angelici habitus*, p. 499. cui variantes lectiones, notæque eruditæ subjiciuntur. Exstat MS. hoc σχηματολόγιον biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 327. juxta Nessel. 286. Verum inter editionem illam impressam, & codicem MS. Cæsarium, magnam esse differentiam notat Cl. Lambecius.

ΤΑΚΤΙΚΑ'. Libri ceremoniales, in quibus ordo & regula divinorum officiorum continentur, & quid singulis diebus, in rebus sacris præstandum sit, præscribitur. Et a τάξις nomen habent, sicut apud Latinos, ab ordine, *Ordinarium* fit. Librum sub hoc nomine in plerisque Græcorum monasteriis innotescere, nec alium a Typico esse, notat L. Allatius, Dissert. 1. p. 15.

ΤΕΤΡΑΩ'ΔΙΟΝ. Canon quatuor odis constans, qui in sabbatis, præsertim Quadragesimæ, cani solet. In magnum sabbatum τετραώδιον composuit Cosmas, Maiumensis episcopus, Μηλωδὸς dictus, quem librum postea, imperatoris Leonis mandato, Marcus episcopus Hydruntinus perfecit & complevit, odas addendo quæ illi deerant, ut, ex Cedreno, aliisque pluribus, ostendit L. Allatius Dissert. 1. p. 72, &c.

ΤΡΙΑΔΙΚΑ'. Hymni sunt, sive Troparia, in honorem SS. Trinitatis, in liturgiis decantari solita. In singulis quippe odis duo postremi cujusque canonis versus cum laude SS. Trinitatis, & B. Virginis clauduntur: præsertim vero canuntur in μεσονυκτίου seu μεσονυκτικοῦ mediæ scilicet noctis, officio, τῇ κυριακῇ εἰς τὸ μεσονυκτικὸν κανὼν τριαδικὸς, ut in Octoecho legimus. Hymni hi τριαδικοὶ in Triodio, in officio vespertini Sabbati sancti, & in Horologio, integri reperiuntur. Vide L. Allat. Dissert. 1. p. 65. & du Fresnium in verbo τριαδικά.

ΤΡΙΣΑ'ΓΙΟΝ. Hymnus est notissimus, a ter repetita voce ἅγιος sic dictus; hac nempe formula, ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς. A Græcis non modo in sacris officiis usurpatur, verum cum e lecto surgunt, vel ecclesias ingrediuntur, & præcipue in ipso mortis articulo, recitare solent. Cantari cœpit imperante Theodosio juniore; quin & Proclo episcopo Constantinopolitano δι' ἀποκαλύψεως, per revelationem divinitus innotuisse diserte affirmat Jobius de Incarn. lib. 6. cap. 25. apud Phot. cod. 222. col. 609. Respicit nempe quod communiter referunt veteres, dum vigente tremendo terræ-motu, imperator, Proclus, omnisque populus CP. litaniis incessanter incumberent, puerum e medio, in aerem fuisse raptum, ubi hunc hymnum ab angelis decantatum didicit, qui proinde cessante mox terræ motu, in publicum ecclesiæ, & vitæ quotidianæ usum, receptus est. Certe orientales episcopi in synodo Chalcedonensi, anno 451. illum usurparunt, ut ex fine Actionis 1. liquet, p. 309. Ei additamentum illud, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ingenti ecclesiæ scandalo & perturbatione postea adjecit Petrus Fullo Antiochenus. De origine sacri hujus hymni, & quantas exinde turbas & contentiones in ecclesia excitaverit additio Fulloniana, plena sunt historicorum ecclesiasticorum volumina. Ex veteribus rem gestam describunt Theodorus Lector, Hist. Eccl. lib. 1. p. 554. Jobius apud Phot. loc. cit. Ephraim Antiochenus, ibid. cod. 228. col. 773. Damascenus Epist. de Trisagio ad Jordanem Cœnob. Oper. p. 722. & de Fid. Orthod. lib. 3. cap. 10. p. 385. Theophanes ad ann. Theod. 30. p. 80. & ad ann. Zenonis 16. p. 115. Nicephorus Hist. Eccl. lib. 14. cap. 46. p. 544. lib. 15. cap. 28. p. 623. lib. 18. cap. 51. p. 879. Ut Cedrenum, Zonaram, &c. mittam. Ex recentioribus Forbesius Instruct. Hist. Theol. lib. 1. cap. 16. p. 29. Goarus not. ad Euchol. p. 126. Meursius, Gloss. p. 576. Paulo fusius Suicerus & du Fresnius in hac voce. Amplissime Gretserus tractatu peculiari advers. Tho. Wegelinum, sub titulo *Fullonis redivivi*, anno 1608. 4°. Integram vero historiam, singulari dissertatione de Trisagii origine, ad examen revocat, ejusque fundamentum non uno argumento subruere conatur, vir doctissimus, P. Alixius, in hisce studiis haud leviter exercitatus, *Rothom.* 1674. 8°. Ad controversiam Catholicos inter & Eutychianos de hac re rectius intelligendam lectori non inutile erit percurrere illustriss. Norisii historicam dissertationem nuper editam de uno ex Trinitate carne passo.

ΤΡΙ'ΤΑ. Officium ecclesiasticum pro defuncto, tertio ab ejus obitu die celebratum. Hujus, ex constitutionibus apostolicis meminimus in verbo ἐννάτα. Vide quæ de Τρίτοις, Ἐννάτοις, καὶ τεσσαρακοστοῖς, ex Philippi Solitarii Dioptra & aliunde notavit Cotelerius not. ad PP. Apost. p. 324, 325. & varios quos ibi laudat autores. Nec pauca hac de re congessit Cl. du Fresnius, in voce Τρίτα.

[a] ΤΡΙΩ'ΔΙΟΝ, *Triodium*. Liber ecclesiasticus, in quo officium a Septuagesima, quam

[a] Conf. Baronium ad an. 842.

quam vocant Dominicam Publicani & Pharisæi, usque ad sabbatum sanctum, hoc est a Dominica Septuagesimæ, pene usque ad diem Paschatis recitari solitum, continetur, *Triodium* dictus, quod cum canones & hymni, qui in reliquis divinis officiis usurpantur, novem habeant odas, in hoc libro tribus tantum constat, immo neque semper tres habet, cum integros etiam canones proponat, sed ἀπὸ τοῦ πλεονάζοντος nomen sumpsisse existimat Nicephorus, vel propter magnæ hebdomadis canones sic dictos. Primus hanc officii formam in figuram, ut videtur, sanctæ & vivificæ Trinitatis, Cosmas Melodus excogitasse dicitur, qui pro magna, sanctaque hebdomade, cantus, ad cujuslibet fere diei appellationem, per Acrostichides concinnavit. Ad cujus exemplum, Theodorus, & Josephus Studitæ in reliquis sanctæ Quadragesimæ hebdomadibus, in monasterii sui usum composuerunt. Postea multa addiderunt, Nicephorus Callisti, & Philotheus patriarcha CP. Latinorum quidem hostes acerrimi; & hinc illæ lacrymæ. De ipsis enim conqueritur Allatius Differt. 2. p. 114. quod sequiores affectibus propriis distracti, sæpe etiam odio in Romanam ecclesiam, multa quæ a veritate aberrant, intruserunt. Nam antiqua fere omnia, inquit, plana sunt; nihil in se continent quod pias aures offendat; recentia multis scatent erroribus, & subdole sæpius in Romanam ecclesiam garriunt, multas etiam hæreseων labes lectionibus inspergunt. Errores quos in hoc opere damnat, quosque late persequitur, ad sequentia capita revocari possunt; pœnarum inferni finem aliquando esse futurum, justorum animas in locis quibusdam determinatis detineri, ibique diem judicii expectare, impiorum vero carcere tenebroso mancipatas, immisericordes dæmones custodes experiri, & futurorum adhuc tormentorum expectatione torqueri; damnatorum pœnas non esse corporeas, sed in tenebris, elongatione a Deo, & conscientiæ stimulis consistere; secundum Domini adventum post exacta septem annorum millia futurum; Spiritum sanctum ex solo Patre procedere; Christum non in azymo sed fermentato, corpus suum apostolis tradidisse. Singula accurate excutit vir doctissimus, sed nimius est, ad nauseam usque in recensendis, quos vocat, erroribus, quibus novissimi hujus Triodii consarcinatores, adversus ecclesiæ Romanæ honorem & autoritatem insurgere videntur; nempe quod Johannem Italum, Barlaamum & Acindynum, qui Latinorum partes adversus Græcos strenue fovebant, multiplici anathemate feriunt, quod Photium patriarcham, sanctissimum & orthodoxum vocant, omniaque scripta vel dicta contra ipsum damnant; quod Constantinum Monomachum, Alexium Comnenum, utrumque Andronicum Impp. qui Græcorum causam contra Latinos summo studio prosequebantur, egregiis ornent encomiis, quod Sisinnium, Michaelem Cerularium, Michaelem Anchiali, Germanum, Josephum, Athanasium, aliosque patriarchas CP. Latinorum hostes acerrimos laudent, sanctos & orthodoxos enunciant, præcipue quod Gregorium Palamam, quo nemo fortius, nemo acrius Græcorum adversus Latinos causam egit, summis laudibus & acclamationibus prosequantur. Hæc, aliaque ejusdem commatis Leonem male habuere, neque ea patiente stomacho concoquere potuit. Exstat Triodium *Venetiis* editum anno 1620. & Theophylacti hieromonachi cura recognitum *ibid.* apud Pinell. 1644. hunc habens titulum, Τριώδιον ψυχωφελέστατον περιέχον τὴν πρέπουσαν ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Triodii synopsin, versibus iambicis contextam, scripsit idem Nicephorus, quæ sub finem carminum *Basil.* 1536. editorum, habetur [a].

ΤΡΟΠΑ'ΡΙΟΝ. In scriptis Græcorum ecclesiasticis notat hymnorum quoddam genus, qui in illorum officiis ubique reperiuntur. Canones enim, odæ, & troparia utramque fere faciunt paginam. Canones in odas dividuntur; odæ in troparia, ex quibus componuntur. Singula namque troparia continent, aut plura, aut potiora, cum eorum numerus determinatus non sit. Tropariorum scriptores varios recenset du Fresnius Gloss. Græc. in voce τροπάριον. Exstat MS. (Græce, opinor,) bibliothecæ Bodleianæ cod. 2558. troparion, codex elegantissime scriptus, qui continet tropos, sive hymnos sacros, viz. Alleluia, tractus, modulamina, prosas, per anni circulum, in festos & dies dominicos; omnia notis musicis antiquis superscripta.

[b] ΤΥΠΙΚΟ'Ν. Ordo recitandi divini officii, liber haud parvæ molis, in quo, ut Leonis Allatii verbis utar, Differt. 1. p. 4. a primo die anni, singulis diebus, quid inter missarum solennia, quid ad vesperas, quid ad horas, quid ad matutinum, quid denique ad reliqua divina officia, sive dies illi feriales sunt sive festi, recitandum, quid psallendum aut legendum sit, quibus diebus jejunandum, quibus & quomodo solvendum jejunium, verbis clarissimis & facillima methodo, præscribitur,

[a] Hanc Synopsin exhibuit *Fabr.* ad Diss. Allatii de libris Græcorum Ecclesiasticis ad calc. Bibl. Gr. vol. 5. p. 51. [b] Conf. Nic. Rayæum Diss. præliminar. ad tom. 2. Act. Sanctor. Junii p. 75.

bitur, variisque est distinctum, pro materiæ varietate, capitibus. Variant apud Græcos typica, cum quælibet, saltem ex majoribus ecclesiis, suum habeat. Quæ in singularem monasteriorum usum condita sunt, κλητορικὰ, proprio nomine, appellantur. Prodiit Typicum [a] *Venet.* annis 1603, 1615, 1643. hoc titulo. Τυπικὸν σὺν Θεῷ ἁγίῳ περιέχον πᾶσαν τὴν διάταξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τοῦ χρόνου ὅλου, *Typicum, favente Deo, continens integrum officii ecclesiastici ordinem per totum annum.* Quo in opere sequentia continentur. 1. Typicum τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας S. Lauræ in Hierosolymis. Quod & in aliis monasteriis Hierosolymitanis, aliisque ecclesiis, obtinet ex præscripto S. Sabæ, capita 59. complexum. De hoc typico diximus in vita S. Sabæ Sæc. 5. 2. Μηνολόγιον, juxta 12. menses, continens ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλμῳδίας τε καὶ συνάξεως per totum annum, incipiendo ut solent Græci, a mense Septembri, usque ad finem Augusti, præmisso capitum indice. 3. [b] Marci hieromonachi, qui se ἁμαρτωλὸν vocat, Σύνταγμα εἰς τὰ ἀπορούμενα τοῦ τυπικοῦ, sive *de dubiis quæ ex typico oriuntur*, capitibus 100. absolutum. 4. Nicolai patriarchæ CP. ad Anastasium, montis Sinæ abbatem, de jejuniis Græcorum carmina politica 224. 5. Anastasii Cæsareæ Palæstinæ episcopi tractatus περὶ τοῦ Ἀρτζιβουρίου, de feriis monachorum, de continentia & ingluvie, &c [c]. 6. *Vitæ quatuor Evangelistarum*, ex Dorothei synopsi desumptæ. 7. *Regulæ variæ* περὶ τοῦ πῶς δεῖ πιστεύειν, περὶ τοῦ πῶς δεῖ κινεῖν τὸν Θεὸν, &c. 8. Κεφάλαια παραινετικὰ, seu *capita adhortativa ad virtutem*, per modum gnomologiæ disposita. 9. Πασχάλιον τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, *Paschalium octavi sæculi*, sive calendarium continens annos ab orbe condito, & ab incarnatione Christi; indictionem etiam, cyclum, tum solarem, tum lunarem, & τὸ θεμέλιον τῆς Σελήνης. Hoc θεμέλιον *Epactæ* Latinorum respondet, & ephemeridem annorum ab anno 1643. usque ad annum 1676. complectitur. Sunt etiam, notante eodem, quem supra notavimus, Allatio, quæ strictiori sensu apud Græcos typica vocantur; nempe versuum quorundam ex Psalmis, hinc inde congestorum, & ad solennitatis, quæ agitur, arcana exponenda aptiorum, eclogæ. Et horum duo sunt genera; alterum quod in matutinis precibus, dum vigilias, quod eam noctem insomnes traducant, peragunt, recitari aut cani solet, in festis scilicet Christo & B. Virgini dicatis, quæ sola vigilias habent. Alterum Typicorum genus est, quæ inter missarum solennia, diebus etsi non omnibus, canuntur, & sunt πρῶτα καὶ δεύτερα, *prima & secunda*; nec alia sunt, quam Psalmus 102. qui πρῶτα, & 145. qui δεύτερα, dicuntur, uti notat etiam Cl. Goarus, p. 124.

ὙΜΝΟΛΟΓΙΟΝ. Liber ecclesiasticus continens hymnos in omnia festa totius anni cum antiquis notis musicis, Menæi & Menologii instar in 12. menses digestos, ab initio Septembris usque ad finem Augusti. Inserta sunt troparia Sophronii archiepiscopi Herosolymitani, in vigilia natalis Christi, cantari solita. Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex dispositione Nesseliana 136. num. 1. a fol. 1. ad fol. 172. habetur etiam ibid. cod. 181. anno Christi 1221. exarato, num. 1. a fol. 1. usque ad fol. 184. Pars etiam hujus hymnologii media, a vigilia nativitatis Christi, usque ad diem 21. Maii, ibid. cod. 204. Varii hymni ecclesiastici a scriptoribus Græcis memorantur; quales sunt, hymnus *Angelicus*, *Seraphicus*, *Cherubicus*, ἐπινίκιος; quibus titulis Trisagium ornatur; hymnus μυστικὸς, τριαδικὸς, &c. de quibus non opus est ut hic sigillatim agamus.

ΦΩΤΑΓΩΓΑΡΙΑ, seu φωταγωγικά. Preces sunt vespertinæ, seu quæ in vespertinis officiis canuntur, cujusmodi plures haberi, in Horologio, Triodio, Paracletice, aliisque Græcorum libris ecclesiasticis, observat sæpe laudatus du Fresnius Gloss. Gr. col. 1721.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ. Χαιρετισμὸς denotat festum annunciationis Deiparæ, quando Angelus a Deo missus eam convenit & salutavit. Χαιρετισμοὶ, hymni sunt in laudem Deiparæ compositi, quorum odæ singulæ incipiunt a voce Χαῖρε, quales habentur MSS. in Cod. regio 2216. indicante du Fresnio, col. 1724.

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ. Ordinatio ad munus aliquod ecclesiasticum, episcopo manus imponente, variisque ritibus & orationibus celebrata. Plura sunt in Euchologio quæ huc spectant officia, & a minoribus ordinibus auspicabimur, id solum præmonentes, ostiarium, exorcistam, & acolythum, apud Græcos hodie pro sacris ordinibus non agnosci. 1. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἀναγνώστου καὶ ψάλτου, *ordo fieri solitus in ordinatione Lectoris & Cantoris*, p. 233. & apud Habertum

[a] A Josaphato Hieromonacho circa 1584. emendatum, ut notat *Fabr.* ad Allatii Differt. p. 2. ad calc. Bibl. Gr. vol. 5. [b] *Oudin.* tom. 2. p. 584. narrat Marcum Hieromonachum non tantum scripsisse *Comment. in Typicum S. Sabæ* dictum, sed hoc *Typicon* etiam composuisse, quod S. Sabæ falso nomine inscripsit ut autoritatem ipsi majorem ap. Lauræ Monachos procuraret. [c] Ex Jo. Joach. Schrœderi Thesauro linguæ Armenæ p. 335. *Arradschavuer* Armena lingua sonare primum, illoque vocabulo intelligi primos quinque dies magni jejunii a Dominica Septuagesimæ usque ad Paschæ, notat *Fabr.* ad Allatii Diss. 1. p. 3. subjunct. Bibl. Gr. vol. 5.

Pontif. Græc. p. 305. qui & ampliorem formulam exhibet juxta liturgiam patriarchalem, ibid. p. 37. 2. Εὐχὴ ἐπὶ χειροτονίᾳ Δεπουτάτου καὶ Κηροφόρου, *oratio in Deputati & Ceroferarii ordinatione*, p. 237. Quis fuit deputatus, quidve ejus officium, non satis liquet. Eundem esse cum ceroferario, & Latinorum acolytho, volunt plurimi, & non inter officia, sed inter ministeria deputabatur. Ejus erat, pallio indutum præire cum lampadibus sanctum evangelium, quando in ambonem, lectionis causa, adferebatur, & sacra dona cum ad sanctum altare deferuntur, & cum ad mensam propositionis referuntur, uti nos docet Johannes Citrensis in Responf. ad Nicolaum Cabasilam, Jur. Gr. Rom. lib. 5. p. 328. Sed & præter cereos, ferulam etiam manu gestasse dicitur. Unde in descriptione coronationis imperatoriæ ferula in sinistram ejus tradi solebat, ὥστε τάξιν ἐκκλησιαστικὴν τὴν τοῦ Δεπουτάτου λεγομένην, *ut ordinem seu locum in ecclesia teneat illius qui Deputatus dicitur*, ut in Andronici junioris coronatione rem describit Cantacuzenus, Hist. lib. 1. p. 122. Et eadem plane habet Codinus de Offic. cap. 17. num. 35, 36. p. 95. Quidquid sit, munus illud in ecclesia Græca, suo pene tempore desiisse, & ante paucos annos in ecclesia solummodo Thessalonicensi viguisse, nos docet Symeon Thessalonicensis, de S. Ordin. cap. 1. p. 106. 3. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ὑποδιακόνου, *ordo observandus in ordinatione Subdiaconi*, p. 244. & apud Habert. p. 306. & ex liturgia patriarchali, ibid. p. 45. 4. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Διακόνου, *ordo qui observari solet in ordinatione Diaconi*, p. 249. Cui subjuncta est, p. 262, forma in *Diaconissæ* ordinatione observanda. Idem officium exhibet Habertus, p. 308. Ordinem in institutione diaconi observandum reperies Euchol. p. 284. 5. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Πρεσβυτέρου, *ordo observandus in ordinatione Presbyteri*, p. 292. & apud Habert. p. 312. & juxta Liturgiam patriarchalem, ibid. p. 106. Τάξις ἀκολουθίας, qua archipresbyter constituitur, habetur ex Allatiano exemplari, Euchol. p. 287. 6. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἐπισκόπου, *ordo qui in Episcopi ordinatione servari debet*, p. 302. Amplior ex Euchologio Allatiano, ibid. p. 305. Habetur & apud Habertum, p. 316. prolixiori vero formula ex Liturgia patriarchali, ibid. p. 66. Singula hæc officia ad codices MSS. recognita, variantibus lectionibus & additamentis aucta, notis eruditis illustrarunt Jac. Goarus in Euchologio, & Isaac. Habertus in Pontificali suo, viri de ecclesia Græca egregie meriti. Formulas etiam conferendi sacros ordines apud Græcos, nempe lectoris, subdiaconi, diaconi, presbyteri, & episcopi, Gr. & Lat. exhibet & illustrat P. Arcudius de Concord. Sacram. lib. 6. cap. 2. p. 480. Cumulate vero præ aliis, id præstitit Johan. Morinus commentario de sacris ecclesiæ Ordinationibus. Ubi part. 2. omnes pene ordinationum apud Græcos formulas, quæ variis sæculis in usu fuerunt, Græce & Latine exhibet, & annotationibus illustrat. In his eminet antiquissimum exemplar ex codice MS. 800. ad minimum annorum, literis majoribus & uncialibus scripto, desumptum: part 3. de singulis, prolixis quidem, sed & doctissimis dissertationibus agit.

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ, *Psalterium* Liber continens omnes Psalmos Davidicos eo ordine quo in sacris Bibliis habentur, sed in certas classes, plures vel pauciores Psalmos, pro eorum longitudine, continentes, distinctos. Has sectiones Græci καθίσματα, sive *sessiones*, vocant, quod olim Psalmi uno contextu non legebantur, sed interjectis lectionibus, ne homines laboris pertæsi, neglectis officiis, ad aliud animum adverterent. Καθίσματα singula in tres partes dividuntur, quæ solenni illa δοξολογίᾳ, *Gloria Patri, & Filio*, &c. terminari solent. De his Cathismatibus fuse differit L. Allatius, Differt. 1. p. 55. qui p. 60. describit modum quo Psalterium per totum annum in Græcorum ecclesia recitatur. Est penes me Psalterium *Venetiis* editum, apud Ant. Pinell. an. 1627. 8°. in 20. καθίσματα divisum. 1. Κάθισμα continet a Psalmo 1. ad 8. inclusive. 2. a 9. ad 16. 3. a 17. ad 23. 4. a 24. ad 31. 5. a 32. ad 36. 6. a 37. ad 45. 7. a 46. ad 54. 8. a 55. ad 63. 9. a 64. ad 69. 10. a 70. ad 76. 11. a 77. ad 84. 12. ab 85. ad 90. 13. a 91. ad 100. 14. ab 101. ad 104. 15. ab 105. ad 108. 16. ab 109. ad 117. 17. ab 118. 18. ab 119. ad 131. 19. ab 132. ad 142. 20. ab 143. ad 150 [a]. Sequuntur ψαλμὸς ἰδιόγραφος de victoria quam David ex Goliath reportavit, qui Psalterio non continetur; Cantica sacra ex V. & N. Testamento desumpta, nempe Mosis 2. Exod. 15. Deut. 32. Hannæ matris Samuelis, cap. 2. Abaccuc prophetæ, cap. 3. Isaiæ, cap. 25. Jonæ prophetæ, cap. 2. Trium puerorum, Dan. 3. B. Virginis & Zachariæ, Luc. 1. Ezechiæ regis, Isaiæ 38. Manassis regis Judæ; Simeonis senis, Luc. 2. Calci subnectitur ordo, ὅπως ὀφείλει στιχολογεῖσθαι τὸ ψαλτήριον ἐν ὅλῳ τῷ ἐνιαυτῷ. Prodiit etiam Psalterium, ut infinitas alias editiones taceam, *Venet.* 1643. cui præmittitur Psalterii per totum annum in ecclesia Græca recitandi modus.

[a] Hæc etiam notari in antiquissimis Psalterii Græci editionibus, ut Mediolanensi an. 1481. monet *Fabr.* ad Allatii Diff. Bibl. Gr. vol. 5. subjunct. p. 40.

modus. Subjicitur duplex Lexicon; grammaticum, quo præcipua quæ in Pſalmis occurrunt, vocabula, una cum eorum etymologiis, explicantur; hiſtoricum alterum, quo perſonæ & nomina propria, quorum in Pſalmis & Canticis ſacris fit mentio, illuſtrantur.

ὩΡΟΛΌΓΙΟΝ. Liber quo horæ diurnæ & officia continentur. Præter horas & meſoria, quæ ſingulis officiis neceſſario dicuntur, Troparia, Pſalmos, preces varias, habetur in hoc opere, inquit Allatius, p. 90. Canon compunctivus, Canones paracletici in B. Virginem & Angelum cuſtodem, & deprecatorius in omnes Angelos & Sanctos, officium ſatis amplum ſanctiſſimæ communionis, & minutiora alia. Subjiciuntur, Cyrilli Alexandrini oratio *de exitu Animæ, deque ſecundo Adventu*; Chriſtoph. Patricii Mitylenæi *Troparia*, προσόμοια dicta, totum *Menologium*, quoad majora anni feſta, ab initio Septembris, complectentia; *Paſchalion* annorum 50. continens indictiones, cyclum ſolarem & lunarem, θεμέλιον lunæ & paſchata ab anno 1642. uſque ad annum 1692. Jonæ Gialeni *Selenodromium* perpetuum; Niceph. Paſchalei *de jejuniis Græcorum* tractatulus, lingua vulgari conſcriptus. Prodiit hoc Horologium *Venet.* ann. 1535. 1601. 1602. 1623. 1632. 1646. 1652 [a].

ὩΡΟΛΟΓΌΠΥΛΟΝ, ſeu *parvum Horologium*, ex majori excerptum, & uſui ordinario magis accommodatum. De quo hæc idem Allatius, Diſſert. 1. p. 104. Continet gratiarum actionem poſtquam chriſtianus e ſomno ſurrexerit; officium media nocte & veſpere, ſingulis diebus dici ſolitum; novem cantica, primam, tertiam, ſextam & nonam horas; parvum ἀπόδειπνον ex Apoſtolaria, & ἀπολυτίκια totius hebdomadis; preces in menſa; preces breviſſimas, dicendas ſingulis diei horis; Menologium breviſſimum; Paſchalium annorum 10. Editus eſt hic libellus, ut alias ſæpe, *Venet.* anno 1642. in forma quam vocant 32.

[a] Item 1568. Etiam *Rom.* 1677. excuſum eſt *Horologium* ſecundum vetuſtum ordinem & typicum monaſterii Cryptæ Ferratæ adjuncto *Menologio*, ut refert *Fabr.* ad Allat. Diſſ. p. 67.

DISSERTATIO TERTIA.

De Eusebii Cæsariensis Arianismo adversus JOHANNEM CLERICUM.

Lond. 1696. 8.

PRodiit haud ita pridem apud nos liber, è sermone Gallico, ut dicitur, in Anglicum traductus, complectens vitas quatuor sanctorum patrum, nempe *Clementis Alexandrini*, *Eusebii Cæsariensis*, *Gregorii Nazianzeni*, & *A. Prudentii*. Autorem præfert Johannem Clericum Amstelodamensem, scriptis editis satis notum. Utrum cum nostri temporis Arianis, vel potius Photianis facit, mihi est inexploratum. Id modo certum, librum de quo agimus, eorum cura versum fuisse, & in lucem emissum, quin & in hanc, quam habemus, formam redactum. Nullum enim tale opus distinctum usquam edidit D. Clericus; sed hæ vitæ ex Bibliotheca ejus Universali, præsertim ex tomo 10. & 18. desumptæ sunt, & in libri formam ab editore dispositæ & ordinatæ. Nos in præsenti dissertatione editionem Londinensem utplurimum sequimur. Hunc librum pro merito excutere, mihi non vacat. Post primarium operis institutum, id sibi pene unice proposuisse videtur autor, ut sanctos patres inter se committeret [a], quasi nec sibimet ipsis, nec inter se invicem convenientes; ut eos tanquam obscuros [b], perplexos, confusos repræsentaret, nec eorum quæ tractant satis peritos; qui terminis utuntur æquivocis, & præclare se munere suo functos arbitrantur, cum de mysteriis incomprehensibilibus modo quodam haud intelligibili disputarint. Dallæi librum de usu Patrum magnis effert laudibus, (quicquid, inquit [c], aliter sentiant antiquitatis panegyristæ) nec mirum; cum autori, viro cætera doctissimo, visum fuerit, omnem quæ patribus debetur, reverentiam excutere, deque eorum scriptis sinistre, & duriori censura judicare. In episcopos, omnemque ordinem clericalem acrius animadvertit [d] quos veluti præjudiciis, in conventibus suis synodalibus mire occœcatos traducit, hacque præ laicis prærogativa gaudentes, quod simul & partes esse possint & judices; quod [e] maximis etiam principibus imponere, iisque tanquam instrumentis abuti solent. Ecclesiasticorum [f] vitia, avaritiam, ambitionem, dominandi libidinem, sacerdotii & episcopatuum aucupationem, superbiam, iracundiam, lites & jurgia pro nugis, nulliusque momenti rebus, idque sub specioso fidei defendendæ prætextu, ex Basilio & Nazianzeno luculenter exponit. Et ne quo hæc tendant nesciremus, subdit [a]; nisi constaret nobis, de quibus hæc dicta sunt, existimaret quis non aliud hic præter hodiernorum theologorum imaginem nobis exhiberi. Et sane quam benevolum in theologos Christianos gerat animum, in libro suo de Incredulitate nuper apud nos edito testatus est.

[a] Vid. Vit. *Eusebii*, p. 90, 91.
[b] Vid. in *Clem. Alex* p. 46. in *Eus.* 92, 95, 138, 165.
[c] In *Clem. Alex.* p. 42.
[d] Vid. in *Euseb.* p. 136, 144. in *Naz.* 273
[e] *Mais la verité est que l'Empereur faisoit alors peu de chose de son pur mouvement, & qu'il n'etoit que l'organe de quelques Ecclesiastiques ce que n'est que trop souvent arrivé, même aux plus grands princes.* in *Euseb.* p 460.
[f] In *Greg. Naz.* p. 217, 218, 246, 272, 273.
[a] P. 218. vide p. 280.

Verum hæc, & siqua istiusmodi, non sunt hujus loci. Ad alia me vocat autor, virgulam censoriam satis pro magisterio in me exercere dignatus, non alia licet ratione a me lacessitus, quam quod Eusebium a directo Arianismi crimine vindicare olim conatus sum. Locum integrum, prout possum, a me Latine redditum, subjungam. [b] *Erat semper* [Eusebius] *a partibus Arianorum, eumque tanquam eadem cum iis sentientem accusarunt Athanasius & Hieronymus. In summa, vix credi potest, ipsum, si modo fuisset orthodoxus, Arianismo tantopere favere, & depositioni S. Athanasii consentire voluisse. Nihilominus Socrates, citatis quibusdam locis, in quibus cum orthodoxis loquitur, illum absolvere aggressus est; idemque fecerunt recentiorum plures, & in his* D. Cave *in vita Eusebii, quam & Latine & Anglice scripsit. Posterior hic putasse videtur se ad id faciendum* ex christiana charitate [c] *obligari. Existimant vero alii, Christianam charitatem, hoc est, amorem quem erga omnes Christianos gerere debemus, historicos quosvis obligare ad talium veritatum mentionem faciendam, quæ nullam conditioni mortuorum alterationem inferunt, quæque viventibus usui esse possint, ut inde de rebus rite judicare discant. Prætensa ista charitas, quæ ad illos solummodo patres se extendit, qui orthodoxi habentur, in causa fuit, quod non nisi panegyricos* [d] *sermones de veteribus quodammodo habeamus, in quibus defectus eorum semper celantur, cum nullo virtutum involucro tegi queant.*

Hæc D. Clericus; tecte innuens, me vitas sanctorum patrum, Eusebii saltem, ad hunc modum conscripsisse. At priusquam hæc in vulgus projiceret, nisi calumniator haberi velit,

[b] In vit. *Euseb.* p. 153. Biblioth. Univers. & Historique de l'an. 1688. tom. 10. p. 474.
[c] Verba mea sunt; *Adeo ab omni plane christiana charitate abhorrens, qui eam vafre & dolose subscripsisse volunt.* Hist. Lit. p 130. edit. prior. Ed nov. vol. 1. p. 177.
[d] Conf. Præf. ad vit. *Cl. Alex.* p. 2, 3. edit. Gall. tom. 10. p. 177. & edit. Angl. præf. libro præfix.

velit, quas veritates silentio suppresserim, quibus nævis fictos fucatosque colores obduxerim, quorumnam vitas panegyrice potius quam historice descripserim, liquido ostendere debuisset. *Si enim accusasse sufficiat, quis erit innocens?* Rem igitur ab ovo repetam, & apud æquum lectorem causam dicam.

In Hist. Liter [a]. & præsertim in vita Eusebii, ante plurimos jam annos a me patrio sermone edita [b], non pauca ex Eusebii scriptis testimonia adduxi, quæ ipsum, saltem apud æquos rerum æstimatores, ab Arianismo liberarent. Quid ad hæc censor noster? Negatne loca a me allata Eusebii esse? an affirmat in alium sensum a me detorta? vel cum Arianis dogmatibus conciliari posse? Nequaquam plane. Intra generalem accusationem se continet, ubi dolus latere solet. Quicquid sit: bilem ei movisse videtur; num quod tantum virum Arianis eripi moleste ferret, an alia ex causa, ipse viderit. Immerito utcunque, & injuria quidem. Non mihi in animo erat, neque jam est, Eusebium ab omni labe purgare, e contra plus simplici vice testatus sum, multa scriptis ejus inesse incautius, durius, periculosius dicta, quæ æquum & candidum lectorem expetunt; insolentes quandoque & incommodas reperiri loquendi formulas, a receptis theologorum regulis abhorrentes, quas nec probo, nec defendo. Sed hic pedem figo, hoc in me probandum recipio, Eusebium non fuisse Arianum, κυρίως eorum δόξαις non fuisse imbutum; quinimo in ejus, quæ exstant scriptis, superesse plurima, quæ ipsa Arianismi fundamenta radicitus evellunt. Duo proinde mihi agenda sunt. Primo ostendam Eusebium Cæsariensem injuste ad Arianos amandari; deinde, calumniam mihimet exinde conflatam paucis diluam.

[a] In vit. Euseb.

[b] Vit. PP. Primit. tom. 2. in vit. Euseb. n 22. p. 29, 30, &c.

I. Eusebius Cæsariensis injuste ad Arianos amandatur. Et tamen ita vulgo fieri solet, idque contentione non levi. Et in hunc clamorem abierunt plurimi, tum veteres, tum recentiores. In veteribus primas tenent Athanasius, Eustathius Antiochenus, Marcellus Ancyranus, Epiphanius, Hilarius, Hieronymus, Antipater Bostrensis, alii; & post concilium Nicænum 2. scriptores Græci pene universi. Productus fuerat in isthoc concilio ex epistola Eusebii ad Constantiam Aug. Constantini M. sororem locus [c], quo adversus omnem Christi imaginem faciendam erudite disputat: cui cum nihil quod opponerent, haberent patres, communis statim exortus est clamor, εἰς ἀδόκιμον νοῦν παραδοθεὶς, καὶ σύμφρων τοῖς τὰ Ἀρείου θρησκεύουσιν, *homo est in reprobum sensum traditus, ejusdem cum Ario opinionis, eademque cum ejus sectatoribus sapiens.* Quasi scilicet omnes, quas affert, Eusebii rationes nullius essent ponderis, nec flocci penitus faciendæ, in re licet ad Arianismum parum spectante, si modo ipse esset Arianus. Sed ita argumentari solent boni patres Nicæni. Ex recentioribus post Petavium nemo acriori censura vexavit Eusebium, quam purpuratus annalium parens. Hoc ei perpetuo objicit, hanc constanter cantat cantilenam, *Arianus est.* Suspectæ sunt ei [a] Constantini M. literæ ad Alexandrum & Arium. Unde? Quia *ab Eusebio homine Ariano recitatæ.* In Constantini edicto adversus hæreticos, nominatim non recensentur Ariani. Quare? *Suspecta* [b] *redditur perfidia Eusebii hominis Ariani.* Nec longe quærenda est cardinalis in Eusebium indignationis causa; non aliunde nempe quam quod diserte scribit, suffragante omni antiquitate, Constantinum in extremis Nicomediæ fuisse baptizatum. Quo posito, corruit plane splendida pontificiorum de Romano Constantini baptismo fabula, & quæ ex eo pendent donationes, & amplissima privilegia. De hac itaque Eusebii narratione agens Baronius; tradit hæc, inquit, [c] *Eusebius, sed Arianorum signifer, qui in gratiam Constantii Imp. Ariani hominis, & Arianorum patroni, hæc ipsa conscripsit.* Ne igitur hæreticæ pravitatis infamia diutius prematur vir sæculorum omnium memoria dignissimus, omniumque sui temporis longe doctissimus, pessimam Arianismi notam ab Eusebii capite depellere conabor. Quod ut clarius elucescat, *Theses* quasdam *ANTI-ARIANAS*, easque primi commatis, nempe de divinitate Filii Dei, deque æterna ejus existentia (in quibus controversiæ Catholicos inter & Arianos cardo præcipue vertitur) subjiciam, quas Eusebii autoritate diserte confirmabo; præmissis duabus regulis, ad explicanda hæc mysteria apprime necessariis, in quas consensere theologi pene omnes, veteres ac recentiores.

[c] Act. 6. Conc. t. 7. col. 493.

[a] Ad. an. 318. num. 90, 95.

[b] Ad an. 326. num. 22.

[c] Ad. an 324. n. 43. & seq.

Regula I. *In personis SS. & individuæ Trinitatis considerandus est Pater tanquam fons & principium Deitatis:* a quo suum esse habet Filius, suum Spiritus Sanctus, Ipse a nullo. Hanc regulam veteres una voce nobis tradiderunt. Athanasius [d] Μόνος ἀγέννητος, μόνος πηγὴ θεότητος, *solus ingenitus, & solus fons Deitatis.* Alibi [e] Ὁ πατὴρ ἀρχὴ τοῦ υἱοῦ, καὶ γεννητής ἐστι, *Pater principium filii, & genitor est.* Clarius rationem reddit Orat. 5 [f]. Μία ἀρχὴ θεότητος, καὶ οὐ δύο ἀρχαί· ὅθεν κυρίως καὶ μοναρχία ἐστιν, ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς ἀρχῆς ἐστι φύσει υἱὸς ὁ λόγος, οὐχ ὡς ἀρχὴ ἑτέρα καθ᾽ ἑαυτὸν ὑφεστὼς, οὐδ᾽ ἔξωθεν ταύτης γεγονὼς ἵνα μὴ τῇ ἑτερότητι διαρχία, καὶ πολυαρχία γένηται· ἀλλὰ τῆς μιᾶς ἀρχῆς υἱὸς, ἴδιος υἱὸς, ἰδία σοφία, ἴδιος λόγος, ἐξ αὐτῆς ὑπάρχων. *Unum est principium Deitatis, non duo, unde propria Monarchia unius domini haberi debet:*

[d] Contr. Sab. Greg. p. 508.

[e] Cont. Arian. Orat. 2. p 145.

[f] Pag. 303.

debet: ex ipso deinde principio per naturam existit Filius, qui est verbum, non quasi alterum principium, seorsim subsistens, neque aliunde genitus, ne ratione secundi duo principia, pluriumque principatus oriantur; sed unius principii suus, propriusque filius, propria sapientia, proprium verbum, ex ipso principio ortum habens. Unum, inquit Basilius[a], *novimus ingenitum,* καὶ μίαν τῶν πάντων ἀρχὴν, *& unicum omnium principium, Patrem nempe Domini nostri Jesu Christi:* inde Pater ei[b] Αἴτιος καὶ ἀρχή. Gregorio Theologo[c] ἀρχὴ, ὡς αἴτιος καὶ πηγή. Pro Latinis unus loquatur Augustinus[d], *Pater Filii sui unigeniti autor est, qui tamen Filium genuit, & gignendo ei dedit.* Consona his docet Eusebius[e] noster, Filium nempe unigenitum veluti Patris imaginem, ex ipso ortum, οὐκ αὐτὸν ὄντα τὸν πατέρα· ἀλλὰ τὸν τοῦ πατρὸς μονογενῆ υἱὸν, οὐδ᾽ αὐτὸν ὄντα τὸν ἀγέννητον, καὶ ἄναρχον, ἀλλὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φύντα, καὶ ἀρχὴν ἐπιγραφόμενον τὸν γεγεννηκότα. *Non tamen ipsummet Patrem, sed Patris sui Filium unigenitum, non ipsum quidem ingenitum, & sine principio, sed ex illo ortum, sic ut principium sui ascribat Patri.* Iterum[f], *Utcunque licet Filium profiteamur Deum, unus tamen Deus est,* ἐκεῖνος ὁ μόνος ἄναρχος, καὶ ἀγέννητος· ὁ τὴν θεότητα οἰκείαν κεκτημένος, αἴτιός τε τῷ υἱῷ τοῦ εἶναι, καὶ τοῦ τοιῶσδε εἶναι γεγονὼς αἴτιος. *Ille nimirum qui solus principio caret, qui ingenitus, qui propriam à se possidet Divinitatem, qui ipsi insuper Filio existendi causam, & taliter existendi dedit.* Addam & tertium[g], πάντα δὲ ταῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς λαβὼν, ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῆς θεότητος τὴν δόξαν, ὡς ἂν υἱὸς γνήσιος καὶ μονογενὴς, εἰληφὼς ἔχει· ἀλλ᾽ οὐκ καὶ ὁ πατὴρ παρά τινος εἴληφε· πάντων καὶ αὐτὸς ὢν ἀρχὴ καὶ πηγὴ καὶ ῥίζα τῶν ἀγαθῶν· εἰκότως εἷς καὶ μόνος ἀναγορεύοιτο ἂν Θεός. *Hæc autem omnia cum de Patre suscepisset, ab illo & gloriam Divinitatis, tanquam Filius dilectus & unigenitus accepit, sed non ita Pater a quoquam accepit, cum sit ipse omnium principium, & fons & radix bonorum, unde merito unus & solus prædicatur Deus.* Sed hospes sit oportet in scriptis Eusebianis, qui hæc nescire potest.

Regula II. *Siqua in scriptis sanctorum Patrum occurrant dicta, quæ Filium Patre minorem, vel inferiorem facere videantur; vel ad subordinationem Filii ad Patrem, vel ad progressum ejus ex Patre ad condenda universa, vel denique ad* τὴν κατὰ σάρκα οἰκονομίαν *referenda sunt.* Hæc tria breviter sunt explicanda. 1. Filius Patri subordinatur, ut principio & autori suo; minor, non ratione essentiæ, sed originis, quam a Patre habet. Filius Patri æqualis natura divina; major Pater communicatione. Hanc Filii minoritatem (si ita loqui fas sit) constanter agnovisse catholicos patres, tam qui ante, quam qui post synodum Nicænam scripsere, non opus est pluribus demonstrare, cum illorum testimonia plena messe collegit vir in antiquitatis ecclesiasticæ palestra egregie exercitatus, Georgius Bullus[a]; immo non indiligenter id præstitit doctissimus Petavius[b]. Unum aut alterum ex post-Nicænis, illustrationis gratia adjiciam. Alexander[c] episcopus Alexandrinus, sub quo Arius primum in hæresin erupit, postquam ecclesiæ doctrinam de Filio tradidisset, addit, Ἄτρεπτον τοῦτον, καὶ ἀναλλοίωτον ὡς τὸν πατέρα, ἀπροσδεῆ, καὶ τέλειον υἱὸν, ἐμφερῆ τῷ πατρὶ μεμαθήκαμεν, μόνῳ τῷ ἀγεννήτῳ λειπόμενον ἐκείνου. *Hunc conversionis & mutationis expertem, perinde ac Patrem, nullius egentem, & perfectum filium patrisque similem esse didicimus, hoc solo inferiorem Patre, quod ingenitus non est.* Et post pauca, οὐκοῦν τῷ μὲν ἀγεννήτῳ πατρὶ οἰκεῖον ἀξίωμα φυλακτέον, μηδένα τοῦ εἶναι αὐτῷ τὸν αἴτιον λέγοντας. *Itaque Patri quidem ingenito propriam dignitatem servari oportet, nullam nempe eum habere existentiæ suæ causam profitendo.* Competentem quidem honorem Filio tribuendum esse contendit, generationem ex Patre principio carentem ei assignando, æternam ejus divinitatem prædicando, similitudinem paterno characteri in omnibus respondentem ascribendo, τὸ δὲ ἀγέννητον τῷ πατρὶ μόνον ἰδίωμα παρεῖναι δοξάζοντες, ἅτε δὴ καὶ αὐτοῦ φάσκοντος τοῦ Σωτῆρος, ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστί. *Solum vero ingenitum Patris proprium esse dicamus, cum & ipse Servator dixerit, Pater meus major me est.* Athanasius[d] Alexandri diaconus ac hyperaspistes, & in sede successor, simulque fidei catholicæ vindex acerrimus; διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς οὐκ εἴρηκεν, ὁ πατήρ μου κρείττων ἐστὶν, ἵνα μὴ ξένον τῆς ἐκείνου φύσεως αὐτὸν ὑπολάβοι, ἀλλὰ μείζων εἶπεν· οὐ μεγέθει τινὶ, οὐδὲ χρόνῳ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς γέννησιν. *Atque eam ob causam non est dictum a Filio, Patrem suum se meliorem esse, ne seipsum extraneum, alienumque ab illius natura existimarent,* sed Pater, *inquit,* major est, *non quidem magnitudine aut ætate, sed quia ex ipso Patre ortum habebat.* Basilius[e] Athanasii æqualis, ἐπειδὰν γὰρ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἡ ἀρχὴ τῷ υἱῷ, κατὰ τοῦτο μείζων ὁ πατὴρ, ὡς αἴτιος καὶ ἀρχή. διὸ καὶ ὁ κύριος οὕτως εἶπεν, ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστὶ, καθ᾽ ὁ πατὴρ δηλονότι. *Quoniam enim a Patre principium est Filio, ideo major est Pater, ut causa & principium. Quapropter etiam Dominus sic dixit,* Pater meus major me est, *quatenus videlicet est Pater.* Eleganter, ut solet, alibi[f]; ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τάξει μὲν δεύτερος τοῦ πατρὸς ὅτι ἀπ᾽ ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ εἶναι αὐτοῦ ὁ πατὴρ, καὶ ὅτι δι᾽ αὐτοῦ ἡ πρόσοδος, καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα· φύσει δὲ οὐκέτι δεύτερος, διότι ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. *Nam quemadmodum filius ordine quidem a Patre secundus est quoniam ab illo est: & dignitate, quoniam origo est, atque causa essendi Pater ipsi est, & quoniam per ipsum accessus & adductio est*

ad

[a] Epist. 78.
[b] Adv. Eunom l. 1. in fin.
[c] Orat. 29. p. 490.
[d] Contr. Maximin l. 3. c. 14. col. 732.
[e] De Eccl. Theol. l. 2. c. 14. p. 121.
[f] Ibid. l. 1. c. 11. p. 69.
[g] Ibid. l. 2. c. 11. p. 111.

[a] Defens. fid. Nic. sect. 4. cap. 1, 2.
[b] De Trinit. l. 2. c. 2. p. 99, &c. Vid. lib. 5. c. 5.
[c] Epist. ad Alex. ap. Theod. Hist. Eccl. l. 1. c. 4. p. 17.
[d] Contr. Arian. Orat. 2. p. 180.
[e] Adv. Eunom. lib. 1.
[f] Ubi supr. l. 3. p. 79. Vide omnino l. 1. p. 30.

ad Deum Patrem. Natura vero nullo modo secundus, quoniam in utroque una est Deitas. Antiquioris cujusdam theologi dictum refert Isidorus Pelusiota [a], δύνασθε λέγειν ὃ ἔφησέ τις πρὸς αὐτοὺς [Anomæos] διαλεγόμενος, ὅτι καὶ τὸ μεῖζον ἵσταται ᾗ γεννήτωρ, καὶ τὸ ἴσον καθ' ὃ θεὸς, καὶ ὁμοούσιος. *Illud vobis dicere licet, quod a quodam dum adversus eos dissereret, allatum est, nempe quod & majus consistit, qua ratione genitor est: & æquale, quatenus Deus est, ejusdemque substantiæ.* Breviter S. Hilarius [b]. *Nam dum a te est, secundus a te est.* Gregorius [c] Theologus, Basilii familiaris, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, τοῦ υἱοῦ ἐστι, πλὴν τῆς αἰτίας, *Omnia quæ habet Pater, Filii sunt, præter causam.* Alibique [d], Δῆλον ὅτι τὸ μεῖζον μέν ἐστι τῆς αἰτίας, τὸ δὲ ἴσον τῆς φύσεως· καὶ τοῦτο ὑπὸ πολλῆς εὐγνωμοσύνης ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς. *Manifestum est, Majoris vocem ad causam pertinere, Æqualis vero ad naturam. Et nos illud ingenue admodum & candide confitemur.* Ad eundem plane modum ubique loquitur Eusebius. Unicum tantummodo locum dabo [e]. Καὶ ὁ μὲν καθ' ἑαυτὸν τέλειος καὶ πρῶτος, ὡς πατὴρ, καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ συστάσεως αἴτιος· οὐδὲν εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἑαυτοῦ θεότητος παρὰ τοῦ υἱοῦ λαμβάνων. Ὁ δὲ ὡς ἐξ αἰτίου γεγενὼς υἱὸς, δεύτερος οὗ ἐστιν υἱὸς καθέστηκεν, παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τὸ εἶναι, καὶ τοιόσδε εἶναι εἰληφώς. *Et ille quidem per seipsum perfectus ac primus tanquam pater, & qui autor sit ut filius consistat, nihil a filio accipiens, quo suam naturam qua Deus est compleat: hic autem tanquam ex causa profectus Filius, secundus ab illo, cujus est Filius, existit, quippe qui a Patre ut & sit, & talis sit, acceperit.* 2. Præter æternam Filii cum Patre coexistentiam, divini cujusdam τοῦ λόγου progressus meminisse videntur antiquorum plures, quo ὁ λόγος omnia creaturus, ex Deo Patre κατ' ἐνέργειαν prodiit ad condenda universa. Multus est in hac notione adstruenda, simul & enucleanda Bullus [f] noster, qui Athenagoræ, Tatiani, Theophili Antiocheni, Hippolyti, & Novatiani, hanc in rem testimonia fuse non minus quam erudite explicat; quem adeant curiosi. Nec a ratione quidem abhorret, quod observat [g] idem vir eruditus, hoc ipsum vulgato illo Arianorum effato denotari, πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, *prinsquam nasceretur non erat.* Referri hæc ad Christi ex Virgine incarnationem non possunt, quippe Arianos ultro concessisse Filium ante B. Virginem, immo ante mundum conditum exstitisse, notum est, quam quod notissimum. Adeoque de alia quadam Filii nativitate intelligi debent, de ea nempe qua paulo ante conditum mundum ex Patre modo quodam inexplicabili progressus est ut universa constitueret. Proindeque huic catholicorum sententiæ effatum illud suum opposuerunt Ariani. Ingeniosa certe conjectura, nec a maxima verisimilitudine aliena. Et ab hac sententia non prorsus abludere Eusebium nostrum, infinitis exemplis demonstrari poterat, iis præcipue locis, in quibus ostendit (ut ipsius verbis [a] utar) ἕνα μονογενῆ καὶ ἀγαπητὸν υἱὸν ἔδοξε τῷ παναγάθῳ πατρὶ τῆς τῶν γεννητῶν ἁπάντων δημιουργίας προυφίστασθαι δεῖν, *Optimo Patri visum esse, unigenitum & dilectum Filium, omnium rerum, quæ creanda essent, opificio præferri oportere. Quem proinde dicimus,* inquit, πρῶτον πάντων ὑπὸ τοῦ πατρὸς οἷόν τι μονογενὲς πάσης οὐσίας καὶ φύσεως προβεβλῆσθαι ὄργανον ἔμψυχον καὶ, &c. *Omnium primum a Patre, quasi quoddam singulare instrumentum omnis essentiæ & naturæ productum esse; instrumentum nempe animatum & vivens, ac potius divinum, vitalemque vim in se habens, & sapientissimum.* Ne mireris, lector, Filium hoc loco Patris in condenda rerum universitate *instrumentum* vocari. Non enim loquitur de instrumento *extraneo*, sed *connaturali, de singulari quodam*, nempe *animato, vivente, divino,* πανσόφῳ, *vimque vitalem in se habente.* Nec aliud sibi voluit Eusebius, quam ita volente & mandante Patre, Filium in creatione mundi paternæ voluntati obsecundasse, eamque in actum perduxisse. Neque aliter loqui solent patres maxime Catholici, apud quos non raro Patri *ministrasse* dicitur. Quid quod ipsemet Petavius, Irenæi, Athanasii, Basilii, Cyrilli Alexandrini, Marii Victoris, aliorumque testimonia citat, qui diserte affirmant Patrem Filio imperasse, ipsumque paternis jussis paruisse, de Trinit, lib. 2. cap. 7. num. 7. p. 140, 141. Et tamen quod in his patribus facile admittit, eodem loco Eusebio præfracte denegat. En egregium hominis candorem! Verum hæc obiter. Eodem sensu intelligendus videtur Eusebius, cum toties [b] Filium τὸν δεύτερον μετὰ τὸν πατέρα τῶν ὅλων αἴτιον, *Secundam omnium rerum causam post Patrem* dicit, præsertim cum iis ipsis in locis Filium οὐσιώδη σοφίαν, *Deum*, quin & αὐτόθεον, vocat. Neque alio plane sensu alibi [c] ait, *Deum Patrem,* μέσην τινὰ παρεμβάλλειν τὴν τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ καὶ πρωτοτόκου θείαν καὶ παναλκῆ καὶ πανάρετον δύναμιν, *Mediam quandam unici sui primogeniti Filii divinam & omnipotentem, & omnibus virtutibus exuperantem vim interposuisse*, quando scilicet mediante Filii virtute Deus condidit universa. Certe ipse Alexander [d] Alexandrinus, ubi de Deo Patre, & rebus ab illo, ex nihilo creatis agit, de Filio ita loquitur. Ὧν μεσιτεύουσα φύσις μονογενὴς, δι' ἧς τὰ ὅλα ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν ὁ πατὴρ, τοῦ Θεοῦ λόγου, ἣ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὄντος πατρὸς γεγέννηται. *Inter quæ duo medium obtinens unigenita natura Dei Verbi, per quam Pater universa condidit ex nihilo, ex ipso vero Patre progenita est.* 3. Incarnationis œconomia omnem Christi comprehendit statum, actiones, & munera, quæ ab assumpta carne hu-

[a] Lib. 3. epist. 334. p. 386.

[b] De Trinit. l. 12.

[c] Orat. 24. in Ægypt. advent. p. 229.

[d] Orat. 36. p. 582. & Orat. 40. p. 649.

[e] Demonst. Evang. l. 4. c. 3. p. 147.

[f] Ibid. Sect. 3. c. 5, 6, 7, 8.

[g] Ib. c. 9. p. 378.

[a] Dem. Evang. l. 4. c. 4. p. 149.

[b] Hist. Eccl. l. 1. c. 2. p. 5. l. 10. c. 4. p. 373, 375, 376.

[c] Dem. Evang. l. 4. c. 6. p. 154. confer. Orat. de laud. Const. c. 11. p. 635, 636. & quæ ad istum Eusebii locum notavit Cl. Bullus. Sect 3. p. 392.

[d] Epist. ubi supra, p. 17.

humana θεάνθρωπος, Dei hominumque mediator obiit, atque executus est. Hac ratione Patre esse inferiorem, apud omnes in confesso est, notiusque, quam ut probari debeat. Testem instar omnium damus Augustinum [a]. *Regula catholicæ fidei sic se habet, ut cum aliqua in scripturis dicantur de Filio, quod sit minor Patre, secundum susceptionem hominis intelligantur. Cum verò ea dicantur, quibus demonstratur æqualis, secundum id quod Deus est, accipiantur.* De hac missione & exinanitione agens Eusebius [b] noster, postquam præcipua legationis hujus mediatoriæ, a Deo Patre ei commissæ, munia recitasset, ait, *ipsum hoc modo* μείζονά τι εἶναι αὐτοῦ ὁμολογεῖν, *Patrem se majorem esse confiteri.* Alibique [c] vocat ipsum ψυχῶν ἰατρὸν πρὸς τοῦ μείζονος ἀπεσταλμένον, *animarum medicum a majori missum.* Quoties igitur Filium a τῷ ἐπὶ πάντων θεῷ distinguit, ratione muneris mediatorii id facit; *quippe* [d] *quod ille qui mediator est, non eo ipso Deus est. Sed* ὡς καὶ πρὶν *ut unigenitus Dei Filius, antequam fieret Dei mediator & hominum, mediator Dei & Angelorum, quando* μεσιτεύων τῷ πατρὶ, *intermedias partes supplebat suo Patri, qui ministerio Angelorum legem hominibus promulgavit.* Huc fortasse referri debet, quod ex epistola ejus ad Euphrationem episcopum citant synodi Nicenæ 2. patres [a] his verbis; πλὴν αὐτὸς ὁ πάντων μᾶλλον ἀκριβῶς ἐπιστάμενος υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἕτερον ἑαυτὸν εἰδὼς τοῦ πατρὸς, καὶ μείω καὶ ὑποβεβηκότα, εὖ μάλα εὐσεβῶς τοῦτο καὶ ἡμᾶς διδάσκει λέγων, ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με μείζων μου ἐστι. *Veruntamen ipse Filius Dei, qui magis omnia liquido novit, alium se a Patre, ac minorem atque inferiorem sciens, admodum pie hoc etiam nos docet, dicens Pater qui misit me major me est.* Hæc de incarnationis statu clara satis & aperta sunt; verba vero quæ immediate præcedunt, οὐ γὰρ συνυπάρχειν φάμεν τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ, προϋπάρχειν τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ, *Non enim simul cum Patre Filium fuisse dicimus, sed Patrem præexistere*, de ordine solum naturali inter Patrem & Filium intelligi possunt; aliter cum exploratissima Eusebii mente e diametro pugnant, ut ex iis, quæ infra notabimus liquido patebit. His ita positis, ad ipsas jam *Theses* veniamus: hoc ordine in singulis servando, ut primo tradam sententiam Catholicam, dein Arianam, denique Eusebianam; ut utri propius accesserit Eusebius, rectius dijudicet æquus lector.

[a] L.83. Quæst. quæst. 69. t. 4. col. 586.

[b] De Eccles. Theol. l. 1. c. 11. p. 70.

[c] Præp. Evang. l. 7. c. 12. p. 321.

[d] Contr. Marc. l. 1. c. 1. p. 8.

[a] Act. 4. col. 497.

THESIS I.

D. N. JESUS CHRISTUS præter humanam, qua carne indutus, naturam habet ut Dei Filius revera divinam.

Erat, inquit apostolus [a], ἐν μορφῇ Θεοῦ, *nec duxit esse rapinam* τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, *tum cum seipsum exinanivit, & formam servi accipiens, similis hominibus factus est, & habitu inventus ut homo.* In quem locum hæc inter alia Chrysostomus [b]. Τί οὖν πρὸς Ἄρειον εἴπωμεν; ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, Θεὸς ὤν· μορφὴ γὰρ, καὶ μορφὴ κεῖται· Εἰ τοῦτο ἀληθὲς, κἀκεῖνο· φύσει ἄνθρωπος, ἡ μορφὴ τοῦ δούλου· Οὐκοῦν φύσει Θεὸς, καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Θεοῦ. *Sed quid jam adversus Arium dicemus? in forma Dei existens, Deus erat. Nam & hic, & illic nomen formæ ponitur. Si hoc verum, certe & illud. Forma servi est, est natura homo. Ergo forma etiam Dei, natura est Deus.* Et recte quidem ὁ χρυσορρήμων, & argumento plane ἀναντιρρήτῳ. Ex hoc etenim loco luce clarius est, Christum non minus vere Deum exstitisse, quam vere homo factus est. Negari non potest etiam Arianos Christum Deum vocare consuevisse. Sed ludebant in terminis, Deum non natura & essentia, sed creatione solummodo & constitutione intelligentes. Θεὸς κληθεὶς ὑπὸ θεοῦ, inquit Arius [c]; quin & verum Deum pro re nata confiteri non recusarunt [d], sed non alio sensu, quam quod ita factus sit, γενόμενος γὰρ ἀληθινὸς, ἀληθινός ἐστι. *Verus enim est, qui revera factus est.* Aliter, ubi aperta fronte loquebantur, Deum verum esse negabant [a], nec alio modo quam μετοχῇ, eadem scilicet ratione Deus dictus, qua cæteri quoque numina appellantur. Quid quod Filium in creaturarum ordinem redigebant? quem ipse Arius, ejusque sequaces [b] ubique conditum, & ex creatis unum, καὶ κτίσμα, καὶ ποίημα, καὶ ἔργον, dicere non reformidarunt. Nec creaturam modo, sed & natura mutabilem, virtutis ac vitii capacem, sed pro ἰδίῳ αὐτεξουσίῳ bonum remansisse. Longe aliter Eusebius noster, non solum τὴν θεότητα, & τῆς θεότητος αὐτοῦ δύναμιν Filio ascribit [c], non modo υἱὸν μόνον πατρικῇ θεότητι τετιμημένον, *Solum Filium paterna Deitate honoratum esse* fatetur, sed & Deitatem sensu apostoli in ipso inhabitare. Ita ad istum [d] prophetæ locum Isai. 45. 14. *Quoniam in te est Deus, & non est Deus præter te, Deus Israel salvator.* Ad hunc enim modum postrema verba reddunt 70. aliter vero juxta Hebraicam veritatem alii interpretes Græci, Aquila, Θεὸς ἄρα ἰσχυρὸς ἀποκρυπτόμενος, Θεὸς Ἰσραὴλ σώζων. Theodotion, διὰ τοῦτο ἰσχυρὸς κρυφαῖος, Θεὸς σώζων. Postquam hæc recitasset Eusebius, subdit, σφόδρα θαυ-

[a] Phil. 2. 6, 7, 8.

[b] Conf. etiam quæ habet Basilius adv. Eunom. l. 1. p. 28.

[c] Ap. Athan. disp. contr. Ar. in Conc. Nic. p. 86.

[d] Ap. Athan. Epist. ad Afric. p. 721. & Theod. Hist. Eccl. l. 1. c. 5. p. 28.

[a] Athan. Orat. 1. contr. Arian. p. 124.

[b] Ap. Ath. ib. p. 125. Epist. Syn. Nic. ad Ægypt. ap. Soc. l. 1. c. 9. p. 28. Ath. ib. p. 124. Orat 2. p. 142. Alex. Ep. ap. Theod. p. 10.

[c] Dem. Evang. l. 4. c. 1. p. 144. De Eccl. Theol. l. 1. c. 18. p. 89. l. 3. c. 6. p. 174.

[d] Dem. Evang. l. 5. c. 4. p. 226.

θαυμαστῶς κρυφαῖον Θεὸν, τὸν Χριστὸν ὀνομάζει, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν Θεὸν αὐτὸν μόνον ὡς ἐν γεννητοῖς μετὰ τὸ πρῶτον καὶ ἀγέννητον ἀποκαλεῖ, σαφῶς ἐκδιδάσκει, τὴν τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ κατοίκησιν. Ἐν τούτῳ γὰρ κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικῆσαι. Τοῦτο δηλοῖ φάσκουσα ἡ λέξις, ὅτι ἐν σοὶ ὁ Θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σου. *Ubi sane mirabiliter absconditum Deum Christum nominat, nec non causam quoque planissime docet, propter quam solum ipsum ut in genitis sit, post primum ac ingenitum, Deum vocat, ob patris videlicet in ipso inhabitationem. In ipso enim, ut divinus docet Apostolus,* complacuit omnem plenitudinem Deitatis habitare. *Hoc ipsum verba ipsa declarant, quæ sic se habent; quoniam in te est Deus, & non est Deus præter te.* Ubi τὸ ἐν γεννητοῖς, respicit Filii ex Patre generationem, quo sensu Pater πρῶτος καὶ ἀγέννητος verbis proxime sequentibus dicitur. In adstruenda Dei unitate, quotiescunque contra Judæos, Gentiles, vel hæreticos agit, prudenter monet [a], ecclesiam duos Deos nequaquam agnoscere, & utcunque Filium Deum esse profiteatur, tamen non nisi unum Deum prædicare, Patrem nempe ἄναρχον καὶ ἀγέννητον, *qui propriam a se possidet Divinitatem, & Filium, cui taliter existendi causam dedit.* Cumque Filius perfectissima sit Patris sui imago, ὁ ὢν perinde ac Pater dicitur [b], Καὶ τοῦτο εἴη ἂν αὐτοῦ εἰκὼν, καθ' ὃ μόνος ἦν αὐτὸς ὁ ὤν· διὸ καὶ αὐτὸς χρηματίζει ἂν, Ὁ ὢν, ἐπεὶ καὶ Θεὸς, καὶ κύριος ὁμοίως τῷ πατρὶ, καὶ αὐτὸς διὰ πάσης ἀνηγόρευται τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. *Et eo ipso sit imago ejus, quod solus ipse sit, qui est. Adeoque vocetur & ille, QUI EST, cum & Deus sit, & Dominus similiter atque Pater est, & Dominus ac Deus, quo modo per scripturas universas annunciatur.* Ad πολυθρύλλητον [c] illud Johannis, *& Deus erat verbum*, notat, τὸν λόγον hoc loco non θεὸν appellari, ne quis illum opinaretur, similem humano cuidam verbo exstitisse, Θεὸν δὲ αὐτὸν καλεῖ τὸ ὑπερφυὲς τοῦ περὶ αὐτὸν θεοπρεποῦς ἀξιώματος οὕτω δεικνύς. *Sed appellat eum Deum, quo divinæ dignitatis ejus excellentissimam indicaret naturam.* His adde, quod Filio ubique tribuit, quæ solius Dei propria sunt, nec creaturæ ullo jure competere possunt, qualia sunt omnipotentia [d], omnipræsentia [e], Καρδιογνωσία [f], miraculorum operatio [g], quibus τὸν θεὸν ὑπερφυᾶ, *Se Deum verbum esse demonstravit*, ut alia mittam. Vim hujus argumenti clare agnoscit doctissimus Petavius in præfatione [h] ad illud ipsum opus, quo in Eusebium tam immaniter debacchatur. *Qui vere proprieque Deus est*, inquit, *ex Dei substantia genitus, idem habeat omnia necesse est, quæ sunt propria Dei, Infinitatem, Immensitatem, Æternitatem, Omnipotentiam,* τὸ ἄκτιστον, τὸ ἄτρεπτον, *cæterasque dotes & proprietates, sine quibus stare Divinitas vera non potest.* Hæc diserta satis; sunt tamen clariora hujusce rei testimonia. E multis pauca proferam. Conqueritur Eusebius [a], immerito sibi vitio vertisse Marcellum, quod Dei verbum ὡς Θεὸν οὐσίᾳ καὶ δυνάμει ὑφεστῶτα, *Deum esse substantia, & potentia subsistentem*, affirmasset; ipse contra [b] blasphemiæ dicam Marcello hoc nomine impingit, quod ausus sit, Διελεῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἕτερον Θεὸν τὸν λόγον ὀνομάσαι, οὐσίᾳ τε καὶ δυνάμει διεστῶτα τοῦ πατρὸς, *Dividere quidem Dei verbum, & verbum Deum alterum nominare, substantia & potentia a Patre differentem.* Et ne ullus calumniæ pateret locus, Filium natura Deum esse ingenue confitetur. En insignem hanc in rem locum [c]: οὕτω πεφυκὼς τὴν οὐσίαν, αὐτόθεν τε ἀπὸ πρώτης ὑπάρξεως φυσικὴν, ἀλλ' οὐκ ἐπίκτητον τὴν εἰκόνα τοῦ πατρὸς ἐπαγόμενος· διὸ καὶ φύσει Θεὸς ὁμοῦ καὶ μονογενὴς υἱὸς ὢν τυγχάνει, οὐχὶ δὲ ὁμοίως τοῖς ἔξωθεν εἰσποιουμένοις, ἐπιτιμηθεὶς καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς τοῦ Θεοῦ προσηγορίας ἐπίκτητον. *Quum tali existat & natura, & essentia, inde ex quo primum exstitit, non acquisititiam, sed naturalem Patris imaginem referat. Quare idem natura Deus, & idem unigenitus Filius existit, non autem ut illi, qui extrinsecus adsumuntur, adoptatus, quique adventitium divinæ appellationis honorem possident.* Verba ipso sole splendidiora, nulloque sophismate eludenda. Subdit verbis sequentibus, *natura esse unigenitum Filium, Deumque nostrum celebrari, etsi non sit* Ὁ πρῶτος Θεὸς, sed πρῶτος τοῦ θεοῦ μονογενὴς υἱὸς, καὶ διὰ τοῦτο θεὸς, *Ex Deo unigenitus Filius, & idcirco Deus.* Quid plura? Filium αὐτόθεον ῥητῶς dicit; ita enim in sermone, quem Tyri in Encœniis habuit circa annum 314. necdum exorta hæresi Ariana, ait [d], *Christum Dominum* οἷα τοῦ καθόλου θεοῦ παῖδα γνήσιον καὶ αὐτόθεον προσκυνεῖσθαι, καὶ εἰκότως, *tanquam summi omnium Dei naturalem Filium, ac per se Deum adorari, idque jure merito.* Non quod crediderit Eusebius Filium essentiam suam a semetipso habuisse, (id enim centenis locis rejicit) sed quod verissime, sensuque maximo proprio Deus sit, unde & αὐτὸς θεὸς, ipsissimus Deus semel iterumque [e] ei dictus est. Ad hunc Eusebii locum observari meretur Cl. Valesii annotatio. *Notandus est imprimis hic locus, in quo Eusebius Christum vocat* αὐτόθεον, *id est, per se ac vere Deum. Hic enim unicus locus meo quidem judicio sufficit ad repellendas omnes calumnias eorum, qui Eusebium nostrum Ariani dogmatis labe aspersum fuisse crediderunt.* Nec his contentus Eusebius, acrius hoc nomine perstringit [f] Arianos, ipsis licet non nominatis, nempe Τοῖς κτίσμα αὐτὸν φάναι τετολμηκόσιν· ἐξ οὐκ ὄντων, τῶν ὁμοίως λοιποῖς κτίσμασι γενόμενον, *quod ausi sunt illum creaturam vocare, eumque dicere e non existentibus, quemadmodum & cæteræ producuntur creaturæ, progeneratum.* Quod & in sequentibus fusius probat, damnatque [g] una

Left margin notes:
a De Eccl. Th. lib. 1. c. 11. p. 69.
b Ibid. lib. 2. c. 20. p. 137.
c Ibid. lib. 1. c. 20. p 83.
d Or. de laud. Const. c. 11. p. 637.
e Ibid. c. 12. p. 639.
f Contr. Marc. lib. 2. p. 56. de laud. Const. c. 14. p. 651.
g Contr. Marc. l. 1. p. 28.
h Ad tom. 2. Dogm. Theol. c. 6. num. 3.

Right margin notes:
a Contr. Marc. lib. 1. p. 28.
b Ibid. p. 29.
c Dem. Evang. l. 5. c. 4. p. 227.
d Hist. Eccl. l. 10. c. 4. p. 375.
e Ibid. p. 376. de Eccl. Th. l. 2. c. 14. p. 121.
f De Eccl. Th. l. 1. c 9. p. 66.
g Ibid. c. 10. p. 69.

cum

cum illis Marcellum; hunc, quod hypostasim Filii inficiando ipsum Filium adnegavit: illos vero, quod duas hypostases concedendo, unam ingenitam, creatam alteram de non existentibus, unum quidem substituunt Deum: *At nullus interea* [inquit] *illis habetur Filius, non unigenitus, non Dominus, non Deus.* Μηδὲν μὲν ἐπικοινωνῶν τῇ τοῦ πατρὸς θεότητι· τοῖς δέ λοιποῖς κτίσμασι, καθ᾽ ὃ ἐξ οὐκ ὄντων ὑπέστη, παραβαλλόμενος. ἀλλ᾽ οὐκ οὕτως ἡ ἐκκλησία· τὸν δὲ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, θεὸν καὶ κύριον ἀνακηρύττει, καὶ ἀληθῶς υἱὸν εἶναι καὶ θεὸν διδάσκει. *Neque enim quicquam habet secundum eos, cum paterna Divinitate commune, sed per omnia componitur cum creaturarum turba in hoc, quod de nihilo procreabatur. Sed non ad istum modum ecclesia. Nam Filium Dei prædicat Deum Dominumque, verissime Filium esse eum, atque Deum docet.* Testatur [a] denique, patres ecclesiasticos, Ebionæos, Sabellium, & Paulum Samosatenum, idcirco alienos ab ecclesia pronunciasse, quod licet unum agnoscerent Deum, τὴν δὲ τοῦ υἱοῦ θεότητα μὴ ἰδόντας, *Filii tamen Divinitatem non fatebantur.* Si igitur Eusebius alicubi patrem solum Deum esse pronunciat; non de Essentia divina, sed ingenito principio intelligendus est, ut millies ipsemet nos docet. Unicum hic regeri potest, quod ex epistola ejus ad Euphrationem citat Athanasius [b], & in Actis [c] concilii Nicæni 2. denuo recitatur, his verbis; Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς μὲν θεὸς ὁ υἱὸς, ἀλλ᾽ οὐκ ἀληθινὸς θεός, *Nam & ipse quidem Filius Deus est, sed non verus Deus.* Sed notari debet, hanc sententiolam verbis & præcedentibus & subsecutis mutilatam nude tantum recitari, ut quo sensu illam dixerit autor, haud facile est investigare: interim dubitari nequit, Eusebium ad verba illa Christi respexisse, & eodem plane sensu posuisse, *Ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum.* Et ita plane se rem habuisse, ipsemet Eusebius [a] testis est, ubi Marcello respondet, qui hoc ipsum sibi objecerat, se his verbis non Patrem solum verum Deum docuisse, sed illud tantum quod a Salvatore prolatum est voluisse, *Ut te cognoscant solum verum Deum.* Neque hoc Marcello insolens, qui alias Eusebium [b] accusaverat, quasi Christum nudum esse hominem diceret, non aliam ob causam, quam quod in epistola quadam sententiam illam apostolicam usurparat, *Unus Deus est, unus mediator Dei atque hominum, homo Jesus Christus.* Quo vero sensu effatum illud Dominicum intellexerit Eusebius, ipse omnium optimus sententiam suam ingenue exponit [c]: Patrem nempe solum esse verum Filii fontem & originem, Filium Patris imaginem; hocque ipsum Servatorem voluisse cum diceret, *Ut cognoscant te unum solum verum Deum.* Sed non tamen gravemur, *inquit*, & verum Deum confiteri, & Filium veluti in imagine, resultantem, Ἵνα ἡ τοῦ μόνου προσθήκη μόνῳ τῷ πατρὶ, ὡς ἀρχετύπῳ τῆς εἰκόνος ἁρμόζῃ, *Ut additio illa*, solus, *soli Patri adaptetur, utpote qui imaginis sit archetypon.* Alibique ait [d], Dominum hæc verba ad Patrem ideo retulisse, Τὸ προσῆκον ἀπονέμων σέβας τῇ ἀγεννήτῳ φύσει, ἧς αὐτὸν εἰκόνα εἶναι καὶ γέννημα οἱ θεῖοι λόγοι παιδεύουσιν, *Ut sic naturæ ingenitæ convenientem honorem & cultum attribuat, cujus naturæ & ipsum imaginem esse & sobolem divina docent oracula:* id est, honorem originis & principii Patri soli unice esse tribuendum.

[a] Ibid. c. 14.

[b] De Syn. Arim. p. 683.

[c] Act. 6. col. 497.

[a] Contr. Marcel. l. 1. p. 27.

[b] Ibid. p. 29.

[c] De Eccl. Th. l. 2 c. 23. p. 141.

[d] Dem. Evang. l. 5. c. 17. p. 244.

THESIS II.

Divinam hanc naturam Pater ingenitus suo Filio dedit & communicavit.

PAter Deus est, sed non *de Deo*, quia non ab alio suam habet originem; Filius Deus, sed *de Deo*, quia a Patre est. Inde in symbolo Nicæno, credimus εἰς τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς, μονογενῆ, τοῦτ᾽ ἐστὶ, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρός· θεὸν ἐκ θεοῦ. φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, *In unum Dominum Jesum Christum, natum de Patre, unigenitum, hoc est ex substantia Patris: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum.* Et naturam in Christo divinam, & ejus a Patre communicationem ex æquo negabant Ariani: quin futili hac argumentatione apud Athanasium [a] eam oppugnavit Arius, Ἀλλ᾽ εἰ γεγέννηται, φησὶν, ἐκτὸς ἐστι τοῦ γεννήσαντος, καὶ διῄρηται. *Atqui, inquit, si genitus est, extra genitorem existit, & ab eo diremptus est.* Hinc in epistola [a] ad Eusebium Nicomediensem, conqueritur, se velut impium, ab Alexandro episcopo urbe expulsum esse, quod confiteri nollet, ἀεὶ θεὸς, ἀεὶ υἱός· ἐξ αὐτοῦ ἐστι τοῦ θεοῦ ὁ υἱὸς, *Semper Deus, semper Filius: ex ipso Deo existit Filius.* Eusebius vero ab his longe diversus, cum Catholicis ubique tenet, Filium Essentiam suam, & Deitatem a Deo Patre accepisse, *Ecclesiam* [b] *erroneas male sentientium de Deo Filio vias* (quas ibi describit) *declinare, evangelicæ vero veritatis præconio gloriari;* nempe *unum quidem* τὸν ἐπὶ πάντων θεὸν se confiteri, ἕνα δὲ καὶ μονογενῆ. θεὸν ἐκ θεοῦ Ἰησοῦν Χριστὸν, *Unum quoque Filium unigenitum, Deum de Deo, Jesum Christum:* *Esse*

[a] Contr. Sab. Greg. p. 513.

[a] Ap. Theod. Hist. Eccl. l. 1. c. 1. p. 21.

[b] De Eccl. Th. l. 1. c. 3. p. 62.

Esse lucem [a] *superne, ex Divinitate principio ac fine experte emanantem, quæ extra procedit; imperium* [b] *& dominationem simul cum ipsa Divinitate, & cum potentia & honore a Patre accepisse.* Θεοῦ [c] δὲ τοῦ ἐπὶ πάντων ζῶν καὶ ἐνεργὴς ὑπάρχων λόγος, καὶ οὐσίαν τε ὑφεστώς, οἷα θεοῦ δύναμις, καὶ θεοῦ σοφία προέεισι μὲν τῆς πατρικῆς θεότητός τε καὶ βασιλείας. *Summi Dei vivus atque efficax sermo, ac personaliter subsistens, quippe qui virtus sit, & sapientia, ex Patris Divinitate & regno procedit.* Locum istum Isaiæ a Christo Domino citatum explicans [d], *Spiritus Domini super me, propter quod unxit me,* &c. Hinc liquere, ait, Dominum nostrum prioribus sacerdotibus longe esse excellentiorem, quod non oleo præparato, neque ab hominibus, ut alii solebant, ἀλλ' ἐνθέῳ πνεύματι αὐτοῦ δὴ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς αὐτοῦ κεχρισμένος, παρ' οὗ καὶ τῆς ἀγεννήτου θεότητος μετασχὼν θεὸς καὶ κύριος πρὸς τῶν ἱερῶν ἀνηγόρευται γραφῶν. *Sed Divino, hoc est, Dei, Patrisque sui Spiritu unctus, a quo etiam ejus Divinitatis, quæ facta non est, compos effectus, Deus ac Dominus in sacris dictus est libris.* Christi dignitatem duplici argumento hic adstruit Eusebius; primo quod Divinitatem a Patre accepit, dein quod sacerdos constitutus extraordinariis Spiritus sancti donis, modo quodam excellentiori ornatus sit. Et eadem de re alibi [e] agens, hæc habet, τὸν πρῶτον καὶ μόνον ὅλῳ τούτῳ χρισθέντα, καὶ τῆς θεϊκῆς καὶ πᾶσιν ἀκοινωνήτου πατρικῆς εὐωδίας μετειληφότα, καὶ μόνον ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα θεὸν λόγον, μετοχῇ τε τοῦ γεννήσαντος, ἀγεννήτου καὶ πρώτου, καὶ μείζονος, θεὸν ἐκ θεοῦ ἀποφανθέντα Χριστὸν καὶ ἠλειμμένον ἀπεκάλησε· *Qui solus hoc toto unctus est, quique divinæ atque ejus, quæ cum nullis aliis communicatur, paternæ fragrantiæ particeps factus, & qui solus ex illo genitus Deus verbum communicatione gignentis ingeniti, primique, & majoris, Deus de Deo est declaratus, quem proinde Christum atque unctum vocavit.* Davidicum illud de Christo testimonium, ab Apostolo citatum dum profert [f], *Juravit Dominus & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum,* &c. Hinc liquere, ait, quod is de quo Psalmus vaticinatur, ἱερεύς τις ὢν αἰώνιος, καὶ υἱὸς ὑψίστου θεοῦ, ὡς ἂν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑψίστου θεοῦ γεγεννημένος, καὶ σύνθρονος τῆς βασιλείας αὐτοῦ. *Sacerdos est sempiternus, altissimique Dei Filius, quippe ab ipso altissimo Deo genitus, & illius regni Consessor.* His adjiciam & alia, adhuc, si fieri potest, illustriora [g], ὁ δὲ δεύτερος, μετουσίᾳ τοῦ ἀληθοῦς, τῆς κοινωνίας ἠξίωται, οὔτε ὢν καθ' ἑαυτὸν, οὔτε ὑφεστὼς δίχα τοῦ θεοποιοῦντος αὐτὸν πατρὸς, οὔτ' ἄνευ τοῦ πατρὸς θεολογούμενος, ἀλλ' ὅλον αὐτὸ τοῦτο ὤν τε, καὶ ζῶν, καὶ ὑφεστὼς, διὰ τὸν ἐν αὐτῷ πατέρα, συνών τε τῷ πατρὶ, καὶ ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτὸν θεοποιούμενος, τό, τε εἶναι ὁμοῦ καὶ τὸ θεὸς εἶναι, οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ, παρὰ δὲ τοῦ πατρὸς ἐσχηκώς. *Alter vero,* id est, Filius Patri proximus, *quoniam Pater ei seipsum communicat, de communicatione veritatis illius dignitatem accepit, quippe, qui neque a seipso sit, nec seorsim ab eo, qui ipsum genuit, Patre subsistat, neque nisi a Patre Divinitatem habeat; sed hoc ipsum totum, quod est, quod vivit, quod subsistit, ab eo, a quo est Patre, obtineat, ipse Patri coexistens, & ab illo genitus, & tum ut sit, tum ut Deus sit, non a seipso, sed a Patre habet.* Hinc contendit [a], honorem, qui Filio exhibetur, in Patrem tanquam archetypon suum redundare: *Pater quippe honoratus existit per Filium, uti & per ipsum visus:* Ὁ γὰρ ἑωρακὼς τὸν υἱὸν ἑώρακε καὶ τὸν πατέρα· τὴν ἀγέννητον θεότητα, οἷα ἐν εἰκόνι καὶ κατόπτρῳ ἐν τῷ υἱῷ χαρακτηριζομένην ὁρῶν· ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς ἀϊδίου· καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας· καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ· πάντα δὲ ταῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς λαβὼν, ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῆς θεότητος τὴν δόξαν, ὡς ἂν υἱὸς γνήσιος καὶ μονογενὴς, εἰληφὼς ἔχει· ἀλλ' οὐ καὶ ὁ πατὴρ παρά τινος εἴληφε. Πάντων δὲ αὐτὸς ὢν ἀρχὴ καὶ πηγὴ καὶ ῥίζα τῶν ἀγαθῶν· εἰκότως εἷς καὶ μόνος ἀναγορεύοιτο ἂν θεός. *Nam qui Filium vidit, is utique & Patrem vidit, dum Deitatem ingenitam, veluti in imagine atque speculo, in Filio characterizatam intuetur.* [b] Est enim splendor æternæ lucis, & speculum mundissimum operationis paternæ, & imago bonitatis ipsius. *Hæc autem omnia cum de Patre suscepisset, ab illo & gloriam Divinitatis, tanquam Filius dilectus & unigenitus accepit. Sed non ita Pater a quoquam accepit, cum sit ipse omnium principium, & fons, & radix bonorum. Quo sensu merito unus & solus prædicatur Deus.* Ne multa; ex divino hoc Filii ortu recte colligit Eusebius [c], vere Deum esse. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστι· καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστι. πνεῦμα δὲ ὁ θεὸς, διὸ ἕπεται νοεῖν, ὡς τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, θεός ἐστι. *Quod natum est ex carne, caro est; & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Deus autem spiritus. Consequens igitur est, ut intelligamus, quod natum est de Deo, Deum esse.* Sed integrum pene Eusebium haurire necesse est, si omnia quæ huc spectant, in censum nostrum referemus.

a De laud. Const. c. 1. p. 606.
b H. Eccl. l. 1. c. 2. p. 5.
c De laud. Const. c. 12. p. 639.
d Dem. Evang. l. 9. p. 442.
e Ibid. lib. 4. c. 15. p. 173.
f Ibid. lib. 4. c. 15. p. 178.
g Ibid. lib. 5. c. 4. p. 226.

a De Eccl Th. l. 2. c 7. p. 111.
b Sap. 7. 26.
c Ubi supr. l. 1. c. 12. p. 72.
Johan. 3. 6.

THESIS III.

Hæc Essentiæ Divinæ communicatio in sacra Scriptura, sanctisque Patribus, Filii generatio dicitur.

FIlium genuit Pater, non naturam suam dividendo, vel multiplicando, sed essentiam, quam habet ipse, integram Filio suo communicando. Hinc orta φυσικὴ illa σχέσις, uti vocat Eusebius [a], naturalis illa relatio, quam ad Genitorem suum obtinet Filius, quæque ex ipsa Filii appellatione oritur; cumque vox, unigeniti, ad genus pertingat & generationem, indicat, id ejus solius esse, καὶ μηδένι ἑτέρῳ αὐτῷ τῆς υἱότητος κοινωνεῖν, *Et in filiatione sua cum nullo alio communicare.* De hac generatione frequenter agunt sacræ literæ, ut non opus sit repetere, quæ cuivis nota sunt. Ecclesiæ Apostolicæ doctrinam tradit nobis Alexander Alexandrinus in epistola ad [b]Alexandrum CP. credere nimirum *in unum ingenitum Patrem, qui a nullo habet causam essentiæ suæ, & in unum Dominum, Jesum Christum, Filium Dei unigenitum,* γεννηθέντα οὐκ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὄντος πατρὸς, *Non ex nihilo genitum, sed ex eo qui vere Pater est;* idque non corporum more, sed inexplicabili & innarrabili quodam modo; quippe cujus subsistentiam nulla mortalis natura pervestigare possit. Generationem quidem Filii agnoscebant etiam Ariani. Sed qualem? non essentialem, sed creatam, quæque rebus conditis competere possit, ὅτι θεῷ σὺν κτίζειν τῷ γεννᾷν ταυτόν ἐστιν, inquit Arius apud Athanasium [c]; *in Deo creare idem est quod gignere. Si ex eo quod genitus esse dicatur,* (inquit Eusebius Nicomediensis in epistola [d] ad Paulinum Tyrium) *subindicare videtur,* ὡς ἂν ἐκ τῆς οὐσίας τῆς πατρικῆς αὐτὸν γεγονότα, καὶ ἔχειν ἐκ τούτου τὴν ταυτότητα τῆς φύσεως, *Eum ex paterna substantia ortum, eandem quoque cum Patre naturam habere, scimus scripturam non de illo solo dicere, quod genitus sit, sed etiam de aliis, quæ natura prorsus ab illo discrepant;* nempe de hominibus, aliisque rebus creatis, de quorum generatione loca quædam adducit. Huic Arianorum blasphemiæ illa symboli sui verba opposuerunt Patres Nicæni, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ· γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, *Natum de Patre unigenitum; genitum, non factum.* Videamus tandem quid de his Eusebius noster. Diserte agnoscit [e] τῆς μονογενοῦς υἱοῦ τὴν ἐξαίρετον καὶ ἀΐδιον γένεσιν, *Singularem & æternam unigeniti Filii generationem.* Hinc [f] esse unigenitum sermonem, θεὸν ἐκ θεοῦ γεγεννημένον, *Deum ex Deo genitum, nam ut sacræ,* inquit, *Theologorum docent paginæ, in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.* Nec aliter [g] fieri posse, quin Deus sit, ὁ ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀγεννήτου θεοῦ γεννηθεὶς, *Qui ex uno solo ingenito Deo genitus est. Nam si quod de carne nascitur, caro est, & quod nascitur de spiritu spiritus est,* ἀκολούθως καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, θεὸς ἂν εἴη, *Certe consequens est, ut quod de Deo gignitur, Deus sit.* Et quidem cum solus sit de Patre progenitus, merito ipsum solum & Deum & unigenitum Filium dici posse, alibi [a] integro capite luculenter ostendit. Ubi ecclesiæ doctrinam hac de re enucleatius exponit [b], pluribus docet, Christum proprie Dei esse Filium, non secundum carnis, quam suscepit, generationem, Κατὰ δὲ τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς πρὸ πάντων αἰώνων, ἄγνωστον τοῖς πᾶσι· καθ' ἣν τὸ πλήρωμα τῆς πατρικῆς θεότητος, καὶ αὐτὸν υἱὸν, θεὸν ὑπεστήσατο· οὐκ ἰδιόκτητον, καὶ τοῦ πατρὸς ἀφωρισμένην· οὐδ' ἄναρχόν τινα καὶ ἀγέννητον· οὐδὲ ἄλλοθέν ποθεν ξένην, καὶ τοῦ πατρὸς ἀλλοτρίαν, ἐφελκόμενον θεότητα· ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς πατρικῆς μετουσίας, ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς ἐπ' αὐτὸν προχεομένης πληρούμενον· μόνῳ γὰρ ἐν αὐτῷ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς πατρικῆς ἐνοικεῖν θεότητος, ὁ μέγας ἐπαίδευσεν Ἀπόστολος. *Sed secundum illam Divinitatem, quam a Patre, & Deo eodem habuit ante omnia sæcula, universis incognitam. Secundum quam generationem, paternæ Divinitatis plenitudinem, & ipsum Filium, Deum constituit, non a seipso possessam, vel a Patre separatam, sed nec sine principio illam & ingeneratam Deitatem, nedum aliunde derivatam, extraneam, hospitem, & a Patre alienam, sed de paterna participatione, veluti de jugi puteo in ipsum effuso, propagatam cum plenitudine. Siquidem in illo solo habitare plenitudinem paternæ Deitatis magnus edocuit Apostolus.* Locus, siquis alius, admodum appositus, disertissimusque, & qui totam Eusebii mentem clare exprimit. Subdit mox, ut solet alias, unum solummodo Deum in ecclesia annunciari, unum itidem Dei Filium unigenitum, qui εἰκὼν τῆς πατρικῆς θεότητος, καὶ διὰ τοῦτο θεός, *Imago est paternæ Deitatis, atque ob hoc ipsum Deus.* Neque alio sensu Filium vocat [c] τὸν μονογενῆ θεόν, *Deum unigenitum,* & [d] ἕνα τέλειον μόνον γεννητὸν θεὸν ἐκ θεοῦ, *Unum perfectum, solumque genitum Deum de Deo.* Ad illud Psaltæ, *eructavit cor meum verbum bonum,* notat [e], siquidem hoc ex persona Patris & universorum Dei dicatur, & unigenitum Dei Verbum significaverit, tanquam Filium, qui de Patre exstiterit, caute monet fieri hoc οὐ κατὰ προβολὴν, ἢ κατὰ διαίρεσιν, ἢ τομὴν, ἢ μείωσιν, *Non projectione aliqua, aut divisione, aut sectione, aut diminutione,* aut

[a] De Eccl. Th. l. 1. c. 10. p. 68.
[b] Ap. Theod. l. 1. c. 4. p. 17.
[c] Disput. contr. Arian. p. 89. Or. 3. contr. Ar. p. 231. De syn. Arim. p. 709.
[d] Ap. Theod. ib. c. 6. p. 23.
[e] De Eccl. Th. l. 1. c. 12. p. 73.
[f] De laud. Const. c. 12. p. 640.
[g] De Eccl. Th. l. 1. c. 14. p. 123.

[a] Ibid. l. 1. c. 10. p. 68.
[b] Ibid. l. 1. c. 2. p. 61.
[c] Ib. c. 12. p. 67.
[d] Dem. Evang. l. 4. c. 3. p. 147.
[e] Ib. l. 4. c. 15. p. 179. l. 5. c. 1. p. 213.

aut alia quapiam ejusmodi ratione, cujusmodi in corporibus agnoscere consuevimus; impia enim hæc sunt, & ab ineffabili illa generatione, solaque mente concipienda, πάμπαν ἀπῳκισμένα, omnino longissime semovenda, juxta effatum illud propheticum (τὸ σωτῆρος ἐφ' ἑκάστου τῶν περὶ αὐτοῦ θεολογουμένων, καὶ ὥσπερ ἐκεῖνο ῥῆμα, *Dictum omni pietate refertum, quod in omnibus, quæ de illo theologice dicuntur, usurpare consuevimus*) *Generationem ejus quis enarrabit?* Cum Apostolus ad Hebræos Filium vocat ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ, *splendorem paternæ gloriæ*, addit Eusebius[a], hanc vocem illam de Patre Filii generationem subindicare; Filium vero compellans *splendorem paternæ lucis*, ὥστε εἶναι τὸ ἀπαύγασμα γέννημα τοῦ πρώτου φωτός, *Ut splendor sit primi illius luminis genitura, non ad modum existens creaturis mortalibus, dum generantur, usurpatum, sed quatenus est imago invisibilis Dei, quatenus in forma Dei existit, denique quatenus est splendor & character substantiæ ejus.*

[a] De Eccl. Th. l. 1. c. 20. p. 95.

Certe magnum hoc pietatis mysterium nulla alia similitudine sæpius illustrare amat noster Eusebius, quam hac relatione inter solem & radium, lumen & splendorem. In quibus conveniunt, in quibus differunt, in quibus præeminet æterna hæc & ineffabilis Filii generatio, prolixe non minus quam accurate expendit[b]; locum ipsum consulant eruditi. Id modo ubique agit, ut hac similitudine ostendat, Filium a Patre tanquam ex fonte procedere, eandem cum Patre naturam sortiri, & etiamsi alia sit a Patre hypostasis, a Patre tamen non magis posse separari, quam a sole radium, vel a lumine splendorem. Eadem similitudine ad eundem plane finem, uti solent omnes fere Patres Catholici; neque aptiorem adhibere potuerunt Patres Nicæni, quam ut diceremus, Filium esse φῶς ἐκ φωτός, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, *Lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero.*

[b] Dem. Evang. l. 4. c 3. p. 147.

THESIS IV.

Essentia divina, quam Pater cum Filio communicat, ejusdem est naturæ cum substantia Patris.

ET hoc quidem axioma ex ipsa rei natura oritur. Cum enim Deitas una plane sit, & penitus indivisa, necesse est, ut is quocum communicatur, non aliam a communicante naturam possideat. Patrem semper Filium ejusdem secum naturæ participem producere norunt omnes. Κοινὸν ὑπάρχει πᾶσι καὶ αὐτοδίδακτον ὁμολόγημα, inquit Photius[a], ὡς ἅπας υἱὸς τῆς αὐτῆς ἐστὶ τῷ γεγεννηκότι οὐσίας καὶ φύσεως. *Communis est omnium, & quam ipsa docet natura, confessio, quemvis Filium ejusdem esse cum genitore substantiæ & naturæ.* Et si ita in humanis sit, quanto magis in divinis, ubi perfectissima & plane imperscrutabilis datur generatio? *Ubi* (ut loquar cum Augustino[b]) *Patris & Filii simul una sapientia, quia una essentia, & singillatim sapientia de sapientia, sicut essentia de essentia.* Ante Augustinum Hilarius[c], *Tali confessione originis suæ indiscretæ naturæ perfecta nativitas est. Quod enim in utroque vita est, id in utroque significatur essentia; & vita quæ generatur ex vita, id est, essentia quæ de essentia nascitur, dum non dissimilis nascitur scilicet, quia vita ex vita est, tenet in se indissimilem naturam originis suæ, quia & natæ & gignentis essentiæ, id est, vita quæ habetur & data est, similitudo non discrepet.* Ad sententiam ecclesiæ Catholicæ hac in parte declarandam sufficit unius concilii Nicæni decretum, quo jubemur, *Credere in unum Dominum Jesum Christum, natum de Patre, unigenitum.* Τουτέστιν, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρός· θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί; *Hoc est, ex substantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero: genitum, non factum, consubstantialem Patri.* Cum enim viderent Patres, sophisticis & subtilissimis Arianorum effugiis non alio modo occurri posse, τοῦ ὁμοουσίου vocabulum adhibuerunt, quo omnem eis elabendi viam intercluderent. Deinde in anathematismo, quem symbolo subnexuerunt, damnarunt dicentes, ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας, ἢ κτιστόν, ἢ τρεπτόν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, *Dei Filium ex alia hypostasi, sive substantia, vel creatum, aut convertibilem, aut alterabilem esse.* Vibratum esse in Arianos hoc fulmen nemo nescit. Certe Filii τὸ ὁμοούσιον præfracte & γυμνῇ τῇ κεφαλῇ denegarunt. *Filius*, inquit Arius[a], ἴδιον οὐδὲν ἔχει τοῦ θεοῦ καθ' ὑπόστασιν ἰδιότητος· οὐδὲ γάρ ἐστιν ἴσος, ἀλλ' οὐδὲ ὁμοούσιος αὐτῷ, *Nihil Divinæ substantiæ proprium habet, neque enim Patri æqualis est, nec consubstantialis.* Et alibi[b], Οὕτως ἐστὶν ὁ κύριος ξένος μὲν καὶ ἀλλότριος ἐστι τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας. *Dominus vero noster extraneus est, & a Patris substantia plane alienus.* Subdit, *verbum dici solummodo* κατ' ἐπίνοιαν, *sed non esse naturaliter vere Dei Filium.* Eusebius Nicomediensis, quo nemo Arii mentem intimius novit, hæc habet[c]; Ἀλλ' ἓν μὲν τὸ ἀγέννητον, ἓν δὲ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀληθῶς, καὶ οὐκ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ γεγονός, καθόλου τῆς

[a] Epist. 1. p. 4.

[b] De Trin. l. 7. cap 2. col. 337.

[c] De Syn. adv. Arian. p. 360.

[a] Excerpt. ex Thal. ap. Athan. de Synod. p. 681.

[b] Ibid. de sent. Dion. p. 441.

[c] Epist. ad Paulin. ap. Theod. l. 1. c. 6. p. 22.

τῆς φύσεως τοῦ ἀγεννήτου μὴ μέτεχον, ἢ ὂν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· ἀλλὰ γεγονὸς ὁλοσχερῶς ἕτερον τῇ φύσει, καὶ τῇ δυνάμει, πρὸς πλείαν ὁμοιότητα διαθέσεως τε καὶ δυνάμεως τοῦ πεποιηκότος γενόμενον. *Sed unum quidem credimus ingenitum; alterum autem ab eo vere, & non ex ejus substantia factum, nec ullo modo particeps naturæ illius, nec e substantia ejus existens, sed natura & virtute prorsus diversum, ad perfectam tamen similitudinem naturæ, virtutisque factoris sui conditum.* Quid jam de his Eusebius noster? sentitne cum ecclesia Catholica? sentit plane. Fatendum est, Eusebium ὁμοουσίου vocabulum ægre admodum admisisse. Admisit tamen. Constanter vero rem ipsam agnovisse, sequentia facile demonstrabunt.

a Dem. Evang. l. 4. c. 6. p. 154. 1. Expresse docet [a], una cum Patre unum esse debere in omnibus, & per omnia Dei verbum, Ὡς ἂν κἀν τούτῳ τὸ τῆς εἰκόνος ἐμφερὲς τῷ πατρὶ καὶ κατὰ πάντα ἀποσώζοιτο, κατά τε τὴν ἀρετὴν, κατά τε τὴν δύναμιν, καὶ τὴν οὐσίαν, κατά τε τὸν τῆς μονάδος καὶ ἑνάδος ἀριθμόν. *Ut etiam in hoc imaginis similitudo cum Patre, tam in eo quod ad virtutem, quodque ad potestatem & essentiam pertinet, quam in eo quod ad unitatis, singularitatisque numerum usquequaque servetur.* Posteaque [b] non modo μονογενῆ Θεοῦ υἱὸν, *unigenitum Dei Filium*, sed & οὐσιώδη τοῦ Θεοῦ λόγον, *essentiale Dei verbum*, seu, ut reddit interpres, *verbum Dei essentiam referens*, appellat. His addere possumus quod ad illud Johannis non inscite notat [c], *Verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*; priori membro Deum Patrem, posteriori Deum Filium denotari, utrumque vero copula ET conjungi; Ὁ γὰρ, ΚΑΙ, σύνδεσμος τῷ πατρὶ συνάπτει τὴν θεότητα τοῦ υἱοῦ· διό φησι, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. *Conjunctio etenim illa*, ET, *Divinitatem Filii connectit Patri, quocirca ait, Et Deus erat verbum.* 2. Dum Filium tanquam exactissimam Patris imaginem nobis exhibet quod millies facit, millies cum eo Patres Catholici, non aliud innuere videtur, quam eandem cum Patre naturam habere. Locum unum, alterumve proferam. Postquam declarasset [d] Filium non ex substantia ingeniti, κατά τι πάθος ἢ διαίρεσιν οὐσιωμένον, *partiendo aliquid, aut dividendo naturam suam nactum esse; Patrem vero ingenitum & sine principio exstitisse*; pergit his verbis, εἴη δ' ἂν ταύτῃ καὶ εἰκὼν Θεοῦ, ἀρρήτως πάλιν καὶ ἀνεπιλογίστως ἡμῖν, ζῶντος Θεοῦ ζῶσά τις, καὶ καθ' αὐτὴν ὑφεστῶσα ἀΰλως καὶ ἀσωμάτως, καὶ τοῦ ἐναντίου παντὸς ἀμιγῶς, ἀλλ' οὐχ οἵα τις πάλιν ἡ παρ' ἡμῖν εἰκὼν ἕτερον μὲν ἔχουσα τὸ κατ' οὐσίαν ὑποκείμενον, ἕτερον δὲ τὸ εἶδος, ἀλλ' ὅλον αὐτὸ, εἶδος ὢν, καὶ αὐτουσία τῷ πατρὶ ἀφομοιούμενος. *Eadem porro ratione imago Dei erat, ita quidem ut rursus nullis neque verbis, neque rationibus, quomodo sit, comprehendere possimus; quippe cum viventis Dei vivens ipsa sit, & per seipsam consistens, sine materia, sine corpore, nihil prorsus habens admixtum contrarii, neque vero cujusmodi ulla sit apud nos imago, quæ & aliud essentiæ subjectum habeat, & aliam speciem, sed quæ tota ipsa sit species, & ipsa essentia, similitudinem referens Patris*, eandem scilicet, cum eo essentiam habens. Si unus est Deus, ut alibi arguit [a], ipsius sit oportet, qui per Filium suum tanquam per imaginem agnoscitur, διὸ καὶ ὁ υἱὸς Θεὸς, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ πατρὸς ὡς ἐν εἰκόνι μόρφωσιν. *Quapropter & Filius quoque Deus est, propter Patris figuram in ipso, ut in imagine resultantem.* Marcellus, adversus quem integro hoc opere disputat, Patrem solummodo substantiam esse dixit, verbum vero in ipso existens, non nisi accidens; cum igitur Eusebius de Patre disseruisset [b], addit, τὸν δὲ τούτου μονογενῆ υἱὸν, ὡς ἂν εἰκόνα τοῦ πατρὸς, ἐξ αὐτοῦ φύντα, πάντῃ τε καὶ κατὰ πάντα ὁμοιοτάτην ὄντα τῷ γεγεννηκότι, καὶ αὐτὸν Θεὸν, καὶ νοῦν, καὶ λόγον, καὶ σοφίαν, καὶ ζωὴν, καὶ φῶς εἶναι, αὐτοῦ τε τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ εἰκόνα. *Hujus autem Filium unigenitum, veluti Patris imaginem, ex ipso ortum esse, omnino & per omnia, quam simillimam genitori suo, & ipsum Deum, & mentem, & verbum, & sapientiam, & vitam, & lucem, ipsius pulchri bonique imaginem.* Non quod voluit Eusebius, Filium non esse essentialiter Deum, sed tantum Patri suo quam simillimum, (quæ Semiarianorum sententia erat) vetant id verba illa, ubi αὐτὸς Θεὸς diserte dicitur, quod non nisi ad indivisibilem Deitatem referri queat. Sed hæc ei mens erat, easdem divinæ naturæ perfectiones, vitam, sapientiam, potentiam, bonitatem, &c. quæ ex Patre velut ex origine profluunt, in Filio tanquam in speculo & imagine exhiberi. Frequenter hoc *Imaginis* vocabulo utitur Eusebius (quod semel monuisse sat erit) frequenter & omnes pene Catholici scriptores, etiam dum Filii Divinitatem strenuissime propugnant. E pluribus duos solummodo adhibebo, Alexandrum Alexandrinum, ejusque discipulum & successorem Athanasium. Alexander in ea ipsa epistola [c], qua multis tum argumentis, tum S. scripturæ testimoniis Christi Deitatem adversus Arium fortissime adstruit, hoc etiam telo pugnat, Dominum, quando dicit, *Ego & Pater unum sumus*, non seipsum Patrem renunciare, nec duas personas unam esse demonstrare, Ἀλλ' ὅτι τὴν πατρικὴν ἐμφέρειαν ἀκριβῶς πέφυκε σώζειν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, τὴν κατὰ πάντα ὁμοιότητα αὐτοῦ ἐκ φύσεως ἀπομαξάμενος, καὶ ἀπαράλλακτος εἰκὼν τοῦ πατρὸς τυγχάνων, καὶ τοῦ πρωτοτύπου ἔκτυπος χαρακτήρ. *Sed quoniam Patris Filius expressam Patris similitudinem exactissime servat, quippe qui omnimodam ejus similitudinem a natura impressam habeat, sitque imago Patris nulla in re discrepans, & primitivi exemplaris expressa figura.* Et iterum [d], *Hunc perfectum Filium, Patrisque similem*

Margin notes, left column:
b Lib. 5. in init. p. 202.
c De Eccl. Th. l. 2. c. 17. p. 127.
d Ib. c. 1. p. 215.

Margin notes, right column:
a De Eccl. Th. l. 1. c. 20. p. 96.
b Ibid. l. 2. c. 14. p. 121.
c Ap. Theod. l. 1. c. 4. p. 15.
d Pag. 17.

milem esse didicimus, hoc solo inferiorem Patre, quod ingenitus non est. Εἰκὼν γὰρ ἐστιν ἀπηκριβωμένη καὶ ἀπαράλλακτος τοῦ πατρός, *Est enim imago Patris exactissima, & in nullo discrepans.* Athanasius [a], Τοῦ γὰρ πατρὸς ὄντος, ἦν ἂν ἐν αὐτῷ ἡ ἀλήθεια, ἥτις ἐστὶν ὁ υἱὸς, ὁ λέγων, ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια, καὶ τῆς ὑποστάσεως ὑπαρχούσης πάντως εὐθὺς εἶναι δεῖ τὸν χαρακτῆρα, καὶ τὴν εἰκόνα ταύτης· οὐ γὰρ ἔξωθέν ἐστι γραφομένη τοῦ Θεοῦ εἰκών· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεὸς γεννητής ἐστι ταύτης· ἐν ᾗ ἑαυτὸν ὁ ὁρῶν προσχαίρει ταύτῃ. *Patre existente existebat semper in eo veritas, quæ Filius est, qui dicit,* Ego sum veritas, *Et substantia Patris existente, omnino statim oportuit, & characterem & imaginem sui ipsius existere. Non enim extrinsecus depicta est imago Dei, sed Deus ipse ejus imaginis genitor est, in qua seipsum contuendo exhilaratur.* Hinc etiam Christum æternum esse regem demonstrat [b], Υἱὸς γὰρ ὢν τοῦ Θεοῦ, ὅμοιος ἂν εἴη αὐτοῦ· Ὅμοιος δὲ ὤν, πάντως ἐστὶ καὶ κύριος καὶ βασιλεύς· αὐτὸς γάρ φησιν, ὁ ἐμὲ ἑωρακὼς, ἑώρακε τὸν πατέρα. *Quum enim sit Filius Dei, sequitur, ut sit similis Deo, quum vero sit similis Deo, omnino necesse est, ut sit Dominus & Rex; ipse enim inquit,* Qui vidit me, vidit & Patrem. Alibique [c] ait, unumquemque in prima Christianismi sui institutione edoctum esse, Deum habere Filium, qui verbum, & sapientia, & potentia sua est, Καὶ ταῦτά ἐστιν αὐτοῦ εἰκὼν, καὶ ἀπαύγασμα, *Et hæc ipsa sunt imago & splendor ejus.* Præiverat his omnibus D. Apostolus, cum Filium vocavit [d] *Splendorem paternæ gloriæ, & characterem substantiæ ejus;* [e] *imaginem invisibilis Dei;* [f] *Jesum Christum, qui est imago Dei.* Quibus in locis ut recte notat Eusebius [g] noster, Ταῦτα περὶ τῆς θεότητος τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἴρηται, *Hæc omnia de Filii Dei Divinitate dicuntur.* Subditque, *Si unus sit Deus, & præter illum non est alius,* αὐτὸς ἂν εἴη ὁ διὰ τοῦ υἱοῦ ὡς δι' εἰκόνος γνωριζόμενος, *ipsus sit oportet, qui per Filium suum tanquam per imaginem agnoscitur. Quapropter & Filius quoque Deus est, propter Patris figuram in ipso, ut in imagine, resultantem.* Quæ verba supra adduximus. Hæc speciminis gratia, ut manifestum sit, non solum fuisse Eusebium, qui hac loquendi formula usus est: jam ad alia ejus testimonia pergamus. 3. Non dubitat affirmare omnia habere Filium quæ habet Pater, easdem nempe perfectiones, eandem sapientiam, potentiam, vitam, dominium, eandem igitur & essentiam. Cum enim in ipso omnis Deitatis plenitudo σωματικῶς, vere & realiter inhabitet, fieri nequit, quin eandem prorsus naturam consequatur; quippe quæ nec secari potest, nec dividi. *Quis non dixerit,* inquit [h], *in Deo sapientiam esse, & potentiam, & vitam, & lucem, & veritatem, & justitiam, & rationem, & quicquid bonum & honestum est? quin potius eum esse omnia ista, aut siquid his superius, & melius exstiterit, quod nobis sit incognitum. Hæc natura* αὐτοδίδακτος *unumquemque de Deo profiteri cogit;* Ἔνθεν καὶ τὸν υἱὸν διδασκόμεθα πάντα ταῦτα εἶναι ἅτε μονογενῆ υἱὸν, καὶ κληρονόμον ὄντα τοῦ πατρὸς καὶ πάντ' ἔχοντα ὅσα καὶ ὁ πατήρ· διὸ ἐν μορφῇ Θεοῦ λέγεται· καὶ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. *Unde etiam, & de Filio edocti sumus hæc singula, unigenitum illum esse Filium, hæredem Patris sui, omnia possidentem quæ possidet Pater: quare & in forma Dei fuisse dicitur, & imago Dei.* Dixerat id ipsum ipse Dominus, *omnia quæcunque habet Pater, mea sunt.* Ex quo communia esse omnia inter Patrem & Filium recte subinfert Gregorius Theologus [a]. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, τοῦ υἱοῦ ἐστιν, ὡς ἔμπαλιν τὰ τοῦ υἱοῦ, τοῦ πατρός· οὐδὲν οὖν ἴδιον, ὅτι κοινά· ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι κοινὸν καὶ ὁμότιμον, εἰ καὶ τῷ υἱῷ παρὰ τοῦ πατρός. *Omnia quæ habet Pater, sunt Filii, quemadmodum rursus omnia, quæ Filius, Patris. Nihil ergo peculiare, quia communia omnia. Quandoquidem ipsum quoque esse, commune atque æquale est ipsi cum Patre, licet alioqui hoc a Patre Filius habeat.* 4. Thesim, quam probandam suscepimus, disertius adhuc, & pene totidem verbis adstruit. Quid enim clarius dici potest, quam quod de Filio [b] habet, τὸν αὐτὸν δὲ φῶς καὶ γέννημα νοερὸν φωτὸς ἀλέκτου, καὶ ἕνα μὲν τὴν οὐσίαν, ὡς ἂν ἐξ ἑνὸς ὄντα πατρός. *Eundemque lumen, & inexplicabilis luminis intellectualem fœtum, qui substantia quidem unus est, utpote ex uno Patre editus.* Rationem reddit pagina sequenti haud facile solvendam; Dei nempe naturam simplicem prorsus esse, indivisibilem, incompositam, & sine partibus, ac ultra omnem, quæ oculis cernitur, mundi constitutionem positam; neque enim aliter divinam esse posse. Et ne temere hæc ei excidisse videantur, idem fere in opere ante synodum Nicænam edito, affirmaverat [c]. Cum enim dixisset, Patrem a nullo, Filium veluti secundum in ordine subsistendi, suum esse a Patre accepisse, pergit hoc modo; τὸ δὲ τῶν δευτερείων ἠξιῶσθαι, καὶ τὸ Θεὸν εἶναι λαβόντα παρὰ τοῦ πατρὸς ἔχειν, ὡς ἂν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, μιᾶς ἐπ' ἀμφοῖν κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς θεότητος ἐπινοουμένης, ἑνός τε ὄντος Θεοῦ, τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἀνάρχως καὶ ἀγεννήτως ὄντος, διὰ δὲ τοῦ υἱοῦ, ὡς ἂν δι' ἐσόπτρου, καὶ εἰκόνος ἐπιθεωρουμένου. *Hic autem cum proximum a Patre locum obtinet, tanquam Dei imago, a Patre habet quod Deus sit: utpote cum una in ambobus juxta exemplum Divinitas intelligatur, & unus sit Deus, qui per seipsum sine principio, & sine generatione existat, per Filium autem, tanquam per speculum & imaginem consideretur.* Quando igitur Filium ἓν καὶ ταὐτὸν τῷ Θεῷ ὄντα, *unum, eundemque cum Deo esse* negat [d], Marcellum oppugnare intelligendus est, qui Verbum unam eandemque cum Patre hypostasim esse statuit. Nec aliter intelligi posse docent sequentia, ubi Filium vocat υἱὸν ἀληθῶς ὄντα, ζῶντα,

[a] Orat. 2. contra Arian. p. 150, 151.

[b] Orat. 3. p. 199.

[c] Ibid. p. 212, 213.

[d] Heb. 1. 3.

[e] Col. 1. 15, 16.

[f] 2. Cor. 4. 4.

[g] De Eccl. Th. l. 1, c. 20. p. 96.

[h] Ibid. l. 1. c. 20. p. 100.

Johan. 15. 16.

[a] Orat. 36. p. 584.

[b] De laud. Const. c. 12. p. 640, 641.

[c] Dem. Evang. l. 5. c. 4. p. 227.

[d] De Eccl. Th. l. 2. c. 14. p. 122. conf. c. 17. p. 127. & l. 1. c. 20. p. 90.

ζῶντα, καὶ ὑφεστῶτα, ἐν ἀρχῇ τε ὄντα, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὄντα, καὶ θεὸν ὄντα. *Filium vere existentem, viventem, subsistentem, qui in principio erat, & apud Deum erat, & Deus erat.* 5. Non contemnendum est, quo adversus Marcellum utitur, argumentum, a Dei unitate ductum. Contendit Marcellus verbum Dei aliquando esse προφορικὸν, aliquando ἐνδιάθετον, nunc operativum, nunc in Deo quiescens, quandoque substantia & potentia a Patre differens, quandoque ingenitum vel æternum; οὐ συνορῶν, inquit Eusebius [a], ὅτι εἰ μὲν ἕτερον τοῦ Θεοῦ τὸν λόγον φάσκει, δύο ἔσται ἀΐδια, ὁ λόγος, καὶ ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἔτ' ἔσται ἀρχὴ μία. *Minime advertens, quod si Verbum diversum quid a Deo statuat, duo futura sint æterna, hoc est, Deus & Verbum; nec principium hoc modo statuetur unicum.* Vis argumenti in eo sita videtur; necesse est, ut unicum sit Deitatis principium. Si vero Filius non sit ejusdem cum Patre substantiæ, consequens erit, ut duo statuantur æterna principia, quod cum unitate Dei omnino pugnat. 6. Accedit denique ipsius Eusebii fidei Nicænæ confirmatio, qua & Arii dogmata simul damnavit, & τὸ ὁμοούσιον ratum habuit. Hæsit quidem aliquamdiu ad hoc vocabulum, Filium tanquam divinæ essentiæ partem eo denotari suspicatus. Remoto vero hoc obstaculo, & sensu vocis catholico a patribus declarato, libenter eam amplexus est: quin etiam fassus, non defuisse sacræ vetustatis antistites, pietate & eruditione illustres, qui hoc vocabulum sensu catholico usurparunt. Verum hoc Eusebii suffragium, & subscriptionem sine fraude, dolove factum, pluribus infra vindicabimus. Mitto quæ in thesibus præcedentibus disseruimus, nempe quod Christus sit verus & perfectus Deus, quod sit naturalis Dei Filius, & a Patre ab æterno genitus, quæ eandem plane cum Patre naturam manifesto evincunt, nec leve pondus & momentum huic propositioni addere possunt. Si igitur alicubi [a] Filium δευτέραν μεθ' αὐτὸν οὐσίαν vocat, *alteram post Patrem substantiam*, manifestum est, non de diversa essentia loqui, sed de persona vel hypostasi; cum eodem loco *Deum de Deo* dicit.

[a] De Eccl. Th. l. 2. c. 12. p. 119.

[a] Dem. Evang. l. 6. p. 257. Vide Præp. Evang. l. 7. c. 11. p. 312.

THESIS V.

Divinam essentiam Pater cum Filio suo communicavit ab æterno.

ÆTernitatem Filii, ejusque συνάδρομον τῇ ἀρχῇ τὸ εἶναι, quemadmodum non inscite loquitur Cyrillus Alexandrinus [a], *concurrentem cum paterno principio existentiam*, constanter docuisse catholicos patres, antiquitatis ecclesiasticæ rudis plane sit oportet, qui nescire potest; nec pluribus jam probare opus est, quod cumulate præstiterunt alii. Hanc ecclesiæ fidem ab ipsis Christianismi primordiis traditam, & perpetuo conservatam, omni quo poterant nisu, totisque viribus oppugnarunt Ariani. Hinc vulgatum illorum effatum [b] ἦν ὅτε οὐκ ἦν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, *erat cum non esset Filius Dei*; & factum esse ἐξ τῶν οὐκ ὄντων, unde & Ἐξουκόντιοι, sive οἱ ἐξ οὐκ ὄντων dicti sunt: contendebant quippe prius non fuisse, postea exstitisse, talem factum, quandocunque demum factus est, qualis quilibet hominum nasci solet. Expulsum se queritur Arius [c], quod non confiteretur, ἀεὶ ὁ Θεὸς, ἀεὶ υἱὸς, ἅμα πατὴρ, ἅμα υἱὸς, *Semper Deus, semper Filius, simul Pater, simul Filius*; quod affirmaret, Filium antequam gigneretur, aut crearetur, aut terminaretur, aut fundaretur, non fuisse, quin nec esse ἀΐδιον, ἢ συναΐδιον, ἢ συναγέννητον τῷ πατρὶ, οὐδὲ ἅμα τῷ πατρὶ τὸ εἶναι ἔχειν, ὥς τινες λέγουσι, *Æternum, aut coæternum, aut coingenitum cum Patre, nec simul cum Patre essentiam nactum esse, ut quidam dicunt.* Hinc teste Theodorito [a], pro hæreticis habuit Philogonium Antiochensem, Ellanicum Tripoleos, & Macarium Hierosolymorum antistites, in eosque calumnias concinnavit, propterea quod dicerent, ἀΐδιον καὶ προαιώνιον τὸν υἱὸν, καὶ τοῦ πατρὸς ὁμότιμόν τε καὶ ὁμοούσιον, *Filium æternum, & ante sæcula esse, æqualemque, & consubstantialem Patri.* Concedebat quidem Arius [b], Filium substitisse ante omnia tempora & sæcula perfectum Deum, sed solummodo θελήματι καὶ βουλῇ, *voluntate & consilio Dei*; & priorem generatione Filii Patrem habuisse generandi scientiam, uti medicus ante medicinam datam, medendi tenebat rationem, quemadmodum loquitur Asterius Cappadox [c], Arianorum primipilus. Certe Ariani pro insigni, qua pollebant dissimulandi arte, mire in hac causa terminis ludebant. Cum dicerent, *erat quando non erat*, vocem, *tempus*, metu opprobrii supprimebant, affirmabant eum πρὸ χρόνων fuisse, sed tum ἐν τοῖς χρόνοις διαστήματί τινα, *spatia quædam*, seu intervalla commenti sunt, in quibus illum non fuisse voluerunt, quod non semel iis exprobrat Athanasius [d]. Ipsemet Arius, quo ab exilio citius revocaretur, coram imperatore synodi Nicænæ decretis subscripsit, se eadem sentire cum synodo professus, præstito etiam jurejurando, se nihil in hac parte per fraudem agere, oblato simul fidei suæ libello,

[a] Thesaur. l. 9. p. 67.

[b] Alex. Epist. ap. Theod. l. 1. c. 4. p. 10. Ex Arii Thal. ap. Athan. Orat. 1. contr. Ar. p. 124. Orat. 2. p. 137. de syn. Arim. p. 631.

[c] Epist. ad Euseb. Nic. ap. Theod. l. 1 c. 5. p. 21. Et Ep. ad Alexand. ap. Athan. de syn. Arim. p. 682.

[a] Ibid. p. 21.

[b] Loc. citat.

[c] Ap. Athan. de syn. Arim. p. 685.

[d] Orat. 2. contr. Arian. p. 145, 146.

libello, quo inter alia fatetur τὸν ἐξ αὐτοῦ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεγενημένον Θεὸν λόγον, *Filium ex Patre ante omnia sæcula factum esse Deum Verbum*. Nihilominus fucum bono imperatori fecisse, diserte tradunt Athanasius [a] & Socrates. Insigne hujus fraudis specimen refert Socrates, sed ex auditu tantum; subscripsisse vero Arium, & subscriptioni jusjurandum adjecisse, id se ex ipsis imperatoris epistolis hausisse testatur. Hallucinari quidem in tempore contendit Valesius, sed nulla idonea ratione nixus, ipse potius in tempore mortis Arii statuendo hallucinatus. Quicquid vero de tempore sit, Socrates [b] in re ipsa errare non potuit, qui ipsius Constantini literas ante oculos habuit. Inquiramus jam quorum causam hac in parte agat Eusebius, & cum Catholicis, an cum Arianis facit? Non modo fatetur [c] Christum, eundem fuisse Deum Dominumque, qui patribus sub veteri Testamento toties apparuerit (ὅτι τε αὐτὸς ἐκεῖνος ἦν, καὶ οὐδ' ἄλλος, ὁ τῶν αἰώνων προϋφεστὼς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, *quod idem non alius, sed ipse ille esset Dei Filius, qui omnia sæcula antecedit*; alibique [d] de prophetica illa Danielis visione agens, *Aspiciebam donec throni positi sunt*, &c. subdit, manifestissime hæc non ad alium quam ad Servatorem nostrum referri posse, τὸν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν, Θεὸν λόγον, *Deum Sermonem, qui in principio erat apud Deum*) non modo προκόσμιον, ipso mundo antiquiorem, sed & τὴν πρὸ αἰῶνος ἑστῶσαν ei ascribit [e]; alibique [f] vocat, φῶς τὸ προκόσμιον, καὶ τὴν πρὸ αἰώνων νοερὰν καὶ οὐσιώδη σοφίαν, τόν τε ζῶντα, καὶ ἐν ἀρχῇ παρὰ τῷ πατρὶ τυγχάνοντα Θεὸν λόγον. *Æternum illud lumen, & intellectualem & substantialem sapientiam, sæculis omnibus anteriorem, vivum Dei Verbum, quod in principio erat apud Deum*. Ad illud Apostoli [g], *Qui cum in forma Dei esset*, &c. συνορᾷς ὅτι πρὸ τοῦ κενῶσαι ἑαυτὸν, καὶ μορφὴν δούλου λαβεῖν, ἦν, καὶ προῆν, καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπῆρχε· τίς δὲ ἦν, &c. *Vides quod priusquam exinanivit semet ipsum, & assumpsit servi formam, erat, & ante erat, & in forma Dei subsistebat: Quis autem ille? non alius certe quam Jesus Christus, & antequam carnem assumeret*. Sed illustriora habemus hujusce confessionis testimonia. *Ecclesia*, inquit [h], *unum Deum prædicat, Patrem nempe omnipotentem, Patrem quidem unius solius Christi, omnium autem Dominum & conditorem*, οὕτω καὶ υἱὸν Θεοῦ μονογενῆ, Ἰησοῦν Χριστὸν παραδίδωσι, τὸν πρὸ πάντων αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεγενημένον· οὐ τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ πατρί· καθ' ἑαυτὸν δὲ ὄντα καὶ ζῶντα, καὶ ἀληθῶς υἱὸν συνόντα, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, καὶ φῶς ἐκ φωτὸς, καὶ ζωὴν ἐκ ζωῆς· ἀλέκτοις καὶ ἀῤῥήτοις καὶ παντάπασιν ἀγνώστοις ἡμῖν καὶ ἀκαταλήπτοις λόγοις, ἐκ τοῦ πατρὸς, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ὅλων, γεγεννημένον· καὶ οὐχ ὁμοίως μὲν τοῖς λοιποῖς γεννητοῖς ὑποστάντα· οὐδὲ ζωὴν ἐμφερῆ τοῖς δι' αὐτοῦ γεγενημένοις ζῶντα· μόνον δὲ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἀποτεχθέντα, καὶ αὐτοζωὴν ὄντα. *Ad eundem quoque modum, Dei Filium unigenitum, agnoscit eum, qui ante omnia sæcula de Patre fuit genitus, non illum certe eundem cum Patre existentem, at per se subsistentem, viventemque, vere Filium, cum Patre coexistentem, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam de vita, innarrabilibus, ineffabilibus, omnimodo incognitis & imperscrutabilibus rationibus de Patre genitum ad salutem universis procurandam, non similiter aliis subsistentem, nec vitam viventem cum illis parem, qui ab eo sunt creati, solum de solo Patre genitum, ipsammet vitam existentem*. Neque aliter ad locum illum Solomonis [a], *Dominus condidit me principium*, &c. *non ita dixit*, inquit, *quasi vellet intelligi*, Ὡς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρελθὼν, *quod de non ente ad esse processisset*, οὐδ' ὡς ὁμοίως τοῖς λοιποῖς κτίσμασι, καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γεγονὼς, ἣ ἔνιοι οὐκ ὀρθῶς ὑπειλήφασιν, ἀλλ' ὡς ὑφεστὼς μὲν καὶ ζῶν, πρὸ ὤν τε καὶ προϋπάρχων τῆς τοῦ παντὸς κόσμου συστάσεως, *nec quod ad modum creaturarum reliquarum de non ente producebatur, quod nonnulli minus recte sunt arbitrati, sed quod subsistens & vivens, sed quod præexistens, & præsubsistens ante omnem mundi conditionem erat*. Perstringi his verbis Arianos certissimum est; in tantum ab illorum insania abhorrebat. Quin & alia non pauca ad hunc Solomonis locum præclare annotavit; illud præcipue, quod [b] LXX. viralis versio per τὸ ἔκτισέ με, *condidit me*, ab Hebræis rejicitur, neque genuinum vocis Hebraicæ sensum exprimit. Cana quippe *possidere* significat: atque ita reliquos omnes interpretes Græcos, *Aquilam*, *Symmachum*, & *Theodotionem* reddidisse notat. Et summa quidem ratione niti hanc interpretationem. Πλείστη δ' ἂν γένοιτο τοῦ Ἔκτισε, καὶ τοῦ Ἐκτήσατο διαφορὰ τῷ, τὸ μὲν κτίσιν κατὰ τὴν κοινοτέραν διάνοιαν, τὴν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πάροδον σημαίνειν· τὴν δὲ κτῆσιν, τοῦ προϋπάρχοντος ἰδιάζουσαν οἰκειότητα πρὸς τὸν κεκτημένον. *Plurimum quidem differt* ἔκτισε (creavit) & ἐκτήσατο (possedit:) *Cum illud significet communi notione, creaturarum processum, de non Ente ad Esse subsistere: hoc vero rei præexistentis possessionem, & proprietatem peculiarem possidentis*. Hanc Hebraicam lectionem primum, vel inter primos adhibuisse Eusebium, non fatetur modo, sed & pene laudat Jesuita Petavius [c], perpetuus aliter Eusebio-mastix: neque tamen hoc ipso loco illum absque *non boni autoris* nota dimittere potuit. Verum nos cum Eusebio in adstruenda Filii æternitate pergamus. Δῆλον [d] ὅτι ὁ μονογενὴς υἱὸς ἦν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα τὸν Θεὸν, συνὼν καὶ συμπαρὼν αὐτῷ ἀεὶ καὶ πάντοτε. *Manifestum est quod unigenitus Filius erat apud Deum Patrem suum præsens, adstans, assistens semper & ubique*: quod & ex celeberrimis illis locis probat, tum illo Solomonis, *Ante omnes colles gignit me, cum homi-*

[a] Orat. 1. contra Arian. p. 130. Ep. ad Serap. p. 522.

[b] L. 1. c. 25. & c. p. 61. c. 37, 38.

[c] Dem. Evang. l. 1. c. 5. p. 10. l. 7. c. 2. p. 347. l. 8. p. 362. De Eccl. Th. l. 2. c. 2. p. 105. c. 21. p. 137. & alibi passim.

[d] Hist. Eccl. l. 1. c. 2. p. 10.

[e] Dem. Evang. l. 2. c. 4. p. 81.

[f] Hist. Eccl. l. 1. c. 2. p. 5.

[g] De Eccl. Th. l. 1. c. 20. p. 94.

[h] Ib. c. 8. p. 66. c. 17. p. 80.

[a] Ibid. l. 3. c. 2. p. 150.

[b] Ib. p. 152, 153.

[c] De Trinit. l. 2. c. 1. n. 2. p. 92.

[d] Ib. l. 2. c. 14. p. 123. Eadem pene l. 3. c. 4. p. 169.

hominem appareret, præsto illi aderam; tum Johannis, *& Deus erat Verbum.* Ut vix clarius æternam Filii coexistentiam agnoscere potuit. Dum exponit insignem illum Michææ locum, *exitus ejus ab initio, ex diebus sæculi*, hæc habet [a], προφητεύεται δῆτα ἐκ Βηθλεέμ τις ἐξελεύσεσθαι ἄρχων ἐν τῷ Ἰσραὴλ, τὰς ἐξόδους ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος ἔχων· τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἐφαρμόσειεν ἀνθρώπου φύσει, εἰ μὴ μόνῳ τῷ Ἐμμανουὴλ, καὶ τῷ τῆς μεγάλης βουλῆς ἀγγέλῳ· τὸ γὰρ ἐξ αἰῶνος ὑφεστάναι, τίνι ἄρα ἐφαρμόσαι ἂν, ἢ μόνῳ θεῷ; *Divinitus ergo prædicitur de Bethleem, quidam egressurus Princeps in Israel, exitus ab initio ex diebus sæculi habens. Hoc autem ipsum nunquam humanæ naturæ accommodari poterit, sed soli* Emmanuel, *& magni concilii Angelo. Quod enim ab æterno existat, cui tandem sit accommodandum, nisi soli Deo?* Duplicem alibi de Christo rationem nobis exhibet [b]: altera quidem recentior est, quæ heri ac nuper ad homines introducta sit, nempe incarnationis dispensatio, ὁ δὲ, παντὸς χρόνου καὶ πάντων αἰώνων πρεσβύτερος, *altera vero omni tempore, omnibusque sæculis antiquior*: æterna videlicet ejus generatio. Hæc vera nostra theologia [c], υἱὸν γεννητὸν οὐ χρόνοις μὲν ἰσὶν οὐκ ὄντα, ὕστερον δέ ποτε γεγονότα· ἀλλὰ πρὸ χρόνων αἰωνίων ὄντα, καὶ προόντα, καὶ τῷ πατρὶ ὡς υἱὸν διαπαντὸς συνόντα, καὶ οὐκ ἀγέννητον ὄντα, γεννώμενον δ᾽ ἐξ ἀγεννήτου πατρὸς, μονογενῆ ὄντα, λόγον καὶ θεὸν ἐκ θεοῦ. *Filium esse, qui genitus sit, non illum quidem qui certis temporibus non fuerit, posterius autem sit natus; sed qui sit ante tempora æterna, atque anteeat, & tanquam Filius una cum Patre semper existat, neque vero qui non sit genitus, sed ex Patre ingenito genitus, unigenitus nempe, Verbum, & Deus ex Deo.* Alibique ait [d], τὸν υἱὸν ἐξ ἀπείρων αἰώνων, μᾶλλον δὲ πρὸ πάντων αἰώνων ὑποστῆναι, γενόμενόν τε συνεῖναι, καὶ συγγενόμενον ἀεὶ τῷ πατρὶ, ὡς τῷ μύρῳ τὸ εὐῶδες, καὶ τῷ φωτὶ τὴν αὐγήν. *Ipsum Filium ex infinitis sæculis, ac potius ante omnia sæcula exstitisse, dumque existit, simul esse, neque Patrem unquam relinquere, sicut nec unguentum bonus odor, nec lucem splendor relinquit.* Etsi fateatur, hæc exempla, non omnimodo integram similitudinem præstare posse. Ex oratione *de laudibus Constantini* toties citata unum, alterumque afferre liceat. Cap. 1 [e]. τοῦτον καὶ αὐτὸς ἐπὶ πᾶσι, καὶ πρὸ πάντων, καὶ μετὰ πάντας, ὁ προὼν αὐτοῦ μονογενὴς λόγος· ὁ δὲ μέγας ἀρχιερεὺς τοῦ μεγάλου θεοῦ· παντὸς χρόνου, καὶ πάντων αἰώνων πρεσβύτατος, τῇ τοῦ πατρὸς καθωσιωμένος τιμῇ, πρῶτος καὶ μόνος τῆς πάντων ὑπερ ἱλάσκεται σωτηρίας· πρωτείοις μὲν τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς, ἴσοις δὲ τῆς πατρικῆς βασιλείας ἐνδοξαζόμενος. Hoc est, interprete Valesio, *Ipse denique in omnibus, & ante omnes, & post omnes, unigenitus ejus Filius, ac sermo præexistens, magnus Dei pontifex, omni tempore, omnique ævo antiquior, Patris sui cultui devotus ac dicatus, primus ac solus pro omnium salute ei supplicat, qui prærogativam quidem honoris obtinet, principatum universi, æqualem autem cum Patre gloriam in Patris regno possidet.* Verba illa, τῇ τοῦ πατρὸς καθωσιωμένος τιμῇ, reddit vetus interpres, *dignitatis paternæ particeps*: quod si juxta sensum Valesianum reddantur, ad χρέσιν Filii mediatoriam referenda sunt. Cap. 2 [a]. Ὁ μὲν γε τοῦ θεοῦ μονογενὴς λόγος τῷ αὐτοῦ πατρὶ συμβασιλεύων ἐξ ἀνάρχων αἰώνων εἰς ἀπείρους καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας. *Et ille quidem unigenitus Dei Sermo a sæculis principio carentibus, ad infinita usque & interminata sæcula regnat cum Patre.* Hæc, & his longe plura Eusebius, iisdem in exprimenda Filii æternitate vocabulis usus, quibus & sacræ literæ, & catholici patres constanter uti solent. Quid quod non diffitetur ipse Criticus [b] noster, stylo istius temporis, quo vixit Eusebius, *ante mundum conditum existere*, & *æternum esse*, idem valere? Ut omnia in pauca contraham. Fatetur Eusebius Christum esse Deum verum & perfectum: fatetur naturalem esse ac genuinum Dei Filium, a Patre æterne genitum: fatetur, eandem cum Patre essentiam possidere, esse ὁμοούσιον, vere συναΐδιον (verbis saltem tantundem valentibus) & coæternum. Perpendant hæc secum censores Eusebiani, & dicant serio, quo jure contendant, illum fuisse Arianæ partis hominem, multo magis recoctum fuisse Arianum? Dionysius Petavius, vir in lectione patrum admodum exercitatus, in vasto isthoc, quod condidit, opere, id pene unice egisse videtur, si non ut Arianorum causæ viam sterneret, saltem ut omnium veterum testimonia de Christi ὁμοουσίῳ atque æternitate enervaret, atque in pravum sensum detorqueret: in omnes iniquus, in Eusebium iniquissimus; quem tam aspere, tantisque conviciis excipit, & tam manifesto partium studio dicta ejus in deteriorem sensum ubique interpretatur, ut nemini non liqueat, ipsum maligno in Eusebium animo ad hoc opus accessisse. Plurima ex Eusebii scriptis collegit [c], quæ sibi Arii hæresin sapere videbantur, quæ tamen si ad regulas a nobis supra positas candide exigantur, haud incommode, nulloque plane negotio solvi possunt.

Hactenus Eusebium ex propriis scriptis vindicavimus, præteritis quæ addi poterant, infinitis, ne in nimiam molem excresceret dissertatio. Restat adhuc clarius fortiusque argumentum, ejus nimirum synodi Nicænæ decretis assensus, quo τὸ ὁμοούσιον publice recepit, & primaria Arii dogmata diserto anathemate damnavit. Sed dolo malo factum id, inquies, & sublesta fide. Et ita quidem nonnulli, & in iis D. Clericus, Petavii, ut videtur, autoritate nixus, unde Eusebium tanquam nullius fidei, nullius

[a] Dem. Evang. l. 7. c. 2. p. 341.
[b] Ibid. l. 4. c. 1. p. 144.
[c] Ib. c. 3. p. 149.
[d] Ibid. l. 5. c. 1. p. 215.
[e] Pag. 606.

[a] Pag. 607.
[b] In Eufeb. p. 123. edit. Gall. p. 445.
[c] Dogm. Th. tom. 2. De Trin. l. 1. c. 11, 12. p. 56, &c.

lius conſcientiæ hominem traducere maluit, quam ut catholicus agnoſceretur. En qualem nobis depingit Euſebium [a]: *Hominem*, nempe, ut ipſius verbis utar, *dexterrimum* [b], *qui terminis fidei, quos ipſe non probavit, ſubſcribere non dubitavit* [c], *modo in ſenſum ſententiæ ſuæ congruentem exponere potuit, etiamſi illis, qui eos impoſuerunt, parum convenientem. Certe claudat oculos neceſſe eſt, qui ex iis quæ in epiſtola ad Cæſarienſes habet, non videt, ipſum terminos ſynodi Nicænæ aliter intellexiſſe, quam exempli gratia, fecit Athanaſius.* Id eſt, ex ejus ſententia, vir erat verſutus & verſipellis, qui in venerabili ſanctiſſimorum totius orbis præſulum conventu, præſente etiam Conſtantino Imp. & in re, omnium quæ unquam vertebantur, graviſſima, aliud lingua, manuque proferebat, aliud ſub pectore coxit. Ain' vero? age, an ita fuerit, pauliſper expendamus. Nec alium hac in cauſa producemus teſtem, quam ipſummet Euſebium in epiſtola [d] de Fide ad Cæſarienſes ſuos, ſi non ſedente jam ſynodo, certe paulo poſt ſcripta, qua integram rei geſtæ hiſtoriam narrat, & ad quam provocat autor noſter. Primo igitur refert, ſe formulam fidei ſuæ, rectam quidem illam ſimplicemque, patribus obtuliſſe, qua inter alia credere ſe in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam ex vita, ante omnia ſæcula ex Deo Patre genitum, profeſſus eſt; hæc ſe ex epiſcopis, majoribus ſuis accepiſſe; hæc ſe tenere, & ad mortem uſque retenturum, idque ſincere & ex animo, coram omnipotente Deo, & D. N. Jeſu Chriſto teſtificari. Hanc formulam ὀρθότατα περιέχειν, primus omnium teſtatus eſt imperator, ſeque ita ſentire affirmavit, & una cum illo tota approbavit ſynodus; monente Conſtantino, unam duntaxat vocem τοῦ ὁμοουσίου adjiciendam eſſe; ac proinde inter paucula quæ ſymbolo Euſebiano addiderunt patres Nicæni, declarabant, Filium eſſe ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, & ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, *ex ſubſtantia Patris, & Patri conſubſtantialem*, ſubnexo etiam anathematiſmo contra eos, qui fuiſſe aliquando tempus cum non eſſet, & non eſſe antequam gigneretur, vel quod de non exſtantibus factus eſt, vel quod ex altera ſubſtantia, vel eſſentia eſſe Filium Dei, aut converſioni, mutationique obnoxium affirmarent. Ad has voces, ἐκ τῆς οὐσίας, & ὁμοουσίου, hæſitavit Euſebius, veritus ne quid pravi ſub iis lateret ſenſus. Hinc variæ quæſtiones ortæ ſunt, & reſponſiones, & quænam eſſet horum vocabulorum ſententia, accurate expendebatur. Donec primo imperator, deinde patres ſynodici mentem ſuam ſuper his expoſuerunt, faſſi per voces, ἐκ τῆς οὐσίας, ſignificari Filium quidem eſſe ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι μὲν ὡς μέρος τῆς οὐσίας αὐτὸ τυγχάνειν, *Ex Patre, quidem eſſe, ſed non tanquam partem eſſe illius ſubſtantiæ:* fieri enim non poſſe, ut ingenita Patris natura, materiæ expers, intellectualis, atque incorporea, corpoream ullam affectionem admittat, neque per diviſionem ſubſtantiæ, neque per abſciſſionem, nec per mutationem paternæ eſſentiæ atque virtutis, ſed divinis, arcaniſque rationibus id eſſe intelligendum. Per τὸ ὁμοούσιον ſe nihil aliud ſignificare, quam Filium Dei nullam omnino cum creaturis ſimilitudinem habere, ſed ſolius Patris, a quo genitus eſt, per omnia ſimilem eſſe, καὶ μὴ εἶναι ἐξ ἑτέρας τινὸς ὑποστάσεώς τε καὶ οὐσίας, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ πατρὸς, *Nec ex alia quadam hypoſtaſi, aut ſubſtantia, ſed ex Patris ſubſtantia eſſe.* Per *genitum, non factum*, excludi omnimodam cum rebus creatis ſimilitudinem, ac proinde Filium non eſſe facturam, ſed longe præſtantioris ſubſtantiæ, arcano quodam generationis modo, qui nec verbis exprimi, nec intelligentia comprehendi ab ulla poſſit creatura. His ita expoſitis, æquum omnino videbatur, inquit Euſebius, ut nos quoque hunc ſenſum amplecteremur, nec vocem *Conſubſtantialis* rejiceremus, tum pacis intuitu, tum ne a recta intelligentia excideremus: confeſſus præterea, fuiſſe ex veteribus inſignes epiſcopos & diſertos ſcriptores, qui in explicanda Patris ac Filii Divinitate, vocabulo ὁμοουσίου uſi ſint. Quocirca fidem Nicænam jure merito approbandam cenſuit, *cui*, inquit, *non leviter & inconſulto, ſed juxta ſenſus allatos, & ob rationes expoſitas conſenſimus omnes.* Anathematiſmum haudquaquam moleſte ſuſcepit, quod iſtiuſmodi voces a ſacra ſcriptura penitus abhorrent: unde viſum eſt nullatenus rationi conſentaneum eſſe, ut hæc vel diſcerentur, vel docerentur; nec ſe unquam antea hujuſmodi vocibus uti conſueviſſe. Claudit epiſtolam his verbis: Ταῦτα ὑμῖν ἀναγκαίως διεπεμψάμεθα, ἀγαπητοὶ, τὰ κεκριμένα τῆς ἡμετέρας ἐξετάσεώς τε καὶ συγκαταθέσεως φανερὰ καθιστάντες· ὡς εὐλόγως τότε μὲν καὶ μέχρις ὑστάτης ὥρας ἱστάμεθα, ὅθ᾽ ἡμῖν τὰ ἑτεροίως γραφέντα προσέκοπτε· τότε δὲ ἀφιλονείκως τὰ μὴ λυποῦντα κατεδεξάμεθα· ὅθ᾽ ἡμῖν εὐγνωμόνως τῶν λόγων ἐξετάζουσι τὴν διάνοιαν, ἐμφανῆ σύμπραξιν ἔχειν ἔδοξε τοῖς ὑφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν ἐν τῇ προεκτεθείσῃ πίστει ὁμολογημένοις. *Hæc vobis neceſſario ſcribenda eſſe duximus, dilectiſſimi, ut vobis liquido demonſtremus, quanto cum judicio, tum dubitatio, tum aſſenſio noſtra librata ſit; & quod recte atque ordine, primum quidem ad extremam uſque horam reſtitimus, quamdiu nonnulla aliter quam oportuit, ſcripta nos offendebant; tandem vero ea, quæ nihil offenſionis habebant, ſine contentione amplexi ſumus, poſtquam nobis verborum ſententiam candide examinantibus apparuit, ea prorſus cum illis convenire, quæ nos ipſi in fide*

[a] In Euſeb. p. 154, 155. Bibl. Univerſ. t. 10. p. 480.

[b] Etoit un homme adroit.

[c] Idem habet p. 149.

[d] Ext. ap. Socr. l. 1. c. 8. p. 23. Theod. lib. 1. c. 12. p. 36. Gelaſ. Il. Conc. Nic. l. 2. c. 34. col. 252. Niceph. lib. 8. c. 22. p. 576. & inter Opp. Athan. tom. 2. p. 48.

primum a nobis exposita confessi fueramus. Hæccine sunt hominis fidem vafre simulantis? hæccine temere & inconsulto subscribentis? hæccine intimos animi sui sensus consutis dolis fraudulenter celantis? Apage tales suspiciunculas. Certe nihil apertius, nihil candidius fieri potuit; fecit quod viro honesto, ingenuo, erudito, prudente, rectique tenace dignum erat. Quid, quod ipse Athanasius[a] semel iterumque fatetur, Eusebium non subscripsisse modo, sed & in hac epistola τὸ ὁμοούσιον, καὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας agnovisse, veramque esse eam fidem, quæ in Nicæna synodo constituta est: seque jam purgasse, etiamsi Arianos accusaverit. Monendus est lector, laciniam illam (sive Constantini sit, sive Eusebii) de Filio potentia in Patre ἀγεννήτως existente, priusquam actu gigneretur, quæ sub finem epistolæ occurrit apud Theodoritum, deesse omnino apud Socratem, ut & apud Epiphanium Scholasticum, qui historiam *Tripartitam* ex Socrate, Sozomeno, ac Theodorito consarcinavit; & cum Eusebii doctrina de æterna Filii existentia e diametro pugnare. Unde justa oritur suspicio Ariani cujusdam fraude in exemplar, quo usus est Theodoritus, irrepsisse. Certe vix credi potest, Socratem probatæ fidei historicum, & his temporibus proximum, eousque imprudentiæ, vel perfidiæ potius processisse, ut locum tam notabilem abscinderet, vel præteriret, cum cuivis epistolam inspicienti fraus tam facile deprehendi potuit. Denique, alibi etiam docet nos Eusebius[b], omnes, antea licet discordes, in Nicæna tandem synodo in unius fidei consonantiam consensisse. Testatur & Constantinus[c] Imp. cuncta, quæ dissensionis materiam excitare videbantur in hoc concilio, eousque accurate discussa atque examinata esse, ut omnes in unitatis consensum conspirarent, ita ut nullus dissensioni, nullus controversiæ de fide locus amplius relinqueretur. Subdit Socrates, definitionem fidei non leviter ac temere, sed cum multa inquisitione & diligenti examine dictatam fuisse; nec quædam in illo concilio dicta, quædam silentio tradita, sed quæcunque ad confirmationem dogmatis dici poterant, cuncta in medium fuisse prolata. Cum vero adhuc instarent Eusebii obtrectatores, ejusque nomini labes & maculas inurere non cessarent, librum *Apologeticum* ad orthodoxos omnes episcopos mittere coactus est, quo se purgavit & defendit, ostenditque, si quid unquam protulerit aut scripserit, quod vel tantillum Arii dogmata saperet, non se ex impio sensu, sed ex minus curiosa, parumque sollicita simplicitate id protulisse, ut autor nobis est Gelasius Cyzicenus mox proferendus. Præterire non possum perversam D. Clerici[d] hac in re mentem, qui longam Eusebii de voce ὁμοουσίου disceptationem, & institutum ea de re examen in crimen ei vertit, quasi in subscribendo concilii decreto minus sincere se gessisset. Quid facies huic homini? qui nec Eusebii prudentiam in examinando, nec sinceritatem in scribendo admittere velit. Hucusque cum progressus sim, non abs re forsan erit, gravissimorum quorundam virorum tum veterum, tum recentiorum de causa hac Eusebiana judicia exhibere. E veteribus tres proferam, totidem e recentioribus. Veteres damus Socratem, Theodoritum, & Gelasium Cyzicenum. Socrates integro capite[a] ex professo Eusebii vindicias agit, & allatis aliquot locis ex ipsius scriptis, Arianum non fuisse liquido demonstrat; quin & ipsius obtrectatores provocat, ut probent Eusebium Filio Dei initium *subsistentiæ* uspiam tribuisse, tametsi *dispensationis* vocabulis in libris suis usum fuisse ipsum inveniant. Et forsan (ut non inscite conjicit Bullus[b] noster) ex frequenti vocabulorum usu, quæ ad Filii οἰκονομίαν pertinent, quæque contra Sabellianos, quorum hostis fuit acerrimus, pene ad nauseam & fastidium usque repetit Eusebius, factum est, ut quibusdam in Arianam ex adverso impietatem delapsus videretur, a qua tamen revera semper alienus fuit. Theodoritus de Eusebii epistola ad Cæsarienses[c] agens, eam vocat τῆς τούτων λύττης ἔλεγχον ἐναργῆ, *manifestam Arianorum vesaniæ redargutionem*; additque eos, præcipuum licet honorem Eusebio tribuant, tanquam idem cum ipsis sentienti, iis tamen quæ ab illo scripta sunt, palam contradicere; idque tum ex eadem epistola, tum ex libris de vita Constantini latius persequitur; adeo ut capiti 13. præmissum est hoc lemma, Ἔλεγχος τῶν νῦν βλασφημούντων Ἀρειανῶν ἐκ τῶν Εὐσεβίου τοῦ Καισαρείας ἐπισκόπου συγγραμμάτων. *Confutatio Arianorum nostri temporis ex scriptis Eusebii Cæsariensis.* Gelasius Cyzicenus in historia[d] concilii Nicæni pro Eusebio hæc habet; *Nemo autem æstimet Eusebium ex his quæ de illo fama circumferuntur, quasi Arii blasphemiæ consenserit, sed credat, siqua protulit, aut scripsit* μικρόν τι τῶν Ἀρείου ἀπονοούμενα, *Arii dogmata vel tantillum subolentia, non ex impio illius sensu protulisse unquam aut scripsisse, sed ex minus curiosa, parumque sollicita simplicitate, ut ipse in libro Apologetico, quem ad omnes orthodoxos episcopos misit, plenius ista probavit.* Prætermitti non debet, quod de contentione inter Eustathium & Eusebium habet Sozomenus[e], nempe utrumque eorum confessos esse, Filium Dei propriam habere subsistentiam, perinde tamen quasi se invicem non intelligerent, alter alterum accusabat, Eustathius Eusebium, quod ea quæ Nicææ decreta

[a] Decret. Syn. Nic. p. 402. de Syn. Arim. p. 679.

[b] De vit. Const. l. 3. c. 13, 14. p. 490.

[c] Epist. ad Eccl. de Syn. Nic. ap. Euseb. ib. c. 17. p. 492. Ep. ad Eccl. Alex. ap. Socr. l. 1. c. 9. p. 30.

[d] In Eus. p. 124. edit. Gal. p. 446.

[a] H. Eccl. l. 2. c. 21. p. 103.

[b] Def. Fid. Nic. Sect. 3. c. 9. p. 379.

[c] H. Eccl. l. 1. c. 11. p. 36.

[d] Lib. 2. c. 1. Conc. t. 2. col. 140.

[e] Lib. 2. c. 18. p. 468.

decreta fuerant, innovaret, Eusebius vero ea se probare dixit, sed Eustathio Sabellii opinionem exprobabat. A veteribus ad recentiores venio, H. Valesium, R. Montacutium, G. Bullum, viros antiquitatis ecclesiasticæ peritissimos. Valesius [a], *Proferunt quidem loca quædam ex Eusebio, quibus approbent illum Ariano dogmati adhæsisse; sed nullum discrimen adhibent inter libros ante concilium Nicænum, & inter eos, qui post illud concilium ab Eusebio sunt elaborati; quod tamen fieri omnino debuerat, ut de Eusebii fide certum ac legitimum judicium promereatur. Quæcunque enim ante Nicænam synodum scripta sunt, Eusebio objici & imputari non debent.* Confer omnino quæ habet idem Valesius in notis ad Euseb. p. 191. Verba Thesi 1. supra exhibuimus. Montacutius noster, episcopus, primo Cicestrensis, dein Norvicensis, id ipsum [b] ingenue fatetur, etsi aliter in Eusebium haud satis æquus. *Vult Baronius, Arii fuligine quemadmodum loquitur, non leviter aspersum Eusebium, sed imbutum penitus; velut advocatum factionis Arianæ, partes orthodoxorum minus sincere, minus secundum veritatem narratas peregisse. Socrates tamen illi ætate proximus, vehementer in illo laboravit, ut Eusebium vindicaret ab aspersione illa, & in partes assereret orthodoxorum. Nec injusta forsitan excusatione, si tempora distinguantur accurate. Nam nondum detecta Arii impietate, fraudibus hæretici atque impostoris nondum prolatis in apertum, propendebat Eusebius fortassis in opinionem & partes Arianas: at postquam ventilata & discussa causa, Nicænæ sanctionis veritatem consignarant, & furori Ariano, atque blasphemiæ anathema maranatha indixerant, non sine ratione opinari licet, virum illum eruditissimum animo semper constantissimo illi professioni adhæsisse.* Tertius accedat Bullus noster, optimus fidei Nicænæ defensor; *quæ si intellexisset* [c], inquit, *qui nihil non in patrum scriptis intellexisse videri voluit, Petavius, nunquam certe doctissimum, & de ecclesia catholica optime meritum Eusebium, propterea quod Filium Dei dixerit* μέσον *inter Deum & res creatas, & ob dicta similia, tanquam recoctum Arianum, nedum cum Hieronymo (quem ipsum eo nomine ausus est acriter reprehendere præcellentissimus Valesius) ut Arianæ factionis signiferum sugillasset, quod in scriptis suis passim facit.* Alibique [d] *ab Ariana impietate revera semper alienus fuit, ac verissimum quidem illud esse fatebitur quisquis Eusebii scripta accurate, & seposito partium studio evolverit: qui & hoc observato* (responso nempe quod ibi protulerat) *ad ea loca omnia, quæ Petavius lib. 1. de Trin. c. 11. magno acervo congessit, ut probaret Arianum fuisse Eusebium, facile respondere poterit.*

a De vit. & script. Euseb. præfix. Hist. Eccl.

b Præf. Analect. exercit. in Baron.

c Sect. 3. c. 9 p. 393.

d Ibid. p. 379.

Sed ab Arianorum partibus stetit Eusebius; ita objectare pergit autor noster. Fateor non leve ei cum Arianis commercium intercessisse; in aula utplurimum versatus est, Constantino charissimus, quo confluere solebant primaria Arianæ partis capita, eaque occasione synodicis illorum conventibus haud raro interfuit; & forsitan meliorem, quam par erat, de Ario opinionem conceperat. Certum enim est, Arium mirum fuisse dissimulandi artificem, & dogmata sua pro re nata perpolire, & fucatis coloribus illinire consuevisse, eaque ratione, non Eusebio tantum, sed & aliis Orientis episcopis imposuisse, ut in epistola ad cognominem suum Alexander Alexandrinus disertissime nos docet ap. Theod. Hist. Eccl. lib. 1. cap. 4. p. 10. 19. Et nos quædam hac de re supra Thes. 5. observavimus. Sin vero de consensione in dogmatibus Arianis intelligatur, quod a partibus eorum stetit Eusebius, accusationem constanter pernego; meque illud luculenter satis ostendisse arbitror. Mirari desinat, multa durius & incautius dicta in Eusebii scriptis reperiri, qui secum in animo reputaverit, quod alibi notavimus, ipsum in Platonicorum scriptis, librisque Origenis, multum diuque versatum, exinde nova quædam hausisse, & phrases minus commodas, quandoque & periculosas in Christianam theologiam induxisse. Quod tamen illi cum multis præteritorum sæculorum doctoribus commune fuit, securius & audacter nimis de iis locutis, de quibus nondum suum ecclesia tulerat judicium. Verbo expediam, Eusebii scripta ubi ad examen sunt revocanda, si eodem candore cum iis agatur, qui erga omnes difficillimarum controversiarum scriptores observari solet, eos præsertim, qui de sublimibus mysteriis, omnemque humani ingenii vim superantibus agunt; si loca dubia ex certis, obscura ex claris, periculosa ex sanis & orthodoxis explicentur, in tuto erit Eusebii fides, nec ullus tam injustæ censuræ locus relinquetur. Quam alienus fuit ab omni nupero hæreticorum commento, quam antiquæ Apostolorum doctrinæ tenacissimus, ipse nos docet [a]. Marcellum quippe oppugnaturus, palam præfatur, se de Servatoris nostri divinitate νεώτερον μὲν λέγειν ἔχειν οὐδὲν, οὐδ' ἐμαυτοῦ σοφόν τι καὶ οἰκεῖον εὕρημα, *nihil recentioris alicujus commatis dicere habere, nihil tradere a se noviter adinventum, nihil ex sapientiæ suæ opinione profectum, sed ecclesiæ Dei doctrinam præ se laturum incorruptam, quam a testibus verbi, auritis olim atque oculatis acceptam ab initio illa custodit adhuc inviolatam.* Hæccine dicturus esset in publica hominum luce Eusebius, si modo alienam ab ecclesia catholica doctrinam de primario hoc fidei articulo tradidisset?

a De Eccl. Th. l. 1. in præf. p. 60.

†P 2 Quam

Quam facile fuisset illum falsi hac in parte revincere? præsertim cum nemini non notum fuerit, ipsum ante decennium fidem catholicam in Nicæna synodo agnovisse, suoque suffragio publice comprobasse.

Asserta hucusque Eusebii causa, alterum dissertationis nostræ caput tribus verbis erit absolvendum, calumnia nempe, quæ mihi exinde conflata est. Si enim Eusebius non fuit Arianus, ipsum calumniæ evertitur fundamentum. Quin si in incerto adhuc res esset, quænam amabo in me culpa erit, quod tantum virum a tam atroci crimine conarer liberare? Quod Socrati, Theodorito, Gelasio, quod Valesio, Montacutio, &c. licuit, cur non & mihi liceat? Accedit denique ad vituperii cumulum, quod vitas sanctorum Patrum *Panegyrice*, non historice descripserim. At unde id liquet? quibus indiciis, quibus exemplis deprehenditur? Volvantur & revolvantur scripta mea, & num ita sit, dicant æqui judices. Ubinam, sodes, toties objecti sermones panegyrici? ubinam laudationes immodicæ? ubinam ficta falsave encomia? immo quid non stricte & usquequaque verum, & favente omnium eruditorum suffragio veteribus concessum? Res gestas ex ipsis fontibus semper deprompsi, & juxta temporis rationem in ordinem redegi, testes ubique fideliter advocavi, nihil alicujus odio, nihil favori dedi, nihil addidi, nihil suppressi, solius veritatis amore ductus. Jure meo usus, methodum, quæ mihi videbatur commodissima, amplexus sum. Quis vero D. Clerico jus & autoritatem dedit leges biographicas præscribendi? in Vitis, quas ipse edidit, plurimum sibi plaudere videtur. Fruatur ille sua gloria, mihi quæ mea sunt, relinquat. Candidi est ingenuique animi aliena humaniter tractare, & in meliorem partem interpretari. Æqui bonique viri parum meretur nomen, qui aliorum labores importune & morose carpit, &, ut ore Terentiano [a], loquar, *Nisi quod ipse facit, nihil rectum putat.* Hæc quidem dixi, non in D. Clerici gratiam, cujus iniquam censuram facile contemno; sed ut viris ingenuis atque eruditis me, meaque omnia probarem. Christianam charitatem, quam mihi objicit, & pene vitio vertit, studiose colo & amplector; nec profiteri erubesco, malle me cum Christiana charitate derideri, quam critico supercilio insolescere, & in alios temere & leviter insultare; neque huic objectiunculæ aliud repono, quam illud Apostoli, *Charitas patiens est, benigna est, non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati; omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Quibus consona est æquissima & vetustissima illa juris regula [b], *in dubiis benigniora semper esse præferenda.*

[a] Adelph. Act. 1. scen. 2. p. 166.

1 Cor. 13. 4, 6, &c.

[b] De reg. jur. n. 56.

Finis Dissertationum.

EPIST. APOLOG.

GULIELMI CAVE

CANONICI WINDESORIENSIS

EPISTOLA APOLOGETICA

Adverſus

Iniquas JOHANNIS CLERICI Criminationes

IN

Epiſtolis *Criticis* & *Eccleſiaſticis*

Nuper Editis.

QUA,

Argumenta Ejus pro EUSEBII ARIANISMO ad examen revocantur, calumniæ diluuntur, multa de uſu & autoritate Sanctorum Patrum, de quibuſdam CLEMENTIS ALEXANDRINI Dogmatibus, de Concilio NICÆNO I. & II. aliiſque nonnullis diſſeruntur.

PHILIP. II. 3.

Μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν, ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO.

MDCCXLIII.

Hæc Epistola Apologetica seorsum prodiit Londini 1700. 12°. *& huic Novæ Historiæ Literariæ Editioni nunc primum a Cl. Auctore addita est.*

ELENCHUS RERUM
QUÆ HAC
EPISTOLA APOLOGETICA
CONTINENTUR.

MAXIME

MAXIME REVERENDIS IN CHRISTO PATRIBUS AC DOMINIS,

D. THOMÆ, Archiepiſcopo CANTUARIENSI, &c.

D. WILHELMO, VIGORNIENSI Epiſcopo.

D. GILBERTO, Epiſcopo SARISBURIENSI.

Illuſtriſſime Præſul,
Admodum Reverendi Antiſtites.

NON auſus eſſem ego, tantillus homo, in tam levi præſertim, nulliuſque pene momenti cauſa, Paternitates Veſtras interpellare, niſi JOHANNES CLERICUS ad Vos prior provocaſſet, Veſtraque illuſtria nomina, epiſtolis aliquot a ſe nuper editis præfixiſſet. Quo conſilio id fecerit, num forte ut ſub tantorum nominum præſidio, famam & exiſtimationem ſuam ſpecioſius apud exteros ſuſtineret; an ut impetrata gratia veſtra, viam ſibi ad eccleſiæ hujus dignitates facilius muniret; an denique ut mihi apud Vos, qui me favore aliquo dignari ſoletis, odium invidiamque ſolertius conflaret, aliis, qui hominis ingenium norint, judicandum relinquo. Utcunque ſit, mihi perinde eſt; cum certo ſciam de omni hac lite recte Vos, juſteque eſſe pronunciaturos; quod ſi probata Vobis fuerit cauſæ meæ æquitas, nullus dubito, quin læſæ innocentiæ patrocinium in Vos ſuſcipietis. Non is ego ſum, qui contentionis funem cum quopiam, multo minus cum D. *Clerico*, viro in eriſticis exercitato, ducere velim. Nihil a moribus, nihil a ſtudiis meis magis unquam fuit alienum. Odi ſemper rixoſam literaturam, quæ ingenium amat diſputandi avidum, vanas & inutiles altercationes movet, fovetque, vexatis quæſtiunculis, criticiſque logomachiis unice delectatur. Fruatur, per me licet, ſorte ſua, moleſta utique, nec invidenda, quiſquis aſſiduis jurgiis, litibus, ne dicam convitiis & contumeliis, & agitat ipſe, & agitatur, *cujuſque manus* Iſmaelis ad inſtar, *contra omnes eſt*, *omniumque manus contra illum*. Sub placida antiquitatis umbra hucuſque delitui, a contentioſi hujus theologorum ſæculi clamoribus & controverſiis longe remotus: ut vero jam ad rupes & ſcopulos, in loca prærupta & confragoſa pertrahar, piget tædetque. Quin adeo alieno ſum ab his concertationibus animo, ut ſi vel tota convitiorum plauſtra in me conjeciſſet adverſarius, parum ad reſpondendum permoviſſent, niſi mea maxime intereſſe judicarem, a tam atroci atque inſigni diſſimulationis crimine memet vindicare. Quoniam igitur res eo jam devenit, ut in arenam mihi deſcendendum ſit, non poſſum mihimet non gratulari, quod pro veſtro tribunali, Reverendiſſimi Patres, cauſam dicturus ſum, Voſque mihi judices contigiſſe, prudentes, candidos, æquos rerum æſtimatores, & antiquitatis eccleſiaſticæ peritiſſimos.

Duo præ aliis ſunt, quæ mihi objicit accuſator meus. Primo, quod citatis aliquot locis ex vitis ab eo Gallice conſcriptis, infamiam ipſi creare conatus ſim. Secundo, quod in concinnandis ſanctorum Patrum vitis, celebratis ubique eorum virtutibus, nævos ac labes ipſe diſſimulaverim. Ad hæc duo capita, ni fallor, quæcunque gravioris ſint momenti, haud incommode revocari poſſunt. Antequam vero ad hæc aliaque excutienda veniam, paucula quædam in anteceſſum præmittenda duxi.

Primo, *Johannem Clericum* pro egregia, qua pollet, cenſendi prurigine, me primum adortum eſſe; nihilque tale meritum, nihil tale cogitantem duriori, quam par erat, cenſura notaſſe. Etenim non contentus innuere, me inſano quodam Euſebium vindicandi ſtudio abreptum fuiſſe, traducit me veluti immodicum veterum encomiaſten, qui vitas eorum panegyrice ſcripſerim, "quique exi-"ſtimaverim, caritatem Chriſtianam id a me "poſtulaſſe; quique vice illius caritatis, quæ "ab omnibus hiſtoricis poſtulat, ut vera "in lucem proferant, prætenſa quadam ca-

Epiſt. Apolog. † R "ritate

" ritate usus sum, quæ ad illos solummodo " Patres se extendit, qui Orthodoxi habentur. Unde factum sit, ut nonnisi panegyricos sermones de veteribus quodammodo habeamus, in quibus vitia eorum semper celantur, quando virtutis cujuspiam larva tegi non potuere. Hæc de me Johannes Clericus, nondum a me vel leviter lacessitus. Ut vero hoc crimine se jam expediret, præ se fert [a], monita hæc tantum fuisse generalia de fide historicorum, nec ad me sigillatim pertinuisse, sed ad alios multos, qui laudes vetustatis ecclesiasticæ, potius quam historias scripserunt. Verum hoc cui unquam persuadebit? Cedo quemvis arbitrum; paragraphum istum a capite ad calcem legat & perlegat eruditus lector, & videat, num ad me proxime & immediate non sit referendus. Nec viri gravissimi, quotquot de hac re consuluerim, se aliter intelligere affirmarunt. Et plane non aliam ipsi tunc fuisse mentem, integra harum epistolarum, *re nunc accuratius expensa*, compositio, sole clarius demonstrat. Imo miratur [b] jam, me larva tectum dissimulationem exprobranti ausum esse respondere. Ipse quidem notat [c] alibi, me post editam hanc censuram diu tacuisse. Et recte quidem; linguæ quippe Gallicæ ignarus, istum *Bibliothecæ Universalis* tomum, quo continetur, non evolveram; quin nec de ea vel fando inaudiveram, antequam Vita illa Eusebiana Anglico sermone in lucem prodiit. Interim mirari querique [d] desinet accusator meus, & *de Caritate Caveana* adeo vehementer exclamare, quod dissertationem meam non contra *Athanasium*, *Eustathium*, *Hieronymum*, &c. *Baronium*, *Petavium*, &c. sed contra *Johannem Clericum* inscripserim. Nulla enim mihi erat cum summis illis viris lis, nulla controversia, sed cum Johanne Clerico, qui peculiarem mihi litem intentasset.

Secundo, peccare virum eruditum in Christianæ caritatis legem, dum *fraudem*, *fucum*, *dissimulationem*, *timiditatem*, *oscitantiam*, *invidiam*, *acerbitatem*, *confidentiam*, *iniquitatem*, & si qua his similia mihi exprobrat, totque horrendas nomini meo inurit maculas, priusquam facti institutique mei rationes probe cognitas perspectasque habuisset. Temere alicujus famam labefactare, vel ipso Clerico judice, iniquum est. Cur igitur ferociter adeo in me irruit, invehitur, & debacchatur, idque non in angulo, sed in trivio, in foro, & voce publica; & quasi convocato totius orbis eruditi cœtu, me, quem *Senatus literarii Præsidem* per ludibrium appellat [e], in judicium vocat, diem dicit, gravissimorumque criminum accusat, arguit, & causa nondum satis cognita, post rogatas aliorum sententias, condemnat. Utrum hæc procedendi methodus justa satis & humana videbitur, penes æquos arbitros judicium esto.

Tertio, nullo malo in virum eruditum animo, me ad dissertationem istam scribendam accessisse, sed duntaxat ut experirer, quid in Eusebii gratiam vere dici poterat, utque memet adversus iniquam Clerici censuram defenderem. Cum ad aures meas primum pervenerit (adeo in angulo cum libello latitare soleo) vix fama mihi notus erat vir eruditus, pauca illius scripta videram, pauciora legeram: & sciat velim, cum animum ad scribendum appuli, me nec *nimio affectu præpeditum* [f] fuisse, nec in ipsum *aliunde exacerbatum*. — Mihi certe curæ fuit, intra modestiæ & moderationis limites consistere; & spero me non aliter fecisse. Num ita se gesserit in epistolis jam editis accusator, dicant alii. Peracre quidem acetum sibi in pectore habere videtur, & mascula bile intumescere, superosque simul & Acheronta in me movere velle.

Irarum tantos volvit sub pectore fluctus.

Mitto sannos, sarcasmos, scommata quibus non raro petor. Erunt fortasse, qui ad comprimendam hominis proterviam, ipsum stylo paulo acriori castigandum judicabunt. Verum malum malo rependere, parque pari reddere, nec mei moris est, nec ingenii; præsertim cum exemplo suo nos optime instruxit clementissimus Dominus. [g] *Τὸν λοιδορούμενον οὐκ ἀντιλοιδορεῖν.* Nullus hic mihi invidiæ locus; in adversario meo ingenium variamque eruditionem non invitus agnosco, candorem, humanitatem, mansuetudinem, & quam tantopere jactitat, æquanimitatem plane desidero. Quocunque enim se vertit lector, exacerbati animi indicia facile deprehendet. [h] *Verum leniter qui sæviunt, sapiunt magis.*

Quarto, maximam dissertationis partem a D. Clerico intactam præteriri. Prætermissis enim, quæ ad astruendam Eusebii causam adduxeram, quæque integram fere dissertationem constituunt, in iis, ut plurimum, hæret, quæ nonnisi per accidens procemio & calci accesserunt. Adeo ut lis hæc, magna saltem ex parte, sit mere personalis, haud titivilitio digna. Neque enim tanti sumus, ut virorum eruditorum multum

a Epist. 1. p. 68. b Epist. 11. p 77. c Epist. de *Hammond.* p. 323. edit. Lat. d Ep. 11. p. 67. e Ep. 4. p 118. f Ep. 6. p. 213. g 1. Pet. 2. 23. h *Plaut. Bacch.* Act. 3. sc. 3.

intereſſe

interesse judicetur, quid Johannes Clericus de Patrum quorundam obscuritate, & ambiguitate sentiat, ipsene sit delator, egove dissimulator, vel obtrectator fuerim; quasi in his reipublicæ literariæ salus verteretur.

Quinto, cum harum epistolarum pars longe maxima ad me parum spectet, ut in sequentibus ostendetur, nil mirabitur eruditus lector, si, ut tempori tædioque suo, pariter ac meo, parcam, in argutiis hisce refellendis brevior sim, & quæ dicenda sunt, in pauca conferam. Non enim vacat lubetve adversarii mei ductum sequi, qui quidlibet ex quolibet extundere solet, & moniti Aristophanis [a] parum memor, μή σε ὁ θυμὸς ἁρπάσας ἐκτὸς οἴσῃ τῶν ἐλαῶν, *ne ira te male impulsum, extra oleas raptet, cavebis*, extra oleas sæpe evagatur, amplis excursibus, inutilibus argumentis, cumulatis veterum citationibus, Græcis, Latinisque, quandoque parum appositis, sæpe non necessariis, paginam ubique onerat. Præstat silere, quam huc illuc cursitantis, & omnia undique ad se arripientis vestigia, longo sermonis ambitu prosequi. Recte ὁ τῶν Σασίμων doctissimus postea novæ Romæ archiepiscopus [b].

Ὅμως ἄκουσον ὡς ἔχει· τοῦ γὰρ σοφοῦ
Πλέον τὸ σιγᾶν, ἢ τὸ σὸν περιτρέχειν.

Audi tamen quo pacto se res habeat; sapientis viri silentium majus quiddam est, quàm longæ ambages tuæ. Missis igitur digressiunculis, missis rhetoricis amplificationibus, aliisque decies repetitis, multo magis conviciis & contumeliis, misso denique quicquid ingenium acre, petulans, malevolum in me effundere potuit, ad ea solum advertam animum, quæ ad me proxime & immediate pertinere videantur. Quippe si omnia, quæ occurrunt, captarem, si singula scrupulosa lance expenderem, non jam epistola mihi, sed crassum volumen esset exarandum: adeoque si controversia nostra ex responsi mole, atque citationum multitudine, potius quam ex ipsius rei justitia sit metienda, causa me excidisse fateor. Ἀλλ' οὐ τὸ μέγα εὖ ἐστιν, ἐν τῷ δὲ εὖ, τὸ μέγα. Interim lepide mecum agit vir eruditus, cum post tot in me congesta convitia, tot nomini meo inustas maculas, ait [c], *se responsum a me nec expectare, nec expetere*; quasi asinus essem clitellarius, ad quodvis onus ferendum natus, cui post tot impactas plagas, non modo non recalcitrare, sed ne vel rudere liceret. Erant inter leges Atticas hæ duæ [d], Ἀπολογητέον, *Accusatus oratione se purgato*; deinde Παντὶ λαβεῖν δίκην ὑπὲρ τοῦ κακῶς πεπονθότος ἐξεῖναι, *Cuivis eum, qui alteri injuriam intulerit, accusare, permissum esto.* Necessariæ itaque defensioni meæ non dero, sed illatas mihi injurias diluam; breviter quidem & modeste, libere tamen; utpote cum homine acturus, cujus nec iram metuo, nec favorem aucupor.

His præmissis, ad excutiendum primum accusationis caput me accingo. In prefatione dissertationis, ex Vitis a Johanne Clerico Gallice conscriptis, postea Anglice editis, nonnulla adduxeram, quibus de sanctorum Patrum obscuritate, ambiguitate, & repugnantia agit. Hinc ei ortus clamor [e], conari me injuriam sibi, & invidiam facere, quod quam longe a mente mea abfuit, dixi supra. Certe verba ejus fideliter retuli, notatis etiam paginis ubi reperiuntur; nec in alium sensum a me detorta esse, queri potest, cum nuda tantum verba allegaverim: quo vero animo, quemve in finem hæc scripserit, ipse omnium novit optimus. Equidem si recte intelligatur, de ipsa re non erit inter nos multa contentio. Quis enim negavit unquam, inesse Patrum scriptis nonnulla, quæ, prima saltem facie, minus perspicua sunt, sedulumque & attentum lectorem exigunt? occurrere multa, in quibus a se invicem dissentire videantur, nobis præsertim, qui tot sæculorum intervallo ab iis remoti sumus, quibus dictorum quorundam occasiones minus cognitæ, minus perspecta, quibus utuntur, vocabula, & loquendi genera; ignoti illorum temporum ritus & instituta, quæ jamdiu in desuetudinem abierunt? Neque multum refert, si in levioribus quibusdam inter se dissideant, dum in summa rei, in primoribus fidei articulis consentiant. Ut permirum mihi videatur, nisi plus satis otio abundet, virum eruditum in his explicandis demonstrandisque tantum studii laborisque posuisse. Et quidem non alio animo loca ista a me prolata sunt, quam quod viderem ea ad nullum alium scopum collimare, nullo usui rectius inservire, quam ad labefactandam sanctorum Patrum existimationem, ad conculcandam eorum reverentiam, donec tandem ipsorum scripta ex studiosorum manibus excutiantur. Quos igitur, juniores præsertim φιλαρχαίους, data hac occasione breviter monere, officii mei esse duxi. Quid? quod ipse non diffitetur Clericus [f], se in vita *Eusebii parum honorifica de nonnullis patribus dixisse, iis nimirum, qui dogma de unitate Dei male interpretati fuerint.* Mirari quidem subit, unde factum sit, ut venerandæ vetustatis antistites, qui per om-

[a] In Ran. Act. 4. sc. 1. [b] Carm. adv. Episc. a Toll. Edit. Vers. 764. p. 68. [c] Epist. 1. p. 4. [d] Ap. Petit. lib. 4 tit. 4. & lib. 7. tit. 2. [e] Ep. 3. p. 112. [f] Ep. 3. p. 93.

nia rei Christianæ sæcula magno in pretio, summoque in honore habiti sunt, quos tanta veneratione hactenus coluit Christianus orbis, hac demum, qua vivimus, ætate, in contemptum venirent, vilescerent indies, & pro nihilo ducerentur. Si quis in eorum libris occurrit defectus, mox augetur, & amplificatur; si vel levissima hallucinatio, exaggeratur, & in portentosum errorem provehitur; sacrarum literarum interpretationes ab iis adhibitæ, tanquam ludicræ, insipidæ, & plane ἀπροσδιόνυσοι rejiciuntur; rationes & argumenta, velut futilia, ficulnea, imbecilia exsibilantur. Quid verba multa? tanquam stolidi, fungi, bardi, blenni, bucсones, præ fœcundis saltem, sublimibus, acutissimisque nostri temporis ingeniis a plerisque irridentur. Quænam, Deus bone! tam stupendæ mutationis causa? unde inversæ adeo rerum vices? Serio hæc mecum pensitanti, vix ulla commodior occurrit ratio, quam quod sancti Patres, catholicæ fidei, Nicænorumque dogmatum testes sint inconcussi, vindices acerrimi; qui fidem ab apostolis traditam, a majoribus acceptam ad nos usque propagarunt, acceptam vita, voce, etiam & sanguine suo confirmarunt, invictisque argumentis contra omnia hæreticorum molimina sartam tectam conservarunt; quique nullis sophismatibus flecti queant, ut in Unitariorum causam testimonium dicant. Hinc illæ lachrymæ, hæc fundi calamitas. Adeo ut de antiquitate ecclesiastica dici potest, quod de ratione alicubi habet Malmsburiensis philosophus, *ubicunque ratio homini repugnat, hominem ipsi rationi repugnaturum.*

Quicquid alii, noster, ne patres prorsus sprevisse videatur, epistola 4. in prolixam delabitur dissertationem de Patribus, eorumque usu, de observantia iis debita, & quousque se extendit eorum autoritas. Quæ minutatim non excutiam, cum adversus me directe non militant, imo plerisque calculum meum non invitus addo; etsi in iis sint non pauca, quæ castigari mereantur. Sed antiquitatis ecclesiasticæ, sanctorumque Patrum causam ex professo jam non ago. Cumulate id præstiterunt alii, viri extra omne dubium eruditi, quorum scrinia non compilabo. Dalleum [a] magni semper feci, utque melioris notæ, primique subsellii virum, pietate & eruditione illustrem, deque ecclesia reformata, præcipue contra pontificios optime meritum, veneratus sum: imo in eo ipso libro de usu Patrum accuratam purioris vetustatis notitiam luculenter ostendit. Primus & fere unicus istius libri scopus est, pontificiis circa Patrum infallibilitatem arma eripere, eorumque argumenta prosternere & profligare: & si in ipso disputationis æstu ἀμετρίᾳ τῆς ἀνθολκῆς quandoque abreptus fuerit, quis miretur? Cum viris etiam summis id quandoque accidere solet; neque omnia se in hoc libro probare fatetur noster [b]. At si in vivis jam esset, quam ægre ferret vir pientissimus, si aliqui reperirentur, qui argumentis, quibus ipse causam pontificiam adeo feliciter debellavit, ad labefactandam & subvertendam Nicænam fidem abuterentur. Sed quid opus nota noscere? in hoc omnes ferme conveniunt reformati, sacram scripturam primam esse, & unice infallibilem fidei morumque normam, proximum post sacras literas locum sanctis Patribus dandum esse, quatenus iis consentiunt, & veritatem inibi traditam suo judicio comprobant & confirmant. Veneramur Patres non tanquam fidei judices, sed testes, qui quid quovis sæculo gestum, creditumve sit nobis fideliter exponunt, sacrum fidei depositum ad nos transmittunt; quæ hæreses, & quando ortæ, hunc vel illum fidei articulum oppugnarunt, perspicue docent. Et quo vetustiores hi testes sunt, eo validius ferunt testimonium, & nos majori nitimur certitudine. Hanc viam in defendenda religione Christiana inierunt olim fortissimi ejus athletæ, Tertullianus, Augustinus, alii, ad antecessores suos perpetuo provocantes. Nemo vero hoc argumentum felicius, disertius, luculentius tractavit, quam Vincentius Lirinensis in Commonitorio adversus Hæreticos, e quo paucula excerpam [c]. *Si quis velit exurgentium hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, & in fide sanus atque integer permanere, duplici modo munire fidem suam Domino adjuvante deberet. Primo scilicet divinæ legis autoritate, tum deinde, ecclesiæ catholicæ traditione.* — [d] *In ipsa catholica ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus,* QUOD UBIQUE, QUOD SEMPER, QUOD AB OMNIBUS CREDITUM EST. *Hoc est vere proprieque catholicum (quod ipsa vis nominis ratioque declarat) quod omnia fere universaliter comprehendit; sed hoc demum ita fiet, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem.* Verum omnia huc spectantia notare, integrum esset Commonitorium exscribere. Concludit tandem, [e] *hoc apud omnes fere hæreses quasi solenne esse ac legitimum, ut semper profanis novitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per oppositiones falsi nominis scientiæ a fide naufragent. Contra vero catholicorum hoc vere proprium, deposita sanctorum Patrum & commissa servare, damnare profanas novitates, & sicut dixit, atque iterum prædixit apostolus, si quis annuncia-*

[a] Vide Epist. 4. p. 115, 116, 117. [b] Ep. 4. p. 117. [c] P. 317. ed. Baluz. [d] Ibidem. [e] P. 356.

verit

verit præterquam quod acceptum est anathema sit. Pluribus deinde interjectis, hæc habet: [a] *Quibus hac lege credendum est, ut quicquid vel omnes, vel plures, uno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.*

Ex his liquet, non esse efficaciorem hæreses refutandi rationem, quam si post allegatam SS. scripturæ autoritatem, constantem & universalem veterum consensum ad partes nostras advocemus. Expertus est id Theodosius imperator [b] anno 383. quando catholicos episcopos cum Arianis, Macedonianis, Eunomianis, coacta synodo confligere vellet; suadebat potius Nectario & Agellio, qui ipsum consuluerant, Sisinnius, ut interrogarent hæreticos istos, num admitterent illos doctores atque interpretes SS. scripturarum, qui ante dissidium ecclesiæ floruissent. Εἰ μὲν γὰρ τούτων, ἔφη, τὰς μαρτυρίας ἀποβάλωσιν, ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐξελαθήσονται· εἰ δὲ ἱκανοὺς εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἀμφιβόλων ἡγήσονται, προοιστέας δεῖ τὰς αὐτῶν βίβλους· εὖ γὰρ ᾔδει, ὡς οἱ παλαιοὶ συναΐδιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν εὑρόντες, οὐκ ἐτόλμησαν εἰπεῖν ἔκ τινος ἀρχῆς τὴν γένεσιν αὐτὸν ἔχειν. *Etenim, aiebat, si istorum testimonia rejecerint, a suis consortibus explodentur. Si vero illos ad dirimendas controversias idoneos esse arbitrabuntur, proferendi sunt eorum libri: probe enim norat,* inquit Sozomenus, *antiquos, qui Filium Patri coæternum credi reperissent, nunquam ausos fuisse dicere, quod generationis suæ aliquod habuisset initium.* Hoc consilio usus imperator tentare cœpit hæreticorum animos, quidnam ipsi de veterum interpretationibus sentirent: & percontatus ex iis, qui veteres magnopere laudarent, utrum ex illorum dictis controversias decisuri essent, & num illos idoneos doctrinæ testes judicarent, mox dissentientes inter se sectarum principes abierunt. Unde statim lege lata Theodosius hæreticos penitus exterminavit. F. Socinus, hæreticorum superiori sæculo antesignanus, primus, ni fallor, aperte patribus bellum indixit, Resp. ad Wiek. [c] cap. 9. *Non est igitur cur adversarii universalem istum ac perpetuum ecclesiæ consensum jactent, sive ejus quæ nomine tantum, sive ejus quæ re etiam ipsa Christi ecclesia fuerit. Nam quæ & ubi per plurima sæcula vera fuit Christi ecclesia, adhuc sub judice lis est: itaque hæc autoritatum & testimoniorum ex patribus & conciliis congeries nullas vires habet, præsertim vero adversum nos, qui ab istis patribus & conciliis, quæ exstant, nos dissentire non diffitemur.* Et magistri quidem sui vestigiis discipuli, & sectatores ejus ad hunc usque diem insistere solent.

Patribus synodos adjungit Clericus [d], & quamvis synodos vix nominaveram, sed questus solummodo fueram, ipsum, *Patres veluti præjudiciis in conventibus suis synodalibus mere occæcatos* traducere; arrepta hac occasione, novum sibi quærit diverticulum. Exemplum profert synodi Tyriæ, in qua injuste damnatus & oppressus est Athanasius; cujus integram historiam in vita Athasii dudum tradidi, omnesque dolos & technas, quibus virum optimum opprimere nitebantur Ariani, fideliter exposui. Exemplum item concilii CP. 1. quo Gregorius Nazianzenus factiosis quorundam artibus vexatus, sede sua cessit potius, quam expulsus est; unde fervidioris ingenii vir, πολυθρύλλητον illud de synodis judicium protulit. Sed fac hanc illamve synodum inique se gessisse, & nullam veritatis, nullam innocentiæ rationem habuisse. An mox omnes sunt damnandæ, rejiciendæ, exterminandæ? Certe veritas nusquam nobiliores egit triumphos, quam cum in conciliis œcumenicis *ex omni orbe Romano congregatis*, caput extulerit, hæreses in herba compresserit, pravaque & perniciosa dogmata publicis decretis profligarit. Quibus vero sannis & sarcasmis, quo contemptu veterum synodos excipit Clericus, plenius alibi ostendit, ubi hæc inter alia de conciliis habet [e]. *Reges ignari (non legent hæc Mahumedani, nec Ethnici, sed ii, quorum scire interest, quo fiet, ut verum aperte proloquar) Reges inquam ignari nec inter bonos principes numerandi, convocarunt Græculos, qui linguæ acuendæ per totam vitam operam dederant, rerum ipsarum ignaros, contendendi studiosos, perpetuis rixis inter se divisos: & bardos aliquot homines ex Occidente; rudiores quidem illos, sed non meliores; iique post pudendas contentiones, obscurissima quædam dogmata, verbis sæpe parum aptis, autoritate sua firmant; quæ stupidi populi sine examine adorent quasi divinitus accepta.* Nec hac occasione Nazianzeni celebratam de synodis sententiam prætermittit. En hominis ingenium! hæc sole clariora, nullo commentario indigent. Adeone vero viles ei sunt (ut hoc obiter notem) *ignari, nec inter bonos principes numerandi* (in genere enim hæc dicit, & ne minima quidem exceptione facta) *Constantinus M. Theodosius* senior, & ipse *Magni* titulo merito ornatus, *Theodosius* junior, *Marcianus*, *Justinianus*, *Constantinus Pogonatus*, *Justinianus Rhinotmetus*, &c. qui *Græculos* suos, & *rudiores Occidentales* in synodum cogere soliti sunt? Quid mirum, sub-

[a] Pag 362. [b] Sozom. l 7. c. 12. p. 718. Socr. l. 5. c. 10. [c] Opp. Soc. t. 2. p. 618. [d] Epist 6. p. 189. [e] Art. Crit. p. 2. n. 16 p. 618.

ditos illum, & inferioris subsellii viros fastidiose tractare, qui maximos universi orbis Romani principes tanto contemptui & ludibrio exponere non erubescit? Quid in libera republica liceat, nescio; certe in aliis regnis vix hæc ferenda essent. Desino jam mirari, ipsum [a] alibi dixisse, principes *mera esse ecclesiasticorum instrumenta*, quibus scilicet data quavis occasione abuti possunt. Et tamen insolentem hanc [b] in reges contumeliam recoquere non veretur. Etiamsi enim concedimus, principes, qui alienis oculis auribusque uti necesse habent, callidis episcoporum, aulicorumve consiliis & fraudibus obnoxios esse; ubi tamen ita se res habet, verecunde tractandum est eorum nomen, nec contumeliosa quæque de iis temere in vulgus projicienda: utpote, quod parum in episcoporum honorem, multo minus in imperatoriæ majestatis dignitatem cedere solet: quasi reges in manibus episcoporum tanquam nasi essent cerei, in hanc illamve formam pro arbitrio flectendi.

Antequam hoc primum accusationis caput dimittam, restat alia querela breviter examinanda. Questus nempe est [c], me grandem sibi litem scripsisse, "quod ecclesiasticorum vitia, avaritiam, ambitionem, dominandi libidinem, sacerdotii & episcopatuum aucupationem, superbiam, iracundiam, lites & jurgia pro nugis, nulliusque momenti rebus, idque sub specioso fidei defendendæ prætextu notaverat & exposuerat. Hinc pro more suo in prolixam excurrit declamationem a pag. 197. usque ad pag. 210. ut pluribus exemplis, testimoniisque evincat, quod nemo unquam negavit, scilicet, ecclesiasticorum mores vitiis quandoque fuisse iniquinatos. De dissimulatione iterum hic mihi objecta, agam infra. Sed [d] ex Basilio & Nazianzeno depromptæ sunt hæ querelæ. Fateor, nec negare mihi animus erat. Quibuscunque demum occasionibus moti, ingentis zeli & pietatis viri, has querimonias ediderint, inquirere operæ pretium non est; quo fine protulerit noster, ipse nos celare noluit. Observaveram id in ipsa dissertatione, his verbis: "Et ne quo hæc tendant nesciremus, subdit: *nisi constaret nobis, de quibus hæc dicta sunt, existimaret quis, non aliud hic præter hodiernorum theologorum imaginem nobis exhiberi.* Multa quidem paucis, in genere, & sine exceptione dicta: ut jurares, ex mente Clerici, theologos, qui hodie vivunt, nihil aliud quam pessimorum nebulonum, nequissimorum, & vilissimi furfuris hominum gregem esse. Deus bone! *quis talia fando temperet a lachrymis?* Sed caveat sibi accusator, ne tot fratribus suis falsum dicat testimonium. Etiamsi enim omni ævo erunt fortasse ecclesiastici, qui ad virtutis & pietatis normam mores suos parum componant, spero tamen per Dei gratiam, hac nostra saltem ætate, pauciores esse, & quod inquisitione facta reperientur tanquam *rari nantes in gurgite vasto*. Huic objectioni quam breve, quam plumbeum, quam elumbe responsum parat, videri potest Epist. 6. p. 210. intus, ut videtur, monente conscientia, quanta protervia, quanto supercilio hujus temporis theologos tractaverit; & cum vitia, pravique mores, quos objiciat, desint, inscitiam, imperitiam, linguarum & facultatum ignorantiam, stylique barbariem, præ se saltem, exprobrare non erubescit. In genere, quam abjectim habet theologos, quantumque prurit ei animus, arrepta quavis occasione, illos ludibrio exponere, etiam cum summa fidei Evangelicæ mysteria tractant, liquet vel ex uno paragrapho, quo acrem hanc in eos censuram stringit. "Theologi, *inquit*, [e] qui non minus loqui amant, quam philosophi, de iis, quæ non intelligunt, sæpe æque verentur simplici hujusmodi oratione uti. Itaque si quis quærat interpretationem multorum vocabulorum, quibus utuntur non in eodem sensu quo alii, regerunt sermonem esse *de re incomprehensibili*, ideoque a ratione humana non debere de ea, ut de cæteris rebus, judicium ferri. Qua sane in re non falluntur; sed paulo simplicius si loquerentur, ita auditores suos compellarent. *Hactenus de re nobis ignota loquuti sumus, voces ideo adhibuimus, quibus nullam subjecimus potestatem; itaque eas interpretari non possumus.* Hoc, post paucas lineas, ait esse *tanto apparatu verborum, quasi sipario, tegere merum* NIHIL. Per sermonem *de re incomprehensibili*, perque *merum* NIHIL, intelligi præcipue dogma *de SS. Trinitate*, prout vulgo a theologis explicatur, ex sequentibus constat; ubi adducto ad illustrationem Augustini loco, *de una Essentia, & tribus personis, Patre, Filio, Spirituque Sancto* agit. Nolo rem exaggerare; ut mollissima dicam, crude omnino, temereque hæc effutiit, & nimia (quod solent scripturientes) festinatione usus est. Ad singularia aliquot exempla jam descendo.

Quam contumeliose, parumque verecunde magnum nostrum Hammondum, virum & supra ejus laudes & vituperia positum, tractaverit, Supplementum Annotationum ejus luculenter ostendit. Quod non uno exemplo demonstravit nuperus ejus *Vindex*, plura se, ubi opus, daturum pollicitus. Quanto vero majori fastu ipsum *Vindicem* (hunc enim designari non dubito) exagitet,

[a] Vit Euseb. p. 136. ed. Angl. [b] Ep. 6. p. 192. [c] Ep. 6. p. 187. [d] Ibid. p. 197. [e] Artis Crit. p. 1. c. 9. n. 15, 16.

nos

nos alibi satis aperte docet [a]. Ait hominem esse plane imperitum, linguæ Græcæ & Hebraicæ, humaniorumque literarum rudem: & in logicis parum versatum: suadetque ut aliquot annos in lectione bonorum scriptorum absumeret: frustra ipsum sperare, eum quem oppugnavit secum decertaturum (aquila scilicet non capit muscas) brevique ejus iracunda scripta involvendis exigui pretii mercibus absumenda fore. Ita magnis ingeniis solenne est, masculo & heroico animo spernere, quæ refellere nequeunt. En hominem ipsis Libethriis indoctiorem, qui οὔτι τὰ τρία Στησιχόρου γινώσκει, infaceto rure infacetior! Sed erit fortasse, cum obscurum hunc autorem non adeo imperitum, non adeo vilem, nulloque numero habendum esse, ipse Clericus suo periculo experietur. Ecce alium exemplum. In *P.* quem vocat, *Ventidium*, virum & ingenii & eruditionis laude minime fraudandum, postquam toties acerrime invectus esset, hæc tandem habet [b]. *Sed operæ pretium non est, multis probare, hominem carere & ἀκριβείᾳ, & bona fide. Quod statim animadvertent, quicunque vel pagellas aliquot ejus scriptorum* CUM MEIS *comparabunt.* Hæc Suffenus, suique plenus [c],

> — *Celsa qui mentis ab arce*
> *Despicit errantes.*

id est, a se dissentientes, sententiæque suæ contradicentes. Verum longe majoris modestiæ esset, de se humiliter sentire, laudesque suas aliis decantandas relinquere. Audiat disertissimum Plinium [d] Epist. ad Pomp. Saturninum, qui elucubrationes Plinianas magnopere admirabatur. *Onerabit hoc modestiam nostram, etiamsi stylus fuerit pressus demissusque: propterea quod cogimur, cum de munificentia parentum nostrorum, tum de nostra disputare. Anceps hic & lubricus locus est, etiam cum illi necessitas lenocinetur. Etenim si alienæ quoque laudes parum æquis auribus accipi solent, quam difficile est obtinere, ne molesta videatur oratio, de se, aut de suis differentis?*

Ad alterum accusationis caput, idque longe gravissimum, jam transeo; me nempe in conscribendis sanctorum Patrum Vitis, virtutes eorum splendide deprædicasse, labes & nævos vaferrime dissimulasse. Et hic mirum quantas excitat tragœdias? Me infelicem catenulis a se fabricatis vinctum jactabundus per triumphum ducit; multo hiatu, magnisque clamoribus ad ravim usque & raucedinem contendit, monet, vociferatur, *Cavete dissimulatorem.* Pergit semper aures tundere, & nihil fere præter *Dissimulationem, dissimulationem* per utramque crepat paginam [e]. Hoc ei primum, medium, & ultimum; hoc πρῶτον ψεῦδος, hæc constans, qua oberrat, chorda. Plane si talis essem, qualem me ubique depingit accusator meus, monstrum me, non hominem crederet, quaqua patet, eruditus orbis. Et quid tandem mali feci? scripsi scilicet Vitas, ubi quovis in angulo latet dolus, latet dissimulatio. Effluxerunt jam anni 23. ex quo Vitæ istæ (saltem quæ tomo primo continentur) a me conditæ, in lucem exierunt. Legerunt Angli, legerunt & exteri; & nemo hactenus repertus est, qui tam turpi, fœdo, infami crimine eas dehonestavit. Solus hoc arcanum novit Johannes Clericus, qui *cernit acutum*, *aquila* aut *serpente Epidaurio* oculatior. Verum in tota hac controversia cum larva sua luctatur vir eruditus, & strenue ἀκροβατεῖ; a mente quippe institutoque meo, toto (quod aiunt) errat cœlo. Ne igitur in tenebris amplius dimicemus, utque simul & semel atrocem hanc calumniam diluam & depellam, totam instituti mei rationem æquo lectori candide & ingenue aperiam, & ut cum Plauto [f] loquar, *ne admittam culpam, ego meo ero promus pectori.* Multum diuque olim observaveram, eos, qui de sanctis Patribus scriptoribusque ecclesiasticis agunt, scripta quidem illorum sollicite expendere, & examinare; opiniones, sententias, nævos, magna cura exquirere, & investigare: res vero gestas, omnemque vivendi rationem insuper habere, & vel nihil dicere, vel supremo tantum digito attingere. Hunc defectum supplere volui, & missis, quæ alii copiosius tractaverant, historicam vitæ seriem, & rerum gestarum curriculum præcipue ob oculos posui. Et hoc me fideliter præstitisse spero. Quicquid memoratu dignum reperiri poterat, vel in suis libris, vel æqualium scriptis, curiose indagatus sum, sedulo excerpsi, & juxta temporis ordinem, quantum pote, in qualem qualem historiam redegi; in qua nec virtutes eorum, nec vitia celavi. Hæc consilii & propositi mei summa; hæc unica pene scribendi mens. Sanctorum vero Patrum dicta sub examen revocare, singulares eorum opiniones, pravaque dogmata, seu theologica, seu philosophica, anxie excutere & ventilare, ab instituto meo tantum aberat, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης. Lectorem quidem in quavis fere Vita paucis monui, inesse hujus, illiusve Patris scriptis labes quasdam, & obnoxia dogmata; in singulis vero omnia, quæ undique corradi poterant, curiose excutere, deque iis prolixe disputare, neque mei operis erat, neque instituti.

[a] Differt. de Cal. Theol. p. 402. [b] Ep 8. p. 290. [c] P. Stat. Syl. l. 2. c. 2. [d] Lib 1 ep. 8. [e] Vid ep. 1. p. 9, 30, 32. ep. 2. p 34, 65, 68, 73, 77. ep. 3. p. 84. ep. 5. p. 159, 161, 162. ep. 6. p. 198, 113. & alibi passim. [f] Trin. Act. 1. sc. 2. p. 1012.

Sed hic aurem mihi vellit [a], & in memoriam revocat celebrem illam historiæ legem apud Ciceronem lib. 2. de Oratore, p. 148. *Ne quid falsi quis dicere audeat; deinde, ne quid veri dicere non audeat, nequa suspicio gratiæ in scribendo, ne qua simultatis.* Primam legis historicæ notam a me violari, nemo, nedum ipse criticus criminabitur. Neque in alteram me magis peccasse spero. Gesta sanctorum Patrum, tam quæ ad eorum famam, quam quæ ad vituperium spectant, nude & fideliter retuli. Si vero opiniones & dogmata parcius attigerim, in causa erat, quod hanc provinciam plena manu ornaverant alii, quorum labores compilare nolui. Ne tamen curiosis, & emunctæ naris criticis, suspicandi ansam præberem, dissimulandi studio hæc a me præteriri, lectores hac de re ubique breviter monui, ne incauti deciperentur. Imo in quibusdam Vitis studiose illud, diligenter, & cumulate præstiti, quemadmodum in vitis Justini Martyris, Origenis, aliisque nonnullis videre est, certissimo argumento, me hæc dissimulare nolle. Pergit Cicero, *ne qua suspicio gratiæ sit in scribendo, ne qua simultatis.* Ut Patrum labes dissimularem, *cui bono?* in eorum gratiam id a me fieri? at illi longe supra omnes laudes, aut vituperia positi sunt, & quidquam gratiæ me ab iis reportaturum sperare, si quid unquam alias, ridiculum esset. In aliorum? at quid mea intererat, candidius, sequiusve de sanctis Patribus alii judicarent? fac vero hanc mihi fuisse mentem, quomodo sperare potui, hæc a me dissimulari posse, quæ ipse prius agnoveram, quæque alii, me nondum nato, orbi erudito dudum exposuerant? Neque enim bardus adeo, hebesque sum, ut a communi hominum sensu penitus deficiam. Conceptis igitur verbis sancte coram Deo, totoque mundo testor, profiteorque, *me cum primum ad scribendas has vitas animum appulerim, nulla fraude dolove, nullo dissimulandi animo, eorum vitia, nævos & dogmata suppressisse, quo lectori imponerem, sanctis Patribus adularer, vel eorum memoriæ me plus justo faventiorem esse ostenderem.* Neque hoc mihi sancte affirmanti fidem, spero, denegabunt viri ingenui & eruditi; multo minus D. Clericus, qui ut Socinianismi accusationem declinaret, quem nova & callida ratione ipsum propagare objecerat adversarius, hoc usus est argumento [b], se animum ac consilium suum paulo melius noscere, adeoque id pernegare. Verum non necesse est mihi huc confugere, cum semel iterumque lectores meos monuerim, non mihi in animo esse prolixas dissertationes ad scriptores ecclesiasticos exarare, remisso semper lectore ad eos, qui hoc argumentum latius & uberius tractaverant, nempe ad *Sixtum Senensem*, *Scultetum*, *Rivetum*, *Labbeum*, *Dupinium*, *Nourrium*, &c. Hæc cum ita sint, quænam amabo D. Clerico causa erat, in me tam ferociter invehendi, & dissimulationem toties, & tam insano verborum impetu mihi objiciendi? Fingit sibi in animo, quid a me scribi voluit, & quia non ita scripserim, turpissimæ dissimulationis notam mihi inurit. Frustra igitur est vir eruditus, & concidunt plane tot objectiones, accusationes, probationes, declamatiunculæ, in me congestæ. Nec *Decem rationes* contra dissimulationes in Historia ecclesiastica (quas integra Ep. 5. μετὰ πολλῆς φαντασίας profert) proprie me magis feriunt, quam Decem Campiani rationes, quibus ecclesiam Anglicanam olim oppugnavit. Neque majoris in me ponderis sunt dissertationes, quas habet, de Clementis Alexandrini dogmatibus, de usu & autoritate Patrum, aliaque non pauca passim obvia. Sed implenda erat pagina, & augenda literarum moles, quo bibliopolæ crumenam suavius emulgeret, fucoque lectoribus facto, aliquid contra me dixisse videretur. Summatim dicam; historias scripsi non dissertationes; acta condidi, non congessi miscellanea; in factis, non in disputationibus versatus sum; dogmata vitiosa, quæ in sanctorum Patrum operibus occurrunt, præterii, non dissimulavi. Edidi has vitas sermone Anglico, & in popularium meorum usum, quos intricatis quæstiunculis, & spinosis difficultatibus, a vulgi captu quam maxime alienis, turbare nolui. Plane si ad ejus exemplum vitas composuissem, opera mea non tam in rebus gestis enarrandis, quam in opinionibus philosophicis, locisque autorum difficilioribus explicandis collocanda esset. Legat, cui lubet, *vitam*, quam scripsit *Aur. Prudentii*, & pro historia annotationes potius theologicas, philosophicas, criticas, grammaticas in quædam Prudentii loca habebit. Istiusmodi miscella, *Observationes* quidem ad scriptores ecclesiasticos, *Vitæ* vix dici possunt. Sed alia me exercebat cura, ad historica exponenda præcipue & pene unice adjeci animum, hucque consilia mea, cogitationesque omnes conferre destinavi. Abhorrebat præterea a proposito meo, opus, quod præ manibus habui, in immodicam longitudinem provehere. Et plane, si non modo nævos omnes & dogmata prolixius excussissem, sed & querelas omnes exhausissem, de ecclesiasticorum quovis sæculo vitiis, quæ in sanctorum Patrum scriptis ubique occurrunt, *Tertulliani*, *Cypriani*, *Origenis*, *Basilii*, *Nazianzeni*, *Isidori Pelusiotæ*,

a Epist. 2. p. 18: b Ep. de Suppl. Hammond. p. 343. edit. Lat.

Hie-

Hieronymi, *Augustini*, &c. (quod tamen a me exigit Accusator, eoque nomine ei *Dissimulator* sum) Vitas meas non jam in unum, aut alterum volumen, sed in insanam plane molem, pene in Bollandiani instituti immensitatem excrevisse, necesse esset. Eat nunc vir eruditus [a] cum egregia Isidori Pelusiotæ sententia, quæ mihi neutiquam adversatur; eat cum suo Melchiore Cano [b], nisi vitas Patrum a me scriptas cum Legendis aureis, ejusdemque farinæ similibus (de his enim agit Canus) conferri velit. Quod pace boni viri dicere liceat, esset malitiam quidem, non rectum judicium prodere.

Hactenus in genere de calumnia, quam mihi affricat Adversarius meus. Verum his non contentus, ad magis particularia descendit, binaque dissimulationis meæ exempla in medium proponit; in Clemente Alexandrino unum, in Eusebio alterum. Et quamvis ex antedictis liquet, nullam mihi incumbere necessitatem de his ulterius exquirendi, de utroque tamen nonnulla disseram. Ad Clementem quod attinet, summa huc redit. Dum ejus scripta pro more recenserem, ad Hypotyposes veni; & ut Veterum censuras, ubi haberi poterant, potius quam meam expromere soleo, sic Photii de hoc opere judicium protuli, dicentis, ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις λόγους in eo contineri, quorum plura exempla, nempe de materia æterna, de ideis, de Filio ad creaturæ sortem redacto, de λόγῳ carne non facto, sed tantum apparente, & id genus aliis inibi exhibet: subditque, καὶ ἄλλα δὲ μυρία βλασφημεῖ καὶ φλυαρεῖ, *sexcenta etiam alia blasphemare & blaterare*; simulque innuit suspicionem, quasi alius quispiam in his personam ejus egerit. Et plane Clementis libros ab Arianis fuisse adulteratos, diserte testatur *Rufinus*, *Photio* longe antiquior. Regerit Clericus [c], *indignus est*, *qui audiatur Rufinus*, *manifestarius ipse corruptor Veterum*. Esto, at si falso hæc Arianis affinxisset, facile a sui temporis scriptoribus redargui potuit, præsertim ab Hieronymo, acerrimo ipsius adversario, castigandus. Certe Arianæ perfidiæ, quæ in his libris occurrebant, semina, Clementis ipsius opus germanum minime fuisse, agnoscunt non veteres modo, sed & recentiores critici; & in his doctissimus Petavius [d]. Utrum inter eos sit Criticus noster, an ea potius ut recta approbaverit, ipse viderit. Ait [e] certe, "si exstarent hodie hi Hypotyposeωn libri, constaret forte, fuisse solummodo dogmata quædam Platonica, Photio ob verborum æquivocationem haud satis intellecta; alia vero, Clementis tempore pro impiis opinionibus non fuisse habita; ut postea factum est, ex quo systemata theologiæ a Christianis condita sunt. Et pluribus interjectis, iterum, "plures [f] Clementis opiniones pro erroribus habendas esse. Ex iis tamen quasdam eo solum nomine ita videri, quia sententiæ contrariæ in scholas, nescio quomodo, introductæ fuerint: indeque factum ut his non obstantibus, veteres magna encomia in ipsum contulerint. Alibique [g], postquam singulares quasdam Clementis opiniones recensuisset, subdit, "omnes Clementis libros hujusmodi placitis plenos esse, quæ ubique perspicue adeo pleneque tuetur, ut evidenter constet, suo tempore, vulgo saltem erronea non fuisse habita. Neque enim verisimile esse, Veteres ipsum catechisten in magistri sui Pantæni locum substituere voluisse, tantasve laudes ei tribuisse, si tam periculosis dogmatibus inquinatum fuisse existimassent.

Sed ad Photii censuram redeo, *inanis est hæc Photii conjectura*, inquit noster [h], qui non uno loco Photio se parum æquum exhibet. Photius, mihi crede, omnium sæculorum suffragio vir summi acuminis, acris judicii, infinitæ lectionis habitus est, & si quis alius, κριτικώτατος, & uno forte Critico nostro Gallo-belgico minor. Sed *inanis est conjectura*, quia eadem fere, quæ in Hypotyposibus damnat Photius, in genuinis Stromateωn libris hodie deprehenduntur. Interim notari meretur, quod etiam habet Photius [i], hunc ipsum Stromateωn librum ἐνιαχοῦ οὐχ ὑγιῶς διαλαμβάνειν, οὐ μὴν πάγχυ ὥσπερ αἱ Ὑποτυπώσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἐκεῖ διαμάχεται, *alicubi non sana tradere*; *non tamen ut Hypotyposes*. *Nam multa etiam*, *quæ ibi dicta fuerunt*, *oppugnat*. Sed pergit noster plura Clementis dogmata, eaque satis prava, ex Stromatibus extrahere, nempe de materia mundi æterna, de ideis Platonicis, de dictis Arianam impietatem redolentibus, de mundi renovatione, de angelis cum mulieribus congressis, de ambiguitate vocis λόγος, de ἀπαθείᾳ Christi & apostolorum, aliisque quibusdam levioribus. Hæc sigillatim a me non sunt examinanda: neque necesse est. Monebo tantum, in Patrum scriptis dogmata philosophica a fidei articulis probe esse distinguenda. In his, sacris literis & catholicæ traditioni strictius se alligant, & in rei summa omnes conveniunt: in illis, majori utuntur libertate, & opiniones sæpius adhibent, quæ in philosophorum scholis ventilari solebant, quin & in explicandis fidei mysteriis quandoque voces e schola philosophica petitas admovent, sed

a Vid. ep. 3. p. 86. b Ep. 5. p. 164. c Ep. 1. p. 11. d De Trin. lib. 1. c. 4. tom. 2. p. 17. e Vit Clem. p. 41, 42. f Vit. Clem. p. 155, 157. ed. Angl. g Ibid. p. 26. h Ep. 1. p. 11. i Cod. 111. col. 288.

ad Christianum sensum accommodatas. Verum hæc disquisitio jam non agitur.

Missis itaque Clementis sententiis prioribus, de posteriori errore, nempe de Christi ἀπαθείᾳ, eoque si ex mente Clerici æstimetur longe gravissimo, paucula annotabo; præsertim cum semel iterumque repetit [a] vir eruditus, mihique in dissimulationis argumentum vertit. Et primo quidem notare fas sit, injuste me a Clerico hac in parte dissimulationis insimulari, cum ejusdem criminis ipse reus sit. Scripsit is Clementis nostri vitam, qua dicta factaque, præsertim singulares illius opiniones & dogmata parum sana recenset & expendit; de hoc vero ne γρῦ quidem. Nescivit, inquies. At de tam diffusæ lectionis viro, & in Clementis operibus tantopere versato, suspicari id minime licet. Dissimulavit igitur; saltem potiori jure ita dici potest, quam quo infame illud vitium mihi toties objicit. Cavendum est ei, qui tela in alios jactat, ne in proprium ipsius caput retorqueantur. Recte Plautinum [b] illud, *non soles respicere te, cum dicas injuste alteri.* Certe

Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.

Secundo, non primus hunc Clementis errorem extulit Johannes Clericus, etsi de eo tanquam εὑρήματι quodam triumphare videtur. Dudum notavit illum Scultetus [c], notavit & Petavius [d], qui *sententiam de Christo non satis castigatam* dicit.

Tertio, etsi hic Clementis nævus prima quidem facie sit gravissimus, magnaque absurditate laborare videtur, videndum tamen est, num commoda explicatione in saniorem sensum interpretari non liceat. Non sum nescius me hoc pacto adversarii mei indignationem esse incursurum, dicturumque illum, me hoc modo antiquum plane obtinere, Patrum nempe errores incrustare, &, si ita loqui liceat, palliare. Nihilominus experibor, utrum ex Clementis verbis commodior sensus erui non potest? ut si non penitus excusari, saltem ab absurditate liberari queant: ipsum igitur Clementis locum inspiciamus [e]. Ἐπεὶ μὲν τοῦ σωτῆρος τὸ σῶμα ἀπαιτεῖν ὡς σῶμα τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας εἰς διαμονὴν, γέλως ἂν εἴη· ἔφαγεν γὰρ οὐ διὰ τὸ σῶμα, δυνάμει συνεχόμενον ἁγίᾳ· ἀλλ᾽ ὡς μὴ τοὺς συνόντας ἄλλως περὶ αὐτοῦ φρονεῖν ὑπεισέλθοι. ὥσπερ ἀμέλει ὕστερον δοκήσει τινὲς αὐτὸν πεφανερῶσθαι ὑπέλαβον· αὐτὸς δὲ ἁπαξαπλῶς ἀπαθὴς ἦν, εἰς ὃν οὐδὲν παρεισδύεται κίνημα παθητικὸν, οὔτε ἡδονὴ, οὔτε λύπη. *Sed in Servatore corpus, ut corpus, necessaria postulasse ministeria ut conservaretur, ridiculum fuerit. Comedebat enim non propter corpus, quod sancta virtute sustentabatur, sed ne iis, qui una cum eo versabantur, in mentem veniret, de eo aliter sentire; sicut quidam postea existimarunt sola illum specie & phantasmate apparuisse. Ipse autem erat penitus passionis expers, cui nullus obreperit passionis motus, neque voluptas, neque dolor.*

Tria hoc loco asserit Clemens; *Christi corpus necessariis vitæ subsidiis non indiguisse; fuisse quosdam, qui Christum sola specie seu visione apparuisse existimarunt*; denique *Christum omnis passionis, & voluptatis & doloris penitus expertem fuisse.* Ad primum quod attinet, hoc sibi Clementem voluisse arbitror; Christi corpus, non ut aliorum hominum corpora, communia vitæ ministeria, ad sui conservationem, necessario postulasse, cum divina sua potentia seipsum, etiam sine his sustentare potuisset. Edisse quidem, & bibisse, non quod aliter se sancta sua virtute conservare non potuit, sed ne ii, quibuscum una conversatus est, aliter quam oportuit, de eo sentirent, & pro phantasmate haberent. Basilii [f] verba a Clementinis haud multum abludunt. Ὅτι καὶ ἔφαγε, καὶ ἔπιεν, οὐχ αὐτὸς τούτων δεόμενος, ἀλλά σοι μέτρα καὶ ὅρους τῶν ἀναγκαίων τῆς ψυχῆς παθημάτων καταλιμπάνων. *Manducabat quidem & bibit, non cibo & potu indigens ipse, sed præscriptam tibi relinquens mensuram, statamque regulam, ad quam componere debeas animæ tuæ necessarias affectiones.* Adeoque etiam postquam a mortuis resurrexerit, partem *piscis assi* [g], & aliquid *ex favo apiario* ei datum fuisse legimus, καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν, *quæ ille accepit, & edit in eorum conspectu* (nempe non in sui nutritionem, sed ad confirmandam discipulorum de resurrectione sua fidem) addunt plures Codd. MSS. τὰ περισσεύοντα λαβὼν ἔδωκεν αὐτοῖς, *& sumens reliquias dedit eis.* Notat Grotius Arabem, & vulgatum interpretem eadem etiam legisse. Neque ut supervacuum, inquit, videri potest; cum ad certiorem rei fidem pertineat, quod communem cum eo cibum apostoli sumpserunt: Nam Petrus hoc ipsum urget Act. 10. 41. συνεφάγομεν, καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Secundo, affirmat Clemens, fuisse postea nonnullos, qui Dominum nostrum δοκήσει, *specie sola*, seu *phantasmate* apparuisse putarunt. *Docetas* intelligit, sive *Phantasiastas*, qui Christum non vera carne indutum, sed sola specie natum passumque esse docuerunt, quorum princeps erat Julius Cassianus, Valentini discipulus, ὁ τῆς Δοκήσεως ἐξάρχων *Clementi* [h] dictus. Ab his se non distinguit modo, sed longe alienus erat Clemens noster, nec hoc loco meminisset, nisi occasione

[a] Ep. 1. p. 22. ep. 5. p. 173. [b] Pseud. Act. 2. Sc. 2. [c] Medull. in Clem. c. 13. p. 120. [d] De Incarnat. l. 10. c. 5. n 8. p. 28. [e] Strom. l. 6. p. 649. [f] Homil. de grat. act. t. 1. p. 360. [g] Luc. 24. 43. [h] Strom. l. 3. p. 465.

ver-

verborum, quæ immediate præcesserunt. Clementem enim Docetam fuisse, vel paria cum iis sensisse, quis unquam credet, cum illorum sectam ubique oppugnat & exagitat, eosque hæreticis semper accenset? Quid? quod sexcentis locis τοῦ λόγου σάρκωσιν, & in carnem adventum prædicat, τὸν λόγον σαρκοφόρον vocat, τὴν σάρκα ἐμπαθῆ φύσει γενομένην suscepisse, mortuum denique, crucique affixum fuisse dicit. Videat itaque Clericus [a], quo animo, qua fronte Catechisten nostrum Alexandrinum hac occasione ludibrio habet, & Docetis Alexandrinis irridendum exponit; denique interroget, *quid hisce querelis* Caveus *respondere posset?*

Tertium, quod affirmat Clemens, est, Dominum nostrum *omnis prorsus passionis expertem fuisse, neque ipsum ullum κίνημα παθητικὸν, neque voluptatem, neque tristitiam subiisse*: hæc verba si stricte & ῥητῶς accipiantur, longe absurdissima sunt, & plane falsa. Quis enim, qui vel summis labris historiam evangelicam degustaverit, nescire potest, Christum χαίρειν, ἀγαλλιᾶσθαι τῷ πνεύματι, δακρύειν, ταράσσειν τῷ πνεύματι, λυπεῖσθαι, καὶ ἀδημονεῖν, *animamque ejus* περίλυπον *undequaque usque ad mortem tristem fuisse?* Quis Clementem nostrum hæc nunquam legisse dicet, imo novum Testamentum ne semel inspexisse? nisi ipsum pro bardo & stipite, pro fungo fatuoque haberi velit. Verba igitur ad simplicem & integram, quam Dominus assumpsit, naturam, potius referenda sunt. Christus enim una cum natura nostra suscepit τὰ ἀδιάβλητα πάθη, καὶ φυσικὰ, ut a Patribus Græcis vocari solent, *Passiones naturales, minimeque vituperandas.* Habuit affectus naturæ humanæ congruentes, sed nulla vel originalis, vel actualis peccati labe contaminatos, quos summo perfectæ rationis, sapientiæ, ac virtutis moderamine semper regebat. Hæc diserte Patres, tum Græci, tum Latini. Unum instar omnium dabo Basilium [b]. Ὅθεν φαίνεται ὁ Κύριος, τὰ μὲν φυσικὰ πάθη παραδεξάμενος, εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθινῆς, καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν, ἐνανθρωπήσεως· τὰ δὲ ἀπὸ κακίας πάθη, ὅσα τὸ καθαρὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐπιῤῥυπαίνει, ταῦτα ὡς ἀνάξια τῆς ἀχράντου θεότητος ἀπωσάμενος. Διὰ τοῦτο εἴρηται, ἐν ὁμοιώματι γεγενῆσθαι σαρκὸς ἁμαρτίας· οὐ γὰρ ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς, ὡς τούτοις δοκεῖ, ἀλλ' ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας. ὥστε σάρκα μὲν τὴν ἡμετέραν ἀνέλαβεν, μετὰ τῶν φυσικῶν αὐτῆς παθῶν· ἁμαρτίαν δὲ οὐκ ἐποίησεν. *Apparet Dominum naturales passiones assumpsisse, ad confirmandam veræ, & non phantasticæ incarnationis fidem. Quæ autem ex peccato existunt passiones, quibus vitæ nostræ integritas inficitur, eas tanquam immaculata Deitate indignas repudiasse. Ideo scriptum esse ab apostolo*, in similitudine carnis peccati natum esse. *Non enim in similitudine carnis, ut his videtur, sed in similitudine carnis peccati. Quapropter carnem nostram cum naturalibus ipsius affectibus induit, peccatum autem non fecit.* Hinc apostolus [c], *debuit per omnia fratribus similis fieri, ut possit* συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένος δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας, *affici sensu infirmitatum nostrarum, sed tentatum fuisse in omnibus similiter, absque tamen peccato.* Inerant itaque Christo affectiones naturæ humanæ convenientes, sed sanctæ, puræ, immaculatæ; flevit, doluit, tristatus, lætatus est, aliasque naturæ nostræ infirmitates suscepit, & sensit, sed absque vel levissima ἀταξίᾳ, quæque nullos perturbatos aut vitiosos effectus producebant, qui in nobis ex istiusmodi casibus oriri solent. Et hanc certe Clementis fuisse sententiam, ea quæ de apostolis, verbis proxime sequentibus habet [d], luculenter ostendunt: eos nimirum non prorsus affectibus vacuos fuisse, sed iram, & metum, & cupiditatem per dominicam doctrinam ex uberiori quadam cognitione superasse, & in ἕξει ἀσκήσεως permansisse. In sequentibus [e], ut & in toto hoc libro sexto, quo perfecti hominis ideam tradit, Gnosticum suum ita depingit, ut qui ad perfectam Magistri sui imaginem se totum componere conatur, idque τῇ ἐξ ἀσκήσεως ἕξει, *per habitum, qui procedit ex exercitatione*; magnaque vi contendit [f] εἰς ἀπάθειαν, Domino suo ἐξομοιοῦσθαι; ut eximatur ἀπὸ παντὸς ψυχικοῦ πάθους, *a quavis animæ affectione ac perturbatione.* Et gradatim quidem id procedit, ἡ μὲν γὰρ γνῶσις, συνάσκησιν· ἡ συνάσκησις δὲ, ἕξιν ἢ διάθεσιν· ἡ κατάστασις δὲ ἡ τοιάδε, ἀπάθειαν ἐργάζεται, οὐ μετριοπάθειαν· ἀπάθειαν δὲ καρποῦται παντελὴς τῆς ἐπιθυμίας ἐκκοπή. *Cognitio efficit exercitationem; exercitatio autem habitum sive constitutionem; ejusmodi autem constitutio efficit alienum a passionibus habitum, non* [meram] *animi motuum moderationem. Fruitur autem tali habitu perfecta & absoluta amputatio cupiditatis.* [g] Δεῖ τῷ ὄντι ἀρχικὸν εἶναι καὶ ἡγεμονικὸν τὸν βασιλικόν τε καὶ χριστιανόν· ἐπεὶ μὴ τῶν ἔξω μόνων θηρίων καταχυριεύειν ἐτάγημεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἀγρίων παθῶν. *Revera oportet eum, qui regalis est, & Christianus, principatum posse obtinere & præesse. Neque enim solum constituti sumus, ut dominaremur iis solis, quæ foris sunt, bestiis, sed etiam agrestibus, quæ sunt in nobis ipsis, animi perturbationibus.* Ex his aliisque pluribus, quæ addi poterant, liquet, ἀπάθειαν, quam tantopere commendat Clemens, non in absoluta affectuum naturalium abolitione, sed in vitiosarum passionum subjugatione & victoria consistere. In Stoicorum disciplinam propensiorem fuisse Clementem, vi-

a Ep. 5. p. 173. b Ep. 65. p. 105. c Hebr. 2. 17. 4. 15. d Strom. l. 6. p. 650. e Ibid. f Ibid. p. 651. g Ibid. p. 671.

ro erudito [a] facile largior; hinc nata ei Stoicorum vocabula, variique, quibus utitur, loquendi modi, ut illorum placitis quam proxime accedere videretur. Quid? quod ipsi Stoici, quicquid *de Sapiente suo*, ejusque ἀπαθείᾳ splendide & magnifice gloriari solent, non existimarunt omnem se rerum externarum sensum, & affectum deposuisse, non voluptatis dolorisve penitus esse expertes, sed tantum omni nisu in id incumbere, ut perturbatos animi motus compescerent, & ad consummatæ rationis & virtutis normam reducerent. Ita quidem Seneca, ipse e Stoicorum secta, neque infimi subsellii, nos docet [b]. *Est omnibus externis potentior. Nec hoc dico, non sentit illa, sed vincit.* Alibique [c], *hoc inter nos & illos* (Stilponem, ejusque asseclas) *interest. Noster sapiens vincit quidem incommodum omne, sed sentit: illorum, ne sentit quidem.* Hæc sunt, quæ de perplexo hoc Clementis loco dicenda habui, quibus siquis calculum suum apposuerit, satis mihi erit; sin secus, quisque, per me licet, judicio fruatur suo. Observare quidem licet Hilarium lib. 10. de Trinitate in eadem cum Clemente sententia fuisse, Christum nempe dolori, metui, tristitiæ, & ejusmodi passionibus naturalibus non fuisse obnoxium. Ad Hilarium ab hoc errore liberandum multa excogitarunt veteres, multa recentiores; plura collegit Petavius, Theolog. Dogmat. tom. 4. l. 10. c. 5. plura monachi Benedictini in prolegominis ad novam Hilarii editionem, quæ ad hanc Clementis sententiam illustrandam apprime conferent.

A Clemente ad Eusebium pergit noster, pro cujus Arianismo tanquam pro aris & focis pugnat. Unde vero me hac in parte in dissimulationis argumentum trahat, haud facile video. Eusebium fictis falsisve coloribus nunquam delineavi, nihil prudens sciensve suppressi, quod ad causam ejus elucidandam conducere potuit. Conceptis verbis plusquam semel iterumque affirmavi, "non mihi in animo fuisse, Eusebium ab "omni labe purgare; e contra plus simplici "vice me testatum esse, multa scriptis ejus "inesse incautius, durius, periculosius dicta, "quæ æquum & candidum lectorem expe"tunt; insolentes quandoque, & incom"modas reperiri loquendi formulas, a re"ceptis theologorum regulis abhorrentes, "hasque me nec probare, nec defendere. "Nec mirari debere quenquam, qui secum "in animo reputaverit, Eusebium in Pla"tonicorum scriptis, librisque Origenis mul"tum diuque versatum, exinde nova quæ"dam hausisse, & phrases minus commo"das, quandoque & periculosas, in Chri"stianam theologiam induxisse: quod ta"men illi cum multis præteritorum sæcu"lorum doctoribus commune fuit, securius "& audacter nimis de iis locutis, de qui"bus nondum suum ecclesia tulerat judi"cium. Satis mihi erat, neque aliud in animo habui, ostendere, *Eusebium* κυρίαις Arianorum δόξαις non fuisse imbutum; quin in scriptis ejus superesse plurima, quæ ipsa Arianismi fundamenta radicitus evellunt. Et hoc me abunde præstitisse spero, positis quinque Thesibus Anti-Arianis, de primariis istius sectæ capitibus, quas plurimis, iisque disertissimis Eusebii testimoniis & argumentis exposui & confirmavi; præmissis duabus regulis, tum a veteribus, tum a recentioribus concessis, ad quas duriora Eusebii dicta illustrari & explicari possunt. Quæ quidem omnia ne extremo digito tetigit noster, etsi unica totius Dissertationis basis sint, & fundamentum.

Nihilominus ut causam Eusebianam adhuc tueatur, ad duo provocat concilia, Nicænum 1. & 2. Ad illud, ut Eusebii subscriptionem cum Arianorum sententia conciliaret; ad hoc, ut istorum Nicænorum testimonio Eusebium Arianum esse persuaderet. In Nicæno 1. Eusebius fidei suæ formulam, a majoribus acceptam, Patribus obtulit. Hæc erat communis illa fidei professio, quæ in ecclesia Cæsariensi usurpata fuerat; ut unaquæque fere ecclesia temporibus Ante-Nicænis proprium habuit symbolum, verbis quandoque diversum, sensu congruum. Hanc formulam se ab episcopis antecessoribus suis accepisse testatur Eusebius, hac se initiatum, cum cœlesti lavacro tingeretur. Nec alia sine dubio erat, quam ad thronum Cæsariensem recens promotus, tanquam fidei suæ tesseram ad alios communionis catholicæ episcopos miserat, pro more istorum sæculorum, quo episcopi nuper ordinati fidei suæ professionem ad viciniores, imo ad omnes majorum sedium præsules mittere solebant. Hanc Eusebii formulam concilio oblatam, suffragante etiam synodo, ὀρθότατα περιέχειν, *rectam fidei doctrinam continere* publice testatus est Constantinus Imperator. In hac, Jesum Christum esse τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, ζωὴν ἐκ ζωῆς, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεγεννημένον, se credere professus est. Quid ad hæc noster? *nihil in his esse* ait [d], *quod Ariani facile non comprobarent.* At vero Arianos Jesum Christum *Deum de Deo*, *lumen de lumine*, *vitam ex vita*, *ante omnia sæcula ex Deo Patre genitum* dixisse, Eusebio adhuc in vivis agente, nusquam me legisse memini: utcunque postea ad declinandam invidiam, in publicis formulis

a Ep. 1. p. 21. b De Provid. c. 2. p. 184. c Ep. 9. p. 19. d Ep. 2. p. 38.

has

has voces fraudulenter usurparent; Filium scilicet non alio sensu *ex Deo esse*, quam reliquas creaturas affirmantes; quod non uno loco aperte nos docet Athanasius. Vid. de Synod. Arim. & Sel. p. 674, 701, 709. alibique non semel. Dixisse Arianos, Filium ante omnia sæcula genitum, non eo inficias; sed sensu plane doloso, & fraudulento, fatente ipsomet viro erudito [a], Arianos his vocibus nihil aliud voluisse, *quam quod crederent Filium a Deo procreatum fuisse, antequam sæculis, hoc est, ætati mundi initium fieret; quod tum demum contigit, cum a Filio mundus creari cœpit*; qua de re fuse dixi in Differt. Thesi 5. Verum an hoc etiam sensu Eusebius noster? Nequaquam. Plura, eaque disertissima de Filii æternitate testimonia, ex Eusebii scriptis eadem Thesi in medium protuli; nullis fidiculis in deteriorem sensum detorquenda, nullo sophismate eludenda. Sed de his infra pluribus agemus.

In epistola *de Fide sua ad Cæsarienses* refert Eusebius, quod cum quæstio in synodo de τοῦ ὁμοουσίου, aliisque quibusdam vocibus verteretur, se non nisi post longum institutum examen, & singulas voces accurate excussas, Nicæno symbolo consensisse. Sed has omnes voces, totamque Eusebii declarationem ad Arianorum sententiam flecti posse contendit noster; neque criticæ suæ facultati hic deest, ut ostendat, voces & explicationes Eusebianas, Ariani sensus capaces esse. Fatendum est, Eusebium modum sibimet singularem in explicandis quibusdam fidei articulis quandoque adhibere, neque semper iisdem vocabulis, quibus uti solent alii, mentem suam exprimere. Quid mirum igitur, si acuto & subtili ingenio vir, qualis noster est, refigere, flectere, & in sensum a mente autoris alienum, pertrahere possit? cum interim constat, has Eusebii expositiones catholico sensu intelligi posse, & ab omnibus pene eruditis hucusque intellectas fuisse. Verum de his paulo enucleatius agendum est. Ante omnia igitur notandum, Arianos in dogmatibus suis explicandis varias, prout res tulit, voces & locutiones adhibuisse, sono quidem cum Catholicis convenientes, sensu plane diversas. Exempli gratia.

1. Fatebantur Ariani, Filium non modo Deum esse, sed & verum Deum. An sensu catholico? Audiamus eos semet interpretantes apud Athanasium [b], εἰ δὲ καὶ Θεὸν ἀληθινὸν λέγουσι τὸν υἱὸν, οὐ λυπεῖ ἡμᾶς· γενόμενος γὰρ ἀληθινός ἐστιν· αὕτη τῶν Ἀρειανῶν ἡ ἐφθαρμένη διάνοια. *Quid si etiam verum Deum, Filium nuncupant, id & nos quoque non male habet, quoniam verus factus est Deus. Hæc Arianorum corrupta & perniciosa mens.* An vero hoc sensu Eusebius? Apage. Agnoscit Filium Deum verum, Θεὸν οὐσίᾳ καὶ δυνάμει ὑφεστῶτα, τῇ φύσει Θεὸν, imo αὐτόθεον. Quod nemo nescit, qui ejus opera semel inspexerit, quodque nos innumeris locis ex illius scriptis probatum dedimus Differt. Thesi 1.

2. Affirmabant Catholici, affirmabant & Ariani, Christum Filium Dei esse unigenitum. Per hoc vero nihil aliud volebant Ariani, teste Athanasio [c], quam ita dici, ὅτι μόνος μὲν αὐτὸς ὑπὸ μόνου τοῦ Θεοῦ γέγονε· τὰ δ' ἄλλα πάντα παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκτίσθη. *Eo quod unus ille a solo Deo conditus sit; cætera vero omnia a Deo per Filium creata sint.* Quam longe ab his abit Eusebius, Thesis secunda & tertia in Differtatione luculentissime docebit.

3. Confessi sunt Ariani Filium *ex Deo esse* [d], sed non alio sensu, quam quo reliqua omnia ex Deo sunt, τὸ δὲ, ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐν αὐτῷ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καί ἐσμεν. *Jam quod ad illud dictum pertinet, quo Filius in eo*, hoc est, in Deo *esse dicitur, scriptum esse, & nos in eo sumus, & vivimus, & movemur.* Nec aliter Eusebius Nicomediensis epistola [e] ad Paulinum, *scimus scripturam non de illo solo dicere, quod genitus sit*; ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνομοίων αὐτῷ κατὰ πάντα τῇ φύσει, *sed etiam de aliis, quæ natura prorsus ab illo discrepant* — πάντα δὲ ἐκ τοῦ Θεοῦ, *omnia enim ex Deo.* An ita Eusebius? Legantur prædictæ Theses, & res manifesta fiet. Omnia enim huc transcribere, nec vacat, nec lubet. Filium a Deo vere genitum esse diserte fatetur Eusebius Nicomediensis loco citato, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, *sed non ex ejus substantia*, εἰ δὲ ἐξ αὐτοῦ, τοῦτ' ἐστιν ἀπ' αὐτοῦ ἦν, ὡς ἂν μέρος αὐτοῦ, ἢ ἐξ ἀποῤῥοίας τῆς οὐσίας, οὐκ ἂν ἔτι κτιστὸν, οὐδὲ θεμελιωτὸν εἶναι ἐλέγετο. *Quod si ex ipso, hoc est, de ipso esset, tanquam pars ejus, vel ex defluxu substantiæ, non jam creatus, nec fundatus amplius diceretur.*

Hæc ut rectius intelligantur, sciendum est, cum Catholici Filium ὁμοούσιον, & ex Paterna substantia genitum esse prædicarent, projecisse in vulgus Arianos, quasi docerent Catholici, Filium ex substantia Patris, tanquam partem, divisione, vel abscissione, modo quodam corporeo, profluxisse. Liquet id tum ex hac Nicomediensis, tum ex Arii ad ipsum Nicomediensem epistola [f], ubi de Catholicis quibusdam episcopis agens, ait, τῶν τὸν υἱὸν λεγόντων, οἱ μὲν ἐρυγὴν, οἱ δὲ, προβολὴν, οἱ δὲ συναγέννητον. *Filium esse dicunt, alter eructationem, alter projectionem, alter coingenitum*: semper se professurum, ὅτι ὁ υἱὸς οὐκ ἔστιν ἀγέννητος, οὐδὲ μέρος ἀγεννήτου κατ' οὐδένα τρόπον,

[a] Ep. 2. p. 38. [b] Ep. ad Afr. p. 721. [c] De Decret. Syn. Nicæn. p. 405. [d] Id. ibid. p. 418. Vid. de Syn. Arim. p. 673, 709. Ep. ad Afr. [e] Ap. Theod. l. 1. c. 6. p. 22. [f] Ap. Theod. ib. c. 5. p. 21.

οὐδὲ ἐξ ὑποκειμένου τινός. *Filium non esse ingenitum, nec partem ingeniti ullo modo, neque ex aliqua subjecta materia.* Subditque persecutionem se propterea pati (ab Alexandro nempe, aliisque catholicis episcopis) quod dixerit, ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐστίν· οὕτως δὲ εἰπάμεν, καθότι οὐδὲ μέρος Θεοῦ ἐστιν, οὐδὲ ἐξ ὑποκειμένου τινός· διὰ τοῦτο διωκόμεθα. *Quod erat ex non exstantibus. Quod ideo diximus, quia nec pars Dei est, nec ex ulla subjecta materia. Ob id exagitamur.* Hinc manifestum est, Arianos (sed fraudulenter ut solent alia) Catholicis objecisse, quod crederent Filium divisione, sive abscissione quadam Paternæ substantiæ partem esse. Et certe hæc falsa criminatio in quorundam primorum istius temporis virorum adeo altas radices egerat, ut non facile inde divelli potuit. Quod & Eusebio nostro contigit, qui idcirco diu multumque hac de re in synodo Nicæna disputavit, donec remoto obstaculo & mente sanctorum Patrum rite explicata, manus mox dedit. Ita ipse in epistola sua nos docet. *Hinc igitur* (nempe de vocabulo τοῦ ὁμοουσίου) *quæstiones ortæ sunt, & responsiones, & quænam esset eorum verborum sententia, accurate expendebatur* [a]. Καὶ δὴ καὶ τὸ, ἐκ τῆς οὐσίας, ὡμολόγητο πρὸς αὐτῶν, δηλωτικὸν εἶναι, τοῦ ἐκ μὲν τοῦ πατρὸς εἶναι, οὐ μὴν ὡς μέρος ὑπάρχειν τοῦ πατρός· ταῦτα δὲ καὶ ἡμῖν ἐδόκει καλῶς ἔχειν συγκατατίθεσθαι τῇ διανοίᾳ τῆς εὐσεβοῦς διδασκαλίας, ὑπαγορευούσης ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι τὸν υἱὸν, οὐ μὴν μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ τυγχάνειν· διόπερ τῇ διανοίᾳ καὶ αὐτοὶ συνετιθέμεθα, οὐδὲ τὴν φωνὴν τοῦ ὁμοουσίου παραιτούμενοι, τοῦ τῆς εἰρήνης σκοποῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῖν κειμένου, καὶ τοῦ μὴ τῆς ὀρθῆς ἐκπεσεῖν διανοίας. *Et has quidem voces ex substantia, fassi sunt hoc significare, Filium quidem esse ex Patre, sed non tanquam partem ipsius Patris. Hunc sensum ut nos quoque amplecteremur, æquum omnino videbatur, cum pia doctrina prædicet, Filium ex Patre esse, non tamen partem esse illius substantiæ. Quamobrem & nos quoque huic notioni assensum præbemus. Ac ne ipsam quidem vocem Consubstantialis rejicimus, pacis intuitu, & ne a recto sensu excideremus.*

Videat jam æquus lector, qua fronte Clericus hæc Eusebii dicta in Arianæ impietatis sensum pertrahat; dicatque [b], *hæc omnia clare ostendere Eusebium minime assensum præbuisse τῷ ὁμοουσίῳ, prout ea voce significatur naturæ perfecta paritas*; cum in sequentibus mentem suam satis explicaverit Eusebius, Filii consubstantialitatem non juxta corporum modum, neque instar mortalium animantium accipi debere. οὔτε γὰρ κατὰ διαίρεσιν τῆς οὐσίας, οὔτε κατὰ ἀποτομὴν, ἢ ἀλλοίωσιν τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας τε καὶ δυνάμεως. *Nam neque per divisionem substantiæ, neque per abscissionem, nec per mutationem Paternæ essentiæ atque virtutis id posse constat.* Παραστατικὸν δὲ εἶναι τῷ πατρὶ τὸ ὁμοούσιον, τὸ μηδεμίαν ἐμφέρειαν πρὸς τὰ γενητὰ κτίσματα, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐμφαίνειν· μόνῳ δὲ τῷ πατρὶ τῷ γεγεννηκότι κατὰ πάντα τρόπον ἀφομοιοῦσθαι, καὶ μὴ εἶναι ἐξ ἑτέρας τε ὑποστάσεως, καὶ οὐσίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρός· ᾧ καὶ αὐτῷ τοῦτον ἑρμηνευθέντι τὸν τρόπον, καλῶς ἔχειν ἐφάνη συγκατατίθεσθαι. Ἐπεὶ καὶ τῶν παλαιῶν, &c. *Verum hoc Consubstantialem esse Patri, nihil aliud significare, quam Filium Dei nullam cum creaturis ab ipso factis similitudinem habere; sed solius Patris, a quo genitus sit, per omnia similem esse; nec ex alia quadam hypostasi, aut substantia, sed ex Patre esse. Quod quidem cum ita expositum fuisset, jure merito approbandum esse censuimus: quandoquidem nonnullos ex Veteribus insignes episcopos & disertos scriptores in explicanda Patris ac Filii divinitate hoc vocabulo Consubstantialis usos esse cognovimus.* Quod si Filius *non ex alia hypostasi aut substantia, quam Paterna genitus sit, eandem cum Patre substantiam habere necesse est.* Et utrum hoc non liquido ostendat, Eusebium τὸ ὁμοούσιον sensu catholico & Nicæno agnovisse, judicent, qui a partium studio alieni sunt. Quam vero parum ingenue ex altero Eusebii in hac epistola loco, ubi de vocibus, *genitus, non factus*, agens habet, κοινὸν ἔφασκον εἶναι πρόσρημα τῶν λοιπῶν κτισμάτων, *verbum factum commune esse dicebat reliquis omnibus creaturis, quæ per Filium factæ sunt*; quam parum, inquam, ingenue ex his Vir eruditus [c], Eusebium, Filium in numero creaturarum censuisse, quivis facile videt, nec alius forsan exculpsisset. Quam longe a mente Eusebii abit, non hic modo, sed & alibi, ipse Eusebius disertissime docet [d], Ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ μόνος αὐτὸς, καὶ οὐδὲ ἄλλος ἀναγορεύεταί τε καὶ ἔστιν· ὅθεν εἰκότως ἄν τις μέμψαιτο τοῖς κτίσμα αὐτὸν φάναι τετολμηκόσιν, ἐξ οὐκ ὄντων αὐτὸν ὁμοίως τοῖς λοιποῖς κτίσμασι γενόμενον· καὶ πῶς γὰρ ἔτι ἔσται υἱός; πῶς δὲ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ, ὁ τὴν αὐτὴν τοῖς λοιποῖς κτίσμασιν ἐπιγραφόμενος φύσιν — ἀλλ' οὐχ ὧδε περὶ αὐτοῦ τὰ Θεῖα παιδεύει λόγια. *Unigenitus Dei Filius, solus ipse & non alius, & prædicatur & est. Unde merito quis reprehenderit eos, qui creaturam illum dicere non dubitarunt, ex nihilo conditum, perinde ac reliquas creaturas. Quomodo enim Filius fuerit, quomodo unigenitus Dei, si eandem cum cæteris creaturis naturam sortitus est? Verum divina oracula non ita de illo prædicant.* Hæc & plura profert Socrates [e] ex eo ipso opere Eusebiano de ecclesiastica Theologia, διὰ τοὺς μάτην ἐπεγχειροῦντας, καὶ βλασφημεῖν τὸν ἄνδρα ἐπιχειρήσαντας, *propter eos, qui frustra illum criminari & traducere conantur.* Perstringit loco citato Arianos Eusebius, etsi eos non nominaverit; de quibus etiam cap. sequenti [f] hæc habet, οἱ δὲ δύο

a Ap. Socr. l. 1. c. 8. p. 26. b Ep. 2. p. 41. c Ep. 2. p. 44. d De Eccl. Theol. l. 1. c. 8, 9. p. 66. e L. 2. c. 21. p. 103. f Cap. 10.

δόντες

δόντες ὑποστάσεις, τὴν μὲν ἀγέννητον, τὴν δὲ ἐξ οὐκ ὄντων κτισθεῖσαν, ἕνα μὲν Θεὸν ὑφίστανται· ὁ δὲ υἱὸς οὐκ ἔτ' αὐτοῖς, οὐδὲ μονογενής ἐστι, οὐδὲ μὲν Κύριος, οὐδὲ Θεός· μηδὲν μὲν ἐπικοινωνῶν τῇ τοῦ πατρὸς θεότητι· τοῖς δὲ λοιποῖς κτίσμασι, καθ' ὃ ἐξ οὐκ ὄντων ὑπέστη, παραβαλλόμενος· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἡ ἐκκλησία· τὸν δὲ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν καὶ Κύριον ἀνακηρύττει, καὶ ἀληθῶς υἱὸν εἶναι, καὶ Θεὸν διδάσκει. *Illi vero cum concedant hypostases duas, unam ingenitam, creatam alteram de non existentibus, unum quidem substituunt Deum. At nullus interea illis Filius, non unigenitus, non Dominus, non Deus: neque enim quicquam habet secundum eos cum Paterna divinitate commune: sed per omnia componitur cum creaturarum turba in hoc, quod de nihilo procreabatur. Sed non ad istum modum ecclesia. Nam Filium Dei prædicat Deum Dominumque, verissime Filium esse eum, atque Deum docet.* Ne nimius sim, notabo tantum conclusionem capitis præcedentis. Ὁ μετὰ ταύτας τὰς φωνὰς, γεννητὸν ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ κτίσμα προηγμένον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὸν υἱὸν ὁριζόμενος, λέληθε τοὔνομα μὲν αὐτῷ μόνον χαριζόμενος· τὸ δ' ἀληθῶς υἱὸν εἶναι ἀρνούμενος. ὁ γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονὼς, οὐκ ἂν ἀληθῶς γένοιτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι μηδὲ ἄλλο τι τῶν γενητῶν. *Quisquis igitur post hæc testimonia, progenitum illum de non entibus, & ex non ente productam affirmaverit creaturam, istum Filium; nomen ei nudum tantummodo largiri deprehenditur, revera autem Filium esse, pernegare. Nam qui de non existentibus generatus est, is certe Dei Filius esse revera nequit: non magis quam quidvis aliud creatum.* Sed pergamus paulisper cum Arianis nostris.

4. Affirmabant Catholici Filium esse perfectissimam Patris sui imaginem, juxta mentem Apostoli, qui illum vocat ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ πατρός· & εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἀοράτου, eo quod divinæ naturæ perfectiones, quæ ex Patre velut ex origine profluunt, in Filio tanquam in speculo & imagine exhibentur. Dicebant & Ariani Filium esse imaginem Dei, sed alio sensu, & plane doloso. Adeoque, teste Athanasio [a] cum concilii Nicæni Patres Arianos interrogarent, utrum dicerent Filium non esse creaturam, ἀλλὰ δύναμιν, σοφίαν τε μόνην τοῦ πατρὸς, καὶ εἰκόνα ἀΐδιόν τε καὶ ἀπαράλλακτον κατὰ πάντα τοῦ πατρὸς, καὶ Θεὸν ἀληθινόν· *sed virtutem, solamque sapientiam, & imaginem Patris*, innuebant, *etiam hæc nobis convenire*, καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ λεγόμεθα, *nam nos quoque imago & gloria Dei dicimur.* An ita Eusebius? Neutiquam. En ipsius verba [b], οὕτω πεφυκὼς τὴν οὐσίαν, αὐτόθεν τε ἀπὸ πρώτης ὑπάρξεως φυσικὴν, ἀλλ' οὐκ ἐπίκτητον τὴν εἰκόνα τοῦ πατρὸς ἐπαγόμενος· διὸ καὶ φύσει Θεὸς ὁμοῦ καὶ μονογενὴς υἱὸς ὢν τυγχάνει, οὐχὶ δὲ ὁμοίως τοῖς ἔξωθεν εἰσποιουμένοις, ἐπισυμβεβηκός τι τὸ ἀξίωμα τῆς τοῦ Θεοῦ προσηγορίας ἐπέχουσι. *Quum tali existat natura & essentia, indeque ex quo primum extitit, non acquisititiam, sed naturalem Patris imaginem refert. Quare idem natura Deus, & idem unigenitus Filius existit; non autem ut illi, qui extrinsecus adsumuntur, adoptatus, quique adventitium divinæ appellationis honorem possident.* His germana habet in scriptis suis passim obvia.

Denique, asserebant Catholici Filium divinam naturam a Patre ab æterno accepisse. Fatebantur item Ariani Filium ἀπὸ χρόνων, καὶ πρὸ αἰώνων, *ante omnia tempora & secula perfectum Deum substitisse.* Sed an communi Catholicorum sensu? Nihil minus. Intelligebant nimirum eum ita exstitisse, ἀλλὰ θελήματι καὶ βουλῇ, ut loquitur Arius [c], *sola voluntate & consilio Dei*; vel ut dicere solebat Asterius Cappadox, habuit ab æterno in mente sua generandi scientiam, uti medicus [d] ante datam medicinam, medendi tenet rationem. Filium dicebant πρὸ χρόνων fuisse, sed tum ἐν τοῖς χρόνοις διαστήματα τινὰ excogitabant, (strophas detegente [e] Athanasio) *spatia quædam sive intervalla*, & in his fuisse tempus, cum nondum erat, καὶ ἀλογίαν περὶ τὸν Θεὸν εἰσάγοντες, μεγάλως ἀσεβοῦσιν, *atque ita de Deo absurde statuentes, mirum in modum se impios præbent.* Cum vero animi sui sententiam nudo capite proferebant, dicere veriti non sunt, οὐδὲ εἶναι ἀΐδιον, ἢ συναΐδιον, ἢ συναγέννητον τῷ πατρὶ, οὐδὲ ἅμα τῷ πατρὶ τὸ εἶναι ἔχει, ὥς τινες λέγουσι· *neque illum æternum esse nec coæternum, aut coingenitum cum Patre, neque simul cum Patre essentiam nactum esse, ut quidam dicunt*, quemadmodum loquuntur presbyteri & diaconi Ariani epistola [f] ad Alexandrum episcopum suum: Quid jam de his Eusebius noster? disertissimis verbis æternitatem Filii ubique adstruit, iisdem hac in re vocabulis usus, quibus in exprimenda Filii æternitate, & sacræ Literæ, & catholici Patres uti solent, idque etiam argumentis invictissimis confirmat, ut Thesi ultima abunde demonstravimus. Ut tandem ad pauca redeam; in ipsa Dissertatione quinque Theses Anti-Arianas in medio proposui; videlicet, *Dominum nostrum præter humanam, qua carne indutus erat, naturam habuisse ut Dei Filium, revera divinam; divinam hanc naturam Patrem ingenitum Filio suo dedisse & communicasse; hanc essentiæ divinæ communicationem in S. Scriptura, Sanctisque Patribus, Filii generationem dici; essentiam divinam, quam*

a De Decret. Nic. p. 416. & ap. Theod. l. 1. c. 8. p. 28. b Dem. Evang. l. 5. c. 4. p. 227. c Ep. ad Euseb. Nic. ap. Theod. l. 1. c. 5. p. 21. & Ep. ad Alex. ap. Athan. de Synod. Arim. p. 687. d Ap. Ath. ib. p. 685. e Contra Arian. l. 2. p. 146. f Exst. ap. Athan. ubi supra, p. 682.

Pater cum Filio communicat, ejusdem esse naturæ cum substantia Patris; divinam essentiam Patrem cum Filio suo communicasse ab æterno. Hæc Eusebium sentire, his penitus consentire, innumeris luculentissimisque testimoniis, ex scriptis ejus undique petitis, liquido comprobavi. Quod si his non obstantibus, quæ in synodo Nicæna protulit Eusebius, Arianam impietatem sapere censenda sint, dicendum erit, ipsum nec secum consistere, nec sanum sinciput habuisse: quod ab omni plane ratione abhorret. Etiamsi vero hæc omnia parum valerent, duo tamen ex hac epistola Eusebiana manifesta sunt, ipsa luce clariora, quæ ad astruendam sententiam meam oppido sufficerent.

Primo, Eusebium Filium Patri ὁμοούσιον, καὶ μὴ εἶναι ἐξ ἑτέρας τι ὑποστάσεως καὶ οὐσίας, ἀλλὰ ἐκ τοῦ πατρὸς, *neque ex alia quadam hypostasi aut substantia, sed ex Patre esse*, in conspectu totius concilii diserte agnovisse; & sub anathemate damnasse omnes qui affirmant ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ κτιστὸν, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ· *fuisse aliquando tempus cum non esset, & antequam gigneretur non fuisse, vel quod ex non exstantibus factus sit; aut qui ex altera substantia vel essentia Filium Dei esse dicunt; aut creatum, conversioni mutationique obnoxium.* Denique symbolum Nicænum manus suæ subscriptione roborasse. Sed regerit noster [a], vafre hæc, & versute ab Eusebio facta: ipsum nempe *non alio sensu subscripsisse symbolum, quam qui optime stet cum pristina sua, hoc est, cum Arianorum sententia, bonisque Patribus hoc dolo fucum* [b] *fecisse, utque Arianis suis ostenderet* [c] *se ipsorum causam minime prodidisse*, adeoque ὁμοουσίου *vocabulum pacis causa, & ne in exilium pelleretur* [d], *admisisse.* Rationes quæris, factique probationes? nullæ sunt; leves tantum profert suspiciunculas, & a *posse ad esse* argumentari solet, scilicet, ita facere potuit Eusebius, ita intelligere, ergo ita eum fecisse, ita intellexisse existimandum est. At vero talisne tandem fuit Eusebius, qualem nobis exhibet Clericus? Quis temere credet virum inculpatæ famæ, infucatæ pietatis, totius eruditi orbis veneratione dignum, quem in sanctorum numerum retulit Occidentalis ecclesia, adeo profligata & obdurata fuisse conscientia, tam parum veritatis, justitiæ, æquitatis, pudorisque retinentem, ut coram imperatore, & in solenni sanctorum Patrum consessu, in re omnium gravissima, aliud ore expromeret, aliud sub pectore coqueret? Quin & non alio animo ad concilium venisse, quam ut consutis dolis Patribus fucum faceret, & ludibrium præberet. — *Credat Judæus apella, non ego.* Ubi hujusmodi instituitur accusatio, certissimæ rationes, & evidentissimæ facti probationes in medium proferri debent.

Secundo, constat sanctos concilii Patres doctrina, judicio, gravitate venerabiles, in hac Eusebii declaratione acquievisse, nec litem ei hac in parte intentasse: cum nisi stipites plane fuerint, post tam longum, tam exactum examen, a vero ejus sensu haud facile errare potuerunt. Quid? quod Athanasius [e], qui synodo interfuit, testatur, Eusebium etsi pridie formulam Nicænam respuisset, postridie tamen *subscripsisse, & agnovisse hanc esse ecclesiæ fidem, Patrumque traditionem; seque hoc modo plane purgasse, etiamsi Arianos accusaverit.* Alibique [f] ὃς οὐ μόνον ὑπέγραψεν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιστολῆς ἐδήλωσε τοῖς ὑπ' αὐτὸν λαοῖς, ταύτην εἶναι πίστιν ἀληθῆ, τὴν ὁμολογηθεῖσαν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ· *qui non solum synodo Nicænæ subscripsit, sed per epistolam populo suo significavit hanc esse veram fidem, in quam in synodo Nicæna consensum fuit.* Sed innuit noster [g], Eusebium hanc epistolam non aliam ob causam ad Cæsarienses suos misisse, quam ut doceret eos, se *non alio sensu subscripsisse, quam qui optime stet cum pristina sua, hoc est, cum Arianorum sententia.* Verum unde liquet hoc Eusebium voluisse? vel Cæsarienses Arii impietate infectos fuisse? Fateor Theodoritum [h] dicere, scripsisse ipsum hanc epistolam πρός τινας τὰ Ἀρείου φρονοῦντας, προδοσίαν, ὡς εἰκὸς, ἐγκαλοῦντας αὐτῷ, *ad quosdam Arianæ opinionis sectatores, qui ut opinari datur, proditionis eum insimulabant.* Verum notandum est, referre hæc Theodoritum, non ex aliquo istius temporis scriptore, non ex aliorum relatione, sed ex propria tantum conjectura, ὡς εἰκὸς, *ut videtur*; & pronior fortasse fuit in hanc conjecturam, quod Eusebium ante synodum Nicænam Ariano dogmati favisse existimavit. Sed aliam plane, & longe probabiliorem hujusce rei rationem reddit Socrates [i], καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ ἔγγραφον τὸν ὅρον τῆς πίστεως διεπέμψατο τὴν τοῦ ὁμοουσίου λέξιν ἑρμηνεύσας, ἵνα μηδὲ ὅλως τις ὑπόνοιαν ἀνθ' ὧν ἐπίστησιν ἔχῃ περὶ αὐτοῦ. *Populo suo Cæsariensi conscriptam fidei formulam misit, vocem Consubstantialis interpretatus, ne quis sinistrum quidpiam de ipso suspicaretur, eo quod aliquantulum substitisset.* Nempe, quod tamdiu in synodo disputasset, priusquam symbolo assensum præbere voluit, nec nisi post vocabula controversa accurate examinata, & exploratam synodi sententiam, acquievisset. Demus tandem Eusebium in explicanda sententia sua voces

a Ep. 2. p. 38, 45. b Ibid. p. 52. c Ibid. p. 50. d Ibid. p. 43. e De Decret. Syn. Nic. p. 402. Vid. Ep. ad Afric. p. 721. f De Syn. Arim. & Sel. p. 679. g Ep. 2. p. 38. h L. 1. c. 11. p. 36. i L. 1. c. 8. p. 23.

quas-

quasdam usurpasse, quas adversarii ejus in dubium, imo in deteriorem sensum pertrahebant, dubitari nequit, quin postea mentem suam de his controversiis clarius disertiusque explicuerit: præcipue in libro *Apologetico*, quem ad orthodoxos omnes episcopos misit, quo se purgavit & defendit, ostenditque, siqua unquam protulerit, aut scripserit, μικρὸν τι τῶν Ἀρείου ὑπονοούμενα, *Arii dogmata vel tantillum subolentia, non se ex impio sensu, sed ex minus curiosa, parumque sollicita simplicitate protulisse.* Talem enim Apologiam scripsisse Eusebium, expresse testatur Gelasius Cyzicenus [a], qui inclinante sæculo sequenti claruit; & inter Eusebii opera recenset Criticus noster [b].

Ad laciniam quod attinet, quæ huic Epistolæ apud Theodoritum attexta reperitur, monueram, non injuste fraudis suspicione laborare, eam nimirum ab Ariani vel hæretici cujusdam manu in Theodoriti exemplar irrepsisse; addidique rationes, quæ ut ita sentirem, me moverent: quibus nihil refutatione dignum reponit noster [c]. Notat præterea eruditissimus Bullus [d], duplicem in hac lacinia interpretationem verborum symboli Nicæni tradi, utramque plane absurdam & ineptam, ac doctissimo Eusebio indignam; imo posterius glossema, non modo ineptum esse, sed etiam hæreticum, ac Filii æternitatem, quam diserte & invicte tuetur Eusebius, penitus evertere. Et quamvis ad priorem hujus laciniæ partem Athanasius aliquando alludere videatur, vero non absimile esse, corruptum epistolæ Eusebianæ exemplar ipsi imposuisse. Certe ut Eusebii esse credam, ægre a me impetrare possum, cum expressæ ejus sententiæ alibi declaratæ manifestissime repugnat. Quid? quod ex priori hujus perioches parte sensus commodus nullis fidiculis exculpi queat, qui vel cum Arianorum, vel Nicænorum Patrum sententia convenit; imo nec cum ipsius Eusebii mente in priori epistolæ suæ parte, ubi examen institutum, integramque de rebus controversis disputationem perfecte absolvisset. Certissimo argumento assumentum esse. Antequam hanc de epistola Eusebiana disputationem claudam, non abs re erit, breviter inquirere, unde factum sit, ut inter Athanasii opera locum habeat. Reposuerunt illam in tom. 1. novissimæ editionis curatores, Petrum Fleckmannum hac in parte secuti, qui editionem Commelinianam anno 1601. adornavit, primusque hanc epistolam editis Athanasii operibus inseruit; præter unicum Basileensem, nullum Cod. MS. invenire potuit, quo inter opera Athanasiana reperta fuerit: alterum addidere Benedictini, in bibliotheca regia Parisiensi: cujus vero ætatis, quantive pretii hi codices sint, nos non docent. Unde Parisienses editores anno 1627. quamvis in cæteris editionem Commelinianam presso pede sequebantur, hanc tamen epistolam excluserunt. Certe mihi videtur ab aliis adjecta, & ex Theodoriti historia primum deprompta. Verum ipsius Athanasii testimonio sententiam suam confirmare satagunt [e], unica Fleckmanni conjectura nixi. Frustra quidem. Ipsa Athanasii verba hæc sunt [f]; postquam dixisset Eusebium epistola sua Arianos accusasse, sequitur, καὶ τοῦτο οἶδε καὶ Ἀκάκιος· ἂν μὴ καὶ αὐτὸς φοβηθεὶς νῦν διὰ τὸν καιρὸν ὑποκρίνηται καὶ ἀρνήσηται τὴν ἀλήθειαν· ὑπέταξε γοῦν ἐν τῷ τέλει τὴν ἐπιστολὴν Εὐσεβίου· ἵνα ἐκ ταύτης γνῷς τῶν τε χριστομάχων, καὶ κατὰ πλεῖστον τὴν Ἀκακίου πρὸς τοὺς ἑαυτῶν διδασκάλους ἀγνωμοσύνην. *Et hoc ipsum scit Acacius, nisi & ille quoque nunc metu temporum id dissimulandum putet, veritatemque inficiari velit. Certe & is in fine subjunxit epistolam Eusebii, unde eos & Christi perduelles videas, & in primis Acacii adversus præceptores suos stoliditatem deprehendas.* Hæc ut sententiæ suæ accommodarent, textui Athanasiano vim inferre necesse habent, ac proinde pro ὑπέταξε, substituunt ὑπέταξα· plane contra omnium Codd. MSS. fidem, non diffitente ipsomet Fleckmanno, qui nec ipse textum mutare ausus est. Quin & totus ipse contextus, quicquid aliter sentiat Fleckmannus, repugnat; disputat enim his verbis Athanasius adversus Acacium, ipsius Eusebii discipulum & successorem, inconstantis ingenii virum, qui nunc cum Catholicis, nunc cum Arianis fecit, quique ad scripti alicujus sui calcem (multa enim, eaque ut videtur in Arianorum gratiam scripsit) hanc magistri sui epistolam subnexuerat, eoque pacto stoliditatem adversus præceptores suos ostenderat, subjecta nimirum Eusebii epistola, qua Arianos diserte damnaverat. Verbis in hunc sensum explicatis, commode & perspicue fluunt omnia. An vero rem acu tetigerim, eruditiorum judicium esto.

Pergit deinde noster [g] ad alterum concilium Nicænum, ex cujus Actis, dictum quoddam Eusebii, gravissimi quidem momenti, & prima fronte βλασφημώτατον desumpseram [h], ἐπεὶ καὶ αὐτὸς μὲν Θεὸς ὁ υἱὸς, ἀλλ' οὐκ ἀληθινὸς Θεὸς, *nam & ipse quidem Filius Deus est, sed non verus Deus.* Veram hujus sententiæ mentem in ipsa Dissertatione pluribus indagatus sum, rectamque objectionis solutionem me reddidisse arbitror. Quam ne ex longinquo quidem tangit noster, sed profert tantum plura & prolixiora Nicæ-

a Hist. Conc. Nic. l. 2. c. 1. b Vit. Euseb. p. 168. c Vid. Ep. 11. p. 47. d Defens. Fid. Nic. c. 3. p. 379, 381. e Admonit. §. 10. p. 208. tom. 1. ed. nov. *Fleckm.* tom. 2. p. 47. Var. Lect. p. 55. f De Decret. Syn. Nic. p. 403. g Ibid. p. 53. h Syn. Nic. 2. Act. 6. col. 497.

norum testimonia, quibus argumenta sua contra Eusebium plenius deducunt & confirmant; quæ sigillatim excutere necesse non est; cum soluta primaria illa objectione, cætera vim nullam habent, & facile solvuntur.

Ne tamen adversarium meum penitus neglexisse videar, pauca hanc etiam in rem breviter notabo.

Primo, certissimum est, unicam pene causam, quæ atram Nicænorum in Eusebium bilem commovebat, fuisse, non tam quod Arianismo faveret, quam quod imagines, earumque cultum, quem tam insano studio prosequebantur, invictis rationibus profligasset. Liquet id ex prima Eusebii mentione Act. 5. p. 365. ubi lecto ex Eusebii ad Euphrasionem epistola loco, statim exclamarunt, *Christianum hominem hæc non dicere, talem a synodo non esse suscipiendum*, imo *majori odio habendum, quam illos*, id est, quam concilii CP. Patres, qui ad exterminandas imagines Eusebii epistolam *ad Constantiam Augustam* non ita pridem allegaverant. Et Act. 6. p. 496. lecta hac epistola, iterum exclamarunt, quis nescit Eusebium, *hominem fuisse in reprobum sensum traditum, & eadem cum Arianis sapientem?* Hinc Epiphanius diaconus ibid. p. 437. postquam ob Ariana dogmata acriter in Eusebium invectus esset, subdit, ἐδὲ εἰκόνα δέχεται, *neque imaginem illum suscipere*. Ex quibus liquet, non tam illis curæ fuisse, Eusebii rationes, quæ refelli nequeunt, refutare, quam infamiam ipsi ob Arianismi suspicionem creare, ejusque testimonium adversus imagines hac ratione irritum reddere.

Secundo, loca quæ ex Eusebii scriptis proferunt Nicæni, decurtata, & detruncata sunt, ut de ejus mente, vel qua occasione, quibusve rationibus nixus, ea scripserit, difficillimum est tanto temporis intervallo hariolari: quæ si integra jam exstarent, in recto lumine collocari poterant, & ab Arianis interpretationibus vindicari. Exemplum dedimus hac ipsa in re, Differt. Th. 1. p. 48. Et multo quidem æquius est, Eusebii sententiam potius ex integris ipsius, quæ supersunt, scriptis, quam ex paucis fragmentis, mutilis, & imperfectis judicandam esse.

Tertio, apparet luce clarius, re nondum satis perspecta & examinata, Arium ejusque asseclas consutis technis & fallaciis Eusebio, aliisque aliquot istius temporis episcopis mire imposuisse, adeo ut benigniorem & favorabiliorem de eo ejusque dogmatibus opinionem tenerent. Constat id tum aliunde, tum ex ea ipsa Eusebii ad Alexandrum Alexandrinum epistola, ex qua Eclogas suas proferunt Nicæni, ibid. p. 497. Ubi queritur Eusebius, Alexandrum perperam Arianos criminari, quod hæc illave docerent, cum ipse Alexander penes se haberet illorum literas, quibus se contraria sentire & docere affirmarunt, atque ad literas suas provocarunt. Unde liquet, vel Alexandrum injuste hæc illis vitio vertisse, vel, quod longe verius est, Arianos aliud mente tenuisse, aliud publice & per literas ad declinandam impietatis labem docuisse. Attente hoc Eusebii fragmentum legat æquus lector, & num non ita sit, judicet. In historia ecclesiastica hospes plane sit oportet, qui nesciat, quot fraudibus, in ventilandis & evulgandis dogmatibus suis, usi sunt Arius, ejusque discipuli, quanto artificio ea pro re nata perpolirent, negarent, vel explicarent: hujusce rei exempla apud historicos ecclesiasticos obvia sunt. Vide quæ diximus Diss. p. 54, 55, 59.

Quarto, quicquid Eusebius, nondum exorta hæresi Ariana, nondum explicatis vocabulis, nondum facta Nicænæ synodi definitione, de his incautius scripserit, (quod & aliis Patribus Ante-Nicænis contigit) certum est, ipsum longa & accurata disquisitione facta, mentem suam in concilio Nicæno aperuisse, & decretis illius synodi liquido subscripsisse. Verum dolose id factum, inquiunt Nicæni nostri, qui hac in parte Viro erudito viam straverunt [a], τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν τετίμηκεν, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ πόῤῥω ἀπεῖχεν ἐξ αὐτῆς, *labiis suis veritatem honoravit, cor autem ejus longe absfuit ab ea*; εἰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως κατὰ τοὺς καιροὺς, καὶ κατὰ τὰ πράγματα συνεφύρετο καὶ μετεβάλλετο, *aliter atque aliter secundum tempus, & res sese immiscuit, & immutavit*. At nullum plane istiusmodi facti argumentum vel exemplum afferunt. Imo liquet clarissime, Eusebii ad Alexandrum & Euphrationem literas, quibus nituntur boni Nicæni, ante synodum Nicænam exaratas fuisse, cum Alexander paucis post synodum mensibus diem obiit. Ut vel hinc saltem constet, Eusebium fidem in concilio datam postea non violasse. Non invitus quidem concedo, nusquam me legisse, Eusebium, etiam post concilium Nicænum ὁμοούσιον vocabulum usurpasse; minus fortasse erga vocabulum animatus erat, quod tot litium, & contentionum seges fuerat, rem vero ipsum approbasse nemo fere temere negabit. Tradit Socrates [b] se in istius temporis epistolis reperisse, vocem ὁμοούσιος, etiam post absolutam synodum quorundam animos conturbasse, magnasque inde altercationes inter episcopos natas esse. Quod præcipue Eustathio Antiocheno, & Eusebio nostro contigit. Etsi enim utrinque dicerent, ἐνυπόστατόν τε καὶ ἐνυπάρχοντα τὸν υἱὸν εἶναι τοῦ Θεοῦ, ἕνα τε Θεὸν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν εἶναι ὁμολογοῦντες, *Filium Dei propriam personam atque existen-*

a Vide supr. p. 496.

b Lib. 1. c. 25. p. 58.

tiam

tiam habere, Deumque in tribus personis unum esse confiterentur, tamen nescio quo pacto nullatenus inter se convenire potuerunt. Sed cum Eusebio objiceret Eustathius, quasi fidem Nicænam adulteraret, diserte respondit Eusebius se, *τὴν μὲν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἐ παραβαίνειν, a fide Nicæna nullatenus discedere*, vel, ut habet Sozomenus [a], *πάντα μὲν ἐπαινεῖν, ea se quidem approbare.* Confer quæ hac de re habet Martinus Hanckius [b], quo nemo libratis utrinque argumentis & testimoniis, accuratius de causa hac Eusebiana egit.

Sed objicit Clericus [c], me contemptim habere secundæ hujus Nicænæ synodi judicium. Grave profecto crimen. Fateor quidem parum apud me valet horum Nicænorum autoritas; fingunt, refingunt, & omnia, vera falsave parum refert, quæ ad promovendam ἁγιολατρείας causam, augendamque adversariorum infamiam, quoquam modo conferre possunt, undique corradunt. Ita me Deus amet! nihil vidi stultius, crassius, indoctius; adeo imbecillia, absurda, puerilia, ficta sæpissime, & fabulosa sunt argumenta, decreta, allegationes, & exempla ab iis congesta. Legat, cui hæc tanti sunt, quæ de iis, eorumque decretis in libris Carolinis libere dicunt Patres Francofordienses, quæque utramque ibi faciunt paginam: ubi inter alia [d], conciliabulum Nicænum vocatur *synodus incautæ & indiscretæ procacitatis, in partibus Græciæ pro adorandis imaginibus stolide, sive arroganter gesta*; *sex venerabilibus synodis non annumeranda, impudentissima traditione nixa*; quod Patres *indocte & inordinate dicant*, *absurde agunt*, *importuna, & deliramento plena habent: O execrabilis error, O impudens dementia, O improvida vecordia! ridiculose & pueriliter dicta*; *inutilia, dementia prolata, & risu digna*; quod *Apocryphas, & derisione dignas nænias suis locutionibus interposuerint*; *frustra* denique *synodum suam Universalem nominare, cum neque ab universali ecclesia fuerit congregata, neque ecclesiæ catholicæ doctrina ac traditio in ea servata sit, & constituta*: & sexcenta hujusmodi, quæ missa facio. Verum de famoso hoc conciliabulo in Notitia Concil. ad annum 787. satis superque dixi.

A conciliis ad recentiores se confert noster, & sub præsidio [e] cujusdam monachi eruditi, in Vita Athanasii, novissimæ ejus editioni præfixa, Eusebium Arianum fuisse diserte affirmantis, Clericus se non uno tuetur loco. Quid præstiterit monachus ille Benedictinus, nondum distincte vidi: nec video cur majoris apud nostrum ponderis sit unius monachi testimonium, quam apud me sint tot clarissimorum, doctissimorumque virorum, *Camerarii*, *Molinæi*, *Chamieri*, *Calovii*, *Montacutii*, *Valesii*, *Bulli*, aliorumque plurium judicia, qui pro Eusebio sententiam dixerunt. Et quidem parum hac in parte audiendi sunt scriptores pontificii, jurati utpote Eusebii hostes, causam non dissimulante Baronio, ut alibi non semel observavi. In summa, fueritne Eusebius Catholicus, an Arianus, an a Catholicis solummodo paulo alienior, mihi hac in parte nec feritur, nec metitur, *Amicus Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas.* Causam hanc quoniam vera mihi visa est, defendendam suscepi, neque me instituti mei adhuc pœnitet.

Absolutis jam duobus primariis accusationis meæ capitibus, restant leviora quædam, hic illic dispersa, breviter examinanda; unum saltem, alterumve speciminis causa, neque enim digna sunt, quæ lectorem eruditum vel unico horulæ momento remorentur. Piget quidem tricis diu inhærere, *& stultus labor est ineptiarum.* Et primo, vitio mihi [f] vertitur, calumniari me nostrum, quasi inter Arianismum & Photinianismum fluctuaret; ideo nempe, quia dixeram, me nescire, *utrum cum nostri temporis Arianis, vel potius Photinianis faceret*; quasi innuere vellem, ipsum *alterutris favere, sed non satis constare utris.* Et hic quidem tantæ in me iracundiæ fons, & origo. Me miserum, & infausto sidere natum! qui imprudens triste tetigi bidental; sacram nimirum Clerici fidem in dubium vocasse censeor. Grave crimen, & nullo fere piaculo luendum. Quid vero? Clericum vel Arianum, vel Photinianum dixi nusquam; affirmavi tantum, mihi esse inexploratum, *utrum cum nostri temporis Arianis, vel Photinianis faceret.* Quibus verbis nihil aliud innuere volui, quam incertum mihi esse, cuinam esset parti addictus, in religionis, quæ hodie agitantur, controversiis: & ideo solum Arianos, & Photinianos nominavi, quia ab amicis acceperam, ex istiusmodi hominum grege fuisse, qui Clerici vitas transtulerant, & in lucem emiserant. Ut hoc obiter notem, nescio plane cur affirmet Vir eruditus [g], *absurde me fecisse, quod exploratum mihi esse negaverim, utrum ipse Arianis, an Photinianis faveret. Cum*, inquit, *eorum dogmata sint ἀσύστατα, & tam acriter inter se dissideant.* Quid inde? unquamne ego affirmaverim, Photinianos ab Arianis in aliquibus non dissentire, illudve nescire potui? Talem consequentiam ex verbis meis unde

[a] Lib. 2. c. 18. p. 468. [b] De Script. Byzant. in Euseb. §. 114. p. 52, 53. [c] Ep. 2. p. 53. [d] Opus Carol. l. 1. p. 95, 96, 97. Vide l. 1. c. 13. p. 150. c. 15, 25. l. 2. c. 16. p. 250. l. 3. c. 10, 19, 30. l. 4. c. ult. [e] Vide Epist. 2. p. 50, 52, 74. [f] Ep. 1. p. 5. ep. 2. p. 68, 69. ep. 3. p. 84 [g] Ep. 2. p. 70.

exculpserit, non facile video. Hac occasione sua ipsius[a] verba reponere licet. *Quid ergo in meis verbis carpere potuit, aut invenire, quo mihi odium crearet? Profecto nihil invenisset, nisi carpendi libidine, præter modum, exarsisset.* Etiamsi vero ipsum adeo modeste tractaverim, non desunt nihilominus alii, qui ἄνευ προοιμίων, Socinianismi dicam ei ascribere non verentur. In his sunt Johannes Vander Wayen celeberrimus in Batavis Theologus, & Vindex apud nos Hammondianus. Fatendum est, Clericum nostrum molestissime ferre, hæreticis accenseri, magnaque contentione ubique agere, ut Socinianismi crimen a se amoliatur. At nisi fumum nobis vendere velit, facile est ei hunc scrupulum hominum animis eximere. Profiteatur modo, missis ambagibus, verborumque involucris, se cum ecclesia catholica agnoscere, Deum esse Essentia unum, Personis trinum, nempe, Unitatem in Trinitate, & Trinitatem in Unitate, se colere ac venerari; credere se, Jesum Christum verum esse, & æternum Dei Filium, Patri vere ὁμοούσιον, & συναΐδιον, qui assumpta natura nostra se piaculare sacrificium pro peccatis humani generis Deo Patri in cruce obtulit; Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque æternum procedere, συμφυὲς καὶ σύνθρονον, καὶ ὁμόδοξον, καὶ ὁμότιμον, ut Gregorii Theologi[b] verba sunt, *ejusdem omnino naturæ, dignitatis, honoris, & gloriæ*: tunc demum intelligemus fidem ejus in principibus his doctrinæ Christianæ capitibus rectam esse, orthodoxam, & tam sacræ Scripturæ, quam primævæ antiquitati congruam. Id si recusaverit, quamvis millies se Catholicum venditarit, næ ille nimiam suspicandi causam aliis præbebit. Fidem quidem suam sæpe negative nobis exhibet; ait[c], se nec *cum Arianis, nec Photinianis, nec Socinianis facere; Arianorum se non probare sententiam, nec eam rationem, qua Photiniani Scripturæ loca de Christi divinitate interpretantur; se Socinum*[d] *quasi ducem non sequi, integra ejus opera se non legisse, neque peculiaria hominis dogmata, quæ sibi innotuerunt, magis probare, quam aliorum, quos putat in errore versari.* Quid vero credit, sub pollice premit, nosque incertos dimittit. Ne igitur amplius audiat *Johannes in nubibus*, optare licet, ut fidei suæ formulam clare & distincte explicet, ut deinceps de fide ejus nec dubitemus, nec aliter, quam oportet, sentiamus.

In præfatione Historiæ Literariæ dixeram, optandum esse, ut Vir eruditus a tam liberis, & iniquis censuris, quales potissimum Bibliothecæ Universalis tomo 10. reperiuntur, magis temperasset; eaque occasione in memoriam ei revocaveram gravem celeberrimi Meibomii admonitionem, de rebus, quæ hoc tomo 10. continentur. Ad hæc quid noster[e]? ait, hallucinatum esse Meibomium, & Bibliothecæ Universalis tomum 10. pro undecimo citasse. Verum quid hoc ad me? qui tomum prout in Meibomii libello reperitur, allegavi. Puerilia quidem hæc sunt; & ad incitas redactus sit oportet, cui ad talia confugere necesse est. Cum vero hanc querelam denuo in Parrhasianis[f] suis renovari videam, miror quid sibi velit Vir eruditus, dum me hanc ob rem accusare pergit, qui admonitionis Meibomianæ, idque in genere tantum, mentionem fecerim, nec utrum tomo decimo, undecimoque contineretur, quemve autorem tomus iste undecimus habuerit, vel fando inaudiveram. Vivit adhuc, diuque reipublicæ literariæ bono vivat celeberrimus Meibomius, qui num justas satis admonitionis suæ causas habuerit, si tanti res erit, D. Clerico possit exponere, factique sui rationem reddere. Quid de me dixit, scripsitve Cl. Witsius[g] juxta cum ignarissimis ignoro. Neque multum laboro. Cum certus sim, nihil me de Justificatione dixisse, vel scripsisse unquam, quod, doctrinæ Apostolicæ, ut & Anglicanæ, non sit apprime consonum. Quam vel a levissima Socinianismi umbra semper abfuerim, norunt, qui me familiariter utuntur; totaque muneris mei ecclesiastici, jam a quadraginta annis, ratio, tot conciones etiam adversus hos Christianæ religionis hostes a me habitæ, tot edita scripta liquido testantur.

Sed jam en festivi ingenii, candoris, & ingenuitatis specimen! Ridet[h] enim me quasi existimasse "illum historiæ ecclesiasticæ plane esse imperitum; famam esse a nostratibus nonnullis vulgo sperni scripta fere omnium hominum cis mare viventium; contrarium igitur se demonstraturum, *ut sciat Caveus*, esse homines etiam cis mare, quibus non tam facile, quam forte credit, fucus fieri possit. *Quod si Anglis quoque*, inquit, *os oblinere se speraret, erit hoc nobis solatio, quod Windesoriensi Canonico nos incolæ continentis stipites soli esse non videamur.* Sed ludicra hæc sunt, & puerilia, Viro gravi penitus indigna. Quo cultu, quanta observantia, quam singulari existimatione exteros eruditos semper exceperim, norunt Angli, norunt & exteri, quotquot familiariter notus sum; imo quicquid alias dissimulare soleo, nolo dissimulare, me etiam adversarii mei ingenium & eruditionem exosculari; optare solummodo, ut dotibus, quas larga satis manu ei

a Ep. 6. p. 196. b Orat. 26. p. 445. c Ep. 2. p. 70. d Ep. de Hamm. p. 336, 340. e Ep. 3. p. 87. f C. 10. p. 271, 272. ed. Angl. g Ep. 3. p. 89. h Ep. 2. p. 34, 35, 77.

con-

contulit ὁ ἐπὶ πᾶσι, ad Dei gloriam, & ecclesiæ ædificationem magis magisque indies utatur. Ἔστι τῆς γενναίου καὶ φιλοσόφου ψυχῆς, μηδὲ πολεμίων ἀρετὴν ἀτιμάζειν [a]. *Generosi est, & sapientis animi, ne hostium quidem virtutem contemnere.*

Egregiam erga florentissimam ecclesiam Anglicanam, ejusque illustrissimos præsules, *qui nullo*, inquit [b], *fuco, nec ullis malis artibus indigent, ut dignitatem suam tueantur*, observantiam ubique præ se fert. Jactitat [c] sententiam suam esse *pro forma regiminis episcopalis, eamque se pluris facere, quam presbyterialem*, ea tamen lege, *si modo intra limites Evangelicos contineatur*, Quo quid sibi velit, haud difficile est intelligere. Probat episcopatum, sed omnibus nudatum honoribus, reditibus, possessionibus, immunitatibus, juribus, & privilegiis temporalibus, quibus regum, principumque pietas & benignitas episcopos ornavit. Quibus sublatis, non jam illustrissimi præsules amplius audient, nec tam avide ab exteris captanda erit eorum gratia. Quantumcunque vero honoris præsulibus Anglis se deferre profiteatur, dubitare tamen licet, qualem erga ecclesiæ Anglicanæ presbyteros gerat animum, præsertim erga *Canonicum Windesoriensem*, uti plus quam semel iterumque me contemptim vocat. Pergit noster [c], *nemo fortasse est cis mare*, inquit, *qui pluris faciat eruditionem cleri Anglicani, aliorumque ejusdem gentis doctorum virorum, quam ego; quique eam frequentius & ore, & scriptis prædicet, non profecto adulandi studio; nam quæ commoda hinc ad me, qui in Hollandia sedem dudum fixi, redeunt, aut redire possunt.* Absit! sed cave credas, mi lector, adeo eum Hollandis suis addictum esse, quin oblatis honestis conditionibus, etiam in hac insula Britannica lares figere velit. Et certe nisi male de eo mentiatur fama, non uno erga infulatos ecclesiæ Anglicanæ proceres obsequio, hanc ipsam, quam in me ridet, dignitatem, parem saltem, ambivisse dicitur. Quod etsi pro certo affirmare nolo, non est tamen e trivio petitum. Quod si hoc ei feliciter successisset, tunc

—— hac Pergama dextra
Defendi possent, & nunc defensa fuissent.

Sed gratias habemus Deo immortales, quod tali defensore non eget ecclesia nostra. Habet in sinu suo filios genuinos, qui matris suæ causam, fideique catholicæ puritatem adversus omnes καινοδοξοῦντας, etiam acutissima Arianizantium capita defendere & possint & velint.

Plura sunt in his Clerici epistolis animadversione digna, quæque amplum satis disputandi campum aperirent, si quis contendendi studio duceretur. Verum alia mihi mens, aliud consilium. Ætas jam grandior, & in senium provecta, ærumnosa deploratæ meæ valetudinis ratio, hebescens indies oculorum acies, & gravissimi, quibus undique premor, calculi dolores, ut a studiis etiam suavissimis, multo magis ab ingratis & inutilibus hujusmodi controversiis in posterum abstinerem, omnino jubent; monentque, ut de sarcinis recolligendis, & in tranquilliorem tutioremque portum transvehendis serio cogitarem. Faxit Deus Optimus Maximus, ut in gloriam suam, in ecclesiæ pacem, in Spiritus unitatem, in veritatis defensionem, in mutuam concordiam & caritatem omnes uno ore animoque conspiremus. Quod si in nonnullis levioris momenti a nobis invicem discedamus, saltem in gravioribus & primariis fidei articulis idem omnes sentiamus. [e] Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἰσχυρὸν εἰς ὁμόνοιαν τοῖς γνησίως τὸν Θεὸν σέβουσιν, ὡς ἡ περὶ Θεοῦ συμφωνία. *Nihil enim eos, qui sincero animi affectu Deum colunt, æque inter se conciliat, atque consentiens de Deo doctrina.* Quin si meum consilium non dedignaretur Vir eruditus, quocum mihi res est, suaderem, ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ, [f] μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ut *altum non saperet, sed humilibus obsecundet*; ut *fraterna caritate*, eaque *minime simulata, ad alios amandos sit propensus, & honore aliis præeat*, ut *nemini malum pro malo vicissim reddat, sed honesta in omnium conspectu procuret*, ut *si fieri potest, quantum in se est, cum omnibus hominibus in pace vivat*; ut consilia, studiaque sua, ad ecclesiæ ædificationem, & doctrinæ Evangelicæ confirmationem dirigeret, sacras literas verecunde, & reverenter tractaret, profanas vocum novitates devitaret, probata fidei catholicæ dogmata arcte complecteretur, nec receptas loquendi formulas sine summa ratione innovaret; ut caveret denique, ne dum salibus, dicteriis, scriptisque contentiosis sibi adversantes excipit, fratrumque suorum famam, nomenque proscindit, hominibus Atheis, ἐμπαίκταις, perditis, bipedumque nequissimis, sacra religionis mysteria irridenda proponat. In his se totum exerceat, in hoc omnes intendat nervos, memor gravissimæ rationis pro summo tribunali olim reddendæ.

Ad vos tandem, Reverendissimi Patres, memet converto, enixe obsecrans, ut me perorantem clementer & benigne audiatis. In sublimi vos posuit Altissimus, ut in omnem angulum diligenter circumspiciatis, ut

[a] Nazian. Invect. 2. in Jul p. 77. [b] Ep. 1. p. 3. ep. 3. p. 113. ep. 6. p. 214. [c] Ep. 6. p. 187. [d] Ep. de Hammond. & Critic. p. 323. [e] Nazian. de pace, Or. 12. p. 157. [f] Rom. 12. 3, 10, 16, 17, 18.

gregem, quem vobis concredidit ὁ Ἀρχιποίμην, curetis, foveatis, conservetis; ut religionem fidemque in hac ecclesia professam strenue tueamini. Laboranti succurrite veritati, *pro fide Sanctis semel tradita decertate*; lupos, etsi ovinis pellibus tectos, ab ovili Dominico longe propellite; pestiferis, & perniciosissimis dogmatibus, γυμνῇ κεφαλῇ ubique grassantibus, quæque in ipsa Christianæ doctrinæ impingunt fundamenta, forti invictoque animo obsistite; Atheismi non jam serpentis, sed pene triumphantis virus, quantum in vobis est, purgate, & extinguite: *vigilate, perstate in fide, viriliter agite*; ut ita in hoc sæculo ab hominibus laudem, a vobis ipsis muneris bene acti conscientiam; in futuro, a pastorum Principe *immarcessibilem gloriæ coronam* reportetis. Paucis agam: ut sacerdotii honorem sartum tectum conservemus, ex Apostoli consilio duo præcipue agenda sunt: *intenti simus tum nobis ipsis* [a], hoc est moribus nostris, *tum doctrinæ*; in vita, *nosmet bonorum operum exempla præbentes* [b], in doctrina, *integritatem, gravitatem, sanum sermonem exhibentes*. Claudam omnia piissimo Gregorii Theologi [c] voto, ubi de confessione SS. Trinitatis agens, hortatur, ut ad statum illum cœlestem constanter contendamus, ut ita tandem in Domini nostri gaudium intremus, καὶ τῷ φωτὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀρχικῆς τριάδος εὖ οἶδ' ὅτι ἐλλαμφθησόμεθα τρανότερόν τε καὶ καθαρώτερον, εἰς ἣν πεπιστεύκαμεν, καὶ ἣν λατρεύομεν, καὶ ἣν ὁμολογοῦμεν ἔμπροσθεν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· μηδὲν δεδοικότες, μηδὲν αἰσχυνόμενοι, μὴ τοὺς ἔξωθεν ἐχθροὺς, μὴ τοὺς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ψευδοχρίστους, καὶ πολεμίους τοῦ πνεύματος· καὶ ὁμολογοίημεν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἐν πολλῇ παῤῥησίᾳ, τὴν καλὴν παρακαταθήκην τῶν ἁγίων πατέρων, τῶν ἐγγυτέρω Χριστοῦ, καὶ τῆς πρώτης πίστεως, τὴν σύντροφον ἡμῖν ἐκ παίδων ὁμολογίαν ἣν πρώτην ἐφθεγξάμεθα, καὶ ᾗ τελευταίᾳ συναπέλθοιμεν· τοῦτο, εἰ μή τι ἄλλο, ἐντεῦθεν ἀποφερόμενοι, τὴν εὐσέβειαν. *Atque clarius & purius beatæ ac principis Trinitatis lumine collustremur, in quam credimus, quam colimus, & coram Deo atque hominibus confitemur; nihil timentes, neminem verentes, non externos hostes, non eos, qui inter nos agunt, falsos Christianos, Sanctique Spiritus hostes; atque utinam ad extremum usque vitæ spiritum cum magna libertate confiteamur, præclarum, inquam, illud Sanctorum Patrum, qui Christo, nascentique fidei propinquiores exstiterunt, Depositum, confessionem illam, quam simul cum lacte imbibimus, quam primam prolocuti sumus, & quacum utinam postremo ex hac vita migremus; si nihil aliud, hinc certe pietatem nobiscum efferentes.* Amen, Amen.

[a] 1 Tim. 4. 16. [b] Tit. 2. 7. [c] Orat. 6. p. 140, 141.

E Colleg. Windesor.
VI. Kal. Apr. MDCC.

PP. VV. filius cultorque

obsequentissimus

WILHELMUS CAVE.

ADDENDA

ADDENDA & EMENDANDA,

Tom. I. inferenda.

D*Edicationis secunda* l. 4. lege *reverentia*.

Prolegom. p. 37. not. post *Paris*. 1715. adde; Denuo Conciliorum collectionem, insertis Steph. Baluzii & Jo. Harduini additamentis, pluribus præterea undecunque conquisitis notis insuper & observat. longe locupletiorem edere incepit Nich. Coleti *Venet*. 1728. fol.

In Historia Literaria.

Pag. 23. not. ad finem adde, Novissime Philonis Judæi opera, quamplurimis e MSS. codd. adjectis, interpretatione emendatiori, observat. & notis illustrata edidit Tho. Mangey *Lond*. 1742. 2 vol. fol. ——p. 25. col. 2. l. 34. [Περιόδων —— *meminit*] Has Περιόδους ex MS. cod. bibl. Bodl. exhibuit Jo. Ernest. Grabius Gr. Lat. in tom. 1. Spicileg. PP. p. 95. Fragmentum Gr. a Grabio omiss. dedit T. Hearne in Append. part. 2. ad tom. 3. Leland. Collect. —— p. 41. not. l. 2. post §. 83. adde, conf. etiam Assemanni Bibl. Orient. tom. 3. p. 16. ubi notatur Syros Ignatium *Nurana*, hoc est *Igneum* appellare, Latinum etymon respicientes, unde cognomentum *Nuraniensis*. —— p. 58. not. l. 2. post *vol*. 1. *seq*. adde, Servatius Gallæus *Sybillina Oracula* edidit *Amst*. 1689. quibus præmisit Dissertationes 22. de Sybillis & earum Oraculis. —— p. 62. not. l. 4. post §. 3. *seq*. adde, Hanc *Apologiam* Gr. Lat. edid. Jo. Ern. Grabius *Oxon*. 1700. Observationes in loca quædam hujus Apolog. dedit Fabr. in Novis Literariis *Hamburg*. anno 1703. his paucas adjecit Bibl. Gr. vol. 5. p. 54. —— ibid. post. §. 2. *seq*. adde, Hanc *Apolog*. cum libello utroque *adversus Gracos* & libro *de monarchia* edidit Gr. Lat. H. Hutchins *Oxon*. 1703. *Apologiam* utramque & *Dialogum cum Tryphone* Gr. Lat. edid. Styan. Thirlby *Lond*. 1722. fol. —— ibid. post 140. §. 2. *seq*. adde, Hunc *Dialogum* edidit Sam. Jebb *Lond*. 1719. —— p. 65. dele not. c. *Denuo Lond*. &c. ——p. 69. not. l. 3. post 1710. *fol*. adde, recusa *Venet*. 1734. ibid. post 1715. 8*vo*. adde, Denuo Fabr. in Append. ad Hippolyti opera *Hamb*. 1718.——p. 80. not. adde, Athenagoræ *Apologiam* & libr. *de resurrectione* edid. Edv. Dechair *Oxon*. 1706.——p. 99. not. ad finem post 1713. adde, recus. *Verona* 1731.——p. 102. c. 1. l. 4. [*Hala* 1699. 8*vo*.] Minucii *Octavium* edidit J. Davies *Cantab*. 1707. denuo prodiit edente Jac. Gronovio *Lugd. Bat*. 1709. & ex secunda J. Davisii recensione *Cantab*. 1711. 8*vo*. addito Commodiano. —— p. 113. c. 2. l. 51. pro etiam leg. enim. ——p. 115. c. 1. l. 1. leg. bitatam.——p. 121. not. post vit. *Orig*. adde, Origenis *Dialog. contra Marcionitas* prod. *Basil* 1694. 4*to*. ——p. 124. c. 1. l. 30. leg. Alexandriæ.——p. 127. c. 1. l. 44. [*De Idolorum vanitate*] edidit Gronovius ad calc. Minucii Fœl. *Lugd. Bat*. 1709.—— p. 134. not. l. 1. post p. 275. adde, Huic Eusebio *Orationem de die Dominica* (a Caveo in Dissert. de dubiis Scriptor. Eusebio Episc. Alexandr. ascriptam) adjudicat Gul. Janus, qui eam edidit *Lips*. 1720. —— p. 153. c. 2. l. 20. pro injustissima *lege* insulsissima.——p. 162. not. l. ult. ad finem adde, antea ediderat Chr. Pfaffius *Paris*. 1712. *De opificio Dei* Lud. Goldnerus *Gera* 1714. *De mortibus Persecutor*. Nic. Nourray *Paris*. 1710. *Symposium* Heumannus edidit *Hanov*. 1722. 8*vo*. de Symposio conf. Fabr. Bibl. Lat. vol. 3. p. 273.—— p. 163. not. a. adde, Lactantii opera edidit Chr. Cellarius *Lips*. 1698. denuo J. G. Walchius recensuit & Comment. illustravit *ibid*. 1715. 8*vo*. —— p. 178. c. 1. [*De Demonstr. Evangelica*] Quæ in editionibus hactenus desiderantur, Proœmium & Capita libri primi priora, librique ult. clausulam, Gr. Lat. exhibuit Fabr. de Verit. Christ. Relig. p. 1.—— p. 179. not. adde, Eusebii liber *contra Hieroclem* prodiit notis Godf. Olearii in operum Philostrati recenti edit. *Lips*. 1709. —— p. 200. not. l. 3. post *p*. 811. adde, Prodiit iterum cura Erhardi Reuschii *Francof*. 1710. 8*vo*. denuo in Operib. vet. Poetar. junctim editis *Lond*. 1713. fol. tom. 2. Juvenci libr. *in Genesin* primus edidit Edm. Martene in Nov. Collect. Vet. Mon. tom. 9.——p. 204. not. l. 4. post 82. 83. adde, Hanc *Epistolam* edidit Muratorius inter Anecd. Gr. *Patav*. 1709. —— p. 215. not. l. 2. post *p*. 79. adde, Editio Bened. libris *de Trinitate & Commentar. in Psalmos* aucta, recusa est *Verona* 1730. 2 vol. fol. Hilarii *Interpret. aliquot Psalmorum* hactenus inedit. dedit Edm. Martene Nov. Coll. Vet. Mon. tom. 9. p. 55.——p. 244. not. b. adde, Gregorii Nysseni *Epistola* 7. cum comment. & notis Carraccioli prod. *Florent*. 1731. fol.——p. 246. not. l. 1. post. p. 183. adde, Nysseni Tractatus varios, Epistolas &c. eruit Zacagnius in Coll. Monum. Vet. *Rom*. 1698.——p. 248. not. g. adde, Gregorii Nazianz. opera Gr. Lat. prod. *Lips*. 1690. 2 vol. fol.—— p. 256. not. b. adde, Macarii *Homilia*, Anglice prod. *Lond*. 1721. 8*vo*, Editor notavit haberi in Cod. Baroc. Bibl. Bodl. 7. Macarii *Homilias* quæ lucem nondum conspexerunt. —— p. 274. not. l. 2. post *p*. 497. *seq*. adde, Denique novam operum Hieronymi editionem jam parari nos docet Scipio Maffæus in Antiquit. selectis Galliæ p. 99. Ibid. p. 177. titulus huic novæ Editioni præfigend. exhibetur hunc in modum, "S. Eusebii Hieronymi Stridon. presbyteri opera, post Monach. Ord. S. Bened. e congregat. S. Mauri recensionem, denno ad MSS. codd. Romanos, Mediolanenses, Veronenses, aliosque, nec non ad priores editiones castigata, quibusdam ineditis, multisque S. Doctoris lucubrationibus seorsim tantum antea vulgatis aucta, & additionibus, monitis, variisque lectionibus continenter illustrata; opera & studio Dominici Vallarsii Veronensis presbyteri, opem ferentibus aliis in eadem civitate literatis viris, & præcipue Marchione Scipione Maffæo, *Verona* 1735."——p. 289. not. ad fin. adde, Paulini *Poemata* eousque inedita *in* 11. 12. 13. *Natales S. Fœlicis* exhibuit Muratorius Anecdot. tom. 1.——p. 293. not. post *animadv*. adde S. Augustini *Epistolam 2dam de natura & origine anima*, una cum *Epistola de pænis parvulorum qui sine baptismo decedunt* hactenus inedit. in lucem protulit Godefridus Abbas Gotwicensis *Vienna Austr*. 1733. fol.—p. 295. col. 2. l. 26. [*Enchiridion ad Laurentium*] vulgavit Rechenbergius 1705. habetur

etiam una cum Augustini *sermonibus* 30. inter Tobiæ Eckhardi Codd. MSS. Quedlinburg.—p. 297. not. adde Commentarios in libr. *de Hæresibus* edidit P. Laur. Cozza *Rom.* 1707. fol.— p. 299. col. 2. l. 34. [*librum de die Paschatis*, qui interiit] Pfaffius edidit ad calc. Epitomes Institut. Lactantii *Paris.* 1712. 8vo. Scripsit etiam Hilario libellum *de Danielis hebdomadibus*, conf. Le Long. Bibl. Sacr. vol. 2. p. 776. Dele not. d. *Conf. Fabr. &c.* —p. 304. l. 46. lege *Pro Germana*; l. 47. lege *prolis.* — p. 305. not. Chrysostomi *Liturgia* prodiit denuo inter Renaudoti Liturg. Orient. tom. 2. *Paris.* 1716.—p. 309. l. 45. pro 587. leg. 1587.—p. 310. l. 6. pro 503. leg. 1503. l. 44. leg. tom. 8. p. 311.—p. 312. l. 12. leg. Græce. — p. 313. c. 1. l. 8. leg. 820.— p. 345. not. ad fin. adde, Libanii *Epistola* a Wolfio editæ integra propemodum centuria auctæ denuo prod. *Amstel.* 1738. — p. 346. not. l. 2. post 1709. 4to, adde, Item *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 83. Juliani opera omnia edidit Ezek. Spanheim *Lips.* 1696. fol. *ibid.* col. 2. l. 24. leg. 379. — p. 366. c. 1. l. 9. leg. 378.—p. 371. l. 34. [Hunc Codicem recensuit] *Codicem Theodosianum* cum Jac. Gothofredi Comment. recudi fecit Jo. Dan. Ritterus *Lips.* 1736. ——— p. 377. c. 2. l. 38. [*Par.* 1680. 4to.] Denuo *Romæ* 1730. *Paris.* 1737. 4to. ——— p. 392. c. 2. l. 1. pro 4. l. 55. ——— p. 393. c. 1. l. 10. lege, cum libr. *de Purgatorio.*—p. 404. not. l. ult. ad fin. adde, Maximi *Sermones* quosdam, nondum evulgatos exhibuit Muratorius Tom. 4. Anecdot. *Homilias* 6. Martene Nov. Coll. Vet. Monum. tom. 9. ——— p. 414. not. l. 2. post *Augustini* dele, edit. *Rom.* 1731. 8vo. ———p. 416. Not. e. dele Opera Hilarii Benedictini ediderunt *Paris.* 1693. fol. ——— p. 420. col. 2. l. 54. [*Paris.* 1630. 8vo.] etiam in editionibus opp. Sirmondi *Paris.* 1696. & *Venet.* 1729. item in tom. 2. Conc. Hispan. p. 196. cum notis Card. D'Aguirre. ——— p. 421. col. 2. l. 7. ante *Synodus* pone not. e. *ibid.* apud not. c. lege Exstat quoque. ——— p. 422. c. 1. l. 38. [*De Divitiis &c.*] Denuo prod. *Lips.* 1725. Sixto secundo vindicati; de horum libr. Autore conf. Fabr. Bibl. Gr. vol. 13. p. 64. —— p. 429. c. 1. l. 41. Nili tractatus *de Christiana Philosophia* habetur in Collect. nov. Marten. vet. Monument. tom. 9. p. 83. —— p. 430. c. 1. l. 5. [*interiit liber iste*] Exstat MS. in bibl. Ambros. Mediol. teste Montfaucon Diar. Ital. p. 18. Ex hoc cod. Muratorius protulit tom. 2. Anecdot. Lat. *Mediol.* 1698. —— p. 442. not. c. dele conf. *Fabr.* Bibl. med. &c. & lege, Zachæi *Altercationem* Evagrio (de quo supra p. 415.) attribuunt Edm. Martene & Urs. Durandus Anecd. tom. 5. p. 1. *ibid.* not. d. dele *Edit. nov.* &c. & lege, Idem Dacherius varias lectiones ad calc. Spicileg. tom. 13. adjunxit. Has variantes lectiones collatas cum MS. cod. Vindoc. exhibuit Martene Anecdot. tom. 5. p. 1846. Collatio ipsa sicut etiam lectiones variæ habentur nova edit. Spicileg. Dacher. in limine tomi primi.——p. 443. c. 2. l. 48. [*Epistolam ad Leonem*] edidit Jo. Gul. Janus *Wittemb.* 1718. una cum Dionysii Cyclo-Paschali.—p. 450. not. l. 3. post *vit. Faust.* adde, Mamerti *Epistola ad Sapaudum* rhetorem Viennens. habetur ap. Baluz. Miscell. tom. 6. p. 535. *ibid.* not. l. 3. post *Eccles.* adde Vol. 4.—p. 457. not. l. 2. post *p.* 829. adde, Fælicis tractat. *de Acacii communione vitanda* una cum Ejusdem *Epistola* adhuc ined. edidit Nic. Coleti In Supplem. Acaciano *Venet.* 1728. 4to.—p. 462. c. 1. l. 5. [*Homilia de rogationibus*] Aviti *Sermonem in tertia feria in Rogationibus* exhibuit Martene Anecd. tom. 5. p. 47. *ibid.* not. l. 5. pro *a Scipione Maffeo* lege *a Nic. Coleti.*—p. 463. c. 1. l. 2. [*Decretum in concilio*] Gelasii *Decretum* exhibuit Just. Fontaninus in Append. ad Antiquitat. Hortæ, Coloniæ Etruscor. *Rom.* 1708. conf. etiam Act. Erudit. Ann. 1709. p. 8.—p. 486. c. 2. l. 54. pro *lib.* lege *lege.*—p. 488. c. 1. l. 47. lege XVIII.—p. 498. not. l. 2. post *Severin.* adde *Vitam Severini* ab Eugyppio script. exhibuit Bern. Pezius in tom. 1. Scriptor de rebus Austr. *Lips.* 1721. *ibid.* ad fin. post *fol.* adde, Ennodii *Dictionem in natali Laurentii Mediol. Episc.* una cum *Epistola ad Venantium* edidit Martene Anecdot. tom. 5. p. 61. seq. —— p. 502. c. 1. l. 32. [*Expositio -- in Psalmos*] habetur inter Eckhardi codd. MSS. Quedlingb. *Quedlingb.* 1723. Ejusdem Cassiodori *Exposit. super Hieremiam* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 38.— p. 509. not. l. 3. post 1714. 4to. adde, Denuo H. Boemer. notis illustrat. recudi fecit *Hala Magd.* 1728. 4to. *Novella* ex Gr. in Lat. conversæ prodiere *Marburgi Cattor.* 1717. 4to. Justiniani *Epistolas* 3. recudi fecit Car. Conradus *Hala* 1730. 8vo. —p. 509. c. 2. l. ult. Agapeti [*Capita Parænetica*] denuo exhibuit Bandurius in tom. 1. Imp. Orient. *Paris.* 1711. Novissime recens. & edid. Jo. Groebelius *Lips.* 1733. ——— p. 552. not. l. 2. post 1700. 4to. adde, Procli *Hymnos* 4. edidit Godfr. Olearius *Lips.* 1700. item exhibuit Mich. Mattaire inter Miscell. Gr. *Lond.* 1722. —— p. 579. not. l. 1. post *p.* 34. *seq.* adde, Honorii *Epistolam ad Scholares Univers. Cantab.* dedit Th. Hearne ad calc. Sprotti Chron. p. 253. —p. 599. not. l. 2. post *p.* 63. adde, Sergii *Epistolam ad Doctores & Schol. Cantabr.* exhibuit Th. Hearne, ut supra p. 255. —— p. 613. c. 2. l. 32. [*Paris.* 1681. 4to.] *Hist. Ecclesiast.* denuo edidit Johan Smith cum aliis Bedæ opusculis historicis *Cantab.* 1722. fol. —— p. 615. c. 2. l. 35. [*Lond.* 1693. 4to.] exhibuit etiam Martene una cum *Homiliis* 11. ineditis & *libro precum* tom. 5. Anecd. —p. 616. dele not. —— p. 623. not. l. 3. post 87. *seq.* adde, Bonifacii *Sermones* 16. habentur in tom. 9. Collect. nov. Marten. vet. Monum. p. 185. —p. 626. not. ad fin. adde, *Ordo Romanus* exstat inter Prolegom. præfix. Anastasio Biblioth. de Vitis Pontif. edit. 1728. Antiq. *Ord. Roman.* exhibuit Martene Anecdot. tom. 5. p. 101.—p. 631. c. 2. l. 52. [*Sermonem de lectione S. Evangelii*] habetur una cum libro *de Cupiditate*, & *Homilia in transfig. Domini* in Martenean. Coll. nov. vet. Monument. tom. 9. p. 577. — p. 637. c. 1. l. 13. [*Epistola ad Carolum M.*] habetur integra ap. Baluz. Miscell. tom. 7. p. 6.— p. 642. c. 1. l. 34. [*Capitula ad Presbyteros*] habentur etiam una cum vers. Anglo-sax. ap. Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 265. Theodulphi *Capitulare secundum* exstat ap. Baluz. Miscell. tom. 7. p. 21. —*ibid.* not. ad fin. adde, *Epistola ad Kenulphum R.* exstat ap. Wharton. Angl. Sacr. tom. 1. p. 460. *Epistolas* 10. *ad Carolum M.* edidit Herm. Conringius *Helm.* 1647. *Symbolum* Leonis missum ad Eccles. Orient. habetur ap. Baluz. Misc. tom. 7. p. 18. seq.

Notæ MSS.

Notæ MSS. & Accessiones ANONYMI

AD

CAVEI HISTORIAM LITERARIAM,

Codicis Margini adscriptæ, in Bibliotheca Lambethana.

Manus est plane Reverendiss. THOMÆ TENISON, *Cantuariensis Archiepiscopi.*

TOM. I.

CLEMENS, pag. 28. col. 2.

[*Epistola ad Corintbios*] Ἀλλὰ κἀν τῇ πρὸς Κορινθίυς ἐπιςολῇ ὠκεανὸς ἀπέραντος ἀνθρώποις γέγραπται, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν κοσμοι. Clemens Alex. Strom. l. 5. p. 586. Ann. 65.
Ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίυς ἐπιςολῇ ὁ Ἀπόςολος Κλήμης λέγει. Clemens Alex. Stromat. lib. 4. p. 516.

Ibid. pag. 29. col. 2.

[*Constitutionum Apostolicarum libri* 8.] In Codicibus plerisque MSS. inscribuntur Διαταγαὶ τῶν, &c. αἱ διὰ Κλήμεντος προσφωνηθεῖσαι. atque ita citantur à Photio, & in Canone Apostolico ultimo, & in Concilio Trullano, Can. 2. à Zonara, Balsamone, Blastare & Aristino.

Unica hujus rei ratio fuisse videtur, quod Apostoli fingantur l. 6. c. 18. dicere se hunc Commentarium omnibus fidelibus inscriptum mittere per Clementem, Barnabam, Timotheum, &c. Clemens autem primo loco nominatur.

MARTIALIS, pag. 36. col. 1. 70.

Multi sunt qui dicunt illum parvulum à Christo in medio Apostolorum positum (Mat. 18.) fuisse S. Martialem Lemovicensem. Hildebrandus Homil. 53 in Matth. MSS.

PAPIAS, pag. 48. col. 1. 110.

[*Præter Fragmenta quædam*] Amplissima fragmenta habentur apud Irenæum lib. 4. à Presbytero quodam Apostolorum discipulo & Irenæi familiari scripta. Mihi Papiæ videntur esse.

ANONYMUS Testamentorum, pag. 51. col. 2. 120.

In Decreto Gratiani exhibetur *Testamentum Jobi & Jacobi.* Titulum hunc imperiti Latini efformârunt ex Græco istius Testamenti titulo, *viz.* Διαθήκη ιβ υἱῶν Ἰακώβ.

Ad calcem Testamenti XII Patriarch. in Codice MS. Coll. Trin. Cant. habetur isthæc nota. " Hæc abscondita & celata fuerunt per longa tempora, ita ut nostri " Doctores & antiqui Interpretes non poterant invenire; & hoc factum est per invi- " diam Judæorum propter manifestas de Christo prophetias, quæ in ipsis Scripturis " inveniuntur. Verum Græci omnium Veterum scripturarum diligentissimi explora- " tores hæc omnia invenerunt, & de Hebræo in Græcum transtulerunt; quæ diù, " quasi igniculus subcineratus, in Græciâ latuerunt. Nostris vero temporibus venera- " bilis Lincolniensis Episcopus Robertus II. anno Dominicæ incarnationis 1242 illud " scriptum, quod constat esse de substantiâ Bibliothecæ, ad robur fidei Christianæ, à " Græco in Latinum, in quibus idiomatibus fuisse perhibetur peritissimus, assistente " ei Clerico Elichero ab Ecclesiâ B Albani beneficiato, Natione & conversatione

" Græco, diligenter transtulit ac fideliter. Et sic manifeste & expresse Prophetiæ, quæ " in hoc libello inveniuntur, in majorem confusionem Judæorum & omnium Hæreticorum & omnium Ecclesiæ inimicorum ad honorem Dei in lucem prorumpunt."

170. MELITO, pag. 72. col. 2.

[*Librum Sapientiæ*] Liber Sapientiæ Sirachi nomine γραφῆς citatur a Clemente Alex. in Pædagogo, lib. 2. cap. 2. in fine. Id Clemens sæpissime facit.

192. J. FL. CLEMENS, pag. 89. col. 1.

[*Stromateωn——liber octavus cum reliquis parum convenit*] Immo si quis libri finem attente legerit, facile perspiciet octavum librum septimo non male connecti, quamvis octavi, quo proposuit Clemens agere *de fundamentis & certitudine* (τῦ γνωςικῦ) magna pars desit.

Ibid. col. 2.

[*Expositio in Jobi cap. 1. v. 21.*] Quæ legitur libro 4° Strom. p. 538. exstat multò auctior in Catenâ Patrum Græcorum in Job, ex Clemente citata.

192. Q. SEPT. FLOR. TERTULLIANUS, pag. 93. col. 1.

[*Adversus Hermogenem*] Hermogenes iste pictor fuit & materiam Deo coæternam induxit. Complura ejus fragmenta exhibet Tertullianus. *Plures solitum Mulieres ducere quam pingere.* Id. de Monogam. cap. 16.

196. ATHENOGENES, p. 94. col. 2.

[*Adscribunt hymnum*] Λέγυσι τινὲς παρὰ τῦ θεῖῦ Ἱερομάρτυρος Ἀθηνογένυς συντεθῆναι. Simeon Theff. cap. 336.

196. CELSUS, pag. 96. col. 1.

Κέλσος—Ουκ οἶδα εἰ ὁ αὐτὸς ὢν τῷ γεγραφότι κατὰ μαγείας βιβλία πλείονα. Origen. l. 1. prope finem. Ὁ Ἐπικέρειος Κέλσος (εἴ γε οὗτός ἐςι ϰ) ὁ κατὰ χριςιανῶν ἄλλα δύο βιβλία συντάξας) ἡμῖν φιλονεικῶν λεγέι, &c. l. 4. p. 186.

Alibi dubitat Origines utrum adversarius ejus fuerit Ἐπικέρειος, ἢ ὁμώνυμος τῷ Ἐπικυρείῳ——lib. 4. p. 200.

196. M. AUR. ANTONINUS, ibid.

Præclarum idem Christianis Testimonium perhibet in Epistolâ ad Senatum P. Q. Romanum *de expeditione suâ Sarmaticâ*, quæ Justini Mart. Apologiæ secundæ calci subjicitur: verum ut, quod sentiam, libere dicam, Epistola ista à quodam Christiano conficta est.

230. ORIGENES, pag. 116, col. 1.

Commentar. in Genesin libri 13.] Citantur in libro 4. contra Celsum, p. 187. 190.

Ibid. pag. 117. col. 2.

[*In Isaiam Commentar.* &c.] Hos memorat l. 7. adversus Celsum p. 339.

254. GREGORIUS, pag. 132. col. 1.

Natales claros adeptus est. In oratione ad Orig. p. 55. dicit se Christianum esse factum anno ætatis 14.

Ibid. ibid.

[*Exacto sub Origenis auspiciis quinquennio*] Ὀκταεὴς μοὶ χρόνος ὗτος ἤδη ἐξ ὗ, &c. Orat. Panegyr. ad Origen. in initio.

Ibid. ibid.

[*In Patriam revertitur*] Ut ex renovato legum Romanarum studio quæstum faceret. Vide Orat. ejus prope finem.

301. PETRUS, p. 160. col. 1.

[*Scripsit ille—Librum de* Pœnitentia, *è quo supersunt hodie Canones* 15.] Qui sic incipiunt, Ἐπεὶ τοίνυν τέταρτον ἤδη πάσχα ἐπικαταλήφε τὸν διωγμόν.

Canon 15mus Ἐκ τῦ λόγυ εἰς τὸ πάσχα ejusdem desumptus est.

313. ALEXANDER, pag. 173. col. 2.

Quand Arrius vint au monde avec sa doctrine, il y avoit d' habiles gens un bon homme Alexander Evesque de Alexandrie, qui fit cette Epistre contre Arrius, qui est inserée, c' est un piece admirable, la plus docte, la plus profonde, la plus excellente, que j'ay jamais counue, il n'y en a point eu de ce temps la, ny du nostre, qui en ait traitté si dignement, ni si profondement. Perroniana, pag. 21.

344. PHOTINUS, pag. 210. col. 1.

[*Scripsit plura volumina*] *Expositionem Symboli Apostolici* ab eo scriptam refert Ruffinus in præfatione Exposit. suæ.

354. HILARIUS, pag. 215. col. 1.

Hilarii fragmenta. *Ce livre n' est pas de grande foy. Sainct Hilaire n' avoit estudié que la Bible, et ne sçavoit rien que cela, et vouloit y trouver tout; tout ce qu'il a fait*

 de

de la Trinite contre les Arriens, s' il revenoit an Monde, cela ne ferviroit pas d'un clou. Perroniana, pag. 171.

BASILIUS magnus, pag. 240. col. 1. 370.

[*Homiliæ 31. varii argumenti*] Ex his, *Homilia de S. Christi incarnatione (Lovanii* 1537 Gr. primum edita) spuria videtur, tum quòd vox θεοτόκος in ea frequenter occurrat, cùm quod putidam fabellam de Zachariâ pontifice inter templum & Altare a Judæis interfecto ob B. Mariam inter virgines post natum Christum collocatam (ἐκ παραδόσεως uti ipse ait) narret. Vide annon παράδοσις ista ex S. Jacobi protoevangelio derivetur.

APOLLINARIUS, pag. 251. col. 1. 370.

[*Vid. Greg. Nazianz.*] Uti & Vincentii Lirinensis Commonitorium cap. 16, &c. qui præclarum Doctrinæ illius Eloquium posuit.

HIERONYMUS, pag. 271. col. 2. 378.

[*Dialogorum adversus Pelagianos anno circiter* 415.] Teste Orosio in Apologetico, pag. 705.

PELAGIUS, pag. 381. col. 1. 405.

Britannicum vocat Orosius Apologetic. p. 719. qui de eo hæc habet p. 725. "Noster hic mutilus, lævis in fronte, μονοφθάλμος, p. 735. cui neque Natales dede-" runt ut honestioribus studiis erudireris, neque naturaliter provenit ut saperes, "pag. 760. Balneis epulisque nutritus, latos humeros gestas robustamque cervicem, "præferens etiam in fronte pinguedinem."

SIXTUS III. pag. 421. col. 2. 431.

Origenes citat sententiam (quam apud Christianos percelebrem esse dicit) Ἀναγεγραμμένην ἐν ταῖς Σίξτου γνώμαις, viz. Ἐμψύχων χρῆσις μὲν ἀδιάφορον, ἀποχὴ δὲ λογικώτερον. adversus Celsum lib. 8. p. 397.

ANICIUS MANLIUS TORQUATUS BOETHIUS, pag. 495. col. 2. 510.

Hunc Christianum fuisse negat, librosque *de Trinitate, Christi naturis*, &c. perperam ipsi suppositos esse asserit Angelus Decembrius Mediolanensis Orator, in Politiâ literariâ ad Pium II. Papam Scriptâ, lib. 2. p. 121.

ANASTASIUS, pag. 550. col. 1. 599.

[*Anno* 608. *saltem proxime ineunte*] Ultimo Phocæ Imp. anno, eodemque quo Sergius sedem C. P. obtinuit. Sic Chronicon Alexandr. p. 874.

CEOLFRIDUS, pag. 594. col. 2. 680.

[*Romam—unde plures secum libros detulit*] De Roma detulit Cœnobio inter alia *pandecten de translatione Jeronimi* ex Hebræo in Latinum versam. Joannes Tinmouth Hist. Aur. MS. lib. 20. cap. 33.

ARCULPHUS, pag. 599. col. 2. 690.

Arnulphum vocat Joannes Tinmuthensis, qui de eo hæc addit—"Ex eo libro "(*viz.* de situ terræ Sanctæ) videtur Bedâ sumpsisse quod postea de locis sacris tradi-"dit tam patenter. Hist. Aur. MS. lib. 20. cap. 30.

BEDA, pag. 613. col. 1. 701.

[*His accedit Cuthberti testimonium. Iste prodit Bedam 7. Cal. Junii die Ascensionis Dominicæ obiisse*] Ex notâ de die obitus per Cuthbertum proditâ Chiffletius (in præfatione ad Bedæ historiam à se editam) sibi visus est demonstrasse Bedam obiisse 762 Maij 26 Feriâ 4ta anno ætatis suæ 90. Litem dirimit Alcuinus in Carmine de Pontif. Ebor. vers. 1288, ubi dicit Bedam obiisse primis annis Pontificatûs Egberti Ebor. qui Pontificatum iniit 732. obiit 767.

Ibid. col. 2.

[*Historiæ Ecclesiast. gentis Anglorum*] Prodiit *Argentinæ* 1500.

Ibid. pag. 614. col. 1.

[*Jacobus, Petrus, &c. super septem Epistolas Canonicas*] Locum istum ex Bedæ Commentariis in Epistolas Canonicas citat Clemens Lanthoniensis in Comment. in 7 Epist. Canon. in initio. MSS. in Biblioth. Lambethanâ.

Ibid. col. 2.

[*Commentaria in omnes Epistolas S. Pauli*] Prodierunt seorsim a Gaufrido Boussardo edita *Paris.* 1499 fol.

TOM.

TOM. II.

824. FRECULFUS, pag. 18. col. 2.
In editione Heidelbergensi deest Libri primi pars posterior, quæ a Melchisedeco ad Josephum a fratribus venditum pertinet. Quære an & in aliis editionibus desit.

970. ABBO, pag. 104. col. 2.
[*Vita S. Edmundi—quam scripsit*] Anno septimo Ethelredi Regis (*viz.* anno 984). Vetusta Historia MS. de passione Edmundi.

990. ÆLFRICUS sive ALFRICUS, pag. 108. col. 1.
Ex carmine Glossario præfixo patet illum Episcopum fuisse.—Obiit 16. Cal. Dec. uti ex carmine Glossario ejus præfixo patet. *Depositio Elfrici Archiepiscopi* 10. *Cal. Febr.* Calendarium consuetudinarii Petroburg. MS.—Elfricus Archiepiscopus Cant. obiit 16 Cal. Dec. Martyrol. Cant. MS.

Elfricus Abbas undecimus S. Albani successit Leofrico fratri uterino sub Ethelredo Rege. Obiit sub Edwardo Confessore. Leofricus Abbas in Archiepiscopum Cant. electus non consensit, asserens fratrem suum Alfricum ad hoc esse digniorem. Assumptus autem ad Archipræsulatum, domum suam bonis omnimodis reliquit redundantem.—Huic successit Alfricus frater.—Qui ope fratris sui Archiepiscopi fultus, multos repressit insurgentes. Ista omnia Mat. Paris. in vitis 23 Abbatum S. Albani, p. 42, 43. Istis verbis notam hanc ridiculam in margine apposuit Watsius. *Leofricus electus in Archiepiscopum non consensit, asserens, &c. Alfricus igitur effectus est Archiepiscopus Cant.* Alfricus iste dum Sæcularis fuit, Cancellarius erat Ethelredi Regis, posteà Abbas factus multa ab eodem Rege Cœnobio suo impetravit. Sic Matthæus Paris. Leofricus igitur factus est Archiepiscopus ab Ethelberto Rege, qui regnavit ab Anno 977 ad 1014. juxta Chronolog. Saxon. ab 979 ad 1016. juxta Florilegium. Non potuit igitur Alfricus iste successisse Leofrico ante Ethelbertum Regem. Neque Leofricus Frater ab Abbatiâ S. Albani ad Malmsburiensem transferri, quod Usserius ponit.—Anno 1046 Leofricus Regis Cancellarius Crediensem Episcopatum obtinuit. [Westmonasteriensis & Florentius Wigorn.] Matthæo Paris. referente Alfricus floruit sub Edwardo Confessore. Elfricus Archiepiscopus prius fuit Abendoniensis Abbas. Malmsbur. & Florileg.

Anno 994 a sede Wiltoniensi ad Cantuariensem translatum fuisse refert Chronographus Saxonicus a Wheloco editus ad Calcem Bedæ, p. 561. Elfricum Archiepiscopum priùs Wiltoniensi præfuisse sedi testantur Malmsbur. & Gervas.

Ibid. pag. 111. col. 2.
[*Excerpta ex Prisciano minore*] Idem opus est cum Præcedenti, uti ex prologo ejus apertè patet.

1066. GUITMUNDUS, pag. 146. col. 2.
Presbyteri Normanni filius ac demum S. R. E. Cardinalis teste Orderico Vitali.

1101. GILBERTUS, pag. 183. col. 1.
Vita Herlevini primi Abbatis Beccensis a Gilberto scripta, extat ad calcem Lanfranci operum, *Paris.* 1648.

1151. GALFRIDUS, pag. 229. col. 2.
[*Prodiit ea Versio* Francof. 1603.] Immo 1608. 8vo.
Ibid. ibid.
[*Epistola ad Alexandrum Lincoln. præsul.*] Hæc Epistola edita est a Commelino in editione Heidelbergensi, p. 48.

1162. THOMAS BECKET, pag. 237. col. 1.
[*Alano Abbate Deoche*] Sic etiam a Lupo appellatur. Legerat sc. Lupus in Codice suo *Deoches*, viz. *Theokesbiriensis*. Caveus Lupum perperam secutus est.

1170. PETRUS COMESTOR, pag. 239. col. 2.
Petrus Comestor obiit Anno 1179. qui *Historiam Scholasticam* scripsit. Sepultus Parisiis in Ecclesiâ S. Victoris, cujus Epitaphium tale fuit,

Petrus eram, quem petra tegit, dictusque Comestor;
Nunc comedor Vermis; docui, nunc cesso docere.
Quod sumus, iste fuit; posthac erimusque quod hic est.

Jo. Tinmouth. Hist. Aur. MS. l. 22. c. 88.

STE-

STEPHANUS LANGTONUS, pag. 282. col. 1. 1206
Expositio moralis in Josue, Judic. et Ruth. extat MS. in Ecclesia Christi Cantuar. Item *in libris* 4 *Regum*, ibid. Item in *Isaiam*, *Jerem.* & *Ezech.* ibid.

Sermones ejus in tribus diversis Codicibus exstabant olim in Bibliothecâ Abbatiæ Petriburgensis. Catalogus antiquus Codicum MS. in Bibliothecis Cœnobiorum Angliæ (qui extat apud Petrenses Cantab.) Memorat Stephani Archiepiscopi *Summam*, & ejusdem *Tractatum de Mariâ Magdalenâ.*

GUALTERUS MAPES, p. 284. col. 2. 1210.
[*Apocalypsis Goliæ*] Qui Gualterum bene novit Giraldus Cambrensis asserit (in Speculo Ecclesiæ, Lib. 4. cap. 16.) *Apocalypsim Goliæ* alteri deberi; sic enim habet: " Parasitus quidam Golias nomine, nostris diebus, gulositate pariter & dicacitate famosissimus, qui Gulias melius, quia gulæ & crapulæ per omnia deditus, dici potuit; literatus tamen affatim, sed nec bene morigeratus, nec disciplinis informatus, in Papam & Curiam Romanam carmina famosa pluries & plurima tàm metrica quàm rythmica non minus impudenter quam imprudenter evomuit."

HELINANDUS, pag. 285. col. 2. 1212.
[*Chronicon ab initio mundi, &c.*] Verba ista sunt Vincentii Bellovacensis, ex quo illa nominatim citat Joannes Tinmouth, additâ in fine istâ de suo notâ. " De hoc enim opere, prout invenire potuit, Vincentius Bellovacensis multa extraxit; & sicut fatetur, in Historiâ suâ inseruit."

ALEXANDER NECKAM. pag. 286. col. 2. 1215.
Sermones ejus exstant inter Codices Denesianos.
Ibid. ibid.
[*Elucidarium Bibliothecæ*] Id est Sanctæ Scripturæ, quam eo nomine designant Scriptores hujusce Ævi. Sic Stephanus Langton in Comment. majori in Isaiam MS. in Biblioth. Lambeth. in Cap. VII. 4 dicit. S. Jeronimum ex Hebræo Bibliothecam transtulisse in linguam Latinam.

ROBERTUS GROSTHEAD, pag. 294. col. 2. 1235.
Robertus transtulit *Testamentum* 12 *Patriarcharum* anno 1242. Annal. London. MSS. in Biblioth. Cotton. Anno 1254 obiit Sanctus Robertus Grosthead Episcopus Lincolniensis 8 id. Octob. Chronicon MS. in Biblioth. Lambeth.

ROBERTUS KILWARBIUS, pag. 318. col. 2. 1272.
Notulas super Priscianum & super Logicam ab eodem scriptas memorat *Johannes Tinmouth. lib.* 22. cap. 217.

INNOCENTIUS V. pag. 319. col. 2. 1276.
Scriptum compendio *super* 4 *Libros sententiarum* edidit, & *super Epistolas Pauli, Postillas optimas. Decretaque abbreviatione perutili & fideli in summam parvulam* coaptavit. Monachus Bridlington in Continuat. MS. Nicolai Triveti, ad An. 1276.

JOANNES PECKAMUS, pag. 324. col. 2. 1278.
[*Perspectivæ communis*] libri tres prodierunt *Coloniæ* 1592. 4°

APPENDIX.

NICOLAUS TRIVETHUS, pag. 13. col. 2. 1310.
Commentarium ejus *super Platterium*, Johannes Grandison Episcopus Exon. Ecclesiæ Exon. *legavit in Testamento suo* MS.

PORCHETUS SALVATICUS, pag. 17. col. 1. 1315.
Porchetus Spinola Ord. Minor. ad Archiepiscopatum Genuensem post Jacobi de Voragine obitum a Bonifacio VIII° Papâ provectus est 1299—3 Non. Februar. Wadding in Annal. Minor. Tom. 2. p. 712. Archiepiscopatum postea abdicavit; & a Papâ restitutus Bullâ datâ 16 Cal. Sept. Anno Pont. (Bonifacii VIII[i]) 7°, Sedem Archiepiscopalem Administratoris titulo regendam accepit. Id. Tom. 3. Die autem sequenti ad eandem a Papâ provisus est. Id. ib.

FRANCISCUS MARONIUS, pag. 17. col. 2. 1315.
[*Theologiam docendi potestatem accepit*] Sic dicit. " Dicunt nonnulli quod Indulgentiæ datæ sunt Ecclesiæ de superabundanti thesauro meriti Sanctorum: sed instatur contra

" iſtum Modum, Nam Martyres plus habent de Præmio quam habuerunt de Meri-
" to; quia ſemper Deus remunerat ultra condignum."

1320. DURANDUS a S. PORCIANO. pag. 22. col. 1.
[*Commentaria ſuper* 4 *libr. Sententiarum*] Prodierunt *Pariſ.* 1508. f. *Lugdun.* 1558. f.

1324. MARSILIUS PATAVINUS, pag. 27. col. 1.
[*Defenſor Pacis*] Prodiit opus iſtud Anglicè converſum *Lond.* 1535. f.

1330. GULIELMUS OCCAM. pag. 29. col. 2.
[*Tractatus de Sacramento Altaris*] Prodiit Argentinæ 1491. f. *Commentarius in primum libr. Sententiarum,* loco innominato prodiit 1483. f.

1330. ADDAMUS GODDAMUS, pag. 30. col. 2.
[*Commentaria in quatuor libros Petri Lombardi Magiſtri Sententiarum*] à Joanne Majore edita, qui Commentaria iſta ab Henrico Oyta circa An. 1390. nonnihil abbreviata fuiſſe prodit.

1333. NICEPHORUS CALISTUS, pag. 33. col. 1.
[*Catalogum Metricum &c. oratione ſoluta evulgavit*] Se librum illius *quemadmodum quis orando etiam confiteatur,* e Græco Latinè convertiſſe prodit Joannes Caius in Comment. de libris ſuis, p. 2.

1336. JOANNES ANDREAS, pag. 35. col. 2.
Tractat. *de Sponſalibus & Matrimonio* exſtat in Tractatu Tract. Vol. 6. f. 2. *De Conſanguinitate & Affinitate.* ibid. fol. 54.

1337. GULIELMUS de BALDENSEL, pag. 35. col. 2.
De privilegiis & immunitatibus Eccleſiæ exſtat in Tractatu Tract. vol. 2. f. 257. *De Appellationibus,* ibid. vol. 8. f. 201. *De Accuſatione & Inquiſitione,* ibid. vol. 10. f. 5.

1340. BARLAAM. pag. 36. col. 2.
Dogmata ejus fusè explicat & oppugnat Simeon Theſſal. adv. omnes Hæref. Cap. 31.

1340. HENRICUS de URIMARIA, pag. 41. col. 1.
Vitam ejus ſcripſit Capgravius in Opere MS. de illuſtribus Henricis, qui ſcripta ejus ſic recenſet: *Super libros Ethicorum,* ſatis grande opus, cujus initium eſt, *Ex Nobili Proſapiæ oriundo Domino, &c.*

Sermones de Sanctis per totum Anni circulum.

Super illo Decretali. *Cum Martha,* &c.

De perfectione hominis interioris.

De Exemptionibus.

Quæſtiones ordinariæ, quarum initium, *Utrum verbum ſit ratio alicujus alterius* productionis. *Quodlibetum,* cujus initium, *Non jam recordor, quoniam ad manus non eſt.*

1347. RICHARDUS FITZ-RALPH, pag. 47. col. 2.
[*Prodierunt iſta opuſcula cura Joannis Sudoris*] Exceptis illis de *laudibus Deiparæ,* & *defenſorio Curatorum:* quod omiſſum a ſe dicit, proptereà quod anteà impreſſum fuerit.

1350. ALBERICUS de ROSATE, pag. 51. col. 1.
Scripſit *Tractatum de Teſtibus,* exſtat in Tractatu Tract. vol. 5. f. 176. *Tractatum de præpoſitionibus.* ibid. vol. 1. f. 334.

1350. JOANNES THAULERUS, pag. 53. col. 1.
Ejus *Conciones* prodierunt *Baſileæ* 1522. & inter eas cujuſdam M. Eckardi *Concio,* ex *quâ* nonnulla habet Catalogus Teſt. Verit. p. 1768.

1350. JOANNES BOCCACIUS de Certaldo, pag. 53. col. 2.
Genealogia Deorum libri 15.

Liber de montibus, ſylvis, fontibus, fluminibus, ſtagnis ſeu paludibus, & de nominibus maris. Prodierunt ſimul *Pariſ.* 1511.

1354. GREGORIUS PALAMAS, pag. 55. col. 1.
Ὁ μέγας ἐν ἱεράρχαις καὶ θαυματῶν ἐργάτης Γρηγόριος. Sic de illo Simeon Theſſal. adv. omnes Hæreſ. cap. 23. Μέγας φωστὴρ εὐσεβείας—πρὸς θεωρίας ὕψος ἐληλακώς. Cap. 31. ubi illum impensè prædicat.

1354. CALLISTUS, Ibid. col. 2.
Scripſit adjutore Ignatio, amico individuo, uſus, luculentam *Orationis Dominicæ Expoſitionem* centum Capitulis. Teſte Simeone Theſſal. de rebus Eccleſ. cap. 295.

1357. RANULPHUS HIGDENUS, pag. 58. col. 2.
[*Polychronicon*] Literæ initiales Capitulorum 52 libri primi iſta dant verba, *Præſentem*

ſentem Cronicam compilavit frater Ranulphus Ceſtrenſis. Binam Polychronici ſui editionem Ranulfus elucubravit. In optimo enim Codice Bibliothecæ Lambethanæ, ſic legitur ad Annum 1344. "Explicit liber Polychronicorum ſecundum primariam "compilationem. Anglicè quinetiam convertit Treviſa, ejuſdem Mæcenatis juſſu "atque auſpiciis, *Bartholomæi de Glanville libros 20 de Proprietatibus Rerum.*" Verſio (quam Barkleiæ Anno 1397 à ſe finitam ipſemet in Præfatione docet) typis excuſa prodiit *Londini* 1535. f.

JOANNES WICLEFUS, pag. 60. col. 2. 1360.

De Wicleſo ejuſque dogmatibus vid. multa apud Higdeni Polychronicon ad annum 1356; plura in Continuatione ejuſdem.

Joannes Wicliff, dictus Flos Oxoniæ, ſcripſit Chronicon ad annum 1367, *Eulogium* dictum, Galba E. 7.

Ibid. pag. 62. col. 1.

[*Contra Wicleſum præſentem*] Et proteſtatione interpoſitâ rationem fidei ſuæ ſcripto exhibentem.

Ibid. ibid. ibid.

[*Epiſcopi crebris Gregorii Papæ literis incitati*] Habetur Exemplar Epiſtolæ quam ad Richardum Regem eâ de re Gregorius An. 1378. dedit, apud Foxium Comment. Rerum Eccleſiæ. *Baſil.* 1563. fol. par. 1. p. 5.

Ibid. pag. 63. col. 1.

[*Scripſerat ſine pari*] Quinetiam poſteriori calculo accedit argumentum non contemnendum, quod eo ipſo anno 1410 opuſcula Wiclefi complura Oxoniæ in ignem conjecta conflagrârint, præſidente Academiæ Cancellario Abbate Salopienſi.

Scriptis ejuſdem a Whartono memoratis addenda ſunt,

Confeſſio fidei, ſeu concluſiones 18 in Synodo Lambethana anno 1377 exhibitæ, in quibus de Eccleſiæ reditibus & clavium uſu præſertim agit. Apud Foxium Commenta. Rerum Eccleſiæ, *Baſil.* 1563. fol. par. 1. p. 8.

Epiſtola ad Urbanum VI. miſſa anno 1384. ibid. p. 16.

Reſponſum ad Richardum ſecundum Regem de jure Regis & Papæ, anno 1377 datum, ibid. *Declaratio fidei* ſuæ apud Walſingham. Hiſt. Angl. ad an. 1378, & *concluſiones* ejuſdem plures ibid. & ad annos ſequentes.

JOANNES RUYSBROKIUS, pag. 66. col. 2. 1360.

Anno Ætatis 24° Preſbyter ordinatus, uſque ad annum ſexageſimum in ſæculo vixit.

ISAACUS ARGYRUS, pag. 75. col. 2. 1373.

Barlaami ſextarium & hyperaſpiſten fuiſſe dicit Simeon Theſſ. qui eum τὸν ἴσ μεςὸν, τὸν ϗ πολὺ τὸ χίβδηλον τῆς ἑλλήνων φλυαρίας πλυτήσαντα, lib. adv. omnes Hæreſ. cap. 31.

BALDUS UBALDUS, pag. 78. col. 1. 1380.

Tractatus ejus plures exſtant in Tractatu Tract. *Lugduni* 1549. viz. *de Tabellionibus*, vol. 2. fol. 125. *De Pactis*, vol. 3. fol. 15. *De Conſtituto*, vol. 5. fol. 105. *De Subſtituto*, vol. 7. fol. 96. *De Additione cum inventario*, vol. 2. fol. 174. *De Syndicatu Officialium*, vol. 2. fol. 445. *De Carceribus*, vol. 10. fol. 8. *De Quæſtione & Torturâ*, vol. 10. fol. 210. *De Jure protomiſeos*, vol. 5. fol. 531. *De Dote*, vol. 6. fol. 152.

JOANNES de BURGO, pag. 81. col. 1. 1385.

[*Pupilla oculi*] Eadem circiter ætate ſcriptus eſt liber ejuſdem argumenti, cui titulus eſt *Cilium Oculi Sacerdotis.* Exemplar ejus Johannes Tinworth Abbas S. Edmundi cœnobio ſuo comparavit; nunc MS. penès J. B. Archidiaconum Cant.

Immò illum inter Scriptores ſuos retulit Baleus, Cent. 6. cap. 73. nomine Joannis Borough. Idem *homilias* quaſdem ab eo ſcriptas memorat.

HENRICUS KNIGHTON, pag. 84. col. 1. 1395.

Nomen ſuum literis initialibus ſedecim capitum primi libri ſic expreſſit, Henricus CNITTHON.

PETRUS de ALLIACO, pag. 85. col. 2. 1396.

[*Recommendatio S. Scripturæ*] Quâ probat Eccleſiam non ſuper Petrum ſed ſuper S. Scripturam ædificari.

[*Et Jure dominetur*] Prodierunt ſimul Opera iſta, dempto primo, *Argentinæ* 1490. f.

BOSTONUS BURIENSIS, pag. 114. col. 1. 1410.

Arnoldus ei agnomen fuit, teſte Harpsfeildio in Hiſt. Eccl. Angl. p. 640.

Exſtat liber ſatis prolixus *de Scriptoribus Eccleſiaſticis* ordine alphabetico a Monacho quodam Burienſi ſcriptus. Vitellius. cap. 12.

1414. VINCENTIUS FERRERIUS, pag. 116. col. 2.
Ejus Sermonum *de Tempore* pars æstivalis *Norembergæ* 1492. f.

1417. MARTINUS V. pag. 119. col. 2.
[*In Velabro factus*] Anno 1409 ad Concilium Pisanum.

1420. JOANNES FRANCISCUS POGGIUS, pag. 123. col. 2.
[*Descriptio ruinarum Romæ*] Edit. *Basil.* 1538.
Operibus a Whartono recensitis accenseri meruerunt,
Historia disceptativa de avaritia.
Historiæ convivales 3. viz. uter gratiam debeat hospes an conviva; utrum Medicina juri civili præstet; utrum priscis Romanis Latina lingua vernacula fuerit.
Asinus Luciani latine versus.
Invectivæ in Felicem Antipapam.
Invectivæ 4 *in Fr. Philelphum.*
Invectivæ 4 *in Laurentium Vallam.*
Oratio funebris in Nicolaum V. *Pont.*

1429. ALEXANDER CARPENTARIUS, pag. 129. col. 1.
[*Sic enim ad calcem Codicis MS. notatum legitur*] Eadem habetur nota in fine editionis *Paris.* 1497. f.

1433. JOANNES de POLEMAR, pag. 135. col. 1.
Petrum Payne illum vocat Illyricus, qui breve scriptum ejus *de Prædestinatione & libero arbitrio* MS. habuit. Catal. Test. Verit. p. 1836.

1438. GEORGIUS GEMISTHUS PLETHO, pag. 141. col. 2.
Græcos Latinis accedere indignatus a Concilio ante definitionem latam discessit, unà cum Demetrio Imperatoris fratre & Scholario. Nectarius de Primat. Papæ. Sect. 9. p. 17.

1440. JOANNES de LYDGATE, pag. 149. col. 1.
[*Historia Belli Thebani carmine Anglico*] Scripsit anno circiter 1430.
Historia Daretis de Bello Trojano Carmine Anglico reddita, prodiit typis impressa sæculo postremo.

1444. REIGNALDUS PAVO.
Donati Appendix exstat MS. in Bibliothecâ Caroli Theyer Generosi in Agro Glocestrensi.
Uterque liber editus est unà cum Commentariis Ecclesiasticis Foxi. *Basil.* 1659. Athen. Oxon. par. 1. p. 187.

1450. JOANNES CAPGRAVIUS.
Liber *de diversis Symbolis Fidei*, ad Willielmum Gray Episcopum Eliensien anno 1454. elegantissimo charactere ab illo scriptus, habebatur MS. in folio inter libros Ricardi Smith Londinensis. [Ejus *Historia de inclytis Henricis omnibus*] Joanni priori Ord. Aug. inscribitur.

1450. ANTONIUS de ROSELLIS.
[*Scripsit insigne opus* Monarchiam *dictum*] Habetur in Tractatu Tractat. vol. 14. fol. 307. Ejusdem *de Legitimatione*, ibid. vol. 6. fol. 264. *De Successione ab intestato*, vol. 7. fol. 240. *De Judiciis & Tortura*, vol. 10. fol. 83. *De Conciliis Generalibus*, vol. 2. fol. 14. *De Usuris*, vol. 16. fol. 80. *De Indulgentiis*, ibid. fol. 168.

1470. JOANNES HEROLDUS sive DISCIPULUS.
Sermones de Tempore CLXIV.
Sermones de Sanctis XLIX.
Duplex Exemplorum Promptuarium.
Promptuarium de miraculis B. Virginis Mariæ.
Ista ad finem nota habetur. "Opus Sermonarium, vulgò Sermones Discipuli de "Tempore & Sanctis cum exemplorum Promptuariis nuncupatum, omnibus curam "animarum gerentibus accommodatissimum, per devotum Deo patrem Magistrum Joannem Herolt S. Dominici discipulum, anno 1418. studiosissimè congestum, fælici "omine completum est, impressum jam tertiâ vice," *Coloniæ* 1510. Eadem prodierunt Opera *Norimbergæ* 1520. addito *Quadragesimali* Sermones XLVII continente.

1471. SIXTUS IV.
Romæ nobile admodum lupanar construxit—Romana Scorta in singulas hebdomadas Julium pendent Pontifici; qui Census annuus nonnunquam 20000 ducatos excedit. Cornelius Agrippa de Vanitate Scient. cap. 64.

1476. M. JOANNES WESSELUS HERMANNI.
Vereor ne Joannem Ruchard de Wesalia (qui Moguntiæ anno 1479. condemnatus) cum

cum Doctore Weſſelo ſeu Baſilio male confuderit Whartonus. Illos diſtinguit Illyricus in Catal. Teſt. Verit. p. 1908.

JOANNES PICUS. 1484.

Cabaliſtarum obſcuriora ſelectioraque dogmata ex eorum commentationibus à Pico excerpta Archangelus Minorita illuſtravit commentario; qui inter Scriptores Cabaliſticos prodiit, *Baſil.* 1587. f.

BERNARDUS de CARAVAIAL. 1492.

Rectius *Bernardinus*, Cardinalis S. Crucis & Epiſcopus Sabienſis: Præſes a Concilii Patribus electus.

JOANNES REUCHLINUS. 1494.

[*Doctoratus inſignia anno* 1481. *accepit*] Anno 1479. uti ipſe teſtatur in Epiſtola ad Dionyſium fratrem præfixa Dictionario Hebr.

Ibid.

[*Obſcurorum Virorum Epiſtol.*] In his Epiſtolis præcipue vapulat Johannes Pfeffercorn Theologus ex Judæo converſus. Iſte in quodam libro de Chriſtianâ Religione dicit ſe Novum Teſtamentum Hebraicè convertiſſe ad Gentilium ſuorum convictionem.

GOTSCHALCUS HOLEN. 1495.

Celeberrimi & omnium excellentiſſimi divini verbi declamatoris, Gotſchalci Holen, Ordinis fratrum Heremitarum Divi præſulis Auguſtini, Sacræ Theologiæ lectoris excellentiſſimi *Sermones ſuper Epiſtolas Dominicales* per anni circulum LXXIV. pars hiemalis; quibus inſerti ſunt Joannis de ſancto Geminiano, Ordinis Prædicatorum *Sermones ſeu Dialogi* 2. Alter *inter Chriſtum & Latronem a dextris*, alter *inter Chriſtum & Cain*, & ejuſdem *Sermo in vigilia Paſchæ*.[a] Scripſit etiam Gotſchalcus *Sermones Dominicales ſuper Epiſtolas S. Pauli* CVII. pars æſtivalis; *De dedicatione Eccleſiarum Sermones* XVI. Omnes iſti Sermones prodierunt *Hagenoæ* 1520. fol.

JOHANNES LUDOVICUS VIVES. 1501.

Opera addenda.

Declamationes Syllanæ 5. Prod. *Antverp.* 1520. 4°

Veritas fucata ſive de Licentia Poetica. Lovan. 1523. 4°

Declamatio pro Noverca contra Quintilianum. Ibid.

Præfatio in leges Ciceronis. Ibid.

PHILIPPUS DECIUS. 1508.

Apoſtolicæ Sedis Capellanus, & Rotæ auditor ab Innocentio VIII. conſtitutus eſt.

Ibid.

[*Jus Canonicum docuit*] Quod & Paduæ, à Venetis conductus fecit.

Ibid.

[*à Piſano Concilio*] Cui, a Ludovico Rege delegatus interfuit; Concilii Advocatus à Patribus ſeſſione primâ conſtitutus.

MATTHIAS FARINATORIS de WYENA, Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo, S. Theologiæ Lector, ſcripſit librum *Moralitatum elegantiſſimum, lumen animæ dictum, cum ſeptem Apparitoribus, necnon ſanctorum Doctorum, Orthodoxæ fidei profeſſorum, Poetarum etiam ac Oratorum auctoritatibus, per modum pharetræ, ſecundum ordinem Alphabeti collectis.* In præfatione dicit ſe opus iſtud Joannis XXII. Pontificis juſſu aggreſſum, in eo triginta annis deſudaſſe, adjunctis ſibi laboris ſociis, Leone Amundo, & Severino, *triplici linguâ peritiſſimis, qui libros quoſdam de naturarum ordine, de Græco in Latinum nondum tranſlatos diligenter celeriterque transferrent.* Idem plurimos a ſe viſos & uſurpatos, quos hodiè deſideramus, libros, vel potius a Judæis confictos & Philoſophis Arabicis, enumerat. Prodiit—1482. fol.[b] 1330.

GERARDUS SENENSIS, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Ægidii Romani ſectator, Baccalaureatûs Theologiæ gradum Lutetiæ adeptus, Theologiam ibi publicè prælegit. Idem poſtea onus Bononiæ & Senis ſuſtinuit. Scripſit *Commentarium in* IV *Libros Sententiarum, librum de Contractibus & Uſuris, de Montibus Florentinorum, de Reſtitutione, Quæſtiones quodlibetas, Quæſtiones ad Epiſcopos generaliter pertinentes, de Præſcriptionibus, de Uſurpationibus, Expoſitiones Clementinas de Hæreticis, & de Begardorum erroribus, Tractatum de principio Individuationis ad mentem Ægidii, Quæſtionem de intellectu agente,* (hæc duo Patavii MSS. ſervantur) *Quæſtiones ad Epiſcopum Senenſem,* 1340.

Not. MSS. † C quæ

a Conf. Oudin. Tom. 3. p. 2630.

b Antea 1477. 2 Vol. fol. teſte *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 5. p. 169.

quæ cum multis aliis auctoris libris & tractatibus Mediolani asservantur. Ex his prodiit Commentarius in primum librum Sententiarum, Patavii 1598. editus a F. Sanctio Ariminensi, ex cujus præfatione ista desumuntur.

ARNOLDI de VILLANOVA Fragmentum prolixum *de Frederici & Jacobi Regum Hispaniæ & Siciliæ pietate*, exstat in Catalogo Testium Veritatis, pag. 1732.

LUDOVICUS BAVARUS, Imp. Romanus, scripsit egregiam *adversus calumnias Joannis* XXII Papæ apologiam, quâ jus & suprematum Regum contra Pontificis ambitionem strenué propugnat. Habetur in Catalogo Testium Veritatis, pag. 1708.

GODEFRIDUS de FONTANIS, sæculo 14° scripsit librum *contra Monachos mendicantes.* Præclarum ejus excerptum Flaccius Illyricus dedit in Catalogo Testium Veritatis, pag. 1721.

1350. JOANNES *de Rupe scissâ*, Ordinis Minorum, acerrimus Ecclesiæ Romanæ hostis. De eo vid. Catal. Test. Verit. p. 178. & Frossardum sub finem voluminis 2i Chronic.[a]

GULIELMUS de RUBIONE, Ordinis Minoritarum, conventûs Villæ Francæ, provinciæ Aragoniæ Minister, scripsit *Commentarium in* IV *libros Sententiarum*, a Badio Ascensio editum *Paris.* 2 Tom. fol. Ann. 1517 & 1518.

CAROLUS Rex Galliæ (circa An. 1400.) scripsit *Epistolam super libertate Ecclesiarum Galliæ & Delphinatûs*, quoad exactiones annatûs & gravamina per Papam imposita. Exstat in Catalogo Test. Veritatis, pag. 1828.

HERMANNUS RIED scripsit libellum *de Vita & Honestate Clericorum.* Eum anno 1556 edi curavit Illyricus, qui & alium ejusdem tituli librum, eodem circiter tempore conscriptum, simul edidit.

1420. VOLGVINUS scripsit *Homiliam super Evangelium de interseminatis zizaniis.* Inibi Clericorum vitia mirificè insectatur. Edita est inter alia quædam ab Illyrico, *Basil.* 1555. in Antilogia.

1440. Scripsit quidam D. LURTZEN librum *de Squaloribus Romanæ Curiæ*; prodiit anonymus *Basil.* 1551. Eum nonnulli codices ascribunt Matthæo Cracoviensi, Episcopo Warmaciensi.[b] Circa Hussi tempora, illum a Matthæo ad Concilium Basileense transmissum fuisse testantur. Vide Illyricum, Catalog. Test. Veritat. pag. 1904.

1450. ALANUS CHARTERIUS, Caroli VII. Galliæ Regis secretarius, scripsit lingua vernacula librum cui nomen *Aulicus*, quo contra cœlibatum Cleri præcipuè agit. Illustre ejus Fragmentum latine versum exhibet Illyricus in Catal. Test. Veritat. pag. 1848.

1450. JOANNES HUGONIS *de Slestat*, Vicarius Parochiæ S. Stephani Argentinensis.

Scripsit ad Maximilianum Romanorum Regem, librum cui titulus *Quadrivium Ecclesiæ*, seu quatuor Prælatorum (viz. Papæ, Episcoporum, Imperatoris & Laicorum) officium, quibus omnis anima subjicitur. Prodiit *Argentinæ* 1504. fol.[c]

Sensatus.

Sermones LIX. de rebus variis sub ejus nomine prodierunt *Goudæ* 1482. fol.

FRATER GUILLERMUS, S. Theologiæ professor, Parisiis educatus, scripsit *Postilla super Epistolas & Evangelia, de Tempore & de Sanctis totius anni.* Argentinæ 1483.

GUILHERMI Cancellarii Parisiensis *Homilialogus* ab Henrico Bebelio editus, sive,

Sermones Dominicales CV *in Epistolas.*

Sermones Dominicales CXXVI *in Evangelia.*

Sermones CVI *de Sanctis.*

Tubingæ 1499. fol.

NICO-

[a] Ejus *Epistola* ad Guil. Curtum Presb. Cardinalem *de suis revelationibus & tribulationibus*, de qua Baluzius, T. S. Pap. Avenion. p. 942. sive *Prophetia, & libruntulus* dictus *Vade mecum in tribulatione*, prodiit in Append. ad Fasciculum rerum expetend. & fugiend. *Lond.* 1690. p. 494. ejusdem *de familiatu philosophiæ* MS. in Bibl. Regis Christianissimi Cod. 5977. *Commentarium in Oraculum Cyrilli* Eremitæ Presbyteri quarundam prædictionum MS. in Bibl. Reg. Paris. Cod. 5695. de quo Baluzius, Pap. Avenion. T. S. p. 1459. & *Comment. in 4 libr. Sententiarum.* Scripsisse etiam fertur *de Consideratione quintæ essentiæ omnium rerum*, Basil. 1561. fol. 1597. 8v°. & in Theatro Chymico edito *Ursellis* 1602. *Argentorat.* 1613. 1659. *De tribus oleis Antimonii, liber lucis & de Confectione lapidis Philisophorum* inter scriptores de arte Alchemiæ & *secreta naturæ* MSS. in Bibl. Leidens. inter libros Vossian. Conf. Fabr. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 4. p. 368.

[b] Occurrit sub *Matthæi Cracov.* nomine in Append. ad Fascicul. Rerum expetend. & fugiend. p. 584.

[c] Prodiit *Venet.* 1584. 4°. Habetur etiam in Tractatu Tractatuum Juris, Tom. 13. p. 289. Ejusdem *de potestate Papæ* contra Monarchiam Antonii Rosellis prodiit *Argentor.* 1504. *Aliud* ejus *Quadrivium* memorat Possevinus. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 3. p. 866. *Oudin.* Tom. 3. p. 2586.

NICOLAUS de BLONY, Decretorum Doctor, Capellanus Epiſcopi Pornonienſis.

Viridarius ſeu Sermones de Tempore CXXXI.

Sermones de Sanctis LI.

Scripti circa an. 1438. uti patet ex Sermone 113 de Tempore. Prodierunt *Argentinæ* 1498. fol.

THEODORUS GAZA.[a] 1468.

Commentarius de menſibus Atticis, latinè verſus a Joanne Pertello. *Pariſ.* 1535. Poſtea recuſus formâ elegantiori in Petavii Uranologio, *Pariſ.* 1630. Poſtremò *Antverp.* 1703.

GULIELMUS CAXTONUS, primus Anglorum Typographus, Joannis 1468.
Treviſæ *Polychronicon*, ad annum 1460 continuavit. Verſionem ſimul ac continuationem Winichindus Wordenus excudit *Londini* 1495 fol.

Libri ab illo impreſſi.[b]

Speculum vitæ Chriſti, ſeu Vita Chriſti per Bonaventuram Anglicè converſa & multis in locis aucta, tempore Thomæ Arondelii Archiep. Cant. a quo verſio approbata eſt: Ad finem habetur Tractatus vernaculus *de Veritate corporis & ſanguinis Chriſti in ſacramento altaris*, fol.

Dicta Philoſophorum ex Latino Gallicè converſa a Joanne de Theonvilla, Prætore Pariſienſi, Anglicè & Gallicè reddita per Antonium de Wodevile Comitem Riveriæ; (excuſa ſunt charactere qui manuſcriptus primâ fronte videtur) *Londini* 1477. fol. a Caxtono, cui opus reviſendum & corrigendum Comes commiſerat. Addidit ad finem Caxtonus fragmentum *in vituperium mulierum*, quod omiſerat in Verſione ſuâ Comes.

Homiliarium Anglicum, ſeu Expoſitiones prolixæ Orationis Dominicæ, Symboli, Decalogi, ſeptem ſacramentorum, &c. & Homiliæ in præcipuas totius anni Dominicas & feſtivitates. Anglicè, *Londini* 1483.

Vitas Patrum S. Hieronymi ex Gallico Anglicè tranſtulit. Gallica verſio *Lugduni* facta fuerat anno 1486. Anglica 1491. Verſio Anglica prodiit *Londini* 1495. fol. poſt Caxtoni mortem a Winichindo Wordeno edita.

Chronicon Angliæ a Bruto ad annum 1460 Anglicè contexuit, & *Londini* 1480. fol. edidit. Primus liber, qui de ſitu, moribus, &c. Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ agit, ex primo Polychronici a Treviſa verſi libro fere totus deſumitur. Exſtat MS. in bibliotheca Lambethana Caxtono inſcriptum *Chronicon Angliæ* a Bruto ad Henrici V. obitum multo fuſius, cui etiam primus liber non apponitur.

BERNARDUS de BREYDENBACH, Camerarius ac poſtea Decanus Ec- 1483.
cleſiæ Moguntinæ, anno 1483 peregrinationem ſuſcepit in terram ſanctam ad ſepulchrum Domini. *Hiſtoriam ejus peregrinationis ad ſepulchrum Domini* edidit *Moguntiæ* 1486.

Hiſtoria peregrinationis ab Hieroſolymâ per ſolitudinem in Montem Sinai ad S. Catharinam ſuſceptæ.[c]

GUALTERUS SCHEDEL ſcripſit *Policraticon*, ſeu *Chronicon Univerſale* 1493.
ab orbe condito ad an. 1492. Prodiit *Norembergæ* 1493. tabulis & iconibus ornatum.

SOCCUS quidam *Sermones* quamplurimos conſcripſit. Prodierunt a Joanne de Gruningen impreſſi *Argentinæ* 1484. fol.

Sermones de tempore CXXVII, Pars hiemalis.

Sermones de tempore, Pars æſtivalis.

Sermones de Sanctis CXIII. Ad finem ſermonum de tempore iſta nota habetur. " Opus præclarum Sermonum Socci de tempore ſic dictorum, cum de Succo, i. e. " de medulla ſacræ paginæ, ſtilo ſubobſcuro exquiſitiſſimè ſunt collecti, explicit fæli- " citer." In principio Sermonum de ſanctis, " Incipiunt Sermones notabiles valdè " &

[a] Scripſit *Grammaticæ Græcæ libros* 4. edit. *Venet.* 1495. & alibi. *Latine* lib. 1. & 2. Eraſmo interprete, *Colon.* 1525. 8vo. Græce & Latine *Baſil.* 1522. 1529. 4°. 1540. 8°. & liber 4. cum explanatione Eliæ Andreæ *Pariſ.* 1551. 4to. *Epiſtolam* de Origine Turcarum cum Leonis Allatii verſione in ejus συμμίκτοις, T. 2. p. 382. ſeq. *Colon.* 1653. 8vo. *Plures Gazæ Epiſtolas* memorat Allatius contra Creyghton, p. 18. *Commentarius* de Menſibus Atticis prodiit Græce cum Grammatica, *Venet.* 1495. *Florent.* 1515. 1526. 8vo. *Venet.* 1525. 8vo. *Baſil.* 1540. 4to. *Pariſ.* 1550. 8°. Item in Theſauro Antiq. Græc. Jacobi Gronovii *Amſt.* 1699. fol. Tom. 9. p. 977. Vid. quæ de Gazæ ſententia notavit Jo. Alb. Fabricius in Menologio edito *Hamb.* 1712. p. 52. De Theodoro Gaza conf. etiam Bibl. Gr. Vol. 9. p. 192. ſeq.

[b] De Caxtono & libris ab illo impreſſis vid. Vitam ejus a Joan. Lewis Anglicè edit. *Lond.* 1737.

[c] Idem forte cum priore opus. Nam inter libros impreſſos Bibl. Bodleian. ad verbum *Breitenbachius* legitur: *Peregrinatio Hieroſolymitana ad ſepulchrum Domini, & Carthariniana ad Montem Sinai, ac per varias Orientis partes*, cum iconibus, *Spiræ* 1502. O. 31. Art. *Moguntiæ* 1486. 1. 1. 7. Art. & cum coloribus B. 1. 16. Art. Seldeni. Prodiit etiam lingua Germanico-Belgica, *Mogunt.* 1488. Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 2734.

" & multum formales fratris Socci Ordinis Ciſtercienſium de Sanctis." In fine, " Sermones Socci de ſanctis floſculis mellifui Doctoris ſancti Bernardi præ cæteris utcunque exornati, expliciunt fæliciter."

Impreſſus eſt liber *Noribergæ* anno 1508. titulo *ſpeculum Viſionis*, authore Preſby-
1504. tero JOSEPHO GRUNEPECK, qui vixit circiter idem tempus. Illyricus in Catal. Teſt. Verit. pag. 1926. Eccleſiæ Romanæ abuſus acriter caſtigat.

1505. PETRUS TARTARETUS, Pariſienſis Theologus, ſcripſit *Commentaria ſeu Reportata in ſententias & quodlibeta Scoti*, Venet. 1607. 2 vol. fol.

ANTONIUS SYRRECTUS, O. M. provinciæ Turoniæ ſcripſit *librum formalitatum ex mente Scoti*, Venet. 1505. fol. editum.

1509. JOANNES MAJORIS ECKIUS, procancellarius Auripoli & Canonicus Eiſtetenſis, ſcripſit anno 1512. prolixum *de Prædeſtinatione Commentarium*, qui excuſus eſt *Auguſtæ Vindel.* 1514. fol.

1509. JOANNES MAJOR, natione Scotus, Theologus Pariſienſis, in Glegorno viculo, quinto ab Hadingtonâ lapide, natus, ſcripſit *Commentarium ſeu quæſtiones in* IV *libros Sententiarum.* Opus anno 1509 inchoatum, anno 1516 abſolvit. Prodiit a Badio Aſcenſio excuſum *Pariſ.* 1519. 2 Tom. fol. [a]

1513. PAULUS de MIDDELBURGO, Epiſcopus Foroſempronienſis [b] ſcripſit opus ad Leonem X libris XIX. *de recta Paſchæ celebratione & de die Paſſionis D. N. J. C.* prodiit *Foroſempronii* 1513. f.

1514. AUGUSTINUS [c] JUSTINIANUS, urbe Genuenſis, ordinis Prædicatorum, edidit *Octaplum Pſalterii*, viz. Textum Hebraicum, Paraphraſin Chaldaicam, Verſiones Latinas utrique reſpondentes, Verſiones Latinam vulgatam, Græcam & Arabicam, & Gloſſam brevem. Impreſſum eſt *Genuæ* 1516. fol.

1516. VALERANDUS VARANIUS ABBAVILLÆUS, Doctor Pariſienſis, ſcripſit anno 1516. *Geſta Joannæ virginis Gallicæ, Anglorum expultricis,* carmine Heroico, libris IV. prodierunt inter Scriptores de mulieribus claris, *Pariſ.* 1521. fol.

1517. FRANCISCUS LYCHETUS BRIXIANUS, O. M. de Obſervantia, Vicarius Provinciæ Brixiæ, ac tandem totius Ordinis Franciſcani Miniſter Generalis, dum Neapoli Joannæ Reginæ juſſu Theologiam triennio prælegeret, ſcripſit varia in Theologiâ Scoticâ.

Com-

a *Commentarius in 4tum Sententiarum* prodiit *Pariſ.* 1509. recuſ. amplior. ap. Badium Aſcenſium *ibid.* 1516 Ex hoc excerpta *Diſputatio de ſtatu & poteſtate Eccleſiæ*, quæ habetur inter Gerſonis opera, Tom 2. edit. nov. p. 1121. ſeqq. atque inter alia ſcripta ejuſdem argument. *Pariſ.* 1683. fol. in Defenſione doctrinæ Veterum Theologorum Facultatis Pariſienſis. Adde Mackenzium, p. 316. ſeq. *Comment. in 1um & 2um Sententiarum.* Pariſ. 1510. *Comment. in 2um* prodiit auctior *ibid.* 1519. *Comment.* in 3um *ibid.* 1517.

Ejuſdem *Expoſitio in Matthæum*, Pariſ. 1518. Ex hoc deprompta *Diſputatio de auctoritate Concilii ſupra Papam*, & altera *de poteſtate Papæ in rebus temporalibus*, quæ ambæ exſtant in Defenſione Facul. Theol. Pariſ. ſupra memorata, & inter Gerſonis opera T. 2 p. 1131. ſeq.

Ejuſdem *De Hiſt. gentis Scotor. libr.* 6. in anno 1469. deſinens. *Pariſ. ap. Bad. Aſcenſ.* 1521.

Catalogus Epiſc. Lucionenſium ap. Anton. Democharem, l. 1. c. 26. Tom. 2. Propugnationis pro ſacra Miſſa.

Expoſitiones in 4 Evang. Ad calc. hujuſce operis 4 *Quæſtiones*. 1. Utrum lex gratiæ ſit ſola vera. 2. Quid ſit veritas catholica, & quot ſint ejus gradus. 3. De numero Evangeliſtarum 4. De terræ promiſſionis ſitu. *Pariſ. ap. Aſcenſium* 1529.

Introductorium in Ariſtotelicam Dialecticam, totamque Logicam *Pariſ.* ap Jo. Lambert. Prodiit etiam cum aliis ejuſdem ſimilis argumenti *Lugd.* 1514. *Comment.* in Phyſica Ariſtotelis *Pariſ.* 1526. Baleus Cent. 14. Art. 59. ſcribit Caxtoni Chronicon libris 7. a Majore ex Anglico verſum notat; & ejuſdem *Diſputationes Sorbonicas, placita Theologica, & Sermones per annum* memorat. Hæc. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. vol. 4. p. 283. Conf. etiam Georg. Mackenzii Tom. 2. de Vitis illuſtrium Scotorum, p. 309. & Nicholſon. Bibl. Hiſtor. Scotic. p. 101.

b Obiit Rom. 1534. Ætat 89. *Opus de recta Paſchæ celebratione libris* 14. prodiit *Foroſempronii* 1513. 4to unà cum *libris 19 de die paſſionis Dominicæ* ad Maximilianum Cæſarem. Non aliud eſt quod a Geſnero de emendatione Calendarii appellatur. Scripſit etiam *Prognoſticon* oſtendens anno Dom. 1524. nullum diluvium futurum. *Foroſempronii.* 1523. Edidit etiam *Defenſionem prognoſtici*, atque *Invectivam* in Vatem ſuperſtitioſum. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. vol. 5. p. 641.

c Conf. Jac. Echardum, Tom. 2 de Scriptorib. Dominicanis, p. 96. Le Long. Bibl. ſacr. vol. 1. p. 2. & p. 42. Morinus in Exerc. Bibl. p. 11. ait Juſtiniani *annotatiunculas in Pſalmos* ex myſticis & difficillimis Judæorum penetralibus expreſſas, paucis verbis plura aperire Judæorum recondita myſteria quam craſſis voluminibus alios, qui his in rebus videri geſtiunt admodum verſati.

Liber Job. Hebraicæ veritati reſtitutus, cum duplici verſione, altera Juſtiniani, prodiit *Pariſ.* 1520. 4. Edidit etiam Juſtinianus *librum Ruth & Lamentationes Jeremiæ*, cum tractatu *de numeris*, Hebraice 4to. *Grammaticam R. Moyſis Kimchii.* Pariſ. 1520. 4. recuſ. cum Seb. Munſteri verſione *Baſil.* 1531. 8. & notis Conſtantini l'Empereur *Lugd. Bat.* 1630. 8. Maimonidis *Ducem* ſeu *directorem dubitantium* ex Latina veteri verſione, *Pariſ.* 1520. *Epiſtolam* qua opus Stephano Poucherio Senonenſium Archiepiſcopo dicavit, & illius verſionis ſpecimen adjunctum verſioni Buxtorfianæ exhibuit Wolfius Bibl. Hebr. Tom. 3. p. 781. ſeq. *Precationem ad Deum* ex 72 nominibus Divinis Hebraicis & Latinis, cum interprete commentariolo, *Venet.* 1513. 8. *Porcheti Salvatici Victoriam contra impios Hebræos*, ſcriptam an. 1303. *Pariſ.* 1520. *Præfationem Juſtiniani* Mich. Neander in Erotematibus Linguæ Hebrææ p. 541. ſeq. recudi fecit. *Porcheti procemium* dedit Wolfius Bibl. Hebr. Tom. 2. p. 1124. *Philonis Judæi* 102 *Quæſtiones, & Reſponſiones morales ſuper Geneſin.* ibid. 1520. *Chalcidium in Platonis Timæum.* Pariſ. 1520. *Æneæ Platonici Dialogum de immortalitate animarum & corporum reſurrectione*, e Græco Lat. verſum. *Venet.* 1513. 8°. *Jo. Matthæi Lunenſis de Sarzana de mulieribus claris, & de inventoribus rerum.* Pariſ. 1520. Scripſit etiam Italice *Annales Genuenſes* poſt auctoris obitum, edit. *Genuæ* 1537. Hæc *Fabr.* Bibl. med. & inf. Lat. vol. 4. p. 612.

Commentaria in 1um, 2um & 3um Joannis Scoti Sententiarum librum, & in ejuſdem *Quodlibeta*. Pariſ. 1520. 2 Tom. fol. Commentaria in 2dum Sent. librum & quodlibeta prodierunt Sallodii, 1517. f.

JOANNES LONGLANDUS, Epiſcopus Lincolnienſis, Henrico VIII. Angliæ Regi a ſacris confeſſionibus, ſcripſit *Sermones* plurimos expoſitivos in tres priores *Pſalmos Pœnitentiales*, viz. 6. 31. 37. (anno 1518.) ad Henricum regem; *Sermones* tres *ad Clerum* (anno 1525, 1527.) ad Gulielmum Warhamum, Archiep. Cant. & *Sermones & quadrageſimales* (anno 1517.) Prodierunt ſimul Londini per Richardum Pynſon excuſi. fol. 1518.

Editæ ſunt ab Hutteno 1520 Domini anno aliquot *Epiſtolæ* ſcholarum, Pragenſis, Oxonienſis, & Pariſienſis, *de tollendo ſchiſmate*, quod tunc erat (ſæculo 14.) quibus adjuncta eſt & Cæſaris Wenceſlai Epiſtola.

Quære an illa ſit ſcholæ Oxonienſis Epiſtola *de tollendo ſchiſmate*, quæ in Bibl. Lambethana MS. extat.

JOANNES, Epiſcopus Chemienſis, ſcripſit *Onus Eccleſiæ* [a] poſt mortem Lutheri, quem paſſim oppugnat. Illyricus in Catal. Teſt. Veritat. p. 1795. Albertinum vocat, ſæculo 14 collocat, & quando vixerit ſe neſcire dicit.

His accedito

Hiſtoriola de CHAUCERO *noſtro, ſcripta etiam à Reverendiſſ.* THO. TENISON, *Archiepiſcopo Cant. ad calcem* HISTORIÆ *Cl.* CAVEI LITERARIÆ.

GALFRIDUS CHAUCER, Natione Anglus, Domo Londinenſis, nobili, ut videtur, loco natus, prima Literarum tyrocinia in Academiâ Oxonienſi poſuit, ſi Lelando apud Baleum fides. Sunt qui Cantabrigiæ etiam literis illum incubuiſſe volunt; teſtimonio ex *Amoris Aulâ* deſumpto innixi. Verum libellum iſtum Chauceri non eſſe nos infra adnotabimus. Poſita domi melioris Literaturæ fundamenta diuturnâ inter exteras Gentes peregrinatione ad culmen perduxit. Domum reverſus, Legum Municipalium ſtudio in Hoſpitiis Juriſconſultorum Londinenſibus animum adjecit. Dein rarâ Artis Poeticæ famâ illuſtris, Angliæ Regibus & Magnatibus in pretio eſſe cœpit. Variis honoribus cumulatus, ab Edwardo IIIº. Armigeri dignitate auctus, & in Galliam anno 1377 legatus, ut Mariam Francorum Regis filiam Richardo Walliæ Principi procaretur, a Richardo ſecundo inter Aulicos allectus eſt. Semel atque iterum ad exteros Principes miſſus & frequentibus ſtipendiis donatus, claruit Anno 1380. Uxorem duxit filiam Pagani Roveti Equitis Hannonienſis, cujus alteram filiam duxerat Joannes Dux Lancaſtrenſis; ipſomet Duce Lancaſtrenſi, cui imprimis charus fuit, nuptias ei procurante. Turbatis ſub Richardo ſecundo ſeditione populari rebus, ipſe Plebis tumultuantis partibus plus æquo favit; ut multifariis Regni gravaminibus, quæ ſub impotentis animi Juvene Rege nimis invaluerant, medelam adhiberi efficeret, uti ipſe in *Teſtamento Amoris* ſcribit. Compoſitis Regni rebus, rei familiaris grave diſcrimen adiit; Regis & Procerum inimicitias aliquandiu expertus, &, ut nonnulli volunt, in carcerem datus. Tandem in integrum reſtitutus, Prædium ſuum in villâ regiâ de Woodſtock prope Oxonium ſitum conceſſit, ubi ultimum vitæ decennium, Muſis unice intentus, exegit. Anno 1400, Londinum profectus, ut res domeſticas curaret, vitam clauſit 25º Octob. die, anno Ætatis circiter 72º. In Eccleſia Weſtmonaſterienſi ſepultus: Vir extra controverſiam doctiſſimus, Poetarum vero Anglicorum facilè princeps & Parens, *ſui ſæculi ornamentum*, inquit magnus ille Camdenus, *extra omnem ingenii aleam poſitus, & Poetaſtros noſtros longo poſt ſe intervallo relinquens*; ſanè is eſt, quem antiquis Latii poëtis non immerito conferre poſſemus; ſi aut ſæculum aut linguam nactus eſſet fæliciorem, licet id in Chauceri laudem haud parùm cedat, quod tam rudi ævo Priſcorum Poetarum Veneres ſi non aſſecutus, ſaltèm imitatus fuerit, & horridiuſculam linguæ Anglicanæ (qualis tunc temporis obtinuit) duriciem, Carmine ligatam, amœniorem atque elegantiorem reddiderit; primus enim omnium Linguæ noſtrati ſordes excuſſit, nitorem intulit, & largâ vocum molliorum aliundè invectarum ſupellectile ditavit; id operis

Not. MSS. † D præ-

[a] An. 1519. Prodiit *Landſhutæ* 1524. *Colon.* 1531. fol. & 1640. 4º. Teſte *Fabr.* Bibl. med & inf. Lat. lib. 4.

præcipuè in Poematis suis condendis in animo habuisse visus. Unde jure de eo Lelandus,

> Anglia Chaucerum veneratur nostra Poetam:
> Cui Veneres debet Patria Lingua suas.

Neque solum principem apud conterraneos Poetas loci gloriam tulit, verum etiam totum scientiarum, quà late patet, circulum haud infæliciter confecerat. Dialecticæ & Philosophiæ haud vulgariter peritus, Historiæ callentissimus, Rhetor satis venustus, Matheseos non ignarus, in rebus denique Theologicis apprime versatus, de quibus acutè atque eruditè disputat. Subtiliorem etenim scholarum disciplinam probè noverat; castioris autem Theologiæ studio nullos ferè non sui temporis Theologos antecelluit, Wiclefi dogmata ut plurimum secutus, & infucatam & genuinam pietatem sectatus. Hinc graviores Ecclesiæ Romanæ superstitiones & errores acerbè sæpiùs vellicat; corruptam ineptissimis commentis Disciplinam Ecclesiasticam luget; Cleri luxuriam & ignaviam castigat, in Ordines autem Mendicantes projectissimo ubique odio invehitur, quorum hypocrisin, ambitionem, aliaque vitia turpissima aliquoties totâ operâ, nullibi vero non oblatâ quâvis occasione, acerrime insectatur.

O P E R A.

ITER *Cantuariense*, post annum 1381, quo totius Anglicanæ tam Ecclesiæ quam Reipublicæ status, omniumque Regni Ordinum vitia & corruptelæ mirâ arte depinguntur. Triginta enim circiter homines totidem diversorum Ordinum Cantuariam ad visendas D. Thomæ reliquias iter simul facere finguntur, qui fabulas, seu sermones, prout cujusque Personæ magis congruit, inter viam enarrant. Ex his aliquæ de rebus ludicris agunt, plurimæ hominum cujuscunque statûs vitiis & dolis describendis impenduntur, pleræque moralia argumenta, nonnullæ etiam Theologica tractant; præsertim verò ultima, quæ oratione solutâ conscripta de pœnitentiâ ejusque partibus ac de peccatis mortalibus eorumque remediis fusè agit. Refert Thomas Speght, Author Vitæ Chauceri, recentioribus operum ejus editionibus præmissæ, in priore editione, a Gulielmo Thynn sub Henrico VIII^{vo} Rege adornatâ, locum habuisse Fabulam Peregrinatoris, quæ corruptos Cleri mores longe aculeatiùs quam in cæteris perstrinxit. Eam ob rationes nescio quas exsectam esse atque in omnibus editionibus sequentibus omissam, quæ quidem ut in lucem iterum protracta Chaucero postliminio reddatur, e re communi foret.

Romantium Rosæ, a Joanne Meldinensi Gallicè scriptum, a Chaucero Anglico versu redditum.

De Troili & Cresseidis amoribus libri 5. ex Latino conversi.

Legenda bonarum Mulierum.

Boethii de consolatione Philosophiæ librorum 5 *versio prosaica.*

Chauceri somnium, seu Joannis Ducis Lancastrensis planctus ob obitum Blanchæ conjugis charissimæ.

Avium Comitia.

Formosa Virgo misericordiæ expers; Poema ab Alano, qui Galliæ Regi ab Epistolis fuit, Gallicè compositum, Anglicè a Chaucero versum.

De Arcitis & Annelidæ Amoribus.

Mulierum Comitia.

De Astrolabii usu liber, ad Ludovicum filium decennem anno 1391, scriptum prosaicè.

Planctus Atri Equitis.

Laus Mulierum.

Testamentum Amoris libris 3^{bus}, paulo ante obitum scriptum prosaicè. In eo multa diversi argumenti tractantur, Amatoria, Politica, Moralia, potissimùm verò Theologica. Primo enim libro agit de adversæ fortunæ causis & remediis; 2do De notitiâ unius veri Dei omnium Creatoris, deque statu Gratiæ & Gloriæ; 3^{tio}, De Divinæ præscientiæ & humani arbitrii concordiâ.

Lamentatio Mariæ Magdelenæ ob obitum Christi, ex origine translata.

Remedium Amoris.

Querelæ Martis & Veneris, ex Gallico versæ.

Certamen Cuculi & Luscinia.

Bonum Consilium, Poema breviculum a Chaucero lethali morbo jam decumbente compositum.

Poemata varia, a Joanne Stovo primum evulgata.

Amoris Aula, quæ quidem Chaucero abjudicanda videtur. In procœmio enim author ruditatem suam excusans, ait neque Tullii flosculos, nec Virgilii poesia, nec Galfridi (quo nomine Chaucerum designari parum est dubium) artem a se expectanda esse.

Chauceri somnium aliud, seu Epithalamium Joannis Gandavensis & Blanchæ, Henrici Ducis Lancastrensis filiæ.

Flos & folium, seu de formæ fragilitate & virtutis stabilitate. Ista duo poemata in editione anni 1597 primum prodierunt.

Abacedarius, seu Oratio ad B. Virginem in usum Blanchæ Ducissæ Lancastrensis, quæ a Chaucero primâ Juventute composita, portentosis beatissimæ Virginis assentationibus referta est.

Tractatus brevis prosaicus adversus Ordines Mendicantes, Anglicè *Jack Upland* dictus, qui cum *Abacedario* in editione anni 1602 primum in lucem datus est. In eo Chaucerus variis Argumentis fraterculorum privilegia, fraudes & hæretica ac blasphema, uti vocat, dogmata impugnat; hypocrisin, ambitionem, ignorantiam, luxuriam, ignaviam aliaque vitia exprobrat; totumque vitæ genus stylo mordacissimo insequitur. Initium Tractatûs placuit in exterorum gratiam subjicere.

" Ego *Jack Upland* apud verum Deum & omnes veros Christi Discipulos con-
" queror, Antichristum & asseclas sanctitatis prætextu Christi Ecclesiam decipere va-
" riis falsis commentis, unde fit, Antichristi suorumque versutia, ut multæ virtutes in
" vitia transmutentur. Scelestissima autem hominum colluvies, quam unquam
" nactus est Antichristus, ultimo omnium loco Ecclesiæ invecta est, idque ra-
" tione plane admirandâ, cum è diversis Antichristi Sectis prodierint, e diversisque
" regionibus & generibus prognati sint. Omnes quinetiam satis nôrunt illos nec
" Episcopis obedientiam, nec Regibus fidem præstare; neque etiam agros colunt, nec
" serunt, sarriunt, aut metunt, lignum, segetem aut gramen, nihilque quo huma-
" num genus adjuvari, ipsorumve vita sustentari possit. Isti tamen homunciones
" jactitant sese omnem a Deo potestatem accepisse tam in Cœlis quam in Terrâ, ita
" ut Cœlum & Infernum quibuscunque libet vendere possint; cum tamen ipsi verbe-
" rones, quænam sese fata maneant, prorsus ignorent."

Prodierunt Chauceri Opera Londini 14-- edita a Caxtono, [a] qui artem typographicam, quam Angliæ primus intulit, horum impressione auspicatus est. Dein Gulielmus Thynn, vir præclari generis ac minime indoctus, ea ad vetustorum exemplarium fidem recognovit; & Henrico VIII[vo], Angliæ Regi, in cujus aulâ militavit, inscripta edi curavit Londini 1542. f. recusa ibid. 1561. Auctiora & Authoris Vitâ ac Glossario vocum obsoletarum illustrata studio Thomæ Speght prodieunt Londini 1597, 1602; recusa ibid. 1687. f. [b]

Alia scripsit Chaucerus, quæ interierunt. Ex his recenset Speghtus in Vita ejus, Poema *de Vulcani veru*; *de Leone & ejus dignitate*; *Comœdias & Tragœdias*; *Facetias & Jocos*; *Vitam S. Cæciliæ a semetipso conscriptam* Chaucerus memorat in prologo ad Legendam bonarum Mulierum.

a Conf. Vitam ejusdem Caxtoni a Joan. Lewis Anglicè edit. *Lond.* 1738. pag. 103. seq.
b Novissime auctiora, curâ *Urry*, *Lond.* 1721. fol.

Excerpta

Excerpta quædam ex

Aſſemanni Bibliotheca Orientali,

Quæ ad notitiam Scriptorum quorundam in

HISTORIA LITERARIA

Recenſitorum pleniorem faciunt.

Hiſt. Liter. Tom. 1. p. 1. ABGARUS. Abgari Edeſſæ Toparchæ Epiſtolæ ad Dominum Noſtrum Jeſum Chriſtum, & Domini ad Abgarum meminit, præter Scriptores a Caveo citatos, Jacobus Sarugenſis in Homilia de Thaddæo Apoſtolo, & Abgaro Rege. Abgarianam quidem nullo vitio νοθεύσεως laborare ſibi perſuadet Aſſemannus, tum quia nulla eſt ratio, quæ contrarium ſuadeat; tum quia Legatio Abgari ad Chriſtum ex omnium Syrorum Patrum ſententia, a Græcis etiam Latiniſque ſcriptoribus confirmatur; cui & Epiſtolam eum adjunxiſſe, ex communi hominum more haud improbabile eſt. Utut autem de Epiſtola Domini varie diſputatur; ejuſque γνησιότης in dubium revocatur, judicia Eruditorum conciliari forte poſſunt, ſi dicitur hæc Epiſtola non propria Domini Chriſti manu fuiſſe exarata, aut eo dictante ab alio conſcripta, ſed ex ſanctiſſimo ejuſdem ore, ut & cæteri qui in Evangeliis exſtant Sermones, ab Edeſſeno legato Hieroſolymis excepta, mox eodem legato ad Abgarum reverſo Edeſſæ renunciata, demum a Notariis poſt Thaddæi adventum & Abgari converſionem in Acta publica relata, præmiſſa eidem ipſius Abgari Epiſtola, cujus exemplar in Archivo Edeſſeno adhuc exſtabat. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 554.

Hiſt. Lit. Tom. 1. p. 30. ad an. 65. CLEMENS ROMANUS. *Liturgia* ejus *Syriaca* exſtat in Bibl. Vat. in Cod. Nitr. 3. cujus initium; *Deus, qui es mare ineffabile:* quam e Græco ex 8vo nimirum Conſtitutionum libro, in Syriacum tranſtuliſſe dicitur Thomas Heracleenſis in Catalogo anaphorarum Syriacarum ap. Schultingium num. 5. Prodiit Lat. per Renaudotium Tom. 2. Lit. Orient. p. 186. Abulbarcatus in libro de *Divinis Officiis,* c. 7. *duas Clementis Epiſtolas* ap. Coptos receptas eſſe affirmat; nec non *librum Arcanorum,* & *Canones.* Bibl. Orient. Tom. 3. p. 14. not.

Epiſtola ejuſdem adv. eos, qui matrimonium rejicient, laudatur a Barſalibæo Comment. in Evang. fol. 155.

Canonum epitomen in ſua Canonum Collectione edidit Ebedjeſu. Exſtat Syriace in Cod. Syr. Andr. Scandar. 18. in Bibl. Vat. illato.

Didaſcaliæ Apoſtolis inſcriptæ, a Canonibus, Conſtitutionibus, & libris Recognitionum plane diverſæ, meminit Barhebræus in ſuo Nomocanone. Exſtat Syriace MS. in Bibl. Col. Urbani de Propaganda fide.

Arabice in Bibl. Vat. Tom. 1. Canonum Eccleſiæ Alexandrinæ Cod. Aſſemanni Arab. 2. habentur ſub Apoſtolorum nomine *Acta, Canoneſque* 30. *Canones* alii per Clementem 82. *Conſtitutiones Apoſtolorum de Sacerdotio, & Eccleſia* 6. *Conſtitutiones Apoſtolorum per Clementem* 71. *Conſtitutiones aliæ Apoſtolorum* per Clementem 56. *Didaſcalia,* in capp. 39. diviſa (quæ etiam habetur in Cod. Arab. Vat. 38.) Clementis *Canones,* ſeu *Epiſtola S. Petri ad Clementem, Canones Apoſtolorum ex Teſtamento Vetere deſumpti.* Tom. vero 2. ibid. Cod. 3. habentur *Conſtitutionum Apoſtolicarum per Clementem* libri 8. Iterum *Canones Apoſtolorum* 81. & *Conſtitutiones eorundem per Clementem* exſtant in Bibl. Vat. in Cod. Beroenſi 13. Denique ſub Clementis nomine *li-*

bri

bri 8, *Arcani* appellati, qui Chronicon Patrum & Revelationes Petri apocryphas continent, exſtant in Bibl. Vat. inter Codd. Andr. Scandar. num. 39.

Hiſt. Lit. Tom. 1. p. 102. ad an. 220. HIPPOLITUS, Portus Romani, celebris in Arabia emporii, Epiſcopus. *Abulidum Romæ Epiſcopum* vocant recentiores Chriſtiani Arabes. Sub ejus nomine Canones Arabicos 38 collegit Macarius preſbyter ac monachus Monaſterii S. Macarii, inſeruitque Tomo primo Canonum Eccleſiæ Alexandrinæ, qui habetur in Bibl. Vat. inter Codd. Arab. ab Aſſemanno ex Oriente advectos, num. 2. Bibl. Orient. Tom. 3. p. 15. not.

Canones Æthiopicos memorat Fabricius, T. 5. Bibl. Gr. p. 208. ubi & *Græcæ ipſius Didaſcaliæ* mentionem facit, quæ eadem eſt ac *Conſtitutio Sanctorum Apoſtolorum per Hippolitum*, de qua Lambecius in Bibl. Vindob. l. 8. p. 429. Exſtat Syriace in Bibl. Vat. in Cod. Andr. Scandar. 18.

Expoſitio in Cant. Cantic. Græce inter Codd. Gr. Abr. Maſſad. Bibl. Vat. a Clemente IX. addictos, num. 10.

Homilia de Antichriſto, de ſecundo Chriſti adventu, & de fine mundi, Gr. MS. ibid. n. 12. & inter Codd. Gr. Pii II. in Bibl. Vat. nunc illat. num 39.

Vitæ 12 *Apoſtolorum*, & 70 *Diſcipulorum*, Græce in Bibl. Vat. inter Codd. Abr. Maſſad. num. 11.

Fragmenta de 4 animalibus, in Jeremiam, in Cant. Cantic. & de 5 illis, quos Matthæus in Chriſti Genealogia prætermiſit, Syriace inter Codd. Syr. ab Aſſemanno ex Oriente advectos, & Bibl. Vat. addictos, num. 3.

Danielis minoris & Suſannæ fragmentum bene longum, Gr. in Bibl. Vat. inter Codd. Andr. Scandar. num. 55.

Hiſt. Lit. Tom. 1. p. 144. ad an. 278. ARCHELAUS an. Chriſti 277, Manetem hæreſiarcham docta diſputatione coercuit. Epiſcopus fuit urbis in finibus Meſopotamiæ ſitæ, *Caſcar* vel *Charchar*, dictæ; *Caſcar malunt* Syri antiquiores; *Gargar* ſeu *Carcar*, vel *Carcha* recentiores. Errat ergo Zacagnius in Præfat. ad Collect. Monumentorum veterum Eccl. Gr. & Lat. & in notis ad Diſputationem Archelai, & cum Zacagnio Caveus, dum contendunt hunc non *Caſcaræ* aut *Carcharæ*, ſed *Carrhæ* ſeu *Carrharum* vel *Haran* Epiſcopum fuiſſe: idque ex eo conjiciunt, quod in Actis illius Diſputationis c. 3. *Charra* diſerte nominatur. Verum Librariorum potius errore in unico illo Actorum loco *Carrha* ſcriptum dicendum eſt, quam *Caſcar*, vel *Carchar*, initio Actorum, & ap. Epiphanium, Socratem, & Photium, qui certe Carrhas, ſeu Haran, celeberrimam Meſopotamiæ urbem, *Charcharam* vel *Caſcaram* nunquam appellaſſent. Photius Cod. 85 teſtatur Hegemonium quendam Diſputationem Archelai adverſus Manetem perſcripſiſſe. Quibus verbis hoc tantum ſignificatur, Archelaum Diſputationem feciſſe, & Hegemonium literis conſignaſſe. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 555.

Hiſt. Lit. Tom. 1. p. 150. ad an. 290. METHODIUS Olympi in Lycia Epiſcopus: Græci *Patarorum* itidem in Lycia Epiſcopum vocant, ut liquet ex Menologio die 20 Junii. *Tyri* quoque epiſcopatum geſſiſſe perhibent, ibidemque martyrium ſubiiſſe ſub Diocletiano circa an. Chriſti 311. Bibl. Orient. Tom. 3. p. 27. not.

p. 153. Ejuſdem *Revelationes* exſtant MSS. in Cod. Syr. Andr. Scandar. 29, hoc titulo prænotatæ: *Sermo Methodii Epiſcopi Olympi & Martyris de ſucceſſione regum, & de fine mundi.* Idem Sermo habetur Græce MS. inter Codd. qui ad Pium II. pertinebant, num. 11. hoc titulo præfixo: *Methodii Patarenſis Epiſcopi de regno gentium, & in ultima tempora accurata demonſtratio:* & in Cod. Gr. Abr. Maſſad. hunc titulum præfert: *Methodii Patarenſis Epiſcopi de Saracenorum irruptione in Romanos, deque eorundem extirpatione, & de fine mundi.* Prodierunt hæ Revelationes Gr. & Lat. inter Orthodoxogr. Tom. 1. & Lat. in Bibl. PP. Tom. 3. ſed per Paraphraſin tantum: Nam in ea tranſlatione multa ſunt quæ Syriace deſiderantur, ut 2 priora Capita de Prævaricatione Angelicæ naturæ, &c. deque iniqua ſerpentis perſuaſione, &c. & diviſiones capitum, titulique ſingulis capitibus præfixi, & 2 poſtrema capita quæ videntur textui Methodiano ab interprete adjuncta, quum in antiquiſſima ejuſdem operis Syriaca verſione haud exſtent. Aſſemannus hoc opus Methodio Confeſſori & Patriarchæ CP. qui obiit circa an. 846, non Methodio alteri Patr. CP. qui obiit circa an. 1240, adſcribendum putat, quum Sobenſis, qui obiit an. Chriſti 1318, ejuſdem Sermonis jam Syrorum manibus circumlati, Methodioque antiquo ſcriptori tributi mentionem faciat in Catalogo.

Hiſt. Lit. Tom. 1. p. 189. ad an. 325. JACOBUS natus Niſibi, quæ Antiochia ad Mygdonium appellatur, ſub Maximino Imp. Confeſſione fidei clara ad epiſcopatum Niſibis evectus fuit, ubi S. Ephraemum Syrum auditorem habuit. An. 325, una cum Ephraemo concilio Nicæno interfuit. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 17.

fuit. Decem post annos eodem Jacobo, & Alexandro CPolitano episcopo orantibus, Arius Constantinopoli justas suæ nequitiæ pœnas dedit, teste Dionysio Jacobitarum Patriarcha in Chronico Syriaco ad an. Alexandri 646. Obiit an. 338. ut testantur idem Dionysius, & autor Chronici Edesseni.

An quidquam scripserit Jacobus Nisibenus, merito in dubium vocatur. Non tantum ap. Hieronymum, & Theodorum, sed etiam ap. Syros omnes de Nisibeno altum silentium. Abulbarcatus, autor Ægyptius satis accuratus, indicem texit librorum, qui Arabice ap. Christianos orientales circumferuntur; & tamen de Jacobo nihil. Hebedjesu recenset Catalogum autorum fere omnium Syrorum: Nisibenum vero ne nominat quidem. Quando igitur Gennadius Jacobi Nisibeni scripta in Catalogo suo enumerat, Jacobum Sarugensem cum Nisibeno confundere videtur, & huic adscribere, quæ a Sarugensis ingenio prodierunt. Ad hanc conjecturam faciunt ipsiusmet Gennadii verba initio Catalogi, quæ ap. Erasmum Roterodamum sic habent: *Jacobus Presbyter, cognomento Sapiens, Nisibenæ civitatis Episcopus*, &c. Incohærenter Presbyter & Episcopus; non alia certe de causa, quam quod Gennadius de Jacobo quidem presbytero loqui volens, credidit, unum eundemque ipsum fuisse cum Nisibeno. Ad hanc suspicionem de Gennadio confirmandam capitur conjectura ex cognomento *Sapientis*, quod ille Jacobo attribuit. Id enim Sarugensis proprium faciunt omnes Syri Scriptores. Contra, Jacobum Nisibenum *Magnum* quidem frequenter appellant, *Sapientem* autem nunquam. Denique enumerata Gennadio opera fere omnia inter Jacobi Sarugensis scripta reperire est, licet sub diversis vel parum immutatis titulis. Illud autem *de regno Persarum*, *de persecutione Christianorum*, & Chronicon, Maruthæ Tagritensis videntur.

Bibl. Orient. Tom. 1. p. 19. p. 21.

Hactenus deductis opponi potest, S. Jacobum Nisibenum inter Ecclesiasticos scriptores numerari a S. Athanasio L. 1. contra Arianos prope initium. Sed ex Athanasii verbis non recte colligitur Nisibenum esse autorem operum illi a Gennadio attributorum, quod unice contenditur, sed tantum ab illo aliquam fortasse de controversiis ejus temporis dictatam fuisse epistolam, aut aliquid simile. p. 22.

His argumentis contendit Assemannus, Jacobum Nisibenum non esse autorem operum, quæ illi Gennadius in Catalogo attribuit. Minime tamen sequitur Jacobum nihil omnino scripsisse. Nam Venetiis in Hospitio Monachorum S. Antonii ejusdem nationis exstat Codex Armeno Sermone exaratus, in quo continentur Jacobi Nisibeni *Epistola* ad S. Gregorium Armeniæ Illuminatorem, & *Tractatus* in Capita 18 divisus, viz. *de Fide*, *de Caritate*, *de Jejunio*, *de Oratione*, *de Pugna Spirituali*, *de Pietate*, *de Pœnitentia*, *de Resurrectione mortuorum*, *de Humilitate*, *de Pastorum officiis*, *de Circumcisione adversus Judæos*, *de Sabbato adversus eosdem*, *de Delectu ciborum*, *de Paschate*, *de Gentium electione*, *& Judæorum reprobatione*, *Christum esse filium Dei*, *de Virginitate & Castitate*, *adversus Judæos* qui Messiam expectant, ut eorum *dispersionem colligat*. Demum *Epistola ad Clerum Seleuciæ & Ctesiphontis de superbia*, *& ambitione*. Et hæc quidem Jacobi opera genuina esse facile sibi persuadet Assemannus, tum quia quæstiones eorum duntaxat temporum proprias continent; tum etiam quia eorum pleraque a Gennadio indicantur; tum demum quia schisma propter Papam Aghæi filium Seleuciæ & Ctesiphontis Episcopum, de quo Jacobus loquitur in Epist. supra citata, sub ejusdem Jacobi ævo contigit. p. 557.

Hexaemeron ad Constantinum, de quo dubitat Caveus an Nisibeni opus sit, est genuinus Jacobi Sarugensis fœtus. p. 23.

Errat Caveus cum Pearsono, dum Arabicos Conc. Nicæni Canones a nonnullis Jacobo Nisibeno adscriptos Justiniano recentiores facit: nam illos Marutham Tagritensem episcopum sub Theodosio juniore in Syriacum sermonem vertisse, testis est Hebedjesu in Catalogo p. 51, & in epitome Canonum Synodalium, fol. 62. a tergo.

Exstant Epistolæ consolatoriæ a SS. Jacobo Nisibeno & Ephræmo ad Papam Seleuciæ Episcopum conscriptæ.

Nonnulli vero existimant Josephum Catholicum, quum ab episcopis damnatus esset Papas, eas Epistolas composuisse. Hæc Bar-Hebræus in Chronico. Vid. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 398.

Demum Liturgia ab Abr. Echellensi in notis ad Catalogum Hebedjesu, p. 134. Jacobo Nisibeno adjudicata, Sarugensem autorem habet. Hunc enim Liturgiam condidisse certum est, quæ exstat in Cod. Nitr. 3. & prodiit Lat. per Renaud. Tom. 2. Liturg. Orient. at de Nisibeno nemo Syrorum id somniavit.

ATHA-

Hist. Lit. Tom. 1. p. 189. ad an. 326. — Bibl. Orient. Tom. 3. p. 19. not.

ATHANASIUS, mortuo Alexandro, an. 326, communi Catholicorum suffragio Ecclesiæ Alexandrinæ præfectus est. Ejus Vita una cum quibusdam ejusdem opusculis habetur Græce inter Codd. Pii IIdi in Bibl. Vat. illat. num. 2.

Sermo in Cæcum a nativitate, ib. num. 23.

Alii ejusdem *tractatus* Gr. inter Codd. Abr. Massad. Bibl. Vat. addict. num. 2.

Interrogationes Judæorum & Hæreticorum, & Responsiones Christianorum, de iis, quæ ad divinam Christi dispensationem spectant, ib. num. 11. Eædem sunt ac liber adversus Judæos, qui exstat Arabice inter Codd. a Clem. Caracciolo Neophyto exscriptos, & in Bibl. Vat. illatos, num. 8.

Apophthegmata 3. in Cod. Abr. Massad. 13.

Fragmentum *de Melchisedec* Syriace, inter Codd. ab Assemanno ex Oriente advectos, & in Bibl. Vat. illatos, num. 3.

Homiliæ 3 *de Abraham, Isaac, & Jacob*, Coptice. Assemanni Cod. Copt. ex Oriente advect. 10.

Liber de Incarnatione Verbi Syriace, Cod. Syr. Assemanni 8. Prodiit Gr. & Lat. in novist. Benedictin. edit. T. 1. p. 47. (p. 20.)

Symbolum Syriace, Cod. Arab. Assemanni 8. Ib. habetur *Anaphora Syriaca*, cujus initium, *Domine Deus fortis*, de qua Schultingius T. 3. in Catalogo Liturgiarum, num. 15. & Edenensis num. 11. In Cod. Nitr. 3. perperam refertur ad Anthimum Alexandrinum.

Canones 107, & *Symbolum* Arabice in Tom. 2. Canonum Ecclesiæ Alexandrinæ, qui habetur Cod. Assemanni Arab. 3. & Cod. Arab. Vat. 129. p. 49.

Homiliæ 2 *in Pentecosten*, Cod. Arab. Vat. 45. & Apocalypsis apocrypha, ib. 39. & 55.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 231. ad an. 368. — Bibl. Orient. Tom. 3. p. 43. not.

EPIPHANIUS Palæstinus, Salaminæ seu Constantiæ in Cypro Episcopus, obiit an. Christi 402. Episcopatûs 36. Vita ejus a Joanne presbytero Constantinensi exarata exstat Arab. in Cod. Andr. Scandar. 45.

Ejusdem Sermo de *Festo Palmarum* in Cod. Gr. Pii II. num. 21. 23.

De 12 Lapidibus ad Diodorum Tyri (secundum alios Tarsi) *Episcopum*, ib. Cod. 39. & una cum *Sermone ad Xenodochum de S. Deipara*, in Cod. Gr. Abr. Massad. 10.

In Sepulturam corporis Christi, & *in Joseph ab Arimathæa*, ib. Codd. 1. 9. & una cum *Sermone in dormitionem Deiparæ*, ib. Cod. 12.

De nativitate Domini, & Epiphania, ib. Cod. 10.

Fragmenta *de Vitis Prophetarum*, & *de Ponderibus ac Mensuris* Syriace inter Codd. Syr. quos Assemannus ex Oriente adduxit, num. 3.

De punctis, & *de significatione literarum*; & *de Ponderibus & Mensuris*, inter Codd. Syr. Andr. Scandar. num. 22.

Historia Epiphanii Arabice laudatur ap. Elmacinum, de qua vide Hottinger. in Bibl. Orient. p. 75.

Librum de divina Apparitione, seu *divino ortu* memorat Sobensis, quo fortasse de generatione, vel incarnatione Christi agit, inquit Caveus. His verbis Assemannus existimat a Sobensi vel *Homiliam de nativitate & Epiphania Christi* supra laudatam designari, vel certe *Ancoratum*, celebrem non Græcis modo & Latinis, sed etiam Syris & Arabibus librum: quem Ægyptii *Chetab-al-Haugal*, seu *Chetabal-Marfa* vocant. (p. 233.)

Hist. Lit. Tom. 1. p. 235 ad an. 370. — Bibl. Orient. Tom. 1. p. 25.

a **EPHRAEM**, genere Syrus, patre Nisibeno Idolorum sacerdote, matre Amidensi natus est sub Constantino Victore. Quum autem impii patris voluntati obsequi abnuerit, proptereaque paterna domo expulsus fuisset, ad Jacobum episcopum Nisibenum profugit, a quo in Catechumenorum collegium ascitus est & baptizatus. Postea, cum erupisset Arii hæresis, una cum eodem ad Synodum Nicænam profectus est. Posthæc, cum Sapores rex Persarum pugnabat contra Nisiben, S. Ephraem una cum S. Jacobo Nisibeno orabat, ut Deus culices & cinyphes in hostes immitteret; cujus precibus annuente Deo, soluta est obsidio. Post obitum Jacobi Nisibeni in urbem Amidam commigravit, indeque Edessam petrexit. Ex Edessa desertum Nitriense petiit, & post 8 annos in Ægyptum circumlustrando peractos, Cæsaream ad Basilium profectus est, a quo Diaconus ordinatus; & confestim Edessam reversus, ibidem e vita migravit. An. Græcorum 684, urbem hæresibus & præsertim Bardesanitarum purgavit, ut testantur Syri auctores Vitæ S. Ephraemi, & autor Chronici Edesseni; qui Græcorum annus respondet anno vulgari Epochæ Christi 373. ex mente vero Dionysii, & Scriptoris Chronici Edesseni, an. 375. (p. 31. p. 40. p. 43. p. 47. 54.)

Ephræ-

a Fuit etiam *Ephraem* alius, item Syrus, Alexandriæ Patriarcha Jacobitarum circa an. Christi 997. De quo videndus Elmacinus, Hist. Saracen. l. 3. p. 246. Edit. Erpen. Unde vero non absimile videatur, nonnulla quæ hujus Ephraemi fuerunt scripta, antiquiori errore facili tributa esse.

Ephraemum haud ullum præter Syriacum sermonem calluisse asserit Caveus. Sed Nyssenus in Encomio, Amphilochius in Vita Basilii, Metaphrastes in Vita Ephraemi, & Syri omnes docent, eum precibus Basilii Magni donum Græcæ linguæ obtinuisse: idque donum in Ephraemo permansisse colligitur ex ejusdem scriptis: nam in Commentar. in Jonam versionis Gr. 70 Interpretum meminit, & Græcos patres se legisse demonstrat, dum Irenæum (edit. Vossian. p. 245.) & D. Antonii Vitam per S. Athanasium scriptam, (p. 264.) citat. Ægyptiace quoque locutum fuisse, & nonnihil scripsisse, testatur Syrus autor ejusdem Vitæ. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 55

Scripsit pene infinita. Syri Ephraemo duodecim millia carminum tribuunt, Copti quatuordecim millia: Idque non de versibus intelligendum, sed de hymnis. Nec laudati autores cuncta Ephræmi opera iis verbis complexi sunt, sed carmina duntaxat: nam ille soluta quidem oratione non pauca ingenii sui monumenta reliquit, ut commentaria in Scripturam, & Epistolas aliquor. Falluntur tamen qui Ephraemo adjudicant omnes hymnos, qui in Divinis Syrorum officiis sub ejusdem nomine occurrunt: nam hi non semper Ephraemi sunt, sed ad normam rythmi Ephraemetici, qui septem syllabis frequentius constat, elaborati. Errant etiam qui Ephraemum asserunt excogitasse versus heptasyllabos, eoque duntaxat carminum genere usum fuisse. Nam ejusdem hymnos modo quatuor, modo quinque & sex, vel septem, & interdum duodecim syllabis constare patet ex Codd. Nitriensibus, Bibl. Vatic. addictis. Præterea longe ante Ephraemum Autores Syri hujusmodi carminibus utebantur, ut Bardesanes & Harmonius. Tribuuntur itaque versus heptasyllabi Ephraemo, quia hoc metri genere frequentius usus est. p. 59. p. 60. p. 61.

Ex Ephraemi scriptis, præter ea quæ ediderunt Latine Vossius, & Græce Edv. Thwaites, quibus addi potest ejusdem *brevis Oratio*, quæ a Græcis in Quadragesima ad singulas horas recitatur, prodierunt Gr. Lat. 4 Sermones. 1. *De Cruce*, apud Gnetser. p. 1594. 2. *Laudatio in Basilium*, in Monument. Cotelerii T. 4. p. 54. 3. *De Miraculo per Clementem facto*, inter Sanctos Patres Cotelerii, p. 837. 4. *De Resurrectione, & Judicio*, in Monument. Zacagnii. Arabice prodiit ejusdem Sermo *de Judicio extremo* in libro, cui titulus, *Hebdomadarium*. Exstat ap. Vossium, Tom. 1. num. 85. Syriace prodierunt, *Canticum de Amore sapientiæ*. Lat. edidit Vossius, Tom. 2. p. 221. edit. Antv. *Psalmus*, qui recitatur a Maronitis ad Matutinum; *Hymni 2 de nativitate Domini, Hymnus de Ecclesia*. Exstant in Libro Tyronum, in Officio Feriali, & in Festivo Maronitarum. Demum Lat. e Syriaco edidit Abr. Echellensis *Canticum de nativitate Domini*, & *Dialogum B. Mariæ Virginis cum Magis*: quæ exstant Syriace in Officio Festivo Maronitarum de Natali Domini. p. 59, 60.

Opera S. EPHRAEMI, quæ exstant *Syriace*.

Commentaria in totum fere Testamentum Vetus. Exstant soluta oratione in Cod. Assemanni Syriaco 3. In Cod. autem Nitriensi 6, *brevis Expositio in Genesin & Exodum*. Hæc expositio exstat etiam Arabice in Cod. Assemanni Carsciunico 1. i. e. Arabico quidem sermone, sed literis Syriacis exarato. Eadem exstare dicitur in Bibl. Bodleian. Cod. 3820. Ephraemi *Comment. in Pentateuchum* citat Gregorius Barhebræus Horreo Mysteriorum passim; *Comment. in Job*. Junius in Catena Patrum. Exstat in Cod. Nitr. 3. p. 63. p. 69. p. 67.

Tatiani Diatessaron, ab Ephræmo commentariis illustratum, memorant Dionysius Barsalibæus in Comment. ad Evangelia, & Gregorius Barhebræus in Horreo Mysteriorum. p. 57.

Commentaria in Matthæum & Lucam laudantur a Corderio in Catena Patrum. p. 58.

De nativitate D. N. Jesu Christi Hymni 15. Exstant Syriace in Cod. Nitriensi 8 (an. 551, ut dicitur, exarato) In quo revera sunt 27, sed 15 duntaxat dicuntur, quia totidem tonis cantantur, p. 80.

In Codd. Nitriens. 7 & 8 habentur 15 *Hymni de Paradiso*. in Cod. quidem 7, dividitur Opus in 15 Hymnos, qui diversis etiam tonis exeunt. At in Cod. 8, nulla apparet Hymnorum divisio, & undecim duntaxat numerantur, uti adnotatur fol. 38. a tergo. p. 84.

Hymni 52 *de Fide & Ecclesia* habentur eodem Cod. Nitrien. 7. (an. Christi 523 exarato) Horum meminit Hebedjesu sub titulo *Epistolarum* & *Librorum de fide Ecclesiæ*. Inscribuntur *de Ecclesia*, quia 7 priores Hymni de Ecclesia sunt, reliqui vero de aliis rebus. Octavus, *de libero arbitrio*, legitur ex parte in Officio Feriali Maronitarum ad finem Nocturni Feriæ quartæ. p. 86.

De Virginitate Hymni 51, in eod. Cod. Titulus a Librario additus eſt: nec enim huic titulo hymnorum argumenta reſpondent, ſi 3 priores & 24um excipias. p. 92.

De Fide Hymni 87, contra Arianos & Eunomianos, in eodem Cod. & in Cod. Nitr. 9. p. 98.

Hymni 56 *adverſus Hæreſes*, ſpeciatim autem Bardeſanis, Marcionis, & Manichæi. Quandoque etiam in Ethnicos, & Aſtrologos inſurgit. p. 118.

De Defunctis Odæ, Cantus & Carmina, quæ Hebedjeſu vocat *Cantus omnes Defunctorum*, ſeu ut vertit Abr. Ecchellenſis, *Officia omnia Defunctorum. Cantus* 31, quos Syri partim Officio Defunctorum, partim Feriali inſeruere, exſtant in Cod. Nitrien. 16. a fol. 1. uſque ad fol. 28. ubi Cantus primus, & pars ſecundi deſiderantur. *Odæ* 49 habentur in Cod. eodem a fol. 31. & in Cod. Nitrien. 17. *Hymnus de Clericis*, qui in Cod. 16, 20um tenet locum, tribuitur Iſaaco in Cod. 17. fol. 173. *Carmina* 15 exſtant in Codd. 16. & 17. p. 132.

Duo præterea *Carmina de Defunctis* ſub Ephraemi nomine circumferuntur, quæ tamen in aliis Codd. Iſaaco tribuuntur. Primum *de Peregrinis* in Cod. Nitrien. 17. fol. 180. quod Iſaaco tribuitur in Cod. Nitr. 16. fol. 40. Alterum de *Sacerdotibus*, Cod. Nitr. 5. fol. 150. a tergo; quod ad eundem Iſaacum refertur Cod. Nitr. 16. fol. 27. p. 137.

Hymni Parænetici 15 (quos Hebedjeſu vocat *Orationes metricas, Adhortationes*, & *Cantica*) exſtant in Cod. Nitr. 17. Inter hos 2 ſunt *de negatione Simonis Petri*, quorum poſterior legitur ad Nocturnum Feriæ ſextæ in Paraſceve. Oratio etiam Pentaſyllaba, quæ 12um occupat locum, exſtat in Officio Feriali Maronitarum. p. 138.

Demum in eodem Cod. Nitr. 17. fol. 79. habetur *Oratio Pentaſyllaba*; quæ tamen in Cod. Aſſemanni 5. num. 22. Iſaaco tribuitur. Legitur autem in Officio Feriali Maronitarum.

Sermones de diverſis Heptaſyllabi 31 exſtant in Cod. Nitr. 5. Quorum primum *de Virginis Annunciatione*, & ultimum *de S. Andrea Apoſtolo*, Ephraemi judicio & ingenio indignos opinatur Aſſemannus. Sermo, num. 15. in illud Iſaiæ, *Tollatur peccator, ne videat gloriam Dei*, exſtat etiam in Cod. Aſſemanni Syriaco 16. ubi *de Pœnitentia* inſcribitur. p. 139.

Ex Syriaco textu *Teſtamenti* S. Ephraemi in hoc Cod. num. 8. mendæ, quibus ſcatent Latina Verſio per Voſſium, & Græca in editione nupera Oxonienſi, corrigi poſſunt. Teſtamentum exſtat etiam Syriace unà cum 5 Ephraemi Sermonibus in Cod. MS. Bibl. Collegii Urbani de propaganda fide. p. 141.

Parænesis in hoc Cod. num. 26. Princ. *In Deum reſpicite, cariſſimi*, exſtat etiam in Cod. Aſſemanni Syriaco 16. p. 149.

Sermo de luctu ſpirituali in hoc Cod. num. 25. exſtat in Cod. Nitr. 14. fol. Idem legitur Arabice in Cod. Vatic. 55. p. 397.

Sermo de Peregrinatione, num. 27. exſtat unà cum 4 ſequentibus Sermonibus in Cod. MS. Bibl. Coll. Urbani de propagande fide.

Sermo unus habetur Ægyptiace in Cod. Aſſemanni 17. p. 61.

Opera S. EPHRAEMI, quæ exſtant *Arabice*.

Photius in Bibl. Cod. 196. teſtatur ſe legiſſe S. Ephraemi Sermones 49, quorum titulos recenſet. Tres inſuper alios ſubnectit, quos genuinum ejuſdem fœtum eſſe affirmat. Totidem habentur in Codd. Aſſemanni Arabicis: eoſque è Græco Sermone tranſlatos eſſe notatur ad calc. Cod. Bibl. S. Petri in Monte Aureo. Ex his Sermonibus, p. 149.

1. *Epiſtola ad Joannem Monachum* de patientia, prodiit in editione Voſſiana. Antverp. 1619. Tom. 2. num. 3. in Edit. Oxon. τμγ.

2. *Reprehenſio ſui ipſius*, Voſſ. Tom. 1. num. 34. Oxon. ιβ.

3. *De Everſione ſuperbiæ*, Voſſ. Tom. 1. num. 41. Oxon. ιε.

4. *De Patientia*, Voſſ. Tom. 1. Quartus de Compunctione, Oxon. ιθ. Exſtat etiam in Cod. Arab. Vatic. 46. p. 65. & in Cod. Berœenſi. 1.

5. *Aſceticus*, Voſſ. Tom 3. num. 3. inſcriptus de Continentia, Oxon. χη.

6. *Ad Imitationem Proverbiorum*, Voſſ. Tom. 3. num. 1. Oxon. MS.

7. *Parænesis ad eorum correctionem, qui flagitioſe vivunt*, Voſſ. Tom. 1, num. 42. Oxon. Οϛ.

8. *Reprehenſio ſui ipſius, & confeſſio*, Voſſ. Tom. 3. num. 6. Oxon. Πβ.

9. *De Recordatione affectionum, & commotionum animi*, Voss. Tom. 1. num 53. Oxon. P.

10. *De Pœnitentia*, Voss. Tom. 1. num. 55. Oxon. Pβ.

11. *Gratiarum actio cum compunctione*, Voss. Tom. 1. 3[us] de Compunctione, Oxon. Pς.

12. *Sermo Paræneticus*, Voss. Tom. 2. num. 35. Oxon. Pις.

13. *De Compunctione*, Voss. Tom. 1. 1[us] de Compunctione, Oxon. Pι.

14. *Threni in Patres defunctos*, Voss. Tom. 3. num. 32. Oxon. Pιθ.

15. *Sermo alius in Patres defunctos*, Voss. Tom. 3. num. 33. Oxon. Pκβ.

16. *Quomodo anima tentata ad Deum debeat recurrere*, Voss. Tom. 1. num. 32. Oxon. Pλδ.

17. *De Judicio extremo, & animi compunctione*, Voss. Tom. 1. num. 80. Oxon. Σıγ.

18. *De Patientia & consummatione sæculi*, Voss. Tom. 1. num. 60.

19. *Paræneticus ad Eulogium*, Voss. Tom. 2. num. 82. Oxon. τλγ.

20. *Quod non sit ridendum*, Voss. Tom. 1. num. 44. Oxon. Pος.

21. *De secundo Domini adventu*, Voss. Tom. 1. num. 81. Oxon. Pλς.

22. *Beatitudines*, Voss. Tom. 1. num. 62. Oxon. Pϟς.

23. *De Virginitate*, Tom. 1. num. 52. Oxon.

24. *In quotidie peccantes, raro autem pœnitentiam agentes*, Voss. Tom. 1. num. 15.

25. *Confessio & deprecatio*, Voss. Tom. 1. num. 88. Oxon. Pλε.

26. *Parænesis de pietate, & puritate in vita monastica*, Voss. Tom. 2. num. 76. Oxon. τις.

27. *De iis, qui audacter cadunt, & excusant se in peccatis*, Voss. Tom. 2. num. 77. Oxon. τιζ.

28. *Epistola ad fratrem lapsum*, Voss. 78. Oxon. τκβ.

29. *Ad quem hoc dictum pertinet*, Melius est nubere quam uri, Voss. Tom. 1. num. 2. Oxon. τκθ.

30. *Parænesis de Caritate*, Voss. Tom. 2. num. 81. Oxon. τλβ.

31. *Ad Monachum qui voluit redire ad sæculum*, Voss. Tom. 2. num. 83. Oxon. τλζ. cujus lacunæ ex Arabico Cod. Assemanni suppleri possunt.

32. *De pravis moribus*, Voss. Tom. 2. num. 84. Oxon. τμα.

33. *De differentia vitæ monasticæ & sæcularis*, Voss. Tom. 2. num. 85. Oxon. τμβ.

34. *De passione Domini*, Voss. Tom. 3. num. 19.

35. *De Judicio & Resurrectione*, Voss. Tom. 1. num. 79.

36. *De Patientia*, Voss. Tom. 1. num 58. Oxon. Tκδ.

37. *De Resurrectione mortuorum*, Voss. Tom. 1. num. 75.

38. *De iis, qui animas in impudicitiam impellunt*, Voss. Tom. 1. num. 46.

39. *De Heli sacerdote*, Voss. Tom. 1. num. 3.

40. *Capita centum de acquirenda humilitate*, Voss. Tom. 2. num. 87. Oxon. Σ.

41. *De Juliano Monacho*, Voss. Tom. 3. num. 73. cujus lacunæ ex Cod. Assemanni suppleri possunt.

42. *De Memoria mortis, de Virtute*, &c. Voss. Tom. 2. num. 73. Oxon.

43. *Hypomnesticon*, Voss. Tom. 2. num. 4. Oxon. Pλ.

44. *De Virtutibus & Vitiis*, capp. 23. Voss. Tom. 1. num. 16. Oxon. α. ubi dividitur in capp. 24.

45. *Consilium de vita spirituali*, Voss. Tom. 1. num. 29. Oxon. Poθ.

46. *Parænesis divina*, Voss. Tom. 2. num. 41. Oxon. Σξζ.

47. *De diversitate dormitionum*, Voss. Tom. 2. num. 57. Oxon. Σπ.

48. *De Patientia, & Compunctione*, Voss. Tom. 2. num. 69.

49. *Ad fratres qui e loco in locum vagabantur*, Voss. Tom. 2. num. 62. Oxon. Σπθ.

50. *Quod oporteat fratrem, cum legit, laboris amore legere*, Voss. Tom. 2. num. 72. Hactenus ex Assemanni Cod. Arabico 8.

51. *De Continentia*, Voss. Tom. 1. num. 36. Hic, & sequens

52. *De Patientia & Compunctione*, qui habetur ap. Voss. Tom. 1. num. 56. exstat in Cod. Arab. Bibl. S. Petri in Monte Aureo.

53. *De Transfiguratione Domini* in Monte Thabor. exstat in Cod. Arab. Vatic. 45. p. 143. habetur ap. Voss. Tom. 3. p. 186. Oxon. Σμζ.

54. *De*

54. *De muliere peccatrice*, alius ab eo qui prodiit per Voss. Tom. 3. num. 24. & Oxon. Τε. exstat cum 2 Sermonibus, uno *de peccato, morte & pœnitentia*, altero de *Elia Propheta*, in Cod. Berœens. 1.

Denique in Cod. Arab. Vatic. 55. exstat sub nomine S. Ephraemi *Sermo fabulosus* p. 156. *de Sanctis Apostolis Petro & Paulo*; sed videtur cujuspiam nebulonis recentioris fœtus esse.

Opera inedita S. EPHRAEMI, quæ Græce exstant in MSS. Codd. Vaticanis. p. 156.

De secundo adventu Domini, & consummatione sæculi. Cod. Vat. 272. fol. 228. ἀκύσατε ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ ὅσοι τὸ ἅγιον Βάπτισμα.

De secundo Domini adventu, & consummatione sæculi. Cod. 1192. fol. 106. ἠρώτησάν τινες φιλόχριστοι.

De consummatione sæculi, de Antichristo, & de Caritate. Cod. Pal. 17. & 269. ἀγαπητοὶ μηδὲν προτιμησώμεθα.

De Quiete. Cod. Vat. 442. fol. 299. ἀδελφοὶ κτήσασθε τὴν ἡσυχίαν.

De Monachis. Cod. 703. fol. 53. τί δὲ ὁ προφήτης τρυγόνα κηρύυσαν.

Qualis debeat esse Monachus. Cod. Alexandrino, 45. fol. 138. Δεῖ τὸν νέον ἀσκητὴν ἀκτήμονα βίον ἐχέιν.

Exhortatio ad Peccatores. Cod. Vat. 1259. fol. 125. πᾶς χεισιανὸς ἀποτάσσεται τῷ σαταν.

De vita stulta, & de Pœnitentia. Cod. 581. fol. 159. ὅσοι τὰ τῦ βίυ μάταια

De verbo otioso. Cod. 497. fol. 202. τί ἐςὶν ἀργὸς λόγος.

De vigilantia & compunctione. Cod. Alexandr. 45. fol. 173. τήρει σεαυτὸν ἀγαπητὲ ἀκριβῶς.

De Pœnitentia. Cod. Palat. 68. ἐννοήσωμεν ἀδελφοί.

Preces pro 7 diebus Hebdomadæ. Cod. Vat. 1190. Preces aliæ diversæ. Cod. 790.

Sententiæ, per Paulum Monachum collectæ. Cod. Pal. 258.

Demum fragmenta in Pentateuchum, in Josue, in Judices, in Ruth, Cod. Vat. 746, 747, 748, 751. Cod. Palat. 203. In Psalmos Cod. Vat. 752. In Evangelium Cod. Vat. 663, 733, & 1190.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 239 ad an. 370. BASILIUS MAGNUS. *Homiliæ* ejus 13 in Isaiam Prophetam exstant Gr. in Cod. Pii II. in Bibl. Vat. illat. 3. Bibl. Orient. Tom. 3. p. 20. not.

Homiliæ in Nativitatem Christi, in Sanctum Baptisma, in Hexaemeron, ib. 21. 25. *In Nativitatem Christi*, etiam in Cod. Abr. Massad. 1.

Epistola ad Julianum Imp. Aliæ ad Amphilochium 75. *Aliæ Canonicæ* 4. In illud, *ad imaginem & similitudinem Dei, Historia Ecclesiastica, Disputationes adversus Apologeticum Eunomii, Apophthegmata* 7. *Ejusdem de Angelorum creatione ante cælum terramque* sententia, *Ejusdem & Gregorii Theologi Interrogationes, & Responsiones*, unà cum ejusdem *Vita per Amphilochium*, ib. num. 1, 2, 6, 10, 11, 12, 13, 19.

Liturgia habetur MS. Arabice, ib. n. 92. Item Gr. inter Codd. Græcos a Petro Aloysio Carafa in Bibl. Vat. illatos.

Sermo de Jejunio, & *Homilia in B. Virginem*, unà cum *alia Homilia* sine titulo, Coptice. Cod. Assemanni Copt. 7. 16. 17.

Liturgia Coptice, ib. num. 4 & Copto-Arabice, Cod. Assemanni Arab. 20. & Cod. Vat. Copt. 12. & 21. & Cod. Vat. Arab. 169. item Arabice ex Græco conversa, Cod. Arab. Vat. 42. & 157.

Dialogus Basilii & Gregorii, Arabice, Cod. Berœens. 1. & Cod. Arab. Vat. 170. Idem est ac Interrogationes Responsionesque Basilii & Gregorii Theologi, quæ exstant Cod. Gr. Abr. Massad. 19.

Canones 12. & *alii* 106. ex 3 Canonicis Basilii epistolis ad Amphilochium decerpti, Cod. Arab. Assemanni 1.

Canones 22. Cod. Arab. Vat. 23. p. 363.

Oratio exhortatoria ad Baptismum, Cod. Arab. Vat. 44. quæ eadem est ac Sermo præparatorius in sanctum baptisma Græcus. Cod, Gr. Pii II. num. 36.

Adhortatio ad Juvenes Christianos, ut ad comparandas scientias animum intendant, Cod. Arab. Vat. 69.

Homilia de continentia cogitationum, Cod. Arab. Vat. 167.

Epistola ad Eunomium, Cod. Arab, Vat. 28.

Liturgia,

Liturgia, cujus initium, *Æterne Deus, qui in principio homines creasti*, exstat Cod. Assemanni Syr. 20. Hanc edidit primum Andr. Masius, & denuo Renaudotius Tom. 2. Liturg. Orient. p. 548. Qui alteram Basilii *Liturgiam* ex Arabico Lat. versam a Victorio Schialach ex Coptico & Arabico recudit, *ib.* p. 1. & p. 57. novam *ejusdem Liturgiæ* editionem ex Cod. Græco-Arabico fecit.

Liturgia altera, ex Græco in Syriacum conversa, qua Syri Melchitæ olim utebantur, exstat Cod. Assemanni Syr. 40. Eadem est ac prior Syriaca, posteriorque Coptica & Arabica; sed uberior, & in ordine precum diversa. In eodem Cod. habetur *Liturgia Præsanctificatorum*, quæ nomen Basilii præfert, sed a Græcis ad Gregorium Papam referri solet.

Liber de Institutione Monastica, cui titulus: Quæsita Monachorum ad Basilium Magnum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum de re monastica 360. quæ in regulas fusius breviusque disputatas dividuntur, ordine tamen ab editis diverso: quædam etiam in eis sunt, quæ in impressis desiderantur. Exstat. Syr. Cod. Nitr. 18. & Cod. Assemanni Syr. 6.

Epistola ad Gregorium Nyssenum fratrem, & *Parænefes* 2. in eodem Cod. Assemanni.

Epistolas Basilii 428 a Caveo memoratas Jac. Edessenus conjunctim cum Epistolis Nazianzeni recensuit in Onomastico, quod exstat in Cod. Syr. Andr. Scandar. 22.

Homilia de Nativitate Domini exstat Syr. in Cod. Syr. 1mo Gabrielis Evæ, Bibl. Vat. a Benedicto XIII. addicto. Ibid. habetur ejusdem Basilii Homilia de sanctis 40 Martyribus, unà cum alia ejusdem de 40 Martyribus. Vid. Codices MSS. Syriacos T. 4. Bibl. Orient. præmissos.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 244. ad an. 370. — GREGORIUS NYSSENUS. *Sermones* ejus varii habentur Græci in Codd. Clem. Vatic. qui olim ad Pium II. pertinebant, num. 4. 21. — Bibl. Orient. Tom. 3. p. 21. not.

Ejusdem *Sermo de traditione*, Cod. Gr. Abr. Massad. 19.

Epistola ad Theophilum Alexandrinum adversus Apollinarium: De Oratione Dominica Homiliæ 5. *De Beatitudinibus Hom.* 8. *De hominis opificio* ad Petrum fratrem: *In Cant. Canticor. explanatio* Syriace. Cod. Nitr. 24.

Liturgiam Syriacam a Liturgiis Basilii, Gregorii Theologi, & Cyrilli diversam, ap. Coptos exstare testatur Abulbarcatus in libro de Divinis Officiis c. 7. n. 4.

Arabice sub nomine S. Gregorii Nysseni *Canones* 5 exstant in Tom. 2. Canonum Ecclesiæ Alexandrinæ, Cod. Assemanni Arab. 3. *Encomium in S. Ephraem.* ib. Cod. 8. & Cod. Arab. a Clem. Caracciolo Neophyto exscripto, & in Bibl. Vat. illato.

Fragmenta quædam ex Nysseno Arabice profert Paulus Ebn Regia in libro de fide patrum, Cod. Arab. Assemanni 23.

Abulbarcatus loc. citat. Nysseni *Liturgiam* ad Filium memorat, & *Isagogen in Categorias Aristotelis*, quæ tamen Nemesii esse fœtus videtur.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 246. ad an. 370. — GREGORIUS NAZIANZENUS. Plurima ejus opuscula Græca cum interpretationibus Nicetæ & Eliæ Cretensis exstant MSS. inter Codd. Clem. Vat. qui ad Pium II. olim pertinebant, num. 5, 6, 21, 23, 47. inter Codd. Abr. Massad. num. 1, 4, 10, 11, 13, 19. & in Cod. Andr. Scandar. 57. In hoc Cod. adjungitur ejusdem *Vita* scripta a Gregorio Presbytero, & *Anthologium* ex orationibus ejusdem ab Anonymo collectum, & in capp. 60 divisum. — Bibl. Orient. Tom. 3. p. 23. not.

Homiliæ 2, quarum altera *de Abraham & Isaac*; & altera *de Annunciatione B. Virg. Mariæ*, exstant Coptice in Codd. Assemanni Copt. 10. & 15.

Liturgia exstat Copto-Arabice inter Codd. Syr. & Arab. Andr. Scandar. num. 71. & in Codd. Copticis Vat. 12, 14, 21, 24.

Anathematismi 12 sub Nazianzeni nomine, & quidem ab Anathematismis Gregorii Thaumaturgi diversi, Arabice in libro de fide Patrum, Cod. Assemanni Arab. 23. *Homilia de S. Cruce*, ibid. num. 77.

Carmina 130 Syriace, Cod. Syr. Assemanni 9. Ad calcem habetur ejusdem *Dialogus adversus eos qui frequenter jurant.*

Liturgia, Pr. *Deus Pater beatissime*, Cod. Nitr. 3. de qua vide Edenensem c. 2. n. 16. & Schultingium in Catalogo Anaphorarum Syriacarum, num. 10.

Interrogationes & Responsiones inter Codd. Syr. Andr. Scandar. num. 28, 29.

Præter Orationes a Caveo recensitas, 2 *alias*, alteram *de Filio*, alteram *de grandine*, citat Barhebræus. Idem Barhebræus testatur ap. Syros exstare Nazianzeni Opera 2 Tomis, quibus *Orationes* 47, & *Epistolæ* 31 continentur. — Tom. 2. p. 295.

Abulbarcatus in lib. de Divinis Officiis c. 7. num. 3. ex Cod. Arabico circa an. Christi 1230 exarato recenset Nazianzeni *Orationes de Filio, de Spiritu Sancto, in* — Ib. p. 302.

Caput Evangelii Matthæi, *De Virtute*, ordine Alphabetico, *Doxologiam*, *De silentio Patris*, & *Vitam* S. Gregorii scriptam a cognomine Presbytero Cappadoce.

In Scetensi S. Mariæ Syrorum Monasterio vidit Assemannus 3 Codd. Syriacos in pergameno, quorum prior exaratus erat an. Christi 845, alter an. 790, tertius nota temporis carebat. In 2 prioribus continebantur Theologi *Orationes* 30, quas e Græco in Syriacum vertisse dicitur Paulus Cypri Episcopus, an. Christi 624. Conf. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 172. Tertius Codex alteram Theologi partem complectebatur, in *Orationes* 12 distributam; & Epistolas præterea 30, viz. a 66 usque ad 96.

Senorinus Chididatus Amidensis, an. Christi 665, Carmina Nazianzeni e Græco in Syriacum convertit, ex quibus Fragmentum habetur in Cod. Syr. Andr. Scandar. 28.

Theodosius Presbyter, deinde Episcopus Edessenus, Opera Theologi interpretatus est circa an. Christi 805. Cujus interpretationis *Homilia de miraculis Eliæ* exstat in eodem Cod. Scandarano. Ab eodem Theodosio *librum Carminum* Nazianzeni e Græco Syriacum factum fuisse narrat Barhebræus; additque in Vita Joannis Jacobitarum Patriarchæ, Eliam Sigaræ Episcopum priorem Theologi Tomum doctis Commentariis illustrasse: quod & ex Nestorianis Cyprianum Nisibensem fecisse scribit Sobensis in Catalogo. [Tom. 2. p. 345. ib. p. 338.]

Ejusdem *Homilia de Paschate*, Pr. *Dies Resurrectionis*, habetur Syriace inter Codd. Syr. MSS. Gabrielis Evæ, a Papa Benedicto XIII. Bibl. Vat. addictos, num. 34. Vid. Indicem Cod. Syr. Bibl. Orient. Tom. 4. præfixum.

[Hist. Lit. Tom. 1. p. 256. ad an. 373.] MACARIUS ÆGYPTIUS. Vita ejus autore Serapione Thmuis Episcopo habetur inter Codd. Copticos Assemanni, num. 8, 11, & 13. [Bibl. Orient. Tom. 3. p. 44. not.]

Ejusdem *Sententiæ quædam* exstant in Cod. MS. Græco Abr. Massad. 13.

Epistolæ & *Sermones ad monachos* 24. *Sermo de Oratione*, & *Epistola ad monachos*, habentur Arabice inter Codd. Andr. Scandar. num. 45, 47.

Sermones 3, & *Epistolæ* 8, exstant Syriace in Cod. Nitr. 18. & in Cod. Berœensi 8.

Sermones 5, & *Epistolæ* 10, Syriace inter Codd. Syr. Assemanni, num. 6.

[Hist. Lit. Tom. 1. p. 256. ad an. 373.] MACARIUS ALEXANDRINUS. Ejus *Sermones* 5, viz. *De operibus Christianorum*; *Ad eos qui mundo abrenunciant, ut diligenter sibi caveant*; *De lege Christi*; *Paræneses* 2; item *Sermones* 2, & *Epistolæ* 9, exstant Syriace in Cod. Nitr. 18. Berœensi 8. & in Cod. Assemanni Syr. 6. [Bibl. Orient. Tom. 3. p. 47. not.]

[Hist. Lit. Tom. 1. p. 275. ad an. 380.] EVAGRIUS PONTICUS. Ejus scripta, quæ Græce vel Latine prodierunt, recenset Caveus: Sed exstant etiam MSS. ejusdem *Capita* 2 *Ascetica*, Gr. in Bibl. Vat. Cod. Abr. Massad. 13. [Bibl. Orient. Tom. 3. p. 45. not.]

Arabice in Cod. Vat. 167. *Sermones* 16. *Ad Lucium Abbatem, cum præmissa Lucii ad Evagrium, & Evagrii ad Lucium Epistola*: *De 8 Vitiis & Virtutibus iis oppositis Sermones* 8. *De Solitudine & Oratione Parænesis*: *De* 8 *vitiosis cogitationibus*, Tractatus ex Sacris Scripturis collectus: *De iisdem*, sine Scripturæ testimoniis: Ad imitationem Ecclesiastæ, Cantici Canticorum, & Proverbiorum Salomonis: *Epistola ad Evagrium Antiochenum de Patientia*: *De modo vivendi monachorum Ægypti & Syriæ*: *Expositio in Orationem Dominicam*.

Syriace in Paradiso Patrum, lib. 4. in Cod. Syr. Assemanni 6. exstant *Sermones ejusdem* 24.

Caput de Acidia, ex Tractatu de vitiosis cogitationibus, exstat Cod. Syr. Nitr. 17.

Hic observandum pleraque Evagrii Opera sub Nili nomine prodiisse: viz. *De 8 vitiosis cogitationibus*, *liber* editus a Combefisio in Auctuario novissimo 1672. & a Josepho Maria Suaresio, *Rom.* 1673. *Alius* de eodem argumento *Tractatus* ap. Cotelerium, T. 3. Monumentor. Eccl. Gr. p. 185. *Ad Eulogium monachum Tractatus Asceticus*; *Ad eundem, de vitiis quæ virtutibus sunt opposita*; *De malignis cogitationibus*, ap. Suaresium, *Rom.* 1673.

[Hist. Lit. Tom. 1. p. 302. ad an. 398.] JOANNES CHRYSOSTOMUS. Græca ejus Opera plurima habentur MSS. in Bibl. Vat. inter Codd. Gr. olim ad Pium II. pertinentes, num. 9, 10, 22, 35, 38, 48. & inter Codd. Abr. Massad. num. 1, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 19. [Bibl. Orient. Tom. 3. p. 24. not.]

Coptice exstant *Homiliæ* 44. in Codd. Copticis Assemanni 6, 7, 10.

Arabice *Homiliæ* plurimæ, inter quas *Homiliæ* 34 *in Epistolam Pauli ad Hebræos*, in Cod. Arab. MS. Vat. 22. *Homilia in Psalmum* 6tum in Cod. Berœensi 1.

Epistola ad Theodorum monachum lapsum, ibid. Cod. 2. & Cod. Arab. Vat. 69.

Canones 12. Cod. Arab. Assemanni 3.

Homiliæ 88 *in Joannem*, Cod. Arab. a Clem. Carracciolo Neophyto exscript. 7.

Homiliæ 44, seu pars secunda Expositionis in Joannem, ab Hom. 45 usque ad 88. Cod. Arab. Aloysii Carafæ 1.

Homiliæ 2 *de nativitate Christi*, Cod. Arab. Vat. 44.

Homiliæ 3 *de baptismo Christi*, ibid. & Cod. Arab. Vat. 45.

De Thoma Apostolo, & Dominica nova, Cod. Arab. Vat. 45.

De Pentecoste, ibid.

Ejusdem Sermones diversi, Cod. Arab. Vat. 46.

De Pœnitentia, Cod. Arab. Vat. 55.

De Peccatrice, & Juda proditore, Cod. Arab. Vat. 67.

De iis, qui non intersunt divinæ Liturgiæ, Cod. Arab. Vat. 168.

Liturgia Arabica ad usum Syrorum Melchitarum, Cod. Arab. Vat. 67. & 142. *Eadem Græco-Arabica*, Cod. Arab. Vat. 142.

Liber Demonstrationis Chrysostomo tributus, in quo agitur de Deo trino & uno, de Incarnatione & Passione: Vaticinia de Christo e Scriptura desumpta; de Eucharistia, &c. exstant in Cod. Arab. Scandaran. 51.

Annales sub Jo. Chrysostomi nomine laudantur ab Elmacino; de iis etiam agit p. 25.
Hottinger. in Bibl. Orient. p. 82.

Liber inscriptus *Margarita electa* Jo. Chrysostomi, continens 34 Homilias, etsi titulis ab editis diversis prænotentur, prodiit Arabice in urbe Alepo, an. 1707. Exstant MSS. in Cod. Arab. Assemanni 88. In Cod. ejusdem Arab. 90. inter 66 Athanasii Hierosolymitani homilias, habetur etiam *una* Chrysostomi *de Paschate Resurrectionis.*

Syriace exstant *Comment. S. Joannis Chrysostomi in Epistolas Pauli*, & *in* 4 *Evangelia in compendium redacta*, in Cod. Assemanni Syr. 3.

Homiliæ aliæ, Cod. Nitr. 5, 15.

De Cruce, Adam & Eva, ibid. Cod. 15. Eadem est ac *Homilia de venerabili Cruce, & transgressione Adami*, quæ prodiit sub nomine Joannis Episc. Hierosolymitani Bruxel. 1643.

Homiliæ aliæ, inter quas *de Turture*, sive *Ecclesia*, quæ prodiit sub Joannis Hierosolymitani nomine in Edit. Bruxellens. citata, Cod. Syr. Assemanni 10.

De Juramentis & *Baptismo*, cum aliis Homiliis, Cod. Syr. Vat. 39.

De die Dominica, Cod. Syr. Scandaran. 5.

De Pœnitentia, de Humilitate, & Superbia fragmentum, ibid. Cod. 28.

Liturgia Syriaca, Pr. *Domine Deus omnipotens*, de qua Edenensis, c. 2. num. 18. & Schultingius, num. 14. exstat in Cod. Nitr. 4. Prodiit per Renaudotium, Tom. 2. Lit. Orient. p. 242. *Liturgia altera Syriaca*, quæ nomen Chrysostomi præfert tam in Missali impresso an. 1594. p. 69. quam in Cod. MS. Ecchellensi 5. p. 39. & Arabice reddita in Cod. Arab. Vat. 59. p. 22. cujus init. *Deus magne & æterne*, & quæ prodiit per Renaudotium, Tom. cit. p. 256. est fœtus Joannis Episcopi Haran, Nisibis, & Chaboræ, cujus nomen diserte præfert in Cod. Syr. Nitr. 3. p. 269. & in Cod. Syr. MS. Vat. 33. p. 21. Vid. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 230. *Tertia Liturgia Syriaca* e Græco exemplari ad verbum expressa, qua Syri Melchitæ utuntur, exstat in Cod. Syr. Assemanni 37, & 40. Eadem Græce habetur in Cod. Gr. olim Pii II^di 35. & una cum Liturgiis Basilii & Præsanctificatorum inter Codd. Petri Aloysii Carafæ, Cod. Græc. 3.

De Monachis Ægypti Tractatum, qui tamen inter Chrysostomi Opera desideratur, p. 26.
memorat Ebedjesu in Catalogo. Idem forsan est cum *libro de institutione primorum Monachorum*, quem sub nomine Joannis Hierosolymitani edidit Petrus Wastellus.

Homilia in nativitatem Domini, initio mutila, habetur inter Codd. Syriacos MSS. Gabrielis Evæ, a Benedicto XIII. Bibl. Vat. addictos, num. 1. Ibid. exstant ejusdem *Homiliæ de Epiphania, deque baptismo Domini in Jordano, & de Tentatione* Domini a Satana, num. 8, 9.

Ejusdem *Homiliæ de jejunio Quadragesimali*; *de decem Virginibus*; *de Annunciatione S. Dei genitricis Mariæ*; *de Lazaro*, (deest initium) *de Dominica in Hosannis*; *de Sabbato ultimo sancti jejunii Quadragesimalis*, initium, *Benedictus Deus, qui ad hunc Sabbati ultimi jejunii diem nos adduxit*; *de Zaccheo publicano*; *de Muliere peccatrice*; *de proditione Judæ, & de Azymis, deque Sacramentorum traditione*; & *quod ab ira nobis cavendum sit*; *de Passione Domini*, Ibid. num. 12, 13, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26. *Homilia de Cruce & Latrone*; & *quod assidue orandum sit pro inimicis nostris:* Homilia habita in feria 6ta Passionis, ibid. num. 29. Deest hujus finis, & tota Homilia 30ma quæ est *prima de Latrone: Homilia secunda de Latrone* (deest initium) num. 31. Ejusdem *de Sabbato magno*, initium, *Laudandum quoque est hoc Ecclesiæ institutum*; *de Thoma Apostolo*, & *adversus Arianos, ac Tyrannum illum, Arianam doctrinam amplectentem, qui rebellavit in Thracia, ac demum interfectus est*; *de Dominica nova, & Apostolo*

Thoma; *de Ascensione Domini*, Homilia habita Antiochiæ in Martyrio, quod erat extra portam: *Homilia secunda de Ascensione*; *de Pentecoste*; *de Sanctis Apostolis*, adversus Eudoxiam Imperatricem; *de honoranda die Dominica*; *de laudibus Martyrum*; *Homilia secunda de Martyribus*; ejusdem *de Defunctis, in illud Apostoli*, De iis qui dormierunt nolite contristari; *de Paulo Apostolo*; *de saltatione Herodiadis, deque decollatione S. Joannis Baptistæ*; ejusdem in *illud Psalmi: Dixi, custodiam viam meam, &c.* Ejusdem in *Psalmum* 50. *Homiliæ* 3 *de filio prodigo*, quarum prioris initium desideratur: *De Ficu cui Christus maledixit*; *de Pœnitentia*; *de Charitate*, (deest finis) ibid. num. 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 59, 60.

Codex est membranaceus in folio annorum circiter nongentorum, vetustissimis Stronghilis seu rotundis literis Syriacis exaratus, in quo vocalium Syriacarum e Græco formatarum figuræ passim visuntur, ac potissimum p. 201, 202, 203.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 372. ad an. 401. — MARCUS EREMITA, qui Exercitator nuncupatur. *Capita* ejus 29 exstant Græce inter Codd. Andr. Scandar. num. 60. — Bibl. Orient. Tom. 3. p. 45. not.

Sermones 5. in Cod. Gr. Abr. Massad. 13. qui tamen ab editis haud differunt. Opusculorum MSS. ap. Galeum quæ recenset Caveus tertium, quartum, quintum octavum, & nonum, sub Nili nomine edidit Suaresius *Romæ*, 1673.

Ejusdem *Sermones* 8 habentur *Syriace* in Codd. Nitr. 18. Berœensi 8. & inter Codd. Syr. quos Assemannus ex Oriente adduxit, num. 6. Marci *Sermones* commentariis illustratos fuisse a Babæo Magno & a Bardascenadad, Chaldæis scriptoribus, testatur Ebedjesu in Catalogo.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 376. ad an. 401. — PALLADIUS, gente Galata, sub Evagrio Pontico aliisque Asceris in Nitria & Thebaide monachum egit ab an. 388 usque ad an. circiter 400, quo Episcopus Helenopolitanus renunciatus fuit. Scripsit librum de Vitis patrum Ægyptiorum, qui Historia Lausiaca appellatur. *Syriace* pars exstat in Cod. Nitr. 19. viz. a cap. 1 usque ad cap. 35. Integrum vero, & in libros 4 divisum Opus (quorum 1, 2, & 4 Palladio, 3 vero S. Hieronymo tribuitur) habetur inter Codd. Syr. quos Assemannus ex Oriente advexit, num. 6. Ex utroque autem & plures lacunæ Græcæ suppleri possunt, & quæ Palladii sunt, ab asceticis aliorum tractatibus cognosci. In impressis quidem Historia Lausiaca modo *Heraclidis*, modo *Palladii*, modo utriusque nomen præfert; cum tamen certum sit *Heraclidis* & *Hieronymi* Historiam a Palladiana differre. In Historia Monastica Orientis, quam Thomas Episcopus Maragensis condidit, lib. 2. c. 15. perhibetur Ananjesu Monachus circa an. Christi 670. concinnasse Paradisum in 2 partes distributum, quarum prior *Palladii* & *Hieronymi* nomen præfert, altera gesta patrum & dicta complectitur. — Bibl. Orient. Tom. 3. p. 49. not.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 386 ad an. 407. — THEODORUS patria Antiochenus, dignitate Mopsuestiæ in Cilicia Episcopus, ap. Syros *Commentator* seu *Interpres* dictus. Ejus libros e Græca in Syriacam linguam olim conversos, testatur Liberatus in Breviario, c. 10. *Ibam* Edessenum Episcopum eam versionem procurasse conqueruntur ejusdem accusatores in Conc. Chalced. Act. 10. & Berytensi ac Tyrio, Act. 9. Præter libros a Caveo recensitos, Theodori *Liturgia* habetur in Bibl. Vat. Cod. Syr. Vat. 18. p. 162. & Codd. Amydens. 1, & 10. Prodiit Lat. per Renaudotium, Tom. 2. Lit. Orient. p. 616. Ejusdem *Quæstiones in Scripturam*, *Quæstiones & Responsiones*, & *Hymnus* exstant in Codd. Syr. Andr. Scandar. 3, 4, 8. Theodorum non *in totum Pentateuchum* scripsisse, ut indicat Caveus, sed *in Genesin* duntaxat notat Assemannus. Ejusdem Opus *adversus Allegoricos*, hoc est, Origenem asseclasque, memorat Sobensis in Catalogo; ut et *adversus Eunomium libros* 28. Alii sunt a libris 25, a Caveo recensitis. Vid. Photium in Codd. 4, & 177. ubi non de uno eodemque Opere, sed de diversis loquitur, ut notat Assemannus. Ex ejusdem *Epistola ad Domnum* citatur Fragmentum in collectione Testimoniorum sub nomine Damasceni. Vid. Labb. conspect. oper. Damasc. p. 50. num. 3. Cætera quorum Sobensis meminit, sunt *de Sacerdotio*; *ad Monachos*; *de obscura locutione*; *de perfectione operum*; *de assumente & assumpto*, cujus Præfatio habetur ap. Facundum Hermianensem, lib. 10. c. 1. *libri* 2 *de Spiritu Sancto*; *& tractatus de Legislatione*, quo finem suis lucubrationibus imposuit. — Bibl. Orient. Tom. 3. p. 30. p. 34. p. 35.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 407. ad an. 423. — THEODORITUS. Memoriam ejus Monophysitæ perpetuo execrati sunt, execranturque adhuc Jacobitæ in professione fidei, quam coram pontifice ordinandus emittit. Nestoriani eum colunt, eo quod aliquando ipsis favisset. — Bibl. Orient. Tom. 3. p. 40. not.

Ejus *Epistola ad monachos Euphratesiæ, Osrhoënæ, Syriæ, Phœniciæ, & Ciliciæ*. Item *quod post assumptam humanitatem unus* sit lius D. N. Jesus Christus. Item *Epistola adversus S. Cyrillum*.

Repre-

Reprehensio in 12 Anathematismos S. Cyrilli, totidemque ejusdem Cyrilli defensiones extant Græce inter Codd. Gr. Abr. Massad. n. 2.

Homilia in illud, *Ad imaginem & similitudinem Dei*, ibid. n. 10.

Expositio in 12 Prophetas minores, & Isaiam, ibid. n. 18.

Epitome sive *Excerpta in 12 Prophetas minores, in Isaiam & in Ezechielem*, inter Codd. Andr. Scandar. n. 55.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 412. ad an. 428. NESTORIUS, Diodori Tarsensis ac Theodori Mopsuesteni auditor, quum hæresin, quæ ex ejus nomine Nestoriana dicta est, propalasset, a patribus Synodi Ephesinæ, an. 431. damnatus, periit in exilio circa an. 450, si fides habenda est Xenajæ in Epist. ad Monachos Senunenses, & Zachariæ Rhetori in Hist. Eccles. Conf. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 40. & 55. quibus & Evagrius, lib. 2. c. 2. quoad annum interitus Nestorii consentire videtur. Nestorii Opera Græca recenset Caveus; Syriaca quæ in Bibl. Vat. exstant hæc sunt: Capita seu *Anathematismi* 12, Cyrilli Anathematismis oppositi. Exstant Cod. Syr. Andr. Scandar. 15. Exhibuit Asseman. T. 4. p. 99. Fragmenta 3, quorum primum est, *An Christus sit Deus:* Alterum, *de eo qui ambulavit super aquas maris:* Tertium, in illud, *Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me*, in Cod. Andr. Scandar. 15. Bibl. Orient. Tom. 3. p. 35. not.

Liturgia, in Codd. Amidens. 1, & 10. & Cod. Syr. Vat. 18. Prodiit Lat. per Renaudotium, Liturg. Orient. Tom. 2. p. 626.

Fragmentum Syriacum ex Epistola Nestorii ad suos sectarios Constantinopoli commorantes refertur a Xenaja Mabugensi in Epist. ad Monachos Senunenses. Conf. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 40, 41.

Denique, Liber tragœdiæ, qui Irenæo Tyrio tribuitur, Nestorio ex autoritate Ebedjesu restituendus est.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 415. ad an. 430. ISAAC, S. Ephraemi discipulus, teste autore Syro vitæ ejusdem in Cod. Nitriens. 5. claruit circa an. 380. Certe Sirmondus, qui ejusdem libellum de *S. Trinitate*, & *incarnatione Domini* edidit, illum ante an. 400 collocat. Neque obstat quod idem Isaac ap. Gennadium, c. 26. & ap. Sirmondum p. 151. duas in una Christi persona naturas diserte asserit: nam his etiam vocibus plures Græcos Latinosque patres ante Ephesinæ & Chalcedonensis Synodi tempora usos fuisse, demonstrat Petavius de Incarn. L. 3. c. 6. & 7. Si ex Judæo Christianus fuisset, ut ex Codicis Pithœani fide notavit Sirmondus, id utique Gennadium, ejusque abbreviatorem Honorium Augustodunensem notatos fuisse opinatur Assemannus. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 165.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 418. ad an. 431. ALEXANDER, Hierapolis in Provincia Euphratensi Episcopus, *Librum Solutionis nugarum Juliani*, cujus nulla mentio ap. Caveum aliosque historiæ literariæ Scriptores, adversus Julianum Apostatam composuit: nisi libros 10 S. Cyrilli Alexandrini adversus Julianum e Græco in Syriacum conversos, Nestoriani Alexandro suo supposuerint. Bibl. Orient. Tom. 3. p. 197. not.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 420. ad an. 431. RABULAS, ab an. Christi 412 ad an. 435 Episcopus Edessenus, ut tradunt autor Chronici Edesseni, & Dionysius Patriarcha in Chronico. Non Eulogio successit, ut Pagius ad an. 435. n. 33. & Bollandus, p. 1024. videntur asserere. Sed ex iisdem Chronicis liquet, Eulogium quidem Barsæ, an. Christi 378. substitutum fuisse: Eulogio vero Cyrum, an. 387. Cyro autem Sylvanum, an. 397. Sylvano Phacidam, an. 399. Phacidæ Diogenem, an. 409. Diogeni demum Rabulam, an 412. Scripsit *Epistolam* ad S. Cyrillum, cujus meminit Caveus. *Canones* in Edessena Synodo a Rabula sanciti exstant in Bibl. secreta Medicea in MS. Cod. Syriaco, cujus meminit Renaudotius, Tom. 2. Liturg. Oriental. p. 272. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 197.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 421. ad an. 432. SIXTUS III. S. Hieronymus in Epistola adv. Pelagium ad Ctesiphontem, et ex Hieronymo Rosweidus in vitis Patrum Prolegom. 4. p. 24. Rufinum arguunt, quod Xysti sive Sexti Pythagoræi philosophi Opera sub Xysti Martyris nomine publicaverit: quæ prodiere Basil. 1520. Colon. 1522. Lovan. 1618. & alibi. Rufini fraude factum arbitratur Assemannus, ut Sigebertus in Catalogo, c. 47. ad Xystum episcopum *librum de vita hominis perfecta*, qui revera Xysti Pythagoræi fœtus est, referret: ex quo, ni fallitur, desumpti sunt 3 illi Sermones *de Divitiis*; *de Castitate*; *de malis Doctoribus*, &c. a Caveo memorati, quos sub Xysti nomine edidit Jac. Salvator Solarius in Bibl. Patrum Paris. T. 5. p. 781. Ut enim Rufinus ex Philosopho Xysto Episcopum & Martyrem finxit; ita Solario facile fuit Romanum eum Pontificem existimare. Eundem Xystum Pythagoræum horum Sermonum autorem faciunt Tillemont. Hist. Eccles. Vol. 4. ad Vit. Sixti II. & Rivet. Crit. Sacr. l. 2. c. 19. Bibl. Orient. Tom. 3. p. 48. not.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 426. ad an. 436. IBAS Rabulæ episcopo Edesseno successit an. Christi 435, ut docet autor Chronici Edesseni. Quum adhuc presbyter esset, conatibus Rabulæ episcopi sui, scripta Theo- Bibl. Orient. Tom. 1. p. 199.

Theodori Mopsuesteni damnantis, acriter obstitit. Hinc statim ac episcopatum adeptus est, invidiam amicorum Rabulæ subiit. Accusatur itaque Nestorianismi ap. Imp. Theodosium & Proclum Patriarcham CPolitanum a Samuele, Cyro, Mara, & Eulogio Presbyteris, quod esset primus turbarum inter Orientales & Ægyptios ortarum autor; quod Theodori libros in linguam Syriacam transtulisset; quod ipsos per omnem Orientem disseminasset; quod demum Procli ad Armenios Tomo noluisset subscribere, & annexa illi impia capitula damnare. Hæc initia longæ illius accusationis, quæ usque ad Chalcedonensem Synodum perduravit, quæ Ibam in Latrocinio Ephesino dejectum Episcopatu, sedi suæ restituit. Obiit an. 457. 28 die Octobris, teste autore Chron. Edesseni.* Et quidem Ibam ineunte an. Christi 457 in vivis fuisse, colligitur ex Tom. 4. Conc. p. 861. ubi inter illos Episcopos recensetur, quos Leo Imp. per Epistolam encyclicam de concilio Chalcedonensi, deque ordinatione Timothei Æluri consuluisse dicitur. Andr. Samosateni Epist. ad Alexand. Hieropolitan. De 18 capp. criminum Ibæ objectt. vid. p. 201. not. *p.558.

Scripsit *Epistolam ad Marim Persam* a Caveo memoratam, quæ post Ibæ mortem, an. 553, a quinto Synodo damnata fuit. Consule Baronium ad an. prædict. ubi probat *Epistolam* Ibæ a 5ta Synodo, non Ibam ipsum damnatum fuisse, utpote qui Nestorianismum abjuraverit, & in communione Ecclesiæ diem clauserit.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 434. ad an. 440. ISAAC cognomento *Magnus*, presbyter Antiochenus, claruit medio quinto sæculo. Præceptorem habuit non S. Ephraemum, sed Zenobium S. Ephraemi discipulum, uti ex Joanne Barsusan Jacobitarum Patriarcha ad calc. Cod. Assemanni Syriaci 4. adnotavit Abr. Mardenus presbyter: idque etiam colligitur ex carmine illo, quo ruinam Antiochiæ planxit. Nam S. Ephraem decessit juxta Syros an. 373. vel juxta alios an. 378. Isaac autem supervixit ruinæ Antiochiæ, quæ contigit an. 459. ut testantur Jo. Malela, Dionysius Patriarcha in Chronico, & Cosmas Presbyter in Vita Simeonis Stylitæ. Igitur si Ephraemum ipsum audiisset Isaac, 80 ann. eum supervixisse magistro suo necesse esset, atque adeo centenario majorem obiisse; quod non ita facile est admittendum. Hinc erroris arguitur Caveus, dum scribit Isaacum decessisse an. 456. Caveo fortasse imposuit, quod in vulgatis Gennadii editionibus Isaac obiisse dicitur Leone & Marciano imperantibus. Sed Gennadius non Marcianum, sed Majorianum habet in vetustissimo Cod. MS. Vaticano. Majorianus autem una cum Leone Imperium tenuit ab an. 457 ad an. 461. Mors igitur Isaaci nec ante an. 459 contigisse potest, quo corruit Antiochia, nec ultra an. 461 differri, quum eo anno obiit Majorianus, quo imperante Isaacum mortuum esse testatur Gennadius. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 207. p. 212. p. 210.

Quædam scripsit *Polemica* adversus Nestorianos & Eutychianos, quæ a Syris, qui alterutro potissimum errore laborant, neglecta sunt, vel suppressa; plurima *Ascetica* & *Parænetica* metro ut plurimum heptasyllabo. p. 214.

Sermones 60 exstant in Assemanni Cod. Syriaco 4. exarato an. Christi 1210. Quorum

2[dus]. *De perfectione fratrum* inscriptus. Exstat etiam in Cod. Nitriensi 17. fol. 107. & in Cod. Syriaco 5. num. 12.

4[tus], *Parænesis de Humilitate*. Exstat etiam in Cod. Nitr. 17. fol. 163. & in Cod. Syr. 5. num. 8.

5[tus], *De Eleemosyna*. Exstat etiam in Cod. Syr. 5. num. 13.

11[mus], *De Defunctis*. Exstat etiam in Cod. Nitr. 6. fol. 163. a tergo, ubi inscribitur *Parænesis de timore Dei, & de morte*.

15[tus], *De Monachis & Anachoretis*. Exstat etiam in Cod. Nitr. 5. fol. 555.

17[mus], *De Pænitentia*. Exstat etiam in Cod. Nitr. 5. fol. 207. a tergo.

20[mus], *Parænesis*, princ. *Hic veritas cum iniquitate disputat*. Exstat etiam in Cod. Syr. 5. num. 6.

21[mus], *De Anachoretis & Monachis*. Exstat etiam in Cod. Syr. 5. num. 2. ubi inscribitur *Parænesis*.

23[tius], *De Paupere & Divite*. Exstat etiam in Cod. Syr. 5. num. 27.

40[mus], *De Pænitentia Sermones* 2. Primus, Princ. *Agite dum, peccatores, discamus*. Exstat etiam in Cod. Syr. 5. num. 1. unde suppleri possunt quæ in Cod. Syr. 4. supra laudato uno avulso folio desiderantur.

48[vus], *Reprehensio*. Exstat etiam in Cod. Nitr. 16. fol. 57.

60[mus], *De Deo universorum conditore*. Exstat etiam in Cod. Syr. 5. num. 4. in quo inscribitur *Precatio*.

Hactenus in Cod. 4. Porro exstant in Cod. Syr. 5. Sermones 27, quorum 8 supra recensentur.

Deprecatio, in hoc Cod. num. 22. legitur ex parte in Officio Feriali Maronitarum. Opus exstat integrum in Cod. Nitr. 17. fol. 79. ubi Ephraemo adjudicatur. Videtur tamen neutrius esse, quum metro pentasyllabo constet, atque adeo probabilius Balæo Syro tribuendum.

De Adam & Eva, num. 23. Primus est Sermonum quos Isaac edidit.

. *De Magis, qui ab Oriente venerunt*, num. 26. Exstat etiam in Cod. Nitr. 5. fol. 70. In eodem Cod. exstant ejusdem *Sermones 5 de Samaritana: Parænesis de defunctis*: p. 232.
(Exstat etiam in Cod. Nitr. 16. fol. 44.) *De Humilitate:* (Exstat etiam in MS. Cod. Syr. 151. Bibl. Coll. Urbani de propaganda fide, licet sub nomine S. Ephraem.) *Sermones 2 de filio prodigo:* In illud, *Nisi conversi fueritis & efficiamini sicut parvuli:* In illud, *Bonum est confiteri Domino*; *de Perfectione*; *de Peccatrice*; *de Fide.*

Parœneses 9 de Defunctis habentur in Cod. Nitr. 16. quarum prima legitur *pro Presbyteris*. Tribuitur autem Ephraemo in Cod. Nitr. 5. fol. 150. a tergo. 2da legitur *pro Pueris*; 3^tia^, *pro Adolescentibus*; 5ta & 7ma, *pro communi Defunctorum*. Tribuuntur Ephraemo in Cod. Nit. 17. fol. 180. 6ta, *pro Peregrinis*; 8va, *de omnibus Defunctis*; 9na, *de Pueris defunctis*. *Parænesis* unica, Pr. *In via cælestis Regis*, exstat in Cod. Nitr. 17. p. 233.

In Officio Syriaco majoris hebdomadæ, quo Maronitæ utuntur, duo exstant *hymni* sub nomine S. Isaac: alter ad 2^dam^ stationem, seu nocturnum feriæ 5. in Parasceve: alter ad matutinum ejusdem feriæ; in utroque agitur de Passione Domini. p. 234.

Joannes Maro in tractatu adversus Nestorianos & Eutychianos duos Isaaci Sermones laudat, quorum 1^mus^ inscribitur *de Curru Ezechielis prophetæ*; secundus *de Incarnatione Domini.* Denique 5 Isaaci Sermones *de Incarnatione* laudat Stephanus Edenensis in Vindiciis Maronitarum, lib. 3. in Responf. ad Object. 3. de duabus Christi voluntatibus. Exstat & Isaaci carmen heptasyllabum in SS. Sergium & Bacchum ad calc. Cod. Nitr. 5. acephalum tamen, & cujus vix pauci aliquot versus legi possunt. p. 558.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 438. ad an. 448. SIMEON STYLITES dictus, gente Syrus, ex vico *Sisan* regionis *Nachyphelorum* in Arabia, oriundus, claruit circa an. 448. &, post 56 annos in exercitatione monastica peractos, obiit 2 die Septembris, an. Christi 459. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 240.

Præter Epistolas a Caveo memoratas, scripsisse dicitur *Sermonem de semper mente complectendo suum cuique discessum*. Idem Sermo in Bibl. PP. tribuitur Macario Ægyptio, & habetur in Hom. 22. inter Homilias 50 eidem Macario attributas. Sed & in nonnullis MSS. Codd. Græcis Vaticanis Ephraemo Syro adjudicatur. Verum nec Ephraemo, nec Macario, aut Simeoni Stylitæ adscribendum esse putat Assemannus, sed Theophilo Alexandrino: Id enim suadet tum auctoritas Cod. Syr. Nitr. 32. qui scriptus esse dicitur an. Christi 576. tum Stilus Græcam originem sapiens: & huic conjecturæ consonant, quæ idem Theophilus moriturus dixisse fertur in Vitis Patrum, lib. 5. libello 3. de Compunctione. p. 252. p. 254.

Acta S. Simeonis edidit Theodoretus in Philotheo cap. 26. quæ tum in vulgatis ipsius Theodoreti operibus exstant; tum ap. Laur. Surium, Tom. 1. de Vitis Sanctor. ex interpretatione Alberici Longi Salentini; tum ap. Rosweidum, lib. 9. de Vitis Patrum ex versione Gentiani Herveti. Eadem scripsit Antonius Simeonis discipulus & servus. Exstant ap. Bollandum die 5 Januarii. Theodoreti Antoniique historiam edidit idem Bollandus, fol. 274. seq. Ejusdem Vitam scripsit etiam Cosmas presbyter. Habetur una cum Cosmæ ad Simeonem epistola in Cod. Assemanni Syr. 1. circa an. 474 exarato. Hanc Epistolam, & Vitam in compendium redactam dedit Assemannus, notatque Evagrium hanc Vitam legisse; ut constat ex eo quod quæ toto capite 13. Evagrius ex Actis Simeonis delibavit, nec ap. Theodoretum, nec ap. Antonium leguntur; sed fere ad verbum habentur in historia Cosmæ, nimirum *Narratio de Domno Patriarcha Antiocheno, de Theodosio & de Leone Impp.* p. 239. p. 237. seqq. p. 240.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 462. ad an. 491. ZACHARIAS, professione Rhetor, & Meletinæ in Armenia minore Episcopus, claruit sub Justiniano Imp. circa an. 540. Scripsit *Historiam Ecclesiasticam a Constantini M. Imperio usque ad an. Justiniani 20um*, quæ exstat anonyma in Cod. Syr. Vat. 24. Sed auctoris nomen tum ex collatione locorum, quæ ab Evagrio ex Zacharia citantur, tum ex Barsalibæo, qui ejus nomen diserte prodidit, restituitur. Hæc Historia tres partes continet. 1ma, est Epitome Socratis: 2da, Theodoreti: 3^tia^, opus ipsius Zachariæ a Theodosio juniore usque ad Justinianum. Hæc 3^tia^ pars incipit a fol. 78. mutila est autem, & ab amanuensi videtur in compendium redacta, vel potius continet capita quædam ex historia Zachariæ, quæ in 8 libros dividebatur, decerpta. Quæ autem in Cod. Assemanni exstant, in capita 14 ab Assemanno distribuuntur. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 54.

1. De

1. *De celebratione Conc. Chalcedonensis, & de obitu Nestorii*, fol. 78.
2. *De Proterio Alexandrino*, fol. 79.
3. *De Theodosio Monacho, qui Juvenalis sedem invasit*, fol. 80.
4. *De obitu Zenonis Imp. & de inauguratione Anastasii*, fol. 82.
5. *De expugnatione Amidæ*, ibid.
6. *De ædificatione Daræ urbis*, fol. 88.
7. *De Marino Apameensi*, qui Anastasio Imp. autor fuit, ut Trisagium hymnum cum clausula illa, *Qui crucifixus es pro nobis*, in urbe regia cani juberet, fol. 90. Quem hic *Marinum* vocat Zacharias, *Maximum* appellat Victor Tununensis.
8. *De obitu Ariadnæ Imperatricis*, fol. 90.
9. *De obitu Anastasii Imp.* fol. 91.
10. *De Martyribus Homeritis*, fol. 91.
11. *De Mara Episcopo* Amadæ, fol. 95.
12. *De pace Romanos inter & Persas inita sub Justiniano Imp. & Chosroë Persarum rege Cavadis filio*, fol. 97.
13. *De controversia Julianum inter & Severum orta* circa corpus Christi, corruptibilene, an incorruptibile dicendum sit, fol. 98.
14. *De Romæ expugnatione sub Totila Gothorum rege*, fol. 100.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 519. ad an. 540. ISAAC Syrus natione, urbis Nineves episcopus, claruit sexto sæculo ad exitum vergente, vel, ut Caveus, circa an. 540. De Isaaci ætate constat ex ipsius scriptis. Nam in Libris *de institutione monastica*, Jacobi Sarugensis testimonium ab ipso usurpatur; & inter ejusdem Sermones a Patricio & Abrahamio monachis e Syriaco in Græcum versos, postremum locum occupat ipsius Isaaci *Epistola ad S. Simeonem Stylitam juniorem*, cognomento *Thaumastoritam*, qui obiit circa an. 593. Vitæ solitariæ amore ductus Isaac abdicavit se Episcopatu, & S. Scetensem eremum petiit, ubi ad obitum usque commoratus, ad summum sanctimoniæ culmen pervenit; ut narrat anonymus autor Isaaci vitæ in Præfatione ad ejusdem Opera, quæ Arabico quidem sermone, literis tamen Syriacis exstant Cod. Nitr. 20. Hinc Naironi imprimis sententia rejicienda, qui Euopl. Par. 1. c. 2. num. 22. Ninivitam hunc Isaacum cum altero S. Ephraemi discipulo confundit. Cavei insuper & Lambecii conjectura nequaquam admittenda, qui existimant Isaacum, post abdicatum Episcopatum, ex eremo in Italiam venisse, & prope Spoletum in Asceterio ab ipso condito vixisse; ac proinde unum eundemque fuisse cum Isaaco, cujus mores & miracula S. Gregorius Magnus describit, Dial. L. 3. c. 14. Scripsit 7 Tomos *de regimine spiritus, de divinis mysteriis, de judiciis, & politia*, ut testatur Hebedjesu Catal. p. 63. Ex his habemus 4 tantum libros *de Institutione monastica* inscriptos, & in Sermones 138 divisos. Sermones trium priorum librorum, & Sermones 5 priores libri 4ti exstant e Syriaco in Arabicum sermonem conversi in Cod. Nitr. 20. Liber 2dus, cum Sermonibus a 5to libri 4ti ad 19um exstat Syriace in Codd. Nitr. 21, 22. Qui sequuntur cum binis Sermonibus libri primi, & fere omnibus librorum 2di & 3ii exstant Gr. MSS. in Cod. Gr. Vatican. 59. p. 220. & in Codd. 391, 605, 737. Sermo 8us *libri* 3ii *de ope, qua ad Deum corde quis accedere queat*, & Sermo 9us *libri* 4ti, *de differentia motuum scientiæ*, & *Epistola ad Simeonem Thaumastoritam*. Exstant etiam Græce in Cod. Regio Alexandrino 23. p. 25, 102, & 147. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 444. p. 445. p. 446. seq.

Hi Sermones, qui exstant Gr. in Codd. Vat. & Alexandr. jam memoratis, iidem sunt ac Sermones 98, a Patricio & Abrahamio monachis S. Sabæ e Syriaco in Græcum translati, ut ubique notat amanuensis. Græce etiam exstant in 87 titulos distributi in Bibl. Vindob. Cod. Theol. 173. n. 1. fol. 1. & Cod. 104. n. 7. fol. 128. Exstant etiam in 99 partes vel titulos divisi in Bibl. Bodl. inter Codd. Baroccian. class. 3. num. 116. teste Caveo, qui tamen (uti etiam in Cod. Regio Alexandrino dicitur) pro Patricio *Isaacium* legit. Ex his Sermonibus 31 priores libri 3ii in 53 divisi prodierunt Lat. in Bibl. Patrum Parisiensi 1654. Tom. 5. col. 483. & Tom. 11. edit. noviss.

Libri de contemptu mundi. Horum Sermo 28us *de fuga mundi*, & ultimus *de regimine fratrum novitiorum* Joannem Sabam auctorem habent. p. 456. p. 457.

Denique exstat in Bibl. Collegii Maronitarum de Urbe *Liber MS. Syriacus* in 9 tractatus divisus, sub hoc titulo: *Liber generalis ad omnes gentes*, seu *De Causa omnium Causarum*, qui a plerisque Isaaco cuidam adscribitur. Autorem autem illius codicis ab Isaaco Ninivita differre probabile est. Nam ille, ut de seipso in Præfatione ad omnes gentes scribit, ex Edessa oriundus Edessenis Episcopus præfuit; exactis vero p. 461.

ro in Episcopatu annis 30, ejectus fuit & mox revocatus: tandem vero sedem iterum relinquens, in proximos Edessæ montes secessit, ibique laudatum codicem dictavit. Demum ab Isaaco etiam Ephraemi discipulo, & a cognomine Presbytero Antiocheno eum diversum esse Episcopalis dignitas, qua ipse fulsisse dicitur, satis clare demonstrat: uterque enim Isaacus merus Presbyter decessit.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 524. ad an. 550. JACOBUS, a Græcis *Zanzalus* propter summam tenuitatem; a Syris *Baradæus*, non ab urbe *Bardaa*, utpote quæ longe post Jacobum condita est, viz. circa an. Christi 705. teste Gelaleddino Asiutensi in Chron. Chalipharum, Cod. Arab. Clem. Vat. 46. fol. 80. sed ab Arabica voce *Bardaa*, quæ *clitellam lacerumque pannum* significat. Monachum prius egerat in Monasterio Phasiltensi, an. Christi 541. Post Adæi mortem Edessenæ incubavit Ecclesiæ. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 62. p. 67.

Præerat tum Orthodoxis Antiochenus Patriarcha Ephraem Amidensis; Monophysitis vero Sergius, quorum partes acerrime propugnavit, adeo ut eosdem in varias factiones scissos, diversaque nomina sortitos, in unam sectam colligere, deque suo nomine *Jacobitas* appellare potuerit. Obiit an. Christi 578, postquam Edessenam sedem per annos 37 tenuisset. Scripsit *Anaphoram*, cujus initium, *Deus Pater pacis sanctissime.* Exstat Syriace MS. in Cod. Nitr. 3. fol. 153. Prodiit Lat. per Renaudotium, Lit. Orient. Tom. 2. p. 333. p. 67.

Abraham Echellensis, Faustus Naironus, & ex iis Caveus Baradæo adjudicant *Catechesim*, quæ quasi totius fidei Jacobiticæ norma est, inquiunt, & fundamentum. Sed hæc *Catechesis*, *Encomium* in *Jacobitas* Catechesi subnexum, & *Homilia de Annunciatione* B. Virginis, quæ exstant Arabice sed literis Syriacis exarata in Bibl. Coll. Maronitarum in urbe Roma, Noë Libaniotam Jacobitarum Patriarcham autorem habere colligitur ex Cod. Syr. 30mo Andr. Scandar. ubi Homilia de Annunciatione, &c. legitur iisdem verbis ac illa, quæ Jacobo una cum 2 Sermonibus jam memoratis in Cod. Coll. Maronitarum perperam tribuitur, ut collatione facta monet Assemannus; idem quoque hujus ac illarum 2 stilus eademque phrasis unum eundemque Noë autorem esse arguit. p. 468.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 524. ad an. 550. JACOBUS dictus *Commentator*, tum quia Canonicos Sacræ Scripturæ libros commentariis illustravit; tum quia plurimas Catholicorum atque Hæreticorum lucubrationes e Græco Syriacas fecit, labente sæculo septimo florere cœpit. Adolescens abdicatis sæculi honoribus & divitiis monasticam vitam professus est. Inde ad Episcopatum Ecclesiæ Edessenæ assumptus fuit, an. Christi 651. & obiit 710. testibus Dionysio in Chronico, & auctore Chronici Edesseni. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 468.

Hinc emendandi Cornelius Schultingius, & Joannes Seldenus, qui circa ætatem & patriam Jacobi hallucinantur. Hic, dum in Commentariis de originibus Ecclesiæ Alexandrinæ, p. 179. pro *Al-Rabavi* seu *Edesseno* (Arabibus enim Edessa binomia est, *Raba*, vel *Al-Raba* cum articulo, & *Orpha*, unde provincia Edessena corrupto nomine Græcis & Latinis Osrhoëna & Orrhoëna appellatur) *Rheaviensis* substituit. Ille, dum Bibl. Eccles. Tom. 3. num. 30. p. 106. scribit Anaphoram S. Jacobi *Aëbavii* Chaldaice compositam fuisse in urbe *Aëba* an. a Nativitate Domini 783. Ubi *Edessa* male redditur *Aëba*, & *Edessenus Aëbavius*.

Hinc etiam corrigendi Andr. Masius, Præfat. in Barcepham, & ex eo Hottingerus in Bibl. Orient. & Britius in Epitome Annalium Baronii, qui Jacobum Edessenum cum Jacobo Nisibeno, vel Sarugensi confundunt. Hinc etiam Naironus, dum in Chronologico Auctorum Indice Euopliæ suæ præmisso, Sarugensis opera eidem perperam attribuit; & Caveus, dum Naironum transcribit, additque, de Jacobo Zanzalo loquens: *Hunc Jacobum scriptores nonnulli Orientales eundem cum Jacobo Edesseno faciunt: Verum Jacobus ille Edessenus, qui a Syris Doctor appellatur, integro fere sæculo junior erat.* Ubi eum ad an. Christi 450 revocat, nescio quo argumento, quave autoritate confisus, inquit Assemannus. p. 470.

Syri eum non modo ut Catholicum Scriptorem, sed etiam ut Sanctum venerantur, quo titulo a Maronitis, Jacobitarum & Nestorianorum perpetuis hostibus passim celebratur. Et orthodoxam ejus fidem contra Renaudotium, qui Tom. 2. Liturg. Orient. p. 380. eum hæreticum Monophysitam fuisse pronunciat, prolixe vindicat Assemannus. p. 470.

Ex infinitis propemodum Jacobi scriptis hæc duntaxat ad notitiam Assemanni pervenerunt.

Chronicon, seu *Annales*. Ejus meminit Sobensis in Catalogo, p. 106. Sed ubinam delitescat, incompertum est. p. 476, seqq.

Anaphora,

Anaphora, cujus initium: *Deus universorum pater.* Edidit Lat. Renaudotius, Tom. 2. Lit. Orient. p. 371. Exstat Syriace in Cod. Nitr. 3. fol. 171. & Cod. Nitr. 4. fol. 163. Ejusdem meminit Schultingius, Tom. 3. p. 106. num. 30. qui, num. 9. testatur Liturgiam S. Ignatii Martyris e Græco in Syriacum sermonem ab eodem Edesseno translatam fuisse. In Cod. Syr. Vat. 35. habetur etiam *Anaphora S. Jacobi Apostoli a Jacobo Edesseno recensita, & suæ integritati restituta.*

Ordo sancti Baptismi. Exstat in libris ritualibus Syrorum, cum Maronitarum tum Jacobitarum. Ejusdem meminit MS. Cod. Arabicus Collegii Maronitarum de Urbe, p. 414. *Opus Jacobi Edesseni de Baptismo,* quod cum nostro Baptismi ordine idem esse videtur, exstat MS. in Bibl. publica Tubingensi, teste Hottingero, Bibl. Orient. c. 3. p. 292.

Canones Ecclesiastici. Ex his nonnullos citat Gregorius Barhebræus in Ethic. par. 1. c. 1. sect. 9. & c. 6. sect. 7. & passim in libro, cui titulus: *Liber Directionum.*

Grammatica Syriaca. Grammaticam sermone Syro primum confecisse Jacobum Edessenum testatur Elias Episcopus Nisibenus circa initium Institutionis Grammaticæ in MS. Cod. Bibl. Coll. Maronitarum. Et ejusdem præcipue industria factum esse, ut sermo Syriacus excultior, *Edessenus* nuncuparetur, & idem esset, narrat Barhebræus in Chronico a Pocockio edito. p. 475.

Epistola ad Georgium Sarugensium Episcopum de re Grammatica, & Philologica. Exstat in pervet. Cod. Syr. monasterii Scetensis, subjuncta Lexico, inscripto: *Catalogus nominum Sacræ Scripturæ Veteris ac Novi Testamenti.* Post epistolam in eodem Cod. sequitur Jacobi *tractatus Grammaticus, De Personis, de Generibus, & de Temporibus.* p. 477.

Epistola ad Paulum Antiochenum Presbyterum, de literis, quæ in Syrorum charactere desiderabantur, supplendis. Laudatur a Greg. Barhebræo in Grammatica magna, quæ liber splendorum nuncupatur, par. 4. c. 2. ubi septem novas vocalium figuras a Jacobo ad Paulum missas exhibet.

Epistola de Orthographia Syriaca, & de punctis Vocalibus. Exstat Cod. Nitr. 31. præmissa 2do Tomo Homiliarum Severi, quas ipse Jacobus Syriacas fecerat.

Epistola in Thomam Presbyterum. Describitur in ea Ritus Missæ Syrorum ab Apostolorum ævo, ad ætatem usque Jacobi nostri. Citatur a Dionysio Barsalibæo in Expositione Missæ, c. 3. a Steph. Edenensi in 7mo Candelabro mystico, c. 7. & ab Abr. Echellensi in not. ad Catalogum Hebedjesu, p. 138. Integram Lat. & Syr. exhibet Assemannus, p. 479. p. 479.

Epistola ad Joannem Stylitam. Fragmentum ejus exstat in Ordine Benedictionis aquæ in nocte Epiphaniæ in Rituali Jacobitarum, p. 274. Cod. Echellens. 4. In eodem Codice, p. 180. habetur ex eadem Jacobi Epistola Canon, *De foribus Ecclesiæ, dum sacra celebrantur, claudendis.* In Codice Syriaco Assemanni 3. tria ex eadem Epistola Scholia producuntur; 1um, p. 39. *de Melchisedech, & de sacrificio Abrahæ.* 2^dum^, p. 181. in illud Jeremiæ, *Non deficiet vir ex Jonadab filio Rechab,* &c. 3um, p. 287. in illud Apostoli, *In nomine Jesu omne genu flectatur.*

Epistola ad Adæum Presbyterum, de variis Ecclesiæ ritibus. Integra habetur in vetustissimo MS. Codice Mediceo, teste Renaudotio, Tom. 2 Lit. Orient p 381. Laudatur & in Rituali Jacobitarum, Cod. Echell. 4. p. 274. Ex hac Epistola fragmentum, *De ossibus aridis, quæ Ezechiele prophetante revixerunt,* exstat in Cod. Assemanni Syr. 3. p. 172.

Epistola ad Danielem. Fragmentum, *de muliere Thecuitide, quæ Regis David clementiam pro Absolom filio exoravit,* habetur in eodem Cod. p. 111.

Epistola ad Moysen. Fragmentum *de 3^io^ cœlo, ad quod raptus est Paulus Apostolus,* exstat in eodem Codice. p. 607.

Liber Thesaurorum, seu Tractatus de rebus mysticis. Citatur in Rituali Jacobitarum, Cod. Echell. 4. p. 274. & ap. Antonium Marsilium Columnam in Hydragiologia. p. 487. seqq.

Cantus 10 *in festum Palmarum.* Exstant in Cod. Syr. Assemanni 15. fol. 26. In eodem Cod. Jacobus dicitur correxisse *Octoëchum Syrorum,* seu Cantus Severi Patriarchæ Antiocheni 8 tonis expressos, numero 295.

Cantus, cujus initium: *Maria Virgo ad Christum Dominum dixit, dum ipsum genuit,* Jacobo Edesseno tribuitur in Sermone *de laudibus Jacobiticæ fidei,* qui exstat in MS. Arabico Coll. Maronitarum, p. 62.

Commentaria in Sacram Scripturam. Hæc in utrumque Testamentum citantur passim a Gregorio Barhebræo in Horreo Mysteriorum (sic Commentaria sua in Scripturam inscribit) Gen. c. 1. 6. 8. Reg. 3. c. 1. 22. Act. Apost. cap. 7. & a Dionysio Bar-

falibæo, Comment. in Evang. p. 101, 107. Hottingerus in Bibl. Orient. c. 3. p. 283, 292. testatur *Commentaria Jacobi in Hexaemeron ad Constantinum*, exstare in Bibl. Leidensi. Eadem exstare in Bibl. Lugduno-Batava, num. 87. asserit Caveus, Hist. Lit. Tom. 1. p. 189. licet in dubium vocet, Jacobine Edesseni ea sint, an Nisibeni.

Commentaria in Pentateuchum, in Josue, in Judices, in Job, in Proverbia Salomonis, in Ecclesiasten, una cum ejusdem Scholiis in totam fere Scripturam, exstant in Cod. laudato Assemanni Syr. 3. p. 607.

Variantes Jacobi, ac diversas a Syriaca Vulgata in Psalmos Lectiones notat Gregorius Barhebræus, lib. cit. in Psalmos 2, 4, 5, 7, 10, 22, & 27. p. 493.

Aristotelis Categoriæ, de Interpretatione, & *Analytica* in Syriacum conversa, & a Jacobo notis illustrata, præmissa ejusdem Aristotelis Vita, exstant in Cod. Syr. Vat. 36. p. 63.

Commentaria in Isagogen Porphyrii. Exstant in eodem Cod. Vat. p. 107.

Severi Patriarchæ Antiocheni Homiliæ in Syriacum conversæ, & in 3 Tomos distributæ, quorum primus complectebatur priores Homilias 43. Secundus a 44 ad 90. Tertius a 91 ad 125. Ex his secundum tantum habemus Versionis Jacobi in Cod. Nitr. 31. nam reliqui Codices, in quibus Homiliæ Severi continentur, alium interpretem habent, ut conferenti eas, quæ in his Codicibus, & quæ in Cod. 31 exstant, Homilias, apparet. p. 494.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 525. ad an. 550. JACOBUS Sarugensis, natus Christianis parentibus, an. 452, patriam habuit *Curtamum* pagum ad Euphratem situm. Sermones & homilias cœpit in Ecclesia componere, quum annum 22 ageret. Postea, an. Christi 519, creatus est Episcopus Sarugensis, seu potius *Batnarum* urbis in regione Sarugensi. Et postquam annos 2 cum dimidio in Episcopatu exegerat, obiit 29 Novembris, an. 521. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 286. p. 289. p. 284. p. 290.

Hinc rejicienda sententia Naironi & Cavei, qui Jacobi ætatem ad an. Christi 700 protrahentes, eundem cognomini Edesseno æqualem faciunt; quum tamen Jacobus ipse Edessenus in Præfatione ad 2um Tomum Homiliarum Severi Patriarchæ Antiocheni, Sarugensem Scriptoribus 4ti & 5ti sæculi accenseat. p. 290. seqq.

Renaudotius, Tom. 2. Liturg. Orient. Sarugensem hæreticorum Monophysitarum antesignanum fuisse pronunciat. Sed catholicam Jacobi fidem cumulate vindicat Assemannus. Plurima scripsit tam soluta quam metrica oratione, quæ sequenti ordine recensentur.

Opera S. Jacobi Sarugensis soluta oratione. p. 300. seqq.

Anaphora. Initium: *Deus pater, qui es tranquillitas.* Exstat in Cod. Nitr. 3. fol. 160. & Cod. Echell. 5. fol. 80. Prodiit Lat. per Renaudotium, Tom. 2. Lit. Orient, p. 356. Ejusdem meminit Corn. Schultingius, Tom. 3. p. 106. num. 24. ubi pro *Sarugensi* perperam habet *Sexugensem.* Inter Æthiopicas Anaphoras eandem recenset Job Ludolphus in Comment. Æthiop. lib. 3. c. 4. n. 31. p. 340. *Liturgiam aliam,* Pr. *Deus universorum conditor,* Jacobo Sarugensi ex quorundam MSS. fide tribuit Stephanus Edenensis, c. 2. de Orthodoxis Anaphorarum Auctoribus, num. 22. Sed Severo Antiocheno potius adjudicanda videtur: iisdem enim verbis incipit Anaphora Severi ap. Masium.

Ordo sancti Baptismi. Exstat in Cod. Syr. Vat. 39. & in Cod. Amidensi 11.

Epistola ad Samuelem Abbatem, de Trinitate & Incarnatione Verbi. Exstat in Cod. Syr. Assemanni 11. fol. 93. Ejusdem fragmentum in Cod. Syr. Vat. 15.

Epistola ad Stephanum Bar-Sudaili, de Paradisi & Gehennæ æternitate. Exstat in Cod. Syr. Vat. 15, fol. 57.

Epistola ad Jacobum Abbatem Monasterii Naphesciatensis. Exstat in Cod. Syr. Assemanni 6. fol. 387. & Cod. 10. fol. 55.

Epistola Parænetica de humilitate & amore divino. Pr. *Quum anima noxiis hujus sæculi offendiculis irretitur.* Exstat in Cod. Assemanni Syr. 6. fol. 389. *Alia ad præstantem quendam virum,* qua deplorat naturæ lapsæ miseriam, Pr. *Si mala sæculi hujus offendicula,* &c. Exstat in eodem Cod. fol. 391.

Homilia de nativitate Domini. Exstat in Cod. Assemanni Syr. 10. fol. 27. Ibid. exstant Homiliæ 5. *De Epiphania Domini,* p. 29. *De Jejunio Quadragesimali,* p. 33. *De Dominica Hosannarum,* fol. 37. & Cod. Nitr. 15. fol. 57. *De passione Domini,* fol. 42. & Cod. Nitr. 15. fol. 82. *De resurrectione Domini,* fol. 46. & Cod. Nitr. 15. fol. 100.

Opera

Opera ligata, metro dodecasyllabo, seu tetrasyllabo ter repetito composita, unde Jacobitica appellantur. p. 305. seqq.

Homilia de curru, quem vidit Ezechiel Propheta, & *aliæ* ejusdem quamplurimæ exstant in Codd. Nitr. 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

Homiliæ 2. *una de sacris Mysteriis, altera de Pœnitentia*, in Cod. Berœens. 1. *Homiliæ* 71. in Cod. Syr. Assemanni 7. fol. 1. seqq.

Homilia de curru, &c. cum 23 aliis, in Cod. Arab. Assemanni 9.

Homilia de nativitate Domini, Pr. *Admirabilis est nativitas tua*, exstat in Codd. Nitr. 5. fol. 36. Nitr. 13. fol. 44. Syr. 7. fol. 6. & in Arabico 23. p. 309.

Homilia de sancta Virgine Deipara, & adversus Divinorum Mysteriorum scrutatores, in Cod. Nitr. 5. fol. 67. & in Cod. Arab. Vat. 55. fol. 46. ubi inscribitur: *De Virginis partu, & quomodo Christus ex ea natus est.* p. 310.

Homilia de præsentatione Domini in templum, & de Simeone sene, in Codd. Nitr. 5. fol. 140. Syr. 7. fol. 74. & Cod. Arab. Vat. 44. p. 312.

Homilia de vidua, quæ duos obolos in Gazophylacium immisit, Cod. Arab. 4. fol. 197. p. 321.

Homilia de crucifixione Domini, Pr. *Verbum meum dono tuo dita, fili abscondite.* Codd. Nitr. 5. fol. 491. Nitr. 13. fol. 62. Cod. Arab. Vat. 55. fol. 46. & Cod Arab. Regis Galliæ. Inscribitur *De Cherub & Latrone.* p. 325.

Sermo de Constantino Imp. & de lepræ ejus mundatione, Cod. Arab. Vat. 55. fol. 230. Ex Actis Silvestri Papæ desumptus videtur. p. 328.

De Samona, & Guria, qui Edessæ martyrio coronati sunt. Cod. Nitr. 5. fol. 551. & Cod. MS. Bibl. Coll. Maronitarum de Urbe. p. 329.

Sermo de sacro Chrismate, Pr. *Purum Chrisma, quod suavi odore ecclesiam replevit*, in Codd. Nitr. 5. fol. 452. & Syr. 7. fol. 246. Sarugensi tribuitur; citaturque non uno in loco a Steph. Edenensi tanquam genuinus Jacobi fœtus. Verum Georgio Arabum episcopo eum restituendum esse liquet ex eodem Cod. Nitr. 5. fol. 457. p. 332.

Complures alii Sermones sub Jacobi nomine in Ritualibus & Ecclesiasticis Syrorum libris passim leguntur, quibus tamen recensendis ideo supersedet Assemannus, quod ii vel non integri sint, vel ad metrum Jacobi duntaxat efformati, non ab eodem editi. Steph. Edenensis, lib. 3. Apologiæ pro Maronitis, c. 3. in Responsione ad 5tam Objectionem, Sarugensis *Sermonem*, in Elencho P. Joannis Baptistæ Eliani e Soc. Jesu libro 10. laudatum, producit, cui titulus: *De Utilitate Sacrificiorum pro defunctis in altera vita, quæ pro illis a vivis in hac vita offeruntur.* p. 340.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 537. ad an. 580. JOANNES Maro dictus, primus Syrorum Maronitarum Patriarcha, claruit circa an. Christi 700. Ex castello Sirimi (unde Sirimensis etiam dictus) in monte Suaidia prope Antiochiam oriundus, divinas humanasque etiam literas Antiochiæ primum, deinde in S. Maronis cœnobio hausit; postremo Græcæ eruditionis amore captus, Constantinopolim petiit, ubi non Græcum modo sermonem, sed abdita quæque Græcanicæ sapientiæ mysteria didicit; & præterea in divinas literas commentarios evolvit. Post mortem parentum ad S. Maronis cœnobium rediit, & monasticum habitum induit. Mox etiam Sacerdotio initiatus, an. 686, Botrensis episcopus creatus est. Episcopali dignitate auctus, illico in Phœniciæ oras profectus est, ubi plures tum Monophysitas, tum Monothelitas ad fidem orthodoxam perduxit. Anno secundo Justiniani Imp. post mortem Theophanis, Episcoporum Synodo de Successoris electione habita, concordi omnium suffragio Antiochenus Patriarcha creatur. Anno 694, cœnobio S. Maronis a Mauricio & Marciano ducibus Romæorum diruto & solo æquato, Joannes alterum sibi excitavit cœnobium ad solem orientem Castelli Caphar-Hai, agri Botrensis. Tandem post vitam obsequio Dei & populi Christiani saluti devotam, obiit an. 707. 5 Idus Februarii, & in Caphar-Hai sepultus est, teste Edenensi in Serie Patriarcharum Maronitarum; qui Joannem a Monothelitarum hæresi, quam eidem Eutychius Alexandrinus, Guil. Tyrius, & nonnulli recentiores affingunt, vindicat. Bibl. Orient. Tom. 1. p. 496. p. 499. p. 500. p. 505.

Joannis Maronis Acta ex pervetusto Cod. Arab. descripsit Gabriel Barclaius Episcopus Nicosiensis in libro ad Georgium Presbyterum Besciaræ filium adversus Jacobitas, c. 10. Eademque an. 1639. Lat. publicavit P. Franciscus Quaresmius in Elucidatione terræ sanctæ, lib. 1. c. 37. p. 96. Uterque tamen mendosum Codicem nactus est. p. 496.

Scripta

Scripta Joannis recensere existimatur Sobensis in Catalogo, p. 88. his verbis: *Septem composuit Tomos*; *De regimine Puerorum*: *Exercitationes in Vocabula*; & *Epistolas*: & *quem scripsit adversus Hæreses*: & *quem de septem oculis Domini* nuncupavit. Nec non *de vinculis*, & *de Perfectione*: habet etiam librum *Quæstionum*. p. 509.

Quæ in Vaticana Bibliotheca habentur Joannis Opera hæc sunt. p. 512.

Anaphora. Exstat in Bibl. Vat. Cod. Echell. 5. Ejusque meminit Edenensis in Expositione Missæ Syrorum, c. 2. De Catholicis Anaphorarum autoribus.

Libellus Fidei, quem e Monasterio S. Maronis ad Libaniotas transmisit. Exstat Syr. cum Arabica versione in Cod. Echellens. 14. Cavens loc. in margine cit. sic habet: *Naironus in Diss. de Maronitis*, p. 42, 43. *id agit ut ostenderet Maronem fide Orthodoxa fuisse imbutum, & adversus Monophysitas, & Monothelitas tum voce, tum scriptis valide decertasse.* Ex iis tamen, quæ in laudato Fidei libello ad Libaniotas p. 510. scripsit, colligi videtur, eum de voluntatibus Christi minime dissentuisse. Nam si quid de Monothelitis scripsisset, illud utique in eo Libello (de quo certe ipse Joannes loquitur, dum ait, *in nostro libro adversus confundentes naturas, quem ad caritatem vestram misimus*) exstaret. Ibi autem nihil legitur quod ad controversiam de Christi voluntatibus spectat, sed totus ille est in demonstrandis, contra Nestorianos ac Monophysitas, duabus in una Christi persona naturis. Idem dicendum ad alia, quæ Naironus in cit. Diss. ex Joanne adducit.

Liber adversus Monophysitas. Exstat in laudat. Cod. Echell. 14. p. 103. Pr. *Dicite nobis, sancti fratres nostri.*

Liber adversus Nestorianos. In eodem Cod. p. 114. Pr. *Ait Paulus Apostolus: Reconciliatus nobis est Deus, per mortem filii sui.*

Epistola de Trisagio: Responsio ad eos, qui dicunt nos totam Sanctam Trinitatem crucifigere, quum Trisagio addimus, Qui crucifixus es pro nobis. Exstat in eodem Cod. 14. p. 125. sed non eadem, qua totus Codex, manu exarata. Eam Joanni suppositam fuisse suspicatur Assemannus.

De Sacerdotio liber in capita 40 distributus. Exstat sub Joannis Maronis nomine, Cod. 64. propria Abr. Echellensis manu exaratus. Sed hic Tractatus Joanni Darensi restituendus est. Præterquam enim quod ex Joannis Darensis libro de Sacerdotio integra capita 32 totidem verbis leguntur in hoc Tractatu, ea Darensis non Maronis esse opus genuinum antiquitas Codicis Echell. 16. (ubi exstant sub Darensis nomine) nimirum ante annum Christi 932 scripti, satis probat. Tom. 2. p. 123. Tom. 2.

Expositio Liturgiæ S. Jacobi Apostoli. Exstat in eodem Cod. 64. propria Abr. Echellensis manu exarata, & in capita 50 divisa. Citatur a Naironi in Euopl, p. 116. & ab Edenensi in Vindiciis Maronitarum. Verum hanc Barsalibæi esse suspicatur Renaudotius, Tom. 2. Lit. Orient. p. 74. & omnes Syri norunt. Non confundendus hic Joannes Maro cum altero ejusdem nominis autore Commentariorum in Scripturam, qui claruit an. Christi 901. ut docet Barhebræus, par. 2. Chron. Syriaci, fol. 286. p. 119. Tom. 2. p. 177. Tom. 2. p. 286.

Hist. Lit. Tom. 1. p. 589. ad an. 650. JOANNES Daræ metropolita inter 8um & 9um sæculum claruit, ut constat ex Chron. Barhebræi, fol. 285. ex quo liquet Joannem Darensem (de cujus ætate huc usque a viris eruditis dubitatum fuit) in vivis fuisse an. Christi 387. quo Dionysius Telmarensis Patriarcha Chronicon suum eidem Darensi nuncupatum claudit. In vetustissimo Cod. membranaceo ante an. Christi 932 exarato, qui olim ad Abr. Echellensem pertinuit, nunc vero in Bibl. Vat. servatur inter Codd. Echellens. num. 16. exstant Joannis Daretis *De Resurrectione corporum libri* 4. *Commentariorum in Dionysii Areopagitæ libros de Cælesti & Ecclesiastica Hierarchia libri* 2. *De Sacerdotio libri* 4. quorum ultimus est mutilus in fine. Ex his libris de Sacerdotio integra capita 32 totidem verbis leguntur in Tractatu, quem sub nomine Joannis Maronis propria manu descripsit Abr. Echellensis. Ea autem Darensis, non Maronis Opus esse genuinum, antiquitas Cod. supra laudati satis probat. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 118. p. 437.

Ejusdem Darensis *Fragmenta* quædam ex *libro de Anima* habentur subjuncta tractatui Bar-Cephæ in Cod. Syr. Scandaran. 31.

Ejusdem *Anaphoram* laudat Autor Catalogi Liturgiarum ap. Schultingium, Tom. 3. p. 106. n. 25.

Hist. Lit. Tom. 2. p. 91. ad an. 901. MOSES Bar-Cepha claruit circa finem sæculi noni. A puero vitam religiosam coluit in cœnobio Sergii, quod situm est in monte *Saio* e regione urbis *Balat*, quæ exstat ad Tigrim fluvium. Electus fuit in episcopum *Mosul*, & *Beth-Raman*, & *Beth-Chiunice*, & *Severi* nomen assumpsit. Episcopatum tenuit annos 40, & Tagritensium Bibl. Orient. Tom. 2. p. 127. & p. 218. not.

fium ecclefiam, proprio epifcopo viduatam, per decennium juffu patriarchæ Jacobitarum vifitavit, rexitque. Obiit an. Chr. 903. die 12 Febr.

Præter libros 3 de Paradifo, qui ab Andrea Mafio Lat. redditi prodierunt *Antverp.* 1569. 8°, & in Bibl. PP. Tom. 17. p. 456 fcripfit etiam Syriace *Commentarium in Hexaemeron: Anaphoram*, Latine redditam per Renaudotium, Tom. 2. Liturg. Orient. p. 391. Ejufdem *Expofitionem Anaphoræ* memorat Barfalibæus, in Expofitione Miffæ Syriacæ, c. 10, 12, 13 & alibi paffim: *Tractatum de Sectis*, a Bar-Cepha ipfo citatum in Comment. de Paradifo, par. 3. *Expofitionem Myfteriorum, quæ in tonfura Monachorum continentur.* Exftat in Cod. Echellenfi Clement. Vatic. 4. p. 257. *Homilias in præcipuas anni folemnitates.* Exftant 4, e Syriaco in Arabicum converfæ, in Cod. Berœenf. Clement. Vatic. 1. a fol. 313. Scripfit etiam *Librum de Anima*, capitibus 40. *Commentarium de facro Chrifmate*, capp. 50. *De Baptifmo*, capp. 24 *Et de Afcenfione Domini*, capp. 20. Exftant in Cod. Syr. 31. quem Andreas Scandar. in Bibl. Vat. tranfmifit. Alias nonnullas Bar-Cephæ *Homilias* e Syriaco Arabicas fecit Moyfes Atafcia presbyter Jacobita, quæ exftant in Cod. Arab. MS. 40, ab eodem Andr. Scandar. in Bibl. Vatic tranfmiffo, viz. *De S. Cruce: De Afcenfione Domini:* Et *de Pentecofte.* Ejufdem *Comment. in Pfalmos, & Paulum, & Evangelium, & Pentateuchum, & Librum Judicum, & Librum Prophetarum, & Actus Apoftolorum, & in 2 Theologi* (Nazianzeni) Tomos. *Librum* etiam *difputationum adverfus hærefes*, & *Librum Hiftoriæ Ecclefiafticæ* memorat anonymus autor Vitæ Moyfis Bar-Cephæ in Cod. Syr. Scandaran 32. Ejufdem *Commentarios in totum Vet. & Nov. Teft. & in libros Dialecticæ* laudat Bar-hebræus in Chron. par. 2. fol. 377.

[p. 128. — p. 219. not.]

Hift. Lit. Tom. 2. p. 235. ad an. 1160. DIONYSIUS, patria Melitenenfis, Saliba patre Jacobita ortus, unde ipfi cognomen *Barfalibi*, Jacobus primum dictus, claruit anno Chrifti 1154. quo tempore ab Athanafio Jacobitarum Patriarcha ordinatus eft Epifcopus Marhas. Anno fequenti poft coactam ab eodem Patriarcha in cœnobio Barfumæ Synodum, Mabugenfi Epifcopatu auctus fuit. Anno 1166, ad Epifcopatum Amidenfem a Michaele Magno Patriarcha Athanafii fucceffore tranflatus, obiit anno 1171. fub eodem Michaële, cujus enthronifmum eleganti oratione ornaverat. Scripfit fermone Syriaco multa eruditaque volumina, in quibus nil fere optimo Theologo indignum occurrit, fi Monophyfitarum hærefim excipias, quam ubique propugnat. Tractatus, qui fequuntur, ab Affemanno memorantur. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 156. p. 208. p. 210.

Commentaria in Nov. & Vet. Teftamentum. Et quidem *Expofitio* in 4 *Evangelia* exftat in Cod. Syr. Vatic. 11. & in Cod. Syr. Clem. Vat. 16. a fol. 27 ufque ad fol. 263. ejufque 2 exemplaria in Bibl. Colbertina haberi teftatur Renaudotius, Tom. 2. Liturg. Orient. p. 454. Præmittuntur in fingulos Evangeliftas luculentæ Præfationes, in capita divifæ; viz. in Matthæum, capp. 45. in Marcum 13. in Lucam 15. in Joannem 10. in quibus de geftis Evangeliftarum; quando, qua occafione, & quo fermone Evangelia confcripferint; & quot capita, fectiones, verfus, canones, parabolas, miracula, & teftimonia, unumquodque contineat. In *cæteros* autem *Novi Teftamenti libros* Barfalibæum *Commentaria* fcripfiffe, probant Teftimonia, quæ Pocockius citat in notis ad Epiftolas Catholicas Syriace a fe editas. Denique *utriufque Expofitionis* meminit ipfe Barfalibæus Præfatione in Evangelium Matthæi, c. 1. p. 157. p. 158. p. 157.

Theologia. Citatur ab ipfo Barfalibæo, Præfat. in Luc. cap. 12. & in Expofitione Miffæ, cap. 1, & 2. p. 170.

Adverfus hærefes. Citatur ab eodem in Expofitione Miffæ frequenter. Locum de ferie Patriarcharum Jacobitarum ex hoc libro, c. 54 exhibet Affemannus, Bibl. Orient. T. 2 p. 323.

Oratio habita in templo S. Ananiæ in die confecrationis Michaëlis Magni Partriarchæ. Exftat in Codd. Echellenfi 5. fol. 186. Idem Patriarcha ritualem Jacobitarum librum ordinavit, & hanc eandem Orationem in confecratione novi Epifcopi, aut Patriarchæ, paucis mutatis, recitari juffit.

Expofitio rerum myfticarum, quæ in facro Chrifmate continentur. Exftat Arabice, literis tamen Syriacis, in Cod. Berœenfi, 1.

Expofitio rerum myfticarum, quæ in Chirotonia, feu facris ordinationibus continentur. Exftat Syriace in Rituali Jacobitarum, Cod. Echell. 5 fol. 195.

Canones de modo recipiendi pœnitentem in facramento confeffionis. Exftant. in Cod. Syr. Vat. 27. Laudantur a Renaudotio, Tom. 2. Lit. Orient. p. 50 Licet autem Barfalibæi nomen præferant, non fuerunt tamen ab eo excogitati aut inftituti, fed correcti duntaxat, auctique, nova quadam & minus rigida difciplina loco veterum

canonum, qui pro pœna peccatorum præscripti erant, approbata, ut monet Assemannus, qui, precationibus & cantibus initio duntaxat indicatis, ex Barsalibæi recensione exhibuit.

Anaphoræ tres. Prima incipit, *Deus, qui in amore gaudes.* Exstat in Cod. Nitriensi 3. fol. 179. in Syr. Vatic. 33. p. 25. & in altero Syr. Vatic. 35. p. 105. Altera, *Amorem & Concordiam.* Exstat in Cod. Nitr. 3. fol. 277. & in Cod. Echellens. 5. fol. 37. quæ per errorem sub nomine Dionysii Areopagitæ inter Catholicas Liturgias impressa fuit Romæ in Missali Chaldaico, an. 1594. p. 106. Prodiit Lat. ap. Renaudotium, Tom. 2. p. 449. Tertia denique, *Domine Deus, qui vera es & perfecta Charitas.* Exstat in MS. Cod. Syr. Bibl. Coll. Maronitarum de Urbe, exarato an. Christi 1542. p. 195. p. 155.

Precationes Liturgicæ 3. Prima recitatur a Jacobitis in Missa Feriæ quintæ in cœna Domini: Altera Sabbato sancto, loco primæ orationis Liturgiæ S. Jacobi Apostoli, quæ est pro pace. Exstant in Codd. Nitr. 3, & 4. Tertia demum recitatur ab iisdem Jacobitis ante orationem Dominicam, dum Hostia frangitur; appellatur *Oratio fractionis,* estque duplex: Altera brevis incipit, *Tu es Christus Deus:* Altera prolixior, *Ita vere:* Exstant in Cod. Nitr. 3. in Ordine Missæ Jacobitarum; prodieruntque Lat. per Renaudotium, Tom. 2. p. 22.

Expositio Missæ, seu *Commentarius in Liturgiam Syriacam S. Jacobi.* Citatur ab Edenensi, c. 7. de hæreticis Anaphorarum auctoribus, num. 16. ejusque meminit Renaudotius, Tom. 2. p. 454. Exstat in Bibl. Vat. exemplar recens descriptum inter Codd. Echellens. num. 36. Totum opus in capp. 20 dividitur, quorum Synopsim exhibet Assemannus. p. 177.

Liber de Providentia Dei adversus Joannem episcopum Mardæ. p. 207.

Denique Operum omnium Barsalibæi Catalogus exstat in Cod. Syr. D. Andreæ Scandar. 32. fol. 180. In hoc Catalogo, præter Opuscula supra recensita, memorantur, *Libellus in Evagrii Centurias, expositio cum textu: Commentarius in scripta Doctorum: Libellus Epistolarum: Compendium historiarum Patrum, & Sanctorum, & Martyrum.* p. 210.

Excerpta ex Tract. adversus Arabes exstant in Cod. Syr. 28. fol. 68. In eodem Cod. fol. 121. habetur *brevis Psalmorum expositio,* autore Barsalibæo, qui in Præfat. asserit, prolixiora se in eosdem commentaria scripsisse.

Dionysii *Carmina* 2, *de expugnatione Edessæ*; & *Carmina* 3, *de expugnatione urbis Marhas,* seu Germaniciæ, memorat Barhebræus in Chron. Syr. fol. 152, & 157. Ejusdem 2 alia Carmina laudat Barhebræus in ejusdem Chronici par. 3. de Patriarchis, Primatibus, & Maphrianis Orientis. p. 317.

p. 452.

Hist. Lit. Tom. 2. p. 247. ad an. 1180. ELIAS cognomento *Abu-Halim Hadithensis,* non Patriarcha Antiochenus, sed nominis hujus tertius Nestorianorum Patriarcha, ex Metropolita Nisibeno ad Patriarchalem sedem, an. Christi 1176. evectus est, quam annos 14 tenuit. Obiit an. Christi 1190. Scripsit *Homilias Arabicas,* seu *Interpretationes* 20, ad populum habitas. Exstant in Bibl. Leidensi, teste Hottingero in Bibl. Orient. p. 62. tum in Vatic. Cod. Arab. hoc titulo prænotatæ: *Liber Homiliarum de festis Dominicis.* Harum 1ma. *de festo Nativitatis* prodiit Lat. & Arab. separatim; postea textum cum versione dedit D. Golius, Grammat. Erpen. edit. Lugd. Bat. 1656. p. 259. Eandem ex Arabico Latinam factam edidit & Thomas Gravius, ut liquet ex Catalogo librorum MSS. Angliæ, Vol. 1. num. 3817. *Aliæ* ejusdem argumenti *Orationes* Arabice exstant in Codd. Andr. Scandar. 8, & 30. Bibl. Orient. Tom. 3. p. 287. not.

Ejusdem *Parænesis,* & *Orationes* 2 *dicendæ ad Monumentum,* ibid. Cod. 5.

Preces inter sessiones, & ad matutinum. Echellensis & Hottingerus perperam, *Orationes Decisionum judiciorum, & matutini.* Sunt autem preces ab Elia Syriace compositæ, quæ a Syris Nestorianis ad officium nocturnum, & matutinum inter psalmos hymnosque recitantur. Exstant in Cod. Syr. Amid. 8. Porro eædem fere preces exstant in Codd. Syr. Amid. 1, & 10. & in Cod. Andr. Scandar. 5.

Quod vero Golius dicit Eliæ dictionem minus esse accuratam, de stilo Eliæ longe aliter sentiunt Amrus & Barhebræus, non contemnendi hujusce rei censores. Denuo fallitur Golius, cum Eliam Patriarcham Antiochenum dicit. Syri enim Melchitæ, Maronitæ & Jacobitæ Antiochenos quidem Patriarchas suos vocant; nequaquam vero Nestoriani, ut ex horum Commentariis satis est perspicuum.

Denique corrigendus Renaudotius, quod dicit, Lit. Orient. Tom. 2. p. 644. Eliam hunc Patriarcham scripsisse *Expositionem fidei,* quum esset Metropolita Nisibenus, & *Disputationem cum Viziro Abulkacimo.* Auctor enim hujusce Disputationis non Elias

Catholicus

Catholicus fuit, sed Nisibenus alter Metropolita cognomento Barsinæus, quem inter & Eliam 3um Patriarcham anni supra centum effluxere.

Hist. Lit. Tom. 2. p. 329. ad an. 1284. GREGORIUS BAR-HEBRÆUS, qui & Abulpharagius, Scriptorum Jacobitarum facile princeps, patria Melitinensis, patre Aarone medico natus est, an. Christi 1226, ex quo *Bar-Hebræi*, hoc est, Hebræi filii cognomentum traxit. A puero Græcæ, Syriacæ, & Arabicæ linguis strenue operam dedit: Mox Philosophiæ & Theologiæ cursu emenso, Medicinam coluit, quibus in studiis quantum profecerat, Scripta ejus declarant. Circa an. 1244. in specu quodam prope Antiochiam anachoreticam vitam agebat. Hinc Tripolim petiit, ubi ab Ignatio Sabæ Patriarcha anno ætatis 20mo Episcopus Gubæ ordinatus, & anno sequenti ad sedem Lacabenæ urbis translatus, post obitum Ignatii a Dionysio Angur Patriarcha ad episcopatum Alepensem promotus est. Ex Alepensi Ecclesia, an. 1264. ad Maphriani, hoc est, Primatis Orientis dignitatem evectus, eandem usque ad an. 1286 tenuit, quo anno ad Dominum migravit, die 30 Julii. Bibl. Orient. Tom. 2. p. 244. p. 266.

SCRIPTA. p. 275.

Anaphora. Prodiit Latine per Renaudotium, Liturg. Orient. Tom. 2. p. 456. Exstat Syriace MS. in Cod. Nitr. 3. fol. 89.

Liturgia S. Jacobi in compendium redacta. Prodiit per Renaudot. ibid. p. 126. Habetur MS. in Cod. Syr. Scandaran. 32 fol. 121. Sed hallucinatus est Renaudotius in cit. Tom. p. 132. dum Gregorium quendam Hierosolymitanum Metropolitam laudatæ Liturgiæ abbreviatorem existimat, non alia ratione ductus, quam ex depravato ejusdem Liturgiæ titulo, quem ipse, p. 126. sic expressit: *Liturgia minor S. Jacobi fratris Domini ordinata per Gregorium Catholicum Orientis inter Montes Armeniæ Magnæ an. Græcorum* 1903. *Jesu Christi* 1591. Nam ea Liturgia, ut est a Gregorio abbreviata, & per Renaudotium edita, 13 ann. ante an. Græcorum 1903 exarata, habetur in Codd. Assemanni.

Symbolum fidei. Exstat in Cod. Syr. Scandaran. 27. fol. 41. Vidit etiam Assemannus ad calc. Dialecticæ Syriacæ ejusdem Bar-hebræi in Cod. MS. Syr. qui exstabat ap. Basilium Isaac Nineves Archiepiscopum in urbe Roma commorantem, ad autographum autoris collatum, ut amanuensis testatur, & exaratum circa an. Christi 1329. Exstat etiam in Cod. Syriaco Scandarano 27.

Horreum Mysteriorum, seu *Commentaria in S. Scripturam.* Hoc Opus exstat in Bibl. Medicea Arabice charactere Syriaco, teste Renaudotio, Lit. Orient. Tom. 2. p. 471. Syriace etiam ex apographo ad autoris autographum collato eleganter descriptum habetur in Bibl. Colleg. Maronitarum de Urbe, constatque fol. 233. In eo Bar-hebræus variantes Scripturæ lectiones ponit, Syriacas quasdam emendat, voces lectu difficiliores quibus afficiendæ sunt punctis vocalibus declarat: Scripturæ denique sensum concisis verbis enucleat. Uno verbo theologum agit, grammaticum & criticum. p. 282.

Tabulas decem Commentariis inserit, quarum prior, fol. 46. mansiones duas supra 40 filiorum Israel complectitur: Altera, fol. 52. Chronologica est, ab Adam usque ad Moysen, in qua Hebraicæ, Syriacæ, & Græcæ editionis calculum quidem notat, sed Græcam secutus, annos colligit ab Orbe condito ad Moysen inclusive 3882. Tertia, fol. 65. item Chronologica, a Josue filio Nun usque ad Saul regem, hoc est, ab an. mundi 3882 ad an. 4411. Quarta, fol. 117. a Saul primo Hebræorum rege ad Sedeciam, hoc est, ab an. 4431 ad an. 4915. Quinta, fol. 161. a Nebuchodonosor usque ad Vespasianum Imp. ubi reges Chaldæos recenset, Medos, Persas, Ægyptios, & Romanos ab Augusto ad Vespasianum, ab an. 4915 ad an. mundi 5585. quo excidium Hierosolymæ contigisse affirmat. Sexta, fol. 163. Canones 10 concordiæ Evangelistarum ex mente Eusebii continet. Septima, fol. 165. genealogiam Christi ab Abraham usque ad Christum ex Matthæo. Octava, fol. 170. nomina & passiones Apostolorum. Nona, fol. 201. complectitur genealogiam Christi ab Adam ad Christum ex Matthæo, & Luca. Decima denique, fol. 205. nomina 70 Discipulorum.

Versiones denique, quibus in hoc libro utitur, sunt in primis Hebraicus textus, & Græca versio 70 interpretum passim: Samaritana, Gen. c. 4. Armenica, & Ægyptiaca, seu Coptica, in Psalmos frequenter. Præterea 2 aliæ Syriacæ, præter simplicem, cui presse inhæret, versiones identidem citantur, nimirum *Heracleensis*, & *Karkaphensis*, h. e. montana, qua videlicet incolæ montium utuntur. Demum

ſingulis fere paginis notantur variæ lectiones, ſeu punctationes Neſtorianorum, h. e. Chaldæorum, qui Neſtorii labe infecti ſunt.

Theologia, cui titulus: *Candelabrum Sanctorum de fundamentis Eccleſiaſticis*. Exſtat Arabice quidem, literis tamen Syriacis, in Bibl. Regia Pariſienſi, teſte Renaudotio, Tom. 2. Lit. Orient. p. 471. ubi hunc librum vocat *Demonſtrationes intellectuales*, ſeu *expoſitionem & demonſtrationem* religionis Chriſtianæ: Syriace vero tum in Bibl. Medicea Palatina, tum in Vaticana in Cod. Scandarano 26. Opus in 12 Fundamenta, ut vocantur, dividitur; & unumquodque Fundamentum in capita, & ſectiones, & ſcopos. Fundamentum 1. *De ſcientia ſimpliciter*. 2. *De natura Univerſi*, ubi de conditu mundi, & de opere 6 dierum. 3. *De Theologia*, i. e. *De Deo* uno & trino. 4. *De incarnatione Dei Verbi*. 5. *De ſubſtantiis cœleſtibus*, i. e. Angelis. 6. *De Sacerdotio terreſtri*. 7. *De malis ſpiritibus*. 8. *De anima rationali*. 9. *De libero arbitrio*, & *libertate*, *de fato*, & *neceſſitate*, & *de fine*. 10. *De reſurrectione mortuorum*. 11. *De conſummatione ſæculi*, *& judicio*. 12. *De Paradiſo Eden*.

Liber Radiorum, ſeu *Theologiæ compendium*. p. 297.

Liber Directionum, ſeu *Epitome Canonum Eccleſiaſticorum & Legum ſæcularium*. Exſtat Syriace in Bibl. Colbertina, ut ibid. totius operis verſio Arabica. Reperitur etiam in Medicea, teſte Renaudotio, Lit. Orient. T. 2. p. 471. & Vatican. in Cod. Scandaran. 23. Duas partes complectitur. Prima eſt de rebus Eccleſiaſticis: altera de Cauſis ad laicos ſpectantibus. Opus integrum in Capita 40 dividitur. Cap. 1. De Eccleſia, ejuſque regimine. 2. De Baptiſmo. 3. De Chriſmate. 4. De Euchariſtia. 5. De Jejuniis, Feſtis, & Orationibus. 6. De Exequiis Defunctorum. 7. De Ordinibus Sacerdotalibus. 8. De Sponſalibus. 9. De Teſtamentis. 10. De Hæreditate. 11. De Emptione & venditione. 12. De Mutuo & commodo. 13. De Pignore. 14. De Impedimentis uſus rerum. 15. De Conſenſu. 16. De Tranſlatione juris. 17. De Fidejuſſione. 18. De Societate. 19 De Tutela. 20. De Confeſſione. 21. De Depoſito. 22. De Uſu fructus. 23. De Donatione. 24. De Legato. 25. De Cenſu. 26. De Mercatura. 27. De Irrigatione. 28. De Cultu terræ deſertæ. 29. De Mercede & conductione. 30. De Inventis. 31. De Puerorum projectorum inventione. 32. De Manumiſſione ſervorum. 33. De Raptu. 34. De gravibus facinoribus, viz. homicidio, mutilatione membrorum, apoſtaſia a fide, fornicatione, furto. 35. De Immolatione, & venatione; & de ciborum delectu. 36. De Juramentis. 37. De Votis. 38. De Judiciis. 39. De Teſtimoniis. 40. De Cauſis. p. 299.

Hanc ſuam Collectionem ex Canonibus Conciliorum, Conſtitutionibus Patrum, & Legibus Chriſtianorum Imperatorum, ex epitome juris Juſtiniani, Novellis, & Baſilicorum libris, in linguas Syriacam & Arabicam verſis, contexuit Bar-hebræus; ut Epiſcopi & Patriarchæ (ex communi Diſciplina variis Chalipharum Sultanorumque privilegiis confirmata) ad manus haberent leges, quibus Chriſtianorum inter ſe litigantium cauſas judicare poſſent.

Ethica, Opus in 4 partes diviſum. Pars 1. De motibus & exercitiis corporis componendis, capita 9 continens. Pars 2. De regimine corporis circa victum, in capp. 6 diviſa. Pars 3. De pravis animi affectibus purgandis, capp. 12. Pars 4 De anima virtutibus exornanda, capp. 16. Exſtat Syriace inter Codd. Scandaranos, num. 25. Habetur etiam Chaldaicis literis exaratum in Colleg. Maronitarum de Urbe, ex quo locum profert Naironus, Euopl. par. 1. p. 52. E Syriaco Arabicum fecit Joannes Gariri presbyter Damaſcenus, cujus autographum habetur in Bibl. Vat. inter Codd. Echellenſes, num. 12. p. 303.

Liber narrationum facetarum. Exſtat in Cod. Syriaco Scandarano 27. p. 306.

Lunarium & Calendarium, in eodem Cod. a fol. 44 uſque ad 80.

Grammatica Syriaca, *liber ſplendorum* inſcripta. Exſtat Syriace ab autore ſcripta, & Arabice ab ipſo, ut exiſtimari poteſt, autore converſa, in Bibl. Colbertina & in Medicea, teſte Renaudotio, Lit. Orient. Tom. 2. p. 470. Exemplar elegantiſſimum habetur in Bibl. Colleg. Maronitarum de Urbe.

Grammatica ſub metro S. Ephraem, ſeu *ſecundum dialectum Edeſſenam*. Exſtat Syriace in Bibl. Medicea, teſte Renaudotio. Item in Bibl. Colleg Maronitarum cum notis marginalibus ejuſdem autoris.

Liber Carminum, exſtat ibid. ex quo fragmentum protulit Naironus, Euopl par. 2, p. 116. Exemplar a Sergio Riſio nitidiſſime exaratum nactus eſt Aſſemannus in Syria. In Bibl. Vat. 2. Bar-hebræi Carmina ſub hoc titulo leguntur: *De rebus divinis*, *&*

& de perfectione morum sapientiam indefesso labore quærentium. Ejusdem *Carmen de sapientia divina* sub nomine *Veteris Philosophi* Syri Latine & Syriace prodiit. Exstat MS. una cum aliis ejusdem Carminibus, Cod. Syr. Assemanni, 45. p. 144.

Chronicon Arabicum, seu *liber Dynastiarum.* Exstat MS. in Bibl. Vat. Cod. Echellensi 10. ab Adamo ad an. Chr. 1276 perductum. Prodiit Arab. & Lat. interprete Edv. Pocockio, ex parte quidem, *Oxon.* 1650. Integrum vero, interprete eodem Pocockio, Arab. & Lat. *Oxon.* 1663. *a mundo condito usque ad an. Chr.* 1285. Nam quinque postrema folia, quibus res Mogulensium gestæ ab an. Chr. 1276 ad an. 1285 in Pocockii versione describuntur, in manuscripto Echellensi desunt. p. 309.

Quod vero Pocockius in Præfat. ad Lectorem affirmat, Bar-hebræum cum Abulpharagio Abdalla Ebn-attibo unum eundemque esse, id Bar-hebræi ipsius autoritate refellitur, qui in *Chronico Syriaco*, par. 1. fol. 112. Abulpharagium Ebn-attibum obiisse an. Chr. 1044, Græcorum 1355, scribit.

Chronicon Syriacum ab orbe condito ad suam usque ætatem perductum, & in partes tres divisum. Pars 1. *Chronicon Patrum & Regum*, in quo de rebus gestis ab Adam ad regnum Chaldæorum sub Nebuchodonosor: a Chaldæis ad Medos & Persas: ab his ad Alexandrum Magnum, & Ptolemæos reges Ægypti: mox de Imperatoribus Romanorum in Occidente & Oriente usque ad Heraclium: Demum a Mahomete pseudopropheta Arabumque imperio usque ad regnum Tartarorum, quos Mogulenses vocant, ad an. Græcorum 1600, Christi 1289, per capita 332. p. 311.

Pars 2. *Chronicon Patriarcharum Antiochiæ, & Jacobitarum*, Opus bifariam subdivisum; & prior quidem pars inscribitur *Series summorum Pontificum Veteris Testamenti* ab Aaron usque ad Hananum Caiphæ socerum, sub quo Christus passus est. Altera vero, *Historia summorum Sacerdotum Novi Testamenti*, seu Series *Patriarcharum Antiochiæ* a S. Petro Apostolo usque ad Severum Acephalorum primipilum. Post Severi obitum sequitur Patriarcharum Jacobitarum Historia a Sergio, qui primus ei genti præfuit, ad Nemrod cognomento Philoxenum, qui obiit an. Græcorum 1596, Christi 1285. Hinc ab Anonymo continuatur eadem Historia usque ad Noë Libaniotam, qui ordinatus fuit an. Græcorum 1804, Christi 1493. p. 320. p. 312.

Pars 3. *Chronicon*, seu Series *Primatum, & Patriarcharum, & Maphrianorum* Orientis, tum Chaldæorum Orthodoxorum, tum Hæreticorum Nestorianorum & Jacobitarum, scil. Series *Primatum & Patriarcharum* Orientis, qui Chaldæis & Assyriis præfuere, a S. Thoma Apostolo, usque ad an. Græcorum 939, Christi 625. & *Maphrianorum* Jacobitarum, & *Patriarcharum* Nestorianorum ab an. Græcorum 939 ad an. 1597, Christi 1286. quo Bar-hebræus ipse dignitatem Maphriani Jacobitarum gerebat. Continuatur eadem *Maphrianorum* Jacobitarum Historia ab an. Græcorum 1597 usque ad an. 1807, Christi 1496.

Opus luce dignum, & omnium, quæ Bar-hebræus edidit, doctissimum, æque ac utilissimum; præsertim si de 2ᵈᵃ & 3ᵗⁱᵃ parte sermo sit, quibus Ecclesiastica Syrorum Nestorianorum & Jacobitarum Historia, Græcis Latinisque prorsus ignota, mirifice illustratur. Sed & prior pars, quam idem autor Arabice postea publicavit, & Pocockius Latine interpretatus est, longe plura continet quam Historia Dynastiarum. Speciminis ergo pauca adnotavit Assemannus, quæ Historiæ tum Ecclesiasticæ tum Literariæ lucem afferunt; & Epitomen Historiæ Syrorum Jacobitarum & Nestorianorum exhibuit. p. 313.

Hist. Lit. Tom. 2. Diss. 1. ESAIAS Abbas. Sub Esaiæ Abbatis nomine *Sententiæ* 3 exstant Græce in Cod. Gr. Abr. Massad. 13. & *Capita* 5, ib. Cod. 60. *Sermones* 3 Arabice, ib. Cod. 45. & *Sententiæ* 14, in Paradiso Arabico in Cod. Berœensi 2. *Sermones* 10 Syriace, in Cod. Nitr. 18. *Alii Sermones* 4, in Cod. Nitr. 19. Ejusdem *Sermones* 20, inter Codd. Syr. quos Assemannus ex Oriente adduxit, num. 6. qui tamen a supra memoratis differunt. Bibl. Orient. Tom. 3. p. 46.

F I N I S.

INDEX SCRIPTORUM

ALPHABETICO-CHRONOLOGICUS,

Qui hoc Volumine continentur.

Literæ A. Appendicem, D. Differtationes notant.

A

B

Dinterus

H

Segovienſis

Patriarcha

S

Stylianus

Hi fequentes Scriptores in Notis MSS. ex Biblioth. Lambethana defumptis, reperiuntur.

INDEX CONCILIORUM
ALPHABETICO-CHRONOLOGICUS,
Quæ in hoc Volumine continentur.

N.B. *Concilia Generalia in hoc Indice juxta vulgarem numerandi rationem notantur.*

S

6.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM.
Quæ in hoc Opere continentur.

Monendus eſt LECTOR, in hunc Indicem (miſſis quæ ad ſingulos Scriptores proprie ſpectant) ea tantummodo referri, quæ quaſi obiter notata, prima ſtatim fronte ſuis locis non ita commode reperiri poſſent.

Pr. Prolegomena, A. Appendicem notat. Quæ D. ſubnexum habent in Diſſertationibus quærenda ſunt.

Prior numerus VOL. *ſecundus* PAG. *tertius* COL. *denotat.*

A

Antiquitatis

B

D

E

Ima-

Pragmatica

T

Theologia

U

W

Z

FINIS.

Advertisement.

Oxon, *May* 1. 1743.

MR. THOMAS HEARNE, in the Year 1710. publiſhed at the Preſs of this *Univerſity*, One Hundred and Twenty Copies of The ITINERARY of Mr. *JOHN LELAND*, in Nine Small Volumes in *Octavo.*

Alſo in the Year 1716. He publiſhed Sixty Copies only of JOANNIS ROSSI *Warwicenſis Hiſtoria Regum Angliæ*, in One Volume in *Octavo.*

The Smallneſs of the Number of theſe Two Impreſſions, not being ſufficient to anſwer the Demand of the Curious, has conſtantly occaſioned them to be Sold at exceeding great Prices, and indeed but ſeldom to be met with by the Learned, it is propoſed therefore to Print by Subſcription new Editions of Both the above-mentioned Authors on the following Conditions:

I. THAT Three Hundred Copies of each of theſe Authors be now printed on a very good Paper, alſo Fifty Copies on a ſuperfine Royal Paper.

II. That Both Authors be printed in the ſame Number of Volumes, and in exact Conformity to the Editions of Mr. HEARNE, which Editions will be afreſh collated with the MSS. in the *Bodleian* Library, and if any Omiſſions or Miſtakes have been made by Mr. HEARNE they will be noted on each Page.

III. The Price to Subſcribers, by particular Direction, is to be only Thirty Five Shillings for both Authors in Sheets, the ſmall Paper; and Two Guineas and a Half the large Paper; One Guinea to be paid at the Time of Subſcribing, and the Remainder on the Delivery of perfect Books, and no Copies after the Subſcription is cloſed, will be ſold but at an advanced Price of Half a Guinea.

IV. The Undertakers being in Poſſeſſion of Mr. HEARNE's original Plates, no Alterations will be made either in them or in the Print from his Editions, and the greateſt Care will be taken by the GENTLEMEN of the *Univerſity* concerned in this Impreſſion, that it be executed with the moſt ſtrict Exactneſs and Care.

V. The Work will be immediately put to the Preſs, and finiſhed with all poſſible Diſpatch, and the Names of the Subſcribers be printed.

Propoſals are delivered, and Subſcriptions taken in, by the Undertakers JOSEPH POTE Bookſeller at *Eton*, and JAMES FLETCHER Bookſeller at *Oxford.*

To the Book-Binder of this Second Volume.

Obſerve to place this Volume as follows:

Hiſtoria Literaria. Appendix. Diſſertationes & Epiſtola Apologet. Not. MSS. Indexes.

The following LETTERS *were published at different Times, whilst the foregoing Volumes were Printing by Subscription; and as they relate in some measure to the State of Learning in this Kingdom at that Time, and also contain several Particulars which immediately concern this Edition of the* HISTORIA LITERARIA, *they are here re-printed.*

A LETTER *concerning* SUBSCRIPTIONS, *and the New Edition of* DR. CAVE'S HISTORIA LITERARIA.

SIR,

WHEN I waited upon you with the Proposals for printing, by Subscription, the new Edition of Dr. CAVE'S *Historia Literaria*, you took notice of the frequent Solicitations Gentlemen meet with on this Head; and enquired from what cause the number of Proposals for printing Books by Subscription proceeded.

As you expressed your Satisfaction in what then passed, and your Thoughts, that a more general Knowledge of the Disadvantages Learning lies under, might be of service, and, in some measure, remove the prejudice many entertain against this Method; I beg leave to address to you what has occurred to me on this Head, more fully than a private Conversation would admit of.

And here I shall confine myself altogether to the printing Books in *Latin*, *Greek*, or other learned Languages, without taking notice of *English* Books; not but at present, that requires no less Consideration, but is not so much to the present purpose.

In the eighth of King *William* III. a Duty of twenty *per Cent. ad valorem* was laid upon all Paper manufactured in this Kingdom, and upon Paper or Books printed abroad, a Duty upon Importation of twenty-five *per Cent. ad valorem* also; but as our own Manufacture of Paper did not at that Time succeed, and we were supplied with Paper from abroad for every Work of Credit, the Expence of Printing became thereby increased, and Foreigners took the advantage and re-printed our best Authors, as there was no Provision made at the same time against their being imported into this Kingdom. This was then observed, and the Consequence justly suspected, as by a Letter I have by me to Dr. CAVE, in the Year 1698, is fully set forth.

In the tenth and twelfth of Queen *Anne*, farther additional Duties were laid upon Paper imported, at a fixt Price upon every Ream, according to their several Denominations of *Royal*, *Demy*, *Crown*, *&c.* This, as we were under the same necessity of being supplied with Paper from abroad, amounted almost to an entire Pohibition of printing Works of Learning in this Kingdom, as the same Grievance from foreign Impressions still continued also; for besides the former Duty, here was now an advanced Charge upon Printing, and Foreigners sensible of a yet greater advantage over the Native, play'd their own game upon us, and printed every Work of Learning that had the Approbation of the Publick; witness *Mill's Greek Testament*, *Bull (Episcop. Menev.) Opera Latina*, Dr. *Hudson's Thucydides*, the same Dr. *Hudson's Josephus*, *Boyer's French* and *English* Dictionary, *Bentley's* Classicks, *Buchanani Opera*, *Usseri Annales*, and now lately *Spencer de Legibus Hebræorum*, Dr. *Friend Opera Latina*, and *Pere Courayer Histoire du Concile de Trente*; besides this Dr. CAVE'S *Historia Literaria*, of which they have printed three several Impressions: And indeed they ever after look upon them as their own, whilst we are so far from having Thoughts of making any advantage by a second Impression, that our most sanguine Hopes can never exceed beyond getting off the first.

It is owing to this Inconvenience, that the Bookseller that has any Knowledge in this part of the Trade, cares not to be concerned in publishing Works in the learned Languages. He knows, that if his Work succeeds, it will be reprinted abroad, and imported to his immediate Damage; if it does not meet with the Approbation of the Publick, then indeed he has the happy Satisfaction to know he may quietly enjoy his Heaps unmolested; Either way he is sure to be a Sufferer: In this Situation he chuses to sit still; and as the Law has provided no Property, he cares for no Purchase; and the Author, (if not unable to bear the Expence) however, unwilling to undertake the Trouble, and unacquainted with the Nature of carrying his Work on by himself, finds that he has been spending his Time in vain, and frequently lodges his complaint against the Persons to whom he applied, without knowing the true cause from whence this Backwardness proceeds.

By an *Act* in the eighth of Queen *Anne*, intitled, *An Act for the Encouragement of Learning*, the Author, or Purchaser under him, had the Right and Property of the Copy invested in him for the term of fourteen Years; But unhappily for the Native and our own Manufacture, this *Act* extends only to Books in the *English* Tongue, and makes no Provision against importing foreign Editions of our Authors in *Latin*, *Greek*, &c. but seems rather to give Countenance to it by the wording a Proviso, which certainly was intended with no such View; Give me leave therefore to observe, with all due deference to so great Authority, if a Property for fourteen Years was then judged proper in *English* Books, why not in *Latin*, *Greek*, or any other Language? Is not the Qualification requisite to write in those Languages attended with more Expence? Is not the Labour and Study as great or greater? Why then should not the Security be the same? Shall the difference in Language make a difference in Property? And does *an Act for the Encouragement of Learning*, destroy all Hopes of *Encouragement* by writing in the *learned* Languages? Assuredly, Sir, this never could be the Intention, however it happens to be the fate of that *Act*, and so it will remain till it shall be thought proper to give REAL ENCOURAGEMENT to Learning, by vesting in the Author a Property in his own Writings in every Language whatsoever; Was this made secure, and a Prohibition put to the Importation of foreign Editions of our own Authors (for I speak of no other) for any fixt Term of Years, as the Grievance would be removed, there would not then be that Occasion to trouble Gentlemen on account of Subscriptions, and no room to doubt but we should publish the greatest Works of Learning, as it is the acknowledged Happiness of this Kingdom, not only to abound with Men of Learning, but to have two of the greatest established Bodies of learned Men in

 Europe,

Europe, who are always ready to promote and encourage every Part of true and beneficial Literature.

The want of a Security of this kind is the lurking Sore, it is what deadens and discourages every great Design, and is a principal detriment also to our Paper Manufacture. In every other Country, effectual Care is taken to provide against Impositions of this Nature, especially from the Injury of foreign Impressions, and Property in Books is as strongly secured as any other Article of Society: But our Situation is at present so unfortunate, that if an Author or Bookseller lays out a thousand Pounds in carrying on a Work of Learning, no Security is provided, nor any Protection in Law: But when it may be expected to reap the Benefit of so great Labour and Expence, (if by the Undertaking's being in *Latin*, or other learned Language, it escapes those Harpies at home that lie waiting in Garrets and Prisons to invade every Man's Property)you are sure to have a foreign Enemy on your Back, and an Impression printed abroad and imported, to your immediate Disappointment and Loss; consequently the Trader will not lay out his Money in what he can command no Property, nay, in what, by a due Conformity to the Laws of his *own* Country, he finds himself under a Necessity of being at an Expence greatly disproportionate to the Foreigner, Who, as he pays at first NO CONSIDERATION to the Author, nor is subject to the Trouble and Expence that constantly attends the first Publication of every Work, but has besides, more than TWO THIRDS * of the Duty upon Importation into this Kingdom in his Favour, is indeed enabled to undersell the Native; but surely it is in the same Manner that a Pyrate may afford his Commodity at a cheaper Market than the fair Trader. This I mentioned in Conversation this last Summer to a foreign Bookseller, who acknowledged the Fact, and could not but be surprised we had no Remedy against it on this Side the Water.

I know it may be said by a Clause in the *Acts* 10th and 12th of Queen *Anne*, there is a Drawback of the Duty upon Paper imported, used in printing Works in the learned Languages at either of our Universities. I am very sensible of this, and a very just Regard at that Time paid to those learned Bodies; but let it be considered that this Drawback is only for the additional Duties imposed by these *Acts*: Besides, Sir, upon Examination it will be found there have been but few Instances where this Drawback has been received; Upon every small Work, it is attended with so much Trouble, as I am informed, it does not answer; and of late for the Reasons above, there have been but very few large ones to sollicit it; and if it be received, it will but scarce discharge the additional Expence that occasionally accrues by the distant Situation of both those learned Bodies from *London*.

Under so great Discouragements, and whilst by our *own* Laws, Foreigners so apparently injure us, it cannot certainly be expected, that either Author or Bookseller will undertake any Work in *Latin*, *Greek*, &c. without a previous Assurance from the Publick, that it prove not an immediate Damage, if not the Ruin of Themselves and Families. The Nature, Circumstances, and Difficulties of Trade are known but to few; And I hope if not so properly, yet Fact enough has been mentioned to shew the Necessity of Subscriptions for the carrying on every Work in the learned Languages, till it be thought proper to apply a Remedy to this great Evil, from that great Authority where only it is to be remedied, and to whom we all submit. But to instance yet a little farther in this new Edition of the *Historia Literaria*, that the most early Opportunity will be taken of reprinting it abroad, the great Reputation it has throughout all *Europe*, and the several foreign Impressions of the former imperfect Edition, leave no Room to doubt; And I am sufficiently acquainted with the Nature of foreign Trade to assure you, that the most early opportunity also will be taken to import a large quantity into this Kingdom, under the present Situation of our Laws in Favour of the Foreigner. I must also observe, that it is principally owing to these foreign Editions of our Author, and the above Inconveniences, that this compleat Edition of the *Historia Literaria* has not been before published, no less to the great Injury of the Learned in General, as well as to the Memory of the Author, whose Desire and Intention was, that the Publick should early receive the Benefit of this his finished Labour.

It may perhaps be expected I should here take some Notice of the Improvements made by Dr. CAVE; but I know my Station of Life too well to talk of Additions aud Alterations, which from a Bookseller would be looked upon only as Words of Course: It is a sufficient Satisfaction to me to be engaged in a Work which has been long since the Desire of the Publick, and in which Gentlemen of the most distinguished Learning have interested themselves. However, it may not be improper to observe, that the whole Work is altered throughout, as mentioned in the Proposals, that it was left entirely finished and prepared for the Press by the Author himself, and will be printed with a sacred Regard to the Author's Copy, without the least Alteration; that the References mentioned in the Proposals to be made to *Fabricius*, *Oudin*, *Tillemont*, *Nourry*, and other Authors, are carrying on at the Desire, and under the Direction of a Gentleman of the greatest Reputation in the Republick of Letters; (The Reverend Dr. *Waterland*) who for the Benefit of the Publick, and Advancement of Learning, has taken upon himself the Trouble of forwarding the Desires of the Executors, and conducting the Publication. And let it suffice for me, that before it went to the Press, every opportunity was taken to shew the Work to Gentlemen of the highest Station, and most distinguished Learning; who besides their particular Encouragement, expressed their Satisfaction at its intended Publication, and their being ready to give the same Account to those Gentlemen, where the same opportunity did not offer.

I had also the early Pleasure at my first engaging in this Undertaking, to set out with the Satisfaction of seeing the University of *Oxford* pay a great Regard to our Author, by desiring, and giving all possible Encouragement, that this new Edition might be printed at their *Theatre*; and the favourable Reception of the Proposals has engaged me to put it to the Press, and on its own Merit rely on Encouragement for the effectual carrying it on, which it is my Desire to do, to the Satisfaction of the Publick, and answerable to the Reputation of the Author, and the great Trust put in me by the Right Honourable the Lord Chief-Justice REEVE, and the Reverend Dr. JONES Canon of *Windsor*, his Executors.

You see, Sir, what a long Epistle your obliging Condescension has produced; am sure I shall stand in need of your Good-Nature to plead my Excuse for thus troubling you with these loose and indigested Thoughts; but I hope by this, in the pre-

Situation

* *In Proof of this let it be considered, that every Ream of Paper imported for Printing this Edition of the* Historia Literaria, *pays Duty at the Custom-House* 3 s. 1 d. per *Pound; the same Ream of Paper if printed abroad and imported, pays only after the Rate of* 6 s. 10 d. $\frac{1}{12}$ per *hundred Weight, and it will be found to be Fact.*

Situation of our Laws, you are effectually convinced of the Necessity of Subscriptions on particular Occasions, and that all in general are not to be condemned for the misconduct of a few: And since my being engaged in this Undertaking, have had frequent Occasions to talk on this Head, and find many Gentlemen complain of the Impositions they have met with; and indeed it must be confessed, this Complaint is often not without great Reason; but then let the Difference be observed in paying a Compliment, to the Solicitations of a Friend or Acquaintance, for what perhaps is no more than in Embryo, and subscribing to promote the Publication of Works of true Learning, which for Reasons above can never otherwise be published; and my principal Intention in giving you this trouble, is chiefly to make this Distinction.

I have heard it mentioned in private Conversation, long before my being engaged in this Work, of sending our Books abroad to be printed. I would ask any one in this way of thinking, what Security would they have that the Impression should be sent them? Is there no falling into bad Hands abroad? May not the same Person print a larger Number than agreed on, and import them also under Cover to another at the same Time? But there is something so absurd in this, that I should not have taken notice of it, had I not heard it spoken of; and I protest it carries with it such an inviduous Reflection upon us as a learned Nation, that I could never hear it with Patience; but at the same time it carries with it the strongest Argument in support of what I plead for.

I could still stay more on this Subject, and prove particularly my Assertions above; but I hope this at present may be satisfactory, (and till the Evil be remedied) in some measure remove the Prejudice which Subscriptions in general lie under; but finding I have got to so great a length, judge proper to conclude. And though upon signing my own Name, this may be disregarded, and thought to proceed only from private Views; I chuse rather to do it, as it is not only the Case of the Tradesman, but of every learned Gentleman in the Kingdom. I remain,

SIR,

ETON, *January*,
27. 1736-7.

Your most Obedient Servant,

JOS. POTE.

POSTCRIPT.

SIR,

ACcidentally reading the *Votes* yesterday at the Coffee-House at *Windsor*, I found that the Honourable the House of Commons, on the eleventh Instant, had ordered a reading of the *Act* of the eighth of Queen *Anne* before mentioned; and thereupon a Bill to be brought in for the better *Encouragement of Learning*. My distant Situation from the principal Scene of Business made me altogether unacquainted with the least Intention of this Kind; Had that been the Case, in all Probability you would not have had the Trouble of this Address; but as that is now too late, I have only to ask pardon if I have taken too great Freedom in this Letter, and shall now turn my Thoughts where it is more properly my Duty; and cannot without some Pleasure observe, that some Part of this Letter is already taken Notice of in the *Votes*. What Success this Bill may have, and whether any thing in this Letter may be a means to put this Matter in a truer Light, I know not; but I cannot help pleasing myself with the Prospect of the good Success of this Bill, by which so much Advantage may accrue to Learning in this Kingdom, and to the Publication of this compleat Edition of the *Historia Literaria*; especially as it has so lately lost the Influence of that Great and good Man, the late Lord Chief-Justice REEVE, who admitted me freely to talk to him on this Head, and more than once expressed his Thoughts, that it required Consideration. And since my late Letter, I have looked into the *Act* the seventh of his present Majesty, for granting to Mr. *Buckley*, the sole Liberty of printing his Edition of *Thuanus*, and have the satisfaction to find that *Act* give some Countenance to those Remarks I have made above on the *Act* the eighth of Queen *Anne*; but where so great Authority can be produced, it is becoming me to be silent, I shall therefore conclude with referring to the Preamble of that Act; and remain once more,

SIR,

ETON, *February*,
15. 1736-7.

Your Obedient Servant,

J. P.

A SECOND LETTER: *giving a farther Account of the present Impression, and of the* AUTHOR's *Intention to publish it before his Death: Extracted from* LETTERS *that passed between Dr.* CAVE *and his learned Correspondents, both Natives and Foreigners.*

SIR,

I Have formerly mentioned to you, that upon receiving the Copy of the *Historia Literaria* from Dr. CAVE's Executors, Dr. *Jones* put into my Hands several Letters that passed between that Gentleman and his learned Correspondents; and at the same Time told me that there were many more in the Possession of the Reverend Dr. *Dawson* of *Windsor*, many Years his *Amanuensis*; and, that if I could procure them, they would, in all Probability, afford some farther Information relating to this improved Edition; and the Intention of the Author to publish it himself before his Death.

Having now succeeded, and received from Dr. *Dawson* these Letters, I find Dr. CAVE constantly held a very large Correspondence with many learned Gentlemen, both Foreigners and Natives *; and in their Letters many Particulars relating to this Edition, which ought not to be kept from the Publick, and gives me Occasion to make you this fresh Address; and tho' it will necessarily carry me back to the first Publication, yet I hope your Indulgence, and promise to do it in as short and concise a Manner as I am able.

In the Year 1688 Dr. CAVE first published at *London*, this Work, under the Title of *Scriptorum Ecclesiasticorum Historia Literaria, a Christo nato usque ad sæculum* xiv, *facili methodo digesta*, &c. The general Reception this Work met with from the Publick need

* Particularly *Vinc. Placcius, Otto*, and *J. Burchard Menckenius, Ittigius, Grabe, Olearius, Wolfius, Fabricius, T. Smith*, of *Magdalen College, Oxon, Ab. Seller, Dodwell, Edw. Bernard, P. Alix, R. Cannon, T. Bennet, Ant. Hall*, Dr. *Hudson*, Dr. *Wilkins, R. Bridges, W. Needham*, &c.

need not here be mentioned; the *Testimonia* of the learned on this Occasion, if they were to be collected, are full of the greatest Commendations; not only private, but publick Acknowledgments came in from all Parts, and our Author was looked upon as having done the greatest Service to Literature. But as it is impossible an Undertaking of so general Learning should at once be brought to Perfection, and free from the Improvements either of the Author or his Friends, but of Consequence new Improvements must be found necessary, new Additions made, and Omissions supplied; I find Dr. Cave expressing himself to this Purpose, in the Conclusion of a Letter to the learned Ittigius, one of his foreign Correspondents, in the following Terms; *Hactenus in oculorum gratia opem ferente Amanuensi meo: reliqua manu propria. Unicum adhuc est quod te moneam quodque a te petam. In Animo mihi est, quantum per otium & valetudinem licebit, opus meum de Scriptoribus Ecclesiasticis sub incudem revocare, errata corrigere, quæ desunt supplere, leviter dicta ubi opus erat confirmare, recte asserta ab aliorum exceptionibus vindicare; ut si nova non prodeat Editio, saltem supplementum aliquod Emendationum, Additionum* &c. *seorsim edatur. Si qua igitur hanc in rem & quod in Operis vel incrementum vel ornamentum faciunt tute tuique similes annotatis, ut mecum benigne communicetis, impense rogo, grata mente suo tempore recognoscenda. Dab. e Colleg. Windesor.* xvii. *Kal. Novem.* 1693.

Accordingly, as an intire Edition of the whole Work could not be expected in so short a Time, in the Year 1698 was published *Scriptorum Ecclesiasticorum* Historiæ Literariæ Pars Altera, *qua plusquam 500 Scriptores novi, Editi, MSS. Deperditi recensentur, recte asserta vindicantur* &c. *Accedit ad finem cujusvis sæculi Conciliorum omnium tum Generalium tum Particularium Historica Notitia.*

I must take Notice to you here, Sir, that in the Year 1693, was printed at *Geneva*, an Edition of the first Part; and there is no room to doubt but immediate Care was taken to import a large Number into this Kingdom. This Edition I have before me, and notwithstanding the Badness of the Paper, and Incorrectness of the Press, no doubt it met with many Purchasers, as it could be afforded for these, and many other Reasons at a smaller Price than the Author's own Edition; and without forcing the Conjecture, it may reasonably be supposed, that had it not been for the Importation of this foreign Edition, the Author's Impression might have been sold off, and instead of giving the Publick this supplemental Volume, he had then made a new Impression of the whole, and added the several Parts which we now find makes this Additional Volume, in their proper Places: So early did this learned Author become sensible of the Inconvenience which attends the Publication of every Work of Learning in this Kingdom. And now again, upon the Publication of this supplemental Volume *Anno* 1698, these foreign Gentlemen were much quicker upon our Author; for the Year following, *viz.* 1699, was this Volume also reprinted at *Geneva*, and by the ready Importation of large Quantities, the Author afresh damaged both in his Reputation and Pocket. But to return:

I remember to have read in the ingenious Author of *L'Art de penser*, and by many Years Experience am fully persuaded, *que les premiers Editions des Livres ne doivent être regardez que comme des Essais que les Auteurs presentent aux Personnes de Lettres, pour fonder sur leurs jugement une autre Edition encore plus parfaite:* And our Author fully verifies the Observation; for notwithstanding his great Abilities, his well-known Application and Diligence, and an Industry not to be restrained; Upon his own future Enquiries, and his general Correspondence with the learned, new Authors arise not taken Notice of before, new *Addenda*, *Corrigenda*, and what he had observed to *Ittigius* as above, he still finds equal Occasion for: But to avoid the Confusion which constantly attends the adding fresh Supplement to Supplement, and encouraged by the great Desire of the Publick, he takes the Resolution entirely to revise his whole Work, and by digesting the several Parts of the former supplemental Volume, together with those Additions and Corrections he shall now find necessary, into their proper Places, to form and make publick *one entire, regular, and uniform History.* A great Undertaking for one now far advanced in Years! and agreeable only to Dr. Cave's well-known Industry and Application to these learned Studies.

In this Resolution we may reasonably suppose our Author engaged for the succeeding eight Years; during which Time, we hear nothing more of his Design; but having now near compleated his Purpose, find him desirous the Publick should be made acquainted what they were to expect from his so long Silence, for by a Letter in *English*, dated *Leipsic May* 21, 1707, from *John Burchard Menckenius*, with whom he held a large Correspondence, it appears Dr. Cave had desired him to give Notice in the *Acta Eruditorum* that he intended shortly to publish a new and improved Edition; for *Menckenius* expresses himself in these Words, *that you intend to put out a new Edition of your* Historia Literaria, *much correcter than that which the* Genevians *have printed, we shall not fail to make Publick in our* Acta *by the first Opportunity*; and then proceeds; *In the mean time, my Brother-in-law, Mr.* Gasper Fritsch, *who sets up for a Bookseller at* Amsterdam, *presents his Service to you, and offers to accept any Conditions you shall propose, if it shall be your Pleasure to let him print your* Historia Literaria *in* Holland: Agreeable to this Letter, Notice was given of this intended Edition in the *Acta Eruditorum Mens. Jun. An.* 1708. amongst the Litterary Articles; *In Anglia vir celeberrimus* Guliel. Cave *in reconcinnanda* Historia *sua* Literaria *totus occupatur, quam multis modis auget*, &c. And I find a Letter from the above-named *Gasper Fritsch*, dated *December* 7, 1708, on *Menckenius*'s Recommendation, promising, *that he will spare nothing to have it well and correctly printed, and in such a Manner as will answer the Dignity of the Work.*

I am sorry, Sir, to find myself under the Necessity of observing again, that the *Genevians* had by this time printed another Edition, and comprised both the Volumes of their former Impression in one, in a very confused and disadvantageous manner; and this in all Probability was the Occasion of the above Advertisement, Dr. Cave justly thinking himself greatly injured by this repeated Practice of Foreigners, who, now his Copy was got abroad, would entirely make it their own, and not give him leave any more to be his own Editor, however necessary and desirable he might judge it: And in this Injustice, the Liberty of Importation into this Kingdom principally encourages them; of which they well know how to make too good a Use for the Native. That this is Matter of Fact, and a Grievance we have many Years laboured under, is plainly evident from their continual Practice of printing our best Authors: And whilst the Native chearfully pays those extraordinary Expences, which the Laws * of his Country require of him, it cannot but be Matter of Concern to him to see Foreigners, not only free from these Charges, but at the same Time (contrary to the Practice of all other Countries) by an unrestrained Liberty of Importation, encouraged to make a ready Impression

* Acts 10th and 12th of Queen Anne.

Impression of his Work; whilst He, in return for many Years Expence and Labour, has no other Prospect but to find himself, by this Means, exposed to the greatest Damage, if not immediate Ruin. And it would be worth Consideration in another Place, not only how greatly the Trade and Manufacture of this Kingdom is hereby damaged, but also how greatly his Majesty's Royal Revenue is at the same Time lessened by this mischievous Practice. But this Grievance being the Subject of my former Letter, I only briefly mention it here; neither am I altogether without Hopes, notwithstanding the ill Success of a late Bill in Parliament, that the Time is not far off, that an effectual Remedy will be applied to this Evil; which certainly wants only to be better understood. But to return to our Author.

Dr. CAVE still intent on preparing this new Edition, and willing to improve every Opportunity of Information, had heard that the Reverend Mr. *Ralph Bridges*, Chaplain to the then Bishop of *London*, had purchased a Copy of his *Historia Literaria*, which had formerly been Mr. *Abraham Seller's*, (his esteemed and large Correspondent;) and on which that Gentleman had made many MSS. Notes: This, Dr. CAVE requested a Sight of from Mr. *Bridges*, which was readily complied with, and in a Letter dated *November* 6, 1708, acquainting him he had sent the Book according to his Desire, Mr. *Bridges* says, *Indeed it is that which I put a particular Value upon, it being of the large Paper, and the Present you gave Mr.* Seller; *who has lined it with abundance of useful Notes, very legible, and fairly written in his own Hand.* ——*I am unwilling to straiten you in point of Time, being desirous you should examine the Notes, and take out of them any thing you think may promote your great and useful Undertaking.*——*It is a Pleasure to me to learn you are employed upon this Work, having last Winter heard you had laid aside this Design, otherwise you had seen this Work before.* And no wonder at the Expression in the latter part of this Letter, *that he had heard he had laid aside his Design*, when Dr. CAVE found himself in so disagreeable a Situation, as not to know where to fix the printing of it; the *English* Traders upon every Application shew a Reluctance to undertake any Work in the learned Languages, and Dr. CAVE, among other Reasons, resenting no doubt the ill Usage he had already received from Foreigners, an equal Reluctance to send it abroad to be printed. And in this Uncertainty I find him expressing himself, with some Warmth, in a Letter to this Gentleman, the Eleventh of the same Month, acknowledging the Receipt of the Book: *When I have done with these Notes of an old Friend, whom for his excellent Learning I always had in great Esteem, I think then to throw my Book to the Walls, there being little Hopes of getting it printed in* England.——*But I shall leave it behind me to take its Fate, fiat voluntas Domini.* And so general was the Complaint of want of Encouragement amongst the Learned, that Dr. *Hudson*, in a Letter to Dr. CAVE, dated *Oxon. Feb.* 28, 1708, says, *The little Prospect there is of Encouragement makes People backward to apply themselves to Learning, so that I am afraid our Press will sink in a little Time.* And indeed there never was a Time when any Nation was more disposed to publish Works of the greatest Literature, than that we are now speaking of; and notwithstanding those additional Duties before mentioned, there is no room to doubt but the same Disposition had still continued, had not also under the Title of *an Act for the Encouragement of Learning*, an effectual Blow been given to every Attempt of this Kind for the future, by the casual wording a Proviso *; Part of this *Act*, which, tho' it has been censured † by a future Parliament, has not yet met with an Amendment.

The next Letter that takes Notice of this intended Edition, is one, amongst others, of Mr. *Ant. Hall* of *Oxon.* which, tho' a little too long, and relating also to some other Particulars, I chuse to give you entire; it is dated from *Queen's-College, November* 15, 1708.

Rev. Sir, *I humbly ask Pardon for not returning my hearty Thanks sooner for the obliging Letter you was pleased to honour me with. I was willing before I did my Duty on that Occasion to make what Enquiries I could at* Cambridge *after* Boston *of* Bury; *but these proving fruitless, I must at present be content with* Leland *alone; and I am the more inclined to be so, because you was pleased to inform me, that* Boston *seems not to signify much. Some unexpected Occurrences have retarded the Publication of* § Leland, *but the Index is now actually in the Press, and will, I hope, be work'd off in a little time.*

The Offer of the Use of your Papers, is so highly obliging and condescending, I do not know in what manner to express my Gratitude for it; but having at this time laid aside all Thoughts of making Additions to Leland, *I humbly desire the following Paragraph out of your last Letter may be printed among the* Testimonia.

"*It must have been strange if I had not shewed myself very well pleased with the News of publishing* Leland's *excellent Book, so much desired and longed for, so valuable both for the Usefulness of the Subject, and the Politeness and Prettiness of the Stile; much beyond the Strain of his Time; and it is some Reproach to our Nation, that it has been suffered to lie so long by the Walls, which would not have been done in any other learned Nation in the World.*"

This would be a Credit to my Book, and an Honour to my self; but I entirely leave it to your better Judgment, having no Authority to ask any such Favour.

Mr. Thwaits, *her Majesty's Professor of* Greek, *is printing* Ephraim Syrus *in that Language. I pray God give you Health and Strength to go through with the new Edition of your* Historia Literaria; *a Work Immortal upon many Accounts, and which my learned Friend* Dr. Mill, *has often told me, he could do nothing without.*

I am, Reverend and most learned Sir,
Your most obliged, and obedient,
humble Servant,
ANT. HALL.

Dr. HUDSON also, in the Letter aforementioned, to the same Purpose says, *A Copy of Bishop* Usher's *great Work in our publick Library is now, by chance, fallen into my hands, which I thought myself obliged to acquaint you with, thinking that it may be of some Use to you if you intend to do any Thing more to your excellent* Historia Literaria. Neither were Instances of this Nature confined to this Side of the Water only: The Publick Notice Dr. CAVE had given of this new Edition, had raised the Expectation of the Learned in general; and Foreigners, not so immediately sensible of the Cause, and impatient of any delay, apply to our Author, and are desirous if any Difficulties obstruct the speedy Publication here, he would commit the great

† K k

* This Proviso is expressed in the following Terms, "*Provided that nothing in this Act do extend, or shall be construed to extend, to prohibit the Importation, vending, or selling of any Books in* Greek, Latin, *or any other foreign Language printed beyond the Seas; any Thing in this Act contained to the contrary notwithstanding.*" A very reasonable Proviso, had Care been taken, at the same time, that it should not extend to the Importation of Books *composed, and first printed* in this Kingdom.

† *Vide* Preamble to the Act for Mr. *Barkley*'s Edition of *Thuanus*, 7° *Reg. Georgii secundi.*

§ *De Scriptoribus Britannicis.*

great Charge to their Conduct and Care: And to this Purpose more particularly the learned *Wolfius*, *Olearius*, and *Fabricius* in their respective Letters express themselves. That Part of each of their Letters which relates to this Work, I shall give you in their own Words.

WOLFIUS in a Letter, dated *Wittenbergæ 3 Kal. Maii, An.* 1710, concludes thus; *Sed quid de nova* Historiæ Literariæ *tuæ editione sperare jubes? Nonne eam propediem & Reipublicæ literariæ emolumentum, & industriæ tuæ indefessæ, ac doctrinæ prorsus eximiæ promeritam laudem afferre jubebis? Fac quæso ita, & plurimorum in Germania qui labores tuos summo æstimant pretio, desideriis satis feceris; ita vale Vir celeberrime, & viridem senectutem expertus in literarum spem & solatium res tuas ex voto gerito.*

OLEARIUS soon after, in a Letter dated *Leipsic*, 3 *September, An.* 1710, expresses himself as follows; *Sed quid fiet demum Herculeo Operi* Literariæ Historiæ, *de qua conceptas spes, dici non potest quanto cum animi dolore Literæ tuæ depresserint. Non dubitem ego, si ita fieri velis, vel hic vel in Belgio, Bibliopolam invenire qui sumtus faciat, modo quibus conditionibus ipsi Thesauros illos sis permissurus exponere digneris. Cætera de rebus meis rectius coram ad te referet lator horum, ex charissimis meis discipulis ultra ætatem eruditus, & solidæ virtutis studiosus: quem ut, sicuti me olim, Tibi commendatissimum habeas, etiam atque etiam te rogo atque obtestor. Vale Senex Venerande, et locum aliquem mihi relinque inter tuos, qui eum mereri, quantum potero, conabor semper.*

FABRICIUS lastly, in a Letter, dated *Hamburgh*, vi. *Kal. Feb.* 1712, after speaking of the new Edition of *Leo Allatius de Nilis*, which he had published and addressed to Dr. CAVE, concludes with these Words; *Utinam ætatem tibi faceret Deus per complures adhuc annos, ut Immortale Tuum Opus nova cura a Te auctum & expolitum in lucem proferre ipse possis, atque illo Thesauro Ecclesiam remque literariam donare. Ita certe vovere non desino, & mecum optant quotquot horum studiorum amore ducuntur. Vale Vir præstantissime*, &c.

I have now, Sir, gone through all that I find in these Letters relating to the Publication of this Work in our Author's Life-time; what further Use may be made of them, and whether they may not deserve a more publick Notice will be submitted to proper Judgment. By them it plainly appears how great a Correspondence Dr. CAVE held with the Learned in all Countries, and how much they thought themselves interested in promoting the Publication of this improved Edition; but He, grown equally ripe in Years and Fame, and sensible how disagreeable the Inconveniences he had formerly experienced would be to him now in the decline of Life, had little hopes of seeing, as he expresses it in one of his Letters, *the Fruits of so many Years additional Pains and Labour*; But having compleated his Purpose, and made the whole ready for the Press, submitted to the Necessity of the Times, and chose rather, according to his former Expression, *to leave it behind him to take its Fate*; and upon committing it to the Care of his Executors, desired *it might never be printed in any other Form than the compleat Manner he now left it in.*

In this wise were the beneficial Designs of this great Author frustrated by the unhappy Situation of our Laws, and the Publick no less injured by the want of his learned Labours. I no where find any publick Notice of this Repository of Learning after Dr. CAVE's Death, tho' the same private Application continued both from Foreigners and Natives, and some Endeavours were used by the Executors for printing it: But the same Inconveniences continuing on this side the Water, and the Executors sensible of the Unwillingness which the Author shewed to transport it to the other, every Step to promote its Publication proved abortive; and it remained in the Custody of the Executors, a great Loss to the Publick; and as Dr. CAVE said concerning *Leland* in the Letter above mentioned, *a Reproach to our Nation that it has been suffered to lie so long by the Walls; which would not have been done in any other learned Nation in the World.*

I find, Dr. *Dawson* in a Letter, *An.* 1734, to Count *Scipio Maffei* of *Florence*, takes notice of our Author, and this improved Copy, in the following Terms; where speaking of himself, he says, *Quem triginta plus minus abhinc annis sibi in consortium adhibuit Vir celeberrimus* (ὁ Μακαρίτης) Guliel. Cave *Canonicus Windesoriensis, dum alteram editionem suæ* Historiæ Literariæ *moliretur, tertia fere parte auctiorem; in angulo (quod dolendum) adhuc latitantem, brevi tamen, ni male auguror, in bonum rei literariæ prodituram.* And indeed the Executors had now began to use fresh Endeavours that the Publication should be no longer delayed. In this Resolution they were encouraged to proceed by that Reverend and Learned Gentleman (Dr. *Waterland*) who to that Purpose condescended to take the Trouble of conducting the Publication, and thereby retrieve from Oblivion so beneficial a Part of Literature; which had already been too long kept from the Publick, and might in Time, in all Probability, have been otherwise intirely lost.

I have further to observe, that upon the Publication of the Proposals for printing this new Edition, a foreign Journalist*, in his *Nouvelles Litteraires* takes Notice of it in the following Terms; *Nous aurons bien-tot une Edition complette del' Histoire des Ecrivains Ecclesiastiques du Docteur* CAVE, Scriptorum Ecclesiasticorum Historia Literaria. *Tous les Gens des Lettres savent que ce Docteur mort le* 4. *d' Aout* 1713, *a laissé des Additions & des Corrections considerables pour cet Ouvrage. Messieurs des Tournes qui en vouloient donner une nouvelle Edition, n'oublierent rien pour l'enricher de ce Supplement, et ils s'addresserent à quelques personnes qu'on leur avoit indiquées, mais ils ne purent rien obtenir. Enfin Mr.* Reeve *à present premier Juge du Royaume, & le Docteur* Jones *Chanoine de* Windsore, *Executeurs Testamentaires du Dr.* CAVE *ont consenti que cet Ouvrage fut rendu public.*

I am now, Sir, come to a Conclusion; and tho' I have reason to fear, have already too long intruded upon your Patience, yet as it may be expected on this Occasion, that some Notice should be taken of the present Impression, and the particular Improvements pointed out, beg leave to observe, that the least Endeavour of that kind would much exceed the Compass of this, and indeed several Letters; and hope after what has been already said, it will be satisfactory to take Notice in general, that I constantly keep a Copy of the Work by me, as it comes from the Press, with the Improvements marked out from Dr. CAVE's MS. Copy; and take every Opportunity that offers to shew it to the Learned, who, by this Means only can be truly satisfied of the large and frequent Additions; and what great Application and Pains the Author must bestow, to bring his whole Work into *one regular and uniform History*. I have farther to observe, for the Satisfaction of the Publick, that as great Progress is now made in the Impression, and the five first Centuries long since printed off; that notwithstanding the many new Lives and great Additions, the present Impression will rather fall short than exceed the Number of Sheets of the former Edition. This Advantage is owing to the avoiding

* Bibliotheque Raisonnée pour les mois d'Avril, &c. 1736.

avoiding the frequent Repetition of the same Authors, which, at the same Time, only confuses the Reader and enlarges the Expence; and to the printing the present Edition on a larger Paper, and much fuller Page than the former. Neither ought to be passed by, the particular Improvements made to this Impression, by continual References to those learned Authors, who have wrote on the same Subject since Dr. CAVE's Death; which, with the Account of the *Benedictine* and other Editions of the Fathers, and Authors printed since that Time, cannot fail of being a singular Advantage to this Edition, and Benefit to the Publick. Indulge me yet farther to express here a Satisfaction in finding myself engaged in an Undertaking of so great Learning, so much the Desire of the Publick, and so established in its Reputation; and notwithstanding I am obliged by this Inconvenience of foreign Impressions, to solicit and rely on the Subscriptions of the Learned to provide against so great Danger; yet, as the Impression is now considerably advanced, and regularly going on at the Press, I hope to be enabled chearfully to carry it through, to the Satisfaction of the Publick, and, as I said in my former Letter, answerable to the Reputation of the Author, and the great Trust put in me by his *Right Honourable* and *Reverend* Executors; now indeed Both deceased! But who first discharged their Debt to the Publick, and done the greatest Honour to their learned Friend, by transferring these his valuable Remains to the Conduct and Protection under which they are now published.

One Piece of Justice also is certainly due, both to the Author and the Publick, which is, that the Copy when printed off should be deposited in some publick Library, for Inspection if desired; and with this View I have carefully preserved it hitherto, as it comes from the Press, and think the Library of the Royal College of *Windsor* lays claim to the Preference. And as the Intention of this Letter is to give the Publick what further Light into this Edition, the Acquisition of this Litterary Correspondence furnishes me with, I hope nothing now remains, but that the Learned of the present Age will look upon Themselves, in some measure, concerned to promote the Publication of this Edition, and do Justice to the Memory of the Author; whose Writings have been so beneficial to Mankind, and whose Life was spent in strict Application to the most learned Studies.

I cannot yet conclude, without expressing my Sense of the Favours I have received at the Hands of many Reverend and Learned Gentlemen; by whose Encouragement I have proceeded so far in this large and expensive Undertaking: And (as Writing is neither my Talent nor Profession) am equally sensible of the Necessity I lie under of asking Pardon, both for the Liberty and Inaccuracy of this Address: And, at the same time, beg leave to make my particular Acknowledgments to yourself, and subscribe myself,

SIR,

ETON, *December*, 18. 1738.

Your most Obedient Servant,

JOS. POTE.

*** *It may not be improper to notice here, that on the Publication of these* LETTERS, *and Application of the Author, and Others also immediately interested, to* Parliament, *an* Act *was passed*, Anno 1739, *the* 12th *Year of his Majesty's Reign, whereby the Importation of all foreign Impressions of* This, *and every Book* first composed, and printed *in this Kingdom, is prohibited.*

F I N I S.